

(R-10830)
R. 10. 155

MARIÆ, VITÆ EXORDIO,
CURSV, DECESSV, VNICO
PRIMÆVÆ SANCTITATIS
EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,
ANTE PARTVM, IN PARTV,
POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI, MYSTICÆ
VIVENTIUM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI, TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIAE,
SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT,
PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS,
et eiusdem Ecclesie Thesaurarius maior, D. D.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. C. N.

* 3 Profcho

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

(R-10830)
R. 10. 156

MARIÆ, VITÆ EXORDIO,
CURSV, DECESSV, VNICO
PRIMÆVÆ SANCTITATIS
EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,
ANTE PARTVM, IN PARTV,
POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI, MYSTICÆ
VIVENTIVM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI, TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIAE,
SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT,
PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS,
et eiusdem Ecclesie Thesaurarius major, D. D.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
H. C. N.

* 3 Profho

Prophneticon Auctoris

DOMINÆ DEIPARÆ
VIMARANENSI, QUÆ
VVLGO DICITVR AB OLIVA.

Æ TA mihi signanda dies ad-
mante perenni,
Insolito iurare exoritur, ter ma-
xima Virgo,
Virgo Dei genitrix, quate tuus
ille minorum

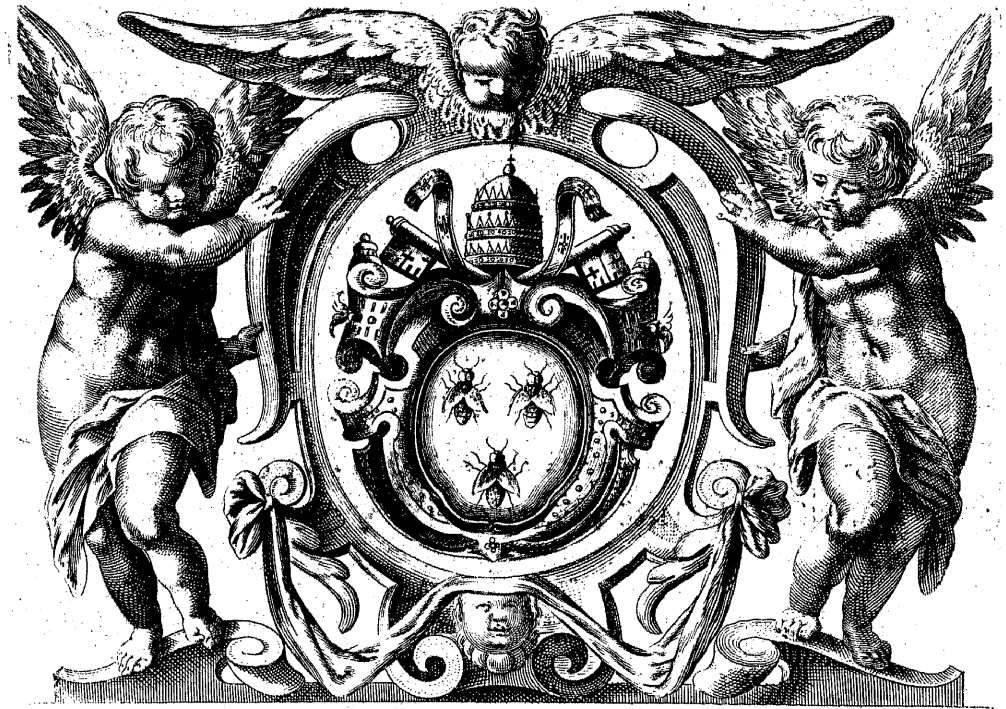
Vt minimis *VIMARANÆ* tuæ *AVGVSTINVS*
in Vrbe

Altus, & ipse tuis sub tegmine aditus *OLIVÆ*,
Hinc, ubi *Mauortem* superans, patrioque retingens
Robore pacipotens toto caput extulit Orbe
Religio, restet *Dominam*, agnoscamque pusillo
Munere. *Pacis* ego in regno, mea *pacis* adoro
Numina, vos dulces veneror, mea cura, penates.

Præuenos *Vimarane* suos, extollat honores:
Iactet *Hyperboræis* creuisse ab origine *Gothis*
Ætæna; *Lusadumque* olim ditionis habenas
Belligera tractasse manu, primumque parentis
Ex utero cepisse sinu, qui lucida prima
Sceptra tulit *Lusis*; serosque subinde nepotes,
Imperiumque patens late dedit, hoste repulso:
Qui quoque post uno victos certamine *Reges*
Quinque simul; monstrante *Polo*, vexilla salutis,
Stemma Dei quinque referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli *sophia*, & pietate secundum
Decantet *Damasum*, & tanto se iactet alumno,
Qui quondam summo *Petri* in remone resedit,
Et secure *piani* tumido egit in aequore *cymbam*.
Torquatus sit in ore frequens, *Iacobe*, tibi ingens
Asseda, qui tecum terras penetravit *Iberas*:
Et vicina tenax sacri monumenta sepulchri
Commemoret pietas. *Gualteri* nobile bustum,
Gualteri, qui signiferi celestis amicum
Francisci texit latus, & vestigia presit,

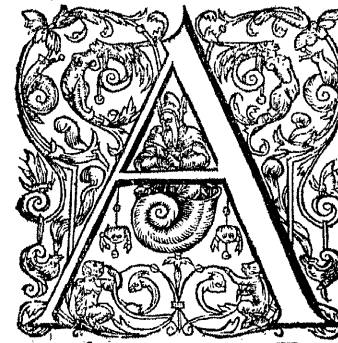
Suspiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure suo celebret, miretur, honoret,
Magna: quid hæc tamen ad speciem immortalis *Olinæ*
Pacis, hūmo quam ut, *VIRGO*, tibi *VIMARANÆ*
sacræres,

Aroni penetrante solum (mirabile) ligno,
Surgere iussisti? Testis domus aurea, quam *Rex*
Lusitanorum hoc *Ioannes* nomine *Primus*
Condidit, ac multos, qui sanctum altare ministros
Excolerent, modulisque æternis *Sacra* referrent
Carmina, constituit, censuque & honore beavit.
Testis *OLIVÆ* sacra qua omnes cõplectitur umbra,
Vnde vetus famam peperit, nomenque per *Orbem*
Seruat adhuc templum: *Pacis* quod dicere templum
Iure queas: veniam unde suis pacemque vocata
Etheream diuina parens partitur alumnis.
Fabula narratur *Tritonida* nomen *Athenis*
Imposuisse, sibi propriasque dicasse, *virenti*
Cum quatiens terram frondescere fecit, *Oliua*.
Luce nigrans nox evanescat: inania cedant
Historiæ segmenta, & *OLIVÆ* cedat *Oliuæ*
Palladis illa, *MARIÆ* hæc, hæc sacra, illa profana:
Illa quidem fiet, vera hæc mihi *pacis* imago.
O felix una ante alias *VIMARANIS* *OLIVÆ*,
O umbras una ante alias spatiosior *Umbra*,
Qua procul à patria, *Auloniisque* moratus in oris
Attingor, foueorque. *Alma* nouus incola *Roma*
Vix ex mense recens vocor ad tua limina, & ultro
Qui magnas sacra adis opes tuearque, tegamque
Eligor. Agnosco munus; memorique rependo
Munere, non quia me veterique, nouoque leuari
Mancipio, nexuque putem: sed ut inde fatere
Me vinctum incipiam. Ergo tui *Regina* clientis
Accipere hos sacros ne dedignere labores.

VRBANO VIII.
PONT. OPT. MAX.

AVGVSTINVS BARBOSA, LVSITANVS.

D quem verò me vertam in
terra post adoratam in cœlo
MARIAM? aut cui librum iam
olim illi iure dicatum, nunc de-
nuò seique amplius auctum
præbeam, qui ipsius nomine
iustè capiat? *Beatitudini* tuæ, *VRBANE*, qui
summi *Mariæ* filij summus *Vicarius*, summæ-
que illius potestatis sequester summus, sed &

VRBA

summorum Pastorum summus Pastor spem hominum omnem cœlesti fauore conceptam re secundare solus terrestri labore potes. Quam ego nec aliam concepi, neque aliter secundandam oro, quam ut quos vna iungit Religio, vno Religionis intuitu prosequaris orantes. Quo ita te Deus Pater amet agentem, ita & Deipara ipsa Deo te Filio commendet oratori fauentem, ita & Deus Spiritus regat supra terram in sæcula, ut & in cælum post secula assumat ouantem. Vale.

AD LECTOREM.

RÆTER illud commune desiderium, quo omnes Catholica, & Romanæ pietatis effusi vbique terrarum riuli in fontem, caputque nostrum confluenti ferimur: nihilominus mei Olyssipone discessus, Romamque appulsus, eius Curia formam, praximque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meosque edendi in lucem singulare studium in causa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuersi breuem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diuisam typis mandare decreui. Itaque Illustrissimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus, qui, quem omnes litterarum studiosi patronum semper, & auctorem experti sunt, in me solida benignitate vsus, hanc editionem ita protegere, & promotere cepit, ut omnia quàm breuissimè volumina discuti, recognosci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi deesset, idem Dominus meus ex felic. mem. PAVLO V. Thesaurarij Majoris insignis Ecclesiæ Vimaranaensis patriæ meæ dignitatem, cum adhuc recens (vix enim menssem peregeram) in Vrbe essem, mihi obtinuit. Quamquam verò officio residendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris, & potissimum controuersia, quæ mihi isthic coorta est, vehementer abduceret: tamen quoad mei huiusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta re proficiscerer, potius meo inseruendi commodo, quàm libros excudendi causa venisse Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, dièque ad prælum assiduus fui. Quamuis autem illa Pontificij iuris exire in lucem priùs debuisset; tamen quòd hoc DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agitabilis foret, flagitatum, breui illud absolui; totum quidem, ut ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cum ita sint, si quid fortè defecerit, id certè & ætati meæ non admodò prolixæ, & celeritati, qua excusum est, ignoscendum; omninò quidem in iure, quod promisi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curia praxi prouectior edidero, compensandum. Quæ de Collectaneis super Iure Canonico edendis promisi, opere iam complui. Ad Collectanea in Ius Ciuile vniuersum, animum applicans duos priores tomos in Codicem Iustiniani in lucem edidi, sed modò in hac Matritensi Curia negotiorum mole præpeditus, studiis vacare non potui, nec ut in reliquos Iuris Ciuilis tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; si quod verò inter negotiandum supererat, in hoc tractatu reuidendo consumpsi, eumque variis resolutionibus, & Doctorem citationibus illustraui: quibus bone Lector suere, & me tui amantem redama. VALE.

AD

Imprimatur.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. M. Sacr. Palat. Apost.
A. Episc. Hieracen. Vicefg.

EGO Marcus Antonius Petilius V. I. D. ad Reuer^m P. F. Nicolai Ridolfij Ordinis Prædicatorum sacri Apostolici Palatij Magistri mandatum, præfens opus, cui titulus, PASTORALIS SOLICITVDINIS, siue DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI tripartita descriptio, Auctore Augustino Barbosa I. V. D. Lusitano, &c. reperi, & in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus aduersans, quin potius proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipsius Domini Augustini nominis celebritatem, & doctrinam insignem magis commendant ad publicam omnium vtilitatem.

MARCVS ANTON. PETILIUS qui supra.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus Soc. Reuerend. P. F. Nicolai Ridolfij Ord. Prædicat. Sac. Apost. Pal. Magistri.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. Magist. S. Palat. Apost.
A. Episc. Bellicastren. Vicefg.

EGO Melchior Lotterius I. V. D. de mandato Reuer^m P. Fr. Nicolai Ridolfij sacri Apostolici Palatij Magistri perlegi hæc Additiones ad tractatum DE OFFICIO EPISCOPI, compositas per D. Augustinum Barbosam I. V. D. Lusitanum, eiusdem tractatus Auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduersetur, vnde & typis publicis excudi censeo. In quorum fidem me propria manu subscripsi, Romæ pridie Kalendas Maij, 1628.

MELCHIOR LOTTERIUS.

Imprimatur. Fr. NICOLAUS RIDOLFIUS Ordinis Prædicatorum,
Sacri Apost. Palatij Magister.

APPROBATIO.

AUGUSTINI BARBOSÆ, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI TRACTATUS, iam antea impressus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cum in illo omnia sana sint, & nihil quod à fide discrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit, & ita sentimus. Lugd. 27. Martij 1641.

Fr. CL. COCHET, Magister & Prior Præd. Lugd.

Fr. IOANNES TESTE-FORT, Sacræ Theologiæ Doctor.

Prusile

Priuilegium Summi Pontificis.

VRBANVS VIII. SERVVS SERVORVM DEI, ad futuram rei memoriam. Romanum decet Pontificem personas litterarum scientiis præditas, ac maximis, longis, immensisque laboribus in componendis, & edendis libris, ex quibus Respubl. Christiana incrementum suscipiat, indefessas, prærogatiuis, & gratis singularibus cohonestare, quò feruentius in eisdem laboribus persistant, atque alij eorum exemplo ad huiusce generis virtutes per amplius excitentur. Cum itaque, sicut accepimus, dilectus filius Augustinus Barbosa Presbyter Bracharenfis, Iuris vtriusque Doctor, spatio plurium annorum ad Catholicæ fidei propagationem, Sedisque Apost. exaltationem libellum *de Dictionibus, & Clausulis*; deinde Tractatum, cui titulus est, *Pastoralis sollicitudinis, siue de Officio, & Potestate Episcopi tripartita descriptio*, & nouissimè Opus quoddam vniuersæ Christianæ Reipub. vtile, & necessarium, nuncupatum, *Collectanea Doctorum, tam veterum, &c. super quinque priores Decretalium libros, duobus tomis distincta*, sub nostris auspiciis hac in Vrbe in lucem ediderit. Nunc verò alia opera, videlicet *Selectas Iuris Canonici interpretationes*, addendas dictis Collectaneis Doctorem super quinque priores Decretalium libros, necnon Additiones quasdam ad dictum tractatum de Officio, & Potestate Episcopi, ac etiam prædictorum Collectaneorum Tomum tertium super Sextum, Clementinas, & Extrauagantes, ac selectiora Decreti Capitula, & successiuè Quartum, Quintum, & Sextum tomos super Ius Ciuile vniuersum, necnon tractatum de Clauium potestate, & denique Canoniarum questionum libros quinque, ad publicam omnium, & præsertim Iuris studioforum vtilitatem, & commoditatem imprimi facere intendat, in quibus componendis multum laboris, & expensarum impendit. Verùm dubitat ne alij ex alieno labore lucrum quærentes, volumina, tractatus, & opera huiusmodi, tam edita, quàm edenda imprimere, seu reimprimere præsumant in magnum sui præiudicium. Nos idcirco prædicti Augustini indemnitati, vt par est, hac in parte providere, eumque intuitu, & contemplatione tot laborum specialis gratiæ fauore prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à Iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, quibus quomodolibet innodatus existat, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes. **MOTVS PROPRIO** non ad ipsius Augustini, vel alterius pro eo super hoc nobis oblata petitionis instantiam, sed ex mera voluntate, & certa scientia nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine eidem Augustino pro se, & hæredibus, ac successoribus suis quibuscumque, vt ad viginti annos quoad iam edita à data præsentium, quo verò ad alia supra expressa, dummodo tamen prius iuxta formam Sacri Concilij Tridentini examinata, & approbata fuerint, edenda in lucem opera ab eorum etiam cum annotationibus, & additionibus impressione numerandos, nemo profusus tam in Statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè subiectus, quàm etiam citra, vel ultra Montes existens prædicta omnia, & singula volumina, tractatus, & opera in toto, vel in parte, etiam cum additionibus, vel annotationibus, aut aliàs quouis modo sine speciali dicti Augustini, eiusque hæredum, & successorum eorundem, vel ab eis ius habentium, licentia in scriptis habita, imprimere, seu reimprimere, aut ab aliis imprimi, seu reimprimi facere, aut impressa, seu reimpressa vendere, vel venalia habere, proponere, aut aliàs edere, vel euulgare, aut etiam pro vsu proprio habere, vel tenere possit, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea omnibus, & singulis typographis, bibliopolis, & librorum impressoribus, aliisque quibusuis personis quauis auctoritate, licentia, & facultate fulgentibus, tam in statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè subiectis, quàm etiam citra, & ultra Montes existentibus sub excommunicationis, à qua contrauenientes, nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti, absolui nequeant, & quingentorum Ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum pœnis, toties quoties contrauentum fuerit, ipso facto, & absque declaratione vlla incurrendis pro vna Augustino, eiusque hæredibus, & successoribus prædictis, ac ius ab eis habentibus huiusmodi, pro altera verò Camera nostræ Apostolicæ applicandis, & irremissibiliter exigendis, ne durante tempore viginti annorum, vt supra computandorum huiusmodi tractatus, volumina, seu opera, aut eorum quoduis, in toto, vel in parte, etiam cum additionibus, & annotationibus, aut aliàs quouis modo, seu mutato titulo absque speciali Augustini eiusque hæredum, & successorum, vel ab eis ius habentium prædictorum licentia in scriptis habita imprimere, seu reimprimere, vel imprimi, seu reimprimi facere, aut venalia habere, proponere, seu aliàs edere, vel euulgare, seu quouis modo clam, vel palam distrahere, aut pro vsu proprio tenere quoquomodo audeant, seu præsumant. Mandantes in super vniuersis, atque

etiam singulis Legatis, & Vicelegatis dictæ Sedis, eiusque dictionis Cubernatoribus, & aliis Iustitiæ ministris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis ubique existentibus, ut quoties pro Augustini, ac hæredum & successorum, iusque ab eis habentium prædictorum parte requisiti fuerint, vel eorum aliquis requisitus fuerit, illius efficacis defensionis præsidio assistentes præmissa omnia ad omnem Augustini, & hæredum, ac successorum, iusque ab eis habentium prædictorum requisitione contra inobedientes, & rebelles pœnas prædictas irremissibiliter exequantur, implorato, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, ordinationibus, statutis, & consuetudinibus, etiam Iuramentis, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & forma, ac cum quibuscumque clausulis, & decretis in contrarium forsân quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus, etiamsi pro eorum sufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hæc seruanda foret, ipsis aliâs in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat harum serie specialiter, & expressè **MOTVSIMILIDEROGAMVS**, cæterisque contrariis quibuscumque. Et quia difficile foret præsentibus litteras ad quælibet loca deferri. Volumus autem, & similiter Apostolica auctoritate decernimus, quod illarum transumptis, etiam in ipsis voluminibus, & operibus, ac eorum quouis impressis, eadem in iudicio, & extra illud fides ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus, adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, indulti, inhibitionis, mandati, & derogationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, sexcentesimo vigesimo sexto, quintodecimo Kalendas Septembris, Pontificatus nostri anno quarto.

Locus † sigilli plumbei.

Regist. fol. 1. lib. 4.

VIRTUTE supradicti Privilegij à S. D. N. D. Urbano diuina Proidentia PAPA VIII. mihi concessi, ego Augustinus Barbosa V. I. D. Lusitanus, D. Laurentio Durand Lugdunensi Bibliopola concedo ut tractatus de Officio, & Potestate Episcopi, & de clausulis, & dictionibus usufrequentioribus imprimere, & vendere possit. Datum Roma die 4. Aprilis 1628.

Ita ego AVGVSTINVS BARBOSA, manu propria.

INDICVLVS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem, officium & potestatem Episcopi, tractarunt.

PHORISMATA Episcopalia scripsit Scipio de Rubis.

de S. Auctoritate Episcoporum Joan. Filesc.

de Causis Episcoporum maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis, Lelius Iordanus.

de Consecratione Episcopi Stanislaus Socolovius.

de Dignitate Episcoporum Troylus Maluetius, & Iacobus Simanchas.

Enchiridion Episcoporum edidit Bartholomæus Gauantus.

de Episcopo Bertachinus.

de Episcopis, & ministris Ecclesiasticis, Alphonsus Madrigal.

de Electione Episcopatum in Belgio Arnoldus Alatuensis.

de Examine Episcoporum Hieronymus Venero, & Lyeua.

de Fugâ Episcopi, seu Episcoporum speculum, Rutilius Benzoni.

de Institutione Episcopi, seu Canon Episcopalis, Petr. Blesensis.

de Iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum, tam sæcularium, quam Regularium Episcopis inferiorum, Afcanius Tansburinus.

de Iurisdictione Episcopi Franciscus Vargas.

de Iurisdictionis Episcopalis defensionē Antonius de Præti.

de Officio Episcopi Guibertus de Tornaco.

de Officio, & potestate Episcopi, Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Volinus.

de Officio, & potestate Vicarij Episcopi, Iacobus Sbrozzius.

de Optimo Episcopo per dialogos disseruit Io. Baptista Signius.

de Ordine, iurisdictione, & residentia Episcoporum, Ant. Paganus.

de Pensionibus Episcoporum Camillus Cantius.

de Potestate Episcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præsertim Regularium, necnon Abbatissarum, Fr. Steph. Daluin.

de Potestate Episcoporum circa inquirenda, & punienda crimina in suis Diocesis commissa, Ioseph. Vela.

de Præcellentia Episcopalis dignitatis Mauritijs Alzedo.

Praxin Episcopalem ediderunt Mauritijs Alzedo, Paulus Piascius, Thomas Zerola.

de Residentia Episcoporum Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Nalantus, Dominic. Soto, & Ambrosius Catharinus.

de Statu, & munere Episcopali, Lelius Zechius.

de Statutis Episcoporum Henric. Bottaus.

de Titularibus Hieronymus Vielmius.

Barbos. de Episcopo.

**

CATALO

CATALOGVS

Auctorum, qui in hoc opere citantur.

A
GUILLEBERT. *Abbas.*
 Thomas *Aetium.*
Adrianus Papa.
 Benedictus *Aegidius*; *Lusit.*
 Matthæus de *Afflictis.*
 Michaël *Aggia.*
 Petrus *Alagona.*
 Albanus *Cardinalis.*
 Ioannes Hieronymus *Albanus.*
 Albernoz.
 Arnoldus *Albertinus.*
 Aloysius de *Albertis.*
 Albertus *Magnus.*
 Andreas *Alciatus.*
 Franciscus *Alcozer.*
 Petrus de *Alcozer.*
 Syluester *Aldobrandinus.*
 Bernardus *Aldrete.*
 Ioannes *Aldrete.*
 Iacobus *Alemanus.*
 Alexander de *Ales.*
 Clemens *Alexandrinus.*
 Dionysius *Alexandrinus.*
 Alexander *ab Alexandro.*
 Guilielm *Alotus.*
 Bernardinus *Alphanus.*
 Balthazar *Almiranus.*
 Marius *Alerius.*
 Iacobus *Aluaretus.*
 Alphonfus *Alvarez*, *Guerre-*
ro.
 Blasius *Alvarez Mirabol.*
 Didacus de *Alvarez.*
 Emmanuel *Alvarez*, *Lusitan.*
 Stephanus d' *Aluin.*
 Maur. *Alzedo.*
 Marcus Antonius de *Amatus.*
 Francisc. de *Amaya.*
 Alexander *Ambrosinus.*
 Ouidius de *Amicis.*
 Ioannes de *Anania.*
 Petrus *Ancharanus.*
 Ioannes *Andreas.*

Mart. *Andrea.*
 Bartholomæus ab *Angelo.*
 Balthazar ab *Angelis.*
 Ludouicus ab *Angelis*, *Lusit.*
 Antonius *Angelus*, *Gratus.*
 Cæsar *Angelus.*
 Iosephus *Angles.*
 Christophorus *Anguianus.*
 Fabius de *Anna.*
 Michaël *Añnon.*
 Abbas *Antiquus.*
 S. *Antoninus* *Archiep.* *Florët.*
 Donat. *Antonin.*
 Marius *Antoninus* *Maceratë.*
 Ioannes Baptista *Anoncius.*
 Matthæus *Apicella.*
 S. Thomas *Aguinatis.*
 Aponte.
 Franc. de *Araujo.*
 Archidiaconus *Bononiensis.*
 Ioannes de *Ardizzone.*
 Iacobus de *Arena.*
 Angelus *Aretinus.*
 Franciscus *Aretinus.*
 Gonçalus *Argote de Molina.*
 Ioannes de *Arias.*
 Augustinus *Ariminensis.*
 Nicolaus *Ariminensis.*
 Aristoteles.
 Ariminus *Tepatus.*
 Arnaldus *Pontacus.*
 Henricus *Arnaldus.*
 Arnulphus.
 Leo *Alatius.*
 Didacus de *Arroyo.*
 Ioannes Baptista *Afinius.*
 S. *Asterius.*
 S. *Athanasius.*
 Petrus Nuñez de *Auendaño.*
 Stephanus *Aufrerius.*
 Prosper de *Augustino.*
 S. *Augustinus.*
 Antonius *Augustinus.*
 Stephanus de *Auila.*
 Philippus *Aureolus.*
 Balthazar *Ayala.*
 Martinus de *Ayala.*
 Iacobus *Ayrer.*

B
 Alphonfus *Azevedo.*
 Petrus *Aznarius.*
 Ioannes *Azorius.*
 Martin. *Azpilcueta* *Nauarrus.*
 Gaspar *Baeza.*
 Ioan. *Balboa.*
 Franciscus *Baldvinus.*
 Dominicus *Bañes.*
 Andreas *Barbatia.*
 Arias *Barbosa*, *Lusitan.*
 Emmanuel *Barbosa*, *Lusitan.*
 Simão *Yaz* *Barbosa*, *Lusitan.*
 Petrus *Barbosa*, *Lusitanus.*
 Eguinarius *Baro.*
 Cæsar *Baronius*, *Cardinalis.*
 Ioannes de *Barros*, *Lusitan.*
 Aloy. *Barrios.*
 Cæsar *Barzous.*
 S. *Basilus.*
 Albertus *Bassanus.*
 Martinus *Becanus.*
 Franciscus *Becius.*
 Beda *Venerabilis.*
 Ludouicus de *Beia.*
 Egidius *Bellamera.*
 Petrus de *Bellapertica.*
 Robertus *Bellarminus*, *Card.*
 Bartholomæus *Bellecinius.*
 Belle.
 Belloch.
 Nicolaus *Bellonius.*
 Antonius *Bellonus.*
 Petrus *Bellonus.*
 Petrus *Belluga.*
 Laurentius *Bellus.*
 Oluierus *Beltraminus.*
 Petrus *Beltrandus.*
 Iacobus de *Beluisio.*
 Iac. *Benechendorff.*
 Guilielmus *Benedictus.*
 Rofredus *Bencuentanus.*
 Cornelius *Benincasius.*
 Petrus *Benvintendi.*
 Iacobus *Bennius.*
 Bonzon.
 Philippus

Philippus *Bergomas.*
 Bermondus.
 Ioannes Baptista *Bernardinus.*
 S. *Bernardus.*
 Oluier. *Bernart.*
 Augustinus *Berous.*
 Berreta.
 Ioannes *Bertachinus.*
 Paulinus *Berti*, *Lucensis.*
 Stephanus *Bertrandus.*
 Bernardinus de *Bessa.*
 Petrus Antonius *Beuter.*
 Antonius *Biag.*
 Petrus de *Biacio.*
 Gabriel *Biel.*
 Camillus *Bilotta.*
 Petrus *Bimius.*
 Laur. de *Binnis.*
 Petrus *Binsfeld.*
 Fructuosus *Bisbe.*
 Franciscus *Blancus.*
 Marcus Antonius *Blancus.*
 Baptista de *S. Blaso.*
 Bleda.
 Andreas *Bobadilla.*
 Castillo *Bobadilla.*
 Virgilius *Boccacius.*
 Nicolaus *Boërius.*
 Petrus *Bollus.*
 Albertus *Bolognetus.*
 Ludouicus *Bologninus.*
 Bened. *Bommathæus.*
 Martinus *Bonacina.*
 Hippolytus *Bonacosa.*
 Homobonus de *Bonis.*
 Sigismundus à *Bononia.*
 Marcellus *Bonus.*
 Io. *Borcholt.*
 Camillus *Borvellus.*
 Ignatius *Borace.*
 Egidius *Bosius.*
 Iacobus *Bosius.*
 Io. Angelus *Bosius.*
 Henricus *Bottens.*
 Ioannes *Botterus.*
 Cæsar *Botton.*
 Bouerius.
 Thomas *Bozius.*
 Ioannes *Bracheus.*
 Sebastianus *Brantius.*
 Henricus *Breulans.*
 Barnabas *Briffonius.*
 Bernardinus de *Britto*, *Lusit.*
 Didacus de *Britto*, *Lusitan.*
 Ioannes *Briz* *Martinez.*
 Ioannes *Bynnullus.*
 Conradus *Brunus.*
 Matthæus *Brunus.*
 Vincentius *Brunus.*

Hieronymus *Buccaronius.*
 Guillelmus *Budeus.*
 Burattus.
 Antonius *Burgos.*
 Franciscus *Bursatus.*
 Ioannes *Bursatus.*
 Bernardus *Burfo.*
 Antonius *Butrius.*
 Iacobus de *Butrigariis.*
 Bzouius.
C
 Ioann. Baptista *Caballinus.*
 Gaspar *Caballinus.*
 Petrus *Caballus.*
 Gregorius de *Cabedo*, *Lusit.*
 Petrus *Cabrera.*
 Ioannes Baptista *Caccialopus.*
 Octavianus *Cacheranus.*
 Boschius *Cadecha.*
 Bartholomæus *Cepola.*
 Sebastianus *Cesar*, *Lusit.*
 Hieronymus *Cagnofus.*
 Eduardus *Caldeira.*
 Gaspar *Calderius.*
 Ioannes *Calderius.*
 Ambrosius *Calepinus.*
 Iac. *Calidonius.*
 Michaël *Calidonius.*
 Marcellus *Callaca.*
 Vitalis de *Cambanis.*
 Domitius *Camerot.*
 Ioannes Hieronymus *Camp-*
nile.
 Ioannes *Campegius.*
 Thomas *Cananus.*
 Antonius de *Canario.*
 Io. *Borcholt.*
 Petrus *Canisius.*
 Melchior *Cano.*
 Benedictus *Canophilus.*
 Didacus *Cantera.*
 Claudius *Cantinnula.*
 Marcus Antonius *Capella.*
 Ioannes Franciscus *Capiblañ-*
ca.
 Ioannes de *Capistrano.*
 Benedictus *Capra.*
 Iulius Cæsar *Capuccius.*
 Caputaquensis.
 Antonius *Capycius.*
 Hieronymus *Caraccia.*
 Ludouicus *Carbo.*
 Horatius *Carpanus.*
 Alphonfus *Carrariza.*
 Ludouicus *Carrerius.*
 Ioannes de *Carthagna.*
 Prosper *Caravita.*
 Thom. de *Carlanal.*

Vincentius *Carocius.*
 Bartholomæus *Caranza.*
 Franc. *Corp.*
 Camill. *Carofus.*
 Alexander *Carrerius.*
 Martinus *Carrillo.*
 Bartholomæus *Carthagna.*
 Martinus de *Carvalho*, *Lusit.*
 Ioannes Baptista *Casalis.*
 Casarub.
 Iacobus *Castellanus.*
 Franciscus del *Castillo.*
 Gaspar *Casalins*, *Lusit.*
 Guillelmus *Cassadorus.*
 Alexander *Cassanens.*
 Cassiodorus.
 Restaurus *Castaldus.*
 Lucas *Castellinus.*
 Didacus de *Castillo.*
 Ferdinandus del *Castillo.*
 Alphonfus de *Castro.*
 Mendez à *Castro.*
 Paulus de *Castro.*
 Ferd. *Castro Palao.*
 Ambrosius *Catharinus.*
 Catechismus *Pij V.*
 Borgninus *Canalcannus.*
 Horatius *Canalcannus.*
 Iacobus *Caualerius* *Card.*
 Camillus *Cantius.*
 Cornelius *Celsus.*
 Ludouicus *Cencius.*
 Hieronymus *Cenedo.*
 Petrus *Cenedo.*
 Ioannes *Cephalus.*
 Ioannes Ludouicus de la *Cer-*
da.
 Hieronymus *Cepuallos.*
 Matthæus *Charianus.*
 Franciscus *Chaldas* *Pereira,*
Lusit.
 Dominicus *Chamerota.*
 Flaminius *Chartarius.*
 Bartholomæus *Chassanens.*
 Balth. *Chauatinus.*
 Flavius *Cherubinus.*
 Laërtius *Cherubinus.*
 Laurentius *Chirconius.*
 Rhenatus *Chopinus.*
 Petrus *Chryfologus.*
 Ioannes *Chryfostomus.*
 Io. Bap. *Ciarlin.*
 Paulus *Ciena.*
 Michaël *Cifuentes.*
 Paulus de *Cittadinis.*
 Iulius *Clarus.*
 Angelus *Clauisus.*
 Christophorus *Clauisus.*
 Afcanius *Clemens.*

Barbosa de Episcopo.

Catalogus Auctorum.

Iodoc. *Clithouanus*.
 S. Ioannes *Climacus*.
 Ioannes Bapt. *Coccinus*.
 Iodocus *Coccinus*.
 Erasmus à *Cochier*.
 Ioannes *Cochier*.
Cælestin.
 Antonius *Coelho*, Lusitanus.
 Matthias *Colerius*.
 Bernardus *Comensis*.
 Felicianus *Comensis*.
 Paulus *Comitolus*.
 Bernardus *Compostellanus*.
 Franciscus *Conanus*.
 Iacobus *Concinac*.
 Ioannes Baptista *Confettius*.
 Ægidius *Coninck*.
 Franciscus *Consciens*.
 Cæsar *Contardus*.
 Felix *Contelorius*.
 Antonius *Contius*.
 Ioannes *Copus*.
 Franciscus *Coquetius*.
 Antonius Maria *Coratinus*.
 Petrus Michaël *Corbonel*.
 Aurelius *Corbulus*.
 Antonius de *Corduba*.
 Antonius *Corduba de Lara*.
 Barnabas *Cornazanus*.
 Petrus Philippus *Cornicus*.
 Ioannes *Corasius*.
 Antonius *Correa*, Lusitanus.
 Ludouicus *Correa*.
 Antonius *Corseus*.
 Emmanuel de *Costa*, Lusitanus.
 Ioannes *Costa*.
 Ioannes Marius à *Costa*, Lusitanus.
 Iosephus à *Costa*.
 Sebastianus *Costa*, Lusitanus.
 Stephanus *Costa*.
 Catellianus *Cota*.
 Didacus *Couarrunias*, y *Leyna*.
 Didacus do *Conto*, Lusitanus.
 Aymon *Crauetta*.
Crescentius.
 Petrus *Crespetius*.
 Ioannes *Crotus*.
 Hieron. à *Cruce*.
 Lud. à *Cruce*.
 Ioannes de la *Cruce*.
 Marcus Antonius *Cuchus*.
 Iacobus *Cuiacius*.
 Raphaël *Cumanus*.
 Iosephus *Cumia*.
 Rodericus à *Cunha*, Primas Hispaniarum.

Laurentius *Cupers*.
 Rodolphus *Cupers*.
 Alphonfus *Curiel*.
 Rochus de *Curte*.
 Franciscus *Curtius*.
 Quintus *Curtius*.
 Marius *Cutellus*.
 S. *Cyprianus*.

D

Andreas *Dallerius*.
 S. Ioannes *Damascenus*.
 Iodocus *Dambouderus*.
 Petrus *Damianus*.
 Augustinus *Dauila*.
 Tiberius *Decianus*.
Decisiones Rota.
 Philippus *Decius*.
 Antonius *Delre*.
 Paulus *Dicomus*.
 Bernardus *Diaz*.
 Blasius Flores *Diaz de Medina*.
 Flores *Diaz de Mena*.
 Petr. *Diaz Noguero*.
 Ioannes *Dilectus*.
 Donatus *Grammaticus*.
 Marcellus *Donatus*.
 Hugo *Donellus*.
Directorium Inquisitorum.
 Iuniperus à *Drepano*.
 Ioannes *Driedo*.
 Leonardus *Duardus*.
 Franciscus *Duarenius*.
 Petrus *Dueñas*.
 Guillelmus *Durandus*.
 Ioannes Stephanus *Durantes*.
 Andr. *Duualli*.

E

Paulus *Eleazarus*.
 Episc. de *Elna*.
 Fr. *Emmanuel*.
 Petrus *Enriquez*.
 Boëtius *Epo*.
 Petr. de la *Escalera*.
 Ioan. de *Escobar à Corro*.
 Petrus Muñoz de *Escobar*.
Estago.
 Nicolaus *Euerardus*.
 Augustinus *Eugubinus*.
 Andreas ab *Exca*.
 Nicolaus *Eymericus*.

F

Antonius *Faber*.

Iacobus *Faber*.
 Ioannes *Faber*.
 Philippus *Faber*.
 Anton. *Fabricius*.
Fabrin.
 Andreas *Fachinæus*.
 Stephanus *Fagundez*, Lusit.
 Iañez *Faiardus*.
 Æneas de *Falconibus*.
 Ludouicus *Falconius*.
 Martinus de *Fano*.
 Emmanuel *Faria*.
 Prosper *Farinacius*.
 Franciscus *Felicianus*.
 Hector *Felicius*.
Ferentil.
 Antonius *Fernandez*, Lusit.
 Benedictus *Fernandez*, Lusit.
 Hieronymus *Fernandez de Ottero*.
 Baptista *Ferrariensis*.
 Ioannes Petrus de *Ferrariis*.
 Ioannes *Ferrarius*.
 Franc. *Ferrerius*.
 Æmilius *Ferretus*.
 Ioannes Baptista *Ferretus*.
 Iulius Camillus *Ferretus*.
 Ioannes *Ferus*.
 Mich. *Ferrus*.
 Nicolaus *Festafius*.
 Laur. de *Franchis*.
 Seraphinus de *Freitas*, Lusit.
 Emmanuel *Figueira*, Lusit.
 Ioannes *Filescus*.
 Vincentius *Filliucius*.
 Ioannes Donatus à *Fina*.
 Lactantius *Finellus*.
 Ioannes Baptista *Finus*.
 Lactantius *Firmiannus*.
 Ioannes Franciscus *Florentillus*.
 Lucas *Floronus*.
 Lucius *Florus*.
 Lazarus *Fœnuntius*.
 Petrus *Follerius*.
 Ioannes Petrus *Fontanella*.
 Stephanus *Forcatulus*.
 Franciscus *Foreiro*, Lusit.
 Martinus *Fornarius*.
 Valent. *Forster*.
 Augustinus *Fortunius*.
 Lauretus de *Franchis*.
 Vincentius de *Franchis*.
 Marcellus *Francolinus*.
 Philippus *Francus*.
 Valentinus *Francus*.
 Paulus *Fraxinellus*.
 Marinus *Frecia*.

Anton.

Catalogus Auctorum.

Anton. de *Fuertes*.
 Raphaël *Fulgosius*.
 Bartholomæus *Fumus*, Ar-mila.
 Vincentius *Fusarius*.
 Paulus *Fuscus*.

G

Antonius *Gabriel*.
 Hieronymus *Gabriel*.
 Stephanus de *Gaëta*.
 Io. *Gagneus*.
 Andreas *Gail*.
 Franciscus *Galetus*.
 Leander *Galzanettus*.
 Petrus *Galleratius*.
 Camillus *Gallinus*.
 Armill. *Gallus*.
 Antonius *Gama*, Lusit.
 Horatius *Gambacorta*.
 Petrus Andreas *Gambara*.
 Barth. *Gauant*.
Gammachaus.
 Henricus *Gandauensis*.
 Didacus *Garcia de Trasmiera*.
 Fortunius *Garcia*.
 Franciscus *Garcia*.
 Gregorius *Garcia*.
Garcia de Loayza.
 Martinus *Garcia*.
 Nicolaus *Garcia*.
 Stephanus *Garibat*.
 Aulus *Gellius*.
 Ioannes *Geminianus*.
 Dominicus de *S. Geminiano*.
 Nellus de *S. Geminiano*.
 Genebrardus.
 Nicolaus *Genoa*.
 Marcus Antonius *Genuesis*.
 Franciscus *Georgius*.
 Anastasius *Germanus*.
 Franciscus *Ghisterius*.
 Hieronymus *Gigas*.
Giouag.
 Bartholomæus *Gipsius*.
 Garcia *Girona*.
 Marius *Giurba*.
 Octavius *Gloritius*.
 Damianus *Goës*, Lusit.
 Antonius *Gomez*.
 Balthazar *Gomesius* de Am-scu.
 Emmanuel *Gomez Cardoso*, Lusitanus.
 Ludouicus *Gomez*, Episc. Sar-aen.

Sebastianus *Gomez de Figueiredo*, Lusit.
 Remigius de *Gonni*.
 Franciscus *Gonzaga*.
 Hieronymus *Gonzales*.
 Iosephus *Gonzales*.
 Antonius de *Gouca*, Lusit.
 Ludouicus *Gozadinus*.
 Iacobus de *Grassis*.
 Thomas *Grammaticus*.
 Ludouicus *Granada*.
 Iac. *Granado*.
 Paulus *Granatius*.
 Achilles de *Grassis*.
 Carolus de *Grassis*.
 Iacobus de *Grassis*.
 Ioannes de *Grassis*.
 Michaël *Grassus*.
 Stephanus *Gratianus*.
 Hieronymus *Gratus*.
 Bartholomæus *Guananis*.
 Nicolaus Antonius *Granatius*.
Gregorius X V.
 Petrus de *Gregorio*.
 Petrus *Gregorius Tholosanus*.
 Iacobus *Greiserus*.
 Bernardus *Grenaus*.
 Paulus *Grilandus*.
Grilenzonius.
 Paulus *Gryfaldus*.
 Iacobus *Gualterus*.
 Sebastianus *Guazinus*.
 Antonius *Guevara*.
 Guido *Papa*.
 Cosmas *Guimier*.
 Ioannes *Gutierrez*.
Guzman.

H

Dionysius *Halicarnassæus*.
 Franc. *Hallier*.
 Ioan. *Harprecht*.
 Henricus *Henriquez*, Lusit.
 Franciscus *Herculanus*.
 Antonius *Heringius*.
 Antonius de *Herrera*.
 Ioannes Hieronymus de *Hencavolano*.
S. Hieronymus.
 Alfonso *Hojeda*.
 Signorolus de *Homodcis*.
 Antonius *Honcala*.
 Vincentius *Hondedens*.
Hofius, Cardin.
 Stanislaus *Hofius*.
Hofiensis, Cardin.
 Bartholomæus *Humada*.
 Gaspar *Huriado*.

I

Dominicus *Iacobatus*.
 Petrus *Iacobus à Montepessulano*.
 Cornelius *Iansenius*.
 Peregrinus *Ianninus*.
 Thomas de *Iosu Maria*.
 Iulius Cæsar *Imbrianus*.
 Alexander de *Imola*.
 Ioannes *Imola*.
 Ioannes de *Indagine*.
 Nicolaus *Intriglioli*.
 Lælius *Iordanus*.
 Andreas *Isernia*.
 S. *Isidorus*, Hispalen.
 Aurelius de *Istria*, Sorba.

K

Melchior *Kling*.

L

Laderchius.
 Lancelotus *Conradus*.
 Lancelotus *Gallia*.
 Ioannes Paulus *Lancellotus*.
 Lancelotus *Politus*.
 Robertus *Lancellotus*.
 Hieronymus *Lanchus*.
 Bernardus de *Landriano*.
 Iul. *Landrinus*.
 Iafredus *Lanfrancus*.
 Lapis *Abbas*.
 Camill. de *Laratha*.
 Ioan. de *Larria*.
 Ignatius *Lasarte*.
 Martinus *Laudensis*.
 Paulus *Laudensis*.
 Iulius *Laurinus*.
 Hieronymus *Laurentius*.
 Valentinus *Laurentius*.
 Paulus *Laymann*.
 Ioan. Bapt. *Lazzanus*.
 Antonius *Lazarus*.
 Petrus Antonius *Lazarus*.
 Bartholomæus à *Ledesma*.
 Martinus *Ledesma*.
 Petrus *Ledesma*.
 Petrus *Lenauderius*.
 Leo *Imp.*
 Benedictus *Leo*.
 Hieronymus *Leo*.
 Ioannes Franciscus *Leo*.
 Alphonfus de *Leone*.
 Basilius Ponceus de *Leon*.
 Ioannes Baptista *Leonellus*.
 Leonardus *Lesius*.

Catalogus Auctorum.

Petrus *Lenander*.
 Ioannes *Leuriel*.
Lezana.
 Ioannes de *Lignano*.
 Iustus *Lipsius*.
 Hieronymus *Llamar*.
 Athanasius de *Lobera*.
 Eudoxius *Locatellus*.
 Vmbertus *Locatus*.
 Petrus *Lombardus*, Magister
 sentent.
 Ioannes de *Londris*.
 Franciscus *Longus à Lorio-*
lano.
 Augustinus *Lopez*.
 Didacus *Lopez de Stunica*.
 Gregorius *Lopez Madera*.
Lopez de Texeda.
 Gregorius *Lopez de Tonar*.
 Ignatius *Lopez de Salzedo*.
 Ludouicus *Lopez*.
 Petrus de *Lorca*.
 Iodocus *Lorichius*.
 Ioannes *Lorinus*.
 Melchior *Lotterius*.
 Franciscus *Lucanus de Par-*
ma.
 Ioannes de *Lucena*.
 Iosephus *Ludouicus*.
 Io. de *Lugo*.
 Ioannes Baptista *Lupus*.
 Ambrosius *Lutius*.
 Horatius *Lutius*.
 Stephanus de *Lycio*.

M

Maccabran.
Marchado.
 Carolus *Macignus*.
 Iulius Cæsar *Madius*.
 Alphonfus *Madrigal*.
Meratius.
Magalæs.
 Cosmas *Magallanicus*, Lusita-
 nus.
 Petr. Dominicus *Magdalenus*.
 Hieronymus *Magius*.
 Hieronymus *Magonius*.
 Simon *Maiolus*.
 Ioannes *Maïor*.
 Ioannes *Madderns*.
 Ioannes *Maldonatus*, Lusit.
 Petrus *Malferitus*.
 Thomas à *Maluenda*.
 Thomas *Maluctius*.
 Troilus *Maluctius*.
 Celsus *Mancinus*.
 Vincentius *Mancinus*.

Hieronymus *Manfredus*.
 Guillelmus de *Mandageto*.
 Iacobus *Mandelus*.
 Quintilianus *Mandofius*.
 Victorinus *Mansus*.
 Franciscus *Mantica*, Cardin.
 Marcus *Mantua*.
 Paulus *Manuius*.
 Ioannes Petrus *Mapheus*.
 Robertus *Marania*.
Marcad.
 Christophorus *Marcellus*.
Marchanti.
 Ioannes Baptista *Marchesa-*
nus.
 Philib. *Marchin*.
 Franciscus *Marcus*.
 Hercules *Marescottus*.
 Ioannes *Maria Belletus*.
 Ioannes *Maria Monticellus*.
 Ioannes *Maria Nouarius*.
 Ioannes *Maria Policianus*.
 Ioannes *Mariana*.
 Thomas de *Marino*.
 Lud. *Marineus*.
 Petrus *Mariusus*, Lusit.
Marius Italia.
 Ioannes *Marquez*.
 Ant. de *Marinis*.
 Hippolytus de *Marsiliis*.
 Hippolytus *Marsilius Colum-*
na.
 Marcus Antonius *Marsilius*
Columna.
Maria.
 Gregorius *Martinez*.
 Petrus Ludouicus *Martinez*.
Martinus Martini.
 Alderanus *Mascardus*.
 Iosephus *Mascardus*.
 Antonius *Massa*, Galefius.
 Ioannes Antonius *Maffobrius*.
 Garcia *Mastrillo*.
 Angelus *Matheacius*.
 Matthæus *Matheflanus*.
 Ioannes *Matienzo*.
 Iac. Ant. de *Mauro*.
 Pyrrhus *Mauri*.
 Ioannes *Mauritius*.
 Marcellus de *Mauro*.
 Rabanus *Maurus*.
 Philippus *Maynardus*.
 Iason de *Mayno*.
 Franciscus *Medices*.
 Sebastianus *Medices*.
 Bartholomæus *Medina*.
 Ioannes de *Medina*.
 Michaël *Medina*.
 Marcellus *Megala*.

Pomponius *Mela*.
Memoriale Clericorum.
 Ferdinandus de *Menchaca*.
 Emmanuel *Mendez de Ca-*
stro, Lusit.
 Gonçalus *Mendez de Vascon-*
cellos.
 Alphonfus de *Mendoza*.
 Ferdinandus de *Mendoza*.
 Franciscus de *Mendoza*, Lu-
 sitanus.
 Franciscus *Menesius*.
 Iacobus *Menchius*.
 Thomas de *Mercato*.
 Didacus *Merlanes*.
 Mercurialis *Merlinus*.
 Georgius *Merulus*.
 Martinus *Mespartius*.
 Ludouicus *Mesia*,
Metina.
 Petrus *Mexia*.
 Io. *Mezenos*.
 Thomas *Mieres*.
 Franciscus *Milanensis*.
Miles in Repertorio.
 Nicolaus *Milis*.
 Ludouicus *Miranda*.
 Balthasar *Mogollon*.
 Ioannes *Mobedanus*.
 Andreas *Molfeus*.
 Ioannes Petrus *Molignatus*.
 Franciscus *Molina*.
 Ludouicus *Molina Theolo-*
gus.
 Ludouicus *Molina* Iurifconf.
 Anronius *Monachus*.
 Ioannes *Monachus*.
 Petrus *Moncada*.
 Ioannes Petrus *Moneta*.
 Dominicus *Montagnolus*.
 Fabianus de *Monte*.
 Hieronymus de *Monte-*
Montelegre.
 Nicolaus de *Monte Cello*.
 Paulus de *Montepico*.
 Martinus *Monter à Cuenca*.
 Gabriel *Monterozo Aluarado*.
 Ludouicus *Montesinus*.
 Sebastianus *Monsiculus*.
 Ioannes *Montolinus*.
 Ambrosius *Morales*.
 Petrus Augustinus *Morla*.
 Augustinus *Morlanes*.
Morquech.
 Isidorus *Mosconius*.
 Didacus de la *Motta*.
 Emmanuel de *Moure*.
Moya.
 Petrus *Mozzins*.

Franciscus

Catalogus Auctorum.

Franciscus *Mugnos de Escobar*.
 Bernardus *Muscattellus*.
Muta.
 Dynus *Muxellanus*.

N

Sebastianus *Nenius*.
 Antonius *Naldus*.
 Alphonfus *Narbona*.
 Antonius *Narbona*.
 Ioannes *Narbona*.
Natalis Comes.
 Georgius *Natta*.
 Marcus Antonius *Natta*.
 Petrus *Navarra*.
 Petrus Fernandez *Navarrete*.
 Iacobus *Nauclantus*.
 Ioannes *Nauclerus*.
 S. Gregorius *Naxianzonus*.
 Alphonfus à *Neapoli*.
 Ælius Antonius *Nebrissa*.
 Antonius *Negusantius*.
 Nepos de Monte *Albano*.
 Ioannes *Nemisanus*.
 Alexander de *Neno*.
 S. Gregorius *Nicens*.
 Ioannes *Nicolaus*.
 Nicolaus Notarius S. Bernardi.
 Ioannes *Nider*.
 Niger *Ciriaco*.
 S. *Nilus*.
Nonar.
 Baldus *Novellus*.
 Iacobus *Novellus*.
 Didacus *Nugnez*.
 Duardus *Nugnes de Leas*, Lusit.

O

Odofredus.
 Ioannes Martinus de *Olando*.
 Antonius *Olibanus*.
 Hieronymus *Onuphrius*.
 Ambrosius de *Opizionibus*.
 Lanfrancus de *Oriano*.
 Nicolaus *Orlandinus*.
 Sebastianus *Orozco*.
 Ioannes *Orozco*.
 Abrahamus *Ortelius*.
 Ioannes Gaspar *Ortigas*.
 Franciscus *Ortiz*, Lucius.
 Hieronymus *Orosius*, Lusit.
 Ioannes *Otalora*.
 Franciscus *Othomannus*.

P

Christophorus de *Pace*.

Marcus Salon de *Paco*.
 Fulgius *Pacianus*.
 Statilius *Pacificus*.
 Anton. Meneses de *Padilla*.
 Balthasar *Pæz*, Lusit.
 Antonius *Paganus*.
 Laurentius de *Palacio*.
 Michaël de *Palacio*.
 Gabriel *Paleothus* Cardin.
 Petrus *Paludanus*.
 Iosephus *Pamphilus*.
 S. Raymundus de *Pansford*.
 Guido *Pancerola*.
 Abbas *Panormitanus*.
 Onuphrius *Panninus*.
 Ioannes *Paponius*.
 Flaminius *Parisus*.
 Petrus Paulus *Parisus* Card.
 Philippus *Pascalis*.
 Franc. *Patritius Senens*.
 Ioannes Franciscus *Pauinus*.
 Ioannes Baptista *Pauliani*.
 Hieronymus *Paulus*.
 Dionysius *Paulus Lopys*.
 Ferdinandus *Paz*, Lusit.
 Petrus *Pechius*.
 Achilles *Pedrocha*.
 Gaspar *Pegado*, Lusit.
 Ludouicus *Peguera*.
 Laurent. de *Peirinis*.
 Melchior *Pelaez*.
 Aluarus *Pelagius*, Lusit.
 Theodorus *Peltan*.
 Isidorus *Pelusota*.
 Franciscus *Penia*.
 Lucas de *Penia*.
 Guillelmus *Penaldus*.
 Gabriel *Penotus*.
 Petrus *Peralta*.
 Marcus Ant. *Peregrinus*.
 Benedictus *Pereira*, Lusita-
 nus.
 Gabriel *Pereira de Castro*, Lu-
 sitan.
 Antonius *Perez*.
 Didacus *Perez*.
 Ildelfonsus *Perez de Lara*.
 Achilles *Personalis*.
 Franciscus *Personalis*.
 Gaspar *Perusinus*.
 Baldus de *Perusio*.
 Petrus de *Perusio*.
 Alexander *Pesantius*.
 Antonius de *Petra*.
 Petrus de *Petra*.
 Petrus Antonius à *Petra*.
 Petrus Geraldus de *Petrassan-*
eta.
 Franciscus *Petrarcha*.

Melchior *Phæbo*, Lusit.
 Phanucius de *Phanucis*.
 Hieron. *Pharop*.
 Cosmas *Philiarchus*.
 Bartholomæus *philippus*.
 Anton. *Piagius*.
 Paulus *Pisecus*.
 Anton. *Pichardus*.
 Ioan. *Picus Mirandula*.
 Albertus *Pigbius*.
 Ioan. *Pineda*.
 Arias *Pinellis*, Lusit.
 Benedictus *Pinellus*, Lusit-
 tan.
 Hector *Pinto*, Lusit.
 Francisc. de *Pisfa*.
 Andreas *Piscaras*, Castaldus.
 Ferd. *Pizarro*.
 Francisc. de *Pitigiana*.
 Thad. *Pito*.
 Petrus *Placa*.
 Franciscus *Platea*.
 Ioan. *Platea*.
 Baptista *Platina*.
 Hieronymus *Plato*.
 Ioannes Baptista *Plotus*.
 Nic. *Plouans*.
Plutarchus.
 Gregor. *Polach*.
 Reginaldus *polio*, Card.
Polyanthea.
 Polydorus, vide *Virgilius*.
 Ludouicus *Pons*.
 Baptista *Pontanus*.
 Iacobus *Pontanus*.
 Amadeus à *Ponte*.
 Io. Franciscus à *Ponte*.
 Ioannes à *Ponte*.
 Lud. de la *Ponte*.
 Oldradus de *Ponte*.
 Laurent. à *Portel*, Lusit.
 Christophorus *Portius*.
 Iacobus *Portius*.
 Iacobus *Portius Imola*.
 Philippus *Portius*.
 Hieron. *Portoles*.
 Ioannes Bapt. *possepinus*.
 Lud. *Postius*.
Prepositus.
 Anton. de *Pratis*.
 Simon de *Pratis*.
 Gabriel *prateolus*.
 Francisc. de *Prato*.
 Philippus *Probus*.
 S. *Prosper*.
 Ludouicus de la *Puente*.
 Dominicus de *pueronibus*.
 Adrianus *Puluentis*.
 Ioannes Franciscus *purpuratus*.
 Paris.

Catalogus Auctorum.

Paris de *Puteo*.
Iacobus *Puteus*.

Q

Didacus *Quantera*.
Stephanus *Quaranta*.
Antonius *Quejada*.
Quintanaduenas.
Marcus Fabius *Quintilianus*.
Ioannes *Quintinus*.
Gaspar *Quiraga*.

R

Ioannes de *Rada*.
Iacobus *Reuardus*.
Antonius *Ragucius*.
Julius Cæsar *Rainerius*.
Theophilus *Raynaudus*.
Stephanus *Ranchinus*.
Alexander *Raudensis*.
Iacobus *Rauennas*.
Petrus de *Raenna*.
Ferdinandus *Rebellius*, Lu-
sitani.
Petrus *Rebuffus*.
Guillelmus *Redoanus*.
Valerius *Reginaldus*.
Melch. *Reinoso*.
Scipio *Rendina*.
Repertorium Inquisitionum.
Garcia de *Resende*, Lusit.
Restaur.
Nicolaus *Resnerus*.
Faustinus *Rhegiensis*.
Petrus *Ribadeneira*.
Antonius *Ricciulus*.
Ioannes Aloysius *Riccus*.
Hippolytus *Riminaldus*.
Ioannes Franciscus *Ripa*.
Polydorus *Ripa*.
Ant. *Ripoll*.
Æneas *Robertus*.
Angelus *Rocha*.
Antonius *Rochus*.
Rodericus, Archiepiscop. *To-*
lectanus.
Rodericus, Episcopus *Zamor-*
ren.
Amator *Rodericus*.
Hieronymus *Rodericus*, Lusit.
anus.
Rodoan.
Ludouicus *Rodolphinus*.
Didacus *Rodriquez* *Aluara-*
do.
Emmanuel *Rodriquez*, Lusit.
anus.

Franciscus *Rogerus*.
Ioannes *Roias*.
Franciscus *Roius*.
Ægidius *Romanus*.
Hieronymus *Romanus*.
Ludouicus *Romanus*.
Rota Romana.
Guillelmus *Rofens*.
Albericus de *Rofatis*.
Antonius *Rofcius*.
Antonius de *Rofellis*.
Emericus à *Rosenthal*.
Bernardinus *Rosignolius*.
Roxas.
Hieronymus de la *Rua*.
Scipio de *Rubeis*.
Ioannes Antonius *Rubeus*.
Palatius *Rubeus*.
Theodosius *Rubeus*.
Christophorus *Rufianacius*.
Constantinus *Rugerius*.
Iulius Cæsar *Rugnellus*.
Iosephus de *Rusticis*.
Rutilius *Benzonius*.
Petrus *Ruyfus* *Maurensis*.
Sylvianus *Ruyzius*.

§

Emmanuel *Sà*.
Iacobus *Sà*, Lusit.
Didacus *Sahagun*.
Bartholomæus *Salonius*.
Ioannes *Salis*.
Ferdinandus *Quirinus de Sa-*
lazar.
Franciscus *Salazar*.
Petrus *Salazar*.
Franciscus *Salgado*.
Io. *Salgado de Araujo*.
Bartholomæus *Salicetus*.
Paulus *Salodius*.
Michaël *Salon*.
Robles de *Salzedo*.
Petrus *Sanchez*.
Thomas *Sanchez*.
Ioannes *Sancius*.
Lud. de *Sancto Ioanne*.
Gaspar *Sanctius*.
Ioannes à *Sande*.
Felinus *Sandens*.
Prudentius de *Sandoval*.
Ludouicus de *San Iuan*.
Antonius de *San Roman*.
Paulus *Santorius*.
Petrus *Sanz Morquechus*.
Sebastianus *Sapia*.
Ludouicus de *Sardis*.
Franciscus *Sarmiento*.

Barth. de *Saxo Ferrato*.
Gregorius *Sayro*.
Iacobus *Sbrozius*.
Sigismundus *Seaccia*.
Franciscus *Seabius*.
Iosephus *Sealiger*.
Antonius *Scappas*.
Ioannes Baptista *Scapeta*.
Fridericus *Scotus*.
Carol. *Scribarius*.
Scouar.
Segala.
Didacus *Segura*.
Ioannes *Segura Daudos*.
Ioannes *Selua*.
Federicus de *Senis*.
Seraphinus *Cardin.*
Seraphinus de Seraphinis.
Claudius *Seysfelius*.
Diodorus *Siculus*.
Lucius Matinaeus *Siculus*.
Ioannes Bapt. *Siganius*.
Carolus *Sigonius*.
Iacobus *Simanchas*.
Octavianus *Simoncelus*.
Iacobus *Simonet*.
Emmanuel *Soarez*, Lusit.
Franciscus *Soarez*.
Gonçalus *Soares de Paz*.
Ioannes *Soarez*, Lusit.
Bartholomæus *Socinus*.
Marianus *Socinus*.
Stanislaus *Socolonius*.
Claud. *Solerti*.
Solozan.
Sotomajor.
Sotus.
Octavius *Spantharius*.
Sperel.
Petrus Antonius *Spinellus*.
Paulus *Squillas*.
Antonius de *Sola*.
Brunorns à *Sole*.
Claudius *Solerus*.
Felicianus *Solis*.
Ioannes Federicus *Solis*.
Ioannes *Solorzanus*.
Franciscus *Sonsbechius*.
Hieronymus *Sorbo*.
Alphonfus *Soto*.
Dominicus *Soto*.
Petrus *Soto*.
Ludouicus *Sotomajor*, Lusit.
anus.
Antonius de *Soufa*, Lusit.
anus.
Franciscus *Soufa*.
Paul. *Squillante*.
Ioannes *Staphileus*.

Achilles

Catalogus Auctorum.

Dominicus *Tuschus*, *Cardin.*

V

Achilles *Stadius*, Lusit.
Gaspar *Stadius*, Lusit.
Didacus *Stella*.
Iosephus *Stephanus*.
VValfridus *Strabo*.
Benuenutus *Stracha*.
Theodor *Studita*.
Io. *Suarez*.
Suar. de *Paz*.
Ioannes Petrus *Surdus*.
Hieronymus *Surita*.
Laurentius *Surius*.
Petrus *Sutor*.
Æneas *Sylvius*.
Franciscus *Sylvius*.

T

Ascianus *Tamburinius*.
Adamus *Tannerus*.
Carolus *Tapia*.
Franciscus *Tarapha*.
Theodulphus.
Antonius *Thesaurus*.
Gaspar Antonius *Thesaurus*.
Capella *Tholosana*.
Thomas de *Thom. offitis*.
Io. Bapt. *Thoro*.
Tiberius.
Michaël *Timotheus*.
Andreas *Tiraquellus*.
Franciscus *Titelmanus*.
Franciscus *Toletus*.
Augustinus *Torniel*.
Gabriel del *Toro*.
Ioannes à *Torquemada*.
Franciscus *Torreblanc*.
Ioannes de *Torres*.
Ludouicus de *Torres*.
Trafmiera.
Alexander *Trentacinqius*.
Thomas *Trinisanus*.
Augustinus *Triumphus*, dictus
de *Ancona*.
Albertus *Trotius*.
Io. Ægidius *Trullench*.
Alexander *Turamini*.
Turrecremata.
Horatius *Tuselinus*.
Aluy sius *Turrianus*.
Franciscus *Turrianus*.
Vincentius *Turruettus*.
Franciscus *Turzanus*.

Blasius *Viegas*, Lusit.
Augustinus *Vigianus*.
Ambrosius *Vignate*.
Alphonfus *Villadiego*.
Gonçalus *Villadiego*.
Alphonfus *Villagut*.
Ioannes Bapt. *Villalobos*.
Ignatius del *Villar*.
Alphonfus de *Villogas*.
Thomas à *Vio*, *Card. Caietan*.
Polydorus *Virgilius*.
Ioannes *Vischis*.
Alphonfus *Vinaldus*.
Martinus Alphofus *Vinaldus*.
Ioannes Bapt. *Viniarius*.
Iulianus *Viniarius*.
Franciscus *Vinius*.
Raphaël *Volaterranus*.
Martinus *Vranus*.
Marcell. *Vulpe*.
Octavianus *Vulpellius*.

VV

Thomas *VValdensis*.
Stephanus *VVeys*.
Hieronymus *VVellerus*.
Matthæus *VVesembecius*.
VVigers.
X
Sebastianus *Ximenes*.
Rodericus *Xuares*.
Y
Hieronymus *Yepes*.
Didacus de *Ypis*.
Z
Franciscus *Zabarella*, dictus
Cardinalis.
Zabata.
Syluester *Zachias*.
Melchior *Zambianus*.
Michaël *Zanardus*.
Basilus *Zanchinus*.
Lælius *Zechius*.
Hieronymus de *Zencinis*.
Zenzilinus.
Thomas *Zerola*.
Franciscus *Zypens*.

Barb. de Episcopo.

SERIE S

SERIES

Titulorum, Capitulorum, & Glossarum, quæ
in prima Parte continentur.

TITVLVS PRIMVS.	
De Institutione Episcopalis officij; Episcoporum nominis significatione, & etymologia; Electione, Confirmatione, & Consecratione; Episcopali graduum; ac omnium Episcoporum diuisione.	
CAP. I. De Episcopalis officij institutione. pag. 1	
1. De Episcopi nomine, etymologia, & significatione.	7
3. De Episcoporum electione.	11
4. De Confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur.	20
5. De Consecratione Episcopi.	24
6. De Episcopali graduum diuisione.	33
7. De Episcopatum diuisione. Episcopatum omnium totius Orbis nota, & exacta notitia.	39 41
TITVLVS II.	
De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requisitis, super Apostolum 1. ad Tim. 3.	
GLOSS. I. Si quis Episcopatum desiderat.	54
2. Bonum opus desiderat.	59
3. Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse.	64
4. Vnius uxoris virum.	71
5. Sobrium.	72
6. Prudentem.	76
7. Ornatum.	79
8. Pudicum.	83
9. Hospitalem.	87
10. Doctorem.	93
11. Non violentum.	97
12. Non percussorem.	100
13. Sed modestum.	104
14. Non litigiosum.	105
15. Non cupidum.	ibid.
16. Suae domui bene prepositum.	107
17. Non neophytum.	109
TITVLVS III.	
De vera Patriarchalium Sedium erectione.	
CAP. I. De Patriarchis in communi, & eorum precedentis, ac privilegij. 118	
2. De Primatu S. Ecclesie Romanae super omnes, & de suprema Summi Pont. Potestate in vniuersum Orbem.	125
3. De Constantinopolitano Patriarcha.	143
4. De Alexandrino Patriarcha.	146
5. De Antiocheno Patriarcha.	ibid.
6. De Hierosolymitano Patriarcha.	148
7. De Patriarchis minoribus.	150
8. De mirabili S. Ecclesie Bracharensis erectione, & de eius Primatu in vniuersa Hispania.	154
TITVLVS IV.	
De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota prouincia.	167

SYLLABVS

SYLLABVS

Omnium Allegationum, quæ in secunda,
& tertia Parte continentur,

Juxta ordinem primarum litterarum.

Prior numerus Partem, posterior eiusdem partis paginam designat.

A	
ABSOLVENDI facultas concessa Episcopis per Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. an sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cena Domini? 2.435. à n. 21	
Aboluere excommunicatos pro violenta manu iniectioe in Clericos, quibus casibus possit Episcopus?	2.442
Aboluere à casibus Episcopo reseruatis qui possint?	3.73
Aboluere occultos hæreticos virtute Concilij Trid. an possit Episcopus?	2.429
Abolutionem quorum casuum sibi conueuerint reseruare Episcopi?	3.45
Alienationem rerum Ecclesie quibus casibus facere possit Episcopus?	3.408
Alienationem factam à prædecessore, quando Ecclesiam hæredem instituit, an teneatur Episcopus ratam habere?	3.552
B	
BENEDICTIONES matrimoniales quomodo impertiendæ?	2.391. à n. 179
Benedictionem secundis nuptiis Sacerdos impertiens, vel aliquos in matrimonium coniungens sine Parochi licentia, quas poenas incurrat?	2.392. à n. 186
Benedicere Ecclesiarum ornamenta quando debeat Episcopus, & an vllus possit ultra eum hanc benedictionem impertiri?	2.333
Beneficia, quæ possit Episcopus conferre?	3.144
Beneficia vacantia intra quod tempus teneatur Episcopus providere?	3.183
Beneficia simplicia vt quis plura habere possit, an Episcopus dispense?	3.215
Beneficia parentum vt filij aliquo modo obtinere valeant, an Episcopus possit dispensare?	3.225
Beneficia vnire quando possit Episcopus?	3.229
Beneficiarios quales cogere possit Episcopus ad Fidei professionem, in suis manibus faciendam?	3.210
Beneficij sub vocabulo, ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur?	2.279. à n. 23
Beneficiorum resignationes quando possit Episcopus recipere?	3.241
Beneficij vacatio quibus modis possit euenire?	3.263. à n. 3
C	
CANONICA portio quando, & à quibus Episcopo debeat?	3.370
Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum an semper ad residentiam teneantur.	3.98. à n. 107
Capellanus quomodo teneatur ad Missas pro aliis ex iustitia celebrandas?	2.304. à n. 28
Castitatis votum qualiter sacris Ordinibus annexum sit?	2.261
Cathedraticum ius quando, & à quibus Episcopo debeat?	3.376. à n. 40
Causæ Episcoporum quando à solo Rom. Põr. Sedeque Apost. sunt cognoscendæ?	3.537
Causas rationales Clericorum, an possit Episcopus laico delegare?	3.520
Causarum matrimonialium cognitionem an solus habeat Episcopus?	3.360
Celebrandi in capella domus priuata quando possit Episcopus facultatem concedere?	2.296
Censum nouum imponere, vel antiquum augere in Ecclesiis an possit Episcopus?	3.366
Clerici in minoribus quando fori priuilegio gaudeant?	2.245
Clerici in minoribus quando gaudeant exemptione à tributis.	2.254
Coadiutor cum futura successione, an & quando Episcopis dandus sit, & de coadiuti auctoritate?	3.560
Coadiutores quando illiteratis Episcopus dare possit?	3.220
*** 2 Commem	

Syllabus Allegationum

- Commendatitiis sine litteris an possit Episcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere. 2.293
- Commendare ad quod tempus, & quas Ecclesias possit Episcopus? 3.186
- Commutare quando possit Episcopus piarum defunctorum voluntates? 3.355
- Concurfus in vacatione Parochialis Ecclesiae quomodo ab Episcopo faciendus, 3.189
- Confessiones an vllus Sacerdos audire possit sine Episcopi approbatione. 2.309
- Confessio Episcopi an & quando Ecclesiae prauidetur. 3.582
- Confirmationis sacramenti Minister an proprius sit Episcopus. 2.355
- Conseruatores Regularium an in aliquo subsint Episcopo. 3.501
- Criminales Clericorum causas an possit Episcopus delegare? 3.529
- D**
- D**ecimas laicis concedere, & earum compositiones inter Ecclesiasticos & seculares, an & quando facere possit Episcopus? 3.566
- Defunctorum piarum voluntates quando possit Episcopus commutare? 3.355
- Degradare Clericos quomodo & quando possit Episcopus? 3.525
- Delegati, an verò Ordinarij iudices sint censendi Episcopi in illis casibus in quibus tanquam Sedis Apost. delegati procedunt. 3.397
- Denuntiationes matrimoniales quomodo faciendae, & quando in eis dispensare possit Episcopus? 2.365
- Dignitas, & qualitas Praesulum eligendorum qualis esse debeat. 2.186
- Dimissorias litteras quando, & quibus concedere possit Episcopus? 2.217
- Dispensare in Pontificia, vel Concilij lege quando possit Episcopus. 2.395
- Dispensare in suis Const. an valide possit Episcopus sine causa? 2.399
- Dispensare quando possit Episcopus in impedimentis matrimonij. 2.401
- Dispensare quando possit Episcopus in iuramentis, & votis. 2.405
- Dispensare quando possit Episcopus in votis solemnibus? 2.408
- Dispensare in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie possit Episcopus? 2.417
- Dispensare an possit Episcopus cum infantibus? 2.453
- Dispensare cum sibi subditis an possit Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, seu defectu corporis? 2.447
- Dispensare ad Ordines an possit Episcopus cum Sodomitis de nefario criminis conuictis? 2.456
- Dispensare ad Ordines, & beneficia cum illegitimis quando possit Episcopus? 2.460
- Dispensare an possit Episcopus cum illiteratis ad Ordines? 2.466
- Dispensare cum promotio per saltum an possit Episcopus? 2.467
- Dispensare quando possit proprius Episcopus cum ordinatis ab Episcopo, qui renuntiauit dignitati? 2.469
- Dispensare an possit Episcopus cum bigamis? 2.471
- Dispensare an possit Episcopus, vt quis habeat plura beneficia simplicia? 3.215
- Dispensare an possit Episcopus, vt filij beneficia suorum parentum aliquo modo obtinere possint? 3.225
- Dispensare an possit Episcopus cum monialibus sibi subiectis ad retinendos annuos redditus, vel aliquos census pro suis particularibus necessitatibus? 3.489
- E**
- E**cclēas, & Altaria, quando & quomodo consecrare debeat Episcopus? 2.333
- Ecclesiae pollutae quando reconciliari debeant per Episcopum? 2.342
- Ecclesias reparare an teneatur Episcopus, & quas personas ad id cogere possit? 2.222
- Ecclesiae an sine Episcopi consensu adificari possint? 2.326
- Eleemosynarum prauos quaestores an possit Episcopus punire? 3.523
- Episcopatus an sit dignitas & Ordo, & quae in illius assequutione requirantur, & quae priuilegia habeant Episcopi. 2.186
- Episcoporum & subditorum nomine, qui contineantur in dispensationibus elargiendis irregularitatum, & suspensionum? 2.417. à n. 2
- Episcopus proprius an necessario sit ad eundem, si clericus aduersus clericum negotium habeat? 3.570
- Eucharistiae sacramentum, vt seruetur in Ecclesia non Parochiali, an possit Episcopus licentiam concedere? 2.294
- Examini quarum rerum Ordinandos subicere debeat Episcopus? 2.230
- Exemptos si extra locum exemptum delinquant, aut contrahant, an possit Episcopus ratione delicti, vel contractus coram

Secundae, & Tertiae Partis.

- coram se conueniri facere? 3.572
- Eximere à sua potestate an possit Episcopus? 3.391
- F**
- F**amiliam armatam an habere possit Episcopus? 3.513
- Familiarē suam triennalem quando possit ordinare Episcopus? 2.212
- Fines Episcopatum, seu diocesium, an & quando praescribi possint? 3.610
- Fiscum, & carcerem an habere possit Episcopus? 3.516. à n. 16
- H**
- H**eretici occulti qui dicantur, & quos occultos haereticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarij approbati aboluere? 2.429. à n. 1
- Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc, vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem non habeat? 2.352
- I**
- I**ndulgentias quales possit Episcopus concedere? 3.387
- Inimicitias extinguere, & ad concordiam compellere quando debet Episcopus? 3.329
- Instantia prima an semper cognoscat Episcopus de causis suorum subditorum? 3.338
- Instituere praesentatos à patronis quando teneatur Episcopus? 3.259
- Institutio in beneficiis quando, & à quibus faciendae? 3.281. à n. 172
- Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum, an possit Episcopus suspendere? 2.414
- Interstitiis temporum seruatis Ordines conferre debet Episcopus, & quando in eis dispensare possit? 2.272
- Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares & exemptos? 3.487
- Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares, praetendentes se per vim ingressos religionem? 3.482
- Iurisdictionem quando habeat Episcopus in laicos in concernentibus pietatem, & officium charitatis? 3.346
- Iurisdicctio competens Episcopo si inferiori concedatur, vel aliter acquiratur, an in dubio iudicanda sit quaesita cumulatim, vel potius priuatiuè? 3.580
- Ius patronatus an acquiri possit sine Episcopi consensu? 3.248
- Ius patronatus an sine Episcopi consensu in aliquem possit transferri? 3.254
- Ius patronatus existentia quando probanda? 3.259
- Iura Episcopalia, & iurisdicctio, an & quando ab inferioribus praescribi possint? 3.600
- L**
- L**egatum relictum Episcopo, an & quando intuitu Ecclesiae suae, vel personae propriae relictum censetur? 3.553
- Libros prohibitos legendi facultatem an possit Episcopus concedere, & an teneatur imprimendos approbare? 3.393
- Licentia Episcopi, seu eius Vicarij quando sit necessaria in dispositionibus bonorum temporalium à nouitiis faciendis? 3.440
- Licentia ad assistendum matrimonio, cui, & à quo concedi debeat? 2.382. à n. 107
- Locationi praedecessoris an teneatur stare Episcopus? 3.406
- M**
- M**atrimonium absque Parocho, & testibus, an semper sit irritum? 2.386. à n. 140
- Matrimonialium causarum cognitionem, an solus habeat Episcopus? 3.360
- Medici ad quid teneantur, & qualem in eos habeat Episcopus iurisdictionem? 3.395
- Miracula noua approbare an possit Episcopus? 3.432
- Missam quotidie an debeat celebrare Episcopus, vel eam audire? 2.298
- Missae Sacrificium celebrans Parochus qualiter se habere debeat? 2.303. à n. 16
- Missarum numerum quando possit ad minorem reducere Episcopus? 2.352
- Monialium circa clausuram Episcopus quam habeat cognitionem? 3.458
- Monitoria pro rebus deperditis sub poena excommunicationis quando concedere possit Episcopus? 3.419
- N**
- N**egligentia Episcopi an & quando per alios suppleatur? 3.584
- O**
- O**bedientia debita Episcopis an & quando possit à subditis praescribi? 3.605
- Olea Sancta qualiter consecrare debeat Episcopus? 2.361
- *** 3 Ordi

Syllabus Allegationum

Ordinans sine titulo aliquem, & ab eo promotus, quas poenas incurrat? 2.288
 Ordinans alterius subditos sine licentia, & dimissoriis litteris, quam poenam incurrat? 2.223
 Ordines, vel Pontificalia exercens in aliena Diocesi sine proprii Episcopi licentia, quam poenam incurrat? 2.214
 Ordinare sub quo beneficii, vel patrimonij titulo possit Episcopus? 2.273
 Ordinis sacramenti materia in communi? 2.195
 Ordinis sacramenti Minister quis sit? 2.199
 Ordines ut conferre possit quis proprius dicatur Episcopus? 2.293
 Ordines sacros in qua aetate constitutis conferre valeat Episcopus? 2.265
 Ordines sacros quibus temporibus dare possit Episcopus? 2.269
 Ordines sacros quibus, & qualiter conferat Episcopus? 2.258

P

Parochiales Ecclesiae, quae absque concursu possint conferri? 3.194. à n.18.
 Parochias multiplicare quando possit Episcopus? 3.238
 Parochus ad residentiam an semper teneatur? 3.94. à n.65
 Parochus, qui matrimonio clandestino interfuerit, quam poenam incurrat? 2.389, à n.160
 Parochus matrimonio assistens ad quid teneatur? 2.390. à n.168
 Parochus proprius contrahentium qualis? 2.347. à n.56
 Parochus in sua Parochia ad quid teneatur? 2.303. à n.16
 Parochi praesentia in matrimoniis contrahendis qualis habenda? 2.379. à n.78
 Patrimonij sub vocabulo ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? 2.283. à n.52
 Pensiones decursas, & non solutas tempore praedecessoris, an & quando teneatur Episcopus solvere? 3.564
 Praebendas suppressere, & beneficia dismembrare, quando possit Episcopus? 3.236
 Penitentiarium in Cathedralibus quomodo instituere teneatur Episcopus? 3.134
 Praedicandi munus quando Episcopo incumbat? 3.312
 Praesentati habitus qualis requiratur? 3.269. à n.72
 Praesentatio facta in tempore quando dicatur? 3.275. à n.126
 Praescriptio an currat contra Ecclesiam Episcopali sede vacante? 3.613

Primam Tonfuram, & minores Ordines quando & quibus conferat Episcopus? 2.239
 Processiones publicas quando indicere valeat Episcopus, & quas personas ad illas compellere possit? 3.323
 Procuratio Episcopis debita ratione visitationis, an & quando praescribi possit? 3.608
 Professionem Fidei quales beneficiarij coram Episcopo facere teneantur? 3.220
 Professionis Regularium cognitio an aliqua cadat sub Iurisdictione Episcopi? 3.452

Q

Quarta decimarum quando, & à quibus debeatur Episcopo? 3.374. à n.33

R

Religiosorum, vel Monialium numerum, an possit Episcopus in quolibet monasterio constituere? 3.438
 Reliquias Sanctorum publice venerandas quando Episcopus exponere possit? 3.434. à n.10
 Reservatis casibus à Iure, vel à Summo Pontifice an aliquam habeat Episcopus absolvendi Iurisdictionem? 3.1
 Residere an semper teneatur Episcopus? 3.78
 Resignationes beneficiorum quando possit Episcopus recipere? 3.241
 Resignationes Episcopatum ex quibus causis possint facere Episcopi? 3.540
 Resignanti Episcopatum, seu potius resignatario, & successori, an & quando debeantur fructus naturales, industriales, seu civiles, & quid in aliis beneficiis? 3.556

S

Sedere pro tribunali in quouis loco suae Diocesis, quamvis exempto, an possit Episcopus? 3.333
 Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Episcopus? 3.318
 Subsidiium charitativum quando, & à quibus exigere possit Episcopus? 3.346
 Suspensionem quando incurrat Episcopus ob illicitam ordinationem, & ob pravam Pastoralis officij usum? 3.529
 Synodum Dioecesanam qualiter, & quando teneatur congregare Episcopus? 3.400

T

Tempora adducuntur quibus matrimonium celebrare vetitum est, benedictionesque

Secundae, & Tertiae Partis.

Etionesque nuptiales non sunt faciendae. 2.393. à n.193
 Testamenti executor ad implendam defuncti voluntatem [quando possit per Episcopum cogi? 3.346
 Testari an possit Episcopus de bonis intuitu Episcopatus acquisitis? 3.542
 Testes ad matrimonium adhibendi quales? 3.385. à n.137
 Theologalis Praebenda, & Lectio sacrae Scripturae, ut habeatur, quibus in Ecclesiis curare debet Episcopus? 3.138
 Translatus Episcopus ad aliam Ecclesiam quando primae Ecclesiae desinat esse Episcopus? 3.561

V

Vestium clericalium honestatem qualem constituere debet Episcopus,

& de poenis contra non desistentes? 2.227
 Vicarium generale qualem constituere debeat Episcopus? 3.109
 Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Episcopus teneatur explorare? 3.448
 Visitare quando teneatur Episcopus, & in visitationibus quomodo procedere debeat? 3.286
 Visitandi exemptos quando ius habeat Episcopus? 3.297
 Visitandi Hospitalia, Collegia, ac Confraternitates laicorum quando ius habeat Episcopus? 3.301
 Visitatio Episcopi an praescribi possit? 3.607
 Visitatorem Episcopali sede vacante quis possit deputare? 3.616
 Vnire beneficia quando possit Episcopus? 3.229

RECENSIO

RECENSIO

Locorum, quæ ex iure Pontificio & Cæsareo, Conciliis Aurelianensi, & Tridentino, Bullis item & Constitutionibus Apostolicis, necnon Ordinationibus Regiis Lusitanorum declarantur.

Prior numerus Partem, posterior paginam notat, tertius est marginalis.

EX IVRE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

CAP. I. 22. dist.	part. I. pag. 132. num. 29
I. 99. dist.	1. 39. 4
Clericus 81. dist.	3. 478. 83
cum ad verum, 69. dist.	1. 132. 30
ecce, in princ. 99. dist.	1. 34. 5
in illis, 80. dist.	1. 39. 4
in nouo, dist. 21.	1. 3. 7
mos antiquus, 65. dist.	1. 144. 9
obitum, 61. dist.	3. 618. 12
ordinationes il. S. tempus, 75. dist.	2. 194. 41
Presbyter, 28. dist.	2. 263. 10
prima sedis, in fin. 99. dist.	1. 34. 5
quod die, 75. dist.	2. 194. 43
quod in omnibus, 32. dist.	3. 54. 38
renouantes, 22. dist.	1. 144. 6
sacratas, 23. dist.	2. 234. 27
unic. dist. 85.	3. 87. 30, 33
ult. 61. dist.	3. 618. 12
I. 28. q. 1.	1. 22. 13
Adiicimus 16. quest. 1.	2. 317. 43
cellas 10. q. 2.	3. 417. 57
charitatem 12. q. 2.	3. 618. 16
Clericos 1. q. 2.	3. 551. 37
cum simus 9. q. 3.	3. 587. 13
cum simus, vers. similiter, 9. q. 3.	3. 590. 29
Diaconisse, 27. q. 1.	2. 234. 27
illi autem 12. q. 2.	3. 551. 38
placuit il. 2. 16. q. 3.	3. 612. 18
quam sit necessarium 18. q. 2.	3. 490. 12
qui Episcopatum, 8. q. 1.	2. 189. 14
sine exceptione 12. q. 2.	3. 417. 57

Ex Decretalibus.

I. S. verum quia, de heret.	2. 431. 8
-----------------------------	-----------

I. de prescript.	3. 612. 15, 16, 17
I. qui filij sint legit.	3. 364. 28
I. de reliq. & vener. Sanct.	3. 432. 4
I. de suppl. neglig. Pralat.	3. 589. 21
I. de voto.	2. 405. 4
2. de donat.	3. 620. 27
2. de transact.	3. 590. 30
ad audientiam 34. de appellat.	3. 578. 28
ad hæc, vers. iuuenes, de testam.	3. 550. 34
antiqua, de priuileg.	1. 123. 29
auditis in fin. de prescript.	3. 603. 21
auditis, de prescript.	3. 581. 6
Capellanus, de feris.	2. 394. 202
causam qua, qui filij sint legit.	3. 364. 26
cum accessisset, de constitutionib.	2. 332. 16
cum Apostolus, S. prohibemus, de censib.	3. 380.
41	
cum ex officij, de prescr.	3. 608. 13
cum non ab homine, de iudic.	3. 528. 17
cum non liceat, de prescript.	3. 392. 8
cum olim, de prescript.	3. 602. 13
cum olim, il. 2. de priuileg.	3. 606. 13
cum satis, de iurepatr.	3. 282. 186
cum satis, de offic. Archid.	3. 602. 13
cum venerabilis, de censib.	3. 392. 9
cum venerabilem, vers. quod autem, qui filij sint legitimi.	2. 397. 15
cum vobis 19. de elect.	3. 620. 27
dilecti, de temp. ordin.	2. 398. 19
dilectis, vers. quia vero, de appell.	2. 415. 7
ea noscitur, de iurepatr.	3. 273. 115
& si cleri, S. de adulteris, de iudic.	3. 54. 39
ex frequentib. 3. de institut.	3. 602. 10
ex literis, de in integr. restit.	3. 362. 14
ex parte, de decimis.	2. 396. 12
innotuit, de elect.	2. 193. 35
inuenis, de sponsalib.	3. 71. 179
nobis 25. de iurepatr.	1. 16. 34

nouit,

Recensio locorum Iuris Canon. &c.

EX IVRE CÆSAREO.

Ex Digestis.

nouit, vers. Non enim, de iudic. I. 135. 50. & I. 140. 97	
nullus, de iurepatr.	3. 253. 28. & 3. 590. 27
nuper, vers. in secundo, de sentent. excomm. 2. 398. 21	
per tuas, de simon.	2. 292. 29
per tuas 10. de voto.	3. 86. 26
perlatum, qui filij sint legit.	3. 364. 29, 30
prohibemus, de censib.	3. 369. 24
quanto, de consuetud.	3. 601. 8
quia circa, de bigamis.	2. 263. 9
recepimus, de priuileg. 3. 577. 23. & 3. 578. 28	
Romana, S. caueant, de sentent. excomm. in 6. 3. 509. 35	
si de terra, & c. accedentibus, de priuilegiis, concordantur.	2. 331. 12
significauit, gl. verb. nostram, de corp. vit. 2. 453. 58	
significauit, de offic. Ord.	3. 590. 26
si vero, vers. verum, de iureiur.	2. 405. 5
tua nos, de clerico agrot.	3. 221. 12
tuam, de ord. cognit.	3. 364. 27
verum 15. de iureiur.	2. 405. 5
pen. de simon.	2. 292. 29
ult. S. ceterum, de offic. deleg.	2. 404. 17
ult. de offic. ordinari.	ibid.
ult. de prescript. ibi, que absque peccato mortali, &c.	1. 140. 100
unic. de Cleric. per altum promot.	2. 266. 6

Ex VI. Decretalium.

I. de usuris.	3. 533. 27
cum persona, de priuileg.	3. 579. 35
ibid. vers. si autem.	3. 606. 14
is cui &c. de elect.	3. 618. 11, 15
licet canon, de elect.	3. 203. 84
& 3. 595. 58	
si Papa, vers. idem dicimus, de priuileg.	3. 577. 25
ult. de suppl. neglig. Pralat.	3. 618. 10, 15
reg. generi, de reg. iur.	3. 581. 4, 5

Ex Clementinis.

Clem. I. & 2. de censib.	3. 381. 46
3. S. verum, de sepult.	3. 371. 13
dudum, de sepultur.	2. 318. 47
unic. de suppl. neglig. Pralat.	3. 596. 66

Ex Extrauagantibus.

Extrau. ad euitanda scadala, Martini V. 2. 321. 61	
ambitiosas, sibi, nullius momenti, de reb. Eccles. non alien.	3. 411. 16
execrabilis, vers. quantum, de prebend.	1. 116. 42
nam sanctam, de maior. & obed.	1. 132. 29
unic. vers. sanè, ne Sede vacante Ioann. XXI I. 1. 132. 29	

Barbos. de Episcopo.

LEX, de bonis, de Carbon. edicto. & l. legatis, de alim. & cibar. leg. componuntur.	2. 290. 9
& quia, de iuris. omn. iud.	3. 398. 7
filij liberorum, S. relegatus, & l. eius qui manumissus, S. I. ad municip. componuntur.	3. 208. 35
inter stipulantem, S. sacram. de V. S.	2. 335. 16
qui res, S. aliam, de solut.	ibid.
si seruus, S. fornarius, ad reg. Aquiliam.	2. 344. 14
ut vim vi, de iust. & iure.	3. 51. 11
ult. de iur. immun.	3. 396. 6
Tit. de offic. delegati, ff. de offic. eius cui mand. est iuris. & c. eod. differunt.	3. 118. 43

Ex Codice.

L. 1. & 2. de iis qui sponte mun. sub.	2. 332. 17
ult. de fund. limitroph.	3. 611. 8
vulgare illud, que non prosunt singula, multa collecta iuuant.	3. 577. 24

Ex Concilio Aurelian.

Can. 3. c. omnes fideles, de consecr. dist. 5.	2. 357. 7
--	-----------

Ex Concilio Trident.

Sessio IV.

In decreto de editione, & usu sacrorum librorum.	3. 395. 12. & seqq.
--	---------------------

Sessio V.

De Reformat. cap. 1.	3. 138. & seqq.
c. 5.	3. 312. & seqq.

Sessio VI.

De Reform. cap. 1. in princ.	1. 64. 3
c. 2.	3. 97. 105
c. 4.	3. 288. 5
c. 5.	2. 216. 10
ibi, in personas eidem Ordinario subiectas.	2. 211. 64

Sessio VII.

De sacramento Confirmationis, can. 2. 2.	3. 62. 2
--	----------

Can. 3.	2. 355. 1
---------	-----------

De Reformat. cap. 3. ibi, omnino irritetur.	3. 221. 4
---	-----------

Idem cap. 3. & sess. 22. de Reform. cap. 4. in fin. concilianantur.	ibid.
---	-------

c. 4.	3. 289. 5
-------	-----------

c. 8.	3. 297. & seqq.
-------	-----------------

c. 10.	2. 219. a. n. 10
--------	------------------

& quod comprehendat primam Tonfuram.	2. 198. 17
--------------------------------------	------------

c. 11.	2. 218. 2
--------	-----------

c. 15.	3. 301. & seqq.
--------	-----------------

c. 14.	3. 493. 22
--------	------------

Disputatur an deroget textus in cap. 2. de priuileg. lib. 6.	ibid. 23
--	----------

Sessio

Recensio locorum Iuris Canon, &c.

Sessio XIII.	
De sacramento Eucharistiæ cap. 6. & can. 7.	2.294. & seq.
De Reformat. cap. 4.	3.528.23
c. 5.	2.230. & seqq.
Sessio XIV.	
De sacramento Pœnitentiæ, cap. 7. ibi, ut nulla sit reservatio in articulo mortis.	2.324. 78
De Extrema Unctione, cap. 1.	2.312.13
De Reformat. cap. 2.	2.214. & seqq.
Ibi, etiam prætextu familiaritatis.	17
c. 7. vers. si verò homicidium, &c.	2.427. 54
c. 9. ibi, beneficia unius diœcesis, &c.	3.231.9
De casuum reservatione cap. 7.	3.500.78
Sessio XV.	
De Regularibus, cap. 3.	3.438.2
Sessio XXI.	
De Reformat. cap. 2.	2.277.4 & seqq.
c. 3.	3.103.154
c. 4. vers. in iis.	3.239.1
c. 7.	3.222. & seqq.
c. 9.	3.523. & seqq.
Sessio XXII.	
De observandis in celebratione Missæ, ibi, neve patiantur privati in domibus, &c.	2.296 cum seqq.
Ibi, Deinde ut irreverentia vitetur, &c.	2.293. cum seqq.
Ibi, Ab Ecclesiis verò musicas, &c.	2.304. 24
De Reformat. cap. 2. ibi, verumetiam in sacro Ordine, &c.	2.194. & seqq.
c. 3.	3.103.154
c. 4. in fine.	3.221.4
c. 8.	3.301. & seqq. & 3.347.13. & seqq.
Sessio XXIII.	
De sacramento Ordinis, cap. 3. ibi, gratiam conferre dubitare nemo potest.	2.196.3
c. 4. ibi, character imprimitur.	2.196.4
De Reformat. cap. 1. 3.105.160. & à principio allegationis.	
c. 4. ibi, qui sacramentum Confirmationis, &c.	2.197.14
Ibi, & Fidei rudimenta.	2.240.4
c. 6. ibi, is etiam privilegio fori, &c.	2.246.2. & seqq.
Ibi, ante decimumquartum annum beneficium, &c.	3.201.72. & seqq.
c. 7.	2.233.20
c. 8. ibi, in Cathedrali Ecclesia.	2.261.12
Ibi, à proprio Episcopo ordinetur.	2.203. & seqq.
Ibi, statutis à iure temporibus.	2.269. & seqq.
c. 9.	2.212. & seqq.
c. 10.	2.201.8. & seqq.
c. 12.	2.265. & seqq.

c. 14. ibi, ad minus annum integrum.	2.273.4. & seqq.
c. 15.	2.261. & seqq.
c. 16.	2.293.1
c. 18.	3.318. & seqq.
Sessio XXIV.	
Can. x.	2.393.199
De Reformat. Matrimonij cap. 1. 2.	365. & seqq.
c. 3.	3.619.18
c. 4.	3.70.164
c. 9.	3.35.242
c. 10.	3.399.193
De Reformat. cap. 6.	2.432.9
Ibi, idem & in heresis crimine.	2.429. & seqq.
Ibi, vers. universitates autem.	3.510.42. 43
c. 8.	3.134. & seqq.
c. 12. ibi, Alioquin primo anno priuatur.	3.102. 146
Ibi, prouisi etiam de beneficiis, &c.	3.210. & seqq.
Ibi, Hortatur etiam sancta Synodus, &c.	3.199.58. & seqq.
Ibi, Archidiaconi etiam, &c.	ibid. 60
Ibi, ultra tres menses, &c.	3.98. 107. & seqq.
c. 13.	3.229. & seqq.
c. 15.	3.236. & seqq.
Ibi, vel aliquot simplicia beneficia, &c.	3.238. 14
c. 17.	3.215. & seqq.
c. 18. ibi, debeat Episcopus statim, &c.	3.188. 24
Ibi, per resignationem in Curia.	3.195. 22
Ibi, nec illis possessio suffragetur.	3.214. 26
Ibi, Porro Episcopus, &c.	3.189. cum seqq.
Ibi, late de examine per concursum.	
c. 20. in princ.	3.338. & seqq.
Ibi, in vers. Ad hæc.	3.360. & seqq.

Sessio XXV.

De Reformat. c. 1.	82.23
De inuocatione, & veneratione Sanctorum, vers. Hæc ut fidelibus, &c.	3.432.3
De Regularibus cap. 3.	3.438. & seqq.
Ibi, in prædictis autem monasteriis, &c.	ibid.
c. 11.	3.290.18
c. 12. an deroget privilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos Laicos eodem tempore ad Diuina.	3.495.44
c. 13. vers. Exempti.	3.324.8. & seqq.
& 3.326.26. & seqq.	
c. 14.	3.492.19 c. 15.

Recensio locorum Iuris Canon. &c.

c. 15.	3.452. & seqq.
c. 16.	3.438. & seqq.
c. 17.	3.448. & seqq.
c. 18.	3.36.247. & seqq. & 3.482.1
c. 19.	3.484.9. & seqq.
De reformat. c. 6.	3.288.5
c. 3.	3.372.18
c. 4.	2.352. & seqq.
c. 6.	3.289.5
c. 7.	3.560.1. & seqq.
c. 9.	3.290.2. & seqq.
c. 11.	3.225.1
c. 13.	3.372.18
c. 15.	3.225. & seqq.

Ex Bullis, & Constitutionibus Apostolicis.

MARTINI V. incip. Ad reprimendas.	3.2115
PII II. incip. Pius.	2.271. & seqq.
PII IV. incip. Ea quæ.	3.21.120
Eiusd. inc. Rom. Pont.	3.24.138
IVLI III. incip. In multis.	3.61.99
LEONIS X. inc. Inter sollicitudines.	3.394.9
PII V. incip. Horrendum.	2.463. à n. 2.1. usque ad fin.
Eiusd. incip. Licet omnibus.	3.24.141
Eiusd. incip. Cum primum.	3.61.100
Eiusd. incip. Cum ex Apostolatus.	3.169.36 & seqq.
Eiusd. incip. In conferendis.	3.192.12 & seqq.
Eiusd. incip. Quanta Ecclesiæ.	3.244.21 & seqq.
Eiusd. incip. Super gregem.	3.395.1 & seqq.
Eiusd. incip. Sanctissimus.	3.419.3. & seqq.
Eiusd. incip. PIVS V.	3.457.33
GREGORII XIII. incip. Ex incumbenti.	3.25.152
Eiusd. incip. Non sine graui.	ibid. 153

Eiusd. incip. In tanta.	3.313.2 & 3.457.33,34
Eiusd. incip. Circumspecta.	3.453.4 & seqq.
Eiusd. incip. Vbi gratia.	3.468.33 & seqq.
Eiusd. incip. Dubis.	3.462.13 & seqq.
Eiusd. incip. Quæ Sanctimonialium.	3.468.34
Eiusd. incip. Exposcit.	3.327.32. & seqq.
SIXTI V. incip. Sanctum, & salutare.	2.214.2. & seqq.
Eiusd. incip. Cum Sacrosanctum.	2.229.12
Eiusd. incip. Pastoralis.	ibid. 13
Eiusd. incip. Cæli, & terra.	3.66.134
Eiusd. incip. Effranatam.	3.53.26
Eiusd. incip. Sixtus Episcopus.	3.458.41
CLEMENTIS VIII. incip. Illius vices.	3.21.120
Eiusd. incip. Ecclesiastici Ordinis.	3.114. init.
Eiusd. incip. In his.	3.458.42
VRBANI VIII. incip. Decet Rom. Pontificem.	3.114. init.
PAULI V. incip. Ecclesiæ uniuersæ.	ibid.
GREGORII XV. incip. Supremæ Ecclesiæ uniuersæ.	ibid.
Eiusd. incip. Supremæ dispositionis.	3.137.36
Bullas & Constitutiones Pontificum in fine Operis inuenies.	

Ex Ordinationibus Regiis Lusitaniæ.

Lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine.	3.304.14.15
Ibi Proæm.	ibid. 13
Ibi, est determinacão, &c.	ibid. 16
Lib. 2. tit. 1. §. 25.	2.246.4
Eod. tit. 1. §. 27.	ibid. 2 & 26
& tit. 2. §. 1.	2.251.34
& tit. 11. in princ.	2.255.4. & seqq.
& tit. 11. §. ult.	2.257.13
Lib. 3. tit. 56. §. 7. vers. E declaramos.	2.444.9
& tit. 64. in princ.	1.140.96
Lib. 5. tit. 2. in princ.	3.61.102
& tit. 103.	3.524.13

SYLLOGE

Decisionum Sacrae Rotae Romanae, & Congregationis Cardinalium.

Ex Decisionibus S. Rotae Romanae.

A B V L E N. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589.	3.135.2 Mantica.
Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622.	3.321.3. & seq. Coccino.
Alexandrina Beneficij 15. April. 1625.	3.303.5 Merlino.
Aliphana Iurispatr. 4. Julij 1629.	3.265.30 Ghislerio.
Andriën. Archidiaconatus 5. Decembr. 1625.	3.157.62 Merlino.
Aquilana Capellania 26. Martij 1629.	2.308.44 Merlino.
Arboren. Spolij 17. Junij 1614.	3.551.35 Manzanedo.
Asculana Plebania 17. Ianuarij 1604.	3.240.9 Merlino.
Affisien. Beneficij 11. Maij 1607.	3.322.30 Marquemontio.
Aften. Fructuum 15. Martij 1613.	3.106.172 Manzanedo.
Astoricen. Prioratus 18. Decembr. 1598.	3.164.165 Seraphino.
Archidiaconatus 6. Nouembr. 1602.	3.167.116 Lancellotto.
Residentia 6. Junij 1616.	3.102.153 & 3.103.154 Coccino.
Auerfana Parochialis 12. Martij 1562.	3.176.187 Oradino.
Barbastrin. Canonicatus 26. Junij 1616.	3.103.154 Duran.
Barcinon. Parochialis 29. Nouembr. 1613. & 26. Ianuarij 1615.	3.205.95 Buratto.
Vicaria 9. Febr. 1624.	3.235.51 Merlino.
Fructuum 4. Julij 1607.	3.557.5 Iusto.
Beneuentana Paroch. 13. Junij 1590.	3.209.103 Oradino.
Beneficij 15. Nouembr. 1597.	3.164.101 Seraphino.
Bergomen. Capellania 18. Maij 1629.	3.268.64 Merlino.
Bononien. Paroch. 24. Nouembr. 1595.	3.278.158 Litta.
Canonicatus 28. Junij 1610.	3.274.119 Coccino.
Bouenen. 13. Nouembr. 1617.	3.217.10
Bracharen. Beneficij 3. Martij 1603.	3.276.140 Ludouiffo.
nouiffimè refertur in collectione decisionum per Beltramin.	
decif. 94	
Fructuum 18. Aprilis 1625.	3.558.9 Buratto.
Brixien. locationis 5. Decembr. 1594.	3.415.49 Penia.
Brundufina Gabella.	2.256.7 Penia.
Burgen. Abbatia 19. Nouembr. 1588.	3.270.76 Penia.
Beneficij 23. Maij 1603.	3.168.120 Litta.
Reductionis beneficiorum 15. Nouembr. 1610.	3.236 Ludouiffo.
nouiffimè refertur in collectione decisionum per Beltramin.	
decif. 483	
Abbatia de Salas 14. Maij 1614.	3.300.32 Vbaldo.
	Calaguri

Sylloge Decisionum Rotae Rom.

Calaguritana reductionis Motus proprij 29. Martij 1595.	3.196.36 Seraphino.
Portionis de Narbaia 2. Junij 1589.	3.237.8 Penia.
Beneficij de Ollauariis 15. Decembr. 1604.	3.151.10 Penia.
Fructuum 26. Maij 1614.	3.103.153 Vbaldo.
Calciaren. beneficij 25. Febr. 1611.	3.289.10 Attrebaton.
Iurisdictionis 10. Maij 1624.	3.350.5 Remboldo.
Camarinen. 21. Febr. 1617.	3.477.76
Carthaginen. fructuum 2. April. 1612.	3.103.153 Pirouano.
Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598.	3.265.40 Corduba.
Colimbrien. pensionis 27. Ianuar. 1605.	3.107.177 Millino.
Canonicatus 13. Junij 1616.	1.114.29 Sacrato.
Præftimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18. Junij 1632.	3.613.2 Dunozeilo.
Colonien. præcedentiæ 9. Junij 1627.	2.326 Vbaldo.
Comen. Capellania 17. Junij 1616.	3.269.49 Penia.
Capellæ 7. Febr. 1620.	3.164.106. & 3.301.33 Remboldo.
Compostellan. Canon. 10. Maij 1600.	3.160.78 Lancellotto.
Parochialis 20. Febr. 1630.	3.279.161 Merlino.
Conchen. decimarum dell' Infantado 18. Decembr. 1617.	3.375.34.36
& 7. Febr. 1618	Andrea.
Corduben. Beneficiorum 24. Febr. 1620.	3.558.8 Caualerio.
Capellania 5. Decembr. 1629.	3.269.72 Coccino.
Dimidia portionis 11. Febr. 1628	Durando.
Detrusen. Archipresb. 16. Nouemb. 1594.	3.221.10 Penia.
Feltrina Canonicatus 5. Decembr. 1603.	3.284.193 Ortembergo.
Ferrarien. pensionis 14. Junij 1624.	Remboldo.
& 21. Martij 1627.	2.471 Virili.
Bonorum 19. Ianuarij 1615.	3.567.4 Dunozeilo.
Archipresbyteratus 16. Junij 1628.	3.269.66 Coccino.
Firmana Altaris 15. Decembr. 1594.	3.276.136. & 3.272.105 Dunozeilo.
& 9. Junij 1608.	3.234.32 Marquemontio.
Foroliuien. Capellæ 3. Junij 1586.	3.167.186 Granutio.
Gerunden. personatus & causæ piæ 17. Maij 1630.	3.170.141 Verospio.
Fructuum 24. Maij 1599.	3.557 Iusto.
Distribution. 16. Febr. 1604.	3.102.152 Ludouiffo.
nouiffimè refertur in collectione decisionum per Beltramin.	
decif. 154	
Granaten. Capellania 12. Ianuarij 1607.	3.202.77 Marquemontio.
Hispalen. beneficij de Villanueva 15. Ianuarij 1604.	3.151.11 Iusto.
Distributionum 2. Maij 1603.	3.105.67 Coccino.
Legitimitatis 4. Febr. 1613	Vbaldo sen.
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Junij 1606.	3.266.111 Iusto.
Jmolen. Iurispatr. 19. Nouembr. 1594.	3.270.77 Orano.
Bonorum 21. Maij 1593.	3.413.32 Pamphilio.
Lecien. fructuum 21. April. 1603.	3.103.53 Pamphilio.
Beneficiorum 4. Febr. 1608.	3.167.117 Caualerio.
Quartæ funeralium 15. Ianuar. 1618.	3.272.17 Coccino.
Legionen. puritatis sanguinis 26. Martij 1671	Queipo.
Parochialis 18. Decembr. 1623.	3.275.128 Merlino.
Canonicatus S. Dionysij 23. Martij, & 3. Julij 1523.	3.188.117 Coccino.
	Leodien.

Sylloge Decifionum Rotæ Rom.

Leodiën. Canonicatus 28. Iunij 1624.	2.281.34 <i>Remboldo.</i>
Lucana beneficij 4. Nouemb. 1579.	3.218.18 <i>Seraphino.</i>
Optionis domus 24. Ianuarij 1607.	3.140.12 <i>Manzanedo.</i>
Difmembrationis 18. Nouembr. 1600.	3.239.1 <i>Iufto.</i>
Iurispatr. de podijs 15. Martij 1621.	3.268.65 <i>Coccino.</i>
& 18. Maij 1628. 3.257.30	<i>Dunozetto.</i>
Maceraten. hæreditatis 4. Iunij 1590.	3.321.26 <i>Pamphilio.</i>
Maiorican. Canonicatus 15. Nouembr. 1593.	3.135.2 <i>Millino.</i>
Mediolanen. Iurispatr. 23. Ianuarij 1596.	3.279.162 <i>Mantica.</i>
Præposituræ 16. Martij 1590.	3.263.99 <i>Bubalo.</i>
Difmembrationis 28. Ianuarij 1595.	3.238.19 <i>Seraphino.</i>
Fructuum 9. Martij 1592.	3.557.5 <i>Orano.</i>
Melfiten. legati pij 24. Ianuarij 1629.	3.170.141 <i>Dunozetto.</i>
Meten. profeflionis 2. Iunij 1636.	3.484 <i>Carillo.</i>
Monopolitana hebdomadæ 1. Iulij 1613.	3.170.141 <i>Manzanedo.</i>
Neapolitana Rectoriæ 19. Decembr. 1609.	3.266.49 <i>Ortembergo.</i>
Nepesina Canonicatus 25. Februarij. 1615.	3.205.92 <i>Merlino.</i>
Nouarien. decimarum 15. April. 1611.	3.375.34 <i>Ludouifio.</i>
nouiffimè refertur in collectione decifionum apud Beltramin.	
decif. 519.	
Nullius. feu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.	<i>Andrea.</i>
Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600.	3.328.36 <i>Litta.</i>
Canonicatus 11. Ianuarij 1619.	3.219.22 <i>Remboldo.</i>
Oueten. mercedis 12. Decembr. 1605.	3.214.23 <i>Coccino.</i>
Pacen. decimarum 12. Febr. 1608.	3.374.34 <i>Sacrato.</i>
Palatina fructuum 16. Febr. 1580.	3.557.5 <i>Lancellotto.</i>
Pampilonen. celebrationis Miſſæ 7. Februarij 1594.	3.305.31 <i>Mantica.</i>
Iuris uifitandi 15. Decembr. 1623.	3.290.20 <i>Merlino.</i>
Papien. refidentix 10. Martij 1603.	3.99.118 <i>Ortembergo.</i>
Fructuum 21. Febr. 1622.	3.557.5 <i>Remboldo.</i>
Beneficij 10. Aprilis 1617.	3.90.45 <i>Andrea.</i>
Parmen. Tranſactionis 20. Decembr. 1627.	3.445.17 <i>Durando.</i>
Perufina beneficij 4. Iulij 1608.	3.233.30 <i>Penia.</i>
Piftorien. Parochialis. Febr. 1623.	3.204.91 <i>Merlino.</i>
Placentina Paroch. de Malpartita 28. Iunij 1585.	3.184.518 <i>Seraphino.</i>
Salarij 7. Maij 1608.	3.103.153 <i>Penia.</i>
Theſaurariæ 25. Maij. & 16. Nouembr. 1609.	3.167.116 <i>Ortembergo.</i>
Decimarum perſon. de Trugillo 18. Martij 1616.	3.375.36 <i>Buratto.</i>
Archiprebyteratus 4. Iulij 1614.	3.210. init. <i>Pamphilio iun.</i>
Præpoſituræ 26. April. 1627. & 4. Decembr. 1628.	3.240.29 <i>Pirouano.</i>
Reatina 9. Maij. 1609.	2.337.26
Regionen. Paroch. 7. Octobr. 1589.	3.276.140 <i>Blanchetto.</i>
Romana Iurispatr. 8. Iulij 1584.	3.268.63 <i>Seraphino.</i>
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589.	2.308.43 <i>Pamphilia.</i>
& 20. Nouembr. 1628. & 19. April. 1630.	3.301.33 <i>Pirouano.</i>
Computorum 10. April. 1630.	3.353.36 <i>Merlino.</i>
Præcedentiæ 24. Maij 1600.	3.328.3 <i>Lancellotto.</i>
Clericatus S. Petri 27. Nouembr. 1602.	3.169.104 <i>Pamphilio.</i>
Beneficiatus 22. Maij 1623.	3.306.22 <i>Coccino.</i>
Donatio	

Sylloge Decifionum Rotæ Rom. &c.

Donationis de Mongellis 14. Ianuarij 1636.	3.445.1731 <i>Carillo.</i>
Rothomagiensi 13. Iulij 1601.	2.351.561
Salamantina del Pedroſo 15. Decembr. 1567.	3.97.105 <i>Seraphino.</i>
Beneficij 4. Febr. 1630.	3.277.143 <i>Ghislerio.</i>
Parochialis de Geratis 1. Decembr. 1578.	3.151.10 <i>Brauo.</i>
Beneficiorum Salaman. & Abulen. 9. Iunij 1599.	3.266.111 <i>Penia.</i>
Segobien. Canon. 24. Nouembr. 1588.	3.160.73 <i>Plato.</i>
Seguntina Archid. 19. Martij 1601.	3.164.107 <i>Lancellotto.</i>
Spoletana beneficij 28. Maij 1590.	3.276.137 <i>Blanchetto.</i>
Salmonen. Canon. 4. Maij 1573.	3.88.36 <i>Cantuccio.</i>
& 14. Maij 1610.	ibid. <i>Lanceloto.</i>
Theatina Iurisd. 4. Maij 1612.	1.39.7 <i>Coccino.</i>
Abbatix S. Ioannis in Venere 11. Septembr. 1621.	3.604.29
Tiburтин. Parochialis 27. Iunij 1629.	3.214.27 <i>Pirouano.</i>
Tiraffonen. Capellaniæ 9. Iunij 1603.	2.305.30 <i>Sacrato.</i>
Toletana beneficij 12. Octobr. 1579.	3.237.13 <i>Seraphino.</i>
Canonicatus 10. Decembr. 1608.	1.114.29 <i>Marquemontio.</i>
Matrimonij 10. Decembr. 1625.	2.377.27 <i>Merlino.</i>
Tuden. Parochialis 7. Nouembr. 1611.	3.266.4 <i>Vbaldo.</i>
Tuderten. Parochialis 21. April. 1595.	ibid. 40 <i>Penia.</i>
Valentina de Satiua 3. Ianuarij 1590.	3.300.31 <i>Bubalo.</i>
Valliſoletana Decanatus 10. Decembr. 1600.	2.163.98 <i>Millino.</i>
Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouembr. 1602.	3.415.43 <i>Pamphilia.</i>
Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580.	3.164.102 <i>Lancellotto.</i>
Vicen. Parochialis Caſtri Tertiole 14. Ianuarij 1611.	3.184.6 <i>Manzanedo.</i>
Matrimonij 11. Martij 1624.	2.384.127 & 385.132 <i>Dunozetto.</i>
& 23. Iunij 1636.	2.253. med. <i>Merlino.</i>
Vifelen. hæreditatis 24. Maij 1629.	3.548.22 <i>Pirouano.</i>
Viterbien. & Tuſcanen. Vicarij 3. Martij 1617.	3.125.125 <i>Caualerio.</i>
Vlisbonen. Iuris conferendi 13. Iunij 1607.	3.196.31 <i>Lancellotto.</i>
Concurſus 1. Iunij 1611.	ibid. 32 <i>Coccino.</i>
& 1. Iunij 1615.	ibid. <i>Remboldo.</i>
Quartenarij 15. Ianuarij 1624.	<i>Decano.</i>
Vigellen. Canon. 7. Maij 1583.	3.167.116 <i>Blanchetto.</i>
Zamoren. apellaniæ 12. Iunij 1589.	3.102.149 <i>Mantica.</i>
Beneficij de Moralis 30. Maij 1586.	3.279.162 <i>Orano.</i>

Ex ſacra Congregatione Cardinalium.

A Grigentin. terræ nou. 4. April. 1615.	3.229. init.
Anelien. 4. Ianuarij 1608.	3.474.63
Cameracen. 9. Februarij 1608.	2.351.57
Conuerſana 27. Iunij 1626.	3.240.9
Cuſentin. 1. Martij 1614.	3.329. init.
Feretran. 13. April. 1630.	2.475.25
17. Aug. 1617.	3.70.164
Ferrarien. 17. Iulij 1609.	3.324. init.
Foglinen. 22. Nouembr. 1619.	3.374.65
	Hydruntin.

Sylloge Decisionum Congr. Card.

Hydruntin. 15. Decembr. 1632.	2.351.37
Ianuen. 10. Maij 1631.	3.470.42
Ma ceraten. 18. Nouembr. 1628.	3.227.17
Monopolitan. 23. Martij 1619.	3.329. init.
Neapol. 12. Martij 1619.	3.374.65
Nullius, siue Conuersanen. 20. Augusti 1627.	3.604.29
2. Augusti 1631. & 24. Augusti 1632.	2.454.15
1. Febr. 1631.	3.455.22
11. Ianuar. 1620.	3.457.34
Nucerina 24. Ianuarij , & 19. Maij 1617.	
Oritan. terræ Trallæ 29. Septembr. 1619.	
Pisana 5. Febr. 1628.	3.194.17
4. Septembr. 1621.	3.329.2.351.57
Regien. 17. Iunij 1631.	2.250. init.
Romæ 22. Maij 1629.	2.257.11
Rossanen. terræ nouæ 14. Febr. 1615.	3.229. init.
Spoletana 16. Augusti 1618.	
Tarentina 12. April. 1619.	3.374.65
Tudestina terræ Alazza. 16. Ianuarij 1620.	
Verulen. 29. Ianuarij 1633.	2.478.84.
Viterbien. 9. Septembr. 1628.	3.210. in fin.
12. Febr. 1598.	3.226.12
16. Maij 1623.	3.450.12
Vrgentin. 23. Maij 1603.	3.329. init.

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ, I. V. D. LVSITANI, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS PRIMA.

In qua de Episcoporum institutione, electione, consecratione,
munere, Patriarchalium Sedium erectione,
& Archiepiscopali præstantia.

TITVLVS PRIMVS.

*De institutione Episcopalis officij; Episcoporum nominis significatione,
& Etymologia; Electione, confirmatione, & consecratione;
Episcopali graduum, ac omnium
Episcopatum diuisione.*

CAPVT PRIMVM.

De Episcopalis officij institutione.

SVMMARIVM.

- 1 Medicus celestis Christus Dominus in terras venit curande infirmitatis nostræ gratia.
- 2 Christus Dominus saluis nostræ præbens se medicum sanctissima viæ suæ exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.
- 3 Populus in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quorum vnus civilibus officiis, alius verò diuino cultui inferuiret.
- 4 Officia vbi sunt peculiaria, & certæ administrationes ad tuendam pacem, & concordiam, potestas aliqua vniuersalis præcedere debet, quæ ceteras omnes regat.
- 5 Vniuersalis Ecclesiæ potestatem, summamque auctoritatem Dominus noster in sancto Petro Apostolorum Principe collocauit.
- 6 Episcoporum institutio, & successio perpetua in Ecclesiâ à Christo Domino instituta fuit.
- 7 Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius, Barbol. de Episcopo. Pars I.

& potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos.

[cap. in nouo, dist. 21. declatur, sibi d.]

- 8 Episcopus esse de iure diuino institutos, qui teneant, ostenditur.
- 9 Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis.
- 10 Ordinis facultas in Episcopis, quæ sit, ostenditur.
- 11 Iurisdictionis potestas in Episcopis quæ dicatur, ostenditur.
- 12 Episcopus solus consecratus cognoscit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem; de aliis verò, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus, licet nondum consecratus.
- 13 Excommunicare potest subditos de iure communi Episcopus electus, & confirmatus.
- 14 Beneficia conferre potest Episcopus electus, & confirmatus.
- 15 Lex diocesana, & lex iurisdictionis quæ dicantur, ostenditur.
- 16 Dispensatio est de lege iurisdictionis.
- 17 Canonica Episcopalis est de lege diocesana.
- 18 Iurisdictionis potestas quamuis à Deo Episcopis sit concessa.

A

- concessa, voluit tamen ut in illa submissi essent Petro.
- 19 Apostolos omnes respectu consecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos respectu iurisdictionis aequales constituit.
- 20 Papa iurisdictione in tota Ecclesia est iure divino à Christo Domino instituta, & ab eo immediate accepta; ceterorum vero omnium Episcoporum iurisdictione est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos derivata.
- 21 Papa cum eligitur supposita legitima electionis conditione accipit à Christo Domino immediate iurisdictionem.
- 22 Episcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id, per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui praeficit.
- 23 Iurisdictione non est necessaria coniuncta ut naturalis proprietates cum consecratione Episcopali.
- 24 Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictione ut ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino.
- 25 Episcopali Monarchia in Ecclesia per Dominum instituta, ut eam regeret, non potest tota ipsa Ecclesia ipsum regimini modum mutare.
- 26 Episcopalis iurisdictione, sicut etiam munus ipsum Episcopale, si sumatur in particulari, non est de iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.
- 27 Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, dioceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, aut deprimat.
- 28 Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopali muneri iure diuino coherentem intrinsecè, ut ordinariam, & quasi ex natura rei.
- 29 Episcopi ubi probetur quod successerint Apostolis, ostenduntur.
- 30 Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, qua sancti Apostoli condiderunt.
- 31 Apostoli, ut tenet probabilior sententia, immediate habuerunt à Christo Domino potestatem aequalem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis illius dispositioni, ut capitis, & Ordinarij eorum, subordinata.
- 32 Episcopi improprie, videlicet per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostolis succedere.
- 33 Apostolorum dignitas, & iurisdictione personalis erat, utpote eis propter necessitatem illius temporis, & prima foundationis Ecclesiae speciali priuilegio à Christo Domino commissa.
- 34 Episcopi Apostolis succedere dicuntur, respectu Ordinis sacri Episcopalis.
- 35 Inter successionem, qua sit Petro, & eam, qua sit Apostolis, discrimen constituitur.
- [36 Episcoporum iurisdictione in particulari immediate à Summo Pontifice.]

QUEMADMODUM amans ac peritus medicus non satis habet singulari industria, & labore. medicamentâ temperatâ, quæ valetudini aegroti operam ferant: sed etiam illi vult assistere, ut eum instruat, quo pacto pharmacum ei sit sumendum, quæ victus ratio ei sit obseruanda, quod genus ciborum sectandum, quod fugiendum, quæ suscipiendæ corporis exercitationes, ceteraque huiusmodi, quibus medicinæ vis adiuuetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic celestis noster Medicus, cum prospiceret medicinæ utilitatem, si ipse in terras non venisset, eamque vulneribus, plagisque nostris homo factus non applicasset, magna ex parte inutilem euasuram, propter ingenium hominis durum, morosum, & contumax, voluit pro eximia pietate sua exemplum sanctissimæ vitæ suæ cum medicina coniungere, ut ab utroque mundus perfectam salutem adipisceretur, sicut dicit S. Leo serm. 1. de Natiuit. nisi esset verus Deus, non asserret remedium; nisi esset verus homo, non præberet exemplum. Et S. August. serm. de tempore, ut non solum doctrina auxilio & gratia, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis ascenderet, ut nos non solum præcipientem Dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia promoueamus maiori alacritate sequeremur. quod ipsum per Oseam cap. 11. est expressum, cum ait: Et ego quasi maritus Ephraim portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarem eos. In funiculis Adam irabam eos, in vinculis charitatis: & ero eis, quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinavi ad eum ut resisteretur.

Voluit igitur Dominus I E S V S, ac Redemptor noster in hunc mundum veniens se Auctorem, Doctorem, ac Medicum salutis nostræ præbere, ac Sanctissimæ vitæ suæ exemplo nos docere modò patientiam, modò sobrietatem, modò constantiam, rum fortitudinem, tum prudentiam, sinceritatem, iustitiam, zelum Dei, & despicentiam humanarum rerum, omniumque maxime charitatem, ceteras denique omnes virtutes amplecti, ut in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exemplar perfectissimum haberet, quod ceteri tam Præsules, quam subditi imitarentur. Hincque sæpe ipsemet sancto ore suo in sacro Euangelio Ioan. 10. id monet dicens: Ego sum pastor bonus. Ego cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis. Et Ioan. 13. Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego facio, sic & vos faciatis. Eum denique sensum sæpe inculcarunt Sancti viri dicentes omnem Domini nostri actionem, nostram esse instructionem, eumque nobis reliquisse exemplum, ut sequamur vestigia eius. Et S. Gregor. homil. 17. in Euang. ait: Ipsa acta Domini præcepta esse, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeamus, innotescit. [Omnia enim illius actio, nostra debet esse instructio, cap. Deus omnipotens, & cuius exemplo monemur. 2. q. 1. cap. significasti, ubi Abb. num. 1. ad fin. vers. nota 4. de elect. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 33. num. 4. 3.]

Quemadmodum etiam in lege veteri sapienter populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter civilibus officiis, rebûsque familiaribus, seu publicis administrandis inseruiret, alter esset diuino cultui, sacrificiis, ceterisque actibus religiosis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo Christus I E S V S tempore gratiæ eandem

rationem

rationem conseruauit, quamuis sublimioribus mysteriis sociatur, ac mediis longè præstantioribus, ac venerabilioribus munitam, voluitque hos, qui diuino cultui dicandi erant per Episcopum facti, & spirituali quasi connubio deuictum, solemnibus ceremoniis, legitimæque manuum impositione initiari, ac veluti prolem Ecclesiasticam propagari, quæ Sanctæ ipsius Ecclesiæ successione perpetuo seruiret.

4 Sed quia necesse est ubi peculiaria officia sunt, & certa administrationes ad communem utilitatem institutæ, potestatem aliquam vniuersalem præcellere, quæ ceteras omnes regat, & ex qua ceteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, ut asserunt D. Thom. contra Gentes, lib. 4. c. 76. in fine. August. de Ancona de potestate Ecclesiae, quæst. 71. art. 4. Igitur ¶ cum vniuersalis Ecclesiæ corpus vnum sit, hanc vniuersalem, summamque auctoritatem Dominus noster I E S V S CHRISTVS in S. Petro Apostolorum Principe collocauit, hunc Vicarium suum in terris reliquit, ac post eum successores eius in Pontificatu, & gubernatione Ecclesiæ suæ, itay in eo plenitudo omnis potestatis in Ecclesia vigeret, & perpetuo constans permaneret, quam ipse aliis Ecclesiasticis gradibus communicaret, ac distribueret, prout iudicaret populorum utilitati, fideliumque ædificationi conducere, S. Leo epist. 54. ad Anastas. In nouo Testamento (inquit Anacler. Papa epist. 2. ad Episcopos Italiae, relatus in cap. in nouo 21. dist.) post CHRISTVM Dominum à Petro Sacrodotalis cepit Ordo, quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non preualebunt aduersus eam, & tibi dabo clauis Regni Cælorum. Hic ergo ligandi ac soluendi potestatem

primus suscepit à Domino, primusque ad Fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Ceteri verò Apostoli cum eodem pari consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsi quoque Principem eorum esse voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsisque quoque descenditibus in locum eorum successerunt Episcopi. Hac Anacler. in d. cap. in nouo, & idè Christus creando plures Apostolos, instituit formam creandi plures Episcopos Apostolorum successores. Henriq. in sum. lib. 6. cap. 5. §. 5. in com. lit. B. ¶ Quam quidem Episcoporum institutionem, & successionem perpetuam in Ecclesia à Christo Domino institutam fuisse solent sacri Doctores deducere tum ex verbis eiusdem dicentis Matth. cap. 28. in fine, Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. tum ex Apostol. Paulo ad Ephes. 4. dum ait: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Vnde manifestum est, sic Christum Ecclesiam instituisse, ut esset vsque in seculum duratura, secundum illud Iai. 9. Super solium Dauid, & super regnum eius sedebit, ut confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia, amodo, & usque in sempiternum; patet ergo quòd ita illos, qui tunc erant in ministerio, constituit, ut etiam eorum potestas deriuaretur ad posteros, utilitate Ecclesiæ, vsque ad seculi finem, facit text. in cap. quodcumque 24. quæst. 1. ubi dicitur; quòd quando Petrus Clauis accepit, Ecclesiam sanctam significauit, quia scilicet

Barboi. de Episcopo. Pars I.

non tantum pro se, sed etiam pro omnibus successoribus usque ad finem seculi duratura est Ecclesia.

Sapienter igitur ne vnquam in Ecclesia Ministri deessent, dignitas, & auctoritas, quæ Episcopalis dicitur, ab ipsa sapientia Christo IESV instituta est, & eo ipso quòd Petrus sibi Vicarium substituit, ipsi dedit ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos, quibus tum inferiores Ministri, tum ipsi etiam Sacerdotes parerent: sicut enim in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps consecratur, ceteris Sacerdotibus potestate superior, isque appellatur Episcopus, qui hanc ob causam non solum veste vitur cum aliis Ecclesiasticis ministris communi, sed aliis etiam ornamentis, quæ maiorem eius auctoritatem ostendunt aliis in functionibus, ad quas simplex Sacerdotum potestas minimè extenditur. [Vnde sumitur intellectus ad cap. in nouo, dist. 21. ibi, à Petro Sacrodotalis cepit Ordo, illud enim non loquitur de Ordine minorum Sacerdotum, id est, Presbyterorum; constat enim Apostolos in vltima cæna simul omnes ordinatos Sacerdotes; sed loquitur de Ordine maiorum Sacerdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro dicitur incepisse; nam solus Petrus à Christo fuit Episcopus ordinatus, ceteri autem Apostoli à Petro Episcopalem consecrationem acceperunt. Ita Turrecr. in sum. de Ecclesia, lib. 2. cap. 32. Card. Bellarm. lib. 1. de Romano Pont. cap. 23. vers. quid ergo. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 4. §. 2. & seqq.] Cum ergo pateat, ut ex modò dictis apparet, non Ecclesiæ, sed ipsam Christum Episcopos instituisse, & ius ac potestatem instituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & successoribus in posterum dedisse, non potest dubitari, quin ¶ illi sunt iure diuino instituti, ut per 8 text. in d. cap. in nouo, & in cap. videntes 22. quæst. 1. probant Mai. in 4. dist. 17. quæst. 7. concl. 1. & dist. 24. q. 3. concl. 2. [Ducn. reg. 72. vers. fallit in dignitate. Gregor. Lopez. l. 1. gloss. 3. & l. 17. gloss. 2. tit. 5. part. 1.] Barbat. in tract. de præstantia Cardin. q. 1. Gig. de pensionib. q. 2. num. 3. Cou. in reg. possessor. 2. p. §. 9. an. 6. Suar. tom. 4. de Panis. p. 2. disp. 25. sect. 1. à num. 7. Card. Bellarm. de controuersis Christianæ Fidei, tom. 1. controu. 3. generali, lib. 4. de Romano Pont. cap. 25. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 10. puncto 2. pag. 2. Camill. Borell. in summa omnium decis. tit. 6. an. 1. Henriq. in sum. lib. 6. cap. 5. §. 5. Azor. in sit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 30. q. 13. [Guillelm. Rodoan. de Simon. cap. 18. num. 4. Didac. de Arrojo de Sacrament. tit. de Episcopatu. num. 1. & 51. me citato in hoc loco, Maurit. Alzedo de præcellentia Episcopalis dignit. p. 1. cap. 1. à princ. & cap. 8. num. 3.] qui sub distinctione hanc quæstionem dirimunt, ut infra ostendetur.

Verum, ut Episcopalis auctoritatis origo, & successio facilius percipiatur, sciendum in Episcopis aliam esse potestatem Ordinis, aliam iurisdictionis. ¶ Ordinis ea est potestas, ut sciat, & possit omnia Sacramenta conferre, Christum consecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Eucharistiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis verò vnus est illis cum Sacerdotibus communis, qui est Sanctissimæ Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum sacrificium, in quo vniuersi Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipso dependet. Episcopalis tamen Ordinis potestas ad hunc Eucharistiæ consecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur, ac Sacerdotium, sed remotius; quatenus hoc perficit, & potestatem consecrandi per Sacerdotum institutionem confert: vnde ad præstatum Episcopalis

A 2 Ordinis

Ordinis tria proprie, & insolidum pertinere, scilicet ordinare, consecrare, & confirmare, tradit gloss. verb. de talibus in cap. transmissam, de elect. & refertur in Pontif. Romano in rub. de consecratione Episcoporum. verum consecrare Ecclesias, & Calices, quamvis annexum sit Ordini Episcopali, cum tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi, Henriq. d. cap. 5. §. 6. in com. lit. K. Sacramenta verò, quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur, non possunt ministrari ab illo, qui Ordinem ad illa requisitum non habeat, nec Summus Pontif. potest Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia circa Ordinis potestatem, quam præhabet Episcopus, vel Papa ordinans, habent se ut instrumentum liberum, sed ab alio motum, nempe à Christo, & ea potestas pendet à Papa consecrante in fieri tantum, quam quidem Ordinis potestatem immediatè à Deo Episcopi accipiunt: nam respectu illius omnes Apostolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinavit, ita ut nullatenus, quæ Ordinis Episcopalis esse dixi, possint inferiori Prælato, qui Episcopus non sit, nec consuetudine, aliòve iure speciali competere, Abb. in cap. accedentibus, de excess. Præl. post num. 2. vbi Add. Alex. de Neuo clarioribus id explicat verbis, & succurrit text. in cap. quanto, de consuet. & in cap. aqua, de consec. Ecclesie, vel Altaris.

- 11 Iurisdictionis autem potestas ad mysticum fidelium, corpus spectat, quibus toto Orbe terrarum diffusis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorumque frequentia, illis assignari Antistites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iurisdictionis potestatem ad leges condendas haberent, prout necessitas, aut utilitas postulare videbatur. Potestas hæc iurisdictionis diuidi solet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Episcopalem, cuius meminit text. in d. cap. accedentibus, scilicet, cognoscere de causis matrimonialibus, publicas iniungere poenitentias, atque indulgentias concedere; & in illam, quæ dicitur simplicis iurisdictionis, nempe, iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vasillis, confirmare, investire, beneficia conferre, insinuare, ceteraque his similia, quæ suo quæque loco explicabo:
- 12 † inter vnam, & alteram iurisdictionis diuisionem, illa est differentia, quod de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem, solus ipse Episcopus consecratus cognoscit, exceptis Indulgentiis, quas electus Episcopus ante consecrationem concedere potest, vt dixit D. Thom. in 4. sent. dist. 25. art. 2. & dist. 20. q. 1. art. 4. vers. ad secundam questionem. sequuntur Sot. ibi dist. 21. quest. 1. art. 4. vers. hinc fit. August. de Ancona de potestate Ecclesie q. 29. Syluest. verb. indulgentia, num. 13. Vgolin. de potest. Episcopali. cap. 4. in princ. num. 1. De illis verò, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus, & confirmatus, licet nondum sit in Episcopum consecratus, Rebuff. de pacificis possess. num. 243. quia exercitium iurisdictionis actu acquiritur per confirmationem, Cosin. in prag. sanct. tit. de collatione. verb. nominationes, pag. 186. & idè † poterit subditos de Iure communi excommunicare, Nau. in man. cap. 27. num. 5.
- 14 † & beneficia conferre, Cosin. d. tit. de collatione. verb. iurisdictione, pag. 181. Rebuff. d. tit. de pacificis possess. num. 251. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 4. proem. n. 27. vbi verò apud Sedem Apostolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, consecrationemque continentem, habere debet; alioquin ad suam Ecclesiam accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere, aut iurisdictionem aliquam exercere non potest, à nemineque absque hu-

iusmodi litterarum ostensione recipi, obedientiæ ei præstari, atque audiri debet, Vgolin. de potestate Episcopali. cap. 2. §. 1.

Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur 15 distinctio Episcopalis auctoritatis, purâ legis Diocesanae, & legis iurisdictionis à gloss. 2. in cap. dilectus, de officio Ordinis. asserente in illis consistere totum ius, & potestatem Episcoporum. De definitione vtriusque legis Diocesanae, & iurisdictionis, variè olim fuit elaboratum, aliis asserentibus quod illa consistat in recipiendo, hæc verò in dando, seu conferendo: aliis aliter opinantibus, vt videre est apud Bertachin. tract. de Episcopo, lib. 4. p. 2. num. 80. cum segg. Boter. tract. de synodo, p. 1. num. 61. cum seg. & p. 2. ad num. 4. Cuch. insit. iuris Canon. lib. 1. tit. 2. vers. hæc iura. Dan. Venator. in analysi iuris Pontificæ, lib. 1. tit. 31. num. 2. Fr. Emman. quest. regular. tom. 2. q. 63. art. 2. Azor. insit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 32. quest. 2. Zerola in praxi Episcopali. p. 2. verb. iura Episcopalia, ex quorum dictis illa est verior definitio, quod lex diocesana sit ad quam spectat perceptio cathedralitatis, pars oblationum, charitatum subsidium, ac denique cetera omnia, à quibus monasteria iure communi sunt exempta: lex verò iurisdictionis est, quæ obedientiam, subiectionem, reuerentiam, institutionem, correctionem, reformationem, iurisdictionem, penitentiam indictionem, causarum audientiam, Sacramentorum collationem, eaque omnia complectitur, in quibus † monasteria diocesana Iure communi 16 subiciuntur; vnde dispensationem esse de lege iurisdictionis, per cap. ex transmissa, de translat. Præl. & gloss. in Clem. 1. de rescripti. resoluit Paul. Borgal. de irregular. p. 2. rub. an dispensatio sit de lege diocesana, num. 4. † Idem est dicendum de canonica Episcopali. Petr. Vbald. de canon. Episcopali. cap. 1. num. 4. & c. 4. q. 5. Lap. de Castell. de canon. port. num. 5.

Potestas hæc iurisdictionis Episcopalis, qualiscumque sit, quamvis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen, vt in illa submissi essent Petro, tanquam capiti, & sæpè ad hoc designandum Petro multa dixit singulariter, & separatim, sed aliis Apostolis loquutus est coniunctim, & generaliter; vnde ad Petrum, vt in Euangelio habetur Matth. 16. sic loquutus est, Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & Ioan. 21. Pasce oves meas, non femel, sed ter. Pro sua fide specialiter orauit etiam: hinc etiam Christus Dominus in singulari dixit, Ioan. 10. Fiet vnus ovilis, & vnus Pastor; & sic voluit vnum esse Pastorem, & non plures. Sed hanc potestatem pascendi contulit Petro, dum dixit: Pasce oves meas; & sic fecit eum Pastorem, & non plures loco sui: ipse enim erat, & est verus Pastor, & Pontifex, vt de ipso dicit Ioan. Ego sum Pastor bonus; alij namque Apostoli fuerunt coadiuantes, & cooperantes; & idè dicitur, quod Papa fuit assumptus in plenitudinem potestatis, alij in partem sollicitudinis, cap. ad honorem, de auctor. & vsu pallij. Vnde licet omnes Apostolos fecerit pares respectu consecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit respectu iurisdictionis: in illa enim Petrus præfuit omnibus, vt notat gloss. in d. cap. in nouo, & in cap. loquuntur 24. q. 1. † ea quidem, quamvis spiritualis, sacra, & Diuina potestas sit, hoc est, à Christo Domino instituta, non à Repub. vt temporalis gubernandi potestas, sed à Romano Pontifice Christi Vicario, & Petri successore Episcopis datur, & ab eo emanat ac pendet, ita vt inter ipsum, & ceteros Episcopos hoc differat, quod iurisdictione Romani Pontificis in totam Ecclesiam est Iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè accepta, ex resolutis

Lecten. d. re. gene. lib. 1. q.

resolutis per Henriq. in summ. lib. 5. de Pontif. cap. 5. §. 5. & Card. Bellarm. lib. 4. de summo Pont. cap. 23. ac Pagundez in quinque Ecclesia præcepta, p. 2. lib. 7. cap. 1. num. 22. † Cæterorum verò omnium Episcoporum iurisdictione est à Christo Domino instituta, sed à Romano Pontifice tanquam Christi Vicario, & summo, ac primo totius Ecclesiæ Pastore suscepta, & ab eo veluti è fonte Christi præcepto in illos deriuata; & hinc est, vt Summi Pontificis iurisdictionem nulla humana potestas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, restringere, mutare, variareve possit: at Episcoporum iurisdictionem Romanus Pontifex iure potest tollere, minuere, restringere, mutare, aut variare, prout maiorem, minoremve illis facultatem concedit, vt docent S. Thom. 2. 2. q. 184. a. 6. ad 1. & q. 39. a. 3. Jordan. de maioribus Episcopi causis ad Papam deferendis c. 7. n. 8. & 9. Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. puncto 2. dub. 5. concl. 5. Pagundez d. c. 1. n. 25. Ratio autem † cur iurisdictione cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proximè à Christo, & non iurisdictione alicuius alterius Episcopi, illa est, quia cum Romanus Pontifex eligatur, ei iurisdictionem electorem non dant, quia nemo dat, quod non habet: sed dat ei immediatè Christus Dominus, supposita ea conditione electionis legitime, cum electio tantum sit veluti conditio, sine qua Romanus Pontifex à Deo iurisdictionem non acciperet: sed † cum aliquis Episcopus eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius; electio, & confirmatio non est veluti conditio, sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit. Henriq. d. c. 5. §. 6. Hæc verò iurisdictione non est necessariò coniuncta, vt naturalis proprietates cum consecratione Episcopali, vt videlicet † in Episcopo titulari, qui nullius diocesis est Ordinarius Pastor, & in Episcopis, qui cum licentia Papæ renuntiarunt dignitati, aut ob crimem priuati sunt Episcopatu; quia, vt supra dicebamus, potest Romanus Pontifex Episcopalis iurisdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud se radicaram habens, & à se tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam, coarctare, vel illi nullam demandare.

- 24 Quamuis igitur Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictione, sit Ordinaria, & ex officio considerata, saltem in generali, sit instituta à Christo Domino, ad effectum, vt Petrus, & Successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent, vt constat ex verbis Pauli ad Ephes. 4. & 1. ad Corinth. cap. 12. dicentis possuisse Christum in Ecclesia Pastores, id est, Episcopos, & post Hieron. & alios exponit Suar. tom. 4. de Pontif. p. 2. disp. 25. sect. 1. à n. 7. & ex loco Actorum 20. ibi, posuit vos Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam, quem locum in idem adducit Concil. Trident. sess. 23. cap. 4. Cardin. Bellarm. d. lib. 4. de Romano Pontifice. c. 25. Suar. d. loco. vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Ecclesia per Christum Dominum institutæ, inde meritò ex omnium consensu resoluens † non posse totam etiam Ecclesiam hunc modum regimini mutare, quod etiam post alios obseruauerat Cou. in reg. peccatum. p. 2. §. 9. num. 6. † Tamen si Episcopalis iurisdictione, sicut etiam munus ipsum Episcopale, sumatur in particulari, prout scilicet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illorum subditorum collocatur, non est de Iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant;

sed totum pendet à Summo Pontifice, per quem idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipsius iurisdictione immediatè conceditur, & deriuatur, vt post D. Thom. pluribus in locis, & alios plures Theologos resoluunt Cou. vbi proximè, Suar. d. sect. 1. num. 10. cum segg. Card. Bellar. d. lib. 4. cap. 24. Valent. tom. 4. diisp. 7. q. 10. puncto 2. pag. 2. col. 1.

Hæc quidem verissima resolutio primò probatur 27 in cap. ita Dominus 19. dist. & in cap. quoties 24. q. 1. & ex aliis pluribus adductis per Doctores supra citatos. Secundo probatur ex eo, quia ipse Romanus Pontifex solus est, qui per se, vel per alios sua auctoritate & consensu, creat, & transfert Episcopos, vt constat ex vsu Ecclesiæ Romanae, & ex tit. de translat. Episcopi; ipse est, qui dioceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, aut deprimit, siue in totum, siue in parte, coarctando scilicet territorium, vt ultra eundem Ecclesiæ vsum constat ex D. Bernard. epist. 131. ad Mediolanenses, dum inquit, potest Romana Ecclesia novos ordinare Episcopos, vbi hactenus non fuerunt; potest eos, qui sunt, deprimeret, alios sublimare; prout ratio sibi dictauerit, ita ut de Episcopis Archiepiscopos creare liceat, & de conuerso, si necesse visum fuerit. subscribunt Card. Bellar. d. cap. 24. col. 2. prope finem. Suar. d. num. 10. col. 2. [is tantus vir insignis sacrae Theologiæ in Conimbricensi Academia Magister die 25. Septembris anno Domini 1617. Vlyssipone in domo professa sancti Rochi Societatis Iesu, è qua ille erat, vitam cum morte feliciter commutauit, vt refert Benedict. Ægid. in tract. de priuileg. honest. art. 11. n. 14.]

Deinde potest ipse Summus Pontifex extendere, 28 vel limitare ipsam etiam iurisdictionem Episcopali muneris Iure diuino coherentem intrinsicè, vt ordinariam, & quasi ex natura rei, dum scilicet eam postulari intrinsecè officium Pastoris animarum, & gubernatoris in spiritualibus; ad quod Episcopus assumitur, respectu eorum, quorum sit Episcopus; prout satis constat ab experientia, tum in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in dispensationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines suscipiendos, & similia; vel in abolitionibus à censuris, aut in concessionibus Indulgentiarum: tum etiam in his, quæ spectant ad forum internum, videlicet in reservatione casuum conscientie; quæ quidem omnia, cum non fiant nisi per extensionem, vel limitationem Episcopalis iurisdictionis, vt patet, & nihilominus fiant per Summum Pontificem, signum præbent manifestum eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deriuari, & non à Iure diuino; aliter enim si ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria dispensatione posset Summus Pontifex, iuxta vulgarem regulam cap. sunt quidam 25. quest. 1. prout bene argumentantur Cardin. Bellarm. & Suar. vbi proximè, & constat ex his, quæ circa eandem regulam prosequuntur D. Thom. 1. 2. questione 97. art. 4. ad 3. Syluest. verb. Papa. quest. 16. Almain. de potestate Ecclesie cap. 13. & alij plures, vt per Cou. de sponsalibus part. 2. cap. 6. §. 9. num. 4. Azor. insit. mor. p. 2. lib. 6. cap. 17. quest. 7. & lib. 4. c. 18. q. 2. & lib. 5. cap. 3. à princip.

Sed insurgit aliquis obiciendo quod Episcopi successerunt in locum Apostolorum, iuxta text. in d. cap. in nouo, vers. ipsi, & Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. in med. [Can. lib. 6. de locis Theolog. cap. 8. ad decim.] Bellar. d. lib. 4. cap. 25. Suar. in d. sect. 1. num. 12. & ante eos docuerat Augustin. in Eps. 44. dum exponens illud,

illud, *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij*, inquit, *Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi*, habetur in cap. quorum vices 68. dist. At iurisdictione Apostolorum, ut infra ostenditur, est immediatè à Iure diuino positio, igitur ab eodem immediatè, & absque vlla limitatione concessa debet ceteri potestas Episcoporum, & per consequens independens à Summo Pontifice, pro ut alia iurisdictione ceterorum, qui post eum legitime vocati fuerint ad Summum Pontificatum, independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè à Christo accepta: probatur ex illa maximè ratione, quia succedit Petro, qui immediatè à Christo Domino eandem iurisdictionem habuit. Confirmatur difficultas, quia non potest Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ sancti Apostoli condiderunt, ut probant text. in cap. sunt quidam 25. q. 1. ibi, *Vbi verò aperit Apostoli Domini, & eos secuti sancti Patres sententialiter aliquid definerunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, sed potius, quod predicatum est usque ad animam, & sanguinem confirmare debet; & in cap. contra statuta, & in cap. omnes quod, ead. causa, & quest. & in cap. super eo, de bigamis, vbi ait Lucius III. cum bigamis contra Apostolum dispensare non licet, idem dicit Innoc. II. in cap. nuper, & in cap. à nobis, eod. tit. at iurisdictione Episcopis competens est illa, quam Apostoli à Christo Domino receperunt, & habuerunt, cum eis successerint, ergo iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis esse tributam videbatur dicendum.*

Pro responsione tamen supradictæ obiectionis fatendum est, cum probabiliori, & receptiori sententia, omnes Apostolos immediatè habuisse à Christo Domino potestatem, quæ quidem licet ex ipsa Christi institutione esset Petri, ut capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis, & Pastoris dispositioni subordinata, ad hoc, ut Concilium conuocaret, & alia obiret Præsidentis officia, ut post alios resoluitur Sot. in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. col. 5. post med. Cou. in d. reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 5. vers. quarto, sic intelligentes illud Ioan. 21. *Pasce oues meas*, pro ut etiam procedunt text. in cap. in illis, in fine, 80. dist. & in d. cap. ita Dominus, & in cap. sacrosancta, vers. inter, 22. dist. Tamen huiusmodi potestas sic ad Petrum subordinata Apostolis à Christo Domino concessa in nihil secundum se erat potestati eiusdem Petri inæqualis, sed potius absque vlla limitatione æqualis in totum Orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, idque non solum quoad Ordinem, & dignitatem consecrationis, vbi supra dicebamus, & existimarunt gloss. verb. pari, in d. cap. in nouo, & gloss. verb. Petrus, in cap. loquitur 24. q. 1. & gloss. ult. in d. cap. in illis; sed etiam quoad iurisdictionem, & potestatem administrandi, cum eius etiam functiones sint de essentia muneris Apostolici, & propterea non sit dubium eandem contineri in ea summa potestate, cum qua Christus missus est à Patre, ac eam omnem, quoad erat possibile, communicasse, & concessisse omnibus Apostolis, ut constat Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, pro ut ex his, & aliis fundamentis resoluitur plures, ut per Sot. d. art. 2. maximè col. 4. in fine, cum seqq. Cou. d. vers. quarto, Bellarm. d. lib. 4. cap. 22. in fine, & cap. 23. & constat etiam ex Iuribus sic absolute, & absque vlla vtriusque potestatis distinctione loquentibus, & proinde sic indistinctè intelligendis in d. cap. in nouo, ibi, *Pari consortio*, & in dist. cap. loquitur, ibi, *parem potestatem*, & ibi, *pari consortio*.

Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iurisdictionis potestatem parem Petro, & absque vlla limitatione in Apostolis fatemur, sed non inde sequitur, idem fore dicendum in aliis Episcopis, quamuis dicantur Apostolis succedere. Nam in primis hæc successio non est propria eo modo, quo vnus, v. g. Rex succedit in omnibus ad antecessorem pertinentibus: neque enim eis successerunt in dignitate Apostolatus, nec in facultate vtendi iurisdictione sua, prædicandi, & fundandi Ecclesias in toto Orbe, quam ipsi Apostoli immediatè habebant à Christo Domino, ut habetur *Marc. vi. & Matth. vii.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in potestate scribendi libros Canonicos. Deinde si Apostolis propriè succederent, planè hæc successio in omnibus Episcopis reperiretur; consequens autem hoc non est verum, ut patet de Tito, & Timotheo, & aliis, qui vt pote iam creati Episcopi, quo tempore adhuc viuebant Apostoli, non possunt dici illis successisse, quia scilicet propriè non succeditur nisi præcedenti, & non existenti.

Licet tamen supponeremus hanc successionem propriè dari ex parte Episcoporum, tamen quod attinet ad iurisdictionem, de qua sermo noster est, non aderat ex parte decedentium Apostolorum aliquid, in quo ab Episcopis succedi posset. Apostolorum enim dignitas, & iurisdictione personalis erat, vt pote eis propter necessitatem illius temporis & primæ foundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa, nõ vt perpetuò in Ecclesia, qua talis, duraret; sed vt cum Apostolorum personis extingueretur, pro ut solent priuilegia personalia iuxta vulgares regulas extinguuntur, nisi quatenus per auctoritatem, & concessionem Summi Pontificis in vim humanæ iurisdictionis postmodum concederetur, pro ut ab eo dependenter conceditur, quibus rationibus prædictam obiectionem de successione Episcoporum soluunt eleganter Sot. d. col. 5. in fine. Suar. d. num. 12. Cardin. Bellarm. d. cap. 25. & ante eos censuerant plures, vt per Couarru. eodem sequutum, d. §. 9. num. 6.

Ex quibus clariùs colliges iura supra allegata ad probandam Episcoporum successionem cum Suar. & Bellarm. vbi proximè, intelligenda, & referenda esse ad aliam successionem, quæ scilicet fit respectu Ordinis sacri Episcopalis, vel ad aliam, quæ fit solum improprie, videlicet per quandam similitudinem & proportionem, quia nimirum Episcopi post Summum Pontificem sunt Ordinarij Principes Ecclesiæ, sicut Apostoli ex priuilegio fuerunt sub Christo, & postmodum sub Petro: pro ut etiam ob similem proportionem dicuntur Presbyteri succedere septuaginta duobus discipulis, ex Anacleto epist. 2. & ex Beda in cap. 20. *Luca*, cum tamen constet Presbyteros non potuisse propriè succedere illis discipulis respectu presbyteratus; si quidem hi non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem, aut iurisdictionem à Christo susceperunt, immo postea eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apostolis Diaconi ordinati fuerunt, Act. 6.

Neque obstat comparatio supra adducta de successione, per quam Summi Pontifices Petro succedunt, ex cuius fundamento, & ratione probatur eos suam certam, & illimitabilem iurisdictionem accipere immediatè à iure diuino, pro ut Petrus eandem acceperat ab eodem; quia respondetur ex mente Soti d. col. 5. ante finem, & ex verbis Cardin. Bellarm. d. cap. 25. col. 2. post principium, magnum esse discrimen inter successionem, quæ fit Petro,

Petro, & eam quæ fit Apostolis, propter quod de illa ad hanc argui non potest: cum enim Pastoralis Petri dignitas fuerit ei non solum tanquam Apostolo, sed tanquam Christi Vicario tradita, & instituta ab eodem Christo Domino tanquam ordinaria, & perpetuò mansura in Ecclesia, iuxta illud, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni Cælorum*, iuncta explicatione Sot. d. col. 5. ante fin. & aliorum quos refert Couarr. d. n. 6. consequitur, quod dum Romanus Pontifex succedit Petro, succedit eidem, vt Christi Vicario, & Pastori Ordinario totius Ecclesiæ, & per consequens quod ab illo immediatè habet iurisdictionem, à quo eam habuit Petrus: contra verò in Episcopis respectu Apostolorum dicendum est iuxta supradicta, quia nec ex parte Episcoporum datur propria, sed tantum similitudinaria successio, nec ex parte Apostolorum superfuit aliqua iurisdictione ordinaria, in qua possent Episcopi succedere, cum tota fuerit delegata, & à Christo Apostolis data ex personali priuilegio in Ecclesia perpetuò non duraturo, iuxta supra resoluta, & resoluta Azor. d. p. 2. lib. 3. cap. 30. q. 13. vers. dices; ex quibus patet responsio ad confirmationem prædictæ obiectionis supra relata.

Constat igitur ex hucusque dictis Episcopos habere suam iurisdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum potestatem iudicariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

CAPVT II.

Episcopus quid significet, & quibus appelletur nominibus, & de eius dignitate, vita, & moribus.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & ceterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.
- 2 Episcopus Græcè dictus est qui Latine dicitur speculator, vel superintendens, eo quod illius præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere.
- 3 Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ad differentiationem simplicium Sacerdotum.
- 4 Pontifices tantum, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Episcopi, cum ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuunt, & disponant, & præordinatores sint in cunctis.
- 5 Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsident.
- 6 Antistites appellantur Episcopi, quia ante alios stantes præminent populo.
- 7 Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent.
- 8 Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi.
- 9 Pastores Episcopi non improprie dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur.
- 10 Fratres vocati Episcopi Summus Pontifex, quasi filii æquales; Cardinales verò, & Reges filios.
- 11 Episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & idè Summus Pontifex hoc nomine non designatur, cum aliquando vel Urbis Romane, vel Catholica Ecclesia Episcopum seipsum appellat.
- 12 Illustres, & persona egregie appellantur Episcopi.

- 13 Præco Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera aliorum.
- 14 Sal terra etiam dicitur Episcopus, vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis.
- 15 Lucerna super candelabrum posita idè appellatur Episcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrine radiis.
- 16 Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.
- 17 Ducis officium habet Episcopus, vt rectum iter subditis ostendat.
- 18 Medici appellantur Episcopi, vt sciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.
- 19 Episcopum quem esse oportet à Christo Domino ostenditur in Euangelio.
- 20 Item ab Apostolo multis in locis.
- 21 Episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri successor.
- 22 Episcopum virum diuinum, ac diuino numine assum dicit Dionysius Areopagita.
- 23 Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatu, & potestate supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.
- 24 Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt.
- 25 Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictione ex institutione Diuina presbyteratum supereminet.

P I S C O P I nomen Græcum est, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & ceterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & idè Arcadius Iureconsultus recensens munera personalia in l. munerum 2. §. *Irenarchæ, ff. de munerib. & honoribus*, sic ait: *Episcopi, qui præsent panis, & ceteris venalibus rebus, quæ ciuitatum populis ad quotidianum vitium vsui sunt, personarum muneribus funguntur*. Et Cicero scribit lib. 7. ad *Atticum*, epist. 10. *Vult me Pompeius esse, quem tota hac campana, & maxime ora habeat interuenire, ad quem delectus, & summa negotij referantur*.

Hodie verò vocabulum istud factum est quodammodo proprium Christianæ religionis, veteri penè sensu obseruato, translatum à profano ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites, eò quod illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; & idè Episcopus Græcè dictus est, qui Latine dicitur *Speculator*, s. *cleros*, §. *Episcopus*, 21. dist. vel superintendens, cap. qui *Episcopatum* 8. q. 1. ita hanc Episcopi etymologiam referunt Hieron. Gig. in tract. de *residencia Episcoporum*, cap. 1. à num. 1. Anastas. German. de *Sacrorum immunit.* lib. 3. cap. 8. Durand. in *rationali diuino*, lib. 2. cap. 11. à num. 1. Alphons. Aluarez Guetero in *speculo iuris Pontificij*, lib. 1. cap. 4. Azor. *instit. moral.* p. 2. lib. 3. cap. 27. q. 1. Gonzal. ad *reg.* 8. *Cancellar.* gloss. 42. num. 18. [Duard. in *Bullam Cæne Domini*, lib. 1. cap. 5. q. 2. num. 1. Francisc. de *Mendoza lib. 1. Regul. cap. 7. sect. 2. Magalæ in epist. ad Timoth. cap. 3. sect. 1. num. 2. Sebast. Cæsar in relect. de Ecclesiastica Hierarchia*, p. 1. dist. 6. §. 1. ex num. 1. Lotter. de *re benef. lib. 1. q. 9. num. 106. D. Acuña in commentar. ad cap. cleros*, num. 7. dist. 21. me citato in hoc loco Alzed. de *præstantia Episcop. dignitat.* p. 1. cap. 9. num. 2.] vnde D. Ambros. de *dignitate sacerdotali*, cap. 6. Episcopum dici putat quasi superinspectorem; idèque & in folio cum in Ecclesia editiori residere, vt licet ipse

ipse cunctos respicit, ita & cunctorum oculi ipsum respiciant. *Speculator* item dicitur, teste Augustin. lib. 1. de *Civit. Dei* cap. 9. quasi populorum, quibus præpositus est, oblator, custos, & præfectus, qui speculetur, & prospiciat populorum subditorum mores, & vitam. Hinc & Urbanus Papa in epist. ait, *Sedes Episcopis in Ecclesiis erecta indicant speculationem, & potestatem iudicandi & solvendi, atque ligandi à Domino eis concessam.*

3 *Summi Sacerdotes* vocantur Episcopi [ratione Ordinis,] in cap. 1. §. per fontis, de *sacra Functione*, & in cap. ult. 3. quasi. 1. & in cap. *videntes* 12. q. 1. & aliis relatis per Azor. d. cap. 2. 7. *quest.* 1. *vers.* *quæres.* Ioseph Ludou. *Perusyn. decis.* 77. *num.* 11. [Pacian, de *probat. lib.* 2. cap. 28. *num.* 8. Rodoan. de *simon.* 10. 2. *part.* 1. cap. 24. *num.* 3. Zerol. p. 2. *verb.* Episcopus *num.* 13. Alzed. d. *part.* 1. cap. 9. *num.* 7.] Ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licet sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædicare, conficere, soluere, ac ligare; tamen ad Episcopum novem specialiter spectant, scilicet, clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices consecrare, manus imponere, basilicas dedicare, degradandos deponere, Synodos celebrare, Christum conficere, vestes, & vasa sacrare, in fronte chrismare, & benedictionem solemnem ante pacem dare, cap. *perleitis*, *vers.* ad Episcopum 25. *dist.* 68. *dist.* Summi etiam dicuntur Episcopi, quia ultra eos nullus est Ordo, cap. de *his. c. manus*, de *consec. dist.* 5. Nam Episcopatus est maior Ordo, quam sit in Ecclesia Dei, *glos. verb.* Episcopus, in *proem. lib.* 6. *glos. verb.* de Episcopis, in cap. *quia periculosa*, de *sentent. excom. eod. lib.* Cassan. in *catalogo gloria mundi* p. 4. *confid.* 25. [Hoieda de *incompat. benef. p.* 1. *num.* 5. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 1. cap. 8. *num.* 23.]

4 Pontifices etiam appellantur in cap. *Pontifices* 7. *quest.* 1. & in cap. *Messana*, de *elect.* & in d. c. *quia periculosa*, ibi, Pontificalis officij, de *sentent. excom. in 6.* & *Isid.* in d. cap. *cleros*, *vers.* Pontifex, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes; [Filelac. de *sacra Episcop. auctor. cap.* 9. §. 5. in *fine.* Alzed. d. *part.* 1. cap. 9. *num.* 8.] ipsi namque efficiunt Sacerdotes, atque Levitas: ipsi officia, & Ecclesiasticos Ordines distribuunt, & disponunt, & præordinatores sunt in cunctis, ipsi quod unusquisque facere debet ostendunt. Durand. d. cap. 11. *num.* 3. Azor. *ubi proximè.*

5 Præfules dicuntur, quoniam in Concilio præfident, cap. *quod translationem*, de *tempor. ordinat.* Durand. d. cap. 11. *num.* 4. [Sebast. Cæsar d. *disp.* 6. §. 1. *num.* 4. Vel quasi præ aliis salientes. Ignat. Borace in *tract. de la etimologia de nomi Papa & Pontifex*, cap. 7. pag. 85. & Prælati cum præfint vniuerso populo sibi commissio ratione diuinorum, & peccati. Lotter de *re benef. lib.* 1. *quæst.* 9. *num.* 88. *cum seqq.*]

6 Antifines etiam nominantur, quia ante alios stantes præminent populo; vel ab ætate, quod est *contra*, quoniam hæreticis contradicunt, vt Pastores lupis, Durand. d. cap. 11. *num.* 5. [Viuian. in *praxi Iuris*, lib. 3. cap. 1. *num.* 10.]

7 Sanctissimi vocantur in *auct. de Sanctissimis Episcopis collat.* 9. & in Clem. 1. §. *nec super*, de *pænis.* [Pacian. d. cap. 28. *num.* 12.] Nam qui alios Sanctos efficere debet, necesse est, vt sit Sanctissimus, & maxima sanctitate præfulgere debet is, qui velut sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam lycera quædam sanctitatis suæ radios emittere tenetur.

hinc rectè Eccles. 24. dicitur, *Ab immundo quis mundabitur?* cui simile est illud Greg. mor. lib. 7. *Manus fordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non considerat; ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere.* Alzed. d. *part.* 1. cap. 11. *num.* 7.

Legati Christi nonnumquam appellantur, provt in cap. *accusatio quoque*, in *fine*, 2. q. 7. & in d. Clem. 1. *Specul. in tit. de legatis* §. 1. Alphonf. Alvarez Guerro in *speculo iuris Pontificij lib.* 1. cap. 28. paulo post princip. [Pacian. d. c. 28. n. 12. Sebast. Cæsar. d. *disp.* 6. §. 1. *num.* 4. Agia de *exhiben. auxil. fund.* 3. me citato in hoc loco Alzed. d. *part.* 1. cap. 9. n. 20.]

Pastores Episcopi non improprè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur ab ipso Christo Domino Ioan. 11. & 21. & ibi omnes sacri interpretes; neque verò secundum illam abusiua significationem, qua Dominus gregis pastor dicitur, vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt: *Pastores sumus*, quia per famulos ducebant gregem, & foetu, lanæque fruebantur: sed potiùs officio, & cura, quam bonus Pastor per seipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vigilantiæque perferre: vt Episcopi nomen sonat, id est, Speculator, vt supra diximus: & vt *pasere* sonat, id est, per prata Scripturæ gregem deducere, cuiusque fontibus potare, atque oleo scabie inungere, docendo verbo, bonorumque operum exemplo, verbi Dominicij prædicatione, ac Sacramentorum administratione, vt Pastoris officij esse proprium docet, & monet, ac sapiùs inculcat Concil. Trident. *sess.* 6. de *reformat. cap.* 1. & *sess.* 23. de *reformation. cap.* 1. profequuntur Sot. de *iusfu. lib.* 10. *quest.* 3. art. 1. ad *med.* Fusch. de *visit. lib.* 1. cap. 4. a *num.* 23. & lib. 2. cap. 33. *num.* 20. Faciunt multa, quæ de pascendi verbo in prædicta Christi Domini auctoritate explicat Cardin. Bellarmin. tom. 1. de *Roman. Pont. lib.* 3. c. 15. In cuius officij Pastoralis signum baculum pastorale dari Episcopis notissimum est, & explicat *text. in cap. unico*, in *fine*, de *sacra Funct.* Durand. in *rationali diuin. lib.* 3. c. 15. Guido Pancirola in *thesauro variarum lect. lib.* 1. cap. 19. meliùs Durantes de *ritibus Ecclesie lib.* 2. cap. 9. a *num.* 36. Apud quos videbis rationem, & veritatem illius historia, cuius inuenit *text. in d. cap. unico*. Quare scilicet Romanus Pontifex baculo non vtatur, cum tamen primus sit, & supremus Pastor vniuersalis Ecclesie, vt erudite comprobat Bonif. VIII. in *Extrauagan. vnâ sanctam*, de *maiori. & obed. inter communes.*

Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, cap. *quædam gratis* 6. de *crimine falsi*, Felin. in *proem. Decretal. num.* 1. Deci. in cap. *cum venerabilis*, *num.* 2. de *except. Colm. in pragmat. tit. número Cardinalium*, *gloss. Cardinales.* [Sot. in 4. *sentent. dist.* 21. *quest.* 1. art. 4. col. 2. in *fine*, Lancel. in *templo omni. iud. lib.* 2. cap. 5. *num.* 6. Alzed. *part.* 1. cap. 8. *num.* 27.] Nam cum nulla maior dignitas sit in Ecclesia ipso Episcopatu, cap. 1. de *privileg. cap. pen. de præbend.* cum *citatis sup. n. 3. in fine.* Summus ipse Pontifex hoc nomine non designatur; aliquando enim vel Vrbs Romæ, vel Catholica Ecclesia Episcopum seipsum appellat, cap. *si Episcopus* 2. q. 9. cap. *transmarinos*, cap. *Aphros* 98. *dist.* Gambartup, de *casibus referuatis cap.* 1. *num.* 7. & 8.

Illustres dicuntur, Bart. in l. *omnes populi ff. de iust. & iure*, [Angel. *conf.* 276. *Punctus talis*, Card. Tusc. tom. 3. *lit. E. concl.* 237. n. 8. Scip. de Rubicis in *aphorism. Episcop. verb. dignitas num.* 3.] quamuis Bald. in l. ad *similitudinem, C. de Episcop. & cler.* vult Episcopum esse similem illustri personæ, non tamen

esse illustrem. Vocantur etiam personæ egregiæ, ad quod si testes esse velint, iurari debent instrumentum, vt in domibus suis testimonium reddant, si velint, *glos. in l. ad egregias*, ff. de *iurari.* Azor. d. cap. 17. q. 1. *propè finem.* Dicuntur etiam (vt ait Clemens V. in Clem. 1. §. *pen. de pænis*.) Sanctissimi, Christi legati existunt, spirituales sunt patres, fratres & Coepiscopi Pape, & columnæ comprobantes Ecclesie, cap. 1. q. 8. cap. *accusatio* 2. q. 7. Vnde à sacris Canonibus Reuerendissimi appellantur, in cap. *perlatum* 88. *dist.* & in cap. 1. 7. q. 1. & in cap. *generaliter* 16. q. 1. [Alzed. d. *part.* 1. cap. 10. *num.* 24.] ac in sacris Imperatorum legibus sanctissimi nominantur, vt in *auct. de sanctissimis Episcopis*; perfectiores namque censetur fratribus religiosis propter regendi officium, ait idem Clemens V. in Clem. *extim.* de *verb. signific.* Sed & ipsi quoque debent se nimis honorare, & qui posteriores sunt ordine aliis in sedendo, & subscribendo, ac ceteris actibus loco cedere, vt statuit Greg. Papa in cap. *fin.* 17. *dist.* scilicet quoque inuicem eligere, inuicem adiuuare, non autem persequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio subtrahere debere sacri Canonis admonent, vt in *epist. Clem. ad Iacobum fratrem Domini*, & in Concil. *Arelaten. cap.* 13. & in *epist. Alex. Pape.* [Dicuntur quoque persona magna. Cephal. *conf.* 1. *num.* 57. *lib.* 1. tom. 1. *Excelsa*, *conf.* 2. *num.* 8. eod. *lib.* 1. *Eminentissimi*, Filelac. de *sacra Episcop. auctor. cap.* 9. §. 9. pag. 101. Vnde quamuis sint titulares, vocantur de iure Hispania Señoria l. 18. *tit.* 1. *lib.* 4. *non Recop.* vbi Narbona *glos.* 11. Garc. de *nobilit. glos.* 48. §. 3. *num.* 55. Valenzuel. *conf.* 12. n. 65. tom. 1. & sunt Regij Consiliarij l. 4. *tit.* 4. *lib.* 2. *non Recop.* Parlador. *diff.* 10. *num.* 27. Bobadil. in *sua politica lib.* 2. c. 17. n. 10.]

13 Præco etiam Episcopus dicitur, vt annuntiet populo scelera eorum, prout Isai. dixit cap. 58. *relatus in cap. fructior*, 43. *dist.*

14 *Sal terræ*, Matth. 5. vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis. [Alzed. d. p. 1. cap. 9. *num.* 31.]

15 *Lucerna super candelabrum posita*, Matth. eod. cap. 5. vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis,

16 *Angeli* dicuntur, Luca 9. quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei. [Alzed. d. *part.* 1. cap. 9. *num.* 23.]

17 Habet officium ducis, vt rectum iter subditis ostendat, ne (quod vitendum est) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant; cap. *post translationem*, *vers.* *item si quis*, de *renunt. cap. cum sit*, de *etate*, & *qualit.* [Alzed. d. *part.* 1. cap. 9. *num.* 55.]

18 *Medici*, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, cap. *disciplinas dist.* 45. [Alzed. d. cap. 9. *num.* 54.]

Milites armati Custodis Leonis, Angeli, & aliorum quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Episcopos: vt sua insuperabili potestate demonum impetus infringat; & in summa quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina attributa sunt Episcopis, ex earum similitudine, vt norint se totidem officia obtinere, quæ non singula prosequamur, cum se in omnes ferè causas, actiones, tempora, personas, ac diocesis suæ necessitates effundant, infra commodioribus locis tractabimus. [Dicuntur denique *fundamentum, columna, Pater, Doctor Ecclesie, oculus & minister Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi.* Garc. d. *glos.* 48. §. 3. *num.* 55. Filelac. d. *tract. cap.* 1. §. 2. pag. 3. Aggia Barbof. de Episcopo. Pars 1.

de *exhibendis auxil. fundam.* 3. Mar. Alter. de *cenfur.* tom. 1. *lib.* 5. cap. 1. *dist.* 17. *col.* 1. *lit. E.* Vnde Episcopus est persona excelsa. Cephal. *conf.* 2. *num.* 8. *lib.* 1. tom. 1. & egregia, l. ad *personas*, ff. de *iurari.* Menoch. de *arbitr. casu* 70. *num.* 5. Gambar. de *officio legati*, lib. 2. *num.* 3. & spectabilis, Greg. Lop. l. 3. *tit.* 14. *part.* 4. & l. 11. *tit.* 5. *part.* 3. Ioan Garc. de *nobilit. glos.* 48. §. 3. *num.* 55. à Ponte tom. 1. *conf.* 14. *num.* 26. & clarissimus, l. ad *similitudinem*, C. de *Episcop. & Cler.* Valenz. *conf.* 82. n. 63. tom. 1. ac proinde Magnates & proceres Regni sunt, & totius Regni, & Reip. præcipua membra. Greg. Lop. l. 6. *tit.* 9. *part.* 2. Mar. Alter. de *cenfur.* lib. 5. tom. 1. cap. 1. *dist.* 12. *col.* 1. *lit. E.* qui cum antiquitus resederat circa personam Regiam cum Magnatibus Regni consulendi gratia, vt colligitur ex l. 19. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. vers.* *entomes*, ideo in Hispania Regis consiliarij dicuntur, apud nos, del *Consejo de su Magestad*, l. 31. *tit.* 3. *lib.* 2. *ordin.* ibi, *Pero fe fuere Obispo*, l. 4. *tit.* 4. *lib.* 2. *non Recop.* Ioan. Garc. de *nobilit. glos.* 9. n. 49. Parlador. de *differen. dist.* 10. *num.* 27. Bobadil. in *sua politica lib.* 2. cap. 17. *num.* 10. & 15. & cap. 18. n. 61. quod idem obseruatur in Regno Neapolitano, Fab. de *Anna conf.* 122. *num.* 30. Et an & quando vocari à Rege teneantur ire, vide Seli. de *benefic. p.* 3. *quest.* 3. *num.* 12. Guillelm. Benedicti. in cap. *Raynuisius*, *verb.* & *uxorem nomine Adelasam*, *decis.* 2. n. 50. Auil. ad cap. 1. *prætorum*, *glos. mandamientos num.* 9. & 10. Azuced. l. 3. *tit.* 3. *lib.* 4. *non Recop.* Lancel. in *templo omni. iudic. lib.* 1. cap. 2. de *Rege* §. 3. de *magnitudine Regali.* Ioan. Garc. de *nobilit. glos.* 9. *num.* 48. Bobadil. d. *lib.* 2. cap. 18. *num.* 61.]

Episcopum igitur Summus ipse Pontifex Christus Dominus Ioan. 10. eum esse dicit, qui sit ille bonus Pastor ouium, qui intret per ostium, quod ostium Christus est, & non aliunde, cui ostiarius Spiritus sanctus aperiat, qui cognoscat oues suas, & cognoscant eum oues eius; nominatim vocet eas, & vocem eius audiant, dux earum sit, vadat ante eas, & oues eum sequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoscunt: qui non modò mercedem fluxam, & caducam non respiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus suis non parcat, honoremque suum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deserat; non modò infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat, sed vitâ etiam ipsam, atque animam, (si ita opus sit) libenter, & promptè pro ouibus suis ponat, atque profundat, Matth. 5. Qui sit sal illud terræ, condendo, & ab omni labe conseruando omni Christiano populo cõparatum, Ioan 8. Qui sit lux mundi. Lucerna super candelabrum posita, quæ omnia immunda purget, sterilia fecundet, errantia illustret, mæsta exhilaret, latentia prodar, ac in lucem proferat. Qui sit illa ciuitas inexpugnabilis in monte posita, vnde quaque illustris, & quæ obscurari nullo modo possit, Matth. 5. Oculus vniuersi, quo sano, & simplici totum corpus sit lucidum, quo deprauato, & lipiente totum futurum sit tenebrosum. Matth. 6. Qui clauis Regni cælestis habeat, vt cui aperiat apertum sit, cui claudat perpetuò sit obferatum; qui potestate ligandi, & soluendi sit præditus, vt quodcumque ligauerit super terram, sit ligatum in cæclis, & quodcumque soluerit in terris, sit solutum & in cæclis, quorum detinuerit peccata, detenta sint: quorum dimiserit, dimissa sint. Ioan. 20. quem qui audit, Christum audit, quem qui spernit, Christum & qui misit eum, Deum Patrem spernit, & cõculcat.

Lucæ 10. Qui fidelis sit seruus. & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illi cibum tempore opportuno, Matth. 24. Qui sit operarius messis eius, ut fructum afferat, & fructus eius maneat, Ioan. 15. Qui de mundo non sit, sicut & Christus de mundo non est, Ioan. 17.

20 Hunc eundem Paulus hominem dicit esse ex hominibus assumptum, pro hominibus constitutum in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis, qui condolare possit iis, qui ignorant, & errant, ut qui & ipse circumdatus est infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso pro peccatis: qui non sumat sibi eum honorem, sed vocetur tanquam Aaron 1. Paralipom. 23. Nam & Christus non semetipsum clarificauit, ut Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Psalm. 2. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, Psalm. 109. Qui sit minister, & adiutor Dei, ac dispensator ministeriorum eius, Apost. 1. ad Corinth. 4. Sapientibus, & insipientibus debitor, idem ad Roman. 1. cui datum est ministerium reconciliationis, & facit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Christo, tanquam Deo exhortante per os eius, 2. Corinth. 5.

21 Illum etiam Clemens Petri successor const. Apoff. lib. 2. cap. 30. omnis sacre scientiæ custodem esse dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, ministerio, doctorem pietatis, secundum Deum parentem nostrum; qui per aquam, & Spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dynastam, & dicitur, hoc est, terrestrem Deum, post Deum, cui à nobis primus debeat honor, de eo enim, & illis similibus scriptum esse docet, Psal. 18. Ego dixi, Dijs estis, & filij Altissimi omnes vos. Et illud Exod. 20. Dijs non maledices. Qui primum in omnibus locum teneat, diuini tenoris, quantum homini fas est, paterfamilias vniuersi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ sunt ad Deum, Princeps.

22 Item Dionysius Areopagita de celesti hierarchia, cap. 1. Episcopum dicit esse virum diuinum, diuino numine afflatum, qui omni sacra disciplina sit præditus, perficiens ea, quæ perficiuntur, omnemque sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item sacra pro cuiusque eorum dignitate, qui scienter, & integrè præditi sunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit, hierarchia, purè absoluitur, & cognoscitur.

23 Diuus verò Ignatius Ioannis discipulus in epist. ad Smirnenfes, definiens Episcopum, esse dicit, qui omni principatu, & potestate supereminet, & quoad homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens; Dei quidem propter principatum, Christi verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quisquam præstantior, aut quisquam similis ei in rebus creatis; nec Episcopo quicquam maius in Ecclesia, qui Deo consecratus est pro totius mundi salute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, sine quo nihil faciendum censet earum rerum, quæ ad Ecclesiam spectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque sacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, ut coniugium sit secundum Deum, non secundum carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis sit Christiani populi multitudo; quemadmodum vbi Christus, ibi omnis astat

exercitus cælestis veluti Imperatori potestatis diuinæ, omnisque intellectualis naturæ gubernatori dispensatori, quem vereri oportet ut Christum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apostoli. Cui qui non obtemperet, ille sine Deo est, pietatis expertus, Christum spernens, eiusque ordinationi resistens, sine quo nulla est Ecclesia, nulla Sanctorum congregatio; absque cuius auctoritate, qui agit, foris est, inquinatam habet conscientiam, infideli deterior: qui enim Christi sunt, Episcopi sunt; qui verò ab illo declinant, & cum impiis, communionem amplectuntur, hi cum illis excidentur, nec enim Christi agricultura sunt, sed diaboli semen. Sacerdotium enim est, omnium bonorum, quæ in homine sunt, supremus apex; qui aduersus illud facit, non hominem ignominia afficit, sed Deum, & Christum Iesus v m, primogenitum, qui natura solus est primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconi, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Episcopis, Episcopus Christo, ut ipse Patri, subiicitur.

Pulcherrimè Nazianz. in Apologetico primo, & in oratione de laudibus Athanasij: in funere item patris, & in exhortatione ad Episcopos atque sacerdotum Basilii in Epist. 61. eundem Episcopum depingentes illum appellare solent Angelum Dei, candelabrum in Ecclesia Christi, Sacerdotem incrementa sacrificia offerentem, illustrem animarum custodem, magni Dei signentem in manibus suis portantem, Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem; magnam vocem, & tubam sermonum Regalium, viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, scopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & persecutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat, terrorem hæreticorum, custodem patriarum legum, omnis nouitatis hostem, securum petram scindentem, linguam flumini irroganti similem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, sacri consilij apicem, sermonum mysticorum interpretem, ignem malæ, & vitiosæ materiæ purgantem, ventilabrum, quo à grauius dogmatibus leuia discernuntur, gladium vitis radices excidentem, percutientibus Adamantem, dissidentibus omnia, in unguentem Magnatem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes necessitatum suarum nominibus confugientes; eum coniuges moderatorem, monachi legislatorem, simplices itineris ducem, speculationi dediti Theologum, hilares strenum, calamitosi consolatorem, canities baculum, iuuentus magistrum, pauperes suppeditatorem, diuites dispensatorem, viduæ peronum, pupilli patrem, peregrini hospitem, fratres fratrum anatozem; agrotantes medicum, sani valetudinis custodem appellant. Nam, ut ipse Saluator ait Matth. 5. Episcopus est velut ciuitas quædam supra montem posita, ad quam omnes in angustiis tum corporis, tum animæ constituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes sitientes bibere, & ut communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde agri omnes morborum suorum remedia expetere debeant, à quo cæci lumen, paruuli doctrinam, dubij consilium, inopes subsidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus ac scrupulis, & tribulationibus pressi medicinam pariter, & auxilium quarere debent.

25 Ex quibus colliges quàm magna sit Episcoporum dignitas, potestas, & iurisdicctio, quos Presbyteris superiores esse ex institutione diuina definiuit Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. & can. 6. & 7. & contra antiquos, & nostræ ætatis hæreticos latè comprobat Cardin. Bellarm. controu. Cathol. tom. 1. lib. de Clericis,

cap. 14. & ante eum Petr. Sot. de sacram. Ordinis, dist. 1. lect. 2. Castro aduersus hæreses, verb. Episcopus, & alij, de quibus Henric. in sum. lib. 10. cap. 7. §. 2. lit. M. Suar. tom. 4. de Penit. dist. 25. sect. 1. a num. 4. [Magalac in epist. 1. ad Timoth. cap. 3. sect. 1. vbi Sotomaior super verb. fidelis seruo, pag. 408. Sebast. Cæsar in relect. de Eccles. Hierarch. p. 1. dist. 6. §. 1. num. 12.] Non obstat text. in c. olim 95. dist. vbi D. Hieronymus in hæc verba; olim idem erat Presbyter, qui & Episcopus; quia respondetur secundum D. Thom. tantummodò diuini Hieronymi dicere nomina Episcoporum, & Presbyterorum, Apostolorum tempore inceptisse, non verò rem, seu dignitatem ipsam Episcopalem, vel quòd primo tempore omnes Presbyteri simul essent Episcopi, & postea ad schisma vitandum aliqui in Presbyteratum solui, alij in Episcopos ceperint ordinari, sequitur Turrecr. de potestate Ecclesie, lib. 1. cap. 78. cum seqq. Vel responderetur, quod magis placet Bellarmino vbi proxime obiect. 6. iunquam D. Hieronymus negasse Episcopos Presbyteris quoad Ordinis potestatem esse superiores, ut Aërio negabat, & alij negant hæretici; sed solum quæ de potestate iurisdictionis, & regiminis, ut deducitur ex verbis dict. cap. olim. ibi, unus de Presbyteris supponeretur omnibus, & quia constat ex cap. legimus 93. dist. in intentum Hieronymi esse, reflexe audaciam Diaconorum, qui se Presbyteris superiores esse contendebant, & inter alia illud adducit argumentum, quòd in Ecclesia primitiua nomen Episcoporum, & Presbyterorum non erat distinctum, & ad Presbyteros, & Episcopos pertinebat Ecclesiarum regimen secundum diuersas functiones, de quibus cap. seq. Diaconorum verò munus solum erat mens ministrare, non profanis quidem, & conuiuui, ut in pie Lutherus, & inconsideratè Caietan. tradunt: sed altari assistente Sacerdoti celebranti, & sacram Eucharistiam fidelibus distribuendo, ut melius contra eos comprobatur Pigh. lib. 2. cap. 4. vers. neque est. Bellarmin. vbi proxime, cap. 13. Quod verò realiter distinctus esset ex Christi institutione vterque gradus, nunquam negauit D. Hieronymus, quòd in aliquo minus tribuit iurisdictioni Episcoporum, quàm postea declarauit Ecclesia in re illis temporibus non admodum perspicua, non ideo dicendum est cum Aërio, vel hæreticis sensisse, ut contra Mich. de Medina benè aduertit Bellarmin. vbi proxime, & ante eum latè Pigh. d. lib. 2. cap. 9. vide dicta infra alleg. 1. num. 9.

C A P V T III.

De Episcoporum electione.

S V M M A R I V M.

- 1. Apostoli auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & crearunt.
- 2. Episcopis quòd crearunt Apostoli, vita sanctis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri.
- 3. Papa secundum varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumstantias diuersis personis ius eligendi Episcopos concessit, vel permisit.
- 4. Episcoporum electiones primis Ecclesie temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant.
- 5. Electiones Episcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, ut iam hi, quàm illi Episcopum nominant, de Episcopo. Pars I.

- narent, & eligerent; aliquando verò, ut Clerus eligeret, populus verò consentiret.
- 6. Principes seculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant; aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat.
- 7. Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos.
- 8. Principibus aliquando concessum fuit, ut electio à Clericis facta valida non esset, nisi Principis accederet consensus.
- 9. Eligendi Episcopos potestas laicis concessa, vel permessa, quoad populos, & seculares Principes abrogata noscitur, optimis rationibus.
- 10. Eligendi Episcopos abrogata laicis potestate illa penes omnes Clericos, & Religiosos remansit, & in ea postea Clerici à Religiosis sint separati.
- 11. Eligendi demum Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.
- 12. Papa electio licet olim fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oportere Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit.
- 13. Papa soli Cardinales eligunt, non Concilium generale, si tempore, quo fuerit congregatum, Apostolica Sedes vacauerit.
- 14. Gratiani Canones in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem.
- 15. Auctor cap. 1. de electione, non constat quis fuerit. [Canonici eligunt Ecclesia viduata Pastore, Sede vacante, sepulto mortis Episcopo non prius, ibid.]
- 16. Eligendi Episcopum potestas, non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum earum Canonici, seu Capituli sola est.
- 17. Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo sunt.
- 18. Dignitates, quæ de communi mensa præbendam non habent, licet habeant statum in choro, vocem non habent, nec in Capitulo, nec in Episcopi electione.
- 19. Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari aetate existant, vocandi non sunt.
- 20. Pupillus ad emphyteusim quare possit nominare, ostenditur.
- 21. Furosi eligere non possunt.
- 22. Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine constitutus non est, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere potest, cum declarationibus ibi positis.
- 23. Canonici supernumerarij, siem suspensi, vel excommunicati, an possint eligere? remissum.
- 24. Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an possint admittere, sub distinctione resoluitur.
- 25. Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, ut Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alias extranei, cum ipsis ad colligendum admittantur.
- 26. Laici ius eligendi Episcopum consuetudine acquirere non possunt.
- 27. Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsquè ad tempora Bonifacij VIII. & Clemens V.
- 28. Electionis canonice consuetudo solum in Germania seruatur.
- 29. Reges Hispania, & Lusitania nominandi, & præsentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod ius habeant, ostenditur.

[Regibus Francia ius nominandi Episcopos indultum Pontiff

- 30 Pontificis concessum, ibid.] Hispania Reges à Carolo Magno privilegium nominandi ad Ecclesias Cathedralis non acceperunt.
- 31 Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur.
- 32 Insuperatus ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur in reservationibus, quae per Regulas Cancellariae factae sunt.
- 33 Lusitania Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos insuperatus, & privilegium obtinuerunt, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, aut ab hostium potestate liberatas erexerunt, vel propriis redditibus auxerunt.
- 34 Cap. nobis 25. de iure patron. declaratur. [Rex Hispaniarum sub mortali tenetur nominare ad Episcopatus non dignum, sed digniorem, ibid.]
- 35 Electionem Episcoporum ad populum iure divino pertinere falso comendunt huius tempestatis heretici.
- 36 Respondetur ad fundamenta hereticorum, & num. 37. & 38.
- 39 Episcopi sibi eligere, vel nominare successores non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permittum, & num. 40.
- 40 Successores Divus Augustinus, ac Beatus Valerius sibi elegerunt, ex concessione Romani Pontificis, ut aliqui putarunt, vel melius secundum alios sibi successores solum non elegerunt, sed potius personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit.
- 41 Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege Divina immediate pertinet, vel ad eos, quibus concesserit.
- 42 Clemens an Divi Petri successor extiterit, ostenditur.
- 43 Qualitates quae in eo requiruntur, quae eligendus Episcopus, referuntur.
- 44 Laicus non potest in Episcopum eligi.
- 45 Dispensari propter merita personarum cum laicis, & neophytis ut possint Episcopi fieri.
- 46 Religiosus in Episcopum eligi potest.
- 47 Episcopus nullus in iuris dari debet subditis.

1 **POSTOLI** auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & creaverunt, nam singulorum idoneos praefecerunt Ecclesiarum Pastores, qui in cap. quorum aetate, 68. dist. dicuntur Apostolorum locum tenere. [Petr. Gregor. synagm. turis p. 2. lib. 15. cap. 12. num. 7. dum ait ius eligendi Episcopos primum penes Apostolos fuisse.] Deinde vero primis illis Episcopis, quos creaverunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinet, tanquam ad successorem Petri, cui data est à Christo Domino summa potestas in totam Ecclesiam, prout dicitur in cap. omnes. 21. dist. semper enim, & omni tempore prouiso omnium beneficiorum, & Ecclesiarum, etiam Cathedralis, Metropolitanæ, aut Primates sunt, ad summum Pontificem pertinet, & usque in hanc diem pertinet: tum ex plenissima illa potestate à Christo Domino data Petro, & Successoribus, ut in eodem proposito expendit Pontifex in cap. 1. 22. dist. tum quia, licet fateri oporteat Episcopalem dignitatem lege Divina fuisse institutam distinctam à Presbyteris inferioribus, ut definit Concil. Tridentinum.

tin. sess. 23. cap. 4. & can. 6. & 7. & dixi supra cap. 24. & 26. diuisio tamen plebium, & dicecesium, ac creatio, & distinctio beneficiorum ab Apostolis, eorumque Successoribus, atque ita ab Ecclesia, & iure Ecclesiastico facta noscitur, ut probant text. in d. c. 1. 22. dist. & in cap. 1. cum seq. 80. dist. & ostendam infra cap. 7.

Postea vero secundum varia tempora diuersi modi in electionibus Episcoporum ab ipsis Summis Pontificibus fuerunt praescripti, & iuxta varias temporum occurrentes circumstantias variis personis ius eligendi Episcopos ab eisdem Pontificibus concessum, sine permissu reperitur: [ut tangit Petr. Greg. d. lib. 1. cap. 12. à num. 7. cum seqq.]

Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Episcoporum fiebant: ut constat ex auctoritate antiquissimum Pontificum, nam Anacleus Pontifex V. à Petro, qui circa annum centesimum Christi Romanae praefuit Ecclesiae, hoc satis deciderit, ut refertur in cap. vlt. 79. dist. dum ait, electionem, (sic enim legendum est, non electionem cum Petro Gregor. ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. num. 2.) summorum Sacerdotum sibi Dominus seruauit, licet electionem bonis Sacerdotibus, & spiritualibus populis concessisset, consonant sequentes Pontifices Stephanus I. in cap. nosce. ibi. conuocato Clero, & populo, Celestinus I. in cap. cler. Leo I. in cap. vota. cum seqq. 63. dist. & est optimum Concilii Toletani decretum in cap. vlt. §. sed nec 51. dist. qui mos, & consuetudo ex D. Pauli iuuatur auctoritate 1. ad Timoth. 3. dum in ordinatione Episcoporum requirit, ut habeant bonum testimonium, etiam ab iis, qui foris sunt. Item D. Hieronymus relatus in cap. licet 8. q. 1. ibi, & populi praesentia, iuncto ibi, ne qua postmodum retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resideret, & Gratianus in cap. qui longe, in fine. ibi, tunc enim in Ecclesia Dei rite praesentatur Antistes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem Clerus communi voto elegerit, 63. dist. explicat bene Petr. Gregor. d. cap. 5. num. 10. & 16. ubi rei historiam late prosequitur, eandemque resolutionem agnoscunt Francisc. Bursat. conf. 126. à num. 8. tom. 2. Azor in instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17. q. 3. [post vltimam impressionem Viuiant. in praxi Iurispatron. p. 1. lib. 3. cap. 1. num. 25. Iul. Launor. variar. lucub. tom. 1. tit. 4. cap. 15. num. 1. Salgado de protel. Regia. tom. 2. part. 3. cap. 10. num. 230. me citato in hoc loco Maurit. Alzedo de praelleni. Episcop. dignit. part. 1. cap. 3. num. 1.] rectè aduertentes, non pariformiter, sed diuersimodè hanc electionem Clero, & populo datam esse, aliquando vero Clero, & populo pariter datam fuisse, ita ut tam hi, quam illi Episcopum nominarint, designarint, & elegerint, cap. Episcopus sibi, post electionem Cleri, & populi, cap. lectis. ibi. Clerum, & plebem, eiusdem Ecclesiae elegerit, 63. dist. cap. factus. ibi, de plebis, quae tunc adfuit, suffragio, 7. q. 1. Deinde vero in melius hoc more reformato constitutum est, ut Clerus eligat, populus vero consentiat, ut optima ratione docuit Stephanus Papa in d. cap. nosce 63. dist. ibi, Sacerdotum quippe electio est, & fidelis populi consensus adhibendus, quia docendus est populus non sequendus, optimum text. in d. cap. vota, eadem dist. ubi vota ciuium testimonio populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert Cyprian. lib. 4. epist. 2. Cornelium Papam electum fuisse à pluribus Episcopis adhibito testimonio, & suffragio totius Cleri, & populi. Non obstat quod in can. 1. Apostolorum legitur, Episcopum à duobus, aut à tribus Episcopis ordinandum, quia non de electione, sed de consecratione Episcoporum interpretandum est, & in eo canone verbum *χρηστωσεν*, non electionem, sed in eo canone verbum *χρηστωσεν* non electionem, sed

consecrationem significat. Ita Vincent. Cabot. variarum publici, & privati disputationum lib. 1. cap. 3. in princip.

6 Circa praesumptam auctoritatem Principum secularium in electionibus Episcoporum similem repperies varietatem: nam aliquando vel ipsi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, ut de Constantio Constantini Magni filio, & aliis ante Valentinianum, ex Nicephoro, Eusebio, Socrate, & Theodoro explicat Petr. Gregor. d. c. 5. num. 5. Aliquando vero ipsa Romana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi, & nominandi Episcopos, atque etiam Romanum Pontificem, ut de Adriano Pontifice constat, qui Carolo Magno, & hoc privilegium indulgit remunerationis ergo, ob insignia beneficia ab eo in ipsam Sedem Apostolicam prolata, quae referuntur in cap. Adrianus 2. 63. dist. & in cap. hinc est 16. quest. 1. Primum Pipinum illud ius ex concessione Zachariae Summi Pontif. habuisse, refertur Lup. Ferrar. Abbas à consiliis Calui Imper. Vincent. Carbot. d. tract. cap. 5. quod postea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniae attributum est: tandem concordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciscum Primum Francorum Regem initis, electiones sublatae sunt: & ius nominationis in Episcopatibus, monasteriis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibusdam, Regibus Galliae attributum est, & Hispaniarum etiam Regibus in d. cap. cum long. & id concessum reperitur, ubi, quoscumque regalis potestas elegerit: vnde Duar. de sacris Ecclesiae ministeriis lib. 3. cap. 1. conatur deducere ius realia, quo fruuntur Galliarum Reges in prouisionibus beneficiorum in ipso iure communi habere fundamentum, sed omnino falsum est, tum ex cap. nobis 25. de iure patronat. ibi, non electionis facienda, sed iam facta beneficiis praestatur assensus, tum, quia seculum posteriora tempora, in quibus hanc potestatem laicis omnino adempta est, multò magis falsum apparet, ut statim dicemus. Aliquando vero Principibus concessum est, ut electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis acceperit consensus, c. quia igitur, ubi, totius Concilii inuero consensu, & Serenissimi Principis voluntate, consonant, d. cap. nobis, d. cap. lectis, cap. Abbatem 18. q. 2. text. optimum in cap. quod sicut 18. in princip. ibi, debet Principi praesentari, & c. de elect. cap. cum terra 14. ibi, auribus Patriarchae, vel principis exprimentas, eodem tit. Et iusque rei ratio prima, ad dissensionem inter ipsos Clericos auerendas, aliquando in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere solitos, mox & quamque partem, suum electum defendentem: sed & potest esse, quia multae possunt occurrere cauae, ob quas non expediat, sed in Republica damnum cedat electio, veluti si electus sit ex aduersariis, vel Regni hostibus, ut late explicat Petr. Greg. d. cap. 5. num. 21.

9 Verum huiusmodi potestas laicis concessa, vel permittita, quoad populos, & seculares Principes abrogata noscitur: quoad populos ex cap. non est permittendum 63. dist. & ex antiquissimo Sardiceni Concilio habito sub Iulio I. circa annum Salutis Dominicae CCCXL. refertur in cap. Osius 2. de elect. ubi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifestum est potuisse plures eorum, qui sinceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, immètis multis, quae de vulgi leuitate, & inconstantia, & vanis populi vocibus non audiendis, per text. in l. Decurionum. C. de poenis, & in l. ad bestias in princip. ff. eod. tit. cum similibus, late prosequuntur Petr. Greg. d. cap. 5. à num. 18.

& ex Platone, & aliis Philosophis Marc. Mant. sing. 194. Facit etiam ratio, quia praesentia, & acclamatio populi libertatem tollit, ut probat l. si priuatus ff. qui & à quibus, cessante vero libertate, cessat & est irrita electio, cap. ubi periculum, §. ceterum, de elect. lib. 6. Et ex eadem ratione iam apparet iustissimè sacris Canonibus reuocatum esse privilegium illud Principibus secularibus concessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per importunationem, & metum facta censetur, ut probat text. elegans in cap. 1. & 2. c. si quis per ordinationem 63. dist. contrariaque damnatur consuetudo in cap. cum terra 14. & in cap. quisquis 43. & in cap. Massana 56. de elect. ex quibus tertia generalis & communis tam Principibus, quam aliis laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Episcopos spirituale est, quod subinde non cadit in laicum, cui nulla disponendi de rebus Ecclesiasticis competit potestas, cap. bene quidem 96. dist. cap. Ecclesiae de constit. cap. vlt. de rebus Ecclesiae, cum vulgaribus. Duplici pratererea ex capite privilegium hoc Principibus secularibus ademptum esse notat idem Petr. Gregor. d. cap. 5. à num. 16. vel quia iidem Principes sponte sua ei renunciarunt, ut de Valentiniano probat text. in cap. Valentinianus 63. dist. vel quia concessa sibi potestate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & euicere ceperunt, eoque facto privilegium amittere voluerunt, iuxta regulam text. in cap. privilegium 11. q. 3. & in cap. tuarum 11. de privilegiis, & in cap. contingit 2. de sentent. excommunicat. & in l. qui sine 40. ibi, videtur abuti, iuncta glos. ff. de negotiis gestis, cum aliis citatis per Card. Tusch. practicar. conclus. tom. 6. lit. P. concl. 754. & per Pat. Soar. de legibus lib. 8. c. 36. principio. [Vnde constat non bene dixisse Hispanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem scilicet posse Episcopum seditionis de regno expellere, id enim expresse contradicit Romanorum Pontificum decretis in cap. olim de iniur. & in Clem. 1. de poenis, & in cap. nouerit. de sent. excom. & late probat Marta de iurisd. p. 2. cap. 34. num. 24. cum seqq. ubi num. 48. in fine concludit quod caueant Principes seculares expellere, vel parum honorare Episcopos, si volunt eorum Regna, & status longo tempore possidere.]

Abrogata sic laicis praedicta potestate eligendi Episcopos primum eam penes omnes Clericos, & Religiosos dicecesis remansisse, per text. in d. cap. ob eum ibi, 63. dist. scribunt Bursat. d. conf. 126. n. 16. ad finem, Petr. Gregor. d. tract. de elect. cap. 6. num. 1. & 2. Azor d. quest. 3. vers. quae quidem. Deinde vero Clerici à Religiosis sunt separati, ut praedicti Doctores asserunt, & constitutum est ut Religiosos suorum Abbatum, Priorum, seu Praepositorum, Canonici vero suorum Episcoporum faciant electionem, ut constat ex d. cap. 1. & ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.

Nonè autem hac eligendi Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, cap. congregatio vlt. 16. q. 7. & cap. cum Ecclesia 3. de causi possess. & propr. cap. cum terra 14. vers. stauerunt, cap. cum inter, vers. quia vero, cap. auditis, cap. quia propter, cap. in Genisi, cap. congregato, & per totum de elect. glos. verb. de uoluerit in cap. quanquam 18. eod. tit. in 6. Bertachin. de Episcopo lib. 1. p. 3. à princ. Petr. Gregor. de elect. c. 6. num. 9. Duar. de sacris Ecclesiae ministr. lib. 5. cap. 1. Guiljelm. Mandagottas de elect. notiorum Pral. cap. 1. Corial. de Sacerdotio part. 4. cap. 1. à num. 28. Petr. de Biazio in director. elect. part. 1. cap. 2. cum seqq. La. Zech.

de Repub. Ecclesiast. cap. 24. quod de Canonicis inscribitur, *vers. septimo*. Nicol. Garc. de benef. part. 5. cap. 4. à num. 6. & optimo simili confirmat Gratian. in cap. sacrorum 63. dist.

12 Licet enim ex Decreto Nicolai I. Pont. relato in cap. in nomine Domini 23. dist. electio Romani Pont. fieri non possit à Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum: deinde tamen tota Pontificis electio ad solum Collegium Cardinalium redacta est, cap. licet 6. de elect. cap. ubi periculum, eod. tit. in 6. Clem. ne Romani, eod. tit. Cardin. Turrecr. de potestate Ecclesie, lib. 2. cap. 43. Card. Bellarm. tom. 1. de Clericis, lib. 1. cap. 9. cum seqq. Cardin. Paleot. de consultationibus Sacri Palatii, part. 3. quaest. 4. §. & eo magis, latè Bursat. d. cons. 126. num. 6. & 7. à princip. & cons. 108. à princip. & omnino à num. 18. notabiliter amplians post Jacobat. Seluam, & alios etiam ÷ ad casum, in quo 13 Apostolica Sedes vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales, eorumque Collegium pertinere electionem ibi comprobatur, & factò seruatum fuisse in electione Maximi Pontif. Leonis X. tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Hæ igitur constitutiones statuentes vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, omnium sunt nouissimæ, & idèd super hoc nihil statutum reperiri potest Niceno Concilio I. eum sit antiquissimum, quod aliàs *Septima Synodus*, solet appellari, celebratum circa annum salutis Christianæ 780. & verba illa quæ referuntur in cap. sacrorum 63. dist. in *vers. ex constitutionibus*, vsque ad finem, non sunt alicuius Pont. aut Concilij, sed Gratiani, ÷ quæ subinde nullam habent iuris auctoritatem, Cened. ad Decretum collect. 16. num. 8. & collect. 48. num. 1. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. 14 q. 6. art. 2. ÷ Nec etiam ex cap. 1. de elect. vllum firmum capi potest argumentum quoad temporum computationem: minime enim constat quissam Pontifex illius fuerit Auctor, vulgò Lucio Papæ tribuitur, sed ab alijs Pio, vel Gregorio, vel Alexandro, vt constat ex Antonio Augustino in notis ad collect. 1. Decretalium, sub eod. tit. vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inuenisse.

[Eligunt Canonici Ecclesia viduata Pastore Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non prius, cap. bona 2. de elect. infra tres menses à die vacationis, cap. ne pro defectu, cap. cum in cunctis, de elect. cap. postquam 50. dist. Congregatis illis in Ecclesia, vel alibi in ciuitate, loco idoneo, cap. cum terra, cap. quod sicut, de elect. absentibus Canonicis, veluti in actu alio capitulari vocatus, cum tempore & dilacione adueniendum sufficiente secundum loci intercedentem, cap. 1. de dilat. cautione adhibita, ne nimium prorogetur electio, cum periculum est in mora, cap. cum inter, cap. ne pro defectu, de elect. dummodo sint in provincia, vel extra, commodè vocari, & venire facile possint, non aliter, gloss. in cap. cum in Ecclesiis, de prebend. in 6. gloss. in cap. quod sicut, §. si autem, de elect. In ciuitate citantur, vel vocantur Canonici per campanæ pulsationem; extra ciuitatem per litteras, vel per nuncium, gloss. & Doctores in cap. causam, & in cap. Cumana, de elect. Duplexque citatio, prima vt ad sint certo loco ad electionem faciendam, altera vt ad electionem veniant; & quamuis absente commodè venire non possint, tamen vocari debent, cap. quod sicut, §. si autem, & cap. cum inter vniuersos, de elect. quia absens iusto impedimento, vel non legitimo, consentientibus alijs Canonicis, potest vocis

suffragium alijs committere per litteras, cap. scriptum, cum gloss. cap. quia propter, de elect. si committat vni de Capitulo, d. cap. quia propter, non enim alteri potest inuitis presentibus Canonicis, cap. constitutum, de appellat. nec etiam per litteras ipse vocem, vt dicunt, seu suffragium fert absens, cap. si quis iusto, de elect. in 6. Colliguntur hæc ex Petro Greg. synag. iuris, part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 19.]

Potestas hæc eligendi Episcopum non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum carum Canonici, seu Capitulo facta est; & ideo soli Canonici, qui vocem habent in Capitulo, non autem capellani, vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non sunt, semota speciali consuetudine, ad Episcoporum electiones admittendi sunt, notauit gloss. verb. consuetudinem, per tex. ibi in cap. Cumana 50. de elect. quam ibi sequuntur omnes, & comprobatur ex tex. in cap. cum in Ecclesiis, de prob. in 6. Petr. de Biagio d. part. 1. cap. 2. à num. 2. Firmian. de Episcopo, part. 3. à num. 2. & post Abb. in cap. scriptum num. 4. de elect. Zechi. d. cap. 24. de Canonicis, num. 4. *vers. septimo*. nam constat ÷ plures Clericos in Ecclesiis Cathedralibus reperiri, qui de Capitulo non sunt, nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam nomine, quam ad affectus iuris distinguuntur; qui enim de Capitulo sunt, Canonici propriè dicuntur, ceteri communi nomine beneficiarij, vel capellani, & assisij, & mansionarij, quasi assidui, & perpetuò manentes in choro, vt per tex. ibi notauit gloss. verb. assisios in cap. pen. de clericis non resid. explicat bene Alberic. in diction. eodem verb. Mantu. obseru. 67. Selua de benef. part. 1. quaest. 2. num. 47. Zechi. d. cap. de canonicis num. 2. quod etiam apparet ÷ in Dignitatibus, quæ de communi mensa præbendam non habent, & ideo licet stallum habeant in choro, vocem non habent in Capitulo, nec consequenter in huiusmodi Episcoporum electionibus, vt post Abb. in cap. 1. num. 11. de elect. & in d. cap. scriptum, num. 4. notat idem Zechi. ubi proxime.

Vnde sequitur ad hanc Episcoporum electionem 19 non omnes Canonicos esse vocandos, sed illos tantum, qui vocem habent in Capitulo, & ad communes congregationes solent, & debent vocari, in eisque interesse, vt cautè loquitur Pontifex in d. c. quia propter, ibi, qui debent, &c. vt scilicet significaret aliquos esse Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt, veluti si in pupillari ætate existant (scilicet ex Summi Pontificis dispensatione promoti, vt explicat ex alijs Selu. de benef. part. 3. quaest. 22. num. 26.) non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & discretionis defectum, vt decidit tex. in cap. ex eo 32. de elect. in 6. notant omnes ibi, & latè Biagi. d. p. 1. cap. 16. Petr. Gregor. cap. 8. Madagot. cap. 7. Corraf. num. 14. citatis locis. ex generali autem ratione tex. in eod. cap. ex eo, non sine difficultate transit resolutio, quam praxi receptum restatur noster Gam. Luffi. decis. 14. & de rigore veram comprobatur Cald. Pereira de nomin. emphyt. quest. 4. à num. 7. & in l. si curatorem, verb. cum non absimilis num. 34. sequitur Benedic. Aigid. in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. par. 1. §. 2. num. 19. cum seqq. quod ÷ pupillari ad emphyteusim 20 nominare potest: obitare enim videbatur idem defectus iudicij, nisi dicas nominationem emphyteusis esse quid facti, quod non tantam exposcit iudicij maturitatem, sicut Episcoporum electio. Similiter etiam ex eadem ratione ÷ furiosos eligere non posse resoluunt omnes in cod. cap. ex eo, post gloss. ibi, verb. discretionem, Petr. Greg. num. 2. Biagi. cap.

cap. 15. & Madagot. proxime citatis locis. Est etiam aliud optimum eiusdem doctrinæ exemplum ÷ de Canonico, qui maior, & mentis compos, in Sacris tamen saltem Subdiaconatus Ordine constitutus non est quod enim vocem non habet in Capitulo, nec eligere possit, decidit tex. in Clem. 2. de etate, & qual. conforat Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 4. notant vltra Ordinarios Biagi. d. p. 1. cap. 17. Firmian. d. p. 3. à num. 17. Corraf. d. cap. 3. num. 15. Rebuff. de nomin. q. 8. num. 3. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 11. q. 20. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 2. quest. 51. art. 5. Nicol. Gar. de benef. part. 3. cap. 4. à num. 24. optimè Moneta de distribut. quonid. part. 2. quaest. 20. num. 2. cum seqq. vbi num. 5. cum gloss. verb. concedatur, & verb. nullo modo, in d. Clem. 2. resoluunt Clericum non Subdiaconum non esse expectandum, quamuis velit primis temporibus promoueri, si immincat tempus electionis, & num. 6. cum gloss. verb. constitutus, *vers. fortius quæro* in ead. Clem. 2. tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico non tempore vacationis, sed tempore electionis, & num. 9. ex tex. in dicta Clem. 2. §. illi verò, iuncta interpretatione glossæ ibi communitè receptæ in *verb. ex tunc*, & in *verb. nullo modo*, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem superiorem requisitum, amittere vocem in Capitulo, donec ad illum requisitum Ordinem fuerit promotus. ÷ De Canonicis supernumerarijs disputant gloss. verb. vltra numerum, in cap. cum M. de constitut. vbi Felin. num. 23. Firmian. à num. 21. Biagi. cap. 17. cum quo resoluere distinguendo, vt ibi per eum. De suspensis etiam, & excommunicatis dubium non est per tex. in d. cap. cum dilectus, de consuetud. resoluunt gloss. verb. maiores, in cap. vnic. ne Sede vacante lib. 6. Doctor. in cap. illa quotidiana, de elect. Monet. d. q. 20. num. 10. & 11.

24 Vtrum autem possint Canonici Clericos Ecclesiasticum inferiorum, vel alios extraneos ad coeligendum admittere, ita vt electio facta cum eis valida sit? quæstio est non dissimulanda, in qua resoluendum est cum communi sic distinguendo; an scilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coeligendi in perpetuum? vel vtrum vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? Primum censent illicitum per tex. in c. constitutus 47. de elect. vbi expressè decidit tex. friuolam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis, ad quos ius eligendi de iure spectabat: deinde, quia talis concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesie statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, de quibus in cap. sine exceptione 12. q. 2. & in cap. nulli, de rebus Ecclesiasticis non alienandis, & in cap. 1. & per totum, de his que fiunt à Prelatis. Secundo verò casu, vt scilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum esse probant per tex. in cap. cum Vinton 25. *vers. nos igitur*, vbi notauit Abb. n. 3. de elect. & in cap. scriptum 40. *vers. nisi partes*, vbi etiam notauit Abb. num. 3. cod. tit. sequuntur Firmian. d. part. 3. q. 3. num. 4. Lambertin. de iure patronat. part. 1. lib. 2. q. 3. princ. art. 17. à num. 3. Villagut. in tract. de rebus Ecclesiasticis male alienatis recuperandis, cap. 48. num. 20. cum seqq. [Petr. Greg. synagm. Iuris part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 19. in princ.] Quod tamen intelliges de extraneis, quibus ius commune non reuocatur, sed habiles sunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non

tribuat, notat Abbas in d. cap. cum Vinton. num. 3. & exemplum patet in laicis per tex. in cap. Massana, de elect. prosequitur plenè Villagut. d. cap. 48. à princ. ac etiam in suspensis, & excommunicatis, iuxta d. cap. cum dilectus, & tandem hoc expressè decidit in clericis sacrum Ordinem non habentibus, tex. in d. Clem. 2. in princ.

Vtrum etiam consuetudo specialis inducere, & efficere possit, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alii extranei cum ipsis ad coeligendum admittantur? in quo dubio vera est sententia affirmatiua, quam approbat tex. in d. c. cum dilectus, *vers. mandamus, de consuetudine*, & in c. cum Ecclesia, ibi, nisi alibi secus obtineat de consuetudine speciali, de causa possessionis, & proprietatis. Ratio est, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Ecclesiarum prouisio pertinebat, ita fuit statutum, & satis probat d. cap. cum Ecclesia, ibi, secundum statuta Canonica. constat autem ea, quæ legibus Canonice sunt statuta, contraria consuetudine limitari, vel in totum posse abrogari, iuxta text. in cap. ult. de consuetudine, cum similibus. Aduerte tamen cum Abb. num. 45. ad finem, & Rip. num. 114. post gloss. verb. consuetudine, in dict. cap. cum Ecclesia, & eodem Abb. in d. cap. cum dilectus, num. 21. *vers. in gloss. fin.* consuetudinem hanc propriam non esse consuetudinem, sed veriùs præscriptionem, ad quam præscriptionem, seu consuetudinem impropria quadraginta annos esse necessarios, iuxta generalem regulam in hac materia, de qua in cap. illud, & in cap. ad aures, de prescript. & in cap. 1. & 2. eodem tit. lib. 6. notauit post Abb. Firmian. de Episcopo, part. 3. q. 6. licet inaduerter agens de text. in d. cap. cum dilectus, asserat decem annos sufficere, Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 58. eo fundamento, quia de sola agitur consuetudine interpretatiua, quod falsum est, cum appareat consuetudinem hanc esse iuri communi contrariam, & consequenter quadraginta annos esse necessarios.

Intellige non procedere in laicis, quia ius eligendi Episcopum in laicum non cadit, vt decidit text. in cap. sacrosanctia 51. *vers. attendentes, de elect.* & idèd rationabilis non potest censerì consuetudo hæc, cum sit contra Ecclesiasticam libertatem, & in grauem Ecclesiarum perniciem cederet, iuxta text. in cap. 1. de consuetudine, ex qua ratione hanc de qua agimus, consuetudinem improbant Pontifices in cap. cum terra 14. & in cap. quisquis 44. & in cap. Massana 50. de elect. & vltra ordinarios explicat Firmian. d. lib. 1. de Episc. part. 3. q. 60. & lib. 2. part. 1. q. 31. Biagi. d. p. 2. q. 12. Balbus de prescriptio. 1. p. quinta q. 7. & quest. 10. num. 4. Selu. de benef. part. 2. quest. 23. num. 12. & 21.

Consuetudo hæc eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. vt constat ex titulis de electione, in 6. & in Clementinis, [& me citato Viuian. d. cap. 1. num. 34. Lauor. d. cap. 15. num. 22.] Verum vt tollerentur discordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancelot. in suis Institut. canon. tit. qui eligerè, eligere possunt, in princip. Idèd postea cepit Romanus Pontifex sibi referuare Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales in Extraneas. Ad regimen, de prebend. addita clausula ibi, nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas, quæ reseruatio postea facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quam extra Curiam, in regula 2. Cancellarie, quæ nunc est 3. in nouissimis

nouissimis regulis S. D. N. GREGORII XV. exceptis Regnis Gallie, Hispanie, Colonia, Sicilia, atque Lusitania, in quibus Summorum Pontificum concessione, vel consuetudo tolerata est, vel potestas nominandi Episcopos eorum Regibus data est, vt infra ostendemus: omnes enim ea potiri facultate, solumque † in Germania veterem consuetudinem canonicæ electionis seruari testatur Azor d. q. 3. qua in re Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 1. [& me citato in hoc loco, Lauor. d. cap. 15. num. 23. Paul. Laymann. de Prælat. Eccles. elect. cap. 15. q. 161. D. Roder. à Cunha ad cap. 2. num. 8. dist. 22. & in historia Eccles. Episcoporum Portugalens. cap. 15. fol. 147.] nihil pro præsentis temporum ratione duxit innouandum, sed omnes tantum, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quocumque ius obtinent, hortatur & monet vt bonos Pastores, & Ecclesie gubernandæ idoneos promoueri studeant, quosque digniores & Ecclesie magis vtilis iudicauerint, non quidem præcibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent.

Optimis quidem rationibus defendi potest ius illud, quo Hispaniarum, & Lusitanie Reges potiuntur in Ecclesiis Cathedralibus nominandi, seu præsentandi Episcopos ad eandem quocumque modo vacantes. Probatur, quia, vt supra dictum est, ius prouidendi Ecclesias Cathedralis ad Summum Pontificem spectat, vel ad eos, quibus ipse Pontifex permiserit: constat autem ex antiquissimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hispanie, & Lusitanie Regibus hoc ius nominandi ad Ecclesias Cathedralis, esse permissum, ergo de iure isto nemini videretur dubitandum. Maior ex dictis manifestissima est. Minor constat primo ex cap. cum longè 63. dist. & ex gloss. 1. per tex. ibi in cap. principali, eadem dist. deinde, quia simile priuilegium concessum reperitur Carolo Magno, & reliquis post eum Galliarum successoribus in cap. Adrianus in 2. 63. dist. vbi rationes huius concessionis narrat Pontifex, aliàs etiam ponit tex. in cap. vota. §. principalibus, eadem dist. vt scilicet Ecclesia munitur aduersus hæreticos, eiusque hostes, à quibus concessa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maximè conuenit nostris Hispaniarum, & Lusitanie Regibus, quos constat Regna, & Ecclesias à Maurorum manibus, & potestate eruisse, vt meminit gloss. penult. in d. cap. Adrianus, in fine, & quia Ecclesias ipsas maxima ex parte crexerunt, & amplissimis redditibus exornarunt, vt latissimè prosequuntur Thom. Bossi. de signis Ecclesie lib. 20. signo 87. cap. 6. Valdes. de dignitate Regum, Regnorumque Hispanie, cap. 21. Vnde non solum ex singulari priuilegio Romani Pontificis [Adriani VI. cuius meminerunt Mariana lib. 26. cap. 5. tom. 2. Guil. Gonzales de Auila in sa historia de Salamanca lib. 3. cap. 18. Nicol. Garcia de benefic. pag. 5. cap. 1. num. 218. D. Acuña ad d. cap. cum longè, num. 1. Alzed. d. cap. 3. num. 8.] sed etiam ex generali Iuris communis concessione, qua construentibus, aut dotantibus Ecclesias conceditur potestas præsentandi ad eandem, videtur hoc ius Principibus Hispanie, & Lusitanie competere, vt voluit Archidiacon. in cap. electio 12. dist. & post Bald. & alios Palat. in introduct. rub. de donat. inter virum, & uxorem, num. 24. Couar. in reg. possessor. 2. part. §. 10. à num. 5. & alios, quos refert Cened. ad Decretum collect. 64. num. 1. quibus adde Camill. Borell. de præsentia Regis Catholici, cap. 50. à num. 4. Azeued. ad leg. tit. 6. lib. 1. noue recopilat. [Quintamad. Eccles. lib. 1.

cap. 5. num. 4. Bobadill. in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 215. Anton. de Fuertes canonico. lect. lib. 2. c. 18. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 15. num. 32.] & de Ecclesiis Cathedralibus nostræ Lusitanie Cabed. de patronat. Regie Coronæ, cap. 37. num. 2. & per totum. [quibus ius præsentandi competere cepit à tempore Regis Alphonsi V. ex Gabr. Pereira de manu Regiam tom. 1. pag. 234. n. 76. ad fin. quem citat D. Acuña ad d. cap. cum longè, num. 1. & ad cap. 2. num. 8. dist. 23. & in d. historia Eccles. Episcoporum Portugalens. cap. 15. fol. 147.] Facit tandem ratio, quia maximè interest vniuersæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Episcopatus Regni, aut Principis, inimici, aut suspecti non sint, propter periculum seditionis, & ne Regni pandantur consilia, vt post alios aduertit Borell. vbi proxime. [Regibus Francie idem ius nominandi Episcopos Summi Pont. indultu concessum esse tradunt Guillelm. Benedic. in cap. Reynuius, de testam. verb. & uxorem nomine Adelsam, decis. 1. ex num. 78. Rebuff. in concord. tit. de nomin. Reg. ad Prælat. in gloss. vancanibus, pag. 84. Petr. Gregor. in iur. de elect. cap. 5. n. 23. Renat. Chopin. de dominio Francie, lib. 2. tit. 10. & de sacra polit. lib. 1. tit. 7. ex num. 22. Boët. Eppo de Iure sacro, lib. 1. tit. de Regalib. ex num. 26. Lotter. vbi supra.]

Non obstat si dixeris illi priuilegio concessio Carolo Magno renunciaffe Ludouicum, vt refertur in cap. ego Ludouicus, ead. dist. 63. & latè explicat Petr. Gregor. d. tit. de elect. cap. 6. à num. 9. & consequenter ei esse renunciatum ex parte Regum Hispanie, quos non aliunde, quam à Carolo ius hoc deriuare contendunt scriptores varij, Ferrant. Grassal. & alij, quos refert Borell. d. cap. 50. num. 34. Quia responderet verum non esse Hispanie Reges à Carolo ius hoc accepisse, vt diligenter comprobatur Cou. d. §. 10. num. 6. & ex eo Borell. d. cap. 50. num. 35. atque etiam Cened. ad Decretum collect. 51. num. 3. Quo supposito nullum restat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hispanie huic priuilegio renunciaffe. Deinde satis probabile est, quod Cened. d. collect. 64. astruere nititur, videlicet quod Ludouicus solum renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationem Episcoporum, & Archiepiscoporum, & ibi latè prosequitur, vide apud eum.

Nec etiam obstat resolutio, quam supra probauimus, quod iustissimè Ecclesia, & ex iustis rationibus priuilegium concessum laicis, & Principibus secularibus abrogauit in d. cap. 2. incip. Adrianus, cum seqq. 63. dist. Quia responderet in his generalibus derogationibus non contineri, sed potius exceptum censi ius nominandi, & eligendi super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & alijs Principibus, imò ex eisdem rationibus inuolabiliter eis esse seruandum, vt iubet Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 9. vers. exceptis patronatibus, notat in specie Azeued. dist. tit. 6. l. 1. num. 4. † Sicut etiam receptum est non comprehendi idem ius in referuationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt de omnibus Ecclesiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiusque dispositione; nam exceptum esse ius patronatus ad Reges, & alios Principes spectans, resoluunt Rebuff. in praxi benefic. part. 3. signaturæ, n. 61. cum seqq. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. part. 3. q. 9. art. 11. Couar. præf. cap. 36. num. 2. & alij, de quibus Cened. ad Decretal. collect. 79. num. 2. quibus adde Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 24. à num. 153. Cabed. de patronatibus Regie Coronæ, cap. 10. num. 3. & cap. 35. num. 7. & plures alios, quos refert Nicol. Garcia. de benefic. part. 5. cap. 1. num. 219.

Nec denique obstant fundamenta, quibus aliqui

non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Ecclesiis Cathedralibus, sicut nec in Collegiatis, admittendum esse ius patronatus, auctoritate tex. in cap. nobis 25. de iure patronat. Viuian. in praxi ius patronat. part. 1. lib. 3. cap. 1. & quia ius patronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione acquiritur, contendunt autem nostræ Lusitanie Reges non construxisse, non fundasse, & non dotasse Ecclesias Cathedralis illius Regni, sed constare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate absque ius patronatus reservatione erectas, & constructas esse ab antiquissimis temporibus. Facilis enim est solutio, constare potius ab ipsis Regibus Alphonsi I. & successoribus, qui eas à Maurorum potestate eripuerunt de nouo erectas, & locupletissimis redditibus fuisse exornatas, & exinde ius nominandi, seu præsentandi ad eandem semper retinuisse: deinde ius patronatus non sola fundatione, & dotatione acquiri, sed alijs etiam modis à iure approbatis, præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Ecclesie concessione, quam Regibus nostris factam fuisse ob egregia merita in Ecclesiam collata non est dubium, ex d. cap. cum longè, & alijs, de quibus supra, atque etiam ex præscriptione, & consuetudine, iuxta tex. in cap. cura pastoralis 11. de iure patronatus, & in d. cap. cum Ecclesia, ibi, nisi factus alibi obtineat de consuetudine speciali, præcipuè si præscriptio, vel consuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noscitur, ex reg. tex. in cap. super quibusdam §. præterea, de verb. significat. Ex dictis autem constat Hispaniarum, & Lusitanie Reges omnibus his rationibus esse munitos, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, vel ab hostium potestate ereptas reedificarunt, vel proprijs redditibus auxerunt, vel Ecclesiasticos redditus proprio expensis à Sede Apostolica impetrarunt: quapropter iustissimè meruerunt hoc Sedis Apostolicæ priuilegium, vt ad eandem Prælatos nominare, aut præsentare valeant: constat etiam ex tempore antiquissimo, quod omnium memoriam excedit, ita viù, & consuetudine semper obseruatum fuisse. Tex. verò in d. cap. nobis, contrarium non probat, non enim negat † in Ecclesiis Collegiatis ex fundatione ius patronatus acquiri, sed solum ait honestius electioni factæ consentire patronos, quam faciendæ, atque ita modum præscribit honestiorem in patronatu Ecclesie Collegiatis, sicut & non excludit legitimam præscriptionem, aut consuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

[Et sic Rex noster sub peccati mortalis poena nominare tenetur ad Episcopatus non dignum, sed digniorem ex propositis à Consiliarijs suis, vel saltem perquirere tenetur à suo Confessario, & ab alijs pijs, & eruditjs viris quis sit dignior. Fr. Emman. in sum. tom. 4. c. 67. de los Obispos num. 26. Maurin. Alzed. de precellem. Episcop. dignit. cap. 3. num. 13. & 14. p. 1.]

Ex quibus omnibus consequens est falsam omnino esse hæreticorum huius tempestatis sententiam, qui contendunt electionem Episcoporum ad populum Iure diuino pertinere: nam, vt supra ostendimus, ex lege diuina, ex Christi Domini institutione prouiso omnium Ecclesiarum ad Summum Pontificem, velut Ecclesie caput pertinet, ex testimonio, & auctoritate tex. in d. cap. 1. 22. dist. deinde ostenditur ratione, quia ex eadem lege diuina constat Episcopos pastores esse, populum verò, oues, Iam. vlt. & sæpe alibi, ouibus autem minimè conuenit pascere, regere, seu docere; sed regi, &

pasci, quod in hoc proposito bene docuit Cælestinus in cap. docendus 62. d. cap. nosce, in fine 63. dist. 161. docendus est populus, non sequendus. confirmatur etiam ex auctoritate Apost. ad Hebr. 5. dum scribit neminem debere sibi assumere honorem, nisi vocetur à Deo tanquam Aaron: constat autem à Moyse iussu Dei electum fuisse Aaron absque populi multitudine, Exod. cap. 4. cum seqq. sicut etiam idem Moyse alios ministros solus legitur elegisse Exod. cap. 18. qui vt præcedens Christi Domini Vicarius, Pontificis Successori Vicarij eiusdem formam quamdam præsignificauit. Confirmatur deinde ex varijs rationibus, propter quas hanc potestatem iustissimè populo, & laicis interdixit Ecclesia, quas supra retulimus, & constat ex d. cap. 2. de elect. cap. 2. cap. non est permittendum 63. dist. cum alijs, quæ repetere non oportet, ex quibus ita contra Lutherum, Caluinum, & alios eorum sectatores, latè comprobatur Card. Bellarm. d. lib. 1. de clericis cap. 7. per totum, & esse constantem, & veram omnium Catholicorum sententiam, testatur Azor. d. part. 2. lib. 3. cap. 28. quas. 4.

Leuissima sunt fundamenta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ea ad tria principalia reducunt, pro cæteris remitto Lectorem ad Card. Bellarm. qui omnia, & singula latissimè prosequitur, citato loco.

Primum est ex Apostolorum exemplo, qui Act. 1. non soli, sed cum tota Ecclesia elegerunt Mathiam, & Barnabam, vt ex illis vnus Dominus assumeret, super quem caderet fors. Et Act. 6. vbi de multitudine credentium dicitur, elegerunt Stephanum. Respondetur enim cum Chrylost. ad idem cap. 1. vtrumque illud ex Diui Petri concessione, non ex necessitate factum fuisse. Deinde quod minimè probatur de lege Diuina esse, quod aliquando ab Apostolis, vel eorum successoribus factum legitur, vt circa præceptum excommunicationis in materia cap. sicut Apostoli 11. q. 3. iam alibi diximus: licet per contrarium rectè sequatur de lege Diuina non esse, vt populus eligat, vel quid simile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipsis Apostolis, hoc enim posterius directe offenderet legem Diuinam, si ipsa talem præscriberet formam, & ea omnia actus corrueret: illud prius non ita, quia ex concessione ipsius Pontificis, ad quem pertinet, fieri potuit, vt illis casibus factum fuisse aduertimus, & deducitur ex ipso Beato Luca eod. cap. 6. ibi, conuocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt, &c. quæ verba probant non ex necessitate, sed ex concessione, & permisso Apostolorum plebem interfuisse, aduertit Card. Bellarm. dist. cap. 7. vers. quantum argumentum.

Secundum argumentum deducunt ex Concilio-ri, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Episcopus à populo, & Clero simul eligatur, vt constat ex cap. nullus 23. d. c. quanto, cap. plebs, cum seqq. 63. dist. & alijs de quibus supra. Sed omiffa illa solutione, quod in illis iuribus non electio datur populo, sed eius testimonium, & votum, seu postulatio exigitur, vt ex cap. vota, & alijs, eadem dist. supra notauimus: facile responderetur concedendo totum, quod scilicet ex Summi Pontificis, & Ecclesie concessione à principio Clerus, & populus eligebant Episcopos, sicut & hodie ex permisso eiusdem Pontificis idem faciunt Hispaniarum, & Gallie Reges, vt dictum est, minimè verò inde sequitur ad eandem laicos, vel seculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod

quod est intentum, neque consequenter sequitur non potuisse eundem Summum Pontificem eandem potestatem laicis abrogare, ex rationibus, quas supra notauimus.

38 *Terium* argumentum desumunt ex auctoritate Cypriani, quam integram ex *lib. 1. epist. 4.* refert Bellarmin. *argum. 7. & ex epist. 68. Azor quæst. 4. dist. loco*, ubi disertis verbis videtur docere ex ipsa Diuina lege descendere, vt plebs habeat potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Nam responderetur dupliciter, primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem descendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, sed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quam Euangelica reperitur: quod verò aliquando si factum sit, non infert necessarium esse, quòd sic semper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex Cypriano refert Azor, clarè significant solum exigere in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis, sed non inde sequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuantur hæretici. Et omnia supradicta confirmabis ex *Trid. sess. 23. can. 7. & 8.* ubi damnat eorum errorem, qui docebant Ordines collatos sine populi, aut potestatis secularis consensu, aut vocatione irritos esse, & alterum eorum, qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos: atque ita aperte ostendunt damnari ibi hæresim, quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontifice assumptos veros Episcopos non esse, vt vltra citatos ex eodem decreto post alios notauit Henricus in *sum. lib. 6. cap. 5. §. 5. in vltio commento lit. D.*

39 Vnde etiam consequens sit longè à veritate alienam videri resolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant, seu nominent successorem, & consequenter eum eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege Ecclesiastica aliter esset prouisum, quod temerarium Ledesin. in *2. 4. quæst. 20. art. 4. pag. 313. concl. 2. 3. & 4. Azor d. cap. 28. quæst. 5.* idque probant, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem, deinde confirmant exemplo Beati Petri, qui Clementem sibi successorem designauit, vt refertur in *cap. si Petrus 8. quæst. 1. & Valerij, qui Beatum Augustinum coadiutorem, & successorem sibi elegit, vt refert Beatus Paulinus relatus in cap. nunc autem 7. quæst. 1.* & plenius idem Augustinus *epist. 110.* ubi etiam narrat de Seucro Meliuetano Episcopo, quòd similiter successorem sibi designauit, exultatque gaudio ipse Augustinus, quòd opera sua populus cum pace illum acceperit, & de se ipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem Heradium, seu Heraclium, vt monet Lusitanus noster, Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augustiniana, in *vita eiusdem Augustini, lib. 4. cap. 16.* post mortem autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factum dololet, quòd vno Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu Coepiscopus nesciens esse prohibendum in Nicæna Synodo, quod bene aduertit Possidonius in *vita Augustini, cap. 8.* & clarè fatetur ipse Augustinus *d. epist. 110.* quod diligenter aduerte pro intellectu *d. cap. nunc autem, & concordat cum text. in cap. quoniam, de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non esse facturos tot sanctos Patres si legi Diuina repugnaret, sed potius pro ea vsque ad vitam,

& sanguinem pugnarent, iuxta text. in *cap. sunt quidam 25. quæst. 1.*

Sed conuincitur istorum resolutio ex omnibus 40 supradictis: resoluiamus enim secundum legem Diuinam potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesiis Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantum, quibus ipse Pontifex permiserit, vnde non est regula affirmatiua statuenda, quòd Episcopi successorem sibi nominare possent, si ex Canonica non prohiberet, vt illi constituant, sed contraria negatiua, quòd successorem nominare non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permillum, vt de Zacharia Pontifice dicitur in *princip. 8. quæst. 1.* ibi ex verbis Zachariae Papæ conicitur, quibus Bonifacius Maguntino Archiepiscopo permittit adiutorem sibi statuere, qui ei defuncto in plenitudine potestatis succederet, & integra Zachariae epistola refertur in *cap. peristi 7. q. 1.* Et ex hac ratione dici potest, antiquissimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. strictissime prohiberi ne quis Episcopus etiam si in extremis sit constitutus nominet, vel designet successorem, sed seruetur ius Ecclesiasticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Episcoporum, & electione clericorum, quibus verbis ostendit non contineri ibi nouam prohibitionem, sed iam antea ab Ecclesia, Summoque eius Capite Romano Pontifice hanc potestatem eligendi datam esse Clero.

41 Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Augustino, atque alijs, qui sibi successores elegerunt, respondent multi similiter ex concessione Romani Pontificis factum fuisse, quod innuit Frater Ludouic. *dist. loco, ubi, Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum sibi coadiutorem haberet;* sed diuiniatio est, cum ex dictis planum sit sine aliqua Papæ auctoritate factum, & idè Augustinum doluisse. Melius igitur respondetis constare ex *dist. epist. 110.* Diui August. neque ipsum, neque Valerium, neque Seucrum sibi solos successores elegisse, sed potius Clero, & populo proposuisse personas, quas tanto munere dignas iudicabat, populùmque & clerum per acclamationem consensisse, & eo modo elegisse, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permillum, de quo supra. Quod quidem non prohiberi in dictis Concilijs patet ex ipsorum verbis, quæ referuntur in *cap. Episcopo 1. & 2. 8. quæst. 1.* ibi enim postquam constitutum non licere Episcopo in vita sibi successorem constituere, addunt limitationem, nisi cum consilio, & iudicio Episcoporum, & clericorum, qui post obitum potestatem haberent eligendi, consonat *cap. plerique, eadem causa, & quæst. 1.* ibi, *sed populi gratificatio pro populi habeatur assensu,* quibus significatur improbari morem, vt solus Episcopus successorem sibi eligeret, non verò si populi accederet consensus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Augustinus in *dist. epist. sæpè ac sæpius* repetit designationi Heradij, quem sibi successorem nominauit post obitum populum multis repetitis vicibus acclamasse, & quare exultat populum Meliuetanum, cum pace accepisse successorem, quem sibi Seuerus designauit.

42 Ad illud verò, quo præcipue mouentur, quòd nulla lex Diuina reperitur, quæ Episcopis prohibeat successorem designare; responderetur, constare lege Diuina, hanc potestatem assumendi Episcopos ad solum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus concesserit, vt iam conprobauimus, ac subinde ne hoc possint Episcopi, non oportet dare legem, quæ prohibeat, sed vt possint, oportet

oportet dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permissorij, de quo Doctores per text. ibi in *l. cum Prætor, vers. iudicem, ff. de iudicij, & in l. necnon 28. in princip. vers. quod eis, ff. ex quibus causis maiores, & factio autem, & exemplo Diui Petri inefficax est argumentum, quia Beatus Petrus à Christo Domino, & ante, & post mortem familiarissimè instructus ita erat, & Spiritu sancto plenus, vt in electione Clementis minime falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios Petri successores tales futuros, vnde de Petro ad alios non refertur inferitur: deinde ex ipsa historia, quam non recet in *d. cap. si Petrus, cum seqq. 8. quæst. 1.* constat Petrum non solum elegisse Clementem, sed in præsentia totius Ecclesiæ, ita de consensu plebis, & Cleri, Tertio quia Clemens ipse cernens exemplum hoc perniciosum fore, vt ostenderet Pontificem non debere sibi successorem eligere, Papatum renuntiavit, Petroque immediatè successisse Linus, & deinde, Cletus, & post ipsos Clementes, notauit *glos. in d. cap. si Petrus, & Card. Turrecremat. ibi, & de potestate Ecclesiæ, lib. 2. cap. 6. vers. nec oberit, prosequitur latissime Card. Jacobac. de Concilijs lib. 10. art. 7. in solutione 11. argumenti pag. 734.* Ioannes Driadonius *de libertate Christiana lib. 1. c. 3. ad finem,* quamuis post alios contradicant Mendoza *quæst. quarta scholastica §. 9. vers. quarto, Onufr. Paui. de Primatu Petri part. 3. cap. 2. diffinitione 1. pag. 211.**

44 De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, & qui eligi possint Episcopi, & qui minime, restat tractare. Primum igitur de multis, quæ in Episcopo desiderantur, loquitur Apost. *ad Timoth. & ad Tit.* prout in antecedenti cap. iuxta Canonicas sanctiones exposuimus. [& infra *tit. 2. per 17. glosas plenius explicabimus, & interim hac de re vide Guilielm. Rosæ. de Regè excommunicando cap. 8. Bernardin. Rosignol. de disciplina Christiana perfectionis lib. 5. cap. 2. §. est Episcopi. Anton. de Venales de dignit. sacerdot. cap. 1. §. 1. Ioan. Marian. lib. 3. de Regè cap. 1. ad finem, & cap. 2. per tot. Sotomator in comment. epist. 1. ad Timoth. cap. 3. per tot.] Hoc autem in loco de iis tantum agemus, quæ aut facienda impedunt, aut irritat faciunt electionem, vel saltem animaduertenda sunt in ipsa electione Episcopi facienda. Requiritur ergo primò in Episcopo eligendo, vt iis qualitatibus præditus sit, quæ in Presbytero quoque simpliciter necessitatis exiguntur, quas quidem videbimus *alleg. 10. num. 24. & seqq.* Sed supra illos, & ceteros clericos requiruntur in Episcopo atas triginta annorum completorium, vt *alleg. 1. num. 26. cum seqq.* ostendimus; in ea namque atate Christum (cuius Vicarius Episcopus constituitur) & baptizatum fuisse & prædicatè legimus in *cap. Presbyter 78. dist.* quamuis olim quinquaginta annorum eligendus esset, vt tradit Clemens Papa in *constitutionibus Apost. Secundo* attendendum est, vt sit ex legitimo matrimonio natus, vt infra explicabimus *d. alleg. 1. num. 32. cum seqq.* & quòd non sit bigamus, nec neophytus, vt dicemus *tit. 2. glos. 4. & 17.* quæ etiam in ceteris Clericis requiruntur, plus tamen in Episcopis attenduntur. Tertio quòd in sacro Presbyteratus Ordine antea saltem sex mensium spatio fuerit constitutus, vt statuit Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. cap. 2.* vt dictum extat *d. alleg. 1. num. 36. & quarto* Doctor, aut Licentiatu in Sacra Theologia, vel iure Canonico esse debet. Concil. Trid. *d. cap. 2.* iuxta ea, quæ exponemus *d. alleg. 1. num. 24. cum seqq.* & cuius vita prior ac omnis atas *Barbof. de Episcopo, Pars 1.**

à puerilibus exordijs ecclesiasticè, ac laudabiliter acta testimonium præbeat, *cap. miratur, vers. merito 61. dist.* Concil. Trid. *sess. 6. de reformat. cap. 1.* & denique cauendum est ne ex iis sit qui aliqua ex causa ab omni electione pessima excluduntur. [Quamuis enim ex quocumque loco, & natione sint Episcopi eligendi, ubi aliàs idonei reperiantur, Sot. *de iustit. lib. 3. quæst. 6. art. 2.* Petri. Namur. *de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 165. cum seqq.* nihilominus tamen bonum, commodius, ac vtilius erit, si Episcoporum electio fiat in eo de Regno, de eadem natione, & lingua, si idonei adsint, arg. *cap. bona, el. 2. §. intelleximus, de post. Prel. Camill. Borrel. de præst. Regis Cathol. cap. 51. & in sum. decisi. tom. 1. tit. 6. num. 2.* multis probat D. Marius Cuccell. in *codice legum Sicularum; ad leg. Martini cap. 66. & vlt. nota 70. à num. 1. pag. 615.* ubi plures refert.]

45 Ex his colligitur laicum non posse in Episcopum eligi, vt habetur in *cap. hòc ad nos 59. dist. & in cap. miratur, & in cap. statimus §. iis omnibus, 61. dist. & in c. exigunt 12. quæst. 7. Ad idem est enim, inquit Innoc. Papa, in *cap. miserum, 61. dist. eum fieri magistrum, qui nunquam fuit discipulus, eumque summum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu vnguam obsequium fuerit Sacerdoti; & Cælest. quid, inquit, proderit per singula stipendia clericos militasse, & omnem egisse in Dominicis castris etatem, si ij, qui futuri sunt Sacerdotes, ex laicis requirantur, qui vacantes seculo omnem ecclesiasticum Ordinem nesciunt, &c. in cap. quid proderit, 61. dist. qui iterum ait, Sacerdotium non debere inter cetera ministeria in hoc vilius reputari, vt quod difficillius implatur, facilius imbuatur. Verum cum S. Nicolaus laicus fuerit in Episcopum electus, & B. Seuerus ex laicis fuerit in Archiepiscopum assumptus, & S. Ambrosius etiam ex neophyto fuerit Mediolanen. Archiepiscopus factus, & plures alij sanctissimi viri; dicit Gratianus in *d. §. iis omnibus,* quòd cum quilibet laicus ex merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, vt prædictis Sanctis contigit, eius potest rata haberi electio, *cap. Quid cum seqq. 61. dist.* Vnde Ambrosius de suæ electione dicebat; *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiari, sed si non deest humilitas competens Sacerdotio, ubi casus non habet, vitium non impeditur; itaque ordinationem meam Occidentales Episcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probauerunt, vt in cap. Neophytus eadem 61. dist.* Martinus namque Turonen. Episcopus, & Augustinus Hipponen. & alij ex neophytis fuerunt Episcopi constituti. Vide quæ dicemus infra *dist. glos. 17.* Concilium verò Aurelianen. *cap. 9.* de laicis ad Episcopatum assumendis sic statuit, dicens, *Nullus ex laicis absque annua conuersatione præmissa Episcopus ordinetur, ita vt intra annu ipsius spatium à doctis, & probatis viris, disciplinis, & regulis spiritualibus plenius instruat, aut cum supplenda est clericali memoria, præmissa sex mensium conuersatione, concordat amb. de sanctissimis Episcopis, §. damus autem licentiam.* Qui verò meretur assumi Episcopus non est ordinandus, nisi primò fuerit Ostiarius, deinde Lector, postea Exorcista, inde saceretur Acolytus, demum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, & postea Presbyter, vt Caius Pont. constituit, teste Damaso: in neophytis verò est constitutum, vt qui in infirmitate postus suscipere Baptisimum distulerit, Presbyter non ordinetur, in *cap. 57. dist.* vnde nec facile erit Episcopus eligendus; sicut *d. glos. 7. innumis.***

46 Dispensatur ergo cum laicis, & neophytis, vt possint Episcopi fieri propter merita personarum, & Ecclesiarum vtilitatem, vel necessitatem, *cap. cum*

nobis, in fine, de elect. quibus de causis etiam cum illegitimé nato dispensatur, cap. ali conugio 1. q. 7. cap. in notui, vers. quamuis, de elect. & cum eo, qui sit minoris etatis, nec ad eam eminentis scientiæ, arg. d. cap. cum à nobis, ita & cum bigamo, vel cum eo, qui non castè vixit, si tamen longam postea continentiam seruasse probetur, cap. priusquam 28. dist. & dispensatus simpliciter ad dignitates non intelligitur etiam ad Episcopatum dispensatus, secundum Host. & Panorm. in cap. cum Vinton. de electione, & ea quæ dicentur alleg. 1. num. 18. Sed si habens filios (necessitate vigente) ac Episcopus eligendus, quoniam per filios Prælatorum Ecclesiastica solet periclitari substantia, ut ait Pelag. in cap. de Syracusanis, 28. dist. & nos latius dicemus tit. 2. gl. 9. num. 30. cauere debet rem Ecclesiæ saluam fore, & se nihil hæredibus relicturum.

47 Potest etiam Religiosus in Episcopum eligi, cap. pen. in fine, de vita, & honest. clericor. [Camill. Borrell. in summ. decif. tom. 1. tit. 6. num. 1.] declarando iuxta ea, quæ dicemus cap. seq. num. 11. cum seqq. Verum si aliquis venerit Religionem, non poterit Episcopatum acceptare antequam sit Religionem ingressus, nisi dispensetur in voto, cap. per tuas, de voto, & dicemus infra alleg. 53. num. 25: Qui verò ob crimen cotamissum Episcopatu renuncians, Religionem intrauit, nota poterit amplius in Episcopum eligi, cap. hoc nequaquam 7. quest. 1. cap. post translationem, de renunciat. secus si non propter crimen id fecerit. Potest autem eligi in Episcopum Religiosus etiam in nouitiatu exiens, & nondum professus, quamuis Abbas eligi non nisi professus valeat, cap. nullus Religiosus, de elect. lib. 6.

48 Illud quoque est in electione Episcopi obseruandum, ut nullus inuitis detur Episcopus subditis, vt dicitur in cap. nullus 61. dist. & in cap. fm. 63. dist. nec emeritis civibus, qui concuiuium suorum benemerentes testimonium in his Ecclesiis extranei, & ignoti non proponendi, vt Celestinus Papa constituit in cap. nec emeritis 61. dist. Nec tamen ex loco ipso, vel præstantioris gradus est eligendus, qui vitæ meritis non præcellat, quoniam apud Deum, inquit Gregor. non gradus elegantior, sed vita melioris actio comprobatur. Nec est eligendus Episcopus qui Principi seculari nimis fauorabilis dignoscatur, ex Nicolai Papæ decreto in cap. porro, vbi gloss. 63. dist. Et plura hæc in re attendenda, præcipue circa qualitatē personarum ex iis, quæ in antecedenti cap. diximus, & latissimè infra tit. 2. de munere Episcopali, explicabimus. Quomodo autem fabricandus sit processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium, dicam cap. 4. num. 4.

CAPVT IV.

De confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Electus Episcopus intra tres menses post consensum electionis de se celebrata præstitum confirmationem electionis ipsius petere debet.
2 Menses quando sunt numerandi à die alicuius actus computantur secundum quod occurrunt in Calendario.
3 Electus si intra tres menses confirmationem non

- petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.
4 Electionis confirmationem an petens amicis sine mandato, electum à pena excuset, ostenditur.
5 Electus à Superiore, cui subicitur, confirmationem, aut secundum alios à Sede Apost. de iure antiquo petere debebat.
6 Electionis Episcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula recessit.
7 Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus, qua agere possit.
8 Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.
9 Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi, tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest.
10 Capitulum an possit Episcopo contradicente administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quod litteræ pronositionis intra tempus assignatum non fuerint ostense? remissum.
11 Monachus licet efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus.
12 Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus.
13 Cap. 1. 18. quest. 1. declaratur.
14 Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiuniis Religionis, ostenditur.
15 Monachus factus Episcopus ab onere recitandi Officiam propria religionis liberatur.
16 Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordini relinquere.
17 Habitus Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus.
[Generalis, Provincialis, seu alius Prelatus inferior, si ad Episcopatum presentatur, & acceptat, statim vacat Prelatura. ibid.]
18 Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatu, an teneatur ad Monasterium reuertere, ostenditur.

Viciumque ab alio, quam à Superiore in Episcopum electus fuerit, debet postquam præstauerit electionis de se factæ consensum, à Superiore suo confirmari, cap. postquam, cap. nihil est, de elect. [Petr. Gregor. synagm. iuris, p. 2. lib. 17. cap. 13. à num. 1.] Consensus autem intra mensem à præsentatione electoris præstandus est, aliàs elapso mense redditur electio nulla, ne scilicet diu differatur Ecclesiarum prouisio, vt dicitur in cap. quam sit, eod. tit. in 6. [Menoch. de arbit. cap. 477. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. num. 50. Massobr. in praxi habendi concursum, reg. 1. dub. 2. num. 11. secundum Rom. impress. Maur. Alzed. de præcellen. Episcop. dignit. p. 1. c. 3. num. 53.] Quare etiam statutum est in eodem cap. quam sit, vt infra tres menses à consensu præstito, petatur confirmatio, & obseruant Menoch. de arbit. casu 477. Azor institution. mor. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 10. & citato infra alleg. 1. num. 39. cum seqq. qui quidem tres menses computari debent, prout in Calendario occurrunt, quando enim lex, vel statutum concedens mensem disponit à quo tempore mensis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundum quod occurrit in Calendario, & quod ex vno mense deficit, accipitur de sequenti. gloss. verb. mensem, in d. cap. quam sit. Menoch. de arbit. casu 50. num. 21. Sanch. de

de matrim. lib. 2. dist. 24. num. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 11. num. 7. Nicol. Garcia de benefic. part. 10. cap. 2. num. 42. & seqq.

Si intra prædictos tres menses electus Episcopus confirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquireret, amittit, & electio pñitus est inanis, etiam si postea consensum præster electus, vt notat gloss. per tex. ibi in d. cap. quam sit. si satis tamen erit si electi amicus eius nomine confirmationem petat sine mandato, modò electus rarum habeat infra illos tres menses. gloss. verb. petere, ibi, sed pone quòd amicus, in d. cap. quam sit. Tiraqu. de pænis tempor. causa 22. num. 37. Azor. d. cap. 29. quest. 11. quia rati habitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, Cou. variar. lib. 3. cap. 16. num. 5.

Confirmare autem electos non solum Roman. Pont. verum etiam Patriarcha, vel Metropolitani de iure communi potest, cap. quoniam 100. dist. cap. cum dilectus 32. de elect. cap. cupientes, in princ. per locum ab speciali, eod. tit. lib. 6. Bax. in direct. elect. part. 3. cap. 43. num. 6. Corral. de Sacerdot. part. 2. cap. 4. à num. 3. Selu. de benefic. part. 2. quest. 22. num. 1. Mandagor. de electione noni Pralati cap. 56. Petr. Gregor. ad tit. de electione cap. 19. à num. 10. [Paul Layman. de ecclesiast. Pral. elect. cap. 13. q. 162. & ideo olim in partibus Hispaniæ confirmationem huiusmodi per Archiepiscopum Toletanum fieri solere attestantur Filescac. de sacra Episcop. auctorit. cap. 7. §. 6. fol. 77. Mariana en la historia general de España lib. 6. cap. 17. vers. la segunda cosa, Ioan. Mezenos de Patriarch. origine exercit. 32. fol. 276.] Sed eodem iure attento huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica esse petendam probat tex. in cap. cum Ecclesia Sutrina, ibi, petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, de causa possess. & propriet. [& resoluunt Franc. Leo d. part. 1. cap. 3. num. 5. Maur. Alzed. d. part. 1. cap. 3. num. 56. Nihilominus tamen primuntur 2. rursus, & pro responsione] Card. Imola, & Rip. n. 6. ac Rebuff. num. 12. in eod. cap. cum Ecclesia Sutrina, aduertunt ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sutrina, quæ propè Romanam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum est, etiam in Ecclesiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omissò medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta tex. in cap. per principalem 9. quest. 3. iuncta plenissima potestate, quam in beneficiis habet Romanus Pontifex ex tex. in cap. 2. de presb. in 6. & ideo cum omnibus Ordinariis concurrat Marta de Iurisdic. part. 3. cap. 21. à num. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. à num. 32. & §. 2. per totum.

Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione, quia quæ Spiritu sancto aguntur, non sunt sub lege, cap. nisi cum pridem, de renunciat. Bertrachin. de Episcop. vbi de eius confirmatione. Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, si de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur in cap. Cyprius, de elect. Nec quicquam per ambitum ad Episcopalem honorem est permittendus accedere, cap. nullus itaque 1. quest. 1. Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus repositis diligenter inquirere, vt habetur in cap. de Petro 47. dist. & in cap. 2. & in cap. cum à nobis, de

elect. Quòd si aliqua ei antequam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthaginen. IV. relato in cap. illud. 23. dist. quando verò electus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur in Constit. Bonifacij VIII. relata in cap. fin. de elect. lib. 6.

Hæc pauca de confirmatione aduertisse sufficiat, electio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam Iuris Pontificij iam ab aula recessit, tum ex reg. 2. aliàs 3. Cancellaria, quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium: tum ex priuilegijs Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopos concessis, & ideo vbicumque Reges huiusmodi (quales esse constat Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ, Sicilia, Italiæ, Sardinia, & Polonia) nominant Pontifex, & designant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos instituit, Azor. d. cap. 29. quest. 1. in fine. Et si qui Episcopi in Germania à Collegijs Canonico-rum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, Azor. d. cap. 29. quest. 2.

Sic etiam quamuis iure communi Episcopus postquam fuerit Canonica institutione confirmatus, habeat ea, quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicare, suspendere, interdicare, visitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, & annexere, diuidere, voti, & iurifurandi vincula soluere, quorundam peccatorum absolutiones sibi reseruare), vt probant cap. ex transmissa, cap. nosti, & cap. qualiter de elect. cap. inter corporalia, de translat. Episcopi. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 136. [Petr. Gregor. synagm. iuris part. 2. lib. 17. cap. 7. num. 7. Vgolin. d. part. 1. cap. 1. §. 3. num. 2. Francisc. Leo part. 2. cap. 1. num. 3. Maur. Alzed. d. part. 1. cap. 3. n. 59.] Azor. d. cap. 29. quest. 5. vbi quest. 6. resoluit collationem factam à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, designationis, præsentationis, institutionis, & confirmationis. Tamen de iure nouo, quod habetur in Extrauag. inuicta, de elect. inter communes, opus est vt Episcopus, si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, obtineat litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest, D. Barbosa in l. diuortio, in princ. par. 2. n. 50. ff. solu. matrim. Flamin. de resignat. lib. 8. quest. 5. num. 33. Azor. d. cap. 29. quest. 9. vers. caterum. [latè Azuced. consil. 14. per tot. & præcipuè à num. 13. vbi resoluit per illum tex. omnes beneficiorum collationes ante litterarum receptionem nullas esse, & in prouisione Episcopatum Hispaniæ refert quòd Rex noster nominationem à se factam mittit Papæ, & ipse Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipsi Regi, & eius Consilio mittitur, & ibidem prouisos se præsentat, fidelitatemque præstat Regi & Regno, & recipit litteras, & non antè, quos cum mandato Regio præsentat in Capitulo suæ Ecclesiæ, & possessionem capit per se, vel per alium suo nomine; aliter enim Capitulum illum non reciperet ad administrandum, & conferendum beneficia.] Cuius Extrauag. dispositio limitatur in Cardinalibus; illa enim non obstat, poterunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, vt resoluit Bellencin. de charitativo subsidio q. 66. num. 26. & fuisse resolutum in vna Burgenf. Canonica 3. tenij 1583. coram Illustriff. Lancelotto, refert Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 24. num. 7.

ad monasterium reuerrere, quia, vt supra diximus, adhuc permanent monastica vitæ, & obligationis vincula, & onera, quæ Episcopi munus neque impediunt, neque dedecent, tum quia sic fecisse multos perhibetur: vt nostris temporibus fecit eximia sanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus, qui deposito Pontificio munere, & renunciato Bracharenfi Archiepiscopatu, ad pristinum Dominicanæ Religionis statum se contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis claris miraculis: immo & hoc ipsum fecit Cælestinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu deposito ad pristinum etiam suæ religionis statum se retulit. Et ita Episcopum Monachum qui munus Pontificium deponit, teneri ad monasterium redire videntur tenere Abulen. cap. 30. num. 9. 109. Maiol. lib. 3. de irreg. cap. 6. num. 7. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 11. Pacian. conf. 1. 32. num. 60. vol. 1. [Alzed. d. p. 1. cap. 5. n. 84. cum seqq. vbi pro hac opinione nos citat cum contrariam veritorem dicamus.] At verius existimo ad id non teneri, sed manere in perpetuum exemptum sicut prius, provt sacerdotibus rationibus tuentur Imol. in Clem. 1. num. 2. de elect. Frider. de Senis conf. 38. num. 2. & conf. 19. à num. 3. Barthol. à S. Faust. d. l. 6. quest. 207. Henriq. lib. 10. cap. 32. §. 4. Fr. Eman. tom. 3. q. 52. art. 26. Sanch. d. cap. 6. num. 29. vbi num. 30. contrarium resolutum si ex propria culpa depositus degradaretur. [Emman. Sà in aphor. verb. Episcopus, num. 11. Villalob. in summ. p. 2. tract. 35. dist. 43. num. 2. Paul. Layman. in Theologia moral. lib. 4. tract. 5. cap. 1. de statu Relig. num. 9. Laurent. de Peirinis in formular. Regul. lit. G. cap. 6. num. 7.] Ideo si huiusmodi Episcopo Episcopatu renunciato haud sibi necesse esset redire ad claustrum, non propterea existimandus erit apostata, vt consuluit Nauarr. conf. 6. num. 11. sub tit. de donation. in nouis, & resolut. Emman. Sà in aphorismis, verb. Episcopus. Et si ex Apostolica concessione redierit, inhabilis profecto esset ad dignitates, & officia religionis, iuxta Constit. 45. Pauli I. V. incipit, In sacra, quæ penas addit aduersus eos, qui illum eligere non omittent: [refert me citato in hoc loco Maurit. Alzed. d. part. 1. cap. 3. n. 41. Quarant. in summ. Bullarij, verb. electio, Laurent. de Peirinis tom. 1. privileg. Minimor. constit. 4. Sixti IV. §. 10. num. 44. Lezana in summ. quest. Regular. cap. 17. num. 21. refert Laurent. de Peirinis d. lit. G. num. 4. vbi notat quod illa constitutio Pauli I. V. quatenus dicit quod non possint Episcopi Regulares huiusmodi ex Apostolica concessione ad Religionem redeunt, admitti ad eius dignitates etiam obtinuerint ad hoc facultatem à Sede Apostol. quod loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant, ac proinde dictas facultates præteritas cassat: vnde tenet idem P. de Peirinis citato loco, num. 3. quod Episcopus Regularis, si Episcopatu renunciato, aut etiam retento, seu cum solo titulo, imperet à Papa privilegium vt possit habere celam, & victum in sua Religione, & frui omnibus gratiis, & privilegiis illius, non potest tamen prædicta imperatione frui sine licentia Prælatorum dictæ Religionis: ita Fr. Emman. in summ. tom. 4. cap. 68. n. 10. Portel. in addit. ad dubia Regul. verb. Episcopus n. 15. & habetur expressè in constit. 4. Sixti IV. §. 10. Prælati autem, qui debent hanc licentiam concedere, sunt soli Generales, ita statuit Calixtus II. vt refert Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 34. art. 5. vbi addit quod si dicti Episcopi absque prædicta licentia se immisceant capitulis generalibus, aut provincialibus Ordinibus, sunt ipso facto excommunicati, tam ipsi admitti, quam ipsi admittentes.]

CAPVT V.

De consecratione Episcopi.

S V M M A R I V M.

- 1 Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis, sub pena amissionis fructuum, &c.
- 2 Confirmationis tempus, à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.
- 3 Episcopi quomodo eligantur, & confirmantur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, ostenditur.
- 4 Processus super vita, genere, moribus, & scientia eligendorum in Episcopos quomodo formandus, ostenditur.
- 5 Consecrandus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit.
- 6 Consecrari debet Episcopus de sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensione creatus.
- 7 Examen Fidei, & salutis Principia debet promouendus in Episcopum non ignorare.
- 8 Episcopi pedes quare calcantur, & interioribus quibusdam tunicis induantur, ostenditur.
- 9 Actiones, & signa sacra, qua in consecratione Episcopi sunt, quid significant, ostenditur.
- 10 Ungitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaretur eum esse caput, & Principem Ecclesie sue.
- 11 Reges cur in humero, & non in capite unguantur, ostenditur.
- 12 Ungitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter oculum, sed propter negotium suscipere.
- 13 Baculum in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur.
- 14 Summus Pontifex quare baculo non utatur, ostenditur.
- 15 Annulum sacrum nouo Episcopo traditur, vt Sanctam Ecclesiam sponsam suam intemerata fide ornatus custodiat.
- 16 Euangeliorum liber quare nouo Præsuli tradatur, ostenditur.
- 17 Panis, & vini oblatio in consecratione noui Præsulis quid significet, ostenditur.
- 18 Mitra in Episcopo scientiam vtriusque Testamenti designat.
- 19 Papa in signum Imperij vititur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vititur Mitra.
- 20 Chirothecis nouus Prælatus manus operit, vt nesciat sinistra sua, quod faciat eius dextra.
- 21 Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant.

LECTVS & canonicè confirmatus [Episcopus, licet assequatur plenam administrationem omnium, quæ ad iurisdictionem pertinent cum mero imperio, cap. transmissum 15. de elect. non tamen ante consequitur potestatem actiue consecrationis, quam ipse sit perfectè, & absolutè consecratus, id est, tota solemnitas confirmationis consummata, cap. quod sicut, §. super eo, eod. tit. de elect. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 27. num. 7. & 8.] quod quidem

quidem consecrationis munus tenetur suscipere infra tres menses à die confirmationis, sub pena amissionis fructuum, etiam si sit S. Romanæ Ecclesie Cardinalis, & si intra tres alios menses id non impleuerit, ad restituendos perceptos fructus tenetur, provt constitutum olim fuerat in Chalcedon. Concilio relato in cap. quoniam 75. dist. cap. quoniam 100. dist. 75. & nouiter in Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 2. de quo plures citauit Doctores alleg. 1. num. 39. quibus adde [Camil. in summ. decif. tom. 1. tit. 6. num. 11.] Alphonf. Alvarez Guerrero in speculo iuris Pontificij, cap. 10. paulo post princ. pag. 31. [A qua restitutione deobligatur si ex graui infirmitate, vel ex alia rationabili causa consecrationem post tres menses distulisset, d. cap. quoniam, dist. 75. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 2. in princ. num. 2. ver. excipitur. Elapsis autem sex mensibus, si ex propria negligentia non consecratur, Episcopatu ipso iure spoliatus manet, Conc. Trid. d. loco. Petr. Greg. synagm. iuris, part. 2. lib. 17. cap. 14. num. 6. vbi hostilitatem, seu discordiam circa electionem, aut confirmationem pro iusto reputat impedimento.]

2 Trimestre prædictum, intra quod consecrationis munus tenentur accipere Episcopi electi à Regibus, vel Principibus in suis Regnis, & Dominatibus, privilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, si idonei sint electi, confirmat, [vt ostendimus infra alleg. 1. num. 40. & 41.] Ad ÷ Episcopatus verò, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, eliguntur Episcopi cum in Consistorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Consistorio, fabricato prius processu super vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Consistorialem, quæ habet vim supplicationis in Dataria expeditæ, super qua litteræ Apostolicæ sub plumbo expediuntur,

4 Fabricantur processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium provt haberetur in Bulla Greg. XIV. incip. Onus Apostolica, Dat. Roma M. D. XC. die 1. Maij, quam refert Quaranta verb. electio, pag. 309. Primo super ætate, cum debeat trigessimam suæ ætatis annum compleuisse, cap. cum in cunctis, §. presentis decreto, de elect. & dixi d. alleg. 1. num. 26. ac ibi relatis adde Anton. Augustin. in epit. iuris Pontif. veteris, lib. 4. tit. 10. Secundo super legitimis natalibus, Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 1. dixi etiam d. alleg. 1. num. 32. & an sit ex Catholicis parentibus creatus, vt in d. Bulla Gregorij XIV. Terio, an antea sex mensibus fuerit in sacro Ordine constitutus, Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 2. dixi eadem alleg. 1. à num. 36. Quarto si antea in Vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, Concil. d. cap. 2. sess. 22. de reform. dictum est d. alleg. 1. à num. 24. Quinto, an sit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixosus, & non criminofus. Sexio, an in rebus gerendis, pro Episcopatus administratione sit aptus, cum sit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. sess. 6. de reform. cap. 1. paulo post princ. quæ omnia inuenies in dicta Bulla; vbi habetur vtile esse ad huiusmodi inquisitionem facilius, ac plenius persiciendam, si Prælatus, qui eam facturus est, vel à promouedo, vel ab alio aliquo, confici curet schedulam, in qua sint ordine descripta nomè promouendi, cognomè, patria, parentes, ætas, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca in quibus aut Theologia, vel Iuri Canonico operam dedit, aut

Baibof. de Episcopo. Pars I.

longo tempore versatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipsum, quam parentes eius intimè norint. Quod si promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius ætas, gradus, dignitas, sacri Ordines, functio, officia, muneraque, aut aliquid huiusmodi comprobetur, admittendum, ac processui inferendum erit, modò documentum publicum, seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censet, ac expressè prohibet, ne ad testimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Ecclesiam quilibet homines admittantur, sed viri tantum graues, pii, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & sincerum, ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quam inimici, atque amuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam in vers. quod autem, agit quomodo facienda sit inquisitio, & processus Regularium, cum ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita subiticiemus.

Circa personas, ad quas spectat dictos Processus conficere.

SI Processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos Sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: si non addit Legati, neque Nuncij, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsi deficientibus, ad Ordinarios viciniore, qui ordo gradatim seruandus est, nec quisquam debet sibi hoc munus arrogare præter ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud de mandare placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio Processus.

Si aliquis ex Prælati, ad quem ordine supradicto spectat Processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiue promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quod eo casu deferatur ad illum, qui proximè sequitur, seruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam sit legitime impeditus, vt per se ipsum Processum conficere non possit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferius scripto, qui incipit, Quicumque confecturus est, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

Si Processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo casu munus conficiendi Processum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.

Quod si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt præmittitur, Processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputacione curabit aliquid apparere, vel saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari à Notario in principio Processus.

Quando contingat Processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficienti Legato, vel Nuntio Apostolico illius Prouinciæ,

vel Regni, vbi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus, si verò est Metropolitanus, spectat ad Episcopum suum suffraganeum antiquiorem residentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam, non possit commodè per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vt puta, super legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alteri personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem.

Quoad Processus conficiendos, pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus provideendum erit, hoc etiam conficere debeant iidem Prælati, qui Processum de qualitatibus promouendorum confecturi sunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno esse Ecclesiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquirens poterit subdelegare Episcopo, qui erit vicinior ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, munus conficiendi Processum super statu dictæ Ecclesiæ, vel Monasterij.

Quomodo conficiendi sint Processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam inquisitionis.

Quicumque confecturus est Processum Inquisitionis in qualitates promouendi, etiam si sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per se ipsum id munus exercere debet, licet possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in specie seruanda sunt.

Non recipiantur testes à promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti, sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per se ipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturus esse existimet: ipse ex officio suo secreto vocari mander, & secreto examinet, ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testimonium iuramentum, quod ab Episcopis præsterit tacto pectore: à cæteris verò inferioribus cuiuscunque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiue referat Notarius Processum scripturus, qui etiam asserat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super vnoquoque articulo: ipsorum autem testimonium dicta vnâ cum reliquis hoc negocium tangentibus scribar aliquis Notarius publicus, & qui debet etiam tam dicta testimonium, quam scripturas, & documenta producenda, vt inferius dicitur, in Processum, & in publicum instrumentum reducere, Articuli autem & interrogatoria inferius describentur.

Circa qualitates testimonium vocandorum, & examinandorum quoad personam promouendi.

Testes sint viri graues, pij, prudentes, docti, & qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, sincerumque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, præsertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Ecclesiam: scire enim debent ipsi testes, quæ re-

quirantur in eo, qui rectorus est Ecclesiam Cathedrali, ad hoc, vt sit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernandam, & dignus qui ad eam promoueatur.

Non sunt recipiendi in testes cognati, vel nimium familiares, aut inimici, siue æmuli personæ promouendæ.

In inuestigandis testimonium qualitatum, adhibenda est diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoscere possit quàm sint erga promouendum affecti, exindeque conficere, vtrum ex affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, testibus ad memoriam reducat vim iuramenti, & grauitatem perijurij, admonebitque ipsos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo, vel omitendo rei erunt, qui promouebuntur, si vel falsâ narrando, vel reticendo vera, causâ erunt, vt homines indigni, vel minus idonei Ecclesiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ promouendæ.

Si contingat Prælatum inquirentem non habere sufficientem notitiam personæ promouendæ, ad hoc, vt possit deligere, & vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promouendi, & secreto, poterit curare, vt ipsemet promouendus, vel aliquis alius det ei schedulam, in qua sint ordine descripta nomina dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca, in quibus Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore versatus fuerit, amici, & familiares, aliæ personæ, quæ tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint.

Cùm autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodo ad habendam quandam extraiudicalem notitiam eorum, quæ Prælatus inquirentem scire oportet pro inquisitione faciendâ, non debet ipsa schedula inferri processui, neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri, sed ad partem seruari, donec inquisitio perficiatur, & ea perfecta, poterit laudari, si Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promouendâ requiruntur.

Primo, An testis cognoscat promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odiosus.

2. An sciat in qua ciuitate, vel loco, & Diocesi promouendus sit natus, & quæ sit causa scientiæ.

3. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honestis, & Catholicis parentibus, & quæ sit causa scientiæ.

4. An sciat cuius ætatis sit, præsertim, an expleuerit annum 30. & quæ sit causa scientiæ.

5. An sciat eum esse in sacris Ordinibus constitutum, quibus, à quo tempore citra, præsertim an ante sex menses, & quæ sit causa scientiæ.

6. An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio Ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ sit causa scientiæ.

7. An

7. An sciat eum semper catholicè vixisse, & in fidei puritate permansisse, & quæ sit causa scientiæ.

8. An sciat eum præditum esse innocentia vitæ, bonisque moribus, & an sit bonæ conuersationis, & fama, & quæ sit causa scientiæ.

9. An sciat eum esse virum grauem, prudentem, & vsu rerum præstantem, & quæ sit causa scientiæ.

10. An sciat eum aliquo gradu in Iure Canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an vere ea doctrina polleat, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ.

11. An sciat eum aliquo munere aliquando functum esse, vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiæ se exercuisse, & quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ sit causa scientiæ.

12. An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliòve Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedrali promoueri, & quæ sit causa scientiæ.

13. An eum idoneum existimet ad bene regendam Ecclesiam Cathedrali, & præsertim eam, ad quam ipse est promouendus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesiæ vilem, & proficuum futuram esse censent, & quare ita existimet. Depositiones testimonium seriatim, & per extensum scribantur: neque præcisæ affirmationes, seu negationes tantummodo admittantur.

Quæ requiruntur ad perfectam inquisitionem præter ea, quæ ex testibus habebuntur.

Quoad sacros Ordines, petendæ sunt à promouendo, & processui inserendæ, originale Bullæ, vel litteræ testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem earum exemplaria in forma authentica, præsertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, se non modò vidisse eum cantantem Epistolam, & Euangelium, vel celebrantem, sed etiam legisse dictas bullas, vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inferendum est processui privilegium originale, vel eius exemplar in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, processui etiam adiungantur aliqua Breuiâ, Litteræ patentes, vel alia scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus & functionibus promouendi, vel aliud eiusmodi, præsertim si testes circa ea sufficienter, & plene non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in sacra Theologia, vel in Iure Canonico, necesse est, vt præter probationem aliunde habendam circa eius doctrinam, iuxta præsertim decimum interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academia testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populum Christianum scire oportet. Persona promouendi enuntietur hac nota, videlicet si sit Prælatus Admo-

dum R. P. si verò non sit R. N. N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem vel nominet, vel scribar, nisi vbi præcellerit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti sunt in prouinciis, in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem.

In huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio virorum grauium, & sacre Theologiæ, vel Iuris Canonici peritorum constet, promouendos ea scientia Theologiæ, vel Canonum vere polleere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populum Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: idè formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint se de scientia promouendorum certos redditos esse, ex eo, quod prædictos promouendos speciem suæ doctrinæ publicè, vel priuatim dedisse cognouerint: hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, aliter non plene probabunt doctrinam ad mentem supradictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum si promouendus sit Regularis.

Omnia, quæ seruari debent in promouendo ad Ecclesiam Cathedrali, si sit secularis, seruanda etiam sunt, si sit Regularis.

Sed quia Regulares non solent, vt plurimum suscipere insignia doctoratus in vniuersitatibus studiorum, necesse ex iuxta decretum Concilij Tridentini, vt promouendus Regularis à suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientis doctrinæ, & quòd sit aptus ad alios docendos. Nominè autem Superiorum intelligendi sunt dumtaxat, qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscunt, siue ij cuiusvis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quatuorlibet Congregationum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores, capitulum generale representantes, siue alij quocumque vocabulo noncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu Commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter superscriptum Superiorum testimonium, est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de seculari, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam.

Seruanda est eadem forma inquirendi ex officio, quæ superius dicta est.

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processu tunc temporis confecto, plene probata esse omnia requisita, sufficiet inquirere, & testes examinare super infra scriptis articulis: si verò non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit testes examinare super omnibus articulis superius descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præ-

D 2 terca

terea super articulis sequentibus erunt utroque casu omnino examinandi testes, & de contentis in eis facienda inquisitio ex officio, videlicet.

1. An testis cognoscat Episcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimum familiaris, inimicus, amicus, vel odiosus.
2. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ.
3. An sciat per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ.
4. An sciat eum in sua Ecclesiâ, & diocesi assidue residisse.
5. An sciat eum diligenter, & sæpè, dictam suam Ecclesiâ, & Diocesim visitasse, opportunè omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiusque decreta, & mandata debite executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ.
6. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse, Ordinationes iuxta necessitatum exigentiam habuisse, Confirmationis sacramentum ministrasse, cæteraque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ.
7. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ.
8. An sciat eum prudenter vbiliber, & diligenter se gessisse in defendendis, conseruandis, & augendis iurisdictionibus spirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ.
9. An sciat verè ea doctrina ipsam ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ.
10. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiâ N. & an censcat eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vilem, & proficuam, & quare ita existimet, & censcat.

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitate eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfecturas.

Adem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in promouendis ad Ecclesiâ Cathedralis, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est Monasterio iurisdictionis spiritualis, vel temporalis in populum.

Ideo super eiusdem interrogatoriis examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus, à quo eam emisit: circa verò ætatem sufficiat interrogare, & scire, cuius ætatis sit, non restringendo se ad trigesimum annum completum; postea enim videbitur, an in huiusmodi promouendo sit ætas legitima respectu dignitatis, ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam, cum promouendi ad huiusmodi dignitates regulares non sint per Concilia generalia adstricti ad gradum Doctoratus, siue licentiæ, vel ad publicæ Academicæ testimonium, & nihilominus æquum sit, vt ea doctrina polleant, qua onus sibi imponendum sustinere valeant, Prælati inquirentes studiosè, ac diligenter inquirere debent super doctrina eiusmodi personarum iuxta modum, & formam superius notatam, vt Romanus Pontifex ha-

bita informatione, quænam sit promouendi doctrina, iudicare possit, an sit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei professionem emittendam à promouendis, tam ad Ecclesiâ Cathedralis, quam ad dignitates Regulares.

Fidei Professio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquisitio (seruato ordine superius dicto) pertinet, à quo si promouendus longè distet, poterit idem Prælati subdelegare receptionem dictæ professionis Ordinatio, cui promouendus vicinior erit.

Prælati recipiet professionem fidei à promouendo, præsentem Notario publico, ac testibus, ipse autem promouendus eam emittere genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus sacrosancta Euangelia, & spondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deosculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen suum exprimendum erit, ea dumtaxat sua propria manu adscribet.

Prælati propriæ etiam manus subscriptione in fine exemplaris dictæ professionis testabitur, eam à se receptam fuisse sub hac forma, Ego N. fidei professionem iuxta supra scriptam formam à R.P.D.N. in manibus meis ad verbum emissam recepi, & ita testor manu propria.

Demum Notarius, qui præsens fuit publico instrumento in calce eiusdem exemplaris immediatè post subscriptionem Prælati inquirentis, extenso fidem faciet de prædictæ professionis emissionem, ac receptionem, præsentibus testibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum est, vt exemplaria professionis fidei transmittantur absque mendis, ne leuibus quidem, cum nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apostolica præscriptam, nimisque non modò notarij scribentis, sed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Consistorio, quando in eo sit relatio processus & mendorum in professione fidei repertorum, cum necesse sit ea etiam nominatim referre, idè expediens erit ad tollendam occasionem errorum proueniendum ex incuria scribentis, vt vbique imprimantur exemplaria, iuxta formam Romæ impressam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur: cum vero transmittenda sunt instrumenta professionis fidei, hæc ipsa subscribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eisdem Notariis extendat instrumentum, prout dictum est.

Interrogatoria pro habenda informatione status Ecclesiæ.

Primo, An testis sciat in qua Prouincia sita sit Ciuitas N. cuius situs, qualitas, & magnitudo sit, quot conseruetur domibus, & à quot Christi fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus subiaceat, & quæ sit causa scientiæ.

2. An sciat in illa Ciuitate esse Ecclesiâ Cathedralis, vel Metropolitanam, sub qua inuocatione, cuius structuræ, & qualitatis, an aliqua reparatio indigeat, & quæ sit causa scientiæ.

3. Si est Ecclesiâ Archiepiscopalis, an sciat quot Episcopos

Episcopos suffraganeos habeat, & qui sint, si est Episcopalis, an sciat cui Archiepiscopo sit suffraganeus, & quæ sit causa scientiæ.

4. Quot & quales sint in dicta Ecclesiâ dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Ecclesiastica, quis sit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum inibi in diuinis inseruentium, quæ sit dignitas maior post Pontificalem, quales sint redditus dignitatum, Canonicatum, & aliorum beneficiorum, & an adsint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ sit causa scientiæ.

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an sit in ea fons Baptifinalis, & quæ sit causa scientiæ.

6. An habeat Sacrarium sufficienter instructum sacra suppellectili, cæterisque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessariis, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ sit causa scientiæ.

7. An sint in ea corpora, vel aliqua insignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo asseruentur, & quæ sit causa scientiæ.

8. An habeat domum pro Archiepiscopi, vel Episcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum distet ab Ecclesiâ, & an reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ.

9. An sciat verum valorem reddituum mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis, ad quam summam annuatim ascendat, in quibus consistant, an sint aliqua pensiones onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta pensio sit reseruata, & quæ sit causa scientiæ.

10. Quot existant in illa Ciuitate Ecclesiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptifinalis, quot item in illa existant Collegiata, quot Monasteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hospitalia, & an ibi sit Mons Pietatis, & quæ sit causa scientiæ.

11. Quantum sit ampla Diocesis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ sit causa scientiæ.

12. An in ea erectum sit Seminarium: quot in eo pueri alantur, & quæ sit causa scientiæ.

13. An ipsa Ecclesiâ vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ.

De statu Ecclesiarum, quæ sunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen instituat, neque admittantur Tituli in Prouinciis non descripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione status alicuius Monasterij.

Primo, In qua Prouincia, & Diocesi sit Monasterium, & quæ sit causa scientiæ.

2. Cuius ordinis sit, & quæ sit causa scientiæ.

3. Quis sit numerus Monachorum, & quis eos tanquam caput regere consueuerit, & quæ sit causa scientiæ.

4. Sub qua inuocatione sit Ecclesiâ ipsius Monasterij, cuius structuræ, & qualitatis. An indigeat reparatione, & quæ sit causa scientiæ.

5. Qui sint redditus mensæ Abbatialis, vel Prioralis qui redditus mensæ Conuentualis, & quæ sit causa scientiæ.

6. An Monasterium habeat aliquam iurisdictionem temporalem, aut spiritualem, quam, & in quos, & quæ sit causa scientiæ.

7. An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ sit causa scientiæ.

8. An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ.

Quid agendum perfecta Inquisitione.

Cum totum examen, seu Inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiæ, seu Monasterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vnâ cum scripturis, & documentis publicis, & authenticis, ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget.

Si processus Inquisitionis confectus fuerit extra Rom. Cur. Prælati, qui eam confecerit, ad Pontificem clausum, & obfignatum transmittet, si Ecclesiâ, vel Monasteria non sint ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis; si verò de huiusmodi nominatione, vel præsentatione, transmittet processum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua est Ecclesiâ, vel Monasterium prouidendum.

Ipse autem Prælati, vel per litteras separatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit, quanta fides testibus examinatis, eorumque dictis, & scripturis productis suo iudicio habenda sit, simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus sic formatus, & transmissus primùm à Cardinale, cui illum in Consistorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum subscribetur, & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, si præsens in Curia sit, vt iuxta Concilium Lateranensem nouissimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Ecclesiâ, vel Monasterium proponatur, vt quæ à referente Collega sunt audituri, oculata fide quantum ad personam ipsius promouendi attinet, cognoscere possint.

Postquam prædictis expeditis de commissione, & consecrandi confiterit consecratori, siue per litteras Apostolicas, si sit extra Curiam, siue per mandatum à Camera Apostolica emanatum in ipsa Curia, siue per commissionem viæ vocis oraculo à Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, vt dixi *d. alleg. 1. a num. 42.* vel festiua, si Summus Pontifex hoc specialiter indulerit, vt habetur in Pontificali, Episcopalis fiet consecratio: nam hodie qui à Papa eliguntur, solent de eiusdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio consecrari, vt habetur in Cæremoniis: attento verò iure communi consecratio Episcoporum fieri debet à Metropolitanano electi, cuius futurus est suffraganeus, *cap. Episcopi 24. dist. 1.* [Petr. Gregor. *synagm. iuris, part. 2. lib. 17. cap. 14. num. 7.*] sed si fuerit ipse Metropolitanus impeditus, id alteri Episcopo committere potest. *cap. quod fidem, de officio Ordin. Metropolitani* autem ab omnibus Prouinciæ Episcopis congregatis in Sede Metropleos est ordinandus, vt Anicetus Papa decreuit *in cap. 1. 66. dist. 1. & in cap. si Archiepiscopus, cum seqq. de tempor. ordina. Petr. Gregor. d. cap. 14. num. 8.*

In ipsa quoque Ecclesiâ, ad quam fuit electus, est consecrandus Episcopus, si id commodè fieri poterit, aut saltem in Prouincia ipsa, secundum Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 2.* [Lell. *de instit. lib. 2. cap. 34. num. 103.* Vgolin. *de officio Episc. cap. 2. in princ. num. 4.*] nisi in Curia Romana moretur electus,

vt probari videtur in cap. quod sicut, de elect.

Fieri autem debet cuiuslibet Episcopi consecratio à tribus Episcopis, & non paucioribus, vt habetur in cap. 1. & in cap. Comprovinciales 64. dist. & in cap. porro 66. dist. & in d. cap. si Archiepiscopus, & in cap. nec Episcopi, de tempor. ordinat. aliàs nulla est consecratio, etiam si à duobus fieret. cap. Chorepiscopi, in fine 68. dist. [Syluest. in sum. verb. consecratio 1. in princ. Azor instir. moral. part. 2. lib. 3. cap. 30. ques. 3. vers. quærat item, & Gid. de Coninck disp. 20. dub. 9. concl. 5. Layman. in sum. Theolog. moralis. lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 1. vers. nota, Sebast. Cæs. in relect. de Ecclesiast. hierarchia, part. 1. disp. 6. §. 2. num. 8.] Trium enim Episcoporum præsentia requiritur, ratione, & exemplo. Ratione, ne tantum beneficium videatur furtiue præstitum, vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Iacobus frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis ordinatus fuit, cap. porro 66. dist. vbi sic dicitur: Porro Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Iacobus, qui Iustus dicebatur, & secundum carnem frater Domini nuncupatus est, à Petro, Iacobo, & Ioanne ordinatus est, successoribus suis formam dantibus, videlicet, vt minus, quam à tribus Episcopis Episcopus non ordinetur, referunt Duran. in rationali diuinorum, lib. 3. cap. 1. num. 7. & 9. Anton, August. in Epitome iuris Pontificij veteris, lib. 4. tit. 17. Aliud verò est in terris noniter ad Fidem conuersis, aut aliis, in quibus penuria esset Episcoporum, sicut dispensauit Gregor. Papa cum Augustino Anglorum Episcopo, cuius dispensationis pars habetur in cap. ult. 80. dist. [Auctoritate enim Summi Pont. concedi potest vt vnus Episcopus iustus de causis Episcopum consecret, eo quòd nõ Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt, vt Episcopus à tribus Episcopis consecraretur, Azor. inst. moral. 2. lib. 3. cap. 30. q. 3. & Gid. de Coninck de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 20. dub. 9. concl. 5. Paul. Laymann. in Theolog. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 1. vers. nota, Sebast. Cæsar d. disp. 6. §. 2. num. 8. Sed non potest Papa concedere simplici Sacerdoti consecrare Episcopum, Coninck de Sacrament. disp. 20. dub. 9. num. 86. Alzedo de præeminentia Episc. dignit. part. 2. c. 5. n. 8. in princ.] Circa processum verò in ordinatione Episcopali primitiua Ecclesiæ eleganter Alphons. Alvarez Guerrero in speculo iuris Pontificij, cap. 1. col. 8. vers. quod auctoritatibus in hæc verba: Petrus fuit solus Episcopus à Christo factus ante Ascensionem, post Spiritus sancti autem missionem sue ipsa prima die Dominica, siue alia, solus Petrus fecit Ioannem Episcopum, deinde Petrus consecrauit Ioannem Iacobum Zebedæi, quibus tribus factis, tunc ordinauit Petrus quod deinceps non ordinaretur Episcopus nisi à tribus Episcopis, vt in d. cap. porro, licet tunc propter paucitatem Episcoporum, quando Apostoli fuerunt, non poterit hæc forma semper seruari: ideo Paulus solus Timotheum, & Titum ordinauit Episcopos, qui separatus à Barnaba non habebat in societate sua Episcopos, nisi quos postea fecit. Ratio autem quare filij Zebedæi fuerunt prius à Petro in Episcopos ordinati, est, quia illi post Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hos cum Petro Christus præ cæteris præferbat, vt patet in Transfiguratione, in susceptione filie Archisynagogi, in oratione in Horto Matth. 9. 16. & 17. Chrylost. super illud, Assumpsit Iesus Petrum, Iacobum, & Ioannem, dixit: Hos assumpsit, quia aliis potiores erant. Hæc Alphons. Alvarez, Guerrero dicto loco.

Dedicuntur postea consecrandus in veste, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali: neque enim in prima Ecclesiastica quemquam Episcopum creati, qui non per omnes Ecclesiasticos gradus transierit, qui non per multos annos functiones

omnium Ordinum exercuerit, Anton. August. in epitome iuris Pontificij veteris, lib. 4. tit. 3. Vnde S. Cyprianus Cornelium sic laudat. Non iste, inquit, ad Episcopatum subito peruenit, sed per omnia ecclesiastica officia promotus, & in diuinis administrationibus Dominum sepe promeritus, ad Sacerdotij sublimem fastigium, cunctis religionis gradibus ascendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est vt Episcopatum coactus acciperet. Quis autem ille est (inquit Gregor. in apologetico primo) qui veritatis Antistitem, & propugnatores vnus diecula spatio, veluti simulachrum ex argilla, fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum classe, & ordine futurus est, qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad supernum Altare sacrificia transmittet, simulque cum Christo Sacerdotio fungetur; qui figmentum instaurabit, imaginemque creatori sistet; & superno mundo opificem ager: & quod maius est, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet? Quod quidem obseruandum maximè est ne ad Episcopalem dignitatem promoueantur, nisi qui Ecclesiasticorum graduum muneribus, in illisque magno exemplo, & vitæ integritate perfectus sit, ne ei ceniatur quod idem Gregor. Nazianz. in laudibus Athanasij, dicit: Discipuli simul, Magistrique pietatis designantur: alios ante purgant, quam ipsi purgati fuerint; heri sacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antistites; veteres vitio; pietate rudes, & recentes: (quod gratia ac fauoris humani, non spiritus opus est) qui cum cætera omnia violenter peruaserint, ad extremum ipsam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, sed dignitas motibus fidem astruit, ordine admodum præpostero: qui denique plura pro suis, quam pro populi ignorantibus sacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus I. Episc. 1. ad Michaelem Imper. damnat plurimum Photium, qui laicus Constantinopolitanum affectabat Primatum. Pridem, inquit, auditor esse debuit, & deinde institutor: sed hic docere prius elegit, & deinde cepit doceri: prius sanctificare curauit, ac deinde sanctificari, prius illuminare voluit, & postea illuminari.

Cum, vt inquit Cyprian. lib. 4. epist. 2. de clericorum omnium testimonio, de plebis, que adest, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium confessione, creati, & consecrari debeat Episcopus, ideo senior Episcoporum assistentium versus ad consecratorem sic dicit: Reuerendissime Pater, postulat Sacerca Mater Ecclesia Catholica, vt hunc presentem Presbyterum ad onus Episcopatus subleuetis. Illud aperte declarantes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Ciuitatis Magistratum, sed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Episcopum constituere, illorum testimonium tantum huius auctoritatem esse.

Deinde, cum, vt inquit Gregor. in laudibus Athanasij, absurdum est, & salutis Doctorem, & Antistitem, salutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & basis rotis aedificij est, promouendus sese conserui, sitque inquisitio an doctrinam Veteris, & Noui Testamenti, cuius Magister, & interpres esse debet, vt ille norit? Et num prædenti iam suam, quantum illius capax est natura, diuine Scripture sensibus accommodare velit? Hæc dum sanctè profectus fuerit, proponitur illi vniuersa Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur, Summæ, scilicet, ac diuinissima Trinitatis confessio, Incarnationis, salutisque nostræ occo-

nomia, spes vitæ, & resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnus sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritas. Interrogatur num ea, que ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis constitutiones veneranter suscipere, docere, ac seruare? Num R. Petro Apostolo, cui à Deo data est potestas ligandi ac soluendi, eiusque Vicario Domino nostro, suisque Successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundum Canoniam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperate, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare: castitatem, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, Diuinis semper negotiis mancipari, & à terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis gressibus precum, cura pulueris obicuret? Num humilitatem, & patientiam in seipso custodire, & alios similiter docere velite pauperibus item, & peregrinis, omnibusque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & misericors esse? Quæ omnia vbi ille sanctè, & bona fide seruaturum se, quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Episcopum oportere iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. [Ex quibus apparet in hac consecratione Episcopos nullum votum emittere, neque se ad aliquid obligare, nisi ad ea, que tenentur ratione Sacerdotij, iurant tamen fidelitatem Sedi Apost. & se honoraturos Legatos de latere, & Ecclesiam suam indennem habere, cap. ego IV. de iur. iur. Vgolin. de offic. Episcopi, part. 1. cap. 1. §. 1. in princ. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 18.]

Fidei absoluto examine angustiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annuntian- dum Euangelium pacis; vt ea, non stet, labore, non otiosus delitescat. Induitur interioribus quibusdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentia, & integritatis perfectionem denotantibus; cuius solus Deus puratur animarum vnicus sponus inspectus est; & cuius suauitatem illi solum norunt, qui experiuntur: intus enim est, qui iudicat, intus quod iudicatur, vt interiorum cura in exteriorum nimia occupatione non minuat. Induitur item Dalmatica latus manicas habente: oportet enim Episcopum, vt inquit Apost. ad Titum 1. sicut Dei dispensatorem hospitalem esse, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, dispersit, dedit pauperibus, dispensationis autem huius, inquit Chrylostomus, modus ille, si Ecclesiasticæ facultates neque redundent, neque temporibus necessariis desint.

Postquam ordinandus sic vestitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè sanctæ sunt, Sanctisque efficiunt; quæ ex antiquissima, & Apostolica traditione, sacris primum signis, & actionibus, deinde mysticis vñctionibus continentur. Actiones, & signa sacra à Dionysio tantorum mysteriorum Diuino interprete, hæc numerantur; genuflexio ad Altare, manuum impositio, Crucis obliuatio, benedictio, & precatio: vnguntur postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò frustra, aut sine causa tam prolixis, tam frequenter repetitis precibus, hic ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur. Plus enim, inquit Chrylost. in cap. 1. ad Titum form. 1. eiusdem precibus indiget, quam ceteri omnes;

nam quanto est celsior dignitas, tanto Sacerdotis maiora sunt pericula.

Vngitur in capite primum is, qui consecratur, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir uxoris suæ caput dicitur esse: & vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiusque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideo Reges non iam in capite, sed in humero vnguntur: primum vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo iustitiæ excellentius, & angustius vñxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quòd primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen, & Rex in humero, vt neque ipse planè excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; nam & huius principatus, vt dicit Isai. 9. fuit super humerum eius, & vt sciat se esse ministrum ad portandam Crucem IESU CHRISTI, laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apost. ad Rom. 13.

Deinde in manibus vngitur, primum propter officium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem non propter ocium, sed propter negotiorum suscipere, vt sciat ex illo se numero operariotum esse debere, qui sustinent pondus dicit, & æstum: deinde vt illis manibus adit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quidquid benedixerit, benedicatur; quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Demum vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidem, sed maximè domesticos Fidei; vt manus suas mittat ad fortia; vt panem ociosius non comedat, vt manus eius distillent myrrham, vt sit beatus seruus ille, quem cum venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem. [Materia autem & forma constat hoc Sacramentum, nam imposita manuum trium Episcoporum est materia qua Episcopus consecratur: at verba illa, Accipe Spiritum sanctum, forma sunt huius Sacramenti, Henric. in sum. lib. 10. cap. 6. §. 3. Valq. in 3. part. tom. 3. disp. 240. cap. 5. num. 58. Laymann. lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 1. Sebast. Cæsar d. p. 1. disp. 6. §. 2. num. 2. & 3. vbi num. 4. subdit quòd cætera solemnitates substantiales non sunt, sed tantum quædam cæremonia ad maiorem reuerentiam, prout de Missa dicunt Henric. d. lib. 10. cap. 34. §. 3. Sebast. Cæsar d. §. 2. num. 13.]

Peracto consecrationis Sacramento, consecratus iam ad spirituales œconomiam, sanctæque prolis gubernationem sese confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque regenda, & gubernanda familiæ instrumenta, ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratorum baculum, auctoritatis scilicet, & disciplina insignem, sustentaculum imbecillitatis humanæ; vt sit in coërcendis vitis piæ sciens, iudicium sine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat iustos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxta Ezechiel. cap. 34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo principis Pastorum agre, & debile, vt increduli, inquit Bernard. lib. 3. de considerat. conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem facultatemque alios subuertendi. Negligenter pascens toties commendatum

Domini

Dominicum gregem, inquit Magnus Leo, convincitur Summum non amare Pastorem. Quod verò baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat quòd Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sui rectitudine, & colligere vagos. Hieronym. Vielmus de Episcopis vicularibus, part. 2. fol. 13. [Molcon, in tract. de maiest. militantis Ecclesie, part. 1. lib. 1. cap. 8. vers. item baculus, Barthol. Gaunt. in comment. rubric. Missal. & Breu. tom. 1. part. 2. tit. 1. num. 6. & part. 5. tit. 3. §. 3. Tamburin. de iure Abbatum, tom. 1. disp. 20. quest. 1. num. 4. & q. 2. in fine.] Durand. in rationali diuinorum, lib. 3. cap. 15. num. 4. vbi num. 5. dicit quòd † Romanus Pontifex baculo non vitur, tum propter historiam, tum propter mysticam rationem, cap. unic. in fin. de sacra unctione. Historia est, quoniam Beatus Petrus Apostolus Martialem discipulum suum, quem Dominus inter discipulos constituit cum dixit: nisi efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis, &c. misit cum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti diarias defuncto Fronto, collega eius, rediit ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc baculum, & tangens illum dic: Surge in nomine Domini, & prædica; ille verò in quadagesimo die à tempore mortis illius retigit eum, & surrexit, & prædicauit, & ita Petrus baculum à se remouit, & subditis dedit, nec recuperauit. Innocentius verò Papa III. scripsit in Ecclesie speculo quòd Beatus Petrus misit baculum suum Eucharistia primo Treuenorum Episcopo, quera vna cum Valerio, & Materno ad prædicandum Euangelium genti Teutonicæ destinauit, cui successit in Episcopatum Maternus, qui per baculum Petri de morte fuerat suscitatus, quem baculum vsque hodie cum magna veneratione Ecclesia Treueren. seruat, & ideo Papa in illa Dicecesi vitur baculo, & non alibi. Hæc Durand. vbi proximi, [& me citato, in hoc loco refert Alzedo de præcellen. Episcop. dignit. part. 1. cap. 13. n. 70. Hieronym. Vencro de exam. Episcop. lib. 4. cap. 10. num. 21.]

15 Verum cum hoc regimen non tam timoris, quam amoris sit, non tam seueritatis, quam charitatis, nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea Ioann. ult. & eum quem Vicarium loco sui relicturus erat, priusquam illi despondisset, ter interrogauit num se diligeret, & propter se sponfam suam? quod cum ille summa asseneratione ter professus fuisset, tunc demum illud audiuit: Pafce oues meas, pafce agnos meos: eius igitur amoris, & charitatis symbolum facer. Consecrator nouo sponso tribuit consecratum Anulum, fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei, Sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus illibate custodiat, Durand. d. lib. 3. cap. 14.

16 Hinc Consecrator nouo Præfulei Euangeliorum librum tradit, Accipe, inquit, Euangelium, & vade, prædica populo tibi commissio. Potens est enim Deus vt auget tibi gratiam suam. Quali diceret: Ne putes in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysofotomo, & Augustino munus, & functionem Apostolicam desuisse: ne putes cælestem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris sublatum esse, quo illi subnixi, profecti annunciantur Euangelium vniuerso mundo: potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam, ac per te similia operari. Est enim illi plus omnibus, inquit Bernardus lib. 2. de considerat. laborauerunt, non tamen totum elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantoperè terreat, quòd sublimibus humanis sapientiæ verbis careas, quòd scrius ad

sacrarum litterarum lectionem accessisti, quòd nunquam Cathedram Doctore confenderis. Aude, & fac aliquid. Potens est enim Deus tibi augere gratiam suam. Nihil agentem impossibile est bene operari. Melius serò, quam nunquam man, & vndecima hora operari diurnum acciperum denarium, Matth. 20.

Postea accipiens nouus Pontifex à suo Consecratore, ac reliquis assistentibus osculum pacis, recedit ab Altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eoque laudatissimo, offerre solet: ipse quoque suo Consecratori, tanquam spiritali patri, munera offert, sunt autem ea, ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offerit panem & vinum; vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni in futurum poenitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech: vel, vt quidem ego iudico, ad designandam paupertatem Episcoporum primitiua illius Ecclesie, in qua summa opes, summa diuitiæ, panis & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc leuia munera speciosius colore, pondere pretiosius (scitis quid intelligam) subrepat ac subiiciatur. Male enim agitur, cum ea, quæ virtuti, & pietati debentur, a sino onusto auro conferuntur. Assumitur demum facer Antistes à suis collegis in communionem, & participationem orationis, ac mysticæ mensæ.

Cælesti mysterio relictus Mitra armatur, deinde 18 nouus Præful, eiusque capiti imponitur sacra Cyathis, bicornisque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara est bonitas, & virtus immensa, totiusque decoris ornamentum. Mitra hæc scientiam vtriusque Testamenti designat. Duo namque illius cornua duo sunt Testamenta; anterioris nouum, posterius vetus, quæ duo Episcopus memoriter debet scire, cap. Episcopus 23. quest. 1. & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire. Hieron. Vielmus de Episcopis vicularibus, part. 2. fol. 13. His cornibus armatus Petrus Neroni, Liberius Constantio, Ambrosius Theodosio, Basillus Valentino, Chrysofotomo Arcadio, Leo Genferico, atque Attilæ, aliisque quamplurimi restiterunt, terribilesque apparuerunt. Illud quoque notandum est, quòd † Romanus Pontifex in signum imperij, vitur regno, id est, Corona Imperiali; & in signum Pontificij vitur Mitra: sed Mitra semper vitur, & vbique; Regno verò non semper, neque vbique, quia Pontificis auctoritas & prior est & dignior, & diffusior imperiali potestate, Durand. in rationali diuinorum, lib. 3. c. 13. num. 8. [In signum ergo Ordinis, Episcopus habet Mitram, & baculum, quæ eius commissionis arma sunt, vt dixit gloss. ult. ad fin. in cap. disciplina 43. dist. & in signum administrationis subiectus, curæ habet cathedram, Lotter. de re benef. lib. 1. q. 9. à num. 97. Hinc quando prædicat Episcopus, cum causam Dei agat, & alleget minis id facit, & ideo baculum, & Mitram assumit; quando verò offert in Altari, quia tunc causam populi apud Deum precibus agit, & allegat, & ideo vt humilitatem ostendat, in conspectu Dei omnipotentis, deponit ostendit, & insignia altitudinis, & terroris, Baculum scilicet, & Mitram, quemadmodum videmus in dist. cap. disciplina, de Moyse, qui quando Dei causam apud populum allegauit, gladiis vsus est; quando verò apud Deum causam populi, precibus, & humilitate tem totam confecit, vide Turrec. num. 2. Præpos. num. 11. & D. Acuña in d. cap. disciplina, num. 12.]

Quia

CAPVT VI.

De Episcopatum graduum diuisione.

SVMMARIVM.

- 1 Administrationis genus in Ecclesia militanti insar triumphantis Ecclesie fuit inductum.
- 2 Honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distincte reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur.
- 3 Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur.
- 4 Ordo nullus Episcopali maior, vel aequalis reperitur.
- 5 Cap. primæ Sedis, in fine, & cap. ecce in princ. 99. dist. declaratur.
- 6 Patriarchæ, & Primates idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuersa sint nomina, secundum vnam sententiam.
- 7 Primates, vt verior tenet sententia, licet Patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Primates verè sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandemve auctoritatem.
- 8 Patriarchæ propriè quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, quia representant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei.
- 9 Patriarchæ dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum.
- 10 Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporum.
- 11 Prouincia, sui præst Archiepiscopus, quus sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur.
- 12 Metropolitanus, & Archiepiscopus idem sunt.
- 13 Suffraganei lege Metropolitanæ, Archiepiscopi sunt subiecti; non ita eorum subditi, exceptis casibus iure speciatim expressis.
- 14 Prelati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spiritali salute diligenter inuigilare.
- 15 Titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus.
- 16 Titulares Episcopatus quare hodie conferantur, ratio assignatur.
- 17 Titulares Episcopi dantur frequentius à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infirmis senibus, aut alia simili ratione impeditis.
- 18 Titulares Episcopi, & qui Episcopatu renuntiarunt sine expressa proprij Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promouere, etiam si in loco nullius Diocesis sedem sibi eligant.
- 19 Titulares Episcopi, qui à sedibus suis protrenia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diocesim cum Christiano populo & Clero, cum iurisdictionem teneant, ea in aliena Diocesi in subditos suos vti possunt, ac eis Ordines conferre.
- 20 Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur.
- 21 Chorepiscopi dicuntur à χορηγία, Græcè pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis, ad Episcopalia munia obtinenda essent constituendi.
- 22 Chorepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur.
- 23 Prelationum, & dignitatum gradus ex Ecclesia institutione, & ab ipso iure humano processerunt.
- 24 Prelationes Primatum, & Archiepiscoporum ad ius diuinum esse referendas qui teneant, ostenditur.
- 25 Cap. 1. 99. dist. declaratur.
- 26 Decima respectu congruæ sustentationis ad legis

20 Quia nihil tam inglorium, dicebat Bernard. epist. 126. quam Episcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideo nouus Præfatus manus operit chirothecis, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirothecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad adificandum proximos propalantur, Durand. dist. lib. 3. cap. 12.

Deinde collocatur Episcopus, id est, inspector omnium, in editiori supra omnes loco, inquit Ambros. de dignitate Sacerdotali, cap. 6. vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant. Cuius loci consideratio, inquit Bernard. lib. 2. de considerat. facit honoris contemptorem in honore etiam ipso. In alto positum, non altum sapere difficile est, & omnino inuitatum; sed quantò inuitatius, tantò gloriosius: timor de adepta iam altitudine, tardere magis facit, quam placere ipsam altitudinem. Nulla splendidior gemma in omni præcipue ornatu Pontificis, ipsa humilitate; quò enim celsior ceteris, eo humanitate apparet illustrior, & se ipso. Blanditur Cathedra, specula est, non domus: qui eleuauit deicere potest. Consideras gradum, & casum meum; consideras fastigium dignitatis, & vide faciem abyssi deorsum, occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec personæ.

Postquam in sua sede sic collocatus fuerit Pastor, prorumpit vniuersa Ecclesia in laudes, & confessionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & institutum meritò desinere debet. Ducitur per templum nouus Antistes, vt omnibus innoscat; commendatur Summo Pastori, & Rectori omnium Deo; vt quem Ecclesie suæ præesse voluit, propitius respiciat, det illi verbo, & exemplo, quibus præest, proficere, & ad vitam vna cum grege libi credito, sempiternam peruenire. Quamuis enim fuerit peritus gubernandi, inquit Chrysof. serm. 1. ad Tit. nisi inter huiusmodi gubernacula gratiana habeat, & pacem, quæ à Deo est, & nauiculam simul, & nauigantes procella inuoluet, mergique profunda.

Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam proficisci quamprimum tenetur ad suam diocesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine litteris Apost. extrinsecis iniunctum, de elect. inter communes, sicut & Prælatis ceteris præcipitur. Cum verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero, & populo honorificè suscipiendus, & ad Ecclesiam deducendus. Specul. in tit. de legat. v. cap. omnes qui, & cap. Episcopi 7. q. 1. Episcopi enim pro Christo legatione funguntur in terris, vt ait Apostol. & habetur in dist. cap. omnes qui, & in cap. accusatio quoque 2. q. 7. & in cap. in nouo 21. dist. cum similibus: quare sicut eodem Christo Hierosolymam ingredienti cunctus cum ramis Palmarum occurrit populus Matth. 21. & Christi legatus honorificè est suscipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere, secundum Bald. in l. fin. C. de bon. que lib. de qua solemnitate & forma suscipiendi nouum Episcopum, vide in Pontificali Episcoporum.

[Alia circa tempus, & locum in quo sit inuasi modi consecratio celebranda, dicam infra alleg. 1. num. 38. cum seqq.]

Barthol. de Episcopo. Pars 1.

E Diuina

Divina debium referuntur, respectu quora ad consuetudinem.

ADMINISTRATIONIS genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesie esse inductu ostendunt sacri Doctores, quae cum variis Ordinibus distincta sit, Archangelorum scilicet, Thronorum, Principatum, reliquorumque Coelestium spirituum, similis Ordinum distinctio in militanti Ecclesia conveniebat, ut haec Ecclesiastica Hierarchia quatenus posset, illius coelestis imaginem referret. Quemadmodum enim in seculari ordine sunt multae Vniuersitates, ac Collegia, quorum alia in aliis insunt; nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas, ex pluribus ciuitatibus constituuntur Regna, & ex Regnis Monarchia, Arist. Polit. lib. 1. cap. 1. & 2. aded quod vnaquaeque Vniuersitas suos habeat praefectos, seu potestates, quibus obtemperat; ita olim ad spiritualem fidelium gubernationem Parochiae instituta sunt; ex multis Parochiis plerisque in locis Plebanatus, siue Archipresbyteratus; multis vero Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Episcopi praefecti fuerunt; Episcopis Archiepiscopi, Archiepiscopis Patriarchae; Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima praeposita fuit, atque in graduum omnium posita fastigio, ut supra illius in omnem gregem Christianum, cunctosque eius gradus ac Ordines, potestas haberetur.

Vnde a tempore Apostolorum quamuis omnes Episcopi in iis, quae sunt Ordinis, partem receperint potestatem; & in hunc sensum vera sit sententia D. Hieron. de qua in cap. legimus, versu auctoritas 93. dist. nonnulli tamen honoris, seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distincti reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. in princip. & per totum 21. dist. Nam S. Isid. lib. 7. etymolog. cap. 12. haec scripsit verba, videlicet: Ordo Episcoporum quadripartitus est, id est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, atque Episcopis, ut refert Gratian. in cap. clerus vers. Ordo 21. dist. intelligendo de gradu Episcopali, non autem de Ordine; quia Episcopalis Ordo vnus tantum est, ut constat ex Anacleto Papa in epist. 3. in cap. 3. in vers. Episcoporum vero, explicant Turrec. in d.c. clerus n. 14. in paruo libello de dignitate Episcoporum cap. 4. & tetigit Cuch. in instit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ. & lib. 7. ante n. 1. Praeterea gradus quatuor constituit Episcopalis dignitas, quorum primus est in Patriarchis, secundus in Archiepiscopis, tertius in Metropolitanis, & quartus in Episcopis: vel potius, secundum alios, Primus est Romani Pontificis. Secundus Primatum, & Patriarchatum. Tertius Archiepiscoporum. Quartus eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur; & ex his alij titulares, alij item Chorepiscopi, Petrus Gregor. syntag. iuris lib. 15. cap. 2. num. 8. Alphons. Alvarez Guerrero in speculo iuris Pontificis cap. 8. pag. 25. [me citato in hoc loco Alzed. de praecellent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 8. num. 1. cum seqq.]

De primo, scilicet Summo Pontifice, quod Episcopus sit, constat ex iis, quae notat glof. in verb. Episcopus in proom. Sexti. tum, quia licet aliae dignitates in Ecclesia sint quoad iurisdictionem Episcopali maiores, & nullus tamen Ordo Episcopali maior, vel aequalis reperitur, notat glof. in verb. p. i. per text. ibi in cap. in nouo 21. dist. & docent Soc. in 4. dist. 24. quae 2. art. 4. concl. 2. Henric. in similib. 10. c. 7. s. 2.

& c. 25. s. 1. [me citato in hoc loco nouissime post haec impressa visus Mich. Ferrus de praeced. Eccl. q. 13. m. 6.] Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur, ut antiquissimam Chalcedonensem Synodum Beato Leoni acclamasse testatur D. Thom. quem refert addit. ad cap. ecce 99. dist. & explicant Turrec. de potestate Ecclesiae lib. 1. cap. 17. ad 5. Bellarm. in controuers. Cathol. lib. 1. cap. 3. vers. 15. [Mich. Ferrus d. tract. de praeced. Ecclesiast. quae 31. num. 1.] & alij, ex quibus confirmant Alphons. Mendoza in quolib. quae 4. Scholast. s. 3. Petr. Gregor. d. cap. 2. a num. 9. & cap. 9. & cap. 3. in princip. cum quo notabis recte in hunc sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontificem, id est, Summum & omnium praecipuum inspectorem: licet enim Dionysius Aereopagita hoc refert ad CHRISTVM Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrificium, huicque de omnibus cura est: non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, ut tali, potest applicari, secundum tantae dignitatis mensuram.

Non obstat text. in cap. prima sedis, in fine 99. dist. vbi prohibetur ne quisquam etiam Romanus Pontifex se vniuersalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto cap. ecce, in princip. ead. dist. vbi Beatus Gregorius ait, superbiam esse appellationem, qua Romanus Pontifex dicitur vniuersalis Papa, ideoque petit, & iuber ne sic amplius appelleretur. Quia ad primum ex d. cap. prima sedis, facile responderi potest ultra illius verba non esse Concilij Africani, sed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, sed de Primatibus, seu Patriarchis. Ad auctoritatem vero Gregorij respondetur humilitatis causa recusasse illud nomen, ad conuincendam contumaciam Ioannis Constantinopolitani Episcopi, qui superbo illo titulo se cognominabat: sed generalius respondebis cum D. Thom. Turrec. Cardin. Bellarm. & aliis, quos refert Mendoza dicto loco, intelligi posse vniuersalis Episcopi appellationem, vel quod solus sit omnium Christianarum vrbium specialis, & immediatus Episcopus, ita ut reliqui excludantur, & sint ipsius Vicarij; aut quod sit generalis Episcopus omnium, & supra omnes, neque particulares singularium vrbium Episcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas Gregorij, & constat tum ex originali lib. 7. indist. 1. epist. 30. tum ex d. cap. ecce, ibi, quia vobis subtrahitur, quod alteri plusquam ratio exigit, praebetur: non ergo vetat vniuersalem Episcopum se appellari, nisi quatenus particularium Episcoporum potestatem subtrahit: in posteriori vero sensu antiquissima est, & verissima appellatio, tum ex dictis, tum ex reg. cap. cuncta per mundum 9. quae 3. cum vulgaribus.

Secundo loco ponuntur Patriarchae, seu Primates, utrosque enim eosdem esse, & nullam inter eos dari differentiam, licet diuersa sint nomina, probat text. in cap. 1. & 2. 99. dist. & in cap. duo simul, de officio Ordinis. vnde glof. in cap. coram, de integ. restit. auctoritate d. c. 1. notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, sed vocalem, ut etiam comprobant Callan. in catalogo p. 4. consid. 9. in princ. Lancel. de instit. canon. lib. 1. tit. 5. in princip. Verum & licet primates quodammodo Patriarcha possint appellari, non tamen omnes Primates vere sunt Patriarchae, nec idem habent officium, eandemve auctoritatem; sed proprie Patriarchas esse quatuor, videlicet Antiochenum, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Hierosolymitanum, relatos in c. anti-

qua, de privileg. asserit Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 41. num. 12. quia representant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei, cap. scriptum 40. de elect. quibus postea superadditi, & creati fuerunt alij a Summis Pontificibus, de quibus Gonzal. d. glof. 41. num. 14. Alij autem Patriarchae sunt minus principales, qui cum Primates proprie appellantur, minus proprie Patriarchae nominantur, quales sunt in Italia Aquilensis, in Anglia Cantuariensis, & Bituricensis, in Gallia Gradensis, & Lugdunensis, in Hispania Tolocanus, & Bracharensis, de quibus suo loco agemus. Et in his Patriarchis primus principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam esse differentiam, sed verbalem tantum, ut per Gig. de residemia Episcop. cap. 18. num. 5. Gonzal. d. glof. 41. n. 13. [Azor. d. cap. 35. q. 2. Bouer. censura par. 2. cap. 10. pag. 493. vers. quaro, & Sebast. Cal. in relect. de Eccles. hierarchia, disp. 4. s. 1. num. 2. ad fin. Illustriss. D. Acuña de Primatu Ecclesiae Bracharen. c. 3. a princ.]

Patriarchae ideo post Summum Pontificem secundum locum obtinent, quia dicti sunt quatuor Patres Patrum, seu Principes Episcoporum, iuxta text. in cap. Cleros, vers. Patriarcha 21. dist. notant [Anton. Augustin. in epit. veteris iuris Pontif. tom. 1. lib. 2. de Patriarchis, & Primat. Zachar. Bouer. in censura parenetica, part. 2. lib. 3. cap. 10. Jacob. Hermond. aduersus Salmaf. haereticum, lib. 2. cap. 6. & 7. Illustriss. D. Acuña in catal. Porrucales. Presulum, p. 1. cap. 6. & de primatu Ecclesiae Bracharen. cap. 1. num. 1.] Petr. Gregor. syntagm. iuris, lib. 15. cap. 2. num. 11. Fusch. de visitat. lib. 1. cap. 2. a num. 9. Lael. Zech. de Repub. Eccl. tit. de statu Reuerendiss. Patriarcharum, num. 1. Gambar. tract. de Legat. lib. 2. num. 11. Sigism. Scacc. de appellat. quae 8. a num. 99. Gonzal. dist. glof. 41. num. 11. Modern. de sacra Episcoporum auctoritate, cap. 9. s. 6. vide infra tit. 3. [alij citati infra tit. 3. cap. 1. num. 18.]

Tertio loco ponuntur Archiepiscopi, qui sic dicuntur, quasi principes Episcoporum, docente Iud. in dist. Cleros, vers. Archiepiscopi 21. dist. Homobon. de Bonis de humane vitae statibus, part. 1. cap. 6. versu. hi dicuntur. [Galgan. de iure publico, lib. 3. tit. 18. num. 1.] Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 33. quae 1. in princip. Sebast. Calat in relect. de Eccles. hierarch. part. 1. dist. 5. s. 1. Paul. Laymann. de Prelat. Eccl. select. cap. 14. q. 151. nouissime Mich. Ferrus de praecedent. & Prelat. Eccl. q. 4. num. 1.] quia scilicet quemadmodum Primates pluribus praesunt prouincijs, seu Archiepiscopis, ita Archiepiscopi pluribus praesunt Diocesis, seu Episcopis, qui suffraganei dicuntur. Vnde Summus Pontifex Pelagius I. epist. 1. omnibus Episcopis, relatus in cap. sci-

rote 6. quae 5. asserit & Prouinciam esse, cui praest Archiepiscopus, quae habet sub se decem, aut vnde decem ciuitates, & totidem Episcopos, notauit Rebuff. in concord. tit. de collation. s. 1. verb. Metropolitana. Sed melius Petr. Gregor. syntagm. lib. 15. cap. 11. num. 3. tenet ex alijs hanc constitutionem perpetuam non fuisse, sed nutu Principum, anonomumque curriculo numerum Episcoporum fuisse constitutum in vnaquaque Prouincia, pro vt

lingulis, magis expedire videbatur. Vnde & Metropolitanum non a numero ciuitatum, ut Isidor. dicebat in d. cap. Cleros, sed a matrice ciuitate appellari obseruauit Couarr. pract. cap. 19. num. 2. & Foreat. dial. 61. num. 4. quos refert & sequitur Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchal. sedum erect. cap. 1. num. 25. Gambar. de offic. legati de latere, lib. 2. tit. de veteris Ordinariorum nomini, num. 34. & seq. Hinc colliges, quod Metropolitanus, & Archiepiscopus

idem sunt, vt deduci potest ex text. in cap. pastoralis, in princ. de offic. Ordin. & ex Extranag. Saluator, de preb. inter comm. vbi etiam habetur, quod Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris, & tituli suffraganea, quae est sub iurisdictione, potestate, & subiectione Archiepiscopi, & Capituli Ecclesiae Metropolitanae, Imol. Zabarel. & Vital. in Clem. Archiepiscopo, de privileg. & in terminis quod Metropolitana, & Archiepiscopus idem sint, expresse docent Bart. in l. vnica, num. 2. de Metropol. Beryto, num. 2. lib. 1. Gomez in repet. cap. 1. num. 20. de Constit. in 6. Panorm. de officio, & potest. Capituli sede vacante, pre-lud. 6. num. 14. Raban. Maur. de instit. Cleric. lib. 1. cap. 5. de ordine tripartito Episcoporum, [Petr. Gregor. syntag. part. 2. lib. 15. cap. 11. a num. 2. Monet. de conseruator. cap. 5. a num. 43. Mich. Ferrus d. q. 4. num. 2.] bene Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchalium sedum erect. cap. 1. num. 23. cum seqq. Sunt tamen aliqui Archiepiscopi, qui non sunt Metropolitanus, Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 33. quae 1. Homobon. d. cap. 6. versu. sic dicuntur. inter alios est Rosanen. & Lancianen. qui nullum habent suffraganeum. Ex quibus iam apparet quoad potestatem iurisdictionis Archiepiscopus Primatus esse inferiores, Episcopis vero superiores: nam praecellunt veteres Episcopos honore. Gemin. in cap. singulari il 2. 9. q. 3. & sunt personae magis priuilegiatae, cap. seruatus, & cap. iuris 25. quae 2. quorum praestantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, cap. fin. de purgat. canon. nonnunquam auctoritas Metropolitana, cap. fin. 51. dist. cap. sollicitudinem, de appellat. probat etiam text. in cap. 1. 80. dist. cap. 1. 99. dist. cap. 1. de offic. legati, cap. ad reprimendam, cap. duo simul, cap. pastoralis, de officio Ordinis. cum alijs, quibus habetur & suffraganeos lege Metropolitana. Archiepiscopis esse subiectos, non ita eorum subditos, exceptis casibus speciatim iure expressis, de quibus, huiusque dignitatis priuilegijs agunt scribentes in dist. c. pastoralis, plene Rufa. in tract. de praeminentia Archiepisc. dignitatis, Stephan. Quaranta in tract. de praestantia Archiepiscopi, & eius auctoritate in suffraganeos, eiusque subditos, & in tota prouincia, & in sum. Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritas, Lael. Zech. tit. de statu Reuerendiss. Archiepiscoporum, Marc. Anton. Genuenf. in praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap. 70. per totum in nouiss. edit. Petr. Gregor. d. cap. 11. Henric. in summ. lib. 11. cap. 30. cum seqq. Callan. in catalogo gloriae mundi, part. 4. consid. 20. cum seqq. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. quae 9. cum seqq. qui omnes, praecipue Lael. Zechi. bene notant Archiepiscopos in propria Diocesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in alijs vero suffraganeorum Metropolitanam, neutram tamen posse exercere antequam pallium recipiant, de quo in c. significasti, de elect. & in c. nisi specialis, de auctor. & vsu pallij, & in cap. antiqua, de priuileg. & latius dicemus infra tit. 4. Et quod Archiepiscopus sit iudex Ordinarius omnium Episcoporum suae prouinciae, tradunt Anastas. Germon. de sac. immun. lib. 3. c. 7. n. 33. & 44. Marc. Anton. Genuenf. d. praxi Archiep. cap. 71. n. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 42. num. 16. & plures, quos citat Monet. de commut. ult. volum. cap. 5. num. 280.

Quarto deinde loco Episcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione superiores, cap. 2. num. 26. diximus, vbi etiam offendimus eorum nomen deduci a verbo Graeco presbiter, quod attendere, inuigilare, seu speculari significat, & merito Ecclesiarum Praelati Episcoporum nomine nuncupantur, quia praecipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare, iuxta illud Actor. 20. Attendite vobis, & universo gregi.

in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei, ut scilicet excessus corrigant, moresque in melius reforment, ne subditorum sanguis de manibus Prælatorum requiratur, ut ait *text. in cap. irrefragabili, in princ. iuncto cap. inter cetera, de officio Ordin.* Vnde primo habet officium ducis, & post translationem, de renunt. ut rectum iter subitò ostendat, ne ambo in foueam cadant, *cap. que ipsi 38. dist. cap. cum sit, de etate, & qualitate.* Secundo, habet officium magistri, cum regimen animarum sit ars artium, *c. pen. de etate, & qualitate.* Tertio, habet officium præfecti vigilum, ut sic caueat à negligentia, cum pretiosissimæ omnium animarum sint ei commissa, & culpa eius sit si oues auferantur, & ipse nescit, *cap. pen. de reg. iur. l. 2. ff. de offic. pref. vig. Quatio, habet officium militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes, cap. 1. & 2. 2. 3. quest. 8. Quinto, habet officium gladiatoris, cuius mucro est excommunicatio, *cap. visis 16. q. 2. Sexto agricolæ, ut euellat, dissipet, & plantet, cap. solita, vers. potuisses, de maiori. Septimo correctoris, cap. transmissam, de electione. c. qualiter 2. de accusat. ut sic corrigat peccantes: sunt etiam Episcopi Legati CHRISTI, & eius Locumtenentes. Vnde Petrus Apostolus dixit: *Zaccharum vobis ordinavi Episcopum, quem quasi Christi locum seruauit, honorare debetis, obediens ei ad sicut vestra, quod S. Clemens recitit lib. 3. recognitionum. Idem Clem. epist. 3. Omnis Pontifex Sacro Christumate perunctus, & in Ciuitate constitutus, charus, & pretiosus hominibus oppido esse debet, quem quasi Christi locum tenentem honorare omnes debent. S. Anacletus epist. 2. & 3. Episcopi à Christo missi sunt, & eius funguntur legatione, & Apostolis decedentibus in eorum locum successere Episcopi. Euaristus Papa epist. 2. Sacerdotes vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: sicut ei sua est coniuncta sponsa, hoc est Ecclesia, sic Episcopi iunguntur Ecclesie unicuique pro portione sua. Eusebius Papa epist. 3. Caput Ecclesie Christus est, Christi autem Vicarij Sacerdotes (id est, Episcopi) sunt, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: sunt item Angeli, & oculi Domini, clauis Ecclesie, atque columna. Vnde Sacer. Dionys. lib. de Ecclesiast. hierarchia cap. 7. pag. 3. Diuinus Antistes, ut scripta diuina testantur, interpret est Diuinorum iudiciorum, Angelus enim est Domini Dei verum omnium præpotentis. Sæctus Clemens epist. 1. Petrus Apostolus Episcopos clauis Ecclesie, & oculos Domini esse dicebat. Pius Papa, Episcopi à Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Clemens V. in Clem. 2. §. nec super de parisijs. Episcopi spirituales sunt patres, nostrique fratres, & Coepiscopi, columna comprobantur Ecclesia. Et S. Gregor. ad Mauric. August. lib. 4. epist. 75. Quid ergo mirum si illos vestra pietas dignatur honorare? id est, Episcopos, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut Deos ipsos etiam appellat Deus. Idem Clemens lib. 2. Constit. Apostolicarum cap. 30. Episcopi est post Deum Pater vester, is Princeps, & Dux, & Rex vester, denique is terrenus Deus post Deum, cui à vobis honor debetur, S. Ignat. epistol. 7. Ego dico, honorate Deum autorem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginem Dei ferentem, principatum quidem secundum Deum, Sacerdotium vero secundum Christum. Prosper Aquitan. lib. 2. de vita actiua, & contemp. latina cap. 2 sic ait: Episcopi per Dei gratiam sunt Diuina voluntatis iudices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fideles populi duces, veritatis adferiores, præuæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & male sibi confectis etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in Fide Catholica regenerantium, Prædicatores celestium primorum, excerpta bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipsi sunt Ecclesia Deus, in quibus***

amplius fulget Ecclesia, ipsi columna firmissima, quibus in Christo fundatis, innititur omnis multitudo credentium: ipsi ianua ciuitatis eterna, per quam omnes, qui credunt, ingrediuntur ad Christum: ipsi ianitores, quibus data sunt clauis regni Cælorum: ipsi etiam dispensatores regie domus, quorum arbitrio in aula Regie æterni diuiduntur gradus, & officia singularum. Hæc lubenter ex Prosper. descripserunt Concil. Paris. lib. 1. cap. 4. & lib. 3. cap. 9. Concil. Aquiligran. II. sub Ludou. Pio p. 4. cap. 5.

Vt igitur commodius Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent, singulis singulæ Dioceses distincte fuerunt, quæ sub se plures Parochos continent; ita ut quemadmodum omnes Orbis Ecclesie vni sub sunt Romano Pontifici, & plures Prouinciarum, & Archiepiscopi suo Primati, & plures Episcopi suo Metropolitanis: ita suo Episcopo plures subfessent Parochi, ut omnia cum ordine, & sine confusione ad laudem Dei, & Ecclesie ædificationem fierent, & ne Clerici, cæterique fideles acephali, id est, sine capite essent, ut bene explicat Concil. Trid. sess. 14. de reformat. cap. 9. & sess. 24. etiam de reformat. cap. 13. in fine, prosequitur Petr. Greg. d. lib. 15. cap. 12. num. 32. & alij, quos refert Henric. d. lib. 10. cap. 32.

Ex his autem Episcopis aliquos diximus titulares esse, quia scilicet solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus, & ideo nulla tenentes dicuntur, secundum Iacobat. de Concilijs lib. 1. pag. 70. & 84. & Mandof. 1. r. reg. 26. Cancell. de beneficijs vacantibus per promotionem q. 4. num. 5. quales sunt illi, qui assumuntur ad titulum Ecclesiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel alijs infidelibus occupantur, de quibus agit text. in Clem. in plerisque, de elect. commemorans incommoda, quæ propeniunt ex istorum prouisionibus. Et quòd Papa possit constituere Episcopatus in terris infidelium, per doctrinam Baldi, & Angeli in l. id quod ff. de legat. 1. late resoluit Alphons. Alvarez. Guerrero in speculo iuris Pontificij cap. 31. pag. 77. cum seqq. [Valenzuel. conf. 26. num. 32. tom. 1. Mauric. Alced. de præcl. Episcop. dignit. pag. 1. cap. 3. num. 43.] & latè ego ipse infra hac parte 1. iit. 3. cap. 2. num. 47. Et quamuis hos Episcopos sine causa esse in Ecclesia, liberè scripserit, ait Cano de locis theologis lib. 5. cap. 2. pag. 293. illorumque aliquibus minus honorificis epithetis soleant alij afficere, cum aliquando dicantur portatiles, seu commodatitij, ut refert Ioan. Quintin. in rep. cap. de multa num. 50. de præbend. nonnunquam etiam appellentur ambulatorij, portatij, & mobiles, ut refert Petr. Gregor. synagm. Iuris lib. 15. c. 12. de Episcopis n. 44. nec defuerint qui assererent illos propriè non esse Episcopos, sed abusiue, ut patet ex Mandof. d. n. 5. & Ludou. Gomez in reg. de annali possessore q. 47. vers. accedit etiã, & ex libro qui inscribitur, Piorum clypeus q. 34. art. 3. Attamen verè Episcopi sunt, & ut tales ab omnibus Catholicis honorandi, ut retigit Ioan. Quintin. in repet. c. de multa n. 44. de præbend. ita ut contrarij cum pertinacia assererent esse hereticum aduertat Paul. Gryfald. in decis. Catholica Fidei, verb. Episcopus n. 10. & sic melius eorum necessitatè contra nostræ tempestatis hæreticos explicat Pet. Bullus in Oeconomica Canonica classe 3. c. 2. §. 4. † Finis autè principa-

llicitè conueniunt, aut nutriant, ut sanctè, nec sine fructu, fecisse Bartholomæum Bononiensem declaratum Armeniæ Archiepiscopum, ex Turrano refert Bullus ubi proxime, qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Episcoporum Bononiensium, relatus est, ut apparet in fine Archiepiscopalis Bononiensis Illustrissimi Archiepiscopi Gabrielis Paleothi S. R. E. Cardinalis, ubi refert dictum Beatum Bartholomæum floruisse anno Domini MCCCXXXV. † Nec minus iusta causa est institutionis horum titularium Episcoporum, quam probat ipse Bullus, & apud nos frequentior est, ut scilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis, ut deducitur ex text. in cap. pastoralis, & in cap. petisti, & in cap. non autem 7. q. 1. & in cap. ex parte, de clericis agrotante.

Vnde quamuis propriam Diocesium non habeant ubi nomine proprio functiones Episcopales exercent, non tamen debent debito Episcopali honore fraudari: indignum namque est quod accidens penuria magis, quam substantia Ordinis Episcopalis habeatur, arg. text. in cap. accessorium, de regulis iuris, in 6. cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. epist. ad Euagrium Episcopum, quòd potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas, sublimiorem, vel infertiorum Episcopum non facit, ut habetur in cap. legimus in Isaiã, vers. vobiscumque 93. dist. vbi notabiliter gloss. in verb. eiusdem meriti, dicebat quòd viri sapientes, periti, ac discreti ita sentiant; idiotæ verò ac vulgares homines solent contemnere Episcopos abique magnis redditibus, vide Petr. Anchar. in Clem. 11. plerisque num. 5. de elect. Aluar. Pelag. de plantu Ecclesie, lib. 2. cap. 17. Mandof. d. q. 4. num. 2. De his titularibus Episcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmius, & aliqua tradidit Alphons. Alvarez Guerrero in speculo iuris Pontificij, cap. 31. His proximi sunt Episcopi, qui loco Episcopatus renunciarunt, de quibus in cap. 1. de ordinatis ab Episcopis, qui Episcopatum renunciarunt. Conueniunt autem omnes, quia † nullus potest alienos subditos sine expressa proprij Episcopi licentia ad Ordines promouere, etiam in loco nullius Diocesis sedem sibi eligant, ut obuians fraudibus decedit Concil. Trid. sess. 14. de reformat. cap. 2. & dixi infra p. 2. alleg. 6.

Huiusmodi titulares, qui à sedibus suis proterua inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diocesim cum Christiano populo, & Clero, ad quam tamen propter persecutorum metum accedere non possunt, de quibus text. in Clem. 1. de furo competent. ab illis, de quibus egimus vers. precedenti, differunt, quia iurisdictionem retinent, eaque in aliena Diocesi in subditos suos uti possunt, eisque Ordines conferre, petita, quamuis non obtenta licentia Diocesani, iuxta differentiam eiusdem Clem. notat Iacobat. de Concilijs l. 1. p. 70.

hinc resoluens quæstionem difficilem, † an omnes Episcopi ad Concilium vocandi sint, & admittendi etiam titulares? Quamuis enim partem negatiuam in alijs, quos nulla tenentes appellant, sequantur Doctores communiter Cano d. loco, Ban. 2. 2. quest. 1. artic. 10. notat. 2. pag. mibi 101. quem refert Cencel. ad Decretal. collect. 108. num. 3. & controuertant alij, de quibus Iacobat. dist. tract. lib. 2. pag. 85. ea ratione, quia secundum multos hoc magis Ordinis potestatem respicit, quam iurisdictionem, quòd fallum puto ex modò relatis, cessat tamen difficultas in expulsis à suis sedibus, de quibus proxime, quia & Ordinem, & iurisdictionem retinent Episcopalem, subindeque nulla est ratio, quare excludi debeant. [De quo ta-

men vide inf. alleg. 93. sub num. 1.]

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter Episcopos poni Chorepiscopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores Ordines conferbant, aliaque exercebant munera solis Episcopis propria, ut probat text. in cap. quamuis 68. dist. & apud Antiochenum Concilium can. 10. relatum tom. 1. Concil. pag. mibi 322. vbi etiam legitur Chorepiscopos manuum impositionem Episcoporum percepisse, & ut Episcopos consecrari solitos, scribuntque sic dictos à χορηγοι, quod Græcè, pagum, seu villam, aut locum significat, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcoporum, atque eorum Vicarij sint constituti ad Episcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie esse Episcopos titulares, de quibus proxime, ita Petr. Greg. d. cap. 12. à num. 46. [Illesc. in histor. Pontific. lib. 2. cap. 6. Alzed. d. p. 1. cap. 3. num. 47. Petr. Sor. lect. 2. de singularum ordin. officijs, vers. illud etiam.] † Verum nõ de omnibus hoc verum esse, sed de aliquibus, qui consecrationem Episcopalem accipiebant, verum agnoscit Cardin. Bellar. in controuers. Catholic. tom. 1. controu. 5. de clericis lib. 1. cap. 17. Sed obstat, quòd si Episcopi sunt, cur non Diocesium, & reliqua Episcopalia munia exercere possunt, vel in locis sibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diocesano exequantur, quòd tamen prohibet d. c. quamuis; deinde si Episcopi sunt, quomodo in pagis, & villis constituantur, contra regulam text. in cap. 1. de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Episcopi 80. dist. quibus probatur solum maioribus Ciuitatibus esse præficiendos. Obstat tandem c. Chorepiscopi, ead. dist. 68. vbi Damasus Papa Chorepiscoporum institutionem improbat, ut prauam & Sacris Canonibus, & Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potius constat solos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cũ Synodo Neocesariensi sic liceat colligere, Christus Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit; Chorepiscopi non sunt Episcopi, ut ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergo ut Presbyteri sint oportet, quòd si despiciunt esse Presbyteros, nihil sunt: nam tertius Ordo nec Sacris Literis, nec Pontificiis Canonibus reperitur. Quare concludendum est, Chorepiscopos ex Ecclesie institutione nihil aliud fuisse quam Presbyteros, quibus credentur res præcipuæ temporales, & cura pauperum, & eleemosynarum, & aliqua ministeria Episcopalia, veluti ut conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, c. erubescant 32. dist. c. miramur. de seruis nõ ordinandis, & dixi pag. 2. alleg. 14. in princip. & sic postea eorum ambitione crescentem gerebant se pro Episcopis, suoque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem, quæ Episcoporum est propria, extorquebant, & ideo meritò eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est in d. cap. Chorepiscopi. & post antiquiores explicat Conrad. Brun. de Ceremonijs. lib. 1. cap. 4. Carranc. in summa Concil. in Damasi epistol. 4. pag. mibi 77. Bullus ubi supra, & latè post multos, quos refert Henric. in sum. lib. 10. cap. 23. §. 2.

Prædictos omnes Episcoporum gradus quamuis quoad Ordinis potestatem ipso iure Diuino instituti non differant, ut supra c. i. probauimus, quoad tamen prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesie institutione, & ab ipso iure humano processisse, probant text. in cap. in illis, & in cap. nulli 99. dist. vbi Primatum institutio refertur ad Apostolos, &

eorum successores. Nam certum est omnem potestatem regiminis, seu iurisdictionis immediate provenire ab ipsa Ecclesia, & saltem quoad modum, & inter singulos inferiores distributionem à Romano Pontifice pendere, & consequenter ab humano in re, cap. in Dominus 19. dist. cap. quoties 24. quest. 1. explicat Suar. tom. 4. disp. 25. sect. 1. à num. 4. & precipue num. 10. igitur quamvis fieri oporteat istos Pralatos quoad Episcopalem Ordinem, qui apud omnes vniuersus est, iuris Diuini esse, quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis, per quam distinguuntur, iuris esse humani, vt bene explicat Francisc. Burlat. conf. 125. num. 45. vol. 1. Onuphr. Pauin. de Primatu Petri pag. 3. dist. 6. pag. 243.

24 Verum huiusmodi maiores praelationes Primatum, & Archiepiscoporum ad Ius Diuinum esse referendas, contendunt Rufæ. d. tract. in presat. in princip. Pigh. de Ecclesiast. hierarch. lib. 3. cap. 1. Henric. d. lib. 10. cap. 30. in princip. Duch. reg. 72. limit. 2. Pro quibus facit auctoritas tex. in cap. 1. 99. dist. ibi, diuina, & Ecclesiastica leges poni, & esse iusserunt, cum aliis, quæ ex D. Paul. ad Ephef. 4. tradit Pigh. de diuersitate ministrorum in Ecclesia Dei, refertur in cap. cum ex inuincto, de hereticis.

15 Prima tamen opinio vti vteriori retenta Burlat. d. conf. 125. à num. 16. responderet ad prædictas auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquantur de lege Diuina latissime sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat secundum primū, prout dicitur de lege Canonica, vt in cap. nimis, de iureiurando, & cap. in scripturis 19. dist. Verum melius considerabis in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius C H R I S T I institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione, non inappropriè igitur Patriarchas leges Diuinae poni iusserunt, si Ordinis potestatem respicias, atque sollicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiastica, quatenus ad praelationem spectat. Neque nouum est quod idem nomen Primatus ex eadem oratione iuxta diuersos respectus diuersimodè accipiatur, scilicet, respectu legis Diuinae, quoad Episcopatus Ordinem, respectu Ecclesiasticae quoad praelationem, sicut videmus in cap. in aliquibus §. ille qui p. de decimis, quia decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinae debitum referuntur, respectu quoræ ad consuetudinem, vt post Coar. lib. 1. vari. cap. 17. num. 2. testatur tenere Theologos omnes Guñer. Canon. lib. 1. cap. 21. num. 9. & sub prædicta distinctioe docent Zerol. in praxi Episcop. pag. 1. verb. decime, in princ. Antonius Fernandez. Lusitan. in examine Theologiae moralis part. 1. ad 7. præceptū Decalogi cap. 13. §. 3. Malderus de iustitia, & religione tractat. 10. tit. de decimis dub. 2. §. contraria nihilominus, Moneta de decimis cap. 1. quest. 2. num. 27.

27 [Post summum Pontificem, triplicem ordinem Episcoporum supra constituimus, primo à Patriarchis, de quorum præcedentia inter se infra egimus hac p. 1. tit. 3. c. 1. à princ. & ex professo Mich. Ferrus de præcedent. & pralat. Eccles. q. 33. per tot. Secundo ab Archiepiscopis, illi enim preferuntur qui fuerint Primates, seu Patriarchæ. Ferrus d. tract. q. 4. n. 7. sed si fuerint simpliciter Archiepiscopi, clarior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchæ subditus fuerit; & inter Archiepiscopos, Primates, seu eiusdem Patriarchæ subditos, præcedet ille, qui aliquod priuilegium, exemptionem, dignitatem, seu officium præter Archiepiscopatum habuerit: tandem data ite-

rum paritate recurrendum erit primo, ad antiquitatem promotionis, secundo, ad gradum, tertio, ad virtutem, quarto, ad nobilitatem; ita Mich. Ferrus d. tract. quest. 4. num. 18. & 19.

28 Inter ipsos autem Episcopos ordo prioritatis, & ordinationis, seu consecrationis erit obseruandus, Cærem. Roman. lib. 1. cap. 31. §. in sessione vero, citati hac ead. p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 66. & nouissimè Ferrus d. tract. q. 27. n. 6. vbi subdit quod etiam alter Episcopus sit prior in data, & in consecratione posterior, alter vero in consecratione prior, & in data posterior, hic erit preferendus. Nec praelationis qualitatem infert quod vnus maiorem habeat cæcesim, & maiorem iurisdictionem, seu vberiores fructus. cap. legimus 93. dist. ibi, potentia diuinarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum me facit, &c. cap. sicut 96. dist. vbi quod parua ciuitas prærogatiuam Regi non minuit, Decian. Resp. 19. num. 107. cum seqq. vol. 3. Ferrus d. tract. quest. 9. num. 3. & q. 27. num. 9. Minusque de præcedentia habenda ratio in Concilio si Episcopus simul sit alicuius Regis Consiliarius, nam sedere debet in loco proprio, & non debet ceteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincet. de Franchis dec. 1. 38. num. 5. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 12. num. 11. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 203. num. 3. in fine, D. Conteloz. de præcedentia num. 20. cum seqq. Ferrus d. quest. 27. num. 10.

29 Limita primo, in Episcopo existente intra suam diocesim, quia in omnibus actionibus quas ibi exercet, præcedit omnes Episcopos consecratione priores, & etiā Archiepiscopos vt colligitur ex Cærem, Romano lib. 1. cap. 23. fol. 40. vbi Episcopus proprius thurificatur ante Archiepiscopū & Episcopum hospites, quando omnes præsentés sunt in Vesperis, & Missa solemnī, nam quisque in suo territorio maior est altero, gloss. verb. potest in lapud eum ff. de manu. miss. Boer. tract. de auctor. magni. Consil. num. 54. Besold. differ. de præced. cap. 3. num. 5. Ferrus d. tract. q. 4. num. 6.

30 Limita secundo, eo casu, quo concurrant duo Episcopi, quorum vnus sit titularis tantum, cleroque carens, & sit prior in consecratione, alter autem habeat populum & clerum, & sit iunior, nam tunc hic posterior erit præponendus, quia licet antiquitati deferatur in præcedentiis, hoc inter pares intelligitur, non autem vbi modernior est dignior; ita illustrat. D. Arcuina in cap. 7. num. 1. dist. 18. Ferrus d. tract. quest. 27. num. 7. vbi num. 8. subdit inter Episcopos titulares tantum pro prærogatiua danda inspicendum, an quis sit exemptus, vel an habeat aliud officium, seu dignitatem præter Episcopatum, vel sit subditus maiori Archiepiscopo & Patriarchæ, vel sit Doctor virtute clarus, aut nobilis; quamuis Menoch. conf. 52. num. 89. existimet Episcopum titulari antiquiorem tempore præcedere Episcopum aliis ditissimum.

31 Limita tertio, in Episcopo habente officium in Curia Romana; qui ceteris antiquioribus Episcopis præferatur, vt consultiuit Menoch. consil. 126. numero 14.

CAPVT VII.

De Episcopatum, & Diocesum diuisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopatum diuiso qualiter à Dino Petro facta fuerat, ostenditur.
- 2 Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui tenent, ostenditur.
- 3 Prælatorum ecclesiasticorum gradus ad Cælestis Hierarchie similitudinem institutos fuisse verè orones sententia.
- 4 Cap. in illis 80. dist. & in cap. 1. 99. dist. declaratur.
- 5 Rome deiecto summo idololatria pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christiana Religionis Pontifex.
- 6 Flamines à quibus, & ad quid instituti? remissum.
- 7 Dioceses, & Parochia olim à Summis Pontificibus, præsertim à Dionysio 1. distincta fuerunt.
- 8 Diocesis quid sit, ostenditur.
- 9 Diocesis vna non est in duas diuidenda.
- 10 Diocesum fines, de quibus constat, præscribi non possunt.
- 11 Diocesum fines qualiter probentur, ostenditur.
- 12 Episcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus sunt præficiendi.
- 13 Parochia, seu Plebani in Castellis, & modicis Ciuitatibus ab Episcopis ponuntur.
- 14 Plebani non omnes sunt Parochia, sed illi tantum, qui manus habent beneficium.
- 15 Parochiarum diuisio à Dionysio Pont. incepit.
- 16 Ciuitatis ad substantiam requiritur, quod habeat Episcopum, secundum vnā sententiam, cuius contrarium ponitur, num. 17. & sub distinctione resoluatur, num. 18.

1 T melius, quæ vniuerso Christiano populo opus sunt, prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confusio tolleretur, vtque cum ex fidelibus aliquis crearetur Episcopus, illic sciret quatenus facultas sua, iurisdictione extenderetur, rectè Diuus Petrus Vrbes, & loca pro singulis Prælationis, & dignitatum gradibus constituit, ita vt, iis, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum Flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores Prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati præessent Patriarchæ, seu Primates: in iis vero in quibus erant Archiflamines essent Archiepiscopi: in singulis verò reliquis ciuitatibus præessent Episcopi, vt referunt Clemens Papa in cap. in illis 80. dist. & Anacletus in cap. 1. 99. dist. Vnde, ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum, Diuum Petrum ordinasse Ecclesiasticorum Prælatorum gradus, colligit Petr. Gregor. syn. agm. iuris, lib. 1. 5. cap. 11. num. 1. Henric. in sum. lib. 10. ep. 30. in princ. [nouissimè me citato in hoc loco Mich. Ferrus de præcedent. Eccles. q. 27. num. 1. & sic huiusmodi diuisionem vsque ab exordio nascentis Ecclesie inducta fuisse per constitutionem locorum, & assignationem Dioceseon iuxta antiquam partitionem factam ab istis ethnicis Principibus, tenent

Petr. Gregor. de benef. cap. 4. sub num. 5. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 10. num. 7. & agnouit Rota in Conchen. decimarum del Infantado 7. Febr. 1618. coram Martino Andrea.]

Verum huiusmodi Ecclesiasticorum Prælatorum gradus ad Cælestis Hierarchie similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianæ Religionis consentaneum est vt dicamus: quemadmodum enim in triumphante Ecclesia sunt Angeli, Throni, Principatus; ita congruentissimo ordine in militante ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & ceteros gradus, de quibus in cap. Clericos 21. dist. comprobant Rufæ. in tract. de præminentia Archiep. dignitatis in presat. à princ. Pigh. de Ecclesia, hierarchia, lib. 3. cap. 1. Auctoritatem verò Clementis, & Anacleti in præcitatibus iuribus melius explicabis, si dicās Diuum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinasse, vt in illis locis, in quibus impie eorum Flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, sanctoque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes, veri Dei constituerentur: sicut & Romæ deiecto summo idololatriæ pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait D. Ambros. relatus in cap. Beatis 2. q. 7. & Leo Pontifex in sermone 1. de Natali Petri. Qui autem fuerint Flamines, à quibus, & ad quid instituti, vide apud Alexand. ab Alexandro dierum genialium, lib. 6. cap. 12. & Polydor. Virgil. de inuencor. rerum, lib. 4. cap. 24.

Est igitur primo sciendum olim à Summis Pontificibus, præsertim verò Dionysio I. vt habetur in cap. 1. 13. q. 1. [& in eius vita Platina existimauit,] fuerunt Dioceses, & Parochie distinctæ, & vnicuique gregi proprii assignati pastorales, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, vt dicitur in cap. pastoralis, de iis, que sunt à Prælati, qui suarum omnium singuli curam haberent, vt inquit Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 9. [& cum Dionysio videtur transire Rota in Thiatina iurisdictionis 4. Maij 1612. coram R. D. meo Coccino Decano. Vnde malè sentiunt, qui partitionem & assignationem Dioceseon attribuunt Magno Constantino, quos reprobat post Baron. Spondan. in an. 675. num. 2. Quare cum Episcopus non habeat Diocesim ex se, aut ab alio inferiori, sed ab ipso Summo Pont. non poterit auctoritate sua illam minuere, aut dismembrare, constituendo territorium distinctum à proprio territorio. nam id solum pertinet ad Papam ex speciali eius priuilegio, Host. in cap. cum contingat, num. 1. de foro comp. vbi Ioan. Andr. sub num. 4. ver. alij dicunt, Butr. sub num. 11. ver. si queritur, quos refert, & sequitur Lotter. d. lib. 1. q. 10. num. 17. nam ab arbitrio Summi Pont. pendet mutatio Dioceseon, qui multorum annorum enolutione ducti non semel nouas Ecclesias Cathedrales constituerunt, multarunt, & alterarunt, Petr. Greg. syn. agm. iuris, lib. 1. 5. cap. 12. num. 4. Lotter. d. q. 10. n. 17. & 18. vbi à num. 19. differit ex quibus causis Summi Pont. dismembrationes istas nouasque erectiones Cathedralium facere possint, & q. 11. à num. 30. ait cauendum esse à gloss. in verb. diuisiones, in cap. lege Imperatorum 10. dist. quæ pronuntiauit Papam inuito Episcopo non posse diuidere Episcopatum præterquam ex causa.]

Diocesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, Clem. vnic. de suppl. neglig. Prælat. Diocesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus, cap. cum pro utilitate 16. q. 1. gloss. verb. Presbyteri in Clem. 1. de priuileg.

nileg. dicta à verbo Græco latinè quasi administra-
tio, vel secundum aliquos, diuisio, quia fines Episco-
paratum diuiduntur, vt in cap. vno 10. quæst. 3. & in c.
provincie, & ibi glof. 99. dist.

9 Secundo, est sciendum quòd vna Diocesis non est
in duas diuidenda, cap. vni. dist. cap. 1. 10. dist. cap.
quoniam, de offic. Ordin. facilius enim due inuicem
vniuntur, quam vna in duas diuidatur: quomodo
autem diuidantur Dioceses inter Episcopum hære-
ticum conuersum, & eum, qui ei fuerat substitutus,
docet Concil. Aphricanum, de quo in cap. 1. de pa-
roch.

10 Tertio, quòd fines Diocesium, vel Parochiarum, de
quibus cõstat, præscribi non possunt, cõlicet cum segg.
12. v. 3. super eo, de paroch. glof. in c. præterea 2. de tras.
Parlac. lib. 1. reru quorid. c. 1. §. 17. n. 3. Hieron. de Mõ-
tõ de finibus regundis cap. 107. n. 2. Menoch. cõsil. 147.
num. 44. [Marra de iurisdict. p. 1. cap. 16. num. 2. vbi n.
3. post Abb. in c. super eo num. 6. de paroch. dicit quòd
vñs Episcopus cum titulo, vel si tantum effluxerit
quòd non sit memoria hominum, poterit Episcopale
eius præscribere in Ecclesiis alterius Diocesis etiã
in alieno territorio, & exemplificat in Episcopo
Fesulano, qui in ciuitate Florentiæ habet Ecclesiam
sibi subiectam cum toto illius Parochiæ populo. Si
verò non sint certj, huiusmodi limites præscribun-
tur spatio triginta annorum. cap. 1. cum segg. 12. q. 3.
quod intra limites tantum eiusdem prouinciæ lo-
cuti habet: sed si Episcopus locum alterius Diocesis
conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præ-
scribit spatio trium annorum, nisi intra hunc termi-
num reperatur, cap. 1. de præscript. Balb. de præscript.
1. p. quarta quæst. 1. in fine, Cou. in reg. possess. p. 2. §. 1.
num. 3. Mench. illustr. cap. 72. n. 6.

11 Quarto, quòd probentur fines Diocesium per li-
bros antiquos, cap. cum causam, de probat. Duen. reg.
157. Valalc. de iure emphy. quæst. 5. num. 26. Mascard.
concl. 396. & alij citati per me in collect. ad d. cap. cum
causam num. 3. cum segg. & per testes d. c. cum causam,
etiam si sint de auditu. Mascard. concl. 395. Farin. in
praxi crimin. pag. 2. quæst. 69. num. 130. Cald. Pereira
de emphy. cap. 21. num. 15. & etiam si sint singulares,
dummodò ratione dicti sui afferat. Mascard. d. concl.
395. num. 3. & concl. 369. num. 24. Farin. d. pag. 2. quæst.
70. num. 186. & per famam d. c. cum causam, Hieron.
de Monte cap. 55. num. 10. & cap. 66. num. 1. Aluar.
alleg. 6. num. 9. & 10. Mascard. concl. 396. & per alia
media, de quibus ogi in collect. ad d. c. cum causam.

Quinto, quòd Diocesium fines & diuisiones, si
cõtingat dominia, aut regna temporalia mutari, non
sunt immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per dis-
cordias Regum diuisionis aliqua pati damna ne-
cessè est, vt dicit Nicol. Papa in cap. hæc quippe in fine
3. quæst. 6. & in cap. 1. 9. dist.

Sexto, quòd præcepit Carthaginen. Concil. in cap.
placuit 2. 7. quæst. 1. vt nullus Episcopus alienas ple-
bes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergredia-
tur in Diocesi collegam suam.

12 Septimo, quòd statuit Anacletus Papa in cap. Epi-
scopi cum segg. 80. dist. & habetur in cap. 1. de priuileg.
ne Episcopi in castellis, nec in modicis ciuitatibus
constituerentur, ad honorabilem verò locum Epi-
scopus est titulandus & nominandus, ne vilescat no-
men Episcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacle-
tus. I. eo quoque Summus Pont. relatus in cap. illud
3. quæst. 2. Episcopalia, inquit, gubernacula non nisi in
maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet
præferre. nam j in castellis, & modicis ciuitatibus
13 ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos
dicimus, seu Plebanos, de quorum officio vide mul-

ta, quæ tradunt Laelius Zechi. de Republ. Ecclesiast.
cap. 27. cum segg. Lotter. d. quæst. 11. à num. 24. Boll. in
Oeconomia Canonica classe 2. cap. 1. §. 1. Petr. Gregor.
d. lib. 15. cap. 24. bene aduertens à num. 12. j Pleba-
nos Parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui
maius habent beneficium, in quo sunt capellæ, &
deducitur ex text. in cap. 1. ne clerici, vel monachi in 6.
licet Abb. & alij in cap. cum ab Ecclesiis, de officio
Ordin. vtrumque id esse, & non differre existiment.
Tituli verò, seu Ecclesiæ, in quibus Parochi ponun-
tur, dicuntur parochiæ, j quarum diuisionem tam in
Vrbe, quàm in Orbe actu se fecisse auctor est Diony-
sius Pontifex, in cap. 1. 3. quæst. 1. de quo meminit
text. in cap. pastoralis, in princ. de his, qua sunt à Pralat.
& latè explicant Polydor. Virgil. de inuentor. rerum
lib. 4. cap. 9. Nauar. in cap. placuit à num. 3. de Pont. dist.
6. & multi apud Cened. ad Decretal. & collect. 104. n.
5. quibus pro ratione adde Soar. de Religione tom. 1.
tract. de decimis, lib. 1. cap. 21. n. 4.

[OEtiaud, quòd Dioceses Episcopatum non distin-
guuntur iuxta terminos domini j temporalij, sed ple-
rumque vna diocesis sese extendit intra fines alter-
ius domini j, glof. verb. Diocesis in Clem. Roman. de
elect. Hieron. de Monte de finibus regum, quæst. 75. n. 9.
Seraphin. decis. 134. num. 10.]

Hinc opportunè quaeres, an ad substantiam, &
16 esse ciuitatis requiratur, quòd habeat Episcopum?
Et prima facie videbatur affirmatiuè respondendum
per tex. in d. cap. in illis, vbi præcipitur, vt in maximis,
& maioribus Ciuitatibus Arimates, & Archiepisco-
pi ponantur, per singulas verò alias Episcopi, con-
sonat cap. 1. de officio ordin. ibi, singularum Urbium;
ex quibus in terris Christianorum solas illas dici ci-
uitates, quæ habent Episcopum, dicit Bald. in Lex
hoc iure num. 12. ff. de iust. & de iure Canonico ve-
rum esse profitetur Alciat. in d. cap. 1. de officio Ordin.
mem. 1. vers. aut loquimur de iure Canonico, & de vsu
Italiae testatur Bart. in l. vltim. num. 3. vers. nam in vsti,
ff. de collegijs illicitis, & in Extranag. qui sunt rebelles
verb. Lombardia, sequuntur Rebuff. in concord. tit. de
collation. §. volumus verb. in Ciuitatibus, Card. Tafch.
pract. conclus. tom. 1. lit. C. conclus. 280. num. 15. & alij,
quos refert Cened. ad Decretal. collect. 101. num. 1.
[me citato in hoc loco Alzed. p. 1. cap. 6. n. 2.]

Verùm contrarium, imò non requiri ad substan-
17 tiam, & esse ciuitatis, quòd habeat Episcopum, pro-
bat à Doctõribus communiter in d. cap. 1. de pri-
uileg. vt post Abb. concludit ibi Deci. num. 8. qui pro
sua opinione illum text. dupliciter inducunt: primo,
dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac subinde
in modicis, seu paruis contrarium supponit; secundo,
dum decidit in Ciuitatibus ponendos esse, videtur
supponere iam antea fuisse Ciuitates in quibus po-
nuntur: tertio, & fortiùs probatur ex d. c. Episcopi 80.
dist. dum prohibet ne in castellis, & modicis ciuita-
tibus Episcopi constituantur, sicque apertè probat
dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non ha-
bent: quarto ostenditur, quia si ad esse, & substan-
tiam Ciuitatis requireretur Episcopus, sequeretur
quòd si ob delictum, vel aëris intemperie, vel aliam
causam ciuitas priuaretur Episcopo, desineret esse
Ciuitas, iuxta generalem regulam tex. in l. Iulianus
§. si rem ff. ad exhibendum, cum similibus, & tamè sine
Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu
notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Episco-
pum, probat tex. in cap. ita nos 22. q. 2.

In hac Doctõrum contrarietate, vt certa ab in-
18 certis separentur, aduertendum est, quòd vel quaeri-
tur de iure gentium, & certum est eo attento Vrbes
sine Episcopis fuisse, quos deinde in lege Euange-
lica

lica ordinatos esse constat ex cap. Vrbes 80. dist. Au-
tueritur de iure ciuili, & dicendum est quoad priui-
legia, Principis sæcularis requiri ac sufficere aucto-
ritatem, vt sub distinctione resoluunt Rebuff. in con-
cord. tit. de collat. §. statumimus 2. verb. in Ciuitatibus, Cast.
in d. cap. 1. de priuileg. num. 7. Abb. num. 2. Deci. à n. 18.
Duenh. reg. 32. Aut quaeritur de iure Canonico, &
verior est contra Bald. & Alciat. ac alios post illos ad-
ductos: quia opinione retenta non obstat text. in d.
cap. in illis, tripliciter enim respondet Deci. in d. c. 1. à
num. 13. duo intellectus sunt principales. Primus
quòd ad rationem boni regiminis pertineat, quod
Ciuitas habeat Episcopum, idque solum re vera
concludere ibi testatur. Alter verò quod sensus co-
rum sit negatiuus, quod Episcopi non ponantur in
illis, sed in solis Ciuitatibus, atque ita quod sine Ci-
uitate Episcopus esse non potest: vnde quando nouo
erigitur Episcopatus, villa, vel oppidum, in quo
erigendus est, prius Ciuitatis honore decoratur, vt
optimè probat text. in d. Extran. Saluator, vers. volen-
tes, de prabendis, inter commun. & post Bart. notat Petr.
Gregor. ver. benefic. cap. 17. num. 2. non tamen è con-
uersione sequitur, quod Ciuitas non possit esse sine
Episcopo, imò contrarium concludunt prædicta
fundamenta. Aut tandem de consuetudine quaeritur,
& fatemur ex testimonio Bart. & aliorum in locis
supra relatis, Ciuitates dici omnes, & solas illas, quæ
habeant Episcopum, vel habuerunt, & sic intelliguntur,
quæ docent manifestum signum demonstratio-
nis quod sit Ciuitas, esse illud, quod habeat Episco-
pum, secundum Perus. Deci. in d. cap. 1. num. 17.

[Hucusque egimus de diuisione Dioceseon, &
erectione nouorum Episcopatum, nunc verò su-
perest vt aliquid dicamus de translatione Cathedra-
lium Ecclesiarum ex vno loco in alium, quæ plures
extant, & domestica nostri Portugaliæ Regni exem-
pla comprobant, in eo enim ex antiqua Egitanicis
ciuitate ad Guardiam, & ex Syluenti ad Faraonen-

sem translatæ Episcopales Sedes fuerunt, quæ qui-
dem translationes sine Papæ auctoritate fieri non
possunt, cap. 1. de translat. Episc. ibi, & sedium commu-
tationes, & c. cap. vni. de excessib. Pralat. lib. 6. Lotter.
d. lib. 1. quæst. 12. num. 38. nec aliter fit quàm ex causis
à iure approbatis, de quibus latè agit Lap. alleg. 68.
& Mandol. de signatura gratiæ, §. translationes in 2. col.
vers. translatio Ecclesia, Rebuff. in praxi, tit. de translat.
Episcop. num. 4. cum segg. Per quam sanè translatio-
nem remanet destructus prior status respectu loci,
Lap. d. alleg. 68. num. 8. vbi adden. in verb. chorus, vers.
volumus status Ecclesia, in tantum vt non sit necessa-
ria aliqua eius execratio, seu prophanatio ædificij,
nam illa consecratio, quæ priùs adiacebat, seu sim-
plex accidens, simul deficit, vt bene considerat Vgo-
lin. de officio Episcopi, cap. 28. sub num. 4. in 2. argument.
vers. postremo consecratio, nisi fortè prima Ecclesia ve-
rius dimissa quàm translata videri posset. Lap. ibidem,
sub eod. num. 3. quod fieri intelligitur cum non trans-
ferretur titulus, sed prior Ecclesia dumtaxat secunda
pro commodiori seruiçio circa diuina subiicitur,
quo casu retinetur in prima Presbyter, in quo re-
præsentatur semper imago quædam antiqui status.
Lap. sub eod. num. 3. Lotter. d. q. 12. à num. 41.]

Huic Capiti subsequenter annectendam duxi-
mus nouam Episcopatum omnium totius Orbis
Christiani notitiam, quam, variarum Nationum in
Vrbe existentium Collegio consulentes, multis ad-
ditis Episcopatibus, aliisque nouiter in Archiepi-
scopalem dignitatem euectis non sine magno labore
in moderniorum redegimus statum, paternaque eo-
rum vocabula summa diligentia inuestigantes. Illud
maximè in præsentiarum aduertendum duximus,
nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatum
vniuersiuique Regni ac Comprovincialium ordine
disponendo antiquioribus aliquid præiudicium in-
ferre, cum horum aliqua inuestigandi veri gratia ex
alieno iudicio scripserimus.

EPISCOPATVVM OMNIVM
TOTIVS ORBIS NOVA, ET
EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S. R. E.
Presbyr. Cardinalibus optantur.

Table with 2 columns: Episcopatus, and location. Includes Ostiensis, Decano Sacri Collegij Illustriff. DD. Card. per-
tinens, cui de nouo vnitus est Vellitern. vulgò Vel-
lteri, Portuenfis, Porto, S. Rufina, S. Rufina, Tusculan, Frascati, Sabinenfis, Sabina, Prænestin, Pelestrina, Albanenfis, Albano.

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice,
& non sunt in alterius Prouincia
constituti.

Table with 2 columns: Episcopatus, and location. Includes Tiburtinus, Tiburi, Barbos. de Episcopo. Pars I.

Farfensis, Farfa, est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, &
exemptus.

Table with 2 columns: IN LATIO ET CAMPANIA. Includes Anagninus, Anagni, Segninus, Segni, Terentinus, Terentino, Alatrinus, Alatri, Verulanus, Veruli, Soranus, Sora, Fundanus, Fondi, Caietanus, Caieta, Terracinenfis, Terracina, Sablacenfis, Subiaco.

Table with 2 columns: IN TVSCIA. Includes Hortanus, Orti, Ciuitatis Castellana, Ciuita Castellana, Tiburtinus, Tiburi, Barbos. de Episcopo. Pars I.

Nepesinus.	Nepi.	} vniti.
Sutrinus.	Sutri.	
Viterbienfis.	Viterbo.	} vniti æque.
Tuscanensis.	Tuscanella.	
Volaterranus.	Volterra.	
Castrenfis.	Castro.	
Ciuitatis Plebis.	Ciuita de la Piebe.	
Montis Falisci.	Monte Flaſcone.	} vniti.
Cornetanfis.	Corneio.	
Lucanus.	Luca.	
Lunen Sarzanen.	Luna & Sarzana.	
Politianenfis.	Montepulciano.	
Balnoregientis.	Bagnarea.	
Vrbeuetanus.	Ornieto.	
Perusinus.	Peruggia.	
Ciuitatis Castell.	Ciuita di castello.	

IN VMBRIA INFERIORI.

Spoletanus.	Spoleto.
Aſſiſſenſis.	Aſſiſi.
Fulginatenſis.	Foligno.
Nucerinus.	Nocera.
Reatinus.	Rieti.
Tudertinus.	Todi.
Amernus.	Amelia.
Narnienſis.	Narni.
Tuscanenſis.	Tuscaneta.

IN VMBRIA SUPERIORI.

Camarinensis.	Camerino.
Falerensis.	Fano.

IN PICENO, SIVE MARCHA

Auximianus.	Anconitana.
Aſculanus.	Osimo.
Anconitanus.	Aſcoli.
Lauritanus.	Ancona.
Recanatanus.	Loreto.
	Recanate.

Lauritanam Eccleſiam in Episcopalem erexit Sixtus V. in ſua Conſtit. 24. incip. Pro excellenti.

Sunt & alij Episcopatus exempti in alijs Prouincijs, qui ſub Archiepiscopis, ad quoruſum Concilia Prouincialia ire tenentur, colloabuntur.]

Archiepiscopatus cum ſuis Suffraganeis.

IN TUSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA.

Archiepiscopatus Piſanus.

PISA.

Episcopatus Suffraganei.

Adiacenſis.	Aiazzo.
Alerienſis.	Aleria. In Corſica.
Sagonenſis.	Sagona.

Archiepiscopatus Florentinus.

FIORENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Fefulanus.	Fieſolo.
Piſtorienſis.	Piſtoia.
Cortonenſis.	Cortona.
Aretinus.	Arezzo.
Collenſis.	Colle.
Burgi S. Sepulchri.	Borgo S. Sepolero.
S. Miniatis.	S. Miniato.

Archiepiscopatus Senenſis.

SIENA.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio I. ſua Conſtit. 3. Incip. Triumphans, eſt in Bullar. nouo tom. 1. pag. 315.

Episcopatus Suffraganei.

Suanenſis.	Suana.
Cluſinus.	Chiſi.
Groſſetanus.	Groſſeto.
Maſſanus.	Maſſa.
Ilcineſis.	Montalcino.
Pientinus.	Pienza.

Archiepiscopatus Genuenſis.

GENOVA.

Episcopatus Suffraganei.

Bobienſis.	Bobio.
Albinganenſis.	Albenga.
Naulenſis.	Noli.
Nebienſis.	Nebbia.
Marianenſis.	Mariano. } In Corſica.
Accienſis.	Acci.

Archiepiscopatus Taurinenſis.

TORINO.

Episcopatus Suffraganei.

Montis-regalis.	Mondoni.
Caſalenſis.	Caſale.
Salutiarum.	Saluzzo.
[Foffanenſis.	Foffano.]

Archiepiscopatus Mediolanenſis.

MILANO.

Episcopatus Suffraganei.

Bergomenſis.	Bergamo.
Albenſis.	Alba.
Vercellenſis.	Vercelli.
Cremonenſis.	Cremona.
Saonenſis.	Saona.
Vincimilenſis.	Vincimila.
Aquenſis.	Achqui.
Brixienſis.	Breſcia.
Notarienſis.	Notara.
Aſtenſis.	Aſte.
Laudenſis.	Lodi.
Alexandrinus.	Alexandria.
Tortonenſis.	Tortona.
Ipporigenſis.	Iurea.
[Viglicuanenſis.	Vigevano.]

est ad Reg. præſent.

Papienſis. Pavia.

est exemptus.

IN PROVINCIA MARCHIÆ

Anconitana.

Archiepiscopatus Firmanus.

Fermo.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. in ſua Conſtit. 95. Incip. Vniuerſi Non. Kal. Iunij 1595. eſt in Bullar. nouo tom. 2. pag. 363.

Episcopatus Suffraganei.

Macerateſis.	Macerata.
Tolentiſis.	Tolentino.

Hæc vltima Eccleſia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratenſi vnita à Sixto V. ſua Conſtit. incip. Super vniuerſas Id. Decembris 1586. eſt in Bullar. nouo tom. 2. pag. 564.

Ripan in Episcopalem erexit idem Sixtus V. conſtitut. 2. incip. Illius 3. Kal. Auguſti 1571. in appendice. Montis Alti. Montalto.

In Episcopalem erexit idem Sixtus V. conſtit. 48. incip. ſuper vniuerſas 8. Kal. Decemb. 1586.] S. Severino.

[In Episcopalem erexit idem Sixtus V. conſtit. 49. incip. ſuperna 6. Kalend. Decembris 1586.]

IN VMBRIA SUPERIORI

Flaminea, ſive Romandiola.

Archiepiscopatus Vrbinateſis.

VRBINO.

Episcopatus Suffraganei.

Piſaurienſis.	Peſaro.
Engubinus.	Agubio.
Foroſempronienſis.	Foſſombrone.
Senogallienſis.	Senogaglia.
Callienſis.	Caſli.
[Feretranus.	Moleſilure.
Vrbanienſis.	Vrbania.

Primum Caſteldurante. Ex Abbatiali Eccleſia exempta, & Ordinariam iuriſdictionem habente in Episcopalem erexit S. D. N. Urbanus Papa V. III. de anno 1635.]

Archiepiscopatus Rauennateſis.

RAVENNA.

Episcopatus Suffraganei.

Adrienſis.	Adria.
Comaſchenſis.	Comaſchio.
Foroliuſenſis.	Forli.
Forſepoſilienſis.	Forlimpopolo.
Ceſenatenſis.	Ceſena.
Sarſanenſis.	Sarſina.
Faenſis.	Faenza.
Brittonienſis.	Bertinoro.
Ferrarienſis.	Ferrara.
Ariminenſis.	Rimini.

Hos duos vltimos Episcopatus ab immediata ſubiectione Sedis Apoſtolice Clemens VIII. in ſua Bulla confirmationis erectionis Eccleſie Bononienſis, & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedraſium Prouincie Rauennate. ſub die 18. Kalend. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolenſis. Imola.

Ceruenſis. Ceruia.

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huicmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII. Bononienſi Prouincia Suffraganeos pronunciauerat, huic demum reſtituit.

[Galeacenſis. Galiata.]

Abbas priuilegio Sedis Apoſt. ordinarius, & exemptus.]

IN EMILIA.

Archiepiscopatus Bononienſis.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem euexit Gregor. XIII. anno 1586. eamque Rauennate detrahit cum aliquibus ſuffraganeis huic attribuit.

BOLOGNA.

Episcopatus Suffraganei.

Piacenſis.	Piacenza.
Paranenſis.	Parma.
Rheginenſis.	Reggio.
Mutanenſis.	Mologna.
Cremanenſis.	Crema.

Burgi S. Domini Borgo S. Donnino, quod inter Parmam & Piacenciam ſitum, ad Ducem Parmenſem Barboſi de Episcopo. Pars I.

pertinens Episcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Eccleſie in dicta Bulla ſuffraganeum conſtituit.

IN SARDINIA INSVLA.

Archiepiscopatus Calaritanus.

CALLARI.

Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiscopatus Turritanus.

TORRE.

Episcopatus Suffraganei.

Alguarenſis.	Alguer.
Bollanenſis.	Bofſa.
Ampurienſis.	Ampuria.

Archiepiscopatus Arboreſis.

ARBOREA.

Episcopatus Suffraganeus.

Vſellenſis.	Ales.
-------------	-------

IN DALMATIA, FOROIVLIO,

Venetis, & Lombardia.

Patriarchatus Aquileienſis.

AQUILEIA.

Episcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	Mantoua.
Comenſis.	Como.
Tridentinus.	Trento.
Veronenſis.	Verona.
Patauinus.	Padoua.
Vicentinus.	Vicenza.
Taruiſanus.	Treuiſi.
Concordienſis.	Concordia.
Cenitenſis.	Ceneda.
Feltrenſis.	Feltro.
Bollunenſis.	Ciuidal de Belluno.
Polenſis.	Pola.
Parentinus.	Parento.
Tergeſtinus.	Treſte.
Iuſtinopolitanus.	Cape de Iſtria.
Guaſtalenſis.	Guaſtala.

Est Abbas priuilegio ſedis Apoſt. Ordinarius, & exemptus.

Archiepiscopatus Corcirenſis.

CORCIRA.

Episcopatus Suffraganei.

Cephalonienſis.	Ceſalonia.
Zacynthienſis.	Zante.

IN ISTRIA SVPER MARE.

Patriarchatus Gradenſis.

GRADO.

Gradum Urbem temporibus Caroli Magni Metropolitanico honore auctam ſcribunt Eginharius & Rheginus, demum propter cæli inclementiam. Grada relicto Eugenij I. beneficio Venetorum vrbs clariffima Patriarchatum hunc adeptæ eſt ann. 1450.

Episcopatus Suffraganei.

Cledienſis.	Chiozza.
Ciuitates nouæ, ſive Amonienſis.	Cittanoua.
Torcellanus.	Torcello.
Caprulenſis.	Caurli.
Muranus.	Murano.

IN CANDIA INSVLA

Archiepiscopus Crotensis.

CANDIA.

Episcopus Suffraganei.

Caneen, siue	
Argien.	La Canea.
Rettimensis.	Retimo.
Sittienfis.	Sittia.
Hierapetrenfis.	Hierapeira. } vniti.
Cheronensis.	Cheronefo.
Mellipotenensis.	Molipotamo.
Archadiensis.	Archadia.
Citlhamonenfis, siue	
Sicchimenfis.	Sicchimo.

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiscopus Neapolitanus.

NAPOLI.

Episcopus Suffraganei.

Puteolanus.	Pozzuolo.
Nolanus.	Nola.
Acerranum.	la Cerra.
qui est apud Regiam praesentationem.	
Iclanus.	Iscchia.
Auerfanus.	Aversa.

est exemptus à iurisdictione Archiepisc.

Archiepiscopus Capuanus.

CAPVA.

Episcopus Suffraganei.

Theanensis.	Theano.
Caluensis.	Calvi.
Calertanus.	Calerta.
Cajacen.	Caiazzo.
Carinolen.	Carinola.
Ifernienfis.	Isernia.
Suessanus.	Sessa.
Aquinatensis.	Aquino.
Cassinen.	Montecasino.

Episcopus Cassinen, est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXII. exemptus.

Archiepiscopus Salernitanus.

est ad Regiam praesentationem.

SALERNO.

Episcopus Suffraganei.

Campanienfis.	Campagna.
Caputaquensis.	Capaccio.
Policastrenfis.	Policastro.
Nufcan.	Nusco.
Arcenenfis.	Acerno.
Sarnensis.	Sarno.
Marficensis.	Marisco.
Cauenfis.	la Cava.

est exemptus.

Archiepiscopus Amalphitan.

AMALPHI.

Episcopus Suffraganei.

Litterensis.	Littere.
Scalensis.	Scala.
Capritanus.	Capri.
Minorenfis.	Minori.
Rauellenfis.	Rauello.

est exemptus, & vnitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopus Surrentinus.

SURRENTO.

Episcopus Suffraganei.

Vican.	Vico Equense.
Massalubensis.	Massa.
Castelli maris.	Castell' à mare.

est ad Regiam praesentationem.

Archiepiscopus Beneuentanus.

BENEVENTO.

Episcopus Suffraganei.

Asculanus.	Ascoli.
Thelesinus.	Teleso.
S. Agathæ Gotorum.	S. Agata.
Montis Viridis.	Monte verde.
Aliphanus.	Alife.
Montis Marani.	Monte Marano.

Auellinus. } vniti.

Frequentinus. } vniti.

Triuicanus. } vniti.

Arianensis. } vniti.

est ad Regiam praesentationem.

Boianen.
 Boiano. || Bouinen. | Bouino. |
Lefinen.	Lefina.
Vulturarien.	Vulturna.
Larinen.	Larino.
Thermularum.	Termoli.
S. Seueri.	S. Severo.
Guardien.	la Guardia Alfere.
Lucerinus.	Lucera de Pagani.
Troianus.	Troia.

est exemptus.

Archiepiscopus Lancianensis.

LANCIANO.

A Pio I V. ex Episcopatu ad Archiepiscopatum electus fuit, est ad regiam praesentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Archiepiscopus Theatinus.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscop. erigitur à Clement. VII. ann. 1526.

CIVITA DE CHIETI.

Episcopus Suffraganei.

Orthonen. } vniti.

Complenis. } vniti.

Hi verè sunt Suffraganei, sequentes verò praesentant se exemptos.

Ciuitatis Pinnae. } vniti.

cui vnitus est Adrienfis. } vniti.

Aquilanus. } vniti.

est ad Regiam praesentationem.

Valuenfis. } vniti.

Sulmonen. } vniti.

Aprutinus. } vniti.

Ciuitatis Ducalis. } vniti.

IN APVLIA.

Archiepiscopus Compsanus.

CONZA.

Episcopus Suffraganei.

Muranus. } vniti.

Satrianensis. } vniti.

Campanienfis. } vniti.

Laquedonenfis. } vniti.

S. Angeli Lombardorum, } vniti.

Bafacienfis. } vniti.

Archiepiscopus

Archiepiscopus Acherontinus, cui Matheranensis est vnitus, sunt ad Regiam praesentat.

ACERENZA, ET MATERA.

Episcopus Suffraganei.

Venusinus.	Venosa.
Anglonen.	Anglona.
Nunc traslatus ad Tursum, vnde dictus Turcensis.	
Potentinus.	Potenza.
est ad Regiam praesentationem.	
Grauinensis.	Grauina.
Tricaricenis.	Tricarico.

Archiepiscopus Tarentinus, est ad Regiam praesentationem.

TARENTO.

Episcopus Suffraganei.

Montulensis.	Monula.
est ad Regiam praesentationem.	
Castellanatenfis.	Castellanea.
Oritanus.	Oria.
est ad Regiam praesentationem, nunc vnitus	
Brundusino Archiepisc.	

Archiepiscopus Brundusinus, qui est ad Regiam praesentationem.

BRINDISI.

Episcopus Suffraganei.

Hosienfis.	Ostuni.
Meritonensis.	Nardo.
est exemptus.	
Monopolitanus.	Monopoli.
est exemptus, & ad Regiam praesentationem.	

Archiepiscopus Hydruntinus.

est ad Regiam praesentationem.

OTRANTO.

Episcopus Suffraganei.

Castrenfis.	Castro.
Gallipotanus.	Gallipoli.
est ad Regiam praesentationem.	
Vgentinus.	Vgento.
est ad Regiam praesentationem.	
Lycienfis.	Leccio.
Alesanensis.	Alesano.

Archiepiscopus Barenfis.

BARI.

Episcopus Suffraganei.

Bituntinus.	Bitonto.
Melphiten.	Melfeta.
exemptus, vt asseritur.	
Iuuenacenfis.	Giouenazzo.
est ad regiam praesentationem.	
Rubenfis.	Ruvo.
Polignanensis.	Polignano.
Minerbithenfis.	Mondorino.
Conuersanus.	Conuersano.
Bittretten.	Bitetto.
Andrien.	Andri.
Vigilienfis.	Biseglia.

Archiepiscopus Tranensis.

TRANI.

Episcopus Suffraganei.

Montis Pilosi.	Montepiloso.
Alesanen.	Alesano.

Rapollensis. } vniti.

Rapallo.

cui est vnitus Melphenfis sub Archiepiscopo Sympontino.

Archiepiscopus Sypontinus.

MANFREDONIA.

Episcopus Suffraganei.

Viestanus.	Veste.
Melphenfis.	Melfi.
est exemptus, cui vnitus est Rappollensis sub Archiepisc. Tranensi.	

Archiepiscopus Nazarenus.

NAZARETH.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Baroli Tranensis Diocesis sub inuocatione S. Matiae Nazareth cum Capitulo, Canonicis, Dignitatibus, & Clero, intus dictam Ecclesiam habet iurisdictionem, & vtitur insignibus Archiepisc.

IN CALABRIA.

Archiepiscopus Rheginensis.

est ad Regiam praesentationem.

EGGIO.

Episcopus Suffraganei.

Cassanensis.	Cassano.
Neocastrenfis.	Nicastro.
Cathacenfis.	Catanzano.
Cotronensis.	Cotrone.
est ad Regiam praesentationem.	
Tropienfis.	Tropia.
est ad Regiam praesentationem.	
Oppidenfis.	Oppido.
Bouensis.	Boue.
Hieracenfis.	Geraci.
Squillacensis.	Squillace.
Castri Maris.	Castell' à mare.
Nicoterenfis.	Nicotera.

est exemptus ab Archiepisc. iurisdictione.

Archiepiscopus Cusentinus.

COSENZA.

Episcopus Suffraganei.

Marturanensis.	Martorano.
Cassanensis.	Cassano.
est exemptus, & ad Regiam praesentationem.	
Millitenfis.	Melito.
est exemptus.	
S. Marci.	S. Marco.
est exemptus.	

Archiepiscopus Rossanensis.

ROSSANO.

Nullum habet Suffraganeum.

Bisignanen. } vniti.

Bisignano.

est exemptus.

Archiepiscopus S. Seuerine.

SAN SEVERINO.

Episcopus Suffraganei.

Vmbriaticensis.	Vmbriatico.
Strongulensis.	Strongoli.
Insulanus.	Isola.
Cariatenfis.	Cariati.
Bellacastrenfis.	Beleastro.

IN SICILIA.

Archiepiscopus Panormitanus.

PALERMO.

F 3

Episcopus

Episcopatus Suffraganei. Agrigentinus. Gergente. Mazarenfis. Mazara. Meleuitanus. Malta.

Archiepiscopus Montifrealis. MONREALE.

Episcopatus Suffraganei. Siracusanus. Siracusa. Catanienfis. Catania.

Archiepiscopus Messanenfis. MESSINA.

Episcopatus Suffraganei. Cephaludensis. Cefali. Pastensis. Patti. Liparenfis in Reg. Neap. Lipari. est ad Regiam praesentationem.

IN SCLAVONIA.

Archiepiscopus Antibarenfis. ANTIVARI.

Episcopatus Suffraganei.

Stephanensis. Stefani. Bondonenfis. Benda. Albanensis. Albano. Alexiensis. Alessio. Scutarenfis, vel Scordenfis. Scuari. Saparenfis, seu Sardanensis. Sepata. qui omnes sunt in Albania. Proztinenfis. Priscina. Sardinensis. Soffia. qui duo sunt in Scruia. Buduanensis. Buda. Dulcinenfis. Dulcigno. Driuaftenfis. Deriuaste. Suacinenfis. Suaciuo. Bollastrenfis. Bollastro. Sierbientfis. Serbia.

qui sex vltimi hodie Pastore carent.

Archiepiscopus Ragusin. RAGVSI.

Episcopatus Suffraganei.

Stagnensis. Stagno. Mercanenfis. Marcana. Trebinensis. Trebigne. Rosonenfis. Rifano. Corzolenfis. Corzola. Cattarenfis. Cattaro.

olim sub Archiepiscopatu Baren in Apuleia. Garzalenfis. Garzala. hodie caret Pastore.

Archiepiscopus Spalatrenfis. SPALATRO.

Episcopatus Suffraganei.

Pharenfis. Lofina. Tragurienfis. Trau. Sibenienfis. Sibenico. sunt in ditione Venetorum. Segnienfis. Segna. in ditione Imperatoris. Scardonensis. Scardon. Pofnensis. Pofna. Samadienfis. Semedercto. Modriffienfis. Modruffa. Corbancienfis. Corbana. Damnenfis. Drunoc.

Macorensis. Macarsa. sex vltimi sunt sub ditione Turcarum, & Modriffien. ac Damnen. ad praesens carent Pastore.

Archiepiscopus Iadrenfis. ZARA.

Episcopatus Suffraganei.

Arbenfis. Arbe. Veglianensis. Veglia. Auxarenfis. Ofsaro. Nonenfis. None.

Omnes sub ditione Venetorum.

Archiepiscopus Dinchiensis. DVRAZZO.

Episcopatus Suffraganei sunt Bendensis, Crorenfis, Litiensis, & Canonienfis, qui omnes carent Pastore, praeter Metropolitanum. Extabant & alij Episcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam sunt hodie suppressi.

IN POLONIA.

Archiepiscopus Gnesnensis est Legatus Apostolicus natus, & Polonia Primas.

GNEZNO.

Episcopatus Suffraganei.

Vratislauenfis in Silesia. VVroclaw. Vratislauenfis in Cuiania. VVloclaw. Lubuffenfis in Marchionatu Brandenburg. Lubusa. Vilnenfis in Lithuania. Vilna. Mednicenfis in Smogitia. Zmudz. Plocenfis in Masouia. Plock. Cracoutenfis in Polonia. Krakow. Pofnaniensis in Podolia minori. Poznan. Camanecen in Podolia maiori. Kamien Rz. Vendenfis in Liuania. Vnda.

Archiepiscopus Leopoliensis in Russia.

LVVOVV.

Episcopatus Suffraganei.

Camenenfis in Pomerania. Culmenfis, in Prussia. Chelmo. Varmienfis ibid. VVarmia. VVlodomicienfis, VVladzimierz. Luceocienfis. Lucko. Polocenfis. Polok. Præmiffienfis, in Russia. Pomezisl. Kiouienfis, ibid. Kiouo. Chelmenfis, ibid. Chelm. Pifcenfis. Pifsko.

Ex his Leopoliensis, Præmiffienfis, & Chelmenfis Episcopi erant Græci schismatici, quos ipsi Rufsi vocabant Vladicar, qui ann. 1596. in communione Ecclesie Romana à Clem. VIII. sunt recepti, vt patet ex professione Fidei ab ipsis emissa.

Posteaquam Litvani sese cum Polonis penitus coniungere, atque in vnum Reipub. corpus coaluerent, ann. 1578. in Comitibus Lubrinensibus inter Regni Poloniae Senatores, primi sunt Antifites nominati, atque isto ordine ad ferenda suffragia collocati, Primum illi duo Archiepiscopi Gnesnensis, & Leopoliensis, & postea sequuntur Episcopi tresdecim, de quibus iam supra dictum est.

Cracoutienfis. Præmiffienfis. Vladislauenfis. Mednicenfis. Vilniensis. Culmenfis. Pofnaniensis. Chelmeofis. Plocenfis. Kiouienfis. Vanniensis. Camerocenfis. Luceocienfis.

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiscopus in Scotia, sed Episcopatus omnes D. Papa in Spiritualibus suberant. Postea à Sixto I V. ibi sequentes duo Archiepiscopus instituti fuerunt.

Archiepiscopus Andreopolitanus, Primus. SAINT ANDROVVES.

Episcopatus Suffraganei.

Dunckeldenfis. Dunkeld. Aberdonensis. Aberdon. Morauienfis. Moray. Dumblanenfis. Dumblane. Brechinensis. Brechin. Rossensis. Ross. Cathanenfis. Cathnes. Orcadenfis. Orkney.

Archiepiscopus Glascoensis. GLASCO.

Episcopatus Suffraganei.

Candida casa, siue Gallouida. Galib horn, vel Galloovay. Lismorienfis, siue Argadia. Argyle. Insularum, siue Sodorenfis. Of the Fles.

IN VNGARIA.

Archiepiscopus Strigoniensis ad Danubium fluium Vngaricè Estergam, Germanicè Gran.

Archiepiscopus Strigoniensis est Legatus Apostolicus natus, & regni Vngariae Primas, summusque Cancellarius, & Secretarius, qui Regem solet inungere, & coronare.

Episcopatus Suffraganei.

Agriensis. Vngaricè Egber. Germanicè Erla. Nitrienfis. Vng. Nirra. Germ. Neura. Vacienfis. Vng. Vacz. Germ. VVacz. Laurinensis. Vng. Gyor. Germ. Raab.

ad Danubium fluium. Quinquè Ecclesienfis. Vng. Pecs. Germ. Tunkirchen.

ad Drauum fluium. Vespriensis. Vng. Vesperin. Germ. VVesprim.

est Cancellarius Reginae, quam coronare solet. Archiepiscopus Colocen. Vngaricè Colotfa.

Episcopatus Suffraganei.

Zabragienfis. Vng. Zabrag. Germ. Agram, ad Sauum fluium in Regno Sclauoniae versus Croatiam. Variadiensis. Vng. Varaa. Germ. GrossVVardein. Chianadiensis. Vng. Chianad. Sirmienfis. Vng. Szerev. Boinensis. Vng. Boszna. in Regno Bosnia. Transiluania, siue Alba Iulia, in Trãssiluania, Vng. Feiuar Erdelyen. Germ. VVeiffenburg in Sibenburg.

Cibiniensis, siue Hermanstadenfis in Transiluania, Vng. Szberm. Germ. Hermanstadt. Verum nescio an hic sit distinctus à Superiori, nam communiter vocatur Episcopus Transiluania vnus, & alter.

Tinniniensis. Vng. Tinnini. in Regno Bosnia.

Archiepiscopus Cantuarenfis, totius Angliae Primas est.

CANTERBURY.

Episcopatus Suffraganei.

Londinenfis. London. Vintonienfis. VVincbefter. Eliensis. Ely. Linconienfis. Lincoln. Lichfeldien. Lichfeld. Conuentrienfis. Conuentry. Salisburienfis. Salisbury. Bathonienfis. Bath. VVellenfis. VVelles. Exonienfis. Excceter. Nordouicen. Norouich. Vigornienfis. VVorceter. Herefordien. Hereford. Chicestrenfis. Chichefter. Roffenfis. Rochester. Oxoniensis. Oxford. Glocestrenfis. Glocester. Petriburgenfis. Peterborough. Bristolienfis. Bristol. S. Dauidis. S. Dauids. Landaffenfis. Landaff. Bangorienfis. Bangor. Aflaphenfis. S. Assaph.

Archiepiscopus Elboracen. YORCH.

Episcopatus Suffraganei.

Durnelmenfis. Durham. Carleolenfis. Carlile. Castrenfis. Chester.

IN ALEMANIA.

Archiepiscopus Moguntinus. MAINZ.

Episcopatus Suffraganei.

Eistatenfis. Aichster. Herbipolenfis. VVirzburg. Constantienfis. Costmiz. Curienfis. Cur. Argentinenfis. Strasburg. Spirenfis. Speyer. VVormatiensis. VVormbs. Verdenfis. Verden. Hildeshemenfis in VVestphalia. Hildesheim. Paderbornensis ibid. Paderborn. Halberstadienfis. Halberstat. Augustanus. Augspurg. Bambergensis. Bamberg. est exemptus. Misnenfis. Meiffen. est exemptus.

Archiepiscopus Pragenfis in Boemia

Vrbs Regia.

P R A G.

Episcopatus

Episcopatus Suffraganei.

Olomensis in Moravia. *Olmutz.*
Vratislauensis in Silesia. *Breslau.*

Archiepiscopatus Colonienfis.

COLLN.

Episcopatus Suffraganei.

Leodienfis. *Lutigh.*
Monasterienfis. *Munster.*
Mindens. *Minden.*
Osnaburgens. *Osnaburg.*

Archiepiscopatus Bremensis.

BREMEN.

Episcopatus Suffraganei.

Baldicensis, nunc suppressus. *Barde Vviff.*
Sleuicenis. *Slewich.*
Rafenburgens. *Ratzenburg.*
Lubicenis. *Lubeck.*
Rigenfis, siue Liunionis. *Riche.*

cui olim Metropoli Episcopatus sequentes in Li-
uonia fuerunt Suffraganei Renalienfis, Cutienfis,
siue Gerladens, Oifclenis, Deptens, siue Topa-
renfis, Curomenis, & alij in Prussia, qui nunc sub-
sunt Gnesnensi Archiepiscopo.

Archiepiscopatus Magdeburgens. *Magdeburg.*

MAGDEBURG.

Episcopatus Suffraganei.

Hauelburgens. *Hanelburg.*
Brandenburgens. *Brandeburg.*
Merseburgens. *Mersburg.*
Ciczenfis, siue Naumburgens in Misnia. *Cicz Naumburg.*

Archiepiscopatus Salsburgens. *Salsburg.*

SALSBURG.

Episcopatus Suffraganei.

Ratisponens, exemptus. *Regensburg.*
Pallauensis. *Passau.*
Frizingens. *Freisingen.*
Brixinens. *Brixen.*
Gurgens. *Gurckb.*
Lauantinus. *Lanant.*
Secouienfis. *Seckauv.*
Chiemens. *Chiemse.*
Noxæ ciuitatis in Austria. *Neistadt.*
Viennensis ibid. *Vvien.*

Qui duo vtrinq; à Paulo II, circa an. 1468. insti-
tuti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiscopatus Treuerens. *Treuer.*

TRIER.

Episcopatus Suffraganei.

Metens. *Mets.*
Tullens. *Toul.*
Verdunens. *Verdun.*

IN BURGUNDIA.

Archiepiscopatus Tarentastens. *Tarentaise.*

TARENTEISE.

Episcopatus Suffraganei.

Seduenfis. *Sedan.*
Augustanus. *Osta.*

Archiepiscopatus Bisuntinus. *Bisanz.*

BESANCON.

Episcopatus Suffraganei.

Basilienfis. *Bascl.*
Laufanens. *Losanne.*
Bellicensis. *Bellay en Bresse.*
ad ditionem Regis Gallia; pertinet.

IN SVETIA.

Archiepiscopatus Vpsallens. *Vpsala.*

VPSHOLM.

Episcopatus Suffraganei.

Scarenfis, seu Scaranens. *Schar.*
Lincopensis. *Strengis.*
Stirumens. *Strens.*
Aloensis.
Agariensis.
Abduensis.

Archiepiscopatus Nidrosien. in Noruegia.

Episcopatus Suffraganei.

Bergens. *Bergen.*
Stauagiens. *Strassanger.*
Hamariens. *Hamar.*
Anfloens. *Anflo.*
Holamens. *Holan.*
Sodrenfis.
Gronelandens, insul. *Groenlandi.*
Scalholtanus in Island. *Scalholt.*
Hemetens.
Eaens.

IN BELEGIO.

Postquam è Belgio in Hispanias discesserat Car-
olus Cæsar, de nouisq; Episcopatus per Bel-
gium erigendis, cogitari cœperat, vt hac ratione
Fides Catholica & animarum salus extra pericu-
lum constitueretur, Philippus Rex eius filius pa-
rentis intentum exequitur, & facta distributione
Pruinciarum in Dioceses, locisq; pro Episcopa-
ribus, & Ecclesiis Cathedralibus cum dote designa-
tis, mittitur Romam an. 1558. Franciscus Sennius
ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes
Ecclesias in Belgio erectas tres esse voluit Metro-
politanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem,
Vltraiectensem, quæ antiquitus fuerant Cathedra-
les, & Melchliniensem planè nouam, quam etiam
primatiale esse voluit, refert Arnoldus Hauen-
sius in tract. de erectione nouorum in Belgio Ar-
chiepiscopatum.

Archiepiscopatus Cameracens. *Cambrai.*

CAMBRAY.

Episcopatus Suffraganei.

Atrebatens, in Artesia. *Arras en Artois.* } antiq.
Tornacens apud Neruios. *Tournay.*
ad fluuium Scandim.
Namurcens ad Mosam fluu. *Namur.* } noui.
Audomarens in Artesia. *S.Omer.*

Archiepiscopatus Vltraiectens ad
ostia Rheni.

VIREGHT.

Harlemens, apud Hollandos. *Harlem.*
Daurentiens, apud Transylu. *Deuenter.*
Leouardiens, apud Frisios. *Leeu. Vvarden.*
Groeningens apud eoldem. *Groningen.*
Middelburgens apud Zeland. *Middelburg.*
Hæ ciuitates vnâ cum Vltraiecto hodie ab Hæ-
reticis possidentur.

Archiepiscopatus Melchliniens. *Melchlin.*

MECCHELEN.

MECCHELEN.

Episcopatus Suffraganei.

Antuerpiensis in Brabantia ad Scaldim fluuium.
Anuers.

Gandauensis in Flandria ad Scaldim fluuium.
Gant.

Brugens in Flandria. *Bruges.*

Iprens, ibid. *Iper.*

Boscoducentis in Brabantia. *Bolduc.*

Ruræmundens, in Geldria ad Mosam fluu.
Rurmonde.

IN HIBERNIA.

Archiepiscopatus Ardmachanus.

ARDMACHA.

Episcopatus Suffraganei.

Medensis. *Midhe.*
Kylmorens. *Cillmhor.*
Cluanens. *Cluaines.*
Ardachadensis. *Ardach.*
Clochorens. *Clocharr.*
Rapotenfis. *Rathbogh.*
Derens. *Doire.*
Dunens. *Dun.* } vniti.
Conorens. *Conaire.*
Dromorens. *Drommor.*

Archiepiscopatus Dubliniens. *Dublin.*

Ita dictus à ciuitate, quæ olim vulgò Duibhlinn,
seu ath Cliath Diubhlinen dicebatur, nunc verò
baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad
temporale: huius Archiepiscopus ex priuilegio se
Primate Regni facit, qui titulus Ardmachano ex
antiquitate, & prima fundatione competit.

Episcopatus Suffraganei.

Kylldarens. *Cill-Dara.*
Fearnens. *Fearna.*
Lachlens. *Loch da lachan.*
Oforiens. *Oforudhe.*

Archiepiscopatus Casilens. *Casil.*

CASIL.

Episcopatus Suffraganei.

Lismore nris dictus etiam Vwaterfordensis.
Limor, & Port laigre.

Culainenfis dictus Corcagenfis. *Cluaine, Corcach.*

Roffens. *Roff.*

Ardfeartens. *Ardfearta.* } vniti.

Acadenens. *Achade.*

Limiricenis. *Limiric.*

Laonens. *Cill da luagh.*

Imilicenis. *Imile.*

Finibricenis. *Finibre.*

Finuariens. *Cill Froinrach.*

Fuit olim in hac Prouincia Episcopatus celebris
Inischatensis: sed iam diuisus partim Laonensi, par-
tim Ardfeartenfi adhæret.

Archiepiscopatus Tuamensis. *Tuam.*

TVAIM.

Episcopatus Suffraganei.

Duacenis. *Cill mhic Duach.*

Cluanfeartenfis. *Cluaim Fearr.*

Mayonens. *Maidhgheo.*

Elinens. *Oil Finn.*

Achacloenis. *Achaidhgheo.*

Aladens. *Cill Ala.*

Barbos. de Episcopo. Pars I.

IN FRANCIA.

Archiepiscopatus Lugdunens. *Lugdun.*

LYON.

Episcopatus Suffraganei.

Eduensis, siue Augustodunens. *Auum.*

Matifconens. *Mafcon.*

Cabillonens. *Chalon sur Saone.*

Lingonens. *Langres.*

[Archiepiscopatus Parisiens. *Paris.*

Fuit à Gregorio XV. in Archiepisc. dignitatem
euectus de anno 1622.

PARIS.

Episcopatus Suffraganei.

Carnotens. *Chartres.*

Aurelianens. *Orleans.*

Meldens. *Meaux.]*

Archiepiscopatus Senonens. *Senon.*

SENS.

Episcopatus Suffraganei.

Nuernens. *Neuers.*

Antifiodorens. *Auxerre.*

Træcens. *Troyes en Champagne.*

Archiepiscopatus Burdegals. *Bordeaux.*

BOVRDEAUX.

Episcopatus Suffraganei.

Pictauiens. *Poitiers.*

Sanctonens. *Saintes.*

Engolismens. *Angouleme.*

Petracoricenis. *Perigoux.*

Condomens. *Condon.*

Malleacenis. *Mallezet.*

Agennens. *Agens.*

Lucionens. *Luçon.*

Sarlarens. *Sarlat.*

Archiep. Arelatens. in Prouincia Prouincia.

ARLES.

Episcopatus Suffraganei.

Maffilienfis. *Marseille.*

Arauficenis. *Orange.*

Tricastinens. *Tricastin.*

Tolonens. *Tolon.*

Archiepiscopatus Aquensis. *Aquaine.*

AIX.

Episcopatus Suffraganei.

Aptens. *Apr.*

Regens. *Riez.*

Foroiulienfis. *Freiuls.*

Vapincenis. *Gap.*

Sistarenfis. *Sisteron.*

Archiepiscopatus Viennens. *Vienne.*

VIENNE.

Episcopatus Suffraganei.

Valentinus. *Valenci.*

Viuariens. *Vivaraiz.*

Nam Albenfis, Heluioꝝ Vrbe à Croco Alamanno-
rum Rege euerfa Sedes inde Viuarium est translata.

Dienfen. *Die.*

Gratianopolitanus. *Grenoble.* vniti.

Maurianens. *Maurienne.*

Gebennens, siue Gencuenfis. *Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535. occupata, Sedes
hodie Episcopi est Anesiicum Sabaudia; oppidum.

Archiepiscopatus Ebredunens. *Ebre.*

G Episc

EMBRVN.
Episcopatus Suffraganei.

Dignensis. *Digne.*
Niciensis. *Nice.*
Grassensis. *Grasse.*
Olim Antinopolitanus dicebatur, sed postea
Grassum Prouinciæ Urbem tertio inde milliari
translatus est, vnde Grassiensis.
Glandeuensis. *Glandefe.*
Senetensis. *Senes.*
Venciensis. *Saint Paul de Vence.*

Archiepiscopus Auenionensis.

AVIGNON.

Ciuitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli
Calabria Ducis filia cessit Clementi VI. Summo
Pont. ad compensationem tributi Romanæ Sedi
per annos multos non soluti.

Episcopatus Suffraganei.

Carpentoracensis. *Carpentras.*
Vasionensis. *Vaison.*
Cabellicensis, siue Cabellionensis. *Cavaillon du Côtat.*

IN CAMPANIA.

Archiepiscopus Rhebensis.

RHEIMS.

Episcopatus Suffraganei.

Suessionensis. *Soissons.*
Cathalonensis. *Challons sur Marne.*
Siluanerensis. *Senlis.*
Tornacensis. *Tournay.*
Ambianensis. *Amiens.*
Morinensis. *Teroane.*
Nouionensis. *Noyon.*
Belluacensis. *Beauvais.*
Laudunensis. *Laon.*
Attrebatensis. *Artois.*

Archiepiscopus Rothomagensis, in Normandia.

ROVAN.

Episcopatus Suffraganei.

Baiocensis. *Bayeux.*
Abrincensis. *Auranches.*
Ebricacensis. *Eureux.*
Sagienensis. *Sau.*
Lexouienensis. *Lisieux.*
Constantiensis. *Conances.*

IN BRITANNIA.

Archiepiscopus Turonensis.

TOURS.

Episcopatus Suffraganei.

Cenamanensis. *Mans.*
Redonensis. *Rennes.*
Andegauensis. *Angers.*
Nannetensis. *Nantes.*
Carisopitenensis. *Cornouaille.*
Venerensis. *Vennes.*
Maclouienensis. *S. Malo.*
Briocensis. *S. Brieu.*
Trecorenensis. *Triguier.*
Leonensis. *S. Paul de Leon.*
Dolenensis. *Dol.*

Archiepiscopus Bituricensis, in Ducatu

Aquitania.

BOVRGES.

Episcopatus Suffraganei.

Claramontensis. *Clairmont en Auvergne.*
Ruthenenensis. *Rodez.*
Cadurcensis. *Cahors.*
Lemouicensis. *Limoges.*
Mimatensis. *Mende de Guinauldan.*
Albienensis. *Alby.*
Castrens. *Castre.*
Vabren. *Varenes.*
Tutellenensis. *Tulle.*
S. Flori. *Saint Fleur.*
Aniciensis. *le Puy en Auvergne.*
est exemptus.

IN VASCONIA.

Archiepiscopus Auxitanus.

AVX.

Episcopatus Suffraganei.

Aquensis. *Aqs.*
Lectoratensis. *Letoure.*
Conuenensis. *S. Bernard de Cominges.*
Conferanus. *S. Leger de Conserans.*
Bigoricensis, vel Taruiensis. *Tarbe.*
Olorensis. *Oleron en Bearn.*
Lascarenensis. *Lestac en Bearn.*
Valatensis. *Bafas.*
Baionensis. *Baionne.*
Adurenensis. *Aire en Armignac.*

IN GOTHIA.

Archiepiscopus Narbonensis.

NARBONNE.

Episcopatus Suffraganei.

Carcaffonenensis. *Carcaffone.*
Britercensis. *Besiers.*
Agathensis. *Agde.*
Ledouensis. *Lodene.*
Nemaufensis. *Nismes.*
Vticensis. *Véz.*
S. Pontij Tomeriarum. *S. Pont.*
Alestenensis. *Alex.*
Montis Pessulani. *Montpellier.*

Ex insula Magalona an. 1536. ad Montem Pessu-
lum translata est Paulo III. probante.

Archiepiscopus Tholosanus.

THOLOSE.

Episcopatus Suffraganei.

Mirapicensis. *Mirepoix.*
Montalbanensis. *Montauban.*
Vaurenensis. *Vauze.*
Riuenensis. *Rieux.*
Lomberiensis. *Lombes.*
S. Papuli. *Saint Papul.*
Appamiarum. *Appanes.*

IN HISPANIA.

In Catalonia.

Archiepiscopus Terraconensis.

TARRAGONA.

Episcopatus Suffraganei.

Barcinonensis. *Barcelona.*
Gerundenensis. *Gerona.*
Ilerdensis. *Lerida.*
Elnensis. *Elna.*
Vicensis. *Vich.*
Vrgelensis. *Vrgell.*
Dertufenensis. *Tortosa.*

Celonenfis

Celonenfis. *Solona.*

Palentinus. *Palencia.*

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiscopus Valentinus.

institutus ab Innoc. VIII. de anno 1492.

VALENCIA.

Episcopatus Suffraganei.

Segobricensis. *Segorbe.*
Oriolenfis. *Origuela.*
à Paulo III.
Maioricensis. *Malloria.*
in Insula.

IN ARAGONIA.

Archiepiscopus Casarugustanus.

institutus à Ioanne XXII.

SARAGOÇA.

Episcopatus Suffraganei.

Oscensis. *Huesca.*
Iaensis. *Iaca.*
Terulensis. *Teruell.*
Tyrafonenfis. *Tarazona.*
Barbastrenfis. *Barbastro.*
Albarracinen. *Albarracin.*

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiscopus Granatensis.

institutus ab Alexandro VI.

GRANADA.

Episcopatus Suffraganei.

Malacitanus. *Malaga.*
Almeriensis. *Almeria.*

IN BÆTICA.

Archiepiscopus Hispalensis.

SEVILLA.

Episcopatus Suffraganei.

Cadicensis. *Calix.*
Guadicensis. *Guadix.*
Canariensis. *Canaria.*
Insula.

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiscopus Toletanus.

TOLEDO.

Cordubensis. *Corduba.*
Segobienfis. *Segobia.*
Carthaginenfis. *Cartagena.*
Muricensis. *Murcia.*
Seguntinus. *Seguenga.*
Oxomenfis. *Ofma.*
Conchenfis. *Cuenca.*
Giennensis. *Jaen.*
Abulenfis. *Auila.*
Vallisoletanus. *Valladolid.*

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiscopus Burgensis.

institutus à Gregorio XIII.

BURGOS.

Episcopatus Suffraganei.

Pampilonensis. *Pamplona.*
Calagurritanus. *Calaborra.*
Calcatensis. *Calcada.*
Barbos. de Episcopo. Pars I.

IN GALLICIA.

Archiepiscopus Compostellanus.

institutus à Calixto II. de an. 1124.

SANCTIAGO DE COMPOSTELLA.

Episcopatus Suffraganei.

Salamantinus. *Salamanca.*
Placentinus. *Placencia.*
Lucensis. *Lugo.*
Asturicensis. *Astorga.*
Zamorenfis. *Zamora.*
Aurienfis. *Orense.*
Pacensis. *Tui.*
Mindonienfis. *Mindehedo.*
Caurienfis. *Coria.*
Ciuitatenfis. *Ciudad Rodrigo.*
Legionensis. *Leon.*
Ouetensis. *Ouedo.*

Hi duo vltimi sunt exempti.

IN LVSITANIA.

Archiepiscopus Bracharenfis.

Hispaniarum Primas.

BRAGA.

Olim in diuisionem Ecclesiarum Hispaniæ de
tempore magni Constantini, Bracharenfis Ecclesia
in Metropolitanam erecta fuit, vt habetur in histo-
ria generali Hispaniæ p. 1. cap. 143. vers. à los treinta
años. Moreno de Vargas in histor. Emoritens. lib. 2.
c. 11. Illustriss. D. Rod. à Cunha in histor. Ecclesiast. Ar-
chiep. Bracharenfis. p. 1. cap. 8. num. 2. vbi num. 3. refert
in illa diuisione assignatos fuisse in suffraganeos,
Asturicensis, Tudenfis, Lucensem, Conimbricen-
sem, & Triæ Flauis, Poritonenfis, aliàs Oueten-
sem, Vilenfis, Lamacensem, Egitanienfis, & Au-
tienfis Episcopos. Postea vero regnante Theodo-
mito in Concilio Lucensi de anno 569. solum sex Ec-
clesiæ in Suffraganeos Bracharenfis assignatæ fue-
runt, videlicet, Conimbricensis, Vrfensis, Lamacen-
fis, Egitanienfis, Portugalenfis, & Dumenfis. Deinde
varietate temporum nonnunquam immutati fue-
runt huiusmodi Suffraganei, qui modò sunt qui se-
quuntur, ex eodem D. Acunha in d. hist. p. 2. cap. 57.
num. 2.

Episcopatus Suffraganei.

Portugalenfis. *Porto.*
Vicensis. *Visea.*
Conimbricensis. *Coimbra.*
Mirandensis. *Miranda.*

à Paulo III. institutus de anno 1545. regnante
in Portugalia Ioanne III. vt refert Illustriss. D. A-
cunha d. part. 2. cap. 79. num. 5.

Archiepiscopus Vlixbonensis.

LISBOA.

A Bonifacio IX. ad Archiepiscopalem dignita-
tem euectus regnante Ioanne Primo Portugaliæ Re-
ge de anno 1390. vt refert Illustriss. & Reuerendiss.
D. meus Rodericus à Cunha in historia Ecclesiast.
Archiepiscop. Bracharenfis. part. 2. cap. 57. num. 6. asse-
rens tunc in Suffraganeos ei fuisse assignatos Ebo-
rensem, Egitaniensem, & Lamacensem Episcopos:
nam prius Emeritens. deinde Bracharenfis Metro-
politani dum esset Episcopatus, Suffraganeus ex-
stitit, vt per eundem D. Roder. à Cunha in histo-
ria Eccles. Episcoporum Portugalenfis, cap. 23.
pag. 218.

G 2 Episco

Episcopatus Suffraganei.

Egitanensis. *Guarda.*
 Lamacensis. *Lamego.*
 Lerienfis. *Leirca.*
 Portalegrenfis. *Poriagre.*
 Septentris. *Ceuta.*
 in Berberia erectus ab Eugenio IV. sed exemptus, & immediatè subiectus sedi Apost. postmodum per Sixtum IV. de anno 1475. fuit in suffraganeum Bracharenfis Ecclesie designatus, vt refert illustriss. Dom. à Cuña in *histor. eccles. Archiepif. Bracharen. c. 59. n. 7.* & 9. Denique Olixbonensif Metropolitanæ designatus Suffraganeus reperitur.
 Funchalensis. *Funchal.*
 in insula Madora.
 Augrenfis. *Angra.*
 in insula Tertia.
 Congensif. *Congo.*
 in Æthiopia.
 Capitis viridis. *Caboverde.*
 in eadem, & ciuitate S. Iacobi.
 S. Thomæ. *S. Thome.*
 in Ginea.
 Brasiliensis. *Brazil.*
 in ciuitate, quæ dicitur *Baja de todos los Santos.*
Archiepiscopatus Eborensis.

E V O R A.
 Ex Episcopali ad Archiepiscopalem dignitatem euectus à Paulo I II. instante Henrico Cardinale, primo Archiepiscopo, vt refert illustriss. D. Acuña in *histor. Eccles. Archiep. Brachar. p. 2. c. 6. 75. in princ.*
Archiepiscopatus Suffraganei.

Syluensis, sine *Faro.*
 Faraonensis.
 Hic Episcopatus olim erat in ciuitate Syluensis, deinde ab ea ob intemperiem aeris ad ciuitatem Faraonensem translatus tempore Episcopi D. Alphonsi de Castellobranco, modò dicitur Faraonensis, & aliquando Algarbienfis à Regno denominatur, vt refert illustriss. D. Acuña in *historia Eccles. Archiepif. Bracharenf. p. 2. c. 61. n. 6.*
 Tingitanus. *Tangera.*
 Hic Episcopatus licet sit Eborensif Archiepiscopo suffraganeus, attamen Septentris sub Vlixbonensif vnitus est, & sic ab vno tantum reguntur Episcopo.
 Eluensif. *Eluas.*
 in Episcopale erexit Pius V. regnante Sebastiano Portugaliæ Rege, vt refert illustriss. D. Roder. à Cunha in *histor. Archiepif. Bracharenf. p. 2. c. 106. n. 9.* constit. incip. *Super cunctos 5. Idus Iunij 1575.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiscopatus Goensif.

Indiarum Primas institutus à Paulo III.

G O A.

Episcopatus Suffraganei.

Coccinensif. *Cochin.*
 Malacensif. *Malaca.*
 Simensif. *China.*
 Machiensif. *China.*
 sic etiam dicitur, quia habet Sedem in ciuitate Machao.
 Iaponensif. *Iapo.*
 institutus à Sixto V. & habet Sedem in ciuitate Nangafachi.
 Malahanensif. *Malaban.*
 in Regno de Malas.
 Meliaporensif. *Meliapor.*

S. Thomæ. *S. Thome.*
Archiepiscopatus Angamalenfis.

ANGAMATA.

Institutus fuit à Paulo V. de anno 1607. & alio nomine Granganorensif appellatur, vulgò *Granganora*; & aliquando eius Archiepiscopus denominatur Archiepiscopus Christianorum S. Thomæ, cui in suffraganeos designari debent Episcopi, qui in illis partibus ventura tempestate instituenti erunt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiscopus Mexicanus.

institutus à Paulo I II. de anno 1547. & in hac ciuitate residet Prorex, & Cancellaria Regia.

M E X I C O.

In hac ciuitate residet Regia Audientia.

Episcopatus Suffraganei.

Tlaxacalensif, siue *Tlaxcala.*
 Angelopolitanus.
 sic dicitur quia habet Ecclesiam Cathedralem in ciuitate Angelorum, vulgò *La Puebla de los Angeles.*
 Mechoacensif. *Mechoacam.*
 Antiquerensif. *Antequera.*
 Guadalaxarensif. *Guadalaxara.*
 est in Prouincia nouæ Gallæciæ.
 Guatimalensif. *Guatimala.*
 est in ciuitate S. Iacobi Equitum, & in ea residet Audientia illius Prouinciæ.
 Iucatanensif. *Iucatan.*
 est in ciuitate Emeritenfif Prouinciæ Iucatanensif.
 Chiappensif. *Chiappa.*
 Truxillensif. *Truxillo.*
 est in Prouincia de Honduras.
 Vera pacis. *Vera pax.*
 Nicaraguensif. *Nicaragua.*

Archiepiscopatus S. Dominici.

Institutus à Paulo I II. de anno 1545. cui vnita fuit Ecclesia ciuitatis de la Vega, nunc suppressa, hic residet Regia Audientia.

S A N T O D O M I N G O.

Episcopatus Suffraganei.

S. Iohannis de Porru diuite. *S. Iuan de Portorico.*
 S. Iacobi in Cuba. *Santiago de Cuba.*
 est in insula Cuba, in qua adest magnus portus S. Christophori de Habana.
 Venenzolanus. *Venezuela.*
 Iamaicensif. *Iamaica.*

IN REGNO PERVANO.

Archiepiscopatus Lemensif, siue ciuitatis

Regum.

institutus à Paulo III.

L I M A.

In hac ciuitate residet Regia Audientia.

Episcopatus Suffraganei.

Cuscensif. *Cuzco.*
 Quitensif. *Quito.*
 à Paulo III.
 Panamanus. *Panama.*
 in hac ciuitate residet Regia Audientia.
 Chilensif. *Chile.*
 in hac ciuitate residet Regia Audientia.
 Imperialis. *Imperial ciudad.*
 Arequipensif. *Arequipa.*

à Paulo V.
 Guamanganensif. *Gamanga.*
 Trugillensif. *Truxillo.*
 ab eodem.

IN PROVINCIA DE LAS Charcas.

Archiepiscopatus Platensif.

institutus à Paulo V. hic est Regia Audientia.

P L A T A.

Episcopatus Suffraganei.

Pacensif. *de la Pax.*
 à Paulo V. dicebatur olim Chaquiago.
 Barracensif. *Barranca.*
 ab eodem. Est in Prouincia S. Crucis de la Sierra.
 S. Iacobi Esterensif. *Santiago del Estero.*
 est in Prouincia de Tucuman.
 Bonorum aerum. *Buenos ayres.*

IN NOVO REGNO GRANATENSI.

Archiepiscopatus S. Fidei.

In hac ciuitate residet Regia Audientia.

S A N T A F E D E B O G O T A.

Episcopatus Suffraganei.

Popayanensif. *Popayan.*
 Carthaginensif. *Cartagena.*
 S. Marthæ. *Santa Marta.*

IN INSVLIS PHILIPPINIS.

Archiepiscopatus Manilanus.

M A N I L A.

In hac ciuitate residet Regia Audientia.

Episcopatus Suffraganei.

Segobia nouæ. *Segouea nueua.*
 Nominis Iesu. *El nombre de Iesu.*
 in Prouincia de Zubri.
 Cacerensif. *Caceres.*
 in Prouincia de Camarines.

Post hæc scripta nouissime prodiit tractatus de *Iure Indiarum, tom. 2.* à doctissimo Ioanne de Solerzано in lucem editus, vbi de Indica gubernatione plenissime tractat, & lib. 3. cap. 4. num. 6. agens de Ecclesiis Cathedralibus illarum partium, ita loquitur. *Atque in hunc planè modum, eo, quo hæc scribimus tempore sex Metropolitana Ecclesia, & triginta dua eidem Suffraganea erecte sunt, videlicet in insulis, quos vocant de Barlaento Archiepiscopalis Insula Hispaniola, alias sancti Dominici, qua Suffraganeas habet, Cubensem, Portus diuitis, Caraguensem siue de Veneguela, & Abbatialem de Iamaica. In nouo Regno Granatenfif Archiepiscopalis S. Fidei de Bogota, qua Suffraganeas habet Carthaginensem, S. Marthæ, & Popaianensem. In Prouinciis nouæ Hispania Archiepiscopalis Mexicana, qua Suffraganeas habet Tlaxcalensem, siue de la Puebla de los Angeles, Guaiacensem siue Antiquaria, Mechoacanensem, Tucatanam, Guatimalensem, Chiapensem, Nicaraguensem, nouæ Gallæciæ, siue de Guadalaxara, nouæ Cantabria, Hondurenfif, siue Sancti Saluatoris. In latissimis Peruanis Prouinciis Archiepiscopalis Limana, alias de los Reyes, qua Suffraganeas habet Panamenfif, Quitensif, Truxillanam, Guamanguensem, Arequipensem, Cuzquenfif, & in Prouinciis de Chile duas alias, que appellantur Sancti Iacobi, & Conceptionis: nam alia que ibidem erecta fuit, & dicebatur Imperialis Vrbe destructa, cessauit. In eisdem Prouinciis Peruanis Superioribus, vulgò de Arriba, Archiepiscopalis Argentina, alias de los Charcas, vel de la Plata, qua Suffraganeas habet Pacensem, siue de la Pax, Tucumanensem, Sanctæ Crucis de la Sierra, alias de la Barranca, Fluminis argentei, alias Rio de la Plata, o Buenos ayres, & Paraguana. In Insulis Philippinis, que vltra undecim mille esse referuntur, Archiepiscopalis de Manila, qua Suffraganeas habet, Ecclesiam nouæ Segouia Insula Luzonis, Sancti nominis Iesu in Insula de Zebu, & Cacerensem in Prouincia de Camarines eandem Insularum. Quæ omnes Ecclesia ducentas dignitates, tercentum, & octoginta Canonice, totidemque Portionarios habere comperuntur, vltra alias Capellanos, Parochos, Beneficiarios, & Ministros, quos vix conferre possimus, & alias minores Ecclesias, quæ septuaginta millium numerum excedere dicuntur. Hactenus D. Ioan. de Solerzано.]* RENTAS

TITVLVS SECVNDVS.

De Episcopali munere, seu de qualitibus ad illud rectè obseruandum requisitis.

VALEM oporteat eum esse, qui in Episcopum est ordinandus, quibusve qualitibus Episcopale munus rectè obire possit, inuestigandum est Apostoli regulam sequendo, qui in huiusmodi re, i. ad Timoth. 3. ita scribit: *Fidelis sermo: Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, & unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suæ domui bene præpositum: filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesie Dei diligentiam habebit? non neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, &c.* [Quæ quidem qualitates requisitæ in Episcopo sequentibus versibus continentur, relatis per Hostiensif. in summ. de temporibus ordinat. §. & cui 7. in

sine, & per D. Acuña in commentar. ad cap. omnes 6. num. 2. distinct. 38.

*Primum precipitur, quod sit sine crimine Præsul,
Monogamus, sobrius, prudens, ornatus, & hospes,
Casta docens, non percursor, non litigiosus,
Non cupidus, bene dispositus, non neophytusve,
Talís Apostolica quod præsit, regula iussit.]*

GLOS. PRIMA.

Si quis Episcopatum desiderat.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopalis sublimitas nullis potest comparationibus adæquari.
- 2 Sacerdotium summa est omnium honorum.
- 3 Sacerdos Angeli nomen habet.
- 4 Constantinus Magnus, & Valentinus Imper. Episcopos in summa veneratione habuerunt.
- 5 Episcopo nihil in seculo sublimius, & excellentius reperiri potest.
- 6 Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet prius cogitare, quæ facultates suppetant, & difficultates officiant.
- 7 Prælativis contra temere se ingerentes invehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.
- 8 Episcopatus appetentes ratione bonorum, & sufficientia honorum, illicitè faciunt.
- 9 Episcopatum optans non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat.
- 10 Episcopi ambientes alios Episcopatus, eo sine, ut possint suis cognatis, & familiaribus providere, graviter peccant, quod intellige ut ibi.
- 11 Prælativæ acceptatio procedenda debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos amulari fraternam salutem.
- 12 Episcopus nemo levo animo creatur, si pericula, & sepplicia ei proposita consideret, & num. 13.
- 14 S. Bruno Archiepiscopatum Rhenensem sponte oblato recusavit.
- 15 Nazianzenus à patria discessit, ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogereetur.
- 16 S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultavit, ne fieret Episcopus.
- 17 S. Ephrem furorem simulavit ne fieret Episcopus.
- 18 S. Goaris incurabilem morbum impetravit à Domino, ne vocaretur in Episcopum.
- 19 S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis suæ conscius fugam inivit.
- 20 S. Ammonius ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, auriculam sibi amputavit, linguamque sibi resciissurum esse adiurans, si adhuc infirmitas.
- 21 S. Franciscus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, ut decet, non putavit anima sua esse puritatem.
- 22 S. Augustinus Episcopatum inivis suscepit, & tempore Ordinationis suæ uberim lacrymans est.
- 23 Nilamonius à Domino petit, ut potius eum mori pareretur, quam Episcopum creari.
- 24 Ioannes Huirado Dominicanus Archiepiscopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. sibi

- oblato lacrymis, ac omni denique conatu reiecit.
- 25 Ludovicus Granatensis Dominicanus cum in Archiepiscop. Bracharensem nominaretur graviter obstitit.
 - 26 Bartholomæus à Martyribus Superiorum in summa coactus Archiepiscopatum Bracharen. inivis suscepit, quo postea renunciato in monasterium sui Ordinis se recepit, ubi vitam cum morte feliciter commutavit.
 - 27 Consolatione eget, qui Episcopale onus inivis suscipit.

NE quisquam pronus sit ad Episcopatum desiderandum declarat Apostolus in citatis verbis, qualem oporteat esse Episcopum, quatenus Episcopatum nemo affectet, nisi virtutibus supradictis ornatur. Honor enim, ut asserit S. Ambrosius de dignitate Sacerdotum, cap. 2. & sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari; si Regum fulgore compares, & Principum diademati, longe erit inferior, quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. & SS. Chrysof. lib. 3. de Sacerdot. & Nazianz. in orat. 17. ad civem Nazianz. hoc ipsum affirmant, his verbis: quantum calum terra pretiosus est, quantumque anima corpori, spiritus carni, divinita humanis præsum; tantum Episcoporum principatus omnia civilia regna, & potestates antecellit, & quanta est differentia inter Solem, & Lunam, tanta inter Sacerdotium, & imperium. cap. solita, de maiorit. & obed. Idem Chrysof. in Isai. homil. 4. & 5. ad hoc propositum sic ait: Alij sunt termini regni, alij Sacerdotij, sed hoc illo est maior, nam Regi corpora commissa sunt, Sacerdoti anime. Ac rursus: Expende modum potestatis utrique tradita, & videbis Sacerdotem multo sublimius Rege sedente, admirandus videretur thronus Regis; sed rerum terrenarum administrationem sortitus est. Sacerdotis thronus in caelis collocatus de caelestibus nequitiis habet pronuntiandi auctoritatem, cum Sacerdotium à supernis descendat, eiusque vinculum animam contingat, atque ad caelos usque perducit. Et S. Ignatius in epistola ad Smirnenfes scripsit: Sacerdotium summam esse honorum, qui in hominibus constant. S. Ephrem tom. 1. serm. de Sacerdotio exclamat Sacerdotium esse miraculum stupendum, potestatem ineffabilem, venerandum ministerium, caelum attingere, cum Angelis versari. Et S. Gregor. Nazianz. apolog. 1. sic ait: Mediatorem inter Deum, & hominem agere, ut opinor, Sacerdotis munus est. Et S. Gregorius Nyssen. lib. de vita Moysi, probat ex divina Scriptura Sacerdotium non rem humanam esse, sed divinam. Vnde dicit S. Thom. 3. part. quæst. 22. art. 1. ad 1. Sacerdos in quantum est medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. Et S. Chrysof. hom. 2. in 2. ad Timotheum. An ignoras quid sit Sacerdos? Angelus utique Domini est. Non ex seipso loquitur, si despicias, non illum despicias; sed Deum, qui illum ordinavit. Et S. Hieronymus. in epist. ad Nepotianum de vita clericorum, inter Regem, & Episcopum hoc ponit discriminis, quod ille nolentibus præest, hic volentibus

ribus, ille terrore subiicit, hic servitatem demit, ille corpora custodit ad mortem, hic animas servat ad vitam.

Vnde ab ipso Ecclesiæ nascentis exordio Principes Catholicæ verbis, & factis semper ostenderunt quantum Episcopis tribuendum esset, in omnibus se illis inferiores profitentes. Ac primum Constantinus ille Magnus ingressus locum in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum in medio conuentu erectus constitit; ac cum parua quædam sella ex auro fabricata illi esset loco posita, non prius confedit, quam Episcopi ad id annuissent, ut est apud Euseb. lib. 3. de vita eiusdem, cap. 10. Nec solum Episcopos, ut Patres, imò verò, ut Dei Prophetas omnino honorificè reuenerabatur, ut idem Euseb. in eadem historia memoriæ prodidit, lib. 3. cap. 22. Item Valentinus Imper. virtutibus, & rebus gestis ubique clarus ipsos Episcopos in summa veneratione scribitur habuisse, lib. 7. tripartite historie, cap. 8. In nostris Hispaniarum Regnis, & ubique cumque religio Catholica viger, Episcopi reuenter, & honorificè ab omnibus coluntur, à Dynastis etiam, & Principibus, qui quò magis pij, & orthodoxi sunt, eò magis Episcopos honorare solent.

Hinc S. Ambrosius lib. de digni. Sacerdot. cap. 3. proficitur nihil in seculo sublimius Episcopis reperiri posse, & nihil esse Episcopo excellentius, & in cap. 6. ait Episcopum oculorum in corpore, id est, in Ecclesiæ officium voluntarium accepisse, ut reliquum per ipsum corpus ducatur lucis haberet. Dionys. Areopag. cap. 7. Ecclesiæ hierarchie, part. 3. cum & Scripturis diuinis diuinum Antistitem, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim sic, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. S. Gregor. Nazianz. in apolog. 1. de fuga, ita ait. Quis illo est, qui veritatis Antistitem, ac propugnatorem vniuersi dioculæ spatio, velut simulacrum ex argilla fingit; illum, inquam, qui cum Angelorum classe, atque ordine futurus est, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad supremum Altare Sacrificia transfudit, simulque cum Christo Sacerdotio fungitur, qui signentum instaurabit, imaginemque creatori sisset, & superno mundo opificem ager, & ut quod maius est, dicam, Deus erit, alioque Deos efficiet.

Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen ascendere, cuiusque munus subire curat, cogitare debet, quæque tum facultates suppetant, tum difficultates officiant, ne forte cum exigua statura sit, gigantum induat arma, quæ tum in cursu, tum in prælio impedimento sint, cum in his permulti decipiantur, ea tentantes, quæ sunt supra vires. Ideo S. Nazianz. in orat. de moder. in disp. adhib. de his loquens dicebat. Quis in caelum pronolus cum pedes sis? quid turrim externis, cum iis rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipse quoque manu aquam metiris, & calum palmo, terramque omnem pugillo, elementa magna, & huiusmodi, ut ea creator solus demotiri possit? Si enim tunc primum, inquit Bernardus, bastia incipias, id quidem sero, ante iuxta consilium Saluatoris, Luca 14. sedisse debueras, ante estimasse opus, metiri vires, ponderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus compuisse virtutum. Quis enim sanus, & sobrius, cum perpexerit vix se ferendis oneribus suis sufficere, aliena quoque onera libenti animo suscipiat? quis cum vix reddendis domesticis rationibus suis se patrem agnoscat, in publicis, vel alienis sponte operam proficitur? Quisnam ager, suorumque vulnerum curandorum non satis peritus, alterius morbis mederi aggrediat? Quid enim indignius

est? quid maiori poena dignum, quam in conspectu Dei, & Angelorum eius, in conspectu Ecclesiæ vniuersæ, id se scire profiteri, quod ignores, id velle, quod nolles, id posse, quod nullo modo possis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda sunt, dum iam diuino aditamus Altari, sed tunc dum ambitiosè discurremus, pensamus, caelum, & terram modò optatis potiamur, miscemus. Neque enim erit adeò desperatus, & perditus animus, qui si maiestatem, & amplitudinem earum rerum secum diligentius considerauit, & expenderit, qui non concidat, qui se dare præcipitem velit, qui sententiam futuri iudicis, quam veluti manu sua subscribit, non exhorrescat, ne illud exaudiat, nescitis quid petatis, Matth. 20. [Tardè, cunctanterque eundem ad Prælationes, ad dignitates, opportunè ex sponfa modestia colligitur, cui non semel dictum, veni, in amoris Cantico cap. 5. Veni, inquit Sponsus, de Libano Sponsam meam, veni de Libano, veni, coronaberis. Vides ut idem verbum ingemnet, ut Sponsa morem indicet, ægrè ituræ ad culmina, ad coronas. Scitè Gilleb. Abbas serm. 29. in Cantico. Vide, inquit, si non morosè egreditur de Libano, quæ toties vocatur, & forsitan sponfa mora festinationem nostram suggillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi vires nostram minus pensantes festinamus ingredi in labores prælationis, in sollicitudinum molestias, & materiam lapsus, nec expectantes, vel semel vocari ultra nobis ipsi honorem sumimus, vocationem vel prouenientes, vel arte procurantes.]

Vnde S. Bernardus in serm. super Cant. contra eos, qui se ingerunt Prælativis, ita dicit: Miror audaciam plurimorum, quos videmus de suis vineis non colligere nisi spinas, & tribulos; vineis tamen Dominicis, etiam se ingerere non vereri, feres sunt, & latrones, non custodes, nec cultores. Væ (inquit Gregor. in epist. 126. lib. 7.) qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris suscipit, sed ad appetitum gloriæ, & transitorij honoris. Væ qui dux Christianæ militiæ fieri sustinet, nondum veteranus miles, id est, diu exercitatus in omnium victoria. Episcopus est aurora oriens, quando de nouo venit, non ut præsit, sed ut prosit.

Prædicti igitur Prælativis temere se ingerentes, illasque ambientes, rudes tamen, & imperiti; aut corruptis, & deprauatis moribus, si in Episcopos eligantur, magis oberunt, quam proderunt. Sic etiam ratione honorum, & sufficientiæ bonorum Episcopatus appetentes illicitè faciunt, cum pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, vnde contra Pharisæos Dominus dicit, Amans primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic denique ad celsitudinem gradus appetere Episcopatum præsumptuosum est. Vnde Dominus arguit Discipulos Matth. 20. Primatum quærentes, dicens: Scitis quia Princeps gentium dominatur eorum, ubi Chrysof. tom. 6. hom. 66. ait per hoc ostendere, quod gentile est primatus cupere. Et idem hom. 35. in hæc verba. Opus quidem desiderare bonum, bonum est: primatum autem honoris concupiscere, vanitas est. Primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se horret.

Verum si quis Episcopatum optet non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, bonum opus desiderat, sic enim hunc Apostoli locum interpretantur, D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 1. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. quæst. 2. latè Claud. Iaius in speculo Præfatis sub rub. de eo qui Episcopatum appetit, & ad Prælativam moueri procurat, an peccet necne? Alphons. Aluarez, Guercero in speculo iuris Pontifici,

Potestatis cap. 4. post princip. [me citato in hoc loco Maur. Alzed. de prat. Episcop. dign. p. 1. c. 3. n. 33.] Ideo quivis Episcopatum licite cupit, non propter dignitatem, sed propter administrationem, quia optat prodesse, & non praesse. Vnde Apost. non dicit, qui Episcopatum desiderat, bonum desiderium habet, sed bonum opus, scilicet utilitatem plebis.

10 Hincetiam Nauar. de orat. miscel. 42. num. 2. asserit graviter peccare Episcopos ambientes alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possent suis cognatis, & familiaribus providere. [Barthol. Medina in sum. lib. 1. cap. 16. §. 2. idem ferè resoluit. At Homobon. de examine eccl. p. 3. tract. 15. c. 7. q. 24. resol. 1. quem videtur sequi Diana resol. mor. p. 4. tract. 4. resol. 100. tenet Episcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Episcopatum procurat, peccare venialiter. At idem [Nauar. conf. 17. num. 7. sub tit. de sentent. exc. in nouis, resoluit absque peccato, etiam veniali, posse appeti Episcopatum ab illo, qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt profit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius. & ex Petro Nauar. Iacob. de Graff. Tolet. & aliis comprobatur Homobon. de Bonis de humane vita statibus p. 1. cap. 6. versic. quando autem. [Quamuis Episcopatum ambire propter bona temporalia sit delictum, tamen oblati citra culpam potest suscipi, Morla in emporio juris p. 1. tit. 2. de iur. omni. iudic. q. 5. n. 29. in princ. Pro quorum maiori luce optime distinguit Lezana in sum. quast. Regul. p. 1. c. 17. n. 2. his verbis. Primo enim indignus Episcopatu, vel quia illiteratus, vel vitiosus est, Episcopatum desiderans gravissime peccat mortaliter, quia appetit id, quod non potest sine peccato mori. administrare. Tolet. in sum. lib. 5. c. 3. §. prima est. Secundo qui dignus est, & appetit Episcopatum propter redditus temporales tanquam finem, etiam mortaliter peccat. Ratio est non solum, quia peruersè vult rem spirituales, & superioris Ordinis esse medium in Ordine ad rem temporalem, & inferioris Ordinis, sed etiam, quia sic faciens, & ex vi talis ordinationis paratus est, si necesse fuerit, dignitatem Episcopalem negligere, si bona temporalia non obtinentur. Sot. lib. 10. de iustit. q. 2. art. 1. Siluest. verb. Episcopatus §. 4. Tertio, qui appetit Episcopatum, quamuis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ipsius appetitionis, saltem secundarium, est non peccat mortaliter, cum non appetat spiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccaret venialiter, quia tale desiderium ambitionis, avaritiae, vel presumptionis esset, Valentia tom. 3. dist. 10. q. 3. puncto 2. concl. 3. §. nihilominus tamen. Quarto, qui est dignus efficaciter appeteret Episcopatum non propter malum aliquem, aut inordinatum finem, sed propter salutem animarum procurandam, adhuc peccaret, eo quod magno periculo salutis, quale in administratione Episcopatus occurrit, se obicere presumptuosum & temerarium est, &c. Haec tenet Lezana.]

Verum autem Prælatus Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Episcopatum? solet ab aliquibus dubitari: ego tamen non posse verius sentio, quia Religiosus tenetur obedire Prælati in iis, quae sunt secundum regulam; at fieri Episcopum, non est secundum regulam, nec ac regularem vitam pertinet, immo ab illa eximit, & profus contra rationem est posse Prælatum in subdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas, quam habet Prælatus Religionis ordinatur per se ad commune bonum Religionis, aut bonum

particulare subditi: nec ex vi officij habet communi Ecclesiae necessitati providere. Sed Episcopatus non ordinatur ex se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesiae: ergo, nec obstat quod S. Thom. 2. 2. quast. 185. a. 2. docet Religiosum teneri obedire Prælati obliganti ad acceptandum Episcopatum, quia sibi nomine Prælatus intelligi Pontificem respondet Sot. de iustit. lib. 10. q. 2. art. 2.

11 Acceptatio Prælati (vt inquit S. Bernard. serm. 58. super Cant.) procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos amulari fraternam salutem, amulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitia eius, laudem, & gloriam eius, vt euellet, & destruat, adificet, & plantet. Volens igitur Dominus ascensus ad Patrem, Vicarium in terris constituere, & Petrum vniuersæ Ecclesiae Pastorem præficere, dixit illi: Simon Ioannis, diligis me plus his? dixit ei: etiam Domine, tu scis, quia amo Te. Dixit ei: Pasce agnos meos. Dixit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine; tu scis quia amo te. Dixit ei iterum: Pasce agnos meos. Dixit ei tertio, Petre amas me? contristatus est Petrus, quia dicit ei tertio, amas me, & dixit ei: Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oves meas, quem locum Bernard. super Cant. serm. 76. sic interpretatur. Non otiose toties repetitum est, Petre amas me, in commissione ouium, & ego quidem id significatum perinde puto, ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimonium tibi perhibente conscientia, quod me ames, & valde perfecteque ames, hoc est, plusquam tua, plusquam tuos, plusquam & te, vt huius repetitionis mea numerus impleatur, nequaquam suscipias curam hanc, nec te intro-mittas de ouibus meis, pro quibus sanguis meus effusus est. Hinc etiam Modern. quidam in annot. super Ioan. ibi, Pasce agnos meos, licet ait: Quis ex loco gloriantur sibi commissum gregem Domini, eos primum oportet meminisse à Petro ter exactum amorem erga Christum, neque quemlibet amorem, sed ardentem ceteris. Deinde ter item commissam illi curam gregis, illud nimirum significatum est, non esse idoneum Sacerdotio, nisi qui neglectis omnibus nihil amet, nisi Christum, hoc est, veritatem, innocentiam, pietatem. Nihil magis requirit Iesus in Pastore, quam amorem. Oves Christi docere potest & malus Pastor, & qui eas odit, & rapit; poscere autem non potest, nisi qui diligit. Doctos multos, & nobiles facile est reperire Pastores, amatores Ecclesiae paucos. Hos potissimum elegit ad Ecclesias suas Iesus, qui potissimum diligunt; diligit Ioannem, elegit Petrum; diligit sibi cariorem, elegit Ecclesia viliorem: diligit innocentem, elegit lapsum, vt qui ipse penituerit, facilius penitenti indulgeat, ac benignius nouerit misereri, qui secum misericorditer actum meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat, an se diligit, vt ei declaret quantam sollicitudine, desiderioque expecteret, quod toties interrogaret, simulque omnes admoneret ardentissimum sui amorem in Pastore requiri, maxime enim queritur, quod maxime desideratur. Ter exigit amorem à Petro Iesus, nec quemlibet amorem, sed ardentem, quam aliorum Apostolorum sit, priusquam gregis sui curam illi committat, cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contristatus post tertiam interrogationem Petrus est, non ex eo, quod amorem suum non crederet, quem sciebat falli non posse, sed quod non tantum amorem in se ipso Christus esse intelligeret, quantum habere se crederet, vnde respondit: Domine tu omnia nosti. Tu scis quia amo te: quasi diceret, ego falli possum, qui amare me dico: Tu qui omnia nosti, scis num verum sit quod dico. Certè tu scis, se à me amari, ego verò nescio an tantum à me amaris, quantum

quantum amari à me velis. Cui tandem dicit Iesus: Pa-lie oues meas, quasi diceret: Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, sed manifestatio est, vt nouerint omnes, me tibi pascebas oues meas non fuisse daturum, nisi me à te mirifice amari cerè scirem. Nani namque neminem eas pascere posse, qui me non vehementer amat. Rapere quidem potest ea mercenarius, fur, & latro; pascere verò non potest, nisi qui animam suam pro eis ponere paratus sit. Propterea, qui dixi tibi: Pasce agnos meos, dico pariter, pasce oues meas. Idem enim sunt agni, quae & oues mea: sicut ego quoque & agnus sum & ouis; Agnus, qui verè Pascha immolatus peccatum mundi in-lit. Ouis, quae ad occisionem ducta non aperuit os suum.

12 Quomobrem rectè S. Gregor. Nazianz. lib. 3. & 6. de Sacerdot. scripsit: Nemo sapiens lauo animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita consideret, atque adeò stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cum viam ingredi possit complanatum, & expeditum, sponte se in locum angustum, periculosumque redezerit. Quod S. Chryso-st. ad Hebr. homil. 34. latè prosequitur, inter cetera dicens: Miror si potest saluari aliquis Reclorum, post tantam enim comminationem, quam negligentia videntur illatam, video aliquos etiam concurrere, & precipitare semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regimini, quod etiam spectat quod Petrarca dicit de remedio vniu'sque fortuna lib. 1. dialog. 170. O ver-rigo morum pessima, ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non pos-sum.

13 Hoc idem etiam D. Bernardus ad Episcopum London. epist. 24. elegantibus, & horrendis prosequitur verbis, dum ait: Curritur ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine curis iam quisque videtur, cum ad curas peruenit. Et qui nondum has curas experti sunt, videntes alios, qui iam humeros submisserunt huic sarcinae, non solum non genere tanquam sub onere, sed insuper appetere plus onerari: non deterrentur periculis, quae cupiditate cecati, non vident. Quae ista infania est? Vbi timor Dei? ubi mortis memoria? ubi gehenna metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quo ascen-dis miser? vt ab altiori gradu sit casus grauior: neque enim paulatim decides, sed tanquam fulgur in impetu vehementi (quasi alter Satanar) subito decideris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent, & onera, grauari profecto metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia sola attenditur gloria, non poena. Vbi tibi Episcopo, quia peccata populi comedis, ac si propria tibi minus sufficere viderentur. Dic mihi quantum desudat, vt gemmibus, orationibus, penitentia, praedicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Venies miser ante tribunal Christi, & audieris grauis querela populorum, accusatio dura eorum, quorum vixere stipendiis, neque diluere peccata; quibus facti sunt duces caeci, & fraudulentum mediatores. Quid ubi insipiens delicia sapient, quid diuitia illa obsequantur oculis, quibus mercaris tam graue iudicium, t. un-dum temetipsum obligans rationi? Vniuersa quidem vsque ad quadrantes nouissimum exigeris? Vnde idem Bernard. epist. 8. cuidam Brunoni docto viro confilenti an acceptaret electionem Archiepiscopatus Colonienfis, omnino recusauit dare ei consilium; sed solum dixit se oraturum pro eo; quia tamen ipse nihilominus acceptauerat, sequenti epistola terret eum electione Sauli, & Iudae; & super omnia commendat ei humilitatem. Et D. Gregor. dicebat quod nulla cura eum magis sollicitabat, quam quantum

cum ad consecrandum Episcopum eius expectabatur arbitrium.

14 Cum profectò tot ac tanta in Episcopo requiratur noster Apostolus, & muneris eius, ac officij ratio, tam multa postulet, quisque sibi merito timere debet, ne dicam exhorrescere, cum tantum munus affumit, quae causa multis sanè ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit id muneris refugiendi.

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthusiani Patriarcham insignem ab eremo Romam accersitum ab Urbano II. Pont. Max. quem diu ante coluisset, & eius opera in Conciliis celebrandis vsus fuisset vsque ad Concilium Placentinum, Archiepiscopatum Rheginensem totius Calabriae Metropolitim sponte oblatum reculasse, & solitudinem iterato adisse, eiusdem vitae acta ab innumeris praclaris exarata scriptoribus aperitissime testantur Petr. Sutor. de vita Carth. tract. 5. c. 3. Laurent. Suri. de probat. Sanctorum vitis, tom. 5. die 6. Octobris, §. 2. 2. Meleager Pentimalli in vita S. Brunonis, tract. 1. c. 10. pag. 88. Cardin. Caesar Baron. annal. Ecclesia, tom. 11. innot. 1092. pag. 635.

15 Nazianzenus etiam è patria discessit, ne ad eum honoris gradum ascendere cogeretur.

16 S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit.

17 S. Ephrem Syrus cum intellexisset se ad Episcopatum electum, tantisper furorem simulauit, donec alius electus esset. Sozom. lib. 3. historiae Eccles. cap. 15.

18 S. Goaris Presbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino, cum à Sigeberto Rege ad Treuirensis Episcopatum vocaretur. Surius in eius vita.

19 S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus firmitatis suae conficius fugam inuit, & inter syluarum saltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ iudicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex consecratur. Ioan. Diaconus in eius vita, lib. 1. cap. 44. Card. Bellarm. an. Eccl. tom. 8. an. 590.

20 S. Ammonius Eremita ad Episcopalem consecrationem adducendus, cum dissuadere non posset, dexteram sibi auriculam amputauit, & cum adhuc instarent, linguam quoque sibi rescissuram esse adiurauit, & ita eum reliquerunt. Nicephor. lib. 11. Ecclesiast. hist. cap. 37. Palladi. historiae Lausiaca, cap. 12.

Setiam Malachias cum ad Archiepiscopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò ministrantibus si pareat, tandem humeros submisit, dicens: Ad mortem me ducitis, sed obedio spe martyrij. Str. in eius vita, tom. 6. die 3. Nouembr. Sbroz. de officio Vicarij in proem. Marc. Anton. Geniensi, in man. Pastorum, cap. 1.

21 S. Franciscus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidissimo liquore plena sibi missum dicentem: Vide Francisce, quicumque vult fieri Sacerdos, & Sacramenta administrare, ita purus se debet in anima, sicut liquor iste, noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ suae non putauit esse puritatem.

22 Augustinus notus ob virtutem, & doctrinam, cum adhuc laicus esset, ab eis tantum Ecclesis, quae non haberent Episcopos, suam abstinebat praesentiam, manu iniecta à populo Episcopus ordinandus infertur, qui vbertim lachrymatus est, considerans, quam magna suae vitae pericula de gubernatione Ecclesiae impenderent, ita Possidonius in eius vita, cap. 4. & testatur ipse August. epist. 147.

23 Nilamonius Monachus cum rogatus esset, vt assensum praeretur electioni de se factae in Episcopum, respondit, vt per diem spectarent, vt interea sua

suā componeret : transacto tempore adhuc requisitus, vt tandem Episcopatum acceptaret, ait, sine me prius Deum paululum alloqui : in oratione autem positus à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Episcopum creati, & antequam ab oratione bonus Pater surgeret, Deo spiritum reddidit, & mortuus est, referunt, Niceph. lib. 3. c. 17. nouissimè Ioan. Baptista Fino de regulis iuris vespertina homilia homil. 5. in fine, Sozom. lib. 8. Ecclesiast. histor. cap. 19.

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltro oblatum respuit.

S. Bonauentura semel quantum potuit, refutaui; sed postea tandem Romani Pontifici, iussu coactus recepit. S. Augustinus epist. 204. asserit quòd multi, quia nolabant accipere Episcopatum, perducebantur, includebantur, & custodiebantur; & Sancti quàm plurimi hoc Episcopale munus, vel recusarunt, vel inuiti susceperunt; quorum creberrima in vitis Sanctorum apud Suriū lib. 1. extant exempla, & hac ætate multos non defuisse nouit patens meus, ex quibus duos tantum attingam, qui cum Ecclesiarū omnium ferè altarum opulentissimarum, ac nobilissimarum gubernacula constantissimè recusauerint, multorum poterunt esse aliorum instar.

24 Quorū vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus (prout refertur in historia generali S. Dominici Bernardi de Castillō in 2. parte lib. 2. cap. 26. fol. 202.) cui cum Archiepiscopatum Tolerantium Carolus Quintus Imperator secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obstitenti induratus Imperator ad melius deliberandum indulgisset, præstitit vir egregius constantissimè in priori proposito; cuius animi magnitudinem, stabilèque omnino sententiam, ac minimè fucaram, sed Deo additam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat: tunc ille summa perfulsus lætitia, nouum munus à Cæsare postulat, vt scilicet nemini, se viuente, quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo aliis minimè occultandum, ad reliquorum exemplum, esse putauit.

25 Alter fuit pius ille Ludouicus Granatenfis eiusdè Dominicani Ordinis alumnus, is cum à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice eiusdemque Caroli Imper. filia in Archiepiscopum Bracharensem, & Hispaniarū Primatem nominaretur, grauius obstitit, ab eaque summis precibus impetravit, vt illum à tanto onere liberaret, facta promissione, quod ad illud rectè obeundum, insignis, & probatæ vitæ viri eiusdè Ordinis sibi notitiam daret; obtulit Fr. Bartholomæum à Martyribus, qui superiorum iussu coactus, postquam semel quantum potuit refutaui, Archiepiscopatum suscepit, statimque totis viribus, & instanter Summum Pont. supplicauit, vt sibi resignandi licentiam concederet, qua obuenta Episcopatu renuntiauit referuata sibi tenuissima pensione, qua in Monasterium à se constructum eiusdè Ordinis se recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis claris miraculis.

27 Gregor. igitur epist. 45. lib. 4. cogens quandam Marianum Monachum omnino renitentem suscipere Episcopatum, scribit cuidam, quòd consoletur eum; quia, ait, cuiuslibet officij valde onerosa est nouitas: præsertim quia post longa quietis oria eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cum venerit tempestas secularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora il-

lum euacuet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et epist. 4. lib. 6. ad Episcopum Constan. qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondet; Prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex hoc collegimus vos bene posse susceptum ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non cognoscit infirmitatem. Et epist. 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Pastorale, asserens illud: Si Christus pro omnibus mortuus est, restat vt qui viuunt, non sibi viuam, &c. Et quia ille scripserat in epistolis suis, quòd semper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respondet, quòd Pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia scriptum est, quòd etiam gigantes genuit sub aquis, id est, populis: dicit tamen quòd huic cura modus ponendus est, ne nimis excreseat: quia boni Pastores afflante Spiritu sancto inter medias turmas populorum, & negotiorum non obruuntur, neque caput mentis submitunt: ambulat per siccam in medio mari, & impletur in eis illud Isa. 43. Cum transferis per aquas tecum ero, & flumina non operient te. Et quantum ad periculum officij Pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, quòd ubique est periculum, & sola Dei gratia saluat. Nam Loth in peruersa ciuitate fuit iustus, & in monte peccauit. Quid enim paradiso iucundius? Quid cælo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cælo peccando cecidit, refertur in c. quolibet 40. dist. Nusquam enim est securitas, inquit Bernard. nec in celo, nec in paradiso, multo minus in mundo: in celo enim cecidit Angelus sub potentia diuinitatis: in paradiso Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de schola Saluatoris. Tui tandem erimus: à malis omnibus si Dei nostra omnia committamus. Hinc Cassiodorus. Nihil potest esse securius, quam illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus congruè profuturum prestare. Et Regius Propheta Psalm. 56. Clamabo, inquit, ad Deum altissimum, Deum, qui benefecit mihi. Quod autem beneficium Dauidi sit collatum, Chaldaica docet translatio, dicens: Clamabo ad Deum qui præcepit araneæ, vt conficeret in ore spelunca telam ad defensionem meam. Sanè cum in spelunca moraretur Dauid, Saul eum minimè vidit, quandoque aranea tela Dauidem tegebat. O admiranda Dei protectio. In hoc certè admiratur D. Paulinus, quod qui secum Deum habet, araneæ tela sibi fortissimus est murus, & antemurale; vbi è contra illum, qui sine Deo est, fortissima mœnia, etiam adamantinus paries, minus quàm araneæ tela defendunt.

[Verè ita est, locus sanctitatem non conciliat, nec sanctitatis neglector loci sanctitate excusatur, nemo sibi de loco blandiatur, Samaritana Messiam cognouit ad fontem, quem Iudæus in Templo cognoscere noluit; hinc illud S. Hieronymi epist. 4. quæ est de viuendi forma. Quid, inquit, Samaritana uilius: non solum ipsa crediderit, & post sex viros vnâ inuenit, Dominum, Messiamque cognouit ad fontem, quem vt in tēplo populus ignorabat, sed & auctor sit salutis multorum. Et S. Chrylost. homil. 4. ad populum Antiochenum, hoc verbis monitum offert. licet in paradiso sis, ne confidas, etenim in Paradiso erat Adam, & postquam Deum irritauit, nihil profuit Paradisus, in fornace erant isti tres pueri, & postquam bona egerunt, nihil officit fornax. In Paradiso erat Adam, & quia segnis erat, supplantatus fuit: fimo insidebat Iob, & quia vigilabat, superuauit: argui quanto paradisis fimo melior: sed nihil loci virtus inhabitanti profuit.]

GL O S.

GL O S. II.

Bonum opus desiderat.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi munus non tam honor, quàm onus est.
- 2 Seruus suorum subditorum dicitur Prelatus.
- 3 Imperium, & principatus nihil aliud est præter merum laborem.
- 4 Episcopus ministerio, & labori inservire debet. [Episcopatus munus quod, ibid.]
- 5 Sanctus Paulus Apostolus non Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus, atque opus laudare voluit.
- 6 Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocati sunt.
- 7 Sanctus Gregorius onus suum multis depingit lachrymis.
- 8 Amos Abbas Patriarcha ordinatus sibi magnum onus, & intolerabile inimentum esse profertur.
- 9 Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem suam, cum Episcopus sit, & num. 10. 11. & 12.
- 13 Sanctus Bernardus grauius, & periculosus periculum cum ad Episcopatum promouetur, deplorat.
- 14 Episcopus nemo sapiens læto creatur animo.
- 15 Episcopatus est onus animarum infirmarum.
- 16 Episcopalis officij onus est pelagus laborum, & abyssus arumarum.
- 17 Pastor circa oues debet assimilari galline circa pullos.
- 18 Episcopatus officio nihil est damnabilius apud Deum, si perfunctorie agatur, & si ot decet, nihil periculosus.
- 19 Sanctus Gregorius Episcopale onus timens cum amicis uerum lachrymans est, & num. 20.
- 21 Homo natus ad labores, & dolores.
- 22 Patientiam suam in electis operatur tribulatio, ita in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem.
- 23 Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed lenat.
- 24 Fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate.
- 25 Humilis an sit ille, qui superbi nutus arbitrio, ut debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit.
- 26 Prodesse qui potest non debet Episcopatum renuere.
- 27 Ecclesie gubernaculo, periculum peccati timens, suscipere refugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit.
- 28 Virtutibus pollens coactus ad regimen uenit, uirtutibus uero uacuus, nec coactus accedat.

P v s dixit, non imperium, non dominationem, non dignitatem (quamuis sit præclara dignitas) laborem, non delicias, opus per quod humilitate decrescat, non intumescat fastigio, vt habet Hieron. ad Ocean. [Onerant enim dignitates, & onus ferre debet, qui fertur ad culmina, & magis qui sese obrudat. Scitè Petrus Bleiensis epist. 102. Sciebam, inquit, omnem honorem huius sæculi esse inperdimentum graue, & quoddam peremptorium salutis eterne. & Senec. c. 2. de breuitate uitæ. Est inter onus, & honorem non ita alius uocis, quàm rei ipsius expressa ueritas. & S. Isidor. lib. 1. cap. 26. Honor ex onere uenit, au Barbof. de Episcopo. Pars I.

potius ex honore onus. Hinc Isai. 9. vers. 6. Factus est principatus super humerum eius. Appositè Oleaster noster hic. Dicitur principatus super humerum eius, quia illi fuit potius oneri, quàm honoris, solent enim serui onera super humeros gestare. Et in annot. morali, ita scribit. Fuit principatus super humerum eius. Putant vsque hodie insensati filij Adam, imperia, Regna, & principatus huius sæculi honores esse, non onera; quos puer noster arguit, qui suum principatum quasi graue onus super humerum gerit.] Vnde rectè à Patribus definitum est Episcopi munus non tam honorem esse, quàm onus, nec tam principatum, quàm ministerium, nec tam dominium, quàm liberam, & ingenuam seruitutem, sic enim noster Apost. ait 1. ad Corinth. 9. cum liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, vt omnes facerem saluos. Et Origen. in Psalm. hom. 7. qui uocatur ad Episcopatum, non ad principatum uocatur, sed ad seruitutem totius Ecclesie.

Seruus idè suorum subditorum dicitur Prelatus, nam D. Bernard. super illa uerba Hierem. ut ouellas, & destruas, &c. sic ait: Quid horum factum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quoddam labor spiritualis expressus est. Et sequitur, Discite Prelate non tam ad imperitandum, quàm ad faciendum, quod tempus requirit. Discite sarculo tibi opus esse, non scepro, ut opus facias Propheta, & quidem non ille regnaturus ascendit, sed extirpaturus. Putasne, & tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui? plurimum, non planè totum qui uere emundare Prophetas, quando ergo libet gloriari, ubi citari non licet? Ne puer igitur Prelatus gradum illum ut uacet, obtinuisse, sed ut in obsequium Dei, & proximi laboret. Attributa est dignitas in opus ministerij, ait Apostolus, in opus ministerij, id est, in ministerium operosum. Propterea pastores appellantur Prelati, & vt vigilant, & ita laborent, ac si Pastores re uera essent. Hanc seruitutis conditionem Ethnici etiam Principes facti fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt Plutarchus refert, ait, Scio regnum nostrum esse splendidam seruitutem. Satis sciunt Principes imperium, & principatum aliud esse nihil præter merum laborem. Hinc etiam seruum se agnoscebat Alexander, qui (vt Arrianus Philosophus lib. 8. de rebus Alexandri, scribit) suis dixit. Plus vigilare quàm uos me cernis scio, ut ipsi quietos somnos capere possent. Seruum etiam se nouit Cæsar, de quo Seneca lib. de breuitate uitæ, ait, omnium domos illius uigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium uocationem illius occupatio.

4 Labori ergo, ac ministerio, & seruituti inservire debet Episcopus, quod Bernard. in epist. ad Roman. hom. 11. admonet, dum dicit: In omnibus exemplo Apostoli honorificabit ministerium uestrum, ministerium, inquam, non dominium; ipsum quidem honorificabit, non uos, nam qui querit que sua sunt, se cupit honorari, non ministerium. Et S. Chrylost. sic ait: Differentia dignitatis facta est inter Sanctos, ut vnus sit Episcopus, alius minister: contumacia uero carnis coegit, & peruersitas mundi, & operatio inimici, ut honores uideantur esse, sed re uera non sunt nisi ministeria. Et D. Hieronym. epist. 2. ad Nepotianum, loquens de Clerico, ita inquit. Clericus, qui seruit Ecclesie, interpretetur primo uocabulum suum, & nominis definitione prolatus, nitatur esse quod dicitur. Ita Episcopus ut respondeat nomini, quod gerit, totus in eo esse debet ut uigilet, ut pascat, ut exploret, ac quod uulgo dicitur, superintendat gregi Christi; operarius dicitur Math. 10. Et opus bonum Episcopatus, quia omnibus bene operari debet. Bonum estimandum est id solum, inquit Gregor. Nyssen. in orat.

de mortuis, quod omnibus semper & ubique prodest, nulli nulli inquam obest, & non mutatur.] Episcopatus munus, opus Apostolus vocat, ne ludum esse quis existimet, aut animi oblectationem, id quod expe-
 5 *Opus est, inquit, hac res, vir optime, non ludus, atque animi oblectatio, cura, non luxus, munus, non imperium. Iuo Carnotensis episc. 17. Episcopatum ita describit. Quid est Episcopatus nisi cruciatus; quid aliud est hic honor nisi onus? quid est hac sublimitas, nisi naufragosa tempestas? unde si inuenta honesta occasione huic oneri se subtraheres, & tibi soli vacares, nullo impedi-
 6 *ente, stadium vita percurrens ad brauium superna vacationis expeditius peruenires. Assumē ergo tibi pen-
 7 *nas columba, & auolabis à molestijs, & requiesces, & habitabis in solitudine mentis.]***

Non igitur Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudate noster Apostolus voluit, opus autem rem difficilem, quæve fieri vix vilo modo possit, appellant non solum eruditi viri, verum etiam in hanc ipsam significationem Sacris literis ita scriptum est: *Virum fidelem inuenire opus est.* Opus negotium est, non otium; animi sollicitudo; non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magistratus, in quem inquit non licet & paternam quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentia, non potestas, quæ temere, nulloque consilio regatur. Ego sanè verò Episcopatus officium, arque opus eximie laudò, quoniam diuinum est: eum autem, qui illius assequendi cupiditate ardet, non plane laudò, neque illum bene agere censeo, quia non intimis animi sensibus alii, sed omnino eici eiusmodi cupiditas debet. Si quis Episcopatum desiderat, secum cogitet ad quot, & quam magnos labores vocetur; deinde videat diligenter an eos sustinere rectè ipse possit: tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij, & aperte, & occultè eum oppugnant: neque mente sciam reputet, quanta sit illa dignitas, verum etiam quot se mortis periculis obiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet; sed despiciat, quæ infidiæ, quæ curæ, & sollicitudines sibi parentur; sciatque omnino si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus, eum ideo Episcopum creatum esse, vt legitime ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorem adeptus est, cæteraque omnia, quæ ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidet. Sciāt denique Episcopi
 7 *se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes. Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei, in qua posuit eos Spiritus sanctus. Pastores sunt opus naturæ attendentes; non dignitatem, laborem, non delicias; non crescere fastigio, sed humilitate decrescere, vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum, vt intermissa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam; de Monte cum Moysē descendant ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis. Hæres es, & Vicarius Petri, ô Episcopo, fac opus Euangelistæ, & Pastoris; non cruce scas Euangelium, si crucebentum non credis Pastoris officium. Insta importunè, oportunè, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quam honoris. Si affectas honorem, mercenarius es: si onus amplecteris, potens est Dominus au-
 8 *gere gratiam suam, vt lucta ex lucris, & ex profecti-**

bus profectus accedat. Quod si abhorreas onus, & insufficientem te reputes, sera querela est, prius sedisse debueras, & estimasse opus, sarcinulam ponderasse, & computasse virtutum sumptus, & dignitati meritum comparasse.

[Quam verò debeat ab honoribus abhorere, & dignitates fugere, docuit exemplo suo Christus, qui cum à Discipulis Ioannis diligenter quæreretur, vt qui magna de eo à suo Magistro inaudierant, quo eo vt Magistro & doctore possent, dixit illis humilis Saluator. *Quid quæritis?* quæ loquendi formula acutè à glossa ordinaria premitur, quod nempe potius dixerit, quid quæritis, quam quem quæritis. *Quid non, quem ne se videatur ostendere.* Ne videretur sese sponte obtrudere ad honores: at contra eum proditoriè ad supplicia, ad Crucem, ad mortem dicit, *quem quæritis,* non quid, vt se videtur ostendere, vt suo exemplo doceret honores defugiendos esse, Cruces, Passiones, oblatos aequè suscipiendos animo, & alacri, & libenti adendum. Plerique contra obtrudunt se ad honores, aspera quæque, at quæ aliqua humilitate adspersa sunt, omni conatu excutiunt, & fugiunt.

Hos iure damnat, vel dignitatis nomine abhorrens sponsa, quæ dum ad coronas toties vocatur, & morosè egreditur, ad honores potius trahi, quam ire se velle præferret; nam in amoris Cantico cap. 4. sic eam sponsus alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amanæ.* Quæ verba vtiliter expēdit Gillebertus *serm. 29.* dum ait. *Vide si non morosè egreditur de Libano, quæ toties vocatur; mora tamen hac non est contumacia, sed cautela, & forsitan sponsa mora festinationem nostram suggillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi vires nostras minus pensantes festinamus ingredi in labores. Prælationis, in sollicitudinum molestias, & materiam lapsus, nec expectantes vel semel vocari, vltro nobis ipsi honorem summus vocationem, vel prouidentes, vel arte procurantes. Hoc ipso honore minus digni, dum nimis sollicitè quærunt culmine magis digni futuri, si fugerint. Qui ad Episcopale culmen traderetur, S. Anselmus ipse suis verbis significauit *lib. 3. epist. 1.* ait enim. *Quid ignorare nequiverunt illi, qui & die vultum meum inspexerunt, quando me Episcopi, Abbates, alij primates ad Ecclesiam trahentes, & contradicentem rauerunt: itaui dubium videre posset, verum sanum insanam, an insanam traherent sani: nisi quia illi canebant, & ego magis mortuo, quam videnti colore similis, stupore & dolore pallebam, & illi, qui postea ipsa die me iniustè lugentem, dolore rationem superante, cum intente mihi licuit cogitare, & vestram dilectionem & onus, quod mea imbecillitati imponebatur, de longè audiens accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut sensum amissarum timuerunt, & hoc timore aqua benedicta me aspergentes, eam mihi potandam porrexerunt. Meliores Præfides haberemus si eos huius notæ haberemus, huius mentis. Verus ille, Bene imperant, qui non libenter imperant.]**

Vnde Greg. *ex regist. lib. 1. epist. 5.* his verbis depingit onus suum. *Sub colore Episcopatus ad seculum sum reductus, & in pastoralis cura tantis terræ curis inservio, quantis me in vitæ laica nequaquam deseruisse reminiscor. Alta enim quietis mee gaudia perdididi, & in-
 9 *terius corruens ascendisse videor exteriori, unde me à conditoris mei facie expulsus deploro. Conobar namque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & non solum vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam: Tibi dixi, cor meum quaesivit vultum tuum: vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil
 10 *perimescens.***

perimescens. Videbar mihi in quodam rerum vertice stare, itaui in me plenè impletum crederem quod per *Esa. 54.* Dominus promittit, sustollam te super altitudines terræ (super altitudines enim terræ sustollitur, qui ipsi, quæ alta, & gloriosa presentis seculi videmur, per mentis despectu calcant.) A quo vertice corruis in timores, & pauores, impulsus turbine huius tentationis; quia est mihi nihil timor, eis tamen, qui mihi commissi sunt, multum formido. Vndeque causarum fluctibus quatuor, ac deprimor tempestatibus, itaui rectè dicam: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Redire ad cor desidero post casus, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus inclusus, redire non possum, itaui obedire nequeam voci Prophete *Esaï, 46.* Redite prauaricatores ad cor: sed stultis pressus cogitationibus, solummodo exclamare compello: Cor meum dereliquit me. Et paucis interiectis: Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei mysteria predicare, cum mihi difficile sit saltem recolere? Pressus enim in hoc honore negotiorum secularium tumultu, ex eis me esse video, de quibus scriptum est: Deiecisti eos dum alienauerunt, quia dum foris videntur surgere, intus cadunt, similes fumo, qui ascendendo deficit, & se se dilatando euanescit. Ideo scriptum est *Psal. 36.* deficiente quemadmodum fumus deficient. Et illud *Psal. 82.* Deus meus pone illos in rotam: rota enim in anterioribus corruens, in posterioribus eleuatur; quia quanto eleuatur in bonis presentis vitæ, tanto in aternis corruunt. Et quamvis aliqui sint, qui sic exteriores proeclat regere sciunt, vt per eos nequaquam interiori corruant; sed mihi hac difficultas sunt, quia & valde onerosa: & quod mens sponte non recipit, congruè non disponit.

8 *S. Antonin. in summ. part. 3. tit. 20. cap. 2. §. 1. & ante Ioan Mosch. in prato spiritali, in cap. 194. vt refert Cardin. Casar. Baron. tom. 6. Annalium Eccles. an. 461. num. 6. narrat quod cum descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes Monasteriorum Eremitarum Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui, & ego cum Abbate meo, cepitque Patriarcha dicere Patribus: Orate pro me Patres, nam magnus onus, & intolerabile mihi iniunctum est, Sacerdotique dignitas me terret inmodicè; Petri enim, & Pauli, & similitum est regere rationabiles animas. Ego infelix peccator sum. Plus autem quam cætera timeo ordinationum sarcinam. Nam inueni scriptum, quod beatissimus, & aequalis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perseuerauerit ad sepulchrum Apostoli Petri, vigilijs, & Orationibus insistent, petensque ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur sibi peccata sua. Impletisque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apostolus, dicens: Orati pro te, & dimissa sunt tibi peccata, præterquam impositionis manuum, hoc enim à te solum requiritur huc bene, siue fortassè aliter egeris.*

9 *Idem Gregor. epist. 4. ad Ioann. Episcopum Constantinop. deplorat quod indignus, & infirmus suscepit nauem vetustam, & vehementer contractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quatitur, putridæ tabulæ naufragium sonant.*

10 *Idem epist. 6. ad Pæter. sic ait: Dum contemplatione dulcedinis autē describitis, ruine meæ mihi genium renouastis: quoniam audiuisti quid intus perdidisti, dum foris ad cubilem regimini immeritis ascendi. Tanto autem me percussim merore agnosce, vt vix loqui sufficere: oculis enim mentis meæ doloris tenebra obsident. Triste est quicquid aspicias, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penso enim qualiter ab alto quietis meæ cubitine corruens, obi deiectus sum, & pro culpis*

meis in occupationibus exillum à facie dominantis missus, quasi destituta vidua vocibus cum Propheta *Psal. 68.* dico, qui consolabatur me, longè recessit à me.

11 *Idem epist. 7. ad Anastas. Episcopum Antiochenum. Depressus sum usque ad terram superposito onere, itaui mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta *Psal. 118.* Incuruaui sum, & humiliatus sum usquequaque: tanta quippe occupationum onerâ deprimunt, vt ad superna animus nullatenus erigatur, multis enim causarum fluctibus quatuor, & tumultuose vitæ tempestatibus affligor. Periculanti igitur mihi orationis vestra manum tendite vos, qui in virtutum litore statis. Quod verò me os Domini, quod Incernam dicitis, quod multis prodesse perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cum vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.*

12 *Idem epist. 24. lib. 1. ad Episcopum Constantinop. Consideranti mihi quod impar meritis, atque toto animo renitens, Pastoralis cura pondera portare compulsus sum, caligo mœroris occurrat, & triste cor nihil aliud nisi eas, quæ videre nihil sciunt, tenebras videt. Nam quis Antistes ad Dominum nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Quæ igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum? &c.*

13 *Exclamat etiam D. Bernardus grauiori, & periculosiori debito adstrictus, his verbis: Quid ego infelix? quò me veram nescio, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum istud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius indicauit, contigerit negligentius custodire, si stillantem in Cruce Domini sanguinem collegissem, esset appositus penes me in vase vitreo, quod & portari sapius oporteret, quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Et cerè id seruandum accepi, pro quo mercator non inspiciens, ipsa vniuersa sapientia sanguinem illum dedit, sed & habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multo plura, quam vitreis imminere pericula videantur. Accedit sanè ad sollicitudinis cumulum, & pondus timoris, quod cum & meam, & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Vtraque abyssus est imperferutabilis. Vtraque mihi non est, & nihilominus exigitur à me vniuersæ custodia, & clamatur: Custos qui de nocte. Custos qui de nocte? non est mihi dicere cum Cain: Nunquid custos fratris mei sum ego? sed est fateri humiliter cum Propheta, quia nisi Dominus custodierit Ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.*

14 *Vnde S. Gregorius Nazianz. in Apologia, scripsit: Nemo sapiens lato animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita consideret: atque adeo stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cum viam ingredi possit complanatam, & expeditam, sponte se in locum angustum, periculosumque redegerit. Quod S. Chrysostom. ad Hebr. homil. 34. late persequitur, inter cætera, dicens: Miror si potest saluari aliquis Rectorum; post tantam enim comminationem, quam negligentia videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & precipitare semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regimini. Quò etiam spectat, quod dicit Petrarcha de remedio vniuersæ fortune, lib. 1. dialog. 107. O vertigo morum pessima, ad quod olim conserueram, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.*

15 *Et S. Bernard. ad Renaldum Abbatem, epist. 73. Onus animarum est infirmarum; nam quæ sanæ sunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus sunt: igitur agros moribus exartando, increpando, agis opus tuum, &*

portando sanas, quod sanando portat. Si quis vero ita sanus est, ut magis iuuet te, quam iuuetur a te, huius te parens, non patrem cognoscas, tamen in sanis minus lucraris, quia tua tibi premia minus: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauius.

16 Et ipse Chrysostr. lib. 3. & 6. de Sacerdot. Onus Episcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyssum arumnarum, quia sicut alijs praestant Episcopi dignitate, sic partes eorum sunt plus alijs cernere, & plus alijs laborare. In quantis ergo periculis versabitur, qui non de vna solum anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus est? Dormiebant quidem Apostoli ceteri instantem Domini Passione, vinum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Marth. 14. Simon dormis? Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippe qui in tanto Fidei, rerumque omnium discrimine non vigilare modo, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset.

17 Pastor circa oues debet assimilari gallinae circa pullos: quia, vt dicit August. super Psalm. 58. Gallina super omnes aues materna charitate circa pullos sollicitatur; atant tota egrotet ex labore, raucescit vox, fit hispidum totum corpus, dimittuntur aia, laxantur plumae, & c. ita omni conatu contendere debet Episcopus esse illa Euangelica gallina, sollicita, & anxiosa, vt sub alas colligat, foueatque pullos suos. Eius est fatigare, moliari, in omnia se vertere, quoties affulget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submittendo se, ac vocem cum Paulo commutando, vnde quaque occasiones arripiendo excitandae propagandaeque pietati.

18 Item S. Augustinus, Doctorum Ecclesiae antefignatus, in c. ante omnia 40. dist. dicit nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctorie agatur: & si vt decet, nihil periculosius. Et Sanctus Vincentius in serm. 7. Dominica 2. post Octauam Pasche, miratur quomodo Episcopi possunt cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam circulo a Lunae, vsque ad centrum terrae non est perfecta securitas, ait Fulgentius in aere non, quia ibi demones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non, quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes. Ergo supra lunam quaerere securitatem, quia citra lunam minime reperies.

19 Hinc S. Gregorius lib. 1. epist. 24. ad Constantinop. onus Episcopale timens, sic eos alloquitur: Quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscitis peruenisse, si me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tante sunt occupationes, vt per Episcopatus Ordinem penesse ab amore Dei me videam esse separatum, quod incessanter desideo, atque, vt pro me Dominum exoretis, rogo.

20 Idem in epist. 30. ad Ioan. Patric. sic ait. Gemo quotidie occupationibus pressus; & respirare non valeo. Ecce quo me patrocinia vestra perduxerunt, sed vos, qui adhuc valeis, huius mundi occupationes fugite, quia quanto in eo quisque profecerit, tanto, vt video, ab amore Dei amplius decessit.

21 Verum homo natus est ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad vtrumque se paratum dicebat Dauid, ad labores actionum, cum dicebat Psalm. 118. paratus sum, & non sum conturbatus, vt custodiam mandata tua: ad dolores vero passionum, dicens: Ego in flagella paratus sum, Psalm. 37. Nemo ex filijs Adae viuere sine labore, & sine dolo-

re, neque illi, de quibus Propheta dicit: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. nam sequitur, Tenuit eos superbia (grauis enim labor est superbia) operi sunt iniquitate, & impietate sua, & haec grauia flagella sunt, quia non est gaudere impijs, dicit Dominus. Quod si neque laboris anxietatem, neque flagelli sententiam laesionem, ipsa iam insensibilitas, vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intrus. Igitur, inquit D. Bernard. tom. 1. fol. 164. tenemus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus; sciamus gentes quoniam homines sunt, id est, nati ad labores actionum, & dolores passionum. [Vtilis nobis labor est quo virtutes nutriuntur, vt B. Isaias Abbas Orat. 16. labor, inquit, secundum Deum ad virtutem auxilium est, desideria virtutum est mater, moderati corporis labores in excelendis virtutibus profunt, & inertia pullulant vitia. Nulli se libentius virtutes credunt, quam labori, nulli se vitia facilius committunt, quam desidat. Praemitti labor quieti debet. Nam ad requiem, verba sunt Sancti Petri Damiani opusc. 13. c. 8. non nisi per labores, & certamina peruenitur, quomodo quis ad requiem peruenit, qui nec dum ad certamina ipsa, quae in medio sunt constituta, descendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiam, si eam, quae pra foribus est, nondum transtulit arenam? qui propaginare non didicit, qui palmittum surmenta non seuit, qui glebas serculis nunquam fregit, qui vomeribus noualia non sulcauit, quomodo excussit paleis in horreo frumenta recondere, aut plenis misto canalibus poterit amouere.]

22 Bernardus epist. 32. consolans quendam Abbatem in tribulatione constitutum dicit, quod sicut in electis tribulatio operatur patientiam, & c. (vt dicit Apost. ad Rom. 5.) ita et conuerso in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatione desperationem. Igitur non vincaris a malo, sed spem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimitate expecta.

23 Idem epist. 72. ad Abb. Asiaticum. O verè leue onus Christi, quod portantem non grauat, sed leuat. Quid eo leuius onere, quod non solum non onerat, sed & portat omnem, cui portantium imponitur? Est onus exonerans, sicut penna auium, quae ferunt a quibus feruntur. Virtus, ait idem epist. 126. ad Episcopum Aquitania, in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur. Vir profectò ille est, qui contra bifformes fortunae euentus vniformi mentis constantia militat praemunitus, ait Tullius è contra maximum indicium male mentis est fluctuatio, & inter simulationem virtutum, & amorem vitorum assidua iactatio, ait Seneca in Proverbis. Quid horres (inquit Augustinus Psalm. 61.) labores? an nescis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus? ardet palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur a sordibus: quod vult ergo (inquit) aurifex facio, ubi me poni tolero; inbeor tolerare, nouit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quasi consumendum, sed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego sordibus carebo; subiecta ergo esto Deo anima mea, quia ab ipso patientia mea.

24 Legi, ait Bernard. ad Eugenium Papam, apud quendam sapientem, non est vir fortis, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate; ego autem dico, quod fidei homini magis est inter flagella fidendum, & quamuis non succedant ad votum, quae secundum Deum conantur, Deo flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod iocetur, quia Deus facit quod vult? Igitur

Igitur, & si videamus multa mala, non est deponendus animus, sed semper speranda sunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus promenerunt, quae non praecesserint magna mala. Itaque etiam in ipso malorum, & calamitatum diluio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum est; alioquin ubi liberias filiorum Dei? ubi spiritus ille, de quo Apost. ait ad Rom. 8. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore? & c. Animus igitur, qui solum Deum pra oculis habet, & facit quod in se est, cur agitabitur serupulis? cur tristitius cusserebitur? cur spiritu pusillanimitatis constringetur? in Psalm. 54. ubi nos habemus, iacta super Dominum curam tuam, iuxta Hebraeos habetur, proice onus tuum in Dominum, id est, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino proice. Quod si ante pastorales curas, & molestias frueberis otio contemperationis momento verbi Augustini, sic decentis. Nec otia vestra necessitatibus Ecclesiae praeponatis: cui si parturienti nulli boni ministrare vellem, quomodo nasceremini, non inueniretis. Manebas forte in monte, leuatis manibus orans cum Moyses, iussit Dominus, vt descendas in campum cum Ioseph pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in morte absque timore viuendum est, nec in medio Amalechitarum dissidendum, nam Loth inter Sodomios fuit Sanctus, & in monte solus agens, fuit incestuosus.

25 Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat praesse, intelligit, & tamen ex humilitate praesse contemnit? diuinis enim dispositionibus subditus, atque a vitio obstinationis alienus, cum sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis praetentus est, quibus & alijs proficit: & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias a Domino mittitur ad praedicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, A a Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum? Elaias Dominum querentem, quem mitteret, vltro se obtulit, Ecce ego, mitte me; in vtroque hoc subtiliter est intendum, quia & is qui recusat, plenè non restitit, & is, qui mitti voluit, ante per Altaris calculum se purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quisque mysteria Sacra audeat: aut quem superna gratia eligit sub humilitatis specie superbe contradicere. Quia vero difficile admodum est purgatum se quemlibet posse cognoscere, praedicationis officium tutius declinat, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet; cum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscat. Quod Moyses vtrumque miro opere expleuit, qui praesse tantae multitudini & noluit, & obediuit. Superbus enim fortasse esset, si ducatum plebis immuerat sine trepidatione susciperet: & rursus superbus existeret, si auctoris imperio obedire reculauerit. Hinc etiam quique praecipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio ceteris praeferti non metuant, si sancti Viri plebium ducatum suscipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem desiderare bonum, bonum est, primum autem honoris concupiscere, vanitas est. Primitus enim fugientem se desiderat, desiderantem se onerat. Et sicut is, qui inuitatus renuit, questus refugit, sacris est Altariibus adiuuendus: sic qui vltro ambit, vel importunè se ingerit, est proculdubio repellendus. Deicisti eos, cum eleuarentur, inquit Psalm. Cum eleuatur deicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur fatis praesse affectat, quibus prodesse non curat, & quorum non zelat salutem, subiectionem nimia ambitione sibi vendicat. Vt illi qui praest, & non prodest: sed vt grauius illi, si quia praesse metuit, prodesse refugit. Sancti viri

non praesse gaudent hominibus; sed prodesse, itant potestas eis magis sit oneris, quam honoris. Sunt quidam, qui sciunt, & possunt, & volunt praesse: quidam qui sciunt & possunt, nec volunt: quidam qui nec sciunt, nec possunt, sed volunt: quidam qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt. Scire posse, & velle charitatis est, vel superbiae; scire & posse, & nolle humilitatis est, vel inertiae; nec scire, nec posse, nec velle, discretionis est, & prouidentiae. Qui enim sciunt & possunt, & volunt praesse, si velint prodesse, charitatis est, alioquin superbiae. Qui sciunt, possunt, & nolunt, humilitatis est quod renuunt, inertiae vero cum sciunt, & omnino desistunt. Qui autem nec sciunt, nec possunt, sed volunt: cupiditatis videtur quod volunt: stultitiae si velint quod nec sciunt, nec possunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim discretio est nolle quod non possis, fugere quod nescis.

26 De hoc Gregor. in Pastoralis, part. 1. cap. 5. pulchrè loquitur in hunc modum: Qui habet dona Dei, vt possit esse Pastor, si vocatus, suscipere renuit, plerumque ipsa dona sibi auferuntur; quia non pro se tantum, sed etiam pro alijs acceperat. Vnde Dominus dicens: Si diligis me, pasce oues meas, clare docuit, quod si testimonium dilectionis suae est suscipere onus pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum conuincitur non amare. Vnde idem Gregor. lib. 6. epist. 5. ad Cyriacum Patriarcham Constantinopolitanum, ita scribit: Et Pastori sanctae Ecclesiae dicitur: Simon Ioannes, amas me? Pasce oues meas, ex quibus verbis colligitur, quia si is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit se Pastorem summum minime amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati praefert, non potest dicere, mihi viuere Christus est, & mori lucrum, cum Apost. ad Philipp. 1. & vberit illud eiusdem ad Rom. 14. nemo sibi viuere, & nemo sibi moriur: & illud eiusdem 1. ad Corinth. 10. non queres, quod mihi utile est, sed quod multis, vt salui fiant? & illud denique 2. ad Corinth. 5. Vt qui viuunt iam non sibi viuunt, sed ei, qui pro ipsis mortuus est?

27 Illud intueri, dicit Clem. epist. 1. ad Iacob. in princ. quia si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiae gubernacula; certus esto, quia amplius peccas, quam si populum Dei, velut in fluctibus positum, & periclitantem, cum iuuare possis, subterfugis, tui tantummodo habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouidens. Vir ecclesiasticus, refert Ilidor. lib. 3. de summo bono cap. 33. & crucifigi mundo per mortificationem propriae carnis debet, & dispensationem Ecclesiasticae Ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, sed humilis, gubernandam suscipiat. Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui sensus, & vitae utilitate praestantes, praesse, & prodesse alijs nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, consultus arbitantes otiosam vitam degere, quam lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt, per argumentum diaboli fallentes eos per speciem boni, vt dum illos a pastoralis officio retrahit; nequam proficiant eis, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant.

28 Vnde ait Gregor. lib. 1. Pastoralis cap. 9. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Illi si omnino renuunt, caveant ne acceptam pecuniam in sudario ligans de eius occultatione iudicentur, & c. Iste cum regimen appetit, attendat ne per exemplum boni operis Pharisaeorum more ad ingressum regni tendentibus obstaculum fiat, qui iuxta summum Magistri vocem Marth. 23. nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt. Considerandum quoque est, quia cum causam

populi electus Presul suscipit, quasi ad agrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere passiones vinum, qua presumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat.

GLOS. III.

Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus non solum mortifero vitio, sed illius susceptione prorsus carere debet.
2 Episcopi est non solum turpia vitare, sed virtutis sua praestantia multitudinem erudire.
3 Exempla potius, quam verba homines malunt.
4 Irreprehensibiles esse conuenit, quos praesse necesse est corrigendis.
5 Gradus quanto alior est, tanto ruina grauior.
6 Ducatum hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo praere.
7 Superhumeralis in Episcopis quid significet, ostenditur.
8 Mali non curant respicere meliores.
9 Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus, ut virtutes omnes in eo comprehendantur.
10 Principes sunt instar luculentium gemmarum.
11 Declaratur illud Euangelij Matih. 5. Vos estis sal terra, &c.
12 Agens omne agit sibi simile.
13 Manus fordida aliam non lauat.
14 Charitas, ubi est, ibi est Sanctitas.
15 Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.
16 Exemplar probitatis sua Episcopus praebere debet.
17 Episcopalis administrationis finis est populos commissos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.
18 Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assidue instruit.
19 Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere.
20 Apostolis cur in praesenti loquatur tantum de Episcopis, & Diaconis, non vero de Sacerdotibus, ostenditur.
21 Pastorum honorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malonum longe potentius ad malum trahunt.
22 Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent.
23 Principis vita censura est ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.
24 Prelatus peccans tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.
25 Pastor cum per abrupta graditur, ad precipitia grex sequitur.
26 Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi ut plebs populanda praedonibus permaneat, & inde sumat interitum, unde protectionis debuit habere subsidium.
27 Princeps debet esse Resp. quod oculus corpori, quod intellectus animae.
28 Episcopi sunt astra caeli, quorum vita inter peccata

- & errores hominum quasi inter noctis tenebras lucet.
29 Dignum an vero digniorem ad pastorale munus eligere teneamus, ostenditur, & num. 30. 31. & 32.
33 Cardinales an peccato commaculentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur.

Episcopus cum omnes cura sua subiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non solum mortifero, sed illius etiam suspitione carere: nam, vt ait Gregor. Naz. in apolog. 1. Cuius vita despicitur, fieri vix potest, vt etiam praedicatione non contemnatur; affirmatque non sufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt se ab omni peccati labe purum conseruet, nisi alios longè antecellat virtute; & ibi Elias Cretensis, inquit, quod Antistitis est non solum turpia vitare, sed virtutis sua praestantia multitudinem erudire, quia, vt ait D. Hieronym. scribens Oceano epist. 83. futurus Pastor Ecclesiae talis eligitur, ad cuius comparationem recte grex ceteri nominentur. Et dicit Isidor. lib. 3. de summo bono cap. 42. Qui praesertim ad regimen, taliter erga disciplinam subditorum praestare se debet, vt non solum auctoritate, verum etiam humilitate clarescat, sed tamen ita erit in eo virtus humilitatis ne dissoluatur vita subditorum in vitium, atque ita auctoritas aderit potestatis, ne per tumorem cordis, seueritas existat immoderationis. Summa igitur Episcoporum virtutum ad vitam integritatem, atque innocentiam est referenda. cum homines malint potius exempla, quam verba, vt inquit Laetant. lib. 3. diuin. inst. quia, vt admonet August. ad Pastores tom. 10. Episcopus honeste, & vt Christianum Antistitem decet, viuat, cauetque ne suo exemplo subditis noceat. Et Abimelech Rex cum ligna caederet, & portaret, dicebat suis Iudic. 9. quod me vidistis facere, cito facite. Quod & Saluator ipse praecipit Matth. 5. dicens: Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est. [Episcoporum enim vita norma atque exemplum est subditorum, cap. cum pastoris 2. q. 7. c. miramur 61. dist. Concil. Triden. sess. 6. de reform. cap. 1. in princ. ibi, integritas enim Praesulum, salus est subditorum, Gamb. de officio legati lib. 2. num. 50. Sor. de iustit. lib. 1. o. q. 1. art. 1. fol. 4. Ioan. Filesc. de saera Episc. Auctor. c. 1. §. 1. in fine fol. 2.] Vnde colligi potest in quantum distare debet Pastor a grege, dum istos homines, & illos plusquam homines, id est, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita sine crimine eos esse oportet, vt hunc Apostol. locum intelligit glossa ordinaria, vel sine notabili defectu, & integre fama, prout interpretatur Nicol. de Lira, vt illud possint dicere cum Christo Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde. Et Ioan. 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Et illud Apost. 1. ad Corinth. 4. Imitatores mei estote, quemadmodum ego Christi. Nam si Pastor, inquit Gregor. 1. par. Pastoralis cap. 2. per abrupta graditur, grex profecto ad precipitia sequetur. aut qua praesumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat; tantumque debet actionem populi actio transcendere Praesulis, quantum distare solet a grege vita Pastoris. Qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare; ne subditi in exemplo eius, qui praesert, quasi in obstaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quod ideo praesertimus, vt sacrum ducatum fidelibus praebamus; nullique illicitum videtur, inquit

Ambros.

Ambros. de dignitate Sacerdotum c. 6. quod ab Episcopo quasi licitum perpetratum.

- 4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quae sunt a Patribus praescripta, & definita, cogitatis, quia sicut est caput Ecclesiae Christus, Christi autem Vicarij Sacerdotes, sic & in eligendis his curam oportet esse perspicuam. Irreprehensibiles enim esse conuenit, quos praesert necesse est corrigendis, nec quidquam illi deesse personae, peres quam est religionis summa, & substantia disciplinae. Estimet quis pretium Domini gregis, vt sciat quod meritum constituendi debeat esse pastoris, ex Anselmo, & aliis refert Ant. Aug. in epist. iuris Pontif. vet. lib. 4. tit. 5. c. 11. Et S. Hieron. ad cap. 3. Michae ita dicit: Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt ceteris praesint, sicut praesert linantur dignitate, & praeminere debent sanctitate. Prauidendum igitur, air idem Ambros. ubi proxime c. 2. dum agit de sublimitate Episcopali, ne sit honor sublimis, & vita deformis: ne sit deifica professio, & illicita actio, ne sit religiosus amictus, & irreligiosus prouentus: ne sit gradus excellentius, & deformis excessus; quia sicut nihil esse dicimus Episcopo excellentius, sic nihil est miserrabilius si de sancta vita Episcopus periclitetur, si Sacerdos in crimine teneatur. Nam quanto gradus alior est, tanto ruina grauior: honor gradus, gradior debet sollicitudine circumvallari. Ideo igitur praerogativa honoris monstratur, vt merito digna requiratur. [Praesules igitur, superioresque maiori reprehensione digni futuri, si peccauerint, quo maioris ipsi dignitatis fuerint. Huius peccauit, peccauit post ipsam & Adam, sed prius Deus aubos insequens ad auram post meretricium ambulans, Adam vocauit, dicens. Ibi es: Genes. 3. q. cur prius non vocat que peccauerat prior: an vt inquireret Superiores magis esse apud Deum reprehensibiles si peccent. Ita B. Dionys. Carthus. in Genes. Vocauit, inquit, Deus magis Adam, quam Eua, quoniam principalior fuit ad inspicandum, quod superiores dum peccant, specialiter suam reprehensibiles apud Deum. Quam sit periculosum ceteris praesert, in alios tenere imperium ex Christi fuga, cum eum vellent Regem constituere, ita colligebat B. Laurentius Iustinianus lib. de regimine Praelat. c. 1. Humilitatis magister, & forma Domini, videlicet Iesus, sciens humanam infirmitatem ignorare, caligine oblectam semper alta capere, & prius praesert, quam subesse, quam seruis suis, ac subditis vnae fidei indicat, quam periculosum sit Principum regimen, quamque Praelatorum omnis graue, nana videntibus in his, & vt ipsi sibi in Regem praesertent ad se venturibus delictis, modo fugit, seque ab eorum aspectibus occultauit, non quid in vt honoris propter se Magnificatum formidaret, sed vt in illo discederet ceteri quanta sit in praesertione anxietas, quam Liberius sum fondus, quantumque periculum manserunt.]

- 6 Non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene viuendo praere, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quae & reserare debuit, ipse committat. Huius locus regiminis, eam regendus offertur in se prius necesse est, vt quisque discat, si loco vita congruat, si ab onere actio non distentat, ne iustus omnium rector, eo post in tribulatione praesert non auferat, quo ipsa quoque eius, de quo tribulatio oritur, eorum dia honoris ignorat. Pastor ergo debet ille fieri, qui cunctis passionibus moriens, iam spiritaliter viuunt, qui prospera mundi postponit, qui nulla adueria pertimescit, qui sola interna desiderat: cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumaciam repugnat spiritus: qui ad aliena capientibus

de Episcopo. Pars I.

da non ducitur, sed propria largitur; qui per pietatis viscera citius ad ignoscendum flectitur; sed nunquam, plusquam decet, ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur, qui nulla illicita perpetrat; sed ab aliis perpetrata, vt propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienae infirmitati comparatur, sicque in bonis proximi, sicut in suis profectibus latatur, qui se ita imitabilem ceteris in cunctis, quae agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quod saltem in transactis mens erubescat, qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda a terentia doctrina valeat fluentis irrigare: qui orationis vsu & experimento iam didicit, quod obtinere a Domino, quae proposuerit, possit.

Audi Praelate illud Brunonis in Exod. super verba 7 illa, superhumeralis, &c. ubi ait, Respice Episcopo ad omnes, quod portas, respice ad superhumeralis. Vides ibi aurum, da operam & Studium sapientie. Vides ibi Hyacinthum, inuere caelum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, serua iustitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, si necesse fuerit, pro Dei & proximi dilectione sanguis Martyrij. Vides ibi hyssum retortiam, carnem dona, macera, & afflige, vt & sistrini seruiat, semperque candidior, & mundior fiat: sit autem superhumeralis opere polymito, multisque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius esse debeat, facilius Episcopis intelligere valeat.

Flet me (exclamabat quidam Sanctus Praesul) 8 quia nonnulli excitati a somno terrenarum affectionum cum Samuele, neque celesti carbone purgatus cum Esau, neque lingua a Deo tactus cum Equitio Monacho (de quo refert Gregor. in dialog. lib. 4. cap. 4. p. 4. quod sentit sibi a Deo tanti linguam, vt se deinceps non posset continere) cum nihil horum haberem, in magistrum populorum datus sum. Praesul ait Gregor. non curant respicere meliores, quos imitantur, & quorum comparatione nihil sunt: sed peiores, quorum comparatione aliquid sibi esse videntur.

Irreprehensibilem esse Episcopum requirit 9 Apostolus, vt hoc vno sermone, teste S. Hieronym. epist. 83. ad Oceanum cap. 4. virtutes omnes comprehendere, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum etiam in verbo otioso reprehensione dignum est, quis est, qui absque peccato versetur in hoc mundo? Vnde S. Hieronym. lib. 1. aduersus Pelagium cap. 8. Primum quod dixit irreprehensibiles, aut nullas, aut raras, quis est enim, qui non, quasi in pulchro corpore, aut nauum, aut verrucam habeat? S. Chrysost. homil. 10. in 1. Timotheum. ibi, irreprehensibilem. Hoc vnico verbo, ait, genus omne virtutis expressit. Itaque qui sibi vel leuis culpa conscius est, male profectò facit eam rem appetens, qua indignum se per opera fecit. Non enim decet eiusmodi regere, sed potius regi. Eum quippe qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar Solis ceteros veluti stellarum igniculos in suo fulgore obscurat. Debet huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt in istum omnes, & in eius vitam, vel in exemplar aliquid excellens intueatur. Non ideo absque ratione Apostolus huiusmodi monitis vritur, quia par erat plurimos eius rei desiderio allici, idcirco illum tanta diligentia pingit, vt qui se ad eam rem praeparare vellent, ad quantam virtutis celsitudinem sibi curandum esset, agnoscerent.

Vnde Plutarchus lib. de doctina Principum. Sent 10 Principes, inquit, tam Sacri, quam profani i. s. f. I. lucen

66 De officio, & potestate Episcopi.

lucentiam gemmarum; atque adeo si quis in illis natus apparet, deractioni patet, & calumnia. Et Clemens lib. 2. Constit. cap. 11. O Episcopo, stude munditia operum excellere, cognoscens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod prees omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magistris, atque subditis simul omnibus.

Ideo virtutum omnium absolutionem ab Episcopis Apostolorum successoribus iure suo postulat Saluator noster Marth. 5. Vos estis sal terra, vt sicut sal insipidis saporem rebus dat, easque ne corrumpantur, conferuat, ita & vos insulos homines sapientia, & virtute conditiis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando. Ibid. Vos estis lux mundi, vt eum doctrina, & probitate vestra illustretis. Deinde, Non potest ciuitas abscondi supra montem postea, cui scilicet vos similes estis. Itaque neque latebras sceleribus querere potestis, neque vt veritatem non doceatis vos abscondere, & occultare. Postremo. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis, sed doctrina, & sanctitate luceatis.

Constat ita esse natura comparatum, vt omne agens agat sibi simile, homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non solum in iis, qua à natura, sed in iis etiam, qua ab arte efficiuntur, videre est; pictor enim esse debet, qui alium pictorem faciat, & Philosophus, qui Philosophum, & musicus, qui musicum: quicquid ergo alios sanctos efficere debet, sanctissimus vt sit necesse est, cum nemo alijs dare possit, quod ipse non habeat. Neque vulgari aliqua, sed eximia atque excellenti sanctitate opus est, vt alios tui similes efficias. Semper enim effectus in causa sua eminentior, atque fortior est: vt fulgor ipse syderum, qui à sole dimanat, longè splendidior in ipso sole, quam in astris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quadam sanctitatis suae radios emittere debet, qui-que tanta fulgeat sanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cum in lege veteri Numer. 19. Dominus aquas expiationis, & cineres vaccae ruffae ad purificationem hominum designasset, munus tamen hoc mundis hominibus commisit: vt sic mundus lustraretur immundum, & ita demum emundaretur. Vides ergo quomodo mundum esse oportet, qui aliorum sordes debeat expiare. Rectè enim Ecclesiastic. cap. 34. ait: Ab immundo quis mundabitur? Cui simile est illud Gregor. mor. lib. 7. † Manus sordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non considerat: ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere. Nihil enim est, vel ad perniciem Ecclesiae nocentius, vel ad decorem monstruosius, vel ad publicam salutem insensius, quam si is, qui omnes dignitate praet, moribus, & vita subfit: quam quidem indignitatem apostolicissimis verbis D. Bernardus ad Eugenium testatur hoc modo. Monstruosa, inquit, res est gradus, & animus infimus: sedes prima, & vita ima: lingua magnifica, & manus otiosa: sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & albus leuis: caput canum, & cor vatum, facies rugosa, & lingua rugosa: ingens auctoritas, & mitans stabilitas.

Sanctitas Episcopi praesertim consistit in charitate, quia vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis, ac vita puritas est, adeo vt quantum quisque habeat charitatis, tantum locum habeat & virtutis. Ait enim Bernard. super Cant. quod virtutis vniuersitasque anime

astimatur ex mensura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, qua multum charitatis habeat, magna sit; qua parum, parua; qua verò nullam, nihil omnino sit, dicente nostro Apost. 1. ad Cor. 13. Si charitatem non habueris, nihil sum, quod manifeste patet in Euangelio Ioann. 21. Volens enim Dominus constituitere Petrum Vicarium, prius interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Pasce oues meas, & Chrysof. de Sacerdot. lib. 3. inquit, Certè Christus prodigijs, & miraculis posthabitis, qua ab Apostolis edenda essent, ostendit his verbis: In hoc cognoscunt homines quod discipuli mei eritis, si charitatem inter vos mutuum habueritis, Ioan. 13.

Ille, inquit Gregor. in pastor. lib. 1. cap. 10. & 11. modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens, iam spiritualiter viuuit, qui prospera mundi postposuit, qui nulla aduersa persequens, qui sola aeterna concupiscit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corporis, neq. valde per contumeliam spiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem pastoralis officij debet prouehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera ciuitas ad ignoscendum stectitur, sed non plus, quam decet, ignoscens, ab arte reuerentiam inclinatur. Qui nulla illicita perpetratur, sed perpetrata ab alijs, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis aliena infirmitati compatiatur, sicque in bonis proximi, sicut in suis prouehitibus letatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiae rectè peruenit, qui ita se imitabilem ceteris in cunctis, qua agit, infirmat, vt inter eos non habeat, quod saltem de transactis erubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arenia doctrina valeat fluens irrigare. Qui orationis usu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, qua poposcerit, possit, &c. Qua mente apud Dominum intercessionis locum, pro populo arripit, qui familiarem se eius gratia esse per vitam meritum nesciuit, ab eo quomodo alijs veniam postulat, qui vtrum sibi sit placatus ignorat? Quis in re adhuc aliud sollicitius formidandum, ne qui placare iram posse credunt, hanc ipse ex reatu proprio mercatur. Cunctis liquido nouimus, quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora pronocatur. Qui ergo adhuc desiderijs terrenis astringitur, caueat ne destrueti iram iudicij grauius accendens, dum loco deletatur gloria, fiat subditis auctior ruina. Solertè ergo se quisque metiat, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audeat pro culpis aliorum.

Prodat igitur ita se publicè Episcopus, vt quantumque populo inciderint, huc sint res iucundae, aut aduersae, siue laetae, aut tristes, seu morbi, lues publica, persecutio, damna, vel rei familiaris, vel honoris, ac status, alique humanae vitae castus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari possit, quae ratio incunda, quaeue cautio adhibenda sit, tunc vnusquisque possit in Praesulem suum oculos conicere, ab eoque veram in omnibus petere disciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem, ob id enim docet noster Apost. 1. ad Timoth. 4. his verbis: Esto exemplum fidelium, in verbo, in conuersatione, in charitate, in Fide, in castitate, & S. Petrus 1. cap. 5. Formae facti gregis ex animo. Ieiunia alijs qui indicat, defungi illis ipsemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Missas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum seruari, ipse praetere debet, ipse idem iuris in se familiam

familiamque suam statuere: exemplo denique suo praeccepta omnia sancire, & confirmare. Ex his intelligi potest, oportere ipsi summet, cuius est praecipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui mune ei respondeat, quod admonet D. Hieronym. ad Nepotianum epist. 2. his verbis: Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet in ira se dicere possit; cur ergo haec quae dicis ipse nos facis? delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de ieiunijs. Et idem ad secundum. Ignominia & confusio est Iesum crucifixum, pauperem, & esurientem faris predicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubeantes buccas tumentiaque ora profervo.

Exemplar probitatis suae (vt supra dicebam) Episcopus praebere debet, quia homines, vt inquit Lactantius, loco supra relato, malunt potius exempla, quam verba; quia loqui facile est, praestare verò difficile: quantoque alterum altero difficilius est, tanto vilius atque praestantius. Vnde grauissimè, & prudentissimè Seneca dicit: Eum elige Doctorem, quem magis admireris cum videris, quam cum audieris. Talis ergo debet esse Episcopi vita, quam D. Hieronym. depinxit his verbis: Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habiture sonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina sit populorum. Virtutis enim species pulcherrima est, & quae ipsa per se homines non solum ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat; finis igitur Episcopalis administrationis alius non est, quam commisso populis doctrina, & exemplo ad Deum dirigere; atque Moyfis exemplo è tenebris Aegypti, idest, huius seculi caligine, eripere, vt ad caelestem promissionis terram traducantur. Vnde bene D. Ephr. tom. 1. tract. de vita spirituali c. 37. Nihil, inquit, aequè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incendit, quam si Doctorem reipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenierint.

17 Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, quod exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit. Dum praecedis, inquit, ad gloriam multos feceris gloria comites, & confessorum populum suscipis fieri, dum primus paratus es pro omnibus consistere.

18 Hinc etiam dicitur in cap. 1. Concil. Trident. de reformatione. sess. 22. Nihil est quod magis ad pietatem, & Dei cultum assidue instruat, quam superiorum vita, & exemplum, &c. adeo, vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos sit, quam probi Principis vita, sicut nullius pestilentia; neque citius contipjat, neque latius serpat contagium, quam improbi. Sic etiam S. Isidor. relatus in c. 1. 21. dist. ait quod Episcopi dicuntur Pontifices, & vitam sequuntur eo quod viatoribus Christianis verbo & exemplo partem faciunt, vitamque sternum saluunt. Ceterum de sacror. immun. lib. 3. c. 8. & quae Episcopus alius praecipit, debet prius in se ipso exequi; nam vulgatum est illud: parere legem quam ipse uideris, c. ceterum omnes, de constituit. Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, praecipere videntur: volebat suos ille castos, ipse erat, legem tulit, ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet. Henric. Sedul. in eius vita c. 14. Et rectè Claudianus, In commune iubes, si quid, concessue tenendum; Barbes. de Episcopo. Pars I.

Primus iussa sibi, tunc obseruantiior aequi Fit populus, nec ferre vetat, cum viderit ipsum Auctorem parere sibi.

Episcopus sicut vitae suae integritatis alios ad virtutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit S. Gregor. lib. 7. registri epist. 107. his verbis: Cum Sacerdotalis dignitas alijs videatur dignitatibus eminere, ita vt quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere, vt exemplo sui nulli nocere, sed vitam potius valeat componere subditorum. Nam fatijs noxium atque perniciosum est, vt imitatione ipsius, quae adificari debuerant, destruantur. Sacerdotium est, ait Venerab. Beda cap. 8. super Esdras, sua opera sanctificatione specialis praeter ceteris digna facere, atque insigniter agere, vt quicumque sibi iunguntur, nomen Domini in se ipsis bene viuendo sanctificent. Quod & eximie docet S. Ioan. Chrysof. lib. 3. de Sacerdotio. Sacerdotis animi pulchritudinem splendescere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos coniciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: ceterum hominis illustris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnatum avertit, & parua eius peccata alijs magna videntur: neque enim peccati magnitudine, sed peccantis potius dignitate peccatum plerique omnes mentiuntur. Eleganter id docet S. Ambros. lib. 1. Offic. cap. 50. Decet altuum, operumque nostrorum testem esse publicam existimationem, & attestacionem, ne derogetur muneri: vt qui videt ministrum Altaris, congruis ornatum virtutibus, auctorem praedicet, Dominum veneretur, qui tales serulos habeat, laus enim Domini, vbi munda possessio, & innocens familia disciplina. Et S. Chrysof. homil. 10. operis imperfecti in Matth. Propter bonam, inquit, conuersationem suam Sacerdotes sunt sal, quoniam bona conuersatio Sacerdotum conditura populi est. Propter verbum autem doctrina lux, quoniam verbum ignorantia lumen est. Prius autem vocauit eos sal, postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare, quos habes, secundi autem vocare, quos non habes, aut quia prius est bene viuere, secundo autem bene docere.

Haec Sanctorum Patrum auctoritates licet de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apostolus de Episcopo tractans nullam in praesenti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Episcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antistitem, & Presbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & sanctimoniae documenta constituit; hoc ipsum super hunc Apostoli locum 1. ad Timoth. c. 3. docet diuus Hieronymus his verbis: Queritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, sed eos in Episcoporum nomine comprehendit, quia secundus, imò penè vnus est gradus, & S. Ioan. Chryf. hom. 11. in priorem Timotheicam. Postquam, ait, de Episcopis dixit, eosque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abstinere necesse sit dictans, omisso interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos transit. Cur id quosdam quia scilicet inter Episcopum, atque Presbyterum interest firme nihil. Quippe, & Presbyteris Ecclesiae cura permessa est, & quae de Episcopis dixit, ea etiam Presbyteris congruunt, sola quippe ordinatione Superiores illi sunt, atque hoc habent plus, quam Presbyteri habere videntur. Consentit & Ambrosio adscriptus in eundem locum commentarius. Post Episcopum, ait, Diaconi Ordinem subiicit. Quare? nisi quia Episcopi, & Presbyteri vna ordinario est. Vterque enim Sacerdos

dos est, sed Episcopus primus est, ut omnis Episcopus Presbyter sit; non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hac Apostoli monita, & decreta licet quoad obligationem, & munera Episcopis, & Presbyteris communia esse non diffiteamur, Episcopatum tamen Ordinis, potestatis, iurisdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verum agnoscimus, ut de Fide definit Concil. Trid. sess. 23. can. 7. & docent S. Dionys. cap. 4. Eccles. Hierarch. Analect. epist. 2. August. in Psalm. 44. Leo epist. 88. Beda in cap. 10. Luca, Isidor. lib. 2. de divinis Offic. quatenus docent Episcopos tenere locum Apostolorum, Presbyteros vero septuaginta discipulorum.

21. Quemadmodum bonorum nos Pastorum exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt: natura enim nostra (ubi per peccatum lapsa est) plus ad vitia, quam ad virtutes proclivior existit. Nihil enim, ait quidam, tam facile discimus, quam turpitudinem, & nihil tam difficile didicimus. Ideoque, ut Gregor. in Pastoralis ait, nemo in Ecclesia magis nocet, quam qui peruersè viuens, nomen, aut gradum sanctitatis tenet. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita sæpe hæreses ortas esse tradit Alphons. de Castro de iusta hæreticorum punit. lib. 3. c. 5. sicut è contra ex eorum sanctitate & probitate fit ut Princeps, & populus Deum colant, & in Christianis virtutibus proficiant. Hinc Augustin. lib. de Pastor. Omnis qui malè vivit in conspectu eorum, quibus prepositus est, quantum in ipso est occidit, & fortè, qui imitatur, moritur; qui non imitatur, vivit: tamen, quantum ad illum perinet, ambos occidit. Marcus etiam Tullius lib. 3. de legib. eadem de Principe seculari dicit, quæ ad Ecclesiæ Principes non minus pertinent: nec solum, inquit, vitia concipiunt ipsi Principes, sed ea infundunt in civitatem: neque oblitus, quòd solum ipsi corrumpuntur; sed etiam quòd corrumpunt, & plusquam exemplo, quam peccato nocent. Facit illud Claudianus,

—Tous componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic instellere sensus
Humanos edicla valent, quam vita regentis.

Et illud Platonis, Quales in Rep. Principes, tales reliquos solere esse cives. Qui superior dignitate alius est, debet esse & vita, ne infra illos manibus sit, supra quos est officio. Rex comparatione priuati hominis est velut exemplar & regula, ad cuius vitam, & operum normam se subditi componunt, & conformant, & velut umbra corpus sequuntur ab ipso corpore motum, figuramque habentes, itaque si probus sit Rex, multos habebit imitatores, habebit quoque si malus: nam facile facit inferior, inquit S. Ambros. in c. 1. epist. ad Romanos, quod fieri videtur à potiore. Atè in clamat imperantis vita, imperantis verbum moribus animatum; B. Thomæ à Villanoua hæc sunt verba in concione in Dom. 19. post Pentecost. O magnus Predicator Rex, plus proficit verbo & exemplo, quam omnes mundi Predicatores. Vuldramus ad Salomonem Episcopum scribens ait. Talis erit populus, qualem te videtur esse. Labitur cum labente Principe populus, qui cum stante stare solet. Præclarè Eggecipus lib. 2. de excid. Hierosol. c. 5. scilicet boni Principis vita prohibetis quædam præscriptio, & per vniuersos viuendi forma est: ita Imperatoris colluui, lex flagitiorum est. Eggegiè Basilius Imp. ad Leonem silium cap. 62. Principis, inquit, innocentia & boni mores in multas ciuitates protendantur, & memoriam nominis æternam transmittunt ad posteros. Scitè B. Laurentius Iustinianus de casto coniugio c. 3. Est qui præest quasi speculum quodam in quo incipientes viuendi formam accipiunt.]

Vita enim Principis (dicit Plinius in paneg. Traiani) censura est, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur; quia, ut idem inquit, Non tam imperio nobis opus est, quam exemplo. Vnde necesse est, dicit D. Gregor. lib. 24. moral. cap. 30. vi is, qui præest, quæ exempla subditis præbeat, solertè attendat, & tantis se sciat viuere, quantum præest. Oportet Principem, dicit Pittacus, moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt, dicit Quintil. decl. 6. præcipere videntur. Vita splendor, & claritas, dicit S. Basil. in Psalm. 1. plerisque eorum, qui prout & lubrici sunt ad peccandum, ad consimilem emulationem inuitat. Sicut enim bona Principis vita, scripsit Eggecip. lib. 2. de excid. Hierosolym. cap. 5. prohibetis quædam præscriptio, & per vniuersos forma viuendi est, ita Imperatoris colluui lex flagitiorum est. Studiosè plerique, ait Cicero lib. 1. de offic. facta Principum imitantur. A capite, ait Seneca lib. 2. de clem. cap. 2. bona vultudo. Nam, ut dicit S. Gregor. lib. 24. moral. cap. 10. Non debet hominum ducatum suscipere, qui nesciat homines bene viuendo prære. Nihil enim magis est, quod ad pietatem & Dei cultum alios adiuè instruat, quam eorum vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt. Concil. sess. 22. de reform. cap. 1. Vnde Iesus Dominus noster cepit primum facere, & postea docere, Act. 1. & Apost. ad Hebra. cap. 9. Si ipsi filij eius sumus, quæ ipse facit, imitari debemus. cap. Dominus, in fine 56. dist. ut ceteri humilitatis, & virtutis exempla perere possint, nihil perimitendo, quod à sancto instituto sit alienum, Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 1. respiciendo etiam ad exempla, vt à nobis sequantur, ex illo Ezech. cap. 47. abstinendo in factis & dictis non solum ab omni malo, sed ab omni, quod speciem habet mali, id enim specialiter vitare debent viri perfecti, ut dicit text. in Clem. exiit à Paradiso §. cum annis, de verbor. signis. Cum ipsorum sit proprium facere, exemplisque monstrare: non more Pharisæorum, qui alligant onera grauiora, imponentes ea humeris hominum, sed digito suo nolunt ea mouere, Matth. 23. & S. Bernard. in festo omnium Sanctorum serm. 1. Memento voci tuæ dare vocem virtutis, ut opera verbis concinent, & verba operibus: & ut cures primum facere, quam docere: namque pulcherrimus est ordo, & saluberrimus, ut omis, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te discas qualiter oporteat aliis moderari, vt sic oues commissas arguere possis. cap. 2. 25. dist. quia (ut dicit Greg. lib. 23. moral. §. 36. relatus in cap. hoc habet proprium 46. dist. doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius suorum verborum iaculis magistrum sequitur elationis. Prælati igitur, ut dicit Greg. in suo Pastoralis, plus occidit exemplo, quam gladio. Paulin. de viciat. par. 2. quest. 9. num. 29. vers. & dicit. Et plus peccant exemplo, quam culpa. Ioan. Lecirier in tract. de primogen. lib. 1. quest. 9. quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis, cap. magna, de voto, iuxta illud Ecclesiast. 10. secundum iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales inhabitantes in ea. cap. præcipiè 1. 1. qu. 3. & ideo subditorum errata Prælati imputantur. cap. quicquid 1. quest. 1. cap. irrefragabili, de offic. Ordin. Quomodo enim Præses Ecclesiæ potest auferre malū de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest, cum tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse, quæ corripit, cap. vltim. 25. dist. Nul- lum, inquit B. Gregor. homil. 17. in Euangel. puto Fratres charissimi ab aliis malis præiudicium, quam à Sacerdotibus

dotibus, et clerici Deus, quando eis, quos ad aliorum correctionem posuimus, dare de se exempla prauitatis cernit, quando ipsi peccamus, qui compeescere peccata debemus.

Prælati peccans, ut dicit Gregor. part. 3. adm. tot moribus dignus est, quot à subditos suos perditionis exempla transmittit. Vnde tanto cautius debet se à peccato custodire, quanto peccando non solum tantum moritur, sed à omnium animarum, quas prauis exemplis destruit, reus est, & S. Chrysostr. lib. 6. post modicè Sacerdot. peccatum illius, qui aliorum curæ præfatus est, pestilentissimum esse scribit, & quiddam modernus ait non ita atramento infici panem, aut lanam, sicuti illius culpa in alios peruat, qui illius fidei crediti sunt.

Sunt nonnulli, ut ait Gregor. lib. 1. Pastor. cap. 2. qui solerti cura spiritualia præcepta perscrutantur, sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculant. repente docent, quæ non opere, sed meditatione didicerunt, & quòd verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit ut cum Pastor per abrupta graditur, ad præcipitum grex sequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. cap. 34. Dominus contra contemptibilem Pastorum scientiam queritur, dicens: Cum ipsi limpidissimam aquam hiberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; & oues, quæ conculantur pedibus vestris fuerant, pascebantur, & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidissimam Pastores bibunt cum fluentia veritatis rectè intelligunt, hauriunt: sed eandem aquam pedibus perturbare, est sanctæ meditationis studium malè viuendo corrumpere. Aquam scilicet Pastorum turbant pedibus, oues bibunt, cum subiecti quique non sectantur verba, quæ audiunt, sed sola, quæ conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cum dicta fuerint, & per opera perueruntur, quati corruptis fontibus in poribus lutum sumunt. Nemò amplius nocet in Ecclesiâ, quam qui peritèrse agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando per reuerentiam ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis speciem deductus, vel verbo ceteris destruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, ut hinc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta contringerent, quam sacra officia in culpis ceteris imitabilem demonstrarent, &c.

Idem Gregor. apud Gregor. VII. lib. regis. epist. 34. quæ sitient, sic ait: Melius subesse Pastoribus quid dicitur, nisi ut plebs populam la prædicationibus permaneat, & in hoc sanæ intentionis, unde protectionis debuit habere subditum? Sacerdotes enim multi causa sunt ruinæ populi. Contra quos Isidor. de summa bono cap. 36. in hæc verba: Plerique Sacerdotes, & Clerici præse viuentes, sicut ceteris in malum existunt, qui in bonis exemplis esse debent. Hi enim quoscumque exempli mala corruptionis sus percipiunt, de illis rationem suo debito reddunt. Ex curialium prepositorum exemplo plerumque fit vita deterior subditorum, & plebs merito sunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriora populam destruant, non edificent: ex merito enim plebs non augetur à Episcopi deprauantur, quatenus proclivius corrumpant, qui se peruenit, capite languescit, cetera corporis membra insensuerunt. Vnde & scriptum est Elai. 1. Omne caput languidum, & omis cor merens, à planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas. Caput enim languidum, doctores est agens peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel præse docente, pestifer languor ad plebes subditas transit. Deteriores sunt, qui sine doctrinis, sine exemplis, vitam morelque

bonorum corrumpunt, qui substantias aliorum, prædique diripiunt. Grandis, inquit Hieronym. in cap. 44. Ezech. dignitas Sacerdotis, sed grandis ruina se peccet, letamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum; non est tantis gaudijs excelsa tenuisse, quam merore de sublimibus corruisse. Nec enim solum pro delictis nostris redemus rationem, sed pro omnibus quorum abnuimus dominis, & nequaquam sumus de eorum salute solliciti.

Porrò cum Princeps id sit Reip. quod oculis corpori, quod intellectus animæ. Hecè: Pint. in Ezech. 38. Chrysostr. in Math. homil. 21. eum sicuti si nitidas fuerit, subditorum corpus illustrare, sic & si sordidus obumbrare eorum est necessè; fermenti instar, quod quamuis modicum, totam inficit massam, Apost. 1. ad Corin. 5. & ad Galat. 5. Sicut igitur oculo cæco, sicut intellectu obfuscat, neque corpus videt, neque anima intelligit, sic & Principe corrupto, Reip. nulla salus. Nam si lumen, quo clarificatur, tenebræ sunt, tenebræ ipsæ quantæ erunt? Certum est enim delinquente Principe, populum effici delinquentem, delicto tamen longè grauiore solus ipseus, quam populi vniuersi existimando.

Quid sunt Episcopi, quærit Gregor. ad Episcopum Constantinopol. nisi astra cæli, quorum vita simul, & lingua inter peccata, errorisque hominum, quasi inter noctis tenebras, lucent. Hinc Bernardus epist. 127. ad Guillelmum Comitem, ita dicit: Si quis de populo deiciat, solus perit, error Prælati multos immoluit, & tantis obest, quantum præest. Quocirca tot moribus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla transmittit, sicuti & tot gloria coronis probus, quot ædificationis. Gregor. in Pastor. 3. cap. 1. ad mon. 5. relatus in cap. præcipiè 1. 1. quest. 3. Quod autem quot subditos habet, tot interemit, tot enim spirituum singulis exemplis est homicida, quot præest, quot interitibus interimendus, cogita.

Ex dictis opportunè queri potest, an ad officium pastorale dignus eligi possit, an digniorem eligere teneamur? ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebello de obligat. instit. par. 1. lib. 3. quest. 2. num. 1. quem refert Campan. in diuersorio iuris Canonici rub. 7. cap. 6. num. 73. dignus vocatur, qui cumque habet sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, ministranda, licet comparatione alterius, maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicitur dignior) vtiliùque administratur minus dignus existat. Quo supposito relicti multis, quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte Sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali Alexand. Rauden. Pisana decis. 34. in princip. & à num. 179. Rebello d. libr. 3. quest. 4. videtur dicendum, quòd quamuis alicui negotio præfectum eligere debens, satis officio suo fundus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen officium, cum reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse destinandum, & maximis rationibus comprobati, & Sacrarum literarum apertissimis testimoniis demonstrari satis potest. [Sed lectorem remitto ad Homobon. de statib. humana vita part. 1. cap. 5. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 6. cap. 3. à num. 32. Stephan. Gratian. discept. forensis. 21. n. 10. 20. & 31. cum seq. Valasq. de priuileg. pauperum p. 1. c. 7. num. 2. nouissimè Mich. Ferr. de precedent. eccles. q. 25. à n. 4.]

Trinaila Domini Saluatoris interrogatio Iost. 21. abundè sanè nostrum probat institutum, quia non quidem simpliciter, sed per comparationem cautè, & vigilanter interrogat: Simon Ioannis diligis me plus his? hac enim prima Pastoris Ecclesiæ

siastici electione formam cæteris præscribere volens non simpliciter interrogat, Diligis me, sed, Diligis me plus his; ut videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, sed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus diligendum esse declaret. Natura enim ipsa dictare videtur, ut qui alijs officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ splendore antecæat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in Pastore, quam in ouibus claritatem ante electionem requisit, apertè docuit digniorem sanctiorēque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, ut D. Ambrosius ait, credam eum consilio superiore, quem videam moribus inferiore? Supra me debet esse, cui me committere paro; cuius rei cum multa quidem, & præclara exempla adduci possint, nullum tamen aut maius, aut illustrius est, quam ipsius Dei Opt. Max. qui cum Ecclesiæ suæ providere Pontificem, & Pastorem voluisset, eum elegit, quo neque in cælo, neque in terra ullus erat dignior: nempe unicum filium suum, quem non modò auctorem salutis nostræ, sed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum destinavit: cum tamen alios ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod idem ipse filius per Esaiam cap. 43. significavit, dicens: *Ego sum, Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me*, ubi alius interpretes evidentiùs vertit: *Ego, Ego, ille ipse sum, qui deleo*, &c. ut apertè intelligas, nulli alij incedendi peccatis nostris curam creditam fuisse, quam ipsi unigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tantè animatum nostrarum salutem fecit, ut cum Angelos, aut Archangelos, aut Sanctissimos Patres ad hoc destinare potuisset, omnibus his prætermisissis, eum elegit, quo dignior esse, aut cogitari nemo potest; qua, quæso, fronte tu in Vicarium, & Successorem Superi huius Pontificis indigniorem eligas cum possis eligere digniorem? Cur minoris facias, minusque charam ipse habeas salutem tuam, quam ille habuit, ad quem nihil salus tua pertinebat? Super Apost. vetantem quinquam inconsideratè, subitò, temerè, sine diligenti vitæ, doctrinaque exploratione ordinari. *ad Timoth. 5. ubi, Manus cito nemini imponis. S. Chrysostomus. 16. in 1. Timoth. ita dicit: Quis sibi vult cito? non ex prima statim probatione, nec secunda, nec tertia, sed ubi consideratio diuturna præcessit, exactissimaque discussio, huic imponit manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, qui ille peccaverit, in quoque penam dabis.*

Qua in re Concilium Trident. sess. 24. de reformat. cap. 1. eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis utiles Pastores præficere non curaverint, his verbis: *Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus providenter, scienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque prepositum; multo magis elaborandum est, ut in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nam totius familie domini status, & ordo mutabit, si quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite.* Unde & si alijs Sancta Synodus de promovendis ad Cathedralis, & superiores Ecclesias nonnulla utiliter decrevit; hoc tamen munus huiusmodi esse censet, ut si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, ut cum primum Ecclesia vacaverit, supplicationes, ac preces publicè, privatimque habeantur, atque à Capitulo per civitatem, & diocesium indicantur, quibus Clerus, populisque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Omnes verò, & fin-

gulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apost. habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis pro præfenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, ut in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam & populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant: eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis utiles ipsi iudicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint. hæcenus Concilium. Et ad hoc propositum S. Hieron. in commentar. ad cap. 1. epist. Titianæ sic ait: *Moses amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus est, potuit prius successores principatus filios suos facere, & posteris propriam relinquere dignitatem, sed extraneus de alia Tribu eligitur Iesus, ut solemus principatum in populos non sanguini, aut humano affectui deferendum esse, sed viæ.*

Optimè S. Thom. 2. 2. quest. 185. art. 3. circa assumptionem alicuius ad Episcopatum, aliquid considerat, ex parte eius, qui assumitur, & aliquid ex parte illius qui assumit. Ex parte enim eius, qui assumit vel eligendo, vel providendo, requiritur quòd digniorem eligat, & meliorem assumat quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit eam & instruere, & defendere, & pacificè gubernare. Unde contra quosdam S. Hieronym. dicit quòd quidem non quarunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis delinij, vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogaverit, ut deteriora raceam, qui ut clerici fierent muneribus impetrarunt. Ex parte verò eius qui assumitur, requiritur ut nulla vitiorum nota sit maculatus; gravius enim condemnabitur, qui indignus susceperit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in se discutiat si vita honoris sit congrua: plerique Sacerdotes suæ magis utilitatis causa, quam gregis præesse desiderant. Quomodo autem vires suas periclitari, & expendere debeat, docet S. Gregor. in præfatione sui Pastoralis, dicens: *Cum rerum necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regimini qualiter veniat, atque ad hoc ritè perveniens, qualiter vivat; & bene vivens qualiter doceat, & recte docens infirmitatem suam, quoties valeat quantum consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat, aut præventioni vitæ contradicat, aut vitam doctrina destituat, aut vitam præsumptio extollat.* Nunc verò ut prosint Præsules fieri non cupiunt, sed magis ut divites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastoralis regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis solam nominis superbè appetunt dignitatem. Hi ubi primum cognoscuntur reiciendi, illi verò qui antequam altissimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & postea in regimine alij apparent, non eligentis culpæ imputari debet, quemadmodum enim agnoscere non potes sit nec ne integrum vas, nisi illud liquore impleatur; ita nec hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

Dubitari non abs re potest, an Cardinales peccato commaculentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem respondet Palcoth. in tract. de Sac. cons. cons. part. 4. q. 1. vers. quo loco, & ait ad Cardinalium auctoritatem &

& officium, non propriè pertinere aliquem ad Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ consiliarios non ulterius obligari, quam ut ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur fidele præsentent responsum, per tex. in cap. fun. l. onenta. 6. decet, de elect. lib. 6. itaque cum Pontifex in Episcoporum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quam iudicium, si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quam ad interrogata respondere, illumque approbare, si ita credant: imò & Cardinales omnes tutam respondendi, ferendique suffragij sui rationem colligere posse addit ex testimonio quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisicio committitur de promovendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Vnius uxoris virum.

SUMMARIUM.

- 1 Rationes expenduntur quare bigami ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conveniat.
- 2 Filios habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi.
- 3 Castitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Episcopus habere.
- 4 Continentia, & castitas non est per se de iure divino Sacris Ordinibus annexa.
- 5 Coniugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiam si eius vxor ætate proæcta, nec suspecta de incontinentia castitatem in seculo voveat, sed requiritur, ut ea simpliciter religionem profiteatur.
- 6 Filios habens an possit in Episcopum eligi, questio dubia, pro parte affirmativa rationes expenduntur.
- 7 D. Petrus uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.
- 8 Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.
- 9 Expenduntur rationes pro contraria opinione.
- 10 Anor paternum omnem alium vincit.
- 11 Eli ob suos filios in vita Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.
- 12 Priorem sententiam sequitur, & contrariis fundamentis respondetur.

Vm bis coniugatus non possit aptè significare unionem Christi cum Ecclesia unica sua sponsa, quia non esset vnicus, ex quo diuisit carnem suam in plures. cap. Anus 26. dist. cap. debum, & ibi glof. verb. Sacramentum, de bigamia; ideo noster Apostolus dicit vt is Episcopus ordinetur, quem vnus vxoris virum fuisse, aut esse constiterit: tam sacra semper habita est ista præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligenti, eadem intelligeretur feruandæ conditione: ne foret illa prius, q. iam in matrimonium eius venisset, qui alium non habisset uxorem, alterius viri esset ex-perta coniugium. Si enim in veteri Testamento Levit. 21. hæc Sacerdotium coniugiorum forma seruata est, quanto magis sub reuelata iam gratia constituti Apostolice debemus seruare præceptis, vt quælibet prius hominis nuptias prædicis & sanctis operibus fuerint oratus, nequaquam tamen

vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterij honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnus vxoris virum, aut uxorem eius non vnus viri fuisse constiterit, vt ex Leone epist. 85. vel 87. cap. 1. ad Episcopos Africanos refert Anton. Augustin. in epitom. iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 7. cap. 7. Et idem Isidor. lib. 2. cap. 6. de Eccles. offic. asserit quòd vt vnus virginalis matrimonij sint, qui eligantur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem querit Ecclesia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate sanctum. Nullo pacto, ait D. Hieronym. ad Oceanum, digamos, vel concubinarios carnis insertos decet sibi Sacerdotij ministerium. In Levitico 21. scriptum ac prescriptum est, quales eligi debeant Sacerdotes; si ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius digama, noli eum ad ministerium applicare. Hæc Titæ præcepta idem Apostolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ testari videtur Seruius in illud Virgil.

Hinc vni forsuit potui succumbere culpa,
exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellabantur à Sacerdotio secundæ nuptiæ. Et Romæ pudicitia simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea, quæ semel nupsisset.

Quomodo poterit esse horrator viduitatis, castitatis, & continentia, qui coniugia frequentauerit? cap. vna, cap. fin. 26. dist. cum dicamus quòd habens filios non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi, cap. sicut, vers. unde cum Paulus 47. dist. Habebit igitur Episcopus, vt inquit Isidor. de Ecclesiast. offic. lib. 2. cap. 6. f. inter cætera virtutum ornamenta, & castitatis eminentiam, itaut mens Christi corpus confectura ab omni inquinamento carnis sit munda, & libera, quia dum secundum carnis assumptæ mysterium Ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere ipse Christus, meritò in membris eius intentio Episcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipsi enim de sublimioribus celsitudine ordinis regunt, & disponunt subiectas multitudines plebium: vnde quanto ipsi frequentium sunt ductores, tantò maiorum lumine debent præfulgere. Illa autem, quæ pertinent ad bigamiam species, ac illius materiam, plenè tractauit alleg. 49.

Continentiam & calibatam scio non esse per se annexa Episcopatu, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, sed tamen id fuisse ab Apostolorum temporibus in vsum quantum ad Episcopos, qui si vxorati assumpti sunt, vxores postea solum vt sorores retinuerunt: suadent & persuadent antiqui Canonès, & Sanctorum Patrum testimonia, itaut Græcorum Ecclesiæ, licet inferiores Sacerdotes vxoratos retineat, nunquam tamen in Episcopis id passa sit, quos propterea Monachos semper habet. Quocirca laudabilius S. Ecclesiæ Latina æquissimè & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apostolorum temporibus, & praxi natam, vt omnibus Sacris Ordinibus continentia propositum annexeretur, etiam in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis nō appareat. † Et ad verum est nullo modo in Episcopum eligi coniugatum, itaut non sufficiat eius vxorem ætate prouectam, nec suspectam de incontinentia, castitatem in seculo vovete, sed requiritur et ea simpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & vt auferatur occasio, vt Episcopus visiteret à feminis, ita Host. Calder. Anton. Abb. per tex. ibi in cap. sine, de conu. Coniug. Cou. de spūs. d. par. 2. c. 5. §. 3. num. 3. vers. in Episcopi, Maiol.

72 De officio, & potestate Episcopi.

de regul. lib. 1. cap. 34. num. 2. Petr. de Ledefina de matrim. q. 64. art. 4. Ab. 5. concl. 6. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7. prope finem, plures alios refert, & sequitur Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 41. num. 2. [me citato in hoc loco Alzed. de præcellen. Episcop. dignit. p. 1. c. 3. n. 74.]

6 Unde, quia possibile fuit Episcopos ne dum uxorem, sed etiam filios habere ante Episcopatum. Quæstio hinc oritur non contemnenda, utrum filios habens possit in Episcopatum promoveri: pro parte affirmatiua est tex. in cap. 1. de testam. ibi, *nurum, cap. sint manifeste uersfortassis* 12. q. 1. ubi glof. uerb. *an filios, cap. Epif. opus qui filios* 12. q. 2. noster Apostolus in præcatis uerbis, & in sequentibus, ibi, *filios habentem*, & refertur in cap. 1. in princip. 26. dist. 1.

7 Idque plerisque constat exemplis, patet in Dino Petro, qui uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam, & Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex uxore legitima, ut uidere licet apud Platinam in *ijfuis uita*, apud quem etiam in uita Alexand. VI. id ipsum legitur: & cum hac sententia transire Doctores communiter post Host. factetur Abb. in *dist. cap. 1. n. 2.* affirmat communem esse uisum receptam Nau. de *spoliis clericorum* §. 19. n. 2. ubi testatur se plures uidisse Episcopos, & alios Prælatos filios habentes, qui promoti fuerunt à Sede Apostolica, nulla facta de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dispensatione.

9 Obstant tamen tex. in cap. prius quoniam 28. dist. ubi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit, ad Episcopatum eligatur, melior tex. in cap. de *Syracusane* 28. dist. qui habentem filios, & uxorem ad Episcopatus Ordinem promoueri prohibet, cap. *Camerensis* 61. dist. ibi, *qui nec uxorem habuit, neque filios*, & ibi, *neque crimen aliquod*, *Autb. de Sacerdotibus Episcopis in princip. collat. 9.* ad quem se refert *dist. cap. de Syracusane*, ibi, *principalis constituita*. Deinde obstat quod & si nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine, satis inordinatum uideretur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, ut plurimum, & cupiditate, & auaritia miserè derincentur: hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes, gl. *scilicet in cap. peruenit* 1. quest. 3. Perert. ad *Extravag. autb. rios, de rebus Ecclesie non alienandis*, uerb. *ac de rebus, & bonis num. 64.* expendit Nau. *dist. num. 2.* & nam paternus amor omnem alium vincit l. *ult. C. de cur. uore furiosi*, l. *isti quidem* §. *fin. ff. quod metus causa*, notatur in cap. *offertur de presump. Mex. in tract. causa pau. conclus. 2. num. 58. cum seq. Mascard. de probat. conclus. 590. num. 3.* Cardin. Mant. *de iacuis, & ambiguis content. tom. 2. lib. 2. tit. 10. num. 21.* Flamin. *de consti. lent. quest. 20. num. 44.* Gutier. *de iutel. par. 2. cap. 8. num. 9.*

11 Unde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam uiuendi normam, prout Eli ob suos filios in uis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio 1. *Reg. cap. 2.* Inde etiam probabile resultat periculum, quod bona per uxorem, filios, nepotes, & cæteros temere dissipabuntur, ut satis insinuat *dist. cap. de Syracusane*, ibi, *per quos Ecclesiastica soler periclitari substantia*. Uterius offenditur suis præteritis à Concil. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 1. in pr. noip. & in Extravag. Pij V. aduersus illegitimos in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala sequantur, omnino affirmandum est, nequaquam fore eligendos eo maxime cum omnino oporteat, non solum à inferiora beneficia, sed multo magis ad Episcopatum, iuxta *reg. cap. cum in curulis* 7. *de elect. cap. quare* 29. *de prob. n. 11.* Propter quorum aliqua

hanc partem contra communem sequuntur Innocent. in *dist. cap. 1. de resia.* & ibi Abb. num. 2. Nau. d. loco, ubi affirmat hanc partem esse magis consonam iuri, & ideo hodie attentio iure communi tales non esse promouendos affirmat glof. uerb. *parulam in dist. cap. priusquam*.

12 Verum licet hac uiltima sententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem Hostiensis opinionem etiam attentio iure communi uti ueriores sequimur. Ad primum enim ex *dist. cap. prius* facile responderetur, non agere de habente uxorem, sed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longè diuersum est est à castitate conjugali. Ad secundum ex *dist. cap. de Syracusane* responderetur, tex. illum quoad intentum nihil de nouo statuisse, sed reuulisse se ad imperialem constitutionem, de qua in *dist. Autb. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, iuxta *reg. cap. Ecclesia Sancta Maria* 10. *de consti. cap. ult. de rebus Ecclesia, cum similibus*; deinde si rectè aduertas, Iustianus ibi absolute non prohibuit talium promotionem, sed solummodo quando promouendus uxorem habuit legitime interdictam, aut alio defectu laborantem, non uerò si uincam, & primam, ut patet *ibidem in uerb. Sed & prius*. Ad tertium ex *dist. cap. Catinensis cum glof. per. ibidem* tex. procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quod bona Ecclesie dissipabit, & ut cesset labor faciendi inuentarium, de quo in *dist. cap. de Syracusane*; & tandem, quia datus paribus terminis ad bene esse, melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus derincentur, & multo magis paratus est ad munus iniunctum exequendum. Ad ultimum ex rationibus supra expensis respondetur, quod etsi rationes ille aliquo modo uideantur, non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attentio iure communi, fatemur equidem digniores, & dignissimos eligendos, affirmamus tamen, si omnia concurrant, dubilem esse aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando dignissimas probabiliter reputetur.

GLOS. V. Sobrium.

SVMMARIVM.

- 1 Percitatis carnis pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta.
- 2 Venus ingluuius facile prouocat ad luxuriam.
- 3 Sapientiam inuolat sobrietas.
- 4 Saluam operatur moderata refectio.
- 5 Viros amittit cibo multo, aut potione distentus.
- 6 Podraga ob satietatem ac aucta edulia hoc tempore nascuntur.
- 7 Coniunia potarum, & comestiones ab Ecclesiasticis fugienda.
- 8 Temerij uiltitates referantur.
- 9 Teuuium uenimem reddidit debilem.
- 10 Dominus Saluator noster coniunia addidit, ut exemplo alios temperantiam doceret.
- 11 Manducare & bibere ad gloriam Dei quando intelliguntur.
- 12 Mensi Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa esse sent ad. incendo, ostenditur.
- 13 Apostoli sibi Christi disciplina sectati sunt uictus tenuit. u. m.

- 14 Sanctus Augustinus quantum temperantie studium habuerit, ostenditur.
- 15 Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, uoc morbo quidem afflictus, carnis, uel uini uiscum admisit.
- 16 Sanctus Amatus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum Beati Martini.
- 17 Sanctus Ioannes Chrysostomus, S. Basilias, S. Ambrosius, & S. Thomas Camuuiensis temperantia studium coluere.
- 18 Eremita antiqni tenuissimo uictu uti soere.

NTER Episcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa parcitatis uirtus, quia, ut ait S. Thom. 2. 2. quest. 189. art. 4. Episcopi, & alii Ecclesie ministri, qui mente deuota debent spiritualibus officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, specialiter sobrietas indicenda est; nam ignominiosum est clericis affluere epulis, inter quas distulculter potest feruari pudicitia; cap. *Ecclesia* 35. dist. 1. & ueneris enim ingluuius facile prouocat ad luxuriam, & omne opus hominum dissoluit, ut dicit D. Hieronymus in *epist. ad Amatum, Episcopi*, inquit S. Eutych. Papa & mariti, & Dei ministri non debent comestationibus, & inuolentis incumbere, sed considerent festiuitatem Domini, dicentis: *Attendite ne grauentur corda uestra in crapula, & ebrietate*. Moderatè omnem cibum, & necessario sumptu sumite, ut iuxta Apost. *scribitis, & parati ad seruiciam Domini*. Hinc Sapiens *Eccles. 37.* *Noli auarus esse in omni epulacione, & non te effundis super escam*. Et Apostol. 1. ad *Corinth. 6.* *Esca uentri, & uentor escis, Deus autem & hunc, & huius destruat*. Et ad *Roman. 14.* *Regnum Dei non est escis, & potus*. Et 1. ad *Corinth. 8.* *Esca nos non commendat Deo*. Et ad *Hebr. 13.* *Optimum est gratia stabilire cor, non escis, que non profuerunt ambulanti in eis*. Nihil gula perniciosius, ait S. Chrysostom. *homil. 44. in Ioan. nihil ignominiosius est*. Hac obusum, & crassum ingenium, hanc carnalem uitiam reddidit, hoc cecit intellectum, nec fuit, ut quequam perspicua. Et *homil. 48. in Matth. Sues ex hominibus facti, imò etiam subus multo deteriorer*. [Hinc S. Hieron. *epist. 10.* que est ad Furiam, de uilitate seruanda. *Non Erroci ignes, non Fletania tellus, non Vesuus, & Olympus tantis arboribus æstant, ut iuueniles medulla uino plene, & dapibus insipientia*. Et S. Ambros. *lib. 1. de penit. cap. 14.* *Pascitur, inquit, libido conuiuiis, nutritur delitiis, uicio accenditur, ebrietate inflammat*. Huc uocat illud, quod Noe accidit B. Alcuin. *Noe grippe prius bibisse refertur, deinde famora sua nudasse*. Genes. 9. 21. *Bibesque uinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo*. Ab hoc ordine colligit hic auctor factitatem ad libidinis uiam esse, sic ille scribit *interrogat. 137.* *Cur nudatio famorum post ebrietatem fieri est? respondit, quia sapiens fuit, utem libido subsequitur*. Et S. Nilus *orat. 2. de luxuria*, ait, *Pauidi un parui temperantiam, quia mater est inuolentia*. Nam, ut ait Cicero *lib. 1. offic. Uiltus, cuiusque corporis ad uilitudinem referuntur, & ad uires, non ad uoluptatem*. Atque etiam si considerare uolumus, que sit in natura excellentia, & dignitas, intelligemus quam sit uis e distinere luxuria, & delicatè, ac molliter uinere, quique honestum parè, continenter, seuerè. [Philos. *lib. de Sacerdotum honoribus*, ita ait, *Peter parò nil aliud est, quam præsepe bruta concupiscentie, qui potationibus rigantur, & ingluuiæ*. Ne bellus, brutisque pares sumus, ore uti debemus, Dei laudibus celebrandis potius, barbos de Episcopo. Pars I.

quàm cibus gluticendis, scitè Tertullian. *de resurrectione carnis*, cap. 6. sic dicit, *Accipisti homo os ad uorandum, atque potandum, cur non potius ad eloquendum, et à cæteris animalibus distes, cur non potius ad prædicandum Deo? ut etiam hominibus antiætes.*

Venter pinguis, ut Hieron. ait, *epist. 2. ad Nepotian. c. 14.* *crassum sensum generat, & non gignit mentem tenuè, cum Sacerdotalis sensus è contra uigil esse debeat, & tenuis, atque ideo edacitatis uitio obnoxij Sacerdotes uigil non debent, cap. non licet 44. dist. Anima sicca, dicebat Heraclytus, sapientissima. Et Clemens Alexand. *lib. 2. Pedagog. Tubar est, inquit, anima sicca sapientissimum, & perspicax*. Unde S. Hieron. *lib. 2. aduersus Iouian. cap. 7.* sic dicit: *Quod si quis existimat, & abundantia ciborum potationumque se perfri, & uacare posse sapientie, hoc est, & uersari in delitiis, & delitium uitiis non teneri, se ipsum decipit*. Et cap. 8. *Sapientia quogue operam dare non possunt, si uentis abundantiam cogitemus, qua labore nimio, & cura indiget, cido expletur natura necessitas*. Nihil enim, ait S. Ioan. Chrysost. *homil. 29. in epist. ad Hebræos, & habetur can. 28. de consec. dist. 5. sic incundum est, sicut cibus bene digestus, aut decoctus, nihil sic salutum, nihil sic sensum acumen operatur, nihil sic egriuidinem fugat, sicut moderata refectio; sicut scientia quippe cum uirimentis, & sissitatem simul etiam procreat, & uoluptatem*. Abundantia uerò morbum facit, & molestias ingerit, & egriuidines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multo autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac uita pre-nali, excessus uerò ciborum consumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat aggritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli conlurnit. Obsecro igitur ne nostrum corpus uicio sum, & inutile faciamus, neque ui uitia inferamus, &c.*

Quare Galenus 1. *Aphorism.* dicit in exhortatione medicina, quorum uita & ars sagina est, nec uinere posse dici, nec sanos esse, animaque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi lute inuoluitas nihil tenuè, nihil cæleste, sed semper de carnibus, & uictu, & uentris ingluuiæ cogitare, cap. *ne tales, de consecrat. dist. 5.* Et Cicero in *5. Tuscul.* scribit fieri non posse, ut mente quis, & ratione rectè utatur, animeque uires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo ac potione distentus. Qui agrotat, ait S. Hieronymus, non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato uictu, que uenidera dicitur, quibus ergo cibus recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclare id docet S. Ioan. Chrysost. *hom. 49. in 1. Corinth. Nò mentis, inquit, sed ipsi corpori inimica, & inuicta est uoluptas, ex forti debilo reddidit, è solido eneruatum, morbidum è sumo, tenuè ex compallo, ex sterente, & sumoso deforme, alidam ex fragranti, ex uili inuile, ex nimio, & puro inapitè, ex absoluto doloribus undique differitum, ex recitè uentis, ex robusto succidum, ex celeri tarditè, & ex sano languè, ex recto claudum*. Per hanc mille mala malignus ille parat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & uictus simplex hilariora corpora reddunt, & formam præterea plurimum inuunt. Quæ quam uidemus, feates, quid non uoluptates, perniciosaque conuia uitanus, & simplicem potius persequimur uictum, ut corpore simul, & animo rectè comparati, uirtutibus pleni, sumis aliquando bonis potiamur. [A uentris ingluuiæ, & gula luxu que mala oriatur, explicat S. Nilus *orat. 9. de gula*. Et nimia ciborum conit mentem, rationemque obrui, asserit sanctus Augustinus *epist. 86.* Brutis, & ratione carentibus animalibus parum esse, qui uentri indulget, K asseruæ

affirmat S. Ambros. *lib. 6. exnem. cap. 3.* Petrus Be-

6 Quotidiano experimento probatur potius fatie- tate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vi- gorem cordis hebetari, itaut dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperan- tie obstitat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati. S. Leo Papa *serm. 8. de ieiunio decimi mensis.* Frequentes igitur podagras hanc ob causam hac nostra tempestate maxime vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur *Aphor. 6. comm. 28.* vbi sic ait: *Aetate Hippocratis pauci po- dagra laborabant propter vitæ moderantiam, nostris vero temporibus, usque adeo auctis edulitiis, vt nihil eis addi posse videatur, infirmitas est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed creditatibus incumbant, & auerent bibunt vina potenta, ac venereis vtuntur immoderate. Legimus quos- dam, ait S. Hieronym. *lib. 2. in Iouin. cap. 8.* morbo articulari, & podagra humeribus laborantes proseri- ptione honorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactis conuulsi; & caruerunt enim sollicitudine dis- pensationis domus, & epularum largitate, qua & corpus frangitur, & animus. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt poenitentiam, *Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.**

Occasio amittenda sobrietatis fugienda, vt sunt conuiuia, & cetera, vbi solum comestationibus, & potationibus inferuntur. Nam, vt ait Sa- pient. 23. *Proverb. 31. Noli esse in conuiuio potatorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt.* Et S. Hieron. *epist. 2. ad Nepotian. de vita Clericorum c. 23.* Conuiuia, inquit ille, tibi vi- randa sunt. Et S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 20.* Comen- nire Ecclesiasticis, ait, & maxime ministrorum officis arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi ho- spitales suis peregrinantibus, vel vt ea canio emulus sit approbris locus. Conuiuia quippe extraneorum oc- cupationes habent, tum etiam epularum produnt cupiditate. Surrepunt etiam fabulae frequentes de seculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur superbia: surrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est domui tuæ semel excuses, necessitati satisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet præsen- tia tua. Et refert Possid. *in vita S. Augustini,* cum in patria sua petum ad conuiuium nunquam ire vo- luisse, ne per frequentiam in patria conuiuuii con- stitutus temperantiae amitteretur modus. [Et probat Gurier. *canon. lib. 2. c. 4. n. 48. & 49.* quod clerici in conuiuio debent se ostendere honestos, sobrios in cibo, potu, & verbis.]

8 Hinc ob temperantiam, & sobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo salu- tate pronuntiant: audi S. Athanas. *lib. de Virgi- nitate, l'ide quid faciat ieiunium: morbos sanat, distul- lationes excipiat, demones fugat, malasque cogitatio- nes expellit, & mentem nitidior reddat, & cor pur- gatius, & corpus salubrius, & ad thronum Dei homi- nem sistit.* Et S. Ambros. *lib. de Helia & ieiunio cap. 8.* Quid est ieiunium nisi substantia & imago celestis, continentia magistrorum, pudicicia disciplina, humili- tas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio anima, misericordiae expensa, lo- nitus institutio, charitatis illecebræ, fenestras gra- tias, custodia iuueniunt. Ieiunium denique est infirmi- tatis allenimentum, alimentum salutis. Hac Ambros. Principalis ergo ieiunii fructus est, quod ob temper- tantiam corporis sanitatem, vel conseruet, vel re-

cuperet, illudque sanius efficiat, vt probant Medici, qui agris statim ieiunium, inediám, dietam præfi- niunt, & diutissime vixerunt, qui seuerissime etiam ieiunauerunt, vt SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Ro- moaldus, & alij. Vnde à veritate alienum est dicere qd nominem per ieiunium debilem reddi, quia, vt ait 9 S. Leo, Samson ita fortis à Deo est factus, quando- quidem mulier ieiunio eius mater macerabat cor- pus. E contra arguit Diogenes ventrem vitæ Cha- rybdi appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est anima corporique nocentius, nihil quod inge- nia magis enecet, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, arque ve- cordiam. Et Amandus Presbyt. *Ventrem,* inquit, *di- stentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas gen- italium sequitur, pro membrorum oratione, ordo vitiorum est.* [Castra ieiunia esse, in quibus contra hostes in- sidias stamus, & contra Satanam pugnamus, affe- rit S. Ambros. *serm. 25. Castra nobis sunt nostra ieiunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Deni- que stationes vocantur, quod stantes, & commorantes in eis inimicos insidians repellamus. Castra plane sunt ieiunia Christianis, à quibus si quis aberrauerit, à spirituali Pharaone insidiatur, aut peccatorum sollicitu- dine demoratur. Christi castra ieiunium appellat S. Petrus Chryologus *serm. 12.* Deique artem. *Ieiunium Fratres scimus esse Dei arcem, Christi castra, murum spiritus, vexillum Fidei, castitatis signum, san- ctius tropæum. Hoc Adam seruauit in Paradiso, quem inde detraxit gula: hoc in arca custodiuit, hoc mundum ebrietas cum demersit. Per hoc Loth Sodomitium extinxit incendium, qui per ebrietatem incesti est aduersus incen- dia. Scitò Hiperitus *lib. 4. Apoph. Anacor. Siccatum ieiunio corpus Monachi animam de profundo eleuat; & siccata fistulas delectationum ieiunium Monachi.]***

10 Oportet igitur moderatis epulis contentum esse Sacerdotem, vt admonet Eutych. *Papa c. 7. Concilij Car- thag. c. 17.* vt aliorum incontinentiam & immodera- tionem queant coarguere, dicente S. Clemēt. *in Apo- stolico cōstit. lib. 8. c. 5. Cum suis Presbyteri & Diaconi Christi, sobrii esse debeatis, & priuatum & cum alijs, vt possitis intemp. aures coercere. Liberato enim noster Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, idcirco conuiuia adit, vt verbo & exemplo alios temperan- tiam doceret, non vt seipsum pasceret, qui vt mode- stiam victus præscriberet, & ipse continuis quadra- ginta diebus nihil gullauit, *Matth. 4. Sumite cibum, aut potum,* vt ait Apost. *1. ad Cor. 10. in laudem Dei.* Quo- modo, querit S. Basil. *interrog. 96. in regulis,* mandu- cat quis & bibit ad gloriam Dei, & simul respōdet? Nimirum qd quādo diuinorum beneficiorum erga se 11 memoria conseruat, euiusmodi animi affectionem re- tinet, quæ ex cōpositione etiam corporis declaratur, vt ne tanquam securus omnino māduret, sed vt qui inspectorem habeat Deum. Et quando in sumendo cibo illud sibi propositum habet, vt non tanquam ventris mancipium, propter voluptatem manducet, sed tanquam operarius Dei, vt in operibus, quæ sunt ex mandato Christi, exequendis esse sumior possit. Vnde Prosp. *lib. 2. de vita contemplatiua c. 17. de abstinen- tia,* ita dicit: *Quicquid sine quo potest vni percipiunt, non sunt natura nature, sed luxurie causa sunt. Vercam abstinentiam instar citharæ temperandam docet Gregor. *lib. 20. moral. cap. 31.* Pensandum, inquit, est quod chorda in citharæ si nimis tenditur, non sonat, si amplius, rancorem sonat; sic virtus abstinentie, aut om- nino nulla est, si exarum quisque corpus non edomat, quantum vallet, aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam vallet.**

12 Vos o Praefules si sanctorum Cōciliorum decreta

13 venerantini, illud in primis decretum Concilio Car- thagen. I. V. in imo corde desigile, in quo ita ha- betur: Episcopus vilem supellectilem & mensam, ac victum pauperum habeat; à quo mutatus est Concil. Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 1.* his verbis: *Episcopi modesta supellectili, mensa, ac singulari victu contenti, &c. Mensa Episcopi,* ait quidam modernus, *frugalis sit & temperata, quam ille accedens, de more pie benedicat: & in qua nihil præter primam escam, & unum cibum inulentum, & duo fructuum genera, vel ad fructuum alterum obfusi simplici serculum apponatur; placenta, esca nimis laute conlita, & varia vi- norum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum semper adhibeatur, parasitis, adulatoribus, simulibus iocis, & huiusmodi longe inde remotis, & post sumptam refectioem honorum omnium largitori Deo gratia supplices reddantur.* [Quæ tamen Conciliaris dispositio non tollit, quin Episcopus possit alijs & diuersis vi ferulis, si Episcopatus redditus suf- ficiens sint, vt aduertit Alzed. *de præcellent. Epi- scop. dignit. p. 1. c. 5. d. n. 29.* & præcipue n. 31. & licit Anchor. *Clem. ad nostrum n. 11. de cens. quod Episcopi non debent cogi vesci cibis paucis, & vi- libus, & pauperum, vt Religiosi, sed in hoc casu præcipue quantitas reddituum, & Episcopi qua- litas debet considerari, vt dicit Sch. de benef. p. 1. c. 5. n. 176.]*

14 Quam enim tenuitatem sub Christi Domini dis- ciplina sancti sunt Apostoli, quorum successores sunt Episcopi, qui ferunt spicas manibus con- tinentiam, iam simpliciter cibo pellebant inediám, *Matth. 23. Marc. 6.* Cum numero duode- cim essent, nihil aliud quam quinque panes hor- dentos, duosque pisces habuere in deserto, *Matth. 14.* quibus Dominus quinque millium panem paut. Iterum nihil omnino præterquam secum panes, & pancelos pisciculos, quando qua- tuor milia virorum satia sunt, *Matth. 15. Marc. 8.* Rarum transfreant oblitum sunt panes secum ferre *Matth. 16.* adeo non erat ipsorum animus in pa- tibus, sed in doctrina, & exemplo Christi, vt ciba- riorum curam non haberet, quin & sepe ita obrue- bantur, vt ne reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc. 6.* ait Apostolis Iesus: *Venite secum in desertum locum, & requiescite pusillum;* etane enim, qui veniebant, & recubant multi, & nec spatium manducandi habebant.

15 Quantum temperantiae studium in Beato Augu- stino fuerit, locuples ipse testis est *lib. 10. confess. cap. 31.* *Resistimus quotidianas, ait, ruinas corporis eden- do, & bibendo, & facis est mihi ista necessitas, & ad- uertis ipsam suauitatem pugno, ne capiat, & quotidianum bellum gero in ieiunio, sapias in continentem redgens cor- pus meum. Hoc me docuisti, et quem admodum medica- menta, sic alimenta sumpturus accedam, sed in ipso tran- situ insidiatur mihi laqueus concupiscentie, ipse enim transitus voluptas est. Et cum salus sit causa edendi, & bibendi, adtingit se tanquam pedissequa periculosa incur- ditus, & plerumque præire conatur, vt eum causa fiat, quod salus causa me facere, vel dico, vel volo, nec idem modus utriusque est. Nam quod saluti facis est, de- lectationi parum est. Et sape incertum sit, vitium an vitæ necessaria corporis cura subsidiū petat. Ad hoc in ventem hilaris infelix anima, & in eo preparat excusationis parocinium, gaudens non apparere, quid satis sit moder- rationi valetudinis, vt obtentu salutis obumbrat negotium voluptatis. His temptationibus conor quotidie resistere, & in ioco dexteram tuam ad salutem meam: conforta me vt possim, da quod iubeas, & iube quod vis.*

16 Sanctus Fulgentius Ruspentis Episcopus, vt est Barbof. *de Episcopo. Pars I.*

in eius vita apud Surium *tom. 1.* nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere nollet superatus gulae vo- luptate.

17 Sanctus Amandus Tironi ad Beati Martini se- pulchrum quindecim annos mansit, & hoc tem- pore cibus illi panis hordeaceus, & aqua potus fuit: qui postea Traiectensis Episcopus creatus absti- nentiam non minuit, sed auxit, Surius *tom. 1. in eius vita.*

18 S. Ioannes Chrysostr. vno tantum serculo hordei quotidie vescabatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Basilii contentus erat pane, & aqua. Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberris morum Martyrum. S. Thomas Cantuariensis, quamuis primum delicatis cibis vteretur, postea leguminibus tantum conten- tus pauperes quotidie secum discumbere faciebat.

Tenuissimo item victu vsi sunt antiqui Eremitæ, & testatur D. Hieron. se in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de quibus vnus per triginta annos clausus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri *cibam* vocant, quinque caricis, id est, aridis ficibus, per singulos dies sustentabatur. Et idem Hieron. *in vita D. Pauli Eremitæ,* asserit illum in orationibus, & solitudine duxisse vitam, & vestimentum ei palina præbente. Et in vita S. Hilationis eius mi- ram abstinentiam explanat Palladius in *Sanctorum Patrum historia. cap. 51. Vidimus, inquit, alium quo- que senem in solitudine Antinoi, quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa signa quotidie peragebat, nec ces- sabat mædri agrotantibus. Comedeat in senectute tres uncias panis, & tres oleas vespere. In iuventute autem semel comedeat in hebdomada. Et cap. 86. Euagrius Diaconus Angeli monitum in solitudinem profectus, & vacinandi dono prædictus dixit: *Ex quo venit in solitu- dinem nontegit lactucam, non minutum holus, non aliquid viride, non fructum, non vnam, non lacrum, non carnem, non panem, non vinum; neque omnino ali- quid ex iis, quæ per ignem transformi, præter quedam olera cruda, & modicum aqua. Post autem sextum de- cimam huius inditenti annum propter corporis & stoma- chi imbecillitatem ad biennium, quo migravit ad Chris- tam, non nisi psisanam, id est, coctum hordeum, vel legumina sumpsit & panem.* Et de temperantia, ac vi- ta austeritate olim Aegyptiorum Sacerdotum tra- ctat S. Hieronym. *lib. 2. aduersus Iovinianum cap. 9.* [Et multa de temperantia tradunt Gulielm. Alotus in suo thesauro verb. *temperantia,* Ioan. Suarez Episc. Coniubricensis in *Matth. c. 14. tract. 2. Didac. Stella enarrat in e. 6. Lucae, Ludou. de la Ponte in lib. inscripto Hispanico idioma, Guía spiritual. tract. 4. c. 15. §. 3. Lessi. de iustis, lib. 4. cap. 1. mon. 1. cum sequent. Ioan. Gagne. in *epistol. ad Galat. cap. 5. & ad Romanos, cap. 13.* Bernardin. Rosignol. de *disciplina Christiana perfectionis lib. 5. c. 33. per totum.*]**

19 Vocem illam, *sobriam*, de qua in tex. monet Hieronym. ambiguum esse, & significare non foli- um sobrium, quo sensu eam supra explicauimus, sed etiam vigilantem. Sic Chrylost. *Sobrium, in- quit, ac vigilantem dixit hoc est, clarissima mentis acie præditum, innumerisque habentem omni ex parte oc-ulos, quibus acutissime cuncta prospiciat; sunt quippe plura, quæ incidant, & mentis beberent aciem, putat concupiscentie & quotidiane cura rerumque per-* K 2 turbatio

turbatio, & plurima id genus undique imminet. Vigilantem igitur esse necesse est illum, qui non tantum sui curam habet, verum etiam reliquorum. Decet esse pervigilem eum, qui eiusmodi est, ac spiritum vivere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducisque omnes sollicitudine, atque industria superare, ut die nocteque exercitum, & castra perlustrat, laboret, & sui officij munus diligentissime impleat, atque omnium curam, & sollicitudinem gerat. Cum Chrysostomo sentiunt Theodoretus, reliquique Graeci: ille enim vigilantem explicat, qui possit considerare quid agendum sit. Theophylactus, perspicacem, quique suis rebus attentus sit, nullisque huius saeculi curis addictus.

GLOS. VI.

Prudentem.

S V M M A R I V M.

- 1 Prudentiam virinum Abbatissam nuncupat S. Bernardus.
- 2 Prudentia non existente nulla est virtus.
- 3 Episcopus debet esse tanta eruditionis, ut omnes motus, & gressus, & universa opera eius sint notabilia.
- 4 Prudentia Pralati in quibus consistat, ostenditur.
- 5 Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero, qui alterius iudicio rem percipit.
- 6 Prudentes sicut serpentes quare Pralati requirantur, ostenditur.
- 7 Propter solidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.
- 8 Sacerdotium Summum Ecclesia aspirare nullus praesumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus.
- 9 Prudentia est in Episcopo, ut non sit facilis ad credendum.
- 10 Prudentia in Episcopo est, ut in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum.
- 11 Consilio & alieno iudicio in arduis semper procedendum.
- 12 Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.
- 13 Prudentia Episcopi est in malignorum calumniis patientis esse.
- 14 Episcopus adversitates, & tribulationes perpeti debet.
- 15 Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum & spiritualium officiorum.
- 16 Vigilantia & sollicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur.
- 17 Peritiam secularium negotiorum oportet Episcopos habere.
- 18 Sobrius idem quod vigilans aliquando significat.

PRUDENTIA, quam Divus Bernardus virtutum Abbatissam non incommode nuncupavit, ad eam curam publicam gerentibus necessaria est, ut hanc vnam Salomon (optione sibi a Deo data petendi quod vellet) poposcit, qua populum sibi commissum regere, & in officio continere posset. Quae sane eius petitio ita Deo placuit, ut non solum, quam petiit prudentiam, sed opes etiam, & gratiam, quas non petierat, cumulatissime fuerit im-

partitus. Est enim haec virtus ad Principibus necessaria, ut eadem in libris Sapientiae Proverb. 8. de se ipsa testetur, Reges omnes per se vnam Regium principatum tenere, & legum conditores iusta decernere. Ipsius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iustitiae moderationem tenere. Et haud multo post virtutis huius vim idem Salomon per eiusdem prudentiae personam ita exaggerat Proverb. 1. Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Et rursus Proverb. 17. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, & inter fratres hereditatem dividet. Cumque filius natura superior sit, & servus inferior, ad eam tamen potens est sapientia, ut ex seruo non modò liber, sed etiam liberis superiore faciat. [Hinc Aristotel. lib. 3. politicor. cap. 3. nec prudentiam esse virtutem propriam eius, qui ceteris praest.]

Nulla est virtus, inquit modernus quidam, prudentia non existente. Et Cicero lib. 1. Tuscul. quaest. Nihil est hominis prudentia dulcius. Et Cassiodor. epistol. lib. 6. epistol. 10. Sola est prudentia, qua rebus omnibus praeparatur, quando in homine feliciter inveniuntur. Hinc Salom. Proverb. 16. afficitur: Acquire prudentiam, quia pretiosior est argento; & cap. 7. Prudentiam voca animam tuam. & cap. 9. Ambulare per vias prudentiae. Quamobrem merito D. Gregorius in pastoralis adversus eos, qui tantae huius virtutis praesidio destituti Pastoris officium inuadunt, clamat, dicens: Nulla res doceri praesentitur, nisi intentia prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisterium, qua temeritate suscipitur, quando ars est artium regimen animarum? Quid enim ex hoc consequi necesse est, nisi quod à Domino dictum est, Matth. 15. Caeci sunt, & duces caecorum; caecus autem, si caeco ducatur praebat, ambo in foveam cadunt? Caecitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam Esai. 29. comminatur, dicens: Ecce ego ad eam, ut admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & stupendo; peribit enim sapientia à sapientibus, & intellectus prudentiam eius abscondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid praeclearè poteris administrare, etiamsi omnibus aliis virtutibus instructus sis? Haec enim virtus ubique in litteris sanctis fortitudini antefertur, quoniam efficacior est ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quam quaecumque siue potentia, siue fortitudo huiusmodi consilio destituta. Vnde scriptum est Proverb. 21. Civitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque robur fiducia eius.

Sit igitur Episcopus tanta eruditionis, ut omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius notabilia sint, veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, atque ornatu, ut quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina sit populorum. Pastor sit in tranquillitate, omnia disponens, in omnibus viis suis prudenter agens, & in brachio excelso gregem suum praecedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Episcopus sit temperans, & non superbus, negotiis opportunus, nunquam verò temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus Prudens existat. Pralatus (inquit Modernus quidam) ita ut arte quadam omnibus omnia fiat, ut loquacioribus frequentiores turbas, & comenius hominum, taciturnis sollicitudinem nimium invidiat, alacrioribus tristem vultum, tristioribus alacriorem ostendat? leuius & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat, solidis & constantibus ne denoget; industriis & laboriosis, ut remissionem sepius det, relaxationem, segnes, & ignavos ut ad exercitia frequenter, & labo-

res impellit: ingluviosos ut laucioribus mensis nunquam admoveat, frugales & sobrios ne repellat: officiosos, quietos, mansuetos, ut multa, qua vel ad viderendum, vel amandandum, vel conuersandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet esse Pralatus, ut sit austerus sine tristitia, comis sine scurrilitate, severus cum incanditate, iucundus cum severitate: irascatur, sed modicè: obiterget, sed non contumeliosè: corrigat, sed non acerbè, dissimulet incedendum, sed catus: laudet etiam, sed non profusus: blandiatur quoque, sed gravior; remittat, sed non licentius.

Vnde in cap. qui Episcopus 23. dist. sic legitur: Qui Episcopus ordinandus est, antea examinetur si sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si pervigil, si semper suis negotiis cauens, [Item in princip. dist. 36. ibi, oportet ordinandum esse prudentem. vbi D. Acuña, & citat Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 426. Nau. in cap. si quando, de rescripti. excepti. 1. n. 3.] Nam ultra scientiam, qua praefulgere tenetur, sapiens debet esse, cum scientia, & sapientia inter se differant secundum Aristot. de Anima. Prudens est, qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero, qui alterius iudicio rem percipit. Terent. in Eun. act. Et prudens, & sciens vniuers, vniuersque pereocum adductis per Bobadil. in sua politica lib. 1. cap. 5. & p. 1. & cap. 9. Prudens ideo debet esse Pralatus, quia ars est actuum, regimen animarum. Vnde docuit Dominus Pralatos, dicens: Estote prudentes sicut serpentes, volens, ut serpenti similes in hoc existant, ut neque blandi sint, ac tractabiles, omniumque natura se accommodent, utque vigilantissimi semper, ac circumspicere sint, veluti ipse serpens, qui semper collo atque peccatore erecto incedit, circumspiciens vnde quaque, ut à repentino, quo casu offendendi potest, malo, saluus consistat. Nam propter stolidam, aut stultam simplicitatem repellitur aliquis ab Episcopatu, ut habetur in cap. Petrus 39. dist. in haec verba: Petrus Diaconus, quem à vobis electum offeritis, omnino, ut dicitur, simplex est, & nostis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet consistere, qui non solum de salute animarum, sed etiam de extrinseca utilitate, & cautela sciat esse sollicitus, sit humilis, & affabilis, & in sensibus scripturarum cautus, & acutus. Hinc Gregorius ita dicit: Non fiat Abbas, qui sibi sapiens esse videtur, nec est in suo sensu humilis.

Qui Ecclesiasticis disciplinis per ordinem non est imbutus, & temporum approbatione diuini studii eruditus, nequaquam ad Summum Ecclesiae Sacerdotium aspirare praesumat, ut ait Zozimus Papa in epistol. ad Ithacium Episcopum, relatus in cap. 2. 35. dist. Vnde David 2. Regum 5. prius ex gratia Spiritus sancti donum scientiae percipit, & postea administrationem regni assecutus est. Hinc etiam Salomon Eccles. 3. prius, ait, tempus tacendi, & postea tempus loquendi, quia veritas prius tacendo discitur, & postea loquendo praedicatur. Hinc etiam Dominus 2. Paralip. 1. prius ponit verba sua in ore Prophetae, & postea constituit eum super gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te super gentes, & super Regna. Et Saluator noster ipse Dominus Iesus Lucae 2. prius in medio Doctorum sedit audiens illos, & interrogans, & postea praedicare cepit; quia prius quisque disceret, & postea praedicandi officium accipere debet. Deinde Matth. 10. prius Apostolos docuit, & postea eos ad praedicandum misit, dicens: Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae. Sic etiam post Resurrectionem prius illis sensum aperuit, & Scripturas explanauit, & postea dixit eis: Euntes in universum mundum, &c. Vnde cum Matth. 14. de quinque panibus, quinque millia hominum

vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & postea Discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit; quia Sacramenta legis, & Prophetarum prius discendo exposuit, & postea eorum Scientiam Discipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus dispensauit.

Primo ex prudentia permanet, ut Episcopus non sit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentiae contraria est vnum, quod primo loco cauendum est, ut ait Divus Bernardus ad Eugenium lib. 2. de considerat. c. 13. his verbis: Est d. Eugeni vniuersi vniuersi, cuius si te sentis immunitem, inter omnes, quos noui, ex his, qui Cathedras ascenderunt, sedebis, me iudice, solitarii: hoc est, facilitas credulitatis; cuius calidissime visus, & ragnorum neminem comperi satis cauisse versutias: ex qua ipsismet pro nihilo multa nascuntur ira. Inde Innocentium frequens additio, inde prauidicia in absentes, &c. Ioannes in Extranaug. Diuini, de praen. ita ait: Nos mala contra aliquem dicta volumus prius credere, quam probare.

Secundo ex eadem prudentia fluit, quod Episcopus in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum, sed sumpto ad cogitandum spatio, diu multumque res expendere debet, omnia circūspicere, & considerare, iuxta Sapientis dictum Prou. 4. Oculi tui recta videant, & palpebra tua praecedant gressus tuos, & Prouerb. 9. Qui festinus est pedibus, offendit, & docet noster Apostolus ad Timoth. 1. cap. 5. Nemini cito manum imponas, ne communices peccatis alienis.

Tertio ex eadem prudentia prouenit, ut Episcopus negotia ardua sine aliorum consilio non decidat, iuxta illud Prouerb. 22. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. Eccles. 32. Sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis, & ibidem: Ante omnem actum consilium praecedat te, & Tobias consulit filio suo, ut semper consilium à sapiente requirat, Tob. cap. 2. Qui agunt, dicit Sapiens Prou. 3. cum consilio, reguntur sapientia. Et Horat. lib. 3. carm. od. 4. Vis consilij expers mole ruit sua.

Et sanctus Bernardus non abundes in sensu tuo, sed alieno magis acquiescas consilio, & iudicio. Qui de sua vniuersa sententia omnia gerit, ait Luitius, superbum hunc iudicabo magis, quam sapientem. Et alibi: Qui neque ipse consulere, neque alteri parere scit, extremi est ingenij. [Nemo adeo sapiens, qui aliorum consiliis non indigeat, nemo adeo magnus, qui ad infirmorum etiam monita demittere se non debeat; incipit esse minimus, qui inferiorum consilia minimè quatit, ut scitè Symmachus lib. 4. epistol. 7. & monerat Leo Imper. c. 4. omnem actionem consilium amecat, siu consulti enim rerum tractatio haud satis tuta est.] Attende tamen à falsis Prophetis, id est, consultoribus, quorum consilia, ut ait idem Bernardus, Deo non sunt odorifera: cautè igitur audienda sunt eorum hominum consilia, in quibus non constat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij sunt.

Quarto ex eadem prudentia enascitur, ut Episcopus in reconciliandis peccatoribus sit diligens, & cautus, nam Christus Dominus hoc tantum diligit, ac curat, ut dicat, Ioan. 21. Si diligis me, pasce oves meas, hoc est in quo mihi summè placere potes, si eos qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego sanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitum, quam erecto in Deum corde per varia loca discurrere, quarendo, sitiendo, & procurando animarum salutem? Nam vnicus finis, vnicus scopus, vnica consolatio, vnicum refrigerium Pastoralis officij est, adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apost. ad Philip. 5. vocabat conuersos à se,

gaudium meum, & corona mea. Hoc est autem maximum laborum omnium lacrimam. Mens mea solidata est, & in Christo fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum vero extorqueri debeat Episcopus, quando subditi peccant, nobis demonstrat Chrysofostomus, in *Acta*, his verbis: *Quando aliquos vestrum peccare contingit, emoriar, nisi videor similis dolore examinatis, nisi attonitus, trahat etiam ipsum lumen oculorum meorum non sit mecum; nam quae spes mihi, si vos non proficiatis.*

13 *Quid* ex eadem prudentia manat, ut in calumniis malignantium sit pariens: non enim arbitretur Praelatus, quantumcumque polleat sanctitate, posse se omnino evadere invidias, detractiones, & calumnias malignantium, sed contemnat se à talibus contemni, nec extimescat eorum scandalum, quia in tali casu Dominus dicit Matth. 15. *Ceci sum, & duces caecorum.* Quid mirum si omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dicit Sanctus ille Simeon Lucae 2. *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur?* Et David, *Aliteram Reges terra, &c.* Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi; & Abitum vit.* De *scila* hac notum est nobis, quod ubique ei contradicunt. Si igitur citra culpam tuam Apostolicos montes secundo contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & laeto animo cum David Psalm. 118. *Adolescentulus sum ego, & contemptus, tamen iustificaciones tuas non sum oblitus.* Et Psalm. 68. *Domine propter te sustinui opprobrium, operum confusio faciem meam, extraneus factus sum fratribus meis, &c.* Quare? *Quia zelus domus tua comedit me, & opprobria exprobrantiam tibi ceciderunt super me, id est, zelus acquirendi animas tibi me coegit ad humilitatem Apostolicam secundam.* Scio Domine quod non ex ore potentium, sapientium, ac compatiacem incedentium, sed ex ore infantium, & lactentium, id est, simplicitum, & contemptorum Apostolorum, voluisti sapientiam tuam ac gloriam perfecte manifestari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas dolosas renderit, & non potius intentioni suae, & menti animi totus incederit, nunquam Deo infernitatem, neque hominibus vitis erit. Nam si adversitates & tribulationes perperit debet Episcopus, unde Bernard. ad *Eng. lib. 2. cap. 5.* *Agnosce,* inquit, *beatitude tuam in Christi Cruce, in laboribus multis.* D. Paul. ad *Corinth. 2. cap. 3.* *Omni tribulationem passi sumus, foris periculis, intus timores.* Et ipse Christus Apostolis suis, quorum vices representant Episcopi, dixit: *Ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum.* Hinc etiam Innocent. III. in *cap. qualiter, &c.* quando 2. de *accusationibus*, dicit Praelatos non posse omnibus complacere, cum ex officio suo non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero ligare debeant, & ideo frequenter odium multorum incurunt, & insidias patiuntur, in quibus dissidendum non est, imò in labore, & arumna, in fame, & siti laborandum, impendentes sua, & seiplos pro animabus, quamvis dura fronte sint, quia noster Apost. 1. ad *Corinth. 15.* non dixit, plus omnibus fructificavi, sed *plus omnibus laboravi*, &c. & nihil tam durum, quod duriori non cedat. Unde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech. 3.* *Dedi frontem tuam durioram frontibus eorum.* Et Praelatus, qui partes suas explet cum Prophetam *Mich. 6.* dicere poterit. *Popule meus quid tibi debui facere, & non feci? Eget,* inquit Bernard. *serm. 10. super Cant. pastor eruditione, sed multo magis unitione; quae sola laet de omnibus: eget vigore, & fervore; vigor quidem, ne cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustineat; fervore autem, ut nullis cal-*

piatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam non sibi vivere studens, sed ei, qui pro eo mortuus est. Cum infirmantibus infirmetur, uratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudaeis Iudaeus, cum Iob sit frater draconum, & socius struthionum, non timeat pro fratribus cum Moysè deleri de libro vitae, & cum Paulo anathema esse à Christo.

15 *Sexto* ex eadem prudentia fluit, ut Episcopus citra collationem beneficiorum praecipue curatorum, & spiritualium officiorum debitam adhibeat sollicitudinem, & vigilantiam, cum eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri Apost. 1. ad *Corinth. 4.* *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei.* Ideo pra oculis habere debet illud 1. ad *Timoth. 5.* *Testificor coram Deo, & Christo Iesu, & ecclesiis Angelis, ut hac custodias sine praedicio* (id est, sine praecipitatione iudicij) *nihil faciens in alteram partem declinando* (id est, nihil agens praecipitante) *manus cito nemini impoferis, neque communicaveris peccatis alienis.* Vacante igitur beneficio orandum est. *Ostende Domine quem elegeris, &c.* Act. 1. *Tu Domine nostri, quod in hac distributione ego proprus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrum tibi fidelem, & Medicum vitalem tuo sanguine redemptis.* Animaduerte Pastor vigilantissime quomodo Luca 6. pernoctavit Dominus in oratione, & manè elegit Apostolos. *Elige,* ut commendat Bernard. ad *Eugenium lib. 3. viros probandos; quia in cura potius desiciunt boni, quam meliorentur mali. Assume potius cunctantes, & renuentes, quam volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui praeter Dominum timeant nihil, nihil sperent nisi a Domino: in cunctis bene morari; qui sint in consilio providi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in adversitate securi, in prosperitate devoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in comitio non effusi, in cura rei familiaris non anxii: qui quod verendum excusant, obstitant non recitent: qui vulgus conspiciant, sed doceant: divites non palpent, sed terream; pauperes non graveant, sed foueant: qui orandi officium generent, & in omni re plus fident orationi, quam suae industriae, vel labori: qui se amabiles praebeant, non verbo, sed opere: se venerandos exhibeant, sed actu, non fastu: qui humiles cum humilibus duros digne arguant, malignantes coarcent, reddam veritativitatem superbis: qui non de dote vident, & patrimonio Crucifixi, se, vel suos ditare solent. Vigilantia, & sollicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur, ut ex variis sacrarum litterarum locis clarè dignoscimus. Nam in *Actibus Apostolorum* dicitur *cap. 20.* *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Et paulò post. *Propter quod vigilate, &c.* Et Apost. noster 2. ad *Timoth. 4.* *Tu vero vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple.* Et ad *Roman. 12.* postquam officia singulis Ecclesiae gradibus convenientia enumeravit, Episcopo tribuit pra omnibus nominatim sollicitudinem, dicens: *Qui praest in sollicitudine.* Et ad *Philip. 2.* ait quod Timotheus sincera affectione sollicitus erat pro illis. Et ad *Hebr. 13.* *Obedite prepositis vestris: ipsi enim peruvigilant pro animabus vestris.**

17 *Aduertendum* denique duxi etiam secularium negotiorum oportere Praelatos peritiam habere, cum subditis suis non solum spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare debeant, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis

mentis reficiebat. Ut autem Praelati haec omnia plene possint perficere, secularium negotiorum oportet eos habere solertiam, ut eorum cautela, & Ecclesiae seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrentur. Unde Gregor. scribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, *lib. 8. epist. 40.* *relatus in cap. Petrus 39. dist. sic ait: Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino (ut dicitur) simplex est, & nobis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subiectorum utilitate, & cautela sciat esse sollicitus, &c.*

GLOS. VII.

Ornatum.

SVMMARIVM.

- 1 *Gravitas* debet esse in incessu Episcopi, ut scilicet raro, & moderato gressu incedat.
- 2 *Honestas* debet esse in habitu Episcopi, ut non sint vestes incisa, aut diversi colore.
- 3 *Munditia* adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis.
- 4 *Vestitus* non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex.
- 5 *Religio* non est in habitu, sed in corde.
- 6 *Indumentum* molle animi molliorem indicat.
- 7 *Episcopi* nec fulgidis, nec sordidus vestibus se ornare debent, sed inter utrumque medium quoddam est capiendum.
- 8 *Comitum*, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicitium est, vel iniustorum.
- 9 *Episcopi* sepelire qualis esse debet ostenditur.
- 10 *Honor* non oculi vestibus, non equorum fastu, non amplis edificiis, sed gravitate morum, & altum honestate cognoscitur.
- 11 *In vestibus* non est gloriandum, cum eas vermes & gignant, & perdant.
- 12 *Praelatum* declinare ad austeritatem vita in mensu, vestibus, & numero seruitorum, expeditissimum, & effusivum.
- 13 *Pompam* in fastu plus scandalizat homines seculi, quam edificat.
- 14 *Ecclesiæ* auctoritas non consistit in fastu Praelati.
- 15 *Honori* reverentia debetur, non divitiis, & vestibus.
- 16 *Moyse* Israelitici populi Princeps in vestitu, vestibusque quoti die non nihil scit, sed simplicitatem, frugalitatemque prius, ut bonis exerceat.
- 17 *Ethnici* Principes parci, & sine fastu viverunt.
- 18 *Servus* *Mauritius* factus Episcopus eandem in vestitu vilium habebat, quae apud se prius fuerat.
- 19 *Sanctus* *Augustinus* usus fuit frugali, & parva mensa.
- 20 *Sanctus* *Basilius* victu, & cultu fuit abstinentissimus.
- 21 *Sanctus* *Exuperius* vestitus moderato usus fuit.
- 22 *Temporum* diversitas non mutat fortunam pauperum, aut mores bonorum.
- 23 *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 1. referunt.*

Non solum Episcopus debet esse ornatus in interioribus, quae consistunt in virtutibus, & vitae sanctumonia, unde inquit Hieronymus ad *Neapolitanos*. Vis scire quales Deus querat ornatus: habet sollicitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudi-

nam: nihil enim hoc monili pretiosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius: haec enim ornamenta tibi sunt & scuta. Sed etiam in exterioribus, quae consistunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus *alleg. 5.* & in incessu, & habitu, de quibus agemus in praesenti. In incessu debet esse gravitas, ut scilicet raro & moderato gressu incedat, ut sic gravitate itineris ostendat gravitatem mentis. In habitu debet esse honestas, ut non sint vestes incisa, ut iocularum; aut diverso colore, vel non apte religioni clericali; fucatae, dummodo nec fulgidis, nec sordibus se vestibus ornent. Nam, ut ait Cicero *lib. 1. offic. & adhibenda est munditia non odiosa, neque exquisita nimis, tantum quae fugiat agrestem, & inhumanam negligentiam.* Eadem ratio habenda est vestitus, in quo, sicut in plerisque rebus, mediocritas optima est: quae mediocritas secundum S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 19.* in eo posita est, ut vestitus non sit affectatus, sed naturalis & simplex; nelectus magis, quam expetit, ut honestati, vel necessitati nihil desit, nihil accedat nitenti. Comptuli igitur Ecclesiastici parum aestimantur pudici, sibi que probro sunt & ignominia. Parem, ait S. Cyprian. *lib. de habitu Virginum, se integritas in omnibus praestet, nec horum corporis cultus infamem.* *Mundi pompis & deliciis iam tunc renunciamus, cum meliore transgressu ad Deum venimus.* Ornamentorum, ac vestium insignia, & enocinia formarum non nisi prostratis & impudicis feminis congruunt. Et nullatenus fore pretiosior cultus, quam quarum pudor vilis est. *Nuens curis,* ait S. Hieronymus *epist. 47. cap. 3.* *sordidum ostendit animum.* Et S. Bernardus in *apologia ad Guillelmum Abbatem, Apostolus* (ait) *ita loquitur 1. ad Timoth. 6.* *habentes victum & vestitum his contenti sumus.* *Nobis autem est pro victu satietas, nec vestitum appetimus, sed ornatum.* *Queritur ad induendum non quod vilis, sed quod subtilius invenitur: non quod repellat frigus, sed quod sperbere compellat; non denique, iuxta regulam, quod vilius comparari potest, sed quod venustius, imò vanius ostentari. Quis de seculo, quantumlibet honoratus, etiam Rex, etiam Imperator ille fuerit, non tamen nostra horrebunt indumenta si suo sibi modo preparata fuerint & aptata.* *Ceterum in habitu, inquit, non est religiosus, sed in corde, bone & ex cordis thesuro sine dubio procedit quicquid foris apparet vitiosum.* *Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior superfluitas, interioris vanitatis indicium est.* *Molle indumentum, animi molliorem indicant.* *Non tanto curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus.* *Quod vero non solum vanitatis, sed etiam superbiae sit pretiosus indui vestibus, collegit S. Gregor. tom. 14. in Etangel. dum ait, Quia pro sola inani gloria vestimentum pretiosius queritur, res ipsa testatur, quia nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, ubi ab aliis non possit videri.* *Quo pertinet illud Socratis ad Xanthippum coningentem singulari se veste inluentem, ut ad pompam spectandum prodiret, dicitur: Hanc, inquit, non spectandi causa, sed potius ut specteris, habes, sicut habet Aelian. in lib. de vita histor.*

7 *Quae* Episcopi nec fulgidis, nec sordidus vestibus se ornare debent, sed inter utrumque, medium quoddam est capiendum, quod eleganter describit S. Hieronymus *epist. 2. ad Neapolitanos. 11.* *Vestes pulas, aequè deuita, ut et vilis. Ornatus & sordes pari modo fugiendae sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolent.* *Non absque amicti lineo incedere, sed pretium vestium linearum non habere laudabile est.* *Alioquin ridiculam, & plenum de decore est, referto martirio quo Hilarium, orariumque non habeas, gloriaris.* *Quod monet & Euseb. epist. 22. cap. 12. Vestis,* ait,

ait, nec satis munda, nec sordida, & nulla diversitate notabilis; ne ad te obviam pretereuntem, umbra consistat, & digito monstreris. Unde de S. Augustino Possidius Calamensis Antistes ita scribit in eius vita c. 22. Vestis eius, & calcamenta, & lectuaria ex moderato & temperanti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia his plerumque vel saltare se insolem homines solem, vel abiicere, ex utroque, non que Iesu Christi, sed que sua sunt iidem querentes. At iste beatus, ut dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinans.

8 Id sapienter docet S. Basil. homil. 24. quæ est de legendis libris Gentilium: Comarum, inquit, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel insulsum est, ut ait Diogenes, vel iniustum. Nam cincinnatum & comptum esse atque appellari æque turpe censendum assero, atque impudicum esse, aut alienis nuptiis insidiari. Quid enim apud eum, qui sapit, differre potest teneam, sumptuosamque vestem induere, an vilem ferre, inodò satis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid necessitatis usum excedit vitandum, neque corpori plus ornatus dandum est, quam quantum anima proficit. Nam viro generoso, & verè hæc digno appellatione nõ minus fuerit probrum lacinie ornari, aut corporis curam superuacua gerere, quam alia aliqua nota, seu affectu pravo per ignaviam affici. Omne namque studium adhibere, vt corpus quàm optime se habeat, sese cognoscentis non est. Neque sapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aspicitur, est homo. Excellentis enim quadam opus est sapientia, per quam nostrum quilibet (quicumque sit) se se cognoscat: quæ profecto mente minime purgatis non magis evenire potest, quam lippienti solem aspiciere. Hanc verò animæ purgationem, vt semel, & quod vobis satis sit dicam, voluptates per sensus eripiunt. Hæc t̄ supellex Episcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro, vel argento ornatum exsistat, vel sericum, vel serico distinctum, absit colorum varietas: aulæ vel tape-tiæ, nil acu sit pictum, vel variè contextum, nec thudiosè elaboratum, vt pluris sit artificium, quàm res ipsa; mensa simplici cortio, vel panno sternantur; signa, & tabula profana reiciantur, nec thalami ad vltim hospitium pretiosius ornati, quàm reliqua domus exsistant: equi tantum necessarii alantur; in ædificiis omnem luxuriam, picturas, & inania ornamenta, ac delicias euitet, nil demum in eius domo sit, nisi putum & simplex, quod Dei zelum, & rerum seculi contemptum præ se ferat. Consuetudinis tamen loci ratio habenda est, ne dignitas Ecclesiastica vilescat, cap. Episcopi 80. dist. maxime vbi Episcopi etiam Principes temporales sunt, vel Cardinales [me citato in hoc loco Mauriz. Alzed. de præcellent. Episcopi dignit. p. r. c. 5. m. 33.]

10 Inde S. Bernardus ad Episcopum Londonien. epist. 24. sic ait: Non licet tibi de facultatibus Ecclesie luxurians, & in superfluitatibus confundere; sed solum vivere: non licet ditari, non licet confanguineos excolere, non licet palatia ædificare. Denique quicquid præter necessarium vitium, ac simplicem vestitum de altario retinet, non est rapina est, sacrilegium est. Et Chrysostomus homil. 15. ad Timoth. 1. sic ait: Ego audacter dicebam Ecclesie Præsules nihil præter vitium, & vestitum habere oportere, ne ad ista trahantur desiderio. Honorificabimus autem (inquit Bernard. epist. 28.) non cultu vestitum, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed gravitate morum, maturitate consiliorum, ætatem honestat, & operibus bonis. Pa-

lores enim pomparum seculi sectatores deserviunt illud Ecclesie encomium Cantic. 1. Nigra sum, sed formosa, nolite me considerare quod fisco sum; quia decoloravit me sol: id est, Christus, quod ad litteram significat Ecclesiam esse exterius quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen formosam, propter donorum celestium pulchritudinem.

11 Vos ô Præsules de vestibus ne gloriemini, tinea huius vos gloriae voluptate priuabunt. Videte quàm incerta, quàmque instabilis sit presentis vitæ gloria; gloriantur gentes in te, quàm vermes & gignunt, & perdunt, vt pòderat religiosissimus P. Fr. Dominicus de Iesu Maria in il sententiaro spirituale par. 1. c. 8. pum. 5. n. 7. Igitur si sanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilii Carthag. I V. (cui Beatus August. interfuit) in imo corde deligite, vbi sic habetur: Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quarat, & in Concil. Triden. sess. 25. reformar. cap. 1. ita cautum est: Episcopi modesta supellectili, mensa, ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eorum domo aliquid appareat quod non simplicitatem, Dei zelum, ac vilitatem contemptum pro se ferat. Hoc sequendum est documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exempla, ita vt damnanda sit eorum singularitas, quæ audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & allegantes oportere tempore seruire quasi Spiritus Christi, & Evangelicæ normæ mutari debeat cum temporibus, ac opinionibus, & affectibus hominum seruire, cum potius omnia tempora, sicut Evangelicæ institutioni conformanda, & iuxta normam Evangelicæ atque Apostolicæ Spiritus reformanda.

12 Quoniam Ioannes Gers. in secunda parte suorum operum collegit egregium opusculum, cuius titulus est de temperantia, & modestia Prælatorum, in quo multa scitu dignissima ad hoc institutum refert, & ab eo in vnum collegit vtilissima nosser Præsul insignis sanctitatis, & speculatae virtutis vir, Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus, operæpretium existimauit, paucissimis verbis summam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc conclusionem. Expedientius, & efficacius est Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitorum; & reliquis pertinentibus ad statum suum, quàm hominibus secularibus in talibus conformari. Quam quidem conclusionem multis probant, & duo, quæ potissimum Prælatos ad illam non sequendam mouere poterant, in medium adducunt, illisque suo ordine eleganter respondent.

13 Non igitur spiritualis profectus subditorum potest Prælatos huius temporis mouere vt ab illa discedant conclusione, quia constat hac ratione eos nihil proficere, cum huiusmodi pompa plus scandalizet homines seculi, tã Principes, quàm alios omnes, quàm ædificet. Ex hoc enim contendantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri r. cap. 5. Non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. Unde propter hoc tenentur esse forma humilitatis, & sobrietatis. Viuentes autem fastuosè, potius sunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipso subditos suos ad similia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad similia, iuxta illud Pauli ad Galat. 2. Tu cogis gentes iudicare, &c. Sed quorsum atinet ad hoc Scripturas allegare, cum experientia hoc ipsum euidenter clamat? Non vnde tanta deuotio Principum, & aliorum secularium ad anti-

quos Prælatos, tantaque reuerentia, nisi quia tales pompas vilipendebant; tum etiam, quia videbant eos esse fideles dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, largissime eis communicabant diuitias suas. Postea verò videntes eos in pompis eas consumere, non solum retraxerunt manum, sed ipsa etiam Ecclesiastica bona inuaserunt. Sed vt excusentur, fortè dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, quibus viuimus. Ad hoc respondet nosster Apostolus ad Roman. 12. Nolite conformari huic seculo, &c. Nec deferendum est malignantibus, quia, vt inquit Plutarch. in aphor. regiam est audire malè cum feceris bene, & Salust. à laudari laudari, & ab improbis improbari æqualium est, & Anim. Malis displicere laudari est. Nondum felix es, iungit ille, si nondum te turba deridet. Et ideo de se ipso suæ beatitudini attribuens dicebat Seneca de vit. beat. cap. 25. Mihi (quod argumentum est recti) conigit malis displicere. Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubescamus, cui respondetur quòd non est erubescenda humilitas Christi, neque vilitas, quæ propter eum sustinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputemur auari, & hypocritæ, si fuerimus in talibus ceteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, si non esset alius modus rationabilior, & iustior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellent. Verissimum enim est oportere Prælatos amouere debere à se suspensionem auaritiæ, & hypocritis, cum debeant proximis bonam famam, sicut Deo bonam conscientiam. Vide fateor quòd si Prælati non hilominus mille modis extorqueat pecunias, & thesaurizat, iste in dubio abominabilior est coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quàm illi, qui splendide viuunt. Quamobrem ita vitam suam instituire debet, ne auarus aestimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi splendidum propter Ecclesie auctoritatem, quia cum honor sit præmium virtutis, ipsi tenentur oues suas dicere, vt homines præcipue propter virtutem honorent, non propter fastum, & pompam. Unde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues suas, scilicet, vt putent splendorem vitæ, veram esse causam honoris. Hinc Dominus Lucæ 16. dicit quòd hominibus altum est, abominatio est ante Deum. Beatus Iacob. cap. 2. damnat illos tanquam acceptatores personarum, qui honorant diuites ob vellem fulgidam, &c. & spernunt pauperes, & Bernard. ad Eugenium libr. de consolat. Tu Prætor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oves quid hic capiunt? si auerem dicere demonum magis, quàm hominum pascua hac. Sic cine faciebat Petrus? Sic Paulus suadebat? Absque his excluderunt Apostoli, & Apostolici vini posse impleri salute illud mandatum: Pasce oues meas, Ioan. 21. Neque enim sine Episcopali honore, & gloria Apostoli fuerunt, qui tamen dicere poterunt, 1. ad Timoth. 6. Habentes alimenta, & quibus regamur, his contenti sumus. Et illud Act. 3. Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item si Episcopi in hoc zelant auctoritatem Ecclesie, cur suos caros in foribus, & abiecto statu derelinquunt, imò & aliquando nudari patiuntur? Hi: utinam alio, quòd Principes, ac nobiles potius irident, quàm nosse nosse fieri sum hinc: pauperes autem minus vident ad se accedere, vt ab eis partem vitæ suscipiant. Et videtur eos in otio, & epulis vivere, se verò agnos, & in laboribus vitam ducere, invident eis, atque derident: quæ si viderent in humilitate vivere, amarent, atque

eorum exemplo labores suos æquanimitè ferrent. Si enim ex omnium Philosophorum, & gentium communi consensu vni tantum virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quòd virtus rerum omnium domina sit, ac regina: quo iure magis hanc Episcopi auctoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac sanctitatis præstantia? Nam qui diuitiis, qui vestibus, qui fastui exhibetur honor, is planè falsus, indignus, & fucatus est. Rectissime enim à Seneca dictum est, Non faciunt equum meliorem aurea fræna, nec hominem meliorem fortune ornamenta. Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipsa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquid verum, aliquid autem adulterinum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturæque ipsa tributam, aliam verò arte, fallaciis, & fucis quasitam: ita sanè mirari nemo debet, si honor aliquis, atque auctoritas vera sit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò alia, quam stulti & imperiti rerum æstimatores opibus & potentia tribuunt. Quare Episcopi Ecclesie Principes veris bonorum fontibus omittis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inanissimis splendoris insignibus adipiscuntur, exquirere non debent. Id enim calamitosa illa ætate sub Antiocho tyranno, quando Sacra omnia violata sunt, contigit memorari historia Machabæorum 2. cap. 4. cum Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrii enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes destituti essent, ad falsos hominum titulos, nempe opes, apparatus, pompasque Ethnicorum confugebant.

De primo Israhelici populi Principe Moyse non ab hominibus, neque per hominem, sed à Deo electo, in eius vita Philo Iudæorum disertissimus lib. 1. scribens, sic ait: Solus hic omnium, qui unquam principatum gesserunt, non aurum, non argentum in thesauros condidit, non tributa exegit, non palatia, non latifundia, non greges, non familiam, non reditus, non alias opes sibi parauit, quamuis posset habere omnium harum rerum copiam: sed existimans animæ pauperis iudicium esse mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcus contempsit, illas verò naturales, perspicacesque honoravit, & amavit: in vestitu, viliisque quotidianis nihil præ se ferens fastus tragici, sed simplicitatem, frugalitatemque exercens priuati hominis. Regem autem in his solis agebat, quæ verè sunt regis: vt sunt continentia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudentia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, voluptatis contemptus, ad virtutem exhortatio, obuiationes, castigatio, atque premia. Hactenus ille. Sed vt in viro singularibus factoribus à Deo cumulatò non ita mira hæc videri possint, & quæ ita facile omnes imitentur eadem gratia non suffulti; videamus t̄ an & ex Gentilibus inueniri possint, qui paria quasi fecerint, & certe numerus non omnino paucus se se perferuntibus offert, nobis tamen paucos adducete satis est. Socrates sibi gratulabatur, quòd iuxta naturam viuens, ac paucis affluctus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæ, reliquaque diuini delicias nec cuperet, nec egeret, quas dicere solebat magis necessarias agèdis tragædiis, quàm ad vltim vitæ. Bruton. lib. 5. cap. 22. & refertur in theatro vitæ humanæ tom. 1. lib. 5. pag. 863. Caria Regina cum ad Alexandrum Macedonem multa obsonia, fercula opipara, coquoique

coquoque optimos misisset, his haud opus esse Alexander Macedo dixit, cum cibo communi, pane & aqua latrantem sibi stomachum conciliare posset, Bruson, lib. 1. *Faceriarum*. Alcámenes Teleucris filius rogante quodam cur adeo parce viveret, tantas opes possidens? quia, inquit, qui multa possidet, non ex libidine, sed ex ratione vivere debet, Bruson, lib. 5, cap. 22. Alexander Senerus Augustus, & Princeps orbis in conuiuio suis aurum planè nesciuit. Poran, cap. 2. *de Splendore*. Si ergo terreni illi Principes Christum ignorant, & in ipsis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes solo rationis lumine, hoc & viderunt & sequuti sunt: quis ferat Episcopum pauperis Christi vices gerentem, & exemplo, atque doctrina sua homines ad contemptum terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas, splendidaque ministrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex nostris videamur, afferre libet, quæ & multo ditiores fortè nos ostendere possent.

18 De Diuo Martino (quem Apostolis parem fuisse canit Ecclesia) in eius vita ita scribit Sulpitius: *Factus vero Episcopus Turonensis idem constantissime perseverabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitate, eadem in vestitu vilis, atque ita implebat Episcopi dignitatem, ut propositum Monachi non desereret.*

19 De Diui verò Augustini ornatu, frugalitate, & parsimonia scribit in eius vita Possidonius in hunc modum: *Mensa usus est frugali & parca, quæ quidem in vobis olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmiores continebat. Coclearibus tantum argentis utens, cætera vasa, quibus mensæ eius cibi inferebantur, vel testæ, vel lignea, vel marmorea erant, non necessitatis inopia, sed propositio voluntatis. Denique mortem iam proximum testamentum nullum fecit, quia unde faceret pauper Christi, non habuit.*

20 De Diuo Basilio sic scriptum legimus: Erat autem Basilius in victu & cultu abstinentissimus, vna tantum tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis sæpè noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abstinentiam consumpto, cum ossibus, ac pelle tantum superstes esset.

21 De Sancto Exuperio ita scribit Hieronym. *epist. tom. 1. Sanctus Exuperius Tholosæ Episcopus vidua Sacerpotis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiunium famæ torquetur aliena, omnemque substantiam Christi visceribus erogavit. Nihil illo diuini, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro. Huius scolare vestigia, & caterorum, qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit, & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius? quis non obstupescat corpus Domini, quod nec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, canistro vimineo circumferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi; qui Christum tam humili vase circumferere? quomodo suis parceret facultatibus, ut pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? quomodo splendidam domum, atque familiam esuriens pauperibus aleret, qui ut argentes, nudoque vestiret, altaria quoque ipsa nudauit? Tales ergo Præsules istis suis ex his corporibus, ista vitæ sobrietate, & parsimonia aduersus mundi Monarchas Ecclesiam Christi tutati sunt: nos vitæ eorum labore conseruatam, & auctam retineamus. Sed ad hoc certissima via est eorum inhaerere vestigiis, quando (ut nobilis ille historicus dixit) imperium eisdem artibus retinetur,*

quibus initio partum est. Quæ ubi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: imperium enim summis laboribus, & incedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, sed luxus, & opulentia bellis perniciofiora dissoluerunt.

22 Nulla poterit se tueri excusatione, qui aduersus prædicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuersitatem obiciat, quia, etiamsi alicuius fortasse momenti esset si cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem sit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, fastus, & intemperantia, eadem causas eodem modo semper operari, hoc est, ad idem inclinare necesse est. Non ergo fastus fastu, non luxus luxu, non opes opibus, non deliciis deliciæ; sed humilitate fastus, sobrietate luxus, paupertate auaritia, & asperitate deliciæ superandæ sunt. Quis autem adeo mentis inops est, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuisse? quando enim tot hæresum monstra Ecclesiam ita infestauerunt, vexarunt, ac pene oppræsserunt; quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludii, epulæ, splendor vestium, cæteraque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipsa (malorum omnium seminarium) inundauerunt? Quantum verò Ecclesiæ proceres, & ministri (qui his malis opem ferre debuerunt) à maioribus suis hoc ipso tempore degenerarunt, siue probitatem spectare velis, siue docendæ facultatem, siue elemosynarum largitatem, siue sobrietatem vite, siue infractum animum ad omnia pro sibi commisso grege pericula subeunda? Denique si Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut senectute, ac vetustate conficiente in deteriora prolapsus est. Sic enim scribit aduersus Demetrium: *Reueniatur in dies singulos, & decreuit, ac desecit in agris agricola, in mari nauta, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus discretio, in moribus disciplina. Putasne in tantam posse substantiam rei senescentis existere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iumenta polleere? Minuatur necesse est quicquid, sine iam proximo, in occidua, & extrema deuenit. Sic Sol in occasu suo radios minus elato, & ignea splendore iaculatur; sic declinante iam cursu exoletis cornibus luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, arcescens ramis, sit postmodum sterili senectute deformis. Et fons, qui exundantibus, prius venis, largiter profuebat, senectute deficiens vix modico sudore destillat. Hac sententia mundo data est, hæc Dei lex est, ut omnia orta occidant, & acta senescant, ut infirmetur fortia, & magna minuantur, ut clem infirmata, & diminuta fuerint, finiuntur. Hactenus Cyprianus. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, sollicitudine, vigilantia, temperatione, ac disciplina eget, quisquis tot malis corrigendis, atque curandis præfectus est. Meliori enim nauclero in fauori tempestate, & peritiori medico in grauiori agritudine, præstantioreque duce in desperata victoria opus est. Quare non habet quisquis fastuosè viuit, & quotidie splendide epulatur, magnosque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Ecclesiæ redditus, pauperibus profuturos, insumit, quo se illa ratione tucatur.*

Eleganter hoc ipsum aperuissimè declarat verbis, omnem

omnemque penitus excusationis ansam præripit Concilium Trid. *sess. 25. de reformat. c. 1.* in hæc verba: *Optandū est, ut qui Episcopale ministerium suscipiunt, quæ sue sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, si prepositos suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac ælestem patriam cogitantes. Hac cum ad restituendam Ecclesiasticam disciplinam præcipua esse, Sancta Synodus animaduertat, admonet Episcopos omnes, ut secum ea sepe modicantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus (quod est veluti perpetuum quoddam predicandi genus, se numeri suo conformes ostendant: in primis verò ita mores suos omnes componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentie, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginiensi non solum inbet, ut Episcopi, modesta suppellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simpliciter, Deo zelum, ac vanitatem contempnere præ se ferat.*

G I O S. VIII.

Pudicum.

S V M M A R I V M.

- 1 Castitas pretiosissima omnium, maximaque possessio.
- 2 Pudicus ille est, qui non modo corpus illibatum conseruat, sed qui neque intuiui, voce vel gestu leuitatem ostendit.
- 3 Pudicitia in primis est habenda, qua amissa omnis virtus corrui.
- 4 Libido sicut criminum stimulus est.
- 5 Impudicitia quid sit, ostenditur.
- 6 Pudicitia frugali ostentatur sine temperantia.
- 7 Castitas omnibus pernecessaria, sed maxime Ministris Christi Altaris.
- 8 Castitas dignitas magna.
- 9 Castitas honorem Deo simillimum rededit.
- 10 Apostoli excepto Petro inter castus agmen ducunt.
- 11 Discipuli Apostolica castitatis emulatores fuerunt.
- 12 Paulus Apostolus perpetuum coluit celibatam.
- 13 Sanctus Cyprianus a sua conuersionis initio castitatem coluit.
- 14 Sanctus Augustinus vigilantissimus fuit castitatis cauior.
- 15 Sanctus Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem summopere exarsit.
- 16 Vestitus Presbyter castitatem, ut nec quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur.
- 17 Castitas sicut omnes virtutes, donum Dei est.
- 18 Continens homo potest esse, nisi Deus det.
- 19 Castitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda est.
- 20 Carnis afflictiones diuersis penitentia operibus surgunt.
- 21 Euanthius Presbyter hybernus noctibus in pectore se emorgebat, ut carnis afflictiones effugeret, Barbof. de Episcopo. Pars I.

- 22 Sanctus Franciscus nudum corpus in niuibus volutauit.
- 23 Castitatis amor in intimis animi recessibus oculari non potest.
- 24 Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctissimorum hominum factis illustratur.
- 25 Mulieres sunt via iniquitatis.

MAGNVS Basilius lib. de Virginitate repetitis, & elegantibus verbis suos hortatur, ut castitatem pretiosissimam omnium, maximamque possessionem, naturalem diuinæ effigie pulchritudinem, quæ hominem incorruptibili Deo simillimum facit, tenere ament, ac de complectantur, cautè custodiant. Et noster Apostolus perpetuus castimonie cultor, & laudator eximius suum amatissimum hortatur Timotheum, ut sit pudicus. Hanc vocem, pudicum, id est, verendum, interpretantur ibi Anselmus, & quidam Latini, quique nihil admittat, quod castitati villo modo repugnet. Tertullianus lib. de cultu feminarum, ita de pudicitia scribit: *Cum omnes templum sinus illato in nos & conseruatio Spiritus sancti, eius templi adiutus & Antistes pudicitia est, quæ nihil immundum, nec profanum inferri sinat, ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatam sedem derelinquat.* Hoc, ait Sanctus Hieronym. lib. 1. *aduersus Iouinian. cap. 20.* significat *σωφρονα* ornatum castitate, & moribus, ut nimitum non modò corpus illibatum conseruet; sed neque intuiui, voce, gestu leuitatem castimonie inimicam, & probrosam ostendat, quia in omni gradu, & sexu tenet pudicitia principatum. Vnde Apost. ad Timoth. cap. 4. *vers. 12.* *Esto exemplum fidelium in castitate, ut vel ex te uno discant, quam purè, & integrè viuendum sit.* Et cap. 5. *vers. 1.* cauet ut necessitatis ac monitionis tempore cum iunioribus feminis agat, in omni castitate; hoc est, eximia mentis, aspectus, sermonis, operis puritate. Non modo, ait, obsceni congressus vitium caue, verum omnem suspitionis, vel obsceni aditum claudere, quia adolescentularum colloquia turpi suspitione difficile carent. Et idem Apostolus ad Titum 1. *vers. 7.* ait: oportet eum esse continentem, ubi S. Hieronym. in comment. intelligit, id est, ab uxoris amplexibus, quod etiam in Concil. Carthaginiensi I. *can. 2.* statutum fuit in hæc verba: *Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta conuertant, pudicitia custodes etiam ab uxoribus se abstineant, ut quod Apostoli docuerant, & ipsa seruaui antiquitas, nos quoque custodiamus, habetur in c. 11 in præterito, & in cap. seq. 84. distinct.*

Dolissimi viri, inquit S. Hieronym. lib. 1. *contra Iouin. cap. 30.* voce est pudicitiam in primis esse retinendam, quæ amissa omnis virtus ruit.

Vnde S. Ambros. de Caino, & Abele, cap. 5. sic ait: *4* *Sæuis criminum stimulus libido est, quæ nunquam mansere quæritum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat, ausori consilium, amantem inquitat, lapsos inclinat, nullus peccandi modus, & inexcipibilis scelerum fitis, nisi morte amantis extinguere non potest.*

Et S. Gregor. lib. 31. *Moral. cap. 31.* imputissima huius belluæ execerandos sectus enumerans: De impudicitia, inquit, cæcitas mentis, inconsideratio, inconstancia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus presentis saculi, timor autem, vel desperatio futuri generantur. Et S. Ambros. in cap. 4. *Luce*, sic ait: *Etenim quæse clauis suffragatur animæ corpore.*

corporeis voluptatibus, & cum semel adhaerit cupiditati...

7 Vnde S. Hieronymus, epist. 10. ad Eviam cap. 3. affirmat frustra ostentari pudicitiam sine temperantia.

7 Hinc S. Augustinus, serm. 249. de tempore. Omnibus, inquit, castitas per necessaria est, sed maxime ministris Christi Altaris...

7 Hinc S. Augustinus, serm. 249. de tempore. Omnibus, inquit, castitas per necessaria est, sed maxime ministris Christi Altaris...

8 Hinc S. Augustinus, serm. 249. de tempore. Omnibus, inquit, castitas per necessaria est, sed maxime ministris Christi Altaris...

9 Deo similitimum hominem reddit castitas, non modo enim ipse auctor & heretator, sed etiam Ecclesiasticis praecipit, & castissimis castorum sponsus esse voluit...

10 Deo similitimum hominem reddit castitas, non modo enim ipse auctor & heretator, sed etiam Ecclesiasticis praecipit...

quae opinia, & a Christo numeratur vxor. Et in fine Apologiae sua pro libris in Iovinianum ad Pammachium...

11 Eiusdem Apostolice castitatis amulatores fuerunt ipsorum Discipuli, ut referunt sanctus Cyprianus haeresi 58. & Tertullianus, lib. de Monogamia...

12 Clemens, Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex castissimis sui Magistri Pauli Apost. verberibus luxerunt...

13 Cyprianus a sua conuersionis initio castitatem coluit, de quo S. Hieronymus, in catalogo Scripturarum Ecclesiasticarum...

14 Sanctus Augustinus castitatis fuit vigilantissimus cautor, de quo in eius vita ita scribit Possidonius eius discipulus...

S. Gregor.

15 S. Gregor. Naz. in carmine de calamitate anima sua. Atque, inquit, in somnis aliquando huiusmodi quiddam videre visus sum...

16 Ursinus Presbyter, ut refert S. Gregor. lib. 4. dialog. cap. 11. ea fuit castitate, ut ne quidem a sua muliere sibi ministrari patretur...

17 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde & ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, adhaerit Domino...

18 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde & ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, adhaerit Domino...

18 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde & ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, adhaerit Domino...

tellexisse, deplorat lib. 6. Confess. cap. 11. Proprium, inquit, virium credebam esse continentiam...

19 Quate, ut Dei gratia concurrente, nobisque operantibus illibata castitatem tucauit, cernique adimniculis, & praesidiis sustentemus...

20 Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones diuersa poenitentiae opera plures Sancti egerunt.

21 Euaristus Presbyter hybernus noctibus in puteum, S. Bernardus in lacum descenderunt, ut gelidum aquarum frigore calorem corporis temperarent...

22 Audomarus Tannanensis Episcopus in vepribus;

22 B. Franciscus nudum corpus in nubibus voluunt, ex S. Bonauent. cap. 5. in eius vita, ut hac castigatione voluptatem carni insitam edomarent...

L 3

se iniecit, & illæsus permanfit, vt refert Thom. Cantipr. lib. 2. Apunt. c. 30. Simile quid præstitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt est apud Surtium in eorum vita 14. Ianuar. & 13. Febr.

Et quanta iniquitas (ait S. Augustin.) & quam lugenda peruersitas, vt animam, quam Christus suo sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momentis delectationem libidinis diabolo vendat? Perè enim nimium plangenda, & miseranda conditio est, vbi cito præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetu transiit, & opprobrium infelicis anima permanet. Ne igitur in huiusmodi insidas iniquitatem, si Sanctos predictos carnis sue stimulos asperrime à se abicietes, imitari non valueris, honorum saltem confusio quare, consulente S. Gregor. Nazian. in carmine de anima sue calamitate, in fine, his verbis: Cum castitatis amor in inimicis animi recessibus occultari non possit, primum cum his hominibus vita consuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, seque à mundi contractione abruperunt, vt Christum Regem animi pennis sequantur, hic non sine magna gloria pedem efferentes: hos ego singulari amore, ac toto peccore completens, spei celestis duces habebam, excusataque omni huius vite beatitudinis temperantia ac frugalitati collum subieci. Quæ quidem mei curam gerchat, me amabat, me ad amplissimam gloriam prouehabat, me denique in Christi manibus accurate collocabat. Post quaesita bonorum consortia occasiones libidinis vniuersas deuota, quod est iustissimum propugnanda castitatis assilum, & per fugium. Fugite, ait Apost. 1. ad Corinth. 6. fornicationem. Et S. Augustin. serm. 2. Dominica 25. post Trinit. qui est 250. cap. 1. Quod libidinem, inquit, fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit: Resistite sed fugite fornicationem, &c. sic contra reliqua vitia Deo auxiliante debemus in presenti resistere, libidinem vero fugiendo separare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verendum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis præcipue tamen clericis, sine Monachis indigna, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine ulla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, cito dilabitur in ruinam. Inter omnia Christi inuicem certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna, & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Relicto in mulieris manibus pallio, fugit se pudicus Ioseph dedit, mulierem fugit, & vicit. S. Gregorius Nyssenus in illud Apostol. omne peccatū quod fecerit homo, sic inquit. Tunc malorum multitudinis matrem videns Paulus fornicationem vitricem nobis modo fugam, clamabat, fugit fornicationem. Soler fuga militis imbecillitatem proderet in libidinis castris pugnantis fortitudo in fuga est sita. ita S. Basilii Seleucia Episcopus humil. 8. Iosephum efferens ait. Tenacibus manibus reuertam permittas vestem, libidinis effugit ansas, fuga vsus pro armis, tradit vestem, vt temperantiam teneat, denique nudatur vesto ne nudatur à temperantia.]

Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendum præclaris Sanctissimorum hominum factis edocemur. [& probat ex sacris litteris Alzed. de præcellent. Episcop. Arguit. par. 1. c. 5. n. 3.] nam S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est in Romano officio, & eius vita. 7. Martij apud Surtium, in graui castitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correctus per quietem lenire

visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit: narrat Benedict. in sum. peccat. lib. 4. cap. 9. §. 1. Eremitam matris in transeundo riuo auxiliaturum veste manum obtexit se ne eam attingeret, causamque rogatus: Caro, inquit, sœminâ ignis est, manus autem viri stupas, & ideo te tangere nolo, ne tentatio, aut cogitatio de alijs mihi sœminis suboriatur. Refert D. Antonin. par. 4. tit. 13. cap. 3. §. 2. accusatum apud S. Iordanum Religiosum de contacta sœminâ manu excussisse se quod pia illa esset, cui B. Iordanus, Bona, inquit, terra est, bona & aqua, si verò commiscerantur, pure lutum efficiunt. Christianus adolescens (vt auctor est S. Hieronymus in vita S. Pauli) superacis tormentis in amœnissimo horto nudato corpore in molli lectulo expansus fuit à scortillo irritandus, qui cœlestis inspiratus præcisam morsu linguam in oculantis se faciem expuit, & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit; quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est, de quo Niceph. lib. 7. cap. 13. S. Leo Papa, cum vidua oculandâ manum præbuisset, hanc tibi præcidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur, memorant S. Antonin. in sum. tit. 13. cap. 3. §. 2. Ioan. Naucler. rom. 2. generat. 15. Andreas Fundana ciuitatis Episcopus in quæ quantūque Sanctimonialis tactu discrimen venerit narrat S. Gregor. lib. 3. dialog. cap. 7. Ioannem Bosnesem Episcopum cum meretricula sollicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphū impedit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud Fridericum I. Imper. & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet Thom. Cantipr. lib. 3. cap. 3. §. 43. Ab insolentis igitur carnis nosmetipsos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus lib. 11. Ecclesiast. historia cap. 6. quod interrogatus cur quoties corpus suum duris asperrimisque affligeret penitentis, respondit; quia id me necare contendit, ac si diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere querit.

Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hæctenus decessisse; non det aliquis sanguilugæ sanguinem ad fugendum, seipsam semiplenam vclit nolit, euehat à cute. Mulier certe dicitur à mollitie, quasi mollior, quod actiue intelligitur & passiuè, vt facillè molliat, & facillè ter molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, sic & mulier animos quantuncunque duos effæminat, & remollit. Vnde D. Hieron. Ferras mentes ipsa libido domat. Et Claudian.

Ferræ lasciuis mollescent corda sagittis. Est igitur malleus mulier per quam diabolus mundum molliat, & malleat vnuerfum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuersationem euitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio scorpionis, arma diaboli, per quas facillè confuevit fortes animos superare, flammigero igne percussit cum proxima stipula ignem accendit: ego iudico quod spinas germinant cum viris sœminâ habitantes, & in tali conuictu viscarum diaboli deesse non potest. [Vnde præclare S. Gregorius Nazian. in sentent. Horrendi sunt dracones, subdola aspidēs, vtriusque sine vni mulier complexa est. S. Cyprian. de singularitate clericorū, morbos aspidēs sibilant, & mulier fundit concupiscentia pestilentiam. Et S. Chrysolom. homil. 15. Et quidem ego existimo in hoc mundo nullam bestiam esse male mulieri comparabilem. Quod inter quadrupedâs leone sauius? sed nihil ad hæc. Acc in serpentibus quid dracone]

dracone atrocitus? sed ne hoc quidem cum muliere mala conferri potest. Aded vt facilius feræ edoentur, quam mulier, hinc illud eiusdem S. Patris eodem loco. Scio ego & aspidēs blandimentis incantantium mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate mansuescere, non item mulier mala. S. Ephremus Syrus in tract. aduersus improbas mulieres, sic in eas inuehitur, leones in lacu Danielē veriti sunt, at Naboth Isabel occidit. Cete vultu suo Ionam seruauit, Dalida verò Sampsonem septem crinibus capitis eius abrafis tradidit alienigenis. Dracones, & aspidēs, ac bestia cornuæ Ioannem in eremo timuerunt, Erodius verò in conuiuio ipsum decollauit. Coruæ etiam in monte sustentantur, vt Lezabel ipsam, post beneficium pluuia acceptum ad interuentionem persecuta est.]

Attendendum est igitur, quod aduersarius, qui B. Iob filios & possessiones abtulerat vniuersos, liam ei reliquit vxorem, non ad solatium, sed ad suam malitiam propositum consummandum, vt per sœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat superare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occasio, quam per familiarem inimicum, & domesticum proditorem; scriptum est enim: Ab ea, que dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. Sciebat vtrique ille inuenerat dierum malorum quoddam natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior est ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuor ad nocendum.

Huius autem euitationis fidem nobis faciunt plenissimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per sœminam namque Ioseph in carcerem est, Naboth occisus, Sanson vincularum, Hyfbofeth interfectus, Salomon factus apostata, David homicida & proditor, Silara clauo excoffilus, Constantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus, Antigonus strenuissimus armis proditorie iugulatus, Cyrus Rex Persarum capite truncatus, Baptista præcursor Domini decollatus. Non igitur tutum consortium mulieris, qua teste Origene caput est peccati, arma diaboli, expulsio Paradisi, delicti mater, destructio legis antiquæ.

GLOS. IX.

Hospitalem.

SVMMARIVM.

- 1. Domus Episcopi debet esse commune fidelium hospitium.
2. Hospitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere.
3. Exempla sacre Scripture, & SS. Patrum referunt nos ad hospitalitatem maxime incitantia.
4. Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum spirituale, & celeste.
5. Hospitalitatem, vt Episcopus populo exhortetur, debet prius ipse seruare.
6. Hospitalitas vsque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibentur ordinari.
7. Episcopus largam debet habere manum necessitatem patientibus succurrendo.
8. Domus Episcopi ad hoc est instituta, vt omnes in hospitalitate recipiat.
9. Circumstantia, que snt attendenda in liberalitatis executione, ostenditur.

- 10. Largiendi prudentia in quibus consistat, ostenditur.
11. Dalmatica latas manicas habente cur Episcopus induatur, ostenditur.
12. Episcopus hospitalitatem exercens, & elemosynam faciens, non sua, sed aliena elargitur, & n. 13.
14. Clericus quicquid præter necessarium victum, & vestitum de altario retinet, rapinam facit, & sacrilegium committit.
15. S. Ambrosius, vt caprinos redimeret, vasa Dominica constauit.
16. S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimum quartum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit.
17. S. Augustinus omnia pauperibus erogauit.
18. S. Paulinus Nolensis Episcopus amplissimas diuitias suas pauperibus largitus fuit.
19. S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat.
20. Hospitalitatis, & beneficentia laus in Prelato præcipue præfulgere debet.
21. Bonum amabile, vnicuique autem proprium.
22. Beneficia homines ligant.
23. Hospitalitatis, elemosynæ, & cuiusvis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quam in doni magnitudine.
24. Cor, & non substantiam in dando pensat Dominus.
25. Elemosynas tenetur Prelatus dare in publico, & ad hoc ipsum ante se iura canere.
26. Magnopere dolet Auctor, quod, vbi quis in Episcopatum designatus est, proinuis ad eum vndique amici, & consanguinei occurrunt.
27. Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia.
28. Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.
29. Experientia compertum est in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum multa mala inuicta fuisse.
30. Filios habens, & nepotes, an possit in Episcopatum eligi, ostenditur.
31. Clerici bonorum Ecclesie non domini, sed dispensatores sunt.
32. Clemens IV. quam dotem filiabus legitime susceptis ante Pontificatum, & qua beneficia nepotibus Clericis contulerit, ostenditur.
33. Pius V. Collegium Illustriss. DD. Cardinalium consuluit, posse nec sexcentos aureos fratris filie collocanda dare.
34. Episcopus cessante fraude, & præsumpta consanguineorum affectione, poterit bona Ecclesie silita dari in emphyteusim, potius in consanguineos, quam in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis subueniat.
35. Benefacere, & egenis subuenire ita est Episcopi proprium, vt ad hoc plusquam alij ex officij obligatione, & dignitatis sublimitate teneatur.
36. Generosi animi est, & magnifici iuuare, & prodesse.
37. Beneficium ingratum est, quod diu inter manus dantis hæret.

PORTET Episcopi domum hospitium esse commune fidelium, vt in expositione huius loci dicit Dignus Hieronymus. Et secundum quendam modernum, hospitalem nossem Apostolus querit Episcopum, qui cupidus sit, amansque hospitium, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet,

tractet, foueat, ac multo magis, qui vicinis, ciuibus que suis indigentibus benignè facere velit. Hinc S. Gregor. scribens ad Ioannem Episcopum: Hospitalitatem, inquit, nesciens non fiat Episcopus. Et Hieronymus ad Oceanum: Ante omnia, inquit, hospitalitas futuro Episcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Evangelij audire desiderant: Hospes fui, & suscepisti me, quanto magis Episcopus, cuius domus omnium debet esse hospitium? Laicus enim unum, aut duos, aut paucos recipiens implebit hospitalitatis officium; Episcopus, nisi omnem recipiat, inhumanus est. Est enim hospitalitas multum laudanda, amplectenda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere, Mat. 10. qui vos recipit, me recipit, & Mat. 25. qui recipit unum talem parvulum in nomine meo, me suscipit. Vnde Hieronymus ad Nepotianum. Mensula tua pauperes & peregrinos suscipiat, & cum illis Christus conuiuia erit. Sacra res est mensa hospitalis, dicit Seneca lib. 4. de Officiis, & Cicero lib. de Officiis. Rebellè, inquit, laudanda est hospitalitas, est enim, ut mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illustrium hominibus illustribus.

Episcopi igitur in sacra Scriptura, & Sanctorum Patrum scriptis ad hospitalitatem maximè incitantur: in primis exemplo Abraham, & Loth Genes. 19. quorum domus semper hospitibus aperta erant, non autem Sodomitarum, quæ hospitibus erant clausæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in platea manebimus. Vnde Hieronymus. Abraham, & Loth Angelos susceperunt, quia hospites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hospitio recepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non defuerunt, 3. Regum 17. Deinde exemplo Rahab, quæ quia recipit nuntios filiorum Israël, ideo cum parentibus suis seruata est, Iosue 6. & omnes alij ciues occisi sunt. Denique quia hospitalitas disponit ad susceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod ostenduntur est Lucas 10. ubi discipuli cognouerunt Dominum coactum hospitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde Gregor. in homilia: Ipse quoque Dominus non est cognitus a discipulis in via dum loquebatur, & in domo cognosci dignatus est, dum pascebat: sic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hospitali, vel hospitii gratia alienius Sancti viri in hospitio recepit. [Et S. Augustinus serm. 140. de tempore, ita ait. Tene hospitium si vis agnoscere Saluatorem, quod viderat infidelis, reddit hospitalitas, Dominus ergo presentauit se ipsum in fractione panis. Scitè etiam S. Ambrosius lib. 2. offic. c. 21. sic dicit. Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, ut ne potius quidem aqua frigida a praniis remunerationis sit. Vides, quia Abraham Deum respicit hospitio, dum hospites querit? Vides, quia Loth Angelos suscepit, qui scis an & tu cum suscipis hospitem suscipias Christum. Huc faciunt Theodulphi verba epist. ad suos Presbyteros. Sciant sancti quicunque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere. Et illa S. Augustini lib. contra hereses 5. Discite Christum sine discretione inbibere hospitalitatem, ne furie cui domum clausis, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus.]

Hospitalem quartit noster Apostolus Episcopum, qui cupidus scilicet sit amanque hospitium & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus tempore, qui tribuit, recipit donum spirituale, & cælestè. Vnde quod ait Apo. 2. ad Cor. 9. Augebat incrementa frugum iustitiæ vestre, interpretatur ibi Theophylactus: Dabit Deus hiis incrementa iustitiæ, & gloriæ in celo. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, inquit Ecclesiast. cap. 4. & ad dandum collecta. Eandem beneficentiam & Saluator exigit à suis discipulis Mat. 23. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Et Mat. 24. Beatus ille servus, qui Christi familie dicitur

in tempore. Nam, ut ait S. Ambrosius lib. 2. de offic. cap. 16. Quis plus te operari viderit populus, magis diligit. Scio plerisque Sacerdotes, quo plus contulerint, plus abundasse: quoniam quicumque bonum operarium videt, ipsi conferi, quod ille officio suo dispenset; securus quod ad pauperem sua perueniat misericordia. Nemo enim vult nisi pauperi suam proficere collationem.

Cùm Episcopi exemplo Christi laborare debeant, ut non solum verbo, sed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ, secundum Philosoph. 7. ethic. vnde dicitur: Credibilia sunt facta, quam verba, ideo non poterunt alios exhortari convenienter ad hospitalitatem sicut debent, nisi ipsi hospitalitatem teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortantem ceteros ad hospitalitatem sequendam ad Roman. 12. ubi, hospitalitatem sectantes, debet alios inducere ad tenendam hospitalitatem, quod male poterat, si ipse non teneat. Si enim Sacerdos primum à seipso, & a domestica Ecclesia sua debet exigere, quod postea populis imperari: si primum imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat; necesse est ut pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditos attrahat.

Vnde hospitalitas vsque ad eò Episcopis est necessaria, ut si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. Gratian. in princip. 85. dist. Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hospitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non est exequutus; multo magis sunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hospitalitatis opera despicientes in Gangrensi Concilio cap. 11. excommunicantur. Hinc etiam Ioannes Evangelista in epist. sua, quemdam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Ecclesia eiiciebat. Caueat igitur Episcopus ne sit de numero eorum, quibus in iudicio dicitur: Hospes eram, & non suscepisti me, Mat. 25.

Episcopus largam habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam, suam credat: quia si hoc non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum & personarum: rerum, inquam, ut non omnia vni, sed singulis quædam præstentur, ut pluribus prodesse possimus, iuxta illud Psalm. 111. dispersisti, dedit pauperibus personarum vero, quia primo iustis debemus dare, &c. ita Gregor. scribit lib. 5. epist. 29. seu cap. 129. Secundino seruo Dei, relatus in cap. fra. 86. dist. Nam si domus Episcopi ad hoc est instituta, ut sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non moribus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius, ne hi, qui confidunt ibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, verâ vice mortibus canum languerent.

In liberalitatis executione attendendæ sunt multæ circumstantiæ, videlicet, fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, aetas, debilitas, & conditio. Grandis culpa est, si fidelis egeat te sciente, ille precipue, qui egere erubescit. Item probanda est alia liberalitas, ut proximos sanguinis tui non despicias, quibus pudor est ab alijs potescere, non ut illos diuites facias, sed ut paupertatem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. D. Ambrosius lib. 1. de officiis cap. 30. relatus in cap. non satis, & in cap. est probanda 86. dist. Considera aetatem, ut senibus plus largiaris, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. D. Ambrosius lib. 1. de officiis cap. 30. relatus in cap. non satis, & in cap. est probanda 86. dist. Considera aetatem, ut senibus plus largiaris, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. Considera etiam debilitatem, considera verecundiam, quæ ingeniosos prodit natales. Non tamen vult Dominus simul effundi

opes, sed dispensari, & in ipso pauperis dato mensuram tenere, ut abundes pluribus. Quantò enim minora sunt, quæ sparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac sincero fiat elemosyna, non conciliandi fauoris gratia, vitra modum effundendum. Omnia hæc ex D. Ambrosio d. loco.

Gregor. in 3. par. Pastoralis, cap. 21. ponit prudentiam largiendi. Primum enim attendendum ne serò præbeatur, quod citò dandum est, iuxta illud; ne dixeris amico tuo: Vade, reuertere, eras tibi dabo, cum statim possis dare. Secundò ne sub specie largitatis inutiliter spargant sua, aut multa dent, ubi pauca sufficerent, iuxta illud 2. Corinth. 8. Non ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio; qui enim ita sua effundunt, ut postmodum egeant, frequenter in impatientiam præcipiantur. Tertio, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui semper aliquid, vel parum dandum est, iuxta illud Luc. 6. Omnia petenti te tribue. Quarto ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum est, ut histrioni, &c.

Induitur igitur Episcopus Dalmatica latas manicas habente, quia oportet, ut noster Apost. ait ad Titum 1. illum sicut Dei dispensatorem Hospitalem esse benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculi dispensatorem plura expendere oportet; qui diuitias opesque veras esse putet, si non studio omni aliena bona cæterodat, sed vti indigentium penuriam sua liberalitate adimat, quia sua commoda propinquorum bona deputet. Egens enim mentem doctrinæ sermo non ita facile penetrat, inquit Gregor. in 2. par. Pastoralis cap. 7. si hunc apud eius animum manus misericordiarum non commendat. Tunc autem verbi semen facile germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicat rigat. De quo illud dicitur Psalm. 111. Dispersisti, dedit pauperibus. Non fisco, non hæretico, potenti, & non factioso ciui, non carni, & sanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleri potest, atque tantò minus non libidini, & cupiditati; sed dispersit, dedit pauperibus: hoc est, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adoloscens præstantes ingenio quam plurimos domi, forisque opibus suis educauit: Parochiis deseruit, ac depopulatis Pastores, & Sacerdotes suis copiis aluit: redeuntes ab errore benigne, & liberaliter suscepit, captiuos redemit, virgines orbas elocauit, peregrinos hospitio suscepit, viduis orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Fœnus hoc solum, inquit S. Leo epist. 1. cap. 4. aspiciet & exercere debemus, ut quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus. Neque enim nos hereditate possedimus Sanctuarium Dei, sed alienæ sortis dispensatores sumus. Cuius peculi vsus quidem, ait Bernard. lib. 2. de considerat. est bonus, abusus mala, & sollicitudo peior, questus autem turpissimus.

Pondera hæc ô Pastor, ait Gregor. epist. 21. lib. 11. non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum, quod tota die lustrent domum Episcopi pauperes, cum se ea domus dispensatoris rerum ipsorum? Possent enim vociferari ad valuas, imò vsque ad secretum cubiculum, dicentes: Da nobis nostra, alioquin contra te vociferabimur ad Dominum rerum, ius dispensationis commissarum, dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ illi, ut nobis daret, dedit.

Clamant pauperes ad Pontifices, ait Bernardus ad Heluic. epist. 42. cur in superfluitates vestras consumimus? Barbos. de Episcopo. Pars I.

ris, quæ nostris delentur necessitatibus? nostris enim necessitatibus detrahatur, quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tot mutatoria? nostrum est, quod effunditis, nobis etiam vobis subtrahitur, quod inaniter expenditis: nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione passis oculos vestros, & ita vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Duo mala ex eadem radice procedunt, dum vos ipsos vanitatem sequendo perditis, & nos spoliando perimitis. Et qua sic consumitis, neque labore manuum, neque negotiationis studio, neque iure hereditario possiditis: sed bona nostra sunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modo non audeant aperire os aduersum vos, & exigere partem suam; quibus interim pro sua vita necesse haberi potius supplicare: tamen in futuro stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt. Si ante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum, qui dicit vobis Mat. 23. Quandiu non fecistis vni ex his minimis meis, nec mihi fecistis.

Et per eundem Bernardum ad quemdam Canonicum, sic dicitur: Conceditur tibi si altari seruias, ut de altario viuas, non tamen, quod emas frana dearguata, grisea, variaque pellicia; quicquid ergo præter necessarium victum, & vestitum de altario retines, turba non est, rapina est, sacrilegium est. Quibus verò quid acrius dici potuit? Idem etiam pone Hieronymum. in Esaiam, relatus in cap. si cupis 16. quest. 1. his verbis. Præter victum, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam super illud Esai. 3. Rapina pauperum in domo vestra, ita ait: Rapina pauperum in domibus Sacerdotum, qui Ecclesie opes sibi thesaurizant, & in deliciis abunant, quæ ad sustentationem pauperum dantur, & sibi referunt, vel propinquis distribuunt, & aliorum inopiam suas, vel suorum diuitias faciunt. His addo Apostolorum canonem relatum in cap. quisquis 12. quest. 2. hac ipsa de re ita tuentem: Omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam habeat Episcopus, & ea velut Deo contemplante dispenset, nec ei liceat ex eis aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quæ Dei sunt, condonare: quod si pauperes sint, tanquam pauperibus subministrat, ne eorum occasione Ecclesia deprædentur. Diuus etiam Augustinus in serm. ad Herem. ait: Memento quòd pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo si superbiam habet, si magno gaudet beneficio, præter victum, & vestitum, pauperibus dare non differat.

Diuus Ambrosius, ut captiuos redimeret, non solum vasa dominica conflauit, sed etiam libentissimè inuidiam, & calumniam sustinuit, ut ipse ait lib. 2. de officiis in hæc verba: Nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregimus vasa mystica, ut captiuos redimeremus, quod Arrianis displicere poterat: nec tam factum displicere, quam ut esset quod in nobis reprehenderent. Quis autem est tam durus, inuitis, & ferreus, cui displiceat, quòd homo redimitur à morte, summa ab impunitatibus barbarorum (quæ grauiore morte sunt,) adolescentule, vel pueruli, vel infantes ab idololorum contagiis, quibus mortis metu inquinabantur? Quam causam etsi non sine ratione gessimus, tamen ita in populo prosequuti sumus, ut confiterentur, multoque fuisse commodius astrueremus, ut animas Domino, quam aurum seruaueremus. Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregauit. Aurum Ecclesia habet, non ut seruet, sed ut erogat, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Assyrii sustulerim? Nonne melius conflati Sacerdos propter alimoniam pauperum (si alia subsidia desint) quam sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonne dicitur est Dominus: Cur passus es tot

inopes fame unori? Et certe habebas aurum, ut min strasses alononiam, cur tot captiui deducti in commercium sunt, nec redempti? cur tot ab hoste occisi sunt? Melius fuerat, ut vasa viuentium seruares, quam metallorum. Ha non posset responsum referri. Quid enim diceret: Timui ne templo Dei ornatus deesset. Responderet: Aurum sacramenta non querunt, nec auro placent, que auro non emuntur: ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum est. Et verè illa sunt vasa pretiosa, que redimunt animas à morte. Ille verus thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatus est. Tunc vas Damnici sanguinis agnosco, cum in viraque videro redemptionem, ut calix ab hoste redimat, quos sanguis à peccato redemit. Quam pulchrum, ut cum agnina captiuorum ab Ecclesia redimuntur, dicatur: Hos Christus redimit. Ecce aurum, quod probari potest, ecce aurum vile, ecce aurum Christi, quod à morte liberat, ecce aurum, quo redimuntur pudicitia, quo seruatur castitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quam aurum seruare. Hic numerus captiuorum, hic ordo prestantior est, quam species poculorum. Hinc muneri proficere debet aurum redemptoris, ut redimeret periclitantes. Agnosco infusum auro sanguinem Christi non solum irruisse, verum etiam diuinae operationis impressisse virtutem redemptionis munere.

16 S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha, cognomento Misericors, siue Eleemosynarius apud Surium 23. Iannarij, cum quintumdecimum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit ipso suæ in Patriarcham electionis die. Non instum est, inquit, o Fratres ante alterius cuiusquam curam habere, quam Christi. Euntes ergo per totam ciuitatem, conscribite mihi ad unum omnes dominos meos, & auxiliatores (ita vocabat pauperes.) Mita autem celeritate annotati sunt supra septem millia quingentos, quibus cum annuam, & in singulos dies per suum procuratorem sustentationem constituisset, ad Templum confectandis perrexit. Testamentum eius, teste Simeone Metaphr. sic habebat: Ago tibi gratias Domine Deus meus, quòd mi dignum censueris, quòd tua tibi offerrem, & quòd ex mundi donis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertius pars nummi, quam ipsum iubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.

17 S. Augustinus epist. 89. ad Hilarium quest. 4. Ego, inquit, qui hoc scribo, perfectionem, de qua Dominus loquimus est: quando ait diuiti adolescenti Matth. 19. Vade, vende omnia, que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, sequere me: vehementer adamauit, & non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante facti: & ad hoc propostum, quantis possum, viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo consortes. Et Possidonius illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Episcopus in eius vita cap. 23. sic ait: Pauperum vero semper memor erat, eisque inde erogabat, unde & sibi, suisque omnibus secum habentibus erogabatur, hoc est ex redditibus possessionum Ecclesia, vel etiam ex oblationibus fidelium. Et cap. 24. interea dum Ecclesia pecunia deficeret, hoc ipsum populo Christiano denunciabat, non se habere, quod indigentibus erogaret. Et cap. 31. Testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi non habuit.

18 S. Paulinus Nolanus Episcopus, ut testis est S. Gregorius Turonensis lib. de gloria Confessorum, cap. 197. cum audiuisset predictum Domini consilium Matth. 19. amplissimas diuitias suas, quas in fundis, domibus, & alijs rebus possidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tamque prolixa in mileros benignitate fuit, ut auctore S. Gregorio Magno lib. 3. dialog. cap. 1. ut euncta, que ad Episcopi vsum habere poterit, captiuis indigentibus largiretur, cumque iam

nihil omnino superesset, vidue pretium pro redemptione vnici filij captiui à Vandalis postulant: Mulier, inquit, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me iuris tui vice proficere, meque ut filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Vnde illum S. Augustin. lib. 1. de ciuitate Dei cap. 10. vocat ex opulentissimo diuitem voluntate pauperrimum, & copiosissimè sanctum.

S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie acceptit. Pauperes, & vrbanos, & externos, quorum numerum descriptum habebat, benignissimè sustentabat. Ita Ioan. Diacon. in S. Gregorij vita, lib. 1. c. 10. & lib. 2. cap. 22. & 23. Hospitalitatem se prestitisse Bassianus Ephesus Episcopus act. 1. c. 1. Conc. Chalced. his verbis declarat. Ego, inquit, à iuuenili etate mea vnici cum pauperibus, & prochim feci, & in eo posui septuaginta lectos, & omnes languentes, & ulceratos hospitio suscipiebam.

Hospitalitatis & beneficentia laus in prelato precipue fulgere debet, cum nihil sit quo equè amabilem illum populo reddat, ac subuenienti, benèque de alijs merendi stedium, vulgus siquidem vix putat alios esse bonos, quam beneficos. Vnde in Prouerb. 22. dicitur: Vtiliorum est honorem accipere, qui dat munera. Et Dominus noster cum signa multa fecisset, dixit Ioan. 6. Quæritis me, non quia audistis signa: sed quia manducaftis ex panibus, & saturati estis. Quid, quæso, vel mirabilis, vel magnificentius, vel maiori honore dignius quam signa illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto seipsam amore complectitur, suisque cõmoditatibus vtque adeo intenta, & infixata est, ut omnibus signis, portentosisque miraculis suas rationes anteferat: maiori que Domini beneuolentia, & honore profequatur quòd populorum famera expleuerit, quam quòd ingentia miracula ediderit. Hinc vulgata illa Philosophi sententia: & Amabile bonum, vnique autem proprium. Vnde manauit & illa: Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò & aliquid compedibus manibus. Vincula enim hæc pedes tantum ligant, & beneficia verò non modò corpus, sed etiam mentem, animum, atque præcordia ipsa nexibus charitatis vinciunt. Et ideo Episcopis tantoperè eleemosynarum largitiõ commendatur, ut per eam potissimum, & popularium suorum beneuolentiam, & probitatis opinionem, sibi maxime necessariam conciliarent, qua illorum animos & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit Chrysof. homil. 53. super Matth. Liberalis anima non sinit nostras lampades extinguere, internas vestes ex rubeis candidiores nunc facit. Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat; quæ hic possides, hæc facit præclaros homines hic, & in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis, humani, benigni, quam eloquentissimi oratoris. Huius & hospitalitatis, eleemosynæ, ac cuiusuis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quam doni magnitudine: nam, ut inquit S. Ambros. lib. 1. offic. cap. 30. & habetur in can. 14. dist. 86. Non satis est bene velle nisi iudeas etiam bene facere, neque satis est iterum bene facere, nisi id ex bono fonte procedat, hoc est, ex bona voluntate proficiatur: hilarem enim dactorem diligit Deus, 2. ad Corinth. 9. Docuit Scriptura, ut ait idem Ambros. lib. de Viduis, quam misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo

debere contemplatione reuocari, quia liberalitas nõ cumulo patrimonij, sed largitatis definitur affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est Luca 21. Vidua hæc plus omnibus misit, in qua moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis à collatione ministerij paupertatis pudore reuocetur, nec sibi diuites blandiantur, quòd plus videantur conferre, quam pauperes: vberior est enim nummus è paruo, quam thesaurus è maximo; quia non quantum datur, sed quantum refideat expenditur. Et S. Gregor. humil. 5. in Euangel. Exteriora nostra, inquit, Domino quantumuis parua sufficiunt, & cor namque, & non subsistantia posuit. Nec perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto profertur: Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur diuis bona voluntate. Optimum proinde est Diui Aug. in Psalm. 103. concl. 1. consilium. Supplicet, inquit, nullum spernas; & cui dare non potes, quod petierit, non eum spernas; si potes dare, da: si non potes, affabiliter te presta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat, non habeo; charitas non de sacculo erugatur.

25 Hinc refert Gerson. in 2. part. suorum operum in egregio opusculo, cuius titulus est, de temperantia, & modestia Prælatorum, quod Prælati non solum licite potest dare eleemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare cum dat eleemosynas) sed etiam ad hoc ipsum tenetur pro loco, & tempore, quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, ut omnibus luceat, qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vitique auaritiæ suspicio tollitur. Ille enim, qui dixit, Matth. 6. Cum facis eleemosynam, noli tuba canere, &c. etiam dixit Matth. 5. Luceat lux vestra coram hominibus, &c. Per hoc docens opera Christianorum, & specialiter Prælatorum in abscondito esse faciendâ (quoad intentionem non captandâ laudis humane) & in publico etiam propter augmentum diuinæ gloriæ. Vnde Gregor. Sic fiet opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto.

26 Illud magnopere dolendum est, quòd vbi primum quis in Episcopum designatus est, velut prædam quandam Episcopatum esse arbitrans, protinus ad eum vndique amici, & consanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliusque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius seruum offerunt: instant, obsecrant, vrgent, atque omni ratione miserum Pastorem vexant, famulique onera contendunt (quos vt semel admisserit, excludere perpetuò non possit) vt nisi constanti, & inflecto animo sit, importunitati victus cedat, & contentioni flagitantium. Quo fit, ut tor oneribus pressus, tantique expensis adductus, vix quicquam ei super sit, quòd & multorum inopie, & periclitanti Ecclesie tubnenire possit.

27 Episcopus igitur debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia, superando teneros affectus erga consanguineos. Imò Dominus vt suos erudire Vicarios, semper asperè loquitus est ad consanguineos suos, quoties intercessit negotium cum eis. Aliquando enim dixit Marc. 10. Vescitis quid petatis. Et Luca 2. Quid est quòd me queritis? Et Ioan. 2. Quid mihi & tibi mater? Et Marc. 3. Quid est mater mea, aut fratres mei, &c. quali dicat, non habeo alios consanguineos, nisi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde S. August. serm. 21. de Eremit. lic ait: Consanguinei veniunt ad me, aliquando cum nimis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis Barbof. de Episcopo. Pars I.

aliquid Pater, caro enim tua sumus; & tamen Dei gratia, & vestris orationibus nondum ditauit aliquem consanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quam diuites, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Non enim subterfugis Deum fallere possimus: nam in omni loco & oculi Domini contemplantur bonos & malos, Prouerb. 15. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius, Apost. ad Hebr. cap. 4. Nihil est, ait S. Ambros. lib. 1. offic. cap. 26. quod magis ad vitam honestam proficiat, quam vt credamus eum iudicem futurum, quem & ocula non fallant, & indecora offendant, & honesta delecent. Et Cicero lib. 3. Offic. Satis, inquit, amodo in Philosophia aliquid profecerimus, persuasum esse debet, si omnes Deos, hominesque cadere possimus, nihil tam auarè, nihil iniuste, nihil libidinosè, nihil incontinentè esse faciendum.

Longa seculorum multorum experientia docuit 29 multa in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum inuecta fuisse; siue quia non eos ipsi mores indicant, quos Episcopus alijs prædicat; siue quia beneuolentia, & charitas Pastorum, quæ in gregem suum congrua quadam proportione distribuenda erat, à cognatis vt plurimum absorbeatur. Per filios enim solet Ecclesiarum substantia periclitari, cap. de Syracusane 28. dist. Et Episcopi solent esse ceci circa nepotes, secundum gloss. in cap. peruenit 1. quest. 3. Bald. in auth. quicumque, C. de sacrosanct. Eccles. la. in vltimis feudorum, tit. qui feudum dare possunt ante num. 14. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 3. num. 37. Vnde in auth. quomodo oportet Episcopos, §. 1. collat. 1. constituitur, ne quis & habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Episcopum eligatur, sumpta voce nepotes proprie pro filiis filiorum, l. Iurisconsultus, ff. de gradib. cogn. secundum Abb. in c. 1. de testam. num. 3. quæ constituto refertur in d. cap. de Syracusane. Et non possit de iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Episcopum, nisi dispensatiõ, tenet Innoc. in d. cap. 1. quem sequitur Abb. ibi num. 2. & Nau. de spolijs clericorum, §. 19. num. 2. vbi dicit hanc opinionem Iuri scripto esse magis consonam, licet contrarium disponat, cap. Episcopus qui filios 12. quest. 2. & contraria viguerit consuetudo. Quapropter multi Episcopi habentes filios, à Sede Apost. ad Episcopatus fuerunt promoti, ex opinione Host. quæ communitet est recepta, vt testatur Nauar. d. §. 19. num. 2. & illis, dummodo idoneis, conferunt beneficia. Abb. in cap. quia cleric. de iure patron. & cons. 96. quem refert Flamin. de resign. lib. 9. quest. 17. num. 123. Hæc igitur Ecclesiarum bona non debent malè impendi; illa enim non sunt data vt Prælatorum ditescant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum sunt ad holce vltus. Audi S. Concilium Trident. sess. 25. de reform. cap. 1. in hæc verba: Omnino vero eis interdicitur ne ex redditibus Ecclesie consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, que Dei sunt, consanguineis donent; sed se pauperes sint, iis, vt pauperibus distribuunt: eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imò quam maxime potest, eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant. Hactenus Conc. & Qui donant, economi sunt, & serui Domini Dei sui, cui rationem reddentur sunt honorum administratores. S. Gregor. part. 3. Pastor. cap. 21. Admonendi sum, inquit, qui iam, que possident, misericorditer tribuant, vt a celesti Domino dispensatores se postros subsidiorum temporalium

valius agnoscent, & tanto humiliter praebeant, quanto & aliena esse intelligant, qua dispensant. Cumque in illorum ministerio, quibus accepta largimur, constitutos se considerant, nequaquam eorum mentes umor subleuet, sed innotet premar. Et Theophylact. in Lucam. Opulentos ait, Dei comparatione non esse dominos distinarum, sed alienarum rerum dispensatores, quia a Domino Deo nobis concessa sunt, ut illas bene dispensemus, sicut ipse imperat, & iuxta mentem ipsius, cuius voluntas est, ut datus utamur in conferuorum usus, & non in proprias delicias. Et S. Ambros. in fine lib. 7. comment. in Lucam. In quo, ait, distimus non ipsi esse Domini, sed potius alienarum villici facultatum.

[Nam prouentus Ecclesiastici alii non sunt, quam sanguis Christi, & Sanctorum; si cut opes, quas quis parauit laboribus suis, dicuntur eius sanguis; sic pretium vniuersitatis, sanguinem, inquam, Christi, marfupis includi, & exitiis Iudae imitatione Christum prodi denuo dicit S. Bernardus. Titantur hinc a plerisque nepotes errore non nouo: nam etiam ante quatuor secula, Petrus Blesens. epist. 1. dixit: Hodie pro filius, quas abstulit Praelatis Ecclesie Deus habere nepotes in dissipacione patrimonij Christi, & in sua scilicet dispendium permittantur.]

32 Hæc omnia nonnulli Prælati silentio prætereuntes pretium vniuersitatis suis marfupis includentes, patrimonium crucifixi, aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut distribuunt consanguineis indiscretè. Nõne considerat infelices quod moriturus sunt: nõne cogitant quod requireret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ ratione, & honorem proprii principatus? Propter hoc irritauit impitius Dominum. Dicit enim in corde suo: Non requireret; sed certè requireret exactissime vsque ad nouissimum quadrante, & retribuet abundanter facientibus superbiam, malos utique male perdet, vineam suam aliis agricolis locaturus. Væ operariis vineæ Domini Sabaoth, si cum sarmentis abscondantur, & in ignem mittantur. Væ Pastoribus si numerentur in sinistra cum hædis. Væ cultoribus Dominicæ messis, si cum palea comburantur. Certè præclarum exemplum est Benedicti XI. qui nullum ex suis propinquis ad aliquod Ecclesiæ munus accessit: dicere namque solebat Pontificem propinquis non habere. Matthæ. Tymp. in speculo Ecclesiast. signo 104.

Nicolarus IV. Pontifex in cognatos, & affines ita semper affectus fuit, ut iis nihil plus debere se diceret, quam cuius bono; itaque hoc quasi domestico vinculo expeditus, eo facilius omnes suas curas in communibus Ecclesiæ commodis curandis defigebat. Clemens IV. qui cum ante Pontificatum duas filias legitime suscepisset, vni in monasterio collocatae triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam ut eligeret, & reliquas dimittere coegit; instantibus amicis, ut potius nepoti maiora tribueret, respondit se Deo, non autem carni, & sanguini acquisiturum, & Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset, propinquis dare. Fulgent. lib. 4. cap. 3. Ignat. lib. 4. cap. 3. Plur. de Cardin. cap. 25. Matth. Tymp. in speculo exemplorum. signo 13. Pelag. de planctu Ecclesie lib. 2. cap. 15. Vnde, quia lectu iucunda, & fructuosa est epistola, quam ad nepotem Petr. Grosi scriptit, eius verba libimur, Adulis de nostra promotionis gaudentibus, nos soli sumus, qui certius immensitatem oneris experimur: dicitur quoque ait: 3. pendium, no-

bis subministrat metum, & stium. Sanè ut scias qualiter his auditis, debeas te gerere, scire te volumus quod humilior solito debes esse: neque enim quod nos vobiscum humiliter debet nostris extollere, maxime cum honor huius sæculi momentaneus se, & sicut ros transeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex aliis nostris aliquem venire volumus sine nostro speciali mandato, quia ipse sua frustratus, si secus venire presumeret, oporteret ut rediret confusus. Sed nec in fororis tue nuptiis queras propter nos altiozem, nec enim nos haberes propitios, nec in aliquo adiutores; si tamen eam filio solimodo nuntio esse. Illud etiam scias, quod nullam, nullamque de sanguine nostro, sub nostra sublimationis obtentu inflari volumus, sed tam Mobiliam, quam Cæciliam illos viros habere volumus, quos habent, se essent in simplici clericatu. S. byllam visita, & dic ei quod locum non mutet, sed remaneat apud Susim, & omnem maritatem, & habitus honestatem obseruet, & preces apud nos pro aliquo non presumat assumere: nam & ei, pro quo fuerit, essent inutiles, & ipsis, qui rogauerint, damnosa. Et si forte per aliquos ex hac causa munera offerantur, ea respuas, si vult nostram gratiam retinere. Saluta matrem, & fratres. Hæc ille: cuius auctoritas in tantis operibus & potestate ostendit, qualiter Pontifex erga propinquos gerere se debeat.

33 Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis sibi adiutorem sic adhibuit, ut suam ipse auctoritatem retinendo non vni omnia deferret, sed gratiora quæque ipse cognosceret, cunctaque amplissimorum Patrum consilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei subiicerent dotes, & alia propinquis data subsidia tenuiora videri, quam talis, tantique Principis cognatos deceret, posseque largiori manu cum illis agi, respondit: Quin etiam de his modicis an salua conscientia dederimus sæpè nobis venit in mentem debitare. Hæc enim bona sunt Ecclesiæ in eius tantum sacros usus, non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à sanctis legibus destinata: sed ad Summum Pontificatum à Deo vocatum fuisse ut Ecclesiæ suæ, non ut consanguineorum, aut commodis inseruiret, aut cupiditati, Gabuti, in eius vita lib. 6. cap. 14. Merito igitur Aluar. Pelag. Conlufitanus noster lib. 2. de planctu Eccles. cap. 15. sic ait: Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Davidicum versum tenerent, Quæ utilitas in sanguine meo cum descendero in corruptionem, Psalm. 29. quem versiculum allegauit quidam sanctus Prælati, cuiusdam suo consanguineo ipsum de promotione inquitanti.

34 Cum maiorem charitatem, & pietatem in suos, quam in extraneos exercere quis debeat, cap. non satis 86. dist. omni scilicet cessante fraude, & præsumptione, quæ pro consanguineorum affectione stat, text. in cap. quisquis 1. 2. quest. 2. c. in canonibus 16. g. 1. poterit Episcopus cæteris paribus consanguineos in officijs, & muneribus aliis extraneis præferre, modò sint digni, & de illis considerare possit; qui etiam si sint pauperes, poterit illis Ecclesiæ redditus distribuere, & vberiori manu ratione itatus, sed non augere nimis, nec ditari, ne videatur edificare Sion in sanguinibus, arg. cap. Episcopus & si manifeste, c. res Ecclesie 1. 2. g. 2. poteritque bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim potius in consanguineos, quam in extraneos alienare. Bursat. cons. 1. 27. n. 4. & 78. lib. 2. Menoch.

Menoch. cons. 18. num. 19. vers. non obstat, & cons. 79. num. 1. & 4. cum seqq. Barthol. Porcet. in comment. ad extraneos. Ambrosio, de rebus Ecclesie non alien. verb. ac de rebus, & bonis à num. 60. Sard. de alimentis, tit. 8. prinil. g. 2. num. 2. Flamin. d. quest. 17. num. 1. 24. Cardo- lo in praxi iudicij, & aduocat. verb. emphyteusim num. 21. Cald. Pereira de potestate elig. cap. 13. num. 2. 8. & 11. & modicas inter viuos facere donationes, ut eis subueniat, de quo tamen videbis, quæ resoluunt Ceuall. Communium contra commun. quest. 388. n. 33. Fr. Ludouic. Beia in responsis casuum conscientia par. 2. casu 25. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quest. 70. num. 1. Cal. Pereira d. cap. 13. num. 13. Molina de primogen. lib. 2. c. 10. & n. 33. Molin. Theologus de iniuria tract. 2. disp. 148. concl. 4.

Benefacere, & egenis subuenire ita est Episcopi proprium, ut ad hoc plusquam alij ex officij obligatione, & dignitatis sublimitate teneantur, quia, ut dicit Cice. in Lali. Fructus ingentij, & virtutis, omnique præstantia, tum maxime capitur, cum in proximum quemque conferunt. Generosi animi est, dicit Seneca, & magnifici, inuare, & prodesse. Nec ob beneficia iteram collata à postularis de nouo abstinentium. Est enim, dicit Plin. lib. 3. epist. 4. natura ita comparatum, ut antiquiora beneficia subuertat, nisi illa posterioribus cumulata. Et conseruandum est veteris beneficij merium nouo, quia, si quid vnum neges, hoc solum meminertunt, quod negatum est, sed hoc ex mundi legibus petitum, Christiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit.

Sic demus, ait Seneca lib. 2. de benef. cap. 1. quomodo vellemus accipere, ante omnia libenter, cito, sine ulla dubitatione. Et alibi: Noluit, qui diu distulit, ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quis agrè dimittere visus est, & sic, tanquam sibi præripere. Et paulò post: Illud melius occupare antequam rogemur. Et appellat rogatum, molestum verbum, onerosum, dimisso vultu dicendum, quia nulla res carius constat, quam quæ precibus empta est; & ut dicit Apul. Non leu mercede emit, qui precatur, aut paruum pretium accipit, qui rogatur, & Cic. att. 7. in Terrem. Adulo emere, quam rogare. Vnde Hildes. Episcop. Turonens. epist. 27. sic ait: Omnis benignitas properat, & proprium est libenter facientis cito suere. Tardè velle nolentis est argumentum, & qui cito dat, bis dare intelligitur. Celerrimè præstantia sunt beneficia, et potius accipiunt improvidus, quam importunus extorqueant.

35
36
37

- 6 Episcopus est veritatis lumen, ut luis sue radiis ignorantia tenebras ab omnibus pellat.
- 7 Doctorem oportet esse Episcopum, ut etiam exemplo vita sua doceat, laboreque in verbo & doctrina. [Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Isidoro. ibid.] Sermone vita respondere debet, ne aliud loquamur, aliud operemur. ibid.]
- 8 Scientia inflat non quidem suo sed hominum vitio.
- 9 Scientia vera efficit non extollit.
- 10 Scientia sine charitate inflat.
- 11 Mentis aciem non solum operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illustrat.
- 12 Predicare sæpissime exemplo, & verbo debet Episcopus scientia, qua decet predicans.
- 13 Predicandi munus Episcopis incumbit.
- 14 Ecclesia sine Episcopo comparatur arenæ aluico.
- 15 Predicare debet Episcopus exemplo imentis, & n. 16, 17. & n. 20.
- 18 Nemo sine speciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere potest.
- 19 Sanctitas hominis & cum ipso ore concordia ad predicandi munus exercendum requiritur.
- 21 Visitandi diocesim sollicitudo inter pastores curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.
- 22 Præsentia Episcopi velut spiritalis quidam sol tenebras flagitiorum, & perditionum hominum virtutis sue fulgore depellit.
- 23 Visitatio Episcopi personalis quas utilitates portet, ostenditur.
- 24 Episcopum non sufficit mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire.

DOCTOREM, id est, potentem docere, Episcopum esse oportet, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi nescit, vel negligit, ut ait Gratian. in princ. 86. dist. [Vnde Turrec. n. 4. præpos. num. 2. & D. Acuña in princip. dist. 43. num. 4. tenent quod Episcopus debet docere;] rectè enim Cicero sic ait: *Præger, quamvis natura fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest, sic neque sine doctrina animus. Duo sunt, inquit Lactantius, quæ simul efficiunt illud, quod queritur: scientia id præstat, ut quomodo, & quo perueniendum sit, nuerimus: virtus, ut perueniamus; alterum sine altero nihil valet.* Cum ipse summus inter Philosophos Socrates rogatus esset, quod ei animal pulcherrimum videretur? *Homò*, inquit, *scientia exornatus.*

Si doctrina tantum splendoris hominibus affert, & nulla est fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ splendore atque ornatu non fiat illustrior; quid eis præstabitur, qui in excelso constituti viuendi leges, atque iura cæteris præscribunt? qui oculi mundi sunt, & veluti sol quidam in Ecclesia caelo residentes, ignorantia noctem ab hominum mentibus depellunt? Doctrinam ab Episcopo Apostolus requirit, non lauream, sed hanc quasi doctrinæ testem exigit Concil. Trident. dum vult gradu Licentiatuæ in Theologia, vel iure Canonico insignitos eligi in Episcopos. Hæc est prima Episcopi, quæ Episcopus est, dos: *summa enim*, inquit Philat. lib. 8. de Trinit. *omnium virtutum Episcopatum est scientia & doctrina.* Et Hieronym. ad Oceanum: *Absque sermone, inquit, conuersatio quantum exemplo prodest, aurum silentium nocet. Est enim doctrina, inquit Theophan. in cap. 1. ad Titum, virtus & character*

GLOS. X.

Doctorem.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctorem, id est, potentem docere, Episcopum esse oportet.
- 2 Fortuna nulla est, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ splendore, atque ornatu non fiat illustrior.
- 3 Episcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque futurorum scientia debet esse prælimus.
- 4 Mura Episcopi utriusque Testamenti scientiam designat. [Scriptura sacra, & Canones scire, omnibus Episcopis, & Sacerdotibus docens est, & necessarium, ibid.]
- 5 Scriptura sacra lectio quas utilitates afferat, ostendatur.

Episcopi. In litteris enim (ait Chrysologus in quadam epist.) prudens inuenit, unde sapientior fiat: ibi bellator reperit, unde animi virtute roboratur, inde Princeps accipit, quo populos sub equalitate componat: nec aliqua in mundo potest esse fortuna, quam litterarum non augeat gloriosa notitia.

Quoniam (inquit diuinus ille Areopagita) perficiens omnis Sacerdotij vis, & scientia, a diuina mysteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pontificum, scripta diuinitus tradita ponuntur, quae compendio, scienterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam sanctam; diuina, & sacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia nostra habet Dei benefici concessu, ac munere: quod diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quae Pontifici digna est, praeditus esse debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quae Hierarchiam attingunt, vera atque a Deo tradita scientia non illustrari modo, verum etiam aliis, vt Pontifici consentaneum est, tradere, perficereque diuinis sententiis, ac summis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quae in tota Hierarchia, maximam vim perficiendi habent. Cum tamen in Episcopo Mitra veriusque Testamenti scientiam designet, vt supra tetigit. 1. cap. 5. num. 8. illam tenere debet, & in sacra Scripturae lectione esse datus, Magister, & interpret, qua & alios ad veritatem erudire possit. Legite, ait S. Augustinus. tom. 10. Fratres mei Scripturam sacram, legite, ne ceci stis, & duces cecorum. Legite sacram Scripturam, in qua quid tenendum, & quid fugiendum sit, plene inueniatis: legite eam, quia omni melle dulcor, omni pane sitiator, omni vino hilarior inuenitur, &c. [Et quod omnibus Episcopis, & Sacerdotibus decens & necessarium sit, sacras Scripturas & Canones scire, cum omne opus eorum imitatione, & doctrina consistat, aedificentque cunctos tam Fidei scientia, quam operum disciplina, ex Bernard. lib. 1. de consil. ad Eugen. tradit Moysa de concordia facrar. editionum contr. 14. post princ. quem refert D. Acuta in comment. ad cap. 1. num. 2. dist. 38.] Sacra Scripturae, ait ideam Augustin. conc. 2. in Psalm. 90. sunt litterae Dei ad nos de caelo missae, exhortantes, vt bene viuamus. Optime & S. Isidor. Pelus. lib. 2. epist. 73. Sacrarum, ait, Scripturarum lectionem saluis viaticum esse existima, vt quae eorum, qui eam studiose, atque diligenter audiunt, prohibet, at amorem, ac virile robur praestaret, & illustribus exemplis parat. & B. Isidor. Hispalen. Episcopus lib. 3. de summo bono cap. 8. Geminum Christi bonam lectio sacrarum Scripturarum, siue quia intellectum mentis erudit, siue quia a mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit. Recte vero monet Theodoretus, Episcopum ab Apostolo Doctoris nomine vocari, non qui sit eloquentia praeditus, qui verborum flosculos pueriliter sectetur, sed cui est eruditio in diuinis, & potest ea suadere, quae conueniunt; nam, vt ait Hieronym. epist. 83. ad Oceanum. Veteris praeccepta legis & Pauli monita ad Titum perspicua docent Sacerdotibus necessariam esse doctrinam. Innocens enim, ait, & absque sermone conuersatio quantum exemplo prodest, tantum scientia nocet: in eam & latrans canum, baculoque pastoris, luporum rabies deterrenda est.

Episcopi idem instituti sunt, vt lucis radiis ignorantiae tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen ostendant: vnde Saluator dixit Matth. 5. Vos estis lux mundi. Quemadmodum enim Solem, ceteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento posuit, vt lucentes super terram: ita in firmamento Ecclesiae Episcopos quidem, tanquam So-

les, alios vero Doctores, tanquam cetera luminaria, & sydera ad illuminandas mentes hominum, designauit: vt lucē quam ipsi a Deo receperunt, aliis impertiantur. Ita diuina sapientia cuncta disposuit, vt infima dirigat, gubernetque per media: & in supremo quidem rerum cardine Deus est, in imo autem populus, medius vero, atque sequester (vt alter Moyses) Episcopus est, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus est.

Hinc Chrysolom. 1. ad Timoth. homil. 15. sic ait: Vt quid dicit Apostolus: Oporter Episcopum esse Doctorem, nisi vt doceat? nec satis est quod doceat exemplo vitae, imo oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profecto si Praesul non pollet gratia doctrinae, plurima ecclesiastica disciplina exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, si non lucet? profecto inseparabile est lucere a lucerna: tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucerna. Et, vt modernus quidam addit: Sicut fieri non potest, vt Sol illuminet, si obsecutus sit, & caliginosus, ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantia tenebris involutus fuerit, atque demersus. Quod si iustis, quid ex hoc consequi necesse est, nisi id, quod Saluator ait Matth. 6. Si lumen, quod in te est, tenebra fiat, ipsa tenebra quanta erunt? Ridiculosa (ait Sanctus quidam) rursus est, & sic certe periculosus, speculator caecus, doctor inscius, praecursor claudus, & non facientes damnat S. Isidorus Pelusiotus lib. 2. epist. 28. dum ait. Neque docentium oratio perinde animos acere solet, vt vita & mores. In eandem sententiam haec quoque habet idem sanctus Pater eodem lib. epist. 275. Vita sine sermone magis prodesse solet, quam sermo sine vita. Hinc Cassiodor. lib. 1. epist. 8. non potest auctoritatem habere sermo, qui non innatur exemplo. Der ergo suis Doctor dictis auctoritatem, opere compleat quae docet, duce se auditoribus suis praebat, & veri Doctoris sustineat partes. Magisterium, ait S. Petrus Chrysologus serm. 167. stat de scientia, sed magisterij auctoritas stat de vita, docenda faciens obedientem proficit auditori, docere factus est sola norma doctrinae, doctrina in dictis scientia est, in factis virtus, scientia ergo illa vera est, quae fuerit mixta virtute, &c.

Respondere sermoni vita debet ne aliud loquamur, aliud operemur, scit S. Hieron. epist. quae est ad Nepotianum, ita scribit. Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: cur ergo haec quae dicis ipse non facis? Delicatus magister est qui pleno ventre de ieiuniis disputat, accusare auaritiam & latro potest: Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordant. Nicolaus Notarius S. Bernardi epist. 39. Scio illum esse beatum, cui pulchro sermone vita sit pulchrior, & S. Isidor. Pelusiotus lib. 2. epist. 148. si sermonibus nostris fidem haberi volumus, recte viuamus. Vnde B. Alcuinus in Poemate n. 179.

Doctor erit magnus, factus: qui quod docet implet. Et sanctus Prosper libro epigr. 2. 7. Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis, Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat. Nam sari recte miserum est, & viuere praue, Dicitur, non a malum regula instituit.

Cum ab Apost. 1. ad Corinth. 8. discamus, quod scientia inflat, non quidem suo, sed hominum vitio, qui bonis sapere rebus ad perniciem abutuntur: ideo danda opera est, vt haec ipsa scientia humilitatis virtute condiatur, ne turgescat fastu, & eam habenti noceat, quae aliis praesidio esse solet, & salutis: id quod Gregor. in Moral. admonet his verbis: Summa cura prouidendum est, ne accepta sapientia, eam ignorantia tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam sapientia esse nequeat, quae si locutionis virtute fulgeat, elationis

elationis tamen velamine cor loquentis obscurat. Et alibi: Vera scientia afficit, non excolit, nec superbiens, quos impleuerit, sed lamentans facit: qua quisque cum repletus fuerit, priori loco se scire appetit: & iam sui confusus, tanto per illam robustius sapit, quanto se infirmum in illa verius recognoscit. Scientia enim sine charitate inflat, charitate vero formata adificat: quantum vero charitas perficiat, inuertet scientiam, aperte docet Augustinus de laude charitatis, his verbis: Diuinarum Scripturarum multiplicem abundantiam latissimamque doctrinam sine ullo errore comprehendit, & sine ullo labore custodit, cuius cor plenum est charitate.

Non solum igitur operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illustrat: ideoque ait Psalmista Psalm. 118. Super omnes docentem intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. id est: Non quia in scholis diu inter praecceptores versatus sum, sed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus sum, ideo omnes Doctores meos longe superauit. Ait etiam idem Propheta Psalm. 32. Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Et iterum Psalm. 118. A mandatis tuis intellexi, hoc est, ingredi viis tuis, & mandata exequi. Sanctissima legis tuae intellectum mihi & cognitionem eiusdem legis auxi, quemadmodum quotidianus armorum vitus, & frequens consuetudo bellandi rei militaris scientiam parit. Si ergo diuinam vis scientiam assequi, cognoscere, & ama ipsam scientiae principem & auctorem, illum enim agnoscat, quisquis eum vehementer amat, quod rectissime Plato sensit, cum amare Deum philosophari esse dixit, & ipsum agnosceret: quod Regius Propheta significauit, cum dixit Psalm. 33. Gustate & videte quam suavis est Dominus. Prius enim Dominum amando gustamus, deinde gustu ipso, quanta sit eius bonitas, & sanctitas, edocemur. Vnde consequi videtur, vt quem Deus charissimum habeat, eum etiam secretorum suorum participem faciat; sicut ipse Discipulis restatur dicens Ioan. 15. Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quae audivi a Patre meo, nota feci vobis. Hinc D. Augustinus contra Manich. lib. 1. ait: Si volumus amari Dei: quisque nosse desiderat, sicut amicus Deo, quia si volumus, aciem hominis nosse quisque vellet, cuius amicus non esset, omnes eius impudentiam deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, nisi purgatis moribus, nullis diuinis res videre ac intelligere potest, nisi ad Deum accedat, illoque familiariter oratur: nam purgato igne charitatis affectu, necesse est purgari etiam intellectum, cuius plerumque tenebrae, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate ferme oriuntur: non ubi ad malum properata est, suo etiam pondere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, sibi quoque obsequentem facit. Quo fit vt purgato affectu purgator quoque, sanior, & perspicacior reddatur intellectus, iuxta illam Prophetam vocem Psalm. 110. Intellectus bonus omnibus faciemibus eum: hoc est, casto & puro affectu colentibus Deum.

Sic praeditus, qua decet scientia Episcopus veluti suae diuinitatis sol, & homo rotus igneus, totus in conquirendis Christo animabus intentus exemplo semper & verbo simpliciter praedicare debet. Vnde nosler Apost. 1. ad Timoth. 4. Attende, inquit, lectioni, & exhortanti, & doctrinae. Et iterum: Attende tibi, & doctrinae, insu in illis, sic enim 1. saluum facies, & eos, qui te audiunt. Vnde Gregor. epist. 27. lib. 6. sic dicit: Tanto celeriter quisque ab omnibus suis peccatis absoluitur, quanto per eius vitam, & linguam

aliorum anime, suorum peccatorum vexibus soluntur. Et alibi: Lingua Episcopi fomentum sit bonis, aculeus malis, tumidos recutiat, iratos mitiget, pigros ac desides exacuat ac succendat, asperis blandiatur, desperatos confoletur.

Prædicandi munus Episcopis ita incumbit, vt etiam Gregorius Summus Pontifex se ad illud adstrictum agnosceret, dum scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginen. sic ait epist. 39. lib. 2. indic. 10. Episcopi est de praedicationis ministerio semper cogitare, intensissimo timore considerans, quod recessurus ad percipiendum regnum Dominus, & valentia seruis distribuens dicat Luc. 19. Negotiamini dum venio: quod profecto negotium tunc vere nos agimus, si viuendo, & loquendo proximorum animas lucratur, si infirmos in supremo amore roboramus: si proteruos, & tumidos gehenna supplicia terribiliter insonando seditimus: si nulli contra veritatem parcimus, si supernis amicitias dedisti humanas inimicitias non timeamus. Sed ad haec ego pondus mea infirmitatis expauesco, cogitans rationem, quam si reddidurus. Quia enim mente illum sustinebo, cui de suscepto negotio animarum lucrum nullum, aut penè nullum reporto. Idem Greg. epist. 37. lib. 4. comparat tunc Ecclesiam sine Episcopo arenti aliuco. Cum autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cum flumini reuertitur ad arida saxa, qui iuxta positas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigessimum, aliud sexagesimum, & aliud centesimum, & per fluentia lingue erumpunt flores vsque ad fructus maturos. Quod si dicat Episcopus, praedicationi in isto, sed fructum non video: recolat pulcherrima illa Bernardi verba ad Eugenium sic dicentis: Fac quod tuum est, nam Deus quod suum est, satis absque tua sollicitudine, & anxietate curabit; planta, riga, ser curam, & tuas expleuisti partes, sanè incrementum Deus, quando voluerit dabit, Deus, inquam, non tu; quod si forte noluerit, tibi deperit nihil. Communica caeleste triticum sine inuidia, & sine desidia: de solo tibi credito talento respondere tibi para. Si multum accepisti, multum da; si modicum, & id retribue: etenim, qui in modico fidelis non est, neque in maximo erit. Potum quod habes da, quia totum repetendum est vsque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi scilicet, atque exempli, summam tui officij ad conscientiae securitatem pendere intellige. Tu tamen si sapias, iunge & tertium, studium scilicet orationis. Manent itaque tria haec, verbum, exemplum, oratio; maior autem horum est oratio, nam & si vocis virtus sit opis, operi tamen, & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.

Exemplo, vt supra dixi, intentus praedicare debet Episcopus, quia sicut necessitate loci compellitur summa docere, ideo eadem necessitate compellitur eadem vita, & opere monstrare: tria enim hinc colligit S. Gregorius; primo, cuius vita despicitur, restat vt eius quoque praedicationis contemnatur. Secundo, ille verberes praedicationis fructus colligit, qui semina bona operationis praemittit, nam loquendi auctoritas perditur, quando vox opere non adiunatur. Tertio, si negligis implere, quod doces, aliis mellem feminas, & ipse a frumethi participatione ieiunas. Quid infansius quam docere contemnendum fastum, & epulas splendidas, & cetera huius generis, & haec eadem operibus sectari? imò credere necessaria ad auctoritatem officij. Idem praedicator iubetur ascendere super montem excelsum, videlicet, vt sit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non solum debet vita transcendere malos, sed etiam omnēs bonos subditos, quia sicut eos superat honore

honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abstinentior, largior, &c. quique nulla prospera presentis vitæ appetat, nulla aduersa pertimescat: blandimenta mundi (considerato intimo terrore, ac periculo status sui) despiciat: terrores autem mundi (considerato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: non illam prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda vsque ad voluptatem demulceant, non aspera vsque ad desperationem premant, contra vitia clamet, neque cesset, quasi tuba exaltet vocem suam: non sit sicut illi, de quibus *Isai. 56.* dicitur: *Carnes muti non valentes latrare, & nos* Apost. ad *Ti. 1.* *Ne potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.* Admonendi sunt, ait S. Gregor. *lib. 30. Moral. cap. 5. & pari. 3. Past. admonit. 15.* *† qui rectè quidem verba legis intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis sermonibus priusquam aliis eos proferant, semetiplos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant. Et cum rectè cuncta de sacra Scriptura sentiant, hoc solum quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe, & imperitus est medicus, qui alienum mederi appetit, & ipse vulnus, quod patitur, nescit: qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profebre admonendi sunt, vt cum medicamenta ægis apponunt, prius virus suæ pestis inspiciant, ne alios medendo ipsi moriantur. Admoneri etiam debent vt considerent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate discordeant, ne loquendo aliud, & ostendendo aliud prædicent: idem S. Doctor, & Pontifex, Gregorius *lib. 23. Moral. cap. 4.* hoc ipsum prosequitur his verbis: *Sanctæ vniuersalis Ecclesie spiritualis quisque prædicator in cunctis, quæ dicit, solerti cura se inspiciat: ne in eo, quod recta prædicat, vitia se elationis extollat, ne vitia à lingua discedat: ne pacem, quam in Ecclesia annuntiat, in se ipso dum bene dicit, & male viuunt, amittat. Sed studeat summopere contra maledicos remores aduersantium, & defendere loquendo quod viuunt, & ornare viuendo, quod dicit.**

17 Episcopus iuxta sui nominis rationem in specula Ecclesie constitutus, aliorum pericula & prospicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes suo modo munus hoc indicat plane D. Augustinus de *uer. relig.* his verbis: *Hæc est lex diuina prouidentia, vt nemo à superioribus adiuuetur, ad cognoscendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet.* Hinc etiam D. Gregorius in *Moral.* ait: *Miles Dei super ne gratia nitens auxilia, sic vulnera infirmitatis sue curet, vt aliena non deserat. Certum est ad sanitatem animæ (qui Apostolici huius officij finis est) dono Dei hominibus contingere, nec ullam aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc sine Dei presidio posse sufficere, nam quò quisque sanctior fuerit, eo plures oratione sua Christo animas lucrificat, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præstantior. Unde euidenter agnoscimus, neminem sine speciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccati quoque morte excitari posse.* Sic enim apud *Ioan. 6.* legitur: *† Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Et ideo propter hoc Dominus Discipulos suos, quos prædicatores instituebat, his verbis admonet apud *Ipan. 15.* *Sicut palmæ, inquit, non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmæ: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. Quamlibet ergo disertus, quamlibet potens in sermone quisque sit, frustra tamen loquitur, frustra sudat, frustra clamat, nisi*

coelestis huius magisterij vox interiori hominis aure sonet. Sic enim D. Gregor. in *Moralib.* ait: *Incaustum homo exterius monetur, si intus cor eius gratia non repletur. Est enim mutum omnino, si ille intus in corde non clamat, qui aspirat verba, quæ audiuntur; rursumque idem in hominibus. Nisi Spiritus sanctus adsit cordi audientis, otiosus est sermo Doctoris.* Nemo ergo docti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi sententiam repetit his verbis: *Nisi Spiritus sanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctoris incaustum sonat.* Formare enim vocem magistri exterius possunt, sed hanc interiùs imprimere non valent.

19 Non solum igitur oris, sed totius Ezechiel, etiam hominis sanctitas, & cum ipso ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus sit immaculatus, & purus; qui puritatis suæ participes alios efficere debet. Hinc D. Gregor. super *Ezech.* ita ait: *Ille loqui veritatem non potest, qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi semen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluisset, prius illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt singulari quadam puritate, & sanctitate esset insignis, qui alios ad sanctitatem, puritatemque vocare debebat. Esaiæ quoque labia caelesti igne, & angelico ministerio purgantur, vt sic idoneus redderetur, qui alios à peccati sordibus purgare posset. Paulus vero vltra humana rapinus est ad tertium cælum, & caelestia secreta cognouit, vt Ecclesiarum futurus Doctor inter Angelos disiceret, quod inter homines prædicaret.* Merito ergo D. Gregorius Nazianzenus mores optimi Cõcionatoris describens, ait: *Mundari prius oportet, & sic alios mundare, sapientem prius fieri, & sic alios facere sapientes: lumen fieri, & sic alios illuminare: ad Deum accedere, & sic alios ad Deum adducere: sanctificari, & sic sanctificare; manus habere rectas, & sic cadentibus porrigere manus.*

20 Laboret opere & exemplo in prædicando Episcopus. [In ipsa prædicatione debent Episcopi quatuor considerare; Primum tempus, vt non semper loquantur, sed temporibus opportunis. Secundum, locum, quia in Ecclesia prædicatione fieri debet, vel in alio loco publico, & honesto, non autem in priuatis domibus, ne ex hoc nascatur suspicio hæresis. Tertium qualitatem audientium. Quartum modum, & qualitatem dicendorum, sapientibus enim, & dignis potest prædicare alta, & profunda prædicare, simplicibus vero, & non capacibus pauca, plana, & vitia, vt per *Præpos. num. 3.* *Turrec. num. 4.* *D. Acuña num. 5. in princip. dist. 43.]* Nec à proposito deuiet instituto, etiam quod corda subditorum terrenis rebus siue secundis, siue aduersis iretiti videantur; nam maioris erit occasio damnationis sic audita doctrina, & non recepta, & maximo suo damno percipient lucem, quam relictiunt, salutem quam dispiciunt, doctrinam quam contemnant, medicinam, qua non vtuntur, & gratiam, quam vitro oblatam respiciunt. Rectè Diuus Augustinus sic ait: *† Ab exordio propagationis humane usque ad finem quibusdam ad præmium, quibusdam ad iudicium prædicatur.* Quod ipse alibi eleganti explicat similitudine, dicens: *Simul pluit Dominus super segetes, & super spinas: sed segeti pluit ad bordem, spinis ad ignem, non quod ipse Dominus ad hoc pluat, sed quod terra ipsa caelestem desuper bibens imbrem, profertur autem spinas, & tribulos, his à quibus colitur reprobata*

reprobata est, & maledicto proxima, cuius consummatio in combustionem, vt Apost. ait.

21 In ter pastoralis curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet sollicitudo dicecensis visitandi. Est enim visitatio quasi anima Episcopalis regimini, quoniam per eam Pastor se diffundit, & expandit omnium suarum omnium commodis, & utilitatibus, † verus quidem Episcopus dum exit ad discurrendum per omnes parochias, est quasi sol egrediens ad illustrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui sunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis splendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis presentia, veluti spiritualis quidam Sol tenebras flagitiorum, & perditioem hominum virtutis suæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, sacro Chriſmate confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta administrantur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur: denique ad consolandum omnes lugentes, & egenes, tam spiritualibus, quam temporalibus commotis. † Innumerabiles itaque sunt utilitates, quæ ex personali Episcopi visitatione proueniunt, per illam enim Basilicæ instaurantur, dierum festorum cultus restituitur, tenuiorum oppressiones arcentur, dissidia componuntur, concubinarij corriguntur, blasphemias, iudi illiciti, periuria profligantur, plurimæque mala alioquin ignota perniciosèque serpentina deteguntur, atque eliminantur; nam solis dumtaxat excommunicationibus, aut pœnis aliis criminibus incedendum non est, sed potius verbis, auctoritate, & charitate, obsecrando, & increpando, & mille aliis modis, quos verus Pastor, & sponlus animarum excogitat, amans gregem quasi sponsam, quam non ita curat mercenarius visitator. † Non sufficit igitur Episcopum mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire, iuxta illud *Luçæ cap. 10.* *Misit Dominus Discipulos suos in omnem ciuitatem & locum, quò erat ipse venturus, & Ioan. 15.* *passi vos vt eatis, & fructum afferatis.* Id enim eis conuenit quatenus Pastores sunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoscant vultum pecoris sui, suosque greges considerent, vt videlicet earum morbos, pericula, pabula, custodes, & cætera, quæ illis necessaria sunt, diligenter prouideant. Ait ipse Saluator *Ioan. 10.* *Bonus pastor proprias oues vocat nominatim.* Multa præterea passim in visitationibus sese offerunt, quæ non cuiuslibet ministri, sed ipsius Episcopi auctoritatem, dignitatem, potestatem, atque opes interiùm requirunt, quæ quoniam solitis maiora sunt, maiori etiam auctoritate tractanda, & componenda sunt. [Quod autem in Episcopo requiratur scientia bene gubernandi domum suam, & familiam, vide infra hoc eod. tit. gloss. 16. Et quòd etiam in eo requiratur scientia secularium scripturarum, probatur in *cap. legimus 7. §. hinc etiam, dist. 37.* vbi *D. Acuña n. 3.* & citat *Greg. Lop. l. 37. tit. 5. part. 1.* Si verò ignarus sit eorum, quæ sunt ad Pastorale munus necessaria, an debeat se ab Episcopatu abdicare: vide *Azor. instit. moral. part. 2.* quem refert & sequitur *D. Acuña in cap. omnes 6. num. 5. dist. 38.* vbi tenet debere Episcopatum dimittere, aut sibi idoneum adiutorem adsciscere, alioquin suo muneri, & officio non satisfacit.]

Barbof. de Episcopo. Pars I.

GLOS. XI.

Non vinolentum.

SUMMARIUM.

- 1 Vini potatio nimia clerico comprimenda.
- 2 Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus sempiternum comminatur exilium.
- 3 Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, ostenditur.
- 4 Vinum moderate sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest.
- 5 Vinum immoderate sumptum malorum omnium est origo, & qua ex illo nascantur, ostenditur.
- 6 Ebrietas quibus signis cognoscatur, ostenditur.
- 7 Cretenſes, Lacedæmonij, & Carthaginenses legem sancierunt, vt nullus in exercitu vini potationem gustaret.
- 8 Hispani omnes, & præcipue Lusitani, præsertim dum pueri, & adoleſcentes sunt, ac mulieres saltem donec viro copulerentur, vini abstinentiam excolunt.
- 9 Vinum bibere scæminis ignominiosum semper fuit.
- 10 Marcellus Consul Romanus uxorem suam, eo quod vinum bibisset, fuste percussam interemit.
- 11 Egnatius Mecennius uxorem interfecit eo quod vinum bibisset è dolio, & à Romulo cadis absolutus fuit.
- 12 Mulier omnis, quæ vinolenta, & comestrix est, eadem quoque meretrix est.
- 13 Abstinentia à vino laudabilis valde est, tam in viro, quam in scæmina.
- 14 Aquam solum bibentes in inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosi sunt.
- 15 Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur.

VINI potationem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam, & edomandam esse admonet Apost. in presenti, quod iterum inculcat, ad *Ti. 1.* *Non dixit,* teste Theophylacto, *temulentos, aut ebrios, hoc enim est omnino indignum: verum non vinolentos, & multum potantes, potatio siquidem multa anima mentisque vim & vigorem, licet non eripiat, laxat tamen & debilitat, malique est exempli.* Neque solum Deus vino obrutis, sed & multum vinum citra temulentiam ferentibus sempiternam comminatur exilium, *Isai. 5.* *† Vt qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendum ebrietatem.* Non ergo solum à crapula, & ebrietate se abstinere debent clerici, ita vt non multum vino dediti sint; sed etiam illud in primis ab eis cauendum est, ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus, gradioribus poculis, & vitreis blanditiis, aut minacibus verbis impellant, hoc enim non beneuolentiæ, sed maleuolentiæ indicium est, vt more suo optimè docet S. Augustinus *serm. 231. de tempor.* *† Qui alterum cogit, vt se plus, quam opus est, bibendo inebriet, minus malum eius erat, si carnem eius vulneraret gladio, quam animam eius per ebrietatem necaret.* O infelicitas generis humani, quam multi inueniuntur, qui ebriosos & luxuriosos amplius quam oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus perentibus, vel vnum calicem distillant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere, qui

N dixit

dixit Marth. 25. *Quod fecisti vni ex minimis meis, mihi fecisti*, &c. Et idem August. in *serm. in sequent.* sic ait: *Qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur iniuricus, corpus quoque eius debilitare, & animam probatur occidere; qui enim ebrietatibus incumbunt, ultra peccatum, quod incurruunt, podagra laborant, & agitudine diuturna macerantur.* Athenæus igitur in *sua historia de remediis*, lib. 10. asserit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidisse, ac tandem ex ea decessisse, & ibi idem Athenæus refert, quod cum Callisthenes vir sapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuium meri poculum, quod ad eum perueniret, expelleret, rogare quodam eum non biberet, respondit nolle se dum Alexandri poculum ebiberet Esculapio indigere.

Quemadmodum enim vinum moderatè sumptum multa bona corpori & animo prestare potest, ut propterea apud Athenæum lib. 11. Socrates vino moderatè sumpto has tribuit qualitates, vinum animos rigans tristitias & dolores, quemadmodum Mandragoris sopit, & hilaritatem; sicut oleum flammam excitat, plantarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflata rectè auferunt, & florent, ad frugemque perueniunt. Plutarchus dicit, vinum hilaritatem asserre, metum abiacere, & veritatis fecundissimum esse, Arist. 30. *scilicet* problem. asserit vinum moderatè sumptum coctione iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & spiritus vitales fouere, somnum conciliare. Plato 2. *de legibus* dicit à Deo vinum contributum hominibus, quasi optimum præsidium, conservandæ senectutem, quod vino iuuenescere videatur, & abolere incertitiam. Plin. lib. 23. *cap. 1.* sic ait: Vino modico nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi, stomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur; tristitia cura hebetatur; vna ac algor expellitur, somnus conciliatur: præterea vomitatem sistit; collectiones extra lanis humidis impositis mitigat. Deinde subiungit: Asclepiades vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia posse pronunciauit, Galenus lib. *de causis morborum*, *cap. 3.* asserit vinum modice sumptum calorem naturalem auferre. Et lib. *de compos. pharmaco. secundum locos*, *cap. 7.* ita loquitur: *Vinum nutrit, concoquit, roborat, prærefactioni resistit, & in inæperiem à frigiditate, & humiditate contrahitam, circa omnem molesta, ac siccare persanat.* Auicenna 2. *primi doct.* 3. c. 11. *Vinum*, inquit, *ex sui essentia fortis efficit sanas, & viuificat virtutes; propterea quod velociter præbet augmentum in substantia spiritus.* Et Prosp. lib. 2. *de vita cõment. cap. 22.* Paulus, inquit, *Timotheo discipulo suo, qui se longa abstinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed in vna pro corporis salute bibunt.* [Et quod vinum moderatè potatum plurimas corporis præflet vtilitates, probat Gutier. *canon. lib. 2. cap. 4. n. 32. cum seqq.* & a n. 32. ait vna de per se esse excellentiora omnibus aliis rebus habentibus liquorem, & refert quoru locoru vna in Hispania sint excellentissima de hac de re Petr. Mex. in *stylua var. le. p. 3. c. 16. Fr. Ioi. de Pineda in agricultura Christiana, dialog. 10. §. 16.*]

Ita etiam per contrarium vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo, nam est excitatum discordiarum, & luxuriosæ, & neficium 15. *quæst. 1.* Est incitatum ad luxuriam Apost. *post. ad Ephes. 5.* & *Proverb. 20.* *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria*, *cap. cist. Christus, ante sm. de inu. reur. cap. luxuriosi 35. dist. cap. à crapula de vita*

& honest. cleric. Apul. lib. 2. *asini aurei*, tradit vinum liberum esse hortatorem, & armigerum Veneris. Et S. Hieronym. in *epist. ad Oceanum*, sic ait: *Violentia scurrarum est, & comestatorum: ventrisque mero astuans cito despumat in libidines.* In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est. Assert huius rei exempla S. Hieronym. *epist. 83. ad Ocean.* *Noë*, inquit, *ad vnius hõie ebrietatem nudat femora sua, quæ per sexcentos annos sobrietate conuenerat.* *Genes. 9.* *Loth per temulentiam nesciens libidini misceat incestum, & quem Sodoma non viciit, vna vicerunt.* *Genes. 19.* Ex his & aliis concludit idem B. Hieron. in *cap. 1. Titiana epist.* *Nunquam ego ebrium castum putabo, qui est vino confopius dormierit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quisque quod volet, ego loquor secundum conscientiam meam, scio mihi abstinentiam & nocuisse intermissam, & profuisse reperitam.* Et *vinum*, ait idem Hieronym. *epist. ad Eustoch.* *ac adolescentia duplex incendium voluptatis est, quid oleum igitur flamma adiciam? quid ardenti corpusculo fomena ignis administramus? Obstat deinde vinum vigiliis, & grauat corda hominum, & sensu, dist. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio auferit memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit substantiam, enervat corpus, ac secreta pandit, prout de hoc damnabili, & graui vitio referunt Menoch. *de arbir. casu 404. à num. 1.* *Farinac. fragm. crimin. part. 7. li. C. num. 253. Less. de iustitia, lib. 4. cap. 3. dub. 3. num. 13.* Aldrete *de religio. disciplina tuenda, lib. 2. cap. 15. à num. 39.* ac alij citati per me alleg. 28. *num. 9. & 10.* [latissimè Gutier. *canon. lib. 2. cap. 4. per 101. & præcipue num. 46.* vbi ait quod qui vino, ciboque se immergunt, stolidi, ignaui, obtusique fiunt, raroque longævum sunt, facile agrotant, difficiliter curantur, à corporis viribus, animaque virtute quamprimum destituuntur, fiuntque deliri, & omnibus contemptui, ludibrioque sunt, aded vt necessarii, ac familiares omnes interitum optent. Ludou. Sotomaior in *epist. 1. ad Timoth. cap. 3. verb. non vinolentum, in princ.*] Audi D. Ambros. lib. *de Helia, & ieiunio*, *cap. 14.* Rogas, inquit, *ad incunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad sepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina pretendis; venena suscipis; omne enim quicquid nocet, venenum est.* Tollit sensum, viscera exurit, somnum infert, caput vexat. Noxia est ebrietas ad corporis sanitatem, memi etiam crimen adiungit. Nam, vt ait Salomon. *Proverb. 23.* *Vinum ingreditur blandè, sed in nouissimo mordet vt coluber, & sicut regulus venena diffundit.* Vnde Philo Iud. lib. *de plantat. Noë, & lib. de temulentia* vini abusum damnat, & Clemens Alexand. lib. 2. *Pedag. cap. 2.* multa contra temulentiam, atque ebrietatem scribit, allatis Salomonis, & poetarum testimoniis. Isidor. *Pelusiota lib. 1. epist. 203.* commemoratis Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus subdit omnia vesana crimina à vino promanare. Multa aduersus ebrietatem scribit Seneca *epist. 84.* & inter alia inquit: *Non est animus in sua potestate ebrietate demittendus: quemadmodum mista dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in summam partem vis caloris eiecit; sic vino astuante quicquid in imo iacet abditum effertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec secretum quidem, quod suum, alienumque est, pariter effundunt.*

Ebrietas hæc multis signis cognoscitur. Hipp. lib. 2.

lib. 2. *pranotionum num. 8.* ebrium cognosci asserit, quia sudabit magis, quam antea, & difficulter spirabit, & ipse seipso grauior erit, ac humidior: sed & lartior erit, si non caput ipsi affligatur. Galen. 2. *de meth. med.* ebrietatis signa esse dicit supinum iacere, hiare, & stertere, & 10. *de simpl. medic.* facultatibus impletis, ac inebriatis vrina albida conspicitur. Aristot. denique *scilicet 3. problematum* multa signa colligit, quibus ebrietas innoscere potest, præter quæ, alia etiam signa in vinolentis conspiciuntur, nempe stupiditas quædam, nimius risus absque causa, furor talis quandoque vt alios pulsent, mixtio inuoluntaria, tortuosa deambulatio, oculorum inconscientia turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus sequuntur secundum naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum, adeo vt iure merito, vt refert Aristot. 2. *Polit. cap. vlt.* ex Pittaci lege maiori pœna ebrii damnarentur, si quem plursissent, quam si sobrii fecissent: quod enim pluries delinquant ebrii, quam sobrii, non ad id respexit, quod magis esse debeat ebriis venia, sed ad vtilitatem.

Patet igitur ex superius dictis quanta mala ab immodico vino oriuntur, & ideo iure merito, Plato in *extremis de potione sermonibus*, & Aristot. lib. 1. *æconomicorum cap. 5.* Carthaginensium legem de abstinentia à vino valde probant. Plato enim hæc dicit: *Perum etiam potius Crætesium, Lacedæmoniorumque vsus, Carthaginensium legem anteposuerim, vt nullus videlicet in exercitum hanc potionem gustet, sed toto illo tempore, aqua potione utatur: & in ciuitate neque serui, neque ancille unquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio sunt, vinum gustent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum suo funguntur munere, vini quicquam assumant, nec quisquam de re aliqua insigni consilium initurus, nec interdum quisquam omnino, nisi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi causa. Item neque noctu quisquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi sunt.* Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege bene institutum à vino abstinere debet. Et hæc dicit Plato *de corporibus non egrotis, sed rectissime valentibus*, in quibus epotum vinum, tanquam tyrannum quidam anime imperat, itaut quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat non rectè faciat, & idcirco ab ipso tanquam ab hoste cauendum Plato ait: *Nam si semel corpus immodice ingreditur gubernatorem impedit, quominus, vt docet, nauis gubernacula dirigat; milites ne in acie modo se gerant, conturbat. Iudices cum iustos esse oportet, aberrare, & omnes Principes vitiose dominari, nihilque sani imperare cogit.* Vini igitur abstinentiam Hispani omnes, & præcipue nostri Lusitani, præsertim dum pueri & adulescentes sunt, ac mulieres saltem donec viro copulentur, excolunt; & quod ab antiquo etiam tempore Hispani abstemij fuerint, refert ex Philarco Athenæus lib. 2. in hac verba: *Hispanos quamuis hominum ditissimos, aquam bibere, solos cibum capere ob parsimoniam; indui tamen sumptuosæ veste.* Fœminis ignominiosum semper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdicitum, vt refert Valer. Max. lib. 2. *cap. 3.* Vnde Marcellus Consul Romanus vxorem suam eo quod vinum bibisset, iuste percussam interemit, & quemadmodum Plinius refert lib. 14. *cap. 13.* inter exempla legitur V. Egnatij Mecennij vxorem, quod vinum bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, eumque cædis à Romulo absolutum. Et Cato, vt

Barbof. de Episcopo. Pars I.

ibidem Plinius attestatur, asserit propterea tunc temporis ex vsu fuisse, vt propinqui fœminis osculum darent, vt explorarent an temetum olerent. Plutarchus etiam in *questionibus Romanis* osculandi morem eandem ob causam institutum fuisse asserit. Et non alia eertè ratione, pifcis illis temporibus vini vsum mulieribus interdicitum fuisse exultimo, nisi quia vinolenta, & comestatrix mulier, si nupta fuisset, adultera, si soluta, meretrix reputabatur, idq; propterea, quod vt Tiraq. refert *de legibus conubial. part. 9. l. 9. conub. gloss. 1. n. 206.* contra vini vsum apud mulieres lex ab ipso Romulo posita fuerat in hæc verba: *Si vinum biberit domi, vti adulteram puniunt.* Quibus verbis, inquit Tiraq. ostenditur mulierem vinosam & adulteram, eiusdem criminis reas esse, veluti alterum ex altero prodeat, quam legem rationi valde consonam, & iustissimam fuisse testatur S. Chrylostom. qui enarrans illud, *Matth. 1.* *Cum esset desponsata Mater eius Maria, &c. Omnis*, inquit, *mulier, que vinolenta comestatrix est, eadem quoque meretrix est.* [Multa in detestationem mulieris ebriose cumular Gutierrez *dict. lib. 2. canon. cap. 4. num. 22. cum seqq.*]

Ex quibus colliges, abstinentiam à vino laudabilem valde esse tam in muliere, quam in homine, vinoque potius vtendum Medici iussu, ac recuperandæ valetudinis gratia, quam aliam ob causam, quemadmodum factum fuisse apud Locros Epizephitios testatur Athenæus lib. 10. *Deipnosoph.* idq; propterea quod à Zaleuco Afiæ Rege sancitum fuerat, vt si quis iniussu Medici, & non recuperandæ valetudinis causa merum bibisset, capite plecteretur: hic meri vsus à nostro Apost. etiam indicari videtur, dum ad *Timotheum* scribit inquitens: *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Vnde clarè patet, Timotheum in sanitatis statu aqua vti consueuisse, eique propter aduersam valetudinem vinum commendari, idque modicum ad ventriculi scilicet crudelitatem corrigendam, aliisque infirmitates debellandas, itaut D. Paulus vino vt medicamento vtendum senserit, aqua autem ad quotidianum potum: quod si crebrius fiat, ad sanitatem magis conducit, quia Athenæus lib. 1. *Deipnosoph.* refert eos, quin solum aquam bibunt inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosos esse, vinum autem nostram obumbrare prudentiam. Et propterea S. Ambrosius *de Elia & ieiunio, cap. 9.* inquit, *potentes vinum prohibentur bibere, ne cum biberint obliuiscantur sapientia;* & D. Hieronymus in *comment. ad Titum*, sic ait: *Prohibet Paulus Episcopum esse vinolentum, ne vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem, & labijs dissoluus cachinnet, vel si paululum tristis cuiusdam rei fuerit recordatus, inter pocula in singultus prorumpat, & lachrymas. Longum est ire per singula, & insanias, quas ebrietas suggerit, explicare.*

Vnde si clericos ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur, in *cap. fin. in fine 4. dist. 1. & in cap. Episcopus, in cap. luxuriosus, in cap. vinolentum, & in cap. sexto, in fine, 35. dist. & in cap. a crapula, de vita & honest. cleric. & in cap. 1. ne clerici, vel Monachi, cum similibus*, [quæ refert & latè exornat Gutier. *lib. 2. canon. cap. 4. num. 48. cum seqq.* quæ autem pœna sint puniendi; vide Bernard. in *pract. cap. 77.* Menoch. *de arbir. casu 404.* Albert. Trot. *de vero & perfecto cleric. lib. 2. c. 59.* Suar. *de censur. dist. 1. scilicet 2. n. 12.*] Et à comestationibus abstinent ei maximè commendatur *Prou. 23.* D. Paul. *ad Rom. 13. §. 1. cap. comestationes, cap. multis, cap. non oportet 1.*

cap. non liceat 44. dist. quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, cap. 1. de privileg. qui super omnes gradus dicuntur constituti, Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 1. cap. venerabilis, de prebendis, qui non vulgari aliqua, sed eximia ac excellenti sanctitate alios sui similes efficere, ac temperate in cibo, & potu se habendos inducere debet; animaduertat vnusquisque, & secum praeponderet.

GLOS. XII.

Non percussorem.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi percussio licita est ex charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur.
- 2 Episcopus propria manu neminem debet percussere.
- 3 Clericalem Ordinem summpere e dedecet, vt ea manus violenter alicui iniiciantur, qua Deo solemniter consecrata sunt.
- 4 Regimen omne, omnisque administratio auctoritate & amore continetur.
- 5 Impunitas est iniuria sibi, insolentia mater, radix impudentiae, & transgressionis nutritrix.
- 6 Episcopus puniens debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona sua ei seruat.
- 7 In misericordia corripiendum.
- 8 Episcopus debet esse benignus, & ad benefaciendum paratus.
- 9 Pastor bonus omnibus se conformare, ac in se omnium transerre affectus debet.
- 10 Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt durior sententiam proprii casus intuitu temperet, imo vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.
- 11 Pastoris tres sunt voces, suaui, dulcis, & alta.
- 12 Iustitia rigor sub iusto moderamine temperandus.
- 13 Dissimulare debet Episcopus, multis conuere, & omnia sic moderari pro loco, & tempore.
- 14 Praelati a personarum acceptione cauere debent.
- 15 Praelatus intueri debet ne dum immoderatus custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regimini.
- 16 Episcopus subditis bene uidentibus putet se equalem, erga peruersos vero in reuersione exercere non formidet.
- 17 Praelati non seueritate, sed beneuolentia subditos corripere debent.
- 18 Episcopus uerborum correptione, non uerbis timeri debet.
- 19 Iustitiam indicans misericordiam cum iustitia seruat.
- 20 Lenitas mansuetudinis sine reuersione seueritatis, & zelus reuersionis sine mansuetudine non debet inueniri.
- 21 Mansuetudo, & districtio ab inimicem non debent separari.
- 22 Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit uiam.
- 23 Contra illos insurgit auctor, qui dum uiles erant, molles, & tractabiles existebant, sed elenati ad dignitates, duri, & crudeliter fiunt.
- 24 Cum senibus quomodo procedendum, ostenditur.
- 25 Episcopus qualiter subditos increpare debet, edocetur, & num. 26.

EX charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur, licita est percussio Episcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in suos subditos. cap. cum Beatus 45. dist. ante omnia 35. dist. excepto quod Episcopus neminem propria manu debet percussere. cap. non licet 86. dist. & hoc propter reuerentiam sanctitatis beneficij Episcopalis, cui Sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit, l. si quis in hoc genus. C. de Episcopis, & cler. vel propter suam mansuetudinem, & humanitatem ostendam, unde Dominus Episcopis ait Matth. 5. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.

Clericalem enim Ordinem summpere dedecet, vt eorum uolentiae manus alicui iniiciantur, quae Deo solemniter consecratae sunt, quae extensa pro omnibus Numini supplicant, quae interius honorem tremenda corporis, & sanguinis Christi mysteria peragunt. Percussorem Episcopum, ait S. Hieron. epist. 83. ad Oceanum cap. 4. ille condemnat, qui dorsum suum posuit ad flagella, & maledictus non remaledixit. Et octauus Canon, qui Apostolorum est, hunc in modum habet: Episcopus, aut Presbyterum, aut Diaconum percussorem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiusmodi uolentem timeri, deici ab officio suo precipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus; sed e contrario ipse cum percussore, non repercutiebat, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur. Unde uocem hanc Chrysostom. Theodor. & Hieron. ad Titum 1. non ad manus uolentiam, sed ad linguam acerbitatem referunt, vt Episcopus nemini maledicat, nec sit saeuus, & improbus obiurgator, nec denique conuictis perdat, quos poterat modestia, & lenitate corrigere.

Cum omne regimen, omnisque administratio auctoritate, & amore continetur.

Oderunt enim peccare mali formidine poena.

Oderunt peccare boni uirtutis amore,

in manus noui Antifistis consecrati Baculum traditur; auctoritatis scilicet, & disciplinae insignis, sustentaculum imbecillitatis humanae, ut sit in coercendis uitiis pie saeuus, iudicium sine ira tenens, in fouendis uirtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deferens, vt reuocet errantes, regat iustos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes: ac iuxta Ex. cap. 34. attrahat uagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo Principis Apostolorum agrum, & debilem: Vt incredulus, inquit Bernard. lib. 3. de consider. conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, peruersi ordinentur ad reuersionem, subuersi ad ueritatem reuocentur, subuersores conuincantur, ut uel emendantur ipsi, si fieri potest, uel si non, perdant auctoritatem, facultatemque alios subuertendi. Impunitas enim, inquit idem Bernard. ubi proxime, incuriae sibi, insolentiae mater, radix impudentiae, transgressionis nutritrix, matrix noxae, libertatis pessima sibi, haec Nam, ut dicit Senec. in Troad. act. 2. qui non uetat peccare, cum possit, inbet, & D. Bernard. in serm. de S. Ioan. Bapt. flere, cum arguere possis, est consentire, & Philo Hebr. contra Flau. Qui castigare, aut saltem cohibere cum possit, non cohibet; pallium est, eum permittit, ac pene mandare.

Tenetur igitur ex officij debito Praelatus delicta, & errores corrigere subditorum, iuxta Apost. Peccantem coram omnibus argue. Et alibi: Ausere malum de medio uestri, corrigendo scilicet & puniendo. Ad hoc enim Praelati maiores, & minores sunt

à Domino instituti, vt euellant ac destruant, malos corrigendo; & plantent, bonos instruendo. Praelatus liquidè ad instar Medici, qui ex dilectione sanandi phreneticos ligat, & lethargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere subditorum. Debet siquidem uagas errantium mentes sub disciplina debite coercere censura, & sibi subditos unire in vinculo charitatis. In ueteri quidem testamento praecipiebatur agnus Paschalis comedi in vna domo, vt in habitantibus consonantia morum & affectuum identitas notaretur. Ad hoc Reuerendissimi Patres sunt instituti Pastores, vt oues pascant, fractos alligent, & reducant ad propria dissolutos, & contra malos se clypeum, & murum defensionis opponant, & aduersitatis tempore contra potentes pro debilibus se promptos, & sine pretio constituant aduocatos.

6 Episcopus puniens, vt ait Gregor. epist. 16. lib. 12. ad Abbatem montis Sinai, debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona sua seruat, & eum heredem habere desiderat. Huius ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente seruare debemus. Verbum dulce, dicitur Eccl. 6. multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua gratiosa in bono homine abundat. Plus erga corrigendos, docet S. Leo epist. 84. agit beneuolentia, quam seueritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam potestas, ex quo dicitur glo. in cap. 3. 86. dist. & iustus in misericordia corripit, & arguat, quia non uerbis asperis sunt homines procurandi, cap. qui sincera 45. dist. & sanguinem elicit, qui nimis emungit, cap. nisi cum pridem, de reu. gloriol. uerb. salubriter in Extrauag. si fuerit s. quia igitur, ne Sede vacante Ioan. X. X. I. & dixit notanter Phil. Corne. cons. 296. circa primum 4. vol. quod, qui non impedit misericordiam, dicitur negare Christum, proprium etiam misericordiam dare lachrymas alienis calamitatibus; nam ipse Christus uidentis miseriam humanae naturae propter peccatum lachrymat, ut Ioan. cap. 11. Inde Stoici dixerunt misericordiam esse aegritudinem ex miseria alterius.

8 Debet igitur Praelatus esse benignus, & ad benefaciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos sciat sua attrahere dulcedine, nam Princeps Apostolorum ad Clementem, de ueneris Episcopis, inquit, Eccl. delectatum omnium curam habentes misericordes, & benedicti estote in omni uerbo, & opere pro uerbis agite, omnisque Pontifex sacro Chrismate perunctus, charus, & pretiosus omnibus esse debet; hac est uoluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciat imprudens hominum ignorantium. Unde Apost. ad Titum cap. 1. inter Episcopi conditiones hanc numerat. Non presulitū (ubi nos habemus, non superbū) id est, non durum, & sui sensus plus satis tenacem. Item ad Philip. 4. ubi dicit: Modestia uestra sit nota omnibus hominibus, Graecè habetur, τὸ ἐπιεικὲς, mansuetudo, & significat hic quandam uirtutem mirabilem, qua homo redditur habilis ad Christiane cum omnibus conuersandum; ac etiam amabilitatem, & quandam promptitudinem, qua homo paratus est omnibus omnium moribus se accommodare, neminem fastidire, omnibus benefacere, libenter cedere, & quacunque potest sine offensione Dei ferre, & permittit etiam cum iactura sua, sine rerum suarum: hoc enim est non querere, quae sua sunt, sed quae aliorum, nulli onerosus, aut odiosus esse, sed equus, & commodus, hoc est quod ad Romanos 12. dicitur: Si fieri potest, quod ex uobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Et 1. ad Corinth. 10. Sine offensione estote Iudeis, & 2. ad eisdem 4. Commendate nos metipsos ad omnem conscientiam hominum, id est, ea faciamus, quibus

omnes homines (si conscientiam uelint testari) non possint nos non commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accusare possint. Charitas, inquit Bernardus, patiens est, benigna est: patiens est cum dissimulat, spectat, sustinet delinquentem: benigna est, quando trahit, adducit, & conuicti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardentem, Flet quippe charitas, sed ex amore non ex maxore: flet ex desiderio, flet cum senibus. O bona mater charitas, qua sine foueat infirmos, sine exerceat pro uelios, sine arguat inquietos, diuersis diuersa exhibens, sicut filios diligit uniuersos. Cuius te arguit mitis est, cum tibi blanditur, simplex est, pie solet sanare, sine dolo mulcere, patienter nouit irasci, humiliter indignari, laesa non prouocat, spreta reuocat. Pondera quoad de Domino dicitur Esai 42. Non erit tristis neque turbulentus: thalamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet. Et idem Bernard. serm. 23. super Cantic. & Pastor, ait, bonus omnibus se conformat, omnium in se transfert affectus; matrem se probat non minus deficientium, quam proficientium. Et D. Gregor. in Pastor. part. 2. cap. 6. dicit quod Pastor bonus aequalem se cernat, peccantibus autem zelo uisionis se anteferat imitans Pastorum Principem Petrum, cui cum bonus Corneus se prosterneret, dixit: Surge, ne feceris, & ego ipse homo sum. Diuina igitur prouidentia permisit, vt primus ipse Petrus laboraret, ac rueret in peccatum, quo ergo peccantes durior sententiam proprii casus intuitu temperaret, ut dicit S. Ambros. in serm. de temp. 124. in serm. 2. de cathedra B. Petri, qui est 16. de Sanctis, in haec uerba: Tanquam bonus Pastor tuendum gregem accepit, ut qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & quia ipse interrogationis tentatione negauerat, ceteros fidei stabilitate fundaret. [Scitè S. Max. homil. 3. de penitentia Petri. Ecce nihil nobis Apostolus nocuit, quod negauit, & plurimum profuit quod emendauit. Lapsus nos rectè monuit ne laboreremur, penitens lapsos ad penitentiam prouocauerit. Cadi & labi permittitur Petrus quod populorum multitudo illi credenda erat, ne seuerus, & à uenia propriis fratribus imparièdo alienus esset, ut ait S. Chrysostomus homilia in SS. Petrum, & Eliam, si innocens fuisset, nimium in nocentes saeuisset. S. Petrus Damianus serm. 27. de sanctis Apostolis Petro & Paulo, ita rem expendit. Quid est quod sic labimur qui praesentur Ecclesia? sapientia suauiter disponens omnia, hac ideo fecit ut in se ipsis praedicti Principes discerent qualiter aliis misereri deberent, &c. Franco Abbas serm. 12. de gratia Dei, ita scribit. In Petri momento lapsus pius Pastor gregi suo pie consuluit, ut humana praesumptio labente Petro trepidet, & imbecillitas prolapsu resurgente Petro non desperet.]

Pastor erit fistula dulces canens, & baculo firmiores imbecillitates infirmorum firmiter sustinens, & non sibi met placens, etenim Christus non sibi placuit. Episcopus erit huiusmodi moderationis erga subditos, vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia laetitia uilem reddat, aut immoderata seueritas odiosum. Tres sunt Pastoris uoces, suaui, dulcis, & alta: suaui ad infirmum, dulcis ad morientem, ad surdum pertinet alta. In Episcopali ceruice nihil splendidus fulget humilitate, patientia, benignitate, sciunt boni, ac ueri Praelati discipulorum subditorum se matres esse debere, nec dominos, ideo student magis amari, quam metui; & si interdum seueritate opus est, paterna sit, non tyrannica, matres fouendo, patres exhibent sese corripiendo. & Melius est propter misericordiam dare rationem, quam propter crudelitatem frangere penitentem. Beati misericordes, inquit Saluator

tor Matth. 5. *quoniam misericordiam consequentur.* Et contra: *iudicium sine misericordia,* inquit Iacobus, *ei qui non facit misericordiam,* scilicet subditos frangunt, dum plus iusto rigorem tenent, qui profecto iam rigor iustitiae non erit si se sub iusto moderamine non custodit. Nescientes autem vim discretionis per rabiem furoris disciplinae modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt: & vnde emendare subditos possunt, inde potius vulnerant. Episcopus itaque miscbit bonitatem severitati faciendo quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. Hoc enim verò illa Tabernaculi arca significabat, in qua cum Tabulis Virga simul & Manna erant: quia scilicet cum Scripturae sacrae scientia & disciplina in pectore boni Receptoris custoditur, & virga directionis, & Manna dulcedinis, iuxta illud *Psalm.* *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolati sunt;* virga enim percutimur, & baculo sustentamur, Moyses idcirco sic amavit eos, quibus praefuit, ut pro eis nec sibi parceret: & delinquentes sic persequutus est, quos amavit, ut eos etiam Domino parcente prosterneret; utrobique legatus fortis, utrobique mediator admirabilis: causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gaudis allegavit. Haec sunt, quae Pastori conveniunt, bonitas, disciplina, scientia. Bonitas trahit, disciplina corripit, scientia pascit. Bonitas amabilem, disciplina imitabilem, scientia docilem reddit. Episcopo & ista conveniunt amor, sed non immoderatus; pietas, verum non plusquam conveniat, indulgens. Hinc D. Bernard. *in serm. 23. in Cantic.* edisserens verba *Psalm.* *Erudimini, qui iudicatis terram,* ait: *Audiant hoc Praelati, qui sibi commissis semper volunt esse formidini, utilitati raro, discitis subditorum vos matres esse debere, non dominos, studete magis amari, quam metui & si interdum severitate opus est, paterina sit, non tyrannica, matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis, mansuescite, ponite severitatem, suspendite verbera, producite verbera, peccata lacte pinguefaciant, non typho turgeant.*

13 Multa tamen dissimulare debet Episcopus, multis convenire, & omnia sic moderati pro loco, & tempore, ut charitas, & pax illibata servetur. Hinc illud Terent. *Heauton. act. 4. scv. 5.*

Ius summum saepe summa iniustitia est.
 & illud Sapi. *Noli esse nimium iustus, ne plus sapias, quam oportet.* Si Deus ius suum rigide exequeretur, quis hominum viveret? & David saepe omisit facere, quae optimo iure potuisset in Saulum, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lachrymis aequitas haec, humanitas, & facilitas petenda est à Domino, quam nemo habet, nisi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus II. solebat dicere: *Qui nescit dissimulare, nescit imperare.* Cauete tamen omnes à personarum acceptione, Praelati praecipue: in veste enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate stantibus cum malis puniceis intentis posita erant ad significandum, quod quemadmodum campana aequaliter omnes vocat, ita Praelatus aequaliter ad omnes se habeat: mala granata etiam, in quibus multa grana sub vno exteriori cortice vniuntur, vnitatem significant fidelium, quam severitas, ut innuere videtur S. Gregor. quod Praelatus quaerere vnitatem subditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non scandalorum materiam seminare.

15 Soleret tamen ait Gregor. *in Pastor. cap. 6. par. 2.* Intueri debet Praelatus, ne dum immoderatus cu-

stoditur virtus humilitatis, solvantur iura regiminis: & dum Praelatus quisque plus se, quam decet, deiicit, subditorum vitam stringere sub vinculo disciplinae non possit. Teneant ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vititate suscipiunt: seruent interius, quod de sua aestimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se esse humiles, etiam subditi deprehendant, quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, videant, & in humilitate, quod imitentur, agnoscant. Cum autem, inquit *ibidem*, rector delinquentem punire compellitur, sollicito observare debet, ut sic iura disciplinae contra delinquentes exerceat, ut pietatis viscera non amittat: simul enim se exhibere debet & matrem pietatis, & patrem disciplinae: atque inter haec sollicita circumspectione providendum, ne aut districtio sit rigida, aut pietas remissa, nam disciplina & misericordia multum desituitur, si vna sine altera teneatur. Infit ergo Receptor circa subditos, & iuste consolans misericordia, & pie saeviens disciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, ut scilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foveantur. Ille igitur, qui sanandis vulneribus praeficitur, in vino morsum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foveantur sananda. Miscenda ergo lenitas cum severitate, & faciendum quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. Vnde sicut in arca Testamenti erat simul virga, & manna: sic in pectore pastoris rigor, & dulcor.

16 Providendum igitur monet idem Gregor. *ubi proximo*, quatenus & honore suppresso aequales non subditis bene viventibus putemus, & erga perverfos iura rectitudinis exercere non formidemur: nec praesellere nos hominibus gaudeamus, sed prodesse. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui praesert vitiis potius, quam hominibus dominatur: ita tamen ut in corde seruetur humilitas, & in opere disciplina, ut eos, quos corrigimus, tacita nunquam cogitatione nobis ipsis praeferamur: sic iura disciplinae exercentur contra delinquentes, ut pietatis viscera non amittantur: sit amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus sed non immoderate saeviens; sit pietas, sed non plusquam expedit parcens, ut in arce regiminis iustitia clementia permisceatur: nam secta immature vulnera detertius inferuntur, & nisi cum tempore medicamenta conveniant, constat quod medendi officium amittunt, ut non de subditis crescamus, sed ipsi de nobis: Principem enim se constituerunt, sed sibi, non tibi.

17 Vnde Gregor. *lib. 11. epistol. 15. relatus in cap. qui sincera 45. dist.* *Qui sincera intentione extraneos à Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis, non asperitatibus debent studere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul adversitas. Nam quicumque aliter agunt, & eos sub hoc velamine à consuetudine sui volunt cultura suspendere, suis illi magis, quam Dei causam probantur attendere. Et in cap. licet 45. dist. Licet plerumque accidant in Sacerdotibus, quae sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quam severitas, plus cohortatio, quam comminatio; plus charitas, quam potestas, cum nemo nostrum sine reprehensione, aut sine peccato vivat: nam si Dominus statim post trinam negationem Beatum Petrum Apostolum Praepositorum nostrum indicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, cepisset;*

cepisset; expectandi ergo atque corrigendi magis sum Rectores Ecclesiae, quam statim indicandi.

18 Idem *lib. 2. epistol. 52. relatus in cap. quid autem 45. dist.* sic ait: *Quid autem de Episcopis, qui verberibus tinnere volunt, canones dicant, bene fraterne vestrae no-uit. Pastores etenim facti sumus, non percussores: & egregius Prædicator dicit 2. ad Timoth. 4. Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina: non oia verò atque inaudita est ista praedictio, quae verberibus exigit fidem.*

19 Hinc Isidor. *lib. 3. sentent. de summo bono cap. 45. relatus in cap. omnis 45. dist.* ita ait: *Omnia, qui iusto iudicat, frateram in manu gestat, & in utroque penso iustitiam, & misericordiam portat; sed per iustitiam reddit peccanti sententiam, per misericordiam peccanti temperat poenam, ut iusto libramine quaedam per aequitatem corrigat, quaedam vero per misericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis suis proponit semper timens, & tremens, in omni negotio formidat ne de iustitia tramite devians cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnatur.*

20 Ex his omnibus apparet quod nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine severitatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in Praelatis debet inveniri. Percussores ergo, qui praemissis auctoritatibus ab Episcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellant, sed praetermissa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt, qui flagella, non vitia corrigere, sed timere appetunt, quibus Petrus scribit: *Ne sitis dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Hinc etiam Gregor. *in moral. lib. 19. p. 4. cap. 23. relatus in cap. sum 45. dist.* ita scribit: *Sunt namque nonnulli ita districti, ut omnem etiam mansuetudinem, benignitatem amittant, & sunt nonnulli ita mansueti, ut perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis Receptoribus utraque summo opere sunt tenenda, ut nec in disciplina vigore, benignitatem mansuetudinis, nec rursus mansuetudine districtionem deserant disciplinae, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec disciplina vigorem molliant, cum infirmorum animos consolantur. Regat ergo disciplina rigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.*

21 In increpandis delictis non superbia, non severitas vindicari sibi locum; sed comitas, & humanitas potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente S. Gregorio Nissen. Morum grauitas atque maiestas cum moderata animi demissione coniuncta non auertat oculos intuentium, sed iucundum faciat obtutum. Neque grauitatis, & severitatis splendor obsecuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem despicatur, sed alterum aequaliter in utroque tum in celsitudine, & sublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & severitas animaduertatur. Et dicit Cicer. *1. Offic. Recte praecipere, qui momenti, ut quantum superiores sumus, tanto nos submissius geramus, nam iuxta illud Poetae Graeci:*

Quanto maior fueris, tanto moderatior esto.
 [Mitis Moyses fuit, ut in imitatis exemplum nobis proponatur, camus post eum, qui tam insigni mansuetudine nobis praeluxit. Praelate S. Gregorius homil. 15. in Ezechiel. *Mansuetudinem obtinere quaerimus? Moysen ante oculos deducant, qui exceptis parvulis, ac mulieribus sexcenta millia armorum regens mitis fuisse describitur super omnes homines, qui habitabant super faciem orbis terra. Scitè Olearster noster in 12. Numeror. vii. expendens Moysis in ferendis contumeliis, & Aaronis Mariaeque detractionibus forti-*

tudinem ait. *Docet hic sanctus Moyses pulchre Praelatos murmura dissimulare, iniurias in faciem perperci, neque ipsa curare, ac si non in se dicta fuissent, neque miris talem Moysen, quoniam cum eo conuersabatur, qui omnia haec, & multo deteriora a quo animo noverat tolerare, nempe cum Deo. Mansuetudinis laudes scitè congerbat S. Iohannes Climacus gradu 24. in haec verba. *Mansuetudo est prominens aduersus iram maris rupes, quae omnes illis os fluctus dissolvit, ac frangit, nec ipsa interim mouetur, aut frangitur. Mansuetudo est stabilimentum patientiae, charitatis ianua, imò verò parens, prudentia argumentum; docebit enim, inquit Dominus, mites vias suas: procuratrix venia peccatorum, fiducia in precibus, Spiritus sancti domicilium, super quos enim respicias, nisi super mansuetum, & quietum? mansuetudo est adiutrix obedientiae, dux religiosa societatis, furentium frenum, irascentium expultrix, magistra gaudij, imitatrix Christi, celitum proprietas, vinculum & modus demonum, scutum aduersus amaritudinem, seu animi acerbitatem. In cordibus mansuetorum requiescit Dominus, anima autem turbulenti nidus est diaboli.]**

22 Quidam verò sunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & superbiam cooperiebant, quae uti non solebant, eam, cum ad dominatum ascendunt, in medium proferunt; nam ut carbones candentes sub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus foliis, ignemque excitantibus exardescunt, micant, & vrunt: sic superbia, quae extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperijque potestate, crudeles emittit flammis: similes sunt isti, dum in profundo sunt, & viles, molles, & tractabiles existunt, sed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo sunt ingenio praediti, ut in iis etiam, quae rite faciunt non modo teneri, sed & acerbi & sint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cum esset phaleris, & ornamentis destitutus, equifonem interdum admittebat; instratus verò Regio ornatu neminem praeter vnum Alexandrum in sedem recipiebat, auctore Plinio *lib. 8.* sic multi inopia laborantes, & in abiecto iacentes statu, quamuis obseruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis simulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatemque. At diuites facti, & in mundi honoribus constituti, omnes praeter vnum, cui lege principatus sunt subiecti, despicunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, superbiam, atque immanitatem, naturam, quam specie submissionis prius operuerunt, aperitissime demonstrant, quos tamen Deus deiicere solet, dicente Propheta *Psalm. 72. Deiicisti eos, &c.*

24 Cum senibus cautè ambulandum, nam, ut dicit Ambros. propter honorificentiam aetatis maiorem cum mansuetudine ad bonum opus prouocandum, ut facilius suscipiat admonitionem. Asperum enim est senibus cum corripuntur à iunioribus. Et Chrysostr. *in epistol. 1. ad Tit. Graue quoddam, & molestum est argui, idque tum maxime, cum senex arguitur, atque ab adolescente. Cum illis tamen nullo modo dissimulandum, quia, ut inquit Gregor. in regist. Sicut laudabile, decretumque est reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita reuerentiam, & Dei timoris est, si quid in eis correctione indiget, nulla dissimulatione postponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite.*

25 Argue, obsecra, increpa, dicit noster Apost. *2. ad Timoth. 2.* aliquando cum omni imperio, idem *ad Tit. 2.* interdum ob benevolentiam, & in spiritu lenitatis, *ad Galat. 6.* tanquam si nutrix foueat fili-

lium suum 1. *Theff.* 1. In omni patientia, & doctrina, 2. *Timoth.* 4. Nam, ut inquit Chrysoftom. *si arguas vehementer, & increpes, & obsecrationem subducas, vultus omnia perdis, & dat rationem, quia reprehensio per se intolerabilis est, nisi habeat admixtam obsecrationem, sicut festio salutaris licet sit, nisi plurima dolorem consolerentur, non eam sustinet languidum.* Vnde S. Prosper de *vita contempl.* lib. 2. cap. 5. *Asperitate autem nimia & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem.* Et paulo post: *Argue aequales, obsecra seniores, increpa iuniores, in omni patientia iuxta Apostolum, quia leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti.* Qui delinquentem superbo, vel odio animo corrigit, dicit Isidor. lib. 3. de *summo bono* cap. 92. non emendat, sed percutit, & obiurgantis furor est, non dilectio corrigentis: & quicquid lacerato animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis. *Vos o Prelati,* ait S. Anselm. in *comment. epist. ad Galat.* cap. 7. *instruite leniter subditum, si deliquerit, & vos subditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum adversus eum iratum non irasceris, ut rursus eo tempore, quo te ira preoccupaverit, ille te lenitate & tranquillitate supportet. Ita diversis temporibus eadem infirmitas potest in vicem ab utroque portari.*

16 *Piè, cautèque vigilandum est, ut cum aliquem reprehendere, vel obiurgare nos necessitas cogit, cogitemus, utrum tale sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus: si autem cogitantes nosmetipsos inuenimus in eodem nos esse vitio, in quo est ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neque obiurgemus; sed tantum congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter cauendum inuenimus. Nihil est minus ferendum, quam rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere.* Vnde S. Augustin. in *Psal.* 50. ita dicit: *Et ille iustus reprehensor est, qui non habet in se quod in illo reprehendatur. Improborum est, dicit Isidor. lib. 3. de summo bono cap. 32. arguere quicumque in alio, quod adhuc in seipso deprehendit.* Et docet S. Ambrosius de *Sacerdot.* *Peccantes libere potest arguere, qui non meretur audire, hypocrita eicce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui.* Et S. August. lib. 50. *homil.* 5. *Corrige te, & tunc poteris fratrem corrigere.*

G L O S. XIII.

Sed modestum.

S V M M A R I V M.

- 1 Modestia quid sit ostenditur, & unde dicatur.
- 2 Modestia in gravitate sita est.
- 3 Modestia gubernatrix, ac moderatrix est omnis gestus, ac motus corporis.
- 4 Ambulare quomodo debeamus, ostenditur.
- 5 Modestia regula prescribitur.
- 6 Risa gravitatis nervi eliduntur.
- 7 Modestia in humilitate crescit.
- 8 Humilitas sola est officij sacerdotis erectio.
- 9 Humilitas est custos pudicitia, & mater patientia, ac virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum.
- 10 Humilitas intissimus est omnium virtutum thesaurus.

MODESTIA est virtus, qua internas animi passiones, & externas actiones serias, & ludicas, sermonem, risum, lulum, motus item, & gestus corporis, atque huius cultum vestitumque ac totum exterius hominem honestè, ac decenter componit, & moderatur. Vnde dicit Tullius lib. 1. offic. Modestia, quo in verbo modus inest. Et S. Ambrosius lib. 1. offic. cap. 18. Modestiam à modo sciendi quid deceret, appellatam arbitror. Vult Apostolus Episcopum esse modestum, quia, ut est apud Salomon. *Prouerb.* 22. *Finis modestia timor Domini, diuitia, & gloria, & vita.* Hoc ut omnibus pateat, admonet idem Apost. ad *Philipp.* 4. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, qua alios ad Christianissimum capeffendum, ipsamque imitandam modestiam inuiteris.* Et ad *Colossens.* 3. *Induite vos modestiam, ut instar vestis vos cingat, & tegat, ne quoquam in vobis immodestia cernatur,* quia, ut ait S. Gregorius Nazianz. *epist.* 139. *Modestia in gravitate sita est.*

Gestus igitur omnis, ac motus corporis eadem modestia gubernatrix, ac moderatrix est, qua in re ait Cicero lib. 1. offic. duo sunt maxime fugienda, ne quid effœminatam, aut molle, aut ne quid durum, & rusticum sit. Cauendum etiam in gressu, ne aut tarditibus vtamur mollioribus, aut in festinatione nimias suscipiamus tarditates. Et S. Ambrosius lib. 1. offic. cap. 18. monet ne sensum ambulando imitemur histrionicos gestus, aut statuarum motus nutantium, aut gradum transferendo, quasi modulos quosdam seruemus. Nec cursim ambulemus, nisi cum ea causa exigit alicuius periculi, vel iusta necessitas. Est enim in ipso motu, gestu, incessu tenenda verecundia. Et cap. 19. *Vt molliculum, & infractum, aut vocis sonum, aut gestum corporis non probò, ita neque agrestem, ac rusticum.* Naturam imitemur. Eius effigies formula disciplina, forma honestatis est. S. Basil. *epist.* 1. *Incessus esto nec segnus, ne animum dissolutum declaret, nec cursus vehemens insolentèrque incitatus, ne consternatos impetus animi significet.* Et S. August. *reg.* 3. In omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendant aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem. Regula denique modestia hæc prescribitur posunt, ut caput rectum, oculi dimissi, manus quietæ teneantur. Vitetur corrugatio frontis, laborum compressio, vel deductio, incessus festinatio: sit serenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens compositio in vestibus, in sermone pauciloquium, sales sine dente, ioci sine vilitate, vox sine clamore, verborum suauitas, ac in gestu, & motu exemplar virtutis.

Risu grauitatis nervi eliduntur, ille namque, ut docet Sapiens, in ore stultorum abundat. Et Ecclesiast. 7. *Cor stultorum, ubi latitia, & 21. Fatuus in risu exultat vocem suam, vir autem sapiens vix tacitè ridebit.* Et *Prouerb.* cap. 2. *Risum reputauit errorem.* Et cap. 7. *sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti.* Pessimum signum tunc est cum quis nulla adueniente causa, summe lætatur, atque rideat: tunc enim nauæ maximam spectant tempestatem, cum sine ventorum flatu, mare dispumat, ac stridet, tacitum prius, & quietum; hinc Plato in *lib. de legib.* affirmat in risu maximum inesse signum, tum grauitatis, tum leuitatis. Cui enim exigua vis risum commouet vehementiorem, declarat se esse inconsistentis animi, nec considerare causas tristitiæ, quas miserimus hominum status secum trahit, quas quia sapiens meditatur, hic non nonnisi raro, & modice rideat.

Mode

7 Modestia item in humilitate crescit: vnde Ecclesiast. Præfides quanto honoratiore, tanto modestiores, & submissiores esse debent, ut eos monet Scriptura Ecclesiast. 3. quanto magnus es, humilia te in omnibus, & Christus Dominus *Lucæ* 22. *Qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator.* Optime S. Basilus *serm. de abdicacione rerum.* *Non tibi Clerici gradus vllus, ait, animos in altum extollat, humiliet potius: animi enim in virtute progressus, in humilitate progressus est: contraque in posterius relinquit, & in bonoratum esse id non aliunde, quam elatione prægnatur. Quanto ad maiores Sacerdotis gradus accedere tibi propinquius contigerit, eo animos tuos magis dimittito, itaque tertius exemplo filiorum Aaron Num. 10. Nec minus bene S. Gregorius lib. 2. *epist.* 54. ad Ioan. *Raueuamem Episcopum.* *† Sola, inquit, humilitas, ut bene nostis, est officij Sacerdotis erectio. Decorari pallio volumus fors in moribus indecori, dum nihil in Episcopali ceruice splendidius fulget, quam humilitas.* Nam, ut inquit S. Bernard. de *ordine vite,* *† humilitas est custos pudicitia, & mater patientia, & in fine libri 5. de considerat. Virtutum bonum quoddam, & stabile fundamentum humilitas.* Et *serm.* 1. de *Nauit.* *† Studete, inquit, humilitati, qua fundamentum est, custosque virtutum, & gratiosus omnibus & iucundus, & perpetua pacis socius, nullam bellorum habet materiam: quippe tactus omnia aequo animo præfert, & incredibili in omnes pace vitur.* Hinc S. August. *serm.* 175. de *tempore,* qui est secundus de *Domini Ascensione.* *Videte fratres, ait, magnum miraculum. Altus est Deus, erigit te, & fugit à te: humilia te, & descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta de longe cognoscit.* *Psal.* 137. *humilia de proximo aspicit, ut atollat: alta, id est, superbia, de longe cognoscit, ut deprimat.* Diuum Augustinum sectatus B. Gregorius *part. Pastoralis admon.* 18. *dum se, inquit, humilia deiciunt, ad Dei similitudinem ascendunt.* Quid humilitate sublimius, quæ dum se in ima deprimat, auctori suo manenti super omnia coniungitur? Sternit daemon, qui se deicit, certo Iob cum in sterquilinio sedit, tentandi artem in demone cassum reddidit, ut nihil aliud contra illum valeret, rem his verbis expendit S. Paulinus *epist.* 10. ad *Sisipitium Severum.* *Postquam Iob sedit in stercore tentari destitit, conspicerat tentatoris inuidiam humilitate perfecta, qua facilius surgere quam deici potest, quia in simo sedens, unde cadat non habet, & habet unde consurgat per eum, qui suscitatur de terra inopem, & de stercore erigit pauperem.* Apud Deum cecidit qui se demittit, & ferè super homines effertur, qui infra homines se luat; istuc accidit Abrahamo dum puluerem, cineremque se vocauit, quod expendebar S. Basilus Seleucia Episcopus *orat.* 28. ubi humilitatem laudans ait. *Quando Abraham suo illud sermone prætexuit, sum puluis, & cinis, tunc natura agnitione, natura terminos est merito supergressurus. Denique ceteratum virtutum decus, & ornamentum humilitas est, idem dicta *orat.* 28. ita dicit. *Alius mansuetudinem amat, & in sacris literis in admiratione est: alius zelo celesti obarmatur: & Deum laudatorem sibi comparat. Verum est plures solui congruant modi, tamen omnibus humilitatis ornamentum conuenit, ea comite continentia in admiratione est, & fides sit anabilior, & iustitia purgator, & verior misericordia sanctus.***

* *

Barbof, de Episcopo. Pars I.

G L O S. XIV.

Non litigiosum.

S V M M A R I V M.

- 1 Lites ab Ecclesiasticis vitandæ.
- 2 Chilonis tria præcepta referuntur.
- 3 Mala plura ex litibus oriuntur.

AVRGIO, & litigio Episcopum ne dum, sed omnes etiam Ecclesiasticos temperandos esse multis in locis Apostolus noster admonet, prout 2. ad *Timoth.* 2. *Stultas & sine disciplina questiones deruita, sciens quia generant lites.* Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Et ad *Titum* 3. *Stultas autem questiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deruita.* Et 1. ad *Corinth.* 11. *Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Sanè Apostolus censuit potius iniuriam parientiam, quam iure contendendum, præsertim cum sinistra opinione 1. ad *Corinth.* 6. doctus utique à Christo *Matth.* 5. *Et, inquit, qui vult tecum in iudicio contendere, & tunican tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Quod adeo verum est, ut neque Gentiles fugerit. *† Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis consecrata fuere.* Primum: *Nosce te ipsam.* Secundum: *Ne nimium capias.* Tertium: *Aris alieni, atque litis miseriam fac ut effugias.*

Plura enim sunt mala quæ ex litibus oriuntur, earumque prouocatores mali, superbi, & arrogantes censentur: nam, ut ait Salomon. *Prouerb.* 11. *Inter superbos semper sunt iurgia.* Et cap. 15. *vir iracundus prouocat rixas, qui patiens est, mitigat suscitatas.* Et c. 17. *Semper iurgia querit malus.* Et cap. 20. *Honor est homini, qui separata à contentione, omnes autem stulti miscentur contumeliis.* Vnde Ecclesiast. cap. 28. *Abstine te à lite, & minues peccata.* Et S. August. *rom.* 1. *reg.* 37. *† epist.* 109. *Lites, inquit, aut nullas habeatis, aut quam celerrime sinatis, ne ita crescat in odium, & irabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam.* Cætera quæ ad hoc propositum conducere possunt, tradidi in tract. de officio & potestate Episcopi, alleg. 79.

G L O S. XV.

Non cupidum.

S V M M A R I V M.

- 1 Cupiditas qualiter dicatur, ostenditur.
- 2 Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent.
- 3 Avarus non solum est qui rapit aliena, sed & ille, qui cupidè seruat sua.
- 4 Avaritia omnium malorum radix.
- 5 Superbia omnium scelerum procreatrix ex nimia pecunia auiditate, & copia nascitur.
- 6 Beneficiorum multitudinem si onerantes cupiditatis, & avaritiae baratiro merguntur.
- 7 Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, ostenditur.
- 8 Sacerdotem nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.

O

9 Cupidè

9 Cupiditatem, qui à se non abscondit, bonorum auctori inhaerere non valet.

PORTEY quoque Episcopum non esse cupidum, quia tales facile à iusto deuiarent. Gratian. in princ. 43. dist. Secundum quosdam cupiditas dicitur tripliciter, quandoque pro auaritia, secundum quod est speciale peccatum, scilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque propter est genus omnium peccatorum, secundum quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia est conuersio ad bonum commutabile, sed sic non est radix, sed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quaedam inordinatio animi ad concupiscendum bona temporalia inordinatè, & hæc est habitualis passio, seu pronitas ad passionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, sed radix omnium peccatorum, dicitur igitur auaritia radix omnium malorum. † Fugiant igitur, & execrentur tanquam funestam pestem non solum Episcopi, sed Clerici omnes peruersam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate esse debeant, ut dicit Apost. non turpe lucrum sectantes, quò fit, ait ibi Ambros. quando sub pia professione quaerit studetur, ut clericus mercaturæ vacet sibi à Canonibus prohibet, sordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non consistit, ut Dominus noster Luca 12. admonet his verbis: Videte & caute ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiusquam vita eius est ex his, que possidet. Neque etiam eo quòd quisque ditior est, eo diuitius viuunt. S. August. serm. 28. de diuersis, hanc Domini explanans sententiam, sic ait: † Non solum auarus est, qui rapit aliena, sed & ille auarus est, qui cupide seruat sua.

4 Pecunia, ut habetur Ecclesiast. 10. obediunt omnia, quo loco S. Ambros. dicit auaritiam, quia omnia mala potest admittere, idè radicem omnium malorum esse. Accinit S. Petrus Chrysol. serm. 162. Auaritia, Eratres, sicut dicit Apostolus, radix est omnium malorum, que cum radicari cepit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor noxia foralibus radicibus necesse soluit, & dissipat monumenta maiorum. Luculentis rem versat S. Asterius homil. aduersus auaritiam, ubi hæc habet. Auaritia iuxta Apostolum idololatria est, omniqueque radix malorum, innumera ex se vitia pro-gignens: sicut enim ij, qui aurum in sinu, & visceribusque terra seruantur, auream glebam circa Principem, & proprium generationis locum cumulatam repositam inueniri narrant, & aliquos inde velut venas in longum hinc inde produci sicut arborum à stipite latè sese explicant, ac diffundunt radices: ad eundem modum imagine non minus impropria auri, & auaritie multa video germina, multoque surculos vna, eademque stirpe auaritia coniungit. Et optimè auarum definit S. Basilius homilia, que est 21. ex 29. Auarum autem quid retinere poterit? Igne vehementior est, omnia continuando finibus suis occupat, ea, que sunt vicini, sibi aufert. Mox ubi alium sortitur vicinum, & quo illius sunt, de serapit, non ea quo retro sunt, attendit, sed que his desunt, quæ ante prospicit à vicinis possessa desiderat. Eleganter Seneca lib. 2. de benef. cap. 27. Eo maiora cupimus, quo maiora venerunt, multoque comitator est auaritia in magnarum opum congestu collocata, ut flamme infinito acrior vis est, quo ex maiori incendio emicuit. Sanctus Augustinus lib. de salutaribus documentis, cap. 30. Auarus enim vir inferus est similis, infernus

enim quantumque deuorauerit, nunquam dicit, factus est. Sic si omnes thesauri confluxerint in auarum, nunquam satiabitur.]

Et ex nimia pecunie auiditate & copia nascitur illa omnium scelerum procreatrix superbia, ut tradit S. August. serm. 5. de verb. Domini. c. 9. Nihil est, inquit, quod sic generent diuitie quomodo superbia omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem suum, vermis diuitiarum superbia. Auaro, dicitur Ecclesiast. 10. nihil est scelestius, nihil est iniquius, quam amare pecuniam, hic enim & animam suam venalem habet. S. Ambros. 2. offic. cap. 25. Dominus ad Discipulos suos ait: Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quam velut falce pullulantem in pectoribus humanis succidit auaritia. Et idem Ambros. in Apostoli locum 1. ad Timoth. 6. 3. Nihil, inquit, tam asperum, tam perniciosum est, quam si Ecclesiasticus, maxime qui in sublimi loco est, diuitiis huius seculi studeat, &c. [Valerianus hom. 17. de bono martyrii. Cupiditas, inquit, corda hominum diuitiarum stimulis inquietat. Scitè S. Chrysostom. homil. 13. in epist. ad Ephesios, ait: Diuitie sunt tinea, sicut tinea corrodit omnia, ita hæc quoque. Præclare S. Nilus in Paron. Ne lateris diuitiis, cura enim, que ipsis impenduntur, a Deo separantur plurimum, & præter hominum expectationem. Diuitiarum ferè comes fastus, & superbia est. Seneca epist. 86. de diuitiis agens, sic ait. Inflant animos, superbia parum, inuidiam contrahunt. Non aberrabit, qui diuitiarum morbum superbia dixerit, ex S. Augustino serm. 212. de Tempore, ubi ita loquitur. Nihil tam rimendum est in diuitiis, quam superbia. Danique Apostolus hoc admonet Timotheum. Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi superbe non sapere, non enim diuitiis expanit, sed morbum diuitiarum: morbus autem diuitiarum est superbia magna. Scitè Petrus Bleffensis serm. 32. sic ait: Vermis diuitiarum est superbia.]

Cupiditatis, & auaritia barathro merguntur non solum, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, sed etiam illi, qui iuxta suum statum habentes quo vitam honestè transigerent, sine Ecclesiæ necessitate se beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet Concil. Trident. sess. 24. de reformation. cap. 16. tuti enim non sunt, etiam si cum illis dispensatum fuerit, dummodo sine vrgenti causa fiat. Audi S. Ambros. lib. 3. de considerat. ad Eugenium, cap. 4. Quid, inquit, prohibes dispensare? Non, sed dissipare. Non sum tam rudis, ut ignorem postos vos dispensatores, sed in adificationem, non in destructionem. Denique queritur inter dispensatores, ut fidelis quis inueniatur: ubi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est: ubi utilitas pronocat, dispensatio laudabilis est: utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Vnde Thom. Cantipr. lib. 1. Apum c. 19. pag. 67. & 10. non paucos plura beneficia possidentes infelicissima morte extinctos, & se idecirco damnatos esse commemorant resallegat.

Virum Catholicum, inquit S. Leo epist. 5. 1. relatus in cap. virum 47. distinet. & præcipue Domini Sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta Scriptura: Post concupiscentias tuas non eas. Mens enim potentie auida, nec abstinere nouit à veritatis, nec gaudere concessis; nec pietati adhibere consentium. Et S. Gregor. lib. 7. epist. 110. relatus in cap. bonorum 47. dist. ita ait: † Bonorum auctori inhaerere aliter non valeamus, nisi cupiditatem à nobis, que omnium malorum radix est, abscondamus. Et lib. 2. epist. 25. ad Iohannem Episcopum Squilatinum, in fine. Admonemus

fraternitatem tuam ut in commissis sibi animabus solerter insigilet, & animarum magis lucris, quam commodis vite presentis intendat. Et lib. 12. epist. 6. Archidiaconum Florentinum ob tentationem Episcopatus indignum iudicauit.

GLOS. XVI.

Sua domui bene prepositum.

SUMMARIUM.

- 1 Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent.
- 2 Extrema duo cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, que foris debet proximis non impendat, & num. 3.
- 4 Episcopus debet esse sollicitus ad orationem.
- 5 Familiæ Episcopi quomodo edocendi, ostenditur.
- 6 Familiæ Episcopi conuenit ut sint viri spirituales.
- 7 Boni in consilio, obsequio, ac contubernio habendi.
- 8 Familiæ si non sunt spirituales non diligunt se, sed
- 9 Princeps nullum maius indicium bone mentis potest ostendere, quam adinuat sibi viros virtute, & fama celebres.
- 10 Familiæ quales debeant habere Episcopi, ostenditur.
- 11 Regimini Ecclesiæ argumentum ex dextertate regiminis politici desumitur.

DILIGENTER, ut inquit D. Bernard. ad Eugen. de consid. lib. 4. Episcopi domum suam gubernare debent, noster enim Apost. 1. ad Timoth. 5. scribens dicit, qui suorum maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Iure ergo, qui domui suæ nescit præesse, in Episcopum ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est, quomodo in Ecclesiâ Dei (ubi tot sunt, & alieni) sollicitam diligentiam adhibebit? Vnde Hieronymus, Non enim iustus polliuitur ex filiorum vitiis, sed libertas ab Apostolo Ecclesiæ Principi reseruetur, ut talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere, quod tunc fiet, si non erit, quod sibi imputeretur, cum enim gressus hominis à Domino dirigantur, nec sint in homine eius viæ, corrigere quidem potest, corrigere autem non valet, pulsare potest, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter gubernata domum tuam, inquit D. Bernardus de consid. ad Eugen. lib. 4. inam, ut dicit Apost. si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non quòd minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implicet animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cum oporteat te habere animum liberum, quem nulla sibi vendicet violenta occupatio: nobilem quem nulla deorsum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio. Bonum acquirit gradum, ait Bernardus serm. 3. de assumpt. Virg. qui bene ministrauerit; fortè meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in

Barbosi, de Episcopo. Pars I.

vtroque. [In bono per minima ad magna eundem docuit Deus Moylis exemplo, quem in pastorale prius exercuit arte, ut præparet ad principatum, quod expendebat S. Basilius Seleuciæ Episcopus orat. 9. his verbis. Oues in monte pascenti conspiciens Deus obicitur, illi enim concessit Deus pastorem agere, ut ex pecorum pastore Israëlitis pastor crearetur, utique post artem pastoriam in modicis exercitiis tribulium suorum principatum ei crederet.]

Duo extrema, ut ait Gregor. cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat. Incidentes in primum extremum sunt illi, qui oblitri se datos esse in Prælatos propter salutem animarum diebus ac noctibus solis curis externis incumbunt. Quò fit, ut interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quò etiam fit, ut subditi non proficiant, sed potius in spiritualibus torpeant: quia non habent Pastorem eorum animas ad cœlestia subleuantem, & ducem viam perfectionis ostendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus sequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis quam cœlestis ducis officium exercens terrenis studiis suis excacat oculos subditorum. Vnde Dominus Luca 21. non solum Pastores, sed & omnes admonet, dicens: Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius seculi, & Apost. noster 2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, &c. Et item: Quia sursum sunt sapite, quæ sursum sunt querite, non quæ super terram, mortui enim bis seculum. Quòd si Episcopi dixerint: Multa nobis seculum commissa sunt; responderet Gregor. in Passoria commissa sunt; responderet stri Apost. 1. ad Corinth. 7. adducens illud nobueritis, contemptibiles, qui in Ecclesiâ terrenis & secularibus negotiis occupentur, qui penetrare intima nequeunt. Idè meritò Ierò arguebat Moylen, quia terrenis populi negotiis, labore seruiebat nimio, consulens ut ad iurgia dirimenda alios constitueret iudices, ut ipse liberius vacaret arcanis cœlestibus cognoscendis ad populum erudiendum. Igitur à subditis inferiora gerenda sunt, à Rectoribus summa cogitanda, ut scilicet oculum, qui prouidendis gressibus præeminet, cura pulueris non obscurerit; pedum namque est puluere inuolui; monstruosum autem est, quod caput (id est, Pastor) ad puluerem recurratur, & cum eo inuoluatur. Et de his Pastoribus dicitur: Quomodo obscuratum est aurum, &c. Et lapides Sanctuarij dispersi sunt in medio platearum, id est, in latitudine negotiorum terrenorum relinquentes secreta Sanctuarij. Igitur concludit Gregor. ubi proxime, secularia negotia aliquando ex compassione tolleranda sunt, nunquam verò ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggrauant, hanc suo vitam pondere ad ima de cœlestibus mergant. Ideo semper cauendum Pastoribus, ne dum temporali sollicitudini incautè deseruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigescant, & foras fusi, obliuisci non metuant se esse animarum Pastores.

Cauendum etiam est alterum extremum. Sunt enim (ait idem Gregor. d. loco) quidam, qui sic sibi vacare ad spiritualia appetunt, ut rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatorio plerumque despiciunt: quia subditis necessaria pro vita temporali nõ tribuunt. Egentis enim mentem sermo prædicantis non penetrat, quem miseri-

O 2 cordia

cordia eius non rigrat. Sic ergo oues oportet inter-
no pastu saginare, vt etiam eis exteriora prouidean-
tur: ideo Paul. 1. ad Timoth. 5. *Si quis autem suorum,*
& maxime domesticorum curam non habet. Igitur Pa-
stres neque uehementer incumbant curis extero-
ribus, neque ex toto eas relinquunt, & ad hoc ad-
ducit illud Ezech. 44. vbi præcipitur Sacerdoti-
bus, vt neque radant capillos, neque comam nu-
triant, sed dumtaxat tondeant. Per capillos enim
externæ curæ significantur: quæ si nimis crescunt,
oculos internos impediunt, ne videre possint. Non
sunt ergo radendæ ex toto, sed tondeandæ, id est,
sub certa mensura tenendæ. Vnde D. Bernard. lib.
1. de considerat. ad Eugenium, sic ait: *Itaque consulo*
tibi, non fias seruus hominum, non consumas totum tem-
pus in audiendo leges Iustiniani, lites, & cauillationes:
dic illud Psalm. 118. Narrauerunt mihi iniqui fabula-
iones, sed non ut lex tua. Tuum principale munus est
adificare Ecclesiam, docere populos, meditari in lege
Domini, quæ sola est immaculata conuertens animas.
Non dico quod totum te subtrahas illis secularibus occu-
pationibus, sed quod non iradas te totum. Si es homo om-
nium omnibus factus, esto etiam tui: alioquin quid tibi
prodest, si uniuersos lucreris, & te ipsum perdas? Flabe
igitur te, & si omnes ueniunt ad bibendum de fonte tuo,
bibe etiam & tu: si solus fructus permanebis. Qui sibi
nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, ne-
que semper, sed considerationi aliquid tui cordis, &
temporis sequestra, uocans Deo: quia & ibi præordi-
nas, quæ agenda sunt secundum Deum, ne præcipitan-
ter fiant, ibi primo scrutaris, & ordinas effectus,
actus tuos, demum alieps. Itaque huic & vitam per-
uilli otio nullam in uita operæ, qui utri-
dere est. Imitare sancti obscurissimam in otio ex-
mam partem spore, quo Vrbs erat obfessa, & in
posuit tempestare negotiorum, vt ex eius præfa-
lione liquet.

Episcopus igitur debet esse sollicitus ad oratio-
nem, quod per eam Deo interno amore coniungatur,
petens ab eo vt ipsum custodiat, ne peccet, qui
aliòs à peccatis auertere debet, vt det tibi sapien-
tiam ad populum regendum, qui dat omnibus af-
fluentet, & non improperat; qui & orate tenetur
pro tota ciuitate, imò pro omnibus uiuentibus, &
fidelibus defunctis, vt dicit S. Chrysof. lib. 6. de Sa-
cerdotio. Vnde ter saltem in die in oratione assidens
sit, manè, meridie, & uesperè, & ob id domi capel-
lam magnificè extructam habeat, ubi quotidie Mis-
sam agit Marc. Anton. Genuen. in man. Pasto-
rum cap. 12.

Circa familiares ab Episcopis assumendos D.
Bernard. lib. 4. de consid. ad Eugenium, hac monet:
Suadeas scire mores, & studia familiarium tuorum: non
deceat, ut uita domus tua ultimus scias, quod quampluri-
simis nouimus contigisse. Alius alia dispense, rade dis-
ciplina prouide, illud nemini credas: si insolentior coram
te uel seruo sonuerit, uel habitus apparuerit, manus
ena super huiusmodi; ueliscere iniuriam man, impuni-
ritas, ausum parit, ausus excessum. Domum Episcopi de-
ceat sanctitudo, honestas: in uultu, incessu, habitu, & c.
Disceant à te Cõpiscopi cum aulose peccos, & compis
adulescentes secum non habere: certe inter miratos dis-
curre. calumistrator non deceat. Et ÷ maxime con-
uenit, vt familiares Episcopi sint uiri spirituales;
nam, ut dicit Gregor. super Ezechiel. Qui Sanctis
alibere, ex assidue uisionis, locutionis, exemplo ope-
ris, accipit unde accendatur in Deum, uita fugiat, mi-
nusque finiuntur labores uirtutis: sicut enim illi com-

pati, sciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum sten-
tibus, libenterque sustinent penuriam temporalium.

Hinc Bernard. ad Episcopum Geben. incipit. 28. sic
ait: *Omnia fac cum consilio, nec tamen omnium, &*
quorumcumque, sed tantum bonorum. Bonos in consilio,
bonos in obsequio, ac contubernio, qui uita, & honestati
tuæ custodes sint, & testes. Summa, inquit Sanctus
Basilius serm. de abdicacione rerum, uigilantia, acer-
rimaque in omnes partes animi circumspectione operam
dato, ut aliquem uirum tibi inuenias, quem in omnibus
deinceps delecta tibi uita studiis certissimum ducem se-
quare, eiusmodique, qui rectum ier ad Deum uolenti-
bus pergere, sciat is commonstrare: qui ornatus uirtuti-
bus sit, cuius uniuerse totius ipsius uita actiones testi-
monio sint, charitatem in eo erga Deum inesse, qui di-
uinarum literarum scientiam habeat, uirum integerrim-
um nec ulli distractioni indulgentem, ab auaritia
abhorrentem, minime libenter gerendis se negotiis ad-
miscuem, quietum, amantem Deum, egenium stu-
diosum, minime iracundum, iniuriarum immemorem,
natura propensum ad eos docendos, qui ad ipsum ac-
cedant, quem gloria inanis non inplet, superbia non ex-
tollat, aduatio non frangat, fœuerum, atque constantem,
cui denique nihil sit præstantius honore Dei.

Idem Bernard. de consid. lib. 4. ad Eugenium
ait: *Tales studeo habere familiares, qui si uelles ali-*
quatenus deiciare, non sinerent. conarent præcipitem,
dormitantem excipiant, quorum libertas exceedentem
corrigent, extollentem repimeret, quorum constantia,
fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem,
quorum sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familie-
res tui si non sunt spirituales, non diligunt te, sed tua;
immo nec te, nec tua, sed quæ sunt tui, & ea
uenerantur adulationibus.

Compan. in lib. 3. Comment. dicit nulli manus in-
dicij bonæ mentis Princeps potest ostendere, quam
vt adiungat sibi viros uirtute, & fama celebres, nam
omnes statim iudicabunt eum talem esse, quales ij,
qui apud illum. Et Cassiodor. lib. 4. uar. epist. 3. Ad
ornamentum palatij pertinere aptas dignitatibus
personas eligere, quia de claritate seruitium cre-
dit fama dominorū. Laudat Claudian. Stiliconem
suum lib. 2. in Stilic. quia in hoc nec nobilitati, nec
ignobilitati deferebat, sed tantum meritis famulo-
rum. Et Isocrat. ad Nic. ita consuluit: *Principum*
adeptus nullius improbi ministerio uitior: nam quicquid
ille deliquerit, tibi ueluti auctori imputabitur.

Erit igitur Episcopus domui suæ bene præposi-
tus, si attendat diligenter ne in ea sint rixosi, uino-
si, impudici, cupidi, clari, blasphemii, & volupta-
tum amatores, vt docet Concil. Trident. sess. 2. cap.
viii. obseruant Fusch. de uisitat. lib. 1. cap. 3. num. 7.
Marc. Anton. Genuen. in manuali Prelat. cap. 22.
Campan. in dinerforio Iuris Canon. rub. 4. num. 44.
[Vgol. de officio Episcopi p. 1. cap. 3. n. 5. me citato
in hoc loco Maurit. Alzedo de præcell. Episcop. dignit.
p. 1. cap. 5. num. 39.] proinde cum tantum numerum
habeat, quo & Ecclesiæ utilitati, & ipsius necessi-
tati consuli possit, & in eo mulierem nullam, nec
aliquem qui uiginti annis minor sit natu, & quam-
plures fieri potest clericos habeat, & inter hos duos
Sacris initiatos bonæ conuersationis, qui quasi tes-
tes sint sanctæ eius conuersationis & studij. cap. dia-
coni 93. dist. & in primis litteratos secum habeat, cap.
esto, ubi glos. 95. dist. alterū præterea habeat moribus
spectatum, qui familiæ præfectus sit, & eam piè
instruat, & corrigat, ac in sacris edoceat. Nullus fa-
miliæ Episcopi arma ferat, nisi in itinere necessitatis
causa Episcopi arbitrio, nigro tantum, uel fulco co-
lore utens, à herico, auro, argento, & uario colere ab-
stinens, & simplici uestitu contentus. Curet Episco-
pus vt omnes eius familiares quotidie Missam au-
diant, & clerici saltem similitè. Semel in
hebdomada ieiunent, ac bis in Aduentu, præter
stata Ecclesiæ ieiunia, vtque semel saltem in mense
sacram Eucharistiam suscipiant: at in Aduentu, &
Quadragesima diebus Dominicis clerici saltem, ac
dum familia cibum capit sacra lectio adhibeatur.
Curet etiam Episcopus ne inertia dediti aliqui sint,
sed honestis actionibus occupati, & vt abstinentes
à flagitiosorum hominum consuetudine, & locis ubi
turpiter uiuitur, nec foris pernoctantes, & abstinen-
tes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris hu-
iusmodi continentibus, religionem & pietatem præ-
ferant, ac quotundem se dignos esse, qui populi duci
ministrent. Quotidie uerò Episcopus in uesperis an-
tequam ad cœnam accedatur cum iis litanias, &
preces deuotè recitet, & piè oret, ac salutaribus
monitis ad uitæ innocentiam, integritatem, pieta-
tem, humilitatem, & alias uirtutes Christianas
exercendas accendat, & curet, vt quolibet die post
orationem vnus, aut alter clericus sermonem in
Oratorio habeat, quò piè ad uirtutum aliquam ample-
ctendam, uel uitium fugiendum hortetur: vt uerè
certior fiat Episcopus quomodo familia eius uiuat,
uiscet eam frequenter & eius prellus exploret, bo-
nos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contra
corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cum do-
mo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, &
modeste comitetur. Cum aliquis ex ea ægrotet, Ep-
scopus eum paternè inuisit, & quæ uis necessitati
opportune succurrat.

Postquam noster Apostolus ostendit Episcopum
Jomui suæ bene præpositum oportere debere, ex
æconomica rectionis dexteritate sumpfit coniectu-
ram, & iudiciū de gubernandæ Ecclesiæ industria. Si
quis autè, ait, domui suæ præesse nescit, quomodo
Ecclesiæ Dei diligentiam habebit: Qui etiam eiuf-
dem epistolæ Timothei cap. 5. *Si quis autem, ait, suorum*
maxime domesticorum curam (vt corporis, & potissi-
imum animæ saluti prouideat, & consulat) non habet,
fidem negauit, (si non uerbo negauit, saltem facto,
quia & iuam, & Christianæ Religionis bonam fa-
mam negligit, uide eius contemptus, & obretractio
nascitur) & est infideli deterior, (æqui natura, & hu-
manæ charitatis impulsu suæ familiæ potius, quam
exteriorum rationem, & prouisionem habeat.) Vnde
S. Chrysof. homil. 14. in hanc epist. sic ait: Plerique
uirtutem suam sibi suis esse ad salutem putant, & si ui-
ram suam ritè disponant, deesse sibi nihil arbitrantur, sed
hi profecto falluntur: idque aperit suis indicat seruus ille,
qui talentum unum sibi à Domino creditum fodit in ter-
ram, Matth. 25. neque enim imminutum illud, sed inte-
grum, & huiusmodi quale accepit, retulit. Euidenter
& Beatus Paulus hoc loco id ipsum asserit, dicens:
Si quis suorum ad se pertinendum curam non habet, (cura
nomine prouidentiam animæ, & corporis significat) fidem
negauit. Deum, ait ad Titum 1. uerbis se scire consue-
uit, factis autem negant.

Ex aptitudine, inquit Modernus quidam, & dex-
teritate regiminis æconomici sumitur iudicium de
aptitudine ad regimen politicum, & ecclesiasticum;
qui enim bene domum suam moderatur, signum est
quòd idem bene reget Ecclesiam. Vnde Hieron. ad
Oceanum: *Vult, inquit Apostolus, Episcopum æconom-*
iam bene regere, non ut opes angeat, non ut regias parce
epulas, non ut calatas patinas fruatur, non ut phasidis aues
lentis pavonibus coquat, qui ad ossa perueniant, & super-
ficiem carnis non dissoluant artificij temperamento; sed ut
quod populo præceptum est, prius à domesticis exigat.

Vnde ait Theodoret. qui parua nescit administrare,
quomodo poterit ei credi cura præstantiorum, ac diuino-
rum? Et Ambros. *Manifestum est, quia tunc potest ido-*
neus Rector futurus probari, si prius domum suam rectè
gubernauerit, qui enim in minimis fidelis est, & in ma-
gnis fidelis erit. Paul. enim omnino necessariò à mi-
norì negando concluditur, qui familiam non po-
test rectè administrare, is ecclesiæ uice præfatus,
quæ multò est tum difficilior, tum laboriosior, par-
esse non potest: sic namque Chrysof. Ecclesia, in-
quit, est uelut domus quadam, ac sicut in domo uxor est,
& filij, ac serui, omniumque cura, ac regimine incumbit
uiri; ita ferme & in Ecclesia uideas. Est autem longè fa-
cilius domum, quam Ecclesiam regere. Qui igitur rem, ut
dixi, familiarem dispensare congruè nescit, is quo pacto
Ecclesiæ præesse conuenienter posse putandus est?

GLOS. XVII.

Non neophytum.

SUMMARIUM.

- 1 Neophytus deducitur à neos, quæ est nouum, & phy-
tos quod est Fides, quæ nouus in Fide.
- 2 Neophytus est, qui à reprobata religione conuer-
sus, & recentè Christiana militiæ nomen dedit.
- 3 Neophytus nuncupari non debet, qui à multo tem-
pore ab Infidelitate ad Christianissimum sunt
conuersi.
- 4 Neophyti nuncupari non possunt qui à natiuitate
sacro Baptismate fuerunt abluti.
- 5 Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouen-
dus, ostenditur.
- 6 Neophytus ad Ordines sacros non est promouen-
dus.
- 7 Neophyti uita qualitas quando ostendit illum esse
talem, qualem deceat esse bonum Sacerdotem, tunc
potest ordinari.
- 8 Papa promouens neophytum ad Episcopatum, vi-
detur cum eo dispensare.
- 9 Alexander de Francis, uulgo Hebraeus nuncu-
patus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VII.
ad Episcopatum promotus.
- 10 Baptismus solenne familie cuiusdam ex primariis
inter Iudeos à Pio V. Pont. Max. factum.
- 11 Salomon Corcosus Hebraeus à Gregor. XIII. ba-
ptizatus, & honoribus decoratus.
- 12 Gratuiti amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte
Baptismatis pristina cecitate dimissa.
- 13 Hominis undecunquè nascantur, si parentum uicia
non scelerunt, & Deum rectè colant, honesti,
& salui erunt.
- 14 Familia nulla, cognatio, patriæ sapientis est, præter
uirtutes, & actiones eius.
- 15 Nobilitas summa est clarum esse uirtute.
- 16 Nobilitas uera non ex sanguine, & carne, sed ex
uirtute animi accipit formam, & claritatem.
- 17 De uicio parentum non est quis laudandus, aut ui-
superandus.
- 18 Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligit, non
deglubat.
- 19 Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publi-
que officia obtinenda operatur gratia inter uicium
que populum dissidia.
- 20 Communio in omnibus hominibus est diligenda.
- 21 Virtus à Domino, & per Apostolos tradita, quan-
tum possibile fuerit, obtineri debet.

- 22 Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt.
- 23 Lex consuetudinis generis differentiam generat, & dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla.
- 24 Statuta predicta per se non videntur, quando eorum per se non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.
- 25 Prohibitio generalis ultra quartum gradum non potest esse rationalis.
- 26 Statuta predicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerint ad certas Ecclesias.
- 27 Condicio adiecta in limine foundationis Ecclesie per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiari recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est.
- 28 Fundator in limine foundationis potest apponere quasvis conditiones etiam si sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel alias à iure improbate.
- 29 Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt panna prohibentia, & strictè accipienda.
- 30 Constitutio prohibens certo generi personarum ex genere Hebreorum Regni Portugaliae, referuntur.
- 31 Prebenda dimidia, portionaria, & tertionaria non veniunt appellatione canonicata.
- 32 Constitutio prohibens certo generi personarum, nuncupate dignitates Collegiarum Ecclesiarum, comprehendit tantum unam principalem in qualibet Collegiata.
- 33 Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata.
- 34 Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quae sunt unite in perpetuum, & accessorie alteri beneficio non parochiali, vel curato.
- 35 Cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdictio spiritualis, id est, administratio Sacramentorum.
- 36 Beneficij uniti nomen & titulus extinctus & suppressus est, ita ut amplius non censetur vacare, nec in eo ullus possit institui.
- 37 Unionis littera non dicuntur de beneficio, sed de proprietate, & re profana.
- 38 Unionis causa non dicitur amplius beneficialis.
- 39 Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quae eam habent actu, non vero habitu.
- 40 Cura animarum ubi simpliciter sit mentio, intelligitur semper de cura actuali, & non habituali.
- 41 Episcopi arbitrio relinquunt an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus unitis.
- 42 Extrauag. execrabilis, vers. quantum, de praebend. declaratur.
- 43 Beneficiarius qui habet annexam Parochialem suo beneficio, non instituitur in Parochiali, sed in beneficio, cui est annexa accessorie, & in perpetuum.
- 44 Vicarius Episcopi temporalis est, dignitas vero Vicariatus perpetua indicatur.
- 45 Capitulum excludens prouisum ob impuritatem sanguinis, tenetur probare causam exclusionis.
- 46 Nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis.
- 47 Statutum Tolletanum cum videtur verbo, progenie, non exigit probationem macula in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infidelis.
- 48 Capitulum volente repellere prouisum tanquam im-

- 40 *purum, quando incumbat ipsi prouiso onus probandi se purum, ostenditur.*
- 50 Exceptio impuritatis debet plenè & concludenter probari, & num. 45. quando per famam possit probari.
- 51 Impuritas sanguinis per famam concludenter probari non potest nisi sit perpetua, & illa apud omnes, & appareat oriiri potuisse ex aliqua probabili causa, quaque contrariis probationibus non debilitetur.

NEOPHYTUS deducitur à verbo, neos, quod est nouum, & phytos, quod est fides, quasi nouus in fide, iuxta glos. Nicolai de Lyra super hunc Apostoli locum, Turcrem. in sum. 48. dist. n. 2. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 22. num. 1. in nouiss. edit. Dicimus igitur neophytum, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianae militiae nomen dedit, cap. 48. sicut 48. dist. nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate ad Christianissimum sunt conuersi, neophyti nuncupari non debent, quamuis iniuriosè hoc nomine appellentur ab aliis, quibus, quos grauius verbis arguit Turrec. d. loco num. 2. vers. ex qua descriptione, Nau. in man. cap. 27. sub num. 205. vers. dixi recentior conuersos, multoque minus hoc nomine possunt appellari eorum filii, & descendentes, qui nati à parentibus conuersis à natiuitate in Sacramento Baptismo lauati. Cou. in Clem. si furiosus par. 1. §. 2. vers. prima conclusio, Nau. d. n. 205. vers. tertio dico, Flo. de incompatib. benefic. par. 1. cap. 24. num. 2. Greg. de Valentia tom. 4. disp. 7. puncto 3. §. 3. Sayr. de censuris lib. 6. cap. 13. sub num. 11. Flamin. de resignat. lib. 4. quest. 4. num. 22.

Ad Episcopatum non esse promouendum neophytum dicit Apostolus in praesenti, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, fortasse credens s. Fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, ut hic glossauit Lyrenens. & glos. in sum. 48. dist. Rectè autè metuit Apostolus tumorè superbiae, nã, ut scribit Hier. epist. 83. ad Ocean. ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & mansuetudinem rusticorum, ignorat blanditias Christianas, nescit se ipsum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fletit, non mores suos sepe reprehendit, & assidua meditatione correxit, non substantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, id est, de superbia ad superbiam. Et in eandem sententiam Ambros. Verum est, ait, quia rudis in Fide solet extolli superbia, maxime si accipiat Ordinem: nouitate enim, & potestate instatur arbitrans se praeceteris digniorem. Videns enim primo anno natiuitatis collatum in se honorem, putat non magis ad suum, sed aliorum profectum se vocatum, quasi beneficium religioni der magis, quam accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit in iudicium diaboli, inuenta enim occasione superbiae illius, Satanas praecipitat eum: ratio etiam illa mihi placet, quia ruit murus, cum pondus tignorum humore nondum exsiccatè apponitur, ex Felino in cap. eam te, vers. limita secundo, sub num. 12. de rescriptis, tum quia, ut tradit D. Hieron. super epist. Pauli ad Titum, & refertur in sum. 48. dist. non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Episcopus, qui heri erat in theatro, hodie sedeat in Ecclesia, qui vesperi erat in circo, hodie ministret in Altari, qui dudù fuerat fautor histriqum; hodie sit consecrator Virginum;

tum etiam, quia, vt ibi ait glos. verb. prohibentur, is alios edocere non potest, qui nunquam ipse didicit: tum denique, quia aliis se conformare non poterit, cum nunquam ipse statum Ecclesiae regendo expertus est. Nec nuper, inquit Anselmus, baptizatus, nec nuper à secularibus negotiis, vel à militia separatus fieri debet Episcopus, quia vniuersique talis est neophytus. Hinc emanauit Canon Apostolicus 80. cuius sententiam explicat Origen. lib. 3. contra Cels. his planè verbis: *Qui ex Gentili, vel ex Iudaeo sit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim, vt qui nondum documentum vitae suae dederit, aliorum fiat magister.* Vnde et ad ordines sacros non debere neophytum promoueri probare videtur tex. in cap. neophytus 61. dist. & in eo tradunt Turrec. in cap. 2. num. 1. 48. dist. Ripa in cap. eam te, num. 31. vers. tertio respondet, de rescript. vbi Dec. num. 32. Cou. d. num. 7. vers. secunda conclusio, Hoieda de incompatib. benefic. par. 1. cap. 24. num. 3. Majol. de irregularitat. lib. 1. cap. 31. Marquar. de Iudeis par. 3. cap. 5. sub num. 8. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 4. cap. 2. quest. 2. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 1. vbi num. 5. resoluit in neophyto volente se ordinare tam ad sacros Ordines, quam ad minores, requiri transactum biennium à sua conuersione. Henric. lib. 14. de irregular. cap. 4. num. 7. ait cum neophyto bene instructo, & confirmato in fide post Episcopum dispensare: verum optimè ex Cou. d. §. 2. num. 8. concl. 3. & Auila de censur. p. 7. disp. 4. dist. 4. tenet Sanch. in praecip. decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 12. neophytos descendentes ex Iudaeis, vel Mauris, quamuis non sint antevsum rationis baptizati, sed post, posse ad sacros ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Episcopi, nec in hoc casu esse expectandum summi Pont. dispensationem, sed tantum Episcopi arbitrio consecrandos esse huiusmodi nouiter ad fidem conuersos, si sint tales, vt meritò dicendi sint veterani Christiani, vel ex morum probitate, & integra legis Evangelicae instructione, vel ex antiqua Christianae religionis professione. [Optimè P. Zapata de iustit. distributiva p. 1. cap. 11. n. 7. ibi, qui iam à natiuitate Christianam fidem professi fuerint, & ab ipsa infamia Fidei se addixerint, tamen si patrem, aut matrem, aut prouum Ethnicum, Iudaeum, vel Sarracenum habuerint, irregulares non sunt, neque tanquam neophyti à beneficiis, & Ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis secularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent. cap. fin. 48. dist. Nec a tanto iure communi à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, &c. refert P. Hieronym. à Cruce in defens. statutorum, & nobilitatis Hispan. lib. 2. cap. 9. pag. 206. Oprimè Didac. de la Motte in tract. de confirmatione Ordinis Militiae S. Ia. obi de Spata lib. 2. cap. 2. §. 2. ad 2. num. 15. pag. 223. ibi, Quod si plures, candide lector, hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre quod nullus neophytus in Episcopatum assumatur, vide quod sequitur in littera D. Pauli ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, ecce causam, ne superbiat, putans quod Religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophyti, qui non solum sunt neophyti aetate, sed etiam perfectione, vt explicat D. Thomas hoc loco, ex quo sequitur quod si sit humilis, & moribus, ac integra Evangelicae legis institutione praeditus, aliis se conformare valens, iam poterit in sacerdotem, & Episcopum assumi, vt inter alios

explicat Cou. in Clem. si furiosus p. 1. §. 2. n. 7. Nau. cap. 27. num. 205. Maiol. lib. 1. cap. 32. & ratio est, quia cessat causa inhabilitatis, tex. dist. 61. cap. neophytus, & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianae Religionis, & in Christiana Religione & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus: facit etiam tex. in cap. statimus, ead. dist. 61. quod laici prohibentur eligi in Episcopatum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, vt si laicus merito sua perfectionis clericalem vitam transcendit, eius electio potest rectè haberi, &c.] Quando igitur qualitas vitae neophyti ostendit illum esse talem quem decet esse bonum Sacerdotem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter cessat prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba dist. cap. neophytus, vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij, quia neophytus erat, quibus respondit idem Ambrosius, hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti conueniantur propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, bene possunt ordinari, refert Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij pag. 10. paulo post princ. pag. 31. Cum prohibitio hæc Apostoli quod neophytus ad Episcopatum non promoueat, non sit ex praecipito Christi, sed secundum legem communem, quia ipse hoc pronuntiauit tanquam Ecclesiae Doctor, non vt praeciens nomine Christi, d. cap. neophytus, Turrec. in sum. 48. dist. num. 4. vers. ad secundam partem, Azor. part. 2. lib. 4. cap. 6. quest. 12. vers. verius tamè. Ideo eo ipso quod Papa promouet neophytum ad Episcopatum scienter, videtur cum eo dispensasse, quia illius irregularitas non est similis aliis, quae requirunt dispensationem, sed remittitur arbitrio superioris, qui propterea illum promouendo, videtur declarasse eum esse in Fide solidatum, ac proinde impedimentum in eo cessasse. Cou. d. n. 7. vers. secunda conclusio, Hoieda d. cap. 24. num. 3. [me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. par. 10. cap. 2. num. 3. & 18.] Quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatum neophytos promouerunt post longam vitae probationem, & postquam in eis concurreret qualitas humilitatis, & in Fide solidati apparerent, vt vidimus aetate nostra Alexandrè de Franciscis, vulgo Hebraim nuncupatù, à Clemente VIII. ad Episcopatum Foroluiensem assumptù, qui quamuis esset in Hebraismo natus, & altus; ad Fidem tamen conuersus non solum Christianam pietatem sincerè fuit amplexatus affectibus, sed Sanctissimam Dominicam familiam ingressus, ibi euasit homo charitatis insignis, & praedicator egregius, quod sufficere visum fuit, vt illi Episcopale munus committeretur. Sic etiam iidem Summi Pontifices propagandae religionis zelo huiusmodi neophytos ex primariis Iudaeorum familiis conuersos ad honores promouebant, tum vt ipsi animaduertent Christianam religionem sibi terrenas dignitates non sustulisse, iuxta illud: Non eripit mortalia, qui regna dat caelestia; tum etiam vt ceteri illorum exemplo ad Fidem capeffendam allicerentur. Vnde sanctae memoriae Pius V. familiam quandam ex primariis inter Iudaeos ad Fidem Christianam conuersam in Ecclesia Sancti Petri magno populorum concursu, & apparatu propria manu baptizauit, ac deinde stemmate nobilitatis, priuilegiis insignioribus, proprioque cognomine decorauit, vt testantur Genebr. in chron. Sarius in compendio historiae, & omnes, qui eius vitam scripserunt. Sic etiam Gregorius XIII. aeternae mem. Pontifex et Salomonem Corcosum inter eosdem

eosdem Iudaeos familiae antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizavit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam pro se, suisque donavit, qui postea uti nobilis electus fuit conservator Urbis.

12 Dignum & iuri consonum est, ut renati fonte baptisimatis, pristina caecitate dimissa, amplioribus fauoribus, & gratiis prosequantur, ut sic de servitute ad libertatem transire videatur. Extrau. 2. de Iude. inter communes. Illis igitur, quae Christianum decent hominem, nullo modo debent priuari, praecipue si eorum conversio sit plene probata, & multo magis, & a fortiori si ipsi eorumque parentes Christianam professi fuissent religionem, quamvis e gente Iudaeorum genus deducerent. Non est enim distinctio Iudaei & Graeci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui invocant illum, Apost. ad Rom. cap. 10. Omnes nos in unum corpus baptizati sumus sive Iudaei, sive Gentiles, &c. idem 1. ad Corin. 12. & in omnes nationes gratia Spiritus sancti effusa est. Act. 10. in fine, quibus in locis Apostolum mira semper dexteritate studuisse aequalitatem in vitroque populo stabilire docent DD. Hieron. Aug. & Anselm. in d. cap. 10. ad Romanos.

13 Cum Tobias interrogasset Angelum, qui filium eret comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus: Genus quare mercenarij, an ipsum mercenarium, qui cum filio eu? quasi diceret, non genus hominum, sed personas esse perpendendas. Et D. August. lib. de bono coniug. cap. 16. relatus in cap. quidecumque 56. dist. sic ait: Undecumque homines nascuntur, si parentum vitia non scilicet, & Deum relictis colant, honesti & salvi erunt. Semen enim hominis ex quacumque homine Dei creatura est. Et Chrylost. homil. 20. in Matth. Cunctis unam atque eandem nobilitatem donavit Deus, cum dignatur omnium pater vocari.

14 Sacra Scriptura Genes. 5. postquam de Sancto Patriarcha Noe loquitur, haec dicit: Haec sunt generationes Noe. Genealogie raptus modus, dicit Chrylost. homil. 25. in Genes. nam ubi Scriptura dicit: Iste sunt generationes Noe, & aures nostras spe quadam implevit, quasi genealogiam illius narratura, & quis eius pater fuerat, & alia, quae mos est recensere: relictis tamen illis omnibus, dicit: Noe homo iustus, & perfectus in generatione sua, placuit Deo. Vidistis admirabilem generationem? sequamur igitur & nos divinae Scripturae regulas, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut avos, aut abavos in medium asseramus, sed virtutes, & beneficia exponamus, hic optima genealogia mos est. Philo lib. de Abrah. huc eundem obleruat locum, & affirmat Moysen virtutes Noe posuisse, ita ut in stemmate eius, non more aliorum avos, vel proavos, maioresque ceteros recenseat, sed virtutes quaedam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamve sapientis esse, praeter virtutes, & actiones eius. [hunc locum ad hoc propositum, refert Ioan. Salgado de Araulo in lege Regiae Portugalliae, discursu 1. num. 185.] Hinc D. Chrylost. super illud Matth. 4. Patrem habemus Abraham. Quid, inquit, Timotheo nocuisse creditur quod fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahae, quod patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem? nonne separatus a genere suo positus est in caput fidelium, ut non iam diceretur filius peccatorum, sed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam sordidare paterni errores?

[Egregie Petrus Blefensis epist. 3. ad hoc propositum sic ait: Sicut non portabit filius innocens iniquita-

tem patris, sic nec filium reprobum decet de patris, & actibus gloriar. Et quae nobis argumenta praetendit ut eius se filium probet, cuius pompas memoriam magnificas, & extollit; sane idem Dominus Abraham ex Sara & Agar, ex duabus etiam uxoribus, & duabus ancillis voluit Iacob prolem suscipere, ut universitatis humanae successio de parentum conditione incerta, & ignara vtrum a libera, vel ancilla descenderet, se de generosiis ubique gloria non extollat, titulos enim Sara, aut Rachelis, quos sibi quandoque adscribit, vaga & vulgaris opinio proferunt, & abolet nequitia in moribus, & servitus in peccatis, ut se filios ancillarum conversatione testentur, qui de aliorum virtute, quem apud se non noverunt, instantur. Praeterea in domo Iacob spuris pariter cum legitimis funiculum hereditatis sortiti sunt, & communitur inter se familia iudicium distulerunt. Farui, delirique Hebraei, qui habere se patrem iactant Abrahamum, filij profus degeneres, scite dictum ab Auctore operis imperfecti homil. 3. in Matthaeum. Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloriatur in patribus, in gloria hac gloria est, quae in parentum meritis tantum sita. Iure Hebraeos premit S. Cyrillus Alexandrinus in Amos cap. 9. Eo demencia miseri processerunt, ut sibi ad felicem statum, & ad gloriam suis fore arbitrentur ex radice Abrahami produsse. Non esse inaniter de patrum nobilitate gloriantium ostendit Christus, cum in sua genealogia etiam iniustus voluit recenseri, quod scite expendit idem Petrus Blefensis d. epist. 3. dum ait. Quid inter parentelas hominum variando distinguis? ab uno patre descendimus universi, & singuli. Certo speciosus forma praefiliis hominum Christus Iesus, de quo scriptum est, quia vir nobilis est in portis eius, cuius nobilitatem, & generationem Prophetarum sufficit enarrare, & qui unius nostrae generositatis est auctor, de iustis & iniustis, de magnis, & ignobilibus carnem traxit, nam & agnus Paschalis iuxta septuaginta Interpretes de omnibus & capris assumebatur, in quo manifestissime videtur quod apud Christum omnis fortuna, omnisque conditio accipitur: ut quid ergo te in aliorum virtute commendas, & adversus pauperem de tui generis excellentia gloriaris?

Virtutis laus nobis ipsis paranda est, non aliunde sumenda, quia generosi homines ex sua, propriaque, non aliena, aut asciticia virtute indicandi, vnde D. Hieron. ad Celat. [Nulli te vquam de generis nobilitate proponas, neque obfusiores quaque, & humiliora loco natus te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum, & nobilem de moribus pronuntiat. Sola apud Deum libertas est, non servitute peccatis. Summa apud eum est nobilitas clarum esse virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilitas Petro, qui piscator & pauper fuit? Quid in feminis Beata Maria illustrius, quae sponsa fabri describitur? sed illi piscatori, & pauperi caelestis Regni a Christo creduntur claves, haec sponsa fabri meruit esse mater illius, a quo ipsa claves datae sunt. Elegit enim Deus ignobilis, & contemptibilia huius mundi ut potentes, ac nobiles ad humilitatem facilius adduceret. Nam & alios frustra sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cum unius sit pariter honoris, & eiusdem apud Deum pretij sint, qui uno Christi sanguine sunt redempti, nec interest quae quis conditione natus sit, cum omnes in Christo aequaliter regeneremur; nam eisi obliuiscimur, quia ex uno omnes generati sumus, saltem id semper meminisse debemus, quia per unum omnes regeneramur.] Et Ambros. de Noe, c. 4. Probati viri genus virtutis prosepia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes sunt. Et iuuenis ille Alexandrinus, teste Baronio tom. 8. an. 600. dicebat: Vera nobilitas non ex sanguine & carne, sed ex virtute

16

virtute animi accipit formam & claritatem. Et Olof. no. ster lib. 2. de nobilitate civili. Omnis generis splendor, & familia claritas a fonte virtutis ortum habet. Et paulo post: Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis insignia posteritatis relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius, inquit Ezech. 18. non portabit iniquitatem patris. Et August. super Matth. ait: Numquam de vitiis erubescamus parentum, sed unum illud queramus, amplectamur virtutem. Et idem August. ibid. Non est omnino nec de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè aut obscurus, aut clarus est: lilius est inter spinas religio, ait idem August. si spina ibi pungit, ibidem flores olet, & sanam. Non ergo contenti debet filius patris esse in sumo patre natus, nam splendidum lumen de fumo, lilius candens de spinibus, rubens rufa de spinis exortitur, ita & nobilis vir de ignobili prosepia quandoque gignitur. [Hac de re Franc. Patrit. Senensis tom. 2. de Regni & Regis institut. sic ait: Optimi namque ciues, & bene de Republ. meriti numeribus honoribusque honestandi sunt: deterrimi autem omni fœditatis exemplo efficiendi; quocirca qui deliquerunt multum sunt, parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest, ut optimis parentibus orti, pessimi fiant, & ex deterrimis nonnumquam optimi, &c. Et paulo inferius, Non igitur posteri arcedendi sunt parentum culpa perpetuo a Republica, ne omnino felicitatem desperent, cum videant nullam veniam sperandam esse, nullaque virtute sese redimere posse. Fuit enim saepenumero, ut eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facile enim, qui periclitantur, Maronis doctissimi Poetarum sententiam usurpant:

Vna salus vobis nullam sperare salutem.]

18 Non querit igitur Iesus in Petro, nec in Reatoribus Ecclesiae suae nobilitatem generis, patriae splendorem, fumosas maiorum imagines, nihil eorum cura est Iesus, quae ad rem Ecclesiae non pertinent. At quid? Simon Ioannes diligis me? Felix Ecclesia si in eligendis eius Pastoribus sanctissima haec obseruaretur forma, quam obseruauit CHRISTVS in Petro, ut ille ordinaretur in Ecclesia, qui diligeret, non degluberet Ecclesiam.

19 Generis differentia, vbi fit ad Ecclesiastica beneficia, ac publica officia obtinenda, non solum operatur grauius diffidia inter vtrumque populum, sed efficit, vt qui noui habentur Christiani minus se credant alius, & difficultus in Catholica puritate solidentur: cum distinctio non paruum vim habeat ad excitandum inter homines diffidia; [ex ciuium discordia Reip. omnium excidium conlequutum fuit, non facile enim dissentientium animi ad publica onera leuanda inducuntur, vt ait D. Mari. Cuteli in C. legum Sicular. c. 63. nota 73. ad leges Federici, n. 13. prope fin.] Hinc S. Leo in serm. 5. de Quadragesima, sic ait:

20 In omnibus hominibus nature est diligenda communio, quae nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis sunt quacumque conditione subiecti, quia simul cum istis habemus quod ad imaginem Dei conditi sumus: nec carnali, nec spiritali nauitate a nobis diuisi sunt, imò hoc ipso nos per omnia faciunt miseres, quod eorum vitium subiectione, cum quibus vni Domino eadem subiicimur seruimus. Et Seneca lib. 3. de benefec. cap. 28. sic dicit: Eadem omnibus principia, eademque origo, nemo alioro nobilior, nisi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus est, sine per ipse tenet, sine per sordidos gradus, ad hunc primum cuiusque origo perducitur. [Audiamus hac de re S. Cyprian. in ur. de orat. Dominica, qui ita ait. Pacificos enim, & concordēs, atque vnanimēs esse in domo sua Deus praecepit, & quales nos fecit secunda natiuitate, tales vult renatos persequeretur Barbof. de Episcopo. Pars I.

re, ut qui Filij Dei esse coepimus in Dei pace maneamus: & quibus spiritus vnus est, vnus sit & animus, & sensus. Sic neque sacrificium Deus recipit dissidentis, & ad alcare reuerentem prius fratri reconciliari iubet, vt pacificis precibus Deus possit esse placatus. Sacrificium Deo est pax nostra, & fraternae concordiae, & de vnitate Patris, & Filij, & Spiritus sancti plebs adunata, &c. Optime Franc. Patrit. Senensis in lib. de Regni & Regis institut. tom. 2. de hac inter ciues inaequalitate loquens, sic ait. Non laudandum censio quod in plerisque ciuicibus nostro tempore usurpari solet, & a nonnullis doctissimis viris argumento etiam defendi, vt familia complures perpetuo ab omni publica functione excludantur; quae in re in primis peccatur, & iniusti sumus erga concines nostros, qui cum onera nobiscum ferant, a numeribus omnino excluduntur.]

Si enim vnā fidem, vnū Baptisma, vnū Deum, & Patrem omnium profitemur, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta Apostoli auctoritatem ad Ephef. c. 4. cur haec Fides, & vna Ecclesia a Christo Domino super Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuersas Christianorum species ab hominibus diuidi, ac separari possit, verè nescio. Audi D. Cyprian. lib. 2. epist. 10. ad Cornelium Papam: Hoc enim, vel maxime Frater, laboramus, & laborare debemus, vt vnitatem a Domino, & per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus obtinere curemus, & quod in nobis est, palatandas, & errantes oues, quas quorundam pernicax factio, & haeretica tentatio a matre secernit, in Ecclesiam colligamus, illis solis foris remanentibus, qui in obstinatione sua, vel furore perseverauerunt, & ad nos redire noluerunt, discretionis, & separationis a se factae, & Ecclesia derelicta ipsi rationem Domino reddiuri. Idem in lib. de vnitae Catholica Ecclesia, sic ait: Deus vnus est, & Christus vnus, Ecclesia eius vna, Fides vna, & plebs in solidam corporis vnitatem concordiae glutino copulata, scindit vnitas non potest, nec corpus vnū diffidio compaginis separari, nec diuisis laceratione visceribus in frusta discerpi.

22 Quare statuta, quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad ecclesiastica beneficia, non esse probanda censuerunt Turrec. in cap. constituit 17. quest. 4. Toftat. in Lewis. cap. 19. quest. 3. 2. Alphonf. Carthag. in defensorio vnitatis Christianae, Henric. M6. ro i in Apologia contra Archiepiscopum Tolctanum, Montalu. in lib. 2. verb. torquarido. tit. 3. lib. 4. [Aucend. de exequen. mandatis, p. 1. cap. 19. num. 20. vbi eleganter, nouissimè D. Mari. Cuteli in codice legum Sicul. c. 63. nota 73. ad leges Federici, pag. 211. cum seqq. & praecipue n. 2. ibi, Idcirco nimiam illam statutorum obseruationem, quibus descendentes ex Hebraeis, vel infidelibus ab honoribus, ac Ordinum Militarium insignijs excluduntur, tanquam Reip. perniciosum semper suspectam habui. D. Perr. de la Escalera Gueuata, in vn particular tratado que escriuio del origen de los Monteros de Espinosa, su calidad, preeminencias, y effenciones, part. 2. c. 12. nouissimè D. Ferdinandus Pizarro y Orellana, in tract. de viris illustr. noui orbis in vita Ferdinandus Cortes, cap. 5. obseru. 3. pag. 106.] Perez ad l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin. Quamuis illa multis descendere nitantur, Roias sing. 104. Hoied. de incompatibilit. beneficior. part. 1. cap. 23. Simanc. de Catholicis institut. lib. 47. num. 82. & 83. Otoral. de nobilit. 2. par. 3. par. cap. 7. num. 26. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 4. num. 16. [Perez de Lara de amiuers. & capull. lib. 2. c. 4. a princ. Metina part. 2. quest. 105. art. 2. Pacian. de consilio sapientis, lib. 1. cap. 10.] latissimè Ignatius del Villar in sylua respons. lib. 1. resp. 12. num. 37. cum multis seqq. Negati enim non potest quin lex constituens talem differentiam generaliter dicatur facta in odium

23

odium certarum personarum, quo casu vel est nulla, vt censuit Abb. in cap. cum omnes, num. 2. de consuet. vbi Aretin. notat. 4. vel saltem est iniusta, vt tenent Bart. in l. omnes populi, sub num. 53. ff. de iustit. & iure. Andr. ab Exea in dist. cap. cum omnes, n. 164. & 167. vbi Riminal. num. 71. vers. ex hac expositione.

24 Verum tribus casibus huiusmodi statuta probanda videntur, primo quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus, veluti intra secundum, vel ad summum intra quartum, quia intra hos gradus poterit esse rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter suspicionem, quae haberi potest ne parentum crimina imitentur, vt in cap. 1. §. credentes, & in cap. vt commissi, §. credentes, & in cap. statum il. 2. de heretic. lib. 6. §. Ultra verò quartum gradum prohibitio generalis non potest esse rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitae ultra quartum gradum non repelluntur ab Ecclesia c. citò. 1. quest. 1. [D. Cureli d. nota 73. n. 6. pag. 212.] tum quia ultra illum gradum, si quae macula parentum tergit, praesumitur extincta l. non facile. ff. de gradibus, cap. non debet, de consanguinit. & affinit. tum denique, quia impossibilis descendencia redderetur probatio, iuxta tex. expressum in cap. licet ex quadam, de testibus, ubi cum propter hominum breuem vitam testes de visu vsque ad septimum gradum deponere non valent.

25 Secundo, quando eorum prohibitio est restricta ad certas Ecclesias, veluti quia non praecipit simpliciter, quod neophyti, & descendentes ab eis non possint obtinere beneficium, sed prohibet ne possint illa obtinere in tali, vel in tali Ecclesia, ex eo quod Ecclesia sit valde celebris, & hoc sibi usurpat in signum suae nobilitatis, iuxta tradita per Rotam in vna Hispanen. voti 21. Aprilis 1587. coram Gyptio, qua ratione Ecclesiae Toletanae, & aliarum in Hispania existentium statuta probantur.

26 Tertio, quando generis distinctio fit per patronum, vel fundatorem in limine foundationis Ecclesiae, quia conditio adiecta in limine foundationis Ecclesiae per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est, vt resoluunt Otalor. dist. cap. 7. num. 26. Perez de Lara de capellaniis, lib. 2. cap. 4. num. 1. & 10. tum quia potest fundator in limine foundationis apponere quaecumque conditiones, etiam si sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt resoluit Lambertin. de iure patron. lib. 1. part. 1. art. 1. quest. 9. n. 52. Rot. in vna Romana iuris patronatus 31. Maij 1613. coram Card. Sacrato.

27 In supradictis casibus, quibus statuta, quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda esse resoluimus, eadem poenalia ac exorbitantia esse, & strictè accipienda nullus est qui dubitet; tum ex eo, quia a seferunt praedictis descendentes habilitatem, quae aliàs sibi competeret de iure communi in cap. eam te, de rescriptis, quod cum loquatur de Ecclesia Tornacensis probat hoc procedere etiam in Ecclesia nobili, cum Ecclesia illa in Belgio sit pluribus nominibus insignis, & qualificata; & tum multò magis, quia ista poena illis infligitur propter delicta alterius, cap. non debet, & ibi gloss. verb. non debet, de regul. iuris, in 6. cum concordant. & in specie, quod talia statuta sint contra ius commune probant Abb. n. 7 Felin. num. 12. Rip. num. 29. vers. ultimo noto, in dist. cap. eam te, Lambert. lib. 2. part. 1. quest. 2. art. 19. Perez de Lara de Capellan. lib. 2. cap. 4. num. 39. & saepe respondit Rot. vt in vna Saguntina admissionis

ad Capitulum 26. Iunij 1587. coram Gyptio, & in vna Placentina Canonicius 8. Aprilis 1575. coram Cardin. Blancheto, & in alia Toletana portiois 27. Ianuar. 1597. coram Illustriss. Matica quae est inter impressas decif. 307. n. 1. & in Toletana Canonicius 10. Decembris 1608. coram R. P. D. Marquemontio, nunc Archiepiscopo Lugdunen. & signanter in terminis quarundam constitutionum contra descendentes ex Hebraeis Regni Portugaliae emanatas censuit eadem Rot. in vna Colimbrien. Canonicius 13. Iunij 1616. coram Illustriss. Sacrato, & iterum in eadem 5. Decembris eiusdem anni 1616. coram Verospio. Vnde debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi ex resolutis per Federic. de Senis conf. 72. num. 2. Alexand. conf. 77. num. 9. vers. non obstat, lib. 1. Paris. conf. 29. num. 14. lib. 4. & conf. 30. n. 16. eod. lib.

Quare Constitutio, seu Breue fel. recor. Clementis VIII. sub dat. 18. Octobris anni 1600. (quatenus prohibet ne praedictis descendentes ex Hebraeorum genere per lineam paternam, vel matrem, & eorum quamlibet vsque ad septimam generationem, aliqua collatio, seu prouisio fiat de Canoniciis, praebendis, ac dignitatibus Cathedralium, & de principalibus dignitatibus Collegiarum Ecclesiarum, & de Parochiis, ac earum perpetuis Vicariis, ceterisque Ecclesiasticis beneficiis curam animarum habentibus in Portugaliae Regnis vacantibus, quam postea extendit fel. record. Paulus V. sub die 17. Ianuarij 1612. ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad seculares, quam ad cuiusvis Ordinis Regulares Ecclesias curam animarum habentes) non comprehendit dimidias praebendas, tertionarias, & quartenarias, aut portionarias in Cathedralibus, quae non sunt Canonicius, nec habent vocem in Capitulo, ex citatis per Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 45. in princip. à num. 39. [& in terminis Rota in Vlixbonen. quartenaria 15. Ianuar. 1624. coram Reuerendissimo Decano.] Vnde dimidios Canonicos, & portionarios in Cathedralibus virtute Còc. Trid. sess. 24. de reform. c. 12. non teneri Fidei professionem emittere, cum non sint Canonici, neque de Capitulo, resoluunt Garcia de benef. part. 3. cap. 3. num. 13. Sanch. in praepcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 2. sub num. 1. [Circa intellectum dictae constit. Clementis VIII. adest in terminis Rotae decif. 307. part. 2. recentiss. in posthum. vbi num. 5. dicitur dictam constitutionem non habere locum stante dispensatione Papae, & num. 7. censet eam non comprehendere filios Iudaizantium, sed solum filios Iudaeorum, & in alia decif. 355. d. part. 2. recentiss. num. 5. & 6. vbi num. 7. subdit quod licet dicta constitutio de iudaizantibus loqueretur, non tamen esset intelligenda de iis, qui Ecclesiae fuissent incorporati.]

Et dum praedicta constit. loquitur de principalibus Dignitatibus Collegiarum Ecclesiarum, comprehendit vnam tantum principalem in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa resolutum in singularitates, & respicit tantum pluralitatem Ecclesiarum à simili deducto ex reg. 3. Cancellaria, aliàs 4. in nouiss. vbi per illa verba, principales in Collegiatis Ecclesiis, resoluunt Doctores vnam tantum principalem reseruari, quos ego ipse refero de offic. & potest. Episcopi, allegat. 45. num. 16. & allegat. 57. num. 7. Principalis verò dicitur dignitas, quae ex Apostolicae Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut consuetudine praescripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principalem praerminentiam habet, prout ipsamet reg. 4. Cancellaria declarat: in nostra Lusitania

Lusitania dicitur Prior, qui praestit toti Canonico-rum Collegio, vt in nostra Vimaranensi Ecclesia, in quibusdam verò Hispaniae partibus vocatur Abbas, alibi Praepositus.

Item sub praedictis Constitutionibus, seu Breuib. tam Clementis VIII. quam Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Ecclesiae, quae perpetuè, & accessorie alicui simplici beneficio, Canonicius, vel dignitati, ultra principalem, in Collegiatis vnita reperiuntur, etiam per Viarios temporales ab ipsis beneficiatis, canonicis, seu dignitatibus deputandos: quia parochiales Ecclesiae ab illis tantum prohibita sunt obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere tenentur, & cum non intritentur in parochialibus annexis, sed in beneficio principali, ideo nullo modo censentur habere curam animarum, per ea quae dixi infra p. 3. huius tract. allegat. 66. num. 39. sed tunc ipsa actualis remanet penes Vicarios. Vitalin. in Clem. 1. à num. 8. de excess. Pralat. quia cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdicção spiritualis, id est, administratio Sacramentorum. Mascard. de probation. concl. 468. num. 1.

tum quia prouisus de beneficio, cui vnita est accessorie Parochialis habens curam animarum, non tenetur ad gratiae suae validitatem exprimere beneficium esse curatum, quia tale non est quoad se. Rota in vna Conchen. beneficij 11. Maij 1609. coram Illustriss. Card. Sacrato. Quod quidem assumptum sequenti comprobo syllogismo. Nullus potest in animarum cura se ingerere, nisi habeat immediatum titulum ad illam, Felin. in cap. postulasti, de rescript. num. 1. vers. & hoc videtur certum quando titulus Praeterea est immediatus ad curam. Sed habens accessorie, & in perpetuum annexam Parochialem Dignitatem, vel Canonicius, non solum non habet titulum immediatum ad curam animarum ipsius Parochialis, sed nec vllum Ecclesiasticum, cuius praetextu se in ipsius cura introumittere possit: nam post vnionem eius nomen, & titulus ita extinctus fuit & suppressus, Doctores in cap. cum accessissent, de consuet. gloss. verb. Ecclesias, in Clem. per litteras, de praebend. [Beltramin. ad Gregor. XV. decif. 12. num. 5.] post Oldrad. & Cassador. tenuit Rota in Birgen. seruicij Decanatus 13. Iunij 1594. coram D. Litta, refert Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 510. vt in ea nullus amplius possit institui. Franch. in cap. 1. num. 7. vers. non obstat de filiis Presbyt. lib. 6. Nicol. Garc. darat. de benef. part. 1. cap. 5. num. 193. aut alicui conferri. Rot. in Verdunen. Decanatus 9. Maij 1580. coram Illustriss. Card. Lancelotto, relata per Nicol. Garc. p. 5. cap. 1. num. 270. nunquam enim vacare censentur Rot. decif. 114. num. 5. p. 2. diuers. Gom. in reg. de triennali q. 8. sub num. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 7. num. 7. Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 5. [Beltramin. ad Greg. XV. d. decif. 112. n. 5. vers. hinc etiam.] Ergo, &c. Nec argumentum euitabit si aliquis dicat, pro titulo sufficere t vnionem litteras, quia respondebitur illas dici non posse litteras de beneficio, sed de proprietate, & re profana, Rot. decif. 2. num. 5. de rebus Eccles. non alien. in antiq. Practicab. Rota impressa post 2. p. Decif. sonum diuers. tit. de vnionib. num. 13. Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 33. tum quia Parochialis praebenda post vnionem ita transiit in temporalitatem. Rot. decif. de excess. Pralat. in nouis, Castil. decif. 3. num. 1. de iudic. Mantie. decif. 159. num. 1. vt causa vnionis non dicatur amplius causa beneficiatis, Castil. d. decif. 3. num. 1. Gonzal. d. gloss. 5. §. 7. num. 17. & his introducta super beneficio vt vnito, non fit his super beneficio, Rota apud Matie. loco proxime citato, & in vna Legionens. praesimionorum de Palacios 26. Ianuarij 1595. coram

Barbof. de Episcopo, Pars I.

ram Illustr. Card. Pamphilio, quam refert Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 31.

Et concessio quod in his terminis penes beneficiatum, seu Canonicum remaneat habitualis cura, translata solummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus non includeretur sub dispositione praedictarum Constitutionum, cum clarè comprehendere videantur beneficia curata, & animarum curam habentia, id est, in quibus actu eam quis exercere tenetur, non verò habitu, tenet, vt clarè insinuant illa verba Clem. constit. ibi, ceteraque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia, cum illa beneficia dicantur habere curam animarum, quae eam habent actu, non verò habitu, gloss. verb. habentia, in Exirau. Excecrabilis, in princ. de praebend. Vitalin. in Clem. 1. num. 4. de officio Vicarij, tum quia habere est cum effectu, l. nomen, §. habere, ff. de verbor. significat. Host. in cap. quia nonnulli, de clericis non resid. quem refert & sequitur Capra commun. concl. 90. num. 76. tum, quia praedictae constitutiones videntur ponderare periculum animarum, ibi, animarumque periculis occurrunt, quod non videtur subesse nisi actu & habitu sint curata beneficia, vt in proposito bene docet Capra d. concl. 90. num. 76. in fine; tum denique, quia id clarè colligitur ex Constit. Pauli V. ibi, sub quouis praetextu exercere, nec ad eam exercendam admitti, &c. vnde cum habeamus claram dispositionem, & verba aperte actum designantia, non sufficit habitus, nisi etiam subit actus, bene Gemin. in cap. liceo canon. in fine, de elect. lib. 6. & ibi Franch. num. 2. vers. sed Ioannes Monach. Et ideo habentem Parochiales Ecclesias accessorie suo beneficio annexas non censi ratione illarum curam animarum habere, consuluit Nauarr. conf. 14. numer. 4. vers. qui habet, de rebus Eccles. non alien. in nouis, ex eo quia, vt ait idem Nau. conf. 10. num. 3. de maiorit. & obed. etiam in nouis, per illam annexionem Canonicius, seu beneficium, quod per se est simplex, non crescit, nec fit curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quod vnitur, & annectitur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicus teneatur residere tantummodo in Collegiata vbi existit Canonicius, non verò in Parochiali accessorie, & in perpetuum illi vnita, Rebuff. in repet. cap. extirpanda, §. qui verò, notab. 4. de praebend. Sacra Congreg. apud Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 23. ideo solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quoad spiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam, quippe quod ille, non verò Canonicus ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramentorum, & cogere ad se venire Parochianos, iuxta gloss. verb. impendant, in Clem. dudum, de sepultur. receptam per Card. ibi q. 9. Imol. num. 32. Abb. num. 24. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 6. num. 36. Rot. decif. 52. num. 10. p. 2. diuers. & apud Mantie. decif. 48. num. 5.

Non obstat quod praedictae Constit. indistinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quam de habituali possint intelligi; quia respondetur quod vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optime resoluit Capra d. concl. 90. num. 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, l. non aliter, ff. de legatis 3. cum aliis citatis à Moner. de distribut. quotid. p. 2. q. 11. n. 10. & à Card. Tusch. tom. 8. lit. F. concl. 101. maxime, quia dicta Breuia sint odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta n. 29. tum etiam, quia materia haec

non potest tam de actuali, quam de habituali possint intelligi; quia respondetur quod vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optime resoluit Capra d. concl. 90. num. 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, l. non aliter, ff. de legatis 3. cum aliis citatis à Moner. de distribut. quotid. p. 2. q. 11. n. 10. & à Card. Tusch. tom. 8. lit. F. concl. 101. maxime, quia dicta Breuia sint odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta n. 29. tum etiam, quia materia haec

non potest tam de actuali, quam de habituali possint intelligi; quia respondetur quod vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optime resoluit Capra d. concl. 90. num. 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, l. non aliter, ff. de legatis 3. cum aliis citatis à Moner. de distribut. quotid. p. 2. q. 11. n. 10. & à Card. Tusch. tom. 8. lit. F. concl. 101. maxime, quia dicta Breuia sint odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta n. 29. tum etiam, quia materia haec

non potest tam de actuali, quam de habituali possint intelligi; quia respondetur quod vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optime resoluit Capra d. concl. 90. num. 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, l. non aliter, ff. de legatis 3. cum aliis citatis à Moner. de distribut. quotid. p. 2. q. 11. n. 10. & à Card. Tusch. tom. 8. lit. F. concl. 101. maxime, quia dicta Breuia sint odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta n. 29. tum etiam, quia materia haec

est penalis, in qua verba in potiori significato accipi debent, vt enitetur poena, cap. statum, de elect. lib. 6. Cap. d. concl. 90. num. 76.

41 Nec obstat quod Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessorie & in perpetuum alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem tam si constituitur perpetuus Vicarius, quam si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij, cap. exirpanda §. quia vero, de prebend. cap. ad hoc de officio Vicarij, cap. 1. de capellis Monach. lib. 6. at tamē si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio, Vicarius temporalis deputetur in hoc casu vbi perpetuus cōstitui debebat, non sufficit hoc vt exinde colligere debeamus Vicarium temporalem habere tantummodo Curæ exercitium, habituale verò ac actuale penes Rectorem existere: nam beneficium vnium in temporalibus potest habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo casu possit Episcopus, si illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obstante priuilegio, iuxta Concilij Trid. dispositionē sēss. 7. de reformat. cap. 6. ibi, etiam perpetuos, nisi ipsis, &c. Flores de Mena var. lib. 1. quest. 10. num. 39. & ideo si Congr. declarauit relinquere arbitrio Episcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis dignitatibus, teste Garc. par. 11. cap. 2. num. 9. Si autem quætas penes quem sit hoc casu beneficii titulus, respondebitur iam non existere, cum fuerit suppressus & extinctus per vnionem accessorie factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ verò titulum esse penes Episcopum. Rot. decif. 309. num. 3. p. 2. diuers. quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficii, Anchar. cons. 404. num. 11. [In hac materia est multum notanda resolutio, quam firmat Card. in Clem. vnic. de offic. vic. num. 10. quest. 9. quod quando primitiæ, decimæ, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui principali assignata certa portione Vicario iuxta cap. suscepra, de prebend. in 6. tunc cura dicitur esse penes ipsum principalem, secus si eas perciperet Vicarius, & assignaret portionem principali, tunc enim diceretur cura esse penes Vicarium, ita Seraph. decif. 1304. n. 1.]

42 Nec denique obstat Extrauag. execrabilis, in fine, vers. quantum, de prebend. quatenus decidit illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda: & rationem reddit ibi glof. verb. temporales, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruendo per se ipsum deseruire censetur; quia respondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali in qua primò, & principaliter est intitulatus, qui eam aliquando propter iustam absentiam, aliamve simile causam ad certum tempus exercere potest per Vicarium temporalem. Et in hoc casu procedit illa resolutio, quod Rector per temporalem Vicarium deseruendo per seipsum deseruire censetur, quod nullam habet similitudinem cum casu proposito, in quo principalis Canonicus, seu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem suo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicatu, vel beneficio, cui est annexa accessorie & in perpetuum. Franch. in cap. 1. num. 7. vers. non obstat, de filiis Presby. lib. 6. Nicol. Garc. p. 11. cap. 6. num. 193.

nec deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vsque ad quod vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit parochianis curam per se exercere, prout in terminis cap. cum ex eo 34. de elect. lib. 6. sed deputat Vicarium, quauis temporalem, necessario tamen ponendum, qui licet ex consuetudine immemoriali, seu priuilegio, aut Episcopi permisso possit esse ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen est perpetuò creata: nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat, quod Vicarij dicantur temporales, & Vicaria perpetua sit; quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait Gabr. consil. 32. num. 19. vol. 2. quem refert Sbroz de officio Vicarij lib. 1. q. 4. in fine. sic etiam procedit S. Congreg. decifio, quæ habet, Vicarium amouibilem in exercitio cura animarum arguere curam esse penes deputatam, quod & manifestè ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur quod residere ipse deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 179. declar. 11. [& quod si Vicarius non sit perpetuus, sed amouibilis, signum sit manifestum curam penes eum non residere, sed solum eius exercitium censuit Rota coram Seraph. decif. 1304. num. 1.]

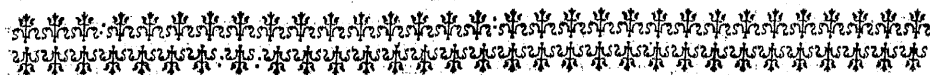
43 Prouisi in Ecclesiis habentibus statuta, quod in eis non possint recipi nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, exclusis semper descendenti-bus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti descendentes ex antiquis Christianis, nec se qualificant esse tales, sed petunt immisionem vigore suæ prouisionis, quam si Capitulum vult excludere, tenetur probare causam exclusionis. cap. dilecti, de except. l. 1. in princ. vbi glof. ff. si quadrup. p. asp. sec. die. de iure enim ¶ nemo natus inter Christianos grauat onere probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur. cap. veniens, in fine, de Presbytero non baptizato, vbi Cardin. n. 6. Anchar. etiam n. 6. Butri. num. 5. Abb. num. 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem, ex reg. l. ab ea parte ff. de probation. c. 12. ff. de except. & ita læpissimè respondit Rota p. 1. diuers. decif. 176. & apud Seraphin. decif. 50. c. 35. & in vna Legionen. denegata possessionis 8. Martij 1593. coram Card. Blanchetto, & in Toletana portione 2. Maij 1592. coram Card. Mantica, est inter eius impressas decisiones decif. 264. num. 1. & in Oxomen. statuti 27. Iunij 1601. coram bonæ mem. Pena, & in Legionen. Canonicatus 3. Iunij 1602. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Rotæ Decano, & in Toletana puritatis sanguinis 10. Martij 1604. coram bonæ me. Litta, & in Toletana Canonicatus 10. Decembris 1608. & 23. Aprilis 1609. coram Archiepiscop. Lugdunen. & sæpe alibi: quæ quidem resolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit prouisum tanquam impurum, nam si prouisus appellauit in causa appellationis, onus probandi impuritatem incumbit Capitulo, sicut incumbit in prima instantia, vt censuit Rota in Toletana portione 28. Aprilis 1561. coram Gropperio. Sic etiam in terminis prædictarum Constit. quæ se restringunt ad septimum gradum, incumbit probatio asserenti aliquem esse intra illum ad beneficiorum exclusionem, cum hæc qualitas sit fundamentum suæ intentionis, iuxta text. in l. fin. §. in eum, ff. ne quis eum, qui in ius vocatus est, vi eximat, glof. in l. cum accium ff. de negot. gestis, Bart. in l. denuntiasse, §. qui tamen ff. de adulter. Menoch. de presump. lib. 2. quest. 49. c. cons. 301. num. 10. & qui se fundat in tempore, illud probare

47 probare debet, Rebuff. in tract. nominat. quest. 14. num. 10. cum seqq. ¶ Statutum verò Toleranum cum vtatur verbo, progenie, quod accipitur pro linea descendenti, l. vlt. C. de emenda. liber. Franch. in cap. si pater, num. 10. vers. quæritur, de testam. in 6. ideo non exigit probationem macule in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta, Rota in vna Toletana portione 20. Nouembris 1591. coram Card. Mantica, quæ est inter eius decisiones impressas decif. 154. num. 7. & 8. [In hoc autem statutorum huiusmodi obseruationem Reip. perniciosam & suspectam existimat D. Mari. Cutel. in suo Codice legum Sicularum ad cap. 63. nota 73. legum Federici n. 2. eo quod ex cursu immemorialis temporis, ac post quinque generationes, quarum omnes piè vixerunt, suspicio transfusa per ascendentes perfidiaz, ac Fidei frangenda periculum, per quæ successores honoribus arcantur, penitus cessat, vt multis probat idem D. Cutelli. vbi supra num. 5. & 6. quare num. 15. se exoptare maxime asserit vt clementissimus Rex hæc ad determinatam formam redigere debeat, ne generis puritas vltra immemorabilem, vel certum annorum spatium curiosius inquiratur, vtque omnes cuiuscumque ciuitatis, vel villæ incolæ, qui in hac quasi possessione manent, in Albo conscribantur, ne sine optimatum voto, ac summorum ordinum probatione deinceps admittantur, vel qui recentis suorum impuritate notati sunt, ac vt admissorum posterit putberes facti, filiatione probata, coartentur; ad quod inducendum nimium defatigatur Frater Hieronymus à Cruce, Religionis S. Hieronymi in libro, quem inscripsit in defensionem statutorum, & nobilitatis Hispaniæ, Celsaragustæ impresso de anno 1637. Quod autem non sine dolore in mentem quandoque venit, illud est quod in nostra Hispania plebei, qualescunque sint, spurcissimi etiam ordinis ob ignotum ascendenti genus, nullam ex hoc capite controuersiam patiantur, nobilissimi tamen, ac generosissimi viri in dies ob remotissimam ac sæpe confictam affinitatem cauillantur, ac honoris augendi studio mirifice dehonorantur, vt aduertit D. Cutelli. loco n. 8. c. 9.]

48 Illa principalis resolutio, quatenus habet Capitulum volenti repellere prouisum tanquam impurum, incumbere onus probandi impuritatem, non procedit quando causa appellationis interposita per prouisum esset deserta: tunc enim ipse grauat onere probandi se purum, Rota apud Seraphin. decif. 255. ante num. 2. & in vna Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609. coram Card. Lancelloto, ex ea ratione, quia hoc casu insurgit præsumptio pro gestis pro Capitulo, & prouisus venit per vim restitutionis in integrum, vel querelæ, & tunc tenetur iustificare causam suam, & ostendere plenè iniustitiam sententiæ. Innoc. in cap. tenor, de semen. c.

re iudic. Item etiam non procedit eadem principalis resolutio, quando pro parte Capituli est probata aliqua macula, quia tunc si prouisus vult illam diuere, tenetur probare se purum explicitè, & positiuè, Rota in d. Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609. coram Card. Lancelloto iun. & apud Seraphin. decif. 50. vers. quod si Capitulum. Nam etiam facta probatione impuritatis ex parte Capituli potest prouisus contraria probatione probare suam puritatem, Rota coram Card. Seraphin. loco proxime citato. Et si cōtingat fieri duplicem probationem æqualem, nepe puritatis, & impuritatis, semper præualeat illa, quæ est pro puritate, quia in concursu semper præualeat sania bona. cap. cum in tua, vbi Abb. num. 10. de sponsalib. Rota in præcitata Toletana Canonicatus, coram R. P. D. Marquemontio, & in alia Toletana portione 22. Iunij 1609. coram Card. Sacrato, & in altera Toletana portione 2. Maij 1592. coram Card. Mantica, quæ est inter eius decisiones impressas decif. 274. num. 12.

49 Cum probatio, seu informatio de genere fiat per commissarios à Capitulo deputatos, summarie, & sine causæ cognitione, & consequenter exceptionem rei iudicatæ nunquam præstare possit, si ea semel facta prætendens si fuerit in ea impurus reperitus, poterit petere iteratò fieri informationem. Perez de Lara de amineis, & capellan. lib. 2. cap. 4. num. 90. vbi num. 20. & 21. ex eadem ratione resoluit semel admissum ad vniam Ecclesiam si petat se admitti ad aliam, egeat noua probatione, nisi forte fuerit admissus per sententiam laram in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes causas, cap. in causis, de sentent. c. re iud. l. fin. vbi Doctores, C. de legibus. ¶ Exceptio impuritatis sanguinis cum sapiat obiectum, debet plenè, & concludenter probari. cap. super his, de accusat. cap. accedens, de elect. cap. 2. c. cap. vt circa eod. tit. in 6. & in specie fuit dictum in prædicta Legionen. coram Blanchetto, & in vna Toletana portione 6. Nouembris 1595. coram Illustriss. D. meo Cardinali Millino & in d. Toletana Canonicatus 10. Septembris coram Card. Marquemont. ideo ¶ per famam concludenter probari non potest, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur, vt tenuit Rota in dicta Toletana portione, Mantica coram Card. d. decif. 274. num. 9. & in vna Oneten. Canonicatus 24. Iunij 1607. coram Card. Caualletio, & in d. Toletana Canonicatus 10. Septembris 1608. coram Card. Marquemont. [& in Legionen. puritatis sanguinis 26. Martij 1631. coram Queipo, & in Corduben. dimidia portione 11. Febr. 1628. coram R. P. D. Durand. nouissimè post aliquas huius tract. impressiones Escobar de puritate & nobilit. probat. part. 1. quest. 10. §. 4. num. 9. c. 11.]

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchalium sedium erectione.

CAPVT PRIMVM.

De Patriarchis in genere, & de eorum precedentijs, potestate, & priuilegijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Patriarcha precipui & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, & de quaternario numero.
2 Papam non esse Prælatum, ac Superiorem ceterorum Patriarcharum, hereticum est dicere.
3 Patriarcha ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.
4 Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transfudit Petrus.
5 Alexandrina Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est.
6 Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.
7 Constantinopolitana Ecclesia à Summo Pontifice Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, ut scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem.
8 Hierosolymitanus Episcopus quartum Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit.
9 Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.
10 Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.
11 Antiochie primum sedis B. Petrus antequam Romanam cathedram transferret.
12 Vrbes Regie, quæ in Orbe fuerint celebres, ostenduntur.
13 Patriarchalis dignitatis titulus Romana, Alexandrina, & Antiochena Ecclesijs à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedrae beati Petri.
14 Romana Ecclesijs quare Primum obtineat ostenditur.
15 Alexandrina Ecclesijs ideo precedit Antiochenam antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & magnificentia præ ceteris insignis.
16 Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.
17 Patriarchalis prerogatiua, & dignitas primo, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.
18 Patriarcha vnde dicatur remissus.
19 Pallium Patriarchis Summi Pontif. tribuit, Archiepiscopi vero ab eisdem Patriarchis accipiunt.
20 Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.

- 21 Patriarcha ex auctoritate sibi à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedunt.
22 Doctores referuntur, qui de pallij etymologia, & usu tractarunt.
23 Crucem elatam Patriarcha præ se ferre liberi possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut ubique Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.
24 Archiepiscopi extra prouinciam Crucem præ se ferre non possunt.
25 Crucem, quam Patriarcha ubique præ se liberè ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.
26 Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum.
27 Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda.
28 Patriarchis iure ipso singulari prerogatiua indulgetur, ut ad eos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis possit appellari.
29 Cap. antiqua, de priuilegijs, declaratur.
30 Patriarcha Regibus, alijsque Principibus Superiorem non habentibus equiparantur.
31 Patriarcha Summorum Pontificum priuilegijs, & prerogatiuis utuntur.
32 Patriarchis Romani Pontificis insignijs, & ornamentis uti fas est.
33 Legatus de latere insignijs, & ornamentis Romani Pontificis uti potest.
34 Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.
35 Patriarcha possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerit à Concilio suspensus.
36 Excommunicatos à Suffraganeis suis absolutum Patriarcha.
37 Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, quatuor tantum primarijs, & veris competunt, non vero alijs, qui improprie hoc nomine visitata voce appellari solent.
38 Patriarchales quinque Ecclesijs quare in Vrbe constituta ostenduntur.
39 Patriarcha etiam hodie non tantum de bene esse, sed de necessitate ad Concilium generale vocandi sunt.
40 Prouincialium sedium tractatio quare adhuc utilis, ostenditur.
41 Schismatici in Patriarchalibus prouincijs degentes audent Pseudopatriarchas de factis eligere.
42 Pseudopatriarcha de factis in Patriarchalibus prouincijs constitui aliquando diuersis legationibus, ac procuratorijs mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt.
43 Moyses Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei professionem fecit.
44 Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15 Ianuarij 1595. per suos Legatos Fidei professionem fecit, obedientiamque Romane Sedis ac S. D. Papæ Clementi VIII. in Consistorio promisit.
45 Patriarchales prouincijs reddituras ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta.

QUATVOR

V A T V O R sunt in vniuerso orbe precipui, veri, & maximi Patriarchæ; vltra Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus. Durand. in rationali diuinor. lib. 2. cap. 1. num. 18. Host. in sum. tit. de auctoritate, & usu pallij num. 4. Carech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iussu Pij V. editus par. 2. cap. 7. de Ordinis Sacramento num. 27. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum, Marth. Vgoni. de præstantia Patriarch. colum. 3. vers. posteaquam, & col. 4. vers. si de primarijs, Couar. variar. lib. 4. cap. 14. n. 13. Petr. Gambar. de officio Legati. 2. c. 1. n. 13. tit. de varijs ordin. nom. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ l. 2. art. 11. & art. 17. August. Berol. in cap. 1. num. 2. de iudic. Ioan. Monach. in cap. fundamenta num. 6. & ibi Archid. num. 8. de elect. l. 6. S. Antonin. in sum. part. 3. tit. 20. cap. 4. in princ. Paul. Orian. in repet. l. 1. num. 23. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio. Rebuff. in repet. cap. cum super in princ. notab. 1. de causa possess. & in concord. Gallie in rub. de collation. in §. si quis vero, in verb. Patriarchalis, Roduph. Cupers de sacrosancta Ecclesia ad cap. oportebat 79. dist. in §. ad quem casum num. 16. & in §. patet num. 2. Medices de legib. part. 1. quest. 12. num. 1. Elamin. de resign. lib. 2. quest. 1. num. 41. Marc. Anton. Marfil. de ecclesiasticis addit. part. 1. cap. 16. num. 2. Raym. Rufus in Molinæum pro Pontif. Max. sub num. 14. pag. 75. Anton. Augustin. in epit. veteris Iuris Pont. p. 1. lib. 2. tit. 2. 3. 4. & 5. Ioan. Paul. Lancelor. in instit. canon. lib. 1. tit. de Episcopis vers. Patriarcha, Bertach. de Episcopo in probl. num. 5. Mant. de Concil. num. 76. Gig. de resident. Episcoporum cap. 18. num. 8. Gregor. l. 12. verb. que se lamem Patriarchas tit. 5. par. 1. Redoan. de simon. par. 1. cap. 16. num. 5. Petr. Gregor. in cap. conuenerunt, de offic. Ordin. cap. 2. n. 5. & syntag. Iuris lib. 1. cap. 5. num. 3. Anast. Germon. lib. 2. de sacrorum immunit. cap. 5. num. 17. Selu. de benefic. part. 1. q. 2. num. 40. Callan. in catalogo gloria mundi p. 4. consid. 9. Ludou. Gom. in cap. cum in multis p. 92. de rescript. in 6. Filliuc. de benefic. tract. 41. cap. 2. num. 35. Gasp. Valasc. in repet. l. imperium num. 100. ff. de iurisdict. omnium iud. Lancel. Conrad. in templo omnium iud. l. 2. cap. 2. §. 3. num. 2. & cap. 3. num. 4. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 2. [Filliuc. in quest. moralib. tract. 41. cap. 2. num. 35. Monet. de conseruator. cap. 5. Aubert. Miræ. in lib. cui titulum fecit, Notitia Episcopatum lib. 1. cap. 1. J. Otter. de re benef. lib. 1. q. 9. à num. 12.] De quaternario numero multi multa scripserunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo numero composuit, videndi sunt S. Thom. in opus. 71. S. Bernard. in serm. de quadruplici debito, & in serm. de quatuor modis orandi, & in sent. Cæli. Rhodig. lib. 12. lectiõnum antiq. cap. 9. Petr. Bung. de mystica numerorum significat. sub tit. de numero quatuor, Callan. in catalogo gloria mundi p. 12. consid. 37. in princ. in vers. de laude vera quaternary, Ludou. Gom. in repet. cap. cum in multis num. 74. cum seqq. maxime num. 95. de rescript. in 6. Thom. Actius de ludo schaccorum quest. 6. num. 103. cum seqq. & maxime num. 107. & 108. ex quibus precipue deducuntur, quod quatuor sint flumina Paradisi, quatuor Cæli partes, quatuor anguli, & partes terræ, & quatuor principales ventij, clementia quatuor, complexionis hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam vsque ad finem seculi quatuor, liberi arbitrij status quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, musica artis voces & rationes quatuor, coniuuij partes quatuor, Atrio-

logiæ partes quatuor, affinitatis, & consanguinitatis gradus quatuor. Animus constat ex quatuor, cognoscitur Deus per naturæ modos quatuor, idem operatur modis quatuor, & apud omnes fere gentes eius nomen scribitur litteris quatuor: denique quatuor sunt præcipuæ regulæ mendicantes, quatuor sacrosancti Domini nostri Euangelistæ, quatuor primi Ecclesiæ Doctores, quatuor memorabiles in sacra Scriptura quadrigæ, quatuor Rotæ, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalis oculis plena, quæ signanter prædictos quatuor Patriarchas representant. Et antequam de vniuersiulque erectione distinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare. De Primatu Romanæ Ecclesiæ super omnes alias immorandum non est, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certissima est, & indubitata, plurimisque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis conclusio, vt infra hoc tit. cap. 2. probabimus; interim tamen quoad hoc propositum illud est obseruandum quod Romanus Pontifex non sic est habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, sicuti est Constantinopolitanus respectu Alexandrini, & Alexandrinus respectu Antiocheni, & Antiochenus respectu Hierosolymitani, quia in illo non est sola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam est vera maioritas, supremaque potestas, vt optimè contra hæreticos aduertunt Francisc. Turrian. in schol. ad cap. 39. Nicæni Concilij, Læli. Zechi. in tract. de Romano Pont. in hæresi 3. in resp. ad 17. Card. Bellarm. tom. 1. controuers. 3. lib. 2. cap. 18. vers. argumentum 3. & vers. seq. Hic etiam est verus, & Catholicus sensus, Iustiniq. Imper. in nouella 131. de Ecclesiasticis titulis collat. 9. in princ. in illis verbis, Sanctissimum senioris Romæ Papam primum esse omnium Sacerdotum; nam quamuis Dionys. Gotsfred. verba illa interpretatus fuerit in hunc modum, Primum esse omnium, id est, primum sedere, allegando Iulianum ibid. num. 507. ita exponentem, innuunt tamen sine dubio dicta verba maioritatem ac Primatum Pontificis, prout illum iisdem verbis docuit S. Thom. contra errores Græcorum, quam allegat Paul. Gryfald. in decisionibus Catholice Fidei, verb. Papa num. 1. [Lotter. d. lib. 1. quest. 9. à num. 7. Sebast. Cæf. in relect. de Eccles. hierarchia, p. 1. disp. 1. Iacob. Sermond. apolog. in Eucharistic. Salmatij, lib. 2. cap. 27. Illustriss. D. Acuña de primatu Eccles. Bracharen. cap. 4. à princ.] Vnde Gabriel ille nonagesimus septimus (secundum suam computationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione, & epistola obedientiæ missa S. D. Clementi VIII. sub dat. Alexandria 22. Nouemb. 1593. & lecta Romæ in sacro Consistorio die 15. Ianuarij 1595. statim in principio eundem sanctissimum in titulo & inscriptione epistolæ principem Patriarcharum appellat. Hæc enim sunt eius verba: Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertio decimo Apostolorum gloriosi Domini nostri Iesu Christi, & quatuor sanctorum Euangelistarum, S. Petri Apostoli successori, quæ refert Card. Baron. (scholium fauens ad Catholicum dictorum verborum sensum) tom. 6. anal. pag. 691. & seq. Hæreticum est enim asserere Papam non esse Prælatum, ac superiorem ceterorum Patriarcharum, vt in terminis post S. Thom. aduertit Paul. Gryfald. in decisionibus Catholice Fidei, verb. Papa num. 4. & 10. & verb. Patriarcha, & detestando impium Carolum Molinæum probat Raymond. Rufus in Molinæum pro Pontifice

Pontifice Max. sub num. 8. pag. 19. vers. primatum.
 Quare ad alios deueniendo inquirenda est ratio cur eorum Ecclesiarum, Constantinopolitana scilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornata: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices tenent, ad similitudinem quatuor animalium, quae Ioannes vidit in Apocal. cap. 4. Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex in cap. scriptum 40. in princip. de elab. & post Roman. consil. vi. hoc est, sermone Basilea habito num. 20. scribit Gonzal. ad reg. 3. Cancel. glof. 41. num. 2. & ante eum Callan. in catalogo gloria mundi p. 4. consil. 9. Verum alij melius considerant tres tantum Ecclesias Patriarchales à principio fuisse, quas Beatus Petrus instituit, scilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam; quarum meminit text. in cap. cleror. vers. Patriarcha, 21. dist. 1. Romanam, quia ad eam, iubente Domino, ex Antiochia Cathedram suam transfudit Petrus, vt refertur in cap. per venerabilem, vers. sane, qui filij sunt legitimi, tum quia Petri, & Pauli glorioso martyrio coronata est, & ex alijs rationibus, quas expendemus infra hoc capite. Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est. Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, & ideo eius nomine eam celebrat Ecclesia, ibidemque primum Christianorum nomen accepit initium, quae omnia ex Anacleto ponit Gratianus in cap. sacrosancta, vers. sculo prima ergo sedes, 22. dist. & deducitur ex antiquissimo Nican. Concilio cap. 6. refertur in cap. mos antiquus, 65. distinct. [me citato in hoc loco Illultriss. D. Acuña de Primatu Eccles. Bracharen. cap. 2. n. 2.] Postmodum idem honor Imperatorum precibus à Constantinopolitana Ecclesia à Summis Pontificibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur in cap. Constantinopolitana, 22. dist. explicat latè Card. Bellarm. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 1. cap. 24. & multi, quos refert Henric. in sum. lib. 10. cap. 29. §. 1. & 2. Deinde, quia moribus, & antiqua traditione à Episcopo Hierosolymitano (quamuis Cæsare Archiepiscopo suffraganeo esset) honos deferrebat, vt sederet statim post Patriarchas, etiam supra suum Archiepiscopum, huiusmodi honorem seruandum illi esse statuit Nicæna Synodus relata in d. cap. quoniam mos 61. dist. quia Hierosolymitanus Episcopus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quae Metropolitanæ erat, exemptus.
 Verum huiusmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non rectè dispositus esse videtur, quia in eis constituendis vel attendimus antiquitatem Ecclesiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt considerare videtur Anacletus in cap. illud, & in cap. Episcopi, 80. dist. Si enim antiquitas attendatur Hierosolymitana omnes, ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Ecclesiae matre proponit Regius vates David Psalm. 109. vers. 4. Virgam virtutis iuae emittet Dominus ex Sion; quod de Christi regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat Genebrard. ibidem, adducens auctoritates Isai. cap. 2. vers. 3. & Michæ. cap. 4. vers. 2. ex Sion exiit lex: & quia Christus Dominus ab Hierosolymis prædicandi Euangelium sumpsit exordium: vnde non immeritò Beatus Clemens lib. 1. recognit. cap. 10. fol. 17. (si huiusmodi libros ab eo esse conscriptos vere asserere possimus) Hierosolymitanum Episcopum appellat Principem

Episcoporum, dum ait Iacobum Episcoporum Principem, Sacerdotum Princeps orabat. Sic etiam in Constantinopolitano Concilio Theodosij temporibus in epist. ad Ecclesiam Romanam dicitur Hierosalem mater omnium Ecclesiarum.

Si verò Prælatorum dignitas spectetur, eadem Hierosolymitana Ecclesia præferenda videbatur, quia ibi primus Episcopus fuit S. Iacobus Apostolus frater Domini, & post eum Simon etiam Apostolus, & frater ipsius Domini, vnde sequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua sedit Marcus Apostolorum discipulus. Immo & ipsam Romanam, omnesque alias videtur præcedere Antiochenam, in qua Petrus Apostolorum Princeps primò sedit, priusquam Romam cathedram transferret, vt constat ex d. cap. sacrosancta, vers. tertio, text. optimus in cap. ragamus 24. q. 1. & ex Patribus antiquis contra Omphrium in addit. ad Platinam de viris Pontificum, tenentem prius Petrum Roma instituisse Sedem, diligenter comprobat Cardinalis Cæsar. Baron. anno Christi 39. pag. mibi 311. & ex D. Hieron. Beda, Cano, Cordub. & Couar. plurimisque alijs confirmat Henric. d. cap. 29. §. 1. litera D. Quae rationes à fortiori concludunt Constantinopolitanam præcedere non debuissè Antiochenam, & Hierosolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quae à Marco Euangelista nomine ipsius Petri fundata est, eique primus præfuit, vnde primum locum post Romanam tenere probat text. in d. cap. sacrosancta.

Si denique ad locorum amplitudinem attendamus, plures alias reperiremus Regias vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt: in Oriente scilicet, Nicomediam, vbi sedit Diocletianus: in Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuorim, vnde Constantinus Constantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt prosequitur latè Card. Bellarm. mibi epist. 52. inter opera S. Clementis fol. 361. ad med. & ante eum difficultatem sentit Card. in cap. antiqua opposit. 1. & 2. de priuilegiis Mendoz. q. 4. scholast. §. 4. in 5. argum. Tum etiam, quia in diuinis rebus statuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet Leo Pontifex epist. 54. secundum eundem Bellarm. loco proxime citato.

Pro perfectiori igitur prædictorum resolutione à nobis inquirendum est, quare certis Ecclesijs titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quam alijs totius Orbis beatus Petrus Ecclesias eligi voluerit, quibus præhabitis facile constabit ordinem Patriarchalium Sedium supra positum rectè constare. Ad primum igitur responderetur, à principio quando primis Patriarchis datus est, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, respectum habitum fuisse ad honorem Cathedrae beati Petri Principis Apostolorum, vt scilicet, & merito maior honos illis deferretur Ecclesijs, quas ipse per se erexit, & rexit, vel per discipulos erigi iussit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina supra diximus: & ideo tres has solummodo à principio Patriarchales fuisse probat dist. cap. sacrosancta, & latè explicat Bellarm. dist. cap. 24. licet deinde alijs idem honor sit attributus, de quibus supra, & notauit Polydor. Virgil. loco citato. Ad secundum responderetur fatendum beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potius, quam alijs totius Orbis Patriarchales Ecclesias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem respexisse, vt scilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi essent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Christiani nominis

nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent Lucius Papa, Beatus Clemens, & Anacletus in cap. 1. per totum, 80. dist. & in cap. 1. dist. 99. eamque rationem latè confirmat in eodem proposito Cardin. Baron. dist. tom. 1. pag. 310. cum sequentibus.

Ex quibus ita facile constat iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primatum super omnes alias vniuersi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apostolicam constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, vt elegantissima Hieronymi verba lib. 2. aduersus Iovinianum; in fine, demonstrant, Vrbs potens, Vrbs orbis domina, Vrbs Apostoli voce laudata. Hinc Petrarcha. Hoc assero, inquit, quod totius humane magnificentiæ supremum domicilium Roma est, nec est vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget. Propterea idem Petrarcha in inuicta contra Gallum, ait: Roma mundi caput, Vrbum Regina, sedes Imperij, arx Fidei Catholice, fons omnium memorabilium exemplorum. Quod autem caput mundi meruerit appellari, ex eo factum videtur, quod Romulus iam vita functus Procuro apparuerit, dicens: Abi, nuncia Romanis, Cælestes ita vello, vt mea Roma caput sit Orbis terrarum, vt iisdem verbis de Romulo agens, refert Titus Liu. lib. 1. ab Vrbe condita. Vel ex eo quod humanum caput reperit fuisse à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obseruauit Myning. in §. quam formam n. 1. Instit. de suis sedat. vtrumque sit, in dubio res est, quod Roma iuris vtriusque auctoritate caput mundi appellatur, patet in c. fin. de foro comp. & in l. Roma ff. ad municip. tradunt Alciat. lib. 2. dispunct. c. 21. & Mandos. in reg. 20. Cancel. q. 10. n. 2. In ea siquidem tanquam in communi omnium patria sunt ferè omnes nationes de mundo, vt dixit Burgos. de Pace in repet. cap. cognoscetes, num. 210. de constitut. Et Ioan. Quintin. licet cum aliqua nota Curiae in repet. cap. de multa n. 110. de præbendis. Nec mirum est, si aliqui, qui domi maucens illustres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terra flumina, quamuis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingressa, ita & Doctores domi clari, & inter suos egregij, Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

Constat etiam ratio, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam; quamuis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quae eius nomine à Marco fuit instituta; quia tamen præfectura Alexandrina, quae Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præceteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Aegypti prouincijs, & vniuerso eius imperio ius dicebat, vt constat ex text. in l. 1. ff. de offic. Præfetti Augustalis, quem diligenter exornat Cardin. Baron. in Martyrol. die 20. Octobris in Beato Archenio, merito superior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem consideratione, primus etiam honos post Romanam Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem Baron. dist. tom. 1. pag. 310. Neque satis concludit aliaratio, quam assert. anno 46. Christi, pag. 407. quae etiam placuit Cardinali Bellarm. citato loco cap. 24. quod Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit: non enim ideo sequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò, & principaliter præfuit.

Deinde constat ratio, quare in illo principio, B. Urbos. de Episcopo. Pars I.

& tempore Anacleti Antiochena præcedebat Constantinopolitanam, quia tunc Constantinopolis non erat, quin Bizantina Ecclesia, etiam postquam Constantinopolitana dicta est, diu fuit semper Episcopus sub Archiepiscopo Hieracleensi; Antiochia verò tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palestina, & ipsa Hierosolyma subiacebat, vt apertè voluit significare Canon prædictus Nicænae Synodus, relatus in dist. cap. quoniam mos, 65. distinct. dum constituens, vt Hierosolymorum Episcopo honor iste deferatur, addit, manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter Baron. dist. pag. 310. cum seq.

Quare his ita præhabitis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipsam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter eandem Ecclesias, non necessariò ex antiquitate singularum deducendam esse, sed ex pluribus alijs rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem proferant nouiori, vel è conuerso: priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat Leo Pontifex dist. epist. 52. in eisdem terminis, & in nostro proposito, & Anacletus, quos refert Gratian. in cap. priuilegia 1. & 2. 25. quest. 2. in ipso enim Romano Pontif. omnes thesauri dignitatum potissimè Ecclesiasticarum reconditi sunt, vt ex Baldo, & Barbat. obseruat Mandos. in reg. 6. Cancel. de resignat. quest. 3. num. 2. solus namque potest Prælatos mutare, & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ in epist. ad Episcopos Bethicæ, de qua in cap. mutationes 7. quest. 2. refert Dionys. Paul. cap. 10. num. 80. Neque enim semper, & indistinctè vera est regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, sed ex alijs qualitatibus contrarium sæpè obseruatur, vt notant omnes in reg. qui prior. lib. 6. & in cap. 1. de maiorib. & obediens. text. optimus in l. 2. C. ut dignitatum ordo seruetur. lib. 12.

Omissa etymologia, quod Patriarcha Græca lingua *πρωτεύων*, id est, Summus, seu Princeps Patrum interpretatur, vt eum Isidoro loquar lib. 7. etymolog. cap. 12. transcriptus in cap. cleror. 21. dist. vbi obseruant communiter Doctores, Summistæ omnes in verb. Patriarcha, [plures quos reuli supra tit. 1. cap. 6. num. 9. quibus adde] Paul. Gryfald. in decisio. Catholica Fidei, verb. Clericus, num. 2. Lancelott. in instit. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis, §. appellatur, Gambax. de officio & prest. legati de latere, lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nominib. à n. 11. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 2. à num. 41. vbi num. 35. cum Card. Baron. tom. 2. annalium Ecclesie anno Christi 112. vers. 2. incipit, Leguntur, obseruat Patriarchale nomen ab ipso ortu Ecclesie receptum, vtitatumque fuisse: omiffa etiam quæst. illa, an Patriarchæ re, an verò nomine tantum differant à Primatibus, quam terigimus supra tit. 1. cap. 6. num. 7. & 8. deueniendum est ad priuilegia, innumera quidem & maxima, quæ ipsi Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem, concessa sunt.

Primum igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium est, quod à Summo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne; Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt, cap. antiquam 23. de priuilegiis, Abb. in rub. de auctoritate, & vsu pallij, num. 2. Lancelot. Conrad. in templo omnium iudicium. lib. 2. cap. 3. num. 19. & cap. 4. per totum, Gambax. de officio & potest. Legati de laere,

latere, lib. 2. tit. de variis ordinariarum nomin. num. 21. [Christoph. Marcel. in carem. Romano, lib. 1. cap. 8. per eor. Azor inquit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. q. 4. Sebast. Cæs. in relect. de Ecclesiasticis, p. 1. disp. 4. §. 4. num. 2. D. Acuña ad c. 2. num. 4. dist. 100. Petr. Gregor. syntagm. iuris p. 2. lib. 1. §. cap. 9. num. 6.] Non obstat, quod in palatio solo Romano Pont. vniuersaliter dari potest, iuxta text. in cap. nisi, de auctorit. & usu pallij, cum datur in signum plenitudinis potestatis, iuxta text. in cap. ad honorem, illo tit. & in d. cap. antequam, quae potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Praefide Romano Pont. Petri successore, à quo, tanquam à capite, in alios Praelatos tanquam membra omnis profuit Ecclesiastica iurisdictione, cap. in nouo 21. dist. Quia responderetur, ¶ Patriarchas ex auctoritate ab ipso Romano Pont. concessa pallia Archiepiscopis concedere, ac subinde dici non posse, quod ab alio accipiunt, quam à Romano Pont. & in ipsius B. Petri corpore, iuxta praedictum sensum, iuncta reg. Qui per alium facit, lib. 6. Cartera ¶ de pallij etymologia, & usu vide Durand. in rationali diuinarum, lib. 3. cap. 17. Conrad. Brun. de caremon. lib. 3. cap. 4. ad finem. Polydor. Virgil. de inuentoribus rerum, lib. 1. 2. cap. 12. Petr. Gregor. syntag. iuris, lib. 1. §. cap. 9. à num. 6. Læli. Zechi. de Republ. ecclesiast. tit. de statu Illustriss. Patriarcharum, à num. 5. Stephan. Durantes de ritibus Ecclesiae, lib. 2. cap. 9. à n. 41. Henric. in sum. lib. 10. cap. 31. in princ. opimè Guido Pancirolo in thesauro variarum lectionum, lib. 1. cap. 20. per tot. & infra tit. 4. praef. 2. 2.

23 Secundum priuilegium est, vt vbique Crucem elatam praese ferre liberè possint, praeterquam in Vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontifex, vel eius Legatus vrens insignis Apostolicae dignitatis, praefens fuerit, & habetur in d. cap. antequam, notant ibi Anton. & Abb. in princip. Caslan. in catalogo gloria mundi, part. 1. considerat. 38. conclus. 4. Petr. Gregor. syntagm. iuris, lib. 1. §. cap. 9. num. 6. Læli. Zech. ubi proximo, num. 2. ad finem, Henric. d. lib. 10. cap. 26. §. 3. Gonzal. ad reg. 8. Concil. gloss. 41. num. 25. [Sebast. Cæs. in relect. de Ecclesiasticis, hierarchia, part. 1. disp. 4. §. 4. ex num. 18. D. Acuña de Primatu Eccles. Bracharen. cap. 6. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 33. num. 20. Steph. Gratian. Marchia decif. 29. num. 3. Alzed. de praecell. Episcop. dign. part. 2. cap. 1. num. 35.] Pancirolo d. lib. 1. cap. 20. §. habent & aliud, malè notans, Abb. in cap. 1. vt lite non contest. num. 7. contrarium voluisse, quod scilicet Patriarchae solum intra Prouincias sui Patriarchatus possunt deferre Crucem, nam Abb. ibi aperte loquitur de Archiepiscopis, in quibus verissimam tradit & vtilem, atque receptam distinctionem, quam etiam repetit in d. cap. antequam, num. 10. quod sunt quaedam insignia denotantia superioritatem, seu potestatem in loco, & istis vti nemo potest extra suam prouinciam, absque speciali priuilegio. Idem erat dicendum in Patriarchis, nisi communi iure eis concessum reperiretur: quod autem hic sit sensus d. cap. antequam, & particulè illius, vbique, pater non solum ex ipsius proprietate, quae accipitur pro quocumque loco, ego ipse in meis Remissionib. de clausulis & dictionibus, dist. 358. num. 2. sed magis ex limitatione, quam inferius facit text. ille ibi, nisi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene Anton. Augustin. in notis ad illam post collectiones adiectis, quae exceptio regulam firmat in contrarium, quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex praefens non reperitur, iuxta reg. text. in l. nam quod liquide, §. vt. ff. de penis legata, cum citatis in libello de principis vtriusque iuris, li. C. num. 5.

Quaedam autem sunt insignia denotantia dignitatem personae, & his vti potest Archiepiscopus, vel similis Praelatus extra loca sui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur omnes ibi, in Clemen. Archiepiscopo, de priuileg. [plures me citato in hoc loco refert Alzed. d. part. 1. cap. 13. num. 83. vide infra alleg. 30. num. 16.] vel etiam quod post se caudam portare faciat, pertinet enim hoc ad personae dignitatem, & inaccessus decentiam, notant idem Abb. & ex eo Pancirolo loco proximo citato, aduertens habitum hunc fuisse quorundam Palatinorum Principis Constantinopolitani, sed ad Graecos recurrere non oportet, & satius est dicere illos ex nostris sumptis. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi Crucem inter Archiepiscopos, & Patriarchas illa apparet differentia, quod ¶ Patriarchis iure communi datum est vbique, Archiepiscopis verò intra Prouinciam, iuxta text. in d. Clem. Archiepiscopo, Zech. d. tit. de statu Illustriss. Patriarch. num. 6. [me citato in hoc loco Illustriss. D. Acuña de primatu Eccles. Bracharen. cap. 6. num. 5.] nam extra Prouinciam Archiepiscopi Crucem deferre non possunt, nisi illi, quibus speciali Sedis Apost. priuilegio fuerit concessum, vt probat text. in d. cap. 1. vt lite pendente. Alia quoad hoc inter eos est differentia, quia ¶ Patriarchae Crucem ligno transferario gemino constantem praese ferunt, cuius lignum superius transferium breuius est, inferius longius; Archiepiscopis verò intra suam Prouinciam vnus dumtaxat transferi ligni Crucem praese ferre permittitur, vt optime obseruatur, Cuiac. in paratit. ad titulum, de foro competenti in cap. sine 3. in fine, Iust. Lips. in notis ad suos de Cruce libros, Iacob. Gretser. de ortu S. Crucis, part. 3. in descriptione Crucis ¶ Verulana, vers. verum cum circa, Iaym. Bleda in tract. Sanctae Crucis, cap. 7. Hieron. Roman. part. 1. de Republ. Christiana, lib. 2. cap. 6. ad finem, & lib. 3. cap. 6. etiam ad finem. [me citato in hoc loco Alzedo de praecell. & p. dign. part. 1. cap. 10. num. 43.]

Tertium priuilegium est, quod ad eos in omnibus causis suarum prouinciarum possit prouocari, vt refert text. in d. cap. antiqua, vers. in omnibus. [Sebast. Cæs. d. §. 4. num. 8. Petr. Gregor. d. part. 2. lib. 1. §. 6. 9. num. 6. vers. ad hos quoque.] Ratio autem formalis huius priuilegij in eo consistit, quia ¶ secundum ordinarias regulas appellatio gradatim, non verò omisso medio est interponenda, l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat. vbi omnes, & vltra ordinarios Socin. reg. 39. Maranta de ordine iudiciorum, part. 6. cap. 1. de appellat. à num. 368. & alij, de quibus Alphan. collect. 892. quibus adde Garciam Falconium reg. 32. & plenissime post multos, quos refert Sigismundus Scaccia de appellat. q. 7. à princ. ita scilicet vt inter Ecclesiasticos iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Praelatis ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & sic ab inferiori ad superiorem immediatum iudicem interponatur appellatio, c. dilecti 66. de appellat. cap. Romana, in princ. & §. ab Archidiaconis, & §. debet, & §. vt. eod. tit. lib. 6. prosequuntur Petr. Gregor. de appellat. lib. 4. c. 2. Scaccia d. quest. 7. à n. 32. & §. 6. ¶ Patriarchis tamen ipso iure singularis haec praerogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum Prouinciarum locis licita sit appellatio, atq; ita text. in d. cap. antiqua esse intelligendum; quia aliis nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius text. ibi, renouantes priuilegia, & hanc esse communem sententiam computatis Auctoribus post Innoc. & Host. concludit ibi Abb. n. 7. & 8. sequitur Petr.

Petr. Gregor. syntagm. lib. 1. §. 6. 9. num. 6. Læli. Zech. d. tit. de statu Illustriss. Patriarch. num. 4. ad finem, Maranta d. loco, num. 371. & post Gambar. de officio Legat. lib. 8. q. 22. num. 106. de communi testatur Scaccia d. quest. 7. num. 104. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicium lib. 2. cap. 3. num. 9. Matth. Vgoni. in tract. de praesentia Patriarchali col. 20. vers. dixi iam quaedam.

Non obstat text. in d. cap. antiqua, ibi, saluis appellationibus ad Sedem Apostol. interpositis, quatenus hoc vt appelletur omisso medio solo Romano Pont. concedere videtur, & quod omisso medio ad Rom. P. appellari possit, probant text. in c. omnis, 2. q. 6. cap. si duobus, de appellat. lib. 6. gloss. verb. referuata in cap. quod translatione 4. de officio Legati. Anton. Scapp. in tract. iuris non scripti cap. 41. num. 2. Sigism. Scacc. de appellat. quest. 7. à num. 46. Cardin. Tufch. tom. 1. lit. A. cancel. 352. num. 51. Responderetur enim text. in citatis verbis non loqui taxatiue, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur, quia si gradatim ad Patriarchas esset appellandum in prouinciis sibi subiectis, nihil eis specialiter concederet text. contra mentem Pontificis in procemialibus verbis, ibi, Patriarchalium sedium priuilegia renouantes; quare audiendi non sunt contrarium resoluentes. Anton. in d. cap. antiqua n. 11. Cardin. num. 5. vers. nota quod ad quatuor, & alij quos refert & sequitur Henric. d. lib. 10. cap. 29. §. 3. id colligentes ex gloss. vlt. in d. cap. antiqua.

Quartum priuilegium est, vt Patriarchae Regibus, alijsve Principibus superiorem non habentibus aequiparentur, cum eorum instar redacti sint, quod mularum prouinciarum regimina subeant, Bald. in l. 1. §. iis cum abulis num. 3. ff. de offic. praef. praetorio, Andr. Barbat. de praesentia Cardin. quest. 1. Basilice 1. num. 43. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicium lib. 2. cap. 3. num. 21. Iacob. de Negris in repet. l. 1. ff. de officio eius cui mandata est iurisdictione n. 16. Caslan. in catalogo gloria mundi p. 4. confid. 9. vers. & isti. Læli. Zechi. d. loco num. 2. circa finem. Iacobat. de Concil. lib. 1. art. 1. num. 137. Sebast. Medices in tract. de legibus & statutis p. 1. q. 12. n. 9. Gasp. Valasc. in repet. l. imperium n. 100. ff. de iuris. omnium iudic. Andr. Gambar. lib. 2. de officio & potest. legat. in princ. num. 15.

Imò & summorum Pontificum priuilegijs, ac praerogatiuis vtuntur, iuxta text. in cap. renouantes 22. dist. sub illis verbis, similia priuilegia, quae superior Roma habet, accipiat, & Iustinian. in auth. de Ecclesiasticis titulis §. 1. collat. 9. Honor. & Theodos. in l. omni inuolutione 6. C. de sacros. Eccles. ibi, non absque scientia viri Reuerendissimi sacrosanctae legis Antistitis Ecclesiae Urbis Constantinopolitanae, quae Romae veteris praerogatiua latatur, l. 1. & ibi gloss. verb. letetur, C. de priuileg. Urbis Constantinopol. lib. 11.

Vnde ratione huius Papalis similitudinis Patriarchis Romani Pontificis insignijs & ornamentis vti fas est, siquidem veste rufae indutus incederet, & equo albo phalerato, simul atque franco, & calcariis deauratis vti eis liberè liceat. Abb. Panozm. Host. & alij scribentes communiter in d. cap. antiqua, obseruant Cardin. Iacobat. in tract. d. Concil. lib. 1. num. 184. Petr. Gambar. lib. 2. de potestate Legat. tit. 1. de variis ordinariarum nomin. 21. [me citato in hoc loco Alzed. d. p. 1. cap. 5. num. 61.] quibus & insignijs ¶ Legatus de latere vti potest, vt notat Anton. num. 10. Cardin. 6. Abb. 4. §. alij in d. cap. antiqua, Læli. Zechi. de Republ. Ecclesiast. tit. de statu Illustriss. Legati n. 4. vers. vltimus, & post Martin. Laudensem resoluit Pancirolo, lib. 1. cap. 9. Quid amplius addo communem ac receptam fuisse olim Doctorem sententiam quae praedictos quatuor Patriarchas de Episcopo. Pars.

triarchas Illustrissimis S. R. E. Cardinalibus praeferebat, vt Henric. Card. Host. scripsit in d. c. antiqua, quem ibid. Abb. num. 6. & alij sequuntur, Paul. Orian. in repet. l. 1. n. 23. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictione, Philip. Prob. ad Ioan. Monach. in castitium n. 21. vers. item in sedendo, de rescript. lib. 6. Lancelot. in inst. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis §. Patriarchae sunt, vbi gloss. in verb. locum, Gig. de resident. Episcoporum c. fin. n. 7. & 8. Caslan. in d. catalog. p. 4. confid. 9. vers. alia de iis, Matth. Vgoni. de praesentia Patriarch. col. 3. vers. est igitur, Sebast. Medices d. q. 12. num. 3. Decian. resp. 8. n. 184. vol. 1. Iacobat. de Concil. lib. 1. art. 1. n. 95. & seq. vbi tamen num. 252. quem refert & sequitur Paleot. de sacri Consistorij constitutionibus in conclus. operis memb. 5. in princip. vers. ad eius similitudinem, & in §. 2. incip. Consistorium, in fine, notat Eugenium IV. praetulisse Illustrissimos Cardinales iis etiam quatuor maximis Patriarchis.

Patriarcharum iurisdictione in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos ordinaria est, & suprema, vt satis colligitur ex can. 39. Concilij Niceni, de octoginta ex Arabico habitis (quos quidem octoginta caute legendos esse moneo: verè enim non sunt Niceni, qui viginti tantummodo fuerunt, sed ex Nicenis, aliisque longè posterioribus conflati, & vt apparet ex Concilijs etià Graecorum, qui aut generales non sunt, aut ab Apost. Sede approbati non fuerunt, quaedam etiam sunt interpretationes Nicenorum Canonum, eademque parum vera) in haec verba: Consideret Patriarcha, quae Archiepiscopi, & Episcopi eius, in prouincijs suis faciunt, & si quid reperiat secus, quam oporteat factum, mutet, & disponat, vt sibi videbitur, si quidem ipse est pater omnium, & illi filij eius, sicque praestitit Patriarcha his omnibus, qui sub potestate eius sunt, sicut ille, qui tenet Sedem Romae, caput est & princeps omnium Patriarcharum. Vnde ¶ Patriarchae praetextu huius ordinariae iurisdictionis dispensare possunt cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus, cap. graue ad fin. de praebend. ibi, huiusmodi suspensionis sententia praeter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprii Patriarchae minime relaxetur.

Item etiam excommunicatos à suffraganeis suis absoluant, licet eis suffraganeis a solutione concedere recitent, vt docent communiter Doctores per text. in cap. ad reprimenda, 8. de officio Ordinar. tradit Matth. Vgoni. d. tract. de praesentia Patriarchali vers. ita quandoque.

Priuilegia supra citata quatuor tantum veris Patriarchis, Constantinopolitano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, non verò alijs minus proprie ita appellatis, vt prope Aquilienti, Grandep. Toletano & similibus, competere videntur de acti ex text. in d. cap. graue 29. in fine de praebendis ibi, aut proprii Patriarchae minime relaxetur, vt hoc quoque quatuor Patriarchales sedes specialiter honorentur, & ex Etranaug. Sancta Romana, de elect. inter communes; vbi Benedictus IX. postquam dictas quatuor Patriarchales Sedes sanctam Romanam Ecclesiam instituisse refert, ipsaque, inquit, multis praerogatiuis & honoribus, ac priuilegijs decorauit, quasi diceret, praedicta priuilegia, quibus Patriarchae fruuntur, proprijs Patriarchis, non verò improprijs fuisse concessa, ita Caslan. d. consider. 9. vers. alij autem. Redoan. d. cap. 16. num. 1. Nam omnes praeter illos quatuor, improprie potius, & perperam vtitur voce Patriarchae ab omnibus solent appellari. Alber. in d. d. verb. Patriarchae, vers. Patriarcha & Primas, Iacobat. lib. 1. de Concilio an. 256. Anastas. Germo lib. 2. c. 5. num.

num. 17. & lib. 3. de sacrorum immunit. cap. 7. num. 11. Laeli, Zech. d. n. 2. Pavin. de officio & potest. Capituli Sede vacante prelud. 6. num. 12. Redoan. de simonia mentali p. 1. cap. 16. num. 5. excepto Toletano, qui ex privilegio Pontificio omnibus & singulis prerogatiuis, privilegiis, ac insigniis, quae dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere liberè, licitèque potest, vt infra dicam hoc tit. cap. 8. n. 11.

38 Obseruandum maxime est, veram causam contituendi Romae quinque Patriarchales Ecclesias in praedictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epistolis Innocentij III. accepit Marcus Attilius Serranus in libello de septem Vrbs Ecclesias, statim in princip. cuius verba in hunc modum habent: Quinque sunt in Vrbe Ecclesiae, quae ob insignem aedificiorum magnitudinem ex omni antiquitate Basilicae vocantur, Lateranensis, Vaticana, S. Pauli via Ostiensis, S. Mariae Maioris, S. Laurentij extra Vrbs moenia, vt & aliunde constat, & ex epistolis Innoc. III. quae in Vaticana Bibliotheca asseruantur. Eadem Patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranensis quidem Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus est) ad habitationem attributa erat, caeterae ad hospitium, ac diuersorium aliis quatuor Reipub. Christianae Patriarchis Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, qui post Romanum ex factorum Conciliorum decretis principem in Ecclesia locum obtinebant. Quod ideo factum est, vt si quando contigisset generalia Concilia Romae celebrari, quibus interesset ij quatuor tenebantur, aut alia quavis de causa ad Vrbe[m] accederent, suas quisque ibi sedes haberet. Est enim Roma communis omnium patria, quod cum ex tota terrarum Orbe (antequam adeo miserabiliter Christiana Respubl. afflicta esset) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quod confugerent, haberent vbi suum agnoscerent dæcem, & Pastorem. Haec Attilius Serranus, vbi supra, cui consonat Rodolph. Cuperus in tract. de sacrosanct. vniuersali Ecclesia in 8. que sint Cardinalium partes, num. 29. pag. 221. Matth. Vgoni. de praestitia Patriarch. 1. 3. vers. in nomine Domini. Verum cum supra Attilius Serranus asserat, huiusmodi quatuor Patriarchas Concilio generali interesse, teneri, aduertendum duxi, quod etiam hodie non tantum de bene esse, sed etiam de necessitate vocandos esse ad generale Ecclesiae Concilium celebrandum: licet enim actu iurisdictionem, ac subditos non habeant, ad bonum tamen vniuersalis Ecclesiae, cuius causa agitur, cuiusque vere sunt Patriarchae, vocem in eo deliberatiuam, ac decisiuam habent, vt obseruauit Cobat. in tract. de Concilijs lib. 2. art. 2. n. 58. & seq. & n. 72. & seq. sequuntur alij, quos pro hac parte allegat Cened. ad Decretal. collect. 108. num. 3. & ex Caremonij Romano desumpsit Francisc. de Padilla in chronographia Conciliorum in princip. sub tit. Concilijs qui interesse debeant.

40 Plura alia in hoc proposito de praecedentia Patriarcharum, eorumque privilegijs adducere possemus, sed tam in hoc, quam infra in vniuersalique Patriarchae erectione demonstranda parum immorari oportet, quia occupatis prouincijs illis Imperij Orientalis Turcarum tyrannide non multum utilitatis afferre videtur hac de re prolixior disputatio, vt aduertit Andr. Gamb. in tract. de auctoritate Legati de latere lib. 2. tit. de varijs Ordinariorum nominibus num. 19. Verum licet quatuor insignium Patriarchalium sedium causa attento praesenti statu, quo est Patriarchalibus prouincijs destituta,

tanquam alia minima terra aliquibus videatur, siue que disputatione indigna; tamen iis, qui in ea, quae intrinsecus latent, considerant, non dubium, quod non vt minimis quatuor, sed vt melioribus, ac sapientioribus adaequanda, ac comparanda videtur, arg. cap. 30. Prouerborum, vt sic etiam apertissime contra Andr. Gamb. constat fructuosam esse de hac materia susceptam disputationem, ac Catholico viro dignam.

41 Illud autem omitterendum non est, quod licet in dictis Patriarchalibus prouincijs degentes schismatici audeant quendam Pseudopatriarcham de facto eligere contra dispensationem Clem. in plerisque, de elect. offerendo Turcarum Principi magnam pecuniae quantitatem, vt refert Matth. Vgoni. de praestitia Patriarch. dignitatis vers. nec ab alio, & tetigit Paul. Burgenfis Episcopus in addit. ad cap. 13. Apocalypsis, posita post glos. ordinariam, & apostillam Nicolai de Lyra in vers. secundo vero: tamen sapissimi praeuicatorores praedicti redeunt ad cor, respicientesque petram, ex qua excussi fuerant, vt habetur Isaiæ cap. 51. diuersis legationibus, ac procuratoris mandatis ad Apostolicam Romanam Sedem redeundo obedientiam Christi Vicario Romano Pont. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet in Lateranensi Conc. sub Leone X. sess. 11. tom. 5. Concilior. pag. 162. t. Mosès etiam Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. fidei Catholicae professionem fecit, vt habetur in Bibliotheca. SS. Patrum noua edit. 10. 7. pag. 1177. vbi paulo post alia legitur similis alterius Patriarchae professio, & de alijs constat etiam in Florentino Concilio. Nouè verò t. Gabriel Alexandrinus Patriarcha (secundum suam computationem à S. Marco nonagesimus septimus) Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanae Sedi, & S. D. Papae Clementi VIII. promisit Romae 15. Ianuarij 1595. in Consistorio per Legatos suos Iosephum, & Abdelmasiam mislos ex Aegypto, quod memorabile factum merito literis commendauit Card. Baron. tom. 6. annalium Ecclesiae pag. 691. & seq. fuitque per dictum Patriarcham ratificatum missis ad hoc authenticis instrumentis in Aegypto receptis die 14. Ianuarij 1597. & in sacro Consistorio sanctissimo exhibitis die 15. Iunij eiusdem anni.

42 Sed & venturum esse desideratum illud tempus, quo Patriarchales prouincijs redibunt ad Catholicos Patriarchas, praedixit B. Brigitta lib. 7. suarum reuelationum cap. 19. dicens promississe Dominum nostrum quod quando Graeci vere redierint ad obedientiam Romanae Ecclesiae, & summi Pontificis, quem in Ecclesia Vicarium suum reliquit, quod tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppressionem liberabuntur, & ex ea refert insignis ille Rossensis Episcopus Ioannes Fischerus in consutatione assertionis Lutheranae art. 25. vers. nitor impudentiam tuam, circa fin. Praedictam Patriarchalium prouinciularum futuram recuperationem sentit etiam Benedictus XI. in eximio mag. sancta Romana, de electione, in illis verbis, vt quodam in ciuitates ipsa schismaticorum, aut infidelium obsis, aut suberunt ditione, aut detinebuntur per eos. Hic Pontifex. Vt haec verba in casu iusta expectatae recuperationis aliquid operentur iuxta notata in l. st. uando, de legatis 1. iuncta etiam vulgata doctrina impta x. c. ab exortio 35. dist. qua dicitur quod res facile auertitur ad pristinam naturam, infertur apertissime, quod dicta & dicenda super hac materia omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo oratio habenda, & non otiosa iudicanda.

CAPVT II.

De primatu Ecclesiae Romanae super omnes, & de suprema Summi Pontif. potestate in vniuersum orbem.

S V M M A R I V M.

- 1 Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recognoscitur, & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur.
- 2 Ecclesiae Clauis Petro praecipue & per eum Ecclesiae data fuerunt.
- 3 Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauerit, ostenditur.
- 4 Petrus ad Apostolorum ante Andream fratrem, Ioanem, & Iacobum vocatus fuit.
- 5 Petrus post Ascensionem Domini, velut successor ipsius cepit regere Ecclesiam.
- 6 Ecclesiae vniuersae sub vno summo Pastore ostenditur.
- 7 Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Christi 44. Romam venit.
- 8 Petrus Cathedram Sacerdotalem Roma tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit, ostenditur.
- 9 Roma laudatur.
- 10 Petrus iussu Domini Romae Sedem Pontificiam sedit.
- 11 Vado Romam iterum crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbe[m] fugienti qui asserunt, ostenditur.
- 12 Roma prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiae Primatus iure diuino est collocatus.
- 13 Apostolicam Sedem an licite sit à Roma alio transferre ostenditur.
- 14 Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra.
- 15 Romana, & vniuersalis Ecclesiae Pontifex succedit Petro in Ecclesiastica monarchia.
- 16 Summus Pont. nullum in terris superiorem habet.
- 17 Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis est summus Pont.
- 18 Seruus seruorum Dei nominatur summus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum.
- 19 Summus Pontifex saltem in habitu habere potestatem seculari imperio non subiectos, primare sua qui defendant, ostenditur.
- 20 Summus Pont. Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum representat.
- 21 Christus Dominus diu in terris vt homo vixit vniuersalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuersorum.
- 22 Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, & c. quomodo dicitur, ostenditur.
- 23 Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani à Christo accepit.
- 24 Summus Pont. (vt verior tenet sententia) super vniuersum Orbem ex summo Pontificatus officio directe non habet, etiam in habitu, potestatem seculari, & spiritali distinctam.
- 25 Summus Pont. vt Christi vicarius ex officio summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege gratiae Christus Dominus, quatenus homo diu in terris vixit, eidem communicauit.
- 26 Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.

- 27 Christus Dominus per se & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem super res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.
- 28 Auctoritas Christi Domini Matth. x6. Tibi dabo clauis regni Coelorum, intelligitur de potestate spiritali suprema, non vero temporali directa.
- 29 Cap. 1. 2. 2. dist. Extrauag. vnam sanctam, de maioritate, inter comm. & Extrauag. vni. vers. Sanè, ne Sede vacante Ioan. XXII. non agunt de potestate aliqua seculari summi Pontificis, sed solum de ecclesiastica.
- 30 Cap. cum ad verum 69. dist. intelligitur de potestate seculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, quam negat in summo Pontifice.
- 31 Summus Pontifex super omnia negotia secularia habet sufficientem potestatem, quando id expedit ad finem supernaturalem assequendum.
- 32 Summus Pont. super infideles habet potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiae, & expediendam predicationem Euangelicam.
- 33 Summus Pont. directe super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet.
- 34 Summo Pontifici potestas competens qua tali non competit ei, nisi qua est caput ipsius Ecclesiae, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem.
- 35 Summus Pontifex non habet potestatem in homines, nisi que sunt membra Ecclesiae, mediante scilicet baptismo fidei facti, & incorporati cum Christo eius capite.
- 36 Infideles immediate ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conseruationem.
- 37 Lusitanos arguit Auctor qui in Guinea Aethiopes in seruitutem iniustam redigunt.
- 38 Infideles non potest summus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoscere nolint in dominum suum, & totius Orbis temporalem.
- 39 Auctoritas Ecclesiastica 10. Regnum à gente in gentem, & c. intelligitur de sola potestate, & punitione diuina Maiestatis.
- 40 Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis sceleratos, vt ipse imperio non subiectos, primare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum.
- 41 Infidelium terras inter reges Portugalia & Castella optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI. sub ea conditione, vt in conuersionem praedictorum infidelium tenerentur misere praedicatores Fidei.
- 42 Hispanijs & Lusitania Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias seruari miserunt.
- 43 commercium omnibus fecit commune ius gentium.
- 44 Rationes expenduntur, quibus motus Alexander Sextus commisit Portugalia, & Castella Regibus praedicationis Euangelicae, & conuersionis infidelium curam, negotium, & commercium.
- 45 Summus Pontifex ex grauissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum posituum.
- 46 Benedictus Aegidius Lusitanus laudatur.
- 47 Titulares Episcopi infidelibus idololatrijs, vel hereticis quomodo summus Pont. constituere possunt, ostenditur.

- 48 Summus Pontifex in casu ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam à iudice seculari latam reuocare.
- 49 Lis mota super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis deferatur ad Summum Pontifex ex conventionione, & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna gravissima.
- 50 Cap. nouit. vers. Non enim, de iudiciis, declaratur.
- 51 Coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari superiorem non recognoscens potest summus Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.
- 52 Ideo Summus Pontifex in cap. grandi, de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. processit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugalia Prælati, & nobilibus.
- 53 Verius tamen in eo tex. poterat summus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure iniuris Lusitanis.
- 54 Ecclesiasticus iudex ex proterua secularis negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.
- 55 Petrus Barbosa Regius consiliarius, ac Regni Portugalia Cancellarius maximus laudatur.
- 56 Refutatur intellectus asserentis ideo summum Pontificem processisse ad prædictam coadiutoris dationem in terminis d. cap. grandi, quia regnum Portugalia illum recognoscebat etiam in temporalibus.
- 57 Portugalia regnum Romane Ecclesie censuale an vere fuerit ostenditur.
- 58 Reseruitur liberatio Nunciij Apostolici de prædicto censu à se recepto.
- 59 Portugalia regnum nominem in temporalibus recognoscit.
- 60 Electio per Rempub. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatam, potuit fieri absque auctoritate summi Pontificis.
- 61 Christi quinque stigmata in caelo ostensa ab Alphonso Portugalia Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Francia regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, que illi sunt adhuc Regia insignia, de caelo missa fuerunt Clodouao.
- 62 Portugalia Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicantur.
- 63 Lusitani pertinacissime Romanis restituerunt duce Variato.
- 64 Alphonfus primus Rex Portugalia pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad summum Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & absque ulla obligatione ciuili se eidem Christi vicario B. Petro, & successoribus in suum militem peculiari quadam, sed spiritali solum subiectione submittere.
- 65 Hispania Reges subiectionem Sedi Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.
- 66 Hispania regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque superiorem.
- 67 Summus Pontifex potuit transferre in personam Magni Caroli Imperium à Grecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.
- 68 Constantinus Imperator in pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium,

- & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transfuit.
- 69 Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.
- 70 Princeps res Regia Corona alienare nequit.
- 71 Rex absque populorum consensu regnum priuare iure & honore suo non potest, nec illud seruituti subicere, nec illius bona donare cum magna Regia Corona diminutione.
- 72 Rex non potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.
- 73 Ecclesia cum laediur vincit, & magis incipit esse uberrima cum ad finem seculi erit producta.
- 74 Respondetur contrariis fundamentis.
- 75 Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem.
- 76 Franciscus de Caldas Pereira laudatur.
- 77 Constantini donatio auctoritate antiquissimorum grauissimorumque Patrum munita est.
- 78 In Sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas.
- 79 Ecclesia quod donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum provenire Apostolus docet.
- 80 Constitimus ingenibus beneficiis à Deo acceptis, scilicet in curatione lepra, & victoria contra Maxentium, diuinitus promouus est ad donationem illam faciendam.
- 81 Principes omnes, qui in Ecclesias munifici & liberales extiterunt, de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem traduxerunt.
- 82 Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo satrape, optimates, senatus, ac populus.
- 83 Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite.
- 84 Leo III. Summus Pont. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus postulante sine supernaturali, ac Ecclesia defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Grecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.
- 85 Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septem Germania magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor secularibus, potestatem eligendi Imperatorem.
- 86 Imperator defensor, & advocatus Ecclesie dicitur.
- 87 Imperialis dignitas attenda sua natura non fuit à summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium.
- 88 Imperialis dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur, & ab eo instituta dicitur.
- 89 Imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendet à summo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.
- 90 Summus Pontifex Imperatorem potest deponere.
- 91 Summus Pont. potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur.
- 92 Imperium transferre in aliam gentem potest summus Pont.
- 93 Imperio vacante iurisdictione, regimen, & dispositio eius deuoluitur ad Summum Pontificem.
- 94 Summus Pontifex in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis premia concedentes.
- 95 Ampliatur ad leges ciuiles peccata venialia solum approbantes.

- 96 Lex canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato, etiam attenda Ordin. Regia Lusitanorum, que de quantumuis veniali etiam est intelligenda.
- 97 Cap. nouit. vers. Cum enim, de iudic. declaratur.
- 98 Denunciatio Evangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denunciati.
- 99 Argumentum à contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum.
- 100 Cap. ult. de præscriptionib. ibi, quod absque peccato mortali, &c. declaratur.
- [101 Pontifex potest laicos legitimare ad temporalia.
- 102 Potest legitimare Principem supremum.
- 103 Legitimatio à Pontifice præstita, non suadente causa boni spiritualis, &c. non prodest ad successionem hereditariam, & alios saculares effectus.
- 104 Pontifex nequit legitimare laicos in festis Imperij non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus saculares.
- 105 Pontifex potest legitimare laicos ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate.]

AD Patrem, & ad cœlestem Ecclesiam Iesu Christo ex terrena reuersuro, necesse omnino fuit aliquem Ecclesie à se in terris constituta Præsidentem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Pastorem omnes Christi ouiculae in terrena Ecclesia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & solum sibi substituit, & in officio Vicarium, & in Magisterio successorem, qui & vniuersarum gentium uocationi, & orationibus Apostolis, cunctisque Ecclesie Patribus præponatur: vt quauis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Hic igitur primus Apostolorum appellatur ab Euangelistis *Matth. 10. Marc. 3. & Luc. 6.* qui in capitulis, ubi nomina Apostolorum enumerant, semper primo loco recensent Petrum. Et Dominus noster Iesus Christus, ubi primum B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium suum destinauerat, in terris vidit ad se à fratre Andrea adductum, illico ei vni dixit: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus, Baron. tom. 1. annal. Eccles. an. Christi 31. cap. 20.* Christus enim, vt docet Paulus, *Petra fuit, nomen suum Petro communicauit, vt hac nominis derivatione Christus nobis ostenderet se Petro suas vices, & potestatem aliquando commissurum.* Hic enim cum interroganti Domino, quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opinionibus aliorum, ipse velut inter ceteros primus cum eum esse Christum Dei viui Filium respondisset, & audire promeruit: *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, Matth. 16. quod D. Augustinus, de verbis Domini exponens, ita ait: Tu es Petrus à petra dictus, quam confessus es, quauis cognouisti, dicens: Tu es Christus Filius Dei viui, & super hanc petram, id est super me ipsum Filium Dei, edificabo Ecclesiam meam. Rogauit pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirmas fratres tuos, Luc. 22.* Ex quo manifestum est in Petro omnes contineri, rogans enim pro Petro, pro omnibus continetur. *Simon, quia diligis me plus his, pasci agnosceas, Ioan. 21.* Solum ideo Petrus, vt caput, & Prin-

ceps reliquorum Apostolorum pro omnibus sollicitus, ausus est à Christo petere, qua mercede ipsum sequuntur essent, *Matth. 19.* Ab illo initium tanquam à capite, & maiore sumpsit ipse Christus in lotionem discipulorum. *Baron. tom. 1. Annal. Ecclesie an. Christi 33. cap. 38. in fin.* verbaque singulariter ei dixit, tanquam vni Pastori, qui eius exemplo ceteris præfaturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan. 13.* Magnum certe excellentiæ Petri iudicium fuit, quod eum vnum Angelus speciatim nominauit, dum dicit: *Sed ite, dicit Discipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galileam, ibi, enim videbitis sicut dixit vobis, Marc. 16.* Non exiguum præstantiæ Petri iudicium quoque est, quod primus in monumentum Christi intrauerit, qui primus Christi vice, id est, auctoritate, & potestate in Ecclesia esset functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui cuncti præuenerat Petrum, sed id munus omnium maiori Petro permisit, *Ioan. 20.*

Ecclesie clauis, id est, Ordinis, & iurisdictionis, siue etiam præminentie, & potestatis Petro præcipue, & per eum Ecclesie datas fuisse Sanctorum Patrum testimoniis facile probari potest, nam Beda in homilia de festo Apostolorum super illud *Matth. 16. Quodcumque ligaueris, &c.* sic ait: *Qui Regem cœlorum maiori præ ceteris deuotione confessus est, meritis præ ceteris ipse collatis clauibus regni cœlestis donatus est. Quod si omnibus Apostolis simul dictum esse reperias, non tamen aliis sine ipso, sed ipsi sine aliis attributum esse cognosces ligandi, & soluendi à Domino facultatem, vt quod non alij sine ipso, ipse sine aliis posset ex privilegio sibi collato à Domino, & concessa plenitudine potestatis. Huic Dominus oues suas pascendas vocabulo terro reperito commisit, vt alienus à grege Dominico censetur, quisquis eum etiam in successoribus suis uoluerit habere Pastorem.* Sic etiam dum Dominus apparuisset in litore discipulis nauigantibus sciens Petrus quod Dominus esset, se misit in mare, & aliis nauigio uenientibus ipse sine beneficio nauis ad Dominum festinavit, *Ioan. 21.* Cum enim mare mundum designet, per hoc, quod Petrus se misit in mare, privilegium expressit Pontificij singularis, per quod vniuersum Orbem susceperat gubernandum, ceteris Apostolis vt vehiculo nauis contentis, cum nulli eorum vniuersus fuerit Orbis commissus, sed singularis singulae prouinciæ, vel Ecclesie potius deputate. Iterum etiam vt se vnicum Christi Vicarium designaret, ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulauit, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cum aquæ multæ sint populi multi, congregationesque aquarum sint maria, per hoc quod Petrus super aquas maris incescit, super vniuersos populos se potestatem accepisse monstrauit. Sic etiam *Luc. 5.* legitur soli Petro Dominum dixisse, *Duc in altum;* quod cum fecisset, conduxit piscium multitudinem copiosam, qui admiratus ipse cum Iacobo, Ioanne, & Andrea, qui etiam in nauis erant, secundum *Matth. & Marci* narrationem processit solus ad genna Iesu, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum,* cui etiam soli respondit Iesus: *Noli timere, ex hac iam homines capiens eris, id est, caput eris.* Et hic aduertendum dixi à Petrum ad Apostolatam ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuisse, vt patet *Matth. 4.* nam uocatio, de qua ibi; fuit proprie ad Apostolatam: due uero priores, quarum una habetur *Ioan. 1.* altera in captura piscium, quam describit *Lucas c. 5.* non fuerunt proprie ad Apostolatam, sed ad quantum familiaritatem; ita *Alphonf. Alvarez Guercero in speculo iuris Pontificij, cap. 1.* Deinde ipse solus Petrus

Petrus interrogavit Iesum Matth. 18. *Si peccaverit in me frater meus, dimittam ei usque septies? et si soli Iesus respondit: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies;* cum profecto septenarius vniuersitatis sit numerus, eod quod omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendit; igitur septenarius numerus in seipsum multiplicatus in hoc loco significat vniuersorum vniuersa peccata, quia solus Petrus potest non solum omnia, sed omnium crimina relaxare. Denique Apostolis omnibus à Domino mandabatur, vt prædicarent Euangelium omni creatura, principaliter tamen Petro incumbere, qui omnes præstabat prærogatiua principatus, & cui soli iniunctum fuerat à Domino, vt pasceret oues suas. [*Quare S. Petrus Theodorus Studita epistola ad Leonem, omnium capitum caput vocat. S. Ambros. serm. 66. caput sanctitatis. S. Epiphanius lib. 2. discipulorum Principem, & Apostolici sodalitiij coryphaeum. S. Chrysol. homil. in Petrum Apost. & Eliam, Apostolorum verticem, Ecclesiae columnam & propugnaculum, Fidei portum. Clemens epist. 1. ad S. Iacobum Primitias electionis Apostolorum, aeternae vitae clauigerum. Nicolaus Papa epist. ad Mediolan. Fidei petram, S. Ioannes Damascen. in hislor. Barlami cap. 1. columnam ad sustentaculum, lapidem ad fundamentum, clauem ad Regnum. S. Augustinus serm. 5. in festo SS. Petri & Pauli, confessorum primum Filij Dei, amatorem Domini. S. Isidorus lib. de vita & morte, Sanctae Ecclesiae solem, & luminare maius. S. Ambros. serm. 68. Fidei signamentum.]*

Vnde post Ascensionem Domini Petrus velut successor ipsius regere cepit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iudae præuicatoris ex verbis Prophetae alium instituens, & faciens subrogari, & recepto Paraclyto Discipulos Spiritus sancti gratia illustratos ex verbis Ioëlis apertius comprobauit. Hic penitentiam agere iussit, & baptizari credentes Act. 2. Hic inter discipulos curando claudum fuit miraculum operatus, Act. 3. & in Ananiam, & Sapphyram uxorem ipsius tanquam primum & præcipuum inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui sancto, mortis sententiam promulgauit Act. 5. Hic simoniae peccatis radicem contra primitiuam Ecclesiam pullulantem Apostolica falce succidit, solus in Simonem Magum sententiam damnationis promulgans, licet non ei soli, sed omnibus communiter pecuniam obtulisset, Act. 8. Huic soli visio caelitus ostensa fuit, Act. 9. & 10. qua innuitur, quod Petrus Prælati fuerit cunctis gentibus: ipseque admoneretur omnes gentes suae fidei commissas Christi Ecclesiae vnire, & inferere, cum vas illud visionis Orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta animalia, vniuersa significaret, tam Iudaeorum, quam Gentium nationes: gentium enim immunditiae per quadrupedia terrae, perque bestias, reptilia, & volatilia Caeli significabantur, & illas iam Deus intra linteam Ecclesiae recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iussum erat, vt mactaret eas primum, hoc est, per verbum Dei, quod gladio quouis accipite penetrabilis est, totum peccati sanguinem effunderet, eisque subinde vesceretur, hoc est, more cibi traduceret eas in Ecclesiae corpus, & incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse, vt primum Iudaeos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt supra vtriusque fideles se pastoralem curam accepisse monstraret.

Constituto sic à Christo Domino tot locis Summo vniuersalis Ecclesiae Pastore Beato Petro Apo-

stolo, Vnitas, siue Primatus eius in Ecclesia vnica constituitur, à qua tanquam capite reliqua ipsius membra regerentur: Ecclesia vna est, quae in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij sunt, sed lumen vnum; & rami arboris multi sunt, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riuus defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, vnitas tamen seruatur in origine: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur, ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profuentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fecunditatis successibus copiosa: illius factu nascimur, illius lacte nutriimur, spiritu eius animamur. Et quod Ecclesia vna sit veritatis Magister testatur per Spiritum sanctum, dicens: Vna est columba mea, vna est perfecta mea. Item Ecclesiae vnitas dicitur ex vnitare Fidei, in qua fundatur, cap. legimus 93. dist. Et ab vnitare spei, de qua Apost. cap. 4. *Vocati estis in vnam spem vocati estis vestra.* Est etiam vna vnitare charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit Apost. ad Philip. 2. Eandem charitatem habentes vnanimis, id ipsum sentientes. Hinc D. Cyprian. lib. 1. epist. 8. ad plebem. *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata: sicut etiam in Caelorum vniuersitate à primo mobili dicuntur inferiores, Arist. 2. de Caelo text. 35. In corporibus mixtis vnum semper elementum est, elementariisque qualitas præpollens. In multitudine membrorum vnum cor cetera mouet. Arist. de partu animalium lib. 2. cap. 2. potentiarum animæ vna est princeps, nempe ratio. D. August. lib. 2. de liber. arbit. cap. 3. & vt ait Apost. ad Ephes. 4. Vnus est Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnus Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præsident, Pastor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuersali Ecclesia vicem Christi gerens, Summus Pontifex est, & super vnica & vniuersalem Christum adificat Ecclesiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius successores melius conferre potuissent ipso Domino iubente quantum Roma, qua tunc, & diu post Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillime Christi pietas & religio in reliquis eius subiectas provincias traduci possit, quod innuere videtur Beatus Leo Papa in serm. 1. de natali Apostolorum Petri & Pauli, dum ait: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici Ordinis ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, qua in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.**

Anno igitur nono à Christi passione exacto, à 7 natiuitate eius 43. postquam Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occisus fuit, ipse Petrus Azymorum tempore ab eo in carcerem conicitur, vt festo celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera educus, exiens ad Romam iter instituit, vt Herodis vim, furorémque declinaret, simul & vt Simonis Samaritæe vtilitatis subuertendis insisteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epistolam scripsit, Cappadoces scilicet, Galatas, Asianos, Ponticos, & Bithynos Urbem peruenit 15. Calend. Febr. sequentis anni, qui fuit Christi 44. & secundus penè finitus Imperij Claudij, statim Christiane religionis fundamenta iecit, vt postea ad Romanos scribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerso mundo

do nunciaretur. Ab hoc tempore vsque ad eius obitum, (qui fuit Auctoribus penè cunctis consentientibus 3. Calend. Iulij nouissimo Neronis anno, non quidem Iuliani, sed Imperij, id est, tertio decimo, Christi verò 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25, tenuit. Noui autem hoc toto temporis spatio in Vrbe permanisse; nam anno Christi 47. sexto imperij Claudij, quò magna Iudæorum seditio fuit, Petrus, qui gente Iudæus erat ex Bethsaide vico Galilææ, simul cum cæteris constituta iam Ecclesia Romana, & Simone Mago extincto, discedere est coactus; Hierosolymam hac occasione rursus rediit. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit transitui Beatissimæ Virginis, qui anno sequenti accedit ætatis eius 63, prout melius computant citati per me alleg. 50. num. 112. Postea ingressus est Urbem Romam Nerone Cæsare, Linum, & Clementem sibi coadiutores ordinauit, à Marco scriptum Euangelium probauit, priorem Epistolam scripsit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaso intelligitur, transiit. Inde discedens totum Occidentem, & Africam docendo peragravit. Ad extremum nouissimis Neronis annis, eo in Christianos tanquam publici incendiij auctores desuente, Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea subsequuta sunt, quæ consensu omnium Scriptorum memoriae sunt commendata. [quorum mors anno salutis 69. successit ex Lotter. de re benef. lib. 1. q. 46. n. 15.] Quicquid heretici huius tæporis impudenter negent, Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram constituisse, & quod magis est, neque Romam vnquam venisse, eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, ac Latinis eleganter conuincunt Onuphrius Panuinus de Primatu Petri lib. 3. cap. 1. Cardin. Cæsar. Baron. annal. tom. 1. an. Christi 44. cap. 22. cum sequentibus, & ex professo latissime comprobant omnibus contrariis satisfaciens Cardin. Bellarmin. tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. à princip.

O felix Roma, inquit D. Hieron. lib. 2. aduers. Iouinianum, in fine, *Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina. Vrbs Apostoli voce laudata, illa enim caput mundi appellatur, vt patet c. fin. de foro comp. & ex l. Roma ff. ad munic. tradunt Alciat. lib. 2. dispunct. c. 21. & Mandos. omnino videndus in reg. 20. Cancell. q. 10. num. 2. in ea siquidem tanquam in communi patria sunt ferè omnes nationes de mundo, vt dicit Burgos de Pace in repet. cap. cognoscens num. 210. de constitution. & Ioan. Quintin. licet cum aliqua nota Curie in repet. cap. de vnica num. 110. de præbend. refert Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 16. à num. 23. de qua S. Ioannes Chrysol. in comment. epistole ad Romanos cap. 16. hom. vlt. id est, 32. ita ait: *Ego & Romam propterea diligo, tametsi & aliunde queam illum laudare, nempe à magnificencia, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentia, & diuitiis, & Arabus in bello fortiter gestis, sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam de prædico, quod erga illos Paulus dum videret ad eum fuit beneuolus, adeo illos amauit, coram diffinit, & postremo vitam apud eos finivit: unde & ciuitas ista hinc facta est insignis, plusquam à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illustres, Sanctorum videlicet illorum corpora: non ita Cælum splendescit, quando radios suos Sol ex sese dimittit, quemadmodum Romanorum Urbis duas illas lampades, vbique terrarum effundens, &c. de qua in festiuitate Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli sic canit Ecclesia.**

O felix Roma, que tantorum Principum
Et purpurata pretioso sanguine,
Barb. de Episcopo. Pars I.

Non laudatur, sed ipsorum meritis
Excellit omnem mundi pulchritudinem.

Et gloriol. verb. Romana, in Extravag. execrabilis, de præbend. ita ait, *ipsam Urbem Apostoli Petrus & Paulus vna die pro merito loco vno pro gloria, sub vno persecutore pro pari virtute compassi glorioso cruore martyrij Christo Domino consecrarunt.* [Hinc etenim Roma eo glorioso cruore respersa in hanc gloriam prouecta est, vt sit gens sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & Regia per sacram B. Petri Sedem in Romano iam proprio solio collocatam caput totius Orbis effecta, vt dicit text. in cap. fundam. in princ. iuncto §. 1. de elect. in 6. & refert Lotter. de re benef. lib. 1. q. 46. num. 16.] Nullam denique decentiorem, aut Christo ipso magis acceptam Sedem fuisse censemus, quam quæ sanctissimorum Apostolorum Petri & Pauli sanguine consecrata, æternisque trophæis illustrata, quod inde Romam ipsam ad eam gloriam prouexit, vt inde esset gens sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latius præsideret religione diuina, quam dominatione terrena, ad quod refert aliqua Læli. Iordani, de maioribus Episcopi causis ad Papam deferendis, & Romana Sedis origine, & auctoritate, cap. 1. num. 20.

Quamuis ex Matth. cap. 16. & Ioan. 21. solum constet Christum Petro Summum Pontificatum tribuisse, non autem alicuius certæ Ecclesiae Episcopatum, ipsa tamen iura Canonica manifestè nobis tradiderunt iussu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixisse, vt inquit Nicolaus I. relatus in cap. omnes, 22. dist. scribens Mediolanensis per Petrum Damianum Legatum suum, his verbis: *Omnes siue Patriarchæ cuiuslibet apices, siue Metropoleon Primatus, aut Episcopatum Cathedras, vel Ecclesiarum cuiuslibet Ordinis dignitates instituit Romana Ecclesia: illam verò solus ille fundauit, & super petram Fidei mox nascentis erexit, qui Beato eterna via clauigero, terreni simul, & cælestis imperij iura commisit.* Id ipsum ostendit Gelasius relatus in cap. quamuis, 21. dist. omnibus Orthodoxis ita scribens: *Quamuis vniuersa per Orbem Catholica Ecclesia vnus Iohannes Christi sint: sancta tamen Romana, Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicalis constitutionibus cæteris Ecclesiis prelata est, sed Evangelica voce Domini, & Saluatoris nostri Primatum obtinuit: Tu es Petrus, &c. Item Anacletus ad omnes Episcopos epist. 3. cap. 3. relatus in cap. sacrosancta 22. dist. ita ait: *Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipsum attestantur Marcell. I. in cap. rogamus, & Leo I. in cap. cum Beatissimus, 24. quest. 1. præterea Alexand. I. Iulius I. Pius I. in suis epistolis, & demum Innoc. III. in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. his verbis: *Locus, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur. Confirmatur, nam cum Petrus Urbem fugiens exiisset, volens eum Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo: Domine quò vadis? respondit: *† Vado Romam iterum crucifigi; quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus, quam historiam referunt Linus Papa in actis passionis Sanctorum Apostolorum, Petri & Pauli, Egelsip. lib. 3. de exilio Hierosolymitano, D. Ambros. lib. 5. epist. 32. Læli. Iordan. de maioribus Episcoporum causis ad Papam deferendis, cap. 11. num. 24. Guercero in speculo iuris Pont. pag. 8. & ex S. Athanasio in apologia pro fuga sua, & S. Greg. in explicatione quarti Psalmi penit. comprobant****

R. Card.

Cardinal. Bellarm. lib. 1. de Romano Pont. cap. 2. 3. in fine. [Lotter. d. lib. 1. q. 46. num. 9.] Quare ¶ primam Sedem, & vniuersalem Ecclesiam Primatum Romae Iure diuino esse collocatum, tenent Abb. in d. cap. per venerabilem, Ioan. Andr. in cap. fundamenta, de elect. in 6. vbi Anchar. num. 12. Albertus Pyghius de Ecclesiast. hierar. lib. 3. cap. 12. & 13. S. Antonin. part. 3. tit. 2. 3. cap. 5. §. 7. Turrecrem. de potestate Ecclesie, lib. 2. cap. 40. cum sequentibus, Can. de locis Theolog. lib. 6. c. 8. vers. 10. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesie, lib. 1. cap. 3. 2. Cordub. in quest. lib. 4. quest. 1. prapost. 8. Iacob. de Concil. lib. 8. art. 6. & 7. latissime Alphons. Mendoza in quest. quodlib. quest. 4. scholast. Azori. instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 1. 1. q. 2. Cardin. Cæsar Baron. in addit. ad Martyrologium Romanum die 18. Ianuarij, pag. mibi 30. Cardin. Bellarm. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 2. à princip. Card. Tusch. pract. conclus. iuris tom. 3. conclus. 3. num. 19. & tom. 7. lit. R. concl. 3. 62. quorum aliqui agunt ¶ an licitum sit è Roma aliò Sedem Apost. transferre, quod ex instituto disputarunt Alphons. de Mendoza d. disput. 4. [Cardin. Iacobat. de Concl. lib. 8. in 6. art.] Cardin. Bellarm. d. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 4. cap. 4. vers. 2. hoc idem, & alij citati à Cened. ad Decretum collect. 11. num. 4. [Lotter. d. q. 46. num. 19.]

14. Et quòd Romana Ecclesia omnium aliarum omniumque fidelium mater sit, & magistra, atque super omnes Primatum obtineat, probant text. in d. cap. quamuis, & in d. cap. sacrosancta, & in cap. 2. de Summa Trinit. & in cap. antiqua 23. de privileg. cum multis alijs adductis plenissime per Cordub. d. quest. 1. art. 2. Mendoza d. quest. 4. scholast. §. 4. Turrecrem. de potest. Ecclesie lib. 2. cap. 36. Albert. Pygh. d. cap. 12. Can. de locis Theolog. lib. 2. cap. 4. Bannes in 2. 2. D. Thoma quest. 1. art. 12. concl. 5. Cou. lib. 4. var. cap. 1. 4. num. 1. Illustri. Cardin. Bellarm. virtute & litteris insignis, Catholicæque religionis strenuus propugnator, d. tom. 1. de Romano Pont. cap. 12. cum sequentibus, Cardin. Tusch. vtriusque iuris consultissimus, prout præclari, indefessique laboris monumenta attestantur, in pract. conclus. tom. 7. lit. R. conclus. 3. 63. Cardin. Mantica assidua negotiorum experientia eruditissimus de coniecturis vlt. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 4. Iacob. de Graffis tom. 2. consil. lib. 3. tit. de clericis non resid. consil. 1. 1. 4. plenissime Marta de Iurisdic. p. 1. cap. 13. à num. 19. vbi per multa sequentia capita omnia argumenta in contrarium plenissime resoluit, Valeri Reginald. in praxi fori penitent. lib. 1. num. 22. Fr. Paulin. Berti Lucensis in praxi criminali Regul. tit. 2. cap. 1. 4. num. 4. [Victorin. Manf. de ecclesiastic. magistrat. lib. 2. cap. 4. & 5. Homobon. de statib. humane vite. p. 1. cap. 4. n. 1. & cap. 6. vers. in primo gradu. nouissime Mich. Ferr. de præcedent. ecclesiast. q. 31.] plures ex antiquioribus refert Cened. d. collect. 11. num. 4. & 5.

15. Romana, & vniuersalis Ecclesie Pontificem succedere Petro in Ecclesiastica monarchia tam ex diuino iure, quam ratione successione, Conciliorum auctoritate, Summorum Pontif. Græcorum, & Latinorum Patrum, aliorumque testimonijs, & auctoritatibus probat idem Cardin. Bellarm. d. tom. 1. lib. 2. cap. 12. & 13. ¶ Nullum enim in terris superiorem habet, cap. cuncta per mundum 9. quest. 3. cap. licet, cap. Venerabilem, de elect. Flamin. de resignat. lib. 7. q. 5. num. 1. & 2. Don Garfi. Mastrillo de magistratib. lib. 1. cap. 2. num. 4. Et est ¶ Ordinarius Ordinatio, & totius Orbis, cum totus mundus Papæ sit territorium, d. cap. cuncta per mundum, cap. per principalem 9. quest. 3. Camil. Borell. in sum. omnium decis. tit. 4. n. 10.

18. Gonzal. ad reg. 8. Canc. §. 2. proem. num. 44. ¶ Et omnes eidem parere, ipsumque in Primatum reco-

gnoscere debent, cap. sacrosancta, cap. de Constantino politiana 22. dist. Gonzal. §. 1. proem. num. 8. Licet autem in proemio Decretalium alisque in locis sensus feruorum Dei nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum, Azori. instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 19. quest. 1. vers. Baldus, Flamin. d. lib. 8. q. 7. n. 101.

19. Vnde Summus Pont. saltem in habitu directe habere potestatem secularem immediatè à Christo Domino sibi commissam, itavt possit per seipsam eam, vt directam reducere ad actum, licet frequentius illam exerceat per Imperatores, & Reges ab eius manu eandem accipientes, tenent Innocent. in cap. licet, num. 8. & 9. de foro comp. & post Host. Panor. in cap. nouit. num. 13. de iudic. post gloss. ibi, & post gloss. 1. in cap. causam qua, in 2. qui filij sunt legiti. cui similib. verb. Ecclesie, in Clem. ad nostram, de heretic. Bart. in l. 1. §. Presides, ff. de requir. reis. [Hieron. Alban. tract. de potestat. Papa. p. 2. num. 16. cum seqq. Aluar. Pelag. lib. 1. de planctu Ecclesie. c. 24.] Palat. de obtentione regni Navarre, §. 6. Cou. in reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 7. vers. 1. Nau. in d. cap. nouit. notab. 3. sub num. 19. Mench. illustr. lib. 1. cap. 20. num. 2. & cap. 21. num. 1. Marta de Iurisdic. p. 1. cap. 19. quo loci iunctis capitulis sequentibus vsque ad cap. 23. inclusiue, & iunctis præcedentibus pluribus medijs hanc sententiam tenaciter defendere intendit [Leonard. Duard. in comment. ad Bull. Cæna, lib. 2. can. 14. q. 8. num. 13. & can. 15. q. 18. Torrebl. de magia lib. 3. cap. 4. Solorzan. de iure Indiar. lib. 2. cap. 22. cum seqq. Larrea Granat. decis. 1. à num. 9.] ex Theologis S. Antonin. tit. 3. de dominio regnorum, cap. 2. & p. 3. sum. tit. 2. cap. 5. §. 17. S. August. Triumph. in princ. sum. de potestate Ecclesie. S. Bonavent. in 4. dist. 37. in exposit. lit. dub. 4. Henric. Gandau. in quodlib. 6. quest. 23. Roder. Sanc. Episcop. Lamoren. lib. de origine, & differentia principatus, p. 1. Alexand. Alenf. 4. p. sum. quest. 10. part. 2. §. 2. B. Ioan. à Capistrano de auctoritate Papa, part. 1. secunda partis, num. 4. & 5. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesie, cap. 13. Cell. Manc. de iuribus principatum, lib. 3. cap. 1. & 2. Paulus Ciera in tract. de iure Principum, cap. 6. cum sequentibus, Alexand. Pefanti. de potestate Romani Pont. Thom. Bozi. de ruinis gentium, & regnorum, lib. 2.

20. Probatur hæc sententia. Summus Pontifex Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum representat qualis erat dum hic inter nos viueret: atqui in Christo Domino nostro dum vixit fuit Regia potestas temporalis: ergo Summus Pont. Petri successor habet temporale dominium: maior per se patens est, & constat ex dictis, & præcipue ex illo Ioan. 21. Pasce oves meas, & Matth. 29. Tu es Petrus, &c. vbi Dominus loco sui Petrum constituit vniuersalem suæ Ecclesie Pastorem, illimitatamque relinquit hanc sibi promissam, & traditam potestatem: vnde D. August. Sicur, inquit, in Salvatore erant omnes causa Magistri, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Et Chrylog. super Acta Apostolorum. Ita, inquit, Petrus à Filio super omne, quod est Filij potestatem accepit, non vt Moyses in gente vna, sed in vniuerso Orbe. Quamobrem necesse est fateri eandem esse auctoritatem Petri, quam Christi; & Summi Pont. quam Petri. Manet, inquit S. Leo, dispositio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petre perseverans suscepit Ecclesia gubernacula non reliquit, perseverat videlicet Petrus, & vivit in successoribus suis. ¶ Philippus Presbyter, Apostolicæque Sedis legatus in Concilio Ephesio circa an. 430. vt habetur tom. 2. cap. 16. sic dicit: Nulli dubium, imò seculis omnibus notum est, sanctum Beatissimumque

minique Petrum Apostolorum Principem, & caput, Fideique columnam, Ecclesie Catholice fundamentum, à Domino Iesu Christo Salvatore nostro, humanique generis Redemptore, celestis regni Claves accepisse, solvendique, atque ligandi potestate, quam accepit, esse fuisse, necnon per successores suos hucusque semper vivere, causasque decernere, semperque videtur esse.

21. Minor verò, quatenus habet Christum Dominum, dum in terris vt homo vixit, vniuersalem fuisse mundi Dominum, ac Regem vniuersorum, probatur Matth. cap. 19. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et cap. 28. data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra. Probatur etiam ex pluribus Apoll. locis, qui præcipue scribens ad Coloss. cap. 1. inquit de Christo: Qui est imago Dei inuisibilis primogenitus omnis creature, quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cælis, & in terra, visibilia, & inuisibilia, sine Teroni, siue dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse est caput corporis Ecclesie, qui est principium, primogenitus ex mortuis, Et ad Hebræ. cap. 1. Multifarium, multifique modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissime loquutus est nobis in Filio, quem constituit heredem vniuersorum, per quem facti & facta. Ioannes etiam in Apocal. cap. 1. dicit, quòd Iesus Christus est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regionum terræ, & cap. 11. quod audiuert vocem multorum dicentium: Factum est Regnum huius mundi Dei nostri, & Christi eius. Et cap. 19. cum prius exarserit quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur Verbum Dei, refert, quòd habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.

22. Quòd si infurgat aliquis dicens, quomodo Christus Regem dicimus sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. respondere Iai. Propheta cap. 9. Factus est principatus super humerum eius, quem locum Nicetas in Nazianzenum in orat. de natiuitate, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Christi, vires eius intelligens ait, omnes alij Reges non in proprijs vrbibus imperium suum, & regnum habent constitutum, sed in alijs, puta in militibus, & satellitibus, & propugnatoribus: Christus autem solus principatum suum super humerum habuit.

23. Consequentia rectè infertur, quia Petrus, qui adhuc perseverat, & vivit in successoribus suis, vt supra probant, accepit Pontificatum & regimen totius populi Christiani, & in Vicarium electus fuit Christi, cuius iurisdictionis sunt omnia regna mundi. Vnde in eius solemnitate exultans Ecclesia canit: Tu es Pastor ouium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi. Et super illa verba, Tibi dabo Claves, infert Chrylog. Filius Dei ubique terrarum Petro concessit puertatem, & homini mortali omnium, que in cælo sunt, dedit auctoritatem, vt potestate Clauium Ecclesiam amplificaret. Inde D. Augustin. in serm. Fortis & humilis, admittens ait: O mira potentia, ò ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeum Piscatorum Apostolorum facile crederet Principem, & Regibus obistere, Reges sacreficere, Regibus omnibus imperare, mundum referre legibus? Sicut Christus accepit à Patre Dux scripturam Ecclesie gentium ex Israël egrediens super omnem principatum & potestatem, & super omne quodcumque est, vt ei genus cuncta conuenit: sic & Petro, & eius successoribus plenissime commissi. Si igitur Christus Dominus est directe, absolute, verè, realiter, legitime; vt monstratum est euidentissime, totius mundi, & Barbof. de Episcopo. Pars I.

omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quam quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. dominus est directe, absolute, verè, realiter, legitime, totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quam quæ ad corpus: nam, vt infert Chrylog. in persona Christi loquentis ad Petrum, qui amas me, coram ipsis, iam tibi confirmo, quod nomen est plenum, & ideo D. Thom. in fine lib. 2. sentent. dicit quòd Papa vtriusque potestatis apicem tenet, scilicet spiritualis, & secularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, & Dominus dominantium, cui potestas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

24. Nihilominus tamen verius dicendum putò, Summum Pontificem super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directe non habere etiam in habitu potestatem secularem ab spirituali distinctam, per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus ciuilitate gubernare, & statuere, quæ proximè spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum, & hanc sententiam tenent, D. Thom. in opusculo de regimine Principum lib. 3. cap. 2. cum sequentibus, & p. 3. quest. 59. art. 5. Soto de iustitia lib. 4. quest. 4. art. 1. colum. 4. vers. quod si, & in 4. distinct. 25. quest. 2. art. 1. conclus. 3. Driedon. de libertate Christiana lib. 1. cap. 9. & cap. 15. Caietan. tom. 1. tract. 2. de auctoritate Papa, & Concilij cap. 13. ad 8. Victoria in relect. super cap. vlt. Matthei num. 27. & de potestate Ecclesie relect. 1. quest. 5. num. 8. Alphonsus Alu. Guerrero in speculo Principum cap. 16. Cardin. Bellarm. controu. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 1. vers. Tertia sententia, & cap. 3. & cap. 6. Molina de iustitia tract. 2. disput. 29. colum. 4. vers. his prænotatis, Suarez de legibus lib. 3. c. 6. sub num. 3. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholice contra Anglicana scilicet errores lib. 3. cap. 5. num. 8. Rebell. de obligationibus iustitie, par. 2. lib. 18. quest. [23. latè Anguian. de legib. lib. 2. controu. 17. per tot. & præcipue à num. 29. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 1. cap. 5. quest. 6. Param. de orig. Inquis. lib. 3. quest. 3. opin. 4. Moral. in emporio iuris part. 1. tit. de iurisdic. quest. 4. Cenall. de cognit. per viam viol. in prolog. num. 9. in fine, & num. 12. Maynard. de privileg. Ecclesie. p. 1. art. 6. num. 1. Salgado de prolect. Regia tom. 1. p. 1. cap. 6. num. 1. num. 55. Gabr. Perier. de manu Regiæ p. 1. præd. 1. num. 4. & 5. Antonin. Diana moral. resolut. p. 1. tract. 2. resolut. 121. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure p. 1. cap. 3. num. 17. ff. de instit. & iure. nouissime R. P. Iuniper. à Drepano pro Iuris Pontificij defensione q. 1. cap. 2. num. 9. cum seqq.]

25. Huius sententiæ plura, & validiora sunt fundamenta, & à priori ostenditur, quia Summus Pontifex, vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege Gratie Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. text. in cap. 2. & 3. de officio Vicar. lib. 6. delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit, nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta text. in l. 1. §. qui mandatum, ff. de officio eius, cui mandata est iurisdic. Planè ¶ Christus Dominus, quamuis potuerit insuper omnem principatum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiâ temporalem cum suprema potestate seculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principariter, & directe exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit,

exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan. 18. re- num meum non est de hoc mundo; & iuxta alia plura, quae ad hoc probandum congerunt...

- 27 Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariae opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directe habere potestatem...
28 Deinde hanc nostram sententiam non infringit auctoritas Christi Domini Ioan. 21. ibi, Pasce oves meas, quia in ea solum impletur illa promissio...
29 Nec etiam nos deterrent pleraque iura, quae iuxta omnium fere Doctorum mentem, Summo Pontifici tribuere videntur...

terram, id est, omnes fideles existentes in imperio terreno; & quodcumque ligaverit, & soluerit super eam esset ligatum in caelis, id est, in imperio caelesti, ut ita Summus Pontifex haec vtriusque imperij iura haberet Ecclesiastica, ut considerat sic illos textus intelligens, Card. Bellarm. vbi supra [& Anguian. d. controu. 17. num. 54. agit de intellectu d. Extrav. vnam sanctam, quem etiam refert & sequitur Diana d. p. 1. tract. 1. resol. 122.]

Quo tenore sensu dici potest, Nicolaum Papam 30 (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor est praedicti cap. 1.) non videri sibi ipsi aduersari in cap. cum ad verum, 96. distinct. quatenus ibi asserit Christum Dominum distinguisse potestatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum praesumeret usurpare; nam in hoc textu loquitur de potestate seculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo vero loquitur de potestate materialiter tantum seculari in ordine ad finem supernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.
Primo ex dictis inferitur Summum Pontificem, 31 quatenus ex vi Pontificalis officij habere sufficientem potestatem super omnia negotia secularia, etiam inter seculares, ut de illis iudicet, & disponat, quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesiae defensionem, & ad bonum spirituale, & ad finem Ecclesiasticae potestatis supernaturalis assequendum, & ultra ordinarios per text. ibi in cap. cum ad verum 96. distinct. & in Extravag. vnam sanctam, de maiori. ac Theologos in 4. dist. 24. latissime disputant, sic refolentes Cardin. Turrecrem. de potestate Eccl. lib. 2. cap. 113. cum seq. Albertus Pyghius de Ecclesiastica hierarch. lib. 5. Driedon. de libertate Christiana, lib. 1. cap. 15. cum seq. lib. 2. cap. 2. Soto de iustitia, lib. 4. quaest. 4. art. 1. Henric. de Gandauo quodlib. 6. quaest. 23. Caietan. in apologia, tom. 1. opusculorum, tract. 2. cap. 13. ad 8. & 2. 2. quaest. 43. artic. 8. Fr. Anton. de Corduba in quaest. lib. 1. quaest. 57. Victoria relect. 1. sect. 6. & relect. 5. sect. 2. a num. 3. & in relect. de Indis, & Insularis, part. 1. a n. 26. & ad cap. ult. Matthaei num. 29. Molina de iustitia, tract. 2. disp. 29. vers. Tertia conclusio. Rebelle de obligatione iustitiae, part. 2. lib. 1. 4. quaest. 23. sect. 1. n. 2. & 3. & sect. 5. n. 29. Aldrete in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione, p. 1. cap. 5. n. 13. Suarez de legibus lib. 3. cap. 7. n. 5. & de defensione Fidei Catholicae, lib. 3. cap. 22. Illustriss. Card. Bellarm. de Romano Pontifice, controuers. 3. generali, lib. 5. cap. 6. Ex nostris Couarr. practicarum cap. 1. n. 2. conclus. 2. & in reg. peccatorum, part. 2. §. 9. n. 7. Nauarr. in d. cap. nouit, notab. 3. [Ioan. Salgado de Araujo in l. Regia Lusitana discursu 1. n. 41. cum seqq.] Cenall. communium contra communes quaest. 7. 59. Morla in empirio iuris Ciuilibis, tit. de iurisdic. omnium iudicum quaest. 4. Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom. 6. conclus. 43. [Valenzuel. pro monitorio Pauli V. p. 7. a n. 45. Balboa ad cap. fin. n. 4. de praescript. Petr. de la Escalera Gueuata in didascalica de utroque brachio, p. 2. n. 87. Latè Ioannes Faiardo ad cap. tanta, qui filij sui legiti. membr. 1. n. 72. cum seqq. vbi sapissime me citat in hoc loco,] qui omnes latissime agentes firmiter tenent Summum Pontificem directe potestatem non habere in temporalibus, & procedere d. c. cum ad verum, d. c. nouit, cum similibus, eam tamen habere casualiter, & indirecte in ordine ad spiritualia, quod scilicet ad spirituale bonum fuerit necessaria, & procedere d. Extravag. vnam sanctam, & cap. per venerabilem, qui filij sui legitimi.

Secundo inferitur Summum Pontificem super infideles habere potestatem generalem gubernati-

uam, proindeque posse cognoscere, iudicare, & dis- ponere de eorum negotijs secularibus, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiae, seu Princi- pum fidelium etiam secularium, & Regnorum, aut statuum ipsius subiectorum, & ad expediendam praedicationem Euangelicam, ita Couarr. in reg. peccatorum part. 2. §. 10. sub num. 4. & §. 9. sub num. 6. prope finem. Nauarr. d. notab. 3. n. 58. Gregor. Lopez l. 2. gloss. 3. col. 6. tit. 23. part. 2. Victoria super cap. ult. Matthaei num. 27. Illustriss. Cardin. Bellarm. controu. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2. Suar. de legibus lib. 3. cap. 6. n. 1. & c. 10. Marc. Anton. Genuen. in practica- bil. Ecclesiast. §. 16.

- 33 Directe tamen super infideles potestatem tempo- ralem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotijs potest cognoscere, iudicare, aut dispone- re, iuxta Doctores supra citatos, ex eo, quia quacun- que potestas gubernatiua competens summo Pon- tifici, qua tali, non competit ei, nisi qua est caput ipsius Ecclesiae, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem, id est, in ipsam Eccle- siam militantem, ut palam est apud omnes Catho- licos, & prosequitur Illustriss. Cardin. Bellarm. d. controu. 3. de Romano Pontifice lib. 2. cap. 12. cum se- quentibus, maxime cap. 16. & 31. col. 3. ante medium.
34 Unde eam potestatem non habet in homines, nisi qua sunt membra huius corporis, & Ecclesiae, me- diante scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite, iuxta text. in cap. Dominus noster §. 6. dist. & in cap. ult. de Presbytero non baptizato. Deinde Christus Dominus Ioan. 10. inquit, quod in fine seculi fiet vnum ouile, & vnus pastor, quia ante seculi finem non omnes sunt oves huius ouilis, ac proinde nec omnes Summo Pontifici eiusdem Pas- tori directe subiiciuntur quoad aliquam potestatem gubernatiuam, ut sunt illi, qui illud adhuc non in- trarunt per Baptisma, sed in infidelitate persistunt.
36 Nec in qualibet Republica infidelium etiam bar- barorum, licet opinione nostra videantur viuere more ferino, & oblique politica gubernatione, habet Summus Pontifex directe potestatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra suas Respubl. alium, quam sibi proprium, & immediatum superiorum non recognoscentes, habent namque immediatè ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem, ita ut per eam gubernati possint suo modo in ordine ad prop- riam conseruationem, [& sic isti infidelibus est vera iurisdic. ut comprobatur Garc. Mastrill. de magistrat. lib. 1. c. 9. per tot.]
37 Hinc per transennam admonerem nostros Lusitanos quam iniuste procedant plures, qui ut fama fert, in regionibus infidelium, praesertim in Guinea, solent ex malitia, vel ex crassa ignorantia emere Aethiopes, & in seruitutem iniustam reducere, illos scilicet, quos vident ad propria eorummet Lusitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel ab- que culpa pro delicto patris-familias perpetuae ser- uituti barbarè damnari, unde optima ratione hos li- bronum hominum iniustus venatorum arguit Rebelle de oblig. iustitiae, p. 2. lib. 18. quaest. 23. seq. §. 5. num. 30. cum sequentibus, inde bene aduertens oportere quod Regij magistratus habita huiusmodi iniusti com- mercij plena informatione remedium aliquod effi- cax adhibeant, quod etiam admonet Molina d. trat. 2. disp. 35. vbi disp. 36. & 34. Latè prosequitur calus, in quibus Lusitani mercatores possunt absque pecca- to emere, vendere, vel asportare, aut retinere praedi- cta mancipia.

Hinc etiam consequens est Summum Pontificem non posse huiusmodi infideles debellare, & eos in

sua recognitionem compellere per se, vel per alios Principes fideles, pro eo solum quod cum recogno- scere nolint in dominium suum, & totius Orbis temporalem. Ita tenuerunt ex nostris Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. tit. de Iudeis col. 2. prope finem. Innoc. in c. quod super his, de voto, Couarr. in reg. peccatorum 2. p. §. 10. sub num. 4. & §. 9. sub num. 6. prope fin. Nauarr. d. notab. 3. n. 58. Gregorius Lopez l. 2. gloss. 3. col. 6. in princip. & col. 15. post princip. tit. 23. part. 2. Marc. Anton. Genuen. d. quaest. 6. 16. [Tapia de consuet. prin- cip. cap. 1. num. 54. Garc. Mastrill. d. cap. 9. num. 10.] Ex Theologis D. Thom. 2. 2. quaest. 12. art. 2. vbi Cai- etan. quaest. 66. super 8. vers. circa 1. Victoria super cap. ult. Matthaei num. 27. Augustin. de Ancona in tract. de potestate Papae quaest. 23. art. 3. Suar. de legibus lib. 3. cap. 10. & cap. 6. num. 1. Illustriss. Cardin. Bellarm. d. controu. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2. [Anguian. de legib. lib. 2. contr. 17. num. 11. vbi limitat nisi diriperint ea loca à Christianis, & ita male re- tineant.] Nec obstat quod post aduentum Christi Domini omnis principatus, dominium, & iurisdic- tio translata sunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud Ecclesiastici 10. Regnum à gene in gentem trans- ferretur propter iniustitias, consonat cap. translato, de Constitut. quia responderetur praedictam principatus translationem referendam esse ad solam potestatem, & punitionem diuinae Maiestatis: haec autem cum nobis occulta sit, consequitur quod licet Deus pos- sit ob iniustitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium, tamen ¶ Romanus Pontifex, aut quilibet alius fi- delis non poterit infideles quantumvis sceleratos, utpote ipsius imperio non subiectos priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum, iuxta cap. text. in l. vlt. ff. de iurisdic. omniu. iudicum, & in cap. ult. de constitut. iuncta reg. text. in l. id quod nostrum, de regulis iuris, ut bene aduertit Couarr. d. §. 10. sub num. 2.

Ex quibus omnibus colligitur optimo iure po- tuisse Summum Pontificem Alexandrum VI. inter Reges Castellae, regnantibus in ea Regibus Catho- licis Ferdinando, & Elisabetha, & Reges Portuga- liae, regnante Ioanne II. diuidere terras infidelium, casque eisdem donare sub ea conditione, ut in conuer- sionem praedictorum infidelium tenerentur mittere personas idoneas, quae Fidem Christi eisdem praedi- carent, & suaderent, ut testatur Ioannes de Ochoa in sua Carolea part. 1. fol. 141. pag. 2. in medio, Gregor. Lopez dicta gloss. 3. col. 3. post med. Cardin. Bellarm. lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2. in fine, Maria de Turis dict. part. 1. cap. 24. num. 32. Suri. in comment. rerum in orbe gestarum pag. 10. versio. porro, & plenius Lusitanus noster Ioannes de Barros decade 1. lib. 3. cap. 11. quem Latine transcripsit P. Mophæus lib. 1. hist. Indianae in haec verba. Is (scilicet Alexand. VI.) cognita rerum causa, no quando lis ad arma deduceretur, ultra Hesperidum insulas ad trecentasimam ferè tendam, & quadragesimam ducto à Septentrionibus ad Austram. Item posuit circulo totum terrarum Orbem ex aequo bisariam secuit. Qua pars vergebat in Orientem, hunc Ioa- nes facta sibi ob iniis antiquitatem optione desumpsit, occidua Ferdinando relicta, &c. plenissime rem hanc à suis primordiis prosequitur Rebelle d. par. 2. lib. 18. quaest. 23. sect. 2. cum sequentibus. iuncta sect. 1. Constat ergo Summum Pontificem praedictas terras diuidi- se, non ad eum finem simpliciter, ut Reges illic pro- ficiscerentur ad debellandos illos infideles, & eo- rum regna absolute occupanda, sed solum condi- tionaliter, prout scilicet postularer ordo, & proces- sus praedicationis Euangelicae, & conuerstonis infi- delium

delium inibi præsentæ, & eisdem Christianis Regibus à Summo Pontifice commissa, & ita seruatis seruandis, & in casibus, in quibus in ordine ad eam licita esset illa concessio, & belli indictio, videlicet quando aliter non possent eò adduci Prædicatores Fidei Christianæ, nec rursus protegi, ac defendi, tam ipsos, quam Christianos ad Fidem conuersos, vt bene in effectu responderet Victoria in relect. 1. super cap. vlt. *Matthai, de iudis, quibus barbari potuerunt venire in ditionem Hispanorum, n. 1. 2. cum sequentibus*, sequitur Gregor. Lopez d. gloss. 3. col. 6. in princip. & col. 13. à vers. *quarta conclusio*, expressit Card. Bellarm. d. cap. 2. ad finem. [est enim receptissima omnium Doctorum sententia, quòd licet ipsi infideles ad Dei verum cultum, & faciend. Baptismatis susceptionem inniti compelli nequeant, nihilominus tamen si impediunt, & resistunt Prædicatores missi ad sanctum Dei Euangelium prædicandum, Catholicamque Fidem suscipere recusent, possunt Principes Christiani, vt ministri Pontificis, debellare illos infideles, efficiendo ne Fidei, & eius Prædicatores iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant. Ita Con. in reg. peccatum p. 2. §. 10. num. 13. vers. *quarta conclusio*, §. 11. num. 5. vers. *facere plane*, Bañes in 2. 2. q. 10. art. 1. col. 28. vers. *tertia*, & quarta conclusio, P. Molin. de iust. tract. 2. disp. 105. & in materia de fide q. 10. art. 8. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 26. quest. 7. Lorca in 2. 2. quest. 11. art. 8. sect. 3. Suar. de Fide lib. disp. 18. sect. 2. n. 8. & contra Anglic. scilicet errores 1. c. 10. Solorzan. de iure Indiar. lib. 2. c. 20. Benedict. Aegid. in rep. lex hoc iure p. 1. c. 3. n. 16. ff. de instit. & iure. Fr. Thom. à Iesu Maria lib. 5. de procuranda omnium gentium salute p. 1. dub. 3. Seraphin. de Freitas de iusto Imperio Asiatico c. 9. n. 6. & 7.]

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elisabeth Christophorum Columbum, & Emanuel Rex Lusitanus Petrum Aluarum, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignota maria, tum ad ortum Solis, tum ad occasum scrutari miserunt, nauasque in Oceanum Reges classes pararunt, semperque curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri posset, extendèrent, verbumque Dei longè & latè disseminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcana depositum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America sola dicta ab Americo Vesputio Florentino inuentore quartam partem Orbis contineat, ex Gouernardo lib. 4. anno 1497. quod feliciter consequuti sunt, nam ex longinqua navigatione (ad quam neque fabulosi illi Argonautæ, neque in cælestium numero falsè relati Bacchus, Herculeve vnquam aspirauerunt) effectum est, vt cum Orbem terræ vniuersum tres in partes diuiserit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecerent, si quarta appellanda est, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par est, cum plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vnà Reges simul possideant: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem summa cum admiratione amplecti solebant, illam cœdè maculabant, damnatas sectas Lutheri, & sequacium sectantes, violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Ecclesie Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ea sint educatæ vberioribus doctrinis ab illa desectunt; Hispania nouas plantas, nouosque filios matri Ecclesie affert, & acquirit, detestabilique Deorum inanum cultu sublato ex regione eorum, qui falsam doctrinam

docent ad Insulas longè, vt inquit Isaias, acque ad vltimas terras per Hispanos, & Lusitanos allata migrat Religio Christiana, vt impleatur illud Ecclesiastici cap. 10. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ*, & apertius Matth. cap. 8. *Amen dico vobis, quod multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno Colorum, filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores.* Quod quidè tempore Emanuels inuidiosissimi Regis Lusitanie vltius prosequuntur, amplissimaque terrarum spatia in Orientali India, patrefacta; mittens in dies Episcopos, Presbyteros, aliosque egregios sanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in fide, itaut eius tempore, ac successorum triginta prouinciæ cum totidem Regibus sint ad Fidem redactæ, illique Lusitanie Regibus subiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Lusitanum proprium Regem fortiti sunt, pro Christi Fide cum hostibus in Africa, & Asia manus conseruere, non solum Mauros è sinibus sui Regni expellentes, sed in Æthiopia, Arabia, ac in vniuerso Oriente, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando, proprio sanguine Christi Fidem ferè per vniuersum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionysius, nec Magnus Alexander auditione petceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem superarint. In Occidentali verò parte Caroli V. seculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem sunt professæ, & in solo Mexicano regno baptizati sunt quaterdecies centena hominum millia, itaut in archiepiscopatu Capris habeatur quendam Sacerdotem, baptizasse septies centena hominum millia, alium tercenta millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert Laurentius Surius in commentarijs historiæ, ann. 1518. fol. 515. & Christianam diligentiam extollunt Paulus Iouius lib. 12. historiæ. Boliuss de signis Ecclesie lib. 17. signo 77. cap. 4. Curita lib. 2. in historiæ Catholicæ Regum c. 13. & 19. Natalis Comes in historiæ sui temporis, lib. 1. fol. 6. & lib. 21. anno 1570. fol. 445. Anastas. Germon. de sacrorum immunitatib. lib. 3. cap. 13. num. 30.

43 Restat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium solis Portugaliæ, & Castellæ Regibus committere, & insuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines se in eam conquisitionem, vel commercium intromitterent; cum tamen Christus Dominus Marci vltimo Apostolis dicens: *Itè in mundum vniuersum, & predicare Euangelium omni creatura*, &c. simul concesserit omnibus futuris Christianis, & Regibus facultatem, vt Apostolos, eorumque successores in eo munere iuuarent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta text. in lex hoc iure ff. de instit. & iure, itaut regulariter à nullo etiam supremo Principe restringi, & prohiberi possit, iuxta reg. text. in §. sed naturalia, Instit. de iure naturali, vbi Faber, Angelus, & ceteri, post alios Couar. de sponsalib. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 3. Suar. de legibus, lib. 2. cap. 14.

44 Dicendum ergo Alexandrum VI. ex potestate, quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet super ipsos etiam infideles, vt supra resoluiimus, iustè id facere potuisse, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV. qui eandem concessionem antiquioribus Portugaliæ Principibus

epibus, & maxime Regi Alphonso IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares, quæ Vlyssipone asseruntur in sermis Regiæ Coronæ, vt refert Rebell. d. q. 23. sect. 1. num. 4. [quorum etiam meminit Benedict. Aegid. ad lex hoc iure, ff. de iust. & iure, part. 1. cap. 3. num. 18.] omnes moti ex eo, quia ipsius prædicationis, & conuersionis progressus conueniens erat prædicta concessio; tum quia cedebat in præmium dignum, & quasi in stipendium infiniti penè sanguinis, pecunie, laboris, industriae, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo sanè benefici genere iidem Reges commoti, & de re veluti sua magis solliciti, prædicationi Euangelicæ, & prædictæ conuersioni liberiores aditum aperuerunt: tum etiam ne aliter eius progressus impediretur, vel turbaretur per bella, & dissensiones conuetas inter subditos Principum diuersorum; quibus dissensionibus in ea diuisione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, respectu eorumdem etiam Principum Portugaliæ, & Castellæ, vt refertur Maphæus, Cardin. Bellarm. vbi supra, & Rebell. d. sect. 2. num. 7. tum denique ne contingeret, quòd eorum exterminium aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrum, arma, ligamina, aliaque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel transmittèrent, aut ipsos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eisdem Portugaliæ, & Castellæ Regibus hostes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuersionis prosequendo impediretur, vel fortè cessaret, non sine magna Dei offensa, & ingenti totius Christianitatis opprobrio, vt habetur in Bulla Calixti III. relata per Rebell. d. quest. 23. sect. 2. num. 8.

45 Non obstant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt de iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem, & concessionem tam iustam, & cum ipsorum iure diuino conformem; nam ad locum Marci d. cap. vlt. & ad libertatem commerciij iure gentium omnibus concessam, responderet hæc omnia cessare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiusdem iuris diuini postitui, & gentium id aperte postulantium propert rationes supra relatas, iuxta ea, quæ circa potestatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauissima causa ius naturale, aut gentium, aut diuinum postituum, resoluunt plures citati per Couar. d. num. 3. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. dissent. 7. num. 4. Sanch. de matrimonio, lib. 6. disp. 6. num. 5. Azor. institutionum moralium, part. 2. lib. 4. cap. 13. col. 473. & lib. 5. cap. 3. & part. 3. lib. 1. quest. 3. col. 13. Suar. d. cap. 23. iuncto cap. 24. sic explicantes text. in d. §. sed naturalia, & in cap. sunt quidam 25. quest. 1. cum similibus, & concordantes eadem Iura cum text. in l. mandationes, & in lim. civile, ff. de instit. & iure, & in nostris terminis bene resoluit Rebell. d. quest. 28. sect. 4. num. 28. alia super hanc questionem adducit Lusitanus noster Benedictus Aegidius omnium licetiarum scientia egregie præditus, multiuagaque virtute præcellens, is inquam in comment. ad lex hoc iure ff. de instit. & iure, part. 1. cap. 3. per tot. elegant. & ex professo eam pertractauit, ad quem in decidendis supradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno transactio Vlyssipone & vidimus, & legitimus, idè in desideratis ad eum confugito.

46 Ex quibus colligi potest idè posse Summum Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hære-

ticis Episcopos constituere Titulares, vt Itali vocant, & Hispani Annulares, ac Galli Portatiles, quia scilicet super eos habet potestatem quatenus dirigitur ad finem supernaturalem assequendum; cum ergo finis constituendi huiusmodi Episcopos, datis sibi subditis infidelibus, sit ad eorum conuersionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, super eos plenam habere quoad hunc finem potestatem, necessarium est vt dicamus, dicente Domino Marc. 16. *Apostolis, atque etiam, qui eum sequuntur in concionando Episcopos. Euntes in mundum vniuersum predicare Euangelium omni creatura, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur, & Matth. vlt. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcumque mandavi vobis.* Et ne vilo vnquam tempore ministri hæsitarent fore se certi, & constantibus probationibus destitutos, quibus Dei internuntios, & præcones se esse & euincerent, & declararent, sine quibus nec proficerent in disseminando Euangelio, neque Orbis esset illud recepturus, adiecit vestigio: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi.* Non obstat, quòd huiusmodi Episcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Episcopatus administrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, sed prudentia opus est, & charitate, ac zelo animarum; quamquam denique nihil pulchrius sit, nihil Christiano Pastori optabilius, quam pro Christo, & sibi credito grege mortem oppetere, sed non omnes capere verbū hoc fateor, quare nō sunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac citra delectū impartiendæ. Rectè sanè Gerson. de potestate Prælat. consid. 8. ita scripsit: *Status Episcopalis, licet esse possit in aliquo sine plabe, & sine usu, vel exercitio, hoc tamen fieri non conuenit, quia inane, & monstruosum hoc in Ecclesia videretur, quoniam frustra est potestas, cui non subest operatio;* & de his Episcopis titularibus dixi supra tit. 1. c. 6. n. 15. cum seqq.

48 Tertio inferitur posse summum Pontificem in casu ad spirituale bonum necessariò iniquam sententiam à iudice seculari latam reuocare, vel causam temporalem ad se aduocare, vel originaliter cognoscere, & sententiam coadiuè etiam proferre in qualibet graui causa, etiam temporalis, veluti † super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoscentes, si ex contentione, & discordia eorum nolentium in alium secularium iudicem, aut arbitrum consentire, probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima, qualia solent oriri ex bellis inter Christianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Ecclesie iactura, dum eam interim hostes Fidei deuantant, & alia spiritualia detrimenta consequuntur ex populi seditione, & Reipubl. perturbatione; & merito hanc illationem tenent Soc. in 4. dist. 25. q. 2. artic. 1. conclus. 4. Molina d. disput. 29. versio. Ex dictis Soto, Soar. de defensione Fidei Catholice lib. 3. cap. 22. num. 14.

49 Quibus non ostar text. in cap. nouit, versio. non enim, de iudic. dum scilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternali correctionis, vt eo præmissis possit Summus Pontifex cognoscere de causa, & discordia ibidem excitata inter Reges Angliæ, & Franciæ, & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc persistentem post legitimam mouitionem: quasi aliter huiusmodi cognitio, etiam inter supremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat; quia respondetur ideo in eo textu

textu id ita locum habere, quia de facto non proponerantur ea damna spiritualia, de quibus supra; unde nil mirum si ad fundandam Summi Pontificis iurisdictionem, quoad casum illius text. expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternae, ac denuntiationis Euangelicae, quippe quod aliter Summus Pontifex, etiam inter praedictos Principes de causa temporalis bonum spirituali grauitate non offendent, cognoscere non poterat.

- 51 Quare infertur Summum Pontificem posse dare coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari Superiorem non recognoscenti, quando id postulat populi scandalum; & ruina spiritualis, vel aliqua causa concernens Ecclesiarum, ac personarum religiosarum defensionem, ut probat optimus text. in cap. grandi, de supplenda negligentia Praelat. lib. 6. quamvis ad eum viderim varias, ac diuersas decidendi rationes assignari. Nonnulli dicunt quod processisse Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem a pluribus Portugaliae regni Praelatis, & nobilibus, ut referunt Oduardus Nunez de Leon in chronica Regum illius regni in vita Regis Sancti II. Garibai in suo compendio historiali lib. 34. cap. 19.
- 52 Nihilominus tamen verius est ad praedictam coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusitanis, in eo text. procedere de iure potuisse, ex ea ratione, quia ut in effectu considerat noster Cald. Pereira Senator Regius meritis in l. si curatorem, verb. hunc contractum, num. 48. in fine, C. de integritate restituit, supposito notorio Lusitanis populi scandalo, & ruina etiam spirituali iam res attingebat non solum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in spiritualibus supernaturalem, utpote concernentes defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quam secularium, ut constat ex tenore ipsius text. vel etiam quod ex capite miserabilium personarum, nempe orphanorum, & viduarum, occasione proteruae Regis negligentiae, & remissionis offensarum, & non defensionum pertinebant ad forum Ecclesiasticum, iuxta text. in cap. ex tenore, de foro competentis, & qua notant Couar. practicarum cap. 6. num. 1. Antonius Oliban. in commentar. ad vaticum, alium namque de iure sacri, cap. 3. num. 45. doctissimus dominus meus quod D. Petrus Barboza vtriusque iuris consultissimus, quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in supremo Regio Madridi Consilio Senatorem, & in Portugaliae Regno summam Cancellarij maximi, praefecturam suscipere coegit, in comment. ad l. 1. part. 1. num. 49. & in l. 2. part. 2. num. 140. ff. soluto matrim. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 106. cum sequentibus, Garc. Gironda de privilegiorum, seu exemptionum explicatione num. 464. Ideo ergo dedit Pontifex curatorem, ut iudex inter Reges est, & evitanda seditionis & peccati causa, & sicut inutilem Regem Chilibertum in Gallia priuauit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Papino, cap. alius 15. quest. 6. ita Valdef. d. cap. 18. num. 25. in fine, [late Anguan. de legibus lib. 2. controu. 17. num. 57. cum seqq. ad me post plures huius tractatus impressiones vilis.]
- 53 Hoc retento intellectu ad text. in d. cap. grandi, non venit admitendus alius, quem noue adducit Marr. in vult. de iurisdictione part. 1. cap. 26. num. 95. ex Carolo Grassal. lib. 1. reg. Franciae iure 63. quod ideo ad summum Pontificem in terminis illius

text. potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliae illum recognoscebat etiam in temporalibus, & quamuis hoc concluderent non prober, adducam omne quod in materia potui inuenire super huiusmodi recognitionem, quae videtur probari ex quibusdam verbis illius text. quae licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, utpote quia ibidem inserta non sunt acta Concilij Lugdunensis V. in quo ille text. conditus fuit, constant tamen ex integra Bulla asseruata Vlyssipone in scrinijs Regiae Coronae, vers. Nos cupientes, ibi, & regnum tot tribulationibus oppressum, maxime cum sit Romana Ecclesia consuale, &c. quibus verbis probari videtur quod regnum Portugaliae in temporalibus subiectum esse Romano Pontifici propter praedictum censum, qui sane inductus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quam sub quodam pecuniario onere in signum subiectionis annuatim Sedi Apostolicae soluendo a se, & a successoribus suis Rex Primus Alphonsus obtinuit a summo Pontifice Innocentio II. qui quidem census a Regibus Portugaliae per multos annos solutus fuit, ut constat ex quadam Nuntij cuiusdam Apostolici liberatione, quae habetur in dictis scrinijs Regiae Coronae in hac verba: Ego Fraier Hispanus familiaris, & Nuntius domini Papae nunc facio vniuersis ista litteras inspecturis, quod cum fuisset a Domino meo, Papa Innocentio III. in Hispaniam destinatus causa pro recolligendis Ecclesiae Romanae censibus, & quibusdam alijs negotijs Ecclesiae generalis recipi a Domino Alphonso Rege illustri Portugaliae quinquaginta sex marcas auri, quae faciunt vna milia & trecentos & sexaginta morabatinos Portugaliae, pro viginti & octo annis transactis, &c. Actum Colimoria 2. Idus Decembris anno Incarnationis 1213. Domini Papae Innocentij III. decimo sexto, in praesentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiscopi.

Sed his non obstantibus neganda est praedicta illius regni recognitio & subiectio in temporalibus cum Nauar. ad cap. nouit. notab. 3. num. 28. de Iudicijs, Palador. lib. 2. rerum quotidian. cap. 21. num. 3. Ioann. Garzia de nobilit. glos. 21. num. 45. Ceual. communium contra communes quest. 1. num. 391. Soar. de legib. lib. 3. cap. 8. num. 3. in fine. Petr. Mariz. in suis dialogis variae historiae dialogo 1. cap. 6. Cabelo Lusitaniae decis. 7. num. 4. par. 2. Valdef. de dignitate Regum Hispania cap. 18. num. 25. bene obseruantes illud regnum eisdem titulis supremum esse, quibus regnum Hispaniae. Electio enim per ipsammet Reipubl. Lusitanam de Alphonso primo in suum Regem, veluti in publicis comitijs legitime congregata, fieri potuit absque auctoritate & consensu summi Pontificis, quae quidem per Deum ipsum supernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quoque Christi stigmata in Caelo tunc ostensa praedicto Alphonso, & ab eodem in Regia insignia insigni pietate suscepta, prout in argumentum tradit Nauar. d. notab. 3. n. 149. & sentit Valdef. de dignitate Regum Regnorumque Hispaniae. c. 15. n. 22. Quae quidem Regum Lusitanorum insignia habent scutula quinque armigerum decussata, Crucisque formam exhibentia maiori scutulo conclusa in campo argenteo, scutulo vero vnoquoque quinque denarij circumscripti tenentur decussatum constituti. Haec autem non modo quinque vulnerum Christi hieroglyphica sunt, sed & triginta denariorum, quibus ipse venditus fuit, symbolum exhibent; adde & denarios quinque scutulo circumscriptos eius esse victoriae specimen,

specimen, quam Rex vnus a Regibus quinque diuinis auspicijs reportauit. Septem vero Castellorum auctione insignia Alphonso Tertij temporibus accepta fuerunt. Rex autem Emmanuel in stemma suum sphaeram assumpsit, quod ad posterum etiam insignia percrebuit, latissimi videlicet imperij symbola, quod in omnes Orbis partes Rex Lusitaniae fortitus est. Et quoad insignia Regum Franciae Guillelmus Benedictus in cap. Rainuius part. 1. verb. & uxorem nomine Adelsiam num. 35. de testamen. Cosm. in pragmat. Concilij Basiliens. in praem. gl. 2. ante finem, pari argumento notant Regnum Franciae diuinitus approbatum habendum esse, ex eo, quia tria lilia, quae illi regno sunt adhuc Regia insignia, de Caelo missa fuerunt Clodoueo praedicto Regni primo Regi Christiano, & ceterorum ordine duodecimo, ut ex Garibai refert noster Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. hunc contractum num. 46. C. de integritate restituit. consentit Valdef. de dignitate Regum, Regnorumque Hispania cap. 15. num. 12. & 14. Deinde & Reges nostri inuictissimi Portugaliae regna Imperatorum ignauia a Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicauerunt; tum etiam quia nunquam Romanorum Imperatorum potestate fuerunt subiecta, immo & Maiores nostri Lusitani pertinacissime semper Romanis, praecipue Viriato duce, restiterunt, ut sensit Nauar. d. notab. 3. num. 161.

- 62 Nec contrarium euincunt verba praedictae liberationis supra relata, & quod Rex noster Alphonsus Primus pro confirmatione sui regij tituli recurrit ad Summum Pontificem (non quidem Eugenium III. ut minus diligenter existimauit Marra de iurisdictione. par. 1. cap. 26. n. 96. sed potius Innocentium II. ut constat ex Bulla praedictae confirmationis, quae incipit, Innocentius Episcopus, &c. transcrip. in chronica Cisterciensi per Fr. Bernardum de Britto lib. 3. sub cap. 5. iuncto cap. 6. col. 8. in medio) quia responderetur hunc praedicti Alphonso recursum processisse non quidem ex eo quod necessarius esset de iure, sed ex eo, quia vel ipse Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Christo Domino, a quo se regnum ante praedictum praemium visibiliter accepisse professus est, voluit libens & absque vlla obligatione ciuili se eiusdem Christi Vicario Beato Petro, & eius successori in suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere, eiusque defensionem & solatium habere, ut latius constat ex dicta Bulla; & ideo ea subiectio & recognitio per Regem illum sponte exhibita & promissa operari non potest, ut Reges illius Regni summum Pontificem recognoscere in temporalibus quasi in eis essent eius vassalli, sed solum, ut tanquam Christi milites, deuoti, & grati, sub illius, utpote eiusdem Vicarij, protectione militarent; & Maurorum expulsi, & Christianae Fidei propagationi incumberent.
- 63 Sic etiam regnum Hispaniae per verba similia subiectionem Sedi Apostolicae debet ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuasionem, ut constat ex quadam epistola summi Pontificis Gregorij VII. transcrip. per Cardin. Casar. Baron. amaliuum Ecolise rom. 8. fol. 640. ibi, non latere vos creatimus regnum Hispaniae ab antiquo proprii iuris Sancti Petri fuisse, & adhuc, licet diu a paganis sit occupatum, lege tamen iustitiae non euacuata nulli mortalium, sed soli Apostolicae Sedi ex aequo pertinere. Et rursus ex alia Bulla ad reges Hispaniae, quae habetur apud eundem Cardin. Casar. Baronium ubi proxime, ibi, praeterea vobis notum

fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad praesentem gloriam valde necessarium, videlicet regnum Hispaniae antiquis constitutionibus Beato Petro, & sanctae Romanae Ecclesiae in ius & proprietatem esse traditum, &c. Quibus tamen verbis non obstantibus, utpote agentibus de ea solum subiectione, quae in signum deuotionis, & gratitudinis a Regibus Hispanis similiter ac a Lusitanis, ut supra diximus, promissa, & exhibita fuit, nemini dubium est quod regnum Hispaniae non fuisse nec esse in temporalibus subiectum Sedi Apostolicae, ut satis expriment Nauar. Cabelo, & Soar. dictis locis, nullumque praeter vnum Deum maximum, illiusque Pontificem Ecclesiae suae in spiritualibus superiorem agnoscat, ut per Franciscum Molinam de ritu nuptiarum lib. 3. comparat. 2. num. 18. nec deinde Imperatorem, aliumque Superiorem recognoscit, ut tradit gl. verb. per singulas, in cap. Adrianus 63. dist. & tenent Couar. in reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 9. Auend. de exequendis mandatis lib. 1. cap. 11. n. 7. Burgos de Paz in praemij legum Tauri a. num. 32. Parlador. lib. 1. rerum quotidian. cap. 3. num. 12. & plures quos citat Cened. ad Decretum collect. 64. num. 4. quibus adde omnium plenissimum disputantem Valdesium de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniae cap. 18. per totum.

Quinto infertur potuisse summum Pontificem transferre in personam Magni Caroli imperium a Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, insimul praescribendo formam, & conditiones, quas iuste in his omnibus adhibuit, sic postulante sine supernaturali, & conseruatione, ac Ecclesiae defensione, rectoque ipsius regimine in spiritualibus; ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur, ad Graecos rediret: neque inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem haereticum, aut schismaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiae, Fidei, & spiritualis boni detrimento, ut bene pro intellectu c. venerabilem, de electione, & Clem. 1. in princ. de iure iur. & Clemens. Pastoralis, ad fin. de re iudic. considerant Nauar. d. notab. 3. num. 3. Molina de iustitia tract. 2. disp. 24. & disp. 29. vers. ad primum, col. penult. sentit Soar. de defensione Fidei Catholicae contra Anglicanae sectae errores lib. 3. cap. 23. n. 23. Sed quia aliqui haeretici nostri temporis de hoc dubitare non erubescunt, in hac veritate enucleanda immorandum est, ac altius fundamenta iacienda.

Constantinus Imperator zelo Catholicae Fidei, motus desiderans Apostolicam Romanam sedem temporali quoque adiutorio, ac maiestate splendescere, in pluribus terris, & Prouincijs omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transtulit, ut refertur in cap. Constantinus, 96. distinct. laudat, & approbat Pontifex in fundamenta, de elect. lib. 6. & in Clem. 1. de iure iur. facit text. in cap. Ego Ludouicus, 63. dist. & in cap. futurum, 16. quest. 1. quorum Iurium argumento hanc donationem ab haereticorum impugnationibus defendunt latissime de ea agentes, Turrecrem. de potestate Ecclesiae lib. 2. cap. 42. Corlet. in tract. de potestate Regia q. sm. n. 3. Pelagius de planctu Ecclesiae lib. 1. c. 43. & lib. 2. cap. 29. Hieron. de Monte de sinibus regundis cap. 11. n. 11. cum sequentibus. Alberic. de Rotate in l. 1. §. initio num. 6. ff. de officio Praefecti urbis, explicans glos. ibi lem verb. pertinere, Arnald. Albertin. in repet. iur. de haereticis q. 2. n. 17. Paul. Gryfsald. in decisionibus Catholicae Fidei verb. Imperator. Dionys. Paul. in posulo de clericorum excellent. p. 1. §. 2. n. 58. 62.

consider. 28. Lancelot. in templo omnium iudicum lib. 1. 6. 31. de oblig. imper. Alvarez in speculo Pontificum, & Regum cap. 16. num. 13. & cap. 13. n. 17. & cap. 56. Gaspar Masstrillo d. cap. 2. num. 8.

93 Ex qua Imperatoris dependentia sic in eo respectu finis supernaturalis fundata, Summi Pontifices & scripto, & non scripto iure constituerunt, quod vacante imperio iurisdiclio, regimen, & dispositio eius deuoluatur ad summum Pont. iuxta text. in cap. licet, de foro compet. & in d. Clemen. pastoralis, in fine, vers. nos tamen, & in Extravaug. unica, vers. sanè, non sede vacante, Ioan. XXI. Don Gaspar Masstrillo d. lib. 1. cap. 2. num. 10. eo maxime, quia cum Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit successorem, neque aliquem, qui illud tanquam sibi debitum gubernet, pro vt solent relinquere alij Reges ferè omnes, etiam illi, qui per electionem populi assumuntur, quippe quod per suorum regnorum statuta relinquant alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus faciendā, quod cum aliter se habeat in imperio, considerant Summi Pontifices, quod magnum periculum insurgeret, ne scilicet Imperatore mortuo populus præcep̄t ruat in vitia, ac scandala, quibus à vita æterna, & ita à fine supernaturali impediatur; & etiam quod imperio sic vacante non erat secularis gubernator ad quem eo tempore recursus haberetur; & ideo quasi ex reg. text. in cap. ex tenore, de foro compet. constituerunt ad se ipsos pertinere regimen Imperij vacantis; vt constat ex d. cap. licet, & ex d. vers. sanè, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium considerant Castald. de Imperatore quest. 90. Nauar. dict. notab. 3. num. 107. Molina d. disp. 29. column. penult. vers. sic. ad vltimum. Illustriss. Cardin. Bellarmin. dicto lib. 5. cap. 5. vers. vltimo. Ad quæ autem extendatur iurisdiclio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos, vide Mench. illustriss. lib. 1. cap. 22. num. 1. cum sequentibus.

94 Sextò inferitur Summum Pontificem in ordine ad finem supernaturalem posse abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono spirituali aduersantes, si earum conditores à Summo Pont. moniti, & requisiti noluerint reuocare, vt post glos. 1. in reg. possessori, de regulis iuris lib. 6. & glos. verb. carneamenta, versio, sed supposito, in Extravaugant. 1. Ioannis XXI. de torneamentis, resoluunt Mantua dialogo 64. Mench. success. creat. §. 10. num. 649. Padil. in l. 2. num. 78. C. de seruicibus. Pinel. in Auth. nisi. num. 11. & 56. C. de bonis maternis, Molina d. disp. 29. vers. ex dictis Soto, Suar. de legibus, lib. 3. cap. 6. num. 6. cum sequentibus, & de deservione Fidei Catholicae lib. 3. cap. 22. num. 10. [latè Anguian. de legib. lib. 2. controu. 17. à num. 67.]

95 Amplia hanc sextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia solum approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiusdem secularis legislatoris abrogare potest, quia per eas in sua proportione etiam offensus bonum spirituale, dum subditos inuitant, aut cogunt ad illud, quod absque peccato veniali, & ita absque iniustitia fieri nequit, in quo sanè pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis substantia, quæ pro hac parte consistit in eo, vt ipse ferantur de re tali, que iuste & honestè fieri possit, ita vt aliter nulla sint, iuxta text. in cap. citi autem lex, 3. dist. vbi notant omnes. Vnde merito hanc am-

pliationem, post Butrium tenuit Abb. in cap. vlt. de præscripti. sub num. 2. & alij quos refert Alciat. paradox. lib. 5. cap. 3. num. 2. Padil. in d. l. 2. num. 79. dicit communem Anton. Gomez l. 82. Tauri. sub num. 52. Sic etiam Ordinatio Regia Lusitanorum l. 3. tit. 64. in primo statuè ÷ legem Canonicam in foro ciuili seruandam quando agitur de peccato, sic desumpta ex Doctoribus in cap. 1. & 2. de non oper. nunciacion. & glos. in cap. 2. de arbitris, lib. 6. & ex Surd. decif. 158. num. 9. & de alimentis tit. 7. quest. 29. num. 11. Azuvedo ad rit. 1. num. 17. lib. 2. noua recopilat. Camill. Borel. in summa omnium decisionum rit. 13. de legibus num. 82. intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis Ludouicus Correa in priuatis scholis ad d. c. vlt. de præscripti. super illis verbis, cum generaliter, &c. vers. Ad tertium verò fundamentum.

Sed aduersùs hanc ampliationem tenuit Alciat. & alij ab eo relati. d. cap. 3. num. 4. Pro quibus non facit text. cui plurimum innuntur in cap. noui, de iudiciis, dum Pontifex sub vers. Cum enim, videtur polliceri se iudicaturum tantum de peccato laicorum, quod mortale fuerit. Respondetur enim illum text. procedere vniuersali in iudicio, & sententia à Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmissa correctione fraterna, in hac etenim causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantum, non verò de veniali commissio ex sola delinquentis culpa, & auctoritate, aliter enim cum peccata venialia quotidiana sint, iuxta text. in cap. de quotidianis, de penis, dist. 3. Si possent ad forum contentiosum deduci vltra fraternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno suæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denuntiationis Euangelicæ, quæ oppositum postulat, vt pote ÷ continens præceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, nisi pro loco & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati, & cuiuslibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium interrogandum non est, iuxta tradita per D. Thom. 2. 2. quest. 33. art. 2. in corpore, Sor. de ratione regendi memb. 2. quest. 2. vers. Ad questionem, & de iniustitia lib. 2. quest. 3. art. 7. vers. In primo. Nauar. in man. cap. 24. num. 12. & in d. cap. noui. notab. 4. latè Fr. Bernard. in tract. de correctione fraterna concl. 5. condit. 6. Fr. Ludouic. in instructorio conscientie part. 1. cap. 69. quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis, quippe quod ad huiusmodi abrogationem nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatorè ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requiritum, nec multiplici per diuersas lites ad summum Pontificis iudicium delatione, sed vna solum, vel altera sufficiat, vt absque Republicæ perturbatione possit ab eo taliter abrogante exterminari scandalum supradictæ legis.

Nec etiam facit text. per argumentum à contrario sensu in cap. vlt. de præscripti. ibi, quæ absque mortali peccato, &c. ÷ quia responderetur in proposito non valere prædictum argumentum, quia scilicet ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & similibus terminis tradunt Menoch. de præscripti. lib. 4. quest. 83. num. §. 5. Gama Lusitania decif. 167. num. 8. Valasc. consili. 136. num. 7. & plures alij citati in libello de principiis vtriusque iuris, littera A, num. 131. Ideo autem in

dispo cap. vlt. Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia secus sit in veniali, sed quia voluit assignare ratione vndique proportionatam præscriptioni cum mala fide per eum reprobatā, quæ quidem præscriptio cum non versetur circa res minimas, sed circa res notabilis valoris, semper supposita mala fide includit peccatum mortale resultans ex iniusta earum retentione.

101 Septimò inferitur suadente causa boni spiritualis posse Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare, probat text. in cap. per venerabilem, vers. fractionibus, ibi, vers. is casus, iaspellics temporalem iurisdictionem casualiter exercemus, &c. qui sibi sint legit. tex. elegans in Extravaug. vnam sanctam, vers. in hac, de maioritate & obed. vbi explicans auctoritatem Christi Domini Luc. 22. accomodans ad duplicem potestatem Ecclesiasticam & ciuilem, inferit contra eos qui in potestate ecclesiastica gladium temporalem esse negant, & concludit oportere gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiicere potestati, in quam rem adest elegans Caietani doctrina, quam refert & auream dicit Ceuall. communiu contra communes quest. 739. num. 41. Quare hanc illationem tenent Abb. in d. cap. per venerabilem, num. 25. Molina de iniustitia tract. 2. disp. 173. in princip. [Garc. Masstrill. de magistr. lib. 3. cap. 10. à num. 41. nec citato in hoc loco Iañez Faardo ad cap. 2. antea, qui sibi sint legit. memb. 1. num. 45.] Exempla autem huius boni communis spiritualis accomodabis ex his, quæ in simili tradit Sayr. de censuris lib. 6. cap. 11. num. 19. [& ex his, quæ in hoc propositum cumulant, Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 1. Garc. Masstrill. d. c. 10. num. 41. vbi exemplificat quando causa ad dua accideret, in qua valde Religioni Christiana expediret, in qua valde Religioni Christiana expediret, vt legimitaria.] veluti si Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum suo regno ad Fidem vult conuerti, vel si maxima discordia, & bella timeantur inter Christianos Principes in Ecclesia perniciosam, quod tamen limitat Molina vbi proxime, vt procedat si non detur potestas temporalis, quæ legitimitaria faciat, vel eam concedere differat, & non tam citò concedat, vt oportet; quod ego non recipere attentā principali huius corollarij resolutione.

102 Rectè etiam potest Summus Pontifex ad temporalia legitimare Principem supremum, qui in temporalibus nullum recognoscit Superiorem, & probat text. in d. cap. per venerabilem §. insuper, vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, quia cum Rex Superiorem in temporalibus minime recognoscit, sine iuris alterius lesione in eo se iurisdictioni nostre subiicere potuit. [imbetis is, quæ tradit Anguian. de legib. lib. 2. contr. 17. à num. 79.] Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directe laicos legitimare non potest, est illud ex defectu potestatis, quod subditis prorogare non possunt in referentis Principi, cui subiiciuntur in signum suæ supremæ potestatis, atque ita in graue eiisdem Principis præiudicium; quæ quidem ratio eam cesset in ipso Principe supremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoscit, & iurisdictioni Pontificis se subiicit, ideo merito decidit Pontifex in d. vers. insuper, posse filios supremi Principis legitimationem petentis, & se Pontificia iurisdictioni subiicentis legitimare, notant omnes in d. cap. per venerabilem, vt per Abb. ibi num. 11. Anchar. l. 2. Propos. 115. Tiraq. de nobilit. glos. 21. num. 44. Ceruantes l. 12. Tauri num. 101. Ex quibus colliges iuste Summum Pont. Clementem IV. potuisse filios Alphonsi III. Portugaliæ ex Pe-

trice illegitimè susceptos, viuentē adhuc Matilda Bononia Comitissa ipsius prima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoscēbant Superiorem, vt supra probaui hoc cap. num. 59. Sunt tamen, qui hanc veram resolutionem in his terminis sumptam infringere intendunt, eo mori argumento, quia si Papa postea filios Superiorem non recognoscentis ad temporalia legitimare, esset præcipue ad hæreditatis paternæ, & Regni successionem, sed hoc non posse farentur omnes, argum. tex. in cap. grandi, ibi, ipse legitimo filio, de supplen. negl. Pralat. in 6. vbi notant Iul. Domin. & alij, quos refert Ioan. Garc. de nobilit. glos. 21. num. 45. & deducitur ex his, quæ ad maioratus successionem resoluunt Molina de primog. lib. 3. c. 2. n. 11. Rojas in epitome success. cap. 23. num. 15, & latè Peregr. de fideicom. art. 23. à num. 50. Adducunt etiam contra huiusmodi assumptum non facere tex. in d. cap. per venerabilem, quem pro nostra opinione supra allegabamus, ajunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimos patri Philippo Augusto in regno non successisse, sed potius Ludouicum VIII. Ludouici partem, ortum ex Isabella Leiusdem Philippi legitima vxore, vt statur Ciuiac. ibi, & plenius refert Paul. Emil. in vit. Philippi Augustini, cum tamen dicendum videtur ad Philippum, si ex legitima vxore natus esset, Regni successionem pertinere, quia natus est postquam pater ad Regiam dignitatem euocatus est, ac subinde alijs senioribus antea susceptis debuit præferri, ex doctrina glos. verb. natus sunt, in l. imperialis, C. de nupt. quam sequuntur plures, quos refert Tiraq. de primog. quest. 31. à princip. & num. 8. Sed facile satisfit negando consequentiam, qua non legitur eos, qui ad temporalia legitimare possunt, posse legitimare ad regni, maioratusve successionem, in quibus sequentium, seu vocatorum præiudicium vertitur; vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, seu alijs supremis Principibus, ad quos absque vlla controuersia pertinet potestas legitimi mandati ad temporalia, non tamen ad huiusmodi successionem regnorum, maioratum, & similitum ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis inferitur, vt alibi latius dicemus.

103 Ex quibus sequitur à Summo Pontifice legitimatam non suadente causa boni spiritualis, aut inter Principes nullum recognoscentes Superiorem, vel extra casum, in quo dispensat in radice matrimonij, in teris imperij minime prodesse ad successionem hæreditariam, & alios seculares effectus, quod tener glos. 2. in d. cap. per venerabilem, quam de subtilitate Iuris plus sibi placere, & in praxi seruari proficitur ibi Abb. num. 22. in fin. & antea cum Anton. num. 10. Ancharan. n. 21. & Cardin. n. 9. Guillelm. Benedic. in cap. Rainius verb. vxorem, n. 198. Couar. de sponsalib. par. 2. cap. 8. §. 8. à num. 14. Rojas in epitome success. cap. 32. à num. 12. Molina de primogen. lib. 3. cap. 2. num. 11. alt. Molina de iustit. disp. 173. Ioan. Garc. de nobil. glos. 22. n. 42. Peregr. de fideicom. art. 23. num. 5. & num. 32. Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 7. à n. 1. Cabed. Lusitan. decif. 69. num. 24. parte 2. [Garc. Masstrill. d. lib. 3. cap. 10. n. 40.] & confirmant ex d. cap. per venerabilem, vers. insuper, vbi Summus Pontif. rescribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuisse, quod ille Rex in temporalibus nullum superiorem recognoscebat, cui lætio, vel iniuria ex legitimatione fieret, sic plane ostendens quod eam non posset concedere illis, qui Imperatori, vel alijs secularibus dominis fuerint subiecti. Probant etiam ex ge-

nerali illa vtriusque potestatis Ecclesiastica, & temporalis distinctione, secundum quam Imperator, & seculares Principes de spiritualibus se nequeunt introumittere, nec Pontifex de temporalibus, *cap. cum ad verum 96, distinct. cap. solita, de maiorit. & obed. cum,* quia generaliter receptum est legitimationem à quocumque Principe supremo factam ad bona in terris alterius imperij existentia non extendi, vt post Abb. Anchar. Prapof. Alexand. Deci. & alios, quos referunt, & explicant Couarr. d. §. 8. num. 14. Cabed. d. decif. 69. num. 19. & magis communem late disputans resoluit Fachin. *controuers. lib. 3. cap. 58.* constat autem Summum Pontif. extra Ecclesia partimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur d. cap. per venerabilem, in vers. rationibus, & per se notum est ex reg. d. cap. cum ad verum.

104 Ex quibus rationibus, quamuis hæc opinio communiter à Doctoribus recepta sit, contrariam verò, quòd scilicet Summus Pont. non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus seculares laicos possit legitimize in terris Imperij, non vulgares sustinent Doctores, eam confirmantes ex text. in dist. cap. per venerabilem, vers. quod autem, ibi, vt eos ad actum legitimize valeat seculares, & in vers. preterea, & in vers. rationibus, ex quorum numero sunt Hostiens. ibi, & Prapof. in sum. 71. [Alex. de Neuo num. 17. idem Host. in sum. tit. qui filij sui leg. §. qualiter & à quo, sub num. 11. vers. salua reuerentia, ubi ponit rationem, quia si potuit facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multò magis potest facere legitimos remouendo impedimentum canonis prohibitiui, Cels. Hugo conf. 31. num. 7. Martin. Laudens. de illegit. sub num. 87. Pute. decif. 483. num. 1. lib. 1. Valentin. Forster. de success. lib. 6. cap. 34. §. 2. num. 17. vers. aut legitimat, late & eleganter Rota in Hispan leg. titimitatis 4. Februarij 1613. coram Vbaldo sen. impressa per Marchet. de commission. p. 3. pag. 355. cum seqq.] Anastaf. Gemmon. in parati. iuris Canonici tit. qui filij sui legitimi, multis iustis rationibus. Prima, quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa surgit legitimum, & illegitimum differentia, ex reg. l. filium desinimus, ff. de his, qui sunt sui. Sed disponere de matrimonio solius est Papæ, & ecclesiastica potestatis, cap. tuam, de ordine cogniti. sicut de ipsius defectu, cap. 3. de donation. inter virum & uxorem, iuncta regul. cap. quanto, de indic. Ergo legitimize illegitimos ad solum Papam pertinet, etiam in temporalibus, non ad seculares Principes; nam cum temporamus matrimonium fuisse nullum propter impedimentum iuris positium, potest Pontifex dispensando in radice matrimonij impedimentum renouare, ac si tempore matrimonij contracti non existeret, & consequenter filij ex eo suscepti, quoad omnia spiritualia, & temporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent Ioan. Andr. Abb. num. 22. Cardin. quest. 9. Prapof. num. 74. in d. cap. per venerabilem, Molina d. cap. 2. num. 12. Peregrin. art. 24. à num. 77. Nauarr. conf. 2. sub titul. qui filij sui legitimi, Henriquez in summ. lib. 11. cap. 20. §. 2. Sayr. de censuris lib. 6. cap. 11. num. 6. & plene relati à Sanchez d. disp. 7. num. 4. attestante sic in Granatensi, & supremo Rota Prætorio, & aliis prouincis fuisse iudicatum. [nam, vt bene dicit Rota in d. Hispan leg. titimitatis, cum per legem Canoniceam esset inducta illegitimitas filiorum natorum ex coniunctione, eo iure prohibita, sequitur vt ea sublata per dispensationem in radice filij remaneant in eo statu, in quo essent, si nulla adesset Canonica prohibitio.] Secunda, quia apud omnes est indubitatum

posse Papam legitimize laicos subiectos Principi seculari quoad omnia spiritualia, Ordines, Episcopatum, & similia, monstruosum autem, (vt text. in d. cap. per venerabilem, ait) videretur legitimum quoad omnia spiritualia, quæ maiora sunt, & excellentiora, ex reg. cap. solita, de maiorit. non esse legitimum ad temporalia, quæ minora sunt, contra reg. cui licet quod est plus, licet vtrique quod est minus §. 4. de regulis iuris, in 6. quam etiam in materia priuilegiorum, & dispensationis procedere probat text. in cap. ex parte 27. de decimis, cum traditis per me part. 2. alleg. 33. num. 11. Tertia, quia id quod potest Summus Pontifex per viam legis generalis, potest etiam data iusta causa efficere per rescriptum in casu particulari: patet, quia defectus potestatis ex vtriusque distinctione, Ecclesiastica scilicet, & secularis, vel vtrumque concludit, vel neutrum, æquantur enim hæc duo, scilicet disponere super aliquo actu, vel super illam legem ferre, ex notatis in l. vlt. C. de legibus, sicut etiam potestas iudicandi de aliqua causa, vel ferenda legis super illa, exæquantur in Archidiacon. Innocent. & aliis, quos sequitur Dec. in cap. 2. num. 27. de iudic. Sed constat, per legem generalem posse Summum Pontificem legitimize, etiam quoad temporalia, vt constat in exemplis, de quibus in cap. tuam, in cap. quod nobis, & in cap. ex tenore, qui filij sui legitimi, ergo, & c. Quarta, quia legitimize non est iurisdictionis contentiosa, quæ in iniuriam, sed voluntaria, quæ in solos volentes redditur, autem quibus modis naturales efficiantur sui, §. generaliter, collat. 7. iuncta reg. text. in l. vlt. ff. de his, qui sunt sui, notat Costa in §. & quid si tantum, part. 2. num. 109. & 117. Duenh. reg. 350. limit. 9. & post Dec. Cabed. dista decif. 69. num. 14. Constat autem ea, quæ sunt iurisdictionis voluntariae, licite exerceri volentibus partibus extra territorium, l. 2. ff. de officio Proconsul. cum aliis, de quibus Couarr. lib. 3. variar. cap. 20. à num. 3. ergo & in terris Imperij, & extra Ecclesiæ partimonium poterit Papa se subiectis, & volentibus legitimationes concedere.

Propter quas rationes ad vtramque partem adductas difficilis redditur hæc quæstio, variaque paritur distinctio, inter omnes prima, præcipua, & generalior, ad quam omnes alia reducuntur, illa est, quod directe ad temporalia extra Ecclesiæ partimonium Pontifex laicos legitimize non vult, quod cuiusque argumenta pro prima opinione adducta, indirectè tamen, & casualiter dispensat aliquibus casibus, vt ait text. in d. cap. per venerabilem, vers. rationibus, [me citato in hoc loco Fajard. d. memb. 1. num. 94.] & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro secunda opinione considerantur; & deinde generalis illa regula est, quod quis non potest directe, & principaliter, potest indirectè, & in consequentiam alterius, quod sibi licitum est, l. quoties, C. de indic. cap. pen. de restit. in integr. iuncta vulgari regula, quod ea, quæ veniunt in consequentiam, non attenduntur, l. 1. in princ. ff. de auctorit. tutor. cum similibus, de quibus Mantua Paralipom. dialog. 47. quæ quidem regula intelligenda est in his, quæ sequuntur necessitati, & sine quibus principale maneret inutile, non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequentia, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio, & dispensandi potestas stare potest, & utilis est, vt arg. text. in l. vlt. §. Lucius, ff. de condit. in deb. ex Oldrad. & aliis explicant Rebuff. in praxi, tit. de dispensat. ad plura, num. 77. & adducti per Sanchez. lib. 8. disp. 1. à num. 20.

Si aliquando dubium fuerit de matrimonij partimonij validitate, tunc poterit Summus Pontif. lai-

CONSTANTINOPOLITANAM ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu edificatam fuisse tradit Sozomen. Ecclesiastica historia lib. 1. cap. 2. Hæc cum à Bizantium prius diceretur (cuius Bizantini ciuibus B. Petrus Apostolus Episcopum misit, vt scribit Cardin. Baron. annalium tom. 1. sub anno Christi 44. pag. 304. in vers. 1. describit) à Daufanio Spartano primum condita, si sequamur Iustinum, vel secundum Eustathium à Brize Megarensum classis Præfecto, si credamus Petr. Gregor. synagm. Iuris lib. 1. §. cap. 5. num. 7. ob nobilitatem tamen, amplitudinèque à Magno Constantino Imper. postea mirifice consequutam, ab illo quoque nomen feliciter mutauit, cepitque Constantinopolis dici, vt aduertunt Nicephor. Ecclesiastica historia lib. 7. cap. 48. & seq. Petr. Gillius in lib. de Constantinopolitana ciuitate, & Petr. Gregor. d. num. 7. Et licet à principio Pontifices iustissime moueri potuerunt, vt primum secundum locum post Romanam Ecclesiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; postea tamen ex iustis notabilibusque causis Constantinopolitana Ecclesia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto assumpta fuit, vt obseruat Francif. Torrens. de actis veris sanctæ Synodi sub can. 36. in vers. postea Vigilij, contigit autem id post Alexandrinam, Antiochenam, & Hierosolymitanam, vt docet Catechismus Roman. p. 2. cap. 7. de Ordinis sacram. num. 27. & sensu integra cap. inter quatuor, de maiorit. & obedien. argendo ex ordine litterarum, quamuis Hierosolymitanam vltimo loco fuisse admittam non sine fundamento sentiant alij, de quibus iam memini. Ad erectionem autem Constantinopolitanae Ecclesiæ in veram Patriarchalem duabus potissimum causis ac considerationibus motam fuisse Apostolicæ Romanæ Sedem confidero, quibus iam memini suam Ecclesiarum & Christi fidelium maternam sollicitudinem indicauit. Hæc vna est publicum bonum pacis iam dudum ex vna præensione inter Græcam ad Latinam Ecclesiam cum magno Orbis scandalo turbata ac deperdita, concilianda. Altera principalior est vis gratitudinis in Constantinum Imper. à quo insignia beneficia acceperat in munificentissima ab eo donatione sibi facta, de qua egimus supra hoc tit. c. 2. à n. 68. iustissimum namque ac congruentissimum fuit, vt tam illustre Constantinij Magni seruitium, tam larga manus, tam beneficus in Romanam Ecclesiam Imperator, qui Romanum Imperium veneranda Christianorum fide muniuit, l. Anni C. de naturalib. liber. & qui post edificatas dotatasque nobiliores Vrbes Ecclesias, assiduis quoque laboribus, ac expensis in vtraque toga Christianam Remp. augere, tueri, & conseruare non destitit, hac afficeretur saltem gratitudine quod Sedes Episcopi sui post Romanam Sedem primum Ecclesiasticarum prerogatiuarum, & Patriarchalium Sedium locum assequeretur, quod in terminis terigit VVolfgang. Lazius de Republ. Romanorum lib. 2. cap. 2. vers. atque hæc de Orientis prætorio, & latius Matth. Vgoni. de Patriarchal. præstantia col. 2. vers. rectè instas. Vnde cum Constantinus relicta Roma, Sedem suam Bizantium (id est, Constantinopolim) transfuisset, cepit Aquila (quæ insigne est Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis significaret, quod inter alios ponderant Lancelot. Contr. in templo omnium Iudicum lib. 1. cap. 1. §. 1. verb. Imperator est mundi dominus q. x. num. 5. & Petr. Gregor. synagm. Iuris p. 2. lib. 15.

cos legitimize ad temporalia, quia cum ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate, cap. tuam, de ordine cogniti. potest in huiusmodi consequentiam legitimize prolem ad omnia tam spiritualia, quam temporalia, deinde hæc resolutio colligitur ex auctoritate d. cap. per venerabilem, in vers. verum si veritas, iuncto infra ibi, de filiis ergo eiusdem Regis vtrum fuerint legitimi, vel illegitimi, quandiu pendet quæstio affirmatiue obiecta, potest non immeritò dubitari: quibus verbis vt Pontifex astrueret potestatem, qua filios Regis ad temporalia legitimize, præcipue considerat dubium, quod veritate coram ipso Pont. super matrimonij validitate, & ex professo eandem rationem confirmat in vers. Rationibus, ex auctoritate Deuteron. 17. vbi continetur: si difficile & ambiguum iudicium apud te esse perispekeris, & c. venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & apud iudicem, qui fuerit illo tempore. quam auctoritatem postquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquod est difficile, & ambiguum ad Sedis Apost. iudicium esse recurrendum, inleque infert quod cum filiis Regis dispensauit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati sunt, ab initio fuerit validum: eadem ratione dubij super matrimonium non solum legitimos filios, sed etiam hæredes patris iudicauit Pont. in cap. 1. & 2. & in cap. perlatum, & in cap. quod nobis, qui filij sui leg. & in cap. perlatum, & in cap. quod nobis, qui filij sui leg. ex quibus hanc resolutionem sequuntur, & comprobant Anton. num. 10. in fine, & Prapof. num. 7. ad mod. d. cap. per venerabilem. Molina d. cap. 2. num. 12. Sayr. d. cap. 1. num. 7. Sanchez. d. disp. 7. num. 10. quicquid aliud tenet Ceruantes in d. l. 1. 2. Taurinum. 99. exemplum adducens de solemnibus illa sententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginae Angliæ, quam refert Castro de lege pœnali lib. 1. c. 11. nam supposito dubio super matrimonio ex eo trahit fundamentum potestas Pontificis, vt verbis vtar Antonij citato loco.

Hæc pauca in materia adeo ampla prælibare sufficiat, quæ quidem absolutius, Deo fauente, in lucem aliquando dabimus.

C A P V T III.

De Constantinopolitano Patriarcha.

S V M M A R I V M.

- 1 Constantinopolis ciuitas à Constantino Imper. qui eam reparauit, sic dicta.
- 2 Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit.
- 3 Constantinopolis noua Roma dicebatur.
- 4 Constantinopolitana Ecclesia Romana appellabatur.
- 5 Constantinopolitana Ecclesia post Romanam primum locus datus fuit.
- 6 Cap. renouantes 22. dist. declaratur.
- 7 Constantinopolitana Ecclesia multis cohonestata erat ministris.
- 8 Constantinopolitana & Alexandrina Ecclesie parem dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt.
- 9 Cap. mos antiquus 65. dist. declaratur.
- 10 Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an. 1453.
- 11 Constantinopolitano Patriarcha quæ Metropoles, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti, ostenditur.

lib. 1. cap. 5. num. 8. Et Regia Sede ad Bizantium sic translata illud nomine suo, pluribusque privilegiis Constantinus exornavit, & non solum Constantinopolis, sed etiam noua Roma esse, & appellari meruit, vt in prima Constantinopolitana Synodo can. 3. alijs 5. relato in cap. Constantinopolitana 22. distincti. vbi sic habetur: Constantinopolitana Ciuitatis Episcopum habere oportet. Primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit noua Roma, refert Iustinian. Imper. in auct. vt ordinaria prefectura, vt renouantes collat. 5. ibi, Urbane prefectura senioris Roma, & non videlicet huius nostra. Idem in auct. de Ecclesiasticis titulis 5. sancimus collat. 9. dum ait: Beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos noua Roma, inuncta l. 1. §. sed est qua, vt Romam autem C. de veteri iure enucl. tradunt, Hieron. Cagnol. in praemio Digestorum §. hac autem tria num. 3. 5. cum seqq. Ludon. Gomez ad cap. 1. num. 44. de consue. in 6. Iacob. Spieg. in lexi. iuris verb. Roma noua, Petr. Greg. d. cap. 5. n. 7. Et Constantinopolitana Ecclesiam, Romanam appellabant, vt ex cap. fin. §. idem Romanorum, inuncta glof. 34. quaest. 2. docent Socrat. in historia tripartita lib. 2. cap. 9. Sozomen. lib. 2. historia Ecclesiastica. cap. 2. Hieron. Berucc. & Barnab. Briffon. de verborum significat. verb. Roma autem duplex, Azened. ad Curiam Pisanae lib. 1. cap. 11. lit. D, Cardin. Caesar. Baron. annalium Ecclesie anno Christi 330. Vnde et primus locus post Romanam ipsi Constantinopolitanae Ecclesiae datus est, primum in Constantinopolitano Concilio sub Theodosio maiori, can. 5. refertur inter opera Beati Clementis pag. 226. & à Caranza in summa Conciliorum pag. 78. in fine, & à Gratiano in d. cap. Constantinopolitana, de quo videndus est Couar. lib. 4. vari. cap. 14. n. 3. quod deinde in sexta Synodo fuit confirmatum, & refertur in cap. renouantes 22. dist.

6 Verum quia vsu Romanae Ecclesiae multo tempore postea hoc receptum non fuit, & nihilominus Episcopi Constantinopolitani Imperatorum freti potentia illud sibi priuilegium vsurpare contendebant, imò Superiores esse Romano Pont. vt ex Paulo Diacono Platina, & alijs diligenter comprobatur Ruffus in apologia contra Molinam pag. 5. cum seqq. sentit Card. Bellarm. tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. cap. 18. in fine secundi arg. pro bono pacis Innoc. III. in generali Concilio Lateran. de quo in cap. antiqua 23. de priuileg. denuo concessit idem priuilegium Constantinopolitanis Episcopis, vt obseruant Patres, qui iussu Gregorij XIII. emendationi Decreti praefuerunt, in notis ad d. cap. Constantinopolitanae, qui etiam recte aduertunt in d. cap. renouantes legendum esse familia priuilegij, qua Superior Roma habet, necnon in Ecclesiasticis rebus magnificetur, vt illa, quamuis in antiquis Codicibus legereur inferior Roma, & non tamen in Ecclesiasticis rebus, vt etiam bene aduertit Anton. August. ad Decretum lib. 1. dial. 9. nam iuxta hanc lectionem emendatam optime probatur nostrum discursum, quod sicut noua Roma, id est, Constantinopolis Romae superioris, seu antiquioris iam nunc in temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Ecclesiasticis rebus post Romam antiquam, primatum obtineat, & confirmare poterit ex iis, quae de Bizantio noua Roma à Constantino appellata omnes, vel minimum veritates nosse scribit Florimondus Remondus in fabrica Ioanna Papa cap. 25. num. 3. vnde ipsa Constantinopolitana Ecclesia mater Christianorum orthodoxae Religionis appellatur in l. de uernimus C. de sacros. Eccl. id tamen intelligendum est ratione Ecclesiarum Orientis, vt optime aduertit Cardin.

Baron. tom. 7. annalium Ecclesie anno Christi 534. in vers. dum ergo pag. 208.

Vnde ipsa Constantinopolitana Ecclesia ob priuilegia sibi concessa, & super omnes alias Patriarchales excellentiam, multis honorata fuit ministris, vt describit Imper. in auct. vt deier. sit numerus cleric. collat. 1. ibi, Sancimus non ultra quidem sexaginta Presbyteros in sanctissima maiore Ecclesia esse, Diaconos autem masculos centum, quinquaginta autem feminas, Subdiaconos vero nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores viginti quinque, & insuper decem ex iis, qui vocantur ostiarij. Et idem Imper. in l. non plures C. de sacros. Eccl. loquendo de Constantinopolitana Ecclesia, sic ait: Non plures quam nonageni quinquaginta Decani sacrosanctae huius amplissima Urbis deputentur Ecclesiae, nullique his condendis, vel mutandi, vel in defuncti locum substituendi pateat copia, quo loco Decanos accipi pro Canonici exponunt ibi glof. & Doctores; sed melius explosio sensu Alciati lib. 1. Parerg. cap. 50. dicendum puto illos esse, qui efferendis ad Ecclesiam cadaueribus pium praestant ministerium, vt optime declarat Guido Panciroli in thesauro variarum lectionum lib. 2. cap. 163. Licet in stricta nominis significatione dicantur, qui decem praesunt, seu qui dignitate decennalem habent in Ecclesia, de quibus loquitur text. in cap. ex parte, de clericis non res. Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli, cap. post electionem, de concess. praeb. glof. in cap. cum vniversis, de elect. Sunt & Decani, hoc est, Archipresbyteri rurales, qui sunt longe inferioris dignitatis, & praesentia, de quibus in Clem. 2. de rescrip. & in cap. ad hoc, de offic. Archid. In omnibus tamen Ecclesijs Hispaniae & Franciae consuetudine receptum est, vt is dicatur Decanus, qui praesert toti Canonico collegio in choro, in incellu, cotuitis, & suffragis ferendis, de cuius officio & dignitate vide Flamin. de resignat. lib. 1. quaest. 1. num. 86. Fr. Hieron. Roman. lib. 5. de Reipub. Christiana c. 10. in princ. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 17. Aliter tamen apud Legistas accipitur Decanus, qui scilicet decem praesert famulatores, siue milites Principis, vt in tit. C. de decanis lib. 1. i. Ratio vero (vt ad re redeamus) quare tam magna copia ministrorum honestata fuerit Ecclesia illa Constantinopolitana, colligitur ex text. in d. auct. vt de uerbor. quia scilicet tres capellae, siue Ecclesiae eidem Patriarchali copulatae erant, vbi forte erat diuersa collegia, videlicet domus gloriose Virginis, & Dei Genitricis Mariae, & S. Martyris Theodori, & aedes S. Helenae, in quibus diuersimodè habitabant, & deferuebant praedicti omnes Diaconi, Subdiaconi, Diaconillae, atque Presbyteri Missas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam omnes ex eiusdem maioris Ecclesiae redditibus nutrebantur; Diaconorum vero, & Subdiaconorum, ac Lectorum concursus ibidem habebatur, vt sub Ecclesiasticis praepertoribus in sacris caeremoniis instrueretur, quae omnia inuere videntur d. auct. & glossa, ac Doctores ibi.

Hinc exierunt aliqui perperam arbitantes Constantinopolitanam, & Alexandrinam Ecclesiam parem habere dignitatem cum Ecclesia Romana, hoc deducentes ex Concilio Constantinopolitano, quod alijs sexta Synodus dicitur, ad quod se refert d. cap. renouantes, prout refertur à Caranza in sum. Conciliorum fol. 269. & in d. cap. mas antiquus 65. distinct. quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis responderetur auctoritatem illorum Canonum, qui Turani dicuntur, probatam & certam non esse, neque legitima alicuius Romani Pont. fuisse auctoritatem approbatam illam Synodum,

aut

aut congregatam, sed potius plures ibi reperiri errores, ita respondet Card. Bellarm. vbi supra. Sed melius respondebis indignissime Canonem illum adduci ad hoc propositum, quia ex ipsius verbis constat similia priuilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiae, quae tex. commemorat in d. c. antiqua, in vers. seruata, & deducitur ex cap. conquestus, g. 9. 3. ita tamen vt Romana Ecclesia semper superior maneat, vt constat ex verbis, quae Caranza refert citato loco, ibi, aequalia priuilegia cum antiqua Romano throno obtineat, & in Ecclesiasticis negotiis, vt illa emineat secundus post illam existens; atque ita ex his multisque alijs rectè concludit Cardin. Bellarm. vbi proxime, nullo vnquam tempore ab vilo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanae Ecclesiae priuilegium aequalitatis cum Romana, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romani Pont. ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate Nicephori lib. 17. c. 9. dum narrat Ioannem Papam cum Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano, vt Epiphano Patriarchae Constantinopolitano assideret, non antea voluisse, quam sibi pro prerogatiua Sedis Apost. thronus supra Epiphanium collocatus fuisset.

10 Hodie diuina sic permitte prouidentia pulis Caesaribus ab illa sede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt sub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Constantinum XIII. Orientis vltimum Christianum Imper. interfecit cum suis, & Orientale Imperium sustulit anno 1453. & Constantinopolitanum, ac Trapezantinum imperium, 12. regna 200. Vrbes, Christianis ademit, florente Republ. Romana, refert Petr. Gregor. d. cap. 5.

11 Fuerunt Constantinopolitano Patriarchae olim subiectae omnes Graeciae Prouincia, Dacia, Ponti Euxini, & Asiae minoris, quibus accesserunt aliae Prouinciae, prout fuerunt ad Christi Fidem, & religionem conuersa, Moscouia, Russia, & aliae vltra Polognam sitae. In his Prouincijs paucis exceptis Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopos, & Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiastica praedictos constituebat, praeficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamuis schismaticus, illos constituit, praeficit, vel confirmat, refert Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 35. g. 5. in princ. [D. Roderic. à Cunha in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalen. p. 1. cap. 6. vers. facit, pag. 70.]

Sequuntur Metropoles aliae Constantinopolitano Patriarchae Suffraganeae.

- Caesarea Cappadociae.
- Ephesus in Asia.
- Heraclia in Thracia, vel Macedon.
- Ancyra in Galatia.
- Corficus in Helleponto.
- Sardes in Lydia.
- Nicera in Bithynia.
- Calcedomon ibid.
- Nicomedia ibid.
- Syda in Pamphilia.
- Sebasten in Armenia.
- Amassca in Helenoponte.
- Melitene in secunda Armenia.
- Tyana in secunda Cappadocia.
- Gangra in Paphlagonia.
- Thestalonica in Thessalia.
- Claudiapolis in Honoriade.

Barbof. de Episcopo. Pars I.

- Neocæsarea in Ponto Polemonico.
- Pissinus in secunda Gallatia.
- Myra in Licia.
- Scautopolis in Caria.
- Laodicea in Phrygia, Cappatiana, seu Pacatiana.
- Iconium in Lycaonia.
- Synada in Phrygia Salutari.
- Antiochia in Pisidia.
- Sileum, siue Perga in secunda Pamphylia.
- Corinthus in Peloponneso.
- Athenae in Hellade.
- Mocissus in Cappadocia.
- Creta insula.
- Seleucia in Pamphylia.
- Rhegium in Calabria.
- Patta in Peloponneso.
- Trapezus in Laria.
- Larissa in secunda Hellade.
- Naupactus in Aetolia.
- Philippopolis in Thracia.
- Traianopolis in Rhodopa Thraciae Prouincia.
- Philipporum in Macedonia.
- Hadrianopolis in Haemimonto Thraciae Prouincia.
- Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
- Pythium.
- Smyrna in Asia.
- Catana.
- Ammonum in Phrygia.
- Comachus in Armenia.
- Cotiacum in Phrygia.
- S. Seuerinae in Calabria.
- Mytilena in Lesbos.
- Neopatra, seu noxae Petrae in Hellade.
- Euchaita.
- Amastris Chonae.
- Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.
- Kelzene, Alania.
- Coloniae, Aenus.
- Thebae, Tiberopolis.
- Serae, Achaia.
- Pompeiopolis, Cerafus.
- Rossia.
- Nacolia in Phrygia magna.
- Germanicia, siue Germania.
- Madyra, Methymna.
- Apamea, Christianopolis.
- Basilum, Rusium.
- Drystra, Lacedaemonia.
- Nazianzenus, Naxia.
- Corgra, Attalia.
- Abydus.

Archiepiscopatus.

- Bizia, Dercos.
- Leontopolis, Carabizia.
- Moronca, Lemnus insula.
- Miletus in Ionia, Germia.
- Praconesus, Arcadiopolis.
- Selybria, Parium.
- Chios, siue Chion, Leucas.
- Insula, Misthea.
- Apros, Cudrae.
- Cypsellia, Soteropolis.
- Nice, Pedachthoa.
- Neapolis, Germa.
- Melitene in secunda Armenia, Bosporus.
- Cherson, Contradic.
- Mellana in Sicilia, Eroina.
- Garella, Carpathus.
- Briffis, Mezembrina.

T Cotthit.

Corthia. Sugdaia. Phullæ.

Agina. Pharfala. Marracha.

CAPVT IV.

De Alexandrino Patriarcha.

S V M M A R I V M.

- 1 Alexandria ciuitas est in Ægypto, Africa contermina, magna, & illustris.
2 Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra C C C. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.
3 Alexandrini Patriarche Sedes cur, & à quo Alexandria posita fuerit, ostenditur.
4 Alexandrinus Patriarcha quibus præstet Prouinciis ostenditur.
5 Cap. mos antiquus 65, distinct. declaratur, & num. 6.

ALEXANDRIINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas est in Ægypto Africa contermina, magna & illustris, quam Strabo lib. 1. 4. Geographia, Urbem potentem, ac populolam nominat, & ante salutem Iesu Christi aduentum annis viginti supra C C C. ab Alexandro Macedone, Iustino attestante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in historiis passim plures, quam septedecim (vt Eustathius perhibet, enumerantur, maxima, & opulentissima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebisque sanctimoniam, non frequenter Paradisum Domini veteres nuncupant, vt refert Georgius Braunius in suo Theatro Libano, [& Petr. Greg. Syntagm. iuris lib. 1. 5. cap. 6. à num. 1.] & ideo ob loci insignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes ibi posita est principalis, vel à Petro per se ipsum, vt Nicephor. testatur lib. 14. cap. 3. vel per discipulum suum Marcum Euangelistam, quem eò misit, vt nomine suo fundaret Ecclesiam, vt docet S. Gregor. lib. 6. epist. 37. ad Eulogium Alexandrinum, cuius verba refert Card. Bellarm. tom. 1. lib. 1. de Romano Pontif. cap. 24. vers. vera igitur. [Sebast. Cæf. in relect. de Eccles. hierarchia disp. 4. num. 9. Illustriss. D. Acuña de Primatu Brachar. Ecclesie cap. 4. n. 4.] & Posita ibi est principalis hæc sedes, vt præfesset ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Libyæ, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quæ ad Tropicum Capricornij pertinent. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib. 2. 5. cap. 6. Item & præest Alexandrinus Patriarcha Nestorianis, Iacobitis, Cophitis, aliisque Christianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus asserit in notitia Episcopatum totius Orbis.

Quis dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt privilegiis, & præminentis Summorum Pont. liberè vti possit, & quod magis est, parem cum Ecclesia Romana habere dignitatem videretur, vt constitutum apparet in Concilio Constantinopolitano, quod alias sexta Synodus dicitur, & refertur à Carranza in Summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. dist. vbi sic habetur. Mos antiquus perducit in Ægypto, v. Libyæ, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quantumquidem & Episcopo Romano parilis mos est.

Quæ verba ad eò nonnullorum ingenia torserunt, vt existimarent ab hæreticis clanculum, ac dolose adiecta fuisse, vt paritatem inducerent inter Romanum Pontif. & Alexandrinum Patriarcham, quasi Alexandrinus non esset Pontifici subiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita existimantur Francisc. Turrianus in monumentorum veterum inuestigatione, & sanctorum Patrum lectione, in tract. de potestate Papa lib. 3. pag. 11. vers. Videamus ergo, Barthol. Carranza in parua Summa Conciliorum in scholiis ad d. sextum canonem Concilij Nicæni [Sebast. Cæf. disp. 4. §. 2. n. 5. Azor. d. lib. 3. c. 35. q. 5. me citato in hoc loco Illustriss. D. Acuña d. c. 4. n. 5.]

Sed occurrunt alij respondentes text. non decidere quòd perduret mos Alexandrinæ Ecclesie, vt parum habeat potestatem cum Romana, sed narrare morem, qui vigeat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, perdurat, non perduret, imperatiuè, vt in vulgaribus legitur, & sic perdurat emandarum est in nouissimis iussu Gregorij XIII. impressis, vbi etiam Patres, qui emendationi præfuerunt, in notis aduertunt in Græco, vbi habent vulgares Codices, Episcopo Romano parilis mos est, legi verba, quæ solum importat (quoniam & Romæ Pontifici hoc vltimum est) quæ sanè nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quòd si vulgari litteræ esset adhaerendū, responderi potest quòd scilicet æqualis mos importat similitudinè potestatis quoad iura supra Ecclesias sibi subiectas, & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesie, de quibus in cap. antiqua, de privileg. vt deducitur ex cap. congruentius 9. quest. 3. & ex eo post Ruffum in libro quem scripsit pro Pontifice Romano, n. 8. vers. sed videamus pag. 44. cum seqq. explicant Burlar. cons. 109. num. 14. cum seqq. vol. 1. Marta de Iurisdictione par. 1. cap. 16. à n. 4. [Sedes subiectas Alexandrino Patriarchæ enumerant Azor. d. cap. 35. q. 5. vers. pro, Miræus in notitia Episcopatum lib. 1. cap. 11. & lib. 3. cap. 3. Illustriss. D. Acuña in catalogo Episcop. Portugal. p. 1. c. 6. pag. 71.]

CAPVT V.

De Antiocheno Patriarcha.

S V M M A R I V M.

- 1 Antiochia Syria Metropolis.
2 Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur.
3 S. Petrus Antiochia primùm Sedem sedit anno à natiuitate Domini 35.
4 Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non precedat, ostenditur.
5 Antiochena Ecclesia Germana Romana meruit appellari.
6 Antiochena Ecclesia Antistes dicebatur Catholicus.
7 Catholici Regis titulus proprius Regum Hispania.
8 Antiocheno Patriarche Sedes subiecta referuntur.

ANTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, Syriæ Metropolis super Oronte fluuii, Epidaphne à Plinio cognominatur, & Magno epichero eam exornat Philostratus in vita Apollonij. [Petr. Greg. Syntagm. iuris lib. 1. 5. c. 7. à n. 1. Reblatha, vel Rebla Hebræis, vt scribit D. Hieron. in Ezechiel. Iustiniani Imper. tempore Theopodis ab eodè dicta fuit, vt scribunt Procopius, Cedre-

mus, Nicephorus, Calistus, & Eustathius, qui addit illà quoque olim Chersonesum per ambitum aquarum dictam fuisse. Hic S. Petrus primùm Sedem sedit anno à natiuitate Domini 35. eamque septem annis, non tamen completis, administravit. Baron. anno Christi 39. à num. 9. Bellarm. lib. de Romano Pontif. cap. 6. Idèd tertiam hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert Anacleus epist. 1. 1. quia ibi priusquam Roman venit, habitauit, & Ignatium Episcopum constituit, atque primum nomen Christianorum nouellæ gentis exortum est. Nec mirum si & Alexandrinus Patriarchæ Antiochenum præcedat, quia ita postulat ordinis ratio ex magnitudine loci sumenda, vt supra ostendit: quia, verba sunt Cardin. Bellarm. lib. 1. de Romano Pontif. c. 24. cum omnes tres sint Sedes Petri, Romanam per se vsque ad mortem administravit, Alexandrinam per Marcum Euangelistam, Antiochenam per Euodium; sicut ergo maior est Petrus Apostolus Marco Euangelista, & Marcus Euangelista Euodio, qui neq; Apostolus, neque Euangelista fuit, ta quoque Romana Ecclesia Alexandrinæ, Alexandrinæ Antiochena auctoritate & dignitate superat. Antiochena Ecclesia germana Romana meruit appellari ab Innoc. in epist. 1. 4. ad Bonifacium Presbyt. vt habetur tom. 1. Concil. pag. 781. ex quo verusque Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum vias cepit, vt ex Tripartita historia referunt Valfrid. le exordis in eam. rerum Eccl. lib. 1. cap. 25. vers. dicendum. Amalar. Fortunat. de Eccles. lib. 4. c. 7. vers. ut Tripartita, Rodolph. Riou de canonum obseruancia propof. 12. Huius Patriarchatus encomiū minimum non est, quòd eius Antistes dicebatur & Sacrosanctæ Antiochena Ecclesie Catholicus, de quo meminere Petr. Greg. d. lib. 1. 5. cap. 7. num. 5. & lib. 2. cap. 1. num. 2. Guillerm. Tyrius lib. 14. belli sacri cap. 12. Procop. lib. 1. de bello Persico, Valdes. de dignitate Regum Hispania cap. 13. num. 30. ad quam in simili Gregorius Papa Childeberto Regi Francorum in epist. 6. dicebat, videlicet: Eile autem Regem, quia sunt & alij, non mirum est, sed esse Catholicum quòd alij non merentur hoc satis est, referunt Aluar. Pelag. de plantis Ecclesie lib. 1. cap. 37. num. 1. c. 4. Petr. Rebuff. in Concord. Galia rub. 1. de approbat. Conuentorum, verb. benem. vris, versum legimus. Qui tamen & Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniæ Apostolica concessione factus fuit in Ferdinando & Elisabeth, vt notorie constat. Quinimò ex Gothorum tempore Reges Hispaniæ illo honorifico titulo acclamari fuerunt, & Alphonsus Regè Hispaniæ 734. Catholicum nuncupatum constat ex auctoribus omnibus, vt Garibai lib. 9. c. 5. & Morales lib. 13. c. 10. 13. & 15. histor. differunt, quòd tamen illi hoc cognomen esset ab Ecclesia indictum, vno ore fauente Beuter lib. 2. cap. 31. Zurita p. 3. annal. lib. 2. cap. 40. Vascus anno 737. Palas. de obreuatione Regni Navarra, p. 6. 8. 10. Marian. de reb. u. Hisp. vnie, lib. 7. cap. 4. Genebrard in chronico lib. 3. an. 756. & alij quos refert Valdes. de dignitate Regum, Regno non sic Hispaniæ, cap. 13. num. 19. & patet in epitaphio sepulchri, vbi ita legitur: Alphonsus Catholicus. Et ab hoc Alphonso continuatus fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt a luertun. Illecas in histori. Pontificis 7. 1. lib. 2. cap. 85. Renat. Chopin. de sacra potestate, lib. 1. tit. 7. non 18. & patet in Ordono I. in quo tam privilegio, cuius exemplar refert Ambrós Morales lib. 14. c. 34. vbi que Catholicus ex nomine nuncupatur, & Rex Sanctus Castellæ, dictus Cras. B. vobis de Episcopo. Pars I.

sus, in privilegio concessio monasterio de Samos Ordinis D. Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonus VI. Toletanæ urbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Concilio apud oppidum de Hussillo, & Alphonus VIII. qui insignem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas de Tolosa obtinuit, Catholicus nuncupatur in inscriptione, quæ habetur in Cænobio vetustissimo S. Facundi, Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primum Regem Castellæ appellat Catholicum cognomine in testamento ab eo condito, & sic de subsequente, ita vt cum diceretur Rex Catholicus ab Alphonso I. Rex Hispania intelligebatur, vt notant Cassan. in catalogo glorie mundi, p. 5. consil. 33. Anastas. Germon. de favorum immunit. lib. 4. in proem. n. 8. Garibai in compendio historie, lib. 18. cap. 1.

Huiusmodi Antiocheno Patriarchæ subiecta erat pars Asiæ, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouincias, Syria, Assyria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia vsque ad Indiam Orientalem. In totum sunt Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiscopatus tredecim, referunt Franc. Gratian. in compendio Iuris Canon. p. 3. dist. 1. n. 9. Alberic. de Rosate in rub. ff. de statu hom. sub n. 11. vers. in Antiocheno, Fr. Philipp. Bergomen. in supplem. chronico. lib. 6. in fine, vers. Antiochia, Redoa. de simonia mentali, p. 1. c. 16. n. 10. Petr. Greg. Syn-tag. iuris, lib. 1. 5. c. 7. n. 4. [Aubert Mir. in notitia Episcop. lib. 2. vbi de Patriarcha Antiocheno, & lib. 3. c. 4. Illustriss. D. Acuña in catal. Presulum Portugalens. part. 1. cap. 6. pag. 70.]

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarcha subiectæ.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie Sor, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, vt expertus est Alexander Magnus. Fuit Romanis fidelissima; vnde meruit à Severo Imper. privilegium libertatis, instar ciuitatum Italiæ. Sub qua sunt Episcopales Vrbes duodecim.

Table with 2 columns: Episcopales Vrbes, Sedes prima. Includes Porphyryon, Archis, Pælemais, Botriensis, Ortosia, Aradensis, Sy Ion, Sarepra, Biblium, Antaradensis, Pancas, Heraclea, Arachia, Tripolis.

Sedes secunda.

Tarsus, nostris Tarsos, in colis Teraffa, Ciliciæ ad Cydonum fluuium Vrbs, haud procul mari distans, olim nobilissima, & studiis florès, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua sunt Episcopatus quinque.

Sebast. Caput Samariæ, hic prope ciuitatem peregrinis ostenditur puteus Iacob, vbi Saluator noster Samaritanam alloquutus est.

Table with 2 columns: Episcopales Vrbes, Sedes secunda. Includes Malos, Thina, Choicos, Poderados.

Sedes tertia.

Elessa hodie Rhoais, seu Rhafi, Vrbs Mesopotamiæ, olim nobilissima, vltra Euphratem fluuium sita. Sub qua sunt Episcopatus nouem.

Table with 2 columns: Episcopales Vrbes, Sedes tertia. Includes Virechi, Constantia, Capron, Marcopolis, Varnon, Himeria, Cuercuentia, Tapfaron, Celimeos, Cedmaron.

Sedes quarta.

Apamia, vulgò Apamis, Vrbs Phrygiæ magna ad anem Murciam Laodicæ, & Antiochiæ ad Mianitana est finitima. Sub qua sunt Sedes septè.

Table with 2 columns: Episcopales Vrbes, Sedes quarta. Includes T, Epiphania.

Epiphania
Seleuconuila
Lariffa
Valanea.

Mariania
Ruphania
Arethufa

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygia, quondam celebris inter Laodicam, Cybaram, & Apamiam sita est. Antiochia ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zeuma
Suron
Yrnalis
Neocæsarea

Petri
Ornion
Dorichi
Europe.

Sedes sexta.

Boftra, sub qua sunt Episcopatus xix.
Ceraflon
Philadelfia
Adraon
Midanon
Anftamidon
Belmundon
Zoroyma
Hery
Iceny

Eutimij
Constantia
Paramboli
Dionysia
Conohatò
Maximopolis
Philippopolis
Heylon
Lorca.

Sedes septima.

Anauarra, sub qua sunt Episcopatus nouem.
Epiphania
Alexandris
Irenopolis
Cambriſopolis
Syria,

Flauias
Roſſa
Caſtraualet
Egnas.

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babylonie ad Tigridis, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens, hodie est adhuc ingens, & celebris *Bagaded* nuncupata, quæ Babylonem veterem propter viciniam exhaustit, eam Turcæ vocant *Saryroi*. Sub qua sunt Episcopatus xxij.

Claudiopolis
Dioceſarea
Oropi
Dalyfanidos, seu Dalifandi
Seriula, siue Scuiſa
Colenderis, siue Celetteris
Anemory, vel Anemoa.
Titopolis, seu Tityopolis
Lamofy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Riſtra
Selinuntis
Hieropy, siue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolis, siue Irenopolis
Germanicopolis
Mofoda
Demenopolis, siue Domctiopolis
Sbydi
Synopolis, siue Synopolis
Adraſſon, vel Adraſſi
Myin

Neapolis, est in Palaestina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes nona.

Damaſcus, quem Turcæ *Scham*, nostri Damaſco nuncupant, Metropolis Syriae, pulcherrima totius Orientis antiquissima hortis pulcherrimis cincta. Hic refidet hodie Belerbus, qui & huic regioni praestitit vna cum Iudaea: antea regebatur à Califis, atque olim à Regibus Syriae. Sub

qua sunt Episcopatus vndecim.
Ably
Palimpon
Laodicea
Euria
Renocora
Hiabanda.

Danabi
Carathca
Hardam
Suria
Quini

Sedes decima.

Amida, vulgò *Caramie*, hodièque maxima est Mesopotamiae Vrbs, ad Saocaram fluum inter Cartas, & Mirdinum Vrbes eiusdem prouinciae nobiles. Mesopotamiae autem Regno Euphrate, & Tygri fluminibus continetur, & Diaberch à Turcis nominatur. Sub qua sunt Episcopatus septem.

Hynilon
Valentium
Arſamofata
Sophin.

Caytaris
Ryphi
Zecuma

Sedes vndecima.

Sergiopoliſ, sic dicta à S. Sergio Martyrij palmam ibi adeptu sub Maximiano Imperatore, olim Barſalo nuncupabatur, Vrbs Armeniae minoris, ad Euphratem fluum inter Melitam, & Samofatam. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias
Marcopolis

Venthal
Ermenia

Sedes duodecima.

Theodoſiopolis, sub qua sunt Episcopatus septem.
Oricos
Naznini
Maurcoastron
Agyamaria.

Axieri
Tarofia
Politinios

Sedes decimatercia.

Eupſa, siue Emiſa, vulgò Ems, Vrbs Syriae nobilis in Apamena regione apud montem Antilibanum. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui
Orifſon

Hergen
Oragifon.

Metropoles per se subsistentes.

Piericus
Laodicia
Samofate
Cyros

Heliopolis, vulgò Berſames
Pompeiopolis
Mopſpheltia
Adama

Archiepiscopatus decem.

Verea
Calquis
Gabula
Seleucia
Piperia

Anaſar
Phon
Paltos
Germanicia
Salamias.

CAPVT VI.

De Hierosolymitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

- 1 Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit, ostenditur.
- 2 Hierosolyma in medio totius orbis sita.
- 3 Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita.
- 4 Hierosolyma quannuis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Caesariensis exempta mansit.
- 5 Hierosolymitano Patriarcha, qua sedes Episcopales subiecta fuerint, ostenditur.

HIEROSO

HIEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile sui excidium bis milleſimo centesimo septuagesimo septimo anno à Melchisedechi Cananao & Gentili Rege & Pontifice extructa, olim Salem, postea Iebus, & inde composito nomine Ierusalem, ac demum melioris soni gratia Hierusalem appellata fuit, Ioseph 1. & 7. *antiquit.* Perer. in *Genes. cap. 14. n. 66. & 67.* Euseb. *Ecclesiastica historia lib. 4. cap. 6.* Ioan. Ludou. Viuald. in *opere regali in tract. de magnificentiâ Salomonis not. 6. §. ut ex dictis Iosephi.* Hanc urbem in medio totius vniuersi sitam, adeoque quasi terræ vmbilicum esse auctoritate Scripturæ *Ezech. cap. 6.* Ita est Hierusalem, in medio gentium posuit eam, item *Pſalm. 73. Operatus est Deus noster scituem in medio terra,* notantur Hieronym. *ibid.* Ioseph. de *bello Iudaico lib. 3. cap. 2.* Georgius Braunius in *theatro Vrbiūm.* Postquam autem clementissimus Dominus noster dignatus fuit hanc ciuitatem ad opus nostræ salutis & redemptionis faciendum eligere, vt sacra testatur Euangelica historia, & tergit videntur Arnald. Albertin. in *repet. rub. de heretic. quest. 11. in errore 3. Iudeorum num. 4.* Illustrioribus nominibus est insignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis. *Matth. cap. 5.* Diuina, ac sanctæ Resurrectionis, vt iuxta Iustiniani *novellas 40. & 123.* obseruauit Præatus in *lexicon Iuris, verb. Patriarche.* Quinimo & ab ipsis Turcis proprio idiomate, *Lecorſſ,* appellatur, hoc est, Vrbs sacra, vt aduertit Abraham Orthel. in *thesauro geographico, verb. Hierosolyma,* qui etiam refert dictam fuisse Quadrin-

tem. Vnde tanta fuit Hierosolymitanae Ecclesiae dignitas quod olim aliarum Ecclesiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret, omnes mundi Ecclesias regere videretur, quod non obscure sentit S. Clemens Papa in *epist. ad Iacobum fratrem Domini, in inscriptione,* in illis verbis: *Episcopo Episcoporum, regenti Hebraeorum sanctam Ecclesiam Hierosolymis, sed & omnes Ecclesias, qua obique Dei prouidentia fundata sunt;* & expressè habetur in *epist. Constantinopolitani Concilij ad Damasum Papam & Romanum Concil. in vers. in ea verò Ecclesia,* vbi Hierosolyma mater Ecclesiarum appellatur, quæ habetur *tom. 1. Concil. pag. 72. col. 2.* refert Conſulitanus noster Fr. Greg. Nonius Coronel. de *optimo Reip. statu p. 1. lib. 3. c. 4.* quibus cõcordat Iustinian. Imp. in *epistola ad Hormisdam Papam incip. Quod sumus, circa finem,* in illis verbis: *Et Hierosolymitanam præcipue, cui tantum omnes suorum impendunt quasi patri Christiani nominis, vt nemo audeat ab ea sese discernere,* habetur *tom. 2. Conciliorum pag. 516.* & Tertullian. *lib. 4. aduersus Marcionem,* Hierosolymitanam Ecclesiam matrem Religionis appellat, vt refert *Cou. præf. cap. 19.*

Magna igitur celebritas huius Vrbs est, quod eius Ecclesia mater omnium Ecclesiarum habita sit, eo quod primus Episcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater etiam ipsius Domini, ideoque Hierosolymitana Ecclesia per annos ferè quingentos non re, sed nomine, non potestare; sed honore dumtaxat, vsque ad Iuuenalem eiusdem Ecclesiae Episcopum, quarta Patriarchalis habita est, ex eo, quia in *Nicaena Synodo can. 7.* vbi decretum fuerat, vt Hierosolymitanus quartæ quidem Patriarchalis sessionis locum, ac honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Caesariensis, qua Metropolitana erat, eximeretur. Iuuenalis enim Prælio defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est anno Domini 429. in Concilio

Ephesino totius Syriae Palaestina Primatum quaſiuit, ideo quod cum susceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequentaretur maiori honore, officijque dignioribus, quam Caesariensem Metropolitanam colendam esse ambitiosè iudicaret. Restitit illi, qui Vicariam Pontificis praefecturam agebat, Cyrillus Alexandrinus, vt notatur in *epist. Leonis 72.* Vnde S. Hieronymus in *epist. ad Pammachium contra Iouannem Episcopum Hierosolymitanum,* sic eum alloquitur: *Tu qui regulas quaeris Ecclesiasticas, & Nicaeni Concilij Canonibus vteris, responde mihi, Ad Alexandrinum Episcopum Palaestina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palaestina Metropolis Caesarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Caesariensem Archiepiscopum referre debueras, cui sprete communionis tuae communicare nos nueras, aut si procul expetendum iudicium erat, Antiochia potius littera dirigenda. Sed noui cur Caesaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluisti occupari auribus molestiam facere, quam Metropolitano tuo honorem reddere.* Nihil ergo magna Synodus Hierosolymorum Ecclesiae contulit, nisi vt honor, qui ex antiquo vsu ei deferri solebat, iuribus, & subiectione Metropolitani saluis eidem deferatur. Idque propterea quod Hierosolymitana Ecclesia mater omnium aliarum Ecclesiarum (sic enim nominatur in *epist. Synodali Concilij Constantinensis Oecumenici ad Damasum,* quæ extat apud Theodoretum *lib. 5. cap. 9.*) appellata fuerit, adeoque non immeritò ipsius Ciuitatis Episcopum eum honorem, vt inter Apostolicarum Ecclesiarum Antistites federet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus consequutum fuisse iudicatur, vnde colligitur Genebrard. in *chronologia, lib. 3.* vbi de anno Christi 44. errasse, dum dicit huiusmodi Ecclesiam ex tempore Iacobi Apostoli Patriarchalem fuisse.

Crescente denique in ipsam Hierosolymitanam Ecclesiam Christi fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, & Imperatoris Iustiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexandrino tantum fuerit Hierosolymitanae Ecclesiae concessum, atque largitum, totque eidem decreti, atque assignati suffraganei Antistites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac potestatem consequi mereretur, vt referunt Hieron. Paul. in *ſine ſua præctica Cancellaria,* & Alberic. de *Rofate in rub. ff. de ſtatibus hominum post num. 1. in fine iuxta traditionem veterum.* [Petr. Gregor. *ſynagm. iuris, part. 2. lib. 15. cap. 8. n. 3.* vbi refert Hierosolymam vsque ad tempora Iustiniani Augusti Episcopum habuisse nulla, vel modica dignitatis prerogatiua. Imperante autem illo Principe congregatam fuisse Synodum generalem Constantinopoli sub Vigilio Papa, & Elicio Constantinopolitano Patriarcha, & Apollinario Patriarcha Alexandrino, & Eustathio Patriarcha Antiocheno, & in illa inter alia placuisse honore Patriarchali donandam Sedem Hierosolymitanam. Et quia ciuitas inter fines, & limites erat Patriarchatum Antiochia, & Alexandria, nec illi essent sufficienter Episcopi Suffraganei, ex communi omnium consensu ab vtroque Patriarchatu vicino placuit eam decerpere, & vt in formam Patriarchatum aliorum ille ordinaret Ecclesias sibi subiectas.]

Ex tunc quatuor fuerunt ei subiecti Archiepiscopi, vt refert Redoan. de *ſimonia mentali, p. 1. c. 16. num. 10.* quorum duo antea suffraganei erant Antiocheni, alij verò duo Alexandrini, quod ex testimonio Guillelmi Tyri Metropolitæ obseruauit Raymond. Rufus in *duplicit. in patronum Molini pro Pont. Max. fol. 31. col. 2.* & explicans locum ipsius Tyri

T 3 de

de bello sacro lib. 14. cap. 12. obseruauit Card. Bar. *annal. Eccles. tom. 7. anno Christi 553. Vigilijs Papæ anno 14. & Iustiniani Imp. anno 27. pag. 441. vers. acta illa, ubi ita ait: Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim tempore D. Vigilijs Papæ, Eutychijs Constantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domini Antiocheni, & Eustochijs Hierosolymitani Patriarcharum super tribus capitulis, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat sanctorum Patrum, qui ad eam conuenerat, auctoritas, prædictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit voluntate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarchatum erat, nec haberet, illi urbi ordinaret suffraganeos, unde nisi utriusque Patriarchæ aliquid detraheret, visum est expedire ab utroque aliquid detrahere, ut eidem iuxta formam aliorum Patriarchatum ordinaret subiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsariensem & Scythopolitanum Metropolitans: Alexandrino uero Rubensem, & Berythensem, item Metropolitanis: & quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitanos familiares suffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nouo crexerunt usque ad viginti quintum. Hac ex dno Guillelmo Tyro refert Cardin. Baron. *citato loco*, addens hæc eadem reperisse scripta in Bibliotheca Vaticana in codice, cui est titulus, *Liber censuræ*.*

Non obstat Hierosolymitano Patriarchatu, quod uoce Domini admoniti discipuli fuerint transferre Ecclesiam Hierosolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex testimonio Eusebii, & Epiphanijs factum fuisse refert Melch. Cano *de locis Theolog. lib. 6. cap. 8 in solut. ad decimum, vers. quæd. sententia*, & Card. Baron. *tom. 1. annal. Ecclesie sub anno Christi 74. vers. quod igitur*, quia respondetur mutationem illam, seu translationem non in perpetuum, sed ad breue tantum tempus factam fuisse, quoad usque uidelicet ablati ex urbe sanctis, & iustis uiris vindictæ caelesti fieret locus, ut aduertit Euseb. *Ecclesiastica historia lib. 3. cap. 5.* quo fit ut cum statim Hierosolymam redierit, ab ea diuertisse ultra illum effectum non uideatur, in xta ea quæ adduco in *fra p. 3. alleg. 53. n. 92.* Maxime cum legamus vituperatum fuisse Philippum quendam ab Aphthonio declamatore, quod ex omnium barbarorum uilissima gente ortum haberet, nempe ex Pella, ut obseruauit Tiraq. *de nobilit. cap. 12. num. 7.*

Sequuntur Episcopales sedes Hierosolymitano Archiepiscopo subiectæ.

Lidda	Diocæsarea
Ioppe	Legionum
Afcalon	Capitolina
Gaza	Mauronensis
Mennas	Gedera
Diocletianopolis	Nazareth
Bergrobin	Thabor
Neapolis	Caraca, uel Ptraa
Sebastea	Hadroga
Hiericuntis	Aphra
Tiberiadis	Hclcm

Faran Mons Syna
Helenopolis Bethlem Episcopali honore à Paschale II. donante petente Balduino Hierosolymit.

Sedes prima.

Cæsarea Palæstina, ubi Angelus percussit Regem Herodem, & sanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charfar, inter Aconem & Ioppem situm habuit. Sub qua Sedes sunt Episcopatus viginti.

Dora	Omis
Antipatrida	Sorotis
Iamuias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico	Estomason
Regium Liuas	Triconias
Azulus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Aforus	Constantinianus.
Hippum	

Sedes secunda.

Scytopolis, vulgò Bethlar, Vrbs in Iudæa, & Galilæa confinibus ad Iordanum fluum nobilis extitit. Sub qua sunt Episcopatus decem.

Capitoliodos	Terraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes tertia.

Ruba, quæ à Prolomæo in Syria deserta ponitur, sub qua sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zora
Amidilla	Vixollâ
Carah	Pentacomia
Hierapolis	Mamapion
Memfidos	Mitrotomias
Elutis	Saltum Hieraticon.

Sedes quarta.

Berytus Phœnicis Libani Metropolitim esse constat ex uetustis Geographis. Sub qua sunt Episcopatus x x x v.

Adrasson	Enacomias
Dias	Comogannas
Medaou	Comogeros
Hierasson	Comostanis
Nein	Comis
Philadelphia	Mahederon
Hierapolis.	Comoreatos
Phenustus	Comiscopion
Eluos	Comis Iulianos
Neapolis	Comispigarethon
Philippopolis	Comis Petrus
Dionysius	Comis Anathon
Constantianis	Comis Neochis
Pentacomias	Clima anatalis queuiffino
Tricomias	Comis Anochis
Conafados	Comis Tralicones
Saltum Vcaneos	Comis Nephdomos.
Hexacomias	

C A P V T VII.

De Patriarchis minoribus.

S V M M A R I V M.

1 Patriarcha minores qui.

2 Patriarcha

- 2 Patriarcha minores inter Latinos sunt sex.
- 3 Aquileiensis Patriarcha cur ita dictus.
- 4 Gradenfis Patriarcha ubi fiat mentio, ostenditur.
- 5 Gradenfis ciuitatis descriptio.
- 6 Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad inelytam Venetiarum ciuitatem transtulit.
- 7 Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit.
- 8 Congregatio Canoniorum S. Ioannis Euangeliste in regno Portugalia B. Laurentium Iustinianum parentem, fundatorem suum agnoscit.
- 9 Bituricensis Patriarcha ubi fiat mentio, ostenditur.
- 10 Pisanus Archiepiscopus quarum prouinciarum Primas dicitur, ostenditur.
- 11 Pisana ciuitatis Episcopatus antiquissimus est.
- 12 Sardinia an uero Corsica dicatur Primus Pisanus Archiepiscopus, ostenditur.
- 13 Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur.
- 14 Toletanus Archiepiscopus ex privilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prerogatiuis ueris Patriarchis concessis.
- 15 Dicitur, quomodo liber, uniuersalis est, & omnes causas comprehendit.
- 16 Privilegia habens ad instar alicuius privilegij, habet etiam illud privilegium, quod privilegijus instar alterius obtinet.
- 17 Toletum Vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione capite nominari.

RÆTER quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus egimus in Capitulis præcedentibus, alij sunt minores: nam sectæ Armeniorum tres habent Patriarchas, vnus eorum residet in Sicilia, & Armenia minore, secundus in Armenia maiore, tertius quem non Patriarcham, sed *καθολικὸν* appellant, præsidet in Russia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronite, qui commoratur & præst in Syria in Monte Libano. Habent etiam Æthiopes vnum Patriarcham, qui sedem suam habet in curia Magni Imperatoris Speciosi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyssinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexandrino. Est etiam secta Cophorum, qui simul cum Baptismo Circumcisionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Aegypti, aliter uero apud Æthiopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctissimam Trinitatem negant, duobus Patriarchis parer, quorum vnus in Cayro residet, alter in Syria, uidelicet in Vrbe Damasco.

Sex tamen inter Latinos connumerantur Patriarcha minores, qui uel Romani Pont. indulgentia, uel imiterata consuetudine Patriarchale nomen uindicant, Aquileiensis, Cantuariensis, Gradenfis, Bituricensis, Pisanus, & Toletanus. [Jacobar. *de Concil. lib. 1. ex mon. 254.*] Vgonius de *præstantia Patriarchali tom. 13. tractatum Doctorum pag. 285. verso.* Anastal. Germon. *de Sacrorum immunit. lib. 3. c. 7.* Homobon. *de Bonis de humane uita statibus p. 1. cap. 6. statim in princip. Filliuc. tract. 41. de benef. c. 2. n. 35.* [Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. n. 31.*]

De Aquileiensis Patriarcha agit tex. in *cap. nunc uero 9. quest. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus uero Longo-

bardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cepit, propter quod Aquileiensis Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permanfit. [Vide illustriss. D. Acunam *de primatu Eccl. Bracharen. c. 4. n. 18.*]

De Gradenfi Patriarcha meminit Vrbanus I. in *cap. erubescant 32. dist. & Cælestin. III. in cap. ex literis, de officio deleg. 7.* Gradenfis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibusque & flumine circumscripta, si demas piscatores homines, vix hodie vllos habet incolas, ut qui duorum millium numerum ægrè expleant, nihilque habet insigne antiquitatis, aut splendoris argumentum, præter ciuium germanam, & aureo seculo consentaneam simplicitatem, & innocentiam, ubi nec factiones, nec uere alias morum corruptelas conspicias: ita accepisse à Francisco Auantio Veneto refert Anastal. Germon. *dist. lib. 3. cap. 7. num. 5. & 6.* Sed propter huius ciuitatis aëris intemperiem hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Pontifex Max. eiusdem nominis V. ad inelytam Venetiarum ciuitatem transtulit, quæ antea per annos sexcentos septuaginta nouem in circa Episcopum habuerat, ut illam maioris dignitatis prerogatiua decoraret, & ideo iam hodie non uocatur Patriarcha Gradenfis, sed Venetiarum, ita Gig. in *tract. de residentia Episcoporum cap. 18. num. 12.* Dionys. Paul. *de uera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 2. à num. 34.* Nec obstat quod dicitur *glos. verb. singulos in cap. in illis 80. dist.* nempe Patriarcham Gradensem non esse Patriarcham Venetiarum, cum locus Gradi multum differat à Venetijs, quia responderetur postea illis temporibus Nicolaum V. uenisse Patriarchatum Graden. & Episcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatu institutione latè Bern. Iustinianus in *sua de Venetorum gestis historia lib. 12.* sic ait: *Coacta igitur Synodo totius Cleri populique, assensibus Duce, & Patriarcha primus creatus Episcopus Obelians Enegyri Tribuni Marbenmaceni filius. Constituitur autem Episcopalis sedes in insula Castellana, quæ, ut antea diximus, Olinolus appellabatur, uel à Episcopo Castellano semper nomen mansit. Vrbs Patriarchicus, qui cum Episcopatum tercio tenuit loco, Ecclesiam erexit, quæ nunc extat, dignam ciuitate & Episcopo, eam Beatissimo Petro Apostolo dicauit, ibi perseverauit donec aetate nostra Nicolaus V. Pontifex Max. Patriarchali titulo auxit: transtulit enim Gradenfis Ecclesia dignitatem in hanc Venetiarum Vrben, suppresso utroque titulo & Gradenfi, & Castellano. Primum & Venetiarum Patriarcham creauit Laurentium Iustinianum, qui uicinis moriensque multis claris miraculis. Translatio facta est anno 1451. octauo Idus Octobris.* Hac in d. historia. Ilic fuit ille B. Laurentius Iustinianus, Ordinis Cælestini, uitæ sanctitate, miraculorum, & sinceræ eruditionis gloria clarissimus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit, quem etiam parentem, ac fundatorem suum agnoscit Congregatio eorumdem Canoniorum S. Ioannis Euangeliste in nostro Lusitanæ Regno, ut habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis V. II. felicitis record. die 8. Ianuarij. Aduertere tamen oportet in errore lapsos fuisse Ioan. Montaignum in *tract. de auctoritate magni consilij num. 50.* & Alberic. de *Rota in rub. ff. de statu hominum. n. 11. in vers. in Ystria*, asserentes Patriarcham Gradensem, uetum esse ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos ultra *la 2. tit. 5. part. 1. & ibi Gregor. Lop. in glos. verb. que se llamar Patriarchas*, expressè reprehendunt Redoan. *de simonia mentali p. 1. cap. 16. num. 5. & 6.* & post illum Dionys. Paulus *d. cap. 2. num. 31.* & colligitur ex adductis

De officio, & potestate Episcopi.

adductis supra hoc eod. tit. cap. 1. num. 1. ubi ostendi ex communi ac recepta Iurifconsultorum schola veros ac precipuos vniuersi Orbis Patriarchas post Romanum Pont. tantum esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum.

[Patriarcha Indiarum, seu noui Orbis dignitas erecta fuit a felic. record. Paulo III. vt refert Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 4. 1. num. 1. 4. in fine. Et his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Aethiopiae Ioannes Nonius Barretus Lusitanus, vt refert Sebast. Cax. in releu. de ecclesiast. hierarchia, p. 1. disp. 4. p. 3. n. 2. Et quatuor isti solum retinent hodie Patriarchae nomen, ceteri vero infra referendi Primates dicuntur, non Patriarchae, eo vel maxime, quia primas tenent ciuitates. Gasp. Starius de antiquit. Lusit. cap. 64. num. 7. D. Acuña ad cap. 2. num. 1. dist. 99.]

De Bituricensi Patriarcha mentio fit in cap. conquestus, 9. quest. 3. ubi apud Romanum Pont. querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quod Bituricensis tanquam Primas, & Patriarcha ipso inuito Clericos ad tribunal suum venire compelleret, ubi Nicolaus I. vocat Archiepiscopum Bituricensem Primatem, & Patriarcham, hoc est, primas Sedis Episcopum, Alberic. in rub. de statu hominum, col. ult. dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdegalensi, Cardin. Alexand. in cap. desimus, 22. dist. Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas. Nicol. Boer. in addit. ad tract. de auctoritate, & praeminentia magni Const. p. 1. num. 1. 4. ait Bituricensem esse Primatem in Burdigalensi prouincia, & probat ex cap. ult. de maior. & obed. & cap. ult. de dilatione & cap. ult. de dol. & contum. & esse Primatem in prouincia Narbonensi ex d. cap. conquestus, & habere sub se quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegalensem, Narbonensem, Auxitanum, & Tholosanum, & vndecim, vel duodecim suffraganeos.

De Cantuariensi facit verbum glos. verb. Archiepiscopus in cap. Cleros 22. dist. [& refert Illustriss. D. Rodericus a Cunha in hist. Eccl. Episcoporum Portugalens. p. 1. cap. 6. pag. 75. in fine. quod olim inter Archiepiscopos Cantuariensem, & Eboracensem super Primatiae iure in Anglicano Regno magna fuerat contentio, & quoddam pro Cantuariensi melius sentiebatur, licet olim vsque ad annum 1447. Eboracensis Scotiae Primatum obtinuerit, vt refert Lessli. lib. 8. de rebus Scotor.]

De Pisano Archiepiscopo quoddam sit Primas, tradunt addit. margin. ad glos. in cap. desimus 22. dist. ubi Archid. & Domin. idem Domin. in c. Cleros, num. 20. in glos. Primatibus dist. 22. Praepos. in cap. Concilia §. Episcopos sub num. 5. dist. 17. Turrec. in cap. prouincia, vers. scilicet insurgit questio, dist. 99. Callan. in catalogo gloria mundi p. 4. confid. 19. in fine, Boer. de ordine & praecedentia graduum p. 1. num. 13. & de auctoritate magni Const. num. 54. Pavin. de officio & potestate Capituli praed. c. num. 13. Calefat. de equestri dignitate num. 94. Petr. Greg. synag. iuris lib. 15. cap. 10. num. 30. in fine. Gig. de resid. Episcoporum q. 18. n. 10. Marc. Anton. Guth. inst. iuris Canon. lib. 1. tit. 3. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. q. 3. num. 24. & 25. Anast. Germon. d. cap. 7. n. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 41. num. 14. [D. Roderic. a Cunha d. cap. 6. pag. 75. Verum, quia hac de re variant Doctores, non erit a proposito nostro alienum,] vt aliquid de eo agamus, cum in exquirenda sui Primatus ratione apud quosdam esset exorta dubitatio: pro cuius solutione a primordiis re perentes aduertendum duximus, & Pisanae ciuitatis Episcopatum antiquissimum esse, Gaudentius

enim Pisanus Episcopus anno 313. in Concilio penes Melchiam Papam nominatur, & Landulpho Pisano Episcopo, eiusque successoribus circiter annum 1078. Gregor VII. vices suas commisit in insula Corsica, & pro labore, quem primus in ea restituta ad Romanam Ecclesiam dominium suscepit, medietatem, duobus vero eius successoribus quartam partem omnium reddituum largitus est: arces tamen sub ditone Romanae Ecclesiae referuauit, quorum custodes illis, si necessitas exegerit, vult obedire, vt constat ex lib. 6. epist. Gregor. VII. epist. 12. Postmodum Urbanus II. consili. sua, incip. Urbanus Episcopus, Dat. Beneuenti 3. Kal. Iunij an. 1091. Pontificatus sui 4. de praed. Gregorio VII. & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait: quia multis iamquodam obsequiis Pisano gloria nobilitas Romanae sibi Ecclesiam fecit obnoxiam, praedictam insulam de consilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Pisanae Ecclesiae commisit, & condonauit; ea conditione interita, vt per annos singulos libras quinquaginta Lucanae monetae Lateranensi Palatio persolueret. Deinde anno sequenti 1092. idem Urbanus alia sua consil. Dat. Anagninae per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopus Pisano in Archiepiscopum promouit, palliumque concessit, cum suppositione omnium Episcoporum Corsicae, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apost. Legatus cum perpetua successione existeret. Sed Calixtus II. quoad suppositionem Episcoporum Corsicae instantibus Genuensibus factum Urbani reuocauit. Insurgunt Pisani, qui ab Honorio II. Genuensium spera contradictione restitutionem obtinuerunt, vt constat ex Constit. ipsius Honorij Dat. Lateran. per manum Armerici Sanctae Romanae Ecclesiae Diaconi, & Cancellarij 12. Kalend. Aug. an. 1126. Pontificatus sui secundo. Verum, quia huius rei sumpta occasione bella inter Pisanos, & Genueses mouebantur; vnde caedes, incendia, & multa Christianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiscopus Pisano cessit Genuensibus tres Corsicae Episcopatus, remanentibus sibi alijs tribus, scilicet Aleriensis, Aiaciensis, & Sagonensis. Vnde Innocentius Secundus an. 1187. in re compensationem trium subtractorum Episcopatum Corsicae, Balduino Pisano Archiepiscopo cum varijs alijs priuilegijs ampliando concessit in iudicatu Galliae in Sardinia Episcopatus duos, scilicet Gartellenensem, & Ciuitatensem, & demum Episcopatum Populoniae supponens eos Pisano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitanum, & legationem Sardiniae ab Urbano II. concessam confirmauit, & Primatum super prouincia Turrutana Sardiniae dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium an. 1146. & Adrianum Quartum an. 1156. Et Alexander Tertius priuilegio suo Pontificali asseruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentiae Dat. Anagn. per manum Gratiani Sanctae Romanae Ecclesiae Subdiaconi, & notarij 3. Id. Aprilis an. 1167. Pontificatus sui septimo, ampliando concessit Vbaldo Pisano Archiepiscopo Primatum quoque praeter Turrutanam prouinciam etiam super Calaritanam, & Alborensis in dicta insula Sardiniae, & cetera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & postmodum fecit Lucius Tertius an. 1181. Urbanus Tertius an. 1186. Caestianus Tertius an. 1191. & Innocentius Tertius an. 1198. prout constat ex libro an. 6. Epistolatum, qui asseruatur in bibliotheca Vaticana epist. 110. Turrutano Archiepiscopo scribens post alia sic ait: Absentem autem, vel alio tempore venientem (scilicet Pisano aliqua

Archiepiscopo) non teneberis auctoritate legationis aliquatenus respondere, auctoritate vero Primatiae non plus potest in prouincia Turrutana, quam Primatibus vniuersis concedunt Canonicae sanctiones. Similiter etiam Honorius Tertius an. 1217. scribens Archiepiscopis, & Episcopis, ac nobilibus vris Turrutanae, & Gallurae iudicibus, aliisque nobilibus per Sardiniam constitutis, eosdem monet quatenus eidem Pisano Archiepiscopo in iis, quae in praedicta terra sibi sunt ab Apostolica Sede tanquam Primati suo, & Apostolicae Sedis Legato concessa: debitum honorem, & reuerentiam impendant, eiusque salubribus monitis curent deuote, ac humiliter obedire, & haberent in libro primo Epistolatum Honorij Tertij, qui asseruatur in Bibliotheca Vaticana pag. 215. Quibus priuilegijs, & concessionibus Pisani Archiepiscopi enixi suae Primatiae iure semper vsi fuerunt possessorios actus facientes, vt fecit Federicus Pisano Archiepiscopus an. 1265. qui insulam Sardiniae visitauit. Et Archiepiscopus Ioannes an. 1302. qui Archiepiscopum Guartellensem ex Sardinia citauit. Et Pisano Archiepiscopus, qui an. 1400. Ecclesiam S. Mariae ex dioecesi Turrutana contulit. Sed vltra litteras Apostolicas, & priuilegia supradicta, Rofredus Beneuetanus, qui vixit de an. 1215. & viuis permansit etiam longo tempore post compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit Aduocatus in causa Primatiae, de qua in cap. fin. de dilatione, vt habet in suo opere in tit. de iuribus, quae competunt Praelato, num. 2. dicit, quod Archiepiscopus Pisano est Primas Sardiniae. [Vide quae post primam huius tract. impressionem diximus in collect. ad c. diligenti ex num. 3. de praescript.]

Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt Specul. tit. de dispensat. §. sunt quoque, vers. & nota quod Primas, Matth. Vgoni. de praesentia Patriarchalis dignitatis tom. 13. tractatum Doctorem pag. mihi 284. Anast. Germon. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 7. n. 7. [Filesc. de sacra Episcop. auctor. cap. 9. §. 7. fol. 105. me citato in hoc loco.] Alzedo de praesentia Episc. dignit. p. 1. cap. 10. n. 42.]

Verum Toletanus Archiepiscopus non vt ceteros inferioris gradus Patriarchas, sed plus vltra veluti veros, & primarios ex priuilegijs Summorum Pontificum sibi concessis habendos esse contendunt aliqui, praecipue ex speciali indulto Martini Quinti, incip. Mariani, Kalend. Aprilis anno Domini 1422. & sui Pontificatus vndecimo, qui praedecessorum suorum vestigia sequutus, declarauit Toletanum Archiepiscopum priuilegijs veris Patriarchis concessis frui, his verbis: Necnon omnibus, & singulis praerogatiuis, priuilegijs, & insignijs, quae dictis Patriarchis quomodolibet competere poterunt, vni & gaudere libere liciteque possit. Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes I. in litteris ad Alphonsum Carthaginensem Episcopum Burgensem missis anno Domini 1448. ubi ita habetur: El dicho Papa Martino V. constituo, & decernio, que el dicho Don Juan Arcebispo de Toledo, y sus sucesores igualmente sin otra diferencia pudiesen gozar, y gozassen de las insignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que a los Patriarchas en qualquier manera pueden competir, &c. refert Gaspar de Loayza in collectione Conciliorum Hispaniae in decreto Gundemari Regis pag. 296. Vnde aperte colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiscopo competere priuilegia quatuor veris Patriarchis concessa ex dictione illa, quomodolibet, quae vniuersalis est, & omnes casus comprehendit, omneque distribuit. Rebuff. in comment. ad l. creditorum 1. vers. quomodolibet, ff. de verborum signific. Cened. practicarum, & canon. quest. singul. Barbof. de Episcopo. Pars I.

95. num. 3. & 5. Deinde etiam eidem Toletano competunt vigote dicti indulti non solum priuilegia, & praerogatiuae dictis veris Patriarchis concessae, sed etiam illae, quas instar aliorum obtinebant, quia habens priuilegia ad instar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus instar alterius obtinet. Oldrad. conf. 300. Mandos. in tractatu de priuilegijs ad instar glos. 11. num. 9. Soar. de legibus lib. 8. c. 15. num. 2. Illud tamen in praesentiarum aduertendum duximus, in omnibus priuilegijs Toletanae Ecclesiae concessis appositam esse clausulam tacite, vel expresse, salvo iure Metropolitanorum, &c. vnde constat (prout infra c. 8. n. 71. cum sequentibus probabimus) Sumos Pontifices noluisse prauidicare iuri quaesito alteri Praelato, non ex priuilegio, sed de iure, antequitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenfes Archiepiscopi super Primatiam in Regnis Hispaniarum, vt eodem c. 8. habetur, aperte ostendentes a principio nascentis Ecclesiae, institutione sancti Iacobi Apostoli Bracharesi in ciuitate Primatiam radices egisse, constituto in ea primo totius Hispaniae Episcopo, constructa prima Ecclesia, & sancti Euangelij prima habita praedicatione.

Ratio autem quare Toletanae Ecclesiae aliqua fuerunt a Summis Pontificibus concessa priuilegia, ca est, quia Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Praelatos maximis gratijs decorarunt, quas prosequitur Francisc. de Pisa in la historia de Toledo lib. 4. cap. 17. ac alijs in locis summo & ipsa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quasi secunda Roma in exaltatione, vt demonstrare videntur verba lib. 2. in proemio libri fori iudicium, ubi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, ubi praedecessoris mors contigisset, in haec verba prorupit: Donca stablecemos, que de aqui adelante los Reges deban ser esleidos en la ciudad de Roma, & en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c. ex qua obleruarunt Spin. in speculo testament. glos. 19. princip. num. 73. Molina de primog. lib. 1. cap. 2. num. 11. licet praedicta verba (foran melius) aliter legant, & intelligant Alphons. a Villadieg. in scholijs ad eand. l. 2. n. 19. Molin. in annot. ad d. cap. 2. n. 1. Gutier. praed. lib. 3. quest. 13. n. 51. Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 18. n. 224. Deinde id ipsum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, El Rey en Roma, & en ciudad Metropolitana de Arcebispo, & Cathedral de Obispo, vt refert Ambros. de Morales in compendio generalis historiae lib. 13. cap. 2. Denique id ipsum colligi videtur ex vita sancti Ildesonsi apud Sutium anno 1. die vigesima tertia Ianuarij, ubi quatenus ostenditur D. Ildesphonsum Archiepiscopum electum fuisse, & Toletanae Sedem incomparabili sanctitate, simul atque eximia doctrina illustrasse, sic dicitur: Deinde post multum tempus decedente S. Eugenio Regalia violenta Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex subrogatus, cuius statim virtus enucleata in sede Romulea resulsit, & veluti facula ignea ardens omnem Hesperiam perlustrauit. Hinc etiam, quia Roma Vrbs Regia dicebatur, & sedes 6. §. hoc amplius ff. de excus. iuror. ubi dum Modestinus doceret Romae philosophates munerum tutelarum excusationem habere, huius exemptionis rationem reddens, sic ait: Quorum sanctorum illam potest quis rationem afferre, quod cum communis sit, & existimetur patria Regia Vrbs, equum est eum, qui in sua patria se vilem prebeat, ac immunitate frui, ubi docet glos. verb. Roma, glos. etiam verborum anterior. in authent. vt Ecclesia Romana cent. an. gaudet preser. collat. 2. quem titulum Toletana ciuitas a Romana mutuata fuerat, du Regia ciuitas nominati incoepit, vt

vt ad aliud propositum annotauit Balthasar de Amelcua de potestate in se ipsum lib. 2. cap. 23. num. 23. vers. hinc interpretatur, cum num. seq.

Verum licet prædicti Archiepiscopi lato modo Patriarchæ nuncupari possint, strictè tamen tantum sunt Primates, Aquileensi, & Gradensi exceptis. Quare in Occidenti absque villo dubio, & contentione Primates appellantur, videlicet in Polonia Gnesensis, in Vngaria Strigonenis, in Germania olim Magdeburgensis, hodie Salsburgensis, in Hibernia Armacanensis, in Africa Carthagenensis; refert Illustriss. D. Roderic. à Cunha in historia ecclesiast. Episcop. Portugales. p. 1. c. 6. pag. 73. versos Primates. In Gallia verò, & Hispania non constat qui sine lite Primates extent: nam quoad Gallos in prouincia Aquitaniz inter Archiepiscopos Bituricensem, & Burdegalem, contrètio magna extat, cuius meminit D. Roderic. à Cunha. vbi supra, & de Bituricensi diximus num. 9. In prouincia Senonensi eiusdem Regni lis quoque pendet super eodem Primatiz iure inter Archiepiscopos Lugdunensem, & Senonensem, cuius etiam meminit idem D. Roderic. à Cunha citato loco pag. 74. In Italia an Primas sit Archiepiscopus Pisanus dixi supra num. 10. In Hispania antiqua controuersia est inter Bracharensem, & Toletanum Archiepiscopos, sed quis eorum melius ius foueat, ex professo tractaui infra hoc tit. 3. c. 8. per 101.]

CAPVT VIII.

De Primatu sanctæ Ecclesie Bracharensis in tota Hispania, & eius mirabili erectione.

SVMMARIVM.

- 1 Origo & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat.
- 2 Nihil maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere.
- 3 Interamensis Regio, Duriminea appellata, quod Duria & Minio fluminibus intercluditur amoenitate celeberrima.
- 4 Romani prope Linnam fluvium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quoc ibi securos latites, & longa patria potauerint obliuia.
- 5 Brachara à Carthagenensibus illic appulsa, & ab Etumilionis relicta initium suscepit, à flumio Africe, Bragada cognominata.
- 6 Angusta titulo ab Augusto Imperatore sibi imposita Brachara cobonestata fuit.
- 7 Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negotiatione.
- 8 Brachara habuit vnum è septem conuentibus iuridicis Hispania.
- 9 Flamines, protostamines, & archistamines in iuridicis conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici soliti erant constituere.
- 10 S. Petrus Apostolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudicaria potestas, instituit, vt Primates præsent.
- 11 Bracharensis ciuitas caput Prouincia iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo prime Sedi, secundum dignitatum gradus à S. Petro constitutos adeptæ est.
- 12 Brachara descriptio Georgij Braunij refertur.
- 13 Bracharensis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit.

- 14 Bracharenses suffraganei qui.
- 15 Vicarius quinque in quinque diocesis prouinciis triennales creat Bracharensis Archiepiscopus.
- 16 Bracharensis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & scribas.
- 17 Causa ciuiles quantumcunque graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur.
- 18 Laudantur DD. Senatores Bracharenses.
- 19 Sedes Ecclesie potior debetur priori in Fide recipienda.
- 20 Apostoli potiori ac sublimiori gradu, & premio gloria fruuntur, quia priores in Fide recipienda existerunt.
- 21 D. Petrus primus Bracharen. Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis iam seculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis suscitatus.
- 22 Refertur fragmentum quoddam S. Athanasij.
- 23 Refertur discipuli, quos S. Iacobus in Hispania habuit.
- 24 D. Petrus primus Brachar. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit, vt eum in Bracharensi sede collocaret, fuit antiquus Propheeta, cui nomen Samuel, vel Adalabchia, filius Vria Propheeta, de quo Hierem. c. 26.
- 25 Samuel hic venit cum transmigratione in Hispaniam duce Nabucocordan, vel Pyrrho Hispaniarum presecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.
- 26 Petrus discipulos instituit.
- 27 S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit.
- 28 Refertur historia Compostellana attestans de miraculosa nauigij delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi.
- 29 Dolores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes.
- 30 Christus Dominus passus est completis 33. annis, tribus mensibus, & aliquibus diebus.
- 31 S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis post Christi passionem, antequam ceteri Apost. disiderentur.
- 32 S. Iacobus primum ad Iriensem portum in Gallecia appulsi, ibique instituit primum Episcopum Brachara S. Petrum.
- 33 S. Iacobus ad Hierosolymam rediens ibi Martyrij palmam consequutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Brachara Episcopum reliquerat, passus est.
- 34 Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis.
- 35 S. Iacobi martyrij dies 25. Marij sollempnis fuit, quia & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transferitur in diem 25. Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.
- 36 Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter sollempnitatem Paschatis, in quo euenit, sed die primo Augusti, quo catena Romanam sunt adducta.
- 37 Brachara primam S. Euangelij predicationem, primum Episcopum, primamque totius Hispania Ecclesiam ex S. Iacobi iussu obtinuit.
- 38 S. Iacobus peragratæ Gallecia parte, relictoque Petro Bracharensi Episcopo, cum iam ad Hierosolymam rediret, Avagonia regnum petiuit, vbi in Cesaraugustana ciuitate Beatissima Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.
- 39 Cesaraugustana ciuitas primam Hispanie Ecclesiam in honorem Beatissime Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara verò in honore

rem ipsiusmet Christi Domini, ac Beati Petri Apost. ad huc vni Ecclesiam constructam prius obtinuit.

- 40 S. Petrus primus Brachara Episcopus martyrij palmam consequutus fuit ann. Christi 44.
- 41 S. Basilus secundus Brachara Episcopus passus est an. 58.
- 42 S. Quindus tertius Brachara Episc. passus est an. 65.
- 43 S. Eugenijs primus Toletana Ecclesie Episcopus à quo sit constitutus, non inuenitur.
- 44 S. Eugenijs antequam in primum Toletana Ecclesie Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Euangelium predicandum.
- 45 Decipiuntur Valdesius in annorum computatione.
- 46 S. Eugenijs primus Toletana Ecclesie Episcopus secundum veriorum relationem martyrio coronatur ann. 97.
- 47 Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharensi Ecclesia constituisse.
- 48 Primatia ius Bracharensi Ecclesia inest ex institutione sancti Iacobi.
- 49 Secularis potestas ad Ecclesiam iura non potest manum ahere.
- 50 Felix Brachara Archiepiscopus in inuasionem Maurorum cum 27. uiris passus est.
- 51 Bracharensi Ecclesia non in totum Prelatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occuparunt.
- 52 De Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 863.
- 53 De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 980.
- 54 Bracharensis Ecclesia licet Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisse, in pristinum postea decus restituta, iacentem, ac pene dormientem statum reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primatiam dignitatem.
- 55 Concilium primum Bracharense celebratum fuit anno post Christum natum 412.
- 56 Concilium secundum Bracharense celebratum fuit in Vrbe Lucenti an. Domini 569.
- 57 Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.
- 58 Regum, summorumque secularium curi ex Regis constitutione in Concilijs solebant tractari.
- 59 Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Concilijs presentes erant.
- 60 Concilia Tulei celebrata, dum Reges in ea sedem habebant, congregata erant ad ipsorum supplicationem, & per eos solum inuicem conuenerunt Episcopi.
- 61 Dignitas maior in superscriptione & prima voce dignoscitur.
- 62 Decretæ pars nobilior est.
- 63 Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.
- 64 Episcopi ubi se subscribunt nomine prouincia, quam sustinent; nationis, & prouincia attenditur dignitas, & nobilitas.
- 65 Episcopi frequentius in Concilijs sedent secundum antiquitatem consecrationis vniuersiuiusque.
- 66 Episcopi secundum sita consecrationis antiquitatem scripsissent, & sederunt in Concilio Trid.
- 67 Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispanensem Ecclesiam translatus fuerit, ostenditur.

Baños. de Episcopo. Pars I.

68 Priuilegia si que sunt Primatis ius alicui Prelato concedentia, non operantur in tertij præiudicium.

- 69 Primatiam Hispaniarum Toletana Ecclesie de iure competere existimatum summi Pont.
- 70 Priuilegium, seu gratia ex precibus non ueris ipsi iure sunt nulla.
- 71 Priuilegium concessum à summo Pont. intelligitur sine tertij præiudicio.
- 72 Confirmatio est iuris quasi corroboratio.
- 73 Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat confirmat.
- 74 Nullum quod est confirmari non potest.
- 75 Confirmatio ex certa scientia an actam nullum confirmet, ostenditur.
- 76 Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua inferius est tenor rei confirmata.
- 77 Confirmatio ex certa scientia in tertij præiudicium nihil operatur.
- 78 Primatia contentio inter Archiepiscopos Bracharensem, & Toletanum, à quo tempore incepta, ostenditur.
- 79 Bracharensis Ecclesia cur suam Primatiam ius non fuit prosequuta, ostenditur.
- 80 Res omnis ad vltimum statum reduci debet.
- 81 Vltimus rei status in beneficalibus inspicit debet.
- 82 D. Fr. Baribolomæus à martyribus Bracharensis Archiepiscopus eminenti virtute, & spectata fide insignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè acambulauit.
- 83 D. Fr. Alexius de Meneses Bracharensis Archiepiscopus Primatiali Cruce Martij sepulius.
- 84 D. Alphonsus Furiado de Meñdoz a vigilantiissimus Bracharensis Ecclesie Antistites coram Rege Catholico Philippo III. Vlyssipone Primatus sui ius defendit.
- 85 [Illustrissimus D. D. Sebastianus de Matros de Novonlia sua Ecclesia ius acerrimè defendit.]

I vera est Iuriconsulti regula in l. 1. ff. de origine iuris, & in l. 2. ff. de verbor. signific. quod in quibuslibet rebus principia maxime sunt spectanda tanquam quæ cuiusque rei potissima pars

sint, veriora in his certè dicenda puto, quæ sub vetustatis inuolucris magis sunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare student, exponere imprimis eius originem, ac principia debent, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat. † Nihil enim maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere, vt Vlpianus eloquens Iuriconsultus in l. 1. ff. de censibus, Syriam patriam ea laude exornat, in billis regionibus, serie seculorum antiquissima. Arcades igitur se sole, Luna, ac astris priores gloriabantur, ex Statio lib. 4. Thebaidos, Arcades hinc veteres astris, Lunæque priores.

Pluta narrat in hoc propositum Tiraquel. de nobilitate cap. 19. num. 22. & Plinius lib. 8. epistolarum ad Maximum, ita eleganter exprimit. Reuerere gloria veterem, & hanc ipsam senectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus sacra est. Et cum plures afferre possem, qui pro re sibi proposita principia semper altius petiunt, ne tamen longè à semita discedere videat, cum præcipuè quibuslibet sint obuia, intendens Bracharensis Ecclesie cum cæteris Hispaniarum relationem representare, non dignum solum, sed necessarium duxi illius initia repetere, & vt à loco incipiam, rei natura exposulare videtur.

3 In amœniori Regni Portugaliae parte sita est Interamnenſis provincia, quam Durimincam appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima. † Domitios enim orbis Romani cum ad Lusitaniam oppugnandam venirent Minio superato ante Bracharenſe territorium quatuor leucis, prope Linam fluvium castra posuerunt, loci amœnitate capti, ſingulaque per otium contemplantes per Eliſeos campos & virata Poteratam ſigmentis celeberrima ſpatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluvium, quod ibi ſecuros latites, & longa patria potauerint obliuisci aduenam magna Orbis parte peragrata Interamnenſi regioni terrarum principatum Romæ oblici detulerunt, cur ergo Romæ habitans, nunquam matris patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & ſcriptis non proferam? Primam refero tibi Brachara ſortem, quæ, ſi ad primam Hispaniarum sortem ſpectemus, tantum alias inter caput quæſus vires, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Non ſum aded inurbanus, vt non videam & agnoſcam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo ſemper erit ſignanda calculo, ne vilo vnaquam tempore à memoria dilabatur: illud vero rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblarum credo, vt proſpero curſu ad finem ducant, quæ tam feliciter auſpicantur, nec imperfecto itinere deſtituant, quem ſemel placido lumine conſpexerunt.

De hac Interamnenſi Prouincia, vt aliis omiſſis hoc loco verba faciam, quid referam? quæ etſi anguſtis ſinibus, videlicet quinquaginta quatuor miliaris longitudine, triginta & ſex latitudine circumſcripta ſit, rerum tamen ſplendore & varietate longe latæque patere notum ſit iis, qui eam oculis perluſtrarunt: in qua Collegiæ quinque præter centum & quadraginta monaſteria diuerſorum Ordinum diſſiſſima, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt ſuis Baſilicis aduicta: amœnitatem verò non obſcuro vocis teſtimonio argunt illi fontium perennium 2 ſcoco. gratiſſimi decurſus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantiffimo lapide conſtructi, maxima aëris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fecunditas, & alia multa, quæ cum ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent, nequaquam poſſunt recentari, licet patrius amor nihil inſactum relinquere, & omnia libenter proſequi voluſſet, cum omnium ſocietatum nulla ſit æquior, nulla ſanctior, quam ea, quæ cum patria vnicuique noſtrum eſt, vt ait Cicero. Quod grauiſſimi viri magno, & exacto iudicio apud ſe meditantem re & conſilio cam adiuuare non deſtiterunt, quod Ariſtides Athenienſis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuerſus præclariffimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non abſimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cum Galli hæc Vrbe in cenſa Capitolium obſiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iſit, & ſuos ciues obſidione liberauit.

Mihi in hac Interamnenſi Prouincia ex optimis, piſſique parentibus naſci contigit; nam pater meus Licentiatus Emmanuel Barboſa, nonageſimum circiter annum nunc agens, ibi eſt magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob inſignes animi ſui doctes, rectitudinem, & ſummam in vtroque iure, ac poliſtoribus litteris peritiam à Philippo Hispaniarum Rege Secundo in prædicta Prouincia Aduocatus Regius conſtitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis ne-

goriis ſibi commiſſis cum ſumma integritate, & doctri-næ laude verſatus apud ſtudioſos, & inſignes viros non vulgarem ſibi virtutis, & eruditionis formam comparauit. Teſtes ſunt duo illi libri in Ordinationes Regias Luſitanorum mea opera & diligentia in lucem editi. Teſtis vnus pro millibus eſt perilluſtris Dominus Senator Regius meritiffimus Doctor Gabriel Pereira à Caſtro noſtra Luſitanica gentis decus, & ornamentum, illius quondam celeberrimi Iuriſconſulti, Regij pariter Senatoris nobiliſſimi D. Franciſci de Caldas Pereira, & Caſtro filius, in ſuis eruditiffimis deciſionibus tom. 1. deciſ. 83. Ex filiis ego nati maior, qui dum puſillus puer, & in cunabulis penè verſans Luſitano occultato idiomate Latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnus pius parens Beatiffimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctiſſimæ Trinitatis religionibus, tanquam ſuorum fruſtum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in Philoſophia, & ſacra Theologia de ſe multa, & grauias indies pollicentur. Inter quos prætereundus non eſt Doctor Simon Vaz Barboſa, in Conimbriceniſi Academia Artium Magiſter, & publicus Baccalaureorum, & Licentia-torum eiusdem facultatis examinatus, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conſcribendis vſus fuiſſem, in hanc curiam ſocium elegi. Reſtat & ſoror vna, non ſolum nobis fratribus, cæteriſque propinquis, ſed etiã omnibus matronis incomparabili virtute, ſingulari prudentia, & morum grauitate conſpicua, nupſit nobiliſſimo viro Philippo Vieira Pinto, Chriſti Cruce inſignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumpho ciuitatis Vlyſſiponenſis gubernandæ. Habuit & parens meus ſub eius tutela ſorores duas, quarum vna nupſit Excell. D. Diadaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira, Correa Ordinis Domini noſtri Jeſu Chriſti Commendaris, & domini oppidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cum omnibus nota ſit, non eget commendatione; altera verò nupſit Coſimo Machado de Miranda ex vtroque etiã latere nobili Luſitano. Exiit & alius Emmanuel Barboſa proauus meus, & parentis auus cuius Bracharenſis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, qui poſtea ſancti Rex, cuius erat cliens; huius filius fuit Doctor Antonius Barboſa eiusdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardoſorum Auetij, & Brauorum Aſturicæ Auguſtæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barboſis ob eorum ſingularia ſcripta vbique notis) in noſtra familia litteris inſignes, quorum vnus, ne longior ſiam, ætatis noſtræ in medium proferam, Doctorem ſcilicet Franciſcum Rebello Dazeuedo parentis mei ſobrini, quem tantis auctibus fortuna extulit, vt intra breuem temporis curſum in Conimbriceniſi Academia Iuris Pontificij eximus profeſſor, ac publicus Magiſter extiſſet, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitanâ Vlyſſiponenſi, cuius fuit Apoſtolico munere gubernator, hinc ad ſupremum ſupplicationis Regium Senatuum tranſlatus, poſtea Regij Palatii Senator, & à conſiliis Regiæ Maieſtatis creatus fuit, nimirum, vt quot noſtra Luſitanæ ſunt partes, totidem faceret nominata virtutis ſuæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit ſui deſiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugaliſis ciuitatis in Regno ſecundæ originem duco, in qua auus, ac proauus meus nobilia Reip. officia obierunt, & hæc tempeſtate matris

tris matris patruſque fratres conſules extiterunt, ac Coſtraternitatis Sanctæ Miſericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regiis litteris nonniſi nobilitate inſigniores illius S. Coſtraternitatis voce eliguntur. Extat & matris matris germanus frater patris in libris Regum inter nobiliores deſcriptus, Chriſti inſigne geſtans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus, matris, matris, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum, vel ſcripturarum monumenta peruenire poſſunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maiestatem crimen vllum committeret.

5 In hac Interamnenſi Prouincia, quam prædicti Maiores mei coluerunt, ſita eſt Bracharenſis ciuitas, quæ à Carthagenenſibus illic appellata, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, & non à Gallis Celtis, vt Florianus Campenſis autumat in Chronica Hiſpania, lib. 3. cap. 57. [& Garibai lib. 5. c. 10.] à fluuio Africæ Bragada cognominata, teſte Ario Barboſa Luſitano in ſuis poematibus, & Auguſtino Pacenſi in vita S. Petri martyris, ac Bernardo de Britto in monarchia Luſitana, lib. 2. c. 6. [Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha in hiſtor. eccleſiaſt. Archiepiſc. Bracharenſ. part. 1. cap. 1. num. 5.]

6 Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Bracharam cohonoratam meminit Plinius lib. 4. c. 20. & latè alios citans tradit Bernardus de Britto in monarchia Luſitana, p. 1. lib. 4. c. 28. vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inſcriptiones lapideæ, quæ in ipſa vrbe reperiuntur, de quibus meminere Ambroſius Morales Hiſpanus hiſtoriographus in deſcript. Hiſpania cap. 24. Elias Vinctus in annotation. ad Auſonijs vrbes, vbi de Hiſpali agit num. 204. Doctor Bernard. de Britto p. 2. lib. 5. cap. 9. 1. 1. & 13.

7 Diuitem Bracharam ex antiquiſſima negociatione, & magnitudine appellat Auſonius illo carmine, *Quæque ſinu pelagi iactat ſe Brachara diues.*

Diuitem vocat ex mercibus ad portum ſuum exportatis, quia ager Bracharenſis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vique ad mare, quod nunc diſtat ab vrbe plus viginti miliaria, multique Bracharæ ea de cauſa negociabantur, vt reſert Elias Vinctus ad diſt. locum Auſonij, vbi ait ſe extra vrbeni fragmentum lapidis reperiſſe cum inſcriptione ſequenti: *Cines Romani, qui negociantur Brachara Auſoniæ.* Non enim nouum eſt ſi ciuitas hæc noua baſilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus ſuis erecta mercatorum copia frequenteretur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam neceſſariorum copia abundet.

8 Vnus è ſeptem conuentibus iuridicis Prouinciæ Hiſpaniæ habuiſſe reſert Plinius iunior naturalis hiſtoria lib. 3. cap. 3. Nunc, inquit, vniuerſa Prouincia diuiditur in conuentus ſeptem, Carthagenenſem, Tarraconenſem, Caſaraguſtanum, Clunienſem, Aſturum, Lucenſem, Bracharam; ſunt autem nomina harum vrbiũ vulgari idiomate, Carthagena, Tarragona, Carnagoça de Avagaño, Corunna, Aſtorga, Lugo, Braga. In his iuridicis conuentibus Ethnicæ à ſua ſacrificia peragenda flamines, protoflamines, & archiſſamines ſoliti erant conſtituere, teſte D. Iſidoro etymolog. lib. 7. cap. 12. relato in cap. 1. & 2. diſt. 21.

9 Pro ſingulis prælationis ac dignitatum gradibus D. Petrus Apoſtolus vrbes & loca conſtituit, ita vt in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, ſcilicet Reſtores Prouinciarum, proconſules, eorumque Legati,

præſent Primates: in iis verò, in quibus erant archiſſamines, eſſent Archiepiſcopi, in ſingulis verò reliquis ciuitatibus præſent Epicoſci, vt reſert Clemens Papa in cap. in illis 80. diſt. & Anacletus in cap. 1. 99. diſt. Cum ergo † Bracharenſis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata fuiſſet, iuxta auctoritatem Plinij ſuprà relata, Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundum dignitatem gradus à Diuo Petro conſtitutus optimo iure adepta eſt, illo ſcilicet tempore, quo nulla alia in Hiſpania erecta erat Eccleſia, quæ cum Bracharenſi de primatia contendere poſſet, pro vt latè probat Doct. Bernardus de Britto in monarchia Luſitana, part. 2. lib. 6. cap. 5.

12 In deſcriptione Bracharæ Auguſtæ Gregorius Brauuius Agrippinas in theatro vrbiũ præcipuarum mundi, ſic ait. Bracharam vnem de antiquioribus Hiſpaniæ vrbiũ à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuiſſe conditam fama eſt anno ante virginem partum 290. Hanc annorum 40. obſidione tandem expugnatam ſub ſua ditione annis ſerè quingentis Romani tenuere, cui & Auguſta nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è ſeptem citerioris Hiſpaniæ, veteri more, inſtitutoque Romano: unde auctore Plinio vrbes quatuor & viginti ius petere conſueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinque iura miliaria in varias Hiſpania partes deſcribuntur. Illam vrbeni Auſonius poem diuitem, atque opibus florentem vocat. Sed & priſcis Maiorum annaliſis præſcriptum extat Regum Suenorum antiquam Sedem fuiſſe Bracharam annos 70. ſupra centum, & ſub Gubiſ annis 127. ſortiſſe, quam & Alphoſus huius nominis primus cognomento Catholicus Hiſpaniarum Rex primam ante omnes Hiſpania Metropolitanas vrbes ex Saracenorum tyrannide in priſtinam libertatem vindicauit an. 740. Illic Regum Portugaliæ primus ſaror Henricus Comes (Guidonis Comitris Fernobrenſis & Brionenſis filius) Alphoſi Henrici primi Luſitanæ regis pater, in templo maximo, quod ipſe creauerat, ſepultus eſt. Sed longè maius vbi decus è rebus ſacris accedit. Nam Chriſti Opt. Max. fidem complexa eſt D. Petro S. Iacobi Maioris diſcipulo predicante vix poſt annum decimum, quo idem Dominus ſubacta morte in cœlum victor aſcenderat. Cœlit igitur Brachara, vt patrum eundem D. Petrum Martyrem ſuum primum Archiepiſcopalem, vnâ cum tribus alijs ſuis iſdem ſacris Paſtoribus, Marino, Fruſtuſo, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharenſis Eccleſia ſulcitur, & ſulget. Multum ſanguinis anim pro Chriſto effuſit, diues octo ſanctorum corporibus, aliſque innumeris reliquijs, ornata templis, nobilitata Patrum Concilijs, decorata ſodalitibus ritè inſtitutis, totius Hiſpania Primatium antiquiſſimo iure ſibi vendicat, qua de re cum Polotana Sede vnus ei lis eſt, & contentio, cuius meminit Honor. III. in cap. coram, de in integr. reſtitu. que tamen lis ab eiuſdem Pont. Max. tempore, ad noſtram vſque ætatem ſilet. Poſita eſt Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, qua Regio interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus flumiſ; eſt in quinto climate gradus habens longitudinis ſex, latitudinis duos, & quadraginta ac ſemis, diſtatque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure ſuo Archiepiſcopo patet ſue ſpiritualem iuriſdictionem ſpectes, ſue temporalem, multo quondam frequentior, nunc incolatum numerat ad duo millia: fruſtur magna cœli, aëriſque clementia, inſigni agrorum vbertate, & amantate quod ei beneficium commune eſt, cum hac tota Regione Interamni. Hæc Gregorius Brauuius d. loco.

Cuius Brauuij deſcriptioni addendum duxi, Bracharenſem Archiepiſcopam ex longiſſima quadam conſue

consuetudine, cuius initium longe ab hominum memoria distat, consuetudo civilium, & criminalium Senatuum semper habuisse, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & penè innumera negotia pro grandi Patriarchatum numero expediunt: hunc Senatuum, siue relationis domum quatuor Suffraganei Comimbrensis, Visensis, Portuensis, & Mirandensis Episcopi per appellationes agnoscunt, & semper casus occurrunt grauissimi: ideo manus hoc perispecte virtutis, ac maturi consilij vitis commendatur.

15 Præter istos alios quinque Senatores inferiores, quos vicarios appellamus, in quinque diocesis provincie triennales creat de more, institutisque antiquo illustriss. Bracharensis Archiepiscopus, quorum singuli cum certo scribarum, & apparitorum numero pro tribunali sedentes suum vicariale munus egregie præstant, suam unusquisque provinciam annua visitatione perlustrat, atque in id præcipue insidat, vt omnium animæ à vitis expiantur; ab his vniuersæ lites, ad Curiam Bracharensem per appellationem delegantur.

16 Haber & temporalem iurisdictionem Bracharense tribunal amplissimam, in quo quamplures aduocati multo rerum usu, & experientia præditi, & iuriscōsultrissimi, qui omnes in tam vasta forensium negotiorum mole Primatem hand segniter adiuant. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magistratus, & scribas vniuersæ fori. Decuriones item & Consiliarios tam in Bracharenscimitate, quam in tredecim oppidis asyli titulo decoratis (contos nostro idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Causæ ciuiles quantumvis granes in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur; criminales item in prima tantum instantia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iurisdictionem deferuntur. Causæ verò omnes præcedim asylozom illic etiam per appellationem terminantur, quia in illis merum, & mixtum imperium habent Primates, sicut & ipse Rex in suis.

18 Quapropter hac nostrâ tempestate Illustrissimus Dominus Alphonsus Furtado de Mendoza meritissimus Bracharensis Archiepiscopus viros omnigenæ literaturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis ac prouidæ eruditionis ad hunc amplissimum Senatuum selegit, ex quibus vna apud nostros permanebit memoria Doctoris Ioannis Peixotij à Sousa, Iuris vniuersæ consultissimæ, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, postquam illum in generalem Archiepiscopatus Eboren. Vicarium elegit, ad amplissimum Bracharensem Senatuum Cancellarij Maximi dignitate omnium ore, & assensu transiit. Alter adest meritissimus Curie Bracharensis Senator, Doctor scilicet Ioannes Peixotius Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum studio clarissimus, & ingenij acumine insignis. Nec tamen à memoria nostrâ vnquam elabatur clarissimus Doctor Gaspar de Rego da Fonseca, in Curia, & tota Bracharenscidiccessi officialis in spiritualibus, & temporalibus generalis, vniuersæque Iuris prudentissimus, qui ob rerum forensium, domesticarumque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus, [qui nunc Portugalensis Episcopus merito est creatus.] Emicat denique in illa amplissima Curia Doctor Bernardus da Fonseca Saraua, vir legalis, & Pontificij Iuris scientia con-

spicius, disciplinarum omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis prudentiam nulla satis æquare possit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, assiduaque negotiorum experientia vicarij generalis honore Bracharæ est insignitus.

19 Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiore Sedem debere, exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Sede habenda instruiunt, in qua Beatus Paulus cap. 8. ad Romanos, Apostolos, vt primitias Fidei habentes, maiori privilegio ornatos ostendit, ibi, non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus Dei habentes, quo loco Beat. Thom. 2. p. 1. quest. 44. art. 7. ceteraque Theologorum schola in 1. sentent. dist. 16. art. 2. docet quod potiori ac sublimiori gradu & premio gloriæ Apostolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint, eaque laude ornatus Beatus Lucas Antiochenus cap. 11. Actuum Apostolorum, itaut cognominarentur primi Antiochiæ discipuli Christiani, & ideo, quia primi potiores constituti sunt, cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauerit, & Romam postea Sede transfata, vt supra ostendimus, Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Ecclesia eius, gloriæque gentis extollit hac in re Dius Chryostom. homil. 3. ad populum Antiochenum. Sicut Petrus inter Apostolos primus Christum predicauit: sic inter ciuitates hæc primatum, & coronam quandam admirabilem Christianorum tulit, appellationem, & homilia 7. in Mattheum. Vos autem siquidem aliquod de honore certamen oriaur omni ambitione contenditis, vt vel vniuerso præsideatis orbi, illo scilicet vobis privilegio blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomen imposuit. Et ab ipsomet legislatore diuino legis Euangeticæ Christo optimo Maximo exordiendo hæc lex ordinata fuit tum primo in Fide, & vocatione Petro, ex cap. 4. Matth. & Marci c. 1. prior dignitas, & maior collata sit, vt Pontifex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ esset.

21 Qua regula nostrum propositum dirigentes dicere tuto possumus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispania antiquiorem Bracharense reperiri. Habet enim Diuum Petrum suum Episcopum diuinitus sibi datum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum, multis antea sæculis defunctum, vt [ex epistola Vgonis Portuacensis Episcopi constat, cuius memigere Ioseph. Pelicier in panegyrico Conuocato Franc. 42. col. 655. & 659. & illustriss. D. Acuña de primatu Ecclesiæ Bracharensc. c. 12. num. 2. & in historia ecclesiast. ist. Archiepiscopor. Bracharensc. par. 1. cap. 16.] Et ex relatione Diui Athanasij primi Cæsaraugustanæ ciuitatis Episcopi compertum est, quæ in Insula Sardinia Reuerendum Patrem Andream ab Oliuentia reperit ille refert Illustriss. Dominus Fr. Prudentius de Sandoual Episcopus, [olim Tudensis, nunc] Pampilonensis in libr. quem inscripsit, de antiquitate Tudensis Ecclesiæ, in principio, quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides sit penes lectorem, verba Athanasij sequuntur: ¶ Ego noui sanctum Petrum primum Bracharensem Episcopum, quem antiquum Prophetam sciscitant sanctus Iacobus Zebediæ filius magister meus, hic venerat cum duodecim tribubus missis à Nabuchodonosor in Hispaniam Hierosolymis duce Nabucoerdam, vel Pyrrho Hispanorum præfecto, dictus est hic propheta Samuel maior, vel Malachias senior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, & vnde propheta dicit, factus Episcopus multos Indorum ad Fidem conuocauit, dicens se venisse cum corum Maioribus, & pro-

22 ¶ Ego noui sanctum Petrum primum Bracharensem Episcopum, quem antiquum Prophetam sciscitant sanctus Iacobus Zebediæ filius magister meus, hic venerat cum duodecim tribubus missis à Nabuchodonosor in Hispaniam Hierosolymis duce Nabucoerdam, vel Pyrrho Hispanorum præfecto, dictus est hic propheta Samuel maior, vel Malachias senior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, & vnde propheta dicit, factus Episcopus multos Indorum ad Fidem conuocauit, dicens se venisse cum corum Maioribus, & pro-

23 dico transmigrationis, obisse verò viginti annis post aduentum eorum in Hispaniam. Hic vir Apostolicum accepit à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis Euan-gelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epistolas Apostolicas plenas spiritu scripsit ad Ecclesiam, in quibus Episcopus instituit, vt Iriensem, Amphilochensem, Eminiensem, Portuensem, vbi sanctum Basileum condiscipulum posuit (qui illi per martyrium sublati successit in Sede Bracharensi) Episcopum in Tudensi. Isti viri diuini, plantæque Apostolici, instar Apostolorum, non in vna semper urbe morabantur, sed quo rapiebat illos Spiritus sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui non solum in Tudensi Ecclesia, sed in urbe Lusitania Ambrasia predicauit, quæ signis, & varietate linguarum predicationem illustrabant, nec solum ibant predicatum, sed multis discipulis comitati, vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & ceteri Apostoli.

24 Rem stupendam, & multis sæculis absconditam, & paucis adhuc annis repertam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharæ Episcopum, dicit Basileum fuisse condiscipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licet Pelagus Ouetes Episcopus relatus ab Ambrosio Morales par. 1. Chronica Hispania lib. 9. cap. 7. septem tantum dicit fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocorum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium, & Chryfogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius, & Maximum; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sancto Granatenfi, anno Domini 1595. alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hiccius, sanctus Thesiphon, sanctus Cecilus, ita referunt Gregorius Lopez Madeira in discursibus diuini montis sancti cap. 1. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar cap. 8. pag. 62. Franciscus de Pifa en la historia de Toledo lib. 2. cap. 7. Iacob. Valdesius de dignitate Regum, regnorumque Hispania cap. 6. num. 29. cum sequentibus, D. Bernard. de Brito in monarchia Lusitana par. 2. lib. 5. cap. 5. vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, & quibus septem secum duxit Hierosolyman, relictis duobus in Gallicia, nomina istorum septem sunt Torcatius, Thesiphon, Secundus, Indalecius, & Cecilus, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cæcilio, & Hicicio ibidem martyrio sublati mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papæ relatione incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperitur, & de beato Petro Iacob. Valdesius dicit. cap. 6. num. 40. in hæc verba: Cum Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharensis Episcopus, vulgo Braga in Lusitania legatur apud Baronum die 26. Aprilis in martyrologio.

25 Habet deinde fragmentum sanctum Petrum fuisse antiquum Prophetam, quem sanctus Iacobus suscitauit, vt cum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias Propheta; de quo Hieron. cap. 26. dicit fuisse occisum iussu Regis Ioachim, tempore Nabuchodonosor; & istum ¶ Samuellem venisse cum transmigrationis in Hispaniam duce Nabucoerdam, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentum 388. iunctisque 36. post illius natiuitatem, quo tempore sanctus Iacobus venit in Hispaniam, sunt autem Iacobus in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licet longis intermedijs regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymā duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vaseus refert seruatum in archiuo eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob Valdes. d. cap. 6. num. 25. cuius verba hæc sunt. ¶ Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioannis gladio, cuius Beautissimi Apostoli corpus venerandum Inde maleuolentia & inuidia dicit nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserunt, sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit, affirmat integrum corpus cum capite extra ciuitatem prouidentes canibus, auibus, atque feris deuorandum consistendumque exposuerunt; sed eius discipuli ab eo ad hoc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad litus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum solitici de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent, nauem diuinitus paratam in litore maris inuenerunt, quam Deo gratias vniuersim agentes inposito sacratissimo corpore lari conscenderunt, & Scyllam cum Charibdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deserventes, sub marmoreis arcibus sepelierunt. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librosque integros ediderint ¶ Domin. Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea en la historia del glorioso Apostolo Sancti Iago Patron. de Hespanha, y de su venida à ella. Didacus del Castillo en el libro de la venida de Sancti Iago à Hespanha, Bartholome Llorente en el indice de los Autores, que afirman la venida de Sancti Iago à Hespanha, [Ioannes Beltran de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de Iesus.] & eiusdem sententia sunt, quæque ab impugnationibus defendunt Ferreolus in libr. de Adaria Augusta Virgine Dciparæ lib. 2. cap. 2. Vaseus

26 niam, sunt aut. 624. venisse Nabuchodonosor in Hispaniam, prout referunt Ioseph de antiquitatibus lib. 10. c. 11. in fine. Petrus Matthæus in scholis ad Moysi proprium 32. Pij Quini pag. 605. Pineda in monarchia Ecclesiastica lib. 4. cap. 20. §. 1. Mariana part. prima historia Hispania lib. 1. c. 17. Doct. Bernard. de Brito in monarchia Lusitana p. 1. lib. 1. cap. 28.

27 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, vbi ex illis duo nominantur, scilicet Basileus & Epitacius, quos instituere non poterat, nisi prius à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ius Primatiæ, quo semper vsa est Ecclesia Bracharen. quæ ergo potest esse contentio, vbi liquidò constat Ecclesiæ Bracharen. edito tam insigni miraculo illud fuisse tributum? [pro cuius fragmenti defensione multa adducit D. Cunha d. p. 1. c. 16. & 17.]

28 In illa Gallicie prouincia, quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnenfis regionis includens, vbi sita est Bracharenscis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licet longis intermedijs regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymā duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vaseus refert seruatum in archiuo eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob Valdes. d. cap. 6. num. 25. cuius verba hæc sunt. ¶ Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioannis gladio, cuius Beautissimi Apostoli corpus venerandum Inde maleuolentia & inuidia dicit nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserunt, sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit, affirmat integrum corpus cum capite extra ciuitatem prouidentes canibus, auibus, atque feris deuorandum consistendumque exposuerunt; sed eius discipuli ab eo ad hoc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad litus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum solitici de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent, nauem diuinitus paratam in litore maris inuenerunt, quam Deo gratias vniuersim agentes inposito sacratissimo corpore lari conscenderunt, & Scyllam cum Charibdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deserventes, sub marmoreis arcibus sepelierunt. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librosque integros ediderint ¶ Domin. Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea en la historia del glorioso Apostolo Sancti Iago Patron. de Hespanha, y de su venida à ella. Didacus del Castillo en el libro de la venida de Sancti Iago à Hespanha, Bartholome Llorente en el indice de los Autores, que afirman la venida de Sancti Iago à Hespanha, [Ioannes Beltran de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de Iesus.] & eiusdem sententia sunt, quæque ab impugnationibus defendunt Ferreolus in libr. de Adaria Augusta Virgine Dciparæ lib. 2. cap. 2. Vaseus

29 In illa Gallicie prouincia, quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnenfis regionis includens, vbi sita est Bracharenscis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licet longis intermedijs regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymā duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vaseus refert seruatum in archiuo eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob Valdes. d. cap. 6. num. 25. cuius verba hæc sunt. ¶ Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioannis gladio, cuius Beautissimi Apostoli corpus venerandum Inde maleuolentia & inuidia dicit nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserunt, sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit, affirmat integrum corpus cum capite extra ciuitatem prouidentes canibus, auibus, atque feris deuorandum consistendumque exposuerunt; sed eius discipuli ab eo ad hoc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad litus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum solitici de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent, nauem diuinitus paratam in litore maris inuenerunt, quam Deo gratias vniuersim agentes inposito sacratissimo corpore lari conscenderunt, & Scyllam cum Charibdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deserventes, sub marmoreis arcibus sepelierunt. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librosque integros ediderint ¶ Domin. Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea en la historia del glorioso Apostolo Sancti Iago Patron. de Hespanha, y de su venida à ella. Didacus del Castillo en el libro de la venida de Sancti Iago à Hespanha, Bartholome Llorente en el indice de los Autores, que afirman la venida de Sancti Iago à Hespanha, [Ioannes Beltran de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de Iesus.] & eiusdem sententia sunt, quæque ab impugnationibus defendunt Ferreolus in libr. de Adaria Augusta Virgine Dciparæ lib. 2. cap. 2. Vaseus

30 In illa Gallicie prouincia, quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnenfis regionis includens, vbi sita est Bracharenscis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licet longis intermedijs regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymā duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vaseus refert seruatum in archiuo eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob Valdes. d. cap. 6. num. 25. cuius verba hæc sunt. ¶ Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioannis gladio, cuius Beautissimi Apostoli corpus venerandum Inde maleuolentia & inuidia dicit nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserunt, sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit, affirmat integrum corpus cum capite extra ciuitatem prouidentes canibus, auibus, atque feris deuorandum consistendumque exposuerunt; sed eius discipuli ab eo ad hoc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad litus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum solitici de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent, nauem diuinitus paratam in litore maris inuenerunt, quam Deo gratias vniuersim agentes inposito sacratissimo corpore lari conscenderunt, & Scyllam cum Charibdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deserventes, sub marmoreis arcibus sepelierunt. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librosque integros ediderint ¶ Domin. Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea en la historia del glorioso Apostolo Sancti Iago Patron. de Hespanha, y de su venida à ella. Didacus del Castillo en el libro de la venida de Sancti Iago à Hespanha, Bartholome Llorente en el indice de los Autores, que afirman la venida de Sancti Iago à Hespanha, [Ioannes Beltran de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de Iesus.] & eiusdem sententia sunt, quæque ab impugnationibus defendunt Ferreolus in libr. de Adaria Augusta Virgine Dciparæ lib. 2. cap. 2. Vaseus

in chronica Hispanie anno 37. Mutius Iustinus par. 7. historie sacre fol. 163. Sæctus Ildorus de vita & morte Sanctorum cap. 73. Tarafa de Regibus Hispania par. 1. in Claudio Caligula, S. Antonin. part. 1. historiae iii. 6. cap. 7. Fr. Henric. in apologia contra Archiepiscopum Toletanum, Gregorius Lopez Madeira in discursibus montis Sancti Granatenfis cap. 3. fol. 144. Lutus Marinæus Siculus en la historia de las cosas de España lib. 5. cap. de San Troceno, y sus companeros, y cap. de la fundacion de la yglesia del Pilar, Ambros. de Morales in chronicis Hispanie par. 1. lib. 9. cap. 7. fol. 228. Antonius Beuter en las chronicas de España par. 1. cap. 23. Rhades de Andrada en la historia de las tres Ordines. Mil cates en la de Santiago cap. 1. Estebon de Garibai lib. 7. cap. 3. & 4. lib. 23. cap. 72. Hieronymus Zurita lib. 1. de los anales de Aragón cap. 44. fol. 28. [Binar, & Caro anno Christi 37.] Hieronymus Romanus en la chronica de las Republicas lib. 1. cap. 2. & 3. Fray Fernando del Castillo en la historia de Sancto Domingo lib. 1. cap. 1. P. Ioannes de Mariana par. 1. historiae Hispanie lib. 4. cap. 2. Episcopus Prudentius de Sandoval in libro quem inscripsit, de antiquitatibus Tudenfis Ecclesie fol. 1. 2. verso, Doctor Bernardus de Britto in monarchia Lusitana p. 2. lib. 5. cap. 3. Don Mauritius Ferrer en la historia de Santiago, Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c. 5. [nouissime illustriss. D. Roderic à Cunha in historia ecclesiastica Archiepiscop. Bracharen par. 1. cap. 14. Torrelblan. de magia lib. 2. cap. 27. num. 42.] late, & eleganter Iacobus Valdesius de dignitate Regum, Regnorumque Hispanie cap. 6. num. 1. Scum segg. ubi contrariis responder fundamentis, plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam attestantes refert diligentissimus Cened. ad Decretum collect. 43. n. 2.

30 Anno post natiuitatem Christi 36. & ultimo imperij Tiberij Caesaris, ex Vaseo anno 37. vel anno 38. in primo Caij Caligulae ex Ambrosio Morales, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34. ætatis suæ accidit, completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter Cardinalis Caesar. Baron. 10m. 1. annalium Ecclesie anno 34. & Ambrosius de Morales lib. 9. c. 4. P. Azor. moral. par. 2. lib. 1. cap. 7. vers. dua supersunt, Campan. diuersiuris Canon. in rub. 7. cap. 6. n. 160. antequam ceteri Apostoli diuiderentur anno 36. f. Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, ibidemque Fidem Catholicam prædicauit. Et licet eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentibus prædicarent, quia cap. 15. Actuum Apostolorum diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuatim ex Hierosolymitana ciuitate ad prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt cap. 11. Actuum Apostolorum, & alibianimo tamen statim reuertendi, & reddendi rationem prædicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse, nec diuisos ab aliis exitisse; tunc enim discessisse, & diuisos esse, potest dici cum omnino separarentur, sortitique essent prouincias animo ibidem manendi, vt Alia B. Ioannes Euangelista commoratus est.

32 Qua autem ciuitate, vel oppido Hispaniæ sit primum exceptus S. Iacobus, & per que loca prius ambulauerit, non satis liquet, sed pro certo dici potest ad Iriensem portum in Gallecia appulisse, ibique Episcopum primum constituisse B. Petrum, & ad Bracharam illum misisse ab illo portu distantem circiter quadraginta miliaria, tanquam ad ciuitatē

illius prouinciæ celeberrimam, Augustam, iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici suos habebant Flamines, quo loco D. Petrus Apost. Primates, & Patriarchas constituere solitus erat, vt supra ostensum est. Et ideo Diuus Iacobus post eius passionem, ac sacrum martyrium, cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset cap. 12. Act. Apostolorum, anno à Christi natiuitate 44. ex Nicephoro lib. 2. cap. 11. & 12. Morales lib. 9. cap. 7. Cardin. Caesar. Baron. annalium Ecclesie tom. 1. anno Christi 44. & in martyrologio die 25. Iulij, non sine magno miraculo nauigio delatus uoluit ad dictum Iriensem Portum appellere, & patronum mortuum illic sic uiuum se ostendere, vt qui dum uixit primus fuit ad eiusdem portu incolae conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus securos, ac firmos in Fide, quam docuit, reddat, vt experientia cognitum est. Item etiam non sine magno miraculo eodem anno, quo f. Sanctus Iacobus Hierosolymis martyrij palmam consequutus fuit, eodem etiam eius discipulus Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est, vt testatur Doctissimus Iacobus Valdesius de dignitate Regum, & regnorumque Hispanie cap. 6. num. 22. his uerbis: Item & Petrus Martyr primus, Bracharenfis Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi, colitur in ea Ecclesia, qui f. anno 44. Hispania coronam martyrij accepit, & die 26. Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio, Beda, & aliis, celebratur que, quod in honorem B. Petri Apostoli ubi condidit templum, ut in manuscripta historia Compostellana Hieronymi Romani cap. 4. asseritur: Hac Valdes.

Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Aprilis, vt constat ex Card. Baron. quem citat Valdesius ubi proxime, triginta & duobus diebus tantum post passionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigesima quinta Martij solemnitas fuit, qua & Christus carnem humanam accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli, qua decet festiuitate celebrari, transfertur festum in diem 25. Iulij, qua Ecclesia exultat memoria huius inelyti Apostoli, quia eo die inuentum fuit eius corpus, sicut f. dies vinculum S. Petri nō celebratur eo die, quo accidit propter solemnitatem Paschatis, in quo euenit, c. 12. Act. Apostolorum, sed die prima Augusti, qua catena Romæ sunt adductæ.

O felicem Bracharam, quæ primam sancti Euangelij prædicationem, ac primum Episcopum diuinitus tibi datum, primamque Ecclesiam ex B. Iacobi iussu obtinere meruisti, quæ omnia euenire antequam in alia Hispaniæ, ac totius Europa parte Episcopus extiterit, aut Ecclesia construeretur. Nam f. Iacobus peragrata prædicta Gallecia parte, reliquæque Petri Bracharenfis Episcopo constitutus Hierosolymam proficisci, rationem redditurus, & paratus accipere prouinciam in diuisione generali, quæ sibi creditæ esset, Aragoniæ regnum petiuit, cumque in littore ingentis, & celebris Iberi fluminis Casaraugustæ cum sociis sederet nocte quadam sollicitus, & quodammodo sibi succensens, eo quod ex Hispanis exiguas oues ad ouile Christi, & Hierosolymam reportaret, ad leuandam mæstitiam eius Beatissima Virgo Maria aduc in carne uiuens, ei apparuit innumeris Angelis circumdata in quadam columna existens, præcepitque confobrino Iacobo eo loco in memoriam, & honorem eius templum ei dicatum construere, quod his uerbis narrat Iacob. Valdes. de. e. 6. n. 21. Ex quibus colligitur f. Diuum Iacobum quando ad Casaraugustam peruenit, aliquas Hispaniæ partes peragrassæ, & ad Christi Fidē aliquos conuertisse, nec in illam primum abiisse, vt aliqui

aliqui uolunt, nec ibi primam Ecclesiam construxisse, vt alij tenent, cum iam in Galleciæ prouincia ad Iriensem portum B. Petrum Episcopum instituisse, ad Bracharamque misisset, ubi statim & prædicatione Euangelica, ac innumeris Christi miraculis plures ad Fidem conuertit, Ecclesiamque primam construxit. Si ergo Casaraugusta ciuitas gloriatur se primam Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc uiuæ Hispaniæ constructam habere, gloriatur etiam nostra Brachara se primam Hispaniæ, & totius Europæ habuisse Ecclesiam in ipsiusmet Christi Domini, & Beati Petri Apostoli adhuc uiui, honorem constructam, primamque Euangelij prædicationem audiuisse, vt ex historia Compostellana Hieronymi Romani tradit Iacob. Valdes. d. c. 6. n. 22. Prima ergo Ecclesia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate Casaraugustana, & ita intelligenda sunt, quæ de eius mirabili erectione tradunt Garfia Loaisa in margine decreti Gundemari. fol. 292. in conciliis Hispaniæ, Mariæneus Siculus de laudibus Hispaniæ, lib. 5. tit. de sacris adibus. P. Mariana de rebus Hispaniæ, lib. 4. cap. 2.

40 Ex historia Compostellana citata à Iacobo Valdesio constat Diuum Petrum primum Bracharense Episcopum martyrij palmam consequutum fuisse anno à natiuitate Domini 44. quod & verum iudico, licet de hoc aliqua sit inter historiographos uariatio: nam aliqui tenent martyrium subiisse anno 45. proxt ex Dextro, quem citat, affirmant Hernando Oxea en la historia de Santiago, cap. 55. num. 1. & Ambrosius de Morales lib. 9. cap. 8. quem etiam sequutus est Sanctus Basiliens secundus eiusdem Ecclesie Episcopus, f. qui passus est an. 58. teste Reuerendiss. Domino Episcopo Fr. Prudentio de Sandoval in d. libro, quem scripsit, de antiquitatibus Ecclesie Tudenfis, pag. 16. Deinde tertio loco successit f. sanctus Ouidius Romanus, qui mortuus est anno sexagesimo quinto à natiuitate Domini.

43 A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ Ecclesie Episcopus constitutus non inuenitur; sciimus tantum à Clemente Summo Pontifice post Petrum I V. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum Dionysio Areopagita in Galliam missum fuisse ad Euangelium prædicandum f. antequam Episcopus crearetur, vt testantur Illecas in chronica Pontificali, lib. 1. cap. 6. in fine. Doctor Franciscus de Pila en la historia de Toledo, p. 1. lib. 2. cap. 9. Nec in hoc Hispani concordant, cum inter se in varias sint diuini opinionones. Nam f. Iacobus Valdesius d. cap. 6. num. 46. & 47. ita refert. In secundo tempore persecutionis Ecclesie Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. usque ad annum 99.) post primam Neronis crudelitatem Eugenius Antistes Toletanus insignis fuit secundum quosdam discipulus Dionysij Areopagita, ab aliis uero sciens, cum ambo Paulum ex Grecia fuerint sequuti, & Petrus Dionysium in Galliam, Eugenium in Hispaniam misit, viros doctrina, & sapientia excellentes. Eugenius autem eius plures ad Fidem reduxisset, elegit Sedem Toletani in medio Regni, ut ex corde eius spiritus Christi diffunderetur per uniuersum corpus regni, martyrio postea clarus exitit, ut referunt Iuardus, Adonis, Cardin. Baronius, & omnes scriptores in Martyrologio die 9. Nouembris, & nostri, idque anno 68. accidisse Garfia Loaisa Toletanus Archiepiscopus meritisimus asserit in Conciliis Hispaniæ chronologia Toleranorum Presulum, eiusque diuini Eugenij corpus è Gallis in Hispaniam ad Toletanam Sedem religiosissimo cultu, & triumpho augustissimo delatum est anno 1565. religiosissimamque Regis Philippi I. humeris ad Ecclesiam ingressum fecit. Hactenus Valdesius, non sibi constans in annorum computatione, si enim Diuus Eugē-

Barbof. de Episcopo. Pars I.

nus insignis, fuit tempore Domitiani Imperatoris, qui cepit imperare ab anno 83. quomodo martyrio clarus exitit anno 68. hæc incerta sunt, f. martyrio tamen coronari anno 97. post Christum natum probabilius duco, cum Doctore Francisco de Pila en la historia de Toledo, part. 1. lib. 54. cap. 36. in princ. num. 1. & lib. 2. cap. 8. per totum, quo tempore iam Ecclesia Bracharenfis tres Episcopos martyrio coronatos, nimirum Petrum, Basileum, & Ouidium Cælo reddiderat, à quo diuinitus acceptos in prima Fidei Catholice plantatione credendum est.

Probatis iam, & patentibus antiquissima Bracharenfis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ ius tetigere, vt videre est apud Ambrosium de Morales p. 2. lib. 11. c. 73. coacti farentur tempore tantum Suenorum Regum Primatiæ apud Bracharensem Archiepiscopum constituisse: hoc est somniantis dictum, f. Primatiæ enim ius quod Bracharenfi Ecclesie inest, nouum non fuit, & à Sucus institutum; iam à tempore Diui Iacobi Apostoli, & Petri primi Bracharenfis Antistitis ibi Primatiæ radices egerat, quas Gothorum imperium per extinctionem Suenorum euellere non poterat, secumque traducere Toletum: f. non enim secularis potestas ad Ecclesiam iura potest manum adhibere, quia distinctæ sunt iurisdictiones, cap. solita, de maiestate & obed. secundum vnam opinionem.

Sic etiam huiusmodi ius & primatiæ sedem extinguere non potuerunt Maurorum inuasiones per totam illam Interamensem regionem, qui prope annum Domini 710. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiscopum cum viginti & septem uiris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à dicto anno 710. usque ad annum 888. in potestate Sarracenorum esset, à Rege Alphonsio Magno in restaurata dicto anno 888. vt refert P. Mariana d. p. 1. lib. 7. cap. 19. f. tamen mediis illis temporibus non penitus Pastoribus caruit hæc sancta Ecclesia aliis in locis residentibus, proxt de aliquibus mentio reperitur apud nostros historiographos, & f. de Argemiro Archiepiscopo Bracharenfi anno 863. facit mentionem Ambrosius de Morales in chronicis Hispanie lib. 9. c. 7. fol. 239. Garibai in compendio historiae lib. 9. cap. 22. pag. 443. in anno 877. Et f. de Hero Archiepiscopo Bracharen. de Aera 980. mentio fit apud D. Prudentium de Sandoval in libro, quem scripsit, de antiquitatibus Tudenfis Ecclesie, fol. 61. & licet aliquibus annis temporum iniuria Pastore careret, in pristinum postea decus ante omnes restituta, vt colligitur ex dictis per Marianam d. p. 1. lib. 9. cap. 16. iacentem ac penè dormiente statum reassumpfit, quasi postliminio reuerfa ad Primatiæ dignitatem, nec vlla præscriptio euenit donec impedita, & captiuitate apud hostes detenta fuit, cap. 1. de præscript. cap. porro 16. quæst. 1. Valdes. de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ, cap. 3. num. 11. & 12. fuerat enim titulo hoc insignita, cum in ea Christiana religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tam insigni miraculo in institutione primi sui Episcopi, vt supra ostensum est, seruato more, quem idololatri cultores relictis idolis, Christo Optimo Max. nomen dantes in insignibus uerbis loco Flaminum, & iudiciariæ potestatis, Primates ab Apostolis institutos in prædicationem Euangelij missos, excipiebant.

Primum Bracharense Concilium ante omne aliud in Hispania fuit celebratum. Diligentia enim Doctoris Bernardi de Britto in monarchia Lusitana, p. 2. lib. 6. c. 2. repertum est in cœnobio Alcobaceni Ordinis Diui Bernardi primum Bracharenf. Concilium celebratum

X

celebratum anno Domini 412. in fano sanctæ Mariæ Bracharen. à Pancratio Episcopo primæ Sedis vbi propter Alanorum & Sueuorum in Galleciâ & Lusitaniam irruptionem, congregatio facta est Episcoporum super reliquis Sanctorum in loco tuto reponendis, & occultatis ab illis barbaris, erat enim tunc gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen. Archiepiscopus dixit: *Nunc si placet vobis omnibus, statuatur quid agendum sit de reliquijs Sanctorum, precipue de Patre nostro, & Apostolo huius Regionis Petro Ratisensi, quem ad salvandas animas Iacobus Domini consanguineus dimisit, &c.* Ex quibus apparet Diuitum Petrum primum Brachare Episcopum Apostolum illius regionis vocari, quod & in aliis etiam prouincijs familiare est, & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus faceret Euangelistæ, & Primas seminaret doctrinam Christianam: constat etiam ex verbis sequentibus Pancratium Primatem esse, & ad eum vti talè confugisse Conimbricensem, Egitanensem, Portugalsensem, Emeritensem, Lamacensem, Iriensom, & Numantinum Episcopos; celebratum etiam fuit aliud, de quo Valdes. *de dignitate Regum, regnorumque Hispanie c. 9. n. 51.* his verbis agit. *Item, & Baronijs summo cum iudicio obseruati tom. 6. anno 447. aliud fuisse concilium, quod ex prouincijs, Carthaginensibus, Lusitanis & Bæticis iubei congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracharense. Postè quoque in vrbe Lucensi anno 569. celebratum fuit aliud, cui presuit Lacerius Bracharen. Archiepiscopus, de quo meminuit Cardin. Casar. Baronijs tom. 7. annalium Ecclesiæ ann. Christi 563. in primo Concilio Bracharen. p. 486. Licet autem in tomo 1. Conciliarum pro primo concilio Bracharen. habitum fuerit aliud celebratum anno 566. regnante Theodomiro Rege Sneuornin, pro secundo concilio Bracharen. numerari debet, ex resolutionis accuratijs per Doct. Bernardum de Britto d. p. 2. lib. 6. cap. 13. & 14.*

57 Illud verò conciliū, quod pro primo Toletano habetur d. tom. 1. conciliorum contra Priscilianistas congregatum circa annum Domini 450. (vbi congregati sunt plures ex Episcopis Lusitania, & Galleciæ apud Aquas celenas, quas Reuerendiss. Episcopus Fr. Prudentius de Sandoual in suo libro de antiquitatibus Tudenſis Ecclesiæ fol. 17. verso, asserit esse in Tudenſi diocesi, vocarique nunc, *Vanhos*, aut fontes caldas; prope Archiepiscopatum Bracharen. quindecim milliaris) nationale fuit iussu Leonis Papæ congregatum, & confirmatum, & Balconi Archiepiscopo Bracharen. tanquam Primati transmissum, de quo Doct. Bernardus de Britto dicit. p. 2. lib. 6. cap. 8. Ideoque illud nationale, non verò prouinciale vocat Doct. Franciscus de Pifa in la historia de Toledo lib. 2. cap. 14. post princip. pag. 89.

58 Olim enim Regum, summorumque secularium, ac Magistratum cause in concilijs ex Regis consultatione solebant tractari, vt patet ex annotationibus Galsiæ Loaisæ Toletanæ Ecclesiæ Antistitis, ex quibus, & Roderici Toletani lib. 2. cap. 19. historia colligitur, quod cum Cinthila, qui primus ex omnibus Regibus Gothis pulſis Romanis torum Hispaniæ regnum obtinuit, successerit, Sisenandus, vt imperium suum confirmaret, nationale illud Concilium ex Episcopis Hispaniæ, & Galliæ Gothica conuocauit, vbi de priuatione Suintiliani Regis cum vxore, & Genalofa fratre eius actum est, vt canonè 75. eiusdem Concilij extat.

59 Deinde in prouincialibus, & nationalibus Concilijs Gothorum Reges antiquiori seculo presentes extiterunt, prout anno Domini 589. Recaredum Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano ad-

stitisse ex actis Concilij omnium editionum potissimum est, & apud omnes historiographos, precipue Valseum anno 589. P. Marianam lib. 5. cap. 35. Morales lib. 12. cap. 3. vbi refert Pantacardum Bracharensem Episcopum in eo interfuisse. Antiquitati igitur Bracharenſis Ecclesiæ non obstant hac, ac reliqua Concilia Toleti celebrata tempore Gothorum Regum ibi Sedem Regiam constituendum; non enim ad alicuius Episcopi conuocationem, sed ad Regis supplicationem excitati sapienter in huiusmodi concilijs assistebant, teste Iacobo Valdesio de dignitate Regum, regnorumque Hispanie cap. 1. num. 13. & num. 22. exemplo Constantini Imper. qui Nicano adſtitit. Nam Principes seculares ratione sui muneris, & officij possunt pro negotijs Reip. communibus rogare Episcopos, eoque vocare, vt ad se veniant, non tanquam Episcopi, sed tanquam proceres, quia opus illis habent, ita Pesant. de immunit. Ecclesiæ. quæst. 21. ideoque plerumque Toletanus tertio, vel quarto loco se subscribat; prout fecit Milancius Episcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano septimo loco firmavit, prout refert P. Marian. dicit. par. 1. lib. 9. cap. 19. cum si tanquam Primas adſtitit, primo loco constituendus erat, quia in subscriptione, & prima voce dignitas maior agnoscerit. l. 1. ff. de albo. scrib. Afflic. decif. 1. Belluga in speculo Principum, rubr. 6. n. 24. Valdes. de dignitate Regum, regnorumque Hispanie in proemio n. 25. Quod aperte ostenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritenſis, & Hispalensis Metropolitanani in subscriptione apposuerunt, Ego N. dum in urbem Toletanam pro occurſu Regis venissem subscripsi. In quo occurrere vulerūt futuris cōtrouerſis, si sequentibus seculis vellet aliquis ex hoc capite Primatis sibi iura usurpare.

Verum in prædictis prouincialibus, aut nationalibus concilijs ex superioritate loci nullū potest summi argumentum maioris dignitatis. Nam licet frequentius dextera nobilior sit, argum. text. in cap. solitis, de maiorib. & obediens. cum resolutis per Castald. de Imperatore q. 88. n. 9. Tiraq. de iure primogen. in prefat. num. 13. & 14. Azeuedo ad Curiam Pisanā lib. 2. cap. 2. n. 9. Fului. Pacian. de probation. lib. 2. cap. 25. num. 90. Ioan. Gasiam de nobilitate, gloſ. 48. num. 24. & colligitur ex cap. 25. Matthæi, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex c. 26. Amad. videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei. Tamen ad dexteram, vel sinistram sedere nõ semper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit elegantè Cardin. Casar. Baronijs annalium Ecclesiæ tom. 3. anno Christi 325. fol. 273. & tom. 6. anno 451. fol. 141. & tom. 2. anno 213 fol. 301. & ex Nicæna, & Chalcedonensi Synodo, ad. 1. notat ibi Legatos Põcificis ad sinistram sedere, stante in media aula conciliorum Euangeliorum codice, Christum figurante, vt præſet concilijs, sic conciliari plura possent loca conciliorum de dextera, & sinistra asserens, & ideo in sacrificio Missæ id passim inspicitur cū Epistola ad dexteram, & Euangelium dignius ad sinistram, & læuam cantantur. Et in Bullis, in quibus adest sigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à sinistris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuisse, rationem exquirat Cardin. Bellarmin. lib. 1. de Romano Pontif. cap. 27. & post multa concludit posse dici non fuisse hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, si quidem in iis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in alijs non paucioribus cernitur ad sinistram, & sicut in diplomatis Paulus obtinet dexte-

dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram. Et fortasse contulit id veteres obseruarunt, vt ex duobus sumis Apostolis, modo vnum, modo alterum anteponebant, nimirum vt eo modo significarent hos Apostolos, vel pares esse inter se, vel certe ignorari vter alteri præſet; nam etſi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientia.

Item in ludo seacehorum vxor Regis nigri stat ad dexteram viri, videndus tamen est Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 59. in fine, Callan. in catal. glorie mundi, par. 3. consil. 31. & sequenti, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuisse sedendi locum, quam qui est his nostris temporibus, & hodie secundum communem ciuitatis, & regionis reputationem esse regulandum probabilius duco, cum in plurius partibus vbi duo incedunt, locus dextræ sit nobilior, in alijs vero sinistræ: & vbi tres incedunt in quibusdam locus medij, in alijs vero, qui parieti est proximus.

64 Pro cognoscendo subscriptionum ordine aduertendum est, quod aliquando Episcopi, non suo subscribunt nomine, nec suffragium ferunt, nec sedem occupant, sed nomine prouinciæ, quam sustinent: & eo casu non personæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; sed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex cap. concilia, §. hinc inde 17. distinet. & ex cap. bene quidem, 96. distinet. vbi Mediolanensis priusquam Rauennas præſul subscripsit, quia licet antiquior consecratione Rauennas extitisset, si persona, & dignitas Episcopi attendere-tur, prius subscribere debuere: tamen ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior sit Mediolanensis eius nomine, prius Mediolanensis præſul scripsit: & hic vsus in legatis imperij, & regnorum viget, vt sedes eis, nõ ex nobilitate personæ, sed pro dignitate Regni, & mitæis tribuatur, ex resolutis per Iacobar. de Concilijs lib. 1. ante fin. versis. sed quero cū ea præmissa.

65 Frequentius tamen Episcopi subscribunt & sedent, vt non gradus prouinciæ, nec diocesis consideretur, sed antiqua consecrationis, ita vt antiquior consecratione, licet diocesi reuoluerit prius subscribat, & sedeat; & iure ita decretum est à Gregorio I. in cap. fin. 17. distinet. & satis colligitur ex resolutis à gloſ. in data Sexu, verb. Pontificatus, & in proem. Clement. verb. Pontificatus, & in Clement. 2. de celebrat. Missarum, verb. Pontificum, & in Clement. 1. de penis, verb. quemvis Pontificem, Iacobar. de Concilijs, lib. 2. art. 12. Sequa de benefic. part. 1. quæst. 2. num. 31. Cardin. Casar. Baronijs tom. 6. anno 451. & anno 465. optime Marc. Anton. Genucul. in præſul. Eccles. quæst. 610. [Gam. Inst. decif. 1. num. 50. Steph. Gratian. discipul. forens. tom. 2. cap. 298. num. 63. Illustriss. D. Acuña ad cap. 7. num. 1. dist. 18. nouissime Mich. Ferrus de præcedent. & prælat. eccles. q. 27. num. 6.] Et ita in Mediolanensi Concilio, & Tridentino, & ferè omnibus seruatum est: vnde cum Sedes, & subscriptio antiquitati consecrationis, & personæ debeatur, non sumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac superioritatem, præcipue in prædictis Concilijs Toleti ad Regum supplicationes congregatis, quibus Toletanus Episcopus sæpe in summo loco se subscribat.

67 Nec ad rem facit, quod aliquando acciderit Bracharensem Archiep. fuisse translatum ad Hispalensem Ecclesiam, quia per hoc non fuit derogatum iuri Bracharen. Ecclesiæ, potuit enim Bracharenſis id acceptare, quia reditus Hispalenses vberiores erant; vel Curia Regis proximior esse vellet, vt tempore Excellentissimi Principis Henrici Infantis euenit, cū Barboſ. de Episcopo. Pars I.

à Bracharenſi ad Eborensē Ecclesiam fuit translatus. Minus etiam obstant priuilegia, si quæ sunt, Primariæ ius alicui Prælati concedentia, quæ si attente legantur, ex eorum tenore rectè colligi potest Summos Pontifices noluisse alijs Ecclesijs præiudicium inferre, sed tantū quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de simili priuilegio ab Urbano II. circa ann. 1088. concessio Toletanæ Ecclesiæ, & ab alijs Summis Pont. confirmato mentionem faciunt Mariana d. part. 1. lib. 9. cap. 19. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 36. & eius tenorem refert Francisc. de Pifa in la historia de Toledo, lib. 3. cap. 23. ex quo & alijs epistolis ac confirmationibus constat primò Summos Pontifices à Rege, & à Prælati suggestos fuisse, existimante ab exordio nascentis Ecclesiæ, & subsequens temporibus, vsquequod Toletana ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primariæ ius in illa radices egisse. Secundò constat, Urbanum II. in dicto priuilegio noluisse iuri tertij præiudicium inferre.

68 Ad primum, quod existimarent Summi Pontifices Ecclesiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primariæ ius habuisse, in primis ex dicto priuilegio Urbani, in illis verbis, ibi, *teque secundum quod eiusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices in totis Hispaniarum Regnis Primariæ priuilegij nostri sanctione statuimus.* Et in epistola missa ad Alphonsum Regem ita habetur: *Quia ciuitas Toletana à se fuit à Maurorum saucibus liberata, & ius precibus Bernardum in Prælatiura recepti dato pallio, & concessio priuilegio antiquo marisshatis, quam Toletana ciuitas habuit.* In quo statutum fuit, vt Primariæ iure in omnibus Hispaniæ regnis vteretur, & omnia, quæ antiquitus habuisse noscitur, ea etiam ex liberalitate Sedis Apostolicæ, vt nunc etiam liberè decernit, & habeat in futurum, ita P. Mariana dicit. p. 1. lib. 10. cap. 6. Idem etiam constat ex priuilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. concessio Toletanæ Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiscopi Toletani, in illis verbis: *Quod sicut Ecclesia tua à tempore antiquo habuit Primatum in tota Hispania prouinciæ, ita etiam pro dicta Ecclesia, quam Dei ordinatione administras, eandem potestatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus, vt refert Mariana dicit. cap. 19. Quod quidem cum ab omni veritate alienum esse ex hucusque dictis clarè appareat, necesse est, vt dicamus ex precibus non veris, vel narratione facta contra veritatem, & gratiam, seu prædictum priuilegium ipso iure fuisse nullam, ex resolutis per Azeued. lib. 2. tit. 14. lib. 4. nouè recopilat. Brunor. à Sole verb. subreptio, Menoch. cons. 1. n. 399. & consil. 201. à num. 16. Ioannem Gasiam de nobilit. gloſ. 1. §. 1. num. 72. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 21. num. 64. in vnoquoque enim rescripto, & mandato, gratia, vel priuilegio intelligitur clausula illa, si præces veritate nitantur, ex tacitaque conditione inest, ad quos multos citauit Doctores in tract. de claus. vsufreq. claus. 166. num. 2.*

Ad secundum, quod scilicet Urbanus Secundus declarauit se noluisse iuri tertij præiudicium inferre, constat ex ipsomet priuilegio ab eo concessio, in illis verbis ibi, *salua tamen Romanæ Ecclesiæ auctoritate, & Metropolitanorum priuilegijs singulorum.* Ex eo, quia priuilegium, ac concessio à Summo Pontifice facta intelligitur sine præiudicio tertij, vt probant text. in cap. ex iuratum, de auctor. & vsu pallij, ibi, *dimmodo is, ad quem Ecclesia pertinet, hoc permittat, cap. super eo, de officio delegat. ibi, non tamen est nestræ inscriptionis diocesis Episcopo, vel Archiepiscopo, X 2 prædicto.*

presbyterio, vel Archidiacono prauudicium generare, cap. pastoralis, in fine, de prouileg. ibi, quia per indulgentiam huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari, cap. in his, eodem titulo, ibi, dum tamen ab aliis, quae in parochiali prouentum, prorsus abstinere, cap. quia intentionis nostrae, 29. eodem titulo, ubi integra habet haec verba. Non exiit, ut per inuouationem, quam fecimus, cuiusdam scripti monasterij SS. Caldonen. quod in registro bona memoriae Alexandri Papae Secundi reperimus contineri, derogaretur Ecclesiae Baiocen. cum aliis citatis à Malgard. de prohibition. concl. 1003. num. 2. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloss. 28. Cabed. Lusitan. decis. 93. num. 2. part. 2. Carl. Gironda in tract. de prouilegiis, seu exemptionum explicat. num. 87. & sequenti, Menoch. de praesumpt. lib. 2. quest. 9. à num. 5. ubi num. 18. resoluunt, quod etiam in ipso prouilegio, vel concessione diceretur, non obstante iure, & prauudicio tertij, tunc etiam non censetur prauudicare tertio, in his quae sunt maximi ponderis. Sicut nec censetur prauudicare, etiam si adesset clausula, ex certa scientia, quae nihil operatur in prauudicium tertij, nec tollit vitium subreptionis, aut supplet erroneam, & falsam informationem, ut resoluunt per me citati clausul. 59. à num. 29. Sicut nec censetur prauudicare, quamuis adesset clausula, *Moti proprio*, quae eodem modo nihil operatur in prauudicium tertij, nec tollit ius in re, vel ad rem, quae situm alteri, ego ipse clausul. 79. num. 42. Sicut nec censetur, quamuis adesset clausula, de plenitudine potestatis, quam in alterius prauudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me clausul. 41. num. 24. cum seqq.

72 Nec aliquo modo praedictum praetensum prouilegium corroborare possunt confirmationes de eo factae à Paschali I. & Gelasio I. ac aliis Summis Pont. de quibus Azor. d. cap. 30. vers. exiat; quia responderetur, quod cum confirmatio sit iuris quaestio corroboratio, ut post Hoff. & alios antiquiores explicat Deci. in rub. de confirmat. vtili à num. 2. & ibi Beron. à n. 3. Card. Tusch. pract. concl. tom. 2. lit. C. concl. 705.

73 Cabed. Lusitan. decis. 1. num. 4. p. 2. ¶ nouum ideo ius non tribuit, sed quod antea erat, conseruat, cap. praecipis, ibi, non nouum aliquid, 1. 2. dist. cap. inter dilectos, vers. ceterum, de fide instrum. ibi, confirmari tanquam prius habitis, cap. quia diuersitatem, in princip. ibi, non obstantes confirmationes, de concess. praeb. ¶ qui enim confirmat, nihil addit de nouo, Menoch. conf. 1. num. 6. & conf. 191. num. 46. & conf. 351. num. 19. Gutier. pract. lib. 3. q. 17. n. 40. & q. 23. num. 6. Cabed. d. decis. 1. n. vlt. p. 2. Ioseph. Sesse Aragonia decis. 15. num. vlt. Et nullum quod est, confirmari non potest, Molina de primogen. lib. 2. cap. 7. num. 7. Menoch. consil. 351. n. 19. Surd. de aliment. tit. 8. prouileg. 22. num. 34. & decis. 53. num. 1. 1. & decis. 289. num. 8. Cald. Pereira de potestate nomin. in responso pro Duce Pastrana, vers. qua sententia.

75 Si tamen aliquis occurrat dicendo praedictas Summorum Pontificum confirmationes tanquam ex certa scientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta text. in cap. 1. in fine, de transact. quod in hac confirmatione procedere notauit gloss. in cap. quia intentionis, 29. de prouileg. & sequuntur ibi omnes, & late Deci. in cap. 2. de confirmat. vtili à num. 46. & post alios Suar. de legib. lib. 8. cap. 18. à num. 12. Respondebitur ¶ confirmationem ex certa scientia, & cum causae cognitione illam dici, in qua incertus est tenor rei confirmatae, & est expedita praecedente solita discussione, iuxta text. in cap. permitt. de confirmat. vtili. & quae resoluunt Nicol. Garcia de benefice part. 3. cap. 2. num. 226.

cum sequentibus, Cardinal. Tusch. tom. 2. littera C, conclus. 341. Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1592. Gutier. conf. 1. 1. num. 7. & 8. Cabed. Lusitan. decis. 2. num. 3. part. 2. & ideo operatur praesumptionem informationis in Principe, ut tenuit Rota apud Farin. decis. 180. num. 2. tom. 1. part. 2. quia non nisi causa cognita apponi potest, Molina de primogen. lib. 3. cap. 3. num. 12. Menoch. conf. 1. n. 433. quod in huiusmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa scientia esse concessas non est ascendendum, cum non praesumatur, ex Hippol. sing. 37.

77 Dato sine veri praedictio, quod illae confirmationes factae fuissent ex certa scientia, & cum causae cognitione, ac expedita praecedente solita discussione, adhuc nihil operarentur in tertij praedictio, pro ut resoluunt Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 231. Nec supplerent erroneam, ac falsam informationem, ex Valasc. consil. 130. num. 33. Nec tollerent vitium subreptionis, ut per Molin. de primogen. lib. 2. cap. 7. num. 15. Gutier. conf. 1. 1. num. 13. Ludou. Rodolphin. de suprema, & absoluta Principis potestate, cap. 5. num. 13. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 233. Ioseph. de Sesse Aragonia decis. 15. num. 7. tom. 1.

78 Quare non obstante praetensio prouilegio, post illius concessionem transactis iam centum annis, emanauit constitutio coram, de in integ. rest. ex qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui an. Dom. 1198. ad culmen supremi Pontificatus ascenderat, licet inter Bracharensem, & Toleranum Archiepiscopos super Primatiae iure motam, & contestatam, & ad probationem deductam fuisse, id enim insinuant procemialia illius tex. verba, ibi, Coram felicis memoriae Innocentio Papa praedecessore nostro, &c. Et vt ex annalibus Hispaniae deducitur, Rodericus Ecclesiae Toletanæ Antistes summæ facultatis, & auctoritatis vir ab Alphonsio Legionensi Rege Romanam ad dictum Innocentium missus fuit an. 1212. vt significaret sibi cordi esse magnam expeditionem parare contra Sarracenos Christiani nominis hostes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce signatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romanam an. 1215. ad Concilium Lateranense celebratum sub praedicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenis Archiepiscopus, de Primatia Hispaniarum quaestio excitata fuit inter dictos Archiepiscopos, & cum vnusquisque ad sui iuris confirmationem argumenta attulisset, ad sententiam non fuit causa deducta; [sed causae silentium imposuit Honorius III. datis super hoc litteris vnique directis de anno 1218. vt refert Illustriss. D. Roder. à Cunha in histor. Archiepisc. Bracharenf. part. 2. c. 21. num. 6. cum seqq.] plurimum tamen poterat Tolitanus apud Pontificem, ei enim concessit, vt per decennium in tota Hispania suum Legatum ageret; & si ciuitas Hispalensis, quae tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Christianos rediret, subdita maneret Toletanæ Ecclesiae. Concessit etiam facultatem dispensandi cum bastardis vsque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare posset Episcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis est testis Francisc. de Pisa in la historia de Toledo, lib. 4. cap. 17. & licet maximam gratiam apud Pontificem fuisset assequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiae, nec super hoc sententiam, aut aliquam concessionem contra Bracharensem Ecclesiam assequi potuit.

Defuncto

79 Defuncto Innocentio, succedenteque Honorio III. an. Domini 1216. rescripsit Archiepiscopo, & Capitulo Bracharen. postulantis per procuratorem suum concedi sibi restitutionis auxilio, tempus assignari ad adducendas Romae depositiones testium, & munimenta ad instructionem causae paratas; quid in futurum actum fuerit constat è processu; scimus tamen postea cum Sarracenis tam in Lusitania, quam in Castella pluries fuisse dimicatum, & Regem Sanctum huius nominis II. regno pulsum pro eius restitutione missos ad Innocent. IV. Summum Pont. Lugduni Concilium ad instaurationem belli facti commorantem, Antistes Bracharensem, & Conimbricensem, & decreto dicti Pontificis eorum Regni commissam Alphonsi Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno successit, vt deducitur ex text. in cap. grandis, de suppl. magis. Prelat. lib. 6. Constat etiam ex dictis annalibus Alphonsum praedictum relicta Matilda uxore, cum qua comitatum Bononiensem fuerat assequutus, aliam duxisse; propter quod per annos duodecim Portugaliae regnum interdixit à dicto Pont. supponitur. His procellis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliae, & Castella excitatis, prosequi non potuit ius suum Bracharenis Ecclesiae, nunquam desistens à nomine Primatis, quod semper retinuit, & hucusque retinet. Sed cum omnis res ad vltimum statum reduci debeat, cap. consultationibus, de iure patron. iunctis quae Cald. Pereira de potestate eligend. cap. 5. num. 1. & de renouat. emphyt. quest. 15. num. 20. & sequenti, & finis retum, vcluti ad sagittam scopus, attendi debeat. l. 1. c. de nouo Cod. faciendo, glo. in cap. scientes, de consensibus, Frac. Molinus de iur. nuptiarum, lib. 1. comp. 4. num. 6. qui quidem in omni materia inspicitur, l. illud, c. de collat. Grammat. decis. 67. num. 6. Parlador. lib. 2. rerum quotidian. cap. 5. num. 19. & ¶ in beneficialibus praecipue, in quibus maxime consideratur Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & gloss. 45. §. 2. num. 14. Marc. Anton. Genues. in praxi Curiae Archiep. Neapolitanae, cap. 100. vers. quod sit nouiss. impress. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 153. num. 46. in 1. edit. & resolut. in 2. edit. Anton. Monach. Bonon. decis. 36. num. 13. cum seq. Videndum igitur est quomodo hac tempestate vigilantissimi Bracharenis Ecclesiae Antistes in publicis actionibus, ac in praesentia Philippi III. Hispaniarum Regis Catholici Primatiae dignitate suoque iure liberè vsi fuerunt, quod infra scriptis exemplis dilucidè apparebit.

82 Anno post Christi natiuitatem 1558. ex Dominiana familia ad Archiepiscopatum Bracharensem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac summae vitae integritate praecellens D. Fr. Bartholomaeus à Martyribus spectata fide, singularique prudentia insignis. Qui etiam si maximis prouentibus abundauerat, ea exigua semper vlus fuit suppellectili, cum paupertatem amplexus, vt praeter indumenta sui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem necessitate, nihil habuerat vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non vestiebantur parietes, non opiparis vescebatur mensis, non equorum, non currum pompa vtebatur; sed sollicitus tantum intendebat populum suum diuinis nutrire alimentis, sanctissimis corroborare exemplis, hospitalitatem asseruare, ac pauperibus subuenire, sicque à recta via aberrantes vitae suae integritate ad bene & Christianè viuendum allexit. Habuit etiam flagrans seruandi animas desiderium, & in cognoscendis lux diceceis eccle-

siasticis personis maximam semper curam adhibuit, & ob id non sine magno labore Archiepiscopatum totum, qui sub se habet 1226. parochias, personaliter visitabat. Verus hic Ecclesiae Dei Antistes, non solum Sanctorum morum exemplo, vitae integritate, & summa charitate erga Christi pauperes in Bracharensi ciuitate vt verum sydus in firmamento collocatum floruit, sed etiam Primatiae suae ius, & Bracharenis Ecclesiae praeminentiam Domini prouidentia aduersariorum conspectu ostendit, & ab eis vt talem venerari permisit, eum in aliis omnibus humilitatem professus fuisset: cum igitur ex Concilio Tridentino rediret, Sedemque suam peteret, Primatiali Cruce erecta per Toleranam ciuitatem liberè deambulauit, vt refert Oduardus Nonius de Leon. de rebus notabilibus Lusitaniae in eius vita. Denique cum graue Episcopalis dignitatis onus sustinere non auderet, Archiepiscopatu renunciat, & reseruat sibi tenuissima pensione, acceptoque iterum cubiculo Vicinensi in oppido intra monasterium sui Ordinis à se constructum, vitam feliciter cum morte commutauit, multis claris miraculis, de quibus eiusque vita librum edidit Religiosissimus, & doctissimus P. Fr. Ludouicus à Sousa.

83 Post felicissimam illius Praesulis ex hac vita ad caelestem beatitudinem transmigrationem, & Illustrissimis DD. Ioanne Alphonso Menesio, & F. D. Augustino à Iesu, immediate successoribus, vita sanctis, ex Goensi Archiepiscopatu, Orientaliumque Indiarum Primatu, ad Bracharensem Ecclesiam Hispaniarum Primatem euectus fuit Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Fr. Alexius de Menesio, omnibus ingenij, virtutisque dotibus ornatissimus, qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Christi Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitae sanctitate semper extitit, vt apud optimos, & bene de Reipub. Christiana sentientes, summa in religione fuerit habitus, vt multis exemplis retum ab eo praecclare gestarum testatur Reuerendissimus Fr. Anton. de Gounea, Syrenensis Episc. in libro quem scripsit, typisque mandauit sub titulo *Jornada de Arcebispo de Goa*. Verus hic Ecclesiae Dei Antistes, qui munitissimas arcas dum clarissimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hostium potestate eripuit, Gentilium idola confregit, eorum fana euerit, infractus animo barbaris Fidem annunciauit, Persis primus ab Apostolis Euangelij lumen intulit, schismaticos Malabares, qui ab Apostoli Thomae temporibus ab Ecclesiae gremio delinuerant innumeris exhaustis laboribus ad matrem reuocauit. Postea Regis iussu coactus ex Orientali India ad Vlyssiponensem portum manu Domini gubernante felici cursu peruenit, vbi summa omnium laetitia, communi que populi exultatione exceptus est. Accepta dein de Bracharenis Ecclesiae, ad quam translatus fuit, possessione, Matritium ad vocationem Potentissimi Regis nostri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictissimo, ac Catholico Regi charus euasit, vt omnia Regni negotia, magni scilicet ponderis, & momenti, eius singulari consilio, & prudentia expediri iusserit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum scientia, ac sanctitate se admirabilem omnibus praebuisset, ibi cum mors inopina rapuit anno 1615. cuius promerita magno animo, sanctaeque vita dignissima, & memoria vigebunt hominum sempiterna, & omnium gentium, posterorumque seculorum litteris clarificent, in illa praecipue Catholicorum Regum Curia, vbi diem clausit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta sepultus fuit in Tolitano Archiepiscopatu,

X 3 &

& in Hispanorum omnium conspectu, quod probatione non eget, cum viva de hoc extet omnium memoria.

84 Alter nunc datus est eidem Ecclesie dignissimus Præful, illustrissimus scilicet Dominus D. Alphonsus de Mendoza vnus totius Lusitania nobilitatis instar, illustrissimorum Primatum excellentissimus Princeps, & inter excellentissimos Principes illustrissimus Primas, qui ob admirabilem vtriusque Iuris scientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliaque insignes animi dotes intra breuem temporis cursum Conimbricensis Academiae Rector, inde ad supremum Regij Status consiliam adscitus, mox grauissimi, quod Conscientie vocant Tribunalis Præses; deinde Agitanensis Ecclesie Præful; hinc ad Conimbricensem Episcopatum translatus: postremo Bracharenfis Archiepiscopus, Hispaniarumque Primas, Diis, hominibusque fauentibus an. 1617. creatus est, nimirum, vt quod nostræ Lusitaniae sunt partes, totidem faceret monumenta virtutis suæ. Hic dignissimus Præful non minus laudabiliter, quam constanter Vlyssipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuersi ferè Orbis conspectu Primatus sui ius defendit, inuolatumque conseruauit, ac aduersantes, cum summa gentis nostræ lætitiâ, & totius Lusitaniae gratulatione, excommunicationis telò coërcuit, illi etiam Apostolici Legati sententia suffragante, cuius oculatus testis ego sum.

85 [Nouissimè illustrissimus, & Reuerendissimus D. D. Sebastianus de Martos de Noronha, ipsius Bracharenfis Ecclesie Archiepiscopus, Bracharæque dominus, ac Hispaniarum Primas, sui Primatialis iuris acerrimus defensor extitit, qui è nobilissimo, ac Regio Noronio genere ortus, præclaro ingenio ornatus, in Conimbricensi Academia, me tunc studente, & vidente, Doctoratus gradum in Iure Canonico gloriosissimè est adeptus. Deinde postquam Conimbriciæ contra hæreticam prauitatem Inquisitor Apostolicus designatus Durimineam provinciam visitauit, è supremo & generali sancti Officij consilio in Episcopum Eluentem promotus fuit, in quo Episcopatu ita egregiè circa Pastorale officium se gessit, Synodumque Dicecesanam celebravit, nec non primarias constitutiones tanta eruditione in lucem edidit, vt Rex noster PHILIPPVS IV. tanti Præfulis prudentiam & vigilantiam admiratus, cum omni honorum genere vt dignissimum, ita ornatissimum ad Bracharensem Ecclesiam nominauerit, obtentaque Sedis Apost. gratia incunctanter Pacensem adiuit ciuitatem (vulgò Badajoz) Fidei iuramentum præstaturus, coque omisso in manibus D. D. Gabrielis Ortiz Sotomaior meritissimi illius ciuitatis Episcopi, tota applaudente ciuitate, & pulsatis campanis, pro tanti Primatis reuerentia, statim coram omnibus Rochetto discooperto, à pectoreque Primatiali Cruce pendente se se exhibuit videndus, & inuidendus; & iure suo vtens continuata Antecessorum possessione ipsum Episcopum, ceterosque adstantes, deinde peragrata ciuitatem, nemine contradicente, patenter benedixit. Postea cum ciuitatem peteret Bracharensem Primatiali Cruce præeunte per Episcopatus & Archiepiscopatus securus ingrediens, variisque in ciuitatibus splendido acceptus apparatu solemnium pompa sub pallio, tota comitante nobilitate & Capitulo fuit ad Cathedralis vsque Ecclesias comitatus; & ipsam Bracharensem ciuitatem feliciter ingressus, solito iustitie zelo, & eximia in pauperes li-

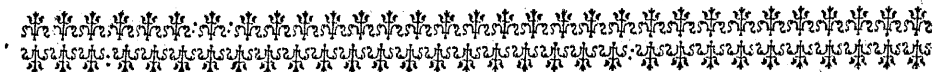
beralitate, ministerio suo, & labori seruire incepit indefessus, & haud senilibus annis ad ea peruenit, ad quæ effœta ætate viri per summam contentionem ascendisse tanquam ad honoris culmen gloriantur. Deinde anno 1637. per Tudensem Episcopatum Primatiali incedens maiestate frequentes hominum concursus videndi studio tumatim irruentes, benedicens, cum Hispaniarum Primatem plene ore publicè acclamabant. Eique velut Primati suo profundam reuerentiam exhibuerunt in oppido Baionæ, per quod pulsatis campanis & bellicis tormentis ab acce exonoratis, pro debita Primatialis Dignitatis reuerentia, Cruce præeunte ingressus est, tota nobilitate comitante, & in monasteriis Oïæ, & Guardia tanquam Primas receptus fuit cum hymno, Te Deum laudamus, & ab Altari solemniter populum benedixit, idemque fecit variis in locis cundo, & redeundo. Nunc verò hoc præfenti anno 1638. dum Pastoralis, incredibilique sollicitudine gregi inuigilaret, ecce Rex noster pro negotiis magni ponderis & momèti ad hanc Matritensem Curiam, illum aduocat, iter statim, Regio mandato obreperans, Patriarchali Cruce præeunte aggreditur, caque erecta, ac benedictione passim emissa per Abulensem, Salmanticensem, & Segobiensem Episcopatus, necnon per ipsum Toletanum Archiepiscopatum frequenti omnium conspectu sine contradictione ingreditur, & in hac Curia, & coram ipsomet Rege in publica audientia cum eadem Patriarchali Cruce ad pectus pendente, necnon Rochetto discooperto (quæ sunt Primatialis Dignitatis extra propriam dicecesim, & provinciam insignia) omnibus videntibus, & me quoque tanquam oculato teste non semel conspiciente hoc eodem anno publicè incedit, quod adhuc nemo ex prædecessoribus ita intrepidè, & virili animo fuit assequutus.]

Arduam certè, & viribus meis imparem iudico quaestionem, præteritis seculis adeo disceptatam, & præsentibus penitus consepultam, licet sciam calumniis obnoxiam, & nihil tam probè, aut prouidè hic dici, quod non ex Seneca villicare malignitas possit: Hic autem non ambitio priuata, sed publicus Regni, & patrius honor est disputationis argumentum, quod sacra pagina commendatur ab Itala cap. 24. præcipiente, gloriam meam alteri non dabo, & c. 4. Baruch, ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ; prædò enim sui indicatur, qui honorem à virtute profectum cum iactura sua alteri relinquit, cap. sacerdos, 1. quæst. 2. cap. nolo 12. quæst. 1. Cassian. in catalogo gloria mundi, par. 1. consil. 55. cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere legitimum, ac naturale ius sit, idque omni æuo vter alteri præferendus esset decretatum, & controuersum extitit apud omnes gentes, Lius gentium, Instit. de iure natur. Sicuti de Scythis cum Aegyptiis, vel cum Phrygijs huiusmodi quaestionem multis, & diu agitatam scribunt Herod. lib. 2. & Trog. Pompe. lib. item 2. & in dirimendis circa primas sedes excitatis controuersis multi excellentes vtriusque iuris Doctores disputationes, & consilia in lucem ediderunt, ex quibus quaestionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant Com. Nat. lib. 14. in fine, Port. cons. 167. Decian. cons. 19. lib. 3. Marzar. cons. 26. Et inter Duces Mediolanenses, & Sabaudia aliam recenset Aëgid. Bossi. in praxi tit. 1. de Principe. Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauensem refert contentionem super sedem Boër. de auctoritate magni consilij num. 110. & 107. & inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallardo

lardo Io. Garcia de nobilit. glof. 35. num. 59. Deus enim Opt. Max. Math. 24. Luc. & Marc. 10. vt flagitiosum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro salutationes, primas in rebus publicis sedes more Pharisaorum populari gloria exquirere, & cum eis tumescere.

[Post primam huius tract. impressionem pro iure Primatis tractatum integrum edidit Illustriss. D. Roderic. à Cufia, cui titulus est, de Primatu Ecclesie Bracharenfis, & eleganter de eo egit Sebast. Casar. in relect. de ecclesiast. hierarchia p. 1. disp. 4. §. 5. per tot. aliqua retigere Cald. Percina de manu Regia p. 2. cap. 2. n. 5. Anton. de Soufa de Macedo in libro,

quent inscripsit, Flores de Hespalia cap. 9. excoll. 13. Emman. de Faria in epu. histor. Portugal. par. 4. cap. 13. Gasp. Stari. de antiquit. Lusit. cap. 57. qui omnes post hæc scripta & visa pro Bracharenfi Ecclesia laicè decertarunt, quauis minus bene pro Toletano scripserint Garcia Loaysa in notis ad decretum Gundemari, Gasp. de Carrillo de Villalgando in comment. ad Conc. c. 28. Thomas Tamajo de Vargas epus nouedades. antiquas de España nouedad 6. Mich. Ferrus in tract. de precedent. ecclesiast. q. 4. n. 8. cum seqq. Filelac. de sacri Episcop. auctor. c. 9. §. 13. fol. 124. Alzod. de præcell. Episcop. dignit. p. 1. c. 10. à n. 44. Ioan. Moren. de patriarch. origine exerc. 32.]

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota Prouincia.

S V M M A R I V M.

- 1 Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quam Episcopus, respectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet sollicitudinem.
- 2 Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus à iure expressis.
- 3 Electum in Episcopum Archiepiscopus confirmat.
- 4 Electione non celebrata intra tres menses iustos, tamen impedimento cessante, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximum.
- 5 Electo confirmato in Episcopum, Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione interuenire debet, vel eam committere.
- 6 Metropolitanus ad consecrationem debent concurrere omnes suffraganei.
- 7 Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione ab eorum suffraganeis tenentur accedere.
- 8 Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menses proprijs Metropolitanis presentiam visurus accedere tenetur.
- 9 Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruari faciant quod seruatur in Metropolitana.
- 10 Concilij Prouincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocat Episcopos suffraganeos.
- 11 Absentiam Episcopi suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis.
- 12 Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet.
- 13 Synodum vt faciat quæntis potest Archiepiscopus Episcopum compellere.
- 14 Episcopum negligentem in erectione seminarij potest Archiepiscopus compellere.
- 15 Suspendere, interdicare, & excommunicare potest Archiepiscopus Episcopum.
- 16 Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, interdicare, & excommunicare non presente Archiepiscopo.
- 17 Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei subsistente rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare.

- 18 Causa rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi suffraganei, quæ sint, referuntur.
- 19 Negligentia Episcopi, circa id quod facere debet, denotare facit iurisdictionem ad Archiepiscopum.
- 20 Instituire presentium si nolit Episcopus, ipsum instituit Archiepiscopus proximus superior.
- 21 Episcopo negligente in executione vltimarum voluntatum Archiepiscopus exequitur.
- 22 Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat Iudici seculari auxilium, quod denegauit, exhibere.
- 23 Absoluit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absolueret.
- 24 Dispensationem debitam Episcopo denegante potest Archiepiscopus dispensare.
- 25 Vicarium constituere potest Archiepiscopus cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commode regere non potest.
- 26 Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus.
- 27 Index est ordinarius omnium Episcoporum sue prouincie Archiepiscopus.
- 28 Archiepiscopus de ciuilibus tantum causis suffraganeorum cognoscere potest.
- 29 Dispensare in votis & iuramentis Episcoporum suffraganeorum potest Archiepiscopus.
- 30 Discordia ubi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iniuriam Episcopalem in Ecclesia, quæ est sua in cõsibus duarum dicecesum, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent.
- 31 Iurisdictionem in subditos suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam prouinciam.
- 32 Archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem exequitur, potest punire subditos suffraganei notorios iniuriantes sibi, nunciis, ac familia sua.
- 33 Punire potest Archiepiscopus delinquentes à consuetudine Metropolitana Ecclesia in diuinis officiis.
- 34 Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querendam Episcopi proccidit contra Canonicos sui suffraganei cessantes à diuinis causa rationabili.
- 35 Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos suffraganeorum in tota prouincia.

- 36 Iurisdictionem in provincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permitte.
- 37 Quatuordecim elemosynarum per totam provinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesia Metropolitana.
- 38 Edictum per totam provinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinens.
- 39 Crucem ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua provincia etiam in locis exemptis intra provinciam.
- 40 Pallio uti potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam provincie sue.
- 41 Pallio quibus diebus, & actionibus uti possit Archiepiscopus, ostenditur.
- 42 Benedicere populo per totam provinciam potest Archiepiscopus.
- 43 Officia divina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in provincia etiam in loco exempto.
- 44 Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam provinciam, etiam si non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat.
- 45 Prædicationis officium aliquibus interdici potest Archiepiscopus per totam provinciam.
- 46 Visitare provinciam, & procuracionem à subditis suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus.
- 47 Confessiones subditorum suffraganeorum potest Archiepiscopus audire dum actu visitat.
- 48 Absolvere subditos suffraganeorum iam per se, quam per alios potest Archiepiscopus dum visitat eorum dioecesim.
- 49 Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere litteras dimissorias dum actu visitat.
- 50 Iurisdictionem fori contentiosum in subditos Episcopi suffraganei exercere non potest Archiepiscopus.
- 51 Dispenfare in foro conscientie potest Archiepiscopus dum visitat dioecesim suffraganei audiendo Confessiones in penitentialibus.
- 52 Absolvere ab heresi, & casibus concessis Episcopo in Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. potest dum visitat Archiepiscopus subditos suffraganei.
- 53 Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepiscopus si Ecclesia suffraganea vacat.
- 54 Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana Capitulum si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitum, & quando nullus Canonicus est in sacris, &c.
- 55 Abbates, & Regulares Prælatos negligentes potest Archiepiscopus tanquam sedis Apost. delegatus compellere ut predicatio Evangelij fiat in Ecclesijs Parochialibus subiectis monasteriis in nullis dioecesi existentibus.
- 56 Seminarij unum vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis in provincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem.
- 57 Regulares potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus commocare in cuius provincia monasteria sub immediata Sedis Apost. protectione sita sunt, si sint negligentes exequi decretum Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 8.
- 58 Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatos potest Archiepiscopus in tota provincia adunare, ut redeant ad sua monasteria, &c.

- 59 Exules facere à tota provincia delinquentes in sua dioecesi potest Archiepiscopus.
- 60 Vicarium seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit.
- 61 Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos suffraganeorum.
- 62 Episcopus si promoueat in Archiepiscopum an sit iudex appellationis à sententia quam ipse protulit dum erat Episcopus.
- 63 Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus.
- 64 Appellari potest ad Archiepiscopum etiam si Episcopi iurisdictione fuerit à Papa excitata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam.
- 65 Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt litis super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos iniurios.
- 66 Appellationis in causa ab interlocutoria Archiepiscopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.
- 67 Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei.
- 68 Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.
- 69 Sententia de nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus inter subditos suffraganeorum absque appellatione.
- 70 Restituere in integrum non potest Archiepiscopus aduersus sententiam Episcopi.
- 71 Episcopi à delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem.
- 72 Archiepiscopus conuenit subditum sui suffraganei Episcopi coram ipso.

ARCHIEPISCOPIVS (de cuius nominis etymologia, & origine egi supra tit. 1. cap. 6. à num. 10.) quamuis respectu Ordinis in substantia, id est, respectu characteris, nihil plus habeat, quam Episcopus, respectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet solitudinem, Card. Zabarel. in Clem. Archiepiscopo, num. 7. de priuileg. & præcellit ceteros Episcopos honore, Gemin. in cap. per singulas il. 2. q. 3. & est persona magis priuilegiata, cap. seruatis, & cap. iugiter 2. q. 1. cuius præstantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, cap. sim. de purgat. canon. nonnumquam auctoritas Metropolitana, cap. de his 12. dist. cap. fin. 5. dist. c. solitudinem, de appellation. alibi dicitur Metropolitanicum ius, cap. cum à nobis, de arbitr. auct. de Ecclesiast. tit. in princip. [nouissimè Mich. Ferr. in tract. de præcedent. eccl. iust. q. 4. num. 2.]

Sed cum Archiepiscopus in subditos Suffraganeorum nullam habeat potestatem nisi in casibus expressis in Iure, cap. Romana, cap. venerabilibus, de sentent. excomm. in 6. cap. 1. de supp. neglig. Præl. cod. lib. [Iacobat. de Concil. lib. 2. art. 5. num. 34. Gambar. de officio Legati à latere lib. 2. num. 33. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 2. num. 37. vbi num. 102. aduertit quòd vbi-cumque Archiepiscopus intendit concedere contra subditum suffraganei sui in aliquo casu de expressis in iure, tenetur in sua citatione exprimere casum ipsum exceptum, per quem concludatur sua iurisdictione, cum aliàs possit citatio huiusmodi sperni, & citatus comparere non teneatur.] Scacc. de appellat. q. 8. sub num. 98. decis. 4. Quarant. in summa Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 12. & Marc. Anton. Genuenf.

- Genuens. in praxi Archiepif. Neapol. cap. 70. alias 71. n. 7. quem refero ego ipse in collect. ad cap. pastoralis num. 3. de officio Ordin. & dicit Felin. in cap. pastoralis sub num. 3. de rescriptis, prout eum refert Prosper de Aug. in addit. ad Quarant. d. verb. esse periculosum asserere idem esse in similibus, prout Archiepiscopi auctoritas in sine, & demum Archiepiscopus habere limitatam iurisdictionem in causis subditorum sui suffraganei, asserit Sigism. Scacc. de appellat. quest. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7. & quest. 19. remod. 1. consil. 6. num. 85. post princip. cuius quidem iurisdictione Archiepiscopi ita est restricta ad causas appellationum, vt in subditos sui suffraganei nullam habeat iurisdictionem, etiam ipsi volentibus, nisi accedat consensus suffraganei, idem Scacc. d. tract. quest. 19. remod. 2. num. 54. & quest. 17. limit. 47. memb. 3. num. 11. ideo opera pretium duxi in compendium redigere quanta sit auctoritas Metropolitanæ in suffraganeos, eorumque subditos, & in tota provincia, & incipiendo à personis suffraganeorum.
- 3 Prima præstantia erat, vt electum in Episcopum Archiepiscopus confirmabat. cap. 1. 64. distinct. cap. innotuit, & cap. cum dilectus, de elect. cap. inter corporalia, & de translat. Episcopi, cap. quæsiuimus, de appellat. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 70. num. 1. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 3. vers. prima.
- 4 I. Præstantia erat, quòd electione non celebrata infra tres menses, iusto tamen impedimento cessante ab iis, qui eligere debebant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximum, cap. ne pro defectu, de elect. cap. quauquam, eod. tit. in 6. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 1. vers. secunda, vbi obseruat quòd antea deuoluebatur ad Papam, per cap. dilectus, de concess. præbende.
- 5 III. Præstantia erat, quòd confirmato electo in Episcopum Archiepiscopus in consecratione sui suffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Episcopi sine eius mandato consecrare debebant, vt habetur 64. & 65. distinct. & cap. qui in aliquo 51. distinct. cap. suffraganeis, de elect. cap. si Archiepiscopus, de tempor. ordin. cum similibus citatis à Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 3. vers. quarta, vbi obseruat Metropolitanos hodie, hac auctoritate non vti, quia prouisio fit à Papa, & sic ab ipso Pont. promotum inferiori non consecrare sine eius licentia, quæ datur in ipsis litteris promotionis, vt à quocumque Catholico Episcopo consecratur.
- 6 IV. Præstantia est, quod ad consecrationem Metropolitanæ debent concurrere omnes suffraganei, cap. qui in aliquo, in sine, 51. distinct. cap. si Archiepiscopus, cum seq. de temp. ordinat. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 4. vers. sexta, Marc. Anton. Genuenf. in praxi Archiepif. Neapol. cap. 70. secundum Romanam impress. num. 26. Ego ipse in collect. 41 dist. cap. si Archiepiscopus num. 2.
- 7 V. Præstantia est, quòd vocati suffraganei ab Archiepiscopo pro consecratione alterius suffraganei tenentur accedere, c. non debet, cum seq. 65. distinct. dist. cap. si Archiepiscopus, Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 4. vers. septima, Marc. Anton. Genuenf. dist. cap. 70. num. 27. obseruantes quòd vbi vult Metropolitanus, ibi consecrati debet, ego ipse in collect. ad d. cap. si Archiepiscopus, num. 6.
- 8 VI. Præstantia est, quod Episcopus, qui in Metropolita ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menses proprij Metropolitanæ præsentiam visurus accedere tenetur, vel impeditus scribere vt ab eo monitis Ecclesiasticis instructus plenius quid obseruare debeat, recognoscat, cap. cum longè 63. distinct. cap. si quis 65. distinct. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 5. Marc. Anton. Genuenf. dist. cap. 70. num. 28. obseruantes Archiepiscopum dici patrem Episcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præstare debere suffraganeos, vnde in caremon. Episc. nuper edito cap. 4. fuit decretum quòd præsentem, seu adueniente Metropolitanæ cesser. Episcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanensi V. vbi de Episcopis habetur, quòd illi coram suo Metropolitanæ non possunt deferre Rochettum detectum, & hodie in caremoniali Episcoporum lib. 1. cap. 3. pariter habetur Episcopos in congregationibus Concilij prouincialis coram Archiepiscopo vti posse Rochetto cooperto cum mozeta.

VI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis, vt seruati faciant quod seruatur in Metropolitana, cap. dilectus il. 2. de simon. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 7. vers. decimum, Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 70. num. 21. vbi obseruat text. illum in d. cap. dilectus, procedere vt possit iniungere, quæ de iure seruanda sunt, nempe vt subditi caueant à labe simoniaca, iuxta terminos dicti textus.

VII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus vocat Episcopos suffraganeos ad Concilium prouinciale, 18. distinct. per totum. Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 2. Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 70. num. 22. In quo ipse est præsidens, cap. placuit 18. distinct. glos. verb. exceptus, in cap. pastoralis, de off. cio Ordin. & est caput Concilij. Abb. in cap. graue num. 8. & Imol. num. 10. de præbend. Cardin. Alex. in cap. si quis Episcoporum 18. distinct. ac omnibus Episcopis Prælati, & Clericis prouincie præesse dicitur, Beroi. in cap. 1. de iudic. & est iudex principalis in Concilio cap. 1. 34. dist. & ipse habet principaliter iudicare de consilio aliorum Episcoporum. Cardin. Alexand. in cap. de eo 50. dist. & latè de Concilio prouinciali egit Quaranta in summa Bullar. verb. Concilium prouinciale.

IX. Præstantia est, quod Archiepiscopus probat in scriptis absentiam Episcopi suffraganei. Concil. Trident. sess. 6. de reformat. cap. 3. & sess. 21. etiam de reformat. cap. 1. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 7. vers. undecimum. Et absque legitima causa eo non residente Archiepiscopus potest applicare fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis, & crescente contumacia denunciare summo Pont. iuxta prædicta decreta Concilij Trid. & Constit. Pij IV. incip. De salute gratiæ, pridie Nonas Septembr. 1560. Quarant. vbi supra vers. duodecimum.

X. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet, Abb. in cap. si quis contra clericum, num. 40. de foro compet. Quaranta d. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 9. vers. 14. Marc. Anton. Genuenf. dist. cap. 70. num. 3. Vnde potest compellere Episcopum ad faciendam Synodum quotannis, cap. sicut, de accusat. & eum cogere vt constituat œconomum, c. in noua 16. q. 7. & cap. cum simus 9. q. 3. Sbroz. de Vicario Episc. lib. 1. quest. 46. n. 4. Et Archiepiscopus ruralis, c. in officio Archiepiscopi, & denique potest cogere Episcopum negligentem in erectione seminarij, ex Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 18. & sic de similibus.

XI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare, cap. 1. §. fin. de officio Ordin. in 6. cap. venerabili, vbi Abb. de sent. excomm. Lancelot. Conrad. in templ. omnium iudic. lib. 2. cap. 4. sub num. 18. Rottæ. de Synodo part. 1. num. 45. 46. & 47. vbi tenet quod Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendendus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum, cui subest, Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 8. vers. 13. Marc. Anton. Genuenf. dist. cap. 70. num. 5. vbi obseruat in coërtione suffraganeorum debere Archiepiscopum seruare formam cap. 2. de offic. delegat. in 6. videlicet quod primò debet prohibere ingressum Ecclesiæ, vel sacerdotale ministerium interdiceret, deinde poterit suspendere ab officio, vltimo loco excommunicare, additque idem Genuenf. cum Ioan. Andr. & Domin. in d. cap. 1. hoc ita seruari debere, licet Episcopus adhuc non fuerit consecratus, excommunicationem tamen in suffraganeum latam contra talem formam tenere. Amplia primò in Vicario Archiepiscopi, vt possit suffraganeum suspendere, interdiceret, & excommunicare, sed absente Archiepiscopo, non præsentem, d. §. fin. Bertachin. de Episcopo, part. 7. lib. 4. tit. de Vicario Episcopi, quest. 10. Picard. in consilia Menochij § 2. num. 187. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quest. 58. num. 3. nisi Episcopus non fuerit consecratus, quia tunc à Vicario etiam præsentem Archiepiscopo excommunicari poterit. Archid. Domin. & Franch. in dist. §. fin. Cuch. instit. Can. lib. 4. tit. de consecr. Episcopi, num. 6. & tit. de Vicario Episcopi, num. 123. Sbroz. d. num. 3. Amplia secundò, vt Archiepiscopus possit excommunicare Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei subsistentem causa rationabili. cap. 1. & ibi gloss. verb. rationabili, de officio Vicar. lib. 6. Archid. in cap. 1. in verb. iurisdictione, de officio ordin. eod. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quest. 59. num. 6. ¶ Causas autem rationabiles excommunicandi Vicarium recenset gloss. in d. cap. 1. & ibi Archid. & Gemin. in num. 6. in princ. videlicet quando Vicarius impedit causam appellationis delatam ad Archiepiscopum, vel si deliquit circa officium commissum, si peccaret in iis, quæ sunt iurisdictionis, si vteretur iurisdictione Episcopi sui excommunicatur, si non seruat sedis Apost. priuilegia, & sit criminofus, & incorrigibilis, refert Sbroz loco proximo citato. [Verum propositio illa quod Archiepiscopus sit Iudex Vicariorum generalium suorum Suffraganeorum, quando delinquant in officio, non est indistinctè accipienda, sed distinguendi sunt duo casus cum Lotter. d. lib. 1. quest. 22. num. 100. Prior est quando Vicarius ita delinquit in officio vt offendat iurisdictionem Metropolitanam, veluti si nolit deferre appellationi ad eundem legitime emissæ, vel illius inhibitionem spernat, & tunc fatemur Archiepiscopum posse eum coërcere censura ecclesiastica, & hic est verus sensus, cap. 1. de offic. Vic. lib. 6. qui venit coniungendus cum alio text. eiusdem Innocent. I V. in eadem controuersia inter Archiepiscopum Remen. & eius Suffraganeos, siue eorum officiales, in cap. Romana, in princip. de appellat. Alter est si deliquit in officio præiudicando simpliciter partibus, & iustitiæ, & hoc quidem casu nisi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta sit deuolutio, cognitio, & punicio pertinet

ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem à iure, provt quiuis alius Magistratus, coërcendi officialem suum appellatione remota. l. nulli officialium. C. quom. appell. non recip. regl. rata per Gratianum in cap. ei qui appellat. §. nulli quoque, 2. quest. 6.] XII. Præstantia est, quod per negligentiam Episcopi circa id, quod facere debet, deuoluitur iurisdicção ad Archiepiscopum, cap. cum simus 9. quest. 3. cap. 1. §. notoria, de censib. in 6. in ratione decidendi, & est communis, de qua testatur Felin. in cap. Pastoralis, num. 6. de officio Ordin. dicens sic tenere vniuersum mundum, refert & sequitur Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 70. num. 4. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 21. Gambar. de offic. & potest. legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordin. nominibus, num. 32. Ego ipse in collectan. ad cap. pastoralis 11. num. 8. de officio Ordin. [Seraphin. decif. 1222. num. 2. vbi num. 1. docet Episcopum posse cogere suffraganeum ad compellendum subditos suos pro perhibendo testimonium, & alia opportuna in causis faciendò, & Episcopo negligente posse vtrumque cogere. & decif. 1237. num. 2. vbi quod ius cogendi testes, & alios non sibi, sed Episcopo suffraganeo subditos, non est penes Metropolitanum, nisi in casu negligentie Episcopi suffraganei.] Quicquid teneat Abb. in cap. si quis contra clericum, num. 7. & in reperi. ad num. 40. de foro compet. Aduertit Prosp. de Augustino in addit. ad Quarant. citato num. 21. lit. M. post Pauin. quem refert de visitat. part. 2. quest. 5. quod propter negligentiam solam non deuoluitur iurisdicção ad Archiepiscopum, nisi post terminum assignatum per ipsum Archiepiscopum; quando tamen crimina non sunt notoria. Hinc colligo primò, quod si Episcopus noluerit instituire præsentatum, ipsum instituet superior proximus, id est, Archiepiscopus. Abb. in cap. ex parte, de concess. prob. Roch. de inrepatron. verb. pro eo quod de diocesani consensu quest. 5. n. 22. Mandol. conf. 7. sub n. 13. Campan. in diuersor. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 475. Ego ipse in collect. ad cap. nullus 17. num. 2. de inrepatron. Ab Episcopo tamen exempto ad Papam fit deuolutio, Campan. d. cap. 13. num. 484. & in beneficiis curatis debet instituire infra duos menses, aliàs patroni possunt adire Archiepiscopum, vel Papam, siue viciniorum Episcopum, qui instituet, ex Constit. Pij V. in conferendis, sub Dat. 16. Maij 1567. quam refert Quarant. verb. beneficiorum parochialium collatio. Secundo colligo ¶ Episcopo negligente in executione vltimæ voluntatis Archiepiscopum exequi, vt per Abb. in d. cap. pastoralis, in princ. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicium lib. 2. cap. 4. sub num. 22. Marc. Anton. Genuenf. d. num. 4. Ego ipse d. n. 8. vers. veluti. [Spin. in speculo testament. gloss. 28. num. 42. Marta de iurisd. part. 2. cap. 10. num. 4. nouissimè Franc. Carpi. de executorib. testamentar. lib. 1. cap. 22. num. 77.] Tertio colligo ¶ Metropolitanum adiri posse, vt Episcopum cogat iudici seculari auxilium, quod abnegauit, exhibere, vt per Couarr. pract. cap. 10. sub num. 10. quem refero ego ipse d. n. 8. Quarta colligo ¶ Archiepiscopum absolueret quem non vult absolueret Episcopus, cap. ad reprimendam, de officio Ordin. Quinto colligo ¶ Episcopo denegante dispensationem, quando est debita, Archiepiscopum dispensare posse, vt per Borgal. de irregul. in 2. p. princ. in princ. quem refert Marc. Anton. Genuenf. d. num. 4. post med.

med. obseruans dispensationem dici debitam ratione personæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ, Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38. n. 12. Sexto colligit ¶ Archiepiscopum posse cogere Episcopum, vt constituat sibi Vicarium, quando non est idoneus ad regendum, vel comòdè regere non potest, vt per Abb. in cap. quoniam, de officio Ordin. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. q. 57. quos refero ego ipse in collect. ad d. cap. pastoralis n. 9. Septimo colligo ¶ Archiepiscopum non posse supplere negligentiam Episcopi exempti, vt probat d. cap. nullus, vbi Episcopi Adonen. negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoscebat alium superiorem nisi Papam, ac proinde cum fuerit exemptus, eius negligentiam Metropolitanus supplere non poterat, vt aduertunt Lambertin. de inrepatron. lib. 1. p. 2. artic. 20. num. 9. Stephan. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 21. in fine, Marc. Anton. Genuenf. d. num. 4. etiam in fine. Ego ipse in collect. ad d. c. nullus n. 2. XIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus Ordinarius Iudex est omnium Episcoporum sine prouincie, cap. que cognouimus 10. quest. 3. cap. pastoralis, in princip. vbi Abb. num. 2. de officio Ordin. cap. sollicitudinem, de appellat. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 58. in princip. Botta. de Synodo p. 3. art. 2. sub n. 27. Gonzad. ad reg. 8. Cancell. gloss. 42. num. 16. Soar. de Pace in pract. tom. 2. prelud. 1. num. 17. Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 70. num. 7. Ego ipse in collect. ad d. cap. pastoralis num. 4. Gambar. de offic. & potestate Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariis nominibus n. 31. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 10. vers. decima sexta, vbi tamen in fine d. n. 10. per gloss. verb. mense siue in Clem. si vna, de rebus Eccles. non alien. & Host. in c. 2. per text. ibi, de translat. Episcopi, obseruat Archiepiscopum in ipsos Suffraganeos & [respectu suarum causarum] nullam habere potestatem, nisi quatenus expressum in Iure reperitur, & ideo illi procedere volenti responderi posse, quia sufficit quod casus iste non inueniatur expressè concessus, [quod & probat Lotter. d. lib. 1. quest. 22. à num. 38. Seraph. decif. 1212. num. 2. & decif. 1222. num. 3.] Vnde pro declaratione materię aduerto primò, ¶ Archiepiscopum de ciuilibus causis tantum suffraganeorum cognoscere posse, vt per Abb. in d. cap. pastoralis num. 2. Sbroz. d. quest. 58. num. 6. Quarant. d. num. 10. Laeli. Iordan. in tract. de Romane Sedis orig. cap. 13. & vlt. num. 7. tom. 1. p. 1. fol. 18. [Lotter. d. quest. 22. num. 29.] Verum Scacc. de appellat. quest. 8. num. 98. vers. in hac contrarietate, citans Abb. in cap. pastoralis 11. sub num. 2. de offic. Ordin. concludit quod Archiepiscopus indifferenter cognoscit de causa ciuili, etiam si subditus Episcopi conueniat Episcopum, nam debet eum conuenire coram Archiepiscopo à quo appellabitur ad Patriarcham: secus tamen dicit si Episcopus ageret contra suum subditum, quia non decet, vt Episcopus conueniat eum coram Episcopo, cum Archiepiscopus non sit iudex subditorum Episcopi, neque Episcopus debeat esse iudex in causa propria, & ideo eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à sententia arbitrorum appellatur ad Papam omisso medio, Gemin. in cap. Romana §. sub Archidiaconis, sub num. 4. vers. quere quare, vbi Franch. sub num. 4. limit. 4. de appellat. lib. 6. Brederod. de appellat. p. 1. tit. 18. in verb. ab arbitris col. 202. Scacc. d. tract. quest. 7. num. 107. De causis etiam criminalibus [minoribus, in quibus nulla imponenda pœna dispositionis venit], cognoscit Archiepiscopus. Redoan. de simonia cap. 17. num. 5. Lotter. d. quest. 22. 31. Ad Cuthos. de Episcopo. Pars I.

ria verò non possunt hodie Episcopi conueniri, citari, aut moneci, siue ex officio procedatur, siue per denunciationem, vel accusationem, nisi ob causam ex qua venirent deponendi, qui priuandi, & tunc etiam à solo Summo Pont. terminandam, ex dispositione Concil. Trid. sess. 13. de reform. cap. 6. & 7. & sess. 24. de ref. cap. 5. notant Sbroz. d. quest. 58. n. 7. & Quarant. loco proximo citato. Aloyf. Ricc. in deois. Archiepisc. Neapol. decif. 142. p. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 41. num. 5. Erasim. à Cochier de iurisdic. Ord. in exemptos p. 1. quest. 41. Scacc. d. tract. de appellat. quest. 8. num. 98. vers. secus. Secundo aduerto ¶ Archiepiscopos posse dispensare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum, vt cum Palud. S. Antonin. Henriq. Aul. Sayr. & aliis re oluit Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38. num. 16. sequitur Molfes. in summa moralis Theologia in tract. 11. cap. 15. num. 111. licet Soar. de Relig. lib. 6. de voto cap. 1. num. 3. dicat in hoc casu consulendam esse consuetudinem. Tertio aduerto, quod ¶ quando est discordia inter Episcopos Suffraganeos super perceptione iurium Episcopaliū in Ecclesia quæ est sita in confinibus duarum diocesium, potest Metropolitanus eos cogere, vt concordent Bellencin. in tract. de charitativo subsidio quest. 52. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 40. [Quarto aduerto iurisdictionem contentiosam respectu personæ cuiuslibet suffraganei, defuncto Metropolitanano veluti naturalem transire in Capitulum. Bertachin. de Episcop. in prelud. num. 13. Lotter. d. lib. 1. quest. 22. num. 33.] XIV. Præstantia est, quod in concernentibus totam prouinciam potest Archiepiscopus exercere iurisdictionem in subditos suffraganeorum, vt in tollendo prauam consuetudinem, cap. ad extirpandas, & cap. fin. de filiis Presbyt. cap. ex frequentibus, de instit. Abb. in cap. pastoralis, in princip. de Officio Ordin. vbi Felin. num. 7. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas num. 23. vers. 20. Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 70. num. 10. XV. Præstantia est, quod Archiepiscopus dum in prouincia suam iurisdictionem exequitur, potest punire subditos suffraganei notorios iniuriantes sibi, nunciis, & familiæ suæ, tam si ob id sua iurisdicção impediatur, quàm non, cap. 1. de penis in 6. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 21. vbi Prosper. de August. in addit. cum Host. & Archid. in d. cap. 1. obseruat posse Archiepiscopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis constare possit, Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 70. num. 12. XVI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest punire delinquentes à consuetudine Metropolitanæ Ecclesiæ in diuinis officiis, cap. de iis 12. distinet. Syluest. verb. Archiepiscopus sub num. 2. Ego ipse in collect. ad cap. pastoralis num. 6. de officio Ordin. Quarant. d. verbo Archiepiscopi auctoritas, verb. 22. vbi obseruat hodie hæc de re attendendas esse Constitutiones Pij V. super recitatione Romani Breuiarij & Missalis. XVII. Præstantia est, quod Metropolitanus ad querelam Episcopi tanquam delegatus Papæ procedit contra Canonicos sui suffraganei cessantes à Diuinis absque causa rationabili, & manifesta, cap. inrefragabili §. ceterum, de officio Ordin. vbi noto ego ipse in collect. num. 14. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 23. Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 70. num. 13.

35 XVIII. Præstantia est, quod quando criminosa sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos suffraganeorum in tota prouincia, cap. 1. §. notoria, de censib. in 6. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 24. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 11. & illum posse procedere in omni tempore etiam extra uisitationem, asserit Abb. in cap. ex frequentibus, num. 10. de instiuit. quod tamen admittit Genuens. loco proxime citato, quomodo Episcopus non prauenerit in puniendo; sed Syluest. verb. Archiepiscopus sub num. 3. in fine, quem uidetur sequi Quarant. d. vers. 24. illud intelligit, quando Episcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in prouincia, consuetudine sibi permittente, cap. 1. de foro compet. cap. 1. de penis lib. 6. vbi notant Gemin. & Franc. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 23. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 25. vbi Prosper de Augustino in addit. limitat ut non possit Archiepiscopus, siue alius Prælati consuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Ecclesiis sine priuilegio Apolt. per cap. contra morem 100. dist.

37 XX. Præstantia est, quod Archiepiscopus, vel eius officialis potest mittere quæstores elemosynarum per totam prouinciam pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ, quibus si à subditis suffraganeorum resistitur, vel non paratur, non possunt eos citare, cap. 1. de penis. & remiss. lib. 6. vbi Franch. dicit procedere pro quolibet opere pio, Imola in Clem. abyssonibus num. 28. & Zabarel. num. 9. eod. tit. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 26. vbi etiam obseruat quod licet Archiepiscopus punire possit subditos suffraganeorum impediētes eum, vel eius officiales in iurisdictione contentiosa, vel quasi, d. cap. 1. non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos suffraganeorum impediētes eum, vel eius officiales circa charitatem & exhortationem, sed bene poterit coercere ipsos suffraganeos, & eorum officiales, si absque causa iusta non permittunt, cum potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset aliis elusoria, vel quia sunt iudices suffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi sup. præstantia 13.

38 XXI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest mittere edictum per totam prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch. in cap. 1. per text. ibi, de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 27. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 14.

39 XXII. Præstantia est, quod Archiepiscopus in tota sua prouincia potest ante se deferre Crucem, & populo benedicere, etiam in locis exemptis intra prouinciam, Clem. Archiepiscopo, de priuileg. vbi Zabarel. sub num. 5. & late explicat Rufæ. de prerogatiuis Archiepiscopalis dignitatis, priuileg. 2. Læli. Zech. de Repub. Ecclesiastica tit. de statu Illustriss. Patriarcharum num. 6. [Miles. in verb. Archiepiscopus, Lotter. d. lib. 1. quest. 22. num. 27. Vincent. de Franchis decis. 711. a num. 4. vbi dicit quod delatio Crucis Dominicæ significat quandam præminentiam eius, qui ante se facit illam deferre, & sic potest Archiepiscopus illam deferri facere per loca exempta, licet non possit extra prouinciam suam, quia locus exemptus non definit esse intra prouin-

ciam.] Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 28. vbi ampliatur etiam extra uisitationem, & limitat, nisi esset præfens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, seu Nuncius cum facultate Legati de latere. [quod etiam tradit Gratian. Marchia decis. 29. num. 5. & aduertit Alzed. d. par. 1. cap. 13. num. 87. quod Archiepiscopus electus confirmatus, & consecratus donec pallium accipiat, non potest facere portare Crucem.]

40 XXIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam prouinciæ suæ potest uti pallio, cap. 1. de auctorit. & usu pallij, etiam in loco exempto. Clem. Archiepiscopo, de priuileg. Durand. in rationali diuinorum lib. 3. cap. 17. Rufæ. de prerogatiuis Archiepiscopi dignitatis priuileg. 21. Petr. Gregor. syntagm. lib. 15. cap. 9. a num. 6. Guid. Pancir. in thesauro variarum lect. lib. 1. cap. 20. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 32. Stephan. Durant. de ritibus Ecclesiæ lib. 2. cap. 9. a num. 41. [Sanch. in opusculo moral. lib. 7. cap. 1. dub. 16. num. 4. Lotter. de re benefice lib. 1. quest. 22. num. 2. cum multis seqq. nouissimè Nauar. in praxi var. fori quest. 11. num. 6. sect. 1.] † Non autem semper, sed in certis tantummodo diebus, cap. ad honorem, & cap. ult. de auctorit. & usu pallij; qui autem hi dies sint, licet satis in iure expressum non esse aduertat gloss. in d. cap. ult. eos tamen recenset Durand. d. cap. 17. num. 13. & alij supra post cum citati. Adde Azor. in sum. moral. par. 2. lib. 3. cap. 34. quest. 2. vers. quæres quinam sint. [Molcon. de maiest. militaris Ecclesiæ par. 1. lib. 1. cap. 8. pag. 236. lit. B. D. Acuña ad cap. pallium num. 1. dist. 100. Castald. in praxi cærem. lib. 1. sect. 10. cap. 10. num. 10. Sanch. d. dub. 16. ex num. 5. Alzedo de præcellent. Episc. dignit. par. 1. cap. 13. num. 72.] Sed melius est recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantum in concessione pallij expressis eo uti liceat, vt expressit text. in d. cap. ult. & aduertit gloss. ult. in d. cap. 1. Non etiam eo utuntur Archiepiscopi in omnibus actionibus, sed tantum in Missarum solemnibus, cap. pallium 100. dist. Sanch. d. dub. 16. num. 5. Vel si Episcopum contigerit consecrare, vt ex Gregor. epist. 2. ad Bonifac. notant Durand. d. cap. 9. in fine. Vel etiam in ordinationibus clericorum, iuxta text. in cap. quod sicut 28. §. super eo, de elect. ex quo & text. in cap. bone 4. in fine, de postulat. Prælat. Negatiuè decidenda videtur quæstio, de qua iam diu vidimus dubitare, vtrum scilicet Episcopus factus Archiepiscopus ante receptionem pallium Ordines conferre possit, nam in dist. §. super eo, decidit Pontifex quod non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus Ordines conferre videtur, & ideo ante acceptum pallium eos conferre, & alia Pontificalia exercere non potest. [nam ante receptionem pallij non potest verè dici Archiepiscopus, vt ex text. in cap. nisi specialis, vbi gloss. verb. nominis, de auctor. & usu pallij, Decian. cons. 90. num. 1. lib. 2. Genuens. d. cap. 71. num. 19. Lotter. d. quest. 22. num. 24.] At verò in d. cap. bone, decidit fortius Archiepiscopus translatum in aliam Ecclesiam antiquo pallio uti non posse, neque sua uti potestate, apte nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam suos subditos ordinando de plano procedit: [quæ intelliguntur vera cum intendit exercere actus Ordinis Episcopalis iure suo, & ex propria persona tanquam Archiepiscopus, locus verò sit tanquam Episcopus vice alterius Episcopi, qui eum inuitaret in sua diocesi, Ferrer. cons. 90. sub num. 3. Genuens. d. cap. 71. num. 18. Lotter. d. g. 22. num. 25. Smiliter si] inuitatus sit ab aliquo Episcopo, vt in sua diocesi Ordines conferat, videtur ad-

mittendum quod Ordines conferre possit ante pallium acceptum, vel Episcopus nullius conditionis sit, quam huiusmodi Episcopus, vt aduertit Rufæ. dist. priuileg. 21. vers. vnum est. & non dissentit Prosper. de Augustino in addition. ad Quarant. d. vers. 32. In processibus autem, quando processionaliter Archiepiscopum Ecclesiam exire contigerit, pallio uti non posse, decidit text. in dist. cap. 1. [Sanchez dist. dub. 16. num. 6.] licet aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus concessum legamus, vt in processibus vntur pallio, vt aduertit Durand. loco proxime citato. Non obstat text. in dist. cap. ult. ibi, vbiunque fueris; vnde aliqui deducebant Archiepiscopos etiam in aliena prouincia uti posse pallio de consensu eius ad cuius prouinciam declinat, iuxta text. in dist. cap. ex tuarum, in fine, repugnat enim ipse text. si aduertas, procedere supposito speciali priuilegio. Quare melius responderunt cum gloss. ibidem, quam sequuntur Doctores communiter, teste Rufæo dist. priuileg. 21. vers. istud tamen, quod verba generalia, vbiunque fueris, restringuntur ad terminos habiles, scilicet intra prouinciam, iuxta doctrinam gloss. 1. in l. 1. C. de sacros. Eccles. & gloss. ult. in cap. 1. de consuet. Aduertit Prosper. de Augustino citato loco Archiepiscopum, qui renunciavit Episcopatu, & sic loco, & non dignitati, non posse exercere Pontificalia cum pallio in diocesi, & prouincia renunciata, etiam cum consensu Archiepiscopi successoris, & suffraganeorum, sed tantum exercere Pontificalia sine pallio cum consensu prædictorum, quemadmodum in aliis diocesis de consensu diocesanorum, quia illo pallio amplius uti non potest, sed debet retinere penes se, & cum eo sepeliri. [Castald. dist. cap. 10. num. 13. vbi aduertit debere pallium apud se retinere, & cum eo sepeliri sub capite ipsum tenendo:] Item addit ante receptionem pallij nihil interim de Ecclesiæ prouentibus recipere posse, vt in Extrauag. 1. in fine, de elect. inter communi. Post Archiepiscopum nondum recepto pallio exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, non verò cogere Concilium, & exercere quæ sunt Ordinis Episcopalis, obseruat Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 38. num. 9. [Castald. dist. cap. 10. num. 3. vbi num. 9. aduertit ipsum pallium dignè, & honorificè asseruari debere seruo obuolutum in capsula intus, & extra pulchrè ornata, vt ipso uti possit Archiepiscopus temporibus suis. Et quia pallium est personale, non potest accommodari. Durand. in ration. diuin. Offic. lib. 3. cap. 7. num. 12. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 32. Azor. instiuit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. quest. 8. Laymann. de Prælat. eccles. elect. cap. 14. quest. 159. nec in morte alicui relinqui, sed cum eo Archiepiscopus sepeliri debet: in sua prouincia ipsum habebit circa humeros infra Planctam; si verò extra prouinciam sepeliatur, ponendum erit pallium sub capite Archiepiscopi defuncti, [Castald. dist. cap. 10. num. 12. Tres quæstiones hac de re disputat eleganter D. Acuña ad cap. pallium 100. dist. 100. vide apud illum. Alia de hac materia congerit Alzed. dist. part. 1. cap. 13. num. 71. cum seqq.]

42 XXIV. Præstantia est, quod Archiepiscopus de iure communi potest benedicere populo per

totam prouinciam, etiam in loco exempto, Clem. Archiepiscopo, de priuileg. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 29. vbi intelligit tam de benedictione solemnī, per illa verba, si nomen Domini benedictum, quam simplici, quæ iterando præstat, & habetur expressè in caeremon. Episcoporum, lib. 1. cap. 4.

43 XXV. Præstantia est, quod potest Archiepiscopus diuina Officia in Pontificalibus celebrare in prouincia, etiam in loco exempto, & ab aliis in sua præsentia sine Pontificalibus celebrari facere. Clem. Archiepiscopo, de priuileg. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 30. vbi aduertit quod pro celebratione in Pontificalibus potest collocare sedem, quia spectat ad honorem Episcopalem, & est de accessoriis ad celebrationem, & his Pontificalibus vitur sine iurisdictionis exercitio, vel officio, vt Missam celebrando, & prædicando, sed si iurisdictione, vel officio uti vellet, id non poterit sine licentia Episcopi, vel superioris loci exempti, vt ordinare, chrismare, degradare, vel similia faciēdo, gloss. est celebris, & magistra in d. Clem. Archiepiscopo, Pavin. de uisitat. part. 2. quest. 4. Couar. practic. cap. 9. sub num. 2. vbi hoc intelligit, etiamsi vellet illa exercere in subditum suum, non solum in loco exempto, sed etiam in diocesi sui suffraganei.

44 XXVI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest concedere Indulgentias per totam suam prouinciam, etiamsi non sit in actu uisitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat, cap. nostro, de penis. & remiss. [Rosell. de Indulgent. num. 274.] Cordub. quest. 14. Henriq. in summ. lib. 7. cap. 32. §. 1. Stephan. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 31. vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genuens. dist. cap. 70. num. 15. Bonacin. de Sacrament. disput. 6. de Indulgent. quest. 1. puncto 3. num. 2. vers. obseruat. Azor. instiuit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 55. quest. 6. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 7. num. 18. [Lotter. d. quest. 22. n. 28.] Iul. Lanor. de Indulgent. part. 2. cap. 11. num. 28. dixi infra alleg. 88. num. 15. & 16.

45 XXVII. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest per totam prouinciam suam predicationis officium aliquibus interdicare, prout in cap. uarum, de priuileg. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 34. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 70. num. 16.

46 XXVIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest uisitare prouinciam, & procuratoriam à subditis suffraganeorum suorum exigere, cap. cum Apostolus, vbi gloss. verb. Archiepiscopi, cap. sopita, & cap. super eo, de censib. cap. cum ex officij, de præscript. cap. 1. & cap. fin. de censib. lib. 6. Vbi dicitur quod Archiepiscopus dum uisitat prouinciam, potest Confessiones subditorum suffraganeorum audire, & absoluerē confitentēs, & ipsis pœnitentias iniungere salutare, & absoluerē à casibus Episcopo reseruiatis, & censuris, Pavin. de uisitat. part. 2. quest. 4. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 33. Marc. Anton. Genuens. dist. cap. 70. num. 9. Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 5: Et potest Archiepiscopus dum actū uisitat dioceses suffraganeorum absoluerē illorum subditos tam per se, quam per alios, probant Suarez tam. 4. disput. 25. sect. 1. num. 14. Valet. Reginald. in praxi fori penis, lib. 1. num. 34. Molfes.

Molles. *in sum. moralis Theolog. tract. 7. cap. 14. num. 75.* † Non potest tamen ordinare, nec concedere litteras dimissorias, quia non reperitur à Iure ei permissum, Franch. & Gemin. *in d. cap. fin. [Marchin. de sacram. Ordinis tract. 1. par. 5. cap. 5. num. 8. nec potest conferre Ordines suis subditis in Diocesi Episcopi suffraganei absque eius licentia, quia non potest solemniter exercere actus pertinentes ad Ordinem Episcopalem intra alienam diocesim, Cou. pract. cap. 9. num. 2. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 30.]* neque christinare. Petr. Subert. *in tract. de cultura Vineae Dei part. 1. cap. 9. †* Nec poterit exercere iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi suffraganei. Quarant. *dict. vers. 33.* nisi in duobus casibus, videlicet in criminibus notariis, & contra impediens eius iurisdictionem, vt notatum est *sup. praestantia 12. & 17.* Hodie verò attentata noua dispositione Concilij Trident. *sess. 24. reformat. cap. 3.* Archiepiscopus non potest visitare dioceses suffraganeorum nisi causa cognita & probata in Concilio Prouinciali, & tunc visitando habebit eandem facultates, quas ante Concil. de Iure communi habebat, ex citatis Iuribus, necnon alta, quae à Concil. Prouinciali in specie ei committerentur iuxta facultatem, quam habet à Iure ipsum Prouinciale Concilium, vt obseruant Henriquez *lib. 6. de poenitent. cap. 14. num. 9. in textu, & in commento lit. Z.* Sanch. *in precepta Deoalogi tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 6. in fin.*

XXIX. Praestantia est, quòd Archiepiscopus dum visitat diocesim suffraganei audiendo Confessiones in poenitentialibus, potest dispensare in foro conscientiae, vt per Gambar. *de offic. legati lib. 2. tit. de variis Ordin. nom. num. 33. Abb. in cap. ad extirpandas, de filiis Presbyr. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 9. Borgaf. de irregular. par. 3. in tit. de dispensat. Archiepiscopi, aduertens quòd quando in foro exteriori dispensatio est debita ratione causae & personae, debet remittere ad suffraganeum eius subditum vt dispenset cum eo, quo recusante, vel negligente ipse Archiepiscopus dispensabit; additque quòd ubicunque suffraganeus culpa sua ius dispensandi perdidisset, potest Archiepiscopus dispensare: adiungit denique ipse Borgaf. quòd quando Episcopus est suspensus ad tempus, ea dispensatio pro magno bono fiendo, vel magno scandalo vitando celeritatem requireret, tali casu fit deuolutio ad Metropolitanum, refert Prosper. de Augustino *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, 32. post vers. 40.* Vnde † potest Archiepiscopus dum visitat, vt supra, subditos suffraganei absoluere ab haeresi, & casibus concessis Episcopo in decreto Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* quia tempore quo visitat censetur illa diocesis tantquam sua, & habet in ea iurisdictionem Episcopalem Episcopo superiorem, ita Soar. *tom. 4. disputat. 30. sess. 2. num. 8. & tom. 5. disput. 41. sess. 2. num. 12.* qui addit *in hoc num. 12.* hoc esse verum quoad forum Poenitentiae, & sic quoad absolutionem à seruatis, secus autem quoad dispensationem, vt in irregularitate, idem dicit *tom. 2. de Relig. tract. de voto lib. 6. cap. 16. num. 9.* sequuntur Sayr. *in claus. Regia lib. 6. cap. 21. num. 80.* Genuen. *d. num. 9.* Sanch. *d. tom. 1. lib. 4. cap. 38. num. 14.* contra Henrij. Anton. Cou. & Auilam*

citatos per Sanch. existimantes posse in hoc casu Archiepiscopum dispensare.

XXX. Praestantia est, quòd Archiepiscopus potest confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo, si Ecclesia suffraganea vacat, si tamen est consuetudo, *cap. sicut ius, vbi glos. verb. Coloniensem, de simon. Stephan. Quarant. dict. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 35.*

XX XI. Praestantia est, quòd Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem, & vacante Sede Metropolitana Capitulum, si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in sacris in Ecclesia suffraganea, vt per Pauin. *de officio, & potest. Capituli Sede vacante par. 1. quest. 10. sub num. 5. Prosp. de August. in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas post vers. 40.*

XX XII. Praestantia est, quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus potest compellere Abbates, & Regulares Praelatos negligentes, vt pradicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Prouincialibus subiectis monasteriis in nulla diocesi existentibus. Concil. Trident. *sess. 5. de reformat. cap. 2. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 37.*

XX XIII. Praestantia est, quòd Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis potest in prouincia erigere vnum, vel plura Collegia seminarij ob Ecclesiarum paupertatem, iuxta decretum Concilij Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 18.* de quo multa dixi *part. 3. huius tract. alleg. 77.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 38.* & Marc. Anton. Genuen. *d. cap. 70. num. 25.*

XX XIV. Praestantia est, quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus potest conuocare Regulares, in cuius prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostolicae protectione sita sunt negligentes exequi decretum Concil. Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 8.* refert Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 37. in med.*

XX XV. Praestantia est, quòd Archiepiscopus in tota prouincia potest monere monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas, vt redeant ad sua monasteria, monendo prius Episcopos suffraganeos, vt id exequantur, deinde Regularium superiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipse compellet Regulares, & etiam superiores, per text. *in cap. quanto, de officio Ordin. refert Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 20.*

XX XVI. Praestantia est, quòd Archiepiscopus potest exules facere à tota prouincia delinquentes in sua diocesi, *cap. 2. de arbit. cap. tuarum, de privileg. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 39.* Marc. Anton. Genuen. *d. cap. 70. num. 17.*

XX XVII. Praestantia est, quòd Archiepiscopus potest deputare Vicarium, seu officialem in Ecclesia suffraganea si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 16.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 36.* & Marc. Anton. Genuen. *dict. cap. 70. num. 6.* Ragul. *de iure canonicorum in capitulo, quaestio 37. num. 1.* vbi num. 8. cum Gem. *in cap. fin. num. 8. de suppl. neglig. Praelat.* obseruant quòd

si moreretur Vicarius creatus à Metropolitanò, vel alio superiore, ob negligentiam Capituli, Capitulum potest infra octo dies creare vt prius, quia pro prima vice tantum amittit ius, & ad ornatum materiae vide quae dixi *p. 3. huius tract. alleg. 54. num. 163. cum seqq.*

XX XVIII. Praestantia est, quòd Archiepiscopus cognoscit in causa appellationis inter subditos suffraganeorum, *cap. pastoralis, de officio Ordin. cap. dilectus, cap. cum causam, cap. solitudinem, de appellat. cap. 1. de foro compet. in 6. cap. Romana, de appellat. eod. lib. cum similibus, referunt Couarr. pract. cap. 9. num. 2. Quarant. dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 18.* Marc. Anton. Genuen. *dict. cap. 70. num. 7.* [Sebast. Cysl. *in relect. de Ecclesiast. hierarch. dispur. 5. §. 2. num. 10. vers. primus.*] Sigismund. Scacc. *de appellat. quest. 8. num. 86.* & Petr. Gregor. *in simili tract. lib. 4. cap. 2. sub num. 1. vers. ab Episcopis.* [Seraphin. *decis. 183.* vbi tenet quòd Archiepiscopus potest causas ad se per appellationem, aut alias delatas ab Episcopo suffraganeo per se, vel per Vicarium generalem, vel per delegatum cognoscere, & terminare in totum, vel in partem, etiam in Diocesi Suffraganei, item & notarium, ac nuntium deputare pro coercenda iurisdictione.

Amplia primo, vt ab Episcopo in tantum appelleretur ad Archiepiscopum, vt ipsemet Episcopus si post interpositam appellationem promoueretur in Archiepiscopum, sit iudex appellationis à sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus, ex debito tamen tenentur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione, Franch. *in cap. ad haec 6. col. vlt. quest. 4. sub num. 7. de appellat. Petr. Gregor. d. lib. 4. cap. 17. a num. 9. Scacc. d. tract. de appellat. quest. 2. num. 15. & quest. 8. num. 86. vers. extende primo.*

Secundo amplia, quòd nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 13. vers. ampliatur tamen, late Scaccia dict. quest. 8. a num. 90.* hinc inferens Archiepiscopum esse Iudicem appellationis in iis quae exercet Episcopus etiam ex iure accidentaliter, seu non solum in his, quae exercet de iure communi, sed etiam in iis, quae exercet de iure speciali, ex privilegio, & num. 91. asserit hoc esse verum, quando iurisdicchio temporalis est totaliter translata in Ecclesiam, adeò quòd pro illa non cognoscit superiorem temporalem, & numeris sequentibus hoc multipliciter declarat, & restringit,

Tertio amplia, vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiamsi Episcopi iurisdicchio fuerit à Papa excitata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam, quia Papa committendo causam Episcopo, quam ipse Episcopus poterat cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eius iurisdictionem, & non delegasse causam, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum, vt per Scacciam *dict. quest. 8. num. 87. vers. extenat secundo,* & faciunt per me adducta *allegat. 92. a num. 12.* & adducta à Quaranta *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 18. vers. item si Papa.* Secus est si non excitaret, sed delegaret, quia tunc Episcopus

reputaretur delegatus; nam Ordinarius cui delegatur causa, quam ipse potuisset cognoscere iure Ordinariae iurisdictionis, efficitur in ea delegatus, Bertachin. *de Episcopo, lib. 4. part. 4. num. 78. tom. 13. part. 2. fol. 351.* Albert. Brun. *tract. de augmento, in 3. conclus. princip. sub num. 21. vers. & primo tom. 17. fol. 352.* quos refert & sequitur Scacc. *d. tract. de appellat. quest. 8. num. 86. vers. secus est, & de iudiciis causarum civilium lib. 1. cap. 16. num. 5. in fine,* ac proinde appellandum est ad delegantem, ad tradita per eundem Scacc. *dict. quest. 8. num. 14.*

Quarto amplia, vt Archiepiscopus possit cognoscere etiam illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos, Gemin. & Franch. *in cap. Romana §. in alium, de appellat. lib. 6. Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 70. num. 7. in principio.*

Quinto amplia vt Archiepiscopus in causa appellationis ab interlocutoria pronuntiationis bene appellatum, remaneat iudex in toto negotio principali. Scaccia *dict. tract. quest. 18. limita. 47. membr. 3. num. 7. vbi num. 9. & 11.* an omisso articulo appellationis de consensu partium possit procedere in negotio principali, & num. 13. quid si Episcopus horum detulerit appellationi.

Limita primo in causis sanctae Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Roma. *in direct. Inquisit. part. 3. commentar. 31.* Marc. Anton. Genuen. *dict. cap. 70. num. 3. vers. limita tertio,* Scacc. *dict. quest. 8. num. 88.*

Limita secundo quoad alios, qui partes non fuerunt, ac proinde in compulsionem aliorum subditorum recurrendum esse ad Episcopum, obseruant Abb. *in cap. pastoralis, num. 12. de officio ordin. Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 70. num. 7. vers. declaro primo,* vbi hinc refert non posse Archiepiscopum compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit de consuetudine, eo tamen casu posse Archiepiscopos quando Episcopus nollet compellere.

Limita tertio, vt Archiepiscopus non possit cognoscere de nullitate sententiae inter subditos suffraganeorum, absque appellatione, vt per Franch. *in cap. 1. §. post haec, sub num. 7. vers. sed aduerte, de appellat. in 6. & in cap. dilecto 63. sub num. 67. vers. secundus casus, eod. tit. in antiq. dicentem quòd non potest adiri Archiepiscopus per viam querelae, seu nullitatis sententiae Episcopi, & ibid. Card. Alexand. num. 58. prope fin. & Felin. *in cap. in litteris 9. prope fin. vers. secundus casus est. de offic. deleg. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 7. vers. limita quarto,* Scacc. *dict. tract. de appellat. quest. 19. remed. 1. concl. 6. num. 85.* [Sebast. Casar. *d. §. 2. num. 14.*]*

Limita quarto, vt Archiepiscopus non possit restituere in integrum aduersus sententiam Episcopi, quia Archiepiscopus adiri non potest nisi per viam appellationis, vt per Abb. *in cap. vlt. in fine, de restit. in integrum, Scacc. d. concl. 6. num. 85. in fine, & remed. 2. num. 61. vers. ad quartum.*

Limita quinto, vt à delegato Episcopi non appelletur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem. Franch. *in cap. dilectus il 3. de appellat. Marc.*

Marc. Anton. Genuens. *dict. cap. 70. num. 7. vers. limita secundo*, ubi restringit, nisi Episcopus delegaret causas in fraudem, vt non appellaretur ad Archiepiscopum.

72 *Limita sexto*, quando Archiepiscopus conuenit subditum sui suffraganei Episcopi coram ipso, quia isto casu non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, quia esset appellare ad aduersarium, & ideo

omisso Archiepiscopo Iudice superiore, proximè appellatur ad superiorem Archiepiscopi, vt scribunt Gemin. *in cap. Romana 3. §. ab Archidiaconis*, sub num. 4. *casu 2. vbi Franch. n. 4. limit. 8. de appellat. lib. 6. Socin. reg. 23. fallent. 8. Brederod. de appellat. par. 1. iii. 18. in verb. ab Archiepiscopo, colum. 202. & in verb. ab Episcopo, colum. 203. quos refert & sequitur Scacc. *dict. tract. de appellat. quest. 7. num. 107.**

FINIS PRIMÆ PARTIS.

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LVSITANI,
DE OFFICIO, ET POTESTATE
EPISCOPI,

PARS SECVNDA:

Vbi omnia, quæ ad omnifariam Episcopi potestatem, vel ad Sacramenta, & Ordines conferendos, vel ad dispensationes elargiendas pertinent, breui & eleganti methodo comprehensa sunt.

COMPENDIUM

Eorum, quæ cura, & officio Episcoporum in sequentibus Allegationibus plenè demandantur.

S V M M A R I V M.

1 Ius Ecclesiasticum eorum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet. 2 Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, primo in cultu diuino, & Christiana Religione augenda: secundo in pascendis ac regendis ouibus sibi commissis. 3 Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest. 4 Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est curare, vt omnes sua diocesis anima Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes disputationes tollere. 5 Curare vt verbum Dei populo predicetur, & lectio sacra Scriptura ac Theologia habeatur. 6 Curare etiam ne verba, & sententia sacra Scripturae ad superstitiones, & alia profana adhibeantur. 7 Diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes a diocesis suis penitus eradicare. 8 Miracula noua, reliquias, & imagines approbare. 9 Potentes vt vota sua reddant, & cum impatientibus dispensare, & vt iuramenta licita	seruentur, absoluedo eos qui possunt absolui. 10 Festa in Dei, & Sanctorum venerationem, vt rite, & rectè celebrentur. 11 Curare debent Episcopi vt Missa purè & piò celebrentur, modo, loco, ac tempore debito. 12 Diuina officia, & hora Canonica vt debitè, ac deuotè suis horis celebrentur. 13 Episcoporum cura mandatur, vt populis diuersarum linguarum, Missa, & officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur. 14 Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter vero Confirmationem, & attendere vt ea à ministris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur. 15 Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur. 16 Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochiis suis populis exponatur. 17 Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere. 18 Peregrinos clericos sine testimonialibus literis suscipere non debent. 19 Rationes ab testamentorum executoribus etiam Regularibus exigant. 20 Abbatum negligentiam suppleant. 21 Confessorem Monialibus assignent.

Barbos. de Episcopo. Pars II.

A a

22 I m m m

- 22 Immunitates & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tueri, & conseruare debent.
- 23 Prædicare uerbum Dei, & subditos suos docere, & que monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium.
- 24 Animarum cura prouidere debent Episcopi, bonos & idoneos Rectores, sive Curatos instituendo.
- 25 Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, etsi oporteat publicare.
- 26 Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes corrigere.
- 27 Viduum pauperibus, & uiduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi.
- 28 Prouidere debent Episcopi ne subditi sui inanibus & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant.
- 29 Episcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum suis subditis exequias celebrare, & quotidie pro felici nomi Pont. electione fideliter orare.
- 30 Episcopi debent generaliter oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.
- 31 Visitare totam diocesim sapius personaliter debent Episcopi.
- 32 Synodum quotannis conuocare debent Episcopi.
- 33 Residere debent Episcopi.
- 34 Potestas, auctoritas, & iurisdictione Episcopalis ad quot capita reducantur.
- 35 Basilicas consecrare, & consecratas reconciliare si violatae fuerint, ad Episcopum solum spectat.
- 36 Christna consecrare & Baptizatorum fontes Christmate signare ad Episcopum solum spectat.
- 37 Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & huiusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum solum spectat.
- 38 Episcopus, quæ non possit alteri demandare, ostenditur.
- 39 Abbates subditis suis Regularibus Ordines minores conferre possunt.
- 40 Cardinales S.R.E. etiam non Episcopi ex privilegio Ordines minores conferre possunt.
- 41 Virgines benedicere & consecrare est solius Episcopi.
- 42 Penitentes publicè in Missa, reconciliare Sacerdos simplex, sine licentia Episcopi non potest.
- 43 Calices, patenas, Corporalia & uestimenta Sacerdotalia ex privilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus.
- 44 Ecclesiarum polluarum, si fuerint consecrate, reconciliationem non delegat Episcopus sine indulto Apost.
- 45 Subiectas habere omnes & singulas personas sue diocesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi.
- 46 Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus.
- 47 Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiasticarum quo ad quadam sub suo regimine continere debet Episcopus.
- 48 Dimissiones pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum.
- 49 Constitutiones speciales in Ecclesia & diocesi sua facere pertinet ad Episcopum.
- 50 Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum.
- 51 Episcopis licent circa celebrationem diuinorum & administrationem sacramentorum multa que antea Ordini communia sunt Presbyteris.

- 52 Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habitibus legitime conferre spectat ad Episcopum.
- 53 Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diocesi terminare est Episcopi.
- 54 Visuatio omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum & personarum spectat ad Episcopum.
- 55 Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis priuare potest Episcopus.
- 56 Capituli negligentiam supplere quodcumque potest Episcopus.
- 57 Adulteria & scelera inquirendi, uiscendi & iudicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas sua diocesis.
- 58 Ecclesias adificandas designare spectat ad Episcopum.
- 59 Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum.
- 60 Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus.
- 61 Res Ecclesiasticas dispensare ac moderari spectat ad Episcopum.
- 62 Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando possit Episcopus.
- 63 In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio post peractam penitentiam dispensat Episcopus.
- 64 Irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniat.
- 65 Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio ueniente, vel ubi subest necessitas dispensandi, ut num. 66. vel propter Ecclesie utilitatem, & meritorum prerogatiuam, ut num. 67.
- 68 Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus iam susceptis, quam ad eosdem suscipiendos.
- 69 Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus.
- 70 Dispensare potest Episcopus cum eo qui recepit beneficium de manu laici ut ualeat illud retinere, & cum eo, qui propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari si abesse uelit causa studij, ut num. 71. & ut beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa, ut num. 72.
- 73 Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus castibus possint Episcopi, ostenditur.
- 74 Episcopi in multis casibus Sedi Apost. reseruatim dispensare possunt, ubi necessitas magna coegerit, & periculum scandali.
- 75 Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis.
- 76 Dispensare necne an debeant Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquatur.
- 77 Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum, quam de nouo acquirendum.
- 78 Absolutum Episcopi ab omni uoto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit, & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut ualde dubijs, ut num. 79.
- 80 Absoluere à censuris in quibus possint casibus Episcopi, & num. 81.

- 82 Casuum reservationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere.
- 83 Penitentias publicas iniungere, & solemniter penitentes absolere possunt Episcopi.
- 84 Penitentia ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum multa sunt que sine eorum permissione, & consensu fieri præcipue à clericis legitime nequeunt.
- 85 Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apost. delegati procedere possunt, ostenditur multis numeris segg.
- 102 Negligentiam exemptorum supplet Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost. delegati.
- 103 Iurisdictione Episcopi in quibus restringatur, ostenditur.
- 104 Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exerceere, & manus in iis, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur.
- 105 Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt.
- 106 Episcopi à multis grauioribus Religiosorum censuris inuentur, quæ in Canonibus exprimuntur, & n. 107. 108. 109. 110. 111. & 112.

Vm totum ius Ecclesiasticum, & singula eius partes ad officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscantur, breuiter igitur hæc omnia, ut poterimus, colligemus, notantes scilicet ea summam, quæ Episcoporum curæ, & officio demandantur, eadem uero plenius suis in locis infra pertractabimus.

- 1. Observandum in primis est, officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipue consistere, uidelicet primo in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda; secundo in pascendis, ac regendis ouibus sibi commissis, & eas in æterna salutis uiam perducendis.
- 2. Curæ Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest, primo ad ea, quæ fidem, & uenerationem Dei concernunt: secundo ad diuinorum officiorum celebrationem: tertio ad Sacramentorum administrationem: quarto ad ea, quæ ad harum rerum ministros, & res, ac loca Ecclesiastica pertinent.

Officium Episcopi circa fidem, & uenerationem Dei est, primo curare, ut omnes sue diocesis animæ fidem Christianam suscipiant, si sit in terris infidelium, alioquin curare ut omnes Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, ut ad hoc exequendum citatos animarum specialiter compellere. cap. ante Baptisum, de consecrat. dist. 3. Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. latius infra alleg. 76. num. 37. Fidei quoque disputationes inanes, ac periculosas tollere, & prohibere, dubitationemque de Fide exortam ad Papam deferre, cap. palam, & quoniam 24. quest. 1. cap. cum quibus, in fine, ubi gloss. 24. q. 3. cap. quicunq; §. 1. de heretic. lib. 6. l. nemo. C. de summa Trinit. cum similibus.

Secundo, ut uerbum Dei populo prædicetur, de quo latius allegat. 76, & lectio sacra Scripturæ, ac Theologie habeatur, de quo etiam alleg. 56.

Tertio ne uerba, & sententia sacra Scripturæ ad superstitiones, incantationes, ac diuinationes, vel fortes, & in alia profana, & scurrilia adhibeantur, & conuertantur, taleque uerbum Dei violatores coercere, Concil. Trid. sess. 4. de electione, & res sacrorum librorum, in fine, Pasch. de visit. lib. 2. cap. 21. num. 34. Azor. iust. mor. part. 1. lib. 8. cap. 2. q. 4.

Quarto, diuinos omnes, & sortilegos, & magici artem exercentes, aut docentes, & superstitionibus aliisque similibus operam dantes ex diocesis suis penitus eradicare. cap. contra, & cap. Episcopi 26. q. 5. Ita & hæreticos, & hæreses omnes similiter extirpare, secundum ea quæ diximus alleg. 40. num. 35. cum segg. Circa Iudæos quoque, & paganos curam adhibere in iis seruandis, quæ & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, uel prohibent sacri Canones, in cap. Iudæi 25. q. 1. cum similibus.

Quinto, noua miracula, reliquias, & imagines approbare. cap. fin. de reliquiis & uenerat. sanct. cap. placuit, de consecrat. dist. 1. Concil. Trid. sess. 25. de inuocat. & uenerat. sanct. de quo latius allegat. 97. & abusus ac superstitiones, quæ circa hæc, & circa Indulgentias, & celebrationem Missarum plerumque uersantur, tollere, Conc. Trid. sess. 22. de obseruandis & euitand. in celebr. Missar.

Sexto, ut uocentes uota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, aut commutare in quantum facultas Episcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falsâ, aut inania iuramenta fiant, iurata autem licitè seruentur, absoluendo tamen eos, qui possunt absolui, peccantes uero canonicè coercendo; ut suis locis uidebimus, & præcipue alleg. 36.

Septimo, ut festa in Dei, & Sanctorum uenerationem ritè ac debitè celebrentur, ut in illis diebus fideles diuinis intersint, atque à secularibus operibus, & aliis illicitis abstineant, de quibus aliqua infra alleg. 105. num. 36. cum segg.

CIRCA SECUNDVM, de celebratione Missarum & diuinorum officiorum curare debent Episcopi, primo ut Missa purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his superstitiones, & abusus tollere. Concil. Trid. sess. 22. de obseruand. & euit. in celebr. Miss. de quo aliqua alleg. 24. & ne cui uago & ignoto sacerdoti eas celebrare permittant, Concil. Trid. loco proxime citato, & nos alleg. 21. à princip.

Secundo, ut reliqua diuina officia, & horæ Canonice debitè, ac deuotè suis horis, & secundum Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusus similiter omnes circa huiusmodi profligando. Clem. 1. de celebrat. Missar.

Tertio, mandatur Episcopis, curare ut populis diuersarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem simul dicececi morantur, Missa, & Officia, ac Sacramenta secundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac ministrantur, instruentes eos pariter uerbo & exemplo, cap. quoniam in plerisque, de offic. ordin. ubi Abb. not. 3. ponens exemplum in ciuitate Constantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adsunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Meten. in qua sunt Galli, & Theutonici, refert Sbroz de officio Vicarij, lib. 1. q. 3. l. 1. num. 16. & 17.

CIRCA TERTIVM, de administratione Sacramentorum officium Episcoporum primo est ministrare, specialiter uero confirmationem, de qua allegat. 30. & Ordinem, pro ut dicimus allegat. 3. cum segg. atque attendere ut sacramenta reliqua à ministris idoneis cum debita forma, ac ritû, & materia, tempore etiam legitimo, ac personis dignis, & habitibus ministrantur, idque cum omni reuerentia, ac debito honore fiat, & specialiter, ut sanctissimum Eucharistie sacramentum honorificè, ac decenter conferretur, cap. sanct. de celebrat. Missar. & late alleg. 22.

- 15 *Secundo*, ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *cap. placuit* il 2. 1. *quest. 1. & specialiter* vt in matrimonio decreta Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. matrim.* seruentur, de quibus latè *alleg. 32.*
- 16 *Tertio*, vt vis, ac virtus omnium Sacramentorum à parochis suis populis exponatur, vt admonet Conc. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 7.* & vt sæpius explicetur, & publicetur decretum eiusdem Conc. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 7.*
- 17 *CIRCA QUARTVM* de Ecclesiasticis personis ac rebus, seu locis, attendere debent Episcopi *primò* ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis conferendis, quæve de Regularium personarum institutione, infra suis locis exponemus, in hisque seruandis curam ac diligentiam impendere.
- 18 *Secundo*, clericos ac regulares delinquentes corrigere iuxta serotum Canonum dispositionem in *c. irrefragabili, de officio Ordin. & Clem. 1. eod. tit. cum similibus.* Regularis enim extra monasterium degens etiam sui Ordinis priuilegij prætextu tutus non est, quò minus si deliquerit ab ordinario loci tanquam super hoc à Sede Apost. delegato secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat, vt nouè disponit Concil. Trid. *sess. 6. de reformat. cap. 6.* & infra latè *alleg. 105. num. 14. cum seqq.* & curare vt ea seruent circa honestatem seruandam in vestibus, quæ infra diximus *alleg. 9.*
- 19 *Tertio*, sine formatis, aut testimonialibus litteris clericos peregrinos suscipere non debent, vt dicemus *alleg. 21.*
- 20 *Quarto*, officio Episcoporum est iniunctum, vt si quando contingat Regulares personas fieri testamentorum executores, rationes de huiusmodi executionibus ab eis exigant. *Clem. unica, de testam. latè infra alleg. 72. num. 34. cum seqq.* Negligentiam quoque Abbatum suppleant, Confessorem Monialibus assignent, prout *alleg. 25. circa finem*, monasteria omnia visitent *alleg. 74.* & plura alia, quæ magis ad potestatem pertinere videntur, de quibus omnibus sigillatim dictis locis, & aliis tractabimus.
- 21 *Quinto*, quantum ad loca Ecclesiastica curæ Episcoporum iniungitur Ecclesiasticas immunitates tueri, *cap. decet, de immunit. Eccles. lib. 6.* Et Ecclesiaram reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur, conseruare, & augere, & quid circa Ecclesias construendas, reparandas, conseruandas, & reconciliandas, de quibus latè *alleg. 26. cum seqq.* & quid circa gubernationem hospitalium, & locorum piorum curare debeat Episcopus, vt *alleg. 75.* diximus, & quid denique eorum curæ circa res omnes Ecclesiasticas conseruandas, tractandas, & non alienandas committatur, ostendemus *allegat. 95.*
- 22 *NUNC VERÒ* de cura in pascendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium Episcoporum *primò* est prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, *cap. audire 25. dist. cap. inter cætera, de officio ordin.* Concil. Trid. *sess. 5. de reformat. cap. 2. & sess. 24. etiam de reformat. cap. 4.* de quo latè *alleg. 76.*
- 23 *Secundo*, animarum curæ providere, bonos, & idoneos Rectores, siue curatos instituendo, qui curam suam non negligant, *c. nullus omnino 16. q. 7. iuxta ea alleg. 72. num. 72. cum seqq.* dicemus. Sed & ipsimet Episcopi in multis casibus si necesse sit curam animarum, vt parochi exercere tenentur, iuxta *dist. 95. dist.* cum ipsi veri sint animarum Pastores,

eisque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores verò potius coadiutores sunt, quàm Pastores, qui sæpius mercenariorum more oues dimittunt, vide Alphons. Alvarez Guerrero *in suo thesauro c. 9. Caiet. verb. beneficium, vers. momento quoque.* Vnde providere debent Episcopi vt cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter ministrantur, & præcipuè morientibus; & si qui sint in diocesibus impoenientes, aut excommunicati, vel vitimo supplicio deputati, curare debent ne sine reconciliatione, aut absolutione, & viatico pereant. *cap. de his 26. q. 6. Clem. 1. de penit. & remission.*

Tertio, si qui excommunicationis vinculo detinentur, officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publicare, & ea præ foribus Ecclesiæ affigere, vt quisque communionem eorum valeat euitare. *cap. cure 11. q. 3. Clem. unica, de consanguin.*

Quarto, vitia subditorum tenentur arguere, & errantes corrigere, & omnino curare obsecrando, increpando, arguendo, vt ad salutis viam reuertantur, Concil. Trid. *sess. 13. cap. 1.* præcipuè verò pacem inter eos semper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap. 1. de treuga & pace.* Dissidentes enim fratres ad pacem magis, quàm ad iudicium debent excitare. *cap. studentes, cap. precipimus, & per tot. 90. dist. cap. fin. de transact.* de quo latè *alleg. 79.*

Quinto, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere. Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 1.* circa quod specialiter cura eorum demandat Aurelianum Conc. vt dum conspexerint Iudices, ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existere, eos sacerdotari admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. in l. iud. es. C. de Episcop. audien. monet Episcopos vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare ne serui fiant colligentium. *l. nemini licere, C. eod. tit. de quibus alleg. 51. num. 143. cum seqq.*

Sexto, providere ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus intendentes substantias suas contumant, & ne quis vltra quàm gradus personæ, & facultates patiantur, expendat. *Clem. 2. de Magistris.* Illud quoque præceptum Episcopis inuenitur in *cap. ubi periculum, §. fin. de elect. lib. 6.* vt statim audita morte Romani Pont. ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent.

Septimo, generaliter debent Episcopi oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis, & adhortationibus in viam salutis dirigere. Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 1.* Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouasque constitutiones à Pontificibus in dies emanantes seruare debent, vt idem Trid. Conc. admonet *sess. 25. de reformat. cap. fin.*

Octavo, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua diocesi dirigenda sunt, ac moderanda præcipiunt Canones in *cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus cum sequent. 10. quest. 1.* & Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 3.* vt Episcopi omnes totam suam diocesim debeant sæpius personaliter visitare, exemplo Apostolorum

- rum *Astor. c. 15. de qua materia specialiter allegat. 73. & seq.*
- 32 *Nond*, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant, faciliùs implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abusus quoque tollere, & bonas consuetudines, & Canonum obseruationes introducere, mandatur Episcopis in *cap. annis singulis, & in c. quoniam 18. dist. vt semel saltem quotannis Synodum, seu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiusmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infra latè de eo agemus *alleg. 93.* Et quia hæc omnia per seipso non possunt, *cap. illud 95. dist.* præcipitur eis in *cap. inter cætera, de officio Ordin. & c. sicut olim, de accusat.* vt per personas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeundo secum habeat, de quibus latè *alleg. 54.**
- 33 *Decimo*, illud quoque super omnia præcipitur Episcopis, line quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Ecclesias suas residere quando poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus resici maxime, & in Domino gaudere Pastoris presentia oues debent, sicut infra videbimus *alleg. 53.* & hoc insuper onere prægranatur, ac perpetuò vinculo cõstringuntur, quod vsque ad mortem nullo vquam tempore, nec tediò curarum, nec afflictionum ab illis nec metu persecutionum pertentari deest. In omni gratiam suam debent, & pondas Episcopale sustinere, vt accepti talenti pulchritudo non delectent, sed caramen eorum salubriter angatur, & triplicetur fructus, vt inquit Nicol. Papa in *cap. Pontificis, in fine 7. q. 1.* sed perseuerare vsque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infestationibus affingnas sibi, & à Deo commissas Ecclesias deserere debent, vt quieti & otio vacent, prout præclare docet, ac monet cunctos Episcopos Liberius Papa in *cap. sequitur 7. q. 1.* exceptis tamen legitimis causis, de quibus habetur in *cap. nisi cum pridem, & ibi Doct. de renunciat.*
- 34 *De Officio*, ac onere Episcoporum hæcenus, plura namque ad eorum officium spectantia supersunt, sed quia potius ad potestatem, & iurisdictionem referri videntur, ea sequentibus numeris exponemus.
- 35 *Episcopali* igitur muneri non modò onera, & officia plurima sunt iniuncta, verum potestas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præminencia à Canonibus est concessa, vt faciliùs ea, quæ ad suum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à subditis exhibeatur, omnis autè potestas, & auctoritas, & iurisdictionis Episcopalis ad tria capita redigi solent: quædam enim Episcopo competunt ratione Ordinis, seu consecrationis Episcopalis, quæ scilicet solus Episcopus exercere potest, non Episcopo autem omnino sunt interdicitæ, quædam verò competunt ei ratione iurisdictionis, alia ratione dignitatis.
- 36 *Ea*, quæ ad Episcopum solum ratione Ordinis spectant, sunt hæc, videlicet *primò* Basilicas consecrare, & Altaria in Ecclesia consecrata erigere, & consecrare, & hæc eadem consecrata reconciliare, si violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg. 27.*
- 37 *Secundo*, Christum consecrare, & baptizatorum fontes Christate signare, vt infra latè ostendemus *alleg. 31.*
- 38 *Tertio*, Ordines clericis conferre, *alleg. 3.* & Episcopos consecrare, *p. 1. tit. 1. c. 5.* & huiusmodi clericos solemniter degradare, *alleg. 110.*

Hæc omnia solus consecratus Episcopus facere potest, nec alius quamuis ei plena administratio Episcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum potest Episcopus alteri, qui non sit consecratus Episcopus demandare, nisi id ex indulto Apost. habeat, quod nec in grauioribus consecrationibus datur, *cap. Pontifices 7. quest. 1. cap. interdiximus 16. q. 1. cap. 1. 26. q. 6. cap. accedentibus, de excess. Pralat. cap. is cui, de elect. lib. 6.* Nec valet consuetudo in contrarium, vt scilicet non Episcopus hoc soleat exercere, *cap. quanto, de consuet. cap. aqua, de consecrat. Eccles. de quibus agimus dicendis allegationibus 31. & 110.*

Alia verò sunt, quæ etsi propriè, & præcipuè ad Ordinem Episcopalem spectare videantur, alteri tamen non Episcopo ex priuilegio, vel consuetudine, aut delegatione competere possunt, sunt autem hæc, videlicet:

Primò, minores Ordines & primam tonsuram conferre possunt Abbates suis subditis Regularibus, & S. R. E. Cardinales etiam non Episcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg. 3. n. 5. cum seqq.* aliis verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare potest Episcopus.

Secundo, virgines benedicere, & consecrare est solius Episcopi, *cap. perleth, §. ad Episcopum 25. dist.* Sed in Presbyteris etiam delegare potest secundum aliquos, contra quos prior est sententia iuxta ea quæ resoluimus *alleg. 27. à n. 52.*

Tertio, publicè penitentes in Missa reconciliare, *c. quamuis 68. dist.* quod Sacerdos simplex non sine licentia Episcopi facere potest, *c. 1. & ibi gloss. et Aurelius 17. q. 6.*

Quarto, calices & patenas, & corporalia, & pallas Altaris, & vestimenta sacerdotalia, & alia utensilia Ecclesiæ consecrare, seu benedicere, quod etiam non Episcopus facere potest, qui id scilicet ex priuilegio, vel consuetudine habeat: nam alteri nec Episcopus delegat, de quo latè *alleg. 27. num. 35. cum sequentibus*, exceptis campanis, quas solus Episcopus benedicere solet, *eodem alleg. 27. à num. 46.* quamuis simplicem earum benedictionem valeat delegare.

Quinto, Ecclesias pollutas reconciliare, quæ si fuerint consecratæ, non delegat earum reconciliationem sine indulto Apost. si verò non erant consecratæ, ipse delegat, vt colligitur ex dictis *alleg. 28. n. 55. cum sequentibus.*

Nunc circa iurisdictionem Episcoporum sciendum est eos habere *primò* iurisdictionem Ordinariam in tota sua diocesi, deinde etiam in multis casibus delegatam: videbimus autem prius de Ordinaria, quæ quidem consistit aut in subiectione personarum, & locorum, aut in dispensatione, & absolutione subditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum concessionem, & correctionem, ac penatum impositionem quoad personas, item dispositionem, & gubernationem, seu administrationem quoad loca & res Ecclesiasticas.

Pertinet ergo ad iurisdictionem Ordinariam Episcopi *primò* subiectas habere omnes, & singulas personas sue diocesis cuiuscumque sint gradus, & qualitates, in foro animæ, & in foro etiam exteriori quoad causas & delicta Ecclesiastica, & penas ac censuras Ecclesiasticas tantum in laicis, in Ecclesiasticis verò personis etiam quoad ciuiles causas, & omnia crimina, & peccatorum genera omnia, secundum tamen ea, quæ in suis locis infra exponemus.

- 46 *Secundo* omnes Ecclesias, & Parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia, & religiosa sub sua potestate, ac regimine habere, nisi aliud ex privilegio exemptionis contingat, *cap. regenda, 10. quæst. 1.*
- 47 *Tertio* res, & bona Ecclesiastica ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum quoad quadam sub suo regimine continere, *cap. nullus omnino, 16. quæst. 7. & par. 3. ostendimus.*
- 48 *Quarto* circa personas ad iurisdictionem Episcopi pertinet formatas litteras dare, id est, dimissorias pro Ordinibus ab alio Episcopo recipiendis, de quibus latè *alleg. 7.* aut pro alia exemptione à iurisdictione Episcopi sui, *alleg. 49.*
- 49 *Quinto* constitutiones speciales in Ecclesia & diocesi sua facere, *cap. 2. de constitut. in 6. cap. Catholica 11. distinet. cap. 2. ubi glos. & Doct. de maiorit. & obed. Bertachin. in trakt. de Episcopo lib. 4. par. 2. Rot. apud Firminac. decis. 757. p. 2. recent. & dicemus alleg. 93. num. 23. cum sequentibus.* Et an validè in illis sine causa dispensare possit, *alleg. 34.*
- 50 *Sexto* bonas consuetudines introducere circa personas, & loca, & res Ecclesiasticas, & omnia sibi subiecta, & propter hæc & alia necessaria Synodum convocare, de quo *d. alleg. 93.*
- 51 *Septimo* (adhuc generaliter circa omnia) quæcunque Presbyteris licet quoad celebrationem divinorum, & administrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia sunt Presbyteris, & Episcopis exequi, ut est catechizare, baptizare, predicare, Eucharistiam consecrare, solvere, & ligare, & omnia Sacramenta ministrare præter Confirmationem, & Ordinem, quæ solis Episcopis competunt, ut *alleg. 3. & 30. ostendimus.*
- 52 *Octavo* beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferre, ut *alleg. 57. dicemus, & personas in Ecclesiis, & beneficiis instituere, & destituere, cap. cum ex iniuncto, in fine, ubi glos. de heret. cap. 3. de institut. & aliqua dicemus alleg. 58.* Et non idoneos presentatos à patronis reicere, secundum ea quæ adducemus *alleg. 72.*
- 53 *Nono* omnes causas ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diocesi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg. 81.*
- 54 *Decimo* visitationem omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum, & personarum, ac rerum facere, & in visitando omnia necessaria, & opportuna ordinare, atque disponere, saluo iure exemptionum, prout latè explicabimus *alleg. 73. & 74.*
- 55 *Undecimo* clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere & carcerare, *cap. in memoriam 19. dist. cap. in singulis, cum seq. de statu monachor. iuxta ea quæ habentur alleg. 107. à num. 16. ab officio, & beneficio suspendere, degradare, ut *alleg. 110. & beneficiis priuare, & alias poenas, & censuras imponere ex causis, modis, & formis, quas per discursum operis videbimus.**
- 56 *Duodecimo* Capituli negligentiam quandoque supplere Concil. Trid. *sess. 5. de reform. cap. 1. & sess. 24. de reform. cap. 16. ita & Abbatum & Metropolitanorum vices quoque in nonnullis, ut *sess. 23. de reform. cap. 1. & controuersias de precedentibus inter Ecclesiasticas personas componere. Concil. Trid. sess. 25. de Regular. c. 13. & nos latè *alleg. 78. à n. 26.***
- 57 *Decimotertio* super omnes personas sue diocesis non exemptas liberam habent potestatem adulterii, & scelera inquirendi, vicioscandi, & iudicandi

absque impedimento alicuius, & si opus fuerit publicum auxilium inuocandi, *cap. 1. & cap. conuenerunt, & cap. dilectum, de officio Ordin. cap. eos, qui 32. distinet. cap. fraternitatis 34. distinet. cum similibus, Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 8. Habent enim canoniam obedientiam, & subiectionem, ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur, d. cap. conuenerunt.*

Decimoquarto Ecclesias adificandas designare, ut *infra alleg. 26. & de litigijs Ecclesiis cognoscere, & litigare, c. si plures 16. q. 7. † & vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere, prout latè dicemus *alleg. 66. & nouas parochias instituere.**

Decimoquinto monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, *d. cap. in singulis, cum seq. de statu monachor. & ea ad libitum gratia visitationis, & exhortationis intrare, cap. visitandi 18. q. 2. & eorū utilitates disponere, c. cognouimus, ead. causa & quæst. de quo aliqua dicemus *alleg. 74. ita & hospitalia, & pia loca regere, ut *alleg. 75. & ab eorum administratoribus & visitatoribus, atque economicis rationes exigere, de quo *alleg. 75. à num. 57.****

Decimo sexto res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari, siue earum omnium curam, & prouidentiam habere, & curare, ut legata ad pias causas exequantur, & per se etiam quandoque vltimas exequi voluntates, vel ad id hæc res etiam per censuras cogere, *cap. nos quidem, cap. si heredes, de testam. l. mul. C. de Episcop. & Cler. & latè *infra alleg. 82. num. 13. cum seqq.**

Nunc circa secundam partem iurisdictionis Ordinariæ Episcoporum, quæ in dispensatione, & absolutione consistit, sciendum est quod circa auctoritatem dispensandi variæ videntur esse canonū dispositiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum sententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare conabimur, quibus in casibus Episcopi possint dispensare, vel minimè.

Cadit autem Episcoporum dispensatio *primò* in irregularitate, ut scilicet quis possit Ordines suscipere, vel in susceptis ministrare. *Secundò* in inhabilitate ad beneficia, & officia consequenda. *Tertio* in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In aliis materiis non videtur propriè dispensatio Episcoporum cadere, nam in voto, & iuramento est potius absolutio, vel commutatio, in aliis erit concessio, vel licentia, aut remissio, & huiusmodi.

In primis igitur in irregularitate ad Ordines suscipiendos dispensare possunt Episcopi de iurisdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari prohibentur de iure, ex his causis; videlicet *primò* ex quocunque delicto occulto in quo dispensare possunt post peractam penitentiam, *cap. de his uerè 50. dist. excepto tamen homicidio voluntario, quantumuis occulto, ex sententia antiquorum Canonum, in cap. 2. de homicid. & in cap. fin. de temp. ordinat. & Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. de quibus latè agemus *alleg. 39.**

Secundò ex delicto etiam manifesto, quod non sit grauius adulterio, similiter post peractam penitentiam dispensat, *cap. ac si clerici, ubi glos. & Doctores, de indic.*

Tertio ex quocunque etiam delicto grauiori quantumuis manifesto, quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur, nam dispensant Episcopi cum heretico, vel Apostata à Fide, ut promoueri possint, vel in ordinibus ministrare, si timore vel periculo compulsi à Fide defecerunt, & postea sponte reuertati sunt, nisi se periculo præsumptiuo

- sè exposuerint, *cap. Presbyteros qui 50. distinet.* Item cum homicida qui non per se, sed per alium in duello aduersarium occidit, ut notatur in *cap. Henricus de Cleric. pugnans. in duello.* Item cum homicida qui cum magno ira furore nolens occidit aliquem, *cap. studeat 50. dist. & cap. interfecisti, de homicid.* Item cum Simoniaco, si cum paruulus esset, cupiditate parentum Ecclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam adultus emptam dimiserit & canonicè xerit, aut si ignoranter, vel coactus id fecerit, & sic de similibus, qui quidem casus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie verò tutius est in illis ad Papam remittere.
- 65 *Quarto* ex quacunque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionem approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati, cum quibus etiam culpa suscepti Ordinis furtiue, aut plurium Ordinum eadem die susceptorum contra edictum suum cum excommunicationis pœna promulgatam dispensant Episcopi, *c. 1. de eo qui ordines furtiue suscepit.*
- 66 *Quinto* ex quacunque etiam causa irregularitas proueniat, ubi subest necessitas dispensandi, veluti ad vitanda scandala, & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, *cap. ut consummeretur 50. dist.*
- 67 *Sextò* propter Ecclesiæ utilitatem & meritum prærogatiuam dispensant Episcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod sit grauius adulterio, ut supra est declaratum, unde dispensat cum illegitimo, sed ad minores ordines tantum, *cap. tali coniugio 1. quæst. 7. cap. 1. de filiis Presbyt. in 6. & infra latè dicemus *alleg. 45. & cum corpore vitiat, siue defectum in corpore parientibus, siue eorum culpa, nisi magna esset deformitas, vel defectus, per tot. tit. de corpore vitiat. & dicemus *infra alleg. 42. in tempore autem ordinationis non possunt Episcopi dispensare præterquam quod ante annum expectatum sacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi possint, ut *infra dicemus *alleg. 17. n. 5.*****
- 68 Et hæc de dispensatione Episcoporum in irregularitate pro Ordinibus suscipiendis; ad ministrandum verò in Ordinibus iam susceptis non minus dispensare possunt, quam ad eosdem suscipiendos, dispensant: nam in quibusdam casibus dispensatio ad suscipiendos Ordines cum eis conceditur in iis etiam ad ministrandum in susceptis possunt dispensare, inò facilius dispensatio conceditur ad ministrandum, quam ad promouendum ad Ordines, arguendo *cap. si quis Presbyter 50. dist. & cap. primi, in fine, de ordin. ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatu. Unde dispensare possunt Episcopi etiam cum Sacrilego quadoque, ut in ordine suscepto ministret, d. c. si quis Presbyter. Item cum eo qui ignoranter ab Episcopo depositus, vel suspensus in sacris Ordinibus fuerit initiatus, prout *infra dicemus *alleg. 48.** In aliis casibus hæc non expressis solus Papa dispensat, ut latè *alleg. 50. videbimus.**
- 69 *Circa* a habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Ecclesiastica consequenda dispensant Episcopi, *primò* cum illegitimo in beneficiis simplicibus tantum, *cap. penult. de elect. & cap. 1. ubi DD. de filiis Presbyt. lib. 6. non autem in curatis, nec in dignitatibus Ecclesiasticis, ut *alleg. 45. dictum est.**
- 70 *Secundò* cum eo, qui recepit beneficium de manu laici, ut valeat illud retinere, secundum Innocent. in *cap. quisquis, de elect. arg. cap. nuper, de sent. excomm.*

Tertio ut quis possit plura simplicia, vel vnum curatum & aliud simplex beneficium retinere, iuxta ea quæ *alleg. 62. dicemus.*

Quarto cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, si abesse velit causa studij, *c. cum ex eo, de elect. lib. 6.*

Quinto in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia simplicia, *cap. vnic. de erat. & qual. lib. 6. quod hodie non est recipiendum, cum à Concilio Trident. ætas sit definita, ut *alleg. 60. n. 66. & 79. demonstrabitur.**

Sextò ut beneficium non resideat ad tempus cum legitima causa, *cap. licet Canon, in fine, de elect. lib. 6.*

I N M A T R I M O N I O verò contrahendo regulariter non dispensant Episcopi, nisi in tribus casibus; *primus* est, ut contrahi possit contra interdictionem Ecclesiæ generale, id est, Feriarum, ex causa; vel speciale à se factum, aut à suo inferiori, ut *infra probabimus *alleg. 32. num. 194. Secundus* contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, c. si contra in fin. 36. quæst. 2. Caiet. verb. Matrimonium § secundum verò cap. in fine. Tertius, ne contrahi possit non præmissis denunciationibus in Ecclesia, prout plenè dicetur *d. alleg. 32. n. 27. cum seqq.**

In iis omnibus consistit omnis Episcoporum potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispensationem quædam sunt notanda.

Primò quod licet in prædictis tantum casibus Episcopis dispensandi facultas concedatur de ordinaria potestate, in multis tamen aliis Sedi Apostolicæ referuatis poterunt dispensare, ubi necessitas magna coegerit, & periculum scandali si differatur, *cap. ut constitueretur 50. dist. & cap. quedam, vers. quod sumpsi 35. quæst. 3. & cap. ipsa pietas 23. quæst. 4. nisi contra ius diuinum, aut præcipuas grauesque Ecclesiæ sanctiones esset dispensandum, cap. sunt quidam, & ibi glos. notabilis 25. q. 1.*

Secundò quod ubi in simili casu necessitatis dispensant Episcopi, intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, ut in *cap. fin. de eo, qui ordines furtiue suscepit, & salua eiusdem Sedis auctoritate, ut in cap. 1. l. q. 5.*

Tertio quod contra Canones & concilia non possunt dispensare Episcopi, nisi in tribus casibus; *quorum primus* est, ubi Canon exprimit posse dispensari, licet hanc potestatem expresse ipsi Episcopo non concedat, arg. *cap. nuper, de sent. excomm. & glos. in cap. postulasti, de elect. & dicemus *infra alleg. 33. num. 16. cum seqq. Secundus*, ubi expresse Episcopo dispensationem permittit, ut in *c. si autem, in fine 36. q. 2. & in cap. vnic. de erat. & qual. lib. 6. & in multis locis Concilij Trident. ubi de irregularitate agitur: alius est ratione magnæ necessitatis, vel utilitatis, ut dicemus *d. alleg. 33. num. 26. Tertius* est ratione consuetudinis legitime præscriptæ in talibus dispensandi, *cap. quicumque 1. l. q. 1. cap. fin. de consuetud. consuetudo enim facit valere dispensationem quæ alias non valeret, arg. c. fin. de transact. & c. permissus, de celebrat. Missar. Casus autem in quibus consuetudine dispensare possunt Episcopi, sunt qui in iis consistere videntur, quæ sunt merè iuris positiuæ, secundum Caietan. in verb. Matrimonium, § secundum verò cap. in fine.***

Quarto, quod in multis casibus arbitrio Episcoporum dimititur an debeant dispensare nec ne, ut patet in *cap. fin. 1. q. 5. & in cap. Presbyteros qui 50. dist. & in c. cum de tua, & in cap. significauit, & serè per*

101. de corp. viciat. in dubio autem facultatis dispensandi debent ad Papam remittere.

77 Quinò, in dispensando distinguere debent de rebus, seu casibus dispensandis: nam ad beneficium retinendum facilius dispensat Ecclesia, quam ad exercendum officium Clericale, cap. fin. cum gloss. de Cleric. pugn. in duello, sicut facilius ad beneficium acquirendum, quam ad Ordines suscipiendos, gloss. notabilis in c. fin. 1. q. 5. Item facilius ad retinendum iam quassitum beneficium, quam ad nouiter acquirendum, & facilius ad simplex, quam ad curatum, & facilius ad vnum, quam ad plura. Ita facilius ad minores Ordines, quam ad sacros dispensari solet, & facilius ad Subdiaconatum & Diaconatum, quam ad Presbyteratum, & facilius ad ministrandum in iam susceptis, quam iam ad alios suscipiendos, vt patet in cap. fudeat 50. dist. 8. in cap. 1. & in cap. fin. 1. q. 5. & denique facilius contra ius positium, & humanum, quam diuinum, & facilius contra iura recentiora, quam contra antiquiores Ecclesie sanctiones dispensatur. In quibus autem casibus Episcopi dispensare non possunt, sed tantum Summus Pontifex, ad saturitatem dicemus alleg. 50.

Iurisdicctio verò Episcoporum circa absolutionem consistit in voto & iuramento, in excommunicatione quoque, & ceteris censuris, & in casibus Pœnitentia.

88 CIRCA VOTVM absolunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit, seu commutat, videlicet Castitatis, Religionis, Visitationis Hierosolymitanæ & sancti Iacobi, & SS. Apostolorum Romanæ vrbs, de quibus latè agemus alleg. 37. Sed in voto Castitatis dicemus Episcopum absoluerè posse, si votum non sit perpetuum, sed tantum ad tempus. Si verò sit perpetuum, non absoluit, nisi in duobus casibus, secundum magis communem Doctorem opinionem. Primus est, si qui vnit castitatem propter aliquem metum, qui tamen talis non fuit, vt votum irritum reddat, secundum gloss. in cap. veniens, qui Clerici, vel vident. Secundus, quando verisimiliter timetur de incontinentia, & periculum est in mora, secundum Doctores in d. c. veniens.

79 CIRCA IURAMENTVM Episcopus absoluerè potest in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubii, quos Papæ dimittere debet, cap. venerabilem, de iureiur. & procedit absolutio iuramenti, sicut & voti, quantum ad causas, & potestatem pertinet absoluerè, vt dicemus alleg. 36.

80 AB EXCOMMUNICATIONE autem, & aliis censuris absoluerè possunt Episcopi in casibus sibi tantum, vel nemini reseruat, vt alleg. 50. prope finem, dicunt. Sed & in certis casibus Papæ reseruat, absoluerè possunt quandoque, vt alleg. 41. demonstrabitur.

81 A culpa verò peccati primò possunt Episcopi in quibuscumque casibus occultis etiam sedi Apost. reseruat, delinquentes quoscumque sibi subditos absoluerè in sua diocesi per seipos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientie, imposita pœnitentia saluari. Idem & in hæresis crimine occulto pro eodem conscientie foro, sed per se ipos tantum, non per Vicarium efficere possunt, sicut statutum est in Concil. Trident. sess. 24. de refor. c. 6. & infra ad saturitatem explicabimus alleg. 30. & 40.

82 Deinde possunt Episcopi sibi facere casuum reseruaciones de grauioribus delictis, in quibus ipsi tantum, vel eorum Vicarij in diocesis suis absoluerè

possunt pœnitentes. Concil. Trid. sess. 14. c. 7. de quibus latè dicemus alleg. 51.

83 Vterius publicas pœnitentias iniungere, & solemniter pœnitentes absoluerè, cap. 1. & cap. Auelius, 26. quæst. 1. cap. accedentibus, de excess. Pralat. Indulgentias concedere de iurisdictione, ordinaria possunt, iuxta ea quæ dicemus alleg. 88.

84 Denique quod ad iurisdictionem ordinariam Episcoporum pertinet, multa sunt, quæ sine eorum permissione, atque consensu fieri præcipuè à clericis legitime nequeunt, cap. cum his fidelibus 16. q. 1. Hæc autem omnia in iis consistere dignoscuntur, quæ soli Episcopo (vt præmissimus) ratione Ordinis, aut dignitatis, aut iurisdictionis competunt, sicut est à peccatis, aut censuris eidem reseruat, absoluerè, solemniter pœnitentes reconciliare, Ordines ab alio Episcopo suscipere, Pontificalia in eius diocesi exercere, Ecclesiam propriam deserere, beneficium renunciare, à loco residentie discedere, & alia huiusmodi, quæ his locis explicantur. In his autem omnibus non sufficit licentiam Episcopi petere, nisi obtineatur, cap. fin. de testam. in 6. gloss. verb. Presbyteri, in Clem. 1. de priuileg. Verum si Episcopus quædoque in re licita consensum præstare noluerit, Roman. Pont. auctoritas poterit implorari, cap. nullus, de iurepatron. gloss. dist. verbo Presbyteri. Et hæc omnia intelliguntur, saluo iure priuilegiorum, & exemptionum ac consuetudinum, vt suis locis videbimus. Hactenus de iurisdictione Ordinaria Episcoporum.

CIRCA DELEGATAM Iurisdictionem, sciendum est illam Episcopum in multis casibus habere, in quibus scilicet procedere possunt tanquam sedis Apost. delegati, vbi se Ordinaria iurisdictione non extendit, vt in exemptos, vel alias eorum esset arctata potestas, & hæc delegata iurisdictione à iure concessa est tam veteri, in cap. irrefragabili, de officio Ordin. & in cap. ad abolendam, in fine, de hæretic. cum ceteris aliis infra adducendis, quam etiam nouo, præcipuè autem à Concilio Tridentino; sunt autem hi casus, videlicet:

85 Primò, in supplenda negligentia Abbatum exemptorum, prout in c. quanto, de officio Ordin. & in Clem. vnica, de suppl. negl. Pralat. & specialiter vt in eorum monasteriis lectio sacre Scripturæ habeatur, ex Conc. Trid. decreto sess. 5. de reform. cap. 1.

86 Secundo, in procedendo contra Prædicatorem exemptum, qui hæreses prædicauerit. Concil. Trid. eadem sess. 5. de reform. cap. 2.

87 Tertio, in prouidendo de Vicariis cum assignatione congruæ portionis fructuum in Ecclesiis, quæ residentiam requirunt, vbi beneficiatus est legitime dispensatus non residere, Concil. Trid. sess. 6. de reform. cap. 2.

88 Quarto, in visitandis, & corrigendis Capitulis, & Canonici Ecclesiarum exemptis toties quoties opus fuerit, Concil. Trid. ead. sess. cap. 4.

89 Quintò, in cognoscendo de gratiæ subreptione, & obreptione, quæ super absolutione publici criminis, aut remissione pœnæ falsis fuerit precibus à superiore impetrata, Concil. Trid. sess. 13. de reform. cap. 5. Et idem in dispensationibus obtentis Concil. Trid. sess. 22. v. 5. & 6. & idem in constitutionibus, vel consuetudinibus à sede Apost. approbatis de faciendis compositionibus pro collatione, vel missione in possessionem de Canonicatu, vel similibus, Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 14.

90 Sextò, in corrigendis clericis exemptis à sua iurisdictione etià extra visitationem. Concil. Trid. sess. 14. c. 4.

Septimo

91 Septimò, in diuidendis distributionibus quotidianis ex tertiae partis fructuum deductione instituendis vbi non sunt, vel tenues habentur. Concil. Trid. sess. 21. & 22. cap. 3. de reform.

92 Octauò, in deputandis coadiutoribus, aut Vicariis cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, si alias honeste sint vitæ, quod & ante fuit constitutum de coadiutore Episcoporum eadem auctoritate deputando, in cap. vnica, de clerico agr. in 6. de quo alleg. 118.

93 Nonò, in visitandis monasteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viger Regularis obseruantia, sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint, Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 8. in princ. & in fine.

94 Decimò, in visitandis beneficiis exemptis nullius diocesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 9.

95 Undecimò, in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel euitanda, vel seruanda sunt, Conc. Trid. sess. 22. in decreto de obseruandis & vitandis, in Miss.

96 Duodecimò, in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & si idonei non sint ab officio cohibendis, Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 10.

97 Decimotertio, in his omnibus ordinandis, & moderandis, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant. Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 10.

98 Decimoquarto, in restituenda & seruanda claustrum Monialium in monasteriis etiam exemptis, cap. vnica, in fine, de statu Regular. lib. 6. Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 5. & in regendis monasteriis Monialium sedi Apost. immediate subiectis, Clem. auctoritates, de statu Monach. Conc. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 99.

99 Decimoquinto, in cognoscendo de patronatibus de quibuscumque beneficiis, & dignitatibus minus legitime constitutis, & acquisitis, Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 9.

100 Decimosexto, in Clericis concubinariis quibuscumque à beneficiorum administratione suspendendis, Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 14.

101 Delegati verò an Ordinarij Iudices sint censendi Episcopi in illis casibus, in quibus etiam tanquam sedis Apost. delegati procedunt, ostendam alleg. 92.

102 Et generaliter negligentiam exemptorum supplet Episcopi in multis tanquam sedis Apost. delegati, Clem. quia contingat, de reliq. domib. Clem. 1. de iurepatron. Negligentiam verò delegati Papæ supplet auctoritate Ordinaria, non delegata, vt est casus notabilis in cap. significauit, de officio Ordin. alias regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata, cap. sanè, de officio deleg. immo eius sententiam quamuis iniustam exequi tenetur, si sibi exequutio illa committatur, cap. pastoralis 5. quia verò, illo tit. de officio deleg. non tamen tenetur eius iussa exequi, nisi litteras suæ delegationis ostenderit, cap. cum in iure, de officio deleg. Notandum est autem, quod si quandoque Papa mander Episcopo, vt subditos suos corrigat tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere sedis Apost. delegatum in hac parte cap. licet in corrigendis, c. grauè gerimus, de officio Ordin. nec ei iurisdictionem concedere in exemptos, nisi hoc exprimat, Clem. fin. de priuileg. Barbof. de Episcopo, Pars 11.

103 Quamuis enim Episcopi maximam habeant auctoritatem & iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc specialiter quod exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent, cap. pen. de officio Ordin. cap. sanè, de excess. Pralat. Priuilegia enim subditorum seruare tenentur, cap. dilecti, de priuileg. aliis potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari, c. sanè, & cap. cum quorundam, eod. tit. de priuileg. Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui super illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantum sollicitudinis vocari dicuntur, non in plenitudinem potestatis, vt dicitur in cap. decreto, & in cap. qui se fecit 2. q. 6. cap. ad honorem, de auctor. & usu pallij, cum similibus. Vnde vtuntur baculo pastoralis desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depressa, cap. vnica, in fine, & ibi gloss. & Doct. de sacra Præf. Quare multa sunt quæ facere prohibentur Episcopi, sunt autem illa omnia, quæ Papæ reseruata sunt, de quibus alleg. 50. videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiscoporum tantum spectat officium, de quibus vidimus sup. p. 1. tit. 3. & 4.

NUNC VERÒ quædam alia specialiter & expressè eis denegata breuiter referemus, quæ videlicet si facta fuerint non sunt valida; alia verò sunt multa, quæ facere non debent, sed si fierent, certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est.

104 Episcopi igitur, primò iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ superiori referuntur, apponere prohibentur, vt supra diximus.

105 Secundo, Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt, cap. 2. de excess. Pralat. gloss. verb. abuentiones in cap. ad audiendam, de Eccles. edific. gloss. verb. pleno iure in cap. 1. 12. quæst. 2.

106 Tertio à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur, cap. nimis 1. & 2. de excess. Pralat.

107 Quarto, subditis suis interdicerè non possunt, ne suis superioribus statum suarum Ecclesiarum demunient, cap. quia plerumque, de Officio Ordin. in 6.

108 Quintò, quemquam excommunicare non possunt pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam quam se ipsos ledere videretur, cap. inierit querelas, & cap. Guilielmus 23. quæst. 4. vel nisi pro tuendis iuribus propriis contra potestatem temporalem, vbi alias temporalis defensio non sufficit, vide cap. dilecto, de sentent. excom. lib. 6.

109 Sextò, exactiones, & talleas, & alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videatur in Ecclesia Dei exactores potius, quam Pontifices, inquitur Patres in Toletano Concil. relato in cap. quia cognouimus 10. q. 3. & vide cap. nulli Episcoporum cum seq. 16. q. 1. & cap. de excess. Pralat. & cap. cum Apostolus 5. prohibemus, de censib.

110 Septimò, Episcopalia in aliena diocesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia, nec similiter alienos Clericos ordinare, cap. Episcopus il 1. 7. q. 1. Conc. Trid. sess. 6. de reform. cap. fin. & sess. 13. etiam de reform. cap. 2. de quo diximus allegat. 6. & 8.

111 Octauò, non possunt sibi successorem eligere, cap. 2. cum seq. 8. q. 1. de quo diximus supra p. 1. tit. 1. cap. 3. à num. 39.

112 Denique pleraque eis prohibentur absque sedis

Apóst. licentia, ut est Episcopatu renunciare, c. nisi cum pridem, de renunc. & cap. 2. de translat. Episcopi, & infra dicemus alleg. 1. 1. 3. Religionem intrare, ut probabimus alleg. 5. 3. num. 2. 3. longam peregrinationem arripere, intelligendo cum Suar. de Relig. tract. de voto lib. 3. cap. 4. n. 4. Barthol. a S. Faust. in thesauro Relig. lib. 1. q. 3. 37. Sanch. in præcepta decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 39. cum sequentibus, & metipso in collect. ad cap. magna 7. de Vrbe num. 1. 1.

Electus autem Episcopus non potest ante confirmationem administrationi Ecclesiæ se immiscere. cap. nosti, cap. transmissam, in fine, & cap. nihil, in fine, de elect. cap. auaritia, eod. tit. in 6. de qua confirmatione diximus p. 1. tit. 1. c. 4. nec ante consecrationem Episcopalia exercere, de qua eod. tit. 1. cap. 5. quia nec ante Episcopus nominatur, unde si nomen non habet, nec habere officium potest, ut inquit Damasus Pont. in cap. Chorepiscopi, in fine, 68. distinct.

ALLEGATIO PRIMA.

Episcopatus an sit dignitas & Ordo, & qua in illius assequutione requirantur, & quot privilegia habeant Episcopi

SUMMARYM.

- 1 Clericatus ordo nobilitat, & est maior quacumque alia dignitate, & honore seculari.
- 2 Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem, semper & ubique summa reuerentia debetur.
- 3 Sacerdotes personis illustribus comparantur.
- 4 Episcopatus culmen est omnium dignitatum, & n. 1. 2.
- 5 Episcopi Angelis præcellunt quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata autum est.
- 6 Episcopi per suas dioceses liberam habent potestatem, & tribunal ordinarium.
- 7 Matrimonialium causarum cognitio pertinet ad solos Episcopos.
- 8 Absolvere ab omni censura legis non reservata pertinet ad Episcopos.
- 9 Dispensare possunt Episcopi quocumque dispensandi facultas conceditur.
- 10 Episcopi appellantur nonnunquam Præsides, interduam Antistites, & aliquando summi Sacerdotes.
- 11 Episcopatus dignitas est, & n. 1. 2.
- 12 Papa quare Episcopum se appellat.
- 13 Cap. qui Episcopatum 8. q. 1. declaratur.
- 14 Episcopus dicitur à verbo Græco ἐπίσκοπος, & significat eum qui speculatur, & inspicit.
- 15 Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis dispositione Episcopalis continetur, quando materia est fauorabilis.
- 16 Dispositio ad omnes, seu quascumque dignitates, non extenditur ad Episcopalem propter eius excellentiam.

Episcopalis dignitas non venit sub amplissimis verbis quoruncumque beneficiarum in odiosis, ibid.

Episcopatus est ordo à Sacerdote distinctus.

Episcopatus est de per se, & semel in Sacramento. [Cardinalatus an sit verus Ordo?]

Episcopalis dignitas in patrie possessione soluit.

Nobilitas filij non prodest patri.

Pater filium habens Episcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prerogatiua.

- 23 Episcopalis dignitas, eiusque iurisdiclio considerata in generali, & in cõmuni est iustitia de iure diuino.
- 24 Episcopatus dignitas qui presulgerere cupit, debet ali- cuius Academiae, & Gymnasij publ. suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentia in sacra Theologia, aut iure Canonico creari. Illiteratus in Episcopatum promotus ab Episcopatu est remouendus, ibid.
- 25 Examinantur ad Episcopatus munus euehendi coram Sanctissimo in Curia, aut eius Nuntijs in partibus iuxta nomam Constit. Clemens VIII.
- 26 Aetas 30. annorum requiritur in promovendo ad Episcopatum.
- 27 Francie in Regno idoneus ad Episcopatum iudicatur qui in 27. constitutus anno reperitur.
- 28 Aetas 30. annorum ad Episcopatum requisita debet esse completa.
- 29 Infans si consecratur Episcopus recipit characterem. Episcopus ante 30. annum consecratus non fit irregularis, ibid.
- 30 Canonista Theologo preferendus est in assequutione Episcopatus, si doctus & prudens sit, & ubi hereses non pullulant.
- 31 Theologi preferuntur Canonistis in his, que pertinent ad forum conscientie, in alijs vero pertinentibus ad forum iudiciale & censuras, ac penas Ecclesiasticas Canonista Theologis præferre debent.
- 32 Episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet.
- 33 Legitimi per subsequens matrimonium ad Episcopatum habiles dicuntur.
- 34 Legitimatio que fit per subsequens matrimonium iuris fictione, retrotrahitur ad tempus natiuitatis.
- 35 Cap. innotuit, de elect. declaratur. Cardinalatus ad ostensionem legitimitatis, per subsequens matrimonium, non possunt ascendere, ibid.
- 36 Ad Episcopatum promovendus in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatium constitutus esse debet de iure Concil. Trid.
- 37 Promouendus ad Episcopatum in omnibus sacris Ordinibus debet esse constitutus iuxta Bullam Gregorij XIV.
- 38 Episcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida est.
- 39 Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses.
- 40 Prædictum trimestre tempus, exorditur à die consecrationis.
- 41 Cap. Ordinationes 1. 1. §. tempus 75. distinct. declaratur.
- 42 Episcoporum consecratio die Dominica est facienda.
- 43 Cap. quod die 75. dist. declaratur.
- 44 Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo habere.
- 45 Consecratio Episcoporum à minori numero, quam aliorum trium fieri minime debet.
- 46 Promotus ex dispensatione Papa ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus.

SI Clericatus Ordo nobilitat, & est maior quacumque alia dignitate, & honore seculari, cap. denique 4. dist. cap. 1. in fine, 17. dist. cap. quis dubitet 96. dist. cap. duo sunt 12. quest. 1. cap. 1. §. quia vero, de sacra Punction. Tiraquell. de nobilitate, cap. 9. num. 4. Petrus Gregorius synagm. iuris, lib. 4. tit. 8. cap. 6. gloss. 5. Fulu. Pacian. de probation. lib. 2. cap. 34. num. 5. Bellet. disquisit.

disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 1. an. Brunor. à Sole in locis communibus, verb. clericus 1. [Thom. Valasc. allegat. super diuersas materias, tom. 1. alleg. 6. num. 1. & 2. Phceb. Lyst. decis. 162. num. 35.]

† Et Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper, & ubique summa reuerentia debetur, [quia † personæ illustres, & clerici æquiparantur, l. apud similitudinem, C. de Episc. & cleric. l. 3. C. de sum. Trinit. Socin. reg. 322. in 8. limit.] Fatin. in praxi crimin. p. 3. q. 99. num. 118. Quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, ut dicit text. in cap. 1. de priuileg. ibi, cui debent excellentiora, ea ratione, quia † Episcopatus culmen est omnium dignitatum, cap. venerabilis, de præbend. ibi, ad culmina dignitatum, ubi omnes explicant, id est ad Episcopatum, ut per gloss. verb. dignitatum in cap. 2. eod. tit. in 6. cum similibus, quibus exornant Cassan. in casal. gloria mundi, part. 4. consil. 25. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 12. [Vnde Episcopatus non dicitur dignitas, sed dignitatum culmen, Joseph Ludou. Pers. decif. 74. num. 1. Anast. Germon. de sacror. immunit. lib. 3. cap. 9. num. 9. Camill. Borrel. in summ. decis. tom. 1. tit. 6. n. 6. Mastrill. de magistrat. lib. 5. cap. 10. num. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 9. num. 68. & q. 26. num. 29. Alzedo de Episcopat. orig. cap. 1. num. 39.]

In Conc. igitur Trid. sess. 25. de reformat. cap. 6. vers. præterea, præcipitur vt Episcopis vbique in honor tribuantur, qui eorum dignitati par est, & à Canonice exemptis, vt scilicet eis in choro, & in Capitulo, in processionibus, & alijs actibus publicis sit prima sedes & locus, & præcipua omnium rerum agenda, & auctoritas. [Iam enim ab Arelaten. Conc. sancitum fuerat ipsos Præfectos prouinciarum Episcopis subici, vt habet Cardin. Baron. anal. Eccl. anno 324. num. 8. Episcopus enim quoscumque Baronis, siue Duces, siue Marchiones, siue alio quocumque titulo decoratos præcellere debet, Marc. Anton. Surg. de offic. Præfeti Prætor. lib. 1. cap. 27. n. 3. Ioan. Francisc. à Ponte de prest. Prætor. tit. de elect. offic. lib. 1. §. 4. Et proprio id exemplo longè prius patrefecerat Maximus Imperator, is enim cum anno 386. B. Martinum Episcopum conuiuio excepisset, simul discubentibus Euodio Præfecto, & Consule, eodemque ipsius Maximi fratre, ac duobus Comitibus summa potestate præditis, & medio inter ipsos Præbytero ipsius Martini, iussit Pocillatori, qui sibi auream pateram, tanquam omnium, qui aderant, longè excelso, obtulerat, eandem ipsi Episcopo, veluti digniori offerre gestiens, cum ille bibisset, ex eius Sanctis manibus poculum sumere: quod neque ex sententia ei succellit; nam vir sanctissimus lux non immemor dignitatis, primus bibere non recusat, mox verò non Maximo, sed Præbytero suo pateram tradidit, nullum scilicet existimans digniorem, qui post se biberet, neque integrum sibi fore: si autem Casarem, aut eos, qui à Casare erant proximi, prætulisset Præbytero, vt recenset in vita S. Martini Sicutus cap. 23. cuius verba rescriptit Card. Baron. d. anno 386. num. 32. & ex Sulpitio in eadem vita, refert etiam ad demonstrandum istud ins prælationis Episcoporum, Cardin. Bellarm. controu. tom. 1. de Romano Pontifice, lib. 1. cap. 7. in 2. col. vers. denique Maximus.] Vnde Innoc. III. in cap. solitudo de maior. & obed. grauius reprehendit Constantinopolitanum Imper. eo quod eiusdem vrbs Patriarcham ad scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret, latè ostendens quam dignior sit potestas Ecclesiastica temporalis, & secularis Principes Ecclesiasticis submittere debere Principibus, quod & in multis factorum Canonum locis 69. dist. Barbos. de Episcopo. Pars I I.

per eos, & Sanctorum Doctorum sententiis comprobatur, specialiter ex B. Gregor. & Gelaf. in cap. quis dubitet, cum segg. ead. dist. ubi habetur Sacerdotes Christi Regum & Principum, & omnium fidelium Patres, & magistros censerit, & Ioannes Papa in c. si Imperator, ead. dist. dicit Imperatorem Catholicum Filium Ecclesiæ, non Præsulem, & quod ad Religionem competit, discere ei conuenit, non docere, & post multa: Imperatores Christiani, inquit, subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsilibus, non præferre; vnde in quolibet loco suæ iurisdictionis non exempto pro tribunali sedere, & iurisdictionem exercere posse, ait text. in cap. cum Episcopus, de officio Ordin. in 6. de quo latè alleg. 80. & per suas dioceses liberam habere potestatem, & tribunal Ordinarium ex alijs comprobatur Corn. de absolut. inuamenti part. 3. quest. 13. à num. 9. & Angelis præcellere quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, obseruat Thom. Bossi. de signis Ecclesiæ tom. 2. lib. 16. cap. 9. [Eius igitur dignitas amplissima est, Menoch. consil. 202. num. 133. omnemque tollit infamiam, idem Menoch. consil. 1137. num. 36. itavt in Ecclesia patri exhibere reuerentiam non teneatur, secus verò in domo. Idem Menoch. consil. 52. num. 101. & consil. 257. num. 68.] Nec dubium est quin magna sit huius gradus excellentia, & profectò si Ordinem, & Ordinis potestatem spectemus, maior est Episcopus, quam Cardinalis: ille enim Sacerdotes consecrat, baptizatos confirmat, & alia huiusmodi facit, quæ Cardinalis non potest: idemque sentiendum si attendatur iurisdictione ferendi leges, puniendi, dispensandi, indulgendi, quæ nullatenus licent Cardinali, quoniam diocesi caret, August. de Ancona de potestate Eccles. quest. 102. art. 2. Plat. de Cardin. c. 3. [licet Cardinalatus sit eulmen dignitatum, Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 8. num. 81.]

Vnde nostri, & Theologi deducunt vulgare axiomata, quod Episcopi in suis diocibus omnia possunt, quæ potest Summus Pontifex in vniuerso Orbe, exceptis specialiter reseruat, argum. text. in cap. ad honorem, de auctoritat. & usu pallij, & in cap. noui, ad fin. de iudicijs, & post Sor. de Insti. lib. 10. q. 1. art. 3. concl. 1. & alijs locis, quæ commemorat Hétiq. in sum. lib. 1. cap. 35. §. 2. in commento lit. D. Ludou. Gomez in rep. c. 1. n. 37. de constit. lib. 6. Steph. de Gaëta in rep. c. ad limina 30. q. 1. princ. n. 6. intelligendo, vt per Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchatum sedibus erect. c. 17. n. 54. infinitos refert Sanch. de Matrim. lib. 1. dist. 61. n. 3. & lib. 8. dist. 9. n. 3. quibus adde Suar. tom. 4. de parit. dist. 25. sect. 1. & de legib. lib. 6. c. 14. n. 6.

Ex quibus consequens fit Episcopos in sua diocesi debere honorari ab Archiepiscopo, dum est in illa. Capr. decis. 27. num. 24. & 25. Aloyf. Ricc. in praxi aurea, in sol. 203. num. 3. vers. 8. Habent eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus, & maxime absentibus Inquisitoribus, vel vbi illi non adfunt, Penia in direct. Inquis. part. 3. schol. 112. Aloyf. Ricc. d. resol. 203. num. 4. vers. 12. [procedunt enim simul, vnde quarit Diana resol. moral. p. 4. tract. 7. resol. 37. quid faciendum in imponendis penis quando discrepant Inquisitores, & Ordinarij?] Et ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, c. 25. q. 2. Cou. lib. 2. var. c. 8. in fine, Aloyf. Ricc. d. resol. 203. n. 4. vers. 13. [de quo infra all. 57. n. 237.] † Hinc pariter inferitur Episcopos in suis Diocibus plenissimam exercere iurisdictionem puniendi quæcumque, & omnia crimina, c. 1. de offic. ordin. c. luras proferre potest contra Sacerdotem, nisi iurisdictione habeat, c. cum ab Ecclesiarij, de officio

officio Ordin. Indulgentias concedere valet, cap. quod autem, cap. cum ex eo, pen. de penit. & infra alleg. 88. nec non cognoscere de causis matrimonialibus, infr. alleg. 84. dispensare in omnibus casibus minoribus adulterio, cap. ut si clerici, 6. de adulteris, de iudic. & in irregularitatibus occultis. Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. [vt infra alleg. 39. & 40.] Absolvere ab omni censura legis non reueruata, cap. nuper, de sentent. excomm. post Nauarr. Couarr. Vgolin. & alios Sayr. de censur. lib. 2. cap. 19. Suar. eodem tract. tom. 5. disp. 7. sect. 3. [late alleg. 50. num. 271. cum seqq.] ac demum & dispensare quoties dispensandi facultas conceditur, vt notant omnes in cap. ut si clerici, §. de adulteris, de iudicis, & in cap. dilectus, de tempor. ordin. Card. Tulch. pract. conclus. tom. 3. concl. 276. Suar. de legib. lib. 6. cap. 14. num. 3. & 8. [vide infra alleg. 33.]

Quare ex his omnibus colligitur Episcopos, tam in potestate iurisdictionis, quam in potestate Ordinis, Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores esse: constat enim tam Ordinis, quam iurisdictionis potestatem competere Episcopis in suis diocessibus; Sacerdotibus vero esse communem Ordinis potestatem cum Episcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullisque aliis ministeriis: ergo sic consequens manifestissimum quoad potestatem iurisdictionis Episcopos superiores esse Presbyteris, cum ex dictis constet hos nullam, illos plenam in suis diocessibus habere iurisdictionem. Quoad potestatem Ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis ministeria solis Episcopis fuisse reueruata, & Presbyteris omnino denegantur; quare hanc veritatem multis docent Card. Bellarm. tom. 1. controu. 5. lib. 1. cap. 14. Petr. Sot. de instit. Sacerd. vbi de sacram. Ordinis, sect. 1. & alij, quos plene refert Henric. in sum. lib. 10. cap. 7. §. 2. lit. L. [late nouissime Philibert. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 2. p. 8. cap. 4. per tot. qui post nonnullas huius tractatus impressiones in lucem prodit, idem nil mirum si adinuicem nos citemus:] & de Fide definiuit Concil. Trid. sess. 23. c. 4. & can. 6. & 7. Non obstat illa, quibus impij heretici hanc Episcoporum, & Presbyterorum distinctionem & pulcherrimam Catholicæ Ecclesiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitaui Aërius, qui cum Episcopatum frustra & impotenter ambisset, ab Ecclesiâ diuertit, eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit; quem deinde errorem ex eadem causa pernotus suscitauit VVicleph, cum Episcopatum Vigoniensem impotenter appeteret, adducentes auctoritates Pauli 1. ad Philipp. ibi, cum Episcopis & Diaconibus; quasi nomen Episcopis, pro Presbyteris ponatur; aliâ enim de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit, Episcopis, qui tam in eadem ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea, quæ notantur in cap. quoniam, de officio Ordin. Adducunt deinde Paul. 1. ad Titum cap. 1. ibi, constituas per ciuitates Presbyteros, & inferius, oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, & c. quasi illi, quos superius Presbyteri nomine significabat, iidem sint atque illi, quos modò Episcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. in cap. legimus 93. dist. & in cap. olim 95. dist. vbi expressè inquit eisdem esse Episcopos, atque Presbyteros. In primis enim pro solutione difficultatum, quas supra ex locis Apostoli adduximus, aduertendum vniuersum clericum, omnisque Ordines ad duo primaria genera reuocari; ad Sacerdotes scilicet & ministros, quorum priores, videlicet Sacerdotes subdiuiduntur in maiores, & mi-

nores; posteriores vero, scilicet ministri, in sex alias species, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorcistas, & Ostiarios, quibus nostri addunt Psalmistas, habetur in cap. clericos. 21. dist. quamuis nomen Episcopi, principalibus tantum Sacerdotibus tribui soleat, & nomen Diaconi principaliori tantum Ministro, vtrumque tamen suo modo aliis conuenit, nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuersum populum salutare, seu magis Clerum, ne cogeretur singulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros. Ad secundum ad Paulum ad Titum, respondetur Paulum illis verbis usum fuisse tanquam generalibus, non vero tanquam distinctis, ex modò dicta ratione. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi responsum est supra part. 1. tit. 1. cap. 2. num. 26.

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesiâ præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obedientiam debitam exhibeant, sic etenim docet Clemens Papa in cap. Sacerdotes 2. quest. 7. Sacerdotes, inquit, & reliqui Ecclesiæ ministri, omnesque plebes Episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiam si ipsi aliter, quod absit, agant, nisi in Fide errauerint. Et B. Apostolus Petrus hortabatur, dicens: Obedite præceptis vestris, non solum bonis, & modestis, sed etiam dyabolis. Euaristus quoque Papa in cap. sancti viri, in fine 7. q. 1. dicit Ecclesiâ cum tanta reuerentia Episcopi sui doctrinam suscipere debere, eamque amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis; si quis autem Episcopo non obedierit, siue sit Sacerdos, siue alius clericus, siue etiam Princeps, Canonum sententia pronuntiat infamis, & à liminibus Ecclesiæ est reiiciendus, vt dicit idem Clemens in cap. si autem 11. quest. 3. excommunicandos esse dicit Anterus Papa in cap. absit, eadem causa, & quest. ita & in cap. si quis, & in cap. omnes, de maior. & bed. Nec potest subditus contra Prælatum suum præscribere obedientiam, cap. cum non liceat, de prescrip. vbi in collect. plures Doctores citauimus, & infra alleg. 128. latius agemus.

Episcopi igitur multis nominibus appellantur, nonnumquam Præsules, interdum Antistites, aliquando summi Sacerdotes, vt per text. in cap. clericos, vers. Episcopis, cum seqq. 21. dist. cap. quod translationem, de tempor. ordinat. cap. 1. §. per frontis, in princip. de sacra. & rit. tradunt, & explicant sigillatim post alios, Card. Bellarm. tom. 1. de controuers. Christi. fidei, lib. 3. de Rom. Pont. c. 24. & lib. 2. de Concil. aut. c. 1. ad fin. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 22. q. 1. Henric. in sum. lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 32. num. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 21. à princ. vsque ad num. 5. & quod Episcopi dicantur summi Sacerdotes, nuncupatim tradunt Ioseph. Lud. Perus. de iur. 7. q. 1. n. 11. Azor. in sum. mor. p. 2. lib. 3. c. 28. col. 299. ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt in cap. Pontifices 7. quest. 1. cap. Massima, de elect. d. cap. quod translationem, cap. quia periculosum, ibi, Pontificali officio, de sentent. excomm. lib. 6. Imò Isidor. in d. cap. clericos, vers. Pontifex, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes, & in vers. Presbyter, addit eisdem Pontificatus apicem habere, notant Gom. in c. 1. n. 18. de consuet. lib. 6. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resolut. 203. n. 2. Azor. d. q. 1. vers. quare etiam, Durand. n. 1. vbi proxime, cuius nominis deriuationem idem Isidor. in dist. vers. Pontifex, explicare videtur dum ait, vel dicitur, & quasi via sequentium, & c. quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia siue sequamur Quinti Mutij

Mutij Scæuolæ sententiam, qui à posse, & facere Pontifices dictos putauit, & quod illis potestas fuisset sacrificandi, id est, Sacra faciendi, 2. ibi, Pontificem dum Sacra facit, ff. de in ius. vocando, (facere enim apud veteres sacrificare est.) sequuntur multi, cum quibus Alcia. lib. 2. Parerg. cap. 6. indeque Pontificium dictum pro iure, & potestate aliquid faciendi: siue sequamur aliam eiusdem nominis rationem, quæ Marco Var. placuit, de qua Nouiores in l. 2. §. deinde ex his, legibus, ibi, apud collegium Pontificum erant, vbi Corraf. num. 16. & 17. Cagnol. num. 96. ff. de origine iuris, Lexicographi iuris verb. Pontifices, in vtroque sensu Episcopi rectè Pontifices appellantur, vel quod sacra faciant, d. cap. clericos, vers. Presbyter, vel quia viam aliis construant & ostendant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula text. in cap. inter cetera, de officio Ordin. cum similibus, tradit Corraf. lib. 3. miscellan. cap. 22. num. 6. & 8. quo pacto declarandus erit text. in d. cap. clericos, vers. Pontifex, ibi, quasi via sequentium, intendit Durand. d. lib. 2. cap. 11. num. 3. Vocantur Principes Ecclesiæ, Aloyf. Ricc. in praxi aurea resolut. 203. num. 2. dicuntur etiam persone egregie, itant ad eos domi mittatur pro iuramento accipiendo si quandoque in testem vocantur volentes, glo. in l. ad egregias ff. de iur. iur. Bald. in A. ubi sed iudex. C. de Episcopis & Clericis, Gambar. de officio & potest. Legati de luter. lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nomin. num. 38. Item dicuntur illustres, secundum Bar. in l. omnes populi ff. de iust. & iur. Gambar. citato loco num. 39. & comitari debent à suis Canonici in publicis processionibus, vt late probat Aloyf. Ricc. in praxi aurea resolut. 51. & dicuntur habere pastoralem curam, & dignitatis fastigium, cap. ordinatos 59. dist. c. moramur, vers. principatus, dist. 6. c. principatus 1. q. 1. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 203. n. 2.

Episcopatus, dignitas est, Episcoposque dignitatis, & potestatis nomen habet, non officij tantum, vt probant text. in cap. 2. de officio deleg. lib. 6. ibi, Pontificali dignitate, & c. Clemens. 1. ibi, Pontificali, de renun. Clem. in plerisque, ibi, Pontificali dignitas, de elect. Extr. auq. 1. vers. nos volentes, Ne Sede vacante, Ioannis X X I. cum multis aliis, ex quibus ita post Ioan. And. notant Franch. & Dominic. in d. cap. 2. num. 1. Azor. in sum. moral. tom. 2. lib. 3. cap. 27. quest. 2. Henric. in sum. lib. 10. de Ordinis Sacramento, cap. 32. num. 1. Quinimo & Episcopatum non tantum dignitatem, sed culmen esse dignitatum, videtur probare text. in cap. per. ibi, ad culmina dignitatum, de prebendis, quem ad hoc notat glo. verb. dignitatum in cap. 2. eadem tit. lib. 6. & singularem dicit Barbaria in cap. dist. cum, colum. pen. de officio legati, & ad notabile casum applicat Ripa lib. 2. resp. r. m. cap. 16. maioremque esse Ordinem, quam sit in Ecclesiâ Dei, assertit glo. verb. Episcopus, in proæmio libri Sexti, glo. verb. de Episcopis, in cap. quia periculosum, de sententia excommunicat. eodem lib. 6. Cassan. in catalogo gloria mundi par. 4. considerat. 25. Inde afferentes rationem

quare summus Pontifex se Episcopum appellet, at ceteros Episcopos vocet fratres, quasi sibi æquales, Cardinales vero & Reges filios, iuxta text. in c. quam grauis 6. de crimine falsi, tradunt Felin. in proæmio Gregoriano, num. 1. Dec. in cap. cum venerabilis, num. 2. de except. Cofin. in pragmatica tit. de numero Cardinalium, glof. Cardinales.

Neque obstat text. in cap. qui Episcopatum, ibi, quia nomen est operis, non honoris, 8. q. 1. ex quo nonnulli huius temporis heretici contendunt Episcopi nomen solum esse functionis, muneris, seu officij, non vero potestatis, seu dignitatis, refert Cardin. Bellarm. de controuers. Christi. fidei tom. 1. lib. 3. de Rom.

Pontif. cap. 24. Azor. d. cap. 27. quest. 2. Respondetur enim hæreticos manifestè decipi ex nominis etymologia, quam solum voluit designare D. August. in d. cap. qui Episcopatum, nam et si nomen, & Episcopus, sumptum à verbo Græco ἐπισκοπέω, quoad nomen etymologiam significet eum, qui speculatur, & inspicit, quasi Episcopus in Ecclesiâ Dei speculator sit, & inspicens subditorum mores, cap. Cleros §. Episcopus 21. dist. Azor. dist. cap. 27. quest. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. num. 1. & 2. Attamen re ipsa, sicut olim apud Ethnicos nomen erat Magistratus & præfecturæ, nimirum Prætoris, ita & hodie sumptum etiam est ad designandam potestatem, & dignitatem, & præfecturam, quæ est in Episcopo: ita, vt Episcopatus non sit, simplex officium prædicandi, & inspiciendi subditorum vitas: sed etiam vera dignitas, & præfectura Ecclesiastica, cum potestate & vi coactiua regendi eosdem subditos in rebus spiritualibus, ac diuinis, & imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex illo D. Paul. 2. ad Corinth. cap. 13. ibi, secundum potestatem, quam dedit mihi Dominus, & c. & ex aliis locis intendit vtrumque text. in d. cap. 2. ibi, Pontificali dignitate, & c. iuncto ibi, Sacri officij, quod exercent, & c. cap. quia periculosum, ibi, Pontificali officij, de sent. excommunicat. lib. 6. & ex variis Scripturæ testimoniis, & similitudine nominis, Rex, ex quo etiam hæretici arguebant, ostendit idem Illustriss. Bellarm. d. cap. 24. notant Henric. & Azor. dist. locis.

Ex eo autem quod Episcopatus dignitas sit, inferunt DD. sub appellatione dignitatis in Iuris, vel hominis dispositione etiam Episcopalem venire, vt per Dominic. & Franch. d. cap. 2. num. 1. de quo tamen videri potest glof. verb. dignitatum, & ibi communiter omnes, in cap. 2. de prebendis lib. 6. Simonet. de reseruat. quest. 11. per totam. Mandos. reg. 32. Cancell. q. 15. Gambar. de potestate legati lib. 2. num. 41. cum seqq. & lib. 7. a. n. 222. Hoieda de incompatibilitate benefic. 1. cap. par. 24. num. 64. qui magis communiter distinguunt inter materiam fauorabilem, & odiosam, ita vt in illa, non vero in ista sub appellatione dignitatis, Episcopalis comprehendatur, iuxta decisionem text. in cap. dilectus, 12. de concess. prebenda, cap. Inquisitores 16. & ibi glof. verb. expressè, de hæreticis lib. 6. cap. si compromissarius 37. vers. huiusmodi, de elect. lib. 6. d. c. quia periculosum, de sentent. excommunicat. eodem lib. Marc. Anton. Genuen. in practicab. Eccles. quest. 9. n. 3. & ad dispensationes vide doctrinam Abbar. in d. cap. dilectus num. 1. & in cap. cum Vinton. de elect. vbi docet & dispensationem etiam ad omnes, seu quascunque dignitates, non extendi ad Episcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, ex regula cap. 1. §. ultim. de filiis Presbyter. lib. 6. sequuntur Peregrin. de fideicom. art. 23. num. 8. Hoieda de incompat. benefic. p. 2. cap. ultim. num. 77. Maur. Alzed. d. p. 1. c. 3. n. 19. Nicol. Garcia de beneficiis p. 1. cap. 6. num. 66. Sic etiam Episcopi non ligantur suspensione, siue interdicto, nisi de illis in mentio fiat, d. c. quia periculosum, Sayr. de censuris lib. 1. cap. 8. num. 25. Bellet. disquisit. Cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 2. n. 47. [Nec etiam sub dispositione generaliter loquente de personis, venit persona Episcopi, cap. Inquisitores, de hæret. in 6. vbi glof. verb. expressè, Lotter. de re benef. lib. 1. q. 8. n. 82.] Nec denique Episcopalis dignitas venit sub amplissimis verbis quorumcumque beneficiorum in odiosis, c. 2. vbi glof. verb. dignitatum, de prebendis in 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 5. in princ. num. 36. Bellet. d. §. 2. n. 43.

Sed an Episcopatus Ordo sit, controuertitur inter Theologos, & Canonistas. Theologi enim in Bb 3 Ecclesia

Ecclesia septem tantum Ordines ponunt, quatuor videlicet minores, & tres maiores, & sic negant Episcopatum esse ordinem distinctum, & vltimum cum Sacerdotio, & per consecrationem in dignitate Episcopali recipere Episcopum non ordinem distinctum, vt est Sacramentum, sed potius distinctum officium, & nouam dignitatem ac praerminentiam exercendi ex officio plures Ecclesiasticas functiones, quas ex officio certum est nec simplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere posse, ita tenent ipsi in 4. *Sement. dist. in 2. 4.* S. Thom. in *addit. ad 3. p. quest. 40. art. 5. in corpore*, vbi Nugnus, Henricus, in *sum. lib. 10. cap. 2. in princip.* [Cofim. Philarch. lib. 1. cap. 10. Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. q. 9. 8. sub num. 11.* Sanch. in *opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 8.* Lotter. *de re benefic. lib. 3. q. 3. a. num. 3. 2.* Alzed. *4. part. 1. cap. 4. n. 8.*] Moslecin *sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 31.* Homobon. *de Bonis de humane vita statibus*, part. 1. cap. 2. *in princ.* Filliuc. *tom. 1. tract. 9. num. 1. 2.* Reginald. in *praxi fori poenitent. lib. 30. tract. 1. num. 5.* Bonacina *de Sacramentis dist. 8. quest. vnic. punct. 1. num. 3.* Verior tamen est sententia Canonistarum, asserentium Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distinctum, vt probat expressè Tridentini locus (cui se necesse, nec posse bona fide respondere asserit Nauart. in *loco infra citando*) *sess. 23. de sacram. Ordin. cap. 4.* ibi, *Episcopus qui in Apostolorum locis successerunt ad hunc hierarchicum ordinem principè pertinere*, text. in *cap. illud 77. dist. 8. in cap. 1. vincta gloss. verb. à cap. 32. dist. 8.* [Quòd autem imprimat characterem probatur, quia Episcopalis ordinatio, non potest reperi, & est indelebilis, & Episcopus ex sua ordinatione potest duo Sacramenta conferre, scilicet Ordinem, & Confirmationem, quae non possunt Sacerdotes inferiores ministrare. Fr. Eman. in *sum. tom. 4. cap. 67. num. 2. 1.* Alzed. *4. part. 1. cap. 4. num. 7.*] Denique confirmatur optime ex eo, quia Episcopi multo magis, quam alij inferiores ad sacrosanctum Eucharistiae sacramentum ordinantur: ipsi enim & Sacerdotium conferunt, ac Altaria, & vasa ad vsum eiusdem Sacramenti consecrant, ex quibus ita ex nostris, & Theologorum pluribus hanc sententiam defendunt in effectu gloss. *verb. Episcopus*, in *proem. o. lib. 6. & gloss. 2.* vbi Doct. in *cap. quoniam 3. de purgat. canonic. Durand. in 4. dist. 24. quest. 6. & ibi Paul. quest. 7.* Valens. *tom. 2. de Sacram. cap. 116.* Nauart. in *manual. cap. 2. 1. num. 18.* Ferr. *Sot. de instit. Sacord. lib. 1. & 4. de sacram. Ordin.* Viuald. in *candelibro aureo. sir. de sacram. Ordin. num. 10.* Emanuel Sà *verb. Ordo. num. 7.* Valent. *tom. 4. dist. 9. quest. 1. punct. 4.* Martin Fornar. *cap. 1. de Ordine. Cardin. Bellarm. de Sacramentis Ordin. disp. 5. Vasq. p. 3. tom. 3. dist. 240. e. 3.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. dist. 2. dub. 2. num. 9.* [Medina *lib. 1. de coelibatu. cap. 16.* Domit. Chamerot. *de Sacrament. tract. 11. de Ordine sacro*, cap. 1. dub. 3. Petr. Laym. in *Theolog. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 4. num. 3. & cap. 7. in fine.*] Rendina in *promptuar. receptarum sentent. tit. 38. de Episcopis & Prelatis*, num. 15. Campanil. in *diuers. Iuris Canonici. rub. 2. num. 7.* Vasconcel. in *harmonia rub. ad tit. de translat. Episcopis*, num. vlt. Franc. Leo in *thesauro furi Eccl. part. 1. cap. 4. num. 17.* [nouissimè me citato in hoc loco, Torrelanca in *pract. cab. Iuris spiritualis. lib. 2. cap. 1. num. 16.*] quicquid aliter distinguit Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 27. quest. 3.* [& Lotter. *de re benefic. lib. 1. quest. 9. à num. 75.*]

29 An autem ordinatio Episcopalis verè, & proprie sit Sacramentum, vide Balduin. Iunium *super opera controuersiarum. Cardin. Bellarm. part. 2. lib. 6. cap. 3. vers. primum ergo*, post Michaëlem Medinam; Petr.

Sot. Valent. & Vasq. tractat Coninch *d. disp. 29. n. 4. 3.* inter quos receptor opinio Episcopatum esse de per se, & seimctim Sacramentum, & vltra eos docent Card. Bellarm. *de Sacramentis lib. 1. cap. 5.* & Gregor. de Valentia *tom. 4. dist. 9. quest. 1. puncto 4. vers. secundo controuersiam*, quos refert & sequitur Campan. *rub. 2. num. 7. ante vers. Episcopatum*, Filliuc. *d. tract. 9. num. 24.*

[Vt tamen Cardinalatus sit verus ordo, non videtur ab instituto nostro alienum disputare. Quidam inter Ecclesiasticos Ordines Cardinalatus enumerant, ex quorum numero sunt Turrec. *lib. 1. sum. c. 80.* Cardin. Alban. in *tract. de Cardinalib. quest. 5. cetera* med. Anton. Barbar. *tract. de potest. Cardinal. part. 1. quest. 1. num. 20. usque ad 38.* Villadieg. *de origine, dignitate, & potest. Cardinal. q. 1.* Cardin. Iacobat. *tract. de Concil. lib. 1. art. 1. 2.* August. Triumph. *tract. de potest. Eccles. q. 102.* S. Antonin. *3. part. sum. tit. 2. 1. cap. 1. & 2.* Sed alij multo melius tenent, Cardinalatum non esse Ordinem sacrum, nec imprimere characterem, nec fuisse à Christo Domino institutum, vt per Cardin. Zabarel. in *Clem. ne Romani*, §. *portò*, de elect. Sot. in *4. dist. 24. quest. 2. art. 4.* Card. Bellarm. *lib. 1. de cleric. cap. 16. controu. 5.* Domit. Chamerot. *de Sacram. tract. 11. cap. 1. dub. 2.* Sanch. in *opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 11.* Az. or. *instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 1. quest. 3. vers. secunda opinio*, Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 1. 2. num. 75. vers. tamen primum*; ex ea potissimum ratione, quia Cardinalatus non habet consecrationem aliquam, nec materiam, nec formam. Vnde similiter Papatum non constituit Ordinem distinctum ab Episcopatu, nec imprimere distinctum characterem; resoluunt Sot. *d. q. 2. art. 4. concl. 2.* Bonacin. *de Sacram. dist. 8. q. unica. puncto 1. num. 5.* quia etsi Papa habeat maiorem potestatem iurisdictionis, quam habeat Episcopus; tamen in potestate consiendi corpus Christi, consecrandi Episcopos, confirmandi, & ordinandi, sunt aequales, in qua praestare continet character Ordinis.]

In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia Episcopis conceduntur, & plures prerogatiuæ eis competunt de iure. *Primo* enim electus Episcopus eximitur à patria potestate, ex lege Canonica in *cap. per venerabilem*, qui filij sunt legitimi, & lege Imper. in *auth. sed Episcopalis dignitas*, C. de Episcopis & cleric. obsequant Cou. in *cap. quia nos*, num. 5. de testam. Bernard. & Salzed. *reg. 2. §. Garc. Falcon. reg. 198.* Cort. in *memorabilib. verb. Episcopalis dignitas*, Viui. *tom. 2. com. opinion. lib. 8. tit. 2. 9. de patria potestate*, num. 4. p. 403. Menoch. *remed. 15. recuperande*, num. 321. Ascan. *de patria potestate*, cap. fin. num. 49. Pinel. in *l. 1. p. 1. n. 42.* C. de bonis matern. Gutier. in *repet. §. sui*, num. 10. & 11. *Instit. de hered. qual. Valde. ad Xuar. part. 2. pag. 62.* Molin. *de Inst. tract. 2. dist. 229. vers. 6.* Rebell. *de oblig. inst. p. 2. lib. 1. q. 8. num. 6. vers. 8.* [Milis *verb. filius*, *vers. filius eximitur*, Sà *cod. verb. num. 11.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 9. num. 11.* Alzedo *p. 1. c. 12. num. 10.* vbi num. 15. dicit quòd filij Episcopi antea vxorati per consecrationem patris non liberantur à patria potestate.] Thom. Valaf. *tom. 1. alleg. 29. num. 79.* Marr. *de Iuris p. 4. cent. 1. casu 27. num. 4.* [nouissimè Balch. de Angelis *ad d. auth. sed Episcopalis*, n. 1. pag. 82. Marc. Anton. Genues. in *pract. Eccles. q. 374. n. 1. in princ.* Idem in Cardinalibus in his, quae ipsi sunt commoda, non ita tamen vt omittant ius suorum heredum. Cuch. in *Instit. canon. lib. 2. tit. 4. n. 87.* Molin. *de Inst. tract. 2. dist. 229. num. 8.* Lael. Zech. *de Res. pub. Eccl. tom. 3. de Cardinal. num. 9.* prius. 8. nouissimè amicus meus sapientissimus P. Diana *moral. resol. part. 5. tract. 2. resol. 32.*] *Secundo*, in signum dignitatis Episcopalis, & spiritualis

ritualis quoque Matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito, & Mitra, seu insula, & aliis Episcopalibus ornamentis, atque insigniis decoratur, & clericis officia, de vita, & honest. cleric. Tertia in Altari, in quo Episcopus Missam cantauit, nullus eadem die potest Missam celebrare, c. in altari, de consec. dist. 2. & infra dicemus alleg. 24. in princip. Possunt autem ipsi Episcopi cum Altari portatili vbique locorunt, & extra Ecclesias celebrare, per se, vel per alium in praesentia sua, cap. fin. de priuileg. in 6. quod an sublatum fuerit per Concil. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis*, & euit. in sacrificio Missae, dicemus infra alleg. 22. num. 5. Et in suis diocesis populis solemniter benedicere, Clem. fin. de prin. de quo aliqua notabimus alleg. 27. num. 63. Audire diuina Officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in sua praesentia facere celebrari, cap. quod nonnullis, de priuileg. & possunt sibi quem volunt eligere Confessorem, cap. fin. de poenit. & remiss. de quo tamen vide quae dicemus infra alleg. 25. num. 20. Quarta, habent Cathedrali exactionem, & canonicam portionem, & alia similia, quae ad legem diocesanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus alleg. 86. Quinta non potest Episcopus ad testimonium dicendum flagitatoriam, inquit *l. nec honore*, C. de Episcopis & cleric. & *auth. de sum. iust. Episcopis*, §. nulli vero iudicium, & persona in honoreatur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, [de quo vide quae diximus in nostro tract. de iure eccl. lib. 1. c. 12. n. 30.] quòd si quandoque eius necessaria sit attestatio, non iureiurando, sed Euangelij tantum coram positis testimonium eius est accipiendum, cap. testimonium, cum seq. 11. quest. 1. Sexto, cuiuscumque licitum est iudicium Episcopi in quacumque causa eligere, & eius sententiam non est retractanda, & testimonium ipsius tantum est recipiendum, vt Theodosius Imp. decreuit in *cap. quicumque*, cum seq. 11. q. 1. nisi de praedictio fama alterius ageretur, vt in *cap. fin. 6. q. 2.* haec enim sic quoque intelliguntur cum sententia ab Episcopo secundum ius legitime fuerit prolata, dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate sumatum, illud incorruptum habeatur quod à sacrosancto homine secundum scientiam mentis illibata fuerit prolatum, in *cap. omnes in fine*, ead. causa & quest. Episcopi quoque parum, vel alij in Ecclesiastica dignitate constituti, conservatores Iudices dantur, cap. hac constitutio, de officio deleg. in 6. Septimo, Episcopi à quoquam rebus propriis spoliantur, vel à suis sedibus eiciuntur, sunt statim in omnibus restituedi, & cuncta eis redimenda, antequam vllum erimen obitici possit, cap. si quis ordinatus, cum seq. 92. dist. Clem. vnic. de foro compet. Nec sunt Episcopatu priuandi propter quamcumque aegritudinem, aut corporis infirmitatem, cap. 1. cum seq. 7. q. 1. Octauo, Episcopus potest assistere Inquisitionibus in negotio Fidei, Alex. IV. Bulla XII. §. habet eadem priuilegia citra officium Inquisitionis, quae habet Inquisitor delegatus, & maxime absentibus Inquisitoribus, & vbi Inquisitores non adsunt, Remia in 3. par. direct. Inquisit. *lib. 12.* Aloyf. Ricc. in *praxi aurea resol. 203. vers. duodecimo.* Anò, Episcopi non citantur ad Curiam ab Auditore Camera absque mandato summi Pont. Pius IV. Bulla 74. Aloysius Riccius *dist. resol. 203. num. 1.* Decimo, Episcopi praecedunt Protonotarios, etiam si sint de numero participantis tam in Vrbe, quam extra. Pius II. Bulla 2. Aloyf. Ricc. *dist. resol. 203. vers. sexto.* Undecimo, Episcopus in sua diocesi debet honorari ab Archiepiscopo dū est in illa, cap. decis. 17. num. 28. & 25. Aloyf. Ricc. *d. resol. 203. num. 3. vers. octauo.* Duodecimo, Episcopus potest

esse iudex in causa propria suae Ecclesiae, vt dicemus alleg. 87. num. 6. Decimotertio, Ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, cap. ita nos 25. q. 2. Cou. *lib. 2. vlt. cap. 8. in fine.* Aloyf. Ricc. *dist. resol. 203. num. 4.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 30. n. 11.* Alzedo *d. p. 1. c. 7. n. 7. vbi n. 18.* id intelligit, si Episcopus iam erat consecratus, qui autem Episcopum personaliter offenderit, non potest nisi per Papam absolui, quamuis sit leuis iniuria, cum in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur, cap. peruenit, de sentent. excom. [Decimoquarto potest Episcopus sententiam suam per alium legere, Vgolin. *de officio Episc. par. 1. §. 2. §. 2. n. 4.* Alzed. *d. p. 1. c. 12. n. 45.* vbi num. 46. intelligit de Episcopo consecrato. Decimoquinto dum iurat non tenetur tangere librum, sed sal est quòd pectus suum tangat, vel à longè manus eleuet versus illum, c. in causa, de iur. am. cal. glof. in c. quatuor 1. quest. 7. Vgolin. *d. p. 1. §. 2. §. 2. n. 4.* Hieron. Venero *de exam. Episcop. lib. 4. cap. 17. num. 19.* Alzed. *d. c. 12. num. 38.* vbi numeris seq. id limitat quando Episcopus consecratur dum fidelitatem, & alia Papa promittit, vt in cap. ego N. in fine, de iureiur. vel quando specialiter est statutum quòd Episcopus scripturam tēgat. Immo Episcopo sine iuramento credi in causis ciuilibus, resoluunt Aggia *de exhib. auxil. concl. 4.* Bobadil. in *politic. lib. 2. cap. 27. n. 15.* Decimosexto, Episcopus accusatus non debet stare, sed sedere simul cum Iudice aliquantulum inferius. Selu. *de benef. p. 1. q. 3. num. 12. in fine.* Anton. Corfct. *de potest. Regia p. 4. num. 22.* Alzed. *d. c. 12. n. 36.* Decimosextimo non potest cogi ad tutelam cuiuscumque personae suscipiendam, *auth. de sum. iust. Episc. §. Deo autem*, collat. 9. l. 95. tit. 5. part. 1. Paul. Montan. *de tucl. c. 35. reg. 1. num. 194.* Galganet. *cod. tract. lib. 1. tit. 6. n. 36.* Alzedo *dist. cap. 12. n. 31.* Quamuis Tiraq. *de nobilit. c. 16.* latè disputet an nobilitas liberorum ascendat ad parentes, & affirmatiuam partem tueatur Melch. Phoebas *Lust. decis. 155. per tot. tom. 2. per auth. constitutio* quae de dignit. §. generaliter, illud certo certius est quòd] dignitas Episcopalis filij prodest patri, ita quòd patris filium habens Episcopum, ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prerogatiua, vt non reputetur plebeius; ita Gaun. *Lustian. decis. 112.* vbi Flores de Mena, bene Aloyf. Ricc. in *praxi fori Ecclesiastici decis. 545. in 1. impres. & resol. 467. per totam in 2. impres. & facit quae Farinac. in praxi criminali part. 1. lib. 1. tit. 5. q. 4. n. num. 60.* [me citato in hoc loco Alzed. *d. p. 1. c. 12. n. 17.*] Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictione considerata in generali, & in communi est instituta de iure diuino, vt constat ex id. Paulo ad *Epist. 4. c. 1. ad Corinth. 12.* quem post alios exponit Suarez *tom. 4. de Poenit. p. 2. dist. 25. sect. 1. à num. 7.* & ex loco *Auth. 20.* quem in idem adducit Cardin. Bellarm. *d. tom. 1. controuers. 3. generali lib. 4. cap. 25.* Henric. in *sum. lib. 6. cap. 5. num. 5.* si verb. iurisdictione Episcopalis sumatur in particulari, est instituta de iure humano. Soarez *dist. sect. 1. num. 10. cum seq. iuncto num. 3.* Card. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 24.* Valent. *tom. 4. dist. pens. 7. quest. 10. punct. 2. pag. 2. col. 1.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. q. 13.* Camill. Borrellus *d. q. 6. à n. 1.* Eudotic. Miranda *de ordine iurisdictione. q. 2. art. 5.* Ad cunctis formidandum Episcopale in multis euehendum, singulari rum diuinarum, tum etiam humanarum rerum scientia sunt commendandi, cap. cum in antea, de elect. Quamobrem is, qui dignitate Episcopatus praesulgere cupit, debet alicuius Acaemie & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatu in sacra Theologia, aut in Iure Canonico creati: quòd si ad nullum literarum

terarum gradum promotus sit, sufficit si alicuius Academiae testimonio publico probetur idoneus ad alios docendos: ita disponit Sac. Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 2. & tenent Menoch. de arbitrar. casu 425. num. 35. Henric. in sum. lib. 10. cap. 16. §. 2. in comment. littera B, & cap. 33. §. 2. & lib. 14. cap. 9. §. 1. versic. gradus, Petr. Alphons. de Valcon. in harmonia rubricar. Iuris Canon. iii. de exate & qualitate num. 4. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. q. 9. col. 306. & lib. 6. cap. 6. quæst. 1. col. 683. Less. de iust. lib. 2. cap. 34. dub. 24. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glof. 4. num. 67. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 30. tract. 3. num. 171. plures alios refert Cened. ad Decretum collect. 51. num. 4. in sum. Campanil. in dixer. Iuris Canon. rub. 3. cap. 4. num. 1. cum seqq. Bellet. disquisit. clericali. p. 1. tit. de clericali discipl. §. 4. à num. 33. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 1. cap. 9. quæst. 52. vbi quæst. 53. an ignatus promotus ad Episcopatum sit tutus in conscientia, & collatio valeat, quorum plures refero: Ego ipse in collect. ad cap. cum in cunctis, num. 20. de elect. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 13. num. 6. & Hodie cum privilegium Doctoratus non faciat Doctorem; sed requiratur doctrina, Clemens VIII. statuit, ut non solum habentes privilegium, sed docti viri ad Cathedralis assumantur, quoad Episcopatus in Italia sumendi in Urbe coram ipso, & Sacra Congr. Illustrissimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & vicorum. In Gallia vero, & Hispania coram S. R. E. Cardin. Legatis ibi existentibus, & Legatis deficientibus coram S. Sedis Apostolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, de speciali Papæ mandato, assistentibus aliis Prælatibus, ac peritis vitiis ut huiusmodi negotij grauitas requirit, se examini subiciant, qui approbati, & non aliàs ad Ecclesiæ regimini admittantur, referunt Franc. Leo in Theol. fori Ecclesiastici p. 1. cap. 3. num. 10. & 11. Campan. d. cap. 4. num. 4. [Maurit. Alzed. d. p. 1. cap. 3. num. 24.] idiomate nostro vulgari solemus dicere, Prelado sem letras, Nao sem leme, Relogio sem pezos, Galinha sem azas, latine Prælatus sine litteris, nauis sine clauo, horologium sine æquilibris, gallina sine alis. Nam si omnino illiteratus in Episcopatu promoueretur, sanè ab Episcopatu amouendus esset, quemadmodum amarus fuit Episcopus Galinen. ab Honorio III. de quo in cap. fin. de avar. & qualitate, toleraretur tamen si ex longo vsu & reru experientia sciat rectè exercere omnia ad Episcopatum necessaria, vel si charitatis perfectio scientiæ defectum suppleat, vt per Hoiedam de incom. benef. p. 1. cap. 24. num. 32. & 33. Maiol. de irreg. cap. 31. num. 4. & 10.

16 Ad Episcopatus culmen ex Conc. Agathensi c. 16. & 17. nemo promoueri potest ante annum trigessimum, habetur in cap. quicumque 77. dist. Postmodum verò ex constit. Alexandri III. in Concil. Lateranensi superadditum fuit vt exegerit 30. in cap. cum in cunctis, de elect. ita Cosmus in pragmatic. sanction. tit. de elect. cap. sicut §. deinde, verb. legit. pag. 99. vers. a, [Petr. Greg. Symag. Iuris p. 2. lib. 17. c. 6. num. 12.] Menoch. de arbit. cas. 427. n. 24. Rebuff. tract. de pacificis possessoribus tom. 1. quæst. 1. in additionibus ad recopil. legum Nauarra ad lib. 1. tit. 2. l. 1. de avaribus num. 18. Franc. Leo d. cap. 3. num. 7. Henric. in sum. lib. 10. cap. 19. §. 3. & lib. 14. cap. 9. in princ. vers. ad Episcopatum, Azor. instit. moral. pag. 2. lib. 6. cap. 5. in princip. Gutier. canon. lib. 1. cap. 28. n. 39. [Car dozo in praxi Iudicum, verb. Episcopus num. 2.]

Ludovic. Miranda de ordin. iudic. quæst. 4. art. 2. concl. 3. Less. de iust. tit. 2. cap. 34. dub. 20. num. 103. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 30. tract. 3. n. 163. versic. 1. Viuian. in praxi Iuris paronatus p. 2. lib. 6. cap. 7. num. 4. Maslobr. in sua praxi habendi concursam reg. 10. dub. 1. à n. 19. [me citato in hoc loco Cast. Palao in opere morali tom. 2. tract. 13. disp. 4. punct. 3. num. 1.] Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 11. num. 4. & 5. Filliuc. tom. 3. tract. 4. 1. cap. 5. num. 32. [nouissime Balthaf. ab Angelis ad auct. Presbyterium C. de Episcopis & cleric. n. 1. pag. 51. Stephan. VVeims ad constitutiones 24. Iuris communis per Concil. Trident. innouatas, const. 2. num. 3. nouissime Alzed. d. p. 1. cap. 3. num. 22.] Campanil. in dixer. Iuris Canonici rub. 7. cap. 3. num. 3. & rub. 7. cap. 6. num. 44. vbi ex Rebuff. d. tract. de pacificis possessoribus, n. 184. asserit & in Regno Franciæ (quod in omnibus Gallicanis Episcopatibus non habere locum credit) idoneum ad Episcopatum iudicari, qui in vigesimo septimo constitutus anno reperitur, ita commoventibus concordatis inter Leonem X. & Galliæ Regem. [& Petr. Gregor. Syntag. Iuris p. 2. lib. 17. cap. 6. num. 16. addit Regem Franciæ posse virum ætatis 27. annorum nominare summo Pont. ad Prælaruram obtinendam, dummodo aliæ qualitates desideratæ adsint.] Itaque non amplius satis est & trigigisse prædictos triginta annos, nisi expleuisse pateat, ex Rebuff. in praxi beneficiis, rub. requisita ad collationem bonam num. 37. & d. tract. de pacific. possessoribus. num. 184. licet glof. in cap. unico, vers. compleuerim, de avar. & qual. in 6. dixerit Episcopum esse posse qui trigessimum ingressus est annum, ad id ducta auctoritate d. cap. cum in cunctis, cuius quidè verbum, exegerit, non perpendisse insinuat, quòd sine dubio perfectum indicat tempus, idque tandem Constitutione sua Gregorius XIV. 15. Martij 1591. expressis declarauit verbis, ibi, annum trigessimum expleuisse, &c.

Impubes autem si consecraretur Episcopus, nihil ageret, ex D. Thom. ad 3. p. sum. q. 39. art. 2. Henric. in sum. lib. 1. cap. 21. §. 4. & lib. 10. c. 14. §. 3. [Syluest. verb. ordo 4. num. 1. Menoch. de arbit. cent. 5. casu 427. num. 10.] eo quòd in Episcopatu conferatur potestas vera circa Corpus mysticum Christi, & consequenter requiritur actus ipsius suscipiētis talem potestatem. Contrarium tamen resoluit Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vni. p. 5. n. 5. ex eo, quia multi sunt Episcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Ecclesiæ administrationem, vnde si Episcopus ante annum trigessimum consecratur, nõ fieret irregularis, ex citatis per Soar. tom. 5. disp. 31. sect. 1. n. 29. Campan. rub. 7. c. 4. num. 17. [Mari. Alzer. de censur. tom. 2. disp. 10. c. 1. dub. 3. Bonacin. de censura extra Bullam disp. 3. q. 1. puncto 2. num. 10. & quod plus est, Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 32. n. 4. resoluit quòd si puer in cunis consecratur Episcopus, tenebit factum.]

Adderem supradictis de scientia Episcopi, quòd in assecutione Episcopatus, Canonista Theologo præferendus est, si doctus & prudens sit, habeatque quandam Theologiæ peritiã, præcipuè vbi hæreses non pullulant, ita Henric. in sum. lib. 10. cap. 33. §. 2. in com. littera F, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 10. Fr. Eman. quæst. Regularium tom. 1. quæst. 1. art. 4. Bobadil. in sua politica lib. 1. cap. 6. num. 14. plures refert Cened. ad decretu collect. 51. n. 5. [Quintil. Mandol. ad l. 16. Cancell. q. 16. sub num. 5. vers. contrarium tamen, cum seq. optimè Lotter. de v. benef. lib. 3. q. 7. n. 96. cum seqq. Alzed. d. p. 1. c. 3. n. 25.]

In his enim quæ pertinent ad forum conscientiæ, Theo

Theologi præferuntur Canonistis, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale, & censuras ac pœnas ecclesiasticas, Canonistæ Theologis præferri debet, vt per Menoch. de presump. lib. 2. pres. 71. n. 49. Fr. Eman. d. art. 4. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 17. q. 3. & p. 3. lib. 1. cap. 3. q. 4. [nam, vt dicit Lotter. d. q. 7. num. 97. Iuris Theologus non est tanti, vt sine Iuris Canonici facultate possit ius diuinum, quantum pertinet ad moralitatem, interpretari, & in hoc præstantior est Iuris Canonici Doctor.]

32 Requiritur deinde vt Episcopus legitimo sit Matrimonio natus, vt decidit Concil. Trid. sess. de reform. cap. 1. illegitimum namque sine Papæ speciali dispensatione (quam vix ad Episcopatus obtinendos concedit) inhabilem esse vt ad Episcopatum assumatur, probant textus in cap. cum VVitionen. Ecclesia, de elect. glof. in cap. grandi, verb. legitimo, de supplen. neglig. Prælator. lib. 6. Franc. Leo in thesuro fori Ecclesiastici p. 1. cap. 3. num. 8. [Bertachin. de Episcopo lib. 2. de causa mater. Episcop. n. 81. Vgolin. de officio Episcopi p. 1. c. 1. §. 1. n. 5. Iacob. de Graff. in aures decif. lib. 3. cap. 2. num. 12. Mauric. Alzed. de præcellentia Episcop. dignit. p. 1. cap. 3. num. 16.]

33 Legitimos etiam per subsequens matrimonium ad Episcopatus absque aliqua dispensatione promoueri posse, argum. text. in cap. tanta, qui filij sunt legitimi, tenent Peregrin. de fideicom. art. 24. num. 12. Couar. de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 24. Menoch. conf. 16. num. 5. & 17. & conf. 799. n. 12. [Franc. Leo d. p. 1. c. 9. n. 14. Fr. Eman. in sum. tom. 1. cap. 67. n. 6. me citato in hoc loco Mauric. Alzed. d. p. 1. c. 3. n. 18.] Soar. tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 5. à num. 10. Bellet. disquisit. clericali. p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 2. n. 18. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14. Campan. in dixer. Iuris Canonici rub. 11. cap. 13. n. 127. Basil. Pont. de Matrim. lib. 1. cap. 11. num. 5. Sanctarel. var. resol. q. 42. num. 18. Ego ipse in collect. ad cap. tanta n. 24. qui filij sunt leg. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 12. cap. 3. q. 11. suppos. 4 [Defectus enim naturalium tollitur per subsequens matrimonium, vt late probat Marchin. post hæc scripta, & non semel impressa, in lucem editus in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. p. 10. cap. 1. à num. 20. Ioan. Bapt. Lup. de illegitim. & natur. comment. 4. §. 3. n. 8. Maticin. l. 10. glof. 3. n. 3. & 11. tit. 8. lib. 5. noua Recop. Montcalegre de exercit. præf. action. lib. 2. c. 1. §. 3. num. 6. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 30. n. 70. Trentaciu. var. resol. lib. 1. tit. de legitim. n. 1. num. 18. Arnill. Gall. de except. tit. 1. p. 1. except. 2. n. 22. & 23. Paschal. de v. ribus patrie potest. p. 2. c. 4. n. 58. Ratio est, quia legitinac per subsequens matrimonium ea omnia consequi possunt, quæ sunt Iuris Ciuilibus, vt per text. in l. cum ex oratione ff. de excusat. tutor. & in l. 4. & fin. tit. 13. part. 4. resolutum Ioan. Garc. de nobilit. glof. 21. n. 11. Ioan. Borcholt. in tract. de feudis c. 1. num. 19. post me l. Franc. Ferrer. ad constit. de los impubers, sub vrb. de subtit. glof. 6. n. 80. & 93. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 243. n. 72. & cap. 75. n. 12. & cap. 754. n. 15. & 16. cum huiusmodi legitinatio naturam imitetur. Surd. de aliment. tit. 2. q. 15. n. 32. & tit. 8. prinul. 67. n. 5. & 10. & sic legitinac primordia habeant naturalia. idem Surd. tit. 1. q. 111. n. 7. vnde eos iure esse legitimos, tenent Surd. d. q. 111. num. 10. & tit. 8. prinul. 67. n. 8. Arnill. Gall. d. except. 2. p. 1. n. 1. & 14. Mieres de minor. p. 2. q. 1. n. 1. 2. ad med. Ioan. Garc. de nobilit. glof. 21. num. 62. Fr. Basil. de med. lib. 11. c. 11. n. 2. & 3.]

Neque obstat argumentum ex quo contrariu tenent Raymund. quem refert Abb. in cap. ad extirp. vrb. Barbos. de Ep. scap. p. 1. l. 1.

34 *da, in fine, de filiis Presbyter. & sequitur Maiol. de irregulari. lib. 1. c. 4. num. 13. scilicet ex text. in d. cap. cum in cunctis, in princ. de elect. vbi requiritur vt quis fiat Episcopus, quòd ex legitimo matrimonio natus sit: nam ex d. cap. tanta, in princ. ibi, post contractum Matrimonium legitimi habeantur, iunctis verbis præcedentibus, notant Doctores communiter & legitimationem, quæ fit per subsequens matrimonium, Iuris fictione retrahit ad tempus natiuitatis, ita vt qui antea illegitimè nati sunt, per Matrimonium postea subsequutum non solum ex tunc legitimi fiant, sed ante, & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant Anton. num. 2. & 4. Card. num. 2. Abb. 7. Anchar. 10. in d. cap. tanta, idem Anchar. conf. 213. Deci. in d. cap. cum in cunctis, num. 11. de elect. quòd ex Legistis docuit Bart. in l. 2. num. 10. ff. de vulgari, quos refert Tiraquell. de primogen. q. 34. num. 34. & post Fortun. Garciam in §. & quid sit tantum, n. 174. tenent Couarr. de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 20. num. 26. Mantica de coniect. volum. 2. lib. 11. tit. 12. num. 18. Roland. à Valle conf. 10. num. 14. volum. 2. Surd. conf. 309. n. 24. Campanil. d. num. 127. Bellet. d. §. 3. num. 20. [Et, quod magis est, in illegitimatione per subsequens matrimonium illud tempus attendendum est, quòd magis proli prodesse poterit, siue illud sit conceptio, siue natiuitatis, vt per Luper. C. de natural. liber. resolutum Fachin. controuer. lib. 3. cap. 50. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 29. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 19. & disp. 34. num. 47. Basil. Pont. in simili tractatu lib. 11. cap. 3. Marchin. d. tract. 1. p. 10. cap. 1. num. 37. cum seqq. Ioan. Borcholt. in tract. de feudis, cap. 7. n. 19. à num. 52. ad fin. Paschal. d. part. 2. c. 4. num. 57. & 58. Cenall. commun. contra commun. q. 606. num. 6. qui plura fundamenta pro hac parte adducunt, licet contrarium defendant Peregrin. de fideicom. art. 24. n. 34. & Fachin. controuer. lib. 4. cap. 54.]*

35 Magis fortasse obstat text. in cap. innotuit, de elect. ex quo constat M. de quo ibi, susceprum fuisse ex soluto & soluta, & ex integra, textus apparer post quadriennium inter parentes matrimonium fuisse subsequutum, vt refert Anton. August. collect. 3. ad Decretal. tit. 6. cap. 5. & colligi videtur ex corpore Iuris Canonici line gloffis Venetiis, & alibi impresso post annum 1587. vbi post illa verba, quasi surim, legitur, quo facto cum ipsa infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit. Sed respondebis ea verba in Gregor. IX. compilatione non reperiri; ex antiqua verò fide non facere, iuxta eiusdem Gregor. proemium, nec originalia, quæ referuntur, inter se consonant, nam apud Anton. August. legitur, & ipsam infra quadriennium à natiuitate ipsius Matrimonium contraxit, quæ Grammatica vitiosa est, & legendum videbatur, hæc ipsa, & tunc nihil nobiscum pugnat, non enim concludit eam contraxisse matrimonium cum milite, ex quo M. filium susceperat, in integra verò appolita in corpore Iuris Canonici legitur cum qua postea Matrimonium contraxit, quæ si vera esset, nostram resolutionem destrueret: sed non probatur vnde sumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanserunt, ex diametro pugnare, ibi, idem quoque M. adiecit quòd nunquam pater eius habuit uxorem; vnde fit ea verba omiissa fuisse in nostra compilatione, quia à parte allegabantur: sed tamen minime sunt probata. Potuit enim Pontifex in decisione ea commemorare ad dispensationem, peritam iustificandam inter alias causas, quas ad iuxta: verò similiior est littera Anton. August. n. 1. ipsi, legas, non C c ipsam,

ipfam, quia consonat verbis versiculi praeced. & no-

36 Oportet etiam promouendum ad Episcopatum in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutum fuisse, ex Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 2. tradunt Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 3. num. 9. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 45. [Vgolin. de officio Episcopi, part. 1. cap. 1. §. 2. num. 1. Mauit. Alzed. d. p. 1. c. 3. num. 28. & cap. 4. n. 3. Didac. de Arroyo de Sacram. cap. de Episcopo, num. 6.]

37 Sed per Bullam Gregorij XI V. publicatam 15. Maij 1590. cum plurali numero vtatur, sicuti etiam vtiatur text. in cap. multis, de aetate & qualitate, oporteret omnibus Sacris initiatum fuisse ante sex menses; quemadmodum & ante Concilium disposuerat text. in c. Ofus 61. dist. 1. ibi, sed non eligatur aliquis, nisi in sacris Ordinibus constitutus; ita Campan. d. tr. rub. 11. c. 7. n. 8. Si vero Sacerdotium non praecesserit, valida tamen erit Ordinis Episcopalis collatio, etenim praepolteratio in collatione Ordinum non vitiat, licet executionem impediatur; ita post Ioan. Andr. Anchar. & alios Rendina in prompt. recept. sent. rub. 3. num. 6. Fornar. de Sacram. Ordinis, num. 5. cap. 6. Campan. d. tract. rub. 10. cap. vnic. n. 3. [Cou. lib. 1. var. cap. 10. n. 16. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 1. c. 4. n. 4.] post gloss. & Doctores in cap. sollicitudo 52. dist. Quamuis contrarium, imò Episcopalem Ordinem non suscipere, qui Sacerdotio caret, teneat gloss. fin. in cap. vnic. de clerico per saltum promotio, D. Thom. in 4. sent. dist. 24. Borg. de irregul. p. 5. d. rub. de clerico per saltum promotio, n. 5. Syluest. verb. Ordo 2. n. 1. Emm. Sa cod. verb. n. 25. Maior. de irregul. lib. 4. cap. 12. num. 3. Henriq. in sum. lib. 1. c. 6. cap. 7. §. 1. Azor p. 2. lib. 3. c. 30. q. 9. Salzed. ad Bern. c. 24. addit. 1. [Suar. d. loco num. 53. Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 2. num. 7.]

39 Deinde consecrationis munus Episcopi suscipere tenetur infra tres menses sub poena amissionis fructuum, & negligentes per alios tres menses Ecclesiis sunt ipso iure priuati, cap. quoniam 75. dist. cap. quoniam, 100. dist. Concil. Trid. sess. 23. de reformat. c. 2. de quo Nauar. in man. cap. 25. n. 118. vers. 8. Bertachin. de Episcopo, tract. 2. lib. 3. q. 1. fol. 82. Rendina in prompt. recept. sent. tit. 18. num. 13. Iacob. de Grassis in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 97. num. 52. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. consecratio Praelatorum, pag. 89. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 3. num. 22. Cardin. Tusch. praet. conclus. tom. 2. lit. C, conclus. 743. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 24. n. 141. Reginald. in praxi fori ponit. lib. 32. tract. 2. n. 58. Campan. in diuersorio Iuris Canonici, rub. 6. cap. 6. num. 9. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 2. in princ. a n. 2. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 15. n. 13. Cardos. in praxi iudicium, verb. consecratio, n. 3. & verb. Episcopus, num. 6. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 2.] Galgan. de Iure publico, l. 3. tit. 108. Suar. de legib. lib. 5. cap. 8. n. 13. Valq. in opusculo de benefic. cap. 3. §. 3. n. 27. Molfet. in sum. Moral. Theologiae, tract. 6. cap. 7. num. 4.

40 Illudque trimestre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta gloss. in cap. cum in cunctis, §. cum vero, vers. tempore, de elect. & resoluta per Flamin. de sign. lib. 7. q. 1. num. 92 [in terminis Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 15. num. 13. vbi in puncto tradit tres istos menses non esse computandos à die electionis, sed à

die confirmationis, nisi negligens fuerit ad petendam confirmationem, quia tunc computandi erunt à die electionis, & post Turrec. in cap. quoniam dist. 100. intelligit nisi necessitas cogat amplius differre, veluti propter morbum Episcopi consecrandi, vel si impediatur ab hoste.] Nec obstat text. in cap. Ordinationes 11. §. tempus 75. dist. dum praecipit ne consecratio ultra tres menses post electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata, iuxta ea, quae ibi tradunt Archid. & Gemin. aut de electione Papae, cuius prouisio electionis, & confirmationis locum habet, vt per Abb. in d. cap. cum in cunctis, §. cum vero, num. 3. & in cap. eam te, num. 3. de rescript. & in cap. nostri, num. 4. de elect. Francisc. Marc. Delphin. decis. 1394. & decis. 1395. etiam num. 3. [Cetera de confirmatione habes supra hac part. 1. tit. 1. c. 4.]

42 Consecrationi Episcoporum Canones constituerunt peculiare tempus, scilicet diem Dominicam, cap. qui in aliquo 51. dist. [Sanch. d. dub. 15. num. 14. Petr. Gregor. synagm. iuris, p. 2. lib. 17. cap. 14. num. 10. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 9. Suar. de cens. disp. 31. sect. 1. num. 30. Bonacin. d. q. 1. part. 3. num. 3.] Nec obstat in cap. quo die 75. dist. dum praecipit benedictionem consecrandis non nisi in die Dominica Resurrectionis tribui, quia responderet quòd Dominicam diem ob venerabilem Resurrectionem Domini nostri Iesu Christi non solum in Paschate celebramus, verum etiam per singulas hebdomadas ipsius die imaginem frequentamus, cap. sabbato, de consecrat. dist. 3. & propterea visum est Dominicam celebrari in memoriam continuam Paschae. Henriq. in sum. lib. 9. cap. 25. §. 1. in commento lit. D. [Hinc videtur quòd si die Sabbato factus sit Sacerdos, die Dominico immediatè sequenti in Episcopatum consecrari potest, gloss. in cap. quod à Paribus, in fine dist. 75. Syluest. verb. Ordo 2. q. 6. dicto 2. Sanch. d. dub. 15. n. 15. vnde si ex dispensatione, vel aliàs liceret die Dominica consecrari Sacerdotem, non est alicubi vetitum eadem die consecrari Episcopum, vt firmat idem Sanch. d. num. 15. in fine quicquid dicat Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 4. num. 5.]

44 Locus autem idoneus pro illorum consecratione est Ecclesia, quam Metropolitana placet eligere, cap. fin. 51. dist. Concil. Trident. dist. cap. 2. nisi consuetudo probata aliud haberet in vtu, Syluest. verb. consecratio 1. num. 3. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 23. §. 5. in princip. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 34. num. 103. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 2. in princ. num. 4.

45 Haec tamen consecratio à minori numero, quam trium Episcoporum fieri minimè debet, saltem necessitate praecipi, cap. Archiepiscopus, de tempor. ordin. cap. 1. 64. dist. Henriq. d. lib. 10. cap. 24. §. 1. Paul. Comitot. respons. moral. lib. 1. q. 48. num. 13. Marc. Anton. Genuen. in praxi curiae Archiep. Neapol. cap. 70. n. 26. vbi num. 27. resolut etiam per text. in d. cap. Archiepiscopus, vocatos suffraganeos ab Archiepiscopo pro consecratione alterius suffragani teneri accedere. [Vgolin. d. p. 1. c. 2. n. 5. Alzed. d. p. 1. cap. 4. num. 11. Sanchez d. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 10. vbi num. 17. subdit quòd vnus Episcopus principaliter totam consecrationem perficit, & alij sunt quasi coadiutores; & à n. 25. disputat an sit de essentia, & necessitate Sacramenti quòd consecratio fiat à tribus Episcopis.

[De consecratione Episcopi latè diximus supra tit. 1. cap. 5.]

47 Circa testes, quibus Episcopi vti possunt, est aduertendū in omni loco vti posse vestimentis violacei coloris rubeis traferis, Caem. Episc. lib. 1. c. 1. & 2. Lancel.

Lancel. in templo omnium Iudicum lib. 2. cap. 5. §. 3. n. 14. Ioan. Garc. de nobilit. glos. 48. §. 3. n. 52. Hieron. Veneto de examine Episcop. lib. 4. cap. 17. n. 1. ac Rochetto, quod est indumentum lineum & album, cap. clerici, de vita, & honest. cleric. l. 39. tit. 5. part. 1. Ioan. Trull. in reg. Canon. Regular. lib. 1. c. 13. Lancell. ubi supra n. 1. cum hoc tamen temperamento quòd in propria diocesi incedunt Rochetto discooperto, extra diocesim verò, vel in praesentia Legati de latere portant Mantelero ad Rochettum cooperiendum: nam loco Mantelero in propria diocesi vtuntur Mozzetta supra Rochettū. Caem. Episcop. lib. 1. cap. 1. & 2. Vgolin. de officio Episcopi p. 1. cap. 3. num. 6.

48 Galero nigro, laneo serico viridi suffulto vti possunt cū chordulis, ac floccis sericis, viridibusque, quamuis Episcopus sit Regularis. Caem. Episcop. d. loco, Hieron. Veneto d. lib. 4. cap. 17. n. 1. & infra alleg. 6. n. 9. aduerto quòd debent habere galatum duplicis formae, vnum quo in solemnibus equitationibus vtatur, alterum simpliciore, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum. Et possunt portare anulum gemmatum in quarto digito à pollice manus sinistrae, c. clerici, de vita & honest. cleric. Lancel. d. lib. 2. cap. 5. num. 14. Petr. Greg. Synag. Iuris p. 2. lib. 15. c. 12. num. 39.

49 Extra diocesim igitur, sine licentia ordinarij loci poterit Episcopus portare Rochettum cooperatum cum Mantelero, Mozzettam, galatum cum chordulis, ac floccis viridibus, & sericis, anulum gemmatum, & cappam longam, & facere sibi deferri à capellano caudam, ista enim non superioritatem, sed grauitatem denotant, vt ex eis, & raro ac moderato gressu grauitatem ostendat mentis, Lancel. d. lib. 2. cap. 5. num. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 467. n. fin. tom. 3.

Quid autem dicendum sit de Episcopis Regularibus, vide quae diximus p. 1. tit. 1. c. 4. n. 16. cum seqq.]

ALLEGATIO II.

Episcopus circa Ordinis Sacramentum in communi qua considerare debeat.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores referantur, qui de Sacramento Ordinis scripserunt.
2 Ordinis Sacramentum à Christo Domino institutum.
3 Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.
4 Characterem imprimit sicut Baptismus, & Confirmatio.
5 Ordinatus absoluta coactione compulsus non recipit characterem.
6 Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens sibi Ordines conferri, characterem recipit.
7 Excommunicatus si ordinetur characterem recipit. [Ad Ordinis sacramentum cogi nemo potest, ibidem.]
8 Ordinis Sacramentum negari accipere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit.
9 Baptizatum se credens cum re vera non fuerat, si Ordines procurauerit an eos recipiat, Christiue corpus celebrando conficiat? & num. 10.
11 Inhabilitas procedens de Iure diuino suppleri non potest.
12 Absolutio Sacramentalis praestata à non Sacerdote, qui Barbol. de Episcopo. Pars I I.

- tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla est.
13 Absolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote valide praestari non potest, etiamsi desit Sacerdos.
14 Ordinis Sacramentum non confirmatio dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de necessitate praecipi, non de necessitate Sacramenti.
15 Ordinis Sacramentum recipiens non praemissa Confirmatione extra negligentiam & citra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem. [Puer ante usum rationis, vel amens, an validè possit ordinari, ibidem. Hermaphroditus an ordinari valeat? ibidem.]
16 Gradus, quos continet Ordo, sunt nouem secundum Canonistas.
17 Clericum prima Tonsura percipiens incurrit excommunicationem can. si quis suadente 17. q. 4.
18 Prima Tonsura proprie Ordo non dicitur, sicut reliqui.
19 Ordines singuli an sint Sacramenta, ostenditur, & num. 20. & 21.
22 Ordines Sacri qui, & quare sic dicantur.
23 Ordines minores quare sacri non dicantur.
24 Ordines maiores, & minores in quibus differant, ostenditur.

DE Sacramento Ordinis, eiusque materia agunt Theologi in 4. dist. 24. vbi D. Thom. Sor. Durand. Bonan. Palud. Richard. & alij, ac summistae verb. Ordo, & ex modernis Barthol. à Ledesma in sum. de Sacramen. vbi de Sacramento Ordinis, Vinald. in candelabro aureo, tit. de Sacramento Ordinis, Martin. Fornarius de ordine, Zerola in praxi Episc. p. 1. & 2. verb. Ordo, Henriq. in sum. p. 2. lib. 10. de Ordinis sacramento, Stephan. Quaranta in summa Bullarj verb. Ordo, Cardin. Tusch. praet. conclus. lit. O, conclus. 189. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. vbi de Sacramento Ordinis, Valquez in 3. parte D. Thomae tom. 3. dist. 235. cum seqq. Valentia tom. 4. disput. 9. Valer. Reginald. in praxi fori panis, lib. 30. Aegid. de Coninch. de Sacramentis & censuris tom. 2. dist. 20. Balduin. iun. super opera controuers. Bellarm. p. 2. lib. 5. c. 3. & 4. [Thom. Valasc. tom. 1. allegat. super varias materias, alleg. 1. cum seqq. nouissimè post aliquos huius tract. impressiones à me visus Philibert. Marchin. de Sacram. Ordinis.] Bonacina de Sacramen. disp. 8. Piafec. in praxi noua Episcop. p. 1. c. 1. de conferendis Ordinibus, vni pro omnibus studiose commendo lectori Reuerendiss. scilicet D. Hieronymum Campanilli Episcopū Laquedonensem, qui in laborioso, ac doctissimo opere suo, quod inscripsit, Dispersorium Iuris Canonici, multa ad Ordines, beneficiaque pertinentia subtiliter & eleganter melius, quam omnes tractauit, Miranda in manuali Praelatorum p. 1. quest. 38. cum seqq. Fernandez in examine Theologiae moralis p. 3. cap. 11. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 26. Vincent. Illiuc. quest. mor. tract. 9. [nouissimè Torreblanca in practica. Iuris spiritualis lib. 2. cap. 12. cum seqq.] Ordinis sacramentum fuit institutum à Christo Domino Salvatore nostro, vt de Fide definiunt Concil. Trident. sess. 23. de sacram. Ordinis cap. 1. tradunt [Iacob. de Grass. in aureis decis. p. 2. lib. 1. c. 1. cap. 9. num. 4. Vinald. in candel. aureo, tit. de sacram. Ordinis num. 5. Thom. Valasc. d. tom. 1. alleg. 2. num. 3.] Sayro de Sacramentis in genere lib. 2. q. 3. art. 1. vers. de Sacram. Ordinis, Victoria de Sacramentis n. 226. ad fin. Henriq. in sum. lib. 10. in proem. §. 2. litora M, & c. 2. n. 6. Piafec. in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. de conferendis

Ordinibus num. 1. pag. 25. Valent. tom. 4. disp. 9. quæst. 1. punct. 4. Valq. tom. 3. disp. 239. Valetius Reginald. in praxi fori penitent. lib. 30. a num. 3. Conincha. de Sacram. & censur. tom. 1. q. 83. num. 106. Bonacina de Sacram. disp. 8. quæst. unica punct. 1. num. 7. [Torreblanca d. lib. 2. c. 12. num. 4.] Filiuc. tom. 1. tract. 9. cap. 1. num. 3. Institutum est autem Ordinis Sacramentum præcipue propter Sacerdotium: sacrificium enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta sunt, vt vtrumque in omni lege semper extiterit. Concil. Trident. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 1. Vnde Christus Dominus in nouo Testamento cum Euchari- stia: sacrificio etiam Sacerdotium instituit, quando Apostolis, & eorum successoribus potestatem tradi- dit consecrandi Corpus, & sanguinem suum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cum autem diuina res tantum Sacerdotij ministerium, vt inquit Concil. Trident. d. cap. 2. consentaneum fuit quo dignus ac maioris cum veneratione exerceri posset, vt in Ecclesia plures & diuersi essent ministri Ordines, qui Sacerdotio ex officio deseruirent, ita videlicet distincti, vt qui iam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum ministro- rum exorta sunt nomina, de quorum officiis ac mi- nisterio infra tractabimus alleg. 11. & Dionysius Papa in epist. ad Severum Episcopum, relatus in cap. fin. 89. dist. licet Gregorio, & Bonifacio adscribatur, in- quit, ad hoc diuina dispensatione constitutum esse gradus diuersos, & Ordines esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus di- lectionem impenderent, una concordia fieret ex diuersitate contentio, & recte officiorum generaretur administratio singulorum; neque vniversis alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentia ordo ser- uaret, sicut in celesti Angelorum militia aduereere possu- mus. Hæc ille. Si quis enim inquit Concil. Trident. d. sess. 23. de Sacramento Ordinis cap. 4. omnes Christia- nos promissioe noui Testamenti Sacerdotes esse, aut om- nes pari inter se potestate spiritali pradios affirmet, nihil aliud fecere videtur, quam Ecclesiasticam Hierarchiam, que est vt castrorum acies ordinata, confundere. Sacerdo- tium igitur ipsum à Christo Domino originem & institutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apostolis Act. 6. fuit institutus, Subdiaconatus quoque & alij minores Ordines ab ipsis Apost. & ab eorum primis successoribus introducti fue- runt, cap. 1. & ibi glof. verb. Subdiaconos 35. distincti. Concil. Trid. d. sess. 23. de Sacramento Ordinis cap. 2. Omnes verò Ordines à Christo instituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in se ipso quodam- modo gessisse probatur.

3 Hoc sacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, probat Apost. 1. ad Timoth. 4. Noli negligere gratiam, qua in te est, que data est tibi per Prophetam cum impositione manuum Presbyterij, & ali- bi, ad mono te, vt resuscites gratiam Dei, que in te est per impositionem manuum mearum, definiuit Concil. Trid. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 3. ibi gratiam conferre dubitare nemo potest. Sayro de Sacram. in genere lib. 5. cap. 1. quæst. vnic. artic. 2. v. de Sacram. Ordinis, Hen- riq. in sum. lib. 10. cap. 1. §. 3. lit. R. & c. 14. in princip. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. num. 16. [nouissimè Marchin. de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 3. cap. 1. Gaëta in cap. ad limina 30. q. 1. ex n. 10. nouissimè Torreblan- ca d. lib. 2. c. 12. n. 19.]

4 Præterea imprimis characterem sicut Baptismus, & Confirmatio in singulis Ordinibus in anima suscipiendi; id est, quædam spirituale animæ qualita- tem, quod quidem sit in susceptione illius signi ex-

terioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio verborum, vt infra alleg. 11. Vnde duplex signum clericorum notatur, interius, & exterius: interius est character, exterius est censu- ra: vide Concil. Trident. d. sess. 23. cap. 4. Victor. de Sacram. Ordinis num. 232. Magister in 4. dist. quæst. 1. cum sequentibus. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 7. in princ. & cap. 14. §. 2. lit. P. Bellet. d. quæst. clerical. p. 1. tit. de disci- plina clerical. §. 3. n. 2. Piassec. in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. num. 52. pag. 60. Valq. in 3. partem D. Thom. tom. 3. disp. 243. a n. 2. & disp. 244. num. 17. Bellarm. p. 1. lib. 4. cap. 10. vers. septimo Ordo Sacerdotum est, & tom. 2. lib. unico de Sacram. Ord. 10. Balduin. iun. super opera controu. Bellarm. p. 1. lib. 3. cap. 11. vers. 7. Regi- nald. d. lib. 30. n. 3. vers. quod atinet, & num. 16. vers. & idem, Bonacina d. q. unica punct. 6. num. 3. Filiuc. tract. 9. n. 54. [me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 2. cap. 12. n. 18. nouissimè Phillibert Marchin. de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 3. c. 4. cum seq. nouissimè etiam Sanch. in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. d. n. 1. n. 4. hoc Cardof. in praxi Iudicij verb. Sacramentij Ordinis n. 50. tenet cle- ricum resuscitatum etiam remanere ordinatum (quamuis aliud sit in Religioso, & vxorato) quoniam ille character, qui in anima imprimitur ordinari, est indelebilis, & nunquam extinguitur, nec post mortem anima relinquit effectum consecratio- nis.]

5 Qui tamen absoluta coactione compulsus pro- mouetur, nempe si vi teneatur, & ordinetur, is vti- que Ordinem minimè recipit, eiusque animæ ralis ordinatio non relinquit indelebile signum, glof. in c. vnicò, verb. discretionis, in fine, de clerico per saltum promotò, Angel. verb. coactio num. 1. Syluest. verb. Ordo 4. num. 1. vers. secunda.

6 Promotus tamen, conditionali adductus coactio- ne, scilicet, qui vt mortem vitaret, aut ne aliam sibi comminatum poenam patiatur, Ordines sibi conferri permisit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit glof. verb. vel aliquod, in Clem. in plerisque, de elect. Paul. Cornitol. respons. moralium lib. 1. q. 45. post n. 1.

7 Excommunicatum, si Ordinem susceperit, chara- cterem quoque recipere resoluit Campanil. in diuers. Iuris Canonici rub. 11. c. 15. n. 140.

[Sacramentum Ordinis esse sacramentum vol- untatis, neminemque ad illud cogi posse, probant tex. in c. gesta 74. dist. & in cap. quamuis. de arat. & qual. Lambert. de iure patri. p. 1. lib. 2. art. 18. q. 7. princip. n. 4. nisi in casu necessitatis, cum v. g. in Rep. Chri- stiana defecerint clerici, qui sacramenta admini- strent, quia tunc poterunt compelli laici prudentes & digni ab Ordinariis ecclesiasticis vt ordinentur, & ministri fiant Sacramentorum, Hoieda de incom- pens. p. 2. c. 9. n. vlt. Lambert. vbi proxime n. 6. vers. fal- lit 3. Henriq. in sum. lib. 10. c. 4. §. 3.]

8 Ad hoc sacramentum Ordinis nequit ascendere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit, quique si promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, cap. 1. de Presby. non bap- tizato. [Cardof. in praxi Iudicij, verb. Sacramentum Ordinis num. 8. nouissimè Marchin. de Sacram. Ord. tract. 1. p. 4. c. 3.] Sed ille, qui natus est inter Christia- nos, & inter eosdem conuersatus, non dubitandum illum esse baptizatum, quousque euidentissimis ar- gumentis contrarium appareat, ex tex. in cap. fin. de Presby. non baptiz. etiam si sit expositus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, vt tra- dit Henriq. in sum. lib. 10. c. 3. §. 1.

9 Qui verò non baptizatus, se tamen baptizatum credens, Ordines procurauit assumere, dubitatur an illos

illos receperit, Christive corpus celebrando confi- ciat, quod sibi, aliisque profit tanquam Sacramen- tum, & hunc Sacerdotio insignitum conficere non in vitute sua, sed Ecclesie, putat Angel. verb. Baptis- mus 7. n. 12. glof. verò final. in cap. Apostol. de Presby. non bapt. arbitratu istum non esse Sacerdotem, ne- que conficere, sed bene quoad se, qui credebatur con- ficere, & quoad alios idem credentes tanquam ve- rum Sacramentum conficere, sibi que & recipienti- bus prodesse. At verò D. Thom. in 4. sentent. distinct. 24. affirmat Ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam absoluerè, piè tamen credendum censet summum Sacerdotem quoad effectus Sacramento- rum supplere, neque fore permissurum hoc ita late- re, cum inde maximum Ecclesie possit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (salua semper S. Ro- manæ Ecclesie correctione) istum de facto non suscepisse, quamuis communi errore haberetur bap- tizatus: nec in contrarium me potest inducere glof. in verb. decepta, in cap. dudum §. 4. de elect. propter instantiam, quam facit de Baptismo, quia responde- tur quòd licet Baptismus flaminis (sic per quamdam metaphoricam tantum, non autem specificam signi- ficationem nuncupatus) ministraret à Spiritu san- cto inuisibiliter ei, qui dum non habet facultatem suscipiendi verum Baptismi sacramentum, concipit tamen interiorem contritionem, cum proposito suscipiendi illud, sicque huiusmodi Baptismus fla- minis ex sola dispositione operantis cum diuino auxilio secum afferat gratiam sanctificantem, & remissionem peccati, ita ut sic baptizatus nullum inte- rium pariat animæ dispendium, iuxta tradita per Solet. tom. 3. de Sacram. quæst. 66. dist. 22. sect. 1. ante si- nem; tamen id contingeret non ex eo capite quòd communiter habebatur baptizatus, nec ex permis- sione Ecclesie, sed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis d. cap. dudum, dicendum est, peni- tentem ibi animæ dispendium non pari, imò gra- tiam sanctificantem obtinere, non ex vi absolutio- nis nullæ de facto præstitæ clerico, de quo in eo textu: sed ex vi prædictæ contritionis, nec communis er- ror, ac titulus puritius concurrentis potest efficere, vt prædictus clericus validos Ordines accipiat, vt prædictus in hac procedat de iure diuino, quæ suppleri non potest etiam interueniente communi errore, de quo in l. Barbarius ff. de officio præsidij, ibi, cum etiam potuit Populus Rom. seruo decernere hanc po- testatem; hi enim Legislatores non possunt supple- re defectus Iuris diuini, aut naturalis, ex reg. text. in cap. cum inferior, de maiorit. & obed. & ex text. in cap. sunt quidam 25. q. 1. & tenent Abb. in cap. 2. in fine, de Presby. non baptizato, & alij, quos refert & sequitur Mascard. de probation. concl. 649. num. 98. & 99. Sanch. 12. de Matrim. lib. 3. disp. 22. sub num. 27. Sic etiam nul- la erit absolutio sacramentalis præstita à non Sacer- dote, quamuis communiter existimetur Sacerdos, nam is patitur inhabilitatem de iure diuino, secun- dum quod soli Ordini sacerdotali annexa est iurisdic- tio necessaria ad eam absolutionem mini- strandam, ex text. in cap. verbum, de Penit. distinct. 1. Trident. sess. 14. de Sacramen. Penitentia cap. 10. idèd vt

13 nec in mortis articulo possit huiusmodi absolutio iuste, & validè præstari à non Sacerdote, etiam si de- sit Sacerdos, vt post glof. in verb. mortis in fine, in cap. pastoralis §. præterea, de officio Ordinarij, obseruant Soc. in 4. distinct. 18. q. 4. art. 1. concl. 2. & 3. Nauar. in c. 1. in princ. a n. 74. de penit. dist. 6. Vival. in caudalabra aw. p. 1. tit. de absolutione n. 74. & tit. de Confessione a n. 30. plures, vt per Cened. ad Decretum collect. 42. n. 3.

Inreducitur quoque promotio cuiuscumque non Confirmato in Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 4. ibi, prima tonsura non intuentur, qui Confirmationem non susceperint. Piassec. in praxi Episcop. p. 1. cap. 1. num. 24. vers. ad minores, Molfes. in sum. moralis Theo- log. tract. 2. cap. 3. num. 25. Homob. de Bonis de exami- ne Ecclesiastico tract. 3. q. 1. [Marchin. d. tract. 1. p. 4. c. 3. Zambran. de casibus in artic. mortis cap. 2. d. n. 3. n. 1.] Ordo enim characterem Confirmationis præ- supponit de necessitate præcepti, non autem de ne- cessitate Sacramenti, ita Nauar. in man. cap. 22. num. 9. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. post resolut. 276. in notabilib. de materia sacramenti Ordinis, Henric. lib. 10. cap. 14. num. 2. Fr. Eman. in sum. p. 2. cap. 17. sub num. 10. ac proinde Ordinis sacramentum validè, sed non licitè confertur posse illi, qui non est confirma- tus, docent Soc. in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 4. prope fin. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 14. §. 2. in com. lit. P. Valer. Reginald. lib. 28. num. 24. Bonacin. de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. iusto §. nem. 9. in princip. [nouissimè Lau- ret. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 8. in resp. ad 15.] Quinimò si ex negligentia, & circa conueniam prætermittet quis Confirma- tionem, vt recepte ante Ordines, hunc non pecca- re mortaliter, aut aliquam incurtere irregularita- tem, obseruant Soc. in d. num. 9. Viç. de Sacram. Or- din. tom. 2. Vivald. in caudal. lib. auro tit. de Confir- mat. num. 4. Piassec. in praxi noua Episcopali. p. 1. cap. 1. num. 24. vers. ad minores, Gregor. de Valent. ad 3. par- tem D. Thom. dist. 3. q. 2. punct. 2. vers. characterem, Henriq. de imp. lib. 14. cap. 6. num. 3. Soar. tom. 3. dist. 38. sect. 1. de arat. 5. disp. 42. sect. 3. num. 14. Fornar. de Ordine cap. §. 7. Azor. in sum. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 1. Molfes. in sum. Theologia moral. tract. 2. cap. 11. num. 7. [Zamb. in d. d. d. n. 3. n. 3. Lauret. de Fran- chis in d. resp. quæst. 15. in fine.] Fernandez in examine Theolog. mora. lib. 3. cap. 3. §. 5. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. in sum. 209. Galet. in margarita casuum, con- scientie verb. in sum. pag. 194. col. 1. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 28. num. 24. Conincha. de Sacram. tom. 1. quæst. 7. art. 9. num. 90. Bonacina de Sacramen- tis disp. 8. q. unica punct. 5. num. 8. cum sequentibus, me ci- tato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiast. tr. et. 12. cap. 3. quæst. 15. supp. 1. [Antonin. Dia- na moral. v. fol. tom. 1. tract. 16. miscel. resol. 4. in fine, & part. 4. tract. 2. resol. 55. vers. nota eiam. An puer ante vsum rationis, vel amens possit validè ordinari, quæstio est ad præsens institutum non contemnenda: in qua communis sententia obtinuit illos verè characterem accipere, ac proinde post- quam puer ad annos discretionis peruenerit, vel postquam amens ad mentem veniret, non esse re- petendam ordinationem. Ita colligitur ex cap. vnic. de clerico per saltum prom. vbi ordinatus ante annos discretionis, permittitur ad Diaconatum eleuari absque inferiorum Ordinum repetitione, S. Thom. in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. & 3. Valent. tom. 4. dist. 9. q. 4. puncto 1. Valer. Reginald. in praxi fori penit. tract. 30. sub n. 30. Valq. tom. 3. in 3. p. dist. 246. Molfes. in sum. Theolog. moral. tract. 2. cap. 12. num. 1. Marchin. d. tract. 1. p. 4. c. 4.

De Hermaphrodito dic quòd si præualeat in fec- mineo sexu, non potest validè ordinari, quia vt fec- mina est habendus. l. queritur 20. ff. de statu homin. Idem si æque vtrumque sexum participaret, Syluest. in sum. verb. Hermaphroditus, Nau. conf. 8. de arat. & qualit. Ord. Auila de censur. p. 7. dist. 3. d. n. 5. Et in his casibus cum hermaphroditus sit irregularis, vt ordinetur, opus est Apost. dispensatione. Nau. in man. c. 27. num. 203. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 8. num. 25.

Suar. de censur. disp. 52. sect. 3. Vasq. tom. 3. in 3. p. disp. 245. cap. 2. num. 3. Molfes. d. tract. 2. cap. 1. num. 48. Mar- chid. d. i. tit. 1. p. 4. cap. 2.]

16 Gradus autem, quos continet Ordo sunt novem secundum nostros Canonistas, videlicet Psalmistatus, seu prima tonsura, Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus, ita illi in cap. cum contingat, de arate, & qualitate, glos. in proemio Sexti Decretalium verb. Episcopus, gloss. final. in sum. 32. dist. Couarr. in cap. quia nos, num. 3. de testam. & hæc est verior opinio, ut dixi sup. alleg. 1. num. 18. quo supposito dico primam tonsuram esse clericatum, & Ordinem, ut probare videtur text. in dicto c. cum contingat, inquitens per primam tonsuram iuxta ordinem Ecclesie datam a talibus clericalem Ordinem conferri, & confirmatur ratione illa, quia constitutione cap. non dubium, de sentent. excommunic. & can. si quis suadente, 17. q. 4. probatur manus violentas in clericis iniicientes incurrere sententiam excommunicationis, ligatur etiam percussus clericum tonsuratum, gloss. finali in d. cap. cum contingat, [Cou. Bellug. Gonzal. & plures alij, quos refert & sequitur Torreblanca. de magia lib. 4. cap. 6. de los Clerigos de Corona, num. 50.] Rainer. de excommunicat. extra Bullam Cene Domini cap. 9. vers. nota secundo. Deinde Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10. quoad principalem dispositionem comprehendere primam tonsuram, tenent Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neapolit. cap. 85. num. 15. Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 3. Nicol. Garcia de benefic. p. 5. cap. 7. num. 95. vbi in additione dicit ita accepisse à D. Fanagno Secretario Sacrae Congreg. Concilij Tridentini, præterea sub verbo, Ordo, seu Ordines, & Ordinare, generaliter, & absolute prælo, venire tonsuram, tam in iure, quam in Concil. Trident. ut in cap. 1. sess. 21. de reformat. & cap. 37. & 9. cap. 8. sess. 23. vers. unusquisque autem, refert Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. num. 7. [Et sic tonsurati, appellatione clericorum comprehenduntur, & gaudent omnibus privilegiis, quæ clericis in sacris constitutis conceduntur, Aufser. in Clem. 1. de offic. ordin. reg. 1. fallent. 11. ex num. 1. Olan. in concord. lit. C. num. 21. Gregor. Lop. d. 54. gloss. 1. 2. ex num. 7. tit. 6. p. 1. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. ita vti omnia iura, quæ loquuntur in clericos, locum habeant in simpliciter tonsuratis, Roland. à Valle conf. 6. 1. num. 4. late Torreblanca de magia, lib. 4. cap. 6. de los clerigos de Corona, à num. 41.] Quod demum sequenti confirmatur syllogismo, laici sunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem, cap. ex literis, de transaction. cap. 2. de institution. vbi Abb. & alij, sed sic est quod clerici saltem primæ tonsuræ possunt habere beneficia, Torrebl. d. c. 6. num. 56. ergo illos non esse laicos, sed Ordinem habere dicendum est. Quibus & aliis fundamentis hæc partem tenent nostri in d. cap. cum contingat. Couarr. in d. cap. quia nos, num. 4. Gregor. Lopez in proemio tit. 6. parit. 1. [M. Anton. Cuchi. instr. canon. min. lib. 1. tit. 3. Ioan. Lop. in tract. de libert. eccles. p. 2. q. 5. num. 3. Nicol. Plouæ. in tract. de Sacram. part. 6. cap. 1. num. 3. Iul. Cæf. Madius de sacris Ordin. cap. 2. num. 8. Torrebl. in epit. delict. tit. de castrib. in quibus demonum invocatio, &c. cap. 6. defensionis magia. Vinalds in candelabro aureo, tit. de sacram. Ordinis, num. 10. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 34. num. 8. Cardos. in praxi iudicium, verb. sacramentum Ordinis, num. 3. late Torrebl. de magia, lib. 4. cap. 6. de los clerigos de Corona, à num. 15.] Pialec. in praxi nova Episcopuli, part. 1. cap. 1. num. 3. pag. 26. Viuian. in praxi Iuris patronatus, part. 2. lib. 6. cap. 1. num. 3. Mendez de Castro in l. cum oportet, num. 166. C. de bonis que liberis,

Cald. Pereira in l. curatorem, verb. lesis, num. 104. optimè Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 1. num. 1. Renedina in promps. recept. sent. tom. 1. tit. 34. de Episcopis, num. 15. Fornar. de Ordine, cap. 1. Franc. Leo in thesau- ro fori Eccles. p. 1. cap. 4. num. 17. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 3. num. 8. Campan. in divers. Iuris Canonici, sub. 2. num. 7. Valconcel. in harmonia rubric. sub tit. de translat. Episcopi, num. vlt. Marta voto 14. à num. 2. [Rota in Ferrar. pensionis 14. Iunij 1624. coram bonæ mem. Reiboldo, & decis. 733. 1. num. 5. & 6. part. 1. divers. vbi aperte docet quod prima tonsura, quæ aliàs dicitur Psalmistatus, est Ordo, & hinc infert num. 16. familiaritatem solum sine beneficio non sufficere in prima tonsura.]

Quamvis hæc Canonistarum opinio sit vera in se, tamen non possumus negare primam tonsuram semper, & quoad certos effectus propriè Ordinem non dici, seu saltem distingui à minoribus Ordinibus, & eorum appellatione aliquando non venire, ut colligitur ex Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 6. dum inquit, nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus, nec non in c. 10. eadem sess. in illis verbis, Tonsuram, vel minores Ordines conferre, & in hoc euentu possumus accipere Theologorum opinionem asserentium indistinctè primam tonsuram non esse Ordinem, sed tantum præambulum, seu dispositionem ad Ordines, sicut nouitium ad Religionem, ita cum D. Thom. 3. p. 9. q. 4. art. 2. [Episcop. de Elma in suo direct. de sacram. Ordin. §. 2. S. Raymund. lib. 3. sue sum. sub tit. de arate, §. 3. Martin. de Ledesma 2. 4. q. 39. art. 2. Iacob. de Graff. d. cap. 9. à num. 5.] Valq. tom. 3. disp. 236. cap. 1. num. 9. & disp. 237. cap. 2. [Fr. Eman. in sum. part. 2. c. 13. num. 2. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 4. num. 7. & lib. 6. cap. 1. num. 19. Card. Bellarm. lib. 1. de cleric. cap. 13. Suar. de Sacram. disp. 1. sect. 2. & tom. 2. de Relig. lib. 4. de Floris Canon. cap. 9. num. 5. Homobon. de Bonis de humana vita statib. p. 1. cap. 20. & tract. 3. de exam. Eccles. q. 4. Domit. Chameroz de Sacram. tract. 1. 1. de sacro Ordine, cap. 1. dub. 1. vers. prima verò tonsura, Paul. Layman in Theolog. moral. lib. 5. tract. 11. cap. 13. num. 3. Sanch. in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 6. nouissimè Marchin. d. tract. 1. p. 1. cap. 5. cum seqq. nouissimè etiam Marcel. d. tract. 1. p. 1. cap. 5. cum seqq. nouissimè etiam Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori eccles. cap. 7. num. vlt. vers. sum autem.] Bonac. de Sacram. disp. 8. q. unica, punct. 1. num. 6. Valer. Reginald. in praxi fori parit. lib. 30. tract. 1. num. 5. Fernandez in examine Theologia moralis, part. 3. c. 1. §. 1. num. 3. Molfes. in sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 31. & c. 3. à num. 14. Filliuc. tom. 1. tract. 9. num. 13. & alij relati per Nicol. Garciam d. cap. 1. num. 5. Vel generalitè loquendo cum D. Thoma in supplem. ad 3. p. 9. §. 7. art. 2. & in 4. sent. dist. 24. art. 2. si aliquis voluerit sequi Theologorum doctrinam, & Canonistarum non improbare sententiam, dicere poterit Ordines esse septem propriè sumptos, & pertinentes ad consecrationem Hostiæ: novem autem impropiè ratione quarundam actionum. [Vnde Canonistæ rectè sentiunt tonsuram conferre Ordinem, id est, gradum aliquem, & statum, & imprimere characterem, id est, signum extrinsecum. Lap. alleg. 138. num. 11. & 12. Mandos. ad reg. 24. Cancell. q. 1. in. 7. Neuz. conf. 59. num. 5. Surd. conf. 259. num. 4. & 22. Lotter. de re benefic. lib. 3. q. 35. à num. 22.] Quoad Episcopatum, vide dicta supra alleg. 1. num. 18.

18 Questio controuersa est, an singuli Ordines sint sacramenta? In qua questione Docteres in varias diuisi sunt sententias. Prima tenet, ex ipsis Ordinibus non nisi sacerdotalem esse sacramentum, ita Mandos. in 4. sentent. dist. 24.

dist. 24. q. 2. num. 6. & probabilissimam dicit Victoria de sacram. Ordinis num. 227. ex ea ratione, quia difficile intelligi potest, quomodo ab Ecclesia numeretur Ordo tanquam vnum sacramentum, si concedamus omnes esse sacramenta; hæc ratio nihil euincit, quia facile poterit responderi, Ordines ab Ecclesia numerari tanquam vnum sacramentum propter respectum, quem singuli Ordines ducunt ad Sacerdotium, quod est præcipuum sacramentum.

20 Secunda verò sententiâ tenet, tres Ordines maiores esse sacramenta, minores verò esse sacramentalia, ita Sot. in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. rat. 4. & art. 4. vers. Dubium ergo, Nauar. in man. cap. 2. num. 18. vers. quare probabilis. Mich. Medina in lib. de sacrorum Ordinum conuin. cap. 46. Valquez 3. p. tom. 3. disp. 237. cap. 2. in princ. ex ea ratione, quia si minores Ordines essent sacramenta, sequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos suscipiendos cum conscientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigorosum. Sed nec hæc ratio cõcludens est, nec rigor, prout sentit Nau. d. loco, cum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt singuli Ordines, cum sint sacramentum.

21 Tertiâ igitur, & verior sententiâ tenet, omnes tum maiores, tum minores Ordines esse sacramenta, [characteremque imprimere, & gratiam conferre;] ex eo, quia Florentini & Tridentini Canones indefinita propositione concludunt Ordinem esse sacramentum: Florentinum etenim hoc explicat his verbis, sextum nouæ legis sacramentum esse Ordinem, & Trid. sess. 23. de reformat. c. 3. postquam recensuit nomina singulorum Ordinum, absolute dicit Ordinem esse sacramentum, & ita omnes Ordines licet sint per se singuli sacramenta, tamen vnum sacramentum censentur, quia vnum sunt vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referuntur: ita D. Thom. in supplem. ad 3. p. 9. §. 7. art. 3. in med. & q. 22. art. 2. q. 4. vbi Palud. q. 1. & Riccard. art. 3. quest. 3. Eman. Sa. verb. Ordo, num. 1. Card. Bellarm. lib. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. Perr. Soto de instir. Sacerd. lect. 4. de Ordine, Valen. tom. 4. disp. 9. quest. 1. punct. 4. Henric. in sum. lib. 10. c. 2. §. 2. Coninch. de Sacrament. tom. 2. disp. 2. dub. 6. Bonacina de Sacram. disp. 8. q. unica puncto 2. num. 2. Miranda in man. Prælator. tom. 1. q. 38. art. 10. Fernandez d. c. 11. §. 3. Homob. de Bonis de examine Eccles. p. 1. tract. 3. c. 8. q. 6. in princ. Filliuc. tom. 1. tract. 9. num. 15. [Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 2. num. 9. Torreblanca d. lib. 2. c. 12. num. 1. nouissimè Sanch. in opus. moral. lib. 7. c. 1. dub. 1. num. 7. & dub. 7. quæ quidem in hac quæst. resoluenda à me tradita maxinè conducunt ad solutionem alterius quæstionis, vtrum scilicet Episcopus conferens minores Ordines in lethali peccatum mortiferum committat? si minores Ordines non sunt sacramenta, sed sacramentalia, ut secunda tenet opinio, certum erat Episcopum conferentem minores in mortali in nullam culpam lethalem incidere.]

22 Ex his porro Ordinibus tres sacri & maiores dicuntur, quatuor verò minores, & non sacri propriè appellantur; Sacri sunt & maiores, Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiusmodi enim personæ ad Altaris ministerium accedunt, cap. à multis, de orate, & qualitat. & sacra contingunt, atque ob id votum Castitatis emittunt, cap. 1. §. 1. dist. [Et dicuntur sacri, quia ordinati in eis, aut habent sacra tangere, aut sacramentum prospicere. Aluarez in speculo Iuris Pontif. c. 81. vers. circa istum articulum,

sed Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 5. q. 6. aliam ponit rationem, quia scilicet in eis est annexum votum castitatis, non ut essentialiter, sed accidentaliter ex statuto Ecclesie, refert Marcel. Vulpe d. cap. 7. n. 28. vers. & hi postremi.] Olim verò Subdiaconatus inter sacros Ordines non numerabatur, ut dicitur in d. cap. à multis, quæ iamuis esset antiquitus institutus, cum de eo meminisset Anacler. in cap. Episcopus Deo, de consco. dist. 1. præter can. Apost. ut in cap. 1. §. 5. dist. Sed Gregorius Pontifex, atque Virbanus II. cum inter sacros retulerunt, ut Innoc. III. testatur in c. amiramus, de seruis non ordin. Gregorius namque constituit ut is castitatem voueret, d. c. 1. §. 1. dist. Virbanus verò eum Ordinem expressè in sacrorum numerum retulit, ut in c. eubescant 32. dist. & in c. sim. 60. dist. de quo aliqua dixi alleg. 1. 4. n. 1.

Reliqui verò quatuor Ordines, minores dicuntur, nec sacri propriè nominantur, eo quod eorum officium ad sacra contingenda non pertingat. Concil. Trid. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 2. Et omnes septem, sacri, propter sacramentum, dicantur in c. 1. de filiis Presbyt. lib. 6. Sunt autem quedam inter sacros, & minores Ordines differentia. Primò enim in maioribus maior ætas requiritur, & scientia, ut dixi alleg. 16. Secundo, officia sacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non possunt, cap. 1. & 2. & ibi gloss. & Doct. de clerico non ordinato ministr. Minorum verò officia quamuis ab his, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pena aliqua, vel censura imponitur, & facilius permittuntur, nam minores clerici assistentes dicuntur, maiores verò ministri, cap. 1. dist. in c. 1. §. deseruientes 33. dist. Tertiò, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reseruat, de maioribus tantum intelligitur, veluti verò extra statuta tempora, & irregularibus conferatur, ut alleg. 50. à num. 15. videbimus. Quarto, in degradatione cum ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus verò id solus cum consilio Capituli potest, ut alleg. 110. num. 22. dicemus. Quintò, differunt in voti emissionè, ut alleg. 15. ostendimus: in minoribus namque Ordinibus tantummodo constituti possunt contrahere Matrimonium, ut probant Doctores citati alleg. 57. num. 202. Sextò, in Horarum Canoniarum recitatione, cum ad id non teneantur, qui in sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant, ut docent per me citati in collect. ad cap. aduenies num. 2. de celebrat. Missar. Septimo, in beneficiorum acquisitione, cum aliqua sint beneficia, quæ maiores Ordines requirant, ut suo loco dicemus. Octauiò, in potestate conferendi, nam maiores Ordines solus Episcopus ex priuilegio potest conferre, ut alleg. seq. ostendimus.

ALLEGATIO III.

Episcopus an solummodo verus sit Sacramenti Ordinis Minister.

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinis sacramenti verè, & propriè est Episcopus minister.
2 Episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia.
3 Potestas conferendi Ordines penes Episcopum reseruetur.

- 4 *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis possunt etiam a simplici Sacerdote conferri, non sic maiores.*
- 5 *[Primam Tonfuram, & ceteros minores Ordines de Iure communi possunt conferre Abbates non solum Monachis suis, sed etiam secularibus in quos ordinariam habent iurisdictionem.]*
- 6 *Abbates vi Ordines minores conferre valeant quod requisita habere debeant?*
- 7 *Abbates hodie ex noua Tridentini dispositione non possunt Ordines minores conferre nisi illis, qui Regulares sibi subditi sunt.*
- 8 *Abbates nouitios in propriis monasteriis degentes ordinare non possunt.*
- 9 *Nisi priuilegium habeant concludi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum.*
- 10 *Abbates facultatem non habent Tonfuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditiis, vel clericis suorum superiorum & Ordinariorum dimissorias afferentibus.*
- 11 *Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis sibi non subditiis Regularibus, est irrita & inualida.*
- 12 *Abbatii ordinanti suos subditos Regulares fas est dispensare in interstitiis.*
- 13 *Episcopus carens minoribus Ordinibus potest valide eisdem aliis conferre.*
- 14 *Chorepiscopi an sint veri Episcopi remissiuè.*
- 15 *Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines minores suis familiaribus tradere.*
- 16 *Parochi primam Tonfuram suis subditiis conferre non possunt.*
- 17 *Episcopus qualitercumque excommunicatus occultus valide Ordines confert, verumque dicitur eorum executionem.*
- 18 *Cap. 2. de ordinatis ab Episcopo qui ren. Episc. declaratur.*
- 19 *Episcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, si publicè pro tali habitatur non liberat suscipiendum à suspensione ordinis suscepi.*
- 20 *Episcopus Sacramentum conferens licet iniquus sit, tamen gratiam qua caret, largiuntur.*

SACRAMENTI Ordinis verè & propriè Episcopum esse dispensatorem de fide definitum est in Concil. Trid. sess. 23. de sacram. Ordinis can. 7. & late probant D. Thom. 3. p. q. 65. art. 3. arg. 2. Bonau. in 4. dist. 25. art. 1. q. 1. vbi Ricc. art. 1. q. 1. & Palud. q. 1. art. 2. Victor. de sacram. Ordinis num. 2. 3. & 4. Piafec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 6. pag. 26. [Card. Bellarm. tom. 2. lib. 9. c. 1. 1.] Iodoc. Cocc. in thesauro Catholico lib. 7. art. 18. Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vni. puncto 5. num. 1. Henric. in sum. lib. 10. cap. 21. Valquez in 3. par. D. Thom. tom. 3. disp. 243. & 245. Valer. Reginald. in praxi fori penitenti. lib. 30. [tracl. 1. n. 2.] Petr. Gregor. synag. lib. 16. cap. 9. num. 1. [Filliuc. tom. 1. tracl. 9. a num. 91. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tracl. 3. cap. 8. q. 71. Molfel. in sem. moralis Theologie tracl. 6. c. 16. num. 63. [Anguian. de legibus lib. 2. controu. 1. num. 70. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 18. n. 1. Cardos. in praxi Iudicium vel. Sacramentum Ordinis num. 6. nouissimè Marchin. post aliquas impressiones huius tractatus in lucem editus, de sacram. Ordinis tracl. 1. p. 2. c. 1. cum seq. me citato in hoc loco Alzedo de praxellent. Episc. dignit. p. 2. c. 48. q. 1. n. 1. nouissimè me citato in hoc loco Torrellanca in practica. lib. 1. cap. 1. 3. 2.]

Nam Christus Dominus cum duobus discipulorum genera, alios in numero duodeno, alios verò in numero septuaginta duorum, illos Apostolos nominauit, istos simplices discipulos nuncupauit, illis fuit data potestas imponendi manus & consecrandi, non autem discipulis simpliciter, vt constat ex cap. 8. Actuum Apostol. sed Apostolis decedentibus & successerunt Episcopi in eorum locum: discipulorum verò septuaginta duorum typum gerunt Presbyteri, & in eorum locum sunt constituti in Ecclesia, iuxta cap. in nouo 21. distinct. Evidenter igitur patet ex hoc, quod auctoritas ordinandi secundum formam Ecclesie primitiue congruit Episcopis: huius autem diuinae institutionis ratio congruens fuit illa, quod sicut ad summum Principem spectat non solum ordinare viros bellatores in exercitu, verum etiam & multo conuenientius Duces exercitus; ita ad solos Episcopos (qui sunt in Ecclesia Principes) non tantum pertinet ordinare homines ad certandum cum persecutoribus fidei, vt consecrantur audaciter Christi Fidem (quod fit per sacramentum Confirmationis), sed etiam constituere Duces Ecclesiastici exercitus per collationem sacramenti Ordinis, vt inquit Bonauentura in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 1. & ibi Richard.

Hæc igitur potestas conferendi Ordines Episcopo tantum regulariter competit, & penes eum iure directo & proprio residet, etiam si sit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus, adhuc enim retinet characterem & potestatem conferendi Ordines, & si formam Ecclesie seruans alium audeat ordinare, valide characterem imprimet, & valide Ordines confert, licet minus id faciat, & ordinatus propterea executione careat. Ita tex. in c. secundum 19. dist. & in c. Dominus 8. memento 1. q. 1. cap. quomodo, de consecr. dist. 4. Soto in 4. dist. 25. q. 1. art. 1. Henric. d. lib. 10. cap. 21. in princip. [Rodoan. de simon. p. 2. c. 2. 3. n. 21. Franc. Leo in thesauro fori eccl. p. 3. c. 8. n. 37. Anton. Raguciu lucerna Paroch. tit. de sacram. Ordinis quest. 1. 8.] Gregor. de Valentia ad D. Thom. disp. 9. q. 3. puncto 2. vers. pen. tom. 4. Fornar. de sacram. Ordinis cap. 4. n. 2. ad finem. Egid. de Coninch. de Sacram. tom. 2. disp. 20. dub. 9. Bonacina d. puncto 4. num. 2. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali 5. 1. num. 25. Valq. tom. 3. in 3. p. disp. 243. c. 1. & 2. Molfel. in sum. Theologie moralis tracl. 2. c. 17. n. 11. & 12. Filliuc. d. tracl. 9. num. 91. [Hieron. Venero de examine Episcop. lib. 1. c. 12. n. 27. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 2. Marchin. d. tracl. 1. p. 2. cap. 15. vide infra n. 17. & 18.]

Respectu tantum minorum Ordinum etiam non Episcopis potest auctoritas illa conuenire, non quidem Episcoporum delegationis, sed Apostolica tantum Sedis priuilegio; ita Victor. de Sacram. n. 234. [Cou. lib. 1. var. c. 10. n. 10. Petr. Sot. l. 5. de Ordine,] Henric. d. cap. 23. §. 1. Bellarm. lib. 3. de clericis cap. 27. Valen. d. disp. 9. q. 2. puncto 1. Did. Nugus in 3. par. D. Thom. q. 38. art. 1. Molfel. in sum. Theologie moralis tracl. 2. cap. 2. n. 3. Filliuc. d. tracl. 9. num. 93. cum seqq. [Anguian. d. lib. 2. controu. 1. n. 70. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 18. n. 5. Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 8. & 10.] Maiores verò neque vigore delegationis factæ à Papa possunt ab aliis conferri, quam ab Episcopis, & ita firmat D. Thom. in supplement. ad 3. par. quest. 38. art. 1. ad 3. argum. & in 4. sentent. dist. 7. q. vni. art. 5. vers. alia verò in 2. scripto, vbi Soto art. 1. 1. ad 4. & distinct. 25. quest. 1. art. 1. ad 2. Cou. var. lib. 1. cap. 10. num. 10. Fornar. in tracl. de Ordine cap. 5. in 3. ditto, n. 2. Azor. in sum. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 16. Sayr. de censur. lib. 6. c. 6. num. 8. Molfel. loco proxime citato, Nau. conf. 14. a num. 1. de priuileg.

pruileg. [Card. Bellarm. de Ordin. cap. 7. Suar. de Sacram. disp. 11. scilicet 3. §. solum possit. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 13. num. 9. Cuch. lib. 4. institut. canon. tit. 11. n. 8. Domit. Camerot. de Sacram. tracl. 11. c. 4. dub. 2. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 2. num. 13. Sanch. d. dub. 18. num. 9. cum seq. Marchin. d. tracl. 1. p. 2. cap. 13. Alzedo d. p. 2. cap. 5. num. 6.] Quamuis Abb. in cap. quanto, num. 9. de consuet. glof. in cap. manus, de consecr. dist. 5. & in c. peruenit 95. dist. 1. & ex nouioribus Anguian. citato loco, Valq. in 3. p. disp. 243. c. 4. tom. 3. acriter faueant, opitulenturque sententia contra D. Thom. eiusque sequaces, & concludant Papam posse indistinctè concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet; nam se decipiunt ex rationibus allegatis à supra citatis, vnde non facile crederet Victor. in summa n. 237. quem sequitur Viuald. in candelabro aureo p. 1. tit. de Sacram. Ordinis n. 17. in fine, afferenti se vidisse quandam Bullam Papæ concedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum & Subdiaconatum, nisi tamen dicere velimus opinionem Abb. & glof. sustineri posse in casibus necessitatis, vt in plurimatinis, &c.

Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate ab Apost. Sede emanata etiam non Episcopis, vt dixi, potest conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, prout illos præter Episcopos nonnunquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, alique Sacerdotes. [Nam de Abbatibus quod possint primam Tonfuram, & ceteros minores Ordines conferre non solum Monachis, sed etiam laicis, in quos ordinariam habent iurisdictionem, de iure communi probant, c. 1. dist. 69. c. quonia, de atate & qual. c. cum contingat, c. Abbates, de priuileg. 6. qui text. probat eos posse etiam laicos, in quos iurisdictionem habent, ordinare, cap. 1. vbi glof. verb. a non Episcopis, de ordinat. ab Episcop. qui veniunt. Episcop. cap. 1. vbi glof. verb. a non Episcop. Cardin. not. 1. 1. Abb. num. 2. & Butr. num. 13. Nau. conf. 13. incip. Abbatibus num. 13. de priuileg. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. q. 15. Fornar. in tracl. de Ordine cap. 5. §. 2. vers. Abbatibus, Valq. tom. 3. in 3. p. disp. 243. num. 33. Molfel. d. tracl. 2. cap. 2. num. 18. Fr. Ludou. Mirand. in man. Pralat. q. 38. art. 9. concl. 1. tom. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 791. num. 1. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 5. cum seqq. Cardin. Tulch. pract. concl. tom. 1. verb. Abbas, concl. 9. num. 5. Seraphin. decis. 985. num. 1. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 955. Flores de Mena var. lib. 2. q. 24. num. 24. Sic etiam Abbatem, qui datus fit administrator in Ecclesia Cathedrali vacante, eisdem minores Ordines subditis illius Episcopatus dare posse tenent Gemin. in cap. is cui, num. 7. vers. vidi dubitari, de elect. in 6. Felin. in cap. eam te, num. 8. de rescript. & commendat Selua de benef. p. 2. q. 6. post n. 3. vbi dicit quod eodem modo potest, quo potest inuitatus in claustris aliorum exemptorum iure suo conferre Tonfuram, & minores Ordines, prout tenet ex plurimorum auctoritatibus idem Gemin. in d. cap. Abbates, num. 6. de priuileg. in 6. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 23. n. 12. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 13. post n. 15.

Tres autem conditiones requiruntur in talibus Abbatibus, vt hos Ordines conferre valeant. Prima, quod sint Sacerdotes, Secunda, quod benedictionem acceperint, aut saltem ex priuilegio Pontificio habeant, vt Pontificalia exercere possint, quia tunc idem est ac si benedicti. Tertia, quod sint Mitrati, seu habeant ius ferendi annulum, mitram, & Baculum

pastoralem; vt si vna earum deesset, ordinatio irrita foret, d. c. Abbates, de priuileg. in 6. vide Franc. Marc. Delphin. decis. 1082. n. 2. lib. 1. Ricc. in praxi Episc. p. 1. c. 1. n. 6. pag. 26. D. Acuña ad c. 1. n. 6. dist. 95. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 845.

Hodie ex noua dispositione Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 10. non licet Abbatibus, & aliis quibuscumque quantumvis exemptis, in posterum intra fines aliquius diocesis existentibus, etiam si nullius diocesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui Regularis subditus non sit, Tonfuram, & minores Ordines conferre, Ita Steph. Gratian. discept. forens. tom. 4. c. 791. n. 2. Thom. Valalc. tom. 1. alleg. 3. n. 6. Ludou. Miranda d. tom. 1. q. 38. art. 9. concl. 2. Portel. in dub. Regul. verb. Abbas 2. Scip. de Rubeis in aphor. Episc. cod. tit. n. 13. Marcel. Vulpe in praxi iudic. c. 7. n. 8. Suar. tom. 4. de Relig. tracl. 8. lib. 2. c. 29. n. 19. Tambur. de iure Abbat. tom. 2. disp. 2. q. 7. n. 1. D. Acuña ad c. 1. n. 6. dist. 95. Et licet Th. Sanch. in opuscul. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 19. n. 20. existimauerit hanc facultatem ordinandi non subditos minime per Trid. fuisse reuocatam, nihilominus tamen eiusmodi opinio (salua tanti viri pace) omni probabilitate destituitur; nam si Tridentinum hanc facultatem non reuocauit Abbatibus quid disposuit, dum ad subditos Abbatum hanc facultatem restringit? certe illa verba essent frustratoria: & idem hanc partem sustinent Henric. in sum. lib. 14. c. 1. 8. n. 2. Maur. Alzed. in praxi Episc. p. 2. c. 5. n. 78. Gauant. in man. Episcop. verb. Abbas, n. 31. Diana moral. resol. p. 4. tracl. 4. miscel. resol. 147.

Ex qua conciliari dispositione primo inferitur per illa verba, Regularibus suis, intelligi professos sui Ordinis, & excludi Nouitios, quos Abbates ante professionem ordinare non posse tenent Henric. in sum. lib. 10. c. 23. §. 3. in comment. lit. G. F. Emman. quest. Regul. tom. 3. q. 2. art. 2. in fine, Vgolin. de officio Episcop. cap. 26. §. 19. num. 2. & §. 20. num. 7. Aloyf. Ricc. p. 2. decis. 253. num. 5. Sayr. de censur. lib. 4. c. 13. n. 5. Miranda d. tom. 1. q. 38. art. 9. concl. 2. in fine. Marcel. Vulpe d. c. 7. num. 9. Nald. in sum. verb. Nouitius, n. 9. Card. Tusc. pract. concl. tom. 1. lit. A, concl. 9. Stephan. Gratian. d. c. 741. n. 6. Marchin. d. tracl. 1. p. 2. c. 10. a num. 10. Tambur. d. tom. 2. disp. 2. q. 27. Barthol. de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis, disp. 9. q. 8. num. 4. quicquid aliter sentiat Suar. tom. 4. de Relig. tracl. 8. lib. 2. cap. 29. num. 12. † At verò si Abbates huiusmodi, aut alij Religionum Prælati habeant speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum, licet in illo non exprimat, quod illud valeant nouitiis communicare, poterunt tamen etiam nouitiis illas, vt à quocumque Episcopo ordinantur, sicut cæteris Monachis professis concedere, vt bene resoluunt Ioan. Bapt. Tiber. in instrum. pro ordinandis, cap. 7. q. 5. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 10. in fine. Barthol. de Vecchis d. q. 8. n. 3. vers. si vero. Tambur. d. q. 27. n. 2. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin. de iustit. tracl. 2. disp. 138. vers. præter hos. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 2. q. 2. Ego ipse de appellatiua verbor. vtriusque Iuris signif. appell. 232. num. 16.

Secundo inferitur Abbates huiusmodi facultatem non habere Tonfuram, & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint, nec etiam aliis secularibus suorum superiorum dimissorias afferentibus. Ita resoluunt Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 2. ante n. 7. Scipio

de Rubeis d. verb. Abbas, num. 13. Ludou. Miranda d. art. 9. concl. 2. & voto Rotæ de mandato bonæ mem. Clementis VIII. resolutum fuisse, refert Seraphin. decif. 985. p. 1. & Episcopo Eugubino rescriptisse, sacra Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita sub die 3. Novembris 1593. retuli de iure eccles. vniuerso lib. 1. cap. 18. num. 67. quamuis contrarium existimauerint Lezana in sum. quæst. Regular. c. 14. n. 13. & c. 18. n. 65. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20. q. 7. Paul. Laymann. in sum. Theologia moralis, lib. 5. tract. 9. c. 9. n. 2. Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 78. Quarât in sum. Bullarij, verb. Ordo, prope fin. vers. Abbatibus. Gri-lenzon. conf. 142. num. 52. Marcel. Vulpe in præci iudiciali fore eccles. cap. 7. num. 8. Vgolin. de officio Episc. cap. 26. §. 1. Bonacin. de Sacrament. disp. 8. q. vnic. pun-ctio 4. num. 3. Marchin. d. tract. 1. p. 2. c. 10. num. 15. An-tila seg. Ioan. Baptista Tiber. in instruat. Ordinand. cap. 7. q. 48. in fine, Sanch. in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 1. n. 1. num. 5. Tamburin. de iure Abbatum, tom. 2. disp. 1. q. 7. ex num. 3. Diana p. 2. tract. 4. resol. 147. in fine, quorum plures asserunt sacram. Congreg. Concilij cen-suisse quod Abbates Regulares habentes ius Bacu-lum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotum Ordinem, & munus benedictionis susceperint, pos-se Tonsuram, & minores Ordines secularibus Episcopi iurisdictioni subiectis, conferre, si modò ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissorias impetrauerit, itavt satis non sit id generari ab Episcopo concessum esse, sed hæc concessione semper opus sit singulis, &c.

11 Tertiò infertur ordinationem Abbatibus privilegia-ti Ordines minores conferentis non subditis absque litteris dimissoriis, vel cum illis, seu subditis suis non Regularibus, esse irritam, & inuvalidam, ac proinde repetendam defectu potestatis in ordinante, ex illis verbis Concil. Trid. in d. cap. 10. non liceat Abbatibus, &c. quæ irritant actum quoad valorem substantia-lem; & nihil refert quod in Episcopis potestas ordina-ndi se extendit etiam ad non subditos quoad va-lorein ordinationis, quia potestas ordinandi concessa Abbatibus privilegiatis, non est ad modum potestatis Episcopalis, nam illa procedit ex vi privilegij, hæc autem deriuatur ratione Ordinis. Quare ita videtur sentire Suar. tom. 4. de Reliq. tract. 8. lib. 2. cap. 29. num. 8. & 22. & colligitur ex quadam decisione sac-cre Congregationis Episcoporum, & Regularium, Eminentiissimo Card. Gyptio referente sub die 27. Iunii 1631. in qua fuit resolutum Thomam Narducium Camplen. promotum ab Abbate de Carropoli Ordinis Cælestini, cum litteris dimissorialibus Vi-carij Generalis Camplen. eidem Abbati directis, esse malè promotum, atque idèò indigere noua pro-motione. Quicquid teneat Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 19. n. 17. & distinguat Marcel. Vulpe d. cap. 7. num. 10.

12 Quariò infertur Abbatibus ordinanti suos subditos Regulares fas esse dispensare in interstitiis, non ta-men id conuenite Episcopo, qui facultatem habet dispensandi etiam quoad Regulares, vt dicemus in-frà alleg. 18. num. 10. Illationem probant Hieron. à Sorbo in compendio privileg. mendicantium, verb. Or-dines sacri, vers. quando verò Abbates, & Miranda in manu Prelat. tom. 1. q. 38. art. 7. concl. 3. Campanil. in diuersis Canon. rnh. 12. cap. 13. num. 42. & sic non ab Episcopis, sed ab Abbatibus examinandos esse non obstante Concilio cõcludit Nau. conf. 13. incip. Ab-bas cuiusdam, alias conf. 14. in nonis, n. 1. de privileg.

13 Dubitari non abs re poterit, an Episcopus carens minoribus Ordinibus possit validè eosdem Ordines aliis conferre? Suar. de censur. tom. 5. disp. 31. sect. 1. & Homebon. de Bonis de examine eccles. tract. 3. q. 61.

in fine, existimant ordinationem huiusmodi esse in-ualidam, quia nemo dat quod non habet, & nullus plus iuris in alium transferre potest, quam ipse te-neat, filiusfam. ff. de donat. tum etiam, quia Episcopus non Sacerdos non potest alios sacerdotio insignire. Sed his non obstantibus ordinationem factam ab Episcopo carente minoribus esse validam, quoad minores collatos, licet mortaliter peccaret, tenent Gabr. Valsq. tom. 3. in 3. p. disp. 2430. num. 24. Molfes. in sum. Theologia moralis, tract. 2. cap. 17. num. 5. quia Episcopus ordinatus per saltum est verus Episco-pus, & habet characterem Episcopalem; ergo pote-rit habere actum secundum sibi proprium, nempe ordinationem sicut maiorum, ita & minorum Ordinum: tum quia collatio actiua minorum non funda-tur essentialiter in passiva receptione minorum, nec est actus secundus illius, aut effectus, sed solum præ-supponitur ex Ecclesie consuetudine & statuto, vnde nec abrogat subsequenter ordinationem; ergo erat valida cum sit ab illa independens: tum deni-que, quia hoc non est plus iuris transferre in alium, quam ipse teneat, aut dare: aliquid quod ipse prius non habeat, licet enim Episcopus carens minori-bus non habeat formaliter minores, habet tamen potestatem superiorem, & eminentiorem, scilicet characterem Episcopalem. Et non est simile quod de Sacerdotio, respectu Episcopatus, dicebatur, siqui-dem Episcopatus claudit intrinsicè characterem sacerdotalem; itavt non Sacerdos Episcopus esse non possit, vt fuit aliquorum opinio, quos supra re-tulimus alleg. 1. num. 38. quod tamen quatenus in iure non subsistat, vt eo in loco probauimus, magis se-cura manet hæc nostra opinio, quam veriore esse iudicamus de Episcopo qui renunciauit loco tan-tum, & loco & dignitati; vide infra alleg. 113. num. 1.

De Chorepiscopis, an sint veri Episcopi, & vti-14 tales potuerint Ordines minores, subdiaconatum, & ceteros maiores conferre, egimus supra tit. 1. cap. 6. num. 22. & ibi citatis addo Marchin. d. tract. 1. p. 2. c. 9.

Presbyteri Cardinales ex consuetudine possunt 15 Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre; ita Ioan. Andr. quem alij sequuntur in c. 1. n. 14. de suppl. Prel. negl. Victor. de Ordine, n. 234. Sylu. in sum. verb. Ordo 3. q. 2. Martin. Laudens. in tract. de Cardinal. q. 20. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 20. n. 8. Alzedo d. p. 1. c. 5. n. 9. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 4. q. 2. n. 88. Monet. de consecrator. c. 5. n. 31. Squillante de privileg. cleric. c. 4. n. 273. Sanch. in opusc. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 19. num. 4. Marchin. d. tract. 1. p. 2. c. 10. num. 11. Sebast. Cæsar in relect. de eccles. hierarchia p. 1. disp. 2. §. 5. n. 8. Rota decif. 731. n. 10. p. 1. diuersor. quicquid dubitent Anastaf. Germon. in tract. de indultis Cardinal. vers. tamen ratione n. 20. & seqq. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 3. q. 2. vers. quæret aliquis. Familiaris autem vt quis ad hunc, & similem effectum dicatur, duo re-quiruntur, primum, vt habeat victum, secundum vt fue-rit destinatus ad aliquod certum seruitium; ita Rota decif. 584. n. 3. p. 1. recentior. vbi à n. 6. disputat an fami-liaritas probetur ex libris, in quibus sunt descripti familiares alicuius domini; & decif. 464. n. 2. p. 1. re-centissim. in posthum. docet familiaritatem cum Car-dinali ceteri probatam per testes deponentes quem habuisse à Cardinale partem panis, & vini cum Lu-lio vno in singulos dies, & etiam salarium in domo Cardinalis illi actu inferuendo per triennium, vbi citat Mandol. super reg. 3. q. 19. n. 2. Simonet. de referuat. q. 35. n. 1. & 2. vide infra alleg. 5. num. 19.]

Parochos primam Tonsuram suis subditis 16 conferre posse non pauci scriptum reliquere, Archi-diacon. in cap. nullus Episcopus, de temporib. ordinat. Panorm.

Panormit. in cap. quanto, num. 9. vers. quinimo dico, de consuetud. Immo licere cuiuscumque sim-plici Sacerdoti illam conferre, docent glos. verb. lectoris, in cap. quoniam 69. dist. Archid. in cap. Psal-mista, num. 2. in fine 23. distinct. Innoc. in cap. circa contingat, num. 1. vbi Hostiens. num. 1. de etate & qual. & stante consuetudine admittit Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 19. Verùm vsus Ecclesie resistit, & propterea eorum sententia non est admittenda, imò eam iuste refellit Sor. in 4. sent. distinct. 25. quæst. 1. art. 1. ad 2. argum. [& Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 19. n. 1. Marchin. d. tract. 1. p. 2. c. 10. n. 3. & 4.] Sic etiam videtur reicienda opinio Francisci Marc. d. decif. 1082. num. 3. asserentis Guardia-nos, & Priores de iure primam clericalem Ton-suram suis subditis conferre posse, quia num-quam audiui hoc ab aliquo factum fuisse, ideo minor cur contra Concilium Trid. ita pronun-tiauerit.

17 Potestatem conferendi Ordines regulariter Epi-scopo tantum competere, etiam si sit excommunicatus, suspensus, vel interdictus, supra diximus sub n. 3. & validè Ordines conferre, licet id minus faciat, & Ordinarum propterea executione careat. A tamen si huiusmodi Episcopus hæreticus, schismaticus, simo-niacus, & qualitercumque excommunicatus occultus sit, validè Ordines confert, veramque dat Ordinis executionem, itavt recipiens non solum reci-piat Sacramentum, sed eiusdem, absque vlla suspen-sione, executionem, ac proinde quoad omnes actus spirituales, ita Innocent. in cap. 1. num. 3. de schismatic. Panorm. in cap. veritatis num. 46. de dolo, & in cap. ad probandum num. 7. de re iudic. Cou. in cap. Alma mater, p. 1. §. 6. num. 7. & alij per Garc. de benef. p. 1. cap. 10. num. 160. & circa beneficiorum collationem p. 5. c. 4. num. 276. cum seqq. plures, quorum sententiam vt communem sequitur Gutier. Canon. lib. 1. cap. 1. num. 81. & 89. eandem communem esse restatur Mascard. de probat. concl. 649. sub num. 45. resoluunt Sor. in 4. dist. 25. q. 1. art. 3. vers. in ordinatione, Henrij in sem. lib. 13. de excomm. cap. 39. §. 1. & alij plures, quos re-fer & sequitur Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 22. sub num. 35. Idem multò certius proficentes post Extrinag. Ad evitanda scandala, itavt post illam idem locum habeat in omnibus excommunicatis, dum non fuerint denunciati, aut notorij clerico-rum percussores, estque verissima eorum sententia, quoad quoslibet actus, etiam spirituales: quamuis oppositum quoad omnes tenuerint abs-que bono fundamento, Anton. Bald. & alij relati à Sanch. d. num. 35. in princip. & aliter distinguentes crediderint in his, in quibus imprimitur chara-cter, vt in sacramento Ordinis, Innoc. sibi contra-rius in cap. nihil num. 3. de elect. & alij communiter, vt per Mascard. eodsem sequuntur, & per Sanch. vbi proximè.

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur, in cap. 2. de ordinat. ad Episcopo, qui venum Episcop. dum ha-bet necessarium esse dispensationem, vt ordina-tus etiam ignoranter ab Episcopo excommunicato possit in Ordine sic susceptis ministrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excom-municatum verum, non conferre Ordinis execu-tionem, responderet enim ex dictis per Sanchez sub num. 35. illum text. non bene adduci ad hoc pro-positum de conferente excommunicato occulto, & communitè ignorato, & tolerato, quia intelligen-dus est non de hoc; sed de illo, qui licet priua-tim ignoretur, à recipiente tamen publicè pro ex-communicato habebatur: in his etenim longè di-

19 Barbosæ de Episcopo. Pars I I.

uerfis terminis in eo textu ignorantia etiam proba-bilis, de qua ipse loquitur, non liberat recipientem à suspensione Ordinis suscepti; & quidem merito, cum enim talis Episcopo non habeat vsum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta regul. text. in c. Daybertum 1. quæst. 7. quam pro ratione deciden-di ad d. cap. 2. contra Innocent. in d. cap. 1. de schism. & Panorm. Felin. & alios relatos per Couarr. in cap. Alma p. 1. §. 6. num. 6. consideravit glos. in d. cap. 2. verb. ignoranter, resoluunt glos. in cap. si qui à simonia-cis 1. quæst. 1. & in cap. ab excommunicatis 9. quæst. 1. & alij, quorum sententiam, vt communem & tutiorè, refert & sequitur Couarr. vbi proximè, & Suar. de censur. disp. 31. sub num. 61. maturè considerans id procedere, non quidem ex eo quod prædicta ratio idem concludat intrinsecè, & ex natura rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per Sanch. sub d. num. 35. ad-dendum putamus, concludit solum vbi actum fuerit de causa principali, non autem de instrumentali, qualis est Episcopus Sacramentum conferens, qui proinde licet iniquus sit, tamen gratiam, qua caret, 20 largitur: sed ex eo quod eandem rationem etiam in huiusmodi Episcopo vt instrumento, consideraue-rint Iura, quæ irritant, vt possunt, prædictam ordi-nationem, non ob culpam ordinati, sed in iniuriam ordinantis, vnde nihil mirum si ordinati ignora-ntia non conducat ad illum ab huiusmodi suspensio-ne liberandum: licet fatendum sit plurimum condu-cere ad faciliorem dispensationem, iuxta text. in d. cap. 2. iuncto cap. 1. eodem tit. & Iura sic intelligenda in d. cap. si qui à simoniaco, ibi, misericorditer sustine-mus, & cap. ordinationes 9. quæst. 1. qui text. dum ad-mittit ordinationem ordinati ignoranter ab hære-tico, intelligendus est, mediante scilicet dispensa-tione, ex quibus facilè soluuntur fundamenta, In-noc. Panormit. Felini, & aliorum vbi proximè. Quis autem possit dispensare cum Ordinaris ab Episco-po excommunicato, hæretico, vel schismatico, vide infra alleg. 48. Quæ verò sint substantialia sacramen-ti Ordinis, quorum vnicò deficiente non suscipitur, nec character imprimitur, ostendimus alleg. 111. num. 9. in fine.

ALLEGATIO IV.

Episcopus proprius ad Ordines conferendos quis dicatur?

S V M M A R I V M.

- 1 Subditus, & diocesanus Episcopi tripliciter quis fieri potest ratione scilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.
- 2 Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius diocesi ordinandus natus est.
- 3 Originarius, seu oriundus dicitur à propria origine.
- 4 Origo patris etiam inspicitur ad Ordines suscipien-dos, itavt quis ratione paterna originis pote-rit Ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater natus est.
- 5 Originis locus secundum ius civile etiam dicitur ille in quo pater natus est.
- 6 Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.
- 7 Originarius vt quis dicatur non solum requiritur, vt quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint.
- 8 Littera Apostol. dispensationis, vel beneficij, non sunt subreptiua in quibus diceret quis se oriun-dum

- dum ex civitate Neapolitana, cum re vera esset oriundus ex civitate Urbeveteri, si eius pater in dicta civitate Neapolitana natus fuit.
- 9 Dicitur, de naturalitate, seu originem importat.
- 10 Dicitur, ex, naturalitatem exigat, nec est civili contenta.
- 11 Habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen oriundum, seu oriundum.
- 12 Filius dicitur oriundus, seu originarius loci in quo pater eius natus est, succedente in honoribus, seu numeribus, tam personalibus, quam realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in spiritualibus.
- 13 Nepos ex origine aut non dicitur originarius illius loci in quo avus natus est ad Ordines suscipiendos.
- 14 Originem patris, & non matris sequitur filius.
- 15 Filius non poterit ordinari ab Episcopo originis matris, nisi sit naturalis.
- 16 Domicilium maternum est sequendum, quando deest paternum.
- 17 Expositus cuius parentes ignorantur, non solum iudicabitur municipis, & eius loci, in quo natus est, sed etiam loci in quo est expositus, & num. 37.
- 18 Natus foris in aliquo loco non potest dici ex illo oriundus.
- 19 Natus in mari originem habere dicitur ubi pater domicilium habet.
- 20 Origini domicilium est immutabile, nec potest renuntiare.
- 21 Eiectus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitus exutus, ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit.
- 22 Domicilij ratione efficitur quis subditus & diocesanus Episcopi, ubi illud contraxit.
- 23 Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit.
- 24 Domicilium & habitatio in quo disorant.
- 25 Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.
- 26 Domicilium ad Ordines capiendos contrahitur quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuo in eo permanendi.
- 27 Animus perpetuo manendi in aliquo loco colligitur verbo, vel facto volens domicilium contrahere, suam declaravit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionem, cum translatione maioris partis bonorum.
- 28 Decennalis habitatio facit presumi domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantium.
- 29 Scholares & Castellani etiam decennali habitatio- ne domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de recedendo ad patriam, nisi finito studio decennali tempore, & maiori commorati sint, & num. 30.
- Animus recedendi a civitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ibid.
- 31 Absentes si ex statuto non potiantur privilegii civitatis, suis est patrem esse in civitate ut filius absens privilegii potiantur.
- 32 Baro assumi potest ad Ordines ab eo Presule in cuius diocesi habet feudum.
- 33 Barones filij adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.
- 34 Senator, aut aliter quibus officialis perpetuus altentis Principis, domicilium acquirit in eo loco in quo feudatium exercet dignitatem, & ab illius Epi-

- scopo potest ordinari, & per consequens eius filius. Relegatus domicilium retinet in eo loco unde trahit originem, & in eo in quem relegatus est, ibid.
- 35 L. filij liberorum, §. relegatus, & l. eius qui manu- missus, §. i. ff. ad municip. componuntur.
- 36 Libertus si promoveri velit, ab illo Presule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci unde patronus trahit originem.
- 37 Expositi ab eo sunt ordinandi Antistite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, quia illius esse sunt cives.
- 38 Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab uno Episcoporum ordinari.
- 39 Domicilia quando non sunt aequè principaliter, semper inspicendum est principalis.
- 40 Propositus alio migrandi, & non redeundi presumi- tur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum suppellectili, vel familia sua.
- 41 Episcopi consensus non requiritur in domicilio mu- tando, teneur tamen mutandos si ordinari velit portare testimonium circa probationem qualita- tis, mores, & sufficientiam ab Episcopo loci unde digressus fuit.
- 42 Episcopo diocesis subiectus quis efficitur quoad Ordines suscipiendos, in qua beneficium habet.
- 43 Clericus habet domicilium, & est civis illius dio- cesis in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet.
- 44 Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficia- rius subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu illud extat.
- 45 Beneficium etiam tenue possidens gaudet privilegio clericali.
- 46 Ratione beneficij requirentis residentiam acquirit be- neficiarius domicilium in loco ubi illud possidet.
- 47 Domicilium contrahitur, quoad Ordines susci- piendos, in loco beneficij, etiamsi residentiam non requirat.
- 48 Praestimonium possidens inibi domicilium habere di- citur, & ab Episcopo loci, ubi est situm praestimo- nium, ordinari potest.
- 49 Praestimonia inter Ecclesiastica beneficia commemora- rantur.
- 50 Beneficium habens in commendam, maxime perpe- tuam, potest ordinari ab Episcopo loci, ubi si- tum est.
- 51 Beneficia plura habens in diversis diocesis, ab una- quoque illarum Antistite promoveri potest.
- 52 Episcopus in cuius dio. est beneficium, potest ordi- nare, vel dare litteras dimissorias, etiamsi bene- ficium quoad provisionem subiectum esset alteri Episcopo.
- 53 Ratione beneficij unius diocesis unius alteri diversa diocesis efficitur quis subditus Episcopi, ubi extat beneficium principale.
- 54 Episcopus ratione beneficij sibi subditos non solum po- test ordinare, sed etiam dispensare cum illis in inter- stitiis, & etiam in illegitimitate ad minor. Ordin.
- 54 Collationis, seu tituli beneficij ratione non efficitur quis subditus Episcopi, non habita illius possessione.
- 56 Personis causa nullus subicitur Praesuli, ut ab eo promoveatur.
- 57 Beneficium obtentum in fraudem non inuat quoad suspensionem Ordinum.
- 58 Religiosi veterum Ordines suscipere ab alio Anti- stite, quam ab Episcopo illius loci, cui a Superiori regulari deputati fuerunt.
- 59 Religiosi a propriis regularibus Superioribus dimis- sorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium.

- 60 Patres Societatis Iesu a quocumque Antistite Ca- tholico ordinari possunt.
- 61 Regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diocesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sunt.
- 62 Iura loquentia de ingredientibus monasteria, in- telliguntur cum effectu, & sequuta scilicet pro- fessione.
- 63 Novitius infra annum probationis Ordinari potest ab Episc. in cuius diocesi moratur, quamvis alibi natus sit.
- 64 Episcopus faciens Ordines in aliqua diocesi de li- centia diocesani, ordinare potest non solum per- sonas eidem Ordinario subiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diocesanum legitimus licentias atque dimissorias habentes.
- 65 Fratres sacri Ordinis Sancti Iovannis Hierosolymita- ni a quocumque Catholico Antistite, sub Rom. Sedis obedientia constituto, sacros Ordines etiam extra tempora, tribus diebus festis, & in quibusvis tam secularium, quam Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, suscipere possunt.
- 66 Ordines denegare non potest Episcopus ei, qui obti- net beneficium, aut Ecclesiasticam dignitatem.
- 67 Ordinare non potest Episcopus quemquam inui- tum.

REPLICITE quis quoad Ordines suscipiendos, efficitur subditus Episco- pi, ratione scilicet originis, domicilij, & beneficij, cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 1. 8. art. 4. Paul. Comit. lib. 6. quest. 46. Fornar. de sacram. Ordinis cap. 5. n. 6. Pialec. in praxi nova Episcop. p. 1. cap. 1. a. n. 8. pag. 27. Henric. in sum. lib. 10. cap. 24. num. 1. Quaranta in summa Bul- lary verb. Ordo. [Jacob. de Graff. in aureis decis. p. 2. lib. 3. c. 1. 2. n. 6. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. a. num. 16. Coninch. de sacram. disp. 20. dub. 9. n. 93. me citato in hoc loco Alzedo de praeclent. Episcop. dignit. p. 2. c. 5. n. 42. cum segg. Leon. Lelli de iustitia lib. 2. cap. 44. dub. 19. num. 91. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. decis. 298. in 1. edit. & resol. 257. in 1. edit. & in decis. Curia Ar- chiep. Neapol. decis. 317. p. 4. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 26. §. 1. Molfes. in sum. Theologiae moralis tract. 2. cap. 2. num. 5. Campanul. in diversorio Iuris Ca- nonici rub. 9. cap. 8. num. 8. cum segg. [nouillime Tor- reblanca in practica. Iuris lib. 2. c. 12. n. 7. cum segg.] Bonacina de Sacrament. disp. 8. quest. uni. puncto 4. a. num. 8. [Alphonf. Narbona lib. 20. glosf. 2. n. 130. ut. 1. lib. 4. none Recopil. pag. 409. Sanch. in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 22. Cardos. in praxi iudicium verb. Sacra- mentum Ordinis n. 25. late Marchin. de sacram. Ordinis tract. 1. p. 2. c. 1. cum segg. & p. 5. c. 5. 6. 7. & 8. nouilli- me Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori eccl. c. 7. n. 24.] Addunt aliqui quartum modum, scilicet ratione fa- miliaritatis, de quo nihil in praesentiarum, sed alleg. seg. commodius dicemus. Illud in hac materia est valde notandum quod si subditus aliquo ex praedi- ctis tribus modis semel elegerit unum Episcopum a quo aliquem Ordinem susceperit, non potest variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis, nisi Episcopus, qui prius illum ordinavit, iudicasset cessare causam ordinationis, & remitteret Ordinatum ad alium ex dictis Episcopis: ita post Archid. in cap. nec captanda, de concess. pr. b. Achil. de Graffis decis. 13. de pensib. Quarantam, & Riccium obseruat Molfes. d. cap. 2. num. 10. reddens rationem, quia si semel factus est subditus Episcopi ordinatis,

cuius est onus providere illi de beneficio, & sic de alijs iuribus Episcopalibus, non potest talis subdi- tus eligere alium Episcopum in praedictum electi per primam ordinationem.

Episcopus originis est Episcopus loci, in cuius diocesi natus est, qui ordinandus est, glosf. in cap. 1. de usuris lib. 6. verb. alienigenas, l. qui ex vico ff. ad municip. Ioan. And. in d. cap. cum nullis, num. 3. Henric. d. lib. 10. cap. 22. §. 1. Campan. d. cap. 8. num. 9. Pialec. in praxi nova Episcop. d. cap. 1. num. 9. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 26. §. 1. num. 3. Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 2. cap. 1. quaesf. 5. num. 1. [late Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 6. D. Acuña in comment. ad princ. dist. 71. n. 2.] Originarius enim, seu oriundus dicitur a sua propria origine, ut probant text. in l. 4. C. de incolis lib. 10. & l. 1. ff. ad municip. Boer. decis. 272. Ioseph. Ludon. Paris. decis. 3. num. 15. Aloyf. Ricc. d. resol. 257. num. 2. [Thom. Valasc. d. alleg. 5. n. 17. D. Acuña d. princ. dist. 71. n. 4. in fine.] ubi etiam quis baptizatus est, inde trahere origi- nem dicitur, & per librum baptismi probari potest origo, Rebuff. in tract. de pacifice possess. num. 217. Gouzal. ad reg. 8. Cancel. glosf. 9. §. 1. a. num. 105. Greg. per text. ibi in l. 2. verb. Christiano tit. 24. part. 4. Stephan. Gratian. discip. forens. tom. 1. c. 75. a. num. 16. late Alphonf. Narbona dict. loco num. 148. cum segg. pag. 413.]

Origo etiam patris inspicitur ad Ordines susci- piendos, ita ut quis ratione patris originis possit Ordines suscipere ab Episcopo loci, in quo eius pa- ter natus est. Ita [Thom. Valasc. d. alleg. 5. num. 21. Marcel. Vulpe d. c. 7. §. 1. n. 24.] Zerola in praxi Episc. p. 2. verb. dimissoriae pag. 40. Paul. Comit. d. lib. 6. quest. 45. glosf. in d. cap. cum nullis, verb. alienigenas. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. d. cap. 26. §. 1. num. 4. Gu- tier. de matrim. cap. 63. num. 2. Campanul. d. c. 8. n. 9. Aloyf. Ricc. d. resol. 257. num. 4. & d. Neapol. decis. 317. num. 2. p. 4. Molfes. d. num. 5. Prosper de Augustino ad Gregor. in summa Bullary verb. Ordo ver. quoad ter- tium, Nau. conf. 1. incip. N. filius sum. de tempor. ordinat. in nouis; [Ioan. Franc. Suar. in suo enchirid. casuum verb. Ordo ver. ordinari nemo potest, Antonin. Diana moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 148. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 6. n. 14. & 15. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 44.] ius enim civile indicat locum originis eum esse, in quo eius pater natus est, ex l. assumpcio §. 1. ff. ad municip. & l. si ut propanis C. de incolis lib. 10. Alciat. in l. 1. §. 7. num. 4. ff. de verbor. signif. Petr. Gregor. in tract. de usuris lib. 3. cap. 1. num. 15. Campan. d. c. 8. num. 8. Et oriundus dicitur a natiuitate propria, vel paterna. Ius. in l. huiusmodi §. legatum n. 18. ff. de lega- riis 1. Mandos. ad regul. Cancel. reg. 16. quaesf. 40. Ioseph. Gouzal. Flores var. cap. 36. a. num. 3. Ioseph. de Sesse e. Aragonia decis. 30. lexicon Iuris verb. oriundus, Sichard. eod. verbo, Garcia Toletan. in lucerna rubeica- rum trium librorum Codicis super d. rub. de incolis lib. 10. num. 2. Marchin. d. c. 6. n. 13. Imò ut quis origi- narius non solum requiritur, ut sit natus in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint, Doctores in cap. Rodolphus, de rescript. Rot. Rom. decis. 327. n. 3. p. 1. diversf.

Ex quibus infero subreptitias non esse litteras Apostolicas dispensationis, vel beneficij, in quibus diceret quis se oriundum ex civitate Neapolitana, cum re vera esset oriundus ex civitate Urbeveteri, si eius pater in dicta civitate Neapol. natus sit, ut re- net Mari. Ant. variarum resolut. lib. 1. resol. ult. casu 33. [me citato in isto loco Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 6. n. 23. cum segg.] quamvis Nicol. Garcia de benefic. p. 7. c. 9. n. 25. asserat particula, oriundus, ex stylo accipi pro

orto, nam de tali stylo non constat, nec de eo testatur Mandof. d. *quasi*. 4. num. 3. quem ad hoc refert.

9 Hinc etiam sequitur pariter subreptitias non cenferi Apostolicas literas, si aliquis dicat se esse de tali loco, cum in illo non fuisset natus, sed tantum eius parens; quia etiam si dictio, de, naturalitatem, seu originem importet, ut probat text. in l. 1. ff. ad municip. Surd. *decis.* 129. num. 15. sub nomine, origo, non tantum intelligitur propria, sed etiam paterna, ut dictum est: ita etiam dicerem quando addita fuerit dictio, et ex, quae etiam si naturalitatem exigit, nec sit civilis contenta; ut post multos probat Cald. Pereira de potestate eligendi cap. 13. num. 21. quia praedictae dictiones verificari possunt data in illo loco origine paterna; non tamen ad illarum verificationem sufficere ibi beneficium, seu domicilium habere, & etiam si illud habitum sit per decem annos, & ultra, illa enim et habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen ortum seu oriundum, ex l. 1. cum sequentibus, C. de municipib. l. 2. C. de incolis lib. 10. tenet Gregor Lopez l. 2. verb. Maguer. *vers. aduerse tamen*, in 24. partia 4.

10 Quamuis ex origine patris filius dicatur oriundus, seu originarius illius loci, in quo pater natus est, ut supra diximus, succedatque in honoribus & muneribus tam personalibus, quam realibus, non modo temporalibus, sed etiam spiritualibus, quemadmodum notant Boer. *decis.* 13. n. 13. & 15. & Gu-tier. *conf.* 7. n. 1. et tamen ex origine aui non dicitur nepos originarius illius loci, in quo auus natus est ad Ordines suscipiendos: ita Cou. *de sponsalibus* p. 2. c. 7. §. 1. n. 15. quem refert, & sequitur Aloyf. Ricc. d. *resol.* 257. num. 5. [Marchin. d. *tract.* 1. p. 5. cap. 6. num. 2.] Vgolin. d. *cap.* 26. §. 1. post n. 4. *vers.* excipitur, ubi agens de libertinis, seu libertis; dicit illos posse Ordines suscipere non solum ab Episcopo sua originis, sed dominorum; nam illorum originem sequuntur, & non patris, ut probat text. in d. *assumptio*, in fine, iunctis l. *scilicet* ff. ad municip.

11 Cum filius originem patris, & non matris sequatur, ut probat text. l. 3. C. de municip. & originariis lib. 10. cum late traditis per Pichard. de nobilitate communitatiua, num. 9. cum sequentibus. et non poterit ordinandus apud Episcopum originis suae matris Ordines accipere, nisi pater non esset legitimus, quia tunc non eius origo, sed matris, quoad illegitimum filium inspicitur. l. 1. in fine, ff. ad municip. & l. eius qui, ff. eodem, [ubi Neratius inquit, *Eius, qui iustum patrem non habet, prima origo a matre, ex qua eo die quo ex ea editus est, numerari debet.* Thom. Valasc. d. *alleg.* 5. n. 22. Marchin. d. *tract.* 1. p. 5. c. 6. n. 3. Marcel. *Vulpe* d. c. 7. n. 24. in fine. Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 45.] Sic etiam dicendum de vulgo quaesito, talis enim matrem sequitur. l. cum legitime ff. de statu hominum. Ita etiam et quando deest patris domicilium, maternum est sequendum, iuxta resoluta per Gonzal. *dict.* §. 1. a num. 14. & Piafec. in *praxi noua Episcopali* d. cap. 1. num. 19. *vers. ratione.*

12 Expolitus tamen cuius parentes ignorantur non solum iudicabitur municeps, & cuius loci, in quo natus est, sed etiam loci, in quo est expositus, Steph. Gratian. *discip. forens.* cap. 75. num. 12. [Mandof. *de etate minori* ap. 1. a n. 22. Patens meus in *remiss.* ad *Ordin. Reg. Lusit.* lib. 2. tit. 55. in *prin.* n. 2. Alphonf. Narbona d. loco n. 156. cum *seqq.* pag. 414.]

13 Qui vero fortuito natus est aliquo in loco, per quem mater pertransibat, aut illuc non animo permanendi ierit; aut pater ad matrem accesserat absque animo ibi permanendi, & interim filium pe-

perisset, quem postea absque eo quod contraheret domicilium, eius parens cum tota familia extraxerat ad locum vnde digressus fuerat, talis filius non diceretur cuius illius loci, in quo sic per transennam natus fuit, neque ratione originis sequeretur forum dicti loci, sed patris originem ita Panorm. in c. Rodolphus, n. 9. vbi Felin. num. 13. de *rescriptis*, Gutier. d. *consil.* 7. num. 7. Ceual. *communium contra commun.* q. 458. num. 17. non enim inspicitur quod per accidens est, sed quod per se iuxta vulgata lura, resoluit Vgolin. d. §. 1. n. 5. vbi etiam asserit originem habere filium in domicilio patris, et si in mari natus sit, quare non ab illius ciuitatis Antistite, vbi sic per transennam natus fuit, nec ab alio de ipsius licentia promoueri posse tenet Nauar. *consil.* 31. de *temporibus ordin.* Henric. in *sum. lib.* 10. cap. 22. §. 1. Campan. d. cap. 8. num. 10. [Thom. Valasc. d. *alleg.* 5. num. 19.] Alia plura ad hanc materiam spectantia videbis apud Mascard. *de probationibus* concl. 1141. num. 6. cum *sequentibus*, Rebuff. *de privilegiis schol. prinil.* 75. in *fine*, Stephan. Gratian. d. cap. 75. Ceual. d. *quest.* 458. Cardin. Pereira in *responsio pro Ioanne Tasso* num. 13. Barbola in l. *haeres absens* §. *proinde*, in *art. de foro ratione originis*, n. 9. cum *sequentibus*, ff. de *iudic.*

Domicilium originis est immutabile, ex text. in l. *assumptio* ff. ad municipalem, Nauar. *comment.* 2. de *regularibus* num. 34. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 23. num. 4. Marchin. d. c. 6. num. 9. nunquam enim censetur mutatum, ex Mascard. *de probat. concl.* 534. nec illi potest renuntiari, ut per Bernard. Graue. *ad practico. Camerae Imperialis* lib. 2. cap. 36. num. 2. Steph. Gratian. d. c. 75. n. 10.

At quid de professis in aliqua Religione a qua eiectione ob delicta fuerunt Ordine, & habitu exuti? Dicendum est ab Episcopo suae originis esse ordinandos, dummodo habiles sint; ita tenent Portel. in *dubiis Regul. verb. Ordines* num. 11. Vgolin. d. §. 1. num. 6. & cap. 20. num. 9. in *fine*, Aloyf. Ricc. d. *resol.* 257. num. 4. in *fine*, & in *praxi aurea* *resol.* 185. Nauar. *conf.* 84. de *Regularibus* in *novis*, alius 9. de *etate & qual.* in *antiq.* Sayr. in *floribus* *decis.* sub illo *tit. de etate* *decis.* 9. Barthol. a S. Fausto in *thesauro Relig.* lib. 6. *quasi.* 185. Campan. in *diuers. Iuris Canon.* rub. 12. cap. 15. num. 7. Fr. Ludou. Miranda in *man. Prel.* tom. 1. *quest.* 52. *art.* 4. *concl.* 2. [Sanch. in *opusc. moral.* lib. 7. cap. 1. *dub.* 24. n. 3. Lauret. de *Franchis de controu. inter Episc. & Regul.* pag. 220. in *resp.* ad 7.] Ego ipse in *colle. a cap. vlt.* num. 11. de *Regularibus*. Marta de *Iurisd. p. 4. casu* 182. num. 4. contra Fr. Emman. Azor. Molin. & Lessium, quos refert & sequitur Sanch. in *praecepta Decalogi* tom. 2. lib. 6. cap. 9. num. 29. afferentes hos minime teneri Episcopo alicui certo obedire, sed tantum instar aliorum clericorum Episcopo subiecti in cuius dioecesi habitauerint. [Sed aduerse hodie ex Bulla S. D. N. Urbani VIII. hos eiectiones esse suspensos, ac proinde ordinari non posse; quam constitutionem habes in fine huius tractatus, & per illam sic docet Lauret. de *Franchis vbi supra*, qui etiam in *resp.* ad 1. pag. 219. monet Regulares per suos superiores a Religione seruata forma dictae Bullae Urbani VIII. eiectiones praesentare se debere coram Episcopo loci, & subdere se illius obedientiae, & ab eo expectare quid agere debeat, & in *resp.* ad 3. subdit pertinere ad Episcopum perquirere an iuste, vel iniuste fuerint eiectiones.]

Secundo modo efficitur quis subditus & dioecesanus Episcopi, ratione scilicet domicilij. Quod quidem contrahitur si quis transferat se ad habitandum in aliquo loco, & declarat expresse se habere animum ibi contrahendi domicilium. Est enim

enim et habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit l. 1. vbi Bart. num. 1. l. *assumptio* §. *Iurisprudendum*, ibique idem Bart. num. 2. ff. ad municip. l. *ciues* C. de incolis lib. 10. cap. cum nullus, vbi gloss. *verb. domicilium*, de *tempor. ordinat.* lib. 6. Rebuff. tom. 3. ad *leges Galliae*, in *tract. de domicilij elect.* in *praxi*, num. 9. Menoch. *de arbit. casu* 86. a num. 6. & lib. 6. de *presumpt. quasi.* 42. num. 2. Ceual. *commun. contra commun.* *quest.* 604. a num. 54. Decian. *tractat. crim. lib.* 4. cap. 16. num. 8. Mascard. *de prob. concl.* 535. num. 13. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 23. a *princip.* Stephan. Gratian. *discip. forens.* cap. 181. num. 10. cum *sequentibus*, D. Didacus de Britto in *consil. in causa maioratus Regiae Conone*, *quest.* 3. a num. 1. Marta in *uotis nonissimarum* *decision. voto* 5. Farin. *fragment. crimin. p. 1. littera D.* num. 208. Gutier. in *tract. de gabellis* *quest.* 114. num. 7. nouissimè Torrebl. d. lib. 2. c. 13. n. 10. [Rot. in *Granaten. capellania* 1. Decabr. 1606. coram Card. Marquemont. impressa per Farin. *decis.* 188. num. 1. & p. 2. *recem.* vbi asserit tantum domicilium probari ex animo habitandi & permanendi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona transportauit, & habuit domum apartam; & in eo et differunt domicilium, & habitatio; quia domicilium est locus originis, vel perpetuae habitationis; habitatio vero est commoratio in loco per accidens, & animo aliò se transferendi. [Vnde ad habitationem sufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua causa, puta litis, vel studio, ruiat vt aliquis in aliquo loco domicilium habere dicatur, requiritur animus perpetuo permanendi, sine quo non contrahitur domicilium, l. *ciues* C. de incol. lib. 10. Menoch. *de pres. lib.* 6. *pres.* 42. n. 2. & de *arbitr. casu* 86. Sanch. d. *disp.* 23. n. 1. Vbi enim constat de animo & voluntate absque aliquo lapsu temporis acquiritur domicilium, Bald. *conf.* 313. n. 1. lib. 4. Sim. de Bretris *conf.* 119. n. 8. lib. 1. Rota *decis.* 150. n. 7. p. 2. *diuers.* & *decis.* 188. n. 3. p. 2. *recentior.*]

Quando enim quis habet animum recedendi, licet iter per mille annos, non contrahit domicilium, Ioseph. Lud. *Perusina* *decis.* 76. num. 1. cum *sequentibus*, Menoch. *de arbit. casu* 86. n. 7. [Marchin. *de sacram. Ordinis* *tract.* 1. p. 5. c. 7. n. 1.]

Ex quibus quoad nostrum propositum sequitur illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen haberit animum perpetuo in eo permanendi, quamuis illum statim mutet, dum actu non mutauerit habitationem, posse ab illius Antistite, aut eius accedente consensu, ab alio ordinari: ita Nauar. *consil.* 10. in *antiq.* & *consil.* 2. in *novis*, de *temporibus ordinat.* Aloyf. Ricc. in *praxi fori Ecclesiastici* *resol.* 253. Bonacina d. *puncto* 4. n. 4. cum *sequentibus*, Vgolin. d. cap. 26. §. 2. Campan. d. cap. 8. num. 18. Henric. in *sum. lib.* 10. cap. 27. §. 1. Maiol. *de irregular.* lib. 4. cap. 2. Jacob. de Grass. in *auereis* *decis.* p. 1. lib. 3. c. 2. num. 2. *vo. s. s. xum.* Cened. *canon. quasi.* lib. 1. *quest.* 38. num. 38. [Alphonf. Narbona ad l. 20. *gloss.* 2. n. 6. cum *seqq.* *tit.* 1. lib. 4. *nouo Recop.* pag. 388. & *seq.* Marchin. *de sacram. Ordinis* *tract.* 1. p. 5. c. 7.] Nald. *verb. Ordo* num. 10. Homobon. de *Bonis de examine Ecclesiastico* *tract.* 2. cap. 1. *quest.* 5. num. 2. Molfes. in *sum. Theologiae moralis* *tract.* 2. cap. 2. n. 6. optime Fagundez in *quinque Ecclesiae* *praecepta* lib. 1. cap. 8. num. 12. vbi totus est in ostendendo domicilium huiusmodi animo & facto semel acquisitum, non posse deseri solo animo, sed animo, & facto, et in Vrbe, siue alibi per decem annos resederit, potest ibi a Vicario Sanctissimi ordinari, ut testantur *decisum Argenf.* in *add. ad recop. legum Nauarrae* lib. 1. *tit.* 18. l. 7. num. 49. Molfes. in *sum. Theologiae moralis* *tract.* 2. cap. 2. num. 32. Breuiter tem-

pore domicilium contrahere intendens animum ibi perpetuo manendi, suamque voluntatem verbo, vel facto declarare debet, ex Bald. *consil.* 393. *incip. Punctus talis* n. 2. lib. 1. atque idem si ultra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, ut per Rotam Roman. *decis.* 150. *incip. Domini dixerunt*, num. 8. p. 2. *diuers.* Prosp. de Augustino in *addit. ad Seephan. Quarant.* in *summa Bullarum* *verb. Ordo, vers. seircatertium*, Vgolin. d. §. 2. n. 2. Cappan. d. num. 18. [Marchin. d. *tract.* 1. p. 5. c. 7. n. 6.] & hoc intelligitur cum quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies festos celebrat: aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partium domicilium non facit, cap. dilectus, de *rescript.* cap. si *Episcopus*, de *parochis*, d. cap. cum nullus; ita Piafec. d. cap. 1. num. 9. *vers. vel sui*, Aloyf. Ricc. d. *resol.* 263. n. 2. [Praecipua enim coniectura & praesumptio propensae animi ad acquiendum domicilium ea est, si quis non solum habitationem transfulerit, sed & simul secum familiam, & omnia bona sua, vel eorum maiorem partem tulerit; nam ex illa rerum suarum translatione coniecturatur & praesumitur animus alicubi permanendi, & ibidem domicilium, & vicinitatem acquirendi, d. l. ciues C. de incolis lib. 10. l. 2. C. vbi *senat.* vel *clariss.* Vgolin. *de officio Episcopi* p. 2. c. 26. §. 2. n. 2. D. Barbos. in l. *haeres absens* §. *in n. 80.* ff. de *iudic.* Narbona d. loco num. 64. Marchin. d. *tract.* 1. §. 5. c. 7. n. 7. *vers. secundo.*]

Quod si dubitetur de animo, quem nunquam verbis insinuauit, ad coniecturas recurrendum est; & in primis si assidua probetur habitatio in aliquo loco non minori tempore decennij, ut tenent Doctores per text. ibi in d. l. 2. C. de incol. lib. 10. resoluunt Mascard. *de probat. concl.* 534. num. 7. Piafec. *vbi proxime*, Surd. *conf.* 346. num. 4. Rot. d. *decis.* 188. num. 3. p. 2. *recent.* [Vgolin. d. c. 26. §. 2. n. 2. Narbona *citato loco* n. 68. Marchin. d. c. 7. n. 3. Rot. in *Arminen. gabella* 19. April. 1627. coram Card. Virili.] Aloyf. Ricc. d. loco, Bonacina d. *puncto* 4. num. 12. Campan. d. n. 18. *vers. quod si*, Menoch. *de arbit. casu* 86. num. 13. vbi obseruat quod quando sumus in dubio ex cursu decem annorum, dummodo sint continui, praesumitur quod ille noluerit recedere, nisi adit aliquid indicium illum non habere animum permanendi ibidem.

Quod accidit in scholaribus, & Castellanis, qui sepe cogitant de recedendo ad patriam; ut per Steph. Gratian. *discip. forens.* cap. 181. num. 4. & 5. Farinac. *fragment. criminal. p. 1. littera D.* num. 215. & 222. Piafec. in *praxi noua Episcop.* *vbi proxime*, [Alphonf. Narbona *vbi supra* n. 23. *vers. sic* & *scholare*,] Ignat. del Villar. in *filia responsorum* lib. 1. *resp.* 7. p. 5. num. 21. vbi num. 24. idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quamuis credant scholare decennio, aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium, Ioan. And. in *cap. quod clericis* *post* n. 4. vbi Aretin. n. 7. *de foro comp.* Bart. in l. *lex Cornelia* §. *si tamen* n. 1. ff. de *iniur.* Menoch. *de casu* 86. sub n. 22. Quos quidem Doctores intellexerim quando huiusmodi scholaris studio finito, decennali tempore, & maiori commoratus sit, ex quo deduci possit magis habere animum domicilium contrahendi, quam studendi; ut ex Stephano Gratian. d. cap. 181. num. 6. & 7. resoluit Alphonf. Narbona loco *proxime citato*. et Animum autem recedendi a ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex Tiraq. in l. *si inquam* in *prin.* C. de *renouat. donat.* vbi etiam resoluit, quod si ex statuto absentes non potiantur priuilegiis Ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate, ut filius absens priuilegiis potiatur.

- 32 Baro an possit assumi ad Ordines ab eo Præsule in cuius diocesi habet feudum? Et posse resoluit Campanil. d. cap. 8. num. 20. vbi ampliat etiam si in feudo non habitet Baro, alibi que retineat domicilium [me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 7. num. 15.]
- 33 Sic etiam filij horum Baronum adipiscuntur domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumento tex. in d. l. assumptio §. filius, & in l. libertus §. patris. domicilium ff. ad municip. nam vt originarius quis dicatur, non solum requiritur, vt sit natus in loco, sed quod parentes etiam domicilium ibi contraxerint, Rota Rom. d. i. uerf. decif. 327. num. 3. p. 1. Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resol. final. casu 33. in sine; quibus fundamentis hanc partem sequitur Campan. d. d. cap. 8. num. 21. quamuis ipse in inuestiganda huius quæstionis veritate diu moratum esse asserat. [me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 26.]
- 34 Senator etiam, aut aliter quibus officialis perpetuus alicuius Principis, quamuis eius loci, in quo senatoriam exercet dignitatem, minimè sit ciuis, ex text. in l. ciues C. de incolis lib. 10. domicilium tamen illic acquirere tenet Anna filius, rescribens votum paternum in obseruatione 7. incip. Placuit, per tex. in l. senatores, eodem tit. de incol. & per consequens ordinari posse ab Episcopo loci in quo huiusmodi domicilium contraxit, resoluit Campan. d. c. 8. n. 22. & num. 23. aduertens ad illorum filios hoc extendi. [late in terminis Thom. Valasc. d. alleg. 5. n. 38. cum seqq. & Marchin. d. c. 7. n. 16.]
- 35 Relegatus retinet domicilium in eo loco vbi habitat relegationis causa, ex tex. quem ad hoc clarum suspicor in l. filij liberorum §. relegatus ff. ad municip. cuius verba sunt: Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet; ad quod dicendum impellor dict. illa, interim, verboque illo, necessarium, nam quamuis post quæsitum domicilium mutari possit, artamen dum quæritur & retinetur, abesse debet animus ab eo discedendi, & ideo destinatus animus illicque permanendi adesse dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt supra dicitur. Non tamen obliuiscor Vlpiani auctoritatem in l. eius qui manumissus, §. final. ff. ad municip. qua probatur relegatum domicilium retinere eo loci vnde arceret habere, vbi glos. vltim. exponendo illa verba, vnde arceretur, dicit, id est, in quo; sed huiusmodi Vlpiani responsio nullam affert contrarietatem cum Paulo Iuriconsulto in d. §. relegatus; reiecta enim glossæ distinctione dicentis in perpetuo relegato planum esse quod in dicto §. relegatum, asserit Paulus Iuriconsultus, aliàs non ita, quasi insinuet tunc procedere Vlpiani dictum; tenendum igitur est relegatum domicilium habere eo loci vnde arceretur, scilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus est, exclusa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, interim, de qua in d. §. relegatus, de quo tamen vide Petr. Gregor. in tract. de beneficiis cap. 36. num. 20. Campan. d. cap. 8. num. 25. licet superfluum hanc quæstionem putem, cum relegatum ordinari non posse certum sit, tanquam subiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, nisi aliud Canonicum obstat impedimentum.
- 36 Libertus insuper si promoueri petat, in illis casibus, quibus potest, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci est ipse libertus dominiceps, non vbi patronus habet domicilium, ita
- 37 Campan. d. cap. 8. num. 24. vbi etiam asserit quod exposi-

tos ab eo posse ordinari Antistite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, cum parentes ignorentur, quia illius sine dubietate effecti sunt ciues, ex Bart. in l. 1. num. 21. ff. ad municip. Hippol. in l. infans num. 10. ff. ad legem Cornel. de sicar. Mandof. in tract. de minori etate cap. 1. num. 34. Stephan. Gratian. d. c. 75. num. 12.

Duobus in locis domicilium habitationis habere quis potest, [si æquè is in duobus locis habitaret.] l. habeo, l. assumptio, l. eius §. Celsus, ff. ad municip. cap. 2. de sepulchris lib. 6. glos. verb. domicilium, in cap. pen. de temp. ordin. eod. lib. Socin. in cap. fin. num. 21. de foro comp. [Alphonf. Narbona vbi sup. n. 58. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 7. n. 10. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 24. num. 2. Vgolin. d. c. 26. §. 2. n. 3. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 20. à n. 48.] Rot. d. decif. 188. num. 4. p. 2. recent. & ita apud Episcopum vnus ex locis poterit ordinandus Ordines suscipere, vt videtur insinuare Vgolin. d. c. 26. §. 2. num. 3. [Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. n. 11.] quando verò quod huiusmodi domicilia non sunt æquè principaliter contracta, & illis scilicet circumstantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principalius semper inspiciendum est. Menoch. consil. 398. num. 23. Ioseph. Ludouic. Perusini. decif. 85. num. 5. nec illo priuatur si iusta ex causa ad alias migrasset ciuitates, & prouincias, propositum tamen habuerit redeundi, vt tenent Roman. consil. 264. num. 3. Campan. d. cap. 8. num. 18. vbi cum itaque; quod propositum verò aliò migrandi, & non redeundi, præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum supellectili, ex Malcard. concl. 99. num. 6. vel familia sua. Farinac. fragment. crimin. p. 1. lit. D. num. 214. [Hinc si quis duo domicilia sub diuersis Episcopis haberet, in quibus si non æquis Mathematicis temporibus, saltem prope equalitatem habitaret, posset indifferenter ad quocunque ex his duobus Episcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriusque domicilij sit singularis subditus, Moltes. in sum. tract. 2. c. 2. n. 6. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 7. n. 13.]

Quæsitio iam domicilio ex supradictis causis, potest Episcopus domiciliario prædicto Ordines conferre. Vgolin. d. c. 26. §. 2. per tot. Piafec. d. d. cap. 1. n. 9. vbi vel sui, Alphonf. Narbona vbi supra num. 131.]

Nullus tamen ratione domicilij ordinari potest, nisi prius consulto priore Episcopo, cum locum suum primum illo inconsulto deserere non possit, Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 16. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria §. 1. [Alphonf. Narbona d. loco num. 132.] Piafec. d. c. 1. num. 10. vbi ampliat 2. Sed in hoc omnino falluntur, nec prædictum Trident. decretum, quod referunt, suam probat intentionem; verius enim est non requiri Episcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur in cap. fin. vbi notat Abb. num. 1. de paroch. & obseruant Vgolin. d. cap. 26. §. 2. num. 2. Campanil. d. cap. 8. num. 25. tenetur tamen portare veritatis testimonium circa mores, sufficientiam, ac natalia, nisi à tenentis annis domicilium fuerit translatum, & illic habitatio continuata, vsque ad tempus promotionis, in quo potest tunc seruari quod disponit Conc. Trid. sess. 23. de reformat. c. 5. circa diligentiam ordinandorum præmittendas.

[Illic tamen consideratione dignum existimaui- mus in hac materia, quòd scilicet Episcopus ratione domicilij tantummodo potest aliquem prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiare, non verò aliis Ordinibus, vbi Episcopus originis eundem ordinasset ad titulum beneficij requirentis residentiam, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate & necessitate

essitate suæ Ecclesiæ; tunc enim et si dictus clericus domicilium ad alium Episcopatum transferret, non possit ab eo Episcopo ratione domicilij contracti promoueri ad diaconatum, vel Presbyteratum, qui tunc remitti debet ad priorem Episcopum, vt insinuat Ecclesiæ, cui prius fuit adscriptus. Ita tenent Quarant. in sum. Bullar. verb. Ordo, vbi circa tertium, Piafec. d. p. 1. c. 1. n. 9. vbi ampliat secundo, Iulius Caesar Madius de sacris Ordinibus cap. 8. num. 11. vbi quod de clerico, quos refert & sequitur Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 7. num. 14.]

42 Tertio modo habito respectu ad Ordines suscipiendos, quis subiectus est Episcopo Diocesis, in qua beneficium ipse habet, & potest ab illo ordinari, seu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio modo subditus non sit, probat text. in cap. cum nullus, de tempor. ordinari. lib. 6. tenent [Burg. de Paz l. 3. Tauri num. 398. cum pluribus seqq. Alphonf. Narbona d. loco n. 204. cum seqq. pag. 410. & seq.] Piafec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 10. vbi ratione beneficij Mari. Antonin. var. lib. 1. resolut. fin. casu 28. Campan. in diuersor. iuris Canon. rub. 9. cap. 8. num. 11; Argemdar. in addit. ad recap. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. in declar. num. 61. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. resolut. 258. in 2. edit. & in praxi aurea resol. 49. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 26. §. 3. Nicol. Garcia de benef. p. 2. cap. 4. à num. 1. Bonacina de Sacramen. disp. 8. quæst. vnic. punto 4. num. 14. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 2. cap. 1. quæst. 5. num. 3. Moltes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 7. [Squillante de priuileg. cleric. cap. 4. num. 237. cum seqq. Scip. de Rubeis in suis aphorism. Episcop. lib. 2. cap. 8. sub num. 18. Thom. Valasc. alleg. 5. a num. 26. Sanchez d. lib. 7. cap. 1. dub. 23. vbi num. 15. subdit domicilium comparatum ex beneficio finiri beneficio dimisso, late Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 8. per tot. nouissime Marcel. Vulpe d. cap. 7. num.

43 27. Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 12.] Clericus enim habet domicilium, & est ciuis illius Diocesis, in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet, Bart. in l. heres absens §. proinde num. 5. ff. de iudic. & in l. 1. num. 13. ff. ad municip. Palat. in repet. rub. §. 39. num. 1. Boer. decif. 260. incip. Praesupposito num. 20. Cardoso in praxi iudicium & aduoc. verb. domicilium n. 5. [Thom. Valasc. d. alleg. 5. n. 29.]

44 Amplia primò procedere in beneficio tenui, ratione cuius sit beneficius subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu extat, quia d. c. cum nullus, & alia huiusmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiã tenui, puta text. Concil. Trid. in cap. 6. sess. 23. de reformat. concedens

45 tonsurato; quod vel possident beneficium gaudere priuilegio clericali in ciuili nedum, sed in capitali etiã causa, qui intelligitur, si quodcumque quamuis exiguum possideat beneficium, vt per Nauarr. in tract. de horis canon. cap. 21. num. 11. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 10. cap. 3. vbi secunda opinio, Nicol. Garcia de benef. p. 1. cap. 6. num. 37. & p. 2. cap. 2. num. 3. quibus fundamentis hanc ampliationem tenent idem Garcia d. p. 2. cap. 4. num. 8. Henriq. in sum. lib. 10. c. 22. §. 1. in dicto commento lit. C. & cap. 17. in commento lit. Q. Campanil. d. cap. 8. num. 12. & rub. 8. cap. 5. num. 19. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 49. num. 1. [Diana moral. resol. p. 4. tract. 4. resolut. 51. Marchin. d. p. 5. c. p. 8. num. 14. vbi secus dicit si beneficium sit tenuissimū. Vulpe d. cap. 7. num. 27.] Quamuis contrarium, imò præfatum Episcopo- Barbos. de Episcopo. Pars II.

pum ratione beneficij tenuis sacros Ordines conferre non posse, tenent Piafec. d. cap. 1. num. 10. vbi ratione beneficij, Prosper. de August. in addit. ad Quarantam in summa Bullar. verb. Ordo, Vgolin. d. cap. 26. §. 3. in fine. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. resolut. 260. [& p. 3. decif. 77. Squillante de priuileg. cleric. cap. 4. dub. 18. num. 238.] quorum opinionem illo tantum casu recipere, quando scilicet beneficium esset tenuissimum, ratione præsumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducata in anno, vt exemplificat Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. beneficia §. 3. vel ad summum in reddente septem ducata, ex Soto de iustitia lib. 1. i. quæst. 5.

46 Secundo amplia etiam si beneficium residentiam non requirat, nec in illo, aut Diocesi, residentiam, ex generalitate d. cap. cum nullus, quamuis enim ob beneficium requirentem residentiam acquirat beneficium domicilium in loco vbi illud possidet, prout resoluunt Innoc. in cap. ex ore, post num. 2. vbi in casibus, de priuileg. vbi Butr. num. 10. Rebuff. in praxi benef. iii. de dispensat. de non resid. num. 74. vbi ad hec clericus. [Vgolin. d. c. 26. §. 3. Mari. Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. vlt. casu 28. vbi secundo, nam ratione beneficij, D. Acuña ad princip. dist. 71. num. 8.] Malcard. concl. 534. num. 5. Cardin. Tu c. verb. domicilium concl. 596. à num. 1. Fatim. fragment. crimin. p. 1. lit. D. num. 226. quod capiendos tamen Ordines etiam domicilium contrahitur in loco beneficij simplicis, & residentiam non requirentis, Henriq. in sum. lib. 10. de sacram. Ordinis cap. 22. §. 1. Piafec. d. cap. 1. num. 10. vbi secundo. Campanil. d. cap. 8. num. 12. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 49. n. 1. [Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. num. 30. cum seqq. Vgolin. d. cap. 26. §. 3. vbi secundo locum habet.] Alphonf. Narbona d. loco num. 214. pag. 421. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 23. num. 7. Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 8. num. 3. & 4.] quamuis Marc. Anton. Genuenf. in sua praxi cap. 48. num. 3. asserat seruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur absque dimissoria ratione beneficij simplicis, nam huiusmodi praxis non est Iuri consona, si enim text. in d. c. cum nullus, eiusque conditor comprehendere tantum voluisset obtinentem beneficia cum residentia, non vtrique adiunxisset verba illa, de beneficio Ecclesiastico, sed domicilij dumtaxat, & originis meminisset; quia sub domicilio comprehendere obtinentem beneficium, cum residentia, vt supra probauimus.

48 Tertio amplia in possidente præstimonium, quia ibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium, vel Ordines, vel dimissoria obtinere potest; vt resoluunt Henriq. in sum. lib. 10. cap. 22. §. in commento lit. H. Campanil. d. cap. 8. n. 19. vbi & qui, Marchin. d. c. 8. n. 5. Aloyf. Ricc. praxi fori Eccles. resol. 258. in fine, quod præstimonia enim inter Ecclesiastica beneficia connumerantur, cap. fin. de concess. præbende in 6. cum citatis à Nicol. Garcia, qui plures Doctores refert, de benef. p. 1. cap. 2. num. 117. [Idem dicendum in capellania quæ est perpetua, & in titulum collata, Aloyf. Ricc. p. 2. decif. 190. Alphonf. Narbona d. loco num. 215. pag. 422.]

49 Quarto amplia, vt procedat etiam si non habeat beneficium in titulum, sed in commendam, si est ad vtilitatem commendatarij, maxime perpetuam, quia ista reputatur titulus canonicus, seu habet vim tituli, vt resolut Nicol. Garcia p. 4. de benef. c. 4. & in nostris terminis hoc fundamentum ita tenet p. 2. cap. 4. num. 10. vbi num. 12. ampliat principalem resolutionem procedere, siue istud sit beneficium propter quod Ordinem recepit, siue non, Aloyf. Ricc.

ALLEGATIO V.

Episcopus familiarem suum triennalem quando ordinare possit.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus familiarem suum ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus, & beneficiu quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat.
2 Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patria potestati subiacentur, vel dominici, & expensis domini continuo aluntur, indeque commensales dicuntur.
3 Familiaritas recte probari potest per libros tinelli.
4 Et per fidem Architrucini, seu Magistri domus, vel calculatoris.
5 Item per fidem quod sit descriptus in rotulo familiarium.
6 Familiaris ad effectum de quo in presenti, dicitur qui cum Episcopo fuerit commoratus, & presens fuerit, non tamen si absens fuerit, & si sumptibus Episcopi vixerit.
7 Mens ac ratio finalis Concilij Tridenti fuit, ut cognoscerentur ab Episcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illoque intra domum commoratus, & presens fu.
8 Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopis, ad effectum de quo in presenti, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus.
9 Triennium huiusmodi debet esse continuum.
10 Episcopi verbis asserentis quem esse familiarem, non creditur.
11 Episcopus statim re ipsa familiari suo beneficium conferre debet, seu paulo post.
12 Familiares triennales Episcoporum possunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum.
13 Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si pro necessitate, vel utilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.
14 Episcopus dispensare non potest cum suo familiari triennali, alias non subdito super illegimitate, etiam ad minores Ordines, nec super interstitiis.
15 Episcopus dispensare potest quoad interstitia cum familiari iam ordinato, cui collatum fuit statim beneficium.
16 Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissorias concedere.
17 Episcopus titularis prout cuiuslibet familiaritatis, aut continua commensalitate sua, aliquem absque proprii Prelati expresso consensu, aut literis dimissoriis, ordinare non potest.
18 Magister auditorum Curie Episcopalis, an possit ut familiaris ab Episcopo ordinari?
19 Familiares Papa, vel Cardinalium, necnon Episcoporum in curia residentium, post triennium seruicij fuissent a Vicario sanctissimi ad quoscumque Ordines eleuari.
20 Cardinalis etiam Episcopus familiarem ordinat sicut Episcopus non Cardinalis.]

Episcopus suum familiarem sibi non subditum ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus, & beneficiu quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat, vt disponit Conc. Trid. sess. 23, de reform. cap. 9. de cuius materia vide Nauar. conf. 10. alias 2. & conf. 24. alias 11. & conf. 27. alias 12. & conf. 28. alias 13. sub tit. de tempor. ordinat. Sayr. in floribus decis. sub cod. tit. decis. 12. 26. 28. & 29. Henriq. in sum. lib. 10. c. 12. §. 1. Fr. Emman. part. 2. sum. cap. 14. num. 10. Petr. de Ledsma in sum. part. 1. tit. de sacram. Ordinis cap. 5. conclus. 9. vers. est an, Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 5. Salzed. ad Bernard. cap. 26. vers. verius casus, Piafec. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31. Iacob. de Graff. p. 2. decis. aurearum lib. 3. cap. 12. num. 7. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria pag. 106. & p. 1. verb. Ordo, vers. 5. pag. 78. Flamin. de resignat. lib. 4. quest. 2. num. 91. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 26. §. 4. Quaranta in sum. Bullar. verb. Ordo, vers. limita in eo, pag. 375. [Cardos. in praxi Iudicum, verb. sacramentum Ordinis, num. 26. nouissime Philiber. Marchin. post aliquas huius tract. impressiones in lucem editum de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 4. cap. 9. per tot. & nouissime etiam Marcel. Vulpe in praxi iudiciali, fori eccles. cap. 7. a num. 18. Raguc. in lucerna Paroch. tit. de sacram. Ordinis, q. 18. Hieron. Vencio in examine Episcop. lib. 1. tit. 11. num. 38. Bonacin. de censur. extra Bullam disp. 3. q. 1. puncto 11. num. 7. cum seqq.] Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 3. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarrae, in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis a num. 33. & num. 46. cum sequent. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 1. cap. 4. num. 23. Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 2. Nicol. Garciam de benefis. part. 1. cap. 5. num. 80. cum sequent. Auillam de censur. 3. part. disp. 6. dub. 7. fol. 23. Soar. eodem tract. disp. 5. §. 2. num. 15. Sayr. in simili tract. lib. 7. cap. 10. vers. 30. Aloyf. Ricc. in decis. vria Episcop. decis. 288. part. 2. & in praxi fori Ecclesiast. decis. 307. cum seqq. in 1. impress. & resolut. 266. cum sequentibus in 2. impress. [& in decis. p. 2. decis. 283.] Martin. Fornar. de sacram. Ordinis cap. 5. ad finem, Cened. praet. & canon. quest. lib. 1. q. 38. a num. 29. Reginal. in praxi fori penitenti. lib. 3. num. 69. Campanil. in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 9. idem Bonacin. de Sacram. disp. 8. quest. vnica, puncto 4. n. 15. cum sequentib. Molfes. tract. 2. cap. 2. num. 8. cum seqq. Homobon. de bonis de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 2. cap. 1. quas. 5. in fine. [Nouar. in sing. Canon. conclus. 103. Alzedo in praxi Episc. p. 2. c. 5. n. 32. cum seqq. Gauant. in manuali Episc. verb. familiaris, Alphons. Narbona l. 35. glof. 1. n. 26. cum seqq. tit. 3. lib. 1. Recop. pag. 8. Sanch. in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 20. cum seqq. Torreblanca in practica iuris spirit. lib. 2. cap. 13. num. 13. cum seqq. Rot. decis. 731. a num. 3. p. 1. diuersor. vbi num. 16. subdit familiaritatem solum sine beneficio non sufficere in prima tonsura.] Familiarium nomine intelligi debent illi, qui dominica potestati subiacentur, & expensis Episcopi continuo aluntur, indeque commensales dicuntur, cap. ult. de verb. signif. in 6. Rot. Roman. decis. diuers. part. 2. decis. 303. num. 2. Mascard. de probat. concl. 755. Card. Tusch. pract. concl. tom. 3. littera F. concl. 72. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 31. a n. 16. Christoph. de Pace ad leges styli. l. 32. num. 26. cum seqq. Marc. Anton. vvariar. resolut. lib. 1. resfol. 75. & probat Concil. Trid. d. cap. 9. ibi, continue commensalitate, Familiaritas recte probari potest per libros tinelli, quod, scilicet, descriptus sit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta Rot. Rom. diuers. decis.

619. incip. Quoniam Curias, lib. 3. p. 3. licet probatio negatiua delumi ex eo nequeat, si non reperitur in eo descriptus. Item per fidem Architrucini, seu Magistri domus, vel Calculatoris, & similis, eadem Rot. Rom. decis. 619. num. 2. item per testes, ex eadem Rot. Rom. diuers. 416. incip. Dubitatur lib. 3. p. 3. maxime si deponant non comedisse in tinello, sed illis perfolutas fuisse annuatim pecunias pro victu & vestitu, iuxta eandem Rot. Rom. in decis. 145. incip. In causa lib. 2. p. 3. diuers. & decis. 54. lib. 1. p. 3. Item per fidem quod sit descriptus in rotulo familiarium, iuxta decis. Purei 411. incip. Ioan. lib. 1. qui decis. 134. incip. Eadem die, lib. 3. aliquos in simul modos recenset. Familiaris ad effectum de quo in presenti, ille debet esse, qui cum Episcopo fuerit commoratus, & presens inseruierit, non tamen is, qui abest, et si sumptibus Episcopi vixerit: ita Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. vers. 3. casus. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 2. num. 5. Btarga. eodem tract. q. 27. num. 13. Vgolin. d. §. 4. Piafec. in praxi Episcop. d. cap. 1. num. 15. p. 31. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 14. num. 10. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in sum. Bullar. verb. Ordo vers. limita in eo, pag. 375. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 307. in 1. impress. & resolut. 266. num. 2. ac resolut. 267. num. 2. in fine in 2. impress. [& d. p. 2. decis. 283. a num. 2. Bonacina d. disp. 8. q. vnica punct. 4. n. 18. Molfes. d. c. 2. num. 8. prope finem. Sanch. d. dub. 20. n. 21. late Gregor. XV. & ibi Beleramin. decis. 166. Bonacina d. q. 1. puncto 10. n. 7. vers. prima.] Mens enim, ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illoque intra domum commoratus & presens sit. Ita Maiol. d. n. 5. Vgol. d. §. 4. Henriq. lib. 10. c. 22. n. 2. Soar. de censur. tom. 5. disp. 31. §. 1. n. 15. Fornar. de sacram. Ordin. cap. 5. Piafec. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. n. 15. Aloyf. Ricc. d. resfol. 267. num. 2. [Vnde etiam familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur familiares Episcopi, & fruuntur priuilegio Trident. in d. cap. 9. Ita Sanch. in opuscul. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 24. Diana moral. resfol. p. 4. tract. 4. resfol. 145. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 9. n. vlt.] Huiusmodi triennium, in quo debent cum Episcopis commorari familiares, ad effectum de quo supra, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus: ita decisum referunt Bonacina d. q. 1. n. 9. Aloyf. Ricc. in collect. p. 3. collect. 596. ver. amplia 5. Nic. Garcia d. c. 5. n. 83. Gallet. in marg. casu conf. ientis, verb. Ordo pag. 194. colum. 2. Molfes. d. c. 2. num. 8. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 309. in 1. impress. & resolut. 268. in 2. impress. [Marchin. d. c. 9. n. 3.] Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 19. debet tamen esse continuum, vt per Campari. d. rub. 9. cap. 9. num. 12. [Marchin. d. c. 9. n. 2. Bonacina d. q. 1. n. 7. vers. tertia] Molfes. d. c. 2. n. 8. Aloyf. in praxi fori Ecclesiast. decis. 308. in 1. impress. & resfol. 267. in 2. impress. vbi n. 2. asserit quod verbis Episcopi asserentis quem esse familiarem non creditur, & allegat Paris. consil. 136. num. 31. vol. 4. [de quo etiam Bonac. num. 8.] Debebit tamen Episcopus statim re ipsa familiari suo beneficium conferre, prout decisum referunt Zerol. in prax. Episcopali p. 1. verb. dimissoria ad Ordines num. 1. & 2. verb. Ordo vers. 5. dubitatur, Armend. vbi supra num. 51. Farinac. nouissima Rot. decis. 222. Flamin. de resignationibus lib. 4. quas. 2. num. 92. Nicol. Garcia d. p. 2. cap. 5. num. 85. Quod habet locum etiam in minoribus, & prima tonsura, Nauar. consil. 11. de temporibus ordinat. Rot. Roman.

decis. 731. p. 1. diuers. Fr. Emman. d. cap. 14. num. 10. Zerola in praxi Episcop. p. 2. verb. Ordo vers. 5. dubitatur, post med. Cened. d. quest. 38. num. 30. vers. quod decretum, Sayr. decis. 26. sub tit. de temporib. ordinat. [Bonacina d. puncto 11. sub n. 9. Alzedo d. c. 5. n. 33.] Vgolin. d. §. 4. dicens statim, seu paulo post Episcopum debere beneficium conferre, si enim ante conferret, ratione beneficij conferendi potestatem haberet, & non ratione triennij, [de quo etiam Sanch. vbi supra n. 25. & Diana d. resfol. 145. vers. notandum.] quamuis Gabriel Vasquez p. 3. disp. 243. n. 49. intelligat statim beneficium aliquod sine fraude ei conferendum, nimirum quantum vacauerit, ne postea mendicare cogatur; sed beneficium quacumque fraude cessante, statim re ipsa esse conferendum, refert decisum Armend. d. loco n. 45. Vnde notat Molfes. d. cap. 2. num. 9. collationem factam beneficij post sex menses non dici factam secundum mentem Concilij, vt ordinatus remaneat subditus ordinantis, & eximeretur a proprio Episcopo, quia tempus sex mensium est longum tempus, & dictio, statim, dicitur ad summum intra decem dies, [& Aloyf. Ricc. in decis. p. 2. decis. 291. a n. 3. post Paris. de resignat. benef. lib. 4. q. 2. n. 92. refert decisum, Episcopum non satisfacere decreto Concilij, qui ordinauit, & post lapsos vndecim menses contulit beneficium.] Pro necessitate & commoditate Ecclesiarum ad titulum patrimonij, possunt etiam ordinari familiares triennales Episcoporum, & debent adscribi Ecclesijs, pro quarum necessitate sunt ordinati, ita referunt decisum Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 81. & 82. Armend. d. loco num. 47. & me citato in hoc loco resolutit Marchin. d. c. 9. n. 13. Vnde falsu videtur, quod ait Gabriel Vasquez d. disp. 243. num. 49. videlicet familiarem ab Episcopo ordinari posse, etiam si patrimonium non habeat, nec vllius Ecclesie necessitas urgeat, obseruans solum concedi licentiam Episcopo cum ordinandi, quatenus melius seruitio eius vti possit, prout cum roprobat Narbona dict. loco num. 29. Deinde Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si pro necessitate, vel utilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum: ita referunt decisum Garcia d. cap. 5. num. 81. Armend. d. loco n. 46. & lib. 1. tit. 8. de patrimonio clericor. num. 20. [Bonacina dict. punct. 11. num. 11. Alzedo dict. c. 5. num. 36.] Non tamen valet Episcopus dispensare cum suo familiari triennali, alias non subdito, super illegimitate, etiam ad minores Ordines; nec super interstitiis; ita resolutum referunt Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 35. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 86. Cened. praet. & canon. quest. lib. 1. quest. 38. num. 31. Sayr. decis. 28. & 29. sub tit. de temporib. ordinat. Vgolin. d. §. 4. prope finem; Nauar. consil. 12. & 13. sub tit. de temporib. ordinat. in nouis, Zerola d. vers. 5. dubitatur, & vers. 6. Galet. in margarita casuum conscientie, verb. Ordo pag. 194. colum. 1. Armendar. d. loco num. 48. [Bonac. de suspensio. in part. cul. disp. 3. q. 1. puncto 11. n. 13. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 27. n. 3. March. d. c. 9. n. 11. & 12. & tract. 1. p. 7. c. 4.] Aloyf. Ricc. d. resfol. 266. in fine, Piafec. d. cap. 1. num. 15. vers. sublimari vbi dicit quod cum familiari iam ordinato collatum est statim beneficium, poterit postea Episcopus quoad interstitia dispensare, quia ratione beneficij collati, illi iam est subditus, quod etiam refert decisum Armend. n. 50. & sentit March. d. c. 4. n. 10. & Capan. diuers. Iuris Canonici, rub. 9. cap. 9. num. 3. & 4. vbi etiam num. 6. quod vbiunque Antistes potest suum ordinare familiarem, potest etiam litteras dimissorias eidem concedere

cedere, vt ab alio suscipiat Ordines; [me citato in hoc loco Alzedo d.p. 2.c.5. n. 39. & in terminis quod Episcopus non possit cum familiari suo trienniali non subdito in interstitiis dispensare, præter plures ex citatis, resoluunt Vgolin. d.c. 26. §. 4. Stephan. Quarant. verb. Ordo, vers. quimo limita, Nicol. Garc. d.c. 5. n. 87. Mari. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 28. tit. Casar. Medicus de sacris Ordinib. cap. 19. Alphons. Narbona citato loco ante n. 32. pag. 8. Bonacina d.g. 1. puncto 11. n. 13.] quamuis præter citatos Molfes. d. n. 8. in fine, [Ioan. de la Crux in direct. conscient. p. 2. de sacris Ordinib. dub. 4. Diana moral. resolut. p. 2. tract. 4. resolut. 190. & Sanch. de matrimo. lib. 8. disp. 1. num. 15. in fine, existimant] posse Episcopum cum familiari quoad interstitia dispensare. [Aduertit post Mari. Alter. Bonacina d.g. 1. puncto 11. n. 12. quod familiaris bona fide cum spe beneficii statim obtinendi ordinatus ab Episcopo, cuius est familiaris, non manet suspensus ab Ordinis executione si Episcopus beneficium ei statim non conferat, aut si Episcopus moriatur nondum collato beneficio.]

17 Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuæ commensalitatatis suæ aliquem abque proprii Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis, ad aliquos sacros, aut minores Ordines, vel primam Tonfuram, promouere, seu ordinare non valet; quia ei qui tantum est titularis, talis promotiō est interdicta, per Concil. Trid. sess. 14. de reform. cap. 2. ita Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 596. & d. resol. 266. num. 2. vers. limita 2. Campanil. d. cap. 9. num. 6. Piafec. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 15. in fine. Seraph. de Freitas in addit. ad tract. de Confessoribus sollicitantibus mulieres in Confessione Illustrissimi D. mei Roderici à Cunha quest. 12. n. 27. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 32. tract. 2. num. 69. vers. sunt autem aliquot. [Alphons. Narbona d. loco num. 3. pag. 8. in fine. Cardof. d. verb. sacramentum Ordinis, num. 26. Marchin. d. cap. 9. n. 16. Marcel. Vulpe d.c. 7. num. 18. in fine. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 4. num. 24. & part. 3. cap. 8. num. 16. Hieron. Venero in examine eccl. lib. 1. cap. 1. n. 28. Azor. in sp. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 6. me citato in hoc loco Alzedo d.p. 2. cap. 5. num. 40. Torreblanca d. lib. 2. cap. 1. 3. num. 14.]

18 Vtrum autem magister actorum Curia Episcopalis, vt familiaris possit ab Episcopo ordinari? Possent tenent Aloyf. Ricc. collect. 596. vers. amplia 4. & in praxi fori Eccles. tit. 1. resol. 471. in 2. impress. Stephan. Gratian. March. decis. 133. Mari. Anton. variar. resolut. lib. 1. resol. 175. Campan. d. cap. 9. num. 14. Marchin. d. cap. 9. num. 17.

19 Familiares etiam, seu officiales Papæ, ac familiares Cardinalium (et si Cardinales habitassent Romæ) atque etiam Episcoporum in Curia residentium, qui saltem per triennium habitauerint in Urbe, possunt de licentia ipsorum à Vicario Sanctissimi promoueri, dum tamen supradicti omnes sufficientem titulum habeant, & alia à iure requisita; referret decilum Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, in declar. num. 49. Molfes. in sum. Theologia moralis, tract. 2. cap. 2. num. 32. in fine. [me citato in hoc loco Marchin. d. c. 9. post n. 15. vers. flexio. De Cardinalibus autem Presbyteris quod possint ex consuetudine Tonfuram caterosque minores Ordines suis familiaribus conferre, dixi supra allegat. 3. num. 15. nam ratione familiaritatis videtur quod Cardinalis etiam Episcopus suum familiarem ordinare non possit, nisi eo modo, quo potest quilibet Episcopus non Cardinalis, hoc est, si huiusmodi

familiaris per triennium secum commoratus fuerit, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi Cardinalis conferat. Ita colligi videtur ex Rota decis. 731. ferè per tot. p. 1. diuers. sed scio contrarium decidisse sacram Congreg. Concilij, vt dixi in collect. ad Trid. sess. 23. de reform. cap. 9. num. 5. Familiaris vt quis dicatur ad effectum vt Cardinales Presbyteri Tonfuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre valeant, vide eadem alleg. 3. num. 15.]

ALLEGATIO VI.

Episcopi titulares, alique extra suam diocesim, an sine Episcopi proprii licentia ullum ordinare possint.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi titulares, si aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem, sine licentia proprii Episcopi, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi.
- 2 Pius V. summus Pontifex constitutionem edidit super creandis huiusmodi titularibus Episcopis.
- 3 Suspensus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ sunt sibi alias, vt Pontifici permittitur, & à dependentibus ab eis.
- 4 [Suspensus à Pontificalibus potest baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere.]
- 5 Suspensus à Pontificalibus Missam priuatim celebrare non prohibetur.
- 6 Missam cum Mitra, & Baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à Pontificalibus.
- 7 Episcopus si in aliena diocesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à suspensione non excusatur.
- 8 Pontificalia insignia que sunt, ostenduntur.
- 9 [Episcopus ordinarius ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diocesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorundem Pontificalium.]
- 10 Episcopi si contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, valide eos conferunt, licet puniri possint.
- 11 In Dimissoriis si concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antistite in propria diocesi residente, non tamen additum sit, vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, an possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diocesi de licentia Episcopi illius diocesis Pontificalia exercere.]
- 12 Episcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi intra cuius fines locus exemptus constitutus est.
- 13 Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto etiam vocatus, nisi accederet licentia Episcopi diocesis, ubi locus est constitutus.
- 14 Episcopus alienus non potest à Patriarcha induci ad subeunda munera Pontificalia in diocesi alicuius Episcopi suffraganei, nisi de ipsius licentia.
- 15 Prima clericalis Tonfura secundum aliquos potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diocesi.

- 16 Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntaria iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissoria.
- 17 Excommunicare, & absoluerè potest subditum suum Episcopus extra territorium existens.
- 18 Episcopus extra suam diocesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem.
- 19 Suspensus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis.

EPISCOPUS Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, qui Titulares vocantur, [de quibus egimus supra p. 1. tit. 1. c. 6. num. 15. cum seqq.] in quocumque loco etiam quantumcumque exempto, & nullius diocesis, si quem promoueat ad quemcumque Ordinem, etiam primam Tonfuram, cuiusvis privilegij, etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius proprii Ordinarij, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi, vt docet Concil. Trident. sess. 14. de reform. cap. 2. & per illud tenent Franc. Leo in thesauro fori Eccles. tit. 1. cap. 8. num. 16. & p. 1. cap. 4. num. 24. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. ques. 6. Henriq. in sum. lib. 1. 4. cap. 17. §. 3. in fine littera A. Galett. in marg. casuum conscientis, verb. Episcopus pag. 100. colum. 1. [Campan. conscientis, verb. Episcopus pag. 100. colum. 1.] Campan. in diuers. rub. 9. cap. 5.] Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. tit. 1. resol. 495. in notabilibus de materia Episcoporum num. 1. in 2. edit. Vasc. tom. 3. in 3. p. disp. 243. num. 45. cum sequentibus. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 25. [prope fin. Nouar. in singularib. Canon. concl. 106. & 107. Narbona l. 35. glof. 1. n. 32. tit. 3. lib. 1. noua Recol. Hieron. Venero in examine Episcop. lib. 1. c. 12. n. 28. Alzed. de praxi Episcop. dignit. p. 2. c. 5. num. 40.] Pius V. decreto suo Conistoriali sancit huiusmodi Episcopos titulares non esse creandos, neque suffraganeos dandos nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possint.

Quid autem in nomine Pontificalium in præfenti materia intelligatur, est indagandum. In primis glof. verb. à Pontificalibus, in extranagant. suscepti regiminis, de elect. docet suspensionem à Pontificalibus prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi alias, vt Pontifici permittitur, & à dependentibus ab eis, velut ab Ordinum celebratione, frontis Chriftatione, Basilicatum, seu Virginum consecratione, & similibus [de quibus Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verb. Episcopus, vers. 2. Mari. Alter. d. tom. 2. disp. 16. cap. 3. col. 6. Bonacin. d. disp. 3. q. 2. puncto 12. n. 2. vers. hinc sequitur, vbi num. 3. hinc infert suspensionem à Pontificalibus suspensum posse baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere, iuxta morem aliorum Sacerdotum inferiorum censuras ferre, beneficia conferre, & alios iurisdictionis actus exercere, quia hæc non sunt Pontificalia. Paul Layman in sum. Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 3. c. 2. n. 6. & nouissimè amicus meus doctus Diana moral. resolut. p. 5. tract. 10. resol. 4. in princ. vbi tenet suspensionem ab Ordine Episcopali extendere se ad eos actus tantum Ordinis, qui Episcopo proprij sunt, & Sacerdoti iure Ordinario competere non possunt; additque suspensionem à Pontificalibus illam esse, per quam per se ac directè prohibetur vltus insignium Episcopatum, videlicet, Mitræ, Baculi, & Pallij, per accidens verò & consecutiue omnia Episcopalia solemnia officia, quæ sine eiusmodi insignibus exerceri non debent,

qualia sunt Ordines conferre, consummare, Ecclesias, Altaria, Virgines consecrare, &c. Præposit. p. 3. q. 3. de suspens. dub. 2. n. 13.

Vnde licet huiusmodi suspensio] Missam priuatim celebrare non prohibeatur, vt ex reg. text. in cap. significauit, de corpore vir. post Syluest. & Nauar. docent Henriq. lib. 13. cap. 32. num. 2. Auila de censur. p. 3. disp. 2. dub. 2. concl. 10. aut alia facere sine ornamentis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis officij competunt, vt baptizare, penitentias dare, & similia, [& etiam iurisdictionem forensis exercere, vt aduertit Diana d. resol. 4.] Missæ tamen sacrum cum Mitræ & Baculo celebrare non potest, ita Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. tit. 1. resol. 467. in 1. impress. & resolut. 440. in 2. impress. vbi num. 3. asserit sub hac suspensione non prohiberi exercitium iurisdictionis Episcopalis, & post alios citat Vgolin. de censur. tab. 4. cap. 6. §. 6. n. 5.] Episcopus enim in aliena diocesi non potest celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo & Mitræ absque licentia Ordinarij, vt per Antonin. Diana moral. resol. par. 4. tract. 4. resolut. 143. vers. notandum est, Gauant. in enchirid. Episcop. verb. functiones Episcopales, num. 11. quicquid tenent Paul. Layman in quæst. Canon. cap. 17. num. 224. Maur. de Alzedo in praxi Episcop. p. 1. c. 13. n. 88. & plures ab eo citati.] Nec ab hac suspensione excusatur Episcopus si in aliena diocesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, ita Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verb. Episcopi, vers. secundo, Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 3. c. 8. n. 15.

Pontificalia insignia, quibus Episcopi uti possunt, esse Mitram, chirothecas, Baculum, dalmaticas, & sandaliastatur Isidor. Mofcon. in suo tract. de magnitudinis Ecclesiæ, p. 1. lib. 1. cap. 8. vers. ornamenta, quibus doctissimus Campan. d. cap. 3. num. 3. addit muretam, cappam Pontificalem, galterum, quem duplicis formæ habere oportet, alterum, quo in solemnioribus equitationibus vtantur, alterum simpliciorum, vtrumque tamen ex lana, & [serico viridi exornatum, iuxta modum in ceremoniali descriptum lib. 1. c. 3. de quibus indumentis, & insignibus vide sup. alleg. 1. n. 46. cum seqq.] a quatum vestium vltu non repellitur suspensus à Pontificalibus, sed ab vltu auctoritatio, id est, ab iis actibus, qui cum præfatis insignibus fieri consueverunt. Similiter Episcopus Ordinarius Ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diocesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorundem Pontificalium, ex Concil. Trident. sess. 6. de reform. c. 5. ibi, Nulli Episcopo liceat cuiusvis privilegij prætextu Pontificalia in alterius diocesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum, si secum factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinari ab executione Ordinum sint ipso iure suspensi, referunt] Nauar. consil. 69. de sem. excomm. in antiq. aliis cons. 12. de clerico excomm. in nouis. Cened. ad Decretum collect. 52. num. 1. [Petr. Gregor. synag. lib. 1. c. 6. 9. n. 3. Coninch. de sacram. disp. 20. dub. 9. n. 93.] Henriq. in sum. par. 2. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine, iuncto comment. littera S, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. littera A, Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 26. Flamin. de reg. lib. 1. quaest. 17. num. 17. Zerol. in praxi Episcopali par. 1. verb. Archiepiscopus num. 2. pag. 16. & part. 2. verb. Episcopus pag. 45. [Anguian. de legib. lib. 2. contr. 1. num. 71. me citato in hoc loco Alzedo de praxi Episcop. dign. p. 2. cap. 5. num. 17.] Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 12. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. dub. 4. Bonacina de censur. disp. 3. q. 6. punct. 3. num. 27.

num. 27. Armend. in addit. ad recopil. legum Navarra in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 68. Piasc. in praxi noua Episcop. p. 2. num. 46. pag. 35. Campan. rub. 9. c. 5. num. 6. Aloyf. Ricc. decis. 188. n. 10. p. 2. Episcopus in alterius diocesi existens, potest praeterea licentia illius tam subditos proprios, quam Episcopi licentiam concedentis, absque incurfu poenarum ordinari. S. Cong. Conc. 22. Febr. 1636. t. Srameti contra prohibitionem, de qua per Concil. Trident. in d. cap. 5. ordinatio proprii Episcopi extra territorium fiat, valida erit, licet puniri possit, vt resoluunt Henricq. lib. 1. cap. 3. §. 2. in sine littera S. & Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 1. n. 2. Fornar. in tract. de Ordine cap. 8. §. 8. Molfel. d. cap. 2. num. 11. [de quo supra alleg. 1. n. 1.]

11 Vtrum autem si in litteris dimissorias concedatur centia & facultas promovendi a quocunque Catholico Antistite in propria diocesi residente, non tamen additum sit, et ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, possit is, cui talis facultas conceditur, promoveri ab Episcopo in alterius diocesi de licentia Episcopi illius diocesis Pontificalia exercente? Hanc quaestionem ad partes disputat Gutier. canon. lib. 1. c. 16. num. 2. cum seqq. vers. arbitrium, vbi ea sequitur sententiam, quod praedicta in specie ordinari hic non debeat nisi iuxta tenorem dimissorias, nempe a Catholico Antistite in propria diocesi Pontificalia exercente, non vero ab alio, quamvis de licentia proprii Episcopi ibidem Ordines celebrante; ita ut si aliter fiat, suspensus maneat donec Episcopo proprio ordinari iustitiam videatur, iuxta dispositionem Concilij Trident. sess. 23. de reform. c. 8. sequitur Sanchez. in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 8.]

12 Vnde si maluerit Episcopus conferre Ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus est constitutus: ita referunt decisum Molfel. d. cap. 2. num. 12. in sine, Aloyf. Ricc. in praxi forei Eccles. p. 1. resolut. 495. in notabilibus de mater. Episcopi Galett. in marg. casu conscientie, vers. Episcopus pag. 100. c. l. 2. Armend. d. loco num. 3. vbi num. 68. refert etiam decisum t non posse Episcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iurisdictionis non Episcopi, sed inferioris, vocatum tamen ab ipso inferiore, sine licentia Episcopi, intra cuius diocesis fines esset locus ille, etiam ille inferior praeponderet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit ad ministrandum sacramentum Confirmationis, dummodo locus istius exempti sit infra fines diocesis alicuius, ita vt non sit nullus, quia tunc non possit. Non tamen me latent verba illa posita in d. cap. 5. Concil. Trident. ibi, Ordinarij loci, intelligenda de Episcopo, in cuius diocesi locus est constitutus, & non de Praelato inferiori etiam exempto, si fides adhibenda sit Galett. ita decisum attestanti verb. verb. 1.

14 Nec etiam Episcopus alienus potest a Patriarcha induci ad subeunda munera Pontic. in diocesi alicuius Episcopi suffraganei, nisi de ipsius licentia, quod etiam decisum referunt idem Galett. d. verb. Episcopus, & Aloyf. Ricc. vbi proximi. Nec Archiepiscopus hoc ipsum facere potest, cum sub eadem prohibitionem, quae Episcopum ligat, comprehendatur quoque Archiepiscopus quoad materiam de qua agimus, vt resoluunt Piasc. in praxi Episcopi par. 1. verb. Archiepiscopus, vers. ad secundum, [& censuit S. Cong. Episcoporum, cuius memini in collect. ad Concil. Trident. in d. cap. 5. num. 17. erit autem Ordinarius loci, de cuius licentia Pontificalia in sua diocesi

alienis facere potest, primo Episcopus in cuius diocesi constitutus est locus, in quo Pontificalia exercenda sunt. Secundo Capitulum sede vacante, qui cum succedat in locum Episcopi demortui, exceptis quibusdam casibus, bene poterat concedere licentiam Episcopi extero exercendi Pontificalia in sua Ecclesia, ita Bonacina d. quest. 2. punct. 12. num. 4. An comprehendatur sub hoc nomine Praelatus habens iurisdictionem quasi Episcopalem, dixi supra hac alleg. n. 12.]

15 Primum clericalem Tonsuram Episcopus in aliena diocesi, sine diocesana licentia, suis subditis conferre posse, ac proinde non esse suspensum, non desunt qui tenuerint, ex ea ratione, quia Concilium loquitur de Episcopo conferente Ordines, & prima Tonsura non est Ordo, sed initiatum ad Ordines, & solum concedi sine exercitio Pontificalium, ex quorum numero sunt Barbat. in c. noni. n. 18. de officio legati, Rebuff. in tract. nominat. quest. 14. num. 29. §. 65. & in praxi beneficiar. rubric. Ecclesiasticis, & a quibus, & quomodo ordinatur, num. 13. Henricq. in sum. lib. 3. cap. 6. §. 6. quem refert, & sequitur Bonacina de Sacram. disp. 3. quest. unica p. 2. num. 13. quibus addo Tollet. lib. 1. sum. cap. 49. num. 4. alius 48. num. 6. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 48. quest. 5. vers. quos. Fornar. de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. notab. Molfel. d. cap. 2. num. 15. [Villalob. in sum. tom. 1. tract. 8. diff. 7. num. 17. Mauri. in praxi Episcopi p. 2. c. 5. num. 18. Diana moral. resolut. p. 4. tract. 4. resol. 143.] Quae sententia ex dictis alleg. 2. num. 18. non est admittenda, illamque sibi summopere displicere asserit Campanil. in dices. Iuris Canonici rub. 6. cap. 1. num. 2. [& sic non licet Episcopo initiare subditum suum prima Tonsuram extra propriam diocesim, & absque diocesana licentia, resoluunt D. Barb. in l. 1. art. 3. n. 2. ff. de iudic. Narbona l. 20. glof. 2. num. 135. tit. 1. lib. 4. Recop. Salzed. ad Bernard. in praxi cap. 26. Navar. conf. 29. num. 1. de tempor. ordin. Garc. de benef. p. 1. c. 5. num. 142. Acuna ad cap. illud n. 2. dist. 71. Sanch. in opuscul. moral. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 5. n. 2. Iul. Caesar. Madius de sacris Ordinibus c. 2. n. 4. qui testatur de stylo, & consuetudine. Vnde conferentem primam Tonsuram non sibi subdito suspensionem incurere tenent Martin. Fornar. in add. ad Tolet. de sacram. Ordinis c. 5. n. 3. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 49. §. 4. Lessi. de Iustit. lib. 2. cap. 44. dub. 19. n. 91. Bonacina. de sacrament. disputat. 8. quest. 4. puncto 4. num. 26.]

Episcopus & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariae iurisdictionis extra territorium, prout resoluunt Vgolin. d. §. 14. num. 4. Card. Tusch. l. 1. concil. 546. Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 127. a princip. & num. 6. asserit, quod possunt concedere dimissorias in aliena diocesi. Sic etiam Episcopus extra territorium existens potest excommunicare, & absolvere subditum suum, vt tenet Gonzal. ad regulam 8. Cancel. glof. 62. num. 12. vbi n. 11. resoluunt quod potest t Episcopus extra suam diocesim iurisdictionem contentiosam exercere, quando causa cognitio non vertitur, & effectus conferatur in suam diocesim, de quo etiam Gratian. d. cap. 127. num. 8. [me citato in hoc loco nouissime mei amicissimi Diana d. p. 5. tract. 9. resol. 34. vers. secundo, vbi ex Vgolin. de censuris. tab. 1. cap. 27. §. 1. num. 4. ait Episcopum, vbi causa cognitio non adhibetur, & pro tribunali non sedetur, ac propterea alienum territorium non laeditur, extra diocesim posse iurisdictionem exercere.] vel quando Episcopus diocesis permittit, modo litigantes in id consentiant, vt post alios resoluunt Vgolin. d. §. 14. n. 4. vers. secundo excipitur.

In

[In casu notabili Marchesan. de commission. part. 1. c. 6. num. 84. pag. 255. sic loquitur. Sed pone, degit Episcopus extra suam diocesim, ac iurisdictionem, & pro aliqua causa cognoscenda illi Breue dirigatur, puta Episcopo civitatis Castellae, vel alij. Quaro an illo extra suam diocesim degente causam sine alia causa praestata modo sibi commissas cognoscere possit? & resolutio dico quod non, quia cum Episcopus ille certo sit loco deputatus, vbi dignitas electa intelligitur, cum extra suam diocesim illam exercere nequeat, per consequens in loco, vbi extra eam moratur, causam non valebit cognoscere. Quod declara, nisi in Breui mentio fieret de mora sua residentia extra praesatam iurisdictionem, vel diocesim, aut si esset solius ob aetris intemperiem extra illam residere, vel si fuerit nominata persona, & in specie eius industria electa, &c. & ibi, Quod tamen limita, nisi de partium consensu electus fuerit, & commissio in eius personam impetrata, itaque in eum extra diocesim, & propriam iurisdictionem mentem consentiendo. Card. conf. 71. Abb. in cap. nonnulli, num. 4. & 7. de rescript. &c. & idem Marches. d. loco num. 118. pag. 260. resoluunt quod si causa Episcopo demandetur trahenti moram extra suam diocesim, neque per se, neque per alium exercere ibi iurisdictionem potest, nisi in Breui apponantur verba, etiam si extra diocesim propriam moratur.]

19 Quae est in hac materia difficultas, an scilicet suspensus a Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? Partem negatiuam tenet gloss. verb. Saeculotale, vers. scias, in cap. 2. de officio deleg. lib. 6. sequuntur Innoc. in cap. 1. verb. a diuinis, de sentent. excomm. eod. lib. D. Antonin. part. 3. sum. tit. 28. cap. 4. vltra med. Couarr. in Clem. si furiosus, part. 1. §. 1. num. 1. vers. secundum, Iacob. de Graffis in aureis decis. lib. 4. cap. 25. num. 3. [Ioan. Prapost. in 3. part. quest. 3. de susp. dub. 2. num. 13. Diana d. part. 5. tract. 10. resol. 4. vers. sed difficultas, qui in eo praecipue nituntur, quod Pontificalia non sunt de substantia Ordinis, celebratio, aut officij, cum sine illis quodlibet officium fieri possit. Contrariam tamen sententiam tenuerunt Calderin. in tract. de interdito, memb. 2. quest. 3. Navar. in mar. cap. 27. num. 163. vers. ex quo inferitur primo, Viuald. in candel. tit. de suspens. num. 146. moti ex eo, quia cum Episcopatus per se Ordo sit, celebrare in apparatu Episcopali, seu Pontificali est exercere actum proprium Ordinis Episcopalis, a quo Episcopus suspensus est, succeditque proinde reg. text. in cap. 1. in sine, vers. sciurus, de re iudic. lib. 6. inter quas tamen opiniones elegantem distinctionem tradit Vgolin. de censuris, tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 2. quam melius explicat Sayr. eod. tract. lib. 4. cap. 16. n. 17. cu duobus sequentibus, vbi plene videri poterit.]

[Denique aduertere oportet Episcopum, qui inuitatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diocesim, debere habere expensas, vt docent Archid. n. 2. Turrecr. num. vlt. & Bellamer. in cap. nullus Primas 9. §. 2. Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 2. lib. 1. cap. 10. num. 3. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. num. 55. vbi num. 56. subdit debere obtinere expensas Episcopos titulares in aliena diocesi Ordines ministrantes de consensu proprii Episcopi, & eius subditis.]

Et ex eodem Concil. Trid. d. cap. 5. suscipiens Ordines a proprio Episcopo, sed in aliena diocesi absque licentia Episcopi, in cuius diocesi Ordines conferuntur, poenam suspensionis ab executione Ordinis incurrit, vide Malol. de irregul. lib. 4. cap. 21. Suar. de censur. disp. 3. sect. 1. num. 21. Mari. Alter. eod. tract. tom. 2. disp. 9. cap. 4. ad fin. Bonacin. d. disp. 3. §. 1. puncto 12. vbi ampliat, etiam si Ordines recipiantur ab Archiepiscopo in diocesi alicuius sui Episcopi suffraganei, de Episcopo. Pars II.

fraganei, & procedere ait non solum in maioribus, sed etiam in minoribus Ordinibus, subditque in fine istam suspensionem non esse Papae reuertam, sed iure communi posse ab Episcopo auferri.]

ALLEGATIO VII. Episcopus dimissorias litteras quibus, & quando concedat? SUMMARIUM.

- 1 Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.
- 2 Accedente licentia, & consensu proprii Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre.
- 3 Dimissorias usus antiquissimus.
- 4 Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promovere.
- 5 Dimissoria ab Episcopo excommunicato, vel suspeso declarato non sunt valide, postumque subditi se facere ordinari a viciniori Episcopo.
- 6 Inferiores Praelati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitime praescripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisissent eas dandi.
- 7 Abbaes, alique exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis secularibus concedere non possunt.
- 8 Ordinarius priuatiue ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.
- 9 Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest.
- 10 Capitulum Sede vacante, non nisi elapso anno a die obitus Praesulis, potest dimissorias concedere, nisi aetatis beneficis, sub certis poenis.
- 11 Amplia etiam si Capitulum haberet territorium distinctum ob immemorabilem possessionem.
- 12 Vicarius a Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non aetate, & ante elapsum annum, quas poenas incurrat.
- 13 Vicarius Pape non prohibetur, etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri.
- 14 Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinere facultatem a Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia sui Ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere.
- 15 Priuilegium obtinens a Sede Apost. ad recipiendos Ordines a quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprii Ordinarij de vita, & moribus.
- 16 Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias.
- 17 Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis.
- 18 Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt.
- 19 Dimissorias cum antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant.
- 20 Episcopo hodie praecipitur ne ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum.
- 21 Episcopus ex alia legitima causa, quam aegritudinis, potest

Ff

- potest dimissoriales literas subditis concedere ad Ordines apud alienos Episcopos recipiendos.
- 21 Episcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur potest illum iterum examinare.
 - 22 Dimissoria semper valent, tunc vivente, tunc defuncto dante.
 - 23 Dimissoria data à Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant.
 - 24 Episcopus novus potest per editum omnes, & quasque dimissorias à prædecessoribus, sine à Capitulo Sede vacante concessas, reuocare.
 - 25 Pro dimissoriis ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusve ministris.
 - 26 Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus litteris decimam partem unius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adste nihil accipiendi.
 - 27 Notarius post confectia instrumenta, & radiat partibus, potest quod ab ordinatis ipse offertur, accipere.
 - 28 Episcopus absens à sua diocesi potest suis subditis dimissorias concedere.
 - 29 [Absolvere à suspensione eos, qui nullius diocesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinet illis dimissorias concedere.
 - 30 Dimissoria littera à quibus per Regulares obtinenda.
 - 31 Nouitius ante professionem an possit cum dimissoriis sui Prælati Regularis ordinari.
 - 32 Cuius Episcopi, originis ne, an domicilij pertineat dimissorias nouitius concedere.]

De materia huius allegat. latè agunt Vega tom. 2. de Curis cap. 14. §. 8. num. 31. Rebuff. resp. 2. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 14. num. 2. & quæst. Regular. tom. 1. q. 18. art. 1. Henric. in sum. lib. 10. c. 23. §. 3. p. 1. Petr. Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis c. 8. Azor in sum. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20. q. 7. & p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 15. vers. caterum, Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Abbas, Flores de Mena var. lib. 3. quæst. 24. num. 4. & num. 32. Thom. Valasc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 3. num. 6. Campanil. in diuersorio Iuris Canonici rub. 9. cap. 7. & 8. Piafec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. à num. 11. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. à num. 20. [Marcel. Vulpe in praxi iudic. c. 7. num. 11. cum seqq.] plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 105.

2 Etiam si teneatur Episcopus per se ipsum ordinare suos clericos, vt admonet Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 3. si tamen fuerit legitime impeditus, de eius consensu poterit alienus subditis suis Ordines conferre, cap. Episcopum 9. q. 1. & cap. 1. iuncto cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. hic autem consensus litterariè præstandus est, ex Felino in cap. super his, vers. sexta, & vltima concl. sub num. 13. de accusat. vbi Innoc. Rebuff. in praxi benefic. rub. forma dimiss. litterar. num. 34. Et litteræ, quibus ille cõtingitur, dimissoriae vocantur à Concilio Trid. sess. 23. de reform. cap. 10. & sess. 7. de reform. cap. 10. vbi etiam Reuerendæ dicuntur, quo nomine Hispani videntur. [In his litteris debet causa exprimi rationabilis quare proprius Episcopus dimittens nolit, aut nequeat dimissum ordinare, ex cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6. Sanch. in opusculis mor. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 15. & licet in aliquibus prouinciis sit consuetudine receptum vt nulla causa assignetur, ex Rebuff. in praxi tit. de litter. dimissor. num. 28. Salzed. ad Bernard. in praxi. cap. 26. verb. sine licentia, vers. oportet.

Gratian. March. decis. 98. num. 21. nihilominus tamen hodie videtur hac consuetudine non obstante dispositionem dicti cap. 1. esse seruandam, cum Concil. Trid. idem videatur statuere sess. 7. de reform. c. 11. ibi, Facultates de promouendo à quocunque non suffragantur nisi habentibus legitimam causam, ob quam à propriis Episcopis ordinari non possint, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur nisi ab Episcopo in sua diocesi recedente, aut pro eo Pontificalia exercente diligenti prauo examine, &c. quicquid aliter videatur intelligere Thom. Valasc. d. alleg. 5. num. 53.]

Dimissorialium vsum antiquissimum fuisse non dubitatur, tempore quidem Diui Augustini eas extitisse atque in vfu fuisse testatur ipsemet in epistola ad clericum Hipponen. 137. vers. cum Hlames causa, & tempore Concilij Niceni in cap. 2. distinct. 73. [Ex docent Franc. Turrian. lib. 3. pro epistolis Pontific. Franc. Bernardin. Ferrer. de antiquo Ecclesiasticorum epistoliarum genere. Cardin. Casl. Baron. tom. 2. anno Christi 142. num. 6. & tom. 3. anno Christi 345. num. 162.] Et ne fraus aliqua intercederet, erat olim certa dimissorialium huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta 73. distinct. per totam, quæ ab Episcopis singulis seruanda est, quamuis hodie non eadem præcisè seruetur. [Exemplaria nonnulla formandi litteras dimissorias possumus in formulario nostro in calce huius operis impresso form. 11. cum seqq. quæ quidem dimissorialium formularum adeo necessariorum sunt, vt non sufficiat Episcopo promoti cognoscere, ordinandum pro idoneo habendum, sed si absque legitima dimissorialium forma aliquem ad Ordines promoueat, tam ipse quam ordinatus in poenas latus contra ordinantes non suum, vel ordinatos absque, seu cum falsis dimissoriis. Cherubin. ad conf. 40. Clement. 11. I. schol. 1. & 2. Continebant olim litteræ dimissoriae causam propter quam non posset proprius Episcopus suos subditos ordinare. cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. quam consuetudinem sapientiores Episcopi etiam nunc seruant.]

Dimissorias concedere possunt cuncti Episcopi, quos attendit Iuris sanctione, priuilegio, vel consuetudine, ad Ordines valent assumere, ex gloss. fin. in cap. cum nullus, de tempor. ordinat. in 6. is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet, cap. 1. 62. dist. Seraph. decis. 985. num. 3. Campan. rub. 6. cap. 3. num. 13. prope finem, eo quod potest quis per alium facere, quod per se ipsum exequi non detinetur, ex reg. potest quis, de regulis Iuris in 6. † Nisi fuerit excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc enim dimissoriae ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo, incumbit tamen ipsis onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum, cap. 2. de tempor. ordin. in 6. Piafec. d. cap. 1. num. 13.

Inferiores autem Prælati eas nequeunt cõcedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex d. c. cum nullus §. inferiores, aut nisi aliquo peculiari iure potestate acquisiuisser eas dadi, per ea, quæ scribit Panorm. in cap. accedentibus, n. 2. de excess. Prælat. præsertim ex consuetudine legitime præscripta, iuxta gloss. verb. inductum in d. §. inferiores, resoluunt Capell. Tholof. decis. 451. Petr. Gregor. Synagm. iuris lib. 40. cap. 2. num. 19. Campanil. d. rub. 9. cap. 8. num. 2.

Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impartiri, ex d. cap. cum nullus, vbi Ioan. Andr. num. 2. Anch. ver. in exemptis, sub num. 3. & Franch. num. 5. Hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 10. neque ipsi Abbates, neque alij etiam

etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias clericis secularibus, vt ab aliis Ordinibus suscipiant, concedere valent, vnde Henric. in summa lib. 10. cap. 2. §. 3. affirmat personas quaslibet extra Præsulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam & voluntariam, nequire dictam clargiri licentiam, & in commento lit. T, attestatur ita Romæ obtinuisse Episcopum Salmanticens. de anno 1581. contra Capitulum suæ Ecclesie, † nisi tamen esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet visitandi, deputandi vicarium, congregandi Synodum, [approbandi ad Confessiones, & exequendi defunctorum voluntates] contra quem non intrare dispositionem Concilij Trident. sess. 23. cap. 10. defendit Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 112. quem refert, & sequitur Campan. d. c. 8. n. 4. [Grilenzon. conf. 142. n. 28. & 30. nouissimè Ciarlin. forens. lib. 1. c. 46. n. 19. & ad hos terminos videntur reducenda latè adducta per Flores. var. 24. per totam. Molfes. in sum. tract. 2. c. 2. num. 17. & c. 17. à num. 19. Tambutin. de Iure Abbatum tom. 2. disp. 11. q. 20.

Nec hoc ita absolute conceptum videtur verum, sed requiritur quoddam inferiori huiusmodi Prælati territorium separatim cum plena iurisdictione in omnes homines tam de Clero, quam de populo fuerit concessum, Episcopusque omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competeat, à se penitus abdicauerit, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, ordinationes, ceterasque Episcopales officij indigentias, sed eas à quocunque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuere facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas, quo casu posse inferiorem dimissorias concedere censuit Rota in nullius, seu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616. coram Martino Andrea. Et nouissimè cum Patres Ordinis Carthusien. supplicarent sacram Congreg. Eminentiſſimorum, & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congr. emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Bufco ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis secularibus eiusdem Monasterij, actento quod decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum, dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. Eadem igitur sacra Congr. Eminentiſſimo Cyprio referente censuit reuocandam, & tollendam esse, prout præsentis decreti virtute reuocat, & tollit suspensionem, per quam prædicto Priori Carthusien. Monasterij S. Stephani de Bufco ab eadem sacra Congr. prohibitum fuit sub die 21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis propriis secularibus, Roma 18. Iunij 1632. At casu, quo ipse Prælati inferior dimissoriales litteras concedere nequit, teneatur ordinandi subditi eidem Prælati ordines, vel easdem litteras accipere ab Episcopo viciniori, vt in sequenti declaratione. Sacra Congregatio Concilij censuit licere Episcopis vicinioribus Ordines conferre subditis secularibus Abbatum, & aliorum inferiorum, etiam nullius diocesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorumdem Abbatum, & aliorum inferiorum. Roma die 22. Februarij 1631.]

9 Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimissorias litteras concedere non potest, cum ad id vicariatus officium non extendatur, nisi [de speciali mandato Episcopi, vel ipso] Episcopo in remotis agente, d. cap. cum nullus, ibi, officialis, & Rebuff. de Episcopo. Pars II.

in §. Episcopo, vbi gloss. verb. in remotis, Anton. Cuch. lib. 2. instit. maiorum, tit. 8. num. 110. Mandof. ad reg. 24. Cancell. quæst. 6. num. 9. & 10. Rebuff. in praxi benefic. tit. forma vicariatus, num. 47. Iacob. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. quæst. 41. Petr. Gregor. Synagm. iuris, lib. 16. cap. 9. post num. 3. Gutierrez. canonic. lib. 2. cap. 17. num. 14. cum seqq. Zerol. in praxi Episcop. part. 2. verb. Vicarius, §. 4. [latè Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. à num. 7. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 40.] Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 45. quæst. 7. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi, cap. 4. §. 7. vers. quinto dimissorias, Piafec. in praxi noua Episcop. d. cap. 1. num. 13. vers. concedit. Narbona de appellat. a Vicario ad Episcopum, part. 1. num. 197. Campanil. d. cap. 8. num. 3. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 2. n. 22. [Fr. Emman. in sum. tom. 4. cap. 61. aliàs 62. num. 4. Veneto in examine Episcop. lib. 1. cap. 16. num. 12. Stephan. Gratian. Marchia decis. 98. à num. 14. me citato in hoc loco Alzedo d. part. 2. cap. 5. num. 97. Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 2. puncto 11. num. 23.] Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 6. in fine. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 18. vbi quando Episcopus dicatur agere in remotis, [de quo etiam post gloss. verb. in remotis ad fin. in dict. cap. cum nullus, Petr. Greg. lib. 4. parit. Iuris Canon. tit. 2. cap. 3. lit. K. Menoch. de arb. tr. casu 222. num. 26. Gutierrez. dist. lib. 2. cap. 17. num. 25. Sanch. dist. dub. 20. num. 42.]

Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedebatur facultas dimissorias illico concedendi, vt d. cap. cum nullus, quæ nouissimo iure Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10. restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præsulis numerando, queat dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, aliàs Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maxime in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi, vide Emman. s. verb. Ordo num. 29. Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolut. num. 67. Card. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 49. num. 2. Nauarr. conf. 18. & 44. de tempor. ordinat. Sayr. decis. 65. eod. tit. [Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 14. concl. 2. L. 2. Ech. de Repub. Ecclesie. 24. vers. non potest. Salzed. ad Bernard. in praxi. cap. 26. verb. sine licentia, vers. poterit tamen Capitulum.] Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, in princip. pag. 83. Petr. de Ledesma in summa part. 1. de sacram. Ordinis, cap. 8. concl. 3. Henric. lib. 10. c. 22. num. 3. Azor. d. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæst. 5. Soar. tom. 5. de censuris, disput. 31. sect. 1. num. 20. Piafec. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 13. vers. Capitulum. Fornar. de sacram. Ordinis, cap. 5. §. 4. num. 4. Francisc. Lco in thesauro furi Ecclesiast. part. 3. cap. 8. num. 47. cum sequentibus, Rendina in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 10. à num. 1. Campanil. dist. cap. 8. num. 5. Bonacina de Sacram. disput. 8. quæst. vnic. puncto 4. num. 22. Filliuc. tract. 41. de benefic. cap. 2. num. 44. Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 2. cap. 1. quæst. 6. prope fin. & tract. 11. in fine resol. 3. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 36.] Monet. de commutat. vlt. volum. cap. 10. num. 164. cum multis seqq. Aloyf. Ricc. in praxi aurea, resol. 106. & in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 185. part. 4. Molfes. in sum. Theologia moralis, tract. 2. cap. 2. num. 26. [Cardof. in praxi iudicium, verb. Capitulum, num. 5. Molin. de instit. tract. 5. disp. 11. num. 4. Flores var. quæst. 24. num. 4. Thom. Valasc. tom. 1. allegat. 5. num. 12. Bonacin. dist. puncto 11. num. 24.]

Quaranta in summa Bullarj, verb. Capitulum Sede vacante, verſ. decimo quaro, vbi ampliã procedere ꝛ etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctum, & excerptum ob immemoriam poſſeſſionem, & ſunt iudices Ordinarij, refert Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 185, part. 4. & quamvis velint ad primam Tonſuram dimiſſorias concedere, & municipatum, quod non poſſit dare dimiſſorias etiam ad primam Tonſuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 3. num. 3. Nicol. Garc. de benef. part. 5. cap. 7. num. 95. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. cap. 14. num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 106. Monct. d. cap. 10. num. 173.

Arctatis beneficiis tam habitis, quam habendis poſſe Capitulum ſede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum literas dimiſſorias concedere, per Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10. ibi, arctatus non fuerit, obſervant Salzed. d. cap. 26. lit. C. verſ. poterit, Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, in princip. & verſ. ſecundum, Quarant. d. verſ. decimo quaro. [Garc. de benef. part. 5. c. 7. a num. 96. Molin. d. tract. 5. diſp. 11. num. 4. verſ. quamvis. Sanch. d. cap. 1. dub. 20. num. 37.] Monct. de commutat. vlt. volum. cap. 10. num. 180. vbi reſoluit poſſe huiusmodi Capitulum pro arctatis literas dimiſſorias ei concedere, qui habeat Episcopum a quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas poſſet obtinere.

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, quod obtinent aliquod beneficium requirens ſeruitium personale, ratione cuius de iure, conſuetudine, privilegio, ſtatuto Eccleſiæ, vel fundacione intra annum teneret ſe promoueri facere, aſſerunt Nicol. Garc. d. part. 5. cap. 7. num. 98. Vgolin. de poſt. Episcop. cap. 26. §. 20. num. 5. verſ. & primo, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſol. 98. exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem Eccleſiam, quod ſit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, ſeu capellanis requirentibus ex inſtitutione ſeruitium personale, ſeu aliquem Ordinem, latè Monct. d. cap. 10. num. 166. cum multis ſeqq. vbi cum Garc. & Vgolin. citatis locis, idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo ſuſcipiendus beneficium eſt ita annexus, vt tempore prouiſionis in eo conſtitutus eſſe debeat, qui beneficium obtinet, ſed impetrans diſpenſatus fuit, vt hoc non obtante huiusmodi beneficium poſſet obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa, non obſtantibus aliquibus P. per quæ effectus gratiæ noſtræ impediti valeat quomodolibet, vel diſſerui, aut ſimilis.

Arctatos occasione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, ſeu ſunt vocati ad aliquod beneficium vacans, ſeu capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent, vel illos dici, qui cum ſunt ordinari prima tonſura, ſunt præſentati ad beneficia, arteſtantur Aloyſ. Ricc. d. reſol. 98. Monct. d. cap. 10. num. 173. & 176. Nicol. Garc. diſt. cap. 7. a num. 99. obſervantes etiam electum in concuſſu ad beneficium curatum, cuius collatio faciendã eſt à Papa, non poſſe interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti, quam recipiendi, nec non minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult reſignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens prædictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, ſi fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pœnas eodem Capitulo ſupra relatas imponendas, expreſſaſque in d.

cap. cum nullus, ab officio, & beneficio per annum eſt ipſo iure ſuſpenſus, vt habetur in Concilio Trident. ſeſſ. 23. cap. 10. etiamſi is, cui conceſſit, vſus non fuerit, prout refert deciſum Nicol. Garc. in addit. ad d. c. 7. num. 92. ſed poſt annum non impeditur, vt demonſtrant aperta verba eiſdem Conc. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.

Vicarius tamen Papæ ab hac reſolutione excipitur, qui non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dictas dimiſſorias impartiri, eo quodd Concil. minimè reſtringit iuriſdictionem Sedis Apoſt. quamvis vacantis. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 6. Henric. lib. 10. cap. 22. §. 3. Campan. d. cap. 8. num. 6 [Salzed. d. cap. 26. lit. C. verſ. poterit, & nuncupatum de his Vicariis Papæ in vrbe, ac de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apoſtolicos vocamus, reſoluunt Mandol. ad reg. 24. Cancel. cap. 3. de male promotis quaſt. 6. num. 13. Jacob. de Graſſ. in aur. deciſ. part. 2. lib. 3. cap. 13. de clericis circa Ordines, quos refert & ſequitur Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori eccl. cap. 7. num. 15.]

Capitulum Sede vacante, ante lapſum anni vacationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apoſt. de ſuſcipiendo Ordines cum licentia ſui Ordinarij, poteſt huiusmodi facultatem ſubordinatam concedere ſita Nauarr. conſ. 19. de tempor. ordinat. quam refert Piaſec. in praxi noua Episcopali, d. cap. 1. num. 13. verſ. capitulum. [me citato in hoc loco, nouiſſimè doctus Diana moral. reſolut. part. 5. tract. 10. reſol. 46. verſ. tertio. Sanch. in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 26. vbi reſoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapſum poſſe licentiam concedere alicui Episcop. vt in ea diœceſi ad Ordines promoueat alienos habentes dimiſſorias proprij Episcop. aut ſui Prælati Regularis, vel perſonas eiſdem diœceſis habentes dimiſſorias Episcop. mortui, vel Nunciij Apoſt. vt à quocumque Antifite ordinentur.]

Qui enim à Sede Apoſt. privilegium obtinuit ad recipiendos Ordines à quolibet Episcop. non indiget nouis litteris dimiſſoriis, indiget verò testimonialibus proprij Ordinarij, de vita, & moribus, [Bonacin. in ſum. de Sacram. diſp. 8. q. unica, puncto 4. n. 27. Ciarlin. controu. forenſ. lib. 1. cap. 46. num. 23.] Alioquin ſi ad Ordines ſine litteris testimonialibus proprij Ordinarij promoueat, remanet ſuſpenſus ab executione ſuſceptorum Ordinum, & ordinans incurrit ſuſpenſionem à collatione Ordinum per annum, vt patet ex Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 8. ad ſinem, tenent Henric. lib. 13. cap. 28. num. 2. Tolet. lib. 1. cap. 49. num. 4. Fornar. de Ordine cap. 4. num. 3. Quaranta verb. Ordo verſ. ſuſpenſionis pœnam. Rectiſſimè agunt ſupremi Pontifices cum in Breuib. appellatis, extra tempora, aliſque, in temporibus, nominatis mandant clauſulam apponi, & de licentia ſui Ordinarij, quæ multos retinet à ſuſceptione Ordinum, auferatque abusus complures: etenim imperiti, infames, aliæ ex cauſa inhábiles, non valentes à proprijs locorum Ordinariis Ordines ſuſcipere, externas petunt regiones, Ordinesque fraudenter extorquet ab alienis Episcopis, neſcientibus quanta ſit in hominibus peruerſitas: illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antifite, per Breue, addita clauſula, abſque litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarij, attentè videant quibus cauſis in ſuis ſupplicationibus relatis prædictam licentiam impetrant, quia in gratiis & priuilegiis omnis cauſa præſumitur impulſiua, ex l'raçh. in cap. decet num. 3. de regulis iuris in 6. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa l'raçh. n. 81. quos refert Cap. d. rub. 9. c. 7. n. 6. vbi n. 5. reſoluit, quod ſi poſtea ceſſet cauſa, quæ adductus

adductus Papa licentiam elargitus eſt ſuſcipiendi Ordines à quocumque ſine dimiſſoriis proprij Episcop. non propterea cenſenda eſt reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, ſequè promoueri facere à quo maluerit.

Obſerua tamen Capitulum Sede vacante, [ſive Vicarius, qui eius vices gerit,] poſſe intra annum concedere litteras commendatitias, ſive teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias, nam litteræ teſtimoniales non ſunt dimiſſoria; ita Nauarr. conſ. 27. de tempor. ordinat. quem citat Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. unica, puncto 4. num. 24. [Læz. Zech. d. cap. 24. num. 11. verſ. non poteſt concedere. Thom. Valaſc. d. alleg. 5. num. 15. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Neapol. cap. 87. num. 15. verſ. Capitulum. Quarant. verb. Capitulum, q. 10. verſ. tertio limita, Tibert. de inſtr. ad Ord. cap. 7. quaſt. 51. verſ. his autem, me citato in hoc loco. Ciarlin. controu. forenſ. lib. 1. cap. 46. num. 12.] Et poteſt etiam idoneitatis teſtimonium facere, Nauarr. conſ. 17. eod. tit. Galer. in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Capitulum 5. Molſef. d. tract. 2. cap. 2. num. 29. [Molin. d. tract. 5. diſp. 11. num. 4. verſ. quamvis, Bonacin. d. puncto 11. num. 24.] Monct. de commutat. vlt. volum. cap. 10. num. 182. vbi refert modernum Curia Rom. ſtylum habere, vt Sede Episcopali vacante ipſæ quoque teſtimoniales dentur ab Ordinario vicinore.

Item poteſt Episcop. extero concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum vacantis Sedis, Henric. lib. 10. de Sacram. Ordinis, cap. 22. §. 1. Quaranta verb. Capitulum Sede vacante q. 11. Genuenſ. in praxi Archiep. Neap. c. 87. num. 13. Piaſec. in d. praxi noua Episcopali d. cap. 1. n. 13. verſ. Capitulum, Fornar. de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. nota. Molſef. in ſum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 28.

Dimiſſorias etiam concedunt Regulares superiores ſuis Monachis prout inſtã ostendo num. 31. iuxta modum, & formam traditam à S. D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ ſequitur. De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papa VII I. tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium ſuperioribus, vt de cetero obſeruent, & obſeruari faciant, ea, quæ in Decreto ſacre Congreg. Concilij Trident. continentur, cuius tenor eſt talis: Congregatio Concilij conſuit superiores regulares poſſe ſuo ſubdito rē regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere ad Episcopum tamen Diœceſanum, nempè illius monaſterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis poſtus fuerit, & ſi Diœceſanus abſuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcop. qui Ordines contulerit, examinatur quoad doctrinam, & dum iſſi Regulares non diſtulerint de indultoria conceſſionem dimiſſoriam in id tempus quo Episcop. Diœceſanus vel abſuerit, vel nullas habiturus ordinationes eſſet. Verum cum à ſuperioribus Regularibus Episcop. Diœceſano abſente, vel ordinationes non habente, litteræ dimiſſoriae dabantur, in eis vtiq; huiusmodi cauſa abſentia Diœceſani Episcop. vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam eſſe, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis aſſine, & paſſiva priuationis, ac aliàs arbitrio eiſdem S. D. N. Papa reſeruatæ pœnas, incurrent. In quorum, &c. Dat. Roma die 15. Martij an. 1596. referunt [Lauret. de Franchis in controuerſ. inter Episcop. & Regul. pag. 71. Lezana in ſum. quaſt. Regul. cap. 14. num. 18. Matcel. Vulpe in d. ſum. praxi iudic. cap. 7. num. 11. Nald. in ſum. verb. Ordo, num. 26. Antonin. Diana moral. reſol. tom. 1. tract. 16. aliàs 3. miſcell. reſol. 15. per tot.

Et aduertit Iul. Cæſar Madius de ſacris Ordinib. c. 10. n. 8. ad ordinationem Regulariũ ſufficere ſi in litteris dimiſſoriis Prælati Religionis, ſive Conuentus reſtatur de abſentia Dio. cæſani, vel quod nolit habere ordinationes, vt poſſit ab alio Episcop. ordinari, nec eſſe neceſſarium habere hac de re ex Curia Episcopali inſtrumentum, vel fidem authenticam.] Piaſec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 14. Campanil. in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 1. 2. cap. 13. num. 37. Vgolin. de poſtate Episcop. cap. 26. §. 20. num. 8. Cappuccin. in addit. ad compend. verb. Ordines ſacri, §. in ſine. Miranda in man. Prælat. quaſt. 28. art. 2. tom. 1. Molſef. in ſum. Theologia moralis, tract. 2. cap. 2. num. 23.

Has autem dimiſſorias cum Episcop. antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex text. in cap. Sanctiſſimo 73. diſt. poſtea verò in Conc. III. Carthaginenſi ſancitum fuit ne Episcop. ordinandum dimittat, niſi examinatum, & approbatum, eiſque decretum innouauit, confirmauitque Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reformat. c. 3. & ſeſſ. 23. de reſc. 3. præcipiens Episcopis, vt per ſenctipſos Ordines conferat, quod ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos ſuos non aliter quam iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. dimiſſoria §. 10. verſ. ſecundum, Petr. Ledefma in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 5. concl. 10. Thom. Valaſc. allegation. Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 1. Piaſec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 12. Et licet Concilium d. ſeſſ. 23. cap. 3. videatur dicere Episcop. tantum ægritudine impedito licere litteras dimiſſoriales ſubditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos, tamen hoc ei liceret, quando alia legitima cauſa, quam ægritudinis, impeditus fuerit, vt deciſum referunt Armendar. in addit. ad recopil. legum. Nauarr. ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis, in declarat. num. 42. Vgolin. d. §. 20. num. 11.

Concedendæ ſunt igitur dimiſſoriæ ex iuſta cauſa, & prius illo examinato, qui petit dimitti, non vtiq; tutus erit in conſcientia Antifites ille, qui ſuum ſubditum non examinatum, aut nullo præcedente ſcrutinio dimiſſerit, ſi ille poſtea reperiretur inhábilis, malèque promotus, quamuis in litteris adieciſſet clauſulam, qua Ordinatoris conſcientiam oneraſſet, vt adnotarunt, & iuſtè quidem, Vidual. p. 3. ſui candelabri cap. 8. num. 12. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 5. num. 4. [Quare in concedendis litteris dimiſſoriis quatuor ſeruanda ſunt, & maximè attendenda requiſita. Primo legitimum examen & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi ſuprà n. 19. & 20. Secundo, vt in illis addatur cauſa ob quam proprius Episcop. per ſe ipſum Ordines conferre nequit, ex iis, quæ adduxi ſuprà num. 2. Tertio exprimendi ſunt Ordines, ad quos ſuſcipiendos Episcop. litteras dimiſſorias concedit. Quarto exprimendum eſt an Episcop. intendat facultatem generalem recipiendi Ordines à quocumque Episcop. concedere, an ſpecialem tantum ab aliquo Episcop. : nam ſi facultatem ſpecialem recipiendi Ordines à tali Episcop. concedat, non poſſunt Ordines ab alio ſuſcipi, alioquin pœna ſuſpenſionis incurritur. Ita aduertit Bonacin. d. puncto 11. num. 25.]

Dubium ex dictis oritur, poſſit ne Præful ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimiſſum? In primis iure communi attentò negatiuè eſt reſpondendum cum gloſ. vlt. in cap. Episcop. 9. quaſt. 2. quam ibi ſequitur Præpoſ. num. 3. & Gemin. num. 2. admittit Molſef. in

summa Theologiae moralis tract. 2. cap. 2. num. 21. post med. ubi refert Sixtum V. audita sententia Congregat. declarasse, quod si Episcopus litteras dimissorias concedens subditum examinavit, & in litteris dimissorialibus hoc affirmaverit, non tenetur Episcopus ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & litteratura. Verum attentè considerato nouissimo Concil. Trident. decreto sess. 7. de reform. cap. 11. credo ordinantem Episcopum tutius agere, si eundem denudè examini subiiceret, propter expressa verba dicti decreti disponētis ne ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti prauio examine, cui sublequitur alter canon sess. 23. c. 3. & iubet nemini non examinato concedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in propriis terminis tenent[Fr. Emman. in sum. tom. 4. cap. 62. num. 5. Laur. de Franchis vers. 1. 3.] Piafec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. n. 12. pag. 29. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 9. cap. 8. num. 31. vers. d. ne, Bonacina d. punct. 4. num. 33. [Iul. Cæsar. Madius de sacris Ordin. cap. 4. num. 2. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 72.]

Dimissorias autem istas semper valere, tum viuentis, tum defuncto dante, resoluunt Zabara. communiter receptus in Clem. fin. post num. 9. quæst. 5. de elect. ubi Imola num. 3. & Bonif. num. 43. [Villadieg. de legat. q. 16. num. 25. Bonac. d. p. 1. n. 26.] Nau. in c. placuit num. 34. & 163. de pœni. dist. 6. & conf. 5. de rescript. in nouis. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria §. 9. Rebuff. in forma litter. dimissor. num. 43. Perez l. 2. tit. 2. lib. 2. ordin. & l. 6. tit. 1. 2. lib. 3. Piafec. in praxi noua Episc. d. cap. 1. num. 14. in fine, Pauin. de potestate Capituli Sedis vacante. p. 1. n. 9. fol. 18. [Lauret. de Franchis d. loco vers. ad 12.] Henric. in sum. lib. 10. cap. 22. §. fin. Gutier. præct. lib. 3. quæst. 75. num. 5. [& canon. lib. 2. cap. 17. a. num. 14. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. num. 4. Stephan. Gratian. At arch. decis. 98. num. 20. Alzed. d. cap. 5. num. 48.] Fr. Emman. quæst. regular. tom. 1. q. 9. art. 1. Salzedo ad Bernard. in præct. cap. 26. vers. postquam, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 12. n. 36. Vgolin. d. cap. 26. §. 20. num. 9. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 2. c. 1. q. 7. Fagundez in quinque Ecclesia præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. n. 16. † Etiam si à

Capitulo Sede vacante data fuissent, quia per ingressum moderni Episcopi non expirant. Ita Quaranta in summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante vers. secundò dubitatur, Petr. de Ledesma in sum. par. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. Molina de iustitia tract. 5. disp. 11. num. 4. Gonzal. d. glof. 12. num. 37. Monnet. de communit. vltim. volum. cap. 10. num. 179. Bonacina d. puncto 11. num. 27. Fagundez d. n. 16. [Thom. Valasc. d. alleg. 5. num. 13. Marcel. Vulpe d. c. 7. num. 13. & me citato in hoc loco Alzedo d. p. 1. cap. 5. num. 95.] Gutier. Canon. lib. 2. c. 17. num. 12. † ubi consultit Ordinarios, ut si tempore presentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum, atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus accepisse, vel in episcopatu adesse, illas nō admittant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à nouo enim Antistite reuocari possunt per edictum omnes & quacumque dimissoria à prædecessoribus Præsulibus, siue Capitulo Sede vacante concessæ, [quæ nondum sortite fuerunt effectum] prout resoluunt Rebuff. in praxi rub. de forma litter. dimiss. num. 44. & intelligunt iusta subsistente causa, Campan. de rub. 9. c. 17. §. 8. & Gutier. d. l. b. 2. c. 17. num. 10.]

Pro litteris dimissoriis ad Ordines recipiendos

nihil recipi debere ab Episcopo, eiusve ministris, disponit Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 1. & decimum refert Armendar. in addit. ad recop. legum Navarrae in lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis in declarat. num. 35. in resp. ad dub. 3. † Notarius verò pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi, vt habetur in d. cap. 1. & copiosè P. Soar. de Religione lib. 4. de simonia cap. 53. num. 6. cum sequentibus, Nauar. in man. cap. 23. num. 202. Vgolin. in tract. de simonia tab. 1. cap. 4. §. 4. Sbroz de officio Vicarij lib. 2. q. 42. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 2. tract. 11. c. 6. quæst. 11. res. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 200. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria §. 7. pag. 112. Lessi. de Iustitia lib. 2. c. 35. dub. 10. Piafec. in praxi noua Episc. p. 1. c. 1. num. 55. Cened. ad Decretal. collect. 177. num. 1. ubi etiam addit, † licet

dubius, post confecta instrumenta, & tradita partibus posse notarium, quod ab ordinatis spontè offertur recipere, de quo Martien. in dialogo relatoris p. 3. cap. 25. num. 5. Perez l. 1. glof. 1. post med. tit. 9. lib. 2. Ordin. Sanch. de Matr. lib. 8. disp. 35. n. 14. Homob. d. c. 6. q. 12. res. 1. in fine.

Vnum adderem quotidianum, & in praxi vtile, quod Episcopus abiens à sua Diocesi potest dare litteras dimissorias, si abentes subditi eas petierint, vt ordinari possint ab alio, potest etiam illorum examen demandare Episcopo loci, in quo degunt, si propter absentiam valde eis incommodam voluerit examini illos ibi subiicere, ita decimum refert Armendar. in addit. ad recop. legum Navarrae lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 59. [concessio enim dimissorialium est voluntaria iurisdictionis, & ideo possunt extra diocesim, & in alieno territorio concedi, vt multis probat Stephan. Gratian. Marchie decis. 98. per tot. quem refert Camill. Borrell. in sum. decis. tom. 1. tit. 6. n. 43.]

De absolutione suspensionis cōtractæ suscipiendo Ordines absque litteris dimissoriis, dixi alleg. seq. n. 24. Nota quod] absoluerè à suspensione eos, qui nullius Diocesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimissorias cōcedere, vt refert decimum Armendar. d. loco n. 61. Patentes litteræ dimissoriae, siue commendatitiae, quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suorum Prælatorum Ordinariorum, non verò Episcopi Diocesani; Concilium enim sess. 23. cap. 8. quatenus dicit quod nullus etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegij prætextu, ordinetur etiam statutis temporibus, nisi eius probitas, ac mores Ordinarij sui testimonio commendentur, intelligendum est de Generalibus, & Prouincialibus, seu etiam inferioribus Prælati, quia negari non potest, quoad hoc Prælatos esse Ordinarios, qui suorum subditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoscunt, & de illis attestari possunt, iuxta dispositionem Concilij dicto loco; [refert me citato in hoc loco Ciarlin. controuers. forens. lib. 1. cap. 46. num. 21.] non verò Episcopi Diocesani, qui nec respectu Regularium Ordinarij dici possunt, nec de illorum vita, & moribus testimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex alio Concilij loco d. sess. 23. cap. 10. argumento deducto à contrario sensu, ubi Abbates, & alij quicumque Prælati, quantumvis exempti, prohibentur litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus clericis secularibus, vt ab aliis ordinentur; ergo cum propriis subditis Regularibus non id ipsum facere prohibentur, de quo vide Fr. Ludou. Miranda in man. Prælator.

lato. tom. 1. q. 38. art. 2. Molfes. in sum. Theologiae moralis tract. 2. c. 2. à n. 23. Et peculiaris declaratio super hoc edita fuit à Clemente VII. concessa ad instantiam Regij monasterij de Alcobaca Regni Portugalliae, & incip. Ut ea, qua. Dat. Roma apud Sanctum Petrum 9. Martij anno 1592. Pontificatus sui ann. 1. ubi inter alia præcipitur, vt litteræ dimissoriae Abbatibus prædicti monasterij à quibuscumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert Miranda in manuali Prælatorum, tom. 1. quæst. 39. art. 3. ubi art. 4. allerit per Concil. Trident. sess. 23. cap. 12. huiusmodi Regulares licet habeant patentes litteras dimissorias à propriis Prælati, bene posse ab Episcopis nihilominus de Grammatica, & sufficientia examinari, additque quod quamuis post d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus concessa, ordinari vt possint nullo prauio Episcoporum examine, vt dicitur concessisse olim Gregor. XII. pro Religiosis Societatis Iesu, huiusmodi tamen priuilegium, & omnia alia, si quæ sunt, postmodum fuerunt reuocata per nouam Constit. quam fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos. [me citato refert Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 73.]

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desiderat, afferre debet litteras dimissorias à suo superiore de Ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiatus est; quæ litteræ, ne vetustiores sint, duobus, tribusve mensibus à die sacre ordinationis supputandis, obinédæ sunt, nisi ob absentia superioris, aliãve causam eas longiori tempore datas, renouatasve accipi, probare debere consenserimus, testimonium etiam scriptum à superiore suo, qui ostendat eum vita & moribus præditum esse, qui dignus sit vt illi Ordini adscribatur, quo iis initiari vult; sit verò hoc testimonium non antiquius duobus mensibus, declaratum: si verò diutius à monasterio abfuerit, hoc testatum afferat à superiore monasterij, in quo proximè commoratus est. Testificationem item de Ordine qui proximè præcedit iam suscepto. Si verò statutum tempus præscriptum à Concilio Trident. quod interiectum esse debet inter susceptionem vnius, & alterius Ordinis, nondum expletum est, tunc à suo superiore scriptum afferat, quo restatum fiat vtile ac necessarium Ecclesie suæ monasteriove esse secum dispensari super eo interstitio: item in Religione cum laude veritarum esse, loco tituli afferat testificationem præstitam, ritèque emissam professionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius Ordinis, quem proximè suscepit. Ita nouissime Lauret. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regular. pag. 73. vers. ad primum. Et late de interstitiis respectu Religiosorum per Episcopum dispensandis egimus infra alleg. 18. n. 10.

Verum autem nouitius ante professionem possit cum huiusmodi dimissoriis sui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non est de promotione ad sacros Ordines, quia illos recipere ante emissam professionem nouitius interdicitur sub variis pœnis à Pio V. in sua constit. incip. Romanus Pontifex sacrorum, de an. 1568. sed de ordinibus minoribus, qui nullo iure eis prohibentur, secundum Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 13. art. 4. in fine, Suarez de censur. disp. 50. sect. 15. num. 13. & tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 17. Lezana in sum. quæst. Regul. c. 24. n. 6. Sâch. in præcepta Decal. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 19. Barthol. de Vecchis in praxi de admittendis nouitiis ad statum Religionis disp. 11. dub. 8. n. 1. ad quos suscipiendos non egere licentia, aut litteris dimissoriis Prælati Regularis, sed Episcopi, tenent Iacob. de Grass. in append. decis. qur. lib. 1. c. 7. n. 69. Fr. Emman. quæst. Re-

gul. tom. 1. q. 21. art. 11. Vgolin. de officio Episcopi p. 2. cap. 35. num. 1. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 10. Nald. in sum. verb. Nouitij, Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 34. art. 16. Coriolan. de casibus reseru. p. 1. sect. 3. art. 18. in 2. edit. Aloyf. Bariola in suis aphorism. verb. Nouitij §. 15. Homob. de casibus reseru. p. 1. c. 11. vers. quo etiam sit, & p. 3. c. 11. in 1. except. vers. non incurrit verb. Diana moral. res. p. 3. tract. 2. res. 4. & p. 4. tract. 4. res. 3. quicquid dicat Barthol. de Vecchis d. tract. disp. 9. dub. 26. Perez. in addit. ad constit. sus. Ordinis p. 3. q. 8. Poterit tamen Prælati Regularis concedere nouitio dimissorias si Religio priuilegium haberet mittendi suos subditos ad quocumque Episcopos vt ordinetur, nam nomine subditorum in fauorabilibus venient etiam Nouitij, qui gaudent profectorum priuilegiis, Suar. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. n. 17. Sanch. d. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 22. in fine, Bap. Tiber. in instruct. Ordin. c. 7. q. 50. Barthol. de Vecchis d. dub. 8. n. 3. Ascan. Tambutin. d. tom. 2. disp. 2. q. 27. num. 2. Diana part. 3. tract. 2. de dub. Regul. res. 7. & tract. 4. res. 4. p. 4.

In casu autem, quo Prælati Regulari non competit dimissorias nouitio concedere cuius id muneris erit, an Episcopi habitationis, an originis? Pertinere ad Episcopum habitationis, seu loci, in quo manet nouitius tenent Cuch. lib. 3. instit. maior. tit. 1. de regular. n. 94. Sanch. d. lib. 6. cap. 10. num. 21. Homobon. consult. moral. p. 4. res. 99. vol. 1. & alij quos sequor sup. alleg. 4. num. 63. quamuis id munus spectare ad Episcopum originis, tradant Henric. de Ordine c. 23. n. 3. in com. lit. F. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 12. num. 9. & tom. 3. lib. 5. cap. 16. n. 17. & Barthol. de Vecchis d. disp. 11. dub. 8. n. 2.]

ALLEGATIO VIII.

Episcopus, qui alterius subditis sine licentia, & dimissoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat, & de pœnis eorum, qui Ordines sic suscipiunt.

SVMMARIVM.

- 1 Episcopus alienum clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi ordinans suspensus est à collatione Ordinum.
- 2 Suspensionem incurrit Episcopus à collatione omnium Ordinum si aliquem alieno clerico sine dimissoriis contulit.
- 3 Episcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Diocesis non est suspensus.
- 4 Episcopus ordinans extraneum bona fide, sub raihabitatione proprij Episcopi non est suspensus.
- 5 Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltimontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quam si Italo illum conferret.
- 6 Vltimontani si ab Italo in Italia Ordines susceperint sine licentia sui Ordinarij, quas pœnas incurrant.
- 7 Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primam Tonsuram subdito alterius Prælati sine eius expresso consensu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est.
- 8 Laicos absque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimissoriis sui Prælati primam Tonsuram accipiens,

- accipiens, ad arbitrium sui Ordinarij puniri potest.
- 9 Laicus proprium habet Episcopum, tum respectu spiritualium, & annexorum; tum profusceptivis Ordinibus.
- 10 Ordines ab alieno Episcopo suscipientes sine proprij licentia, seu litteris dimissoriis poenam suspensionis à susceptorum Ordinum exercitio incurrunt.
- 11 Suspendio attenda Bulla Pij I I. incurrunt ab eo, qui minores Ordines sine licentia proprij Episcopi suscipit.
- 12 Irregularitatem incurrunt non solum qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit, antequam absolatur à suspensione, sed etiam qui exercuerit, solummodo ab Ordini minori sic suscepto deputatum.
- 13 Suspendio non incurrunt, quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprij licentia.
- 14 Irregularitatem non incurrunt, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit.
- 15 Irregularitatem non incurrunt qui etsi temerarie ordinatus bona fide, & ea simplicitate ordinem exercuerit.
- 16 Regulares promoti absque dimissoriis sui Superioris Regularis quas poenas incurrant?
- 17 Amplia ad monachos, & Religiosos exemptos.
- 18 Episcopo attestanti se ordinasse clericum alienae diocesis de licentia proprij Episcopi creditur.
- 19 Fori privilegio gaudet, qui passus est sine licentia proprij Episcopi ab alieno ordinari.
- 20 Ordinatus sine licentia proprij Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda, & num. 22.
- 21 Suspendio a iure ab officio & beneficio, nequit beneficia consequi.
- 22 Beneficia ante suspensionem obtenta reinventur.
- 24 Absolutio suspensionis contrahe à suscipiente Ordines absque licentia proprij Episcopi, à quo suscipienda, ostenditur.]

EPISCOPVS alienum Clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissorialibus sui proprij Episcopi scienter, vel affectata ignorantia ordinare praesumens, est suspensus per annum à collatione Ordinum, ita probat cap. eos qui 2. de tempor. ordin. lib. 6. innouatus à Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. ibi, si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum, &c. me citato Alzedo p. 2. c. 3. n. 17. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 12. num. 13. Mar. Alter. in simili tract. tom. 2. disp. 16. c. 1. col. 3. dub. 2. Maiol. de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6. Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 11. n. 6. Qui tamen, si id efficiat in alia diocesi, suspenditur etiam à Pontificalium exercitio, ut docet idem Conc. Trid. sess. 6. de reform. cap. 5. cuius memini supra alleg. 6. n. 4. cum seqq. quo loci egimus de Episcopis in aliena diocesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprij Ordinarij, hic verò agimus de ordinantibus in propria diocesi alterius subditos sine eius licentia, & dimissoriis litteris. Vnde, ut colligitur ex d. cap. eos qui, si Episcopi suspensio manifesta sit, ipso iure conceditur ipsius subditis, ut ab alio Ordines recipere valeant sine licentia sui Praelati (modò reliqua seruentur, id est, modò praecedat debitum examen, Scruminium, & tempora debita.) par enim est ut in eo puniatur, in quo deliquit. Ita gloss. in d. cap. eos qui, Syluest. verb. irregularitas, §. 9. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 15. Bonacin. d. puncto 11. n. 6. vbi addit opus esse, ut su-

suspensio sit manifesta, scilicet per euidenciam facti, vel per iudicis sententiam, non verò dubia, itavt ordinato incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitanam, quia praesumptio non est contra Episcopum.

Quam quidem suspensionem incurrunt Episcopi non tantum à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno clerico contulit, ut existimant Ioan. Monach. Archid. & Gemin. in d. cap. 1. Nauarr. conf. 31. & 39. de tempor. ordin. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 23. & 32. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 2. num. 12. Marchin. post hanc impressam in lucem editus, in tract. de sacram. Ordinis. tract. 1. p. 5. c. 10. num. 3. sed à collatione omnium Ordinum, gloss. verb. omnium in d. cap. 2. Sayr. d. lib. 4. cap. 12. num. 30. Campan. in diversis iuris canon. rub. 9. cap. 1. num. 16.]

Verum ab huius suspensionis incurfu liberatur Episcopus probabiliter ignorans clericum esse alterius diocesis, utpote, quia parentes eius de sua diocesi cum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita resoluunt, & sacram Congreg. decidisse attestantur, Nauarr. consil. 40. de tempor. ordinat. in nouis, quod desit in antiq. Vgolin. d. §. 22. num. 2. vers. excipitur, Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 297. in 1. edit. & resolut. 256. num. 4. in 2. edit. Molfes. d. cap. 2. num. 13. Sayr. in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. decis. 62. vbi aduertit hodie consulendam esse hac de re Bullam Sixti V. incip. Sanctum, & salutare, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus scienter, aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset à collatione quorumcumque Ordinum, atque aded ipsius Tonfuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensus est, cuius tamen Bullæ rigorem temperavit postea Clemens VIII. [eamque quoad partem reuocauit, reduxitque ad terminos iuris,] ut obseruauit alleg. 20. num. 1. [nouissimè Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcopos & Regul. pag. 83. in resp. ad 25. aduertit Episcopum hac suspensione in duobus casibus non teneri, primo, quando ipso probabiliter ignorante alienus clericus furtiue, vel ex simplicitate se in multitudinem ordinandorum ingererit; secundo, si deceptus esset, iuxta ignorantiam facti, potuit enim esse quod ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi.]

Sic etiam Episcopus à praedicta suspensione excusatur si ordinet extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi, ut patet ex facto Epiphani, qui subditum alterius in aliena Diocesi ordinauit in c. fin. 9. q. 2. Maiol. de irreg. lib. 4. cap. 2. n. 3. Reginald. d. n. 69. vers. sunt autem, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 4. §. dubia quaestio, Fornar. in tract. de Ordine, c. 5. §. 4. sub notab. Molfes. in sum. Theologia moralis, tract. 2. cap. 2. n. 14. & alij apud Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. n. 16. & 17. [Iul. Madius de sacram. Ordinis, c. 4. n. 18. Turrian. de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 1. Cherubin. ad constit. 40. Clementis VII. schol. 2. Diana moral. resolut. tom. 2. tract. 4. resolut. 191. me citato in hoc loco Torrelanca d. lib. 2. cap. 13. n. 23.] Verum ante factum debent Episcopi hoc maxime effugere, tum quia in iis, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius, non facile praesumenda est ratihabitio; tum etiam, quia datur anfa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quaesito colore. Ita Mandos. Rebuff. & alij apud Quarantam in summa Bullarum verb. Ordo, vers. amplia hanc extrau. Bonac. d. puncto 4. n. 28. vers. secundò, & d. q. 1. puncto 11. num. 14.] respondentes Epiphaniam posse excusari in foro conscientia ratione bonæ fidei, & inaduerterentia.

Episco

Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Ultramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauius punitur, quia sicut à tali promotus Ultramontanus grauiori puniretur poena de Iure, quam si Italus ab Italico, ut statim dicam, ita & promouens, ut tenent Ioan. Monach. in cap. 1. num. 4. de temporib. ordin. in 6. & Ioan. Andr. ante num. 1. vers. condigna, quos refert Campanil. d. rub. 9. cap. 1. n. 16. imò arbitraria poena puniendum, à collationeque Ordinum suspensum esse tenet Vgolin. d. §. 22. n. 3. Ultramontani enim si ab Italico in Italia Ordines susceperint à non suo sine dimissoriis proprij superioris, ex decreto Clementis in d. cap. 1. declarantur suspensi ipso iure, eorumque dispensatio est reseruatà Papa, qua innodati celebrantes fierent irregulares, ut per gloss. verb. suspensum in d. cap. 1. Nauarr. conf. 36. num. 1. de tempor. ordin. Campan. d. cap. 1. num. 8. vbi num. 9. asserit illius canonis suspensionem non ligare eos, qui non propriè Ultramontani, aut Citramontani appellantur, sed medijs, veluti, qui in montibus ipsis degunt, & n. 10. cum Ioan. Monach. n. 3. vers. sed quæro, & Franch. n. 11. in sine in d. c. r. contra alios tenent, Ultramontanum, qui domicilium acquisiuit in Italia, posse Ordinem donari ab eo, qui ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de eius licentia, & num. 13. asserit praedictam poenam amplecti Ultramontanos etiam minores Ordines, & primam tonfuram assumentes, in quo iam non relinquuntur locus dubitationi extante Constitutione Sixti V. contra malè promotos, comprehendente laicos, ibi, quemcumque secularium, quamuis contrarium teneant Nauarr. consil. de tempor. ordinat. & consil. 25. & 26. eod. tit. in antiq. Vgolin. d. §. 22. num. 3. in sine. Nouissimè S. D. N. Urbanus VIII. in sua Constitutione contra malè ordinatos, & malè ordinatos, incip. Secretis, sub dat. 11. Decembris 1624. approbans & innouans dictam Clementis IV. ac in suo valore, & efficacia permanente declarans dictam Pij II. constitutionem, sic ait, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, nostra deque Apost. potestatis plenitudine venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore praesentium prohibemus, ne quouis preetextu, & ex quacumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliasque quoscumque Ultramontanos, & ex quibusvis locis extra Italiam ori undis non solum ad sacros, sed neque etiam ad minores Ordines, vel clericalem characterem promouere audeant, seu presumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius S. Sedis Nuntijs, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas probatas & scriptas habeant, eorumque Nuntiorum, seu Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in alma Vrbe Vicario, in spiritualibus generaliter examinatas recognite, & probata fuerint, alias promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetua suspensionis poenam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinenda incurrant eo ipso. Insuper promotus huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij eiusdem scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum praedictis, verum etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pont. insignendis poenis Italos verò si quos in posterum clericali characterem insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissoriis conigerit, etiam si qualitatibus per Concilij Trid. decretum cap. 16. sess. 23. requisitis praediti sint, nihilominus sequitur tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori privilegio minime gaudere, sed seculari iurisdictione, ut antea plene in Barbof. de Episcopo. Pars I I.

omnibus subicere, & subiectos esse respicere volumus, sicque & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, &c.

Episcopus titularis, id est, earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium existunt, clero carens, & populo Christiano, si Ordinem, vel primam Tonfuram subdito alterius Praelati, sine expresso eius consensu, aut litteris dimissoriis conferat, etiam in loco exempto, vel nullius Diocesis, vel in aliquo monasterio cuiuscumque Ordinis resideat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est, ut habetur in Concil. Trid. sess. 14. de reform. cap. 2. latè dixi alleg. 6. a princ.

[Ne cuiquam laico alienus Prælatus auderet primam conferre Tonfuram, monuit gloss. verb. clericum, in cap. cum nullus, de temporib. ordinat. lib. 6. & verb. homini, in cap. fin. eod. tit. & libro, Rebuff. respons. seu conf. 1. num. 2. vers. & sic malè, Nauarr. consil. 30. num. 1. in antiq. aliàs consil. 39. in nouis, sub illo tit. de tempor. ordinat. itavt si eam non sibi subdito conferret, suspensionem incurreret, per annum à collatione Tonfuræ, ut expressè probat text. in cap. fin. dict. tit. de tempor. ordinat. lib. 6. Rebuffus de litter. dimissoriis, num. 5. Martin. Fornar. in addition. ad Tolet. de sacrament. Ordinis, cap. 5. num. 3. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæst. 4. Lessius de instit. lib. 2. cap. 44. dub. 19. num. 91. Bonacin. de Sacrament. disput. 8. quæst. unic. puncto 4. num. 26. & d. quæst. 1. puncto 11. num. 19. Campan. in diversis. iuris Canon. rubric. 9. cap. 1. num. 16. † Laicus enim proprium habet Episcopum tempore ordinat. respectu spirituum, & annexorum, tum maxime pro suscipiendis Ordinibus; nam sicut laicum non nisi proprius Episcopus excommunicare valet (eo quod non nisi in subditos fertur excommunicatio, cap. à nobis el. 1. de sentent. excommuni. cum citatis ab Vgolin. de censur. lib. 1. cap. 2. §. 11.) ita & ordinare, cum constet laicum suum habere Prælatum. Et hæc opinio attento Iuris rigore verior est; quamuis contrariam absque aliquo bono fundamento tenuerint Guid. Papæ decis. 449. Lap. alleg. 138. num. 11. Nauarr. consil. 25. in antiq. aliàs 31. in nouis incip. Hispanus, sub illo tit. de temporib. ordin. Stephan. Giatian. discept. forens. tom. 4. cap. 430. num. 8. Vgolin. de potest. Episc. cap. 26. §. 23. num. 1.

Hactenus egimus de Episcopo ordinante subditos alterius Episcopi sine licentia proprij, & sine illius litteris dimissoriis, aut commendatiitiis; nunc verò agemus de suscipiendis Ordinibus ab alieno Episcopo sine proprij licentia, seu litteris dimissoriis, quos incurrere poenam suspensionis ab executione Ordinum susceptorum probat Pius II. in d. sua Constituti. incip. cum ex sacerorum, quam ad litteram posui infra allegat. 17. num. 11. ibi, Si al aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à suorum Ordinum executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare presumpserint, eo ipso irregularitatem incurrunt, &c. & Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 8. ibi, si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, si suspensus, &c. Quorum Iurium suspensio ipso iure incurrunt, ut colligitur expressè ex dict. Constituti. Pij II. ibi, ipso iure suspensi sint, &c. & ex Concil. Tridentin. in dict. cap. 8. ibi, si suspensus, quæ verba inducunt profectò suspensionem

Gg ipso

ipso iure, ex Felin. in cap. Rodolphus, num. 33. de re-
scripti. & aliis citatis per me de diction. vsifreq. dist.
374. & tenet Rota decis. 361. in fine part. 2. di-
uers.

11 Ex quo inferitur quod attenda dicta Constit. Pij II.
incurritur ista suspensio, ab eo, qui maiores Ordines
ab alieno Episcopo absque debita facultate suscepit,
nam ibi sermo est de promotis ad sacros Ordines; at
verò attenda dispositione Concil. Trid. in d. cap. 8.
generaliter loquentis, incurritur etiam ab eo, qui
minoribus ordinibus initiabitur: vt aduerit Bonac-
cin. d. tract. de censuris extra Bullam disp. 3. q. 1. p. 1. n. 11.
num. 17. Nulla habita ratione Constitutionis Six-
ti V. contra clericos malè promotos, eo quòd in hac
parte redacta sit ad terminos decretorum sacri Con-
cilij Trid. & d. constitutionis Pij II. per Clemen-
tem VII. in d. sua Constit. incip. Romanum decet
Pontificem, pridie Kal. Marij ann. Incarnat. Dom. 1595.

12 Vnde incurrit irregularitatem non solum qui fun-
ctiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis sus-
ceptorum exercuerit antequam absoluarur à sus-
pensione, vt expressè statuit Pius II. verbis supra
relatis, & referunt Suar. de censur. disp. 31. sect. 19.
n. 19. ad fin. Filliuc. tract. 17. c. 5. quest. 3. Vgolini. d. §. 23.
vers. qui denique, Quarant. d. verb. Ordo, vers. quibus sic
specialiter, Bonacin. d. puncto 11. num. 1. vers. ex quo
sequitur, sed etiam, qui exercuerit actum Ordini mi-
nori sic suscepto deputatum proprium, & peculiari-
tem, solemniter, attenda generalitate decreti Concil.
Trid. in d. c. 8. vt resoluat Nauarr. in man. c. 27. n. 163.
quem refert Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de discipl.
cleric. §. 5. n. 62. Quarant. d. verb. Ordo, vers. secundo li-
mnia.

13 Suspensio autem præfata non incurritur quan-
do quis bona fide Ordines recipit ab alieno Epi-
scopo, vt si nesciat prohibitum esse Ordines ab alie-
no Episcopo absque proprii licentia suscipere, aut
si ignorantia inculpabili existimet Episcopum ha-
bere debitam facultatem ordinandi, seu tale litte-
ras dimissorias esse sufficientes, quia ista suspensio
lata est in dicta Constit. Pij II. & in decreto Concilij
per modum censura, censura autem non incurritur
absque lethali culpa. Ita Nauarr. in man. c. 27. n. 155.
& in cap. accepta, de restit. spoliat. prop. 8. num. 32. Suar.
d. disp. 31. sect. 1. num. 15. Auila de censur. par. 7. disp. 9.
sect. 1. dub. 7. Mari. Alter. d. tom. 2. disp. 9. cap. 6. vers. ali-
qui censent, Filliuc. tract. 19. num. 175. Bonacin. d. pun-
cto 11. num. 15.

14 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui
bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita
facultate suscepit, si susceptorum Ordinum functio-
nes exerceat, quia hic, vt diximus, non detinetur
vinculo censura, cum eam non contraxerit, excu-
sante illum bona fide, ita Quarant. d. verb. Ordo, vers.
quibus sic specialiter. Bonacin. d. puncto 11. num. 15.
vers. ex quo.

15 Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè
quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, &
candida simplicitate, per pœnitentiam purgato pec-
cato illius malæ suspensionis Ordinem exercuerit,
existimans id sibi licitum esse, maximè attenda dic-
ta Constit. Pij II. quæ vtitur verbo, præsumperit,
ita Nau. Quarant. & alij citati per Bonacin. d. pun-
cto 11. num. 16.

16 Pœna autem aduersus Regularem promotum
absque dimissoriis sui Superioris Regularis inflicta
eadem reperitur in d. Constit. Sixti V. qua clerici se-
culares puniuntur, in vers. vt igitur, ibi, vel cuiusvis
Ordinis, seu militiæ Regularem. Verùm cum eius dis-
positio hodie esset, ob aliam Clementis VII. fan-

ctionem, vt supra dixi, recurrendum est ad decisio-
nem text. in cap. fin. §. 8. dist. vbi dicitur ne valeat
perseuerare in Ordine; & Episcopo eius ordinato-
ri pœna imponitur, vt à reliquorum communione
seiuinctus, suæ tantummodo plebis communione sit
contentus, ibi, vt priuatus sit à communione ceterorum,
id est, Episcoporum, vt interpretantur Syluest. verb.
suspensio, post num. 6. & Henric. in sum. lib. 13. cap. 38.
§. 1.

Vnde pœnas suspensionis, & irregularitatis
cum suis declarationibus supra relatas extendendas
esse ad Monachos, & Religiosos exemptos, qui sine
sui Abbatis, suorumque Superiorum licentia Or-
dines recipiunt ab Episcopo illius, vel alterius dice-
cesis, resoluunt Quarant. d. verb. Ordo, vers. quibus sic
specialiter, in princip. Bonacin. d. puncto 11. num. 3.
vbi num. 4. extendit etiam ad eos, qui ab aliquo
Abbate, aut ab alio habente iura Episcopalia Or-
dines recipiunt, quia isti non dicuntur ordinari à
proprio Episcopo, aut ab alio de licentia proprii
Ordinarij, iuxta per me dicta supra allegat. 3.
num. 10.

Quando Episcopus ordinans clericum aliena
diocœsis in litteris clericatus attestatur de licen-
tia proprii Episcopi ordinasse, eius attestati-
onem standum est, vt resoluunt Menoch. de arbit. lib. 1.
quest. 76. num. 10. Gutier. canon. lib. 2. cap. 17. num.
30. plures, quos refert & sequitur Carol. de
Grassis de effectib. clerical. effect. 1. num. 638.

Qui passus est sine licentia, aut litteris dimis-
sorialibus proprii Episcopi ab alieno ordinari, li-
cèt fori priuilegio gaudeat, is enim, cui Ordines
à non suo Episcopo conferuntur, efficitur clericus,
& ei imprimitur character, d. cap. eos, de tempor. or-
din. lib. 6. Baiard. ad Clar. §. fin. quest. 36. num. 25. Car-
rol. de Grass. d. effect. 1. num. 634. cum seqq. Squillan-
te de priuileg. cleric. cap. 7. dub. 3. num. 29. Diana resol.
moral. part. 4. tract. 1. resol. 26. vbi notat id hodie non
procedere ex constit. S. D. N. Vrbanus VIII. de an.
1624. sub die 11. Decembris, secundum quam sic or-
dinari non gaudent priuilegio fori, quod antea te-
nuerunt Malcard. de probat. concl. 1140. num. 2. Flamin.
de resignat. benef. lib. 4. quest. 2. num. 85. Gabr. Pereira
de manu Reg. part. 2. cap. 26. num. 18. Nihilominus
tamen sit inhabilis ad beneficia consequenda, Hie-
ron. Gabr. conf. 181. num. 5. & 6. lib. 2. Flamin. d. lib. 4.
q. 2. num. 8. Rebuff. conf. 1. incip. Ordinatus, & in praxi
benef. tit. de litteris dimissor. num. 22. & de pacif. possess.
num. 127. Petr. Greg. de re benef. cap. 36. num. 12. Carol.
de Grass. d. effect. 1. num. 636. & effect. 15. num. 18.
Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 9. cap. 2. num. 1. Se-
raph. decis. 742. num. 1. vbi tenet quòd clericatus col-
latus à non suo Episcopo, non est legitime collatus,
non facta mentione licentiæ tanquam solemnitaris
extrinsecæ.

Ratio autem huius resolutionis ea est, quia omnis
à iure suspensus tam ab officio, quam à beneficio, ne-
quit beneficia adipisci, sed illorum est incapax, pro-
uisioque ei facta est nulla, cap. cum dilectus, vers. quia
nobis, de consuet. vbi gloss. verb. cessamus, gloss. verb. su-
spensi, in cap. cum bone, de stat. & qualib. gloss. verb. be-
neficiis, in fine in cap. cupientes, §. ceterum, de elect. in 6.
Nau. in man. cap. 25. num. 133. & conf. 25. num. 5. in au-
tiq. aliis conf. 10. in nou. de tempor. ordin. Maiol. de irre-
gul. lib. 3. cap. 10. num. 10. Vgolini. de censur. tab. 4. de su-
spen. c. 6. §. 7. n. 4. & cap. 8. §. 6. num. 1. Flamin. de resign.
lib. 5. quest. 6. num. 84. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6.
cap. 7. quest. 2. Less. de instit. lib. 2. cap. 34. num. 116. Plainc.
huiusmodi promotus est suspensus, vt supra dixi. Ergo
beneficia consequi non potest.

Amplia

22 Amplia hanc inhabilitatem non solum ad eum
extendendi, qui absque licentia, seu litteris dimis-
sorialibus proprii Episcopi ab alieno Ordines sa-
cros acceperit, sed etiam ad illum, qui prima Ton-
sura, seu minoribus ordinibus insignitus fuerit, illi
enim promissiones factæ non subsistunt, additio
ad Nau. conf. 27. sub d. tit. de tempor. ordin. Vgolini,
d. §. 23. num. 1.

23 Limita quoad beneficia ante suspensionem ob-
tenta, quibus propter huiusmodi inhabilitatē spo-
liari non debet, nisi voluntariè steterit saltem per
annum in ea suspensione, d. cap. cum bone, de as. &
qual. vbi Anan. num. 5. Si verò tali durante suspen-
sione ministrauerit, quia factus est irregularis, etiam
non expectato anno post illico beneficiis priuari,
per dictam Constit. Pij II.

24 Absolutio suspensionis contractæ à suscipiente
Ordines absque litteris dimissoriis, obtineri potest
ab Episcopo; ratio est, quia in d. Constit. Pij II. non
reseruat absolute suspensionis, immo neque dis-
pensatio irregularitatis, tum quia licèt Sixtus V.
absolutionem sibi referuauerit, nihilominus ea con-
stitutio non attenditur tanquam reuocata, & ad
terminos Iuris communis redacta, per Clementem
VII. vt supra notauimus: tum denique quia hac fa-
cultas datur Episcopo in Concil. Trid. d. c. 8. ad fin.
ibi, quando proprio ordinario videbitur expedire, id est,
quando suo placuerit ordinatio, vel futuro succes-
sori, Suar. dicta disp. 31. sect. 1. n. 20. Petr. de Ledesin.
in sum. vbi de sacram. Ordinis c. 8. concl. 3. Tiber. de
instru. ad Ordines c. 7. q. 5. vers. tertio, Marcel. Vulpe
in praxi c. 8. n. 1. ane citato in hoc loco Ciardin. controu.
forens. lib. 1. c. 46. n. 27. & sic ad hoc vt talis fiat cap-
ax, & possit beneficium retinere, sufficit ratiha-
bitio proprii Episcopi, Maiol. de irreg. lib. 1. c. 10.
num. 1. Bonacin. de sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 4.
num. 15. Ciralin. d. lib. 1. c. 46. num. 26.]

ALLEGATIO IX.

Episcopus quam honestatem in vestibus à
clericis seruandam constituere debeat?

S V M M A R I V M.

- Habitus clericorum proprius quis sit, nullibi deter-
minatur.
- Honestas vestium clericalium ponderabitur ex con-
suetudine, & vsu vniuscuiusque regionis.
- Clerici coniugati debent vti illis vestibus, quibus
clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur.
- Vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes
apud nostros Lusitanos censentur tales.
- Concilium Bracharense describitur modum, & formam
vestium clericorum.
- Pilei qua trahi sanctæ Crucis signum deuorant; ro-
tundi verò virtutum omnium perfectionem indi-
cant.
- Clerici in minoribus de consuetudine totius Hispani-
æ debent habere vestes, quæ conporiant tota ge-
nua.
- Clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini
congruentes.
- Honestas in vestium colore maximè requiritur.
- Coronæ vsus antiquissimus est in Ecclesiâ.
- Clericus in maioribus, aut beneficium habens, si Co-
ronam, vel habitum ad longum tempus absque
iusta causa non deferat, peccabit mortaliter.
Barbol. de Episcopo. Pars I I.

12 Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœ-
na imponatur, ostenditur.

13 Clerici non recipientes personam, & fructus Ecclē-
siasticos valorem annum 60. ducatorum auri
de Camera non excedentes, non tenentur deferre
habitum clericalem.

14 Paraphernarij, & similes in inferioribus ministerijs
Palatio Apostolico inseruientes, & pensiones ob-
tinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.

15 Pœnam constitutionis Sixti V. euadunt deferentes
pallium talare, quamuis toga non sit talis, nec ge-
nua tangat.

16 Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Or-
dini congruentem gestare non valuerint, nullam
pœnam incurrun.

17 Clerici propter infirmitatem, tonsuram non deferen-
tes, à pœnis excusantur latis contra habitum non
deferentes.

18 Transformari coactus propter aliquod verisimile pe-
riculum, ab habitu decenti excusatur.

19 Domus sue, & oculis clericales vestes non deferens,
nullam pœnam incurrit.

20 Habitum semel dimittens, non est priuandus bene-
ficio, vel fori priuilegio.

21 Ex necessitate itineris, vel Peregrinationis licitum
est clericis habere vestes breuiores.

Vt proprius sit clericorum habitus
nullibi determinari refert gloss. pen. in
Clement. 1. de elect. [Farinac. in praxi
crimin. p. 1. q. 8. num. 69. Marc. An-
tonin. var. resol. lib. 3. resol. 49. num. 1.
Sperell. decis. 17. num. 44.] nisi quòd nimia breui-
tas, & longitudo reprobatur in cap. clericis, de vita, &
honest. cleric. quare honestas vestium clericalium
ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuius-
que regionis, vt notauit gloss. in cap. si quis virorum,
20. dist. 1. gloss. insignis verb. de auratis, in cap. penult.
de vita, & honest. cleric. gloss. verb. secularis in d. Clem.
1. de elect. quas commendant, & communiter rece-
ptas post antiquiores testantur Couar. pract. cap. 31.
num. 7. ver. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 78. Farin. in
praxi crimin. quest. 8. num. 69. Sanch. de Matrim. lib.
7. disput. 46. num. 5. & alij de quibus [nouissimè Spe-
rell. d. decis. 17. num. 44. & decis. 66. num. 8.] Thom.
Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 11. per totam, Camill.
Borell. in addit. ad Bellug. in speculo Princip. rub. 11. §.
videmus lit. B. Roland. conf. 4. num. 27. lib. 1. quibus
addo Vivald. in candelabro aureo p. 3. ad finem in ex-
plicatione Bullæ Sixti V. de habitu, & tonsura num. 9.
vers. tertia assertio, Rendin. in pompuario Iuris tom.
1. tit. 17. num. 15. Zerola in praxi Episcopali p. 1. verb.
clericus §. 14. Valer. Reginald. in praxi fori penitent.
lib. 30. tract. 3. n. 14. & 15. Piasc. in praxi noua Episcop.
p. 2. c. 3. n. 14. pag. 129. Scacc. in tract. de iudic. p. 1. c. 11.
n. 84. & 87. Fr. Paulin. in praxi crimin. Regul. tit. 4. c. 33.
n. 10. cum sequentib. Cened. pract. & canonic. quest. lib. 1.
q. 4. n. 30. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina
clericali §. 16. à num. 12. & 16. Viuian. in praxi iuris
patronatus p. 3. lib. 15. cap. 4. à num. 9. Decian. tract. cri-
min. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 96. Carol. de Grassis de effecti-
bus cleric. n. 271. in præliud. Filliuc. tract. 21. de benefi-
cap. 6. n. 14. [nouissimè Sanch. in opusc. moralibus lib.
7. c. 1. dub. 49. n. 2.] Vnde in clericis coniugatis est
obseruandū, quòd vtantur illis vestibus, quibus cle-
rici coniugati eiusdem regionis vtuntur, & suo sta-
tutū conueniunt, neque etiā oportere, quòd illis vtan-
tur quibus vtuntur clerici in Sacris, vel beneficiarij,
vel alias soluti, vt bene aduertunt Cou. Farin. Sanch.
& alij, quos ipsi referunt proximè citatis locis.

G g 2 Ambi

4 Ambigendum tamen non est vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes censeri tales, dimissas scilicet vsque ad talos, vt expressit Sixt. V. in sua Constit. incip. Cum sacrosanctum, infra citanda, & notant Fulu. Pacian. in tract. cui incumbat onus probandi, lib. 2. cap. 34. n. 38. & 39. Carol. de Grassis vbi sep. num. 271. Iacob. de Grass. in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 3. Guid. Pancirol. var. lect. lib. 1. cap. 21. per totum, Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 16. num. 13. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 96. & 97. Moscon. in tract. de maiest. milit. Eccles. lib. 1. part. 2. cap. 2. vers. de habitu autem, Camill. Borrell. in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 11. de vita & honestate clericorum, num. 39. cum seq.

5 Pro constitutis vero in minoribus egregie etiam modum, & formam itarum vestitur solim Concil. Bracharen. vltim. part. 2. actione 4. cap. 8. his verbis: Florent. vltima Synodus eos, qui sunt in minoribus Ordinibus constituti, praesertim in via ad maiores Ordines, talarem vestem portent, rotundam pileo, caeterisque, & interioribus, & exterioribus indumentis modestius utantur, & ad Ecclesiasticum cultum accommodatis, &c. Nec mireris quod in regione illa iubeatur clericis pileos rotundos portare, quia licet multi per quadrati pilei figuram Sanctae Crucis signum voluerint denotari, secundum Pancirol. citato loco; rotundi tamen non ignotum habent mysterium, sed statui, quem profitentur, maxime conuenientes: indicant enim virtutem omnium perfectionem, secundum eundem Pancirol. quibus clerici Lusitaniae, & vniuersitatis Conimbrincensis scholares semper vtuntur.

7 Igitur Clerici in minoribus Ordinibus constituti, debent deferre vestes, de consuetudine, & statutis totius Hispaniae, quae saltem tegant tota genua, vt ex Pij I. Constit. refert, Coronae etiam magnitudinem depingens, Extravagans Regni Lusitania §. tit. 4. part. 2. his verbis, e que o vestido clerical que eram obligados a traer hania de ser que lbes cobrisse de todo os giolhos, e que a Coroa auia de ser, &c. Apud Hispanos vero in l. 1. tit. 4. lib. nona recopil. ita cautum est, Y ansí mismo se en las vestiduras, y bonete como las que costunbran usar los clérigos de España, y que de otra manera no gozen del privilegio del fuero. [refert Thom. Valasc. d. allegat. 11. num. 4. & 5.] Qui quidem habitus, & tonsura clericalis ne à laicis deferatur, potest Episcopus, ac quilibet Praelatus prohibere, vt obleruat Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 53. n. 4. quem refert, & sequitur Carol. de Grassis d. effect. 1. num. 1290.

8 Ad honestatem vitae clericorum spectat, vt ipsi condecienti habitu vtantur, & sic qui dignitati, professioni, atque aetati conueniat: non enim vestibus, aut calceamentis decorem quaerere debent, sed eorum professionem habitu, & incessu probare, cap. clericus, 31. dist. [inquit enim Bald. in rub. num. 9. de vita & honest. cleric. quem refert Bened. Egid. in tract. de priuileg. honestatis, art. 11. num. 1. vers. circa vestes, quod à sordibus abstineant, quia vestes sordidae inducunt pudorem, l. vestem sordidam, ff. de iniur. & e contra quod debent abstinerere à vestibus nimis pretiosis, sed mediocribus indui debent.] Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericos oportet semper deferre vestes proprio Ordini congruentes, vt per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem praestant, Conc. Trident. sess. 14. de reform. cap. 6. & faciunt tradita per Henric. in sum. lib. 10. cap. 11. §. 1. [Benedict. Egid. de priuileg. honestatis art. 11. num. 1.] quamuis autem Concilium eo loco praecipiat, vt clerici vestes con-

gruentes proprio ordini semper deferant; sano tamen modo hoc debet intelligi, non de continua, sine intermissione habitus, & tonsura delatione, sed pro tempore, & loco, quemadmodum de omnibus affirmatiuis praecipis dicendum est, & nisi iusta subit causa, vt explicat Viuald. dist. loco num. 10.

9 Requiritur praeterea honestas in vestium colore, viridem enim, aut rubrum expressè improbat text. in d. cap. penult. vers. per annos, de vita & honest. cler. & in Clement. 2. in fine, eodem tit. vbi per totum text. Clemens V. multa de hac vestium honestate tradidit, & ne clerici virgata, & partita veste vtantur, explicat Bernard. & alij, de quibus Salzed. d. loco, & Viuald. vers. quinta assertio, ac Thom. Valasc. d. alleg. 11. num. 7. citatis locis; rubeus enim color permittitur solum Cardinalibus, & viridis Episcopis tantum, Menoch. de arbitrar. casu 392. num. 12. Pacian. in tract. cui incumbat negat. lib. 2. cap. 34. num. 39. Scacc. de iudic. part. 1. c. 11. num. 85. & 86. quos refert Carol. de Grassis de effectibus cleric. in prelude. num. 272. [Cum ergo non sit iure determinatum quales in colore debeant esse clericorum vestes, idè relinquendum est consuetudini regionis. glof. in sum. 21. q. 4. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 34. num. 38. Thom. Valasc. d. allegat. 11. num. 7.]

10 Coronae vsus antiquissimus est in Ecclesia, vt multorum auctororum referendo verba, & loca probant Gregor. de Valent. tom. 4. disp. 9. quest. 5. punct. 3. & optimè Carol. de Grassis de effectibus Clericalibus in prelude. num. 281. quin Beda in lib. 5. de historia Anglorum, cap. 23. Afferit S. Petrum in memoriam spineae Coronae Christi, copnam capillorum gestasse, toto reliquo capite detonso, & id alios clericos fuisse imitatos: additque vniuersum Clerum honoris causa ob reuerentiam illius raturae in capite S. Petri à Iudaeis contumeliosè factae, coronam deferre, vt refertur Durand. in rationali Diuinarum, lib. 2. c. 1. num. 31. Polydor. Virgil. de inuentoribus verum, lib. 4. cap. 8. Dionys. Paul. in flosculo de clericorum excellent. p. 1. num. 133. & de quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 15. num. 7. [Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 42. num. 2.] Vnde S. Isidor. verè Apostolorum institutum esse inquit lib. 2. de officio, cap. 4. sequuntur Bonacina de Sacramentis disp. 8. quest. vnic. puncto vlt. num. 4. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 17. n. 19. Nihilominus in Ecclesia Tonsura prima fuit ordinata ab Aniceto Summo Pontif. vt habetur in cap. prohibite 23. dist. & in cap. clericus 5. de vita, & honest. cleric. referunt Platina in vitis Pontif. in eiusdem Aniceti vita. Illesc. in historia Pontif. p. 1. lib. 1. cap. 7. & cap. 14. Menoch. de arbitrar. casu 392. num. 26. & latius de hac consuetudine tondendi clericis barbam, & coronam, agunt Ioan. Bernart. ad Statum lib. 4. Theb. pag. 106. Card. Baron. annal. Eccles. tom. 5. an. Christi 398. pag. 48. Ioan. Pineda in Iob c. 1. vers. 2. pag. 86. Fr. Bernard. de Britto in monarchia Lusit. p. 2. lib. 5. c. 2. fol. 39. vers. [Qua quidem, vel habitu] si clericus in maioribus, aut beneficium habens, non deferat [ad longum tempus sine iusta causa,] peccabit mortaliter, provt resoluunt Abb. in cap. si quis num. 1. de vita, & honest. Cleric. Nauarr. commento 4. de Regularibus. num. 27. Henric. lib. 13. cap. 39. num. 3. Valq. 3. p. tom. 3. disp. 250. cap. 3. Reginald. lib. 30. num. 10. Bonacina d. punct. vlt. num. 3. [me citato in hoc loco Sperell. decis. 66. num. 12. quicquid teneant Henric. in sum. lib. 10. cap. 11. lit. M. Vilalob. in sum. tom. 1. tract. 11. diff. 16. num. 5. Diana p. 2. tract. 4. de Sacram. resol. 183. & necessitas ista portandi Coronam intelligitur in eo, qui crines habet, non

in eo, qui crinibus caret, quia vel canicem caluam habet, vel ex aliquo morbo capilli de capite ceciderunt. Iul. Clar. in praed. §. fin. q. 36. num. 17. Hippol. Bonacol. inter communes opin. verb. clericus. Nicol. Vigcl. lib. 3. methodi Iuris controu. cap. 2. de priuileg. & reb. cleric. reg. 25. vers. quinta replicatio est. Thom. Valasc. d. alleg. 11. num. 16. Iacob. Granad. de sacram. in 3. parti. controu. 9. tract. 4. disp. 3. num. 8. quem refert & sequitur P. Diana moral. resol. p. 5. tract. 5. resol. 60. ibi, Vsur Corona tanquam rei magni momenti est antiquissimus, & in his, qui Ordinem sacrum receperunt, vlti receptissimum gestare Tonsuram, adeo vt vix sine grati scandalo omitti possit, qua sanè indicant rem hanc non esse leuis momenti, nec solum obligare sub veniali, non tamen indicari debet leuale peccatum si per unum, aut paucos dies non gestareur Corona, &c.]

12 Contra non deferentes habitum clericalem disponit Concil. Trident. d. cap. 6. quod si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint honestum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem deferre, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coërceri possint, & debeant; postea vero contra non deferentes habitum clericalem emanauit Constitutio Sixti V. incip. cum sacrosanctum, die 5. Ianuarij 1586. vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe praesentes, in habitu clericali & tonsura, ac Militibus in militari non incederent, mandati sunt super id editis sub certo termino non obdierint, praeter alias poenas contra eos inflictas, sine vlla alia monitione, ipso facto priuati declarant, quibuscunque dignitatibus, administrationibus, officiis, Canonatibus & Praebendis, ac beneficiis etiam simplicibus, & praesimoniais per eorum quemlibet in titulum, Commendam, vel aliis pro tempore obtentis, nec non pensionibus, & fructibus, ac praedijs, bonisque Ecclesiasticis huiusmodi, quocumque modo ex referuatis, vel referuandis, omni iure sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competentem, de quo vide Gonzal. ad reg. 8. Canccl. glof. 5. num. 56. Stephan. Gratian. Archiep. decis. 158. num. 5. [& quod talis non inceserit in habitu, debet concludentissime probari, quia est materia obiectiua inferens ad penam priuationis, Rot. decis. 8. & 9. de except. in nouis, Gregor. X V. decis. 20. num. 3. vbi num. 4. resoluit quod pensionarius non amittit pensionem ex eo, quia non incedat in habitu, nisi constet de exactiōne pensionis, quia Bulla Sixti V. priuati tantum illos pensionarios, qui pensiones exigunt, vel pet quos stat quominus exigant.]

13 Postea verò idem Sixtus V. per aliam suam Constituit eisdem anni priuileg. Kalendas Februarij, incip. Pastoralis, declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes pensionem, fructus, aut praedia, vel bona Ecclesiastica sibi in vna, vel pluribus vicibus referuata, & concessa, summam, seu valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera infimal non excedentes, seu excedentia. Et in super declarat non teneri in habitu, & tonsura clericali incedere inferuentis Palatio Apostolico in inferioribus ministerijs, vt sunt paraphernarij, credentarij, & similes, qui pensiones, aut fructus, bonave Ecclesiastica loco pensionum, vsque ad quancumque summam, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus pensiones, aut fructus, bonave, aut praedia Ecclesiastica ad quancumque

summam referuata, aut referuati concessa sunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, postquam pensiones, fructus, aut alia praefata cum effectu exigere, aut percipere ceperint, vel percipiant; quarum Constitutionum tenorem referunt Piafec. in praxi noua Episcop. p. 2. cap. 3. n. 13. pag. 129. & 130. Quarta in summa Bullarj verb. habitus clericalis, in princip. & de ea meminerunt Viuian. in praxi iuris patronatus p. 3. lib. 15. cap. 4. n. 4. Galet. in margarina casuum conscientia, verb. habitus, Bellet. d. §. 16. num. 13. [Sed constitutionem illam Sixti V. de habitu & censura disponentem cum poena priuationis ipso iure beneficij hoc respectu & parte non esse vsu receptam in Hispania, probat Nicol. Garcia de beneficio. p. 7. c. 1. num. 24. quem refert nouissimè Salgado de supplicat. ad Sanctissim. par. 1. cap. 2. num. 137. vers. item constitutionem.]

15 Vtrum autem ad euadendam poenam priuationis ipso iure beneficiorum contra non deferentes vestes tales statutam in dicta Constit. Sixti V. requiratur, quod plures, & omnes vestes tales sint, pallium scilicet, & toga. In dubium reuocari solet à Doctoribus, in quo partem affirmatiuam suadere videtur supradicta Constit. vtens verbis pluralis numeri, ibi, vestes tales, iuncta reg. cap. pluralis loquutio, de regul. Iur. lib. 6. [& ideo hanc partem sustinent Moscon. de maiest. militantis Eccles. lib. 1. p. 2. cap. 2. Capol. conf. 11. num. 30. Vener. in examine Episcop. lib. 5. cap. 5. num. 2. Thom. Valasc. alleg. 42. num. 4.] Sed contrarium, nepe sufficere quod palliū perueniat ad talos, toga verò tegat genua, tenet Iacob. de Grass. in decis. aureis p. 1. lib. 3. cap. 3. num. 3. Viuald. vbi supra, vers. 4. assertio, Petr. de Ledesma in sum. p. 2. tract. 7. cap. 2. prope 14. conclus. circa finem, [Nouar. de nouo Iure Pontif. concl. 117. num. 6. Diana p. 4. tract. 1. resol. 91.] Non est enim necessarium portare duas vestes longas, vt ex Viuald. receptum dicit Nicol. Garcia de beneficio. p. 7. c. 1. num. 23. imò sufficit, quod vestis superior clericalis sit, & cooperiat interiorem, quamuis laicalem, vt ex Franch. & Sigism. Scaccia resoluit Carol. de Grassis de effect. 1. n. 1186.

16 Primo limita praedictam Sixti V. Constitutionem, & dispositionem text. in d. Clement. 2. non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, vt decimum refert Aloyf. Ricc. in decis. curia Archiep. Neapolitan. decis. 129. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 12. num. 3. vers. 5. Carol. de Grassis d. effect. 1. num. 1175. Decian. tractat. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. vbi exemplificat quando clericus esset ita pauper, vt non posset propter paupertatem alias vestes inuenire, nisi laicales sibi donatas.

17 Secundo limita si non posset propter infirmitatem Tonsuram deferre, quod etiam refert decimum Capella Tholof. decis. 104. quam citant, & sequuntur Vgolin. d. cap. 12. num. 3. vers. quoad Tonsuram, Viuian. in praxi iuris patronat. p. 3. lib. 15. cap. 4. num. 8. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 17. n. 9. Thom. Aeti. in tract. de infirm. p. 2. in verb. clericus n. 12. Carol. de Grassis d. effect. 1. n. 1171. Thom. Valasc. d. alleg. 11. n. 9.

18 Tertio limita, & declara excusati clericum ab habitu decenti, si propter aliquod verosimum periculum transformari cogeret, ita Piafec. in praxi noua Episc. d. c. 3. n. 14. vers. excusaretur, Viuian. d. praxi iuris patronat. p. 2. lib. 6. c. 1. o. n. 6. & 7. & p. 3. lib. 15. cap. 4. num. 5. & 6.

19 Quarto limita, si domi suae, & per consequens in occulto dimitteret, quia dicta Clement. 2. de defe-

rente publicè alienas vestes loquitur. ergo secus si occultè; tum quia iste talis non dimittit habitum ne deferat, sed vt paulò pòst assumat, quo casu non dicitur dimississe, sicut etiam abesse non dicitur, qui statim est reuerfusus, l. postliminium §. captiuus, & l. nihil. ff. de captiuis, & postlimin. reuerfus, cum traditis à Gonzalez ad reg. 8. Cancel. glos. 43. num. 5. & ita in proposito hanc opinionem tenet Vgolin. d. cap. 12. n. 3. vers. 4.

20 Quimò limita in illo, qui semel habitum dimisit, qui non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio, prout ordinar dicta Constitutio Sixti V. propter vnam habitus dimissionem, qua etiam attenda requiritur vt tantum perfereret, quòd publicè pro laico existimeretur, ita Pialec. in dicto cap. 3. num. 14. vers. ex officio reuertur, Farin. in practi crimin. q. 8. num. 68. Prosper de Augustino in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij verb. habitus clericalis, Vgolin. d. cap. 12. num. 3. §. 6. Viuian. d. cap. 4. num. 7.

21 Sextò limita ex necessitate itineris, vel peregrinationis, propter quam licitum est clericis habere vestes breuiiores, cap. Episcopi 21. q. 4. Addit. ad Capell. Tholosan. q. 2 §. 6. Bellec. disquisi. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 16. num. 14. & n. 15. etiam tenet licitum esse habitum mutare, ac etiam deponere, si ex delatione habitus clericalis iusta esset causa timoris, per d. Clem. 2. vers. nisi causa rationabilis, Hieron. de Laurent. Auen. decis. 12 §. n. 9. Iacob. Massul. in add. ad Cappo. decis. 181. in vltimis verbis, Carol. de Grassis d. effect. 1. n. 174.

ALLEGATIO X.

Episcopi quarum rerum examini subiectent ordinandos.

SUMMARIUM.

- 1 Episcoporum munus est ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum proponere.
- 2 Ordinandi quo tempore debent conueniri.
- 3 Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari debent.
- 4 Genus ordinandorum scrutari debet, an scilicet ex Catholicis parentibus, vel prodicione damnatis, aut de matre serua nati sint.
- 5 Verbum, genus, de quo in Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 7. idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere Hebræorum.
- 6 Descendentes à Iudæis an sint ab ordinatione excludendi.
- 7 Neophytus, qui recenter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est.
- 8 Neophytos intendens ordinare, qua perquirere debet.
- 9 Natalitia perscrutari debent, id est, an legitimi, vel illegitimi sint.
- 10 Personam, id est, an sint corpore vitiatii, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus.
- 11 In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Dominus prohibuit.
- 12 Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer esset.

- 13 Institutio accipitur pro titulo.
- 14 Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto.
- 15 Parochianorum simplici assertioni testificantis de fama bona statur.
- 16 Dignum quemlibet presumimus, quem nescimus indignum.
- 17 Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non presumitur.
- 18 Doctrina non per testes, & famam, sed ex actuli examine probari debet.
- 19 Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines.
- 20 Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad superiores non peccat.
- 21 Examini alter modus an seruetur.
- 22 Ordinatus nullo premisso examine quam penam incurrat.
- 23 Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat sub poena excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam.
- 24 Ordo si de factò mulieri conferretur, non reciperet characterem impediens sexum.
- 25 Clauium potestas feminis non competit.
- 26 Fæmine iure diuino incapaces sunt eorum, qua sunt Ordinis.
- 27 Cap. Diaconissa 27. quæst. 1. & in c. sacratas 23. dist. declaratur.
- 28 Hermaphroditus, qui habet utrumque sexum pariter, aut praua leret in femineo, ordinari non potest.
- 29 Aetas que in ordinandis requiratur, remissius.
- 30 Illiterati prohibentur ordinari.
- 31 Episcopus que inquirere debeat antequam aliquem ordinet.
- 32 Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest.
- 33 Infideles, & heretici ab Ordinibus repelluntur.
- 34 Heretici sunt irregulares etiam occultii.
- 35 Irregularitas, quam contrahunt heretici, an duret postquam per poenitentiam reuertantur.
- 36 Hereticorum fauores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni.
- 37 Filij hereticorum quando excludantur à clericatu, ostenduntur.
- 38 Neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur.
- 39 Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi.
- 40 Infames infamia Iuris omnino ordinari non debent.
- 41 Criminosi ordinandi non sunt.
- 42 Poenitentes solemniter ordinari prohibentur.
- 43 Bigami non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur.
- 44 Contingati non sunt ad Ordines promouendi.
- 45 Serui ordinari non possunt, nisi plene libertati fuerint restituti.
- 46 Curiales non sunt ordinandi, & declaratur latè.
- 47 Obligati ad reddendas rationes non possunt fieri clerici, multipliciter declaratur.
- 48 Corpore vitiatii ordinari non debent.
- 49 Arreptiui prohibentur ordinari.
- 50 Illegitimi non possunt fieri clerici.
- 51 Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, aut aliud vnde commode viuere possit.
- 52 Peregrini, & ignoti ordinari non debent.

T in Ecclesia Dei ministri adsint vitæ integritate, moribus, & doctrina insignes, nullòque impedimento adstricti, munus est Episcoporum ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum præponere: constitutum est enim in cap. 2. & in cap. Episcopus 24. dist. 1. & in cap. placuit, in fine, in cap. estote 1. quæst. 1. cap. ad aures, & cap. vt nostrum, de officio Archid. cap. nihil, §. Episcopi, de elect. cap. vnic. de scrutin. in Ordine fac. vt clericorum ordinationem scrutinium, seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum faciendum præcedere debeat. Oportet igitur ordinandum Episcopum illud Apost. 1. ad Timoth. 5. meminisse, nemini citò manum imponeris, refertur in cap. quid est 78. dist. & illud animaduertere quòd sanctus Pontifex Clemens, vt refertur in cap. tales 23. dist. præcipiebat, dicens; Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica Sacramenta tractare, cap. cum sit, de aiat. & qual. cap. quibusdam, in fine 1. quæst. 1. c. ex multis, vers. nec eligatur 1. quæst. 3. melius est enim Domini Sacerdotium paucos habere ministros qui possint dignè opus Dei exercere, quam multos inutiles qui onus graue ordinatori adducant, Zofimus quoque Pontifex relatus in cap. si officia 59. dist. hac de re loquens, post multa sic ait; Facit hoc nimia remissio sacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis querunt, & putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri, & post pauca, quibus aliud prestare non possunt, diuinos Ordines largiuntur, quod oportet districti semper esse iudicij. Concil. Hispanen. c. 1. rarum est enim omne quod magnum est. Et Hieronym. in Michæam relatus in cap. hi quoscumque, 1. quæst. 1. Hi quoscumque, inquit, de officis suis ordinantes, & vitam eorum in scandalum populi exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur. Cum igitur Episcopus disponit ordinationes facere, omnes volentes accedere ad sacrum ministerium 4 debent conuenire feria quarta præcedenti ad examinationem coram eo, qui viros prudentes, diuinaque legis gnaros, & exercitatos in Ecclesiasticis functionibus eligit, vt illa inuestigent, quæ inferius dicam, c. quando 24. dist. Concilium verò Trid. requirit, vt per mensem antea adeant Episcopum, qui parochos, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt de nominibus, ac desiderio eorum, qui velint promoueri, publicè in Ecclesia propositis requisitis diligenter inquiret, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimum transmittat, iuxta c. 5. sess. 13. de reform. & de materia latè Vgolin. de officio Episcopi c. 26. §. 18. à num. 1. [Sanch. in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 7. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 2. part. 6. cap. 11.] Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 2. cap. 3. quæst. 26. Salzed. ad Bernard. in practi. cap. 2 §. lit. A, vers. hoc autem, cuius dispositio in Bracharensi Prouincia ad vnguem obseruatur, vt constat ex eius Concil. Prouinc. vltim. actione 4.

3 Debent igitur Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari, vt statuit Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 5. & 7. & antè cap. quando 24. dist. & rigorosè hoc examini institui debet, cap. institutus, de purgat. canon. cap. cum in cunctis, de elect. Episcopi enim interest ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa examinatorum, cap. ad hac, in vlt. glos. verb. examinentur, de officio Archid. & probat latè Carol. de Grassis de effectibus clerical. in preclud. à num. 343. cum multis seqq. & præcipuè num. 358. [Peccabit enim mortali-

ter si ordinauerit scienter indignos, id est, non habentes sufficientiam scientiæ, & bonitatis, quia fideliter in re grauissima agit officium dispensatoris. S. Thom. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 3. quæstionum. 4. Syluest. in sum. verb. Ordo 3. quæst. 8. Sancti in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 2. itavt non satis sit quòd nesciat Episcopus ordinandum esse malum; sed quando ordinandus est ignotus, tenetur Episcopus adhibere diligentiam & examen, vt habeatur certitudo moralis de sufficientia, vita, ac moribus ordinandi, ibi Sanch. d. dub. 46. num. 3.]

Genus namque primo loco relatum requisitum declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel prodicione damnatis, aut de matre serua nati sint, iuxta expositionem Maioli de irregularit. lib. 4. cap. 2. Henric. in summa lib. 10. cap. 17. §. 2. in commento littera G. Auila de censur. part. 7. disp. 4. dub. 4. latè & benè Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 15. vbi ait citatis supradictis Doctoribus Concilium Trid. d. cap. 7. solum voluisse vt Episcopi inquirent an promouendus sit ex filiis, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, defensorum, reprobatorum, quos ius à suscipiendis Ordinibus excludit, vsque ad secundum gradum via masculina; vel vsque ad primum via femina. † Verbum enim, genus, de quo in d. cap. 7. Concil. Trid. propriè idem significat, quòd legitimus, vel liber; non autem refertur ad descendentes ex genere Hebræorum; prout tenet Cened. ad decreta. collect. 77. n. 20. [quem refert D. Acuña in cap. quando num. 6. dist. 24.] licèt contrarium dicat Sahagun in cap. eam te; num. 23 de rescriptis, idèd † non sunt illi ab ordinatione excludendi (nisi aliud Canonicum obest impedimentum) qui à Iudæis originem trahunt, vel quorum maiores, etsi hæretici fuerint, emendatos tamen esse constat, & reincorporatos Ecclesie vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesie poenitentiam recepisse, quam vel perfecerunt, vel perfectioni eius insunt, aut paratos fuisse ad recipiendum eandem, iuxta Constit. Bonifac. VIII. in cap. statutum, de heret. lib. 6. ita post alios decilum refert Armend. in additionibus ad recopil. leg. Nauarra, lib. 1. tit. 21. l. unica, num. 6; vbi id intelligendum dicit, nisi aliquo priuilegio Apostolico, aut confirmatione aliud caueretur; [& nouissimè Laurer. de Franchis in conuon. inter Episcop. & Regul. pag. 78. vers. ad 14. aduertit Concilium Catholicum non induxisse circa hoc nouum Ordinis impedimentum, sed dumtaxat quæ antiquo iure statuta erant, seruari ad vnguem præcepisse, additque, quod non vulgariter notandum censet, quia multi circa hoc hallucinantur, vide multa, quæ ad dictorum comprobationem supra diximus part. 1. tit. 2. glos. 17. num. 5. cum seq.]

Neophytus tamen, qui recenter suscipit habitum Ecclesiasticum; ad Ordines admittendus non est. cap. scilicet, 48. dist. ca scilicet ratione, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, vt dicit Apost. 1. ad Timoth. 3. fortalsè credens fidem Christianam eorum auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt super eadem Epistola glossauit Lyrensis, & gloss. in sum. 48. dist. quod non procedit in eo, qui diu antea, aut etiam ex ipsa natiuitate iam baptizatus est, quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit, [hi enim non sunt incapaces Ordinum, etiam si parentes ipsorum ex Iudaismo, vel Maurismo adhuc persisterent,] vt per Couarr. in Clemem. si furiosus p. 1. §. 2. num. 7. vers. 1. conclus. Natarr. in man. cap. 27. n. 205. vers. 3. dico, Gregor. de Valent. tom. 4. dist. 7. p. m. l. 3.

§. 3. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 13. sub num. 11. Sanch. d. cap. 28. num. 11. [Suar. de censur. disp. 43. sect. 3. num. 8. Auila eod. tract. p. 7. dist. 4. dub. 4. nouissime post hæc impressa in lucem editus Marchin. de sacram. Orat. nis tract. 1. p. 10. cap. 2. num. 6.] Ideo prænotus legimus Dinos Seuerum, Nicolaum, & Ambrosium, in cap. statuumus, §. fin. 61. distinct. ipseque Ambrosius comprobatur, in quibus ordinationem suam occidentales iudicio Episcopos, orientales vero exemplo probasse in cap. neophytum 61. distinct. vbi glossa, tum in figuratone casus, tum in fine addit exemplo probasse, qui multos tales elegerunt: & nos legimus de Iudæis conuersis, Ecclesiam fundatam esse, iuxta glossam in cap. eam te, de rescript. exemplo Beati Petri, & aliorum in c. 9. 71. distinct. Igitur qui eos intendunt ordinare (quorum arbitrio sunt inferius relata consideranda, non expectata ad hoc vlla Pontificis dispensatione, ex adductis per Sanch. d. cap. 28. num. 12.) debent perquirere, & diligenter inuestigare, quamplura circa illorum vitam, & usum, atque ea præferunt, quæ illi ad primam uiam sectam mente & secretè conuersi nonnunquam obseruant, & ex quibus dignoscit Ecclesia eos iterum reuersos ad illa, signa autem huiusmodi nonnulla referret Eymetic. quoad neophytos ex Iudaica gente prognatos in 3. par. directory, num. 114. vbi subscript Pagna quamplura, & notabilia adducens in comment. num. 25.

[Supereff vt videamus quamdiu hoc impedimentum permanere videatur, & an Episcopus cum verè neophyto dispensare valeat? Quoad primum multi multa dixerunt; nonnulli existimant sat esse lapsus vnus anni, vt quis desinat dici nouus Christianus, sicut miles nouus is dicitur, qui anno completo non militauit, post annum inter veteranos enumeratur. l. qui cum vno §. fin. ff. de re milit. Chrisma dicitur nouum quod annum non excedit, quo claspso sit antiquum, & est renouandū, c. litteris, de consec. dist. 3. Vinum vetus dicitur post annum, l. vetus ff. de tritico, vino, & oleo leg. Alij requirunt lapsum biennij, Roman. fug. 4. 2. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 4. & 5. Ricciul. in tract. de Neophytis cap. 16. n. 9. Spatium saltem decem annorum ad suscepto Baptismo ad sacram Ordinationem requirit Nan. in man. cap. 27. num. 205. Verius tamen est durationem huius impedimenti arbitrio Episcopi diiudicandum relinqui, vt dixi sup. p. 1. tit. 2. glof. 1. num. 8. Quoad secundum verò dubium dic neophytum posse ab Episcopo admitti ad minores Ordines, quia huiusmodi ordinatio nullo textu cauetur, cum solum sacri Canones loquantur de maioribus Ordinibus, Decian. in cap. eam te, num. 32. de rescript. Felin. in cap. cum sit, in princ. de Iudæ. Roman. d. sing. 4. 2. Marcard. de Iudæ. p. 3. cap. 5. sub num. 8. Ricciul. d. tract. cap. 2. num. 12. Bellef. disquisit. cleric. par. 1. §. 1. num. 9. quicquid contradicant Cou. in d. Clem. si furiosus par. 1. §. 2. num. 7. concl. 2. Hoied. de incom. par. 1. cap. 24. num. 3. Campan. dist. rub. 11. cap. 7. num. 1.]

Natalia, hoc est, an legitimi, vel illegitimi sint, glof. in cap. quando 24. distinct. filij enim Presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur in cap. 1. de filiis Presbyterorum, sanxerunt etiam Gregor. IX. in cap. fin. eodem tit. & Alexander III. in cap. cum in cunctis, de elect. necnon Pius V. abundè in sua Constit. 120. incip. Que ordini, ac Sixtus etiam V. in Constit. contra clericos malè promotos incip. Sanctum, & salutare; & antea recentuerat Catechesis Rom. sub tit. de sacramento Ordinis §. sequitur, his verbis, spurijs quoque & ij omnes, qui ex legitimis

nuptiis non sunt procreati, excipiuntur à susceptione Ordinum. [Patriam ordinandorum esse inuestigandam, vt sciatur quibus ipsi sint imbuti moribus, probatur d. cap. quando dist. 24. Tiraq. l. 7. connub. glof. 1. num. 17. nam propter natiuitatem, vel patriam præsumitur quis bonus, vel malus, Simanch. de Cathol. cap. 50. num. 8. & 9.]

Personam, id est, an sint corpore vitiat, ex glof. in d. cap. quando; Canonicis enim sanctionibus constitutum est, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, audeant Ordines suscipere Ecclesiasticos, c. p. precipimus 34. distinct. c. 1. §. 5. distinct. c. 2. vbi glof. verb. deformitatem, & notat Doctores in cap. 1. & 2. de corpore vitiat, & Albert. Trot. de vero, & perfectio cler. lib. 2. cap. 16. Sic etiam in lege veteri Dominus alloquens Moysen Levit. cap. 21. maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Domino in hæc verba prohibet: Omnis, qui habuerit maculam à semine Aaron Sacerdotis, non accedat hostias offerre Domino, cuius seriem morali interpretatione profertur D. Gregor. relatus in cap. hinc etenim 49. distinct. Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer esset, tanquam mali omnis res vitanda, si non integri corporis erat, vt refert Plinius lib. 7. naturalis historia cap. 28. sic etiam Romani, qui de Vestali virgine capiendi scripserunt, negarunt fas capi esse, quæ lingua debili, sensuue aurium diminuta, aliave quauis corporis labe intincta esset, cuius historiae relator est Aulus Gel. lib. 1. notitium Avicarum cap. 12. illiusque auctoritate adductus D. ille Hieronymus ad Demetriadem virginem scribens, grauissimè inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes: solent etenim (inquit ille) miseris parentes, & non plena fidei Christiani deformes filias, & aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt virginitati tradere.

Institutionem, id est, titulum, iuxta glof. in dist. cap. quando, prout resoluit Campan. in diuers. Iuris Canonici rub. 8. cap. 1. num. 3. vbi etiam refert, minus Episcoporum esse in scrutinio faciendo circa personam promouendam præ ceteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus alleg. 19. cum sequenti.

Vitam, moresque. Vita propriè hic accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto, ex interpretatione Luc. de Pen. in l. neque furiosi C. de dignitatibus lib. 12. quamuis aliquando ad interiorum animi virtutem pertinere videatur, si honestas ei iungatur, quæ magis ad exteriorum conuersationem spectat, ex sententia D. Thom. 2. 2. quæst. 145. art. 1. in 3. arg. [Bonitas vitæ, quæ in promouendo ad Ordines requiritur, non desideratur generalis, id est, vt careat peccato mortali, hoc enim necessarium est ad omnia Sacramenta; sed requiritur morum honestas, hoc est, vt sit sobrius, castus, &c. de quo in tit. de vita, & honest. cleric. Ita Sot. in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 4. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 1. Valer. Reginal. in praxi fori pænit. lib. 30. tract. 1. n. 32. vers. quarto, vbi ait in Ordinando requiri morum probitatem, qua conscientie testimonio non agnoscat se in peccato publico, aut in infamia publica, ac de reliquo proponat vitæ emendationem. Boni enim mores sunt necessitatij in Ordinatis, & beneficiarijs, vt per Cosim. in p. reg. sant. tit. de elect. cap. sunt §. deinde, verbo, moribus, fol. 99. verso, Selu. de benef. p. 3. q. 5. n. 35. Nau. in cap. si quando, excepti. 11. num. 2. de rescript. Flamin. Parit. de resign. lib. 4. q. 11. à num. 15. Qui autem dicantur boni mores, & qui prauit? vide Plat. de legib. Dial. 2. & 3. Aristot. in problem. sect. 1. 4. n. 1. Ioan. Pic. Mirandula in Astrolog. lib. 5. c. 12.]

Inquirendum

Inquirendum est igitur si ordinandus sit castus, 42. dist. usque ad 35. per tot. Si prudens, 36. distinct. usque ad 40. per tot. Si ornatus virtutibus, 40. dist. usque ad 42. per tot. Si hospitalis, 42. distinct. & 86. per tot. & domui suæ bene præpositus, 66. dist. & 81. 89. & 91. dist. per tot. Ne etiam sit ebriosus, aut litigiosus, vel maledicus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum suarum vltor. Præterea ne sit cupidus, aut vlturari exactor c. peruenit 86. dist. cap. seditionarios, cum seqq. 46. dist. Sed neque nimium simplex, cap. Episcoporum, vbi glof. & Doctores, & cap. Petrus 74. dist. & alijs huiusmodi careat, & ideo olim, qui erat Ordines susceperat, prius se victurum secundum Canonicas regulas promittere tenebatur, vt habetur in cap. quamquam 23. dist. quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Ecclesiasticam dignitatem, vel curam animarum seruatur, vt in Pontificali; hi verò, qui bonum habent testimonium & famam, examinatione non indigent, vt ex decreto Concilij Carthaginensij III. colligere licet, de quo in cap. 2. cum glof. 24. dist. Simplicij verò assertio patochianorum testificantium de fama bona statuit, quia nimirum cum istis concutitur Iuris præsumptio, quæ illum enim præsumere debemus dignum, quem nescimus indignum, cap. cum deputati, de iudic. c. 1. num. de præsumpt. l. cum pater §. rogo, ff. de legat. 2. ex ea ratione secundum Host. in sum. ut de scrutinio in Ordine faciendo, in fine, quia virtutes naturaliter homini debent inesse, maxime post Baptismum. cap. 2. de consecrat. dist. 4. & ita testimonia morum, quæ solent exhiberi tempore scrutinijs, requiruntur ad licitè suscipiendos Ordines, quod ex Conc. Trid. sess. 23. cap. 3. communi praxi dicit receptum Bonacina de Sacram. disp. 8. q. unica puncto 5. num. 17.

Doctrinam. Cuius materiam interpretor agens de singulis Ordinibus in particulari, [veluti alleg. 11. n. 4. & alleg. 14. post n. 9.] quæ cum sit quid extrinsecum, & accidentale homini inesse alicui non præsumitur, nemini enim doctrina inesse creditur, nisi labore quaeratur, vnde non per testes & famam, sed ex actuali examine probari debet, ita quod nec Regulares excusantur quominus de doctrina possint examinari, vt habetur in Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 12. Sunt igitur singuli examinandi de qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque Ordinis officio, quem sunt susceperat, vt in sequentibus allegat. ostendimus, [quod etiam respectu Regularium Ordines suscipere volentium, locum habet, vt dixi infra alleg. 11. ante num. 7.]

Quoad Archiepiscopos, & Episcopos Regni Neapolitani, & obligationem eis incumbentem conferendi Ordines benemeritis extat decretum S. Congregationis Cardinalium negotijs iurisdictionalibus Regni Neapol. præpositorum, quæ iustis, grauiusque adducta causis de S. D. N. Gregorij XV. speciali ordine vna vocis oraculo desuper habito expressè præcipit & mandat omnibus, & singulis eiusdem Regni Archiepiscopis, & Episcopis, & alijs inferioribus legitimè facultatem habentibus, vt antequam ad primam Tonsuram, sive ad minores Ordines aliquem promoueamt, Parocho, seu alteri, cui magis expedire videbitur, committant vt nominibus, & defensorio eorum, qui volunt promoueri publice in Ecclesia propof. is de ipsorum ordinandorum natalibus, etate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirent, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsam committentem quam primò committatur, ad hoc vt eam ab illis & alijs ex sacri Conc. Trid. præf. pto in c. 7. sect. 23. de reform. Barbof. de Episcopo. Pars I I.

adhibendis diligentis sibi constet promouendos illis esse qualitatibus præditos, quæ per sacros Canones, idemque Concilium requiruntur, quod & obseruent, & in litteris dimissorias concedendis, in quibus exprimat præfatas diligencias præcessisse: dictæ autem litteræ dimissoria vni tantum & certo ordinario ad electionem concedentis in posterum dirigantur, & pluribus directe sine ulla, prædællaque vult inuolabiliter obseruari, donec aliud fuerit ordinatum: si qui verò contra formam præfatis decreti fuerit ad primam Tonsuram, sive ad minores Ordines promotus, ab executione collati Ordinis, & a susceptione superioris perpetuò suspensus sit, & vltioribus indignis panis puniatur. Ordinans verò, vel dimissorias concedens ultra diuinam vltionem, quam incurret, à collatione Ordinum per annum suspensus sit eo ipso. Roma 10. Kal. Ian. liij 16 23. Orlau. Card. Bandinus. Laurent. Cæpigi Secret.

Episcopi, seu ab ipsis deputati inquirere debent intentionem ordinandi, hoc est, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines cum aptus fuerit, si si enim ea careat intentione, non debent ordinari, vt tenet Henricus, lib. 10. c. 17. n. 2. quia aliter faciendo peccaret mortaliter, præcipue si eo tantum sine faciat vt frueretur exemptione fori, & eximeretur à solutione tributorum, & vctigalia, de quo vide infra alleg. 11. n. 16. Examen circa mores Clerici secularis volentes ad Ordines promoueri, sic debet fieri: si ad Ordines minores est promouendus, bonum à Parocho, & Magistro scholæ, in qua educatur, testimonium habeat, vt definitur in Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 5. si verò ad sacros Ordines est promouendus, per memem ante ordinationem Episcopum adeat, qui Parocho, vel alteri, cum magis expedire videbitur, committat vt nomen, & desiderium promotèdi publice in Ecclesia proponat, & de illius natalibus, etate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirat, & testimoniales litteras de inquisitione facta ad Episcopum mittat, vt habetur in Trid. d. c. 5. & iam diximus supra n. 2. in fine. Aliud verò scrutinium habetur feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, vocatis peritis, & probis, ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, qui diligenter inuestigent, & examinent ordinandorum genus, personam, etatem, mores, fidem, sicut docet idem Trid. sess. 23. de reform. c. 7. de quibus omnibus iam supra egimus à num. 4.]

Alter verò examinis modus seruatur ipso die ordinationis, dum prior Diaconorum, seu maior Diaconus, aut Archidiaconus, ordinandos representat Episcopo, & examinat iuxta cap. nostrum, de officio Archid. quod tunc sanè euenit cum prædictus clara, & intelligibili voce monet adstantem populum, vt si quis contra ordinandorum aliquem sciens impedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret, proponat, & ibidem Episcopis interrogat Archidiaconum num sciat ordinandos esse dignos: ipse verò responder, & scio, & testificor quantum humana fragilitas nosse sinit ipsos esse dignos, cap. unica, de scrutinio in Ordine faciendo, in qua responsione non peccat, licet ipse non examinauerit, dummodo ab alijs examinatoribus deputatis sciat fuisse approbatos, & dummodo contra conscientiam non loquatur. Si verò sciret aliquod impedimentum, illud deberet Episcopo secrete nuntiare, dummodo malitiosè nihil faciat. Hostien. d. loco nom. 1. Est tamen verissimum hoc minime seruari ab omnibus Episcopis, tantummodo destimantibus personas sibi beneuolas, & non ipsos Archidiaconos, & qua adducti ratione id faciant ineluctat, eo quod eorum vsus contradicere Iuri communi

muni, & potius abusus, seu corruptela dici possit.
 22 Ad Regulares minimè extendi dispositionem Concilij d.c. 5. cum in illis satis sit Episcopo testimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & attestantibus prædictos nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum sit, præterquam circa doctrinam pro qua subiiciuntur Episcoporum examini, referunt decifum Fr. Emman. *quest. Regular. tom. 3. q. 24. art. 1.* [Sanch. *d. dub. 46. num. 5.*] Vgolin. *d. §. 18. num. 2. vers. tertio*, excipiuntur Regulares. Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 35.*

Peracto præmissis examine, nullaque præhabita inquisitione, si quis fuerit ordinatus, si ignotus est, quamuis dignus, deponendus est, ex Syluest. *verb. Ordo 2. num. 2.* vel si cognitus, et inabilis, etiam si impedimentum non det ordinans, nec dispensauerit expressè, *cap. si quis sine examinatione 81. dist. 1.* Henric. *d. lib. 10. cap. 18. §. 1. iuncto commento lit. B.* Attamen si esset cognitus, & dignus, nec peccaret, nec deponeretur si abique præcedenti scrutinio fuerit Ordinibus insignitus, ut probat text. iuncta gloss. *in cap. nullus, 24. dist. 1.* Syluest. *d. num. 2.* Maiol. *de irregularit. lib. 4. cap. 9. num. 6.*

23 Et quidem si ab Episcopo ante inceptam ordinationem inhibitu fuerit, ut solet, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus, [vel sine litteris dimissoriis, & aliis requisitis] sub excommunicationis pœna, ordinatus contra huiusmodi prohibitionem contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam, iuxta *cap. 1. & 3. de eo qui furinè Ordines suscipit.* [Quæ quidem excommunicatione afficit omnes etiam Regulares, quia in illo actu subduntur Episcopo, Nauarr. *in man. c. 25. n. 7. 2.* Laurent. *de Bitunis tom. 1. priuileg. Minimor. concilij. 1. Iulij 11. §. 16. num. 39.* Lezana *in sum. quest. Regul. c. 14. num. 2. 2.*] monet tamen Hostiens. *d. tit. de scrutinio in Ordine faciendum, in fine, ut Episcopi ab huiusmodi excommunicationibus abstineant ne laqueos parent; sed alias pœnas inhibendo comminari debent.* [Verùm si postea Episcopus eum sic contra dictam inhibitionem malè ordinatum absoluat, & dispenseret, an talis dispensatio valeat? vide Lauret. *de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 84. in resp. ad 29. vbi in resp. ad 28. ait quòd si Episcopus eo tempore, quo confert Ordines, his verbis vtatur: Non intendimus ordinare non examinatus & approbatus, tunc qui se ingessit, non erit ordinatus, idè oporteret denud ordinari, iniungendaque prius illi erit pœnitentia, quia valde deliquit se ingerendo Ordinem susceptioni ante approbationem. Aduertit Ioan. Præpos. *in 3. p. D. Thomæ q. unic. de sacram. Ordinis, dub. 17. num. 171.* quòd hæc excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Episcopo non subiectos; additque quòd si Episcopus dicat, *non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos, irregulares,* &c. intelligitur si aliquem talem esse cognocat, non verò si sit ignotus, vel occultus, latè Ioan. de Lugo *de Sacram. disp. 8. sect. 7. num. 119.* Diana *resol. moral. p. 5. tract. 13. ref. 66.*]*

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ supra diximus, colligere licet quòd non omnes personæ ad Ordines sunt promouendæ, & plerique diuersis de causis ordinari non possunt, de quibus omnibus est in præsentì loco tractandum.

24 Primum igitur, & præcipuum, quod in ordinandis personis requiritur, & est de essentia Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde mares tantummodo sunt promouendi, fœminæ verò minimè omnino; & si de

facto mulieri Ordo aliquis conferretur, non recipere characterem impediens sexus, §. 1. *circa princip. 1. §. 3. cap. vxoratus, in fine, de conuers. coniug. gloss. fin. in c. Diaconissam 27. q. 1. S. Thom. in 4. dist. 25. q. 2. art. 1. & 2. Suar. de censur. disp. 5. sect. 2. in princ. Beller. dist. quist. clerical. par. 1. tit. de disciplina clericali, §. 8. n. 5.* [Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 45. n. 22.* & Sanch. *in opusculo moral. lib. 7. c. 1. dub. 30.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. c. 1.*] ex eo, quia susceptio Ordinum tacitè coniungit clericum Ecclesiæ tanquam sponsæ *cap. seruitum, in fine, ibi, ut fiat de carnali, 32. dist. cap. 2. iuncta gloss. fin. de pœnit. Abb. in cap. inter corporalia, num. 31. & ibi Butr. in 2. notab. col. 2. de translat. Præl. quod mysticum cadere non potest in fœminatam quia clerici nemini debent subiici. cap. 1. §. 4. dist. mulieres autem sunt subditæ viris, Genes. 3. D. Paup. *ad Timoth. 2. cap. manifestum, cap. est ordo, cap. hec imago, & ibi Archid. num. 3.* cum aliis pluribus 3. q. 5. † Vnde Clauium potestatem fœminis minimè competere probat Innoc. III. *in cap. in noua, de pœnit. & remiss. vbi reprobans consuetudinem, secundum quam Abbatis audebat benedicere Moniales, Confessiones audire, & publicè prædicare, subiungit rationem, quia licet Beatissima Virgo Maria dignior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed ihs Dominus Claves Regni Cælorum commisit, docent S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 39. art. 1. Victor. relect. 2. de potest. Eccles. q. 2. n. 3. Sot. in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. concl. 1.* Angles *in floribus Theolog. q. de Clauibus art. 1. diff. 5.* & alij, quos refert Henric. *in sum. lib. 1. cap. 21. §. 2. lit. N. & lib. 6. c. 2. §. 3. & lib. 10. c. 16. §. 1. lit. A.* Suar. *tom. 5. disp. 2. sect. 3. n. 5.* hinc notantes † fœminas ipso iure diuino incapaces esse eorum quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, vel etiam ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris, ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canonicum, id est, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, secundum quam omnes qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò sexus fœmineus ipsa lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit, ut aduertit Sot. *vbi proximè art. 2. in princ. & multis adductis late Henric. lib. 14. cap. 2. in princip. eleganter Suar. d. tom. 5. disp. 40. sect. 7.* multiplicique ratione confirmat Viuald. *in candel. aureo p. 3. c. 3. à princ. † Quod autem de Presbyteris, & Diaconissis, ac de sacratis fœminis dicitur in cap. Presbyterorum 23. dist. & in cap. Diaconissam 27. quest. 1. & in cap. sacratas 23. dist. est intelligendum, non quòd Ordinem, vel characterem sacramentalem suscipiât, sed propter officium quod gerebant, legendi, v. g. homilias, vel Euangelia in choro, ad quod destinabantur certis quibuldam benedictionibus, non autem quòd fuerint speciali ritu consecratæ, quemadmodum in Presbyteris, & Diaconis obseruatur, nam propter officium Presbyteræ dicebantur, quia seniores, & aliis præfectæ, notant ex S. Thom. *Sot. vbi supra, Castr. & plures alij, quos refert Henric. d. §. 2. lit. P. & seq.* Verùm non inelegerunt intelligebat VValdens. *de Sacram. tit. 7. cap. 58. n. 7.* quòd Diaconissæ *in d. cap. Diaconissam* dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum constat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, ut apertè probat text. *in cap. vlt. 32. dist.****

Hermaproditus verò, id est, qui habet vtrumque sexum, ordinari nequaquam potest, nisi in eo præualeat sexus virilis, non autem si fœmineus præuuleret, aut esset parilitas, gloss. *verb. testimonium in cap. testis §. hermaphroditus, vbi Card. Præp. &*

& Tutrecr. *4. q. 3. Syluest. verb. hermaphroditus, Sot. in 4. dist. 25. quest. 1. art. 3. Beller. d. tit. de disciplina cleric. §. 8. à princip.* [Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 31.* Marchin. *d. tract. 1. part. 4. cap. 2.*] De Eunuchis verò paulo infra videbimus.

Non autem omnes masculini sexus sunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, seu maculæ quædam deesse debent eisdem, ut ritè valeant, secundum statuta Canonum ordinari, de quibus omnibus summarè habetur *in cap. m. vitium 33. dist. 1.* & *in cap. præcipimus 34. dist. 1.* & *in cap. non confidat 50. dist. & de etate, & qualitat. per tot.*

29 Et in primis, ut à qualitatibus requisitis sumamus exordium, sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, ut sacri Canones statuerunt, & nos sigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *alleg. 11. à princip. & de Ordinibus maioribus, alleg. 16.*

30 Secundo, sciendum non solam sufficere ætatem in iis, qui sunt ordinandi, nisi aliæ adint qualitates, *cap. quicumque, ibi, se tamen per hæc tempora 77. dist. 1.* Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 12.* quarum præcipua litterarum scientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg. 46. à num. 5.* Hæc sunt duo quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in sexu virili, scilicet ætas, *cap. fin. cum gloss. de tempor. ordinat. lib. 6.* & litterarum scientia, *cap. illiteratos 36. dist.*

31 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita quoad vitam & mores, quæ arbitrio, & inquisitioni Episcopi relinquuntur, ut in scrutinio, seu examine faciendi de huiusmodi inquirende debet, ut videlicet sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales, pacifici, domui suæ bene præpositi, & virtutibus ornati, ut supra inuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui sunt ad Ordines promouendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt; hoc tamen in loco ea quæ præcipuè laicos ab omni Ordine suscipiendo repellunt, breuiter referemus.

32 Primum ergo ordinandus non est homicida, qui videlicet homicidium per se, vel per alium etiam consilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquam ad sui defensionem commiserit, de quo diximus latè *alleg. 39. num. 60. & alleg. 51. num. 4.* [nouissimè Torreblanca *in practica. Iuris spirit. lib. 2. cap. 13. num. 8.* vbi num. 39. idem de Iudice dicit sententiam sanguinis proferente, quæ suum sortita est effectum, de Aduocato, procuratore, scriba, lictore, vel teste, & de Medico, cuius negligentia, vel imperitia eius inuimus mortuus est, quamuis in arte fuisset peritus.] Idem quoque censetur de mutilatione membrorum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, secundum gloss. *in Clement. unica, de homicidio.*

33 Secundo infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur. *cap. Arrianos 1. quest. 1. Penia in direct. Inquisit. part. 3. commento 163. vers. ob hæc rationes, Beller. d. tit. de disciplina clericali, §. 10. num. 28.* Efficiuntur enim † irregulares illa irregularitate, quæ provenit ex defectu animæ, & est secundum se annexa hæresi, ita Nauarr. *in man. cap. 27. num. 205. vers. 3.* Valent. *tom. 4. disp. 19. punct. 3. in 3. specie irregularitatis, Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 25. num. 2.* quos refert & sequitur Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existens, lib. 5. cap. 17. num. 2.*

Barbof. de Episcopo. Pars II.

[Vgolin. *de irregul. cap. 36. num. 6.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 43. sect. 1. num. 4.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 1. quest. 13.* Farin. *de hæresi q. 192. num. 78.* Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 15. resol. 24.* Sanch. *in opere morali lib. 2. cap. 25. num. 2.*] Contra Perez *l. 3. tit. 4. lib. 8. ordin. fol. 98. ad finem.* Henric. *in sum. lib. 14. de irregul. cap. 4. §. 6. & cap. 5. §. 2.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 12. num. 16.* & Auil. *in simili tract. part. 7. disp. 14. dub. 2.* [Garc. *de benef. part. 1. c. 10. num. 85.*] existimantes hanc irregularitatem non esse annexam hæresi, sed prouenire ex notorietate delicti, unde fit hæreticum etiam occultum esse irregularem, ut docent Sanch. *d. cap. 25. num. 2.* & Ricciul. *d. cap. 17. num. 6.* dummodo non sit merè mentalis, sed quæ processerit ad actum visibilem, siue cognoscibilem, ut rectè obseruat Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 11. quest. 13. & cap. 21. quest. 8.* Suar. *tom. 5. disp. 43. sect. 1. num. 4.* Sanch. *d. c. 25. sub num. 2. ad finem.* [Quod quidem impedimentum extenditur ad illos, qui de hæresi formaliter sunt suspecti ante aburationem, & purgationem, non tamen comprehendit abiurantes de leui, vel de vehementi, quia isti non habentur pro hæreticis formalibus, ita contra Azor. *resoluit Farin. de hæresi q. 192. n. 80.* Vinc. Filliuc. *tom. 1. tract. 20. c. 9. n. 235.* Ant. Diana *moral. resol. tom. 1. r. 5. mis. res. 24. in fine.* Sanch. *in opere morali, lib. 2. c. 25. n. 12.*]

† Vtrum autem huiusmodi irregularitas duret postquam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? vide Sanch. *d. cap. 25. num. 2.* latè Ricciul. *d. lib. 5. cap. 18. per totum.* † Hæreticorum item fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni, *d. cap. statuum 2. de hæretic. lib. 6.* † Neque hæreticorum, eorumdemque fautorum, & defensorum filij possunt fieri clerici vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiam si crimina parentum non fuerint imitari, *cap. quicumque §. hæretici, & d. cap. statutum 2. & ibi gloss. verb. inane, de hæret. in 6. Penia d. commento 163. vers. rursus textum.* Quando autem mater est hæretica, vel fauatrix hæreticorum, excluduntur tantum filij à clericatu, non autem nepotes, gloss. *verb. inane, in d. cap. statutum.* Penia *d. vers. rursus textum.* Beller. *d. tit. num. 27. & 28.* [Suar. *de censur. d. disp. 43. sect. 3. num. 1.* Cosm. Phylarch. *de offic. Sacerd. part. 1. lib. 4. cap. 9.* Auila *de censur. p. 7. disp. 4. dub. 3.* Sanch. *d. lib. 2. cap. 28. quest. 2. num. 1.*] † Neophyti verò, id est, qui noui ad Christianam fidem uenerunt, quamuis non facillè sint ordinandi, non tamen à clericatu simpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea quæ diximus supra hac *alleg. num. 7.*

35 36 37 38 Tercio excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi. *81. dist. per tot.* & si de facto ordinentur, licet characterem recipiant, ut dixi *alleg. 2. num. 7.* suspensi sunt eo ipso ab Ordinum executione, præsertim excommunicati, immo si tales sint seculares, & scienter id egerint, sunt deponendi, *cap. cum illorum, de sentent. excomm.* [Cardos. *in practi. indicum, verb. sacramentum Ordinis, num. 21.* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. num. 44.*]

Quarto infames infamia Iuris, quorum status scilicet vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omnino ordinari non debent. *cap. omnipotens Deus, de accusat. cap. fin. de testib. cap. tantis Daniel 81. dist.* & idem dicitur de infamia facti, id est, hominum, quæ ex mortali tantum crimine provenit, specialiter autem illi exprimuntur, qui in scena luserunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, seu infames habuerunt. *cap. marium 33. dist.* [Cardos. *in practi. indicum, verb. sacramentum Ordinis, n. 20.*] de his vide *alleg. 43.*

Quinto, quilibet criminofus, & qui notoriè permanserit in crimine, non potest ad Ordines suscipi, nisi prius sit reprobatus, ut dixi *alleg. 43.*

Quinto, quilibet criminofus, & qui notoriè permanserit in crimine, non potest ad Ordines suscipi, nisi prius sit reprobatus, ut dixi *alleg. 43.*

net in peccato mortali. *cap. ex tuarum, & cap. ad au-*
reas. de tempor. ordinat. [Cardof. ubi supra n. 20. Tor-

reblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 42. & 43.] Sed si pec-

catum est occultum, non debet talis ab Ordinibus

repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen oc-

cultum publicum fiat, monendus autem erit ne ad

ordinationem accedat, sed pœnitentiam agat, nisi

fit homicidium voluntarium, quia quantumvis sit

occultum, talis non debet vllatenus ordinari. *cap. fin.*
tempor. ordinat. [Cardof. citato loco.] Specialiter au-

tem qui crimen vlturæ commiserint, *d. cap. maritum;*
aut simoniaci, præsertim in petendo Ordine fuerint,
aut in beneficio acquirendo, prohibentur ad Ordines
promoueri *cap. sanctium 7. q. 1.* [& qui publicè
conubinarij, vel fornicarij extiterint, *cap. præter*
hoc dist. 32. cap. fin. de cohabit. cleric. quæ iura vide-

tur innouare Concil. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 14.*
& latè multis relatis Marchin. *de sacrum. Ordinis*
tract. 1. p. 8. cap. 3. per tot. Vel obsecrissimo sodom-

ix crimine coinquinati, de quo infra *alleg. 44.*]

42 Sexio solemniter pœnitentes, id est, qui publi-

cam & solemnem pœnitentiam pro graui & publi-

co delicto egerunt, ordinari prohibentur. *cap. ex*
pœnitentibus, cap. illud, cap. maritum, cum similibus,
33. dist. Maiol. *de irreg. lib. 3. cap. 2. sub num. 4.* [Se-

bust. *Medices in sum. p. 2. tit. 9. quest. 31. vers. 2. Sayr.*
de censur. lib. 7. cap. 11. num. 19. & 20. Cardof. d.
verb. sacramentum Ordinis num. 20. Bonau. de censur.
extra Bull. disp. 3. quest. 2. puncto 6. num. 4.] propter

Ordinis dignitatem, cum tales infamia nota labo-

rent, vt diximus *alleg. 43. num. 6.* tum quia reputan-

tur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi

offensione, in tali ministerio deseruiunt, nec alios

redarguere possent. *cap. fin. 25. dist. cap. de his*
verò 50. dist. Intelligit etiam pœnitentia peracta,
iuxta ea quæ adduximus *d. alleg. 43. num. 7.* Et ideo

scienter ordinans peragentem solemnem pœnitent-

iam, incurrit suspensionem per annu à celebratio-

ne, prout adnotauimus *alleg. 111. num. 15.*

43 Septimo bigami, seu digami, id est, qui plures

habuerunt vxores, cum tales infamia nota labo-

rent, vt diximus *alleg. 43. num. 6.* tum quia reputan-

tur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi

offensione, in tali ministerio deseruiunt, nec alios

redarguere possent. *cap. fin. 25. dist. cap. de his*
verò 50. dist. Intelligit etiam pœnitentia peracta,
iuxta ea quæ adduximus *d. alleg. 43. num. 7.* Et ideo

scienter ordinans peragentem solemnem pœnitent-

iam, incurrit suspensionem per annu à celebratio-

ne, prout adnotauimus *alleg. 111. num. 15.*

44 Octauo coniugati non sunt ad Ordines promo-

uendi, *per tot. 31. 32. 33. & 34. dist. c. coniugatus, de*
conuersion. coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib. 6. Do-
ctores in cap. quod à te, de clericis coniug. Ministris
enim Altaris, quibus quotidiana necessitas orandi
& sacrificandi incumbit, nãquam coniugali offi-

cio vacare permittitur, *cap. si laicus, cap. ante, in fine,*
cap. Sacerdotibus, cap. nam scius, & per tot. 31. dist. cum

citatis à Bellet. *d. tit. de disciplina clericali §. 9. à princ.*
nisi Religionem intrauerint de consensu coniugis,
aut de eius consensu clerici velint in seculo fieri. *c.*
coniugatus, de conuers. coniug. cap. 2. de clericis coniug.
c. assumimus 28. dist. c. fin. de tempor. ordin. in 6. Bellet.
d. §. 9. à num. 18. Nam si vxor est senex, non suspecta

de incontinentia, sufficit votum continentie ipsius
in seculo; si verò sit iuuenis, desiderabitur ingressus
ipsum in Religionem, vt colligitur ex *text. in cap. vxor-*
ratus, & in cap. ad Apostolicam, de conuersion. coniug.
& iuxta hæc intelligendus est *text. in d. c. coniugatus,*
dum solius vori castitatis vxoris meminuit ad viri
promotionem, vt scilicet procedat quando vxor est
senex, nec de incontinentia suspecta: ita docent
Nau. *in man. cap. 22. num. 52. Cou. de sponsalib. p. 2. c.*
6. §. 3. num. 3. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7.
Cald. *Pereira de impi. cap. 30. num. 16. Gutier. de Ad-*
uicim. c. 96. à princ. Sanch. in simili tract. lib. 7. disput.
39. num. 6. vbi num. 8. resoluit Sacris initiatum ex
legitima vxoris licentia manentis in seculo cum vo-

to castitatis posse simul habitare cum ea, si suspecti
minimè sint, secus si suspecti sint, tunc enim nulla-

tenus sunt permittendi simul habitare. Hoc autem
locum habet præcipuè in his, qui volunt ad sacros,
& maiores Ordines promoueri, qui continentiam
profiteri tenentur, vt infra ostendimus *alleg. 15.* Sed

neque minores Ordines, neque clericali Tôlura est
conferenda alicui coniugato, *d. cap. fin. de tempor. or-*
dinat. quamuis in his Ordinibus constituti possint
contrahere matrimonium. *cap. si quis eorum, cap. le-*
tores cap. seriatim. 32. dist. cap. a multis, de etate, &
qual. Bellet. d. §. 9. num. 5. Si verò coniugatus de facto
ordinetur in Sacris, non seruata forma supra posi-

ta, erit perpetuò ab Ordinum executione suspensus.

Extra

Extraneæ antiquæ, de voto Ioan. XXII. etiam matrimo-

nio soluto, & fit inhabilis ad maiores Ordines susci-

piendos, & ad quodcumque beneficium, aut offi-

cium Ecclesiasticum consequendum, sed in minori-

bus Ordinibus, aut in clericali Tôlura, durante
coniugio ordinatus, est tantum ab Ordinis execu-

tionem suspensus, *d. c. fin. de temp. ordin. lib. 6. & ordina-*
tor illius est ipso iure ab eius Ordinis collatione
suspensus, vt diximus alleg. 111. n. 10.

45 Non serui, vel mancipia ordinari non possunt,
nisi plena libertati fuerint restituti, toto *tit. de seruis*
non ordin. & 54. dist. per tot. Bernard. & Salzed. in
pract. cap. 19. in nouiss. edit. Bellet. d. tit. de disciplina cle-
ricali §. 14. à princ. Bonacin. de censur. dist. 7. quest. 2.
puncto 4. num. 2. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub.
11. cap. 8. à princ. [Cardof. in praxi Iudicum, verb. sa-
cramentum Ordinis num. 45. latè Marchin. d. tract. 1. p.
106. 3.] Debet enim esse immunis ab alijs, qui diui-

næ militiæ esse aggregandus, vt à castris dominicis,
quibus adscribitur, nomen eius nullius necessitatis
vinculis abstrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap. 1.*
54. dist. Si autem de facto seruus aliquis ordinetur,
quid iuris sit sub hac distinctione est sciendum;
si ordinans sciebat illum esse seruum, & cum ordi-

naui domino sciente, nec contradicente ad quod-

cunque Ordines, statim fit liber. *cap. si seruus sciente.*
54. dist. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. §. si passus
versitatem si seruus; si verò domino id ignorante, vel
contradicente, sciente verò ordinatore, vel presen-

tatore, similiter fit liber, sed illi tenentur duos ser-

uos aequè bonos eius domino tradere. *cap. si seruus*
absente, ead. dist. ipsi verò ignorantibus, sed sciente,
& contradicente domino, vel ignorante, tunc distin-

guitur de Ordinibus; scilicet quòd si ad minores
tantum Ordines est promotus, redigitur in pristina

seruitutem domino volente, & deponetur, *cap.*
ex antiquis cum seqq. dist. 54. cap. 2. vbi in fine de seruis
non ord. Gam. de Sacramentis præstandis ultimo sup-
plio damnatis q. 5. n. 9. Sed si ad Subdiaconatum, vel

etiam Diaconatum fuerit ordinatus, ipse dabit do-

mino suo pro se vicarium, *cap. miramur, de seruis non*
ordin. vel pretii si potest, alioquin ipse quoque do-
mino volente deponetur, & seruituti restituetur,
secus si ad Presbyteratum ascenderit, in eodem nam-

que Ordine permanebit periculi sui amissione
multatus, eo quòd sciens se seruum passus est ordi-

nari, *d. cap. ex antiquis;* quòd si peccatum non habe-

bit, seruiti domino in Diuinis tantum officijs, *cap.*
frequentè 54. dist. cap. nullus, de seruis non ordin.
Henric. *in sum. lib. 14. cap. 8. §. 7. in princip. Verum si*
dominus eius post annum ab illius promotione ta-

cuerit, eum de cætero repetere non valebit, sed is
liber erit. *d. cap. si seruus sciente.* Hæc autem de illis
seruis intelliguntur, qui ex vtroque parente seruo
sunt nati: cæterum natus ex parte seruo, matre verò
libera, liber est, & licet poterit ordinari, *cap. fin. vbi*
glof. & Doct. de seruis non ordin. Paleoth. de nobis &
spuris cap. 15. num. 4. Læel. de Zanchis de priuileg. Ec-
cles. priuileg. 34. num. 24. quos refert, & sequitur Cam-
pan. d. cap. 8. num. 10. vers. vt tamen. Hæc eadem, quæ
de seruis sunt dicta, de originarijs quoque, adscripti-

tijs, & colonijs, qui terræ colenda perpetuo sunt
adscripti, intelligenda videntur, secundum Raym.
& Angel. *in sum. verb. seruitus,* propter eandem ratio-

nem, quæ & in ipsis videtur existere, de qua *d. in cap.*
1. 54. dist. Sed & liberti sine patronorum consensu
ordinari non debent, quamuis non tanta in eis sicut
in seruis esse videatur circa hoc obseruatio, *cap. fin.*
54. dist.

46 Decimo Curiales, id est, qui propter aliquod offi-

cium Curia sunt additi, non sunt ordinandi, *et. c. 2.*
& per tot. §. 1. dist. cap. unic. §. 3. dist. c. si quis 77. dist.
c. infames 6. q. 1. Bellet. d. tit. de disciplina clericali, §.
11. num. 6. vbi hoc intelligendum esse existimat de
his Curialibus, qui exercuerunt saua, vel turpia, siue
vilia, vt sunt nuntij, licitores, & id genus similia, seu
qui fuerunt officiales in causa sanguinis, &c. Vnde
nec poterant tales ad armatam militiam assumi. *L.*
omnes, C. qui militare possunt lib. 12. Qui ergo oblari
sunt Curia alicuius publicæ potestatis, siue sint mil-

lites, siue Aduocati, aut Iudices, vel aliud officium
gerentes, siue honestum, siue inhonestum, vel inde-

cens, præsertim verò in causa sanguinis, non sunt ad
Ordines promouendi, quamdiu in huiusmodi perdu-

rant officijs, aut sunt in his Curia obligati, nec à
Curia absoluuntur, *cap. Ofens 61. dist. qui nec eo*
casu poterunt ordinari, si inde irregularitatem ali-
quàm, vel infamiam traxerint, nisi cum eis fuerit
dispensatum vt infra videbimus, sed & addò de-

bent à Curia esse soluti, vt repeti omnino non pos-

sint, *c. 2. & 3. §. 1. dist.*

47 Undecimo obligati ad reddendas rationes alicuius
administrationis publicæ per ipsos gestæ non pos-

sunt fieri clerici, nisi prius deposito onere, & ratio-

ne reddita, *cap. non fidat. 50. dist. cap. legem 53. dist. cap.*
magnus 54. dist. c. 1. vbi Doct. de obligatis ad ratiocin.
docent Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 20. Nauar.*
conf. 1. alias 4. num. 7. de Regular. Henric. lib. 14. cap. 5.
§. 5. Escobar. de ratiocin. cap. 4. num. 1. cum seqq. Valer.
Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 65. cum seqq.
Curi. Philip. p. 2. lib. 2. cap. 9. num. 7. cum seqq. Bellet.
tit. de disciplina cleric. §. 11. à princ. Campan. in di-
uersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 9. num. 2. & 3. Bonac.
de censur. disput. 7. quest. 2. puncto 5. num. 2. vers. quarto.
Amplia vt ratiocinijs implicati propter administra-

tionem rerum etiam singularium personarum, non
solum promoueri nequeant dum gerunt, exercēt-

que officium, sed etiam expleta administratione, &
officio, si de dolo in administratione, vel redditione
computorum perpetrato lis aliqua mota esset, vel in
procinctu esset vt moueretur, tunc enim ante litis
exitum promoueri non potest, immo si de facto
promoueretur, dignus esset dispositione, etiam si
postea in causa vinceret. *glof. verb. obrepit in cap. dan-*
iel. & ibi Archid. 81. dist. Maiol. de irregul. lib. 2.
cap. 1. num. 4. vers. in priuatis, Salzed. d. cap. 20. num. 3.
Campan. d. cap. 9. num. 3. [& cum huiusmodi obliga-
tis, qui scilicet administratione susceptæ rationem
non præstiterint, vt ad sacros ordines promouerentur,
vel in Religione suscipiantur, non dispensat Epi-

scopus, *l. 4. tit. 5. part. 1. Muñoz de Escobar de ratio-*
cin. cap. 4. num. 4. Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2.
cap. 8. num. 5. Alzedo de præcellent. Episcop. dignit. par.
2. cap. 6. num. 65.] Limita primò in eo, qui grauat

est debito sine aliqua administratione contracto,
veluti ex mutuo, locatione, vel entpione, aut simi-

libus alijs contractibus, nam obligatione, vel lite
pendente ab Ordinibus sacris minimè arceatur, vt
per *Abb. in d. cap. 1. quest. antepen. Salzed. d. cap. 20.*
num. 4. vers. inter; nisi maxime arre alieno grauatus in
bonis non habeat, vt debitjs satisfaciatur. Campan.
d. cap. 9. num. 9. Secundo limita in eo, qui rerum Ec-

clesiasticarum, aut miserabilium personarum, vel
cuiuslibet alterius piæ causæ, vel priuatæ admini-

strator fuerit, quia administratione pendente Ordini-

bibus initiari non prohibetur, *cap. vlt. dist. dist.*
cap. indicatum 89. dist. Salzed. d. cap. 20. num. 5. vers.
item, Bellet. d. §. 11. num. 5. Campan. d. cap. 9. vers. præ-
dicta autem prohibitio. Tertio limita in eo, qui pu-

blicis ratiocinijs adstrictus fideiussor præstiterit,

H h 3 vt

vt per Abb. num. 10. in d. c. 1. de oblig. ad ratioc. Maiol. d. cap. 11. non. 14. subdens hoc procedere si fideiussor constituat se principalem, ita vt ante principalem debitorem conueniti, Campan. d. cap. 9. n. 12. vbi num. 13. resoluit heredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus insigniri. Quare limita in eo, qui in aliquo licet minori constitutus Ordine, alicuius etiam si liberalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tamen si nondum ceptum sit de administratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus ascendere poterit, vt per Ioan. Fabr. in l. quisquis, num. 8. C. de Episcopis & Clericis, Campanil. d. cap. 9. num. 11.

48 Duodecimo corpore vitati, vel imminuti ordinari non debent, cap. illiteratos 36. dist. Doctores citari alleg. 42. num. 1. [quibus addo Cardos. in praxi iudicium, verb. Sacramentum Ordinis, num. 12. nouissimè Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 47. cum seqq.] hi autem sunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, vel infirmi, vt toto tit. de corpore vit. cap. maritum 33. dist. veluti si quis digito carcat, vel manum habeat aridam, aut si claudus, vel adeo debilis sit, aut deformis, vt vel ministrare non possit, vel non nisi cum scandalo, aut horrore ob turpitudinem, vel deformitatem id possit efficere: sic namque & in lege veteri Leuit. 21. præcepit Deus ne homo, qui haberet maculam, offerret panem Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippius, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si imperiginem in corpore, (id est, morbum squamosum corpus dehonestantem vt scabros) si sit herniosus, id est, cuius intestina labuntur, vel deorsum consunt, quæ omnia, & similia mortaliter explicat S. Gregor. in Pastoralis, & habetur in cap. hinc etenim 49. dist. & infra sigillatim percurreremus d. alleg. 42. & sunt ab Episcopo in ordinandis animaduertenda, & si non omnia de iure Canonico impediant Ordines. Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se sponte in quacumque parte corporis quauis de causa vitiantur, & si non essent præcipua deformati, aut debiles effecti, vt in canonibus Apostolorum habetur expressum, vt refertur in cap. si quis abstissione 53. dist. & cap. qui partem, & d. cap. maritum 33. dist. quod tamen de vicio notabili est accipiendam. Eunuchi verò siue castrati, aut spadones, non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio iniuncti castrati fuerint, cap. eunuchus, & ibi gloss. in verb. in persecutione 55. dist. quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem seruent, Bellel. d. tit. de disciplina clericali, §. 7. num. 16. cum seqq. Quod si corpore vitatus de facto fuerit ordinatus, erit (si magnum fuerit vitium) deponendus. cap. penitentes 55. dist. Romanus tamen Pontif. secundum gloss. notabilem verb. corpore vitati, in princip. 35. dist. dispensat in casibus quibus non omnino aliquis esset inutilis ad ministrandum, etiam si seipsum abscidisset, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ, vel meritum personæ. In leuibus verò maculis poterit Episcopus dispensare. cap. 1. & 2. de corp. ore vit. & resolui-mus d. alleg. 42. num. 57. cum seqq.

49 Decimotertio arreptitij, siue à dæmone obsessi prohibentur ad Ordines promoueri. cap. maritum, cap. communiter, cap. clerici 43. dist. plures Doctores, quos citauimus infra allegat. 62. num. 51. cum seqq.

50 Decimoquarto illegitimi non possunt fieri cle-

rici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legitimo coniugio, legitimisque natalibus orti, cap. Presbyterorum, & cap. seq. 56. dist. cap. cum in cunctis, de elect. cap. per venerabilem, in fine, qui filij sui leg. cap. 1. & ibi Abb. num. 1. de filiis Presbyt. Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 5. Bellel. dist. de disciplina clericali, §. 3. a princip. [Cardos. d. verb. sacramentum Ordinis, num. 11. Marchin. d. tract. 1. part. 10. cap. 1. cum seqq. Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 42.] Et an, & quando cum illis ad Ordines, & beneficia possit Episcopus dispensare, egimus alleg. 45.

Decimoquinto ordinandus non est, qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, vel aliud vnde commode viuere, ac sustentari possit, ne clericis mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur. cap. 2. & cap. Episcopus, de præbend. Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 2. Sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Episcopus ordinare possit, latè egimus infra alleg. 19.

Decimo sexto peregrini, & ignoti ordinari non debent, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium, per rot. 98. dist. & per totum tit. de clericis peregrin. nec statur eorum iuramento, nisi litteras testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere canonicum impedimentum. cap. inter quatuor, de clericis peregrinis: sunt autem peregrini in hoc quidem proposito qui non sunt subditi Episcopo à quo petunt ordinari, ceterum nullus, de estate & qual. lib. 6. Ignoti verò dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota, cap. Episcopus 24. dist. cap. quarendum 2. quest. 7. Concil. Trident. sess. 6. de reformat. cap. 5.

Hæc sunt quæ de Ordinibus suscipiendis impediant, & quæ præcipue sunt animaduertenda in admittendis personis ad Clerum, vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima tonsura locum habet; alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipue à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ supra exposuimus, à susceptorum ministerio expellunt, vt infra dicemus.

Omnium igitur impedimentorum, quæ hæcenus vidimus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solemniter penitentes, & infames, Neophyti, corpore vitati, illegitimi, & hermaphrodit. Hæc perpetua appellamus quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur; vt ex dictis per discursum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis facilius dispensatur. Vnde notandum est prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus locum habere, vno excepto, quod in sacris tantum Ordinibus obseruatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in aliis quoque ad minores Ordines facilius dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis, & seruis domino non volente. Deinde aduertendum diximus nullum esse impedimentum irritans ipso iure ordinationem, id est, quod characterem impediatur præter impedimentum sexus, vt supra exposuimus, modo in aliis seruata sint substantialia Sacramenti, quæ supra innumimus alleg. 11. num. 9. in fine.

ALLE

ALLEGATIO XI.

Episcopus primam Tonsuram, & minores Ordines quando, quomodo & quibus conferre possit.

SUMMARIUM.

- 1 Prima Tonsura non confertur, nisi habenti ætatem septem annorum.
- 2 Ostiarius, Lector, & exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere.
- 3 Primam Tonsuram recipiens ante septennium non peccat mortali si nondum peruenit ad usum rationis, Episcopus tamen sic nullam vero suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante prædictam ætatem.
- 4 Sciens non presumitur quis nisi probetur.
- 5 Prima Tonsura non danda nisi ostendens se legere, & scribere scire, in lingua saltem vulgari.
- 6 Minores Ordines conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt.
- 7 Materia remota sacramenti Ordinis est res illa quæ traditur illum suscipienti, traditio vero est materia prima.
- 8 Clericus prima Tonsura qua priuilegia nascitur.
- 9 Psalmsista officium, forma, & materia.
- 10 Ostiarius quis dicatur, & qua sit forma, materia, & officium huius Ordinis ostenditur.
- 11 Lector quis dicatur, & qua sit eius forma, materia, & officium ostenditur.
- 12 Exorcista quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia.
- 13 Exorcista munus exorcizandi exercere potest præsentem aliquo in supremo Ordine constituto.
- 14 Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio.
- 15 Acolytus Ordinis character quo nam actu imprimatur.
- 16 Conuictus materia an sit de essentia.
- 17 Minores Ordines possunt absque Missa conferri.
- 18 Maiores Ordines de necessitate præcepti, non vero Sacramenti sunt in Missa conferendi.
- 19 Ordinandum intentio quomodo inquirenda, & si iniunctus primam Tonsuram recipiat, eo tantum sine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.
- 20 Minores Ordines vno die omnes possunt conferri, laudabilius tamen erit si fiat cum necessitate, vel alia urgenti causa bene visa Episcopo.
- 21 Interstitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere.
- 22 Minores Ordines, & prima Tonsura vna die conferri possunt, ubi adeest consuetudo.
- 23 Minores Ordines, & primam Tonsuram vna die recipiens, ubi non adeest consuetudo, nullam incurret irregularitatem.
- 24 Ordines minores cum Subdiaconatu an vnica die conferantur si consuetudo vigeat.
- 25 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod sit.
- 26 Dies Dominici, & festiui in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, sunt omnes dies festiui de præcepto.
- 27 Prima Tonsura in omni tempore potest conferri.
- 28 Minores Ordines possunt conferri in qualibet Ecclesiâ, tametsi non Cathedrali, & in Domo Episcopi-

- 25 Ordinis sacramentum in loco interdicto, vel personis interdictis conferri non potest.
- 26 Populo generaliter interdicto clericus etiam prima Tonsura sicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur.
- 27 Sabbato sancto ubi est locus interdictus an Ordines conferri possint.
- 28 Ordinandi ministros si imminet necessitas, nec existat locus in quo possint Ordines conferri, nisi in loco interdicto an in eo licite conferantur, ostenditur.

RIMA Tonsura, quæ ex minoribus Ordinibus primus est, non confertur nisi habenti ætatem septem annorum completorum, [cap. nullus, de temp. ordin. in 6. l. 27. tit. 6. par. 1. nouissimè Balthaf. de Angelis ad auth. Presbyterum C. de Episcop. & cleric. num. 4. pag. 51. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 7. num. 5. & alleg. 9. num. 1. Lauret. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 79. in resp. ad 10.] quæ ætas etiam in aliis tribus primis minoribus videtur sufficiens, vt habetur in cap. in singulis 77. dist. quem ibi sic intelligunt glossa & Doctores, & in hoc nihil reperiisse immutatum dicit Moneta de distrib. quod p. 2. quest. 19. num. 11. licet inueniatur in cap. nemo 78. dist. Lectorem non minorem 18. annis esse assumendum, quod accipi potest non quidem de Ordine, sed de legendi officio, ad quod minores, quamuis ordinati, non sunt assumendi; nam in secundo Toletano Concil. relato in cap. de his 28. dist. in minori ætate statuitur posse ordinari Lectores. Ad Acolytatus verò duodecim annuum completum requirit, d. in singulis. Vide gloss. verb. infanti in c. cum nullus, de temporib. ordin. lib. 6. gloss. fin. in Clem. fin. de atate, & qual. Syluest. verb. atate. num. 2. vers. tertio quantum ad Ordines, Bertachin. in tract. de Episcopo lib. 2. part. 1. cap. 31. num. 56. Gambar. in tract. de pœst. leg. lib. 7. n. 432. Viuald. in candelab. aureo iii. de sacram. Ordinis num. 27. Card. Toler. in instruat. Sacerd. lib. 1. cap. 5. num. 15. Honziq. in sum. lib. 10. cap. 19. §. 1. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 7. num. 2. Rebuff. consil. 2. num. 3. Flamin. de resignat. lib. 4. quest. 9. num. 12. [Bonacin. de sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 5. num. 12. Thom. Valasc. d. alleg. 9. num. 1. in fine. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 26. a princ. Sanch. in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 3. num. 1. cum seqq. D. Acuña in comment. ad cap. in singulis num. 3. cum seqq. dist. 77. Marcell. Vulpe nouissimè in praxi iudic. fori ecclesiast. cap. 8. num. 4. idem Bonacin. de censur. extra Bullam disp. 3. quest. 1. puncto 1. num. 4.] Carol. de Grassis de effectibus clericalib. in pralud. num. 284. Molfes. in summa Theolog. moralis tract. 2. cap. 12. num. 2. Campan. in diuers. luis Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, & cap. 2. vbi in fine dicit † promouendos ad Ostiariatum, & Exorcistatum ætatem annorum 12. habere debere, ad Acolytatum verò quatuordecimum attingere; sed cum hæc ætas non sit præstituta à Sacro Concilio Tridentino, attendenda est, quæ à Canone præscribitur, prout decimum referunt Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 20. l. 1. num. 3. Piafec. in praxi noua Episcop. par. 1. cap. 1. n. 22. in fine.

Primam Tonsuram recipiens ante septennium non peccat mortaliter, si nondum peruenit ad usum rationis, [quia nullibi præceptum hoc grauitè prohibens inuenio, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 10. D. Acuña ad d. c. in singulis num. 5.] Episcopus verò conferens Tonsuram ante septennium mortaliter peccat,

peccat, cum videatur facere contra prohibitionem Ecclesie in re graui, vt tenet Bonacina de censur. disp. 3. quest. 6. puncto 5. num. 7. vers. neque. [Sayr. citato loco, D. Acuña ad d. cap. in singulis num. 7.] Nec etiam fit suspensus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam aetatem suscipit, Soar. tom. 5. disp. 3. i. num. 2. 3. sect. 4. vbi num. 29. idem subdit in Episcopis. [Henric. lib. 10. c. 19. num. 1. in comm. lit. B. D. Acuña in d. cap. in singulis n. 6.] Nec Bulla Sixti V. incip. Sanctum, & salutare, obstat, quia in hac parte reuocata fuit per Clement. VIII. vt asserit Bonacina dict. punct. 5. num. 6. An non Confirmatus recipiens Ordines peccet mortaliter, dixi alleg. 2. a. 7. 14.

Prima clericali Tonsura (verba sunt Concilij) non iniungitur, qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere sciant, cap. 4. sess. 23. de reformat. Vnde cum non presumatur quis sciens, nisi probetur, cap. si forte, iuncta glof. verb. scientia, de elect. in 6. Menoch. de presump. lib. 6. praef. 91. num. 18. Piaféc. in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. num. 40. in fine. Flamin. de res. signat. lib. 10. quest. 3. num. 64. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 4. num. 105. ¶ ad primam Tonsuram non debet admitti, qui non ostenderit se legere, & scribere scire, vt obseruat Francisc. Leo in thesau. fori Ecclesiastici p. 3. cap. 8. num. 6. Bonacina de Sacramen. disp. 8. quest. unica punct. 5. num. 16. Molles. d. tract. 2. cap. 13. num. 2. [Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 9. a. n. 2. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 4. 5. num. 9. Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 1. num. 4. Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori eccles. cap. 7. num. 1. Laurent. de Franchis vbi sup. in resp. ad 19. vers. & vt a primo.] Aloy. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 390. in 1. edit. & resolut. 329. n. 6. in 2. edit. vbi etiam asserit, ¶ ad beneficium simplex requiri, quod sciat legere & construere, de quo etiam Nauar. in cap. si quando except. 13. num. 13. de rescript. Piaféc. d. num. 40. Cum autem dicta verba Concilij Tridentini non exprimentur in qua lingua, videntur intellexisse linguam vulgarem, seu maternam, ita quod valeat Tonsura insigniri quisquis si in sua lingua materina legere & scribere sciat, sic Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 6. quest. 2. quem refert Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub. 5. cap. 2. num. 2. [& multis nouissime comprobatur Sanch. d. cap. 1. dub. 4. 5. num. 11. me citato in hoc loco nouissime Diana moral. resolut. p. 5. tract. 1. 4. resolut. 27.] Minores vero Ordines istis, qui saltem linguam Latinam intelligant, conferri debent, vt habetur in Concil. Trident. d. sess. 23. cap. 11. & sigillatim scientiam unicuique Ordini requisitam explicant Sor. in 4. dist. 25. quest. 1. art. 4. vesteria conclusio, Azor. d. cap. 6. Molles. d. tract. 2. cap. 13. num. 3. [Sanch. d. dub. 4. 5. hęc p. 1. 1. Marchin. d. p. 5. cap. 1.] Aduertit tamen Menoch. de arbit. casu 415. num. 5. Arbitrari Episcopum posse magis expedire Ecclesie si Ordines conferat ei, qui, etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonę indolis, & pro aetate docilis, nam illiteratus puer dici non debet, qui pro aetate didicit, quique ostendit proficere se posse. [Vide infra alleg. 46. num. 9. cum seq.] de scientia singulis Ordinibus maioribus conueniente dixi infra alleg. 14. ante num. 10. Et notandum est quod examen de scientia & doctrina Regularium Ordines suscipere volentium debet fieri ab Episcopo, vt per Valq. in 3. p. tom. 5. disp. 2. 46. cap. 6. num. 5. Miranda in man. Pralat. tom. 1. quest. 39. art. 2. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 14. num. 5. Portel. in addit. ad dubia Regul. verb. Ordines sacri n. 1. Diana moral. resolut. p. 2. tract. 2. misel. resolut. 31. in fine.

Neminem quoque debere illum Ordinem, immo nec primam Tonsuram suscipere, qui non sit con-

firmatus, docet Concil. Trident. sess. 23. de reform. et cap. 4. & resoluunt Piaféc. in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 24. vers. ad minores, Molles. in sum. Theolog. moral. tract. 2. cap. 3. num. 26. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 28. num. 24. Homobon. de Bonis de examine eccles. tract. 3. q. 1. qui secus tamen faceret, (secluso contemptu) non peccaret mortaliter, quia nec Concilium ipsum Trid. id prohibent sub alia censura, aut alia forma, quę obligationem ad mortale indicet, solumque est indecentia quaedam. Ita Nau. in man. cap. 2. num. 9. Henric. in sum. lib. 14. c. 6. §. 3. Suar. tom. 3. disp. 38. sect. 1. Auil. de censur. p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 1. Aloy. Ricc. in praxi rerum fori eccles. resolut. 269. Galet. in margar. casuum Conscient. verb. Ordo pag. 194. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. quest. 1. Coninch. de sacram. tom. 1. q. 7. 2. art. 8. num. 90. Fernand. in exam. Theolog. moral. p. 3. cap. 3. §. 5. Valer. Reginald. citato loco, Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 2. num. 26. Diana resolut. moral. p. 2. tract. 2. misel. resolut. 4. latius sup. alleg. 2. num. 14.]

Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quę traditur eum suscipienti, traditio vero est materia proxima, vt per Henric. in sum. lib. 10. cap. 8. §. 2. Card. Bellarm. tom. 3. de Ordine cap. 9. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 30. tract. 1. num. 7. cum seqq. Valq. par. 3. tom. 3. disp. 239. c. 3. Aegid. de Coninch. tom. 2. disp. 20. dub. 7. concl. 3. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 1. num. 10. vbi ait quod cum forma sit imperatoria, Accipe potestatem, applicatio materię debet esse traditio vasorum & instrumentorum, quibus vsus eiusdem potestatis designatur.] quę vt melius percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus a nobis specialiter agendum est.

Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, sciendum Psalmistam, seu cantorem eū dici, qui primam clericalem Tonsuram tantummodo suscipit, ideo sic dictus, quia Psalmos & ceteras laudes in Ecclesia cantat, cap. clericos 21. distinct. Thom. Valasc. alleg. 3. num. 7. cuius officium impertitum inuenitur, est enim, qui vocem pręmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat, primus dicitur precantor, secundus succentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Psalmistę officium est canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas cap. 1. 2. 5. distinct. d. c. clericos, [Nau. in man. c. 25. n. 108. & de orat. cap. 7. num. 14. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 30. tract. 3. cap. 1. num. 6.] In eius ordinatione fit cappillorum tonsura in modum coronę, & veste linea induitur, vt in Pontificali. Potest tamen quicquid sola iussione Presbyteri officium psallendi exercere, cap. Psalmista 23. dist. Tonsuram vero deferre nullus debet, nisi eam prius ab Episcopo acceperit, prout constitutum fuit in se prima Synodo relata in cap. 1. 69. distinct. Et quamuis primam Tonsuram minime habere materiam & formam essentialem, ac proinde sine prolacione aliquorum verborum validam esse tonsurationem teneant illi, qui affirmant eam non esse Ordinem, & præcipue Nauar. cons. 4. de sacram. non iterand. in notis, Formar. in tract. de Ordine cap. 7. Molles. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 3. num. 20. Ego tamen iuxta meam sententiam contrarium libenter amplector, eo maxime, quia Episcopus in eius collatione dicit in persona clerici iniungendi, vt habetur in Pontificali: Dominus pars hereditatis meę, & Calicis meę: tu es, qui possides hereditatem meam mihi. [Vnde minus bene aliqui existimant Psalmistam idem esse cum Lectore, inter quos est VValdens. de sacram. Ordinis cap. 46. n. 6. tom. 2. sum. de prima Tonsura videt quę dixi de Iure eccles. lib. 1. c. 38. n. 3. cum seqq.]

Priuilegia,

Priuilegia, quę clericus primę Tonsurę nanciſcitur, hæc sunt. Primum quod in Religiosam Domini sortem cooptari certum est, atque ex laicis, & profanis personis fieri sacras. Secundum, quod Sacerdotij, seu beneficij ecclesiastici capaces euadunt. Tertium, quod Ecclesię iurisdictionis participes sunt; id est, potestatis excommunicandi, interdicens, suspendendi. Quartum, quod in eos imperium, & ius Magistratus secularis non habet, quod priuilegiū dicitur fori. Quintum quod nemo iis violentas manus potest inferre quin in censuram incidat excommunicationis. Sextum, est priuilegium immunitatis suorum honorum omnium, siue illa iure patrimonij siue beneficij ecclesiastici possideant. Ita Paul. Comit. respos. moral. lib. 1. q. 54. Diana resolut. moral. part. 4. tract. 1. resolut. 20.]

Ostiaris, siue ianitor est is, qui præest ostiis, vel ianuis templi, de quo meminerunt S. Dionys. Areop. cap. 3. eccles. hierarch. Tertul. in lib. aduersus heretic. & de eo scriperunt Onuphr. lib. de offic. eccles. Raban. de instit. cleric. cap. 12. Alcuin. lib. de diuin. offic. cap. 35. Troil. lib. 1. de perf. cleric. c. 19. Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 1. c. vers. ostiarius.] cuius officium est bonos, & fideles in Ecclesia recipere, infideles vero, & criminosos, atque excommunicatos repellere, non quidem suo iudicio, sed superioris iussu, & auctoritate. cap. ostiarius 23. dist. S. Thom. in addit. ad 3. p. quest. 37. art. 2. in corpore, & alij, quos sequitur Valer. Reginald. lib. 30. tract. 1. n. 11. Valq. tom. 3. in 3. p. dist. 236. cap. 2. num. 17. & 18. [& Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 17. n. 3.] Materia huius sacramenti sunt clauces, quę cum ordinatur ei porriguntur, & forma sunt verba prolata per Episcopum in traditione Clauium, videlicet: Accipe potestatem aperienti Ecclesiam, & sacrarium, & claudendum infidelibus. Vel: Sic age quasi Deo reddatur rationem pro his rebus, quę his Clauibus recluduntur, vt in Pontificali referunt Molles. d. tract. 2. cap. 4. Filliuc. tract. 9. num. 22. & 51. [Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 4. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 2. part. 2. cap. 1. cum seqq.] Hic vocatur etiam Sacrista, cum ei cura committitur sacrorum vasorum, & thesauri Ecclesię, cap. unic. de officio Sacristę. Vnde & Thesaurarius appellatur, qui Græcè Cimeliarcha nominatur. cap. 1. in fine, 25. dist. Et ad eius officium spectat etiam Basilicarum ordinatio, vel ornatio, & incensio præparatio, cura Christmas conficiendę, ac baptisterij ordinandi, præparatio luminariorum, id est, cerę, & olei pro ipsis luminaribus, & huiusmodi. d. cap. unic. de officio Sacristę. Custos vero est quasi minister Sacristę, ad cuius officium pertinet ea custodire, quibus in dies Ecclesia vitur, vt linteamina Altaris, materiam Sacramentorum, lampades in Ecclesia accendere, campanas, & tintinnabula suis horis ad iussum Archidiaconi pulsare, & his similia, vt habetur toto tit. de officio Ciuitatis.

Lector, qui post Ostiarium sequitur, est is, qui potestatem habet legendi lectiones veteris Testamenti in Ecclesia: eius namque officium est lectiones illas clarę, & distincte pronuntiare, & ea, quę Prophetę prædixerunt, populis enunciare, cap. 1. 25. dist. cap. clericos 21. dist. S. Thom. & alij apud Valq. d. dist. 236. c. 2. num. 19. cum sequentibus. [Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. part. 3. cap. 6. Vnde S. Isidor. in epist. ad Ludifridum, quę refertur in cap. perfectis dist. 25. tradit Lectoris officium esse vaticinia Prophetarum populo prædicare; fortassis autem pro prædicatione accipitur ipsa recitatio Prophetarum alta, clara, & distincta voce prolata, vt ibi exponit Cardin. Turrecr. & ideo

Burbof. de Episcopo. Pars II.

qui non fuerint ordinati Lectores, hoc officium in pulpito exercere prohibentur, cap. non liceat 22. dist. cap. 1. 69. dist. Huius etiam Lectoris munus erat baptizandis Christianę religionis rudimenta tradere. Catechism. Roman. de sacram. Ordin. num. 16. Sor. in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. vers. 1.] Quare in eius ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis. cap. lector. 23. distinct. [& sic materia remota est liber continens prophetias veteris & noui Testamenti, proxima est traditio eiusdem libri. Discrimen autem est inter materiam Lecturatus, & Subdiaconatus, quia Subdiaconi est legere vtriusque Testamenti epistolas in solemnibus Missis sacrificialibus, Lectoris autem extra Missam intra nocturnas Psalmodia, vt scribit Amalar. Fortunat. lib. 4. de officio eccles. cap. 3.] Forma autem sunt illa verba Episcopi: Accipe, & esto verbi Dei relator habiturus, si fideliter, & vtiliter impleueris officium tuum, partem cum his, qui verbum Dei bene ministrauerunt, vt in Pontificali referunt [Clement. Papa lib. 8. constit. c. 22.] Molles. d. tract. 2. cap. 5. Filliuc. tract. 9. num. 21. & 51. [Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 5. Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 28. vers. Lector. Vide dicta d. c. 38. n. 23. cum seqq.]

Exorcista Græca voce sic dictus, qui Latine Adiuuans dicitur, siue increpans, d. c. clericos, in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorcismorum, cap. exorcista 23. dist. Forma autem sunt illa verba Episcopi: Accipe, & commenda memoria, & habe potestatem manus imponendi super energumenos, vt in Pontificali referunt [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 6. Marchin. d. tract. 2. p. 3. c. 2. Rodolph. Cuperes in c. oportebat 79. dist. iii. de Exorcistis. Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 28.] Molles. d. tract. 2. cap. 6. Filliuc. d. tract. 9. n. 20. & 51. Huius enim officium est, vt habetur in cap. 1. 25. dist. manus super energumenos, id est, lunaticos, seu à dæmonibus obfessos cum inuocatione nominis Iesu imponere; specialiter autem super baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorcismus. d. c. 1. c. nec quinquam, ad fin. vers. nec autem, de consec. dist. 4. [Hug. lib. 2. de sacram. p. 3. c. 8. Stephanus Eduell. tract. de sacram. Altaris c. 3.] Est enim exorcismus, vt inquit tex. i. c. ante viginti, ead. dist. 4. adiuratio contra dæmones, quę non solum circa corpora obfessa, verum etiam circa obfessas animas per peccatū, vel infidelitatem exercetur. arctat enim eorum potestas, vt minus officiant, aut nocere valeant animabus, cap. sicut nobis, eadem dist. 4. Sed exorcizare quidem dæmones in baptizandis officium est Sacerdotis, cap. Sacerdotes, ead. distinct. quamuis & simplex Exorcista id valeret efficere, sicut in obfessis corporibus potest, d. cap. 1. 25. distinct. qui vero non est in hoc Ordine constitutus exorcizare, nec in Ecclesia, nec in domibus potest, cap. fin. 69. dist. Laodice. Conc. cap. 25. Aquiligran. cap. 79. [Victor. de Magia, num. 23. Sanch. in opere moral. lib. 2. cap. 42. num. 18. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. de abiurat. cap. 2. num. 11.]

Præsertim aliquo in supremo Ordine constituto non debet clericus Exorcista munus istud exorcizandi exercere, sed id relinquere Sacerdotibus, qui soli hac nostra aetate officium istud pellendi dæmones præstant: munus autem exorcizandi in Ecclesia primordiis remittebatur clericis Exorcistis, quia tunc tanta erat energumensorum copia, vt quasi greges ad Ecclesiam accederent, teste Greg. de Valentia rom. 4. dist. 9. q. 1. puncto 3. licet regulariter Episcopo minime liceat prohibere clericis Exorcistis, vel Sacerdotibus ne sine illius facultate energumenos exorcizent; potest tamen videre quam exorcizandi formam, seruet Exorcista, an ab Ecclesia institutam,

I i &

& receptum, vel an utatur superstitionibus, vel aliquod cum dæmone pactum habeat; & si videatur cum his in rebus deficere, tunc integrum Episcopo erit eundem ab officio exorcizandi remouere. Ita Nau. *conf. 6. de offic. Ordin. Vgolin. de officio Episcopi cap. 47. num. 6.* Licet Exorcistæ, quando dæmon est ligatus aliquo signo, talia signa à dæmone reuelata perquirere, frangere, & destruere, vt iis ablatiis maleficiatus incolumitatem consequatur. Nau. *in man. cap. 11. num. 29.* Petr. Binsfeld. *in tit. de malefic. & mathemat. lib. 4. quest. 5. concl. 4.* Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 2. de superstit. cap. 17.* latè Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 96.* cum quibus declara & intellige. Non licet tamen Exorcistæ rogare magum, vt tollat maleficiu per aliud maleficiu, vbi alia via maleficiatus sanari non potest, quia hoc nihil aliud est, quàm dæmonis auxilium per magum inuocare, Syluest. *in sum. verb. maleficiu q. 8.* Nau. *d. n. 29.* Petr. Binsfeld. *d. q. 5. concl. 3.* Martin. Delri. *disquis. magic. lib. 6. cap. 2. sect. 1. q. 2.* Suar. *vbi supra c. 18.* Sanch. *d. disput. 95. num. 7.]*

12 Acolytus, qui Græco vocabulo sic appellatus, Latine Sequens potest intelligi, eo quòd Subdiaconum sequitur, aliter verò Ceroferarius dicitur à cereis deportandis. *cap. clericos 21. dist. in eius ordinatione pro forma portigitur candelabrum, vt sciat se ad accendenda Ecclesiæ lumina mancipari. cap. Acolytus 23. dist.* alij verò dicunt materiam huius Sacramenti esse cereum extinctum simul cum vrcæolis vacuis: alij tenent solum esse vrcæolos vacuos; in Pontificali tamen videtur significari vtramque simul esse materiam, prout ex eo colligere videtur Vasq. *d. disput. 236. num. 29. & 30. & disp. 237. sub num. 32. vers. scaterium, Molfes. d. tract. 2. cap. 7. n. 10.* Filiuc. *d. tract. 9. num. 19. & 51.* [vide dicta de Iure Eccles. lib. 1. c. 8. n. 13. cum seqq.] Forma autem sunt verba ab Episcopo prolata in traditione materię, videlicet quando traditur cereus extinctus: *Accipe ceroferarium cum cereo, vt scias te ad accendendum Ecclesiæ luminaria mancipatum in nomine Domini.* Et quando traditur vrcæolos vacuos, Episcopus hanc profert verborum formam: *Accipe vrcæolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiā sanguinis Christi ex nomine Domini,* vt in Pontificali. [Sed dubitari potest in quo nam actu imprimatur character huius Ordinis, an ex traditione cerei & prolatione suę formę, vel in traditione vrcæoli, & prolatione formę: Vna sententia tenet ordinationem fieri, & characterem imprimi in traditione candelabri, & prolatione suę formę. Ita Bonauent. *in 4. dist. 24. 2. p. distinctioni dub. 5.* Angel. *in sum. verb. Ordo 1. n. 4.* Alia sententia tradit characterem hunc imprimi in traditione vrcæolorum, quia per istos Acolytus principalis, & immediatus, quam per candelabrum, quod defert, Eucharistię deseruit. Sic S. Thom. *in 4. distinct. 24. q. 2. ad cap. 3. ad 6.* Palud. *ibid. art. 2. n. 15.* Henric. *lib. 10. cap. 9. n. 1.* Syluest. *in sum. verb. Ordo 1. quest. 4.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 7. Tertia,* cui magis adhaereo, habet characterem imprimi in vtriusque materię traditione simultanea, quam ex nouioribus amplectuntur Viquer. *in sum. Theologica c. 16. §. 6.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 237. c. 3. n. 36.*] eius est officium luminaria parare, & ad altare deferre, quando legendum est Euangeliu, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitię demonstrandum, & ipse suggesta pro Eucharistiā Subdiaconis præparat, & vini & aquę vrcæolos. *d. cap. clericos, cap. 1. 25. distinct. cap. 1. §. deseruiens 23. distinct. [c. Acolytus 23. distinct. Sanch. d. c. 1. Dialog. 17. n. 6.* Quos etiam funalia deferre solitos tradit Durant.

de ritibus Eccles. lib. 1. c. 13. Vide circa hunc Ordinem quæ dixi de Iure Eccles. lib. 1. c. 3. §. 8. n. 3. cum seqq.] Contactus materię est de essentia, itaut nõ censetur Ordinatus, qui illam realiter, & physicè non contigit, vt docent S. Thom. *p. 3. quest. 38. art. 14.* Syluest. *verb. Ordo 1. q. 5. Aegid. de Coninch. disput. 20. dub. 7. num. 7.* [Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 2. num. 2.*] Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 4.* Valent. *tom. 4. disp. 9. quest. 1. puncto 4. ad 1. argum.* Quamuis hunc materię contactum non esse de essentia, teneant Henric. *lib. 10. cap. 9. num. 1. lit. D.* Vasq. *d. disp. 246. num. 19.* Piasc. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 1. num. 51. pag. 59.* [Sed in Ordine Presbyteratus suscipiendo aliter resoluimus in alleg. 14. num. 8.] Non opus esse contingere materiam quando verba, proferuntur, itaut simul contactus, & verba, seu forma, sed sufficere, vt sint simul moraliter, id est, sine mora interposita, obseruant Emmanuel. *Sa verb. Ordo num. 5.* Nugn. *p. 3. quest. 34. art. 5. diff. 2.* Henric. *d. cap. 10. §. 1.* Valer. Reginald. *d. tract. 5. num. 9.* [Granado *in 3. p. de sacram. controu. 9. tract. 1. disp. 6. num. 16.* Diana *moral. resolut. p. 5. tract. 13. resolut. 48.* vbi tenet in Sacramento Ordinis sufficere simultatem materię moralem & formę.] Et in minoribus Ordinibus sufficit si prædicta instrumenta tradantur per Archidiaconum Episcopo traditionis verba proferente, ex *d. cap. Acolytus,* docent Syluest. *verb. Ordo 2. quest. 5.* Viuald. *in candel. tit. de Sacramento Ordinis num. 14.* Nauar. *conf. 3. de Sacram. non iter.* Est autem notandum sex esse substantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non suscipitur, nec character imprimitur. Primum est, potestas ordinantis, de qua alleg. 3. Secundum materia, id est, instrumenta tangenda, & in Presbyteris vnctio, de quibus egimus numeris præcedentibus, & alleg. 14. Tertium forma verborum, vt diximus locis proximè citatis. Quartum sexus virilis, quia foemina non suscipit characterem, vt obseruauimus alleg. 10. num. 25. Quintum intentio recta. Sextum Baptismus in ordinato, vt probauimus alleg. 2. à num. 8.

14 Huiusmodi minores Ordines possunt absque Missa conferri, etiam à non ieiunio. Armil. *verb. Ordo num. 9.* Angel. *verb. Ordo 4. num. 5.* [debet tamen conferri intra Missam & ab Episcopo ieiunio. Madius *de sacram. Ordin. c. 5. n. 9.*] † Maiores verò non nisi in Missa conferuntur, *cap. quod sicut, de elect. [& consulti. Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 8.]* de necessitate videlicet præcepti, non de necessitate Sacramenti, *glos. verb. diuidatur in d. cap. quod sicut, Campanil. in diuersario Iuris Canon. rub. 2. num. 36. & rub. 6. cap. 2. num. 19.*

16 Quamuis Episcopi, seu ab ipsis deputati debeant inquirere intentionem ordinandi, hoc est, an illi adit, vel desit intentio ascendendi ad alios Ordines, vt supra dictum est, si tamen initiandus suam non aperiens mentem, primam Tonsuram recipiat, eo tantum fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 31. vers. 16. & 17.* Galet. *in margarita casuum conscientie, verb. Ordo pag. 194. col. 2.* Coninch. *de Sacrament. tom. 2. disput. 20. num. 104. & 105.* Bonacina *cod. tract. disp. 8. quest. vni. puncto vlt. in fine.* Homobon. *de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. quest. 2. & 3.* [Villalob. *in sum. tract. 11. diff. 14. num. 2.* Anton. Diana *Moral. resolut. p. 1. tract. 16. resolut. 10.* ex Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 4. ibi, Tonsura non initientur, &c. de quibus probabilis coniectura non sit, eos non secularis iudicij fugiendi fraude,*

sed

sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vite genus elegisse, &c. Contrarium verò tutius mihi semper visum fuit, ex citato Tridentini decreto, quòd hanc appellat fraudem secularis iudicij, & sic videtur crimen esse mortiferum, cum in maximum Reipublice detrimentum, necnon in grauem Ecclesiæ iniuriam vergat; & idèd hanc partem sustinent Victor. *in sum. rit. de sacram. Ordinib. num. 240.* Bañes *2. 2. q. 12. art. 1. concl. vlt.* Fr. Emman. *in sum. part. 2. cap. 17. num. 2.* Petr. de Ledesin. *etiam in sum. part. 1. de Sacram. vbi de sacram. Ordinib. dub. 5. concl. 2.* Molfes. *etiam in sum. Theolog. moral. tract. 2. cap. 18. num. 1.* nouissimè Marchin. *de sacram. Ordinib. tract. 1. part. 8. cap. 1. à num. 2.* vbi à num. 9. disputat an seculo contemptu, & alia praua intentione, lethalis sit Tonsura, & minorum Ordinum receptio absque voluntate ascendendi ad sacros Ordines, & à num. 22. an retrocessio à clericali sit lethalis, vel venialis.]

17 Ordines minores licet vno die omnes possint conferri, secundum *glos. verb. minores in cap. 1. de eo, qui fuerint Ordines suscepti, Mandos. super reg. Cancell. 24. de male. promotis, quest. 1. n. 9.* Rebuff. *super reg. 23. Cancell. vers. item cupiens, Gutierr. Canon. lib. 1. cap. 26. num. 31. & 32.* Henric. *lib. 10. cap. 11. n. 4.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quest. vni. puncto 5. num. 36.* [Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 53. n. 11.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 21.*] Nihilominus propter verba Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 1. ibi, Aque ita de gradu in gradum ascendant, ut in eis, cum atate vite meritis, & doctrina maior accersantur* laudabilis erit abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa bene visa Episcopo, vt in specie post Azorium firmant Miranda *in man. Prelat. tom. 1. quest. 38. art. 5. concl. 2.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu 26.* Homobon. *de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. cap. 2. q. 14.* [Marchin. *d. tract. 1. p. 7. c. 1. à n. 6.* Marcel. *Vulpe in praxi iudic. c. 7. n. 7. vers. quatenus,* vbi quòd Episcopus potest dispensare super interstitiis in minoribus ob quamlibet leuem causam,] & in Concil. Brachar. *vl. art. 2. p. 1. relinquitur prudentiæ Episcoporum an simul, vel per interstitia temporum debeant conferre Ordines minores.* Inter vnum igitur, & alterum minorum Ordinem poterit esse interuallum, quòd daretur de vno die festo, ad alium proximum, cum singulis diebus festis conferri possint, vt diximus, ita Sorbus *in comp. Mendic. verb. Ordo, vers. & si bene.* Campanil. *rub. 6. c. 3. num. 13.* quòd verum iudico: vt tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenet Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 27. n. 4.* & Maiol. *de irregul. lib. 3. cap. 24. n. 5.*

19 Si confertur tamen adesse, [(qualis in aliquibus locis Germaniæ, & Hispaniæ vigere constat] que permitteret minores Ordines, & primam Tonsuram vnica die conferri, seruandam esse asserunt Alzedo *d. c. 1. n. 22.* Syluest. *verb. ordo 2. n. 7. vers. tertiu,* Rebuff. *vbi proximè,* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 2. n. 1.* Henric. *d. §. 4.* Campan. *diuers. Iuris Canonici, rub. 6. c. 2. num. 20.* & decim refert Armendar. *ad recep. legum Nauarre lib. 1. tit. 18. lib. 7. num. 57.* Et etiam, illa non stantè si quis vno eodemque die omnes Ordines minores, vel primam Tonsuram cum minoribus receperit, nullam incurere irregularitatem asserunt Auila *de censuris p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4.* Sayr. *cod. tract. lib. 7. c. 10. n. 22.* Valencia *tom. 4. disp. 7. quest. 19. puncto 3.* Bonac. *de censur. disp. 7. q. 3. puncto 5. num. 35.* [An idem dicendum si confertur vigeat in eisdem locis, vt vnica die minores Ordines cum Subdiaconatu conferantur? Vna sententia tenet consuetudinem nõ excusare, quia hæc fuit sublata à Trident. *sess. 23. de res. Barbof. de Episcopo. Pars II.*

c. 11. & 13. Ita Syluest. *in sum. verb. Ordo 2. q. 7.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 1. n. 1.* Hieron. *Venero in exam. Episc. lib. 1. c. 18. n. 13.* Card. Tolet. *lib. 1. c. 71. n. 1.* Salzedo *ad Bernard. in pract. c. 25. vers. vna & eadem die.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 24.* Menoch. *de arbit. cont. 6. casu 56. d. n. 8.* Altera sententia, cui tanquam probabiliori adhaereo, tenet ex iustissima causa id licere Episcopis in iis locis, in quibus ista floret consuetudo; quia consuetudines ambiguar non tolluntur à Tridentino *sess. 23. de reform. c. 6. & 9.* Sic Hieron. *Sorbo verb. Ordines sacri. Nau. in man. c. 25. n. 71.* Fr. Emman. *in sum. p. 2. c. 16. num. 3.* Gutierr. *canon. lib. 1. cap. 26. num. 34.* Sayr. *de censur. lib. 4. c. 14. n. 25. & lib. 7. c. 10. n. 26.* Suar. *in simili tract. disp. 31. sect. 1. n. 41.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. n. 7. cum seqq.* Miranda *in man. Prelat. p. 1. q. 38. art. 8. concl. 2.* Fornar. *de Ordine c. 8. num. 3.* Quamuis alij seclusa consuetudine existimauerint nostra iam tempestate licere Episcopo eadem die ex causa iusta minores omnes, & simul Subdiaconatum conferre, ex quorum numero sunt Molfes. *in sum. tract. 2. c. 8. n. 17. & cap. 14. num. 3.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 246. c. 5. n. 48.* Diana *tom. 1. tract. 16. resolut. 28.]*

21 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem esse, quò ad maiores, constat: necnon quamlibet Dominicam, aut festiuā diem, dummodo non fiat generalis ordinatio. [Alex. III. *in cap. de eo, de temp. ordin. Syluest. verb. ordo 2. n. 6.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 2. tit. de clericis ad sacros Ordines male promotis, num. 2. & 3.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de sacram. Ordinib. num. 36. vers. tertia conclusio.*] Cardof. *in praxi iudicium, verb. sacramentum Ordinis, num. 42.* Valer. Reginald. *d. lib. 3. tract. 1. num. 26.* Marchin. *d. tract. 1. p. 7. cap. 5. num. 2.* Bonacina *de censur. extra Bullam disp. 3. q. 1. punct. 3. num. 1.]* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 16. num. 3.* Henric. *lib. 10. cap. 12. §. 2.* Iacob. de Grassis *in decis. aureis, lib. 3. p. 2. c. 12. num. 20.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 4. n. 4.* Homobon. *de Bonis de examine Ecclesiastico, tract. 5. cap. 8. q. 69. vers. item minores, Monet. de commut. vlt. volunt. c. 10. n. 184.* [Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 52. n. 2.* vbi n. 8. subdit posse Episcopum diebus Dominicis, & festis Ordines minores conferre multis, non tamen ita quòd videatur Ordines generales celebrare, Ochagau. *de sacram. Ordinib. q. 9. n. 8.* Castald. *in praxi cærem. lib. 2. sect. 15. c. 3. n. 3.* Paul. Laymann *lib. 5. tract. 10. c. 8. n. 1.* Madi. *de sacram. Ordinib. c. 3. n. 4.* Ioan. Suar. *in enchirid. casuum cor. lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tonsura,* nouissimè mei amicissimus Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 13. resolut. 97. in princ.*] Concedit etiam consuetudo recepta vt feria sexta vespere præcedere Sabbatum, in quo de iure Ordines sacri conferantur, Episcopis fas esse Ordines minores dare, quasi in hoc officio censetur incipere dies Sabbati prædie vesperæ, Henric. *d. lib. 10. c. 12. §. 2.* vbi reddit rationem huius consuetudinis permittentis Episcopis in die Veneris vesperi conferre minores Ordines, vt scilicet ipsi ea cura vacarent, possintque in Sabbato maiori cum solemnitate sacros Ordines dare, refert Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 14. n. 7.* & idem Henric. *in d. §. 2.* ex communi praxi, & consuetudine attestatur Episcopos habere potestatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum, [refert Sanch. *d. dub. 52. num. 3.*]

Dubitari potest, quinam sint isti dies Dominicis, & festiui, in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt: etenim *glos. verb. ad sacros in cap. sanè, de resp. ordinat. dicit diebus solemnibus;* Syluester verò *verb. Ordo 2. num. 6. vers. secundum,* dicit præcipuis diebus, provt etiam videtur text. *in c. 2. de feriis,* ibi, *diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis festiuis*

festiuitatibus. Alij tandem intelligunt de omnibus festiuitatibus expressis in cap. fia. de feris. Ego tamen semper intellexi hos dies festiuos debere esse de precepto, proxi. repeti tenuisse Viuald. in candelabro a tres par. 1. tit. de sacram. Ordinis, num. 35, vers. scilicet. [& me citato in hoc loco Ferent. ad Buratt. de off. 758 num. 14. Mald. in summ. verb. Ordo, num. 15. 17. 18. in summ. verb. Ordo 2. q. 2. Zanard. in direct. p. 1. de sacram. Ordinis, cap. 3. Barthol. à Ledesma de sacram. Ordinis, lib. 1. cap. 27. vers. vlt. Et sufficit si in Diocesi quibusdam diebus festi, licet vbiq; non celebrantur, quod dicitur per Henriq. lib. 9. cap. 28. §. 1. quod si in aliis diebus sententia securior sit, non debet in aliis diebus summe auctoritatis viri, qui contra hoc tempore distos dies festiuos tam in Ordinibus, quam in maioribus ex priuilegio summe auctoritatis, ut dicit de festo duplici, licet non sit in illis diebus precepto, neque in illis abstineantur, ut dicitur in quibusdam, tenent segandez in quibusdam, cap. 1. in 1. cap. 2. num. 15. vbi dicitur, quod dicitur, Homebon. de Bonis in resp. ad Henriq. cap. 2. p. 5. vers. 207. Gauart. in Enchin. de sacram. Ordinis, num. 15. Tauer. tom. 4. cap. 2. num. 44. Franc. Hallier de sacris Ordinis, lib. 1. art. 1. num. 2. Ioan. Præposit. in 2. part. de sacram. Ordinis, dub. 15. num. 190. vbi aduertit dispositionem cap. de eo, de tempore, ordina. cum minores Ordines diebus festis celebrantur, non tantum intelligendum de festo quod celebratur in populo, sed etiam de eo quod celebratur in choro.]

23. Et priuilegia non designatur certum tempus, sed in omni potest conferri, proxi. resoluunt Atmil. verb. Ordo, num. 7. [Tabien. eod. verbo, §. 2. Barthol. à Ledesma, dub. 15. de Ordine, Sanch. in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 52. num. 1. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. num. 26. vers. certum est. Lauret. de Franchis d. pag. 79. in resp. ad 17.] Henriq. d. lib. 10. cap. 12. §. 1. Thom. Valis. d. alleg. 4. num. 3. [Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 5. num. 1.]

24. Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet, & est quælibet Ecclesia, tamen non Cathedralis, Tabien. verb. Ordo 5. §. 1. Syluest. eod. verbo 2. n. 8. [Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 30. tract. 1. num. 27. nouissime Lauret. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 79. in resp. ad 18.] Licebit tamen Episcopo eos dare vbi libuerit, dummodo sit in sua Diocesi, vel in aliena de Episcopi consensu, iuxta gloss. fin. in cap. ordinationes il. 2. 75. dist. per text. in cap. quando, ea dist. etiam in domo, dummodo Episcopalis sit, Henriq. d. lib. 10. cap. 11. §. 8. Aloyf. Ricc. in praxi auct. res. lib. 2. 74. in d. & in domo non Episcopali de consuetudine licere, & se non seuel seruari vidisse refert Campan. d. rubr. 6. cap. 2. n. 17. [Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 50. num. 1.]

25. In loco verò interdicto, & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferri non potest: tum quia interdictum prohibet vsum omnium Sacramentorum, exceptis specialiter à iure concessis, in quo nullibi reperitur concessum, vt in loco interdicto Ordines conferantur; tum quia hoc Sacramentum non est de necessariis ad salutem; ita merito resoluunt nostri per text. ibi in cap. non est, de sp. salib. & Theologi in 4. dist. 18. post Palud. ibi q. 8. art. 2. concl. 6. D. Antonin. 3. part. tit. 26. cap. 4. ad medium, Nauarr. in man. cap. 27. num. 179. in fine, Cou. in cap. alma mater p. 2. §. 3. num. 6. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 45. §. 4. Vgolin. de censur. tab. 5. cap. 7. §. 2. Auil. eod. tract. part. 5.

disp. 4. sect. 1. dub. 8. Soar. eod. tract. disp. 33. sect. 1. n. 44. Sayr. eod. tract. lib. 5. c. 7. à num. 34. Bonacin. eod. tract. disp. 5. punct. 2. §. 3. num. 3. Benzon. de Iustitia Pontificij interdicti, c. 6. vers. nec Episcopo, cum seqq. vbi resoluunt non licere Episcopo tempore interdicti conferre Ordines maiores, seu minores, etiam primam tonsuram quibuscumque coram Regularibus. Quamuis autem necessaria non sit in hoc proposito distinctio inter generale, vel speciale interdictum, vt ostendit Suar. vbi proxime, quia quocumque modo ponamus personas, vel loca interdicta, ita vt interdicto ligentur, nunquam ab eis, vel in eis Ordines suscipi, aut conferri possunt. Contemendus tamen non est ad maiorem explicationem discursus, quem late protulit Sayr. d. cap. 7. à num. 36. & ante eum Abb. in d. cap. non est, num. 8. vers. dubitatur, & latius Alexand. de Neuo ibi à num. 23. nam ¶ si generaliter interdictatur populus, clerici etiam primæ Tonsuræ, sicut & laici alterius populi, in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur, sicut etiam, interdicto generaliter loco, laici, & clerici eius loci alibi Ordines suscipere non prohibentur, quia omnes isti eo interdicto non ligantur, iuxta receptissimas traditiones, desumptas ex text. in cap. sententia, de sentent. excomm. lib. 6. quando autem persona personaliter interdicta sunt, & specialiter, certum est & indubitatum, eis & ab eis Ordines conferri non posse, sicut nec in loco interdicto specialiter.

27. An in Sabbato sancto, vbi est locus interdictus, Ordines conferri possint? Dubitant nonnulli, quia videtur festum Paschatis à Missa eius Sabbati inchoari, & consequenter iuxta concessionem cap. alma mater, §. in festiuitatibus, de sentent. excomm. lib. 6. diuina omnia in eo prohibita non esse. Sed quicquid sit in ea questione, vnde festum Paschale incipiat, in proposito negatiue est resoluendum, quia in d. cap. alma mater, in princip. regula negatiua constituitur circa Sacramenta, & diuina Officia, deinde in d. §. in festiuitatibus, solum concedit Missæ sacrificium, & diuina Officia; atque ita vsum Sacramentorum denegare videtur, iuxta reg. cap. nonne, de presump. cum vulgar. Quo fundamento ita post Palud. communiter receptum resoluunt Couarr. §. 3. num. 4. vers. tertium d. loco.

28. Vtrum autem si imminet necessitas ordinandi ministros, veluti si tempore pestis non adfit copia ministrorum, qui Sacramenta administrent, quæ interdicti tempore permittuntur, nec existat locus, præter illud interdictum, in quo possint Ordines conferri, controuertunt Doctores, an in eo licite conferantur? Negatiuam partem tenent Sylu. verb. interdictum 5. quest. 7. quem dubitans magis sequi videtur Couarr. d. §. 3. num. 4. vers. tertium, & Vgolin. d. cap. 7. §. 2. in fine, fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem secure tenent Abb. in d. cap. non est, num. 8. in fine, & alij, quos refert Henriq. d. cap. 45. §. 4. & data vera necessitate Ministrorum fatetur Sayr. d. cap. 7. num. 38. Auil. d. dub. 8. concl. 2. Fr. Emman. quest. regular. tom. 2. q. 109. art. 1. & ad hæc reducendus est Villad. de irregul. cap. 5. num. 3. licet generalius loquatur.

ALLEG

ALLEGATIO XII.

Episcopus quæ efficere debet vt Clerici in minoribus fori priuilegio gaudent & valeant?

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici in minoribus, si coniugati non sint, iure communi attento, fori priuilegio gaudebant, tam in civilibus, quam in criminalibus, sicut & clerici in maioribus.
- 2 Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trid. quando gaudeant fori priuilegio.
- 3 Clerici prima Tonsura, seu minorum Ordinum beneficiam habentes gaudent priuilegio fori in civilibus & criminalibus.
- 4 Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum seculare non sufficit probare titulum beneficii, nisi etiam probet illius possessionem.
- 5 Beneficiatus, qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem si collatio beneficii sit valida, fori priuilegio gaudet.
- 6 Beneficiatus gaudet priuilegio fori in civilibus, & criminalibus, etiam si habitum clericalem, & Tonsuram non deserat.
- 7 Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiam si beneficium sit modici valoris.
- 8 Pensionem habens solitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.
- 9 Coadiutor positus per Papam, qui est prima tonsura, vel minorum Ordinum gaudet eodem fori priuilegio.
- 10 Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet fori priuilegio.
- 11 Præstimonium, vel fratruum habens gaudet eodem fori priuilegio.
- 12 Clericus non beneficiatus, sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, quæ habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat.
- 13 Licentia danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inseruiat ad effectum gaudenti fori priuilegio, debet esse expressa, sufficit tamen, quod fuerit ore tenus concessa.
- 14 Ecclesia non sufficit inseruire ad hunc effectum bis vel ter, sed requiritur perseverantia, saltem pro maiori parte temporis.
- 15 Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonsuram tempore capture.
- 16 Index Ecclesiasticus cognoscit an scilicet habitus, in quo fuit reperiendus conueniens.
- 17 Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus, ibid.
- 18 Clericus qui tempore delicti commissi habitum, & Tonsuram non deserbat, si postea reassumit tempore capture, vel purgationis fori priuilegio gaudet.
- 19 Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat debet habitum clericalem, & Tonsuram deferre, utrumque simul.
- 20 Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitum, & Tonsuram, amittat clericale priuilegium.
- 21 Clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illis solibus Tonsuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio.
- 22 Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiam si neque habitum, neque tonsuram deferrent.

- 23 Clericus enormia committens sine habitu, & tonsura incedens non precedente trina monitione poterat iure communi à iudice seculari puniri.
- 24 Iuri communi requirenti predictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum est per Concil. Trident.
- 25 Clerici in minoribus coniugati solum in criminalibus, non autem in civilibus fori priuilegio gaudent.
- 26 Clerici in minoribus coniugati, vt fori priuilegio gaudeant, necesse est quod cum unica virgine contraxerint, vestes deferant & tonsuram.
- 27 Attenta Ordin. Reg. Lusitanorum vt huiusmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio, requiritur quod tempore delicti, & capture habitum, & Tonsuram deferant.
- 28 Clericus coniugatus incedens sine habitu, & tonsura si pro crimine capiatur, deinde è carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori priuilegio gaudeat.
- 29 Clerici coniugati negotijs secularibus se immiscetes, an fori priuilegio gaudeant.
- 30 Clerici in casibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an possint puniri à Iudice seculari nulla precedente degradatione.
- 31 Clerici, qui decreto Concilij Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an censentur priuati, disputatur.
- 32 Cognitio, & decisio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Ecclesiasticum ne, an secularem discutitur.
- 33 Remissio clerici facienda est sine eius dedecore, ob reuerentiam clericalem dignitatis.
- 34 In flagranti quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque insidiari potuerit.
- 35 Index Ecclesiasticus non tenetur stare processu, & sententia Iudicis secularis in clerico remissa.
- 36 Clericus coniugatus an ex dispensatione Episcopi capax sit beneficii Ecclesiastici, remissus.
- 37 Nouitij sunt Ecclesiastice persone, & priuilegio fori gaudent.
- 38 Conuersi veri religiosi sunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.
- 39 Oblati, qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori.
- 40 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitalale erectum auctoritate Ordinarij, gaudent fori priuilegio.
- 41 Fratres tertij Ordinis Sancti Francisci, quando gaudeant fori priuilegio.
- 42 Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non sunt à potestate seculari, nec priuilegio Canonis gaudent.
- 43 Eremita professionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent.
- 44 Penitentes seculari iudicio sunt subiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent.
- 45 Militares Religiosi fori priuilegio gaudent, etiam si professi non sint.
- 46 Militares ex Ordinibus Christi Domini, Diui Iacobi, & similibus, an veri Religiosi sint.

CLERICI in minoribus, si coniugati non sint, attento iure communi fori priuilegio gaudebant, sicut & clerici in maioribus, etiam quoad cetera exemptionis priuilegia à potestate seculari.

seculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus. Patet, quia clerici idem est, quod fors, cap. clerici 21. dist. & ideo cum omnes clerici etiam in minoribus in fortem Domini, diuinaque ministeria exercenda, vocentur, d. c. clerici, c. pertinetis 21. dist. c. cum secundum, de prebendis, ibi, etiam in minoribus proprie clericos nuncupari, sequitur eisdem privilegiis, & exemptionibus frui debere, quibus & alij fruuntur in maioribus, & probat text. in cap. 2. de foro comp. ibi, aut clericum vllum, si intelligas ampliatiue, ad clericos Sacris, de quibus immediate egerat, & insuper confideres vniuersalem affirmatiuam, quae in praedictis verbis inuoluitur, & quae resultat ex vniuersali negatiua, quae in textu formaliter exprimitur, ex hac enim, nullus iudicium secularium, neque Presbyterum, Diaconum, aut clericum vllum destringere, aut condemnare presumat, sequitur vniuersalis affirmatiua, omnis clericus, tam in maioribus, quam in minoribus potitur privilegio fori, ne a seculari iudice destringi valeat aut condemnari, quamuis aliter praedicta verba intelligat Gutier. de iuram. consir. p. 1. cap. 17. num. 12. & ita clarum est de iure clericos prima tonsura, vel in minoribus constitutos, tam in civilibus, quam in criminalibus, gaudere fori privilegio, & a seculari potestate exemptos esse, vt probant text. in cap. clerici, & in cap. cum non ab homine, de iudic. & in d. cap. 2. de foro comp. cum similibus. [resolunt Nau. in man. cap. 27. num. 79. Aym. cons. 616. num. 13. lib. 4. Suar. de Paz in pract. tom. 2. prel. 2. num. 26. Menoch. de arb. iur. casu 246. num. 1. Camill. Borrel. cons. 15. num. 23. Ioan. Garcian. reg. 9. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 10. num. 1. Cou. pract. cap. 31. num. 5. in fine, Farin. in praxi crimin. quest. 8. num. 5. me citato saepissime in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tract. 12. quest. vnic. a. puncto 2. in princip. Perez de Lara de capellan. cap. 5. num. 2. nouissime me citato in hoc loco Torreblanca in Practicab. iuris spirit. lib. 15. c. 5. n. 19.]

Hodie tamen ex decreto Concilij Trident. sess. 23. de reform. cap. 6. [propter multitudinem forsitan clericorum, huiusmodi clerici in minoribus non gaudent fori privilegio, nec in civilibus, nec in criminalibus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant: aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiae de mandato Episcopi inseruiant, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versentur, consonat apud nostros Lusitanos Ordinatio Regia lib. 2. tit. 1. §. 27. & apud Hispanos l. 1. tit. 4. lib. 1. nouis recopil. tradunt Salzed. ad Bernard. cap. 62. num. 9. Garcia de nobilitate glos. 9. num. 50. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 15. §. 2. & lib. 14. cap. 49. §. 1. in fine, Soar. de Pace in praxi tom. 2. prelati 2. num. 6. & 7. Morl. in empvio iuris p. 1. tit. 2. in prelatiis num. 138. Ceuall. commun. contra com. quest. 896. num. 579. tom. 4. [Curi. Philip. p. 3. §. 1. num. 3.] Garcia Maltrillo Siciliae decis. 113. D. Barbof. in l. Tria num. 36. ff. soluto marum. Valasc. consil. 131. num. 32. Fr. Emman. quest. Regularium tom. 2. quest. 139. art. 2. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectum 1. a. num. 167. Nicol. Garcia de beneficiis p. 2. c. 2. n. 2. Thom. Valasc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 10. num. 2. & alleg. 14. n. 1. Marc. Anton. Genuenf. in prax. Neap. c. 7. Leo in thesauro furi Eccles. p. 1. cap. 11. num. 2. & 3. Farin. in praxi crimin. quest. 8. num. 5. & in num. 60. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 12. num. 3. Aloyf. Ricc. Neap. decis. 111. p. 4. Moltes. in sum. Theologie moralis tract. 2. cap. 3. n. 17. [nouissime Sperell. decis. 26. per tot. Ciarlin. controu. for. n. 2. Bonac. in 8. praecl. Decal. dispnt. 10. quest. 2. part. 1. §. 4. num. 10. cum seqq.

me citato in hoc loco Torreblanca dict. lib. 15. cap. 5. & num. 22.]

Clerici igitur primae Tonsurae, seu minorum Ordinum beneficium habentes, gaudent privilegio fori in civilibus, & criminalibus, vt probatur ex Concilio Trident. d. cap. 6. & tradunt Mascard. de probat. concl. 302. num. 14. Gutier. pract. lib. 1. quest. 7. [Mari. Antonin. var. lib. 1. resol. 48. num. 22. a Ponte lib. 2. conf. 24. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 102. in glos. lit. E. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. resol. 28.] Garcia d. cap. 2. num. 3. vbi ampliat, & decisum refert, etiam si clericatus renunciauerint. [Moltes. in sum. lib. 2. cap. 3. n. 17. Duard. in Bullam Cena quest. 11. d. Canon. 15. num. 64. Thom. Valasc. d. alleg. 10. num. 9.]

Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forumulare, non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem, vt disponit Ordin. Reg. Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 25. & ita resoluunt Clar. in §. finali quest. 36. num. 21. vers. hoc autem, in fine, & vers. regu ariter autem, vbi Baiard. num. 14. Menoch. cons. 350. num. 6. cum seq. Sigismund. Scacc. de iudic. causar. civil. lib. 1. cap. 11. num. 82. Mascard. de probat. concl. 302. num. 16. & 17. Farin. d. quest. 8. num. 45. & 70. Carol. de Grassis d. effectus 1. num. 1187. Card. Tulch. in pract. concl. lit. B. concl. 78. num. 8. [Thom. Valasc. d. alleg. 10. ex num. 10. me citato in hoc loco Marchin. de sacram. Ordinis p. 2. tract. 1. c. 15. diffi. 3. Castr. Palao vbi supra num. 5.] Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 388. in 1. edit. & resolut. 327. n. 1. in 2. edit. & limitat t vbi collatio beneficij esset valida, & propterea beneficiatus non fuit adeus possessio, quia mouit litem contra intrusum, & ita decisum fuisse refertur Marc. Anton. Genuenf. in praxi Arch. Neapol. cap. 7. num. 6. Flamin. de resignat. lib. 7. quest. 1. num. 47. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par. 1. cap. 11. num. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 14. Quamuis contrarium, imò collationem beneficij obtinentem, etiam si possessionem non habeat, privilegio fori gaudere resoluunt Mil. in suo repertorio verb. obtinere dicitur quis beneficium, Flamin. d. q. 1. num. 47. Gig. de pensionib. q. 94. num. 12. Cened. pract. & Canon. questionum lib. 1. quest. 4. num. 22. Vilar del Patronado de Calatajud. 4. p. in princ. num. 10. [Diana moral. resol. p. 1. tract. de immunit. eccles. resol. 29. Bonacin. d. disp. 10. q. 2. puncto 1. §. 4. num. 15.] Quae quidem opinio potest procedere in incidente in habitu, in quo sufficit collatio beneficij, vt gaudet privilegio fori, nec opus erit constare de validitate illius, sed satis erit esse coloratam, & apparenter validam, cum non agatur de ea principaliter.

Amplia primo huiusmodi clericum primae Tonsurae, seu minorum Ordinum beneficium habentem gaudere privilegio fori in civilibus, etiam si habitum clericalem, & Tonsuram non deferat, nam in habente beneficium id non requiritur Concilium: sed solum in inseruiente alicui Ecclesiae, vel in Seminario, aut in schola, vel vniuersitate versante, vt constat ex ipso contextu Concilij, & illa distinctiua, aut, qua disiungit. Ita in his terminis resoluunt Clar. §. final. quest. 36. num. 16. & 19. Laxius Zechius de Refub. Ecclesiastica, tit. de clericis vers. ad hoc, de Ponte conf. 24. vol. 1. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 155. conclus. 2. Salzed. ad Bernard. d. cap. 61. num. 9. vers. si tamen, [me citato in hoc loco Castr. Palao d. disp. vnic. puncto 2. n. 6.] Curia Philipp. p. 3. §. 1. num. 3. ad finem, Azeued. l. 1. num. 9. vers. sed si beneficium tit. 4. lib. 1. noue recopil. Carol. de Grassis d. effectus 1. num. 1195. cum seqq. Farin. d. q. 8. num. 7. Gonzal. ad regal. 8. Cancellariae glos. §. 5. §. 5. num. 6. Ceuall. q. 563. num. 3. [Nouar. in nouo Iure Pontif.

tif. concl. 117. n. 6. Squillante de privileg. cleric. cap. 7. dub. 1. num. 23. Diana par. 4. tract. 1. resol. 89. Thom. Valasc. d. alleg. 10. n. 9. Marchin. me citato in hoc loco, de sacram. Ordinis tract. 2. p. 1. c. 15. diffi. 1. Bonacin. in d. 8. prac. Decalogi disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. n. 11. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 102. lit. E, Cened. d. quest. 4. n. 29. Bellef. disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore clericor. persop. §. 8. num. 7. vers. distinguendo, Garcia d. cap. 2. num. 4. vbi num. 5. dicit procedere etiam stance hodie Constit. 30. Sixti V. de habitu, & tonsura, [late multos refertur Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. a princ.] Inueni tamen decisum fuisse, clericos in minoribus beneficium habentes, eo ipso priuari privilegio fori, si se immisceant enonorariis, & seditiosi sint, refert Bellet. disquisit. cler. tit. de fauore cler. personali, §. 8. num. 7. in fine p. 1. Et nota quod si tempore commissi delicti erat beneficiatus, proindeque de foro Ecclesiastico, etiam si postea ducat uxorem, causa est tractanda coram Iudice Ecclesiastico, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 2. 24. per tot. [Squillante de privileg. cleric. cap. 10. num. 38. Bonacin. in Bullam Cena disp. 1. quest. 16. sect. 1. puncto 3. num. 14. Gauant. in enriehirid. Episcop. verb. fori privilegium n. 31. Sanchez in opuscul. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. num. 1. Diana resolur. moral. p. 4. tract. 1. resol. 6. quicquid contrarium teneat Pereira de manu Regia par. 2. c. 42. n. 8.]

Secundo amplia procedere etiam si beneficium sit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori privilegio sufficit solus titulus absque redditibus. Ita Marc. Anton. Genuenf. d. cap. 7. in fine. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neap. decis. 7. & in praxi fori Ecclesiastici, resol. 327. vers. sufficeret 3. Campanil. in diuers. iuris Canonici rub. 8. cap. 5. num. 19. Nicol. Garcia de benefic. par. 1. cap. 6. n. 37. & p. 2. cap. 2. num. 3. Carol. de Grassis d. effectus 1. num. 1224. vbi idem resoluuit de clerico habente beneficium sine redditibus, [de quo etiam Aloyf. Ricc. in decision. Curia Archiep. Neap. p. 2. decis. 189. & p. 4. decis. 28. Diana resol. moral. 1. tract. 3. resol. 29. Squill. de priu. cler. c. in. 17.]

Tertio amplia in habente pensionem solitam concedi clerico, prout resoluunt Salzed. ad Bernard. cap. 67. num. 10. alias cap. 64. incip. Coram secularibus, num. etiam 10. Lazarte de Alcauala cap. 19. num. 24. Crescent. decis. 14. de sentent. & re iudicata, Vilar del Patronado de Calatajud. p. 4. §. 3. num. 12. Portol in tract. de competencias de las iurisdicciones quest. 3. num. 20. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 155. num. 11. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. clericus §. 2. dub. 2. [me citato in hoc loco Castr. Palao d. disp. vnic. puncto 2. num. 4. Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. n. 10.] Et pro hac opinione scio sacram Congreg. decidisse obtinentem pensionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum privilegij fori, vt refert Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarrae lib. 2. tit. 19. de foro comp. num. 3. & 7. [& vide nouissimam eiusdem Cong. decisionem, de qua infra alleg. 57. num. 157. sequitur etiam nouissime Stephan. Veyms ad const. 24. Iuris communis per Concil. Trident. in nouat. const. 9. n. 15. Marchin. me citato d. tract. 2. p. 1. cap. 15. diffi. 2. Diana moral. resol. p. 1. tit. de immunit. eccles. resol. 30.] Sed non obstantem veteri hac opinione, quam sequimur, alij contrariam tenent, & receptiorem affirmant, attestantes etiam prout hac parte fuisse decisum, ex quorum numero fuit Azeuedo lib. 1. num. 5. vers. sed an pensio tit. 4. lib. 1. noue recopil. Flamin. de resignationib. lib. 1. quest. 11. num. 70. & lib. 2. q. 15. num. 15. late, & eleganter Carol. de Grassis d. effectus 1. num. 1198. cum multis seqq. vbi plura adducit, contrariisque responderet, Gonzales ad reg. 8. Cancell. glos. §. 5. §. 5. num. 6. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neap. p. 2. decis. 71. num. 11. &

decis. 192. num. 10. ad fin. Bonacin. d. §. 4. num. 12. Nicol. Garcia de benefic. p. 1. cap. 5. num. 70. Cened. d. q. 4. num. 32. cum seqq. quam intelligerem de pensionariis non excedentibus pensionem sexaginta ducatorum auti de Camera, vt in Bula Sixti V. quae incipit. Pastoralis, de an. 1580. cum Bellet. in loco infra citato §. 8. num. 11. Duard. dict. can. 15. quest. 11 num. 64.

Quarto amplia in coadiutore posito per Papam, qui est primae Tonsurae, seu minorum Ordinum. Ita Nicol. Garcia de benefic. p. 2. cap. 5. num. 98. Armendar. vbi proxime num. 26. [Sebast. Caetar de eccles. hierarch. disp. 14. §. 9. num. 8. Squillante de privileg. cleric. cap. 7. num. 21. Castr. Palao d. puncto 2. num. 3. in fine, me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 7.]

Quinto amplia in Capellano, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum: ita Salzed. ad Bernard. cap. 64. incip. Coram secularibus, num. 11. & 12. Armendar. vbi proxime num. 26. Cened. d. q. 4. num. 37. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 6. Squillante d. cap. 7. num. 18. Aloyf. Ricc. p. 2. decis. 190. num. 10. Diana vbi supra resol. 31. Castr. Palao d. puncto 2. num. 3. vers. secundo.]

Sexto amplia in clerico habente praestimonium, vel fratantiam, & ita resoluuit Aloyf. Ricc. d. resolur. 327. vers. sufficeret tertio. [Marc. Anton. Genuenf. in tract. cap. 7. num. 7. & me citato in hoc loco Squillante d. cap. 7. num. 19. Diana d. p. 1. tit. de immunit. Eccles. resol. 31. me citato in hoc loco Castr. Palao d. puncto 2. n. 3. in princip. Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 8.] Praestimonium enim, quae in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obsequium spirituale, beneficium nominantur, Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 1. num. 123. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. §. 5. §. 2. num. 11. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 7. q. 1. Nicol. Garcia de benefic. p. 1. c. 2. n. 117.

Clericus vero non beneficiatus, sed in prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus tantum constitutus, vt fori privilegio gaudere debeat, necesse est vt clericalem habitum, & Tonsuram deferens, per Episcopum, seu alicuius Ecclesiae deputetur, vel in seminario clericorum, vel aliqua schola, aut vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines versetur, vt habetur in Concilio Trident. d. cap. 6. & supra iam innumus n. 2. t Hac licentia danda per Episcopum clerico vt ad huc effectum in Ecclesia inseruiat, sufficit quod fuerit oretenus concessa, ita decisum refert Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 601. in 1. edit. & resol. 525. in 2. edit. [me citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 2. tract. 12. q. vnic. puncto 2. n. 8. vers. hoc tamen mandatum, Diana d. p. 1. tract. 2. resol. 34.] Debet tamen esse expressa, vt resoluunt Menoch. de praesump. lib. 6. q. 76. n. 41. Cened. Canon. lib. 1. q. 4. num. 24. & 26. [Marchin. d. cap. 15. diffi. 7. non vero requiritur specialis Episcopi affixatio ad certum ministerium in Ecclesia obsequium, sed sufficit generalis, vt contra Pereira de manu Regia p. 2. cap. 26. n. 7. tener Diana p. 4. tract. 1. resol. 2. in princip. me citato in hoc loco Castr. Palao d. lib. 15. num. 8. in fine.] Non sufficit vero quod tonsuratus virtute praedictae licentiae bis, vel ter inseruiat Ecclesiae, quia verba Concilij d. cap. 6. ibi, alicui Ecclesiae inseruiat, sunt significantia actum perseverantium, quo requiritur frequentia, & perseverantia in seruitij praestatione; Bonacin. d. §. 4. num. 14. Cened. d. q. 4. num. 25. Carol. de Grassis d. effectus 1. num. 1183. [me citato in hoc loco Castr. Palao d. lib. 8. in princ.] Non vero omni tempore, sed pro maiori parte ipsius, [quia verba Concilij non sunt intelligenda,

genda, ita litteraliter, & rigidè, ita Capibl. in tract. de officio Baron. pragm. 8. p. 3. n. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 440. num. 6. Aloyf. Ricc. p. 4. decis. 154. n. 5. Diana moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 34. vers. notandum est. Quare si aliquo impedimento necessarid interpellatum fuerit huiusmodi seruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere, prout decium refert Galerr. in margarita casuum conscientia, verb. clericus, pag. 42. col. 2. Et huiusmodi seruitium debet praestari de praesenti, cum Concil. d. cap. 6. loquatur per verba temporis praesentis, ibi, inseruit, & ibi, versetur, Menoch. conf. 912. num. 27. Carol. de Grassis d. effectum 1. num. 1179. vbi num. 1177. resoluunt quod huiusmodi seruitium debet omnino consistere in spiritalibus, & non sufficere si seruitium praestetur alteri Ecclesiae, quam illi, in qua maudauit Episcopus, [quod etiam resoluunt Bonacin. in Bullam Caena disp. 1. q. 16. lib. 1. scilicet. 1. punto 5. n. 34. & d. 4. n. 21. Sed contrarium, immo sufficere quod clericus inseruiat diuinis etiam alteri Ecclesiae quam illi, cui fuit per Episcopum adscriptus, tenent Notuar. de Iure Pontif. vi. de foro compet. concl. 6. alias 92. num. 5. Anton. de Martinis quotid. quest. c. 8. n. 12.] Marius Anton. var. resol. lib. 3. resol. 48. & Aloyf. Ricc. in decis. Curiae Archiep. Neapol. decis. 111. num. 5. & decis. 154. num. 2. part. 4. [Ricciul. de iure person. lib. 2. cap. 6. n. 15. Squillante d. cap. 7. num. 13. & 14. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 34. quorum opinio in hac vltima impressione magis placet, prout diximus de iure Eccles. lib. 1. c. 39. §. 2. a num. 34. & refert me citato in vtroque loco ideam Diana part. 4. tract. 1. resol. 2.]

15 Requiritur igitur, quod clericus in minoribus habitum, & Tonfuram deferat, nec sufficit semel, aut bis deferre, (debet enim esse actus successiuus, & frequentatius) ex dictis per Menoch. de praesumpt. lib. 6. praef. 8. num. 3. vers. requiritur plura copulatiue Concil. Carol. de Grassis d. effectum 1. num. 183. vers. sic pariter est dicendum, Farin. d. quest. 8. num. 68. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 172. conclus. 2. Bonacina d. §. 4. n. 15. Et idè si delinquant, requiritur vt habitum & Tonfuram praedictam tempore capturae portet, vt disposit Ordinat. Regia Lusitanorum lib. 2. tit. 1. §. 27. ibi, E for achado em habito, & tonsura, notant Gomez tom. 3. variarum cap. 10. num. 5. Barbofa in l. Titia, num. 33. vers. secunda principalis conclusio, & vers. ex quo inferuntur ff. soluto matrim. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 10. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 190. num. 10.

16 Si controuersia fuerit orta super probatione habitus clericalis, an scilicet ille, in quo fuit repertus, sit conueniens, tunc iudex Ecclesiasticus debet cognoscere, vt firmant Stephan. Gratian. d. c. 190. n. 13. Farin. in praxi criminali q. 8. num. 34. Cauale. decis. 10. num. 12. cum seq. & decis. 21. num. 18. & 21. p. 5. Cened. d. q. 40. num. 32. [Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. clericus, num. 3. Laymann. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 7. num. 6. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 27. latius infra num. 33. Bonacin. d. §. 4. num. 19.] Iam & eleganter Mar. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 48. n. 1. & 2. refert decium Armendar. d. l. 1. de foro comp. num. 2. in fine.

17 Haec supra relata procedunt dato casu, quod huiusmodi clericus captus sit, quia tunc ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet esse inuentus, & captus in habitu, & Tonfura, & licet Ordinatio nostra d. §. 27. loquatur solum per verbum, inuentus, ibi for achado, intelligitur de inuento, & capto; quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat text. in l. si B. u. f. torem, C. de fidei iussor. & mandator.

cum late resolutis per Viu. tom. 1. com. opin. lib. 1. tit. 17. num. 218. p. 229. Mex. in tract. iassa panis, conc. 1. num. 31. cum seqq. Gurier. Canon. lib. 1. cap. 12. num. 9. cum seq. Thom. Valasc. allegat. Iuris tom. 1. allegat. 14. num. 10. & 11.

18 Quando tamen clericus non captus, sed tempore delicti commissi habitum, & Tonfuram non deferbat, sed eam postea reassumpfit, eum fori priuilegio gaudere, resoluunt Clar. d. quest. 36. vers. sed hic quaro, Farin. d. quest. 8. num. 66. vers. item quid, Mari. Anton. d. resol. 38. num. 8. [Thom. Valasc. alleg. 44. n. 5. vbi contrarium firmat de Iure Lusitano, vt infra ostenditur num. 28. Si verò captus sit, & eo tempore Tonfuram, & vestes clericales non deferbat, tunc inquirendum est, an illas detulerit tempore delicti commissi, & hoc sufficit vt fori priuilegio gaudeat, sicut resoluunt Sanch. & plures ab eo citati de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 10. Mari. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 48. num. 7. Diana moral. resol. part. 1. tract. 2. de immun. Eccles. resol. 32. vers. notandum est etiam.]

19 In tantum verum est clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & Tonfuram deferre, vt non sufficiat gestatio habitus, vel coronae, sed vtrumque necessarium sit, ex regula l. hoc verba 124. ff. de verb. significat. docent Bellet. disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 8. num. 7. [me citato Castro Palao d. punto 2. n. 7.] D. Barbofa in d. l. Titia n. 34. vers. vltima concl. Aloyf. Ricc. d. Neapol. decis. 154. p. 4. Armendar. dicto loco num. 13. [Aloyf. Ricc. tom. 4. decis. 154. & Gauant. in enchirid. Episcop. verb. fori priuilegium n. 8. quicquid dicant Mari. Antonin. var. lib. 3. resol. 48. n. 9. & 10. Diana part. 4. tract. 1. resol. 93. & part. 1. tract. 2. resol. 32.] Itavt si huiusmodi clerici, vel habitum clericalem, vel Tonfuram dimittant, priuilegium fori amittant, etiam si prius eos Episcopus non admo- neat, vt habitum, Tonfuramve sumant, trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, & Tonfura amittat clericale priuilegium, attenta dispositione Concil. dict. cap. 6. necessaria non est, prout tenent Cuc. in instit. maior. lib. 3. tit. 9. de priuileg. cleric. num. 66. Lelius Zechius de Republi- ca Ecclesiast. tit. de clericis, num. 6. vers. amittitur autem, Nauarr. consil. final. num. 6. de priuileg. [Stephan. Gratian. discept. forens. c. 190. n. 11. vers. licet, & cap. 440. n. 7. Giurba conf. 41. n. 28. Alderan. Mascard. de statum. interpret. concl. . n. 108. Bellet. disquisition. clerical. lib. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 8. n. 6. vers. propterea, nouissimè Ciarlin. controuers. forens. c. 20. n. 3. & c. 36. n. 49. Diana d. p. 1. tract. 2. resol. 33.] & ita pluries fuisse decium testantur Marius Antonin. d. resol. 48. num. 7. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis. 606. in 1. edit. & resol. 530. num. 4. in 2. edit. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 12. num. 3. vers. 3. vbi limitat in Ecclesiastico portante vestes laicales aliqua rationabili causa: sicut etiam limita- rem in clerico etiam capto sine habitu, & Tonfura, solito illam deferre, quia tunc fori priuilegio gaudere decium refert Mar. Anton. d. loco num. 7. [Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectum 1. n. 910. Tapia in consil. Regni de personis, num. 57. Anton. de Marinis resol. quotid. cap. 50. num. 3. Diana resol. moral. part. 1. tract. 1. resol. 33. & part. 4. tract. 1. resol. 18.] Nam sola continuatio incedendi in habitu clericali, & perseverantia, vt publicè existimeret laicus, priuilegium clericale amittere facit, ex resolutis per Farin. d. quest. 8. num. 66. Prosp. de Augustino in additionib. ad Quaran. in sum Bullar. verb. habitus clericorum, limit. 3.

Licet

21 Licet iure communi attento clericos solutos in minoribus fori priuilegio gaudent, etiam si neque habitum deferunt, neque Tonfuram, D. Barbofa in d. l. Titia num. 35. vers. & ideo, & nunc attento Concil. Trident. d. cap. 6. constitutum sit, vt in minoribus constituti fori priuilegio non gaudeant, nisi benefici- cium habeant Ecclesiasticum, aut clericalem habi- tum, & Tonfuram deferentes, alicui Ecclesiae de mandato Episcopi inseruiant, &c. [vt supra hac ead. alleg. n. 1. & 2. ostendimus, nihilominus quoad nos- tros Lusitanos sciendum est plus disponere] Tri- dentinum, quam concedebat Pij I. Constitutio Re- gibus Portugaliae, à temporibus Alphonsi V. quod scilicet clerici in minoribus non beneficiati, si non gestarent habitum, & tonfuram, à seculari Iudice capi & puniri possent; simileque concessiones His- paniae, & Galliae Regibus à Alexandro VI. & Leo- ne X factas refert D. Barbofa d. num. 35. ad finem, qui- bus iam hodie non suffragantibus secundum Concilij decisionem iudicandum est, cum in vltimis verbis d. cap. 6. abrogentur omnes consuetudines, & priuile- gia in contrarium, vt aduertit Thom. Valasc. allegat. 11. n. 5. & 11. & innuunt Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 19. a n. 15. & Soar. aduersus Anglicanae sectae errores lib. 4. c. 27. n. 13. Sic etiam licet attento Iure com- muni clericus incedens sine habitu, & Tonfura non esset clericali priuilegio primandus, nisi tunc moni- tus fuisset, c. fin. de viva, & honest. cler. c. in audientia, c. contingit 2. de sentent. excomm. attamen post Concilij Trid. sess. 23. de reform. c. 6. propter dict. nisi qua ex- cipit, iuxta l. actione C. de action. nihilominus si non incedat clericus in habitu, & Tonfura, vt priuilegi- um non requiritur alia monitio, ex Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. pers. §. 8. num. 6. [Thom. Valasc. alleg. 14. n. 15. Marchin. d. tract. 2. p. 1. c. 15. diff. 5. Bonacina d. §. 4. n. 16.] & supra dixi n. 19.

23 Clericus verò enormia crimina committens sine habitu, & Tonfura incedens de iure communi poterat à Iudice seculari non precedente trina moni- tione puniri, ex tex. in cap. ex parte il 2. in ordin. 27. de priuileg. post Abb. Roland. Foler. & Clarum, commu- nem dicit Farin. in d. q. 8. n. 56. ac de ea testantur De- cian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 90. Couar. pract. c. 32. n. 2. vers. 3. Clar. d. q. 36. vers. quinto modo, Marius Antonin. d. resol. 48. n. 6. vers. limitatur 2. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 172. num. 2. [me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. c. 5. n. 33.] adducentes etiam tex. in cap. 1. de apostat. ibi, relicto Ordine clericali, & ha- bitu, iuncto sine, ibi, per censuram Ecclesiasticam non precipimus liberari, id est, non iunari beneficio Ca- nonis excommunicationem statuentis contra eos, qui violentas manus in clericos iniiciunt, sed potius eo non obstante capi posse à iudice laico, omnique priuilegio clericali priuari, vt interpretantur ibi om- nes, atque Bernard. in pract. cap. 111. & melius ad no- strum propositum ex eodem textu eodem esse, ac consuetudine receptam, post alios, quos refert, fate- tur Salzed. in addit. ad eundem Bernard. c. 139. lit. B, qui omnes, & praecipue Farin. hanc differentiam inter istum casum, & alium de clerico deprehensio in crimine non enormi sine habitu & Tonfura notant interesse, nam quando crimen enorme non est, tri- na requiritur monitio, vt clericus, qui monitus ha- bitum, & Tonfuram non reassumit, amittat priuile- gium clericale. At verò quando crimen enorme est, absque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem sic interpretantur in d. cap. perpendimus, de sent. excomm. Intelligunt praeterea hanc sententiam procedere, vbi clericus non vllum, sed plura commisit crimina, ita vt quasi inueteratus in illis

Barbofa de Episcopo, Pars II.

perseueret, extendentes omnia Iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita esse intelli- genda iuxta mentem Doctorum, quos late referunt, comprobant Farin. d. quest. 8. num. 55. Caball. resol. crimin. casu 60. n. 17. Alexand. de Neuo conf. 59. n. 21. & 22. Bellet. d. tit. de fauore clericorum personali §. 7. n. 3. vers. secundum.

24 Sed supradicta communis sententia nimis dura videtur, & contra eam tenent Couar. d. vers. 3. Sal- zed. d. lit. B. Capyc. decis. 161. n. 2. Boët. decis. 69. n. 17. Bellet. disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore clericorum personali §. 7. num. 3. ex eo, quia nullibi expressum reperitur, quod non precedente trina monitione, & non data incorrigibilitate, priuilegius clericus priuilegio fori, vt à iudice seculari valeat carcerari: imò videtur expressus in contrarium ordo scriptus à Pontifice in cap. cum non ab homine, de iudic. & fundamentis quibus communis nititur, bene respondent, Cou. & Salzed. dictis locis. ad praxim tamen, quam solum intendimus demonstrare, satis sit pro comperto ha- beri Iuri communi, (saltem, vt non requiratur trina monitio,) per Concil. Trident. fuisse derogatum, vt diximus, & ita pluries fuisse decium refert Marius Antonin. d. resol. 48. n. 17.

25 Quoad clericos verò in minoribus coniugatos Concil. Trident. sess. 23. cap. 6. iubet obseruari Constitutionem Bonifacii VII. in cap. unico, de clericis coniugatis lib. 6. [vbi statuitur quod si clericus coniugatus cum vnica, & virgine, debeat habitum, & Tonfuram clericalem, gaudet priuilegio cle- ricali, Burg. de Paz conf. 22. num. 1. Garc. de nobil. glof. 9. num. 50. Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 40. Cur. Philipp. par. 3. n. 7. Suar. de Paz in pract. tom. 5. cap. 22. num. 6. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 1. Ciarlin. controuers. forens. lib. 1. cap. 53. num. 10. cum seqq. Farin. in praxi crimin. par. 1. quest. 8. num. 8. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 172. in prin- cip. l. Hispan. 35. tit. 5. part. 1. Ordin. Regia Lusit. lib. 2. tit. 1. §. 27. Tridentinum autem] vt huiusmo- di clerici alicuius Ecclesiae seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiae seruiant, vel ministrent, & clericali habitu, & Tonfura vtantur, [nouissimè materiam prosequitur Steph. VVeyms ad constit. 25. Iuris communis per Concil. Trident. inno- uatas, constit. 9. super textum in d. cap. unic. & Con- cil. Trident. in d. c. 6. late Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 1. tit. 8. Marta de iurisdic. part. 2. cap. 32. num. 29.] Quae quidem Constitutio Bonif. VII. in d. c. unico priuilegium hoc multis modis restrin- xit.

Primo, vt eo gaudeant clerici coniugati solum in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt constat ex eodè text. ibi, pro commissis ab eo excessibus, vel delictis, iuncto sine, ibi, in ceteris autem eos gaudere volumus priuilegio, &c. [Farin. d. q. 8. n. 6. Azcu. l. 2. tit. 4. lib. 1. Recopil. Cened. dict. lib. 1. quest. 4. num. 18. & 19. Ludou. Correa in repet. cap. inter alia, de immun. Ecclesiast. par. 2. num. 32. Paul. Layman. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 8. n. 5. Donat. Anton. quotid. resol. c. 58. Gabr. Pereira de manu Reg. par. 2. cap. 26. num. 10. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 39. num. 4. & alleg. 43. n. 1.] Ratio autem iustissima fuit, propter multitudinem clericorum prima Tonfura, & minoribus Ordini- bus initiatorum, qui si priuilegio fori gauderent, maxima ex parte minueretur Principum secula- rium iurisdicatio, explicat latissimè confirmans Couar. d. cap. 31. n. 6. & alij, de quibus Farin. d. q. 8. n. 7. Neque obstat argum. quo contrariam sententiam, quod scilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio, tenuit Lopus & alij, de quibus proximè citati, & in

Barbofa de Episcopo, Pars II.

d. tract. de Iure Eccles. lib. 1. c. 39. §. 2. n. 38.] & nouissimè Aloyf. Ricc. in decif. Curia Archiep. Neapol. decif. 320. p. 4. Marcel. Vulpe in praxi c. 40. num. 7. ex verbis text. in d. cap. unico, ibi criminaliter, nam debet intelligi secundum eosdem de criminibus intentatis criminaliter, aut ciuilitur, iuxta præcedentia verba, ibi, pro commissis ab eis excessibus, &c. [Quamuis supradicta hæc nostra sententia procedat attento Iuris cõmunis rigore, nihilominus tamen hodie post Concil. Trid. d. sess. 23. de reform. c. 6. videtur probabile clericos cõiugatos habentes necessaria requisita gaudere simpliciter priuilegio fori, tam in causis criminalibus, quam merè ciuilibus, & pecuniariis, nam hanc partem sequitur etiam cõmunis Doctõrũ in Iure nostro multar auctoritatis, videlicet Lap. alleg. 40. n. 1. & alleg. 118. n. 2. vbi Madof. in addit. lit. A. Burg. de Paz conf. 22. per tot. Ioan. Garc. d. glof. 9. num. 50. Marta de Iurisdic. p. 4. casu 153. n. 1. & 15. Carol. de Grassi, de effect. clericali, effect. 1. num. 81. Duard. Bulla in Can. 15. q. 4. à num. 12. Ciarlin. d. lib. 1. cap. 53. num. 34. idem Aloyf. Ricc. p. 3. decif. 170. num. 1. Squillante de priuileg. cleric. c. 7. dub. 2. n. 27. Diana p. 4. tract. 1. res. 78. & antea p. 1. tract. 2. res. 50. Quorũ sententia sequuta fuit sacra Cong. controuersis Iurisdictionibus præposita in vna Regien. 17. Iunij 1631. sequenti declaratione. Sacra Cong. Eminentiſſimorum Cardinalium Iurisdictionibus controuersis præpõstorum censuit Oratores gaudere debere priuilegio fori etiam in causis ciuilibus, si habet requisita cap. uno, de cleric. coniug. lib. 6. Vnde de mandato eiusdem sacre Cong. eodem die Eminentiſſimus D. Cardin. Gipsius scripsit litteras R. D. D. Paulo Coccapanio tunc Episcopo Regien. quibus id idem ei enuntiabatur, quarum tenorẽ refert Ciarlin. d. c. 53. n. 38. me citato in hoc loco Castropalao d. puncto 2. n. 9. vers. de terria. Verũ licet plures tuerint clericos coniugatos habentes requisita sacrorum Canonũ gaudere priuilegio fori in criminalibus, non verò in ciuilibus, vt constat ex citatis supra, nihilominus tamen Sacra Congreg. immunitatis eos in criminalibus & ciuilibus fori priuilegio gaudere semper cõsult, & nuncupatim in vna Regien. 17. Iunij 1631. vt patet ex infrascripta littera. Illustre & molto Reuerẽdo Monsignore come fratello. Sè il clerico coniugato Giacomo Gian Mastetti dalla Mirandola ha tutti li requisiti di clerico coniugato espressi da sacri Canonis senza dubio egli deuo poter goder il priuilegio del fuero in tutte le sue cause anchorche ciuili, conforme l'opinione di questa sacra Congregazione, sopra le controuersie giurisdictionali, che he quanto occorre dir à V. S. in questo particolare, alla quale mi offero, e prego ogni prosperità. Roma 17. di Giugno 1631. Di V. S. come fratello. Il Car. linal Gessi. Francesco Paulucci Secretario. Extrã, All' Illustre & molto Reuerẽdo Monsignore come fratello il Vescouo di Regio.]

Secundo restringitur dictum priuilegium ad clericos, qui cum vnica & virgine contraxerint, quod etiam disponit Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 2. tit. 1. §. 27. & apud Hispan. l. 35. tit. 5. part. 1. & notant Ant. Gomez tom. 4. variarum cap. 10. n. 4. Alphonsus Alvarez in speculo iuris Pontificij c. 35. vers. si verò clericus, Curia Philipp. p. 3. §. 1. num. 6. Farin. d. quest. 8. n. 8. Sanch. de mar. lib. 7. disp. 46. num. 1. Carol. de Grassi d. effect. 1. n. 8. [Steph. VVeys ad d. constit. 9. n. 10. Ciarlin. svenf. conu. lib. 1. c. 53. n. 1. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi Iudic. fori Eccles. c. 40. num. 1.] Camill. Borell. in sum. omnium decisionum tit. 8. de clericis coniug. num. 24. vbi ampliat etiam si postea ipsa adulterium cõmittat. [Quoad hanc materiam reputabitur virgo ea, quam prius huiusmodi

di clerici coniugati, deflorauerunt, nec fuit ab alio cognita, nisi ab eo ipso, quoniam non diuisit carnem suam in plures, & est vnus vnus, & illa est vnica vnus, ita Nau. in man. cap. 27. n. 195. Clar. in pract. §. fin. q. 36. vers. quæro an clericus. Farin. d. q. 8. num. 8. Sanch. d. lib. 7. disp. 46. n. 3. & disp. 84. n. 13. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 41. n. 3. & 4. Hispan. 35. tit. 5. part. 1. ibi, fuera si el misma la hubiere antes virgen. Reputabitur quoque virgo quoad propositũ vidua relicta ab alio, non tamen ab eo cognita, vt pote quia propter viri impotentiam fuit matrimonium dissolutũ, vel quia primus vir mortuus est antequam carnaliter illam cognouisset; ita Decian. d. lib. 4. c. 9. n. 135. Sanch. d. disp. 83. n. 4. Thom. Valasc. d. alleg. 41. num. 6. In dubio autem, nisi aliud probetur, præsumitur virgo ea, cum qua quis contrahit, quoniam mulieres omnes nascuntur cum habitu virginittatis, & in eo durare præsumuntur quousque deflorãtur. Cou. pract. c. 33. n. 7. vers. septimo. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. c. 2. n. 2. Farin. d. q. 8. n. 8. vbi subdit quod etiam præsumitur vnico matrimonio, refert Thom. Valasc. d. alleg. 41. n. 2. Ciarlin. d. c. 53. n. 14. Duard. in Bullam Cane Domini lib. 2. can. 15. q. 4. n. 2.]

Tertio restringitur priuilegium d. c. vnici, vt tunc demum eo fruuntur coniugati, si vestes deferant, & Tonfuram, explicant Couar. Soar. Bobadil, Barbof. à n. 33. Carol. de Grassi d. effect. 1. n. 84. latè Farin. à n. 64. d. locis, Scaccin tract. de iudic. p. 1. c. 11. num. 20. & 82. Thom. Valasc. alleg. 44. à princ. [bene Ciarlin. d. c. 53. vbi quod non sufficit qualibet habitus dimissio, nisi sit continuata, Marcel. Vulpe citato loco Steph. VVeys d. constit. 9. num. 5.]

Dubitari tamen potest, an huiusmodi clerici coniugati, si sine habitu, & Tonfura incedentes delictum committant, & habitum, ac Tonfuram postea reassumant, priuilegiũ retineant clericale? In qua questione communis sententia tenet huiusmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notatur ex textu, iuncta glof. verb. quamdiu, in Clem. 1. de via, & honest. clericor. recepta ex multis, de quibus Couar. d. cap. 31. num. 7. D. Barbofa num. 33. vers. quinquimo, Farin. num. 66. d. locis, Marta de iurisdictione p. 2. cap. 32. num. 41. Diana d. p. 1. tract. 2. res. 79. Thom. Valasc. alleg. 43. à num. 3. [vbi post alios resoluit quod si vir cum virgine & vnica contraxerit nuptias de præfenti, habitumque & Tonfuram deposuerit, & ea mortua eum & illam reassumit, recuperabit priuilegia clericis concessa initiatis prima Tonfura, vel in minoribus Ordinibus constitutis,] & Armendar. d. loco num. 13. Ciarlin. d. c. 53. num. 21. alios ex antiquioribus refert Carol. de Grassi de effectibus cleric. effect. 1. num. 84. Sicut etiam priuilegio gaudere dicendum est, quamuis per aliquod tempus ante, vel post delictum, habitum, & Tonfuram dimiserint, si tamen vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur: ita ex mente tex. in d. cap. unico, & ex Alex. Hipp. & Claro in d. §. final. quest. 36. n. 15. magis receptum ex Ordin. Lusit. lib. 2. tit. 1. §. 15. concludit D. Barbofa d. l. Titia num. 33. vers. & per contrarium, & post eum Thom. Valasc. d. alleg. 44. num. 4. Ratio videtur esse quia Iure communi, & etiam Regio Lusitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus sup. num. 22. habitus, & Tonfura illis duobus tantum temporibus requiritur, nec in aliqua Iuris parte cautum reperitur, vt propter dimissum habitum, & Tonfuram statim priuilegium amittam, vt constat ex supradictis. [At de Iure communi verius est quod supra diximus num. 18.]

Questio non leuiter controuersa est in hac materia,

teria, vt tum scilicet si clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens sine habitu, & Tonfura, & deinde e carcere fugiens, habitũ & Tonfuram reassumat, & in ea iterum capiatur, gaudere possit priuilegio clericali, ita vt prima captura, an verò posterior sit attendenda? In qua questione, quod priuilegio non gaudeat, non raro recipi testatur Cabed. p. 1. decif. 58. num. 8. asserens pro hac parte esse expressum text. in d. cap. ex parte, de priuileg. dum probat clericos deprehensos in crimine sine habitu, & tonfura, à seculari potestate puniri posse, licet postea eam reassumant, quem etiam ad hoc propositum adducit Marta de Iurisdic. p. 2. cap. 32. num. 41. aliaque tradit Bellef. d. §. 8. à num. 1. Sed parum facit, si aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deinde attento tempore, & Iure Decretalium, tam istos, quam solutos, non amittere priuilegium ante trinam monitionem: sicut etiam attento Iure communi non concludit ratio, quam ex Imol. adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat Farin. d. quest. 8. num. 66. vers. dummodo tamen, quod scilicet per capturam præuenta videretur iurisdictione, & per præuentionem secularis factus est competens, vnde reassumptio Tonfuræ censetur facta in fraudem iurisdictionis secularis. Nam stando in Iure communi dimissio habitus satis non erat, vt iudex secularis contra clericum fiat competens, non præmissa prædicta trina monitione, & consequenter cum omnino sit incompetens, non potens Ecclesiasticum præuenire, ex his, quæ norantur in cap. propositi, de foro comp. maxime quia abfugiens dedit se in naturalem libertatem, aded vt per primam capturam nõ possit dici facta præuentio. [vnde hanc Cabedi decisionem reprobat Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 46. per tot.]

Addunt multi ad hoc, vt clericus coniugatus gaudeat priuilegio clericali, requirit quod nullatenus negotiis secularibus se immisceant, quia his se immiscentes eo redduntur indigni, iuxta text. in cap. Ioannes, in fine de clericis coniug. Ita Ioannes Andr. & infiniti, quos refert Sanch. d. disp. 46. num. 25. sequuntur Thom. Valasc. alleg. 44. num. 13. Camil. de Curte in diuersorio, seu comprehensorio iuris feud. par. 2. cap. 2. num. 83. circa finem, Camill. Borell. ad Bellef. in speculo Principum rub. 11. §. videamus num. 1. lit. A, vers. & tunc demum, Scacc. in tract. de iudic. p. 1. cap. 11. num. 20. vers. tertio. Sed melius contrarium probant Couar. pract. cap. 31. num. 8. vers. 6. plureque alij, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 46. num. 26. [me citato in hoc loco Ciarlin. d. c. 53. num. 27.] optima quidem ratio, quia huiusmodi clericis coniugatis licita est negotiatio honesta vitæ causa, vt bene probat textus in d. cap. Ioannes, in fine, & consequenter priuilegio à Iure concessio priuari non debent, ex eo quod licitã, honestam, & necessariã, secundũ suar persone qualitatem, exercent negotiatione, Carol. de Grassi d. effect. 1. n. 87.

Verum in illis casibus, in quibus clericus in minoribus priuantur priuilegio clericali, puniri possunt à iudice seculari nulla præcedente degradatione, de qua in cap. 2. de pœnis in 6. vide Couar. pract. cap. 32. num. 6. Farinac. d. quest. 8. num. 57. Thom. Valasc. alleg. 51. per totum, affirmatiuè respondententes, quod sine degradatione, ex recepta consuetudine, à seculari iudice puniri possunt, præuia tamen declaratione sui Ordinarij amissionis priuilegiotum, vt [ex infrã dicendis apparebit me citato in hoc loco nouissimè Torreblanca in practica. Iuris spirit. lib. 15. cap. 4. num. 12. & cap. 5. num. 17.]

An autem clericus, qui in prædicti Concilij Tri-Barbof. de Episcopo. Pars I.

dent. decreto fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis intelligatur priuati? In qua questione negatiuum partem tenent, & secundum illum decifum fuisse testatur, [me citato in hoc loco Torreblanca. d. lib. 15. c. 6. num. 22.] Bellef. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. pers. §. 8. num. 19. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 5. §. 5. num. 7. Nicol. Garcia de benefic. p. 2. cap. 2. n. 20. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiasticæ decif. 607. in 1. edit. & resolut. 531. num. 7. in 2. edit. Molfes. in summa Theologia moralis tract. 2. cap. 3. n. 18. contra Felician. de censib. lib. 2. c. ultimo num. 14. Sic etiam clericus prima Tonfuræ, etiam si nõ gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen potest priuilegio cap. Odoarius de soluion. vt resoluit Galettus in margarita casuum conscientia, verb. clericus pag. 40. col. 2. & referunt decifum Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 2. tit. 19. de foro comp. num. 2. pag. 93. & Molfes. loco pridem citato, [Marchin. d. tract. 2. p. 1. c. 15. diffic. 8. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 21.]

Questio denique in hac materia controuersa, difficilis, & quotidiana est, ad quem scilicet iudicem, Ecclesiasticum ne, an secularem, pertineat cognitio, & decifio dubij circa clericatum, quãdo scilicet deprehensus in crimine à seculari iudice clericum se esse dicit, & ad iudicem Ecclesiasticum remitti petit? Vel si dubium sit an habitum, & Tonfuram deferat, ceterasque habeat qualitates necessarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi semper sententiam, ad Ecclesiasticum iudicem pertinere cognitionem, per expressum text. in cap. si iudex laicus, de sent. excommunic. lit. 6. vbi reddit rationem summus Pontifex, quia de re spirituali, & Ecclesiastica agitur: de spiritualibus autem nulla ratione laicos cognoscere posse generalis est Iuris regula constituta in cap. 2. de iudiciis, cum vulgaribus; atque ita nostram hanc sententiam firmant, ac latè probant post antiquiores Couar. pract. cap. 33. n. 1. & post Ripam Salzed. ad Bernard. cap. 61. n. 14. [Nau. in cap. nouit, de iudic. notab. 66. n. 4. Marc. Anton. Genuenf. in pract. Neapol. c. 38. n. 6. in fine, Molin. de Iustitia tract. 3. disp. 49. num. 11. Suar. de Paz in pract. tom. 2. prol. 2. num. 9. Seraph. decif. 742. num. 5.] Ioseph. Sesse de inhibitionibus cap. 5. §. 6. num. 78. Bellef. d. tit. de fauore clericor. person. §. 14. à princ. D. Barbof. in d. l. Titia num. 28. & 27. Cur. Philip. p. 3. §. 1. num. 11. latè & eleganter Anast. Germon. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 15. à num. 55. Steph. Gratian. dif. sept. forens. cap. 190. à num. 13. Marius Antonin. variar. res. lib. 3. res. 48. à principio, Farin. d. quest. 8. num. 33. vbi num. 34. ampliat procedere non solum quando questio est super clericatu, sed etiam quando est super vestibus, an scilicet in habitu inceserit, & Tonfura. [Ambrosin. de immunit. Eccles. c. 23. num. 15. Melch. Lotter. de re benef. lib. 3. q. 36. n. 69. Castr. Palau in opere moral. tom. 2. disp. vnica. punct. 4. n. 7. Durand. in Bullam Cane lib. 2. can. 19. q. 8. num. 19. Bonacin. in eand. Bull. disp. 1. q. 16. scilicet. 1. punct. 6. n. 31. Sanch. in opere mor. tom. 1. lib. 6. Castr. Palao d. q. vnica puncto 4. num. 7.]

Verior tamen in hac questione resolutio habet, quod coram iudice Ecclesiastico de clericatu, & aliis necessariis cognitio semper est habenda, citatis tamen iudice, & fisco secularis Curie, & verificatis verificandis index Ecclesiasticus poterit declarare N. esse clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde est petenda remissio, cum intimatione dicti decreti, iuxta d. cap. si iudex, ita refert ex Farinac. & aliis Mari. Anton. d. resolut. 48. num. 24. [me citato in hoc loco Ciarlin. d. cap. 53. num. 19.] Quæ remissio

reimissio faciendā est sine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex Claro d. *quæst.* 36. *vers. quæro quomodo*, dicit Mari. Anton. d. *locum* 25. & intra certum terminum, nempe 10. horarum, aliā iudex clericum retinens ultra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem, d. *cap. si index, cap. super de sem. excomm.* sicut etiam clericus notorius in Sacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto à iudice seculari, debet statim, & incontinenti, ante cognitionem de Clericatu, Ecclesiastica Curia reddi, d. *cap. si index.* In flagranti verò deprehendere dicitur, quando nec fugere, nec inficiari potuerit, Menoch. *conf.* 82. n. 179. Ant. Monach. *Lucens. decis.* 38. num. 2. † Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiæ iudicis secularis in clerico remisso, Cur. Philipp. *part.* 3. §. 1. num. 11. Decian. *tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 19. num. 21.* Suar. de Paz in *praxi tom. 2. præl. 2. num. 11.* & 12. Valasc. *conf.* 48. num. 9.

§6 [Vtrum clericus coniugatus ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij ecclesiastici? vide infra *alleg. 72. post num. 78.*]

Ultra prædictos clericos in minoribus, de quibus hucusque egimus, qui iuxta formam Concil. Trident. fori priuilegio gaudere possunt, sunt & alij, qui huiusmodi priuilegio capaces existunt, ac proinde à tributis, & seculari potestate exempti, quamuis clericali tonsura, vel minoribus Ordinibus constituti non sint.

§7 Nouitij, quamuis dici nequeant religiosi, vt resoluunt Angel. *verb. relig. num. 24.* rectè tamen & valde nominantur Ecclesiasticae personæ, per gloss. in *cap. relig. §. quamuis non possit de sem. excomm. in 6.* & priuilegio fori gaudent, vt non possint contineri coram iudice seculari. Ita Iaf. in *auth. si qua mulier, num. 59. C. de sacros. Eccles. Bunnor. à Sole in locis com. verb. nouitius, Galet. in margarita casuum conscientie, verb. nouitius 2.* [me citato in hoc loco Castro Palao d. *puncto 2. num. 10. vers. secundo.*] Marta *se iurisdic. part. 4. casu 121. num. 24.* Curia Philip. *part. 3. §. 1. num. 12.* Sayr. in *florib. decis. lib. 2. tit. 2. decis. 3.* Cenal. *commun. contr. 1. com. tom. 4. quæst. 87. num. 10.* 6. Azor. *inst. mor. part. 1. lib. 1. cap. 2. quæst. 2.* Gut. de *gabell. quæst. 95. n. 22. cum seqq.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. q. 51. art. 12.* Campanil. in *diuers. iuris Canonici rub. 1. cap. 3. n. 27.* [nouissimè Tamburin. *de iure Abbatis, sum. disp. 17. dub. 6. num. 1.* etiam nouissimè Lezana in *sum. quæstionum Regular. tom. 1. cap. 24. num. 4.* Mari. Giurba *conf. decisio 15. num. 8.* Farin. in *praxi crimin. quæst. 8. num. 46. ampl. 16.* Bonacin. in *Bullam Cane disp. 19. §. 16. sect. 1. puncto 7. à num. 11.* Gazzin. *de defensorum tom. 1. de def. 20. cap. 19. num. 22.* Sanch. in *præcepta decalogi lib. 6. cap. 16. num. 10. cum seqq.* Lauret. de Franchis in *conuersione inter Episcopos, & Regulares, q. 46. vbi quid si extra claustra delinquat, an possit ab Episcopo puniri, & affirmatiue resoluunt, & quæst. 47. resoluunt nouitium admissum ad Religionem ante pubertatis annos fori, & Canonis priuilegio gaudere, nisi iuxta Religionis institutiones impubes admitti nequeat, Aloyf. Ricc. *part. 2. decis. 121.* Nouar. *de viciat. fori sect. 2. quæst. 46. per tot. in vlt. impress.* vt ex eadem ratione gaudent exemptione à tributis, & gabellis à Principe impostis. Bertachin. *de gabell. part. 7. princ. n. 56.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. num. 198.* Molin. *dicit. tom. 3. tract. 2. disp. 671. num. 2.* Malder. in *2. 1. tract. 1. c. 6. lib. 8.* Turrian. in *2. 2. tom. 1. disp. 44. dub. 4.* Barthol. à S. Faustino in *specul. confess. disp. 33. quæst. 14. n. 2.* Sanch. in *præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 10. n. 10.* Diana *resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 37.* Nouar. *d. q. 46. n. 10.* Lauret. de Franchis *vbi supra q. 48.*]*

Connecti, qui veri religiosi sunt, eo quòd tria illa vòta paupertatis, castitatis & obedientiæ emittunt priuilegio fori, & exemptionis à potestate seculari, & à tributis gaudent, prout resoluunt Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. num. 194.* Hi vulgò dicuntur *Fratres laici*, non quòd Ecclesiastica perlonæ, & Religiosi non sint, sed quia Ordinibus carent, & clerici non sunt, sicut alij monachi, & Religiosi. Ita Peregr. *vari. lib. 6. num. 70.* Bellug. in *speculo Princip. rub. 11. §. videndum num. 6. vers. item comprehendit.* [me citato in hoc loco Castro Palao d. *num. 10. in princ. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 28.* Eugen. *conf. 26. num. 10.* [Lezana in *sum. quæst. regul. cap. 2. num. 4.*] Camill. de Curte in *diuersorio, seu comprehens. iuris feud. p. 2. cap. 2. num. 92.* Carol. de Grass. *d. effect. 1. num. 96.* Nicol. Garcia *de benef. p. 1. cap. 4. num. 11.* [Nouar. *d. sect. 2. q. 65.*] Miranda in *man. Prælat. tom. 1. quæst. 29. art. 1. concl. 1.* Sic etiam huiusmodi conuersos gaudent priuilegio Canon. *si quis suadente 17. quæst. 4. per cap. Parochian. 9. de sentent. excomm. resoluunt Nauarr. in man. cap. 77. num. 79.* Suar. *de censur. disp. 2. sect. 1. à num. 19.* Paulin. Berti Lucens. in *praxi crim. regular. tit. 1. cap. 3. num. 2.* Bonacin. *de censuris disp. 2. quæst. 4. punct. 1. num. 6.* Miranda *d. q. 29. art. 3.*

Oblati, qui se, & sua in totum religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori, Marta *de iurisdic. p. 4. cas. 113. num. 37.* Nouar. *d. sect. 2. q. 64.* Card. Tusch. *pract. concl. lit. O. concl. 16.* Peregr. *vari. lib. 6. num. 71.* Fr. Paulin. *d. cap. 3. num. 3.* [Castro Palao me citato in hoc loco d. *num. 10. vers. tertio.* Duard. in *Bullam Cane, lib. 2. can. 15. q. 7. concl. 3.* Squillade de *priuileg. cleric. cap. 7. num. 43.* Ricc. *p. 2. decis. 88.* Anton. de Marinis *quod id. resol. cap. 1. §. 4. num. 6.* Diana *p. 4. tract. 1. resol. 31.* Alphons. Narbona *l. 8. gloss. vnic. n. 17. tit. 5. lib. 1. Recop. Tamburin. de iure Abbatis disp. 74.* De his latissimè in *tract. 5. de iure Eccles. vniuerso lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 44. cum seqq.*

Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitalale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt resoluunt Valasc. *conf. tit. 105. n. 32.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. n. 117.* [diximus *d. tract. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 51. vbi num. 52. cum seqq.* de inseruientibus Ecclesiæ, me citato in hoc loco Castro Palao d. *num. 10. in fine, vers. quarto.*]

§8 Fratres tertij Ordinis S. Francisci in communitate viuentes, sunt personæ Ecclesiasticae, gaudentque fori priuilegio, vt disponit Ordinatio Regia Lusitan. *lib. 2. tit. 2. §. 1. ibi, Porem se alguns da terra do Orden viuere em communitade, &c.* resoluunt Grassis in *decis. aureis lib. 2. cap. 49. num. 27.* Curia Philip. *p. 2. §. 1. num. 15.* Suar. *d. sect. 1. num. 20.* Mirand. in *man. Prælat. tom. 1. q. 36. concl. 2.* Molin. *de iust. tom. 4. disp. 50. num. 4. in princip.* Fr. Paulin. *d. tit. 4. num. 6.* Aloyf. Ricc. in *praxi fori Ecclesiast. decis. 1. vbi dicitur, [me citato in hoc loco Castro Palao d. num. 10. vers. quinto.* Anton. de Marinis *resol. quot. d. cap. 1. num. 11.* Nouar. *de elect. fori sect. 2. q. 66. num. 1.* [Nouar. *edit. Diana p. 1. tract. 2. resol. 84. & p. 4. tract. 1. resol. 11. in fine, Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de discipl. clericali, §. 2. num. 19. & 20. me citato in hoc loco nouissimè Ciardin. *conuersione forens. cap. 18. num. 16.* & me etiam citato in hoc loco Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio, sect. 3. casu 22. §. 6. num. 59.* Bonacin. in *Bull. Cane disp. 19. §. 16. sect. 1. puncto 3. num. 17.* nouissimè Tamburin. *de iure Abbatis, disp. 7. q. 3. & disp. 17. q. vt. num. 2.*] Contouertunt autem est an prædicti Fratres, si in communitate non viuunt, sed sua quisque domi, fori priuilegio potantur? Affirmatiuam opinionem, quòd scilicet tunc verè sint Religiosi, & priuilegio exemptionis gaudent, tenent Fr. Emman. *quæst.**

quæst. regul. tom. 2. quæst. 65. art. 4. Marc. Anton. Eu gen. *conf. 26. num. 1. tom. 1.* Petr. de Vbald. *de portion. Canon. q. 17. num. 13.* & alij, quos refert ad vtramque partem Card. Tusch. *tom. 4. lit. F. concl. 470.* Marta *de iurisdic. p. 4. cont. 2. cap. 113. num. 36.* & latius quàm omnes, ex professo 20. confensens argumenta pro hac parte Beatus Ioan. Capistr. in *tract.* quem scripsit, *de seruicium tertij Ordinis Diui Francisci.* Negatiua verò pars, immò prædictos Fratres non esse exemptos à potestate seculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo suadet, quia regulam non habent propriè, quoad tria vòta substantialia, secundum modum viuendi approbatum per Sedem Apostolicam, vt ait gloss. *ver. obediens, in Clement. 1. de religiosis domib. gloss. similis verb. tertio in Clement. 3. de sentent. excomm.* quas communitate receptas plurius adductis restantur Duen. *regul. 100. limit. 18.* Azeued. *ad l. 1. num. 4. tit. 14. lib. 6. noua recopil. Et facit optimè text. in d. Clement. 3.* quatenus decidit huiusmodi Fratres tertij ordinis, tanquam ceteros laicos admitti non posse à Fratribus Minoribus ad Diuina tempore interdicti. Quibus & aliis fundamentis hanc negatiua sententiam tuerentur Duen. *reg. 100. limit. vlt. Calderin. conf. 4. de regularib. & conf. 7. de foro comp. Abb. in cap. 2. n. 11. & Felin. n. 10. de foro com. Marian. in cap. 1. num. 12. eodem tit. Decian. tract. criminal. lib. 4. cap. 9. num. 34.* Bologn. *conf. 22. num. 12.* Vulpell. *de libertate Eccles. p. 3. num. 29.* Intigli. *decis. 30. num. 4.* Francisc. Viu. *Neapol. decis. 49. num. 10.* Masc. *de probat. concl. 957. n. 6.* Nicol. Festaf. in *tract. de extit. p. 4. cap. 1. à num. 10.* [Grilenz. *conf. 49. num. 2. & 3.* Giurba *ad statuta Messanen. cap. 3. gloss. 4. num. 25. vers. contra, & num. 26. & 27.* Hering. *de fidei iuss. cap. 7. num. 248.* nouissimè me citato Ciardin. *conuersione forens. cap. 18. à num. 3.*] Mol. *dicit. disp. 50. num. 4. vers. de his, Camill. Borell. in sum. omnium decis. tit. 4. de foro competenti num. 139.* latè Catol. de Grassis *d. effect. 1. à num. 92.* [Miranda *d. q. 36. concl. 2. vers. tantum ergo, Cafarub. in compend. priuileg. mendicanti. verb. Tertiaris, Rota in Olixibonen. iuris conferendi habitum 23. Junij 1636.* coram R. P. D. Merlino, impetressa per Tamburin. post *tract. de iure Abbatis decis. 9. num. 2.*] Vnde exemptionem à tributis consequi non possè decidit apud Hispanos l. 19. tit. 4. lib. 4. *Ordin. & l. 2. tit. 14. lib. 6. noua recopil. vbi Azeued. Lazare de decem. vendition. cap. 19. à num. 90.* Auendan. *de excoq. mandatis lib. 2. cap. 14. n. 28.* de *gabell. quæst. 95. num. 5. & 6.* Flores de Mena *d. q. 21. num. 197.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 224. num. 14. & cap. 363. num. 29.* [De his latè d. *tract. de iure ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 41. & 42.*]

§9 Eremita, qui nullam profitentur Religionem, nullòque Ordine clericali sunt insigniti, nec habent certum viuendi modum ab Ecclesia approbatum, exempti non sunt à potestate seculari, nec priuilegio fori gaudere possunt: ita Duen. *reg. 100. limit. fin.* Armandat. in *addit. ad recopil. legum Navarre lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 11.* Couar. *pract. cap. 34. num. 4. vers. 2. intel. ligè, Curia Philip. p. 3. §. 1. num. 15.* Boer. in *tract. de statu, & vita Eremit. num. 13. & 14.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. à num. 102.* Fr. Emman. *d. tom. 2. quæst. 62. num. 2.* Flores *d. quæst. 21. à num. 194.* Morl. in *emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 141.* Mol. *de iust. tract. 2. disp. 141. vers. eremita, & d. tract. 3. disp. 50. num. 4. in fine, Cenal. commun. contra commun. tom. 4. qu. 896. num. 85. cum seqq.* Camill. de Curte *d. p. 2. cap. 2. n. 93.* Zerola in *praxi Episc. verb. Eremita, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 10.* Fr. Paulin. *d. tit. 1. cap. 3. num. 4.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 2. num. 25.* [nouissimè Nouar. *d. praxi de viciat.*

fori sect. 2. q. 67. Bonac. *d. punct. 3. n. 18.* me citato in hoc loco Castr. Palao *d. n. 10. vers. septimo.*] Sic etiam priuilegio Canon. si quis suadente, minimè gaudere resoluunt Iacob. de Grassis in *aureis decis. lib. 2. cap. 18. num. 27. p. 1.* Soar. *d. sect. 1. num. 11.* Molin. *d. disp. 50. num. 4.* Valer. Réginald. in *praxi fori penitent. tom. 1. lib. 1. num. 214.* Et à collectis, & gabellis immunes non esse tenent Auendan. *d. cap. 14. num. 24.* Gutier. *de gabell. quæst. 95. num. 7.* Flores *d. quæst. 21. à n. 195. & num. 204.* Fr. Emman. *quæst. regular. tom. 3. quæst. 74. art. 1. 1. ¶ Si tamen huiusmodi Eremitæ professionem emittant, [vbi totum aliquod apud Prælaturam ecclesiasticam,] prout in aliquibus Prouinciis extant multa illorum monasteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere disponit Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. 2. tit. 1. in princip. & fatentur omnes ferè supra relati; quibus addo Layman. in Theolog. mor. lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. num. 4.* Duar. in *Bullam Cane lib. 2. can. 15. q. 6. n. 2.* Bonac. in *eadem Bul. disp. 19. §. 1. puncto 3. num. 18.* Squill. *de priuileg. cleric. o. 7. n. 44.* Anton. de Marinis *resol. quod. tit. c. 14. num. 8.* [Lauret. de Franchis in *sum. conuou. par. 1. q. 41. pag. 355.* nouissimè me citato in hoc loco Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 22. §. 6. num. 60.*] in quo euentu credo accipiendas esse resolutiones præstitas à Marta *de iurisdictione d. casti 113. num. 1.* [vide quæ dixi *dicit. cap. 39. §. 2. num. 45.*]*

§10 Penitentes seculari iudicio esse subiectos, nec aliquo fori priuilegio gaudere resoluunt Couar. *d. cap. 34. num. 4.* Decian. *tract. criminal. lib. 4. cap. 9. num. 35.* Morl. in *emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 143.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. num. 127.* post Simanch. Roia, & Azeued. *Cened. ad Decretum collectan. 34.* Et in eo genere mulierum, quas Lusitani vocant *Beatas*, & Itali *Pinzocobere*, idem resoluunt Palado *lib. 3. rerum quod. d. diff. 9. §. 1. num. 5.* Fatin. in *praxi crimin. quæst. 8. num. 46.* Bobadill. in *sua politica lib. 2. cap. 18. n. 199.*

§11 Militares Religiosos ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac aliis similibus, fori priuilegio gaudere resoluunt Nauar. *conf. 12. & 13. & 22. de regularibus.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. à num. 109.* Mendos. à Castro in *praxi Lusitanica lib. 2. cap. 1. n. 12.* Curia Philip. *p. 1. §. 1. num. 13.* [Ioan. Sancius in *select. disp. 49. num. 13.* Diana *p. 3. tract. 1. resol. 61. & par. 4. tract. 1. resol. 86.* Bonacin. in *Bullam Cane disp. 19. q. 16. sect. 1. puncto 3. num. 16.*] Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 62. art. 13. cum seqq.* Petr. Gambacurta *de immunit. Eccles. lib. 7. cap. 10. n. 2.* L. conard. Duard. *d. Bullam Cane Domini c. m. 15. quæst. 28. num. 1. quæst. 5. concl. 5. & quæst. 18. num. 50.* Mench. *illust. cap. 105. num. 46.* Cas. de Grassis *decis. 47. à num. 16.* Menoch. *de arbit. casu 135. num. 31.* in *addit.* Ioan. Maria Nouar. *de elect. & viciat. fori quæst. 37. num. 2. alias sect. 2. q. 69. num. 31.* in *vlt. impress.* Caball. in *criminal. resol. casu 56. num. 9. & 10. & casu 225. à num. 11.* [adde per me citatos *d. cap. 39. §. 2. num. 46.* me citato in hoc loco nouissimè Sperell. in *decis. fori ecclesiast. dec. 2. num. 97. vbi n. 120.* refert Sacram Congreg. immunitatis ecclesiasticae in vna Mantuana *sub die 25. Septembris 1627.* sic censuisse. *Sacra Congregatio censuit. Equitem inquisitionis & carceratum à ministris ducalibus consignari Episcopo Mantuano, vna cum originali processu jallo, quamuis nullo, qui vt delegatus causam cognoscat auditio procuratore Ducali, & facta consignatione vt supra, absoluantur Dux, & omnes complicis ab Episcopo.* Et confirmatur ex quibusdam litteris à Rege Catholico de anno 1618. bonæ mem. Cardinali Carraxa olim

Archiepiscopo Neapolitano transcriptis, quibus ei mandabatur, vt locum Equitum in illo Regno de gentium Iudex esset, quarum litterarum exemplum transcripsit idem Sperell. vir sane doctus, & diligens, d. decif. 2. num. 134. vbi num. 125. refert Hispania Reges per litteras in forma Breuis Clementis Papae VIII. sub dat. 31. Ianuarij 1600. & à Paulo V. confirmatas die 5. Ianuarij 1608. priuilegium obtinere vt in posterum causae criminales & mixtae cuiuscunque generis, Equitum Ordinum Militarium sancti Iacobi, Calatravae, & Alcantarae in prima instantia cognoscantur à suis Iudicibus, in secunda à duobus de consilio dictorum Ordinum, & ab alijs duobus de consilio status, in tertia instantia ad Maiestatem suam deuoluantur à deputandis ab ea terminandae; quo verò ad causas ciuiles Philippus III. Rex Catholicus mandauit seruari cuiuscunque loci itylum & consuetudinem in suo diplomate Regio, quod registravit Mastrill, decif. 290. post n. 165. Cui quidem fori priuilegio renuntiare, & se submittere iurisdictioni alterius Iudicis non possunt, Crecent. decif. 3. de foro comp. Camill. Borell. in sum. decif. tom. 1. tit. de iurisdic. & imper. num. 132. qui loquitur de Equitibus S. Iacobi, Aloy. Rice. in collect. decif. collect. 216. vers. infero sexto, vbi de Equitibus S. Ioannis, Gazzin. in tract. de defensione reorum defens. 20. num. 17. Caball. resolut. crimin. tom. 3. casu 225. num. 11. cum segq. Felician. de consil. tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 13.

Amplia procedere in nouitijs Ordinum Militarium huiusmodi, per text.] in cap. Religioso §. 1. vbi Archid. de sem. excomm. lib. 6. [me citato in hoc loco doctissimus Sperell. d. decif. 2. num. 130. vers. contrarium tamen, vbi attestatur hanc sententiam nostram esse verissimam, seque accepisse esse de mente Sacrae Congregationis Ambros. Marchin. in resolut. pro nouitijs Ordinum Militarij, in fine, ibi, de todo lo qual consta que todos los Nouicios de todas las tres dhas Ordines Militares sin diferenciar ni distincion alguna en todos y qualesquiera delitos, sin excepcion alguna dellos, gozan del priuilegio del fuero, &c. late Thom. Carleualius de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. §. 6. §. 3. à num. 239. vsque ad num. 445. nouissimè Diana moral. resol. p. 5. tract. 1. resol. 18. & eosdem Equites gaudere priuilegio Canonis etiam si professionè non emiserint post eundem Marchin. tener Diana d. p. 5. tract. 13. resol. 44. alleg. 13. n. 9. in fine pag. 207. Bonacin. tom. 3. in Bullam Caena disp. 1. §. 19. puncto 3. §. 3. num. 3. Duard. in eand. Bullam lib. 2. can. 28. §. 8. Turrian. 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. Castr. Palao tom. 2. tract. 12. disp. vnic. puncto 9. nouissimè Diana resolut. moral. p. 5. tract. 1. resol. 27.] & faciunt quae Iaf. in l. cum quaedam, num. 13. ff. de iurisdic. omnium iud. Tiraquell. de retract. lig. §. 1. glof. 8. num. 21. Curia Philip. p. 3. §. 1. num. 13. & quae supra notauimus, num. 37. Quo fundamento in Senatu Regio ciuitatis Portugalensis sic iudicari vidi, [& resoluunt citati per me d. cap. 39. §. 2. n. 48. quibus addo Nouar. de elect. fori selt. 2. §. 66. n. 29. & quest. 69. n. 31. in vlt. impres. Valenzuela tom. 1. consil. 53. n. 53. Diana p. 4. tract. 1. resol. 36. vers. sed hos milites. Quamuis hos Equites nouitios minimè priuilegio fori gaudere teneant Cened. canonic. q. 4. num. 40. Giurba in consil. criminal. consil. 77. num. 21.] Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 86. & in cap. 19. num. 17. in fine, Fr. Emman. d. quest. 62. art. 14. In nostro Regno Portugalia Milites trium Ordinum Militarium non potantur priuilegio exemptionis, nisi habuerint praeproptiam Militarem, vulgo, Comenda, aut aliquam tenentiam, seu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgo, renta, ita attestatur Valasc. consil. 131.

num. 5. Melch. Phœbos Lusit. decif. 85. num. 6. cum segq. [tom. 1. per Ordin. Reg. lib. 2. tit. 12. §. 2. vbi refertur ita fuisse concessum Regibus Lusitaniae per Bullam Leonis X. summi Pont. quae quidem Bulla de solis Ordinibus Militaribus S. Iacobi & S. Benedicti de Auitz loquitur, vnde Ordinatio praefata extendens hoc priuilegium ad militiam D. N. Iesu Christi referens se ad dictum priuilegium, quod id non dicit, valida censeri non debet, vt modò obseruauerunt aliqui Lusitani Senatores.]

De his Militibus controuertunt Doctores, an veri dicantur Religiosi; & in ea semper fui opinione illos verè dici Religiosos, quam quidem tenebat Couar. Nauar. Auend. Mench. Fortun. Garc. Bellug. & alij, quos refert, & sequitur P. Sanch. in praeproptia Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 11. & lib. 7. cap. 29. n. 105. alios citat Cened. ad Decretal. collect. 29. n. 4. Iul. Cael. Imbrian. in tract. de iudic. Regni in praef. n. 42. Motta in tract. de confirmat. Ordinis Dni Iacobi lib. 2. per totum, & praecipue cap. 2. §. 29. Bambacat. in repet. cap. 1. §. qui clericus quest. 2. n. 31. cum segq. si de feudo def. contr. fuer. Gutier. pract. lib. 2. quest. 111. num. 2. [Lezana in sum. quest. Regul. cap. 2. num. 2. Diana moral. resol. p. 1. tract. de immun. resol. 49. nouissimè Trasmiera in tract. de polygamia lib. 3. quest. 12. num. 26.] Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 19. n. 11. late Carol. de Grassis d. effectus 1. num. 110. cum segq. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. quest. 1. art. 6. & quest. 13. art. 2. [Ioan. Ramirez in tract. de fundat. Ordinis S. Iacobi cap. 1. fol. 18. num. 20. Ayala en la declaracion de la orden de Santiago, per tot. & specialiter cap. 1. & 2. Ioan. Sanc. in selectis disp. 49. à n. 11.] Rebel. de obligat. Iustit. par. 2. lib. 3. quest. 4. num. 13. nouissimè Mendez à Castro in praxi Lusitaniae lib. 2. cap. 1. num. 10. & vidi pro hac parte responsum D. Equitis Ioannis Sanctiniij Aduocati, quod ad me misit, doctissimis sanè fundamentis refertum. Quamuis huiusmodi Milites non esse verè Religiosos, sed secundum quid, teneant Sarm. de reddit. Ecclesiast. par. 4. cap. 1. num. 1. Gironde de gabell. par. 7. in princip. num. 47. Burg. de Pace consil. 7. num. 2. Arag. 2. 2. quest. 88. art. 1. pag. 138. ad vlt. argum. Valent. tom. 3. in 2. 2. disp. 10. quest. 4. puncto 2. Molin. de Iustit. tractat. 2. disp. 141. vers. est vero rigida, & disp. 623. à num. 5. & tom. 4. tract. 3. disp. 30. num. 5. [Fr. Ludou. Cruce in expos. Bulla disp. 1. cap. 6. dub. 11. num. 5.] Azor. instit. moral. par. 2. lib. 13. cap. 4. quest. 4. Azeued. l. 14. num. 3. tit. 5. lib. 3. noua recopil. Marra de iurisdic. p. 2. cap. 32. num. 15. & p. 4. casu 113. num. 33. Nicol. Garcia de benef. p. 1. cap. 4. num. 15. cum segq. Iacob. de Grassis tom. 1. consil. lib. 3. tit. de Regularib. consil. 11. num. 8. & 15. [quorum sententiam sequitur Rota vt coram Seraph. decif. 583. & apud Posti. in tract. mandati de manu. decif. 326. num. 3.] Sed ex cuiusque Ordinis regulis, & Apost. confirmationibus, dignoscere facile est, qui sint veri Religiosi.

ALLEGATIO XIII.

Episcopus quae efficere & considerare debet vt Clerici in minoribus gaudere possint exemptione à gabellis & tributis.

SVMMARIVM.

Clerici etiam primae Tonsumae non coniugati sunt immunes,

- 1. Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum.
- 2. Idem in Regno Portugaliae.
- 3. Leges praedictae Hispaniae, & Lusitaniae nullitati sibi videntur.
- 4. Lusitania Ordinationes supra hominum memoriam sciente & patiente summo Pontifice fuerunt semper obseruatae, confirmataeque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.
- 5. Clerici huiusmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis.
- 6. Aduorum, & pontium ad reparacionem non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pontificis auctoritate.
- 7. Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabella.
- 8. Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.
- 9. Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficii.
- 10. Negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum.
- 11. Negotiari dicitur clericus vendens fructum ex suo semine, suaque industria collectos ex alieno agro conducto.
- 12. Donum emens clericus ad suam usum non soluit gabellam, sed si ad locandum.
- 13. Regularis, & Equites ex Ordinibus militaribus Christi Domini, Dni Iacobi etiam exempti à gabellis, & tributis.
- 14. An huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis praedictorum militum.
- 15. Clericus in Regno Hispaniae, & alijs Prouincijs tenetur denunciare gabellarijs res, quas portat.
- 16. Clerico non manifestante tenebitur mulio eius res portari denunciare, vel damnum resarcire.
- 17. Clerici tenentur iurare in manifestatione rerum eas portare ad suam usum, & illius iuramento statueri, ita ut contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamuis falsum iurauerint.

CLERICI, etiam primae Tonsumae, seu minoru Ordinum non coniugati, de iure communi sunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac alijs similibus oneribus, vt probant text. in cap. non minus, & i. cap. aduersus, de immunit. Eccles. & in cap. quumquam, de censibus lib. 6. l. 2. l. Presbyteros, C. de Episc. & cler. resoluunt Cou. pract. cap. 31. num. 9. Bertach. de gabellis par. 6. num. 12. Guid. Papae decif. 385. Remig. de charit. viuo subsidio quest. 64. & 65. Ioseph. Ludouic. tom. 3. comm. opinion. tit. de gabellis, concl. vnic. vers. inferitur. pag. 479. Auend. de exequend. mand. par. 2. cap. 14. n. 30. Gitond. de gabellis p. 7. num. 4. Matienz. l. 11. glof. 1. num. 4. tit. 4. lib. 5. noua recopil. Alexand. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. tit. de iure scti. resolut. 5. num. 7. cum sequenti, Molin. de iustit. tom. 3. disp. 671. num. 5. [me citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 2. tract. 12. disp. vnic. puncto 9. n. 13. me etiam citato nouissimè Trulench. in expos. Decalogi lib. 7. cap. 12. dub. 5. num. 11. Torreblanca in pract. lib. 1. tit. 5. c. 6. num. 43. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 28. n. 1. Molin. de Iust. tom. 3. tract. 2. disp. 270. num. 5. Malder. in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 8. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 33. dub. 5. n. 39. Alderan. Mascard. de statut. inter. concl. 1. num. 73. &

105. Grilenz. consil. 53. num. 16. me citato in hoc loco nouissimè Ciardin. controu. forens. cap. 22. num. 1. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori eccles. c. 17. à princ.]

Verum apud Hispanos artenta l. 2. tit. 4. lib. 5. noua 2 recop. huiusmodi clerici non sunt exempti à praedictis, sed cōtribuere debent, sicut laici, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum, & ita per illam legem tradunt Olan. in antinomia Iuris verb. clericus num. 23. Humada ad Greg. l. 49. glof. 3. n. 4. & l. 54. glof. 2. num. 10. tit. 6. part. 1. Gutier. pract. lib. 1. q. 8. Parlad. quotid. p. 1. c. 3. n. 16. Flores de Mena variar. lib. 2. q. 21. num. 199. Don Christoph. de Pace in scholis ad leges styli. l. 212. num. 2. & 3. Felician. Solis de censibus lib. 2. cap. fin. n. 13. Gutier. de gabellis q. 91. Sanch. de matriva. lib. 7. disp. 46. num. 16. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 3. cap. vnic. q. fin. Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. n. 45. Cardoso in praxi Iudicum, verb. clericus num. 74. Vasq. in opusc. de restitu. c. 6. §. 1. dub. 2. num. 33. [Thom. Valasc. d. alleg. 28. num. 3. cum segq. Ioan. de la Cruz in direct. Conscient. p. 1. praec. 7. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1. Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 18. n. 263. & 282. Villalob. in sum. tom. 2. tract. 8. diffic. 14. num. 5. me citato in hoc loco Trulench. dict. lib. 7. dub. 5. num. 12.] Moltes. in summa Theologiae moralis tract. 6. c. 10. n. 65. in fine, vbi tamen refert in Regno Neapol. iam esse immunes, vt est notoria praxis in Regia Camera. Idem quod in Castella, statutum est in regno Portugaliae per Ordinationem Reg. lib. 2. tit. 11. in princ. vt referunt Mol. d. disp. 671. num. 5. Aluar. Valasc. consil. 131. [& Thom. Valasc. d. alleg. 28. n. 5. me citato in hoc loco Castr. Palao d. puncto 9. n. 14.]

Quae leges, tam Hispaniae, quam Lusitaniae Apostolicam dispensationem, siue tacitam, siue expressam praesupponunt, alioquin nullitati subicerentur, quatenus praedictos clericos non habentes beneficium astringunt ad solutionem gabellae, & tributorum, maxime eos, qui gaudent priuilegio fori, iuxta formam Conc. Trid. sess. 23. de refor. cap. 6. [Castr. Palao tom. 2. tract. 12. disp. vnic. pun. 9. n. 4. & n. 14. vers. haec tamen leges. me citato Trulench. d. dub. 5. n. 12. in fine, & sic caedè leges, & consuetudinem quam à Romana Pont. scitam & toleratam dicunt, defendunt Vasq. in opusc. de restitu. cap. 6. §. 1. num. 33. Lessi. de Iustit. lib. 2. cap. 33. dub. 5. n. 39. Molin. de iustit. tract. 2. tom. 3. disp. 270. num. 5. Salas de legib. q. 96. tract. 14. disp. 14. selt. l. 1. n. 121. Turrian. 2. 2. tom. 2. disp. 44. dub. 4. n. 12. Gutier. de gabell. q. 91. à n. 5. Torrebl. de magia lib. 4. c. p. 6. num. 71. sed eam clarè aduersari summorum Pont. decretis, de quibus supra, asserunt illam damnantes Nicol. Garc. de benef. p. 2. c. 3. à n. 1. Megala in p. 2. lib. 2. cap. 17. q. 6. n. 101. Diana moral. resolut. part. 1. quest. 2. resol. 35. referens talem consuetudinem in Regno Sicilia non extare. plures citat Doctores Ciardin. d. c. 22. n. 2.]

Quoad Ordinationem tamen Lusitanam possum attestari ex antiquorum relationibus, ita supra hominum memoriam semper fuisse obseruatam sciente, & patiente Summo Pontifice, ex Valasc. consil. 141. n. 11. & etiam ante illam per antiquiores leges, & Extrauagantes hoc idem dispositum, & obseruatum erat, prout constat ex Articulis gabellarum c. 11. & ex l. 1. tit. 3. p. 5. Extrauagantium, quae quidem leges confirmatae fuerunt in concordatis factis in Romana Curia, ipso Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regem Dionysium, prout referunt [Anast. Germon. in asser. libertatis eccles. cap. 7. vers. maior. cum segq.] D. Barbofin priuatis scholis ad l. filiusfamiliae ff. de legatis 1. quem citant Bened. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. par. 5. §. 2. num. 12. & Cald. Percira

Pereira de empt. cap. 8. num. 36. [& faciunt tradita per Dian. moral. resol. 4. tract.]

Clerici igitur gaudentes dicto privilegio immunitatis, & exemptionis, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus, & utilitatibus publicis, & communibus, non obstantibus legibus civilibus, & Regiis contrariis: nam iure Canonico, cui in hoc standum est, ita clarè disponitur, ut in d. cap. non minus, & in cap. adversus, de immunit. Eccles. [me citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 2. tract. 12. dispu. unica puncto 9. num. 3. vbi num. 7. resoluit Pontifice inconsulto Episcopi & clerici consensum non sufficere ad illas exactiones solvendas, quia ad hanc obligationem inducendam requisitus est consensus Pontificis propter imprudentiam quorundam,] ita vt etiam iob reparacionem mutorum, pontium, viarum, &c. clericum non sit tributa illis imponere, etiam cum laicis communia, sine consensu Summi Pontificis, quamvis laicorum bona ad illorum reparacionem non sufficiant, nisi tanta sit necessitas, & pietas, quod sine periculo, aut scandalo ad illum recurri non possit, tunc enim sufficit Episcopi cum clericis consensus: ita Bart. & Paul. in l. ad instructionem C. de sacros. Eccl. Angel. in sum. verb. immunitas §. 37. Syluest. eodem verbo 1. num. 20. Gregor. l. 54. verb. en las calca-das tit. 6. part. 1. Petr. de Ledesin. in sum. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 27. Gutier. pract. lib. 1. q. 3. D. Sahag. in c. 2. de iudic. a. num. 25. Fr. Emman. in addit. ad explicat. Bullæ Crucis §. 9. num. 72. Card. Tollet. in sum. lib. 1. cap. 29. [Lancel. Gallia cons. 6. num. 54. & 55. Laderch. conf. l. 45. num. 4. in fine, Duard. in Bullam Cæna can. 18. q. 3. num. 3. & q. 12. num. 2. & 3. Homobon. in examine eccles. p. 3. tract. 1. §. 9. resol. 3. in fine, nouissimè me citato in hoc loco Ciardin. d. cap. 22. n. 53.] Molin. de iustit. tract. 2. disp. 672. Guid. Pancij. in thesauro var. lect. lib. 3. cap. 31. Ceual. commun. contra commun. q. 415. & tom. 4. q. 896. num. 617. cum seqq. Pradill. in summa leg. pœnalium p. 2. cas. 48. num. 12. Azor. in sum. moral. p. 2. lib. 10. cap. 7. col. 1080. Flores de Mena var. lib. 2. q. 21. a. num. 213. Mol. in emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 16. num. 22. & concessum fuisse à Clemente VIII. anno Domini 1600. quòd Ecclesiastici de mandato Ecclesiæ soluant tributum, quando laicorum bona non sufficiunt, refert Marta de iuris d. p. 4. cent. 1. casu 1. num. 52. & latius casu 9. Bernard. Græna. ad pract. Cam. Imperial. lib. 2. concl. 52. n. 1. Jarè Fr. Anton. de Soufa in relect. de censur. Bullæ Cœna cap. 19. disp. 92. plures Doctores refert Cened. ad Decretal. collect. 153. num. 4. [Verùm quia hæc materia periculosa est, & Rota Romana articulo maturè discusso eam certis conditionibus amplexa declarauit, in vna Brudusina gabella coram Penia, impressa per Dianam moral. resol. in fine parvis quinis,] Lectorem ideo ad illam remitto, verba autem decisionis, quæ singularis est, subnectam. Ad effectum enim vt clerici, seu persona ecclesiastica legitime possint subire ista onera, & ad ea persoluenda compelli, inspecto iure Canonico sequentia compulsiuè requiruntur, Primò vt adste magna necessitas, cui alia facila subueniri non possit, tunc clerici cum laicis contribuant, probatur in d. c. non minus, vbi expressè notat Abb. num. 5. vers. quando requiritur, & d. cap. aduersus, de immunit. Eccles. vbi Abb. num. 4. & clarus apparet per Extrauag. Benedicli XI. Substitutio, de immunit. eccles. Secundo debet concurrere communis utilitas, vel saltem pietas, vt in d. c. non minus, & cap. aduersus, & de pietate considerant text. in l. ad extractiones C. de sacros. Eccl. Tertio oportet quòd onus illud sit reale, & ad illud sustinendum laici non sufficiant, quia clerici & Ecclesiæ solum tenentur cum laicis contribuere in sub-

sidium, & vbi laicorum non supersunt facultates, vt in d. c. non minus, & cap. aduersus, quia conditiones considera-vit Benedicli in d. Extrauag. de immunit. Eccles. libi, caeterum attendant solliciti Ecclesiarum Prelati & clerici Lateranen. Concilij quòd in huiusmodi subventionibus solum casum necessitatis, aut communis utilitatis, vbi laicorum ad id non supersunt facultates, deliberatione prouida noscitur expresse. Quarto requiritur quòd ad onus huiusmodi imponendum vocetur, & consentiat clericis, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quòd omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet cap. cum omnes, de constit. cap. quòd omnes, de regul. iuris in 6. & probatur in cap. aduersus, vbi verum si quando forte Episcopus simul cum clericis, & considerant Abb. in d. c. non minus n. 4. & 5. Quintò & vltimo in istis oneribus imponendis, ad effectum vt clericus teneatur, potissimè requiritur vt Papa consulatur, & ipso consulto, & non alias clerici contribuant, d. cap. aduersus, vbi notat Abb. num. 5. vers. quarto requiritur, & sic fuit expresse cautum per Benediclium XI. in d. Extrauag. de immunit. Eccles. & merito, quia si arbitrio Episcopi & clerici hoc relinquere, facile coningeret huiusmodi impositiones & onera per ambitum & preces Principum, & ministrorum laicorum, quibus occurrere solent Romani Pont. qui non aliter quam causa cognita ipsas facultates, vt clerici contribuant, concedere solent, &c.]

Limita tamen in clericis negotiatoribus, qui non sunt immunes à solutione gabellæ, vt probat expressè text. in cap. quamquam, de cens. lib. 6. ibi, quas non causa negotiandi deserunt, resoluit Duen. regul. 100. vers. fallit 11. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de gabell. concl. unic. vers. inferius 10. ibi, fallit quando, Lazart. de decima vendit. cap. 19. num. 65. & 66. Girond. de gabell. p. 7. n. 8. Foler. ad Marant. de ordine iudic. p. 4. num. 86. pag. 184. Martenz. l. 1. §. 1. num. 3. tit. 10. lib. 5. recip. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 123. lit. F, & num. 124. Garcia de nobilit. glos. 9. num. 53. Nauar. conf. 1. de immunit. Eccles. Mexia in tract. iusse panis concl. 5. num. 23. Cened. ad decretum collect. 37. num. 2. Marta de iuris d. p. 4. casu 3. a. num. 2. Cabed. p. 1. decis. 189. & p. 2. aristo 45. Alex. Trentacinq. var. lib. 1. tit. de iure fisci resol. 5. num. 8. Jarè Gutier. de gabell. quæst. 93. [me citato in hoc loco Castr. Palao in opere mor. tom. 2. tract. 12. dispu. unica puncto 9. num. 15. & alij citati de iure eccles. lib. 1. c. 39. §. 1. num. 63. nouissimè Marcel. Vulpe in d. sua praxi cap. 17. num. 16. & Sperell. in decis. fori eccles. decis. 94. num. 7. & nouissimè Trulench. d. dub. 5. num. 17. cum seqq. me citato in hoc loco Torrelblanca dict. lib. 15. cap. 6. num. 46.]

Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri, latè disserunt Girond. d. par. 7. num. 31. Marc. Anton. Genouen. in praxi Archiep. cap. 62. Cur. Philipp. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 20. Cened. d. num. 2. Molin. de iust. tract. 2. disp. 342. vers. 2. cum seq. latè Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectus 6. Paul. Comit. resp. moral. lib. 1. q. 53. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 13. §. 15. cum seq. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiæ decis. 375. in 1. edit. & resol. 317. in 2. edit. [Marcel. Vulpe d. cap. 15. num. 17. & c. 33. per tot.] Camil. Borrel. in summa omnium decis. tom. 1. tit. 7. de clericis num. 68. cum seq. & dixi d. §. 5. num. 64. me citato in hoc loco Castr. Palao d. p. 9. n. 16.]

Non dicitur tamen clericus negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficij collectis, prout resoluit Bonacof. commun. criminal. p. 2. verb. gabella fol. 32. vers. 1. Gregor. l. 49. verb. las franquezas tit. 6. par. 1. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de gabell. concl. vni. vers. inferius 10. [Roland. conf. 71. num. 10. vol. 4. Carol. de Grassis d. effectus

effectus 6. num. 33. Marcel. Vulpe d. cap. 33. num. 10. Vgolin. de off. Episc. c. 13. §. 16. num. 4. in fine.] Mexi. in tract. iusse panis, concl. 5. num. 29. Marta de iuris d. part. 4. casu 3. num. 9. Cabed. p. 2. aristo 45. Gutier. de gabell. quæst. 93. num. 24. [cum seqq. & n. 36. vers. quo fit, Marc. Anton. Genouen. in praxi Archiep. N. cap. 62. num. 7. Bobadil. in sua polit. lib. 2. cap. 18. num. 123. Squillante de privileg. cleric. cap. 3. num. 38. Quòd procedit etiam si clericus fructus sui patrimonij, & Ecclesiæ transuehat, & portet aliò quàm vbi nascuntur ad vendendum, nam adhuc non dicitur negotiari, Bonacin. in Bull. Cæna Domini, disp. 1. quæst. 19. puncto 3. §. 3. num. 6. & de contrah. disp. 2. quæst. 9. puncto 2. Souza in Bull. Cæna cap. 19. disp. 92. num. 4. Vener. in examine Episcopi. in tit. de clerico negotiatore, num. 5. quicquid dicant Bertachin. de gabell. part. 7. num. 12. & Carol. de Grassis d. effectus 3. num. 178. me citato in hoc loco Castr. Palao d. num. 16. vers. 2. & me citato in hoc loco Torrelblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 49.]

Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa pascat in propriis prædiis, & cum pingua facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, [me citato in hoc loco Castr. Palao d. puncto 9. num. 16. vers. tertio.] Molin. de iust. tract. 2. disp. 342. num. 14. Carol. de Grassis d. effectus 6. num. 18. [Rodoan. de spol. eccles. q. 2. num. 1. Iacob. de Grassi in aureis decis. lib. 2. cap. 18. num. 8. Marcel. Vulpe d. cap. 33. num. 12. vbi num. 8. attestatur ita fuisse decisum. Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum proposita censuit oratorem non prohiberi terras patrimoniales per laicos colere, & pro eiusdem cultura vsu animalia necessaria comedere, eorumque animalium factus pro sua, & familia sustentatione vendere, nec propterea illicita negotiationis pratextu vexari posse. Roma 22. Iunii 1629.] Nec etiam qui semel tantum emeret, aut venderet. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 55. vers. & huius cap. Cened. part. 1. collect. 37. num. 2. in fine, Carol. de Grassis d. effectus 6. num. 19. vbi num. 28. dicit quòd clerici possunt exercere agriculturam. Siceretiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus suorum fundorum, vt resoluit Molin. d. dispu. 342. num. 11. Claud. Turi. alleg. 14. num. 2. Ioseph. Ludou. concl. 15. vers. fallit quando, Cened. ad Decretum collect. 37. num. 2. in fine, Valasc. consil. 331. a. num. 6. [Marcel. Vulpe d. cap. 33. num. 10. Trulench. d. dub. 5. num. 19.] Aloyf. Ricc. d. resol. 317. num. 8. vbi num. 10. resoluit non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod superest, de eo quod vilius ad sui, vel suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currente carius vendat, quàm emit. [nouissimè Sperell. dicit. decis. 94. num. 9. & tit. 2. lib. 4. pag. 795. Azeued. l. 9. num. 4. tit. 11. lib. 2. noue recopil. D. Barbosa in l. quia tale, num. 23. ff. soluto mairim. Cabedo part. 1. Lustr. decis. 93. & p. 2. aristo 71.] [me citato in hoc loco Castr. Palao d. num. 18. in fine.]

gabellæ, quæst. 63. num. 68. & 72. [Bellet. disquisit. cleric. tit. de discipl. cleric. §. 21. num. 31. Quicquid in contrarium sentiant Maccabrun. conf. 18. num. 296. cum seqq. Sperell. d. decis. 94. num. 16.] Sic etiam non tenetur clericus soluere gabellam ex emptione arduum, quas emit ad suum vsum, secus si emat ad locandum, quia ita in supremo Portugaliæ Senatu iudicatum refert Cabed. decis. 189. part. 1. de cuius decisionis veritate, vide Valasc. consile. 131. num. 10. [Denique quæ negotia sint permilla, aut etiam interdita clericis, tractat diffusè Rodoan. de spol. Eccles. quæst. 2. per tot. vbi num. 12. tenet quòd licet clericis non possint conducere terras, possunt in conductâ, in qua succedunt, remanere, & num. 13. quòd possunt conducere possessiones recolendas ad sui sustentationem, & num. 15. quòd possunt emere equum pullum nutriendum, & rem vt melioratam vendat carius, & num. 49. quòd ementes pro suo vsu possunt vendere propter aliquam necessitatem pro maiori pretio.]

Regulares quoque à datis gabellis, vectigalibus, & oneribus tam realibus, quàm personalibus sunt exempti, ex iuris communis dispositione, cap. quamquam, de censib. in 6. Clem. presentis, de imm. Eccles. Abb. conf. 13. part. 2. Bald. in l. 1. num. 9. C. de contrah. empt. Bertazz. de gabell. seu vectig. §. 7. princ. n. 10. Rora in Bononiens. exemptionis 25. Maij 1618. coram R. P. D. Verospio. Equites etiam ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, D. Iacobi, & D. Benedicli, & aliis similibus eximi à tributis, & gabellis, disponit apud Lusitanos Ordin. Regia lib. 2. tit. 11. §. vlt. & apud Hispanos l. 9. tit. 18. lib. 9. noua recopil. resoluit Menchi. illust. cap. 105. num. 45. Pallad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 1. num. 19. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 264. [saltem quoad bona commendarum, admittit Diana resoluit. moral. part. 1. tract. 1. resol. 49.] Gutier. de gabellis quæst. 95. a. n. 12. Nauar. conf. 23. de Regular. vbi de militibus Sancti Stephani. Valasc. consil. 131. num. 3. [Trulench. dicit. dub. 5. num. 27. de his omnibus dixi d. tract. de iure eccles. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 26. vbi num. 23. 24. & 25. de Regularibus, conuersis, nouitiis, Monialibus, Tertriariis, & Eremitis. me citato in hoc loco Castr. Palao d. puncto 9. num. 18.]

Dubium tamen est, an huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum? Praxis Regni Lusitanie obseruat illas hoc priuilegio non gaudere; sed contrarium verius est, per ea quæ tradunt Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 57. & tit. 2. lib. 4. pag. 795. Azeued. l. 9. num. 4. tit. 11. lib. 2. noue recopil. D. Barbosa in l. quia tale, num. 23. ff. soluto mairim. Cabedo part. 1. Lustr. decis. 93. & p. 2. aristo 71. [me citato in hoc loco Castr. Palao d. num. 18. in fine.]

In Regnis Hispania, quando clericus aliquid portat, ex quo gabella deberetur, si non fuisset exemptus, tenetur id ipsum denuntiare gabellariis, quod & in aliis Prouincijs obseruari testantur Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de gabellis, conclus. vni. ca. §. inferius 10. vers. Si etiam, Btunor. à Sole in locis communibus, verb. gabella 4. Stephan. Gratian. discept. forensium, cap. 17. num. 8. cum seqq. ¶ Illo verò non manifestante muliones manifestabunt, & si hoc non fecerint, tenebuntur rescarcire damnum, ex traditis per Vecz. in tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 41. r. num. 12. pag. 651. Farin. in praxi crimin. p. 6. q. 72. num. 19. ¶ Et ipsi clerici in manifestatione rerum, vel mercium, quas secum portauerint, tenentur iurare se illas ad suum vsum, ac necessitatem emere, & illius iuramento

ramento standum est, nisi per partem aduersam contrarium probaretur, vel militaret aliqua praesumptio in contrarium, vide Malcard. de probation. conclus. 953. num. 11. Seraphin. de privileg. iuram. privileg. 14. num. 1. Farin. in praxi crimin. q. 172. n. 30. Marta de iurisd. p. 4. casu 83. num. 7. [me citato in hoc loco Ciarlini. controu. forens. c. 22. num. 58.] Et si fallum irruerit, non potest de eo querelari, Valasc. consulti. 131. num. 11.

ALLEGATIO XIV.

Episcopus sacros Ordines quomodo conferre debeat?

SYMMARIUM.

1. Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo Sacer non reputabatur.
2. Subdiaconatus inter Ordines sacros numeratus fuit a constitutione Gregorij atque Urbani.
3. Materia Subdiaconatus est proprie Calix vacuus etiam non consecratus cum patena.
4. Subdiaconatus Ordo, & alij minores una eademque die sine Pape licentia conferri non possunt.
5. Ante annum a suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad Sacros quis promoueri non potest, nisi necessitas, aut Ecclesie utilitas postulauerit, aut consuetudo permittat.
6. Diaconi materia est liber Evangeliorum.
7. Sacerdotis Ordinis materia remota est Calix cum vino, & Patena cum Hostia, materia vero proxima est illorum traditio.
8. [Ordinatus in Presbyterium non manet ille, cui non traditur Patena cum Hostia, & Calix cum vino.]
9. Sacerdos manet initiatus si Episcopus moriatur antequam proferat verba illa, Accipe Spiritum sanctum, & c. peractis alijs.
10. Duo Sacri Ordines eodem die etiam Regularibus dari non debent.
11. Duos sacros Ordines suscipiens non solum peccat, sed a posteriori suspensus est, in quo solus Papa dispensat, nisi consuetudo permittat.
12. Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior.
13. An locus ubi Episcopus Ordines confert in litteris ordinandorum sui exprimendus? remissive.
14. Hora pro sacrorum collatione qua fit, ostenditur.
15. Tempus matutinum non est de substantia collationum Ordinum.
16. Missa cum sacri Ordines conferuntur, non est de substantia.
17. Ordines maiores quare sacri appellantur, ostenditur.

SUBDIACONATUS, qui inter Ordines sacros primo loco numeratus est, in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur, vt inquit Urbanus Papa in cap. nullus 460. dist. ideo legitimus tempore Syricij antiquissimi Pontificis Cathedralis Pont. in ordine Petri Pontificis Christi 386. & 40. post Petrum, Subdiaconatum minime esse Sacrum Ordinem in cap. quicumque, vbi glos. verb. ad Diaconi 77. dist. constituitur etiam ea ratione, quod in Concilio Laodiceo. cap. 21. non permittitur Subdiaconis ingredi in Sacramentum, nec contactus vasorum dominicorum, & tamen constat vasa

sacra ab alijs tangi non debere, quam a factatis hominibus, vt dicit Stephan. I. in Epistola ad Hilarium. Inter sacros igitur Ordines numeratum fuisse a constitutione Gregorij atque Urbani dixit Innoc. in cap. miramur, de seruus non ordin. vbi glos. refert praedictas Constitutiones, & latius Marc. Anton. Capet. in tract. ne perpetua castri. Sacerd. c. 7. Valq. in 3. p. tom. 3. dist. 248. cap. 3. Molfes. in sum. Theologiae moralis tract. 2. cap. 2. num. 25. [Marchin. de sacram. Ordinis tract. 2. p. 6. cap. 1.]

Dicitur autem graece Hypodiatonius, quia subministrans diacono, c. ceros 21. dist. In eius ordinatione pro materia porrigitur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatione, cap. Subdiaconus 33. dist. Iacob. de Graffis in decis. aures part. 2. lib. 1. c. 9. n. 6. Rodolph. Cupers in repet. cap. oportebat 79. dist. in §. Subdiaconus Ordo art. 1. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. n. 11. Marchin. vbi supra c. 2. Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Eccles. c. 7. n. 28. vers. subdiaconus.] Valq. tom. 3. in 3. p. disput. 236. c. 3. ac Molfes. in summa Theologiae moralis tract. 2. cap. 8. num. 14. & 15. Carol. de Graffis de effectibus clericali. in preiud. num. 288. & seq. vbi addit onus esse pertinens ad hunc Ordinem ad sacrificium deferre vinum & aquam in vrcolis, Diaconi ministrare, & manile & manutergium tenere, & pro lauandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam praebere: & hoc etiam officio functus fuit Iesus Christus Dominus noster, quando limbo se praecinxit ad lauandos pedes Discipulorum: & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non est necesse Calicem esse consecratum; vt ait Sot. Ledesin. & Emmanuel. Saa, quos refert; & sequitur Henric. in sum. lib. 10. c. 5. in commento littera F. c. 8. n. 3. contra Syluest. verb. ordinario 2. §. 4. vers. 3. & alios, quibus adharet Fornarius de Ordine. cap. 2. §. 6. ad finem, & illo citato Molfes. d. cap. 8. num. 23. Homobon. de humana vita statibus p. 1. cap. 19. vers. Subdiaconi, ex eo, quia nullo iure constat necessarium esse Calicis consecrationem ad essentiam Sacramenti, tum quia sicut valide confici potest Sacramentum in Calice non consecrato, ita valide conferri potest character Ordinis per traditionem Calicis non consecrati: attentè tamen inuigilandum ab Episcopo, ne Calice non consecrato vtatur, cum non sine maxima causa constitutum sit, vt Calices consecrentur, & non nisi a personis sacris tractentur, cap. in sancta, de consecr. distinct. 1.

Forma autem sunt verba prolata ab Episcopo in traditione materiae; & iis vtitur in traditione libri Epistolarum: Accipe librum epistolarum, & habet potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei tam pro viujs, quam pro defunctis, in nomine Patris, &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Pontificali hac verborum forma vtitur Episcopus: Vide cuiusmodi ministerium vbi traditur, ideo te admotheo, vt ita te exhibeas, quod Deo placere possis, referunt Molfes. d. cap. 8. num. 16. & Valq. d. tom. 3. disput. 238. cap. 5. a num. 48. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 1.]

Subdiaconatus ordo, & alij minores, vna eademque die sine Pape licentia conferri non possunt, cap. 2. de eo, qui ordin. furtiuè suscepit. Quinimo hodie ne dum simul dari non possunt, sed nec infra annum, cum non nisi post annum a suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri possit, nisi necessitas, aut Ecclesiae utilitas aliud exposcat, vt habetur in Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 11. cuius Concilij decretum arbitrio Episcopi remittit facultatem abbreviandi in ter

interstitia, non autem promouendi, vel dispensandi; vt promoucantur vna die, ad duos sacros, vel vltimum minorum cum primo sacrorum: ita Menoch. de arbit. casu 564. num. 6. Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 11. post num. 1. & lib. 3. cap. 24. post num. 13. Salzed. ad Bernard. cap. 25. vers. vna eadem die. Non tamen Concilium dicto loco aufert consuetudinem quae permitteret, vt possint simul minores dari cum Subdiaconatu, nam vbi ea extaret, licet his quoque temporibus eos simul conferret Episcopus, vt tenent Nauar. in man. c. 25. num. 71. vers. 8. Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis male promot. glos. 1. num. 18. Sorb. in comp. privileg. mendicantium, verb. Ordines sacri, vers. & licet. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 26. n. 31. & 32. Viuald. in Candel. aureo tit. de sacramento Ordinis num. 36. Henric. in sum. lib. 10. cap. 11. §. 4. Soar. tom. 5. dist. 31. sect. 1. num. 41. Fr. Emmanuel. quest. regularium tom. 3. quest. 23. art. 4. Fr. Ludou. Miranda in man. Pralat. tom. 1. q. 38. art. 8. concl. 2. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 4. num. 2. Bonacin. de Sacram. disp. 8. quest. unica puncto 5. n. 36. Valq. tom. 3. in 3. p. dist. 246. a num. 46. Fornar. de Ordine cap. 8. §. 3. in 1. notab. Molfes. d. dist. 2. cap. 8. num. 27. Quamuis ab ipso Concil. sublatam esse omnem contrariam consuetudinem existiment Maiol. d. lib. 4. cap. 11. num. 1. Menoch. d. casu 564. num. 8. Salzed. d. c. 25. vers. vna eademque die. Regin. lib. 30. num. 28. [Cartera de hoc Ordine vide in tract. de Iure eccles. lib. 1. c. 37.]

Diaconus graece, minister latine appellatur, cap. ceros 21. dist. quia Sacerdoti ministrat, & alijs clericis ministeria dispensat, & res sacras populo administrat: nam & si alij quoque Clerici ministri existant, solus tamen Diaconus proprie fortitur hoc nomen, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit, cap. diaconi sunt. 93. dist. Alij vero potius assistentes dicuntur, vt Syluest. Sum. Pont. docet in cap. nullus Acolytorum, 24. dist. Hic & Leuita vocatur a tribu Leui, quia Diaconi originem ex veteri lege traxerunt, d. cap. ceros, cap. Diaconi sunt 93. dist. Elegerunt autem Apostoli septem Diaconos Act. 6. quorum primus, & sanctitate praecipuus claruit B. Stephanus; & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; sed locum quidem illorum septem tenere videntur Archidiaconi, qui ministri sunt spirituales Episcoporum, sicut illi in Apostolorum locum viduis ministrabant, arg. cap. Diaconi Ecclesie 93. distinct. 7. In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Evangeliorum, & illius traditione perficitur sua ordinatione, cap. Diaconus 23. dist. [Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 15. vbi aduertit hunc esse actum secundarium, & minus principalem Diaconus; nam actus principalis Diaconi, qui est porrigere calicem, & patenam cum hostia, & vino Sacerdoti non potuit traditione alicuius materiae explicari, quia cum Presbytero calix cum vino, & patena cum hostia tradatur, Subdiacono vero eadem vasa vacua, modus non restabat medius, quo posset tradi Diacono: quam ob causam propter Evangeliorum dignitatem per eorum libri traditionem suscipitur Diaconatus; cuius officium est publice legere Evangelium in Ecclesia, & ministrare in sacrificijs, verbum gentibus predicare, & Sacerdotibus in sacris Ecclesiae actibus deferuire, ad quos actus omnes alij, qui attribuantur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noster exercuit, quando post Cernam Sacramentum sanguinis, & Corporis ministrabat discipulis, ac quando praedicabat Evangelium, ideo eis assignatur liber Euangelij, & Stola in mo. Barbus. de Episcopo. Pars I.

dum iugi; alteri tantummodo eius humero iniecta, Crespet. in sum. Ecclesiast. dist. pl. verb. Diaconus, Homobon. de Bonis de humana vita statibus part. 1. c. 19. in princip. Rodolph. Cupers in d. cap. oportebat, rub. Diaconatus institutum, art. 1. num. 38. Graffis d. cap. 9. num. 7. Vulpe d. cap. 7. num. 28. Carol. de Graffis d. preiud. num. 290. [Marchin. d. tract. 2. part. 7. cap. 2. cum seqq.] Valq. tom. 3. in 3. p. dist. 236. cap. 4. cum seqq. Molfes d. tract. 2. cap. 9. [Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 17. n. 8.] Forma autem sunt verba Episcopi in traditione materiae, videlicet: Accipe potestatem legendi Euangelium in Ecclesia Dei, tam pro viujs, quam pro defunctis in nomine Domini, Amen, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi d. lib. 1. cap. 35.

Presbyter graece, latine senior dicitur, cap. ceros, 21. dist. non tam aetate quam moribus, & officio, qui etsi aetate plerumque sit iunior, sic tamen viuere, ac conuersari debet; vt eius probata vita fenescula sit, vt inquit Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 14. Is Sacerdos etiam dicitur, quasi sacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in sacris Canonibus non solum inferiores Presbyteros, sed etiam Episcopos comprehendit. Proprie verò, & strictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, sed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, cap. si quisquam 81. dist. cap. Subdiaconus, 77. dist. c. 1. in fine 15. quest. 5. cap. 2. vbi gloss. de cohabit. cler. praesertim, vbi de re fauorabili agitur, in re verò odiosa strictè fiet pro solo Presbytero. Panorm. in d. cap. 2. Ordinandus est Presbyter non minor viginti quinque annorum aetatis, vt infra alleg. 16. num. 1. dicitur, & qui bonum habeat testimonium, quique non modo in diaconatu annum integrum ministraverit (nisi aliud Episcopo videretur, vt dicitur alleg. 18.) sed etiam ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, diligenti examine praecedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conspicuus, vt praclarum bonorum operum exemplum, & vitae monita ab eo possint expectari, vt inquit Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 14. I quoque ex Toletano Concilio V. I. I. cap. 9. Pfalterium, & Cantica vsualia, vel hymnos didicisse debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & patena cum Hostia; materia verò proxima est traditio calicis cum vino, & patena cum Hostia, cap. praeterea, iuncta gloss. 23. dist. cap. generaliter, §. vtrisque 15. q. 1. Et forma illa verborum adicitur: Accipe potestatem officij, &c. cap. Presbyteri, c. 1. §. 2. dist. [Cum ergo materia Sacerdotij sit traditio patenae cum Hostia, & Calicis cum vino, si in patena non sit Hostia triticea, & in Calice vinum vitis, non manere ordinatum, resoluunt Ioan. de la Cruz in director. conscient. part. 2. de sacram. Ordini. dub. 2. concl. 1. Tanner. in 3. part. D. Thom. dist. 7. quest. 2. dub. 4. num. 94. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. distinct. 4. num. 1. Turrian. in select. disputat. Theolog. part. 1. dist. 21. dub. 2. Campan. in diuersis. l. uis. Canon. rubric. 2. num. 17. quicquid dicat Henric. in sum. lib. 10. cap. 6. §. 1. cuius opinio nobis aliquando placuit, in prima scilicet huius tractatus impressione, sed modò propter tantorum Doctorum auctoritatem libenter ab ea recedimus. Quamuis Coniunct. de Sacram. dist. 20. d. b. 7. num. 71. concl. 6. resoluat ordinandum de necessitate praecipui teneri tangere Calicem, & patenam, nihilominus tamen de necessitate Sacramenti non est necessarius talis contactus, vt per Camer. de Sacram. tract. 11. cap. 3. dub. 4. Zambian. in decis. casuum conscient. cap. 6. dub. vltimo. L 2 num. 11.

num. 11. Bonacin. de Sacram. disp. 8. quæst. unic. pun-
cto 3. num. 10. Diana moral. resol. part. 2. tract. 2. miscell.
resol. 3. vbi subdit post Henriq. Reginald. Vasq. Mol-
solf. & alios, non esse necessarium vt ordinandus tan-
gat physicè materiam, sed sufficere vt extensione
manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare,
quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil mem-
init de tactu, sed tantum de traditione.]

8 Manus quoque ipsius sacro Chrismate inungun-
tur, oleo videlicet Catechumenorum, quæ Vnctio
solis Presbyteris in ordinatione præstat, non autem
inferioribus clericis. d. c. præcreta, & Sacerdo-
tali veste induitur, vt in Pontificali. Manus etiam
super ipsum imponit ordinator, & Presbyteri stan-
tes. cap. Presbyter 23. dist. cap. ult. de Sacram. non iteran-
dis, vbi Host. num. 10. asserit sufficere etiam si non
omnes stantes, sed duo tantum manus imponant, &
sic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdota-
li, si his peractis moriatur Episcopus, antequam illa
verba proferat, Accipe Spiritum sanctum, quorum remi-
ssiois peccata remittuntur ei, &c. licet his verbis præ-
termiſsis imperfecta sit sacerdotalis potestas, cum Sa-
cerdos à peccatis nequeat absolutionem impende-
re prætermiſsis ab Episcopo præcatis verbis: ita
Valent. tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 5. Card. Bellarm. cap.
9. de Ordine. Socr. tom. 5. dist. 4. 2. sect. 4. 13. Martin.
Fornar. de Ordine cap. 2. num. 1. ad finem, Henriq. in
sum. lib. 1. o. 6. 6. §. 1. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. c. 1.
dub. 1. 2. n. 20.] Officium Presbyteri est, vt habetur in
cap. perleitis 25. distinct. Corporis & Sanguinis Do-
mini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio
offerre; super populum orare, à peccatis absoluerre,
& benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Sa-
cramenta populis ministrare præter Confirmationem
& Ordinem, vt suo loco ostendimus; & deni-
que verbum Dei prædicare; quæ quidem omnia etiam
in potentia in Presbyterij characterè consistunt, quia
videlicet harum rerum potestas in Ordine traditur,
non tamen omnia in actum absque iurisdictione,
& Superioris auctoritate deducuntur, quod enim de
potestate absoluendi diximus, est à Concilio Trid.
sess. 23. de reform. cap. 15. constitutum, vt nullus Sacer-
dos cuiuscumque audiat confessionem, nec abso-
lutionis beneficium valeat impertiri, nisi aut paro-
chiale beneficium obtineat; aut ab Ordinario per
examem idoneus approbatus iurisdictionem ordi-
nariam, vel delegatam hac in re consequatur, vt late
alleg. 25. videbimus. Alia similiter Sacramenta mi-
nistrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab
Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, sed
nec Missæ Sacrificium eum celebrare conuenit an-
tequam hoc ei ab Episcopo permittatur. Conc. Tri-
dent. sess. 22. de reform. cap. 2. Neque coram Episcopo
suo celebrans benedictionem super populum dare
potest, non obreta ab episcopata, Nicol. I. ad Mi-
chaël. Imper. & habetur in Hispanen. Concilio; & deni-
que verbum Dei prædicare non potest antequam
mittatur, & approbetur, cap. ecce 95. dist. Carterum
si nihilominus in solo characterè confusus prædicta
omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida,
præter penitentia & Matrimonij sacramenta, in
quibus cum characterè etiam iurisdictione requiritur
de essentia, vt suis in locis exponitur.

[De scientia autem, quæ requiritur in maioribus
Ordinibus initiandis, videtur indagandum: & in
primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur,
vt initiandus latinè sciat, & quæ legit, intelli-
gat: sic Sot. in 4. dist. 25. q. 1. art. 4. concl. 3. Menoch.
de arbit. casu 425. num. 50. Sanch. in opuscul. moralib.
lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 15. vbi num. 16. post Sot. citato
loco, subdit ad Sacerdotium ultra dicta desiderari, vt
sacrificium illud intelligat, & sic requirit vt bene le-
gat contenta in Missa, & mediocriter intelligat, &
vt habeat mediocrem scientiam, vt possit seruare rit-
tè ea, quæ spectant ad Missam conficiendam, vt
quod sciat defectus occurrentes in Missa, materiam
& formam consecrationis, dispositionem necessa-
riam ex parte animæ, & corporis, & antea num. 5.
dixerat peccare mortaliter Episcopum ordinantem
eum, qui nescit officium, & necessaria ad officium,
& talem ordinem. Marchin. de sacram. Ordinis part. 5.
tract. 1. part. 1. cap. 1. num. 6. cum seqq. Quod examen de
scientia etiam respectu Regularium fit ab Episco-
pis, vide supra alleg. 11. num. 5.]
Duo sacri Ordines eodem die, etiam Regulari-
bus conferri non debent, vt de iure probat cap. li-
ter as, & cap. dilectus, de tempor. ordinat. docet Con-
cil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 13. & resoluunt Hen-
riq. in sum. lib. 6. cap. 10. §. 3. lit. Q. 2. & lib. 13. cap. 38. in
fine, Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruciatæ, fol. 238. &
quest. regul. tom. 3. quæst. 23. art. 4. & quæst. 24. art. 3.
& 5. And. Gambar. de officio, & potestate legati,
lib. 2. num. 264. Rebuff. in praxi benef. part. 2. tit. de
clericis ad sacros Ordines malè promotis, gloss. 1. num. 18.
[Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 53. num. 1.]
Francisc. Leo in thesaur. fori Ecclesiastici, part. 1. cap. 4.
num. 29. & part. 3. cap. 8. num. 50. Piafec. in praxi noua
Episcopali, part. 1. cap. 1. num. 50. vers. huc spectat. Galet.
in margar. casuum conscientia, verb. Ordo 3. [Marcel.
Vulpe d. tract. cap. 8. num. 14.] Valer. Reginald. in praxi
fori penitent. lib. 30. tract. 2. num. 189. [Miranda in
man. Prælar. tom. 1. q. 38. art. 5. Molfes. in sum. tract. 2. c.
14. num. 13. nouissimè Marchin. de sacram. Ordinis,
tract. 1. part. 7. cap. 1. à num. 1. & Lezana in sum. qua-
stionum Regular. part. 1. cap. 14. num. 14. & dixi alleg. 18.
num. 1. † Pœna autem contra recipientes vna & e-
dem die duos Ordines sacros, licet à Tridentino
nulla desinat, nihilominus iure Canonico erat
imposita pœna suspensionis, vt in d. cap. liter as, ibi,
ab executione officij sacerdotalis tandem volumus manere
suspensum, donec de illo disponatur, &c. & in cap. in-
notuit, de eo, qui furtiuè ord. suscepit, ibi, in susceptis Or-
dinibus ministrare non debeat, &c. ex quibus postremis
verbis rectè colligitur hanc suspensionem esse late
sententiæ, & ipso facto, vt per illum text. resolu-
unt Nau. in man. cap. 25. num. 71. Marchin. d. cap. 1.
num. 2. Bonacin. de censur. extræ Bullam, disp. 3. quæst. 1.
punct. 4. §. 17. num. 1. quicquid dicat Suar. de censur.
disp. 31. sect. 1. num. 41.] Quam quidem suspensionem
incurrit etiam ille, qui continuato eiusdem diei
ieiunio Dominica die sequenti quatuor temporum
recipit duos Ordines sacros, vt asserunt citati infra
alleg. 18. num. 1. in fine, quibus addo Henriq. d. lib. 13.
cap. 38. §. 3. in fine, & Salzed. ad Bernard. cap. 25. prope
finem, pag. 104. vbi dicit etiam tunc suspensum esse
Episcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab
executione, donec Apostolica Sedes dispensationem
ei indulgeat, [sed an suscipiens vna die duos sacros
Ordines sit suspensus ab vtroque, vel ab altero e-
orum, huius loci est inuestigare, in quo dubio dicen-
dum mihi videtur fieri suspensum solum ab vltimo
Ordine suscepto, ita Suar. de censur. disp. 31. sect. 1.
num. 40. Sayr. cod. tract. lib. 4. cap. 14. num. 23. cum
seqq. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 18. num. 9. quos refert
& sequitur Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 1. num. 2. in
fine, quibus adde citatos in collect. ad Conc. d. sess. 23.
c. 13. n. 5. Poterit tamen Summus Pontifex dispensare
vt quis eodem die suscipiat duos maiores Ordines,
quia

10
11

12
13
14
15
16
17

quia hæc prohibitio de iure positivo est, in quo ipse
dispensare potest, Molfes. d. tract. 2. cap. 14. num. 4.
Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. quæst. 23. art. 4. & q.
24. art. 5. Episcopo verò neque ex rationabili causa
id licet, cap. cum dilectus, de tempor. ordin. Fr. Em-
man. d. quæst. 24. art. 5. Marchin. d. tract. 1. p. 7. cap. 1.
num. 4. Vtrum autem conferri possint vna die mi-
nores ordines cum subdiaconatu in iis locis, vbi vi-
get consuetudo vt conferantur, vide supra alleg. 11.
post num. 20.]
Locus congruus ad conferendos sacros Ordines
est de iure Ecclesiæ Cathedralis, vt asserit Syluest.
verb. Ordo 2. num. 8. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 7.
cap. 1. dub. 50. num. 3.] de consuetudine tamen lice-
re in ea Ecclesiæ eos dare, quam Episcopus eligere
mauult, tenent D. Antonin. 3. p. sum. tit. 14. cap. 16.
§. 17. Tabiena verb. Ordo 5. §. 1. Rebuff. in regul. 23.
Cancellarie vers. & minores. Vgolin. de potestate Epi-
scopi cap. 26. §. 24. num. 2. Henriq. in sum. lib. 10. cap.
11. §. 3. Piafec. in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1.
num. 46. pag. 55. Sed hodie hac in re habemus cla-
ram dispositionem Concil. Trident. d. sess. 23. de re-
for. cap. 8. vbi in hac verba; Ordinationes sacrorum
Ordinum in Cathedrali Ecclesiâ, vocatis presentibus ad id
Ecclesiæ Canonici, publicè celebrantur: si autem in alio
Diaecesi loco presente clero, loci dignior, quantum fieri
poterit, Episcopus semper adeatur, referunt [Barthol.
à Ledesma dub. 15. de Ordine, Salzed. ad Bernard. in
praxi. cap. 26. vers. minores verò, Sanch. d. num. 3.]
Garcia de benef. p. 8. cap. 1. num. 17. in fine, Armend.
in addit. ad recop. legum Nauarre lib. 1. tit. 18. de
Episcopis, vers. ad 10. † Dubium deinde restat, an
locus vbi Episcopus Ordines confert, sit in litteris
ordinandorum exprimentum? de quo vide Cald. Pe-
reira de empt. [cap. 5. num. 10. vbi post Rebuff. in
praxi tit. de forma litter. Tonsur. num. 7. & Menes. l.
4. C. de diuers. rescript. num. 12. resoluit exprimen-
dum esse.]
Hora verò pro sacrorum collatione est circa no-
nam, per gloss. 1. in cap. quod à paribus; vbi Archid.
75. distinct. Sed vsus seruat, vt conferantur mane
quacumque hora; non est tamen tempus hoc de
substantia collationis Ordinum; secundum doctri-
nam Hostiens. in cap. consultationi num. 2. de temp. or-
dinat. vbi habetur, † quòd tempus, atq; & Episcopi
qualitas, non est de substantia Ordinum, ideoque
character imprimitur; si quocumque tempore, à
quocumque Episcopo, dummodo in forma Eccle-
siæ, & homini baptizato conferantur, conferen-
tes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia trans-
gressores sunt Canonum, de quibus suo loco tra-
ctabimus: sic etiam † Missa cum sacri Ordines con-
feruntur, non est de eorum substantia, vt notant
Doctores in cap. quod sicut, de elect. Anilla verb. Or-
do, num. 9. licet tamen requiratur de honestate, &
vsu, vt firmat Imol. d. cap. quod sicut num. 16. [Sot.
in 4. distinct. 24. quæst. 2. art. 1. concl. 2. Sanch. in opuscul.
moral. lib. 7. cap. 1. dub. 4.]
Prædicti maiores Ordines ideo sacri appellantur
à sanctimonialia, id est, castitate, & continentia, quam
inducunt gloss. in sum. 3. distinct. Bellarm. lib. 1. de
sacram. Ordin. cap. 8. vers. respondeo il. 1. quia illis an-
nexum est castitatis votum, vt alleg. seq. ob idque re-
cta ratione sacer Ordo peculiariter in Ecclesiâ is
dicitur, cui est annexum sacrum votum continen-
tiæ, propter quod homo dicitur & sacrat Deo, vt
inquit Valentia tom. 4. disp. 9. quæst. 1. puncto 4.
vers. Innocentius verò, Fornar. de sacram. Ordinis cap.
1. num. 3. Bonacina de Sacram. disput. 8. quæst. uni.
puncto 2. num. 2. ad fin. Flamin. de resign. lib. 5. quæst. 6.

quamuis prædictos Maiores Ordines dici sacros,
quia ordinati in eis sunt, quorum actus, aut habent
sacra tangere, aut sacramentum Altaris perficere,
dicant Alphons. Alvarez in speculo Iuris Pontificij cap.
81. vers. circa istum articulum, Carol. de Grassis de
effectibus clericalibus in præud. num. 296.

ALLEGATIO XV.

De castitatis voto sacris Ordinibus
annexo.

S V M M A R I V M.

- 1 Continentia sacro Ordini quando cepti esse annexa, ostenditur.
- 2 Promouendi antiquitas continentia, expressè cogebantur polliceri.
- 3 Continentia sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa.
- 4 Ordinibus sacris insignitus ante pubertatem an ardeatur ad continentiam, ostenditur.
- 5 Ordinatus vi mæturæ, qui in constuam virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentia teneatur, disputatur.
- 6 Ordinibus sacris insignitus teneatur in Confessione circumstantiam Ordinis sacri detegere, non solum cum actuale peccatum carnis patrauit, sed etiam cum consensum prestiterit.
- 7 Clericus fornicans ratione voti committit incestum.
- 8 Concubitus clericis sacris insignitis esse simplicem fornicationem, sunt qui teneant.
- 9 Cap. quia circa, de bigamis, declaratur.
- 10 Cap. Presbyter 28. dist. declaratur.
- 11 Fornicatio clericis cum soluta non est adulterium.
- 12 Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte sua incestum, & num. 13.
- 13 Filius clericis in sacris constituti sua matri potest succedere, ibid.
- 14 Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctores.
- 15 Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, seu constitutionem iuris imponitur.
- 16 Filius vt non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili.
- 17 Componuntur contrariæ opiniones supra relatæ.
- 18 Clericus castitatem & continentiam sacro Ordini annexam seruare debet.
- 19 Sancti qui non sunt, sancta tractare non possunt.
- 20 Continentia in clericis est de iure positivo.
- 21 Subdiaconatus de essentia, vt substantia non est continentia, sed tantum accidens ex statuto Ecclesiæ.
- 22 Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonia contrahant.
- 23 Sic etiam potest dispensare cum religioso, vel moniali super voto castitatis & continentia vt matrimonia contrahant.
- 24 Cap. cum ad monasterium, de statu monach. declaratur.

CONTINENTIA sacro Ordini cepti esse annexa ex institutione Sicitij summi Pontificij, circa annum 388. in cap. plurimos 82. dist. vt dixit gloss. in cap. cum in præterito, verb. qui sacramentis 84. distinct. eamque postea confirmavit Innocentius I. anno 408. vt videtur deduci ex cap. pro-
posuisti

posuisti 82. distinct. [vel florere incipit à tempore Leonis I. qui Sedem Petri occupavit anno Christi 440. vt colligitur ex quadam ipsiusmepist. 83. cap. 4. ad Anastas. Episcop. Thessalonicensem, cuius verba refert Marchin de sacram. Ordinis tract. 2. p. 6. c. 8. diffi. 5.] relicta in hoc temporum varietate, quam referat Sor. de inst. lib. 7. q. 6. a. 2. vers. probatur, & Valeria tom. 4. dispu. 9. quest. 5. pundo 5. §. 2. vers. scelerum. Multis testimoniis sacrarum Scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, sanctorumque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiusmodi continentie votum sacris Ordinibus æquissimo iure annexum fuisse, illisque magno opere continentiam expedire referunt [Iodoc. Clithouæ. de calibatu Sacerdotum, Claud. Spence. de continentia Sacerd. Marchin. de Sacramento Ordinis tract. 2. p. 6. cap. 8.] Sor. d. quest. 6. art. 1. vers. quoniam, Valeria d. pundo 5. §. 3. Card. Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 19. Fr. Emm. quest. Regul. tom. 3. q. 1. art. 1. Agor. instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 12. [nouissimè Torreblanca in pract. iuris spirit. lib. 2. c. 15. per tot.]

Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expressè polliceri, cap. nullum, cap. præterea, & cap. quando 28. distinct. Postea verò ex constitutione Martini Papæ nemo ordinandorum teneatur hanc continentiam expressis promittere verbis, sed tacitè, vt silentium ordinari pro consensu reputetur, subdens ne promoueretur assuerans se non velle continentie pollicitatione detineri, cap. Diaconus 27. dist. cap. Diaconi 28. dist. Et ita cum clericis ad sacros Ordines promouentur, tacitè castitatem promittere censentur, [hoc est non expressè, sed factò ipso, nam licet non voce voucant, at factò & opere profiteantur castitatem per sacrorum Ordinum suscepcionem,] cap. quando, cap. de iis, & cap. præterea 28. distinct. Deci. in cap. si clerici num. 227. de iudic. Alphons. Cupers in repet. c. oportebit 79. dist. vers. explicatur de Cardinalibus art. 1. cap. 10. Monald. conf. 69. num. 6. lib. 2. quos refert Carol. de Grassis de effectib. clerical. in prælud. num. 41. [Franc. Mendoza in Reg. lib. 1. cap. 1. sect. 1. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 2. cap. 15. num. 57. quibus addo Mich. Modin. de sacerdotum vir. continen. lib. 5. cap. 2. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Matrim. cap. 21. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 12. q. 6. Valq. tom. 3. in 3. p. dist. 249. c. 2. & 3. Sanch. de matrim. lib. 7. dist. 27. n. 10. Basil. Pont. in simili tract. lib. 7. c. 27. n. 7. Marchin. d. tract. 2. p. 6. c. 8. diffi. 6. vbi diffi. 7. inquit in quo consistat sollicitas voti continentie, quod in suscepcionem Subdiaconatus emittitur, & qua ratione differat à voto castitatis solemnem in approbata Religione? Verùm autem Episcopi, interueniente cleri consensu, statuere atque decernere possunt, quod promoti ad minores Ordines continerent? negatiuam partem sustinet Anguan. de legib. lib. 2. c. conuou. 2. num. 26. vbi reprobatur & reprehendit Archidiacon. in cap. certe n. 1. 12. q. 1. contrarium tenentem.]

Ex quibus iam primò, colliges falsam sententiam illorum, qui asserunt calibatum sacro Ordini iure diuino adiunctum fuisse, ideòque nulla potestate humana etiam Papali dispensari posse, quia ex dictis contrarium verius esse constat, & solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam tenent D. Thom. 2. 2. quest. 88. artic. 7. & 11. Antonin. Capet. de perpetua castit. vt Sacerd. cap. 25. Claud. Spensans lib. 1. de contin. sacerdot. cap. 3. Sor. in 4. sentent. dist. 38. q. 1. art. 1. vers. dicitur. Valeria d. pundo 5. §. 1. vers. sed his argumentis, Card. Bellarm. lib. 1. de Clericis cap. 18. Henr. in sum. lib. 10. c. p. 14. §. 6. Azor. d. c. p. 12. quest. 1.

[Marchin. d. cap. 8. diffi. 6. num. 1. idem me citato in hoc loco videtur asserere eod. cap. 8. diffi. 10. num. 10.]

Secundò colliges illum, qui ante pubertatem, Episcopi incuria, vel contemptu, Sacris est insignitus, ad continentiam non arctari, postquam peruenierit ad illam, nisi cum pubertatem attingit, promotionem ratam habuerit, tum expressè, tum tacitè non contradicendo, quia si tunc prorefteretur, posset ad seculum retrogredi, & uxorem ducere, ita Abb. in cap. vnic. num. 3. de clerico per saltum promotò vbi Ioan. Andr. num. 5. & Host. num. 2. Sor. 4. dist. 25. quest. 1. art. 2. concl. 3. vers. quod si roges, Rebuff. in practi benef. tit. de clericis male promotis glos. 2. num. 10. Nauar. conf. 2. num. 4. de his que vi, Henr. in sum. lib. 1. cap. 21. §. 3. Sanch. de matrim. lib. 7. dist. 30. num. 1. [& 8. Squillante de clerico obligat. p. 1. num. 83. Bonacin. de matrim. q. 3. pundo 9. num. 8. Basil. Ponti. eod. tract. lib. 7. cap. 29. num. 15. vbi expressè tenet quòd si puer, vbi ad vsum rationis peruenit, non reclamet, sed conscus obligationis continentie, statim sequatur ecclesiasticum, tunc ex ista tacita professione status sacri, censetur in prædictum onus consentisse, consequenter ab Ecclesia ad obseruantiam castitatis compelli posse, refert & sequitur Marchin. d. cap. 8. diffi. 10. num. 1. & 2. vbi tamen num 4. cum seqq. contra Maiol. Sanch. & Squillan. tenet impuberem, qui habens plenum vsum rationis sua voluntate sacros Ordines recepit, sciens onus castitatis illis annexum, voto castitatis, & Diuini Officij recitatione teneri.]

Quæstio in hac materia controuersa est, an scilicet ordinatus vi, metuvé, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, continentie voto teneatur? In qua quæstione affirmatiuam partem tuentur D. Antonin. 3. par. sum. tit. 14. cap. 16. §. 18. vers. de sic coactò ordinato, Sor. de Inst. lib. 7. quest. 2. art. 5. vers. quæ proprio, Armil. verb. Ordo 8. num. 4. Tabiena eodem verbo 2. num. 17. Archid. in cap. de Iudæis, in fine, vers. in glos. 145. dist. Syluest. verb. Ordo 4. n. 1. & 2. Henric. Boich. in cap. maiores n. 5. de Baptismo, vbi Butr. §. fin. num. 7. & Abb. in §. Item quaritur, etiam num. 7. Alberic. in suo dictionar. verb. ordinatus, vers. virum coacte ordinatus, Rebello de obligat. instit. par. 2. lib. 3. quest. 12. num. 9. Petr. Ledesma de matrim. quest. 55. art. 4. Paul. Comitol. respons. moralium lib. 1. quest. 55. a. num. 3. [Basil. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 29. Diana moral. resol. tom. 2. tract. 4. v. fol. 193.] Negatiuam verò pars, quòd scilicet talis continentie voto non obligetur, [suadet primò exemplo matrimonij quod graui metu extorsum irritatur in Iure. c. virum, de Regular. cap. veniens, de sponsal. Secundo exemplo voti metu tali iniecto facti, quod nullum est. cap. 1. & 2. vbi glos. verb. coactus vers. Item, & in voto, de his que vi, quam sequitur Abb. ibi num. 11. vers. & q. ar. casus. Tertio, exemplo solemnem professionis, qua pariter ipso iure est irrita, si per vim vel metum graue emittatur, c. insinuanti, qui clv. vel von. c. seu, c. qui monasteria 20. quest. 1. Nec obstat quòd vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Christianæ Religionis, cap. de Iudæis 45. dist. nam dispar est ratio, quia Baptismus est Sacramentum necessitatis, & similiter legis Christianæ obseruantia. At Ordo & continentia est de consilio, & voluntate: tum quia Baptismi suscepio, & professio legis Christianæ non est votum, quod natura sua petat plenam libertatem, sicut eam petit perpetua continentia votum.] Quare ita hanc partem negatiuam tenent glos. verb. conditionaliter in d. cap. maiores §. item quaritur, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis,

ob

ob quod videtur in ea residere, Hieron. Paul. in practi Cancellarie fol. 55. Henric. in sum. lib. 10. cap. 14. n. 3. & lib. 12. c. 5. n. 9. in com. lit. Q. Nau. conf. 1. n. 8. & conf. 2. n. 2. & conf. 3. num. 8. de his que vi, in nouis, Petr. de Ledesma in sum. p. 1. tract. de sacram. Ordin. cap. 6. diffi. 3. dicto 2. Sayr. in Clauis Regia lib. 7. cap. 4. sub num. 20. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 13. num. 5. Casar. de Grassis decis. 19. de his que vi, & decis. 20. Rot. Rom. decis. § 61. p. 1. diuers. Sanch. de matrim. lib. 7. dist. 29. num. 5. Bonac. de matr. quest. 3. pundo 9. num. 14. Coninch tom. 2. dispu. 20. dub. 14. a num. 143. [Squillante de obligat. cleric. par. 1. num. 80. Marchin. loco cit. diffi. 9. Iul. Casar. Madius de sacris Ordinibus cap. 3. num. 7. Hinc Rota decis. 105. num. 2. par. 1. in recentiss. censuit constare de metu Antonio illato antequam Sacris initiaretur, cum aliàs solus metus reuerentialis ex præcedentibus minis, aut verberibus, etiam sine patris expressò præcepto, sufficiat in materia suscepcionis Ordinis.]

Tertio, colliges constitutum in Sacris, quia habet prædictum castitatis votum annexum, non solum circumstantiam Ordinis sacri debere Sacerdoti de-regere, cum actualè peccatum carnis committit, sed cum mente tantum libidinosè actui consensum præstitit, argumento tex. in cap. qui viderit 32. quest. 5. & iuxta traditè per Sor. in 4. dist. dist. 18. quest. 2. art. 4. vers. non uero, Iacob. de Grassis in decis. aueris lib. 1. cap. 20. num. 32. Ratione enim voti clericus fornicans committit incestum, vt per Vincent. de Franch. decis. 27. num. 2. Lusit. Soar. tom. 1. commun. opinionum lib. 1. art. 7. de clericis coniugatis num. 20. pag. 175. Cald. Perceira de nominat. emphyt. quest. 19. num. 51. cum sequentibus. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 12. col. 1332. & par. 3. lib. 3. cap. 17. quest. 7. Fr. Emmann. quest. Regular. tom. 2. quest. 29. art. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. dist. 27. num. 9. plures ex antiquioribus refert Cenod. ad Decretales. collectan. 102. n. 2.

Hinc fit non esse veram sententiam Cardin. in Clement. ad nostrum vers. 7. num. 2. de hereticis, vbi Imola num. vlt. & eiusdem Imola in cap. vt clericorum num. 8. vers. aduertat tamen, de vita & honest. cleric. Clar. in §. fornicatio num. 4. & 18. & in §. incestus n. 1. vers. sed minquid. [Bermond. de public. concubin. vob. de sacrileg. num. 1. Paleoth. de nobis & spur. cap. 16. num. 14. cum seqq. Grilind. in tract. de poena omnisfor. coitus quest. 15. num. 2.] Gutier. post alios Canon. lib. 2. cap. 7. num. 4. & aliorum, quos refert Sanch. d. dist. 27. num. 21. assententium concubitum clericis Sacris insigniti, esse simplicem fornicationem, per tex. in cap. quia circa, de bigamis, ibi, cum eis tanqu. in simplici fornicatione notatis, &c. & per text. in cap. Presbyter. 28. distinct. ibi, Presbyter si fornicatus fuerit, vel adulterium commissit. Que tamen opinio falsa est, & ideo contraria, nempe talem coitum esse sacrilegum, tenent Menoch. de arbit. cent. 5. casu 418. num. 7. Thom. Doct. conf. 197. num. 4. Carol. de Grassis de effectib. cleric. in prælud. num. 40. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 13. & 12. quest. 6. ad finem, [& par. 2. lib. 6. cap. 7. q. 12. vers. sed dubia, Petr. de Ledesma in sum. p. 2. tract. 27. cap. 14. concl. 2. Bened. Agid. in tract. de priuileg. honest. art. 11. num. 10.] citati a Gutier. d. cap. 7. a. n. 7. cit seq. Sayr. in Clauis Regia lib. 8. c. 2. n. vlt. ad fin. Soar. de Relig. lib. 2. c. 6. n. 12. multi, quos refert, & sequitur Sanch. dist. 27. num. 19. assententem teneri clericum illam circumstantiam voti annexi Ordini sacro tanquam mutantem speciem, in Confessione exprimere, & ita dicere se esse clericum in Sacris, & illam suauiter declarare se peccasse cum clerico; cuius rei ratio est, quia vltra fornicationem virtuti temperantia contrariam, peccauit contra virtutem Re-

ligionis violans castitatis votum, ac per consequens sacrilegium commisit, quod est rei sacre violatio, iuuat text. in cap. de his, ibi, & sacrilegi, 28. distinct. [Vnde professus in Religione, & sacris initiatus, si castitatem violer, si votum sacri Ordinis & Religionis differunt specie: vt ramque circumstantiam teneatur confteri, alias secus. Ita Iacob. de Grass. in de-cisaur. lib. 1. cap. 20. num. 21. Agid. de Coninch. de sacrament. dist. 20. dub. 3. num. 131. Henric. in sum. lib. 5. de Pœnit. cap. 7. num. 6. Lessi. de Inst. lib. 2. cap. 40. dub. 6. num. 40. Sanch. d. dist. 27. num. 25. cum seqq. Homobon. in exam. ecclesiast. tract. 4. cap. 3. quest. 27. Filiuc. in quest. moralib. tom. 2. tract. 40. cap. 9. num. 124. Diana moral. resol. p. 1. tract. 7. resfol. 4.]

Neque obstat text. in d. cap. quia circa, respondeatur enim, quòd ideo ibi dicitur fornicatio simplex, non quia non sit etiam sacrilegium, sed vt distingatur ab aliis luxurie peccatis specialiori qualitate, & substantia effectis, in qua incidit aliquando Presbyter, verbi gratia, ab adulterio, stupro, vel incestu, ita Azor. instit. moral. p. 3. lib. 3. cap. 17. quest. 7. vers. in hac. Sed melius accedendo menti & dispositioni textus dicendum puto in eo vocari simplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam, quam non incurrit clericus concubinarius, supposito quod non habuit animum contrahendi matrimonium de facto, & ita vocatur simplex fornicatio ex parte effectus, & vt distinguitur à copula, que fit cum effectù maritali, iuxta cap. super. de bigamis, non tamen vocatur simplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille tex. non vocat clericum simplicem fornicarium, sed tanquam simplicis fornicatione notatum. Ad text. verò in d. cap. Presbyter respondetur nihil aliud significare, nisi quod fornicatio clericis cum soluta non est dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus Menoch. d. casu 418. quia videbatur dari quoddam coniugium spirituale inter clericum & Ecclesiam, imò dicebant dari stuprum cum incestu, vt per Menoch. dist. loco, Gutier. dist. cap. 7. num. 37. cum sequentibus.

Verùm licet communis opinio, de qua supra, teneat coitum clericis dici sacrilegium, tamen attendena persona mulieris, cum qua fornicationem committit, vt simplex reputatur, Benedicè. Agid. d. art. 11. num. 10. vers. utcumque, & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adpulanant Menoch. in addit. ad tract. de arbit. casu 209. num. 6. vers. tertia opinio, Surd. de alim. tit. 5. q. 7. n. 44. & Steph. Gratian. d. cap. 35. num. 24.

Hinc à Doctoribus communiter resoluitur, & vt æquius recipitur, filium clericis in Sacris constituti sui posse matri succedere, ex eo, quia respectu illius talis coitus non est damnatus, neque punibilis, & ita hanc opinionem tenent Perez. ut. 2. lib. 5. ordin. pag. 69. & latius tit. 8. vers. virum autem, lib. 8. pag. 297. Auend. d. l. 9. Tauri glos. 5. cum seq. ac proinde cum huiusmodi fornicatio ex parte ipsius mulieris non sit coitus damnatus, & punibilis, potest filius matri succedere, iuxta tradita per Negreiros in introduct. vlt. in volum. lib. 2. cap. 11. num. 5.

Contrariam tamen opinionem, imò filium clericis in Sacris constituti non succedere matri, tenent Anton. Gomez. l. 9. Tauri num. 15. in fine, & ibi Fernandez. num. 34. Matien. l. 9. glos. 4. & num. 6. 7. 8. tit. 8. lib. 5. noua recopil. Mench. de success. creat. §. 10. num. 497. Peregr. de iure fisci lib. 3. tit. 8. num. 37. in medio. Gam. decis. 136. vbi Flores. Molin. de Inst. tract. 2. dispu. 167. vers. licet, alias num. 8. Spin. in speculo restam. glos. 16. princip. n. 18. & 19. 89. & 90. Gutier.

Gutier. *prædicab. lib. 2. quest. 102. per totam*, Bernard. *Græuz. ad præf. Camera Imp. lib. 2. conclus. 115. confil. 1. num. 2. Azor. moral. insit. p. 2. lib. 2. cap. 6. quæst. 5. Lessi. de iust. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 56. Et ex eo confirmatur, quia non potest negari huiusmodi coitum etiam ex parte matris punibilem esse, & damnatum, cum in iure multa sint contentæ pœnæ contra clericorum concubinas: dicitur enim*

15 *† coitus damnatus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem Iuris imponitur, vt per Bern. de publicis concubinar. prop. finem, in verb. qui etiam filios, num. 73. Boff. de coitu damnat. num. 38. Clar. in § fornicatio, num. 5. Cald. Pereira de nominat. employ. quest. 21, num. 16. Steph. Gratian. d. cap. 35. num. 20. Molin. de iust. tract. 2. disp. 167. vers. licet in conclusioe. Et † vt filius non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque simul, ex Valasc. consulti. 29. num. 13.*

17 *Quare has contrarias opiniones distinctionis fecedere componendas duxi, cum doctiss. D. meo Petro Barbosa in priuatis schol. ad Lex factio §. si quis rogatus il. vers. ad Ord. ff. ad Treb. quod scilicet prima opinio procedat in clerico, qui suscepit filium ex muliere solura, quam pro concubina non habebat, nam in his terminis verum est mulierem non puniri, nec respectu illius potest dici talis coitus damnabilis, aut punibilis. Secunda verò opinio habet locum in clerico, qui suscepit filium ex concubina sua, cum in nostris Hispaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur: que quidem resolutio sepe intelligenda est de clericis in Sacris constitutis, nam filios clericis in minoribus, etiam beneficium Ecclesiasticum habentes, succedere matri absque dubio resoluunt Azor. d. c. 6. q. 5. vers. accedit. Stephan. Gratian. d. cap. 35. num. 48.*

18 *Castitatem & continentiam Ordini per se accepto annexam clericis obseruare debet, cum enim templum & vas Domini, ac sacrarium Spiritus sancti esse debeat, indignum est dici eum cubilibus, & immundicijs deservire. D. Paul. ad Roman. 13. cap. decernitur, & per tot. 28. dist. cap. prop. fuisisti, cum sequentibus. 82. dist. cap. 1. & per totam 15. quest. 8. cap. à multis, de etate, & qual. cap. vt clericorum, de vita & honest. cleric. plura refert Bened. Agid. de priuileg. honest. art. 11. Demosth. in oratione contra Timocratem sic ait: Ego enim arbitror, qui sacra ades ingrediatur, qui curam diuinarum rerum præsit, eum non modo ad curiam aliquod diuturnum tempus castum esse debere, sed per omne spatium ætatis ab istiusmodi studiis fuisse purum, oportere. & Cicero. 2. de legibus, ad Diuos, inquit, adeunto castè, qui secus faxit, Deus ipse vindex erit, Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minimè puri, & integri ad immolandum accederent, vnde Tibull. lib. 2.*

*Vos quoque abesse precium inbeo, discedite ab aris,
Quicis dedit besterna gaudia nocte Venus.
Cætera placent Superis, &c.*

19 *Mundamini, qui fertis vasa Domini, Esai. 52. necesse est, vt munda studeat esse manus, que alios mundare debet, c. necesse 1. quest. 1. D. August. serm. 36. ad Presbyt. D. Chrysostr. lib. 6. de Sacerd. & qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni effici debent à ministerio, quod viuendo illicitè pollunt. cap. Maximianus 81. distinet. circa quam clericorum castitatem multa scribunt Thom. Doct. conf. 147. num. 4. Carol. de Grassis d. prelad. an. 25*

20 *Continentia in clericis, quia non est de iure diuino, sed dumtaxat de iure positio, vt præter citatos supra num. 3. resoluunt Abb. in cap. vt clericorum*

n. 5. de vita & honest. cler. & in c. cum olim n. 5. de cler. coniug. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 15. num. 61. Homobon. de Bonis de humane vita statib. par. 1. cap. 19. prop. finem vers. quoad secundum, † nec est de substantia & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidens ex statuto Ecclesiæ, D. Thom. 2. 2. quest. 88. art. 11. Rota diuers. par. 1. decis. 560. num. 10. & decis. 361. num. 11. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 8. num. 9. † ideo, 22

Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonium contrahant. Ita Sot. lib. 7. de iustit. quest. 4. art. 2. vers. hoc patet, & in 4. sentent. dist. 38. quest. 1. art. 1. vers. dubium, Abb. in cap. cum olim. num. 5. de clericis coniug. Henric. in sum. lib. 10. cap. 14. §. 5. & §. 8. Bellet. d. §. 8. n. 11.

Sic etiam summum Pontificem posse dispensare, 23 cum Religioso professo, vel moniali super voto castitatis & continentia, vt matrimonium contrahant, tradunt D. Thom. in 4. distinet. 38. quest. 1. art. 4. circa med. vbi Rich. art. 9. quest. 1. & Sot. quest. unic. Duran. quest. 2. Pal. quest. 4. art. 4. concl. 11. & 12. D. Antonin. par. 2. tit. 11. cap. 2. §. 2. Borgas in tract. de irregul. par. 6. rub. de sponsal. & matrim. num. 7. & 11. Nauar. comm. 2. de regular. num. 57. & de reddi. Eccles. quest. 1. monit. 55. n. 9. & conf. 5. de statu monach. n. 7. & conf. 10. de sponsal. Gama decis. 379. num. 1. Grassis in decis. aureis lib. 2. cap. 31. num. 22. & 23. Ioan. Ramirez de confirm. Ordinis D. Iacobi cap. 5. num. 25. Motta eod. tract. lib. 2. cap. 1. §. 12. a num. 7. & c. 2. §. 7. à n. 7. Cald. Pereira de nominat. quest. 20. num. 29. & 32. Sayr. in clauis Regia lib. 6. cap. 11. num. 16. cum seqq. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 25. art. 1. & 2. & q. 26. art. 1. & tom. 3. quest. 1. art. 5. & 8. & q. 29. art. 6. Henric. lib. 10. cap. 14. §. 5. in glos. lit. A. & lib. 11. cap. 5. 11. & lib. 12. cap. 5. §. 7. P. Ribaden. in lib. pro defensione Societatis Iesu, cap. 15. 17. & 18. Lessi. de iustitia lib. 2. cap. 40. dubi. 14. Cened. ad Decretal. collect. 124. num. 4. [latè Trasmiera in tract. de polygamia lib. 2. q. 17. à num. 29.] Barthol. à S. Fausto in thesauro Religiosorum lib. 3. quest. 36. Ioan. Valer. de different. inter virumque forum, verb. dispensatio differ. 6. num. 5. Basil. Pont. de impedim. Matrim. cap. 1. §. 3. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. cap. 10. num. 83. Rebel. de obligat. insit. par. 2. lib. 3. quest. 4. num. 8. Gutier. de Matrim. cap. 123. num. 1. Sanch. de Matrim. lib. 8. distinet. 8. num. 6 & in præcepta Decalogi lib. 5. c. 2. n. 9. Bellet. d. §. 8. n. 12. Quamuis D. Thom. ante locum supra citatum in 2. 2. q. 83. art. 10. & q. 88. art. 11. contrariè resoluat per tex. in c. cum ad monasterium, de statu Regul. † intelliguntur enim il-

lius verba finalia, ibi, quia abdicatio proprietatis, sic ut & custodia castitatis, adeo est annexa regule monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere. in sensu composito, id est, cum monacho manente monacho; nam in sensu diuiso, id est, faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à Religione, bene potest Papa dispensare, Valent. tom. 3. disp. 10. quest. 4. puncto 2. Valquez disp. 165. num. 104. Azor. insit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 7. Lessi. de iustitia lib. 2. cap. 41. à num. 4. Motta lib. 2. c. 2. §. 7. num. 10. Valer. Reginald. in praxi fori ænit. lib. 18. num. 397. vers. neque verò. Basil. Pont. d. §. 3. vers. sed quamuis Nicol. Garc. dist. cap. 10. num. 92. & 93. Sanch. d. lib. 5. cap. 1. num. 16. Barthol. à S. Fausto d. quest. 36. num. 12. & lib. 7. quest. 48. Et ideo dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Episcopatu, Regnum susciperet, & uxorem, atrestantur Paul. in 4. dist. 38. q. 4. art. 4. Lut. Marina. Sicul. lib. 8.

lib. 8. de mirabil. Hispania, c. vlt. Ioan. Vasc. in chronica cap. 18. Barthol. à S. Fausto d. q. 36. n. 6. ac etiam cum Constantia professa in Monasterio Panormitano filia Rogerij Regis, vt Religione deferta nuberet Henrico VI. Federici Imp. filio, dispensasse Cælestinum I I I. referunt Cened. ad Decretal. collect. 124. num. 5. Pineda in vita D. Ioannis Bapt. lib. 1. art. 1. c. 6. pag. 84. [Didac. de la Motta in tract. de confirmat. Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata lib. 2. cap. 2. §. 7. ad 7. num. 13. pag. 243. ibi, Et quod Cælestinus Papa I I I. dispensauerit cum Constantia filia Rogerij Regis Henrici Sexti, que erat Sanctimonialis in Panormo, & natus est ex tali coniugio Fredericum XI. cerium est, & inter alios Doctores tradunt Card. Caiet. 2. 2. quest. 88. art. 11. Fr. Mich. de Medina de sacrorum hominum continent. lib. 5. c. 28. 32. & 33. Illescas in Hist. Pontif. lib. 5. cap. 31. & c.] Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. num. 124. Barth. à S. Fausto dist. quest. 36. num. 6. in fine. [Trasmiera vbi supra num. 33.] Et dispensatum etiam fuisse per Alexandrum I I I. cum Nicolao Iustiniiano Sacerdote Monacho in Monasterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad instantiam Vitalis Veneretorum Ducis, tradunt Barthol. à S. Fausto d. quest. 36. num. 5. Fagundes in quinque Ecclesiæ præcepta, lib. 3. cap. 5. num. 7. Pineda in monarch. Eccles. part. 4. lib. 25. cap. 7. §. 1. pag. 34. [Trasmiera d. q. 17. num. 34.] & Alexandrum V I. dispensasse cum Cæsare Ducino Cardinali, vt uxorem duceret filiam Ducis Valentiniiani refert Cened. d. num. 5. & nouè dispensasse Gregorium XIII. cum fratre Illustrissimi Card. Ioyosa Galli Sacerdote professo, & Prouinciali Ordinis Capuccinorum asserit Barthol. à S. Fausto d. q. 36. à num. 8. [Trasmiera d. q. 17. num. 35.]

- Ordinibus ministrans sit irregularis.
- 12 *Suspensus impeditur ea exercere, qua ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendet.*
- 13 *Promotus ante legitimam ætatem ascendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem.*
- 15 *Ab ista suspensione nullus præter Papam dispensat.*
- 16 *Irregularitatem contrahit, qui inexplèto anno 24. suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alio Episcopo, aut sine dimissorijs.*
- 17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit.*
- 18 *Verba temerè præsumpserit, dolum, ac temeritatem significant.*
- 19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide ignoranter, aut imprudenter aliquid facit.*
- 20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum non remanet suspensus.*
- 21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id sibi licere, irregularitatem non incurrit.*
- 22 *Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem.*
- 23 *Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interueniente, rectè poterit Ordines exequi sine dispensatione.*
- 24 *Regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes sunt suspensi ipso iure.*

SVMMS Pontif. Clemens V. constituerat olim in Clement. sin. de etate, & qual. vt alio non obstante impedimento Canonico posset quis liberè in decimo octauo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri, in vigesimo ad Diaconatum, & vigesimo quinto ad Presbyteratum. Iure verò nouissimo Concil. Trident. sess. 23. de reform. c. 12. præcipitur, vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis suæ promoqueatur; ac insuper statuit eadem in singulis Ordinibus tempora in Regularibus quoque personis esse attendenda, priuilegijs quoad hoc penitus exclusis, cum olim meritis exigentibus posset in minori ætate promoueri, vt in cap. monachus 71. distinet. Prædictum verò annorum numerum in singulis Ordinibus sufficit attingisse, nisi contrarium exprimat in Canone, sicut olim exprellum erat in d. cap. 1. 78. distinet. & in cap. cum in cunctis de el. & idem de etate Acolytatus intelligendum videtur d. cap. in singulis, cum gloss. [Ratio huius resolutionis est, quia propria significatio dictionis, ante, de qua in Trid. est excludere illud, cui præponitur, vt in his terminis diximus de diction. vsufreq. dist. 23. num. 5. nam quando perfectum, & consummatum annum requirit idem Concilium, hoc ipsum exprimit addendo particulam, expletum, prout sess. 25. de Regular. cap. 15. ibi, ante decimum seximum annum expletum, &c. tum, quia si annus adimpletus requireretur, non posset quis promoueri ad Subdiaconatus Ordinem, nisi in 23. anno, & ad Diaconatum in 24. & ad Presbyteratum in 26. quod manifestè aduersatur Concilio Trid. & hoc non esset ante, sed post.] Quare ita docent Nauarr. in man. cap. 25. num. 69. cum sequentibus. & num. 103. Zerola in praxi Episcop. verb. Ordo §. 1. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 8. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiæ, part. 1. cap. 4. num. 31. Henric. in sum. lib. 10. cap. 19. §. 2. & lib. 13. cap. 38. §. 2. Petr. de Ledefin. in sum. part. 1. tract. de sit. gram. Ordin. c. 7. à primo. Piasc. in praxi noua Episcopali.

ALLEGATIO XVI.

Episcopus in qua etate constitutus Ordines maiores conferre possit, & de pœna Ordinantis, & Ordinati ante legitimam ætatem?

SUMMARIUM.

- 1 *Subdiaconus ante 22. annos, Diaconus ante 23. inchoatus, Presbyter ante 25. per diem inceptum promoueri non debent.*
- 2 *Anni bissexi dies computandum non est pro legitima Ordinis etate.*
- 3 *Anni autem computandi iuxta ritum, & usum Ecclesie.*
- 4 *Etates pro suscipiendis sacris Ordinibus postremo iure sunt constituta.*
- 5 *Ordinis sacramentum si pueris, furijs, & his qui usu rationis carent, administraretur, characterem imprimit in eorum anima.*
- 6 *Cap. vnicum, de clericis per saltum promotis, declaratur.*
- 7 *Infanti tonsuram conferens, quum pœnam incurrat.*
- 8 *Suspensio quam contrahit promotens carentem etate non incurritur.*
- 9 *Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis, ostenditur.*
- 10 *Promotus ante legitimam ætatem est ipso iure suspensus, intellige de promotis ad maiores Ordines, vt num. 14.*
- 11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in susceptis Barthol. de Episcopo. Pars I I.*

p. 1. cap. 1. rub. de requisitis aetatis, num. 23. pag. 34. Moneta de distribut. quotid. p. 2. q. 19. num. 11. Fr. Emman. quest. regular. tom. 3. q. 23. artic. 6. Armend. in addit. ad recopil. legum Navar. lib. 1. tit. 2. l. 1. de aetate, in declar. n. 4. Bonacina de Sacram. disp. 8. quest. vnic. punct. 5. num. 12. Nicol. de Garcia de beneficiis p. 7. c. 4. n. 2. 1. [Auila de censur. p. 3. disp. 5. dub. 7. not. 11.] Valer. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 30. tract. 3. n. 166. Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 20. n. 102. [Bonac. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 1. num. 4.] Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. n. 3. & 4. Molfes. in sum. Theologiae moralis p. 1. tract. 2. cap. 12. num. 3. Miranda in manuali Pralat. tom. 1. quest. 39. art. 2. Carol. de Grassis de effectib. clerical. in pralud. num. 289. i. 91. & 295. Zipae. in analytica postremi Iuris Ecclési. enarrat. sub tit. de elect. num. 11. Vgolin. de officio Episcopi c. 26. s. 6. num. 4. & 5. Homobon. de Bonis de examine Ecclésiast. tract. 1. n. 10. q. 60. vers. ad maiores. [latè Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 8. cum seqq. Albert. Troct. de vero & perfecto clerico c. 17. n. 2. Philarch. de officio sacer. tom. 1. p. 2. lib. 1. c. 13. in fine, latè Philibert. Marchin. post haec scripta & impressa in lucem editus, in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. p. 5. c. 2. per tot. Marcell. Vulpe in praxi iudic. c. 7. n. 3. & c. 8. num. 4. nouissimè Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 3. D. Acuña in commentar. ad cap. subdiaconus num. 1. dist. 77. Aduertas tamen quòd sufficit ad singulos Ordines per vnum medium diè annum necessariū à Concilio Trid. inchoatum fuisse. Coninch de sacram. disp. 20. dub. 10. n. 102. Bonac. etiam de sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 5. num. 12. Petr. Ledesim. in sum. tom. 1. de sacram. vbi de Ordine. c. 7. Diana d. p. 2. tract. 2. misel. resol. 29. nam regula est in iure nostro quod siue agatur de materia favorabili, siue de materia odiosa, vel poenali, vbi cumque requiritur aetas ad aliquem actum, vel exercitium, sufficit attigisse primum diem vltimi anni, quia annus ceptus habetur pro completo, glof. verb. decimummodum annu, in Clem. fin. de aetate, & qual. glof. in Clem. ad nostram, de Regul. Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 3. Cenall. commun. contra communi. q. 523. post num. 4. Gironda in tract. de priuilegiis, & exempt. explicat. n. 1142. vbi n. seq. id limitat quando pro essentiali forma requiritur annus impletus.]

Regularis virtute suorum antiquorum priuilegiorum non posse ordinari ante legitimam aetatem praescriptam à Concil. Trident. d. cap. 12. tenent Fr. Emman. quest. Regular. tom. 3. q. 23. art. 6. & 8. & in addit. ad sum. tom. 4. cap. 77. concl. 1. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 14. & 15. Fr. Ludou. Miranda d. quest. 39. art. 1. vbi asserit se nescire de aliqua concessione, quae id concedat Regularibus post Trid. & Sixtum, refert Portel. in dubiis regularib. verb. Ordines sacri num. 1. [me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 6.]

Pro legitima Ordinis aetate non est computandus dies bissextilis, nec de illo curandum, cum annus à Iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis, ita Henriq. in sum. lib. 10. cap. 19. §. 2. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclésiastici post resol. 276. in notabilib. de materia Sacram. Ordinis vers. quoad interstitia in 2. edit. [Martin. Fournat. de Ordine c. 3. n. 6. Quamuis contrarium, immò diem bissextilem in aetate ordinandorum supputanda semper includendam existimauerint Bonacin. d. puncto 5. num. 14. & Molfes. d. tract. 2. c. 12. num. 8. Marchin. d. p. 5. cap. 4. num. 13. & qualiter sit computandus annus ad Ordines recipiendos in more astrologico per tot menses, & dies, an verò more Ecclésiastico, iuxta quod accidit in Calendario, vide infra alleg. 18. n. 2. Sed dubitans an

habeat legitimam aetatem ad Ordines & beneficia, vel ad alium actum requisitum, non potest cum huiusmodi dubio Ordines suscipere donec confect de aetate, quia possessio est pro praepcepto, & ideo illud seruare oportet; secus in eo casu quo facta debita diligentia dubius adhuc est an expleuerit viginti & vnum annos ad ieiunandum, quia tunc non est possessio pro praepcepto ieiunij, sed pro libertate illius dubitantis. Ita Thom. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 41. n. 38. Ioan. Sanch. in selett. disp. 43. n. 6. & 7. Castro Palao tom. 1. disp. 3. punct. 8. num. 7. & plures, quos refert & sequitur Antonin. Diana Moral. resol. p. 4. tract. 3. resol. 21. per tot. Quare si in aetate ad Ordines vnus dies, aut hora desideretur, vitiatum factū, quia hic non habet locum regula illa, quod parū distat nihil distare videtur, sicut nec in aliis in quibus ius tempus praefinitum exigit, ita Henriq. in sum. lib. 7. c. 20. §. 2. in glof. lit. O. Basil. Ponti. de matrim. lib. 7. cap. 65. num. 1. nouissimè Diana moral. resol. p. 5. tract. 5. resol. 17.]

Huiusmodi aetates pro suscipiendis Ordinibus requisitae non alio quàm positio, & Canonum Iure constitutae sunt, nec quidem de Iure diuino aliqua fuit determinata aetas ad necessitatem sacramenti Ordinis, vt bene firmat Sot. in 4. sentent. dist. 25. q. 1. art. 2. concl. 3. Vnde tamen huiusmodi Sacramentum pueris, furiosis, vel amentibus, qui vsu rationis carent, administraretur, characterem in corū animam imprimi certò credendum est, S. Bonavent. in 4. sentent. dist. 25. q. 2. art. 2. vbi Sot. q. 1. art. 2. conclus. 3. Ioan. Andr. in cap. 1. n. 5. de clerico per saluum promotio. Catechesis Rom. sub tit. de Sacram. Ordinis §. sequitur, Gregor. de Valentia tom. 4. disp. 9. q. 4. punct. 1. Nauar. conf. 2. n. 4. de his quae vi metusue causa fiunt, & conf. 7. n. 3. de temporibus ordin. Coninch d. disp. 20. dub. 10. n. 94. & 97. Valq. 3. p. tom. 3. disp. 246. cap. 1. Bonacina d. disp. 8. q. vnic. punct. 5. n. 1. [Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. n. 18. nouissimè me citato in hoc loco Torreblanca in practica Iuris Spirit. lib. 2. c. 13. n. 36.] Ex ea ratione, quia tamen in cap. vnic. de clericis per saluum promotis, habetur illos non esse reordinandos, qui intra, id est, ante discretionis annos acceperunt minores Ordines, tum quia vsus rationis videtur solummodo requiri in suscipientibus Sacramenta, quae consistunt in aliquo actu ipsius suscipientis, sicut est matrimonium, quod consistit in mutuo contrahentium consensu; & Poenitentia, ad quam necessarius est dolor, & confessio, qui sunt actus poenitentis: in suscipientibus verò Sacramenta per quae datur aliqua potestas, quae est prior actus, non videtur necessarius vsus rationis, sed sufficit capacitas potentiae, seu potestatis, quae conferretur, & ita colligitur ex resolutis per Doctores supra allegatos.

[Vnde fit Episcopum non posse dispensare super aetate ordinandorum, sed requiri Papae dispensationem, c. dilectus, de temp. Ordin. Emman. Sa verb. Ordo num. 19. Alzedo de precell. Episc. dignit. p. 2. cap. 6. num. 64.]

Restat iam, vt videamus, quae poena Iure sit constituta aduersus Episcopos ordinantes aliquem nò habentem aetatem requisitam, & contra sic promotos. Et agendo prius de ordinante, adduco decisionem rex. in cap. vel non est compos. de temporibus ordinat. & ibi Abb. num. 4. vbi probatur infantem in Diaconum ordinans, à collatione caeterorum Ordinum suspensione dignum esse, in conferre verò infanti clericalem Tonfuram Bonifac. VIII. sancit ne per annum Tonfuram alteri dare posset, in cap. final. de tempor. ordinat. lib. 6. Sed difficultas est, quare conferens infanti clericalem Tonfuram ab illius collatione

tione tantum suspendatur; & conferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantum à collatione illius, sed etiam caeterorum suspensione dignus sit? De quo vide Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 7. cap. 4. num. 2. vbi rationem reddere multis nititur.

8 Suspendio haec, quam de Iure contrahit promotus aetate carentem, non incurritur ipso iure, pro vt resoluunt Tabien. verb. Ordo 3. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 9. Vnde non incurritur irregularitatem si in Ordinibus, à quorum collatione erat suspensus, ministraret, ex Rebuff. in praxi benefic. tit. de clericis male promotis verb. 2. num. 7. remissiuè Quarant. in sum. Bullarij glof. Ordo, in princip. vers. san.

9 Si tamen praedicta suspensione durante auderet alium Ordinem initiare, fieret quidem irregularis, suspensus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex Syluest. verb. suspensio num. 5. vers. Si vero ab Ordine, cum Concil. Trident. nullam in hoc casu apponit poenam, nec Constitutio Pij II. & cum altera Sixti V. quae in illo loquebatur, redacta sit ad terminos Iuris communis, per Clem. VIII. in sua Constit. incip. Romanum Pontif. sub. Dat. pridie Kalend. Martij 1595. vt refert Sayr. in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. decis. 27. viget tantum suspensio, d. cap. vel non est compos.

10 Poena verò promoti ante legitimam aetatem erat suspensio de Iure communi ab illorum exequutione vsque ad aetatem legitimam, d. cap. vel non est compos. [talis tamen suspensio nò erat ipso facto, sed ferenda, vt per glof. libi, & Nau. conf. 23. n. 5. de tempor. ordinat. in antiq. edit. Marchin. d. tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 1. & 2. Auila p. 2. disp. 5. dub. 7. vers. de secunda, D. Acuña in diel. cap. subdiaconus num. 4. dist. 77.] per Constit. verò Pij II. incip. Cum ex sacrorum, relatum alleg. seq. num. 10. fit ipso iure perpetuò suspensus, donec absolutio beneficium impetretur, vt per Couar. in Clem. si furiosus part. 1. §. 1. num. 4. Rebuff. in praxi benefic. part. 2. tit. de clericis. ad sac. Ordines promotis glof. 4. num. 3. Tolet. in instruet. Sacerd. lib. 1. cap. 61. §. 5. & 6. Graff. in antiq. decis. part. 1. lib. 4. cap. 27. num. 23. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 19. Nauar. in man. cap. 25. num. 70. & cap. 27. n. 155. Henriq. in sum. lib. 15. c. 38. §. 1. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. n. 11. Auila eod. tract. p. 3. disp. 5. dub. 7. per tot. D. Acuña vbi proxime num. 6. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. c. 8. p. 2. & 3. Lezana in sum. quest. Regul. cap. 14. num. 2.] Quarant. d. verb. Ordo, vers. colligitur ex diel. Bonacin. de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 13. bene Rot. in Illeiden. portiois de Bonauar. 8. Nouemb. 1613. coram Illustrissimo Patriarcha Marzanedo, impressa per Farin. decis. 481. num. 5. p. 2. recentior. Ex quibus autem probetur quis promotus ante legitimam aetatem? vide Rot. in Meliten. Abbatis 27. Nouemb. 1592. coram D. Gispio, impressa per Marchesan. de commission. part. 1. pag. 140. secundum nouam impress.

11 Si hac durante suspensione promotus ante legitimam aetatem, in susceptis Ordinibus ministrare praesumpserit, fieret irregularis, ex dicta Pij II. Constitutio, vt per Aloyf. Ricc. in praxi auroa, resolut. 105. num. 1. [Gutier. d. lib. 1. cap. 26. num. 22. quicquid teneat Diana moralium resol. tom. 2. tract. 4. de Sacram. resol. 182. in fine.] Nam tamen suspensio impedit ea exercere, quae ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclésiastica pedent, ac proficiuntur, ex traditis per Vgolin. de censur. tab. 4. c. 6. in princ. & s. Mari. Alter. eod. tract. tom. 2. disp. 4. c. 2. vers. & statendum est, Suar. tom. 5. disp. 26. Res. 1. num. 3. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de clericali discipl. Barbof. de Episcopo. Pars II.

§. 5. num. 53. Moneta de distribut. quotid. part. 2. q. 15. num. 8. eumque praeterea tanquam impedimentum exercere Ordines, si interdum se ingererit Diuinis, irregulare fieri sancit Pontifex in cap. 1. de sent. & re iudic. lib. 6. Vnde excommunicatus solummodo poenam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui sunt specialiter deputati alicuius Ordinis ministerio, Miranda d. quest. 39. art. 9. Quinimò tamen ascendendo ad altiores Ordines eandem incurrit irregularitatem, cum dicatur ministrare in promotis. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 11. & lib. 4. cap. 33. num. 2.

Intellige de promoti ad sacros Ordines, ante aetatem, vt patet ex d. Bulla Pij II. ibi, se faciunt ad sacros Ordines promoueri, cuius poena [non comprehendit illos, qui ante legitimam aetatem minores Ordines etiam mala fide recipient, vt per] Nauar. conf. 31. num. 4. de tempor. ordinat. in notis, Suar. tom. 5. disp. 31. num. 23. Bonacin. de censur. disp. 3. quest. 6. puncto 5. num. 5. cum alioquin, Salzed. ad Bernard. cap. 26. vers. tertio erit, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 9. Marchin. d. cap. 3. num. 9. Bellet. d. §. 5. num. 6. [Aloyf. Ricc. in decis. Curiae Archiep. Neapol. part. 4. decis. 93. num. 5. Diana moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 30.]

Ordinatus igitur ante legitimam aetatem cum remaneat ipso iure suspensus, si temerè Ordines receperit, necessarium est, vt priusquam Ordinem exerceat, à suspensione absoluat, neque ante, etiam si attingat aetatem per sacros Canones, & S. Concil. Trident. requisitam, absque absoluteione praedicta alium potest Ordinem suscipere, aut in suscepto ministrare, Miranda d. quest. 39. art. 10. [Cornejo tom. 2. in 3. part. disp. 4. de suspens. lib. 1. Lezana in sum. quest. Regul. cap. 14. num. 2. in fine.] Nec sufficit dispensatio desumpta ex tolerantia Episcopi per longum tempus, quia cum non probetur illius scientia de huiusmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur, Romani. conf. 136. num. 6. & 8. vers. mihi autem, Paris. conf. 136. num. 4. lib. 4. Gabr. conf. 189. num. 1. & 4. lib. 1. Beroi. conf. 183. num. 25. lib. 3. Vt quòd ex dispositione dictae Bullae Pij II. suspensio incurritur ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, & à solo Papa absolueendus. Cou. d. num. 4. Nau. in man. cap. 25. num. 70. & in cap. accepta opposit. 8. num. 34. de restit. spoliat. Rot. d. decis. 481. num. 5. ac proinde incapax ad obtinendum beneficium. Caputaq. decis. 238. num. 4. p. 2. Paris. conf. 136. num. 40. & 41. lib. 4. Rot. d. decis. 481. num. 3. p. 2. recent. & latius alleg. seq. num. 14. Poterit nihilominus per Episcopum dispensari, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum, licet celebratio sit publica, vt resoluti alleg. 39. post num. 44. vers. decimò. Aduerte non fieri irregularem ante legitimam aetatem ad Sacerdotium promotum, si exerceat actus solum in Sacerdotio constitutis conuenientes, & sacerdotali Ordini deputatos, modò non celebret, vt de Regulari dicunt Nauar. conf. 9. de clerico excomm. ministr. in antiq. alias conf. de aetate & qual. in notis; Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 166. concl. 1. & quest. regular. tom. 3. quest. 23. art. 12. Bellet. disquisit. cler. part. 1. tit. de discipl. cleric. §. 5. num. 58. [Marchin. d. cap. 3. num. 14. An suspensus ab aliquo Ordine, si ascendit ad altiore Ordinem absque eo quod illos exerceat, efficitur irregularis? Effici irregularem tenent Maiol. de irregul. lib. 4. c. 34. num. 1. & 2. Cou. in cap. abnd. mater. part. 2. §. 3. n. 3. vers. septimò; sed contrarium melius sustinent Sayr. de censuris, lib. 4. cap. 16. num. 22. Marcell. Vulp. in praxi iudiciali fori Ecclésiast. cap. 8. num. 32.]

16 Quæstio in hac materia difficilis est, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. anno susceperit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdico, vel sine titulo; siue ab alieno Episcopo, aut sine dimissioniis, vel extra tempus statutum. In qua quæstione verior opinio est affirmatiua, quam tenent Couar. in cap. Alma mater p. 2. §. 3. num. 3. vers. 9. Salzed. ad Bernard. cap. 26. vers. 5. qui ibi attestatur se alios, & prudentissimos viros, maximè Societate Iesu, alloquutum esse de hac re, & istam omnino firmasse resolutionem, quamque tuerentur Hieron. à Sorb. in compendio priuileg. Mendicantium, verb. Ordines sacri, vers. sed hic aduertendo, & vers. idem notandum secundo. Nauar. consil. 4. in antiq. alias conf. 8. de clerico excomm. minist. Bonac. de Sacri. disp. 8. quæst. vnica punct. 5. num. 13. tum quia huiusmodi Sacerdos concelebrat hoc casu Episcopo ordinanti, ex resolutis per D. Thom. 3. p. quæst. 82. art. 2. & in 4. sentent. dist. 13. quæst. 1. art. 2. vbi Palud. quæst. 4. art. 2. Atque ideo simul cum ipso Antistite eandem Hostiam verè consecrat, vt explicat Caet. super d. art. 2. quæst. 82. [Vnde bene Ludou. Meratius in D. Thom. tom. 3. tract. de Sacram. Euchar. disp. 3. §. 8. sect. 8. num. 4. quam refert & sequitur nouissimè Diana Moral. resol. p. 5. tract. 14. resol. 112. tenet quòd dum plures sacerdotes simul consecrant, & consecrando simul vnum idemque Missæ sacrificium offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinet illius applicatio, atque si solus offerret, quia quilibet est illius totius vera causa per se independentè ab alio, vnde & potest independentè ab alterius voluntate illud integrè cui voluerit applicare, quod proinde sic à singulis applicatum diuersis personis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodesse debet alicui nulla autem ratio est, cur vni potius prosit, quam alteri.] Quare contraria opinio non est recipienda, neque eam satis confirmant rationes pro ea, cuius partes qui tuerentur, in ea se fundant ratione, quia Ecclesia non eam reputat primam Missam, quam tunc vnà cum Episcopo ordinatè celebravit, quæ potius videtur vnica actio ordinationis. Sed hæc ratio non sufficit, imò contrarium apparet ex supradictis, ex quibus venit reicienda, & per consequens Doctores, qui illa ducti negatiuam scilicet opinionem in hoc euentu tenuerunt, prout sunt Medina in sum. lib. 1. cap. 11. §. 8. Quarta in summa Bullarj, verb. Ordo vers. ampliatio illa, Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 68. concl. 2. Henric. lib. 14. cap. 3. §. 6. in fine. Soar. tom. 5. disput. 31. sect. 1. num. 71. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 16. num. 23. & lib. 6. cap. 12. num. 11. Auila eodem tract. p. 3. disp. 5. dub. 7. vers. dico 2. Bellet. disquisit. clericalium p. 1. tit. de discip. clericali. §. 5. num. 57. pag. 60. Portel. in dubijs regularibus verb. Ordines sacri num. 7. [Nald. in sum. verb. sacerdos, Homobon. de examine Eccles. tract. 4. cap. 9. quæst. 73. Marchin. dist. tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 16. Marc. Vulp. in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap. 8. num. 31. nouissimè Lauret. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regular. pag. 82. in resp. ad 22. Cornejo d. disp. 4. de suspens. dub. 2. Lezana d. c. 14. num. 8. Hurtad. in tract. de suspens. diff. 13. n. 361. Diana p. 5. tract. 10. resol. 37.]

17 Verum si quis probabiliter credens se habere legitimam etatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret suspensionem, etiam hodie post relatas Pij, & Sixti Constitutiones, ex eo, quia ordinatus ante legitimam etatem inculpabiliter à suspensione excusatur. Ita Nauar. in sum. cap. 27. num. 156. & in cap. accepta, opposit. 8. num. 34. de restit. spoliat. & conf. 9. num. 3. de temp. ordin. &

conf. 3. num. 1. de atato, & qualitat. Cardin. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 15. num. 4. Henric. in sum. lib. 13. cap. 28. §. 1. in fin. Salz. ad Bernard. cap. 26. vers. 1. quòd dispositio, Graffis in decis. aureis p. 1. lib. 4. cap. 27. num. 22. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 32. tract. 2. num. 70. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 10. quæst. 22. resol. 1. Miranda in manuali Pralat. tom. 1. quæst. 39. art. 6. in fine. Ludou. Beia in respons. casuum conscientie in casu incip. Petronius Presbyter, Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 30. propè finem. [tum etiam, quia ad incurrendam hanc suspensionem, opus est dolo, Nauar. d. cap. 27. num. 154. & d. conf. 3. de et. & qual. Bernard. in praxi. cap. 26. lit. C. vers. primò quòd eius, Auila de censuris p. 3. disp. 5. dub. 7. vers. pro intelligentia, Soar. d. disput. 31. sect. 1. num. 26. in fine, D. Acuña in d. cap. subdiaconus num. 7. dist. 77. Hurtad. in tract. de suspens. diff. 13. num. 36. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. diff. 11. num. 6. nouissimè Diana d. num. 5. tract. 10. resol. 32. Præpos. in 3. p. quæst. vnica, de Sacram. Ordinis dub. 17. num. 167.] tum denique, quia verba illa, & temerè presumpsit, quibus vtuntur prædictæ Pij, & Sixti Constitutiones, dolum ac temeritatem significant, iuxta glof. penult. in cap. solet, de sent. excomm. in 6. Card. Zabarel. in Clem. 1. q. 38. de priuileg. Hippolyt. in l. de minore, in princip. num. 9. ff. de quæst. Sanch. de Matr. lib. 9. disp. 32. num. 38. ac subinde & non comprehendere illum, qui bona fide ignoranter, aut imprudenter, siue inaduertenter aliquid facit, obseruat Cened. ad Decretales collect. 45. num. 3. [& citati per me de dictis. v. susfrequent. dist. 278.] Vnde ad hanc suspensionem incurrendam requiritur præsumptio, ita vt nõ sufficiat ignorantia vincibilis, modò non sit affectata, Nauar. d. cap. 37. num. 254. Emman. Sà verb. suspensio num. 2. Auila d. disp. 5. dub. 7. & alij citati à Bonacina de censur. disput. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 5. vers. aduertendum, quamuis ipse teneat ad hanc suspensionem incurrendam nõ requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam moraliter culpabilem: [& quamuis Lezana d. cap. 14. num. 4. non sine fundamento existimauerit ad incurrendam dictam suspensionem non requiri dolum, aut malitiam,] hinc Rota d. decis. 481. num. 6. reputauit dolosam ignorantiam cuiusdam ante legitimam etatem ordinati, qui procurauit fieri informationem ab officiali de sua etate, quem facile sibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parochio, penes quem erat liber Baptismi, & cum iret ad suscipiendos Ordines sacros, & admonitus esset ab amicis, non obstantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem Rot. in alia decis. 200. num. 2. apud Fatin. p. 2. recent. censuit quòd promotus ad sacros Ordines ante legitimam etatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipsum dolosè, & in contemptum suscepisse sacros Ordines, & ministrasse, & num. 3. & 4. tantum fuit dolum & contemptum cessare in eo, qui habuit iustam credendi causam, ac proinde irregularitatem non incurtere propter promotionem ante legitimam etatem, si promotus ille credebat se esse legitime etatis.

Sic etiam, qui testimonio parentum, vel sui superioris bona fide ordinatus est ante legitimam etatem, non remanet suspensus, cum non peccet recipiendo Ordines bona fide. Ita Quaranta in sum. Bullarj, verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter, [Lauret. de Franchis d. pag. 82. in resp. ad 23.] & ex Nauar. Cou. & Tolet. Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnica puncto 5. num. 13. vers. verum. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discip.

discip. cleric. §. 5. num. 60. [Jacob. der Gaff. in aureis decis. lib. 4. cap. 27. num. 22. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. n. 26. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 30. propè fin. Vgolin. de offic. Episcopi cap. 26. §. 6. num. 5. Miranda in man. Pralat. tom. 1. q. 39. art. 6. Vincent. Marchin. d. cap. 3. num. 10. Filiuc. tom. 1. tract. 17. cap. 5. num. 84. Ratio est, quia Pontifex solum scandala tollere & excessus reprimere intendit, aut nimiam ordinandi temeritatem, quæ omnia locum non habent in illo, qui ex probabili ignorantia Iuris, vel facti ante legitimam etatem ordinaretur, immo Auil. de censur. p. 3. disp. 5. dub. 7. & Diana d. tract. 4. resol. 192. docent excusare ab hac suspensione, & irregularitate ignorantiam crassam, dummodo non sit affectata.]

21 Nec etiam bona fide celebrans, credens se sibi licere, irregularitatem incurret, vt resoluunt Couar. in Clem. si furiosus p. 1. §. 2. num. 4. Nauar. Salzed. & Graffis d. locis, Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discip. clericali. §. 5. num. 59. Ricc. in praxi aurea resol. 105. n. 2. Miranda d. quæst. 39. art. 10. in fine. Sed quia Fusc. tract. de visitat. lib. 2. cap. 28. num. 37. tuctur hunc esse irregularem tanquam ipsum dedecet ignorare, quæ communiter omnes sui ordinis sciunt; ideo consulerem turius esse dispensationem petere, si Papa relictis circumstantiis illam duxerit concedendam.

22 Quamuis, qui bona fide ante legitimam etatem ordinatus est, non fiat irregularis celebrando, cum non dicatur violare censuram, peccat tamen mortalitè celebrando, sciens se non habere legitimam etatem, si credimus Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 10. conclus. 2. Nugn. p. 3. quæst. 39. art. 20. Soar. de censur. disp. 51. sect. 2. num. 4. Bonacina d. puncto 5. num. 13. vers. verum. [Vnde si quis Sacris ordinetur ante legitimam etatem, & propter bonam fidem à principio, ob quã à suspensione ipso facto liberatus fuerit, si postea aduenerit mala fides, & sciens se nõ habere legitimam etatem celebrauerit, nõ contrahit irregularitatem, ex Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. quæst. 23. art. 14. Lauret. de Franchis vbi supra pag. 83. in resp. ad 24.]

23 Iusta tamen interueniente etate rectè poterit Ordines exequi, sine aliqua absolutione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt acriter defendit Couar. in d. Clem. si furiosus, p. 1. §. 1. n. 4. [Diana d. resol. 182. Scott. in Bullis Pontif. theor. 109. Cornejo in 3. p. tract. 5. de suspens. disp. 4. casu 3. Diana d. p. 5. tract. 10. resol. 34.]

24 Quæstio est non contemnenda, an Regulares sicut & clerici, ante legitimam etatem sacros Ordines recipientes ipso iure sint suspensi: In qua quæst. videtur dicendum illos non esse ipso iure suspensos, cum pœna hæc suspensionis inflicta reperiatu solum contra clericos in d. Bulla Pij II. de qua alleg. seq. num. 11. ibi, nonnulli clerici, &c. monachi enim, & clerici sunt diuersa, vt constat ex rub. & tit. ne clerici, vel monachi, sicut Constitutio loquens de Regularibus solummodo, non comprehendit clericos seculares, vt habetur expressè in Clem. i. iuncta glof. verb. religiosus, de rebus Eccles. non alien. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discip. clericali. §. 2. num. 5. ita etiam Religiosi in Constitutione agente de clericis non veniunt, præcipue in materia non fauorabili, Abb. in cap. 1. num. 7. ne clerici, vel monachi, & in cap. 1. num. 9. de iuramen. calum. Bellet. d. §. 2. num. 2. Sed his non obstantibus verius est huiusmodi Regulares ante legitimam etatem promotos suspensos ipso iure fieri, sicut & clericos; nam licet quantum ad alia quàm maxima sit differentia inter clericos, & monachos, siue Regulares, maximè quando agitur de materia, quæ vel tantum concernit clericos, vel tantum monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respici-

cit vnum, & alterum, qualis est materia Ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur extra tempora, ante legitimam etatem, vel sine litteris dimissioniis, nulla prorsus inter ipsos est differentia; quod si prædictus Pius II. vsus fuit nomine clerici, non verò expressè monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc sensu vniuocum est, & nomine, & definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam seculares, quàm Regulares, quo fundamento hanc sententiam tenuere [Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 165. & quæst. Regul. tom. 3. quæst. 24. art. 8. latè Lezana d. cap. 14. num. 2. cum seqq.] Miranda d. q. 39. art. 6. & nouissimè Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 130. part. 4. Portel. in dubijs Regularibus, verb. Ordines sacri, num. 13.]

Vtrum autem Prælatus Regularis possit dispensare cum suo subdito ordinato ante etatem, absoluedo illum à suspensione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione: In quo dubio Capuccin. ad compendium, verb. Ordines sacri, fol. 282. tenet huiusmodi Prælatum non posse dispensare, vel absoluerè ordinatos ante etatem, immò nec id posse Episcopos, & citat glof. in Clem. si furiosus, de atate, Sylluest. & Nauar. refert & sequitur Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 13. & 14. vbi expressè dicit Prælatum Regularem non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante etatem virtute priuilegiorum, subditque hæc priuilegia esse derogata per Concil. Trid. d. cap. 12. pariter resoluens solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare, quicquid dicat Portel. vbi supra num. 14. [Hieron. Roderic. in compendio quæst. Regul. resol. 106. num. 26. Diana moral. resol. part. 3. tract. 2. resol. 35.]

ALLEGATIO XVII.

Episcopus quibus temporibus Ordines sacros dare possit, & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus?

SUMMARIUM.

- 1 Ordines sacri in sex anni sabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur, num. 2.
- 3 Diebus sabbati Ecclesia potius constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem. [In quodam casu fuit die Dominica sequenti post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, sacros Ordines conferre, ibid.]
- 4 Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.
- 5 Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri.
- 6 Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegijs fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel alijs festiuis diebus sacros Ordines suscipere.
- 7 Patres Societatis Iesu eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.
- 8 Tempus præstitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum.
- 9 Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure? resoluuntur, & de promouente.

- 10 *Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis sit.*
- 11 *Bulla Pij I. I. refertur.*
- 12 *Suspensus ob casus in d. Bulla comprehensus, non possunt beneficia conferri.*
- 13 *Bulla Pij I. I. semper fuit observata, à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*
- 14 *Suspensus per dictam Constitutionem an ab alio quam à Papa absolui possit? resolutur negativè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta, num. 17.*
- 15 *Conditor Canonis, quoties non reseruat absolutionem censuræ, potestatem Episcopis videtur concessisse.*
- 16 *Lex absque temporis præscriptione penam imponens censetur illam perpetuo infringere.*

SACROS Ordines non nisi in sex sabbatis anni conferri licere statuere Canones in cap. quod die, & in cap. fin. 75. dist. nempe in sabbatis quatuor temporum [quæ sunt post tertium Dominicam Adventus, post primam Dominicam Quadragesimæ, post Dominicam Pentecostes, & post festum Exaltationis sanctæ Crucis,] & in sabbato precedente Dominicam de Passione, & in sabbato sancto, quorû Canonum statuta Conc. Trid. servari iubet *sess. 23. de reform. cap. 8.* & comprobant Henric. in *sum. lib. 10. cap. 12. in princip.* Francisc. Leo in *thesauro fori Ecclesiastici p. 1. cap. 4. num. 20.* Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 2. num. 1. *vers. 3.* Bonacina de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 6. num. 1. *vers. 1.* [Sancti. opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 5. 1. num. 1.] Aloyf. Ricc. in *decif. Curia Archiep. Neap. decif. 93. p. 4.* Summa ratione prædicti sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles sacrarum rerum ministri, qui ad tanti ministerij potestatem assumuntur, piis, & sanctis precationibus intenti, rectè, & cum Ecclesiæ utilitatè, ad eam gerendam aptiores sint, prout dicit Catechesis Rom. sub tit. de sac. Ordinis §. *sequitur nunc;* & hæc sanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradunt Præp. in cap. quoniam §. *catechorum 75. dist. 1.* & Rebuff. in *praxi beneficii tit. de clericis malè promotis glof. 1. num. 8. & 9.*

Diebus sabbati Ecclesia potius constituit sacros Ordines esse conferendos; quia sabbatum significat requiem legitur enim *Genes. 2.* quod requieuit Deus die septimo ab omni opere, quod pararat, & tangit *glof. v. b. pertinere in cap. litteris, de tempor. ordinar.* Requies enim consideratur dupliciter, vno modo pro cessatione ab operibus, alio modo pro implemento desiderij, ex D. Thom. p. 1. *sum. quæst. 37. art. 2. in medio.* Sacris initiatus primo modo, quietis vititur cum de labore sæculorum negotiorum transit ad Ecclesiasticam requiem, cum illi non amplius negotiari permittatur, *cap. fornicari, 88. dist.* quia non potuntur constitui in minoribus, cum possint retrogredi ad sæculum, *cap. Ioannes, de clericis coniug. cap. si qui 32. dist.* Et ideo quocumque etiam die festo possunt prædicti minores Ordines conferri, [vt dicitur *alleg. 11. num. 21.*] Alterum verò requiei modum, nec Sacris initiati assequuntur, quousque ipsi, alique triumphantem ingrediantur Ecclesiam, ex D. Thom. *vbi proxime,* cuius desiderij complementum Apostolus consequi animo concupiscens, in ea prorupit verba, *Capio dissoluti, & esse cum Christo.* [In quodam casu fas est die Dominicæ sequenti post sabbatum ieiuniorû quatuor temporum, sacros Ordines conferre, nempe seruato, & continuato ieiunio sabbati cum Dominica sequenti ab ordinatore, & ordinato, tunc enim fictione Canonica mapè Domi-

nica sequentis traditur ad Vesperam sabbati præcedentis, & sic dicuntur conferri in sabbato; non expedit tamen hoc facere, quia est magnum ieiunium, nisi adsit necessitas, vt quia fuit tanta ordinandorum copia, vt non potuerint Ordines die sabbato perfici: *c. quod à Patribus, dist. 75.* Salzed. ad Bernard. in *praxi. cap. 26. vers. ista autem, Sanch. in opus. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 5. 1. n. 4.* vbi n. 5. subdit hoc ieiunium non frangere Episcopum facientem sacrum die sabbati, & in eo sumentem ablutionem. Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 1. 1. dub. 13.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscell. resol. 30.*

His igitur temporibus sacri Ordines conferendi sunt, itavt nec consuetudine contrarium induci possit, vt probat *tex. in cap. 2. de temporibus ordin. Rebuff. in praxi beneficii p. 2. tit. de clericis ad sacros Ordines malè promotis, glof. 1. num. 14. & 15.* Quaranta in *summa Bullarij, verb. Ordo, vers. deuenio ad secundum, Vgolin. dist. §. 25. num. 1. in fin. Henric. lib. 10. cap. 12. §. 2.* Aloyf. Ricc. d. Neap. *decif. 93. num. 2. p. 4.*

Excipitur tamen vbi speciatim summus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout resoluunt Maiol. de *irregulari. lib. 3. cap. 14. num. 9.* Rebuff. *dist. glof. 1. num. 12.* Quaranta & Vgolin. *dist. locis.* Homobon. de Bonis de *examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 12.* Molfes. in *sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 53. & 55.* Papa enim quolibet tempore Ordines conferre potest, Rebuff. *dist. glof. 1. num. 1.* Salzed. ad Bernard. *cap. 26. vers. Et licet, pag. 110.* & dispensare, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri, *cap. 1. de temp. ordin. Rebuff. super reg. 23. Cancell. vers. item hoc concedere potest,* quam dispensationem in hac Curia appellat Curiales, *extra tempora.* [Quam si quis habuerit vt à quocumque Antistite initiari possit, quamuis non egeat litteris dimissoriis proprii Prælati, eget tamen litteris eiusdem testimonialibus de vita & moribus, ex Triden. *sess. 23. de reform. cap. 8. sine quibus ordinans suspenditur per annum à collatione Ordinum, & ordinatus ab vsu Ordinis suscepti, Henric. lib. 13. cap. 8. num. 2.* Suar. de *censur. disp. 3. 1. sect. 1. num. 20.* Fornar. de *Ordine cap. 5. num. 4.* Azor. *inst. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 6.* Madius de *sacris Ord. cap. 8. num. 12. vers. quid in eo.*

Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum privilegij concessis, & concedendis fruuntur, ex confirmatione Clem. VIII. felicis mem. possunt extra tempora à Iure statuta Dominicis, vel alijs festiuis diebus sacros Ordines suscipere, referunt Fr. Emmanuel. *quæst. regul. tom. 3. q. 23. art. 5. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 184.* [Ioan. de la Cruz de *statu Relig. lib. 2. cap. 8. dub. 1.* Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 1. 1. diff. 12. num. 8. & diff. 13. num. 6.* Hieron. Roderic. in *compend. quæst. Regul. resol. 106. num. 7.* incitato in hoc loco Diana *part. 3. tract. 2. resol. 31.*] Homobon. de Bonis de *examine Ecclesiastico, tract. 2. cap. 1. quæst. 13.* Portel. in *dubijs Regular. verb. Ordines sacri, num. 4.* [me citato in hoc loco Marchin. d. *tract. 1. 1. part. 7. cap. 7. num. 1.* vbi *num. 2.* de simili privilegio concessio monachis S. Hieronymi, & S. Benedicti.] Virtute tamen aliorum privilegiorum à summis Pontificibus ante Concil. Tridentin. concellorum non posse Regulares nunc ab Episcopis ordinari Ordinibus sacris extra tempora, resoluunt Miranda in *man. Prelat. tom. 1. quæst. 38. art. 4.* & Aloyf. Ricc. in *decif. Curia Archiep. Neap. decif. 93. num. 6. p. 4.* Lezana in *sum. cap. 14. num. 1.*

Item Patres Societatis Iesu ordinari possunt à quousvis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora

tempora ex indulto Greg. XIII. ipsis concessio, dato Tusculi 22. Septembris 1582. refertur *Piafec. in praxi noua Episcopati par. 1. cap. 1. num. 88. pag. 56. & seq. & Aloyf. Ricc. d. Neap. decif. 93. num. 7. par. 4.* Marchin. d. *cap. 7. num. 4.* Verba autem indulti sic refert nouiffime Stephan. Fagundez in *quinque Ecclesia præcepta lib. 1. cap. 2. num. 13.* Præcipimus Episcopis, vt extra tempora à Iure statuta, tribusque Dominicis, vel alijs festiuis diebus continuis ad sacros etiam Presbyteratus Ordines promouant, (videlicet Religiosus Societatis Iesu) nos enim illis Ordines prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos Ordines ipsi conferendi facultatem tribuimus, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus quibuscunque contrariis, &c. Præsentis autem gratiæ communicationem alijs Mendicantibus interdiximus omnino. [Vnde Suar. de *legib. lib. 8. cap. 17. num. 8.* Valsq. tom. 3. in 3. par. *disp. 246. cap. 5. num. 50.* scriptum reliquerunt hoc privilegium recipiendi Ordines per extra tempora ita esse societati proprium vt alijs Regularibus non communicetur, etiam si in privilegio eiusdem participant, sed hoc improbat Diana, *d. part. 3. tract. 2. resol. 31.*] Item Partibus Congregationis S. Ioannis Euangelista Portugalia concessit Clem. VIII. de *mensè Nouemb. 1596.* vt possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel festiuis diebus continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis, &c. refert Portel. loco citato. [Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. de dub. Regularib. resol. 31.* Marchin. d. *tract. 1. par. 7. cap. 7. num. 3.*]

An autem in supradictis Indultis nomine dici festi intelligatur festus dies, ac feriatas, in quo populus à laboribus, & operibus seruilibus cessat: an vero sufficiat quod sit dies duplex, licet non sit feriatas? quæstio est dubia, in qua probabilis est sententia: Azor. *inst. moral. par. 2. lib. 1. cap. 27. q. 19.* existimantis necesse esse hos dies esse à laboribus, & operibus seruilibus feriatos, & non sufficere quod sint duplices & festi in ordinem ad officia diuina. Contraria verò, quæ docet sufficere quod sint dies duplices, & festi in ordinem ad officia diuina, licet non sint à laboribus feriatas, non videtur improbabilis, ex eo, quia in *Clem. unica, de relig. & venerat. sanct. festa Doctorem Ecclesiæ & Euangelistarum* aequiparantur festis Apostolorum, non quidem in feriatione horum festorum, sed in celebratione eorum sub officio duplici: tum quia Ecclesia celebrat festa S. Lucæ Euangelista, S. Ambrosij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis sub officio duplici, & tamen in *dist. Clem. unica,* hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur: ita docent Fr. Emmanuel. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 23. art. 5.* Soar. *tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus festis cap. 9. n. 22.* Stephan. Fagundez. d. *c. 2. num. 11.*

Tempus huiusmodi constitutum à Iure ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum, ex *glof. in cap. ordinationis il. 1. 73. dist. 1.* ideo si illis non seruatis conferantur, vtiq; imprimetur character, vt tenent *glof. verb. etiam in cap. vel non est compos. de temporibus ordinat. Vgolin. d. §. 25. num. 1. in princip.*

Sed dubium occurrit an promotus extra prædicta tempora sit suspensus ipso iure; quicquid tamen sit de Iure communi, vt infra dicemus, non est dubium quin tali Constitutione Pij II. incip. *Cum ex sacrorum,* quæ ad litteram refertur infra *num. 10.* sit suspensus ipso iure, idque ex ea deducit Nauar. in *man. cap. 27. num. 241. vers. 5. dico, & consil. 40. num. 7. vers. 11. de temporibus ordinat. in antiq. & consil. 7. sub tit. de clerico excommunic. minist. Matuel. Vulp. d. cap. 8.*

num. 12. Postea verò Sixtus V. in d. Constitut. contra clericos malè promotos, incip. *Sanctum & salutare, sub Dat. Nonis Ianuarij 1588.* non solum suspendit ipso iure promotos extra tempora, verum etiam illos ita promouentes ad Sacros; vt in §. *vigintiur,* cum duobus sequentibus prædictæ suæ constitutionis continetur: verum quia successit Clementis VIII. sanctio, incip. *Romanum Pontificem, sub Dat. pridie Kalend. Martij 1595.* dictam Sixti V. Constitutionem restringens, ac modificans, & ad terminos tantum sacrarum Canonum, sanctionisque Pij II. & Concil. Tridentin. redigens, vt refert Sayr. in *floribus decif. sub tit. de tempor. ordinat. decif. 27.* ideo videndum est quæ pœnæ statuta sunt in prædictis iuribus aduersus promouentem, & promotum ad sacros Ordines extra tempora à Iure statuta. De Iure igitur communi tam promouens, quam promotus extra tempora suspendendi sunt, ex sententia *glof. penultim. in Clem. final. de etate, & qual. aut melius,* promouens suspendatur, promotus verò sit suspensus ipso iure, vt affirmant Host. Ioan. And. & But. in *cap. cum quidam, de tempor. ordin. vbi licet videantur primo aspectu tenere contrarium, nihilominus quia postmodum coram sententiam in hac parte remittunt ad notata in cap. litteras, illo tit. vbi Ioan. And. *num. 7.* But. *num. 15.* & Hostien. in *final. verbis,* vbi affirmant promotum ipso iure suspensum, hoc idem eos tenere in *d. cap. cum quidam,* affirmandum est, sequitur Vgolin. d. §. 25. num. 2. Sed Pij II. lex præteritis ordinatorem, aduersus ordinatum penam indixit suspensionis ipso iure. Concil. verò Trident. nullam aduersus eos infligit pœnam, & *tex. in cap. 8. sess. 23. de reformat. qui primo aspectu aduersari videtur, non probat, quod ex eo deducit Salzed. ad Bernard. cap. 26. littera A. vers. bis verò, qui extra tempora,* dum ait hunc suspensum esse per annum, ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui ordinarij Ordines suscipit, & declarat Vgolin. *vbi proxime,* sequitur Bonac. de *censur. disp. 3. q. 6. pun. 5. n. 5.* vbi etiam resoluit ad hanc suspensionem incurrandam non requiri præsumptionem, vel ignorantiã affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.*

Hic extra tempora constituta ad sacros Ordines se promoueri faciens, & prædictam suspensionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & si celebret, irregularis sit: imò & Ecclesiasticis priuatur beneficiis, per d. Bullam Pij II. tenoris sequentis, videlicet:

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum Ordinum collatione character inuisibilis anima imprimatur, sacra mysteria dispensentur, & ipsorum cura tribuatur animis in eorum susceptione, excessus graues tanto magis plerendū sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur, cum itaque (sicut sile dignorum relatione non nisi moleste accepimus) nonnulli clerici extra tempora à Iure constituta, quidam ante atatem legitimum, aliqui vero sine dimissoriis, contra sanctiones Canonicas se faciunt ad sacros Ordines promouere; nos eorumdem temeritatem, tali castigatione reprimentes, vt alijs in posterum committendū similia aditus precludatur, auctoritate Apostolica hac Constitutione perpetuo valentia statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, sine extra tempora à Iure statuta, sine atatem legitimum, vel absque dimissoriis litteris, etiam Clericantiam, à Citermōtanis (prosequamur si in hoc ultimo casu, per Cameram Apostolicam in extra illius stylum ordinari fuerint) ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promouere, à sacro-

rum Ordinum executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare presumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Præterea ultra alias pœnas in tales generaliter à iure institutas, beneficiis Ecclesiasticis possint iure privari. Volumus autem, quod presens noster Constitutio in Romana Curia existens post quindecim dies; absentes vero Italos post duos menses; alios vero ultramontanos post sex menses; ab ipsius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Domini Millesimo quadringentesimo primo, quindécimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

12 Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto durante illius suspensione, clerico non posse conferri beneficia, cum ille careat Ordinum executione, secundum resoluta per Couar. in cap. alma mater, p. 1, §. 7. num. 1. contra Nauar. in man. cap. 27. num. 160. Intellige de clericis in maioribus; de quibus loquitur prædicta Bulla: nam si in minoribus constitutis conferantur, collatio valida erit, vt resoluit Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 7. concl. 1. in fine.

13 Hac Bulla Pij II. obseruatur semper in hac materia, eamque confirmarunt postea Iulius Papa III. in sua regul. Cancell. 25. & alij successores, necnon Clemens VIII. & S. D. Paulus V. felicis mem. reg. 2. 3. per hæc verba. Item de clericis extra tempora à iure statuta, sine ante aiatem legitimam, aut absque dimissoriis litteris ad sacros Ordines se promouere facientibus pro tempore etiam voluit Constitutionem pia memoria Pij II. similiter Prædecessoris sui desuper editam, & in dicto Cancellaria Apost. libro descriptam, quæ incip. Cum ex factorum, &c. pari modo obseruari, &c.

4 Dubitari potest, an suspensus vigore dictæ Constitutionis ab alio, quam à Papa absolui possit: Et videtur dicendum quod sic, ex ea ratione quod Pius II. sibi non retinuit absolutionem in ea Constitutione, iuxta doctrinam Armil. verb. suspensio num. 22. Syluest. eod. ve bonum, §. vers. tertium. glof. Clem. 1. §. pen. verb. excommunicationis de hæret. sicuti in excommunicatione concessam reperitur quoties conditor canonis sibi specialiter nõ reservauit, ¶ quia eo ipso concessit videtur facultatem aliis absoluedi, cap. nuper, de sentent. excomm. cum citatis à Gutier. Canon. lib. 1. cap. 5. à primo. Soar. de censur. diff. 7. s. 4. concessum enim dicitur quequid expresse prohibitum non reperitur, necnon, §. quod eius, ff. ex quibus causis. Sed his non obstantibus in contrarium se habet communis Doctorum resolutio, asserentium ab irregularitate contracta in Ordinibus malè susceptis, & insuper à suspensione per dictam Constit. incurra, non nisi Summum Pontificem dispensare posse, vt videre est apud Syluest. verb. irregularitas, num. 12. vers. hodie autem, Nau. in man. cap. 25. num. 70. Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine, Incob. de Graffis in decis. aureis lib. 1. cap. 8. num. 15. & nuncupatim de suspensione agentes firmant Rebuff. in praxi beneficiorum de clericis malè promotis, glof. 4. num. 3. Gutier. Canoniarum lib. 1. cap. 26. sub num. 21. [Bonacin. de censur. extra Bull. diff. 3. q. 1. puncto 3. in fin.] Ratio est, quia in illa Constitutione non ad aliquod tempus suspensionis censuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit, ex quo euenit, vt perpetuo censetur inflicta, & Rota Romana gene-

ricè loquens firmavit controuersentes decretis dictæ Constitutionis perpetuè esse per eam suspensos in vna Milien. Abbatis 24. Ianuarij 1590. coram R. P. D. Gypfio. ¶ Lex enim absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuè infringere, l. feruus, C. de penis, glof. verb. perpetuè, in c. capientes, §. ceterum, de electionib. glof. verb. in perpetuum, in cap. ex litteris, de constit. vbi Abb. num. 10. Felini. in cap. iam litteris, num. 1. in fine, de testibus, ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificisque supremi factum reuocare, si tamen huiusmodi suspensio, vel irregularitas occulta fuerit, in ea poterit ¶ Episcopus dispensare, virtute Conc. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. vt firmat Bonacina de censuris diff. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 5. vers. tertio. Ex lapsu verò viginti annorum præsumi dispensationem censuit Rota in his terminis apud Farin. decis. 200. num. 5. p. 2. recent.

18 Aduertere oportet prædictam Pij II. Bullam solummodo loqui de suscipientibus Ordines sacros extra tempora, vel ante legitimam aetatem, aut sine litteris dimissoriis, vel cum falsis, quod est idem; non tamen loquitur de prima tonsura, vel de minoribus Ordinibus, stando etiam in iure communi in dictis casibus non incurreretur suspensio à suscipientibus minores Ordines, vt latè probat Nauar. in man. cap. 25. num. 70. & cap. 27. num. 241. vbi etiam asserit solummodo Pium II. suspendisse ordinatos Ordinibus sacris in dictis casibus, & declarasse eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares si celebrent, non tamen ibi mentionem fecisse de prima tonsura, aut minoribus Ordinibus, ad quod citauit plures DD. sup. alleg. 16. num. 14. quibus adde Campan. rub. 6. cap. 2. num. 21. Miranda d. art. 7. concl. 1. & quamuis concl. 2. dicat per Constit. Sixti V. ordinatos prima tonsura minoribusque Ordinibus, tam seculares, quam Regulares, Episcoposque eos ordinantes in dictis casibus ipso facto esse suspensos, hodie prædicta Constitutio Sixti V. restricta est ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij II. vt dixi supra alleg. 16. n. 9.

ALLEGATIO XVIII.

Episcopus in interstitiis quando dispensare possit?

SUMMARIUM.

- 1 Interstitiis temporum seruatis Ordines sunt conferendi, & quare.
- 2 Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, ostenditur.
- 3 Abbates, qui subditis suis primam tonsuram, & minores Ordines possunt conferre, poterunt cum eisdem in interstitiis dispensare.
- 4 Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in huiusmodi interstitiis dispensare: & que sit legitima causa.
- 5 Causa grauior requiritur in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter ceteros Ordines.
- 6 Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in interstitiis.
- 7 Episcopus super interstitiis temporum cum ordinando dispensare censetur, si illum ad Ordines assumat,

- 8 Impedimentum omne censetur sublatum, si Episcopus illud sciens ordinauerit.
- 9 Ordinatio super temporum interstitiis non potest dispensare cum non dicecanso, nisi illi in dimissoriis dispensandi facultas concedatur.
- 10 Episcopus cum Religiosis dispensare potest in interstitiis.
- 11 Regularis qui possit non seruatis interstitiis Ordinari.
- 12 Abbates an cum Regularibus sibi subditis possint in interstitiis dispensare, ostenditur.
- 13 Episcopus cum familiari suo trienniali sibi non subditio an possit dispensare in interstitiis? remissum.
- 14 Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interstitiis, quas pœnas incurrant?

ERVATIS temporum interstitiis conferendi sunt Ordines, videlicet vno anno elapso post susceptionem vltimi minoris ad subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post annum, & post alium ad Presbyteratū, vt habetur in Concil. Tridentino sess. 23. de reformat. cap. 11. 13. & 14. nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum sit Ordinis, quem suscipiunt, pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrina maior accrescere poterit, vt dicit idem Concil. Trident. citato loco, quem ad hoc citat Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 27. num. 2. & plures rationes afferunt Molfes. in sum. Theologia moralis, tract. 2. c. 14. num. 2. & Carol. de Grassis de effectibus cleric. in prelud. num. 326. cum seqq. [Sim. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 1. 1. à princ. nouissime Valenzuel. tom. 2. conf. 107. num. 1.] Nullus igitur Episcopus absque speciali, & particulari privilegio, & indulto de nouo concessio conferre potest alicui, etiam Regulari, duos sacros Ordines in vna, & eadem die, etiam ad id faciendum præteritum habere se quantumcumque legitimum, nimis vrgentem, & rationabilem causam. [Ita habetur in cap. dilectus, & in cap. per litteras, de tempor. ordinat. & in aliis iuribus, quæ innouata fuerunt à Conc. Trident. cap. 13. ibi, Duo sacri Ordines non in eadem die etiam Regularibus conferantur, priuilegiis, atque indultis quibuscumque non obstantibus, &c. plures Doctores citauimus supra alleg. 14. num. 10. vbi etiam aduertimus quoad propositum eandem diem dici non solum quando eadem die sabbati, verbi gratia, duos maiores ordines suscipit aliquis, sed etiam secundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die sabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ sequentis accipit Diaconatum: præsumitur enim vna & eadem dies, si continuato ieiunio hoc fiat. Ita Suar. tom. 5. diff. 31. s. 1. num. 40. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 10. num. 22. Molfes. d. cap. 14. num. 5.

2 Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, non oportet vt habeat trecentos sexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit aduenisse eandem solemnitatem, & diem subsequentes anni, in qua, anno transacto alium suscipit Ordinem, & ita interstitia non sunt mathematicè computanda, itavt ordinandus nequeat ad Ordines promoueri, nisi inter vnum & alterum Ordinem moram traxerit duodecim mensium completorum; sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecosten, &c. quamuis inter primum, & secundam Pentecosten solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses. Ita tenet R. Hof. de Episcopo, Pars I I.

nent ac decisum referunt Hieron. Sorbo in compendio Mendicanti. verb. Ordines sacri, vers. cit. a id. Prosper de Augustino in addit. ad quarantiam in summa Zullarij, verb. Ordo, in fine, Zerola in praxi Episcopi, part. 1. verb. Ordo, vers. ad quartum, circa med. Vgolin. d. §. 27. num. 6. Fornar. de sacram. Ordinibus, cap. 3. §. 6. num. 4. [Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori ecclesiast. cap. 7. num. 3.] Campanili in diuersorio Iuris Canonici rub. 6. cap. 3. num. 12. me citato Bonacina de Sacramentis diff. 8. quæst. vnica, puncto 5. num. 3. Molfes. d. cap. 14. num. 8. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. post resolut. 279. in notab. de materia sacram. Ordinibus, vers. quoad. [Iul. Cas. Mad. de sacris Ordinibus, cap. 4. num. 17. nouissime Lauret. de Franchis in controu. inter Episcop. & Regular. pag. 77. vers. ad 7. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 14. num. 17.]

In minoribus tamen Ordinibus temporis interstitium aliter computatur, prout dixi cum multis, quos citauit supra alleg. 11. à num. 17.

Episcopus cum ordinandis in huiusmodi interstitiis dispensare potest, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima causa, [duæ referuntur à Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 11. 13. & 14. nempe necessitas, & vtilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesiæ vtilitatem intelligit quando pauci sunt ministri ecclesiastici idonei, & tunc vtile Ecclesiæ est aliquos ordinare ad Ecclesiæ ministerium, & maiorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intellexit quando deficerent ministri, nec possent suppleri per iam ordinatos Ecclesiæ onerata in Missarum celebratione, quam in aliis Ecclesiasticis ministeriis, vt explicat Sorb. in compendio priuileg. verb. Ordines sacri, pag. 279. num. 3.] Vide Nauar. conf. 12. de tempor. ordinat. & additio ad eam conf. 19. de voto, Marcell. Vulpe d. cap. 7. num. 7. Miranda d. art. 8. concl. 3. & 4. Vgolin. d. §. 27. n. 3. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 55. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 561. in 1. edit. & resolut. 483. num. 2. in 2. edit. Molfes. d. cap. 14. num. 11. Bonacina de Sacramentis diff. 8. quæst. vnica, puncto 6. num. 1. vers. grauiorem, vbi dicit ¶ grauiorem causam requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter ceteros Ordines: nam Tridentinum Concilium in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solum arbitrium Episcopi, in dispensationibus interstitiorum inter maiores, & maiores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ vtilitatem, in dispensatione verò interstitiorum inter Diaconatum, & Presbyteratum, postulat Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem; itavt non sufficiat Ecclesiæ vtilitas, verum etiam requiratur necessitas, quæ tamen necessitatis, vel vtilitatis causa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trident. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, posita vtilitate Ecclesiæ, & necessitate, quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personæ sufficientem iudicauerit, vtrumque approbant Sorb. in compendio priuileg. §. Ordines sacri, ad fin. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 3. quæst. 24. art. 6. & 7. Menoch. de arbitrar. casu 427. n. 30. Miranda d. quæst. 38. art. 8. concl. 1. eleganter Carol. de Grassis d. prelud. à num. 334. Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 2. c. 2. q. 14. & 15. [Præter has causas dispensandi in interstitiis, quæ desumuntur ex Conc. Trident. in distis cap. 11. 13. & 14. adest alia fauore studij in aliqua vniuersitate, Menoch. dist. casu 427. num. 31. Et ætas ordinandi prouecta, iuncta cum eiusdem integritate: necnon actatio ad recipiendum Diaconatum,

6 Facultas prædicta remittit interstitia Episcopo concessa modo supra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Episcoporum, nam licet Tridentinum solum loquatur de Episcopo, attamen non videtur electa industria personæ, aut gradus dignitatis Episcopalis. Ita Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. quest. 4. 3. num. 28. & 29. & quest. 111. num. 16. Marchin. d. part. 7. cap. 2. num. 6. Iulius Cæs. Madius de sacris Ordinib. cap. 9. num. 12. Eadem etiam facultas] transit ad Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarium, ita Piasc. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 50. vers. eadem. Quænta in summa Bullar. verb. Capitulum, vers. quæro 10. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 715. in 1. edit. & resolut. 606. in 2. edit. & decis. 561. in 1. edit. quæ est resolut. 483. num. 6. in 2. edit. vbi allegat Thoming. cons. 69. num. 4. Artam. consil. 13. num. 5. [Suar. tom. 4. disp. 28. sect. 5. in princ. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. num. 14. latè Valenz. tom. 2. cons. 107. num. 11. cum seqq.] & in Vicario Capituli Sede vacante decimum refert Ardenarij in addit. ad recapit. legum Navarrae, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis in declarat. num. 57. Marta de iurisd. par. 2. cap. 9. n. 13. Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 8. Carol. de Grassis dict. prælud. num. 339. in fine. [Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 54. num. 6.]

7 Super interstitiis temporum necesse est, vt Episcopus clarè dispense, vel vt assumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, sciens nondum esse lapsam tempus ab antea suscepto Ordine ad sequentem; quia si ignorauit, tacitè dispensare non videtur; tum quia omne canonicum impedimentum, cuius dispensatio ad Episcopum pertinet, cõdectur sublatum, si illud sciens Episcopus ordinauerit, iuxta resoluta per Abb. in cap. veniens, num. 2. & 3. de filiis Presbyti. Felin. in cap. præterea, num. 7. cum sequent. de restib. cogend. Bar. in l. Barbarius, num. 12. ff. de offic. Prætor. vbi Iaf. num. 10. Put. decis. 448. lib. 1. Menoch. de presump. lib. 2. quest. 20. num. 7. Quare in propriis terminis, de quibus agitur, ita resoluunt [Lauret. de Franchis in controu. inter Episc. & Regul. pag. 76. ad 5.] Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 24. n. 14. Salzed. ad Bernard. in practico. cap. 25. vers. oportumè. Menoch. de arbitrar. casu 563. num. 10. Madius de sacris Ordin. cap. 9. num. 10. Carol. de Grassis d. prælud. num. 342. Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 26. §. 27. Molfes. tract. 2. cap. 1. num. 22. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico, tract. 2. cap. 2. quest. 15. Molfes. d. cap. 14. num. 10. Marchin. d. cap. 2. num. 14.

9 Ordinatio super temporum interstitiis cum non Diocesano ad suscipiendos Ordines dispensare non potest, nisi hoc in dimissoria expressè concedatur, sic fuisse responsum à sacra Congregat. Episcoporum Episcopo de Alefe die 9. Augusti 1593. refert Piasc. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 11. pag. 29. vbi dicit ita communiter feruari in praxi; & resoluunt Miranda in man. Prælator. tom. 1. quest. 38. art. 7. conclus. 2. vbi latissimè probat, Alzed. d. part. 2. cap. 5. num. 11. Marta de iurisd. part. 2. cap. 9. num. 14. Carol. de Grassis dict. præl. num. 339. Marchin. dict. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 5.

10 Dispensatio hæc interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, ita quod nefas sit Præpositis Regularibus in hoc casu dispensare. [Ratio est, quia hæc facultas est annexa Ordinum collationi, & ideo sicut ad Episcopum spectat conferre

Ordines, ita ad eum spectat dispensare in interstitiis: tum quia Concilium Trid. hæc dispensationem iudicio, & arbitrio Episcopi semper relinquunt. Quare ita tenent] Menoch. de arbitrar. casu 564. Hieron. à Sorbo d. verb. Ordines sacri, vers. quoad secundum, Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, ad finem, [et quest. Regularium tom. 3. quest. 27. art. 3. Marc. Anton. Genuen. in pract. cap. 83. num. 1. Gabr. Valq. tom. 3. in 3. part. disp. 246. num. 57. Villalob. in sum. part. 1. tract. 11. diff. 12. à num. 4.] Petr. de Ledesim. in sum. part. 1. de sacram. Ordinib. cap. 8. vers. la difficultad, Lezana in sum. Regul. cap. 14. num. 15. referunt decimum Piasc. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 50. pag. 58. Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiepiscop. Neapol. decis. 81. num. 1. & in praxi fori Eccles. decis. 561. in 1. edit. & resolut. 483. num. 5. in 2. edit. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 23. §. 4. in comment. lit. L. Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 20. §. 1. num. 2. cap. 26. §. 27. num. 3. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarant. in sum. Bullar. verb. Ordo, prope finem, pag. 395. Marcel. Vulpe d. cap. 7. num. 12. Ioan. Baptist. Confectius in collect. privilegiorum sacri Ordinis, fol. 136. [Peirinis de priuileg. Minim. tom. 1. constit. 1. Sixti I. §. 22. num. 35. Diana resolut. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. regularib. resol. 112. Sanch. in opusculis moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 54. num. 4. licet num. 8. contrarium videatur asserere,] & me citato Bonac. de Sacram. disp. 8. quest. unic. punct. 5. num. 34. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 1. num. 56. [Hieron. Roder. in compend. resol. 106. num. 20.] & me citato in hoc loco Homobon. de Bonis d. tract. 2. cap. 2. quest. 15. in fine, Portel. in dubiis Regularib. verb. Ordines sacri, num. 5. Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 2. Miranda d. art. 7. conclus. 2. & aduertit Molfes. ex declaratione S. Congreg. debere Episcopos se conformare cum supplicatione superiorum Regularium, quia ad ipsos superiores spectat providere, & indicare circa vtilitatem, & necessitatem Ecclesiarum suarum, & non esse Episcopi, ad quem nullus est ordinandus, hoc iudicium facere, sed mittentis. [latè Lauret. de Franchis in controuers. inter Episcopum, & Regulares, pag. 75. in fine, vers. ad secundum, vbi restatur sacram Congreg. censuisse Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & in vers. ad tertium, ex eadem sacra Congreg. addit debere fieri mentionem in huiusmodi litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo vt super interstitiis dispensare dignetur, attendita necessitate, vel vtilitate Ecclesie, seu Religionis.

Est tamen hic valde obseruanda Regularis ex priuilegio concessio à Gregorio XIII. Societati IESV, & ex alio concessio à Clemente VIII. die 23. Nouemb. 1596. Congregationi S. Iohannis Euangelistæ in Portugalia, quod refert Portel in dub. Regular. verb. Ordines sacri, num. 4. posse ordinari non seruatis interstitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam absque præuia functione præcedentis Ordinis, imò etiam per extra tempora. quod priuilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obstante prohibitione communicationis per eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. quest. 23. art. 5. Hieronym. Roderic. in compend. quest. Regul. resol. 106. num. 20. Diana resol. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. Regul. resol. 112. Marchinus dict. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 4.]

Questio

6 Regularis non professus sine titulo promotus in suscepro Ordine ministrans efficiatur irregularis.

7 Pares Societatis Iesu ante solemnem professionem sine titulo ad sacros Ordines possunt promoueri.

8 Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè viuendum, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi.

9 Titulus ad Ordines requiritur, non solum sufficiens pro victu, sed etiam ad honestè viuendum.

10 Vinere commode, vel viuere cum penuria, vel viuere simpliciter, sunt diuersa.

11 Episcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præscripta non sit.

12 Episcopus, vt rectè arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, quæ debeat attendèrinnari.

13 Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari possit, debet pertingere summam, quæ Clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribusque Episcopalibus persoluedis sufficiat.

14 Beneficium insufficientis patrimonio adiunctum potest constituere sufficientem titulum.

15 Beneficium, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacifice possideri.

16 Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra.

17 Beneficium litigiosum, & non pacifice possessum, sit citatione.

18 Citatio circumducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit litispendentiam.

19 Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controueritur in iudicio.

20 Lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.

21 Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij.

22 Ad promotionem infra annum arctatur, qui curate Ecclesie plenam deseruit exercitium, tamen nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit.

23 Coadiutoria cum futura successione ad titulum potest quis promoueri, si ratione illius habeant congruam sustentationem.

24 Beneficij confistentis in distributionibus quotidianis ad titulum potest quis promoueri.

25 Vicarie temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amouibilibus ad titulum nemo potest ordinari.

[Præstimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in perpetuum, secus si ad tempus, ibid.]

26 Seruitij in aliqua Ecclesia præstandi ad titulum non potest quis ordinari, nisi tale seruitium sit perpetuum.

27 Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum seruiij in Ecclesia aliquem ordinare.

28 Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa.

29 Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoueri ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucratur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem.

30 Capellaniam obtinens in Capella Pape licet sit ad titulum amouibilis, potest ad illius titulum ordinari.

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ad illius tit. ordinari, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsitan esset Seminario iniunctum.

ALLEGATIO XIX.

Episcopus sub quo beneficij, vel patrimonij titulo ordinare possit?

S V M M A R I V M,

- 1 Doctores referuntur, qui de materia huius allegationis tractant.
- 2 Ordinatio sine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.
- 3 Titulus non requiritur ad minores Ordines.
- 4 Titulus huiusmodi requiritur, quotiescumque Clericus secularis Ordines sacros procurat suscipere, secus vero si regularis professus.
- 5 Regularis, tam non professus, quam nulliter professus sine titulo ad sacros Ordines promoueri non potest.

Barbol. de Episcopo. Pars II.

N n 2 32 Bene

- 32 Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, resignari non potest, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alias resignatio erit nulla.
- 33 Resignatio beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio spoli.
- 34 Deciso Rote in Leodien. Canonice refertur.
- 35 Concilio Trident. cap. 2. de reform. scilicet 21. non est satisfactum mediante clausula, constato quod resignans habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignati fuit promotus.
- 36 Concilium Trident. d. loco non potest adimpleri per equipollens.
- 37 Concilium dicto loco comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papa.
- 38 Affectio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.
- 39 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo vivere possit.
- 40 Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, unde commodè vivere possit.
- 41 Resignatio alicuius in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat unde commodè vivere possit.
- 42 Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.
- 43 Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla est.
- 44 Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, cuius est in foro conscientia, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erit equiualens.
- 45 Concilium dict. cap. 2. comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in primationibus, & renuntiationibus inductis à Iure.
- 46 Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectu, imò procuratorem renouare valebit.
- 47 Superiores cauere debent, ne renuntiationes admittant, nisi antea sibi constiterit resignantem habere, unde commodè possit sustentari, quo non perquisito se acceptauerint, non dubitatur validam esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimenta.
- 48 Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam indicati capi, ut in illis executio fieri possit, si Clericus egeat, ut num. 49.
- 50 Miles condemnatus catenus, quatenus facere potest, solvere cogitur.
- 51 Iurans se Titio soluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem se adeptus dignitatem, non teneatur tam diu persolvere summam de fructibus Episcopalibus.
- 52 Patrimonij vocabulo intelligitur non solum quidquid ex patris bonis filio obuenerit, verum etiam omne id quod aliunde, & quauis ex causa illi delatum est.
- 53 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, cum titulo saltem

- patrimonij permittente Episcopo ordinari potest. [Ad quem tunc Episcopum, beneficij scilicet, an patrimonij pertinet ordinatio, ibid.]
- 54 Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.
- 55 Patrimonium super re immobili constitui debet. [Patrimonij ad titulum quod consistit in censu tam vitalitio, quam perpetuo, & redimibili, potest quis ordinari, ibid.]
- 56 Donationis vera ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopus indicauerit assumendum pro necessitate, vel utilitate Ecclesie.
- 57 Ordinatus cum patrimonio ex donatione facta tanquam ordinatus sine titulo incurrit penam suspensionis positam contra ordinatum sine illo.
- 58 Peccatum graue est cum facto patrimonio, vel beneficio ordinari.
- 59 Suspendio nulla incurritur cum adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddenda ubi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias unde vivere possit.
- 60 Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamuis haberet patrem diuitem nihil assignantem pro victu, & portione.
- 61 Pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines.
- 62 Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interveniente traditione, irrevocabilis est.
- 63 Pater nolens filio volenti se promoveri iustum patrimonium constituere, potest constringi iuris remediis, ut illud assignet.
- 64 Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri non debet, seu imputari in legitimam.
- 65 Fructus filio dati loco alimentorum, & ad supportanda onera patrimonij, non sunt conferenda.
- 66 Expensa facta pro doctorando filio non sunt conferenda.
- 67 Data pro ingredienda militia non sunt conferenda.
- 68 Data ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda.
- 69 Expense facta à patre, ut filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum non sunt conferenda, & num. 70. respondetur contrariis.
- 71 Patrimonium super rem certam constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Magister Grammatica, Piclor, aut alterius licite professionis, ex qua tantum querit, quod sit sufficiens ad vitam sustentationem.
- 72 Literatura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari.
- 73 Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, potest cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoveri, dummodo ad sit, qui illi spondeat necessaria subministraturum.
- 74 Pensionis ad titulum potest quis ordinari dummodo ad honeste ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus indicauerit assumendum.
- 75 Bonus ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt.
- 76 Dicitio, nullatenus, inducit nullitatem actus ipsi iure.
- 77 Alienatio patrimonij, aut extinctio personis ad cuius titulum fuit quis promotus, est inualida.
- 78 Patrimonium ut alienari, sic vendi non potest.
- 79 Promissio de vendendo venit appellatione alienationis.
- 80 Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem mittentis.
- 81 Diuisio venit appellatione venditionis.

82 Vendere

- 82 Vendere prohibitus censetur prohibitus diuidere.
- 83 Alienare prohibitus non potest permutare.
- 84 Datio in solutum venit appellatione alienationis.
- 85 Patrimonium non potest hypothecari.
- 86 Alienare qui non potest, non potest hypothecare.
- 87 Patrimonium prescribi non potest tempore ordinario.
- 88 Alienatio, seu renunciatio Patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu alias, unde commodè vivere possit.
- 89 Dicitio, donec, est restrictiva temporis.
- 90 Verba Concil. d. cap. 2. ubi, atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienare, declarantur.
- 91 Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent privilegia, qua conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis.

HIVS allegationis materiam, quae amplissima, necessaria, & quotidiana est, tractant Henricus in sum. lib. 10. c. 17. §. 3. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 15. Flamin. de resign. lib. 2. quest. 6. Petr. Ledesin. in sum. part. 1. de sacramento Ordinis, cap. 7. concl. 6. cum seqq. Aloyf. Ricc. in colle. d. decision. part. 3. collect. 566. & in praxi fori Ecclesiastici, decis. 312. cum seqq. in 1. edit. & resolut. 270. cum sequentibus in 2. edit. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 8. cum sequentibus. Azor. in praxi fori penit. lib. 3. cap. 4. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 3. tract. 2. num. 72. cum seqq. Armend. in addit. ad recopil. legum Navarra, lib. 2. tit. 8. l. 1. de patrim. clericorum, num. 1. cum sequentibus. latissime Nicol. Garcia de benef. part. 2. cap. 5. eleganter Campanil. in diuers. Iuris Canonici, rub. 8. cap. 1. cum sequentibus. Bonacina de Sacramento, disp. 8. quest. vni. c. punct. 5. num. 18. cum seqq. Sanctarel. var. resol. q. 49. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 2. quest. 19. cum sequentibus. Molfes. in sum. Theologiae moralis, tract. 2. cap. 15. [Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 35. late Alphons. Narbona l. 35. glos. l. iii. 3. lib. 1. Recop. pag. 4. cum seqq. Sanch. in opus. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 34. cum seqq. Marchin. nouissime post plures huius tractatus impressiones in lucem editus, de sacram. Ordinis, tract. 2. part. 6. cap. 5. cum seqq. nouissime Marcel. Vulpes in praxi iudiciali fori Eccles. cap. 8. a num. 6. nouissime etiam Alzedo de praelent. Episc. dignit. p. 2. cap. 5. num. 49. cum seqq. Bonacini. de censur. extra Bullam Cane disp. 3. quest. 1. puncto 8. Torreblanca nouissime in Practicab. Iuris spirit. lib. 2. cap. 13. num. 24. cum seqq.]

Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & seruilis operi mancipatus publicè à quolibet poscat elemosynam, ut scriptum est in cap. Diaconi sunt, 99. distinctum. debet quam maxime possibile fuerit Episcopus laborare, ne quis titulo sufficienti ad victum carens, promoueat ad Ordines, & quisquis contrarie audeat, talis ordinatio vacuum habeat manus impositionem, ut constitutum est in cap. neminem 70. distinctum. Ordinatio enim sine titulo facta irrita habetur in cap. Sanctorum, ead. distinctum. ubi glossa vacuum, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 15. in princ.

Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controuersum reperio, qualis debeat illo titulo potitumam illo carere non posse tonsuram, aut quatuor minores Ordines suscipere ambientem resolut. gloss. 1. in d. cap. neminem. [Panorm. in cap. 2. n. 2. de p. d.] Sed verior est opinio, que tenet ad mi-

nores Ordines titulum non requiri, quia in illis existens potest retrocedere ab Ordine clericali, iuxta cap. 1. de cler. conu. & tenet gloss. 1. in cap. p. salu. dist. 23. dist. vbi Prapof. num. 3. gloss. in cap. 2. de prebend. & ibi Dec. num. 29. & ita seruari de consuetudine restantur Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 5. Vgolin. de irregulari. cap. 61. num. 2. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 16. Quintan. Ecclesiasticon lib. 3. num. 17. Petr. Ledesin. in sum. part. 1. de Sacramento Ordinis, cap. 7. ad finem, Nauarr. cons. 14. incip. quastum est, num. 2. de temp. ordinat. Francisc. Marc. Delphinali decis. 1080. incip. Queritur an Abbates, part. 1. Flamin. de resignat. lib. 9. quest. 6. num. 4. [D. Aetia in comment. ad omp. neminem, num. 3. dist. 70. Alzedo d. p. 2. cap. 5. n. 50. Comitol. lib. 6. q. 38. Bonacini. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 8. num. 9.] Nicol. Garcia d. cap. 5. n. 4. cum seqq. Aloyf. Ricc. in d. praxi resolut. 271. num. 3. Campan. d. rubr. 8. c. 1. num. 5. Homobon. d. tract. 2. q. 2. c. [Thom. Valasc. d. alleg. 35. num. 3. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 37.]

Hic igitur titulus requiritur ex iuris dispositione, quoriscumque clericus secularis Ordines sacros procurat suscipere, secus verò si Regularis persona, quae vouere debet castitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo professio tenet vicem tituli beneficij, ut per Henricus in sum. lib. 10. c. 17. §. 3. vbi addit quòd voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarumque subingreditur locum, ac propterea Trident. Synodus sess. 21. de reform. cap. 2. expressè constituit, ne quis deinceps clericus secularis sine sufficienti titulo audeat Ordines assumere: idemque Sixti V. Constitutio tradidit, in illis verbis, aut quoad seculares sine titulo sufficientis beneficij, vel patrimonij. Est tamen indubitati iuris, quod si ante professionem vellet Regularis persona insigniri Ordinibus, non utique possit ad illos promoveri absque titulo sufficienti, per Bullam Pij V. incip. Romanus Pontifex, de anno 1568. pridie Idus Octobris, que in ordine est 75. vbi prædictum decretum Concilij loquens de titulo requisito in clericis secularibus, extendit ad omnes & singulos etiam cuiuscumque Ordinis clericos Religiosos, siue seculares more Religiosorum viuentes in communi, [qui numquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emiserunt, & ex claustro exire possunt.] quam Constitutionem refert Pialec. praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. de conferendis Ordinibus num. 43. [nouissime Lauret. de Franchis in controuerf. inter Episcop. & Regul. pag. 89.] & per eam ita resoluunt Vgolin. d. §. 8. num. 1. verf. hec autem regula, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 18. n. 2. Nicol. Garc. p. 2. cap. 5. num. 12. Nald. verb. Ordo n. 28. Bonacina d. puncto 8. num. 17. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 15. num. 1. Sanctarel. d. q. 49. num. 10. in princ. Homobon. d. tract. 2. quest. 21. [Sanch. d. c. 1. dub. 35. n. 9. Alzedo d. p. 2. cap. 5. n. 51. Lezana in sum. quest. Regul. cap. 14. num. 10.] quàm quidem Constitutionem habere locum, tam in non professis, quàm in nulliter professis, censuit Rot. in una Vgolin. Canoniceatus 3. Martij 1595. coram Illustrissimo Blanchetto, quam refert Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 11. & 12. tenent Sanctarel. d. quest. 49. num. 10. in fine. Molfes. d. num. 11. Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiepisc. Neapol. p. 2. decis. 283. & in praxi fori Ecclesiastici resolut. 270. num. 2. vbi num. 3. cum Maiol. de irregulari. lib. 4. cap. 15. num. 1. resolut sic ordinatos Regulares non professos sine titulo in illo Ordine ministrantes effici irregulares. [Vnde Regularis, qui fecit suam professionem irritam esse si ordinatur, peccat mort. & incurrit penam, quam seculares clerici incurrunt si ordinantur sine beneficio, aut patrimonio, Portel. in dub. Regul. verb. Ordines sacr. num. 8. Diana moral. in dub. Regul. verb. Ordines sacr. num. 8. Diana moral. in dub. Regul. verb. Ordines sacr. num. 8. Diana moral. in dub. Regul. verb. Ordines sacr. num. 8. Diana moral. in dub. Regul. verb. Ordines sacr. num. 8.]

Nu 3 resol.

refol. part. 1. tract. 2. refol. 113. Lezana d. cap. 14. num. 10. in fine.]

Ab istius tamen Constitutionis decreto Gregor. XIII. excepti Patres Societatis Iesu, per suam Bullam, quæ incipit Ascendente, au. 1584, octavo Kalen. Iunij, & Gregor. XIV. Constitui, incipit. Ecclesie Catholice, de ann. 1591. quos antea exemerat Paulus V. à tali obligatione, fortasse quia cognoscebant decreto illo Concilij prædictos Patres ligari: nam et si veri dicerentur Religiosi, tantum simplicia vota emittent. Ita Henric. lib. 10. c. p. 17. §. 3. Flamin. lib. 2. quest. 6. num. 19. Fornar. de Ordine cap. 8. §. 9. Piasec. in praxi noua Episcop. d. cap. 1. num. 44. Fr. Emmanuel. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 1. & quest. 1. Regul. tom. 3. quest. 23. art. 3. Garcia d. cap. 5. num. 13. Soar. tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 3. Mandos. consil. 13. [Sanch. dist. dub. 35. num. 9. Marchin. d. tract. 2. par. 6. cap. 5. num. 5. Alzedo d. p. 2. cap. 5. num. 5. 2. Lezana d. cap. 14. num. 10. Bonac. d. puncto 8. n. 17.] Vgolin. de officio Episcopi cap. 26. §. 8. num. 1. vers. excipiuntur tamen Iesuita, Sancta. 26. d. quest. 49. num. 6. & 11. Valc. tom. 3. in 3. p. disput. 246. num. 62. Molfes. d. cap. 15. num. 12. vbi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg. sic declarasse: Quoad Iesuitas cum post Sacerdotium exire non possint, nisi à superioribus citantur, prouideatur illis de redditu 40. aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio suo exire, quando volumus, possunt, ne deur illis occasio excedendi, ut fruatur illo redditu, vocentur prius, & intelligatur, quæ alia via prospici possit, deinde mature deliberandum. [Torreblanca d. lib. 2. c. 13. n. 20.]

Vnde colligitur quod si contingat à Societate quos eiici in sacris iam constitutos, & carentes beneficio, tunc Prelati eiusdem Societatis de honesto victu saltem de redditu 40. aureorum annuorum illis prouidere debent donec sufficiens beneficium fuerint consecuti, ita Marchin. d. c. 5. c. 5.]

Beneficium, patrimonium, vel pensio, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè viuendum, vt docet Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 2. quod scilicet sufficiens sit ad honestam, & commodam sustentationem cuiuslibet clerici, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & Ius antiquum solum requirit sufficientiam ad honestè viuendum, ita vt non cogatur mendicare. Ita tenet Petr. Ledesma d. concl. 7. quem refert, & sequitur Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 114. Vnde Concil. d. cap. 2. loquitur de beneficio sufficienti ad victum, non autem ad honestè viuendum, vt explicat Flamin. de resign. lib. 5. q. vlt. n. 156. & iuxta hanc opinionem patrimonium sunt in Bracharensi Archiepiscopatu, in quo adest constitutio ne ad sacros Ordines promouendus sit aliquis, nisi beneficium habeat Ecclesiasticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris sit ducatorum 25. & saltem realiter, & cum effectu possideatur. [Et Iacob. de Graff. cons. 4. n. 5. de tempor. ordinar. refert se vidisse in aliquibus locis assignatum patrimonium scutorum 18. alibi 25. alibi 36. At Marc. Anton. Genuen. in pract. Archiep. Neapol. cap. 81. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 15. num. 6. testantur in vrbe Neapol. nullum admitti ad sacros Ordines, nisi assignato prius patrimonio scutorum 36. In prouincia Mediolanensi, vt habetur in Concil. Prouinciali, requiritur patrimonium scutorum 50. vt refert Marian. d. tract. 2. par. 6. cap. 7. diff. 2. num. 5.] Sed scripturulum maximum mouent verba illa Concilij d. cap. 2. ibi, quod sibi ad victum honestè sufficiant, & alia similia relata in cap. 17. sess. 24. de reform. ibi, quod quidem si ad vitam eius, cui conseruatur, honestè sustentan-

dam non sufficiat, aduerbium illud, honestè, idem significat, quod decorè, & laudatè, & synonyma ceuentur viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honestè, per doctrinam Decij in cap. de Monachis num. 8. de prebend. idè Concilij Trident. non satis sit si ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui sufficiat ad honestè viuendum, quia tunc diceretur tantum habere titulum ad viuendum simpliciter, absque eo quod honestè, vel decenter viuere, quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima consideratur differentia. Vel enim dicemus + viuere commodè, vt viuere cum penuria, vel viuere simpliciter, vt ait glos. in cap. 1. verb. absque penuria, de statu Regul. in 6. Quare attendendam esse qualitatem clerici decentem, & honestam, non suam in particulari, videtur probabile, quasi hodierna sustentatio honesta debeat esse respectu clericalis Ordinis, non verò qualitatis in particulari. Et quoniam præscripta certa quantitas non est, + Episcopus ipse arbitrabitur, argum. l. 1. & quæ ibi notantur, de iure deliber. Menoch. de arbit. c. su. 216. num. 12. Flamin. de resignat. lib. 5. quest. fin. num. 132. & 181. [Iacob. de Graff. cons. 4. de temporib. ordin. vol. 1. & de arbit. confess. lib. 2. cap. 49. Aloyf. Ricc. in praxi fore eccles. refol. 271. Marchin. d. cap. 6. diff. 1.] Ludou. Beia respons. casuum conscientie p. 4. casu 26. fol. mibi 442. Henric. in sum lib. 10. cap. 17. §. 3. in commento lit. N. [Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 2. num. 31.] Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 112. cum seqq. [Sanch. d. cap. 1. dub. 35. num. 7. Acuña in d. cap. neminem. num. 12.] cum seq. Thom. Valasc. allegat. Iuris tom. 1. alleg. 35. Vgolin. d. §. 8. num. 2. [Alphons. Narbona d. loco num. 35. pag. 9.] Molfes. in sum. moralis Theologia tract. 2. cap. 15. num. 6. [Nam exament patrimonij ad Episcopum priuatiuè quoad alios pertinet, S. Congreg. Concil. in Placentina 16. Martij 1630. apud me in collectan. Bullarij, verb. patrimonium.]

Episcopus verò, vt rectè arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, & necessario, antea complura debet attentè rimari, nempe loci consuetudinem, vt tenent Archidiacon. in cap. Episcopus num. 3. de prebend. in 6. Gemin. in cap. sicut num. 7. de suppl. negligentia Pralat. Anchar. in cap. 1. vers. ratio potest quari, sub num. 2. de prebendis in 6. Menoch. d. casu 216. num. 14. item qualitatem cuiusque ordinandi, per glos. in cap. Episcopus, verb. victu 10. q. 2. Caputaq. decif. 6. incip. Beneficium n. 2. par. 1. Rebuff. in praxi benef. rub. de rescript. in forma pauper. num. 2. [licet iuxta gradum & nobilitatem ordinandi non esse assignandum, existiment Flamin. d. lib. 5. q. vlt. num. 155. Garc. d. loco num. 114. & 206. Bonac. d. puncto 8. num. 20.] quin ne tantum sibi, sed suis etiam satis sit, vt per Hoied. de incompatib. benef. par. 1. cap. 19. d. num. 22. post Sot. Nau. & alios Menoch. d. casu 216. sub num. 13. Azor. in sum. moral. p. 2. lib. 6. cap. 10. q. 8. vbi exprimit + decentem beneficij valorem eam pertingere debere summam, quæ clerico sustentando, sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis hospitio suscipiendis, irribulque Episcopaliibus persoluendis sufficiat. O vtinam hæc in nostro Lusitanæ Regno seruarentur: multi enim ibi ad clericatum non aspirarent, nisi in bonis haberent, quæ sufficerent ad clericalem Ordinem honestè tractandum, & se commodè sustentandum, sed ad eò tenuè ibi desideratur patrimonium, vt nulli quamuis pauperissimo deficiat. & sic pro maiori parte ordinati ad titulum patrimonij egeni & pauperes sunt, debet enim spectata clericalis status decentia, & vberitate regionis patrimonij quantitas ab Episcopo definiiri; quamuis post definitam patrimonij

trimonij quantitatem in modico deficiat, Sanch. in opuscul. moral. tom. 2. lib. 1. cap. 1. dub. 75. num. 8. Anton. Diana moral. refol. part. 4. tract. 4. refol. 72.]

Si verò sufficienti titulo beneficii quis careret, haberet tamen tantumdem patrimonij, quod beneficio adiunctum sufficientem constitueret titulum, permittendum est ad sacros Ordines promoueri: ita Prosper. de Augultino & Quaranta in summa Bullarij verb. Ordo. vers. circa 2. Molfes. in sum. Theol. mor. tr. 2. cap. 15. num. 7. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 3. in fine, & §. 8. num. 2. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissorie vers. 2. Armend. d. loco num. 16. in principio. [Bonacin. d. disp. 3. q. 1. puncto 3. num. 21.] Secus si cum beneficio, aut patrimonio insufficienti iungatur pitantia, elemosynæ, annuaria, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Missarum in exercitio factorum Ordinum (si ad eos promoueantur) percipere, & lucrari possint, quæ omnia ad victum honestè sufficiant, tunc non posse promoueri, refertur decifum Garc. d. cap. 5. num. 126. Armend. dicto loco num. 16. post princ. vbi num. 17. dicit pariter resolutum minime posse promoueri etiam si Episcopum obliget se sustenturum, quod ad alimentum sufficiat, quousque habeat vnde se sustentare possit. In summa cum clericorum penuria adest posse Episcopum ob necessitatem Ecclesiæ ordinare ad Subdiaconatû suos clericos cum assignatione perpetua fructuum aliquorum bonorum, quorum fructus sufficiant ad sustentationem, refert decifum Armendar. dicto loco num. 30. vide infra num. 73.

Circa titulum ordinandi edocet Concil. d. cap. 2. vt pacificè possideatur, quamobrem litigiosus titulus repelleret ordinandum, Nauar. in tract. de orat. nou. ab. 23. num. 69. + ille verò dicitur pacificus possessor, qui nullam patitur Iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra. Felin. in cap. cum Ioannes num. 33. de fide instrum. Zabarel. in Clem. gratia quest. 23. num. 8. de rescript. Deci. in cap. 1. num. 19. & 20. de confirmat. vtili, atque ideo, vt vnicò verbo complectar, is erit qui sine lite possidet, nam text. vtentem hoc verbo, pacificè, Rebuff. exponit & dicit: hoc est, sine lite, in tract. de pacificis possessor. num. mibi 1065. vers. quandoque, Guido Papæ decif. 85. incip. Curia. glos. in Clem. unica, verb. antea de sequestrat. possessor. & fruct.

Litigiosum ergo beneficium sit, & non pacificè possessum, citatione, si ipse iudex, & reus facti sint certi de re ipsa, pro qua conuenitur Ita Mynsinger. cent. 4. obseruat. 26. Matth. Coler. de processibus execut. p. 3. cap. 11. num. 19. Gail. lib. 1. obseruatione 74. Cardinalis Pute. decif. 329. lib. 3. Viui. decif. 459. num. 5. cum sequentiibus. Lancel. de automatis. p. 2. cap. 4. in presut. num. 3. & Steph. Gratian. disp. episc. forens. cap. 2. num. 34. & 35. Cabed. Lusitan. decif. 15. num. 11. cum sequentiibus. p. 2. Cald. Pereira de empt. cap. 9. num. 18. + Si tamen circumducta sit, non efficit litis pendentia, teste Aflic. decif. 366. incip. In pleno consilio num. 14. & in consuetudinibus Regni, si quem nestrorum, num. 4. Caraueru 121. post num. 1. nec si lis cum falso procuratore contrahatur. Ozalc. Pedem. decif. 144. Lis autem nulla dicitur cum nõ adest iurisdicchio, Verat. decif. 7. p. 3. [& dicitur beneficium litigiosum quando quis petit beneficium vt suum, Rota decif. 336. n. 2. p. 1. recentiss. in posthum. vbi etiam dicitur beneficium dici litigiosum, quando lis fuit super titulo beneficij, & quod dicitur esse super titulo beneficij si causa sit commissa cum claus. quam & quor. & c. & decif. 37. num. 1. cum seq. & decif. 343. a. num. 4. p. 2. etiam recentissim. vbi quod beneficium dicitur litigiosum per commisionem super titulo, & in peritorio, & per collationem ad dicendum contra commissionè, nisi lis per

calumniam mota fuit.] Litigiosa etiam dicitur res, quoties de eius dominio controuertitur in iudicio: non tamen constituit ipsam proprietatem litigiosam in possessione, quia + lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis, glos. 1. in cap. 1. de confirmat. vtili, vbi Deci. num. 3. & 4. Butr. n. 4. & Abb. num. 5. Rot. Bonon. decif. 48. num. 5. cum sequenti. Ozalc. decif. 144. Cacheran. decif. 143. num. 10. Ioseph. Ludou. Perusina decif. 68. num. 9. Rebuff. in tract. de pacificis possessorib. num. 166. Menoch. de arbit. casu 202. num. 18. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 3. num. 52. cum sequentiibus. Sed ego ipse non propterea inclinarem, posse aliquè sacris Ordinibus donari ad titulum alicuius rei super cuius possessione mota fuit quæstio iudicialis, cum certum sit primo possessorium, deinde petitorium esse decidendum, iuxta c. significauerunt, de testibus.

Ille verò, cui lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij, vtique pacificus dicitur possessor, ex Rebuff. in tract. de pacificis possessor. num. 168. ad instar illius, qui beneficium detinet eiusque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis possessionem habeat, iuxta glos. verb. pacificè in Clem. gratia de rescript. & glos. in cap. commissaria de elect. lib. 6. Dec. in cap. 1. num. 2. de confirm. vtili. Zabarel. in Clem. vt ij, qui, §. illi verb. num. 9. de atate, & qualit. quamobrem licere huic suscipere Ordines ad titulum dicti beneficij, constat ex glos. verb. pacificam in d. cap. commissaria, & ex glos. in cap. si tibi concessio de prebend. in 6. dum firmant factari ad promotionem infra annum, qui curatæ Ecclesiæ plenum detinet exercitium, tum et si nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit, quod etiam tradunt Franc. in d. cap. si tibi concessio, vers. nota sub num. 5. vbi Gemin. vers. nota istam glos. sub num. 7.

Beneficij sub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

Cum supra dixerim, oportere ordinandum habere titulum consistentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem esse, qui sufficiat honesto victui, ipsumque pacificè ille possideat, restat modo ostendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et idè incipiendo dico ad titulum coadiutorij cum futura successione posse quem promoueri, vt per Nauar. in tract. de orat. cap. 20. num. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 7. Moneta de optione cap. 4. quest. 8. num. 169. Acosta de Andrada ad Bullam Cruciatæ q. 75. [Vgolin. de officio Episcopi cap. 26. num. 8. Narbona citato loco num. 65. pag. 12. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 35. n. 4. Bonacin. dist. quest. 1. puncto 8. num. 12.] Gonzal. ad reg. 8. Cancellaria glos. §. 9. num. 6. vbi intelligit si ratione illius habeat congruam sustentationem, quem sic interpretatur Garcia de beneficiis p. 2. cap. 5. num. 132. & requiritur quod sit perpetua, vt per Petr. Ledesma. in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 7. concl. 1. dub. 2.

Sic etiam praxis admittit quem promoueri posse ad titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rota decif. 134. siue 8. de prebend. in nouis, & decif. 766. aliis 39. in antiq. in hoc tamen casu prædictæ distributiones vtique in valorem computantur, cum satis sit beneficiatum illarum causam non laborare inopia, ita Campan. dist. rub. 8. c. 5. num. 29. Marchin.

Marchin. dicto tract. 2. part. 6. cap. 6. diff. 5. num. 19.]

25 Ad titulum verò Vicariæ temporalis, & aliorum familiarum beneficiorum, seu capellaniarum amovibilium, nemo potest ordinari, quia Vicarius Temporalis titulum habere non censetur, ex tex. in cap. constitutus, vbi Abb. num. 5. de filiis Presbyter. & ita tenet Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 15. n. 3. Campanil. in divers. Juris Canonici, rub. 8. cap. 4. n. 8. in fine, [Azor. d. p. 2. lib. 3. cap. 6. q. 5. & 6.] Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopalis decis. 190. p. 2. & Henriq. d. cap. 17. §. 3. lit. Q. [Narbona d. loco n. 168. pag. 13. Bonacin. d. punto 8. num. 24.] Salzed. ad Bernardum cap. 18. num. 8. vers. & ea ratione vicaria temporalis. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 2. Sanch. d. dub. 35. n. 5. Gonzal. d. glof. 5. §. 3. num. 42. [Læl. Zech. de republ. eccles. cap. de clericis sub num. 7. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 15. num. 12. Marchin. d. tract. 2. p. 6. cap. 6. diff. 5. n. 18. Zerol. in praxi Episc. p. 2. verb. dimissoria sub. §. 9. Marc. Anton. Genues. in praxi Archiep. Neapol. c. 81. num. 2. D. Acuña ad princ. dist. 71. num. 8. & 9. Nicol. Garc. d. p. 1. cap. 2. num. 83. Si verò de facto ordinetur, ab ipsa Vicaria temporalis amoveri non poterit, nisi habita alia pronisione, vt ex Flamin. d. q. 4. num. 86. terter Piafec. in praxi Episc. p. 1. cap. 1. num. 45. in fine, quod in poenam factum indicio] cum aliis non possit prædecessor Episcopus assignare officium, quod est temporale, & remouibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta resoluta per Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. à num. 17. Gonzal. Mendez Vasconcel. divers. Juris argumentor. lib. 4. cap. 8. num. 8. & 9. Narbona loco proxime citato. optimè Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 396. in 1. edit. & resolut. 334. num. 3. in 2. edit. vbi asserit, quod si quis de facto ordinetur sacris Ordinibus ad titulum Capellaniam ad nutum amouibilis, non ex hoc mutatur eius natura, seu qualitas, maxime si id fiat sine expresso patroni consensu, & citat Nicolaum Garc. de benef. p. 1. c. 2. n. 91. & 112.

[Præstimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in perpetuum, secus si ad tempus, Vgolin. de officio Episcopi cap. 26. §. 8. num. 3. in fine, Marchin. d. par. 6. cap. 6. diff. 5. num. 22. huiusmodi enim præstimonia inter ecclesiastica beneficia connumerantur, vt diximus alleg. 4. num. 49. sic etiam potest quis promoueri ad titulum pensionis perpetua, & ad vitium sufficientis, vt infra dicetur n. 74.]

26 Sic etiam non potest quis ordinari ad titulum seruitij in aliqua Ecclesia, cui adscribatur, nisi tale seruitium sit perpetuum, & non dependens à voluntate Episcoporum, & ita intelligendi sunt Doctores, qui de hoc agunt, prout sunt Zerol. in praxi Episcopali par. 1. verb. dimissoria, §. 5. dub. 1. Marc. Anton. Genues. in praxi Archiepiscopali Neapol. cap. 81. sub num. 2. Flamin. d. el. quest. 6. num. 33. Vilar del Patronado de Calatajud. par. 4. §. num. 22. Campanil. dict. cap. 4. num. 14. Neque Breue Sixti V. Patriarchæ Venetiatarum concessum, quod adducit Campan. vbi proxime, aliud comprobat, quia est gratia specialis, quare ita resoluunt Vgolin. de potestate Episcopi, c. 26. §. 8. num. 6. vbi refert Episcopum tantum posse ad titulum seruitij in Ecclesia aliquem ordinare concurrentibus quatuor. † Primum, vt interueniat consensus Rectoris eius Ecclesie. Secundum licentia ac consensus Romani Pontificis, & hoc ad successorem. Tertium, vt ex seruitio Misianum, & diuinorum Officiorum, & elemosynis à fidelibus etargiendis, habeat vnde se sustentet. Quartum, vt ne inde amouatur, vel discedat; nisi de beneficio competen-

27 ter, aut pensione pronisi fuerit, vel ob delicta remouetur. [Vnde bene Quarant. verb. Ordo vers. secundò extendende, Zerol. verb. dimissoria §. 5. dub. 2. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 125. resoluunt non posse quem sacris Ordinibus initiari ad titulum patrimonij, vel beneficij de se ad victum insufficientis, quod postea sufficientis redditur ob elemosynas, & Misianum, vel annuatiariorum stipendia, quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia sunt incerta, & non firma, & perpetua. Hinc etiam Marc. Anton. Genues. in d. praxi c. 83. n. 9. Iul. Casl. Madius de sacris Ord. c. 5. n. 20. merito tenent quod possit forte quis ordinari ad titulum beneficij habentis redditus incertos, & casuales defunctorum, & annuatiariorum, si communiter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur.]

28 Sic etiam non potest quis promoueri ad titulum de futuro, & in spe etiam certa, puta ad beneficium quod quis spectat, seu ad quod est presentatus, nominatus, vel postulat; cum Concil. clarè requirit titulum de presentibus habitum, & possessionem: ita Salzed. ad Bernardum cap. 18. num. 6. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 10. Vgolin. dict. §. 8. num. 3. in fine, Petrus de Ledefina in sum. par. 1. de sacram. Ordinis cap. 7. post 8. conclus. Nicol. Garcia dict. cap. 5. n. 130. [Azor. in sum. moral. p. 2. lib. 3. c. 4. q. 6. Vgolin. d. cap. 26. §. 8. num. 3. Alphons. Narbone d. loco num. 64. pag. 13. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 34. n. 5. & dub. 35. n. 2. Marchin. d. tract. 2. p. 6. c. 6. diff. 5. D. Acuña in d. o. neminem dist. 70. num. 13.] Quamuis contrarium, nempe posse quem promoueri non solum ad titulum beneficij iam quæsitum, sed etiam querendum, ex glof. magna circa medium in cap. Oficiis, c. 1. dist. tenentur Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 15. num. 3. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 19. Campanil. dict. cap. 4. num. 10.

Poterit etiam quis promoueri ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucratur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem, vt decilum referunt Garcia dict. par. 2. cap. 5. num. 110. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauaræ lib. 2. tit. 8. lege 1. de patrimonio clericor. num. 11. [Marcel. Vulpe d. c. 8. num. 11.]

29 Obtinens capellaniam in capella Papæ, licet sit ad nutum amouibilis, potest ad illius titulum ordinari, prout resoluunt Nauar. conf. 20. de tempor. ordinat. Sayr. decis. 50. eodem tit. quos refert, & sequitur Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici. resolut. 334. in fine.

30 Cooptratus in Collegium Seminarij, non potest ordinari ad titulum Seminarij, nisi ob causam inferuendi beneficio, quod forsitan esset Seminario iunctum: poterit verò ordinari sub certa assignatione fructuum in Seminario facta causa inferuendi beneficio iuncto Seminario, vt inferuat donec sibi prouisum fuerit de congrua sustentatione, ita referunt decilum Zerola in praxi Episc. par. 1. verb. Seminarium, §. 6. Læl. Zech. de republ. Ecclesiastica, rub. de clericis, sub num. 7. vers. 84. Salzed. ad Bernardum. cap. 18. num. 9. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 32. Galet. in margarita casuum conscientia, verb. Ordo, penult. [Piafec. d. p. 1. cap. 1. num. 45. Iul. Casl. Madius de sacris Ordinibus cap. 5. num. 20. Marchin. d. p. 6. diff. 5. num. 33. Alzedo d. p. 2. cap. 5. num. 56.] Armend. vbi supra num. 9. & 10. Marc. Anton. Genues. in praxi Archiepiscopali, cap. 81. sub num. 2. Garcia dict. par. 2. cap. 5. num. 104. vbi in additionibus refert declarasse Gregorium XIII. clericos Seminarij non posse promoueri ad aliquem Ordinem sacrum ad titulum

31 ipsius Seminarij, nisi pro seruitio beneficij Seminarij vniti, & tunc cum assignatione certi annui redditus, vnde sic promotus viuere possit, quæ tamen assignatio cessat postquam illi aliunde se æque sustentare poterit. [Hinc forsitan Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 35. num. 10. reprobat Cordub. in sum. q. 36. minus bene tenentem collegialem ex aliquo collegio maiori Salmanticensi, aut Complutensi, qui ad aliquem recipiendum gradum Doctoratus suos gradus de satisfactione defendit, posse ad titulorum illorum factis ordinario absque beneficio, vel patrimonio.]

32 Iuste profectò Trident. Synod. d. c. 2. fanciuit, ne beneficium, ad cuius titulum quisquam promotus fuerit, ipse resignare valeat, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem casu minime tunc erit admittenda ista resignatio, nisi constiterit, quod aliunde viuere commode possit ipse renuntians, & aliter facta nulla sit, iuxta clausulam illam annullatiuam Concil. in d. cap. 2. ibi, si aliter fiat renuntiatio irrita erit, ex quo tex. ita resoluunt Flamin. de resign. lib. 2. q. 6. num. 39. subiungens ita fuisse resolutum per Rot. Rom. in vna Salamantina, coram D. Orano de mensè Maij an. 1588. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 314. in 1. edit. & resolut. 272. num. 1. in fine, & num. 2. in 2. edit. Vgolin. de officio Episcopi cap. 14. §. 3. & cap. 26. §. 8. num. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 991. [Valenzuela conf. 32. num. 21. tom. 1. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 38. num. 1. vbi subdit quod si fiat renunciatio beneficij nõ facta mentione quod ad illius titulum est ordinatus, & haber aliunde vnde viuere, est valida in foro conscientie.] Rota coram Gregor. XV. decis. 441. num. 1. & ibi Beltramin. num. 9. Nicol. Garcian. dict. cap. 5. num. 217. vbi num. 214. quod est nulla etiam in foro conscientie, Campanil. dict. rub. 8. cap. 6. n. 2. Petr. de Ledefina in sum. p. 1. de sacram. Ordinis, c. 7. concl. 10. Marchin. diff. 7. d. loco. Armend. vbi supra num. 21. vbi num. 22. cum Garcia num. 193. atque aliis decilum refert pro forma traditum esse, vt resignans teneatur facere mentionem se ad titulum illius fuisse promotum, adeo quod per æquipollens adimpleri non possit, quod etiam tradit Maslobr. in praxi habendi concursum reg. 5. dub. 1. num. 45. Vnde

33 † resignatio de tali beneficio facta non habita mentione, quòd ad illud fuit promotus, vltra quam quod sit nulla, vt supra ostensum est, resignanti competit actio spolij; & fuisse declaratum à sacra Congregatione, & decilum in Rota coram Illustrissimo Domino meo Cardin. Millino 19. Nouembris 1602. in vna Aretina Plebis, referunt Garc. d. cap. 5. n. 438. Piafec. in praxi noua Episc. lib. 1. cap. 1. num. 44. vers. ampliari possit, pag. 53. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 5. §. 10. n. 35. [late Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 991. Burat. dec. 830. n. 13.] quia cum resignatio non teneat, ius non abdicatur à resignante, vt dicit Garcia d. cap. 5. n. 225. & in hac materia est bona factæ Rota Rom. decisio in Leodien. Canoniatu S. Ioannis 28. Iunij 1621. coram R. P. D. Remboldo, tenoris sequentis.

34 Domini dixerunt Canoniatum esse adiudicandum Theodoro, quia ipse fuit de eo prouisus per obitum Balduini à Serenissimo Electore Colonien. vigore Indulti amplissimi, quod habet à Sede Apostolica.

Nec obstat quod dicitur d. Canoniatum vacasse per resignationem dicti Balduini ad fauorem Agidij, & non per ipsius obitum, quia dicta resignatio fuit nulla, ideòque nec ius quod prius habebat fuit ab eo mediante dicta resignatione abdicatum, sed vacauit per morem, Caputaq. decis. Barbof. de Episcopo. Pars I. l.

215. part. 1. Cardin. Seraph. decis. 1498. num. 8.

Quod autem resignatio fuerit nulla patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini, cap. 2. de reform. sess. 21. ex quo non fuit in ea expressum quod Balduinus esset promotus ad titulum dicti Canoniatu, prout in dicto Concilio expressè disponitur, & quod hoc casu resignatio sit nulla; tradit Paris. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 36. & 39. Garz. de benef. cap. 5. num. 192. & seq. Gonzal. ad reg. 8. glof. 5. §. 10. num. 35. & tenuit Rota in Aretina Plebis, coram Illustrissimo Cardinale Millino, relata per eundem Garz. dict. cap. 5. part. 2. num. 438.

35 Nec obstat quod dictum sacrum Concilium decreuit, quòd dicta mentio fieret in resignatione ad effectum tantum ne clericus in opprobrium Ordinis clericalis mendicare cogatur, & cum huic incòuenienti satis fuerit prouisum mediante clausula, Constito quòd resignans habeat aliunde, &c. in dicta resignatione appolita, videatur dictam resignationem ob defectum dictæ expressionis non posse dici nullam, eo quod forma potest adimpleri per æquipollens, quòd habetur effectus à lege desideratus; quia fuit responsum quod dictum Conciliu, vt pinguis prouideret, ne clerici vllò tempore in mendicitatem incidere, non solum disposuit, quod resignationes non admitterentur, nisi constiterit, quod resignans haberet aliunde vnde commode viuere potest, sed vterius decreuit, quod in resignationibus mentio fieret, quod resignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod resignat, ad hoc vt vincularetur ab eo à quo resignatio erat admittenda, si ita videretur patrimonium resignantis, quod aliàs potuisset distrahere perinde atque fuisset vinculum, si ad titulum illius fuisset ordinatus, vnde non potest dici quod mediante dicta clausula, Constito, &c. fuerit intentioni dicti Concilij satisfactum, quia ex duobus requisitis non sufficit alterum adimpleuisse, l. cum hi, §. si Prætor, & ibi glof. ff. de transfact. l. si heredi plures, ff. de condit. institut. Dec. consil. 433. num. 6. Sarnca. in reg. de public. resignat. q. 8. n. 2. Pur. decis. 193. lib. 1. Et imò † cum dictum Concilium vterius etiam procedendo annuller resignationes aliter factas, sicque contineat decretum irritans, non potuisset forma ab eo tradita per æquipollens adimpleri, sed debebat seruari ad vnguem, Aldobr. conf. 92. num. 27. lib. 1. cum aliis per Marefcot. var. resolut. lib. 2. c. 38. n. 10. & in terminis dicti Concilij, quòd non possit adimpleri per æquipollens sinat ex sententia Sacre Congregationis Illustrissimorum Sacri Concilij Interpretum, quam refert ad extensum Garc. loco proxime citato, num. 193. Gonzalez vbi supra num. 35. & fuit dictum in dicta Aretina Plebis, coram Illustriss. Cardinale Millino.

36 Non obstat quòd Conciliu non comprehendit resignationes factas in manibus Papæ, quia hoc esset nimis restringere dispositionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus resignationibus, & propterea generaliter intelligi debet maxime cum eadem ratio militet in omnibus, nec subit causa dictæ restrictionis, & quod locum habeat etiam in resignationibus factis coram Papa, firmat Garz. vbi supra num. 193.

Non obstat quòd Constitutio Pij V. solum mandat apponi clausulam, Constito, &c. quia non est correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum resignans est promotus.

Non obstat quod Papa in genere cogitare poterit, quod resignans esset promotus ad titulum beneficii, quod resignans, quia Concilium, vt dictum est, requirit pro forma, quod fiat expressio dictae qualitatis, vnde illa seruari debet, ex allegatis, vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non esset promotus ad titulum illius beneficii, eo ipso quod sibi hoc non fuit expressum.

38 Non obstat quod saltem Canonicius remanet Sedi Apostolicae affectus per appositionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appositionem manus non intrat quando resignatio est nulla, & per consequens beneficium vacat per obitum, & non per resignationem, Achil. decis. 14. de restitut. spoliat. Rot. decis. 24. sub num. 1. vt lit. pendens. in nou. & 419. part. 1. diuersor. & decis. 570. num. 8. vers. vel diuersa eueniat, par. 1. in recent.

Non obstat quod etiam quod resignatio sit nulla, tamen locus est affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa resignantis, Garz. d. tract. de benef. par. 5. cap. 1. §. 2. num. 170. quia hoc procedit quando resignans est in culpa, quominus resignatio forciatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in prauidium resignantis, & per consequens abdicatur Ius ad resignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reseruat, secus est quando resignatio fuit nulla de se, & ex alia causa quam ob non implementum: tunc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius ad resignante, vt bene per eundem Garz. part. 1. c. 3. n. 217. vbi exemplum adducit in resignatione simoniaca, per quam non abdicatur ius ad resignante, etiam quod sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, nisi in euentum in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuersam, vt in d. decis. 570. num. 8. part. 1. in recent.

Vnde cum in causa de quo agitur resignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, sed quia non fuit in ea seruata forma Concilij, merito non fuit ius abdicatum a resignante, & per consequens Canonicius vacauit per obitum, & non per resignationem, neque, vt dictum est, remanet affectus ex allegatis. Haec tenet dicta decisio Rot.

39 In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dispositione, text. in d. cap. 2. imò potest beneficium resignare, etiam si non habeat aliunde, quo viuere possit. Ita Thom. Valac. tom. 1. alleg. 35. num. ult. Hermonil. ad Greg. Lop. l. 15. gloss. 1. num. 104. tit. 5. part. 5. Flamin. d. quest. 6. num. 178. Vgolin. d. cap. 26. §. 8. n. 4. vers. postremo, Azor. instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 20. quest. 7. Fr. Emman. tom. 2. cap. 15. num. ult. Steph. Grat. d. cap. 159. a num. 9. Ceuall. q. 561. num. 26. Garcia d. cap. 5. n. 203. Paul. Comit. respons. moral. lib. 6. q. 34. num. 4. † In Sacris vero constitutus non potest vilo modo beneficium resignare, etiam si ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, sancit Pius V. in Constit. quae incipit. Quanta Ecclesiae Dei, ibi, sed nec huiusmodi villo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit omnimodò sustentari, quae constitutio licet loquatur de resignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, prout de stylo Curiae seruati testantur Flam. de resignat. benef. lib. 3. q. 14. n. 3. & lib. 5. q. vltim. num. 176. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 198. quos refert, & se-

quitur Aloyf. Ricc. d. d. resolut. 272. in fine, † In qua quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in Sacro constituti, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, quae clausula intelligitur de illa necessaria sustentatione, quae sine penuria sufficit, inspecta qualitate personae, & loci, vt fuisse in Rota resolutum dicit Nicol. Garcia. d. d. cap. 5. num. 207. & 208. & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorum, & temporis, iudicabit, vt per Ceuall. communium contra commun. quest. 561. a num. 27. Menoch. de arbit. casu 216. num. 12. & 13. Steph. Gratian. d. cap. 159. num. 15. Ex quibus

Primo colligo renuntiationem beneficii, ad cuius titulum quis Sacris fuit ordinatus, factam etiam cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum est per formam, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta, ita decisum esse tenet Garcia d. d. part. 2. cap. 5. num. 215. & refert etiam additio ad Nauarr. conf. 4. de renunt. sequuntur Vgolin. de potestate Episcopi, c. 26. §. 8. num. 4. & Homobon. d. tract. 2. cap. 2. q. 2. in fine, & tenuit Rota in d. Leonien. Quamuis contrarium imò talem valere renuntiationem existimauerint minus bene, Nauarr. d. d. consil. 4. de renunt. in nouis Flamin. d. d. lib. 2. quest. 6. num. 41. Fr. Emman. tom. 2. sum. cap. 15. num. 12. Campanil. d. d. cap. 6. num. 6. [nouissimè Marchin. d. p. 6. cap. 6. diff. 7. num. 40.] ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam constat eo in textu Concilium vetuisse resignationem beneficii assignati in titulum, cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatibus firmavit Tiraquell. in tract. cessante causa, limit. 1. num. 1. & alij plures relati per me axiom. 40. num. 4. Sed huic obiectioni satis responsum est supra in d. decis. num. 35.

Secundo colligo procedere in permutatione, quae nulla est, non facta mentione, quod ad titulum beneficii permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis Conc. d. c. 2. ibi, id vero beneficium resignare non possit; resignationis enim nomen simpliciter prolatum, completitur illam quoque ex causa permutationis factam Rebuff. super reg. de infirmis resign. gloss. 4. num. 1. & 5. [cum alijs per me adductis de appellatua verbor. ap. pel. 237.] ac propterea regulam praecitam de infirmis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos a praestito consensu, vt inualidus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, vt demonstrant verba dictae regulae, & succurrit ratio, quia, qui permutat, resignat, nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit Boer. decis. 2. num. 16. Ita tenent, ac decisum referunt [Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi. Neapol. part. 1. decis. 17. num. 2. vbi quoddam permutans beneficium, ad cuius titulum quis est ordinatus, tutus erit in foro conscientiae, si illud quod de nouo habuit, est aequiualens.] Gonzal. ad reg. 8. Canc. gloss. §. 8. 10. a. n. 41. Steph. Gratian. d. d. cap. 159. num. 3. Rota Romana apud Farin. decis. 614. in nouiss. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 218. & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, prout Sacram Congreg. declarasse 18. Julij 1602. ait Steph. Gratian. d. c. 159. n. 3. & in addit. ad decis. 189. per quam etiam dictum fuisse refert d. num. 3. quod permutans tacendo ordinationem ac titulum, tutus est in foro conscientiae, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erat aequiualens, de quo etiam testatur

Armendar. ubi supra num. 31. Hinc non immeritò limitant supra positam resolutionem, quando permutans consequitur valide possessionem pacificam alicuius beneficii sufficientis ad congruam cum Rota in Mutinen. Canonicius 4. Decemb. 1609. coram Greg. XV. decis. 441. num. 3. Vgolin. d. c. 26. §. 8. num. 4. vers. secundo excipitur, Mallob. d. requis. 5. dub. 1. num. 45. [Coccin. decis. 317. Buratt. decis. 830. num. 14.]

Tertio colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis a Iure cum sub d. cap. 2. comprehendantur tantum resignationes voluntariae, prout decisum refert Nicol. Garcia d. cap. 5. n. 219. & seq. Si tamen veniat priuandus per sententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid relinquendum, vnde se alar, prout bene resoluit Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi. Neapol. decis. 185. p. 1. [Vnde Sacra Cong. Conc. sub die 5. Febr. 1604. cuius memini in collect. Bullar. verb. patrimonium, censuit patrimonium clerici, ad cuius titulum fuit quis ad sacros Ordines promotus, non posse capi in executionem ob illata vulnera alicui ad efficiendas curationis expensas a Iudice condemnatus, etiam si nihil aliud praeterea possideat.]

Quarto colligo, quod iurans resignare beneficium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iuravit non reuocare, nedum compelli minimè poterit, vt cum effectu renuntiet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, praemissa tamen absolute iuramento, cuius quippe absolute imperatio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra absolute nem sit etiam valida reuocatio. Ita decisum referunt Flamin. d. d. quest. 6. num. 43. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 232. in 2. declar. Armendar. d. loco num. 29. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 25. quest. 6. Vgolin. d. d. cap. 26. §. 8. sub num. 4. Campanil. d. d. cap. 6. num. 4. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. resolut. 272. num. 2. [Marchin. d. part. 6. cap. 6. diff. 7. num. 39.]

Beneficium igitur ad cuius titulum est facta promotio, si resignare velit ordinatus, tenetur exprimere ad illius titulum assumpsisse Ordines, vt ostensum est, qua declaratione facta caueat superior, ne ipsum admittat, nisi antea sibi constituerit illum habere vnde possit commodè sustentari, quo non perquisito, si acceptauit illum, non dubitatur validam esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta, eo quod non caret culpa, & ita saepe decisum fuisse ipsas declarationes asserentes referunt Flamin. de resignat. lib. 1. quest. 6. post num. 41. Aloyf. Ricc. d. d. resolut. 272. num. 2. Campan. d. cap. 6. n. 3. [Marchin. d. p. 6. cap. 6. diff. 8.]

Quinto colligo fructus beneficii, ad cuius titulum fuit quis promotus, non posse hypothecari, nec obligari, quia ille, qui non potest bona alienare, nec etiam potest ea hypothecare, seu obligare, argum. l. ult. C. de rebus alienis non alien. & quae tradunt Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. par. 3. num. 19. D. Barbosa in l. 1. p. 3. num. 39. ff. soluto mat. Rebello de obligat. inst. par. 2. lib. 6. quest. 3. num. 15. † Tanta est enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficii obligati ex conuentione non liceat, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capere, & in illis executionem fieri, si clericus egeat, ac petiam summam, qua se alit, excusare non possit, Abb. in cap. cum olim, §. il secundo, Barbof. de Episcopo, Pars II.

num. 5. de restitution. spoliat. Franch. in cap. reprehensibilis post num. 21. de appellat. Ias. in l. commodatis post num. 2. ff. de re iudic. Gail. lib. 1. obseruat. 117. num. 9. † Si enim miles, qui sub armata militia stipendia meruit, condemnatus, eatenus quatenus fuere potest, soluere cogitur, ex l. miles, ff. de re iudic. sic & clerici iuxta gloss. 2. in fine in dict. l. miles, cum militibus assimilentur in cap. 2. de penis, lib. 6. † Et ideo clericus, qui iuravit se Titio soluturum mille, cum peruenerit ad pinguorem fortunam, & postmodum Episcopalem adeptus sit dignitatem, non tenetur iam dictam persolvere summam de fructibus Episcopatus, consuluit Bald. consil. 208. incip. Super praedicto, vol. 2.

Patrimonij sub vocabulo quid veniat in presenti materia.

Patrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non solum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, [hereditate scilicet, vel donatione,] & quavis ex causa, illi delatum est; ex ea ratione, quia satisfit intentioni Canonum, & Concilij vnde cum habeat victum, ne mendicet. Ita Campan. in diuersoria Iuris Canonici rub. 8. cap. 4. num. 1. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 9. num. 3. [Bonacin. d. disp. 3. quest. 1. puncto 9. num. 14.]

Qui enim beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habet, Patrimonium saltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinatus est, nisi dispensatio Episcopalis praecedat, per verba Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 2. ibi, patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possunt; nec semper conuenit hanc dispensationem largiri, sed ex causa, prout eiusdem Concilij verba clare demonstrant, ibi, nisi illi quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel communitate Ecclesiarum suarum; quare cum Concilium illic permittrat Episcopis facultate dispensandi cum aliqua praedictarum causarum, si illa deest, sublata debet esse praedicta potestas, per reg. cap. cum cessante, de appellat. & firmant in proprijs terminis [me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d. cap. 8. num. 10.] Nauarr. consil. 14. num. 2. de tempor. ordin. in nou. vbi refert se Pintiae vidisse negatam cuidam facultatem ascendendi ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficii, tamen si habuisset patrimonium triu milium scutorum, quae Nauarr. resolutio colligitur ex Concil. d. c. 2. ibi, nisi ille, quos Episcopus iudicauerit assumendos, quae verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc est, voluntatem rationi submissam. l. fidei commissaria 2. ff. de fideicom. liberi. gloss. verb. visum in c. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60. n. 3. ideo si Episcopus legitime non interponat arbitrium, Deum solummodo iudicem habebit. gloss. verb. relinquuntur in cap. statutum §. accessorem, de rescript. in 6. Calcan. conf. 38. n. 7. ac proinde non dabitur appellatio, quia superior non potest animum & conscientiam inferioris immutare. Bald. in l. 2. num. 10. vers. scias tamen, C. de sent. ex breuic. recit. Couarr. var. lib. 2. cap. 12. num. 3. vers. & ab eo, ex quibus nullum posse contra prohibitionem sui Praelati ordinari, aut de illo conqueri, seu ab eo appellare, eo quod illum ordinare nolit, resoluit Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 393. in 1. edit. alias resol. 587. in 2. edit. & censuit Rot. in Elborenon. Ordinum 24. Iunii 1618. coram R. P. D. Remboldo, & 18. Februarij 1619. coram R. D. meo Decano.

[Quaestio tamen contingibilis est an vbi beneficium sit tenue, & extra patriam, cui ad congruam sustentationem iungatur patrimonium, ad quem spectabit tunc ordinatio, num ad Episcopum beneficij, vel ad Episcopum patrimonij? Pertinere ad quemlibet, sed de alterius licentia, tenent Quarant. in sum. Bullarj verb. Ordo vers. secundo extend. Iulius Caesar Madus de sacris Ordinibus cap. 5. num. 28. & 29. sed ad Episcopum beneficij spectare videtur, cum ratione patrimonij nullus acquirit forum, & efficiatur subditus Episcopi loci in quo existit.]

54 Quantitas Patrimonij ad cuius titulum Ordinem sacrum quis suscepturus est, debet esse tanta, vt futuris inde perceptis sustentari honeste ipse possit, vt insinuat Concil. Trident. d. cap. 2. [& diximus supra num. 8. cum seqq. Sed an sufficientia patrimonij sit attendenda in initio imperationis dimissorialium, vel sufficiat si illud ordinandus obtineat, post dimissorias, sed tamen antequam ordinetur, vide Jacob. de Graff. de temp. ordin. conf. 4. tom. 1.]

55 Patrimonium super re immobili constituitur debet, nam si super rebus mobilibus constituitur, non esset satisfactum menti Concil. Trident. cum res mobiles facile vel extinguantur, vel consumantur: ita Nauar. consil. 34. de temporib. ordinat. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 4. q. 7. Graffus consil. 4. de tempor. ordinat. tom. 1. Vgolin. d. cap. 26. §. 10. num. 1. Molfes. d. cap. 15. num. 4. & 5. [Nicol. Garc. d. p. 2. cap. 5. num. 105. & 111. D. Acuña in comment. ad cap. neminem dist. 70. num. 11. Bonacin. d. punto 8. num. 14. in fine, vbi etiam quoddam huiusmodi bona debent esse frugifera.] Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 315. in 1. edit. & resolut. 273. in 2. edit. vbi etiam refert decisum, non esse admittendum ad Ordinem sacrum, qui non habet patrimonium sufficiens, si promissionem habuit de aliquo, quod suppleret id, quod deerat. [Neque bona, ex quibus patrimonium huiusmodi constituitur, debent esse hypotheca subiecta pro debito, posito autem onere hypotheca non potest ordinatus alii & sustentari ex his bonis, si creditor velit solutionem sibi fieri, nec Concil. in d. c. 2. prohibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum, qui promotus est, tollit obligationem antea contractam, aut iuri alteri quaesito derogat, Nau. consil. 18. de tempor. ordinat. Si verò bona non sunt hypotheca subiecta, quāvis dominus sit aere alieno ita grauatus, vt non remaneat soluto debito patrimonium sufficiens ad ipsius sustentationem, seu ad patrimonium constituendum, arbitror titulum in huiusmodi bonis valide constitui posse, quia ordinatus habet illorum dominium, & ius ad fructus, & potest illa valide alienare, & multo fortius titulum constituere, quamuis forte fieri possit, vt grauiter peccet, si aliunde nequeat creditoribus satisfacere. Ita Suar. de censur. dist. 4. scilicet. 3. num. 25. vers. contrariè, Garc. d. p. 2. c. 5. n. 139. cum seqq.]

Ad titulum patrimonij, quod consistat in censu tam vitalitio, quam perpetuo & redimibili, posse quem ordinari, resoluunt Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 5. num. 45. Alzedo d. p. 2. q. 5. num. 55. Cenci. de censib. par. 1. cap. 3. q. 1. art. 2. a num. 4. vsque ad n. 34. ex ea ratione, quia est titulus per se frugifer, certus, & firmus, ex quo quis acquirit ius habendi certam pensionem ex qua congrue viuere possit. Quicquid teneant Vgolin. de officio Episcopi. cap. 26. §. 10. num. 2. & §. 12. n. 3. Bonacin. d. punto 8. n. 4. vers. ego vero. Nam licet census perpetuo redimij, & extinguij possint, potest tamen in ipsa tituli electione haec cautio adhiberi vt in casu redemptionis & extinctionis pecunia ex Episcopi decreto iterum quantumcumque

beneficium eiusdem promoti implicetur, & reinuestiatur, ita declarauit Sacra Cong. Concil. sub die 2. Iunii 1629.]

Ad titulum donationis alicuius potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicauerit allumendum pro necessitate, vel utilitate Ecclesiae, dummodo donatio sit realiter vera, & non ficta, quae deinceps ab Episcopi licentia alienari non possit, donec beneficium sufficiens adeptus sit, vel aliunde habeat vnde viuere possit: ita decisum referunt Zech. de repub. Ecclesiastica cap. de clericis sub num. 3. vers. 84. Campanil d. rub. 8. cap. 4. num. 3. [Molcon. de maiest. milit. Eccles. lib. 1. p. 2. cap. 1. pag. 380. Vgolin. de officio Episcopi. cap. 26. §. 9. num. 4. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 4. q. 1. Alphonf. Narbona citato loco num. 9. pag. 5. Alzedo d. p. 2. cap. 5. num. 57.] Nicol. Garcia de benef. p. 2. c. 5. n. 79.

Ordinatus cum patrimonio procedendo ex donatione ficta, quando scilicet inter ipsos donatorem, & donatarium dictum est illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet securus in conscientia, imò re vera esset tanquam ordinatus sine titulo, proindeque incurret poenam suspensionis positam contra ordinatum sine illo, per Constit. Sixti V. contra clericos male promotos. Sic docent Vivald. in Candel. aureo in explicacione d. Constit. notab. 14. Spin. in speculo testamen. glof. 18. num. 75. Petr. Ledesma in sum. tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 7. concl. 6. difficult. 5. Carrill. in itinero ord. natorum scilicet. 2. cap. 2. num. 17. Vasquez p. 3. tom. 3. dist. 243. in fine, vbi ait graue peccatum esse, si ficto patrimonio, vel beneficio ordinetur. [Ceuall. q. 527. n. 3. Suar. de censur. dist. 31. scilicet. 1. n. 34. & 35. Filliuc. tract. 17. c. 89. Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. c. 39. n. 33. Vgolin. de officio Episcopi. c. 26. §. 18. Sanch. de Matr. lib. 6. dist. 32. n. 8. in fine, vide tamen alleg. seq. n. 28. cum seqq.]

Si tamen pactura, & conditio in patrimonio adfit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs, vnde viuere possit, nulla tunc incurritur suspensio, cum non sit contra mentem, & dispositionem Concil. Trident. in dicto cap. 2. prout resoluunt Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 169. [D. Acuña in dict. cap. neminem, dist. 70. num. 21.]

Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius, qui amplum expectat ex bonis paternis maternisque, & videtur dicendum quod sic; cum enim viuente patre quodammodo dominus videatur, §. hac autem & necessarij, vbi glof. Institut. de hereditum qualitate, & aestimum patris, aestimum filij exitimetur, glof. in l. 2. C. qui aere lib. 10. Alexand. in l. suis. ff. de liberis, & posth. vbi Alciat. num. 10. dicit quod validum est argumentum, pater est diues, ergo & filius, de quo etiam Flamin. de resignat. lib. 2. q. 6. num. 33. cum seqq. [Molin. de iustit. tract. 2. dist. 146. vers. illud. prater ea, Bened. Regid. ad l. 1. C. de sacros. Eccles. p. 6. §. 1. num. 30. in fine, D. Acuña ad cap. neminem num. 10. in princ. dist. 70.] Quibus fundamentis posse quem ordinari abique patrimonio, si habeat partem diuitem, resoluunt Surdus de alimentis, tit. 7. quaest. 37. num. 2. Sed contrariam opinionem vtiorem duco: imò ordinandum non esse, quamuis haberet partem diuitem, nihil assignantem pro victu, & portione, quia Concil. d. loco, vult patrimonium verè obtineri, & non fictè, & ita melius hanc partem tenent Flamin. dist. quaest. 6. num. 28. Vgolin. d. cap. 26. §. 9. num. 3. Campan. d. rubric. 3. cap. 5. num. 3. [Molfes. in sum. tract. 2. cap. 15. num. 5. Sanch. de matrim. lib. 8. dist. 19. num. 21. Nicol. Garc. d. cap. 5. num. 91. & 92. Alphonf. Narbona d. loco ad num. 47. pag. 11. in princ. Alzedo

Alzedo d. loc. part. 2. cap. 5. num. 62. cum seqq.] Quamuis donatio inter patrem, & filium inualida sit, iuxta vulgaria lura, [qua referunt Gutier. de sacram. confirm. par. 1. cap. 4. num. 1. Fontanel. de patris nupti. claus. 4. in princ. a num. 1. cum seqq. & glof. 7. par. 1. num. 1.] nihilominus potest pater donare filio quod ad patrimonium sit, & donatio valebit, prout resoluunt Flamin. d. quaest. 6. num. 9. Narbona d. loco num. 10. in fine, Vgolin. d. §. 9. n. 4. t. Melioratio enim facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione, erit irrevocabilis, iuxta l. 17. Tauri, quae nunc est l. 1. tit. 6. lib. 5. noua Recopil. in ea etenim verlatur causa onerosa cum Episcopo, qui alias non ordinarer, ne de suo aleret, & sic post sacros Ordines susceptos, à parentibus reuocari non potest. Ita Couar. in cap. Reynaldus, de testamentis §. 2. num. 7. Cifuentes d. l. 17. Tauri num. 1. vbi Tellez num. 81. & 82. Auendan. respons. 17. in fine. [Morquech. lib. 5. de diuis. bonor. cap. 6. ad num. 90. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 35. num. 6. Alphonf. Narbona d. loco num. 23. pag. 7. Sanch. d. cap. 1. sub. 44.] Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 8. [D. Acuña in cap. neminem dist. 10. num. 15.] Gutier. pract. lib. 2. quaest. 65. num. 7. Matienf. d. l. 1. glof. 9. num. 8. [Mendez de Castro in l. cum oportet par. 4. num. 165.] Azeued. in l. 10. num. 31. tit. 6. lib. 5. recop. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 159. num. 29. Campan. d. rub. 9. cap. 6. num. 10. in fine. [quicquid dicat Spino in spec. testam. glof. 18. num. 75. & 76.]

Vtrum valeat assignatio bonorum in prauidicium legitimae alii filii debita, si pater totum patrimonium ad sacros Ordines assumendos alicui irrevocabili donatione donaret? vide Ceuall. commun. contra communes q. 27. & 682.] Si filius velit promoueri, parentique nolit iustum ei patrimonium constituere, potest filius genitorem costringere iuris remedijs, vt illud sibi assignet. Confirmatur ex eo, quia argumenta relictæ à Matrimonio carnali, ad spirituale, per cap. inter corporalia, de translat. Prel. l. sancimus, C. de sacros. Eccles. cum citatis in libello de principijs iuris, lit. A. num. 188. Sed cum uxorem ducere intendit, illum potest cogere, vt sibi constituat donationem propter nuptias in dotis recompensam, l. fin. C. de ditijs promiss. Gulielm. Bened. in cap. Raynuius, verb. dotem, quam ei dederat, ergo similiter poterit cogi, vt donationem faciat filio pro ordinibus suscipiendis, & suo Matrimonio spirituali. Ita hanc opinionem tenent Auendan. respons. 17. num. 4. Sanch. de Matr. in lib. 4. dist. 26. sub num. 7. Campan. d. rub. 8. cap. 5. num. 14. lafè Marc. Anton. Genuen. in pract. ab. Ecclesiast. q. 624. [Thom. Valasc. tom. 1. all. gar. 35. num. 4. & 5. Marchin. d. par. 6. cap. 7. diff. 1. D. Acuña ad cap. neminem dist. 70. n. 13.]

Quaestio est in hac materia multum controuersa, vtrum donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri debeat, seu imputari in legitimam? Partem negatiuam in hac quaestione semper libenter amplexus fui, ex eo quia huiusmodi bona non erant libere assignata, vt de illis possit ad libitum disponere, quod requiritur in legitima, 65 Crauet. conf. 136. incip. de anno. tum quia t huiusmodi bona sunt data loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij spiritualis, cum certum sit fructus filio datos loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, quia pauper, & non habet aliunde, vnde se alar, non esse conferendos, vt per Gama Lofit. dec. 140. num. 3. & decis. 164. & decis. 310. num. 13. Surd. de alim. tit. 8. quaest. 57. num. 2. & tit. 9. quaest. 34. in princ. Molin. de iustit. tract. 2.

dist. 308. vers. Gama, Thom. Valasc. alleg. iuris tom. 1. alle. 59. num. 10. Sic etiam t cum huiusmodi bona donata pro suscipiendis Ordinibus non possunt vendi, nec alienari, sequitur, quod non debent conferri, prout in expensis factis pro doctorando filio resoluunt Perez l. 8. tit. 2. lib. 1. pag. 48. & tit. 7. lib. 5. Ordinum. pag. 206. Rebuff. de priuileg. scholarium priuileg. 55. num. 3. Valasc. de parit. cap. 13. num. 175. Bonacin. de contractibus, dist. 3. q. 6. princ. 6. §. unico, num. 17. t & in datis pro ingredienda militia resoluunt idem Valasc. d. cap. 13. num. 60. & 61. & plures relati à Flores de Mena ad Gam. decis. 140. in princ. t Et in datis ad consequendam dignitatem firmat Rebuff. priuileg. 55. n. 1. & in expensis factis à patre, t vt filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum, tenent Gutier. pract. lib. 2. quaest. 65. num. 10. Marc. Anton. Genuen. in pract. ab. Ecclesiast. quaest. 657. Quare fortiori ratione idem tenendum est in donatis pro suscipiendis Ordinibus, quae nullo modo in legitimam esse imputanda tenent Anton. Gomez l. 29. Tauri num. 21. vbi Telo num. 16. & Valasc. de Auendan. glof. 3. num. 8. Duenn. regul. 22. num. 3. Garcia regul. 95. num. 6. Polydor. Ripa obseruat. 234. Roias de successione. c. 7. ad num. 46. Azeued. l. 10. num. 29. & 30. tit. 6. lib. 5. noua recop. Matienf. l. 3. glof. 2. num. 14. tit. 8. eodem lib. Spin. in speculo testament. glof. 18. ad num. 66. Quintanaduen. Ecclesiasticon par. 2. lib. 3. ad finem. [Ioan. Garcia reg. 195. num. 6. Parlad. tom. 3. quodiam differ. 150. §. 4. num. 6. Lorret. de re benef. lib. 1. q. 2. num. 43.] Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis. 594. in 1. edit. & r. solut. 522. in 2. edit. Ceuall. commun. contra communes, quaest. 682. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 159. ad num. 32. Mendez de Castro in l. cum oportet, num. 165. C. de bonis, quae liberis, Cal. Pereira in l. si curatorem, verb. lesis, num. 103. & 132. & quaestio forens. in commentar. ad §. sed hoc, par. 2. num. 48. vers. ex quo, Instit. de inoffic. testam. Campan. in diuers. Iuris Canonici, rub. 8. cap. 6. num. 11. nouissime Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 2. quaest. 23. [Duard. in Bullam Cane can. 8. quaest. 6. n. 3. ad fin. cum seqq.]

Quamuis contrarium, imò donationem pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter factam conferri debere, seu imputari in legitimam, teneant infra citandi, ex eo tantum fundamento, quod scilicet donatum filio non consumitur in ademptione Ordinum: sed datur, vt illud post susceptos Ordines habeat ob ipsius alimenta, & congruam in eo statu sustentationem, & quamuis non sit alienabile, est tamen transmissibile ad heredes; cuius fundamentum facile responderetur, quod huiusmodi bona sic donata succedant loco alimentorum, ne scilicet ordinandus egeat, vt insinuat Concil. Trident. in d. cap. 2. & ita non sunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine discrepante, & nihil interest, quod sint transmissibilia ad heredes, cum hoc in praesenti casu non requiratur, sed solum sufficiat, quod non possint alienari; quia iura, quae id requirunt, habent locum, quando res non potest alienari ex prohibitione inserta in ipsa re, at verò in nostro casu huiusmodi bona non possunt alienari ex prohibitione ipsius rei, sed persona, quae quidem incapax est transmittendi, & alienandi, cum in ipsijs constant alimenta sua, & ideo non est tuta, nec iuri consono, aut equitati respondens opinio haec contraria, quae sequitur Couar. in c. Reynaldus, de test. §. 2. n. 7. Ayora de partitionib. par. 2. quaest. 13. Auendan. respons. 17. Perez l. 4. tit. 1. 2. lib. 3. Ordinum. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 8. [Ioseph. Gonza. var. cap. 12. n. 25. Alphonf. Narbona citato loco num. 15. pag. 6.] Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 16. Petr. de Ledesma

in sum. par. 1. de sacram. Ordinis. cap. 7. conclus. 6. ad finem. Mench. de successione creat. lib. 3. §. 2.2. limit. 17. num. 44. Gutier. pract. lib. 2. quest. 65. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 238. & disput. 241. ad finem. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 159. Valasc. de partit. cap. 13. num. 77. cum sequentib. Marc. Anton. Genuen. in pract. Ecclesiast. quest. 62. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 9. in fine. [Bonacin. de contract. disp. 3. quest. 6. puncto 6. §. 5. & in Bullam Cœnæ disp. 1. quest. 19. puncto 3. §. 1. num. 14. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 35. num. 6. in fine. Marchin. d. tract. 2. part. 6. cap. 7. diff. 10. D. Acuña in d. cap. neminem. d. §. 70. num. 3.]

71 Patrimonium hoc super rem certam constituendum est itaut sciri debeat, an ad sustentandum clericum sufficiens sit, vt tenet Concil. Trident. d. cap. 2. Sed si res incerta sit, id sciri minimè potest, vt per se patens est; vnde nullus potest promoueri ex industria sua, vel honesto labore, puta quòd sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ professionis, ex qua tantum quaerit, quod sit sufficiens ad sustentationem vitæ, ita decisum referunt Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 2. tit. 8. l. 1. de patrimonio clericorum, num. 18. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 126.

72 Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum litteraturæ, quantumcunque sit litteris gradu, & collegio insignis, prout tenent Salded. d. cap. 18. num. 7. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 2. Peti. de Ledesma d. cap. 7. ante ultimam conclus. Fr. Emman. d. cap. 15. num. 15. [Bonac. d. disp. 8. num. 18. Sanch. in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 10. Diana resol. moral. p. 4. tract. 4. resol. 52. in fine. Piaf. in praxi. Episc. p. 1. cap. 1. num. 45. in fine. Alphons. Narbona d. loco num. 73. pag. 14. Marchin. d. tract. part. 6. cap. 6. diff. 5. à num. 36.] Garcia d. cap. 5. num. 128. vbi refert, ita censuisse Sacram Congregationem. Et idè decretum Concilij Vltionen. quo statutum erat posse quem ad titulum litteraturæ promoueri, in suis Pontificij deleri, & dixit se daturum Breue Cardinali Portugalia, vt solos Doctores in Iure Canonico, vel Theologia possit ipse Card. prauio examine à se facto promouere ad sacros Ordines ad hunc titulum litteraturæ in qua re suam grauat conscientiam. Non desunt tamen qui teneant fas esse ad sacros Ordines assumere virum litteris insignem, & collegio illustri coopertum, vel gradu Licentiatum ornatum, honestisque moribus probatum, quamuis titulo carentem, quia habet vnde se possit sustentari, ac loco patrimonij, siue beneficij, illi est titulus, quo sine dedecore decenter viuât, & facile valeat beneficium, ac dignitates obtinere, quare hanc tuetur partem, & secundum illam Iuris peritos, ac Theologos doctos consultos respondisse, refert Henriq. in sum. lib. 19. cap. 17. §. 4. in comm. lit. G. sequuntur Vegà in sum. par. 1. cap. 57. casti 1. Fr. Emman. d. cap. 15. num. 15. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 4. num. 36. vbi dicit ita consuluisse, Campanil. d. tract. rub. 8. cap. 4. num. 6. [Alzed. in praxi Episcop. par. 2. cap. 5. num. 66. Auil. de censur. part. 3. disp. 5. dub. 6. ad fin. Villar. del patronado de Calatayud p. 4. §. 3. num. 2. 2. ad fin. Gratian. discept. forens. cap. 57. num. 30. Lotter. d. lib. 1. q. 2. num. 41.] Mihi primum verius ipsa Concilij constitutio aperte insinuat [ess. 21. de reformat. cap. 2. in illis verbis, ibi, ne quis deinceps clericus secularis, quamuis aliàs sit idoneus moribus, scientia, & etate, ad sacros Ordines promouetur, nisi prius legitime constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere; quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnouit familiariter virum insignem in hac Curia etiam in Hispania habentem annuam pensionem triginta ducatorum auti de

Camera, quem Illustriss. Vrbis Vicarius ad titulum litteraturæ noluit ordinare propter supra dicta Concilij verba, quæ, vt respondi, id non permittunt.

73 Ille autem, qui beneficium non retinet, nec patrimonium, aut donationem, potest cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui ei spondeat necessaria subministratam ita per factam Congregationem decisum esse referunt Flamin. de resign. lib. 2. quest. 7. num. 11. Lotter. d. lib. 1. quest. 2. num. 10. Armend. d. loco num. 2. & 30. [D. Acuña ad d. d. cap. neminem. num. 11. in fine.] Campanil. d. cap. 4. num. 6. [Cessante enim hac penuria verum est ad Ordines factos illum non esse admittendum, qui cum sufficenti patrimonio, & beneficio careat, impetrat ab amico cedulam, in qua promittit se illi necessaria vitæ subsidia ministraturum, nam obligatio ista personalis, non est res immobilis, & pacificè possedit, & per illam ordinandus haberet quidem ius ad rem, sed non ius in re. Ita Nau. conf. 34. de temp. ordin. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. q. 7. Vgolin. de offic. Episcopi, cap. 26. §. 14. num. 2. Molfel. in sum. tract. 2. cap. 15. num. 4.]

74 Ad titulum pensionis perpetuæ Ordine sacro initiari quis potest, vt tenet Concil. Trident. d. cap. 2. [ibi, patrimonium vero, vel pensionem, &c.] dummodo ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, prout de beneficio, & de patrimonio supra dixi, & resoluunt Vgolin. d. d. cap. 16. §. 14. [Marchin. d. tract. 2. part. 6. c. 6. diff. 5. num. 25. Garc. de benefic. d. cap. 5. num. 93. & 94. Alzedo d. part. 2. cap. 5. num. 58.] Ad huiusmodi tamen pensionis Ecclesiasticæ titulum ordinari non possunt, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel utilitate Ecclesiarum suarum, iuxta d. cap. 2. prout decisum testatur Armend. d. loco num. 3. vbi num. 4. refert non expedire, vt ad titulum patrimonij quis ad sacros Ordines promouetur, nisi certi fructus ad honestam promovendi sustentationem sufficienter super certis redditibus fuerint in forma legitima, & valida assignati, & num. 7. in fine, dicit pariter resolutum posse Episcopum ordinare familiarem suum etiam ad titulum pensionis si pro commoditate, vel necessitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.

75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt sine licentia Episcopi, vt habetur in d. cap. 2. ibi, atque deinceps sine licentia Episcopali alienari, aut extinguui, vel remitti nullatenus possit; quæ verba inducunt nullitatem actus ipso iure, propter aduerbium illud nullatenus, quod tollit omnem potentiam alienandi, ex gloss. in Clem. 1. verbo, nullatenus, de sequent. possess. & resoluunt Gratian. disceptat. forens. cap. 159. num. 18. Ceual. commun. contra communes quest. 527. num. 10. & quest. 900. num. 5. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. vlt. num. 65. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 32. num. 7. & ego ipse refero alios quamplures de dictionib. v. s. f. freq. d. d. 236. num. 4. quo fundamento liquidò constare non alienationem patrimonij, aut extinctionem pensionis subsequenter promotionem esse inualidam ipso iure concludunt Nauart. in man. cap. 22. num. 18. & consil. 14. num. 2. & consil. 41. num. 3. aliàs] consil. 17. num. 2. & 4. & consil. 21. num. 2. de temporib. ordinat. in nouis, [Valenzuel. conf. 32. à num. 1. tom. 1. Sanch. d. cap. 1. dub. 38.] Flam. d. quest. 6. num. 1. & 35. Campan. d. d. rub. 8. cap. 6. num. 8. [Garc. d. cap. 5. num. 176. Gutier. lib. 2. pract. quest. 65. n. 10. Ceual. q. 527. n. 9. Alphons. Narbona citato loco num. 85. pag. 15. Mench. de success. creat. §. 22. n. 43. Marienfl. 1. gl. 1. n. 4. tit. 25. lib. 5. Reg. cap. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. §. 5. n. 10. num. 13. Gratian. discept. 159. num. 2.]

Et

78 Et quoniam alienatio nomen generale est, & complectitur alienationem quacunque ratione factam, cap. nulli licet. de rebus Ecclesiæ non alien. l. ult. C. de rebus alienis non alien. [& sic omnem actum per quem dominium transfertur, l. alienationis ff. de verbor. signif. citati per me de appellatiua verbor. vtriusq. iuris significat. appell. 14. num. 1.] Amplia igitur primo, vt procedat etiam in venditione. Quamuis autem non defuerint, qui contrarium asserere ausi fuissent ob glossam, quæ illum vendere posse absolute responderet, in cap. cuius questionibus, verb. congruè. in fin. de prob. prout sunt multi relati à Ceual. q. 527. num. 1. tanquam rem habere ipsam videatur, dum pretium habet, ex sententia Caij in l. quia qui pretio, ff. de usufructu, tamen verior est prima resolutio, cum huiusmodi patrimonium expressè fuerit assignatum in titulum, nulla habenda est consideratio illius rationis, quod pretium succedat loco rei, eo quod facilius consumitur pretium, quàm res immobilis, cum pecunia sit inter res, quæ seruando nequeunt conseruari, l. 1. §. fuit quæsum ff. ad Trebell. & nostram preteritiam hoc fundamento post alios, quos citat, tenet Campanil. d. d. rub. 8. cap. 6. num. 7.

79 Secundo ampla in promissione de vendendo, quæ appellatiua alienationis continetur, vide Tiraq. de retractu vit. 2. ad finem num. 30. Bellacom. tom. 2. commun. opinio. lib. 9. tit. 34. num. 339. pag. 583. Menoch. consil. 1. num. 230. Valasc. consil. 77. num. 7. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matrim. par. 3. num. 57. Cald. Pereira de extinctione emphyt. cap. 1. num. 36. & cap. 16. num. 84. & de emptione, cap. 8. n. 5. & c. 13. n. 11. Steph. Gratian. disceptat. forens. c. 115. n. 17.

80 Tertio ampla in transactione, si patrimonium dimittat, ex resolutis per Cald. Pereira de resolutione Emphyteusis, c. 9. n. 36.

81 Quarto ampla in diuisione ipsius patrimonij ex citatis à Gama Lusitania decis. 300. num. 4. Valasc. d. consil. 53. num. 4. quia prohibuit vendere, censetur prohibitus diuidere, ex Tiraq. ad leges commut. gloss. 5. num. 216. [vide d. appellat. 14. n. 6.]

82 Quinto ampla in permutatione, quia prohibitus alienare non potest permutare, Tiraquel. de retract. lig. §. 1. gloss. 14. num. 30. Cal. Pereira de emptione, c. 8. num. 26. & 27. & in nostris terminis Stephan. Gratian. d. cap. 159. num. 3. Aloyf. Ricc. par. 1. decis. 17. Gonzalez ad regul. 8. Cancellaria, gloss. §. 5. n. 10. num. 35. cum sequenti, Rot. apud Farinac. decis. 614. in 1. collect. nouissimarum, & dixi supra num. 43.

83 Sexto ampla in datione in solutum, ex citatis per Tiraq. de retractu lign. §. 1. gloss. 14. num. 2. Menoch. de arbit. cap. 17. n. 51. Viu. tom. 2. communium opinion. lib. 8. tit. 27. num. 29. vers. & quia, & lib. 4. tit. 26. num. 155. vers. 2. Mascard. de probat. conclus. 1142. num. 14. Gutier. pract. lib. 2. quest. 157. Cald. de resolutione emphyteusis cap. 5. num. 47. & de empt. c. 8. n. 26. [Vide d. appell. 14. n. 14. & 15.]

84 Septimo ampla in hypotheca, prout resoluunt Aloyf. Ricc. in decisionibus Curie Archiep. Neapolit. decis. 212. p. 2. & dictum est supra num. 48. qui enim non potest alienare, nec etiam poterit hypothecare, seu obligare, prout ex l. vltim. C. de rebus alienis non alienandis, resoluunt Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis. par. 3. num. 19. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matrim. par. 3. num. 39. Reb. de obligat. instituta, p. 2. lib. 6. q. 3. num. 15. [Vide citatos per me d. appellat. 14. num. 9.]

85 Octavo ampla, vt non tantum huiusmodi patrimonium alienari prohibeatur, sed nec prescribi

tempore ordinario, prout in supremo Lusitania Senatu iudicatum fuisse refert Melch. Phcebos eiusdem Senatus decis. tom. 1. 2. decis. 1.

[Vnde fit Episcopos antequam huiusmodi bona in titulum patrimonij suis ordinandis admittant, publica edicta proponere debere, vt qui ius aliquod in dicta bona habet, intra certum tempus comparere teneatur, & docere de iure suo, quo tempore elapso omni iure in dicta bona se esse spoliatos meminerint. Atque hac ratione Episcopi non modò ordinandis, sed sibi ipsis etiam optimè consulunt, quia ab onere alimentorum eximentur, sic post alios notat Quarant. d. verb. Ordo, vers. quod intellige, in fine. Quare post prædictam diligentiam si creditores huiusmodi patrimonium euincerent, talis reuocatio irrita foret, & Episcopus ad nihil teneretur. Nau. conf. 14. & 46. de tempor. Ordin. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 32. num. 7. & 8. Molfel. in sum. tract. 2. cap. 15. num. 5.]

86 Quæstio est in hac materia, an valeat alienatio, seu renunciatio patrimonij, ad cuius titulum, qui Sacris fuit ordinatus, facta sine licentia Episcopi, si tunc alienans habet beneficium, seu aliàs vnde commodè viuere possit? In qua questione videtur respondendum prædictam Episcopi licentiam, in euentu de quo agimus, necessariam non esse: nam Concil. d. cap. 2. solum statuit, quod deinceps sine licentia Episcopi patrimonium alienari non possit, donec aliunde habeat, vnde viuere; atque adeo cum aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum dictio illa, donec, sit restrictiua temporis, habetque naturam suspensiuam, ex notatis per Cassan. in consuet. Burgundia rub. 6. §. 6. num. 8. pag. 219. Menoch. conf. 151. num. 40. & consil. 166. num. 1. Surd. consil. 186. num. 15. & consil. 319. num. 16. Bertaz. de clausul. instrum. claus. 15. gloss. 4. num. 1. Deinde prædicta dictio, donec, habet in se temporis resolutionem, & intercedi nem, itaut dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines sacros viuere commodè possit, alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiri licentiam Episcopi. Quare hanc partem tenent Flamin. d. d. quest. 6. num. 16. Ceual. quest. 527. num. 8. & quest. 561. à num. 22. [& de cognit. per vitam q. 151. à num. 30. par. 2. Alphons. Narbona d. loco num. 88. & 89. pag. 16. Valenzuel. conf. 32. num. 21. & 22. tom. 1. D. Acuña ad cap. neminem num. 26. d. §. 70.] Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 159. num. 14. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 4. quest. 3. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 186. Molfel. in sum. tract. 2. c. 18.

87 Licet hæc opinio recepta sit, contraria tamen valdioribus nititur fundamentis, nec illis destituta apud me est, & præcipuè, quia si huiusmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, posset sine licentia Episcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud posset distrahere, nullius essent effectus verba illa d. cap. 2. sine licentia Episcopi, imò frustratorie addita diceremus, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum iudicatur superfluum, & meritò hanc opinionem tenent [Burlat. conf. 178. num. 55. lib. 2. Iul. Casar Madius de sacris Ordinib. in quodam discursu supra cap. 5. eiusdem libri ad finem operis pag. 151. num. 2. Marchin. d. tract. 2. par. 6. cap. 7. diff. 9.] Quintan. Ecclesiast. lib. 3. n. 72. Cened. pract. & canon. quest. lib. 1. quest. 11. num. 9. Vgolin. d. cap. 26. §. 13. num. 4. dicens patrimonium alienari non posse, nec valere alienationem, sine Episcopali licentia, etiam si tunc haberet vnde se sustentare posset, nisi vbi notorium esset sufficiens esse, tunc enim sine Episcopi licentia alienationem fieri

fieri posse censet, licet tutius erit, ut is in quem alienatio facta est cum licentia Episcopi id habeat, si enim contingeret profunderi, quod deinceps acquiritur, clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum, indistincte tamen, sequitur Campan. d. rub. 8. cap. ult. num. 9. vers. & obuiam, prope finem, ubi pro declaratione verborum Concilij dicit duo esse concurranda in patrimonij alienatione; alterum quod alia res subrogetur pro decenti victu; alterum quod Episcopus cognoscat, & comperto ita esse assentiat: explicationem igitur illorum verborum, atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, ita esse faciendam dicit, atque illa deinceps etiam cum licentia Episcopi alienari, &c. vel non possint sine licentia, donec, &c. cum duae negationes affirmant, voluerit dicere Concilium, ut possint cum licentia, quando beneficium Ecclesiasticum, &c. nam dictio illa, donec, restringit vsque ad illud tempus; ergo eo elapso permittit, ex text. singulari in l. generaliter, ff. de decurion.

[An donatio patrimonij absolute & illimitate facta clerico causa suscipiendi sacros Ordines ad haeredes transmittatur, an vero mortuo donatio ad donantem reuertatur? Componitur. donatarij post eius mortem, & nullo modo ad donantem, vel ad illius haeredes reuertit tenent Galet. in margarita casuum Conscient. verb. conditio vers. 2. late Iulius Caesar Madius de sacris Ordinib. fol. 145.]

91 Bona patrimonialia, ad cuius titulum fuit quis sacris initiatus, habent privilegia quae conceduntur a late bonis Ecclesiasticis, & non possunt a Principe seculari collectari, ut per Menoch. remed. 15. recap. n. 21. Mar. Ant. var. resol. lib. 1. resol. 88. Steph. Grat. discept. forens. c. 159. n. 27. Marta de iurisdic. par. 4. casu 17. num. 45. Mari. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 88. num. 1. Duard. in Bullam Cane lib. 2. can. 18. q. 5. num. 17. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 36. in princip. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 2. num. 27. & 36. Saltein interim quod non extinguitur titulus per adeptionem beneficij ecclesiastici, Spin. d. glof. 18. num. 72. Azueid. l. 1. num. 9. tit. 4. lib. 1. noua Recop. Ceual. commun. contra commut. q. 27. num. 4. quos refert & sequitur Cened. p. r. d. quaf. lib. 1. q. 11. num. 6. nouissime Clarin. controuerf. forensium cap. 22. num. 48. Et optimè aduertit Marcel. Vulpe in sua praxi iudic. Eccles. cap. 17. num. 24. Regiam Cameram Summariae Neapol. obseruare quod de donatione facta clerico ut possit ascendere ad Ordines sacros, donatarium esse immunem à gabella à die promotionis, & non à die facta donationis,

92 Quoad decimam verò Parochialem certum est clericum de huiusmodi bonis patrimonialibus illam soluere debere, glof. vlt. vers. credo quod propter clericatum in cap. ius, de prebend. vbi Abb. num. 6. Aloyf. Ricc. in praxi foren. eccles. decis. 605. in 1. edit. aliàs resol. 529. in 2. edit. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 4. q. 2. me citato in hoc loco Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 2. num. 26.]

ALLEGATIO XX.

Episcopus ad sacrum Ordinem, aliquem assumens absque titulo sufficientis beneficij, vel patrimonij, & sic Ordinatus, quas penas incurrant.

S V M M A R I V M.

- 1 Sixtus V. quas penas imponat contra promouentes aliquem ad sacros Ordines sine titulo, ostenditur.
2 Clemens VIII. Sixti V. Constituit, restrinxit, & reduxit ad terminos Iuris communis, ac Constit. Pij II. & Concil. Trid.
3 Ordinantes sine titulo de Iure tenentur providere ordinato de sufficienti beneficio, illique inerea subministrare vita necessaria.
4 Etiam si ordinatus haberet patrem diuitem, qui tamen nihil illi assignauit pro victu, aut sua portione.
5 Pater viuens filium alere constringitur.
6 Filius potest patrem compellere ad sibi praestandos sumptus, & expensas in studio.
7 Pater tenetur filio omnes expensas vsque ad gradus adeptionem subministrare, qui de eius licentia incepit politionibus Musis operam nauare.
8 Expensa causa studij facta veniunt appellatione alimentarium.
9 L. de bonis, ff. de Carbon. edicto. & l. legatis, ff. de alim. & cibal. legatis componuntur.
10 Episcopus tenetur ordinato a se sine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiam si talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui possit in se alimenta denegare.
11 Episcopus tenetur providere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, obfignato vel alluione periret.
12 Pater qui patrimonium filio assignauit, tenetur de altero providere si primum consumpsit filius.
13 Pater qui dotem filio constituit, si illa amittatur, tenetur aliam iterum ei constituere.
14 Episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans si postea extinguitur an de altero tenetur providere discutitur.
15 Donatarius aduersus donatorem de extinctione agere non potest.
16 Donator tenetur de extinctione, si expresse promittat se velle de illa teneri.
17 Donata bona, ut quis ad sacros Ordines promoueat, dicuntur quasi quadam spiritalis merces, & premium pro seruitijs exhibendis.
18 Donatio ob causam infirmari non debet.
19 Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non infirmatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur.
20 Episcopus tenetur supplere titulum ordinato habentem illum, sed non sufficientem.
21 Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimissorias concedens ad Ordines sacros non habent unde vineat, tenetur illi providere prout Episcopus.
22 Episcopus tenetur providere Ordinato a se sine titulo, quamuis illum solum promouisset ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, si antea sine illo promotus fuerat.
23 Episcopo promouente mortuo tenetur eius successor, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non resistit.
24 Pena qua incurritur ab ordinato sine titulo.
25 Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 2. secundum primam opinionem imouat penas cap. neminem, & cap. sanctorum 70. dist. & cap. cum secundum, de preb. cum distinctione.
26 Imouat, iuxta secundam opinionem, penas suspensionis, de qua in d. cap. neminem, & in d. cap. sanctorum.

- 27 Imouat tandem, secundum tertiam & receptam opinionem, penas dicit, cap. cum secundum.
28 Suspendus fieret ordinatus ab Ordine suscepto, & ordinato a collatione per triennium, si conueniant super non petendis postea alimentis, vel rebus donatis pro titulo suorum Ordinum.
29 Cap. pen. de simon. & cap. per tuas, eodem tit. declarantur.
30 Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio sibi donato non incurrit ullam penam, seu suspensionem.
31 Donans patrimonium alicui, rectè potest opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium sufficientem, vel alias unde viuere possit.
32 Patrimonium post ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & castigari possit per Episcopum, nullam incurrit suspensionem.
33 Religiosi, siue clerici Regulares, more Regularium in communis viuentes, qui nunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, si ante professionem se faciant promoueri ad Ordines sacros absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrant, irregularitatem incurruunt.
34 Excoipiuntur Patres Societatis Iesu.

D. Sixtus V. felix mem. in sua Constit. quam edidit contra clericos male promotos incip. Sanctum, & salutare, sub Dat. Nonis Ianuar. 1588. ordinatorem sine patrimonio à collatione quorumcumque Ordinum, atque etiam ipsius Pontificum, & ab executione omnium munorum Pontificalium, eo ipso suspensum, atque ab ingressu Ecclesiae interdictum declarat, & promotum ab executione, ministerio, & exercitio Ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios superiores, perpetuò suspensum pronuntiat. Sed quia constitutio haec nimis rigida multis visa fuit, & serupulos varios tam rigentibus, quam in eis, qui promoti fuerant, ingenerauit, eam postea Clemens VIII. noua quadam Constit. quae incip. Romanum Pontificem, edita anno Domini 1595. Pridae Kalend. Martij, motu proprio, & ex certa scientia de Apost. potestatis plenitudine, sua perpetuò valitura Constituit. ad terminos sacrorum Canonum, ac Constitut. Pij Papae II. quae incip. Cum ex sacrorum, relata supra alleg. 17. num. 10. & ad dispositionem decretorum S. Concil. Trid. restrinxit, & reduxit: nec non censuras, & penas in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque (praeterquam contra simoniace ordinantes, & ordinatos, inflictas, quas voluit in suo robore permanere) moderatur, & aboleuit, quam Constitutionem Clementis refert Sayr. de censuris, lib. 4. cap. 17. ad finem, & de ea meminere Fr. Emmanuel. quaf. Regul. tom. 1. quaf. 20. art. 13. Sanch. de Matrim. lib. 7. dist. 49. num. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 15. num. 128. & post Soar. tom. 5. dist. vlt. sect. 3. n. 41. Nicol. Garcia de benef. part. 2. cap. 5. num. 70. [Aloyf. Ricc. in decis. part. 1. decis. 9.] Quare tam contra ordinantes, quam ordinatos sine titulo vigent hodie penas à Iure communi statutae, de quibus infra à nobis agendum est.

Et ut ab Ordinatoribus incipiamus, sciendum est quod contra ordinantes sine praefato titulo de Iure stat pena constituta in cap. si quis ordinauerit, de simon. vbi expresse decernitur quod ordinans aliquem

absque titulo cum pacto ut ordinatus nihil ab eo petat, suspenditur per triennium à collatione Ordinum, praesentator praesentans cum praefato pacto suspenditur per triennium ab executione Ordinum. Praeterea statuitur in cap. cum secundum, de prebend. ut sic ordinantes teneantur prouidere ordinato de sufficienti beneficio, illique interea subministrare vitam necessaria, nempe secundum qualitatem personae, loci consuetudinem, Ecclesiaeque redditum. Ita glof. insignis verb. necessaria in cap. Episcopus, de prebendis, vbi Abb. num. 1. Anchar. in d. cap. cum secundum, notab. 5. Ripa lib. 1. vers. cap. 14. num. 7. [Cardos. in praxi iudicium, verb. Episcopus, num. 16. & vers. sacramentum Ordinum, 34.] Menoch. de arbit. casu 169. num. 14. & casu 520. post num. 10. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 26. §. 15. num. 1. [late Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 34. num. 6. cum segq. vbi num. 7. intelligit hanc obligationem alendi habere locum quando Episcopus sciens, & debens scire non habere beneficium, vel patrimonium, ordinauit eum, & num. 9. intelligit tamen eandem obligationem habere locum quando nullo praesentante ordinauit, per cap. cum secundum, de prebend. nouissime Marcel. Vulpe d. cap. 8. à num. 7. me citato in hoc loco Alzedo de praecellent. Episcop. dignit. part. 2. cap. 5. n. 49. Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. quaf. 1. punto 9. num. 25.]

Primò amplia, ut Episcopus teneatur prouidere ordinato sine titulo, etiam si ordinatus patrem haberet diuitem, nihil tamen illi assignantem pro victu, aut sua portione: Concilij enim dispositio sess. 21. de reformat. cap. 2. requirit, ut patrimonium ab ordinato verè obtineatur; & ita hanc ampliationem probat Flamin. de resignat. lib. 2. quaf. 6. num. 28. Sed quamuis haec opinio in Iuris rigore verior sit, contraria tamen aequior videtur, & probari potest ex verbis diui Hieronymi relatis in cap. clericos, 2. quaf. 2. & in cap. ultimo in fine 16. quaf. 1. vbi clericos illos conuenit stipendijs Ecclesiae sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona, qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem tales iudicium sibi manducant, & bibunt: sed iste parentis opibus commodè alimentari valet; ergo non debet ex stipendijs Ecclesiae vitae subsidium consequi. Sic etiam à cessante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices sanxerunt, Episcopum compellendum esse prouidere ordinato, & titulo indigentij, potest ergo pro ista contraria opinione argui in hunc modum. Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere potest, neque cum Ordinibus clericalis dedecore, tum viuo, tum extincto, mendicare; nā viuens pater filium alere constringitur, l. cum oportet, §. cum autem, C. de bonis, qua liberis. l. si quis a liberis, ff. de liberis agnos. Molin. de iustit. iur. l. 2. dist. 229. vers. pater autem. Quin etiam potest filius patrem compellere ad sibi praestandos sumptus, & expensas in studio, l. de bonis, §. non solum, ff. de Carbon. edicto, qui quidem text. quamuis non meminit patris, nihilominus id ipsum ampliant glof. Doctores ibi, & resoluunt Bologn. repet. aub. habitu, C. me filius, pro patre, num. 167. Rebuff. de privilegij scholar. priu. 53. etiam si filius familias inuito patente litteris operam daret, cum hoc possit facere, ut firmat Rebell. de obligationib. instit. part. 2. lib. 1. quaf. 8. sect. 3. num. 33. praecipue si si incepit politionibus Musis operam nauare de eius licentia, quia tunc sine dubio teneretur filio omnes expensas vsque ad gradus adeptionem subministrare,

vt optinere resoluunt Corduba in l. si quis a liberis, §. non tantum, num. 32. cum sequenti. Cald. Pereira questionum forens. consil. 14. num. 32. cum seqq. Menoch. de presumpt. lib. 3. quest. 29. num. 86. & lib. 4. quest. 191. num. 18. vbi num. 20. §. idem dicit in filio naturali. Nam huiusmodi expensarum causa studij facta, veniunt appellatione alimentorum, iuxta d. l. de bonis, ibi, §. non solum alimentia praestari debent pupillo, sed & in studia, & ceteras necessarias impensas, debent impendi pro modo facultatum, cui consonant text. in l. qui filium, & l. officio, §. ubi pupillus educari valeat, nec contentium firmat text. in l. legatus, §. de alim. & cibur. legatis, ibi, legatis alimentis cibaria, vestitus, & habitatio debentur, quia sine his alii corpus non potest, cetera, quae ad disciplinam pertinent, legato non continentur; quia responderet text. hunc procedere in alimentis debitis ex dispositione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc si nihil expensum de ipsis expensis causa studij dictum sit, minime sub legato alimentorum comprehenduntur: at verò dispositio text. in d. l. de bonis, cum similibus, procedit, vel quando alimenta debentur iure naturae, vel legis dispositione, vt in casu de quo agimus, quia tunc omnia comprehenduntur.

10 Quare Episcopus summa diligentia ordinati parentem debet inducere, vt filio patrimonium constituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio constringat, si tamen suae iustae petitioni assentire renueret, nec hoc iuris remediis procurare possit, quia parens omnia bona consumpsisset, vel ob filij in patrem commissum delictum, eidem iuste essent alimenta denegata, non praetermittat ordinato in continenti conferre illi beneficium, atque interim alimenta largiri.

11 Secundo amplia, vt Episcopus teneatur providere illi, cuius titulus, ad quem promotus fuit, chafmate, vel alluione perisita affirmat gloss. notabilis in cap. tuis questionibus, verb. de patrimonialibus, de praebend. vbi Henric. Boich num. 1. Imol. num. 7. [intelligendo vt per Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 32. num. 8. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 26. §. 15. vers. septimo excipiunt. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 2. part. 6. cap. 7. diffi. 4. num. 7. vers. hinc deducitur.] Ad instar patris, qui patrimonium filio assignauit, & illud consumpsit, Guillelm. Benedic. in cap. Raynuius, verb. in eodem testamento, il. 1. n. 22. de testament. Ad instar etiam dotis filiae constituta, quam amisit, quia teneretur pater dotem illi iterum constituere, vt firmiter Guillelm. Benedic. in d. cap. Raynuius, verb. dotem, quam ei dederat, num. 19. Rebel. de obligat. In iustia, part. 2. lib. 5. quest. 4. num. 21. & 22. Praedictam tamen ampliationem intelligerem si parens solucendo non sit, quia tunc supplere debet Praesul; si verò pater possit, tunc immunis erit Episcopus ab onere beneficium illi conferendi, alimenta quoque interim subministrandi. [Episcopus enim non tenetur alimenta Subdiaconi absque titulo ordinatis subministrare, vbi patrem habuerint diuitem, vt me citato in hoc loco firmat Marchin. d. part. 6. cap. 7. diffi. 4. n. 7. vers. 4. vel si ordinatus bona habeat, quo se valeat sustentare, arg. cap. Episcopus si aliquem, de praebend. resoluit Bonacin. d. puncto 9. num. 26.]

14 Tertio amplia, vt compellatur Praesul demum providere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, si tale beneficium fuerit postmodum illi euictum, maxime si prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta gloss. final. in cap. praesentium 7. quest. 1. & in cap. cum

secundum, de praebend. [Nau. consil. 14. de tempor. ordin. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 10. cap. 3. dub. 4. Bonacin. d. puncto 9. num. 27.] Sed aduersus hanc ampliationem maxime obstat text. in l. ad res donatas, §. de adilitio edict. vbi §. in re donata, licet appareat vicio, non habet locum actio redhibitoria, & reddicti textus rationem, ne liberalitas donatoris ei sit nocua; quod quidem nocumentum ipsi inferretur, si de euictione aduersus illum agi posset, iuxta regul. text. in l. venditor, §. l. euicta 70. ff. de euiction. l. non dubitatur, l. super. C. eodem. Igitur nulla aduersus donatorem potest competere actio, ex text. in l. Aristo 18. §. in ff. de donationibus, l. 2. C. de euictionibus, probant gloss. in §. 1. vbi Rininald. a num. 69. Institut. de donationibus. Viu. communium, tit. de donationibus, num. 221. Couarr. lib. 2. variarum, cap. 15. num. 1. Gomez tom. 2. variarum, cap. 2. num. 35. & cap. 4. num. 2. Pinel. in l. 1. part. 3. num. 61. illat. 12. C. de bonis matern. Mol. de Insti. tract. 2. disp. 252. vers. 2. sumitur. D. Barbofa in l. si astatu 31. num. 17. ff. solutio marim. Valasc. de partitionibus, cap. 37. num. 3. vbi extendunt etiam filii donator scienter rem alienam donauerit, quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius estimationem tenebitur.

Quare nostram ampliationem non extendere ad bona donata: & idem consulerem, vt in omnibus donationibus, quae ad patrimonium sunt, donator expressè promittat se teneri velle de euictione, quo casu modo donatio incipiat a traditione, modo à promissione, indistinctè de illa tenebitur, vt probat text. in l. 2. C. de euictionibus, & gloss. Alberic. Bald. & Salicet. ibi annotarunt, resoluunt Iaf. in §. fuerat, num. 35. Institut. de action. Gozadin. consil. 60. col. 2. Boer. decis. 67. in princip. Gomez d. num. 35. ad finem. Molin. d. disp. 252. vers. 2. sumitur, ad finem, Campanil. in diuersis iuris Canonici, rub. 8. cap. 4. num. 4. vers. verum.

Non me lateat bonam causam fouere, qui etiam in donatione contrariam sequeretur opinionem, quia si bona donata, vt quis ad sacros Ordines promoueat, dicuntur quasi quaedam spiritualis merces, & primum, pro seruitis Ecclesiae exhibendis, gloss. in cap. Episcopus, de praebend. Felin. in c. Ecclesia sanctae Mariae, n. 13. ibi Anton. Burg. num. 131. cum seq. de constituit. Nauarr. consil. 12. num. 1. de censur. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 20. quos refert & sequitur Marius Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 88. num. 1. Idem haec bona non dicuntur donata liberaliter, sed ob causam, & conditionaliter, in qua non habet locum d. l. ad res donatas, vt in simili resoluunt quoad donationes insinuandas, quae licet insinuari debeant, per text. in l. sancimus, C. de donationibus, §. tamen hoc in donationibus ob causam limitant Doctores, vt per Viu. tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 32. num. 20. vers. 5. vbi Suar. num. 171. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 72. num. 5. & decis. 290. num. 19. Mol. de Insti. tract. 2. disp. 279. num. 6. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 82. a num. 25. Cald. Pereira questionum forens. consil. 19. num. 10. Item talis donatio videtur similis donationi propter nuptias, quia sicut fit ob causam matrimonij carnalis, ita haec ob causam matrimonij spiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat text. in cap. inter corporalia, de translat. Praesul, & arguit Marius Antonin. d. l. resolutione 88. num. 4. & §. sicut est priuilegiata donatio facta propter nuptias, & causa dotis carnalis, ita haec facta causa dotis spiritualis, & idem insinuatur donatio facta causa dotis, vt tenent Gama Lusitania decis. 120. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 72. num. 9. & consil. 361. Cardof. in praxi iudicium, verb. donatio, num. 10. & 11. Rebel.

Rebel. de obligat. iustitia, p. 2. lib. 18. quest. 6. num. 6. Cabed. Lusitania decis. 135. n. 6. per. 1. Sic etiam donatio causa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex causa ingratitudinis non potest reuocari; Gregor. ad l. 10. verb. Algama, tit. 4. par. 5. Gama decis. 163. num. 2. & 3. Pinel. d. p. 3. num. 62. vers. 32. Aloyf. Ricc. in collect. in decis. part. 1. collect. 197. vers. 2. dimia, Molin. de iustit. tract. 2. disp. 281. vers. ac etiam.

20 Quarto amplia, vt Episcopus teneatur etiam supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem, per gloss. finalem in d. l. cap. tuis questionibus, vbi Imola num. 8. vers. in gloss. finali, Viuald. super Bullam Sixti F. ediam contra clericos male promotos, num. 11. vers. quare, Iacob. de Grassi. in decis. aureis lib. 3. cap. 2. num. 19. Henric. in sum. lib. 1. o. cap. 17. §. 3. lit. Q. & R, vbi refert, quod quamuis tenue beneficium satis sit ad acquirendum domicilium, non tamen est idoneum pro titulo. [Sanchez d. lib. 7. cap. 1. dub. 34. num. 10.]

21 Quinto amplia in Capitulo Sede vacante, cuiusve Vicario, vbi litteras dimissorias dederunt ad Ordines sacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio est in ipso ordinato suum subditum, quae in dante huiusmodi dimissorias, vt post Prosp. de August. in addit. ad Quararam, resoluti Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 15. num. 1. vbi etiam in vers. verum, tenet quod si Episcopus alteri Episcopo committat generatim, nullis personis expressis, vt suo nomine Ordines in sua diocesi celebret, & is, cuius commissum est, titulum non habenti Ordinem sacrum contulerit, tenebitur ad necessaria vitae praestanda, non autem, qui commisit, quia in culpa fuit, non inuestigando an haberet titulum, per cap. si Episcopus, de praebend. lib. 6. cum quo, & eius glossa poteris hunc casum intelligere, & limitare. [refert me citato in hoc loco Marchin. d. cap. 7. diffi. 4. num. 7. vers. 5. & Alzedo d. part. 2. cap. 5. num. 70.]

22 Sexto amplia, vt procedat etiam si Ordinem contulerit ei, qui iam in sacris constitutus erat, nam si fuit sine vilo titulo ordinatus, alij Ordines sacri illi conferendi non sunt, quia iura simpliciter prohibent promotionem ad sacros Ordines sine vero titulo; ita decisum referunt Fornar. de sacramentis Ordinis, cap. 8. num. 10. Bonacina de Sacramentis disputat. 8. quest. vnic. punct. 5. num. 30. post Henric. resoluti Quaranta, verb. Ordo, vers. an verò, & Vgolin. d. §. 15. vers. tertio locum.

23 Septimo amplia, vt non tantum Episcopum promouentem deiciant Canones ad praedicta, verum ipso mortuo, etiam eius successorem, ita vt Sede vacante debeat alimenta ista praestare Capitulum, si tali promotioni non restitit. Henric. in sum. lib. 10. cap. 17. §. 4. in comm. lit. F. Bonacina d. l. puncto 5. num. 17. vers. respond. 2. [Sanchez d. lib. 34. num. 12. Marchin. in d. num. 8. vers. in castibus, me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 5. n. 68. Bonacin. d. puncto 9. num. 29.] optimè Campanil. d. rub. 8. cap. 5. num. 21. vbi dicit quod si Episcopus loco renunciaffet, quia transiret ad alterius Ecclesiae regimen, vel si loco, & dignitati cessit, non ad illa contingeretur, qui in ordinatis locum substitutus fuerit, sed ipse ordinator, quamuis & tali egressus loco, & Ecclesia, per Innoc. in cap. cum secundum, num. 1. de praebend. & Anchar. in cap. si Episcopus, num. 3. vers. sed unquid, de praebend. in 6. ac Henric. d. §. 4. & posthaec, ita repeti tenuisse Vgolin. d. l. §. 15. vers. sic. excipitur. [Alzed. d. part. 2. cap. 5. num. 69.]

Contra personam ordinatam ab Episcopo, sine titulo, quae poena sit in iure statuta controuersum est apud Doctores; nam Summi Pontifices in cap. neminem, & in cap. Sanctorum, 70. distinct. voluerunt irritas, & inanes (scilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui sine certo titulo promouentur; successores tamen benignius agere cupientes, tamdiu per ordinatores, & successores eorum prouideri ordinatis constituerunt, donec ipsi Ecclesiastica sint assequuta beneficia, vt asserit Innocent. I I. in d. l. cap. cum secundum, cui successit postea Conciliaris in hac re dispositio Trident. Synodus sess. 21. de reformat. cap. 2. certam non exprimentis poenam, sed antiquorum Canonum simpliciter innouantis: ex cuius verbis non inepte dubitatur a Doctores, an Concilium innouet poenas dicti cap. neminem, & cap. Sanctorum? an verò d. cap. cum secundum; an demum omnium praedictorum Canonum.

Prima opinio tenet omnium relatorum Canonum poenas innouare Concil. in d. l. cap. 2. tum quia vitur plurali numero, inquiens, poenas innouando, quod in vna, quam vnusquisque ex illis textibus infligit, verificari nequit per l. vbi numerus, ff. de testibus, & l. liberias, §. vlt. ff. de manum. testam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. iuris in 6. cum citatis ab Escob. de ratiocin. cap. 18. num. 43. [pluralis enim numerus saltem dualitatem requirit, nec vno contextatur, l. vbi numerus, ff. de testib. cum citatis per me axiom. 179. num. 1.] tum etiam, quia poena d. cap. cum secundum, tantum promouentem afficit, promotique respicit fauorem, ideo iuste credendum est illam quoque poenam innouasse, quae taliter ordinatum castigat, quamque constituerunt dicti textus in cap. neminem, & in cap. Sanctorum. Quo fundamento ita hanc opinionem tenent, quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, Nauarr. consil. 14. incip. questum est, num. 4. & consil. 46. incip. an promotus, num. 1. & 3. de temp. ordinat. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. post num. 35. [Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 35. n. 12.] optimè Campanil. d. rub. 8. c. 5. num. 1. qui praehabita distinctione hanc opinionem sequitur, vt scilicet Concilium dicto loco innouet poenam, cap. neminem, & cap. Sanctorum, quotiescumque ordinatus tantum in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo se habere titulum sufficientem, cui ordinator iuste credens, aut credere debens, ipsum promouit, ne tunc ordinator citra culpam mulctetur, compellendusque sit prouidere illi de victu: poenam verò statutam in d. l. cap. cum secundum innouare dicit, cum ipse ordinator fuit in culpa, eo quod sciens illum non habere titulum, ordinauit, nec malitiosè ordinatus passus est promoueri, sequitur Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 8. num. 5.

Secunda opinio tenet Concilium Trident. d. l. cap. 2. innouare poenam suspensionis, de qua in d. l. cap. neminem, & in cap. Sanctorum, & eam sustinent Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. in princip. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 1. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissoriae, §. 6. & part. 2. cod. verbo, §. 6. & verb. irregularitas, §. 2. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 32. in fine, Spia. in saeculo testament. gloss. 18. num. 75. Bonacina d. punct. 5. num. 24. [Iacob. de Grassi. consil. 4. num. 14. & 15. de temp. ordinat. Suarez de censur. disp. 31. sect. 1. num. 35. Fr. Emman. in sum. part. 2. cap. 15. num. 1. Paul. Comitol. resp. moral. lib. 6. quest. 38. Valq. tom. 3. in 3. part. p. 2. disp. 246.

disp. 246. num. 61. Steph. Fagund. de quinque Eccles. p. 1. lib. 3. cap. 8. sub num. 7. Campan. in divers. Juris Canon. rub. 8. cap. 1. num. 5. Scortia in pontif. consil. epit. 147. theor. 139. Ioan. de la Cruz in direct. Conscient. part. 2. tit. de sacram. Ordinis dub. 6. concl. 2.]

7 Tertia opinio sustinet per Concil. d. loco, solum esse innovatam poenam dict. cap. cum secundum, & sic Ordinarum sine titulo non esse suspensum, neque aliquam poenam incurere: sed Episcopum cogendum esse illi providere; quam tunc Henricus in sim. lib. 13. cap. 37. §. 2. Gutier. pract. lib. 2. quest. 65. num. 11. vers. nec opinio Mena, Cened. ad Decretales collect. 33. num. 2. & 6. ad finem, Viuald. in candel. par. 2. tit. de suspens. num. 28. & in notis num. 35. Auila de censuris par. 3. disp. 5. dub. 4. & 5. [Marcel. Vulpe in d. praxi cap. 8. num. 9. Sayr. in simili tract. lib. 4. cap. 14. num. 16. Sbrozz de officio Vicarij lib. 1. quest. 56. Coninck de Sacram. disp. 16. dub. 5. num. 38. Homobon. de Bonis de exam. Eccles. part. 2. tract. 11. cap. 10. q. 22. Diana moral. resol. p. 1. tract. 16. miscel. resol. 5. Marchin d. p. 6. cap. 7. diffie. 6. a num. 9.] & secundum hanc opinionem decium fuisse in sacra Congreg. testantur Piascc. in praxi nova Episcop. part. 1. c. 1. num. 42. Flam. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 18. addit. ad Nauar. cons. 1. quest. 16. de constitut. Sayr. dict. num. 16. Sanctar. v. q. tinar. resolu. quest. 49. num. 15. Armend. in addition. ad recopit. legum Navarre lib. 2. tit. 8. lib. 1. de parim. clericorum, num. 19. Gonzal. ad regul. 8. Cancellarie. glof. 5. §. 10. num. 22. Tolet. lib. 1. cap. 49. num. 5. Pomar. de Ordine. cap. 8. num. 8. Emman. Sa verb. suspensio num. 19. Nicol. Garcia de benefice. part. 2. cap. 5. num. 27. Bonacina dict. punct. 5. num. 24. vers. 1. Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum, ita decium esse attestantium, hanc ultimam opinionem sequor, quamvis in iure veriorum primam reputem. Non obstat Constit. Sixti V. contra clericos promotos, qua statuitur clericis sine sufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines sacros ipso iure suspensos esse; quia per aliam Constit. Clementis VIII. incip. Romanum Pontif. de anno 1595. fuisse redactam ad terminos sacrorum Canonum, ac Constit. Pij II. qua incip. Cum ex sacrorum, & ad dispositionem Concilij Trid. & censuras ac poenas impostas in d. Constit. Sixti V. contra quoscumque praterquam contra simoniacos ordinantes, & ordinatos inflatas fuisse abolitas memini supra num. 2.

28 Si tamen ordinatus cum ordinata conveniat, ipsum post susceptos Ordines non molestare super beneficio, quod iuris attentata dispositione conferre ipsi ordinato propterea teneretur, neque super alimentis, quae eidem subministrare compelleretur, suspensus sane fieret ab Ordine sic suscepto, & ordinator a collatione per trimum, iuxta text. in cap. penult. de Simonia. [Cardos. in praxi indicium, verb. sacramentum Ordinis, num. 35. & 36. Marchin d. tract. 2. part. 6. cap. 7. diffie. 7. num. 10. in princ. Bonacina d. puncto 9. num. 2.] Item si cum praesentante ad Ecclesiam, idem pactum faceret, iuxta cap. per tuas, 3. eodem tit. Bonacina de censur. disp. 3. quest. 6. puncto 5. num. 4. Campanil. dict. rub. 8. cap. 3. num. 31. vbi n. 32. dicit in casibus praedictorum textuum simoniae labem considerandam, cum aliqua tamen restrictione, ne illa sit simonia, quae sub stricto, sed largo sumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum decisionem procedere non solum si ordinatus cum ordinante, vel praesentante praedictam pacitionem fecerit: sed etiam aliis promiserit donata sibi ab eis, & pollicita non peritum, aut tradita restitutum post susceptos Ordines, & paritate rationis arguentes resoluunt Nauar. in m. u. cap. 27. num. 158. &

29 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud retrodonat, seu renuntiat, vel alienat, quamvis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic vni possit per Episcopum, non incurrit tamen vilam suspensionem: ita Nauar. in m. u. cap. 27. num. 158. vers. 2. & cons. 22. sub tit. de tempor. ordin. in notis, quod deest in antiq. Sayr. sub eod. tit. decis. 60. Salzed. ad Bernardum, cap. 18. num. 13. Grassi in decis. aureis part. 2. lib. 2. cap. 97. num. 67. [Auila de censur. part. 3. disp. 5. dub. 5. Bonacina.

conf. 1. num. 45. de constitut. Viuald. in candelabro p. 2. tit. de suspens. num. 28. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 15. num. 23. Sed verius est praedictos textus minime complecti pacifcentem cum donatore, patre, & aliis, sed casum dumtaxat inibi expressum, de pacifcente cum ordinatore, vel praesentatore, atque ideo affirmandum eum non fieri suspensum, qui cum aliis pactus est, maxime quod a simonia prodire illorum Canonum poenam dicendum est, quam non nisi ordinatori, aut praesentatori remittentes committunt, meritoque nullus praeter eos fit vigore illorum Canonum suspensus, prout quamplures Theologos, & vtriusque Iuris peritos consultos approbasse refert Henricus in sum. lib. 10. cap. 17. §. 3. in commento lit. O, & tenet Tolet. lib. 1. cap. 15. post num. 5. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. post num. 35. Nauar. sibi ipsi contrarius, consil. 17. num. 2. vers. non inquam, de temp. ordin. in notis, & cons. 42. in antiq. Nicol. Garcia de benefice. part. 2. cap. 5. num. 168. & ideo male docet Suar. de Relig. tract. 3. lib. 4. cap. 38. num. 4. & 5. dum ait d. cap. per, & cap. per tuas, procedere etiam quoties aliquis ex suis bonis alteri constituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promissionem, quod nihil postulabit, asseritque tunc non solum committi peccatum indebitae ordinationis per falsum titulum, sed etiam simoniae, quod etiam male probat Azor. in sim. moral. part. 3. lib. 12. cap. 15. quest. 1. [Addit Bonacina d. puncto 9. n. 4. vers. tertio, praedictam suspensionem incurere ordinatum, tam a proprio, quam ab alieno Episcopo etiam cum litteris dimissoriis proprii Episcopi, & num. 6. subdit illum in irregularitatem incidere si functionem Ordinis suscepti exerceat antequam absolatur.]

30 Ordinatus igitur cum patrimonio sibi donato, cum pacto, seu conditione de illo reddendo, & restituendo post ordinationem, [vel non fruendi bonis donatis, seu non petendi quicquam,] non potest dici ordinatus sine titulo, nec incurere vilam poenam, seu suspensionem, etiam si lateat, Constit. Sixti V. nam iste re vera est ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto; ista enim est vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium, licet cum illo pacto, seu modo, iuxta tit. de donationibus qua sub modo. Ita Fr. Emman. dict. cap. 15. num. 3. Cardin. Tolet. dict. lib. 1. cap. 48. vers. 5. Petr. de Ledema in sum. part. 1. de sacramento Ordinis, cap. 7. conclus. 6. diffieult. 3. Nicol. Garc. dict. cap. 5. a num. 161. [Bonacina d. puncto 9. num. 8. vbi intelligit modum non restituat ante ordinationem, vel pactum non iniicit cum ordinante, vel praesentante ad ordines.] Quamvis contrarium reneant Sayr. dict. cap. 15. num. 3. Ceual. quest. 527. num. 13. Nauar. d. cap. 2. num. 158. & consil. 14. num. 13. & consil. 22. & vltim. num. 2. de temporib. ordinat. atque alij quos refert Nicol. Garcia d. c. 5. num. 166. vbi num. 169. resoluunt quod non tamen patrimonium alicui ad Ordines recte posse apponere pactum, & conditionem de eo reddendo cum ordinatus haberit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit, quia tunc non est contra Concilium, de quo etiam Bonacina d. puncto 8. num. 15.

31 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud retrodonat, seu renuntiat, vel alienat, quamvis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic vni possit per Episcopum, non incurrit tamen vilam suspensionem: ita Nauar. in m. u. cap. 27. num. 158. vers. 2. & cons. 22. sub tit. de tempor. ordin. in notis, quod deest in antiq. Sayr. sub eod. tit. decis. 60. Salzed. ad Bernardum, cap. 18. num. 13. Grassi in decis. aureis part. 2. lib. 2. cap. 97. num. 67. [Auila de censur. part. 3. disp. 5. dub. 5. Bonacina.

Bonacina d. puncto 9. num. 7.] Fr. Emman. dict. cap. 15. num. 4. Gutier. dict. quest. 65. num. 10. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 15. num. 23. ad finem, Ceual. quest. 527. num. 9. & post Quintanad. Tolet. Petrum Ledema, Suar. & alios Nicol. Garcia dict. cap. 5. num. 165. Stephan. Gratian. discipul. forens. cap. 159. num. 16. & 17. Valer. Regnal. in praxi foren. lib. 32. num. 72. vers. porro. [Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 40.]

33 [Ex dictis supra num. 29. iam infertur clericum, qui, nullo pacto cum ordinante, vel praesentante, ordines sine titulo accipit, veluti titulum patrimonij confingendo, mentiendo, aut falso probando habere, quod non habet, vel plus habere quam habeat, cum tamen id, quod habet, ad sustentationem non sufficiat, aut si eam donationem ab aliquo accipiat, in praefata suspensionem non incidere. Ita Tolet. de instit. sacerdot. lib. 1. cap. 49. num. 5. alias c. 48. num. 16. Emman. Sa verb. suspensio num. 10. Henricus in sum. lib. 13. cap. 37. §. 2. Fr. Emman. Rodrig. etiam in sum. p. 2. cap. 15. num. 5. Gutier. pract. lib. 2. quest. 65. num. 11. Gonzal. ad reg. 8. C. in cel. glof. 5. §. 10. num. 26. cum seqq. Auila de censur. p. 3. disp. 5. dub. 5. concl. 2. Squillante de obligat. clericor. p. 2. dub. 4. Homobon. de Bonis de exam. eccles. p. 2. tract. 11. cap. 10. quest. 22. Nicol. Garc. d. p. 2. cap. 5. num. 161. Antonin. Diana moral. resol. p. 2. tract. 2. in miscel. resol. 5. & tract. 4. de sacrament. resol. 184. Quamvis illum suspensionem ipso facto incurere ab Ordine sic suscepto existimauerint Nauar. cons. 14. & 46. de tempor. ordinat. & in m. u. cap. 27. num. 158. Bernard. in pract. cap. 18. in princ. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 15. Jacob. de Grassi. in decis. aureis lib. 2. cap. 97. num. 56. Suar. de censur. disp. 1. sect. 1. num. 31. cum seqq. Mar. Alter. eod. tract. tom. 2. disp. 10. cap. 3. col. 3. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 32. num. 8. D. Acuña ad d. cap. neminem num. 22. & plures citati alleg. praecedenti num. 57. Quorum sententia hodie recipienda videtur, non ob rationes ab illis illatas, sed propter constitutionem quandam, quam edidit S. D. N. Urbanus VIII. incip. Secretis aeterna providentia, sub die 11. Decembris 1624. vbi imposita est suspensio perpetua contra promotum ficto, falso, seu fiduciario patrimonio, his verbis. Promoti vero perpetua suspensionis poena absque spe dispensationis a Sede Apost. obtinenda incurram, eo ipso insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimoniis titulis scilicet se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum praedictis, verum etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infingendis poenis, &c. quamquam in praefatis verbis sermo videtur esse tantummodo de nostris Lusitanis Hispanis, Gallis, & aliis Ultramontanis.

35 Verum autem qui ementito patrimonio ad sacros Ordines assumitur data antepocha, qua vulgo dicitur contra scriptura, aut data fide, vel iuramento se post ordinationem patrimonium illi assignatum redditarum, vel fructus nunquam petitarum, teneatur stare promissis? In qua quaest. Diana moral. resol. p. 2. tract. 2. de sacrament. resol. 184. post multos, quos refert, resoluunt non teneri, quia donato tali patrimonio in ritulum, Episcopus ius ad illud acquirit, sitque illi hypothecatum, tum quia tale patrimonium effingens, & illud ordinando ficta donationem donans propria culpa imputare debet, si tale patrimonium recuperare minime possit.]

35 Religiosi Canonici, siue Clerici Regulares, seu intra claustra Monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emit-

tunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad seculum liberare, & licite possunt, si praerextu religionis, ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros, absque titulo beneficii Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum Concil. Trid. sess. 21. de reformatione. cap. 2. sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrauerint, eo ipso irregularitatem incurunt, vt statuit Pius V. in sua Constit. 74. incip. Romanus Pontifex, publicata die 12. Nouemb. 1568. de qua testantur Bellet. disquis. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. num. 65. [Marcel. Vulpe in praxi iudic. foren. ecclesiastici, cap. 8. num. 16. vnde Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 9. tenet per illam Constitut. dicta de clericis secularibus obseruanda esse in Regularibus non professis.]

37 Excipiuntur Religiosi Societatis Iesu, etiam Scholares, & primam solummodo professionem emittentes, qui ordinari possunt, & debent sine titulo patrimonij, & beneficii, [quamuis enim statim post biennium non emittant professionem solemnem, sed simplicem, nihilominus professio illa, cum triplici voto simplici in hac parte sufficit, & sufficientem titulum praebet ex priuilegio, & concessione Gregorij XII. cuius meminerunt Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 38. Bonacina d. disp. 3. q. 1. puncto 8. num. 17.] Compendium Societatis Iesu, verb. Ordo, §. 2. Miranda in manuali Praetor. quest. 29. art. 5. conclus. 1. tom. 1. & diximus supra alleg. 19. num. 7.

ALLEGATIO XXI.

Episcopus sine commendatiis proprii Ordinarij litteris, an possit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere.

SUMMARIUM.

- 1 Clericus peregrinus sine Commendatiis sui Ordinarij litteris ab illo Episcopo ad diuina celebranda & Sacramenta administranda non est admittendus.
- 2 Fidem iustam faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum.
- 3 Peregrinus non habens commendatiis litteras, nec fidem faciens de sua ordinatione, nullo iure est suspensus, sed potest secl. in secl. scandalo celebrare.
- 4 Commendatiis litterae sunt obtinende ab eo qui petentis clerici Ordinarius fuerit.
- 5 Commendatiis litterae ab Episcopo deneganda non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia.
- 6 Beneficium simplex habens, non potest cogi residere in diocesi, vbi illud habet.
- 7 Episcopi possunt admittere sacerdotes externos habentes litteras commendatiis ad Missa sacrificium, & ad Sacramenta administranda.
- 8 Episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesijs Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, vixis litteris commendatiis, admissi fuerint.

N Concil. Chalcedonen. relato in cap. extraneo. 9. dist. 71. sanctum erat, ne extraneo clerico sine commendatitiis litteris proprii Episcopi vsquam penitus liceret ministrare, & in Concil. Agathen. relato in cap. Monachum. 20. quest. 4. actum fuit ne clericis sine commendatitiis litteris proprii Episcopi licentia pateat euagandi: nouissime Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 16. vers. nullus, iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui Ordinarij litteris, ab vilo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda esse admittendum: dantur enim Presbytero peregrinationem suscipiente, vt ei liceat in aliena diocesi Missarum sacrificia facere, Azor. inslit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 49. quest. 1. Episcopi igitur in suis diocesisbus ignorare debent ne qui vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat, Concil. Trident. sess. 22. in decreto de obseruan. & vitan. in celebr. Missa, Azor. inslit. moral. p. 1. lib. 1. 2. cap. 18. quest. 9. [me citato in hoc loco Alzed. d. p. 1. cap. 10. num. 30. Sanch. in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 47. num. 1. Illis enim minime] licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in sua diocesi, nisi de promotione constet, vel commendatitias litteras a proprio Ordinario portet, d. cap. extraneo, cum duobus seqq. cap. tua fraternitatis, de clericis peregrinis, Concil. Brachar. vltim. act. 2. cap. 1. 2. Ft. Emman. quest. regul. tum. 2. q. 121. art. 1. Marc. Ant. Gemmen. in praxi Archiep. c. 40. num. 1. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine, Soar. de Religione tract. de voto libr. 3. c. 4. n. 9. Igitur huiusmodi commendatitias litteras esse de forma, insinuat

2 Mandos. reg. 24. Cancel. q. 5. ¶ At verò si illis careret, & faciat fidem de sua ordinatione, potest admitti ad celebrandum, Nauar. consil. 1. num. 1. in fine de celebr. Missar. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. p. 1. decis. 50.

3 Si tamen commendatitias litteras clericus peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure est suspensus, sed potest seculo scandalo celebrare, prout resolunt Nauar. consil. 5. sub tit. de celebrat. Missar. quod est in nouis, conf. vnic. de clericis peregr. & in man. cap. 17. num. 153. Henriq. d. §. 6. in comm. lit. 1. Reginal. in praxi furi pœnit. lib. 29. num. 42. vers. tantopere, S. y. r. decis. 5. de celebr. Missar. [Sanch. d. dub. 47. n. 2. vbi num. 3. resoluit talem clericum, si fuerit notus, non indigere litteris commendatitiis sui Episcopi, prout nec etiam indigere ait si litteræ dimissoriae ad Presbyteratum suscipiendum fuerunt paulo ante datæ, quia Episcopus approbans ad Presbyteri, satis videtur approbare mores, &c. Secus si magnū interuallum interfuit, quia ex dimissoria non approbant mores presentes, vt si per decem annos antea fuissent datæ.] Potest dubitari an Episcopus sine causa possit expellere alienum clericum commorantem in eius diocesi sine litteris sui Episcopi, qui non vult exercere Ordines, sed tanquam aduena ibi commorari, vel possit ei ingressum prohibere in eius diocesi: in qua quest. negativè non data iusta causa responder. Marc. Anton. d. c. 40. à n. 2.

4 Hæ commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout decilum refert Armend. in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcop. num. 56. ¶ Nec sunt denegandæ ab Episcopo sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirunt, prout etiam decilum refert idem Armend. num. 63. & iterum in sacra Congreg. Cardinalium super Episcopis decretum fuit illos non posse reuocare subditos Ecclesiasticos alibi degentes, nec

eos cogere, sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari, si ratione beneficij non adstringerentur in sua diocesi residere, dicit ita in causa propria obtinuisse Campani in diuersis canon. rub. 9. c. 6. num. 4. sic etiam in facti contingente respondisse asserit Aloyf. Ricc. in praxi furi Ecclesiast. decis. 598. in 1. edit. & resolut. § 24. vbi ampliat ¶ ad clericum obtinentem simplex beneficium, qui etiam non poterit cogi residere in diocesi, vbi illud habet, sed poterit ire quod vellet, & ita dicit in Rota decilum in vna nullius beneficij 28. Maj. 1604. coram Illustri. Domino Ludouiso nunc S. D. N. Greg. X V. inter eius impressas decis. 175.

Episcopus sicut potest admittere Sacerdotes externos habentes litteras testimoniales suorum Ordinum ad Missæ sacrificium, ita ad Sacramenta administranda, dummodo illi verè idonei sint, prout refert decilum idem Armendar. dist. 1. 7. de Episcopis, num. 83.

Missam ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis regularium potest Episcopus prohibere, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes a d. missi fuerint, ita decilum refert Galet. in sua mar. garita casum conscientie, verb. Missa, Aloyf. Ricc. in praxi fore Ecclesiastici decis. 750. in 1. edit. & resolut. 635 in 2. edit. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 2. tit. 18. l. 7. de religion. num. 53. Nald. verb. Missa num. 35. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 298. par. 4. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 2. tra. 1. 12. cap. 4. q. 16. resolut. 3. pag. 459.

ALLEGATIO XXII.

Episcopus an possit concedere licentiam asseruandi sanctissimum Eucharistia Sacramentum in Ecclesia non parochiali?

SUMMARIUM.

- 1 Sanctissimum Eucharistia Sacramentum ex antiqua Ecclesia consuetudine in Sacrario asseruatur.
- 2 Tabernaculum, vbi est asseruandum, quale debeat esse, ostenditur.
- 3 In Sacrario sacra alia præter sanctissimum Eucharistia Sacramentum non debent teneri, sed in alio alio separato decenti loco.
- 4 Deferendum ad infirmos per Christianorum stratas, præstantibus lumen inanis, sonante campana, Parocho superpelliceo induto deferente, & Psalms seu Orationes intereundo recitante.
- 5 Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.
- 6 In Conimbricensi Episcopatu est Constitutio, que præcipit haberi lumen accensum diu noctique ante sanctiss. Euchar. Sacramentum.
- 7 Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, totius rei agende auctoritate penes Capitulum manent.
- 8 Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, vt sanctissimū Sacramentū in capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione asseruatur.

- De cultu, & veneratione sanctissimō Sacramento exhibenda.
- 10 Miracula plura de hoc sanctiss. Sacramento facta.
- 11 Miraculum refertur Neapoli factum.
- 12 Miraculum refertur in diocesi Bracharen. factum.
- 13 De institutione, excellentia, transsubstantiatione, & præparatione sanctiss. Sacramenti agunt Doctores citati.

S ANCTISSIME ex antiqua consuetudine sanctissimum Eucharistia Sacramentum in Sacrario asseruati sacra Ecclesia morem retinuit, iuxta Constit. Innoc. III. in Conc. Gangr. de custod. Euchar. cap. 1. Sac. Concil. Trident. sess. 13. cap. 6. & canon. 7. tractant Darand. in rationali diuinarum lib. 4. cap. 41. num. 53. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 5. num. 9. aliaque in hoc propositum adducunt Henriq. in sum. lib. 8. cap. 39. lit. A, vbi in textu refert multas vtilitates, quas asserit Christi corpus dum in Sacrario asseruatur, Egjd. de Coninch de Sac. & censur. q. 76. n. 85. cit. segg. Balduin. in super opera controu. Bellarui. p. 2. lib. 3. c. 5. ¶ Tabernaculum, vbi sanctissimum Eucharistia Sacramentum conseruatur, in altari maiori, vel si commode ibi non poterit, saltem in aliquo Ecclesiastico conspicuo, & nobilitiori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, bene clausum, & clausi ipsius non relinquatur in altari, seu alio communi loco, sed penes capellanum, vel parochum custodiatur. Intus etiam decenter ornari debet; & tenenda sunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conseruetur sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos: & pyxides istæ non nisi super altari viatico, vel super Corporali collocentur: ita Fusch. disto lib. 1. cap. 5. à num. 3. Piasec. in praxi noua Episcop. p. 2. cap. 3. n. 24. vers. vnde 1. vbi admonet ¶ ne ibidem alia Sacra teneantur, sed in alio separato decenti loco, dicitque respondisse Sacram Congreg. Rituum Episcopo Anton. 22. Febr. 1593. per plateam, in qua habitant Iudei, ¶ sanctissimum Eucharistia Sacramentum non esse deferendum, sed per Christianorum stratas, præstantibus luminariis, sonante campana, parochio seu capellano superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes inter eundem recitante. Tenetur parochus habere in publico Sacrario asseruatas formulas Eucharistia, ¶ vt ad infirmos opportunè deferat etiam tempore pestis cum proprio periculo, Henriq. in sum. lib. 8. cap. 55. §. 2. Cum parochus vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret, Cencid. ad Decretal. collect. 51. num. 2. & scilicet per teum luminibus debet deferri, sine extrahatur à Sacrario, siue à custodia, Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. Eucharistia, §. 2. Et refert Nauar. de Orar. c. 18. num. 67. in Conimbricen. Episcopatu Constitucionem esse, que præcipit haberi lumen accensum diu noctique ante sanctissimum Eucharistia Sacramentum, & hoc perpetuo obseruandum dicit Fusc. dist. c. p. 5. num. 6. Semper laborandum est, quantum fieri poterit, vt sicut in conspicuo, & nobilitiori Ecclesia loco sanctissimum Eucharistia Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Ecclesia, potius quam in alia, asseruatur? quia ¶ magis decet, vt solemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, ex eaque sumatur, & in processione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Ecclesiam referatur, totiusque rei agenda

auctoritate penes Capitulum manente, prout decilum refert Armendariz in addit. ad recopit. legum Nauarra lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. in declarat. num. 8. Omnia hæc post primam huius tractat. impressionem ex nobis mutuatus est Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. decis. 23. p. 4. De festo sanctissimi Corporis Christi quod celebratur feria quinta proxime sequenti octauam Pentecostes, agunt Clem. si duas, de reliq. & venerat. sanct. Azor. inslit. moral. p. 2. lib. 1. cap. 14. Vincent. Filliuc. in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 3. num. 45. Et officium huius festiuitatis fuisse compositum à S. Thoma Doctore Angelico iussu Urbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam, refert Raguc. de Missa in Ecclesia q. 109. num. 3.

Quare cum hæc decentia in asseruando sanctissimum Eucharistia Sacramentum in Ecclesia non parochiali vix inueniri possit, igitur summa cum ratione Episcopo non datur potestas concedendi licentiam, vt huiusmodi S. Sacramentum in capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione fidelium asseruatur, nisi ex auctoritate, & concessione Papæ, & ita responsum fuisse à Sacra Congreg. de anno 1609. refert Piasec. in praxi noua Episcop. p. 2. cap. 3. num. 3. vers. huc pertinet, pag. 161. Marc. Ant. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 92. in 1. edit. & cap. 110. in 2. edit. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 1216. & in praxi furi Eccles. post resolut. 495. in notabilibus de materia Episcoporum. in fine, in 2. edit. [nouissime Alzedo de præcellen. Episc. dignit. par. 2. cap. 6. n. 74.]

De cultu, & veneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda agit Sac. Concil. Trident. sess. 13. de sanctiss. Euchar. cap. 5. comprobant Soar. tom. 3. dist. 35. Coninch de Sacram. tom. 1. quest. 73. num. 155. & quest. 76. num. 85. Valer. Reginald. in praxi furi pœnit. lib. 29. num. 37. in fine, Fr. Raphaël. de la Torre in 2.2. Diui Thomæ tom. 2. quest. 99. art. 3. dist. 4. in princip. ¶ Innumera penè miracula de hoc sanctissimo Eucharistia Sacramento refert Lusitanus noster Petrus Matizius in lib. miraculi Sancti Eucharistia, referunt & alia Beja in responsis casuum conscientia, p. 3. casu 39. Auctor enchiridij temporum in anno 1510. fol. 266. vers. Ille scas in chronica Tomisicali, par. 2. lib. 30. cap. 30. §. 3. fol. 448. & cap. 14. fol. 85. vers. & fol. 190. vers. Ludou. de Bauia in 3. par. eiusdem chronica Pontificalis in vita Pape Gregor. XV. cap. 13. pag. 519. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 49. num. 1. vbi ait quod ¶ anno 1601. in Ecclesia sanctæ Crucis ciuit. Neapol. dum Sacerdos Missam celebraret, & iam lumpsisset sanctissimam Hostiam, antequam sumeret Sanguinem, cecidit de cælo fulmen, capellam, & altare diruens, comburentisque partem corporalis sub Calice prostrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

Ego etiam silentio præterite non possum maximum huius sanctissimi Sacramenti miraculum, quod Bracharenli in Archiepiscopatu accidit anno 1606 in oppido de Mondim: nam cum Quinta feria maioris hebdomadæ in Ecclesia illius oppidi manifestum esset sacrosandum Eucharistia Sacramentum pro adoratione fidelium, super altiori mensa, pro se pulchro, ibique circumessent accensa luminaria, interim dum omnes prandebant, relicti Ecclesia portis clausis, in eadem mensa ex luminariis ignis accensus est, ac deinde combustis totius Ecclesia paramentis, atque ipsa mensa, vbi erat collocatum sanctiss. Eucharistia Sacramentum, illo tantum, ac Calice, & Corporalibus super quibus erat impositum, illatis cæteris omnibus in dicta Ecclesia ad-

missis penitus exultis, extructa remansit mensa, cuius materies, licet combusta, integrè sustinebat nostræ salutis pondus, ac futura nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini sui erga homines amoris signum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & sanctitate ad hoc sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, est enim, ut inquit Bernardus, agris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correptionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior; referunt Canis. in lib. de Eucharistia, §. 9. Campanil. in diuorsorio iuris Canonici, rub. 1. 2. cap. 7. num. 28.

Alia de venerabili Eucharistiæ Sacramento, de eius institutione, excellentia, transubstantiatione, præparatione, & vsu, vide in Concil. Trid. sess. 13. cap. 1. cum seqq. & apud Card. Bellarm. in conuersione Cathol. tit. de Eucharistia, Galett. in margarita casuum conscientia, verb. Eucharistia, Emman. Sa in aphorismis verb. Eucharistia, Vigner. eod. verb. Bartholom. ab Angelo de Sacram. dialog. 4. de Eucharistia, Angles in floribus Theologicis, tit. de Euchar. Valentia tom. 4. disp. 6. Victor. in sum. de Eucharistia. Viuald. in candelabro aureo, tit. de Eucharistia, Alphons. Alvarez in speculo iuris Pontificij, tit. de sacramentis sanctiss. Eucharistia, à pag. 180. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 67. de Communionem. Chamerotha de Sacram. ubi de Eucharistia. Henriq. in sum. lib. 8. de sanctiss. Euchar. Possuin. de Communionem. Gabr. Vasquez in 3. p. D. Thomæ quæst. 73. disp. 177. cum seqq. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. del. excellentissimo Sacramento del Altar, que sellama Eucharistia, Agid. de Coninch de Sacramentis, & censuris quæst. 73. Bonacina de Sacramentis disput. 4. Barthol. Gori de angustissimo sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramento.

ALLEGATIO XXIII.

Episcopus an, & quando possit facultatem concedere cel. brandi in capella domus priuata?

S V M M A R I V M.

- 1 Missa sacrificium prohibitum est celebrari extra Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum.
2 Celebrare in loco non sacro extra casum necessitatis, etiam non dato scandalo, mortale est peccatum.
3 Fratibus Predicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Iesu, conceditur, ut ubicunque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.
4 An post Concilium Trident. sublata sint huiusmodi concessionem, disputatur.
5 Episcoporum priuilegium, de quo in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. an sit per Concilium Trid. sublatum, ostenditur.
6 Episcopus de iure communi poterat concedere, ut in sua diocesi extra locum sacrum in Altari portatili celebraretur.
7 Facultas hæc, an sit reuocata per Concilium Trid. disputatur, & pro affirmatiua parte allegatur.
8 Pro negatiua tenent plures Doctores.
9 Conciliantur hæc contrarie opiniones, ita ut prior

procedat deficiente necessitate, vel iuxta causam posteriori verò illa stante.

EXTRA Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum, prohibitum est sacrificium sacrosanctæ Eucharistiæ celebrare, text. optimus in c. scilicet, & in cap. Missarum, cum seqq. de consecr. dist. 1. Concil. Trident. sess. 22. de obseruandis in celebratione Missæ. D. Thom. 3. p. quæst. 83. art. 3. ad 1. Durand. in rationali diuin. lib. 4. cap. 1. num. 41. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Euchar. cap. 2. Henriq. in sum. lib. 9. cap. 27. §. 1. Suar. tom. 3. disp. 81. sect. 3. & 5. Ioan. de la Cruz de statu relig. lib. 2. cap. 5. dub. 7. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 26. q. 1. Cened. canon. quæst. lib. 1. quæst. 44. à num. 5. Chamerotha de Sacram. tract. 4. de Eucharistia, tit. de sacrificio Missæ, dub. 15. Piaflec. in praxi Episc. part. 2. cap. 3. num. 21. in fine. Bonacin. de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. puncto 9. n. 9. & 10. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 9. concl. 2. Aloys. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapol. decis. 78. part. 4. Nald. verb. Missæ, num. 31. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 4. quæst. 137. Ioan. Valer. de differenti. inter vtrumque forum verb. Missa differ. 2. in princ. verf. Missa, Ragul. de Missa in Ecclesia quæst. 57. in princ. Fernandez in examine Theologie moralis p. 3. cap. 5. §. 10. nouissimè Fagundez in quinque Ecclesia præcepta part. 1. lib. 3. cap. 13. num. 1.

Vnde mortale esse extra casum necessitatis in loco non sacro celebrare, licet non detur scandalum, tenent Nauarr. in man. cap. 25. num. 80. & 81. D. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 6. num. 4. Syluest. verb. Missa 1. n. 5. Suar. d. sect. 3. in princ. Henriq. d. cap. 27. §. 1. Valq. 3. p. disp. 233. cap. 3. num. 4. & 6. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 249. num. 1. & quæst. Regularium tom. 1. quæst. 4. art. 4. verf. ex quo inferitur, Hieron. Llamas in sum. p. 3. methodi cap. 5. §. 15. Iacob. de Grass. in decis. aures p. 1. lib. 2. cap. 42. Reginald. in praxi fori penitenti. lib. 29. n. 176. Chamerotha ubi supra, Barthol. ab Angelo de Missa dialogo 5. §. 617. & 619. Coninch de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 1. num. 224. Salzed. ad Bernard. cap. 37. Nugn. quæst. 83. art. 3. Fagundez d. c. 13. n. 2. Azor. dist. 2. c. 26. q. 8. [nouissimè Trulench. in exposu. Bulla Cruciatæ, lib. 1. §. 3. dub. 4.] Contra Sotum in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3. asserentem vix posse contingere mortale ex celebratione Missæ extra Ecclesiã sic esset scandalum, quem sequitur Sa in aphorism. verb. Missa, num. 20.

EXTRA casum igitur necessitatis solum est impetrari, & concedi plerisque à lege Canonica, vel à Summo Pontifice priuilegium, ut vbiq; vel ab Episcopis, ut in suis diocæbus, cum altari portatili liceat celebrari; de lege constat in priuilegio Episcoporum, de quo in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. [Diana moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 15.] De Summo autem Pontifice probat optimè text. in cap. in his 30. de priuileg. ubi, cum Fratibus Predicatoribus, & Minoribus duximus indulgentiam, ut ubicunque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare, de quo priuilegio meminerunt omnes in hac materia, illudque à Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. XIII. renouatum, & ampliatum comprobatur, & explicat Fr. Emman. dist. 9. 43. art. 4. alia similia adducens concessa Patribus Societatis Iesu, quæ etiam refert Henriq. d. cap. 27. §. 3. in eod. commento lit. T. Soar. dist. 3. verf. quarta exceptio. De forma etiam concedendi Breuè in Romana Curia per signaturam supplicationis, vel Penitentiarie officium, nobilibus, aut litteratis personis, habendi oratoria multa scribunt Staphil. de lit. gratia tit. de rescriptis Apostolicis in forma Breuè, num. 8. Ludou. Gomez in tract. Breuè.

num. 26. Mandol. in signatura, tit. de altari portatili. Steph. Durantes de ritibus Ecclesiæ cap. 25. num. 7. & alij recentiores. [Vtrum autem si quis habuerit licentiam celebrandi in Oratorio domus suæ in certa ciuitate, possit vti hoc priuilegio si transferat domicilium in aliam? Affirmatiuam partem, quæ hoc non est priuilegium locale, sed personale, sustinent Anton. Nouar. in sum. Bullarum, tit. de Oratorijs priuatis num. 6. Megali. var. resolut. tom. 2. resol. 67. Diana moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 208.]

Post Concil. Trid. in d. decreto de obseruandis in sacrificio Missæ sess. 22. non ita licitus & liber est vsus horum priuilegorum: sed potius maximè controuersum, vtrum sublata sit huiusmodi licentia iure communi, vel priuilegio Pontificio concessæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus in dist. cap. in his? Et in primis quòd sint derogata tenet Nauar. dist. num. 82. in fine Durand. de ritibus Ecclesiæ lib. 2. cap. 6. num. 3. verf. quo etiam decreto, & num. 8. Henriq. dist. §. 3. in commento lit. T. Soar. dist. sect. 3. verf. quarta exceptio. Azor. dist. cap. 26. quæst. 7. Chamerotha dist. dub. 15. Beia in respons. casuum conscientia par. 4. casu 33. verf. & quamuis, Coninch dist. quæst. 83. num. 226. Ragul. de Missa in Ecclesia quæstio 57. num. 1. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 9. concl. 4. Molfes. in sum. tract. 3. cap. 10. num. 39. Ioan. Valer. de differenti. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. in princ. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 4. quæst. 137. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 13. à num. 16. [Lotter. de re benef. lib. 1. q. 30. num. 15.] comprobantes ex verbis Concil. vers. neminem, dum præcipit Episcopis, ne patiantur extra Ecclesiam, & ad diuinum cultum dedicata oratoria, sacrificium fieri à secularibus quibuscumque adiecta in fine clausula generali derogatoria, quorumcumque priuilegorum: quare ipso iure aduertunt Azor. & alij proximè citati, iam hodie religiosi prædictos his priuilegijs vti non posse, nisi post Trid. à Sede Apostolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegio Societatis Iesu, confirmasse Paulum III. & Gregor. XIII. cum derogatione Concil. restantur Henriq. in d. §. 3. in commento lit. T. Fagundez d. cap. 13. num. 17. Contrarium tamen quòd Concilium hæc priuilegia non reuocet, contendit Fr. Emman. d. quæst. 43. art. 5. sed frivolo fundamento, inquit enim Concil. solum præcipere Ordinarijs, ut non obstantibus priuilegijs compellant regulares ne illis vrantur. Sed retorquetur ex verbis Concilij: non enim præcipit Ordinarijs ne permittant vti priuilegijs, sed ne permittant extra Ecclesiam secularibus, vel regulares celebrare, adiecta clausula, non obstantibus priuilegijs. Deinde quia si dicamus hæc priuilegia reuocata non esse, consequenter dicendum est, non posse ab Ordinarijs eorum vsum impedi, iuxta text. in cap. decet, de reg. iuris, lib. 6. cum vulgaribus.

Quoad priuilegium Episcoporum in d. cap. vlt. de priuileg. lib. 6. dubitat Nauarr. conf. 5. sub illo tit. in nouis. Sed quod per Tridentinum Concilium sublatum non sit, ut certissimum resoluit, decisumque refert Azor d. cap. 26. quæst. 4. & multiplici ratione confirmat Beja d. casu 33. sepe per totum, & ita declaratum à sacra Congreg. attestantur Ioan. Valer. de differenti. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. verf. hæc tamen regula, Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 2. lib. 3. cap. 13. n. 19. Armend. in additionib. ad recopil. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, num. 73. vbi etiam ampliat illo priuilegio posse Episcopos vti ob inauletudinem, & n. 74. asserit decisum fuisse die 19. Ianuarii Barbof. de Episcopis, Part. 11.

nij 1586. posse Episcopum non valentem commodè accedere ad Ecclesiam, domi celebrare, vel celebrari sibi facere; certè ante Concil. Trid. id Episcopis licebat, præsertim ex cap. concedimus, & cap. Missarum, de consecr. dist. 1. Azor. d. cap. 26. quæst. 5. [Emman. Sa verb. Episcopus, num. 24. Fr. Emman. in sum. tom. 4. c. 51. num. 18. me citato Alzedo d. p. 1. cap. 13. num. 4. & nuncupatum quòd Episcopus extra suam diocæsim existens domi celebrare, vel sibi facere celebrari possit sine licentia Ordinarij, per d. cap. vlt. resoluit Vgolin. de officio Episcopi, p. 1. c. 2. §. 2. num. 4. Hieron. Veneto de examine Episcopi, lib. 4. cap. 17. num. 14. dum non sit in Vrbe, Alzedo d. part. 1. cap. 13. num. 6.] Sic etiam potest Episcopus dum iter agit Missam ante auro-ram, vel post meridiem dicere, seu alteri concedere, ut eam sibi dicat, docent Fr. Emman. d. tom. 1. q. 43. art. 3. Azor d. lib. 10. cap. 25. quæst. 5. verf. si querat, per glol. in d. cap. vlt. verb. indulgentia, de priuileg. lib. 6. [Emman. Sa verb. Missa, n. 27. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 40. art. 1. concl. 1. me citato in hoc loco Alzedo d. part. 1. cap. 13. num. 12.]

Poterat etiam Episcopus concedere, ut in sua diocæsi extra locum sacrum in Altari portatili quis celebraret, prout deducitur ex d. cap. Missarum, ubi, in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, cap. his ergo, ubi, nisi in quibus Episcopus miserit, de consecr. dist. 1. expressiusque probatur ex dist. cap. in his, ubi, id Prælati annuentibus licere eisdem, vbi notat Anton. num. 7. & communem testatur Abb. num. 2. a post Lap. Card. Tusc. prælat. conclus. tom. 1. litt. A. conclus. 31. [Mandol. in tract. de signat. gratia, §. Altari portatili, & ante Concil. Trident. hanc fuisse receptam omnium traditionem fatentur Gutier. Canon. lib. 1. cap. 30. num. 25. Nauarr. d. cap. 25. num. 81. Henriq. d. cap. 25. num. 81. Azor q. 2. Beja d. casu 33. verf. tertio dico, Suar. verf. secundo obseruandum, dictis locis. [Cardof. in praxi iudicium, verb. Episcopus, num. 9.] Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 13. num. 6. qui rectè notant malè Syluest. in sum. verb. Missa, num. 5. verf. tertio, deducere ex littera d. cap. in his, posse Episcopum dare hanc licentiam extra suam diocæsim: nam text. qua parte agit de licentia celebrandi vbiq; loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apostolicæ: dum verò inferius ait sine ea permissu Episcopi celebrare potuisse, solum concludit id posse intra propriam diocæsim concedentis, iuxta regulam cap. 2. de consuet. in 6.

Verùm magna est controuersia an facultas celebrandi extra Ecclesiam, quam diximus concedere posse Episcopum intra suam diocæsim, sit reuocata per Concil. dist. loco. Reuocatum esse absolute tradit Nauarrus dist. num. 81. sequuntur Fusc de visitat. lib. 1. cap. 21. num. 8. Gutierrez dist. cap. 30. num. 25. Cened. canon. quæst. lib. 1. quæst. 44. à num. 6. [Cardof. dist. verb. Episcopus, num. 9. Lotter. dist. lib. 1. quæst. 30. num. 15.] Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. cap. 13. à num. 8. Azor dist. cap. 26. quæst. 3. referentes verba Concil. supra citata, quæ absolute præcipiunt Episcopis, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab eisdem deputata Ordinarijs, & visitanda, hoc sanctum Sacrificium fieri, & ita sapiens responderunt Illustrissimi Cardinales super eo decreto. Et nouissimè emanasse decretum Congreg. Concilij Tridentini, quo declaratur de otaculo Sanctissimij spectare solum ad Summum Pontificem, & non ad Episcopos concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratorijs refert Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiæ, decis. 538.

decif. 538. num. ult. in 1. edit. & resolut. 460. in fine, in 2. edit. & ita nec iusta de causa posse Episcopum dare facultatem celebrandi in capella domus priuata, & sub dio etiam adhibito vitroque altari, firmo scilicet, & portatili, tenent Azor. dict. cap. 26. q. 3. Reginald. d. lib. 29. num. 176. Coninch d. quest. 83. n. 225. Miranda in manual. Pralat. rom. 1. quest. 40. art. 9. conclus. 3. in fine.

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto loco predicta potestati concedendi has licentias Episcopis iure communi competenti derogatum non esse tucntur Henric. d. cap. 27. §. 1. Sa verb. Missa, num. 20. in fine, Beia dict. casu 3. vers. tertio dico. Nauar. conf. 5. num. 2. sub tit. de priuileg. in nouis, post multos Cened. dict. quest. 44. a num. 4. cum quibus consentire videtur Soar. dict. sect. 3. vers. addit. vero, quem sequitur Fr. Emman. dict. quest. 43. art. 6. & non dissentit Aloyf. Ricc. dict. resolut. 460. num. 2. Raguf. de Missa in Ecclesia quasto 57. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Missa different. 2. vers. vno tamen in casu, Bonacin. de Sacram. disp. 4. quest. ult. puncto 9. num. 10. Piafc. in praxi Episcop. p. 1. cap. 5. num. 8. pag. 77. & part. 2. cap. 3. num. 2. in fine, vbi refert magna circumspectione vti debere Episcopum in ipsis concedendis licentiis, & non nisi ex causa grauis necessitatis concedere; utpote grauis peste, prout resoluir Zerola in praxi Episc. part. 1. verb. Missa pag. 226. & faciunt quae Fr. Emman. quest. regul. tom. 3. q. 32. art. 1. 2. in fine, Ordinarij enim arbitrio permisit Papa personarum, & infirmitatis qualitate pensata, & pro infirmorum comoditate, vt in priuato Oratorio, vel altari ad cultum diuinum deputato facultatem celebrandi concedere possit, vt refert decisum Armen. in additionib. ad recopil. leg. Nauarra. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 72. praecipue autem in huiusmodi concessionibus apponi debet, vt Oratorium decenter structum, & ornatum, ac ab omnibus actibus domesticis liberum existat, tum vt concessio intelligatur sine Parochialis alterius prauidicio excipiens dies natalis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari non liceat, sed parochialis frequentetur, quodque alij, praeter quam seruitio personae, cuius intuitu Oratorium conceditur necessarii, ibidem audientes Missam ab obligatione audiendi eam in Ecclesia per hoc non liberentur, quae ex stylo Rom. Curiae in facultatibus construendi Oratoria huiusmodi apponere consueverunt.

9 Mouentur praecitati Doct. quia Concilium loquitur de communi modo celebrandi, non vero abstulit Episcopis potestatem rationabiliter dispensandi, stante iusta causa, maxime cum moraliter fuerint necessariae, & quia Concil. intendit solum tollere abusus in celebratione Missarum, non autem casus licitos; ex quibus distinctione possunt conciliari haec contrariae opiniones, vt scilicet posterior, quae hanc potestatem facit Ordinariis, procedat stante necessitate, vel iusta causa; prior vero, quae eandem negat, habeat locum illa deficiente. [vt me citato in hoc loco conciliat Alzedo d. part. 1. cap. 13. num. 9. vers. sed. Negari enim nequit etiam hodie posse Episcopum in suo Episcopatu concedere, talem vsum ex aliqua iusta causa, ex text. in cap. concedimus, de consec. dist. 1. vt aduertunt Nauar. d. conf. 5. num. 2. de priuileg. Lotter. d. lib. 1. q. 30. num. 15. in fine. Et quod magis est, etiam sine Episcopi licentia propter necessitatem aliquam celebrari poterit super Altare portatili, ex Nauar. d. cap. 25. num. 82. vbi ait hoc esse notandum pro tertis, in quibus frequentissime supplicationes fiunt ad aliqua parua cremi-

toria, praer quorum foribus solet dici Missa, vt ab omnibus audiatur, seu pro primis Missis Sacerdotum ad quas maxima multitudo solet conuenire, quam possit capere Ecclesia, sequuntur Gutier. canon. lib. 1. cap. 30. num. 25. Lotter. d. quest. 30. num. 15. Et quod magis est posse Vicarium generalem liberè dictam facultatem concedere ex causa graui, & necessaria resoluunt Nauar. d. cap. 25. num. 82. Iacob. de Graff. in aureis decif. lib. 2. cap. 41. num. 7. quos & alios refert Mari. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 5.]

ALLEGATIO XXIV.

Episcopus an debeat quotidie celebrare Missam, vel eam audire, & de obligatione Sacerdotum in Missis pro aliis celebrandis?

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet.
- 2 Sacerdos est minister sacrificij Missae, sibi.
- 3 Elemosyna seu stipendium potest accipi pro celebratione Missae, pactoque exigi, sine labe simoniae.
- 4 Pitantia taxatio pro sacrificio Missae est iusta, quae in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est.
- 5 Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro Missae celebratione posse vnica Missa omnibus satisfacere tenent aliqui citati.
- 6 Contrarium verius, etiam si accedat Superioris consensus, secus si peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium.
- 7 Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accepit stipendia, tenetur ad restitutionem.
- 8 Missa pro multis dicta, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur.
- 9 Episcopus potest legem condere, vt certum stipendium pro Missa sacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.
- 10 Episcopus non potest statuerè, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.
- 11 Sacerdotes exigentes importunè ab iniuris elemosynam supra taxam ab Episcopo praescriptam, peccant mortaliter.
- 12 Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniae pro dicendis Missis, an possit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta sibi parte elemosynarum infcio dante, & iniuris Sacerdotibus celebrantibus.
- 13 Missas an liceat celebrare anticipatè refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.
- 14 Consuetudo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec toleranda.
- 15 Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellae, vel imposterum pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipatè dicere.
- 16 Missa sine peccato dici potest non recitatis Matutinis.
- 17 Parochus obligatur populum monere, vt Missas frequentet, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia.
- 18 Verbum moneo, inducit consilium, & non praecceptum.
- 19 Missae audiendo praecceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.

- 19 Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quae Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter.
- 20 Constitutio Leonis X. qua declaratur satisfieri huic praeccepto, si audiatur Missa in Ecclesijs Regularium, refertur.
- 21 Episcopus potest cogere Regulares, vt in offeritorio Missarum conuentualium declarent iudicibus, quae festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.
- 22 Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant minori suo.
- 23 Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis praedictis diebus, nisi iuxta viri prudentis arbitrium.
- 24 Parochi ab Ecclesijs arcere debent Musicas eas, vbi sine Organo, siue canu lasciuum aliquid miscetur.
- 25 Repraesentationes in Ecclesijs fieri prohibentur.
- 26 Salutationes in Ecclesia permitti non debent.
- 27 Conuiuia in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale.
- 28 Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa Missas celebrare iuxta institutionem Capellaniae, & intentionem fundatoris.
- 29 Episcopus non potest compellere obtinentem Capellania, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrant.
- 30 Verba erectionis quando expresse significarent intentionem esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutum satisfieri non poterit.
- 31 Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum satisficere.
- 32 Capellanus, qui ex permissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiare Missas, male agit si alias celebret.
- 33 Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare.
- 34 Causa legitima non celebrandi in Altari designato refertur.
- 35 Capellanus etiam de consensu heredum celebrans alibi, quam in Altari designato, male agit.
- 36 Celebrans absque iusta causa alibi, quam loco designato, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam restitutionem.
- 37 Capellania Sacerdotis iudicanda est, si illius verba essent, vt in ea praesentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos.
- 38 Statutum habens, quod prouisus de capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt sit actus Sacerdos.
- 39 Idem si dixerit, quod sit Capellanus, vel Sacerdos.
- 40 Verba si respiciant actum praesentationis, veluti, praesentetur Presbyter, tunc praesentandus debet esse actus Sacerdos, secus vero, si Presbyterum significancia praesentationem praesentationis respiciant.
- 41 Contrarium tenent aliqui resoluentes, quod si inbeat praesentari in paronau, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficere si praesentetur non Sacerdos.
- 42 Sed prima sententia verior, contrariisque respondeatur fundamentis.
- 43 Capellania fundata, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, an debeat esse actus Sacerdos.
- 44 Capellania non requirit residentiam personalem, cui Barbof. de Episcopo. Pars I.

- est annexum onus celebrandi certis Missis singulis hebdomadibus.
- 45 [Episcopus de consensu patroni an possit pro vna vice capellania requirentem actu Presbyterium non Presbytero conferre? & num. 46.]
 - 47 Capellania, an & quando sit incompatibilis cum alio beneficio.
 - 48 Doctores de sacrificio Missae agentes referuntur.]

DOMINICIS diebus, & festiuis solemnibus debere Episcopos celebrare, & tam frequenter quod suo muneri satisfaciant, data opportunitate, resoluunt Marc. Anton. Genuenf. in manuali Pralat. cap. 12. Aloyf. Ricc. in praxi aerea resol. 203. num. 6. vbi etiam obseruat illos non teneri quotidie audire Sacrum, prout ante censuerat Nauar. in man. cap. 22. num. 2. & de horis Canon. cap. 39. num. 29. Non obstat cap. ult. de priuileg. lib. 6. vbi ponitur consilium quod Episcopus singulis diebus dicat, vel audiat Missam. [Alzed. de praecell. Episc. dignit. par. 1. cap. 13. num. 1.] quia intelligitur de congruentia, & de consilio, & bene esse; vt respondent Aloyf. Ricc. citato loco, & nouissimè consultius noster Steph. Fagundez in quinque Ecclesia praeccepta prec. 1. lib. 2. o. 2. num. 11. vbi citat Nauar. in man. cap. 21. num. 2. prope finem, Syluest. verb. Missa 2. quest. 1. vers. dicitur tertio, Rosell. eodem verbo §. 2. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 4. quest. 3. Cum autem deceat Episcopos quotidie rem diuinam audire, possunt cum iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel post meridiem, spatium videlicet vnus horae: est enim hoc vnus ex priuilegijs Episcopo iure concessis, ita gloss. in d. cap. ult. Syluest. d. verb. Missa 1. quest. 6. Palud. in 4. dist. 13. q. 2. concl. 2. art. 2. Henric. in sum. lib. 9. de Missa cap. 24. §. 5. lit. O. Azor instit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 25. vers. si querat. Nauar. in man. cap. 25. n. 85. vbi asserit nulla ratione firma id probari posse, quia tamen addit vsu iam receptam esse hanc opinionem, videtur posse defendi ob Episcopi praerogatiuas, quas refert gloss. in d. c. ult. quod etiam concedi Cardinalibus quamuis iter non faciant, asserunt Sot. in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. Palud. & Henric. citatis locis. Illud aduertere oportet quod in Altari in quo Episcopus sacrificat, non potest ea die sacrificare alius Sacerdos nisi de licentia Episcopi, cap. fin. de consec. dist. 2. Henric. d. lib. 9. cap. 2. §. 1. Fagundez d. praec. 1. lib. 3. cap. 22. num. 5. vbi intelligit de Missa solemnij, & Pontificali. [Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. c. 27. q. 10. Bonacin. de Sacram. disp. 4. q. ult. p. 9. n. 15. Basil. de Leon. var. disput. lib. 1. c. 2. in princ. Vgolin. de offic. Episc. p. 1. c. 2. §. 2. n. 4. Alzed. d. p. 1. c. 13. n. 24. vbi hoc intelligit quando Episcopus in Pontificalibus celebrat iolemniter.]

Sacerdos est minister consecrationis quam constat vnus esse ex praecipuis partibus sacrificij, cap. 1. §. vna, versic. & hoc, de Summa Trinitate, Concil. Trid. sess. 23. cap. 1. & can. 1. S. Thom. 3. part. quest. 83. art. 1. Chameck. de Sacram. tract. 4. de Eucharist. cap. 9. de Ministro dub. 1. disp. 2. Barthol. ab Angelo in examine Confess. dialog. 5. de Missa, & de ministro sacrificij iustus Missae, §. 125. Henric. d. lib. 9. cap. 1. §. 2. in princ. Azor instit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 23. in princ. Fagundez in quinque Ecclesia praeccepta prec. 3. lib. 3. cap. 1.

Pro celebratione Missarum potest Sacerdos elemosynam, seu stipendium in sui sustentationem accipere, mercedemque ex pacto absque simoniae labe exigere, vt per Mich. Timoth. de sacrificio Missae, §. 17. 3. q. 48. Iacob. de Graffius in aureis decif. p. 1. lib. 2. cap. 96.

cap. 96. num. 31. Gutier. canon. lib. 1. cap. 29. à num. 3. Vgolin. de simonia tab. 1. cap. 9. Henriq. diēt. lib. 9. cap. 21. §. 4. & cap. 22. §. 1. Morla in empirio Iuris Civilis p. 1. tit. 1. quest. 13. in princip. Petr. de Ledefina in sum. p. 1. de Sacram. vbi de Euch. c. 18. vers. quarta conclusio. Soar. tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 14. & p. 3. q. 83. art. 6. disp. 86. sect. 1. vers. circa alium modum. & sect. 3. Valq. tom. 3. disp. 234. Barthol. ab Angelo d. dialogo 5. §. 528. Cened. ad Decretal. collect. 44. num. 3. Fraxinel. de obligat. Sacerd. sect. 3. prator. 1. num. 2. & 5. Aigid. de Coninch de Sacram. tom. 1. q. 83. num. 193. cum seqq. Acor. institut. moral. p. 3. lib. 12. cap. 3. quest. 5. Lessi. de leg. lib. 1. cap. 35. dub. 8. Homobon. de Bonis de eam. Ecclesiast. p. 1. tract. 4. c. 13. n. 116. & nouissimè Fagundez in quinq. Ecclesia precepta prec. 1. libr. 3. cap. 7. à num. 5. [Lezana in sum. quest. Regul. cap. 21. num. 4.]

3 Iusta pitantia taxatio pro sacrificio Missæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est à viris prudentibus, & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à superiore habente potestatem: ita Petr. de Ledefina d. cap. 18. concl. 7. & 8. Aragon. 2. 2. q. 85. de sacrificio. art. 3. vers. sed dubitabit aliquis, Zerola in praxi Episcop. par. 1. verb. Missa, §. 3. concl. 2. & 3. Valq. d. disp. 324. cap. 4. Fr. Emman. in sua par. 1. cap. 251. concl. 4. Soar. tom. 3. in 3. p. disp. 86. sect. 2. vers. sed circa, & vers. dico secundò, Gutier. d. cap. 29. num. 3. Nugn. de Sacram. tom. 1. ad quest. 83. art. 1. par. 3. tract. de sacrific. dub. 9. concl. 1. Cened. canon. quest. lib. 1. quest. 27. num. 4. Fraxinel. d. sect. 3. prator. 5. §. 2. Fr. Ludou. Miranda in man. Pralat. tom. 11. q. 41. art. 23. conclus. 1. Fagundez d. c. 7. num. 6.

Non possunt tamen Episcopi per Constitutiones, aut statuta præcipere, vt ne plus doneatur quam pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita Nauar. in man. cap. 23. num. 106. Fr. Emman. d. p. 1. cap. 231. num. 2. Cened. d. q. 27. num. 3. post multos quos refert, idem tenet Fagundez d. c. 7. num. 8. vbi num. 9. hinc refert iniustum esse statutum, & scandalosum, ac simoniacum si quod daretur, quod nulli alij Sacerdotes Missas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorū efficerent, nisi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficiant nisi pro certo stipendio. Sic nullo modo potest Episcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent dumtaxat Clericos Parochialis Ecclesiæ, exclusis alijs, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Ecclesiæ, vt optimè docent Syluest. in sum. verb. immunitas 2. sub num. 7. & verb. simonia num. 1. Marc. Anton. Genens. in praxi Archiep. Neapol. c. 48. n. 5. quos refert Fagundez d. c. 7. n. 9. in med.

4 Sacerdotem pauperem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missa celebratione, posse vnica Missa omnibus satisfacere sentiunt aliqui, saltem si stipendia simul sumpta non excedant quantitatem necessariam ad strictam ipsius Sacerdotis sustentationem pro vnico die, [& remoto secularium scandalo ex Sacerdotum auaritia:] Jex eo, quia neminem de fraudat, cum sacrificium Missæ sit valoris infiniti extentiue, tum quia videretur dånanda consuetudo Ecclesiæ; quæ plures conuocat ad eandem Missam audiendam; tum denique, quia qui Altari seruit, de Altari viuere debet secundum Apostolum relatum in cap. cum secundum, de prabend. Quibus potissimum fundamentis hanc partem tenentur Sot. de Instit. lib. 9. q. 3. art. 1. dub. 7. resp. 1. & 2. Angel. verb. Missa num. 52. post Syluest. & alios Ludou. Beja respons. castum Conscientiæ p. 1. casu 12. Cano. de locis Theolog. lib. 12.

cap. 13. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 252. num. 4. concl. 4. ad finem, Ioan. Dominic. Montagn. cap. 26. Nugn. in 3. p. q. 89. art. 1. dub. 9. concl. 4. & 5. [Petr. Nauar. de restit. lib. 2. c. 2. n. 433.]

Contrarium tamen verius, & receptius puto: prima enim opinio non modicum animis hominum ingerit sordida cupiditatis, & auaritiæ suspitionem, scandalumque inter populares excitat, quia non statim promissis: tum quia pro eadem Missa plures recipiens eleemosynas, nescientibus offerentibus facit contra ipsorum voluntatem, & his atque alijs rationibus contrariis bene respondentes, hanc sententiam melius intendunt Nauar. in man. c. 25. num. 92. & cons. 8. de celebrat. Missar. in nouis. Emman. Saa verb. Missa num. 44. D. Anton. par. 1. iii. 10. cap. 2. n. 4. Nald. verb. Capellania, num. 11. Tolet. lib. 2. cap. 8. n. 3. Henriq. diēt. lib. 9. cap. 21. num. 4. & cap. 22. num. 5. Graff. in decis. aureis, p. 1. lib. 2. cap. 45. Bellarm. in controu. Catholicis, tom. 2. lib. 2. de Missa, cap. 4. proposit. 4. Chamerot. de Sacram. tract. 4. de Euch. art. 11. de Missa sacrificio dub. 11. pag. 276. Soar. tom. 3. disp. 86. sect. 2. & 3. Vincent. Fernand. in mixt. disput. de sacrificio Missæ ad replet. in can. cum frangitur, de consecr. distinet. 2. p. 4. dub. vnic. ad 6. in fin. Valq. p. tom. 3. disp. 234. cap. 4. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. par. 1. tract. 4. c. 13. q. 119. Fagundez in quinq. Eccl. praxi lib. 3. cap. 2. num. 7. Mirand. in man. Pralat. tom. 1. q. 41. artic. 23. conclus. 5. [Dian. resolut. mor. part. 1. tract. 14. resolut. 8. Lezana in sum. quest. Regul. cap. 21. num. 5.] Bartholom. ab Angelo dial. 5. §. 509. & §. 749. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 233. & lib. 29. num. 157. Paul. Fraxinel. de obligationib. Sacerd. sect. 4. conclus. 1. §. 1. Coninch diēt. q. 83. num. 192. [Quod ad eod verum est vt neque Sacerdos pauper, exclusa extrema necessitate, possit per vnica Missam tot stipendia accipere, quot sufficient ad sui sustentationem. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 20. §. quod primum, Gutier. canon. lib. 1. cap. 29. num. 10. Steph. Fagundez d. p. 1. lib. 3. cap. 9. n. 7. & 8. nouissimè me citato in hoc loco Torreblanca in practica. Iuris spirit. lib. 2. c. 9. n. 70.] Idè procedit etiã sciente, & concedente Superiore id faciat, cum non possit remittere obligationem Iure naturali, & diuino debitam, vt per Nauar. diēt. lib. 8. & Fraxinel. diēt. sect. 4. conclus. 2. §. 2. Secus tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio, tum quia sicut potest stipendia, quæ pro Missis dantur, generaliter taxare, & etiã augere, si expedire iudicauerit, ita potest in illis dispensare, propter alicuius Ecclesiæ, vel Monasterij beneficium, quando iusta causa, vel necessitas intercedit, tum quia Papa in restitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in pijs causis propter commune Ecclesiæ bonum dispensare potest, & tenent Syluest. verb. Missa 1. num. 20. Henriq. d. cap. 22. num. 7. Reginald. lib. 23. num. 239. Fraxinell. de obligationib. Sacerd. sect. 7. §. 11. & 12.

6 Hinc etiã ad eod verum est Sacerdotem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missa celebratione non posse vnica Missa omnibus satisfacere, vt si hoc faciat, tenetur ad restitutionem: ex violatione enim iustitiæ cum damno alterius confurgit obligatio restituendi: ita Petr. Nauar. de restit. lib. 2. cap. 2. num. 329. & 382. Graff. diēt. cap. 45. num. 177. Fr. Emman. p. 1. cap. 251. de Missa conclus. 2. & 4. Valq. tom. 3. disp. 231. cap. 4. Fraxinel. d. sect. 4. conclus. 5. §. 1. & alijs locis supra citatis, qui Fraxinel. §. 4. cum Petr. Nauar. quem citat, & sequitur, resoluit prædictam Sacerdotem, vt faciat restitutionem vnica Missas prætermittas celebrare, vel curare vt per alios celebrantur,

brentur, vel restituere eleemosynas acceptas, admonitis his, qui eas dederunt, Missas non fuisse celebratas.

Nouissimè Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trid. interpretum S. D. N. Urbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa hac in re ita decreuit: Deinceps vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesijs, Capitulis, Collegijs, Hospitalibus, Societatibus, Monasterijs, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis pijs quibuscumque tam Secularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. sibi obestatione diuini Iudicij mandæ ac præcipit, vt absolute tot Missæ celebrentur, quò ad rationem attributæ eleemosynæ prescriptæ fuerint, ita vt aliquis q. ad quos pertinet, sua obligationi non satisfaciatur, quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id vero vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congreg. eadem auctoritate renouat priuilegia, & indulgèntia omnia quibusuis personis, Ecclesijs, ac locis pijs tam Secularibus, quam Regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti quantumcumque ob causam concessas, quibus indulgetur vt certarum Missarum, vel Annuariarum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Missarum, apud Typographiam R. Cameræ Apost. impressis de anno 1625.

Postea eadem Sacra Congreg. super prædictis decretis de celebratione Missarum S. D. N. Urbani VIII. approbante declarauit permittendum non esse vt Ecclesiæ, ac loca pia, seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum vllam, viciniamque minimam portionem retineant ratione reddituum, quos in vsum earundem expensarum irrogare licitè possunt, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ sacrificio necessario sunt subeunda, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, vt ex pecunijs quæ supersunt, expensis vt supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot prescripta fuerint ab offerentibus eleemosynas.

Deinde declarauit satis esse, vt Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciæ, nisi ex fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.

Uterius censuit, Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ, debere absolute integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, & nullam illius partem sibi retinere posse. Declarans pariter quando tribuens eleemosynam vicarium Missarum celebrandarum non prescripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot prescripserit Ordinarius secundum morem sue ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius prescripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruo teneri Missas illis ab offerente prescriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impressas vidi in typographia Cameræ Apost. de anno 1626. [Quoad Rectorem beneficij certum est satis esse vt ille, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis non ad rationem reddituum beneficij, ita post Fagundez, Barthol. à S. Faust. & Dianam, resolut. Alphonf. de Leone de officio Capellani q. 5. sect. 29. n. 302. vbi n. seqq. id ampliat etiã ad capellanias, capellanias non collatiuæ.]

Quamuis Missæ valor extentiue; seu indeterminatè, vel vt aiunt, syncategorematicè acceptus, infinitus sit, hoc est, non tantum prodest, quin magis possit prodesse, siue non tantum fructum exhibet, quin possit maiorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari, & prodesse possit, tamen dum Sacerdos, vt causa proxima specialiter vnica Missam offert pro seipso, aut pro alio respondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente; habet non solum effectum finitum; sed virtutem, efficaciamque, & valorem simpliciter finitum, qui effectus in plures diuisus, minus utilis est singulis, & ita qui Missam pro multis offert, non tantumdem singulis prodest, ad si pro vno solo diceretur, de quo vide Nauar. in man. cap. 25. num. 92. & num. 111. vers. §. 5. & consil. 8. num. 2. & consil. 9. num. 2. de celebrat. Missarum in nouis. Petr. Nauar. lib. 2. de restit. cap. 2. à num. 262. Marc. Anton. Cuch. lib. 5. instit. maiorum, tit. 6. num. 77. Ioan. Medin. in Cod. de oratione, cap. de valore orationis pro multis fuisse, Spin. in speculo testamentor. gloss. 13. princip. à num. 55. Ludouic. Lopez part. 2. cap. 78. de Euch. art. 1. vers. nam, Hieronym. Lamas in 3. part. methodi. cap. 1. §. 17. Dimas in tract. de Purgat. cap. 37. per totum, Fr. Emman. diēt. cap. 252. num. 2. Graff. diēt. lib. 2. cap. 45. à num. 16. Humad. lib. 42. gloss. 2. à num. 3. tit. 4. part. 1. Nugn. in 3. partem Diu. Thomæ, quest. 83. art. 1. dub. 8. §. in 3. parte, concl. 3. Dominic. Montagn. in tract. de Missa, cap. 30. Henriq. d. lib. 9. cap. 19. §. 5. Suar. tom. 3. quest. 79. sect. 1. 2. & tom. 4. disp. 48. sect. 6. Greg. de Valentia tom. 4. disp. 6. quest. 11. punct. 1. §. 25. Fraxinell. sect. 3. prator. 4. §. 7. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 21. quest. 1. Chamerot. diēt. 11. de Missæ sacrificio dub. 10. pag. 272. cum seqq. Valq. p. tom. 3. disp. 230. cap. 3. Pialec. in praxi Episc. diēt. verb. Missa, §. 4. Petr. de Ledefina in sum. part. 1. de Euch. art. 17. concl. 23. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verb. Missa, pag. 142. col. 2. Pefant. 3. part. quest. 83. art. 6. disp. 4. Coninch diēt. quest. 83. num. 186. in fine, Fr. Ludou. Miranda in man. Pralat. tom. 1. quest. 41. art. 19. & 20. latè Fagundez in quinq. Ecclesia precepta part. 1. lib. 3. cap. 8. num. 7. cum seqq. [Gaunt. in comment. ad rub. Missalis, part. 2. lib. 8. n. 3. vers. hoc loco, nouissimè Alphonf. de Leone de officio Capellani. q. 7. sect. 5. num. 26. cum sequentibus.]

Ad cuitanda scandala, quæ facile possent suboriri in exigendis pro Missæ sacrificio stipendijs, potest Episcopus legem cedere, qua certum stipendium arbitretur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita Corduba lib. 1. quest. 4. dub. 4. Suar. disp. 86. sect. 2. conclus. 1. Reginald. lib. 23. num. 241. Miranda diēt. quest. 41. art. 23. quamuis contrarium teneant Nauar. Sot. atque alij.

Non potest tamen Episcopus statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia esset occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cum Sacerdotes liberalitatem exercere possint in remittendis eleemosynis sibi debitis, ita vtra Suar. & Reginald. citatis locis, resoluunt Fr. Emman. d. cap. 252. num. 4. Bartholom. ab Angelo d. dialog. 5. §. 27.

Vnde si Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo prescriptam, peccabit mortaliter, ad restitutionemque tenebitur, secus si ex liberalitate offerentis recipiat eleemosynam pinguiorem, supra taxam, quia sicut liberum est Sacerdoti minus stipendium accipere, ita etiam liberum est maius accipere à sponte dantibus:

dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & consuetudines non consistunt in injunctis, & aliud ex iustitia exigere, aliud gratis doriare, vel remittere: ideo lex iustitiæ non impedit opera liberalitatis, & Christianæ misericordiæ, Reginald. lib. 23. num. 232. Ludovic. Miranda in man. Prælatorum tom. 1. quest. 41. art. 43. conclus. 1. & 2. Soar. disp. 86. sect. 2. concl. 1. Possuin. cap. 2. n. 25. Fraxinell. de obligationibus Sacerdot. sect. 3. prenot. §. 3. Less. de iustitia libr. 2. cap. 4. dubit. 6. num. 37. Mich. Zanar. p. 1. direct. Theolog. de Euchar. cap. 13. de Missa vers. decimo dico. Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi summo mane, vel in loco à ciuitate distanti pro labore prauio in itinere, vel etiam certis diebus, & indeterminate locis posse pinguius recipere stipendium, quam lege sit, aut consuetudine receptum, tenent Fraxinell. d. sect. 3. prenot. 1. §. 2. Graffis d. lib. 2. c. 96. num. 34.

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per se, vel per alium, pro dicendis Missis, vel ut eas faciat celebrare per alios, potest per alios Sacerdotes fati facere minori pitantia, retenta sibi parte elemosynarum, in scio dante, & in scio Sacerdotibus celebrantibus, modo illis tantam tradat elemosynam, quantum fert communis taxa, & modo sit Parochus, vel alicuius populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel consuetudine, assignante sibi certam quantitatem ex quaque Missæ pitantia, secus vero si Sacrificia, vel alius sit, stipendia colligat, ut per alios curet Missas celebrare, quia tunc non potest sibi partem retinere, iuxta quæ reducenda sunt dicta per Sor. de iustitia lib. 9. quest. 3. art. 1. vers. sed hoc propterea, Nauar. in man. cap. 25. num. 91. vers. 24. Ludou. Lopez in instruat. conscientia p. 2. tit. de Eucharistia cap. 78. vers. insuper, Fr. Emman. p. 1. sum. cap. 252. concl. 4. Sæ verb. Missa n. 45. Lud. Beja in resp. casuum conscientia p. 1. casu 12. in fine, Aragon. 2. 2. q. 85. de sacrificiis art. 3. p. 683. Nald. verb. Missa num. 20. Hentiq. lib. 9. cap. 22. num. 8. Soar. p. 3. disp. 88. sect. 33. Gutier. canonic. lib. 1. cap. 29. num. 32. Reginald. lib. 23. num. 240. Vega in sum. tom. 2. cap. 41. casu 3. Fraxinell. sect. 3. prenot. §. 5. 4. Valq. p. 3. disp. 234. cap. 4. num. 30. Possuin. de officio Curati cap. 2. num. 19. Barthab Angelo dial. 5. §. 513. latè Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Missa different. 1. [Bonacin. de sacram. disp. 4. quest. ult. puncto 8. diffie. ult. Homobon. de examine Ecclesiæ tract. 4. cap. 14. q. 131. Cened. canon. q. 27. num. 10. Fagundez d. p. 1. lib. 3. c. 9. num. 17. Gauant. in comment. ad rub. Missalis p. 3. tit. 12. n. 34. & 35. Diana d. part. 1. tract. 14. resolut. 10. cum seqq.]

12 Nouissimè Sacra Congreg. Illustriss. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum omne damnabile lucrum ab Ecclesia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa elemosyna, ne eandem Missam alteri parte eiusdem elemosynæ sibi retenta celebrandam committat; prout reperitur in decretis de celebratione Missarum apud Typographiam R. Cameræ Apostol. impressis de anno 1625.

13 Quæstio est in hac materia controuersa, vtrum scilicet liceat Sacerdoti Missas celebrare anticipatè Super qua quæstione emanauit à Sacra Congreg. Concilij Trident. decisio ex mandato S. D. Clementis VIII. cuius tenor talis est. Superioribus diebus significatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hispania nonam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinionem nixam sensim receptam, in dies magis innuatisse, ut Sacerdotes Missam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui postea Missæ celebratio-

nem postulatui, ac pro eo elemosynam præbituri sunt, tamen antequam Missa sacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogassent, neque ei hac de causa præstitissent elemosynam. Quam rem cum Sanctitas sua ad Sacram Congreg. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum pro materia grauiate examinandam reuocasset, in ipsa Congregatione primùm de ea actum fuit diligentissimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem suam, qui ex eiusdem congreg. sententia huiusmodi consuetudinem tantquam pluribus nominibus periculosam, fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimium abhorrentem exposuit, ac improbauit, atque Amplitudini tue litteras dari, quod facimus, mandauit, ut omnibus illius Regni Archiepiscopis, atque Episcopis, in quorum diocæsiibus huiusmodi applicatio in usum indulta fuerit, per litteras aut alias scripto iniungat, ut talem usum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & necessarias existimaauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in istis Regnis nunc nouerit commorari, ut scilicet, & ipsi Regularibus sibi subditis talibus applicationibus, eisdem pœnis propofitis, interdicant. Quæ omnia pro sua pietate, & Sanctissimi Domini nostri iussu obsequendi studio Amplitudinem tuam sedulo effectuum sperantes Omnipotentem Deum rogamus, ut eam quotidie celestis sue gratiæ donis velit auertere. Roma die 15. Nouemb. 1605. [de qua declaratione meminerunt Laurent. de Peirinis tom. 2. priuileg. Minim. inter constit. Urbani VIII. num. 9. Gauant. in thesauro tom. 1. p. 3. tit. 12. n. 34. Lezana in sum. quest. Regul. c. 21. num. 7.]

14 Ex quibus iam colliges in praxi consuetudinem celebrandi anticipatè non esse approbandam, nec tolerandam, tum quia redolet nimiam luctu cupiditatem, tum quia par est, ut qui tradet elemosynam, sciat Missam pro se celebrandam, ut melius se disponat ad recipiendum sacrificij fructu, qui potest esse maior, vel minor iuxta maiore, vel minore illius dispositionem, ex citatis per Nugn. 3. p. q. 83. art. 1. §. in 3. p. dub. 5. vers. respondetur, Coninch d. tom. 1. quest. 83. num. 172. conclus. 15. tum quia homines retrahi possent ab elemosynis in futurum tradendis pro celebratione Missarum, si Sacerdos offerenti elemosynam responderet, applico tibi Sacrificium, quod aliàs celebraui. Quamobrem homines facile sibi persuaderent Sacerdotem accipere stipendium, & non persoluere onus, pro quo stipendium accepit: ita Henriq. d. lib. 9. de Missa, cap. 21. n. 2. Soar. disp. 29. sect. 9. Reginald. lib. 23. n. 237. Aragon. de iust. quest. 85. art. 3. dub. de illis, qui dicunt Missas anticipatas, Homobon. d. tract. 4. cap. 16. q. 147. [Diana moral. resolut. p. 1. tract. 14. resolut. 15.]

15 Exciperem tamen vnum casum in quo Sacerdoti licet Missas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ quis teneret Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc, si aliud non exprimat in fundatione Capellanæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri possit, satisfacere potest illas in hebdomada antecedente celebrando: ita Petr. de Ledesin. in sum. p. 1. de Sacrament. Eucharistia cap. 18. conclus. 7. vers. La duda de vn Sacerdote, Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 252. concl. 8. Reginald. d. lib. 23. num. 237. [Diana d. par. 1. tit. 14. resolut. 16.] & expressè in capellano, quod possit præuenire tempus celebrationis resoluit Aloyf. Ricc. in praxi decis. 400. in 1. edit. & resolut. 338. in 2. edit.

16 Quæstio etiam est in hac materia magis difficilis, an scilicet peccet mortaliter, qui celebrat Missam ante

antè Matutini Officij recitatione: de qua particularem tractatum edidit Laurét. Perez Seco, qui inscribitur, An liceat Missam celebrare nõ recitatis Matutinis. Partem negatiuam, videlicet non esse peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorè semper censui; quia non videtur tanta connectio inter Missam, & horas Canonicas, vt conueniens hunc Ordinem reus lethalis culpa sit, tum quia nulla lege fancitur est sub mortali; celebrantem Missam ante Matutinas horas grauius peccare, quamuis fieri possit, vt peccet venialiter defectu debite deuotionis, vt si recitet Matutinum tardius, quam par sit: vnde meritis hanc sententiam tenent Sor. lib. 10. de Iustit. quest. 5. art. 4. conclus. 2. & in 4. dist. 23. quest. 2. art. 2. Llamas in part. 3. method. cap. 5. §. 15. il primo pag. 501. Medina part. 1. instruat. Confessorum, cap. 16. §. 2. in fine, Vega in speculo Curatorum, cap. 10. §. 28. num. 254. vers. ambient, Ioan. Bapt. Conrad. in respons. casuum conscientia, casu 242. Cuc. lib. 5. instruat. Canon. lib. 5. tit. 6. num. 36. Ludou. Lopez in instruat. conscientia, part. 2. cap. 79. de Eucharistia, vers. denique nequè hic, & cap. 105. de horis Canon. vers. nunc nomen, Emman. Sæ in aphor. verb. Missa, num. 22. Petr. Aragon. 2. 2. quest. 63. art. 12. vers. de Ordine, pag. 832. Alphonf. Vega in sum. part. 2. cap. 41. casu 16. [Scott. de sacrif. Missæ, lib. 2. cap. 6. Valent. 2. 2. disp. 6. quest. 2. punct. 10. Valq. in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. n. 6. Paul. Comitot. resp. moral. lib. 1. quest. 50. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 249. num. 12. & quest. Reg. tom. 1. q. 43. art. 3. Macign. de Horis Canon. cap. 46. Bartholom. à S. Fausto eod. tract. lib. 2. quest. 214. Paul. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 4. assert. 4. Possuin. de officio Curati, cap. 2. num. 16. Bonacin. de Sacram. disp. 4. quest. ult. puncto 9. num. 7. Paul. Squillante de obligat. cleric. part. 1. dub. 27. num. 56. Fernandez in examine Theolog. moral. part. 3. cap. 5. §. 4. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 8. diffie. 30. num. 1. Raph. de la Torre in 2. 2. tom. 1. controu. 8. disp. 2. num. 6. & 7. Diana moral. resolut. part. 1. tract. 14. resolut. 36. Lezana in sum. quest. Regul. part. 1. cap. 21. num. 3.] Galet. in margarita casuum conscientia, verb. Missa, pag. 171. col. 2. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 249. num. 12. Nugn. in 3. part. quest. 83. art. 2. Suar. part. 3. quest. 83. art. 3. disp. 82. sect. 1. & tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 24. num. 6. Homobon. de Bonis de humana viuitatib. part. 1. cap. 18. vers. quartò, latè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 17. à num. 22. Petr. Ledesin. in sum. part. 1. de sacrament. Eucharistia, cap. 23. vers. Oñauo, Nald. verb. Missa, num. 8. Miranda in man. Prælator. part. 1. quest. 40. art. 12. conclus. vnic. Chametota dicit. tit. de sacrificio Missæ dubio 14. Less. de Iustit. lib. 2. cap. 37. dub. 12. num. 81. Coninch de Sacram. tom. 1. quest. 83. num. 220. Molfes. in sum. tract. 5. cap. 2. num. 31.

Licet affirmatiuam opinionem, imò mortale peccatum esse ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant D. Anton. part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 4. in fine, D. Raymund. in sua sum. lib. 3. tit. de Sacram. iterum, in glos. verb. pro defunctis, pag. 326. Armil. in sum. verb. Missa, num. 3. Tabien. eodem verbo, num. 7. & Angel. num. 42. Nauar. in man. cap. 25. num. 83. vers. 18. & de horis Canon. cap. 3. num. 70. & cap. 21. num. 30. Maiol. de irregulari. lib. 3. cap. 24. num. 1. Antoniu. Bernard. in sum. cap. 27. num. 16. Petrus Boll. in Oeconomica canon. clas. 1. cap. 3. §. 6. pag. 82. vers. Primum est, Melchior de Huelan in epitome ceremon. & mysteriorum Missæ, §. 2. vers. Las quales maytines, pag. 355. Ludouic. Beia respons. casuum conscientia, part. 1. casu 54. vers. quia celebrare ante Matutinas, Michael Timoth. de sacrificio Missæ tract. 1. quest. 2. Lacl. Zech. de Sacrament. tract. de Missa cap. 16. in prime.

Stephan. Durant. de ritibus Ecclesiæ, lib. 3. cap. 24. num. 13. Barthol. ab Angel. dialogo 5. §. 240. Iacob. de Graff. in decis. aureis, lib. 2. cap. 40. num. 6. Henriq. in sum. lib. 9. de Missa, cap. 24. num. 7. Pitighian. dist. 13. quest. 2. art. 10. Azor instruat. moral. part. 1. lib. 10. cap. 28. quest. 17. [Card. Bellarm. lib. 1. de bonis oper. cap. 28. Francolin. de tempore Florar. Canon. cap. 24. Homobon. de examine ecclesiæ tract. 4. cap. 16. quest. 148. Gauant. in comment. ad rubricas Missalis, tit. 1. in verb. Matutino cum Laudibus part. 2.]

De obligatione Parochi.

16 Populum monere obligatur Parochus, vt Missas in parochia propria frequenter, & instruere præcepto Ecclesiæ sub peccato mortali diebus festis Missam audiendi, cogere tamen non potest, vt Missam audiat in parochia sua, quia Concil. Trid. sess. 22. in decreto de obseruandis, vbi hac habentur, vtitur verbo, maneant, quod inducit consilium, & non præceptum, prout tenet Cened. ad Decretales collect. 104. num. 2. quem ego ipse refero in tract. de distinctionibus vsufreg. dist. 302. Ideo ita merito hanc resolutionem tenet Lusit. Ferdinand. Pæz in reper. cap. Missas, de consecrat. distinct. 1. num. 133. Cened. d. collect. 104. Gutier. Canonic. cap. 30. num. 7. lib. 1. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 249. num. 25. & quest. Regul. tom. 1. quest. 43. art. 7. Suar. tom. 3. disput. 87. sect. 2. in dub. circa secundam Missæ diuisionem, me citato in hoc loco, Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 8. cap. 5. quest. 14. vers. secundo, Azor instruat. moral. part. 1. lib. 7. cap. 6. quest. 4. Henriq. lib. 9. de Missa cap. 25. §. 9. Matth. Soar. in pract. & in ordine visitandis, cap. 3. num. 4. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 18. quest. 3. num. 22. Coninch de Sacram. tom. 1. quest. 83. n. 312. Aloyf. Ricc. in decis. curia Neapol. part. 1. decis. 152. Zerola in praxi Episcopali, p. 2. verb. Parochia, & part. 1. verb. Missa, §. 6. vbi asserit decifum, non posse Episcopum cogere populum multis & pœnis, etiam in casu notabilis negligentia, aut contumacia, ire ad audiendam Missam in Parochia sua.

17 Missæ igitur audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco Missæ Sacrum audiatur, siue in propria Parochia, siue in qualibet alia Ecclesia, aut loco vbi celebratur. Potest tamen fieri aliunde, vt quis peccet non audiendo Missam in propria Parochia, vt si quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur, ita Fr. Emman. d. tom. 2. sum. cap. 123. num. 6. Nauar. cap. 21. num. 5. Graff. d. cap. 35. num. 5. Nugn. 3. part. quest. 83. art. 6. dub. 2. conclus. 4. Suar. disp. 88. sect. 2. Bartholom. ab Angel. dial. 5. de Missa. §. 789.

18 Extat tamen Leonis X. Constitutio, qua declaratur fati fieri huic præcepto si audiatur Missa in Ecclesiis Regularium, cuius declarationis tenor relatus est apud Confect. in collect. priuileg. Mendic. fol. 149. & apud Piafec. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 3. num. 22. est huiusmodi. Intelleximus quosdam in dubium reuocare, & perinde conscientia timoratis scrupulum inuicere, si Christi fideles, qui Dominicis, & festis diebus extra Ecclesias suas parochiales Missas audiunt in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciunt. Nos ambiguitatem huiusmodi penitus tollere volentes, vt cum sinceriori conscientia fideles quique Deo Creatori suo seruiant auctoritate Apostolica tenore presentium nolum facimus, omnes Christi fideles vtriusque sexus (qui non contempto proprio Sacerdote parochiali) in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis,

Et festis diebus Missas audiunt, satisfacere precepto Ecclesie de Missa audienda, nec in aliquam labem moralis peccari penamve propterea incurrere, in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque, &c. dar. Roma sub Annulo Piscat. die 13. Nouembr. 1517. Et hoc idem declaratum fuisse à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuntium Sedis Apostolicae inferioris Germaniae de anno 1592. die 2. Septembr. refertur in collect. priuil. Fr. Emman. pag. 520. sub num. 4. Postest tamen Episcopus Regulares cogere, vt in officio Missarum Conuentualium, quae Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent fidelibus, quae festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum festorum, & ieiuniorum praecipua Ecclesiastica à fidelibus transgrediantur, prout resoluit Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 4. art. 7. vbi refert ita vidisse obseruari à quibusdam Fratibus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliae in diocesi Elboren. Portel. in dubiis Reg. verb. Episcopus n. 7.

21 Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo, vt habetur in Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 14. ibi, curet Episcopus, vt in saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt suo muneri satisfaciant; Missas celebrent, non viderentur autem muneri suo satisfacere, nisi celebrent per se, vel per alios in singulis diebus festis: alij autem non tenentur celebrare, nisi specialem habeant obligationem, ita Nauar. in man. cap. 25. num. 135. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 252. num. 1. Spin. in spec. testam. gl. 3. principali num. 63. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 10. cap. 24. quae. 2. & 3. Jacob. de Graffis d. lib. 2. cap. 39. num. 7. Valq. 3. par. disp. 232. cap. 1. num. 12. Bonacin. de Sacram. disp. 4. quae. vlt. punct. 7. num. 5. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiae p. 1. tract. 14. c. 14. q. 133. Molfes. in summ. moralis Theol. vt. 3. c. 14. n. 16. Fagandez in quinque Ecclesiae praecipua p. 1. lib. 3. cap. 15. a. num. 8. Non tamen videtur obligandi ad applicationem sacrificij pro populo singulis praedictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum, videntur diffusae, cum aliquis obligari possit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationem: nam nullo iure positivo, neque beneficii institutione praecipitur: instituitur enim beneficium curatum ad animas doctrina, & Sacramentorum administratione pascendas, nisi aliud consuetudo praescribat, cui standum est, ita Nauar. cap. 25. num. 92. [Anton de Corduba in quae. lib. 1. q. 4. Henric. in sum. lib. 9. c. 22. §. 6.] Nald. verb. Parochus num. 18. Soar. disp. 86. sect. 1. vers. de beneficiis igitur, Reginald. lib. 23. num. 238. Valq. 3. p. disp. 234. art. 6. cap. 6. vers. vera tamen sententia, Fraxinel. sect. 3. priuileg. 2. §. 2. Postquam de officio Curati cap. 2. n. 4. Aloyf. Ricc. in decis. Curiae Archiep. Neapol. decis. 201. p. 4. [Coninch de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 1. 1. concl. 3. Vgolin. de offic. Episcopi. c. 16. Gauant. in comment. ad rub. Missalis p. 3. tit. 12. n. 27. Layman in Theologia moral. tract. 5. de sacrificio Missae cap. 3. num. 3. Filiuc. tract. 4. num. 174.] Ego tamen ex Trid. Concil. sess. 23. de reform. cap. 1. ex ultimo Parochum teneti Missa sacrum suis ouibus applicare, iuxta veteri prudentis arbitrium. [hanc resolutionem me citato in hoc loco, sequitur nouissime Alphons. de Leone de officio Capellani q. 2. sect. 3. n. 46. sed postea q. 8. sect. 1. o. n. 60. aliud videtur tenere, vide quae diximus de Parocho, c. 1. n. 13.]

24 Curant deinde Parochi ab Ecclesiis accere Musicas cas, vbi siue organo, siue cantu, laicium, aut im-

purum aliquid miscetur, vt admonet Concil. Trid. sess. 22. in decreto de obseruandis, comprobant Nauar. in man. cap. 12. num. 87. Caletan. 2. 2. quae. 91. art. 1. vers. inter haec, Valent. 2. 2. disp. 6. quae. 9. punct. vnic. Soar. tom. 2. de relig. lib. 4. de Orat. cap. 3. num. 16. & 17. late & eleganter Sanch. in praepara Decalogi lib. 2. cap. 37. num. 7. Bonacin. de Floris Canon. disp. 2. quae. 1. puncto 3. num. 1. Ego ipse in collectan. ad cap. dolentes n. 15. de celeb. Missar. vbi num. 16. plures refero DD. qui agunt de Musicis instrumentis, quae in Ecclesiis licita sint.

25 Et repraesentationes in Ecclesiis nec debent permittere, in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per Petr. Gregor. Syntagm. inris p. 3. lib. 39. cap. 11. Nauar. in tract. de Orat. cap. 5. num. 25. Zerol. in praxi Episc. par. 1. verb. repraesentationes pag. 302. [Gauant. in enchirid. Episcop. verb. repraesentationes sacra num. 1. Diana resol. moral. p. 4. tract. 4. resol. 184.]

26 Ita etiam salutationes in Ecclesiis non debent permitti, saltatoribus enim recordandum, est quod in Saxonia accidit saltantibus in Ecclesia Sancti Magni, qui in poenam, vt creditur, per totum annum sine cibo, & somno saltarunt, vt referunt Pineda in Monarchia Ecclesiastica. p. 3. lib. 19. cap. 17. §. 1. fol. 180. Fr. Alph. Venero en el enchiridion de los tiempos fol. 139. Instrucion de la muger Christiana libr. 1. cap. 16. Compendio de las historias prodigiosas pag. 2. cap. 13.

27 Sic etiam conuiuia in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri celebrare peccatum est mortale, secus tamen si aliquod frugale, & parcum in angulo Ecclesiae sine tumultu, sine luxu, & perturbatione adstantium fiat ex causa rationabili, verbi gratia, quia non est alius locus sufficienter accommodatus, ita Fr. Raphael. de la Torre in 2. 2. Diu. Thom. tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 7. pag. 621. cum sequenti. Quamuis olim pernoctationes, & vigiliae in Ecclesiis fieri solitum esset, vt referunt Pineda in Monarch. Eccles. lib. 12. cap. 12. §. 3. Fr. Hieron. Roman. de republ. Christ. lib. 5. cap. 13. Illefc. in Chronica Pontif. lib. 4. cap. 11. fol. 143. Cened. ad sextum collect. 11. num. 4. Cardin. Casar Baron. in addit. ad Martyrol. Roman. die 15. Iam. pag. 13. tamen hodie remouendus est abusus in quibusdam Ecclesiis, in quibus propter Saetorum festa vigiliae nocte tota hominum, & mulierum permittantur, & debet poni poena excommunicationis, Fusc. de visitat. lib. 1. c. 28. n. 8.

De obligationibus Capellani ad Missas pro alijs ex iustitia celebrandas.

28 Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa, Missas celebrare secundum institutionem Capellaniae, & intentionem fundatoris: ita Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 249. num. 8. Henric. lib. 9. cap. 23. num. 5. & cap. 24. num. 4. Azor. instit. moralium p. 1. lib. 10. cap. 24. quae. 7. Soar. disp. 80. sect. 2. Reginald. lib. 29. num. 164. Et qui alieni Ecclesiae, vel Altari inseruit, & onus Missae quotidianae suscepit, sub mortali debet quotidie celebrare, nisi legitime sit impeditus, & nulla alia stipendia pro Missis dicendis accipere potest, Valq. in 3. p. tom. 3. disp. 231. cap. 4. Graf. in decis. aur. p. 1. lib. 2. cap. 45. num. 20. Obligatio quotidiana Missae, vel refertur ad locum, vel ad personam Sacerdotis: si referatur ad locum, veluti quando dicitur, celebratur quoad die Missa in Ecclesia, in tali altari, vel in tali Capella, tunc Sacerdos, qui huiusmodi onus habet Missae celebrandae, sine vacatia quotidie celebrare tenetur, vel per se, vel per alium. Nauar. conf. 25. de prabend. in nouis, Beja p. 1. responf. casu 23. quos,

quos, & alios refert, & sequitur Fraxinel. dicit. sect. 4. concl. 4. §. 1. Si verò Missa quotidiana institutio ad personam Sacerdotis referatur, quibus modis contingere potest: primo modo his verbis, vel per se, vel per alium, & tunc fundatio Missae vacantiam non agnoscat. Secundo modo, absolute, & simpliciter instituitur his, vel similibus verbis, eligatur Capellanus, qui quotidie celebrare, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, sed quanto frequentius potest, salua sua honestate, & debita Sacramenti veneratione; per ea quae D. August. de Eccl. fast. dogmat. cap. 53. relatus in cap. quoad 13. de consec. dist. 12. & tunc in cap. significatum, de prabend. tenent Nauar. conf. 6. num. 2. de prabend. in nouis, Jacob. de Graffis in decis. anreus part. 1. lib. 2. cap. 39. num. 8. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 24. quae. 7. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 14. num. 3. Fraxinel. dicit. concl. 4. §. 2. num. 2. Henric. d. lib. 9. cap. 24. §. 4. & conf. 22. num. 4. Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Eccl. decis. 403. num. 1. in 1. edit. & resol. 340. in 2. edit. Et possunt, imò debent Praetati praecipere subditis Sacerdotibus, vt secundum obligationes certa intentione celebrent, & ipsi obedire tenentur, vt resoluit Fr. Emman. in exposit. Bul. compos. §. vnic. num. 50. Fraxinel. sect. 7. §. 6.

Quoad Regulares verò Sacerdotes strictius proceditur, possunt enim Praetati eorum intentionem in Missarum celebratione irritare, vt sacrificij applicatio ei valeat, cui à Regulari Praetato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari; nam Praetati huiusmodi sunt domini operationum subditorum, quae possunt officere obedientiae quae illis promittitur in solemnium voto, ita Cordub. lib. 1. quae. 3. notab. 5. Confert. in sum. priuileg. Ordin. Mendicant. tit. 19. de diuinis Offic. & celeb. Missae cap. 3. ad finem, Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 251. concl. 10. vbi declarat hos Praetatos debere Sacerdotum subditorum intentionem irritare, si cum sua intentione non reguletur, antequam ab eis Missa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere Soar. in 3. part. tom. 3. disp. 79. sect. 9. nisi cum intelligamus de subditis Sacerdotibus non regularibus, qui eorum Praetato non tenentur obedire ex voto solemnium, sicut regulares, sed ex illius iurisdictione. Non obstat quod Sacerdos etiam regularis est tam proprius minister Christi in sacrificio Missae, vt quamuis nolit Praetatus, consecratio ab eo legitime, & realiter fiat, ergo Missae sacrificium erit validum, & vitale illi, cui à Sacerdote applicatur, etiam Praetatus eius irritet intentionem. Respondetur enim non esse simile de consecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Missae secundum intentionem eiusdem: nam intentio Sacerdotis in consecratione est de essentia ipsius sacrificij, ideo non potest à Praetato irritari, aliam non esset sacrificium: at quod valor sacrificij huic, vel illi applicetur, non est de essentia sacrificij: ideo si à Praetato alteri, quam ei, in quem Sacerdotis dirigitur intentio, applicetur, est sacrificium: quare intentio haec applicandi valorem Missae potest à Praetato irritari, non autem intentio consecrandi. [de hac materia vide nouissime Alphons. de Leone de officio capellani quae. 1. §. 1. c. 4. & quae. 8. sect. 20.]

29 Episcopus non potest compellere obtinentem capellaniam, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent, nam istis oneribus Missarum recte per substitutum si consistit: ita decimam referunt in sacra Congregat. Concilij. Piafec. in praxi noua p. pifcop. part. 2. cap. 3. num. 35. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gl. 5. num. 84. Galet. in marg. vna casuum conscientiae, verb. Capellania 2. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. §. 8. num. 5. Garcia de Barbof. de Episcopo. Pars II.

benefic. par. 7. cap. 1. num. 87. Azenedo conf. 20. num. 4. in fine, eleganter Campanil. in diuers. iuris Canonici, rub. 7. cap. 6. num. 13. me citato Bonacina de Sacram. disp. 4. quae. vlt. punct. 7. §. 1. num. 1. [Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. q. 4. num. 156. & 161. & me citato in hoc loco Diana d. part. 1. tract. 14. resol. 18. censuitque Rotam in vna Romana Capellania 13. Ianu. 1599. coram Card. Pamphil. sen. & in altera Lucana Capellania 12. Decembris 1593. coram R. P. D. Gipro, atque in vna Tyasson. Capell. 9. Junij. 1603. coram Illustriss. Card. Sacrato, resoluente Francisc. Marc. decis. 799. part. 2. Anna conf. 22. num. 10. Monald. conf. 129. volum. 2. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 73. num. 10. & cap. 133. num. 1. [Quod quidem procedit etiam si testator mandauerit dari capellaniam Sacerdoti, qui celebret Missam pro anima sua, poterit enim celebrari facere per alium, cum non sit verisimile quod disponens se voluerit arctare magis ad Missam vnius, quam alterius. Lap. alleg. 35. quasi illa verba potius sicut apposita ad denotandum onus impositum celebrandi, non personam celebrantis, ita ex nonnullis S. Rotae decisionibus resoluit Gratian. d. cap. 73. num. 10. vbi refert sacram Congreg. Conc. censuisse quod Episcopi non compellant tales ad celebrandum per se ipsos, & idem Gratian. cap. 133. num. 1. tenet quod per onus celebrandi Missas, & diuina Officia non dicitur electa industria personae, ita vt teneatur quis residere, cum sufficiat quod per alium hoc possit fieri, quasi in vtroque modo satisfacti menti, & animae testatoris.]

*30 Quando verò verba fundationis expressè significant intentionem illius esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, personaeque industriam electam fuisse, tunc bene verum est capellanum debere celebrare per se ipsum, in quibus terminis videtur loqui Gutier. conf. 1. sub n. 11. & conf. 2. sub n. 18. Sed dubium remanet discutendum, vtrum] *31**

si ipse Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Missae celebrationem, vel semel in hebdomada, titulo honestatis, aut alia iusta de causa, intermittere, an teneatur per alium eo die supplere? Resp. quod si in fundatione capellaniae non fuit electa persona, sed solum habita fuit ratio loci, aut Missae celebranda, vt accidit quando in fundatione dicitur, Volo Missam quotidie celebrari in tali altari, vel si dicatur, Obligo heredem, aut Sacerdotem ad prouidendum de Missae sacrificio, vel si dicatur, Capellanus quotidie celebret per se, vel prouideat per alium, tunc tenetur Capellanus quotidie ad Missam celebrandam per se, vel per alium, quia in loco non accedit indispositio ad Missae celebrationem, sicut in persona Sacerdotis; ergo si ad Missam dicendam in tali loco vnus Sacerdos est impeditus, potest per alium obligationi satisfieri. ergo Missa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si verò electa sit persona, vt si dicatur, eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret, aut, volo vt Sacerdos electus ad hanc capellaniam quotidie celebret, cum Capellanus non possit facere per alium, si semel in hebdomada iusta de causa Missae sacrum intermittere, non tenebitur illud per alium supplere: colliges haec ex resolutis per Suar. disp. 86. sect. 1. col. 3. vers. de beneficiis, Azor d. cap. 24. q. 7. Beja p. 1. casu 23. vers. quare obligatio. Graf. in decis. aur. p. 1. lib. 2. c. 39. n. 8. [Diana d. n. 1. tract. 14. resol. 27. c. segg.] Paul. Fraxinel. de obligat. sacerdot. sect. 4. concl. 4. §. 1. Vgolin. de potest. Episcopi. c. 14. n. 3. [Capellanus obligatus singulis diebus missam pro aliquo celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro alijs sacrificium applicare, ita Nald. in sum. verb. Missa n. 7. Homobon. de examine eccles. p. 3. tract. 14. c. 1. q. 3. vers. 2. Diana mor. ref. p. 4. r. 4. resol. 86.

resol. 86. vbi etiam Fraxinel. de sacerdotibus oblig. sect. 4. conclus. 4. §. 2. 1. subdit quod sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in natiuitate Domini pro eo celebrare.]

Capellaniam habens cum onere celebrandi Missas, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? vide Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscopi. Neapol. cap. 47. Petr. Natuar. de restit. lib. 2. cap. 2. num. 210. Galet. in marg. casuum conscientie verb. Missas, Aloyf. Ricc. part. 2. decis. 210. & dict. resolut. 340. Fraxinel. d. sect. 4. concl. 4. §. 1. ex quorum mente resoluere Capellanum infirmitate praeditum post octo, vel decem dies per alios celebrare teneri: nam quod est datum ob causam repetitur, si ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, si pecuniam in princ. ff. de condi. causa data. Vnde in vna Pamphilonen. celebratio Missae Luna 7. Febr. 1594. coram Illustriss. Mantica, vt videre est in eius decis. 262. tenentur fuit beneficiatus, qui tenentur celebrare Missam in qualibet quinta feria ad honorem sanctissimi Sacramenti pro suffragio animae testatoris, teneri celebrare Missas, quas lite pendente praetermiserunt. [me citato in hoc loco Castr. Palao dict. disput. 1. punto 6. num. 25. An capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, si per mentem sit infirmus, teneatur pro illo tempore Missas compensare? vide Hurtad. de sacrament. disp. 4. de sacrif. Missae diff. 1. Mercer. etiani de sacram. in 3. part. S. Thom. quest. 83. art. 2. propof. 2. num. 1.]

32 Capellanus, qui ex promissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiarias Missas, veluti de Spiritu sancto, de Beatissima Virgine, vel de Requiem. male agit, si alias celebret, absque iusta causa; qualis erit si in eum diem incidat solemnitas alicuius Sancti, etiamsi de eo celebretur officium simplex, tunc etiam videtur posse Missam illius diei celebrare: colliges haec ex Nauar. in manu. cap. 25. num. 135. Sa verb. Missa num. 48. Fr. Emtinan. in sum. tom. 2. cap. 248. num. 9. Henriq. lib. 9. de Missa cap. 23. num. 6. Soar. tom. 4. disp. 83. sect. 3. vers. in quo est magna, Azor. part. 1. lib. 10. cap. 32. quest. 5. Ludou. Miranda in manu. Prelat. tom. 1. quest. 41. art. 21. conclus. 2. Reginald. lib. 29. num. 208. Possuin. cap. 2. num. 44. ad finem. Barthol. ab Angel. dial. 5. de Missa §. 740. & §. 806. Fraxinel. de obligat. sacerdot. sect. 4. concl. 4. §. 4. Beia p. 1. casu 23. vers. primum ostendo, Vgolin. d. cap. 14. num. 4. [me citato in hoc loco Castro Palao d. disp. 1. punto 6. n. 26. Ioan. Bapt. Scott. de sacrif. Missae lib. 2. cap. 17. num. 4. Perez de Lara de capellan. & annuerfar. lib. 2. cap. 8. num. 33. Fagundez de quinque Ecclesie praecipis, part. 1. lib. 3. cap. 9. num. 6. & cap. 10. num. 12. Quamuis contrarium, immo ex iusta causa licitam esse hanc permutationem existimauerint Timoth. de sacrif. e. Missa tract. 3. quest. 43. Soc. in 4. dist. 45. quest. 2. art. 3. concl. 1. Molfel. in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 15. num. 26. Alex. Segala de triumpho anim. purgantium, cap. 6. dub. 6. Homobon. de examine eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. quest. 126. Gauant. in comment. ad rub. Missal. part. 3. tom. 12. num. 20. 22. 24. & 25.]

33 Verum, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare, nisi hoc faciat ex iusta, & rationabili causa, quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem testatoris, nec praestat id ad quod fuit electus, & assumptus. Ita Syluest. verb. Missa 1. quest. 10. ad finem. Nauarr. in manu. cap. 25. num. 134. & de Orat. cap. 5. num. 2. & 12. Henriq. lib. 9. cap. 23. num. 5. Graff. in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. num. 9. & tom. 2. consil. sub tit. de prebendis consil. 4. num. 1. Possuin. dict. cap. 2.

num. 25. vers. queritur 2. Vgolin. dict. cap. 14. num. 4. vers. verum, Azor d. lib. 10. cap. 24. quest. 8. & part. 2. lib. 6. cap. 24. quest. 7. Fraxinel. de obligationib. Sacerdot. sect. 4. conclus. 4. §. 9. [me citato in hoc loco Castro Palao d. disp. 1. punto 6. num. 26. Maric. Anton. Cuchi. lib. 5. insit. maior. tit. 6. num. 69. Cetall. communiam contra commun. quest. 686. num. 6. Stephani. Gratiani. discept. forens. tom. 1. cap. 73. num. 4. Ludou. Beia in resp. casuum conscient. part. 1. casu 12. in fine, & casu 23. vers. nec obstat, Bonacin. de Sacram. disp. 4. quest. vit. punto 7. §. 4. num. 2. Monet. de commutat. vltim. volum. cap. 5. quest. 11. concl. 10. num. 394. & cap. 10. §. 5. concl. 4. num. 242. Homobon. de Bonis de examine Eccles. tract. 4. cap. 13. quest. 123. Stephani. Fagundez de quinque Eccles. praecipis part. 1. lib. 3. cap. 9. num. 2. Gauant. in comment. ad rub. Missal. part. 3. tit. 12. num. 7. Diana d. part. 1. tract. 14. res. 29. Melch. Phœbos Lusit. decis. 154. num. 13. cum seqq. part. 2. vbi probat esse peccatum mortale celebrare Missam suffragia ultra locum à defuncto electum, & quod hoc etiam procedit contra causam piam, & fauorabilem.] Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 405. in 1. edit. & resolut. 342. in 2. edit. vbi num. 4. & 5. † legitimas causas non tenentur in altari designato connumerari posse, si altare ipsum esset destructum, vel adesset inundatio aquarum.

34 In eadem tamen Ecclesia, Altari impedito, si fieri potest, propter testatoris deuotionem celebrandum est, donec Altare construat, vel reparetur. Marc. Anton. Genuens. in manu. Pastorum cap. 72. num. 4. quem citat Fraxinel. d. sect. 4. concl. 4. §. 12. Si verò in ea celebrari non possit, veluti quia violata est, vel aliud iustum adest implementum, Capellanus alibi debet celebrare, quando intentio testatoris circa hoc est dubia: nam credibile est omnino, fundatorem principaliter voluisse Missarum fructum sibi, & suis defunctis applicari, quam loci particularis venerationem, Azor d. cap. 24. quest. 4. Fraxinel. d. concl. 4. §. 11. Sed si principaliter intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut ministerium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus signatum non currit obligatio. Galet. dict. verb. Missa 2. Quae quidem principalis resolutio vera est, etiamsi Sacerdos velit celebrare alibi, quam in Altari designato de consensu haeredum: nam adimplenda est voluntas testatoris, cui nequeunt haeredes derogare: ita post Marc. Anton. Genuens. d. cap. 72. num. 12. tenent Fraxinel. d. concl. 4. §. 10. Aloyf. Ricc. d. resolut. 342. num. 5. in fine.

35 Si verò absque iusta causa alibi celebret, peccabit mortaliter, si sapius faciat, veluti contra obligationem in re graui, non tamen tenebitur iterum in eodem Altari, vel Ecclesia celebrare, aut ad aliquam restitutionem, vt compenset sacrificia alibi facta, quia non priuauit fundatorem fructu sacrificij. Ita Possuin. cap. 2. num. 25. vers. queritur 2. Fraxinel. d. sect. 4. conclus. 5. §. 3. contra Azor part. 2. lib. 6. cap. 24. quest. 7. atque alios asserentes teneri ad aliquam restitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertat tamen posse in his Episcopum dispensare, puta, vt qui in Academia ratione studij abest, satisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora, ita Henriq. d. lib. 9. cap. 24. §. 4. in fine. [me citato in hoc loco Castro Palao dict. disp. 1. punto 6. num. 27. Iacob. de Graffis in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. num. 11. Bonacin. d. punto 7. §. 1. num. 3. Moneta d. cap. 5. quest. 11. num. 368. Homobon. d. g. 123.]

Capella

37 Capellania sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent, vt in ea praesentaretur, aut nominaretur Presbyter, sive Sacerdos, quamuis alia adesset, quae apponi plerumque solent, nempe, qui celebrat Missas, aut his similia, quia his adiunctis certior apparet resolutio: tunc enim capellanus debet esse actu Sacerdos tempore prouisionis, & impetrationis, ita Mandol. in tract. animalium casuum num. 8. Dec. in cap. cum in cunctis §. inferiora num. 22. de iudic. & conf. 129. incip. pro tenui, num. 5. Rebuff. in repet. cap. extirpanda §. qui verò, notab. 2. de prebendis. Spino de testam. glos. 4. mem. 67. Perez l. 1. vers. notabile est etiam dubium tit. 6. lib. 1. Ordin. Gutier. consil. 1. num. 11. & conf. 2. per totum. Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. à num. 58. Monet. de comm. c. 10. n. 145. Campan. in diuers. Inuis. Can. rub. 7. cap. 6. num. 10. [me citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 2. tract. 13. disp. 1. punto 6. num. 12.] Sic etiam si testator leget, aut statutum, vel consuetudo habeat, quod prouisus de capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet, vt sit actu Sacerdos, non autem clericus tantum, vt per Zechium de Repub. Ecclesiast. de beneficiis num. 4. notab. vlt. vers. quo verò ad Ordinem. Cardin. Tusch. 39 praet. concl. lit. B. concl. 57. Sic etiam † quando fundator, vel statutum diceret, quod prouisus de capellania sit Capellanus, vel Sacerdos, requiritur quod sit actu Sacerdos, cum dictio, vel, sit declaratiua, ita Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. beneficium §. 7. concl. 5. principal. 8. Perez de Lara de Capellanis lib. 2. cap. 5. à n. 1. & ita sapius in Rota decisum est, † quando verba respiciunt actum praesentationis, scilicet, praesentetur Presbyter, tunc praesentandus debet esse actu Sacerdos; si verò verba Presbyterum significantia prosecutionem praesentationis respiciant, vt scilicet, praesentetur, qui celebrare teneatur, tunc satis est quod sit habitus Presbyter, quamuis non sit actu, ita [Gratian. dict. cap. 133. num. 5. Monet. d. cap. 10. quest. 4. num. 138. & 145.] tenent fuit in d. Lucana capellania 4. Decembris 1595. coram D. Giptio, & in causa Forolucien. capellania 10. Maij 1589. coram Illustrissimo Seraphino, [inter eius impressas decis. 871. & reperitur apud Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 66.] & in d. Romana capellania 19. Martij, & 14. Nouembris 1586. coram D. Pamphilio, & in vna P. vmen. iurisprauan. 8. Ianij 1573. coram Blanchetto, quam refert, hanc sententiam sequutus Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. resolut. 339. [Iuuat decisio Sacrae Congreg. Concilij in vna Materanen. 8. Ianuarij 1628. quam refero in collect. ad Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 5. num. 9. in qua fuit decisum Sacerdotium actu requiri stante dispositione testatoris in fundatione duarum capellaniarum, vt per beneficiatos provideantur clerici Sacerdotes, qui teneantur, & debeant Missas celebrare, & arbitrio Capituli deseruire, vel ipsis impeditis per alios substituendos à capellanis eisdem, & à Capitulo approbandos.]

41 Contrarium tamen sustinent multi Doctores summa sapientiae, & auctoritatis, resoluentes quod si inbeatur praesentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficit si praesentetur non Sacerdos, dummodo sit clericus prima Tonfura, & legitime aetatis, adeo vt intra annum possit Ordinem sacerdotalem consequi, dummodo etiam verba non sint concepta negatiua. Ita Lambert. de inuempromatus par. 1. lib. 2. fol. 79. quest. 7. princip. art. 27. à num. 1. Roland. à Valle consil. 47. num. 6. vol. 1. Spin. in speculo testament. glos. 4. principalis num. 68. Flamin. de resignat. lib. 3. quest. 9. num. 3. Cetall. commun. contra communes Barbos. de Episcopo. Pars II.

quest. 693. num. 9. cum sequentibus, Gironda de privilegiorum, seu exceptionum explicatiue num. 1172. Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria glos. 5. in princip. num. 74. & à num. 104. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 133. num. 2. cum seqq. [Hoiecta de incom. benefic. par. 1. cap. vlt. num. 19. & 20. Marti. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 2. & 4. Zerola in praxi Episcop. verb. beneficium §. 7. conclus. 4. Homobon. de Bonis de examine eccles. part. 3. tract. 14. cap. 1. quest. 3. vers. respondetur quoad primam partem, Fagundez in quinque Ecclesie praec. part. 1. lib. 3. cap. 9. n. 3. Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 47. num. 51. Diana resolut. moral. par. 4. tract. 4. resolut. 227.] Quaranta in sum. Bullarj par. 2. verb. seruitium capellaniae, Perez de Lara dict. cap. 5. num. 16. qui ait quod si fundator iquirat Presbyteratum per verba affirmatiua, seu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, sufficit praesentare idoneum ad Presbyteratum: si verò vtatur, seu incipiat verbis negatiuis, seu aliis quando verba sunt clara, debet praesentari actu Sacerdos, multis ad id impulsus rationibus, ea praesertim, quod vna qualibet persona in sua dispositione videtur velle adhaerere dispositioni Iuris communis, ex Barr. in l. haeredes mei §. cum ita, num. 4. ff. ad Trebel. Afflic. decis. 44. num. 20. Decian. consil. 18. num. 20. lib. 1. [in terminis nostris Petez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 5. à num. 20. Caualer. decis. 231. Alphonf. de Leone dict. quest. 4. praxi 6. num. 226.] Sed beneficium annexum sacerdotalem ministerium impetrare à Iure non vetatur, qui eo caret, licet teneatur intra annum à die possessionis requisito Ordine insigniri, per cap. cum in cunctis, de elect. & Clem. generalis, de aetate, & qualitat. ac Concilium Trident. sess. 22. de reformat. cap. 4. & sess. 24. similiter de reformat. cap. 12. Ergo sequitur quod iste patronatus institutor velle visus est, vt huiusmodi Capellanus eueheretur ad Presbyterium infra annum, [& sic quod esset aptitudine, non actu Sacerdos: quam tamen sententiam declarant multipliciter Gratian. dict. 133. à num. 13. vt procedat dummodo per consuetudinem non seruetur contrarium, quod debeat per se ipsum celebrare, & residere, quia talis consuetudo esset seruanda: vel dummodo non simus in capellanis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consistunt in distributionibus quotidianis, nam tunc non possent deseruire per substitutum in celebrando, vel residendo. Vel dummodo qualitas Sacerdotij non sit annexa beneficio actualiter ad ipsam praesentationem, nam tali casu oporteret quod tempore praesentationis sit Sacerdos.]

42 Sed à prima sententia non est recedendum, quae multis sacrae Rotae Roman. decisionibus innixa est, quas supra retulimus: ad fundamentum verò contrariae opinionis supra relatum respondetur, nequaquam illum, qui non est actu, sed aptitudine Sacerdos, dici verè, absolute, & simpliciter Sacerdotem, vt patet, & sic in eo non verificantur verba requirementia sacerdotium, & ided allegata per Flamin. dict. quest. 9. num. 36. Concil. Trident. ac Iura supracitata loquuntur de beneficio sacerdotium requirentem, non tamen actu, nec etiam obstat decisio Rotae relata à Gonzalez vbi proximè num. 85. in vna Pamphilonen. sacrificij 11. Februarij 1591. coram Doctore Mantica; vbi fuit tentum, vt non obstante fundatione quod ad capellaniam praesentarentur, & instituerentur Presbyteri, illa

R r 2 nihilominus

nihilominus capellania non sit sacerdotalis: non solum ea ratione freti idem Mantica, & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt sententiam, quod per illa verba non dicatur necessarius Ordo sacerdotalis, sed insuper, quia obseruantia subsecuens opitulata est, quandoquidem licet saepe fuissent in ea presentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

43 Si tamen capellania fundata sit, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, tenet vna sententia Capellaniam debere esse sacerdotalem actum, ex eo quod fundator volens quod Capellanus Missas debeat celebrare, videtur voluisse presentandum esse Sacerdotem, vt illas possit celebrare; ita Perez d.l. 1. gloss. 2. ad finem, vers. notabile etiam est dubium, Quintanaduen. Ecclesiasticum lib. 4. num. 67. Gutierrez. consil. 1. num. 11. & cons. 2. num. 15. Fr. Emman. quæst. regularium tom. 2. q. 122. art. 2. ad finem. Alij dicunt per onus celebrandi inunctum, capellaniam esse sacerdotalem, non tamen actum, sed aptitudine, ex quorum numero sunt Spin. d. gloss. 4. num. 68. Ceual. d. q. 693. à num. 6. & Parlad. differ. 120. à num. 14. & faciunt quæ Azor p. 2. lib. 6. cap. 24. q. 3. & 4. quatenus refert procedere in fundatione personæ Ecclesiasticæ, & primam asserit locum habere in fundatione laici: sed verior sententia est capellaniam non esse sacerdotalem, neque actum, neque aptitudine, ex eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, sed posse prouideri simpliciter clerico 14. annorum: ita Sa. verb. beneficium, num. 28. & verb. Residencia, num. 10. [Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 1. num. 85. me citato in hoc loco Castr. Palao d. punct. 6. num. 18. in princ.] Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. num. 140. & 143. Azor p. 2. lib. 3. cap. 8. quæst. 5. ad finem, dicens nunc consuetudine receptum esse, vt Capellani simplex tantum beneficium habentes liberi sint ab obligatione residendi, asserensque hoc tamen locum habere in his Capellanis, quibus nullum præceptum residendi est impositum ex peculiari ipsarum institutione, vel statuto, seu consuetudine speciali, Azuced. consil. 20. à num. 4. Perez de Lara d. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num. 42. [me citato in hoc loco nouissime Alphonf. de Leone d. q. 4. praxi 6. n. 212.] & quia elegans stat pro hac parte Rotæ Rom. decisio in vna Rym. capellania die Iunæ 27. Ian. 1589. coram D. Pamphilio, aliqua illius verba sunt scribenda, & sequuntur: Domini auctoritate resolutione Illustrissimorum Dominorum sacri Concilii interpretum in causa Pistorien. quod presentandus necessarius non debet esse Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, Capellanum debere celebrare diuina officia, quia iuxta allegat. Lap. 35. nisi expressè caneat, quod per se ipsa hoc agat, suis censetur provisioni voluntatis testatoris, si per alium diuina celebrare faciat, adreg. qui per alium facit, &c. & tradit Card. in cap. de multa, in fine, vers. quinto quæro, de prebend. Reverserunt à resoluus in hac causa, & dixerunt capellaniam non esse sacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adstringitur Capellanus ad deferendum Capelle in diuinis, & Missas celebrandas per seipsum, & cum finis in beneficio simplici, in quo ex generali quadam totius Orbis consuetudine, non requiritur residentia, vt post Card. tradit Imol. in cap. fin. num. 9. de cler. non resid. sufficere, quod deferuat per substitutum, ad notata in cap. super eo, de prebend. in 6. Lap. d. alleg. 35. num. 4. & 117. sibi num. 2. Card. d. cap. de multa in fin. Decius in cap. cum omnia in 2. dicit. num. 55. de consil. cum aliis allegatis, &c. Quam decisionem refert Marius Antonin. resolut. 41. d. l. 1. resolut. 1. in fi. Ex qua colligitur Capellaniam non requirere residentiam personalem, cui

est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadis, cum possit per substitutum deferuere, ita Zerol. in praxi Episcopali part. 1. verb. beneficia, §. 8. pag. 51. Aloyf. Ric. in praxi fori Ecclesiastici decis. 399. in 1. edit. & resolut. 337. in 2. edit. Azor. dicit. cap. 8. q. 5. Gonz. dicit. gloss. 5. num. 89. vbi num. 100. limitat, nisi expressè contrarium esset dispositum in fundatione, limitat etiam num. 108. in Capellanis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consistunt in distributionibus quotidianis, nam tunc non possent deferuiri per substitutum in celebrando, neque residendo, ita Grat. dicit. cap. 133. à num. 13. Et licet idem Gonz. vbi supra num. 107. asserat consuetudine legitime introducta posse capellaniam fieri residentialem, melius tamen contrarium sequeret cum Aloyf. Ric. dicit. resolut. 337. in fin. vbi dicit, quod Capellanus ex eo quod gesserit actum gratuitum in eius libertate consistens, nulla potest dici acquisita seruitus residendi, iuxta resoluta per Cyn. in l. 2. quæst. 3. C. quæ sit longa consuetudo, Bald. in l. 1. C. de seruicibus, & aqua, Abb. in cap. quod transacionem colum. 2. de officio legat. [vide bonam decisionem Rotæ in Aquilana Capellania 26. Martij 1629. coram R. P. D. Merlino, & Alphonf. à Leone d. q. 4. praxi 6. num. 217. cum seqq.]

45 Vtrum verò ex consensu patroni possit Episcopus pro vna vice Capellaniam requirerentem actum Presbyteratum non Presbytero conferre. Possent Lambert. de iure patron. lib. 2. part. 7. q. princ. art. 30. num. 11. & q. 10. art. 10. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficia, §. 7. vers. tertia conclusio fallit, & verb. in patronatus vers. decimoquinto dubio, Perez de Lara de capell. lib. 2. cap. 5. à num. 28. Seraphin. decis. 871. num. 4. Antonij. Diana moral. resolut. part. 4. tract. 4. resolut. 227. vers. & eandem. Conditio namque appositâ in fundatione potest mutari cum consensu Episcopi, & patroni. Miles in repet. verb. Patronus, Roch. de iure patron. in verb. pro eo quod diocesanus, num. 32. cum seqq. Perez de Lara d. cap. 5. num. 30.

46 Verum contrarium, immo non posse Episcopum cum consensu patroni dispensare etiam pro vna vice contra ordinationem fundatoris, verius mihi videtur, ex Clem. quia contingit, de relig. domib. & tenent Azeued. l. 5. num. 2. tit. 6. lib. 1. noue Recop. vbi testatur se iam vidisse per Cancellarium Pincianam in gradu de fuerça iustum annullari similem prouisionem de patroni consensu per Episcopum, factam contra fundationis qualitates, & quod obseruarentur qualitates illius, & secundum eandem formam iterum prouideretur, licet contradicatur consil. 6. num. 35. Gutierrez. consil. 1. num. 19. Francisc. de Carpi. de executor. testamenti. lib. 3. cap. 4. num. 34. nouissime Marcel. Vulpe in praxi ind. cap. 49. num. 25. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 1. num. 107. vbi reddit rationem, quia text. in dicit. Clem. quia contingit, generaliter loquitur, & non probatur iure quod in vno casu auctoritate Episcopi possint relaxari deposita per fundatorem, Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 5. num. 302. Castrus Palao in opere morali tom. 2. tract. 13. disp. 1. puncto 6. num. 22. Et fauet dispositio Concilij Trid. sess. 25. de reform. cap. 5. dum decidit non posse iam Episcopum tollere qualitates appositâ in fundationibus beneficiorum, super quo sacra Congregatio Concilij, quam refert Nicol. Garc. d. part. 7. cap. 1. num. 99. vers. quarto, & n. 111. vers. secundo, censuit nec de consensu patronorum posse Episcopum dispensare cum minore 25. annis ad capellam simplicem obtinendam, ad quam ex fundatione est presentandus Sacerdos.

47 Superest nunc vt videmus an & quando capellania sit incompatibilis cum alio beneficio residentiam

tiam requirente? In quo dubio vera sententia tenet capellaniam fundatam cum onere celebrandi non esse effectam residentialem, cum sufficiat quod in tali Ecclesia Missæ, & diuina Officia celebrantur per alium, nec ob id est electa industria personæ, cui possit per quilibet Sacerdotem explicari. Ita Hoied. de incom. benef. p. 2. c. 1. n. 2. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 48. num. 14. Stephan. Gratian. March. decis. 155. num. 4. cum seqq. & d. discept. 133. à num. 16. vbi n. 19. cum Nau. & Gonzalez tenet quod vt dicatur beneficium sub eodem recto ad inducendum incompatibilitatem est necessarium vtrumque beneficium requirere idem ministerium in eodem loco, & capella, ita ut beneficiati, & capellani conuenire debeant in vnum, & faciant eadem munera, secus si capellania essent intra eandem Ecclesiam instituta ad diuersas causas & fines diuersos, & ad faciendam separatam Congregationem. Vnde Sacra Congr. Conc. de qua in meis collect. ad Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 4. num. 10. censuit quod capellania habens onus celebrandi certas Missas, & coadiuandam curam animarum Ecclesiæ Plebanatus est beneficium incompatibile cum alio beneficio personalem residentiam requirente. Et in eadem S. Congr. in Ferrarien. 4. Decembr. 1627. fuit resolutum quod capellanus, in Ecclesia Cathedrali tenetur ad residentiam stante fundacione suæ capellæ cum onere quarumdam Missarum, & interueniendi in choro.]

48 Plura de sacrificio Missæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus verbis, ac vasis sit celebrandum, & quâdo fideles eius præcepto satisfaciant, vide Innoc. III. Mich. Timoth. Ioan. Baptistam Scott. Alexand. Alen. Antonium Honcal. & Martin. de Fria in suis tract. de sacrificio Missæ, Plotum in exposit. Missæ Sacram. Episcop. Aycenen. in exposit. Missæ sacrosanctæ, Ragn. de Missa in Ecclesia, Iodocum Coccium tom. 2. thesauri Catholici lib. 6. art. 4. vbi plures auctoritates ex sacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, Repert. Inquisit. verb. Missa, Caictan. in opuscul. de sacrificio Missæ. Barthol. ab Angelo in exam. Confess. dialog. 5. de Missa, Card. Bellam. in controu. Cathol. lib. 1. de Missa, Sor. lib. 9. de iustit. quæst. 2. art. 1. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 242. de Missa, Henric. in sum. lib. 9. de vero Missæ sacrificio, Gab. Valq. in 3. par. S. Thom. tom. 3. quæst. 85. disp. 220. cum sequentib. Coninch dicit. quæst. 83. & ibi Nugus, Jacob. de Grass. in iureis decis. par. 1. lib. 2. c. 39. cum sequentib. Dom. it. Chamet. in tract. de septem Sacramentis, noue Legis tract. 4. de Eucharistia, ut de sacrificio, Missæ, Nald. verb. Missa, Azor. instit. moral. par. 1. lib. 10. cap. 18. cum sequentib. Luc. Pinel. tract. de Missa, Mich. Zanar. p. 1. dicit. Theolog. de Eucharistia cap. 13. de Missa, Ioann. Domin. Montagnon. in dissip. de valore Missæ, Bingsfeld. Eucharistia. Theol. past. de sacram. Eucharistia. c. 6. Miranda in manuali Prælat. par. 1. q. 40. cum sequenti, Soar. tom. 3. disp. 82. Sa in aphor. verb. Missa, Galet. in margar. casuum conscientie eodem verbo, Lael. Zech. de Sacrament. tract. de Missa, Cardin. Tolet. in instr. de conscientia lib. 2. Francisc. de Pitigianis de Sacram. distinct. 13. Petr. de Ledesma in sum. par. 1. de Sacrament. Eucharistia, cap. 17. cum sequentib. Balduin. iun. super opus controuersiarum Bellarmini par. 2. lib. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 29. n. 143. cum sequentibus, Fernandez in exam. Theologicæ moralis par. 3. c. 5. de sacrificio Missæ, Vincent. Filliuc. quæst. moral. tract. 5. Molfes. in sum. moralis Theolog. tract. 3. cap. 9. cum sequentibus, Bouac. de Sacram. disp. 1. quæst. vltima, Ioann. Baptista Bertis de Missa, Paul. Fraxinel. de Sacerdotum obligationibus

ALLEGATIO XXV. Episcopi approbatio, an & quando requiratur vt Sacerdos Christi fidelium Confessiones audire valeat?

- S V M M A R I V M.
1 Sacerdos ex vi sue institutionis, & Ordinis sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbetur ab Episcopo.
2 Verbum, non posse iudicari carentiam, & actum contra gestum omnino reddidit nullum.
3 Confessiones inualide audit non approbatus.
4 Confessorio non approbato ignoranter confessus quoad Deum est absolutus.
5 Confessorius, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quod tenetur.
6 Sacerdos vt validè administret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, saltem electo, licet nondum consecrato.
7 Archiepiscopus dum actum visitat, potest absolueret subditos suffraganeorum iam per se, quam per alios.
8 Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi Confessiones, aliis concedere.
9 Abbates seculares exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare.
10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum.
11 Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.
12 Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur illum approbare.
13 Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.
14 Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, famoseque predicatorum tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.
15 Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniuste negatur.
16 Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actum Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.
17 Parochialis beneficij nomine qui veniat, ostenditur.
18 Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.
19 Prouisus de Parochiali, an sit vbiq; intra eandem dioccesim eligibilis virute Sublati ad Confessiones audiendas.
20 Episcopi vigore privilegij de quo in cap. vltim. de pœnitent. in sum. Confessarium eligere an possunt

- sint Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus, & num. 21. ubi refertur negatiue.*
- 22 Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur ut fiat in scriptis.
- 23 Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ ministrat credens superiorem ratam habere absolutionem de futuro.
- 24 Sacerdotes Confessionis ministros melius præter Episcopum approbare potest.
- 25 Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.
- 26 Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.
- 27 Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum unam opinionem.
- 28 Approbationem Episcopi ipsius pœnitentiæ requiri secundum alteram opinionem, ostenditur.
- 29 Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundum tertiam sententiam refertur.
- 30 Approbationem Episcopi illius loci in quo sit Confessio, necessariam esse tenet probabiliter sententia.
- 31 Parochus proprius quoad sacramentalem Confessionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentiæ habitant de presentia.
- 32 Scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri.
- 33 Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius privilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diocesis, & num. 34. pro contraria sententia referuntur Doctores.
- 35 Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatus potest eligere Confessarium ab Ordinario proprio diocesis approbatum ad certum numerum personarum.
- 36 Parochus existens extra territorium potest absolueri parochianum suum confiteri volentem.
- 37 Pœnitentiæ formulam in loco delicti non sortitur.
- 38 Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diocesi.
- 39 Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita ut Confessio illi facta à suis subditis non sit inuacanda, ostenditur.
- 40 Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbatus.
- 41 Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare.
- 42 Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque ullo examine.
- 43 Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat morte, vel amoto delegante.
- 44 Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diocesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur novam querere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet.
- 45 Regulares indigent approbatione Episcopi Secularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiant.
- 46 Lectores Regulares potentes licentiam audiendi secularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari.
- 47 Clem. datum, de sepulture, an sit derogata per Conc. Trid. ostenditur.
- 48 Ordinatio Pape de Regularibus semel per Episcopum

- prævio examine ad audiendas Confessiones approbatus, & iterum non examinandis ab eodemmet, non est reuocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.
- 49 Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime imauerit, reuocare.
- 50 Regulares Confessarii ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.
- 51 Approbationes generaliter & indistincte, vel determinate ad locum seu tempus quomodo danda, ostenditur.
- 52 Regularium iurisdictione ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatur per ipsam approbationem Ordinariarum.
- 53 Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta cessat facultas.
- 54 Regulares semel approbati extra diocesim Episcopi approbati non possunt Confessiones audire.
- 55 Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari.
- 56 Gratia ad beneplacitum Pape, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.
- 57 Approbatio Sacerdotibus Secularibus semel per Episcopos impensa, an possit reuocari quoties Episcopi voluerint, ostenditur.
- 58 Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter oculis valide absolutionem præstat illi, qui huius excommunicationis ignarus non est, ostenditur, & num. 60.
- 59 Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur ex errore communi.
- 60 Extraneus, ad euitanda scandala, Martini V. declaratur.
- 61 Absolutio sacramentalis inualida est præstita ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate se iniecit absque approbatione superioris.
- 62 Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed ulterius oportet ut illum præcesserit titulus officij exerciti.
- 63 Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones cum Regularium peccata audire cupiunt.
- 64 Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, secularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.
- 65 Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem.
- 66 Confessarius Religiosus ex deputati à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruat, an teneatur etiam approbari ab Episcopo, ostenditur.
- 67 Confessores in Monasteriis Monialium, que sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.
- 68 Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, ostenditur, & refertur S. Congreg. decisio num. seqq.
- 78 Quilibet Sacerdos absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusvis peccatis absolueri.

- 79 Ampliatur, licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hereticus.
- 80 Ampliatur, etiam si ad se Superior, vel de facili possit haberi.
- 81 Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans.
- 82 Doctores de Confessione agentes referuntur.

NON omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis & Ordinis sacerdotalis per se loquendo est iure diuino sufficienti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iurisdictione, vt validè illud administret, cum nullus absque illa iudicialis actus valeat exercere. Iurisdictione autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Concil. Trident. sess. 24. cap. 7. vbi ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. sess. 23. de reformat. cap. 15. vbi dicit nullum posse Confessiones Secularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Soar. tom. 4. disp. 28. sect. 4. num. 9. Valq. tom. 3. disp. 219. num. 55. & sequenti, Chamer. de Sacram. tract. 7. de Confess. dub. 12. pag. 477. Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 29. num. 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 169. cum seqq. Fagundez in quinque Eccl. sue præcepta, præc. 2. lib. 7. cap. 1. à num. 14. [& cap. 2. num. 7. Trullench in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 1.] Ex eoque confirmatur, quia Concil. d. c. 15. vtitur particula illa, non posse, que cum sit negatio potentia indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me [de dictionib. vsufreq. dicit. 268. num. 2. nam licet in ipsa Ordinis assumptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, altera sacrificandi pro viuus, & defunctis, altera absoluendi à peccatis, Valent. tom. 4. disp. 7. q. 16. puncto 2. Aegid. Coninch de Sacram. disp. 8. num. 2. Ioan. Sanchez in select. q. 40. à princip. Suar. in p. 3. tom. 4. disp. 25. sect. 1. ex num. 7. Torreblanca nouissime in practicabil. Iuris spiritual. lib. 1. 4. cap. 1. num. 12. nihilominus licet potestas absoluendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exerceatur, Nau. in cap. placuit. de pœnit. dist. 6. num. 8. Suar. d. tom. 4. disp. 16. sect. 3. Torreblanca d. lib. 1. c. 1. n. 11. & c. 4. à n. 8.] Quare non approbatus inualidè Confessiones audire resoluunt Sanch. de Matr. lib. 6. disp. 38. num. 20. Aegid. de Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 8. num. 49. Coriolan. de casibus referu. p. 1. sect. 1. art. 20. num. 2. [Lauret. de Franchis in controu. inter Episcop. & Regul. pag. 28. ad 8.] & decisum fuisse de anno 1580. ad petitione examinatorum diecesis Leodien. testantur Capeau. de casibus referu. cap. 3. q. 1. Pialec. in praxi Episcop. p. 2. cap. 1. num. 9. pag. 92. Paul. Santo. de casibus Pape lib. 5. Episcop. cap. 1. n. 28. [Ioan. Valer. de differenti. inter vtrumque forum verb. nullitas differ. 5. num. 1. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 62. nouissime me citato in hoc loco Bossi de triplici Iubilæi privilegio sect. 3. casu 2. n. 79. & Torreblanca d. lib. 1. 4. cap. 1. num. 11. Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum Confessiones, resoluunt Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 2. q. 2. Megala in 1. p. lib. 5. cap. 19. num. 12. Homob. de examine eccl. sp. 1. tract. 5. cap. 3. q. 20. Ad quod no-

tabis S. D. N. Vrbanum VIII. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militibus, hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusvis tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, cæterisque locis pijs, & eorum siue earum respectiue personis audiendi seculariū personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione, & approbatione, vt in sua constit. incipien. Cum sicut accepimus, sub dat. die 12. Septemb. 1628. quam refert Lauret. de Franchis in controuers. inter Episc. & Regul. pag. 272. cum seqq.]
 Ille, qui sic Confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit Confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. num. 20. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 13. n. 10. Confessarius verò, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit, vide Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 6. Cordub. in sum. q. 7. Nauar. in cap. 1. de pœnitent. dist. 6. latè Coriolan. d. p. 1. sect. 2. art. 19. n. 3. & 4. [Et qualiter puniatur, vide Lauret. de Franchis part. 281.]
 Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente iurisdictionem, iuxta Concil. Trid. in d. cap. 15. sufficit autem quod Episcopus electus, licet nondum consecratus, committat alicui iurisdictionem ab absoluendum suos subditos, quia huiusmodi commissio pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam Episcopus electus iam habet, ita Sot. d. q. 4. ar. 2. Chamerot. ubi sup. dub. 15. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 47. [nouissime Bossi. de triplici Iubilæi privilegio sect. 3. casu 2. n. 59. vbi n. 64. cum seqq. differit quid dicendum si Episcopus sit excommunicatus non toleratus, & suspensus ab officio & iurisdictione.]
 Archiepiscopum dum actu visitat posse absolueri subditos suffraganeorum tam per se, quam per alios, post Syluest. & alios docent Soar. tom. 4. disp. 25. sect. 1. num. 14. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 34. Aegid. de Coninch d. disp. 8. num. 21. vers. nota Archiepiscopum, Quatant. in summa Bullarj verb. Archiep. auctoritas vers. 33. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 7. c. 14. n. 75.]
 Vicarium Episcopi posse ex generali commissione facultatem Confessiones audiendi aliis concedere, tenent Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 29. n. 14. cum seqq. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. à num. 73. Narbona de appell. à Vicario ad Episcopum p. 1. num. 203. [Moner. de commut. ultim. volun. cap. 7. num. 4. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 60. vbi limitat in Vicario Foraneo Torreblanca d. lib. 1. 4. c. 2. num. 13.]
 Abbates seculares, & Priores magni exempti, qui in suas oves habent iurisdictionem quasi Episcopalem, vt in Lusitania est Prælati Thomaricis, & Priores seu Vicarij generalis Prioris Cratenis Ordinis S. Ioannis Hospitalitj; & in Castella Abbas Compluti Regij, & Merina Campelstris, comprehenduntur sub nomine Episcopi in presenti, vt citatis Henriq. & Soar. obseruant Campan. d. cap. 13. num. 76. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 55. Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapol. decis. 22. num. 4. par. 4. [& in sua praxi aurea ref. 301. Tambutin. de iure Abbatum

batum tom. 2. disp. 6. q. 11. latè Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 62. cum seq.] & censuit Rot. apud Farinac. decis. 332. part. 1. recent. [Et quod Priores de Velez & Merida habeant iurisdictionem approbandi Confessarios pro secularibus, docet Ioan. de la Cruz in sum. de sacram. pœnit. dub. 6. concl. 3. fol. 197. & dub. 8. concl. 4. & Ioan. Sanc. in scilicet. disp. 49. num. 9. in fine.] An autem peccet Episcopus excommunicatus non toleratus, suspensive ab officio Sacerdotes approbans in Confessarios iuxta formam Concilij d. cap. 15. vide Fagundez d. c. 2. n. 53.

20 Capitulum sede vacante potest approbare & exponere Confessores per Vicarium à se electum, cui succedat in omni iurisdictione Episcopo competente præter casus in Iure expressos, & hic actus approbandi non est actus formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictionis ordinariæ: ita Soar. d. disp. 28. scilicet. 5. num. 2. Henric. lib. 3. de pœnit. cap. 6. in princip. Fagundez d. cap. 2. num. 54. [Campan. d. cap. 13. num. 74. Marchin. in tract. temp. pestilent. par. 5. cap. 4. n. 15. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. n. 61. Torreblanca d. lib. 1. c. 2. n. 15.]

11 Grati oportere concedi huiusmodi licentias refert decisum Armendar. vti addit. ad recapit. legum Navarrae lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis num. 10. resp. 5. Restat adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concil. Trident. in d. cap. 15. ibi, quæ gratis detur, in quibus prohibetur huiusmodi approbationem dari pro precio, aut pecunia, ita sint substantia- lia, vt si fortè pro pecunia obtineatur, nulla profus sit, veluti collatio beneficij pecunia obtenta sit? In quo dubio Soar. d. tom. 4. disp. 28. scilicet. 5. num. 10. in fine, quem refert & sequitur Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 66. respondet in illis verbis solum contineri præceptum, quo præcipitur Episcopis vt huiusmodi approbationem gratis impendant, non contineri verò conditionem necessariam, qua non seruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec esset necessarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, gratis detur, exponuntur præceptiuè, vt dictum est: erit ergo ex suo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit esse si aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. Pro faciliori præsentis materiae declaratione aliqua obseruanda duxi in hunc qui sequitur modum. [An si quis petat licentiam per alium vt Confessiones audire possit, validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam, esto Confessiones audiat post huiusmodi concessionem? Vide Fr. Ludou. à Cruce in expof. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 21. à num. 1. vbi à num. 6. disputat an talis licentia si extorquetur sit valida, & à num. 8. an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendacijs.]

12 Primò obseruandum est Episcopum censeri sufficienter aliquem approbare eo ipso quod sciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt si instituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confessiones audiat, etiamsi illum non subiecerit examini, modo ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus suscipiendum: ita Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 107. Aigid. de Coninch d. disp. 8. num. 49. Aloyf. Rice. in praxi aurca resolu. 21. [nouissime Bossi. dicit. scilicet. 3. cap. 2. num. 48.]

13 Illud autem aduertere oportet, idem esse approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confessiones audiendas, vnde cum Episcopus ita dicit, Approbamus Nos ad administranda Sacramenta in hac nostra diocesi,

vel in tali, aut tali loco, seu parochia, solummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ, quæ sunt Sacramenta maximè necessitatis, non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. ita Henric. lib. 11. cap. 3. §. 5. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 35. num. 8. quos refert Fagundez d. lib. 7. c. 3. n. 6.

Vtrum autem Doctores, Lectores, Licentiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famosique Prædicatores, de quorum scientia constat per publicam facti, & doctrinæ euidentiã, teneantur hanc approbationem petere ab Episcopis, siue Seculares Sacerdotes sint, siue Regulares, vt idonei Confessarij euadant, & an ij etiam in decreto Concilij d. cap. 15. comprehendantur? solum in hac materia ab aliquibus in dubium reuocari, in quo communis sententia tenet prædictos omnes indigere suorum Episcoporum approbatione, & comprehendi sub dicto decreto Concilij Tridentini; ita Henric. l. 3. de pœnit. cap. 6. §. 2. Aigid. de Coninch d. disp. 8. dub. 7. num. 49. Soar. d. disp. 28. scilicet. 4. num. 3. Gutier. canon. lib. 1. cap. 6. num. 9. Menoch. de arbit. casu 465. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. num. 4. in fine, Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 68. cum seqq. [Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. §. 1. num. 32. nouissime me citato in hoc loco Ioan. de Solorzano de Iure Indiarum tom. 2. lib. 3. c. 18. num. 29.]

15 Hinc fit vt si aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia insignis professor licentiam petierit, & iniuste ex odio, vel malevolentia ei negetur, non censetur approbatus, per ea quæ tradunt Soar. d. disp. 28. scilicet. 5. à num. 5. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 192. Aigid. de Coninch d. disp. 8. num. 58. Fernandez in examine Theologie moralis p. 3. cap. 9. §. 8. num. 2. [Tamburin. de iure Abbatum tom. 2. disp. 6. q. 12. num. 6. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. num. 2.] & in Clericis secularibus admittit Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 58. [Sanc. in scilicet. cap. 48. num. 16. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 9. n. 257. Trullench. d. cap. 1. dub. 8.] Vnde non bene Natat. in mar. c. 27. num. 264. versertium, Etiam à Cochier de iurisdic. Ordinarij in exemptis par. 4. q. 77. Cened. canon. quæst. lib. 1. q. 33. num. 20. & 21. & alij, quos refert & sequitur Fagundez loquens de religiosis d. prac. 2. lib. 7. cap. 2. num. 15. [quibus addo Layman in Theologia mor. lib. 4. tract. 6. cap. 11. num. 4. Finel. de casibus reseru. cap. 3. num. 3. Villal. in sum. tom. 1. tract. 1. diff. 53. n. 3. Peirinis de Religioso subdno, tom. 1. q. 21. §. 2. Diana p. 3. tract. 2. resolu. 24. Ioan. Bapt. Lezzana in sum. quæst. Regular. cap. 19. num. 3. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 11. num. 4. Miranda d. tom. 1. q. 45. art. 6. & 8. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 17.] Existimant Episcopo nolente siue iusta causa admittere præsentatos, eos posse omnia perinde exercere, ac si admissi, & auctorizati essent. [Hinc & minus bene existimant Fr. Emman. ad Bull. Cruc. §. 9. num. 30. & quæst. Regul. tom. 1. q. 59. art. 3. Gammachæ. de sacram. pœnit. cap. 18. Cælestin. in compendio Theolog. moral. tract. 1. cap. 16. num. 1. & cap. 14. num. 4. Diana moral. resolu. p. 5. tract. 11. resolu. 45. quòd Episcopi tenentur approbationem dare si Religiosi illis præsentati secundum formam Clem. dudum, de sepultur. post examen inuenti sint capaces & idonei ad officium Confessionum audiendarum, & si suam approbationem absque rationabili causa dare recusent, possunt audire Confessiones.]

Concil. Trident. dicit. cap. 15. statuit nullum etiam Regularem posse Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, &c. [ex quo colligunt Florob.

Florob. de casibus reseru. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 2. & alij citati à Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 49. beneficium Parochiale obtrinentes eo ipso ad Confessiones audiendas approbatos censeri.] Intelligit modò illud actu habere, & non sufficere habuisse, vt obseruauit Vivald. in cand. labro aureo. vbi de Confess. num. 27. concl. 2. Suar. tom. 4. de Pœnit. disp. 28. scilicet. 4. num. 20. Henric. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 3. in fine, quos refert & sequitur Fagundez dicit. præcepto 2. lib. 7. cap. 2. num. 38. [Torreblanca d. lib. 14. cap. 2. num. 18. cum seqq.]

17 Nominè Parochialis beneficij intelligenda sunt etiam superiora beneficia habentia curam animarum, vt sunt Archiepiscopatus, & Episcopatus, & vt sunt etiam aliqui Abbates, Archiepiscopi, & Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam, quia de his omnibus eadem, vel fortasse maior est ratio; vt per Suar. d. scilicet. 4. num. 21. & Fagundez dicit. cap. 2. num. 41. [Filliuc. d. part. 1. tract. 7. cap. 9. n. 257. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 51. vbi num. 52. id limitat in Prælati Religionum, qui ex vi suæ dignitatis non habent iurisdictionem ordinariam in seculares, & expressè illos non posse sine approbatione Ordinarij audire secularium Confessiones, tenent Suar. tom. 4. disp. 28. scilicet. 4. num. 21. Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. lib. 1. num. 4. quamuis contrarium teneant Henriquez lib. de Indulgent. cap. 12. num. 3. in comm. lit. R. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. num. 3. Diana moral. resolu. part. 2. tract. 2. resolu. 46.]

18 Notandum de parochiali Ecclesia per concursum censeri approbatum idoneum ministrum ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido, vbi sita est parochia, non autem passim per totam diocesim, declarasse S. Concilij Cœgregationem referent Phocas in praxi Episcop. p. 2. cap. 1. num. 10. pag. 92. Homob. de Bonis de examine Ecclesiasticorum tract. 5. cap. 3. quæst. 5. Fernandez in examine Theologie moralis p. 3. cap. 9. §. 8. num. 1. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. à num. 35. [quamuis Zerol. in praxi pœnit. cap. 16. quæst. 1. extendit ad retam diocesim, & Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 56. restringat ad subditos tantum suæ Parochiæ.]

19 Vtrum autem sit vbique intra eandem diocesim eligibilis virtute Iubilæi? Affirmant Gutier. lib. 1. canon. cap. 27. num. 21. Suar. dicit. scilicet. 4. dub. 16. in fine, quos refert & sequitur Fagundez d. cap. 2. num. 33. [adde Fr. Emman. in Bullam Cruc. §. 9. num. 4. dub. 1. in princ. Homobon. d. part. 1. tract. 5. cap. 3. q. 15. Florob. de casibus reseru. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 2. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 233. An sit eligibilis extra diocesim, & vbique terrarum vi Bullæ Iubilæi, aut alterius privilegij Papæ, vel ex licentia aliorum Parochorum suis ouibus concedentiũ facultatem eligendi quemlibet approbatum, aut ipsimet Sacerdoti in specie suas oues committendum? Negat Gutier. Homobon. & Florob. locis citatis, Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. num. 6. Layman d. lib. 5. tract. 6. cap. 11. num. 7. Affirmant & meritò Vivald. in cand. labro aureo, et. de Confess. n. 28. concl. 1. Henric. d. lib. 6. cap. 6. §. 7. Ioan. Valer. de different. vtrumque fori, verb. absolutio differ. 1. num. 16. Suar. d. disp. 28. scilicet. 4. num. 18. Fagundez d. c. 2. num. 36. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 235. nouissime Trullench in expof. Bullæ S. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 4. num. 3. An inualida sit absolutio quoties Parochus nullum habet legitimum titulum, vt quia de factò cum Bullis falsis se gerebat pro Parocho? Negatiua patet verior, quia a se ipsis error communis, qui tribuit iurisdictionem, & bona fides pœnitentis, Barbes. de Episcopis. Pars 11.

Molfes. in sum. tom. 1. tract. 7. cap. 13. num. 21. Sanc. in scilicet. disp. 94. num. 3. Diana d. part. 3. tract. 4. resolu. 122.]

Secundo obseruandum in rigore disputationis optime defendi posse Episcopos vigore privilegij, de quo in cap. vlt. de pœnit. & remis. in suum Confessarium eligere posse Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam Concil. Trid. d. cap. 15. admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones. Ratio est, quia dispositio d. cap. 15. est generalis, ac proinde limitanda per d. cap. vlt. deinde hoc ipsum sequenti comprobatur syllogismo. Prælarus quilibet quoad se idem potest, quod potest quoad subditos, vt in disputatione resoluit Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 3. Suar. tom. 5. disp. 41. scilicet. 2. num. 9. & tom. 4. disp. 52. scilicet. 1. num. 10. Salas de legib. disp. 20. scilicet. 12. num. 103. & in Indulgentiis Nauarr. de Iubileo notab. 20. num. 11. Sor. in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 4. vbi postremum, Suar. d. disp. 52. scilicet. 1. à num. 14. Sed Episcopus potest approbare quemcumque idoneum quoad suos subditos, vt probatur in d. cap. 15. etiam aliquos diocesim ad suas oues, vt quotidie practiceatur, ex Suar. tom. 2. disp. 28. scilicet. 5. num. 12. & 13. Ergo poterit idem facere quoad se, & sic eligere quemcumque idoneum in Confessarium, nam eligendo ipso facto illum approbat. [Quare hanc partem sustinent Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 55. num. 4. Ioan. Valer. de different. vtrumque fori, verb. iurisdic. differ. 14. num. 2. & verb. nullitas differ. 5. num. 2. Coriolan. de casibus reseru. part. 1. scilicet. 1. art. 2. num. 5. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 102. De Cardinalibus quòd ex consuetudine possint sibi, & familiae suæ de Confessario prouidere, quia respectu familiae, & domesticorum suorum quasi Pastores sunt, resoluit Manfred. de Cardinalib. decif. 118. Alban. cod. tract. 9. 41. Suar. tom. 4. disp. 27. scilicet. 2. n. 6. Vafq. in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 1. dub. 4. n. 2. Comit. resolu. moral. lib. 1. q. 101. num. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 7. c. 7. n. 197. Turrian. de Pœnit. disp. 23. dub. 3. Præpof. in 3. p. q. 8. de approb. ministr. dub. 7. n. 53. Ludou. à Cruce in Bull. Cruciatæ disp. 1. cap. 2. dub. 22. num. 11. cum seq. Bossi. de Iubileo scilicet. 4. casu 2. §. 4. n. 111. Anton. Nald. in sum. verb. Cardinalis, num. 8. Adam. Tanner. tom. 4. disp. 6. q. 9. dub. 3. num. 58. vbi ait quòd Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium designatus, & electus, facultatem habet tam ad proprias eorum, quam ad familiarium, & commensalium Confessiones audiendas, P. Ludou. de san. Iam mei amicissimus q. 6. art. 2. de sacram. Pœnit. disp. 5. concl. 2. ibi, Tozo. his Cardinales tamen licentia recita del Papa para elegir Confessor para siy para su familiae, yo lo se por esperiencia pues sine Confessor del suor Cardenal Doru, y de otros Cardinales sin mas auctoridad que solo su nonbramiento, &c.]

His tamen non obstantibus contrarium à Sacra Congregat. decisum fuisse [circumfertur, cuius declarationis verba sunt quæ sequuntur. S. D. N. audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Episcopum vigore privilegij, de quo in cap. vlt. de Pœnit. & remis. non posse sibi eligere Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Diocesi. no non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones. Referunt Aloyf. Rice. in praxi fori Eccles. decif. 584. in 1. edit. alijs resolu. 470. in 2. edit. Aigid. de Coninch d. disp. 8. num. 10. Suarez dicit. disp. 28. scilicet. 4. num. 7. & 8. Prosper de Augustino in addition. ad Quarantam in summa Bullarum, verb. Archiepiscopi auctoritas, versicul. nouum, in fine, Arce. infir.

insti. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 16. vers. quæres. Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis num. 54. Galer. in margarita casuum Confessio. verb. Episcopus 6. Coriolan. de casibus referu. part. 1. sect. 1. art. 21. num. 5. vers. ac contra. Jul. Lator. de Indulgent. & Indulao part. 1. cap. 21. num. 58. Ioan. Valer. de differenti. inter vtrumque forum. verb. absolutio differ. 1. & verb. iurisdictione differ. 14. & verb. nullitas differ. 5. num. 2. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 15. num. 34. Fagandez dict. lib. 7. cap. 2. a num. 78. Iacob. de Graff. tom. 2. lib. 5. tit. de penit. & remiss. conf. 4. num. 13. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 256. Megala in 3. part. lib. 1. cap. 10. num. 18. Alphonf. de Leone de Indulao part. 1. q. 9. num. 28. Faustus eod. tract. lib. 4. q. 73. Diana moral. resol. part. 3. tr. 2. resol. 3. vbi etiam de Prælati Regularibus. nouissimè Fr. Ludouic. à Cruce in exposit. Bullæ Cruce. disp. 1. cap. 2. dub. 2. & 23. vbi etiam de Cardinalibus agit, & de illis, qui sunt de eorum familia Doctores supra hoc numero citati loquuntur in Episcopo, & licet idem affirmant in Cardinale Azor d. quæst. 16. & Scip. de Rubéis in ephorism. Episcop. verb. Cardinalis, num. 5. contrarium tamen obseruatur consuetudo, prout de ea testantur Doctores num. precedenti, in sine citati.]

22 Tertiò obseruandum non esse de essentia approbationis, vt ea fiat in scriptis, sufficit enim quod in voce habeatur, ex eo quia scriptura per se loquendo non est de necessitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita resoluunt Iacob. de Graffius in aureis decisi part. 1. lib. 1. cap. 13. num. 51. Valer. Reginald. dict. lib. 1. num. 198. Lezana dict. cap. 18. num. 10. Coriolan. de casibus referuatis part. 1. sect. 2. art. 7. num. 3. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico t. d. 5. cap. 2. quæst. 10. prope finem, vbi aduertit consuetudinem esse præfatam in Confessarium approbationem in scriptis dari, vt ipse eam exhibere possit quoties expedire, & opus esse iudicauerit, & iterum uall. 11. quæst. 12. resol. 1. [Bossi. dict. sect. 3. casu 2. §. 1. num. 11. Nouar. in nouo Iure Pontificio cond. 6. num. 8. nouissimè Diana moral. resolui part. 5. tract. 1. v. solut. 41.]

23 Quarta obseruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ Sacramentum ministrare, credentem superiorum ratam habere abolitionem de futuro, nisi ratam habeat de præsentis signo aliquo externo. Ita Nauar. in manual. cap. 9. num. 5. & in cap. placuit num. 106. Nugn. in addit. ad 3. part. quæst. 8. art. 5. dub. 1. Pefant. etiam in addit. ad 3. p. q. 10. disp. 5. Henriq. in sum. lib. 6. cap. 13. §. 1. 3. Soar. tom. 4. disp. 25. sect. 1. sub num. 1. & disp. 77. sect. 4. in 4. dub. sub num. 16. Coriolan. d. sect. 2. art. 10. n. 2. cum seqq. Valer. Reginald. dict. lib. 1. num. 89. & 90. Paul. Santor. de casibus Papa libus, & Episcop. part. 1. a num. 39. Fagandez d. lib. 7. cap. 2. num. 71. & 72. Chamerot. d. loco dub. 29. pag. 488. & dub. 30. tenet quòd delegatus ad audiendas Confessiones non potest subdelegare. [latè Fr. Ludou. à Cruce in exposit. Bullæ Cruce. disp. 1. cap. 2. dub. 20. per tot. Floron. de casib. referu. part. 1. cap. 4. §. 17. num. 3. Paul. Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 16. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 135.]

Sed quid si Episcopus videns Sacerdotem non approbarum audire Confessiones secularium, & tacens, re vera internè non consentiat, nec det licentiam, erit ne tunc Confessio inualida ex defectu approbationis, & iurisdictionis? Fore inualidam affirmant Medina tract. 2. de Confess. quæst. de multiplici licenti. ad uno confitendi. Petr. de Ledesma de matrim. quæst. 4. art. 5. p. mltto 3. dub. 4. Paul. Layman in Theol.

moral. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 16. §. deinde, vers. idem que. Verum probabilis est esse validam, quia eorati habitio de præsentis reputatur in Iure, & apud peritos vera licentia, sicut licentia expressa concessa. Ita Basil. Pont. de matrim. lib. 5. cap. 19. num. 14. Sanchez eod. tract. lib. 3. disputat. 22. num. 65.]

Quinto obseruandum nullum præter Episcopum 24 se interponere debere in iis, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacra Confessionis ministros; ita decisum refert Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarra lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 1. de confitendo semel in anno. num. 15. [nouissimè Bossi. dict. sect. 3. casu 2. sub num. 55.]

Hinc fit Parochum non solum Iure communi, 25 sed etiam particulari non posse alicui Sacerdoti, alias non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum: ita [Floron. de casib. referu. part. 1. cap. 4. §. 16.] Nugn. in addit. ad 3. part. quæst. 8. art. 5. dub. 6. [Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. diffie. 49. num. 9. Sancius in select. disp. 48. num. 51. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 132. Trullench d. dub. 3. num. 15.] Gambarupt. de casibus referu. cap. 2. num. 29. Fagandez d. lib. 7. cap. 2. num. 43. nec dissentire videntur Egid. de Coninch d. disp. 8. num. 28. & Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 67. & 68. [Zanard. in director. part. 1. de sacram. Pœnit. cap. 26. Fagandez in quinque Eccles. præcepta præc. 2. lib. 7. cap. 2. num. 43. Diana dict. part. 3. tract. 4. resol. 110. & 146. Fr. Ludouic. à Cruce d. cap. 2. dub. 16.] In contrariam tamen sententiam videtur posse allegari Nauarr. in cap. placuit, num. 140. de Pœnit. disp. 6. dum ait Parochum, etiam si nondum sit initiatus Ordine Sacerdotali, posse Iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem absoluendi suos subditos, in hoc tamen nihil contradicit supraposita resolutio, nam intelligendâ est suppositis terminis habilibus, habita scilicet approbatione Episcopi. [nam certum est Parochum posse dare licentiam suis subditis, vt cum alicno Sacerdote, idoneo tamen, confiteantur, cap. placuit, de Pœnit. disp. 6. cap. omnis vniuersæ sexus, de Pœnit. & remission. Nauarr. in d. cap. placuit, num. 49. Soar. tom. 4. in 3. part. disp. 26. sect. 1. num. 3. & disp. 27. sect. 1. num. 2. nouissimè Trullench in expositione Bullæ S. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 11.] Quamuis Petr. de Ledesma in sum. part. 1. de sacram. Pœnitent. cap. 12. vers. acerca de sta conclusio, [Ludou. de san Iuan in sum. quæst. 7. art. 2. de Pœnit. diffie. 12.] affirmer etiam respectu iure nouissimo Concilij Trid. licere parochi concedere simplici Sacerdoti non approbato, vt suorum parochianorum Confessiones audiat. [Intellige primam, quam sequemur, opinionem, vt procedere in Sacerdote à suo, vel extraneo Ordinario approbato, Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de sacrament. Pœnit. quæst. 8. dub. 6. concl. 3. Coninch de Sacrament. dist. 7. dub. 7. num. 57. vbi pariter declarant eam locum habere seclula prohibitione Episcopi, Diana dict. resol. 110. Ioan. Sanc. in select. disp. 48. num. 52. Trullench dict. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 16. vbi idem dicit quod Coninch.]

26 Sextò, obseruandum in hac materia valde dubium esse, cuius Episcopi approbatio sit necessaria, an scilicet Confessarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confessio, seu vnus eorum? in quo reperitur quatuor opiniones ex aduerso contrarie.

Prima tenet, sufficere cuiuscumque Episcopi approbationem, & constat ex eorum opinione, qui resoluunt

27

unt Sacerdotem ab vno Episcopo approbatum esse vbiq; approbarum, & eligibilem, qui vnica mouentur ratione ex verbis Concilij Trid. d. cap. 15. dum simpliciter requirit Episcopi approbationem, nec exprimit quod sit Episcopus loci pœnitentis, aut Confessoris: ergo data approbatione cuiusvis Episcopi satis verbis Concilij, & per consequens cum sit lex noua, & exorbitans à regulis Iuris antiqui, debet sufficere quacumque approbatio, quæ secundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ sufficiens erit, quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salmaticenses testatur, & sequitur Henricus lib. 6. cap. 6. §. 7. & lib. 7. cap. 12. §. 4. & probabilem dicunt Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 34. num. 16. [Anton. Gom. in explicat. Bullæ ad claus. 10. num. 8.] Petrus de Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit. cap. 13. post 1. concl. Fagandez dict. lib. 7. cap. 2. num. 88. & in Hispania consultum Commissarium generalem Cruciatæ respondiisse sic Papan declarasse, ait Vivald. in candell. aureo, vbi de Confess. num. 2. 8. concl. 3. sequitur Saa verb. Confessor. num. 6. & multis defendere conatur Ioan. Valer. dict. verb. absolutio differ. 1. num. 12. vers. patet. citati per Torreblanca d. lib. 14. cap. 2. num. 1.

28 Secunda requirit approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, vt multos Theologos, & Iurisperitos legendo, & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debita gubernationi, ideòque semper, & simpliciter sibi placuisse, asserit Svar. d. disp. 27. sect. 6. num. 5. & 6. sequitur Filliuc. tract. 7. e. 9. quæst. 11. num. 262. & mordicus defendit Gutierrez. canon. lib. 1. cap. 27. num. 6. [Villalob. in sum. part. 1. tract. 4. dub. 53. num. 3. Ludou. à Cruce in exposit. Bullæ disp. 1. cap. 2. dub. 25. num. 1. dum ait approbationem à Concil. requisitam, & necessariam ac sufficientem esse Ordinarij loci.] Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus, nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de omnibus suis, atque etiam alia de confusione euitanda solum concludunt necessariam esse approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, cui de congruis ministris prouidere incumbit cura proprio Episcopo.

29 Tertia asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini referentibus Soar. dict. num. 6. Egid. de Coninch disp. 8. dub. 8. num. 50. & 51. Fr. Ioan. à Cruce dict. cap. 6. dub. 5. Bonacin. de Sacram. disp. 5. quæst. 7. p. mltto 4. §. 1. num. 15. Molfes. dict. tract. 7. cap. 16. a num. 18. Valer. Reginald. dict. lib. 1. n. 185. [Filliuc. in question. moral. part. 1. tract. 7. cap. 9. num. 260. Bossi. dict. sect. 3. casu 2. num. 214.] Fagandez dict. cap. 2. num. 92. quam quidem sententiam expressè probat & variis rationibus confirmat idem Soar. dict. disp. 28. sect. 8. a num. 3. inter quas illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio actus est iurisdictionis, quam proprie, & directè in ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quam non habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus cui Sacerdos ipse subicitur: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est forma Concilij Trid. qua Episcopi approbationem requirit.

30 Quarta eandem sententiam (cui tanquam probabilior em adhareo) dicitur necessariam esse approbationem Episcopi eius loci, in quo fit confessio, cuius multiplex ratio adducitur.

Primo, quia vbi Episcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Episcopo loci in quo actus gerentur

315 dus est, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs sequatur consultio contra vulgares regulas text. in cap. 1. quæst. 9. 2. & in cap. 1. 13. q. 1. & Concilij Trid. sess. 14. de reform. cap. 9.

Secundo, quia extra territorium ius dicenti non paretur. l. vlt. ff. de iurisdict. omnium iudic. cap. 2. de Constit. lib. 6.

Tertiò, quia licet Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maioremque expostulat Sacerdotis experientiam, vt bene docet Nauarr. in man. cap. 4. n. 4. Iacob. de Graff. d. lib. 1. cap. 15. num. 2. Suar. d. disp. 28. sect. 7. num. 19.

Quarto, quia Concilium æquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo, sed habens beneficium parochiale non potest audire Confessiones extra locum, vbi est beneficium, & multò magis extra dioccesim ex supra resolutis: igitur nec approbatus ab vno Episcopo potest audire Confessiones in Episcopatu alterius.

Quinto, quia Patres Societatis Iesu habent priuilegium, vt iter facientes vbiq; audiant Confessiones, ergo in contrarium est ius commune; quare secundum hanc sententiam tenuisse Prælatos maxime auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses testatur Henricus. dict. §. 4. lit. O, quamque tuerentur Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 5. Nauarr. in man. cap. 27. n. 266. vers. finem, Gambarupt. d. cap. 2. num. 30. Homobon. de examine Ecclesiastico part. 1. tract. 5. cap. 2. q. 14. Campan. dict. cap. 13. num. 77. [Torreblanca d. lib. 14. cap. 2. num. 12.] comprobant Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 7. §. secundo, num. 8. [Paul. Layman in Theolog. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 11. num. 9. Ioan. Valer. dict. verb. absolutio differ. 1. num. 9. & 14. Nicol. Garc. de beneficio part. 5. cap. 8. num. 132. Zerol. in praxi Pœnit. cap. 16. q. 3. Floron. de casib. referu. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 6. Lezana in sum. quæst. Regular. cap. 19. num. 4. & 19. Paul. Laym. in sum. Theolog. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 11. num. 9.] ex eo, quia pœnitentes sua valent confiteri peccata Sacerdoti exstanti in eo territorio, in quo reperitur, cum confiteri volunt, etiam si vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ sint, vt tenet Bonacina d. quæst. 7. p. mltto 2. num. 4. & 5. [Vnde fit vt Regulares simpliciter approbati in vno Episcopatu, dum ibi morantur, possunt audire Confessiones fidelium secularium vndecumque venientium, etiam si non sint subditi illius Episcopi à quo fuerunt approbati, & in cuius diocesi morantur. Fr. Emman. in Bull. Cruce. §. 9. num. 32. Peregrin. in compend. priuileg. Theatin. part. 1. tit. absolutio quæst. seculariter, §. 1. Ioan. Valer. verb. absolutio differ. 1. num. 14. Lezana in sum. question. Regn. cap. 19. n. 1.] ¶ Ille enim dicitur proprius parochus, quoad sacramentalem Confessionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de presenti, nec possunt commode adire proprium Sacerdotem. Menoch. conf. 398. num. 25. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 23. num. 12. ¶ Hinc etiam scholares dimissio Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, Rebuff. de priuileg. schol. priuileg. 139. Denique pro hac parte facit Illustriss. Cardin. decisio, qua dicitur approbationem ab alio, quam à Valentino Episcopo in diocesi Valentini non censeri approbationem Ordinario, prout eam referunt Beia part. 4. casu 20. vers. tandem, Egid. de Coninch d. disp. 8. num. 52. & alij citati num. seq. Bossi. dict. sect. 3. casu 2. num. 213. qua attenda si pœnitens confiteri non potest Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalsi in diocesi

cessi Bracharensi, perspicue apparet esse confitendum Sacerdoti approbato ab Episcopo loci ubi sit Confessio. [Dio 6. Iunii 1608. in una Calaguritanus Cong. Concilij, censuit tam secularem, quam Regularem in una dioecesi approbatos ad audiendas personarum secularium Confessiones non posse in alia eadem Confessiones audire absque Episcopi Dioecesis approbatione.]

33 Septimo obserua pœnitentem, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non posse eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius dioecesis, quia vlt receptum videtur, vt qui fuit in vna dioecesi approbatus, si ad aliam se transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius dioecesim transferatur. [Suar. disp. 28. sect. 7. num. 8. Filliuc. dist. part. 1. tract. 7. cap. 9. num. 263. Fagundez dist. cap. 2. num. 22. & 87. & facit decisio infra num. 34. in fine.] tū quia Religiosi Societatis Iesu priuilegium obtinuerunt à Gregor. XIII. vt semel approbati & à Superioribus expositi possint audire Confessiones fidelium, dum per alias dioeceses transeunt, vt attestantur Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ §. 9. num. 144. Fagundez dist. cap. 2. num. 85. ergo signum est ipsos non potuisse Confessiones in alia dioecesi audire sine tali priuilegio, & consequenter Confessarium approbatum in vna dioecesi non censeri approbatum pro alia etiam tempore Iubilæi, quod semper solet concedi cum facultate eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, qui necessariò debet esse approbatus ab Ordinario loci in quo Confessiones audit. nam approbatus ab alio, quam à Valentino Archiepiscopo in Dioecesi Valentina, non censeri approbatum ab Ordinario referunt decimum Quaranta in summa Bullarum verborum Confessor, vers. præter. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruc. §. 9. num. 5. Aggid. de Coninch tom. 2. dist. 8. num. 52. Vgolin. dist. §. 2. num. 8. [Fr. Ludou. à Cruce dist. disp. 1. cap. 2. dub. 24. num. 5. vers. tertiam.] Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 1. num. 12. Campan. in diuers. iuris Canon. lib. 12. c. 13. num. 77. in fine. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 14. num. 67. Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beia dist. casu 20. Quaranta ubi proxime, Zerol. in praxi de Sacram. Pœnitent. cap. 16. quest. 8. Petr. Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit. cap. 12. concl. 5. & cap. 13. dub. 7. [Gutier. canon. lib. 1. cap. 27. num. 6. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 56. num. 3. Ludouic. Beia part. 4. resp. 20. Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. n. 5. Acosta quest. 38. Fr. Ludou. à Cruce in expos. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 15. à num. 9. & censuit S. Congreg. Concil. in Liman. 29. Ianuar. 1633.] præsentatio enim Confessariorum Regularium facta in vno Episcopatu non sufficit pro aliis Episcopatibus, vt ait Ludou. Miranda dist. tom. 1. q. 45. art. 8.

34 Contrarium tamen, imò Confessarium approbatum ab Ordinario, cuiuscumque loci sit, posse Confessiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, tenent Corduba in sua sum. quest. 10. ad 2. dub. Henric. dist. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 7. & in commento lit. A. & de Indulgent. cap. 12. §. 4. Vivald. in caudela. aureo, vbi de Confess. num. 28. conclus. 3. latè Ioan. Valer. dist. verb. Absolutio differ. 1. per tot. m. Fr. Emman. in expositione Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 2. Soar. tom. 4. dist. 28. sect. 4. num. 18. & sect. 7. n. 6. & 10. Nug. in additionib. ad tertiam partem, quest. 8. art. 5. dub. 5. [Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 261. Gutier. canon. lib. 1. cap. 27. num. 5. Ludou. de

S. Iuan in sum. part. 1. quest. 6. art. 2. diff. 13. fol. 452. latè Ioan. Sanc. in selectis disp. 44. num. 1. vers. in primis, cum seqq. Fernandez in examine Theolog. moralis, part. 3. cap. 9. §. 8. num. 4. Ioan. à Cruce in direct. conscient. part. 2. tract. de Pœnit. quest. 5. dub. 9. concl. 2.] Reginald. dist. lib. 1. num. 186. & 188. Coninch d. disp. 8. dub. 7. num. 53. Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotem approbatum ab Ordinario illius loci, sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum, quæ verba, cum sint generaliter prolata, generaliter videntur esse intelligenda; igitur hæ opinioniones sunt probabiles, prima tutior, & secunda non reiicienda.

[An Parochus relinquens Curatum per commutationem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ Negantem partem docent Hérrig. in sum. lib. 6. c. 6. sub n. 3. lit. I. Suar. tom. 4. dist. 28. sect. 4. n. 2. Fagundez in quinque Eccles. præc. p. 2. lib. 7. c. 2. n. 38. Filliuc. in quest. moral. tom. 1. tract. 7. c. 9. n. 257. Fr. Ludouic. à Cruce in expos. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 7. Floron. de casibus referuatis p. 1. c. 4. §. 12. n. 7. nouissimè Bossi. dist. 3. casu 2. n. 56. nouissimè etiã Trullench in expos. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 7. o. i. dub. 3. n. 7. vers. dico tertio, vbi Fr. Emman. & Acosta citat pro contraria parte, & dub. 4. disputat an Parochus ex vi suæ approbationis ipso iure sit approbatus pro tota Ecclesia, itavt possit ratione Bullæ extra suam dioecesim absque terrarum eligi.]

35 Octauo, obserua formam, quæ virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, posse eligere confessarium ab Ordinario propriæ dioecesis approbatum ad certum numerum personarum, quia verum est dicere hunc esse approbatum ab Ordinario; tum quia versamur in materia fauorabili; tum quia non est idem omnino approbatio, vel iurisdictione, quia iurisdictione supponit approbationem; ad Confessionem autem alicui faciendam tempore Iubilæi non requiritur, vt eligatur Confessarius, aliàs habens iurisdictionem in ipsum pœnitentem, sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionem: ita Henric. in summa lib. 6. de Pœnitent. cap. 6. n. 8. & lib. 7. cap. 12. num. 4. Nug. addition. ad tertiam partem, quest. 8. art. 5. dub. 9. vers. ad 10. argum. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. Pœnitent. cap. 13. dub. 8. & 9. Sanch. de matrim. lib. 8. dist. 34. num. 16. Bossi. dist. 3. casu 2. n. 238. Coninch d. disp. 8. num. 57. Fagundez in quinque Eccles. præc. p. 2. lib. 7. c. 2. n. 19. & 45. [Fr. Ludou. à Cruce d. disp. 1. c. 2. dub. 9. num. 7. refert plures Trullench in expos. Bullæ S. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 6. subdub. quod si quis tantum approbatus esset ad audiendos viros non defectu solius ætatis, sed quia non aded prudens, & aliquo modo leuis esset, non posset eligi à fœminis per Bullam, quia non censetur simpliciter, vt requiritur approbatus, secus tamen esset, si esset idoneus, sufficiens, prudens, pius, & doctus, licet num. 7. id in praxi nec consulendum, nec admittendum asserat, & ibidem in vers. dico tertio, addit approbatum ad annum, si absolute, & simpliciter approbatus est, eligi potest indifferenter intra annum ratione Bullæ, quia amplè, & non strictè approbatus est. Inuenio tamen die 7. Septembris 1625. in vna Casarangustana, expositum fuisse S. Congr. Concilij Archiepiscopum solere in aliquibus casibus secularibus Sacerdotibus licentiã concedere audiendi Confessiones certij generis personarum, seu ad limitatum tempus, & non obstante huiusmodi limitatione Sacerdotes præfatos Confessiones audire sub prætextu quod id eis liceat vi-

gore

gore Bullæ Cruciatæ, eadem facta Congregatio censuit Confessariis prædictis minimè licere pœnitentium Confessiones audire vltra facultatem ipsius ab Ordinario concessam.]

36 Nonò, obserua proprium Sacerdotem, seu Parochum existentem extra territorium posse aboluere Parochianum suum confiteri volentem: ita Victor. de Sacram. num. 136. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruc. §. 9. dub. 4. fol. 78. Zerola in praxi Episc. par. 1. verb. Parochus, pag. 274. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 34. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 62. num. 9. [Torreblanca d. lib. 14. cap. 1. num. 20. & 26.] In foro enim conscientie non requiritur remissio, nec forensis sortitur forum delicti, Clar. lib. 5. §. final. q. 38. num. 5. Bonacof. commun. crimin. par. 2. verb. forum. fol. 30. & 32. Mich. Grass. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 13. num. 7. pag. 400. † & forum pœnitentiale in loco delicti non sortitur, Abb. in cap. cum coningat num. 29. & in repet. cap. si quis contra, num. 50. vers. aut quatuor, de foro competen. Rich. de consuet. num. 709. quos refert Erasim. à Cochier de iurisdic. Ordinary in exemptis, par. 4. quest. 35. num. 2. Torrebl. d. lib. 14. cap. 2. n. 27.

38 Potest enim Parochus Confessiones audire suorum subditorum in aliena dioecesi, secundum Cappyc. decis. 203. num. 15. Henric. lib. 6. cap. 7. §. 1. Tolet. in instrum. Sacer. lib. 3. cap. 13. in fine. [Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. num. 7. Ioan. Valer. de different. inter vtriusque forum, verb. absolutio differ. 1. num. 4. Floron. de casib. refer. p. 1. c. 4. §. 12. num. 3. Bossi. dist. 3. casu 2. num. 195.] Homob. d. tract. 5. cap. 3. q. 16. Zerol. de pœnit. cap. 16. quest. 5. vers. dico quarto. Campan. d. rub. 12. cap. 15. sub num. 71. Chamerotha d. loco dub. 14. Victor. de Confessione, num. 152. Sanch. d. disp. 34. n. 2. & 3. cod. lib. 3. disp. 19. num. 8. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 93. & 94. Aggid. de Coninch d. dist. 8. n. 22. Marcel. Megal. p. 1. instr. Confess. lib. 1. cap. 7. num. 25. & cap. 9. num. 12. Molfes. in praxi noua Episcop. par. 2. cap. 1. num. 10. vers. sum, vbi etiam asserit, quod si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium curatum, definit ipsius potestas, nec potest accipere Confessiones absque alia licentiã, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore Iubilæi, aut alia occasione Confessiones, excepto mortis articulo, nam Concil. Trident. sess. 23. cap. 15. illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale, sed hic non illud retinet, aut saltem ipsius vltim, nec ipsius approbatio durat, Henric. lib. 7. cap. 12. num. 5. & 4. Reginald. d. lib. 1. num. 190. Soar. dist. 28. sect. 4. num. 20. & sect. 6. num. 13. [Vtrum alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confessiones in certo Episcopatu possint subditos illius in alieno aboluere, sicut possunt Parochi? Negant Syluest. in sum. verb. Confessor. 1. n. 12. Nau. in m. n. c. 27. post num. 266. Vivald. in suo candel. aureo p. 1. rub. de absolut. n. 50. vbi ait ita declaratum Romæ de anno 1587. Miranda d. tom. 1. q. 45. art. 8. concl. unica, Campan. d. rub. 12. cap. 13. n. 71. Nicol. Garc. d. p. 1. cap. 8. num. 132. per Clem. Andum, de sepul. dum habet quod extra ciuitates & dioeceses, in quibus sunt præsentati & deputati illam audiendi, secularium Confessiones facultatem non valeant exercere. Quamuis contrarium sustineant Henric. d. lib. 6. c. 7. §. 1. lit. D. Sanch. d. disp. 34. num. 2. Suar. tom. 4. dist. 28. sect. 6. num. 4. Monet. de communi. vltim. volunt. cap. 5. num. 232. Homo. de Bonis de exam. eccles. p. 1. tract. 5. cap. 3. q. 16. Ioan. Valer. d. verb. absolutio differ. 1. num. 8. 10. & 13. Fagundez in quinque Eccles. præc. p. 2. lib. 7. cap. 2. n. 91. Tamburin. d. tom. 2. dist. 6. quest. 14. num. 4. Floron. de casibus refer. p. 1. cap. 4. §.

13. num. unic. Lezzana in sum. quest. Regul. c. 19. n. 5. Diana d. par. 3. tract. 4. resol. 144. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 202.

An etiam Episcopus possit extra suam dioecesim Confessiones eorum audire, qui essent sui subditi? hanc questionem à Præsule præstantissimo in Martritensi Curia sibi fuisse propositam refert Alzed. d. p. 1. c. 13. num. 94. & se respondisse sine dubio posse ait, quia sacramentalis Confessio & absolutio sine strepitu iudiciali sit, & inter volentes exercetur, & sic quia de voluntaria iurisdictione est, exerceri extra territorium posse, Greg. Lop. l. 21. verb. parochianos tit. 4. part. 1. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 43. num. 16. & 17. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 62. num. 10.]

39 An Parochus, qui se de facto intrusit in beneficio sine auctoritate Superioris, habeat iurisdictionem sufficientem, itavt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda? Inualidam esse tenent Angel. verb. Confessio, §. 12. Nauar. cap. 9. num. 11. & in cap. placui, de pœnit. dist. 6. num. 176. quos refert, & sequitur Chameroth. d. loco dub. 22. sed verius quæ supra n. 19. resoluiamus.

40 Decimo, Obserua approbatum ab Episcopo absque iudicio, vel etiam contra iudicium, sciente non esse idoneum, non censeri approbatum iuxta probabiliorem sententiam, nam Concil. dist. cap. 15. exigit, vt Confessarius, qui non habet Parochiale beneficium, iudicetur idoneus, hic autem verè non iudicatur idoneus, sed sicut, cum Episcopus interius sentiat & iudicet non idoneum; quare ita tenent Soar. tom. 4. dist. 28. sect. 5. num. 7. vers. & fortasse, Reginald. dist. lib. 1. num. 197. [Bonacin. de Sacram. dist. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. num. 29. Bossi. dist. 3. casu 2. §. 1. num. 3.] qui etiam resolunt validam esse approbationem, quando Episcopus vere aliquid iudicat, & approbat tanquam idoneum, sed re ipsa non est idoneus. Valebit tamen Confessio facta Sacerdoti, cui Episcopus facultatem audiendi Confessiones sicte concessit, id est, solis externis verbis absque vera intentione concedendi, quia tunc adest licentiã à legitimo superiore, & eius nullitas est occulta, ac perinde adest titulus præsumptus cum communi errore, sicut adest etiam in alio casu Episcopi videntis & tacentis, non tamen internè consentientis: ita Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 22. n. 65. Bossi. d. sect. 3. casu 242. † Episcopum debere Confessarium non solum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iurisdictionem concedere; vt patet ex Concil. Trident. d. cap. 15. in illis verbis, ibi, art. iudicatur idoneus, & approbatione obineat; ita Soarez, & Reginald. ubi proxime, Coninch de Sacram. & censur. tom. 2. dist. 8. n. 49.

41 Potest tamen Episcopus approbare quoscunque Sacerdotes voluerit seculares, vel Regulares, etiam non laureatos Theologia, vel Iure Canonico absque vilo examine, sufficit enim quod illi sibi videantur apti ad hoc munus exercendum, cum Concil. d. c. 15. expressè dicat, per exc. amen, si illis videatur necessarium, aut aliàs idoneus ab Episcopis iudicetur. Ita Palat. in 4. dist. 17. disp. 7. pag. 265. quem refert Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 70.

42 Undecimo, obserua licentiã delegatam audiendi Confessiones non expirare mortuo, vel amoto delegante, quia est quædã gratia: ita Sor. in 4. dist. 18. quest. 4. art. 3. col. 7. Grassi in decis. auctoris, lib. 1. cap. 13. num. 49. Chameroth. d. loco dub. 27. pag. 488. Fr. Ioan. Valer. d. verb. absolutio differ. 1. num. 18. vers. obserua, F. Ioan. de la Cruz de statu relig. lib. 2. cap. 3. dub. 1. concl. 3. vers. ex dictis. Cortiol. d. p. 1. sect. 2. art. 8. Sanch. de

marim.

marim. lib. 8. dist. 28. num. 74. & 80. Cened. Canon. quæst. lib. 1. q. 38. num. 20. & 21. Fagundez d. p. 2. lib. 7. num. 34. Campan. d. rub. 12. cap. 13. num. 69. Homob. d. tract. 5. cap. 3. quæst. 17. [Bossi. d. sect. 3. casu 2. §. 1. n. 9. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 18. num. 10. in princ.] Henric. dist. lib. 6. cap. 6. §. 7. in fine, ubi etiam limitat, nisi Episcopus ad tempus tantum unius anni approbasset, aut ad tempus vite suæ, vel ad suum beneplacitum.

44 Hinc sit Religiosum, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat a Diocesi, in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum recedat, non tenebitur iterum querere approbationem, & licentiam, etiam si interim mutati fuerint Episcopi in illa Diocesi: ita Nagn. in addition. ad 3. par. qu. 8. art. 3. dub. 1. concl. 2. Beneuen. in praxi de Sacram. penit. cap. 16. quæstio 2. vers. quanto si vero, Henric. d. cap. 6. §. 7. hoc tamen limitandum est modo Episcopus facultatem non reuocet: ille enim potest, aut eius successor iuxta de causa reuocare approbationem, seu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale, hic enim habet approbationem a iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando potest suspendi: ita Soar. dist. 18. sect. 2. & 8. Beneuen. d. loco, Reginald. d. lib. 1. num. 201. Fagundez d. c. 2. n. 31.

45 Duodecim, obserua Regulares indigere approbatione Episcopi cum secularium, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, iuxta decem. Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 15. asserunt Jacob. de Graff. in aureis decem. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 109. Piasc. in praxi Episcop. par. 2. cap. 1. num. 16. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 45. art. 8. in fine, Vgolin. de officio Episcopi. cap. 20. in princ. Fagundez in quinque Ecclesie præcepta p. 2. lib. 7. cap. 2. num. 13. vbi num. 33. cum Henric. lib. 5. de penit. cap. 6. §. 6. obseruat Episcopos non approbare Regulares in Confessariis, nisi a Præfate suo saltem interpretatiue exponantur, præsententurque ipsis Episcopis, [quod etiam tradit Trullench d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 4.] & statutum fuit in Concil. Lateranenâ Leone X. vt in sua Bulla incip. Dum intra mentis arcana, quod & Pius V. innouauit ordinatione sua de anno 1571 octauo Idus Augusti. [Quare Religiosus Sacerdos extra mortis articulum non poterit licite absque approbatione, & consensu sui Præfati audire Confessiones, & absolvere, neque etiam a peccatis venialibus, vel mortaliibus aliâ vite confessis: ita Henric. in sum. lib. 6. c. 6. §. 6. in fine, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 66. art. 1. Campan. in diuersario Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 59. Fagund. d. præc. 2. lib. 7. cap. 2. num. 32. Paul. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 14. Tamburin. de iure Abbatum tom. 2. dist. 69. dub. 15. num. 142. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 178. vbi num. 179. ampliat vt eandem rationem idem Religiosus licite non valeat inuito eodem suo Præfate audire Confessiones etiam habentium ab ipso summo Pontifice priuilegium eligendi quemcumque Confessarium idoneum. Planæ autem constitutionis] verba sequuntur. Romani Pontificis prudentia, & infra. Hac nosse Constituit perpetua sancimus, decernimus, & declaramus decretum Concil. Trident. de approbatione Regularium audiendis Confessionibus secularium præpositorum ab Episcopis faciendâ, obseruari debere etiam in omnibus Regularibus, quorumvis ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub regulari disciplina viuentibus, etiam si sint Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum scolarum licentiis graduantibus, vel promotis, vel à suis Magistris Generalibus, vel Provincialibus Ministris secularium Confessionibus audiendis expositis. Volumus ta-

men eos, qui semel ab Episcopo in ciuitate, & diocesi- bus suis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori conscientie sua quiete examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuscumque regularibus, quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, vt præferunt, ne vigore deputationis, & approbationis ab eisdem Magistris, & Ministris Provincialibus, etiam quod illarum occasione ab Ordinariis hucusque tolerati fuerint, absque speciali in posterum licentia, & approbatione ab Ordinariis obtinenda, secularium Confessiones audire presument. Decernentes irritum, & inane, si scius super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris litteris prædictis, & aliis postea quibuscumque regularibus concessis, & forsitan extensis, quas ad ea, quæ præsertim aduersantur, & contrariantur, penitus, & omnino reuocamus, &c.

Refert nouissimè Salgado de supplicat. ad sanctissim. p. 1. cap. 4. num. 4. quod Philippus II. Hispaniarum Rex supplicauit à dicto Breui, & instanter petiit humiliter à Sede Apost. eius reuocationem, quod quidem propterea illud reformauit Gregorius XIII. de anno 1572. vt in Bullario tom. 1. pag. 1208. & seq.

Ex qua Piana Constitutione colligitur Regulares etiam Lectores ac in Sacra Theologia Graduatos cum approbati in secularium Confessariis considerant, possunt ab Episcopis, si uoluerint, examinari, tenent Soar. tom. 4. dist. 28. sect. 4. Miranda d. q. 45. art. 9. concl. 1. Gutier. canon. lib. 1. cap. 6. num. 9. Henric. lib. 3. cap. 6. §. 2. Ioan. Valer. d. verb. nullus differ. 5. vers. sexto, Lezana in sum. cap. 19. num. 6. & me citato in hoc loco Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 2. tract. 12. cap. 3. quæst. 13. resolut. 1. in fine, pag. 447. [An Religiosus præsentatus a suo Præfate, & ab Episcopo approbatus possit Bullæ eligi postquam ei à suo Præfate prohibendum est ne Confessiones secularium audiat? vide Trullench. d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 6. per tot.] Formam datam in Clem. dudum, de sepult. circa Confessariorum Regularium coram Episcopis, & Ordinariis faciendam præsentationem, nullatenus esse per Concil. Trident. derogatam, & reuocatam, quin verò per ipsum confirmatam, & approbatam, & eidem quàm maximè conformem, tenent Nauar. in man. cap. 27. num. 264. in fine, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 59. art. 2. & in add. ad explic. Bull. Cruc. §. 9. num. 30. Fr. Ludou. Miranda. d. quæst. 45. art. 6. Contrarium tamen verius videtur, prout quotidie vsus edocet, & post Paris. Flan. firmant Cochier de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 2. q. 45. num. 82. [Hermosil. ad Greg. Lop. l. 53. glof. 6. num. 32. tit. 5. part. 5. quia hæc approbatio non est gratia vt possit pendere à voluntate concedentis, sed tantum authenticum instrumentum sufficientiæ talis personæ, testimonium verò semel datum non potest reuocari. Duen. reg. 233. Cordub. in addit. ad compend. verb. absolutio §. 16. & verb. presentatio, Vega tom. 1. cap. 62. casu 8. Villalob. in sum. tract. 9. dist. 73.]

Neque prædicta Pij V. ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil. Trident. factam, vt declarauit Sacra. Congreg. relata per Confec. in sum. tit. 17. cap. 5. [Circa illam quæst. an Episcopus etiam idem, qui approbauit, possit non solum seculares, sed etiam Regulares iterum examinare, & indignos reprobare, videnda est Sacra. Cong. decretum, quod sequitur.] Congregatio Concilij consilij Regularis ad audien-

das in ciuitate, & diocesi secularium Confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Caterum à successore posse iterum examinari; iuxta Constit. Pij V. datam 8. Idus. Augusti. Pontif. sui anno 6. quæ à felici record. Greg. XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil. Trident. [Fr. Emman. in Bull. Cruciate §. 9. num. 32. & quæst. Regular. tom. 1. q. 59. art. 4. Ludou. à Cruce in exposi. Bullæ dist. 1. cap. 2. dub. 9. num. 2. Trullench in simili exposi. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. n. 10. Lezana in sum. cap. 18. num. 7.] Fagundez in quinque Ecclesie præcepta part. 2. lib. 7. cap. 2. num. 20.

Ex qua cum Suarez infert Campanil. dist. rub. 12. cap. 13. num. 70. & dicit decisum Armend. in addit. ad recop. legum Nauarr. d. iii. 29. l. 1. §. 1. num. 14. [& nouissimè de anno 1629. in ciuitate Cordubæ, fuisse obseruatum, refert Hermosil. vbi supra num. 34.]

49 ¶ post successorem in Episcopatu vocare etiam generatim ad examen, approbatos omnes, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reuocare, resoluunt Mirand. in man. P. Palas. tom. 1. quæst. 45. art. 7. concl. unica. [Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 20. num. 3. & 4. Fernandez in exam. Theolog. moral. part. 3. cap. 1. §. 8. num. 5. Villalob. in sum. tract. 9. dist. 53. num. 7. Ioan. Sanc. in select. dist. 48. num. 18. vers. docent. Diana part. 3. tract. 2. resol. 27. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 70. Bossi. d. sect. 3. casu 2. à num. 43. Ioan. Sanc. in select. q. 40. num. 15 me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 14. cap. 3. num. 6. cum seqq. vbi num. 24. refert S. D. N. Urbani VIII. Breue Episcopo Cordubæ. transmissum, quo declaratur Regulares in ciuitate, & Diocesi Cordubæ, à prædecessoribus Episcopis examinatos, & approbatos ad Confessiones personarum secularium audiendas, ab Episcopo successore pro maiori conscientia sua quiete posse iterum examinari, ac si minus idonei reperti fuerint, reprobari.] quamuis Henric. dist. cap. 6. §. 6. dicat successorem non posse reuocare, nisi causa suspetata, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta, in tantum quod neque generalis sufficiat reuocatio, quem videtur sequi Fagundez dist. lib. 7. cap. 2. num. 30. [Sed aduertit solum successorem in dignitate, & iurisdictione, non autem in iurisdictione tantum, vt et Capitulum Sede vacante, posse semel absolute approbatos præuio examine iterum ad examen vocare, & approbare, vel reprobare, prout non erit esse, vel non esse idoneos; ita ex quodam priuilegio Clementis IV. resoluunt Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 47.]

50 Circa Regulares Confessarios ab Ordinariis semel approbatos simpliciter, & absolute, quod non possint ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, ita Pius V. in sua Constit. relata sup. n. 45. Fr. Emman. in Bull. Cruciate, §. 9. num. 39. Henric. in sum. lib. 6. c. 6. §. 6. Miranda d. tom. 1. q. 45. art. 7. Philibert. Marchin. in tract. tempor. pestilent. part. 5. cap. 4. num. 8. cum seqq. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 39.] nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinet, [resoluunt Gauant. in manuali Episcop. verb. Confessor. num. 23. & 24. Peirinis de priuileg. Minim. tom. 1. const. 2. Sixti V. §. 11. num. 45. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 19. num. 7. cum seqq. Diana resolut. moral. part. 3. tract. 21. res. 22. & part. 4. tract. 4. resol. 20. Marchin. tract. tempor. pestil. part. 5. cap. 4. num. 9. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 40.] declarauit Sacra Congreg. Illustr. Card. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, in hæc verba. Cum Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios Regulares grauius con-

queri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus quauis de causa indifferenter suspendantur, & propterea saepe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnus Conuenus Confessariis confessiones audiendi facultas adimatur; Illustrissimi eiusdem Sacrae Congregationis Patres, rari vix fieri posse, vt hoc sine scandalo, magna que animarum pernicie contingant, re maturè perpensa ad omnem scandali materiam sumnouendam, & quo magis spiritali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis libere approbatos ab audiendis confessionibus suspendere posthac minime licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios Confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnus conuenus Regularibus Confessariis, eadem Sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse. Quod quidem decretum, vt iidem Illustrissimi Patres opportunè, & necessarium duxerunt, ita inuisibiliter iubent obseruari. Roma 20. Nouembris 1615. Anton. Marc. Episcop. Holtien. Cardin. Gallus V. Theatin. Secr. [refert Martell. Vulpe in praxi cap. 35. num. 16. Lezana d. cap. 18. num. 9. & alias declarationes referro de iure eccles. vniu. lib. 1. cap. 43. num. 206. cum multis seqq.]

Is autem Religiosus, qui semel fuit generaliter, & absolute approbatus si recedat à Diocesi, in qua fuit absolute approbatus, & postea iterum recedat, non tenetur nouam querere approbationem, tametsi interim mutatus fuerit Episcopus in illa Diocesi. Ita Henric. d. cap. 6. §. 7. Ioan. Valer. verb. absolutio differ. 1. num. 19. vers. & obserua, Tamburin. d. tom. 2. dist. 6. q. 14. num. 2. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 46. vbi intelligit dummodo à successore approbantis non fuerit vocatus ad examen.]

De approbationibus generaliter, & indistinctè, vel determinatè ad locum, seu tempus certum dandis extat rescriptum Sacrae Congreg. Concil. Trident. relatum apud Confec. d. loc. cap. 4. de anno 1587. sub die 2. Iulij, & sequitur. Regulares qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter, ab Ordinariis, eorumve examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumve locorum, aut generis personarum, admittantur in Diocesi propria. De ceteris vero, qui non adeò idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquatur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expediri videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum Confessiones ex causa audierint, statim Parochum aduocare teneantur, & si eam audire Confessionis pro Medico adueniente relinquere. [Et nouissimè Torreblanca d. lib. 14. cap. 3. num. 24. refert S. D. N. Urbani Breue quoddam transmissum Episcopo Cordubæ. quo declaratur illos, quos ipsemet Episcopus ad Confessiones audiendas semel admisit simpliciter, ac sine ulla temporis præfinitione, nullatenus posse ab eodem reprobari sine noua causa, eaque Confessiones ipsas concernente, ceterum an eadem causa subsit necne, Episcopum non teneri ipsis Regularibus elicere.]

Ex quibus consequens fit Regularium iurisdictionem à iure, vel à Papa eis tributam restringi, seu dilatarî per ipsam approbationem Ordinarij: iuxta enim atque legitima existente causa certum est posse Episcopos Confessariorum Regularium

larium approbationem, ac iurisdictionem restringere, & limitare ad certum locum, tempus, siue personas, ita Guier. *canon. lib. 3. cap. 27. num. 18. & 19. Soar. tom. 3. disp. 28. sect. 7. dub. 6. Fr. Emman. quest. regul. tom. 1. quest. 59. art. 8. Miranda d. quest. 45. art. 10. concl. 1. me citato Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 8. cap. 2. quest. 7. in princip. vers. secundo. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 2. num. 6. Cened. canon. lib. 1. quest. 38. num. 20. & 21. [Diana p. 3. tract. 2. resolut. 25. Lezana in sum. quest. Regul. cap. 18. num. 8.] Fagundez in quinque Ecclesia precepta, par. 2. lib. 7. cap. 2. num. 17. Et ita quando sub conditione fuit licentia data, illa non impleta, cessat facultas, vt per Gemin. *conf. 106. vers. 2. ad idem.**

Vnde minus bene Fr. Emman. *quest. regul. tom. 1. quest. 59. art. 4. & tom. 3. quest. 32. art. 6. Zerola in praxi Episcopi. p. 1. verb. Confessores, §. 2. Fr. Ioan. de la Cruz de statu relig. lib. 2. cap. 6. dub. 4. concl. 3. & alij asserere videntur semel approbatum ab aliquo Episcopo, minime esse ab eodem postea examinandum, licet autem eorum opinio possit procedere in approbato indistincte, minime tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione, quia si ad aliquod expressum tempus admissus fuerit, lapsa eo tempore, dicitur facultas ipsa denegata, ex reg. quam tradit Cauale. *Finif. decis. 1. post num. 34. p. 5. & ita cum semel sit extincta, vt iterum concedatur, potest Episcopus talem examini subijcere. [Et sic declarauit S. D. N. Urbanus VII. in quodam Breui Episcopo Corduben. directo, statuens approbationem huiusmodi obtinentes ad certum tempus non posse Confessiones audire absque noua ipsius Episcopi approbatione & licentia, prauo etiam, si ei libuerit, nouo examine, vt refert Torreblanca d. lib. 1. cap. 3. n. 24. Dixi, ab eodem, quia ab alio alterius Diocesis bene poterit examinari, Fr. Emman. in explicat. Bulla Cruciate §. 9. num. 3. & quest. regul. tom. 1. q. 59. art. 5. Guier. canon. lib. 1. q. 27. num. 6. Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 8. num. 87. quos refert & sequitur Hermotil. d. loco num. 33.] Intelligerem tamen supradicta, quatenus habent admissos sine vlla restrictione temporis minime posse impediri ne in posterum Confessiones audiant, vt procedant, nisi iusta reuocandi superueniret causa: nam tunc huiusmodi facultas etiam simpliciter concessa poterit sine dubio ab eodem concedente suspendi, aut retractari, vt inquit Syluest. *Confess. 2. num. 1. Henriq. d. cap. 6. §. 6. Soar. tom. 4. disp. 28. sect. 8. num. 3. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. n. 32. Hodie attenda declaratione de qua supra n. 50. intelligendum est iusta existente causa ad Confessiones ipsas pertinet.***

[Sacerdos Religiosus approbatus ab ordinario, prohibitus tamen a suo superiore Confessiones audire, licet peccet contra preceptum Prælati, valide tamen absolutionem impartitur, quia licet in *Clem. ad idem, de sepulture*. dicitur quod Episcopus debet admittere ad audiendas Confessiones Religiosos presentandos a suis Prælati, tamen nec ibi, nec alibi dicitur quod non possit ipse conferre iurisdictionem Religiosis absque tali praua presentatione, immo oppositum colligitur ex *d. Clem. in vers. per huiusmodi*. ita Iacob. de Grassi. in aureis decis. par. 1. lib. 1. c. 13. n. 83. Lezana d. c. 18. num. 12. Nau. in man. cap. 4. num. 2. & cap. 27. num. 256. Fr. Emman. in Bulla Cruc. §. 9. num. 10. Zerola in praxi de penit. cap. 16. q. 7. vers. respondeo primo, Miranda d. q. 45. art. 12. Salas de legib. disp. 16. sect. 10. num. 43. Ioan. a Cruce de statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 2. concl. 2. Homobon. de examin. eccl. p. 1. tract. 7. cap. 16. num. 77. Lezz. in sum. quest. Regul. cap. 19. num. 12. Miranda in man. Prælat. tom. 2.

9. 45. art. 11. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 50. num. 4. Layman. d. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 15. vers. 2. Bols. d. sect. 3. casu 2. n. 185. Ludou. a Cruce in exposit. Bulla Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 1. 6. a num. 5. vbi num. 8. subdit per accidens contingere posse, vt absolutio impensa a Religioso, cui prohibitum est a suo Prælati Confessiones excipere sit inualida, vt si esset nominatum suspensus, aut excommunicatus, aut si penitens sciens illi Religioso esse prohibitum a suo Prælati sub mort. audire Confessiones, nihilominus illi confiteretur. Quamuis Syluest. Lop. Corrad. Fr. Emman. Campan. & alij, quos refert & sequi videtur Bols. d. loco n. 185. contradicant.]

Adderem etiam Regulares semel ab aliquo Antistite approbatos, extra diocesim ipsiusmet Episcopi approbantis non posse dare operam auditioni Confessionum, prout tradunt Syluest. *verb. Confess. for. 1. §. 14. & eod. verbo 2. §. 4. Nauar. in man. cap. 27. post num. 266. vers. 6. Bencu. de penit. cap. 16. questio 3. d. 2. Viuald. in Candel. aureo. par. 1. sub tit. de absolutio. ne, num. 50. [Mirand. d. q. 45. art. 17. Tamburin. d. tom. 2. disp. 6. q. 14. n. 1. Lezzana in sum. quest. Regul. c. 19. num. 4. Bols. d. sect. 3. casu 2. num. 36. Trullench d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 5. Torreblanca d. lib. 1. cap. 2. a num. 23.] & comprobatur apertissime ex privilegio vener. Presbyteris Congregationis Oratorij concessio a Sixto V. quo indulgetur illis, vt cum fuerint Roma approbati ad Confessiones audiendas, non debeant amplius extra Urbem examinari a locorum Ordinariis, sed illis sufficiat presentare eorum licentias Rome habitas, refert Quar. in sum. Bullar. verb. Confessor. Si enim iure id eis liceret, nequaquam speciali gratia illis concederetur, & ita resoluit Miranda d. q. 45. art. 8. concl. unica. [Sed clarius id colligitur, ex sequenti decreto die 22. Maij 1610. in vna. Crémone. S. Cong. Concilij censuit Confessarius extradiocinarius ab Episcopo approbatus ad Confessiones audiendas sine sui Regularis sine secularis nullo pacto eas audire posse, extra diocesim Episcopi approbantis, quamuis Confessores sint eidem Episcopo subiecti.*

Vtrum Prælati Religionum possint sine approbatione Ordinarij audire secularium confessiones: Negatiuum sententiam sustinent Suar. tom. 4. disp. 28. sect. 4. num. 21. Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. dub. 1. n. 4. Diana moral. resolut. p. 1. tract. 16. resolut. 46. Fr. Ludou. a Cruce in Bull. Cruc. disp. 1. c. 2. dub. 11.]

Decimotertio, oblerua facultatem ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, & beneplacitum, reuocari posse, iuxta tradita per Corn. *conf. 92. sub num. 31. vol. 2. non solum expresse, sed etiam tacite, scilicet morte ipsius Episcopi concedentis, morte enim extinguitur beneplacitum, cap. si gratiosè, de rescript. lib. 6. & gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. procm. num. 9. cum seqq. & glof. 12. a princ. alios Doctores refero de clausulis vsus reg. claus. 3. num. 2. cum seq. & ita firmant in hac quest. [Peirinis ad priuileg. Minim. tom. 1. conf. 2. Sixti IV. §. 2. num. 44. Diana p. 3. tract. 2. resolut. 26. Bols. d. sect. 3. casu 2. §. 1. n. 10.] Campan. d. rub. 12. c. 13. num. 64. vbi num. 67. cum aliis tenet superueniente excommunicatione tam delegantis, quam expositi, licentiam pro audiendis Confessionibus non esse reuocatum, licet enim expositus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis casibus suspensus, in tantum, quod si audeat penitentes absolueret, sit inualida absolutio ab eo impensa, nihilominus reuocatum propterea facultatem audiendi non est dicendum, cum impetrata deinde absolutione a censura, valide &*

& iuste prædicta facultate uti valeat. 57 An approbatio semel ab Episcopis Sacerdotibus secularibus simpliciter impensa, possit reuocari quoties Episcopi voluerint? Affirmat esse ad nutum reuocabilem Viuald. in Candelabro aureo, vbi de Confess. num. 27. conclus. 2. Non posse tamen Episcopum sine iusta causa approbationem Sacerdotibus secularibus suis subditis etiam semel datam reuocare, data autem, & probata iusta causa posse docent Hæriq. lib. 3. de Penit. cap. 6. §. 6. Soar. d. disp. 26. sect. 7. n. 7. quos refert, & sequitur Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 61. vbi num. 63. resoluit si approbatio fuit facta ab Episcopo, vsque ad beneplacitum suum validam & licitam esse reuocationem illius sine vlla causa factam; si vero non hoc modo fuit concessa, sed simpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum, inualidam omnino esse reuocationem sine causa factam. [Causa autem iusta illa erit, quæ ad Confessiones ipsas spectauerit, vt supra ex declaratione Cardinalium vidimus num. 50. Prout etiam erit si contingat Confessarium abiurari de vehementi, quia amplius ad audiendas Confessiones non debet admitti, vt resoluit Lauret. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 279. in præf. ad 4. vbi etiam refert in sacra Congreg. generalis Inquisitionis fuisse decisum die 6. Martij 1596. Sacerdotem iuramentum de leui non esse impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta ministrare, ac fidelium etiam secularium Confessiones audire, secus in abiurante de vehementi.]

Dubium non parum controuersum est, vtrum scilicet Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus, valide absolutionem præstet illi, qui huius excommunicationis ignatus non est: In hoc euentu dicendum puto, huiusmodi Sacramentum validum esse ex parte iurisdictionis per Ecclesie tolerantiam in his terminis conseruata in ipso excommunicato occulto ministrante, si aliunde non ponatur obex, scilicet, vel ex parte materia, vel forma, aut intensionis in ministro requisita, quæ resolutio ex eo probatur, quia Extratrag. ad evitanda scandala, dum decreuit solos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percussores vitandos esse, id non restrinxit ad solos Parochos, sed vniuersaliter loquuta est in omnibus excommunicatis, ita cum omnibus non denunciatis, aut non notoriis clericorum percussoribus communicatione fidelibus indulgeat, ita ex mente Caiet. Nau. & Med. quos refert, & sequitur, tenet Sanch. de mar. lib. 3. disp. 22. n. 39. tenent etiam Suar. de consur. disp. 1. sect. 4. Chamer. d. loco dub. 15. Henriq. in sum. lib. 1. de excom. c. 6. sub §. 4. contra Angel. & alios relatos ab eod. Sanch. d. disp. 22. sub n. 26. Pro quibus non facit, quod iuxta per iudicem delegatum putatum non sustinentur ex errore communi, vt voluerunt Innoc. in cap. cum dilecti, n. 1. de rescriptis, Angel. & alij, vt per Gabr. tom. 3. com. tit. de probationib. n. 31. & per Masc. concl. 649. n. 57. quia responderet oppositum verius esse, vt docent Anton. in d. c. dilecti, n. 15. & alij, vt per Sanch. vbi proxime, n. 6. communis, vt per Abb. in d. c. cum dilecti, n. 10. & per Gabr. d. n. 31. ac Mascard. n. 58. dicitis locis. Deinde pro Angelo, & sequacibus non facit, quod in his, quæ geruntur ab inhabili tantquam priuato non prodest communis error, vt existimatur Innoc. in cap. cum dilectis, num. 4. & 5. de consuet. Card. in Clem. 1. ad finem, de regul. iuribus, & alij, vt per Sanch. d. disp. 22. num. 26. & per Mascard. qui in hanc sententiam magis inclinatur, d. concl. 649. num. 35. & 36. & concl. 705. num. 22. quia vltra quam Barbosæ Episcopo. Pars II.

quod opposita sententia verior sit, vt satis constat ex l. 1. C. de resiam. & sequitur Sanch. d. loco num. 39. responderet officium Confessoris delegati non esse priuatum, sed potius publicum, dum scilicet vtiur iurisdictione, quæ necessariò publica dicenda est, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute sibi commissio facta fuit, vt optimè considerat Bart. in l. Barbarius, num. 5. ff. de officio Præfatis, Abb. in dicit. cap. cum dilecti, num. 10. per text. in l. 3. in fine, ff. de iurisd. omnium iudic. sequitur Sanch. d. num. 39.

Verum licet supradicta vera sint ex parte iurisdictionis per Ecclesie tolerantiam in his terminis conseruata in ipso excommunicato occulte ministrante; attamen contrarium videtur resoluendum ex parte materia, id est, ex parte contritionis requisitæ in ipso penitente, videlicet tunc inualidum esse Penitentia sacramentum, nisi cum aliqua necessitate peratur ab huiusmodi clerico excommunicato. Probatur ex eo, quia, vbi non adest hæc necessitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, malè facit petens Sacramentum ab huiusmodi excommunicato, cum eum inducat ad ipsius administrationem, ad quam supponimus non teneri ex debito, proindeque non posse ab eo licite exerceri, vt pote sibi cum censura prohibita, vnde cum taliter petens in eo peccato perseueret in huiusmodi Confessione, non potest censeri sufficienter contritus, ac subinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iurisdictionis (cuius vsus ex communi errore in tali clerico sustinetur) validum esse possit, si penitens illi prædictum obicem non poneret: ita resoluit Nauar. in man. cap. 9. num. 10. Suar. dicit. sect. 4. num. 12. & saltem in casu, in quo taliter excommunicatus paratus non sit ministrare huiusmodi Sacramentum, agnoscut Gutierrez. canon. lib. 1. cap. 1. num. 47. & Henriq. dicit. cap. 6. §. 4. licet illorum resolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non suo, postulare huiusmodi Sacramentum, si ipse paratus fuerit illud ministrare, mihi videatur in hoc euentu falsa, iuxta vulgares resolutiones in hac materia de mercatore vsuras exacturo, aut malefico parato malefica patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo potest aliter effici, vbi enim postulatur actus, qui sine peccato fieri non potest, tunc promptitudo rogati, rogantem non excusat à culpa, & ab eodem genere peccati, ex ead ratione, quia talem actum petens consequentiù petit eius malitiam, vt pote ab ipso actu inseparabilem, proindeque sit actor, & causa moralis eiusdem actus, & malitie, prout ad varios casus resoluunt P. Suar. de Religione tom. 1. tract. 3. lib. 2. cap. 18. num. 2. cum sequentibus. & tom. 2. tract. 5. lib. 3. cap. 13. num. 2. Martin. del Rio dicit. magistarum lib. 6. c. 2. sect. 1. q. 2. vers. dico igitur 3. Sanch. de marim. lib. 7. disp. 95. num. 7.

Neque obstat, quod ex vi prædictæ Extratrag. Ad evitanda, licitum est cuiilibet fidei communicare cum excommunicato nondum denunciato, & occulto, qui aliàs non fuerit notorius clerici percussor, proindeque fidelem, etiam absque necessitate petat ab alio Sacerdote non suo Penitentia sacramentum, vt pote in hoc videntem iure suo, non peccare, nec posse censeri inductorem peccati: respondetur enim ex mente Suar. de consur. disp. 12. sect. 4. n. 12. per dictam Extratrag. non esse permitam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denunciato, sed illam solum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, T r non

non verò in fauorem excommunicati, planè vbi nulla adest necessitas, nec sufficiens ratio, aut causa petendi huiusmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, administratio eiusdem Sacramenti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, sed dantis, quia in his terminis nihil interest petenti ab eo potius, quam ab alio non excommunicato accipere; ergo sibi permiffa censerì non debet hæc ad sic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiusmodi excommunicatum sustineatur onus, & graua- men, quod sibi per illam relictum est abstinendi, scilicet quantum moraliter possit ab huiusmodi ministerio, ac proinde illud ab eo taliter petens non potest dici vtens iure suo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet: sed potius censetur induc- tor, & particeps eiusdem peccati, quod excommu- nicatus in hac Sacramenti administratione com- mittit. Quod tamen secus erit in Parocho excom- municato, ab hoc enim dum occultus in excom- municatione iacet, quamuis absque necessitate Sa- cramentum petatur, tamen petens dicitur adhuc vti iure suo, videlicet illo, quod sibi quaesitum est, ex eo quod huiusmodi excommunicatus toleratus, sibi in suum Sacramentorum administrationem da- tus est à lege.

62 Decimoquarto, obserua inualidam esse absolutio- nem sacramentalem præstitam ab eo, qui huic mi- nisterio propria auctoritate, vel absolute, vel re- spectu huius, vel alterius loci, se iniecit absque approbatione legitimi Superioris, quamuis com- muni errore approbatus censeretur, vt resoluit Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 22. num. 54. [vnde si Sacerdos absque vlla approbatione, aude sine titu- lo, & auctoritate Superioris ad audiendas Con- fessiones, seu in officium Parochi se intrusit, licet communis error facti adit, Confessiones illi factæ sunt inualidæ, & reiterandæ post habi- tam notitiam inhabilitatis illius Sacerdotis: ita Sanch. d. disp. 22. num. 49. Nicol. Garc. de benefic. part. 5. cap. 4. num. 281. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ. 7. num. 245. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 153.] contra Abb. in Clem. dudum, num. 35. de sepulchris, oppositum existimantem respectu Dei, vbi ex parte consentientis interuenit bona fides, provt eum refert Sanchez vbi proxime sub num. 48. Verum Abb. in prædictis verbis fortasse non dissentit à sententia eiusdem Sanchez, licet nimium tribuat prædicti consentientis bonæ fidei, dum tamen constet ex ea non resultare prædictam absolutioem quoad Deum, id est, quoad gratiam sanctificantem à Deo obtinendam, nisi ea bona fides peruenierit ad perfectam contritionem.

63 Ratio huius obseruationis ea est, quia non suffi- cit solus communis error ad validitatem gestorum, sed ulterius oportet, vt illum præcesserit titulus of- ficij exerciti, etiam si huiusmodi titulus inualidus sit, propter inhabilitatem recipientis, iuxta resoluta per Henric. in sum. lib. 6. de Pœnit. cap. 6. §. 2. in con. lit. E. & cap. 7. sub §. 2. Gregor. l. 21. gloss. verb. f. fer. in fine, tit. 4. parita 1. Gabr. commun. lib. 3. tit. de prohibitionibus conclus. 8. num. 10. Mascard. concl. 649. num. 91. & 101. Sanch. d. disp. 22. num. 49. & contra Morl. & alios sequitur multos citans Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 281. cum sequentib. quibus adde Vgo- lin. de potest. Episcopi, cap. 4. §. 1. num. 3. & Lessi. de insub. lib. 2. cap. 29. num. 65. hinc inferentes ad varios Iuris articulos, in quibus resoluunt errorem com- muni per se solum, absque prædicto titulo, non operari validitatem gestorum, vt videre est in In-

dulgentiis concessis ab eo, qui absque vilo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex Anchar. in cap. quod autem à num. 9. de pœnit. & remissimis verè in con- trariam sententiam citato, & ex Cardin. ac aliis resoluit Sanch. dict. disp. 22. sub num. 34. contra Fe- lin. & alios ab ipso relatos sub num. 48. absque bo- no fundamento oppositum tenentem: itavt im- meritò Mascard. d. concl. 649. num. 4. in fine dubius in hac quæstione manserit, nec ausus fuerit prio- ri sententiæ adherere. Ex quibus iam colliges val- ere Confessionem factam illi Confessario sæculari, vel Regulari, qui communiter existimabatur approbatus, modo concurrat titulus approbatio- nis, si non verus, saltem coloratus ex parte Sa- cerdotis, vt quia habetur communicatus pro Pa- rocho, licet titulum iam amiserit, quia renunciauit beneficium Parochiale, aut quia re vera prius ap- probatus fuerat ab Episcopo, & ignoratur postea reuocatum esse ex causa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tempus, quod etiam elapsum, sed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos sciat esse elapsum, extra verò hunc titulum malum, aut bonum, seu potius coloratum nullo modo valere talem Confessionem docent vltra supra citatos, Nauarr. in man. cap. 9. num. 8. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 60. num. 3. [Ioan. Va- ler. d. verb. nullitas differ. 6. num. 6. & diff. 7. num. 2. Basil. Pont. de matrim. lib. 5. cap. 19. num. 2. 11. & 19. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 244. cum seqq.] & post Medin. Petr. Sor. Angl. Vega, & plures alios Fagu- dez d. cap. 2. à num. 73. vbi num. 77. cum Sanch. re- soluit, vt detur communis error non sufficere erro- rem vnius, aut alterius hominis putantis Sacer- dotem adhuc esse approbatum, cum tamen non sit, cæteris id non existimantibus, sed sufficere si sit communis error in eo loco, vbi Confessio facta est, vel actus iudicij extorci, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbatio- nis, & occultum erat, licet in alio loco notorium esset. [de quo etiam Ioan. Valer. d. verb. nullitas, dif- fer. 6. num. 7. Basil. Pont. d. lib. 5. cap. 19. num. 4. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 148. Non sufficet tamen error communis crassus, & supinus, (vt si quis in eo op- pido vbi audit Confessiones, fuit publicè excom- municatus, & denunciatus de impedimento ob quod esset incapax illius officij audiendi Confessio- nes.) Ita Suar. tom. 5. de censur. disp. 14. sect. 2. num. 16. Ioan. Valer. d. verb. nullitas, differ. 6. num. 6. Basil. Pont. dict. lib. 5. cap. 19. num. 4. Bossi. dict. sect. 3. casu 2. num. 147.]

64 Decimoquinto, obserua Regulares prædicta Epi- scopi approbatione indigere cum sæcularium tan- tum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt supra ostendi num. 24. non autem si eorundem Regularium, quia tunc dispositio Concil. d. cap. 15. cessat, cum satis sit proprii Superioris Regularis approbatio, vt scriptum reliquere Molfes. in sum. tract. 7. cap. 14. num. 60. [Hurtad. de Pœnit. disp. 10. diffie. 16. Lezana in sum. cap. 18. num. 17.] Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 5. cap. 2. q. 12. Suarez tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 4. [Vasq. tom. de Pœnit. quest. 93. art. 3. dub. 3. num. 5. Valer. Regi- nald. lib. 1. num. 41. Campanil. in diuersor. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 58. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. diffie. 55. num. 1. & diffie. 49. num. 10. Fernandez in examine Theolog. moral. cap. 9. §. 8. num. 10. Ioseph. de Ortu Parochi in speculo Pa- roch. cap. 10. num. 8. Coriolan. de casibus referuatis, part. 1. sect. 3. artic. 16. Raguc. in lucerna Paroch.

Paroch. tit. de absolut. quest. 120. Ioan. Sanc. in select. disp. 49. num. 2.] & sentit Fr. Ludouicus Miranda in man. Prælat. tom. 1. quest. 45. art. 11. concl. 2. qui etiam art. 12. concl. 1. differit an Confessiones factæ Regu- laribus ab Episcopis præsentatis, atque ab eisdem approbatis sine suorum Superiorum Prælatorum li- centia, & consensu irritæ sint. Cõprobatur præfens obseruatio ex decreto prolato à Clem. VIII. relato

65 per Quarant. in sum. Bullar. verb. Confessor. Hinc sit Prælatos, seu alios Religiosos Confessores non pos- se audire Confessiones sæcularium, qui deseruiunt ipsorum monasterij absque approbatione, vel li- centia Episcopi; secus verò si sint verè de familia & communes commenales; ita decisum refert Armen- dar. in a. diuisionibus ad recap. legum Nauarra lib. 4. tit. 28. l. 1. §. 1. de consuetud. senel in anno, num. 10. De quo tamen consule Fernandez in examine Theologia mo- ralis p. 3. cap. 9. §. 8. num. 1. Homobon. de Bonis de exa- mine Ecclesiastico tract. 8. cap. 2. quest. 7. in resolut. [Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. cap. 5. dub. 4. & cap. 6. dub. 1. concl. 1. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 4. num. 18. Laurent. de Peirinis tom. 1. priuileg. Ordinis Minor. in annot. ad consuet. 8. Iulij 11. num. 12. Ascan. Tamburin. de Iure Abb. tom. 2. disp. 6. q. 16. num. 40. Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 32.]

Ex quibus infertur posse clericos Ordinum Mi- litarium sub clausura viuentes absque approbatio- ne Episcopi aulculari Confessiones aliorum viro- rum sub eadem clausura viuentium, siue etiam Mo- nialium, Lezana in sum. quest. Regul. cap. 18. num. 27. Thom. Sanch. de matrim. lib. 2. disput. 18. num. 7. Ioan. Sanc. in select. disp. 49. num. 9. vbi etiam subdit, facul- tatem etiam habere eligendi Confessarium non ap- probatum ab Episcopo, Sacerdotes Ordinum Mili- tarium S. Iacobi Alcantaræ, & Calatravæ, &c. qui in communitate, & sub clausura viuunt, & num. 11. asserit se existimare probabile esse horum Ordinum Militarium Sacerdotes posse audire aliorum Mili- tum suorum Ordinum Confessiones absque ap- probatione Episcopi, & se subicere ad confitendum Sacerdoti sæculari non approbato per Episcopum. & antea num. 7. resoluit Sacerdotem sæcularem quæ- vis non approbatum per Episcopum habilem esse ad Confessionem Regularis viri, vel femina exci- piendam, & hinc num. 9. infert quòd si alieni Regu- lari à superiore concedatur licentia eligendi sibi Confessarium, quem vellet in itinere, posset quidem tunc eligere Sacerdotem facultatem non approba- tum ab Episcopo, & post alios citat Henric. in sum. lib. 6. cap. 13. num. 1. Vuald. in candel. au. rito, tract. de ab- solut. num. 22. Ochagan. tract. 9. q. 38. num. 4. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 176. & lib. 8. num. 36. Laurent. de Peirinis de Relig. s. b. d. q. 1. de obedienci, cap. 2. 1. concl. 7. Diana moral. resolut. part. 3. tract. 2. re- sol. 10.]

66 Verum autem quando tempore Iubilæi cuiilibet tam Sæculari, quam Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem conceditur, integrum sit ipsi Regulari extra Religionem confi- terti: non posse ex decreto Clem. VIII. incip. Ad perpetuam rei memoriam, resoluunt Vgolin. de officio Episcopi, cap. 7. §. 2. Fr. Ludouic. Miranda in man. Præ- lat. tom. 1. q. 34. art. 5. Homobon. de Bonis d. tract. 5. cap. 2. q. 13.

67 An Religiosus Confessarius ex deputatis à Præ- lato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel ali- cuius Iubilæi, ab alio Religioso eiusdem mona- sterij pro aliquo casu Sedi Apost. referuato, te- neatur etiam approbatus ab Episcopo? Negat Fr. Emman. in excessu. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 6. Barbof. de Episcop. Pars I. l.

num. 9. Affirmant Fr. Ludouic. Lopez in instruct. conscient. cap. 26. versic. secundo dico, in fine, pag. 139. Henric. d. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 4. in com- ment. lit. K. & §. 9. & de Indulgent. cap. 12. §. 4. versic. si verò Regularis, Petr. de Ledcma in sum. part. 1. de Sacram. vbi de sacram. Pœnit. cap. 13. dub. 6. Suar. d. disp. 28. sect. 6. num. 11. quos refert & se- quitur Ioan. Valer. dict. verb. absolutio differem. 1. num. 33.

[An quicumque Confessarius ab Ordinario ap- probatus possit tempore Iubilæi absolueret Mo- niales à peccatis, vel à casibus & censuris re- seruatis? Affirmatiuam sententiam tenet Bona- cin. de Sacrament. disp. 5. quest. 7. puncto 4. §. 1. num. 22. in fine. Negatiuam verò sustinent Bar- thol. à S. Fausto de Iubilæo lib. 4. quest. 78. Alphons. de Leo cod. tract. part. 2. quest. 9. num. 25. Suarez in enchiroid. casuum conscient. lib. 5. verb. Indulgentia, §. tempore Iubilæi, Molfes. in sum. tom. 1. tract. 7. cap. 16. num. 31.]

68 Vnde consequens fit Confessores in monaste- riis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non esse examinandos ab Episcopo, provt deci- sum refert Armendar. d. §. 1. de consuetud. senel in anno, num. 17. Ex facultate tamen Concilij Tri- dent. sess. 25. de Regularibus cap. 10. potest Episcopus da- re Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt obseruat Galet. in margarita casuum conscientie, verb. Confessio, & verb. Monialis, Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. resolut. 638. in 2. edit. Armen- dar. citato loco, num. 17. & 18. † Et sufficere si exa- minatus fuerit à suo superiore ad audiendas Con- fessiones Monialium, resoluit Azor instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 9. quest. 2. vers. quæres an Confessarij, Sorb. in suis annot. ad compend. Mendicantium verb. Moniales, vers. quod præter, vbi subiungit Confesso- res ordinarios deputandos ad Confessiones Mo- nialium non subiectarum Episcopis, sed alijs, non ab ipsis Episcopis approbandos esse, sed à superiore Ordinis, cuius dictum restringit Campan. in diuer- sario Iuris Canon. rub. 12. cap. 16. num. 53. in casu de quo ipse testatur vidisse declarationem à Sacra Congreg. quæ censuit ex facultate decreti Concilij d. cap. 10. posse Antistitem dare Confessorem Mo- nialibus subiectis Regularibus; quæ nulla exratio- ne induci possunt vt Iuis Regularibus peccata con- fiteantur.

69 Nullam verò auctoritatem, vel iurisdictionem posse sibi Ordinarios vindicare ex decretis Con- cilij Tridentini in Confessarios Monialium, quæ subiectæ sunt Regularibus, refert decisum Armen- dar. in addit. ad recap. legum Nauarra lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 98.

70 Hodie tamen aliter se res habet quoad appro- bationem Confessariorum in Monasterijs Monia- lium deputandorum ex nouissima Gregorij XV. Constitutione de exemptorum priuilegijs, quæ incipit, Insuperabili, sub Dat. Nonis Februarij 1622. in hæc verba, Confessores verò sue Regulares, sine Seculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quam extraordinarij ad Confessiones Monialium etiam Regularibus subiectarum audiendam nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diocæ- sano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gra- tis concedatur, obtineant, liceatque Episcopo ex rationabili causa superiores Regulares adnovere, vt eiusmodi Confessores amoneant, iisque superiori- bus id facere detrectantibus, aut negligens, habeat Episcopus facultatem prædictas Confessores

amouendi quoties, & quando opus esse iudicanerit. [Hætenus Constitutio, pro cuius explicatione hac de re vide Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 24. num. 70. cum seqq.]

72 Postmodum Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum super prædicta Constit. inter alia censuit, Confessores extraordinarios Monialium nullatenus posse post d. Constit. illarum Confessiones audire, nisi prius ab Episcopo diocesano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios vero Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse durante triduo ab eorum deprivatione inchoando pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episcopi: quod si contingat ut eorum facultas à sede Apost. ultra triduum prorogetur, tunc debere eos ab Episcopo examinari, & approbari.

73 Censuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores Regulares electos seu deputatos ante ipsius Constit. publicationem, quibus aliquam facultas competeat audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse durante eorum officio pergere sive alia Episcopi approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, que sponte ac proprio motu id ab eis petierint. At vero eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis seu dignitatibus expleto iam tempore à Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel aliàs legitime præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi prius à Diocesano Episcopo idonei iudicati, & approbati fuerint.

74 Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Confessiones personarum secularium audiendas nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.

75 Regularem ad audiendas Confessiones Monialium vnius monasterij ab Episcopo approbatum, minimè posse audire Confessiones Monialium alterius monasterij.

76 Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro vna vice audiendas, haud posse pluries in vna approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deprivationis contigerit.

77 Episcopum, cui licet ex rationabili causa iuxta dictam Constit. Superiores Regulares admonere, et amoneant Confessores Monialium, atque administratores honorum ad eorundem Monialium pertinentium, non teneri eiusmodi causam significare superioribus Regularibus, sed hoc relinquere arbitrio, & prudentie Episcoporum, quarum conscientias Sacra Congreg. serio ouerant, hæc omnia in d. Sacra Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & postea in Typographia R. Camera Apost. impressas vidi.

78 Denique obseruandum est constitutos in articulo mortis etiam si sint excommunicati, & denuntiati ob hæresim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiam enormia, & reseruata, posse absolui à quocumque sacerdote simplici per Conc. Trid. sess. 14. de sacram. Pœnit. cap. 7. vers. ut nulla sit reseruatio in articulo mortis, P. docet Tolet. in instr. Sacra. lib. 1. cap. 15. num. 1. Azor instr. moral. part. 1. lib. 8. cap. 19. g. 5. Ceuall. commun. contra communes g. 82. n. 61. cum seqq. Gutierrez. commun. lib. 1. cap. 1. n. 59. Ioan. à Chape. de modo administr. Sacramenta tempore pœnit. vbi de Pœnit. quæst. 5. & 6. Cened. ad Decretal. collect. 103. n. 3. vers. in mortis. Auila de censuris

p. 2. cap. 6. dub. 3. disp. 3. concl. 4. Sayr. in simili tract. lib. 2. cap. 18. Suar. tom. 5. disp. 1. sect. 1. num. 14. & tom. 4. disp. 26. sect. 4. Valent. tom. 4. disp. 7. quæst. 10. punct. 2. Zambrani. de casibus in articulo mortis, prælad. 1. Bonacin. de censuris disp. 1. quæst. 3. punct. 3. num. 3. & disp. 2. g. 2. puncto 2. §. 4. num. 3. vers. secunda. [& de censur. in Bull. Cœne reseruat. disp. 1. g. 22. puncto 2. à num. 9. Paul. Layman in Theol. moralis, lib. 5. tract. 6. cap. 12. Philibert. Marchin. de bello diuino part. 3. cap. 3. Filiuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 7. cap. 8. q. 8.] Coriolan. de casibus reseruat. part. 1. sect. 2. art. 16. Homobon. de Bonis de humana vita statibus part. 1. cap. 16. vers. porò, & de casibus reseruat. part. 1. cap. 1. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. excommunicatio, differ. 23. [no uissimè Torreblanca in practicab. Iuris spirit. lib. 1. 4. cap. 10. num. 16.] Fagundez in quinque Ecclesia præcepta part. 2. lib. 7. cap. 1. à num. 716. Anton. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesie existent. lib. 5. cap. 14. num. 18. [Villalob. in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 1. §. 12. me citato in hoc loco Trulench in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 7. num. 4.] In mortis enim articulo nullam esse reseruationem per Concil. Trid. citato loco asserunt Gutierrez. d. cap. 1. num. 58. Paul. Comit. respos. moral. lib. 1. g. 21. num. 1. & g. 22. num. 2. & lib. 5. quæst. 14. num. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. à num. 58. Campan. in diuersorio Iuris Canonici rub. 1. num. 110. Agid. de Coninch de Sacram. & censur. tom. 1. disp. 8. num. 90. cum seqq. Sanch. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 13. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. de sacram. vbi de Pœnit. cap. 14. Fernandez in examine Theolog. moralis part. 2. cap. 9. §. 18. & part. 3. cap. 6. §. 9. à num. 19. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia, differ. 9. Aloys. Ricc. in decision. Curia Archiep. Neapol. decis. 20. part. 4. plures apud Cened. collect. 24. num. 5.

Vnde colligitur posse simplicem Sacerdotem de gradatam, vel excommunicatam, seu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non sit subuersionis periculum, constitutos in articulo mortis absolueri [Et probatur ratione adducta à Concilio Trid. d. sess. 14. de sacram. Pœnit. cap. 17. dicente in Ecclesia Dei custoditum semper fuisse, ut nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque ideò tunc omnes Sacerdotes quolibet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & censuris absolueri posse, ne (& hæc est ratio) hac ipsa occasione aliquis pereat, vbi aperte innuit Concilium Ecclesiam ratione necessitatis periculi mortis semper permisisse cuilibet Sacerdoti facultatem absoluedi ab omni peccato, & censura, & quamuis sacramentum Pœnitentia non sit ita necessarium sicut Baptismus, quia sufficit contritio ad iustificacionem, tamen quia nemo scit vtrum odio, vel amore sit dignus, & an verè sit attritus, an contritus, & sacramentum Pœnitentia de attrito facit contritum, Ecclesia ad reddendam securiorem viam salutis, iure merito censetur in articulo extremae necessitatis permittere iurisdictionem omni Sacerdoti etiam excommunicato, & præciso, ne aliquin ob eorum delicta fideles pœnitentes remedio salutis iniuste priuetur. Ita Henric. in sum. lib. 6. c. 11. §. 8. Suar. de Pœnit. disp. 26. sect. 4. & de censur. disp. 11. sect. 1. n. 1. 4. Sayr. etiam de censur. lib. 2. c. 2. n. 18. & c. 20. n. 26. Molin. de Instit. tom. 4. disp. 63.] Can. in relect. de Pœnitent. p. 5. Nauar. in man. cap. 27. num. 271. Tolet. d. cap. 15. num. 6. Paul. Comit. respos. moralium, lib. 6. g. 27. Azor d. p. 1. lib. 8. c. 11. g. 12. Valer. Reginald. lib. 1. n. 60. Agid. de Coninch d. tom. 2. disp. 1. 4. c. num. 234. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 229. num. 3. & d. Neapol. decis. 26. num. 7. part. 4. [Torreblanca dist. cap. 10. num. 18. vbi me refert in hoc loco] Bonacin.

Bonacin. d. g. 3. punct. 3. n. 3. [Fagundez in quinque Ecclesia præcepta præc. 2. lib. 7. c. 1. n. 16. nouissimè me citato in hoc loco Bossi in discept. moralib. discept. 2. num. 44.] Contra S. Thom. in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. q. 2. ad 3. & p. 3. q. 82. art. 7. ad 2. Turc in cap. prætor hoc, 32. dist. Nau. sibi contrarius in man. cap. 26. num. 26. Cou. in cap. alma mater p. 1. §. 6. concl. 8. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum, verb. Excommunicatio, differ. 23. vers. secunda dubitant, & verb. Pœnitentia, differ. 9. Coriol. d. art. 16. n. 10. [existimantes in articulo mortis, & in extrema necessitate non conuenire hæretico Sacerdoti quemquam absolueri.]

Posse in his terminis simplicem Sacerdotem absolueri constitutum in mortis articulo non solum in absentia proprii Sacerdotis, seu Superioris, verum etiam quando adest, resoluunt Nau. consil. 5. num. 3. de pœnit. & remiss. Sà in aphorismis verb. absolutio num. 3. Sayr. in floribus decis. sub illo tit. de pœnitent. decis. 21. [Marchin. de bello diuino p. 3. c. 3. n. 11. & 12. Diana moral. resol. p. 1. tract. de absolut. ab hæres. resol. 5. Homob. respos. moral. p. 4. super censuras resp. 83.] Valer. Reginald. lib. 1. num. 60. Petr. de Ledesma d. cap. 14. post 1. concl. num. 3. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 59. concl. 3. [Zerol. in praxi pœnit. c. 15. g. 4. & 5. Chapiaul. de casibus reseruat. c. 7. in fine. fol. 60. Ludou. de San Iuan p. 1. sum. tract. de pœnit. q. 6. art. 6. can. 4. Ioan. Sanch. in sect. dist. 44. num. 5.] Coriolan. d. art. 16. n. 7. [me citato in hoc loco Bossi de iuris. sect. 1. casu 12. num. 22.] Vega in sum. tom. 1. cap. 6. casu 10. Ioan. Valer. d. verb. Excommunicatio, differ. 13. n. 1. vers. vbi ant tamen, obseruantes consultè facturum esse, qui præsentem suo parochi, vel superiore ab eo potius, quam ab alio le absolui curet. Quamuis contrarium teneant Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 1. Vgolin. de censur. lib. 1. cap. 4. §. 5. Valent. tom. 4. disp. 7. g. 10. puncto 2. Anton. Ricciul. d. cap. 14. num. 20. Benzon. in speculo Episcopali. 1. disp. 1. g. 6. ante 2. concl. Param. de origine Inquisit. lib. 3. g. 8. num. 109. Bellon. de Sacram. tom. 2. disp. 8. dub. 2. n. 16. Azor. d. p. 1. lib. 8. c. 19. g. 5. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 229. Agid. de Coninch disp. 8. de pœnit. dub. 12. n. 90. Bonac. de pœnit. proxime, [Valq. tom. de pœnit. q. 93. art. 1. dub. 4. n. 8. Zambran. de casibus in art. mortis c. 4. dub. 4. num. 3. Molin. de iustit. tom. 4. disp. 63. n. 2. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 20. num. 11. Mari. Alter. etiam de censur. tom. 1. lib. 1. disp. 6. cap. 6. Duard. in Bullam Cœne lib. 3. §. 2. g. 5. à num. 11. Floron. de casibus reseruat. p. 1. c. 4. §. 19. n. 5. Filiuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 7. cap. 8. g. 8. n. 220.] Sanch. d. lib. 2. cap. 11. num. 6. & 7. Molles. in sum. Theologia moralis tract. 7. c. 15. n. 79. Fagundez d. c. 1. n. 19.

80 Nec in huiusmodi articulo absolutus si conualescat, tenetur ut iterum absoluitur, ad superiore accedere, sed bene si fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram superiore se exhibere, quod si non faciat, in eandem specie excommunicationem incidet. cap. eos, de sentent. excom. in 6. vide Soar. eom. 4. disp. 30. sect. 3. [n. 6. & de censur. disp. 22. sect. 1. n. 62. Torreblanca d. lib. 1. 4. c. 10. n. 19. vbi ait quòd si pœnitens superueniat, tenetur adire Inquisitorem, vel Episcopum cui censura est reseruata.] Sayr. de censur. lib. 2. cap. 20. num. 26. [Bonacin. in simili tract. disp. 1. g. 3. p. 3. n. 11. Mari. Alter. eod. tract. lib. 1. disp. 6. cap. 7. & lib. 5. disp. 22. cap. 2. dubit. 4. Auil. eod. tract. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 4. Duard. in Bull. Cœne lib. 3. §. 2. g. 3. num. 6. & 7. & 9. 10. n. 17. me citato in hoc loco Bossi.] Melch. Zambran. in decis. pro mortis articulo c. 4. de pœnit. sub. 4. vbi dub. 2. tradit posse in articulo mortis absolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, sed tantum signa contritionis ostendit.

[An in articulo mortis deficiente Sacerdote clericus non Sacerdos possit absolueri a censuris, inanimè ab excommunicatione? Asseruatiam partem tuerentur Vgolin. de censur. lib. 1. cap. 4. §. 5. num. 6. & de censur. Pape reseruat. p. 3. c. 2. §. 2. n. 2. Henric. in sum. lib. 6. c. 9. num. 3. & in conuincit. lib. 5. T. & F. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 21. num. 2. Philibert. Marchin. de bello diuino p. 3. cap. 12. num. 1. ex ea ratione, quia cum clericus sit capax iurisdictionis absoluedi à censuris, ut in confesso est, idem fauor animarum, ratione cuius Sacerdoti cuilibet in tali articulo conceditur, suadet, ut etiam censetur concessa cuilibet capaci etiam non Sacerdoti, cum in vtroque casu militet eadem ratio, nimirum remedium, & salus animarum; nec Concil. d. loco aliud insinuat, dum facit mentionem solius Sacerdotis, quia loquitur de Sacramentali absolutione, tunc in tali articulo existenti necessaria: quare hanc opinionem valde piam, probabilem, & in praxi sequendam existimo; quamuis contrarium voluerint Molin. de iust. tom. 4. disp. 63. num. 3. Suar. de censur. disp. 7. sect. 6. Auila eod. tract. p. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 3. concl. 1. Mari. Alter. in simili tract. lib. 4. disp. 5. cap. 1. vers. superest alia dubitatio, Bonacin. eod. tract. disp. 1. g. 3. puncto 3. n. 1. Coninch tom. 2. etiam de censur. disp. 14. dub. 16. num. 236. Duard. in Bull. Cœne lib. 3. §. 2. g. 5. à num. 6. Laym. d. tract. 5. p. 2. c. 2. n. 2.]

Articulus mortis quis in præsentia materia dicatur differunt Soluti. verb. absolutio 1. num. 12. Cou. in cap. alma, par. 1. §. 11. num. 8. Vinald. in candelabro aureo, tit. de absolut. num. 60. Reginald. d. lib. 1. num. 59. Soar. de pœnit. disp. 26. sect. 4. num. 3. Graff. d. cap. 13. n. 2. latè Gambarupta de casibus reseruat. cap. 2. à n. 56. Sanch. d. cap. 1. 3. n. 1. Valq. de pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 5. num. 2. Nugn. in addit. quæst. 8. art. 6. deb. 6. Paul. Santori. de casibus Papatibus ac Episcop. à n. 138. Beneu. in praxi de pœnit. cap. 15. quæstio 7. Bonac. d. quæst. 7. punct. 1. num. 10. & d. quæst. 3. punct. 3. n. 4. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. dub. 3. Coriolan. de casibus reseruat. p. 1. sect. 2. art. 16. à num. 2. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, differ. 23. in fine. Molles. in sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 15. n. 77. qui resoluunt mortis articulum dici in præsentia, non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, que, ut plurimum, scelerat in eo euentu contingere: non igitur poterit simplex Sacerdos absolueri omnem transfretare volentem, sed credentem, aut dubitantem probabiliter se naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum: similiter non quælibet obsessum ab hostibus, sed telis impugnatum; non quamuis mulierem pregnantem, sed eam, que periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis verò euentibus, strictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo constituti, qui etiam viuunt, & viuere possunt, propter mortem tamen, quam secundum verisimilem Medicorum peritiam, aut periculum, quod sperant, instantem vident, ià se morientes arbitrantur: ita Francisc. Molin. de iur. iur. lib. 1. comp. par. 18. n. 13. [Benzon. in speculo Episcopali lib. 1. disp. 1. g. 6. concl. 2. Belletr. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 1. num. 52. Duard. in Bullam Cœne lib. 3. §. 2. g. 2. nouissimè Bossi. in discept. moralib. discept. 2. num. 6. cum seqq. vbi à num. 14. de suscipiente longam nauigationem, & n. 16. de operam dantibus agitationem taurorum, haustiludio, &c. & n. 17. de his qui voluntariè se offerunt castrandos, & n. 18. de obiectis, & obidentibus, & n. 19. de damnatis ad triduum, & n. 21. de peste infectis, vbi num. 28. cum seqq.]

videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam sententiam, nempe in loco pestifero nequaquam omnes, & quoslibet Sacerdotes, et si minime ab Ordinario approbatos, posse audire Confessiones eorum, qui ibidem reperiuntur sani, eosque absolueri, sed tantum eorum, qui iam peste sunt infecti.]

82 De Confessione, & eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magist. in 4. dist. 17. cum seq. vbi Sor. & D. Thom. Syluest. Angel. Tab. Armil. & alij Summita verb. Confessio. Luc. Pinell. de sacram. Pœnitentia, tract. 2. de Confessione, Nugn. in addit. ad 3. part. quest. 7. cum seq. Henriq. in sum. lib. 5. Angel. Sayr. de Pœnit. Suar. de Pœnit. disp. 21. cum seq. Valentia tom. 4. disp. 7. quest. 9. cum seq. Valquez quest. 91. Benenentan. in praxi de pœnit. cap. 10. cum seq. Franc. Pithigian. de Sacram. p. 2. tract. de pœnit. dist. 17. quest. unica. Petr. Ledesm. in sum. part. 1. tract. de sacram. Pœnit. cap. 8. Chamexota de septem Ecclesia Sacram. tract. 7. de Confessione, Agid. de Coninch de Sacram. & consuris tom. 2. disp. 4. a num. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 6. a num. 28. Bonacina de Sacram. disp. 5. de pœnit. sect. 2. de Confess. Vincent. Mazzol. in sua breui regula ad Confessarij, & confitentis munus rite obendum. Alexand. Pefant. in tertia part. de Sacram. quest. 10. Iacob. de Graffis in aureis decision. p. 1. lib. 1. cap. 19. cum seq. Ican. Maldonat. tom. 2. de Pœnit. in controuers. de Confess. Marcell. [Zambrian. de casibus in ar. mortis, cap. 4. de Pœnitenti. Megal. part. 1. instit. Confess. lib. 5. Molfes. in sum. Theologiae moralis tract. 7. cap. 9. cum seq. Vincen. Filliuc. quest. moral. tract. 7. de Confessione, Galganet. de Iure publico lib. 3. tit. 92. Iul. Lator. de Iubileo part. 1. cap. 14. Fagandez in quinque Ecclesia praecepta part. 2. lib. 3. de qual. & integritate Confessionis.

ALLEGATIO XXVI.

Episcopi consensus, an & quando r. quiren- dus sit in Ecclesiarum, & monaste- riorum adificatione?

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia sine Episcopi consensu edificari non potest.
- 2 Episcopus locum adificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primum, & hoc potest alteri delegari.
- 3 Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint edificare Ecclesiam, tenentur Episcopi Diocesani consensum requirere.
- 4 In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit praedictus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.
- 5 Episcopus, qui perpendere debeat in huiusmodi licentia regularibus concedenda.
- 6 Ordo Minorum de Observantia quod privilegium habeat, ne alia Monasteria prope sua edificentur.
- 7 Episcopi, quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monasteriis nouis adificandis ordinauit Clem. III. in constitutione relaxata.
- 8 Ecclesia, sine Monasterium mutari non potest de uno in alium locum sine licentia Pape, & Diocesani.
- 9 Abbates generales Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliae, quod Privilegium super hoc habuerint, referunt.

- 10 Privilegium concessum alicui religioni ad edificanda Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non usu amittatur.
- 11 Privilegium amittitur per modum, & viam praescriptionis, vel per viam tacite renunciationis, & non usum inter unum & alterum modum contiuntur differentia.
- 12 Textus in cap. si de terra, & in cap. accedentibus, de privilegijs, & num. 18. concordantur.
- 13 Privilegium non amittitur per non usum, si occasio, & opportunitas non se obtulit utendi illo.
- 14 Privilegiarius si occasione oblata suo privilegio non utatur, quando illud amittat.
- 15 Vnicuius actus contraveniens privilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad privilegium amittendum.
- 16 Text. in cap. cum accessisset, de constitutionibus, declaratur.
- 17 Text. in l. 1. & l. 2. C. de iis, qui sponte munera subeunt, lib. 10. intellectus.
- 18 Privilegiatus per non usum, aut contrarium usum quorundam tempore privilegio suo renuntiare videtur.
- 19 Privilegia merè voluntaria per vllum tempus non amittuntur.
- 20 Actus mera voluntatis non praescribuntur.

Oc in loco referuauimus videndum de constructione Ecclesiarum, id est, quibus de causis sit noua Ecclesia cōstruenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo sit construenda: quando verò & quomodo consecranda, videbimus alleg. sequenti. Sciendum est igitur primo, [quod pro Ecclesia, seu Monasterio construendo, vel ampliando Religionis fauore cogi potest quilibet ad vendendum domum suam, arg. l. si quis f. pulchrum, ff. de relig. & semp. fun. Capol. de scrij. urban. praed. cap. 82. Vincent. de Franchis decis. 123. Valenzuela conf. 18. tom. 1. Cabed. decis. 105. num. 2. & 3. part. 1. Valasc. conf. 22. num. 2. Cancr. var. res. part. 1. tit. de empt. & vend. num. 78. Vincent. Carot. decis. 26. n. 13. Mari. Giurba de iur. 86. num. 3. & 7. Marta de iurisdict. part. 4. cent. 2. casu 27. num. 3. Mari. Antonin. var. res. part. 1. lib. 1. res. 112. casu 24. Morl. in emporio Iuris, part. 1. tit. 9. de contrab. emp. quest. 10. num. 8. Gizzarel. decis. 38. num. 1. à Ponte de potestate Proregis, tit. de abundantia ciuit. §. 4. num. 1. Hieron. Leo Valent. decis. 90. num. 9. cum seq. Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 5. num. 26. Gasp. Thes. quest. forens. lib. 1. quest. 64. num. 6. Mari. Antonin. var. res. lib. 1. res. 112. casu 25. Guzman de euil. quest. 52. num. 19. cum seq. latè Hermosill. ad l. 3. gloss. 1. num. 32. cum multis seqq. tit. 5. part. 5. vbi ampliat ad claustrum, officinas, & viridarium, Capiblanco de Baronib. tom. 2. super pragmat. 1. cap. 3. num. 4. Laurent. de Franchis de controu. inter Episcop. & Regul. pag. 112. in resp. ad 7.]

Secundò sciendum est, quòd nouam Ecclesiam construere quilibet potest duabus conditionibus obseruatis, vt scilicet alteri Ecclesiae non inferat prauidium, cap. Ecclesia, cum sequentib. 16. quest. 1. & vt adsit superioris auctoritas, quae quidem Ecclesiae cuiuslibet adificanda dat facultatem non modò simpliciter, sed quandoque etiam in alterius Ecclesiae prauidium. Sunt enim causae ob quas potest superioris auctoritas etiam in prauidium alterius nouam Ecclesiam adificare, veluti si castrum, aut noua ciuitas sub alterius Ecclesiae limitibus construatur, cuius incolae ad priorem Ecclesiam difficile conueniant, arg. cap. vnic. §. jin. 10. q. 3.

& cap. ad audiendum, de Eccles. adif. sicut quandoque etiam ob nimiam distantiam potest alia Ecclesia sub eadem parochia edificari. d. cap. ad audiendum, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Ecclesia vna non sit euidenter sufficiens propter nouarum habitationum distantiam. cap. praecipimus 16. quest. 1. Et denique ex alijs causis, quae ex temporis qualitate, & situ locorum possunt accedere, noua potest Ecclesia construi. cap. & temporis, ead. causa & quest. Sicut & conuerso contrariis de causis duae simul vni- ri, d. cap. & temporis, d. cap. vero §. fin. Si verò sine causa, & auctoritate Pontificis in prauidium alterius Ecclesiae aliqua sit constructa, est destruenda, si praesertim nec praecellerit noui operis nunciatio, iuxta cap. 1. & per rot. de noui operis nunciati. Prauidium autem, quod alteri Ecclesiae inferri potest praeter damnum adificij coherentis, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in iurisdictione, aut in oblationibus, quae fieri solent Ecclesiae, d. c. Ecclesia cum seqq. Vbi verò aliquod prauidium simile nulli generatur Ecclesiae, potest quilibet in sua proprietate construere Ecclesiam accedente permisione Episcopi. d. cap. quicumque, sine illius enim consensu Ecclesiam adificari non posse, probant text. in cap. nemo, & in cap. placuit, de cons. cr. dist. 1. & in cap. ad hac, de religiosis domibus, & in cap. cum olim, 14. vers. insuper, de privileg. Auth. de Eccles. tit. §. si quis autem, collat. 9. & auth. de monachis, vers. illud igitur coll. 1. notant Roch. de iure patron. verb. construxit, num. 8. Lambert. eod. tract. art. 3. 2. quest. princip. 1. p. lib. 1. n. 3. cum seqq. Petr. Gregor. in suis partit. lib. 1. tit. 4. cap. 5. Selu. de heretic. p. 1. quest. 6. a num. 9. Paul. Fulf. de v. sitar. lib. 2. cap. 10. num. 2. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. Ecclesia in princip. idem Petr. Gregor. synag. iuris lib. 2. cap. 1. a num. 10. Piaflec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 5. a num. 1. Durant. de ritibus Ecclesiae lib. 1. c. 2. num. 7. & cap. 24. num. 5. & cap. 25. Aloy. Ricc. in praxi aurea resol. 11. Nisi sit locus exemptus à iurisdictione Episcopi, in quo Ecclesia adificanda est, in eo namque nullus potest absque Sedis Apost. auctoritate Ecclesiam adificare. cap. de locorum, cum seqq. de consec. dist. 1. cap. auctoritate, de priuileg. in 6. sed in locis non exemptis sufficit Episcopi auctoritas, etiam si persona adificans sit exempta d. cap. auctoritate.

In adificanda igitur Ecclesia debet prius Episcopus ciuitatis ad locum accedere ac artum ac cœmeterium publicè designare, ibique Crucis Dominicae signum cum precibus figere, & in iaciendis fundamentis ponere primum lapidem, gloss. verb. veniat in d. cap. nemo, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quest. 4. vbi etiam resoluit posse Episcopum per se, vel per alium primum lapidem ponere, & Crucem figere, & quest. 8. tenet posse Episcopum absque rationabili causa nolentem primum lapidem ponere, & suum consensum prestare, compelli auctoritate superioris Antistitis, videlicet Archiepiscopi, vel Primatis. Vnde religiosissimus Iulianianus Imperator ad sacrorum Canonum executionem iussit Ecclesias non nisi Episcopi accedente beneplacito adificari posse in rub. auth. vt nullus fabricet Oratorij domos praeter voluntatem Episcopi, Cuiac. aduertit, & Iulianus Paritius in Constit. 61. quod postmodum apertius in nigro, nēpe in e. asseritur, his verbis, Sancimus igitur, pra omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam esse, neque monasterium, neque Ecclesiam, neque orationis domum incipere adificare, antequam Cuiusvis Episcopi orationem in loco faciat, & Crucem signa publicum praesens ibi faciens, & causam manifestam omnibus

statuens, ad stipulaturque Concil. Agathense can. 27. registrarum in cap. de monachis 18. quest. 2. & Concil. Chalcedonense act. 11. can. 4. registrarum in c. verè 16. q. 1. & in c. quidam 18. q. 2. & alia iura in hoc proposito, & ad alias quaestiones conducentia refert Azor. d. c. 3. a q. 2.

Huiusmodi Episcopi consensus sufficit si tacitus sit, scilicet si Episcopus scierit Ecclesiam construi, & non impediuerit, nec contradixerit, cum tamen facile potuisset, Selu. d. q. 6. num. 2. 1. Azor. d. cap. 3. q. 6. qui etiam ille num. 8. hic verò q. 5. asserunt consensum Episcopi sufficere si accedat post constructam Ecclesiam.

Vnum adderem in hac materia vtile, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit Ecclesiam sufficienter dotata ad augmentum diuini cultus dilatare, & sumptuosioribus adificijs exornare, arg. cap. vlt. de testam. cessant enim rationes ex quibus consensus Episcopi in noua Ecclesia adificanda, vel funditus destructa rescindenda est necessarius, ne scilicet Ecclesia sine dote concedenti construatur, vel resciat, vel vt alijs Ecclesijs aliquod prauidium non sit, ita decisum fuit in Sacra Rot. Rom. in vna Toletana Capel. Luna 18. Februar. 1591. coram Illustrissimo Mantica, quae est in impressis decis. 131.

Amplia procedere etiam in Religiosis exemptis, si in loco non exempto voluerint edificare Ecclesiam, id enim eos facere non posse sine Episcopi diocesani consensu, probat text. in cap. auctoritate, de priuileg. lib. 6. notant omnes in d. cap. cum olim, post gloss. verb. reuocari, si expensas ibi Pontificem Innocentium I I I. in sine pronuntiasse monasterium exemptum esse, & liberum à iurisdictione, & obedientia Episcoporum ex privilegijs concessis à Romanis Pontificibus praedecessoribus suis, & tamen Ecclesias in Leirienfi Castro, & alijs locis fundatas sine Episcopi Colimbrientis assensu in eiusdem Episcopi, & suae Ecclesiae ius reuocandas explicant ibi Hostien. & Cardin. num. 3. Anton. num. 56. Abb. n. 9. & Socin. num. 19. & nouissimè decidit Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 3. in fine, ibi, nec de caetero similia loca tam mulierum, quam virorum sine Episcopi, in cuius diocesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, de quo Fr. Emman. quest. regular. tom. 1. q. 23. art. 7. & tom. 2. q. 49. art. 3. Piaflec. in praxi Episcop. p. 1. verb. monachi, §. 1. & 2. Fr. Ioan. de la Cruz de statu religionis lib. 2. cap. 8. Piaflec. in praxi Episcop. par. 2. cap. 3. num. 47. Rot. apud Farinac. decis. 745. p. 2. recent. Aloy. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi Neapol. par. 1. decis. 182. num. 4. & par. 2. decis. 75. Campan. in diuers. for. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 80. & 81. Fr. Ludou. Miranda in man. Prelat. tom. 1. q. 33. art. 1. concl. 3. Erasim. à Cochier in tract. de iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 36. [Hieron. Roder. in compendio quest. Regul. resol. 55. num. 3. nouissimè Tamburin. de iure Abbatis. disp. 33. quest. 1. num. 2. vbi etiam quòd vicarius generalis non poterit sine speciali mandato Episcopi licentiam adificandi noua monasteria in loco diocesis concedere, nouissimè me citato in hoc loco sapientissimus D. Larrea decis. Granatens. tom. 2. decis. 97. num. 16.] Si tamen exemptus adificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus. Franc. in cap. auctoritate, num. 2. de priuileg. lib. 6. Fum. verb. exemptio, num. 10. Anton. de Pratis de iurisdict. Episcopi, cap. 1. num. 3. & 4. quos refert, & sequitur Cochier de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 2. q. 45. num. 30.

Verum praedictus Episcopi consensus non sufficit

cit in erigendis Regularium monasteriis, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam in cap. de excessibus Prelatorum lib. 6. & in cap. vnic. de religiof. dom. eod. lib. statutum est ne Prælati religionem recipere valeant Conuentum aliquem, seu locum abfque Sedis Apoftolice specialis indulgentia, non obftantibus quibuscumque priuilegiis, si de huiusmodi prohibitione non fecerint specialem mentionem. Nec Concil. Trident. dicto cap. 3. in fine. abrogauit dispositionem Iuris communis, sed præterea indixit, vt altera quoque adhiberetur Episcopo loci, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem referunt Zerol. in praxi Episcop. ad. s. 2. & Campanil. dict. num. 80. in fine. Fratres igitur Ordinis Carnelitarum discalearum obtinuerunt, vt vbique de sola licentia Ordinarij possent noua construere Monasteria ex concessione S. D. Pauli V. felicis record. constit. 10. incip. ad Ecclesie de an. 1605. & Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienfis ex concessione eiusdem Pauli V. const. 51. incip. Monasterio 1608. Ac etiam Superiores Congregat. cleric. Regularium S. Pauli decollati ex concessione eiusdem Paul. V. const. 64. incip. Ecclesie de an. 1610. quæ omnia supra relata post primam huius tract. impressionem ab eo tacite desumpti Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 168. p. 4. [& Lezana in sum. quest. Regul. cap. 9. num. 44.] Vnde non sunt audiendi, Sorb. ad compendium Mendicantium verb. edificare in sua annot. vers. circa. s. 20. & Fr. Emman. dict. quest. 49. art. 3. cum seqq. existimantes Episcopi tantum licentiam esse necessariam.

Aduertendum maximè est Sacram Congregat. Illustrissimorum DD. Cardinalium negotijs Episcoporum & Regularium præpositorum: Gregorio XV. approbante sub die 17. Augusti 1621. reuocasse prædictas & quascumque alias licentias à Paulo V. concessas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cætero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, &c. refert Castellin. de elect. cap. 15. in fine. Postea S. D. N. Urbanus VIII. per suum Breue incip. Romanus 10. iuxta. sub Dat. 28. Augusti 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocataque licentias quascumque. [cuius meminerunt Castellin. in addit. ad diract. de elect. pag. 501. & Lauret. de Franchis de controuers. inter Episcopos & Regulares pag. 103. Tamburin d. disp. 34. q. 1. in fine. Breuis autem tenor talis est vt sequitur. Romanus Pontifex, &c. Cum itaque scire nobis innotuit complures licentias, siue facultates à nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris per diuersos Ordines etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Regularium institutorum superiores, seu alios eorum nomine, vbique locorum monasteria, domos, Collegia, Conuentus, & alia loca Regularia quouis nomine nuncupata, seruata dumtaxat sacrorum Canonum, & Concilij Trident. decretorum forma, de sola ordinarij licentia huiusmodi, & contra decreta à Sede Apof. super præmissis edita fundandi, erigendi, & instituendi importunis precibus, seu etiam Motu proprio, vel alias obiecta, & extorta fuerint. Idcirco nos omnes, & quascumque licentias ac facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in huiusmodi forma Breuis desuper expeditas, earumque tenores etiam veriores pro præsentibus, &c. ac si specificè & sigillatim expressimus, & infererentur, pro plene & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habent, iustis de causis animam nostram mouentibus Motu proprio non ad aliquid nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque

Apostolica potestate plenitudine, omnes, & quascumque licentias, & facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & singula in eis quomodolibet contenta & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorum Regularium locorum huiusmodi, quæ suum nondum sortita sunt effectum, renore presentium perpetuo reuocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque & effectu prorsus euacuamus. Præterea Ordinem etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum institutorum Regularium superioribus quocumque nomine nuncupatis, ceterisque personis, ad quos spectat, in virtute sanctæ obediendia, & sub priuationis vocis astricta & passiva, necnon officiorum quoruncumque ac inhabilitatis ad illa & alia in futurum obtinenda, necnon etiam excommunicationis ipso facto incurrendis penis, interdicitur, & prohibemus ne licentiarum, seu facultatum per nos, vt præfertur, reuocatarum, & annullatarum, siue alio quouis prætextu, vel causa, etiam quamuis priuilegiata, noua Monasteria, Collegia, domos, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, nisi de expressa Ordinarij licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum, & Concilij Trident. necnon Constitutionis felicis record. Clementis VIII. que incipit, Quoniam ad institutam, sub Dat. Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. ac decretorum de mandato eiusdem Clementis, necnon similis mem. Gregorij XV. Romanorum Pont. prædecessorum desuper editorum forma recipere, erigere fundare, seu alia quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absolueri audeant seu presument, decernentes, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 28. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo. V. Theatinus.]

In concedenda huiusmodi licentia debet Episcopus maximè attendere si monasterium, aut alterius cuiuscumque erectio præiudicat quoquo modo Ecclesie parochiali, eo namque casu assentiri minime debet, & Curato licet contradicere, audiendus que est in sua præsentatione, ex Guid. Pap. decis. 370. Deinde intueri debet si locus erigendus, & construendus vicinus sit, & propinquus alteri ob Clementis IV. sanctionem secundam, mandantem tunc cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & edificare monasterium intra cannas tercentum ab alio Ordinis Minorum de Observantia: successiuo autem tempore ipsiusmet Papæ Clementis in constit. 3. restrictum fuit supradictum spatium ad cannas centum quadraginta per ærem mensurandas, cuius restrictionem postmodum Iulius II. in sua Constitut. 2. declarauit non debere nocere eisdem Fratribus Minoribus, sed in odium aliorum inductam fuisse, ac propterea respectu eorundem minorum de Observantia vigeat prior Clementis sanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum spatium distare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis & prædicti Minorum de Observantia possint, dummodo centum tantum quadraginta distent ab altero Mendicantis Ordinis monasterio; de quo vide Sorbum in compendio priuilegior. Mendicant. in annotat. super verb. edificare, vers. quoad dispositionem, s. 1. Confect. in libro priuilegiorum Mendicant. tit. 3. cap. 3. Fr. Emman. quest. regul. tom. 1. quest. 8. art. 3. & tom. 2. q. 49. art. 5. F. Miranda dict. q. 3. art. 4. [Aduertit Lauret. de Peirinis in formul. Regul. in fine, num. 3. pag. 524. huiusmodi cannarum mensurationem, esse intelligendam in oppidis, & locis paruis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio dictæ prohibitionis, que

que fuit ne vnus Conuentus esset impediendi, & derelicti alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit. Nomine tamen ciuitatum magnarum hoc loco non puto venire suburbia. Quoad Conuentus in ipsis suburbis existentes, nam in his posset militari ratio prædicta, nisi forte suburbia essent magna & populata: vnde in hoc casu puto valere arbitramentum illud quod Episcopi reliquit Clemens VIII. Et aduerte quod hoc casu debent Episcopi considerare non solum interesse, & damnum temporale Conuentuum iam fabricatorum, sed etiam subiectionem, quam illis afferunt, qua pretio estimabilis est, & ad damnum etiam temporale refertur, &c. Hac de re emanauit declaratio sacre Congreg. in controuersia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici, & Fratres S. Augustini Congregationis Lombardiæ, & Fratres Carmelitas Discalearos Saonen. super eo quod prohibenda sit constructio noui Conuentus pro ipsis Carmelitas discalearos intra mœnia eiusdem ciuitatis nuper cepta, cum ex illius nimia propinquitate grauius exorirentur præiudicia Conuentibus prædictis Fratrum S. Dominici, & S. Augustini Congregationis antecedentibus, rebusque aliis. S. Congregatio Cardinalium negotijs Regularium præposita, Eminentiſſimo Bemolinio referente, partibus auditis, ac re mature discussa, censuit iniungendum esse Fratribus Carmelitis discalearis prædictis, provi præsentis decreti virtute iniungit, vt omnino recedant a prædicto loco, vbi nouum sui Ordinis Conuentum fundare ceperant, neque in alio loco eiusdem ciuitatis illum erigere valeant, nisi seruata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in Constitutionibus, & decretis Apof. ac præsertim in decreto S. D. N. super erectione nouorum Conuentuum nuper edito. Romæ die 14. Decembris 1635. M. Card. Ginertus. Adde Rot. in Ianuen. domorum 20. Decembr. 1610. coram Patriarcha Manzanedo, in qua fuit dictum Regulares conducentes semel donum intra 140. cannas à monasterijs, & domibus aliorum Regularium, istis scientibus, & patientibus acquirere quasi possessionem contra illud ius generale, quod habent Religiosi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monasteria construatur, refert Ferentil. ad Buratt. decis. 691. num. 14.] Quem autem modum tenere debeant Episcopi in concedenda licentia pro monasterijs nouis edificandis, ordinauit Clem. VIII. in Constitutione sua, [quæ habetur in Bullario nouo, tom. 2. pag. 146. & in ord. 99. est proe sequitur.]

Quoniam ad institutam Regularium locorum, & personarum reformationem promouendam, & conseruandam maximè pertinet, vt in quibusque domibus, & monasterijs is tantum numerus religiosorum, qui commode ibidem alij possint, contineatur, ac eo pariter spectat, vt in quibusque ciuitatibus, & locis nouæ domus, & monasteria, præsertim Mendicantium non erigantur, nisi in eisdem diuitatibus, & locis aliarum domorum, & monasteriorum in eis existentium habita ratione commode sustentari posse dignoscatur. Hac igitur nos consideratione ducti, & in præmissis pro nostro pastoralimunere opportune prouidere volentes, motu proprio, & ex certa nostris scientia, ac matura deliberatione, deque Apof. potestate per consultationibus, negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum, harum serie declaramus, locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus cuiuscumque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinarij iurisdictioni subiectis erigendos impariari, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse huiusmodi Episcop. Pars I I.

benibus, & causa seruatis seruandis cognita constitur in eisdem ciuitatibus, & locis nouis huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commode sustentari posse. Si vero ab eis in huiusmodi causis, & sententijs ad nos, & Apof. Sedem prouocari, & appellari conigerit, ipsos Ordinarios, iam diu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque à nobis, & Apof. Sede in eadem causa pronuntiaum exierit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter conigerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinarijs per presentes in virtute Sanctæ obediendia districte præcipiendo mandamus, vt presentes nostras litteras obseruent, & obseruari curent, & faciant, non obstantibus, &c. Dat. Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. Pont. sui ann. 12. [refert Lauret. de Franchis de controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 97. vbi pag. 111. in resp. ad 3. resoluunt hanc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua edificare monasteria, non comprehendere hospitia, & in resp. ad 4. tenet attenda eadem Clementis VIII. constitutione Episcopum concedere non posse licentiam construendi noua monasteria abfque causa cognitione, & in resp. ad 18. pag. 115. resoluunt quod construens monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest illud postea destrui facere. Aduertit Gratian. disceptat. forens. cap. 517. num. 18. quod Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate existentium, & causa cognita constiterit dictos nouos Conuentus erigendos commode sustentari posse sine aliorum detrimento, addit hoc de forma præcedere debere.

Verum quia Religiosi plura Monasteria edificabant, quæ deinde sustentari non valebant, huic incommodo prouidere desiderans bona mem. Paulus V. decreto suo, incip. Sanctissimus in Christo, die 4. Decembris 1605. quod refert Lauret. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 117. & Tamburin. dict. discept. 34. quest. 1. num. 3. Deinde Gregorius XV. alio decreto, sub dat. die 17. Augusti 1622. innouans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit vt in quacumque ciuitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditibus, & consuetis elemofynis sustentari valeant, quod decretum refert Lauret. de Franchis vbi supra pag. 101. Nouissimè tandem] Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium Concilij Tridentin. interpretum S. D. N. Urbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne dinceps Monasterium, Conuentus, domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id. requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis elemofynis, detracltis omnibus, vt supra, detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum decreti felic. record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi post hac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra sustentari, atque inhabitare non poterunt, & acti non inhabitauerint, Ordinarij loci iurisdictioni, correctioni, atque omnimoda iurisdictioni subiecta esse intelligantur.

[Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à sacra Congreg. eminentissimorum Cardinal. super Episcopos & Regulares. *Primo* ne erigantur noua monasteria, quibus ad minus 300. scutorum redditus annuus non assignentur pro quoddecim sustentandis. *Secundo*, ne erigantur sine consensu Ordinarij. *Tertio*, ne sine speciali sedis Apost. indulto. *Quarto*, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & ubi copia Confessoriorum adest, vt facultas conducendi Confessarium aliunde. *Quinto*, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia. *Sexto*, quod prope monasteria tollantur omnes arbores altæ. *Septimo*, quod in collocutorio nullo modo sit porta, per quam aditus sit in monasteria. Ita Lezana in sum. quest. Regul. cap. 2 §. iij. num. 43. vers. circa. Gavant. in man. Episcop. verb. Monialium monasteria.]

8 Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & diœcesani, vt probat text. in d. cap. vnic. de excess. Pralat. in 6. vbi Bonifac. VIII. æqualiter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua ædificatione, ibi, *si uolueris recepna mutare*, [quare ita resoluit Lauret. de Franchis d. i. r. d. pag. 311. in resp. ad 1.] Neque Concil. Trident. prædicti text. constitutionem reuocat, solummodo enim ait quod de cætero similia loca non erigantur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videretur voluisse, vt id remaneret in dispositione iuris communis, argum. text. in l. commodissime, ff. de liberis, & posth. l. cum prætor. ff. de iudic. l. si cum dotem, ff. soluto matr. cum similibus citatis in libello de principis vniuersi iuris, l. i. C. num. 4. De iure autem comparati id ipsum clare deciditur in cap. si quis vult 16. quest. vlt. ibi, *si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi, & Fratrum suorum, & dimittat Presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesie*, vide [Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7. Portel. in dub. Regul. verb. monasterium n. 5. & 7. Diana resol. moral. p. 3. ar. 2. resol. 136. Flau. Cherubini. in compendio Bullarum, tom. 3. Bulla 99. Fr. Hieronym. Roderic. in compendio quest. Regular. resol. 55. num. 4. Cardin. Tusch. l. i. C. concl. 195. num. 1. me citato in hoc loco D. Larrea d. decis. 97. num. 25. qui omnes, resolunt oportere nouam licentiam Episcopi ad Monasterij translationem.] Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiepiscopi Neapol. decis. 168. par. 4.

9 Speciali igitur priuilegio Sixtus V. Pontifex Max. an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. sui an. 3. concessit Abbati Generali Cong. Sancti Benedicti nostri Regni Portugaliæ, cum consilio, & assensu Capituli generalis, vt Monasteria dictæ Congregationis, que in locis incommodis, & minus populosis reperuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vite exempla populo Christiano, magis utilia fuerint, & fructus, & propria auctoritate (Ordinariorum, locorum, vel cuiusvis alterius licentia minime requisita) cum eorum Monachis, suppellectilibus, paramenis, & ornamentis, aliisque rebus necessariis transferre, & mutare possit, ac fructus, & redditus, & proventus eorundem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorum partem, Generalis, & Capituli prædictorum arbitrio, alij, seu aliis eiusdem Congregationis Monasteriis, magis indigentibus, perpetuo, vel ad tempus (etiam venientibus Abbatibus Monasteriorum eorundem, & quibusvis aliis personis) applicare, & assignare. Proviso tamen, quod animarum cura personarum secularium incumbens Abbatibus, & Conuentibus Monasteriorum transferendorum huius-

modi, nullatenus obliuiscatur, sed per Monachos dictæ Congregationis regulares, vel Presbyteros seculares idoneos, & ab Ordinariis probatos, laudabiliter exercatur, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica auctoritate, eorundem tenore præsentium, licentiam concessit, & facultatem, non obstantibus, &c. refert Fr. Miranda d. i. l. quest. 33. ar. 2. conclus. 2. [Quid si Regulares vellet solummodo ampliare sua monasteria: dic licentiam non esse necessariam, quia additamentum diiudicatur, sicut antiquum monasterium cui additur, ita per text. in cap. fin. de concess. præben. resoluunt Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. quest. 49. art. 9. Lauret. de Franch. vbi supra pag. 310. in fine in resp. ad 2.]

Vtrum verò priuilegium concessum alicui religioni ad ædificanda monasteria sine licentia Ordinarij, ex non vsu amittatur: hanc quæst. ponit Fr. Miranda d. i. l. quest. 33. art. 1. & eam resoluit sequenti concl. *Quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato concessa fuerit ad priuilegium, vt si dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, si uolueris, vel ad libitum voluntatis tue, tunc priuilegium ex non vsu per decennium amittitur, quia facultas referatur ad priuilegium: at si facultas ædificandi non referatur ad priuilegium, sed ad personam, seu ad priuilegium, & ad tempus, vt si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi monasteria cum uolueris, aut quoad quocumque uolueris, tunc priuilegium intelligitur esse perpetuum, & non amittitur ex non vsu per decennium, neque per vllum tempus, præsertim si per illud decennium nulla fesse obtulerit ædificandi occasio.* Hæc Miranda d. i. l. loco. Sed quia ad plures quæstiones est deferuit huius dubij resolutio, illud plenius resoluendum puto,

Priuilegium igitur potest amitti per modum præscriptionis, vel per viam tacite renunciationis, & non vsum; inter vnum, & alterum casum plures reperiuntur, & notabiles differentie. Prima est, quod quando priuilegium amittitur per modum præscriptionis, proprie non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, iuxta verum intellectum text. in l. alienationis 28. ff. de verbor. signific. ibi, *vix enim est, &c. de quo agit Balbus de præscriptionibus, par. 5. num. 33. Pinel. in aubert. nisi n. 29. C. de bonis mater. & alij, de quibus Alfan. collect. 814.* At verò modus renunciationis necessariò supponit expressum, & tacitum renunciantis consensum, ex iis quæ Flamin. de rescript. lib. 1. quest. 1. & hanc differentiam post gloss. 1. in vers. vel dic. in cap. vlt. 16. quest. 4. notauit latè explicans Soar. de leg. lib. 8. cap. 34. a num. 6. Deinde secunda differentia est, quod scilicet præscriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte eius, qui contra priuilegiarij præscribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præscriptionis, seu vscapionis, de qua in l. 3. ff. de vsu. text. optimus in l. nec vtilem, ibi, *cum sit iniquissimum, auferre domino quod vsus non abstulit, ff. ex quibus causis maiores.* At verò renunciatio non requirit huiusmodi factum, nec possessionem ex parte aduersarij, sed sufficit, quod ex parte ipsius priuilegiarij interueniat factum, vel causa aliqua, ex qua sufficiens ter colligatur voluisse priuilegium suum amittere, vel renunciare, vt probat text. in l. 1. in principio. ibi, certo tempore non vtexdo pereunt, ff. de seruitu. vbanorum, cum similibus, de quibus Gilchen de prescript. 2. par. membr. 2. cap. 3. a num. 27. ex quibus clare colligitur aliud esse acquiri rem vsu, & facto possessoris, vel amitti ex non vsu domini, absque facto possessoris.

Quibus

2 Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis text. in cap. si de terra, & text. in cap. accedentibus 15. de priuileg. quia ille agit de sola amissione priuilegij per modum tacite renunciationis, quia deducitur ex non vsu, seu magis contrario vsu eiusdem priuilegiarij, & idè merito non exigit tempus in præscriptionibus necessarium, vt clarè Pontifex significat, ibi, *priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrudere voluistis*, atque ita interpretantur ibi Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iste, scilicet in d. cap. accedentibus, de vera, & propria agit præscriptione, ideoque vt per eam Monasterium amittat suum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. in cap. de quaria, cum similibus, de prescript. Pro vtriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses in d. cap. si de terra, per triginta annos contra formam sui priuilegij decimas persoluerunt Canonici, ad quos de iure communi pertinebant, & idè ex parte Canonicozum, vt sibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quod priuilegium cesset per renunciationem, vel amissionem, vel alium quemcumque modum, vt eo cessante secudum ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam Parochialem, iuxta regulam text. in cap. vlt. de Parochis. Sed in d. cap. accedentibus, Templarij per quadraginta annos persoluerunt decimas contra suum priuilegium Monachis quibusdam, ad quos de iure communi non pertinebant, & idè vt eas Monachi acquirere, & exigere possint, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum, sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, per quam contra ius commune eas acquirant; planum verò est completam non esse præscriptionem contra Ecclesias minori spatio, quam quadraginta annorum, iuxta d. cap. de quaria, cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. in d. cap. accedentibus, ibi, *cum enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerint, eis renuntiasse tacite presuntur*, quæ verba aperte videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solum in renunciatioe priuilegij resultantem ex non vsu ipsorum Templariorum, quibus competebat: quia facile respondetur, si diligentius vtriusque text. verba videantur: nam in d. cap. si de terra, solummodo Pontifex expendit contrarium vsum priuilegiariorum, pater ibi, *per triginta annos vsu decimas persoluerunt*, & deinde in ratione solum expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi, *vobis detrudere voluistis*; at verò in d. cap. accedentibus, principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas, pater, ibi, *dixi quietè possederunt*, & ibi, *per quadraginta annos, & amplius pacifice possederunt*, & in decisione, ibi, *decimas de terris prædictis per quadraginta annos conuincè perceperunt*. quæ omnia aperte significant respexisse Pontificem, principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à templariis, contra formam sui priuilegij, ac ita veram, ac propriam præscriptionem ex parte Monasterij possidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacifice persoluentes, priuilegio, quo ab illis soluendis exempti erant, videntur renunciasse, in consequentiam scilicet pacificæ possessionis, & iuris per eam Monachis præscriptibus acquisiti, vt regulare est in quacumque præscriptione, iuxta regul. l. alienationis 28. cum similibus, ff. de verb. signific. nisi.

Barbof. de Episcopo. Pars II.

Deueniendum igitur, & propius accedendo ad quæstionem nostram de amissione priuilegij per non vsum, vel de eo amittendo per contrarium vsum, dico, quod in priori casu de non vsu sciendum est, an si occasio, & opportunitas se non obtulerit, pro qua priuilegium datum est, hac enim non data si priuilegiatus eo minime vtatur, certum est nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula text. in l. c. Antilicinus, ff. de seruitutibus rusticor. præd. cum similibus, de quibus Molina de primogeniis, lib. 2. c. 6. a num. 22. & probat Suar. d. cap. 34. num. 4. Si autem vtendi occasione oblata non vtatur priuilegiarius suo priuilegio, illud amittit. duplici ex capite, vel præscriptionis, vel tacite renunciationis, conuentibus scilicet qualitatibus omnibus, quæ in renunciatioe expressa requiruntur, & sufficere poterunt, id est, quod scienter voluntariè non vtatur, & potestatem habeat renunciandi, iuxta text. in cap. cum super, de offic. delegat. In alio verò casu de amissione priuilegij per contrarium vsum regula certa est, & indubitata, quod per illum, cæteris circumstantiis necessariis concurrentibus, amittitur gloss. per text. ibi in cap. gratum, verb. recessum, de offic. delegat. recepta, vt per Menoch. de presumpt. lib. 6. presumpcion. 41. num. 3. Dicitur autem in proposito contrarius vsus proprie in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo text. in d. cap. si de terra, de non soluendis decimis, aut tributis, si enim priuilegiatus actionem exercent directe contrariam vbi que exemptioni per priuilegium concessa, veluti soluendo decimas, vel muneræ subeundo, à quibus priuilegio exemptus est, ei renunciari videtur, ac subinde rectè dicitur per contrarium vsum illud amittere, iuxta l. 2. C. de iure domini. Dixi, per actum directe contrarium exemptioni per priuilegium concessa, quia non sufficit pura ommissio, sed requiritur, quod priuilegiatus actum gerat, tanquam ex necessitate, vel obligatione, pater in quotidiano exemplo, vt si quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber sit, si enim in diebus, qui præcepti non sunt, ieiunauerit, minime dici potest actum facere priuilegio contrarium, vel si in diebus Quadragesimæ causa deuotionis ieiunet, cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur, eo enim modo ieiunantes actum ex necessitate non faciunt, & idè ex illo nunquam censetur amissum priuilegium.

Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius factus à priuilegiatis scientibus videtur sufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. in cap. cum accessisset, ac constituit. & in cap. ex ore, ante fin. de iis, que sunt a maiori parte Capituli, ibi, *per hoc quod dictus H. reuerentiam exhibuit, qua debetur Preposito, iuri suo renunciauit: videtur*, text. optimus, vbi notauit Bart. in sum. in l. 2. C. de iure domini impetrando, & in l. 3. C. qui sponte publica munera subeunt, lib. 10. ex quibus Iuribus, & aliis, de quibus Rebuff. de decimis quest. 13. num. 113. & Card. Tusch. tom. 6. l. i. P. conclus. 656. num. 10. constituunt Doctores differentiam inter personas priuilegatas, quæ priuilegio suo liberè possunt renunciare, & inter alias, quæ huiusmodi libertatem non habent, ita vt in illis sufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minime: ita Abb. in d. cap. cum accessisset, num. 6. & 8. & Felin. num. 28. reg. 3. & num. 29. limit. 3. Sed melius Suar. d. lib. 8. cap. 35. n. 12. cum seqq. contendit etiam contrarium vsum priuilegiorum non inducere amissionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denunciationem, quoad illum actum particularem, vel causam, in qua facit contra

V v 2 priuile

privilegium, & ita vnicum actum nunquam sufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu alia, quam renunciacionis capi potest coniectura, ea potius sumenda est, quam renunciacionis, iuxta regulam cap. super eo, de renunciat. cum similibus, de quibus Gu-tier: de iuramento confirmat. part. 3. cap. 19. num. 21. & ex ea ratione, quod semper renunciatio praesumitur, vt minus praedictis, plane in nostro proposito recte capi potest ea coniectura, quod privilegio renunciare voluerit quoad actum praesentem tantum, non simpliciter, & in totum in futurum, vt in simili notat gloss. verb. partibus, in Clem. 2. de iudicio, & ita, si actus fiat privilegio directe contrarius a persona non habente sufficientem potestatem ad renunciandum, minime sufficit, neque, vt in futurum indicatur renunciatio, neque pro actu praesenti, si tamen fiat ab habente sufficientem potestatem ad renunciandum tacite, quoad illum actum, ei videtur renunciare, siue priuatus sit, siue monasterium, neuter autem in futurum, & simpliciter, quatumcumque persona sit, quae liberè privilegio possit renunciare; ita post Bartol. in l. voluntarie, C. de excusat. iurorum, Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum, de Doctore habente privilegium non dispensandi, seu legendi, quod si semel dispuset, seu legat, illud amittat, optime explicat Suar. d. cap. 35. num. 14. Ac etiam, in alio exemplo vsu frequentissimo de habente privilegium non solvendi vestigia, si enim patitur se scribi in libro gabellarum, vel similitum grauarum, quod non impediatur in futurum suo, vt privilegio. [Hud est singulare in hac materia, quod privilegium de exemptionis concessum alicui Ordini, per non vsu vniuersi Monasterij non censetur sublatum, cum sufficiat respectu aliquorum Monasteriorum quod sit in vsu. Seraph. decis. 951, num. 1.]

16 Nec obstant iura supra allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium privilegio illud amitti, nam primò ad text. in d. cap. cum accessissent, dum ex vnicò actu electionis deducit Pontifex Canonicos amisisse, seu renunciare voluisse privilegio, quod habebant, vt non esset in Ecclesia dignitas Primiceriatus, responderetur cum Suar. n. 17. d. loco, privilegium, de quo in eo text. non habuisse tractum successuum, sed vnicò effectu constituisse, & idè per vnicum actum contrauentionis tolli potuisse. Ad text. verò in l. vlt. ff. de priuileg. veteranorum, responderetur non probare veteranos, qui privilegio à muneribus excusantur, per vnam contrauentionem patiendo se in ordinem redigi, in perpetuum amittere privilegium, & quoad alia munera cogendos esse, sed solum amitti irrevocabiliter quoad illud, quod spontè susceperunt, & ita procedit etiam text. in d. l. voluntarie, & in l. 1. C. de his qui sponte munera sibi lib. 10. vt optime colligitur ex text. in l. 2. C. cod. tit. & lib. ibi, paulisper ius publicum relaxauerit, iuncto ibi privilegium non amittet, quibus verbis clare probat publica munera subeuntem contra ferriam privilegij, quo ab illis excusatur paulisper, id est, pro ea vice privilegio suo non vti, neque eo iurati, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit post Bart. ibi, bene distinguens Alex. cons. 33. num. 4. vol. 1. quem refert, & post multos alios sequitur Card. Tusc. d. l. P. concl. 756. num. 34. vbi etiam respondet ad text. in d. l. 4. C. de iure domini impervando, in illis verbis, ibi, à beneficio impetrato recessisse videtur, vt procedat quoad illum actum privilegio contrarium, non ita quoad sequentes in futurum, & in perpetuum.

18 Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat,

aut necessarium sit vt privilegiatus per non vsu, aut contrarium vsu privilegio suo renunciare videatur? In primis text. in d. cap. si de terra, & in d. cap. accedentibus; nihil certum in hoc disponunt: ille enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt praescribatur privilegium, quod religiosi, seu Monasteria habent de decimis non solvendis, agit de renunciacione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic verò, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera praescriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, vt necessarios, & sine quibus renunciatio illa tacita non praesumeretur, sed solum decidunt quod si Canonici, ad quorum Parochiae decimae pertinebant, probauerint per triginta annos eas ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis privilegium in contrarium; neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacite renuniasse, neque inde efficaciam deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo privilegij non vsu per longum tempus eandem praesumptionem procedere, tam in priuatis, quam etiam in Ecclesiis, deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt praesumptionem, quae ex longi temporis decem annorum praestantibus deducitur, (secundum quam ex eodem spatio omnia praesumuntur solemniter acta, iuxta reg. text. in l. cum de in rem verso, in princip. ff. de usuris, & in l. si filiusfamil. C. de peticion. hered. eum similibus, de quibus Gabr. commun. iii. de praesumpt. conclus. 1.) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobatur infinitis adductis idem Gabr. dist. concl. 1. num. 3. & suadetur ex ea ratione, quam adducit Suarez d. cap. 34. num. 18. & 24. quod privilegia haec à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsu amittantur, quae ratio pariter procedit in Ecclesiis.

Privilegia verò merè voluntaria, per quae scilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate privilegij, quando in privilegio exprimitur, vt eo vtatur privilegiarius si voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloss. verb. semel in anno, in fine, ibi, sed si per centum annos, &c. in cap. vt privilegia, de priuileg. quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, aueam, & valde notabilem, dicit Balb. de praescript. 4. part. 5. princip. quest. 4. num. 4. & alij, quos refert communem testatus Padil. in l. falso, num. 5. C. de diuersis rescript. Gail. lib. 2. obseruat. 60. num. 9. Tusch. dist. conclus. 755. num. 1. Suar. d. cap. 34. num. 28. Et confirmatur ex generali regula, quae docet actibus merè facultatis nunquam praescribi, vt per text. in l. 2. ff. de via publica, & multis alijs comprobatur Gabr. lib. 5. commun. iii. de praescript. concl. 10. Menoch. de arbit. casu 44. n. 7. Card. Tusch. d. l. P. concl. 337. ad plura similia inferentes. Sed in contrarium melius arguit Abb. in d. cap. vt privilegia, num. 4. sequitur Dec. in d. cap. cum accessissent, num. 17. verfic. tercio praedicta, alijs num. 76. cum seq. ex l. 1. ff. de mundicijs, vbi etiam privilegium faciendi nudinas erat in potestate privilegiati, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia privilegia consistunt in voluntate privilegiati, nemo enim cogitur vti privilegio suo, vt probat text. in dist. cap. si de terra, & in l. si iudex, 42. de minoribus, & in l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. & Cleric. cum similibus. Ad text. verò in dist. l. 2. responderetur parum vrigere, si aduertas procedere in his, quae sunt publicae facultatis,

facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus haec resolutio contra communem probabilis est, & ex praedictis omnibus poteris colligere veram resolutionem ad conclus. Fr. Ludovic. Mirada, de qua supra, cuius occasione paululum digressus fui in hac materia, cum sit vtilis, & quotidiana, & ad plura iura intelligenda, accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Episcopus Ecclesias, & Altaria, ceteraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus proprium, vel alium de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet.
- 2 Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam feriabilibus fieri potest.
- 3 Adificans Ecclesiam ei dotem competentem constituitur debet.
- 4 Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest.
- 5 Ecclesia consecrata non praesumitur, nisi probetur.
- 6 Consecratio probatur per scripturam, si reperitur, & per Cruces, vel vnicò teste.
- 7 Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de praedictis tertij non tractatur.
- 8 Baptizatus quis probatur vnicò teste.
- 9 Ecclesijs dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda.
- 10 Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter factum tenet.
- 11 Episcopus si pro Ecclesijs consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, privilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.
- 12 Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.
- 13 Si Ecclesia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter reficere, consecrationem amittit.
- 14 Domus, quae in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius.
- 15 Ecclesia si in simul, & in totum destruitur, vt ex eadem materia postea reedificetur, iterum est consecranda.
- 16 L. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. significat. & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de iur. iur. declaratur.
- 17 Ecclesia tectum si corruat illis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsi consecranda.
- 18 Ecclesia consecratio ad qua respiciat.
- 19 Ecclesia si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habitata per modum accessorii, consecrata habetur.
- 20 Altare dicitur quasi alta res, seu, Alta ara.
- 21 Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile.
- 22 Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere.
- 23 Altaria ab Episcopis consecrantur.
- 24 Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.
- 25 Altare portatile, quando excutitur, & desinat esse sacrum.

- 26 Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrum.
- 27 Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigenda.
- 28 Ecclesia, seu Altare an polluantur si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit.
- 29 Coemeterium quid sit, & qualis eius institutio.
- 30 Coemeterium conuicium ipsi Ecclesia polluit, pollutum censetur, non tamen e contra.
- 31 Dignius, & potentius erabit ad se naturam minus digni, & minus potens.
- 32 Delictum commissum in Coemeterio, vel in Ecclesia vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia.
- 33 Coemeteria duo si sint conigua, quando polluto vno censetur alterum pollutum.
- 35 Coemeterium quomodo reconciliandum.
- 35 Episcopus Calices, ac Patenas consecrare debet.
- 36 Abbates aliqui privilegium habent benedicendi quicumque vestimenta, & ornamenta Ecclesiastica, ac Calices consecrandi.
- 37 Calix, & Patena consecrationem amittunt, si notabiliter frangantur, ita vt non possint inferuire ad vsu constitutum.
- 38 Vasa haec, si deaurata sint, & vsu aurum amittant, si postea deaurentur quoad illam superficiem, qua tangit Corpus, & Sanguinem Christi, noua consecratione indigent.
- 39 Consecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos.
- 40 Calix amittit Consecrationem, si cuppa separatio fiat cum fractione, secus vero si torculari ingenio.
- 41 Vasculum, seu pyxis, in qua seruetur Sanctissime Eucharistia sacramentum, debet esse consecrata.
- 42 Vestes sacrae debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest.
- 43 Vestium sacrarum significacione, qua sunt, remissive.
- 44 Praelati Regulares, quando huiusmodi sacras vestes benedicere possunt.
- 45 Vestes sacrae benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptae ad vsu, cui fuerunt destinatae.
- 46 Campanas benedicit, & christum unguit Episcopus.
- 47 Campana quare benedicatur, & num. 49.
- 48 Campanarum benedictionis effectus quales sint, ostenditur.
- 50 Campana tempore interdicti non pulsantur.
- 51 Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales.
- 52 Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre Ordines minores.
- 53 Benedictio haec Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine.
- 54 Episcopus tercio monitus remuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare.
- 55 Benedictio haec, & consecratio Virginum sunt Ordinis Episcopalis, & non possunt delegari non habenti illum Ordinem.
- 56 Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione non potest claustra monialium intrare.
- 57 Moniales virgines ante 25. aetatis annum completum consecrari non debent ex Sacra Congreg.
- 58 Consuetudine benedicendi virgines non amplius esse

- 59 *Minores annis quadraginta, & quae per octo ante professae non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatibus prohibentur.*
- 60 *Abbatissa temporalis non est iure benedicenda.*
- 61 *Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, virgines, & conficiens Christum, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, si effectus scandalum.*
- 62 *Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus consecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis.*
- 63 *Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diocesi sine diminutione officiorum; & simplicem suis populis in itineribus.*
- 64 *Episcopus extra suam diocesim priuatiu celebrans benedictionem dare potest.*
- 65 *Episcopus, qui transiens per alienam diocesim rogatus a personis deuotis illas benedixit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, nullam poenam meretur.*
- 66 *Presbyter, presente Episcopo sine eius assensu, nec quidem simplicem benedictionem dare potest.*
- 67 *Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impartiri, offenditur.*

ONSECRARE Ecclesiam nemo potest, nisi solus Episcopus. *cap. nemo 1. de consecrat. dist. 1.* & a diocetano Episcopo est consecranda in cuius diocesi sita est, *cap. ma fraternitas, de consecrat. Eccles.* nec enim in diocesi aliena potest Episcopus consecrare Ecclesiam, absque proprii Episcopi permissione, *cap. pia mentis, & cap. seq. 16. quae. 7.* quamuis ipse Episcopus in aliena diocesi Ecclesiam ipsam construxerit, *cap. 1. 16. quae. 5.* nec hoc Episcopus potest alteri delegare, nisi Episcopo, est enim actus Ordini ipsius deputatus, *cap. aqua, de consecr. Eccles. vbi hoc expresse cauetur, & prohibetur id committi simplicibus Sacerdotibus, non obstante consuetudine prouinciae Bracharen. quam dicit Gregor. IX. ibidem potius esse dicendam corrupelem, quam consuetudinem, quia, inquit, licet Episcopus committere valeat, quae suae iurisdictionis sunt, quae tamen sunt Ordinis Episcopalis, non potest inferioris gradus clericis demandare, ita Pialec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 5. num. 2. vers. edificauit. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 10. cap. 26. quae. 10. & par. 2. lib. 9. cap. 4. quae. 1. Bonacina de Sacramen. dist. 4. quae. 9. vlt. punct. 9. num. 8. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 28. a num. 1. late Fr. Ludouic. Miranda in manu. Pralat. quae. 39. artic. 1. conclus. 3. tom. 2.*

In consecranda verò Ecclesia nonnulla obseruare debet Episcopus. *Primo* prouidere, vt consecranda Ecclesia facta sit dotis competentis assignatio, si hoc prius in eius constructione factum non fuerit, *d. cap. pia mentis, & ibi glo. verb. collata 16. quae. 7. & infra num. 3.* de hoc latius agendum. *Secundo* vt Ecclesiam non consecret, quae non in honorem Dei, & Sanctorum, sed sub tributaria conditione sit constructa, id est, ad lucrum elemosynarum participandum, aut pro alia re simili. *cap. si quis basilicam, de consecrat. dist. 1. Tertio*, vt tam ipse Episcopus consecrans, quam patroni Ecclesiae consecrandae sint ieiuni tempore consecrationis, & pridie quoque eius diei ieiument, vt Leo Pontifex instituit in epist. ad Diodor. *Quarto* vt in consecratione ipsa ritus, & caeremonias attendat, quae ab Ecclesia in ea re fieri

consueuerunt, & habentur in Pontificali. *Quinto*, & vltimo, vt quicquam non exigat pro consecratione Ecclesiae, sed tantum sponte oblatum ab his tantum, qui non sint indigentes. *cap. 1. 1. quae. 2. cap. statumimus 1. q. 1. & procuraciones canonicas licite accipiat. c. cum sit, de simon.* alioquin labem simoniacam non effugiet, *d. c. statumimus.*

Decet autem vt in die festiuo consecretur Ecclesia, quamuis omni tempore & qualibet die valeat consecrari, *cap. ma, de consecrat. Ecclesia, Pialec. citato loco, Salzed. ad Bernard. cap. 26. lit. A. vers. Virginitum consecratio.* Miranda *d. concl. 3. in fine, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 4. quae. 3.* Vgolin. *d. cap. 28. num. 2.* Non tamen consecrari debet si dotem non habeat, compellendus est enim is, qui Ecclesiam petit consecrari, vt eadem competentem dotem assignet, ad quod ipse, & eius haeredes adstricti tenentur, *cap. cum sicus, & ibi Panor. de consecrat. Eccles.* quod non solum de eo, qui eam construxit, sed de eo etiam, qui ab alio constructam curat consecrari, merito est intelligendum, si dotem non habeat, quia videtur eam in suam tutelam accipere; quamuis enim absque dotis assignatione forte admittatur Ecclesiae aedificatio, nullatenus tamen est absque tali assignatione sacrandae, ne locus consecrationis dignitate donatus sine debiti cultus impensa, quasi profanus maneat derelictus. Vnde in Bracharenfi Conc. vt habetur in *cap. 1. 1. q. 2.* sic dicitur, *memerit Episcopus vt non prius Ecclesiam dediceret, quam dotem Basilicae & obsequium illius per donationem charitatis confirmatam acciperet, nam non leuis culpa, inquit, est ista temeritas, vt sine luminariis, vel sine substantiali sustentatione eorum, qui ibidem sunt seruaturi tanquam domus priuata consecratur Ecclesia.* nam aedificans, vel consecrati curans dotem sufficientem pro alendis ministris, ornamentis necessariis, & iuribus Episcopilibus subeundis assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens aedificari, vel illa consecrans sine dote, ad dotandū de proprio obligaretur. *c. cum sicus, iuncta glo. de consecr. Eccles. Duen. reg. 2. 5. Roch. de iure patron. verb. construxit, quae. 4. num. 4. cum seqq. & verb. dotauit 4. 5. num. 7. & in suis terminis Pialec. in praxi noua Episcop. dist. num. 2.* Vgolin. *dist. cap. 38. num. 3.* vbi etiam resoluit, quod si interditi tempore consecrari non potest.

Et cum Ecclesia consecrata non praesumatur nisi probetur. *Mascard. concl. 582. a num. 1. Cened. ad Decretal. coll. 1. 3. 5. num. 6.* Probatur igitur debet consecratio per scripturam, si reperitur, & per Cruces, quae dum consecratur in parietibus sunt, vel vnico teste, vt tenent *Mascard. de probat. concl. 415. num. 4. Azor. d. p. 1. lib. 10. cap. 26. col. 1025. & dist. cap. 4. quae. 4.* Vgolin. *d. num. 3.* Mar. Alter. *de consensu, tom. 2. dist. 3. cap. 4. prope fin.* [me citato in hoc loco Alzedo de praecl. episc. dignit. p. 2. cap. 4. num. 27.] Nam si in omnibus casibus vbi de prauidicio tertij non tractatur, vnus testis sat est, vt resoluit *Nell. de testib. num. 85. cas. 9. & n. 87. in fine, Mascard. de probat. in proem. q. 1. 1. num. 14. Farin. in praxi crimin. q. 63. num. 26.* vt etiam si in probando clericatu, quando tractatur de nemini prauidicium inferendo, vnicum testem sufficere, tenent *Rebuff. in tract. nominat. q. 22. num. 14. Mascard. concl. 303. num. 4. Camill. Borell. in summa omnium decis. 7. de clericis & Sacerdot. a num. 22.* Et si in probando aliquem fuisse baptizatum, *Baiard. ad Clar. §. Assisinum, num. 17. Farin. dist. q. 63. num. 24.* optimè *Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quae. 1. num. 5.*

Si dubiteretur an sit Ecclesia consecrata cum nullo appareat consecrationis indicium, siue argumentum,

mentum, est in dubio consecranda. *glo. in cap. proposuisti, de consecrat. Eccles. Azor. dist. par. 1. lib. 10. cap. 26. quae. 1. 2. & par. 2. lib. 9. cap. 4. quae. 5.* Et si huiusmodi consecratio fieri non debet sine Missa, vt probat *text. in c. omnes basilicae, de consecr. dist. 1.* Si tamè aliter fiat, licet non careat culpa, factum tenet, vt resoluit *Miranda d. concl. 3. in fine, Azor. d. par. 2. lib. 9. cap. 4. q. 2.* Circa modum, quo Ecclesiae debent consecrari, nihil in particulari libet in praesentiarum dicere, cum latissime habeatur in Episcoporum Pastoralibus, a quibus non est recedendum.

Si Episcopus pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit, prout specialiter concessum fuit ab Honorio IV. Fratribus Minoribus, vt si diceesani requisiti ab iisdem cum debita humilitate, noluerint in Ecclesiis eorum primarium lapidem ponere, ac Ecclesias, vel Oratoria, & Altaria sua consecrare, vel id facere vltra quatuor menses distulerint, possint praedicti Fratres per quoscumque voluerint Episcopos gratiam, & communionem Apostolicam Sedis habentes, praemissa recipere, & referunt in *compendio verb. Aluar. §. 2.* Quod ipsum Ioan. XXI. concessit Fratribus Carmelitanis aliquatulum latius, & referunt in eodem *compendio verb. benedicere Ecclesiastica, §. 3.* Quae quidem priuilegia asserit *Miranda d. concl. 3.* non esse reuocata per Concilium Trident. *ff. 6. de reso. mat. cap. 5.* dum habet quod nullus Episcopus in alterius diocesi Pontificalia possit exercere sine ipsius expressa licentia, cuius priuilegij praetextu, &c. Nam quantum a hoc priuilegia praedicta non censentur esse priuilegia, sed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta *cap. 1. de supplen. neglig. Pralat. & cap. nihil est, §. vltim. de elect.*

Ecclesia semel consecrata non est iterum consecranda, vt probat *text. in c. Ecclesia, de consecrat. dist. 1.* vbi Concilium Nicenum arguit de Sacramento Baptismi semel suscepto, ad consecrationem Ecclesiae factam, vt in neutro casu consecrationis reiteratio fieri debeat, idem colligitur ex *text. in cap. proposuisti, iuncta glo. & in cap. lignis, de consecrat. Ecclesia, vel Aluar. & vltra ordinarios dictis iuribus, vide Paludan. in 4. dist. dist. 1. 4. quae. 2. art. 4. & Sor. art. 3. Henric. in sum. lib. 9. c. 17. Durand. in rationali Diuinarum lib. 1. c. 6. n. 31. & 36. Soar. tom. 3. q. 83. & tom. 5. dist. 81. §. 5.*

Si quando totum aedificium suae casu fortuito, siue consulto in totum destruitur, & corruiat, quoad reatum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter simul reficere, minime retinet antiquam consecrationem, quae idè de nouo illis est adhibenda, de quo est *glo. verb. in nouata in cap. de fabrica, per tex. ibi, de consecrat. dist. 1.* quatenus distinguit inter eum casum, quando insimul, & in totum destructa est Ecclesia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis, similis *glo. in cap. lignis, & in cap. proposuisti, de consecrat. Ecclesia, &*

Si in domo priuata quoties praedicto modo destruitur, scilicet insimul, & in totum, quod non censetur eadem domus, nec datur obligatio respectu illius, quamuis de nouo reficiatur, est *text. in l. inter stipulantes, §. si quis, ff. de verborum obligat. & in l. qui res, §. alium ff. de sol. optimus text. in cap. Iudaei, & in c. sicut Iudaei, iuncta vtrouque glo. & Doctoribus, de Iudae. quatenus cōcedunt praedictis veteres synagogas reficere, non verò nauas reaedificare. Quibus fundamentis hanc resolutionem tenent *Pialec. in praxi noua Episcopali, d. c. 5. n. 4. Henric. d. lib. 9. c. 27. n. 5. in**

fin. Vgolin. d. c. 28. n. 4. vers. 1. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 39. art. 4. concl. 2. late Mar. Alter. de censur. tom. 2. dist. 3. c. 1. vers. Sexta causa.

Amplia, vt procedat etiam, quando Ecclesia insimul, & in totum destruitur eo animo, vt iterum reaedificetur ex eadem materia, adhuc enim si parietes corruiant in totum, vel pro maiori parte, erit Ecclesia execrata censenda, & nouiter consecranda, pro quo est optimus *text. in d. §. sacram. in final. verbis, vbi quando domus funditus, & simul destruitur, licet eo animo, vt iterum reficiatur, non censetur postea eadem reaedificata, sed diuersa domus, & idè expirat obligatio respectu eiusdem, prout ibi notatur scribentes omnes, & in d. l. qui res, §. aliam, ff. de solut. Nec obstat, quod si nauis destruitur eo animo, vt ex iisdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, censetur esse eadem nauis, & durat obligatio respectu eiusdem, prout habetur in *d. §. sacram, & in d. §. aliam, vnde videbatur similiter dicendum in domo eodem animo destructa, & per conueniens in Ecclesia materiali, maxime cum nauis aequiparetur in cap. ante omnia, 40. dist. & in cap. non turbatur, 24. q. 1. satisfit enim si ex mente *Bart. Pauli, Alexandri, & Iason. ibidem* respondens peculiariter, & vilitatis causa introductū fuisse in nauis, vt cum sit res mobilis, eius natura, vt hinc inde amoueri solet, ita participat ex animo, vt minime extinguatur obligatio respectu eiusdem si noua refectionis animo destruitur, & ex eadem materia reficiatur, quasi potens sit animus hoc operari, quae ratio cessat respectu domus, cum sit res immobilis, arg. *text. in l. in singulare, ff. de legib.***

Limitatur verò, seu potius declaratur supradicta ampliatio, vt procedat, quando Ecclesia in totum corruiat, non verò quando lectum solum modo, integris, & illaesis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, in qua specie minime execrata censetur Ecclesia, de quo est *text. in dist. cap. lignis, vbi glo. & Doctores, & in d. cap. proposuisti, Gambatupta de c. sibi reseruat, cap. 1. §. cas. 6. n. 16. fol. 204. vers. 1. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 26. q. 12. vbi etiam in vers. vt in dubium, resoluit quod si parietes Ecclesiae paulatim per partes decidunt, & paulatim reparantur, non est iterum consecranda, & dicit idem in 2. p. lib. 9. cap. 4. q. 6. Ratio huius limitationis illa potest esse, quod si Ecclesiae consecratio tantum habet respectum ad Ecclesiam ipsam, quatenus ex lapidibus compaginatur, & construitur, & ita potius respicit parietum formam, quam vniuersi aedificij: per consecrationem namque constituitur in statu diuinae domus, quam non aliter representat nisi iuxta lapidum dispositionem, secundum illud quod in illius dedicatione decantat Ecclesia, qua constituitur in Caelis vnus ex lapidibus, & ibi, expositi lapides suis coaptantur locis, & inde est, quod solemnitas Consecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, si etiam, vt si parietes ipsi igne decrustentur intus, & exterius, similiter Ecclesia ex eo exarata censetur, vt notantur *glo. verb. exusse, in cap. Ecclesis, per text. ibi, de consecrat. dist. 1. Pialec. in praxi noua Episcopali d. c. 5. num. 24. vers. 2. Miranda d. art. 4. concl. 1.**

Verum quando Ecclesia non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, & sic à primis fundamentis successiue reficitur, tunc pars habitata per modum accessionis etiam consecrata habebitur, vnde etiam si cursu tēporis vniuersa materia, quae antea erat, modo non extet, sed noua in totum superueniat, adhuc non erit Ecclesia iterum consecranda, sed ad summum aquae tantum benedictae asperzione

ascriptione exorcizanda, de quo est *tex. in cap. de fabrica, vers. & ideo iuncta glo. verb. in nouata, de Consecratione distincti. 1. glo. verb. reconciliari in dist. cap. propositi, i. glo. verb. parietibus in dist. cap. lignis, & ideo hanc sententiam tenent Syluest. verb. Consecratio 2. quest. 5. vers. tertius est, Azor. dist. part. 2. lib. 9. cap. 4. quest. 6. Mar. Alter. dist. cap. 1. vers. quando autem. Ratio huius resolutionis duplex assignari potest, prior est, quia dum Ecclesia paulatim, & successiue reficitur, magis dignum attrahit ad se minus dignum, argum. *tex. in cap. quod in dubiis, de Consecrat. Eccles. & in cap. unico, cod. ii. lib. 6. Secus igitur dicendum videtur si modice parti parietis Ecclesie consecrata addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed e contrario, Azor. ubi proxime. Secunda ratio est, quia licet ex noua materia paulatim a primis fundamentis reficiatur, non ideo definit esse eadem Ecclesia, argum. *tex. in l. quod in rerum natura ff. de legat. 1. & in l. proponebatur ff. de iudiciis, & in l. grege, ff. de legat. 1. quibus iuribus constat a simili quod populus, seu communitas licet cursu temporis amittat personas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiusdem communitatis fuit celebratus, & noue personae superueriant, non ideo minus definit esse eadem communitas, & ideo actus & obligatio semel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.***

20 Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitudine, in eleuatis enim a terra aedificiis Sacra fiebant diis superis, quos sibi effingebant, vt ex nonnullis Matonis locis comprobatur Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 30. num. 4. Latinis vero Altare a forma & ritu nomen istud sortitum, quasi alta res, seu alta ara, de cuius etymologia, institutione, & vsu late Durand. in rationali diuin. lib. 1. cap. 2. & 7. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 6. Iacob. de Graffis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6. Steph. Durantes de ritibus Ecclesie lib. 1. cap. 15. & 25. Henr. in summ. lib. 9. cap. 28. Soar. tom. 3. dist. 81. sect. 3. & 5. Bellarm. controu. tom. 3. de Missa lib. 1. cap. 14. vers. denique idem Paulus, Petr. Greg. syntagm. Iuris lib. 2. cap. 1. num. 6. Lambert. de iure par. lib. 1. part. 1. quest. 1. art. 8. num. 2. & 3. Lotter. d. quest. 30. n. 5. vbi etiam dicit sic in Ecclesia appellari reiecta voce Arae, in qua veteres sacrificabant suis falsis Diis. Est autem q. altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud portatile. Primum dicitur tota mensa, in qua integrum sacrificium fit, de hoc est intelligendus *tex. in cap. si mortuum, de consecr. dist. 1. & in cap. 1. de consecr. Ecclesie*, dum probant quod si motum fuerit altare, debet iterum consecrari; docet Soar. dist. sect. 5. vers. sed quod potest vtrum absque fractione, &c. Secundum vero portatile dicitur paruus ille lapis, quem vulgo *petra ara*, dicimus, continens in se foramen cum consecratione, & signo superposito, & facile de loco ad locum moueri potest, tantaeque debet esse latitudinis, secundum Palud. quod in eo poni possit pes Calicis, & Hostia consecrata, explicant Durantes dist. cap. 25. num. 7. Iacob. de Graffis in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 42. num. 4. Petr. Greg. syntagm. lib. 2. cap. 1. a. num. 15. Soar. Henr. & reliqui citatis locis, Fagundez in quinque Ecclesie precepta part. 1. lib. 3. cap. 22. num. 1.

21 Altare saltem maius debet orientem mundi plagam respicere, cum etiam antiqua consuetudine fertatum sit, vt versus Orientem Ecclesie aedificarentur; Piasec. dist. cap. 5. num. 2. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quest. 12. Bonacina de Sacram. dist. 4. quest. ult. puncto. 9. num. 13. vers. propterea; contra Valq. in 3. part. dist. 233. cap.

2. num. 19. Soleat in consecratione petra ara reliquiae aliqua in illa, aut sub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Consecratione Altare sacrificatorum ingreditur: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiae sunt*; sed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, potest poni aliquod fragmentiolum sanctissimae Eucharistiae, vt aduertunt Syluest. verb. Altare num. 4. Fagundez in quinque Ecclesie precepta part. 1. lib. 2. cap. 22. num. 6. vbi num. 9. cum eod. Syluest. citato loco num. 3. asserit se respondisse celebrari non posse in Altari portatili, seu ara facta ex duobus lapidibus insertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellae, quae instar libri claudi possit, & aperiri, vt in vno lapide Hostia, in alio Calix consecratur.

22 Consecratio petrae arae, sicut & Calicis, & Patenae, ad solos Episcopos de iure spectat, ex privilegio tamen Summi Pont. potest per simplicem fieri Sacerdotem: ita Henr. lib. 9. cap. 28. §. 1. Suar. tom. 3. in 3. p. dist. 81. sect. 5. vers. tertio additur. Fagundez d. c. 22. n. 3. Sic eodem iure attento, Altaria ab Episcopis consecrantur, siue sola, siue vna cum Ecclesia, plura, seu vnum solum, cap. cum sit, de consecr. Ecclesie, vnguntur chrismate, cap. alvaria, de consecr. distincti. 1. Fusc. d. lib. 1. cap. 2. num. 9. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 30. num. 1. [Lotter. d. quest. 30. a. num. 22. vbi quod nulli Sacerdotum fas est consecrare Altare huiusmodi, qui non sit in Ordine Episcopali, cap. nullus, de consecr. dist. 1. in tantum vt nec facultas ista possit per Episcopum cuius simpliciter Presbytero delegari, est enim Ordinis Episcopalis, non autem iurisdictionis, Azor. d. part. 1. lib. 10. cap. 27. quest. 6. Lotter. dist. quest. 30. num. 23.] Ritus in Pontificali prescripti omnes necessarii sunt adhibendi, quos si aliquis scire cupiat, consulere potest eundem Pontificalium librum, & Azorium instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 27. quest. 8. Soar. tom. 3. dist. 80. sect. 5. Reginald. in praxi sibi parienti. lib. 29. num. 190. Hoc autem altare, lapideum debet esse, non autem ligneum, Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 9. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 30. num. 1. [Lotter. d. quest. 30. num. 20. Remitti tamen potest Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante Constitutione synodali S. Congreg. Rit. in Caietana 10. Nouenbris 1612.]

23 Altaria consecrata desinunt esse sacra, seu exsacrantur, ita vt de nouo indigeant consecratione, videlicet quando altare portatile notabiliter fractum est, ita vt in residuo non possit commodè contineri pes Calicis, & Hostia cum Patena sine periculo labendi: aut quando omnia cornua, quae inunguntur sunt fracta, ita vt moueatur sigillum sepulchri existentis in lapide, siue lapis sit in ligno, siue non, aut quando frangitur, vel amouetur loco sepulchrum, in quo sunt reliquiae. Ita Henr. in sum. lib. 9. cap. 28. num. 1. Bartholom. ab Angelo de Missa dialogo 5. §. 384. 388. 390. & 392. Soar. dist. 80. sect. 5. Coninch de cens. quest. 83. art. 3. dub. 2. Reginald. dist. lib. 29. n. 192. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quest. 10. & cap. 27. quest. 12. Valq. in 3. part. dist. 233. cap. 3. num. 13. Nugnus quest. 83. art. 3. dub. 3. Vgolin. dist. cap. 30. num. 4. Fr. Ludou. Miranda dist. quest. 39. art. 3. conclus. 2. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 22. n. 3. Altare hoc portatile, stantibus praedictis omnibus, nulla mutatione facta, de vno loco ad alium deferri potest sine exsacratione illius; nam idcirco portatile dicitur, quoniam de vno loco ad alium portari potest, & in Ecclesia, vbi Altare aliquod hoc non habet, de altero Altari sumi solet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile consecratum

tum, petra sacra, Vgolin. d. cap. 30. num. 4. Fusc. d. cap. 21. n. 6. & cap. 22. num. 2.

26 Si Altare sit fixum & stabile, vbi tota tabula Altaris consecratur, exsacratur, seu violatur, si fuerit enormiter laesum, vel sigillum, sub quo reliquiae conduntur, frangatur, seu lapis, sub quo sunt reliquiae, amoueatur, quod relinquitur Episcopi iudicio, qui ex re oculis subiecta facilius dignoscere poterit, an sit secuta exsacratio, ita Piasec. in praxi noua Episcop. d. cap. 5. num. 8. vers. violatur, Fr. Ludou. Miranda d. art. 3. conclus. 1. Vgolin. d. c. 30. num. 4. vers. 2. Deinde violatur, & exsacratur hoc Altare fixum, si mota fuit iunctura, qua mensa stipiti adheret, & hoc sine sepulchrum sit in latere Altaris, siue etiam & multo magis si sit sub ipsa mensa, vel si quid de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam moueatur, vt tenet Miranda d. conclus. 1. & denique aliis eisdem modis exsacratur, quibus Altare portatile, vt dicit Vgolin. d. num. 4. vers. exsacratur. Et cum reliquiae in Altaris consecratione sint ponendae, vt probat Fusc. d. cap. 21. num. 2. sequitur sublati illis esse Altare exsacratum, vt dicit eundem Fusc. d. lib. 1. cap. 22. num. 5. vbi num. 6. tener noua reconciliatione opus non esse, si degradatus, aut interdictus, siue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per *tex. expressum in c. 2. in fin. de Sacramentis non iterandis*, [lapis profanatus Altaris potest vendi & licite teneri ab emptore, sed in loco decenti, & honesto, S. Cong. Rit. in Reatina 9. Maij 1609.] Ecclesia exsacrata, censetur etiam Altare exsacratum; non autem e contra, nam Altare habet se vt accessorium respectu Ecclesiae, Ecclesia vero habet se vt principale, argumento *tex. in cap. 1. in 2. respons. de Consecrat. Eccles. vbi habetur*, quod propter exsacrationem Altaris motu, aut fractione contingente non debet Ecclesia de nouo consecrari, faciunt quae Fusc. d. cap. 22. num. 7. Intellege de Altari portatili, nam in stabili dicendum est, quod exsacrata Ecclesia non proinde exsacratur altare, nec reconciliatione indiget, Syluest. verb. Altare, quest. 1. i. Ragul. de Missa in Ecclesia questio 34. & 35. Miranda dist. quest. 39. art. 7. vbi reddit rationem, quia consecratio Ecclesiae consistit in parietibus, & separata est de consecratione Altaris, vnde illa violari potest combustis, vel collapsis parietibus, consecratione Altaris intacta remanente, & e contra potest destrui Altare, Ecclesiae parietibus illaesis existentibus. In altari, in quo Episcopus celebravit, non potest eo die celebrare Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, vt habetur in cap. fin. de consecr. dist. 2. Henr. d. cap. 28. §. 1. in fin. Verum dict. cap. fin. procedere, quando Episcopus in propriis Ecclesiis, & in sua diocesi, & solemniter carimonia, & Religione diuinum celebrabat, asserit Azor. instit. mor. part. 1. lib. 10. cap. 27. §. 10.

27 Permittendum non est sepulchra hominum supra Altaria esse erigenda, vt admonet Archid. per *text. ibi in cap. non oportet, de consecr. dist. 1.* quem refert & sequitur Fuscus dist. cap. 21. num. 15. & hinc respondit Sacra Congregatio Archiepiscopo Trenen. 8. Nouemb. 1599. non esse consecranda Altaria sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis, prout refert Piasec. in praxi noua Episcopali d. cap. 1. num. 7. in fin.

28 Dubitari potest an Ecclesia, seu Altare pollutum consecratur, quando per Episcopum publicum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia proponitur? Affirmatiue eodem modo dicendum est, sicut quando excommunicatus, seu infidelis in ea sepelitur; quo fundamento ita tenent Henr. in summ. lib. 9. cap. 27. num. 6. in fin. Tolet. Barbof. de Episcop. Pars I.

lib. 5. instruat. Sacerd. cap. 8. propè fin. vers. quinta. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 29. §. 6. num. 1. Gambarrupt. de casibus reseru. cap. 15. casu 6. num. 15. pag. 204. Syluest. verb. consecratio 2. vers. 5. casus est, Nauarr. cap. 27. num. 259. dicit etiam receptum Soar. dist. 81. sect. 4. vers. 4. violatur Ecclesia; cuius rei ea tantum solet assignari ratio, quae a simili deducitur, inquit enim, quod sicut sepultura corporis excommunicati sufficiens est ad polluendam Ecclesiam, vt in cap. consulisti, de consecr. Ecclesia, sic a fortiori consecratio eiusdem Ecclesiae, seu benedictio emanans per os excommunicati, debet esse ad hoc sufficiens. Verum huiusmodi sententia contradictione non caret, eam enim impugnat Soar. d. loco, quem refert, & sequitur Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 153. num. 2. conclus. 1. post multos comprobatur nouissimè Fagundez in quinque Ecclesie precepta part. 1. lib. 3. cap. 14. num. 56. & de rigore iuris sibi magis placere asserit Vgolin. ubi proxime, ex eo scilicet fundamento, quia pollutio Ecclesiae habet se ad instar irregularitatis, & irregularitas non habet locum nisi in casibus a iure expressis, iuxta *text. in cap. qui, de sententia excommunicat.* Sed a priori opinione non esse recedendum asserit Mar. Alter. de censur. tom. 2. dist. 3. cap. 1. vers. & quamuis, vbi late contrariis respondet fundamentis.

29 Coemeterium est locus consecratus Ecclesiae contiguus, vel ab illa separatus, de cuius institutione, & materia vide Durand. in ration. diuin. lib. 1. cap. 5. num. 11. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 6. Bertrach. in repertorio verb. Coemeterium, Steph. Durant. de ritibus Ecclesie lib. 1. cap. 23. Fr. Hieronym. Romanum de Republica Christiana lib. 4. cap. quarto, Spin. in speculo testament. glof. 2. principal. num. 33. Decian. tractat. criminal. lib. 6. cap. 24. num. 28. Card. Tusch. lit. C. verb. Coemeterium, conclus. 328. Sanch. de Matrim. lib. 9. dist. 15. num. 40. Cened. ad Sexi. collect. 11. num. 7. Vgolin. dist. cap. 29. §. 6. num. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. quest. 39. art. 20. De illius vero consecratione, pollutione, & polluti reconciliatione idem omnino tenendum esse, quod de Ecclesia diximus testatur Hofiens. in summ. de consecr. Ecclesie num. 9. Piasec. in praxi Episcopali dist. cap. 5. num. 6. Durand. d. lib. 1. cap. 6. num. 45. Mar. Alter. d. dist. 3. cap. 2. vers. Secundo, nisi quod, Ecclesia polluta, censetur pollutum quoque Coemeterium, non vero e contra, cap. unicuique, de consecr. Ecclesie lib. 6. Mar. Alter. de censur. tom. 2. dist. 3. cap. 1. vers. quarto dubitatur.

30 Latius tem iuuestigando sciendum est Coemeterium etiam contiguum ipsi Ecclesiae polluta pollutum esse, modo Coemeterium ita propinquum sit, & contiguum, vt externa Ecclesiae tangant extrema Coemeterij; & ita polluta Ecclesia, & Coemeterium pollutum est, non tamen polluto Coemeterio contiguo Ecclesiae, ipsa Ecclesia polluta censetur, d. cap. unicuique, Henr. in summ. lib. 9. cap. 27. §. 5. Gambarrupt. de casibus reseru. cap. 15. casu 6. num. 10. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quest. 13. vers. 5. col. 1016. & d. cap. 6. quest. 2. Cened. ad sexim coll. 11. num. 7. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. num. 28. Vgolin. d. §. 6. num. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. art. 2. ex ea scilicet ratione, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, ex reg. accessorium 42. de regul. iuris lib. 6. cum citatis per me de Axiomat. Iuris vsifreq. Axiomat. 4. deinde quia dignius, & potentius trahi ad se naturam minus digni, siue minus potentis Gomez variar. tom. 3. cap. 10. num. 6. Sanch. de Matrim. lib. 3. dist. 29. num. 8. Benedic. Agid. in repet. l. unica, C. de sacrosanctis Ecclesiis part. 3. §. 1. num. 14. Moneta de decimis cap. 9. quest. 5. num. 158.

Et idem delictum commissum in Cœmeterio, aut Ecclesiæ vestibulo, non est commissum in Ecclesia, vt resoluunt Cald. Pereira *quest. forens. lib. 1. q. 3. num. 8.*

Quando verò Cœmeterium Ecclesiæ pollutæ contiguum non est, tunc polluta Ecclesia, illud pollutum non censetur, quia accessorium Ecclesiæ tunc non est, nec censetur esse, vt habetur in *dist. cap. vnic. & tenent Doctores ibi, & cæteri supra citati.* Si autem duo Cœmeteria sint contigua, interueniente tamen pariete, cum censeantur duo, vno violato, aut polluto, non perinde aliud est pollutum, etiam si porta esset in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat transitus; ita Syluester *verb. Cœmeterium. 2. quest. 2. num. 3.* Azor. *dist. cap. 9. quest. 3.* Mar. Alter. *dist. disp. 3. cap. 2. vers. postulabit, Fr. Ludou. Miranda dist. art. 2. in fine.* Vgolin. *dist. §. 6. vers. excipiunt tamen il. 2. vbi in vers. seq. resoluit, si in porta per quam ab vno ad aliud fit transitus, facta fuerit humani sanguinis, vel seminis effusio, vtrumque pollutum esse, si porta in pariete extructa gratia vtriusque facta videretur.* Sed vltra distinctionem, quam asserunt Gemin. in *dist. cap. vni. num. 6. & ibi Anchar. vers. quid nota, & Franch. in fine,* responder Mar. Alter. *dist. cap. 2. vers. hæc difficultas,* quòd si paries communis in quo est porta, equaliter extructus est in solo vtriusque Cœmeterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantum Cœmeterium erit violatum, si autem in vtraque parte fiat, vtrumque polluitur; si vero paries, & porta pertinent ad vnum Cœmeterium solum, non ad aliud, tunc illud solum Cœmeterium polluitur. Si vero cœmeteriū ab Episcopo benedictum, non sit Ecclesiæ contiguum, sed de per se reputabitur locus sacer, & licet polluta Ecclesia, cui est proximum, illud non polluat, polluitur tamen si in eo copula illicita, aut sanguinis iniuriola effusio habeatur, prout resoluunt Nauar. in *man. cap. 16. num. 3. vers. Interrogatus autem, Hentiq. in sum. lib. 5. de Pœnit. cap. 6. §. 5. in commento litt. H. Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15. num. 40.* Fagundez in *quinque Ecclesiæ precepta part. 1. lib. 3. cap. 14. num. 51.*

Cœmeterium quoque reconciliatur ea ratione qua Ecclesia, nam si per Episcopum solenniter consecratum sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solenniter cum vino, & cinere per eum benedicta, *cap. consilij, de consec. Eccles.* Si verò ab Episcopo non est solenniter benedictum, quando ad sepeliendum destinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari; vbi verò pollutum est Cœmeterium non per se, sed ob Ecclesiā pollutam ei contiguum, reconciliata Ecclesia, erit reconciliatum & ipsum Cœmeterium, & ita tenent Doctores omnes in *dist. cap. vnic. & resoluunt Azor. dist. cap. 6. quest. 4. Vgolin. dist. cap. 29. §. 8. num. 4. & 5. vbi num. 6. subdit quòd sumptibus eius, qui Ecclesiam polluit, illa reconcilianda est, & in eius defectum Episcopus soluet, & si non adsit, populus, & Parochus subministrant sumptus, seruata in hoc consuetudine, vel statuto, si quòd adsit.*

Ad Episcopos de iure spectat Calices, ac Patenas quorum altero Christi Domini sanguis continetur, altero Corpus consecretur, consecrare id quod fit sacro Chrismate in exteriori superficie adhibito, vt de Calice habetur in *cap. vnic. §. vngitur præterea, de sacra vnctione,* vide Barthol. ab Angelo *dialog. 5. de Missa. §. 271. & 335.* Llanas in *summa methodi part. 3. cap. 5. §. 16.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 31. num. 1.* Henriq. *dist. lib. 9. c. 28. §. 2.* Azor. *dist. part. 2. lib. 9. cap.*

7. *quest. 1.* Iacob. de Grassis *dist. lib. 2. cap. 43. num. 4.* Durand. in *rationali diuinarum l. 1. c. 8. num. 13. cum seq.* Homobon. de *examine Ecclesiast. tract. 11. cap. 7. quest. 18. res. 4.* Fagundez in *quinque Ecclesiæ precepta part. 1. lib. 3. cap. 21. num. 14.* quæ quidem Calicis, & Patenæ benedictio cum sit Ordinis Episcopalis, vt dicit Sbroz de *officio Vicarij lib. 2. quest. 9. num. 8.* non potest fieri per simplicem Sacerdotem, Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 1. quest. 19. art. 1.*

Potest tamen hanc consecrationem Calicis, & Patenæ Summus Pont. simplici Sacerdoti committere ex causa, vt docent Syluest. *verb. consecratio. 2. q. 8.* Soar. *tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 5. vers. serui addiunt,* Fagundez *d. c. 21. num. 14.* Vnde Innocent. VIII. priuilegio suo edito anno *Dominicæ Incarnationis. 1489.* ad petitionem Ioannis Abbatis Cisterciensis concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus quæcumque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia, vasculaque ad reponendam sacram Eucharistiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare tam de dicto Ordine, quam si ad eos aliunde non nunquam deferantur, valeant, & possint, refert Fr. Ludou. Miranda in *man. Prælator. tom. 2. q. 41. art. 4.* vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui nō posse alias Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, tangit Porrel. in *dubij Regularibus verb. Abbas num. 3. vbi num. 4.* cum Henriq. in *sum. lib. 9. cap. 28. §. 2. litt. H.* ait quod Patres Societatis Iesu in Indiis consecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixisse glos. in *Clem. attendentes, de statu Relig.* dum habet secluso priuilegio aliquo, de iure benedictionem Calicis & Patenæ spectare ad Abbates, qui Baculo Pastoralis vtuntur, cuius tamen contrarium optimo iure defendunt Gemin. in *cap. Abbat. de priuileg. 6.* & Syluest. *verb. Calix num. 2.* quos refert & sequitur Fagundez *d. cap. 21. n. 14.* nam hoc illis ex priuilegio solum competere posse obseruant Azor. in *stit. moral. p. 1. lib. 10. c. 28. quest. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 36. art. 6.* [Soar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. vlt. a num. 2.* Lezana in *sum. cap. 18. num. § 8.*]

Calix, & Patena non solum consecrationem amittunt si notabiliter frangantur, ita vt non possint inferuire ad vsum præfixum, & constitutum, vt bene docent Vasq. *3. part. disp. 233. cap. 4. num. 34.* S. Thom. *3. par. quest. 83. art. 3. ad 6.* Bellarm. *lib. 2. de Missa cap. 14.* Fagundez *dist. cap. 21. num. 16.* obseruantes quòd tunc diceret Patena notabiliter fracta, quando Hostiam capere non potuerit, & Calix etiam quando in eo commodè sanguis Christi consecrari nō possit. Verùm etiam, & quando hæc vasa deaurata sunt, & vsu aurum amittunt, & iterum postea deaurantur quoad illam superficiem, quæ tangit corpus, & sanguinem Christi, consequenter opus est noua consecratione ex eo, quia consecratio Calicis, & Patenæ fit præcipuè propter contactum corporis, & sanguinis, posita autem noua deauratione, contactus non potest fieri in parte consecrata, cum aurum additum consecratum non sit. Ita Syluest. Angel. Armil. & Tabien. *verb. Calix,* quos refert, & sequitur Bartholom. ab Angelo *dialog. 5. de Missa §. 324.* Azor. in *stit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 28. quest. 4. & part. 2. lib. 9. cap. 7. quest. 3.* Durand. *dist. lib. 1. cap. 6. num. 35.* Fr. Emman. in *sum. tom. 1. cap. 249. num. 21.* Soar. *tom. 3. disp. 81. sect. 3. col. 3. vers. solent verò.* Reginald. in *praxi serui penitentialis lib. 29. n. 199.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 31. num. 3. vers. 2.* Fagundez *d. cap. 21. num. 24.* Quidquid contrarium teneant Emmanuel Sà *verb. Calix. Sclu. de benefic. p. 1. quest.*

1. *quest. 5. num. 99.* & Coninch de *Sacrament. quest. 83. art. 3. dub. 3. num. 246.* [Layman in *Theolog. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 7.* Diana *moral. resolut. p. 2. tract. 1. miscel. res. 3.*] Nec pro illis facit, quod Calix consecratus non amittit consecrationem amissionem deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua consecratione interueniente noua deauratione, cum principalis pars videatur trahere ad se accessorium; quia responderetur aurum Calicis non solum esse consecratum secundum se, verùm etiam totus Calix per modum vnius, & ita adueniente noua deauratione constat aurum, quod de nouo additum fuit, non esse consecratum, & consequenter indigere noua consecratione. Neque dici potest consecrationem Calicis consecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in accessorium, & minus principaliter responderetur enim principale in hac materia non esse expectandum ex quantitate materiæ, sed potius ex vsu rei consecratæ, ita ut illud censetur principale, quod proximè fuit institutum ad continentium & tangendum corpus, & sanguinem Christi, quod præcipuè fit a parte deaurata, vt tenent Soar. Vasq. Reginald. Coninch, & alij apud Bartholom. ab Angelo *citatis locis.* Nec etiam obstat si aliquis dicat eodem modo formam consecrationis Ecclesiæ consecratæ perire, eo ipso, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia responderetur magnam esse differentiam: nam Calix vnctione Chrismatis in exteriori superficie adhibita consecratur, Ecclesiæ vero consecratio inest in crusta parietis, quæ non perditur si paries dealbetur.

39 Consecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus a fabro inflictos, vt tenent Armill. in *verbis Calix num. 4.* Barthol. ab Angelo *dialog. 5. de Missa, §. 323.* Azor. *part. 1. lib. 10. cap. 28. quest. 5.* Nec etiam amittitur quoties separatio fit absque fractione, vt accidit in Calice torneatili, cuius partes separantur absque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: secus tamen dicendum si cuppæ separatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euentu amittit suam figuram, & non est aptus ad vsu, ad quem fuerat factus: rum quia sicut altare, si remoueatut a tabula consecrata, amittit consecrationem, ita eadem amittit Calix si a pede cuppa separaretur, ita Henriq. *lib. 9. cap. 28. num. 2. litt. H.* Barthol. ab Angelo *d. dial. 5. de Missa, §. 326.* Reginald. *d. lib. 29. num. 100.* Soar. *disp. 81. sect. 7. vers. rursus inquiri potest.* Nugn. *quest. 83. art. 3. dub. 4.* & Coninch *ibid. dub. 3. num. 248.* Azor. *d. part. 2. lib. 9. cap. 7. quest. 7.* vbi se remittit ad dicta *part. 1. lib. 10. cap. 28. quest. 7.* Fagundez *d. cap. 21. num. 17.*

40 Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, debet esse consecrata, præcipuè si postulet loci consuetudo, vt tenent Soar. *disp. 89. sect. 3. ad fin.* Reginald. *d. lib. 29. num. 201.* quomuis contrarium asserant Vasq. *d. cap. 4. num. 36.* Nugn. *quest. 83. art. 3. dub. 4.* & Coninch *ibid. num. 245.* Henriq. *lib. 9. de Missa, cap. 28. §. litt. O.* Fagundez *d. lib. 3. cap. 22. num. 14.*

41 Vestes sacre, vt amictus, alba, cingulum, manipulum, stola, & casula ab Episcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludant, ita vt simplices Sacerdotes illam benedicere non possint, ita Vgolin. *cap. 32. num. 4.* nec ex ipsius Episcopi delegatione, vt ibi probat *num. 6.* & ita sibi responsum bene dicitur Officio Curati *cap. 2. num. 37.* & me citato in *hoc loco* 43 Homobon. *d. resolut. 4.* & qualiter benedicantur inuenies in libro Pontificalium, quarum significationem, qui scire cupit, perpendat Orationes, quæ

Barboso de Episcopo. Pars II. *num. dignat. tom. 9. consult. 186. ubi de benedictione imaginum. et tom. 1. consult. 156. ubi an de reo generali delegari possit benedici Ecclesia polluta.*

recitantur in singularum vestium indumento, de qua re vide Pincell. de *Missæ sacrificio, cap. 14.* Iacob de Grassis in *decis. aureis lib. 2. cap. 41. par. 1.* Valent. *tom. 4. disp. 6. quest. 11. puncto 3.* Fr. Emmanuel in *sum. tom. 1. cap. 249. num. 12.* Soar. *tom. 3. disp. 82. sect. 2. & 3.* Nugn. *quest. 83. art. 3. dub. vltim. & Coninch. ibi. num. 250.* Barthol. ab Angelo *d. dialog. 5. §. 258. cum seqq.* Chamerot. de *Eucharist. cap. 8. dub. 20.* Bonacin. de *Sacram. disp. 8. quest. vnica puncto 5. num. 43. cum seqq.* Azor. *d. part. 1. lib. 10. cap. 38. quest. 8. cum seqq.* [Si cingulum ita frangatur, vt reuera pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, iecus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum, ita Coninch. de *Sacram. quest. 83. art. 3. dub. 3. n. 25.* Molfes. in *sum. tom. 1. tract. 3. cap. 12. n. 22.* Diana *moral. resolut. p. 2. tract. 1. miscel. res. 1. 4.*

Praelati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin verò Custodes, & Guardiani, siue Priores, & quicumque alij in aliis Religionibus illis correspondentes, bene possunt benedicere omnia Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta ex concessione Leonis X. relata in *compendio Medic. verb. benedicere Ecclesiastica, §. 14.* vbi dicitur, quòd prædictus Leo X. concessit Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantie pro tempore existentibus, vt omnia, & singula eiusdem Ordinis, & Obseruantie Ecclesiæ, Cœmeteria, Capicula, & Oratoria, vbi cumque existentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria, in quibus Chrismata non interuenit, pro eorundem Fratrum vsu tantum solemniter benedictione valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, & refert Fr. Ludou. Miranda in *manuali Prælatorum tom. 2. quest. 40. art. 1. concl. 1. vbi conclus. 2. resoluunt simplices Sacerdotes præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Praelati, non posse Ecclesiastica ornamenta, & paramenta benedicere, & art. 2. conclus. 1. asserit ceritissimè esse quòd Praelati Generales, & Prouinciales, & similes Praelati, qui in aliis Religionibus eisdem correspondent, & etiam Guardiani, & priores Conuentuales, alique Praelati locales benedicere possunt Corporalia ex priuilegiis à Summis Pontificibus illis concessis. Specialiter tamen per Greg. IX. prout refertur in *compendio verb. benedicere Ecclesiastica §. 1.* concessum est, quòd minores Fratres Presbyteri in tertis infidelium existentes possunt benedicere non solum vestes Sacerdotales, verum etiam, & altaris palia, & Corporalia, cum necesse eis fuerit, vbi Catholicorum Episcoporum copia non habetur. Aduertendum tamen quòd huiusmodi Praelati Regulares Ecclesiastica paramenta, & prædicta ornamenta pro suorum Fratrum vsu tantum solemniter benedictione valent benedicere, vt constat ex concessione Leonis X. illis facta, de qua supra, ex qua colligitur minimè hoc sibi concedi pro alijs, [Tamburin. de *Iure Abbatum tom. 1. disp. 22. q. 2. n. 2.* vbi intelligit seclusa consuetudine, Barthol. Gauant. in *comment. ad rub. Missal. tom. 1. p. 4. tit. 19. n. 21.* vbi adducit decretū S. Cong. Rituum 24. Augusti 1609, & n. 22. in noua edit. subdit eandem S. Cong. die 18. Aug. 1629. abrogasse contrariam consuetudinem. Lezana in *sum. quest. Regul. c. 18. n. 57.*] quicquid dicant Collector priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonsus à Vera Cruce, quos refert, & sequitur Fr. Emman. *quest. reg. tom. 1. q. 19. art. 1.* Peirinis *ad constit. July II. §. 19. n. 44.**

Verùm huiusmodi vestes amittunt, vt sic loquar. X x 2 benedi

benedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vltim, ad quem fuerant destinatae, aut non amplius priorem retineant figuram: ex quo verius est, Albam non indigere noua benedictione, si ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiam si quæ adduntur non sint benedicta, accessorium enim sequitur principale, è contra tamen desinit esse benedicta, si ex ipsa abscindatur manica, quamuis illi postea eadem manica assuatur, nam per accessionem manicæ ita perfringitur, vt non sit apra ad vltim, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram, ita Aruil. *verb. beneuicere, num. 3.* Angel. *verb. benedictio, num. 3.* Bartholom. ab Angelo *d. dial. 5. §. 265.* & ob hanc rationem stola facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis benedictio, & est mutata forma, quæ dabat esse rei, ita Fusch. *de visit. lib. 1. cap. 23. num. 15.* Vgolin. *d. cap. 3. §. 1. num. 6.* vbi etiam resoluit, quod si huiusmodi vestes breuiores factæ sint, modo formam non mutant, benedicendas iterum non esse, & in fine dicit, quod si vti illis ad diuina non possumus, igne comburenda erunt, ne ad profanos vsus transferantur.

46 Campanas quoque benedicit, & Chrismate vngit Episcopus, vt scribunt Durand. *in rationali diuino- rum, lib. 1. c. 4.* Durant. *de ritibus Ecclesie lib. 1. cap. 22.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 31. §. 1. num. 2.* late Casar Baron. *annal. Ecclesie tom. 10. pag. 810.* latissimè Angel. Rocca *in specialibus tractat. de campanis, cap. 5. de campanarum consecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba consecrationis. [Mar. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 3.* vbi etiam resoluit Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur esse Ordinis Episcopalis ratione inunctionis olei facti.] † Benedicuntur huiusmodi campanæ, ait Concil. Colonienf. *it. de conu. & consuetudinibus, cap. 14.* vt vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes inuitentur ad preces, & deuotionem, cuius institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap. 1. de officio Custodis, vbi campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, vt sint signa temporis, quo Clerici ad diuinas horas recitandas, & fideles ad interessendum Sacris, debent conuenire, consonat text. in cap. solent, de consec. dist. 1. & in cap. 2. de officio cust. cum aliis adductis per Steph. Costa *in cap. alma, §. ad iudicium, num. 10. de sentent. excomm. lib. 6. cap. 3. quæst. 33. ad fin. lit. FF.* [Binsfeld. *in confess. malefic. post conclus. fin. dub. 6.* Thom. Bossi. *de signis Ecclesie lib. 2. cap. 6. fol. 155.* nouissimè Torreblanca *in practica lib. 1. cap. 6. fol. 155.* nouissimè Torreblanca *in practica lib. 1. cap. 27. num. 97.* Aduertit tamen Seraphin. *decis. 2. 23.* quod licet campanæ sint benedictæ, non prohibentur retineri, & vti pro seruitiis etiam prophanis, dummodo non impediantur cultus diuini.] Verùm sacra Congreg. negotis Episcopi. & Regul. præposita de anno 1581. censuit campanas consecratas etiam in turri profana existentes nullatenus vsui profano inferre debere, etiam si in hunc vsum à secularibus fabricata præ-*

tenderentur. Et quod potest Episcopus prohibere ne campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, censuit S. Congreg. Rit. *in Apruina 5. Iulij 1614.*

48 Hinc colligitur campanas non baptizari Baptismo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistæ, sed benedici optimis quidem rationibus, quas latè prosequuntur Martin. Delrius *vbi proximè, & Durant. d. cap. 22. num. 6.* [Torreblanca *d. lib. 1. cap. 27. num. 98.*] Deinde non desunt, qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quasi eo attinetur aer, & dissipentur turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum spiritus, vt voluit Petr. Mess. *in sua sylua lib. 2. cap. 10.* Hoc verò est gratis dictum: nam prædicti effectus tribuuntur benedictioni, seu consecrationi, sic diuino iussu, seu beneficio operante, vt de aqua benedicta diximus *infra alleg. 28. num. 58. cum seqq.* si tamen hæc irrident hæretici, irrideant, ait Durant. *d. cap. 22. num. 4.* & Deum ipsum, qui *Numeror. 10. ait, plangetis, ululantibus tubis, & eris recordati vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorum vestrorum.*

Cum prædictæ campanæ ex principali ipsarum institutione institutæ dicantur, vt vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad annu- ciandas Dei laudes, ex cessante ratione meritò constitutum est ne tempore interdici illæ pulsentur, vt probat text. *cap. alma, §. ad iudicium, de sentent. excomm.* & benè tradidit Stephan. Costa *ibi num. 12.* & Couarr. *part. 2. §. 4. num. 5. vers. 13.* & post eum, & Nauar. Vgolin. & Henriq. prosequitur latissimè Sayr. *de censuris lib. 5. cap. 9. a princip. quibus adde, quæ breuiter resoluit Auila eod. tract. part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 8.* & latius Suar. *eod. tract. disp. 34. sect. 1. num. 15. cum seqq.* Fusch. *d. cap. 14. num. 12.* Angel. Rocca *d. tract. de campan. cap. 2. §. cum quibus prosequere ad omnia, quæ in hac materia occurrunt, & vltra omnes latissimè Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 5. cap. 2. vers. certis conditio.*

Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales, & dat illis velum consecrationis, vt probant [text. *in cap. deuoris 20. q. 1. cap. 1. de suppl. neglig. Pralat. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 8. num. 1.* [Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol. 32. n. 2.* Benedict. Bommathæus *de modo consecrandi Virgines, cap. 4. num. 1.* me citato *in hoc loco Tambur. de iure Abbatissar. disp. 27. quæst. 5.*] Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 20. quæst. 6.* [nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Ecclesie, cap. 4. num. 7.*] Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 31. §. 1. num. 1.* vbi etiam cum Nauar. *conf. 2. de Sacram. non iteram.* concludit hanc benedictionem iterari non posse, quod etiam tenent Azor. *d. part. 1. lib. 13. cap. 10. quæst. 4.* Tambur. *d. disp. 27. q. 8.* & Ludouic. Miranda *loco infra citando, quæst. 7. art. 7. concl. 1. in fine.* nihilque pro hac benedictione recipere debet, alioquin simoniam committeret, *cap. sicut cert. 1. de simonia.* [refert me citato *in hoc loco Marcel. Vulpe d. c. 4. num. 7.*

51 Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre minores Ordines, *cap. quoniam 69. dist. cap. cum coningat, de atate, & qualis. Clem. attendentes, iuncta gloss. verb. benedici, de stat. monachor. Angel. verb. Abbas, num. 4.* † Debet autem benedictio huiusmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines conferri possunt, gloss. *in d. Clem. attendentes, verb. benedici,* [sic Dominico die, & intra Missarum solemnias, vt de virginum benedictione agentes resoluunt Salzed. *ad Bernard. c. 26. vers. virginum, Piscara in praxi c. arem, lib. 2. cap. 7. num. 1.* Tamburin. *de iure Abbatissar. disp. 27. q. 6. vers. Piscara.* Quæ quidem benedictio, sine

52 sine aliquo examine danda, Innoc. *in d. cap. 1. de suppl. neglig. Pralat.* nisi quod fidei professionem emittere benedicendus obligatur, ceremoniæ videndæ in Pontificali. † Si Episcopus tamen terriò requisitus benedicere sine causa renuerit, possit ipse Abbas; non expectata benedictione, officium administrare, & Ordines conferre, sed hoc in odium temeritatis Episcopi sine causa denegantis benedictionem Papa concedit Abbatibus, non quòd benedictio prædictum effectum non operetur, *dist. cap. 1. de suppl. neglig. Pralat.* Et test. Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem, vt firmat Sbroz. *d. q. 8. n. 2.* hinc asserens Vicarium, qui non est Episcopus, huiusmodi benedictionem elargiri non posse.

56 Non tamen poterit Episcopus intrare claustra Monialium pro consecratione, seu benedictione fororum, nec pro ipsarum confirmatione, iuxta Concil. Trident. *secretum sess. 25. de Regularibus c. 5. vers. ingredi autem,* vbi strictè præcipitur, vt nullus Monialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus necessitatis, & hic de quo agitur necessarius non est, cum possit Episcopus consecrare, benedicere, aut etiam confirmare Moniales, seruata, & non violata ipsarum claustra, consecrando, benedicendo, vel confirmando ipsas per fenestram deputatam ad imponendum eisdem velum, ita Fr. Ludou. Miranda *in manu. Pralat. post tom. 2. in tract. de sacris Monialib. q. 2. art. 14.* Et † licet secundum Canones non possint consecrari Virgines Moniales, nisi attigerint vigesimum quintum annum, vt *in cap. placuit, & in cap. Virgines 20. quæstion. 1.* nihilominus de vniuersali consuetudine possunt consecrari ante vigesimum quintum annum, ita Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. resolut. vlt. casu 14.* Censuit tamen sacra Congreg. Moniales Virgines, quas solas consecrari fas est, ante vigesimum quintum annum completum, non esse consecrandas, vt refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarre lib. 1. tit. 20. l. 1. de etatib. num. 2.* † Consuetudo verò benedicendi Virgines non amplius est in vsu, & eam leuandam esse, si alicubi adhuc vigeret, respondit sacra Congreg. [Episcoporum & Regularium causis præposita,] Patriarchæ Venet. 5. Decembris 1597. teste Piafec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 2. num. 3. vers. Virgines.*

59 Similiter, & Abbatissæ benedicunt *d. Clem. attendentes,* minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profellæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur Concil. Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 7.* de cuius materia Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 15. art. 3.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Abbatissa §. 1. pag. 26.* Azor. *d. p. 1. lib. 13. cap. 10. quæst. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori penit. lib. 30. tract. 3. num. 166.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesie p. 2. cap. 1. à num. 45.* Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarre lib. 1. tit. 20. l. 1. de etatib. num. 19.* circa quam etatem non posse Episcopum dispensare refert decisum Armendar. *ad d. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. num. 102.* & in terminis resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. par. 7. cap. 4. num. 71.* vbi etiam asserit prædictos quadraginta annos debere esse completos. † Abbatissa temporalis (illa scilicet, quæ non nisi ad triennium eligitur, ex ordinatione Gregor. XII. *de an. 1583. die 1. Iunij.*) non est iure benedicenda, nisi Sancta Sedes Apostolica aliud statuatur expressè, vel seruet contrarium. Nauar. *conf. 4. de Regul. in antiq. & conf. 2. de statu monach. in nouis.* Quaranta *in summa Thellarij verb. Abbatissa in fine,* Piafec. *dist. cap. 2. num. 3.* Fr. Ludouic. Miranda *in manu. Pralator. in fine tom.*

2. *tractat. de sacris Monialibus quæst. 7. art. 7. conclus. vnic.*

Quæri opportunè potest, an Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, Virgines, conficiens Chrismata, benedicens vestes, & similia, peccet mortaliter? In qua quæstione Medina *in C. de penit. tract. 1. q. 6.* dicit peccare mortaliter Episcopum, qui conficit Chrismata, benedicit oleum, aut consecrat Ecclesiam in peccato mortali, quia istæ actiones videntur graues, & duo priores videntur quodammodo sacramentales, quatenus per eas sacrat materia Sacramenti. Verùm cessante scandalo contrariam opinionem, vt veriorē, & æquiorē teneo cum Soar. *in 3. p. D. Thomæ q. 64. art. 10. disp. 16. sect. 3.* quem refert Marc. Anton. Genuens. *in manu. Pastorum, cap. 63. num. 2.* vbi n. 3. resolut † Episcopum excommunicatum suspensum, vel interdictum consecrantem Ecclesias, altaria, & benedicentem in mappa, ac vestes, esse irregularem, me citato *in hoc loco Homobon. d. resol. 4.*

Episcopus etiam benedictionem solemnem dare potest, vt sentit gloss. *verb. solenne in cap. Abbates, de priuileg. lib. 6.* Durand. *in ration. diuin. lib. 4. cap. 59. num. 7.* Vgolin. *d. c. 3. §. 2. num. 1.* dummodo faciat in sua diocesi, in aliena enim Pontificali exercere non potest, vt supra latè diximus. [benedicere enim populo competit Episcopo ratione dignitatis & iurisdictionis. *cap. ministrare 26. q. 6. cap. conuenit de consec. dist. 5.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 29. n. 8.*] Hæc benedictio ab Episcopo datur in fine diuinarum Officiorum, his verbis, *Sit nomen Domini benedictum,* vt habetur in Pontificali, & etiam simplex benedictio ab eo dari potest suis populis in itinere, eundo per suam diocesim, Vgolin. *dist. loco num. 2.*

Verùm alij tenent posse Episcopum celebrationem priuatè in diocesi aliena, [prout posse sine licentia Ordinarij tenent Zerol. *p. 1. verb. Episcopus n. 35.* Alzed. *d. c. 13. n. 10. & 88.*] vti benedictione Episcopali, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum,* cum illa sit potius Ordinis, quam iurisdictionis, tum quia si conceditur Episcopo celebrare in Ecclesia aliena iure, absque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Episcopalis, tanquam accessorium, & consequens ad illam celebrationem, per *cap. cui licet, & ibi gloss. de regul. iuris in 6.* Ita resolut Piafec. *in praxi nou. Episcop. part. 1. cap. 2. num. 5. vers. benedicit.* [Zerol. *in simili praxi p. 1. verb. Episcopus num. 35.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 67. num. 2.* Alzed. me citato *in hoc loco d. p. 1. cap. 13. num. 11. & num. 89.*] & fuisse conclusum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælati asserit Aloyf. Ricc. *in praxi auea resol. 203. num. 5.*

Vnde nullam pœnam censæo incurrere Episcopum, qui transiens per alienam diocesim rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, vt post Ancharan. & Soar. attestatur Marc. Anton. Genuens. *in manuali Pastorum cap. 63. num. 4.* [Quamuis considerem ne Episcopus extra diocesim benedictionem simplicem itinerando det, quia ita fieri debere tenent Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 467. num. 58. tom. 3.* Vgolin. *de Officio Episcopi part. 2. cap. 32. §. 2. num. 2.* Hieron. Venero *in examine. Episcop. lib. 4. c. 17. num. 19.* quos refert & sequitur Azed. *d. p. 1. cap. 13. num. 91.*]

Presbyter autem, nec quidem simplicem benedictionem Episcopo præsentē sine ipsius consensu dare potest, *cap. cum ad celebrandas, iuncta gloss. de consecratione.*

caution, diff. 1. glos. verb. solemnitate, in add. c. Abbates, de privileg. lib. 6.

- 67 Abbas habens iurisdictionem quasi Episcopalem potest solemnem benedictionem populo impertiri in Ecclesiis ad ipsum pleno iure pertinentibus post Missarum sacrificia perfecta, & absoluta, post Vesperinas preces, aut Matutinas decantatas, non autem alibi, publice, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, nisi ex privilegio speciali hanc potestatem sit consequutus, ita in cap. Abbates, de priuileg. in 6. Fr. Emman. quast. reg. tom. 1. quast. 18. art. 1. Azor. d. lib. 1. 2. c. 20. g. 7. Piafec. in praxi non. Episc. dist. cap. 2. in fine.
- 68 [Præsentem legato de latere non potest Episcopus in sua dioecesi benedicere populum, & deferre vestes, scilicet Mozzeam significantem iurisdictionem illius ordinariam, quia in præsentia maioris deponetur potestas reuerentialis minoris, licet contentiosa non amittatur, latè Stephan. Gratian. decis. 29. a num. 1. vbi num. 4. quod deferre eandem non denotat superioritatem, & n. 7. quod Episcopi assistentibus Cardinalibus non portant Rocherum saltem discoopertum, & n. 14. quod sufficit præsentia in loco.]

ALLEGATIO XXVIII.

Episcopus pollutas Ecclesias quando reconciliari debeat?

SUMMARIUM.

- 1 Doctores referuntur agentes de casibus in quibus Ecclesia polluitur.
- 2 Homicidium voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum eam polluit.
- 3 Inuoluntarium homicidium contingens præter opinionem, & casu seruitio non polluit Ecclesiam.
- 4 Furor captus non consentit ex defectu voluntatis, nec poenam meretur.
- 5 Ebrius si homicidium patrauerit intra Ecclesiam, quia non multum distat à feris, illam non polluit.
- 6 Si quis sciens se ebrietatis tempore, & vini furore captum solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immunis à poena.
- 7 Ebrius occidendo tunc Ecclesiam non polluit, quando vere ebrius est, & ebrietatis furore extra se posuit.
- 8 Ebrietas nunquam presumitur, nisi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.
- 9 De ebrietate, & quibus panis ebrii sint plectendi, vide apud Doctores citatos.
- 10 Ebrietas damnable, & graue vitium.
- 11 Solites inebriari sacris Ordinibus insigniri non potest.
- 12 Clerici ne ad potus aequales bibant prohibetur.
- 13 Dormiens inter somnando si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia furioso equiparatur, Ecclesiam non polluit, & à poena homicidij excusatur.
- 14 L si feruus, s. Fornarius, ff. ad l. Aquiliam, declaratur.
- 15 Ecclesia an polluta censeri debeat per homicidium casuale volitum in sua curia, quia aliquis dabit operam rei illicitæ, disputatur.
- 16 Ex homicidio secuto ex defensione proximi seruato moderamine inculpata tutela Ecclesia non polluitur.

- 17 Homicidium ad defensionem commissum seruato in eo moderamine inculpata tutela, inculpabile est.
- 18 Moderamen inculpata tutela versatur circa modum, tempus, & causam.
- 19 Occidens non seruato moderamine inculpata tutela extraordinaria poena propter excessum, iudicis arbitrio puniatur.
- 20 Ecclesia in rei veritate non sedatur, nec polluitur.
- 21 Ecclesia quare polluta dicatur.
- 22 Ecclesia nomine in hoc proposito intelligitur illa, que consecrata est, vel specialiter benedicta. [Oratoria, que domi habentur, nomine Ecclesia non veniunt.]
- 23 Ecclesia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat, secus e contrario.
- 24 Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, si sanguis extra effundatur propter recessum repentinum.
- 25 Index rem suspendens intra Ecclesiam, eam polluit.
- 26 Occidens ab Ecclesia hominem extra illam existentem, eam non polluit, secus e conuerso.
- 27 Immunitate Ecclesiastica non gaudet, qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percussit.
- 28 Ratio differentie assignatur.
- 29 Ex martyrio alicuius Sancti in Ecclesia commisso, illa polluitur quatenus iniustum consideratur, & iniuriosum ipsum homicidium ex parte occidētis.
- 30 Ecclesia polluitur propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra eandem continentem.
- 31 Sanguis huiusmodi debet esse hominis viui.
- 32 Sanguis si effundatur è caduere coram occisore, contra quem alia adsunt indicia, presumpcio est verberens.
- 33 Mirabile quoddam narratur cuiusdam cadaueris occisorem ostendentis.
- 34 Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non debet esse modica, sed copiosa.
- 35 Statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum ibi vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur.
- 36 Ex percussione leui, licet sanguis copiose effundatur, Ecclesia non polluitur.
- 37 Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica.
- 38 Occultum, & publicum multis modis dicitur.
- 39 Occultum in presenti materia, quod dicitur.
- 40 Publicitas pollutionis, Ecclesiam non polluit, sed potius pollutam ostendit.
- 41 Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest.
- 42 Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, hæretici, aut infidelis, siue etiam per molliciem, aut sodomiam.
- 43 Effusio seminis in somnis non sufficit, ut Ecclesia polluitur.
- 44 Effusio seminis Ecclesiam polluit, si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali.
- 45 Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio accedat supra tectum, vel infra Ecclesiam in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacrificio, aut turri cymbalorum.
- 46 Coitus coniugalis an Ecclesiam polluat, affirmatiue respondetur.

47 Contraria

- 47 Contraria opinio receptor.
- 48 Viraque distinctio fœdere componitur.
- 49 Seminis effusio requiritur, ut contingat in sufficiente quantitate.
- 50 Ecclesia an per occultam, & peccaminosam seminis effusionem à parte rei polluitur, ostenditur.
- 51 Ecclesia non polluitur, quando alius luxuriosus sit, si tamen actualis effusio extra illam contingat.
- 52 Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.
- 53 Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel eorum infantes.
- 54 Celebrans in Ecclesia violata, nisi urgent necessitate id faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut suspensus non fit.
- 55 Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.
- 56 Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti, etiamsi in contrarium sit consuetudo.
- 57 Ecclesia non consecrata, sed tantum benedicta reconciliari potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam aqua benedicta asperersionem.
- 58 Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quam antiqua si eius institutio in Ecclesia contra mala spiritalia, Demonesque, ostenditur, & num. 59.
- 60 Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert sanitatem corporalem.
- 61 Reconciliatio ubi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex ista causa concedere possit, ut in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur?
- 62 Quid tamen in hoc securus sit seruandum, ostenditur.
- 63 Sacerdos si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam proseguere si ceptam habeat consecrationem, alias secus.
- 64 Prælati Regulares bene possunt conciliare Ecclesias quacumque ex causa violatas, & pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicit, distet ultra duas dietas.
- 65 Diata qualibet continet viginti miliaria.

RECONCILIATIO; quæ est diuersa à consecratione, de qua alleg. præcedenti actum fuit, adhibetur per Episcopum in casibus pollutionis Ecclesie, de quibus ultra gloss. & Doctores in cap. proposuisti, de consecrat. Ecclesie, & in cap. unic. eodem tit. lib. 6. tractant D. Thom. 3. part. quast. 83. art. 3. vbi communiter Theologi, præsertim Suar. disput. 81. sect. 4. disputant iidem Theologi in 4. distinct. 13. vbi Sot. quast. 2. art. 3. & cæteri sequaces, Syluest. verb. consecratio, quast. 5. Armilla eodem verbo, num. 4. cum sequentib. Nauar. in manual. cap. 27. num. 251. Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 48. num. 21. cum sequentib. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 123. Henric. in sum. lib. 9. de Missa, cap. 27. §. 6. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 8. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 5. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. Auila eodem tract. part. 5. disp. 7. Cenc. part. 3. Collect. 1. 1. Miranda in man. Prælator. tom. 2. quast. 39. art. 5. Vgol. de potestat. Episcopi, c. 29. Gambarupta de casibus seruat. cap. 15. casu 6. fol. 201. cum sequentib. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 3. de interdillo, cap. 1. cum segg. Fagundez in quinque Ecclesie præcepta part. 1. lib. 3. cap. 14.

2 Prima causa, propter quam Ecclesia polluitur,

& reconciliatione indiget, est quoties homicidium voluntarium, & iniuriosum intra ipsam Ecclesiam ab aliquo patratum, prout habetur in d. cap. proposuisti, & in cap. si inuoluntarium, de consecrat. distinct. 1. Fagundez d. cap. 14. num. 8. Vel quoties sanguinis effusione fœdatur, ut probant text. in cap. Ecclesie, de consecrat. distinct. 1. & in cap. suarum, de priuileg. & in cap. 1. de consecrat. Ecclesia, tenent Henriquez dicit. cap. 27. §. 5. Tolet. dicit. cap. 8. à num. 12. Sayr. in clauis Regia lib. 3. cap. 7. num. 8. Vgol. d. cap. 29. §. 1. Mar. Alter. d. cap. 1. verb. sex autem modis, Miranda dicit. art. 5. concl. 1. verb. 1. & cæteri supracitati [nouissimè Castr. Palao in opere morali tract. 11. disp. 1. puncto 1. num. 1.]

Dixi voluntarium, quia aliàs si inuoluntarium sit homicidium, vel inuoluntaria effusio, nempe casu contingens, & veluti si cadente lapide, vel alio casu fortuito alicui existenti intra Ecclesiam mors contingat, vel ab aliquo, qui non sit compos mentis, quis existens intra Ecclesiam interficiatur, minimè per hoc Ecclesia polluta dicenda erit, cum illi nulla iniuria inferatur: & ita resoluunt Nauar. & Henric. dicit. locis, Gambarupta d. casu 6. num. 9. Mar. Alter. vbi proximè, Vgol. d. cap. 29. §. 1. vers. locum non habet, Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. num. 4. Farinac. in praxi crimin. tit. de homicidio, quast. 125. num. 22. † Nā qui furore captus, & tempore eiusdem malum gerit, palam est non consentire ex defectu voluntatis, & inde est, quod nullam poenam meretur, l. illud. ff. de iniuriis, cap. illum, 15. quast. 1. l. sed est, §. 2. ff. ad l. Aquiliam. l. penult. §. ultim. ff. ad legem Pomp. de parricidiis, cum aliis citatis per Menoch. de arbit. casu 325. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij, num. 179. cum segg. Molin. de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 38.

Ex eadem ratione id ipsum dicendum videtur in homicidio patrato intra Ecclesiam ab illo, qui tunc temporis ebrius erat, nam ebrius non multum distat à furioso, vbi enim ebrietas, ibi & furor est, cap. venter, 35. distinct. Cui resolutioni non obstant varia iura poenam irrogantia patrantibus delictum, ebrietatis tempore, ut habetur in l. respiciendum, §. delinquit, vers. si perierit, ff. de poenis, & in cap. inebriauerunt, 11. quast. 1. & in cap. a crapula, de vita, & honest. Clericor. procedunt enim prædicta iura non quia tempore ebrietatis commissum delictum voluntarium dici possit, nec ob culpam ex ipso delicto proueniencem, sed potius ob delictum ebrietatis, ex quo malum fuit secutum, præsertim si quis inebriatus contingat sciens se ebrietatis tempore, & vini furore captum solitum esse hominem occidere, quo casu non erit immunis à culpa, & poena homicidij, vel alterius mali tempore ebrietatis patrati, saltem extraordinariè, ut per Couar. in Clementi. si furiosus, part. 3. in initio num. 31. Gomez tom. 3. de delictis cap. 1. num. 73. Tiraquel. de panis temperandis caus. 6. num. 9. cum segg.

Procedit insuper, & declaranda est huiusmodi resolutio, ut habeat locum in illo tantum, qui verè ebrius est, & ebrietatis furore extra se posuit, secus verò in alio, qui, vel non ita fit ebrius, vel talem se fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum; tunc enim homicidium erit propriè voluntarium dicendum, & ex consequenti per illud intra Ecclesiam commissum eadè Ecclesia polluta dicenda erit, ex traditis per Bald. in repetit. l. prime, colum. penult. vers. extra queritur, C. unde vi, & l. data opera, C. qui accusare non possunt, & Rip. in l. ultim. num. 79. C. de renouandis donationibus, & Menoch. de arbit. casu 326. num. 7. † Qui omnes concludunt modicum ebrietatem non excusare, nec minuerè delictum, &

& ideo prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinandum, eo considerato, quod ebrietas, cum sit delictum, & magnum arguat defectum, nunquam presumitur nisi probetur per indicia, & coniecturas apparentes, argumento tex. in l. merito, ff. pro socio, & in reg. estote, de regulis Iuris, in antiquis, iunctis traditis per Masc. de probat. concl. 578.

9 De ebrietate, & quibus penis ebrii sint plectendi, & omnia in materia desiderata, vide apud Doctores per tex. ibi in l. omne delictum, §. per vinum, ff. de re militari Gregor. Lopez lib. 5. verb. embriagaris, tit. 8. par. 7. Gomez. diel. cap. 1. num. 73. Menoch. d. cas. 326. & cas. 377. à num. 3. Perez. iii. in rub. lib. 8. ord. nament. pag. 203. cum sequentibus, & l. 1. in fine, in addit. illo tit. & lib. pag. 208. Azened. lib. 1. num. 32. tit. 13. lib. 4. noue recopil. Bellacomb. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 13. num. 79. pag. 495. & Chirchou. iii. 30. num. 100. pag. 547. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 77. verb. ebrii, Paulus Comit. respons. moral. lib. 5. quast. 5. & 6. Pined. in vita Dni Io. Baptista libr. 3. art. 2. cap. 1. pag. 142. Molin. diel. tract. 3. disp. 38. à num. 5. Petr. Caball. d. tract. num. 187. [nouissimè Nouar. in praxi

10 elect. & variat. furi. sect. 2. q. 41. in vlt. edit.] Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex quo multa mala signantur, aufert enim memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit substantiam, enervat corpus, secreta pandit, libidinem prouocat, & rixas excitat, pro vt referunt Menoch. de arbitrar. cas. 404. à num. 1. Fr. Emman. quastion. regular. tom. 2. quast. 36. art. 1. Farinac. fragmentor. criminal. p. 7. lit. C, num. 253. Less. de iustitia lib. 4. dub. 3. num. 13. cum seq. Aldret. de religio. disciplina tuenda lib. 2. cap.

11 15. à num. 39. Hinc et solitus inebriari factis Ordinibus insigniri non potest, vt resoluit Farinac. diel. lit. C, num. 252. vbi allegat Rebuff. in praxi beneficiati p. 2. tit. de Clericis ad sacros Ordines multè promotis, glof. 4. num. 8. Salzed. diel. cap. 77. lit. A, vbi vnde consueuit,

12 Cened. ad Decretum collect. 3. num. 4. Imò et ipsi Clerici prohibetur, ne ad potus æquales bibant, quod Galli vocant, brinder, vt probat tex. sic intelligendus, in diel. cap. à crapula, & tenent Rebuff. ad l. 43. de verbor. signific. pag. 234. Less. diel. cap. 3. dub. 4. num. 31. cum seqq. Cammil. Borrel. in summi. omnium decis. tit. 11. n. 31. tom. 1.

13 Similiter ex eadem ratione prædicta resolutio, quatenus habet ex homicidio voluntario intra Ecclesiam patrato, ipsam pollui, limitatur, vt non procedat in homicidio patrato intra Ecclesiam ab aliquo dormiente inter somnando; quia similiter inuoluntarium dicendum est, & tanquam à furioso commissum, cui æquiparatur dormiens, l. 1. §. ad ip si mur. ff. de acquirenda possessione, Clement. si furiosus, de homicidio, cap. merito, & cap. sane, 15. quast. 1. cap. maiores, §. sed aduoc. & §. item quaritur, de Baptismo, ideo excusatur à pœna homicidij, vt per Romanum, Alexandrum, Aretin. & Iason. in diel. §. ad ip si mur, obseruant Couar. in diel. Clement. si furiosus, par. 3. in inuio, num. 6. Gomez. diel. cap. 1. num. 74. Tirac. de penis temperandis cas. 5. Menoch. de arbitrar. cas. 327.

14 Molin. diel. tract. 3. disp. 38. à num. 10. et Néc obstat huic resolutioni text. in l. se feruus, §. si fornarius, ff. ad l. Aquilium, vbi si feruus coloni propè foenacem, vel locum, vbi erat ignis, obdormisset, & domus, vel res combusta sit, teneatur ad damnum, quia videbitur esse in culpa: ibi enim non punitur delictum incendij, quasi commissum fuerit à dormiente, quo tempore erat dormiens, sed potius à vigilante, & ita ratione culpæ præcedentis, & negligentia, quam commisit antequam dormiret: dum ignem reliquit

accensum, quo domus combusta fuit, & damnum sequutum est, argumentum regulæ, qui causam damni dat, de qua in c. vlt. de iniuriis.

Ex quibus inferri potest resolutio cuiusdam dubij, an scilicet per homicidium casuale, attamen volitum in sua causa, quia aliquis dabit operam rei illicitæ, ex quo ideo irregularitas incurritur, censetur Ecclesia polluta; veluti si Clericus, aut Monachus intra Ecclesiam pietatis causâ tumorem ferro aperuit, ex quo fuit mors sequuta, prout in terminis c. tua uos, in princ. de homicid. vel si Magister correctionis causa intra Ecclesiam discipulum percussit, & in eo modum excedat, ex quo mors sequatur, vt in terminis cap. Presbyterium, eodem tit. de homicid. iuncta l. præceptoris, ff. ad l. Aquilium, & l. sed & se, §. vlt. ff. eodem tit. Et sanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Ecclesia fit censenda, & per consequens reconcilianda, cum non sit merò casuale, nec inculpabile, sed potius volitum, si non in se, saltem in causa, vt per D. Thom. 2. 2. quast. 64. art. 8. Constat hoc etiam à similitudine rationis, nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis Iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus censetur, & per consequens minimè aptus ad Missâ Sacrificium, & cætera diuina ministeria peragenda; sicut ergo dem Clericus, qui spirituale templum dicitur, homicidium committens in prædicta specie, pollutus dicitur, sic etiam tẽplum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne similiter in ipso ante reconciliationem Missâ celebretur, & cætera diuina peragantur, nam homo templum spirituale, & per consequens quandoque pollui dicitur, ad quod est tex. optimus in c. in eo, 32. quast. 4. cap. non solum 32. quast. 7. ex quibus omnibus bene constat prædicta resolutio, nempe per homicidium casuale patratum intra Ecclesiam, attamen ex illicito opere secutum, pollutam eandem Ecclesiam esse censendam, id quod videtur esse de mente Nauarr. d. cap. 27. n. 291. quatenus idem affirmat dicendum in homicidio secuto ex ludo illicito habito intra Ecclesiam.

16 Ex dictis etiam bene inferitur minime pollutam esse censendam Ecclesiam ex homicidio intra eandem contingente, secuto tamen ex defensione proximi, dum scilicet quis se defendendo seruato, vt aiunt, moderamine inculpatae tutelæ, alium occidit, de quo est glof. communiter recepta in cap. unico, de consecrat. Ecclesia lib. 6. quod triplici ratione confirmatur. Prima, quia tale homicidium non dicitur voluntarium, qui enim se defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occisionem proximi inuasioris, sed potius suam naturalem defensionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium necessarium, & ordinatum ad ipsam defensionem. Secunda, quia tale homicidium iniuriosum dici nequit, qui enim se defendendo, seruato prædicto moderamine, alium occidit, vt iure suo, argumento tex. in l. vt vim vi, ff. de iustitia, & iure, vbi Bar. Paul. & cæteri scribentes. D. Thomas 2. 2. quast. 64. art. 7. Sot. lib. 5. de iustitia, quast. 1. art. 8. habetur etiam in cap. significasti il 2. de homicidio, & in cap. dilecti, de senem. excomm. & in l. 1. §. cum arictes, ff. si quadrup. pauperem fec. dic. & ideo dicendus est taliter se defendens, quod nemini facit iniuriam, argum. tex. in l. Proculus, ff. de damno infecto, & in cap. cum Ecclesia 31. de elect. & in aliis citatis à Mascard. de probationibus concl. 1051. num. 31. Surd. consil. 374. num. 17. Flamin. de re signation. tom. 2. lib. 13. quast. 1. num. 164. Tertia, & vltima ratio est, quæ deducitur

ducitur ex similitudine proximè adducta. nam sicut Sacerdos, qui templum spirituale dicitur, minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur in diel. Clement. si furiosus, sic similiter Ecclesia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta censeri, sicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa, quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua in cap. sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi, cum similibus) necessariò peccaminosum homicidium supponit, per quod homo, & ita spirituale templum polluitur, sic etiam & à fortiori, hoc ipsum quoad pollutionem templi materialis requiritur, nam reconciliatio eiusdem necessario peccatum supponit, iuxta illud Prophetæ, polluerunt templum sanctum tuum; cuius peccati reliquias, & inimici fantasias, Ecclesiasticus minister per aquæ benedictæ aspersionem exorcismos, & deprecationes conatur ex terminare, de quo habetur in diel. cap. proposuisti, & in cap. pen. & vlt. de consecr. Ecclesia, & in diel. cap. si motum, & in cap. Ecclesia, de consecrat. dist. 11.

17 Diximus, seruato moderamine, &c. quia tunc demum homicidium ad defensionem commissum impunibile est, quando scilicet fuerit in eo seruatum moderamen inculpatae tutelæ, aliàs secus, Clar. n. §. homicidium num. 27. vers. scilicet tamen, Masc. de probat. concl. 1126. num. 29. Iacob. Aier. de homicidio necessario part. 1. num. 382. cum seqq. Circa modum, tempus & causam consistit inculpatae tutelæ moderamen, Kirchou. tom. 2. comm. opinio. lib. 9. tit. 10. num. 13. vers. sed primò, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 17. à num. 7. Farin. in praxi crimin. part. 5. quast. 125. num. 349. cum seqq. Christoph. de Pace in scholis ad l. stili. §. 8. num. 5. Rebell. de obligat. iustitiæ, part. 1. lib. 3. quast. 12. num. 7. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 2. cap. 1. quast. 2. Bernard. Graue. ad pract. Camera Imperialis lib. 2. concl. f. 110. confid. 1. à num. 9. Petr. Cabal. de omni genere homicidij num. 94. Vnde si is, qui se defendit, modum defensionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniuriosum erit homicidium dicendum, & per consequens propter illud necessariò Ecclesia reconcilianda, vt tenent, & declarant communiter Doctores, quamuis taliter homicida non sit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, sed extraordinaria propter excessum Iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen. regul. 192. ampliat. 5. Hipp. consil. 137. num. 21. cum seq. & singul. 110. incip. Occidens aggressorem, Baiard. ad Clarum, §. homicid. num. 90. Menoch. de arbitrar. casu 277. Mascard. concl. 1126. num. 40. Farinac. diel. quast. 125. num. 393. Vnus tamen mihi restat scrupulus, quod etiam si verum sit, quod homicidium sequutum in defensionem propriam seruato moderamine inculpatae tutelæ, nec sit culpabile, nec voluntarium, & per consequens propter illud Ecclesia, vbi sit, reconcilianda non sit, tamen hoc procedit ex parte aggressi, si tamen aggressor mortuus percuteret prius aggressum, libenter tenerem ex huiusmodi percussione, si sufficiens sit, Ecclesiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniuriosa sit.

19 Requiritur ex modò dictis, quòd homicidium intra Ecclesiam contingat, quia aliàs si extra eandem eueniat, non erit per hoc polluta dicenda. Sed an dicatur polluta Ecclesia ex homicidio, vel sanguinis iniuriosa effusione facta in gradibus Ecclesie, vel ante ianuam, vel in ianua ipsa, controuersum est: non censeri pollutam dicit Graff. d. lib. 2. cap. 48. num. 11. Sed Gambarupta d. casu 6. num. 5. cum Gemin. in cap. vno. de consecrat. Ecclesia, lib. 6. sic distinguit, aut ista sanguinis effusio facta fuit extra

Barbos. de Episcopo. Pars II.

clausuram portæ, & non est polluta: aut facta est intra clausuram ostij versus Ecclesiam, & hoc casu est polluta. Illa autem in rei veritate non feedatur, aut polluitur, cum enim sancta sit, coquinari non potest, cap. vestra, de cohabitatione Clericorum, cum similibus citatis à Gambarupta diel. casu 6. num. 1. sed tanquam polluta reconciliatur propter scandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt scilicet videntes Ecclesiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauati, & purificari, reminiscantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione sit laborandum, ita Durandus in rationali diuinorum, lib. 1. cap. 24. num. 10. Verùm Suar. d. sect. 4. vers. 3. violatur, existimat et rationem, quare Ecclesia polluitur, non consistere in eo, quod prohibeatur in illa fieri percussione illicitam, & sacrilegam, sed potius ex eo, quia actio turpis est, & sacrilega, velut in pœnam, & facti detestationem ab Ecclesia statutum esse, vt polluta censetur Ecclesia, & diuina ibi non celebrentur donec reconcilietur. Verùm, quòd deformitas, & specialis ratio malitiæ hoc casu non proueniat, ex eo quod rationes illæ turpes sint, & illicitæ, sed ex eo, quia lex canonica specialiter constituit, vt certis casibus Ecclesia polluat, voluerunt Selm. de benef. part. 1. q. 5. num. 102. Azor. d. cap. 5. quast. 3. vers. si roges, & Valent. & Vasq. quos refert, & sequitur Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 15. à num. 4. ex eo probantes, quia etiam furtum illicitum est, & Lege diuina naturali prohibitum, & tamen etiam si in Ecclesia fiat, Ecclesiam non polluit: sicut nec hæresis, quæ longè detestabilior est. Cui fundamento postea satisfacere intendens Soar. tom. 1. de religione, tract. de reuerentiâ debita locis sacris, lib. 3. cap. 2. à num. 6. cum seqq. aduertit se non negasse hoc quod est Ecclesiam pollui per sanguinis effusionem ex legis humanæ constit. prouenire, sed docere actionem non esse sacrilegam, ex eo quod Ecclesiam polluit, sed potius ideo statutum esse, vt Ecclesia polluat, quia actiones illæ illicitæ sunt, & sacrilegæ, & per eas iniuria inferitur loco sacro. Sed quicquid sit, opinionio Sanch. magis adhæreo.

22 Ecclesiæ autem nomine in hoc proposito intelligitur illa, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta, vt ibi diuina fiant Officia, & fuerint celebrata, veluti in priuatis Oratoriis, atque ita deducitur ex text. in cap. vlt. de consecrat. Ecclesia, vbi notauit glof. verb. non consecrata, & post Nauar. & alios Henric. l. b. 9. cap. 27. §. 5. in princ. post Graff. Fr. Emman. & alios Sanch. d. disp. 15. num. 24. Sayr. d. cap. 16. num. 9. Auil. d. disp. 7. dub. 2. concl. 1. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 24. num. 24. Fagandez d. cap. 14. num. 37. vbi ait nomine Ecclesiæ intelligi totum illud spatium quod pertinet ad internum corpus Ecclesiæ à recto interiori vsque ad pavementum, & à parte interna portæ maioris ipsius Ecclesiæ, vsque ad vltimum parietem Capelle maioris, vide infra num. 45. Nec obstat text. in cap. penult. de immunitate Ecclesiarum, iuncta glof. verb. admittitur, dum probat sufficere, vt Ecclesia gaudeat immunitate, quod ibi diuina celebrata sint, licet consecrata, aut benedicta non fuerit, cuius sensum non percepit Henric. diel. §. 5. lit. H, dum contrauium ex eodem colligit, nam melius Sanch. & Auila diuersam esse rationem aduertunt quoad immunitatem; eius enim respectu latior est loci sacri interpretatio, quoad violationem verò strictiùs accipitur, vt iidem optime probant.

Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt, quamuis de Episcopi licentia in Y eis

eis Missæ celebrentur, & ided tanquam profana immunitate & priuilegijs Ecclesiæ non gaudere resoluuit Sanch. d. diff. 15. num. 39. vbi num. 35. tenet Ecclesiam ab Episcopo benedictam ceptamque illius auctoritate edificari nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum comprehendendi, & num. 37. resoluuit si Ecclesia destructa sit, copulam in ea habitam, aut effusionem sanguinis non esse sacrilegam, nec locum violari, modo destruat, vt iterum non edificetur, & num. 38. asserit quod si Ecclesia ampliatur ac distendatur, capella aliqua, aut parte sibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum comprehenditur nomine Ecclesiæ, Cœmeterium ab Episcopo benedictum reputari locum sacrum, & sic indigere reconciliatione si copula illicita, aut sanguinis iniuriola effusione violatur, resoluunt Nauar in man. cap. 16. num. 3. vers. interrogatus autem, Henric. lib. 5. de Penit. cap. 6. §. in commento litt. H, Sanch. d. diff. 15. num. 40. Fagundez dicit. cap. 14. num. 51. declarando prout dixi allegatione preced. à num. 30. & de omnibus iterum idem Fagundez dicit. tract. præcepto 2. lib. 4. cap. 4. num. 27. cum seqq.

23 Ex quo fit, quod si extra Ecclesiam quis lethale vulnus recipiat, & postea ex eadem causa moriatur intra eandem, minime per hoc sit polluta censenda, quia tunc non homicidium, sed sola mors in Ecclesia contingit; cum tamen è conuerso si quis intra vulnus lethale recipiat, & postea extra moriatur, polluta haberi debeat, ex sententia gloss. cõmuniter receptæ in dicit. cap. vnic. quam sequuntur ibi omnes, & post illos Nauar. Iacob. de Graff. Fr. Emman. & Henric. ad. loc. atque etiam Vgolin. dicit. §. 1. vers. 3. non polluitur, Fagundez dicit. cap. 14. num. 89. & præcepto 2. lib. 4. cap. 4. num. 16. Azor. dicit. cap. 5. quæst. 1. vers. si querat, Gaubar. d. cas. 6. num. 8. quidquid Soar. d. sect. 4. statim in prin. in hoc vltimo calu contrarium censet, dum enim ibi tenet, & merito non esse pollutam ex lethali percussione intra eandem extra sanguinis effusionem contingente, donec percussus in simul dicat, & esse quoque necessarium, quod intra eandem Ecclesiam mors sequatur, quia tunc, & non aliter dicitur verè, & propriè fieri homicidium in Ecclesia, cuius tamen contrarium tenet gloss. cõmuniter recepta in d. c. nic. & est de mente DD. omnium citatis locis dicitur enim verè homicidium commissum in Ecclesia, vbi intra eandem vulnus lethale, seu lethale percussio contingit, à qua ipsum homicidium denominatur, non erit à morte postea subsecuta, licet per eandem, & non aliter constet fuisse homicidium patratum intra Ecclesiam: sicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Ecclesiam infligitur, ex quo datur sanguinis effusio, licet sanguis ipse non cadat intra Ecclesiam, quia vulneratus, vel statim ab ipsa recessit ante effusionem, vel in vase aliquo sanguinem collegit: licet è conuerso contrarium dicendum sit, nempe vbi quis extra Ecclesiam vulnus recipit, & postea, quia ad eam fugit, intra eandem sanguis effunditur, per hoc minime remanet polluta; prout tenet sæpe citata gloss. in dicit. cap. vnic.

24 Quæ tamen vltima resolutio iudicij, meo maiori indiget censura, si aduertamus quod Iura omnia de hoc loquentia ad sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem potius quam ad vulnus intra eandem inflictum se referunt, vt patet ex dicit. cap. vnic. ibi, si Eccl. sam pollui sanguinis, aut s. minis effusione contingat, & in cap. vlt. eodem tit. ibi, si Ecclesia non consecrata cuiusque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, & in dicit. cap. inuatum. de priuileg. ibi,

Ecclesiam sanguinis effusione sedasset, & in dicit. cap. Ecclesiam, de consecr. dist. 1. ibi, aut sanguinis effusione, aut cuiusque semine polluta fuerit; vnde si sermo sit de pollutione Ecclesiæ non ratione homicidij, sed potius effusionis sanguinis dicendum videtur; quod licet per vulnus intra Ecclesiam inflictum Ecclesia ipsa polluat, quoties sanguis intra ipsam funditur, quamuis non cadat in templo ipso materiali, dum in vase aliquo recipitur, ideoque ex eo, quia verum est dicere intra Ecclesiam dari sanguinis effusionem, contrarium tamen dicendum si ex eo, quod licet vulnus intra infligatur, sanguis tamen extra Ecclesiam effunditur propter recessum repentinum ab eadem, cum hoc calu non verificentur verba prædictorum iurum. Quomodo enim non erit polluta censenda propter sanguinis effusionem in ipsa factam ex vulnere extra contingente, requiritur enim, quod ipsa sanguinis effusio contingens intra Ecclesiam sit eadem iniuriola, id quod minime verificatur in hoc casu, in quo non data opera, sed potius casu, & per accidens contingit. Vnde si quis intra Ecclesiam se ipsum occidat, polluetur Ecclesia per tale homicidium, quia licet respectu occisi propriè iniuriolum non sit, est tamen valde peccaminosum, cum nemo sit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur in l. liber homo, ff. ad l. Aquiliam, & in cap. non est nostrum, 23. quæst. 5. & ex consequenti iniuriolum propter iniuriam, quæ sit loco sacro.

25 Hinc etiam vbi iudex reum suspenderet intra Ecclesiam, per hoc similiter ipsa Ecclesia violata censetur, quia licet huiusmodi homicidium fieri licitè possit, & taliter suspensus supplicio dignus fuerit, sit tamen illi iniuria, quia licet supplicio dignus sit, ius tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde sit etiam iniuria loco sacro, & ipsi Deo, in cuius honorem Ecclesia specialiter dicata, & consecrata est, secus tamen dicendum, si idem iudex, aut quilibet alius super Ecclesiæ reatum, vel ex parietibus eiusdem hominem suspendat, cum in tali casu non intra, sed extra homicidium contingat, vt optimè tenent Syluest. & Nauar. Mari. Alter. dicit. cap. 1. vers. Sed quid, Suar. dicit. sect. 4. in princ. Fagundez d. cap. 14. num. 10. & part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 17.

26 Idem dicendum videtur, vbi quis cum esset intra Ecclesiam, hominem existentem extra iaculo occiderit, cum tunc verum sit dicere, quod homicidium non fuerit intra Ecclesiam patratum, licet intra eandem initium sumpserit, & per consequens non erit per hoc violata censenda; secus è conuerso, vbi quis existens extra Ecclesiam alium existentem intra iaculo percussit, aut vulnerauerit, ita vt sanguis intra eandem effundatur, quia iam tunc verificatur homicidium patratum, sicut & sanguinis effusio contingens, vt cumque verò voluntarium, & iniuriolum intra Ecclesiam, prout tenent Nauar. dicit. loco, Vgolin. d. §. 1. vers. 4. non polluitur. Fagundez dicit. cap. 14. num. 11.

27 Non obstat doctrina Abb. in cap. vlt. de immunit. Ecclesiar. quem sequuntur Angelus in summ. verb. immunitas, quæst. 23. Syluest. eod. verb. 3. num. 6. in fin. Remig. de immunitat. Ecclesiar. fallent. 4. Azeued. lib. 3. num. 28. ad fin. tit. 2. lib. 1. noua recopil. Gutier. præst. lib. 3. q. 1. à num. 29. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 6. cap. 28. num. 6. secundum quam non gaudet immunitate Ecclesiæ ille, qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percussit, vnde similiter videbatur dicendum per tale homicidium Ecclesiam pollutam esse censendam, sumpta ratione de fornicatis

28 Ratio enim differentia inter vtrumque casum in eo est, quod in priori, vt polluta dicatur Ecclesia solum attenditur homicidium, vel sanguinis effusio, si vtrumque voluntarium sit, & iniuriolum intra Ecclesiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiso, vel vulnerato existente intra Ecclesiam, non verò quando existit extra, licet occidens sit intra: in posteriori verò casu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur spes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic euadat poenam criminis condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum sit intra Ecclesiam, occidit alium existentem extra eandem, non verò è conuerso; licet enim in hoc posteriori casu si quis existens extra Ecclesiam occidat existentem intra eandem, & statim ad ipsam confugiat, præsumatur etiam spe veniæ fecisse, & ided iuxta veriorem sententiam immunitate careat, vt per Couarr. variat. lib. 2. cap. 20. num. 15. vers. 27. Gutier. dicit. quæst. 1. num. 29. Soar. de Pace in præst. tom. 1. part. 5. cap. 5. §. 3. num. 99. Bobad. in sua poliitica, lib. 2. cap. 14. num. 29.

29 Non leuis est difficultas, an si quis pro defensione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Ecclesiam patiatur, per hoc eadem Ecclesia debeat polluta censeri? In qua Abb. in dicit. cap. propositi num. 2. in fine, in eo conuenit, vt non sit censenda Ecclesia polluta per rationem ad sanguinem in ea diffusum, quo potius lauatur, & magis sanctificatur Ecclesia, quam polluitur, optimus ad hoc tex. in c. sum damenta vers. isti sunt, ibi, ipsam glorioso cruore martyrij Christo Domino consecratur, de elec. lib. 6. & in cap. gloriosus, ibi, qui viuentis in carne prædictam Ecclesiam suo pretioso sanguine plantauerunt, de relig. & venerat. Sanct. & in cap. quamuis 22. dist. Sed pro ratione ad iniquam, & iniuriolam effusionem (sicut etiam in homicidio eiusdem Martyris citra sanguinis effusionem patratum intra Ecclesiam) idem dicendum erit, nempe Ecclesiam pollutam esse, quia licet per mortem illius, qui sanctus est intra Ecclesiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluetur Ecclesia, polluitur tamen quatenus iniustum consideratur ipsum homicidium, & iniuriolum ex parte occidentis: vnde citari solet versus,

Actio displicuit, passio grata fuit.

& in hoc sensu intelligenda est gloss. verb. sanguinis in dicit. cap. vnic. & quæ resoluunt Sayr. dicit. cap. 16. num. 13. vers. Item. Graffis dicit. cap. 48. num. 24. Vgolin. dicit. §. 1. statim in princ. vers. id quod locum habet, Azor. dicit. cap. 5. quæst. 1. vers. Rursus, post S. Antonin. & Nauar. Mari. Alter. dicit. cap. 1. vers. verum, Fagundez in quinque Ecclesie præcepta p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 17. & ceteri supra citati.

30 Secunda causa ob quam polluitur Ecclesia, & reconciliatione indiget, est propter voluntariam, & iniuriolam sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem, vt habetur in dicit. cap. Ecclesiam, de consecr. dist. 1. & in cap. propositi, & in cap. vlt. de consecr. Eccles. & in cap. unico, eodem tit. lib. 6. & vltra ordinarios citatis Iuribus, prosequuntur Nauar. dicit. cap. 27. à num. 256. Iacob. de Graffis dicit. cap. 48. num. 22. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 8. à num. 12. Ragul. de Missa in Ecclesia quæstio 60. Fagundez in quinque Ecclesie præcepta part. 1. lib. 3. cap. 14. num. 14. Henriquez dicit. cap. 27. §. 5. Cened. dicit. part. 3. collect. 11. Vgolin. dicit. cap. 29. §. 2. Mar. Alter. d. c. 1. vers. cum dō, & ceteri supra citati, quod tamen vltra supra assignatas declarationes circa primam homicidij causam, quæ legitimè etiam ad hanc secundam adaptantur, videlicet, quod non sit intelligenda de casuali, naturali, aut medicinali effusione per supradicta, subsequenter tamen debet præsens causa intelligi declarationibus.

31 Prima declaratio est, vt intelligatur quoties manus sanguis effunditur, nam si fuerit cuiusvis alterius animalis irrationalis, non esset per hoc Ecclesia polluta censenda, quia licet horrorem pariat, non tamen est effusio iniuriola, cum animal nec actiue, nec passiuè, iniuriæ capax sit, licet aliquando etiam iubeatur cõburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari solet in cap. mulier si accesserit 15. q. 1. & ita tenet ac declarat gloss. verb. sanguinis in d. c. 1. & post Nauar. Ledel. & Vivald. notat Ragul. d. quæstio 60. num. 2. Sayr. d. cap. 16. num. 6. Cened. d. collect. 11. in princip. Vgolin. d. §. 2. vers. excipitur ergo, Neque refert an alienus, vel proprius effundatur sanguis: si enim quis suæ mentis compos ex ira, vel desperatione se ipsum occidat, vel iniuriolose percutiat, censetur Ecclesia violata, & reconciliatione indigebit, vt notant gloss. verb. sanguinis in fine in dicit. c. 1. & Mar. Alter. dicit. cap. primo, vers. queritur tertio, Sayr. dicit. cap. 16. num. 4. in fine, & confirmatur ex iis, quæ notant Doctores per tex. ibi in cap. contingit 36. de sententia excommunicationis. Sicut nec etiam si mortuum corpus in Ecclesiam delatum sanguinem effundat, quia iam verè non dicitur sanguis humanus, non enim hominis est, sed cadaueris.

32 Multoties accidit, vt cadauer sanguinem effundat, si coram eo occisor sit, & ita in illum occisi cruor impetuolam ei aculationem irruens illum sic prodit, & potest esse hæc præsumptio vehemens, quod illum occiderit, si adsint alia indicia, de quo vide Leuin. Lemn. de natura miraculis, lib. 2. q. 7. Boer. decif. 166. Fran. Marcum part. 1. decif. 183. & part. 2. decif. 190. Aloyf. Ricc. in collect. decision. part. 4. collect. 855. post medium, Hipp. in præst. §. diligenter num. 181. Gomez tom. 3. var. cap. 13. num. 15. Valeriol. medicum lib. 2. obseruat. 9. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 36. cap. 20. num. 8. Mascard. de probat. conclus. 867. num. 24. Cened. ad decretum collect. 65. num. 3. Fatnac. in praxi crimin. lib. 1. tit. 5. quæst. 5. num. 154. cum seqq. Fr. Hieron. de Nepes in historia infantis à Iudæis occisi part. 3. cap. 4. §. Otrosi. fol. 58. verso, Martin. Delr. disquisit. magic. lib. 1. cap. 3. quæst. 4. pag. 12. & lib. 5. sect. 4. num. 20. pag. 680. Hortens. Caualc. de brachio regio part. 3. num. 103. Emanuel de Valle de incantat. & ensalmis opusc. 1. sect. 1. cap. 1. num. 31. Fran. de Pucyo inter decif. Ioseph. Sesse decif. 111. à num. 1. vbi num. 15. mirandum refert accidisse anno 1607. in platea Vallis de Broto, vbi cadauer exhumatum omnibus parebat, & positus ante eum Io. Franciscus de Verga vnus ex delinquentibus illic exiit sanguis ex vulneribus dicti cadaueris, quousque dictus reus fuit ab occisi conspectu eductus. Et statim adductus fuit ad conspectum dicti occisi Monserat de Verga, alter accusatus, qui cum se culpatum videret, tanto scelere cepit obsecrare Deum, & Cælum, vt in testimonium suæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri, quo dicto illic cadauer eleuauit brachium dexterum, & digito signauit vulnera, ex quibus sanguis illic exiit, & continuè eleuando idem brachium eodem digito signauit in dictum accusatum.

33 Secunda declaratio est, vt intelligatur prædicta resolutio non quidem de modica effusione, veluti si gutta sanguinis etiam iniuriolè intra Ecclesiam ceciderit, sed potius de notabili, seu considerabili, hoc enim importat verbum, effusio nempe

sanguinis abundantiam, & copiosum fluxum, argumentum text. in cap. sape 41. dist. & in cap. reuerimini 16. quæst. 1. notat glof. verb. effusionem sanguinis, in cap. cum illorum 32. de sentent. excommunic. glof. in casu positione in d. cap. 1. vers. nota 1. Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exiguis vers. 1. 1. pag. 55. & t. idem statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione non habet locum in vulnere ex quo modicum sanguinis effunditur, vt per Hipp. conf. 80. num. 26. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiep. Neapolit. cap. 80. num. 2. Quo fundamento in nostris terminis resoluunt Fr. Lud. Eopez in instructorio conscientia par. 1. cap. 3. vers. sed circa secundum, Steph. Costa in cap. is, qui 18. num. 2. de sentent. excommunic. lib. 6. Syluest. verb. interdictum 4. quæst. 1. Nauar. d. cap. 27. num. 256. vers. dixi effunditur, Gambar. d. casu 6. num. 8. Ragul. de Missa in Ecclesia quæst. 60. num. 1. Mar. Alter. d. cap. 1. vers. quæritur quinto, Fagundez d. cap. 14. num. 19. & pari. 2. lib. 4. cap. 4. num. 18. Graff. d. cap. 48. num. 25. Soar. d. sect. 4. vers. 2. Vgol. d. §. 2. vers. 2. excipitur, Sayr. d. cap. 16. num. 5. Hinc optimè notantes non indigere Ecclesiam reconciliatione, quando quis in ea percutitur, vel alia iniuria afficitur citra sanguinis effusionem, etiam si carnes conterantur, & ossa confringantur, vel quia omnia supra relata sanguinis effusionem requirunt, & sine lege pœnam hanc ad alios casus extendere non licet, iuxta regulam text. in cap. pœna, de Penitent. dist. 1. & tenent Gambarupt. d. casu 7. num. 8. nisi fortè tumorem causauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus sit, vt tumor, seu liuor ferro aperiat, dicitur enim Ecclesia polluta, quia percussio iniuriosa fuit, & efficax causa effusionis sanguinis, quæ deinde secuta est, vt aduertit post Zerol. in praxi Episcopali. p. 1. verb. pollutio Ecclesie, Sayr. d. cap. 16. num. 8.

36 Neque existimes quâcumque copiosam sanguinis effusionem sufficere, vt Ecclesia polluat, & reconciliatione egeat: nam si percussio leuis fuerit, licet sanguis copiose effundatur, non idè polluta censetur Ecclesia, exemplum frequens est quando in rixa puerorum alter alterum percutit, & ex naribus multus effluit sanguis, Nauar. in man. cap. 27. num. 92. [Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 13. casu 6.] Vinald. in candid. par. 2. de interd. tit. de casibus quibus Ecclesia, &c. num. 59. Graff. lib. 2. cap. 48. num. 25. Fagundez d. cap. 14. num. 17. si enim percussio lethalis non est, quæ ad mortalem culpam sufficiat, neque ad pollutionem Ecclesie sufficiens censeri debet, & ita resoluit Soar. d. sect. 4. §. 2. violatur, in fine. Si tamen sanguis exiret de naso ex percussione violenta inter maiores quatuordecim annorum pollutæ Ecclesiam resoluit iudicatumque refert Mar. Anton. var. lib. 1. resol. 112. casu 6. quem citat Gambar. dict. casu 6. num. 9.

37 Tertia declaratio est, vt procedat prædicta resolutio in sanguinis effusione publica, & quæ publicè innotescat, non vero in occultâ, per quam non debet Ecclesia polluta censeri, sicut nec per occultam seminis effusionem, de qua erit infra statim agendum: ita glof. verb. pollui in d. c. 1. Nauar. Sor. Hentiq. Graff. Tolet. & alij, quos refert, & sequitur Sayr. d. cap. 16. num. 10. Stephan. Costa in d. cap. is, qui, num. 5. Sayr. d. sect. 4. vers. 2. dubitari solet, Sanchez d. disp. 15. num. 10. Fagundez d. cap. 14. a num. 37. probantes imprimis ex auctoritate text. in cap. significasti, de adulteris, quatenus expendit mulierem publicè fuisse confellan) adulterium, quod in Ecclesia commisit. Soar. verò ubi proxime, ex mente communi cum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocumque crimine occulto ex iis, quibus Ecclesia pollui-

tur, per quod in quantum tale est, minimè debet Ecclesia polluta censeri, quicquid frequentius Doctores assumant exemplum effusionis seminis, quia illa frequentius occultè fieri solet. idem tenet Nauar. d. cap. 27. num. 251. in fine, vbi peculiariter aduertit ne publicè Salmanticae perlegentem in ea fuisse sententia fieri posse, vt effusio sanguinis, vel seminis, modò occulta, ab hinc octo diebus publica fieri possit, quia scilicet testes coram quibus facta fuit, per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam, & illum sequuntur Soar. Auila, & Sayr. num. 11. citatis locis, indeque notant receptam esse sententiam contra Alphons. de Castro & praxim Episcop. quos non citatos sequitur Sà verb. Ecclesia num. 19. qui putant Ecclesiam non indigere reconciliatione, si dum effusio erat occulta in eadem Ecclesia semel fuerit celebratum, quasi vna celebratione Ecclesia dicatur reconciliata, loquuntur enim contra iura omnia, quæ formam reconciliationis præscribunt in cinere, & aqua benedicta, vt in dict. cap. proposuisti; & in cap. ultim. de consecrat. Ecclesie.

38 Occultum, & publicum multis modis dicitur, de quibus per Doctores in cap. vestra, & cap. ultim. de cohabit. Clericor. & in cap. cum olim 24. de verbor. significat. Menoch. de arbit. cas. 166. Mascar. de probat. conclus. 1107. an. num. 13. Gabr. commun. tit. de rescri. spoliatur. conclus. 1. num. 117. Mench. illustr. cap. 2. num. 11. & cap. 20. num. 23. Aldret. de religiosa disciplina tuenda lib. 1. c. 5. §. 2. à num. 6. Farinac. in praxi crimin. quæst. 21. num. 1. Ad nostrum propositum occultum dicitur t non solum per accidens, quòd propriè verificatur, vbi nulli testes adsunt, verùm etiam in occulto, quod tale dicitur prout distinguitur à publico, hoc est, quod licet posset probari legitime per testes, id est, nulla publica fama notatum, cuius exemplum refertur in c. 2. de apostat. & in c. Christiana, ibi, latentia peccata 32. q. 5. vnde ipsum dicendum erit, si talis actus in presentia paucorum priuatorum hominum contingat, quia taliter gestus interim dum non publicatur propter ipsorum taciturnitatem occultus dicitur, ex glof. recepta verb. secreta, in cap. quis aliquando §. hoc ergo secreta, de pœni. dist. 1. & in cap. de manifesta 2. quæst. 1. Licet verò fauorem Concilij Constantiens. seu extrauagantem ad euitanda Martij. V. his terminis applicari posse contendat Fr. Ioan. de Penna, quem refert, & probabile dicit Soar. ubi proxime, meritò tamen contrariam sententiam concludit, & turtorem attestatur, quia hæc pollutio à censuris, de quibus agit extrauagans illa, longè differt, & idè ad illam extendi non debet sine lege, iuxta vulgarem regulam, quæ à iure, de regulis iuris in 6. cum similibus. Igitur consultè facit Parochus, si cum minimum hoc inceperit fieri publicum, ad Episcopum negotium deferat, qui præhabita inquisitione, & commissione, determinabit an Ecclesia polluta sit habenda, & reconciliatione indigeat, sitque interim in ipsa à diuinis officiis abstinendum: nec sibi suadet publicitatem pollutionis efficere tantùm Ecclesiam pollutam, nam t. notitia illa, & fama superueniens de nouo, illam non polluit, sed potius pollutam ostendit, & talem indicat ad diuina officia suspendenda, sicut verè dicitur excommunicatus, qui talis est à parte rei, quamuis dum est occultus non sit vitadus, quia denunciatio excommunicationis minimè eum excommunicat, sed potius excommunicatum declarat. cap. pæstoralis §. verum, & appellationib. & quod declarat non facit, sed factum denunciat, sicut in l. sed si queratur, ibi, quia per sententiam non debet

39
40
41
42
43
44
45
seruitus constitui, sed quæ est, declarari, ff. si seruitus vind. l. heredes palam §. 1. ibi, nihil enim nunc dat, sed datum significat, de testamentis.

Vnde meritò norant Doctores communiter secundum Sayr. d. cap. 16. num. 10. quòd t. est Sacerdos ex sacramentali Confessione sciatur in Ecclesia effusionem sanguinis contigisse, poterit in eadem celebrare, neque aliqua reconciliatio opus est, quamuis Hostiens. & alij quos refert Stephan. de Gaicra in cap. ad limina 20. quæst. 1. §. 5. num. 5. 2. dicant turtius esse, quod Sacerdos in genere reuelat Episcopo talem Ecclesiam indigere reconciliatio: nulla enim probabilis nituntur ratione, nam text. qui adduci solet in d. cap. significasti, de adulter. considerat publicam mulieris confessionem, ex qua infamia publica orta est, & idè inde ad sacramentalem Confessionem ineptum est argumentum.

Tertia causa, ob quam polluitur Ecclesia, est propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, siue hæretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiem, sodomiam, aut bestialitatem contingente, de quo est text. in d. cap. unico, de consecratione Ecclesie lib. 6. & in d. c. Ecclesie, de consecratione dist. 1. resoluunt Nauar. Syluest. Graff. Fr. Emman. Henriq. & Soar. dict. locis Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 39. art. 5. conclus. 1. vers. 2. casu, Vgol. d. cap. 29. §. 3. Azor. d. p. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 3. Gambarupta d. casu 6. num. 11. Mar. Alter. dict. cap. 1. vers. tertio, Fagundez d. cap. 14. num. 20. cum sequentibus. [Marta de iurif. par. 2. c. 17. à princ. Caltr. Palao d. punct. 1. n. 1.]

Dicimus Ecclesiam pollui propter voluntariam humani seminis effusionem, quia non sufficit, si fiat in somnis, vt per Fr. Emman. d. loco, ex glof. in cap. Ecclesie, de consecrat. dist. 1. verb. semine, quam communiter receptam dicunt Nauar. d. cap. 27. num. 252. Azor. ubi proxime, Gambarupta d. num. 11. Mar. Alter. ubi proxime, Graff. d. cap. 47. num. 24. Fr. Ludou. Miranda d. vers. secundus casus est, Vgol. d. §. 3. vers. excipitur tamen, vbi hoc verum dicit etiam vbi occasione aliquam inueniendi dedisset, vel facta oblectaretur, aut ob aegritudinem semen, aut menstruum mulieris caderet. Dicimus etiam t. humanum ad excludendum effusionem cuiusvis alterius animalis irrationalis, iuxta supra resoluta circa sanguinis effusionem, & glof. verb. seminis in d. cap. 1. & Fr. Ludou. Miranda d. vers. secundus casus est, & Vgol. d. §. 3. in fine. Semen hoc humanum, cuius effusione Ecclesia polluitur, sufficit si in Ecclesia effundatur, etiam intra yas naturale contingens, sicut diximus de effusione sanguinis, per quam similiter polluitur Ecclesia, dummodò intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali, optimè Gamb. d. cas. 6. num. 2. t. quam tamen minimum pollui dicendum est, si huiusmodi seminis, aut sanguinis effusio accidat supra tectum, & vel infra Ecclesiam in aliqua cauerna, aut spelunca, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, turri cymbalorum, tribuna, aut confessionariis extra Ecclesie corpus, quia illis omnibus, & similibus casibus dicitur extra Ecclesiam contigisse, vt post Sor. & Cordub. tenet Mar. Alter. d. cap. 1. vers. requiritur, sequuntur Graff. d. cap. 48. à num. 23. Soar. d. sect. 4. col. 2. c. f. quod autem sanguinis, Sayr. d. cap. 16. num. 8. Auila dict. disp. 7. dub. 1. Sanch. d. disp. 15. à num. 21. cum sequentibus. vbi sigillatim de singulis prædictis particulis latissimè disserit, & late Fagundez in quinque Ecclesie præcepta p. 1. lib. 3. cap. 14. à num. 37. vbi de interrecto, & num. 38. de Ecclesie supradecto, nisi ibi asser aliqua capella, & num. 41. de cameris ad latus Eccle-

siæ adherentibus, & num. 42. de porta Ecclesie, & num. 44. de confellariis, & num. 46. de choro, & n. 52. de claustro.

Quæstio non leuis est, an idem dicendum sit, quando intra Ecclesiam habitus est coitus coniugalis: In qua videbatur dicendum non esse per hoc Ecclesiam pollutam, quia licet talis effusio, & talis coitus sit voluntarius, non tamen est peccaminosus, text. enim in cap. si motum, de consec. dist. 1. & in d. c. significasti, de adulteris, solum faciunt mentionem de fornicatione illicita, & adulterina, in quem sensum videntur etiam intelligendi text. in d. cap. unico, de consecrat. Ecclesie lib. 6. & in cap. vlt. eiusdem. in antiquis, & in d. cap. Ecclesie, de consecratione dist. 1. dum de seminis effusione simpliciter loquuntur, itavt semper intelligamus, dummodò de se, & natura sua sit peccaminosa, quæ dici nequit contingens intra Ecclesiam ex copula coniugali, si semoueamus contemptum, vel scandalum; nec enim circumstantia loci facit, & irreuerentia ratione ipsius talis est, vt per se solam mortale peccatum constituat: cum speciali aliquo iure positiuo talis copula prohibita non reperiat, & idè cum sumus in materia pœnali, videtur dicendum minimè fore extendenda prædicta iura loquentia de copula illicita, & peccaminosa, ad copulam coniugalem de se licitam, & honestam. [Quare hanc partem sustinent Emman. Sà verb. Ecclesie num. 14. Basil. Pont. de marim. lib. 10. cap. 10. num. 13. Valq. 1. 2. dist. 98. n. 6.]

Contrariam tamen sententiam tenuerunt glof. 47 in dict. cap. unico, & in cap. quoniam, verb. opportuno 31. dist. & in cap. Ecclesie, verb. semine 68. dist. sequuntur Nauar. d. cap. 27. num. 252. Graff. d. cap. 48. num. 26. Couar. de sponsalib. p. 2. cap. 7. §. 2. num. 3. Perez tit. 1. lib. 5. Ordinar. pag. 12. Fulc. de visit. lib. 1. cap. 28. n. 9. lib. 2. cap. 25. num. 6. Sayr. d. cap. 16. à num. 19. Soar. d. sect. 4. vers. 3. violatur, Sanchez de Marim. lib. 9. dist. 15. a num. 7. Tolet. d. cap. 8. num. 14. Cened. ad Sextum collect. 11. num. 2. Marta de iurif. dist. p. 2. cap. 17. num. 3. Ragul. de Missa in Ecclesia quæstio 58. dist. cap. 14. à num. 21. & p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 20. Auila d. disp. 7. vers. secundus, Azor. d. cap. 5. quæst. 2. vers. dubie, Gambarupta d. casu 6. num. 11. in fine, Vgol. d. c. 29. §. 3. vers. 3. locum habet, Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 39. art. 5. concl. 1. vers. secundus est, quæ opinio ex eo suadet, quòd coitus coniugalis licet de se licitus sit, est tamen illicitus propter loci facti circumstantiã, cui fit iniuria, argum. text. in c. p. accusatio 2. quæst. 7. & cap. 1. de immu. 1. Ecclesie, cap. 2. col. 111. lib. 6. Vnde cum sit voluntarius, & peccaminosus contingens intra Ecclesiam, videtur ex consequenti per illum Ecclesiam pollutam censendam: facit quod diximus de iudice suspendente, & suffocante reum intra Ecclesiam, in qua specie licet pœna mortis sit crimini condigna, & idè de se licita, attamen propter loci facti circumstantiam redditur illicita, & iniuriosa, & idè polluta censetur Ecclesia. Cui non obstat, quòd coniugi petenti debitum alter coniux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita sub pœna peccati mort. maxime si detur periculum incontinentiæ, cessat enim huiusmodi obligatio respectu coniugis in contemptu debitum petentis, & vbi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quæ notantur in cap. iudici, de sentent. excomm. & in cap. litteras, vers. porro, de restitution. poliator. facit tex. cum materia in quod diximus, ff. de solut. per quem dici solet, quod non semper debitor tenetur statim creditori petenti debitum soluere, cum possit dari legitima differendæ solutionis causa.

48 Cum magis communi, & vera sententia hanc quaestionem sub fœdere distinctionis resolvendam puto, videlicet faciendo distinctionem inter coitum coniugalem intra Ecclesiam contingentem illicitum, & peccaminosum; & coitum, qui talis non sit, imò potius licitus, & iustus. Prioris inembri sit exemplum quoties coniuges intra Ecclesiam mutuo cohabitant absque vlla necessitatis causa, vel licet detur causa cohabitandi intra Ecclesiam, non tamen datur necessitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum subest periculum incontinentiæ: posterioris membri sit exemplum, quoties coitus coniugalis intra Ecclesiam ex necessitate contingit, veluti, quia coguntur coniuges duo intra illam commorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ, ad quod tollendum fuit coitus coniugalis iustus, & necessarius, quantumvis intra Ecclesiam contingens. In primo igitur casu non est dubium, quod Ecclesia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminosus coitus; secus vero in posteriori à cessante ratione; atque ita resolvunt distinguendo Richard. in 4. dist. 32. arr. 3. quæst. 1. & ibi Maior etiam quæst. 1. Sylvest. verb. consecratio, 2. q. 5. Couarr. de sponsal. part. 2. cap. 7. §. 2. num. 3. Viêt. in summ. num. 276. Suar. d. sect. 4. vers. tertia opinio, Sayr. in clavi Regia lib. 9. cap. 8. num. 21. Lessi. de Inst. lib. 4. cap. 3. dub. 1. 2. num. 85. Mar. Alter. d. cap. 1. vers. d. est aliqua controuersia. [Castr. Palao d. punto 1. num. 1. in med.]

49 Hæc tertia effusionis feminis causa omnes ferè recipit declarationes supra adductas circa præcedentem effusionis sanguinis causam; requiritur namque, vt effusio contingat in sufficienti quantitate, aliàs enim in minima non erit sufficiens, vt Ecclesia polluta censetur, id quod prouenit tam ex verbi effusione, vt supra expendimus, quam etiam ex eo, quia licet modica effusio ex parte interioris voluntatis sit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci sacri, non adeò res grauis est censenda, vt polluta per hoc fiat Ecclesia, prout optimè declarant Suar. d. sect. 4. vers. tertia violatur Ecclesia, Fr. Emman. in summ. tom. 1. c. 153. num. 11. quicquid contrarium velit Mar. Alter. d. cap. 1. vers. sed hæc opinio.

50 Dicendum est insuper, & declarandum, quod licet per occultam, & peccaminosam feminis effusionem Ecclesia polluat a parte rei, non est tamen talis reputanda, quandiu ipsa effusio occulta persistit, iuxta supra resoluta circa superiorem causam effusionis sanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium censeant, nempe per occultam effusionem Ecclesiam minimè pollui, quorum sententiam iam supra num. 37. refutauimus, & aperte confunditur ex d. cap. significasti, de adulterio ubi enim adulterium cum Sacerdote intra Ecclesiam à principio occultè contigit, & tamen, quia ex postfacto per confessionem mulieris adulteræ publicè factam, de crimine constitit, præcepit Alexand. III. vt Ecclesia reconcilietur: id quod fieri non deberet, nisi à principio, & ita quando adulterium fuit patratum intra Ecclesiam, polluta eadem Ecclesia fieret, siquidem confessio criminis, & populi noticia de eo superueniens minimè Ecclesiam violauit, sed potius violatam ostendit, iuxta supra resoluta, quæ ex de eis. dict. cap. significasti, sic ponderati firmiora redduntur. Deinde procedit quoque prædicta resolutio,

51 7 vbi peccaminosa feminis effusio contingit intra, non verò extra Ecclesiam, iuxta supra dicta, quæ ad hunc casum, ex eadem ratione legitime adaptantur: inde fit vt quemadmodum ad Ecclesia pollutionem

ex causa volutaræ, & iniuriôsè effusionis sanguinis contingentis intra Ecclesiam resolvimus contra communem ferè omnium Doctorem sententiam, non aliter Ecclesiam fore pollutam censendam, quam si vtrumque, copulatiuè scilicet, & vultus, & sanguinis effusio notabilis intra Ecclesiam contingat, nec sufficere quòd vultus tantum, si effusio extra eueniat, idque ex eo, quia iura de hoc loquentia principaliter ad effusionem ipsam, non verò ad vultus se referunt: sic similiter idem nobis dicendum videretur in præsentis speciei, itavt quamuis actus hic Ecclesiam effusione ita proximus sit peccaminosus, si tamen actualis effusio non intra, sed extra Ecclesiam contingat, minimè per hoc est Ecclesia polluta censenda, cum verum sit dicere effusionem feminis minimè intra eandem contigisse; quicquid communis sententia sit in contrarium.

52 Quarta causa ob quam polluitur Ecclesia est, quoties intra eandem sepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo est text. in cap. consuluisti, de consecrat. Eccles. qui text. licet loquatur in Cœmeterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando prædictus excommunicatus intra Ecclesiam sepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Ecclesia polluta censetur, tenent Nauarr. d. d. c. 27. num. 252. Viêt. or. verb. Eucharistia, num. 99. Henriq. in summ. lib. 9. de Missa, cap. 27. §. 5. & lib. 13. cap. 51. §. 3. Gamba rupta d. casu 6. n. 13. Mar. Alter. d. cap. 1. vers. quarto violatur, Azor. in tit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 3. vers. tertio, & part. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 1. vers. quarto, Sayr. lib. 2. de censur. cap. 4. num. 11. & lib. 5. cap. 17. n. 22. Auila d. d. disp. 7. dub. 1. vers. tertius casus, Suar. tom. 3. disp. 81. sect. 4. vers. quarta causa, & de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 2. à num. 3. Valer. Reginald. in præxi fori pœnit. lib. 32. num. 17. Vgolin. de potestat. Episcopi, cap. 29. §. 4. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 39. art. 5. concl. 1. vers. tertius casus, Nald. verb. Ecclesia, num. 19. Homobon. de examine Ecclesiæ, tract. 1. 2. cap. 3. quæst. 13. res. 5. pag. 447. Fagundez d. cap. 14. à num. 55. quæ ferè omnes intelligunt præfatam conclusionem procedere tantum in excommunicato, vel notorio clerici percussore, vel nominatim denunciato, iuxta Martini V. & Basiliensis Concilij Constit. incip. Ad euitanda scandala, per quam solum in prædictis casibus tenetur excommunicatos vitare, vnde etiam in eisdem tenetur non sepelire, per reg. cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare, de qua in cap. ex parte, in fine, 11. de sepult. & in cap. à nobis, de sentent. excomm. ex cuius decisione vltra Doctores in prædictis iuribus limitanda venit supra dicta resolutio de d. cap. consuluisti, vt non procedat in casu, quo Ecclesia propter signa contitionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo ostendit, ipsum absoluerit, etiam post mortem, vt ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo sit orandum, poterit similiter intra Ecclesiam sepeliri, quæ per hoc minimè polluta censetur, cum talis verè sit absolutus ab excommunicatione, in qua decessit, & ex consequenti cesset respectu illius prædicta reg. cui non communicamus viuo, &c. prout habetur in d. cap. à nobis, iunctis traditis per Couarr. in cap. almm. part. 1. §. 11. n. 4. vbi agit, quo pacto talis post mortem valeat per Ecclesiam absolui.

53 Procedit autem prædicta resolutio non solum in fideli excommunicato, sed etiam quando infidelis, vel hereticus sepelitur, per quod erit similiter polluta censenda, ac prouide reconcilianda, atque etiam Cœmeterium, si in ipso talis sepeliatur, prout habetur in cap. Ecclesia il. & il. 2. de consecrat. dist. 1. tenent Fagundez d. cap. 14. num. 57. Fr. Ludou. Miranda

Miranda dict. conclus. 1. vers. quarius casus est, vbi addit in hoc casu non solum esse reconciliandam Ecclesiam, verum etiam & illius parietes abradendos, Azor. d. d. cap. 5. quæst. 1. vers. quinto, & seq. Sayr. de cens. lib. 5. cap. 6. num. 25. cum seq. vbi allerit locum habere etiam si infantes infidelium sint, qui sepeliantur. Vgolin. d. cap. 29. §. 5. vbi excipit, quando Carthagenus in Ecclesia sepelitur, cum vi charitatis coniuncti nobis sint, & separari à nobis non debeant in sepultura, de quo etiam Mar. Alter. d. cap. 1. vers. sed potius aliter. Denique quod Ecclesia polluat, vbi ab excommunicato denunciato, notoriòve Episcopo consecrata est, dixi allegatione antecedenti, num. 28.

54 Qui in Ecclesia publicè violata Missam celebrat, aut alia peragit diuina Officia, seu defunctum sepelit (nisi vrgente necessitate id fiat de licentia Episcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut suspensus non efficitur: ex ea ratione, quia nulla pœna iure communi constituta est contra eos, qui celebrant in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Ecclesiæ non est propria censura, nec interdicitur, quò sit, vt in Ecclesia polluta celebrans irregularis non efficiatur. Ita Henriq. lib. 9. de Missa cap. 27. §. 7. & lib. 13. de excommunic. cap. 51. §. 5. Sylvest. verb. consecratio 2. quæst. 9. Vgolin. de irregular. lib. 1. cap. 1. num. 2. & in tract. de officio, & potestate Episcopi, cap. 29. §. 7. multi, quos refert Cened. d. d. collect. 135. num. 5. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 39. art. 6. Azor. d. cap. 5. quæst. 6. Mar. Alter. d. d. disp. 3. cap. 3. Fagundez d. cap. 14. à num. 3. quamuis celebrantem fieri suspensum, & si iterum celebret post suspensionem, contrahere irregularitatem allerat Pialec. in præxi noua Episcopi, p. 1. cap. 5. num. 5. vers. ante. Nam text. in d. cap. qui, de sentent. excomm. lib. 6. solummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Ecclesia polluta, Ecclesiam pollutam non egere reconciliatione si in eadema fide celebretur, ait Castr. de lege pœnali lib. 2. c. vlt. cuius contrarium melius resoluunt Fagundez in quinque Ecclesia præcepta p. 1. lib. 3. c. 21. n. 15.

55 Ecclesia exsacrata, si fuerit consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium Episcopum de ipsius licentia, & hoc cum aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel manuali Romano, ita traditur expressè in cap. aqua, & in cap. proposuisti, de consecrat. Eccles. & tenent [Henriq. in summ. lib. 9. cap. 27. num. 6. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. num. 31.] Azor. d. p. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 5. Cened. d. collect. 135. num. 1. Vgolin. d. cap. 29. §. 8. n. 1. Gambar. d. casu 6. num. 4. [me citato in hoc loco Alzedo de præcellen. Episc. d. gmit. p. 2. cap. 4. num. 25.] Miranda d. quæst. 29. art. 8. concl. 2. [Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 5. cap. 4. num. 118. Diana res. moral. par. 2. tr. 1. m. sect. res. 6. & censuit Sac. Cong. Rit. in Cameracen. 9. Febr. 1608. & in Praten. 21. Iulij 1632. dum habet Ecclesias & cœmeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari posse. Et in Aretina 9. Aprilis 1633. vbi habetur Ecclesiam consecratam non posse nisi per Ordinarium loci, vel alium Episcopum de consensu ipsius reconciliari.]

56 Vnde Episcopos huiusmodi facultatem reconciliandi Ecclesiam consecratam pollutam non posse simplici Sacerdoti delegare, etiam si in contrarium sit consuetudo, per d. cap. aqua, vbi dicitur quòd hæc consuetudo potius dicenda sit corruptela, quia licet Episcopos committere valeat, quæ iurisdictionis exilitur, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis

non potest inferioris gradus Clericis demandare, [censuit Sacra Congreg. Rit. in Cameracen. 9. Febr. 1608. & resoluunt Miranda d. concl. 2.] Vgolin. d. §. 8. num. 2. vbi addit Summum Pontificem id posse, ex quo de lure positiuo est, & omnium, quæ Iuris expositiui sunt, plenam habet potestatem, quod totum etiam tenet Mar. Alter. d. d. disp. 3. cap. 4. [Quare eadem sacra Congreg. Rituum in Galillen. 24. Septemb. 1605. concessit Vicario generali licentiam reconciliandi Ecclesiam pollutam, attenta absentia Episcopi, & in Rgbomagien. 13. Iulij 1601. eandem facultatem concessit cuidam Abbati in dignitate Ecclesiastica constituto, aqua tamen prius per Episcopum benedicta.]

57 Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata, sed tantummodo benedicta, reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquam lustralis asperisionem, cap. si Ecclesia, cum glof. verb. lauetur, de consecrat. Eccles. Mar. Alter. d. cap. 4. vers. quod si, Henriq. d. cap. 27. §. 6. Sayr. d. cap. 16. num. 31. Tolet. d. cap. 8. num. 15. Fr. Ludou. Miranda d. arr. 8. concl. 1. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico p. 2. tract. 1. 2. c. 3. quæst. 13. 1. res. questionis pag. 447. [& p. 3. tract. 15. cap. 8. q. 27. res. 2. Tamburin de iure Abbat. tom. 1. disp. 23. q. 10. num. 11. Diana p. 4. tract. 4. res. 91. & antea par. 2. tract. 1. miscel. res. 6.] Fagundez d. cap. 14. num. 60. Vgolin. d. §. 8. num. 3. Auila d. d. disp. 7. dub. 4. cum quo aduerte non esse necessarium, quod aqua sit per Episcopum benedicta, vt Ecclesia non consecrata reconcilietur, licet hoc requirat Tolet. vbi proximè, conuincitur enim ex verbis cap. vlt. de consec. Eccles. aqua protinus exorcizata lauetur, quod non liceret, si Episcopi licentia benedictio, aut auctoritas esset expectanda, & exorcismus aquæ per Episcopum esset faciendus. [Hinc Sacra Congreg. Rit. in Cameracen. 9. Februarij 1608. censuit Ecclesiæ non consecratæ, & cœmeterij simplicem benedictionem posse committi alicui Presbytero in dignitate ecclesiastica constituto, & in Hydruntina 15. Decembris 1632. fuit dictum Ecclesiam non consecratam posse per Vicarium capitularem reconciliari. Et in hoc casu, quo potest simplex Sacerdos reconciliare Ecclesiam benedictam, posse & Regulares superiores idem facere, tenent Porrel. in dub. Regular. p. 1. verb. Ecclesia Fratrum n. 1. Diana d. p. 4. tract. 4. res. 91.]

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide Durand. in rationali diuinorum lib. 4. cap. 4. num. 10. Stephan. Durand. de ritibus Ecclesie lib. 1. cap. 21. num. 2. Hieron. Rom. lib. 4. de repub. Christiana cap. 22. Henriq. in summ. lib. 4. cap. 15. §. 8. lit. E, Azor. in tit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 15. [nouissimè Torreblanca in practica. Iuris. spirit. lib. 12. cap. 26. num. 60. vbi ait aquam benedictam tripliciter considerari, vel Episcopalem mixtam vino & cinere, qua Episcopus vitur in consecratione Ecclesiarum, seu Altarium, cap. proposuisti, de consec. Eccles. vel Baptismalè, de qua fit mentio in cap. Sabbato, de consec. dist. 4. vel communem, de qua in c. iuxta aquam, d. dist. 4.] Et de illius vsu apud Gentiles, & Hebræos ad ablutionem, & expiationem agit Ioan. de Pineda super Iob. part. 1. cap. 9. pag. 360. Et de antiqua eius institutione in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonesque, vide Card. Caf. Baron. tom. 2. annal. Ecclesie, anno Christi 132. pag. 62. Martin. Deltium disquisit. magicar. lib. 2. cap. 2. sect. 3. quæst. 3. pag. 523. Emman. do Valle de Moura de incarnation. & ensalmis sect. 2. cap. 11. num. 27. [Basil. Pont. var. disput. part. 1. quæst. 2. cap. 5. Emman. de la Cerda in tract. dos pòs de Milan part. 2. cap. 5. Bozius de signis

signis Eccles. tom. 1. lib. 5. cap. 2. fig. 1. Raph. de la Torre de vit. oppof. Relig. quest. 90. disp. 1. 2. num. 1. 3. & disp. 1. 3. num. 5. Torreblanca in practioab. Iuris spirit. lib. 1. 2. cap. 26. a. num. 57. Remittit peccata venialia. Azor. d. lib. 9. cap. 1. 5. quest. 5. latius par. 1. lib. 4. cap. 1. o. quest. 4. Fagundez in quinque Ecclesie precepta part. 1. lib. 4. cap. 4. num. 7. Petr. Thye. de apparit. spirit. lib. 3. c. 16. n. 4. 1. Durant. de ritib. Eccles. lib. 1. c. 21. ex num. 2. Torreblanca d. lib. 12. c. 26. num. 62. Liberat à morbis Emman. do Valle d. cap. 11. num. 6. Confert sanitatem corporalem, idem Emman. do Valle d. fect. 2. cap. 1. 3. num. 8. & plura miracula per aqua benedicta virtutem faci referunt Henric. d. lib. 4. c. 1. 5. n. 8. lit. E. & Card. Baron. tom. 3. anno Christi 327. pag. 284. & tom. 7. anno Christi 537. pag. 271.

61 Vbi tamen reconciliatio Ecclesie consecratae haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, posse eundem Episcopum ex iusta causa concedere, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebratur, post D. Thom. & Sor. notatur Auila d. disp. 7. dub. 3. concl. 2. Sa verb. Ecclesia, num. 2. 3. vers. Episcopus, Mar. Alter. d. disp. 3. cap. 2. vers. Sed non caret, Zerol. in praxi Episcopali vbi proximè. Soar. tom. 3. in 3. p. S. Thome disp. 8. 1. fect. 4. vers. his possit, Fagundez in quinque Eccl. precepta p. 1. lib. 3. c. 1. 4. num. 2. Sed hoc non probari bene obleruat Henric. lib. 1. 3. cap. 5. 1. §. 5. lit. H. Quare facilius erit attento Iure communi, quod concedat Episcopus, vt in loco non sacro in Altari portatili celebratur, vel post Concil. Trident. in priuatis Oratorijs, aut Eremitorijs institutis ad Diuina celebranda, secundum à nobis dicta supra alleg. 2. 3. à n. 8.

63 Quomodo autem se gerere, & quid agere debeat Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, veluti si orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? In quo dubio communitè distinguatur, vt post consecrationem, aut ante illam casus contingat, ita vt in primo Missam teneatur profequi, in secundo verò minimè, ita Vgol. in de cens. ub. 2. cap. 8. §. 4. & de potest. Episcopi cap. 29. §. 7. num. 3. Soar. d. fect. 4. in fin. Mar. Alter. d. disp. 3. c. 3. in fine, Barthol. ab Angelo dial. 5. de Missa §. 6. 3. Mar. Ant. var. res. lib. 1. res. 1. 12. casu 60. Nald. verb. Ecclesia n. 24. Scott. lib. 2. de Missa cap. 1. 1. Homob. de Bonis de examine Eccles. p. 1. tract. 4. cap. 14. q. 138. latè Fagundez in quinque Ecclesie precepta part. 1. lib. 3. cap. 18.

64 Prælati Regulares bene possunt reconciliare Ecclesias quacunque ex causa violatas, atque pollutas, aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas, alias debent habere aquam benedictam ab Episcopo, prout constat ex concessione Leonis X. facta Generalibus, & Provincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantie pro tempore existentibus, quæ habetur inter privilegia Mendicantium, verb. benedicere Eccles. §. 1. 4. & recit. Sayr. d. cap. 1. 6. num. 3. 1. & de ea restantur Vgol. d. §. 8. num. 2. Mar. Alter. d. cap. 4. vers. quamuis, & Fr. Ludou. Miranda d. art. 8. concl. 3. & Henric. d. §. 6. lit. D. Quælibet autem diata continet viginti millia, seu circiter septem leucas. glof. verb. duas dietas in c. nonnulli, de rescript. Henric. in sum. lib. 9. c. 27. §. 6. in com. lit. E. & lib. 1. 3. cap. 5. 1. §. 5. Parlad. lib. 2. rerum quoid. cap. 1. 9. num. 9. Gregor. l. 3. verb. que es vna lingua, tit. 1. 6. par. 2. Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 90. §. 1. 3. ibi, à scis lego, et per dia, commenfurando per viam visitatam, Parlad. d. n. 9. Miscard. de probat. cunct. 1. 0. 6. n. 6. Cabed. Lusitanie dec. f. 1. 3. n. 4. p. 1.

ALLEGATIO XXIX.

Episcopus in Capellanis, quando possit reducere numerum Missarum?

S V M M A R I V M.

- 1 Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diocesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus.
- 2 Causi iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam.
- 3 Defunctorum voluntates inuolabiliter obseruari publicè interest.
- 4 Anniversaria, & officia pro defunctis sub huiusmodi reductione cadunt.
- 5 Reductio hæc an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam ante Concil. quam post illud relicta, ostenditur.
- 6 Eleemosyna pro ipsis Missis celebrandis, si adeo tenuis sit, sub hac reductione comprehenditur.
- 7 Eleemosyna pro Missis, si multum crescat vt constituta tenuissima sit, quid agendum ostenditur.
- 8 Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebratur, si nequeat celebrari in loco constituto.
- 9 Missarum numerum, & anniuersariorum potest Episcopus reducere in donationibus, & alijs actibus inter viuos.
- 10 Anniversaria in totidem Missas potest Episcopus commutare.
- 11 Commemoratio defuncti semper est facienda in numero Missarum redactarum.
- 12 Episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundatione Ecclesie impostas.
- 13 Episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas beneficiorum requirerunt in sua fundatione certum illarum numerum.
- 14 Missa particulares votine, vel pro defunctis, qua iustis stipendijs segillatim à particularibus personis petuntur, non possunt ad minorem numerum reduci.
- 15 Episcopus etiam sine Synodo congregata potest Missarum numerum diminuerè, Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia.
- 16 Decisio Sacr. Congregat. de celebrat. Missarum refertur.

AD Episcopus in Synodo Diocesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus pertinet Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 4. & in Concil. Bracharen. IV. act. 4. cap. 26. in fine, comprobant post Nauar. & alios Henric. lib. 9. cap. 22. num. 6. Seraphin. Rot. Rom. decif. 611. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18. quest. 61. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 252. num. 1. 3. & quest. Regul. tom. 1. quest. 43. art. 13. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 2. 3. num. 239. Quaranta in sum. Bullar. verb. Missa, vers. poste, Miranda in man. Pralat. tom. 1. quest. 41. art. 24. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decif. 404. in 1. edit. & resol. 341. in 2. edit. Bonacina de Sacrament. disput. 4. quest. vltim. punct. 7. §. 2. num. 9. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. Missa, §. 3. pag. 228. Fr.

Fr. Emman. quest. regul. tom. 1. quest. 43. art. 13. latè Monet de commut. vlt. volut. c. 5. n. 365. cum sequenti- bus, & me citato in hoc loco Homobon. de examine Eccles. tract. 11. cap. 9. quest. 21. in fine. Aloyf. Ricc. in decif. Curia Archiep. Neapol. part. 4. decif. 25. vbi ex hoc loco me nò citato plura desumpfit, & decif. 171. ead. part. 4. Molfes. in sum. moralis Theologiae tract. 3. cap. 16. num. 29. & 30. Vgol. de offic. & potest. Episcopi cap. 61. [Diana moral. resolut. part. 1. tract. 14. resol. 1. cum seqq. Lezana in sum. quest. Regul. part. 1. c. 21. num. 6. Nald. in sum. verb. Missa num. 8. nouissimè Alphonf. de Leone de officio Capellani q. 5. fect. 20. num. 305. cum multis seqq. etiam nouissimè Torreblanca in practioab. Iuris spirit. lib. 2. c. 9. n. 73. cum seqq.

2 Primò amplia ad huiusmodi reductionem faciendam necessariam esse iustam causam, cum voluntas testatoris non possit absque illa violari, ita Fr. Emman. dicit. cap. 25. 2. ad fin. alias cap. 251. concl. 13. Nauar. conf. 9. num. 9. de celebrat. Missar. in nouis, Fraxinell. de oblig. Sacerd. fect. 7. §. 5. num. 1. Molin. de instit. tract. 2. disp. 249. Bonacina dicit. §. 2. num. 1. 2. Aloyf. Ricc. in decif. Curia Archiep. Neapol. p. 4. decif. 25. num. 3. Defunctorum enim voluntates inuolabiliter obseruari publicè interest. Petr. Magdalen. de numero testium in testam. req. part. 1. cap. 8. à num. 6. Card. Mant. de conuict. vlt. vol. lib. 3. tit. 3. Pradil. in sum. legum penal. p. 2. casu 25. Martin. Carrill. en la explicacion de la Bulla de los defuntos, part. 2. cap. 1. 4. Quapropter & Prælati, qui eam habent auctoritatem in diminuendis obligationibus iam inductis prudenter caute, & cum timore lendendi conscientias suas procedere debent. Iusta causa ad huiusmodi reductionem faciendam illa potest esse, videlicet, si cursu temporis Clericorum, aut Religiosorum numerus est diminutus, aut Ecclesie, vel Monasterij redditus extenuantur, vel impense maiores fiunt, & cetera huiusmodi. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 12. cap. 6. quest. 5. quem refert Fraxinell. d. loco, versum quia tractatur.

3 Secundo amplia habere locum in anniuersarijs, & officijs pro defunctis, & ita declarasse sacram Congregat. ad instantiam Archiep. Neapol. die 26. Nouembr. 1583. referunt Piasc. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 3. num. 15. in fine. Stephan. Quarant. in sum. bullarum, verbo Missa, pag. 291. alias 402. [Diana part. 1. tract. 14. resol. 5.] Galet. in margarita casuum conscientie, verb. Missa 4. Aloyf. Ricc. de resolut. 341. n. 2. Monet dicit. cap. 5. num. 367. Vtrum autem in vltima voluntate, vel pacto inter viuos liceat bona temporalia, Ecclesie, aut monasterijs sub eo modo, aut conditione dare vt anniuersaria fiant, sacrae certis diebus celebrentur? Vide latè disputantem Anguian. de legib. lib. 4. controuers. 7. per tot. vbi num. 24. refert sanctissima statuta Societatis Iesu non pati quod illa se obliget ad anniuersaria.]

5 Tertio amplia procedere huiusmodi reductionem in Missis, & legatis, tam ante Trident. Concil. quam post illud relicta, quia dispositio Concil. generaliter, & absolute loquitur, ita Possel. uln. cap. 2. num. 25. questio 9. [Nald. in summa verb. Missa num. 9. Garc. de benef. par. 7. cap. 1. num. 132.] Sed ex declaratione Illustr. Cardinalium reductionem fieri non posse de Missis post Tridentinum relicta, tenent Miranda dicit. loco, conclud. vnic. in medio, Hieron. à Sorb. in annot. ad compend. priuileg. regul. verb. Missa 3. Azor. vbi proximè. Fr. Emmanuel dicit. art. 11. Fraxinell. dicit. fect. 7. §. 5. num. 2. Consect. in sum. priu. Ordinum Mendicant. tit. 19. de diuinijs Officijs, & Missarum celebrat. cap. 3. Aloyf. Ricc. dicit. Neapol. decif. 25. num. 3. in fine part. 4. Fr. Emman. qq. regul. Barbof. de Episcopo. Pars II.

Lar. tom. 1. quest. 43. art. 13. ex Gasp. Passar. cap. 60. de remedio Missar. qui afferit hoc sibi consulenti à dictis Illustriss. responsum fuit Roma die 7. Febr. 1573. Diana d. p. 1. tract. 14. resol. 2.

6 Quarto amplia in eleemosyna pro ipsis Missis celebrandis, quæ si aded tenuis sit, vt non facile inueniatur, qui velit se huic muneri subiecte, vt dicitur in Trident. dicit. cap. 4. tunc numerus Missarum moderandus est, iuxta vires legati, refert à Sacra Congreg. declaratum Aloyf. Ricc. dicit. resol. 341. à num. 2. vbi etiam dicit per eandem decilum in huiusmodi reductione debere Episcopum Capituli consilium requirere, quamuis sequi illud non teneatur.

7 Aduerte tamen quòd quando testator relinquit 100. aureos pro 100. Missis celebrandis in tali Ecclesia pro anima sua, si augetur eleemosyna præstanda sacerdotibus, tenetur hæres data capacitate hereditatis supplere mercedem, quia testator non reliquit pecuniam simpliciter pro eleemosyna soluenda sine onere Missarum, sed pro Missis celebrandis pro anima sua, eo tempore, quo præstabatur minor merces, nam si præuidisset augmentum, non vtique diminueret numerum Missarum, cum hæreditas totum reddere posset: ita Marc. Anton. Genuen. in practioab. Eccles. quest. 179. [Homobon. de Bonis de examine eccles. part. 1. tract. 4. cap. 13. quest. 118. Ricc. in praxi part. 3. resol. 364. num. 3. Diana dicit. part. 1. tract. 14. resol. 17.]

8 Quinto amplia Episcopum posse aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio altari celebratur, si nequeat celebrari in loco constituto, sicut potest ex iusta causa in casu aliquo particulari commutare legata in alios æquales vsus pios, saltem quando non est acquisitum ius tertio, Henric. in sum. lib. 7. cap. 15. num. 2. & lib. 9. cap. 22. num. 6. Graffius in decif. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. n. 1. quos refert, & sequitur Bonacina d. g. vlt. punct. 7. §. 4. num. 4.

9 Sexto amplia, vt possit Episcopus reducere numerum Missarum, & Anniuersariorum non modò quæ præscribuntur in testamentis, & alijs similibus dispositionibus causa mortis, sed etiam in donationibus, & alijs actibus inter viuos, quod in vtrisque eadem est ratio, ac proinde eadem dispositio, l. illud. ff. ad leg. Aquil. ita Monet. dicit. cap. 5. num. 368.

10 Septimo amplia, vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa possit Episcopus commutare anniuersaria in totidem Missas, Vgol. de officio Episcopi, cap. 61. num. 1. Monet. d. cap. 5. num. 360. & seq.

11 Declarabis tamen vt in huiusmodi numero Missarum, seu Anniuersariorum, qui remanet, facienda semper sit commemoratio eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salute legata illa ad pios vsus reliquerunt, vt expressè cauetur à Conc. Trid. d. c. 4. in fine, Monet. d. cap. 5. num. 375. cui quidem commemorationi satisfieri potest, vel in Memento, vel in Collectis, vt ex Vgol. d. cap. 61. num. 1. dicit Monet. d. cap. 5. num. 366.

12 Limita primò supra positam resolutionem habentem, Prælatos posse Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Missis in fundatione Ecclesie impostis, cum in his Episcopus, ac prædicti alij dispensare nequeant, & ita decilum referunt Monet. in d. cap. 5. num. 376. Piasc. in praxi noua Episcopali part. 2. cap. 3. num. 31. Aloyf. Ricc. d. resol. 341. à num. 4. Miranda dicit. art. 11. concl. vnic. prope finem. [Vgol. de potest. Episcopi, cap. 61.

de consecrat. *diff. 4. & in cap. quanto, de consecr.* quia Athor. *cap. 8. & 19.* soli Apostoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Episcopi sunt simpliciter successores, *cap. in noua 21. dist. idem in Triū. Synodo sess. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint sanctæ Confirmationis ordinariū ministrum non solum esse Episcopum, sed quemuis simplicem Sacerdotem. Vnde ministrum ordinariū Confirmationis esse solum Episcopum multis comprobant Couar. *var. lib. 1. c. 10. num. 4. & 6. Nauar. in man. cap. 22. num. 8. vers. dixi Episcopum, Durand. in rationali diuin. lib. 5. cap. 84. n. 1.* Alphons. Aluar. *in speculo iuris Pontifici, tit. de Confirmat. pag. mibi 179.* [Cardin. Bellarm. *controvers. tom. 2. lib. 2. cap. 1. & Cardof. in praxi Indicum verb. Sacramentum Confirmationis num. 8.* Cardin. Bellarm. *lib. de Confirmat. cap. 1. & Suar. de Sacramen. diff. 36.* Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 2. dub. 2.*] Henric. *in sum. lib. 3. de Confirmat. cap. 6. §. 1. Piafec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat. num. 1.* Chamer. *de Sacramentis tract. de Confirm. cap. 5. de ministro Confirmat. Iodoc. Cöcc. tom. 2. sui thesauri Catholici lib. 5. art. ult. & Egid. de Coninch. de Sacram. tom. 1. q. 72. num. 97. & 105.* Balduin. *in super opera controuers. Billarmini p. 2. lib. 2. cap. 6. prope fin. vers. Catholici omnes, Monet. de cotumuiat. vltim. volum. cap. 4. num. 110.* Filliuc. *quæst. moral. tom. 1. tract. 3. num. 13.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 25. num. 2.* [Anguian. *de legib. lib. 2. controu. 1. num. 71.* me citato in hoc loco Alzedo *de præcellent. Episcop. dignis. p. 2. cap. 4. num. 1.*] Miranda *in man. Pralat. tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vniq. in fine.* Bonacina. *de Sacramen. disput. 3. quæst. vnic. puncto 2. n. 3.* [Stephan. Gratian. *discept. forensium. 4. cap. 738. n. 38.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. num. 69.* Valent. *tom. 4. disp. 5. q. 2. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. cap. 4.* Rota impressa per Pollium post suam tract. *mand. de n. m. remendo decif. 64. num. 11.]*

2 Qui quidem validè administrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem, in quo datur potestas confirmandi: tum quia sicut potest Ordines validè conferre, vt suo loco diximus, ita & poterit Sacramentum Confirmationis, Emman. *Sa. verb. Confirmatio, circa finem Henric. 4. cap. 6. num. 2.* Soar. *tom. 3. disp. 6. §. 6. vers. dicitur est ergo, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 20.* Bonacina. *d. puncto 2. num. 7.* Torreblanca *d. cap. 6. num. 24.* Mar. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 1. cap. 3. disp. 8. vbi contrariis bene respondet.*

3 Sic etiam validè confirmat, quamuis non sit confirmatus, nam cum habeat characterem Ordinis Episcopalis in quo fundatur potestas confirmandi, validè confert huiusmodi Sacramentum, Bonacina *d. puncto 2. num. 10.* [post Henric. & Suar. tenet Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 2. dub. 2. num. 4.* vbi etiam quod tunc peccat, non tamen mort. quia nulli reperitur præceptum obligans sub mortali.] Et cognitionem contrahit, quia verum Sacramentum confert, suscipiens verò, non confirmatus illam non contrahit, cum non sit verus susceptor, Sanch. *de Matr. lib. 7. disp. 70. num. 21.* & faciunt quæ infra *num. 32.*

4 Confirmationis Sacramentum ita est actus Ordinis Episcopalis, vt non possit administrari ab Abbate etiam consecrato, qui non sit Episcopus; nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi tantum ex delegatione Summi Pontificis, vt probat expresse *text. in c. p. peruenit. 95. dist. vbi Greg. I. concedit vt*

vbi absunt Episcopi, Presbyteri confirmant, cuius tex. argumento Sacramentum Confirmationis ex delegatione, seu p'sullegio Pontificis Presbyteros conficere posse obferunt D. Thom. *in 3. p. quæst. 72. art. 11. vbi Nugn. dub. 2. Coninch num. 97. & 105.* Couar. *d. cap. 10. num. 6. & 14.* Victor. *de Sacram. num. 49.* Angel. *in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. conclus. 3.* Cardin. Bellarm. *de Confirm. cap. 12.* Nauar. *d. num. 8. & consil. 14. num. 2. de priuileg. in nouis, Henric. d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. §. 5. litt. G. & lib. 10. cap. 23. §. 1. Idoc. Cocci. *in Thesaur. Catholico tom. 2. lib. 5. art. ult.* Alphons. Aluar. *d. loco, Jacob. de Graffis in decif. aureis p. 2. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 30. & tom. 1. consil. tit. de sacra. Unditione consil. 1. num. 5. cum seqq.* Petr. de Ledefma *in sum. p. 1. de Sacram. Confirmat. cap. 9.* Francisc. de Pithigianis *diff. 7. qu. 1. art. 5. 18. & 13.* Tolet. *in sum. lib. 2. cap. 24. num. 5.* Valent. *tom. 4. disp. 5. quæst. 2. puncto 1.* Valquez *p. 3. q. 72. art. 3. disp. 219. cap. 1. num. 3.* [Cardof. *d. verb. Sacramentum Confirmationis num. 8.* Reginald. *d. lib. 28. cap. 4. num. 18.*] Vgolin. *diff. c. 1. §. 5. num. 3.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5.* Piafec. *in praxi noua Episcop. diff. num. 1. in fine, Balduin. iun. super opera controuersar. Bellarm. p. 2. lib. 2. cap. 6. prope finem, vers. Catholici omnes, Soar. tom. 3. disp. 6. §. 6. litt. G. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 18. art. 3. Azot. *in sum. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. quæst. 4. vers. imprimis, Chamerot. d. cap. 5. in fine.* Mirand. *d. quæst. 2. art. 4.* Carlin. *Carlar Baron. annalium Ecclesie tom. 8. anno Christi 594. pag. 54.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 17. cum seqq.* Bonac. *d. puncto 2. num. 3. vers. dicit Torreblanca d. cap. 6. num. 26.* Monet. *d. cap. 4. n. 10.* [Pineda *in monarch. ecclesie p. 2. tom. 2. lib. 1. cap. 1. §. 2.* Alzedo *d. cap. 4. num. 2.*] Filliuc. *d. tract. 3. num. 13. & 26. vbi num. 27. quod inferior Sacerdote nec etiam ex dispensatione Papæ potest esse minister huius Sacramenti. Quam quidem principalem resolutionem non obscure innuit Concil. Trident. sess. 7. de confirmat. can. 3. dum inquit Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens quod non Episcopi ex Pontificis Maximi permissione extraordinarij, seu delegati fiant ministri. [nouissimè me citato in hoc loco Ioan. de Solorzano *de Iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 18. num. 34.* Anguian. *d. loco.*] † Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre posse decilum refert Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopi n. 77.* Et priuilegio summorum Pontificum Patribus Societatis Iesu, atque Minoritis apud Indos commorantibus concessam administrationem huius Sacramenti post Felician. & alios, refert Henric. *d. lib. 9. c. 27. §. 6. ad fin. iuncta lit. H.****

Sed inuis dubium est, an possit Papa committere Sacerdoti consecrationem materia huius Sacramenti? [quæ est Chrisma, quod conficitur ex oleo, & balsamo per Episcopum benedicto, *cap. vnic. §. ad exhibendum, de sacram. vnt.*] Multi contendunt posse Summum Pontif. huiusmodi consecrationem materia committere Sacerdoti, quia forma consecrandi Chrisma, & alia Sacramentalia, commissa fuit dispositioni Ecclesie, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, sed non irritant. Verum consuetudo Ecclesie probat id benedicere esse proprium Ordinis Episcopalis. Vide tamen Henric. *lib. 3. cap. 2. §. 2. & c. p. 7. §. 4.* Chamerota *d. tract. 3. de Confirmat. cap. 5. in fine, & cap. 2. dub. 5.* Barthol. ab Angelo *dial. 3. §. 12. & 13.* Alzedo *d. p. 2. cap. 4. n. 7. & 8.* ac alios apud Bonacina *d. quæst. vnic. puncto 2. num. 4.* [Cardof. *d. verb. sacram. Confirmationis num. 8.* Gregor. de Valent.

lent. *tom. 4. disp. 5. quæst. 1. punct. 2.* Valer. Reginald. *d. lib. 28. cap. 2. num. 8.* vbi dicit rem esse, quæ definitionem Ecclesie requirere videtur, me citato in hoc loco Diana *d. part. 3. tract. 4. resol. 23. in fine.*

Confirmatiois Chrisma ex qua iactentia, & quomodo conficiendū dixi infra *alleg. 1. n. 1. 3. 4. & 5.* Cum sacramentum Confirmationis sit adeo vtilissimum, vt sancti Doctores dicant certo modo non esse perfectè Christianum, qui non est confirmatus, [Concil. Auzelanc. *can. 3. cap. omnes fideles, de consec. dist. 5.*] & quia in eo desquodit, seipiformis gratia Spiritus sancti, cum omni plenitudine sanctitatis, scientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, D. Thom. *in 3. part. quæst. 72. art. 11. † Licet regulariter loquendo necessitatis non sit, est tamen complementum baptisimi, per illud enim baptizatos plenè fieri Christianos, dicit Urban. Pont. in princ. de consec. dist. 5. & alij Sancti Petres, quos refert Henric. *d. lib. 3. cap. 1. §. 2. iuncta lit. H.* & iuxta sanum sensum contra Hæreticos bene explicat, Suarez *tom. 3. disp. 34. sect. 2.* non quod prima gratia per Confirmationis sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptismus culpam originale non remittat, qui est peruersus Raymundi Lupi error, sed quia per Confirmationem Baptisimatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, constantique credendum, & Fidem Christianam firmiter confidentium. [Vnde ex præcepto teneri adultos confirmationem sumere, docere videntur Petr. Sor. *lect. 2. de Confirmat. Philipp. Gamacha. in sum. Theolog. tom. 3. q. 69. cap. 9.* quicquid aliter sentiant citati à Diana *moral. resol. p. 5. tract. 3. resol. 30.*] † Peccat igitur Episcopus grauius, si multo tempore negligenter omittat conferre, Tolet. *in instruct. Saera. lib. 5. cap. 4. Suar. super 3. part. D. Thom. quæst. 72. art. 2. disp. 38. sect. 2.* quos refert & sequitur Marc. Anton. Genouen. *in man. Pastorum cap. 5. 4. num. 2.* [quibus addo Reginald. *d. lib. 28. num. 29.* Alzedo *d. part. 2. cap. 4. n. 20.*] † Et tenetur, Christianis tantum conferendi gratia, ad loca sua: diocesis accedere, & tunc laici, vel Ecclesiarum Rectores ad illius expensas non obligantur, vt refert decilum Armendariz *d. l. 7. de Episcopi in dclar. num. 77.**

Cum Pluiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastoralis esse confirmandum respondit Sacra Congreg. Episcopo *stiffagano Brixoniensi. 19. February 1585.* [me citato in hoc loco Alzed. *d. part. 2. cap. 4. num. 23.*]

In die feriali, etiam post meridiem potest Episcopus quamuis non ieiunus huiusmodi Sacramentum administrare, nec etiam necesse est suscipientem esse ieiunum, cum hoc nulla lege præscriptum reperitur, nam solum consilium, *in cap. vi ieiunij, de consecrat. dist. 5.* Syluest. *verb. Confirmatio q. vnic.* Chamerot. *d. cap. 7. dub. 3. in fin.* Henric. *d. cap. 6. §. 7. & cap. 5. §. 6.* Bonacina *d. puncto 2. num. 14. vers. secundò, & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam illeg. §. num. 19.*

In Ecclesia Confirmationis Sacramentum esse conferendum asserit Nugn. *in 3. part. D. Thomæ q. 72. art. 12. circa finem, vers. secundum ritus.* & peccatum mortale esse extra illam confirmare, sicut & solemniter baptizare, cum fiat contra vniuersalem Ecclesie consuetudinem in re graui. At tamen Episcopum non teneri in Ecclesia confirmare, imò, & extra illam, in loco scilicet honesto, vel palatio Episcopali, Confirmationem posse conferre tenent Henriquez *d. cap. 6. §. 7. in fine, Chamerota d. dub. 3.* [Alzedo *d. part. 2. cap. 4. num. 3. in princ.*] Bonacina *d. puncto 2. num. 15.* vbi asserit tutius esse consuetudi-

nem obseruare, quam quidem existimant receptam non esse cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ constituat Episcopum alio in loco confirmantem.

Subditos alterius Episcopi nullus potest in sua diocesi confirmare, Tolet. *in instruct. Saera. lib. 2. c. 24. num. 5.* Aloyf. Ricc. *in praxi aurea resol. 24.* [Marchin. *de sacram. Ordinis, tract. 1. part. 5. cap. 5. num. 7.* Vgolin. *de offic. Episcopi, cap. 25. §. 3. num. 3.*] & si aliter faciat, suspensionem incurere testantur Vinald. *sub d. tit. de Confirm. cap. 4. num. 8.* Petr. de Ledefm. *in sum. part. 1. de sacram. Confirmat. cap. 9. vers. septima conclusio.* Barthol. ab Angelo *d. dial. 3. §. 62.* quos refert, & sequitur Bonacina *d. puncto 2. num. 11.* Verum confirmando non suos subditos minime fieri irregularem dicit Chamerota *d. dub. 3.* Ego tamen verius existimo Episcopum confirmantem in sua diocesi subditum alterius à suspensione, & culpa excusari, cum præsumendum sit hoc ratum, & gratum fore proprio Episcopo, præcipue quando est absens, vel non ministrat hoc Sacramentum. Ita Alzedo *d. part. 2. cap. 4. num. 21.* Sa. *verb. Confirmatio, num. 2.* Henric. *d. cap. 6. §. 6.* [Zambran. *de casibus in art. mortis, cap. 2. dub. 2. num. 2.*] Marc. Anton. Genouen. *d. cap. 5. 4. num. 7.* [Layman. *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Tannet. *in 3. part. D. Thomæ disp. 4. quæst. 4. dub. 3. num. 56.* Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. r. sol. 50.* vel confirmat aliquem afferentem dimissorias sui Episcopi vt ordinaret, quia qui concedit finem, concedit necessaria ad finem talem, Zambran. *de casibus. occurre. tib. in artic. mortis, cap. 2. dub. 2. num. 3.* Laymann. *d. lib. 5. tract. 3. cap. 6. num. 2.* Diana *d. part. 3. tract. 4. resol. 24.*]

In alterius verò diocesi non potest Episcopus confirmare suos subditos, vel Pontificales actus exercere absque licentia Episcopi, in cuius diocesi reperitur, sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium. Ita ex Concil. Trident. *sess. 6. de reform. cap. 5.* tenent Sa. *vbi supra num. 3.* Reginald. *d. lib. 28. num. 21.* Bonacina *d. puncto 2. num. 12.* dicit decilum Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. n. 88.* & affirmant Henric. *d. §. 6.* † post Episcopum in alterius diocesi sine proprii Episcopi licentia dare subditis suis tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali, quia hi actus non pertinent ad iurisdictionem contentiosam cum strepitu iudicij; [de quibus Alzed. *d. part. 1. cap. 13. à num. 88.*] quoad clericalem tonsuram tantum eius resolutionem non admitto, ex dictis supra *alleg. 6. num. 15.*

Episcopus debet ad Confirmationem admittere omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus, *cap. omnes fideles, de consecrat. dist. 5.* D. Thom. *diff. quæst. 72. art. 8.* vbi Nugn. & Pisant. Nauar. *in manual. cap. 22. num. 8.* Valent. *tom. 4. disp. 5. quæst. 2. puncto 2.* Chamerota *diff. tract. de Confirmation. cap. 6. dub. 2.* Henric. *diff. lib. 3. cap. 5. §. 1. & 2.* Bonacina. *diff. disput. 3. quæst. vnic. puncto 4. num. 4.* [Cardof. *d. verb. sacram. Confirmationis, num. 4.* Barth. ab Angelo *d. dialog. 3. §. 29.* Reginald. *diff. lib. 28. num. 22. & 23.* vbi quod Baptismo carens non est capax Confirmationis. Vtrum autem possit ordinari qui non sit confirmatus? dixi supra *alleg. 11. post num. 6.*] Olim confirmabantur infantes ante vltimæ rationis, quia nihil prohibebat dum essent infantes sumere arma, vt cum adoleuissent possunt pugnare, quia susceptor pro eo proficitur, sicut in baptismo. [Vnde confirmare infantes non est prohibitum etiam sine causa. Hurtado *de Sacramen. Confirmat. diff. 10.* Granado *de sacra. m. 3. part. controu. 5. tract. 2.*

disp. 2. n. 10. nouissime Diana moral. resol. p. 5. tract. 3. resol. 31. in fine.] Magis tamen his nostris temporibus expedit, ut puer confirmetur illucens rationis vsu, scilicet post septennium, quando gratia Sacramenti vti potest, & confiteri Fidem, & meminisse admonitionis, & alapa, & ne per incuriam iterum confirmetur, Victor. de Sacram. num. 48. Henriq. dist. lib. 3. cap. 5. §. 2. Petr. de Ledesma d. cap. 7. vers. quinta conclusio. Chamerota d. cap. 6. dub. 3. Reginald. lib. 28. n. 23. vers. scieria. Bonacina ubi proxime, num. 5. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 5. §. 4. num. 3. ubi arbitratur, cum hodie malitia multum creuerit, & omnes confirmati describantur, posse puerum trium annorum confirmari. [Layman. in sum. lib. 5. tract. 3. c. 5. n. 2. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 6. diff. 6. n. 1. Diana moral. resol. par. 3. tract. 4. resol. 19. Zambran de casib. in art. mortis cap. 2. dub. 5. n. 2. ubi ait nō expedire ut pueri communiter confirmentur ante septennium, nisi ante habeant vsu rationis, me citato in hoc loco Torreblanca d. cap. 6. num. 31.]

18 Nihilominus tamen infante rationis vsu non habente, cui Sacramentum Confirmationis conferretur, loco dispositionis sufficit voluntas Christi, & Ecclesie; adultus vero tenetur habere intentionem, ut in Baptismo, & accedere contritus, vel saltem se putare contritum, licet autem non sit præceptum de Confessione præmittenda, quia in cap. seimus, de consecrat. on. dist. 5. dicitur, ut admoneantur, non autem præcipitur: debet tamen esse in gratia, vel putare se esse in gratia, de quo Episcopus adultos præmonere debet antequam ministrata Chamerot. dist. cap. 6. dub. 1. plures, quos refert, & sequitur Bonacina dist. puncto 4. num. 7. [Zambran. de c. s. b. in art. mortis c. 2. dub. 5. num. 5.] Nauar. de penit. cur. distinct. 5. in princ. par. 3. in glos. num. 2. 6. Henriq. dist. c. 5. §. 5. ubi etiam asserit, quod si adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuincit semper effectus, quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ, quod fuit impeditum, redditur renoto obiecto. & §. 7. resoluunt Episcopum dum administrat debere esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem saltem virtutalem.

20 Mati, & surdi possunt confirmari, quamuis enim ore non possint, vita tamen & opere valent Fidem profiteri, Chamerot. d. cap. 6. dub. 3. † Amentes quoque, si habent dilucida interualla, vel ante amentiam perierunt, possunt licite confirmari, etiamsi in mortis articulo existant, imò etiamsi sint perpetuo amentes, quia de illis est idem iudicium, quod de infantibus, Chamer. d. cap. 6. dub. 3. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 5. §. 4. num. 4. Henriq. d. cap. 6. §. 3. Bonacina d. pu. isto 4. num. 6. [Zambran de casibus tempore mortis c. 2. dub. 5. num. 3. Villal. in sum. tom. 1. tract. 6. diff. 6. num. 2. Laymann in Theolog. mor. lib. 5. tract. 3. c. 5. n. 3. Filliuc. ibi qu. moral. tom. 1. tract. 3. c. 2. n. 38. Diana d. p. 3. tract. 4. resol. 20.]

22 Forma Confirmationis sunt verba: *Consigno te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* [Referunt Cardos. d. verb. Sacram. Confirmationis num. 3. Valer. Reginald. d. lib. 28. cap. 3. Diana d. p. 3. tract. 4. resol. 27. Valent. tom. 4. disp. 5. §. 1. puncto 3. Catechism. Pij V. p. 2. cap. 3. num. 10. Torreblanca d. cap. 6. num. 22.] Quæ quidem expressio Sanctissimæ Trinitatis est facienda de necessitate Sacramenti, nam si verba prædicta quoad sensum substantialem varientur, non valide conficietur Confirmationis Sacramentum, ita D. Thom. d. quest. 72. art. 4. ubi Pelant. E. man. Sa verb. Confirmatio, num. 10. Petr. de Ledesma in sum. par. 1. de Sacrament. Confirm. cap. 3. vers. tertia conclusio, Barthol.

ab Angelo d. dialogo 3. §. 17. Henriq. dist. lib. 3. cap. 2. §. 4. Chamerot. d. tract. de Confirmat. cap. 7. dub. 1. Bonacina dist. quest. unica. puncto 3. a num. 7. Filliuc. dist. tract. 3. c. 1. num. 20. [Et cum prolatione eorum verborum debet infirmul concurrere vnctio, nam si minister prius vnct, & postea proferat verba, aut prius proferat verba, & postea vnct, non fit Sacramentum, sicut in Baptismo, & Extrema Vnctione, quoniam semper verba debent concurrere simul cum Vnctione, Nau. in man. cap. 22. num. 7. vers. septimo, Barthol. ab Angelo d. dial. 3. §. 14. Cardos. d. verb. Sacram. Confirmationis n. 3.]

Vnguntur in fronte confirmandi Chrismate consecrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui est gratia collata ad audacter confitendum Christi nomen, cum enim frons sit fides verecundia, par est ut Confirmandus in fronte inungatur, ut sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur, & ideo de necessitate huius Sacramenti est in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, Henriq. d. lib. 3. cap. 2. §. 3. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 5. §. 4. n. 8. Bonacina d. quest. unica. puncto 3. num. 8. † Chrismate frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, & septima die deponitur, & in Concil. Beluacensi. relato in cap. si quis voluerit 12. de consecrat. distinct. 4. dicitur, quod si pannus Chrismalis, quo caput pueri in fronte per Episcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, potest iterum super alium Chrismatum, aut baptizatum imponi, refert Durand. in rationali diuin. lib. 6. c. 84. n. 8.

[Aduertit Diana d. p. 3. tract. 4. resol. 22. vers. notandum, non solum necessarium esse necessitate præcepti quod vnctio Confirmationis fiat manu immediate confirmantis in fronte sub signo Crucis, sed etiam necessarium esse necessitate Sacramenti. Item certum est obligari Episcopum sub præcepto vngere immediate dextero pollice, quia ita præcipit Pontificale, ita Zambran de casibus occurrent. tempore mortis cap. 2. dub. 1. num. 1. Laymann in Theolog. mor. lib. 5. tract. 3. cap. 2. num. 5. Vnde Confirmationis Sacramentum immediate manu Episcopi esse conferendum, ita ut sit nullum si conferatur medio alio instrumento, resoluunt Laymann. d. n. 5. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 28. c. 2. num. 20. Filliuc. in quest. moral. tom. 1. tract. 3. cap. 1. num. 17. Diana d. tract. 4. resol. 28. quamuis Fernandez de Hecedia in disputat. de Sacramento Confirmat. diff. 5. p. 5. dub. unica. num. 2. existimauerit non pertinere ad necessitatem Sacramenti quod vnctio fiat pollice dextero, vel sinistro, vel alio digito, vel quouis alio instrumento siue coniuncto, siue separato, &c.]

Percutitur maxilla confirmati in signum, confirmatum forti, & inuictio animo debere ferre pericula imminencia propter Fidem, & ut se recorderet hoc Sacramento semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere. Durand. dist. cap. 84. num. 6. Barthol. ab Angelo d. dialogo 3. §. 34. Chamerota d. tract. de Confirmat. cap. 7. dub. 4. plures alios refert Bonac. d. quest. unica. puncto 4. num. 9. ubi etiam resoluunt † omissionem colaphi non videri peccatum mortale. [idem tenet Zambran d. cap. 2. dub. vlt. n. 1. ubi subdit etiam nullum esse peccatum mortale. omittente cerebrum.]

Questio est, verum is, qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel susceperit, irregularitatem incurrat? In qua quest. glos. in cap. dictum, de consecration. dist. 5. censet irregularitatem contrahere, sequuntur Nauar. in manual. cap. 27. n. 247. D. Antonin. par. 3. tit. 28. c. 6. Albert. Trot. de vero, & per-

fecto Clerico, lib. 2. cap. 14. req. 9. in princ. Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 1. §. qui omnes id probari censent in dist. cap. dictum, quo loci apertissima est decisio sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterari prohibens, penam debitam transgressioibus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptismi, & Confirmationis sacramentum iterari, & iteratio Baptismi accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum, cap. confirmandum, 50. dist. cap. qui in qualibet 1. quest. 7. cap. ex literarum, de apost. Nauar. d. cap. 27. num. 246. Couarr. in Clement. si furiosus part. 1. in princ. num. 8. Maiol. d. lib. 3. cap. 14. Vid. de Baptismo, num. 31. & 36. Viuald. in candel. auro tit. de Baptismo à num. 45. Bernard. & Salzed. in pract. cap. 15. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. irregularitas, §. 11. Bonacina de censuris disp. 7. quest. 3. puncto 3. num. 1. Chamerot. tract. 2. de Baptismo dub. 8. pag. 71. Valer. Reginald. in praxi fori Penit. lib. 30. num. 173. & seq. optime Egid. de Coninch de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 18. dub. 5. a num. 3. igitur mirum non est si quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

Verum contrariam sententiam, videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quam accipientem non contrahere irregularitatem; tenuerunt Couarr. d. num. 8. Valent. tom. 4. disp. 5. quest. 1. puncto 4. vers. fin. & disp. 7. quest. 1. 9. puncto 3. ad fin. Henriq. in sum. lib. 14. cap. 4. §. 5. in med. Suar. de censur. disp. 42. sect. 4. num. 6. Auila cod. tract. part. 7. disp. 7. dub. 5. Bonac. dist. puncto 3. num. 8. Salzed. ad Bernard. d. cap. 1. §. li. B. [Zambran. d. cap. 2. dub. 3. num. 4. ubi expresse tenet quod iterans etiam ex malitia Confirmationem non incurrit aliquam censuram, vel irregularitatem, licet peccet mortaliter, & grauissime.] Nec obstat inductio text. in d. cap. dictum, quia licet ibi sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde sequitur, quod eadem pena irregularitatis, quæ Baptismo repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum argumentum à simili non valeat in pœnis, præsertim in irregularitate; quæ non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cap. si quis de sentent. excomm. lib. 6.

Cætera de Sacramento Confirmationis, & omnia quæ in materia desiderari possunt, tractantur Theologi cum Magist. in 4. distinct. 7. D. Thom. part. 1. quest. 72. Sylact. Angel. Tabien. & alij Summistæ v. b. Confirmatio. Petr. Sor. de instit. Sacra. verb. Confirmatio, in duplici lib. Couarr. lib. 1. varior. cap. 10. Nauar. in m. n. ap. 22. à n. 8. Angel. in florib. Theologicis part. 1. tit. de Confirm. Marc. Antonin. Cuch. lib. 5. instit. maior. tit. 3. de Confirm. Petr. Gregor. synagm. iuris lib. 2. cap. 15. Durand. in rationali diuin. lib. 6. cap. 84. Alphons. Aluarez in speculo Iuris Pontifici, cap. 50. tit. de Confirmat. pag. 179. Ioan. Maldonat. in pract. de Confirmat. Galgauer. de Iure publico lib. 3. tit. 86. Fernandez in examine Theologiae moralis part. 2. cap. 3. Molles. in sum. moralis Theologiae tract. 4. cap. 2. Filliuc. quest. moral. tom. 1. tract. 3. Viuald. in candel. auro tit. de Confirmat. Maiol. lib. 4. de irregular. tit. 12. Cardin. Bellarm. lib. vnica. de sacrament. Confirmat. Henriq. in sum. lib. 3. de Confirm. Suar. de Sacrament. disp. 32. cum sequentib. Barthol. ab Angelo in examine Conf. dialogo 3. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. de sacrament. Confirmat. Marc. Anton. Genuens. in manual. Pastorum, cap. 54. Chamerota de septem Eccl. sic Sacram. tract. 3. de Confirmat. Egid. de Coninch de Sacra. q. 72. [Fernandez de Hecedia in disput. mixt. vbi de sa-

cram. Conf. Zambran de casibus occurrentibus in articulo mortis, cap. 2. de Confirmat. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. Chrismata, Cardos. in praxi iudic. verb. sacramentum Confirmat. Piasec. in simili praxi Episcop. part. 1. cap. 3. de Confirmat. Bonacina. de Sacrament. disp. 3. Valer. Reginald. in praxi fori Penit. lib. 28. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 26. [Torreblanca in practicab. Iur. spiritualis, lib. 2. cap. 6. per tot.]

Sicut qui baptizatur susceptores habet ad eum erudiendum in Fide, cap. vos ante omnia, de consecrat. dist. 4. ex D. Augustino serm. 215. de temp. ita confirmandus cum in Chrismate suscipitur in pugna, magistro militiæ eger, nam si qui gladiatoriam dimicationem subeant, alicuius indigent, cuius ope, & consilio ducatur, qui ictibus ac peritionibus saluis ipsis conficere irregularium possunt: quanto magis fideles cum sacramento Confirmationis, quasi firmis armis tehti, ac muniti in spirituale certamen, cui æterna salus proposita est, descendunt, ducis ac monitoris indigebunt? Hæc in Catechismo Concilij Trident. ad Parochos. [Obligatio autem instruendi confirmatum non contrahit patrinus, quia id iure statutum non reperitur, sicut in patrinio Baptismi. Laymann. in Theolog. mor. lib. 5. tract. 3. cap. 6. num. 1. Diana d. part. 3. tract. 4. resol. 21. in princ.]

Huiusmodi tamen susceptores non sunt de essentia Sacramenti. Sor. in 4. distinct. 7. quest. unica. art. 10. & vltim. Syluest. verb. Confirmatio, quest. unica. [Cardos. d. verb. Sacram. Confirmationis, num. 6.] peccaret tamen si quis suscipere eos omitteret, Chamerot. d. tract. 3. de Confirmatione. cap. 7. dub. 2. in princ. [Est enim obligatio sub mortali adhibendi patrinum in Confirmatione, vnde peccabit mortaliter tam confirmatum, quam confirmans si id omittatur, nisi ignorantia excuset. Petr. de Ledesma dist. tract. de Confirmat. cap. vlt. concl. 2. Zambran. de casibus in art. mortis, cap. 2. dub. 6. num. 2.]

Diligenter semper fuit obseruatum, ne puerum de fonte susceperet, nisi qui baptizatus esset, neque in sacramento Confirmationis, nisi Chrismate etiam vnctus, quod aded verum est, ut si non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualide fiat, hoc est, nulla inde contrahatur cognatio, quia sicut ad carnalem cognationem inter aliquos descendatur processio vtriusque ab eodem stipite, secundum carnalem propagationem; ita ad spiritualem exigitur processio vtriusque ab eodem stipite, nempe Christo, secundum spiritualem regenerationem, mediante visibili sacramento Baptismi, tum quia cum cognatio hæc sit ex mere Ecclesie instituto, nequit ab infidelibus contrahi, utpote qui Ecclesie legibus minimè subduntur; ita probat text. in cap. in baptisate, de consecrat. distinct. 4. & resoluunt Nauar. in manual. cap. 22. num. 56. & conf. 3. num. 1. sub tit. de Baptismo, in 1. edit. & cor. fil. 1. num. 1. de cognation. spirit. in 2. edit. plures refert DD. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 60. num. 7. & 20. quibus adde [Zambran. d. cap. 2. dub. 6. num. 3.] Rebell. de obligation. instit. part. 2. lib. 3. quest. 6. num. 6. & 7. Henriq. in sum. lib. 12. cap. 3. §. 4. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 31. num. 157. Coninch de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 32. num. 25. Fr. Basili. Pont. de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. vers. Illud tamen, Bonacina de magno Matrimonij sacramento, quest. 5. puncto 5. §. 2. num. 19. [Ioan. Sanch. in selectis disputat. disp. 40. num. 14. & 18. ubi num. 15. subdit catechumenum esse etiam cognationis spiritualis incapacem, & num. 16. extendit, ut nec etiam quamuis postea baptizatus contrahant infidelis, & catechumenus cognationem spiritualem cum baptizato. Diana d. p. 3. tract. 4. resol. 21. vers. secundo, vbi resolu.]

360 De officio, & potestate Episcopi.

resol. 26. tenet quod non confirmatus suscipiens in confirmatione puerum, non contrahit cum illo, eiusque parentibus cognationem spiritualem. Hinc resoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli, nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quaedam relatio, quae non ponitur in vno subiecto, nisi adit terminus illius, infidelis autem non est terminus huius relationis: haereticus tamen cum baptizatus, & subiectus fit Ecclesiae, suscipiendo, vel baptizando cognationem contrahit, Sanch. d. disp. 60. num. 2. Bonacin. d. disp. §. 2. num. 22. Reginald. d. lib. 31. num. 157. Possuin. de offic. Cur. cap. 6. n. 27. latè Anton. Riccius de iure personarum extra primum Ecclesiae exist. lib. 2. c. 4. Exclusi etiam ab eo munere sunt Abbates, & Monachi, quia praecipitur ne commarres spirituales habeant in Concil. Antiodorensi cap. 15. relato in cap. non liceat, de consecrat. dist. 4. dummodo qui confirmatur non sint etiam religiosi: quia tamen in illo text. nullum est verbum irritans factum, veri susceptores erunt, & subinde contrahent spiritualem cognationem, quamvis peccat mortaliter suscipiendo contra prohibitionem sibi impositam, ita Galleg. de cognat. spir. cap. 9. in fine, & multi, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 60. num. 21. quibus adde Possuin. d. cap. 6. num. 27. vers. secundo, Galet. in margarita casuum conscient. verb. Religiosus, pag. 225. in fine, Rebelle. d. disp. 6. num. 10. Reginald. d. lib. 31. num. 157. vers. quarto, Bonacina d. lib. 3. num. 23. Fr. Basil. Pont. ubi proxime, vers. exclusi, ubi subdit peccitantes publicos, donec peccata poenitentia reconcilientur, repulsos esse à susceptione in Concil. Parisiensi. l. c. 54. quamvis ipse ibi male existimet praedictos omnes si forte susciperent, nullam contrahere cognationem. Pueri cuiuscunque aetatis possunt esse susceptores legitimi, & contrahunt cognationem suscipiendo, modo habeant usum rationis, imò & ipsi infantes, qui doli capaces sunt intra primum septennium, & iudicium sufficiens ad peccandum addit, liter habentes, si quos in Baptismo, vel Confirmatione teneant, cum eisdem spiritualement cognationem contrahunt: ita Henric. d. lib. 12. cap. 11. §. 2. ad finem. Petr. de Ledesma in summ. par. 1. tractat. de sacrament. Matrim. cap. 17. conclus. 7. dub. 3. Sayr. in floribus de off. sub. tit. de cognatione spirituali, decis. 1. Possuin. d. cap. 6. num. 29. Sanchez d. lib. 7. disp. 61. num. 4. Bonacin. d. lib. 3. num. 17. Nec refert an patrinus sit minor baptizato, quia non requiritur, ut sit maior, Petr. de Ledesma d. conel. 7. dub. 2. Sayr. sub d. tit. de cognatione spirituali, decis. 3. contra Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 1224. in fine. At de susceptorum numero institutum fuit, ut vnus tantum esset. Leo I. in cap. non plures, de consecrat. dist. 4. & in cap. vltim. de cognat. spir. in 6. & in Concil. Moguntino sub Paulo II. statutum fuit, ut non plures quam vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non raro solent euenire; & Concil. Trident. sessio. 24. de reformat. cap. 2. vnum tantum iuxta praeterita Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet, vnum virum, vnamque feminam. Possuin. d. cap. 6. n. 33. Nec Episcopus potest dispensare, ut duo viri, vel duae feminae simul suscipiant, cum super Conciliari Constitut. dispensandi potestatem non habeat. Ita decisum referunt Zerola in praesi Episcop. par. 1. verb. Baptismus, §. 4. Sanch. d. lib. 7. disp. 57. n. 7. Rebelle. de

obligation. iustit. par. 2. in appendice ad lib. 4. num. 89. Reginald. d. lib. 31. num. 154. Bonacin. d. lib. 3. n. 33. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarrae lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. num. 75. vbi num. 80. decisum etiam refert, quod si vnus procurator, qui sit viri, & alter, qui sit procurator mulieris, baptizatum de sacro fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec duae mulieres, vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri. Sed dubitari potest an Concil. Trident. d. loco 43 disponens ad summum duos patrinus in Baptismo esse adhibendos, vnum scilicet virum, vnamque feminam, procedat in Confirmatione? Pro parte negatiua facit, quia in d. cap. vltim. de cognatione spir. in 6. dicitur, ut vnus tantum patrinus in Baptismo possit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc, idem iudicium est habendum; at Concil. de solo Baptismo patrinus loquitur, & ideo cum sit correctorium Iuris antiqui in d. cap. vltim. debet restringi, nec ampliari potest ultra terminos, in quibus loquitur. Quamvis idem omnino voluisse Trident. quoad omnia statuere, in patrinus Confirmationis, & totum dictum, cap. vltim. per illud restringi teneant Tolet. in instruction. Sacerdot. lib. 2. cap. 24. num. 11. Sanchez d. lib. 7. disp. 57. num. 9. Transgressio huius praecipi adhibendo plures patrinus, est peccatum mortale, quia praeciptum Ecclesiae in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficiens ad dirimendum matrimonium. Ita Fr. Emman. in summ. par. 1. cap. 226. num. 1. Veg. par. 1. cap. 33. casu 39. Bonacina d. lib. 3. num. 32. & dicit decisum Armendariz d. loco num. 84. quamuis Sanch. d. lib. 7. disp. 57. num. 6. contrarium teneat. Si tamen plures duobus suscipiant baptizatum de Baptismo, cum omnibus cognatio contrahitur: etiam enim actus contra legem factus regulariter non valeat, non dubium, C. de legib. excipitur tamen, ubi lex actum non tollit, & penam extrinsecam addit, quae potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cui poena imponitur, ut dicit Bart. communiter receptus in l. Praetor ait num. 3. ff. de noui operis num. & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit poenam Parocho admittenti plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti, quo fundamento hanc sententiam tenet Vgolin. de potestate Episcopi cap. 25. §. 1. num. 5. sequitur Sayr. decis. 4. de cogn. spir. dicit decisum Armendar. ubi proximo n. 82. Ad parentes pertinet patrinus designare, vel illis non designantibus ad Parochos, Possuin. d. cap. 6. num. 33. Bonacina d. lib. 3. num. 27. & patet ex Concil. Trident. citato loco. Errequiritur contractus, ita vt eo deficiente compaternitas non contrahatur, qui enim tantummodo assistit baptizato, vel Confirmatione, ipsumque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, eo quod vere non dicatur tenere, vel suscipere. Ita Henric. lib. 12. cap. 11. §. 3. Verall. decis. 164. par. 1. Reginald. d. lib. 31. num. 151. Sanch. d. lib. 7. disp. 56. num. 5. Bonacina d. §. 2. num. 14. Mar. Anton. variar. lib. 1. resolut. fin. casu 33. dicit decisum Armendariz d. loco num. 83. Si vero nullus specialiter designatus est patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, seu Parochi, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte haeque susciperent, omnes sunt cognati, quia

quia attento iure cap. vltim. de cognat. spir. in 6. omnes contrahebant cognationem tangendo simul, cui standum est, quando aliud non decernitur iure nouo Concilij Trident. ex text. in l. praecipimus. C. de appellat. Ita Nauar. in man. cap. 22. num. 39. Iacob. de Graffis in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 85. num. 4. Petr. de Ledesma de Matrimonio. quest. 56. art. 3. vers. est aliud dubium annexum, & in summ. part. 1. de Sacrament. Matrimonij. cap. 17. conclus. 6. dub. 2. Viuald. in candelabr. aureo tit. de impedimen. matrimonij num. 5. vers. cognatio spiritualis, Henriquez d. lib. 3. Coninch tom. 2. quest. 32. num. 37. & pro hac opinione decisum referunt Rebelle. de obligat. iustit. p. 2. lib. 3. §. 6. num. 5. & in append. ad lib. 4. num. 95. Reginald. d. lib. 31. num. 152. vers. secundum, Bonacina d. §. 2. num. 24. Quamuis contrarium teneant Galleg. Vega, Fr. Emman. & Sayr. quos referunt, & sequuntur Sanchez d. lib. 7. disp. 67. num. 12. & Guierri. de matrim. cap. 100. num. 7. Quaesitio est controuersa, an cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem? In qua tenet vna sententia non posse hanc cognationem spiritualement contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem personalem, & praesentiam actualem patris. Iura de hoc loquentia, vt demonstrant text. in cap. de his 30. quest. 1. in hac verba; De his, qui filios suos ad Confirmationem coram Episcopo tenent, id est, qui filios uxoris suae, dum christianum super se sustinent, & in cap. ad limina, eadem causa, & quest. ibi, eunque ipse propriis manibus retinendo suscepit. Quare ita resoluunt Franc. Marc. decis. 830. num. 8. part. 2. Galleg. de cognat. spir. cap. 13. num. 14. Henric. d. lib. 12. cap. 11. num. vlt. Couar. de sponsalibus part. 2. cap. 6. §. 4. num. 6. Veg. tom. 1. sum. cap. 33. casu 44. Fr. Emman. tom. 1. sum. cap. 226. num. 9. Azor. in suis. moral. part. 1. lib. 2. cap. 12. paulo post princip. Candelabr. aur. part. 1. vbi de matrim. num. 160. Possuin. d. cap. 6. num. 27. vers. quarto, Reginald. d. lib. 31. num. 156. Rebelle. d. lib. 3. quest. 6. n. 12. Sanch. d. lib. 7. disp. 59. num. 4. vbi in hanc sententiam refert multos Doctores. At de consuetudine vniuersali verum est dicere cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore, quia quae agit procurator, non agit proprio nomine, sed nomine mittentis: tum quia mittens fuit designatus, non verò procurator, & de hac consuetudine, secundum quam decidisse Sacram Cardin. Congreg. testantur Sa verb. matrimonium, tit. de impedimentis matrimonij, num. 5. Rebel. d. lib. 3. quest. 6. num. 12. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu 25. Coninch disput. 4. 2. num. 40. Franc. Leo in thesaurio fori Ecclesiae part. 2. cap. 9. num. 63. cum sequentibus. Bonacina d. lib. 3. num. 34. vers. sed mihi, Armendariz d. loco num. 75. & ita etiam censuisse Sacram Rotam Romanam referunt Verall. decis. 147. p. 3. Galet. in margarita casuum conscient. tit. de cognat. spir. Aloyf. Ricc. in praesi fori Ecclesiae, resolut. 630. in 2. edit. Aduertendum est maximè, quòd patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Catechismo, vel Baptismo secundum consuetudinem Ecclesiae Romanae, cap. in Catechismo, de consecrat. dist. 4. Chamerota d. tractat. de Confirm. cap. 7. dub. 2. vers. debet. [Diana d. part. 3. tract. 4. resolut. 21. vers. tertio, Zambran. de casibus in artic. mortis, c. 2. dub. 6. num. 1.] Et quamuis vnus non possit tenere ultra duos eadem de Confirmatione, vt in Pontificali; tamen quantum verè constat volentem tenere esse aliquem Barbos. de Episcopo. Pars II.

virtum probum, maximè Curatum, aut senem, in quo iudicio Episcopi, cessat praesumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia spirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Episcopus si permittat tenere ultra duos, ita resolut Marc. Anton. Genuen. in man. Pastorum, cap. 54. n. 6. Cùm ergo susceptores patrum vicem gerent, & susceptos pro filiis haberent, nec minori charitatis vinculo inter se coniungerentur, vt dixit Nicol. I. in cap. et diligere 30. quest. 1. meritò constituit Ecclesia vinculum cognationis interuenire, atque aded ad matrimonium impedimentum esse decreuit noui Concil. Trid. cap. 2. dum constituit in Baptismo cognationem contrahi inter patrinus, & baptizatum ipsum, & illius patrem, ac matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, baptizantem patrem, ac matrem. Et in Confirmatione, confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi similiter statutum est, Chamer. vbi proxime, vers. tertio dico. [Cardos. d. lib. verb. sacram. Confirmationis, num. 7.] Et huiusmodi parentes debere esse carnales, quamuis illegitimos resoluunt Galleg. de cognat. spir. d. cap. 7. num. 12. Sanch. d. lib. 7. disput. 54. num. 16. Reginald. d. lib. 31. num. 150. vers. ceterum. [me citato in hoc loco Torreblanca d. cap. 6. num. 33.] Ex quibus consequens est cognationem spiritualement non contrahi inter ipsosmet patrinus, veluti si vir, & femina sint simul patris, quia non impediuntur inter se iungi. Ita Ludouic. Lop. in instruction. conscient. part. 2. cap. 51. de matr. colum. 2. Galleg. cap. 9. num. 8. Veg. tom. 1. sum. cap. 33. casu 40. Galet. in margarita casuum conscientiae, verb. Matrimonium, pag. 165. colum. 1. Nugn. p. 3. q. 67. art. 8. vers. finem. Sanch. d. lib. 7. disp. 54. num. 12. Reginald. d. lib. 31. n. 150. Bonacina d. §. 2. num. 4. Armendariz vbi proximo num. 84. Hinc etiam provenit huiusmodi cognationem spiritualement à viro contractam, eo quòd aliquem tenuerit in Baptismo, vel Confirmatione, non transfundi ad uxorem, vel è contra, vt resoluunt Tolet. in instruction. Sacerd. lib. 7. c. 4. num. 5. Matensis in rubricul. 1. gloss. 1. num. 168. lib. 5. noua Recop. Henric. d. lib. 12. c. 11. §. 2. post Petr. Ledesma. Soar. Fr. Emman. & alios Sanch. d. lib. 7. disput. 54. num. 11. Reginald. d. lib. 31. num. 149. Coninch tom. 2. disputat. 32. num. 24. vers. inter faminam, Armendariz d. lib. 84. vbi refert decisum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis. Vnde fit virum, & uxorem minimè peccare suscipientes alienum puerum in Baptismo, vt optimè tenent Nauar. in man. cap. 22. num. 39. Armendariz d. lib. 84. Sanchez d. lib. 7. disp. 57. num. 5. Bonacina d. §. 2. num. 5. Et potest patrinus matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscepit, vt declarauit Pius V. in sua Bulla, incip. Cùm illius vicem edita 4. Kal. Decembris, an. 1566. & post Fr. Emman. ac Nugn. ita resoluunt Sanch. d. lib. 7. disp. 54. num. 12. Bonacina d. §. 2. num. 6.

ALLEGATIO XXXI. Episcopus sancta olea qualiter consecrari debeat? SVMMARIVM. 1. Oleum sanctum trina diuersitate consecratur. A A a 2. Confir

- 2. Confirmationis Chrisma conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo cuiuscunque loci sit, benedicta ab Episcopo consecrato.
- 3. Oleum oliuarum est essentialiale huic Sacramento Confirmationis, balsamum vero accidentarium.
- 4. Chrisma quod est Confirmationis materia, necessario benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote.
- 5. Chrisma de necessitate præcepti debet fieri illo anno in die Cene Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confirmet.
- 6. Oleum Catechumenorum quale.
- 7. Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vnctionem accipiunt.
- 8. Oleum, quo unguuntur Reges quid significet.
- 9. Gothorum Reges ungebantur.
- 10. Hispania, Navarra, Aragonia, & Sicilia Reges ungebantur.
- 11. Reges Francie peculiari privilegio oleo à Cælo dimisso unguuntur.
- 12. Pontificis caput Chrismate consecratur, brachium vero Principis oleo delinitur.
- 13. Oleum infirmorum ab Episcopo benedictum, & materia remota sacramenti Vnctionis.
- 14. Oleum, & Chrisma de consensu Summi Pontificis an possit à simplici Sacerdote consecrari.
- 15. Oleum oliuarum est materia sufficiens sacramenti Vnctionis, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione.
- 16. Extrema Vnctionis sacramentum validè non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.
- 17. Chrisma, & olea singulis annis confici debent, & peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat, non data necessitate.
- 18. Magis dignum attrahit ad se minus dignum.
- 19. Episcopus si absens sit, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hac olea benedicti debent, vicinior est petendus, ut ea consecret.
- 20. Exempli subiiciuntur Episcopo in illis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, &c.
- 21. Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest.
- 22. Baptismi sacramentum, iam parvulis, quam adultis tempore interditi administratur, benedicta fonte, & parinis adhibitis.
- 23. Confirmationis sacramentum licet, solemniter, & publicè tempore interditi celebratur.
- 24. Chrismata tamen clausi ianuis consecrandum.
- 25. Contrarium verius.
- 26. Episcopus peccator si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter.

OLEUM sanctum sub trina diuersitate consecratur, aliud quod vocatur Chrisma ex oleo oliuarum, & balsamo, cuius mixtura mysterium explicatur in cap. vni. de sacra Vnctione. Hoc unguuntur baptizati in vertice, & fronte, Ecclesia, Altaria, Calix, Patena, Fons baptismalis, Episcopus, dum consecratur, in capite, & in manibus, & Confirmandi. Aliud dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuarum, solo hoc unguuntur baptizati inter scapulas, & in pectore, Ecclesia, Altare ante chrismatione, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & humero. Tertium, est oleum infirmorum, quo unguuntur infirmi, ex primæua institutione Ecclesie, de qua in Epistola. can. Jacobi. Apost. Infirmatur quis ex vobis inducat Presbyteros Ecclesie, & orem super eum, ungentes eum oleo, &c. De hac triplici olei consecratione, & de

eius proprietate, latè agit Durand. in rationali diuinarum lib. 6. cap. 74.

Confirmationis Chrisma (quod attinet ad primū oleum sanctum, de quo supra) conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo, cuiuscunque loci sit, benedicta ab Episcopo consecrato: vt colligitur ex Concil. Trident. sess. 7. can. 2. de Confirmatione, comprobant Tolet. in summ. lib. 2. cap. 24. num. 2. Nauar. in man. cap. 22. num. 8. Syluest. verb. Confirmatio, num. 2. Sot. in 4. distinct. 7. quest. 1. art. 2. Victor. de Sacrament. conclus. 40. Viuald. in candelabro aureo sub tit. de Confirmat. cap. 2. num. 1. Graf. in decis. aureis part. 2. lib. 1. c. 5. num. 16. Sayr. de Sacrament. in genere lib. 1. cap. 3. quest. vni. art. 3. vers. de Confirmat. Bellarmin. in controuers. Catholicis lib. de Confirmat. cap. 8. Nugn. 3. part. quest. 72. art. 3. vbi Coninch num. 29. & 30. Soar. tom. 3. disp. 33. sect. 1. & 2. Bartholom. ab Angelo de Sacram. dialog. 3. §. 4. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 2. cap. 9. colum. 106. & 108. & part. 2. lib. 5. cap. 1. quest. 4. colum. 520. Chamerota de Sacrament. tractat. 3. de Confirmat. cap. 2. de materia Confirmat. pag. 112. [Cardof. in praxi Indicum verb. sacrament. Confirmationis num. 2.]

Oleum oliuarum est essentialiale huic Sacramento, balsamum verò est accidentarium, vt probatur ex c. Pastoralis, de Sacrament. non ier. vbi interrogatus Innoc. III. quid esset agendum de quodam Confirmatione oleo tantum, respondit non esse iterandum, sed cautè supplendum, si quid deesset. ergo si illud fuit Sacramentum sine balsamo, certum est balsamum non esse de necessitate Sacramenti. Ita Angl. de Confirmat. art. 22. conclus. 2. Valent. tom. 4. disp. 5. quest. 1. puncto 2. vers. questio est autem. Nauar. cap. 22. num. 8. & consuetudo de sacra Vnct. num. 4. & 8. Sayr. decis. vni. cod. tit. Sa. verb. Confirmat. num. 7. Chamer. vbi supra dub. 2. [Cardof. diu. verb. sacram. Confirmationis num. 2. Valer. Reg. in praxi fori puncti lib. 28. cap. 2. num. 7. Philarch. de officio sacer. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 11. Fernandez in examine Theolog. moral. part. 3. cap. 5. §. 2. Licet contrariam sententiam, nempe Chrisma ex oleo & balsamo compositum esse materiam, & de essentia Confirmationis existimauerint Zambran. de casibus temp. mortis c. 2. n. 2. Fernand. de Heredia in disp. vni. de sacram. Conf. disp. 5. p. 3. dub. 1. concl. 1. Layman. in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. c. 2. num. 1. Villalob. in summ. tom. 1. tract. 6. diff. 2. num. 2.]

Chrisma hoc, quod est materia Confirmationis, 4 necessarid benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote. D. Thom. 3. part. quest. 72. art. 2. Viuald. diel. cap. 2. num. 4. & 5. Valent. tom. 4. disp. 5. quest. 2. puncto 2. ad finem. Francisc. de Pirhigianis distinct. 7. quest. 1. art. 4. concl. 2. Nugn. in 3. partem D. Thoma quest. 72. art. 3. difficult. 4. vbi Coninch num. 43. Chamerot. diel. cap. 2. dub. 3. & 5. Soar. diel. disp. 33. sect. 2. Bartholom. ab Angel. diel. dialog. 3. §. 12. [Alzedo diel. part. 2. cap. 4. num. 7.] An Papa possit committere simplici Sacerdoti consecrationem Chrismatis, quod est materia Confirmationis, vide alleg. præced. num. 6.

De necessitate præcepti est, vt Chrisma confectum sit illo anno in die Cene Domini, cap. si quis, de consecrat. distinct. 4. cap. omni tempore, eadem distinct. D. Antonin. 3. part. art. 14. cap. 14. §. 2. [Barthol. ab Angelo diel. dial. 3. §. 82. Cardof. diel. verb. sacram. Confirmationis num. 8. Reginal. diel. lib. 28. cap. 2. num. 8. in fine Alzedo diel. part. 2. cap. 4. num. 16. vbi num. 15. ait quod non licet Episcopo chrisma conficere nisi Missam celebret, & num. 17. post Fr. Emman. in summ. tom. 4. cap. 67. num. 14. quod non peccat mort. Episcopus etiam si Chrisma confectet in peccato existens, sed peccabit

peccabit ex eo, quia Missam celebrat. [Etsi Episcopus habeat duos Episcopatus vnitos, & propinquos, debet vno anno celebrare in vna Ecclesia in die Cene Domini, & ibi Chrisma conficere, & altero anno in alia, & sic alternatis annis hoc officium exercere, & Chrisma de vna Ecclesia in aliam transmittere, vt frequenter solet fieri, iuxta cap. te referente, 12. vbi Hostiens. ante finem; Burr. & Abb. in sine, de celebrat. Missarum, ita illis citatis refert Steph. Grat. discept. forens. tom. 4. disp. 655. num. 74. qui post hæc scripta ad manus meas peruenit. [& me citato in hoc loco Alzedo diel. part. 2. cap. 4. num. 19.] Peccabit enim Episcopus si confirmet ex veteri Chrismate, & non ex nouo illius anni. Ita post Soar. tenet Marc. Anton. Genuens. in mar. Pastorum cap. 54. num. 9.

Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad secundum oleum sanctum, de quo supra) est illud, quo pueri baptizandi unguuntur in pectore, scapulis, manibusque Presbyterorum, cum ad Sacerdotium promouentur, quod etiam seruit ante consecrationem Ecclesie, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctissime Trinitatis, vt nihil mali latentis inimici in eo remaneat, sed mens eius confortetur in Fide Sancte Trinitatis, & in scapulis, vt vndique munitur per Dei gratiam ad bona opera facienda. Durand. in ration. diuin. lib. 6. cap. 74. num. 21. Fusch. de viti. lib. 1. cap. 6. num. 4. Adhibetur etiam ad vntionem Regum, & Principum: hi enim vntionem accipiunt ab Episcopis in suis Regnis, vt decidit Innocent. III. in cap. 1. §. unde, de sacra Vnctione, Selua de beneficiis prima part. quest. 5. num. 164. & 165. Gregor. l. 13. glof. 1. tit. 4. part. 1. Petr. Alphons. de Vasconcl. in harmonia rubricar. sub rubric. de sacra Vnctione num. 9. Furch. diel. cap. 6. num. 5. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 10. cap. 5. quest. 2. & 3. Significationes autem Vntionis retulit Augustinus de Ancona de potestate Papa quest. 38. art. 2. Castald. de Imperator. quest. 27. nam oleum, quo unguuntur, significat lætitiã, & promptitudinem ad debellandum inimicos Ecclesie, & pugnantium pro Fide ad consequendum victoriam, Vnde intelligi potest, illud PL. 44. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis; oleum enim dicitur lætitiæ, quia hoc significat oleo inungi, vt ostendatur lætitiã qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item & quia per oleum nitor conscientie designatur, iuxta Matth. 25. prudentes Virgines acceperunt oleum in vasis suis, & refertur in cap. 1. §. 1. de sacra Vnctione, Durand. diel. cap. 74. num. 10. & refert D. Thom. 3. part. summ. quest. 108. art. 3. in addit. quod sicut cap. 10. Actuum Apostolorum dicitur de Christo, quod predicauit Ioannes Iesum à Nazareth quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto, & virtute; & sicut Christus, idest, Vnctus appellatur Dominus noster Iesus, ita Reges inunguntur, consecrantur, & coronantur, vt intelligant à Christo Vncto potestatem habere, & in eo regnare, quod declarat & Innocentius antiquus in cap. venerabilem, de elect.

Ius vngendi, omnibus Regibus Christianis generare est, nec quod de aliquibus peculiariter scribitur, ius aliis admittit: sed tantum de illis sit mentio, qui unguuntur à Papa, quia sunt vasalli Ecclesie; iuxta ea, quæ notant Doctores per text. ibi in cap. intellectuimus, de iur. iur. & citatis à Mart. Laud. quest. 23. de Princip. & à Restauo Castaldo de Imperator. quest. 19. num. 6. & quest. 36. num. 10. [nouissimè D. Roder. à Cunha de Prim. iur. Ecclesie, Bracharen. cap. 36. num. 1.] Hispaniarum antiquissimi Reges Gothi ungebantur, prout, de Rege Vvamba, & Erugio dicitur in Barbof. de Episcopo. Pars I. I.

Concil. Tolet. XII. cap. 1. & de Flauio Egica narrat Ambr. de Morales in chronis Hispania lib. 12. c. 41. 53. & 57. solitoseque fuisse Gothorum Reges eam sacram Vnctionem recipere, asserit Garcia Loaysa in Synodo Toletana sub Gundemaro, fol. 277. & in notis ad Concilium Toletanum nonum cap. 10. fol. 495. † De Regum Hispanie Vnctione, eorundemque visitato ritu, & præcipue de Alphonso IV. memorat Garribay in compendio historiali, lib. 8. cap. 1. ann. 1135. In regibus Nauarre idem vsum fuisse, quod omnes vngerentur, meminit idem Garribay, lib. 26. cap. 1. & lib. 27. cap. 1. & 4. vbi peculiariter retulit de Ferdinando Phæbo, Philippo, & Carolo I. I. De Vnctione Regum Aragonie agit Hieron. Curita in annal. eiusd. Regni, lib. 10. cap. 68. & lib. 7. cap. 1. & cap. 28. & 29. mentionem faciens de Vnctione Regis Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando. De Vnctione Regum Sicilie agunt Castald. de Imper. q. 18. num. 6. Currit. annal. Aragon. p. 1. lib. 5. cap. 17. [de omnibus meminit Illustriss. à Cunha d. cap. 36. num. 2.]

Reges tamen Francie, Hierosolymitani, & Sicilie prætendunt sibi tantum hanc vntionem singulari quodam privilegio priuatum concessam, Oleum enim quo inungitur Rex Francie è cælo dimissum narratur, de quo remitto lectorem ad Renatum Chopinum lib. 2. de domania Francia tit. 2. n. 7. D. Antonin. part. 2. historiali tit. 11. cap. 2. §. 7. Forcatul. de Imperio Gallorum, lib. 6. fol. 370. Cassan. in catalogo p. 5. confid. 30. & 31. Carolum Grassal. de iuribus Regum Francie, lib. 2. iure 2. Guidop. quest. 114. Guillelm. de Benedic. in cap. Reynuius, verb. duas habens filias, n. 77. Castald. de Imperator. quest. 18. num. 6. Martin. Laudens. quest. 76. de Principe, Ioan. Ferreult. privileg. 7. Francisc. Marc. decis. 456. num. 31. & decis. 1024. num. 5. & 7. Fusc. de visitatione lib. 1. cap. 6. num. 5. Petr. Greg. in preludijs optimi Iuriconsulti, probique magistratus, lib. 1. cap. 11. Card. Baron. annalium Ecclesie tom. 6. an. 499. Thom. Corm. lib. 1. rerum gest. Henric. II. Regis Gallie, fol. 18.

Solus Pontifex Chrismate in capite ungitur ex balsamo, & oleo confecto mystica ratione, sed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur, non Chrismate, ex Cæremonijs sacro, lib. 1. sect. 1. cap. 3. & ita ex text. in cap. 1. de sacra Vnctione, non potest Rex Chrismate inungi, sed solo oleo. Differt autem inter Pontificis, & Principis Vnctionem, quia caput Pontificis Chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur, vt ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis potestatem, notat Restaur. Castald. de Imperatore q. 19. num. 3.

Oleum verò infirmorum (quod pertinet ad tertium oleum sanctum, de quo supra) benedictum ab Episcopo, est materia remota sacramenti Vnctionis, vt habetur in Concil. Trident. sess. 14. de extrema Vnctione, cap. 1. Sayr. de Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 3. quest. vni. art. 3. vers. de Sacram. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. Extrema Vnctio, vers. 1. Petr. de Ledelm. part. 1. de sacram. Extrema Vnctionis, cap. 2. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 2. cap. 9. vers. quotiescumque in sine pag. 107. Valer. Reginaldus in praxi fori præminent. lib. 28. num. 50. cum sequentibus, Coninch de Sacrament. tom. 2. disp. 19. à num. 5. Et de oleo infirmorum in quo sunt facta multa miracula, vide Martin. del Rio disquisit. magic. lib. 6. cap. 2. sect. 3. pag. 512.

Quamuis ab Episcopo sit oleum infirmorum benedicendum, tamen probabile videtur Sacerdotem

rem simplicem posse de consensu Summi Pontificis Oleum, & Chrismata consecrare, vt ait Caietanus 3. part. quæst. 72. art. 3. terigi allegat. præcedent. num. 6. & tenent aliqui apud Henric. in summ. lib. 3. cap. 8. num. 2. Bartholom. ab Angelo dialogo 3. §. 98. Fulc. d. cap. 6. num. 7. Chamberota dicto loco, dub. 5. Bonacina de Sacramentis, disp. 7. quæst. vnic. puncto 2. num. 3. vbi num. 4. 15 resoluit ¶ oleum oliuarum esse materiam sufficientem huius Sacramenti, etiam si benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quam benedictione 16 confecta Ecclesie, & n. 5. asserit ¶ non esse validum Sacramentum extreme Vnctionis, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum, ex ea ratione, quia materia huius Sacramenti est oleum benedictum ab Episcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requisita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem tenere Nugn. 1. part. quæst. 29. art. 6. Reginald. dist. lib. 28. num. 50. Francisc. Pithigian. dist. 23. q. vnic. artic. 3. versio. debet, licet Chamberota dist. loco dub. 4. asserat Confirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamuis peccaret, qui sic vteretur.

17 Ex consuetudine, & præcepto Ecclesie debet prædictum oleum esse benedictum eo anno, per text. in cap. litteris, de consecrat. dist. 3. Bonacina dist. quæst. vnic. puncto 2. num. 6. vbi etiam asserit non videri à peccato excusandum parochum si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas, idem asserunt Vgolin. dist. cap. 7. §. 2. num. 1. Postseuin. de officio Curati, cap. 9. num. 1. Adde Parochum posse licite oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore vt oleum consecratum non sufficiat, vt rursus enim censetur consecratum per admixtionem, modò quod additur sit minoris quantitatis consecrato: ita Pithigianus d. art. 3. Barthol. ab Angelo d. dialogo 3. §. 93. & 101. Postseuinus de officio Curati, cap. 9. num. 2. Fulch. d. cap. 6. num. 10. ¶ magis enim dignum attrahit ad se minus dignum, cap. quod in dubio, de consecr. Ecclesie. Dec. in cap. ex litteris, num. 4. de constitut. Tiraq. de retracta lignag. §. 1. glof. 7. num. 82. Hieron. Giach. in cons. Syndicatus, num. 32. 9. Menoch. cons. 2. num. 227. Ferrer. in constitut. Caubaloniae glof. 2. num. 56. ¶ At si absens sit Episcopus, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, & illorum necessitas adsit, proximus Episcopus adiri poterit, & curare, vt consecrentur eadem olea, glof. verb. spiritualibus, in cap. si Episcopus, de suppl. neglig. Prælati. & notat Vgolin. d. cap. 27. §. 2. num. 2. vbi etiam aduertit, quod si hoc non fiat, & necessitas urgeat, potest interim veteri vti.

20 Exempti subiiciuntur Episcopo in eis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum, & similibus, vt probat cap. veniens 19. vers. Chrismata, de prescript. vbi Abb. not. 2. Balb. de prescript. 1. part. §. parui, quæst. 12. num. fin. Rebuff. in prædicti benefic. p. 1. tit. de cleric. & à quibus, & quomodo creentur, num. 22. Cochier de iurisdic. Ord. in exemptis, part. 2. quæst. 45. num. 16. Nihil pro Chrismate recipi valet ratione olei, cap. ea que, de simon. ¶ Nihilque pro eodem Chrismate, & aliis oleis sacris recipi etiam potest à Parochis, quamuis liberè oblatum; quare eorum, qui præpositi sunt ad distributionem, consuetudo tollenda est, qui nolunt ea dare, nisi oua, aut aliquid aliud ipsis tribuatur, vt dixi Fulc. de visit. lib. 1. cap. 6. num. 13. quem refert Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 4. §. 3. num. 2. & optimè dilponit Concil. Prouinc. Bracharen. I V. act. 4. cap. 28.

Restat sciendum, an Chrisma tempore interdicti publicè confici possit: In qua questione communis Doctorum opinio tenet, quod licet Baptismi sacramentum tam paruulis, quam adultis tempore interdicti possit administrari, vt decidit text. in cap. quoniam, de sent. excom. lib. 6. & late prosequantur Henric. in sum. lib. 2. cap. 16. §. 3. Suar. tom. 3. disp. 26. sect. 1. Vgolin. tabul. 5. cap. 7. §. 4. num. 2. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 7. num. 3. etiam resolutes fontem benedicti, & susceptores, seu paruos posse adhiberi, ex vulgari reg. concessio vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum, de qua in l. ad rem mobilem, ff. de procurat. & in cap. præterea, de officio deleg. & quia, ¶ cui vnum conceditur, conceduntur omnia cum quibus fieri solet. l. si quando, C. de inoffic. testam. cum vulgariibus; & etiam licet Confirmationis sacramentum licet, solèmniter, & publicè, & apertis ianuis eodem tempore interdicti generalis loci, & in Ecclesia specialiter interdicta conferri possit, ex d. cap. quoniam, vt per Nauarr. in manual. cap. 27. num. 178. Couarr. in cap. alma 2. part. §. 2. num. 7. versio. de Confirmationis sacramento, Vgolin. dist. cap. 7. §. 5. Sayr. dist. cap. 7. nem. 6. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. cap. 2. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 53. Auila de censur. disp. 4. sect. 1. dub. 4. conclus. 3. Henric. lib. 3. cap. 6. §. 7. & lib. 13. cap. 45. §. 1. iuncta lit. l. Suar. d. sect. 1. à num. 7. ¶ Chrismata tamen non ita, sed clausis ianuis, iuxta moderationem cap. alma mater, versio. aduicimus, de sent. excom. lib. 6. Ita post Archid. & Anchar. ac alios communiter ibi, resoluunt Couarr. Vgolin. Henr. dist. §. 1. lit. M. & Suar. num. 8. distis locis, & post eos Bonacina de censur. disp. 5. puncto 2. §. 1. num. 2. Mar. Alter. dist. cap. 2. versio. communis, Benzozon. de iustitia Pontifici interdicti, cap. 6. versio. præterea, & seq. vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter.

Verum licet huius sententia nullum inuenerim contradicteorem, ei acquiescere non possum. nam text. in d. versio. Aduicimus, & à principio per totum, non emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos casus, in quibus antiquiori iure illa prohibitio fuerat modificata, sed ad rigorem interdicti temperandum in casibus, in quibus aliàs vsum Diuinorum impediabat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non potest, iuxta reg. que ob gratiam, lib. 6. & l. legata iniuuliter, iuncto sumario, ff. de adim. leg. Vnde quemadmodum iure antiquo vsum Baptismi, & Confirmationis, quia simpliciter concessus reperitur, tempore interdicti à prædictis Doctoribus conceditur publicè, & apertis ianuis, ita etiam in conficiendo Chrismate ex eadem ratione id ipsum concedere debuerunt. Accedit quia forma præscripta in d. versio. Aduicimus, manifestè ostendit applicari non posse Chrismati conficiendo, agit enim ibi Pontifex de diuinis officiis, & Missa celebranda singulis diebus, quod Chrismati minime conuenit, siquidem quotidie fieri non potest, sed semel in anno in Cena Domini. Insuper dici non potest contineri Chrisma in priori parte, qua agitur de Missæ sacrificio faciendis, neque etiam in posteriori de diuinis Officiis dicendis, quia Chrisma non dicitur, sed fit, seu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur officia singulis diebus, propriè, & in toto rigore conuenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur ex versio. & canonici, ibi, qui horis intersunt.

Episcopus peccator si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum, peccat mort. quia id iure diuino pertinet

pertinet ad materiam necessariam Sacramenti Confirmationis, aut Extreme Vnctionis; & videtur res grauis annexa Ordini Episcopali: non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines consecrat, quod non tam pertinet ad solemne officium Ordinis Episcopalis, ita Henric. in summ. lib. 10. cap. 23. §. 5. ¶ sequitur Ioan. de Lugo de sacram. in genere disp. 8. sect. 9. num. 156. Sed contrarium, immo Episcopum siue conficiat Chrisma, siue consecret Ecclesiam in peccato, non peccare mort. minus bene indistinctè sustinent Hurtad. de sacram. in genere disp. 4. diff. 10. Granad. in 3. p. S. Thoma de sacram. in genere controu. 3. tract. 5. num. 7. Merat. tom. de sacram. in genere disp. 8. sect. 2. in fine, Pappos. in 3. p. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 37. Tanner. tom. 4. disp. 3. q. 4. dub. 3. num. 34. quos refert & sequitur Diana moral. resolut. part. 5. tract. 13. resol. 73. versio. sed sententiam.]

siam, & Missarum solennia, si magnus adfuit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniant.

17 Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest.

18 Ordinarius non potest præcipere, ne matrimonia domi celebrentur sexuta Concilij forma.

19 Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & testibus celebrari potest omittis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiant.

20 Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non potest denunciations omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficultè obtineri possit.

21 Malitiosè facere dicitur, qui non iuste impedire potest.

22 Animus malitiosè impediendum coniecturis detegitur, & inuicando prestio cognoscitur.

23 Animus non nisi iuramento probari potest.

24 Falsa impedimenta denunciatus, vt matrimonium impediatur, arbitraria poena puniuntur.

25 Cognoscens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiam si occultum sit, vel acceptum sibi secreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifestare.

26 Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita vt solus ipse nouerit, præcipue si nascitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui suo incommodo, aut aliorum scandalo, non tenetur detegere.

ALLEGATIO XXXII.

Episcopus in Matrimonis contrahendis, & dispensationibus denunciationum elargiendis, quam habeat auctoritatem?

S V M M A R I V M.

- 1 Denunciations non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij.
- 2 Peccatum mortale committitur quando huiusmodi denunciations omittuntur sine facultate, aut legitima causa.
- 3 Sponsi etiam prædictas denunciations omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.
- 4 Parochus peccat mortaliter assistens matrimonio absque præmissis denunciationibus.
- 5 Parochus emittens vnam denunciationem, si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur à mortali excusandus.
- 6 Parochus timore mortis omittis denunciationibus matrimonio assistens non peccat.
- 7 Parochus auctoritate propria, & sine iusta causa denunciations omittens, suspendendus est ab officio per triennium.
- 8 Matrimonium dicitur clandestinum quoad penas, si illicitè denunciations omittantur.
- 9 Denunciations sunt faciendæ à Parocho, vel ab alio de ipsius Parochi licentia.
- 10 Denunciations sunt faciendæ in vtraque sponsi, & sponsæ Parochia, quando sunt diuersarum Parochiarum.
- 11 Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, faciendæ sunt denunciations in eo, in quo versissimè est sciri impedimentum.
- 12 Denunciations sunt faciendæ tribus diebus festiuis continuis, quæ sibi non succedant immediate.
- 13 Parochus non peccat mortaliter, si vno, vel altero die festo omittat denunciations, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat.
- 14 Diebus ferialibus huiusmodi denunciations fieri non possunt, etiam cum dispensatione Episcopi.
- 15 Denunciations possunt aliquando fieri alio die, quam festo, si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat.
- 16 Denunciations validdè fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solennia, si magnus adfuit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniant.

- 27 Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciations ex causa.
- 28 Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.
- 29 Vicarius Episcopi potest remittere denunciations.
- 30 Iurisdictionem quæ Episcopalem habentes, nullique Diocesano subditi, possunt remittere denunciations.
- 31 Abbates, cui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quæ Episcopalem, possunt omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diocesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis.
- 32 Abbates huiusmodi titulares, & Commendatarij possunt remittere denunciations.
- 33 Magister scholæ Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti, potest denunciations remittere.
- 34 Archiepiscopus in alterius Episcopatu denunciations remittere non potest.
- 35 Episcopus vnius contrahentis potest cum vtroque quamuis sine diuersè Diocesis in denunciationibus dispensare.
- 36 Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus.
- 37 Vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter.
- 38 Ordinarij absque iusta causa denunciations remittere non possunt.
- 39 Dispensandi causa sufficit, quod extraiudicialiter cognoscatur.
- 40 Iusta ad dispensandum causa, quæ.
- 41 Causa iusta ad dispensandum est, quando creditur matrimonium iniuste impediendum.
- 42 Vel quando Virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult.
- 43 Vel quando virgo erat à viro destituta.
- 44 Vel si filij essent sub potestate nonvercali.
- 45 Vel quando magnates contrahendi sunt matrimonium.

- 46 Vel quos inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, etatis, divitiarum, & qualitatis.
- 47 Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo.
- 48 Vel quando tempus, quo nuptia prohibentur, instat, ita ut nequeant omnes denunciationses pramitti.
- 49 Vel ubi contrahere volentes diu habitus fuerint pro conjugibus.
- 50 Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationali causa peccat mortaliter.
- 51 Ordinarius existente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare.
- 52 Appellari potest de delegacione dispensacionis, saltem quoad effectum devolutivum.
- 53 An detur tam urgente necessitas, ut solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensacione.
- 54 Quando de licentia Ordinarii, una tantum denunciatio pramittitur, non statim contractum matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum.
- 55 Qui intra quatuor menses post denunciations factas matrimonium non contraxit, non potest illud iure, nisi alia denunciations pramittantur arbitrio Episcopi.
- 56 Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur.
- 57 Parochiam acquirit quicvis ratione habitacionis.
- 58 Scholares dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.
- 59 Parochianus, ut verè aliquis dicatur, debet habere animam conuincendi in Parochia domicilium.
- 60 Cap. quest. 16. quest. 1. declaratur.
- 61 Cap. vit. de Parochis, declaratur.
- 62 Cap. in nostra, de sepult. declaratur.
- 63 Regulares ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio mensurando tenentur contrahere coram Parocho loci, in quo est relegatus.
- 64 Parochiani verè efficiuntur statim ac animum habitandi maiori parte anni, habuerint.
- 65 Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus uxoris, si in eius parochia contrahatur, & Parochus viri, si in viri Parochia fiat.
- 66 Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus, vel recreacionis gratia, vel ad paucas tantum dies colitur.
- 67 Fœmina que coram Parocho sua parochia contraxit matrimonium inualidum postquam se transfulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest postea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare.
- 68 Amasia, que se transfulit ad domicilium concubinary intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amisso, sed cum alio extraneo.
- 69 Parochi duo, quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, ubi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitet.
- 70 Habitacionis inaequalitas si detur, illius Parochia erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.
- 71 Habitans in consinio duarum parochiarum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequenter, si duos habeat.

- 72 Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius parochia sunt, vel commorantur.
- 73 Vagorum matrimonium potest quicumque Parochus interesse diligenti inquisitione pramissa, & obtenta Ordinarii licentia.
- 74 Parochus, qui in vagorum Matrimonium pradiclam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum.
- 75 Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet.
- 76 Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiam si cominus vnus non sit alienigena.
- 77 Alienigenarum iure gaudent, qui secedunt alio non habitaturi, nec mansuri, sed solum ne coram proprio Parocho contrahant.
- 78 Parochi presentia in Matrimonio necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduerentia actus.
- 79 Non intelligens dici potest presens.
- 80 Parochi presentia quare hodie de essentia requiratur.
- 81 Presentia Parochi pro forma actus exigitur, ita ut Matrimonium contractum in presentia mille testium eo absente nullum sit.
- 82 Parochi, vel testium presentia sufficit, quamuis vnus interfuit, dummodo intelligant consensum conuentium.
- 83 Matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, que agebantur, nisi affectatum esset non intelligere.
- 84 Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat.
- 85 Parochi presentia adducti dolose, & renuentis, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat.
- 86 Parochi presentia requiritur, ut nedium intelligere oporteat cum quid agitur, sed ut videat.
- 87 Cacus quamuis retineat dignitatem, & testificari possit de iis, que ante cecitatem vidit, si iamen Parochus sit, vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius presentia non sufficit.
- 88 Parochi presentia sufficit etiam si ad alium finem vocatus, vel casu presens sit.
- 89 Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum opinio non videtur improbabilis.
- 90 Parochi presentia, etiam irregularis, suspensa, vel excommunicati, quamuis non tolerati, sufficit.
- 91 Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso, validum est.
- 92 Matrimonium contractum coram schismatico Parocho sicut coloratum iudicium habente, si non fuit ut talis declaratus, & Parochia priuatus, validum est.
- 93 Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, validè Matrimonio assistit.
- 94 Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sunt valida.
- 95 Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia Parochi, & Episcopi loci validè assistit Matrimonio suorum Parochianorum.
- 96 Parochus, & testes in celebrandis coniugijs non sustinent publicam alicuius officij auctoritatem.
- 97 Parochus in aliena Parochia sine licentia Parochi, vel Episcopi loci assistens Matrimonio suorum Parochianorum, cessante scandalo, non peccat, nec puniendus venit.
- 98 Parochi vnus presentia sufficit, quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum.

- 99 Parochus delegatus, vel vicecuratus potest Matrimonio assistere.
- 100 Parochus delegatus ad vniuersam Parochia curam, potest delegare facultatem assistendi Matrimonio, & n. 115.
- 101 Vicecuratus institutus ad vniuersitatem causarum, ubi est consuetudo, ut possit substituere ad vniuersam Parochia curam, potest delegare licentiam assistendi Matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum.
- 102 Parochus quando presens assumit Vicarium locanem operas, ut illum adiuet, hic Vicarius non potest delegare.
- 103 Parochus habens iniustum beneficij titulum, quamdiu possessione non spoliatur, potest Matrimonio assistere.
- 104 Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio assistit.
- 105 Parochus non Sacerdos validè Matrimonio assistit.
- 106 Parochus assistens in peccato mort. validè Matrimonio assistit.
- 107 Parochus proprius Matrimonio interesse non valet, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit.
- 108 Regularis potest de licentia Parochi Matrimonio assistere.
- 109 Parochus si de concedens facultatem assistendi Matrimonio, illud non efficit inualidum.
- 110 Parochus irregularis, etiam excommunicatus non toleratus, potest validè dare alteri licentiam assistendi.
- 111 Sacerdos degradatus validè assistit Matrimonio, de licentia Parochi.
- 112 Parochus licentiam assistendi Matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti.
- 113 Matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore pestis, vel alterius necessitatis, est inualidum.
- 114 Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsus, non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam.
- 115 Parochus proprius cogi potest ad assistendum Matrimonio, si illi alioquin licio interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.
- 116 Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti Matrimonium assistendi suorum diœcesanorum.
- 117 Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest Matrimonium interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere.
- 118 Ordinarij appellacione venit Episcopi Vicarius.
- 119 Episcopi iurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem, potest eius Vicarius validè interesse Matrimonium, alijque committere.
- 120 Vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est, non potest presentiam Matrimonio contrahendo prestare, sed tantum Sacerdotem delegare.
- 121 Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimonium suorum diœcesanorum.
- 122 Abbas Ecclesie nulli Episcopo subiecta potest huiusmodi facultatem concedere.
- 123 Capitulum Sede vac. potest etiam huiusmodi licentiam concedere.
- 124 Legatus respectu prouincia sua legationis eandem habet potestatem.
- 125 Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimo-

- nium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, nisi actu visui.
- 126 Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa.
- 127 Licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit.
- 128 Licentia hac verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis concessa.
- 129 Licentia debet actum precedere.
- 130 Matrimonium nullum est, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine presens fuit nulla ab eo petita licentia, etiam si postea factum ratificaret.
- 131 Licentia hac non debet esse reuocata, qua tunc talis censetur, quando illis, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata sit.
- 132 Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat.
- 133 Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur.
- 134 Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est.
- 135 Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho.
- 136 Probandi vnus incumbit asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam, non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio.
- 137 Testium duorum, vel trium presentia ultra Parochi assistentiam necessaria est, ad validè Matrimonium contrahendum.
- 138 Testes in Matrimonio necessarij possunt esse quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœmine, aut infames.
- 139 Testes huiusmodi non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes, ac per violentiam presentes.
- 140 Matrimonium contrahens sine Parocho, & testibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit.
- 141 Parochi, & testium presentia defectus non est impedimentum dirimens sponsalia.
- 142 Sponsalia clandestinè contrahentes non peccant.
- 143 Matrimonium absque presentia Parochi, & testium contractum, in vim sponsaliorum non resoluitur.
- 144 Obligatio nulla nec civilis, nec naturalis oritur ex consensu prestito in Matrimonio clandestino.
- 145 Actus à principio nullus nullum producit effectum.
- 146 Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, referuntur, & illorum fundamenti respondetur.
- 147 Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus inualidum est.
- 148 Sponsalia non transeunt in Matrimonium subsequente copula coram Parocho, & testibus.
- 149 Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.
- 150 Traductio sponsæ ad domum mariti cum solemnibus apparatu, non efficit hodie matrimonium, nisi in traductio ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimat.
- 151 Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum.
- 152 Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum

- corum ubi adhuc promulgatum non fuit.
- 153 Incola unius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. si alio migrent, ubi non est acceptatum, possunt valide contrahere clandestine.
- 154 Commorantes inter infideles, captivi, vel mercium congerendarum causa, etiam si ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.
- 155 Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & testibus, si diueriat ad locum in quo receptum est.
- 156 Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, ut valide fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus; quid si conditio sit de presenti, vel de preterito ibid.
- 157 Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenetur iterum coram Parocho, & testibus contrahere.
- 158 Infidelium matrimonium, ut fiat Sacramentum, non est necessario faciendū expresso, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus.
- 159 Parochi, & testium presentia requiritur, ut matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.
- 160 Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio.
- 161 Verbum, suspendatur, cum sit futuri optatiui importat sententiam ferendam.
- 162 Pœna suspensionis triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium.
- 163 Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram.
- 164 Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendaturque iterum triennio, an postèrius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori.
- 165 Suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clandestino, non est suspensus a beneficio.
- 166 Episcopus non valet dispensare a suspensione triennali.
- 167 Episcopus non potest absolvere a suspensione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 6.
- 168 Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, alias si omittat graviter peccabit.
- 169 Ad validitatem matrimonij non pertinet, ut Parochus assistens aliquibus verbis in eius celebratione utatur.
- 170 Omisso verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. est pecc. mort.
- 171 Parochus curar. debet, ne contrahentes in peccato mort. ad sacramentum matrimonij accedant.
- 172 Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleti per contritionem, vel Confessionem, indigne accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat.
- 173 Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem salicem Anglicam, & Domini-

- cam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesia, septemque peccata capitalia.
- 174 Parochus sub peccato mort. tenetur habere librum, in quo continget, testes, diem, mortem, & annum scribat.
- 175 Liber hic mortuis testibus, & Parocho, plenè probat matrimonium contractum.
- 176 Liber Baptismi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius aetatem, & quomodo sit faciendus, ostenditur.
- 177 Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam.
- 178 Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur.
- 179 Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil.
- 180 Concilium quamvis exciet ad deliberandum, non obligat ad sequendum.
- 181 Matrimonium consummare ante Ecclesie benedictionem sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticae, non est peccatum mort.
- 182 Excipe si a sit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in diocesi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.
- 183 Benedictiones non tenentur in secundo matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud inuit, etiam si forte primum matrimonium fuerit inualidum.
- 184 Benedictio solemniter sit ex consuetudine recepta, si femina solum nondum fuisse benedicta.
- 185 Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parocho viriuis contrahente.
- 186 Benedictionem secundæ nuptiis imperiens in causa non permittitur, ab officio, & beneficio suspenditur.
- 187 Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedicat secundum matrimonium, non dissoluto primo.
- 188 Suspensionis pœna ab officio & beneficio lata non infringitur ipso iure.
- 189 Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochie, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluitur.
- 190 Incurrit etiam suspensionem a beneficio.
- 191 Episcopus, vel eius Vicarius ab hac suspensione absoluerè potest.
- 192 Regulares matrimonium administrantes, seu solemnitates, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, ultra prædictam suspensionem, ipso facto sunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apost. reservata.
- 193 A prima die Adventus Domini, usque ad diem Epiphaniae, & à quarta feria Cinerum, usque ad octavam Pasche inclusivè matrimonia non possunt celebrari.
- 194 Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonia dictis temporibus sine solemnitate.
- 195 Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus consummari non prohibetur.
- 196 Matrimonium contractum de factis dictis temporibus validum est, contrahentes vero peccant mort.
- 197 Interdicti tempore, & à personis interdictis Matrimonium absque peccato mort. contrahi non potest.

- 198 Matrimonium quoad sui substantiam valide contrahitur tempore interdicti.
- 199 Matrimonium unum ex septem Ecclesia Sacramentis confert gratiam.
- 200 Matrimonium simul tamen, & ubi primum perfectum est contractus, Sacramentum efficitur.
- 201 Parochus licet non sit proprius matrimonij minister, concurrat tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat.
- 202 Cap. capellanus, de feriis, declaratur.
- 203 Matrimonium si ab excommunicato contrahatur validum est, quamvis illicitè contrahatur.
- 204 Sponsalia tempore interdicti contrahi possunt.
- 205 Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.
- 206 Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri possint servata moderatione cap. alma mater §. ad iudicium. de sentent. excommunicat. in 6.
- 207 Referuntur Doctores, qui de sacram. matrim. tractatum edidere.

ENUNCIATIONES fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volunt, ut si quis sciat inter eos qui matrimonio iungendi sunt, aliquid impedimentū esse, illud in medium proferat, iuxta Trident. Concil. sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. quas quidem denunciations de iure antiquo non erant de substantia matrimonij, nec hodie vllum ius novum extat in contrarium: idè non irritari matrimonium ipsarum omissione ex iuris reg. & ipsius Concil. decreto manifeste apparet. Nam in eodem Concilio irritans clausula illic inserta in vers. quia aliter quam presente Parocho, &c. non denunciationum solemnitate respicit, sed Parochi, & testium præsentiam, quos ad sic contrahendum inhabiles reddit, non obscure innuens alterum defectum minimè matrimonium vitare, nec etiam contrahentes inhabiles reddere: & exceptio in hoc casu, in cæteris regulam firmare censetur, arg. l. nam quod ad fin. ff. de pen. legata, l. que situm §. denique ff. de fundo instruit. Et hoc multis rationibus comprobatur: prima, ipsaque verior omnibus est, quod ubi denunciations de substantia forent, post matrimonium intervenire non possent; sed in ipso actu adhiberi deberent, cap. auditis, cap. quia propter, de elect. gl. & omnes in l. universa C. de precibus Imperatori offerendis, Panor. Anton. & Imola in cap. cum nos, de his que sunt à Prel. Paul. de Castro, Roman. Alexand. & Iason. in l. si quis mihi bona §. in sum, ff. de acquir. hered. in diuiduum enim est quicquid ad solemnitatem actus pertinet, ut nec diuidi, aut separari ab actu possit, l. cum auctoritas, C. de testam. l. heredes palam, in fine, ff. eodem iur. arque ideo vno, & eodem tempore adiungi, & præstari debent, l. cum hi §. si Prator, de transact. cum aliis citatis per Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gl. 21. num. 1. 2. ita fit ut denunciations non sint de substantia, aut forma, cum possint Ordinarij arbitrio ex causa prætermitti. Ideo hanc sententiam tuerentur, & sequuntur Nauar. in man. cap. 22. num. 70. vers. tertio, & consil. 17. num. 4. §. b. tit. de sponsalibus in nouis Salzed. ad Bernard. cap. 7. §. 1. alias 76. in nouiss. imp. addit. 2. verb. suspenditur ab officio, vers. ante omnia, Perez l. 1. tit. 1. §. lib. 5. ordinam. Hippol. Riminald. consil. 691. num. 34. lib. 6. Caualean. decis. 29. de iadic. num. 18. part. 1. Henric. in sum. lib. 1. cap. 5. §. 1. Vega in sum. lib. 3. casu 166. Viuald. in candelabro aureo tit. de matrim. num. 84. & 85. Sarmient. select. lib. 1. cap. 6. num. 7. Petr. de Ledesma de matr. quæst. 4. §. art. 5. punct. 2. dub. 1. concl. 2. & in sum. part. 1. de sacram. matrim. cap. 6. concl. Ba: bos. de Episcopo. Pars II.

cl. 6. in fine, Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 217. num. 2. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 3. num. 2. in med. Segura in direct. Iudicium Ecclesiastic. p. 2. cap. 15. num. 36. & cap. 16. num. 1. Mariens. in rub. tit. 1. gl. 1. num. 34. lib. 5. noua recop. Spin. in speculo test. gl. 1. §. princ. a num. 24. Gutier. de iuram. confirm. part. 1. cap. 51. num. 2. & canonic. lib. 1. cap. 19. num. 1. & præct. lib. 2. quæst. 4. num. 13. & in tract. de matrim. cap. 56. num. 2. & cap. 73. num. 1. Chamelista de Sacram. tract. 12. de matrim. dub. 17. pag. 724. Steph. Gratian. discept. forens. ap. 83. num. 7. Pialec. in praxi noua Episcop. part. 2. c. 4. num. 29. Franc. Leo in thesauro furi Ecclesiastici part. 2. cap. 9. num. 45. Aloyf. Ricc. in praxi furi Ecclesiast. decis. 257. in 1. edit. & resol. 224. num. 6. in 2. edit. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 1. num. 6. Armend. in addition. ad recop. legum Nauarra lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. num. 2. & 3. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. differ. 11. num. 45. Marta de iurisdic. par. 4. c. 71. num. 11. cum seqq. Campanil. in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 143. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 5. Rebel. de obligat. in iuria part. 2. lib. 2. quæst. 7. sect. 2. num. 8. Valer. Reginald. in praxi furi penitential. lib. 31. num. 222. Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 27. num. 49. Bonacina de matrimonio quæst. 2. punct. 6. num. 6. Fernandez in examine Theologia moral. part. 3. cap. 17. §. 2. num. 5. [nouissimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. furi ecclesiast. cap. 15. num. 7.] Basil. Pont. in nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 30. num. 2. Rot. decis. 75. num. 11. part. 1. recentior. & decis. 390. num. 5. apud Farin. part. 2. recent. [& apud Postium post tract. mandati de manutendo decis. 241. num. 12.] Ex quibus rectè infertur duos clarissimos Iuriconsultos non bene sensisse, qui palam responderunt matrimonium omisso denunciationibus celebratum, irritum esse etiam hodie, iuxta Concilij dispositionem, prout consulere Cephal. consil. 421. a num. 1. lib. 3. & Menoch. consil. 79. num. 70. lib. 1. atque alius inter eiusdem consilia lib. 4. consil. 398.

Peccatum tamen mortale esse, quando huiusmodi denunciations omittuntur sine facultate, aut legitima causa, quia violatur præceptum in re grauisissima, tenent Salzed. cap. 76. addit. 2. vers. peccaret, ubi subdit peccare grauius Parochum, qui matrimonium prætermittit denunciationibus celebrare, ac contrahentes ipsos, & testes scienter interessentes, Chamberota dict. d. b. 17. notab. 1. Petr. de Ledesma in tract. de matr. quæst. 45. art. 5. vers. sed aliud est dubium, & in sum. part. 1. de sacram. matrimonij cap. 6. concl. 6. Spin. dict. gl. 15. num. 26. Ceual. commun. contra commun. quæst. 604. num. 85. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 5. n. 29. & d. tract. de matr. c. 56. n. 4. & cap. 67. num. 1. Aloyf. Ricc. dict. resol. 224. num. 2. Coninch disp. 27. num. 51. Reginald. dict. lib. 31. num. 223. Fernandez in examine Theologia moralis part. 3. cap. 16. §. 2. num. 12. Basil. Pont. in nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 30. num. 3. Sanch. lib. 3. disp. 5. num. 6. & Bonacina dict. punct. 6. num. 8. vbi num. 9. cum Sanch. & Coninch contra Henric. resoluit sponfos mortaliter peccare, non tantum prima vice consummando matrimonium absque præmissis denunciationibus, sed etiam toties quoties habuerint copulā.

Quod adè verum est, etiam si ipse Parochus mortaliter sciat nullum subesse impedimentum, cum ex earum omissione possent sequi multa mala, Sanch. d. disp. 5. num. 6. Rebel. d. quæst. 7. num. 10. Gutier. d. cap. 57. num. 1. Coninch d. num. 51. vers. aliqui Reg. num. 223. d. loco, Bonac. d. quæst. 2. punct. 6. num. 7. contra Sotum in 4. distinct. 28. quæst. 1. art. 2. ad 1. & alios assertores non esse peccatum mortale, quando Parochus adhibuit diligentiam ad inquirendum,

5 an aliquod esset impedimentum. † Quando verò Parochus omittit vnam tantum denunciationem, & moraliter certus est nullum subesse impedimentum, tunc videtur à mortali excusandus ratione paruitatis materię, quamvis reprehendendus, si hoc faciat, ita Syluest. *verb. matrimonium* 6. *quest. 7.* Sanch. *d. loco num. 7.* Ledesma *d. quest. 45. art. 5.* & alij, quos refert & sequitur Gutier. *d. cap. 57. num. 1.* contra Coninch *d. num. 51.* existimantem mortaliter peccare. † Si verò Parochus timore mortis aliat matrimonio omittit denunciationibus, debitis, non peccat, nisi id faciat in contemptum clauum; ita post Sanch. *Galer. casuum conf. verb. Parochus, §. 4.*

7 Parochum qui omittit tribus denunciationibus sine licentia Ordinarij aliquos desponsauit, posse ab Ordinario puniri, dicitur decisum Armendar. *in addit. ad recep. legum. Nauarre. lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. num. 4.* & suspendendum esse ab officio per trimum, ex *cap. cum inibitio, de clandest. desponsat. teneat* Henric. *lib. 1. cap. 5. num. 6.* quem refert, & sequitur Bonacin. *d. puncto 6. num. 3.* Sahag. *ad tit. de sponsalib. num. 46.* Nam † quando propria auctoritate, & sic illicite denunciationse predicta omittuntur, dicitur matrimonium clandestinum ad incurtendas penas clandestinis matrimonijs appositas, etiam si fiat coram Parochis, & testibus, ita Petr. de Ledesma *d. cap. 6. dub. 3. prape finem, Henric. in sum. lib. 1. cap. 6. num. 2. l. r. M. Gutier. pract. lib. 2. quest. 4. & de matrim. cap. 55. num. 3.* Sanchez *lib. 3. disp. 1. num. 7.* Coninch *d. num. 2. disp. 18. num. 103. & disp. 27. n. 83.* Francisc. Mol. *d. diff. 1. 1. a. num. 40.* contra Sor. *in 4. sem. diff. 28. quest. vic. art. 1.* Alph. de Castro *de iusta haret. punct. lib. 2. cap. 18.*

9 Que denunciationse faciendae sunt, vt valide fieri debeant, a Parochis, vel ab alio de licentia ipsius Parochi, vt resoluunt Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 2. 17. num. 6.* Sanch. *lib. 3. disp. 6. a. num. 4.* Coninch *disp. 27. dub. 5. num. 50.* Reginald. *lib. 3. num. 225.* Bonac. *d. quest. 2. puncto 6. num. 12.* † In vtraque sponfi, & sponse parochia, quando sunt diuersarum parochiarum; quia illi, qui sunt de parochia mulieris, fortasse nesciunt impedimentum viti, & e contra: ita Petr. de Ledesma *quest. 45. art. 5. puncto 5. & in sum. part. 1. de sacram. m. i. m. cap. 6. conel. 7. vers. hanc de aduertit.* Fusch *de v. i. i. lib. 2. cap. 3. num. 21.* Vgol. *de potest. Episcop. cap. 1. §. 11. num. 2.* praxis Episcop. *part. 1. verb. matrim. §. 5.* Possuin. *d. cap. 10. num. 8.* Henric. *lib. 1. cap. 7. §. 1.* Sanch. *lib. 3. disp. 6. num. 4.* Rebello *d. part. 2. lib. 2. quest. 7. num. 10.* vers. quo loco, Reginald. *lib. 3. num. 225.* Chamerot. *d. dub. 17. vers. quinte.* Coninch *disp. 27. num. 40.* Basil. Pont. *de imp. im. matrim. cap. 26. §. 4. in princip.* Gutier. *de matrim. cap. 56. num. 5.* Bonacina *d. quest. 2. puncto 6. num. 10.* † Si verò contrahentes plura habuerint domicilia, seu parochias, faciendae sunt huiusmodi denunciationse, in ea qua diutius habitant, & principaliorem habent larum, vel potius in ea, in qua verosimilius est sciri impedimenta, vt in parochia, in qua fuit antiqua parentum habitatio, non verò in loco, quem modo, quasi ignotus, cepit inhabitare, quia tunc antiquius domicilium est petendum. Ita Ledesma *d. art. 5.* Fr. Emman. *cap. 2. 17. num. 6.* Sanch. *lib. 3. disp. 6. a. num. 4.* Reginald. *lib. 3. num. 225.* Coninch *disp. 27. num. 50.* Gutier. *cap. 56. num. 6.* Bonacin. *d. puncto 6. num. 11.* Sanchez *d. disp. 6. num. 6.*

11 Fieri autem debent ha denunciationse tribus diebus festiuis continuis, Bonacina *d. puncto 6. num. 14.* Chamerota *d. dub. 17. vers. secundum, Sanch. lib. 3. disp. 6. num. 8.* Reginald. *lib. 3. num. 225.* etiam si sibi succedant, vt intellexit Basil. Ponci. *d. cap. 26. §. 4. in princ.*

Sed melius intelligendum est de festis, quae sibi non succedunt immediatè cum Reginald. *vbi proxime, Segura in direct. iudicium part. 2. cap. 16. num. 20.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol. 224. num. 4. in 2. impress.* Coninch *d. tom. 2. disp. 28. num. 47.* [nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. c. 15. n. 15. in fine.*] Vnde ratione paruitatis materię credo Parochum non peccare mortal. si vno, vel altero die festo omittat denunciationse, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat, quia tunc faciendò contra prohibitionem Ecclesiae in re graui, peccabit mortaliter: nam ob magnum tempotis interualum, seu moram fieri potest, vt parochiani tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiscantur praecedentium denunciationum. Ita Sanchez *d. disp. 6. num. 8.* Gutier. *cap. 56. n. 4. ad fin.* Possuin. *d. cap. 10. num. 4.* & S. Coninch *d. disp. 27. dub. 5. num. 47.* Reginald. *lib. 3. n. 226.* Bonac. *d. puncto 6. num. 15.* contra Henric. *cap. 7. num. 11. d. loco.*

14 Ex quo fit huiusmodi denunciationse diebus ferialibus fieri non posse, etiam cum dispensatione Episcopi, cum super hac Conciliarij dispositione dispensandi potestatem non habeat: ita Zerolin *in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium. §. 4.* [nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. cap. 15. num. 4.*] Chamerota *d. dub. 17. vers. quinto, Vgol. d. cap. 15. §. 11. num. 3.* Stephan. Gratian. *disceptation. forens. cap. 83. num. 28.* Sanch. *lib. 3. disp. 6. num. 9.* & secundum hanc opinionem Sacram Congregationem decidit refert praxis Neapol. *cap. 26. num. 10.* quam citat Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resolut. 224. num. 3. in noua impress.* Addo tamen † eas fieri posse alio die, quam festo, eo scilicet, quo ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedit, vt accidit quando insignis concionator concionem habiturus est, vel est dicitur festus vocacionis illius Ecclesiae, etiam si non seruetur, nisi vsque ad meridiem, cum Concilij fini hoc modo satisfactum sit: ita P. Sanchez *d. disp. 6. num. 9.* Reginald. *lib. 3. num. 227.* Gutier. *de matrim. cap. 56. num. 8.* Bonacina *d. quest. 2. puncto 6. num. 18. & num. 19.* Possuin. *d. cap. 10. num. 12.* [nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. cap. 15. num. 6. in fine.*]

16 Hinc etiam fit, denunciationse validè posse fieri extra Ecclesiam, & Missarum solemniam, si magnus adit populi concursus, & locus aprus sit, vt ad multorum notitiam perueniat; ita Sanch. *d. num. 9.* Basil. Pont. *d. cap. 26. §. 4. in princ.* Reginald. *lib. 3. num. 227.* Gutier. *cap. 56. num. 7.* Bonacina *d. quest. 2. puncto 6. num. 17.* [Hurtado *de matrim. disp. 5. diff. 18. n. 61. in fine,* vbi intelligit si id sit consuetudine introductum.]

17 Sic etiam extra Ecclesiam matrimonium licitè celebrari potest, quia ad hoc, vt dicatur celebrari in facie Ecclesiae, non est opus, vt in ipsa materiali Ecclesia, vel in eiusdem limine celebreretur, sed sufficit vt coram aliqua fidelium multitudine fiat, quae tanquam quaedam Catholicorum congregatio censeri potest Ecclesia, iuxta text. *in cap. Ecclesiae, de consecrat. distinct. 1. [cap. relatum d. 2. de testam. gloss. verb. praesentam Ecclesiam, in cap. fin. ne Pralati vices suas.]* Vnde † Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonium domi celebreretur, seruata Concilij forma; sed cum maximè deceat, vt in Ecclesia celebreretur, id hortari debet, non precipere: ita decisum referunt Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap. 9. num. 48.* Basil. Pont. *d. cap. 26. §. 2. vers. 3.* Rebel. *d. p. 2. lib. 2. quest. 7. num. 11.* Sanchez *lib. 3. disp. 15. num. 20.* Reginald. *lib. 3. num. 242.* [me citato in hoc loco Diana *moral. resp. 3. tr. 4. ref. 279.* nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap. 15. n. 15.*]

Cum

19 Cum probabiliter timetur impediendū malitiosè matrimonium, si trina monitio, vel vna tantum praecedat, Parocho, & testibus praesentibus celebrari potest matrimonium, dummodo postea ante consummationem denunciationse fiant: nisi Ordinarius, cuius id prudentia committit Concilium, aliter iudicet debere fieri, vide Perez *l. 1. tit. 15. lib. 8. Ordinarum. pag. 284.* Menoch. *conf. 69.* Armendariz *dict. loco, num. 21. & 35.* Gutier. *canonic. lib. 1. cap. 19. & tract. de Matrim. cap. 37. num. 3.* Franc. Molin. *diff. 1. num. 52. cum sequentibus.* Sanch. *lib. 3. disp. 9.* Coninch *dict. disp. 27. num. 52.* † Nullo modo tamen Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, potest huiusmodi denunciationse omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit, Henric. *lib. 1. cap. 5. §. 5.* Sanch. *lib. 3. disp. 7. num. 17.* Coninch *dict. disp. 27. num. 53.* Mar. Ant. *var. res. lib. 1. resolut. final. casu 4.* Menoch. *conf. 69. num. 61.* Nauar. *resol. 1. sub tit. de clandest. despons. in vtraque edit.* Gutier. *can. lib. 1. cap. 19. num. 2.*

21 Qui non iuste impedire potest, is malitiosè facere dicitur, arg. *tex. in l. 1. §. huius, ff. de officio eius, & l. qui testam. §. mulier, ff. de testam.* cum late traditis per Cephal. *conf. 321. num. 21. cum seqq. lib. 3.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 20. num. 12.* Et cum Sacram Concil. *in eo cap. 1.* non declaret, quibus vobis an malitiosè animus impediendum dregatur, coniecturis rectè facturos Ordinarios existimo, si iusturandum praestent impediendum, quo iurare eos cogant, non malitioso animo se impedimenta afferre, & propalare;

23 † animus enim non nisi iuramento probari potest, ex *Batt. in l. admonendi num. 9.* vbi Alexander *num. 19. ff. de iur. iur.* Menoch. *de arbitrar. casu 241. num. 4. & casu 186. num. 3. & 4.* † Qui tamen, vt matrimonium impediatur, falsa impedimenta denunciat, arbitraria poena puniatur, vt habetur *in cap. cum inibitio, §. fin. in ult. glo. sibi, & Anch. num. 13. de clandest. despons. Menoch. casu 453. num. 1.* Vgol. *de potestate Episcopi, cap. 15. §. 11. num. 6.*

25 Vi harum denunciationsum, qui nouit aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiam si occultum sit, & illud probare non possit, sub peccato mortali tenetur denunciare: ita Gutier. *canon. lib. 1. cap. 11. num. 21. & 27. & de matrim. cap. 59.* Sanch. *lib. 3. disp. 13. num. 2.* Coninch *disp. 27. dub. 7. num. 61.* Reginald. *lib. 3. num. 228.* Chamerot. *dict. dub. 17. vers. nono.* [Hurtado *de matrim. disp. 5. diff. 21.* nouissimè Marcel Vulpe *dict. cap. 15. num. 22.*] Bonacina *d. quest. 2. puncto 6. num. 20.* vbi etiam resoluit cum alijs, procedere, quando agitur de damno alterius vitando, & quamuis impedimentum acceptum sit sub secreto, vel auditum ab alijs, dummodo sint personae fide dignae; secus verò si audierit à persona nihil certum sciente, vel si non meminerit à qua persona audiuit.

26 Cognoscens aliquod impedimentum, vel sub secreto, vel occultum, ita ut solus ipse nouerit, precipue si nascitur ex infamia, aut peccato, non tenetur detegere, sicut nec tenetur impedimenta denunciare cum graui suo incommodo, vel aliorum scandalo, vide Fr. Eraman. *in sum. part. 1. cap. 217. num. 9.* Chamerota *vbi proxime*, Bonacina *dicto puncto 6. num. 20.* optime Basil. Ponci. *dict. cap. 26. §. 4. vers. denique*, vbi ex Paul. Comitrol. *responso. moralium, lib. 1. quest. 112.* duo matrimonium vix opinabilia refert, quae etiam ego referentia, nisi breuitari studuissem; obstrictus tamen impedimento tenetur desistere à matrimonio contrahendo, & illud manifestare iudici interroganti. Sanchez *lib. 3. disp. Barbof. de Episcopo. Pars II.*

putat. 14. Coninch. *disp. 27. num. 64.* Gutier. *cap. 69. num. 13.* Reginald. *lib. 3. num. 228. ad finem.* Bonacina *dict. puncto 6. num. 21.* & de hac re [vide infra alleg. 96. num. 44. cum seqq.] In denunciationsibus Matrimonij assertioni Parochi standum est, concurrente verisimilitudine proneniente ex taciturnitate, & non reclamacione partium. Rot. diuersor. *part. 2. decis. 91. num. 1.* quam refert Beller. *disquisit. cleric. par. 1. tit. de clerico test. §. 1. num. 10.*

27 Attento Iure antiquo nou poterat Episcopus dispensare, ne denunciationse praemitterentur matrimonio, quia erant praecipue in generali Concilio Lateranensi, de quo *in cap. cum inibitio, de clandest. despons.* in cuius lege nequit Episcopus dispensare, vt suo loco dicemus; ita Salzedo *dict. cap. 76. verb. dispensat. lit. D.* Henric. *lib. 1. c. 5. §. 5. in comm. lit. S.* Sanch. *lib. 3. disputat. 7. num. 1.* qui limitant in casu vrgentis necessitatis, vel ex consuetudine scita, & tolerata à Pontifice. Sed hodie potest Ordinarius ex causa sibi bene visa dispensare, vt omittantur omnes denunciationse, vel aliqua illarum, ante, & post matrimonij consummationem, vt expressè definitur in Concil. Trident. *dict. cap. 1.* Menoch. *conf. 453. num. 5.* Henric. *d. cap. 5. §. 5.* Salzed. *vbi proxime*, Petr. de Ledesma *in sum. part. 1. de Sacramento Matrimonij cap. 6. conclus. 7.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 51.* Vgol. *de potestate Episcopi, cap. 60. a. num. 3.* Basil. Pont. *dict. cap. 26. §. 4. vers. debent.* Sanch. *lib. 3. disputat. 7. num. 4. cum sequentibus.* Franc. Molin. *dict. diff. 1. 1. num. 58.* Reginald. *dict. lib. 3. a. num. 232.* Campanil. *in diuersor. Iuris Canon. rubr. 6. c. 3. num. 42.* Possuin. *de Officio Curati cap. 10. de matrim. num. 2.* [nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. cap. 15. num. 8.* vbi *num. 11.* ponit praeticam, quae solet obseruari in remittendis denunciationsibus, quae tamen non esse necessaria affirmat, quia latis est quod ordinarius extra iudicialiter se infirmer, & fiat certior de causa. me citato *in hoc loco* Alzedo *de praelen. Episc. dign. part. 2. cap. 7. num. 28.* Hurtado *de matrim. disp. 5. diff. 19. in princ.*]

28 Ex his sequitur, quòd cum Ordinarij appellacione veniat etiam Episcopi Vicarius, poterit is in vim dicti verbi denunciationse remittere, si sibi videbitur expedire. Quod autem Ordinarius dicatur, probant *glos. verb. generaliter in cap. Romana, de appellation. in 6.* & *glos. verb. Vicarij in cap. una, de officio Vicarij, Couar. practicar. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 55.* Plamin. *de resignat. lib. 3. quest. 11. num. 19.* Sic etiam quoties aliquid Episcopo conceditur, persona Vicarij non excluditur, sed potius sub eadem dispositione comprehensa videtur, ex Sanchez *dict. lib. 3. disput. 7. num. 10. & disput. 29. num. 16.* Erasim. à Cochier *de iurisdic. Ordin. in exemplos p. 1. quest. 1. num. 10.* [nisi Vicarius reperitur expressè exclusus, & dummodo materia vicario ex eius officio cõueniat, Sbroz. *de officio vicarij lib. 2. quest. 43. num. 28. & 29.* & *quest. 201. num. 2.* Steph. Gratian. *d. cept forens. cap. 83. num. 12.* Marc. Anton. Genuen. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 26. num. 1.* Gutier. *de matrim. cap. 59. num. 11.* nouissimè Sperell. *in decis. fori eccles. decis. 97. num. 1.* vbi idem dicit, nisi appolita esset taxatiua tantum.] † Vnde posse Vicariū Episcopi denunciationse remittere, praedictis rationibus censuerunt Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 217. num. 4. in 2. edit. Segur. cap. 16. num. 2. & 3.* Salzed. *dict. cap. 76. litt. D. vers. sed dubium,* Petr. de Ledesma. *in sum. part. 1. de Sacramento Matrim. cap. 6. conclus. 7. dub. 1.* Iacob. Sbroz. *de Vicario Episc. lib. 2. quest. 201. num. 1. & sequenti, & quest. 43. num. 28.*

num. 28. & 29. Flores de Mena var. lib. 3. quest. 24. num. 26. Guicert. canon. lib. 1. cap. 19. num. 13. & de Maritim. cap. 56. num. 11. Cochier dict. tract. de iurisdic. Ordin. ubi proximè. Lazar. de monitoriis sect. 1. quest. 6. num. 4. Basil. Pont. d. cap. 26. §. 4. vers. debent, Causalcan. decis. 29. num. 17. part. 1. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 259. in 1. edit. alijs resolut. 226. in 2. edit. Bonacina dict. quest. 2. puncto 6. num. 7. vers. dixit, Sanch. lib. 3. disput. 7. num. 9. & 10. vbi num. 21. quod etiam potest delegare, Reginald. lib. 31. num. 233. Sahagun ad tit. de sponsalib. num. 53. Ceual. commun. contra commun. quest. 604. num. 92. ad finem, Coninch d. disput. 27. num. 55. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 83. num. 10. cum sequentib. citati a Nicol. Garcia de benefic. part. 3. cap. 8. num. 54. [Molfes. in sum. Theolog. moral. tract. 4. cap. 8. num. 20. vbi num. 22. limitat in Vicario foraneo, Gasp. Hurtado de maritim. disp. 5. diffi. 19. num. 63. nouissimè Marcel. Vulpe in d. praxi cap. 15. num. 10. Alzedo d. part. 2. cap. 7. n. 32. vbi num. 33. limitat in Vicario foraneo, Sperell. d. decis. 97. num. 6.] & hanc opinionem veram, & receptiorem esse restatur Narbona de appellatione à Vicario ad Episcopum part. 1. num. 216. Quamuis contrarium, inò Vicarium generalem Episcopi iure proprio; & auctoritate sibi à Concil. concessa non posse denunciations remittere, cum generali concessione dispensandi potestas non includatur, teneant Cephal. consil. 421. num. 72. cum seq. volum. 3. Menoch. de arbit. casu 453. num. 5. & consil. 69. num. 55. cum sequentib; Franc. Molin. d. differ. 11. num. 64. cum multis sequentib. Suar. de Pace in pract. tom. 2. prealud. 3. in fine. Spin. d. gloss. 15. principali. n. 29. Henriq. lib. 11. cap. 3. num. 5. Anton. Gomez in explic. Bull. Cruciate. cap. 4. num. 19. & 21. Poiluein. d. cap. 10. num. 2.

30 Hinc etiam fit habentes iurisdictionem quasi Episcopale, nullique diocesano subditos, posse huiusmodi denunciations remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita Nauarr. consil. 5. sub tit. de sponsal. in 1. edit. & cons. 2. sub tit. de clandestina desponsat. in 2. edit. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 217. num. 4. in 2. edit. Henriq. lib. 11. c. 5. §. 5. Sanchez lib. 3. disp. 7. num. 4. Sahagun ad tit. de sponsal. num. 53. [Hurtado d. disp. 30. diffi. 19. num. 63. in med. nouissimè Marcel. Vulpe d. cap. 15. num. 9. me citato in hoc loco Salgado de supplicat. ad sanctissim. part. 2. cap. 4. num. 21.]

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possuntque omnia regulariter, quæ Episcopi in sua diocesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis, iuxta gloss. quam inibi commendant Bonifac. & reliqui in Clem. 1. verb. proprijs de rebus Eccles. non alienand. & dicit t̄solemnem Nauarr. dict. cons. 5. de sponsalib. num. 4. poterunt denunciations remittere: ita Sanch. d. disput. 7. num. 4. Flores de Mena var. resolut. lib. 3. quest. 24. num. 26. Sayr. decis. 9. de sponsalib. Francisc. Molin. dict. differ. 11. num. 60. Steph. Gratian. dict. cap. 83. num. 15. [Molfes. d. cap. 8. num. 21. Hurtado d. num. 63. prope fin. nouissimè Marcel. Vulpe in d. praxi cap. 15. num. 9. Salgado d. cap. 4. num. 22.] qui non tantum Sacri Concilij decretum extendunt ab Abbates titulares, sed ad Commendatarios, vt hi etiam possint denunciations ex causa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quia quiddam potest titularis ratione dicitur, potest illius Commendatarius. Panormit. in cap. querelam, de electione, quem refert, & sequitur Deci. in cap. ebozeri, de rescript. tum & secundò, quia cum decretum Concilij de Ordinarijs loquatur indefinite, regula verò indefinita vniuersali æquipollet, gloss. communiter recepta in cap. vt circa,

de elect. Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur, gloss. & text. in cap. Ordinarij, de officio Ordinarij, in 6. iuncto text. in cap. cum Ecclesiarum Prælati, eod. tit. in antiq. id. etiam poterit concedere; & in eo nuncupatim tenent Petr. de Ledesma in summa part. 1. de sacrament. Marimon. cap. 6. concl. 7. dub. 1. vers. segueso lo segundo, Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. §. 8. num. 28. Quamuis Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatibus, in quibus habent etiam iura Episcopalia dictas denunciations sine speciali concessione Apostol. remittere non posse, dicant decisum Franc. Leo in thesuro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 55. Armendariz in addit. ad recopil. legum Navarra lib. 4. tit. 15. l. 1. de Marimon. in declarat. num. 22. [Nicol. Garc. de benefic. part. 5. cap. 8. num. 56. Hurtado d. num. 63. in fine.] Item ex eadem ratione Magister scholæ Salmanticæ. respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt, poterit huiusmodi denunciations remittere, vt per Fr. Emman. dict. cap. 217. num. 4. Sanch. dict. disput. 7. n. 4. Gutierrez de marimon. cap. 6. num. 9. Et de Vicario S. Ioannis Hierosol. Basil. Pont. d. cap. 26. §. 4. vers. debent. [Molfes. d. tract. 4. cap. 8. num. 21. in fine. Parochus neque instante necessitate, neque etiam si interueniat iusta causa dispensare valet in denunciationsibus, Sanchez lib. 3. disput. 7. num. 17. Coninck d. disp. 27. dub. 5. num. 53. Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 34.]

34 Archiepiscopus tamen in alterius Episcopatu denunciations remittere non poterit, quoniam nisi in causis appellationum, & alijs paucis à iure expressis, iurisdictionem in suffraganeos non habet ex cap. pastoralis, de officio Ordinarij. resoluti Francisc. Molin. d. differ. 11. num. 86.

35 Episcopus vnus contrahentes potest cum vtroque, etiam si sint diuersæ diocesis, in denunciationsibus dispensare, quia sicut alteruter Episcopus potest vtutrumque coniungere in Matrimonium, vt suo loco dicitur, ita etiam poterit cum vtroque dispensare in denunciationsibus. Ita Sanch. d. disp. 7. num. 7. Reginald. lib. 31. num. 232. vers. secunda, Coninch disp. 27. dub. 6. num. 54. vers. nota quando, Gutier. de maritim. cap. 6. num. 10. ad finem, [me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. cap. 7. num. 30.] Bonacina d. q. 2. puncto 6. num. 7. vers. sed modo, vbi contra prædictos Doctores putat restringendam hanc resolutionem ad Episcopum, in cuius diocesi celebrandum est Matrimonium, qui solum cum vtroque contrahente poterit dispensare; ille vero, in cuius diocesi non est celebrandum Matrimonium, sibi subdito tantum dispensationem concedere poterit, cum nullam habeat iurisdictionem directam, vel indirectam erga subditum alterius Episcopi, in cuius Diocesi celebrandum est Matrimonium.

36 Facultatem dispensandi in denunciationsibus, poterit Episcopus alteri delegare, cum hoc possit facere habens ordinariam iurisdictionem: tum quia quando fuit Ordinariis concessa potestas dispensandi in denunciationsibus, non fuit electa industria personæ, cum non censetur eligi industria personæ, vt quando fit Prælati præsentibus, & futuris, sicut accidit in facultate concessa Ordinariis ad dispensandum in denunciationsibus. Ita Sanchez lib. 3. disput. 7. num. 20. Suar. de Paz, & Petr. de Ledesma, quos refert & sequitur Ceual. communium contra commun. quest. 604. num. 93. & 99. Spin. dict. gloss. 15. princ. num. 29. Rebuff. in praxi benefic. in forma Vicariatus, num. 155. Reginald. lib. 31. num. 235. in principio, Coninch

Coninch disp. 27. num. 55. concl. 3. Gutier. de maritim. cap. 56. num. 13. Bonacina dict. quest. 2. puncto 6. num. 7. vers. secundo. [me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. cap. 7. num. 35.] ¶ Hinc fit Vicarium generalem posse facultatem dispensandi in denunciationsibus delegare, non tamen generaliter, nam quamuis non possit constituere alium Vicarium generalem, cap. Clericos, de officio Vicarij, nihilominus potest vnam, vel alteram causam delegare, vt ex Sanch. Gutier. Reginald. resoluti Bonacina d. loco.

38 Illa verò facultas dispensandi in denunciationsibus, quæ Ordinariis conceditur, debet accipi interuenientibus causis, quæ sibi iusta videbuntur; nam Trident. hoc negotium prudentia Episcoporum remisit, Henriq. d. cap. 5. §. 5. Gutier. de Maritim. cap. 57. in princip. Bonacina d. puncto 6. num. 7. vers. Dixi; il. 1. Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationses absque iusta causa; & idè ad dispensandum in illis iustam requirit causam tenent Menoch. consil. 69. num. 62. & 63. & de arbitrar. casu 453. n. 5. Segura in direct. iudicium Eccles. par. 2. cap. 16. num. 17. Salzedo in pract. cap. 73. vers. dispenfer, Fr. Emman. d. cap. 217. num. 3. Soarez de Pace in pract. tom. 2. prealud. 3. num. 11. Henriq. lib. 1. cap. 5. §. 5. Spin. dict. gloss. 15. princip. num. 18. Anton. Gomez super Bulla Cruciate. cap. 4. quest. 4. num. 26. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 258. in 1. edit. & resolut. 225. num. 1. in 2. edition. Sanchez lib. 3. disput. 8. num. 1. Ceual. d. quest. 604. num. 103. Coninch disputat. 27. dub. 6. num. 55. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 19. num. 6. cum seq. & de Maritim. cap. 57. num. 1. & 2. Bonacina dict. quest. 2. puncto 6. n. 7. vers. teriò dubium est. Non tamen necesse est, vt t̄ iudex cognoscat iudicialiter causam dispensandi subesse, sed sufficit, etiam si nouerit extra iudicium, nam Concilium remisit hoc negotium conscientia; & prudentia Episcoporum, vt cum Sanchez num. 4. & Gutier. cap. 57. num. 2. dictis locis resoluunt Bonacina vbi proximè, & Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. num. 1.

40 Iusta verò ad dispensandum causa multæ à Doctoribus afferuntur, easque recenfit Sor. in 4. dist. 28. quest. 2. art. 3. Syluest. verb. Matrimonium, 6. quest. 7. Botta. tractat. de Synodo Episcopali. par. 3. art. 1. Fr. Ludou. in instruct. conscientia par. 1. cap. 87. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 4. num. 30. Petr. de Ledesma in sum. par. 1. de Sacram. Maritim. cap. 6. concl. 6. vers. lo segundo, Zerola in praxi Episcopali. par. 1. verb. Matrimonium, §. 9. Henriq. lib. 11. cap. 16. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 50. Vgol. de potestate Episcopi cap. 60. num. 4. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 83. num. 25. cum multis sequentibus. Sanchez lib. 3. disputat. 9. Coninch disputat. 27. à num. 56. Reginald. lib. 31. num. 224. Gutier. de Maritim. cap. 57. à num. 3. Bonacina d. quest. 2. puncto 6. num. 7. dub. 3. Basil. Pont. de imped. Maritim. cap. 26. §. 4. vers. sunt tamen. [Hurtado d. disput. 5. diffi. 20. à num. 68. Molfes. d. p. 8. num. 24. cum seqq. nouissimè Marcel. Vulpe in d. praxi iudic. fori eccles. cap. 15. à num. 20.]

41 Inter iustas causas connumerari possunt sequentes, quas vt̄ frequentiores scribere operæpretium duxi. Prima est quando creditur Matrimonium iniuste impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes; ita Francisc. Molin. d. differ. 11. num. 51. Bonacina d. puncto 6. num. 7. vers. rogabis, Vgol. d. cap. 60. num. 4. Basil. Pont. vbi proximè vers. terius, [Molfes. d. cap. 8. num. 32. Nouar. dict. concl. 77. num. 1. Marcel. Vulpe dict. cap. 15. num. 20. vers. prima.]

42 Secunda est, quando virgo sub tutela iniqui tuto-

ris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult. Ita Segura d. cap. 16. num. 15. Mozz. de contract. tit. de Maritim. col. 3. num. 16. Spin. d. gloss. 15. num. 31. quos referunt, & sequuntur Sanch. dicto lib. 3. disput. 9. num. 13. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. num. 3. vbi idem resoluti, ¶ quando virgo erat à viro deslorata, de quo etiam Sanchez d. disput. 9. num. 15. Vel ¶ si filij essent sub potestate nouercali, Segura dict. cap. 16. num. 13. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. num. 29. & 30. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. vers. secunda. Nouar. dict. concl. 77. n. 6.

45 Tertia est, quando Magnates contracturi sunt Matrimonium, quia cum magna deliberatione solet tractari, eorumque impedimenta valde nota sunt, si quæ adint. Ita Sanchez dict. lib. 3. disp. 9. num. 6. Jacob. de Graffis in decis. aureis par. 1. lib. 2. cap. 86. & de arbit. confess. lib. 1. cap. 41. Bonacina dict. num. 7. vers. quinta. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. vers. Tertia, Basil. Pont. dict. loco, vers. Primus. [Molfes. d. cap. 8. num. 30. Nouar. d. concl. 77. num. 8. Hurtado d. diffi. 20. n. 70. vers. sexta. nouissimè Marcel. Vulpe in d. praxi cap. 15. n. 20. vers. quinta.]

46 Quarta est, quoties inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatris, quando scilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honestæ vitæ cum turpi, & infami, Matrimonium contraheret, ita Nauar. in manual. cap. 22. num. 70. vers. aduertendum, Vega in sum. lib. 3. cap. 21. Salzed. dict. cap. 73. ad finem, vers. dispenfer. Spin. dict. gloss. 15. princip. num. 28. cum seq. Zerola in praxi Episcopali par. 1. verb. Matrimonium, §. 9. in fine, Sanchez dict. disp. 9. num. 3. Stephan. Gratian. d. c. 83. num. 25. Franc. Molin. dict. diffi. 11. num. 50. Menoch. consil. 69. à num. 7. Segura d. cap. 16. num. 6. Aloyf. Ricc. d. resolut. 225. vers. quinta. [Nouar. in sing. Canon. conclus. 77. num. 5. Hurtado dict. diffi. 20. num. 69. vers. quinta. Marcel. Vulpe d. c. 15. num. 20. vers. secunda, & vers. tertia.]

47 Quinta est, quando Matrimonium esset contrahendum in mortis articulo. Sarini. lib. 1. sleth. cap. 6. num. 7. Couar. de sponsalib. par. 2. cap. 6. in initio n. 12. in fine. Spin. d. gloss. 15. num. 25. Azeued. lib. 1. num. 38. tit. 1. lib. 5. noua recopil. Fr. Emman. dict. cap. 217. num. 2. concl. 1. Petr. de Ledesma dict. concl. 6. vers. el tercero. Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 5. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. num. 3. vers. septimo, Stephan. Gratian. dict. cap. 83. num. 26. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. cap. 26. sub num. 2. Sanchez dict. lib. 3. disput. 9. num. 19. [Molfes. d. c. 8. num. 33. Nouar. d. concl. 77. num. 7. Hurtado d. diffi. 20. n. 68. in fine.]

48 Sexta est, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denunciationses præmitti. Zerola in praxi Episcopali. par. 1. verb. Matrimonium, §. 9. in med. Genuens. in praxi Archiep. c. 26. sub num. 3. Reginald. lib. 31. num. 235. vers. quarta, Ceual. dict. quest. 604. num. 106. Coninch d. disputat. 27. num. 56. vers. quinto, Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. vers. sexta, Bonacina dict. quest. 2. puncto 6. num. 7. vers. tertia, Vgol. in d. cap. 60. num. 4. [Molfes. d. cap. 8. num. 31. Hurtado dict. diffi. 20. num. 69. nouissimè Marcel. Vulpe in dict. praxi cap. 15. num. 20. vers. quarta.]

49 Septima est, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro cõiugibus, & in tali forma erant, & propter recundiam non audent contrahere, Nauar. in man. cap. 16. num. 37. Gutier. de iurament. conf. par. 1. cap. 51. num. 22. vers. & tenendo. Sanch. disput. 9. num. 5. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 225. vers. quarta, Reginald. lib. 31. num. 235. vers. prima, Coninch dict. disp. 27. num. 56. vers. Secundo sine n̄famit. Cetero

vero causas videbis apud Doctores supra in discursu citato, quae semper Ordinarij relinquuntur arbitrio. Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 2. & cap. 20. n. 24. Menoch. de arbitr. casu 453. n. 5. Franc. Molin. d. differ. 11. n. 50.

50 Episcopo igitur incumbit cura indagandi, an vere subsit causa dispensandi in denunciationibus, remittendo eas sine iusta, & rationabili causa peccat mortaliter, Spin. d. glos. 15. num. 28. Sanch. lib. 3. disp. 8. num. 2. Soar. de Pace dist. pralud. 3. num. 11. post Ledesm. Gutier. & alios Aloyf. Ricc. resolut. 225. n. 2. Deinde probabiliter credere debet nullum subesse impedimentum; ad hoc autem credendum adduci potest praemissa inquisitione, quam expedire iudicauerit, in omnibus enim casibus in quibus dispensatur, ne denunciations praemittantur matrimonio, debet Ordinarius in formari an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditos coniungendi. Sanchez dist. lib. 3. disp. 9. in fine. Item curare debet, vt denunciations celebrato, sed non consummato matrimonio fiant, si causa solum postulat, vt denunciations omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiae benedici non possunt ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibentur, & ex alia parte opinio constat subesse impedimentum, ita Coninch dist. disp. 27. num. 58. Reginald. lib. 31. num. 227. & 237. Bonacina d. puncto 6. n. 7. in fine. Sanchez lib. 3. disp. 11.

51 Existente iusta dispensandi causa tenetur Ordinarius ad petitionem partis sub poena peccati mortalis, dispensare, praecipue si scandalum sequeretur, vel esset suspicio malitiosi impedimenti. Ita Sanch. lib. 3. disp. 10. num. 6. [Alzedo d. p. 2. cap. 7. num. 27. & 31. vbi meripsum citat.] Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. num. 2. 3. vers. propterea Ordinarij, & de Matrim. c. 57. num. 4. vbi num. 5. resolutur quod in praedictis casibus potest ab eo appellari de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutionum, de quo late Sanchez d. lib. 3. disp. 10. n. 12.

52 Aliquando tale periculum, & adeo vrgens necessitas esse potest, vt etiam sine Ordinarij licentia coniugium contrahi in praesentia Parochi, & testium, omittis denunciationibus sine peccato possit, cum enim ea lex humana sit, & quae non praescribit formam contractui, iusta causa ab eius obseruantia excusare potest; vt accidit quando periculum est in mora, ita vt non possit Episcopus adiri, & alioquin teneretur dispensare, veluti si Confessarius, & testes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iam iam moriturus duceret in vxorem concubinam, tum vt ad salutem aeternam pareretur via facilius, tum vt legitima fieret proles suscepta, & peccato, & censura omnino essent immunes. Ita Henr. lib. 11. c. 5. n. 5. ad finem, optimè Sanchez lib. 3. disp. 10. n. 25. Gutier. cap. 56. num. 3. & cap. 57. num. 6. Basil. Pont. d. §. 4. vers. sunt tamen, Reginald. lib. 31. num. 224. & 236. Bonacina d. puncto 6. n. 7. vers. dixi il 2. Possuin. dist. c. 10. num. 11. Fernandez in examine Theologiae moralis par. 3. cap. 17. §. 2. num. 12. vbi exemplificat, si vrgeret necessitas instantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad satisfaciendum famae, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro aequali, qui aliter discedit, & voluntatem mutabit. [Homobon. de Bonis in consili. tom. 2. p. 5. vers. 310. Marchanti in resolut. Pastor. mal. §. de quaciat. cap. 1. q. 1. Marchin. de peste p. 6. cap. 4. n. 5. vbi dicitur quod si pestiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere vel ad prolem legitimandam, vel ad matrem suam conscientiae tranquillitatem,

esse denunciations relinquendas, nouissimè Diana moral. resolut. p. 5. tract. 3. resol. 98. vbi ait, non tamen ex hoc sequi licere in articulo mortis vquam contrahere sine Parocho & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus.]

54 Aduertendum est, quando de licentia Ordinarij vna tantum denunciatio praemittitur, non statim ea facta contrahendum esse matrimonium, sed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum esse, vt deferri possent impedimenta, si quae extant inter contrahentes, ita Segura in direct. iudicium, p. 2. cap. 16. num. 21. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 224. num. 4. post Sanch. Gutier. & alios Bonacina dist. q. 2. puncto 6. num. 16. Et cum qui intra quatuor menses post peractas denunciations non contraxit matrimonium, non possit matrimonium inire nisi nouas denunciations praemittat arbitrio Episcopi, decium referunt Rebello p. 2. lib. 4. in declarat. Illustr. Card. sect. 2. num. 8. & Bonacina de Matrim. quest. 4. puncto 6. num. 1. vers. quarit, Possuin. dist. cap. 10. num. 13. Et quando omittuntur denunciations, statuit S. Cong. vt post contractum octo dies ante consummationem semel fiant, & alibi iubet, vt nisi necessaria causa obster, bis aut ter fiant ante consummationem, teste Chameroza d. dub. 17. vers. Sexto nota. [Deinde aduertendum est quod exteri antequam admittantur ad contrahendum matrimonium, debent producere fidem de factis denunciationibus tribus diebus festiuis in propria patria & parochia, & coniuges diuersarum Parochiarum non possunt contrahere matrimonium, nisi factis prius denunciationibus in vtraque Parochia, Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 3. num. 21. si vero matrimonium contrahendum esset inter personas diuersae dioecesis, non sufficit fides Parochi affirmantis denunciations esse rite factas, quia non probat, & nullius roboris esse censetur, nisi ab Episcopo, vel eius Vicario generali illius dioecesis subscriptione, & sigillo comprobentur, & ab Episcopo, vel eius Vicario loci, vbi contrahitur matrimonium, recognita sit ab eoque licentia contrahendi fuerit obtrata: ita fuisse dispositum per Paulum in Rituali refert Marcel. Vulp. dist. cap. 15. num. 19.]

Proprius contrahentium Parochus qualis?

56 Valde controuersum est apud Doctores, quidnam dicatur proprius Parochus ad effectum contrahendi matrimonium. In quo dubio tenent aliqui cum dici proprium parochum ad coniungendum aliquos matrimonio, alique licentiam coniungendi concedendum, qui in c. omnis viri usque sexus, de Parris. & remiss. appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, & dandam alteri Sacerdoti audiendi licentiam: sicut enim Concil. Trident. d. cap. 1. requirit, vt assistat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commissione, ita d. cap. omnis, vt proprius Sacerdos excipiat Confessiones, vel alius de eius licentia; ergo idem est proprius Parochus, de quo Trident. loquitur, & proprius Sacerdos, de quo meminit d. cap. omnis. Ita docent Petr. de Ledesma de Matrim. q. 45. art. 5. puncto 3. dub. 3. concl. 1. & 3. Spin. in speculo testament. glos. 15. princip. num. 38. [Emman. Sa in apoth. in verb. Parochus sub n. 2. dum pronunciamt pro requisitione Parochiae ad effectum matrimonij contrahendi sufficere etiam modicam habitationem.] & ideo proprium Parochum, qui ad matrimonium hodie requiritur, esse Parochum, seu Sacerdotem, cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij, refert decimum Piafec.

Piafec. in praxi noua Episc. part. 2. cap. 4. n. 23. Sed praedicta illatio, vt iusta probabimus, vera non est.

Quare pro veteri praesentis quaestiois declaratione ad quatuor enunciations illius resolutio reuocanda est.

Prima cum aliquis aliud suum transtulit totum domicilium, tunc in loco, in quem transtulit, suam nanciscitur Parochiam, c. vltim. de paroch.

Secunda cum retento domicilio primo, quaerit secundum, & in vtroque se pariter collocat, in vtroque domicilio parochiam habet. cap. 2. de sepult. lib. 6. [licet enim per constitutionem vnus domicilij censetur alterum destitutum, nihilominus tamen secus dicendum si vtrumque aequaliter sit retentum. d. assumptio §. iurisprudencibus, & l. eius 27. §. 4. ff. ad municip. Lotier. de re benefic. lib. 1. quest. 20. num. 48.]

Tertia cum retento primo domicilio migrat aliud tanquam peregrinus, nouam parochiam nequaquam adipiscitur, c. Romana §. contrahentes, de foro comp. lib. 6.

Quarta si priori domicilio retento migrat aliud, sed non animo illic perpetuo domicilium constituendi, anceps relinquatur quaestio, in qua duplex est sententia.

57 Prima tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea breuis temporis non est, sed in id oppidum se aliquis recipit causa alienius negotij expediendi, vt eo expedito ad proprium domicilium redeat. In primis probatur ex illatione, quam supra fecimus de Parocho, quem requiritur in d. cap. omnis, pro Confessionibus audiendis, ad Parochum, quem postulat. Concil. dist. cap. 1. cum vtroque loco eadem phrasi denominetur; sed in d. cap. omnis, appellatur talis habens curam parochiae, in qua aliquis per maiorem anni partem habitat, vt ibi tenent Ioan. Andr. num. 13. Anton. num. 38. Card. num. 6. & Anchar. num. 9. Menoch. cons. 398. num. 25. prout et in Scholaribus, qui dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij consistere, resolutur Rebello de priuileg. schol. priuileg. 139. Nam ille dicitur proprius parochus Scholarium, & mercenariorum, vbi ipsi habitant, quamquam habeant animum redeundi tempore debito in patriam, resolutur post alios Bellet. disquisit. cleric. par. 1. tit. de exempl. cler. a statutis secul. §. 5. num. 17. Ergo similiter is erit proprius Parochus pro matrimonio, nec ad id requiritur animus perpetuo habitandi. Deinde probatur in c. quest. si sunt 16. quest. 1. vbi dicitur decimas persolendas iis, a quibus per anni circulum Missas audiunt, vbi sola habitatio ponderatur. Et in c. fin. de paroch. ibi, cum ad inhabitandum in ea se quamplurimi contulissent, vt ij, qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt, dicuntur Parochiani. Et in cap. in nostra, de sepult. ibi, soluta quarta parochiali Ecclesiae, de cuius Parochia mortuorum corpora assumuntur, vbi sola habitatio, & non animus manendi ponderatur. Quare hanc sententiam defendit Sanch. lib. 3. disp. 13. n. 2. post Veg. Seg. & Ceuall. quos citat, & refert in quadam causa dictum fuisse illum dici proprium parochum, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore matrimonij, Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 244. in 1. edit. & resol. 214. num. 1. in 2. edit. sequuntur Bonacina de Matrim. quest. 2. puncto 8. num. 1. Gutier. ead. tract. cap. 63. num. 19. Alphons. Narbona ad l. 20. glos. 2. num. 12. titul. 1. lib. 4. Regopilat. pag. 389.]

58 Secunda sententia ait, vt verè aliquis dicatur parochianus, exigi animum constituendi ibi domicilium, quate si illud habeat in vno loco, & transferat se in alium, non animo permanendi, sed ex causa limitata ad tempus, qua finita sediturus est ad proprium, non censi illius loci, in quo ad tempus adest, parochianum, sed loci domicilij permanentis. Probatur in cap. is qui, de sepult. in 6. vbi expressè habetur transferentem se ad villam causa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villae parochianum, sed proprii domicilij. Quare hanc partem (cui tanquam probabiliori adhaereo) tenent Panormit. in cap. in nostra 11. de sepult. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 219. num. 6. Spin. d. glos. 15. n. 41. optimè Henr. lib. 11. cap. 5. §. 3. Stephan. Gratian. discip. forens. c. 76. num. 18. Cened. pract. & canon. lib. 1. q. 30. n. 45. Franc. Molin. de rit. nupt. lib. 2. differ. 11. num. 88. [Flur-tado de Matrim. disp. 5. diffio. 6. num. 19. Aloyf. Ricc. in decis. par. 2. decis. 108. n. num. 1. Marchin. de sacram. Ordinis tract. 1. par. 5. cap. 6. num. 20. vbi cum Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 23. num. 7. ostendit non posse Parochum originis assistere matrimonio, sed hanc assistentiam spectare ad Parochum illum sub cuius Parochia quis habitat. Nam licet Parochialis ex sola habitatione constituatur quoad Sacramenta necessaria, veluti Confessionis, & Communionis, Abb. in cap. in nostra num. 11. de sepult. Sanch. d. lib. 3. disp. 23. sub num. 21. vers. verò probatur, Lotier. d. lib. 1. q. 20. num. 41. nihilominus tamen ad effectum vsus Sacramentorum voluntariorum, quale est matrimonium, attenditur formale domicilium, Basil. Pont. de impedim. matrim. cap. 26. §. 5. Gutier. de matr. cap. 63. quos refert Lotier. d. q. 20. num. 52.] Qua retenta non obstant quae pro contraria adduxi: in primis ad illationem, quod scilicet is est proprius parochus ad coniungendos aliquos matrimonio, qui in cap. omnis vtriusque sexus, appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, respondemus illam negando, quia in casu necessitatis possunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout constat ex declaratione Eugenij IV. qui declarauit eos, qui tempore Paschalis nequeunt commode ad suas Parochias accedere, iure posse in Parochia, in qua degunt, Sanctissimum Christi corpus accipere, vt docet cū alijs Azor. instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 30. alijs vlt. quest. 8. ergo illa, in qua debebant, non erat propria Parochia: nam si fuisset, priuilegio opus non esset, aut indulgentia. Ad tex. verò in d. c. quest. 1, respondetur esse specialem, & expressam dispositionem iuris decimas praediales deberi vbi praedia sunt personales. verò vbi Sacramenta ministrantur, c. vlt. de paroch. cap. vlt. de sepult. in 6. Deinde ad tex. in d. cap. vlt. de paroch. respondetur ibi esse sermonem de his, qui recuperata Aconensi ciuitate, alijs occupatis ibi domicilium elegerant, alio relicto, quod in hostium potestate erat, itaque potius ibi censetur parochiam nancisci ratione domicilij: idque constat, quia existentibus aliarum Urbium Episcopis, postea ad eas non sunt reuersi, quamuis in eis praedia haberent; non autem idem est in aliquo loco praedia habere, & domicilium. Denique ad tex. in d. cap. in nostra, respondeatur in citatis verbis, iunctis praecedentibus, non probari esse soluendam quartam Parochiali Ecclesiae, de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum, expressè enim agitur de Parochianis alterius Ecclesiae; sunt etiam verba illa in narratione facti, in responsione verò dicit Pontifex soluendam esse quartam Parochiali Ecclesiae, vnde examinandum quae sit, & cuius Ecclesiae aliquis dicatur Parochianus.

Verum nouissimè in Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretum

lium, quate si illud habeat in vno loco, & transferat se in alium, non animo permanendi, sed ex causa limitata ad tempus, qua finita sediturus est ad proprium, non censi illius loci, in quo ad tempus adest, parochianum, sed loci domicilij permanentis. Probatur in cap. is qui, de sepult. in 6. vbi expressè habetur transferentem se ad villam causa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villae parochianum, sed proprii domicilij. Quare hanc partem (cui tanquam probabiliori adhaereo) tenent Panormit. in cap. in nostra 11. de sepult. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 219. num. 6. Spin. d. glos. 15. n. 41. optimè Henr. lib. 11. cap. 5. §. 3. Stephan. Gratian. discip. forens. c. 76. num. 18. Cened. pract. & canon. lib. 1. q. 30. n. 45. Franc. Molin. de rit. nupt. lib. 2. differ. 11. num. 88. [Flur-tado de Matrim. disp. 5. diffio. 6. num. 19. Aloyf. Ricc. in decis. par. 2. decis. 108. n. num. 1. Marchin. de sacram. Ordinis tract. 1. par. 5. cap. 6. num. 20. vbi cum Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 23. num. 7. ostendit non posse Parochum originis assistere matrimonio, sed hanc assistentiam spectare ad Parochum illum sub cuius Parochia quis habitat. Nam licet Parochialis ex sola habitatione constituatur quoad Sacramenta necessaria, veluti Confessionis, & Communionis, Abb. in cap. in nostra num. 11. de sepult. Sanch. d. lib. 3. disp. 23. sub num. 21. vers. verò probatur, Lotier. d. lib. 1. q. 20. num. 41. nihilominus tamen ad effectum vsus Sacramentorum voluntariorum, quale est matrimonium, attenditur formale domicilium, Basil. Pont. de impedim. matrim. cap. 26. §. 5. Gutier. de matr. cap. 63. quos refert Lotier. d. q. 20. num. 52.] Qua retenta non obstant quae pro contraria adduxi: in primis ad illationem, quod scilicet is est proprius parochus ad coniungendos aliquos matrimonio, qui in cap. omnis vtriusque sexus, appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, respondemus illam negando, quia in casu necessitatis possunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout constat ex declaratione Eugenij IV. qui declarauit eos, qui tempore Paschalis nequeunt commode ad suas Parochias accedere, iure posse in Parochia, in qua degunt, Sanctissimum Christi corpus accipere, vt docet cū alijs Azor. instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 30. alijs vlt. quest. 8. ergo illa, in qua debebant, non erat propria Parochia: nam si fuisset, priuilegio opus non esset, aut indulgentia. Ad tex. verò in d. c. quest. 1, respondetur esse specialem, & expressam dispositionem iuris decimas praediales deberi vbi praedia sunt personales. verò vbi Sacramenta ministrantur, c. vlt. de paroch. cap. vlt. de sepult. in 6. Deinde ad tex. in d. cap. vlt. de paroch. respondetur ibi esse sermonem de his, qui recuperata Aconensi ciuitate, alijs occupatis ibi domicilium elegerant, alio relicto, quod in hostium potestate erat, itaque potius ibi censetur parochiam nancisci ratione domicilij: idque constat, quia existentibus aliarum Urbium Episcopis, postea ad eas non sunt reuersi, quamuis in eis praedia haberent; non autem idem est in aliquo loco praedia habere, & domicilium. Denique ad tex. in d. cap. in nostra, respondeatur in citatis verbis, iunctis praecedentibus, non probari esse soluendam quartam Parochiali Ecclesiae, de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum, expressè enim agitur de Parochianis alterius Ecclesiae; sunt etiam verba illa in narratione facti, in responsione verò dicit Pontifex soluendam esse quartam Parochiali Ecclesiae, vnde examinandum quae sit, & cuius Ecclesiae aliquis dicatur Parochianus.

interpretum die 26. Junij huius presentis anni 1621. dum dubitaretur, an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis, mensurando, deberet Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatur; an illius ubi domicilium habebat, decisum fuit coram Parocho loci, in quo erat relegatus, Matrimonium esse contrahendum; ex ea tantum ratione, quia sufficit presentia Parochi habitationis, iuxta primam sententiam, quam supra retulimus, propter quam decisionem hanc sententiam in praxi sequeretur, sed in Iuris rigore aliam Parochiam, libentius defenderem. Ex quibus ad praxim

64 Primo infertur non opus esse expectare ut maiori anni parte hi in parochia, vel diocesi habitent, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habentes incipiant habitare, effici Parochianos, & posse omnia dicta erga illos exerceri; sicut enim ad domicilium nulla temporis habitatio requiritur, sed statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo manendi, illud acquirit, ut multis citatis dixi alleg. 4. num. 22. cum seqq. sic statim ac quis incipit habitare, cum animo perpetuo manendi in Parochia, efficitur Parochianus; ita Sanch. d. lib. 3. disp. 23. num. 14. Marcel. Vulpe in d. praxi cap. 15. num. 16. in fin.

65 Secundo infertur ad institutum Sacri Concilij proprium Parochum esse ad Matrimonium, Parochum uxoris, si Matrimonium in domo uxoris contrahatur, quando scilicet vir accedit ad domum uxoris pro contrahendo, vel consummando matrimonio; ita ex aliis decisum refert Armendar. in addit. ad recopil. legum. Navarra lib. 4. tit. 15. lib. 1. de Matrimoni. in declar. 1. num. 15. & 17. Fernandez. dict. part. 3. cap. 18. §. 1. num. 11. Ferentill. in annot. ad decisiones Buratij decis. 713. nouissimè Marcel. Vulpe in dict. praxi cap. 15. num. 16.] Quando verò Matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de vna Parochia, & mulierem, que sit de alia, sufficit quòd inter sit Parochus habitationis femine, quando contrahitur in Parochia habitationis uxoris; & sufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum propriè Parocho committatur solum Parochianum Matrimonio coniungere, censeatur etiam commissum alienum cum suo coniungere, cum hoc necessariò conexa sint, arg. l. 2. de iurisd. omnium iud. & cap. praterita, de offic. deleg. cum aliis citatis in libello de principiis vtriusque iuris, lit. N. num. 5. Ita ex mente Concilij declarasse Sacram Illustrissimorum Cardinal. Congreg. referunt Salzed. d. cap. 76. vers. decimoquarto. Navarr. in manual. cap. 25. num. 144. & cons. 3. sub tit. de clandest. desponsat. num. 1. in nouis, Spin. dict. gloss. 15. num. 47. Segut. Daualos in direct. iudicium Eccles. art. 2. cap. 15. num. 47. Armendar. d. loco num. 17. Triuifan. decis. 23. n. 1. lib. 1. Vgolin. dict. cap. 15. §. 10. num. 3. Francisc. Molin. d. differ. 111. num. 89. post Henric. Fr. Emman. Veg. Petr. de Ledefm. Viuald. & alios Sanch. d. lib. 3. disp. 19. per totam, & præcipue num. 4. [Paul. Layman. in Theolog. morali lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 5. num. 10. Hurtado de marim. disp. 5. diff. 6. num. 20. Marcel. Vulpe d. cap. 15. num. 16.] & censuit Rota decis. 390. num. 6. apud Farinac. part. 2. recent.

66 Tertio infertur Parochum rursalem non esse proprium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantum incolitur, eo quòd probatum est contrahentes non solere esse rursi maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, sed tantum per tres, aut quatuor menses. Quare ita censuit Rota Roman. in nouis. decis. 656. part. 1. & tenent Menoch. cons. 398. num. 5. 16. 21. & 37. Belier. disquisit. cleric. part. 1. tit. de exempli.

cleric. à stat. secul. §. 5. num. 8. cum seqq. Seraphin. decis. 615. Aloyf. Ricc. dict. resolut. 214. num. 2. Franc. Molin. d. differ. 11. num. 90. Sanch. dict. lib. 3. disp. 23. num. 12. Gutier. de Matrimoni. cap. 63. num. 7. Bonacina dict. quest. 2. puncto 8. num. 3. vers. tertio, & vers. quarto, Navarr. consil. 7. num. 3. sub tit. de clandest. despons. in nouis. Aloyf. Ricc. dict. part. 2. decis. 108. num. 5.

67 Quarto infertur fecminam, que coram Parocho suæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum, seque inde transtulit ad domum sponsi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non posse postea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo valide celebrare, nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cum fecmina mutauerit, & amiserit primum domicilium statim, ac incepit habitare in Parochia sponsi, cum intentione ibi perpetuo manendi, ita Sanch. dict. disp. 23. num. 15. Bonacin. d. puncto 8. num. 3. vers. secundo.

68 Quinto infertur validum fuisse Matrimonium cuiusdam amaliæ, que transtulit se ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebravit Matrimonium, non cum amasio, sed cum alio extraneo, quia ipsa habens animum commorandi maiori parte anni statim effecta est parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita consultus respondiisse asserit Bonacina d. puncto 8. num. 3. vers. secundo. [& resolutit Aloyf. Ricc. d. part. 2. decis. 108. num. 4.] Si verò huiusmodi amaliæ se ad amalijs parochiam transferret animo revertendi ad suam, non expectata maiori anni parte, tunc non posset contrahere, nisi coram suo parocho, non autem amalijs, ut resolutit post alios Aloyf. Ricc. d. resolut. 214. num. 3. hinc asserens falsam esse omnino sententiam Triuis. d. decis. 23. volentis non posse contrahi Matrimonium absque presentia Parochi mulieris, si in parochia viri per annum habitauerit, ut amaliæ, in domo eiusdem amalijs.

69 Sexto infertur duos simul proprios Parochos quo ad dictum effectum posse reperiri, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc æqualiter sic inhabitans duas proprias potest habere Parochias, & coram Parocho vtriusque Matrimonium inire, quia vtraque est æque parochia, cap. cum quis, de sepult. lib. 6. arg. l. assumptio, §. fin. ff. de municip. Ita Coninch disp. 27. dub. 2. num. 19. Segut. in direct. iud. part. 2. cap. 15. num. 47. Franc. Molin. d. differ. 111. num. 91. Navarr. cons. 7. num. 7. sub tit. de clandest. despons. in nou. Sanch. d. lib. 3. disp. 24. Gutier. cap. 62. num. 4. & cap. 64. num. 2. Bonacina d. puncto 8. num. 5. [Ferentill. in annot. ad decis. Buratij 713. num. 4. Rota in Toletana matrimonij 30. Marij 1629. coram Merlino.] Vbi verò inæqualitas habitationis datur maioris temporis, pars eum facit proprium Parochum, in quo habitatio fit, arg. text. in l. 1. §. estate, ff. de aqua quodid. & astina. Menoch. consil. 398. num. 16. & 17. & ibi Cephal. num. 23. & 24. quos refert Francisc. Molin. vbi proximè.

71 Septimo, infertur habitantem in confinio duarum Ecclesiarum Parochialium censeri Parochianum illius, in qua domus aditus habet, ex notabili doctrina Bart. in l. 6. num. 6. in fin. ff. de damno infecto; huius illationis ratio est, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat l. ei, cui ades, ff. de legat. 3. Bald. consil. 60. num. 5. volum. 1. & secundum Bartol. in l. prædij, §. qui domum, ff. de legat. 3. do-

mus,

R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, 1625.

Matrimonium pro parte D. Ludouici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit, iuxta formam, ac dispositionem Sacri Concilij Trid. sess. 24. cap. 1. de reformat. vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipso iure irritum facit, aded vt sola Declaratoria opus sit, quemadmodum Sacra censuit Congregatio Illustriss. Interpretum: quo tamen non obitante post trinam causæ propositionem visum fuit Dominis pro illius validitate respondere, & sic sententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum, esse reuocandam.

Quamuis enim sit in confesso, quòd Parochus S. Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menses antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus, quia D. Ludouicus semper, & continuò inhabitauit in Parochia S. Martini, D. Maria verò inhabitauerat in Parochia S. Sebastiani, nihilominus DD. existimant ex depositionibus testium datis in summario D. Mariæ num. 12. 13. & 14. probati ipsam per duos menses circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Didaci, in qua inhabitabat, discessisse animo non redeundi, & se contulisse ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludouici secum asportando vestimenta, linreamina, & omnia alia ad eius personæ vsum necessaria, ibique vsque ad diem contracti matrimonij habitasse, edendo, bibendo, ac pernottando, & alia faciendo, & vterius etiam omnem adhibuisse diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & sic nouam Parochiam acquisiuisse; ad hunc enim effectum non est opus expectare, vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, sed statim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus, Card. in Clem. 1. de priuil. quest. 16. num. 8. & ibi gloss. in verb. Parochialis, Abb. in cap. extirpanda, §. qui verò in reper. num. 11. vers. quarto secundo quis dicatur, de prebend. & ibi etiam Rebuff. vers. contrariam opinionem, fol. 385. & in cap. omnis vtriusque, num. 23. de pen. & remiss. Federic. de Sen. cons. 234. num. 5. in fin. & num. 6. Syluest. in sum. in verb. domicilium, num. 2. Borgnin. decis. 12. num. 22. vers. & aduertendum, lib. 2. Sanch. de marim. lib. 3. disp. 23. num. 14. Gurierr. cod. tractat. de marim. cap. 63. num. 13. & 14. Emmanuel Sà in summa in verb. matrimonium, num. 2. vbi refert ita declarasse dictam Sacram Congregationem, & in verb. Parochus, num. 2. vers. ad matrimonium verò, Basil. Pontius de Matrimoni. lib. 5. de cons. clandest. cap. 13. §. 1. num. 4. 5. & 6.

Quod valde etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti. quòd ipse erat informatus dictam D. Mariam esse eius Parochianam à duobus mensibus citra, vt in dicto summario num. 3. cui multum videtur deferendum, cum attestetur de eo, quod spectat ad eius officium, cap. cum inibitio, de clandest. desponsat. in repet. admonendi, num. 132. ff. de iur. iur. Rot. decis. 340. num. 2. part. 2. diuers. & decis. 341. num. 2. & decis. 390. num. 3. part. 2. recent.

Vnde cum dictus Parochus S. Ludouici esset proprius Parochus Domine Mariæ, matrimonium cum illius assistentia fuit legitime contractum, etiam si ille nullo modo esset proprius Parochus

C C C D. Ludo

mus, quæ habet duas portas in diuersis Parochiis, iudicatur de ea Parochia, in qua residet porta principalis, & aditus magis frequentatus, refert Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 333. in 1. edit. & resolut. 510. in 2. edit.

72 Alienigena verò, seu vagabundi illum parochum vocant in cuius parochia sunt, vel commorantur, ex declaratione Illustrissimorum Cardin. prout refert Basil. Pont. de impedimentis Matrimoni. cap. 26. §. 5. vers. Alienigena. nam si quicumque Parochus potest matrimonium vagorum interesse, vt probat Sanch. lib. 3. disp. 25. num. 11. diligenti scilicet inquisitione præmissa, & obtrata Ordinarij licentia, vt habetur expressè in Concil. Trid. sess. 24. de reformatione Matrimoni. cap. 7. ne fortè sint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi. Ita Perez l. 1. in princ. tit. 14. lib. 8. Ordina. Henric. lib. 11. cap. 3. §. 3. Petr. de Ledefma de Matrimoni. quest. 45. art. 5. dub. 4. vers. dico secundo, & in sum. part. 1. de Sacramento Matrimoni. cap. 7. concl. 4. dub. 3. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 219. num. 3. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium, §. 6. & part. 2. verb. Parochus pag. 81. Sanchez d. disp. 25. à num. 8. Cened. canonic. & pract. quest. lib. 1. quest. 30. num. 66. cum seqq. Coninch dict. disp. 27. num. 20. Rebell. de obligat. iustit. part. 2. lib. 2. quest. 8. num. 3. Reginald. dict. lib. 31. num. 239. Gutier. de Matrimoni. cap. 65. Bonacina dict. punct. 6. num. 6. Si tamen Parochus eam non adhibeat diligentiam peccabit mortal. sed valebit Matrimonium, sic Verac. in append. ad quest. quomodo qui vagantur admittendi sint ad Matrimonium, vers. quamuis se fiat. Henric. dict. cap. 3. §. 3. Sanch. dict. disp. 25. num. 16. & 17. Cened. dict. quest. 3. num. 68. in princ. Basil. Pont. dict. §. 6. in fine. Gutier. dict. cap. 65. num. 15. & cap. 67. num. 3. idem Bail. Pont. in nouiss. tract. de Sacramento Matrimoni. lib. 5. cap. 14. num. 8. Capeauil. de administ. Matrimoniis in necessitate quest. 14. Filiuc. tract. 10. cap. 6. quest. 5. num. 212. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 10. quest. 23. resolut. 1. & 2.

73 Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet, vel qui pristinum domicilium omnino deserens, amittit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum, ita colliges ex resolutis per Henric. dict. §. 3. Coninch dict. §. 3. idem de Sacram. tom. 1. quest. 8. num. 62. & tom. 2. quest. 27. num. 20. Cened. dict. quest. 30. num. 69. & 70. Sanchez dict. disp. 25. à num. 1. vbi num. 8. vers. intellige, dicit Trident. loqui de his qui vagantur, & incertas habent sedes, D. Barbosa in l. bares absens, §. proinde in art. de for. delicti. n. 14. & seqq. de iud. Vgol. de potest. Episcop. cap. 39. §. 3. num. 1. Reginald. in praxi fori part. 1. lib. 1. num. 64. Gutier. dict. cap. 65. num. 9. Hinc inferes, si alter tantum alienigena, vel vagus sit, satis esse si quibus Parochus inter sit, cum valeat Matrimonium præsentè Parocho cuiuslibet ex contrahentibus, Basil. Pont. d. loco, Cened. d. quest. 30. num. 68. vers. circa hanc. Gutier. d. cap. 65. num. 8. Quòd si qui ne coram proprio Parocho contrahant, aliò secedant non habitatur, nec mansuri, nonnulli censuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia dolus nemini patrociniatur, ex quorum numero sunt, Fr. Emman. d. cap. 219. num. 2. & Rebell. d. lib. 2. q. 8. num. 6. ac alij ab illis citati. Aliis tamen secus videtur, quod magis placet, prout resoluunt Sanch. dict. disp. 23. num. 13. & 14. & disp. 25. num. 11. in fine, Gutier. cap. 65. num. 11. Bonacina dict. puncto 8. num. 4. [Et pro cognoscendo an & quando quis censetur contrahere domicilium ad hunc effectum adest bona Rotæ decisio tenoris sequentis, videlicet.]

Barbof. de Episcopo. Pars I. I.

D. Ludouici; ad hoc enim vt Concilij forma adimpleretur...

Neque obstant testes D. Ludouici in eius summario...

Fuit responsum testes predictos D. Ludouici in dicto nihil concludere...

eius angustiam transportare non potuerat; quod omnino dicendum videtur...

Neque etiam obstat, quod ex dicta non transportatione mobilium...

Quod autem D. Maria huiusmodi recedendi, sed in dicta Parochia S. Ludouici...

Parochia

Parochia S. Ludouici. Ex quibus omnibus maxime simul iunctis...

Denique non fuit visum obstat, quod pro parte D. Ludouici dicebatur...

Domini existimant, fraudem aliquam in proposito non adfuisse...

Tales autem non sunt coniecturae, & praesumptiones pro parte D. Ludouici...

Barbo. de Episcopo. Pars II.

domus Quintilij vniversa bona mobilia, ac suppellectilia transportare...

Præterea dici non potest D. Mariam habitacionem mutare, & nouam Parochiam...

Parochi praesentia qualis?

Præsentiam Parochi in matrimonij necessarium non tantum corpoream...

C C C 2 fieret

ficeret, interesset matrimoniis, tandemque auctoritatem præstet; idem illius præsentia quouis modo sufficit, ex l. coram Tizio, de verb. signific. & resolutis per
 81 Tiraq. in l. connub. glof. 7. num. 31. ¶ Eius potest præsentia pro forma actus exigitur, itaut matrimonium contractum in præsentia mille testium, quo absente, nullum sit, cum eius præsentia, vt quouis forma, per æquipollens suppleri nequeat, Gonzal. ad reg. 8. Canon. glof. 48. num. 29. & 30. ex quibus
 82 Infertur, primò huiusmodi Parochi præsentiam sufficere, quamuis ipse, vel testes, vi detenti interfint, dummodo tamen intelligant consensum contrahentium. Ita resoluunt Salzed. in præf. cap. 73. aliàs 76. vers. tertio, Possuin. d. cap. 10. num. 20. Petr. de Ledesma de mari. quest. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2. vers. quo supposito, Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 129. num. 11. in 2. impress. Basil. Pont. de impedim. matrim. cap. 30. §. 5. in fine, & in suo nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 2. §. 8. Spino in specula testam. glof. 15. num. 48. & 49. Paul. Comit. respons. moral. lib. 1. quest. 114. Ceual. comun. contra comun. quest. 604. num. 70. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. resolut. 213. num. 4. in 2. editione. Sanchez lib. 3. de matrim. disputat. 39. num. 9. Rebel. de obligat. iustit. part. 2. lib. 2. §. 8. num. 4. Gutier. dict. cap. 69. num. 10. Coninch dict. disput. 27. num. 44. Francisc. Molin. dict. differ. 11. num. 115.
 83 Vnde ¶ non valere matrimonium si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi tamen affectu esset non intelligere tenet Salzedo, ubi supra in 4. dubio, decifum refert Armendariz in addition. ad recop. leg. Navarra ad lib. 4. tit. 1. §. 1. de marr. in declar. num. 24. ¶ Peccat tamen grauitur coram Parocho inuito contrahens, vt per Coninch dict. disputat. 37. num. 25. Gutier. d. cap. 69. num. 13. [Paul. Layman d. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 6. vers. effect. Hurtado d. disp. 5. diff. 1. §. num. 51.]
 84 Secundo infertur sufficere solum Parochi præsentiam adducti dolose, & reuocentis, dummodo probe intelligat, & audiat contrahentium verba, nisi claudens aures affectatus esset non intelligere, & ipse nulla verba proferat: ita Segura in diu. in diu. Eccl. scilicet. part. 2. cap. 15. num. 15. Mascard. de prob. 1. con. l. 9. n. 9. Vega in sua casum lib. 6. casu 114. & 115. & decifum referunt Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. scilicet. decif. 243. in 1. impress. & resolut. 213. num. 3. in 2. impress. Salzed. ad Bernard. dict. cap. 76. in 4. d. b. pag. mihi 296. Hurtado dict. disp. 5. diff. 15. Rota in Vltibonen. Matrim. 16. Febr. 1622. coram Patriacha Manzanedo.
 86 Tertio infertur præsentiam Parochi in matrimonio ita requiriti, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videat: nam insufficientis erit si contrahentes matrimonium à tergo essent alicuius parietis, vel vbi Parochus infirmitate, seu alio casu cæcus effectus esset, & non videret; quia idem Parochi præsentia requiritur, vt ea tot mala & scandala, quæ in dies oriebantur, ex clandestino matrimonio cessarent. Atque idem ¶ licet cæcus retineat dignitatem, l. qui furor ff. de statu homin. l. cæcus ff. de iudiciis; licet etiam possit testificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentium voces audiuit, in his autem in quibus facile decipi posset, non integer testis est, quo in casu multum iudicis arbitrio tribuendum est, quemadmodum scribit Alberic. de Merle de testib. cap. 5. num. 35. & 36. & in nostris terminis resoluunt Francisc. Molin. dict. differ. 11. num. 120. vbi num. 124. idem existimat, vbi Parochus furiosus esset, nisi dilucida haberet interualla, & matrimonio assisteret tempore sana mentis.

Quarto infertur quoad matrimonium Parochi 88 præsentiam sufficere, etiam si ad alium finem vocatus, vel casu præfens sit: ita resoluunt Nauar. voc. num. 1. sub tit. de sponsal. in antiq. & cons. 11. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis, Salzed. dict. cap. 73. aliàs 76. vers. tertio licet, & dubio 5. Sayr. decif. 24. sub tit. de sponsalibus, Azuero d. l. 1. num. 39. tit. 1. lib. 5. noua recopilat. Pialec. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 4. num. 32. in fine, Ceual. dict. quest. 604. num. 66. Spino in spec. testam. glof. 15. num. 48. & 49. Henric. in summ. lib. 1. cap. 3. §. 5. in fine. Sanch. lib. 3. disput. 39. num. 10. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 3. num. 182. Francisc. Molin. dict. differ. 11. num. 119. Gutier. dict. cap. 69. num. 3. cum sequentib. Nam Parochus & testes transeuntes, & casu matrimonio intereuntes, dicuntur verè præfentes esse, cum sufficienter aduertant ad id quod agitur, possintque de hoc ferre testimonium, Sanch. d. disput. 39. n. 1. Gutier. d. c. 69. num. 12.
 Contrarium tamen, imò Parochum necessariò ad 89 validitatem matrimonij formaliter adhibendum esse, nec sufficere, si forsan conuiuij, vel confabulationis, vel alij tractandi causa præfens audiat huiusmodi contractum matrimonij geri, dicunt decifum Armendariz dict. loco, n. m. 1. & 55. Gonzal. ad regul. 8. Cancellarie glof. 48. num. 35. Basil. Pont. dict. cap. 26. §. 5. in fine, & nouissimo de Sacram. Matrim. lib. 5. cap. 2. §. 8. num. 4. Bonacina dict. quest. 2. puncto 8. num. 20. & inualidum esse matrimonium contractum coram Parocho, & testibus transeuntibus, post Petr. Ledesma. alferit idem Bonac. d. quest. 2. puncto 8. num. 45. ex eo, quia transeuntes non videntur præfentes humano modo, nec formaliter. Sed primam opinionem veviore existimo, & hanc secundam nec improbabilem iudico.
 Quinto infertur quoad matrimonium Parochi 90 præsentiam sufficere, quamuis sit excommunicatus [etiam non toleratus] suspensus, vel irregularis, modo non sit actualiter depositus, tum quia hæc assistentia auctoritativa non est proprie actus iurisdictionis, ita vt non possit valide ab excommunicato vitando exerceri, sicut ab eo non possunt exerceri actus iurisdictionis, tum quia Concil. Trident. solùmmodo requirit præsentiam Parochi, quia etiam si sit excommunicatus, vel suspensus, non definit esse Parochus propter censuras. Quibus fundamentis hanc illationem tenent Armend. d. l. 1. de Matrim. num. 5. Gabr. Valq. de excom. dub. 4. Basil. Pont. de Matrim. lib. 5. cap. 17. num. 6. Petr. de Ledesma de Matrim. §. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. Nau. conf. 4. de clandest. despons. Ceual. dict. quest. 604. n. 65. Sayr. decif. 13. de sponsalibus. Henric. lib. 1. cap. 3. §. 4. & 5. Galetus in materia variat. conf. sum conscientia, verb. matrimonium pag. 163. colum. 1. Bonacina d. punct. 8. num. 21. Sanch. lib. 3. disput. 21. Coninch disp. 27. n. m. 24. Rebel. d. lib. 2. quest. 9. num. 9. Reginald. lib. 3. n. m. 177. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. scilicet. decif. 243. in 1. impress. & resolut. 213. num. 1. in 2. impress. Gutier. de matrim. cap. 62. num. 23. & cap. 66. num. 19. Bonacina d. quest. 2. puncto 8. num. 21. Mar. Altxer. de censuris tom. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. per totum. [Cortez in 3. part. tract. 5. de excomm. disp. 10. §. 1. dub. 5. Raynaud. de monitor. part. 2. cap. 2. num. 23. nouissimè Diana moral. resol. part. 5. tract. 9. res. l. 78. vbi resol. 79. resolut non tantum valide, sed etiam licite assistere matrimonio. Molfes. d. tract. 4. cap. 8. num. 56. Gasp. Hurtad. de matrim. disp. 6. diff. 8. num. 26. Basil. Pont. de sacram. Matrim. lib. 5. cap. 17. num. 60. vbi num. 10. resolut Parochum excommunicatum assistentem matrimonio non efficit irregularem, & num. 21. subdit, peccare tamen, & grauitur, de quo etiam Squillante de oblig. Sacerd. p. 3. n. 20. ¶ Vnde valere 91 matri

matrimonium celebratum coram Parocho notoriè fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condénato, & confesso, refert decifum post alios Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarra ad lib. 4. tit. 1. §. 1. de matrim. in declar. num. 19. Sic etiam ¶ Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum esse resoluunt Nauar. consil. 8. num. 2. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis; Sayr. decif. 13. sub tit. de sponsalibus.
 92 Sexto infertur valide matrimonio assistere posse Parochum interdictum, seu prohibutum ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos matrimonio coniungat: tum quia posito eo interdicto, seu prohibitione, Parochus adhuc retinet iurisdictionem: tum quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent: ita decifum referunt Salzedo ad Bernard. cap. 73. aliàs 76. in nouiss. pag. mihi 293 in 1. dub. Ledesma dict. quest. 45. art. 5. Possuin. dict. cap. 10. num. 14. vers. scilicet, Fr. Emman. in summ. par. 1. cap. 219. num. 10. Henric. lib. 11. cap. 3. num. 4. Ceual. dict. quest. 604. num. 71. idem Ledesma in summ. par. 1. de sacram. Matrim. cap. 6. conclus. 4. dub. 11. Sanch. lib. 3. disput. 32. num. 1. & 2. Rebel. par. 2. lib. 2. quest. 9. num. 9. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. scilicet. decif. 243. in 1. impress. & resolut. 213. num. 2. in 2. impress. Reginald. lib. 3. num. 179. Coninch disput. 27. dub. 2. num. 28. Gutier. tract. de matrim. cap. 63. num. 25. Basil. Pont. in nouissimo tract. de Sacram. Matrim. lib. 5. cap. 17. num. 13. Bonacina dict. quest. 2. puncto 8. num. 18. vbi etiam idem dicendum alferit, quando huiusmodi prohibitio facta coadiutori, vel Vicario Parochi. Armendar. dict. loco num. 23. vbi ampliat sine Parochus intètueniat contra talem prohibitionem volens, sine inuitis, vel licet interfit inuitus, & compulsum per vim, sine præcedat dicta prohibitio, vel non. ¶ Vtrum autem matrimonia celebrata à Parocho putatio ex communi errore sint valida tractat Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. cap. 50. num. 3. vbi affirmatiue respondet; sat enim est pro matrimonio præsentia illius, qui communi errore reputatur proprius Parochus, & toleratus est ex titulo colorato per Superiorem dato, cuius virtute accipit, & retinet possessionem beneficii, vel officij, si notorie non constat minimè habere titulum, & iurisdictionem. Ita Henric. lib. 11. cap. 3. §. 4. Fr. Emman. dict. cap. 219. n. 8. Sanchez lib. 3. disp. 22. n. num. 60.
 93 Septimo infertur posse Parochum valide assistere matrimonio suorum parochianorum extra suam Parochiam, sine licentia Parochi illius loci, in quo assistit, quia proprius Parochus administrare potest Sacramenta suis ouibus vbicunque existant, vt suo loco dicemus: tum quia ex decreto Trident. constat formam ab eo præscriptam, & seruandam in matrimonijs, in eo intrinsecè, & essentialiter sitam esse, vt adfit Parochus, vel alius Sacerdos de licentia Parochi, siue Ordinarij, & duo præterea testes; igitur reliqua omnia, tempus, & locus, & alia accidentalia sunt. Ex quibus hanc illationem tenent Salzed. d. cap. 76. vers. vnde decimo, Possuin. d. cap. 10. num. 17. vbi extendit etiam extra Episcopatum, Spin. dict. glof. 15. num. 42. Sanch. lib. 3. disput. 19. n. 8. & 14. Coninch disput. 27. num. 22. Basil. Pont. de impedim. matrim. cap. 26. §. 6. vers. addendum, Reginald. lib. 3. num. 177. Bonacina dict. quest. 2. puncto 8. num. 14. Gutier. cap. 62. num. 5. [Hurtado de Matrim. disp. 5. diff. 6. num. 22. Ioan. Sanc. in select. disp. 44. num. 8.]
 96 Amplia vt ¶ non solum proprius Parochus, sed

etiam Sacerdos de illius licentia valide assistat matrimonio, extra Parochum: ita Salzed. d. cap. 76. vers. præmittendum, Sanchez dict. lib. 3. disp. 34. num. 3. contra Seguram p. 2. cap. 15. num. 49. & Francisc. Molin. d. differ. 11. num. 136. cum seqq. [Basil. Pont. de matrim. lib. 5. cap. 16. num. 4.] Scribentes id non esse Matrimonium. Non obstat id; quo potissimum inductus videtur Nauar. consil. 52. de sponsal. in 1. edit. & consil. 14. n. 2. sub tit. de clandest. desponsat. in 2. edit. scilicet Parochum, vel Episcopum extra suam diocesim esse personam priuatam, & non pollere ea auctoritate publica, quæ in celebrandis cõiugijs exigere videtur Concilium. Respondetur enim, quod Concil. in eo personarum genere, quarum est in matrimonio præsentia necessaria, non requirit alicuius publici officij auctoritatem, aliàs neque simplex Sacerdos de licentia Parochi, aut testes ex priuatorum numero essent idoneæ personæ, quod stultum est; sed tantum exigat, vt huiusmodi sint personæ, quæ plenam Ecclesiæ fidem faciant, abstulit enim matrimonia præsumpta. ¶ Cum igitur huiusmodi assistentia nõ pertinet ad iurisdictionem contentiosam, nec alienum Parochus iure offendi possit, si absque illius licentia, vel Ordinarij in eius Parochia, alter Parochus celebret matrimonium suorum Parochianorum, credo eum non peccare cessante scandalo, nec puniendum esse, vt resoluunt Sanchez ubi supra, n. 18.
 Obstat infertur Parochi vnus præsentiam sufficere, quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum, quia Trid. declarauit matrimonium contrahendum esse coram Parocho, & non magis expressit, Parochum viri, quam femina: ita, Salzed. ubi supra dub. 14. Cauale. decif. 12. num. 21. par. 2. Spin. dict. glof. 15. num. 41. Ceual. d. quest. 604. n. 6. Henric. lib. 11. cap. 3. §. 2. Franc. Leo in thesauro fori Eccl. scilicet. par. 2. cap. 9. num. 39. in fine Armend. ubi supra, num. 7. 13. 14. & 28. Zerola in praxi Episcop. p. 2. verb. Parochi, §. 1. Sanch. lib. 3. disputat. 19. n. m. 1. Rebel. par. 2. lib. 2. quest. 8. Bonacina dict. quest. 2. puncto 8. n. 7. Paul. Comit. respons. moral. lib. 1. quest. 131. num. 2. Coninch disp. 27. n. 19. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta lib. 1. c. 8. n. 13. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. scilicet. decif. 244. in 1. impress. & resolut. 214. n. 1. in 2. impress. Gutier. d. c. 62. n. 4.
 Vnde infertur, valide matrimonio assistere Parochum delegatum, quem Episcopus constituit, & ad nutum ipsius amoueri potest, & vicecuratum à Parocho proprietario institutum; ita Rebel. lib. 2. quest. 9. num. 8. Possuin. d. cap. 10. num. 14. in fin. Huiusmodi ¶ Parochi, quoad matrimonium poterunt alicui facultatem assistendi concedere, quia etsi delegatus ad vniuersam Parochiæ curam, non possit alteri omnem curam, etiam ad modicum tempus, dum abest, delegare, poterit tamen aliquas causas, quia delegatus ad vniuersitatem causarum etiam potest vniam, vel alteram delegare culpam. glof. verb. delegatus, in cap. cum causam, de appellat. vbi Anton. num. 11. Alexand. de Nauo num. 16. hinc igitur optime Sanch. d. lib. 3. disput. 31. num. 16. resolut ¶ institutum à Vicecurato ad vniuersitatem causarum, vbi est consuetudo, vt absens talis Vicecuratus substituat aliquem ad vniuersam Parochiæ curam, posse delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum, & num. 17. resolut huiusmodi Parochum delegatum ad vniuersitatem causarum, licet possit delegare licentiam assistendi matrimonio, aut aliud Sacramentum ministrandi, non posse dare illi subdelegato facultatem iterum delegandi, & num. 19. alferit, quod ¶ quando Parochus præfens assumit Vicarium locantem operas, vt

illum adiunct, hic Vicarius non potest delegare; & consulit Nauarr. conf. 13. num. 4. de clandest. desponsat. in nouis, Vicarium Parochi contrahendis Matrimonii assistere posse, etiam si sit delatus ab eo, qui ad modicum tempus sine licentia Episcopi recessit.

103 Decimo inferitur valide matrimonio interesse posse Parochum habentem iniustum beneficii titulum; vt accidit, quando commisit aliquod delictum, ratione cuius est ipso iure beneficio priuatus, vel quando intra annum non est ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione; quia adhuc est Parochus cum titulo colorato, & errore communi vulgi, arg. text. in l. Barbarium, ff. de officio Praetoris, & quamuis ipso facto priuatus beneficio sit, nondum tamen possessione spoliatus est, & quamdiu illa non spoliatur, praesumitur habere iustam retinendi causam, cap. licet Episcopus, in fine, de praebend. in 6. Ita Coninch disp. 27. dub. 2. num. 26. Sanchez lib. 3. disp. 22. num. 62. Basil. Pont. de sacram. matrim. lib. 5. cap. 19. per totum, Bonacina d. quest. 2. punct. 8. num. 24. vbi num. 35. resoluit, vt validum esse Matrimonium contractum coram laico, cui Parochus concessit facultatem assistendi Matrimonio, si communi errore habebatur Sacerdos, pro tali publice se gerens, quod etiam tenet Sanch. d. disp. 22. num. 61. vers. valet.

104 Undecimo inferitur Parochum non Sacerdotem, (puta cui collata fuit parochia, non tamen est ordinatus Sacerdos) valide assistere Matrimonio: nam assistentia Parochi pro forma huius contractus pendet ex Tridentini dispositione tantum, ex eo autem solum colligitur debere esse Parochum, neque vero esse Sacerdotem, quod enim coniungat contrahentes non est functio sacerdotalis Ordinis, neque se exponit periculo efficiendi nullum Sacramentum, quamuis enim in Concil. Trident. dicatur, vel alio Sacerdote, & illa dictio, alio, qualiter Sacerdotij referre quidem videatur, id tamen ob frequentiam accidit, quod vt parochi intra primum annum tenentur ad Sacerdotium promoveri, plerique sint Sacerdotes, atque ita vlti loquendi, non necessitati, aut qualitati id tribuendum est, propter quem vsum nonnunquam a propria significatione receditur, l. habeo, ff. de suppellect. leg. cap. ex literis, de sponsal. Hanc illationem tenet recentiorum schola, vt videtur apud Nauarr. conf. 30. sub tit. de sponsal. in 1. impress. & conf. 9. sub tit. de clandest. desponsat. in 2. impress. Vega in Sylua lib. 6. casu 119. in fine, Henric. lib. 1. cap. 5. §. 3. & lib. 14. cap. 6. num. 3. in fine, Ioan. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 39. Piassec. in praxi noua Episcopali, part. 2. cap. 4. num. 22. Armend. vbi supra num. 8. Fr. Emman. vbi supra p. 1. cap. 28. num. 9. Petr. de Ledesma in tract. de Matrim. quest. 45. art. 5. puncto 3. dub. 3. conclus. 3. Sahagun ad tit. de sponsalibus num. 88. Ceual. dict. quest. 604. a num. 56. Basil. Pont. d. cap. 2. §. 5. vers. Parochus autem, & in nouissimo tract. de Sacramento Matrimonij, lib. 5. cap. 17. num. 1. Zerola in praxi Episcop. part. 2. verb. Parochus, vers. 3. Gutier. de iuramento confirm. part. 1. cap. 14. num. 13. in fine, & in tract. de Matrim. cap. 62. ex num. 12. 16. Sanch. lib. 3. disp. 20. num. 2. [Laymann d. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 4. Hurtado d. disp. 5. diff. 7.] late Cened. practice. & canon. question. lib. 1. quest. 30. num. 54. cum sequentib. Francisc. Molin. dict. differ. 11. ex num. 128. Coninch disp. 27. dub. 2. num. 21. Reginald. lib. 3. num. 177. Bonacina d. quest. 2. punct. 8. n. 16. Nihilominus tamen Sacram Congr.

inclinaffe in sententiam, vt Parochus non Sacerdos non possit Matrimonio contrahendo interesse, referunt addit. ad d. conf. 9. Nauarr. & Vgol. de potestate Episcopi, cap. 1 §. 10. num. 5. ac Fernandez in examine Theologiae moralis part. 3. cap. 18. §. 1. n. 13. Sed dum mihi de hac declaratione S. Congreg. melius non constar, illationem nostram semper sequefer.

106 Duodecimo inferitur Parochum etiam in peccato mortali existentem valide Matrimonio assistere posse, quia Parochus non est essentialis minister sacramenti Matrimonij, nec ipse formam profert, sed tantum solemnem ad actum auctoritatem lege eius praesentiam requirente: ita Posseuin. de Officio Curati, cap. 5. num. 40. Bonacina in tract. de Sacram. disp. 1. quest. 3. punct. 2. §. 1. num. 10. contra Henric. lib. 1. cap. 29. num. 24.

Licentia ad assistendum Matrimonio, cui, & a qua concedi debeat?

107 SI proprius Parochus matrimonio interesse non possit, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit, ex Concil. Trid. sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1. cuius auctoritate Matrimonium celebratum coram Sacerdote a proprio Parocho deputato, & coram testibus valere decium refert Armentar. in addit. ad recap. legum Nauarr. lib. 4. tit. 15. lib. 1. de Matrim. in declarat. num. 12. & quamuis de licentia etiam celebretur a Regulari, vt probatur ex Clem. 1. de priuileg. vbi scripte praecipitur Religiosis ne audeant sacramentum extremae Vnctionis, vel Eucharistiae ministrare, Matrimoniae solemnizare non habita super his parochialis Presbyteri licentia; a contrario sensu satis colligitur, quod habita licentia speciali, id ipsum facere erit sibi licitum, licet autem ibidem dicatur, Matrimoniae solemnizare, intelliguntur haec verba de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit gloss. & resoluit Miranda in man. Pralat. tom. 1. quest. 48. art. 1.

109 Declara primo Parochum etiam sic concedendo facultatem assistendi, non efficere inualidum Matrimonium contractum, coram eo Sacerdote, cui huiusmodi facultatem concessit; quia assistentia illa non est actus iurisdictionis, cum valeat etiam inuiti Parochi, & reluctantis, ac contrariam habentis intentionem, vt supra ostensum est; ita contra Ledesma tenent Sanch. lib. 3. disp. 21. num. 64. Bonacina de Matrim. quest. 2. puncto 8. num. 34.

110 Secundo declara Parochum excommunicatum, etiam non toleratum, suspensum, vel irregularem posse valide dare alteri assistendi licentiam; quia huiusmodi licentia non est proprie actus iurisdictionis; & sicut Parochus excommunicatus non est priuatus auctoritate assistendi: ita nec potestate dandi praedictam licentiam, ob eandemque rationem constat Parochum posse valide dare huiusmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut suspensio ad assistendum matrimonio; ita Sanchez lib. 3. disp. 21. num. 6. Henric. lib. 1. cap. 3. num. 5. & lib. 13. §. 7. Gutier. de matrimon. cap. 62. num. 24. Basil. Pont. in nouissimo tract. de sacram. Matrim. lib. 5. cap. 17. num. 14. [Hurtado d. disp. 5. diff. 8. num. 26. cum seqq.] Bonacina dict. quest. 2. puncto 8. num. 22. [Hurtado de matrim. disp. 5. diff. 8. num. 27. vbi ait collationem dictae licentiae non esse actum potestatis Parochi, vt Parochus est, sed auctoritatis a Tridentino annexae officio Parochi, refert & sequitur nouissime Diana moral. resolut. part. 5. tract. 9. resol. 80. vbi subdit non solum valide Parochum excommunicatum licentiam

tiam hanc praebere, sed etiam licite.] Contra Coninch dispensat. 27. num. 21. Anila de censur. part. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 1. concl. 5. Petrus de Ledesma de Matrim. quest. 45. art. 5. puncto 3. dub. 4. & in summa par. 1. de sacram. Matrim. cap. 6. concl. 4. [Laymann dict. cap. 4. num. 5. vers. credo.] Mar. Alter. de censur. tom. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. vers. Sed dubitatur. [existimantes excommunicatum, aut suspensum, si toleratus non est, alteri Sacerdoti licentiam assistendi nec licite, nec valide committere.]

111 Tertio declara validum esse Matrimonium, cui de licentia Parochi assistit Sacerdos degradatus, quia Sacerdos degradatus est adhuc Sacerdos, ita Sayr. de censur. lib. 5. cap. 22. num. 26. Bonacin. d. q. 2. puncto 8. num. 23.

112 Quarto declara Parochum, siue Ordinarium, huiusmodi licentiam assistendi Matrimonio non posse concedere clerico non Sacerdoti. Quamuis enim illa coniunctio, de qua supra num. 43. non sit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus esse possit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantum ea forma est inducta, dicat, vel alius Sacerdos de licentia Parochi, est standum eius dispositioni, non tamen necessarium est, vt sit Sacerdos approbatus, is cui datur: ita Petrus de Ledesma in summa par. 1. de sacram. Matrim. cap. 6. concl. 4. vers. sequete loquendo, Sanchez lib. 3. disp. 20. num. 9. cum sequent. Ceual. communium contra commun. quest. 604. num. 58. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. differ. 11. num. 133. Gutier. tract. de Matrim. cap. 62. num. 22. Sayr. de cens. 1. sub tit. de spo. filibus, Basil. Pont. de impedim. Matrim. cap. 26. §. 6. vers. is autem, Sahagun in cap. quamuis num. 13. de officio deleg. & ad tit. de sponsal. 89. [Layman d. tract. 10. p. 1. c. 4. num. 4. Hurtado d. disp. 5. diff. 7. in fine num. 25.] Nauarr. conf. 6. num. 2. sub tit. de clandest. despons. in nouis, & vbi etiam a principio resoluit Matrimonium de licentia Parochi tempore peccatis coram acolyto contractum esse nullum, quia verba Concilij videntur adae clara pro hac parte, quod in nullo casu videtur ab illius forma recedi posse.

113 Quinto declara Parochum, vel Ordinarium posse concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponfos in matrimonio, non solum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trident. dicit alium Sacerdotem sufficere ad assistendum Matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarij, & non loquitur de propria parochia; tum quia huiusmodi licentia non est actus iurisdictionis contentiosa, & litigiosa; sed gratiosa, ac voluntaria, quae exerceri potest extra locum propriae iurisdictionis: ita ex his fundamentis nostram illationem amplectuntur Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 218. concl. 6. Coninch disp. 27. dub. 2. num. 23. & dub. 3. num. 38. Gutier. cap. 62. num. 10. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastica p. 2. tract. 11. cap. 10. q. 2. resol. 3. Reginald. lib. 31. num. 180. Bonacina dicta q. 2. punct. 8. num. 13. Contra [Nau. conf. 14. de clandest. despons. Basil. Pont. de Matrim. lib. 5. cap. 16.] Seguram, quem refert, & sequitur Francisc. Molin. dict. differ. 11. num. 136. cum sequentibus, [existimantes matrimonium non posse in aliena Parochia, nec posse Parochum, vel Ordinarium concedere licentiam suis Parochianis ad contrahendum matrimonium extra suam Parochiam, vel diocesim respectiue.]

115 Sexto declara cogi posse proprium Parochum nolentem Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere, quoniam Sacramenta parochianis inuitus ministrare cogitur ex debito officij, prout resoluit Franc.

Molin. dict. differ. 11. num. 95. cum seqq. An autem Parochi delegati, quos Episcopi constituant, & ad mutum ipsius amoueri possint, & Vicecurati a Parochis proprietariis instituti, possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi matrimonio concedere? agit late per conclusiones Sanchez lib. 3. disp. 31. ad quem se remittit Gutier. de Matrim. cap. 66. n. 18. vide Basil. in nouissimo tract. de Sacramento Matrimonij lib. 5. c. 28. n. 2. [Hurtado d. disp. 5. diff. 10. n. 34.] & aliqua dixi supra a n. 100. & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis curati possit huiusmodi facultatem concedere resoluunt Rebell. par. 2. lib. 2. q. 8. n. 8. & in addit. lib. 4. n. 67. Posseuin. d. cap. 10. n. 14. in fin. Quando Episcopus est immediatus Parochus, vt in Regno Granatenis, potest tunc Parochus non proprietarius Matrimonio assistere, & aliam licentiam concedere, quia licet delegatus sit, cum sit delegatus ad vniuersitatem causarum, potest delegare Episcopalem aliquam causam, subdelegare autem minime; & de curis, qui subdunt alicui parochi proprietario an possint dare licentiam alio Sacerdoti vt assistat Matrimonio contrahendo, late agit nouissime Zambran Hispal. in suis aureis decis. c. 7. de Matrim. dub. 1. per tot.

116 Septimo declara ex facultate Concil. Trident. sibi concessa posse Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi Parochi loco sibi subiecto, ex cap. 1. sess. 24. de reform. Matrim. [vnde Rota decis. 176. num. 8. p. 1. recentiorum censuit validum matrimonium contractum coram alieno Sacerdote de licentia Episcopi.]

117 Potest etiam Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio, & absque speciali commissione interesse Matrimonij, & alij Sacerdoti assistendi licentiam concedere, Salzed. ad Bern. in pract. cap. 76. vers. decimoquarto, Petr. de Ledesma in summa par. 1. de sacram. Matrim. cap. 4. concl. 4. dub. 17. Henric. lib. 1. cap. 3. num. 4. Sanchez lib. 3. disp. 29. num. 18. Armentar. dicto loco, num. 31. Basil. Pont. dict. cap. 26. §. 6. vers. sic idem etiam, Azor. institut. moral. par. 1. lib. 3. cap. 45. quest. 2. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quest. 44. n. 8. in fine, Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 13. cum sequentibus, & in tract. de Matrim. cap. 66. ex num. 12. & cap. 69. ex num. 9. Narbona de appellat. a Vicario ad Episcopum, p. 1. num. 201. Hurtado d. disp. 5. diff. 9. num. 32. & Ordinarij enim appellatione venit Episcopi Vicarius, gloss. verb. generaliter in cap. Romana, de appellat. in 6. Couar. practicar. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quest. 43. & quest. 51. num. 1. Flam. de resign. lib. 3. q. 11. n. 19. cum seqq. Fr. Molin. d. differ. 11. n. 64. Bonac. d. q. 2. punct. 8. num. 10.

118 Quarto non abs re potest, an suspensa iurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut suspensionem, possit eius Vicarius valide interesse Matrimonio, alijque committere? Dicendum est verumque posse, quia neutrum est actus iurisdictionis. Si tamen Episcopus suspensus, aut excommunicatus non toleratus institueret Vicarium, aut Parochus sic excommunicatus Vicecuratum, illeque assisteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa institutio est manifestus actus iurisdictionis, & proinde facta a sic excommunicato nihil valet, quare ille assistens Matrimonio non esset verus Vicarius, aut Vicecuratus, Mar. Alter. de censuris tom. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. vers. ex dictis, Sanchez lib. 3. disp. 30. n. 10.

119 Sed dubitari potest, an Vicarius Episcopi qui Sacerdos non est, possit praesentiam Matrimonio contrahendo praestare Matrimonio interesse non posse, sed

sed Sacerdotem delegare debere, tenent Nauar. *conf. 1. sub tit. de officio Ordin. in antiqu. & consil. 10. sub tit. de desponsat. impub. in nouis*, Salzedo *di. cap. 76. vers. decimoquar. Sayr. decif. 1. sub tit. de officio Ordin. Ceuall. que. 604. num. 59. Cened. pract. lib. 1. q. 30. num. 46. ex eo tantum fundamento, quod non sufficit in contrahendo Matrimonio presentia parochi, qui non sit Sacerdos, sed hoc non est certum, vt supra ostendit hac *alleg. num. 43. & ideo dum mihi non constiterit de contraria decisione, de qua ipsi testantur, libenter amplector tam Parochum, quam Vicarium non Sacerdotem validè Matrimonio assistere, quod nouissime post primam huius tract. impressionem inueni tenere Basil. Pont. de sacram. Matr. lib. 5. c. 11. n. 11. in fine.**

Idem dicendum esse de habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, in materia de qua agimus, affirmant Petr. de Ledesma *di. dub. 17. vers. digo lo 2. Henric. lib. 11. cap. 3. num. 4. Sanchez lib. 3. disp. 28. num. 6. Coninch disp. 27. num. 17. Gutier. de Matrim. cap. 66. num. 7. Bonacin. di. quest. 2. puncto 8. num. 10. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 19. num. 3. in fine, Basil. Pont. in tractat. de sacramen. Matrimon. lib. 5. cap. 10. num. 3. [Hurtado di. disput. 5. diffie. 9. num. 30.]*

Idem etiam dicendum de Abbate Ecclesie nulli Episcopo subiecte, firmant Petr. de Ledesma *de Matrim. q. 4. art. 5. puncto 3. paulo ante dubium 4. concl. 3. Henric. lib. 11. cap. 3. num. 4. Gutier. di. cap. 66. num. 6. Basil. Pont. di. §. 6. vers. idem, quod & d. lib. 5. c. 10. num. 4. vbi num. 13. asserit, non permitti hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iura Episcopalia habeat. Gasp. Hurtado di. diffieul. 9. num. 30.*

Idem quoque de Capitulo Sede Vacante esse resoluendum tenent Coninch *di. disp. 27. num. 17. Gutier. di. cap. 66. n. 5. Hurtado. d. diffie. 9. num. 30. vers. quærit.*

Et de Legato respectu prouincie sue legationis idem asserunt Sanchez *di. disp. 28. num. 8. Coninch di. disp. 27. num. 16. vers. 7. Gutier. canon. lib. 1. cap. 11. num. 6. & di. cap. 66. n. 10. Hurtado d. diffie. 9. n. 30. vers. quinto, Basil. Pont. d. §. 6. vers. idem quod, & d. lib. 5. c. 10. n. 7.*

Et de Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum asserunt Azor. *institur. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. quas. 2. Basil. Pont. in nouissimo tractat. de sacramento Matrimonij lib. 5. cap. 10. num. 6. [Hurtado di. diffie. cul. 9. num. 31. vers. tandem.]*

Archiepiscopus tamen non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: nam ipse non est Ordinarius in territorij suffraganeorum, est tamen iudex in causa appellationis, quando per appellationem deuoluitur ad ipsum, *cap. pastoralis, de officio Ordin. Vnde in casu, quo nolet Episcopus per appellationem ad ipsum deuoluta causa. potest licentiam concedere, de quo vide Sanchez lib. 3. disp. 28. Petr. de Ledesma in sum. par. 1. de sacram. Matrim. c. 4. concl. 4. dub. 17. vers. digo lo 2. Spino di. glof. 15. n. 28. & 29. Molin. di. diffie. 11. num. 86. Bonacina d. quest. 2. puncto 8. num. 15. Basil. Pont. d. §. 6. vers. Archiepiscopus, Gutier. di. cap. 66. num. 3. Hurtado di. diffie. 9. num. 31. ve f. conueniunt, dum verò actu visitat in diocesis suorum suffraganeorum, potest huiusmodi licentiam concedere, prout resoluunt Henric. lib. 10. cap. 1. num. 3. Suarez tom. 4. di. 25. sect. 1. num. 14. Coninch di. disp. 27. num. 17. Sanchez lib. 3. disp. 28. num. 6. Gutier. di. cap. 66. num. 7. Basil. Pont. de*

sacramento Matrim. lib. 5. cap. 10. num. 6. [Cardinales cum in suis Titulis habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt dare licentiam vt in eis coram Sacerdote non Parocho à suis subditis matrimonium contrahatur, ita Sanchez. de Matrim. lib. 3. disp. 28. num. 7. Basil. Pont. eodem tract. lib. 5. cap. 10. num. 6. Scip. de Rubens in aphorism. Episcop. verb. Cardinalis num. 2. nouissime dilectissimus amicus meus P. Diana moral. resol. p. 5. tract. 2. de potest. & privilegijs S. R. E. Card. resol. 35.]

Licentia prædicta qualis?

Licentia, quæ per Sacerdotem ad celebranda Matrimonia est obtinenda à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Episcopo, vel eius Vicario generali, aliisque Prælatiis quasi Episcopalem, iurisdictionem habentibus, de quibus supra, expressa debet esse. nam tacita non sufficeret, qualis est illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex rati habitatione. Ita tenent Menoch. de arbitrar. casu 453. num. 13. & 14. & cons. 398. num. 15. lib. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 76. vers. duodecimo, Petr. de Ledesma in sum. par. 1. de sacram. Matrimonij cap. 6. concl. 4. dub. 14. Henric. lib. 11. cap. 3. §. 5. litt. V. Ceuall. communium contra commun. quest. 604. num. 114. Petr. Cened. pract. & Canon. question. lib. 1. quest. 30. num. 79. in fine, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 47. num. 52. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarra ad lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrim. in declarat. num. 37. Coninch tom. 2. disput. 30. dub. 2. n. 31. Reginald. lib. 31. n. 181. Sanchez lib. 3. disput. 35. num. 15. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diffie. 11. num. 98. Basil. Pont. de impediment. Matrim. cap. 26. §. 6. vers. licentia, Bonacina de magno Matrimonij sacramento quest. 2. puncto 8. num. 11. Moltes. tract. 4. cap. 8. num. 63. Filliuc. tract. 10. de Matrim. cap. 6. q. 7. num. 319. me citato in hoc loco. Homob. de examine Ecclesiarum l. 11. cap. 10. q. 2. 2. resol. 3. [Hurtado d. disp. 5. diffie. 11. num. 38. & 39. nouissime Marcel. Vulpic in d. praxi cap. 15. num. 11.] † Sufficit tamen si communiter generalis administrandi Sacramenta licentia concedatur, prout decisum fuisse ex alijs referunt Armendariz d. loco, Bonacin. di. num. 11. Rebello de obligat. instit. post lib. 4. in declar. sect. 3. Vel si Parochis concedat licentiam, vt possit intra suam Parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, Nauar. conf. 27. sub tit. de sponsal. in antiq. quod deest in nouis, quem refert Salzed. d. c. 76. vers. duodecimo, in fine, Sayr. in floribus decif. sub tit. de sponsal. decif. 31. [Tamburin. de iure Abbatum tom. 2. disput. 8. q. 2.] Sanchez lib. 3. disp. 35. n. 7. [Quid autem si concedatur facultas administrandi omnia Sacramenta? Hanc sufficere ad celebranda Matrimonia resoluunt Sanchez di. disp. 35. n. 8. vbi intelligit quando Parochus absens relinquit substitutum, non ita si presens concedat alicui licentiam administrandi omnia Sacramenta, & ita censuisse Sacram. Congreg. Concilij attestant Rebello de oblig. instit. lib. 4. in declar. sect. 3. Armendar. d. l. 1. de Matrim. n. 31. & per S. Rotam fuisse decisum colligitur ex decif. 750. num. 6. par. 1. diuers. & fuit dictum in Vicentina Matrimonij 11. Martij 1624. coram Dunozzetto, contra Coninch d. disp. 27. dub. 3. Filliuc. tom. 1. tract. 10. par. 1. cap. 6. num. 218. Tamburin. di. quest. 2. num. 1. prope fin. Hurtado di. disputat. 5. diffieul. 11. num. 37. in fine.]

Verbalis sufficit huiusmodi licentia, non autem in scriptis requiritur data, quia sic eam non exigit Trident. cum quia scriptura non est de essentia gratiæ, & privilegijs, quæ regulariter non requiritur nisi tantum

tantum ad faciliorem probationem, non ad actus substantiam. l. contrahitur ff. de pignorijs, tum quia omnis actus verbo confici potest, nisi lex expressè scripturam requirat, iuxta glof. ab omnibus recepta verb. in scriptis in cap. 1. de sensibus lib. 6. Quibus fundamentis hanc sententiam tenent Nauar. conf. 41. num. 1. sub tit. de sponsal. in antiq. alias 12. de clandest. despons. in nouis. Henric. di. §. 5. in comm. lit. Z. Fr. Emman. in sum. par. 1. cap. 219. num. 13. Vgol. de irreg. cap. 6. §. 7. num. 3. Sanchez lib. 3. disp. 35. num. 10. Reginald. lib. 31. num. 180. Franc. Molin. di. diffie. 11. num. 100. Cened. di. quest. 30. num. 80. Salzed. vbi proxime, Hurtado. d. diffie. 11. num. 36. in fine. Sayr. sub di. tit. de sponsal. decif. 48. Bonacina di. quest. 2. puncto 8. num. 11. vers. addit. contra Rebell. lib. 2. q. 3.

Actum præcedere debet, nam quæ de substantia sunt, in ipso actu adhiberi debent, *cap. auditis, iuncto cap. quia propter, de elect. glof. & omnes in l. vniuersa C. de precibus Imperat. off. Imol. Paul. de Castro, Roman. Alexand. Arret. & Iacin l. si quis mihi bona §. infum ff. de acquir. hered. Panorm. Anton. & Imola in c. cum vos, de his que sunt à Prælatiis, tum quia vbi licentia requiritur, semper præcedere debet, ex resolutis per Cassan. in consuet. Burgund. rub. 13. §. 9. verb. suis licentia, vers. sed quero, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 47. num. 46. Quibus fundamentis hanc tenent resolutionem Salzed. in di. cap. 76. vers. decimo tertio, Coninch tom. 2. quest. 27. num. 31. Sanchez di. disp. 35. num. 18. Francisc. Molin. di. diffie. 11. num. 99. Cened. di. quest. 30. num. 78. Vnde fit nullum esse Matrimonium, cui Sacerdos alicui Parochi admme presentens fuit, nulla ab eo petita licentia, si post factum ratificaret, nam etsi regulariter rati habitio retrahatur, & mandato comparetur, reg. rati habitioem, cum vulgaribus de reg. iuris in 6. ramen vbi lex, vel statutum presentiam requirit corpoream, rati habitio sequens nõ sufficit ad actum validandum, quem admodum ex Angel. Felin. & Cota scribit Tiraq. de legib. commu. glof. 6. num. 31. Soar. de Paz in pract. tom. 1. part. 1. temp. 2. num. 27. & 28. [Hinc S. Congreg. Concilij sub die 7. Septemb. 1620. censuit Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui re vera nõ habuit à proprio Parocho licentiam veram, esse nullum. Et sub die 5. Decembris 1626. & 15. April. 1628. censuit etiam Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnus ex contrahentibus, & ignorat se illam habere, prout ignorat vnus ex contrahentibus, esse inualidum.]*

Reuocata non debet esse huiusmodi facultas, quæ tunc talis censureretur quando iis, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata sit, & ante hanc intimationem acta tenent, etiam si Sacerdos ille aliunde scire reuocatione suæ facultatis; ita Sanchez lib. 3. disp. 36. n. 9. Coninch di. disp. 27. num. 32. vers. sexto, Galet. in margarita casuum conscientie, verb. Matrimonium pag. 164. col. 2. Hinc tenent datam licentiam à proprio Parocho alicui Sacerdoti si interim Parochus moriatur, illam non expirare, quia licet mandatum morte mandatis regulariter expiret. l. mandatum C. mandati, cap. grauum, cap. relatum, de officio deleg. gratia tamen facta alicui minime, cap. si cui, de præbendis in 6. cap. si super gratia, de officio deleg. eodem lib. tum quia glof. in Clem. dudum, §. si vnus, de sepult. docet expressim licentiam concessam aliquibus Fratribus non expirare morte co-cedentis; tum etiam, quia facultas ab Episcopo concessa Ordinibus accipiendi à quocumque Episcopo Catholico, non expirat morte Episcopi concedentis. Cardin. in Clem. fin. q. 5. de elect. & multis alijs casibus,

quos poteris videre per citatos à Franc. Molin. di. diff. 11. num. 111. vbi hanc sententiam in proprijs nostris terminis tueretur, [sed contrarium censuit Rota in di. Vicentina Matrimonij 11. Martij 1624. coram bonæ mem. Dunozzetto, quam post aliquas huius tractatus impressiones inueni.] Meru, vel dolo obrenta licentia sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem, extorqueatur: quia dispositio facta per dolum versantem circa causam finalem est inualida; tum quia nihil est magis contrarium consensui, quam error, l. si per errorem ff. de iurisd. omnium iud. ita tenent Sanchez lib. 3. disp. 39. & num. 13. & disp. 21. num. 7. Coninch disp. 27. num. 37. Gutier. c. 69. n. 14. & 15. Reginald. lib. 31. num. 182. Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 17. Hurtado d. diffie. 11. num. 39. in fine.

Licentia validè datur contra prohibitionem Episcopi, ad effectum vt Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui concessa fuit, validum sit. Matrimonia enim tantum contra interdictionem Ecclesie valent, licet cum peccato fiant. Ita Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 6. vers. vbi dicit ita esse ab Illustriss. Cardin. decisum, & iterum in nouissimo tract. de Sacram. Matrimonij lib. 5. cap. 29. num. 3. Sacerdos non debet credere dicentibus, se habere licentiam à Parocho, vt possint coram ipso contrahere, nisi certa signa afferat, vel sint persone spectate fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo possit; nam in iis, quæ pertinent ad externam Ecclesie gubernationem, non creditur testantibus in propria causa, præsertim si hoc vergere possit in præiudicium alterius; ita Sanchez lib. 3. disp. 37. num. 2. Coninch di. disp. 27. num. 39. Reginald. lib. 31. num. 181. Basil. Pont. di. §. 6. vers. concessa, Bonacina di. q. 2. puncto 8. num. 38. [Tamburin. d. tom. 2. disp. 8. quest. 2. in fine.]

Et asserenti licentiam proprii Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio, incambit onus probandi, ex Mascard. de probat. concl. 982. [Vbi enim matrimonium est contractum, debet probari quod non interuenierit proprius Parochus, nec licentia, Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 37. num. 5. Rota apud Postium post tract. mandati de manut. decif. 241. n. 10. & attestatio Parochi de licentia suffragatur etiam post contractum Matrimonium, Caputaq. decif. 206. p. 2. Rota apud Postium d. loco, n. 11.]

Testes ad Matrimonium adhibendi quales. Ultra proprii Parochi assistentiam, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, de quibus supra; vt matrimonium validè contrahatur, necessaria est duorum, vel trium testium presentia, vt probat Conc. Trid. sess. 24. de ref. Mat. cap. 1. ibi, & duobus, vel tribus, &c. quæ simultanea debet esse, nec sufficit successiua, quia Trid. copulatiue exigit presentiam Parochi, & testium, per di. & quæ copulas, vt cum multis quos citauit ego ipse teneo in meis remiss. de diffieulibus, & claus. di. 94. Quare ita resoluunt Spec. in appendice dub. 6. concl. 4. pag. 14. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 41. n. 3. Bonacina eod. tract. q. 2. puncto 8. n. 41. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Matrim. cap. 4. concl. 5. Possuin. de officio Curati c. 10. n. 22. Rebell. de oblig. inst. p. 2. l. 2. q. 8. sect. 8. à n. 8. Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 27. num. 41. concl. 1. Filliuc. d. tract. 10. à n. 229.

Quod verò attinet ad testium qualitatem, cum lex illa odiosa sit, restringens scilicet naturalem ad contrahendum libertatem, non sunt ad severam rationis normam testes exigendi, sed satis erunt

D-D d quicum

quos poteris videre per citatos à Franc. Molin. di. diff. 11. num. 111. vbi hanc sententiam in proprijs nostris terminis tueretur, [sed contrarium censuit Rota in di. Vicentina Matrimonij 11. Martij 1624. coram bonæ mem. Dunozzetto, quam post aliquas huius tractatus impressiones inueni.] Meru, vel dolo obrenta licentia sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem, extorqueatur: quia dispositio facta per dolum versantem circa causam finalem est inualida; tum quia nihil est magis contrarium consensui, quam error, l. si per errorem ff. de iurisd. omnium iud. ita tenent Sanchez lib. 3. disp. 39. & num. 13. & disp. 21. num. 7. Coninch disp. 27. num. 37. Gutier. c. 69. n. 14. & 15. Reginald. lib. 31. num. 182. Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 17. Hurtado d. diffie. 11. num. 39. in fine.

Licentia validè datur contra prohibitionem Episcopi, ad effectum vt Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui concessa fuit, validum sit. Matrimonia enim tantum contra interdictionem Ecclesie valent, licet cum peccato fiant. Ita Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 6. vers. vbi dicit ita esse ab Illustriss. Cardin. decisum, & iterum in nouissimo tract. de Sacram. Matrimonij lib. 5. cap. 29. num. 3. Sacerdos non debet credere dicentibus, se habere licentiam à Parocho, vt possint coram ipso contrahere, nisi certa signa afferat, vel sint persone spectate fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo possit; nam in iis, quæ pertinent ad externam Ecclesie gubernationem, non creditur testantibus in propria causa, præsertim si hoc vergere possit in præiudicium alterius; ita Sanchez lib. 3. disp. 37. num. 2. Coninch di. disp. 27. num. 39. Reginald. lib. 31. num. 181. Basil. Pont. di. §. 6. vers. concessa, Bonacina di. q. 2. puncto 8. num. 38. [Tamburin. d. tom. 2. disp. 8. quest. 2. in fine.]

Et asserenti licentiam proprii Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio, incambit onus probandi, ex Mascard. de probat. concl. 982. [Vbi enim matrimonium est contractum, debet probari quod non interuenierit proprius Parochus, nec licentia, Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 37. num. 5. Rota apud Postium post tract. mandati de manut. decif. 241. n. 10. & attestatio Parochi de licentia suffragatur etiam post contractum Matrimonium, Caputaq. decif. 206. p. 2. Rota apud Postium d. loco, n. 11.]

Testes ad Matrimonium adhibendi quales.

Ultra proprii Parochi assistentiam, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, de quibus supra; vt matrimonium validè contrahatur, necessaria est duorum, vel trium testium presentia, vt probat Conc. Trid. sess. 24. de ref. Mat. cap. 1. ibi, & duobus, vel tribus, &c. quæ simultanea debet esse, nec sufficit successiua, quia Trid. copulatiue exigit presentiam Parochi, & testium, per di. & quæ copulas, vt cum multis quos citauit ego ipse teneo in meis remiss. de diffieulibus, & claus. di. 94. Quare ita resoluunt Spec. in appendice dub. 6. concl. 4. pag. 14. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 41. n. 3. Bonacina eod. tract. q. 2. puncto 8. n. 41. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Matrim. cap. 4. concl. 5. Possuin. de officio Curati c. 10. n. 22. Rebell. de oblig. inst. p. 2. l. 2. q. 8. sect. 8. à n. 8. Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 27. num. 41. concl. 1. Filliuc. d. tract. 10. à n. 229.

Quod verò attinet ad testium qualitatem, cum lex illa odiosa sit, restringens scilicet naturalem ad contrahendum libertatem, non sunt ad severam rationis normam testes exigendi, sed satis erunt

D-D d quicum

quicumque rationis compotes, quamvis impuberes, consanguinei, domestici, feminae, aut infames, quia possunt esse praesentes moraliter: tum quia Trident. nullo testis excipit, sic Spin. in speculo testam. gloss. 15. p. r. n. 46. Petr. de Ledesma in tract. de matrim. quest. 4. §. art. 5. puncto 3. post 4. dub. vers. conclusio sit, Henric. lib. 1. cap. 3. §. 9. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 2. §. 19. num. 18. in 2. edit. plures refert, & sequitur Sanch. dist. disp. 4. n. 4. cum seqq. quibus adde Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium, §. 14. Ceuall. commun. contra commun. q. 604. num. 84. Galet. in margarita casuum conscientiae, verb. Matrimonium, pag. 164. Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 2. §. 6. in fine, Bonacina dist. quest. 2. puncto 8. num. 4. 3. [Fernandez in exam. Theolog. moral. part. 3. cap. 18. §. 1. num. 14. Paul. Layman in Theolog. morali tract. 1. 0. part. 2. cap. 4. num. 6. vers. secundo. Buratt. decis. 7. 13. n. 7. vbi. Ferent. in annot. num. 1. 1.] Quamvis testes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri dicat Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 8. num. 64. cum seqq.

339 Nec etiam necessarium est, ut huiusmodi testes sint rogati, cum nullo iure ista solemnitas in Matrimonio requiratur, Greg. Lop. lib. 1. verb. sin testigos in 3. part. 4. Henric. dist. §. 9. Sanch. dist. lib. 3. disp. 4. 1. num. 7. vbi plures refert, quibus addo Cald. Pereira de emp. cap. 6. num. 2. 2. Gutier. de Matrim. cap. 5. §. 5. in fine, Posselin. dist. cap. 10. num. 22. versio. quere, Bonacina dist. quest. 2. puncto 8. num. 44. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 15. §. 10. Et sufficit si viderentur inter sint, dummodo intelligant consensus contrahentium, & aduertant, quod agitur, Ceuall. dist. quest. 6. 94. num. 8. 1. Sanchez. dist. disputat. 39. num. 9. Coninch dist. quest. 27. num. 44. Gutier. de Matrim. cap. 6. num. 13. Cened. pract. & canon. quest. lib. 1. quest. 30. num. 108. ad finem, Hurtado dist. diff. 1. §. 5. num. 50. Bonacina dist. puncto 8. num. 45. nec refert si dolo ad aliud vocati sint, ut resoluit Sanchez dist. disp. 39. num. 10. [Hurtado dist. disp. 5. diff. 15. num. 50. vbi ideam dicit si assistant matrimonio à casu.]

De Matrimoniis absque Parocho, & testibus irritis.

140 X supradictis omnibus primo infertur contrahentia Matrimonium sine parocho, & testibus peccare mortaliter, quia inualide contrahit, & facit irritum Sacramentum, contra prohibitionem Ecclesiae in re graui, ita P. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 5. Gutier. eodem tract. §. 6. num. 4. Coninch tom. 2. disp. 30. dub. 2. num. 18. Bonacina de magno Matrimonijs Sacram. quest. 2. puncto 6. num. 3.

141 Secundo infertur defectum praesentiae Parochi, aut testium non esse impedimentum dirimens sponsalia, sicut est impedimentum dirimens Matrimonium, quia Concil. Trident. irritat tantummodo Matrimonium clandestinum, non vero sponsalia. Ita Nauar. in man. cap. 2. §. 5. num. 134. Salzed. ad Bernard. cap. 76. vers. nono illud, Perez lib. 1. vers. secundo circa praedicta dubitatur, tit. 1. lib. 5. Ordin. Vega in sum. par. 2. cap. 34. casu 20. vers. nota que si sola mente, Spino in speculo testament. gloss. 15. princip. num. 84. Segura in director. iudicium Eccles. part. 2. cap. 15. num. 1. & 4. Petr. de Ledesma de Matrim. quest. 45. art. 5. vers. secundum punctum, dub. 4. Emman. Saa in Aphorismis, verb. Sponsalia num. 1. Valentia tom. 4. disputat. 10. puncto 5. casu 5. Gutier. canon. lib. 1. cap. 18. num. 10. & in tractat. de Matrim. cap. 4. [Hurtado de Matrimonijs dist. 1. diff. 16.] Ceuall. communium contra commun. q. 604. num. 124. Henric. in sum. lib. 1. cap. 5. num. 8.

Rota Romana apud Farinac. decis. 273. num. 21. Armenendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarra ad lib. 4. tit. 15. lib. 1. in declarat. num. 44. & 45. Sanch. lib. 1. disputat. 12. Cardin. Tusch. practicar. conclus. tom. 7. conclus. 406. Cened. pract. & canon. quest. lib. 1. quest. 21. num. 9. & quest. 30. num. 20. cum sequentibus, Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diff. 11. num. 15. 9. Bonacina in tractat. de magno Matrim. Sacramento, quest. 1. puncto 7. num. 11. Vnde contrahentes sponsalia clandestine non peccare, resoluunt Sanchez lib. 1. disp. 1. 3. num. 2. Coninch tom. 2. disputat. 21. dub. 2. num. 20. Gutier. dist. cap. 4. num. 2. contra Syluest. verb. Matrimonium 6. quest. 7. Chamcrota de Matrim. cap. 2. dub. 9.

142 Tertio infertur Matrimonium contractum absque praesentia Parochi, seu alientis Sacerdotis de ipsius Parochi, seu Ordinarj licentia, & duobus, vel tribus testibus in vim sponsaliorum non resolui, ita vt contrahentes iudicialiter cogi possint ad denud. contrahendum, seruata forma Concil. Tridentini. Ita Nauar. consil. 1. num. 3. sub tit. de sponsalib. in 1. edit. & consil. 3. num. 3. sub tit. de clandest. desponsat. in 2. edit. Azeved. lib. 1. num. 23. 33. & 36. tit. 1. lib. 5. noua recopil. Petr. de Ledesma de Matrim. quest. 45. art. 5. puncto 2. post dubium 4. conclus. 1. & in summa part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 7. conclus. 6. dub. 2. Spino in speculo testam. gloss. 15. princip. num. 78. Armenendar. vbi supra num. 26. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 76. additione 2. vers. unde pariter. Emman. Saa in Aphor. verb. Matrim. num. 42. Fr. Emman. in sum. part. 2. cap. 220. num. 1. Galetus in margarita casuum conscientiae verb. Matr. pag. 163. col. 1. Ceuall. communium contra commun. quest. 604. num. 79. Triuis. decis. 9. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 250. in 1. impress. & resol. 219. per totam in 2. impress. Sanchez lib. 1. disp. 2. Gutier. de iuram. confirmatio. part. 1. cap. 5. lib. 1. num. 28. & in tract. de Matrim. cap. 11. Bonacina in tract. de Matr. quest. 2. punct. 8. num. 48. Sayr. decis. 1. sub tit. de sponsalibus. Hurtad. de matrim. disp. 5. diff. 2. num. 6.

144 Mouentur praefati Doctores primo, quia nulla obligatio, nec ciuilib, nec naturalis oritur ex consensu praestito in Matrimonio clandestino, ex resolutis per Francisc. Mol. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 19. num. 128. quia factus à principio nullus nullum producit effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicat. cap. ad praesentiam, de appellat. cum citatis à Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 139. & in libello de principijs vtriusque iuris lit. A. n. 5. tum quia actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus, est nullus, & nullam producit obligationem, l. non dubium, C. de legibus, l. hac consultiissima §. ex imperfecto, C. de test. & haec opinio his nixa fundamentis verior est in puncto iuris, quam libenter amplectimur.

146 Quamuis contrariam opinionem, imò Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, & obligare ad iterum publicè contrahendum, teneant Barthol. de Ledesma de Matrim. dub. 18. Ortiz. in summa, cap. 16. de Matrim. in fine, Veracruz in appendice ad speculum, dub. 9. vers. 2. propositio, fol. 42. Ioan. Petr. Bimius consil. 62. num. 34. lib. 1. Thesaurus fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 37. Vega in summa lib. 4. casu 264. & lib. 6. casu 120. Henric. lib. 1. cap. 5. §. 4. Rebel. de obligat. iustitia lib. 2. quest. 9. num. 3. Coninch disputat. 21. num. 40. cum sequentibus, & praecipue num. 47. tom. 2. Caldas Pereira de emp. cap. 3. num. 10. in fine. Quorum fundamenta facili debeat in resolutione: & in primis ad illud deductum ex l. tam angustis ff. de seruit. quod quando actus non valet, vt agitur, valet eodem modo,

modo, quo valere potest: respondetur procedere quando defectus prouenit ex parte causa efficientis; non vero quando prouenit ex parte causa efficientis, & ex parte formae; in praesenti autem casu defectus non solum prouenit ex parte causa efficientis (causa enim efficiens sunt ipsi contrahentes, qui ex decreto Trident. redduntur inhabiles ad clandestinè contrahendum) sed etiam ex parte formae, quae est solemnitas à Trident. requisita, quam solemnitatem constat deesse, quando Matrimonium clandestinum contrahitur. Deinde non obstat aliud obstaculum, quod sicut Matrimonium clandestinè contractum inter impuberes, seu inter puberem, & impuberem, valet vt sponsalia, ita etiam Matrimonium clandestinum debet inducere obligationem sponsaliorum. Nam responderetur illud esse peculiare in Matrimonio clandestino impuberum, ex cap. final. de desponsat. impuberum, quia ius praefert impuberes se voluisse obligare eo modo, quo possunt, & Concil. Trident. irritat solummodo Matrimonium clandestinum, quod aliàs erat validum, illique formam, & solemnitatem assignat; non vero irritat Matrimonium clandestinum, quod aliàs erat inualidum, sicut erat antiquo iure ex defectu aetatis Matrimonium impuberum, & resoluatur in sponsalia, vt constat ex cap. unico, de desponsat. impub. lib. 6.

147 Quare infertur irritum esse Matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, & quacumque alia necessitate contractum sine Parocho, & testibus, quia vbi in dispositione dicitur aliter fieri non posse, inducitur forma prout in Concil. Trid. d. cap. 1. ibi, qui aliter, &c. quae clausula cum sit decreti irritantis, operatur nullitatem adus ipso iure, si forma praedicta non obseruetur. Matienf. ad tit. 1. gl. 1. rubric. num. 34. lib. 5. noua recopilat. Flamin. de rescript. lib. 5. quest. final. à num. 226. Cened. pract. quest. 30. à num. 2. Gutier. de Matrim. cap. 61. num. 5. Igitur in nullo cuncto absque ea solemnitate Matrimonium initum erit validum, res enim sine sua forma nunquam subsistere potest: ita tenent Fr. Ludouic. in instructor. conscientiae, part. 1. cap. 86. Nauarr. consil. 44. sub tit. de sponsalibus; in 1. impress. & consil. 6. sub tit. de clandestina desponsatione, in 2. impress. Segura in suo direct. iudicium Ecclesiast. part. 2. cap. 15. num. 44. Perez in l. 1. paulo post princip. fol. 29. tit. 1. lib. 5. Ordin. Sarm. lib. 1. select. cap. 6. num. 7. Barthol. à Ledesma de Matrim. dub. 21. Petr. de Ledesma in tract. de Matrim. quest. 45. art. 5. circa 3. punctum, dub. 3. vers. ex praedictis sequitur, & in summa part. 1. de sacrament. Matrim. cap. 6. dub. 15. in fine, Spino in speculo testament. gloss. 15. num. 44. & 45. & 86. Fr. Emman. in summa tom. 1. cap. 219. num. 17. in 2. impress. Azevedo l. 1. num. 38. tit. 1. lib. 5. noua recopil. & ibi Matienf. gloss. 6. verb. clandestin. num. 3. in fin. & gloss. 6. num. 2. Ceuall. d. quest. 604. num. 63. & 73. Sanchez lib. 3. disp. 17. num. 4. Gutier. de Matrim. cap. 61. num. 4. cum seqq. me citato in hoc loco Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 7. quest. 14. resol. 3. in med. [Basil. Pont. de Matrim. lib. 5. cap. 6. Hurtado disp. 5. diff. 3. Rota decis. 646. num. 1. part. 1. diuers. & in Vicentina Matrimonijs 11. Martij 1624. coram bonae mem. Dunozetto.] Quamuis contrarium teneat Vega in sum. lib. 3. casu 361. & Iacob. de Grassis in decis. aureis, lib. 2. c. 86. n. 4. vers. secunda.

148 Quarto infertur hodie stante dispositione Sacri Concilij Tridentini, sponsalia non transire in Matrimonium subsequente copula coram Parocho, & testibus: nam Concilium abstulit Matrimonia praesumpta, & solum ea valere voluit, quae in iudicio probari non possent: sponsalia autem illa subsecuta copula

coram Parocho, & testibus adhuc sunt praesumpta Matrimonia, illi enim de copula quidem testificari possunt, sed de consensu minimè, cum possent accedere sine affectu maritali: quare nisi adint verba, quae hoc explicent, copula tantum insufficientis est post Concil. Trident. Ita Petrus de Ledesma de Matrimonijs, quest. 46. art. 2. dub. 2. Sanchez lib. 3. disp. 40. num. 7. & lib. 5. disp. 8. num. 26. Gutier. de Matrim. cap. 40. num. 13. & cap. 81. num. 11. Basilus Pont. de impedimentis Matrimonijs, cap. 26. §. 3. vers. antepenult. Coninch disputat. 22. dub. 9. num. 57. ad finem, Bonacin. quest. 2. punct. 1. num. 4.

149 Sexto infertur, quod licet de iure ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiusdem conditionis praesumeretur Matrimonium, ex l. in libera, vbi gloss. ff. de ritu nuptiar. & gloss. in l. de concubinau. ff. de concubinijs, & etiam de iure Canonico, alijs concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium sententiam in cap. lator, qui filij sint leg. cum citatis per Paleoth. de nithis, & spuris, cap. 19. num. 9. Menoch. de praesumpt. lib. 3. quest. 1. num. 71. & consil. 199. à num. 48. Mascard. de probat. concl. 102. n. 7. Hodierno iure cohabitatio efficere nequit Matrimonium, sed nouus consensus requiritur, & forma Concilij, sic Spin. dist. gloss. 15. num. 61. post princip. Matienf. in rubr. tit. 1. gloss. 1. num. 53. cum sequentibus lib. 5. noua recopil. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 12. num. 26.

150 Septimo infertur, quod licet traductio sponsae ad domum mariti cum solemnibus apparatu, quo solent contrahentes publicè celebrare, Matrimonium faceret de iure veteri Canonico, arg. text. in cap. vidua, de regularibus, & iuxta tradita per Panormit. in cap. ex parte, num. 26. de restitutione spoliator. Brunel. in tractat. de sponsal. concl. 12. num. 4. Menoch. d. quest. 1. num. 56. hodie tamen, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimat, nihil traductio efficere, Matienf. d. gloss. 1. num. 53. cum seqq. Spin. d. gloss. 15. num. 65. vers. etiam dicendum, Franc. Molin. d. lib. 1. comparat. 13. num. 7.

151 Octauo infertur, contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manere inhabiles ad rursus inter se contrahendum, vel cum alijs, seruata Concilij forma: ita decisum referunt Menoch. de praesumpt. lib. 3. q. 1. num. 102. Matienf. d. gloss. 1. d. tit. 1. ex num. 39. Franc. Molin. d. different. 11. num. 158. Petr. Ledesma. quest. 45. art. 5. Rebel. de obligat. iustitia, part. 2. lib. 2. quest. 8. sect. 8. n. 9. Gutier. de Matrim. cap. 61. num. 2. & cap. 75. num. 4. Bonacina d. quest. 2. punct. 8. num. 47.

152 Nono infertur, ad Matrimonium contrahendum coram Parocho, & testibus deobligati omnes apud quos promulgatum est Trident. & receptum, cum ipsum statuisset hoc tantum habiturum vim post triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligatio arctat habitatores, nec ligat ignorant, prout in quibusdam asserunt Galliae partibus, & Poloniae; ita Petr. de Ledesma in summa p. 1. de sacrament. Matrim. cap. 6. concl. 4. dub. 5. Ceuall. d. quest. 604. num. 145. Nauarr. consil. 8. num. 1. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis, Henric. lib. 1. cap. 33. num. 8. Galet. in margarita casuum conscientiae, verb. Matrim. pag. 163. col. 2. Sanchez lib. 3. disp. 18. num. 1. Rebel. d. lib. 2. q. 7. sect. 3. Gutier. de Matrim. cap. 61. num. 12. Fr. Basil. Pont. d. c. 26. §. 2. vers. 4. vbi asserit huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quod lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, sed ex speciali dispositione Ecclesiae in hoc casu, quae hanc legem obligare noluit, nisi post promulgationem

tionem in singulis Parochiis factam, trigintaque à publicatione diebus elapsis.

153 Hinc fit eos, qui sunt incolæ vnus loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, si aliò migrènt, vbi non est acceptatù, posse valide contrahere clandestinè, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, siue illac transeant, siue domicilium ipsèdem collocauerint. Ita Petrus Ledesma q. 45. art. 4. punto 3. Basil. Pont. dist. cap. 26. §. 2. vers. hinc etiam fit eos, Henricq. lib. 1. cap. 8. num. 8. Rebell. dist. part. 2. lib. 2. q. 7. n. 1. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 3. 1. num. 176. Coninch disp. 27. dub. 1. num. 14. Sanchez. dist. lib. 3. disp. 18. num. 28. Gutier. cap. 61. num. 12. Bonacina. d. quest. 2. punto 8. num. 2. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 11. cap. 7. quest. 17. resolut. 3. vers. secundo. Filliuc. tract. 10. cap. 6. num. 200. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta lib. 1. cap. 8. num. 8. Hoc tamèn limitant Ledesma, Henricq. Reb. & alij, nisi ed professantur, vt nubant non seruata lege Concilij Trident. & in eius legis fraudem, cum ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem sibi displicere asserit Sanch. d. disp. 18. num. 29. vers. ceterum.

154 Hinc etiam mihi fit valde verosimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiam si ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentini decretum, non teneri contrahere iuxta formam Concilij præscriptam: ita contra Ledesma, & alios resoluunt Basil. Pont. ubi proxime, Bonacina dist. puncta 7. num. 3. & Sanchez dist. disp. 18. num. 35.

155 Hinc denique colligitur incolam illius locis, in quo non est acceptatum Concilij Tridentinum, teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & testibus, si diuerat ad locum, in quo est receptum: licet enim sit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, absque intentione sibi mandandi maiore anni parte, nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis est ista, & deinde contractus qui celebrari debet iuxta conditiones præscriptas in eo loco, in quo ipse celebratur. Iste summius ff. de exactionibus, ita Petr. de Ledesma quest. 45. punto 3. ad finem, Sanch. lib. 3. disp. 18. num. 26. Reginald. lib. 3. 1. num. 176. Coninch disp. 27. dub. 1. ad finem. Bonacina dist. punto 7. num. 5. [Nota sacram Concilij in Russiam die 18. Novemb. & 2. Decemb. 1628. censuisse Episcopum non posse matrimonia inualidare per sua decreta Synodalia, quæ clandestinè, & sine Parocho, & testibus contracta essent, si ibi non est promulgatum Concilium Trid. ita matrimonia etiam post huiusmodi decretorum publicationem aliter contracta, si nullum obstat legitimum impedimentum, valida, ac firma sint.]

156 Decimo infertur, matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat, necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, si tamen celebratum fuerit sub conditione de præteriti, vel de præterito, requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem de præteriti, vel de futuro esse adimpletam: ita Perr. de Ledesma de Matrim. quest. 47. art. 5. dub. 7. concl. 3. Coninch disp. 29. dub. 1. num. 15. & dub. 2. num. 33. Gutier. cap. 1. num. 7. Bonacina dist. quest. 2. punto 10. num. 22. contra Sanch. lib. 5. disp. 8. num. 28. Dicit tamen Galet. verb. matrimon. decifum esse matrimonium de præteriti coram Parocho, & testibus sub conditione contractum, & non expectato conditionis cœntu consummatu dici verum matrimonium.

Undecimo infertur, non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxere, inualide tamen, propter defectum consensus vtriusque contrahentis, vel propter metum vtrique incussum, quia Parochus, & testes fuerunt præsentés externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non vero quando suppletur aliquis defectus occultus: ita Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 208. num. 7. Henricq. lib. 11. cap. 3. num. 2. Nauar. in man. cap. 22. num. 70. Aloys. Ricc. in decif. Curie Archiep. Neapol. decif. 98. & in praxi fori Eccles. decif. 246. in 1. impress. Sanch. lib. 2. disp. 32. num. 13. Reginald. lib. 31. num. 183. ad finem, Gutier. cap. 46. num. 15. Bonacina dist. quest. 2. punto 9. num. 4. Rebello de obligat. inst. part. 2. lib. 2. quest. 9. num. 5. cum seqq. Possuin. dist. cap. 10. num. 25. Existimat tamen non sine ratione Basil. Pont. dist. §. 3. vers. ego tamen, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum seruata forma Concil. Trident. celebratur, vt super eo accedat Pontificis dispensatio, cum renouatione vtriusque consensus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem, est enim signum consensus, ita respondisse graues Theologos affirmat idem Basilus dist. locq. vbi cum Paulo Comitolo resp. moral. lib. 1. cap. 120. num. 3. asserit Clementem VIII. felicis memoriæ per Pœnitentiarium respondisse, esse necessarium nouum consensus vtriusque corâ testibus, & Parocho, admonito prius marito de matrimonij nullitate, sed ad euitandû scandalum esse dispensandum, vt secreto inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Thefar. fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 41. matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contractum esse postquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri Concilij Trident. Matrimonium celebratum, etsi nullum fuerit matrimonium, eo sublato non coguntur denno eandem formam disti Concil. obseruare, ita decifum referunt Perr. Ledesma quest. 45. art. 5. concl. 2. ante ultim. dub. Sanch. lib. 2. disp. 37. Reginald. lib. 31. num. 183. ad finem. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 3. cap. 9. num. 83. cum sequentibus. Coninch disp. 24. num. 83. Francisc. Molin. dist. differ. 11. num. 160. Bonacina dist. quest. 2. punto 9. n. 10. Receptissimum enim est matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij, si post ratificetur, non egere noua solemnitate, vt tradunt Nauar. conf. 3. sub tit. de sponsal. Henricq. lib. 1. 1. cap. 3. §. 6. Sanch. dist. disp. 37. num. 3. Francisc. Molin. de ritu nupr. lib. 2. differ. 17. num. 39. & dicit Nauar. conf. 14. in fine, de spons. in nouis, referente Illustrissimo Cardin. Alciato Propœnit. in Signatura placuisse Sanctissimo, vt in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipsos coniuges secreto, & quod non sit necessaria præsentia Parochi, vel testium.

[Verùm post aliquas huius tractatus impressiones, materiâ huius illationis melius & exactius considerantes, nunc videmus illam ita Doctores confundere, vt nihil certum sumere valeamus; quare secluso casu impedimenti occulti, existimamus matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concil. Trid. etiam si partes permanendo simul libere consentiât. hanc sententiâ inconcussè sequitur Rota coram Seraph. decif.

De pena Parochi, qui Matrimonio clandestino interfuerit.

Contra Parochum, vel quemcunque alium Sacerdotem Regularem, aut secularem, qui matrimonio clandestino interfuerit, imposita est pœna triennis suspensionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus, quamuis non interfuit, si sciens talia matrimonia non prohibuerit, ita definitum est in cap. vltim. §. fin. de clandest. desponsat. in hæc verba; Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam Regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, grauius puniendus, si culpâ qualitas postulauerit. Hæc triennis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure, vt indicat verbum illud, suspendatur, quod cum sit futuri optatiui modi, respicit hominis actum, & iudicis ministerium, resoluunt Moneta de distribut. quotid. par. 3. quest. 7. num. 21. & in nostris terminis Sanch. lib. 3. disput. 48. num. 2. quos ego ipse refero in meis Remiff. de distionibus, & clausul. 343.

Difficultas autem non modica est, an hodie Concil. Trident. d. cap. 1. in illis verbis ibi, Insuper Parochum, &c. voluerit corrigere, & derogare constitutioni d. cap. vlt. quoad pœnam triennis suspensionis impositam Parocho assistenti matrimonio clandestino; quia Trident. Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, quam duorum, matrimonio clandestino interfuerit, esse grauius arbitrio Ordinarij puniendum. Verior sententia tenet pœnam suspensionis triennis non esse sublatam, sed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præsumptionem coercendam, quia Concil. Trident. d. cap. 1. paulo post princ. expressè fatetur se velle inherere vestigijs Concil. Lateran. vnde desumptum est illud cap. vlt. tum quia quando diuersæ pœnæ infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vtrâ earum alteram corrigi, vtrâque seruanda est, & Bar. in pract. crimin. §. fin. quest. 85. num. 5. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. num. 38. vers. quarta conclusio. tum quia lex noua in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam, ex doctrina Bart. in l. Marcellus n. 6. ad Trebel. quem refert Armendariz in proem. ad addit. in recopil. legum N. uaræ num. 36. Quibus, & aliis fundamentis ita tenent Verac. in append. ad Specul. dub. 11. in fine, Maiol. de irregul. lib. 23. cap. 17. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 76. vers. octauo non est obliuioni. Fr. Emman. in sum. p. 1. c. 221. num. 4. in 2. edit. Perr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. matrimoni, cap. 6. concl. 4. dub. 16. Coninch disput. 27. n. 84. Sanch. lib. 3. disp. 48. n. 3. Francisc. Molin. de ritu nupr. lib. 2. differ. 11. num. 147. cum seq. Mar. Alter. de censuris tom. 2. disp. 11. de suspens. cap. 5. in princ.

Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino non incurrit prædictam suspensionis censuram, quia Concil. solum suspendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicientem alienos Parochianos, nec exprimit dantem licentiam, mandans utem, vel consulentem; censura enim lata in committentem aliquod delictum non obstringit mandantes, consulentes, vel aliter consensum præstantes, nisi in Canone id exprimat, quare ita tenent Sanch. d. lib. 3. disp. 49. Mar. Alter. dist. cap. 5. ve ssecunda principalis questio.

Quæret aliquis an Parochus triennis suspensio, 164

decif. 900. & coram Greg. XV. decif. 395. & apud Farin. decif. 204. n. 2. p. 2. recentiss. in posthum. Hurtado de Matrimo. disp. 3. diffio. 1. 1. num. 40. Ratio est, quia quotiescunque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesserit, opus est quod omnia de integro ponantur, quæ supr. necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis bene comprobatur Victor. in suis relect. Theologicis relect. 7. de mat. in 2. punto. p. 1. ver. in contrarium, n. 9. & tribus seqq. Nau. conf. 14. de sponsalib. tum quia vbi consensus requiritur certo tẽpare, pro vt requiritur ex dispositione Concilij tempore, quo Parochus est præsentés, nunquam retrorahitur, nec potest deferri solemnitas per prius sequuta, quoniam ille debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque iuuare potest fictio, aut retroractio, cum non fiat, quando actus est omnino nullus. Bart. in l. obseruari n. 9. ff. de offic. Procons. Alex. conf. 78. n. 24. lib. 7. Dec. in l. semper, qui non prohibet, n. 16. ff. de regul. iuris, quia tunc retroractio non inuenit principium consequabile. Bald. in l. fin. num. 2. C. ad Velletian. tum quia ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ab animo, sed non ea, quæ pendent ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bald. in l. mancipia C. de rebus alien. quem in materia matrimonij sequitur Rota apud Farin. decif. 293. n. 4. p. 1. recentiss. in posthumis: tum denique, quia eadem solemnitas est necessaria in ratificatione contractus, quæ requiritur in celebratioe ipsius contractus. Tiraq. de retractu lign. §. 1. glof. 10. num. 90. Rota d. decif. 293. n. 4. in princ.]

158 Duodecimo infertur expressionem, vel ratificationem consensus non esse necessariam faciendam coram Parocho, & testibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia Concilium Trident. requirit præsentiam Parochi, & testium, vt contractus valide celebratur; contractum vero infidelium valide celebratum fuisse ante baptismum supponendum est, neque videtur necessaria præsentia parochi, & testium, vt matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis, quia posita sit sacramentum matrimonij, & recipitur sacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia, nisi aliquod impedimentum Canonicum sit, quo matrimonium prius contractum sustineri minime possit, vide Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 230. num. 1. Nauar. conf. 4. in fine, sub tit. de pactis in 1. edit. & conf. 2. in fine, de conuers. infidel. in 2. edit. Sanch. lib. 2. disput. 9. num. 1. Rebel. lib. 2. questio. 6. num. 5. Gutier. capite 42. numer. 6. Bonacina dist. questio. 2. punct. num. 6.

159 Decimotertio infertur præsentiam Parochi, & testium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem sit validum, nam inualidè absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per litteras, quando illud non innotescit Parocho, & testibus; quando verò per litteras traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis innotescit, validum fit matrimonium, ita Henricq. lib. 1. 1. cap. 2. num. 6. Sanch. lib. 2. disput. 12. numero 3. & libro 3. disput. 8. num. 24. Coninch disp. 24. dub. 9. num. 78. Gutier. de matrim. cap. 45. Bonacina dist. quest. 2. punto 5. num. 5. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 10. num. 4. vers. que. Victorel. in notis ad Possuin. dist. cap. 10. numero 46.

qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistat alteri simili coniugio, suspendatur iterum triennio, hoc posterius triennium confundatur cum priore, vel incipiat complere priori triennio? Cui sic interroganti poterit responderi, tempus posterioris suspensionis incipere statim à die sententiæ iudicis imponentis posteriori suspensionem triennem, nisi iudex declaraverit in sententia, ut incipiat finito priori tempore ita Mar. Alter. d. cap. 5. *vers. tertio dubitari*, Sanchez d. lib. 3. *disp. 50.* Deinde dubitari potest, si an Parochus suspensus ab officio, quod interfuerit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio? quicquid verò sit de illa questione, an suspensus ab officio, sit suspensus à beneficio, ad nostrum propositum solum attendens, verius duco suspensum ab officio, qui interfuit matrimonio clandestino, non esse suspensum à beneficio, quia text. in *dist. cap. ult. folium mandat suspendendum esse ab officio, & ita resoluunt Mar. Alter. d. cap. 5. vers. quatio dubitatur, Sanch. d. lib. 3. disp. 51.*

Ab hac suspensione trienniali non valet Episcopus dispensare, ut resoluunt Couar. de spons. p. 2. cap. 6. in *prin. num. 14.* Bernard. in *pract. cap. 76. num. 3. in ultim. impress. Henric. lib. 1. cap. 39. §. 3. Sanch. d. lib. 3. disp. 52. per totum, Mar. Alter. d. cap. 5. vers. quinto, sine citato in hoc loco Alzedod. p. 2. cap. 7. num. 40.] Non obstat suspensum à iure, quod sibi absolutio nem non reservavit, posse ab Episcopo absolui, quia id est intelligendum, ubi suspensus est à iure indefinito, nullo designato termino; secus ubi terminus suspensioni adiectus, ut in casu presenti; nam Episcopus non potest absolue à suspensione temporaria intra tempus, Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. num. 6.* Nec etiam obstat *cap. nuper. de sentent. excomm.* quia loquitur in specie de excommunicatione, cuius absolutio, si non sit reservata, permittitur Episcopo, & Parocho, ut infra dicemus, quod non habet locum in suspensione de qua agimus.*

Aded verum est non posse Episcopum, hac trienniali suspensione absolue, ut nec etiam virtute Decreti Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* id sibi permissum sit, quia hæc suspensio non incurritur ipso iure, sed per sententiam iudicis cognitione præmissa de dilecto, unde supponitur dilectum deductum ad forum contentiosum. Sanch. d. *disp. 52. n. 4. Mar. Alter. d. c. 5. prop. fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio assistentis.

Proprius contrahentium Parochus, vel alius Sacerdos, de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, præsentibus duobus vel tribus testibus, factisque denunciationibus, vel illis omissis de forma præscripta à Concil. ut supra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, utrum scilicet femina velit ducere virum, & vir feminam: ita Reginald. lib. 31. num. 175. Coninch *disp. 27. dub. 5. num. 74.* Gutier. *cap. 69. ad fin.* Bonacina *d. quest. 1. puncto 8. num. 40.* Alias si omittat, graviter peccabit, ut resoluunt Basil. Pont. *de impedimen. matrim. cap. 26. §. 2. vers. ex quibus, condit. 6.* Attamen quando Parochus certus est de mutuo illorum consensu, omissionem istius interrogationis esse tantummodo peccatum veniale resoluunt Bonacina *dist. num. 40.* & ita contrahentes tenentur declarare mutuum consensum, ut si opus sit Parochus de eo, & testes ferre testimonium possint, ex eodem Basil. *d. loco, com. 3.*

Neque ad validitatem matrimonij requiritur ut Parochus, vel alius Sacerdos assistens, utatur aliqui-

bus verbis, in eius celebratione, quia Trident. in clausula irritante non facit ullam mentionem verborum; ita Perez l. 1. *vers. præterea necessarium est, tit. 1. lib. 5. Ordinar. pag. 39.* Petr. de Ledesim. *de matrim. quest. 4. artic. 1. dub. 4. concl. fin. & q. 4. art. 5. puncto 3. ante primum dub. concl. 2. & in sum. p. 1. de Sacram. matr. cap. 1. concl. 15. in fin.* Henric. lib. 11. cap. 2. num. 7. Sanch. lib. 3. *disp. 38. num. 4.* Segur. in *directorio iudicum Ecclesiastic. par. 2. cap. 9. num. 36.* Ceuall. *d. quest. 604. num. 53.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 125.* Basil. Pont. *ubi proximè condit. 7.* Coninch *disp. 27. dub. 4. num. 45.* Reginald. lib. 31. num. 175. Sayr. *decis. 61. sub tit. de sponsalib. Cened. pract. & canonic. questionum lib. 1. quest. 30. num. 38.* Gutier. *de matrim. cap. 69. num. 3.* Campan. in *divers. Iuris Canonici rub. 1. num. 50.* Bonacina *d. quest. 2. puncto 8. num. 39.* ubi etiam quod Parochus tenetur ex præcepto eiusdem Trident. *sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* ut his verbis, ego vos coniungo in nomine Patris, &c. vel saltem ut aliis iuxta ritum, & consuetudinem patriæ.

Vnde omissionem horum verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. esse tantummodo peccatum veniale ob parvitatem materiæ, resoluunt Sanchez lib. 8. *disp. 38. num. 7.* Coninch num. 45. Gutier. num. 16. Bonacina num. 39. *vers. Rogabis dictis locis.* Verum omissionem prædictorum verborum esse peccatum mortale, cum violetur Concilij præceptum, melius tenent Henric. lib. 11. cap. 2. §. 1. Rebello lib. 2. *quest. 7. section. 1. num. 4.* Salzed. *ad Bernard. d. c. 76. lit. B. vers. secundo.*

Curare maximè debet Parochus, ne contrahentes in peccato mortali ad huiusmodi Sacramentum accedant, & ut triduo antequam contrahant peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleta per contritionem, vel per Confessionem, indigne recipiant Sacramentum, ac per consequens peccatum mortale incurrant, prout resoluunt Fr. Emman. Sanchez, & alij citati à Gutier. *cap. 83. num. 15.* & à Bonacina *de Matrim. quest. 4. puncto 6. num. primo, vers. 6.* non committunt tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenus administrant, quia solum committunt quatenus recipiunt: ita P. Sanch. lib. 3. *disp. 6. num. 4.* Sayr. *de Sarramen. in genere lib. 2. cap. 7. quest. 1. art. 5.* Bonacina *de Sacramen. disp. 1. quest. 3. puncto 2. §. 1. num. 10.* Nec aliud incurrit peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confessionem præcipientis, quia consilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc continet, ut resoluunt Francisc. Leo in *thesauro fori Ecclesiastici par. 2. c. 9. n. 49.* Basil. Pont. *d. §. 2. vers. ex quibus, condit. 1.* Fagundez in *quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 1. c. 1. num. 12.*

Matrimonium ne contrahatur impediri potest donec contrahentes Oracionem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolumque fidei, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac septem peccata capitalia, nisi qui præ senio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorsus sit: ita Barthol. à Ledesim. *de matr. dub. 11. quem sequitur Vega lib. 3. sum. casu 211.* [& faciunt quæ adducit Basil. Pont. *de Matrim. lib. 5. cap. 36. num. 8.*] Verum non licere absolue, & per longum tempus, aut ubi sponsi instarent, detinere ob dictam causam ne matrimonium inirent, expedire tamen suaviter, & absque violentia, ad breve tempus impedire, ut sic doctrina addiscendæ curam habeant, tenent Sanchez lib. 3. *disp. 15. sub num. 19.* Campan.

Campan. in *divers. fori Iuris Canon. rubr. 1. cap. 14. num. 7.* [Ioan. Sanc. in *select. disp. 28. num. 9.* Homobon. de Bonis de *examine eccl. sp. 3. tract. 13. cap. 11. q. 33. resol. 2.* Diana moral. *tr. sicut. p. 4. tract. 4. resol. 85.*] & plures per Sacram Congreg. super negotiis Episcoporum fuisse decimam refert Aloyf. Ricc. in *praxi fori Ecclesiastici, decis. 638.* in *prima impressio. & resolut. 576.* in 2. editione. [Certum est enim non esse obligationem grauem retinendi memoriæ verba Synodi, vel præceptorum, itaut sit peccatum mortale hoc omittere. Bonac. *de legib. disp. 3. q. 6. puncto 2. n. 14.* Sanch. in *decalog. lib. 2. cap. 3. num. 19.* Suarez. *de fide disp. 13. sect. 5. num. 8.* Diana moral. *resolut. par. 2. tractat. 2. miscel. resolut. 14.*]

Parochus etiam debet habere librum in quo coniuges, testes, diem, mensem, & annum scribat, prout præcipit Concil. Trident. *dist. cap. 1. prop. fin.* & tenent Fusch. *de Visitation. lib. 2. cap. 3. num. 26.* Nauar. in *manual. cap. 62. num. 79. vers. 5.* Polleuin. *de officio Curui cap. 6. num. 44. & cap. 12. num. 42.* Azeued. *l. 8. num. 2. tit. 1. lib. 5. noua recop. Ceuall. d. quest. 604. num. 138.* Basil. Pont. *d. §. 2. vers. ex quibus, condit. 9.* Henric. lib. 11. cap. 7. §. 4. Rebello *par. 2. lib. 2. quest. 7. num. 6.* Coninch *d. disp. 27. num. 74.* Thom. Valasc. *alleg. iuris tom. 1. allegat. 72. num. 106.* [Homobon. *de humana vita statib. p. 1. cap. 14. in fine.* Nicol. Genoa *de priuata scriptura lib. 5. q. 6.* Molset. in *sum. tract. 4. cap. 8. n. 68.*] Et cum hæc ad solemnitatem Sacramenti pertineant propter finem necessarium vitandi lites, obligant sub morali, Sanch. lib. 3. *disp. 15. num. 22.* Reginald. lib. 31. num. 242. *vers. ultim.* Gutier. *de matrim. cap. 60. num. 9.* Basil. Pont. *ubi proximè.* Polleuin. *d. c. 12. n. 44.* Nald. in *sum. verb. Parochus n. 20.*

Vnde iure nouissimo mortuis testibus, & Parocho, solo huiusmodi libro absque aliis probationibus matrimonium contractum plenè probari dicendum esse, quia in hoc Curati fides, & industria fuit electa à Sacro Concilio, ita Bellet. *disquisit. clerical. par. 1. tit. de clerico teste, §. 1. num. 9.* Mascard. *de probat. concl. 671. num. 18.* cum sequentib. Mar. Anton. *variis. resolution. lib. 1. resolut. fin. casu 33. versio. nihilominus, Caualean. decisio. 12. sub num. 22. vers. & liber Parochi, par. 2. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 9. d. num. 35.* & tenuit Rot. Roman. *decision. 750. num. 10. part. 1. & in vna Colonia. status 20. Februar. 1581.* coram Rubisterio, quæ est impressa *decis. 340. par. 2. in nouissimis,* quam refert Aloyf. Ricc. in *praxi fori Ecclesiastici dec. 249.* in 1. *impress. & resolut. 218.* in 2. edit.

Sic etiam ex libro baptismi à Parocho confecto, quis baptizatus, & illius ætas probatur, ut per Capuraquen. in *decis. 714. num. 1. par. 1.* Bellet. *d. §. 1. n. 10.* Mandos. *ad regul. 18. Cancellaria, quest. 10. à num. 1.* Menoch. *de presump. lib. 2. quest. 51. num. 53.* Vini. *decis. 184. num. 15. lib. 1.* Franc. Molin. *dicta compar. 9. num. 41.* Verall. *decis. 114. lib. 1.* Aloyf. Ricc. *dicta resolut. 218. num. 5.* Neapol. *decis. 238. num. 6. par. 4.* Farinac. *fragment. crimin. verb. aras num. 141.* Probat etiam origo. Rebuff. *de pacif. possess. num. 217.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glof. 9. §. 1. à num. 105. prax. noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 9.* Huiusmodi enim liber de baptizatis tenendus, & faciendus est à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipsorum sint descripta, parentumque, si de legitimo matrimonio nati sint, cum nominibus patrini, vel patrino, die, mense, & anno: ita Fusch. *de Visitation. lib. 2. cap. 3. num. 24.* Sic etiam per ex libris eorundem Curatorum mortem probari, excommunicationem, ac sepulturam, tenent Menoch. *d. quest. 51. num. 53.* cum sequent. Caldas Pereira. in *l. si curato- rum verb. minoribus num. 33. cum seq. Ioseph. Ludouic. Petrus. decis. 55. num. 7.* Fusch. *dist. cap. 31. num. 28.*

Qui semel contraxit matrimonium, & mortuus primò

Fr. Molin. *d. compar. 9. n. 39.* Videant Parochi quomodo fidè de his libris facere debeant, nam in Curia Archiepiscopali Neapolitana quendam Parochum, qui fidem fecerat de solemnizatione matrimonij inter quosdam personas, referendo se ad librum matrimonij, cum postea perquisito hoc libro non reperiretur solemnizatio, iudicatum fuit crimen falsi incurrisse: quia vero cum torqueretur, nihil confessus fuit, sed grauiora contra ipsum indicia extarent, suspensus à cura per quinquennium diffinitua sententia condemnatus fuit, ut refert Aloyf. Ricc. in *praxi fori Ecclesiastici, decis. 729.* in 1. edit. & *resolut. 507.* in 2. edit.

De Benedictionibus matrimonialibus.

Contrahentes ante Ecclesiæ benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. Tridentin. *sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* his verbis, *Præterea eadem S. Synodus hortatur, ut coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent;* quod cum non præcipiat, sed horretur, libram voluntatem excitat, & non obligat, *cap. ult. in fine 4. dist. in glof. verb. statuta in cap. 1. vbi Abb. n. 9. & Felin. num. 20. de constit. quia* consilij natura est, ut quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, ut multis citatis probatur in *libello de principijs iuris, tit. C. num. 50.* Quare peccatum mortale non esse ante Ecclesiæ benedictionem matrimonium consummare, sublatò scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, maximè si probabile adsit incontinentiæ periculum, resoluunt Nauar. in *manual. cap. 22. num. 83.* Couar. *de sponsalib. par. 2. cap. 7. §. 2. num. 2.* Viuald. in *candelab. aureo par. 1. de matrim. n. 254.* Victor. in *sum. de matrim. n. 267.* Ludou. Lopez in *instruat. cons. p. 2. de Matrim. cap. 39. vers. deinde disceptari solet.* Perez l. 1. *vers. quari potest, tit. 1. lib. 5. Ordin. Fusch. de visit. lib. 2. cap. 3. num. 21.* Martien. in *rubr. tit. 1. glof. 1. num. 98.* lib. 5. *noua recop.* Petr. de Ledesma *de matr. quest. 45. art. 5. puncto 3. dub. 1. & in sum. par. 1. de Sarram. Matrim. cap. 6. concl. 7. prop. fin.* Spino in *speculo testament. glof. 15. princip. n. 18.* Cened. *ad Decretal. collect. 49. n. 3.* & *pract. ac canonic. quest. lib. 1. quest. 30. prop. fin.* Henric. lib. 11. cap. 5. §. 7. in *fine, & cap. 7. §. 3. & cap. 16. §. 2.* Rebello *de obligation. in sicut. par. 2. lib. 2. q. 7. n. 2.* Coninch *de Sacram. & censur. 2. d. §. 27. num. 71.* cum sequent. Basil. Pont. *de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 2. vers. ex quibus, condit. 4.* Francisc. Leo in *thesauro fori Eccl. par. 2. cap. 9. num. 48. vers. nam licet.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 12.* Gutier. *eodem tractat. cap. 48. n. 3. & c. 106. num. 13.* Bonacina *quest. 4. puncto 6. num. 1. in fine, & num. 4. vers. rogabis quatio.* [nouissimè Marcel. *Vulpe in d. praxi c. p. 15. num. 23.*] Excipe nisi adsit contemptus, vel scandalum, iuxta præcepta in materia de scandalo, vel lata sit in ea diœcesis excommunicatio contra oppositum facientes, ita Basil. Pont. *ubi proximè, & intendit Henric. dist. cap. 16. §. 2.* & cum in his casibus peccatum est, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non est nisi vt debitus ordo consummandi seruetur, & reuerentia benedictionibus debita, præmittendo eas priori copulæ, qua matrimonij legitime consummatur, qua habita seruari amplius non potest; secus autem est quoniam consummatur Matrimonium ante denunciations, quia ea prohibitio est propter impedimenti timorem, quod per denunciations detegi potest, quæ ratio militat etiam in sequentibus copulis, ita Sanch. *d. disp. 12. n. 11.*

Qui semel contraxit matrimonium, & mortuus primò

primo coniuge aliud inuit, non tenetur in secundo Matrimonio recipere benedictiones; etiam si forte primum Matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non respiciunt nuptias, sed personas, ita Nauar. in manual. cap. 22. num. 83. Perez l. 1. versic. est alia pœna, tit. 1. lib. 5. Ordin. Mozz. de contract. tit. de Matrim. cap. de naturalib. Matrim. num. 10. Menoch. de arbitrar. casu 417. n. 2. Cened. ad Decretal. collect. 49. num. 1. Coninch. disp. 27. dub. 8. num. 72. Gutier. cap. 106. num. 14. cum sequentibus. Sanchez lib. 7. disput. 82. num. 15. Rebello lib. 3. quest. 20. num. 3. Bonacina dict. quest. 4. puncto 6. num. 4. Hurtado disp. 5. diff. 28. n. 84. Semper tamen seruanda est legitima diœcesis consideratio. Possieui. de officio Curati cap. 10. n. 48. ita ut quamuis prohibeantur sponsi benedici, si vnus eorum, qui contrahit secundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepisset, ex consuetudine licet vtrumque benedicere, nec cessetur ea benedictio iterari, quia ipsa per se datur ratione coniugis nunquam benedicti, Henric. lib. 1. cap. 16. §. 2. lit. M. Verum si consuetudo generaliter recepta obtinuit, quod si femina solum nondum fuisset benedicta, postea tunc benedictio solemniter fieri, ita Couarr. de sponsalib. par. 2. cap. 8. §. 11. num. 2. Gregor. l. 2. verb. no dejen ser velados. tit. 11. par. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 74. lit. B. Mar. Anton. Genens. in pract. Archiep. Neapol. cap. 59. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 11. de suspensione c. 4. versic. tertio dubiatur. Aloyf. Ricc. loco infra citando resolut. 313. in fine.

185 Sed quaerit aliquis à quo huiusmodi benedictiones fieri debeant; quibusdam placet non integrum esse vtriusvis contrahentis Parocho benedictiones has impetiri, sed id esse parocho mulieris, ita Fusc. de vfiat. lib. 2. cap. 3. num. 21. Caualean. par. 2. decis. 12. à num. 21. Ceual. communiter contra commun. qu. 604. num. 148. Sed ego existimo sufficere Parochum vtriusvis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clausula petitur à Concil. dict. cap. 1. vt proprius Parochus interfit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: sed ad illud sufficit Parochus vtriusvis contrahentis, vt supra dictum est hac alleg. num. 39. ergo & ad hoc. Quare ita resoluunt Cened. ad decretal. collect. 81. num. 8. Sanchez lib. 7. disput. 82. n. 4. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 4. tit. 1. §. 1. de Matrim. in declarat. num. 32. Gutier. de Matrim. cap. 106. n. 8. & 9. Bonacina dict. 9. 4. puncto 6. num. 3.

[Benedictiones coniugales non possunt nisi inter Missarum solemnias fieri, S. Congreg. Concil. in Bisfauen. 13. Iulij 1630. Et Parochus proprius debet accipere elemosynam ratione benedictionis, & non alius. S. Congreg. Rituum in Acherontinis. 25. Ianuarij 1602.]

Sacerdos secundis nuptiis benedictionem imperitians, vel coniungens in Matrimonio, absque Parochi licentia, quam pœnam incurrat?

186 Quæret opportunè aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem secundis nuptiis imperitians in casu non permissio? Respondetur, ab officio, & beneficio suspensionem ad Apostolicam Sedem mittendum esse, cum litteris Episcopi, prout disponitur in cap. 1. de secundis nuptiis, quæ tamen missio ad Romanam Curiam sublata fuit per Extravag. constitutionis Iuan. XXI. de qua meminerunt Couarr. dict. §. 1. n. 2. versic. est ianen, Salzed.

ad Bernard. cap. 77. lit. C. Henric. dict. cap. 16. §. 2. lit. Q. Sanchez dict. disp. 82. num. 28. Mar. Alter. d. cap. 4. vers. quinto. Et quamuis aliqui teneant prædictam suspensionis pœnam locum habere tantum vbi constante priori Matrimonio Presbyter secundas nuptias benedicit, ex quorum numero sunt Couarr. dict. §. 1. n. 2. & ab eo citati, ac etiam Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis. 369. num. 2. in 1. edit. & resolut. 413. in 2. edit. Verius tamen est, si Sacerdotem huiusmodi suspensionem incurrere, si benedicit secundum Matrimonium, etiam dissoluto primo, vt ostendit text. in cap. vir autem, de secundis nuptiis. cum alia vice benedicti sint, sequuntur Mar. Alter. dict. cap. 4. vers. sed primo, Salzed. dict. cap. 77. lit. D. Mar. Anton. Genens. dict. cap. 59. in addit. Sanchez dict. disput. 82. in fine, Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 1. 2. num. 6. ¶ Quæ quidem pœna suspensionis ab officio, & beneficio lata in dict. cap. primo, de secundis nuptiis, non infligitur ipso iure, quia præcipitur ibi vt ipsum suspensum remittat absoluentum ad Pontificem, quasi dicat, ipsum suspende, & vbi suspenderit, à solo Pontifice potest absolui, & resoluunt Bernard. dict. cap. 77. num. 2. Couarr. dict. §. 11. num. 2. Clar. §. final. quest. 75. vers. Sacerdos, Henric. lib. 13. cap. 39. num. 3. & dict. cap. 16. §. 2. Nauar. cap. 25. num. 137. Mar. Alter. dict. cap. 4. vers. secundo, Marc. Anton. Genens. dict. cap. 59. in addit. Perez l. 5. column. 5. vers. intelligas, tit. 1. lib. 5. Ordin. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 243. in fine, Sanch. dict. disp. 82. num. 27. Gutier. cap. 106. à num. 16. Quamuis arbitraria tantum pœna esse puniendum clericum in casibus sibi non permissis nuptiales benedictiones indulgentem afferant Iacob. de Graffis in decis. vno par. 1. lib. 2. c. 82. num. 2. in fine, Menoch. de arbit. casu 427. num. 8. Perez dict. vers. intelligas, Ceual. dict. quest. 604. num. 135. Salzedo dict. cap. 77. lit. F. vers. in hoc delinquens, Aloyf. Ricc. d. resolut. 313. num. 1. Vgolin. d. §. 12. n. 6. in fine.

189 Circa pœnam verd, quam Sacerdos incurrit coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, disponit Concil. Tridentin. dict. cap. 1. his verbis, *Quod si quis Parochus, vel alius Sacerdos, sine Regularis, sine Secularis sit, etiamsi id sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat alterius parochiæ sponfos, sine illorū Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedocere ausus fuerit, ipso iure iandem suspensus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluitur.* Hanc suspensionis pœnam ne dum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse resoluit Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 149. quoniam in grauib. id regulare est, ex gloss. in Clem. cupientes, de pœnis & in cap. latores, de clerico excommunic. minist. & gloss. final. in cap. pastoralis, de appellat. Couarr. de spons. par. 2. cap. 6. in princip. num. 13. Perez in l. prima, versic. est etiam alia pœna, tit. 1. lib. 5. Ordinat. ¶ Ab hac suspensione non solum Episcopus, sed etiam eius Vicarius potest absolueri, vt resoluunt Sanchez lib. 3. disp. 52. num. 4. Mar. Alter. d. c. 5. in fin. contra Franc. Molin. dicto loco num. 146.

192 Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrantes, siue solemnizantes, non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, quam ipso iure incurrunt per Concil. vbi proximè, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apost. reseruata in Clem. 1. de priuileg. cum suspensionis pœna à Concil. Trident. nouiter prolata in casu de quo agimus, non videat

tur sustulisse veterem aliis legibus impostam, vbi vtraque sustineri potest, vt supra probauimus, quare hanc sententiam tenent Nauar. consil. 1. num. 7. sub tit. de pœnis, in 1. edit. & consil. 10. sub tit. de constitut. in 2. edit. Maiol. de irregularitat. lib. 3. cap. 25. num. 12. vers. clandestinum, Vgolin. dict. §. 12. num. 8. Sanchez lib. 3. disput. 48. num. 8. & 9. Mar. Alter. dict. disput. 11. cap. 4. vers. sed quaerit, Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quest. 48. art. 2. quicquid contrarium teneat Henric. lib. 13. cap. 38. §. 2. in com. lit. E. Soar. de censur. disput. 12. sect. 4. num. 13. Sayr. eodem tract. lib. 4. cap. 15. num. 2. Bonacina de matrim. quest. 4. puncto 6. num. 3. & de censuris, disput. 3. quest. 6. puncto 5. num. 19. in fine, Fr. Basili. Pont. dict. cap. 26. §. 2. vers. ex quibus condit. 10. c. §. 6. in princip. Nec obstat quod leuior pœna legis nouæ corrigat duriorē antiqua constitutionis, quia hoc intelligendum est, vt inquit Ioan. Anan. in cap. ult. ad finem, de colub. deteg. & Nauar. dict. consil. 10. in pœnis, quæ ab ipso iudice inferuntur, non in iis, quæ ipso iure incurruntur, vt est excommunicatio illa dict. Clem. 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum est, benedictionesque nuptiales non sint faciende.

193 Prima die Aduentus Domini vsque ad diem Epiphania, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Paschæ inclusiuè matrimonia celebrare vetitum est, quod tempus incipit à media nocte Dominicæ, Aduentus, & à media nocte ferie quartæ Cinerum, cum tunc incipiat Aduentus, & Quadragesima more Romano, decidit Concil. Trident. sess. 24. de reformation. mar. mon. cap. 10. & plures Doctores ad hoc refert Cen. ad Decretal. collect. 22. quibus adde Matien. in rubric. tit. 1. gloss. 1. num. 147. l. 5. nona recopilat. Henric. in sum. lib. 11. cap. 16. §. 2. Petrus de Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. Matrimonij cap. 10. concl. 8. dub. 1. vers. et tertio, Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 3. n. 88. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento: quest. 3. puncto 1. 4. num. 4. latè Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 7. Possieui. dict. cap. 10. num. 25. vers. quaeritur.

194 Verum tamen est de licentia Ordinarij posse dictis temporibus celebrari sponsalia, & matrimonia siue solemnitate, vt ait glossa communiter recepta in c. Capellanus, de ferijs, nam matrimonium prohibetur per Ecclesiam in Aduentus, & Quadragesima, quoad solemnitates, traductionem scilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout decisum referunt Galet. in margarita casuum conscientie, verb. matrimonium, pag. 163. col. 1. Francisc. Leo in thesuro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 57. resoluunt Sanchez num. 12. Reginald. num. 188. Bonacina num. 4. dictis locis, Coninch. de Sacram. disp. 30. de Matrim. dub. 3. num. 36. Aloyf. Ricc. in decis. Curis Archiep. Neapol. decis. 8. p. 4. [Vnde posse Episcopum ex magna causa concedere vt his temporibus prohibitis nuptiæ celebrentur, dummodo celebratio matrimonij, si commode fieri potest, fiat secreto, & sine populi strepitu, resoluunt Emman. Sà verb. matrimonij impedimentum non dirimentia num. 12. in fine, Sanch. d. lib. 7. disp. 7. n. 6. Alzedo d. p. 2. cap. 7. num. 42.]

195 Consummare Matrimonium antea contractum his temporibus non est prohibitum, cum lura non loquantur de consummatione. Ita Nauar. in manual. cap. 22. num. 71. Sanchez dict. disput. 7. num. 21. Card. Bellarm. lib. 1. de Matrim. cap. 31. Coninch. disput. 30. dub. 3. ad finem, Reginald. d. lib. 3. num. 189. Quilibet de Episcopo. Pars I I.

196 nis prædictis temporibus vetitum sit Matrimonium contrahi, si tamen de facto contrahatur validum erit, contrahentes vero peccabunt mortaliter prout decisum refert Atmendar. in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 4. tit. 1. §. 1. de Matrim. in declarat. num. 10. resoluunt P. Sanchez d. disp. 7. à num. 3. Matien. dict. gloss. 1. num. 147. Cened. d. collect. 22. num. 2. Bonac. dict. num. 4. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 8. num. 3. p. 4.

197 Ultra prohibitionem de qua supra, etiam matrimonium licitum non est, neque absque peccato contrahi potest tempore interdicti, vel à personis interdictis, & ostenditur ex principali, & certissima resolutione in hac materia, quod ea solum Sacramenta tempore interdicti licita censeri debent, quæ specialiter à iure conceduntur, sed matrimonium vni est ex septem Ecclesiæ Sacramentis, deindeque nulli permissum reperitur: ergo à prima regula generali excipiendum non est; accedit quia ratio necessitatis, quæ in aliis permissis consideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla necessitas potest occurrere, vt matrimonium nunc, & statim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam si deferatur, Ecclesiis debitus honor subtrahitur, neque hæreses pullulant, nec crescit in denorio populi, quæ sunt rationes concessionis factæ in cap. alma mater, de sent. excomm. lib. 6. vt in principio exprimit: ita Vgolin. de censur. lib. 5. cap. 8. §. 3. num. 1. cum que sequitur, & laudat Sayr. eodem tractat. lib. 5. cap. 7. n. 43. ac etiam P. Suarez tom. 5. disp. 33. §. 1. à num. 51. latè disputans à num. 46. sequitur etiam Bonacina de censur. disp. 5. puncto 2. §. 3. num. 8.

198 Verum communis sententia est in contrarium, resoluens quod licitè & indistinctè Sacramentum Matrimonij quoad sui substantiam contrahi potest tempore interdicti, atque ita tam in Ecclesia, quam à personis specialiter interdictis, solet hæc doctrina deduci ex gloss. verb. Sacramentis in d. cap. alma, sequitur Abb. in cap. non est, num. 8. de sponsal. vbi Alexand. de Nequ. num. 21. & post alios antiquiores Nauar. in manual. cap. 27. num. 179. Couarr. in d. cap. alma part. 2. §. 2. num. 7. vers. Matrimonij autem, plures refert Henric. in sum. lib. 13. cap. 45. §. 3. Tolet. lib. 1. cap. 53. num. 3. Sà in aphorism. verb. interdictum n. 17. Fr. Emman. quest. reg. tom. 2. q. 109. art. 3. latè tractat post multos, quos refert, Sanch. de Matrim. lib. 7. disput. 8. à num. 2. latissime Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. c. 7. Auil. de censur. p. 5. disp. 4. §. 1. sub. 6. Zerola in praxi Episcopali part. 1. verb. interdictum, §. 4. plures afferentes rationes, prima est ex gloss. d. verb. Sacramentis, quod

199 reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti gratiam conferunt, non ita matrimonium; sed falsa est, & hæretica hæc doctrina, cum enim matrimonium vni sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis, necessariò conferre gratiam dicendum est ex Trident. sess. 7. de Sacram. in genere can. 1. c. 6. & de ipso matrimonio definit idem Trid. sess. 24. can. 1. & ex Florent. I. & Colonien. ac receptissima Theologorum schola comprobatur Couarr. de sponsal. part. 2. cap. 1. §. 1. n. 3. & ex sanctis Patribus latè probatur Iodoc. Cocc. in suo thesauro Christiano tom. 2. lib. 9. art. 2. Spin. in speculo testament. gloss. 15. princip. num. 15. Sayr. de Sacrament. in genere lib. 1. cap. 2. quest. 2. art. 4. versic. quod verò ad Matrimonium, Petrus de Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 1. conclus. 1. & 19. Card. Bellarm. tom. 2. de Matrim. sacram. lib. 1. cap. 5. art. 12. Valent. tom. 4. disputat. 10. quest. 1. punct. 5. Gutier. de Matrim. cap. 42. Bonacina eodem tract. quest. 2. puncto 1. num. 2. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. different. 18. num. 5. Henriquez

in sum. lib. 11. cap. 8. in princip. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 10. à num. 2. Rebell. de obligat. Iustit. par. 2. libr. 2. quest. 3. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 31. ca. 1. à num. 2. Coninch de Sacram. tom. secundo, disput. 24. dub. secundo, à num. 5.

200 Quare reiecta illa ratione, aliisque à prædictis Doctoribus congestis, primam sententiam veriorum duco, non obstantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliiori explicatione sigillatim respondendum est. Primo prædictæ communis sententiæ Auctores dicunt speciale habere Matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licet à Christo Domino excellentia Sacramenti fuerit illustratum, prius tamen ei convenit ratio contractus civilis, quam Sacramenti perfectio, semperque veri contractus naturam retinet, & verus contractus sua specialia sorti foritur impedimenta, nec ad instar aliorum Sacramentorum prohiberi solet, vt post alios aduertit Sanchez dict. disp. 8. n. 5. Cui obiectio respondet, quod licet contractus sit, simul tamen, & vbi primum perfectus est, Sacramentum efficitur, ita vt in nullo instanti perfecti contractus ratio possit considerari, in quo Sacramentum non sit, vt notabiliter resoluit Sanch. dict. lib. 2. disput. 10. num. 6. quare licet dum sit, ex eisdem causis cõponatur, quibus constat in genere contractus, quia tamen eodem instanti, quo perficitur, statim fit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur sine speciali legis concessione contra generalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permittis.

201 Secundo, pro sua sententia, considerat Auil. contra primam quam sequitur, Sacramenta prohibita à sum. Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes sunt proprii ipsius ministri, vt ex D. Thom. Bellarm. Henriq. & aliis resoluit Sanch. dict. lib. 2. disput. 6. num. 2. Cui considerationi respondeo, quod licet ante Trident. sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1. aliquam habere videretur probabilitatem, post illud non ita, cum iam matrimonium sine præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licet fateamur etiam hodie non esse proprium matrimonij ministrum Parochum, sed ipsos contrahentes, ex resolutis per Sanchez dict. libr. 2. disput. 6. negari tamen non potest concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud administrare, & consequenter legem Canoniam, quæ eam formam præscribit, addens, vt Parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluisse ne fiat interdicti tempore, bene considerant Henriq. Vgolin. n. 1. in fine, Sayr. num. 45. dictis locis.

202 Tertia, pro sua opinione etiam adducunt auctoritatem tex. in cap. capellanus, de foris, dum inquit Matrimonium quocumque tempore contrahi posse, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam sententiam quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi posse, iuxta cap. significasti, de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium, cum aliis, ex quibus est receptissima omnium conclusio, ex adductis à Sanchez lib. 7. disput. 9. num. 2. Sed prædicto tex. in cap. capellanus, respondent Vgol. & Sayr. procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, cuius meminit. Sed facilius respondebis questionem de qua in eo tex. non fuisse de tempore interdicti pro vt censura est Ecclesiastica, sed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum, vnde istæ inciperent, & iuxta hanc sententiam sit Romanam consuetudinem esse, vt matrimonium

quocumque tempore contrahatur, id est, non obseruatis vllis feriis, vnde generalitas hæc terminos habiles supponit circa ea quæ specialiter non decidit, ita vt sensus sit posse matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito, iuxta reg. l. qui testamento 20. in princip. ibi, si aliud nihil impediatur, ff. de testam. & generalem doctrinam gloss. in cap. 1. de constitut. & in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Et ad illud de excommunicato respondendo dico potius contra 203 communem retorqueri, nam verius est matrimonium ab eo contractum validum quidem esse, idque solum probat tex. in d. cap. significasti, non tamen licitè contrahi, sed potius in peccato, vt ex D. Anton. Palud. Nau. Henriq. & innumeris aliis comprobatur Sanch. d. lib. 8. disp. 8. num. 3. quare eodem modo concludendum est prædictis non obstantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi posse.

204 De sponsalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contrahi posse, ratio enim Sacramenti, ob quam secundum nostram resolutionem matrimonium eo tempore prohibitum est, aperte deficit in sponsalibus, sunt enim purè contractus humanus, atque ita aduertit Vgolin. d. cap. 7. §. 3. num. 2. Sayr. d. c. 7. n. 40. Mari. Alter. de censur. tom. 2. disput. 4. c. 7. in princ. Neque his terminis applicari potest reg. text. in l. oratio, ff. de spons. quod prohibito matrimonio prohibentur sponsalia, non procedit enim data diuersa ratione, quæ in proposito reperitur, vt bene explicant Canon. comment. iuris civilis lib. 8. c. 2. num. 3. Menoch. de presump. lib. 6. q. 93. n. 7. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 5. num. 9.

205 De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui Doctores constanter tenent illas licitè fieri posse tempore interdicti, vt est Angel. verb. interdictum 6. num. 30. & alij relati à Sanch. d. disp. 8. num. 9. rationem fidentes ab illa communi sententia, quam impugnauimus, asserent Matrimonium licitum esse, vnde colligunt benedictiones tanquam ipsius accessorias licere debere, ex reg. cap. accessorium, de reg. iur. in 6. Contrarium tamen resoluit communiter reliqui omnes, vt constat ex Palud. D. Anton. Cou. Henriq. Vgolin. & infinitis aliis relatis à Sanch. d. disp. 8. n. 10. Sayr. d. c. 7. n. 41. Bonacina d. §. 3. n. 9. ex ea ratione, quia secundum veriore sententiam quam sequimur, si Matrimonium est prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non concessa aduersariorum communi sententia, Angeli ratio nihil concludit, quia benedictiones sunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Missæ, vt in Miss. Rom. scribitur, & consequenter continent officium Ecclesiasticum, quod tempore interdicti prohibitum esse constat.

206 Dubium tamen restat in hac materia decidendum, an scilicet licitè fiant benedictiones, & Matrimonium seruata moderatione, cap. alma mater §. aduicimus, de sent. excom. lib. 6. Negatiue respondent Vgolin. d. c. 7. §. 3. in fine. Sayr. d. c. 7. n. 41. in fine, ea scilicet ratione, quia licet Diuina, seu Ecclesiastica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debet tamen Laicos excludi, vt est receptissima omnium scribentium sententia, post gloss. verb. interdictis in d. aduicimus, quam ibi sequuntur Dominic. Anchar. Franc. Calder. & alij omnes, qui de hac materia scripserunt, vt asserit Cou. part. 2. §. 4. num. 4. Nauar. num. 174. Vgolin. §. 4. num. 1. Henriq. §. 3. Sayr. num. 24. Suar. disput. 34. sect. 1. à numer. 21. Auil. disputat. 4. sectio. 2. dub. 4. conclusio. 1. dictis locis, ampliantes non solum ab integris officiis diuinis, sed etiam à qualibet eorum parte laicos

ALLEGATIO XXXIII.

Episcopus in Pontificia, vel generalis Concilij lege quando possit dispensare?

S V M M A R I V M.

- 1 Dispensatio in genere sumpta est iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem.
- 2 Dispensare in iure nostro idem est, quod legibus solueri.
- 3 Dispensatio desinitur, quod sit iuris communis ratio cum causa cognitione ab eo, qui habet potestatem dispensandi.
- 4 Dispensatio emanans ab inferiore requirit necessario causam cognitionem, & expressionem.
- 5 Dispensatio sine causa dicitur potius dissipatio.
- 6 Dispensatio cessat cessante causa.
- 7 Dispensatio est quid odiosum, & stricti iuris, strictèque intelligenda.
- 8 Dispensatio ad unum censetur dispensatio ad omnia consequentia ad illud unum.
- 9 Dispensatio facta ad unum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur.
- 10 Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus.
- 11 Reg. cui licet §. 3. de regul. iur. lib. sexto non procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriè, & absolute à iure communi conceduntur.
- 12 Cap. ex parte 27. de decimis declaratur.
- 13 Argumentum de maiori ad minus in privilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis affirmatiue prolatum non valet.
- 14 Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere.
- 15 Cap. per venerabilem, vers. quod autem, qui filij sunt legitimi, declaratur.
- 16 Episcopus in his, quæ sunt de genere permissorum, potest ex rei natura intra propriam diocesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, nisi per sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.
- 17 Episcopus videtur absoluedi potestas esse concessa, quoties conuincitur Canonis censura absoluendi non reseruat.
- 18 Resertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expressè, vel tacite conceditur dispensandi facultas.
- 19 c. dilecti, de tempor. ordinat. declaratur.
- 20 Cap. nuper, vers. in secundo, de sententia excommunicat. declaratur.
- 21 Episcopus fit dispensandi facultas à lege, vel tacite vel expressè.
- 22 Dispensatio Episcopi quando tacite concedatur.
- 23 Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine iusta causa, non tenet dispensatio in vtroque foro.
- 24 Concilij decreta expressa egent Pontificis derogatione.
- 25 Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis, quamuis absolute permittat dispensationem.
- 26 Episcopus super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare.
- 27 Conciliaris Constitutio quando dicatur?

DISPENSATIO in genere sumpta nihil aliud est, quam iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem, unde dispensatores dicuntur illi, quibus spiritualia, aut temporalia inter singulos diuidenda mandantur, vt probatur Luc. 12. ibi, *quis putas est fidelis dispensator*, Paul. ad Corinth. 4. sic nos existimat homo, &c. & cap. 9. dispensatio mihi credita est, faciunt tex. in l. dispensatoris § 1. & in l. dispensatorem § 2. ff. de solution. l. urbana 166. & ibi Alciat. ff. de verbor. signification. docent D. Thom. 1. 2. quest. 97. art. 4. & 2. 2. quest. 88. art. 10. D. Anton. 2. par. tit. 11. cap. 2. § 6. Syluest. verb. dispensatio quest. 1. Sor. de iustit. lib. 1. quest. 1. art. ult. Couarr. de sponsalib. par. 2. cap. 6. §. 9. num. 1. At verò attendo iure nostro in cap. de multa, ad finem, de preb. & in cap. propositi, de concess. prebende, & in c. si clerici, §. de adulterijs, de iudic. & passim alibi, dispensare idem est, quod à legibus soluere, & à vinculo legis eximere, l. Princeps, ff. de legibus. Cardof. in praxi Iudicum, verb. dispensatio.

Diffinitur autem dispensatio, quod sit Iuris communis relaxatio cum causa cognitione, ab eo, qui potestatem habet dispensandi, ita glos. penult. in princ. in cap. requiritis, §. nisi rigor. 1. quest. 7. recepta communiter ibi, vt per Nauar. in cap. quem pœnitent. num. 7. de Pœnitenti. dist. 1. & in manual. prebend. 9. num. 13. Couar. dist. num. 1. Rebuff. in praxi tit. de dispensa. num. 1. pag. 179. Monet de distributionibus quotidianis, part. 2. quest. 1. 4. num. 2. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. quest. 46. art. 1. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 260. in 1. edit. & resolut. 227. num. 2. in 2. edit. Iacob. de Grassis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 31. num. 2. Sayr. in clari Regis lib. 6. cap. 1. à princip. Alphons. Aluar. in speculo Iuris Pontificij, cap. 17. de dispensation. Sanctissim. Episcop. in princ. Cardinal. Tusch. practicar. concl. son. lit. D. conclus. 457. Soar. de legibus lib. 6. cap. 10. num. 7. Cardof. in praxi Iudicum, & aduocat. verb. dispensatio, num. 1. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prelati, tom. 2. quest. 30. art. 1. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 7. à num. 1. Verùm hæc diffinitio, quamuis sit communiter recepta, non videtur admittenda, quia per illam solum Ius commune, non verò particularia, velut municipalia, aut synodalia relaxantur, si quidem hoc Iuris communis appellatione minime continetur, cap. 1. de const. lib. 6. Deinde comprehendit etiam solum dispensationes emanantes ab inferioribus, in quibus necessariò causa cognitio, & expressio prærequiritur, vt in Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 18. ibi, *causa cognita*, & sess. 14. de reformat. cap. 7. ibi, *causa cognita*, ita vt non valeant ex glos. vltim. in sine, ibi, *vel dic. &c. in cap. litteras, de concess. preb. & de glos. vltim. in princip. in cap. 1. de etate, & qualitat. lib. 6. gloss. 1. per textum in cap. 2. de schismaticis*, Menoch. vbi multos refert, consil. 15. num. 15. Nauar. in consil. vltim. num. 4. de simonia, post alios Gutier. canonic. lib. 1. cap. 19. num. 5. † si enim sit sine causa, dicitur potius dissipatio, quam dispensatio, vt B. Bernardum referendo, dicit Curt. sen. consil. 19. Aggredior n. 6. Socin. iun. consil. 120. n. 28. volum. 2. & idem requiritur causa, quia per dispensationem vulneratur Ius publicum, vt dicit Put. Rotæ Roman. decis. 3. lib. 2. refert Aloyf. Ricc. in praxi aurea, resol. 410. num. 3. Et † cessante causa cessat dispensatio, Archidia. in cap. 1. per illum text. post princip. § 5. dist. 1. cap. vltim. in sine, 77. dist. glos. in cap. post translationem, verb. cessante, de renunc. cum alijs citatis à Ricc. dist. resol. 410. num. 8. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 30. num. 14. intelligendo cum Diana moral. resol. p. 1. tract. 10. resol. 41. quæ tamen cognitio, & expressio in dispensationibus à

supremo Principe emanantibus necessariò non requiritur, ex Rebuff. vbi supra num. 9. aduertit Soar. de Relig. tom. 2. tractat. 6. lib. 6. cap. 9. num. 1. Dic ergo, quod dispensatio sit legis, seu Iuris alicuius per legitimum Superiorem relaxatio, quæ diffinitio videtur magis congruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus supra.

Dispensatio est quid odiosum, & stricti Iuris, 7 strictèque intelligenda, cap. 1. & cap. 2. de filijs Presbyt. lib. 6. cap. non potest, de preben. eodem lib. cap. quod dilectio, de consang. & affin. l. ex facto in princip. ff. de vulgari. & pupillari. Ias. in l. re conuicti, num. 178. ff. de legatis 3. Mariens. l. 10. glos. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. noue recopil. Monet. dist. quest. 14. num. 5. Mar. Antonini. variat. lib. 1. resol. 19. num. 1. 4. & lib. 3. resol. 2. num. 18. Cardof. in praxi Iudicum, verb. dispensatio, num. 9. & 19. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 90. Fr. Ludou. Miranda d. quest. 30. art. 12. concl. 2. Brunot. in locis communibus, verb. dispensatio, num. 9. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 227. num. 3. & d. resolut. 410. num. 4. Sanchez dist. disp. 1. num. 3. Gironda de priuilegijs explicatione, num. 1111. cum sequentibus; nam dispensatio vocatur vltima, quia per eam Ius ipsum vulneratur, cap. ipsa pietas, 23. quest. 4.

Et licet dispensatus ad vnum, dispensatus censetur ad omnia consequentia ad illud vnum, vt per glos. verb. plures in cap. quia in tantum, de prebendis, Sayr. de censuris lib. 7. cap. 14. num. 2. 1. plenè Sanchez dist. lib. 8. disp. 1. num. 19. tamen † dispensatione facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, Afflict. decis. 320. num. 12. Rota diuers. decis. 233. par. 1. quam refert Ricc. dist. resolut. 227. num. 6. Burg. de Pacel. 3. Tauri num. 221. cum sequentibus. Gironda d. loco num. 1115. vbi limitat, quando dispensatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & accessorii; vel in his, quæ recipiunt interpretationem à Iure communi, vel quando proprietas verborum extensionem requirit; aut quando dispensatio est fauorabilis ex causa necessaria, vel est necessaria ex fauorabili causa, & quæ alicui dat est potestas dispensandi contra Ius, tunc enim vt fauorabilis extenditur, nec qui dem fit extensio ad casum minorem, licet maiorem habeat rationem, vt per Panorm. in cap. ad aures num. 7. de rescriptis, Nat. consil. 163. num. 5. Aloyf. Ricc. d. resolut. 227. numero 3.

Argumentum enim de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus, Couar. de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 8. num. 11. Molina de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 48. & sequen. Brunot. à Sole in locis commun. verb. dispensationes sunt odiosa, Sanch. decis. 268. num. 20. & 21. Cald. Pereira de nomin. emphyi. quest. 21. num. 65. Gutier. canon. lib. 2. cap. 15. num. 12. Rendina in prompt. recept. sint. tom. 1. tit. 29. num. 12. Molina de Iustit. tractat. 2. disp. 591. num. 2. Sanch. dist. disp. 1. num. 32. & disp. 24. num. 17. lib. 8. [me citato in hoc loco Iannez Faiardo ad cap. tanta, qui filij sint leg. memb. 1. num. 91.]

Sic etiam reg. cui licet § 5. de regulis Iuris lib. 6. non procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriè, & absolute à Iure communi conceduntur. Ias. in l. 3. num. 43. ff. de constit. Principum, Felin. in cap. postulasti. n. 9. de rescriptis, Paul. Emil. decis. 8. n. 6. par. 1. Campanil. d. cap. 13. num. 92. in praxi tit. de dispensat. ad plura, num. 64.

Sic intelligitur text. difficilis in cap. ex parte 27. de decimis, omissis namque varijs intellectibus de quibus Couar. lib. 1. variat. cap. 17. num. 13. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 21. à num. 116. Fortun. in §. & quid si tantum

tantum, num. 164. Rebuff. de decimis, quest. 14. à princ. Soar. de Relig. tom. 1. de decimis, lib. 1. cap. 23. a num. 4. Menoch. consil. 33. à num. 2. dicendum est text. illum non agere de priuilegio, aut concessione speciali, circa decimas recipiendas; sed magis de concessione Iuris communis, per quam eodem attempto poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum suarum, & ita sensus est, cum tibi concessum sit, similiter à Iure communi, de quo in cap. cum contingat, vers. unde, de decimis, quod maius est, nempe vt percipias decimas de laboribus, & minus concessum esse videtur, nempe vt eas percipias de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure speciali: nam in priuilegijs particularibus, seu dispositionibus odiosis argumentum de maiori ad minus affirmatiuè non valet, cap. fin. de translat. Prelati, cap. cui de non Sacerdotali, de prebend. in 6. cum similibus, Sanchez d. dist. 1. num. 32. Ioan. Andr. in cap. ea que, de reg. Iuris in 6. vbi dicit, quod ex dispensatione Monacho concessa, vt possit beneficium curatum obtinere, minimè poterit simplex possidere, & Nat. consil. 504. non sum nescius num. 4. & 5. asserit, quod † dispensatio Monacho facta ad beneficium curatum, non porrigitur ad simplex, refert Aloyf. Ricc. in d. praxi resol. 410. n. 5.

Obstat maximè text. in cap. per venerabilem, vers. quod autem ibi, quod in maiori conceditur, licitum esse videtur, & in minori, qui filij sint legitimi, vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, seu dispensationis arguit de maiori ad minus, cui varijs modis respondens scribentes; alij etiam distinguunt inter dispensationes odiosas, & fauorabiles, vt in his posterioribus procedat d. cap. per venerabilem, qui de legitimatione agit, quam inquit ex ratione fauorabilem, quia per eam fit regressus ad Ius naturale, secundum quod omnes homines legitimi nascebantur, Auth. quibus modis naturalis efficiantur sui, §. illud, notat glos. verb. alpha in cap. ab exordio 35. dist. 1. recepta, vt per Mantuam dialogo 82. At verò in prioribus, scilicet odiosis, procedat communis sententia negatiua, & Iura pro eo adducta, ita Abb. in cap. ad aures num. 8. de rescriptis, Dec. in cap. si clerici, §. de adulterijs à num. 91. de iudicijs, Sanch. d. dist. 1. num. 31. quomodo sententiam videtur sequi Soar. de legib. lib. 8. cap. 27. à num. 2. Sed contra hanc distinctionem multis insurgit Felin. dist. num. 9. vers. limita secundum quia omnis dispensatio eo ipso, quod à Iure communi recedit, odiosa censeri debet, & exorbitans, ac proinde restringenda, singulari, ff. de reg. iur. reg. que à iure communi, de reg. iur. lib. 6. Alij igitur distinguunt inter legitimationem, quam fatentur odiosam, & restringendam, sicut dispensationem, & inter potestatem legitimandi, de qua intelligunt dist. cap. per venerabilem, quam inquit esse fauorabilem, & extendendam, iuxta cap. vltim. de simonia, ita Couar. de sponsalib. 2. par. cap. 8. §. 8. num. 6. & alij, de quibus Sanchez dist. lib. 8. disp. 2. num. 1. Sed non satisfaciunt, quia text. in d. cap. per venerabilem, non solum de potestate agit legitimandi, sed etiam de ipsa legitimatione facta, vt patet, ibi, cum in spiritualibus dispensatur, consequenter intelligitur in temporalibus dispensatur, & deinde, quia, vt bene Alciat. lib. 1. Parad. cap. 16. frustra distinguunt inter potestatem legitimandi, & ipsam legitimationem, vtrum enim potestas illa fauorabilis sit, vel odiosa, non aliunde expendi potest, quam ex sine, seu effectu, propter quem conceditur, vel in quem dirigitur. Quare reiectis his, & alijs, facilis, & verus sensus est, argumentum illud de maiori ad minus, de quo in dist. c. p. per venerabilem

non esse Pontificis, sed partis petentis etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

Deueniendo ad questionem nostram dicendum est [liberum non esse Episcopis dispensare in his quæ per Canones & Ius commune statuta, aut prohibita sunt, repugnante reg. cap. cum inferior, de maior. & obed. quomodo enim Episcopi, quippe qui licet Prelati, subditi tamen, & inferiores respectu Romanorum Pontif. & Conciliorum vniuersalium, illorum Canones siue decreta, suprema auctoritate, & maturo iudicio in lucem edita, & præsertim ad corpora Iuris reducta, poterunt relaxare: nullatenus certe, nullaque ratione credibile est Episcopis siue similibus Prelatis competere talem dispensandi potestatem, vt ratiocinatur Anguian. de legibus lib. 2. controu. 3. num. 1. Quæ in re Doctores aliquas exquirunt resolutiones, quidam enim existimauerunt] Episcopum in his, quæ sunt de genere permissorum, posse ex rei natura, & ex ipso Iure diuino intra propriam diocesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali super omnem Orbem Christianum, nisi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeantur: vt videtur probare tex. in cap. nuper. 29. iuncta glos. verb. non retinuit, de sententia excommunic. ex quo regulam tradunt scribentes omnes, quod quoties conditor Canonis censura absolutionem non reseruauit, potestatem absoluenti † Episcopis videtur concessisse, secundum Nauar. in man. cap. 27. num. 39. Anguian. d. lib. 2. contr. 3. num. 25. plenè Gutier. can. lib. 1. cap. 5. a princ. Soar. tom. 5. disp. 6. sect. 4. Sayr. de consil. lib. 2. cap. 19. à num. 2. Hinc glos. in cap. in quibusdam, de pœnit. verb. dispensatum, explicans verba textus in fine sibi, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum, inquit quod potestas dispensandi intelligitur concessa Episcopo, si illam Papa sibi expresse non reseruauit, idem confirmat glos. verb. dispensatum, in cap. postulasti, de cler. excom. & in cap. clerici, verb. monui, eod. tit. & in cap. excommunicatus, §. credentes, verb. Apostolica, de heret. facit glos. verb. interdita, cap. cum illorum 32. de sent. excommunic. glos. penult. vers. de dispensatione, in cap. requiritis, 1. quest. 7. intendit tex. in cap. ad honorem, de auctoritate, & vsu pallij, ibi, in plenitudine, & ibi, in partem, iuncto cap. 1. de officio Ordinarij, ibi, in suis diocesis liberam, & ibi, secundum quod Canones consent, & ex doctrina Archid. in cap. licet Canon, de elect. in 6. quam probant Abb. & alij in cap. & si clerici, §. de adulterijs, de iudic. cum multis relatis per Cott. in memorab. verb. Episcopus, & tanquam indubitatum tradunt Victoria de matrim. par. 1. num. 7. Pelag. de plavet. Eccles. lib. 1. cap. 50. vers. in his, vbi testatur communem, post Sor. Abulenf. & alios sequitur Henric. in sum. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 35. num. 2. lit. D. & de Matr. lib. 12. cap. 3. num. 2. in com. lit. N. Ceual. q. 227. & post multos Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 61. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnit. p. 2. disp. 25. sect. 1. num. 13. & de legib. lib. 6. cap. 14. sub num. 3. [& tom. 2. de Relig. de voto lib. 6. cap. 21. Lest. de iustit. lib. 2. cap. 40. dub. 13. cum. 103. Castr. Palao in opere morali tract. 3. disp. 6. punto 4. Tullench in opesit. Bullæ Cruciate lib. 1. §. 7. cap. 3. d. b. 6. num. 3. & d. b. 15. n. 1.] Fr. Ludou. Miranda in man. Real. tom. 2. q. 39. art. 10. concl. 2.

Verùm alij aliter tenent, & longè veriorē attestant esse sententiam, quæ docet Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expresse, vel tacite conceditur dispensandi facultas: ita resolutum glos. verb. suspensus in cap. cupientes, de elect. in 6. Card. in cap. dilecti, in princ. de temp. ordin. Abb. d. §. de adul. E e e 3 num. 6.

num. 6. vbi Dec. num. 6. D. Anton. p. 1. tit. 17. cap. vn. §. 20. Soar. comm. opin. verb. Episcopus, num. 134. Selu. de benef. p. 4. quest. 7. Rebuff. in praxi tit. de dispens. ad plura num. 27. Mandos. regul. 13. Cancell. quest. 6. num. 6. [Aluar. P. Lag. Lufit. noſter de planctu Eccles. lib. 1. cap. 50. col. 2. vers. in ipſis, vbi laudat tenentes hanc partem, licet contrariam communiorē appellet late Anguian. citato loco, Cardos. in praxi Iudicium verb. dispensatio num. 14. me citato in hoc loco Alzedo de praeſent. Episcop. dignit. par. 1. cap. 7. num. 1. cum ſeqq.] Borgal. de irreg. 3. par. tit. de dispensatione Episcoporum num. 10. Vgolin. de potestat. Episcop. cap. 57. §. 1. Mar. Alter. de conſu. tom. 2. disp. 8. cap. 3. vers. ſed controuerſia. Ex quibus conſtat hanc eſſe hodie magis communem, & recepra ſententiam, licet olim contraria magis communis fuerit; pro qua excomm. vltra regulam d. cap. cum inferior, de maior. & obed. & Clem. ne Roman. de elect. cum ſimilibus, quibus habetur inferior non poſſe tollere ius Superioris; maxime pro hac parte facit tex. in d. cap. dilecti, ibi, dispensatio à Canone minime ſit permiſſa, qua verba ſatis euincunt Episcopum, vel Archiepiscopum tantummodo diſpenſare poſſe in caſibus in quibus diſpenſatio à Canone permittitur eiſdem, & ita conceditur expreſſe, vel tacite: aliter enim ſi ſecundum contrariam ſententiam Episcopum, & ſimiles poſſint diſpenſare in caſibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Episcopo non permittatur, aut non concedatur à canone diſpenſatio in eo caſu, adhuc ille poſſet diſpenſare, niſi ſpecialiter prohiberetur, & conſequenter ad conuincendum Episcopum, & improbandum diſpenſationem, de qua textus ille agit, debuit Pontifex dicere, quod diſpenſatio in eo caſu à Canone non eſt prohibita, quod tamen non dicit, ſed à conuerſo, nempe quod diſpenſatio à Canone non eſt permiſſa.

Non obſtat text. in d. cap. ſuper, vers. in ſecundo, ibi, ex quo conditor Canonis, &c. quod eſt præcipuum contraria ſententiae fundamentum, quia vltra alia, quae ad illius intellectum tradunt poſt alios Cou. in cap. Alma mater par. 1. §. 12. num. 5. & 6. & Ducen. reg. 25. 1. reſpondetur text. illum procedere in abſolutione ab excommunicatione, quae à diſpenſatione, de qua agimus, diſſert, & facilius concedi ſolet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat, & datur periculum animae, argum. cap. cum illorum 32. vers. primo ſi fuerint, vbi gloſ. verb. ignorat, de ſenten. excommunicatio. quod in diſpenſationibus non contingit, vt tradit gloſ. dict. verb. ſuſpenſos, & poſt Borgal. notat Gutier. canon. lib. 1. c. 3. n. 4. & 5. [late & eleganter Anguian. d. lib. 2. contr. 3. num. 28. & 29.] intendit Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. ibi, diſpenſare, & ſibi, abſolueret.

Aducere tamen legem diſpenſandi facultatem facere Episcopum aliquando expreſſe, prout in ſpecie cap. ſane, de clericis conuſat. & cap. penultim. in fine, de elect. & cap. cum ex eo 34. de election. in 6. & cap. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. & cap. 1. de atate, & qualitat. eodem lib. cum aliis, de quibus per gloſ. 1. & 3. in cap. & ſi clerici, §. de adulteris, de iudic. Aliquando verò eandem potestatem concedit tacite, ſeu virtualiter, veluti quando lex imperſonaliter diſpenſandi facultatem facit, ſcilicet, poſſit diſpenſare, non adſciendo per Sedem Apoſtolicam, vel Romanum Pontificem, prout in ſpecie cap. 2. de eo qui cognouit, & cap. poſtulaſti, 7. vbi gloſ. 3. & Doctores de clerico excommunicato, & cap. penult. in ſpecie gloſ. ultim. de poenit. cum aliis, Cardos. d. verb. diſpenſatio num. 15. tunc enim, quia fruſtra diſpenſatio conceditur Summo

Pontifici, qui de iure potestatem diſpenſandi habet, cap. propoſuit, de conceſſ. prebena, cenſetur illa facultas data Prælati inferioribus, & in hoc caſu poſſet etiam intelligi dictum cap. ſuper, vers. in ſecundo, ibi, non retinuit, & ibi, eo ipſo, ita docet gloſ. ultim. in dict. cap. pen. de poenit., vbi cum text. dicat certos heredes non poſſe aſſequi praelationis honorem, & ſubdat hæc verba; niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, ait ex quo text. non determinat à quo, poſſe Episcopum, ſequuntur Abb. ibi num. 5. Cardin. & Henric. in fine, docet etiam gloſ. verb. diſpenſatum in cap. poſtulaſti, de cler. excomm. miniſt. vbi text. decidit ꝑ excommunicatos non poſſe retinere beneficia, 23 ſubdens, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, ait cum non dicat à quo, poſſe Episcopum, ſequitur ibi Abb. num. 8. reſoluunt Henric. lib. 14. de excomm. cap. 19. num. 2. & multi citati à Sanchez. d. lib. 8. diſput. 5. num. 1. Quae quidem diſpenſatio ſi ab Episcopo, vel alio inferiori à Principe potestatem diſpenſandi habente, concedatur ſine cauſa iuſta, non tenet in vtroque foro, vt reſoluunt Couar. de ſponſalib. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 11. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 19. num. 5. Sanchez. de Marim. lib. 8. diſputat. 17. num. 4. Anguian. d. lib. 2. controuerſ. 3. num. 14.

[Vnde extra omnem dubitationem ſunt illi duo caſus, veluti quando per Canones, aut ſtatuta Principum ſpecialiter Episcopis, aut ſimilibus Prælatiſ facta fuerit diſpenſandi potestas, vt in exemplis, quorum meminit gloſ. 1. & 3. in cap. & ſi clerici §. de adulteris, de iudic. & ſimiliter Tridentina Synodus nonnulla prohibens & concedens Episcopis relaxandi, & diſpenſandi facultatem, ſi illis viſum fuerit: & e conuerſo quando ſpecificè & expreſſe per Canones, & Iura ſcripta fuerit denegata diſpenſandi facultas Episcopis, ſive aliis quibuscunque Prælatiſ inferioribus, vt in exemplis, de quibus in cap. de multa, in fine, de prebend. & in cap. pen. de filiis Presbyr. & in cap. pen. de ſimon. & in cap. 1. vers. ſicutus, de re iudic. l. b. 6. quibus in locis diſpenſatio ſic oportune faciendâ Pontificibus Max. ſeu Apoſtolicæ Sedis reſeruata fuit, & per conſequentes ſublata Episcopis, & aliis Prælatiſ inferioribus, illique denegata omnino. His ita conſtitutis

Primo inferitur, quae ſuprà diximus circa prohibitam Episcopis diſpenſandi facultatem in his, quae per Canones ſtatuta, aut prohibita ſunt, non eſſe extendenda ad canones poenitentiales, & poenitentiam, quae per illos frequenter imponitur, vel imponi ſolet, in his enim certiffimum eſt, & citra omnem diſputationem non ſolum Episcopos, ſed & alios inferiores Confeſſarios diſpenſare poſſe, illorum enim arbitrio relinqui conſueuerunt tales poenitentiae. Henric. in ſum. lib. 5. cap. vlt. num. 9. Menoch. de arbit. caſu 391. Anguian. d. lib. 2. controu. 3. num. 10. vbi n. 11. tractat an hodie de medio ſublata ſint dicti Canones poenitentiales.

Secundo inferitur benigna quadam conſideratione, & per quandam episcopiam tacite, & virtualiter factam fuiſſe Episcopis potestatem diſpenſandi contra Canones; & illorum ſtatuta, etiamſi expreſſe non concedatur, quando materia, & negotium, de quo agitur, eſſet leue, & parui ponderis, ac momenti, & quando ſi expectandus eſſet Principis conſenſus, magnum timeri poſſet ſcandalum, vel animarum periculum, vrgenſe ſeſe offerret neceſſitas, aut ſummè difficile eſſe ipſummet Principem adire, vt in puncto reſoluunt Nau. in man. c. 2. n. 85. Henric. in ſum. lib. 1. c. 35. n. 3. & lib. 1. c. 3. n. 1. & 2. Anguian. d. lib. 2. controu. 3. n. 16.

Tertio

24 Tertio inferitur ſupradictam principalem reſolutionem de qua n. 16. in princip. declarandam quoque eſſe,] vt tantum procedat, & intelligatur de Canone Pontificio, nempe ſi Concilij generalis ſit, quamuis abſolute permittat diſpenſationem, non poterit Episcopus diſpenſare, tunc enim negata hac facultate Episcopo, adhuc ea verba aliquid operantur, & duos habebunt effectus. Prior eſt, vt ad illi Concilij decreto derogandum non deſideretur ſpecialis eius mentio. Poſterior, vt Pontifex ad diſpenſandum in eo, facilius reddatur, vt cum aliis aduertit Sanchez. d. lib. 8. diſp. 6. num. 5. nam decreta Concilij: preſſa egeret derogationem, ac proinde non ſufficere clauſulam derogatoriam generalem, reſoluunt Cotta in memorabil. verb. cauſa non obſtante, Rebuff. in an. habita, verb. exa. m. a. tione pag. 55. cum ſeq. C. ne filius pro patre, & in praxi ben. fic. in. de diſpenſat. ſuper deſectum n. n. alium, num. 24. Gutier. pract. lib. 3. queſt. 17. num. 231. Aloyſ. Ricc. in collect. d. par. 4. collect. 849. & coll. 1367. prop. finem, & in praxi fori Eccles. decif. 556. in 1. edit. & reſolut. 478. num. 4. in 2. edit. Henric. lib. 13. cap. 57. §. 1. Zerola in praxi Episcop. par. 2. verb. abſolutio, verſ. ſi d. quinto, pag. 5. Flores de Mena var. lib. 1. queſt. 10. num. 50. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 397. à num. 35. Verall. decif. 176. par. 1. Fr. Emanan. queſt. reg. tom. 1. qu. 8. art. 10. & tom. 3. qu. 36. art. 2. & qu. 39. art. 4. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 14. col. 574. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 5. num. 2. Bonacina de cenſur. diſput. 1. queſt. 3. puncto 2. num. 4. in ſum. Mar. Anton. var. reſolut. lib. 1. reſolut. 58. num. 6. Nicol. Garc. de benef. par. 4. cap. 5. num. 30. Campanil. in diuerſorio Iuris Canonici rubric. 11. cap. vlt. num. 27. & rubr. 12. cap. 13. num. 154. vers. in cauſa. Hieron. Fernandez de Otero in repet. cap. 1. de iudic. à num. 10. [me citato in hoc loco Alzedo d. lib. 2. cap. 7. num. 5.] Rota in Valentini. decimarum 8. Februarij 1588. coram Orano, & in Conchen. exemptionis decimarum 13. Martij 1585. coram eod. & in eadem 9. Decemb. 1602. coram Penia, reſert Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Ecclesiae exiſtentium lib. 5. cap. 14. n. 16. & lib. 8. c. 4. num. 6.

Pro derogatione tamen Decretorum ſacri Concilij Trident. ſufficere clauſulam generalem, non obſtantibus Conſtit. Apoſt. & aliis ſimilibus per cap. 21. ſeſſ. 25. de reform. cenſuit Rot. in cauſa S. Angeli penſionis 16. Decemb. 1594. coram Illuſtriſſimo Cardin. Pamphilio ſen. in Bononiæ. Prioratus 9. Iunij 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, & obſeruant Stephan. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 490. & 963. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 6. n. 120. Mar. de clauſ. p. 4. clauſ. 14. num. 3. Mareſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 38. n. 41. Monet. de commut. vltim. volum. cap. 11. num. 250. Maſſobr. in praxi habenti conuſum requiſ. 17. dub. 4. num. 8. Bonac. de clauſura Relig. diſput. 2. q. 5. puncto 2. n. 4. vers. ratio, Sigilm. à Bononia de elect. dub. 5. Ricc. citatis locis.

25 Et ideo Episcopum Conciliarē conſtitutionem tollere, aut in ea diſpenſare minime poſſe reſoluunt Rebuff. in tract. nomin. queſt. 5. num. 30. Gutier. de iurament. conſirmat. par. 1. cap. 51. num. 24. & canon. lib. 1. cap. 5. num. 10. Franc. Leo in theſauro fori Ecclesiae, p. 2. cap. 8. num. 44. Henric. d. lib. 13. cap. 57. §. 1. litter. C. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diſſer. 11. num. 145. Stephan. Gratian. diſ. cap. 397. num. 33. Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. num. 10. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 31. cap. 27. num. 202. in princip.

26 Ex magna tamen cauſa neceſſitatis poterit Episcopus diſpenſare, præcipue quando Concilium vel permittit diſpenſare, vel locutum imperſonali-

ter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam poenam, vide Tiraq. de poenit. temp. in pref. num. 31. Lambertini. de iur. patro. par. 1. lib. 2. art. 19. q. 7. princip. num. 2. Cott. in memorabil. verb. Episcopus, Brunor. à Sole in locis commun. verb. diſpenſatio, 1. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ad plura beneficia, à num. 30. Spin. in ſpeculo reſtam. gloſ. 1. 5. prime. à num. 8. Haimada in l. 5. gloſ. 12. in fine, vers. ſi limitatum, tit. 5. par. 1. optimè Mich. Graſſ. commun. opinion. tom. 1. lib. 1. tit. 2. num. 67. Sanchez. de iurim. lib. 2. diſp. 40. à num. 2. Cened. pract. & canon. queſt. lib. 1. queſt. 30. à num. 30. [Alzedo d. p. 2. cap. 7. n. 6. Cardos. d. verb. diſpenſatio num. 17. etiamſi dubitetur an ſit cauſa magnae neceſſitatis, vel an ea diſpenſandi cauſa iuſta fuerit ad reſoluta per Dianam d. p. 4. tract. 3. reſol. 44.]

Quæres non abs re, quando dicatur conſtitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? de qua re late Sanchez. d. lib. 8. diſp. 5. num. 6. cum ſeqq. ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione ſequentes regulas collegi. Prima eſt, ſi materia trahat originè à Concilio, dicitur conſtitutio Concilij, vt ſi Conciliū rem illam definiendam proponat, ſi verò originè trahat à Pontifice, dicitur Pontificia, cū enim conſtitutio ab vtroque dimanet, ad diſcernendum vtri potius attribatur, iure optimo origo ſpectanda eſt. Secunda regula, quando decreti in ſubſcriptione dicitur, et tali Concilio, vel in tali Concilio, ſignum eſt id à Concilio traſſiſſe originem, ac proinde cenſeri Concilij, Tertia regula, quando Pontifex attribuit conſtitutionem ipſi Concilio, vt in cap. fin. 2. queſt. 1. ibi, decernente nobiſcuſ ſancta Synodo, & in c. ninnis, de iur. iur. ibi, ſacri auctoritate Concilij prohibemus, ita Dec. in cap. 1. in noua edit. in 1. lect. à num. 1. de iudic. vbi Alciat. num. 1. & alij quos reſert, & ſequitur Sanchez. d. diſp. 5. n. 6. 7. 8. & 9. & ibi num. 11. reſoluit cenſeri Conciliarē conſtitutionem, vbi Summus Pontifex ſic dixerit, definimus hoc cum conſenſu Concilij. Quare Conſtitutiones, quae ex Concilio deſumuntur, quandoque ſub nomine ipſius Concilij edantur, vide Anaſt. Germon. animaduert. lib. 2. cap. 1.

ALLEGATIO XXXIV.

Episcopus an valide in suis Constitutionibus absque causa dispensare possit?

S V M M A R I V M.

- 1 Inferiores in lege Superioris dispensantes absque iusta causa nulliter faciunt.
- 2 Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis constitutionibus facta sine causa valida est.
- 3 Episcopus, vel Archiepiscopus in sua dioecesana Synodi constitutionibus valide dispensat.
- 4 Episcopi quamuis valide dispensent in prædictis constitutionibus sine causa, peccabunt mortaliter: si vero non detur scandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.
- 5 Episcopus non potest dispensare in suis constitutionibus à se iuramento firmatis.
- 6 Nec etiam si prædictæ constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmata.
- 7

3 Archie

- 8 Archiepiscopus inualidè dispensat sine causa in decretis Synodi Provincialis.
- 9 Concilium Provinciale maior est Archiepiscopo.

SUPPOSITA potestate Episcopi in condendis Constitutionibus ex latè adductis per Rot. in *Olixbonen. tabernariarum, & tendariarum* 10. *Marty* 1614. coram D. Dumozetto, & 1. *Iulij* 1615. coram D. Valdo, impressa per Farin. *dec.* 757. p. 2. *recom.* [& per Anguian. *de legib. lib. 2. controu.* 28. Suar. *in simili tract. lib. 4. c. 4. à num. 2.* Salas *cod. tract. disp. 8. sect. 5. num. 37.* Bonacin. *cod. tract. disp. 1. quæst. 1. puncto 3. n. 21. cum seqq.* Layman *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. c. 7. §. 4. num. 9.* dicendum est dupliciter considerari posse dispensandi potestatem in Episcopo, primò circa legem superioris, tunc non absolute ea conceditur, sed quoties superior eam dispensationem sibi non reseruat, vel inferiori non prohibuit dispensandi potestatem; ita Bonacin. *de legib. disp. 1. q. 2. puncto 2. n. 12. cum sequentibus.* Vel ut alij melius existimant, expressè de Episcopo loquentes, non poterit dispensare nisi in casibus sibi concessis: ut per Gurtiet. *canon. lib. 1. cap. 5. num. 10.* Suar. *de legib. lib. 6. c. 14. num. 4.* Bonacin. *d. puncto 1. num. 17.* sed id limitat multis modis, ut in *vers. primo*, quando in lege Pontificia hoc exprimitur, & in *vers. secundo*, quando vir prudens interpretatur hanc esse Pontificis intentionem, ut Episcopus in aliquo casu dispense, veluti quando res leuis est, vel quando precipiantur ea, quæ sæpe eveniunt, & quæ frequenter indigent dispensatione, & quando gravis aliqua necessitas, vel utilitas subito aduenit, ita ut sedes Apost. commodè adire nequeat, ut præcedente alleg. ostendimus, vel denique quando dubitatur an res egeat dispensatione, de quo *alleg. seq. num. 8.* Secundo circa propriam legem, seu constitutionem, & tunc Episcopus posse dispensare etiam si constitutio Synodalis sit, resoluit Bonacin. *d. disp. 1. q. 2. puncto 1. num. 5.* Suar. *d. lib. 6. c. 15. num. 8.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 17. num. 33.* Salas *de legib. disp. 20. sect. 4. n. 43.* Sed an semper requiratur iusta causa dispensandi ad validitatem dispensationis, quærit nostra hæc disputatio, si versemus in primo membro, quando scilicet Episcopus dispensat in lege superioris in casibus sibi permisis, certum est dispensationem huiusmodi sine iusta causa factam non solum non esse licitam, sed etiam neque validam, Bonacin. *d. q. 2. puncto 2. num. 12.* nisi dubium sit circa iustitiam cause, Diana *moral. resol. p. 4. tract. 3. resol. 44.*

Dispensatio verò Episcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta, sine causa, valida est. *Primò*, quia Episcopus in sua diocesi potest ea omnia, quæ potest Pontifex in toto orbe, exceptis specialiter reseruat, ut dixi *alleg. 1. num. 6.* sed Pontifex in lege Ecclesiastica, & Princeps secularis in civili sine causa valide dispensat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua sola vim habebat lex, ut probat Sanchez *d. lib. 8. disp. 7. num. 24.* ita etiam Episcopus poterit dispensare sine causa in suis constitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas vim habere, atque aded declarate possit eas omnino cassare, sua potestate ordinaria utens, nec in aliquo ius commune offendens: ita Doctor. *in cap. & si clericus §. de adulteris, de iudic.* vbi Anton. *num. 17.* Abbas *num. 10.* Felin. *6. Arctin. 24.* & Alexand. *de Nauo num. 16.* Botta. *in tract. de Synodo Episcopi, par. 2. art. 4. num. 8.* Gambar. *de auctoritate legati lib. 10. num. 442. & seq.* Nauar. *in manual. cap. 25. n. 74. in fine.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 11. n. 11.* plures,

quos refert, & sequitur Sanchez *d. disp. 17. num. 27.* [Salas *de legib. disp. 20. sect. 4. n. 37.* Suar. *in simili tract. lib. 6. cap. 19. num. 6.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 2. dub. 41. num. 5.* Pont. *de Matrim. lib. 8. cap. 14. n. 7.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. 10. resol. 32.* sic Episcopus poterit extra visitationem reuocare statuta condita in visitatione per suum prædecessorem, ut post Bellet. & Nouar. tenuit Rota coram Durand. *decif. 292. num. 28. p. 2.*]

Ex eadem ratione validam censeo dispensationem Episcopi, aut Archiepiscopi in suæ dioceseana Synodi Constitutionibus, absque causa factam, quia etiam hoc casu, sicut in supradicto, dicitur dispensare in re propria, mutando propriam voluntatem, cum solus ille in Synodo dioceseana suffragium habeat decisiuum, ceteri autem, qui communiter sunt Parochi, & clerici, qui nulla statuendi facultate gaudent, assident illi, ut consilium præbeant. Ita nuncupatim de Constitutionibus Synodalibus resoluunt Nauar. *d. lib. 8. cap. 25. n. 74.* Botta. *d. art. 4. n. 9.* [Salas *d. disp. 20. sect. 4. n. 42.* Bonacin. *d. q. 2. puncto 3. n. 1.*] Sanch. *d. disp. 17. num. 33.* [Ad quod facit huiusmodi constitutiones non ligare successores constituentes, immo nec ipsum constituentem, quin possit aliter constituere, quam ab initio fuerat. Abb. *consil. 25. n. 5. lib. 2.* Rota *decif. 240. n. 1. p. 2. recentior.* non enim Episcopus ligatur suis constitutionibus. Seraphin *de primil. iuram. primil. 146. n. 2.* Vgolin. *de offic. Episcopi n. 2. c. 47. §. 1. n. 3.* Alzed. *de præcellen. Episcop. dignit. p. 1. cap. 5. n. 25. vers. neque.*] Et denique potest Episcopus contra constitutiones suas, ac Synodalia, & alia ipsius decreta dispensare, quia potestas dispensandi commensuratur à potestate statuendi, & penam imponendi, & in omnibus casibus, in quibus quis potest statuere, & punire, potest dispensare, Franc. Leo *in thesaur. fori Eccles. par. 2. cap. 8. num. 58.* Azor. *instit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 3.* Soar. *de legib. lib. 6. cap. 15. num. 8.* Salas *cod. tract. disp. 1. o. sect. 4. num. 43.* [me citato in hoc loco Alzedo *de præcellen. Episcop. dignit. p. 2. c. 1. n. 54.* Bonacin. *de legib. disp. 1. q. 2. puncto 1. n. 5.*] Basil. *Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 5. num. 3.* vbi *num. 4.* resoluit Episcopus in legibus dispensandis non pendere à Capitulo.

Peccabit tamen sic absque iusta causa dispensando, cum faciat contra Ius commune, imò & diuinum naturale, dictans neminem à lege generali esse absque iusta causa eximendum, *cap. cum omnes, de constit.* & tenent Nauar. *d. lib. 8. cap. 15. quæst. 3. in fine.* Sanch. *d. n. 27.* Salas *d. sect. 4. n. 60.* Bonacin. *d. q. 2. puncto 3. num. 1. vers. addo.* At non dato scandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate, credo culpam esse venialem, pro ut explicant Nauar. *d. lib. 8. cap. 15. quæst. 3. n. 1.* Fr. Eumman. *in sum. tom. 1. cap. 237. n. 1.* Valentia *1. 2. disp. 7. q. 5. puncto 9. ad suam. lib. 5.* Azor. *instit. moral. p. 1. §. quæst. 2.* Salas *d. disp. 20. sect. 5. n. 50. §. 3. & 9.* Bonacin. *d. puncto 3. n. 1. vers. dixi.* Sanchez *d. lib. 8. disp. 18. n. 3. & 7.* vide Diana *d. tract. 10. resol. 32. in fine.*

Primò, limitatur hæc nostra principalis resolutio, nisi Episcopus eas Constitutiones iurcurando firmaverit, cum enim nequeat secum in iuramento dispensare, nequibit in eis constitutionibus dispensare, ita Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 11. num. 11.* Botta. *de Synodo Episcopi par. 2. art. 4. num. 13.* Azor. *d. lib. 5. cap. 15. quæst. 7. vers. in presenti.* [Rota *decif. 240. n. 1. in fin. d. p. 2. recentior.* Alzedo *d. p. 2. cap. 1. num. 54. & 55.*] plures refert, licet non sequatur, Sanchez *d. lib. 8. disp. 17. num. 31.* & Bonac. *d. puncto 3. n. 2.* Basil. *Pont. d. cap. 5. num. 5.*

Secundò

6 *Secundò* limitatur, nisi illa Episcopi Constitutio transierit in contractum in commodum alterius, ita Gambar. *d. lib. 10. num. 444.* Sylueller *verb. dispensat. quæst. 13. num. 19.* Pont. *d. cap. 5. num. 7.* Salas *d. disputat. 20. sect. 4. num. 42.* limitat. 1. multi, quos refert, & sequitur Sanchez *d. lib. 8. cap. 14. n. 7.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. 10. resol. 32.* sic Episcopus poterit extra visitationem reuocare statuta condita in visitatione per suum prædecessorem, ut post Bellet. & Nouar. tenuit Rota coram Durand. *decif. 292. à num. 37.* Bonacina *d. lib. 3. num. 2. vers. hæc tamen.*

7 *Tertiò* limitatur, nisi ex Constitutionibus sint auctoritate Pontificia confirmata, quia ex ea confirmatione gaudet auctoritate Papæ, & reputantur, ac illius leges, ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad Ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere; ita docent Botta. *d. lib. 8. cap. 25. n. 74.* Sayr. *d. lib. 11. Azor. vbi proxime.* [Bonacin. *d. lib. 8. cap. 15. num. 16.*] Sanchez *d. lib. 8. cap. 5. num. 6.* Salas *d. disputat. 20. sect. 3. differ. 11.* Rot. *in Motus Regalis iurisdictionis 13. Februarij 1609.* coram Illustrissimo Cardin. Caualerio apud Farinac. *decif. 240. num. 3. p. 1. recent.* vbi alia similes decisiones referuntur.

8 Quærit aliquis opportunè, an dispensatio Archiepiscopi in decretis Synodi Provincialis facta sine causa legitima valeat? In qua quæstione negatiua pars verior est, quæ quidem ex multis suadet, quæ adducit Nauar. *consil. 7. de offic. Ordin. in antiq. & consil. 6. sub tit. de maioritat. & obedi. in vobis.* [Sanchez *d. lib. 8. cap. 15. num. 36.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 4. & cap. 7. §. 3. num. 8.* Bonacin. *d. lib. 8. cap. 15. num. 14.*] & in primis quia Concilium (loquimur de Provinciali; nam in generali respectu Summi Pontificis longe aliter resoluendum, quia ita ille est supra ipsum generale Concilium, ut ab eo Concilium ad ipsum Summum Pontificem possit appellari, Iacob. *tract. de Concil. lib. 10. art. 2. num. 2. in fine.* Scacc. *de appellat. quæst. 8. num. 100.*) est superior singulis omnibus, qui constituunt illud, quorum vnus est ipse Archiepiscopus, qui poterit ab ipso mulctari, & excommunicari, ut probat Nauar. *d. loco, num. 3.* tum quia Cõcilium adeo maius est Archiepiscopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad superiorem, ut tradunt *gloss. final. in cap. à collat. de appellat. lib. 6.* Cardin. *in Clemen. 1. §. quod etiam interdictis, num. 1. notab. 1. de sentent. excommuni. vbi Ancharan. num. 5. notab. 1.* Nauar. *d. loco, num. 4.* vbi *num. 5.* respondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat, dicit, quod Archiepiscopus est caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & ut debeat habere primam Sedem, ut habet Decanus, & Canonicus senior in Capitulo Ecclesie Cathedralis, sed non quoad hoc, ut sit Superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eandem iurisdictionem, quam habet illud; imò est contudex, & collega aliorum Episcoporum, quare irritam esse illam dispensationem sine causa factam ab Archiepiscopo in decretis Synodi provincialis, tenet Sanchez *disp. 17. num. 36.*

[Intellige procedere eo casu quo dispensatio sit seruata, secus verò si talis non sit, quia tunc tam Archiepiscopo, quam Episcopo conferunt data facultas dispensandi pro sua diocesi, alioquin magna onus & incommodum subditis & ipsis Archiepiscopis & B. v. f. de Episcopo. Pars II.

Episcopis imponeretur si pro singulis dispensationibus obtinendis ad eundem est Summus Pontifex, vel expectanda esset alia Synodus Provincialis. Ita Suar. *de legib. lib. 6. c. 15. n. 7.* Salas *cod. tract. disp. 20. sect. 4. num. 46. & disp. 8. sect. 9. num. 48.* Bonacin. *d. quæst. 2. puncto 1. num. 14.* Sanchez *d. disp. 17. n. 35.*]

ALLEGATIO XXXV

Episcopus in impedimentis matrimonij, quando possit dispensare.

S V M M A R I V M.

- 1 Summus Pontifex solus potest dispensare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium.
- 2 Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum.
- 3 Episcopus potest dispensare in impedimento dirimentis, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius Nuncium patet recursus.
- 4 Intellige, quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.
- 5 Episcopus in predictis dirimentibus impedimentis potest dispensare, dum postulauerit urgentissima necessitas.
- 6 Confessarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confessione à volentibus statim Matrimonium contrahere quid facere debeant, ostenditur.
- 7 Episcopus data huiusmodi urgentissima necessitate, poterit dispensare in impedimentis cognationis orta ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato.
- 8 Episcopus potest ad petendum debitum dispensare cum coniuge, cui debiti petitiõ est interdicta propter cognationem spiritualem, vel affinitatem superuenientem post matrimonium.
- 9 Episcopus potest dispensare ad petendum debitum in cognatione spiritali orta inter ipsosmet coniuges.
- 10 Episcopus in predictis casibus non potest dispensare, quando facile recurri potest ad Nuncium Apostolicum.
- 11 Episcopis conceditur potestas dispensandi in dictis impedimentis occultis pro solo conscientia foro.
- 12 Privilegium habentes dispensandi in casibus Episcopalis, etiam matrimonialibus, non possunt dispensare in predictis.
- 13 Vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in predictis casibus, nisi ad hoc haberet ab Episcopo particularem commissionem.
- 14 Episcopus potest delegare facultatem dispensandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, casu quo potest ipse dispensare.
- 15 Iurisdicctio ex Principis privilegio competens non persona, sed per personam dignitatis, vel officio, non est delegata, sed Ordinaria.
- 16 Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iurisdictioni, seu iurisdictioni præest.
- 17 Cap. vltim. ode officio Ordinarij, & cap. vlt. §. ceterum, de officio delegati, declaratur.

- 18 Episcopus si dubietur an res egeat dispensatione, potest declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare.
- 19 Opinio probabilis potest sequi in foro conscientia relicta probabiliori.
- 20 Episcopus cum minoribus non habentibus requisitam aetatem ad matrimonium, potest dispensare, ut illud ineant, quando sunt prope aetatem, & dubium est, an malitia eam suppleat.

In impedimentis solo Iure Pontificio dirimentibus Matrimonium solius est Pontificis dispensare, nam illa quæ sunt Iure communi inducta, in quo tanquam in lege Superioris nequit Episcopus, qui inferior est, dispensare, cap. cum inferior, de maioribus, et obediens. Ita Couarruu. de sponsalibus part. 2. cap. 6. in princip. num. 15. & §. 1. o. num. 11. Angel. verb. matrimonium 6. quest. 5. in fine. Gutier. Canon. lib. 1. c. 5. num. 10. Nauar. in manual. cap. 22. num. 85. versic. tertio dicendum, Henriq. in sum. lib. 12. cap. 3. §. 1. [Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 31. num. 291.] alios citat Sanchez de Matrimon. lib. 2. disp. 40. num. 1. lib. 8. disp. 6. a num. 14. & referunt decifum Nicol. Garcia de benedict. part. 1. cap. 5. num. 344. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Navarrae, lib. 1. tit. 18. lib. 7. num. 28. & lib. 4. tit. 15. lib. 7. num. 98. & 99. [solus enim Papa dispensat in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, vsque ad quartum gradum, cap. non debet, de consang. & affi. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 8. num. 39. Alzed. in præcellent. Episcop. dignit. part. 2. cap. 7. num. 15. Et etiam Papa solus dispensat in impedimento publicæ honestatis, quod primum gradum nõ excohit, & oritur ex sponsalibus valide contractis, cuiusmodi, cap. ad audentiam, de sponsal. Alzedo d. c. 7. num. 16. Et denique solus Papa dispensat in cognationis impedimento ex Baptismo quoties tempore collato ortæ, Alzed. dict. part. 2. cap. 7. num. 8. in princip. ¶ In aliis vero impedimentis, quæ impediunt quidem Matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum, potest Episcopus dispensare, quia licet inferior non possit dispensare in lege Superioris, consuetudine tamen receptum est, ut dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto religionis, & castitatis, ita post alios antiquiores, Vgol. de potestate Episcopi cap. 60. §. 3. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quest. 3. puncto 15. num. 3. Henriq. dict. lib. 12. cap. 2. §. 2. vers. Secundo, Sanchez lib. 7. disp. 17. num. 15. nouissimè Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 13. [Valer. Reginald. ubi supra, nouissimè me citato in hoc loco Alzedo de præcellent. Episcop. dignit. part. 2. cap. 7. num. 13.]

3 Aliquibus tamen casibus poterit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus. Primus erit quando impedimentum est occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari absque magno scâdalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium pater recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non est credibile Summum Pontificem velle referre sibi dispensationem in casu tantæ necessitatis; & cum tanto periculo animarum: tum quia licet regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificia, vel Concilij dispensare, poterit tamen in casu magna necessitatis, ut supra alleg. 33. num. 26. ostendimus ex multorum sententia, quare ita resoluunt Nauar. dict. vers. tertio dicendum, Va-

lent. tom. 4. disput. 10. quest. 5. puncto 5. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 236. concl. 2. Jacob. de Graffis consil. 26. num. 19. de sent. excomm. Cost. de remediis subsidiariis remed. 35. num. 3. & seq. [Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 12. casu 54.] Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decif. 261. in 1. edit. & resol. 228. in 2. edit. Sanchez de Matrim. lib. 2. disput. 11. num. 3. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 8. num. 43. Henriq. lib. 6. de pœnit. cap. 10. §. 1. & lib. 11. de Matrim. cap. 3. §. 2. Spir. in speculo restam. glos. 15. num. 86. Vgol. dict. cap. 60. §. 1. [Valer. Regin. dict. lib. 31. num. 206. Diana moral. resol. part. 2. tract. 2. miscel. resol. 19. in princ.] Gutier. de Matrim. cap. 49. num. 6. cum sequentib. & cap. 123. num. 7. Bonacina dicto puncto 15. num. 4. [nouissimè Fr. Francisc. de Araujo ex ordine Prædicatorum in Salmantina Academia Primariæ Cathedræ moderator in 1. 2. D. Thoma quest. 97. sect. 7. diffi. 2. in fine, vers. hoc titulo, ubi resoluit Episcopis licere iure communi dispensare in impedimentis occultis matrimonio iam contracto superuentibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis spiritualis, & similibus, secus si antecedant matrimonium contrahendum, quia tunc eorum dispensatio soli Summo Pontifici est referuata. ¶ Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem dispensandi in foro conscientie Episcopo esse concessam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; si verò mala fide contractum sit, præsumitur Summum Pontificem in eo casu referuasse sibi facultatem dispensandi, & nolle fauere iniquitati contrahentium, iuxta Trid. sess. 24. cap. 5. docentem separandos esse sine spe dispensationis obtinende, ita ex aliorum sententia resoluit Sanchez dict. disp. 11. num. 4. & lib. 8. disp. 6. num. 19. contra Henriq. dict. cap. 3. §. 2. in comm. litt. K, & litt. O, existimantem bonam fidem in contrahentibus non desiderari, ut Episcopus possit dispensare. [Quare resoluit Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 10. quod si maritus consanguineam vxoris antea cognouerit, & ignorabat vxoris consanguineam fuisse, de quo certioratur matrimonio contracto, tunc dispensabit Episcopus si denunciations in matrimonio requisitæ per fraudem omittæ non sunt. Henriq. sequitur nouissimè Alphons. Moscos. in sum. tract. 10. cap. 29. num. 22. ibi, Quando el matrimonio inualido es celebrado con esta mala fé, la comun viene, que en ninguna manera puede el Obispo dispensar, aunque aya grandes escandalos, y dificultades de acudir por dispensacion a su Santidad, y aya peligro de incontinencia y fornicacion. Mas la experiencia que oy tengo de ver almas afligidas, y desconsoladas, viendose en peligro de perdicion, y quasi impossibilitadas de hallar remedio, si los Obispos no las remedian me mueue, à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fé en ambos casados, puede el Obispo dispensar, concurriendo las causas dichas de ser el matrimonio publico, y el impedimento secreto que no se puede publicar, y grande escandalo en apartarse, y dificultad notable en acudir a su Santidad, &c. nam contra eos stat communis sententia asserentium tunc Episcopum posse dispensare in impedimentis dirimentibus quando matrimonium est bona fide saltum vnus contractum, & publicè, & impedimentum est occultum, & separatio coniugum nequit fieri absque magna famæ iactura, aut scâdalo, aut alio magno inconueniente,

niente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium abentem priuilegium dispensandi, aut si adiri poterit, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo peccandi. Ita Ochogau. de Sacram. tract. 5. de Matrim. q. 2. n. 7. Salas de legib. disp. 20. sect. 3. n. 25. Pont. de Matrim. lib. 8. c. 13. n. 4. Hurtad. eod. tract. disp. 26. diffi. 2. n. 6. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 14. diffi. 25. n. 4. Prapoli in 3. p. q. 8. de dispens. Matrim. dub. 2. n. 12.]

Secundus casus est, quando scilicet postulauerit vrgentissima necessitas, quia tunc poterit Episcopus per se, vel per alium delegatum, non solum post contractum matrimoniũ, verum etiam ante, in impedimentis dirimentibus dispensare, præsumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque casu, ita Henriq. dict. lib. 1. cap. 3. §. 2. [Valer. Reginald. dict. lib. 31. num. 202. nouissimè Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 9. vers. quarto. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 14. diffi. 25. num. 12. Bonacin. de matrim. quest. 3. puncto 15. num. 6. Pont. in simili tract. lib. 8. cap. 3. num. 6. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 4. cap. 12. num. 35. Homobon. de Bonis de examine eccles. part. 1. tract. 5. cap. 5. quest. 32. me citato in hoc loco Diana dict. part. 2. tract. 2. miscel. resol. 19. vers. tota igitur difficultas.] Sanch. dict. lib. 2. disp. 40. num. 7. ubi etiam asserit posse Episcopum in foro conscientie dispensare cum illa, quæ manè accedit ad consistendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifestatio esset illi causa grauis infamie, sed iam parata sunt omnia ad nuptias eo manè, aut vespere celebrandas, nec adest alia via euadendi infamiam, vel suspicionem grauis delicti in Confessione manifestati, si tunc non celebrantur nuptiæ. [referit me citato in hoc loco Alzedo dict. part. 2. cap. 7. num. 12.] quamuis hoc non approbetur à Gutier. de Matrim. cap. 49. num. 11. Sed ex Sanchez & Gutier. dictis locis, & securus poterit Confessarius, cui in Confessione detegitur aliquod impedimentum dirimens, si iam non possit abstinere à nuptiis ad vitandam suspicionem aliqui criminis, vel infamie inter sponfos, consulere; ut foemina, vel sponsus voueat castitatem ad mensum, deinde dicat consanguineis, aut etiam aliis se vtero castitatis obstructum esse, sibi que à Confessario mandatum esse, ut abstinere à matrimonio, donec obtineatur dispensatio à Sede Apostolica; caueat tamen ne dicat votum esse ad tempus, ne audientes asserant sufficere dispensationem Episcopi, sicque remedium elidatur.

Sic etiam data vrgentissima necessitate poterit Episcopus dispensare in impedimento cognationis ortæ ex baptismo tempore necessitatis non solemniter collato, ut resoluit Sanchez d. lib. 8. disput. 6. num. 17. reprobata opinione Sor. in 4. disp. 42. quest. 1. num. 1. immediatè ante solut. ad 1. princ. quem sequuntur Ludouic. Lop. in instr. castum conscient. part. 2. ubi de Matrim. cap. 51. in fin. Emman. Sa verb. Matrim. ubi de impedim. dirim. num. 6. in fine, asserentes posse Episcopum dispensare hoc casu, dum facilissimus non pateret ad Papam aditus, nam impedimentum hoc æquè est Iure Pontificio inductum, ac alia; & æquè dirimit Matrimonium, igitur si in aliis impedimentis nequit Episcopus dispensare, sine ante contractum Matrimonium, sine post, nisi postulauerit vrgentissima necessitas, sic etiam in hoc, cum in omnibus vrgeret eadem prohibitio, debet & esse eadem dispositio. [me citato in hoc loco Alzedo d. part. 2. cap. 7. n. 8.]

Tertius casus est, quando impedimenta superueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem,

veluti in cognatione spiritali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui est effectus affinis, priuatur iure petendi; nam tunc Episcopus poterit ad petendum debitum dispensare cum coniuge, cui debiti petitio est interdicta, ita Emman. Sa verb. debitum, num. 13. Petrus de Ledesma de Matrim. quest. 58. art. 4. dub. 2. vers. in huius rei explicationem, Valent. part. 4. disput. 10. quest. 5. puncto 5. in fine, Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 243. num. 12. & in Bullam Cruciat. §. 13. num. 7. Vega in sum. tom. 2. cap. 5. casu 1. in fine, Henriq. lib. 11. cap. 15. num. 11. in fine, Bonacina dict. puncto 15. num. 5. Quamuis contrarium, imò Episcopum non posse dispensare in hoc casu, teneant Couarr. de sponsal. p. 2. cap. 7. §. 2. num. 6. ad finem, Matienf. ad rubr. tit. 1. gloss. 1. num. 103. lib. 5. noua recop. Iacob. de Graff. in decif. aureis part. 1. lib. 2. cap. 83. num. 12. Quicquid etiam in nostro casu Episcopi dispensationem, data necessitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, sitque incontinentiæ periculum, admittant. Gutier. canon. lib. 1. cap. 23. num. 17. Vgol. dict. cap. 60. §. 2. num. 2. & alij ab eis citati.

Hinc etiam poterit Episcopus dispensare ad petendum debitum in cognatione spiritali orta inter ipsosmet coniuges: vt pote quia filium proprium baptizarunt extra casum necessitatis, vel malitiosè facti sunt patrum proprij, cum baptizaretur, vel confitaretur, & ratio est quia cognatio hæc post Matrimonium interueniens non tollit Matrimonium, sed impedit ne debitum exigatur, ut dixit glos. in cap. nolle desiderari, 30. quest. 1. sed sic est, quod in impedimentis, quæ impediunt, potest Episcopus dispensare, ut supra dixi, ergo & in hoc cognationis spiritalis cum tale sit; ita Nauar. in manual. cap. 16. num. 34. vers. interrogans autem, Fr. Emman. ad Bullam Cruciat. §. 13. num. 17. Iacob. de Graff. dict. cap. 83. num. 13. Gallet. de cognat. spirital. cap. 19. num. 13. Matienf. dict. gloss. 1. num. 143. Vgol. dict. §. 2. num. 1. post D. Anton. Verac. Valent. Syluest. Sa, & alios Sanchez dict. lib. 8. disput. 12. num. 15. [me citato in hoc loco Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 21.]

Quartus casus est quando periculum incontinentiæ esset, si expectaretur donec dispensatio veniret, & similiter si ex parte foemine, quæ cum viri consanguineo ante matrimonium contractum copulata est, petitur dispensatio, nam licet diues sit, timet famam, & forte vitam amittere, si ad mariti notitiam impedimentum veniat; nam tunc dispensat Episcopus, Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 40. num. 5. Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 11.

Quintus casus est, quando debiti petitio est prohibitaratione affinitatis contractæ cum altero coniuge ob copulam habitam cum consanguinea vxoris, vel vxor cum consanguineo viri, licet ad nuntium pateat aditus, tunc enim Episcopus dispensat, ut post multos resoluit Alzedo d. part. 7. cap. 7. num. 22.

Sextus casus est, quando ad contrahendum dispensatio Pontificia subreptitiè impetrata fuit super impedimentum dirimens, nam si delictum occultum est, & timetur quod si iterum dispensatio Pontificia impetretur, scâdalo orti possit, tunc ob vitandum scâdalum dispensare poterit Episcopus, & confirmare dispensationem subreptitiè obtentam, & dispensare etiam cum illis, qui virtute talis dispensationis subreptitiè impetrata, bona fide interueniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, si timetur quod si detegatur, scâdalum considerabile orti possit; tunc enim Episcopus debet dissimulare, & in illo matrimonio putatio, & inuincibili ignorantia excusato viuere permittere, & tacitè dispensare, & quia citra,

Tertius casus est, quando impedimenta superueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem, Barbof. de Episcopo. Pars II.

de consang. & affin. Emman. Sa verb. matrimonium, num. 22. & 23. Sanch. d. lib. 2. disp. 38. num. 12. refert & sequitur Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 14.]

19 Quæret aliquis an in prædictis casibus possit Episcopus dispensare, quando facile recurri potest ad Nuntium Apost. si potestatem Pontificis habeat ad dispensandum in simili casu, vel ad quemcumque alium simili facultate præditum? In qua quæst. pars affirmativa suadetur, ex eo, quia Ius soli Pontifici reservatur dispensationem; cum ergo is consuli nequeat, potest Episcopus tanquam Pastor ordinarius dispensare; ita Henr. lib. 6. de Pœnit. cap. 10. num. 1. in commento lit. D. & lib. 11. de Matrim. cap. 3. num. 1. in com. lit. H. Verùm licet hæc opinio probabilis sit, congrua tamen est securior, nam Episcopus solum potest in hoc casu dispensare ratione necessitatis virginis, sed quando adest potens dispensare, ad quem confugi potest, necessitas cessat, ergo non poterit Episcopus; quare hanc partem sustinent Nau. in man. c. 22. n. 85. Vega lib. 6. sum. casu 143. in fine, & alij quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 40. num. 8. [me citato in hoc loco Alzed. d. cap. 7. num. 18. vbi num. 19. idem dicit si ad Commissarium Cruciatæ recursus haberi potest, qui facultatem habet dispensandi in impedimentis dirimentibus occultis post contractum matrimonium, declarando ut per eum ibi num. 20.]

21 Pro pleniori prædictorum declaratione obsequia primò hanc potestatem Episcopi dispensandi in dictis impedimentis occultis esse pro solo conscientia foro, ut bene docet Henr. lib. 11. cap. 3. §. 2. pro pro finem, quem refert, & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 40. num. 10. vbi num. 11. resoluit dici impedimentum occultum, quando non publice constat, nec facile constare potest, periculumque non est, ut in foro exteriori delegatur.

22 Secundo obsequia habentem privilegium dispensandi in casibus Episcopalis etiam matrimonialibus, minimè posse dispensare in casibus, qui non iure Ordinario, sed ratione virginis necessitatis competunt Episcopo, & hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam iuris interpretatione Episcopo consentur permissi, ita Fr. Emman. in Bullam Crac. §. 9. num. 118. Henr. lib. 6. de pœnit. cap. 14. §. 7. in com. lit. P. quos refert, & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 40. num. 9.

23 Tertio obsequia non posse generalem Episcopi Vicarium dispensare in prædictis casibus, in quibus Episcopo conceditur dispensandi facultas, nisi ad illud haberet ab Episcopo particularem commissiõnem; ita Fr. Emman. in d. lib. 2. cap. 236. num. 5. Henr. d. lib. 11. cap. 3. §. 2. propè fin. [Alzedo d. part. 2. c. 7. num. 37. Sanchez d. lib. 2. disp. 40. num. 12. Aloy. Ricc. d. lib. 2. disp. 228. num. 3. vbi etiam cum Nauar. quod nec inferiores Prælati Episcopo poterunt dispensare.

24 Quarto obsequia posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, casu, quo ipse potest dispensare, ita gloss. licet generaliter loquatur, verb. casibus, in cap. 21. de officio Ordin. vbi Bald. num. 21. Ioan. Andr. num. 3. Anton. num. 4. Abb. num. 3. & in propriis terminis resoluit Sanch. d. lib. 2. disp. 40. à num. 14. [Valer. Reginald. d. lib. 31. num. 207. me citato in hoc loco Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 36.] ex ea ratione, quia iurisdictio ex Principis privilegio competens non personæ, sed perpetuè dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariæ iura habet, & sequitur Bart. in l. ambrosio, num. 34. ff. de

decretis ab ordine fac. Couarr. variar. lib. 3. cap. 20. num. 6. in princip. & num. 9. in fine. † Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure sui Officij, vel dignitatis, iurisdictioni, seu iuri dicundo præest, provt tradunt Morla in emporio iur. part. 1. tit. 2. in prelu. num. 88. Molina de iustitia tom. 6. disp. 8. num. 2. & 3. D. Barbofa in l. cum Prætor. §. 1. à num. 15. ff. de iudic. ergo cum hæc sit potestas ordinaria, poterit delegari, d. lib. 2. cap. 21. de offic. Ord. † quod procedit in eo, qui habet potestatem ex officio suo, & non ex delegatione, & ideo potest eam delegare; pext. verò in cap. ult. §. ceterum, de offic. deleg. habet locum in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem, quapropter illam nequit alteri delegare; ita vtrumque textum conciliant Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. delegatus, §. 9. Nau. cons. 15. in fine sub tit. de sent. excomm. in 1. edit. & cons. 11. in fine, sub tit. de privileg. in 2. edit. D. Barbofa in d. l. cum Prætor. §. 1. num. 330.

18 Quinto obsequia, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare; ita Emman. Sa verb. dispensatio, num. 1. [Laymann in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 4. Castr. Palau tom. 1. oper. moral. tract. 3. disp. 6. part. 5. num. 10. Diana moral. resol. part. 4. tract. 3. resol. 46.] Pro cuius dicti maiori explicatione sciendum, quod dubium hoc dupliciter potest euenire, vel iniure, vel in facto; in iure quando hinc inde essent opinionum quorundam asserentium adeste impedimentum, aliorum verò negantium, tunc si opinio negans esset verè probabilis, quamvis affirmans esset probabilior, poster ille sequens opinionem possibilem inire id Matrimonium absque aliqua dispensatione; doctissimus enim Parens meus, quem nonagenarium senem in patria relictum, venerandum Iurisconsultum oculis cerne- re nil amplius desidero, qui filios suos ex se feliciter abdicans, vnum Ecclesiæ, me scilicet indignum Presbyterum, duos alios insignes Theologos sacris Sanctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliumque vtriusque Iuris studiosum, & in Conimbricenti Academia Artium Magistrum mihi in hanc Curiam proficicenti locum dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quam doctrinæ meæ reuereor auctore, in comment. ad Ordinat. Regiam Lusit. lib. 3. tit. 64. §. 1. n. 10. post Arag. Ban. Sal. Valent. Suar. Sanch. & alios, resoluit † in foro conscientia sequi posse opinionem probabilem relicta probabiliori, [quibus addo Ioan. Sanct. prædic. disp. 44. à num. 50. Fr. Anton. Brano in su. resolutione nuova y ciencia, num. 1. licet alij melius sentiant in conflictu opinionum veriore à iudicibus esse amplectendam, ex quorum numero sunt Azor in su. moral. part. 1. lib. 2. cap. 17. quæst. vit. Gabr. Vasq. 1. 2. disp. 64. cap. 2. Tanner. 2. 2. disp. 4. quæst. 4. dub. 6. Vincen. Filliuc. in quæst. moral. lib. 10. 2. tract. 21. cap. 4. num. 144. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 1. diff. 15. num. 6. Becan. in sum. tom. 2. tract. 1. cap. 4. quæst. 9. num. 13. Malder. 1. 2. quæst. 16. art. 5. disp. 86. Carol. Scribano tom. 2. cap. 9.]

19 Quando verò dubium consistit in facto, dupliciter potest euenire, vel res omnino est dubia, vel pro vna parte præsumptio præponderat: in primo casu non est opus dispensatione, quia in illo præsumptio est pro libertate ad contrahendum; in secundo verò casu ad cautelam requirenda est Episcopi dispensatio. [Vide Bonacin. de legib. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 18. quia quando dubitatur an res egeat dispensatione, poterit Episcopus in lege superioris dispensare,

dispensare, Castr. Palau tom. 1. tract. 3. disp. 6. puncto 5. num. 10. me citato in hoc loco Trulench in expost. Decalogi lib. 2. cap. 2. dub. 39. n. 4. in fine.]

20 Sexto obsequia posse Episcopum cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad Matrimonium dispensare, vt illud ineanat, quando sunt prope ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat, ita Henr. lib. 11. cap. 13. §. 12. vbi etiam refert dispensationem valere pro viroque foro, sequitur Sanchez lib. 7. disp. 104. num. 12. & videtur sentire Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 3. n. 171. vers. notandum est secundo, [me citato in hoc loco Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 24.] & id probant ex text. in c. 1. de desponsat. impub. quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam coniungantur, nisi forte aliqua vrgentiissima necessitate interueniente, vt pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text. cum Summus Pontifex dispensationem sibi non reseruasset, visum est tacite illam Episcopis concedere, iuxta resoluta allegat. 33. num. 17.

14 Abbatis in votis suarum Monialium dispensare non possunt.

15 Confessarij Regulares Ordinum Mendicantium ex privilegio speciali possunt dispensare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, non tamen reseruat Episcopo in re speciali.

16 Confessores etiam Parochi, seu quicumque alij Curam animarum habentes in suorum subditorum votis, seu iuramentis, in viroque foro nequeunt dispensare.

17 Dispensandi potestas in votis, & iuramentis conceditur supradictis respectu illorum, qui sunt verè, & proprie subditi ratione domiciliij, non habitacionis.

18 Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loco studij, si in eo domicilium non habet.

19 Habitatio maioris parvi anni in loco sufficit ad hoc, ut ibi possint recipi necessaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, ut recipi valeant voluntaria.

20 Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui suffraganei.

ALLEGATIO XXXVI.

Episcopus in iuramentis, & votis quando dispensare possit?

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus habet potestatem suorum subditorum iuramenta prestata intuitu diuini obsequij, & vota dispensandi.
- 2 Casus iusta, & rationalis requiritur ad dispensandum in his votis, & ne fiant in terrij præiudicium.
- 3 Calicem alicui Monasterio dare si iuret, vel voueat, potest ex commutatione Episcopi aare alteri Monasterio, vel pio loco.
- 4 Cap. 1. de voto, declaratur.
- 5 Cap. 1. verò, verum, & in cap. verum 15. de iureiur. declaratur.
- 6 Episcopi electi, & confirmati quamuis nondum consecrati possunt in prædictis iuramentis dispensare.
- 7 Episcopus non consecratus dicitur verè Episcopus quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis.
- 8 Capitulum Sede Vacante habet huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis.
- 9 Capitulum Sede vacante potest ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciebus iure prohibitis.
- 10 Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valeat dispensare, in delegata verò Episcopo iurisdictione non succedit.
- 11 Prælati inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, possunt in iuramentis, & votis dispensare, & in illis casibus in quibus Episcopi dispensare valent.
- 12 Prælati Regulares, tam Generales, quam Provinciales, & locales, ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis.
- 13 Prælati Religionum ex privilegio, & speciali iure possunt dispensare in votis volentium iurare sac. Ordini.

15 P R I S C O P O S [omnesque Prælatos iurisdictionem Episcopalem in foro externo ordinariam habentes quoad sibi subditos] habere potestatem iuramenta præstita intuitu diuini obsequij, & vota dispensandi, tenent Innoc. in cap. ad aures, de his, quæ vi, & in cap. debitorum num. 2. de iureiurand. Felin. in cap. 1. num. 9. illo tit. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. 2. D. Anton. 2. par. tit. 10. cap. 6. in princip. Sor. de iustit. lib. 8. q. 1. art. 9. Caietan. 2. 2. quæst. 89. art. 9. Angel. ver. b. iuram. 6. in princip. Syluest. eodem verbo 5. quæst. 3. Selu. de iureiurando par. 4. quæst. 2. Nauar. in manual. cap. 1. 2. n. 64. ver. 2. Couar. in cap. quamuis p. 1. §. 3. num. 5. vers. nono, & num. 12. Soar. de Religione tractat. de iuram. lib. 2. cap. 40. num. 3. & tract. 6. de voto lib. 6. cap. 10. num. 3. Less. de iustit. lib. 2. cap. 40. dub. 12. num. 9. cum seq. & dubit. 13. à princip. & c. 4. 2. dub. 12. num. 62. Monet. de commutat. vltim. volunt. c. 4. à n. 16. Moltes. in sum. Theologiae moralis tract. 11. cap. 15. à num. 109. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38. à num. 5. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 58. §. 1. [Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 330. Bonacin. in decem præcepta disput. 4. q. 2. puncto 7. §. 4. num. 4. & 5. Paul. Laymann in Theolog. moral. lib. 4. tract. 4. c. 8. num. 6. Filliuc. in quæstion. moral. tract. 26. c. 9. num. 249. nouissimè Bossi. de triplici Inhibet. priuil. sect. 2. casu 8. num. 16. & Trulench in expost. Decalogi lib. 2. cap. 1. dub. 22. num. 3.] Fr. Ludou. Miranda in manual. Prælatorum tom. 2. quæst. 32. art. 1. concl. 1. & 3. & concl. 4. cum D. Thom. & Nauar. præsoluit ad dispensandum in huiusmodi iuramentis, & votis requiri iustam, & rationabilem causam, & peccare dispensantem sine illa, & dispensatum non manere securum in conscientia, & art. 2. conclus. 1. asserit, quod quælibet causa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impedimentum, est iusta causa, & rationalis ad dispensandum in ipso. Intellige dummodo non fiat in præiudicium terrij, nam si quis iuret, aut voueat dare Calicem huic monasterio, potest ex commutatione Episcopi dare alteri monasterio, aut pio operi, quia hinc nõ est quaesitum ius monasterio, sed Deo, & potest Dei Vicarius moderari restitutionem Deo debitam, non ita debitam homini, ita Henr. in sum. lib. 7. c. 28. §. 4. in comm. lit. G. quem refert Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 47. art. 4. concl. 1.

3 Probatur hæc principalis resolutio, quia licet Episcopi non possint dispensare in illis casibus, in quibus specialiter ipsis denegatur dispensandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi dispensent; vel quando dispensandi facultas Summo Pontifici, seu Sedi Apostolica referuatur; prout in cap. ultim. de de filiis Presbyterorum, & cap. quod translationem, ubi gloss. v. magistra, de officio legati, & in cap. penult. de simonia, & in cap. de multa, in fine, de prebend. & in cap. penult. in princip. de elect. & in cap. v. vers. ad ordines, de filiis Presbyterorum, in 6. & in cap. v. vers. sciturus, de re iudicata in 6. & in c. 1. in fine, de sent. excomm. eodem lib. & in multis alijs per Bertachin. de Episcopo lib. 4. par. 2. d. num. 144. Pelag. de planct. Eccles. lib. 1. c. 50. vers. prohibetur. Nihilominus tamen e conuerso possunt dispensare in illis casibus, in quibus specialem à Iure habent facultatem dispensandi, prout in specie cap. sanè, de clericis coniug. d. cap. penult. in fine de elect. cap. cum ex eo 34. eodem tit. in 6. cap. 1. in princip. de filiis Presbyterorum, eodem lib. cap. 1. de etate, & qualitat. eodem libro. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. cum alijs, de quibus per gloss. 1. & 3. in cap. & si clerici, §. de adulterijs, de iudic. citatis à Bertachin. d. p. 2. à n. 107. cum seqq.

4 Constat autem potestatem dispensandi in votis, ac per consequens in iuramentis intuitu diuini obsequij factis (quia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per Soar. d. lib. 2. de iuram. cap. 40. num. 3. & d. tract. 6. de voto, lib. 6. cap. 14. Sanchez de Mavim. lib. 8. disp. 13. num. 1.) fuisse auctoritate Ecclesie Episcopis communicatam, iuxta text. in cap. 1. in fine, de voto, cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, ab illius qui presidet, pendet arbitrio, cum quia ille solus toti Ecclesie præest, iuxta cap. ad honorem, in fine, de auctor. & vsu pallij; tum etiam quia scribens ibi Alexander I I I. ad quendam Episcopum non dicit, suo arbitrio, sed, eius qui presidet; non, inquam, euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia si Pontifex de se ipso loqueretur, potius diceret, à nostro pendet arbitrio; tum etiam, quia in omni proprietate verborum Episcopus præest dicitur in sua diocesi, d. cap. ad honorem, ibi, in parte sollicitudinis; præferti, quia quando in Iure senno est de propria Pontificis iurisdictione, vel ponuntur verba, quæ maiorem significant potestatem, d. cap. ad honorem, ibi, in plenitudine, vel additur, qui toti Ecclesie præest, & sic dicendum est, in eo textu agi de Episcopis; quia verò generaliter erat intelligendus, & respectiue, scilicet de vnoquoque Episcopo in sua diocesi, idem textus vsus est illo modo loquendi, quem intellectum præstant glossa, & omnes ibi. Nec etiam vrgent asserentes illum textum non agere de dispensatione, sed de commutatione voti, prout existimant nonnulli citati à Soar. d. lib. 6. cap. 10. num. 5. quia responditur verum quidem esse interrogationem factam fuisse Pontifici de commutatione, seu redemptione voti, & idem de commutatione etiam respondet. Nihilominus tamen in fine ita concludit, significans iuxta qualitatem negotij posse Episcopum dispensatione vti vel purè, vel miscendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obstant text. in cap. si verò §. verum, & in cap. verum 15. de iur. iur. vbi videtur dispensationem, seu absolutio-nem à iuramento esse soli Papa referuam, vt existimat Specul. tit. de legato §. nunc ostendendum, n. 25. quia respondetur solum in illis Iuribus narrari sty-lum Curie circa præstandam absolutio-nem à iura-mento, de quo ibi, ad effectum informandi inferio-

res Prælatos, & sic non negat, imò supponit, illos ab-solvere posse. Primo amplia in Episcopis non solum consecratis, sed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem administrationem Episcopatus, & omnia possunt, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, de quibus gloss. penult. in cap. aqua, de consecrat. Ecclesia, probat text. in cap. nostri 9. & in c. transmissam 15. vbi gloss. de elect. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 136. n. 1. & cum huiusmodi potestas dispensandi in iuramentis, & votis, non sit Ordinis, sed iurisdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati dispensare possunt, vt resoluit Lessi. de iust. lib. 2. c. 40. dubitat. 12. n. 100. vers. secundo, Sanch. d. lib. 4. c. 38. n. 7. vbi secus dicit si solum electi sint.

At Episcopum non consecratum verè, & propriè non dici Episcopum probant text. in cap. eam 10. ibi, ante promotionem nam, & ibi, neque esset adhuc in Episcopum consecratum, de rescript. cap. sua, ibi, Episcopo, vel electo, de his, que sunt à Prælati, cap. eam litteris 33. de testibus, Ex quibus ita obseruatur Abb. num. 2. Felin. Dec. & omnes in d. cap. eam 10. gloss. 1. & communis in cap. 1. de religi. sis domibus, gloss. verb. Pontificum in Clem. n. 2. de celebrat. Missar. gloss. 2. in Clem. n. 1. de penit. 3. lal. in l. 2. num. 4. ff. de iust. iur. testamento, Gomez in reg. de triennali quest. 36. Fr. Emman. quest. Regularium tom. 1. quest. 18. art. 2. Sed his non obstantibus potius dicendum etiam Episcopum non consecratum dici verum Episcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, cum nomen, Episcopus, videatur ex sui etymologia competere electis, & confirmatis, in quibus à tempore confirmationis possessione legitima apprehensa totius diocesis administratio, & cura incumbit, cap. cum in cur. litis, §. cum verò, iuncta gloss. verb. administrationem, de elect.

An autem Archiepiscopus ante receptum pallium possit in sua diocesi hac dispensandi potestate vti, affirmatiue respondet Sanch. d. lib. 4. cap. 38. n. 9. ex ea ratione, quia tantum interdicitur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ sunt Ordinis Episcopalis, c. quod sicut, §. super eos, de elect.

Secundò amplia huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis transire in Capitulum Sede vacante, vt tenent Aragon 2. 2. q. 88. art. 2. fol. 1042. col. 2. concl. 5. Anton. Gom. in Bullam Cruciate decis. 10. num. 62. Henric. lib. 6. de penit. cap. 6. §. 1. & lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 2. in fine, Sanch. d. lib. 4. cap. 38. num. 17. Sayr. in clauis Regia lib. 6. cap. 11. num. 84. [me citato nouissime Trulench in exposit. Decalogi lib. 2. cap. 2. dub. 37. num. 10.] quia potest ea omnia exercere, quæ pertinent Iure communi ad ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis specialem iure prohibitis, cap. cum olim 14. vbi gloss. 2. de maiorit. & cap. ad abolendam, vbi gloss. verb. Sede vacante de hereticis, cap. penult. vbi gloss. verb. sed capitulum, & c. ult. de supplenda negligent. Prælat. lib. 6. cap. 1. de iust. cod. lib. cap. cum nullus, in fine principij, de temporibus ordin. cod. lib. (qui tamen text. restrictus per Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10.) cap. vnic. & maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1. vbi gloss. verb. Sede vacante, de hereticis, Felin. in cap. cum omnes num. 10. de consuet. Panin. de potestate Capituli p. 1. 1. Scil. de beneficio par. 2. q. 11. num. 4. Syluest. verb. Capitulum §. 2. Rebuff. in praxi tit. de denol. n. 57. Nau. in cons. 7. de filiis Presbyterorum, & cons. 44. de tempor. ordin. in nouis, Gutier. Canon. lib. 1. cap. 11. num. 10. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 10. num. 2. §. 2. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 118. in princ. Flaup. de resign. lib. 2. q. 23. n. 11. cum seq. Soar.

Soar. de censuris disp. 7. sect. 2. num. 4. Sayr. in clauis Regia lib. 6. cap. 11. num. 10. Molin. de iust. tract. 5. disp. 11. num. 1. 3. & 10. Quatana in summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante, in princ. Cardosa in praxi iudicium verb. Capitulum num. 2. Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare, Henric. in summi. lib. 1. 4. de irregular. cap. 20. §. 1. in fine, Gutier. d. lib. 1. c. 3. num. 10. Sayr. d. cap. 2. 1. num. 84. Molina d. disp. 11. n. 5. Cardosa d. num. 2. Cened. p. 3. collect. 4. num. 3. Dixi, ordinariam, quia in delegata Episcopo iurisdictione non succedit Capitulum Abb. in cap. cum olim, quest. 5. de maiorit. & obed. Azeued. ad curiam Pisanam lib. 1. c. 8. n. 12. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. q. 16. n. 1. & lib. 2. q. 135. n. 4. cum alijs citatis per Aloyf. Ricc. d. resol. 118. n. 2.

11 Tertio amplia in Prælati inferioribus habentibus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, qui poterunt in iuramentis, & votis dispensare, cum prædicta potestas dispensandi ad iurisdictionem pertinet, illique habeant Episcopalem, vel quasi, potestatemque ordinariam in sua veluti diocesi, in eaque tribunal constituunt, & sic succedunt loco Episcoporum, vnde in illis casibus possunt dispensare, in quibus Episcopus potest, prout in specie, cap. & si clericis §. de adulterijs, de iudicij, & cap. 1. de etate, & qualitat. lib. 6. & cap. cum ex eo, de elect. eodem lib. cum similibus, resoluit Abb. num. 13. & Dec. num. 16. in d. §. de adulterijs, idem Abb. in cap. significasti num. 5. cum sequentibus, de furo comp. & in Clement. ne in agro §. ad hoc, de statu Monachor. Innoc. in cap. suauimus, de transact. Bald. in arb. hoc ius, col. 3. C. de sacro. Ecclesijs, Cassan. consuetud. Burgundie rubr. 9. num. 26. iurat. doctrina gloss. verb. proprijs, in Clem. 1. de rebus Ecclesie, recepta communiter, vt per suprâ citatos, Couar. in cap. Ioannes num. 1. de testam. & lib. 1. variat. cap. 3. n. 9. Nauar. in man. c. 27. n. 39. vers. quarto, probant in specie Abb. in c. 1. n. 7. de voto, vbi exponit verba illius textus ibi, ab illius qui presidet, &c. scilicet, habentis iurisdictionem Episcopalem, quia talis Prælati potest exercere iura Episcopalia, Nau. in man. cap. 12. num. 75. vers. secundo, in fine, Soar. d. lib. 6. cap. 10. n. 13. Sayr. in clauis Regia lib. 5. c. 8. n. 9. lib. 6. cap. 11. num. 82. cum seq. Lessi. lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 12. num. 101. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 38. num. 19. Valer. Reginald. lib. 18. sive praxi num. 339. Molfes. dist. tract. 11. cap. 15. num. 113. Trulench dist. dub. 37. num. 13.

12 Quarto amplia in Prælati Regularibus exemptis ad Ordinario, (quales hodie sunt ferè omnes ex Summi Pontificis priuilegio) qui possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis, quia, supposito quod sunt exempti, & immediate Sedi Apostolicæ subiecti, habent iurisdictionem quasi Episcopalem, & idem sicut Episcopi, ita illi possunt circa suos subditos dispensare, nec hæc potestas illis competit vt delegata, sed vt ordinaria, quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iurisdictione Episcopi, conceduntur Prælato ea, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, & ita supposita illa exemptione, & approbatione Religionis competit potestas illis, ex vi numeris, & officij, resoluit Syluest. verb. vo. um, 4. quest. 3. Nauar. dist. cap. 12. num. 75. Sor. de iust. lib. 7. quest. 4. art. 3. Caicran. & alij quos refert, & sequitur Soar. d. lib. 6. cap. 10. num. 14. Fr. Emman. quest. regularium, tom. 1. quest. 25. art. 4. cum 4. sequentibus, plures refert Sayr. in Clauis Regia lib. 5. cap. 8. num. 10. & lib. 6. cap. 11. num. 87. cum multis sequentibus, latè Fr. Ludouic. Miranda d. quest. 32. art. 4. Azor. instit. moralium par. 1. lib. 1. cap.

18. dubit. 4. Lessi. d. lib. 2. cap. 40. dubit. 13. à num. 107. Sanch. d. lib. 4. cap. 39. num. 3. cum sequentibus, Molfes. dist. tract. 11. cap. 15. à num. 116. Trulench d. dub. 37. num. 15. Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 340. Quod etiam intellige non solum in Prælati Generalibus, seu Prouincialibus, sed etiam in localibus, seu Conuentualibus, ad hoc enim illi possunt in subditorum iuramentis, seu votis dispensare, ex supradicta ratione, vt per Sor. d. q. 4. art. 7. Soar. d. cap. 10. num. 14. Sayr. dist. cap. 11. num. 89. Qui quidem Religiosum Prælati ex speciali iure, & priuilegio, etiam possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem, ex concessione Eugenij FV. de qua Franc. Ludouic. Miranda d. q. 32. art. 5. & art. 6. resoluit omnia nouitiorum vota realia, & personalia, & mixta, includi, & commutari in solemnne Religionis votum, ita quod professione emissâ in aliqua Religione per Sedem Apostolicam approbata, supradicta vota cessent, quia solemniter profertens totaliter mundo moritur, viuunt autem Deo, ad quam vitam solemnitas illa professio dirigitur, quo fit, vt cessante præterita vita, cessent etiam omnia vota in ipsa facta. Abbatissa verò in votis suarum monialium non possunt dispensare, quia iure ordinario non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, cap. dilecta, de maiorit. Fr. Emman. d. quest. 25. art. 7. Soar. d. c. 10. num. 15. Lessi. d. num. 17. In votis Regularium Episcopum dispensare non posse, quod ab eius iurisdictione exempti sint, & immediate subiecti Sedi Apost. resoluit Sanch. d. lib. 4. cap. 39. num. 26. vbi num. 27. cum sequentibus. latè differit an hi Religiosi exempti possint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia suorum superiorum se Episcopo subicere, vt ab illo absoluantur, vel cum eis dispenseret in casibus in quibus Episcopus hoc potest cum suis subditis, vbi affirmatiue respondet, de quo etiam Trulench d. dub. 37. n. 20.

Quinto amplia procedere in Confessarijs Regularibus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio speciali ipsis à Summis Pontificibus concessio possunt dispensare in supradictis votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, vt per Nauar. in man. cap. 12. num. 79. vers. vnde cimo, Ludou. Lopez in iust. et. conscientie par. 1. cap. 50. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. q. 47. art. 4. & sequen. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 102. concl. 10. & Reg. quest. tom. 1. q. 63. art. 2. cum sequen. Sayr. lib. 5. cap. 6. n. 10. & lib. 6. cap. 11. n. 95. cum seqq. Lessi. d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 108. Quamuis huiusmodi Confessarij Regulares possint commutare, & dispensare in omnibus votis Episcopis iure communi, & ordinario referuatis, non tamen in referuatis ipsis iure speciali, vt firmant Franc. Ludouic. Miranda dist. art. 4. concl. 2.

Alij autem Confessores, quamuis Parochi, seu quicumque alij curam animarum habentes in suorum subditorum iuramentis, seu votis nequeunt in neutro foro dispensare, resoluit Innoc. Hostien. Abb. & communiter Doctores in cap. 1. de voto, & alij quos refert, & sequitur Sayr. d. lib. 5. cap. 8. n. 9. & lib. 6. cap. 11. num. 85. cum sequenti, Soar. lib. 6. tract. de voto, cap. 10. num. 10. cum sequenti, Lessi. dist. lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 109. Sanch. d. cap. 38. à n. 29. Reginald. d. lib. 18. num. 339. vers. inuenierim, Molfes. d. tract. 11. c. 15. num. 114. [Ioan. Malder. de vit. tu. tract. 10. c. 5. dub. 10. vers. & quid si periculum, Filliuc. d. tract. 26. c. 9. n. 249. Lauer. d. p. 2. c. 27. num. 71. me citato in hoc loco Bossi. d. casu 8. num. 18.] Quamuis Gabr. in 4. distinct. 38. quest. 1. art. 5. & Fr. Eminent. quest. Regularium tom. 2. q. 46. art. 9. absque fundamento contrarium teneant. Intellige

17 Intelligit supradictam potestatem dispensandi in votis, & iuramentis concessam Episcopis, Capitulo, Sede vacante, & Prælati inferioribus, procedere solum respectu illorum, qui sunt vere, & propriè subditi, & habent domicilium, non autem habitacionem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quavis Episcopus possit dispensare in voto, & iuramento sui subditi in sua diocesi domicilium habentis, & non poterit tamen dispensare in voto Scholaris, qui in studio commoratur, & in loco studij habitat, non tamen domicilium habet: ratio est, quia scholaris simpliciter non est subditus Episcopo Academicæ, & idè non potest ab eo ordinari sine licentia sui proprii Episcopi, cap. cum nullus, de temporibus ordin. in 6. ergo non poterit in illius votis, seu iuramentis dispensare, quam sententiam tenet Abb. in cap. nullus, num. 4. de Parochiis, quem sequuntur Angel. Tabiena, & Syluest. verb. domicilium, Soar. diel. lib. 6. de voto cap. 11. num. 11. & hæc est verior opinio in puncto iuris, vt alibi dixi. Quamvis contrarium teneant Henric. lib. 3. de Penitentia cap. 14. §. 1. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 23. num. 11. cum duob. sequentib. Less. d. l. b. 2. cap. 40. dub. 13. num. 103. afferentes & non requiri domicilium, sed sufficere habitacionem maiore parte anni, vt Episcopus loci possit dispensare in votis, quia, vt inter omnes supra citatos conuenit, Scholares, & similes maiore parte anni habitantes in aliquo loco, sunt subditi Episcopo, & Parocho illius loci, respectu Confessionis, & Communionis: cui tamen argumento respondetur faciendam esse distinctionem inter Sacramenta necessaria, prout est Confessio, & Communio; & inter voluntaria, prout est Sacramentum Ordinis, & alia similia, vt scilicet priora per Episcopum loci studij scholaribus conferantur, non ita posteriora, vt per Syluest. ubi supra, & verb. confessor 1. §. 10. Vnde cum regulariter nulla possit dari tam vrgens necessitas, quæ compellat tolli vinculum voti, idè ad Episcopum loci studij non pertinet dispensatio, si verò aliquando detur, poterit Episcopus suspendere executionem voti ex voluntate tacita proprii Episcopi, vt explicat Soar. d. num. 11. [Et vidit Bonacin. d. disp. 4. quest. 2. sum. 7. §. 4. num. 6. posse Episcopum cum his subditis dispensare in votis extra diocesim.]

20 Ex quibus colliges Archiepiscopum non posse dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure specialis, nec consuetudine, in eos habeat potestatem: licet in foro contentioso sit Ordinarius iudex appellationum, quas iudè subditi à propriis Episcopis ad ipsum interponunt, cap. pastoralis, de officio Ord. c. 1. in princip. de foro compet. lib. 6. ita resoluunt Syluest. verb. votum 4. quest. 3. Soc. lib. 7. de instit. q. 4. art. 3. Sayr. lib. 6. cap. 11. num. 79. Soar. lib. 6. cap. 10. num. 7. Henric. lib. 14. cap. 18. §. 3. Auil. de censuris par. 7. disp. 10. dub. 6. post 1. concl. not. 2. p. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 10. Sanch. in precepta Decalogi lib. 4. cap. 38. num. 11. Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 5. num. 9. [Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 33. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 19. num. 7. Trullench d. dub. 37. num. 9.] Poterunt tamen Archiepiscopi in votis Episcoporum suffraganeorum dispensare, quia vt illis subiecti, vt cum Palud. Antonin. Henric. Auil. Sayr. & aliis resoluunt [Bonacina d. disp. 4. q. 2. p. 7. §. 4. num. 7.] Sanch. d. cap. 38. num. 10. & Molles. d. tract. 11. cap. 5. num. 111. Ludou. à Cruce d. dub. 19. n. 10. quatuor Suar. de Relig. lib. 6. de voto c. 11. n. 3. dicat consulendam esse consuetudinem.

21 Vt autem possint Episcopi, alique Prælati

facultatem concedere suis Confessoribus, vt secum dispensent in illis casibus in quibus ipsimet Prælati dispensare possunt cum suis subditis: negat Suar. d. lib. 6. de voto cap. 11. num. 4. Sed contrarium merito resoluunt S. Antonin. Auila, & alij, quos refert, & sequitur Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 3. num. 3. & in precepta Decalogi lib. 4. cap. 37. a num. 42. Molles. diel. tract. 11. c. 15. n. 112. & 111. 8. [Henric. lib. 6. de penit. cap. 4. num. 3. in comm. lit. c. 7. n. 5. in com. lit. B. Anton. Gom. in Bull. Cruc. claus. 10. num. 85. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 14. num. 5. Fr. Ludou. à Cruce in expof. Bull. Cruc. disp. 1. cap. 6. dub. 18. per tot. alius enim peioris essent conditionis, quam subditi, durissimum sanè esset Prælatos saltem soli summo Pont. subditos cogere ipsum pro quavis dispensatione obtinenda adire. De Cardinalibus quòd possint in suis titulis dispensare in voto contra Suarez & Sanchez, tenet nouissimè Diana moral. resol. p. 5. tract. 2. resol. 58.]

ALLEGATIO XXXVII.

Episcopus in votis solemnibus quando dispensare possit?

SUMMARIUM.

- 1 Papa solus potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis solemnibus.
- 2 Vota, seu iuramenta solemnia sunt Pontifici reseruatæ ex antiquissimo Curia stylo, excepto voto terra sanctæ, quod in iure reseruat.
- 3 Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretana an sit etiam ex reseruatæ Summo Pontifici.
- 4 Votum terra sanctæ non dispensatur ab Episcopo, licet deuotionis, & visitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & consuetudine.
- 5 Episcopus non potest dispensare in iuramentis, seu votis conditionalibus de materia alias reseruatæ, etiam pendente conditione.
- 6 Dissolutio omnis conditionalis in sua essentia à principio est perfecta.
- 7 Dispensare potest Episcopus in prædictis quinque votis, si in penam.
- 8 Continentia in voto, si detur vrgens causa, seu grauis necessitas, vel graue impedimentum aduendi Pontificem, potest Episcopus dispensare.
- 9 Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum.
- 10 Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitum ille coniux, qui post Matrimonium consummatum fecit votum castitatis.
- 11 Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium contingit mutuo consensu facium simplex votum castitatis, si detur periculum incontinentie, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.
- 12 Dispensare potest Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab uxore sua iam eidem effecta assine per prædictum incestum.
- 13 Dispensare potest Episcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti necessitate, & interveniente simul difficultate aduendi Pontificem.
- 14 Confessorij Mendicantes, & illorum privilegio gaudentes non possunt dispensare in supradictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur.

15 Episcopus

- 15 Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus.
- 16 Votum peregrinationis faciendæ tali tempore si infra ad sit causa poterit Episcopus prorogare.
- 17 Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus.
- 18 Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus.
- 19 Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus.
- 20 Voto suo an quis possit ita se obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, negatiue respondetur.
- 21 Dispensandi potestatem habens in votis, & iuramentis, potest illa commutare.
- 22 Reg. cui licet § 3. de regulis iuris lib. 6. procedit in his, quæ à iure communi conceduntur.
- 23 Delegata potestate dispensandi in iuramentis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi.
- 24 Dispensandi potestas alicui concessa non inter odiosa, sed fauorabilia censenda est.
- 25 Commutandi iuramenta, seu vota potestate tradita, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa.

NVLVS Prælati, quantacunque præfulgeat potestate, præter Romanum Pontificem, potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis, nempe de intranda Religione, de perpetua castitate seruanda: de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hierosolymitanum, de visitando limina Apostolorum Petri, & Pauli, & de peregrinatione in Diuum Iacobum Compostellæ. Ita Angel. verb. votum 4. §. 6. Syluest. eod. verb. 4. quest. 3. Soc. lib. 7. de instit. quest. 4. art. 3. Nau. in man. cap. 12. num. 75. & tom. 4. de Regular. num. 22. vers. sexto, [nouissimè Fr. Francisc. de Araujo in Salmantica Academia primariæ Cathedræ moderator, de iurisdictione Ecclesiastica opimè meritis in 1. 2. D. Thome quest. 97. disp. 3. sect. 7. diff. 1. vers. hoc titulo pag. 717.] Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 11. cap. 6. quest. 12. resolut. 3. vers. porro. Sanch. in precepta Decalogi lib. 4. c. 40. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 18. num. 330. Molles. in sum. Theolog. moral. tract. 11. cap. 15. a num. 137. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 97. num. 1. & in explic. Bullæ Cruc. §. 9. num. 104. Ludou. Lopez in instructor. conscientia part. 1. c. 49. Couar. in cap. quatuor pactum part. 1. §. 3. num. 12. Henric. in sum. lib. 7. cap. 31. §. 6. lit. A. Iacob. de Grass. in decis. aur. p. 1. lib. 2. cap. 31. num. 21. [Filliuc. in quest. moral. tom. 2. tract. 26. cap. 9. num. 262. & 266. Paul. Layman in sum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 7. Bonacin. in preceptis decal. disp. 4. quest. 2. puncto 7. §. 4. num. 11. Ioan. Malder. de virtut. tract. 10. cap. 5. dub. 10. Lauor. de Iubil. §. 2. cap. 27. num. 5. Alzed. de præcellent. Episc. dign. p. 2. c. 8. a princ. [Vogelin. de potest. Episcopi cap. 58. §. 4. [Cardof. in praxi Iudicum verb. dispensatio num. 35. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 18. num. 330. vers. quod idem, nouissimè Fr. Ludou. à Cruce in expofitione Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 6. dub. 1. num. 2. me citato in hoc loco Bossi. de triplici Iubil. privilegio, sect. 2. casu 8. a princ. [Azor. institut. moral. part. 1. lib. 11. cap. 18. quest. 4. vers. mihi videtur, & cap. 19. quest. 5. Sayr. lib. 5. sicut claus. Reg. cap. 8. num. 9. & lib. 6. cap. 11. num. 3. cum sequentib. Soar. de Religione tom. 2. tract. de iuram. lib. 2. cap. 40. num. 4. cum sequentib. & tract. de voto lib. 6. cap. 21. num. 2. cum sequent. Franc. Leo in heretico fori Eccles. part. 2. cap. 8. num. 51. Less. de instit. lib. 2. cap. 46. dubit. 1. §. num. 104. [notif. Barbof. de Episcopo. Pars II.

simè Trullench in expofit. Decalog. lib. 2. cap. 1. dub. 2. num. 7. & cap. 2. dub. 39. num. 2.] qui afferunt & prædicta quinque iuramenta, seu vota esse Summo Pontifici reseruatæ ex antiquissimo Curia stylo, potius quam Iure scripto, nec huiusmodi reseruatio est hodie expressa in Extravag. vlt. ante siuem, vers. & generaliter, de Penitentiis inter communes, quia, vt opimè aduertit Less. d. num. 104. solum ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea subtrahendi Confessoribus, qui prætextu facultatum à Sede Apostolica concessarum ab illorum vinculis absoluebant, quos etiam ibidem excommunicat, & sic totum tribuendum est stylo, vel consuetudini Summorum Pontificum, qui in euulgandis Iubilæis absolutionem prædictorum votorum sibi reseruant, excepto voto terræ Sanctæ, de quo fit mentio in cap. licet, cum aliis, de voto.

De voto peregrinationis in templum Beatae Virginis Lauretanae, quòd fit etiam ex reseruatæ Summo Pontifici, tenet Nauar. comm. 1. de Regular. num. 21. quem sequuntur Henric. diel. §. 6. lit. A. in fine, Fr. Emman. diel. num. 104. [Fr. Ludouic. à Cruce diel. num. 2.] & quod fuerit reseruatum in Bulla Papæ Leonis X. asserit P. Ioan. de Rojas lib. 2. historia Lauretana cap. 16. pa. mihi 85. de quo tamen dubitant Pont. diel. §. 1. num. 6. Filliuc. diel. cap. 9. num. 265. Sanch. diel. cap. 40. num. 8. Soar. diel. cap. 21. num. 14. [Homobon. de examine eccles. part. 2. tract. 12. cap. 3. pag. 444. & part. 3. tract. 13. cap. 11. quest. 34. resolut. 4. Bossi. diel. sect. 2. casu 8. num. 14. Trullench d. cap. 3. dub. 17. num. 6.]

Hic autem aduertendum duxi integrum esse Episcopo cum eo seculari subdito dispensare, qui arctiorem religionem ingredi vult, vt ad laxiorem transeat, siquidem hoc non est dispensare in voto Religionis, cum semper sit religioni obnoxius, sed in modo & illius qualitate, hoc est, in arctiori vinculo, ita Molles. in sum. tract. 11. cap. 15. num. 146. [Bonacin. in precepta disp. 4. quest. 2. puncto 7. §. 4. num. 21. vers. tertio Iul. Lauor. de Iubilæo part. 2. cap. 27. num. 110. Alphons. Leo de Iubil. part. 2. quest. 10. sect. 3. num. 116. Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 8. §. 2. num. 23. Barthol. à S. Fausto in thes. Religiosor. lib. 3. quest. 95. & lib. 4. quest. 69. nouissimè Bossi. diel. sect. 2. casu 19.] [Fr. Emman. Sayr. & Sanch. quos refert, & sequitur Homobon. diel. resol. 3. in fine. [Less. diel. lib. 2. cap. 40. dub. 18. num. 124. Azor. diel. lib. 11. cap. 18. quest. 8. Fr. Ludouic. à Cruce diel. cap. 6. dub. 12. num. 9. quicquid dicat Nauar. comm. 4. de Regular. num. 10. ad fin. Trullench d. lib. 2. cap. 2. dub. 39. num. 30.]

Primo amplia in voto terræ Sanctæ Episcopi minimè posse dispensare, non solum quando emittitur in subsidium, seu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hostium liberandam, vt olim faciebant Cruce signati, de quibus in cap. quod sit per hoc, de site instrum. & in cap. licet, & in cap. ex melius, de votis, verum etiam si causa deuotionis ad visitandum Sanctum Domini Spulchrum, & loca illa pia iuramentum, seu votum fiat: idque attento stylo, seu praxi hodierna, iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex causa solius deuotionis, & visitationis factum (quale est hodie omne fere, quod emittitur) indistinctè censetur reseruatum. Ita Syluest. verb. votum 4. quest. 3. vers. 5. Couar. in cap. quatuor pactum part. 1. §. 3. num. 12. Greg. in l. 5. tit. 8. part. 1. Fr. Emman. in expofitione Bullæ Cruci. art. §. 9. num. 129. Azor. institut. moral. part. 1. lib. 2. cap. 19. dub. 4. alij quos refert,

G G G &

& sequitur Soar. *diēt. lib. 6. cap. 21. num. 5.* Sayr. *diēt. cap. 11. num. 36.* Lessius *diēt. num. 104.* Ludou. à Cruce. *diēt. cap. 6. dub. 15. num. 4.* Quamuis glossa in *diēt. cap. ex multa*, ubi Anton. Abbas & alij, atque etiam in *d. cap. quod super his, de fide instrum.* ubi Felin. *num. 1.* Angel. *verb. votum 4. §. 6.* Nauarr. in *man. cap. 12. num. 75.* & alij citati à Soar. *diēt. cap. 21. num. 2.* & à Sayr. *diēt. num. 36.* existimant prædictum votum solum esse reservatum, quando sit in subsidium terræ Sanctæ, quorum sententia de rigore iuris vera videtur, quia iura supradicta hoc solum casu huiusmodi votum reservant, non tamen secundum hodiernam praxim, & consuetudinem, refert me citato Alzedo *d. p. 2. c. 8. num. 32.*

Secundò amplia in iuramentis, seu votis conditionalibus de materia aliàs reservata, prout sunt supradicta, in quibus nec pendente conditione potest Episcopus dispensare: ita Sot. *lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad 4. & quest. 4. art. 3.* Nauarr. in *man. cap. 12. num. 43.* Fr. Emman. *diēt. §. 9. num. 125.* Gutier. *canon. lib. 2. c. 22. num. ultim.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 19. q. 13.* [Suarez *diēt. lib. 6. cap. 22. num. 11.*] me citato in hoc loco Sanctæ. in *tract. de iubilæo anni sancti, c. 11. dub. 2.*

Cuius rei ratio est, quia si votum, seu iuramentum conditionale, statim ac fit, est perfectum quoad vinculum voti, seu iuramenti, omnis namque dispositio conditionalis in sua essentia à principio est perfecta, ex *l. 2. si fructus 26. ad finem, ibi, ex presenti vires accipit, ff. de stipulat. servorum, Afflict. decis. 280. num. 3. vel 6.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. 4. gloss. 2. num. 17.* Conan. *lib. 4. cap. 8. à num. 6.* Valasc. *de iure empht. quest. 49. num. 6.* Et ita hæc opinio in puncto iuris verior est, quamvis contrariam sequantur omnes fere Theologi, ex quorum numero sunt Cardinal. Tolet. in *sum. lib. 4. cap. 19. in fin.* Sayr. *diēt. cap. 11. num. 77.* Less. *ubi supra, dubit. 13. num. 6. versic. sextus.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disp. 10. n. 12. cum sequenti*, ubi alios refert, & in præcepta Decalogi *lib. 4. cap. 40. num. 8.* [Trullench *d. lib. 2. cap. 2. dub. 40. n. 3.* Fr. Ludou. à Cruce in *exposit. Bullæ Cruce. disp. 1. cap. 6. dub. 8. num. 4.* Filliuc. *diēt. tract. 26. c. 9. num. 269.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. cap. 6. num. 7.* Tambur. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 18. quest. 6. num. 37.* Paul. Layman. *d. tract. 4. lib. 4. cap. 8. num. 10.* nouissimè Bossi. *d. scēt. 2. casu 10. num. 34. cum seqq.* Trullench in *exposit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 7. num. 9.* Alzedo *diēt. 2. c. 8. num. 6.* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 11. resol. 54. versic. & ita etiam*, Bonacin. *d. disp. 4. quest. 2. punct. 7. §. 4. num. 17. vers. quinto.*] quorum potissimum fundamentum est, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum est perfectum, & consummatum: igitur ad illud non potest extendi reservatio, quæ cum sit odiosa, tanquam detrahens iuri Episcoporum, debet restringi, *cap. statutum, ibi, cum sit penale, de elect. in 6.* Cui tamen argumento respondemus negando antecedens, quia quamvis executio voti, seu iuramenti, sicut cuiuscunque alterius contractus, sub conditione celebrati, sit interim suspensa, pendente conditione, est tamen statim ac celebratus est perfectus contractus in sua substantia, iuxta supradicta. Sed

Primo limita principalem resolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem posse dispensare in prædictis quinque iuramentis seu votis, non procedere, si fiant in pecuniam, verbi gratia, *iuro, seu voueo me non iuratum tali ludo, vel me non peccatum tali, aut tali peccato, quod si feceris fecero, ingrediar religionem, aut ibo in terram Sanctam,* &c. super quibus Episcopus ex causa potest di-

spensare, ex ea ratione, quia illa solum vota, seu iuramenta propriè Summo Pontifici reservantur, quæ simpliciter, & absolute sunt religionis, & castitatis voluntæ, & peregrinationis desiderata, qualia non sunt pecunia. Ita tenent Aragon. *2. 2. quest. 88. art. 12.* ubi ait esse communem sententiam, Lopez in *instrum. elor. conscientia, part. 1. cap. 44. colum. 2.* ubi asserit esse sententiam Doctorum sui temporis, Tolet. in *sum. lib. 4. cap. 18. in fine*, Henriq. *lib. 7. de indulgentiis, c. 30. §. 6.* ubi dicit esse communem praxim post multos, quos citat Fr. Emman. in *sum. part. 2. cap. 97. & quest. regularium, tom. 1. quest. 63. art. 7.* ubi refert viros grauissimos eandem tenentes, Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. c. 9. à n. 10.* Sanctarel. in *tr. de iubilæo anni Sancti, c. 11. dub. 1.* Trullench *d. lib. 2. c. 2. dub. 40. n. 1.* Less. *lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 106. vers. 7.* Vbi probabilem dicit, & addit multos Theologos Valmanricenitem respondisse, plures alios referunt, & sequuntur Anton. Gomez in *Bullam Cruciatæ claus. 10. num. 99.* Suarez *diēt. lib. 6. cap. 23. num. 6. cum sequenti, & cap. 26. num. 17.* Sayr. *diēt. cap. 11. num. 72.* Fr. Ludou. *Miranda in man. Prælat. tom. 1. quest. 47. art. 6.* Sanchez *diēt. lib. 8. disp. 10. num. 8.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 5. §. 2.* [Valer. Regin. *d. lib. 18. num. 337.* Ioan. à Cruce in *direct. conscient. part. 2. prax. 2. art. 2. dub. 10. concl. 4. in fine*, Bonac. *d. punct. 7. §. 4. num. 17. in fine*, Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 3. num. 42.* latè Fr. Ludou. à Cruce *d. cap. 6. dub. 9. à num. 10.* Alcan. *Tamburin. de iure Abbatum tom. 2. disp. 18. quest. 8. num. 36.* Paul. Layman in *sum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 9.* Alzedo *d. part. 2. cap. 8. num. 3.* Filliuc. *tom. 2. tract. 26. c. 9. num. 270.* Ioan. Malder. *de virtut. tract. 10. cap. 5. dub. 10. vers. nota*, Alphons. Leo *de iubil. lib. 2. quest. 13. scēt. 1. n. 85.* Lauror. in *simili tract. part. 2. cap. 27. n. 177.* Barthol. à S. Fausto in *thesauro Relig. lib. 3. quest. 107. num. 4. & 5.* Bossi. me citato in hoc loco *scēt. 2. casu 10. num. 29.* Trullench in *exposit. Bull. S. Cruce. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. num. 12.*] Quamvis contrarium, inò etiam hoc votum, seu iuramentum esse reservatum existimant Sot. *lib. 7. de iust. quest. 2. art. 1. ad 4.* Nauarr. in *man. cap. 12. num. 43.* Couarr. in *cap. quamuis, part. 1. §. 3. num. 12.* Alcocer in *sum. tom. 1. cap. 16.* Grassiis in *decis. aureis, part. 1. lib. 2. cap. 28. num. 3.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 22. à n. 50.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 19. quest. 13.* Fr. Emman. in *Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 124. dub. 2.* qui tamen postea citato loco se retractauit, veriozem dicit Less. *diēt. vers. 7.*

Limita secundò circa votum de intranda Religione, vt non procedat in voto Religionis non approbata, in quo poterit Episcopus dispensare, quia Religio non approbata à Sede Apostol. non est verè Religio, & idè id votum non est religionis. Sic docent Less. *lib. 2. de instit. cap. 40. dub. 13. num. 205.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. num. 331. vers. primo in voto*, Barthol. à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 3. quest. 96.* Alphons. Leo *de iubil. part. 2. quest. 10. scēt. 3. num. 113.* Trullench *d. cap. 3. dub. 16. num. 3.* Bossi. *diēt. scēt. 2. casu 19. num. 6.* Bonacina *d. §. 4. num. 21. vers. secundo.* Sanch. *d. lib. 4. cap. 40. num. 71.* ubi hinc infert posse Episcopum dispensare in voto assumendi habitus fecminatum, quas vulgo *Beatas* appellant, & num. 72. resoluit posse Episcopum dispensare in voto paupertatis & obedientiæ, siue in seculo, siue in Religione non approbata emisso, & num. 73. pariter resoluit posse Episcopum dispensare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militaribus, excepta illa equitum Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, [de quo latè Diana *diēt. part. 1. tract. 11. resol. 77.*

resol. 77. & 78. subdit etiam Sanchez *diēt. disput. 43. num. 74.* posse Episcopum dispensare in qualitate adiuncta substantiæ voti Religionis, & num. 75. similiter asserit si quis promittat non tantum Religionem, sed perseuerantiam in illa, quamvis Pontifici referretur dispensatio circa ingressum, posse Episcopum dispensare circa perseuerantiam, & ita vt possit hic tempore nonnatiuus exire si expertus Religionis austeritates iusta causa ad non perseuerandū ducatur [quia votum perseuerandi est virtutè diceretur à voto Religionis, de quo etiam Trullench *d. cap. 3. dub. 16. num. 7.* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap. 6. dub. 12. num. 5.* Vnde Episcopus posse dispensare in voto ingrediendi Religionem atctiorem, commutande illud in laxiorem, vt per Henriq. *d. lib. 7. c. 22. §. 7.* Bonacin. *d. §. 4. num. 21. vers. tertio.* Sayr. in *cl. uni Reg. lib. 6. cap. 11. num. 62.* Trullench *d. lib. 1. §. 7. art. 3. dub. 16. n. 7.* Less. *d. lib. 2. cap. 40. dub. 18. n. 124.* quos & alios refert & sequitur Diana *moral. resol. p. 1. tract. 11. resol. 55. vers. & ideo.* Hinc fit vt si contingat quòd Pontifex votum Religionis commutet in aliam materiam, non reservatam, vt in Confessione menstruas, aut quid simile, posse materiam subrogatam per Episcopum dispensari, quia votum illud reservatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius substitutum, quod non est reservatum. Ita Henriq. *d. lib. 7. cap. 30. num. 5. vers. 4.* Fr. Emman. in *sum. tom. 2. cap. 96. ad fin.* Bonac. *d. §. 4. n. 18. vers. sexto.* Sanchez *d. disp. 9. num. 20.* Less. *d. lib. 2. c. 40. dub. 18. num. 124.* Ioan. Sanch. in *scēt. disp. 14. num. 14.* Filliuc. *tom. 2. tract. 26. cap. 10. num. 294.* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap. 6. dub. 12. num. 8. cum seqq.* Trullench *d. lib. 1. §. 7. cap. 3. d. b. 14. num. 7.* Bossi. *d. scēt. 2. casu 12.* Similiter ex dictis inferunt votum vouendi Religionem, aut perpetuam castitatem, esse commutabilem per Episcopum, quia non est Religionis, neque castitatis. Suarez *d. lib. 6. de voto, cap. 21. num. 7.* Sanchez *d. cap. 40. num. 70.* Layman. *d. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 8. vers. sexto.* Barthol. à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 3. quest. 22.* Bossi. *diēt. scēt. 2. casu 17.* Denique poterit Episcopus ordinaria potestate dispensare, vt votum Religionis ex iusta causa non impleatur tempore præstituto. Sanchez *diēt. lib. 8. disput. 9. num. 9. & d. lib. 4. cap. 40. num. 76.* Diana *d. part. 1. tract. 11. resol. 80.* Bonac. *d. §. 4. n. 12. vers. sexto.*

Limita tertio eandem principalem resolutionem, vt non procedat in voto continentie, si detur virgens causa, seu grauis necessitas, quæ suadeat necessariam esse dispensationem in tali voto, prout est probabile periculum incontinentie, vel simile, & interueniat simul impotentia mortalis, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, & sic detur probabile periculum in mora, in quo casu potest Episcopus dispensare. Ita per text. in *cap. veniens, qui clerici, vel uouentes*, resoluit Syluester *verb. votum, 4. quest. 4. & verb. dispensatio, §. 9.* Nauarr. in *man. cap. 12. num. 76.* Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 1. quest. 63. art. 6.* plures refert Sanchez *de Matrim. lib. 8. disput. 9. num. 22. cum seq. & in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 40. num. 32.* [Bonacin. *diēt. disput. 4. quest. 2. puncto 7. §. 4. num. 15.*] latè Suarez *diēt. lib. 6. cap. 26. à num. 8. cum sequentib.* Less. *d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. versic. quarto*, Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. cap. 8. num. 20. & 21.* me citato in hoc loco Homobon. *de examine Ecclesiastic. tract. 12. cap. 3. quest. 11. limitat. 2. pag. 445.* & etiam me citato in hoc loco Sanctarel. *de iubilæo anni sancti, cap. 9. in fine.* [Verum autem votum castitatis perpetuæ saltem metu incussum possit per Episcopum dispensari? latè disputant Fr. Ludouic. à Barboza *de Episcopo. Pars 11.*

Cruce diēt. cap. 6. dub. 13. per tot. Bossi. *diēt. scēt. 2. casu 14. per tot.* Diana *d. tract. 11. resol. 73.* Suarez *d. lib. 6. cap. 26. num. 4.* Trullench *d. dub. 15.* Bonacin. *d. disput. 4. quest. 2. punct. 7. §. 4. num. 17. versic. secundo*, ubi affirmatiue respondit quamuis metus leuiter emissus sit, ubi in *versic. tertio*, post Suarez *diēt. cap. 26. num. 6.* & Sanchez *d. cap. 40. num. 26. & 80.* subdit quòd quando dubitatur vtrum votum castitatis sit validum, vel vtrum sit reservatum, dispensat Episcopus.]

Aduerte Episcopum data legitima causa etiam, dispensare posse cum eo, qui post votum simplex castitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum, quamuis enim peccauerit contrahendo, iuxta ea, quæ notant Doctores in *cap. neminimus, & in cap. rursus, qui clerici, vel uouentes*, & adhuc votum potest implere, si velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, iuxta *cap. 2. cap. ex publico, cap. ex parte 14. de conuers. coniugat.* Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingressum non vult, iuuat text. optim. in *cap. penult. de Regularib. in 6.* tenent Sot. in *4. distinct. 38. quest. 2. art. 1.* latè Sayr. *diēt. lib. 6. cap. 7. num. 6.* Less. *diēt. dubit. 13. num. 106.* Quamuis Nauarr. *d. cap. 12. versic. 14.* Azor. *lib. 11. cap. 19. dub. 5.* & multi alij citati à Sayr. *ubi proxime*, contradicant. Ac subinde potest Episcopus dispensare dando facultatem debitum petendis: ita Syluest. post D. Thomam, quem refert, *verb. matrimonium 7. num. 5. vers. 111.* [Valer. Reginald. *d. lib. 18. num. 331. versic. tertio*, Diana *diēt. part. 1. tract. 11. resol. 66.*] Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 23. num. 17.* Sayr. *lib. 6. cap. 11. num. 53. vers. idem etiam*, ubi item addit eandem dispensationem posse fieri ab Episcopo, cum eo, qui post contractum matrimonium ratum, votum castitatis emisit.

Sic similiter ex eadem ratione potest Episcopus dispensare, vt possit petere debitum ille coniux, qui post matrimonium consummatum, fecit votum castitatis sine alterius coniugis consensu: ita D. Anton. *3. p. tit. 1. c. 2. §. 2. & 3.* & Syluester *d. vers. 111.* Sot. & alij quos refert Sayr. *d. cap. 11. num. 52.* [me citato in hoc loco Alzedo *diēt. part. 2. cap. 8. num. 24.*] rectè aduertens, quòd mortua vxore iste, qui in his casibus fecit votum castitatis, non potest matrimonium licitè contrahere, quia Episcopus non dispensat in castitate perpetua, sed tantum, vt possit petere debitum. [At quòd attingat ad hanc materiam melius quam omnes illam attingit Trullench in *exposit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 15. per tot.* ubi num. 14. resoluit quòd quando coniux alter solus de licentia alterius vouit continentiam matrimonio non consummato, & animo ingrediendi Religionem, sciendo non aliter esse in sua potestate implere perfectè votum, tunc non potest cum eo Episcopus dispensare etiam ad debitum petendum; at si iam matrimonium consummauit, poterit dispensare Episcopus ad solum debitum petendum.]

Item quando post matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt votum castitatis, controuersum est an solus Pontifex possit dispensare in tali voto: Dic quòd si detur periculum incontinentie [in alterutro, & non possit ex infirmitate, paupertate, aliave ratione] patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Episcopus dispensare, vt matrimonio vtantur, siue petendo, siue reddendo. Angel. *verb. votum 4. quest. 6. specul. coniug. uorum 2. part. 5. art. 15. in fine.* Nauarr. *diēt. cap. 12. num. 59. vers. 32. & num. 76. vers. 5.* Henriq. in *sum. lib. 11. cap. 15. num. 8.*

cium Principis largissime est interpretandum respectu ipsius, l. 3. de consiliis Principum, cap. cum dilecti, de don. cap. olim. de verborum significat. Monet. d. q. 14. n. 39. Cardos. verb. beneficium num. 67. Valasc. conf. 58. n. 11. ita predicta dispensandi potestas quoad eum, cui conceditur, latissime est amplianda, text. optimus, ubi notantur gl. 2. & Abb. in cap. ult. de simon. in proposito Soar. d. cap. 1. 2. n. 9. Lessi. d. c. 42. n. 60. Bossi, d. casu 3. n. 5. in fine.

25 E conuerso autem si data potestate commutandi iuramenta, seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa, ut post alios, quos refert, & sequitur, resoluit Soar. quaestionem disputans in vtramque partem, dist. cap. 1. 2. a num. 1. usque ad num. 6. [sequitur Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 339. vers. potest. late Ludou. a Cruce d. dub. 7. a num. 1. Bonacina d. punto 7. §. 4. num. 30. Sayr. d. cap. 11. n. 118. Basil. Pont. dist. cap. 10. num. 1. Bossi. dist. sect. 2. casu 4.]

ALLEGATIO XXXVIII.

Episcopus an possit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum suspendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

S V M M A R I V M,

- 1 Episcopus potest pro certa festiuitate, vel occasione interdictum ad tempus suspendere, secundum aliquos.
- 2 Contrarium defendunt alij.
- 3 Distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reduciunt alij.
- 4 Verior opinio est, qua indistincte tenet Episcopum nullum interdictum posse suspendere, etiam si illud pronulerit.
- 5 Absolvere qui valet a censura, non potest eandem ad tempus suspendere.
- 6 Censura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.
- 7 Cap. dilectis, vers. quia verò, de appellat. declaratur.
- 8 Interdicti effectus in eius prolacione potest Episcopus diuidere, & limitare.
- 9 Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à Iure permissis.
- 10 Episcopus violans suum interdictum incurrit penas Iuris & irregularitatem.
- 11 Episcopus ex privilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, nisi dederit causam interdicti, vel in eo culpabilis sit.
- 12 Interdicti tempore tenentur Missam audire sub precepto peccati mort. quibus ex privilegio vel à Iure conceditur, ut possint diuini interesse.
- 13 Confirmationis Sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti.
- 14 Episcopo licet tempore interdicti cum moderamine, cap. alma mater, consecrere Christum Feria quinta in Coena Domini.
- 15 Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre, etiam primam tonsuram, nec aquam, palmas, vel cineres solemniter benedicere, ut n. 16.

- 17 Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papa.
- 18 Interdictum generale loci ob non solutionem debiti pecuniarij priuati non potest Episcopus ponere sine licentia Papa.
- 19 Interdicti tempore licet Episcopis exercere iurisdictionem circa spiritalia.
- 20 Benedictionem priuatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti.

Pro certa festiuitate, vel occasione, veluti pro Missa noua, professione faciendâ, aut pro sepultura alicuius nobilis personæ, potest Episcopum interdictum suspendere ad tempus, vel ad certum effectum, videtur probare gl. 1. in fine in c. presenti, de sentent. excom. lib. 6. & docet Nauar. in man. cap. 27. num. 183. sequitur Sayr. de cens. lib. 5. cap. 23. num. 18. & pro eis videtur expressa decisio text. in cap. dilectis §. 5. vers. quia verò, de appell. ibi, cuius effectum ad tempus duxerit suspendendum, & ibi notat glossa. [Et in excommunicatione videtur tenere Cou. in cap. alma mater §. 11. a num. 6. & Lauret. de Franchis in controuersis inter Episcopum & Regulares q. 14. pag. 329. dum tenent, quod licet excommunicatio verè non possit suspendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito ille reincident in eandem. excommunicationem vt prius.]

Contrarium tamen, imò Episcopum huiusmodi interdictum in predictis casibus suspendere non posse expressè resoluit gl. in cap. ad hac 37. de appellat. & eam sequuntur communiter Doctores, vt constat ex relatis ab Henriq. in sum. lib. 13. cap. 51. §. 4. vers. quanto & constantè Auila de censur. disp. 6. dub. 6. concl. 4. qui plures afferunt rationes, tum quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac subinde eam seruare, non autem privilegio, aut dispensatione tollere possunt, iuxta regulam cap. cum inferior, de maior. & obed. cum vulgaribus, tum etiam, quia censura secum trahit executionem, & idè nec per appellationem eius effectus suspendi possunt, c. pastoralis §. verum, de appell. iuncto d. cap. ad hac 37. eodem tit. ergo à fortiori neque Episcopus inferior poterit eam suspendere.

Alij tamen distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducere nituntur, hoc modo. Aut interdictum est latum à Iure, vel ab homine; quando à Iure prolatum est, ab Episcopo suspendi potest concedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) in 4. distinct. 22. quest. 3. art. 1. concl. 3. tradit Fr. Eimman. quest. Regul. tom. 2. quest. 111. art. 1. & post Syluest. Soar. tom. 5. disp. 38. sect. 3. num. 6. quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis censurae absolutionem non reseruauit, potestatem absoluenti Episcopo videtur concessisse, iuxta regulam text. in cap. nuper, vers. in secundo, de sent. excommunic. cum traditis per Sayr. de censur. lib. 2. cap. 19. num. 2. Cum ergo interdicti absolutio nemini soleat reseruari, consequens sit, quod proprius Episcopus illud in totum tollere potest, à fortiori ad tempus suspendere, iuxta regulam l. que tota ff. de rei vendic. cum similibus. Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agimus de Episcopo, qui illud protulit, vel de alijs: in priori casu aijunt procedere primam sententiam affirmatiuam quod Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore; aut causa suspendere valeat, & esse ita intelligendum textum in d. dilectis, & praxim Sal-

manica: de quo testatur Nauar. d. c. 23. n. 183. in posterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipso Pontifice, vel ab alijs Prælatiis prolatum, relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere, atque ita hanc distinctionem expressè tradunt Cou. in cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 6. in vers. secundo, Henriq. d. §. 4. vers. 4. Soar. d. disp. 38. sect. 3. a num. 5. ex ea ratione, quia effectus censurae ex intentione, & nutu pendent proferentis. cap. veniem 2. de testib. & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. l. non omnis ff. si certum petatur, &c. cum super. de officio delegati, cum vulg. [Qua omnia post hæc scripta, & me in alio loco citato optimè suscitauit doctissimus Diana moral. resol. p. 5. ar. 10. resol. 69.]

Verum licet supradicta hæc distinctio sit in praxi secuta, & à Doctoribus recepta, in rigore tamen Iuris indistinctè tenent nullum interdictum locale, vel etiam personale à Iure, vel ab homine prolatum, potest ab inferioribus Romano Pontifice, etiam si illud protulerint, ad tempus suspendi, ita Abb. & Dec. in d. cap. ad hac, Syluest. verb. interdictum 3. q. 8. Auila d. concl. 4. iunctis præcedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores suprapositam distinctionem facientes: ad illud enim, quo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum latum à Iure, quia potest absolueri ab omni censura iuris nemini reseruata, responderit eum Abb. & Auila negando consequentiam: nam ex eo, quod in totum absolueri possit, & censuram absolutione relaxare, minimè sequitur posse eandem ad tempus suspendere; patet differentia ratio, quia absolueno in totum agit secundum naturam actus, & iuris dispositionem; quando vero suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit. medium enim ordinatum à Iure ad tollendas censuras est absolutio, proferunt enim censuræ, vt non perpetuantur, sed vt cessante contumacia cessent, & idè, quando lex, quæ censuram imponit, nemini reseruata absolutio, Episcopis, vt ordinariis ministris, absoluenti potestatem videtur relinquere: at vero suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra iuris prohibitionem exerceantur actus ipsi censuræ prohibiti, nullibi autem expressum reperitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram dum manet, eiusve effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. in cap. cum desideres, de sentent. excommunic. & licet in ea contrarium voluerit Nauar. merito tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & satis comprober Soar. tom. 5. disp. 5. sect. 4. a num. 6. Neque satisfacit idem Soar. dum disp. 38. sect. 3. num. 5. ait speciale esse in excommunicatione; iuxta d. cap. cum desideres, nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest, & verba illius text. satis ostendunt naturam cuiuscunque censuræ intrinsecè id prouenire, cum constet excommunicationem fuisse, & verum sit absolutam non esse, nec Episcopis, nec alijs debent communicare eadem, quæ sanè ratio similiter interdicto potest applicari, & licet forsitan admitti possit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum absolutionis, quia in illa requiritur absolutio in forma Ecclesiæ, in hoc non ita: semper tamen in toto rigore verum est dicere, quod si constat aliquem excommunicatum, vel interdictum esse, & absolutum non fuisse, non potest per Episcopum, vel alios inferiores Roman. Pont. concedi, vt faciat actus censurae prohibitos.

Nec etiam viget fundamentum aliud, quo probare nitentur Episcopum posse interdictum à se ipso prolatum suspendere ad tempus, quia pendet, sicut reliquæ censuræ, ab intentione proferentis; respondetur enim quod licet tempore, quo proferuntur, pendeat in ipso actu prolacionis, & vt sunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad personas in quas proferuntur, quam quoad actus prohibitos, quia non negamus posse ferri interdictum quoad certos actus, veluti Ecclesiæ ingressum, vt bene notant Couar. in cap. alma par. 2. §. 1. num. 3. vers. hinc apparet, & Vgolin. de censur. tabul. §. cap. 16. in prin. postquam tamen prolata sunt, suam secum trahunt executionem, omnesque suos effectus non hominis, sed ipsius legis ministerio statim operantur, & ideo iam dici non potest quod in actuali executione pendet ex voluntate proferentis, neque effectus ipse consistens in prohibitione Diuinorum, vel actuum prohibitorum, separabilis est ab ipsa sententia, vt dum manet censura substantia, ab ea effectus separantur. Neque quoad hoc quod est trahere secum executionem, aliqua considerari potest differentia: ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expressè vtrumque æquiparat text. in d. c. a. hæc, iuncto d. §. verum.

Denique ad rex. quo præcipue mouentur, in d. c. dilectis, vers. quia verò, respondet Auila (licet inaduerter alleget dist. cap. ad hac) quod procedit ex consuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito consensu Papæ: sed minimè textus consuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius respondet Dec. dist. cap. ad hac num. 8. videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis decisionem, sed partis allegationem, quod enim decidit est de nullitate interdicti prolati post appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgasse, sed postea ad tempus suspendisse, quam allegationem reicit Pontifex, minimeque decidit interdictum suspendi potuisse; quamvis Abb. contrariam sententiam magis approbans secundum rigorem concludat hunc textum adeo vtgere, vt non audeat eam defendere. [Vide Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiep. 2. cap. p. 4. decis. 123. ubi post primam huius tractatus editionem ex hoc loco me non citato plura transcripsit.]

In ipsa verò prolacione interdicti, potest Episcopus ipsius effectus diuidere, & limitare, ita vt intendat prohibere solam sepulturam, v. g. vel ingressum Ecclesiæ, vel vsum Communionis dumtaxat, vel diuinorum Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum sacrarum: sicut etiam potest diuidere effectus suspensionis, ita vt de facto suspendat ab hac solum re, & non ab alia: atamen in excommunicatione non potest Episcopus limitare, seu diuidere eius effectus, sed hoc ad solum Papam spectat, qui solus potest diuidere, & dispensare in excommunicationis effectibus; ita Henriq. lib. 1. §. 3. cap. 2. §. 3. Et ratio est, quia omnes excommunicationis effectus sunt Iure communi inuicem annexi, super quos solus Papa, non Episcopi dispensant; aliarum autem censurarum effectus sunt eodem Iure communi diuisibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expressa sit, attendi debet, quod si absolutè seratur interdictum absque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in Iure contentos comprehendere intelligendum est, & tunc non posse ab inferioribus Romano Pont. etiam si illud protulerint, ad tempus suspendi optimo Iure supra resolutum. Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo

per se, vel per alium violare, nisi in casibus à iure permittis, aliàs suspenditur ab officio ac beneficio, & omni iurisdictione priuatur, vt habetur in cap. vlt. de excessibus Pralat. quando scilicet in ipsa sententia tam iure quam ab homine lata expressa fit de Episcopo mentio, per tex in cap. quia periculosum, de sent. excomm. lib. 6. docent ibi Archid. Domin. & alij, Nauar. in man. cap. 27. num. 165. §. 3. quod etiã procedere in censura suspensionis, non autem in excommunicatione generaliter lata, resoluunt per me citati alleg. 111. num. 1.

10 Generale autem interdictum suo interdicitur ciuitas, prouincia, regnum, siue vniuersitas ab ipso met Episcopo, siue ab alio, qui imposuit, nisi sit Papa seruandum est, docent Syluest. in sum. verb. interdictum 6. §. 1. Henric. lib. 13. de excomm. cap. 50. §. 1. obseruantes Episcopum violentem suum interdictum incurere pœnas Iuris, & irregularitatem.

11 Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Episcopus à generali interdictio loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Missam, vnde seruato moderamine dict. cap. alma, licet potest celebrare, vel celebrari sibi facere, & audire diuina, quamuis sit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c. vt est tex. in cap. fin. de priuileg. lib. 6. & docet Couar. in cap. alma mater part. 2. §. 4. cum Ioan. Andr. in cap. dilectis, de appellat. nisi tamen causam dederit interdictio, tunc enim cum & ipse Episcopus personaliter sit interdictus, hoc priuilegio gaudere non posse resoluunt Nauar. dict. cap. 27. num. 178. & 180. & Henric. dict. lib. 13. cap. 43. per cap. licet, de priuileg. in 6. nam omnia priuilegia à iure, vel ab homine concessa vt tempore interdicti intersint, illis tantum profunt, qui interdictio causam non dederit, seu aliàs in eo culpabiles non sunt, de priuilegiis Iuris probat tex in cap. quod nullus 25. vers. verum, de priuileg. lib. 6. & in vtrisque est receptissima omnium scribentium traditio, vt constat ex Nauar. dict. num. 180. & Henric. dict. lib. 13. cap. 48. §. 5. lit. A. & post alios Sayr. de censur. lib. 5. cap. 5. num. 29. & 31. Ratio est, quia illi, propter quos interdictum personale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui et causam dederunt, licet aliàs culpabiles existant personaliter interdicti censentur, vt arg. tex. in cap. si sententia, vers. caeterum, de sentent. excomm. lib. 6. notant Doctores communiter ex Nauar. & aliis, quos adducit Sayr. dict. lib. 5. cap. 4. num. 10. vers. secundo, constat autem concessio etiam iure communi factam aliquibus personis, vt tempore interdicti possint celebrare, vel interesse Diuinis, personaliter interdictis non prodesse, vt post Couar. & alios etiam in terminis dict. cap. alma §. aduicimus, explicat Soar. tom. 5. de censur. disp. 34. sect. 3. num. 2. Hinc euenit concessio factam in dict. cap. alma mater, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus possit administrari, non prodesse personaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles existunt, nisi satisfaciant, vel cautionem idoneam præstiterint, vt probat idem cap. alma, vers. illis etiam, & notant Nauar. num. 178. Vgolim. de censur. tab. 5. cap. 7. Sayr. cap. 6. à num. 10. Soar. disp. 33. sect. 1. num. 9. & 17. dictis locis. Sic etiam cap. quod in te, de Pœnitent. dum clericis interdicti tempore Ecclesiasticam concedit sepulturam, cap. eisdem denegare si interdictum non seruauerunt, multoque magis si ei causam dederunt, prosequitur ex aliis Vgolim. cap. 9. in princip. & cap. 35. §. 4. Suar. disp. 35. sect. 3. num. 1. Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum mortificationibus, dict. §. aduicimus, celebrare, &

aliis Diuinis interesse, non ita id licitum esse si causam interdictio dederunt, comprobatur Sayr. dict. cap. 5. num. 34. Hinc denique licet in §. in festiuitatibus, ob singularem eorum festorum honorem, concedatur perionis illis, propter quarum culpam interdictum prolatum est, vt Sacris intersint, eisdem tamen prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non satis conueniunt, alij enim interpretantur excludi culpabiles à sumptione Eucharistiæ; alij verò ab offertorio, vt per Henric. dict. lib. 3. cap. 47. §. 2. Sed facilius est cum Vgolim. c. 8. §. 12. à num. 4. intelligere verba simpliciter vt sonant, quod non appropinquant altari, sed à longè stantes ad vultus Ecclesiæ, vt sic rubore suffusi facilius à contumacia resipiscant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in simili probat tex. in cap. 50. dist. 11.

Huiusmodi personæ, quibus à iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse Diuinis, vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laici, omnes in illis diebus, quibus interdictum suspenditur, tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum Diuinis licet interesse possint, ac subinde cesset impedimentum, quo à præcepto deobligabantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo in cap. Missas, de consecrat. dist. 1. cum similibus, quæ explicat Suar. tom. 1. de Relig. tract. de diebus festis lib. 2. cap. 15. & in nostro proposito expressè resoluunt Nauar. in manual. cap. 21. num. 3. in fine, & post Sor. Medin. & alios Henric. lib. 7. cap. 13. §. 3. iuncta lit. I. & lib. 13. cap. 48. §. 5. iuncta lit. D. & de habentibus Bullam Cruciatæ, Fr. Emman. in eius explicat. §. 5. num. 6. & Sebast. Acosta ad eandem quest. 28. per totam, confirmantes quia nemo dubitat derentum in carceribus, si habeat facultatem à Iudice exeundi, mortaliter peccare si non audiat Sacrum, ergo similiter illi, quibus facultas Diuinis interessendi tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt si Missam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salmanticensis, quos isti referunt, & constanter sequitur Auila de censur. part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 6. contententes nullam culpam committere habentes priuilegium interessendi Diuinis tempore interdicti, si Sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quod nemo cogitur vt priuilegio sibi concessio. l. pen. C. de pactis, cap. si de terra, de priuileg. cum similibus; nam facile responderetur hanc obligationem non provenire ex priuilegio, sed ex illo remoti impedimentum quo excusabantur, eoque remoto succedere obligationem legis præceptum huiusmodi imponentis omnibus non impeditis; & confirmatur, quia, vt fateatur Auila, & reliqui omnes vtriusque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundum Ius commune non sunt prohibiti, sed potius seruata moderatione dict. cap. alma, eis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vsus, ex qua ratione necessariò etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, quia supposito priuilegio prohibiti non sunt interesse Diuinis.

Licet Episcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti tam paruulis, iuxta cap. responsio 43. vers. prateritis, de sent. excomm. quam adultis, iuxta cap. quoniam eodem in lib. 6. Et tam in Ecclesia speciatim interdicta, quam etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter, vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim illorum

illorum Iurium auctoritate adæquantium duo illa Sacramenta, Baptismum scilicet, & Confirmationem, Nauar. d. cap. 27. num. 178. Cou. dict. par. 2. §. 2. num. 7. vers. idem, de confirmationis Sacramento, Vgolim. tab. 5. cap. 7. §. 5. Henric. d. lib. 13. cap. 45. §. 1. iuncta lit. I. & seq. Sayr. dict. lib. 5. cap. 7. num. 6. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 53. Auila dict. disp. 4. sect. 1. dub. 4. concl. 3. Soar. d. disp. 33. sect. 1. an. 7. obseruantes non licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali personali affecti sunt, vt causam interdictio dederint.

14 Præterea licere Episcopo tempore interdicti cum moderamine d. c. alma conficere Christina, quod est necessarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptismi in festi quinta maioris hebdomadæ, resoluunt citati per me alleg. 31. n. 2. licet ibi n. 25. eorum sententiam non approbem.

15 Non licere tamen Episcopo in loco interdicto & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre, resoluunt citati per me alleg. 11. num. 21. vbi num. 24. id limitandum esse censeo, data scilicet ministrorum necessitate.

16 Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam Tonuram dare, neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere, cum ij omnes ad rationem diuinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, reducantur: ita Syluest. Angel. Nauar. & alij, quos referet & sequitur Soar. d. disp. 34. sect. 3.

17 Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui ræd, & cum difficultate id aliis committit, arg. text. in Extranag. prouida, de sent. excomm. [& ex iis, quæ Cou. in cap. alma mater par. 2. §. 1. num. 5. Suar. de censur. tom. 5. disp. 36. sect. 3. n. 8. cum seqq.]

18 Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale solum ob non solutionem debiti pecuniarij priuati, d. Extranag. prouida, Nauar. d. c. 27. n. 168. Armil. verb. interdictum §. 5. n. 27. Possit tamen ferrè interdictum particulare alicui Ecclesiæ, vt dicit Cald. in tract. de Eccl. sic interdictio memb. 1. cap. 4.

19 Episcopis, vel Prælati interdicti tempore licet exercere iurisdictionem circa spiritalia: vis enim interdicti extenditur tantum ad exercitium Ordinis, Syluest. verb. interdictum §. 3. num. 4. in fine.

20 Item licet Episcopo eo tempore benedictionem priuatam in itinere, etiam publicè, Nauar. d. cap. 27. num. 176. cum hæc non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis.

ALLEGATIO XXXIX.

Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas.
- 2 Episcopus electus, & confirmatus, quamuis non consecratus, possit in casibus sibi permittis dispensare. Barbof. de Episcopo. Pars II.

- 3 Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concilij Tridentini publicatum non fuit, concessa ab eo Concilij dispensandi facultate non gaudent.
- 4 Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absolueri ab oculis delictis, sufficit, quod illi subiamur, quoad solum conscientia forum.
- 5 Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.
- 6 Episcopus ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permittis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.
- 7 Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra dioc. sim exerceri, & circa absentem.
- 8 Verba, in foro conscientia, sunt intelligenda, id est, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali.
- 9 Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur.
- 10 Dispensandi, & absoluendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest.
- 11 Episcopus an possit committere aliis hanc dispensandi, & absoluendi potestatem, referuntur quatuor diuersæ opiniones, & n. 12. 13. 14.
- 15 Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, vt secum dispenset.
- 16 Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absoluendi, quam habet Episcopus virtute Concilij d. cap. 6.
- 17 Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iurisdictionem Ordinariam, & quasi Episcopalem, prædicta dispensandi, & absoluendi facultate non gaudent.
- 18 Superiores, seu Conuentuales Religionum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa in d. c. 6.
- 19 Archiepiscopus dum actu visitat gaudet prædicta dispensandi, & absoluendi potestate circa subditos suffraganeorum, & cum ipsis suffraganeis.
- 20 Occultum secundum unam opinionem quoad presens institutum dicitur, quod probari non potest.
- 21 Occultum melius dicitur, quod non est publicum, etiam ab aliquibus sciatur.
- 22 Notorium est plena rei notitia inducens indubitatum, & finitam probationem, discussione non egentem.
- 23 Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.
- 24 Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat.
- 25 Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor.
- 26 Episcopus dispensare poterit etiam si actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.
- 27 Irregularis, quia celebravit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.
- 28 Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur, statim ac denunciatio, seu accusatio de illo coram egiimo superiore facta est.
- 29 Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.

- 30 Litis contestatio negando, vel consuetudo etiam in criminalibus inducitur.
- 31 Iudicium proprie post litem contestatam dicitur.
- 32 Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.
- 33 Etiam si mediis depravatis obtinuerit absolutionem ab iniuncto crimine.
- 34 Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacerit.
- 35 Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & punito iam iudicio finito.
- 36 Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.
- 37 Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytium cum Subdiaconatu, eodem die susceptos, potest ab Episcopo dispensari.
- 38 Suspendus, eo quod nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari.
- 39 Suspendus ob receptionem Ordinum sine litteris dimissoriis si sit occultus potest ab Episcopo dispensari.
- 40 Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebravit, ubi delictum fuerit occultum.
- 41 Irregularis ob administrationem in Ordinibus male susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.
- 42 Episcopus potest dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renunciant dignitati, vel Episcopatus, aut a censura irretito, dummodo delictum sit occultum.
- 43 Irregularis ob exercitationem Ordinum, quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, ut exerceat susceptos, ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum.
- 44 Simonianus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem reabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea reinrenda, que per simoniam & cultam obtinuit.
- 45 Episcopus non potest absolueri a censuris incurfis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiam si delictum sit occultum.
- 46 Homicidium voluntarium, quod atinet ad presens institutum, illud dicitur, quod est illicitum inentium, & volutum in se.
- 47 Episcopus potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta de causa.
- 48 Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proveniente, modo delictum sit occultum.
- 49 Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta.
- 50 Dispensare potest Episcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.
- 51 Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandavit ferro, ut alterum percuteret; sed caueret, ne occideret.
- 52 Homicidium mandans in persona vnius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem.
- 53 Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto parato causa defensionis, non seruitio moderamina inculpa tutela.
- 54 Conciliaris constitutus habens committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate commissa ob homicidium commissum vim repellendo, quomodo intelligenda.

- 55 Irregularis efficitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpa tutela.
- 56 Inuaforem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumenda vindicte, quando non potest aliter se defendere, non sit irregularis.
- 57 Moderamen inculpa tutela versatur circa modum, tempus, & causam.
- 58 Moderamen inculpa tutela excedere, quando quis dicatur.
- 59 Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus provenientes ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum.
- 60 Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoveri potest, nec in susceptis ministrare.
- 61 Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad reinrendum Curatum.
- 62 Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio iusto, vel casuali exequuto sine diligentia.
- 63 Papa dispensare potest in qualibet irregularitate proveniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali.

MODIE virtute S. Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 6. licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientes, excepta ea, que oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostol. referuatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in diocesi sua per seipfos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientie gratis absolueri, imposita penitentia salutari, de cuius materia tractant Vgolin. de irreg. cap. 33. §. 1. cum sequentib. & cap. 26. & de off. & pot. Episc. c. 57. §. 2. cum seqq. Henric. in sum. lib. 7. cap. 13. §. 2. lit. O. & lib. 14. cap. 18. eam sequent. Spar. tom. 5. de censur. disp. 7. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. Mar. Alter. eodem tract. tom. 2. disp. 8. de susp. cap. 3. Bonacin. eodem tract. disp. 7. quest. 5. Nauar. cons. 15. sub tit. de sentent. excomm. in antiq. & consil. 11. sub tit. de privileg. in nois. Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 2. 37. num. 11. cum sequentib. & disp. 40. num. 17. & lib. 3. disp. 23. num. 12. & lib. 8. disp. 2. a. num. 10. & latius in precepta Decalogi lib. 2. c. 11. Iacob. de Graff. tom. 2. cons. tit. de homicid. consil. 2. num. 14. cum sequentib. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 5. a. num. 1. & lib. 30. tract. 2. tit. 3. a. num. 91. Coninch de Sacra. & censur. tom. 2. disp. 18. dub. 14. [Didac. de Arrojo de Sacrament. tit. de irregular. num. 10. Anton. Fernandez in examine Theolog. mor. part. 4. cap. 7. §. 1.] Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 11. a. num. 12. & part. 11. cap. 10. n. 112. cum sequentib. Armend. in add. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. de irreg. in declar. num. 6. cum sequentib. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. irregularitas differ. Fernandez in examine Theologia moral. p. 3. cap. 9. §. 16. num. 7. & 8. Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapol. decis. 117. p. 4. vbi me no citato multa ex hoc loco deduxit; nouissimè Fagund. in quinque Ecclesie precepta p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 23. cum sequentib. [Maurit. de Alzedo in praxi Episcop. part. 2. cap. 6. Portel. in dub. Regular. verb. dispensare num. 8. cum seq. Villalob. in sum. part. 1. tract. 21. diff. 9. Hieron. Roderic. in compendio quest. Regul. resol. 52. num. 13. cum seq. nouissimè Philibert. Marchin. de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 9. per tot. latissimè Ioan. Angel. Bossi. in tract. de triplici. Iubi. privileg. sect. 1. casu 10. §. 1. cum

cum seqq. Trullench in expel. Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6.] & ceteri omnes in sensu citandi. Verum pro faciliori presentis questionis explanatione, que quotidiana, & in praxi utilissima est, sub triplici distinctionis membro preles huius Allegationis materia diuiditur. In primo tractabitur, Episcoporum, & subditorum nomine qui continentur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti in quibus Episcopus dispensare valet. In tertio, irregularitates que dicantur ex homicidio voluntario provenientes, in quibus Episcopo dispensandi facultas non conceditur.

Episcoporum, & subditorum nomine qui continentur?

EPiscopi, quibus a Concil. Trident. dist. cap. 5. conceditur dispensandi facultas in casibus ibi permisis, sunt quicumque subditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non consecrati, quia illis competunt ea, que sunt iurisdictionis, qualis est hæc dispensandi facultas, nec indigent consecratione, vt probant alleg. 36. num. 6. quare ita tenent citati a Cened. ad sextum collect. 4. num. 3. quibus adde Soar. tom. 5. disp. 42. sect. 2. num. 7. me citato in hoc loco Alzedo d. par. 2. cap. 6. n. 39. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 2. num. 11. Gutier. eodem tract. cap. 49. a. num. 16. Mar. Alter. dist. tom. 2. disp. 8. de susp. cap. 3. vers. seruitio not. andon. Aloyf. Ricc. in praxi aurea, & quotidiana resol. 2. 136. [Filliuc. tom. 1. tract. 20. cap. 10. num. 270. Floron. de casib. referu. par. 1. cap. 4. §. 7. num. 9. Hieron. Pharon. dist. tract. 1. sess. 18. casu 50. & 31. Bossi. dist. casu 10. num. 201. nouissimè Trullench in exposit. Decalogi lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 2.] Sed Episcopi illarum religionum in quibus Concil. Trident. adhuc receptum non est, non possunt vti ista facultate concessa dist. cap. 6. quia vbi non est acceptatum quoad leges onerolas, neque videretur acceptatum quoad fauorabiles, ita tenent, & decisum referunt Armendar. dist. loco num. 11. Nicol. Garcia dist. par. 7. cap. 11. num. 23. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. d. dist. 532. in 1. edit. & resolu. 445. num. 3. in 2. edit. Sanch. in preceptis Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 2. Mar. Alter. dist. cap. 2. conclus. 4. vers. primo ant. multum inuentus est. Bonacina dist. disp. 7. quest. 5. puncto 1. num. 2. [Vgolin. de offic. Episcopi cap. 57. §. 2. ad fin. Filliuc. dist. tract. 20. cap. 10. num. 269. Ganant. dist. verb. absolutio num. 6. Bossi. dist. casu 10. num. 202. me citato in hoc loco Alzedo dist. part. 2. cap. 6. num. 29. Trullench citato loco. Stephan. Dalm. de potest. Episcoporum. cap. 26. num. 19. in princ.] Non continet hæc potestas Episcopo in ordine ad omnes indifferenter, sed conceditur proprio Episcopo habenti iurisdictionem in suos subditos, vt Concil. declarat: sub quorum nomine comprehenduntur in presenti materia omnes illi, qui sibi quomodocumque subdantur, vel qui sunt ordinarij subditi, vt pene, qui ibi domicilium habent, vel qui subdantur quoad solum Penitentie forum, eo quod in sua diocesi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini, etiam si sint vagabundi, scholastici, ac mercatores: nam quoad Sacramentum Confessionis, & Eucharistie sunt subditi Episcopi loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesie, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum. Ita Soar. de penit. tom. 4. disp. 30. sect. 2. num. 3. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 23. num. 12. in precepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 8. 9. & 17. Nicol. Garcia dist. par. 11. cap. 10. num. 139. Barbof. de Episcoporum. Pars II.

Zerola in praxi Episcop. par. 1. verb. Vicarius, §. 18. dub. 4. Bonacina de censuris disp. 1. quest. 3. puncto 2. num. 5. Henric. in sum. lib. 14. cap. 20. §. 5. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 1. 2. cap. 4. quest. 16. resolu. 4. pag. 460. [Nald. in sum. verb. absolutio a peccatis num. 9. Nouar. dist. conclus. 2. n. 2. Duard. in Bullam Censur. lib. 3. §. 2. 9. 11. num. 19. Marchin. dist. tract. 1. pa. 9. diff. 5. a. num. 1. Floron. de casib. referu. par. 1. cap. 4. §. 7. num. 10. me citato in hoc loco Bossi. d. casu 10. §. 6. num. 155. Trullench d. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 6.] In absoluteone enim casuum referuatum, & censurarum impediendum receptionem Sacramenti, videtur requiri ea saltem subiectio, que sufficit, vt Episcopus Sacramentalem absoluteone impendat, Bonacina dist. disp. 7. quest. 5. puncto 1. n. 4. & ideo ille, qui non est subditus Episcopi, puta Medicus, Prætor, & similes exteri, qui tamen habitant in ciuitate, sub decreto d. c. 6. comprehenduntur, vt in Sacramento Penitentie a suis criminibus absolui valeant, etsi illa aliis in ciuitatibus commiserint; ita decisum referunt Nicol. Garcia d. c. 10. n. 139. in 3. declarat. Armend. disto loco n. 18. Stephan. Dalm. d. c. 26. in fine. Verum licet prædicta vera sint in absoluteone casuum referuatum, & censurarum in Sacramentali Confessione pro foro conscientie: in obtinenda tamen dispensatione irregularitatis, ac suspensionis requiritur, vt Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea, que resolu alleg. 36. n. 17. & decisum referunt in propriis terminis Nicol. Garcia, & Armendar. locis proxime citatis. [me citato in hoc loco Alzedo p. 2. c. 6. n. 45.] quamuis contrarium teneat Henric. d. §. 5. Quæ quidem dispensandi potestas etiam extra diocesim potest ab Episcopo erga subditos suos exerceri: nam verba Concilij in d. c. 6. ibi, in diocesi sua, referuntur ad posteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Episcopis facultas absoluedi a referuatis, ex ea ratione, quia Episcopus dum in sua diocesi existit, potest cū suo subdito in aliena diocesi existente extrajudicialiter dispensare, cum iurisdictione dispensandi exerceri possit circa absentem. Ita docent Soar. de censur. tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 10. & 12. in fine. Sanch. in precepta Decalogi lib. 2. c. 11. n. 12. Bonac. d. disp. 7. §. 5. puncto 1. n. 4. [Fagundez in quinque Ecc. precept. p. 2. lib. 8. c. 8. n. 35. Propos. 3. p. D. Thom. q. 1. de censur. in communi dub. 14. n. 99. Diana resol. mor. p. 4. tract. 4. resol. 96. me citato in hoc loco Marchin. d. p. 9. diff. 5. n. 12. Bossi. d. casu 10. n. 166. Fr. Emman. in sum. tom. 3. c. 5. n. 3. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 28.] quicquid dicant Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 69. n. 1. in fine. Henric. d. §. 5. in princ. [Vgolin. de offic. Episc. c. 57. §. 2. n. 6. Alzedo in praxi p. 2. c. 6. n. 42.] Auila de censur. p. 7. disp. 10. dub. 6. Cum ergo Episcopus in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientes, excepta ea que oritur ex homicidio voluntario, valeat dispensare cū sibi subditis, hæc potestate vti poterit intra, vel extra diocesim, iuxta principia dispensationum; at vero in absoluteone a quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolica referuatis, de quibus agit secunda pars d. c. 6. cum debeat esse Sacramentalis, vt ibi offenditur in illis verbis, in foro conscientie gratis absolueri, in precepta penitentia salutari, & non possit fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur, quod fiat ab Episcopo presente penitente intra diocesim commorantibus. Et quod verba illa, in foro conscientie, sunt intelligenda, id est, in foro Sacramenti Penitentie, & in Confes-

Confessione Sacramentali, refert pluries Sacram Cardinalium Congregationem censuisse Nicol Garcia de benef. par. 1. cap. 10. num. 139. resoluit Aloys Ricc. in praxi fori Eccles. resol. 445. num. 8. & accepi à quodam docto viro, ita tenere praxim S. Penitentiarie; quicquid prædicta verba significare, quod absolutio data, vel facta, nihil profit quoad forum exterius, & per consequens posse Episcopum extra Confessionem absolueri in casibus particularibus occurrentibus, dicant Nauar. dict. consil. 11. num. 2. Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 2. vers. Et Episcopus, Fr. Emman. quest. regul. tom. 1. q. 20. art. 7. & quest. 61. art. 10. Soar. de relig. tom. 2. tract. 6. lib. 6. cap. 16. num. 4. Sanch. lib. 8. disp. 34. num. 29. Graff. lib. 1. cap. 13. num. 32. [Claudius Solerti de potest. Confessar. cap. 30. §. 1. n. 6. Homignon. de examine Eccles. tract. 5. cap. 5. quest. 31. Diana resol. moral. tom. 1. tract. 5. resol. 2. in fine, Marchin. d. disse. §. num. 13. Lazar. de moni. sect. 4. quest. 15. num. 9. Duard. d. q. 11. num. 30. Floron. de casib. reseru. par. 1. c. 4. §. 7. num. 17. Hieron. Pharon. in suo prompt. tract. 1. §. 18. casu 31. Bossi. d. casu 10. num. 167. idem Sitar. in tractat. de Fide disp. 41. sect. 4. num. 6. Castr. Palao de pœnis hereticor. tract. 4. disp. 4. num. 11. nouissimè Trulench d. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 7. ubi tamen propter praxim Sacrae Penitentiarie nostram sententiam esse sequendam asserit.]

9 Ex quibus inferitur Episcopum eo ipso, quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimissorias, censeri cum eo dispensare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt dispensetur ab Episcopo, ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo licet Ordinandum esse irregularem, & intentionem habeat dispensandi, tum quia Episcopus non praesumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt pronoueat, Maiol. de irregul. cap. 51. num. 8. Henriq. d. lib. 1. cap. 17. §. 4. lit. F. Soar. de censur. disp. 41. sect. 3. num. 4. Sayr. cod. tract. lib. 7. c. 14. num. 10. Auila par. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 6. [Menocho. de arbit. in dicit. casu 564. n. fin. Basil. Pont. de matrim. lib. 8. c. 15. num. 7. 15. & 16. me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. par. 9. c. 4. num. 3. cum seqq. quicquid dicant Nauar. in man. c. 17. n. 74. vers. sed dubium, Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. n. 25.]

10 Hanc dispensandi, & absoluendi potestatem Episcopo concessam sine eius speciali concessione Vicarius generalis exercere non potest, quia id Conc. requirit, sibi, aut Vicarium ad id specialiter deputatum, tum quia in generali concessione hæc non veniunt, cap. penult. de penit. in 6. Quare ita tenent Rebuff. in praxi beneficiar. tit. de forma vicariarum, num. 179. cum sequentib. Sbrozcius de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 19. num. 2. & quest. 179. num. 1. & quest. 180. n. 2. & q. 184. num. 1. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 4. §. 7. num. 2. vers. postremo, Soar. de censuris disp. 41. sect. 2. num. 8. Narbona de appell. à Vicar. ad Episcopum, p. 1. n. 239. facient quæ elegantè tradit Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr. 1. c. 23. n. 148.

11 An autem Episcopi possint committere hanc potestatem dispensandi, & absoluendi aliis? Quæstio est dubia, in qua pro affirmatiua parte, quod scilicet possit committere, & delegare illis, faciunt multa, & validiora fundamenta, in primis nulla occurrit ratio sufficiens cur credere debeamus voluisse Concilium illam facultatem referre Episcopo per seipsum tantum exercendam, præsertim cum non delecter hanc potestatem Episcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, sicut aliquando facit, sed simpliciter eam Episcopis concessit; ergo videtur virtute huius decreti hæc potestas annexa iure Or-

dinario iurisdictioni Episcopali, atque ita delegabilis est ab Episcopo. Deinde quia non eligitur industria personæ, si enim eligeretur, nec generaliter, nec specialiter posset Episcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælati præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ, cum personæ incognitæ delegetur, vt tradunt Ias. in l. more maiorum, num. 65. ff. de iurisdictione omnium iudicium, Gregor. Lopez l. 47. in fine, tit. 18. p. 3. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 64. n. 17. Quare hanc partem tenent Nauar. d. consil. 11. de priuilegiis num. 4. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. n. 17. vers. Sed dicendum, & in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 23. Azor. insitut. moral. p. 1. lib. 8. c. 10. q. 11. Fagundez in quinque Ecclesia præcepta par. 2. lib. 8. c. 8. num. 26. [Marchin. d. diff. §. num. 14. Duard. in Bull. Cæna lib. 3. §. 2. q. 11. n. 34. Paul. Laymann in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. par. 2. c. 5. num. 2.] obseruantes Concilium d. c. 6. intelligendum esse, vt velit vicariū Episcopi non habere ex generali commissione vicariatus hos casus, nisi sibi specialiter committantur: non autem vt velit negare Episcopo potestatem specialiter delegandi.

Verum Henriq. lib. 1. 4. de irregul. c. 19. in fine, & lib. 6. de penit. c. 14. §. 7. inuncto comment. lit. O, ait non posse Episcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos casus, vt habeant facultatem generalem absoluendi, vel dispensandi pro suo arbitrio, sed tantum posse delegare, quando casus occurrerit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipsius faciat; quod quidem ex eo comprobatur, quia Concilium d. c. 6. expressè concedit Episcopis posse dispensare per se, vel per Vicarium specialiter deputatum, tum quia dum hi casus Episcopo conceduntur, eligitur industria personæ.

13 Alij verò putant Concilium dicto loco distinguere voluisse inter facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione; ac absoluendi à casibus reseruat: vt in prima exerceri possit per quemcumque, cui generaliter ab Episcopo sit delegata iurisdictione; secunda vero conueniat tantum Vicario, qui specialiter deputatus sit per Episcopum cum facultate absoluendi à casibus reseruat, differentia rationem in eo constituunt, quia Concil. d. c. 6. Episcopis facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione generaliter concedit, quando verò in eodem capite eis tribuit potestatem absoluendi in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruat, suos subditos, dicitur, in diocesi sua per seipfos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum, potius volens coarctare, quam ampliare hanc iurisdictionem; nam si non addidisset verba illa, libertum fuisset Episcopo hanc facultatem committere cuicumque Sacerdori: Concilium autem volens illam concedere tantum Episcopo, & Vicario ad id specialiter deputato, ita peculiariter expressit.

14 Sed nonnulli diuersum prædictorum verborum esse sensum arbitrantur, sentientes Concilium voluisse hanc potestatem dispensandi super irregularitate, & suspensione solis Episcopis indulgere, vt per seipfos illam exercerent, neque possent alijs delegare, quasi in hoc sit electum ministerium personale Episcoporum; ita Soar. tom. 5. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 8. Gutier. canon. lib. 1. cap. 13. n. 29. [Anton. Ricc. de iure person. c. 1. 2. q. 1. in præceptis Eccles. c. 16. num. 3. Hieron. Pharon. in suo prompt. tra. 7. 1. sect. 18. casu 33. in fine.] ex eo probant, quia Concil. in eodem cap. agit de dispensatione, deinde de absoluitone, & facultatem dispensandi simpliciter concedit Episcopis sine vlla extensione, potestatem autem absoluendi

uendi extendit etiam ad Vicarium specialiter deputatum; ergo clarissimè apparet mentem Concilij fuisse priorem iurisdictionem communicare tantum Episcopis, quia extensio, quæ in secundo casu ponitur, & tacetur in primo, apertè, ab illo excluditur: constitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel suppletur, aut limitatur, & restringitur l. vnica in princ. C. de inoff. testib. Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commissam esse Vicario, si enim illam voluisset concedere Vicario, vtique id expressisset, sicut fecit in secunda parte, in qua agit de absoluitone, argum. text. in l. c. n. c. §. fin. aurem ad deficiens, C. de caus. toll. n. cum alijs citatis in libello de principijs viri usque iuris lit. l. num. 32. Ratio autem diuerfitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem absoluendi in casibus reseruat, quam potestatem dispensandi ab irregularitate, & suspensione eam assignant, quia absolutio est magis necessaria ad salutem animarum, quam dispensatio, ita Mar. Alter. dict. cap. 3. concl. 4. vers. tertio notandum, ubi ex alijs hunc sequitur intellectum. Ergo tamen in hoc opinio non consilium meam interponere sententiam non audeo, dum super hoc peccatiorem non habuero dectio-

15 Quæret aliquis, quis possit cum Episcopo dispensare, si occurat casus, vt ipse incidat in aliquod delictorum, de quibus in Concil. d. cap. 6. Putat Mar. Alter. d. concl. 4. vers. tertio quæri potest, non posse Episcopum, cum sit delegatus, huiusmodi potestatem, quam habet dispensandi, alteri committere, vt secum dispenfet. Verum alij communiter, & melius respondent posse ipsamet Episcopum alteri committere vices suas, vt secum dispenfet, & ad se absoluendum proprium suum Confessarium deputare cum eadem auctoritate, quam ipse habet, ex d. cap. 6. Concilij Trident. in sibi subditos; ita Maiol. de irregul. lib. 2. cap. 2. num. 12. vers. c. est autem, & lib. 5. cap. 1. n. 7. Suar. tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 9. Henriq. in sum. lib. 14. de irregul. c. 18. §. 3. Piafec. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 17. pag. 107. Sayr. d. lib. 7. cap. 9. num. 5. Armend. ubi proxime num. 12. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. d. decis. 518. in 1. editione, & v. s. u. 445. n. 2. in 2. edit. Belletr. d. q. sit. clerical. part. 1. tit. de depl. p. lina clerical. §. 1. num. 54. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 3. num. 3. & in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 11. num. 11. nouissimè [Fr. Lu. à Cruce in exposit. Bull. Cruciar. disp. 7. cap. 6. dub. 18. num. 1. in fine. Ioan. Valet. de diffarent. inter verumque for. verb. iurisdictio, diff. 9. n. 12. Filliuc. tom. 1. tract. 20. c. 10. num. 272. Floron. de casib. reseru. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 14. Gauant. in manual. Episcop. verb. absolutio, num. 7. Duard. in Bull. Cæna lib. 3. §. 2. quest. 11. n. m. 29. me citato in hoc loco Bossi. d. sect. 1. casu 10. num. 188. me citato in hoc loco Alzedo de præcell. Episcop. dignit. part. 1. cap. 5. num. 123. & c. 6. num. 68.]

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem dispensandi, & absoluendi concessam Episcopis per Concil. d. cap. 6. nam licet illa facultas competat Episcopo iure speciali, tamen competit ei iure communi & iurisdictione ordinaria illi tributa. Ita in terminis resoluunt Beja in responsis casuum consuetudinis, part. 4. asu 37. vers. tandem nullus, Sayr. in clau. Regia. lib. 6. cap. 11. n. 29. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 61. art. 9. Cened. ad Sacrum collect. 4. num. 3. Soar. tom. 4. de penit. d. sp. 30. sect. 2. n. 4. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 3. collect. 721. vers. tertio dubitatur, & in praxi fori Eccles. d. decis. 533. in 1. edit. & resol. 466. in 2.

edit. & in praxi aurea resol. 118. num. 5. Sayr. decis. 31. de tempor. ordinat. [Alzedo d. part. 2. c. 6. n. 73.] Piafec. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 16. pag. 106. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 2. n. 10. Nicol. Garc. de beneficijs, part. 5. cap. 7. num. 41. & part. 7. cap. 11. n. 21. [Nouar. in sing. Canon. conclus. 2. num. 3. Diana part. 4. et. ab. 4. resol. 211. vers. notandum est. Floron. de casib. reseruat. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 9. Duard. in Bull. Cæna lib. 3. §. 2. quest. 11. num. 16. & 17. Gauant. in man. Episcop. verb. Capitulum Sede vacan. num. 48. Bossi. dict. casu 10. n. 207. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi c. 44. num. 9.] Quamuis contrarium teneant Marc. Anton. d. cap. 3. vers. ex eodem, & Bonacin. de censuris disp. 7. quest. 5. punct. 1. [Alter. tom. 2. disp. 8. de suspens. cap. 3. Stephan. Daluin. de potest. Episcop. c. 27. n. 1.]

17 Abbates verò, & alij Prælati inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, etiam nullius diocesis, non gaudent prædicta facultate dispensandi, & absoluendi concessa Episcopis in Concil. d. cap. 6. ex eo, quia Conciliaris illa constitutio hac in parte derogat iuri communi, & idcirco potius est limitanda, vt nomine Episcopi intelligamus secundum propriam significationem huius nominis illos tantum, qui in Episcopali dignitate constituti sunt, non inferiores: ita Aragon. 2. 2. quest. 88. art. 12. conclus. 4. Cened. d. collect. 4. num. 5. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 83. num. 5. ad finem. Soar. tom. 4. de Penit. disp. 30. sect. 2. num. 6. & tom. 5. de censuris disp. 41. sect. 2. num. 7. Petr. de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 1. cap. 6. post concl. 2. diff. 1. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. d. decis. 533. num. 1. in 1. edit. & resol. 555. in 2. edit. Mari. Alter. d. cap. 1. vers. se. h. c. Bonacina d. disp. 7. q. 5. punct. 1. num. 6. [Gauant. verb. absolutio, num. 5. & verb. censura, num. 2. Campan. rubr. 7. cap. 5. num. 5.] & censuisse sacram Congregationem referunt Nicolaus Garc. d. part. 7. cap. 11. num. 13. & 17. Armendatiz d. loco num. 9. & 10. Nauar. d. concl. 2. num. 4. Quamuis huiusmodi Abbates prædictam dispensandi, & absoluendi potestatem eodem modo esse concessam, quo Episcopo, asserat Henriq. lib. 6. cap. 6. §. 1. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. quest. 24. art. 13. & 17. & quest. 61. art. 9. & in sum. tom. 2. cap. 10. num. 6. Flores de Mena variar. lib. 3. quest. 24. num. 18. Sayr. in clau. Regia lib. 6. cap. 11. num. 83. in fine, Auila de censuris part. 7. disp. 10. dub. 6. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. n. 5. [Duard. in Bullam Cæna lib. 3. §. 2. q. 8. num. 55. Monet. de commut. ultim. volunt. cap. 5. n. 455. Sigism. à Bononia de elect. d. l. b. 51. n. 8. Diana moral. p. 4. tr. 4. resol. 211. nouissimè Marchin. d. tr. 1. p. 9. diff. 1. a num. 3. Portel. verb. Prælati potestatis ad absoluendum, n. 30. Pharon. d. tract. 1. sect. 18. cap. 34. cum seqq. Bossi. d. casu 10. n. 211. Castr. Palao de pœnis hereticor. tract. 4. d. 4. n. m. 4. nouissimè Trulench d. lib. 1. c. 3. dub. 4. num. 3. Stephan. Daluin. cap. 27. n. m. 2.]

Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, seu Conuentuales Religionum exemptarum huiusmodi facultate à Concilio Episcopis concessa erga Religiosos sibi subditos, vti non posse, & ita à sacra Illustrissimorum Cardinalium Congregatione decisum fuisse referunt Garcia d. cap. 11. n. m. 13. & 20. Armendatiz d. loco num. 10. & resoluunt Soar. de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 12. num. 12. & tom. 5. disp. 4. sect. 2. Petr. de Ledesma in sum. tom. 2. tr. 1. c. 6. post conclus. 2. diff. 3. Valer. Regin. d. n. 29. vers. quintum est. [Lazzana c. 11. n. 6.] Contrariū tamen, imò prædictos Superiores erga Religiosos sibi subditos hanc potestatem habere, facultate ipsis ad hoc data à Pio V. Constitutione sua, incip. Romanus, de anno 1571. die 21. Iulij, tenent Piafec. in praxi noua Episcop. part. 2. p. 3. num. 52. in princ. Henriq. in sum. lib. 6. cap. 16.

§. 8. & lib. 7. cap. 25. §. 2. & lib. 14. cap. ultim. §. 5. ad fin. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 61. art. 9. Fr. Lud. Beja in responsis casuum conscientia, part. 4. casu 37. in princip. Fr. Ioannes de la Cruz de statu Religionis lib. 1. cap. 6. dub. 16. Sayr. de censuris. lib. 7. cap. 7. num. 2. 3. Molin. de insti. irael. 3. disp. 61. num. 4. & 5. disput. 70. in fin. Jacob de Grassi tom. 2. consil. sub tit. de homicidio consil. 2. num. 2. 3. cum sequentibus. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 2. num. 1. 3. in precepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 7. Coriolan. de casib. referu. part. 1. sect. 1. art. 22. num. 6. & art. 23. num. 4. [Barthol. à S. Paulo in thesuro Relig. lib. 3. quest. 115. Porrel. in dub. Regularib. verb. Praeui. num. 36. nouissime Boss. d. cap. 10. num. 2. 6. cum seqq. vbi num. 2. 3. subdit huiusmodi Praelatos Regulares posse alteri committere dictam facultatem dispensandi & absoluedi.] Ioan. Valer. de differ. inter vitium quoque forum, & Regularis differ. 6. vers. denique. [Nouar. d. concl. 2. num. 6. Barthol. de Vecchi in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disput. 9. dub. 18. ex num. 4. Hieron. Roderic. d. resol. 52. num. 2. 3. Diana part. 4. tract. 4. resol. 2. 1. in fine. Marchin. d. diff. sic. 1. n. 9. Sigisim. & Bonacin. de elec. p. 2. c. 1. dub. 50.] & hæc secunda opinio attenta dicta Pij V. Constit. in praxi sequenda est, illa verò non estante, in puncto Iuris primam veriore iudicio, me citato in hoc loco Trullench. d. dub. 4. n. 5.

19 Occultum quid dicatur, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valeat?

20 Cvm Episcopi virtute Concilij Tridentini scilicet 24. de reformat. cap. 6. possint omnino dispensare in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, oportune inquirendum est quando dicatur delictum occultum, vt Episcopus possit dispensare in irregularitate, vel

suspensione per illud incurfa? Sunt qui teneant occultum in presenti materia secundum terminos Iuris esse regulandum, & proprie dici, quod non potest probari, ita Iacob de Grassi tom. 2. consil. sub tit. de homicidio. consil. 2. num. 20. Nicol. Garcia de benef. part. 7. c. 11. num. 46. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Navarrae lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregularitat. in declaration. num. 25.

Verum communis Doctorum resolutio tenet occultum in presenti dici, quod non est publicum, etiam si ab aliquibus sciat, & potest tergiversatione celeri, quia Concil. d. cap. 6. à regula dispensandi excipit deducta ad forum contentiosum, ergo non excipit occulta, quæ probari possunt, si tamen ad forum contentiosum non sunt deducta, tum quia occultum plerumque accipitur non prout est improbabile, sed prout contra distinguitur à notorio, publico, vel saltem famoso, secundum Panormit. in cap. fin. de tempor. ordin. vbi occultum crimen ad hoc, vt quis possit promoueri, appellat illud quod opponitur notorio, licet probari possit, idem Panormit. in cap. questum, de Penit. & remiss. Et notorium est plena rei notitia inducens indubitaram, & finitam probationem, discussione non egentem, vt per text. in cap. vestra, de cohabit. cleric. & in cap. cum olim, 24. de verb. signif. tenent Clar. lib. 5. §. fin. quest. 9. Mascard. de probation. conclus. 1101. Paul. Comitot. respons. moral. lib. 1. quest. 57. Mench. illustr. cap. 2. num. 11. cap. 20. num. 23. Farinac. in praxi crimin. quest. 28. Menoch. de arbit. casu 166. num. 4. Iacob de Grassi in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 13. num. 43. & seg. Aldrete de religio. disciplina tuenda lib. 1. cap. 5. §. 2. num. 6. [nouissime me citato in hoc loco Boss. de triplici subil. privilegio, sect. 1. casu 10. §. 3. num. 26. in fine Hinc notorium dicitur delictorum commissum, vel confessum in iudicio, Mascard. concl. 1326. num. 4. post Afflict. Menoch. & alios, Farinac. d. quest. 21. num. 3. Stephani. Gratian. discept. forens. cap. 142. num. 9. & 10. Aldrete d. §. 2. num. 11. Item, & omne illud, quod ex actis iudicij constat, ex citatis in Menoch. remed. 1. recap. num. 232. & de arbit. casu 166. num. 6. & conf. 100. n. 6. Tiracuell. de retract. lignag. §. 36. gloss. 2. num. 44. Mascard. conclus. 1101. num. 13. cum sequentibus. Farinac. d. quest. 21. num. 14. & quest. 9. num. 20. Mendez à Castro in praxi Lusitana; lib. 3. cap. 15. num. 4. Aldrete d. §. 2. num. 10. Boss. d. §. 3. num. 30. Vel deducitur ex sententia in iudicio prolata, Mascard. conclus. 1296. num. 15. Farinac. d. §. 2. 1. num. 31. Quare restum illum intelligendum esse de illo occulto, quod probari potest, sed à paucis scitur, & aliqua valet tergiversatione celeri, tenent Nauarr. in man. cap. 27. num. 254. in fine, vers. undecimo, Sorb. compend. Mendicant. in resol. materiae absolut. pag. 48. Anton. Roch. de visitatio. verb. occultis, Vega in summa part. 1. c. 49. casu 16. Tolet. in summa lib. 1. cap. 89. num. 5. Lel. Zech. de casibus Episcopo reservatis casu vltim. num. 1. & casu 1. de irregular. circa finem, Viuald. in candelabro aureo, tit. de irregul. n. 315. Zerola in praxi Episcop. part. 2. verb. irregularitas, §. 1. Azor. institut. moral. part. 1. lib. 8. c. 10. quest. 9. Auila de censur. part. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 12. conclus. 2. & p. 7. disput. 10. dub. 6. Mar. Alex. eod. tract. tom. 2. disput. 8. de suspensio. 3. vers. secundo notandum, Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 2. num. 2. & tom. 5. disput. 41. sect. 2. n. 6. [Campan. in diuers. Iuris Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 7. Duard. in Bull. Cane lib. 3. §. 2. quest. 11. num. 4. & §. Floron. de casib. referu. part. 1. cap. 4. §. 21. num. 2. Gauant. in manuali Episcop. verb. absolutio, num. 11. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 12.] Molina de insti. tract. 3. disput. 79. num. 8. vers. secundo, Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. quest. 24. art. 11. Paul. Comitot. respons.

respons. moral. lib. 6. quest. 44. num. 2. Vgolin. de potestate Episcopi. cap. 57. num. 5. Pialec. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 56. pag. 62. Aloys. Ricc. in praxi fore Ecclesiast. decis. 523. in 1. edit. & resolut. 450. in 2. edit. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. num. 21. & lib. 7. cap. 13. num. 12. Sanch. de Adarim. lib. 2. disput. 37. num. 11. & lib. 8. disp. 34. num. 55. & in precepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 19. cum sequentibus. Reginald. in praxi fore Paenit. lib. 30. tract. 2. num. 30. me citato Bonacin. de censur. disput. 1. quest. 3. punct. 2. n. 1. vers. quarto, Fr. Sigisim. à Bononia de elec. dub. 71. à num. 7. Nouar. inter decisiones Neapol. Aloysij Riccij decis. 117. part. 4. vbi multa ex hoc loco me non citato desumptis, nouissime Fagundez in quinque Eccles. precepta p. 2. lib. 8. c. 8. n. 23. [Barthol. de Vecchi in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp. 9. dub. 16. n. 23. Hieron. Roderic. in compend. quest. Regul. ref. 52. n. 23. Alzedo d. d. part. 2. cap. 6. num. 12. March. in d. d. part. 9. diff. 2. nouissime me citato in hoc loco Bossi. de triplici subil. privil. sect. 1. casu 10. §. 3. num. 26. nouissime Marcel. Vulpe in praxi iudic. fore eccles. cap. 44. n. 10. late & elegantiter Stephan. Daluin de potest. Episcopi. c. 6. num. 3. cum seqq. vbi ex præscripto Iuris, & Iurisperitorum doctrina aliquid occultum dici tripliciter ait. Primo illud quod non est sua natura probabile, quia vt tale non cadit sub cognitionem hominis, eiusmodi sunt cogitationes hominum, de quibus nec Ecclesia iudicat. Secundo id quod sua quidem natura est probabile, probari tamen non potest, quia nemo illius notitiam habear, vt pote coram nemine factum. Tercio illud quod probari quidem potest, quia notum, sed tam paucis, quod neque est vulgare, neque in iudicio deductum, & num. 9. notat per casus occultos sedi Apost. reseruat. vigore Concilij d. d. cap. 6. Episcoporum iurisdictioni concessos, non intelligendos eos, qui primo modo dicuntur occulti, sed tantum eos, qui secundo, & tertio modo.]

Ex quibus rectè inferitur posse Episcopum virtute Concilij in d. d. cap. 6. dispensare, quando delictum non est publicum, vel notorium, quantum sit notum tribus, vel quatuor, nec de illo sit fama in maiori parte viciniae, vel collegij. Vnde in magna ciuitate quatuor, quinque, aut sex vid. si restes, nō satis videtur ad notorium, vt docent Henriq. d. lib. 1. c. 5. §. 2. Sayr. de censur. lib. 2. c. 12. n. 19. Sanch. d. cap. 11. num. 19. Trullench. d. d. cap. 2. d. lib. 5. num. 1. Vnde etiam optime aliqui Doctores exigunt, vt delictum non sit occultum, sed publicum, quod non tantum actus, qui est delictum, sit publicus, sed etiam vt sit publicum eum fecisse delictum, hinc resolute p. posse Episcopum dispensare etiam si actus sit materialiter publicus, non verò formaliter quantum delictum, ad huc enim occultum dicitur delictum. Ita Emman. S. verb. Episcopi num. 35. Fr. Emman. in sum. par. 1. c. 176. n. 3. Henriq. lib. 1. 4. cap. 20. num. 4. Sayr. de censuris lib. 7. cap. 3. num. 13. Bonacina eodem tract. disp. 7. quest. 5. puncto 1. num. 4. vers. dixi in proueniensibus, Fr. Sigisim. à Bononia de elec. dub. 71. num. 8. Fagundez d. d. cap. 8. num. 25. & 29. Sanch. d. d. lib. 8. disp. 34. num. 56. Pialec. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. rub. de dispensat. sub num. 56. fol. 61. Aloys. Ricc. in praxi fore Eccles. resolut. 450. num. 5. in 2. edit. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 13. §. 7. sub num. 4. Galet. in margarita ceterum conscientie v. b. delictum, vltim. Campan. in diuers. fori vris Canonici rubr. 7. c. 5. num. 3. [me citato Trullench. d. d. c. 17. 2. lib. 7. num. 3. & nouissime in sua exposit. Decalogi, me citato, dub. 4. n. 8.] Vnde licet Soar. tom. 4. de Penit. disp. 30. sect. 2. n. 2. & Sanctarel. de heresi. cap. 5. dub. 6. num. 26. velint non dici occultum de-

lietam, quod alicubi, vbi scilicet commissum est, publicum sit, at in eo loco, in quo absolutio petitur, sit occultum, atque ideo Concilij Trident. facultas ad illum non extendi; nihilominus alij oppositum satis probabiliter dicendum existimant, videlicet quod si in loco ita distanti publicum, & notum sit, vt spes non subit fore, vt ad illum locum deferatur, occultum ibi vbi absolutio petitur, dicatur, ac proinde Episcopi facultati in eo decreto concessæ subiciatur: ita Auil. de censur. p. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 11. concl. 3. Sanch. d. lib. 2. cap. 11. num. 20. Duard. in Bulla Cane Domini lib. 3. §. 2. quest. 11. num. 10. Fagundez d. cap. 8. n. 28. Trullench. d. dub. 6. num. 2.

Hinc etiam colliges posse Episcopum dispensare in irregularitate pronunciente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta, nā ad hunc effectum cē-sura dicitur occulta quæ incurritur corā multis ignorantibus, illam tamen eo casu incurri, Fr. Ludou. Miranda in man. par. tom. 2. quest. 8. art. 14. cōcl. 2. praxis noua Episc. par. 1. c. 1. n. 56. pag. 62. Nauar. consil. 2 sub tit. de clerico non ordinato ministr. in vtraque edit. Galet. d. verb. delictum pen. Lel. Zech. d. casu vltim. num. 1. vers. & quod, pag. 248. me citato in hoc loco Homobond. examine Ecclesiastico tract. 2. cap. 3. quest. 13. resolut. 3. in fine, [& me hic citato March. tract. 1. p. 9. diff. 2. num. 4. & §. 6. nouissime Bossi. d. d. §. 3. num. 33.] quidquid dubiter additionator ad dicitur cōf. Nauarri. [Hinc si contingat delictum in vna ciuitate esse publicum, vel per facti notitiam, vel quia in iudicio cō-fessum, vel quia per Iudicis sententiam probatum, in alia verò ciuitate in qua petitur absolutio, vel dispensatio in irregularitate esset occultum, tunc licebit Episcopo abluere, vel dispensare, modò notitia talis delicti non sit illuc facillime peruentura; quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec semper adest periculum diffamationis propter locorum distantiam. Ita contra Soar. de Penit. disp. 30. sect. 2. n. 2. Sanctarel. de heresi. cap. 5. dub. 6. num. 26. resoluunt Auila de censur. par. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 11. conclus. 3. Sanch. in precepta decal. lib. 2. cap. 11. num. 20. Duard. in Bull. Cane Domini lib. 3. §. 2. quest. 11. num. 10. Fagundez in quinque Eccles. precepta part. 2. lib. 8. cap. 8. num. 28. Marchin. d. d. part. 9. diff. 2. n. 7.]

Verum ego tenerem delictum dici deductum ad forum contentiosum post litem contestationem, ex sequentibus, primo quia forum contentiosum verè dici non potest, nisi inter partes super delicto commissio contendatur, negando, vel confirmando, quo actu litem contestatio etiam in criminalibus inducitur, vt tenent Viui. Neapol. decis. 510. num. 13. Farin. in praxi crimin. quest. 10. sub n. 35. d. finem. Deinde forum contentiosum idem sonat quod iudicium; at iudicium proprie post litem contestatam dicitur, ex resolutis per Azin. in praxi Florentina §. 1. cap. 1. num. 14. & seg. Lancellot. de attent. in prefat. num. 7. Peregr. var. lib. 1. sub rubr. de iudic. num. 54. Vltimus fori contentiosus nihil

nilil differt à lite mota, quia idem est, si non plus, in foro contendere, & in colitem mouere; at lis mota dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, vt probat text. in cap. ex parte 30. de verbor. signific. & resoluunt Marañza de ordine iudic. part. 5. tit. & omnia sunt durante instantia, num. 64. Surd. de alim. tit. 5. q. 8. num. 4. Cabed. Lusitan. decis. 15. num. 10. part. 2. ergo etiam tenendum delictum deductum ad forum contentiosum, dici post litem contestatam, quod post primam huius tractatus editionem sentire videretur Fr. Sigismund. à Bononia de elect. dub. 71. num. 10. à princip. [Gauant. in manual. Pralat. verb. absolutio. n. 12. Diana resol. moral. part. 4. tract. 2. resol. 93. Bossi. d. 5. 3. num. 36. Trullench d. dub. 6. num. 1. & nouissime me citato in hoc loco in sua exposi. Decalog. d. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 9. Castro Palao de legib. tract. 3. disp. 6. punct. 15. §. 1. n. 1. & de penis hereticor. tract. 4. disp. 4. n. 1. 4.]

32 Deducto igitur delicto ad forum contentiosum, modo supra explicato in irregularitate, vel suspensione ex illo proueniente impeditur Episcopus dispensare, quod quidem impedimentum non est dicendum semper durare, ex eo quod semel deductum fuerit ad forum contentiosum, sed tantum quouisque durauerit iudicium, quo finito habita sententia absolutoria, licebit eidem Praefuli dispensare, quia adhuc manet occultum, & non potest dici deductum cum effectu, ex quo probatur non fuit: ita Vivald. in candel. aureo tit. de excomm. num. 42. Emman. Sà verb. Episcopus, num. 34. Fr. Emman. in summ. part. 1. cap. 167. num. 4. Vega in summ. part. 2. cap. 15. casu 2. Jacob de Grassis in aureis dec. part. 1. lib. 1. cap. 13. n. 42. & tom. 2. consil. sub tit. de homicid. consil. 20. n. 20. Soar. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 6. Sayr. eodem tract. lib. 4. cap. 7. num. 12. Auila eodem tract. part. 7. disp. 1. dub. 11. conclus. 3. Henriquez lib. 14. cap. 17. §. 2. in commento hinc Fr. Campan. in diuersis Canonici. rubr. 11. c. 23. num. 144. Mar. Anton. variat. resol. lib. 3. resol. 16. sub num. 21. vers. nec obstat. Mar. Alter. d. cap. 3. vers. postulabit, Molina de iustitia, tract. 5. disp. 79. num. 8. vers. 2. & 3. Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 37. n. 12. & lib. 8. disp. 34. num. 57. & in precepta Decalogi, lib. 2. cap. 11. num. 11. & me citato Bonacina de censur. disp. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 2. & disp. 7. quæst. 5. punct. 1. n. 4. vers. dixi exceptio, Fagund. d. cap. 8. num. 26. [Nouar. diel. conclus. 2. num. 16. in fine, Fr. Barthol. de Vecchis d. disp. 9. dub. 16. num. 5. Alzedo d. part. 2. cap. 6. num. 10. Bossi. d. 5. 3. num. 49. & me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 11. Trullench. d. dub. 4. n. 9.]

33 Quin etiam si mediis deprauiatis obtinuerit absolutionem ab iniecto crimine dispensabit Episcopus. Henriq. diel. lib. 14. cap. 27. §. 4. Soar. diel. sect. 2. à n. 6. Sayr. d. cap. 7. num. 12. Sanchez diel. lib. 2. de Matrim. disp. 17. num. 12. in fine, & lib. 8. disp. 34. num. 57. [Barthol. de Vecchis d. dub. 16. num. 7. in fine.] Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 71. num. 12. Campan. in diuersis Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 7. & rubr. 11. cap. 23. num. 144. vbi tenet, quod si iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit, & allegat gloss. verb. obrepit. in cap. tantis, 81. dist. & cap. omnipotens Deus, de accusat. Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 17. sub num. 9. & Sayr. d. cap. 7. num. 11. [me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. p. 9. diff. 4. num. 8. & 9. Sigism. à Bononia d. dub. 71. num. 10. Bossi. d. 5. 3. num. 45. in princip.]

35 Dubitari tamen potest, vtrum Episcopus possit dispensari si delictum deductum sit ad forum contentiosum, & iam finito iudicio punitur? In qua questione tenet vna sententia etiam hoc casu posse Episcopum dispensare, subscribunt Henriquez diel.

lib. 14. c. 7. n. 5. Auila de cens. p. 2. disp. 2. dub. 7. & p. 7. disp. 10. dub. 7. Sanchez in precepta Decalogi lib. 2. c. 11. n. 21. vers. Sed quid, Reginald. d. lib. 30. r. 2. n. 29. vers. sexto, Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 71. num. 13. [Sanctar. de heresi, cap. 5. dub. 6. num. 29. Hurtado in tr. de irregul. disp. 2. diff. 20. num. 68. Diana moral. resol. part. 4. tract. 2. resol. 97. Marchin. diel. diff. 4. num. 11.] Sed contrariam sententiam verioem duco, quia delictum hoc non potest negari ad forum contentiosum esse deductum, nec deinde occultum, imò publicum: nam que probantur in iudicio, appellantur publica, ita Gutier. canon. lib. 1. cap. 3. ad finem, Fr. Emman. in summ. part. 1. cap. 168. in fine, Soar. d. sect. 2. n. 5. ad finem, Bonacina d. punct. 2. num. 2. & disp. 7. quæst. 5. punct. 1. num. 5. [Barthol. de Vecchis d. disp. 9. dub. 16. in fine, Garcia de benef. part. 7. cap. 11. num. 50. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. num. 23. Stephan. Daluin. de potestat. Episcop. cap. 21. in fine, vbi refert sacram Congr. sic censuisse. Qui occasione delictorum delictorum occultorum Papa reseruatorum (de quibus intelligitur idem c. liceat) fuerunt inquisiti, sed quia poterunt delicta probari, rei ipsi non fuerunt quidem absoluti diffinitio, nec alio modo, sed simpliciter dimissi recepta promissione de se repraesentando non posse huiusmodi vni delicti cap. liceat beneficio; quia in eo scriptum sit, exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, si que sufficiat sola deductio, quicquid in de sequatur.]

36 Ex quibus omnibus primò colligi posse Episcopum virtute Concilij d. cap. 6. dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occultata, ita Tolet. in summ. lib. 1. cap. 70. Auila de censur. part. 7. disp. 7. quæst. 3. punct. 3. num. 9. Filiuc. in summ. tract. 20. cap. 6. quæst. 5. Alzedo d. part. 2. cap. 6. num. 53. Homobon. de examine Ecclesiæ tract. 1. 2. cap. 3. q. 8. in resol. 1. questionis, vbi citat me ipsum in hoc loco, etiam incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo nesciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, Sayr. d. lib. 7. c. 10. n. 16. Auila d. dub. 6. Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 37. num. 11.

37 Secundò collige Episcopum etiam posse dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duo Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum est occultum, Henriquez lib. 14. cap. 6. num. 5. Auila part. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4. ad finem, Sayr. d. lib. 7. cap. 10. num. 26. Bonacina d. disp. 7. quæst. 3. punct. 4. num. 4. Vgolin. de censur. tract. de irregul. cap. 39. §. 1. n. 31. & de potest. Episcop. cap. 57. §. 2. n. 4. vers. quatio.

38 Tertio collige, posse etiam Episcopum dispensare in suspensione contracta ab eo, qui furtiuè, id est, nesciente Episcopo, neque probante, neque examine, Ordines suscepit, si occulta sit, Henriquez lib. 14. cap. 6. §. 5. Soar. d. disp. 42. sect. 3. num. 5. Coninch disp. 18. dub. 5. num. 43. Bonacina d. punct. 4. num. 5. Vgolin. d. tract. de off. & potest. Episcop. cap. 57. §. 2. n. 4. vers. quatio.

39 Quarto collige Episcopum etiam posse dispensare in suspensione, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissorialis, si sit occulta. Bonac. de Sac. dist. 8. q. vnic. punct. 4. num. 25.

40 Quintò collige posse Episcopum dispensare cum eo qui per saltum promotus ad Ordines, celebravit, vbi delictum fuerit occultum, Vgolin. d. §. 2. num. 4. vers. tertio.

41 Sextò collige eodem modo posse Episcopum dispensare in irregularitate occulta proueniente ab administratione in Ordinibus male susceptis, ita Auct. Carcechis Neapolitan. lib. 4. cap. 12. vers. tertio, Maiol. de irregular. lib. 1. c. 30. n. 9. in fine, Campan. in diuersis Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 2. qui hoc verum esse

esse dicunt si Episcopus non fuerit etiam scienter particeps eiusdem culpæ.

42 Septimò collige posse etiam Episcopum dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renuntiavit Episcopatu, vel dignitati, aut à censura irrecito, schismatico, heretico, deposito, vel degradato, dummodo delictum sit occultum, Vgolin. d. §. 2. n. 4. vers. quinto. [Alzedo de praein. Episcop. dignit. p. 2. c. 5. n. 16.]

43 Octauò colligere posse etiam Episcopum dispensare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat successos ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum, Vgolin. d. cap. 57. §. 3. num. 1. vers. etiam, Bonacina de censur. disp. 7. quæst. 3. punct. 6. num. 10. Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 54.

44 Nonò collige Episcopum etiam posse dispensare cum simoniacò occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit, ita per sacram Congreg. decimò fuisse restantur Soar. de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. cap. 61. num. 11. Less. de iust. lib. 2. cap. 35. num. 140. Nicol. Garcia de benef. part. 8. cap. 1. num. 74. Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarrae lib. 1. tit. 18. lib. 7. de irregularit. in declarat. num. 15. & 16. [Alzedo d. cap. 6. num. 47. me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. part. 9. c. 3. num. 2. Gauant. in manuali Episcop. verb. censura, num. 6. Chapeauil. de casib. reser. cap. 22. quæst. 3. Bossi. d. casu 10. §. 5. n. 152.] Quamuis contrarium asserere videatur Campan. in diuersis Canon. rub. 11. c. 27. n. 66.

Decimò collige Episcopum posse dispensare cum promotò de facto, & præsumpto ante ætatem legitimam, & celebrante, ac prouide irregularitatem incurrente, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum, licet celebratio sit publica, vt resoluunt Nauarr. in man. cap. 27. num. 241. vers. dixi In re antiquo, sic intelligens decisionem Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. & Vivald. in candel. aureo tit. de Sacramento Ordinis num. 37. in fine, Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine, quos refert, & sequitur Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 105. in fine.

Undecimò collige non posse Episcopum dispensare super illegitimitate ex delicto occulto proueniente, quia Concil. tribuit Episcopis auctoritatem dispensandi super irregularitates contractas ex delicto, sed irregularitates illegitimarum est irregularitas contracta ex defectu, non ex delicto, ergo, &c. Ita Suar. tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 5. Bonacin. in simili tract. disp. 3. punct. 3. quæst. 2. num. 15. Sayr. eod. tract. lib. 6. cap. 11. num. 8. Filiuc. tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 152. Coninch de sacrament. disp. 18. dub. 14. num. 11. Arroyo de sacrament. tit. de irregular. num. 10. Alzedo d. part. 2. cap. 6. num. 30. Piafec. in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 56. & 60. videtur non improbare Diana moral. resol. part. 2. tract. 1. miscel. resol. 21. quicquid contrarium teneat Auila de censur. part. 7. disp. 43. dub. 7.

Duodecimò collige non posse Episcopum dispensare in irregularitate orta ex heresi occulta exteriori, quia Episcopi post Bullam Cœnæ non possunt absoluerè ab hoc crimine heresis vt resoluimus a leg. seq. num. 24. ergo nec poterunt dispensare, maior siquidem est potestas dispensandi quam absoluerè. Ita Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 46. sub n. 6. Suar. de censur. disp. 43. sect. 1. n. 7. Bonacina in simili tr. disp. 7. quæst. 3. punct. 6. n. 11. Contrarium verò, immo non esse Episcopis hanc facultatem denegandam, verius mihi videtur, quia Conc. Trid. d. c. 6. Episcopis exprèsè concessit facultatem dispensandi in quacunque irregularitate orta ex quocunque delicto etiam heresis, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem fuisse illis reuocatam; ergo tenendi sunt in sua possessione, & ideo hanc partem merito sustinent Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 10. n. 86. Farin. de heresi q. 192. n. 79. Vgol. de irregul. c. 36. n. 5. Viu. in cand. aureo tit. de irreg. §. 3. n. 21. Sanch. in precepta Decal. lib. 2. c. 25. n. 18. Filiuc. in quæst. mor. tom. 1. tr. 20. c. 9. n. 246. Ant. Dian. mor. resol. 24. tom. 1. tract. 15. miscel. resol. 24. per tot. Bossi. de triplici Iubilei privilegio sect. 1. cas. 10. §. 12. n. 244. Marchin. de sacrament. Ordinis tract. 1. part. 8. c. 2. n. 11. vbi duo aduertit, primum quod antequam Episcopus in hac irregularitate dispenseret, semper est premitenda Sacramentalis absolutio ab Apost. Sede impetrata ad culpam delenda. Secundum quòd quacunq; gratia facta hereticis, vel de heresi suspectis, vel heresim abiurantibus nunquam se extendit ad potestatem audiendi Confessiones secularium ex decreto Pauli I V.]

Vtrum autem per Bullam Cœnæ Domini, & aliàs Constitut. Summorum Pont. sit derogatum facultati, & privilegio Episcoporum, vt possint absoluerè à calibus occultis etiam Summo Pontif. reseruari, vt eis concedit Conc. Trid. d. c. 6. Partem affirmatiuam probant Sorb. Tolet. & Jacob. de Grassis, quos refert & sequitur Marcel. Megal. lib. 1. insit. Confess. c. 13. n. 15. & 16. Contrarium nihilominus tuentur Vivald. in candelabro aureo sub tit. de absol. n. 13. & in explic. Bulla Cœnæ n. 41. Claud. Soler. in tract. de iudicia potest. Confess. c. 3. q. 1. Henriq. l. 6. cap. 14. §. 7. Aegid. de Coninch de cens. disp. 14. n. 243. vers. nota dubium esse, & de sacram. Penit. disp. 8. n. 37. quos refert & sequitur Molles. in sum. Theologiae Moralis tr. 7. c. 16. à n. 20. vbi n. 24. obseruat ob varietatem opinionum standum esse consuetudini, vt qui solent absoluerè absoluant, & qui non solent abstineant, præcipuè in partibus propinquis Romæ, vt tutiorem partem eligant, & ita rescriptum sibi fuisse ab vrbe Romæ attestatur.

Aduertendum maximè est quòd à censuris incurris propter ingressum ad monasterium Monialium non potest Episcopus absoluerè, etiam si delictum sit occultum, quia ita declarauit sacra Congreg. teste Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. dec. 648. in 1. edit. & resol. 544. n. 5. in 2. edit. Nicol. Garc. p. 1. c. 10. n. 122. Armendar. d. lib. 7. de irreg. n. 23. [Jacob de Grassi. de casib. reser. c. 5. post n. 6. Lael. Zech. in simili tract. cas. 10. n. 1. Chapeau. eod. tr. c. 14. q. 2. Gauant. in man. Episcop. verb. absolutio, n. 15. Marchin. d. p. 9. c. 3. n. 3.] Contra Bonac. de clausura Religiosorum, & penis eam violantibus impositis q. 1. punct. 5. n. 1. [Bossi. in tr. de Iubileo sect. 1. cas. 10. §. 5. n. 154. pag. 54. Diana resol. mor. p. 1. tr. 16. resol. 33. existimantes posse Episcopum virtute Concil. Trident. loco absoluerè à censura incurfa ob violationem clausuræ, ob malum finem, etiam occultam. Fr. Emman. in sum. tom. 3. c. 5. n. 7. Alzed. d. p. 2. c. 6. n. 21. & 22.]

A suspensione tamen à diuinis, quam incurrunt Religiosi admittentes feminas, si sit occulta, posse Episcopum absoluerè virtute Concil. Trid. d. c. 6. resoluit Sanch. in precepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 17. n. 41. in princip.

Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem non habeat?

In proposito, & hoc respectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod est illicitum

intantum, & volitum in se, ita Nauarr. in manual. cap. 27. num. 240. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. q. 24. art. 9. Couar. in Clem. si furiosus, part. 2. in initio, & §. 1. num. 2. Veg. in espeio de Curas c. 12. num. 325. Ludou. Lopez in instruct. conscient. tom. 2. part. 2. c. 28. in princ. Auil. de cens. part. 7. disp. 3. dub. 7. & disp. 6. sect. 1. dub. 1. Vgolin. eod. tract. tit. de irregular. cap. 3. Soar. eod. tract. tom. 5. disp. 44. sect. 1. & disp. 45. sect. 2. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 7. num. 5. cum seqq. Fr. Emman. in summa. tom. 2. cap. 179. cum seqq. Valq. 1. 2. disp. 10. n. 39. Anton. Roch. de visita. verb. homicidio voluntario, Molin. de iustit. tract. 3. disp. 33. & 39. Martin. Bonacin. in tract. de contractibus, ff. 2. quest. ultim. punct. 2. num. 1. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 519. in 1. edit. & resolut. 446. in 2. edit. Campan. in diuersor. Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. §. 137. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quest. 8. art. 9. conclus. vnic. Hieron. Roderic. diel. resol. 52. num. 24.

47. Primo ex dictis inferitur Episcopum vigore facultatis Concilij diel. cap. 6. posse dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta de causa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, ceterique ministri iustitiæ proprium officium iuste exequentes, committunt, quod neque culpabile, neque iniustum apparet. Quare ira tenent Couarr. in Clem. si furiosus, p. 1. §. 3. num. 7. in fine. Nauarr. dicit. cap. 27. num. 240. v. sic. quærio, & in rub. de iudic. num. 109. vers. tertio, cum seqq. [Hieron. Roder. d. resol. 52. in re tract. num. 59. & resol. 81. num. 3. Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de irregul. dub. 9. conclus. 1. Nouar. de iure quono Pen. is. conclus. 81. num. 3. Roch. Veron. de visita. verb. homicidium voluntarium, Polanc. in direct. Confess. tract. de irregular. reg. 3. Marchin. d. tract. 1. part. 9. cap. 2. me citato in hoc loco Alzedo d. part. 2. cap. 6. num. 47. Campan. in diuersor. Iuris Canonici rub. 11. c. 23. n. 138. & ita etiam concludit Fr. Emman. diel. quest. 24. art. 8. reiecta contraria opinione, quam antea firmauerat in summa. part. 1. cap. 174. ob illam rationem quod Concil. diel. cap. 6. facultatem tribuerit Episcopis dispensandi in irregularitatibus proueniens ex delictis occultis, ergo non concessit in proueniente ex homicidio iusto, in quo nullum adest delictum, idem tenent Viuald. in candelabro aureo. p. 2. tit. de irregul. §. 2. de dispens. quo ad fratres n. 326. & 327. dicens ita practicati, Medin. in summa. part. 1. cap. 12. §. 12. dicens esse multorum Doctorem opinionem, & Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 6. asserens quod homicidium voluntarium, cuius irregularitas solummodo comprehenditur in irregularitatibus, solummodo comprehenditur illud homicidium sit occultum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium significat factum iniustum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenet Bannes 2.2. quest. 40. art. 2. dub. 4. vbi agendo de Prelatis regularibus dicit posse illos dispensare cum sibi subditis, qui in bello iusto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solummodo per summum Pontificem dispensabilis. Quamuis contrarium, imò Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare, resoluunt Tacob. de Grassis in decis. aureis, part. 1. cap. 13. num. 38. lib. 1. Molina tract. 3. disp. 79. num. 8. vers. 4. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. irregularitas §. 8. Vega in summa. p. 1. cap. 56. cas. 6. & cap. 127. casu 27. & part. 2. cap. 15. cas. 40. & in officio de Curas cap. 1. num. 287. & cap. 12. num. 323. Vgolin. de irregularitat. cap. 32.

§. 1. num. 1. & cap. 44. §. 2. num. 4. & cap. 62. §. 2. num. 5. Auila de censur. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 1. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 6. num. 170. [Præpos. in 3. part. quest. 5. de irregul. dub. 13. num. 112. Filiuc. tom. 1. tract. 19. c. 10. num. 28. Hurtad. de censur. disp. 2. de irregul. diff. 20. num. 56. Tanner. in 2. part. disp. 6. quest. 10. dub. 11. num. 113. Gaurant. in enchirid. Episcop. verb. irregularitas, num. 105. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 79. num. 8.] Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 12. c. 3. quest. 13. resolut. 2. in fine, Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 11. num. 40. Henriquez in summa. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 4. in comment. lit. K, Nauarr. mihi vitus tibi contrarius, consil. 34. sub tit. de homicid. in amicis, & consil. 39. in nouis, vbi tenaciter hanc partem defendit, asserens pro hac parte facere consuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert Sayr. in floribus decis. sub tit. de homicidio decis. 31. Sic etiam dicetum posse Episcopum dispensare cum Clerico in Sacris constituto pugnante, & occidente in bello iusto, vt tenent Henriquez diel. cap. 19. §. 4. Auila part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 5. contra Bonacinam de censur. disp. 7. quest. 4. punct. 4. num. 13. & punct. ultim. num. 10. Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandiu priuatur, vt tenet Auila diel. dub. 5. ad finem, contra Henric. de quo. 19. §. 3. Nam homicidium voluntarium, de quo similitur agit Concil. sess. 14. cap. 7. illud est quod illicitè, per insidias, & ex proposito fit, Concil. enim d. loco iterum, ac multoties reperit huiusmodi particulas, per insidias, & ex proposito, per insidias, ex proposito, propria voluntate, &c. ad insinuandum quod huiusmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod fit Summo Pontif. rescripta, debet esse illicitum, iniquum, ac volitum, siue voluntarium in se, aut saltem equipollenct in sua causa, prout asserunt Nicol. Garcia d. cap. 11. num. 44. Aloyf. Ricc. in d. praxi decis. 519. in 1. edit. & resolut. 446. num. 2. edit. [Furrian. de censur. lib. 9. disp. 63. dub. 1. Diana part. 4. tract. 2. resol. 72.]

Secundo inferitur Episcopum dispensare posse in irregularitate ex homicidio casali proueniente, modo delictum sit occultum, ex eo quia Concil. Trident. d. cap. 6. Episcopis potestatem dispensandi concedit in irregular. ex delicto occulto excepto homicidio voluntario, sed homicidium casuale non est propriè voluntarium, ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casali, modo sit occultum, sic resoluunt Mitanda d. quest. 8. art. 13. conclus. 2. & 3. [Alzedo d. part. 2. c. 6. num. 6. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 11. num. 27. me citato in hoc loco, Marchin. d. part. 9. disp. 3. num. 9. vbi extendit siue homicidium casuale sit occultum, siue publicum, & notorium, & ad hoc citat Nauarr. consil. 45. num. 1. de homicid. Henric. in summa. lib. 14. c. 19. §. 2. & in commento lit. R. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 7. num. 20. & Auila in simili tract. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 2. conclus. 3. Vnde deducitur non solum licere Episcopo dispensare in irregularitate orta ex homicidio casali, vt dictum est, sed etiam in homicidio volitum, non ex consilio, aut matura deliberatione facto, sed ex repentina ira, vel rixa. Ita contra Suar. de censur. disp. 44. sect. 1. num. 3. resoluunt Auila diel. part. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 7. & sect. 5. conclus. 2. Fr. Emman. in summa. part. 1. cap. 277. num. 2. Diana moral. resolut. part. 1. tract. 15. resolut. 19. Marchin. diel. tract. 1. part. 9. disp. 3. num. 10. nam, vt aduertit Stephanus Daluinus diel. de potestate Episcop. cap. 26. num. 5. etsi multi stiant id factum esse delictum, & videant fieri, sed nesciant

nesciant censuram ob id incurrî, poterit sane in ea dispensari, & n. 6. ex Emman. de Sa colligit quod si dubitetur in quam censuram incurrerit, super ea dispensare potest inreprehe Episcopus.]

49. Tertio inferitur posse Episcopum dispensare in mutilatione membri etiam voluntaria, si est occulta, in qua nihil innouauit Concil. d. cap. 6. quod solum excepit homicidium voluntarium, sub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum verè non sit homicidium. Ita Nauarr. in man. cap. 27. num. 194. Sa verb. irregularitas, in fine, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. cap. 66. num. 9. in 2. edit. Cardin. Tol. in summa. lib. 1. cap. 88. vers. 6. & cap. 89. num. 3. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. quest. 24. art. 10. & in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 1. num. 6. Piaséc. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 57. Soar. tom. 5. disp. 44. sect. 2. num. 4. sect. 4. num. 35. Molina de iustitia, tom. 4. disp. 79. sub num. 8. Valer. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 30. tract. 2. num. 91. [me citato in hoc loco Alzedo d. part. 2. cap. 6. num. 2.] Fr. Ludou. Miranda diel. quest. 8. art. 11. Coninch de Sacramento, & censur. tom. 2. disp. 18. dub. 8. Auila de censur. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 4. Bonacin. de censur. disp. 7. quest. 4. punct. ultim. num. 11. [Villalob. in summa. part. 1. tract. 2. disp. 9. num. 16. Hieron. Roder. d. resol. 52. num. 26. Portell. in dub. Regularib. verb. dispensare, num. 7. & Barthel. de Vecclis d. disp. 9. dub. 17. num. 1. Gaurant. in enchirid. Episcop. verb. irregularitas, num. 108. Filiuc. tom. 1. tract. 20. cap. 2. num. 51. Homobon. de exam. Eccles. part. 1. tract. 2. cap. 3. quest. 10. Portel. in dub. Reg. verb. dispensare, num. 7. & 9. Nouar. de iure nouo Pontif. conclus. 81. num. 16. Hurtad. de censur. disp. 2. de irregul. diff. 20. num. 66. Alzedo in praxi Episcop. p. 2. cap. 6. num. 2. Diana part. 4. tract. 2. resol. 71. Marchin. d. tract. 1. part. 9. disp. 3. num. 7.] & super hoc litam esse à sacra Congregat. declarationem referunt Armenauriz in addit. ad recopil. legum Nauaræ ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de irregul. in declarat. num. 14. Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 11. num. 30. cum seqq. Campan. diel. cap. 23. num. 143. Aloyf. Ricc. d. resolut. 447. n. 4. Miranda diel. quest. 8. art. 11. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 12. c. 3. quest. 10. resolut. 5. questionis, pag. 438. Licet contrarium teneatur Medina in summa. lib. 1. cap. 11. §. 12. & alij quos refert, & sequitur Sanchez in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 10. num. 40. & Francis. Leo part. 2. cap. 8. num. 8.

50. Quarto inferitur posse Episcopum cum illo dispensare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiusmodi homicidium casuale dicatur, nam qui facit aliquid vnde sequuta sit mors, non tamen fecit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio casali prouenientem, ita Nauarr. in man. cap. 27. num. 240. & consil. 27. de homicid. Henric. in summa. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento lit. E. quos referunt, & sequuntur Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 521. in 1. edit. & resolut. 448. num. 2. & 3. in 2. edit. Bonacina d. punct. ultim. num. 7.

51. Quinto inferitur Episcopum posse dispensare cum eo, qui mandauit ferro, vt alterum percuteret, sed caute ne occideret, nam homicidium inde sequens non est propriè voluntarium respectu mandantis, sed est casuale culpabile. Perr. Molin. tom. 4. tract. 3. disp. 3. num. 7. Henric. diel. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento lit. E. & cap. 14. §. 2. Bonacina d. punct. vlt. n. 8. [March. d. tract. 1. part. 9. disp. 3. num. 4. Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 4.]

52. Mandans enim homicidium in persona vnus, si committatur in persona alterius, non incurrit irregularitatem ob id incurrî, poterit sane in ea dispensari, & n. 6. ex Emman. de Sa colligit quod si dubitetur in quam censuram incurrerit, super ea dispensare potest inreprehe Episcopus.]

gularitatem quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt decem Campan. d. cap. 23. n. 84. Aloyf. Ricc. in praxi auroca resolut. 412. Et super hoc fertur fuisse in sacra Congregatione propositum dubium his verbis, *An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari, eo expresso ne occideretur, si mandatus armis percuterit, & occiderit, intelligatur incidisse in decretum Concilij sess. 24. de reform. cap. 6. vt in omni ordinatione à beneficio, & officio, absque spe dispensationis perpetuè carere debeat: Congregatio censuit negatiuè, cum Concil. requirat homicidium per industriam, per insidias, & ex proposito; referunt Garcia diel. c. 11. n. 44. Aloyf. Ricc. in diel. praxi decis. 519. in 1. edit. & resolut. 446. in 2. edit. & in praxi auroca resolut. 407. & Neapol. decis. 117. part. 4. [Diana resolut. moral. part. 1. tract. 15. resolut. 17. in fine.]*

Sexto inferitur Episcopum posse dispensare in irregularitate ex homicidio occulto patrato cuncta defensionis, non seruatò moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiusmodi homicidium volitum causa defensionis, non comprehenditur sub homicidio voluntario, imò potius, licet non sit merè necessarium, necessarij vim habet, quatenus vitandæ mortis causa sit, licet tamen Fr. Emman. diel. quest. 8. art. 24. in princ. crediderint necessarium homicidium comprehendit sub casali, ob illam rationem, quod factum non ex proposito, sit semper casuale, per Aristot. 2. Physic. & propterea conentur respondere textui Concilij Trident. sess. 14. de reform. c. 7. infirmanti duas prædictas species homicidij in illis verbis, *sed casu, vel vim vi repellendo*, & asserit ipse Fr. Emman. prædictam disunctionem non fuisse appositam causa defensionis formalis significandæ inter illa duo homicidia, sed causa maioris declarationis, præsertim quòd in exemplis non est semper vigor loquutionis seruandus. Nihilominus prædictis non obstantibus, & salua pace tanti viri verior amplectenda est Doctorum distinctio plures constituentium homicidij species, vt aliud sit voluntarium, aliud casuale, & aliud necessarium, ita Petr. Greg. lib. 4. part. Iuris Canonici, 3. cap. 2. Campan. d. cap. 23. num. 31. Quare hanc illationem tenent Nauarr. in man. cap. 27. num. 239. Henriquez lib. 14. cap. 10. num. 2. Valencia tom. 4. disp. 7. quest. 29. punct. 3. §. 5. [Cut. canon. lib. 1. cap. 6. §. num. 3. Paul. Comit. respon. moral. lib. 6. quest. 54. n. 3. Vgolin. de officio Episcop. cap. 57. §. 2. num. 14.] Sayr. de censur. lib. 7. cap. 7. num. 22. Molina d. disp. 79. num. 8. & 11. Auila p. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 5. Bannes in 2. 2. D. Thomæ quest. 64. art. 8. vers. ad secundum, Fr. Emman. in summa tom. 1. cap. 173. num. 1. Vega part. 2. cap. 15. casu 27. resol. nota. [me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. part. 9. disp. 3. n. 4. & Alzedo diel. p. 2. cap. 6. num. 2.]

Nec videtur ob stare Conciliaris Constitutio, quærens habet committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo. Prius Bonacina diel. quest. 4. punct. ultim. num. 9. dicit illam nouagere de homicidio occulto, sed publico, vt patet ex illis verbis illi, *qui non nisi causa cognita, & probatis precibus*, & citam aliter responderet Concil. scilicet loqui de dispensatione in foro externo, at vero nostram sexti corollarij resolutionemjde dispensatione in foro conscientia, iuxta cap. 6. sess. 24. de reformat. Secundo Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 10. vers. 20. & lib. 1. cap. 48. num. 10. & 11. dicit dispensationem Concilij sess. 14. cap. 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commissio contra Clem. si furiosus, de homicid. Tertio demique, & melius dicendum est eam

Iii 2 non

non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem necessitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus est irregularis, ex dict. Clem. si furiosus, iunctis resolutis per Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 4. collect. 930. Franc. Leo in thesuro fori Eccles. part. 3. cap. 9. num. 29. Campan. in diuersis Canon. rub. 1. cap. 2. 3. num. 51. Bonacina dict. disp. 7. quest. 4. puncto 6. num. 3. cum seq. [Alzedo d. part. 2. cap. 6. num. 14.] Sed agere de eo qui eger dispensatione, & per consequens de eo, qui in se defendendo excessit moderamen inculpatæ tutelæ, talis enim sit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ est indispensabilis nisi à Papa, sed illa quæ ab Episcopo dispensari potest, ita Sayr. dict. cap. 7. num. 2. 2. & decis. 9. de homicid. Paul. Comit. respons. moralium lib. 6. quest. 54. num. 3. Iacob. de Grassis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 6. 5. num. 1. 3. ubi resoluit quod excedens modum in se defendendo sit irregularis ea irregularitate, quæ potest ad Episcopo causa cognita dispensari, & circa intellectum dict. cap. 7. latius tractant Valerius Reginald. in praxi sui penitent. lib. 30. tract. 2. num. 112. Coninch de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 18. à num. 73. latissime Cened. practicar. questionum lib. 1. quest. 24. num. 13. cum sequenti, optimè Petrus de Ledesma in summa part. 2. tract. 8. de instit. commutat. c. 18. concl. 14. dis. ficutate 1. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de discipli. na clericali §. 5. num. 109. cum seq.

Vnde sciendum est quod quando propter ineuitabilem necessitatem tutandi propriam personam commisit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ transgrediendo, irregularis est per cap. significasti §. 2. ibique notant glos. & Doct. de homicidio, Couarr. in Clem. si furiosus part. 3. §. 1. num. 1. in fine, Iacob. de Grassis dict. num. 13. præcipue si dolo, & ex proposito excedat, Farinac. dict. quest. 125. num. 418. Hinc irregularis est qui percussorem ab eo fugientem occiderit, propter excessum, glos. vers. secularibus in cap. 3. de homicid. Paul. Comit. respons. mor. lib. 4. quest. 10. num. 12. Farin. dict. quest. 125. num. 385. quin, & pro homicidio punitur, sed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda, ex resolutis per Dec in l. vi. v. num. 18. ff. de iust. & iur. Clar. §. homicidium num. 27. ubi Bariat. num. 90. Menoch. de arbitr. casu 268. idque tamen si modum præfatum inculpatæ tutelæ excessisset, tam ob culpam, quam si propter dolum, vt firmant Bertrand. conf. 274. n. 2. vol. 1. p. 1. Clar. d. n. 27.

Nam qui occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, non sit irregularis, quauis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumenda vindictæ, vt per Molin. de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 72. num. 8. Petr. Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 327. Bonacina dict. disp. 7. quest. 4. punct. 6. vers. dixi etiam si occidat, Farin. dict. quest. 125. num. 382. [In hoc loco nouissime Torreblanca in practica. Iuris spirit. lib. 2. cap. 9. n. 63.] Tunc verò dicitur quis tali moderamine uti, qui se non poterat defendere, aut tueri, nisi eo modo, quo se defendit, vt ait Bertran. d. conf. 274. num. 14. per rex. in l. sciensiam, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aqu. Bar. & alij in l. 1. C. vnde vi.

Moderamen inculpatæ tutelæ consistit circa modum, tempus, & causam, vt aduertunt Abb. in cap. olim §. 1. num. 15. de restit. spol. Chircou. tom. 2. comm. opin. lib. 9. tit. 10. num. 15. vers. Sed primò, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 17. à num. 7. Farinac. in praxi crimin. quest. 125. n. 350. cum seqq. Christoph. de Paz in scholiis ad leges styl. l. 58. n. 5. Petr. Cabal. in tract. de omni genere homicidij num. 94. Rebel. de oblig. instit. part. 1. lib. 3. quest. 12. num. 7. Azor. instit. mor. part. 3. lib. 2. cap. 1. quest. 2. Bernard. Graux. ad practica. Camera Imper. lib. 2. concl. 110. consider. 1. à num. 9.

Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi, si aliquibus feriat armis inuasorem sine armis, quando inuasor provocato robustior, & ferocior esset, vt tenet Bernard. Graux. dict. consil. 1. num. 12. & 13. ubi num. 18. resoluit quod inuasus à femina, non tenetur adhibere duriora arma, nisi moderatius egerit, vel masculus sit minutus, & trepidi animi, femina verò ferox. In dubio enim robustior præsumitur aggressor, ex Tiraquell. de iure primog. quest. 17. opin. 8. num. 7. & Gomez variar. tom. 3. cap. 3. num. 25. Probatio excessus accusatori iniuncta est, vt tenent Honded. decis. consultina 99. num. 14. & 15. Viu. Neapol. decis. 458. num. 8. Bernard. Graux. dict. consil. 1. à num. 44. Defensionem satis est probare, vt eius necessitas probata censetur, quamuis de necessitate non articuletur, Barbosa tom. 2. communium opin. lib. 9. tit. 10. num. 19. & Mich. Crass. num. 45. Farinac. in proxi crimin. quest. 125. num. 428. vers. summa secundo.

Circa verò dispensationem respectu fori exterioris non prohibebatur Antistes à iure communi illam concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines consequendos, simpliciterque obtinenda beneficia, secundum Anan. in cap. 2. num. 5. ubi Host. Ioan. Andr. & Buttac. Abb. num. 5. de clericis pugnantibus in duello. Hodie tamen Episcopus dispensare non potest in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum, Ita Nauar. in manual. cap. 27. num. 194. vers. 7. & num. 240. vers. 4. & consil. 17. de homicidio num. 2. Gregor. de Valentia tom. 4. disp. 7. quest. 19. punct. 3. §. 5. Petr. de Aragon. in 2. 2. quest. 64. art. 8. in fine, Tolet. in summa lib. 1. cap. 31. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 7. num. 14. & 15. Henriquez in summa lib. 1. 4. cap. 19. §. 1. lit. D. Farinac. in praxi criminali part. 5. quest. 119. n. 62. [In hoc loco Alzedo dict. part. 2. c. 6. num. 9.] Homici- da enim est irregularis, nec ad Ordines promoueri potest, cap. fin. l. de tempor. ordinat. cap. de cetero, de homicid. Concil. Trident. sess. 14. de reformation. cap. 7. ibi, sed omni ordine, etiam de minori intelligunt Couar. in Clement. si furiosus part. 2. §. 3. num. 5. in fine. Plures refert Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 404. num. 2. Henriq. dict. §. 1. lit. D. Neque deinde in susceptis ministrare potest, dict. cap. 2. de clericis pugnantibus, c. susceptimus, de homicidio, Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 11. num. 6.

An autem hodie possint Episcopi dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum, questio est non contemnenda, in qua affirmatiuè respondent Sayr. in floribus decis. sub titul. de offic. Ord. din. decis. 13. Zerola in praxi Episcop. p. 2. verb. dispensatio, §. 3. Nauar. consil. 13. de offic. ordin. in antiq. alias conf. 45. sub titul. de homicid. in notis. Sed hæc opinio nullo modo recipienda est ex eiusdem Concil. verbis simpliciter prohibentibus Episcopis facultatem dispensandi cum homicida volentario, nec distinguèntibus ad beneficia, vel ad ordines, quinimò expresse loquentibus de vtriusque in illis verbis ibi, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum conferre liceat, sed omni Ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuo careat: ideo si quis omne dicit, nihil excipit, ex iuris regulæ certè dum in eodem capite sancitur, vt omni ordine perpetuo careant, non esse eius dispositionem ad Sacros tantum, aut curata beneficia restringendam, sed ad minores etiam aut simplicia extendendam, tenent Nauar. conf. 18. incip. Quidam clericus, num. 3. de homicid. in antiq. & consil. 13. in notis, Sayr. de suis decis. sub dict. tit. de homicid. decis. 19. Auila de censur. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 3. vers. scindit. & cetera.

62 Quod si occultum homicidium non sit in se voluntarium, sed iustum, vel casuale exequutum sine diligentia, potest etiam post Concilium dispensare adhuc in foro exteriori, quilibet Antistes pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis: tum quia Concil. dict. cap. 6. prohibet tantum ne Episcopi dispensent cum homicida voluntario, idcirco eius non est extendenda dispositio ad alios homicidas, ita Henriq. dict. lib. 1. 4. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 2. lit. X. Nicol. Garc. dict. part. 7. cap. 11. num. 34. Campan. in diuers. Iuris Canonici rub. 11. cap. 23. num. 132. & 142. Fr. Ludou. Miranda dict. quest. 8. art. 13. concl. 2. Zerol. in praxi Episc. part. 2. verb. dispensatio. Bonac. de censur. disp. 7. quest. 4. puncto vlt. num. 4. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 3. q. 69. in fine p. 1.

63 Summus verò Pontifex dispensare potest in quilibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel in iusto, voluntario, vel casuale, ex eo quia omnis irregularitas à iure ipso Ecclesiastico introducta est, prout resoluit Bonacina de censur. disp. 7. quest. 1. punct. 1. num. 1. Couar. in Clementina si furiosus part. 2. §. 3. n. 3. Nauar. in man. cap. 27. n. 191. & ad cap. 1. §. quibus, num. 10. de penitent. distinct. 7. Henriq. lib. 1. 4. cap. 1. §. 3. Campanil. dict. cap. 23. num. 3. & 4. tum quia ita colligitur ex Trident. sess. 24. cap. 6. quare ita resoluunt Molin. de iust. tom. 4. disp. 7. 9. Vgolin. de irregular. cap. 32. Soar. de censur. disp. 44. sect. 4. num. 35. Auila eodem tract. part. 7. disp. 6. sect. 3. Bonacina dict. disp. 7. quest. 4. puncto vltimo, n. 1. Reiecta illa periniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quam tenuit Borgas in tractat. de irregulari. part. 1. in princip. quest. 3.

64 Est tamen in hac re distinguendum, an sit concedenda dispensatio in ista irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem ubi illud patratum est præcedente mera, & directa voluntate occidendi præter peccatum, est indispensabile, quia negat in ea dispensationem Concil. Trident. sess. 14. de reformat. cap. 7. in illis verbis ibi, perpetuè careat, & per argumentum à contrario sensu, quatenus in eius calce permittit concedi dispensationem, si illud commissum fuerit absque voluntate directa occidendi: cuius namque capit. verba non operantur omnimodam impossibilitatem dispensandi, sed difficultatem præmaximam, cum qua esset illa quandoque concedenda in mentionato casu, iuxta notata per Henriq. lib. 1. 4. cap. 14. §. 2. In ceteris tamen homicidij speciebus æquior est Papæ voluntas, qui in illis facilius confuevit dispensationes elargiri, si in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text. in d. cap. 7. vers. Si vero homicidium, dict. sess. 14. dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinatio, qui non nisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit, aperte insinuat requiri supremi Præfultis auctoritatem, sine qua non liceret Ordinario elargiri dispensationem, Maiol. de irregulari. lib. 5. cap. 48. §. 3. sub num. 18. Henriq. in

sum. lib. 14. cap. 19. §. 1. & ita intelligendus est Sayr. de censuris lib. 7. cap. 7. sub num. 8. indefinitè loquens non addendo, vel occulto. Nec contradicunt quæ Mar. Anton. variar. lib. 3. resolut. 16. sub num. 20. vers. Octauus, quia vendicant sibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo causam habente, quo quidem casu militat dispositio cap. 6. sess. 24. de reformat. ad cuius adimplementum satis est, si illa non oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non sit deductum ad forum contentiosum, vt possit dispensare Præfult.

ALLEGATIO XL.

Episcopus, virtute Concilij Tridentini, an possit absolvere occultos hereticos?

S V M M A R I V M.

- 1 Occultum per se, siue absolute dicitur, quod nihil habet unde possit ab hominibus cognosci.
- 2 Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur.
- 3 Occultum, siue secretum dicitur, quod plenè probari non potest.
- 4 Heretici occulti, qualiter dicantur.
- 5 Heretici pure occulti possunt absolui non solum ab Episcopo, quibus subsum, sed etiam à quolibet Confessario per suum Superiorem approbato.
- 6 Heretici omnino occulti, & pure mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in pœna contra hereticos statutas.
- 7 Canonista contrarium enuntiat, sed illorum fundamentis respondetur.
- 8 Cap. 1. §. verum quia, de heret. declaratur.
- 9 Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. in fine, non intelligitur de hereticis occultis simpliciter, & per se.
- 10 Heretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Ecclesiam aduersus hereticos latas, incidunt.
- 11 Heretici occulti per accidens, & qui tales probari possunt comprehenduntur in cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini.
- 12 Confessarij non possunt absolvere hereticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios.
- 13 Confessarij de quibus interrogare debent penitentes qui tepidi sunt in fide.
- 14 Apostata in absolutione obtinenda sequuntur hereticorum conditionem.
- 15 Apostata sunt heretici.
- 16 Dubius in Fide quando dicatur hereticus.
- 17 Heretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant.
- 18 Hereticus mentalis, si coram Inquisitoribus occultissimam heresim confiteatur, vel eam reuelat amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicationem, propter illum actum.
- 19 Heresim occultam confessus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrat.
- 20 Hereticus pure mentalis non est excommunicatus, quamuis per locum dixerit se aliquando hæc, vel illam heresim credidisse, melius sub distinctione resoluatur.

- 21 Episcopum posse post Concil. Trid. per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientie absolueri in sua diocesi hereticos sibi subditos, tamen tenent multi Doctores.
- 22 Doctores predicti reprehenduntur.
- 23 Cap. 1. processus Bullae in Cena Domini referuntur.
- 24 Verior sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absolvendis occultos hereticos.
- 25 Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt absolvendis praedictos hereticos occultos.
- 26 Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarii, siue commissarii in foro conscientie absolueri non possunt occultos hereticos, virute Extravaag. Clem. VII.
- 27 Inquisitoribus Apost. solum in praedicta Extravaag. tribuitur potestas, ut possint in suo auditorio hereticos accipere ac secretam abiurationem, & secretas quoque poenitentias.
- 28 Inquisitores Apostol. an hodie extante reuocatione facta per processum Bullae in cena Domini, possint absolueri ab haeresi in foro conscientie.
- 29 Absolutus in foro conscientie a crimine haeresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione recepta poenitentiae in foro interiori.
- 30 Clausula in Iubileis apposta, ut Poenitentes à Confessione approbati, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusvis peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reservatis, etiam ab illis, qui in Bulla Cena Domini continentur, tenent aliqui posse quos hereticos emendatos absolui in foro conscientie, reservata potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori.
- 31 Sententia contraria verior est, & in praxi tenenda.
- 32 Hereticorum poenitentia in foro interiori non incurrit, licet graviter peccent, qui mens mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum, vel diuinarum cupiditate hereticos fingunt, integram tamen fidem in corde retinentes.
- 33 Heretici dicto modo proxime explicato, cum in excommunicationem non incurrant à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt.
- 34 Episcopi ab Illustri. DD. Cardinalibus Urbis, & Orbis generalibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absolvendis occultos hereticos.
- 35 Episcopi in recipiendis hereticis, seu schismaticis in locis, seu diocesis, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudicialis plene servari non potest, quam praedictam, & modum retinere debeant ostenduntur.
- 36 Inquisitores contra hereticam pravitatem in foro exteriori absolueri possunt, quoscumque hereticos credentes, factores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullae in cena Domini decreto.
- 37 Inquisitores huiusmodi sunt viri gravissimi, & aequissimi, ac prudentissimi.
- 38 Laudatur Illustri. D. Ferdinandus Martins Mascarenhas Regni Portugaliae generalis Inquisitor.
- 39 Haeresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores primitivae ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causis propriae oris.
- 40 Causae directae, & reductivae ad tribunal Sanctissimae Inquisitionis spectantur quales remissivae.
- 41 Confessores, qui in Sacris Confessionibus consentiunt ad libidinem provocaverint, uti de haeresi

- suspecti puniuntur ab Inquisitoribus.
- 42 Laudatur Illustri. D. Rodericus à Cunha olim Episcopus Portugalesis, nunc Archiepiscopus Brachaven. & Hispaniarum Primas, viri usque Iuris prudentissimi.
- 43 Clericus Matrimonium sine clam, siue publice contrahens, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de haeresi, & potest puniri per Inquisitores.
- 44 Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores? remissivae.
- 45 Matrimonium contrahens simul cum duabus uxoribus, videtur male sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de haeresi procedunt Inquisitores.
- 46 Missarum celebrationes usurpantes, & Sacramentum Poenitentiae Christi fidelibus ministrare praesumentes, ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minime promovendi, puniuntur per Inquisitores.
- 47 Sodomiae criminis poenitentia ex concessione Gregor. XII. pertinet ad Inquisitores in Regno Portugaliae privative ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos, cum latente tamen ad seculares potestates.
- 48 Excommunicatione per annum perseverantes tanquam suspecti de haeresi leviter puniuntur ab Inquisitoribus.
- 49 Iudices seculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi.
- 50 Iudex secularis in causa haeresis est merus executor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest.
- 51 Inquisitores poenitentiae, & censuris contra inobedientes procedere possunt.

Ro vera praesentis questionis explanatione, duo à nobis erunt examinanda; Primum, quot modis dicantur heretici occulti & quos occultos hereticos possint Episcopi, & quilibet Confessarij à suis Ordinarijs approbati absolueri. Secundum, an facultas absolvendis concessa Episcopis per Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. sit eisdem adempta per processum Bullae in Cena Domini? Et an casu quo sit adempta, quomodo legere debeant in absolvendis occultis hereticis?

Quot modis dicantur occulti heretici, & quos occultos hereticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarij approbati absolueri?

Quanti ad praesens institutum spectat trivariate dicitur aliquid occultum fieri. Primum dicitur quoddam occultum per se, siue absolute, & simpliciter, quod nihil habet unde possit ab hominibus cognosci, & hoc dicitur occultum cordis, siue mentis, quia solo corde, & mente intus retinetur, nec voce, scripto, opere, aut alio quolibet actu, siue signo exteriori foras, siue extra procedit. Caietan. 2. 2. quest. 111. art. 3. & ibidem Petr. de Arag. & Ban. art. 4. Sylvest. in summ. verb. communicatio 7. in princ. v. c. 2. d. 1. art. 3. Alphon. de Castro de iust. haereticorum puni. lib. 2. cap. 18. Simanch. de Catholic. institution. tit. 42. [nouissime me citato in hoc loco Bossi. de triplia Iubilai privileg. sect. 1. c. 1. §. 4. num. 103. cum seqq.]

Est aliud occultum per accidens, quod extrinse-

cus progreditur, & natura sua manifestum, & cognitum fieri potest, sed quia desunt, qui audiant, vel indicant, occultum & secretum remanet, id tamen contingit quando quis in vasta solitudine solus profert haeresim aliquam, talis haeresis occulta per accidens dicitur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura sua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores processisset, quamvis & defectu testium sit occulta per accidens, & probari non possit, Caietan. Alphon. de Castro. Simanch. & Bossi. dictis locis.

Tertio, & postremò dicitur quid occultum, siue secretum, quod plene probari non potest, quale est illud, quod vnus tantum scit, aut licet ab aliquibus sciatur, sunt tamen singulares, etenim occultum in hac significatione dici potest, quod non manifestum, cap. vestra, de cohabit. cleric. vbi communiter Doctores, & Tutrecrem. in cap. si peccaverit 2. q. 1. Simanch. dict. tit. 42. de occultis, num. 1. [Stephan. de Aluin. de potest. Episc. cap. 29. num. 3. vbi dicit appellatione haereticis occultae intelligi eam, quae non est notoria per euidenciam facti, vel per sententiam Iudicis, vel per propriam haereticis confessionem in iudicio, & quae item per testes probari nequit, ita ut occultum hoc loco iudicandum sit vt à notorio, & publico distinctum est.]

4 Similiter trivariate potest dici quis occultus, siue secretus haereticus, aut per se, & simpliciter, aut per accidens. aut quia plene talis probari nequit, & haec occultis differentia, vt pudenter Simanchas d. tit. 42. num. 7. obseruat, recepta est à viris doctissimi, & retinenda in praxi, sicut mox explicabitur.

5 Si haereticus sunt omnino occulti, id est, simpliciter, & per se occulti, quos aliqui pure mentales, siue intellectuales appellant, non modo ab Episcopis, quibus subsumunt, sed etiam à quolibet confessorio per suum Superiorem approbato, si poeniteant, & confiteantur, perinde absolui poterunt à peccato haereticis mentalis, sicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen haereticis non est reueruatum, nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam haereticis omnino occultis, vt mox dicitur. Et haec sententia verissima est, quam magni viri absque contradictione recipiunt, neque haereticis pure mentalis, quae nunquam prodit in actum exteriorem, vt verè Simanch. affirmat, eger absolutione Inquisitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, sed sufficit eam approbatio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium absolutionis impetiri potest. Ita Caiet. in summa verb. haereticus, in fine, Vmbertus Locatus in opere iudiciali, siue in praxi haereticos, verb. haereticus num. 24. Simanch. d. tit. 42. n. 11. Petr. de Aragon. d. q. 1. art. 3. §. Sed dubium est, quoniam possit, verum quomodo dico, L. zel. Zech. de casibus Episcopo reservatis, circa casum vltimum n. 1. v. c. hinc est.

6 Verissima, & certissima huius positionis ratio illa est quam praestant viri sequuntur, quoniam haereticus omnino occultus, & pure mentales, quales paulo antea descripsimus, nec sunt ipso iure excommunicati, neque in alias poenas incidunt, quae contra haereticos statuta sunt: idque propterea, quia vt concorditer, & vere Theologi docent, Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solum interiores, & pure mentales, neque illos sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsum frequenter iura profitentur, & quibus natum est proterbium communiter receptum, Ecclesia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & D. Thom. constantiter, & vere affirmavit dicens, de his potest

homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, qui latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare sufficienter interiores actus, ex quibus haereticos omnino occultos non esse excommunicatos quoad Ecclesiam, quamvis sint vere haeretici, quoad Deum, tenent D. Anton. in summ. par. 3. tit. 2. 4. cap. 4. Petr. Palud. in 4. sentent. dist. 13. quest. 3. art. 1. concl. 8. Angel. Clauasi. in sum. verb. haereticus, n. 2. Syluest. verb. excommunicatio 7. num. 3. & 4. Arnil. verb. haereticus, num. 1. & 19. Caiet. in summ. verb. haereticus in fine, & d. quest. 11. art. 3. vbi Aragon. & Ban. art. 4. Alphon. de Castro d. cap. 18. & de lege poenali, lib. 2. cap. 5. Iacob. Almayn. in 4. sentent. dist. 17. quest. 1. Sor. in 4. dist. in 2. 2. q. 2. art. 3. concl. 9. Simanch. dict. tit. 42. num. 3. cum sequentibus. Couar. in reg. peccatum 2. par. in initio num. 7. Navar. in man. cap. 1. num. 17. & cap. 27. num. 56. & in cap. cognationis, de poenit. dist. 1. & in princ. de poenit. dist. 5. num. 19. & 20. & in rubr. de iudicis num. 67. Rebuff. super Bulla in Cena Domini in verb. publice, vel occulte, Burs. consil. 289. incip. In substatione, num. 1. 3. lib. 3. Valent. tom. 2. disp. 7. quest. 5. puncto 7. Henric. in sum. lib. 14. cap. 4. §. 1. in gloss. tit. D. Iac. de Graffis in aureis decision. lib. 2. cap. 9. num. 3. [Anton. Ricciul. de iure person. lib. 4. cap. 10. num. 9. Paul. Laymann in Theolog. morali lib. 2. tract. 1. cap. 14. num. 1.] Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular. cap. 34. in princ. num. 6. & in Bulla Cena par. 2. cap. 1. §. 1. num. 16. & seq. & §. 4. num. 12. Ludovic. Carbo de legibus lib. 8. disp. 14. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. quest. 3. & cap. 19. q. 4. Auila de censuris par. 1. dub. 10. & par. 7. disp. 2. dub. 1. Sayr. cod. tract. lib. 1. cap. 9. num. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. à num. 20. Soar. cod. tract. disp. 4. sect. 2. num. 3. & disp. 21. sect. 2. & de legibus lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12. Salas etiam de legibus disp. 9. sect. 1. Sanchez in precepta Decalogi lib. 2. cap. 8. num. 1. Nicol. Garc. de beneficio. par. 1. cap. 10. num. 91. Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 6. cap. 7. quest. 3. Bonacina de censur. disp. 2. quest. 5. puncto 2. num. 4. [& de censuris in Bullam Cena disp. 1. q. 2. puncto 2. num. 1. Duard. ad Bullam Cena lib. 2. in can. 1. q. 14. num. 24. Diana resolut. moral. p. 4. tract. 4. resol. 240. vers. notandum, nouissime me citato in hoc loco Bossi. d. cap. 10. n. 107. cum seqq. Castr. Palao de haeretic. tract. 4. disp. 3. puncto 3. num. 1. nouissime Trullench in expost. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 1. num. 2.] & alij multi à praedictis citati frequenter iura profitentur in cap. sicut tuis, in fine, & in c. tua nos, §. licet autem, de simon. & in cap. evanescent, vbi gloss. 32. dist. & in c. humane aures 22. quest. 5. & in c. Christiana 32. q. 5.

Verum Canonistae nostri contrariam tenent sententiam, afferentes haereticum occultum omnino in excommunicationem incurere, per text. in Clem. 1. §. verum quia, vbi gloss. verb. eo ipso, de haereticis, Panorm. Ioan. Andr. Anan. & Felin. in cap. vltim. de haeretic. Archidiacon. & Geminan. in cap. hinc etenim 49. dist. in 1. Rojas de haeretic. par. 1. num. 246. Ioannes Vela de poenitentia delictorum. cap. 14. vers. iure vero Canonico, Cantara quest. criminal. par. 2. cap. 1. Azuced. l. 1. num. 15. tit. 3. lib. 8. nouis recopil. Menoch. de arbit. cap. 360. num. 6. Spin. in speculo testament. gloss. 7. num. 13. cum sequentibus. Ceual. communium coram. q. 698. Ioannes Medina de oratione, q. 15. Albert. Pyghius lib. 6. de Ecclesiastica hierarch. c. 16. Albertin. tract. de agnoscendis assertionibus. quest. 33. Cencel. ad Decretal. collect. 103. num. 2. [nouissime Torreblanca in practica. Iuris spirit. lib. 14. cap. 10. num. 9.]

Illi etiam putant efficaciter probari suam sententiam

tiam ex dict. Clem. 1. §. verum quia, de heretico, ubi heretica prauitatis Inquisitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo; quod facere tenentur, autem enim odium, & amorem actus esse interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed Theologi verè respondent, Inquisitores non incidere in excommunicationem ob solum odium, aut amorem, quæ interioribus omnino latent, sed eam incurrit ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic est verus intellectus illius Clem. vt Caiet. Bann. Castr. & alij docuerunt, & eodem quoque modo respondendum est ad cetera iura adducta per gloss. verb. eo ipso in d. Clem. 1. illa enim iura, & Canones, pœnas, siue censuras imponunt actibus interioribus, quatenus omnes circumstantias, & interrogare prudenter illos præsertim pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide, & victi sapè tentationibus consentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij sunt, & anticipes, vtrum etiã cum soli essent ore, vel scripto, aut alio modo significatio protulerint hæresim, seu infidelitatem suam, quando in ea erant, aut voluntariè dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam si aliquo modo significatio, & probabili hæresim mentis detexerint, absolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint. [Vnde videtur in parte posse defendi resolutionem Iacobi Granado in 2. 2. D. Thome contro. 1. tract. 15. dist. 13. num. 14. dum existimat contingere posse vt quis exterius proferat hæresim internam, quin subiacet censuris Ecclesiæ, veluti quando hæresim manifestaret ad petendum consilium, vel ad illam aperientiam Confessario, vel illam scriberet inter sua peccata vt manifestaret Confessario; vel quando quis omnino ineliberatè, & absque vlla aduerterentia exterius diceret hæresim, seu iocose tantum, & non assertiuè eam proferret; vide tamen quæ infra dicemus à n. 18.]

9 Cum ergo heretici primo modo occulti, id est, simpliciter, & per se occulti, seu mentales, non incidant in excommunicationem, inde fit, vt non modò ab Episcopis locorum, sed etiam à confessariis quibusvis approbatis, & idoneis absolui possint, vt paulò antea dictum est, & decretum Concil. Trident. non est de absolutione horum occultorum accipiendum: frustra enim, & inutiliter concessisset in privilegio, quod iure ordinario competebar, solum enim de aliis occultis intelligitur, sicut mox diceretur.

10 Si verò heretici fuerint occulti per accidens, quales sunt, qui verbo, scripto, aut aliquo opere, seu factò exteriori hæresim protulerint, in excommunicationem, & alias censuras, seu pœnas per Ecclesiam aduersus hereticos latas incidunt, quoniam eorum hæresis iam deuenit ad eos actus, ad quos Ecclesiæ iurisdictio pertingit, & ex natura sua iudicio hominum obicitur, quamuis ex defectu testium sit per accidens occultum per signa, & actus exteriores, quæ illam comitantur, nota fieri poterant: ita Caiet. dicit quest. 111. art. 3. Syluest. & Alphonsus à Castro, Pet. Paludan. D. Anton. Sor. Rebel. dictis locis, Bann. in D. Thom. 2. 2. quest. 111. art. 4. q. 2. concl. 2. & ibidem Aragon. à n. 3. in princ. vers. hoc supposito. Eadem prorsus ratione, aut multo maiori comprobatur hereticos occultos in tertia significatione paulò antea relata omnino incurtere excommunicationem, & alias censuras, & pœnas contra hereticos à iure latas.

11 Iuxta has duas postremas occulti significationes intelligenda est excommunicatio lata in primo cap. processus Bullæ in Cæna Domini, in verb. occultè, hoc enim a iuribus, quod, vt rectè Rebuff. aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id est, hereticos, credentes, fautores, receptatores, defensores, & ceteros ibidem contentos, non comprehendit hereticos mentales, vt Nauarr. obseruat, aut alios omnino occultos, de quibus non iudicat Ecclesia, sicut idem Rebuff. super Bullam Cæna Domini, verb. publicè, vel occultè, prudenter affirmat: isti enim non incurrit in excommunicationem, seu censuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, sed eos tantum occultos ligat, qui hæresim protulerunt verbo, scripto, vel nutu, aut signo verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia sufficit sua natura esse probabile, quamuis contingat probari non posse ad hoc, vt includatur sub potestate, & iurisdictione humana, & pœnis illius.

12 Ex prædictis inferunt Confessarios non posse ab-

soluere hereticos occultos in secunda, & tertia significatione, hoc est occultos per accidens, & hereticos manifestos, seu notorios, isti enim re vera in excommunicationem incurserunt, cuius absolutionem Summus Pontifex reseruauit, id negando, vel adimendo aliis iurisditionem super tali casu, vt rectè Caiet. d. q. 111. art. 3. obseruauit, neque de hoc articulo est aliqua dubitatio, cum notissimum sit hereticos iure excommunicatos, eorum absolutionem ad Romanum Pontificem pertinere, quam sibi reseruauit per processum Bullæ in Cæna Domini.

Cum igitur Confessarius non possit absoluere, nisi solos hereticos mentales, diligenter eos, vt rectè Caiet. d. q. 111. art. 3. & Nauarr. in dict. cap. cogitationis, de penit. dist. 1. num. 21. vers. tertio inferunt, admonent, explorare oportet omnes circumstantias, & interrogare prudenter illos præsertim pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide, & victi sapè tentationibus consentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij sunt, & anticipes, vtrum etiã cum soli essent ore, vel scripto, aut alio modo significatio protulerint hæresim, seu infidelitatem suam, quando in ea erant, aut voluntariè dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam si aliquo modo significatio, & probabili hæresim mentis detexerint, absolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint. [Vnde videtur in parte posse defendi resolutionem Iacobi Granado in 2. 2. D. Thome contro. 1. tract. 15. dist. 13. num. 14. dum existimat contingere posse vt quis exterius proferat hæresim internam, quin subiacet censuris Ecclesiæ, veluti quando hæresim manifestaret ad petendum consilium, vel ad illam aperientiam Confessario, vel illam scriberet inter sua peccata vt manifestaret Confessario; vel quando quis omnino ineliberatè, & absque vlla aduerterentia exterius diceret hæresim, seu iocose tantum, & non assertiuè eam proferret; vide tamen quæ infra dicemus à n. 18.]

14 Quæ hæcenus dicta sunt, aut in posterum dicentur de triplici genere occultorum hereticorum, & de eorum absolutione intelligenda etiam sunt, vt locum habeant in apostatis, & illis, qui vel ad iudaismum, vel ad paganismum, seu gentilitatem, aut quamlibet aliam sectam transeundo, vel redeundo, Fidem Catholicam omnino deseruerunt, & in totum ab ea recesserunt: nam neque apostata mentales incurrit in excommunicationem, nec in alias pœnas, & censuras contra malè credentes latas, & propterea à quolibet Confessario approbato absolui poterunt: sed illi apostata in eas censuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam significationem initio huius Allegationis allatam, essent occulti. † Ratio in promptu est, quoniam apostata à Fide Catholica, quantum ad pœnas, & censuras attinet, pari iure cum hereticis censendi sunt, & eodem modo ad Ecclesiæ gremium vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nam apostata sunt heretici, & vti tales tractandi, Repertor, Inquisitor. verb. apostata, Syluest. in summ. verb. apostata 2. Gondilal. de heret. quest. 20. Alphonsus de Castro de iusta hereticor. penit. lib. 1. c. 23. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiæ dist. 671. num. 1. in 1. edit. & resol. 423. n. 1. in 2. edit.

15 Idem penitus iudicium est de dubijs in Fide, quos hereticos esse ius affirmat, qui enim sciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non resistens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, sed medius inter vtramque partem mutat, & incertus fertur, nec

nec curat quid potissimum sequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum sua interesse dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat, verbigratia, an in venerabili Eucharistiæ sacramento sit verè, & realiter Corpus Domini Nostri Iesu Christi, nec ne, an Virgo Maria mater Dei fuerit perpetuò Virgo, aut non fuerit? an Romanus Pontifex sit verè Christi Vicarius, & Petri successor, & caput Ecclesiæ militantis, aut non sit: aut his similia, hæreticus est, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul esse debet: si quis ergo fuerit dubius mentalis, absolui poterit à quolibet Confessario ex Ordinario approbato, sed si dubitationem exterius protulerit, non poterit absolui, quia in excommunicationem, & alias censuras, & pœnas iam incidit: dubios enim in fide, prout supra descripti sunt, hereticos esse ius affirmat in cap. 1. de hereticis, vbi communiter Doctores, D. Anton. 3. part. tit. 22. cap. 5. §. 10. Albertin. tract. de agnoscendis assertion. quest. 3. num. 9. & in rub. de heret. ubi scito, quest. 13. num. 26. & sequentibus. Melchior Cano de locis Theolog. lib. 12. cap. 9. August. de Ancona in summ. de potestate Ecclesiæ, quest. 22. art. 1. Nauarr. in man. cap. 11. num. 17. & in cap. si quis autem num. 18. 19. & 49. de Penit. dist. 7. & in cap. inter verba concl. 6. concl. 19. num. 55. Perez l. 1. verb. sinta festi. 1. lib. 1. Ordinam. pag. 16. & l. 3. vers. ex quo requisitio iur. 4. lib. 8. pag. 83. Menoch. conf. 149. num. 48. & a num. 52. Clar. l. b. §. 5. hæresis num. 2. Valent. in 2. 2. disp. 1. quest. 11. puncto 1. diffie. 2. Azeul. 1. num. 74. cum sequentibus. lib. 8. noue recop. D. Barb. in rub. ff. solutio matrim. part. 2. m. m. 2. §. Pagn. in directior Inquisitorum part. 2. commen. 1. Azor. instit. t. moral. part. 1. lib. 8. cap. 9. quest. 5. Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 124. n. 11. 4. & seq. eleganter Valer. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 17. num. 49. optinè Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 7. num. 11. Zewel. in praxi Episcopali. part. 1. verb. casus vers. dubij. [Soar. de Fide disp. 19. sect. 4. num. 10. Castr. Palao de heresi tract. 4. dist. 3. puncto 2. num. 9. me citato in hoc loco Trullench in expo. fit. Decalogi lib. 1. cap. 1. dub. 2. num. 6.]

17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam sciendum est, quanta sit necessaria expressio, aut quales actus, seu signa, vel opera exteriora exigantur, ad hoc, vt heretici occulti in excommunicationem incidant, Bannes ait dict. quest. 111. art. 4. quest. 2. concl. 3. §. tertio arguitur, vers. quid si aliquis. Primo, quod vbi primum quocumque signo, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quod sit hereticus, incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc est hereticus manifestus. Secundo, dicit quod si ex assensu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non sunt sufficientia secundum se, neque ex circumstantiis, vt explicetur hæresis, vt si inuis consentiens homo huic errori, filius est inæqualis patri secundum Diuinitatem, exterius profertur, ita est, non erit excommunicatus, nisi fortè ex aliqua circumstantia illa verba sint sufficientia ad explicandum errorem. Hæc Ban. d. loco. Boffi. d. casu 10. num. 119.

18 Prædictus mentalis hereticus si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, vel ob aliam honestam causam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus est, & cum aequam proferret illa verba non esset excommunicatus, propter illum actum bonum non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæresim asserendo, & protestando illam, quod videtur necessarium, vt in Barb. de Episcopo. Pars II.

currat in excommunicationem, sed potius distando. Ita Aragon. dict. q. 8. l. 1. art. 3. & ibi Bann. art. 4. quest. 10. secundo ad quartum argumentum. Covar. ad dict. reg. peccatum 2. part. in initio num. 7. Simanch. dict. tit. 42. de occultis num. 9. [Granado dict. d. sp. 13. num. 14. Boffi. dict. dist. 10. num. 139.] Quod quidem multo magis procedit, cum hereticus in foro sacro Pœnitentiæ intellectualem hæresim confessus est, quia non solum actus ille bonus est, sed pius, & extra iudicium humanum iuxta supra citatos.

19 Verum si quis aliquando hæresim suam occultam confiteatur, nec delectat de peccato, vt ait Aragon. d. quest. 1. art. 3. v. r. sed dubium, aut sciens, & prudens dubitet de auctoritate Ecclesiæ Romanæ, vt sentit Bannes dict. quest. 111. art. 4. quest. 2. concl. 2. ad quintum argumentum, vers. respondetur quod si ille homo, etiam si interroget Doctorem Catholicum ad sequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cum explicet suam hæresim, quoniam non est paratus corrigi ab Ecclesia, cum vnus hominis iudicium illius auctoritati præferat.

20 Hæreticum purè mentalem excommunicatum non esse, tamen si per iocum dixerit se aliquando hanc, aut illam hæresim credidisse, refert Franciscum Victoriã sensisse Simanchas dict. tit. 42. de occultis num. 16. quia non asserit illam hæresim, sed tantum narrat, aut refert eiusdem sententiæ videtur esse Bannes, ubi proxime citato, cum ait necessarium esse hæresim protestari, hoc est affirmare, vel asserere, ad hoc, vt cum illam profert hereticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamuis primum de hoc dubitet Simanch. deinde concludit eam fortasse benignitatis gratia defendi posse. Sed questio hæc sub distinctione fecere resoluenda, in hunc modum venit, vel is, qui per iocum dicit se aliquando hæc, vel illam hæresim tenuisse, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius pœnituit, & omnino dimisit, vel necdum errorem dimisit: primo casu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui verè heretici sunt, de quorum numero amplius non est is, qui iam dimisit errorem, & qui declarat, narrat, aut refert, nihil noui facit. l. 1. arde. §. si quis, ff. de testam. in secundo verò casu licet non asserendo dicat se aliquando ita credidisse, aut credere, in excommunicationem incurtere videtur, quoniam, qui aiunt, sufficere actum exteriorem significatiuum, & de sua natura probabilem, vt hereticus incurrat in excommunicationem regulariter non addunt necessariam esse assertionem in illo actu. Neque actus iocandi potest appellari simpliciter bonus ad hoc, vt profertentem defendat, sicut tuetur actus petendi consilium ad respiciendum, & actus contemendi ad pœnitendum, vt proxime dictum est, & qui iocatur non pœnit, & hæc sententia tutior est, vt salutis animæ consulari.

An facultas concessa Episcopis absoluendi ab heresi occulta in vim Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6 sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cæna Domini?

21 Vbi iam hoc controuersum est apud Doctores quorum aliqui negant, alij verò affirmant. Vna sententia tenet posse Episcopos post Concil. Trid. per se ipsos, & non per suos Vicarios in foro conscientie absolueri in sua diocesi hereticos sibi subditos, occultos tamen, hoc est illos, quorum hæresis

reses non fuerunt ad forum contentiosum deductæ, quamvis exterius prolatae, cuius auctores insuper addunt, & præcipue Bannes loco infra citando, non oblatæ processum Bullæ in Cæna Domini, afferentes per illum non reuocari facultatem Episcopis concessam in Concil. Trident. vt possint absoluerè in foro conscientia, sed reuocari illis priuilegium concessum ipsi personis, qui admittunt hæresim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod non vadant pro absolutione, nisi ad summum Pontificem, nisi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Episcopum, vt absolatur, non ex priuilegio sibi concessò absoluitur, sed Episcopus habet auctoritatem absoluedi iure diuino, non ex aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotiescumque non coarctauit Episcopo auctoritatem, vt summus Prælati Ecclesiæ, poterit Episcopus absolvere ex auctoritate sui officij ab omnibus peccatis suos subditos, à quibus summus Pontifex potest absolvere vniuersos fideles, huius sententia sunt scetatores Bann. 2. 2. quest. 1. 1. art. 4. dub. 2. post secundam conclusionem, arg. 3. vers. & si quis obiciat, & ibi Aragon. art. 3. vers. sed dubium est, quisiuam posse, Vela de pœnis delictorum cap. 1. 4. vers. Iure vero Canonico, Angel. in floribus Theologicis par. 1. tit. de Confessione, quest. 4. art. 1. diff. 6. Lam. in methodo Curator. par. 3. cap. 1. §. ult. in fine, Vivald. in candelabro aureo par. 1. tract. de absolutione num. 13. & par. 2. in expositione Bullæ Cœnae num. 51. Sà verb. Episcopus, num. 37. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 131. num. 3. & in explicat. Bullæ Cruciate, §. 9. num. 70. & quest. Regular. tom. 1. in quest. 20. art. 10. Vega in summ. tom. 2. cap. 125. casu 11. Nugn. in addit. ad 3. par. quest. 8. art. 5. dub. 10. ad finem, Zerol. in praxi Episcopali par. 2. verb. absolutio §. 8. & 18. & verb. hereticus §. 4. Anton. Gomez in Bullam Cruciatam clausula 10. num. 44. in fin. Henric. in summ. lib. 6. cap. 14. §. 7. lit. M. & cap. 16. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. lit. Q. Petr. de Ledesma in summ. par. 2. tract. 1. cap. 6. post conclus. 20. diff. 7. Fagundes in quinque Ecclesie precepta par. 2. lib. 8. cap. 8. num. 82. [Bosl. in tract. de libel. sect. 1. casu 10. §. 2. num. 10. Fernandez in examine Theolog. moralis par. 4. cap. 7. §. 1. num. 5. Granada in 2. 2. D. Thomas controuerf. 1. tract. 15. diff. 15. sect. 2. num. 8. cum seqq. Alzedo diel. par. 2. cap. 6. num. 15. Portel. in addit. ad dubia Regul. verb. Episcopus num. 1. Soula in Bull. Cœnae cap. 23. diff. 100. conclus. 3. num. 7. Lorca 2. 2. quest. 11. art. 4. diff. 45. num. 10. Sanc. in selectis diff. 50. num. 32. Anton. à Soula in suis aphorismis lib. 3. cap. 4. n. 5. & videtur tenere Trullench d. lib. 1. c. 3. dub. 4. num. 12.]

22 In re tam graui fortassis non licebat hos Doctores tam audacter suam sententiam interponere, concludentes securè posse Episcopos virtute Concil. Trident. in foro conscientia hæreticos occultos absolvere, nam ratio illa, quam addit Bann. citato loco, & seq. auctor alij post eum, quod scilicet processum Bullæ in Cæna Domini non tollit Episcopis priuilegium absoluedi, sed personis, nihil euincit, quia si ablatum est priuilegium committentibus hæresim, vt non possint absolui nisi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tamquam summus Ecclesiæ Prælati, Episcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Episcopi iure diuino hanc iurisdictionem habeant, de quo articulo nunquam tractatur, Romanus Pontifex illa impediuisse & suspensisse videtur per reservationem criminis hæresis, cuius absolutionem ad se solum voluit pertinere; quamuis ergo Episcopi non amiserint potestatem, seu iurisdictionem absoluedi, quam iure diuino ipsi competere Bannes asserit, exercere tamen il-

lam non possunt, ex quo Dominus Papa in dicto processu Bullæ constituit, vt nullus talis, nisi à Dominio Romano Pontifice absolui possit, ibi, cæterum à prædictis sententiis, nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, &c.

23 Verùm omnibus Metaphysicis solemnitatibus non videtur posse in dubium reuocari, quin Episcopis sit sublata facultas absoluedi prædictos occultos hæreticos per dictum processum Bullæ, cum speciatim ibidem, & de Episcopis mentio fiat, & de decretis cuiusvis Concilij in Bulla S. D. N. Gregor. X V. anni præteriti 1621. cuius hæc sunt verba, Cæterum à prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesie mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, nec non laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dilectam Sedem, ac cuiusvis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum, &c.

24 Cùm in hoc decreto dicatur, quod nullus per alium, quam per Romanum Pontificem absolui possit, priuilegium, si quod habebat, aufertur à personis absoluedis, quod & sequentia indicant; ac cuiusvis Concilij decreta, & cætera, quæ mox subduntur, priuilegium auferunt non modo absolutionis recipiendæ, sed etiam impendendæ, quibusvis quomodolibet habentibus huiusmodi facultatem. Quare hanc sententiam tenent Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 46. num. 6. vers. caueant, Tollet. in instruel. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cœnae excommunicat. 14. in fine, Vivald. palinodiam recantans in editione nouiori anni 1602. in suo candelabro aureo par. 1. tit. 11. de absolut. num. 13. Vgolin. de casibus reservatis Summo Pontifici par. 2. cap. 2. §. 4. vers. etiam prætextu quarumcumque facultatum, Sayr. decis. 16. de sentent. excommunicat. Param. de origine Inquisition. lib. 3. quest. 9. num. 191. Felician. de excommunicat. cap. 18. Nauac. in manual. cap. 27. num. 72. & consil. 15. de sentent. excommunicat. in antiq. alijs consil. 11. de priuileg. in nouis, Philiairc. par. 2. lib. 2. cap. 25. & lib. 4. cap. 22. & in Bulla Cœnae cap. 2. vers. etiam prætextu quarumvis facultatum, num. 3. [Raguf. in lucerna Paroch. quest. 125. num. 5. Torreblanca de magia lib. 3. cap. 10. num. 27.] Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 1. cap. 37. num. 46. Piasc. in praxi noua Episcop. par. 2. cap. 1. num. 14. pag. 100. Aloyf. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 821. vers. tertio, & in decis. Curie Archiepiscop. Neapol. decis. 13. num. 8. & 9. par. 2. & decis. 180. part. 3. Molin. de Inst. tract. 3. diff. 64. num. 8. & tract. 5. diff. 18. num. 2. [Bleda in defens. Fidei in causa Moriscor. par. 1. cap. 13.] Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 10. num. 115. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 26. & 27. Homoboh. de Bonis de examine Ecclesiast. par. 1. tract. 5. cap. 5. quest. 31. vers. nono, & cap. 6. quest. 35. & tract. 7. q. 5. & tract. 12. c. 4. q. 15. res. 4. pag. 459. Duard. in Bulla Cœnae Domini lib. 3. §. 2. q. 11. & 12. n. 47. Charpeauil. de casibus reser. c. 4. diff. 4. Cortiol. etiã de casibus reser. p. 1. sect. 2. a. 2. Ioan. Val. de diff. inter vtrumq; fori verb. hæresis diff. 5. Ant. Ricciul. de Iure personar. lib. 5. cap. 14.

cap. 14. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 26. num. 55. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 414. num. 22. Farin. de hæres. quest. 192. §. 4. num. 53. Mar. Alter. de censur. lib. 5. diff. 22. cap. 2. pag. mili 767. [latè Torreblanca in practicabil. Iuris spirit. lib. 14. cap. 10. n. 5. Bonacina in Bullam Cœnae diff. 1. quest. 22. puncto 2. num. 2. vers. secunda. Scott. in consil. Pontif. tit. 166. theorem. 431. Villalob. in summ. par. 1. tract. 9. diff. 2. n. 2. & 5. Hurtado de excomm. diff. 15. diff. 3. num. 12. Gauant. in manual. Episcop. verb. absolutio 4. & verb. heretici 15. Diana res. lut. moral. par. 1. tract. 5. resolut. 2. & par. 4. tract. 4. resolut. 239.] & secundùm hanc opinionem in supremo generali Inquisitionis pratorio Romano pronunciatum fuisse testatur Pegna in direct. Inquisitionum par. 3. quest. 92. comment. 141. vers. penult. sic declarasse Gregorium XIIII. & Clementem VIII. referunt Fusc. de visit. lib. 2. cap. 31. num. 5. & cap. 23. num. 4. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiscop. Neapol. cap. 67. n. 10. in 1. edit. Piasc. in praxi noua Episcop. diel. cap. 1. n. 13. [nouissimè Marchin. de Sacram. Ordinis tract. 1. par. 9. cap. 1. diff. 9. & 10. Georg. Polachi in Bull. Urbani VII. sect. 42. num. 62. Floron. de casibus reser. par. 1. cap. 4. §. 22. num. 5. Suar. de Fide diff. 21. sect. 4. n. 13. nae citato in hoc loco Trullench in expos. Bull. 5. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6. num. 4.] & audiuisse à Religioso, docto, & fide digno sic declarasse prædictum Clementem VIII. dicit Azor. in instit. moral. par. 1. lib. 8. c. 19. quest. 3. & c. 10. & ita censuisse Sacram Cardinalium Congregationem, asserunt Piasc. diel. num. 13. Nicol. Garc. diel. cap. 10. num. 122. Soar. tom. 4. diff. 30. sect. 2. num. 11. Armendar. in add. ad recap. legum Navarrae lib. 2. tit. 21. leg. unica de familiaribus Inquisitionum num. 3. & Bonacin. de censur. diff. 1. quest. 3. punct. 2. num. 1. vers. 1. [latissimè Stephan. Daluin. de potestate Episcoporum, Abbatum, & Abbatis. seruum cap. 28. per tot. vbi asserit hanc partem in consulendo, & in practica locum seueriorem esse, quia nimirum totum hoc negotium facultatis absoluedi, aut non absoluedi hæreticos à voluntate, intentione, & concessione summorum Pontificum præfertim, immo & omnino pendeat.]

25 Et propterea vsus iam obtrinit, quod & inuiolabiliter obseruatur, vt Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petant absoluedi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine causa cognita Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbs, & Orbis concedere solent, confectis super ea re parentibus litteris, quibus omnes prædicti Cardinales suo ordine subscribunt. [refert me citato in hoc loco Trullench in expos. Bullæ S. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. num. 4. præp. ser. Et refert Stephan. Daluin. diel. cap. 28. vers. mihi tamen negatiua fol. 181. se vidisse & legisse diploma quoddam originarium in pergamena sub signatum à septem Illustrissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Presbyteris in vniuersa Rep. Christiana aduersus hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostol. specialiter deputatis, congregatis in Generali Congregatione S. R. & vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apost. apud S. Petrum coram S. D. Clemente VII die 21. mensis Martij anni 1602. Pontificatus eiusdem anno XI. quo licentia, facultas, & auctoritas concedebatur Episcopo Vindunensi in extremitatibus, & confinibus Gallia, & Lotharingia, ac eius in eadem Verdunensi Ecclesia Officiali, seu Vicario in spiritualibus generali, tunc & pro tempore existentis, in solidum, ad triennium futurum proximè à data præfati indulti numerandùm duratura, vt omnes, & quoscunq; dicta Verdunensis ciuitatis, Barbos. de Episcop. Pars 11.

vel diocesis, seu ex aliis partibus, in quibus heredes impunè grassantur, ad Episcopum, vel ad eius Officium, siue Vicarium Generalem præfatum, in ciuitate tamen Verdunensi, vel diocesi constitutos, seu residentes, sponte venientes, vtriusque sexus, ac tam laicos, quam clericos seculares, & cuiusvis Ordinis Regulares hæreticos, schismaticos, & à Sancta Fide Catholica quomodolibet aberrantes, illorumque credentes (non tamen in hæreses relapsos, aut errores, aut de præfatis in iudicio indicijs præuentos, vel condemnatos, de quibus tamen Pontifex, seu sacrum Inquisitionis Officium consulere tenebatur) penitentes quidem ab excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, & pœnis, quos propter hæreses, &c. quomodolibet incurrerint, dummodo corde sincero, & fide non ficta coram notario, & testibus publice, vel priuatim, prout casus exegerit, & eidem Episcopo, seu eius Officiali, siue Vicario in spiritualibus Generali magis expedire videretur, hæreses, schisma, & errores prædictos, ac alios quoscunq; delictati fuerint, anathematizauerint, & abiurauerint, ac gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ recipi & admitti humiliter postulauerint, atque præfatis per eos iuramentum promiserint, de cætero ab huiusmodi hæretibus, schismaticis, & erroribus, & aliis similibus excessibus penitus abstinere in forma Ecclesiæ consueta iniuncta inde eis, ac eorum cuiuslibet pro modo culpa penitentia salutari, & aliis iniungendis, &c.]

26 Quemadmodum non est integrum Episcopis post decretum Conc. Trid. absoluerè in foro Conscientie prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquisitoribus Apostolicis, nec eorum Vicariis, siue Commillariis eisdem in prædicto foro absoluerè virtute Extraiud. Clem. Papa VII. incip. Cum sicut §. vobis etiã, refertur in fine Director. Inquisit. inter litteras Apost. pro officio S. Inquisit. in qua sic scriptum extat, Vobis etiam ac Vicariis præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquisitos per Ordinarios, siue alios iudices, aut alios quoscunq; hæreticos fautores, defensores, & receptatores, nec non à sancta fide apostat. eosque qui contra inhibitionem Sedis Apostolicæ temerum, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, siue eissem quomodolibet adhaerent (si ad cor reuersi penitentes id humiliter petierint) postquam hæresim, quæ polluit, & infecti erant abiurauerint, medio iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluedi, illisque pro præmissis penitentiam iniungendi salutari, eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendi, & reducendi auctoritate Apostolica renore presentium licentiam, & facultatem concedimus, &c.

27 Quoniam in supremo sacrosanctæ Romanæ, & Generalis Inquisitionis Tribunali sæpe pronunciatum, & declaratum est verbum illud, extraiudicialiter, non excludere formam iudicij, hoc est notariũ, & testes abiurationis, sed tantum iudicij solemnitatem, per quam alij spectatores admittuntur, & delictum, ac penitentia pro eo iniuncta pluribus innotescit. Per hæc ergo Extraiud. non conceditur Inquisitoribus Apostolicis, & eorum Vicariis, seu Commillariis facultas absoluedi hæreticos occultos in foro conscientia, sed solum tribuitur potestas, vt possint in suo Auditorio eos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque penitentias, quod satis indicat illa verba, post quam hæresim abiurauerim, item illa, medio iuramento promiserint: hæc enim proprie solemnitates sunt fori exterioris, non interioris. [Et ideo Inquisitores non habere facultatem absoluedi in foro conscientia hæreticos occultos exteriores, tenent Vivald. in candel. aureo tit. de regul. 3.

regul. 3. num. 21. Soar. de censur. disp. 4. 3. sect. 1. num. 5. Sanctarel. de heresi cap. 5. dub. 7. Nicol. Garc. de benef. part. 1. 1. cap. 10. num. 115. Bonacin. de censur. disp. 2. 9. 5. puncto 2. num. 11. Farinac. in tract. de heresi quest. 192. num. 5. 2. & 54. Greg. Pollach. in Bullam Urbani VIII. sect. 42. num. 62. Ferdin. de Castro in oper. mor. tom. 1. tract. 4. disput. 4. puncto 3. §. 3. num. 3. Alphons. de Leone de officio Confess. tom. 2. recollect. 6. num. 127. Diana part. 4. tract. 8. resol. 35.]

23 Inquisitores Apostolicos ex privilegio absoluerere posse ab huiusmodi criminibus in foro conscientiarum non obstant reuocatione facta per processum Bullarum in Cena Domini, libenter admittit Bann. dist. 9. 21. art. 4. vers. prouera aduertendum est, quamquam nolint, inquit ille, audire nisi cum testimonio tabellionis, idque vel quia Inquisitores postea petierunt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat privilegium concessum hereticis etiam penitentibus, sed ministris Sancti Officij in fauorem fidei, quare sine dubio non fuisse illis reuocata, hac sentit Bann. dicto loco [Jacob. de Grass. in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 9. num. 5. Fr. Emman. in Bullam Cruciatam §. 9. num. 70. Henric. in sum. lib. 6. de Penit. cap. 4. num. 9. Gutier. canon. lib. 1. cap. 13. num. 7. Duard. in Bull. Cane. lib. 3. §. 2. quest. 12. num. 10. Bossi. in tract. de Iubil. sect. 1. casu 10. §. 2. n. 1. 4. & §. 11. per tot. Diana moral. resol. part. 1. tract. 5. resol. 3.] Licet hac sententia sustineri possit, nulla tamen causa suadet Inquisitores Apostolicos in foro conscientiarum hereticos credentes, & ceteros huiusmodi absoluerere debere, cum inquisitores, vt supra dicitur, in hac causa potissimum sint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro penitentiali, & interiori. Tutius est ergo, vt tali facultate, licet illam habeant, de quo non est mediocriter controuersia, non utantur, sed penitentes audiant coram notario, & testibus, vt eos Ecclesia reconciliet, & deinde a Confessariis approbatis in foro conscientiarum absolui possunt.

29 Sed obseruandum est eum quemcumque siue ab Episcopo, siue ab Inquisitoribus Apost. siue ab aliis quibuscumque potestatem absoluerendi habentibus, absolutum in foro conscientiarum, siue Sacramentali, & actuali in foro exteriori, & in eum inquiri posse, si criminis eius in iudicium deducatur, nec inuare eum, aut tueri se posse exceptione recepte penitentiarum in foro interiori, vt tradunt Zanchin. de heret. cap. 34. Doctores Inquisit. verb. absolutio §. sed an absolutio, & verb. Confessio §. utrum si in foro, Locat. in opere iudic. verb. absoluerere num. 1. & verb. hereticus num. 24. [Sanch. dist. lib. 2. cap. 12. num. 7. Duard. in Bull. Cane. lib. 3. §. 2. quest. 12. num. 12. nouissimè me citato in hoc loco Bossi. dist. casu 10. num. 231.] Ratio huius assertio- nis illa est, quam Canonice communiter tradunt, & sequuntur, quoniam pena imposita per Confessarium in foro penitentiali quantumcumque sit magna non tollit aliquo modo penam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili, nam pena penitentialis in foro interiori imposita tendit ad vnum finem, videlicet vt per eam penitens satisfaciat Deo, & animam suam, alia vero pena, nempe temporalis, spectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. satisfaciatur is, qui malo exemplo delinquendo eam offendit, gloss. verb. poterit in cap. gaudemus, de divor. gloss. in fine in cap. 2. de falsis. & ibi Panorm. Zabarel, & alij in cap. vlt. 25. dist. in dist. gloss. vlt. in cap. 2. de empt. & vendit. & ita declarauit Gregor. XIII. in quadam Bulla Iubilaei ann. 1572. tertio Idus Septembris, de qua per Pen. in directio- riam Inquisitorum part. 2. commento 25. §. quod autem absolui. Multum igitur interest ipsorum delinquen-

rium, & penitentium, vt quamuis absoluti sint in foro conscientiarum, accedant quoque ad suos Episcopos, vel ad Inquisitores Apostolicos, vt ab ipsis in foro exteriori absoluantur, & per ipsos gremio Sanctae Matris Ecclesiae reconciliantur, ita enim plenam securitatem consequentur, nec poterunt ulterius in foro exteriori molestari, vel inquietari. Confessario- rum quoque partes erunt in hac causa huiusmodi penitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea se se confestim conferant.

[Supposita communi illa sententia, quae tener haereti occulta per accidens ultra excommunicationem esse annexam irregularitatem, vt per Felician. de censur. cap. 7. de irregular. Nauar. in man. cap. 27. num. 205. vers. 3. Valent. tom. 4. disp. 19. part. 3. in 3. specie irregular. Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 46. num. 1. & 2. Penia in direct. Inquis. part. 3. quest. 113. com. 162. & 175. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 11. quest. 13. & cap. 21. q. 8. Anton. Ricciul. de iure pers. lib. 5. cap. 17. & plures citatos à Sanch. dist. lib. 2. cap. 25. num. 1. & à Garc. de benef. part. 1. 1. cap. 10. n. 83. & etiam supposito quod per Bullam Cane. sit sublata Episcopis & Inquisitoribus dicta facultas absoluerendi ab haeresi occulta in foro conscientiarum, vt supra dixi dubitatur an illis etiã sit sublata facultas dispensandi super dicta irregularitate orta ex haeresi occulta? Maiol. d. cap. 46. n. 6. vers. sic elicio, tenuit non esse sublata: sed contrarium, imò quoad vtrumque forum sublatam non esse sustinet Vgolin. de irreg. cap. 36. §. 5. num. 3. Sanch. dist. cap. 25. num. 18. Garc. dist. cap. 10. num. 86. Bossi. dist. casu 10. num. 244. vbi num. 246. subdit posse Inquisitores dispensare in foro conscientiarum super praefata irregularitate haeresis occulta.]

30 Saepè Romani Praeficiunt per Iubilaeorum, & Cruciatorum diplomata liberales Indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clausula generali, vt Penitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, et in Sede Apostolica reseruat, etiam ab illis, quae in Bulla Cane. Domini continentur, quo casu putant aliqui posse tunc hereticos emendatos, & penitentes à crimine haeresis absolui in foro conscientiarum, reseruata tamen potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori, ita Sot. in 4. sentent. dist. 22. quest. 2. art. 3. vers. primus eius casus, Frechil. de excomm. art. 1. part. 4. num. 7. dub. 1. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. absolutio §. 5. & part. 2. eodem verb. §. 4. Cordub. in sum. quest. 8. in fine, [Stephan. Fagund. in quinque Eccles. praec. part. 2. lib. 8. cap. 8. num. 38.] Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 8. num. 53. in fine, Lorca 2. 2. dist. 45. num. 13. Filliuc. tom. 1. tract. 8. cap. 10. quest. 9. num. 265. Molfes. in sum. Theolog. moralis tract. 7. c. 21. num. 62. [Leo de Iubilaeo part. 2. num. 41. Gregor. Polacch. in Bullam Urbani VIII. sect. 42. num. 61. Sanctarel. de Iubilaeo cap. 7. dub. 3. Bossi. eod. tract. sect. 1. 4. §. 8. num. 2. & 3.]

31 Verum contraria sententia verior est, & in praxi omnino obseruanda, asserens quod nec virtute Iubilaeorum, nec Bullarum Cruciatorum, in quibus non datur specialis facultas absoluerendi ab haeresi, potest quis absolui ab ea, licet expressè detur facultas in genere absoluerendi à casibus Bullae, neque enim verisimile est id generaliter esse concessum, quod specialiter denegatur, neque est probabile Pontificem Maxim. tot legibus in Fidei fauorem latis tam facile derogare voluisse, ita Couar. in c. abna. mater. part. 1. §. 11. num. 15. Nauar. in manual. cap. 27. num. 175. vers. decimequarto, Rojas de heret. part. 2. af. ser. 39. num. 321. & de privileg. Inquisit. num. 416. vbi ait id hodie plenius declaratum esse per Morum proprium

proprium Pij V. de ann. 1572. Simanch. de Cathol. in-stit. iij. 3. de absol. num. 2. & in Euchir. cap. 15. num. 4. Viuald. in candellibro aureo tit. de absol. num. 16. & in explic. Bullae Cane. n. 134. Angel. in floribus Theolog. quest. de Confessari. de casibus refer. dist. 6. Aragon. 2. 2. quest. 11. art. 3. §. sed dubium est quisnam possit, vers. dico quarto, vbi addit ita declaratum fuisse à Gregor. XIII. ad petitionem Inquisitorum Hispaniae, qui dederunt operam, vt per Concionatores haec declaratio euulgata ad omnium notitiam pertineret, quod etiam testatur Fr. Emman. in explicatione Bullae Cruciatæ in alidit. ad §. 9. num. 66. Iacob. de Grassis in aureis decis. lib. 1. cap. 13. num. 33. & lib. 4. cap. 15. num. 25. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 10. §. 4. num. 12. Henric. lib. 3. cap. 16. §. 2. & lib. 7. cap. 13. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. Farinac. de heresi quest. 192. §. 4. num. 63. Ceuall. communi. quest. 802. num. 67. Miranda in manual. Pralut. tom. 2. quest. 7. art. 4. Fernandez in compendio Theologiae moralis part. 3. cap. 8. §. 11. num. 1. Valq. de excomm. dub. 19. n. num. 5. Vega in sum. part. 1. cap. 125. casu 12. Petr. de Ledesma in sum. part. 2. tract. 1. cap. 6. cancl. 19. & 20. dist. 2. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 10. quest. 12. & c. 19. quest. 2. dicens ita habere styllum, & vsuum Curiae Romanae, Acosta de Andrada ad Bullam Cruciatam quest. 59. & seq. Soar. de censur. disp. 7. sect. 5. num. 12. [& de Fide disp. 21. sect. 4. num. 21. Ludou. à Cruce in exposit. Bullae Cruc. disp. 1. cap. 3. dub. 6. me citato in hoc loco Trullench in simili expos. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. num. 9.] Auila eod. art. part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 7. Nicol. Garcia dist. part. 1. 1. cap. 10. num. 109. Sanchez in precepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 7. & cap. 12. num. 10. [Nouar. in sig. Iuris Canon. concl. 3. Portel. in ad. lit. ad dub. Regular. verb. Episcopus num. 1. Anton. Diana resolut. moral. part. 1. tract. 5. resol. 2. Suar. de Fide disp. 21. sect. 4. num. 21. Marchin. dist. tract. 1. part. 9. cap. 1. dist. 9. num. 13. omnesq. idem Suar. de fide disp. 21. sect. 4. num. 21. Cast. Palao in simili tract. de Fide tract. 4. disp. 4. puncto 3. §. 4. num. 2. me citato in hoc loco Trullench in exposit. Decalog. lib. 1. cap. 3. dub. 5. num. 2.]

32 Dubium ex dictis oritur non contemnendum, an illi, qui vel metu mortis, aut cruciatuum, seu tormen- torum territi, vel amore capti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à possessionibus pellantur, aut ob alium causam aliquid dicunt, vel faciunt ad infidelitatem pertinentem, quod haereticum, vel apostaticum merito iudicatur, vt si Mahometum adorēt, aut verum Pro- phetam, & Dei amicum esse dicant, idola colant, haereticos se esse fingant, eorum vsus exterior obseruent, mores illorum sumant, Ecclesias eorum fre- quentent, concionibus intersint, iuramentum, & fidelitatem eis spondeant, & iurent, ac similia perpe- trent, quae Catholica Religio penitus abhorret; sed retinent nihilominus integram Fidem in corde, ne- que ita interiori sentiunt, licet exteriori faciunt, vel dicunt, vtrum in excommunicationem, & alias cen- suras contra haereticos, apostatas, vel idololatrias Ec- clesia lata incurrant, in quo Caiet. in 2. 2. quest. 12. art. 1. circa finem, vers. in respons. ad 2. & quest. 1. art. 1. tenet non modò in foro exteriori excommunicatos esse, ex cuius sententia aperte consequitur eos non posse ab approbatis Confessariis absolui, cum refer- ratum vel auferat, vel impediatur, aut suspendatur. Verum opposita sententia verior est, ex eo, quia excom- municationis Iuris lata est in eos, qui verè sunt haereti- ci, apostatae, vel idololatrae: ut illi de quibus dictum est, non sunt huiusmodi, cum Fidem Catholicam interius integre retineant; ergo non incurrit in ex- communicationem. Ita Archid. in cap. 1. de sum.

Trin. lib. 6. in fine, D. Anton. part. 2. tit. 12. cap. 5. §. 1. Syluest. in sum. verb. apostatae quest. 1. num. 4. & verb. heresis 1. quest. 6. num. 9. Rosel. verb. hereticus num. 4. vers. quid de illo, Repert. Inquisit. verb. hereticus §. si ve- ro hoc facit, Nauar. in man. cap. 11. num. 27. vers. seruo peccat. mori. Bann. in 2. 2. quest. 11. art. 4. quest. 2. vers. ter- tia conclusio, vbi ait hanc esse communem sententiam Iurisperitorum, & ibi Aragon. art. 3. §. sed dubium est quisnam possit, vers. dico sexto, vbi satisfacit ratio- nibus Caietani contrarium asserentis, eam tandem se- quitur Penn. in direct. Inquisit. part. 2. super quest. 41. §. an autem qui metu. [Merces. in 3. part. D. Thome quest. 66. art. 9. num. 4. Granad. in 2. 2. D. Thome tract. 1. 5. dist. 13. num. 1. Diana moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 240. in fine.] Qui omnes tanquam verissimum conformiter docent eos, qui talia haereticalia, vel apostatica dicunt, aut faciunt, quamuis fidem interiori retineant, grauissimè, & mortaliter peccare, gloss. & Canon. in c. non solum lo. 2. 11. quest. 3. nulla enim causa, vel casus excusati quemquam potest in materia, & Confes- sione Fidei, quin cum opus est confiteri eam teneatur, nec metus mortis in causa est metus cadens in constantem virum; nec licet ore negare Christum, aut Fidem, & corde tantum retinere, hac putauerunt Helchasetae, & propterea meritò, velut haereti- ci, damnati sunt à Fabiano Papa, vt in eius vita referret Breuiarium Roman. die 20. Ianuar. quod citat Pen. in Direct. Inquisit. part. 1. commun. 24. super quest. 9.

33 Cum igitur supradicti haereticalia, vel apostatica dicta, vel facta exteriori dicentes, aut facientes, Fidem interiori retinentes, in excommunicationem non incurrerint, à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reseruacionem, per quam penitentes absolui, & Confessarij absoluerere prohibeantur, ita sentire videntur omnes praecitati, ex eo quod asserunt non esse excommunicatos, & nominatim id proficitur Arag. dist. quest. 11. art. 3. §. sed dubium est quisnam possit, vers. dico sexto quod qui Fidem. [Ludou. à Cruce in exposit. Bullae Cruc. disp. 1. cap. 3. dub. 7. & me citato in hoc loco Trullench in simili exposit. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. num. 3. vers. suppono tertio.] Quia tamen Ecclesia, quae non iudicat de occultis, existimat istos ex dictis, vel factis haereticalibus exterioribus, quae: dixerunt, vel perpetraverunt, haereticos, apostatas, vel excommu- nicatos, idè illos punire, & à censuris, in quas putat incurrisse, absolui, & mitius puniri eum, qui vel spontè accessit ad iudices Fidei, ad confitendum suum delictum, vel eum, qui ob grauius pericu- lum, vel metum inductus, indignum facinus per- petrauit, ita Bann. dist. quest. 11. art. 4. quest. 2. vers. est 2. argum. Ecclesia punit. Pen. in direct. Inquisitorum part. 2. super quest. 41. §. & quamuis in foro conscientiarum. Trul- lench vbi proxime.

34 Ex praedictis omnibus quod attinet ad nostram principalem quaestionem, constat Episcopos virtute Concilij Trid. dist. cap. 6. non absoluerere occultos haereticos, quoniam per processum Bullae in Cena Domini, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamuis derogatum non fuisset, adhuc non deberent Episcopi facile vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quae ex nimia illius decreti obseruantia oriri possent, quod iam olfecerat Ioan. Rojas in singularibus Fidei sing. 5. incip. Accusatum, vers. seruo fallit num. 38. Hinc Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis Apost. auctoritate re mature considerata, vbi expedire vident, Episcopis petentibus, concedunt facultatem absoluerendi occultos haereticos in foro conscientiarum

conscientia, tantum cam facultatem patentibus literis restatam faciunt, & parcissime largiuntur, quia longo rerum usu & quotidiana experientia didicerunt, ita expedire. Regulariter igitur causa cognita ad observare solent quod à Clement. VII. constitutum est, nam Episcopis locorum indulget, ut hereticos, credentes, factores, receptatores, vel defensores hereticorum, penitentes, & humiliter conuerti volentes postquam errores suos abiuraerint, à censuris, in quas incurrerunt, absoluant, ad gremium sanctæ Mariæ Ecclesiæ restituant, & reducant, & penitentias salutaris iniungant. Adhuc præterea, ut Episcopi possint ad idem peragendum eligere sibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magistros, aut in eodem Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes absoluerent possint. Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diocesis Episcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hereticorum, seu schismaticorum in diocesi habitantium: & quoniam interdum in quibusdam provinciis, aut ob defectum Academia- rum, aut ob alias causas difficultè Magistri in Theologia, aut Doctores, seu Licentiat in iure Canonico haberi possunt, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, ut si prædicti Magistri, vel Licentiat haberi non possunt, alij viri idonei arbitrio Episcoporum eligantur, qui munus ad quod assumuntur, obire sciant, & valeant. Hæc omnia literis patentibus comprehenduntur, qui omnes Domini Cardinales Inquisitores Generales suo ordine subscribunt, quam quidem facultatem non solent ad indertim- tum tempus concedere, sed annos præfinitum tres, vel quatuor, sicut occasio, & circumstantia suadet.

Episcopi, seu Episcoporum vicarij, aut officiales, & alij viri per Episcopos deputati in recipiendis hereticis, seu schismaticis in eis locis, seu diocesi- bus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudicialis plenè seruari aut non potest, aut non expedit ut seruetur, sequentem prædicam, & modum retinere debent. Qui ab hæresi, vel schis- mate, vel alijs delictis contra Fidem, & Catholicam Ecclesiam commissis penitentiam acturus ad Epi- scopum, seu alios per eum deputatos accesserit, ver- bo, vel scriptis culpas suas coram Episcopo, vel præ- dictis deputatis narrabit notario, seu tabellione præfate coram duobus, vel tribus testibus eas exci- piet, narrabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circumstantiis, de credulitate, de tem- pore, quo in errore permansit, & de plerisque alijs, quæ ad securitatem eius conscientia spectant, dicitur illi, si opus fuerit, ut integrè, & confidenter expli- cet omnes suos errores, nec timeat aperire vulnus, ut copiosam, & salutarem recipiat medicinam. admon- bitur quam grauius errauit, Catholicam Romanam Ecclesiam deserendo, eius dogmata spernendo, & à vetera illius, & recta via declinando, quæ vehementer eius salutem exoptat. Postquam confessio fuerit sic in iudicio recepta in priuato auditorio Episcopi, seu vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Episcopus, seu deputati iubeunt penitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreses, & errores, quos confessus est. Peracta abiu- ratione, & promissione, quod nunquam deseret Ca- tholicam Romanam Ecclesiam, Episcopus, seu depu- tati ab eo in forma Ecclesiæ absoluent penitentem, iniungentque illi penitentias salutaris: notarius totius actus conficiet patentes literas, seu publicum instrumentum, cui præter notarium subscribet Epi- scopus, aut deputatus ab eo, qui penitentiam impo-

suit reuertenti, & contenti, idque instrumentum dabitur reo absoluto, ut constet ipsum, & reconcilia- tum fuisse Ecclesiæ gremio, & penitentiam recepisse. Postquam reus in foro exteriori prædicto modo satisfecerit, & fuerit à censuris absolutus, deinde per approbatos Confessarios absoluetur in foro peni- tentiali.

Iudices verò Fidei, videlicet Inquisitores contra hæreticam prauitatem, non obstante cuiuslibet Can- onis, Concilij, aut processus Bullæ in Cæna Do- mini decreto, in foro exteriori absoluerent possunt hereticos, credentes, factores, receptatores, & de- fensores eorum, & alios quoslibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & alijs censuris contra eos latis, illoque gremio Ecclesiæ reconci- liare, iuxta sacram Ecclesiæ sanctionem, in qua ita scriptum extat. De præminentia horum Inquisi- torum, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda extat Bulla Pij V. quam refert Stephanus Quaranta in summa Bullarum, verb. hæreticus. Sunt enim grauissi- mi, & reuissimi, ac prudentissimi, sanctitate, & do- ctrina pollent; quippe quod ad illud munus tam sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed doctrina, prudentia, probitate, aliisque magnis vir- tutibus insigniti eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmat Si- manch. de Catholicis institutis, 34. a. num. 9. Sigismund. Scacc. de iudicij causarum, lib. 1. cap. 87. a. num. 1. Ey- meric. in Director. Inquisitorum part. 3. quest. 1. Rojas de privilegijs Inquisitorum, num. 410. Ludou. à Paramo de origine Officij sanctæ Inquisitionis lib. 3. quest. 9. a. num. 23. Fr. Didacus Morillo de las excellentias de Sa- ragoça, tract. 2. cap. 22. Cuius rei non vulgare testimo- nium nobis Lusitanis præstat Illustrissimus Domi- nus meus Ferdinandus Martinus Mascarenhas, qui cum primos meorum laborum fructus, & me ipsum iure optimo deuouit, vir & gentilitia nobilitate, & litte- ris insignis, qui postquam Conimbricensis Acade- miæ integerrimus extitit gubernator, & rector, & postquam Algarbiensem Ecclesiam dignissimus Præuil multis annis feliciter gubernauit, nunc Por- tugalicæ Regni Inquisitor generalis, viros integerrimos, eruditos, & omni laude dignissimos sacris Tribunalibus præficit, qui maturo semper consilio causas ad Fidem spectantes æqua lance iudicant.

Iam hodie omne delictum hæresis spectat ad In- quisitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non ex- cluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisi- toribus in causa propria ouis, ut decreuit S. D. Pau- lus V. adhibitis lenerrimis poenis contra Superio- res Religiosorum intromittentes se vterius hac de re in suis subditis, eosque non deserentes illico ad sanctum Tribunal, prout refert Lusitanus noster Emman. do Valle de Moura de incantationibus, & en- sibus, s. c. l. 3. c. 1. num. 10. [me citato in hoc loco Trul- lench in expost. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 5. num. 1. in fine, vbi num. 2. in princip. addit quod in terris vbi sancta Inquisitio sita non est, ut in Gallia, Germania, & Pollonia, Inquisitorum munus Episcopi præstant. Hodie præcipuè in Hispania, soli Inquisitores co- gnoscunt, Episcopi autem per se, vel per Vicarios In- quisitoribus assunt, & non possunt separatim ab Inquisitoribus, de causis hæreticalibus cognoscere; ita Molin. de instit. tract. 5. disp. 28. num. 12. & 13. D. Acuña de Confess. sollicitant. quest. 2. n. 1. Sanctarel. de heresi, cap. 40. dub. 2. num. 15. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. hæresis differ. 3. num. 1. Peña in director. Inquis. part. 3. quest. 52. comm. 101. Soula in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 2. num. 11. qui omnes etiam resoluunt ad solos ipsos Inquisitores spectare proces-

sum formate, procedere, eosque comprehendi fa- cere, atque in solo suo carcere custodire, itaut si Ordinarij eos comprehendant, teneantur trans- mittere ad Inquisitores, vel illos certiores facere, ut eum ad suos carceres adducant, & hoc idem ad vicarij Capituli Sede vacante loco Episcopi exten- dit Diana part. 6. resol. 33. Cum ergo (ut supra vidi- mus) in profertendis sententijs Episcopi per se, vel per eorum vicarios Inquisitoribus assint, ideo non poterat Inquisitor sine Episcopo cogere reum ad abiuurationem, quia abiuratio quædam sua est, & confirmatio: Zanard. in director. Theolog. part. 2. cap. 6. quest. 5. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 18. q. 1. Molin. de instit. tract. 5. disp. 28. num. 19. Diana part. 4. tract. 8. resol. 49. quicquid in contrarium teneat Fer- dinand. Castro in opere moral. tom. 1. tract. 4. di. p. 8. p. 13. num. 18. Sic etiam non poterat Inquisitores sine Episcopo proferre sententiam absolutoriam Dei, ut per Sanchez de cathol. instit. tit. 3. num. 9. & in enchi- rid. tit. 61. num. 2. Rojas sing. 27. num. 7. Azor. d. quas. 16. Zech. in sum. tract. 1. de fide, cap. 11. num. 14. Diana dicit. resol. 50. contra Molin. d. disp. 28. num. 15. & addit Diana vbi supra resol. 116. in Regni Hispaniarum solùm Inquisitores, & non Episcopos posse publi- care edicta Fidei. Et quod sunt casus directi, & re- ducti ad tribunal sanctissimæ Inquisitionis spe- ctantes, numerat Aloyf. Ricc. in praxi fore. Eccl. dec. 671. in 1. edit. & resol. 42. 3. in 2. edit. [Alphonf. de Leone ad officio & potest. Confess. recollect. 2.] & ultra casus nu- meratos aliquos adducant pe. u. i. ar. i. b. Summorum Pontificum constitutionibus ad ipsos Inquisitores pertinentes, ut eorum notitia ad omnes petuente possit, ne de eisdem cognoscere & iudicare se intro- mittant.

Contra Confessores, qui in sacris Confessionibus consistentem ad libidinem prouocauerint, cum malè de Sanctissimo Poenitentia Sacramento sentire cen- seantur, eo abutentes, ut de hæresi suspectos iure optimo hodie procedunt hæreticæ prauitatis Inqui- sitores. Ita Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 21. num. 42. & cap. 23. num. 1. cum sequentib. Nauarr. consil. 1. sub tit. de hereticis, Sà in sum. verb. Confessio, num. 25. Pegna in comment. super Director. Inquisitor. part. 2. quest. 56. com- mens. 81. S. ille quoque Jacob de Grassis consil. 1. sub tit. de cognatione spiritali, Petr. de Ledesim. in sum. part. 1. de sacram. Poenitentia cap. 19. vers. sexta concl. Farinac. in praxi crimin. quest. 187. num. 28. Marcus Anton. Ge- nuens. in praxi Archiepiscop. Neapolit. cap. 66. num. 2. Henriquez in sum. lib. 6. cap. 18. §. 4. & lib. 1. 3. de ex- communicatione. cap. 24. num. 2. dit. P. Ludou. à Paramo ad constitut. Pij V. lib. 1. quest. 10. num. 199. [Perinis in priuileg. Minimorum, 2. constit. 4. Gregor. X V. §. 3. num. 6. Sanctarel. de heresi, c. 4. dub. vnc. num. 2. Diana part. 4. tract. 7. resol. 7.] Emman. do Valle dicit. tract. de incantat. & ensibus, selt. 3. cap. 2. num. 6. & latius cap. 3. a. num. 10. Salzed. a Bernard. cap. 85. lib. 1. in nouissima edit. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 440. Quarant. in summa Bullarum verb. Confessio. quod & iustissime ordinauit, ac decreuit Pius V. quadam sua constitutione, cuius tenorem fideliter desum- ptum ex archiuo sanctæ Inquisitionis Generalis Vlyssiponis copiam libri in qua continebatur sibi faciente Reuerendiss. D. Antonio de Matosile Noronha Episcopo Eluensi, & Generali Inquisi- tore sanctæ Inquisitionis Regni Portugaliz refert Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 59. art. 4. tom. 2. quest. 26. art. 1. & doctissimum super prædicta Pij V. Bulla scholium edidit Illustrissimus & Reueren- dissimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha, olim Portugaliensis Episcopus, nunc verò Archiepi-

scopus Bracharenfis, Hispaniarumque Primas, hac nostra rempestare inter cæteros literis, & prudentia clarissimus, eruditione singulari, & acerrimo iudicio ornatissimus, qui opus doctissimum sane su- per ius Canonicum molitus est: quam quidem Bul- lam nunc ex Apostolica commissione S. D. Pauli V. ad id nuper specialiter emissam habemus, de qua Lu- sitanus noster Benedictus Agidius in tract. de iure, & priuileg. honestatis, art. 11. a. num. 18. vbi etiam agit an Confessarius crimen incestus committat cum ea, quam in Confessione audit?

Religiosus, siue Clericus matrimonium, siue clam, siue publicè contrahens, si in sacris sit constitutus Ordinibus, non solùm committit sacrilegium, sed etiam de hæresi suspectus est, ita ut contra eum pro- cedi possit per Inquisitores Sancti Officij, ita Ber- nard. in pract. cap. 80. alias 84. num. 3. & additur præ- terea suspensus, & ibi Salzed. litt. D. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 12. de clericis contrahentibus matrimonium, num. 11. Director. Inquisitor. part. 2. quest. 49. pag. 365. vbi Pegna comment. 74. §. iam apost. ua, Paramo de origine sanctæ Inquisitionis lib. 1. quest. 10. num. 75. Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 138. n. 94. [Ioseph. Sesse tom. 4. decif. 449. num. 8. Soula in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 7. num. 16. Hieron. Roder. compend. quest. Regul. resol. 3. num. 1. Diana part. 4. ar. 7. resol. 5. Trasmiera de polygam. lib. 2. quest. 17.] Azor. instit. moral. part. 1. lib. 3. cap. 13. quest. vltim. Carol. de Grassis de effecti- bus clericalibus effectibus 1. num. 1056. & effectibus 5. n. 50. Emman. do Vall. dicit. selt. 3. cap. 3. num. 9. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 3. quest. 1. art. 1. vbi an Inquisitores procedere possint contra Monachum nuptias contra- hentem, [Leone de potest. Confess. part. 1. resol. 22. num. 15. cas. 23.]

Matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores contra hæreticam prauita- tem, ut per Perez ad leges Ordinamenti, tit. 1. lib. 5. pag. 44. in fine, Menoch. de arbit. casu 420. num. 1. 4. & lib. 5. de presump. quest. 6. num. 37. Nauarr. consil. de hereticis num. 8. Azcued. l. 5. m. m. 3. tit. 1. lib. 5. n. u. re- eopit. Gutier. 4. ruel. lib. 2. quest. 8. num. 1. Henriquez in sum. lib. 11. cap. 2. num. 3. & lib. 1. 2. cap. 6. num. 4. Farin. d. p. 5. quest. 140. num. 24. Emman. do Valle d. selt. 3. c. 1. n. 14. in princip. & cap. 3. num. 5. [Scacc. de iudic. caus. lib. 1. cap. 12. n. 55. Anton. Secula in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 35. num. 18. Homobon. in exam. Eccles. part. 2. ar. 11. cap. 7. quest. 18. Aloyf. Baryol. in aphor. tit. P. verb. vxor §. 2. Diana part. 4. tract. 8. resol. 4. Ioan. Escobar de priuileg. probantia, quest. 2. num. 45. cum seqq. Trasmiera in i. act. de polygamia lib. 2. quest. 1. per tot. vbi quest. 2. disputat, an quando non constat contrahentem du- plex matrimonium, errorem habere in intellectu, hic puniendus sit per Inquisitores, an verò remittendus foro ordinario: & quest. 3. qualiter sunt suspecti contra- hentes bonas nuptias, ad actum tamen carnalem non deuenientes, & qualiter sint habendi talia at- tentantes.]

Contra eos, qui cum ad sacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti sunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temere sibi assumentes, Missarum cele- brationes usurpant, & Sacramentum Poenitentia Christi fidelibus ministrare præsumunt, procedunt etiam Inquisitores contra hæreticam prauitatem, Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. quest. 27. art. 2. Bobadil. in s. a. Politic. lib. 2. cap. 17. num. 89. Emman. do Vall. d. selt. 3. cap. 3. num. 9. [Scott. in Bull. Pontif. tit. 162. theor. 403. Sanctarel. de heresi cap. 42. dub. 5. num. 5. Homobon. in constitut. part. 1. respons. 150. vel. 1. Soula

Soufa in opusc. de soliciant. tract. x. c. 9. num. 1. Diana par. 4. tract. 7. resol. 11. & 12. Et addit Trasmiera dict. lib. 2. c. 2. num. 5. idem contra celebrantes vna die Missas plures absque legitima causa & approbata, vel vna tantum postquam comederit.]

47 Ex concessione Gregorij XIII. qui ad instantiam Sebastiani Regis Portugalia, existente Cardinale Heterico eius patrio, successoreque in Regno Inquisitore Generali, habent Lusitani Inquisitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cu plenissima potestate, & priuatiue ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos: cum tamen ad seculares potestates, vt refert Emmano Valle dict. sect. 3. cap. 1. num. 16. vide infr. alleg. 44. num. 30.

48 Contra perseverantes in excommunicatione per animum proceditur tanquam contra suspectos de heresi leuiter, vt per glos. in cap. contingit, de dolo, & conu. Couar. in cap. alma pari. 1. §. 7. num. 10. vers. quarto, Marc. Antonin. Genuen. in praxi Archiepiscopi. Neapol. cap. 7. num. 5. [Roxas sing. 6. c. num. 2. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10. num. 10. Sanctarel. de heresi cap. 4. dnb. 4. num. 4. Diana part. 4. tract. 7. resol. 18.]

49 Circa heresis crimen tanta fides, & obediencia Inquisitoribus debetur, vt seculares iudices teneantur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, & suum officium nullatenus impedire, alias contrarium facientes excommunicationem incurrere decidunt text. in cap. vt officium §. statum, & in cap. vt Inquisitionis, in fine, de heretic. lib. 6. resoluunt Simanch. de Catholicis institut. tit. 23. num. 9. Carrer. in praxi tit. de hereticis, §. circa secundum, num. 56. Lucerna Inquisitorum verb. impediens num. 1. Azen. leg. 5. num. 7. tit. 1. lib. 4. noua recopil. nam iudex secularis in causa heresis implus excoator est, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere potest, etiam si mortis pena imponenda sit heretico, quia totum hoc Inquisitoris prudentia relinquunt, itaur locus non detur reuisioni, ita Aloyf. Ricc. in praxi furi Eccles. decis. 330. in 1. edit. & resolut. 187. in 2. edit. Soar. de Paz in pract. tom. 2. pract. 2. num. 30. Curia Philippica pari. 3. §. 3. num. 19. Fr. Ludouicus Miranda de ordine indicario, q. 1. art. 5. concl. 5. tenetur a Castro in praxi Lusitana lib. 2. c. 1. n. 16. & tenetur absque alia cognitione officium suum imperitari statim, & omni calu, oculis, vt aiunt, clausis. Azened dict. leg. 15. num. 9. Pegna in director. Inquisitionum pari. 3. comment. 85. ¶ Si tamen inobediens fuerit, Inquisitores censuris, & penis eum compellere poterunt. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 22. num. 21. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 17. num. 81. Farinac. in praxi crimin. quest. 97. num. 105. cum sequentib. & de heresi quest. 186. num. 162. Mendez a Castro dict. cap. 1. num. 16. Ex quibus iam sublata est theoria Bartoli in l. Diuus l. 2. col. 2. num. 3. & in l. non dubium, ff. de custodia reorum, asserentis iudicem secularem non tene-ri precise credere sententia, vel processui hoc casu, sed posse facere alia acta de nouo, & ex illis hereticum condemnare, quia Magistratus, qui huiusmodi mandatis non obtemperat, & praestare auxilium recusat, est suspectus de heresi, & vt hereticus apprehendi, & iurisdictione sua priuari potest. Rebuff. tom. 2. ad leg. Gallic tit. de literis requisitoris in princip. num. 20. Menoch. de presumpt. lib. 5. quest. 6. num. 31. [Vnde bene Trasmiera dict. tract. de polygamia lib. 2. quest. 16. num. 5. cum seqq. resoluit quod capti per alios iudices ex alio crimine, si de heresi sint delati, debent statim Inquisitoribus eos postulantibus remitti, & interim executio ratione aliorum criminum est suspendenda quousque de heresi crimine cognoscatur, & idem Trasmiera eusto loco a num. 3. te-

net quod si contingat quem simul ab Inquisitoribus, & ab Episcopo in causis Fidei citari, prius coram Inquisitoribus vt maioribus iudicibus sui copiam facere tenetur.]

ALLEGATIO XLI.

Episcopus quibus in casibus excommunicatos, ob violentam manuum iniectioem in clericos, absolueri possit, & an possit dispensare, & quis retineat beneficium, obtentum tempore excommunicationis?

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatos pro violenta manuum iniectioem in clericos solus Papa absoluit.
- 2 Episcopi huiusmodi excommunicatos absolunt, quando percussio est leuis.
- 3 Percussio leuis qua dicatur.
- 4 Iniuria leuis indicanda est arbitrio boni viri.
- 5 Percussio leuis non dicitur, qua in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit.
- 6 Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatos non potest Summum Pontificem adire sine periculo vite potest ab Episcopo absolui.
- 7 Impedimentum iustum habet is, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione.
- 8 Impedimentum iustum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut uxorem habet, interque ob suam absentiam damnum notabile exceptiuos.
- 9 Inimicitias capitales etiam sua culpa contrahens, propter quas non valet Romam adire, potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.
- 10 Inimicitia capitales, qua dicantur.
- 11 Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte.
- 12 Accusatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.
- 13 Status questio inducit capitalem inimicitiam.
- 14 Mortis, aut grauis infirmitatis periculum potest efficere, vt a quolibet sacerdote huiusmodi excommunicatus absolui possit.
- 15 Absolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusvis impedimenti imponenda est obligatio sub iuramento, vt cessante morbo, vel eo impedimento se presenet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum.
- 16 Clerici collegialiter, seu communiter viuentes, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt possunt ab Episcopo absolui.
- 17 Monachi, sine alij Regulares se ad inuicem percutientes per eorum Pralatos absolui possunt, cum certis declarationibus: Episcopus tamen de equitate eos etiam exemptos absoluit, num. 19.
- 18 Religiosus, qui percusserit clericum secularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis.
- 20 Filij impuberes possunt ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.
- 21 Artus ob fragilitatem minus quis punitur.
- 22 Iunior seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui.
- 23 Inops ab huiusmodi excommunicatione quando possit per

- per Episcopum absolui.
- 24 Pauper quis dicatur.
- 25 Ager quacunque corporis impotentia impeditus quando ab huiusmodi excommunicatione possit per Episcopum absolui.
- 26 Aeri qui dicatur.
- 27 Senex a pradicta excommunicatione, quando possit per Episcopum absolui.
- 28 Senes qui dicantur.
- 29 Existens in potestate alterius, qualis est seruus, vel filiusfamil. potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.
- 30 Mulieres cuiuscumque sine etatis, & conditionis, ab excommunicatione possunt per Episcopum absolui.
- 31 Pontificem Summum non valens adire pro absolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum.
- 32 Inferior ab Episcopo, quando possit ab hac excommunicatione absolueri.
- 33 Dispensare an possit Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ostenditur.
- 34 Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam.
- 35 Beneficium Episcopus sciens conferens excommunicato non potest dispensare, et illud retineat.
- 36 Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrat iniuria.
- 37 Episcopus non potest concedere, vt cum excommunicato communicetur.
- 38 Excommunicatos tenetur vitare Episcopus prout ceteri.

INCIDENTES in excommunicationem pro violenta manuum iniectioem in clericum a solo Papa absolutionem consequi possunt, vt probant text. in cap. si quis suadente 17. quest. 4. & in cap. cum illorum, de sentent. excommunicat. de quorum Iurium materia late agunt Nauar. in man. cap. 27. num. 76. cum sequentib. Tolet. in instrum. Sacerd. lib. 1. cap. 31. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 61. Ludou. Beia respof. casuum conscript. 1. casu 46. & casu 60. Cened. ad Decretum collet. 24. Lael. Zech. de priuileg. Eccles. priuileg. 155. Carol. de Grassis de effectib. cler. effect. 9. a num. 148. Iacob. de Grassis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 49. Soar. tom. 5. de censur. disp. 22. Sayr. eod. tract. lib. 3. cap. 26. & seq. Molin. de insti. tom. 4. disp. 52. Bonacina de censur. disp. 4. [& de censur. extra Bull. Cane contentis disp. 2. quest. 3. puncto 6. sect. 5. num. 1. Portel. in dubiis Regular. verb. manus violente, Paul. Laym. in summ. Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. Squillante de priuileg. cleric. cap. 6. Molin. de insti. tract. 3. disp. 59.] Bellet. disquisit. clericali p. 1. tit. de fauore clericoru Canonis.

2 Aliquando tamen possunt Episcopi a pradicta excommunicatione reseruata absolueri, quando scilicet percussio est leuis, iuxta text. in cap. peruenit. de sentent. excommunicat. & quae resoluunt Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 12. num. 20. vers. sed ante dicta conucl. sio. pag. 196. Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. num. 11. cum sequentib. Ioan. Garcia de nobilit. glos. 9. num. 40. cum sequentib. late Sayr. de censuris lib. 3. cap. 28. cum seqq. Iacob. de Grassis d. cap. 49. num. 51. cum sequentib. Bonacina dict. q. 4. puncto 5. Bellet. d. tit. de fauore clericorum canonis §. 1. a n. 33. Carol. de Grassis d. effect. 9. a num. 173. [Paul. Layman dict. cap. 5. num. 10. Molin. dict. disp. 59. num. 1. vbi num. 2. post Panorm. & Felin. in dict. cap. peruenit. & Syluest. verb. absolutio 4. n. 5. resoluunt Pralatum, qui Episcopus non sit, esto iurif. Karbos. de Episcopo. Pars II.

ditionem quasi Episcopalem habeat, absolueri non posse ab hac excommunicatione, esto iniuria percussioem, ob quam fuerit incurta, leuis fuerit. Bonacin. dict. puncto 6. sect. 5. num. 3. vbi n. 4. post Molin. d. disp. 59. n. 2. Reginald. lib. 1. n. 238. Lazar. de monitor. sect. 1. q. 6. resoluunt vicarium generale posse per se ipsu absolueri, & dare aliis facultatem absoluedi.]

Percussio leuis regulariter illa dicitur, qua fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, qua nullam maculam, vel fuggilationem carni relinquit, vel qua fit absque abscissione membri, sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex Extrauag. Ioan. XXII. quam referunt Nauar. in man. c. 27. num. 92. Piafca. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 13. & resoluunt Philarch. de officio Sacerd. par. 1. lib. 3. cap. 33. fol. 172. Molin. dict. tom. 4. disp. 57. num. 1. Sayr. dict. lib. 3. cap. 28. num. 8. Iacob. de Grassis dict. cap. 49. num. 51. [Bonacin. d. puncto 5. num. 2. Layman dict. cap. 5. n. 10.] Et denique ¶ leuis iniuria indicanda est arbitrio boni viri, seu iudicis, id est, Episcopi, ex circumstantiis personarum, locorum, temporum modi percussioem, & lationis, vt tenent citati a Belletero d. §. 3. num. 34. & a Sayr. d. cap. 28. num. 5. [quibus addo Molin. de Inst. tract. 3. disp. 57. Squillante d. c. 6. num. 100. Gutier. canon. lib. 1. c. 15. num. 14.]

Ex quibus decidenda venit questio illa an dicatur leuis percussio, qua in foro, platea, vel alio publico loco, cum scandalo fit: In quo gloss. verb. mutilationem in dict. cap. cum illorum, tenet percussum in platea, vel in Ecclesia, etiam leuiter, dici atrociter iniuriatum, propter quod sic percussus non potest dici leuis, ex quo est notoria, sequitur ibi Abb. num. 9. Syluest. verb. absolutio 4. in princip. Iacob. de Grassis d. cap. 49. num. 56. Bellet. d. §. 3. a num. 36. Bonacina d. quest. 4. puncto 5. num. 2. vers. mediocri. Atrox enim iniuria dicitur, si percussus aliquis in platea, vel in theatro, §. atrox. Instit. de iniuri l. Prator §. atrocem, ff. eodem, Hippol. sing. 549. Quamuis contrarium, imo huiusmodi percussioem dici leuem, qua fit in publico, & ab ea posse Episcopum absolueri, nisi in se fuerit percussio notabilis, & magnum aliquod generaret scandalum, teneant, Card. cons. 42. Lap. alleg. 76. Nauar. d. c. 27. n. 92. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neap. c. 80. per totum. Gutier. d. lib. 1. c. 5. n. 17.

Dantur etiam aliqui casus in quibus potest Episcopus absolueri, etiam si percussio sit mediocri, vel enormis, quos quatuor versiculis reseruat Abb. in d. cap. cum illorum, num. 1. & etiam adducunt Sayr. dict. c. 28. Nauar. d. cap. 27. n. 91. Bellet. d. §. 3. Bonacina q. 4. puncto 5. num. 3. Squillante d. cap. 6. num. 106. cum seqq.

Primus casus est de habente legitimum impedimentum, propter quod excommunicatus non possit Summum Pontif. adire sine graui periculo vite, vt probat cap. de cetero, de sentent. excomm. Henric. in sum. lib. 6. de Paenit. cap. 11. num. 5. Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 4. Molin. d. tom. 4. disp. 63. num. 2. Bellet. d. §. 3. num. 12. Bonacina dict. puncto 5. num. 3. vers. tertius, & d. sect. 5. num. 10. Sayr. dict. cap. 28. num. 39. Hieron. Monte quest. 13. num. 29. & 30. Carol. de Grassis d. effect. 9. a n. 181. & n. 158. Sanch. in precepta Decalogi lib. 2. cap. 13. n. 9. Zambran. de casibus in articulo mortis c. 4. dnb. 4. num. 14. Molin. d. tract. 3. disp. 64. a primo.

Iustum impedimentum habet is, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione. Henric. d. lib. 6. cap. 9. num. 7. & lib. 13. de excomm. cap. 29. num. 3. Vgolin. de censuris Pontifici reseruatis part. 3. cap. 2. verb. nisi in mortis articulo, §. 4. num. 1. vers. item habet locum, & de censur. tab. 1. cap. 4. num. 13. in fin. Sanch. d. cap. 13.

cap. 13. num. 41. [Bosfi. discept. moral. discept. 1. num. 1. Molin. dist. tract. 3. disp. 64. num. 6. vers. obseruat. Bonac. dist. sect. 5. num. 10.]

8 Deinde iustum impedimentum, quoad hoc censetur habere, qui curam animarum habet, si timet eas ob suam absentiam damnium notabile accepturas, nisi tamen idoneum Vicarium constituere possit: Vel, qui ad Papam pro absolutione proficisci tenentur, habeat uxorem & filios, quos in extrema necessitate relictos esse agnoscat, Sayr. dist. cap. 28. num. 38; Molin. dist. tract. 3. disp. 64. num. 6. in princip.

9 Vnde si quis propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiam si eas contraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolui, dist. cap. de cetero, ibi, capitales inimicitias, ubi ego ipse in collect. n. 2. Syluester verb. absolutio 4. num. 3. vers. quarto. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 8. num. 2. vers. quarto ista, Sayr. dist. cap. 28. num. 16. Carol. de Grassi. dist. effect. 9. num. 158; Bellet. dist. §. 3. num. 12. & num. 18. Bonacina dist. num. 3. vers. tertius, Sanch. in precepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 9. Zambran. de casibus in articulo mortis, cap. 4. dub. 4. num. 14. [me citato in hoc loco Bosfi. dist. discept. 1. n. 130.]

10 Inimicitias capitales, quae dicantur tractant Bart. in l. 3. §. ult. ff. de adimendis leg. & in l. licet, ubi gloss. verb. capitales, ff. de arbit. Abb. ubi gloss. magistra verb. inimicitias in cap. per tuas 32. de simonia, Menoch. de arbitrar. caste 239. num. 8. & 11, Cardinal. Mantica de coniectur. ultimar. volum. lib. 12. tit. 5. num. 14. Fr. Emman. quest. regul. tom. 2. quest. 15. art. 3. Flamin. de resignat. lib. 5. quest. 3. num. 258. Cardo in praxi iudicium, & advocat. verb. inimicitia a num. 1. & verb. testis, num. 15. Menoch. de presumption. lib. 3. quest. 37. num. 26. cum sequentibus. Farinac. in praxi crimin. quest. 49. num. 1. cum sequentibus. Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 56. §. 7. vers. declaramus ser inimigo capitali, &c. Ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte oritur inimicitia capitalis, Viui. tom. 1. communium opum. lib. 4. tit. 10. num. 137. vers. sic secundum omnes, pag. 528. Menoch. dist. casu 239. num. 11. & de presump. lib. 5. quest. 42. num. 5. Mascard. conclus. 898. num. 7. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 3. cap. 25. num. 56. & 57. tom. 1. Farinac. dist. quest. 49. a num. 1.

11 Item ex criminali accusatione Hippol. conf. 8. num. 7. & in l. 1. num. 56. vers. item dicuntur capitales inimici, & num. 57. ff. de quest. Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, de probat. verb. testium depositiones num. 50. Menoch. de presump. lib. 1. quest. 43. num. 4. Mascard. concl. 898. num. 1. & 16. & contl. 899. Decian. dist. cap. 25. num. 43. cum seqq. Farinac. dist. quest. 49. a num. 24.

12 Steph. Gratian. Maxima decif. 133. num. 21. Item contrahitur inimicitia capitalis si moueatur questio status. Hippol. conf. 3. num. 11. Burg. conf. 22. num. 11. Mascard. conclus. 898. num. 6. Menoch. de presump. lib. 5. quest. 42. num. 2. Farinac. dist. quest. 49. num. 23. Fr. Emman. dist. quest. 15. art. 3. vers. 7. Et ex verbis iniuriolis, Viui. dist. num. 137. vers. ino inimicitia pag. 528. Hippol. in l. 1. §. praeerea num. 57. vers. item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis iniuriolis, ff. de quest. Mascard. concl. 898. num. 24. & 41. Menoch. dist. quest. 42. num. 17. Decian. dist. cap. 25. num. 52. Farinac. dist. quest. 49. a num. 38.

13 Hinc etiam quando imminet periculum mortis, ut quando excommunicatus graui laborat infirmitate, potest a quolibet Sacerdote absolui non solum ab excommunicatione ob violentam manu iniectionem in clericos contracta, [ex additis per Molin. de iustit. tract. 3. disp. 63. Bonac. dist. sect. 5. n. 11.] sed etiam ab alia quacunque, iuxta ea quae alleg. 25. a n. 49.

14 Notandum tamen est quod absolutio ratione articuli mortis, aut cuiusvis impedimenti a quacun-

que excommunicatione, siue iuris, siue hominis reseruata, siue Pontifici, siue cuiusque inferiori tenetur Confessarius iniungere, ut cessante morbo, vel eo impedimento se praesentet Superiori; qui extra eum casum de iure poterat illum absolueret, & hoc se praesentandi onus est sub iuramento imponendum, non ut iterum ab excommunicatione absolueret; quia plene ab illa absoluitur, sed ut Superior conuenientem medicinam adhibeat, satisfactionemque imponat, si imponendam iudicauerit, vide Henric. dist. cap. 11. §. 5. Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 6. & tom. 5. disp. 22. sect. 1. num. 62. Sanch. dist. cap. 13. num. 24. cum seqq. Verum tamen est clericis collegialiter viuentibus, filiis impuberibus, Religiosis, & officialibus Principum arcenibus turbam, item & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod non possunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non esse iniungendum praecceptum praesentandi se Sedi Apostoli in illis casibus in quibus possunt ab Episcopo absolui, gaudent enim peculiari priuilegio, ut aduertit Bonacina dist. quest. 4. punct. 5. num. 3. vers. aduertendum est secundo. [Sanch. dist. lib. 2. cap. 13. num. 26. Homobon. de Bonis de examine eccles. part. 1. tract. 5. cap. 4. quest. 26. vers. quarto licet, Duard. dist. quest. 10. num. 18. Phillib. Marchin. de bello diuino part. 3. cap. 3. num. 18. me citato in hoc loco nouissime Bosfi. in discept. moral. discept. 1. num. 173. cum seqq. & num. 202.]

Secundus casus est de clericis collegialiter, seu communitate viuentibus, qui se mediocri, & non enormi percussione affecerunt, hi enim ab Episcopo absolui possunt, ut probat text. in cap. quoniam, de vita & honestate clericorum. [Bellet. dist. tit. de fauore clericorum. §. 3. num. 5. Soar. dist. disp. 22. n. 71. Filliuc. tom. 1. tract. 15. cap. 1. num. 39. me citato Bosfi. dist. discept. 1. num. 188. cum seqq.] Bonacina dist. num. 3. in princip. & sect. 5. n. 9. Bellet. dist. §. 3. num. 5. Nauar. dist. cap. 27. num. 91. in princip. [Layman. dist. cap. 5. num. 10. Squillante dist. cap. 6. num. 106. in casu notabili. Gutierrez. canonic. lib. 1. cap. 5. num. 18. ubi de duobus Canonicis in qua quotidianae diuina officia celebranda conueniebant, quod tanquam communiter ac simul viuentes reputentur in proposito ad hoc ut eos tanquam de iniuria mediocri possit Episcopus deinceps absolueret, ut in d. cap. quoniam.] Monachi tamen, siue alij Regulares se ad inuicem percutientes per eorum Praelatos sunt absoluedi. cap. Monachi 2. cap. cum illorum, §. qui si claustrales, de sentent. excomm. Nauar. Bonac. Layman. & Bellet. dist. locis, Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 2. art. 12. ubi addit quod verba d. cap. Monachi, ubi, in claustro, non ponuntur quasi inuicem, quod si extra claustra se percussissent, ab Episcopo, & non a suo Praelato debeant absolui, sed quia hoc crebrius in claustro contingit: deinde aduertit, quod si superior aliquis percussit suum subditum, potest ipse secundum priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorem, & si subditus, & Praelatus se ad inuicem percussissent, & in Conuentu non sit aliquis, qui eos possit absolueret, possunt ad inuicem se absolueret, de quo etiam Coriolan. de casibus reseruatis part. 2. casu 10. de indic. Regul. §. 10. num. 17. vers. nam licet, aduertens quod licet de iure communi excommunicatus maioris excommunicatione non possit alium pariter excommunicatum absolueret, ex notatis in c. audiuimus 24. q. 1. in casu tamen necessitatis, ubi non est alius Religiosus, qui possit eos absolueret, potest excommunicatus alium excommunicatum absolueret, ex quo idem Coriolan. d. loco n. 26. resoluit percutientem ex-

communi

catam incurrere in excommunicationem, quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cuius induta est immunitas, de qua etiam Carol. de Grassi d. effectibus clerical. effect. 9. num. 120. quem refero Ego ipse in collect. ad cap. 1. num. 2. in fine, de sentent. excom. & idem Fr. Emman. d. q. 20. art. 19. obseruat quod si Praelatus Regularis non sit Sacerdos, & nullus alius sit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo a minori clerici laetione. Si vero Monachum alterius monasterij alius monachus percussit, per Abbatem utriusque monasterij debet absolui, d. cap. cum illorum, §. si vero claustralis, & ibi Abb. num. 13. & Hostiens. n. 14. Aduertas tamen quod Abbas non absoluit nouitium incidentem in excommunicationem canon. si quis suadente, ante religionis ingressum. Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloss. 8. num. 31. quicquid dicat Bonacina de censuris disp. 2. q. 4. punct. 5. n. 1. prop. finem.

18 Si vero religiosus percussit clericum secularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis, cap. religiosi, de sentent. excomm. in 6. Fr. Emman. quest. regul. tom. 1. quest. 20. art. 12. [Molin. de iustit. tract. 3. disp. 60. n. 4. quicquid dicat Bonacina d. sect. 5. num. 9. vers. maior.] Quamuis enim Praelatus Regularis monachos sibi subditos se ad inuicem percutientes absoluedi ius habeat, iuxta supradicta, Episcopus tamen de aequitate eos etiam exemptos ab excommunicatione d. cap. si quis suadente absolueret potest. Syluester verb. absolutio 5. num. 2. & 3. Bellet. dist. §. 3. num. 7.

19 Item si Monialis Monialium, vel conuersam, aut clericum percussit, per Episcopum in cuius diocesi monasteria fuerint, absolui potest, cap. de Monialibus, ubi gloss. fin. & Doct. de sentent. excomm. Syluest. verb. absolutio 4. num. 3. Bellet. d. §. 3. num. 4. qui hoc procedere asserunt, tam in exemptis, quam in non exemptis, [me citato in hoc loco Bosfi. in discept. moral. discept. 1. num. 79.]

20 Tertius casus est de filiis impuberibus, isti enim possunt ab Episcopo absolui non solum ab excommunicatione leuis, sed etiam mediocri, & enormis percussione facta tempore impubertatis, cap. ultim. de sentent. excomm. Bellet. d. §. 3. num. 20. Carol. de Grassi d. effect. 9. n. 172. Bonacina d. n. 3. vers. quintus casus, [Aloys. Ricc. in dec. Curiae Archiep. N. cap. part. 4. decif. 22. Squillante d. cap. 6. sub num. 107. vers. praecipue pueros, me citato in hoc loco Bosfi. d. discept. 1. n. 103. cum seqq. & a n. 186. Molin. d. disp. 59. n. 3. Bonacina dist. sect. 5. num. 12.]

21 Tertiū casus est de filiis impuberibus, isti enim possunt ab Episcopo absolui non solum ab excommunicatione leuis, sed etiam mediocri, & enormis percussione facta tempore impubertatis, cap. ultim. de sentent. excomm. Bellet. d. §. 3. num. 20. Carol. de Grassi d. effect. 9. n. 172. Bonacina d. n. 3. vers. quintus casus, [Aloys. Ricc. in dec. Curiae Archiep. N. cap. part. 4. decif. 22. Squillante d. cap. 6. sub num. 107. vers. praecipue pueros, me citato in hoc loco Bosfi. d. discept. 1. n. 103. cum seqq. & a n. 186. Molin. d. disp. 59. n. 3. Bonacina dist. sect. 5. num. 12.]

22 Quartus casus est de ianitore, seu officiali turbam arcendo non ex deliberatione, sed fortuito casu clericum laedente, qui potest ab Episcopo absolui, nisi forte grauius vulnerauerit, cap. si vero, §. officialis, de sentent. excomm. Sayr. d. lib. 3. cap. 28. num. 27. Coninch de scorum, & censur. tom. 2. disp. 14. num. 193. Bonacina d. n. 3. vers. secundus, Bellet. d. §. 3. n. 22. [Molin. d. art. 3. disp. 62. n. 2. Nau. d. c. 27. n. 91. Filliuc. d. loco n. 39. idem Bonac. d. sect. 5. n. 9. vers. secundus casus.]

Bosfi. de Episcopo. Pars II.

Quintus casus est de inope, id est, tanta paupertate grauato, quod Romam pro absolutione accedere non possit, is enim si clericum percussit, potest ab Episcopo absolui, cap. quod de his, cap. quamuis, de sentent. excomm. Tolet. d. cap. 8. num. 2. vers. quarto ista, Hieron. de Monte dist. quest. 15. a n. 6. Carol. de Grassi. de effect. 9. num. 164. [me citato in hoc loco Bosfi. dist. cap. 1. num. 10. cum seqq.] Bellet. d. §. 3. num. 24. ubi cum Hostien. in d. cap. quod de his, num. 1. & Abb. in cap. ea noscitur num. 5. de sent. excomm. resoluit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, sed uiuente ex suo artificio, de quo etiam Azeued. l. 2. n. 46. tit. 18. lib. 4. recopit. Pauperes enim dicuntur non solum mendicantes, sed etiam habentes congruam sustentationem, qui tamen attento statu persona, & dignitate videntur indigere. Bart. in l. 1. num. 35. C. de sacros. Eccles. Lara in l. si quis a liberis, §. sed si filius n. 44. ff. de liberis agnos. Tiraq. de pra causa in praes. pag. 10. D. Barbosa in l. maritum, num. 6. ff. solutio marim. Surd. de alimentis tit. 1. quest. 93. num. 30. & tit. 7. quest. 9. a num. 27. decif. 61. num. 3. Mascard. de probation. conclus. 1154. num. 14. Spin. in speculo testam. gloss. 6. num. 10. Mexi. in tract. iussa panis concl. 1. n. 46. ubi etiam resoluit data paupertate potius nobili, quam ignobili succurrendum, Bernard. Graua. ad practicum Camerae Imper. lib. 1. concl. 42. consid. 1. num. 2. & Surd. dist. quest. 93. num. 33. asserit pauperem dici, qui habet multas filias nubiles. Denique an quis pauper dicatur, iudicis discretioni committitur, qui attenta personarum, & circumstantiarum qualitate arbitrabitur. Menoch. de arb. cas. 65. & de praes. lib. 6. q. 25. Surd. d. tit. 7. quest. 9. n. 10. Mascard. d. concl. 1154. Perez l. 1. vers. ex qualitate tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 461. Seraph. de priuilegijs iuramen. priuileg. 4. num. 98. Molin. de primog. lib. 2. cap. 16. num. 46. D. Barbosa in d. l. maritum num. 6. Farinac. in praxi crimin. quest. 57. num. 93. & seq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 2. n. 43. Scacc. de appellat. quest. 17. limit. 40. num. 8. plures per Flores de Mena var. lib. 2. quest. 21. num. 130. [& me citato Bosfi. d. discept. 1. num. 117.] Et paupertatis plura priuilegia referunt Rebuff. priuileg. 9. Paul. Montan. de tutel. c. 36. gloss. 2. a n. 4. Cened. part. 1. collect. 27. a num. 2.

Sextus casus est de agro, siue valetudinario, aut quacunque corporis impotentia impedito, & a fortiori membrorum destituito, qui ab Episcopo suo absolui possunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos incursum, etiam si infirmitas temporalis sit, vel non imminet periculum mortis, puta in febre tertiana, quartana, vel podagra, ita Abb. & Innoc. per text. ibi in d. cap. quod de his, Carol. de Grassi. d. effect. 9. num. 162. Syluester d. verb. absolutio 4. num. 3. vers. nonus, Sayr. d. cap. 28. n. 24. Bellet. d. §. 3. num. 25. [me citato in hoc loco Bosfi. d. discept. 1. num. 81. & 82.]

Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum. Roland. conf. 22. num. 20. ad finem lib. 3. Menoch. de arbit. casu 60. Farinac. in praxi crimin. part. 2. quest. 76. num. 90. [Bosfi. de tripli. Iubilaei priuilegio, sect. 4. cas. 22. n. 82. usque ad 116.]

Septimus casus est de senes, qui a praedicta excommunicatione per Episcopum absolui poterit, quamuis fortis sit ad ambulandum cap. ea noscitur, 12. de sentent. excomm. ibi, senes, ego ipse in collect. ad illum text. num. 3. ubi amplio etiam si fortes sint ad ambulandum, Syluest. verb. absolutio 4. num. 3. vers. decimus, Carol. de Grassi. d. effect. 9. a num. 160. Sayr. d. cap. 28. n. 25. Bellet. dist. §. 3. num. 26. [me citato in hoc loco Bosfi. d. discept. 1. num. 85.] Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquuntur. Menoch. de arbit. casu 59. & de praesumpt. lib. 6. quest. 46. n. 25. Flamin. de resignation. lib. 5.

L L I 2

lib. 5. quæst. 6. à num. 4. vbi quæst. 3. num. 47. asserit quòd senectus, & morbus à pari procedunt, imò senes dicuntur perpetuò infirmi. Montelcon. in tract. de priuilegiis. senect. cap. 5. Thom. Acti. de infirmitatibus cap. 19. & Farinac. in praxi crim. p. 3. q. 92. num. 22. refert senem dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annos 70. Sed multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex ceteris, Paleoth. in speciali tr. de senect. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 328. à num. 1. Pineda in viua D. Ioannis Baptistæ lib. 2. art. 1. cap. 9. §. 139. pag. mibi 98.

29 Oculorum casus est de existente in potestate alterius, qualis est seruus, & filiusfamil. modo dominus graue damnum inde patitur absque sua culpa ex ferui absentia, cap. mulieres 6. de sententia, excom. Carol. de Grassis d. effect. 9. num. 167. Bonacina d. quæst. 4. punct. 5. num. 3. vers. septimus, Bellet. d. §. 3. num. 29. [me citato in hoc loco Boff. d. d. d. discept. 1. num. 119. cum seqq. Molin. d. tract. 3. disp. 64. num. 2. cum seqq. Bonac. d. sect. 5. num. 14.]

30 Nonus casus est de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis: possunt enim à locorum Ordinaris absolui, cum illis periculosum sit peregrè proficisci, & se virorum cœcibus immiscere. d. cap. mulieres, d. d. cap. ea noscitur, Nauar. d. d. cap. 27. n. 88. Tiraquell. lib. 10. com. gloss. 1. part. 10. num. 33. Sayr. d. d. lib. 3. cap. 28. num. 18. vers. tertius casus, Hieron. de Monte quæst. 15. num. 6. Carol. de Grassis d. d. effect. 9. num. 159. Bellet. d. §. 3. n. 17. Bonacina d. num. 3. vers. sextus. [Duard. d. quæst. 8. n. 2. me citato in hoc loco Boff. in discept. moral. discept. 1. num. 78. Molin. d. d. disp. 59. num. 3. Bonac. d. d. sect. 5. num. 13.]

31 Aduertendum est eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non posse ab Episcopo absolui, quando potest saltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem absoluedi ab huiusmodi excommunicatione reseruata Summo Pontifici, Nauar. d. d. cap. 27. num. 88. vers. ad quædam, Sayr. d. d. lib. 3. cap. 28. num. 39. Bonacina d. num. 3. in fine, & d. d. sect. 5. n. 17.

32 Deinde aduertendum est [supradicta non solum procedere in proprio Episcopo, sed etiam in quocunque alio extraneo Episcopo, in cuius diocesi percussio contigerit, vt per Capellan. Tholosan. decis. 231. Item fuit quæsitum, Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. num. 11. sed] inferiorem Episcopo non posse absolueri excommunicatum pro leui iniuria illata in personam Clerici, vel existente aliquo ex prædictis impedimentis, resoluunt Hieron. de Monte d. q. 15. n. 29. & 30. Carol. de Grassis d. d. effect. 9. n. 81. Nisi in articulo mortis, vt per eundem Carol. de Grassis d. d. loco num. 153. Bellet. d. d. §. 3. num. 9. vel quando Episcopus in specie mandauerit suo Vicario, vt possit absolueri ita excommunicatos, Sbroz de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 180. num. 2. & sequenti, vel alicui Vicario ad id specialiter deputato Bonacina d. punct. 5. n. 4. vers. addo.

[Aduertit Molin. d. tr. 3. disp. 64. num. 7. antequam Episcopus in euentibus omnibus explicatis absoluat illum, qui est absoluedus, debere satisfacere Ecclesiastico, qui iniuriam est passus, si ad aliquam satisfactionem ei efficiendam tenetur, & commode possit illum efficere, aut certe præstare debet cautionem si satisfacere non possit iuratoriã saltem, quando aliam præstare non poterit, quod satisfaceret cum primum potuerit: item præstare debet iuramentum quod cessante eo impedimento, accedet cum primum potuerit, cap. ea noscitur, cap. quod de his, de sententia, excom.]

33 Vtrum autem possit Episcopus dispensare, vt quis

retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, non abs re erit inuestigare; in quo dubio gloss. verb. dispensatum in cap. postulas, de clerico excommunicato, ministr. tenet quòd sic, ex reg. quòd omnis dispensatio, quæ non reseruatur Papæ, potest concedi ab Episcopo, argument. cap. nuper, de sententia, excom. atqui in d. d. cap. postulas dispensatio non reseruatur Papæ; ergo, &c. sequuntur ibi Abbas num. 8. & Rebuff. num. 64. Couarruu. in cap. alma mater part. 1. §. 7. num. 8. Vgolin. de censur. tab. 2. cap. 13. num. 21. Soar. tom. 5. disputat. 13. sect. 1. num. 34. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 2. Anton. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesie existentium, lib. 4. cap. 12. num. 5. vbi num. 6. cum Soar. citato loco sub num. 36. extendit, vt procedat etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide, putans illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum, & num. 7. cum Abb. in d. cap. postulas num. 9. vers. intellige, extendit secundo, vt procedat etiam si collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi; quod tamen intelligunt Couarr. d. d. §. 7. num. 8. vers. ego verò non admittent, & Soar. d. d. num. 36. vers. addit Panormit. dummodo is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & non aliàs.

34 Limita tamen primò quando collatio esset facta per Papam, tunc enim non posset inferior etiam dispensando se ingerere, vt per Abbatem in d. d. c. postulas sub num. 10. vers. sed si collatio, Rebuff. ibid. num. 66. Couarruu. d. d. §. 7. num. 8. vers. quòd si Romanus Pontif. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. §. 4. n. 22. Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 13. num. 78. Ricciul. d. c. 12. num. 9.

35 Limita secundo in eo Episcopo, qui scienter contulit beneficium excommunicato, vt per Abb. in d. d. cap. postulas num. 9. vers. dum tamen, Syluester in summ. verb. excommunic. 3. num. 1. vers. 3. Ricciul. d. d. cap. 12. num. 10. quicquid teneant Soar. d. d. sect. 1. num. 36. & Nicol. Garc. d. d. cap. 13. à num. 84.

36 Limita tertio quando simul cum excommunicatione concurrat intrusio scienter in beneficio, prout contra Fr. Emm. & Anilam, resoluunt Garc. d. cap. 13. n. 88. Ricc. d. c. 12. in fine.

37 Illud pro coronide huius allegationis aduertendum duxi, Episcopum non posse concedere vt cum excommunicato communicetur, vt per Ioan. Andream in cap. cum desideres, num. 4. de sententia, excom. quem ibi sequuntur Butr. num. 7. & Abbas n. 3. quos refert Anton. Ricc. d. d. tract. lib. 4. cap. 43. num. 6. vbi num. 7. cum Socin. in cap. inter alia num. 22. & 23. deserunt. excommunic. affertit non valere priuilegium concessum ab Episcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum, ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac careri, vt per Abbatem in d. d. cap. cum desideres 15. de sententia, excom. num. 2. vbi Anchar. num. 6. Socin. num. 3. & Soar. tom. 5. disputat. 15. sect. 7. sub num. 4. vers. quòd adeo verum, Valer. Reginald. in praxi forens. lib. 3. cap. 64. Anton. Ricc. de iure personarum extra gremium Ecclesie existentium, lib. 4. cap. 44. num. 8. si enim Episcopus participet otiosè cum denunciato à se, incurrit minorem excommunicationem, vt per Couarr. in cap. alma mater p. 1. §. 2. n. 2. & §. 3. num. 5. Henriquez in sum. lib. 13. de excom. c. 3. §. 4. litt. V.

ALLEGATIO XLII.

Episcopus an possit cum sibi subditis dispensare in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, siue defectu corporis?

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus non debet esse corpore vitiatum, aut diminitum.
- 2 Romani quos olim Sacerdotes eligebant.
- 3 Perse sacrorum ministros corpore integros admittunt.
- 4 Facies sepe indicat quale sit corpus.
- 5 Corporis species simulachrum est mentis, figuramque præbet.
- 6 Anima pulchra sepe residet pulchro in corpore.
- 7 Philomia apprimè vilis est ad capiendam de aliquo presumptionem.
- 8 Exteriora indicant interiora.
- 9 Deformis non facile fieri potest vt bonus sit.
- 10 Mutuatio inducit irregularitatem, quo in aliquo membro, dummodo principali, enenit, & ob culpam contingit.
- 11 Membrum sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium, deputatum, & in corpore nostro distinctam habet operationem.
- 12 Mutuatio partis alienius membri non producit irregularitatem, nisi pars illa abscessa celebrandi admitteret potestatem, vel notoria culpa in illius abscessione accedat.
- 13 Castrati se permittentes sunt irregulares, nec possunt esse clerici, etiam quod hoc fecerint, vt castè viuant.
- 14 Castratus, vel scelus non sponte, sed casu, potest fieri clericus, & si iam sit, in susceptis valet Ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit.
- 15 Castratus ab adultera marito, quia ipsam inuenit cum sua uxore coire, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit.
- 16 Membrum genitale amittens ex eo quod sciens cognouerit mulierem morbum Gallicum habentem non potest fieri clericus.
- 17 Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non potest ad Ordines promoueri.
- 18 Digno carens, quando fiat irregularis.
- 19 Dignus non est propriè membrum nostri corporis.
- 20 Pollicis pars si desit, & notabilem defectum non producat, neque Hostiam frangere impedit, minime inducit irregularitatem, dummodo eiusdem nulla præcesserit culpa.
- 21 Digno illo carens, qui mediis est, non est irregularis.
- 22 Dignos senos habens in manibus non est irregularis.
- 23 Dignos superfluos habens, potest eos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum sibi imminet.
- 24 Capillorum defectus ab membrum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari arbitrio Episcopi.
- 25 Facies deformis quando inducit irregularitatem.

- 26 Color in facie non est quid essentiale, sed, accidentale.
- 27 Cacus non potest fieri Clericus: at in susceptis Ordinibus, in quibus visus non est opus, ministrare potest.
- 28 Cacorum aliqua miranda referuntur.
- 29 Monoculus non potest esse clericus etiam prime tonsuræ.
- 30 Lippus non potest fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua sit lippitudo.
- 31 Oculi sinistri, siue Canonis visus virtute si quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt sine deformi facie conuersione possit legere Canonem, non est irregularis.
- 32 Nasum pressum, grandem, aut tortum detinens, præcipue si parua deformitatem, prohibetur ordinari.
- 33 Nasus abscessio inducit irregularitatem.
- 34 Os habens deformem, & imperfectum, non est admitendus ad Ordines, quando scditatem ac horrorem generat.
- 35 Balbus, ac blesus, qui detinetur loqui, & verba explicare, non est ad Ordines assumendus.
- 36 Dentes non numerantur inter membra.
- 37 Dentes sibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines sit admittendus.
- 38 Auris an sit membrum.
- 39 Auribus carens propria culpa, aut notoriè peccati causa est irregularis.
- 40 Clandus potest ad Ordines promoueri, nisi talis sit, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare.
- 41 Barbam habens coriosam, aliove deformitate maculatam, non est ordinandus.
- 42 Gibbosus, vel cuius dicitur corpore vitiatum, præcipue si nimia in eis sit deformitas.
- 43 Morbo quando possint ordinari.
- 44 Podagra, & scabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, irregulares sunt.
- 45 Paralytici, vel apoplexia laborantes irregulares sunt.
- 46 Gallico morbo laborantes si foris appareat, horroremque & scandalum gignat, irregulares sunt.
- 47 Febri quariana neminem retrahit ab Ordinibus suscipiendis.
- 48 Comitiali morbo correptus Ordines assumere non valet, nec in susceptis ministrare.
- 49 Leprosus promoueri non debet.
- 50 Furiis, mente capti, & ij, qui in furorera aliquando versi insanauerunt, non possunt fieri Clerici.
- 51 Dæmoniacci non possunt fieri Clerici.
- 52 Dæmoniacci tandem erunt ab officiis suis, ordine & loco suspenso, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati.
- 53 Gigantes, & Pygmei, quando irregulares sunt.
- 54 Absternij quando possint ordinari.
- 55 Corporis vitium aliquod, seu defectus absque culpa alicui ordinando proueniens, impedimentum præstat solum executioni illius actus, seu officij, ad quod sit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.
- 56 Dignos duos, & dimidium palma sine sua culpa amittens, potest habere beneficium non requirens celebrationem.
- 57 Summo Pontifici solum competit potestas dispensandi cum corpore vitiatum.
- 58 Gloss. verb. nostram, in c. significauit, de corpore vit. declaratur.
- 59 Episcopus potest dispensare cum habentibus mem-

brum occultum, siue manifestum non sua culpa abscessum, & quando cessat homicidij presumpcio, atque huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum.

60 Vitium modicum quod dicitur, & quaretabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio.

61 Episcopi est determinare, quando dubitatur, si ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediatur, etiam respectu Regularium.

Corpore vitiatum ad effectum ne debeat Ordinibus insigniri ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita est, vel quia illud mutilatum, aut debilitatem sibi fuit, aut ipsum nimia illius deformitas angit; qui vult enim fieri Clericus, non debet esse corpore vitiatum, aut diminutum, cap. illiteratos 36. distinct. cap. 1. 49. dist. cap. non confidat 50. distinct. cap. 1. cap. penitentes, & cap. precepta 55. distinct. cap. infames 6. quest. 1. c. 1. & per totum, de corpore vit. Couar. in Clem. si furiosus par. 1. in princip. num. 5. Albert. Trot. de vero, & perfecto clerico, lib. 1. cap. 16. Lambertin. de iurpatron, 1. par. 2. lib. quest. 7. art. 1. 2. num. 1. Thom. Acti. de ludo scacchorum, quest. 5. princip. num. 23. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub. 1. 1. cap. 17. num. 1. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 1. 3. Bellet. in quest. clericalium, par. 1. rub. de disciplina clericali. §. 7. num. 1. pag. 86. Nicol. Garcia de beneficiis, par. 7. cap. 12. num. 4. Nam secundum Galen. lib. de defn. medic. fanitati accidunt pulchritudo ac boni habitus integritas, testeque Seneca ep. 40. minus est accepta scientia, vel virtus ex deformi corpore veniens; hinc Eranius,

Gratior est vitium veniens de corpore pulchro.

Romanis olim ab ætate Romuli mos erat eos solos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellentes, & virtute præstantes, nec tamen imopes, aut corpore villa ex parte trunco fuissent, vt refert Dion. lib. 2. Roman. antiq.

Apud Persas vsu pariter receptum fuit sacrorum ministrorum corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis foeditate notatos, Alex. ab Alex. lib. 6. diuerum genial. cap. 1. 4. quia corporalis foeditas, animi morumque deformitatem indicat, argum. cap. quia diuersitate, de concessi. preb. tenet ibi Abb. notab. 1. Tirag. l. 2. com. lib. 1. par. 2. num. 55. Escob. de ratiocin. cap. 2. 2. num. 1. [Hinc quando plures sunt torturæ subiiciendi, incipi debet ab eo, qui deformior est, vt magis de crimine suspecto, Hippol. in præf. crimin. §. expediat num. 53. Mascard. de probat. concl. 831. num. 27. Torreblanca in pract. lib. 2. inris spirit. lib. 7. cap. 7. num. 3. Vnde S. Gregorius Nazianzenus Athenis Iulianum conspiciens antequam imperio potiretur, ex eius physiognomia de moribus tale iudicium tulit, vt refert Nicephor. lib. 10. cap. 37. Deus bone, quantum malum Romanum fouet imperium, prout illum citat Torreblanca d. lib. 7. cap. 7. num. 14.]

Facies namque sæpe indicat quale est cor, l. obseruandum, ff. de officio presul. l. 3. ff. de testibus. [Ilat. cap. 3. Agnitio vultus eorum respondet eis, hoc est virtus exterior secreta cordis patefacit, vt docent ibi Lyranus, & Vatablus. Vnde Pythagoras ex faciei inspectione discipulos admisisse, & reprobasse testatur Aul. Gell. lib. 1. nocturnum Atticar. cap. 9. Et Socrates coniecit Platonem ex vultu insignem virtute & doctrina futurum, vt tradit Iul. Seren. lib. 5. de Fa. 20. c. 39. quem refert Torreblanca d. lib. 7. cap. 7. p. 11. c. 12.]

Et species corporis simulacrum est mentis, figuræque probitatis, Luc. de Penn. in l. 1. v. 2. queritur, C. qui ar. vel profess. se excus. lib. 10. & l. 1. C. de profess. qui in urbe Constantinop. lib. 12. Matth. de Fano in tract. de modo studendi. c. 30. [Menoch. de arbit. casu 226. n. 5. post Tirag. Torreblanca d. lib. 7. cap. 7. num. 6.] Thom. Acti. d. quest. 5. num. 26. D. Ambros. lib. 2. de Virgin. quem citat Ceuall. commun. contra commun. quest. 248. num. 13. vbi à num. 6. multa de pulchritudine adducit, & t. sæpe in pulchro corpore pulchra refidet anima, ex sententia Cyni relata ab Alexand. cons. 209. incip. Ponderatis, num. 10. vers. dicitur verò inuenis, lib. 6. Proinde loquebatur Dominus ad Moysen dicens, Loquere ad Aaron, homo de semine tuo per familias suas, qui habuerit maculam non offeret Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fractio pede si manus, si gibbus, si leppus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel horniosus, omnis enim, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo, Leuit. cap. 21. refertur in c. hinc etenim, 49. distinct.

Per signa corporis nobis nota, inquit logici, 7 syllogizamus dispositiones animæ, nobis ignotas, Arist. 2. Prior. Apprime enim vtilis est physiognomia ad præsumptionem de aliquo capiendam, Bald. in l. 2. in 2. col. C. quorum appell. non recip. Hipp. in §. expediat num. 55. quos refert Thom. Acti. de ludo Scacchorum q. 5. princip. num. 67. Caualean. de brachio Regio p. 3. à n. 81. Gambar. de casibus referu. pag. 186. num. 14. vnde Probert.

Ex operum specie clarescunt intima cordis.

Exteriora enim indicant interiora, §. pauonum, Instit. de rerum diuis. Vnde non verificatur in Iure dictum illud, Fronti nulla Fides. Et dicit Bald. in l. obseruare, C. quorum appell. non recip. quod sicut turpis habitudo corporis declarat quem proclinem ad scelera, ita pulchra ad virtutes. † Non enim facile fieri potest, vt qui omnino deformis est, bonus sit, Bobadil. in sua politica, lib. 1. c. 8. num. 8. Vnde Mart. lib. 12. epigram. in Zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam esse subiungit si fortasse bonus esset.

Crine ruber, nigro ore, breuis pede, lumina læsus.

Rem magnam præstat, Zoile, si bonus es.

[Hæc quæ hucusque diximus non imponunt necessitatem cognoscendi hominum mores per signa membrorum naturalium, sed tantum inclinationem naturæ ostendunt probabiliter, quæ vincit potest per contrariam bonam consuetudinem, vel frænum rationis, vt respondit Socrates Philomeni dicenti ex physiognomia eius esse luxuriosum superasse naturam rationem, vt refert Laërtius, quem citat Torrebl. d. lib. 7. c. 7. n. 15.]

Mutilatio (quæ propriè, & stricte sumpta, est amputatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat Aloyf. Ricc. in praxi aurea ref. 66.) tantum inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit. Nauar. in man. cap. 27. num. 198. [Cardos. in praxi Iudicam verb. Sacramentum Ordinis num. 12.] Nam præter mutilationem membrorum ad executionem Ordinum necessariorum in quibus nil refert vtrum casu, vel culpa sit sequuta mutilatio, semper distinguitur an illa casu, vel culpa euenit, quia si casu, & sine culpa illa acciderit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, glos. fin. in c. ult. de corpore vit. dummodo rei licitæ operam daret, Borgas. de irregular. rub. de corpore

vit. n. 5. vers. si autem p. 5. Sed si ex propria culpa in mutilationem incidit, etiam si culpa ipsa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen dispensat Episcopus, vt ministrat in susceptis, per cap. 1. de corpore vit.

11 Membrum autem sumitur pro ea parte quæ habet certum officium deputatum, & omne id quod in corpore nostro distinctum habet operationem, illud propriè dicitur membrum, secundum Aristot. 3. Meteor. Clar. §. fin. quest. 69. num. 16. Caball. resolut. crimin. casu 136. num. 16. Fatinac. in praxi crim. quest. 19. num. 23. cum seqq. Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. num. 4. Couar. in Clem. si furiosus part. 3. in init. num. 8. Iacob. de Grass. in decis. aur. lib. 2. cap. 26. num. 4. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 1. Nauar. in manual. cap. 27. num. 206. vers. secund. dico, Aloyf. Ricc. in praxi aurea, ref. 67.

12 Sed mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, Syluest. verb. corpore vitiatum, num. 3. vers. aut est mutilatus, nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, nempe si pollex præcisus esset, aut quiuis aliorum digitorum requisitorum ad consecrationem, cap. fin. ibi glos. ult. de corpore vit. Vel deformitatem operaretur scandalosam, cap. 1. dist. 11. de corpore vit. & in hoc euentu procedere potest opinio Doctorum assentientium abscentem sibi partem membri fieri irregularè, quamuis non sit notoria eius culpa, quam tenent Tolet. in summ. lib. 1. cap. 6. 3. in vltima egula, Molin. de iust. tract. 3. disp. 67. num. 8. & disp. 70. num. 16. Soar. tom. 5. de censuris disp. 51. sect. 1. num. 6. & 8. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. num. 12. Nicol. Garcia de benef. part. 7. cap. 12. à num. 5. In aliis verò euentibus ad incurrendam irregularitatem ex abscissione partis membri requiritur notoriè culpa, & in his terminis procedere potest sententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam quando totum membrum non est abscissum, de qua Placa de delictis c. 24. n. 1. Iacob. de Grass. in decis. aureis lib. 4. cap. 27. n. 4. 1. Vgolin. de irregul. cap. 51. n. 7. & cap. 52. n. 5. Henriq. in summ. lib. 14. c. 8. §. 4. lit. X. & c. 19. §. 4. & in notoriam culpam incidere, qui voluntariè sibi mutilat non est qui dubiter, qui enim absciderit semetipsum, non fiat clericus, vt habetur in Can. A. q. 22. relato in cap. qui partem 55. distinct. tametsi abscissio sit illius membri, quo minimè egeat ad ministerium Ordinis, nec deformitatem operetur, scilicet, si obruncasset pudentia, prout infra num. 13. cum seqq. dicitur. Couar. in Clem. si furiosus part. 1. in princ. num. 7. vers. secundo, Bonacin. de censur. disp. 7. quest. 2. punto 2. a num. 29. & in isto casu non dispensat Episcopus, nisi dum defectus, & ipsa culpa est notoria, cum quadam infamia, Henriq. d. c. 19. §. 4.

13 Qui se castrauerunt, seu permisissent sponte se castrari, sunt irregulares, nec possunt esse clerici, cap. si quis abscedit. & cap. si quis pro agritudine 55. h. finit. c. ex parte 1. de corp. vit. Etia quod hoc fecerint, vt castè viuant, d. cap. si quis pro agritudine, cap. significauit 4. de corp. vit. Rebuff. in comment. ad l. sp. alonum 128. vers. si tamen aliquis ff. de verborum signi. cuion. pag. 487. & in praxi benefici. tit. de dispensat. cum corpore vit. num. 15. & 16. Bellet. d. tit. de disciplina clericali, §. 7. num. 12. [Cardos. verb. sacramentum Ordinis num. 16.] Nicol. Garcia de benef. part. 7. cap. 12. à num. 7. Molles. in summ. Theologia moralis, tract. 1. cap. 16. num. 16. Ragul. de Missa in Ecclesia quest. 12. num. 2. [nouissimè Torreblanca in pract. lib. 2. cap. 13. num. 53.] Non enim per abscissionem corporis à Deo platinati existimare debent posse à se carnales concupiscentias amputare, sed per disciplinam religionis, vel abstinentiæ; vnde illud Ambr. 19. quatenus Dominus

noster dicit esse Eunuchos, qui se castrauerunt propter Regnum Dei, est intelligendum de eunuchis spiritualiter, id est, de his, qui se abstinent perpetuè à concubitu fornicarum, pro vt interpretantur D. August. & alij quos congerunt Couar. in Clem. si furiosus part. 1. in princ. num. 6. vers. qui nò, Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 13. Campan. d. tit. cap. 17. num. 1. 2. vbi etiam secundum Chrysost. quem refert Sotolib. 5. de iustitia quest. 2. art. 1. in fine, dicit, intelligi posse de illis, qui non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem se castrauerunt.

14 Si autem non sponte, sed casu quis fuerit lectus, vel castratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut in cunabulis, seu à barbaris, aut per insidias hominum, siue dominorum eunuchus factus, vel si ita natus est, potest fieri clericus, & si iam sit, potest in susceptis Ordinibus ministrare, cap. si quis a medicis, cap. Eunuchus, cap. si quis pro agritudine, cap. si quis in infirmitate, cap. laur. cap. præterea 55. distinct. cap. ex parte 1. & 2. & cap. ult. de corpore vit. Nicol. Garcia d. tit. cap. 12. num. 7. Bellet. d. tit. de disciplina cleric. §. 7. num. 16. nisi id sua culpa acciderit. Couar. in d. tit. Clem. si furiosus, part. 1. in princ. num. 6. Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 15. Plac. de delictis c. 24. num. 10. & 14. Rebuff. in praxi benefici. tit. de dispensat. cum corpore vit. num. 16. Viuald. in candelabro aureo, tit. de irregularit. ex vitio corporis, à num. 174. [Cardos. d. verb. sacramentum Ordinis, num. 6.] Henriq. in som. part. 2. lib. 14. cap. 8. §. 1. in fine, Nicol. Garcia a. cap. 12. num. 8. [Torreblanca d. tit. lib. 2. cap. 13. num. 55.] plures refert Doctores Cened. ad Decretal. collecl. 69. num. 1. vbi num. 3. pulchrè quaerit cur carens testiculis non sit pilosus. † Veluti si fuerint abscissa virilia adultero à marito vlciscente iniuriam, quia ipsum inuenit cum sua vxore cære, Couar. vbi præx. m. Villad. in tract. de irregularit. de corpore vit. colum. 2. Vgolin. de irregular. cap. si, num. 1. Suar. tom. 5. disp. 51. sect. 2. num. 8. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13. Molina de iust. tract. 3. disp. 70. num. 18. Campan. d. tit. cap. 17. num. 11. Aut t. si cognouit carnaliter mulierum habentem morbum gallicum, & ex huius contagio amisit membrum genitale, attentio quod ex hoc id solet succedere, nisi ignoranter eam cognouisset, quam sanam putabat, Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 158. num. 7. Castratus verò ob agritudinem de consilio Medicorum sine vlla dispensatione ad omnes Ordines sacros ab Episcopo suo promoueri potest, Nauar. cons. 2. sub tit. de corpore vit. in nouis, Sayr. sub eod. tit. decis. 3.

17 Manum habens mutilatam non potest ad Ordines promoueri, cap. exposuisti 6. de corpore vit. Flamin. de ref. n. lib. 5. quest. 6. num. 48. Bellet. d. tit. de disciplina clericali, num. 20. Campan. d. tit. cap. 17. à num. 104. [nouissimè Nouar. in tract. de elect. & variat. fori. sect. 2. quest. 8. num. 14. Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. n. 17.] Nec illas habens articulas, & aridas, ad ministerium executionis Ordinum inefficaces, Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 4. in fine, Flamin. d. resignat. lib. 5. quest. 7. num. 49. Campan. d. tit. cap. 17. num. 107. Nec etiam castremulas perpetuè habens, præcipuè si immineret periculum subuersionis sanguinis, Maiol. de irregular. lib. 2. cap. 24. in fine, Tolet. d. lib. 1. instr. Sacerd. cap. 25. num. 13.

18 Digno sinistra manus carens potest promoueri, ex cap. laur. 55. distinct. tum etiam dextera, vt inibi glossa dicit, dummodo illius carentia in alterutra nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis ipsorum sit, qui per necessarium est ad consecrationem, sicut pollex, aut index, quorum altero si quis careat,

careat, fit irregularis, Borgas. de irregul. tit. de corp. vit. num. 4. Selu. de benef. part. 3. quest. 6. post num. 44. vers. uttendum, Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. num. 9. Salon. in 2. 2. D. Thoma quest. 65. art. 1. controu. 4. concl. 2. Sayr. de censuris lib. 6. cap. 15. post num. 12. Beller. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 18. [Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 48.] † Digitus enim non est membrum propriè nostri corporis. Bart. in l. 2. num. 13. ff. de publ. iudic. & in l. non sunt liberi ff. de statu homin. & cons. 101. incip. queritur an digitus part. 1. Felin. in cap. ego N. post num. 1. de iureiur. & in cap. cum illorum, num. 4. de sentent. excommunic. Cassian. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. vers. per hoc quidem, Farinac. in praxi criminal. quest. 19. num. 24. Aloys. Ricc. de resolut. 67. num. 3. Henriq. dict. lib. 14. c. 8. §. 1. in med. Nauar. conf. 1. num. 1. sub tit. de corpore vit. in nouis. Sayr. in floribus decis. 20. sub eodem tit. decis. 2. † Vnde si pars pollicis desit, & notabile defectum non producat, neque Hostiam frangere impediatur, minimè inducit irregularitatem, dummodo nulla eiusdem præcesserit culpa, Salon. dict. controu. 4. concl. 2. Tolet. lib. 1. instruit. Sacerdot. cap. 25. num. 13. Cardof. dict. verb. sacramentum Ordinis, num. 12. Sayr. dict. decis. 2. Nauar. dict. conf. 1. Beller. dict. tit. de disciplina clericali, §. 7. num. 19. Campanil. d. cap. 17. num. 112. vers. quinimo. † Digno illo carens, qui mediis appellatur, est irregularis, prout resoluuit Sayro de censuris lib. 6. cap. 15. num. 16. Verùm contrarium existimant Campan. dict. num. 112. vers. vtrum, ex eo quia digitus ille non deseruit Eucharistia. † Qui senos digitos habet in manibus non est irregularis, ex Henriq. in summ. lib. 14. cap. 8. §. 3. præcipue si exercitij vltim non detinent, neque propter ea operatio manus incommodatur, iuxta gloss. in c. qui partem, & ibi Archid. 15. distinct. † Et potest superfluos digitos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde sibi vitæ periculum imminuat, aut maior deformitas suboriatur, prout auctoritate gloss. in dict. cap. qui partem, resoluuit Syluester verb. corpore vitiatum, num. 4. sequuntur Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 14. num. 15. Henriquez dict. cap. 8. §. 3. in fine, Sayr. dict. lib. 6. cap. 8. num. 2. Bonacina dict. puncto 2. num. 11.

24 Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari, Episcoporum arbitrio, non solum ob scditatem, sed etiam, quia aspectus huiusmodi affectus memotie omnium aut reperit, aut mandat illius causam, incontinentiam scilicet, aut aliam nequiores scandalum producentem, ita Campanil. dict. cap. 17. num. 36. in fine. Illud autem an capilli sine mombra, non est incum inquirere, alioquin perit indaginem, cum nemo audeat id affirmare, teste Vgolin. de irregul. cap. 4. §. 5. sub num. 1.

25 Facies quæ est pars anterior capitis humani, constans ex fronte, oculis, naso, malis, ore, & mento, si notabiliter deformis sit, inducit irregularitatem, vt inquit Nauarr. in man. cap. 25. num. 72. aut si illa adeo maculata foret, vt propter scandalum inhabilis esset ad Ordines, Syluest. verb. homicidium 3. num. 4. vers. lina secundo, vel si esset aliquibus coloribus, vel vulneribus deturpata, ex his quæ scribit Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 21. num. 1. vers. propterea. † Color tamen in facie non est quid essenziale, sed accidentale; vnde Mauri, & Æthiopes faciem nigram habentes, nullo iure reputantur prohiberi suscipere Ordines, Maiol. lib. 1. cap. 21. num. 2. Bonacina dict. puncto 2. num. 11.

27 Cæcus non potest fieri Clericus, cap. hinc est 49. distinct. cap. fin. §. 5. dist. Beller. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 22. Campan. d. cap. 17. num. 51. Henriq. dict.

lib. 14. cap. 8. §. 2. litt. L, Filliuc. tract. 19. num. 167. Ragul. de Missa in Ecclesia, quest. 7. [nouissimè Diana moral. resol. part. 5. tract. 6. resolut. 22.] In susceptis tamen Ordinibus ministrare potest, eaque ad vltim illorum spectantia exequi, in quibus visu non est opus, veluti prædicare, & Confessiones audire; ac pariter beneficia retinere, illi tamen dato coadiutore, si personale seruitium requirat, Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 20. num. 11. vers. cæcum verò. Flamin. de resig. nau. lib. 5. quest. 6. num. 37. † Cæterum aliqua miracula referunt Guilielm. in cap. Raynucius, verb. in extremis, num. 31. & 32. Tiraquell. de iure primog. q. 21. num. 15. Flamin. d. quest. 6. num. 39. cum seqq. De Lippo Aurelio Florentino cæco vide multa per Bergomenf. in supplemento Chronicorum fol. 437. verso. Et de Fratre Capolo Ferdinando Berga Burgenfi à parua ætate oculis capto, & obid elementorum quoque penitus ignaro, qui tantum sui miraculum præbuit, vt velut alter Homerus vir in omni scientiarum genere doctissimus euaserit, & in celeberrimo Parisiensis gymnasio publicè docuerit, & fuit Monachus S. Benedicti, & Diaconus, scripsit, ac dictauit, de quo Arnold. lib. 2. de ligno vitæ cap. 64. pag. 409. & cap. 72. agit de Fr. Paulo Ienuensi in infantia cæco, & Monacho Cassinensi, anno Domini 1050. Nicatius Vordeus Machliniæ natus apud Flandros, cæcus fuit I. V. D. & publicè idè Ius docuit, vt asserit Georgius Braus ciuit. lib. 3. in duodecim. Maabolinia, chart. 26. verb. mensis, Supplement. Chronicorum fol. 437. verso, & de Roberto Scoto à puerili ætate cæco Theologo eximio, & Episcopo Almathan. in Hibernia scribit Campanil. dict. cap. 17. num. 68.

29 Monoculus, id est, cocles, carens scilicet vnicò tantum oculo, non potest fieri clericus, vtiam prima tonsuræ; cap. Evangelica §. 5. distinct. [nouissimè Nauarr. in praxi elect. & variat. fori sect. 2. quest. 8. n. 12. in vlt. impr. Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 49.] neque carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit decisum per Rotam, teste Seraphin. decis. 625. num. 1. 2. & 3. part. 1. resoluunt Nauarr. in manual. cap. 27. num. 199. Campanil. d. cap. 17. num. 70. vbi num. 73. cum Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 1. & 2. idem asserit de habente oculos, sed alterum ipsorum inhabilem, quia visu ille caret, quamuis sanus, & integer alius videatur, & num. 74. extendit ad habentem in oculo albuginem, & num. 75. idem asserit † in lippis, modò tamen longa, & diuturna, atque continua sit lippitudo, & horrorem insipientibus asserat absque subtili inspectione, Henriquez d. lib. 14. cap. 8. §. 2. in princ. [Cardof. dict. verb. sacramentum Ordinis num. 15.] Habens verò maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non excluditur à clericatu, neque etiam ab Episcopatu, cap. cum tna, de corpore vitiatum, Seraphin. dict. decis. 625. num. 3. & 5. vbi etiam tenet in hoc casu requiri Episcopi dispensationem, [& secus dicit in mutilatione, quæ requirit Papæ dispensationem. Cardof. dict. verb. sacramentum Ordinis num. 15.]

31 Si quis carens visiva virtute in oculo sinistro, siue Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis, Nauarr. dict. cap. 27. num. 199. Sayr. dict. lib. 6. cap. 8. num. 8. Beller. dict. §. 7. num. 29. Bonacina dict. puncto 2. num. 2. me citato Homobon. de examine Ecclesiæ, tract. 12. cap. 2. quest. 5. in obseruat. vers. maneat, Molfes. d. tract. 2. cap. 16. num. 12. Filliuc. tract. 19. num. 168. [Layman. in Theolog. moral. tract. 5. part. 5. cap. 7. num. 2. Diana part. 4. tract. 2. resolut. 73. vers. sed difficultas. Barthol. de Vecchis in praxi obseruat. in admittendis ad Religionis statum nouit. disp. 9.

disj. 9. dub. 21. num. 6. Alzedo dict. part. 2. cap. 6. n. 60.]

32 Nasum pressum, aut grandem, vel tortum detinens prohibetur ordinari. c. hinc & hinc 49. distinct. videlicet si illius paruitas, magnitudo, vel tortuositas deformitatem pariat, explicat Selua in tract. de benef. part. 3. quest. 5. vers. item ille, in princ. post num. 44. idque arbitrio Episcopi dirimendum censent Viuald. in suo candelabro auro, part. 2. tit. de irregularit. num. 491. & Campanil. dict. cap. 17. a num. 82. cum sequentibus. † Sic etiam abscissio nasi inducit irregularitatem propter deformitatem, Molina de iust. tract. 3. disp. 70. num. 2. Bonacina dict. disp. 7. quest. 2. puncto 2. num. 5. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 3. litt. E. Molfes. dict. tract. 2. cap. 16. num. 14. Ragul. de Missa in Ecclesia, questio 8. num. 25.

34 Os habens deforme, & imperfectum, non est admittendus ad Ordines, videlicet quando scditatem ac horrorem generaret, puta, si corrosum, aut contortum esset, Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 2. vers. præterea, Bonacina dict. puncto 2. num. 6. Campanil. d. cap. 17. num. 86. & 87. vbi num. 91. cum Bur. in cap. expositi post num. 9. de corpore vitiatum, resoluuit † non censeri irregulare contum, & impeditè loquentem, vt balbum, sicut erat Demosthenes, & blesum, sicut erat Moyses, nisi vitium hoc, atque defectus tam grandis esset, vt illum detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia tunc ad Ordines non esset assumendus, de quo etiam Viuald. part. 2. tit. de irregularitate num. 162. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 2. in fine.

36 Dentis inter membra non numerantur, vt resoluuit Farinac. fragm. crim. lit. C. 5. num. 375. & ideo † qui etiam ex indignatione, aut impatientia sibi metipsum dentem euulsi, excussitque, ab Ordinibus non repellitur, ex Abb. in cap. ex parte post num. 5. de corpore vitiatum, Sayro dict. lib. 6. cap. 8. num. 16. Bonacina dict. puncto 2. num. 6. Viuald. part. 2. tit. de irregularit. num. 155. in fine. Verùm si notorium sit hanc euulsionem ex indignatione processisse, non de facili Ordines sunt concedendi, ex resolutis per Syluest. verb. corpore vitiatum num. 5. Maiol. lib. 1. cap. 24. vers. quod ita, Henriq. dict. lib. 14. cap. 8. §. 2. prope finem. Si verò non voluntaria, sed ex iusta causa, videlicet propter immensos, & continuos dolores dentium euulsiò fiat, nullum dubium est posse Ordines conferri, vt asserit Borgas. in tract. de irregularit. tit. de corpore vitiatum part. 5. num. 4.

38 Auream membrum esse per gloss. in cap. singula vers. oculi 89. dist. tenent Sot. de iustitia lib. 5. quest. 2. art. 1. Maiol. dict. lib. 1. cap. 25. num. 5. Farin. dict. lit. C. num. 475. Sed verius est dicere † non esse membrum, cum necessaria non sit auditus, sed est potius tutela, & ornamentum auris, vt tenent Nauar. dict. cap. 27. num. 223. vers. septimo inferitur, Couar. in Clem. si furiosus part. 3. in initio num. 8. vers. primum, Henriq. lib. 14. c. 8. §. 3. in princ. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 67. man. 2. & ideo autis cartilagine in tam modica carens quantitate, quæ potest ita regi, vt possit sine scandalum ministrare, non eget aliqua dispensatione, Nauar. sub tit. de corpore vit. conf. 5. in nou. Aurium tamen carentiam propria culpa, aut notorij peccati causa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent Maiol. dict. cap. 25. num. 5. & 6. Henriq. dict. cap. 8. §. 3. Auila part. 4. tract. 2. resolut. 73. in fine. Coninch disp. 18. num. 108. Bonacina dict. puncto 2. num. 8. Viuald. dict. part. 2. tit. de irregularit. num. 158. vers. primasie, Campanil. dict. cap. 17. num. 41. & de sinistro vide Paul. Comit. respons. moral. lib. 6. quest. 55. Reginald. lib. 30. cap. 5. num. 50. Sayro dict. lib. 6. cap. 8. num. 17. Bonacina dict. puncto 2. num. 7. Aloys. Ricc. vbi proxime, Filliuc. tract. 19. cap. 6. quest. 4. num. 1.

169. me citato in hoc loco Homobon. tract. 14. in fine pag. 466. Vnde constat non esse irregularem, cui per vim præcisæ fuerunt aures ab hostibus, Henriq. dict. §. 3. [Nauar. in man. cap. 27. num. 223. Auila de censur. part. 7. disp. 3. dub. 3. Coninch disp. 18. dub. 13. num. 108. Diana part. 4. tract. 2. resolut. 73. in fine.] Surdastri, etsi Presbyterio possint insigniri, cum nullibi prohiberi videantur, id tamen de omnino surdo vix potest defendi, ideo illis, qui Presbyteralem susceperint Ordinem, & si non necessaria, vtilis saltem est dispensatio Papæ, qua eis permittatur, vt in occulto sine socio aliquando celebrent, consuluit Nauar. sub tit. de corpore vit. conf. 6. & conf. 7. num. 3. & 4. in nouis.

40 Claudus potest ad Ordines promoueri, cap. si quis in infirmitate §. 5. distinct. nisi sit talis, quem oporteat cum baculo accedere ad altare, cap. nullus Episcopus, vbi gloss. verb. cum baculo, de consecr. distinct. 1. Vel si ligneo pede incedat. Abb. in cap. 2. num. 3. de clerico egrot. Flamin. de resig. lib. 5. quest. 6. num. 46. Molina. dict. disput. 70. num. 9. Sayr. dict. lib. 6. cap. 2. num. 22. Bonacina dicto puncto 2. num. 15. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 1. litt. F. Beller. dict. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 23. Filliuc. tract. 19. num. 173. Campanil. dict. cap. 17. num. 127. vbi num. 98. asserit † ordinandum non esse, qui barbam corrosam, aliæve deformitate maculatam habet, & num. 99. asserit non esse admittendam Maioli sententiam lib. 1. cap. 20. vers. vlt. asserentis barbam tingentes non nisi post pœnitentiam admittendos esse, & quandoque deponendos.

42 Gibbosus, vel curuos esse corpore vitiatos resoluuit Flamin. dict. quest. 6. num. 55. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 8. num. 4. Beller. dict. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 25. præcipue si nimia in eis sit deformitas, in quo arbitrabitur Episcopus, Ragul. de Missa in Ecclesia vers. 11. Nauar. in man. cap. 27. num. 199. vers. qualis gibbus, Campanil. dict. cap. 17. num. 103. Vgolin. de irregul. cap. 50. num. 6. Molina dict. disp. 70. num. 8. Bonacina dict. puncto 2. num. 9. Henriq. dict. lib. 14. cap. 8. §. 2. litt. O.

43 Morbosus, cui aliquod membrum lacerum, lacsumque est quominus homo aptus sit, non potest ordinari, prout de chiragra si esset continua, & incurabilis, argumen. cap. peruli. de cleric. egrotant. asserunt Vgolin. de irregul. cap. 53. §. 1. num. 1. Campanil. dict. cap. 17. num. 135. vbi num. 137. idem tenet de podagra.

44 Et scabie laborantes nimiam inducente deformitatem irregulares fieri resoluunt Campanil. d. cap. 17. num. 163. Molin. dict. disp. 70. num. 11. Bonacina dicto puncto 2. num. 19. & faciunt resoluta per Maiol. lib. 1. cap. 18. vers. ad lepram, Sayr. de cens. lib. 6. cap. 7. num. 9.

45 Et de paralyti laborantibus quod irregulares sint, tenent Sayr. dict. cap. 9. num. 10. Maiol. lib. 2. cap. 24. post num. 1. Filliuc. tract. 19. num. 181. vers. quintum n. 1. Henriq. dict. lib. 14. cap. 8. §. 8. vers. eadem ratio, Campanil. d. c. 17. num. 164. vbi n. 165. asserit apoplexiæ morbum idem operari.

46 Gallico morbo laborans irregularis fit, si foris appareat, horroremque, & scandalum gigneret, vt per Sayr. d. c. 9. n. 5. Campan. d. c. 17. n. 167. Molin. dict. disp. 70. num. 16. Bonacina d. puncto 2. n. 18. Filliuc. tract. 19. n. 181. vers. tertium.

47 Quartana febris neminem retrahit ab Ordinibus suscipiendis, Sayr. d. c. 9. n. 4. Vgolin. de irregul. c. 53. §. 2. num. 1. vers. excipitur etiam, Campanil. d. cap. 17. num. 169. Febricitantes non possunt promoueri, nec antea susceptos Ordines exercere, interim dum febris

febris eos vsque adeo inuaserit, vt ipsos constitueret extra sensus, aut aliàs acutissima esset. Maiol. lib. 2. cap. 22. num. 1. Sayr. dist. cap. 9. num. 4. Campanil. dist. cap. 17. num. 170.

48 Morbo comitali correptus Ordines assumere non valet, nec in suscepris ministrare, etiam si diu conualuerit. glos. verb. de his in cap. communiter 33. dist. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 8. n. 32. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 48. litt. F. Nauar. in man. cap. 27. num. 203. Ragul. de Missa in Ecclesiæ quest. 16. Malol. lib. 2. cap. 16. num. 4. Filliuc. d. num. 181. vers. sexum, & declarat huius infirmitatis species Henriq. dist. cap. 8. §. 8.

49 Leprosus promoueri non debet, & si iam est promotus propter scandalum ad celebrandum non permittatur, præcipue si esset magna deformitas, seu abominatio, cap. 3. de corpore vitiatu, cap. de Recloribus, & cap. tua, de clerico egrotante, Filliuc. dist. n. 181. vers. quartum. Bellet. dist. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 32. Campanil. dist. cap. 17. a num. 160. Ragul. de Missa quest. 18. num. 1. Henriq. dist. lib. 14. cap. 8. §. 8.

50 in princip. vbi etiam quod Parochus, aut Episcopus, si leprosus fiat, debet habere coadiutorem cum congrua portione. Furiosi, menti capti, & ij, qui in furorem aliquando versi insanauerunt, non possunt fieri clerici, cap. communiter, cap. vsque adeo 32. dist. dist. cap. infames ante finem 6. quest. 1. cap. si quis in fine 15. quest. 1. Bellet. dist. iii. de disciplina clericali §. 7. num. 36. Campanil. dist. cap. 17. a num. 177. Henriq. cap. 8. §. 9.

51 Dæmoniacy, id est, obsessi à dæmonibus, non possunt fieri clerici, cap. maritum, cap. communiter, & ibi glos. 1. cap. clerici 33. dist. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 48. litt. F. Bellet. dist. tit. de disciplina clericali num. 39. Franc. Leo dist. cap. 8. num. 33. Campanil. dist. cap. 17. num. 188. Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 8. litt. A. Molin. dist. dist. 70. num. 12. Sayr. dist. lib. 6. cap. 9. num. 14. Bonac. dist. puncto 2. num. 24. Filliuc. dist. 19. num. 181. vers. septimum. Ragul. de Missa in Ecclesiæ quest. 17. num. 1. vers. de obsesso.

52 Qui verò post promotionem sunt à dæmonibus obsessi, tandiu erunt ab officiis suis, ordine, & loco suspensi, quousque vnus anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati, & alieni, dist. cap. communiter, & ibi glos. 1. Nauar. conf. 5. num. 3. sub tit. de etate, & qualitate, Maiol. lib. 2. cap. 15. num. 3. vers. sed si is. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 59. num. 3. & 5. post Turrecrem. & Syluest. Bellet. dist. §. 7. num. 40. quamuis existimauerit eis nunquam fas esse in illis ministrare, etiam postquam à dæmonum obsessione sunt liberati. Borgas tract. de irregul. tit. de corpore vitiatu num. 17. Nauar. sibi contrarius in man. cap. 27. num. 203. post Antonin. & Villedieg. Campanil. dist. cap. 17. n. 189. Est tamen verum quod Episcopi arbitrio totum hoc est remittendum, vt pensatis conditionibus morbi, & persone sciat quid faciendum, Sayr. dist. lib. 6. cap. 9. num. 12. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 8. in comment. lit. F. Bellet. dist. num. 40. vbi num. 41. asserit in minoribus Ordinibus constitutos à dæmone vexatos nunquam ascendere debere ad maiores, & citat glos. in cap. clerici 33. dist. & Tolet. in dist. cap. 59. num. 2. vers. 3. An autem dæmoniaci possint eligi ad Prælatum, vide Sigism. à Bononia de elect. dub. 89. a num. 10.

53 Gigâtes qui prætensa corpora, aut pusilli, qui breuia, & humilia haberent (nisi sint pygmæi) ob hanc solam causam irregulares non sunt censendi; si tamè hæc proceritas, aut nimia breuitas circa vsum Ordinum impedimento sint, aut scandalum gignerent, aut derisum pariant, itaut à cæteris deludantur, ab

Ordinibus suscipiendis sunt repellendi, Maiol. de irregul. lib. 1. c. 13. num. 9. Vgolin. eodem tract. cap. 48. §. 1. num. 11. Viuald. in candellabro aureo tit. de irregular. num. 133. Henriq. dist. lib. 14. c. 8. §. 3. propè finem, Sayr. dist. lib. 3. cap. 8. num. 3. Bellet. dist. §. 7. num. 25. Campanil. d. cap. 17. num. 143. cum seqq.

54 Abstemij, id est, vinum non bibetes, minimè possunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare, & datur periculum euomendi: ita glos. in cap. ipsi Apostoli; 2. quest. 7. Abb. in cap. ex parte num. 1. de celebrat. Missarum. Bonacof. commun. crim. part. 2. verb. Abstemius fol. 2. Ragul. de Missa in Ecclesiæ questio 5. num. 2. Gutier. canon. lib. 2. cap. 4. num. 81. Bellet. dist. §. 7. num. 35. Filliuc. tract. 19. num. 181. vers. 8. Campanil. dist. rub. 11. cap. 11. num. 15. vbi etiam cum Nauar. in man. cap. 27. num. 304. vers. 18. asserit istum posse assumere minores Ordines, quia non seipsum communicat sub specie vini. Henriq. dist. lib. 14. c. 8. §. 7. propè finem. Ita etiam, cui vini potio est Medicorum consilio interdicta, prohibetur ordinari, nisi de eorumdè consilio nù possit ei obesse parua quantitas. Maiol. dist. lib. 2. cap. 25. per totum, vbi num. 2. resoluit quod si aliquis vout non bibere vinum, aut illi Cofessor inhuius, non impediretur ad Sacerdotium ascendere, aut post promotionem ministrare, de quo etiam Vgolin. de irregular. cap. 53. §. 2. num. 5. Ita etiam si aliquis ob stomachi languorem, debilitatè, ac frigiditatem soleret se pissimè euomere, minimè deberet Ordinibus insigniri, & illis si insignitus esset à sola Missæ celebratione priuatus diceretur, Maiol. d. lib. 2. cap. 26. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 7. in fin.

55 Si alicui ordinato vitium aliquod, seu defectus corporis absque culpa proueniret, impedimentum præstans executioni alicuius actus, seu officij Ordinis, tunc solum interdicens est ille actus, seu officium, ad quod fit inhabilis propter impotentiam, aut defectum, c. Presbyterum, de clerico egrotante, Vgolin. dist. c. 52. §. 1. num. 2. Nauar. dist. cap. 26. num. 200. Sayr. dist. lib. 6. cap. 7. num. 7. Soar. eom. 5. dist. 51. sect. 2. num. 13. Auila de censur. part. 7. dist. 2. dub. 6. dist. 3. dub. 1. plures refert Nicol. Garcia de benef. part. 7. cap. 12. num. 18. Bellet. d. §. 7. num. 27. & 28. Vnde illi qui in specie cap. 2. de corpore vitiatu, duos digitos, & dimidium palmae amittit sine sua culpa, potest conferri beneficium simplex, & non requirens celebrationem: ita Vgolin. in cap. 65. §. 1. num. 4. Henriq. lib. 13. cap. 14. §. 1. in comment. lit. F. & cap. 56. §. 1. in comment. lit. E. & lib. 14. cap. 2. §. 5. in comment. lit. E. Sayr. d. lib. 6. cap. 2. num. 23. Azor. institution. moral. part. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 14. vbi resoluit eum, qui postquam legitime primam tonsuram suscepit sinistri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad sacros Ordines promoueri non possit, posse beneficium simplex obtinere, dummodo deformitatem non asferat talis morbus, & Soar. dist. sect. 2. num. 18. asserit, quod egrotus morbo impediente vsum Ordinis est irregularis ad beneficium curatum de nouo suscipiendum, ad simplex non ita, si iam sit clericus, vt inde sustentetur, & Lessius de instr. lib. 2. cap. 34. num. 130. resoluit, quod clericus incidenti in cacitatem non potest conferri beneficium etiam simplex, cum incapax illius sit, quia preces Canonicas recitare nequit.

57 Dispensandi potestas cum huiusmodi corpore vitiatu non nisi Summo Pontifici competit, præcipue si vitium atque defectus adeo est grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita Madof. in tract. signatur. gratie tit. de dispensatio. pro corpore vitiatu, vers. alius à Papa. Selua de benef. part. 3. quest. 5. in 3. qualitat. num. 31. Couar. Clem. si furiosus part. 1.

in initio, num. 7. vers. super hoc, Nauar. in man. cap. 27. num. 98. & num. 200. vers. 8. Molin. dist. dist. 70. num. 19. Vgolin. cap. 52. §. 3. Sayr. dist. lib. 6. cap. 8. num. 1. Bonac. dist. puncto 2. num. 36. Campanil. d. rub. 11. cap. 17. num. 202. Miranda in manual. Prælator. tom. 2. quest. 8. art. 3. concl. 2. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resolut. 16. per totam.

58 Non obstat glos. verb. nostra, & tua, in cap. significatiuè corpore vitiatu, quatenus habet Episcopus posse in aliis, quam in Missa, intelligitur enim de dispensatione Episcopi, auctoritate tamen Apostolica prædita, & sic sibi delegata, ita Couar. Aloyf. Ricc. dictio loci, exponentes verba illa, auctoritate nostra, id est, tibi commissa, quæ etiam idè dicitur tua, cum ipsam noii valet commissarius alteri delegare, cap. vltim. in fine, de off. d. leg.

59 Episcopus tamen poterit dispensare cum habentibus membrum occultum, si tunc manifestum non sua culpa abscissum, & quado cessat homicidij præsumptio, atque huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum, vt resoluit Miranda d. art. 3. n. 3. quod esset intelligendum procedere in leuibus vitiis, & debilitationibus, Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 88. [& subdit Seraph. d. decis. 625. num. 7. quod Episcopus dispensando cum corpore vitiatu, debet hoc facere cum causa cognitione] ex sententia Roæ ab eodem Seraph. dist. decis. 625. num. 5. part. 1. asserit Campan. dist. cap. 17. num. 204. vbi etiam ex eadem decisione obseruat huiusmodi dispensationem Papalem, aut Episcopalem non solum requiri pro suscipiendis Sacris, sed etiam minoribus, ac prima Touluta. [Hinc etiam posse Prælatos Regulares auctoritate quasi Episcopali gaudentes dispensare cum suis subditis in irregularitate ex vitio corporis proueniente, dummodo vitium non sit tam factum, aut turpe, vt ex eo scandalum oriri rationabiliter formideretur, tenet Diana p. 4. tract. 2. res. 73.]

60 Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, remittitur consideranda arbitrio Episcopi, in cap. 2. & ibi glos. penult. & vitium de corpore vitiatu, vbi Abb. n. 1. Menoch. conf. 96. n. 30. & 31. & de arbit. casu 226. num. 7. 8. 15. & 16. Seraphim. d. decis. 625. num. 4. Henriq. dist. lib. 14. cap. 8. §. 1. Bellet. dist. §. 7. num. 26. Sic etiam quando dubitatur sit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impedit, vel scandalum gignat, Episcopi est determinare, ita quod non sufficit arbitrium Confessarij, vel alterius Prælati inferioris, vt per Couar. in Clem. si furiosus part. 1. in initio, num. 5. Auila part. 7. dist. 3. dub. 3. Bonacina dist. puncto 2. num. 36. in fin. Nauar. dist. consil. 1. num. 13. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 30. num. 45. Ragul. de Missa in Ecclesiæ quest. 8. n. 3. in princ. [Diana moral. resolut. part. 2. tract. 6. resolut. 61. me citato Alzed. p. 2. c. 6. n. 61.]

61 Respectu verò Regularium ad eundem Episcopum id declarare competit, non autem ad superiores Regulares, nisi eisdem expressè à Sede Apostolica delegaretur. Ita Henriq. dist. lib. 14. §. 1. vers. secundo; [Hieron. Roder. in compendio quest. Regul. resolut. 52. num. 17.] Ragul. de Missa in Ecclesiæ quest. 8. num. 3. vers. de deformitatibus, & Fr. Eumman. quest. Regul. tom. 1. q. 24. art. 4. quem refert, & sequitur Campanil. dist. cap. 17. num. 204. vbi num. 207. asserit corpore vitiatos absque dispensatione promotos si in Ordinibus susceptis mimitrauerint, non incurtere alteram irregularitatem, cum irregularis, ex defectu nunquam in alterâ incidat irregularitatem, si promouetur, & celebrat.

62 [Verum contrarium, imò ad Prælatos Regulares Barb. de Episcopo. Pars I. I.

spectare iudicare circa suos subditos, an defectus corporis sit ita notabilis, vt inducat irregularitatem, vel non, tenent Suar. de censur. tom. 5. dist. 51. sect. 3. n. 16. Auila eod. tit. p. 7. dist. 3. dub. 2. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 3. concl. 3. Cornejo in 3. p. D. Thoma tract. 5. de irreg. dist. 12. q. 2. Barthol. de Vecchis in praxi obseruan. in admittendis ad Relig. statum noui dist. 9. dub. 2. n. 3. Quorum plures admittunt libere esse Episcopo, qui daturus est Ordines, admittere, vel reicere tale arbitrium factum à Prælato Religionis circa defectum corporis subditi sui, quod est tenere cum nostra sententia, secundum quam diximus ad Episcopum competere, id declarare.]

ALLEGATIO XLIII.

Episcopus cum infamibus an possit dispensare?

S V M M A R I V M.

- 1 Infamia iuris dicitur quando ipso iure Canonico, vel Ciuili imponitur infamia pœna.
- 2 Infames de iure Ciuili regulariter sunt etiam infames de iure Canon. nisi expresse ius Canonicum illam infamiam aboleat.
- 3 Usurarij sunt infames.
- 4 Usurarij beneficia Ecclesiastica assequi non possunt, nec ad illa eligi, aut presentari valent.
- 5 Condamnatus actione furij efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines suscipiendos.
- 6 Pœnitentes solemniter infamia nota laborant.
- 7 Pœnitentiam solemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non sic pœnitentiam publicam faciens.
- 8 Episcopus cum solemniter pœnitentibus propter necessitatem, vel utilitatem ad suscipiendos Ordines minores dispensare potest.
- 9 Apostata etiam postea ab Inquisitoribus imposita pœnitentia reconciliatur, sunt infames.
- 10 Histriones, buffones, ac ludæi in scenis sunt infames.
- 11 Aleatores sunt infames.
- 12 Aleatoribus facti beneficij collatio, si publici sunt, est nulla, si occulti, veniunt irritanda.
- 13 Infames iuris, vt patiamur eosdem effectus, quos ipsamet infamia parere solet, oportet quod sint de crimine in iudicio confessi, vel committi.
- 14 Sententia requiritur declaratoria de crimine famoso, quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris.
- 15 Virgis qui casus fuit precedente iudicis sententiâ, au ad irremes damnatus, & in eis steterit, ad Ordines promoueri non valet.
- 16 Infamia si pretendatur incensa per sententiam, de illa debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse.
- 17 Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.
- 18 Infamia iuris de iure potest esse occulta, non sic infamia facti.
- 19 Infamia iuris non solum impedit practici, sed etiam renoueri facit à dignitatibus habitis; infamia verò facti repellit tantum ab obtentis.
- 20 Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti.
- 21 Infamia facti contrario facto tollitur.
- 22 Emendatus presumitur, qui crimen commissi occultè, & confessus est Sacerdoti cum satisfactione.
- 23 Criminosus quado presumatur purgatus, & emendatus.

- 24 Periuus quamuis emendatus non potest se abolere infamiam.
- 25 Infames iuris, & facti qui sunt in uniuersum communerantur, & num. 26. 27. & 28.
- 29 Infames tam iuris, quam facti irregulares sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur.
- 30 Summus Pontifex solus dispensat in infamia iuris, ac in irregularitate, qua ex ipsa procedit.
- 31 Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, qua procedit ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi.

X proprio delicto contrahitur infamia iuris, aut facti. Iuris dicitur, quando ipso Iure Canonico, aut Ciuili imponitur poena infamiae, [de quibus plures enumerat Prætor in l. 1. ff. de his qui not. infamia.] Illi enim qui sunt infames de iure Ciuili, regulariter sunt etiam infames de iure Canonico, nisi expressè ius Canonicum illam infamiam tollat, facit cap. infames, 6. quæst. 1. Bernard. in præctico, cap. 93. num. 2. in nouiss. edit. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effect. 2. num. 255. Filliuc. tract. 19. a num. 204. Anila de censuris part. 7. cap. 11. dub. 5. concls. 1. me citato Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. num. 1. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 3. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 8. num. 11. Henriq. in sum. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento litt. T. [Farin. late part. 2. quæst. 56. à princ. nouissimè me citato in hoc loco Tambur. de iure Abbatis. cap. 26. quæst. 15. num. 1.]

Tales sunt vsuarij, vt probant text. in l. improbum fœnus, C. ex quibus causis infamia, §. 2. §. porro, 3. quæst. 7. Afflic. doct. 128. Mathesil. singul. 49. Gemin. de vsuris, commento 4. in præf. num. 3. Cotta in memorab. verb. vsurarij pag. 934. Cald. Pereira in comment. ad §. soror, num. 44. vers. vsurarij, Instituit. de testament. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 8. a num. 20. Campanil. in diuersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 20. à princ. Bellet. disput. clerical. iii. de disciplina clericali, §. 10. num. 35. [Sanch. in opuscul. moral. lib. 6. cap. 3. dub. 6. n. 4. Tambur. ubi supra.] Salzed. ad Bernard. in præctico, cap. 9. litt. A. ubi etiam resoluit posse hanc infamiam notam aboleri ab eo, qui iam poenitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia Ecclesiastica, glof. celebris in cap. præcreta, de vsuris, quam esse communem dicit Coulib. 3. variat. cap. 3. num. 3. vers. qua ratione, eamque intelligit procedere quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda, quæ infames, & per consequens huiusmodi vsurarij assequi non possunt, neque ad illa eligi, aut præsentari, Gemin. de comment. 4. in præf. num. 6. cum sequentibus, Farinac. fragmentor. criminal. part. 1. lit. C. verb. clericus à n. 120. Nicol. Garcia d. cap. 8. a num. 28.

Sic etiam condemnatus actione furti efficitur infamis, & indignus, ac inhabilis ad suscipiendū Ordines, si vero occultus sit post restitutionem, & poenitentiam Sacris valet initiari, vt probat text. in cap. ultim. d. furto. Bernard. in præct. cap. 93. num. 2. in nouiss. edit. Campanil. d. rubr. 11. cap. 25. num. 14. cum sequentibus. Bellet. d. §. 10. num. 11.

Poenitentes solemniter infamiae nota laborare resolunt Bernard. in præct. cap. 19. num. 1. alias cap. 23. in nouiss. Henriq. lib. 13. cap. 38. §. 3. vers. iterid. Mar. Alter. de censuris tom. 2. disp. 16. de suspens. cap. 1. vers. quatuor casus. Campanil. d. rubr. 11. cap. 21. n. 1. & sine dubio ordinari non posse, in cap. si ille, eadem distinet. † solemnem enim poenitentiam faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 2. sub num. 4. vers. que omnia, non autem si publi-

cam fecerit, quia post illam promoueri potest, idem Maiol. d. lib. 3. cap. 3. post num. 2. vers. & licet, Mar. Alter. ubi proxime. † Cum his solemniter poenitentibus licet Episcopis propter necessitatem, vel utilitatem ad suscipiendos minores Ordines dispensare, Syluest. verb. poenitentia num. 3. Bernard. diel. cap. 23. num. 3. Maiol. diel. cap. 3. sub num. 6. vers. hac que, Campanil. diel. cap. 21. num. 7. Mar. Alter. ubi proxime.

[Binas nuptias contrahentes notantur infamia l. 1. in fine, & l. quid ergo ff. de his qui not. infam. Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 5. casu 420. à num. 96. nouissimè Trasmiera in tract. de polygamia lib. 3. quæst. 8. a n. 1.]

Apostatae decifcentes à Religione Christiana ad Indailnum, etiam si postea imposita poenitentia ab Inquisitoribus Ecclesiæ reconciliantur, infames sunt nec possunt aliquo Ordine insigniri, nec in suscepris ministrare, optimè Cald. Pereira q. forens. conf. 13. num. 6.

Cynedi, lenones, histri ones, ioculatores, ludentes in scenis, & buffones sunt infames cap. 1. §. 24. q. 1. cap. pro dilectione, de consecrat. distinct. 2. l. 2. §. ait prætor ff. de his qui notantur infamia. Menoch. conf. 149. num. 20. 25. & 28. Cald. Pereira ad diel. §. soror. num. 44. & 45. Borrell. in addit. ad Bellugam, in speculo Principum rubr. 11. §. videndum num. 18. litt. H. Carol. de Grassis de effectibus clerical. effect. 1. num. 1235. Tambur. ubi supra num. 2. & ideo non possunt promoueri ad clericatum, cap. martium 3. distinct. cap. 1. §. 11. diel. Bellè. d. tit. de disciplina clericali, §. 10. num. 17. & 18. vbi num. 20. intelligit de his, qui publicè coram populo faciunt gestulationes sui corporis, & se in illis assuefaciunt, bis saltem, causa quæstus. Sanch. d. cap. 3. dub. 6. num. 7.

Aleatoribus, quia sunt infames, vt resolunt Viu. tom. 1. communium opinio. lib. 3. tit. 29. de religiosis, & f. mpt. funer. vers. ubi Andr. pag. 431. Mascard. de probationib. concl. 90 §. Rebuff. de reprob. testium, num. 331. Molina de iustit. tract. 2. disp. 159. in fine, vers. nihilominus, Cald. Pereira ad diel. §. soror. num. 44. vers. Cynedi. † non possunt beneficia cõfetti, si enim sunt publici ipso iure nulla est collatio illis facta, si occultati venit irritanda, nec sunt ratione consuetudinis excusandi, vt tenuit Rota in vna Pampilonem. Parochialis 21. Maij 1574. coram illustrissimo Aldobrandino, postea Clemente VIII. & habetur decis. 426. part. 1. diuersor. resolunt Salzed. ad Bernard. ap. 73. litt. D. in nouissim. edit. Valer. Reginald. in præcti fori poenit. lib. 30. num. 199. Flamin. de resignat. lib. 4. quæst. 3. ad fin. Nicol. Garcia d. c. 8. n. 40. [Aloyf. Ricc. p. 1. in decis. 133. n. 7. de periuro an infamiam incurrat, dixi alleg. 51. num. 45.]

Licet infamia notentur, quos lex infamat, eo ipso quod aliquid commiserunt, vt tenent Iaf. in l. cunctos populos leel. 2. num. 44. C. de summa Trinit. Aretin. in §. ex quibusdam. post num. 9. Instituit. de poenis tenere litig. tamen vt huiusmodi iuris infames patiantur eisdem illos effectus, quos ipsamet infamia parere solet, oportet quod sint de crimine in iudicio confessi, aut conuicti, cap. testimonium, de testib. Fatin. in præcti crimin. part. 2. quæst. 56. num. 5. & 18. Soar. tom. 5. disp. 484. fect. 1. num. 8. & 9. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 11. num. 3. Bonacina de censur. disp. 7. quæst. 3. puncto 1. num. 2. quos refert, & sequitur Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. n. 1. vers. ad hanc, Moltes. in summa Theologie moral. tract. 6. cap. 8. num. 12. Claud. Soler. in tract. de iuridico potest. Confessar. cap. 9. quæst. 4. vel saltem accusati, durante tamen accusatione, & antequam se probauerint innocentes, cap. fin. eodem tit. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 6. vbi num. 7. intelligit, † quando persona est infamata apud bonos, & graues homines, alias ac-

causatio

cusatio non impedit promotionem, de quo vide Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. q. 4. Fr. Eimman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 5. art. 1. vers. ad primum, & quæst. 56. art. 1. Moltes. diel. tract. 6. cap. 8. n. 30. requirit enim sententia declaratoria de crimine famoso, quòd infames, vt quis dicatur infamis infamia iuris, per l. furto. ff. de his qui not. infam. resolutum fuit in vna Bononien. testamenti, die 1. Iunij 1552. coram Augustino relata per Caputaquen. decis. 90. Infamia part. 2. me citato Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 12. cap. 3. quæst. 7. sup. 2. & me etiam citato Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. num. 6.

Et idem qui virgus castus fuit præcedente iudicis sententia, aut ad tritemes damnatus, in eis steterit, ad Ordines promoueri non valet, vt cõsoluit Nauar. consil. 4. 3. incip. Quæritur 1. num. 2. sub tit. de temporibus ordinand. in nouis, & tenent Card. Tusch. verb. infamia concl. 111. num. 5. cum sequentibus. [Lezan. in summa. quæst. Regul. cap. 16. num. 32. Campan. in diuers. Iuris Can. rub. 11. cap. 18. num. 16.] Moltes. diel. tract. 6. cap. 8. num. 14. aduertens quod damnatus ad poenam fustigationis, & ex causa non vera, vel non iusta fustigaretur, non esset infamis, per lictus fusti. miss. de iis qui notantur infamia. [Quamuis damnatus ad tritemes non effici irregularum teneant Aloyf. Ricc. p. 1. decis. 19. Homobon. in consil. casuum Confessar. vol. 1. part. 4. resp. 158. Diana part. 4. tract. 2. resol. 83.]

Omittendum tamen non est, quòd † dum prætenditur incurfa isthac infamia prætextu alicuius sententiae, constare de illa oportet, nec sufficeret si testibus probaretur laram fuisse, Lanfranc. in cap. quoniam, num. 72. de probation. Vnde etiam ex eo quod quis ductus ad furcas, vt suspenderetur, apparet, non diceretur probata infamia si sententia non producat, iuxta dictam Rotæ decisionem relata per Caputaq. adducta decis. 90. part. 2.

Infamia facti est cum quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cum opinio alicuius grauaata est apud bonos, & graues super aliquo crimine, seu peccato, Felin. in diel. cap. testimonium, num. 14. Henriq. diel. §. 3. Vinal. in appendice ad cardeloh. auerum cap. 10. num. 4. Vgol. in de irregul. cap. 60. num. 4. Moltes. in sum. tract. 6. cap. 8. Homobon. d. sup. pag. 2. Nicol. Garcia d. cap. 8. num. 12. Campanil. diel. rubric. 11. cap. 18. num. 5. [latè Sanch. in opusculis moral. lib. 6. cap. 3. dub. 4. per tot. vbi quatuor condiciones requirit ad hoc vt sit infamia facti de aliquo delicto, primam quòd sit opinio communis; secundam vt ab istis pluribus voce manefcatur; tertiam vt infamia sit apud bonos, & graues viros; quartam vt oriatur ex suspicione probabili.]

Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliqua differentia, quia illa, scilicet infamia iuris, de iure bene potest esse occulta, secundum Felin. in diel. cap. testimonium, num. 15. & incurritur quamuis delictum, ex quo illa oritur, seu propter quod ipso facto irrogatur, sit occultum, Paul. de Castro in diel. improbum fœnus num. 1. quicquid dicant Couarr. lib. 3. variat. cap. 3. num. 2. & Henriq. diel. §. 3. & Auil. de censur. part. 7. disp. 4. dub. 5. in princip. quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt, quod addit fama publica, & quod delictum sit publicum. Quicquid etiam dicant infamiam non incurri quando delictum, propter quod ipsa eo ipso irrogatur, est occultum, nisi accedat sententia declaratoria, Bursat. conf. 14. num. 18. cum sequentibus lib. 1. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 3. quæst. 7. vers. sed verius, Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 26. num. 1. & Fatinac. de heresi. quæst. 188. num. 56. Filliuc. tract. 19. num. 209. quia contra est verior opinio, quam sequitur Nicol. Garc.

diel. cap. 8. num. 19. & post Greg. Lop. Filliuc. & alios sequitur etiam me citato in hoc loco Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. num. 3. Hac verò scilicet facti, cum consistat in vitæ sordibus, & vilitate diuulgata, non potest esse occulta, vt post Felin. & Auilam resoluit idem Nicol. Garcia diel. cap. 8. num. 14.

Deinde alia est differentia, quia infamia iuris non solum impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, l. infamia, C. de decurion. lib. 10. Lindices, C. de dignitatib. lib. 12. Couarr. præct. cap. 19. num. 5. concl. 5. Nicol. Garc. diel. cap. 8. num. 31. Infamia verò facti licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent Henriq. diel. §. 3. in med. Campanil. diel. cap. 18. num. 5. in fine, Nicol. Garc. diel. cap. 8. num. 35. & 36. vbi num. 37. asserit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, secus verò in beneficiis, quia non est text. hoc dicens.

Vterius infamia iuris per Principem aboleri potest, vt tenent Henriq. diel. §. 3. præp. finem. Moltes. diel. cap. 8. n. 32. eleganter Sfort. Odd. de integ. restit. part. 2. quæst. 92. vbi art. 4. tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & art. 5. de Episcopo, & art. 6. de Inquisitore contra hereticum prauitatem, & art. 8. de Senatu Romano, & art. 9. de Marchione, Duce, & cæteris Dominis. Infamia verò facti ab eo remoueri non potest, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius, non potest ab aliquo etiam maximo, vel supremo Principe tolli, Principesque non potest facere, vt homines credant illum esse bonum, quem credunt & credere volunt esse malum, imò non nisi à Deo infamia facti aboleri potest, vt firmat Roman. singul. 460. incip. Dubitatio est magna, quamuis Sfort. quem refert, & sequi videtur Fatinac. in præcti crimin. part. 1. quæst. 6. num. 45. vers. in proposito. dicat quòd Princeps restituit etiam ab infamia facti, si hoc ei placeat, & exprimat. † Est tamen verissimum illam auferri contrario facto, hoc est, quod sicut hominum oblocutione processit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex Abb. in cap. cum te, num. 9. de sentent. & re iudic. Campan. diel. cap. 18. num. 5. prope fin. & post Filliuc. Suar. Bonac. & metipsum in hoc loco, idem tener nouissimè Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 7. num. 7. [addo nouissimè Sanch. diel. cap. 3. dub. 5. num. vlt.]

Emendatus autem præsumitur qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti. Mascard. de probat. concl. 465. num. imò vt ipse ait concl. 600. n. 10. ad probandum, quem esse emendatum, non satis est, illum esse contritum, & confessum, sed exterior requiritur satisfactio, & n. 22. resoluit, quòd emendatio per absolutionem à crimine probari potest. † Criminosus præsumitur purgatus, & emendatus, si trium annorum interuallo ab improbè factis se abstinerit, & in rectis actionibus, & honestis sese exercuerit, Mascard. diel. concl. 465. num. 10. Sicutiam emendatus præsumitur, qui post peccatum operatur bonum, idem Mascard. diel. concl. 600. num. 15. † Præterquam in reatu petiurij, cuius emendatio non detrahit infamiam ab eo prouenientem, vt probat text. in diel. cap. testimonium, Viu. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 10. num. 133. vers. imò dic. Mascard. conclus. 1168. d. num. 16. Rebuff. de reprob. testium num. 399.

Quæres quænam sint in vniuersum crimina, ex quibus infamia iuris, vel facti contrahatur? Respondeo cum Azor. diel. part. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 3. vers. infamia, vbi per cap. constituimus, 3. quæst. 5. dicit quòd repelluntur ab accusatione, & testimonio, quia infames sunt, homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, periuri, & qui capiti

M M M 3 sece

fecerunt, vel qui falsum testimonium dixerunt, seu qui ad fortilogos, diuinosq; concurunt. Itē in d.e. infames, sic dicitur, Infames vocatur omnes, qui Christiane legis normam, & statuta contempnunt, sepulchrorum quoque violatores, & omnes, qui aduersus patres armantur, & de cellis publicis fugientes, & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesie auferunt iniuste, & qui fratres calumniantur, aut accusant, & non probant, & qui contra innocentes Principum animam ad iracundiā pronocant, hoc est, delatores, & omnes anathematizati, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia repulsi.

26 Item infames sunt malefici, venefici, militie desertores, haeretici, fautores, defensoresq; haeticorum, & eis credentes, ac fauentes, schismatici, blasphemii, siue maledici, qui simoniam in beneficiis, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt, duellum offereutes, vel oblatum ab aliis admittentes: qui calumniantur, aut accusant, cum tamen crimen factum esse non probent; quos omnes sic summam perstringit Azor. diel. quast. 3. vers. denique.

27 Item infamis est, qui duxit uxorem vilem, & abiectam, vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem, saltatricem, scenicam, ancillam, cubicinam, cap. si quis viduam, 6. quast. 1.

28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilem, abiectam, vel ignominiosam profiterur, & publice exercet, vel qui officio vili fungitur, quales sunt mimi, lenones, scenici, carnifices, lictores, macecellarij, tabernarij, cauponarij, aurigae, & alij his similes, Item tutor, vel curator, qui pupillam sibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publice cum scorto rem habent, prout post omnes commemorat Azor loco proxime citato.

29 Infames praedictos, tam iuris, quam facti infamia notatos, irregulares esse tenent plures Doctores, quos refert, & sequitur Nicol. Garcia d. cap. 8. num. 44. ac Ordines suscipere Ecclesiasticos veritos esse probant text. in diel. cap. infames, cap. final. 5. distinct. cap. accusatum, de suon. Vival. diel. cap. 10. num. 3. Nicol. Garc. diel. cap. 8. num. 5. Bellel. diel. tit. de discipl. cleric. §. 10. a. num. 1. Campanil. diel. rub. 11. cap. 18. a. num. 1. [Sanch. diel. lib. 6. cap. 3. dub. 5. num. 14. Marchin. de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 10. cap. 4. Lotter de re benef. lib. 3. q. 3. num. 62. cum seqq.]

30 Circa tamen eorum dispensationes, quod est nostra alleg. principale quaesitum, aduertendum quod in infamia iuris, & in irregularitate, quae ex ipsa procedit, solus Papa dispesat; in illa vero, quae nascitur ex infamia facti, qualis est, quae nascitur ex crimine aliquo notorio, Episcopus dispensare valet, vt post Nauar. in man. cap. 27. num. 204. resoluit Fr. Ludouic. Miranda in man. Pralat. tom. 2. quast. 8. art. 5. conclus. 1. Ioan. a Cruce de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 17. concl. 2. Fr. Sigism. a Bononia d. dub. 87. num. 6. [me citato in hoc loco Alzedo diel. part. 2. cap. 6. num. 63.] Item infamia potest auferri per Episcopum dispensantem super delicto, ad quod sua facultas extenditur (vt quod non est grauius adulterio) directe enim dispensando in delicto, indirecte etiam, & accessorie debet infamiam inde confurgentem abolere, ita Villadieg. de irregul. quast. 1. vers. item est irregularis, Nau. in man. c. 27. num. 204.] Vgol. d. cap. 60. §. 5. num. 3. Auila de confes. part. 5. disp. 4. dub. 6. Bonacina eod. tract. disp. 7. q. 5. puncto 1. num. 6. vers. tertio, Henric. diel. cap. 5. §. 3. in fine; vbi etiam tenet quod superueniente hac iuris infamia dispesat Episcopus, vt retineat vsum Ordinum, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat, [Sanch. diel. cap. 3. dub. 5. num. 16. & num. 26. vbi dicit posse Episcopum aliquando tollere infamiam non directe, sed indirecte, in quantum scilicet potest di-

spensare in aliquibus criminibus, ad quae consequitur infamia, vt criminofus talis promouatur, & ex consequenti, & indirecte auferit infamiam talia delicta consequentem; subditque crimina, in quibus potest Episcopus dispensare, esse adulterium & eorum. Aduertas quae lo quod si Episcopus infamē & turpem personā ordinauerit in clericum, videtur cum eo dispensare circa infamiam in casu, quo cum illo dispensari posse supra meminimus, quia aliter nō potuisset esse clericus, Abb. in c. fraternitatis col. 2. de schismat. vbi quod Papa communicando, vel conferendo aliquid excommunicatis, & infamibus, videtur circa impedimenta dispensare, Maiol. de irregul. cap. 51. num. 8. Suar. de censur. disp. 41. sect. 3. num. 4. Oldrad. conf. 329. num. 4. ibi, Praeterea video in Episcopo quod si aliquid conferat alicui, vel promouit eum, qui de iure communi promoueri non potest, nec illud sibi potest conferri, quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, et est casus, & gloss. in c. Ioannes 51. dist. & quod ipso facto dispensetur, probatur in cap. veniens, de filiis presbyt. & in cap. literas, de restit. spoliat. in terminis Tiber. Decian. rep. 31. num. 8. tom. 4. & faciunt dicta infra alleg. 45. in fine.]

ALLEGATIO XLIV.

Episcopus an possit ad Ordines dispensare cum sodomitis, de nefario crimine conuictis?

S V M M A R I V M.

- 1 Sodomita crimen quare dicatur vitium nefandum.
- 2 Sodomita omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Christus Redemptor Noster, ex Virgine Maria natus est, & cum illis Virgilius Poeta celebratissimus.
- 3 Caluinus haeticus, Aristoteles, & alij Philosophi, excepto Platone, sodomita fuerunt.
- 4 Vitium hoc quare contra naturam dicatur.
- 5 Peccatum est grauissimum, turpissimum, abominabile, & perexosum.
- 6 Sodomita igne comburuntur.
- 7 Bona coram conspiciuntur.
- 8 Infames fiunt.
- 9 Testandi facultatem amittunt, etiam si non essent condemnari, vel post mortem.
- 10 Sodomita puniuntur etiam si non constet de corpore delicti.
- 11 Quilibet ad eum accusandum admittitur.
- 12 Aetas tenera delinquentis non excusat à poena criminis sodomita.
- 13 Minor sodomita arbitrio iudicis puniendus.
- 14 Credendum non est asserenti aliquem secum voluisse committere hoc crimen.
- 15 Minoris dictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit iudicium contra attestatorem, nisi concurrentibus aliis adminiculis.
- 16 Pueri affirmanti se esse sodomitatum in nullo creditur.
- 17 Meretrici affirmanti se esse sodomitam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.
- 18 Forori attestanti se à viro sodomitam non creditur.
- 19 Testis absque citatione partis in hoc crimine recipi potest.
- 20 Testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus

gularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hispania sodomitis ad poenam ordinariam.

- 21 Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas poenas incurram.
- 22 Poena contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflata non comprehendunt excoentes vitium bestialitatis.
- 23 Comprehendunt non solum clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui mulierū retro abutuntur.
- 24 Comprehendunt tantum peccatum hoc in sua specie consumentes, non vero pollutionem extraordinariam, seu extra vias excoentes.
- 25 Comprehendunt etiam illud ex vsu continuato committentes.
- 26 Comprehendunt notorium tantum, non vero occultum excoentes.
- 27 Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum, nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem.
- 28 Ordinari potest sodomita, & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.
- 29 Beneficiis licet ipso iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pij V. tamen ea retinere possunt quousque sententia declaratoria intercedat.
- 30 Episcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo possunt dispensare.
- 31 Confessarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omnino extirpetur.

Sodomitiae crimen vitij nefandi nomē sortitum est, eo quod nec fari quidem de eo liceat, in tantum quod diabolus fugit quando illud committitur, vt asserit Afflict. Constit. Neapol. lib. 3. rub. 42. num. 11. & memorabile est quod scribit D. Hieronym. super Isaiam. & Iob. quod in illa nocte, in qua Christus Redemptor noster ex Virgine Maria natus est, omnes sodomitae mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratissimus Poeta, qui, vt fertur, illo morbo laborabat, tradunt ex Bern Bonaco. & aliis Ceuall. communium contra communes quast. 248. num. 10. Salzedo ad Bernard. in pract. cap. 89. in princip. nonisf. edit. Mar. Alter. de censuris tit. 2. disp. 1. §. cap. 3. vers. vario, & nouissimē Emman. do Valle de Maura de incitat. & enstalmis section. 3. cap. 4. m. m. 13. vbi num. 76. dicit quod in Caluinus, Aristoteles, & alij Philosophi totius naturalis, & moralis praecipui in gentilitate magistri, sodomitae fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplantur, abstinent ab omni delectatione venerea. [sed illud dictum de Virgilio improbat Lotter. de re benef. lib. 3. quast. 31. num. 65.]

4 Et per antonomasiam dicitur hoc crimen contra naturam, quia non solum est contra naturam hominum, sed etiam contra genericam, vt dicit Otero in interpret. cap. fin. de consuet. n. 18.

5 Turpissimum, grauissimum, abominabile, & perexosum est huiusmodi peccatum, vt pater tum ex D. Paulo ad Roman. 1. tum ex grauissimis poenis à Iure ciuili inductis in l. cum vir, C. de adulter. vbi horribiliter, verbis tamen elegantibus Imperator loquitur, & in A. ubi. vt non luxuriantur homines, collat. 6. licet enim ille tex. in d. cum vir, videatur imponere poenam gladij, id est, amputationis capitis, tamen de consuetudine est quodd sodomitae igne comburantur, prout tenet Gomez l. 80. Tauri n. 32. ad fin. Clar.

§. Sodomita num. 2. Menoch. de arbit. casu 286. a. num. 2. Farin. in practi crimin. quast. 148. num. 1. & 4. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 19. in princ. Marta de Iur. iust. part. 2. cap. 2. a. num. 15. Aloy. Ricc. in practi fori Ecclesiast. resolut. 302. num. 1. Emman. do Valle diel. sect. 3. cap. 1. num. 18. Salzedo diel. cap. 80. ad dis. 1. vers. fuit semper, & disponit Ordinari. Regia Lusit. lib. 5. tit. 13. in princip. ibi, scia quemmodo, & apud Hispanos l. 1. tit. 21. lib. 8. noua recop.

Eorum bona omnia confiscantur, Gom. diel. l. 80. Tauri num. 32. in fine. Menoch. diel. casu 286. num. 9. Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 69. Farin. d. quast. 148. num. 12. Armendar. in a. di. ad recop. legum. Nauarrae lib. 2. tit. 21. l. unica num. 31. vbi cum Salzedo intelligit de bonis, quae tempore commissi criminis habebat, & non de post acquisitis. ¶ Fiunt etiam infames, 8

Donell. comment. Iuris Ciuilis lib. 1. cap. 7. col. 1. Farinac. diel. quast. 148. num. 11. Cardoso in practi iudicium, verb. sodomita num. 8. [sicut & sodomitari, Aloyf. Ricc. in decif. part. 1. decif. 133. num. ult.] ¶ Et amittunt [no-

9 bilitatem diel. l. 1. ibi, per aliquam nobilitate sepiende, Auēdan. resp. 39. num. 9. Otorala de nobilit. part. 5. cap. ult. num. 4. Azeued. diel. l. 1. num. 17. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 13. num. 21. nec non] testandi facultatem, Dec.

in l. 1. num. 8. C. de secundis nupt. Couar. in Clem. si furiosus part. 1. §. 1. num. 6. colum. 4. Guillelm. in cap. Raynurtius, verb. mortuo num. 139. Menoch. de arbitrar. casu 286. num. 10. & casu 360. num. 59. & 60. Auen. ad l. 4. Tauri gloss. 7. num. 16. Farinac. diel. quast. 148. num. 16. Armendar. vbi proximo num. 32. Et procedere etiam si non esset condemnatus, dicit Francisc. Marc. Delphin. decif. 892. quem refert Aloyf. Ricc. in collect. decif. part. 1. collect. 184. in fine, & licet mortuus esset, ex

Farin. in practi crimin. part. 1. quast. 10. num. 44. resoluit Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. num. 4. [non enim praescribitur hoc crimen, ex traditis per Hippol. in l. qui falsam §. 1. num. 4. & 5. ff. ad leg. Corn. de falsis, Greg. Lop. in l. 4. verb. facta trenta años tit. 17. part. 7. Thom. Valasc. alleg. 13. num. 24.]

Sodomita punitur etiam si non constet de corpore delicti, Plot. conf. 132. num. 22. volum. 1. inter conf. criminalia, Baiard. ad Clar. §. sodomita num. 12. quos refert, & sequitur Armendar. vbi supra n. 29. ¶ & qui liber admittitur ad accusandum l. 2. tit. 21. part. 7. vbi Greg. Lop.

10 Nec tenera aetas delinquentis excusat à poena criminis sodomitae, Baiard. ad Clar. §. sodomita num. 13. [Lazar. in tract. de blasphemia quast. 9. num. 42. Homobon. de casib. referu. part. 1. cap. 3. Floron. in simili tract. part. 1. cap. 3. num. 3.] ¶ Senatus tamen Pedem. solet

11 tam agentes, quam patientes, quando excedunt 20. annos ad mortem damnare, teste Thesau. filio in addit. ad decif. 161. quem refert Aloyf. Ricc. part. 5. collect. 1877. [& addunt Grass. tom. 1. conf. lib. 5. tit. de adulter. conf. 3. num. 1. Belloch. de casibus referu. part. 2. quast. 1. num. 203. Diana moral. resoi. part. 1. tract. 15. resoi. 1. puerum ante 14. annum completum etiam hoc crimen exercentem non labi in poenas cōtra tales con-

12 minatos, neque in casus referuationem.] Iudicis nihilominus arbitrio minor est puniendus, Menoch. de arbit. casu 286. num. 19. Farinac. in practi crimin. quast. 92. num. 83. cum sequentibus, & quast. 148. num. 76. & conf. 33. num. 15. Hortens. Caualecan. de brachio Regio part. 4. num. 79. liri. E. Caualecan. lib. 3. decif. 13. Be-

13 ne verum est non esse credendum ei, qui affirmat aliquem secum voluisse committere hoc crimen. Ayun. conf. 41. Baiard. vbi supra num. 15. Armendar. vbi supra num. 28. vbi etiam dicit non esse dandam fidem famae concordanti cum dispositione talis, quia no-

14 tuit habere originem ab eo affirmante.

458 De officio, & potestate Episcopi.

15 Nec dictum minoris attestantis se de hoc crimine attentatum fuisse, facit indicium contra attentatorem, nisi concurrentibus aliis iudiciis, & coniecturis, Tritius. *Venetia decis. 14. par. 2. Marta Pisana decis. 138. Galpar Theaur. Taurin. decis. 35. Viui. decis. 157. Marc. Anton. Genuesi. in pract. Archiepisc. cap. 67. num. 2.*

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti se esse sodomitatum, Grammar. *decis. 40. num. 14. Bardi. ubi supra num. 3. Causalcap. conf. 109.*

17 Nec ipsi meretrici tale dicenti. Dec. *conf. 83. per totum, quem refert Armendar. ubi supra num. 28. in fine.*

18 Nec denique vxori dicenti se à viro sodomitatum, Hortens. *Cavalcan. de brachio Regio. part. 1. num. 282. vers. in summa. [& hinc solus conquestus mulieris de vitio nefando, non est sufficiens ad separationem thori, vt per Aloyf. Ricc. in decis. part. 1. decis. 71.]*

19 In probatione huius criminis testis recipi potest abique citatione partis, Soar. *de Pace in praxi tom. 1. temp. 8. num. 55. fol. mibi 64. Salzedo ad Bernard. cap. 88. alias 89. incip. Nefandi criminis, vers. in sodomia, de audito non probat, Cassan. in consuetudin. Burgund. rub. 1. tit. des iustices num. 56. fol. 66. Hippol. conf. 28. num. 4. & 5. Ex pragmatica anni 1598. edita Matriti testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum aliis probationibus, vel adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert Ignat. del Villar in sylu. responsor. resp. 9. num. 40. [Et nobilis tortura, & questioni subditur, ex l. 1. tit. 21. lib. 8. noua Recop. in qua quidem lege in crimine sodomie eundem processum & stylum seruandum esse statuitur etiam quoad torturam, quod seruatur in crimine læsæ maiestatis, Greg. Lop. l. 2. verb. cavallero tit. 30. part. 7. Otalora de nobilit. part. 5. cap. fin. num. 4. Gutier. pract. lib. 4. p. 15. num. 18. vbi dicit hanc sententiam proculdubio in Hispaniarum Regnis communiter praticari, etiam contra nobilissimos, & illustres titulos, refert Alphonf. Narbona ad l. 61. glos. 1. num. 16. tit. 4. lib. 2. noua Recop. pag. 218.*

Vtrum coitus sodomiticus inter masculos in primo & secundo gradu, habeat malitiam incestus, & sit in Confessione aperiendus: vide Dianam *diēt. part. 3. tract. 4. resol. 101.]*

21 Clerici de iure communi tam dicitur nefas exercentes à Clero sunt eiiciendi, vel ad agendam penitentiam in Monasteriis derrudendi, cap. Clerici, de excess. Pralat. Bernard. & Salzed. in pract. cap. 88. Clar. §. sodomia, num. 5. Armendar. ubi supra num. 29. [nouissimè Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 1. part. 8. cap. 4. num. 19. Marta de iurisd. part. 2. cap. 15. num. 4.] Rigidius tamen contra eos procedendum iussit Pius V. in Constit. 20. incip. *Horrendum*, his verbis, *Omnes, & quoscumque Presbyteros, & alios Clericos seculares, & Regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis tam diuini nefas exercentes omni priuilegio clericali, & omni officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico priuilegiis Canonis auctoritate priuamus, &c.*

22 **DIRVM NEFAS.** Non comprehendit exercentes vitium bestialitatis, saltem quoad pœnas ipso iure impostas, nam licet sit crimen grauissimum, & contra naturam, & grauius sodomia, non est sodomia, sed species distincta à sodomia, Nicol. Garc. *de benefico. part. 11. cap. 10. num. 204.* Contra Fr. Emman. in summa. tom. 1. cap. 208. num. 2. Prosper. de August. in addit. ad summam Bullar. verb. sodomia, ampl. 2. Farinac. *d. quest. 148. num. 47.* [Hinc inferentes referuata sodomia, nulla facta bestialitatis mentione, censeri referuata bestialitatem, Aloyf. Ricc. tom. 3. re-

sol. 59. Homobon. *de examine ecclesiast. part. 2. tract. 11. cap. 12. num. 26.* Belloch. *in tract. de casib. referu. p. 2. q. 2. num. 26.* sed contrarium verius est secundum Bonacin. *de matrim. q. 4. punct. 12. num. 3. Diana d. tract. 17. resol. 66. Nouar. nouissimè in lucerna Regularium, verb. Sodomia, num. 7. pag. 237.]*

23 Comprehendit tamen hac Constit. non solum Clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur. Aloyf. Ricc. *in praxi fori ecclesiast. decis. 352. in 1. ed. & resolut. 302. num. 2. in 2. edit. & in collect. decis. p. 5. collect. 1877. dub. 1. Farin. d. quest. 148. sub num. 36. Campan. in diuers. iur. Canon. rub. 11. cap. 22. num. 13. & 17. Prosper. de Augustino d. verb. sodomia, in princ. [Anton. Gom. l. 80. Tauri, num. 32. Farinac. in praxi crimin. q. 148. num. 36. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 12. num. 23. Lezana in sum. quest. Regul. cap. 5. num. 11.] Nicol. Garc. *d. cap. 10. num. 207. Menoch. casu 286. num. 5. [Nouar. d. verb. sodomia, num. 9. & 10.]**

24 Aduerte semper ad incurrendas pœnas in d. Bulla constitutas necessarium esse, vt peccatum sit in sua specie consummatum, non enim sufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo, nisi intercedat coitus intra vas ordinarium illius delicti, in quo delictum consummatur. Ita Vgolin. *de irregul. cap. 43. Suar. tom. 5. disp. 31. sect. 4. num. 21. & alij, quos refert, & sequitur Bonacina de magno sacramento Matrimonij quest. 4. punct. 11. num. 2. vers. aduertendum est secundum, quibus adde Mar. Alter. *diēt. cap. 3. vers. tertio notandum. [Chapeau. de cas. referu. casu 15. q. 3. part. 2. Coriol. eod. tract. p. 2. casu 9. n. 25. in fine, Pinell. in simili tract. casu 9. num. 6.] Aloyf. Ricc. d. resolut. 302. limit. 1. Nicol. Garc. d. cap. 10. num. 203. vbi resoluit dictam Constitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, seu extra vas, sed solum exercentes copulam sodomiticam, quæ tunc locum dumtaxat sibi vendicat, quoties semer emittitur intra vas, de quo etiam Lal. Zech. in resp. casuum consil. casu 1. tit. de irregul. §. de irregularitate proven. ex delicti qualitate, Fr. Emman. tom. 1. regul. quest. 30. art. 18. Campan. *d. cap. 22. num. 14. [me citato in hoc loco nouissimè Marchin. de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 8. cap. 4. num. 24. Diana moral. resolut. part. 1. tract. 17. alias tract. miscel. resol. 13. quidquid teneat Lezana in sum. quest. Regul. c. 5. n. 11.] Vnde ad incurrendum casum referuatum sodomie necessarium esse vt semen intra vas effundatur, resoluit Bonacin. *de matrim. quest. 4. puncto 11. num. 2. Pinell. de casib. refer. casu 9. num. 6. Chapeau. eod. tract. cap. 25. quest. 2. & Homobon. part. 2. cap. 4. sect. 2.]****

25 **EXERCENTES.** Verbum hoc iteratas requirit vice, ac frequentiam, factumque ex vsu quasi continuato, prout etiam in terminis, de quibus agimus, probat Imper. in §. i. em. lex Julia, *Instit. de pub. iudic. ibi, Item lex Julia de adulteriis, qua non solum temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, sed & eos, qui cum masculis nefandam libidinem exercere audent; vbi omnes verbum illud, exercere, intelligunt frequenti vsu, & quasi ex consuetudine. Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent si solum bis, vel ter hoc detestabile crimen commiserint, nisi illud ex vsu continuato exercent. Ita Nauar. in man. cap. 27. num. 249. vers. tertio dico, Maiol. lib. 5. cap. 43. num. 3. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 209. & quest. regul. tom. 1. quest. 30. art. 19. Sayr. de censuris lib. 7. cap. 12. num. 23. Auila eodem tract. part. 3. disp. 4. dub. 7. Henriquez in sum. lib. 13. cap. 36. in conuent. l. N. & lib. 14. cap. 5. in commento lit. F. Marc. Anton. Genuesi. in praxi Archiepisc. cap. 67. Mar. Alter. *d. cap. 3. vers. sed dubitari, Aloyf. Ricc. d. resolut. 302. limit. 2. Franc. Leo in the-**

sauro

sauro fori Eccles. part. 3. cap. 4. num. 30. Petr. de Ledesma. in summa. part. 2. tract. 27. cap. 15. conclus. 4. [Lezan. *diēt. cap. 5. num. 12. & nouissimè Marchin. tract. de sacramento Ordinis tract. 1. part. 8. cap. 4. num. 25. me citato in hoc loco Lotter. diēt. lib. 3. quest. 31. num. 66.] Marta de Iurisd. part. 2. cap. 16. Nicol. Garcia *diēt. cap. 10. num. 198. Campan. diēt. cap. 22. num. 11. Bonacina de magno Matrimonij sacramento quest. 4. punct. 11. num. 2. vers. aduertendum est primo, Soar. tom. 5. disp. 31. sect. 4. num. 22. Emman. de Valle de incant. & ensalm. sect. 3. cap. 1. num. 21. [Azor. institut. moral. part. 3. lib. 3. cap. 19. quest. 2. Belloch. de casibus referu. part. 1. quest. 1. num. 117. Homobon. in simili tract. part. 2. cap. 4. sect. 5. cas. 5. Diana d. tract. 17. resoluit. 65. me citato in hoc loco nouissimè Nouar. in lucerna Regular. verb. Sodomia à num. 4. pag. 238.] Quamuis contrarium teneat Salzedo, & Ioan. de Vella, quos sequitur Couall. quest. 228. num. 4. & nouissimè Cherubin. super dictam Bullam Pij V. schol. 2. [Aldrete de relig. discipl. lib. 2. cap. 15. §. 5. num. 28.]**

26 Etiam patientem labi in pœnas contra Sodomitas & in casum referuatum, tenent Bonacin. *de matrim. part. 4. punct. 11. num. 2. Aloyf. Ricc. in praxi tom. 3. resolut. 57. num. 7. Coriolan. de casib. referu. part. 2. casu 9. vers. veritur, Fenell. eod. tract. casu 9. num. 5. Floron. in simili tract. part. 2. casu 7. §. 1. num. 6. quicquid dicat cum aliis Diana *diēt. tract. 17. resolut. 64.]**

27 Non omnem exercentem obligat, & deuincit, seu notorium tantum, minimè verò occultum, Vgolin. *de irreg. cap. 43. §. 2. num. 4. Graffius in decis. auaris lib. 2. cap. 90. sub num. 13. Lotter. diēt. quest. 31. num. 67. Henriquez lib. 13. cap. 36. in fine, & lib. 14. cap. 5. num. 1. Campan. diēt. cap. 22. num. 12. [Auila de censur. part. 7. disp. 4. dub. 7. conclus. 7. Floron. de casibus referu. part. 2. casu 7. §. 1. num. 7. Finell. in simili tractat. casu 9. num. 6. me citato Diana *diēt. part. 2. tract. 17. alias 3. miscel. resolut. 69.]* notorium scilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt resoluit Graffius *diēt. cap. 90. num. 14. Belloch. de casibus referu. part. 2. quest. 1. num. 221. [Auila part. 7. disp. 4. in vltimis verbis, Campan. diēt. cap. 22. num. 13.]* quasi dictam Constitut. & pœnas in ea contentas fuisse receptam solum quantum ad forum exterius, at non esse in vsu quantum ad forum interius, dicunt Diana *diēt. tract. 17. resolut. 61. Sanctarel. de apostas. cap. 4. dub. 11. concl. 9. num. 14.]**

28 Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit suspensionem, vel irregularitatem, grandium delictum est occultum, Nauar. in manual. cap. 27. num. 249. Fr. Emman. in summa part. 2. cap. 210. num. 1. Lazar. *de sodomia num. 3. Aldrete diēt. cap. 15. num. 34. Henriquez lib. 14. cap. 5. §. 1. Bonacina diēt. punct. 11. num. 3. [& de matrim. quest. 4. punct. 11. num. 2. Valent. tom. 4. disp. 7. quest. 19. punct. 3. num. 5. Vgolin. de irregul. cap. 43. §. 3. num. 4. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 3. cap. 19. quest. 6. & 7. Sanctarel. in tract. de apostasia cap. 14. dub. 11. conclus. 9. & 10. Diana diēt. tract. 17. resolut. 69. Marchin. diēt. part. 8. cap. 4. num. 21. nouissimè Nouar. diēt. verb. sodomia num. 6.] Campan. diēt. cap. 22. num. 9. Quamuis clericos nefandum hoc scelus perpetranes suspensionem de iure contrahere ab Ordinum executione, & si in eis ministrare, vel celebrare audent, irregulares fieri à solo Papa dispensando, etiam si occultum fuerit Barbos. *de Episcopo, Pars I. l.**

commisum asserant Couarr. in Clement. si furia. sua part. 1. §. 1. num. 6. Feder. in praxi crimin. canon. part. 6. cap. 37. num. 11. Cavalcan. Fiuiz. *decis. 13. incip. In hoc processu, sub num. 15. part. 5. Clar. §. sodomia num. 5. Francisc. Marc. Delphin. decis. 687. incip. Queritur, num. 16. p. 2. Mar. Alt. diēt. cap. 3. a princ. contra eos enim est verior opinio, quam etiam post Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledesma. Auil. & alios, quos refert, & sequitur Nicol. Garcia *diēt. cap. 10. num. 195.**

28 Hinc fit non videri sodomitam prohibitum Ordinibus insigniri, aut beneficia acquirere, si occultum sit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium. Achill. de Graffis *decis. vnic. 3. sub tit. de pœnis, Campan. diēt. cap. 22. num. 19. Si vero notorium sit, & per consequens infamis infamia iuris ad Ordines non potest promoueri, & inuvalida est collatio beneficij illi facta, iuxta resoluta per Bonacinam de cens. disp. 7. part. 3. puncto 1. a num. 19. & quæ dixi supra allegat. præced. [hinc decisum refert Aloyf. Ricc. in decis. part. 1. decis. 60. quod adolescens muliebria passus, & ob id ignitis larid guttis cruciatus, est irregularis, & ead. part. 1. decis. 133. dicit resolutum clericum sodomitatum esse incapacem collationis beneficij, ac proinde in casu illius decisionis fuisse à quodam beneficio iuris patronatus exclusum. Intelligi post sententiam Iudicis declaratoriam, vt multis probat Diana *diēt. part. 2. tract. 17. resolut. 67.]**

29 **ET BENEFICIO, &c.** Verba hæc important probationem beneficiorum ipso iure, ita vt ante sententiã illa possint impetrari, retineri possunt tamen quousque sententia declaratoria intercedat, prout resoluit Lape. allegat. 16. incip. *An valeat, & ibi Mandos. addit. 1. & Bonacin. de magno Matrimonij sacramento, quest. 4. puncto 11. num. 2. in fine, Rota decis. 728. part. 3. lib. 3. diuers. Quaranta in sum. Bullar. verb. Sodomia ad finem, Laert. Cherubin. ad diēt. Constit. Pij V. scholio 1. optimè Campanil. diēt. cap. 22. num. 10. vbi etiam asserit, quod tunc non est necessaria possessoris citatio, nisi cum peteretur immissio in possessionem. Interim tamen non tenetur in foro conscientie cedere beneficio, officio, & dignitati, aut restituere fructus ante iudicis sententiam, ita Bonacina *diēt. puncto 11. num. 2. vers. Aduertendum est tertio* Qui enim commisit crimen, seu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipso iure, non amittit statim titulum, ita vt teneatur in conscientia illud dimittere ante declaratoriam Iudicis sententiam: ita Sahagun in cap. fin. de f. quest. possessionis num. 79. cum sequentibus, Morla in caporio iuris part. 1. tit. 1. quest. 9. num. 42. post Gutier. Henriquez, Fr. Emman. Molina, Azor. Soar. Petr. de Ledesma. Gabriel Vasquez Less. & alios Nicol. Garcia *diēt. cap. 10. num. 8. [Vgolin. de irregul. cap. 43. §. 2. num. 4. Campanil. in diuers. resol. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. num. 10. Homobon. de exam. Eccles. part. 2. tract. 21. cap. 12. quest. 26. Diana diēt. tract. 17. fol. 67. Marchin. diēt. cap. 4. num. 32.]**

30 Episcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridicè condemnatis nullo modo possunt dispensare, neque eos promouere ad Ordines, aut post promotionem, vt in illis possint ministrare, cum infamati iuridicè de crimine notum ipso iure sint irregulares, vt bene probat Nauar. in suo manual. cap. 24. num. 248. in qua irregularitate solus summus Pontifex potest dispensare, non autem alius Prælatus, vt resoluit Ludou. Miranda in m. Pralat. tom. 2. quest. 8. concl. 1. vbi etiam

N N n asserit

asserit neque Religionem Prælatos facultatem dispensandi habere cum huiusmodi conuictio de crimine nefando, nana propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam, & etiam propter scandalum quod exinde alijs oriri, & generari poterat vidento ipsum celebrare, eiusmodi irregularitas censetur Papæ referuata. [sic citato in hoc loco Alzodio de præcellent. Episcop. dign. part. 2. cap. 6. num. 67.]

Nota quod in Regno Portugalia ex privilegio Regis, & constitutione Pij IV. & Gregorij XIII. Inquisitores habent cognitionem nefandi criminis, vt attestantur Emman. Moura de incantat. & ensalms opuscul. 1. scilicet. 3. cap. 1. num. 16. Soula in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 59. num. 10. Quod etiam seruatur in Regno Aragoniæ, Valentia, & Barcinone ex Bulla Clementis VII. secundum Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 86. Narbona l. 20. gloss. 8. num. 3. tit. 1. lib. 4. noua Recop. Castrus Palus in sum. tom. 1. tract. 4. disp. 8. pu. 12. num. 11. Et aduertit Freitas in addit. ad tract. de Confess. sollicit. quest. 24. num. 136. non posse Inquisitores relaxare sodomitas Curia seculari nisi sint incorrigibiles.]

11 Cum itaque sui natura peccatum hoc sit grauissimum, cumque frequentia crescat, attentius procurare debent Confessarij, vt tam abominabile facinus omnino extirpetur, ac prorsus à fidelium etiam mentibus eradiceatur, & radicitus euellatur, idque tunc præsertim assequantur, si tum istud, tum aliud quodpiam peccatum carnis committentibus insistant ieiunia, disciplinas, frequentesque Confessiones, quin eius enormitatem exaggerent, vtentes verbis illis, quibus & D. Augustinus vtitur in sermone de vitio sodomitico; quod scilicet à tanta immunditia Angeli fugiunt, ac demones etiam oculos claudunt. Superiores etiam maximè cauere & inuigilare debent hoc impium scelus puniendo ne malum hoc tanquam pestis latentè serpat, & vires acquirat; opportunè igitur occurrendum huic morbo est, ne latè disseminatus multos summam contagione turpiter inficiat, & Dei iustissimam iram prouocet.

ALLEGATIO XLV.

Episcopus cum illegitimis ad Ordines, & beneficia quando possit dispensare?

S V M M A R I V M.

- 1 Dispensationes sunt stricti iuris, & odiose.
2 Argumentum de maiori ad minus in dispensationibus non valet.
3 Dispensatio concessa aduersus vnum impedimentum, vel defectum, non porrigitur ad effectum ad alium.
4 Dispensatus ad Ordines intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores.
5 Dispensatus, vt promoueri possit ad Ordines Sacros, multo magis censetur dispensatus, vt possit promoueri ad Ordines minores.
6 Dispensatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam simplicia.
7 Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad alium quam ad simplex non dicitur habitus.
8 Dispensationem obtinens ad aliquod beneficium sim-

- plex, si ad illud presentetur, dicitur habitus ad cetera simplicia.
9 Dispensatus ad Sacerdotium non manet habitus ad beneficium curatum.
10 Dispensatus ad curam, multo magis censetur dispensatus ad Canonicatus Cathedralium.
11 Dispensatus ad beneficium curatum non censetur dispensatus ad obtinendam dignitatem, etiamsi exuberans esset dispensatio.
12 Dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum.
13 Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates.
14 Dispensatus ad Dignitates non dicitur dispensatus ad maiorem dignitatem post Pontificalem.
15 Verba, & principales Dignitates in Collegiatis, non comprehendunt plures dignitates, quam vna in qualibet Collegiata.
16 Regula 3. Cancellariæ reseruat tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.
17 Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti aliena sollicitati, ac honoris impatientes.
18 Honorare melius est, quam honorari, sicut amare, quam amari.
19 Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium simplex.
20 Causa requiritur in dispensatione faciendâ per Episcopum.
21 Episcopus an possit cum illegitimo dispensare ad beneficium, quod non iure communi, sed statuto, vel consuetudine Sacrum Ordinem requirit.
22 Episcopus cum illegitimis potest dispensare ad Canonicatus Ecclesiarum Collegiarum.
23 Dispensare potest Episcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, seu inferiora beneficia Ecclesia Cathedralis.
24 Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex habens accessariè annexam Parochiam.
25 Capitulum Sede vacante potest sicut Episcopus huiusmodi dispensationes imperiri.
26 Capitulum Sede vacante dispensare in iis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis.
27 Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, qua iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem.
28 Episcopus non potest dispensare cum illegitimo super pluralitate beneficiorum simplicium.
29 Pontifex Summus solus ad dignitates, vel personatus etiam sine cura dispensat.
30 Episcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinem dispensare non potest.
31 Episcopus cum illegitimis ad Canonicatus Ecclesia Cathedralis dispensare non valet.
32 Contrarium sentiunt aliqui.
33 Sub distinctione federe componuntur. [Irregularitas occulta ex defectu natalium an sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines, remissus, ibid.]
34 Dispensatio an presumatur si illegitimus in habitu, & tonsura incedens Ordines suscepisset tali dispensatione precedente alleget.
35 [Episcopus an possit dispensare cum Clerico coniugato.]
36 Dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendam, ante aetatem 14. annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex imperare.

- 17 Episcopus promouens ad Ordines illegitimum, seu alium qui de iure communi promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, an intelligatur cum eo dispensasse.
38 Dimissi à Superioribus ex Societate I. E. S. V. & eiectione ab alia Religione, an incendant in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri.

DISPENSATIONES sunt stricti iuris, & odiose, strictamque recipiunt interpretationem, cap. 1. in fin. de filiis presbyter. lib. 6. Hoied. de incompatib. beneficiorum part. 2. cap. ultim. num. 67. cum sequentibus, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 11. à num. 16. Azor. institution. moral. part. 2. lib. 7. cap. 33. quest. 6. Martien. lib. 10. gloss. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. vnde recopil. Nicol. Garcia de benefic. part. 1. cap. 6. num. 58. Gratia Gironda de privilegiorum, seu exemptionum, explicat. num. 111. Marti. Anton. variar. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 14. & lib. 3. resolut. 2. num. 18. & 21. Carol. Tapia ad rubr. scilicet de consuetudine. Principum cap. 5. num. 1. cum sequentibus. Moneta de distrib. quotidianis part. 2. quest. 14. à n. 5. Soar. de legibus lib. 11. cap. 11. num. 10. & cap. 17. à num. 2. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rubr. 11. c. 13. num. 90. ita vt in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad casum habentem in se maiorem rationem, sicut resoluunt Coar. in de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 8. num. 1. Nauar. de redib. Ecclesiast. quest. 3. monit. 10. v. m. 2. Molina de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 48. & seq. Brunot. à Sole in locis commun. verb. dispensationes sunt odiose, Salas de leg. disp. 20. scilicet. 10. Sured. decis. 268. num. 20. & 21. Cald. Pericula de nominat. emphiteus. quest. 21. num. 5. Guicier. Canon. lib. 2. cap. 15. num. 124. Rendin. in prompt. recepturum sentent. tom. 1. tit. 29. num. 12. Molin. de iustitia tom. 3. tract. 2. disp. 591. num. 2. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 1. num. 32. & disp. 24. num. 17. Nicol. Garc. diel. cap. 6. num. 59. Campanil. diel. cap. 13. num. 91. vbi restringit, quando illud minus comprehenditur, & necessariò includeretur sub maiori, aut esset necessarium consecutiuum, ac dependens ab eo super quo fuit dispensatum, quia dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequentia, plenè Sanchez de Matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 19.

nes sacros, multo magis censetur dispensatus vt possit promoueri ad minores Ordines, ex multis quos refert, & sequitur Carol. de Grass. de effect. 4. n. 205.

Dispensatio etiam facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, cum sint separabilia, & executio vnus possit stare sine altero, ita probant cap. 2. & ibi gloss. de fil. Presbyt. Gemin. in d. cap. 1. vbi Monach. Archid. Ioan. And. & Ancharan. illo tit. lib. 6. Paril. cõf. 88. à num. 19. volum. 4. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 21. Garcia diel. cap. 6. num. 70. Sanch. de Matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 27. Mar. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 10. Molfel. in sum. Theologia moral. tract. 2. cap. 16. num. 8. in fine, & tract. 6. cap. 7. num. 21. Valq. in opuscul. de benefic. cap. 3. §. 1. dub. 5. [Aloyf. Ricc. in decis. part. 1. decis. 95. nouissimè Marcel. Vulpè in praxi cap. 47. n. 19. sic citato in hoc loco nouissimè Alphons. de Leone de officio Capellani quest. 4. praxi 6. num. 72. Filiuc. in summa Theolog. mor. tract. 4. de benefic. cap. 4. sub num. 5. in princip. Jextendi tamen ad beneficia simplicia cõferri solita clericis Ordinibus initiatis tenent gloss. verb. Sedis Apostolica in cap. ultim. & ibi Abb. num. 2. de filiis Presbyter. Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 8. num. 8. Oldrad. cõf. 215. num. 6. Michaël. Martin. de Villar del patronado de Calayataud. part. 9. costumbre 5. num. 4. Henriq. lib. 13. cap. 57. §. 5. Bellet. d. §. 3. num. 39. Sed alij existimant nõ extēdi ad aliquod beneficium obtinendum, cuius quidē opinionis preter citatos in principio huius numeri fuisse Rebuff. in praxi rubric. de dispensat. super defectu natalium, num. 48. Borgas. in tract. de irregularit. rubr. de filiis Presbyt. num. 9. quos refert & sequitur Campanil. diel. cap. 13. num. 96. quibus addo Mar. Antonin. diel. resolut. 19. num. 11. [Garc. de benefic. part. 1. cap. 6. num. 70. Marchin. d. tract. 1. part. 9. cap. 4. num. 13.] Azor instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. quest. 5. vbi ampliat etiam si dispensatus sit, vt ad omnes sacros Ordines ascendere queat. Verum dispensatus super clericatu potest obtinere pensionem, quia illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem nisi ratione clericatus, super quo si sit dispensatus, non indiget dispensatione super illegitimitate, vt per Sarnen. in reg. de annali quest. 21. ad fin. vers. si vero non datur, Seraphin. decis. 1264. num. 2. part. 2. & hanc opinionem perpetuo seruasse Rotam testatur ipsa apud Farinac. decis. 549. num. 3. part. 2. reuocatur. [Campanil. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 64. Alphons. de Leone diel. praxi 6. num. 73. quidquid contrarium esse de stylo datariæ Cancellariæ asserat Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. à n. 119.]

Qui enim simpliciter dispensatus fuit ad beneficium, vtique ad aliud beneficium, quàm ad simplex, non diceretur habitus, vt ait Borgas. de irregularit. part. 2. rubr. interpretatione dispensat. num. 2. sequitur Campanil. diel. cap. 13. num. 97.

Si verò aliquis obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex coniequeretur ad illud presentetur, dicitur habitus ad cetera simplicia, vt resoluunt Cauale. decis. 29. sub num. 35. part. 1. Campanil. diel. cap. 13. num. 98. Ex quibus facile colliges malè pronuntiauit Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 10. dum ait, quod illegitimus dispensatus ad Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcopatum, ac Dignitates: quia omnia sunt falla, & sine fundamento, prout tenent Sayr. diel. lib. 6. cap. 11. num. 27. & 28. Nicol. Garcia diel. cap. 6. à num. 67. Marchin. diel. cap. 4. num. 14. Campanil. diel. cap. 13. num. 101. Dispensatus simpliciter ad plura beneficia duo tantum sine cura recipere potest. cap. is cui, in fine, de prob. in 6. Felin. cõf. 4. n. 7. Rot. in Pac. Parochialis

Dispensatus verò vt promoueri possit ad Ordines Barbos. de Episcopo. Pars I. l.

de Talaueri 20. Nouembr. 1613. corā Card. Pamphilio iun. impressa per Fatinac. decisio. 528. num. 3. in princip. part. 1. recent. Et dispensatus ad beneficia recipienda non censetur dispensatus ad illa retinenda. Rebuff. in praxi dispensat. rat. etat. verb. & insimul retinere. Rot. decisio. 233. num. 26. part. 1. dixerit. & dist. decisio. 528. num. 1. part. 1. recent. etiam verba dispensationis sunt vniuersalia, videlicet, nec non quaecunque & quaecunque beneficia, &c. quia illa solum referri debent ad facultatem recipiendi, ita ut possit quidem quaecunque beneficia recipere etiam ultra duo sine simplicia, siue curata, vel etiam dignitates fuerint, non autem plura simul retinere. Rot. dist. decisio. 528. num. 3.

10 Vnde quamuis dispensatum ad Curata, multo magis censeri dispensatum ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiae, dixerit Ioan. de Selua de benef. part. 2. quest. 61. num. 6. tamen contrarium verius esse ex Rota decisio. 54. alias 1. de filiis Presby. in antiq. asserit Campanil. dist. cap. 13. num. 99. Et à fortiori dispensatum ad beneficium Curatum, non censeri dispensatum ad obtinendam Dignitatem, resoluunt Petr. Gregor. Syntagm. lib. 17. cap. 6. num. 36. Azor. dist. cap. 3. quest. 7. Bellet. dist. §. 3. n. 38. Etiam si exuberans esset dispensatio, nempe ad quaecunque beneficia, quia etiam tunc Dignitates non comprehenderet, nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum, vt post Rebuff. resoluunt Campanil. dist. cap. 13. num. 101. appellatione enim beneficiorum non veniunt Dignitates, Clem. 1. de sequest. poss. cum similibus citatis à Bellet. part. 1. tit. de discipl. clerical. §. 2. num. 38.

13 Sic etiam dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non potest promoueri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, Azor. dist. cap. 3. quest. 9. & 10. Sic etiam dispensatum ad obtinendum Canonicatum, vel dignitatem in Ecclesia Cathedrali, non censeri dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Pape ante vigesimum annum, probant Nauar. consil. 22. à num. 1. sub tit. de celebrat. Miss. Carol. de Grassis dist. §. ff. de iudic. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 270. num. 7. Mallobr. de Synodo dioecetana cap. 4. dub. 13. num. 31.

14 Hinc etiam dispensatus ad Dignitates non dicitur dispensatus ad maiorem Dignitatem post Pontificalem. Bellam. decisio. 698. post med. Rebuff. in concordata in form. mand. Apost. in gloss. verb. aut dignitate, & in praxi tit. de dispensatione super defectum natal. num. 86. quos refert, & sequitur Bellet. dist. tit. de disciplina clericali, §. 2. num. 39. Azor. dist. cap. 3. quest. 8. [me citato in hoc loco Marcel. Vulpe dist. cap. 47. num. 20.]

15 Sed ad maiorem cautelam hodie in dispensationibus, quae conceduntur, additur clausula, exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis, & causa similibus verborum, dubitatur apud aliquos legalis scientia tyrones, vel potius alieni honoris inuidios, & detractores, an scilicet sub illis verbis, & principalibus Dignitatibus in Collegiatis, comprehenderentur plures Dignitates, quam vna in qualibet Collegiata; nam cum quaedam in signis persona promoueretur ad Dignitatem, quae erat retenta in quadam collegiata, virtute illius clausulae contra illum à cœconomicis suis, & cooppidanis, magnū inuidiae argumentum oppositum fuit, possessioque sibi iam iniuste denegata; ego in hoc dubio (si dubium appellari potest, quod omni caret difficultate) respondi verba illa, & principalibus dignitatibus in Collegiatis, intelligi solum de vnaquaque dignitate principali in qualibet collegiata, quia pluralitas illa resoluuntur in singularitates, & respicit solum plura-

litarem Ecclesiarum. Probatur à simili ex regul. 3. Cancellarie, vbi circa reservationem beneficiorum habentur haec verba, principales in Collegiatis Ecclesiis, ex quibus resoluunt Doctores praeservari tantum vnā principalem in qualibet Collegiata, prout tenent Mandol. in dist. regul. 3. quest. 3. per totam, Menoch. consil. 190. num. 5. cum sequentibus, Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 21. num. 7. Nicol. Garcia de benef. part. 5. cap. 1. num. 262. Non obstat quod adducit Mandol. dist. quest. 3. in fine, nam decisiones, & iura, quibus innotitur, loquuntur tantum de duabus dignitatibus, & quae principalibus, quia tunc tantum duae sub eadem regula comprehenderentur, vt per Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 264. Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1670. Sed ad haec parum attendentes contrariam opinionem tuebantur aliqui praedicta iura non ignorant, sed alienae felicitatis, & honoris impatientes, & parum aduertentes honorem, qui videbatur aliis impendi, reflecti in seipfos, quoniam, vt ait Ioan. de Lignano de amicis, cum agit de amante, & amato num. 2. Honorare melius est, quam honorari, sicut amare quam amari, nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis, deinde amando, & honorando quis adimplet praecipuum Christi qui iussit nos, vt diligereamus proximum nostrum, ex Apost. ad Roman. 12. et nos inuicem honore assicremus, Quare non temere vulgò dicitur honorem esse facientis, non recipientis, facit l. 6. ff. de officio Proconsul. vbi dicit Vlpian. si ad aliquam celebrem ciuitatem, vel prouinciam caput Proconsul aduenerit, pati debet commendari sibi Ciuitatem, laudisque suas non grauare audire, cum honori suo Prouinciales id vendicent, ex quo text. clarum fit aliquem praestando honorem, cum in dicta lege honor Proconsuli vindicaretur, & tamen id honori suo Prouinciales vindicabant, vt eleganter exponit Thom. Acti. de ludo scaecchorum quest. 7. num. 71. [Illegitimos multa sunt species, nam si quis sit natus ex soluto, & concubina domi retenta, dicitur filius naturalis, si ex meretrice, dicitur manzer, si ex coniugato & soluta, dicitur nothus, si ex copula in iure Ciuili damnata, veluti ex rapto, incestu, lupto, sacrilegio, dicitur spurcius à spurcicia in iure reprobata: qui omnes ordinari non possunt, cap. 1. & per tot. §. 6. dist. cap. innotuit, de elect. cap. fin. de fil. Presby. Concil. Triden. sess. 22. de reform. cap. 20. ibi, natalibus, & §. 5. ibi, de ipsorum ordinandorum natalibus, & cap. 7. ibi, ordinandorum genus, &c. An expositi habendi sint illegitimi, & ab Ordinibus arce diuide infra alleg. 51. num. 148. cum seqq.]

Deueniendo nunc ad solutionem nostrae principalis quest. dico Episcopum dispensare posse cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium simplex, Papam verò solum dispensare quoad maiores Ordines, & ad beneficia Curata, vel ad ea, quae habent Dignitatem annexam, vel quae habent ordinem sacrum annexum; ita probatur in cap. 1. de filiis Presby. in 6. & ibi gloss. & Doctores. [Coninck de sacram. disp. 18. dub. 14. num. 112. & disp. 33. num. 29. dub. 1. Hieron. Venero in exam. Episc. lib. 1. cap. 20. num. 28.] Vgolin. de irregul. cap. 44. §. 2. num. 3. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 8. Gig. de penson. quest. 17. in princip. Rebuff. in praxi de form. litt. consur. num. 2. & tit. de dispensat. super defectu nat. num. 8. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 50. quest. 8. Henriq. in summ. part. 2. lib. 15. cap. 8. num. 10. litt. B. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 2. num. 48. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effect. 1. num. 530. [Cardof. in praxi Iudicum, verb. dispensatio num. 38. Marchin. me citato in hoc loco de sacram. Ordinis tract. 1. part. 1. c. 1. diff. 2. Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 48. num. 140. et seqq.]

seqq. vbi dicit ob generalitatem dicti rex. ad omnes cuiuslibet generis illegitimos extendi, nouissimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. fore. eccles. cap. 47. à n. 15. me citato in hoc loco Alzedo de praemin. Episc. dignit. part. 2. cap. 8. num. 32.] Ioan. Mar. Bellet. discept. clerical. part. 1. tit. de disciplina clerici. §. 3. num. 25. [nouissimè Torrelblanca in practica. Iuris spirit. lib. 2. cap. 13. num. 33.] Campan. in diuersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 81. Molfes. in sum. Theologiae moralis tract. 2. cap. 16. num. 5. [nouissimè me citato in hoc loco Alphons. de Leone d. praxi 6. num. 74. Quod locum habet in Episcopo dispensante cum filio suo illegitimo quoad minores Ordines, & beneficium simplex. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 12. num. 13. Suar. de censur. tom. 5. disp. 50. sect. 5. num. 6. Fr. Emman. in sum. tom. 3. cap. 38. num. 2. Alzedo d. part. 2. cap. 9. num. 18.]

In huiusmodi dispensatione facienda per Episcopum, cum sit inferior Papa, requiritur causa, & quod eorum suffragantibus meritis fiat, gloss. in cap. requisitis, §. nisi rigor, 1. quest. 7. Nauar. consil. 45. n. 2. de homic. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. quest. 13. art. 14. & 15. quem refert, & sequitur Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 49. Petr. Anton. à Petra in tract. de potest. Princip. cap. 32. dub. 2. num. 20. Carol. de Grassis de effectibus cleric. in prelud. num. 332. Valq. in opuscul. de beneficio cap. 3. §. 1. dub. 3. & 4. Molfes. in sum. Theologiae moralis tract. 6. cap. 7. num. 18. Illud tamen aduertere oportet, quod si illegitimus beneficium aliquod simplex obtineret à Papa, nequiret Episcopus cum illo super huiusmodi illegitimitate dispensare propter appositionem manus Papae, vt bene obseruat Simon. de reformat. qu. 64. num. 6. & Mallobr. in praxi habendi concorsim prel. 25. in princip. num. 4. secundum Pomanam impress.

Pro materiae explicatione antequam ad ampliationes & limitationes deueniamus, Primo est obseruandum quod dispensatus per suum Episcopum, poterit etiam in diuersa dioecesi beneficiari, per text. in cap. cum olim. vbi Abb. num. 1. de cleric. coniug. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 8. sub num. 8. vers. proderit etiam, & num. 9. Lotter. dist. lib. 2. quest. 48. num. 143. Secundo est obseruandum quod dispensatio fiat expressè ante promotionem ad beneficium, nam Episcopus promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare, ex communi opinione, de qua attestatur Rebuff. in praxi tit. de dispensat. super defectu natal. num. 9. Lotter. d. quest. 48. num. 144. Tertio obseruandum est, vt Episcopus non excedat limites à iure sibi concessa potestatis, quandoquidem ea restricta est ad Ordines minores, & ad beneficium nō curatum, sed simplex, in curatis enim quocunque; subsit causa vitilis, vel necessaria, non dispensat, vt voluit Gemin. dist. cap. 1. num. 5. Et quoad simplicia moderata etiam habet habenas, & respectu quantitatis, & respectu qualitatis, & quidem respectu qualitatis, vt non possit dispensare ultra vnum, ex quo text. in singulari loquitur, & tenent citati infra num. 28. respectu verò qualitatis vt haec facultas non intelligatur de omnibus omnino beneficiis, quae nō habent curam animarum, sed his tantum super quibus per Episcopum valet dispensari, vt expressè habetur in dist. cap. 1. quae omnia ex ampliationibus & habitationibus infra scriptis patebunt.]

Primo amplia supradictam resolutionem, quae habet Episcopum cum illegitimis posse dispensare ad beneficia simplex, procedere in Canonicatibus Collegiatarum Ecclesiarum, vt post Staphil. dicit Rota iuncta addit. Papez. decisio. 2. num. 15. de filiis Presby. in nouis, quam refert & sequitur Bellet. dist. §. 3.

num. 27. Nicol. Garc. dist. cap. 2. num. 69. [Anton. Fabric. in praxi benef. tit. de benef. Cathedral. num. 8. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Canonica, §. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 591. n. 16. Squillante de priuileg. cleric. cap. 4. num. 56. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 13. nouissimè Marcel. Vulpe d. cap. 47. num. 15. in fine,] scum non habeant annexum Ordinem aliquod sacrum, etiam si sint alicuius insignis Collegiatae, quia etiam ad huiusmodi Canonicatus obtinendos sufficit prima tonsura, & quod quis attingat decimum quartum annum, vt post multos, quos refert, dicit Nicol. Garc. d. part. 7. cap. 4. num. 39. & latius infra dicemus.

Secundo amplia in dimidiis portionibus, seu inferioribus beneficiis Ecclesiae Cathedralis, prout resoluunt Gomez de expectatiuis, n. 38. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 1. num. 117. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. num. 98. & seq. Gratian. dist. cap. 391. num. 17. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 69. Bellet. d. §. 3. num. 26. Dimidia enim portiones non habent sibi annexum Ordinem sacrum, nec illius atatem requirunt. Nicol. Garc. dist. cap. 4. num. 38.

Tertio amplia etiam si beneficio simplici, aut Canonicatu Ecclesiae Collegiatae, vel dimidiis Portionibus, aut inferioribus beneficiis Ecclesiae Cathedralis, parochialis Ecclesia vnita sit accessorie, ex multis rationibus, & iuribus id ipsum suadentibus, quae refero alio in loco, quarum illa principalis est, quia quod accedit alteri, sequitur conditionem, & naturam principalis; & ita hanc ampliationem tenent Gemin. in cap. 1. num. 12. de filiis Presby. lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. quest. 16. num. 27. Bellet. dist. §. 3. num. 34. Campanil. dist. cap. 13. num. 83. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 273. num. 47. [& cap. 591. num. 16. & 17. Zerol. part. 1. verb. Canonica, §. 3. Anton. Fabric. in praxi benef. tit. de benef. in Cathed. num. 8. Squillante de priuileg. cleric. cap. 4. num. 56. Alzedo dist. part. 2. cap. 6. num. 35.] Azor. dist. cap. 3. quest. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 7. num. 18. & de hac veritate huculque nemo dubitauit.

Quarto amplia Capitulum Sede vacante posse, sicut Episcopum, huiusmodi dispensationes impertrari, prout resoluunt Nauar. consil. 3. incip. An Capitulum Sede vacante, sub tit. de temporib. ordin. in antiq. & 7. de filiis Presby. in nouis. Campanil. dist. cap. 13. num. 81. Quarant. in sum. Bullar. verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundo quæro, Zerol. in praxi Episcopali. part. 2. verb. Capitulum, vers. tertio, pag. 28. [me citato in hoc loco Diana p. vti. 4. tract. 2. resol. 64. in fine, Lotter. d. lib. 2. q. 48. num. 141. nouissimè Marcel. Vulpe d. c. 47. num. 17.] licet contradicat Patif. consil. 136. incip. Seante defectu, num. 2. vol. 4.

Etenim Capitulum Sede vacante dispensare in iis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis, vt tenent Henriq. in sum. lib. 14. de irregul. cap. 20. §. 1. Gurierr. canon. lib. 1. cap. 3. num. 10. Sayr. in Clauis Regia lib. 6. cap. 11. num. 84. Cened. ad sex. collect. 4. num. 3. Molin. de iustitia, tract. 1. disput. 11. num. 5. Cardof. in praxi iudic. & aduocat. verb. Capitulum, num. 2.

Quin etiam generalior suppetit ratio, quod Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quae iure communi pertinebant ad ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim iure prohibitis. Syluest. verb. Capit. §. 2. Paulin. de potestate Capit. Sede vacante part. 1. cap. 3. num. 3. Rebuff. in praxi beneficiis. tit. de deuoti. à n. 57. Nauar. consil. 44. num. 1. de temporibus ordinationum, & consil. 7. de filiis Presbyter. Flamin. de resignation. lib. 7. quest. 23. num. 11. cum sequentibus. Suar. de censur. disp. 7. §. 11. et seqq.

sect. 2. num. 4. Molin. *diēt. disp. 1. n. 1. 3.* & 10. Gutier. Sayr. & Cardof. *dd. locis.* Aloyf. Ricc. *in praxi fori Ecclēf. decif. 357. num. 4. in prima edit.* & *refolut. 305. num. 4. in 2. edit.* ubi dicit, quod Capitulum succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictioni, tam contentioſæ, quam voluntariæ.

28 Primò limita non procedere ſuprapoſitam reſolutionem, niſi ad vnicum obtinendum beneficium; cum illegitimis enim non poterit Epifcopus diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, vt probat *diēt. cap. 1. §. ille verò, de filiis Presbyter. lib. 6. vbi Gemin. num. 8.* tenent Zerola *in praxi Epifcopali p. 1. verb. Ordo, circa finem.* Azor *inſtitur. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. quæſt. 12.* Auila *de cenſ. part. 7. diſp. 3. dub. 6. concl. 2.* Nicol. Garc. *diēt. cap. 2. num. 50. & part. 8. cap. 3. num. 4.* Lotter. *diēt. lib. 2. quæſt. 48. num. 146.* Squill. *de priuileg. cleric. cap. 4. num. 49.* Filliuc. *tract. 41. cap. 4. ſub num. 5.* Alphonſa Leone *diēt. q. 4. praxi 6. n. 82.* Quæuis contrariam videantur ſentire *gloſ. 2. in cap. ſinal. de filiis Presbyter. lib. 6. Selua de benefic. part. 3. quæſt. 12. num. 19.* Menoch. *de arbit. cauſa 201. num. 156.* Nam verius eſt, quod ſupra reſoluimus, quia intelligimus, cum quo diſpenſatur ad beneficium, non poteſt niſi vnicum obtinere, vt reſoluit Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 3. n. 6. & 11.*

29 Secundo limita in Dignitatibus, vel Perſonatibus, etiam ſine cura; ad quos ſolus Papa poteſt cum illegitimis diſpenſare. ita [*colligitur ex cap. ſin. de filiis Presbyter.*] *gloſ. verb. beneficium in diēt. cap. 1. Henric. diēt. lib. 14. cap. 8. num. 10.* Auila *diēt. dubio 6. concl. 6.* Azor. *diēt. cap. 3. quæſt. 3.* & poſt Perr. Gregor. Molin. Ledefnam, Tolet. Sayr. Leſſium, & alios reſoluit Nicol. Garc. *diēt. cap. 2. num. 53.* Lambertin. *in tract. de inueſt. patronat. lib. 1. part. 1. quæſt. 9. art. 3. verſ. adduco duo decimo, num. 50.* Campan. *d. cap. 13. num. 86.* [Benedict. Egid. *in tract. de priuileg. honeſt. art. 1. 6. num. 20. cum ſeq. vbi num. 23. verſ. tertio, ſubdit tex. in diēt. cap. ſin. loqui in dignitatibus & Perſonatibus, qui pertinent ad ecclēſiaſtica beneficia.*]

30 Tertio limita in beneficiis requirentibus ſacrum Ordinem, ad quæ Epifcopus nequaquam illegitimos diſpenſare valet. ita *gloſ. verb. beneficium in diēt. cap. 1.* quam ſequuntur *ibidem Ioan. Monach. num. 8. verſ. & idem Franc. num. etiam 8.* Anchar. *num. 2.* Campanil. *diēt. c. 3. num. 85.* quorum reſolutionem dicit Azor. *diēt. cap. 3. quæſt. 15.* intelligendam de beneficio, quod ſacrum Ordinem requirit privilegio, conſuetudine, vel ſtatu- to, in quibus Epifcopus nihil iuris, & poteſtatis habet.

31 Quarto limita in Canonicatibus Ecclēſie Cathedralis, ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Epifcopus diſpenſare, vt tenent Ioan. Monach. *in diēt. cap. 1. num. 7.* Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſatione ſuper deſectu natalium num. 10.* & ſequen. & hanc ſententiam (vt inquit Felin. *in cap. poſtulati verſ. 2. concl. ſub num. 4. de reſcript.*) videtur tenere Rot. Roman. *de ciſ. 136. vel ſecunda incip. Noluerunt Domini, de filiis Presbyter. in nouis, aliaſ 54. ſeu prima eod. tit. in antiquo, Zerol. in praxi Epifcop. part. 1. verb. Canonica, §. 3.* [Anton. Fabric. *in praxi benefic. tit. de beneficio, Cathedral. num. 8.* late Lotter. *d. quæſt. 48. ex num. 153.* Marcel. Vulpe *d. cap. 47. num. 10.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 3. cap. 38. n. 1.* Alzedo *d. p. 2. c. 6. num. 35.*]

32 Contractum tamen, imò Epifcopum poſſe cum illegitimo diſpenſare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali, tenent *gloſ. in diēt. cap. 1. verb. beneficium, quam ibi ſequuntur Ioan. Andr. verſ. in gloſ. intellige ſub num. 3.* Geminian. *num. 6.* Ancharan. *num. 1.* Domin. *num. 7.* Franch. *num. 6.* Cald. *conſ. 1. de filiis Presbyterorum, Selua de beneficiis part. 3. quæſt. 61. in ſinal.*

verbis, Azor. diēt. cap. 3. quæſt. 11. Nauar. qui addit hanc opinionem eſſe communiter receptam, *conſ. 3. incip. Militarum quæſt. num. 4. de etate, & qualis, in antiquis, & conſ. 4. de filiis Presbyter. in nouis* [Torreblanca *diēt. cap. 13. num. 33.*] Campanil. *diēt. cap. 13. num. 82.* vbi aſſerit deciſiones Rotæ ſupra allegatas non negare licere Epifcopis diſpenſare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Ecclēſie, ſed dicerè diſpenſationes ab Epifcopis conceſſas iuxta formã diēt. cap. 1. minimè extendi ad Canonicatus prædictos, prout Franch. bene aduertit *diēt. cap. 1. num. 6. in ſin.* quali procederent illegitimum habitatum ad beneficium ſimplex non intelligi diſpenſatum ad Canonicatum, niſi fuerit expreſſè additum, de Canonicatu, & inſinuat Nauar. *vbi proxime num. 4. & conſ. 2. num. 5. de filiis Presbyter.*

Sed hæ contrariæ opiniones federe diſtinctionis componitur, prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non poſſe Epifcopum cū illegitimis diſpenſare, procedit de iure nouiori Concilii Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12.* quo attento omnes Canonicatus Ecclēſie Cathedralis requirunt aliquem ex ſacris Ordinibus, ad quos cum non poſſit Epifcopus cum illegitimis diſpenſare, ex adductis per Lotter. *diēt. q. 48. ex num. 147.* ſequitur, quod etiã non poterit ad beneficia, quæ ſibi illos habent annexos. At verò ſecundã opinio procedit de iure antiquo, & ita diſtinguit Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 8. num. 11.* Zerola *in praxi Epifcopali part. 1. verb. Canonici §. 3.* Sayr. *de cenſ. lib. 6. cap. 11. num. 13.* Auila *eod. tract. part. 7. diſp. 3. dub. 6. notab. 3.* Henric. *lib. 14. cap. 8. §. 10. ad ſin. Leſſ. de inſtituta lib. 2. cap. 34. num. 86.* Nicol. Garc. *diēt. cap. 2. num. 65.* & aſſerit videtur Campanil. *diēt. cap. 13. num. 85.* [Squillante de priuileg. cleric. cap. 4. num. 52. cum ſeq. Lotter. *diēt. quæſt. 48. num. 173.*]

Ultimò limita in beneficiis paternas, non poſſe enim Epifcopum diſpenſare, vt filius illegitimus obtineat beneficium ſimplex in Ecclēſia patris ſui, probat *cap. cum electorem, de filiis Presbyter. & tenent Vaſq. in opuscul. de benefic. c. 3. §. 1. dub. 6.* [late Lotter. *diēt. quæſt. 48. ex num. 174.*] Nicol. Garc. *part. 7. cap. 3. & num. 6.* Moſſel. *diēt. tract. 6. cap. 7. num. 19.* reproban- tes opinionem Sylueſt. & Angeli aſſerentium, vt poſt mortem patris poſſit Epifcopus diſpenſare cum illegitimo. [eandem opinionem tenent Leſſ. *de Inſtit. lib. 2. cap. 34. num. 89.* Layman. *in ſum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 14. num. 5.* Alphonſ. de Leone *diēt. q. 4. praxi 6. num. 83.* qui hoc limitant in nepotibus ex iſtis illegitimis clericorum, ſiue legitime ſiue, illegitimè fuerunt procreati.]

Vtrum autem irregularitas occulta ex defectu natalium ſit ab Epifcopo diſpenſabilis quoad ſacros ordines? vide Dianam *reſolut. moral. p. 2. tract. 2. reſol. 64.*

Queri oportune poteſt, an diſpenſatio præſumatur ſi illegitimus in habitu, & Tonſura incendens Ordines ſuſcepſiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget? In qua quaſtione negatiuam partem amplexa eſt Rota Roman. *in vna Hiſpalen. Canonici decif. 780. lib. 3. part. 3. diuerſi vbi decifum fuit teneri ſe clericum per litteras probare, & diſpenſationem reuocantem defectum natalium anteceliſſe.* Facit etiam quod diſpenſationem allegans illam probare tenetur, cum non præſumatur, prout tenet Bellamer. *c. 10. num. 43.* Malcard. *de probat. conſ. 523. ſub n. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. quæſt. 132. ſub num. 72.* Surd. *conſ. 245. num. 32.* Sed ſtat pro contraria parte deciſio eiufdem Rot. Roman. in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram Rotæ *decif. ſecundam, incip.*

*cap. Voluerunt Domini, ſine 136. num. 8. de filiis Presbyterorum in nouis, in qua decifum fuit non probandã, & verificandam elapſo triennio diſpenſationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica reſolutio Ancharan. *conſ. 117. propè finem,* vbi præſumptionem exortiri ex longa poſſeſſione beneficii, ac diſpenſationem interceſſibile defendit, quod etiam tenet Flores de Menã *variar. quæſt. lib. 3. quæſt. 23. num. 52.* item hanc partem ſequitur Gómez *ſuper regul. Cancell. de trienniali quæſt. 10. verſ. nec obſtat,* vbi deciſione Rotali reſolutum arreſtatur regulam ipſam de trienniali inuare etiam execrabilem, ita quod liceat execrabili allegare diſpenſationem, ſi triennio poſſedit.*

Verùm in hac contrarietate Campanil. *diēt. cap. 13. num. 107.* aſſerit præfatam Rotæ deciſionem in illa Hiſpalen. canonicatus ſubſistere tantum reſpectu proprietatis, hoc eſt, validitatis, ſeu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficii; non autem reſpectu poſſeſſionis clericatus, ſeu beneficii, regula enim de trienniali non operatur effectum, niſi quoad poſſeſſionem, & fructus duntaxat, vt à Campanil. *diēt. cap. 13. num. 111.* Tamen ne litibus via aperitur, aut diſſenſionibus datur locus, ſi decennio ſaltem aliquis illegitimus in beneficio ſtererit, vel beneficia incompatibilia poſſederit in præſentia ſui ſuperioris credendum eſt iuſſum titulum, & diſpenſationem obtinuſſe, cum credendum non ſit vnum, vel plures Antiquitates ſepius viſitantes poſſeſſori annuiſſe, niſi viderint diſpenſationem, alioquin prohibuiſſent in habilem miniſtrare, ſiue incapacem obtinere beneficia, aut ſine titulo, vt optimè inferit Rota *de ciſ. 4. incip. Fuit conſuſum, num. 8. part. 2. diuerſ. & faciunt quæ tradunt Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſt. 6. num. 74.* Aloyf. Ricc. *in praxi fori Ecclēſiaſt. decif. 701. in 1. edit. & reſol. 593. in 2. edit.*

[Illud eſt in hac materia ſingulari nota dignum, quod Epifcopi qui poſſunt diſpenſare cum illegitimis, ad primam Tonſuram, quatuor Ordines minores, & ad beneficium ſine cura, iuxta ſupra reſoluta, debent expreſſè dicere in Bullis ſe diſpenſare, aliàs non intelligeretur facta diſpenſatio, quia quando Epifcopus vult facere aliquos contractus in ſalibus, in quibus poteſt diſpenſare, non videtur in eo diſpenſaſſe niſi exprimat; & hæc eſt differentia inter Papam, & inferiores, quod Papa faciendõ aliquid, quod valere non poteſt propter aliquod iuris impedimentum, niſi diſpenſet, videtur tacitè diſpenſare, non autem Epifcopi niſi dicant ſe diſpenſare, doctrina eſt Abb. recepta *in cap. diuerſis ſalaciis, de cleric. coniug. Nauar. conſ. 4. num. 2. de ſimon.* Et ſubdit idem Marcel. Vulpe *vbi ſupra num. 21.* quod ſi illegitimus impetrat diſpenſationem à Papa vt poſſit promoueri ad Ordines maiores, eaque impetrata contraxerit matrimonium, non euaneſcit talis diſpenſatio, ita vt mortua eius vxore vnica, & virgine, poſſit virtute dictæ diſpenſationis promoueri ad Ordines ſacros, & num. 22. aduertit clauſulam illum apponi ſoliã in diſpenſationibus Apoſt. dummodo patet incontinentia imitator non ſit, non importare conditionem, ſed inſtructionem, & eius defectum non vitare diſpenſationem.]

35 Vterius curioſus quaeret lector, an Epifcopus poſſit diſpenſare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expreſſum in iure, Abb. Sylu. Lambert. & alij, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 5. num. 4. & 5.* quibus addo Valer. Reginald. *in praxi fori parit. lib. 30. num. 149.* Moſſel. *in ſum. Theolog. mor. tract. 6. cap. 7. n. 27.*

Deinde poſtulabit aliquis, an diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* poſſit aliud beneficium ſimplex obtinere ab Epifcopo abſque noua diſpenſatione? In qua quaſtione dicendum eſt, quod cum obtinens diſpenſationem ad beneficium ſimplex, dicatur habitatus ad cætera ſimplicia, vt reſoluit Campanil. *in diuerſis Canon. rub. 11. cap. 13. num. 98.* poterit in euentu de quo agimus, huiusmodi capax, & habilis per diſpenſationem factam ad alia ſimilia ſimplicia ab Epifcopo impetranda, dummodo ius non reſiſtat, vt ſunt duo ſimplicia beneficia, ita in terminis Aloyf. Ricc. *in praxi aurea reſolut. 64.* [Si verò à Papa diſpenſatus fuerit, vt poſſit habere quodcumque beneficium Curatum, & virtute diſpenſationis vnum fuerit aſſecutus, non poterit illo renunciato vigore eiufdem diſpenſationis alterum aſſequi, Cardof. *in praxi iudicum, verb. diſpenſatio, num. 19.*]

Ultimò quæro, vtrum ſi Epifcopus promoueat ad Ordines illegitimum, ſeu alium qui de iure communi promoueri non poteſt, in caſibus tamen, in quibus poteſt diſpenſare, intelligatur cum eo diſpenſaſſe? Affirmatiuam partem tenent Oldrad. *conſ. 329. num. 4. & 5.* & conſ. 330. per 101. præcipue num. 6. per 101. in 1. ſin. C. qui admitti ad bon. poſſeſſ. dum ibi dicitur quod pupillus non poteſt ſine tutore honorum poſſeſſionem petere, nec Prætor dando aliquid agit, ſed ſi Prætor ſciuit illum pupillum diſpenſare, & ſupplere videtur defectum ætatis, Natta *conſ. 402. num. 29.* Roman. *conſ. 216. num. 7.* vbi apoſtilla *verb. videtur, & conſ. 307.* Maiol. *de irrog. cap. 51. num. 8.* Henric. *in ſum. lib. 14. cap. 17. §. 4. lit. P. Suar. de cenſur. tom. 5. diſp. 41. ſect. 3. num. 4.* Decius *conſ. 18. num. 24. tom. 1.* Tiber. Decian. *reſp. 31. num. 8. tom. 4.* Ex facto enim eius, qui poteſt abſoluere, inducitur abſolutio realis, Alex. *conſ. 164. num. 8. vol. 7.* Et hoc ideo, quia pariter conſenſus ex facto elicitur, ac ex verbis, *de quibus ſſ. de legib. ibi nam quid intereſt ſuffragio populi voluntatem ſuam declarat, an rebus ipſis, & factis, &c. l. ſi aua. C. de iure delib. recuſari, & ibi gloſ. ſi de acquir. hered. imò facta potentius exprimitur hominum voluntatem, quam verba, vt prædictis iuribus communiter notatur, & videndus Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 594. num. 20.**

Denique dubitari poteſt an dimiſſi à Superioribus ex Societate I e s v, & erecti ab alia Religione, reincident in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non poſſint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri? Quoad dimiſſos ex Societate exiſtimo non incidere in priſtinam irregularitatem ex defectu natalium, vt poſt Suar. & Sanctareſ. reſoluimus *de iure Ecclēſiaſt. lib. 1. cap. 42. num. 192.* quicquid aliter teneat Turrian. *de cenſur. lib. 9. diſp. 71. dub. 2.* quem videtur ſequi Diana *part. 4. tract. 2. reſol. 66.* Quoad erectos (quicquid innoluant Doctores) ex declaratione ſacrae Congreg. *ſub die 21. Sept. 1624.* ſunt perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinaris locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, ac modo relaxandi.]

Ubi idem Sanch. et al. de reſcript. in cap. 1. §. illa de filiis presbyter.

ALLEG

ALLEGATIO XLVI.

Episcopus an possit cum illiteratis ad Ordines dispensare?

S V M M A R I V M.

- 1 Literatis viris indiget Ecclesia Dei, per quos totus mundus illuminatur.
2 Ecclesia semper amat sapientes.
3 Sciotes presumuntur a vitiis abstinere.
4 Ignorantia est mater omnium errorum.
5 Illiterati penitus non possunt fieri clerici.
6 Illiteratus comparatur caeco.
7 Illiteratus est nullus in Ecclesia Dei, nec in ea placere potest.
8 Illiteratus a finis nuncupari solet, & non venit appellatione hominum.
9 Illiteratus est magis odiosus quam homicida. Illiteratus dicitur, qui prima Grammatica Rudimenta non didicit. ibid.
10 Irregularis est illiteratus.
11 Illiteratus defectus est omnino indispensabilis.
12 Literatus iure diuino requiritur.
13 Episcopus potest dispensare ad Ordines cum illiterato aliquoq; principium Grammatica habente, & spem addiscendi in futurum ostendente.
14 Religiosi bene legentes, & canentes, etsi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tuta conscientia possunt ab Episcopis ordinari.

ECCLESIA Dei indiget literatis viris, quibus regitur, & sustinetur. cap. super pecula, de praebedis, cap. cum ex eo. & ibi Ioan. Monach. num. 1. de elect. in 6. Abb. in cap. de multa num. 5. & 7. de praebedis. Carol. de Grassis in tract. de effectib. cleric. in prelud. a num. 63. Felin. in cap. si quando, num. 7. vbi Nauarr. except. 16. num. 5. de rescript. Hieron. Giach in cons. sydicarius, num. 67. & 81. Petret. ad extranag. ambrosi. verb. ex quibus Ecclesia, num. 21. de rebus Eccles. non alienan. [Rodoan. de spal. quest. 9. §. ult. num. 20. cum seqq.] Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de discipl. cleric. §. 4. num. 8. Rot. in vna Meliten. Canonicius 9. Marij 1595. coram Illustrissimo D. meo Card. Millino impressa per Marchesam. de omissionib. part. 1. §. 2. pag. 611. Per quos totus mundus illuminatur, cap. fin. de Magist. d. cap. cum ex eo, de elect. in 6. gloss. verb. viris literatis, in extranag. execrabilis, de praebedis. Flamin. de resign. lib. 4. cap. 11. num. 17. Carol. de Grassis d. prelud. num. 88. ob idque dicuntur radij Solis, & Stellae. quib. habita, & ibi Bald. num. 12. C. ne filius pro patre, Mandol. in reg. 16. Cancell. quest. 115. num. 3. Vnde & Ecclesia ipsos semper amat. cap. Episcopus 41. dist. d. cap. multa, late & eleganter Marc. Anton. Genuent. in practicabilibus Eccles. quest. 621. ac illis fauet Flamin. de resign. lib. 5. quest. 3. num. 78, multaque priuilegia concedit Carol. de Grassis dist. prelud. n. 89. quia & ratione scientiae, qua sunt decorati, praesumuntur abstinere a vitiis, cap. cum a iuuenute, §. quis praeerea, de praesumpt. & quemadmodum scientia est mater virtutum, cap. praesumptum 1. §. 5. Menoch. de praesumpt. lib. 6. §. 91. n. 20. ita ignorantia est mater omnium errorum, cap. ignorantia, cap. si laicis 38. dist. cap. nisi cum pridem, §. pro defectu, de renunciat.

Et hinc fit quod Episcopus cum maior parte Capituli potest statuere, vt quilibet Canonicus de suis

praebedis conferat alicui pauperi scholari studenti certam quantitatem singulis annis in subsidium, Abb. in cap. ult. num. 2. de his quae sunt a maiori parte Capit. Bolognet. in aurb. habita, num. 387. C. ne filius pro patre, Bottae. de Synodo Episcopi in 3. part. concl. 17. in 9. col. art. 1. Rebuff. de priuileg. scholast. priuileg. 42. quos refert & sequitur Rot. in vna Meliten. Canonicius 9. Marij 1595. coram Illustrissimo D. meo Card. Millino, impressa per Marchesam. de commission. p. 1. §. 2. pag. 611. in vlt. impress. [ob quae semper existimauit, studia, & lucubrationes, quas cum summa omnium utilitate in lucem edideram, mihi non parum utilitatis allaturus in hac Curia Martitensi, quam a septem annis inhabito; sed cum in mala tempora bellicis vindi que infesta aduentus hic meus incidit, minime admittor quin iura sileant, & libri non perquirantur, nam, vt inquit Plutarchus in vita Caij Marij. Inter armorum strepitum leges non audiuntur. prout eum refert D. Ferdinandus Pizarro y Orellana in tract. de viris illustribus noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, cap. 7. obseru. 4. pag. 116.

Peccat enim, qui non habet scientiam sufficientem ad illud officium, quod appetiuit, cap. non est putandum, in fine 1. §. 1. Iacob. de Graff. d. cap. 11. n. 2. culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti, l. culpa est, ff. de regul. iuris, cap. non est sine culpa, eod. tit. lib. 6.]

Penitus igitur illiterati non possunt fieri clerici, 5 cap. praecipimus 34. distinct. cap. illiteratos, & ibi gloss. 1. 38. dist. cap. si quis 77. dist. cap. fin. de etate & qualis. cap. fin. de tempor. ordin. in 6. Bern. in pract. crimin. cap. 18. alijs 21. Nauarr. in cap. si quando except. 11. num. 45. & 50. de rescriptis, Menoch. de arbitr. casu 425. Lambert. de iuro patron. part. 1. lib. 2. art. 24. quest. 9. num. 2. Fulu. Pacian. de probationibus lib. 2. cap. 34. num. 79. Gutier. Canonic. lib. 1. cap. 26. num. 37. Henric. in summ. part. 2. lib. 14. cap. 8. num. 11. Flamin. de resign. lib. 4. quest. 4. num. 2. & quest. 11. num. 17. cum sequentibus & lib. 5. quest. 3. num. 70. cum sequentibus. Azor. in sum. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. quest. 9. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 4. num. 41. cum sequentibus. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 9. a num. 7. Illi enim comparantur caecis, cap. 6 post translationem, §. item si quis, de renit. & Et sunt nulli in Ecclesia Dei, cap. congregato, & ibi Bald. num. 4. de elect. Nec in ea placere possunt, cap. illiteratos 36. distinct. cap. ignorantia, 28. dist. cap. quia frater 7. quest. 1. Franc. Leo in thesauro furi Eccles. part. 2. cap. 2. num. 72. & a fini nuncupari solent. Ioan. Monach. in cap. ex eo de elect. in 6. & in cap. sicut num. 10. de verb. signific. eod. lib. Petret. vbi supra num. 23. [Rodoan. d. quest. 9. §. fin. num. 21.] quiniq; non veniunt appellatione hominum, sed iumentorum, Gomez in reg. de annali 47. in fin. & Et sunt magis odiosi, quam homicida. Thom. Acti. de ludo scaecorum, quest. 8. num. 29. & Flamin. d. quest. 3. num. 90.

Illiteratus omnino dicitur, qui prima Grammaticae rudimenta non didicit. Praepos. in cap. 1. num. 2. post med. 39. distinct. Rota Roman. dinerf. part. 2. de cist. 16. num. 3. Carol. de Grassis in d. prelud. num. 237. & seq. Flamin. dist. quest. 4. num. 2. cum sequentibus, & dist. quest. 3. num. 70. cum sequentibus, Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 32. Campanil. in diuersis Canon. rub. 5. cap. 5. num. 2. vel qui eligere, & scribere Latine nescit, Azor. d. part. 2. lib. 6. cap. 6. §. 3. Garc. part. 7. cap. 7. num. 15. Cast. Palao in oper. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 4. punct. 6. num. 9. & quoad propositum in ordinato ad primam Tonfuram dicitur talis qui nescit legere, & scribere; ad minores vero qui Latinam linguam non intelligit; ad Subdiaconatum & Diaconatum, qui Latine non scit, & quae legit, minime intelligit; Sacerdotium, qui non bene legit contenta in Missa, nec

83

hec mediocriter sanctum intelligit. Colliguntur haec ex resolutis per Sanch. in opus. moral. lib. 7. c. 1. dub. 45. n. 3. cu seqq. Irregularis enim is dicitur, na inter irregulari conuenerat haec ex defectu litteraturae. [C. praecipimus, ver. aut ignoranti litteraturae, 36. dist. c. vlt. de et. & qual. Thom. Valasc. d. alleg. 9. n. 11.] Auila de cens. p. 7. disp. 4. dub. 1. Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 7. n. 19. Vidual. in candel. libro aureo part. 2. tit. de irregul. §. 1. Tolet. in summ. cap. 58. vers. irregulares ex defectu uimae, Rebuff. in tract. de pacificis poss. num. 226. Gonzal. dist. gloss. 4. num. 41. Flamin. dist. quest. 3. num. 89. Estque omnino indispensabilis. Rebuff. de pacificis poss. num. 264. & Flamin. dist. quest. 4. num. 2. [Quare Episcopum non posse dispensare cum omnino illiterato, vt Tonfuram etiam suscipiat, resoluunt Rebuff. in praxi tit. de clericis a quibus, & quomodo creentur, num. 28. Bernard. in pract. cap. 21. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 2. nec in scientia requisita ad alios Ordines minores, vt per Nauarr. in cap. si quando, except. 11. num. 7. de rescriptis, Salzed. ad Bernard. dist. cap. 21. vers. dispensare, Sanch. dist. dub. 45. num. 14. Et quod plus est, tener Turrec. in cap. si in laicis dist. 38. non posse Papam dispensare vt omnino illiteratus promoueat ad sacerdotium, quia est contra Ius diuinum, refert Sanch. dist. dub. 45. num. 2. in med. & Litteraturam enim Iure] diuino requiri, videtur probari ex illo Osae Prophetae cap. 34. ibi, conticuit populus, eo quod non habuerit scientiam, quia scientiam repellit, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. [referunt post alios Iacob. de Graffis in aureis decis. part. 2. lib. 1. cap. 11. num. 22. Petr. Greg. in praxi benefic. cap. 37. num. 5. ad fin.] Bernard. in pract. cap. 21. num. 6. Vidual. dist. tit. de irregul. num. 97. Azor. dist. part. 2. lib. 6. cap. 6. quest. 4. colum. 685. Flamin. lib. 4. quest. 4. num. 7. Carol. de Grassis dist. prelud. num. 64. [Thom. Valasc. d. alleg. 9. num. 10. nihilominus tamen si de facto illiteratus ordinetur, recipit characterem, Bernard. dist. cap. 21. n. 21. vers. si autem carens, Iacob. de Graffis in aureis decis. part. 2. lib. 1. cap. 11. num. 19. Thom. Valasc. dist. alleg. 9. num. 30. quia in ordinandis scientia requiritur, non ex necessitate sacramenti, sed ex necessitate praecipii, Sanch. in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 1. nam quod dicunt Doctores aliqui quod defectus litteraturae Iure diuino reprobatur, non est referendum ad ius diuinum naturale, aeternum atque immutabile, sed ad ius diuinum positum, & ex causa dispensabile, vt probat Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 50. a n. 17. succurruntque plura exempla dispensationis huiusmodi, vt de Anacortia ad sacerdotium per sanctum Planianum Episcopum Macedonicum, de sancto Antonio Anacortia pariter ad sacerdotium promoti, cuius meminit August. lib. 1. de doct. christ. in prin. de Spiridon. etiam ad Episcopatum Cypri, de quo Cassiodor. in partita histor. lib. 1. c. 10. & 11. quorum meminit Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 32. num. 5. & 6. vbi sub num. 10. refert aliud exemplum de Sanctulo Presbytero, qui nec prima elementa litteraturae, nec legis decem praecipia cum calleret, Presbyter tamen erat, excusatoreque suae illiteraturae habuit Gregorij dicentem plenitudinem legis charitatem esse, indeq; eum sem Sanctuli totam legem in Dei ac proximi dilectione seruasse.]

Verum si ordinatus aliquod principium Grammaticae habuerit, aut modicum quid sciat, & ostendat spem addiscendi in futurum, potest Episcopus cum eo dispensare, quia minor scientia sufficit quando adest spes addiscendi in futurum, Rebuff. de iusticiis poss. num. 215. & dist. tit. de clericis num. 28. Henric. dist. cap. 8. §. 11. propi. finem, Salzed. ad Bernard. dist. cap. 21. lit. D. in nouiss. edit. [Menoch. de arbitr. casu 425. Barbos. de Episcopo. Pars I.]

num. 58. dum ait posse Episcopum arbitrari magis expedite Ecclesiae si Ordines conferat ei, qui etsi adhuc Latinam linguam non intelligit, est tamen bonae indolis, & pro etate docilis, Sanch. dist. lib. 7. c. 1. dub. 45. num. 13. Lotter. dist. lib. 2. quest. 50. num. 23. & 24.] remissiuè Mai. Alter. de cens. tom. 2. disp. 16. de suspens. cap. 1. vers. secundo, in fine, Gonzal. dist. gloss. 4. num. 80. cum sequentibus. Vnde Alciat. de praesumpt. reg. 2. praef. 3. & lib. 1. de verborum signific. pag. 16. quem refert Thom. Actius de ludo scaecorum quest. 8. priuileg. num. 82. ex Innoc. & Iason. sententia, affirmat propter futurae doctrinae spem multa contra Iuris regulas disponi. [Cast. Palao dist. punct. 6. num. 12. vbi subdit quod hac iusta causa non intercedente ex dispensatione Episcopi prorsus illiterato beneficium nequaquam dari poterit.]

Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliquantulum deficiant, tuta & secura conscientia possunt ab Episcopis ordinari, & a Praelatis Regularibus praesentari, vt ordinantur, huiusmodi regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, sed solummodo ad assistendum Choro diuini officii, & ad ministrandum Altari, faciendamque rem sacram, remanetque in illis spes de comparanda tali scientia & cognitione necessaria ad suum munus, & officium peragendum propter continuam instructionem, quae huiusmodi rebus habetur in cunctis religionibus, haec sententiam ex doctrina gloss. verb. instructio, in c. legi 16. q. 1. tenet Syluest. verb. clericus 2. n. 1. Iac. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 3. c. 2. n. 24. Maiol. de irregul. lib. 1. c. 31. n. 5. Henric. in summa lib. 10. de sacram. Ordinis cap. 16. in fine. Portel. in dubijs Regular. verb. Ordines sacri num. 6. optime Miranda in manuali Praelatorum tom. 2. quest. 8. art. 7. conclus. 1. [Hieron. Roder. in compend. quest. Regular. res. 52. num. 22. Laurent. de Peirinis tract. 2. de Relig. Praelato q. 3. cap. 7. n. 20. Aloyf. Bariola in apbor. lit. R. verb. Regulares ad Ordines. Diana res. moral. part. 2. tract. 16. res. 29. & part. 3. res. 86. & part. 4. tract. 2. res. 74. Lotter. dist. lib. 2. quest. 50. num. 25. & 26. idem Peirinis tom. 1. priuileg. Minimor. constit. 26. Leonis X. num. 25. Lezana in sum. quest. Regul. cap. 14. num. 24. Villalob. in summa, tom. 1. tract. 21. dub. 34. num. 5.] Licet autem gloss. dist. verb. instructio, teneat quod in Monacho bonitas, & non scientia sit necessaria, nihilominus hodie & Monachi, & clerici debent esse scientia ornati, cum distinctione supraposita Iacob. de Grassis in dist. part. 1. lib. 3. cap. 5. num. 10. Carol. de Grassis in tract. de effectibus cleric. in prelud. num. 64. Nam quo rudiores sunt, tanto magis laborate debent, vt quod expectant ad finem perducant, pulchra enim, & praecleara sunt difficulta, vt dicebat Plato, & illud plus diligitur, quod laboriosius quaeritur, ex Ioan. de Lignano de amicis. §. 4. num. 3. refert Thom. Act. de ludo scaecorum q. 4. n. 31.

ALLEGATIO XLVII.

Episcopus an possit dispensare cum promotio per saltum?

S V M M A R I V M.

- 1 Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando fit irregularis.
2 Referuntur Doctores, qui asserunt promotum per saltum incurere irregularitatem.
3 Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem.

- 4 Beneficium obtingere non potest per saltum promotionem.
- 5 Episcopus vigore privilegij sibi concessi à Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. potest dispensare cum promotionis per saltum etiam postquam ministraverint.
- 6 Ordines per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, antequam ministraverit, potest per Episcopum dispensari.
- 7 Procedi non solum in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omisso minoribus, sine omnibus sine vno tantum.
- 8 Promotus per saltum ministrans, siue scienter, siue ignoranter, indiget Apostolica dispensatione, quamvis in minoribus ministrer.
- 9 Sixti V. Constitutio declarat, ut
- 10 Suspendi, quia incurritur ab eo, qui per saltum promovetur ad Ordines, et non impeditur solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter, ne actum illum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos rite suscepit.
- 11 Promotus per saltum quando prætermissum Ordinem recipit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, ut ministrer in susceptis, et ad superiores ascendat.
- 12 Dispensatio promotis per saltum à Concilio concessa, non operatur, ut ordinatus ascendat ad superiores Ordines, nec in suscepto ministrare possit, antequam inferiorem omissum recipiat.

Vi per saltum, & præpostero ordine se promovendi fecit, incurrit suspensionem ab executione susceptorum, & ministrando fit irregularis, ita [per text. in cap. unic. de cler. per salt. prom. & Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 14. ad fin. reloluunt] Abb. in cap. uni. num. 4. & 5. de clerico per saltum promotus, ubi Ostien. n. 4. Sylvest. verb. irregularitas num. 13. Gregor. Lopez l. 18. verb. no donec tit. 6. part. 1. Salzedo ad Bernard. in pract. cap. 24. lit. C. Henric. in summ. part. 2. lib. 1. 3. de excommunicat. cap. 35. prob. fin. lit. P. Naar. in man. cap. 27. num. 242. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 71. Soar. tom. 5. de censuris disp. 31. sect. 1. à num. 44. Auila cod. tract. part. 7. disp. 9. dib. 2. Fr. Emman. in summ. tom. 2. cap. 17. num. 7. cum sequentib. Molfes. in summ. Theologia moralis tract. 2. cap. 18. num. 35. Campanil. in divers. iuris Canon. rub. 10. cap. unico num. 4. Bonacina de censur. disp. 7. quest. 3. puncto 4. num. 5. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 10. cap. 5. ver. verum tota a sicutas, & ver. respondeo. [Filliuc. tract. 17. cap. 5. quaf. 8. num. 92. me citato in hoc loco idem Bonacina de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 2. n. 1.] Quamvis per saltum promoti fieri statim irregulari, alligant minus bene Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 12. Vgolin. eodem tract. cap. 38. §. 1. num. 1. Petr. Ledesma in summa de sacramento Ordinis cap. 60. concl. 8. difficult. 2. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verb. irregularitas, §. 3. pag. 55. Valentia tom. 4. disp. 3. quaf. 19. puncto 3. Sayro de censuris lib. 7. cap. 10. num. 39. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 318. in prima edit. & resolut. 276. in 2. edit. Valer. Reginald. in praxi fori penitentialis lib. 20. num. 191. ¶ Is tamen per saltum, etiam sacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per se non pendet ex characteris inferiori, Abb. diel. cap. uni. num. 4. Henric. lib. 14. cap. 6. §. 3. in princ. Mar. Alter. d. cap. 5. ver. de eo qui ordinatur. [Bonacina diel. puncto 2. num. 4.] Sed beneficia ei, cum sit suspensus, conferri non possunt, ac per consequens

presentatio, & provisio ad eius favorem facta non subsistit, & fuit resolutum per Rotam in vna Meliten. Abbacia 24. Ianuar. 1590. coram D. Gispao, refert Garc. de benefic. part. 7. cap. 14. num. 3. & in terminis Rebuff. tract. de pacif. poss. num. 230. Flamin. lib. 4. quaf. 2. num. 100. Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 15. num. 34.

Sed à quo valeat dispensationem obtinere, qui per saltum fuit promotus, dubium est presentis questi. In primis securè tenendum illum posse per Episcopum dispensari, etiam postquam ministraverit, si delictum sit occultum, vigore privilegij sibi concessi in Trident. sess. 24. cap. 6. Ita Henric. lib. 14. cap. 6. num. 5. in fine. Vgolin. de censur. cap. 39. num. 3. Soar. tom. 5. disp. 42. sect. 3. num. 5. Cominch disp. 18. dub. 5. num. 43. Sayro diel. cap. 10. num. 37. quos refert Bonacina d. puncto 4. num. 5. in fine. Campanil. diel. cap. uni. num. 6. secluso tamen d. privilegio, generaliter etiam statuit Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 14. in fine, ¶ Episcopum ex legitima causa posse dispensare cum promotis per saltum, si non ministraverint in Ordine suscepto, quod intelligit Mari. Alter. diel. cap. 5. ver. hoc loco, siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non distinguit de ordinato scienter, & ex superbia, vel ignoranter, sed simpliciter loquitur. ¶ Quod etiam verum est non solum in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omisso minoribus, siue omnibus, siue vno tantum, ut refert decilium Armendariz in addit. ad recapit. legum Navarrae l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 53. ver. item [Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Eccles. cap. 8. num. 15.] Molfes. in summ. Theologia moralis tract. 2. cap. 3. num. 25. & c. 18. num. 16. [nouissime Diana moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 19.]

Vnde à contrario sensu apertè constat prohiberi id facere cum eo, qui ministravit nulla præhabita distinctione scientiæ, vel ignorantie, eo quod simpliciter loquitur text. ille in diel. cap. 14. & ita vigore Concilij concludendum est semper indigere Apostolica dispensatione, qui saltuatum Ordinis insignitus ministraverit, & tenent Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 12. num. 2. Salzed. ad Bernard. diel. cap. 24. in addit. lit. D. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 26. Filliuc. tract. 17. cap. 5. num. 92. Homobon. de Bonis de exam. Ecclesiastico part. 2. tract. 1. 2. cap. 3. q. 15. resol. 5. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 150. num. 5. part. 4. Filliuc. tract. 17. cap. 5. num. 92. Mar. Alter. diel. cap. 5. ver. hoc loco, & in ver. respondeo, admitti censet contra Naar. cap. 27. num. 242. Episcopum cum ordinato per saltum, si antea ministravit in Ordine suscepto, non posse dispensare, neque ut exerceat actus Ordinum, nec ut ascendat ad superiores, vnde nequibit Episcopus dispensare tam si ministravit in Ordine malè suscepto, quam si ministravit in Ordine prætermisso, & id contingere potest duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ordinis antequam illum assumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel postquam illum assumpsit, sed ante legitimam dispensationem, nam cum esset suspensus ab illius receptione, postquam illum suscepit sine dispensatione, manet suspensus ab illius executione: quare si in illo ministrer, non poterit amplius Episcopus cum eo dispensare: nam irregularitatem contractam per talem usum Episcopus non potest tollere, cum nullibi ei concedatur, neque etiam auferre potest suspensionem, quæ imponitur ante talem usum, quia hæc facultas concessa ei erat sub illa conditione, nisi ordinatus ministraverit, ut constat ex Conc. Trid. d. loco, cuius decreti non tantum subsistit

cum

cum ad Sacros ascendit per saltum, & in eis ministravit, sed etiam si ad minores, prout decilium refert Campanil. in diel. cap. unico num. 6. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 108. part. 4. ubi citat Nouar. in singular. Canon. singular. 738. p. 6.

9 Quamvis per Constitut. Sixti V. editam contra clericos malè promotos, fiat ipso iure suspensus, siue scienter, siue ignoranter fecerit, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia cum excuset, ut in §. ut igitur, & in §. Nihilominus, cuius vigore neque à sola suspensione, neque postea ab irregularitate absoluit, aut dispensat Episcopus, sed Papa tantum, ut constat ex §. ut autem, neque etiam in foro conscientie, ut in §. in oculis. Tamen quia prædicta Sixti V. Constitutio non in omnibus hodie viget propter alteram Clem. VIII. [de quo supra alleg. 10. r. num. 1. cum seq.] resolutioni suprapositæ, à Concil. Trid. de promptu in harendum est.

10 Quæres opportunè an hæc suspensio, quæ incurritur ab eo, qui per saltum promovetur ad Ordines, impediatur solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter ne actum alicuius Ordinis exercere valeat etiam illorum, quos rite suscepit? In qua quæstione securè tenendum ordinatum per saltum esse suspensum tantum ab eo Ordine, quem per saltum suscepit, & ita ministrando effici irregularem, non autem ab usu Ordinum inferiorum, quos legitime suscepit, post Sylvest. Sor. & Bernard. ita resoluunt Mar. Alter. diel. cap. 5. ver. hoc loco, Henric. lib. 14. cap. 6. num. 3. Aloyf. Ricc. d. resolut. 216. num. 2. & nouissime me non citato in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 150. n. 8. part. 4. [Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 48. Campanil. in divers. iuris Canon. rub. 10. cap. unico. me citato in hoc loco Bonac. diel. puncto 2. num. 10.]

11 Deinde quæret aliquis quando per saltum promotus absque dispensatione prætermissum Ordinem recipit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, ut ministrer in susceptis, & ad superiores ascendat. In qua quæst. Mar. Alter. diel. cap. 5. ver. sed quæret, & respondet Episcopus posse dispensare in hoc impedimento, quia Conc. Trid. solum excipit, quando sic ordinatus ministravit; ergo cessante hac conditione semper poterit Episcopus dispensare, cum suscipere Ordinem prætermissum non sit ministrare. Sed licet in eo non obster decretum Concilij, quia cessat conditio ab eo requisita, tamen cum per illam ordinationem incurraur nouum genus suspensionis, quia suscipitur Ordo cum censura, ided in hac suspensione non poterit Episcopus dispensare, nam cum excommunicato, vel alia censura innodato scienter Ordines recipiente nullus præter Papam dispensat, etiam si excommunicatio eiusmodi sit quod ab ea Episcopus absolueret valeat, diel. cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, Mar. Alter. diel. disp. 10. cap. 6. ver. si dubitari potest. [me citato in hoc loco Bonacina d. punct. 2. num. 12.]

12 Facultas ergo à Concilio Tridentino concessa dispensandi cum promotis per saltum non operatur, vt ordinatus ascendat ac superiores Ordines, antequam inferiorem omissum recipiat, quia repugnet institutioni de Ordinibus gradatim recipiendis, neque vt ordinatus ministrare possit in Ordine sic suscepto antequam prætermissum receperit; operatur tamen vt dispensare possit cum illo ad recipiendum Ordinem omissum, & deinde in suscepto per saltum ministrandum, atque ad superiores ascendendum, ita Mar. Alter. diel. cap. 5. ver. probatur secundo; Aloyf. Barhof. de Episcopo. Pars III.

Ricc. in Neapol. decis. 150. num. 10. part. 4. [me citato Bonac. diel. puncto 2. num. 14.] Campanil. diel. cap. unico. num. 6. & num. 7. resolutur in Ordinibus prætermismissis cautè supplendum esse quod incautè fuerit omissum, asseritque in euentu quo ordinatus ignoret vtrum ne fuerit Ordo omisus, etiam tunc debere ad Ordinem assumi, & cautius agere ordinatorem si ratione dubietatis permitteret illa verba, si non est ordinatus, &c.

ALLEGATIO XLVIII.

Episcopus proprius quando dispensare possit cum ordinatis ab Episcopo, heretico, schismatico, excommunicato, vel qui renuntiauit dignitatis?

S V M M A R I V M.

- 1 Maiores Ordines recipiens sciens, vel ex crassa ignorantia ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renuntiauit, suspensus est ipso iure illorum usu, nec potest nisi per Romanum Pontificem à tali suspensione solui; secus si probabiliter ignorauit abdicacionem.
- 2 Ordinatus ab Episcopo heretico ignoranter, cum primum id scierit, debet se ab usu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui.
- 3 Ordinatus ab Episcopo heretico, vel schismatico, scienter beneficium obtinere non potest.
- 4 Promotus ad Ordines ab Episcopo heretico, vel schismatico verum suscipit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesie gerat, quod agit.
- 5 Dispensare potest Episcopus cum ordinatis ab Episcopo heretico, vel schismatico ignoranter.
- 6 Ignorantiam qui allegat eam debet probare.
- 7 Promotus scienter ab Episcopo heretico, vel schismatico à solo Romano Pont. dispensatur.
- 8 Ordinatus ab heretico, vel schismatico per meum cadentem in constantem usum, an incurrat suspensionem.
- 9 Ordinatus siue scienter siue ex ignorantia probabiliter ab Episcopo excommunicato, suspensus, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget dispensatione.
- 10 Papa solus dispensat in suspensione, quam contractu ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabiliter, ab Episcopo excommunicato, heretico, vel schismatico datus verò probabiliter ignorantia dispensat Episcopus.
- 11 [Amplia etiam si or. ineur. ab Episcopo excommunicato, aut suspensus per vim, aut metum.
- 12 Quid si recipiunt probabiliter, ignorans Episcopum esse excommunicatum?
- 13 Episcopus consecratus ab Episcopo excommunicato, vel suspensus, an recipiat consecrationem.

Maiores Ordines sciens, vel ex crassa ignorantia recipiens ab Episcopo, qui loco simul, & dignitati Episcopali renuntiauit, suspensus est ipso iure illorum usu, nec potest nisi per Romanum Pontificem tali suspensione solui, si tamen probabiliter

ignoravit abdicationem, poterit à proprio Episcopo dispensari, ita probat text. in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renuntiat Episcopatu (quem ab Alexand. III. Ioāni Archiep. Toletan. scriptum fuisse circa annum 1150. refert Francisc. de Pila in la descriptio de la imperial ciudad de Toledo, lib. 5. c. 7. in fine) resoluunt Bernard. & Salzedo in prati. cap. 31. in nouiss. ed. Nauar. in manual. cap. 27. num. 241. vers. tertio, Flamin. de resignat. lib. 1. quest. 17. num. 5. cum seqq. Fr. Eimman. in summ. part. 2. cap. 14. ad finem, Rebuff. ad l. Barbarius num. 10. ff. de officio Praetoris, Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. quest. 13. Soar. tom. 3. disp. 31. sect. 1. in princip. & num. 7. Vgolin. de censuris, cap. 40. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 10. num. 27. Bonacina cod. irat. disp. 7. quest. 3. puncto 4. num. 8. Molfes. in summ. Theologia Moralis tract. 2. cap. 17. num. 24. & 25. Valer. Reginaldus in praxi fori penitent. lib. 30. num. 27. vers. quartus, & num. 190. & lib. 3. tract. 2. num. 69. [late Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. quest. 1. puncto 10. Filliuc. in quest. moral. irat. 19. num. 76.] Mar. Alter. de censuris tom. 2. disp. 9. cap. 1. vers. secundo dubitari; ubi asserit hunc probabiliter ignorantem abdicationem ab Episcopo dispensandam, quia non est priuatio vsus iam aliquando habiti, sed impedimentum ne recipiatur: addit ideo necessarium fuisse dispensationem, quia ordinator cum non haberet executionem sui officij, eam non poterat alteri conferre.

[Quoad locum & dignitatem Episcopus renuntiare dicitur quando quoad iurisdictione officium & vtum Ordinis Episcopalis renuntiat, vt declarat Bonacin. dict. puncto 9. num. 4. & tunc cum Episcopus huiusmodi abdicauerit à se vsu ordinis Episcopalis quantum in se est, merito Ecclesia talis ordinis vsu impedit in recipiente. Bonacin. dict. n. 4. in fin. Quod procedit etiam si sacros Ordines à tali loco & dignitate renuntiant quis recipiat de licentia proprii Episcopi, Suar. dict. disp. 31. sect. 1. Maiol. dict. lib. 4. cap. 20. num. 6. Bonacin. dict. puncto 9. num. 5. vbi n. 7. resoluunt renuntiantem Episcopatu in dubio censeri illi renuntiasse quoad locum tantum, & num. 8. tenet collationem Ordinum susceptorum ab Episcopo, qui renuntiauit dignitati, esse validam quoad substantiam, & num. 10. quod talis Episcopus ex vi text. in dict. cap. 1. praecise non incurrit aliquam censuram conferendo Ordines, & num. 12. quod Episcopus consecrationem accipiens ab alio Episcopo, qui dignitati renuntiauit, non afficitur ista suspensione.]

Sic etiā Ordinatus ab Episcopo haeretico ignoranter, cum primum id sciuerit, debet se ab vsu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui. Mascard. de probat. conclus. 648. n. m. 46. Paul. Comitoli. respons. moral. lib. 6. quest. 58. num. 11. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 28. quest. 10. Henriquez in summ. lib. 14. cap. 6. §. 6. Valer. Reginald. d. lib. 30. num. 190. vers. quarta. Secus verò si hoc sciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 22. Flamin. de resignat. lib. 4. quest. 2. num. 96. Carol. de Grassis de effect. clerical. effect. 15. num. 29. vbi num. 30. idem resoluunt de clerico ordinato ab Episcopo schismatico.

Nam promotus ad Ordines ab Episcopo haeretico, vel schismatico vtum suscipit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiae gerat quod agit; non tamen recipit vsu, & executionem Ordinis, vt dicit text. sic intelligendus, in cap. ordinationes 9. quest. 1. & in cap. 1. de schismat. ibi, Ordinationes ab Orlaniano, & Guidone haereticis factae, & ordinatis ab eis irritas censemus, id est, quantum ad

vsu, & executionem Ordinis, consonant text. in cap. fraternitati, eodem tit. & in cap. Daiberum. 1. quest. 7. & in cap. conuenientibus, in fine vers. Constantinus Episcopus, eodem causa, & quest.

Vnde cum huiusmodi Ordinatis dispensari potest quoad executionem tantum, cum non indigeant alia ordinatione, & haec dispensatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili à dictis Episcopis Ordines receperunt, & obtineri potest post dignam poenitentiam ab Episcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, ex dict. c. ordinationes, nisi, nisi probare valuerint, se cum ordinarentur eos nescisse d. innotuit, scilicet Episcopos, vbi glof. verb. nisi probare, notat inde sumi argumentum pertinere ad eum qui allegat ignorantiam illam probare, sequuntur Menoch. de praesumpt. lib. 3. quest. 23. num. 10. Farinac. in praxi crimin. part. 1. quest. 90. num. 105. vbi n. 106. & §. 9. resoluunt quod probatur per iuramentum, & signis, ac coniecturis.

Qui verò scienter hoc modo Ordines receperunt, à solo Romano Pontifice dispensari poterunt, sed si ordinatio fieret ab haeretico, vel schismatico, non seruata forma Ecclesiae, tunc ordinatus ne dum executionem Ordinis minime recipit, sed neque ipsum characterem, vt probatur in c. qui perfectionem, iuncta glof. verb. plenitudinem. 1. q. 1. Bern. in prati. cap. 29. in fine, in nouiss. edit. Sot. in 4. dist. 25. quest. 1. art. 1. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 22. Bonacina dict. puncto 10. num. 7.

Quæret aliquis an ordinatus ab haeretico, vel schismatico per metum cadentem in constantem virum, excusetur à prædicta suspensione, ita vt dispensatione non egeat? In qua questione Nauar. in man. cap. 27. n. 241. vers. quarto, videtur tenere talem suspensionem non incurrere. Ego verò in contrariam sententiam potius inclinat, ex eo quia haec suspensionis poena non est imposita in odium ordinati, sed ordinantis, cum etiam ordinatus illam incurrit ignorantem, & absque culpa; igitur cum ipse ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, qua etiam in his terminis caret, alteri dare non possit, sequitur taliter ordinatum à suspensione non excusari, maiori ipsius ordinantis culpa. Idem Nauar. dict. vers. quarto, tenet huiusmodi suspensionem incurri ordinatum ab haeretico, vel schismatico denunciato per Ex. anag. ad enuicanda. Nam suspensio hæc & irregularitas non incurritur si Ordo recipiatur ab haeretico, seu schismatico etiam notorie, & manifeste, nisi per sententiam nominatim sit denunciatus, vt probatur in dict. cap. ordinationes, ibi, ordinationes, qua ab haereticis nominatim excommunicatis factae sunt. Confirmatur, quia fideles non tenentur vitare haereticos, & schismaticos notorios, qui per consequentiam notorie iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem Nauar. d. cap. 27. n. 35. vers. nota tertio, & conf. 10. n. 2. de haeret.

Vnde ordinatus siue scienter, siue ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspensio, interdicto, aut quauis alia censura innotato, executionem Ordinis non recipit, sed indiget dispensatione. glof. verb. quondam in c. ab excommunicatis, 9. q. 1. glof. in cap. si qui à Simoniacis, 1. quest. 1. glof. verb. ignorantia in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunt. Episcop. glof. verb. dispensare in cap. cum illarum, de sentent. excommuni. Bernard. in prati. cap. 28. num. 3. Couar. in cap. alma Mater part. 1. §. 6. num. 6. vers. nihilominus Maiol. lib. 4. de irregul. cap. 16. num. 3. & 25. [Nauar. in man. cap. 25. num. 69. Sa verb. suspensio num. 7. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 61. Sayr. eod. tract. lib. 4. cap. 14. num. 1. Mar. Alter. in simili tract. tom. 2. disp.

disp. 9. cap. 2. Filliuc. tract. 17. num. 80. & tract. 20. cap. 7. quest. 6. num. 199. Bonacina dict. disp. 3. quest. 1. puncto 10. num. 1.] quia cum suspensus, vel excommunicatus non habeat vsu Ordinum, ideo illum alteri conferre non potest, argum. text. in cap. Daiberum 1. quest. 7. & in cap. qui perfectionem 1. quest. 1. [rum etiam, quia cum hæc suspensio non sit poena, ad eam incurrendam non requiritur culpa, ob quã rationem eandem sententiam sustinent. Suar. de censur. disp. 31. sect. 2. num. 62. Filliuc. in quest. moral. tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 81. quicquid contrarium teneant Turrian. de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 2. & Diana moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 39.]

In hac suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, & c. solus Romanus Pontifex dispensat, vt in simili probat d. cap. 1. & sicut ipse excommunicatus, ministrans à solo Papa esse dispensandus, glof. verb. penes ipsos, in c. presbyteros 50. dist. ita qui sciens, vel scire debens (quod par est l. quod te, in fine, vbi glof. f. si certum pet. l. qui fundam, §. seruus, ff. pro emptore, cum citatis à Stephano Gratiano de dispensation. forens. cap. 194. n. m. 1. & in bello de principijs vtriusque iuris. tit. S. num. 2.) ab eo ordinatur, sit particeps eiusdem delicti, & consequenter eiusdem suspensionis, vel irregularitatis, prout notatur in cap. vlt. de apost. tenent Syluest. verb. irregularitatis §. 9. vers. septimo quaeritur, Maiol. dict. cap. 25. num. 1. Bernard. dict. cap. 28. num. 3. Couar. dict. §. 6. num. 6. [Soar. d. sect. 1. num. 63. Bonacin. dict. puncto 9. num. 8.]

Amplia etiam ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspensio, per vim, aut metum cadentem in constantem virum, per text. in cap. constat multos 1. questione 1. vbi agitur de ordinatis ab haereticis per vim, qui in ordinatum odium suspenduntur, ob nullum enim metum lex est violanda. cap. sacris, de his, qua vi, & debet taliter ordinatus omnia aduersa potius ferre, quam Episcopo excommunicato communicare in Ordinibus suscipiendis. [c. Inquisitioni, de sent. excom. Quare ampliationem tenet Maiol. de irreg. lib. 4. cap. 25. num. 2. Suar. dict. disp. 31. sect. 1. n. 62. Bonacin. dict. puncto 11. num. 5. contra Syluest. in summ. verb. irregularitatis §. 9. vers. 2. Nauar. dict. cap. 27. num. 244. vers. 4. Alter. & Auil. negantes talem affici hæc suspensione.]

Limita si recipiens probabiliter ignorans Episcopum esse excommunicatum, aut suspensum, ordines suscipiat, illos exequendo, quia tunc non est reus alicuius culpæ, supposita hac probabili ignorantia, nec incurrit administrando irregularitatem, ita Alphons. à Castro de potest. legis penal. lib. 2. cap. 15. concl. 3. Panot. Fr. Eimman. & Coninek citati à Bonacin. dict. puncto 9. num. 4. contra Couar. Bernard. Suar. Sayr. Filliuc. & Auila, quos refert & sequitur Bonac. vbi proxime, asserentes ignorantiam etiam probabilem, & inuincibilem non excusare ab ista suspensione.

Vnde postquam sic ignoranter ordinatus, sufficienter habuerit notitiam quod Episcopus à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut suspensus, abstinere debet ab vsu Ordinum quousque dispensationem obtineat, quam post dignam poenitentiam ab Episcopo præuia causæ cognitione impetrare poterit, arg. cap. 1. & 2. de ordin. ibi Episc. qui rem Episcop. glof. verb. dispensatione in cap. fin. de apostat. quicquid aliter sentiat Bonac. d. puncto 10. n. 8.

Religiosus qui ante, vel post Religionis ingressum ordines ab huiusmodi Episcopo suscipit, à proprio Prelato dispensari potest, Bernard. in prati. cap. 8. lit. C. in fine, Mar. Alter. cuato loco o. dub. 2. ad finem,

quamuis Bonacin. dict. puncto 10. in fine, existimet hunc debere dispensari à Papa.

Vtrum Episcopus consecrationem recipiens ab Episcopo excommunicato, suspensio, & c. afficiatur hac censura? Affici tenet Bonac. dict. puncto 10. num. 6. etiam si nesciuerit consecrationem excommunicatum esse, hic enim defectus est conferentis, non recipientis. Maiol. dict. cap. 22. num. 2. Mar. Alter. dict. tom. 2. disp. 9. cap. 2. col. 4. vers. dixi autem, Suar. dict. d. ff. 31. sect. 1. n. 65. Bonac. loco proxime citato, vbi num. 8. vers. secundo, post Mar. Alter. dict. disp. 9. cap. 2. col. 4. vers. 3. resoluunt Episcopum, qui consecrationem ab Episcopo excommunicato, vel suspensio obtinuit, dispensandum esse à summo Pont. eo quod Episcopus semper indiget Papæ dispensatione.] quia immediate subicitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiscopo. Nec refert quod possit Episcopus absolueri ab excommunicatione iuris non reseruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab absolutione ad dispensationem non valet. Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 6. num. 6. vers. nec quicquam in contrarium, absoluit enim Sacerdos ab homicidio, cap. Deus qui, de panis. & tamen irregularitatem ex homicidio contractam solus Papa tollit, cap. 1. de sentent. & re iudic. lib. 6.

ALLEGATIO XLIX.

Episcopus cum bigamis an possit dispensare?

S V M M A R I V M.

- 1 Bigamia species triplex.
- 2 Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram aut vtrunque habuit uxorem.
- 3 Bigamia non cadit super infidelem pro tempore infidelitatis.
- 4 Bigamia interpretatiua cur ita dicatur.
- 5 Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualide ducens.
- 6 Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit.
- 7 Bigamus non efficitur ducens fornicatam à se solo defloratam.
- 8 Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit.
- 9 Bigamus si ducens corruptam, quam credebat esse virginem.
- 10 Bigamus si maritus cognoscens uxorem carnaliter, que etiam coacte commisit adulterium, etiam si ei debitum reddiderit à Superiore cempulsus.
- 11 Bigamus interpretatiua etiam efficitur, qui duo init matrimonium irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum.
- 12 Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatæ fuerit.
- 13 Bigamus non inducit multipliciter matrimonij rati, nondum consummati.
- 14 Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus.
- 15 Bigamia similitudinaria contingit quando quis post votum solennæ castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit.

- 16 Bigamus excluditur à clericatu.
- 17 Bigamus non potest beneficia consequi.
- 18 Bigamus si ordinatur, characterem recipit.
- 19 Episcopus bigamum ordinans quam poenam incurrat?
- 20 Bigamia vera irregularitas solo iure Pontificio inducitur.
- 21 Pontifex summus in omnibus Bigamia speciebus potest dispensare.
- 22 Episcopus in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest.
- 23 Secunda super hoc sententia refertur.
- 24 Tertia super hoc sententia refertur.
- 25 Prima variior, quae in certis casibus limitatur.
- 26 Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericus cum unica & virgine matrimonium contraxerit.
- 27 Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etià ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta poterit dispensare, si ex delicto oriatur.

RIPLEX à Doctoribus solet communiter bigamiae species assignari, vera scilicet, interpretatiua, & similitudinaria, [de quibus Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 3. num. 3. Nauar. in man. cap. 25. num. 195. Iacob. de Graff. in aureis decis. lib. 4. cap. 27. num. 38. Ceuall. commun. contra commun. quest. 558. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 83. num. 2. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 41. num. 5. nouissime Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Eccl. cap. 45. num. 5. latè & nouissime Trasmiera de polygamia quest. 3. lib. 1.] quamuis glos. verb. in bigamis in cap. 2. de bigamis, duas sp. priores bigamiae species conferat. Vera bigamia contrahitur, quando quis, verè duas uxores legitime duxit, eaque carnali copula cognouit, cap. deinde, cap. Autius 26. dist. Couar. in Clem. si furiosus part. 1. §. 2. num. 5. Milis in suo reperi. verb. bigamis verus, Tolet. in instrum. Sacerdotum lib. 1. cap. 70. Vivald. in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamiae, Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 2. Villadiego cod. tract. c. 13. Vgolin. cod. tract. cap. 56. §. 1. ad finem, Zerol. in praxi Episcopali part. 1. verb. bigami, Brunor. à Sole in locis commun. verb. bigamus 2, Farinac. fragment. criminal. part. 7. lit. B. num. 113. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 3. num. 23. Valent. tom. 4. disputat. 7. & 19. puncto 5. Molin. de Insti. tom. 4. disputat. 67. num. 4. Rebel. de obligat. instrum. part. 2. lib. 3. de Matrimon. quest. 20. num. 4. Sanch. de Matrimon. lib. 7. disp. 83. num. 8. Coninch. de Sacram. & censur. disp. 18. dub. 11. num. 102. Campanil. in diuersor. Iuris Canonici rub. 11. cap. 6. n. 3. Nicol. Garc. de benefec. part. 7. cap. 6. num. 15. Bonacin. de censur. disp. 7. quest. 2. punct. 5. num. 2. Fr. Ludouic. Miranda in man. Pralat. tom. 2. quest. 8. art. 2. in princ. vers. 1. [Thom. Valasc. dist. alleg. 41. num. 10. & nouissime Trasmiera d. quest. 3. num. 2. & quest. 4. num. 1. lib. 1.]

Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamum, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit uxorem, eo quod in baptismo quidquid in veteri homine gestum est, solutum apparet, vt in dicto cap. deinde, & sentit Abb. in cap. gaudemus num. 16. de diuortis, & non solum confert gratiam, qua delet peccatum originale, & actuale, verum etiam delet omnem poenam peccatis debitam, D. Thom. q. 69. art. 2. Pezant. Coninch, & Nugn. ibidem, Bonacina de Sacrament. disp. 2. quest. 2. puncto 7. num. 5. Sed verius est bigamum dici etiam, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit uxorem, secundum citatos n. 1. qui praedictae obiectionis, perculsum tra-

dunt rationes, & responsiones, quarum aliquas congescit glos. verb. inter peccata, in dicto cap. deinde, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert D. Ambros. lib. 1. officiorum, & lib. 10. epist. 82. ad Uercellan. quod culpa non lex lauacro tollitur, atqui non iterare coniugium legis est praecipuum quoad suscipiendos Ordines, ergo Baptismus nequit coniugium, legemve auferre, sed tantum peccata diluere, & sequelas illorum, sequuntur Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 28. n. 7. Cardin. Bellarmiq. in controuers. Casu. tractat. 2. de clericis cap. 24. vers. contra verò, Campanil. dist. cap. 6. num. 4. Bonacin. de censur. disp. 7. quest. 2. puncto 5. num. 13.

Nec obstat quod infidelis non sit subditus Ecclesiae, & per consequens non obligatur legibus ab illa impositis super irregularitate bigamiae incurrendae; respondetur enim cum Soar. tom. 5. disp. 49. sect. 4. num. 14. bigamiam non cadere super infidelem pro tempore infidelitatis, sed super ipsum iam baptizatum, nam Ecclesia hunc facit irregularem ob indicium incontinentiae, ex eo quod contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam ex eo quod contraxit cum corrupta, Nec etiam obstat quod infidelis occidens alium iuste, vel iniuste tempore infidelitatis, non est irregularis; nam responderetur hoc ita fuisse à Iure constitutum, quod irregularitatem homicidij non imposuit nisi ob paratum post baptismum, cap. si quis viduam 30. dist. in cl. cap. si quis post baptismum, 5. dist. in cl. Ratio manifesta est, quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad Ordines suscipiendos in alicuius delicti poenam, vt ea per Baptismum vnà cum delicto remittatur: sed quia id Matrimonium non est aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia: qui defectus aequè inuenitur in Matrimonio ante baptismum, ac post illum inuito, ita Sanch. dist. lib. 7. disp. 83. num. 9.

Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera bigamia partim deficit, partim vero illi affimiletur, & secundum alios interpretatiua bigamus ita dictus quasi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuilerit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus est, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea consummat Matrimonium. Secundus quando virginem à se ductam, ac postmodum adulterij ream carnaliter cognoscit. Tertius quando quispiam duo inuit & consummat Matrimonia, alterum de Iure, id est, validum, alterum de facto, id est, irritum, siue priori coniuge viuente, siue defuncta. Quartus quando duo inuit Matrimonia de facto, id est, ambo irrita, de quibus infra sigillatim à nobis agendum erit.

Primus ergo bigamiae interpretatiuae modus est, quando quis vnica, sed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, cap. si quis viduam, cap. praecipimus 34. dist. in cl. cap. quisquis 84. dist. in cl. Nauar. conf. 1. num. 2. de bigamis, Gregor. Lopez l. 4. verb. que sca vit. 1. part. 3. Henriq. lib. 1. 2. cap. 6. §. 10. Flamin. de rescri. lib. 5. quest. 3. num. 191. Sanch. dist. lib. 7. disp. 84. num. 7. Nicol. Garc. dist. cap. 6. num. 15. Campanil. dist. cap. 6. num. 5. Bonacina dist. puncto 5. num. 5. vers. interpretatiua, Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 50. num. 85. in fine, Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali §. 6. num. 26. [Thom. Valasc. dist. alleg. 41. num. 12. Trasmiera dist. tract. de polygamia q. 4. n. 14. lib. 1.] Etiam si huiusmodi viduam inualidè duxerit (loquitur de eo, qui nec professus, nec in Sacris constitutus est,) ita Nauar. in manual. cap. 27. num. 195. & dist. conf. 1. in vtraque edit. Henriq. dist. cap. 6. num. 9. in fine, & in comment. lit. Y. Fr. Emman. tom. 1. summ.

summa cap. 158. concl. 4. & alij quos refert, & sequitur Sanch. dist. disp. 84. num. 11. & num. 12. reuoluit non irritum irregularitatem si illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum, iuxta Ecclesiae praesumptionem, quamuis in foro conscientiae non sit tale.

Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua bigamia, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem scilicet, aut concubinam. cap. maritum 33. dist. in cl. cap. qui aliquo 31. dist. Nauar. in manual. cap. 27. num. 195. vers. interpretatiua est, Rebuff. de pacificis possess. num. 193. vers. quintus, Flamin. dist. quest. 3. num. 192. Campanil. dist. cap. 6. num. 6. Sanch. dist. disp. 84. num. 7. vbi num. 8. reuoluit ab hac irregularitate excusari contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam; quia censurae nunquam incurtantur ob solam intentionem deficiente facto. Vnde in hac bigamiae interpretatiuae speciem incidit ille, qui nubit feminae ab alio prius cognita, etiam si ignorauerit eius corruptionem; Syluest. in sum. verb. bigamia num. 4. Auil. eodem verb. num. 2. Sanch. dist. disp. 84. num. 3. Thom. Valasc. d. alleg. 41. num. 13.]

At verò si ipsemet vir ducit feminam à se solo defloratam, bigamus non efficitur, nec promoueri detineretur, nam irregularitas ducentis corruptam ideo contrahitur, quia cum femina, cum qua vir efficitur vna caro, diuilerit carnem suam in plures, censetur etiam virum diuifisse ex Iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur, vxor enim non diuifit carnem suam in plures, cum ab vno solo cognita fuerit, ita glos. in dicto cap. debimus, de bigamis, glos. verb. desponsata in cap. qualis 30. quest. 5. & verb. contraxerit in cap. vnica de clericis coniug. in sexto, & vltra ordinarios citatis Iuribus, Couar. in Clem. si furiosus part. 1. §. 2. num. 2. in fine, Nauar. dist. num. 195. Henriq. dist. cap. 6. §. 10. Fr. Emman. dist. tom. 1. sum. cap. 158. num. 3. conclus. 2. in fine, Vivald. in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamiae n. 4. Campanil. dist. num. 6. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 4. num. 17. Bellet. dist. §. 6. num. 28. plures quos refert, & sequitur Sanch. dist. disp. 84. num. 14. nouissime Trasmiera dist. q. 4. à num. 3.

Secundus bigamiae interpretatiuae modus est quando quis ducens virginem, postquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoscit. Ita probant text. in cap. si vnica, & in cap. si laici 34. dist. in cl. Nauar. dist. num. 195. Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 6. Vivald. vbi proxime num. 5. Matienf. ad tit. 1. in rub. glos. 1. num. 102. lib. 5. nona recopil. Veg. in sum. part. 1. cap. 38. casu 2. & in specie de curas cap. 12. num. 299. & cap. 14. num. 37. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 66. Henriq. lib. 1. 2. cap. 6. num. 10. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 158. conclus. 3. num. 4. Rebuff. de pacificis possessoribus num. 184. v. c. §. 10. Flamin. dist. quest. 3. num. 189. Soar. tom. 5. d. sp. 49. sect. 3. num. 15. & 16. Sanch. dist. lib. 7. disp. 84. num. 15. Nicol. Garc. dist. cap. 6. num. 16. Bellet. dist. §. 6. num. 39. Paul. Comitrol. respons. moral. lib. 1. quest. 106. num. 3. Bonacin. dist. disp. 7. q. 2. punct. 5. num. 12. vers. 3. Campan. d. cap. 6. num. 7. [Villalob. in sum. tom. 1. tract. 21. diff. 31. num. 6. Diana part. 4. tract. 2. resol. 40. Thom. Valasc. dist. alleg. 41. num. 14. Trasmiera d. q. 4. num. 19.]

Sic etiam ducens corruptam, quam credebat esse virginem, fit bigamus, nam in praesentiarum non agitur de vitio promouendi ad Ordines, ad quod desideratur scientia, sed de significationis defectu, quem potest pari ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, cap. vltim. 15. quest. 1. Quare ita tenent multi ex supra citatis, & vltra eos

Couar. dist. part. 1. §. 2. num. 2. vers. 3. Humad. leg. 5. super glos. 33. num. 2. tit. 5. part. 1. [Cornejo in 3. p. D. Thoma tract. 5. de irreg. disp. 10. dub. 2. quest. 4. Villalob. tom. 1. sum. tract. 21. diff. 31. n. 6. Hurtad. de censur. disp. 2. de irreg. diff. 13. num. 49. Turrian. cod. tract. lib. 9. disp. 70. dub. 2. Auila in simili tract. part. 7. disp. 8. dub. 1. Diana part. 4. tract. 2. resol. 41. vbi reprobat Emman. Sanch. & Petri. de Ledesina contrarium tenentes.] Idem quoque dicendum est, quamuis illa coactè cognita commisisset adulterium, nam etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa praecisa excusat feminam à culpa, sed non efficit matrimonium illud esse aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia. Ita docent glos. verb. virgo in cap. nemo 32. dist. in cl. vbi Turrec. art. 1. num. 1. Maiol. dist. cap. 33. num. 6. Vivald. d. part. 2. vbi de irregular. bigamia num. 7. Henriq. lib. 1. 2. de matrimonio. cap. 6. num. 10. Campanil. d. cap. 6. num. 7. Sanch. dist. num. 15. in fine. Diana vbi supra. Tandem idem dicendum est, etiam si debitum reddiderit vxori adulterae à Superiore compulsus, vt tenent Nauar. in man. cap. 16. num. 27. Vivald. dist. part. 2. vbi de irregul. bigamia, num. 6. Couar. dist. §. 2. num. 2. vers. quarto, Flamin. d. quest. 3. num. 189. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 25. num. 15. Maiol. d. cap. 33. num. 7. Sanch. d. dist. 84. num. 17. Bonacin. d. num. 12. Campanil. d. cap. 6. num. 8. vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras prouincias peragravit, longissimòque tempore à patria absuit, ita vt probabiliter ferè omnes suspicari sint ipsum mortem cum vita commutasse, quare praecedente iudicio Ecclesiae, licuit mulieri alteri nubere, consummato verò matrimonio redierit qui absens erat, ac muliere instante ipse fuerit à iudice compulsus iterum illi iungi, nam profecto bigamus erit, de quo etiam Sayr. lib. 6. c. 4. n. 9. Bonac. d. disp. 7. q. 2. punct. 5. n. 1.

Tertius & quartus interpretatiuae bigamiae modus est, quando quis duo inuit matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum, qui colliguntur ex ratione text. in cap. nuper, in fine de bigamis, nam iste talis affectus est ad duo matrimonia in eunda, & ex parte sua vtrumque contraxit, licet ex aliquo defectu vtrumque, vel illorum aliquod sit inualidum. Ita Nauar. cap. 27. num. 105. Maiol. dist. cap. 33. num. 3. Henriq. dist. cap. 6. num. 6. Trasmiera d. q. 4. num. 13. Campanil. dist. c. 6. num. 9. plures quos refert, & sequitur Sanch. dist. disp. 84. num. 3. vbi n. 4. reuoluit irregularem esse, qui vera vxore nondum cognita, eaque superstitè ad aliud de facto matrimonium transit, illudque consummans, si postea coactus ab Ecclesia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoscit.

Qui verò cum pluribus fornicatus est, aut cum vna & corrupta, nequamquam credendus est bigamus, cap. pen. de bigamis, neque verò qui ante, aut post matrimonium cum meretrice rem habuit, cap. fraternitatis 34. dist. Duo namque coniunctum peruenessaria sunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium scilicet praecedens, & vnus venerens subsequens. Sanch. dist. lib. 3. disp. 83. num. 3. & 6. vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiae ex copula absque feminis virilis emissionè intra vnae femineum, sed in solo foro externo ob praesumptionem perfectae culpae. Vnde & consequens est multipliciter matrimonij rati nondum consummati non inducere bigamiam, sicut nec est bigamus, qui ducit eam vxorem, quae contraxerat matrimonium cum altero morte praevento ante illius consummationem, c. vlt. 34. dist. Sanch. d. lib. 7. disp. 83. n. 5. Bonac. d. punct. 5. n. 5. vbi n. 6. dicit multiplicia sponsalia non inducere bigamiam, etiam si subsequuta sit copula. Perqui

14 Perquirenda à nobis ratio erit, cur bigamia in-
tuitur per contractum matrimonium cum corrup-
ta, aut cum duabus mulieribus, quamvis successi-
ve, & subsequenti copula consummatum, non autem
si vir cum pluribus copularetur meretricibus, quā-
vis postmodum ipse fornicator aliam & virginem
sibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propo-
sita dubitationi responsionem tradidit plures affe-
rentio rationes dineritatis, *gloss. verb. cognitam in d.
c. debium*, quam ibi plures commendant. Quibus re-
lictis verior illa communiter à Doctores adduci-
tur ratio, quod scilicet consensus matrimonium ine-
untis non cadit supra seipsum, sed fertur in alterum
coniugem, atque ita ipsamet contrahens est quasi
terminus à quo: is autē cum quo contrahit, est qua-
si terminus ad quem fertur alterius coniugis con-
sensus: sed nullus actus sortitur speciem à termino
à quo, sed à termino ad quem; vitium ergo corrup-
tionis ipsius viri, qui est terminus à quo respectu sui
matrimonij non debet ipsi nocere, ut bigamus efficiatur,
sed vitium corruptionis in termino ad quem,
ita Maiol. *dict. cap. 3. num. 3. vers. altera in fine*, Co-
uar. *dict. §. 2. num. 3. Vgolin. de irregularitat. cap. 56. §. 3.
Tiraquel. in l. 1. c. q. num. 35. plures alios refert* [Cene-
d. *ad decretal. collect. 1. 66. num. 4. vers. item*, quibus
adde Sayr. *cap. 4. num. 13. Soar. dict. disp. 49. sect. 3. num.
9. Valer. Reginald. in praxi furi pœnitent. lib. 30. num.
86. Bonacin. dict. punto 5. num. 7. vers. rogabis* Sanch.
*de Matrimon. lib. 7. disp. 84. num. 9. Gutier. eod. tract. cap.
107. num. 1. vers. ratio*, Campanil. *dict. cap. 6. num. 1. 1.*
Sed aduersus hanc rationem insurgit Cardin. Bellar-
min. in *controuers. Catholic. tract. 2. lib. 1. de clericis, cap.
24. vers. hic*, ubi asserit quod si ipsa ratio subsiste-
ret, certè qui duxerit secundam uxorem, & virginē,
bigamus non esset, nam vitium nullum est in hoc
matrimonio respectu mulieris, sed respectu viri, ergo
terminatur ad mulierem bigamia incapacem,
non autem à muliere ad ipsum virum. Quare ipse
met Bellarmin. aliam subdit rationem affirmans
prohibitam esse Ordines suscipere, qui duxit forni-
cariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimo-
nio, sed quia sic placuit Ecclesiæ ob dignitatem Sa-
cerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quando quis
post vetum solemnem castitatis emissum in professio-
ne religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum
matrimonium celebrat cum aliqua, eamque
carnaliter cognoscit, *cap. quotquot 1. 24. 27. quest. 1. ex
ea ratione, quia adstrictus voto solenni censetur
spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Chri-
sto, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia
coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo
matrimonia: quamvis autem secundum, scilicet car-
nale inuvalidum sit per impedimentum procedens à
voto solenni, vel sacro Ordine, quia tamen adest
effectus intentionis cum opere subsequente, iudica-
tur bigamus similitudinariè propter similitudinem
ad vere bigamum. Ita Nauar. in *manual. cap. 27. num.
195. vel similitudinaria, & conf. 1. num. 7. vers. ex quibus,
de bigamis*, in utraque edit. Couar. *dict. §. 2. num. 2. vers.
tertio*, Flamin. *dict. quest. 3. num. 190. Vgolin. dict. cap.
56. §. 3. num. 4. Sanch. dict. lib. 7. disp. 85. num. 1. Bonaci-
na dict. punto 5. num. 2. vers. bigamia* Nicol. Garcia
*dict. cap. 6. num. 15. [Trafmiera dict. tract. de polygamia
quest. 3. num. 5. cum seq.] Campanil. d. cap. 6. num. 1. 2.
Beller. d. §. 6. num. 40. Quod idem procedit, quamuis
Clericus in Sacris constitutus cum virginē & vni-
ca contrahat, per text. in c. 1. & 2. qui clerici vel women-
tes, vt docent *gloss. in c. 1. de sacerdot. de clericis
coniugatis*, [Soar. *de censur. tom. 5. disp. 46. sect. 6. Co-***

ninck *disp. 18. dub. 11. num. 102. Auila etiam de censur.
part. 7. disp. 8. dub. 1. Præpos. in 3. part. quest. 5. de ir-
regul. dub. 7. num. 136. Cornejo in 3. part. D. Thom. tract.
5. de irregul. disp. 10. dub. 2. quest. 5.] & plures quos re-
fert & sequitur Sanch. *dict. disp. 85. num. 5. vbi num.
10. asserit hanc irregularitatem clerici in Sacris con-
stituti, aut professi matrimonium ineuntis non oriri
ex delicto, de quo etiam Fr. Emman. in *sum. tom. 1.
cap. 158. num. pen. Henriq. dict. cap. 6. num. 1. [Quamuis
Hurtado de censur. disp. 2. de irregul. diff. 13. num. 47.
Turrian. eod. tract. lib. 9. disp. 70. dub. 3. existimauerunt
bigamiam similitudinariam non contingere quan-
do clericus secularis in sacris matrimonium contra-
hit.]***

Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum
16 trium specierum excluditur à clericatu, *cap. 1. & per
totam 26. dist. c. marium 33. dist. cap. præcipimus, &
cap. cognoscimus 34. dist. c. quicunque, & c. non considat
50. dist. c. 1. & 2. 55. dist. c. a multis, de etate, & qualitate.
cap. 1. de bigamis*, Bernard. in *pract. cap. 16. cum citatis
à Beller. dict. §. 6. num. 1. [Sicut prohibetur ordinari,
ita pariter Ecclesiastica consequi beneficia, Rebuff.
in tract. de pacificis possessoribus, num. 193. Corral. de be-
neficiis part. 3. cap. 4. num. 2. Sayr. dict. lib. 6. cap. 5. num.
9. Auil. de censur. part. 7. disp. 8. dub. 1. Nicol. Garcia
dict. cap. 6. num. 1. & 2. & propterea collationem be-
neficij factam bigamo inuvalidam esse obseruauit Na-
uar. *conf. 3. num. 1. de bigamis*, Flamin. *dict. quest. 3. num.
192. etiam si accedat Episcopi consensus. Azor. insti-
tut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 7. Francisc.
tamen clericali non tollitur per bigamiam, sicut
firmat Buty. in cap. Iamnes num. 17. vbi quod clericò
non potest euelli character per bigamiam, Imol. n.
18 in fine, de cleric. coniug. & eandem opinionem se-
pius amplexa est Rot. & signanter in *Verauen. pensio-
nis 23. Februar. 1600. coram Cardin. Lancelotto, &
in Casaraugustana pensionis 18. Iunij 1610. coram eod.
in quibus dicitur, & pluribus auctoritatibus firma-
tur quod licet per bigamiam clericus prinetur exer-
cicio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen
ratione characteris non destituitur clericatu quo-
que. c. 1. de bigamis lib. 6. non dicit quod bigamus non
sit clericus, sed solum quod est nudatus omni priui-
legio, refert & sequitur Rota in *Ferrarien. pensio-
nis 14. Iunij 1624. coram bonæ mem. Rembol-
do.****

Ordinatus igitur contra huiusmodi prohibitio-
nem characterem recipit, non tamen Ordinum execu-
tionem habet, sic intellecto *text. in cap. si quis vi-
duam 50. distinet*, reiecta restrictione *gloss. verb. di-
spensare in fine in cap. 2. de bigamis*, vbi tantum in sus-
cipiente minores Ordines characterem conferri asse-
rit. Nec obstat *text. in cap. quicunque 50. dist.* quatenus
videtur probare bigamum Ordinis executione non
carere, quia procedit habita dispensationes vt infi-
nuant verba eiusdem *text. ibi, hac sibi conditione
veniam à nobis intelligat relaxatam, &c.* Incurrit
etiam sic ordinatus poenam priuationis tonsuræ
clericali, delationis habitus, & priuilegij cuius-
cunque Ecclesiastici, nisi sit iniurius Ordine sacro,
cum iam non possit viuere vt laicus, ita Vgolin. *dict. cap.
56. §. 5. num. 3. Sayr. dict. lib. 6. cap. 5. num. 2. & 4.
Bonac. dict. punto 5. in fine.*

Episcopus si scienter bigamum ordinauerit, in-
19 currit suspensionem annalem ipso iure à collatione
eiusdem Ordinis, quem contulit bigamo, nec non
à celebratione, vt per Nauar. *conf. 3. num. 2. sub tit. de
bigamis*, quin deponi insuper potest à potestate, &
officio ordinandi, iuxta *cap. 2. de bigamis, gloss. verb.
successores in cap. nullus poenitentem, §. 5. distinet*, additio
verò

verò ad dictum *conf. 3. Nauar. attestatur à Sacra Con-
gregat. Concil. decimum Episcopum non posse Or-
dines bigamis conferre, si autem conferat, aliquam
non incurrere poenam ipso iure: & quidem de dicta
poena suspensionis à collatione Ordinis, quem con-
tulit bigamo, nullus est Canon, nam *cap. eos, & cap.
vltim. de tempor. ordinar. lib. sexto*, non loquuntur de
ordinatione bigami, & poena non sunt extenden-
dæ ad alium casum, iuxta vulgaria iura: nec *dist.
cap. nullum poenitentem*, ponit talem poenam suspen-
sionis à missando, vnde potest intelligi quod non sit
lata ipso iure, sed ferenda per sententiam, vt colli-
gitur ex illis verbis, ab ea die, qua ei poterit
hoc approbari, quæ videntur denotare eam poenam
esse imponendam, cum delictum in iudicio proba-
bitur, ita Nicol. Garc. *dict. cap. 6. à num. 8. vbi num.
11. admonet quod quamvis ex noua Const. Sixti
V. contra cleric. male promotos à collatione ordi-
nari, executione pontificalium eo ipso suspensus,
& ab ingressu Ecclesiæ interdictus existeret, illa
est iam redacta ad terminos iuris communis, &
Concil. Trident. per aliam Clem. VIII. prout ipse
Garc. asserit p. 2. c. 5. n. 70.**

Hæc bigamia irregularitas solo iure Pontificio
20 inducta est, cuius contrarium non inducit *text. in
cap. 2. de bigamis*, dum habet non licere cum biga-
mis dispensare, quia verbum licet, ibi importat dif-
ficultatem, non autem impossibilitatem, quare
absque dubio tenendum, ex eo, quia solo iure Pon-
tificio inducta est, posse Summum Pontif. in ipsa
dispensare, vt asserunt D. Thom. in 4. *distinet. 27.
quest. 3. in corpore*, & ibi Rich. Palud. & alij *gloss.
verb. fiat, in c. lector. 34. dist. Couar. in Clem. si iuris
part. 1. §. 2. num. 4. Nauar. in *mun. cap. 27. num. 197.
Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 7. Francisc.
Leo in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 8. num. 34. Sal-
zed. ad Bernard. cap. 16. vers. dispensare*, Ludou. Mi-
randa *dict. quest. 8. art. 2. conclus. 1. Henriq. lib. 12.
cap. 6. §. 11. [nouissimè Marcel. Vulpe in dict. praxi
cap. 45. num. 8.]**

Vtrum autem Iudex laicus possit cognoscere si
clericus bigamus sit? negatiuam partem tenent
Alex. *conf. 149. vol. 6. Lotter. de re benef. lib. 3. quest. 36.
num. 73. Diana resol. moral. part. 4. tract. 1. resol. 71.
quicquid contrarium resoluat Gabr. Pereira de ma-
nu Regia part. 2. cap. 24. num. 3.]*

Principalis huius allegationis quæstio hinc
22 opportunè perit, an Episcopus in bigamia vera,
vel interpretatiua possit dispensare? In qua tres
potissimas inuenio sententias.

Prima sententia, ipsaque verior tenet Episco-
pum non posse dispensare cum huiusmodi biga-
mis etiam ad Ordines minores, aut primam Ton-
suram, aut beneficium etiam simplex, quia *cap.
unic. de bigamis lib. 6. desumptum ex Concilio ge-
nerali Lugdunen. interdicat bigamis in minori-
bus Ordinibus constitutis deferre Tonsuram cle-
ricalem, nec committit dispensationem Episcopo:
tum quia hoc idem indicat generalitas Concil.
Trident. *sess. 23. de reformar. cap. 17. & Episcopus
nequit in Decreto generalis Concil. dispensare,
vt dixi alleg. 33. num. 25. Quare hanc sententiam
tenent Greg. 1. 5. verb. dos muges, tit. 5. part. 1.
[nouissimè Marcel. Vulpe *dict. cap. 45. à num. 10.]
Couar. in Clem. si furiosus part. 1. §. 2. num. 4. Fla-
min. dict. quest. 3. num. 196. Tolet. in *summ. lib. 1.
cap. 26. num. 8. Humada 1. §. gloss. 33. num. 3. tit.
5. part. 1. Salzedo ad Bernard. cap. 16. verb. dispensa-
re, Villalob. in *summ. tom. 1. tract. 21. diffic. 31. num.
13. Turrian. de censur. lib. 9. disp. 7. dub. 5. Beller. d.
Barbol. de Episcopo. Pars I I.*****

§. 6. num. 41. Aloyf. Ricc. in *decis. Curia Archiepif.
Neapol. part. 1. decis. 49. & decis. 331. part. 4. Diā-
na part. 4. tract. 2. resol. 72. & secundum hanc sen-
tentiam fuisse decimum in Sacra Cardin. Congreg.
testantur Armendariz in *addic. ad recopil. legum Na-
uarra, lib. 2. tit. 19. de foro comp. num. 16. Nicol.
Garc. de benef. part. 7. cap. 6. num. 5. Piafec. in *praxi
noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 60. Franc. Leo
dict. cap. 6. num. 36. Molfes. in *summ. Theologia mo-
rali tract. 6. cap. 7. n. 28. [Ricc. d. part. 4. decis. 331.
num. 8. in fine, Barthol. de Vechis in *praxi nouitior.
disp. 9. dub. 15. num. 2. Tamburin. de iure Abbat.
tom. 2. disp. 7. quest. 3. num. 2. D. Felician. de Vega
in d. §. de adulteris num. 141. cum seq.]*****

Secunda sententia ait non posse Episcopum dis-
23 pensare, vt bigamus promoueat ad Ordines mi-
nores, & beneficia simplicia, posse tamen concede-
re, vt inseruiat in Ordinibus minoribus ante susce-
pris, & vt beneficium simplex, quod ante posside-
bat, retineat, ita Angel. *verb. bigamus num. 8. Abb.
in cap. super eo num. 5. de bigamis*, Nauar. in *manual.
cap. 27. num. 197. Philiarth. de officio Sacerd. tom. 1.
lib. 4. cap. 7. in fine*, Valent. *part. 4. disp. 7. quest.
19. punto 3. in 1. specie irregularitatis*, Fr. Emman.
in *summ. tom. 1. cap. 158. conclus. 5. num. 6. Viuald.
in suo candalabro, part. 2. vbi de irregular. bigamis,
num. 341.*

Tertia sententia ait posse Episcopum dispensare,
24 vt accipiat Ordines minores, suscepsitque vtatur
& quoad simplex beneficium: ita D. Thom. in 4. *di-
stinet. 27. quest. 3. art. 3. vbi Palud. quest. 4. art. 5. con-
cl. 4. & Durand. quest. 3. gloss. verb. dispensare, in fine in cap.
2. de bigamis*, Angel. in floribus Theolog. part. 1. vbi de
matrim. quest. 1. art. vltim. *diffic. 1. conclus. 2. Petr. de
Ledesma de matrim. quest. 66. art. 5. concl. 3. Jacob. de
Graffis in auriis decis. lib. 4. cap. 27. num. 38. Borgas.
de irregul. part. 5. tit. de bigamis num. 8. Henriq. lib. 12.
cap. 6. §. 11. Bonacina de censuris disp. 7. quest. 2. punto
5. num. 15. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 20. q.
2. & lib. 6. cap. 4. quest. 8. & 11. Sayr. de censur. lib. 6.
cap. 6. num. 11. Auila eod. tract. part. 7. disp. 7. dub. 4. Fr.
Ludouic. Miranda in *man. Pralat. tom. 2. quest. 8. art.
2. concl. 2. Sanch. dict. lib. 7. disp. 86. num. 11. Paul. Co-
mitol. respons. moral. lib. 1. quest. 106. num. 5. & 6. [Cor-
nejo in 3. part. D. Thom. tract. 5. de irregul. disp. 10. dub.
1. quest. 5. Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de irreg.
dub. 1. concl. 1. Alzed. in *praxi Episcop. p. 2. c. 6. n. 52.
Ceual. commun. 9. 538.]***

Verim priori sententia tanquam probabiliori
25 adhæreo, [quam quidem sequuta fuit sacra Con-
greg. Concilij in *Ferrariana 13. Aprilis 1630. in
qua fuit resolutum bigamum effectum bigamia
interpretatiua, etiam si antea constitutus esset
in ordine ostiariatus, non posse mortua vxore
dispensari per Episcopum, vt in ordine susce-
pto ministret. Eam tamen] limitare, nisi
necessitas vtgeat ob ministrorum penuriam, nec
esset aditus ad Pontificem ob loci distantiam,
quia ob similem necessitatem potest Episcopus
in lege Concilij generalis, vel Pontificis dispen-
sare, vt dixi *alleg. 33. num. 26.* quare sic limi-
tant Henriq. *dict. cap. 6. §. 11. Sanch. dict. dis-
put. 86. num. 14. Item limitarem in bigamia in-
terpretatiua ex delicto consurgente, qualis est
illa, quæ oritur ex duplici matrimonio, neutro
existente valido, aut altero valido, & altero ir-
rito, potest Episcopus, si delictum sit occultum,
dispensare virtute Concil. Trident. *sess. 24. de refor-
mar. cap. 6. ita Henriq. dict. cap. 6. in fine & Sanch. d.
disp. 86. num. 13.***

26 Circa dispensationem in similitudinaria bigamia volunt quidam in ea Episcopo non concedi facultatem dispensandi, quamvis clericus vnica, & Virginem duxerit; sic Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 7. Alij e contrario tenent posse Episcopum dispensare, quamvis corruptam duxerit, sic Palat. in 4. dist. 27. disp. 4. colum. 15. & supponere videtur Henricus in dist. cap. 6. num. 11. vbi ait difficilius dispensare Episcopum quando clericus cum vidua, alias corrupta contraxit. Verum Doctores communiter sic distinguendum censent. Si clericus ille cum vnica, & virgine contraxerit, potest Episcopus dispensare, si cum vidua, vel corrupta, vel duplex inuit matrimonium. Primam partem huius distinctionis probant sic necessariò intelligendi ne alijs aduertentur text. in cap. Sacerdotes, de clericis conu. & in cap. 1. qui clerici, vel uocentes; secundam uero text. in cap. nuper, & in cap. fin. de bigamis. Ita docent glos. uerb. dispensatione in cap. 1. & uerb. in subdiaconatu in cap. 2. qui cler. vel uocentes, & uerb. dispensari, in cap. nuper, de bigam. Gomez tract. breuium num. 20. & 21. Couar. dist. 7. art. 1. §. 2. num. 2. uerb. secundo, Nauar. cap. 27. num. 197. in fine, Selu. de benef. part. 4. quest. 7. num. 8. uerb. 13. & 14. Borgaf. de irregul. part. 5. tit. de bigamis, num. 9. Philiach. de officio Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 7. in fine, Anton. Cuch. lib. 4. instit. maior. tit. 12. n. 188. Valent. part. 4. disp. 7. quest. 19. puncto 3. in 1. specie irreg. in jure, Sanch. dist. lib. 7. disp. 86. num. 22. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 220. Fr. Ludon. Miranda dist. tom. 2. quest. 8. art. 2. concl. 3. [Coninck de sacram. disp. 18. dub. 11. num. 122. & dub. 14. num. 112. Vgolin. de officio Episcopi part. 2. cap. 57. §. 4. num. 3. Zanol. in praxi part. 1. uerb. irregularitas num. 7. Alzedo dist. part. 2. cap. 6. num. 49. vbi num. 50. responder ad text. in cap. nuper, de bigam. D. Felician. de Vega in dist. §. de adulteris num. 147.] At uero si ex delicto occulto oriatur irregularitas hæc similitudinaria bigamiæ, poterit Episcopus dispensare, quamvis clericus in factis constitutus, aut professus uiduam duxerit post factum Ordinem, vel professionem, Aloyf. Ricc. dist. resol. 220. Sanch. dist. disp. 85. num. 23. & num. 22. resoluit posse Episcopum dispensare in irregularitate bigamiæ similitudinariae professi transeuntis ad matrimonium, quando professus est exemptus, si ex licentia sui Superioris subiciatur Episcopo. Nam Prælati religionis circa suos religiosos eisdem casibus dispensat, quibus Episcopus, Fr. Ludon. Miranda dist. quest. 8. art. 2. Henricus dist. cap. 6. num. 11. prop. finem, vbi etiam asserit, quod Abbas secularis non dispensat, nisi ex consuetudine sibi concedatur.

28 Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi priuilegiorum dispensare possunt cum nouitijs, aut professis in bigamia uera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores, nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, ut supra ostendimus, num. 22. ita nec gaudent Prælati Religionum; quare sic in his terminis docent Fr. Barthol. de Vechis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitijs disp. 9. dub. 15. n. 2. nouissimè Ascan. Tamburin. in tract. de iure Abbatum tom. 2. disp. 17. quest. 3. [num. 2. Sigism. à Bononia de elect. part. 2. cap. 4. dub. 71. num. 2. Diana part. 4. tract. 2. resol. 63.]

29 Dixi, nec vi priuilegiorum, quia licet post Henricus in summ. lib. 12. cap. 6. §. 11. in commento lit. Z. scripserit: Auila de censuris part. 7. disp. 8. sub. 4. concl. 8. Religiosos dispensari posse in bigamia præfata ne dum à Superioribus, sed etiam à quocumque Confessario

Ordinis, ex concessione Sixti IV. facta Minoribus, quæ habetur in compend. priuileg. uerb. absolutio extraord. quoad fratres, num. 5. vbi conceditur tam professis, quam nouitijs, ut quilibet eorum possit semel eligere Confessarium de huiusmodi obseruantia, qui audita eius Confessione penitentiam salutarem iniungendo obseruet eos, &c. & dispenser cum eis in omnibus irregularitatibus si quas fortè contraxerint, homicidio uoluntario, & mutilatione semper exceptis. Ergo, inferit idem Auila ubi supra, cum hoc priuilegio excipiat solummodo homicidium uoluntarium, quæ irregularitas est omnium grauissima, & non excipiat alia, quæ sit facillioris dispensationis bigamiæ, sequitur super illam vigore memorati priuilegij dispensari posse.

Attamen contrarium iure optimo sustinent collect. priuileg. Mendicant. in compend. loco citato, Nauar. conf. 84. num. 1. de Regularib. in nouis, Fr. Emmanuel. in summ. tom. 1. cap. 158. concl. 7. Fr. Barthol. de Vechis dist. dub. 15. num. 2. in fine; [Hieron. Roderic. in compend. quest. Regular. resol. 16. num. 14. Portel in addit. ad dub. Regularia uerb. dispensare num. 5. Laurent. de Peirinis de Relig. Prælati, tom. 2. quest. 2. cap. 5. §. 8. num. 99.] Ratio est, quia in generali concessione non ueniunt ea, quæ quis in specie non esset uerisimiliter concessurus, cap. in generali, de regulis Iuris lib. 6. nec referuata Principi, cap. fin. de offic. Vicarij lib. 6. Roland. conf. 1. num. 147. lib. 2. Olsch. l'edemont. decis. 29. num. 5. Giouagn. resp. 95. num. 3. lib. 1. at in specie facultas dispensandi generaliter super irregularitatibus non extenditur ad bigamiam, & homicidium uoluntarium, ut tradunt Nauar. sub tit. de homicid. conf. 38. in nouis, Viuald. in candelabro aureo tit. de irregul. num. 312. Fr. Emmanuel. quest. Regul. tom. 1. quest. 24. art. 15. & tom. 2. quest. 105. art. 1. in fine. Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælati tom. 2. quest. 8. art. 14. concl. 5. Homobon. de Bonis de casibus referuatis part. 1. cap. 5. §. quinto obseruandum fol. 100. Igitur, &c.

Super impedimento uero bigamiæ similitudinariae poterunt Prælati Regulares cum nouitijs, ac professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum esse supra diximus, num. 26. & 27. quod præter ibi citatos docent Soar. de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 22. num. 11. Sigism. à Bononia de electione dub. 712. num. 2. [Aduertit D. Felician. de Vega dist. §. de adulteris num. 117. quod bigamia quælibet dispensari potest per Prouinciales Ordines Prædicatorum in Indijs, uirtute concessionis Apost. de qua ibi.] Verum quia in hac materia dispensationis super bigamiæ irregularitate extat noua S. Rotæ Romanæ decisio, quæ plures decidit casus scitu dignissimos, idè pro complemento huius secundæ partis eam inferere oportet præter præter duxi.

R. P. D.

R. P. D. VIRILI Ferrarien. pensionis 21. Martij 1627.

ARGUMENTVM.

Bigamus amittit priuilegia, sed non characterem indelebilem, bigamiæ uero incursum, & denudationi exercitij clericatus obuiatum est per dispensationem præuentiuam, ac derogationem. cap. 1. de bigamis, lib. 6.

SVMMA RIVM.

- 1 Ecclesiastica persona illa dicitur qua habet primam tonsuram, & num. 2.
- 3 Prima Tonsura est Ordo, & clericalis character indelebilis.
- 4 Clericus ut quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegijs clericorum, potest in sin. st. u.
- 5 Dispensatio præuentiuam, & p. seruatiua remouens de medio obiaculum Caronis inuicelini bigamiam, impedit in casu bigamiæ, & efficit, ut remaneat non solum præseruatus clericatus habitus iudicialis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum.
- 6 Habilis de iure communi, & ex dispensatione Papæ, idem est.
- 7 Habilis de iure idem est, quam ex priuilegio tam in odioso, quam in fauorabilibus.
- 8 Dispensatio clericus ad bullam præseruat ab irregularitate.
- 9 Iudices in vim priuilegij antecessoris præseruantur ab incurfu irregularitatis.
- 10 Concilia generalia indigent expressa derogatione.
- 11 Dispensatio dicitur pura, & præuentiuam cum tempus dispensationis auerendi debet, licet ut præuentiuam executionis, & effectum quis formatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione.
- 12 Pensiones per contractum Matrimonij extinguuntur.
- 13 Dispensatio antecessoris præseruat, subsequens tollit.
- 14 Papa uoluntati declaratur ex inscriptione.
- 15 Dispensatus pro peccatis uerit clericatum illatum ad effectum dispensationis.
- 16 Transactio: pensionis casum quando comprehendit dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones referuatas.
- 17 Clericatus impressus indelebilis remanet post bigamiam.
- 18 Papa quando plenarie legitimat, vel cum derogatione obstantium, remouetur omnis macula natiuitatis.
- 19 Bigamia incursum, & denudationi exercitij Clericatus est obuiatum ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationem cap. 1. de bigam. lib. 6.
- 20 Papa uere dispensat in de fidelibus Iuris postini, & non sic se disponit, itam uere & propriè semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis.

Barbof. de Episcopo. Pars I I.

IXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepoti duas facultates transferendi pensiones concessit, vniam ad fauorem vnus, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus Translationes suffragari uoluit, perinde ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & urgentissimis causis de Cardinalium consilio factæ fuissent; alteram ad fauorem vnus, vel plurium personarum Hospitalium Regularium expressè professorum, aut alias similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali characterè insignitorum ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem characterè fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensauit D. Principem Peretium Pronepotem iam Clericali tonsura insignitum ad retinendum, & recipiendum qualicumque pensiones referuatas, etiam si contrigerit, vel non contrigerit contrahere matrimonium cum quacumque muliere etiam uidua, & successiue cum diuersis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries, & ad secunda, ac etiam plura laicalia, seu matrimonialia uota, aut secundas nuptias transire, de cetero per contractum matrimonij etiam pluries ut præfertur reiterati pensiones minime extinctas esse, aut fore, minusque annullari, aut inuaditari, cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranenſis, aliorumque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papæ V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censeri.

Virtute supradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam pensionem seuorum trium millium auri in atro sibi referuatum super fructibus Episcopatus Ferrariensis tranſtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & disparato dubio coram Reboldo sub die 14. Iunij 1624. dixerunt Domini, translationem sustineri, quo iterum repropoſito sub die 15. Maij 1626. Domini iterum in decisio. Vnde cum D. Cardinalis Lenius uoluisse tertia uice audiri, utraque parte Informante sub die 21. Martij 1627. censuerunt Domini, non esse recedendum à decisio tam inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quàm in dispensatione D. Principis.

Prima enim facultas transferendi est ad fauorem vnus, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, & D. Princeps ad differentiam laicorum secundum subiectam materiam pensionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsuram, quæ efficit, ut dicatur Clericus, & persona Ecclesiastica, cap. cum contingat, de nat. & qual. cap. clericos, 20. dist. in Concil. Trid. sess. 23. cap. 2. Lap. alleg. 138. num. 12. & dixit Rota in Abulen. Pensionis 27. Iunij 1608. coram Card. Lancellotto, & in Veronen. Pensionis 23. Februarij 1600. coram eodem, in quadam ageretur de interpretatione Induli Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, ut posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum, Marchionem Bonellum uxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habebat primam Tonsuram. Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundum subiectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur. Aym. consil. 116. num. 3. Seraphin. decis. 398. num. 7. & decis. 121. num. 11. & decis. 59. num. 2. & idè ad effectum pensionis acquirendæ Princeps dicitur persona Ecclesiastica, per præallegata.

Secunda uero facultas transferendi est ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali characterè insi-

gniti, ex nunc prout ex tunc postquam eodem caractere fuerint insigniti, & consequenter multo magis virtute istius secundae facultatis, sat est quod Princeps iam haberet tonsuram, cum hic Sixtus conformet se cum eisdem verbis Concilij sess. 23. cap. 2. ubi, qui iam Clericali Tonsura insigniti essent.] Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis.

3 Neque obstat, quod Princeps per Bigamiam remaneret denudatus omni privilegio Clericali, cap. 1. de bigam. in 6. & ideo non sit persona Ecclesiastica, sed purus laicus, & qualitas Clericalis remaneret extinguita, cum secundum Theologos prima Tonsura non sit ordo, nec imprimat characterem: quia, quicquid dicant Theologi, magis communis sententia, Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries sequuta est, quod scilicet prima Tonsura sit ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem privilegia, sed non characterem indelebilem, & remaneat Clericus, text. enim in cap. 1. dicit quod bigamus est nudatus omni privilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus, ita tenent Burr. in c. Ioannes num. 17. Imol. num. 13. in fin. de Cler. contigat. cum contingat, & ibi gloss. in verb. Abb. de atat. & qualis. Host. col. 1. Ioan. Andr. col. 2. Bu r. num. 6. Cardin. quest. 2. Aegid. quest. 7. Anchar. in fin. Abb. num. 1. Gemin. in cap. Cleros col. 1. in fin. vbi Prapof. num. 4. dist. 21. Abb. in cap. 1. num. 6. de vit. & honest. Cleric. Felin. in cap. sicut pro certo num. 2. de simon. Gabr. conf. 181. num. 3. lib. 2. Rot. divers. decif. 731. num. 5. & 6. part. 1. Syluest. in summa in verb. Ordo, Couar. in cap. quia nos num. 4. de testam. Card. in element. dudum in S. not. de sepult. Gregor. decif. 516. num. 8. & 9. Rot. decif. 1. num. 6. de bigam. in nou. & fuit dictum in supradicta Feronen. pensionis, & in Casavagustana pensionis 18. Iunij 1610. coram Card. Lancelloto: 4 Titane enim simul quod quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat privilegio Clericorum. Abb. in cap. 1. num. 6. de vit. & honest. Cleric. & propterea Princeps per characterem impressum & indelebilem habitu semper remanet Clericus.

5 Nec dicatur, quod per bigamiam amittantur Clericorum privilegia & eorum exercitium, illi quoque Princeps remaneret denudatus, & character mortificatus, iuxta dist. cap. 1. de bigam. in 6. Quia cum Sixtus Quintus ad effectum pensionis (vt supra relatum est) dispensauerit Principem ante incursum bigamiae, versatur in dispensatione praeventiva, & praeservativa, quae remouendo de medio, obstaculum Canonis inductiu bigamiam impedit incursum Bigamiae, & efficit vt remaneat non solum praeservatus Clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum pensionum respectu pensionum, iuxta tenorem dispensationis praeventivae, ac si bigamia nunquam esset incurta, ita vt remaneat Princeps in eodem statu primauo, prout erat ante bigamiam. Turrecrem. in cap. quisquis ante num. 1. & ibi Prapof. num. 1. & Gemin. ibidem dist. 84. Molin. de Inst. & Iure. tom. 2. vult. 2. dist. 108. vers. quoniam eo ipso, Soares de legibus lib. 6. cap. 11. num. 4. & 5. Sanch. de Auarim. lib. 3. dist. 1. num. 1. Azor. Instit. moral. lib. 3. cap. 15. in princip. & quod ita dispensatus remaneat idem ac si non indiguisse dispensatione, Ioan. Andr. in regul. in Generali num. 3. vers. quadragesimus septimus, de regul. Iur. in 6. & tanta enim est vis Apostolicae dispensationis praeventivae quoad defectus iuris positivi, quod quis dicatur esse in ea-

dem habitate, & idem sit esse habilem de Iure communi, vel ex dispensatione Papae, Anchar. conf. 404. in primo. Aub. Dec. conf. 542. num. 4. Rebuff. super concord. sub. de collat. §. praefatusque Ordinarius in verb. Idoneis. & Idemque sit esse habilem de Iure, quam ex privilegio, tam in odiosis, quam in fauorabilibus. Bald. in Leim ex oratione, in princ. ff. de excus. tut. Rol. conf. 79. num. 7. lib. 1. & propterea decisio in Casavagustana pensionis 18. Iunij 1610. coram Cardin. Lancelloto num. 13. dicit quod vbi adest dispensatio Papae, praeservatur clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus, & tradit Cap. conel. 97. n. 82. Sicuti & dispensatio Clerici ad bellum praeservat ab irregularitate. Molin. dist. tom. 2. de Inst. & Iure. vult. 2. dist. 108. Auila de censur. part. 7. de homic. in bello, dist. 6. dub. 2. in concl. & Indices in vim privilegij antecedentis praeservantur ab incursum irregularitatis, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 18. Si ergo impeditur incursum bigamiae, pinguis Ius concessit Principi Papa, quam si expressè dispensasset super bigamia.

10 Eoque magis, quia Sixtus derogavit Conciliis generalibus, & sic dist. cap. 1. desumpto ex Concilio generali Lugdunen. Dec. conf. 341. num. 10. vers. & in tali clausula. Prob. al. Monach. in cap. cum in tua, num. 24. de confuet. Abb. in cap. ex parte num. 2. vers. saltem in genere, de capell. monach. Gozad. conf. 6. num. 53. & fuit dictum in Conchen. exceptio nis decimarum 17. Martij 1589. coram Orano.

11 Nec obstat quod in dispensatione Principis ad sint verba si contigerit contrahere Matrimonium, &c. quasi cum verba sint conditionalia, effectus dispensationis fuerit collatus post incursum bigamiam, quia omisso quod verba dicunt (& si contigerit, vel non contigerit, &c.) quae fuerunt appositae vt exprimerentur casus dispensationis, cum Papa de praesenti dispenseret; ex quo videtur verbo temporis praesentis, dispensamus, Dispensatio dicitur pura, & praeventiva, cum tempus dispensationis attendi debeat, licet vt praeventiois executione & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione, Gig. de pens. conf. 23. num. 10. vers. puto tamen, & fuit dictum in Casavagustana pensionis 18. Iunij 1590. coram Gypho.

12 Et quod effectus dispensationis sit purus ante incursum bigamiae, apparet ex sequentibus verbis dispensationis, videlicet, (Decernentes per contractum matrimonij etiam pluries vt praefertur reiternati, pensiones minime extinguitas esse, aut fore, minusque annullari, & inuaditari.) ergo praeventiendo, & praeservando; nam cum per contractum Matrimonij pensiones extinguerentur, Gig. de pens. quest. 54. & conf. 23. num. 7. & 10. & dicitur in supradicta Casavagustana pensionis 18. Iunij 1610. coram Cardin. Lancelloto, Papa non reuiuiscendo pensiones, sed praeventiendo casum extinctionis reliquit eas in primauo statu, & vna pars dispensationis aliam supplet, & declarat. l. qui filius ff. de leg. 1. & propterea supradicti D. D. distinguunt tantum inter dispensationem antecedentem & subsequenter, nam praeventio praeservat, subsequens tollit. Suarez de legib. dist. lib. 6. cap. 11. num. 4. Molin. dist. disp. 108. §. est verò, Azor. Instit. moral. lib. 3. cap. 15. in princ.

14 Nec dicatur quod Papa dispensauerit cum Principe tanquam laico, qui de Iure est capax pensionis temporalis, non autem tanquam persona Ecclesiastica, quia aperte apparet Papam voluisse dispensari

spensari cum eo vt habente primam tonsuram, & persona Ecclesiastica, tum quia litterae dispensationis sunt inscriptae, Michaëli Clerico: ex inscriptione enim declaratur Papae voluntas ad ea quae tradit Ioan. Andr. in reg. non licet, num. 2. de reg. Iur. in 6. Lap. alleg. 7. per tot. Gig. de pens. quest. 22. num. 8. Rot. in Toletana Indultu 14. Martij 1625. coram Remboldo, tum quia si Princeps non obstante bigamia remaneat Clericus, & haberet Characterem indelebilem secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatam, vt supra dictum est, sit potius verisimile quod Papa voluerit considerare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & praeservare exercitium Characteris impressi ad effectum retinendi & consequendi pensiones, cum longe facilius detur retentio, & dispensatio, vt quis minuitur in ordine iam suscepto. Seraph. decif. 625. num. 6. & in puncto bigamiae, Sanch. de matrim. lib. 7. dist. 86. tum quia cum de stylo Curiae pro pensionibus requiratur Clericatus, intentio Papae & eius gratia recipit interpretationem à supradicto stylo. Felin. in cap. super litteris num. 8. de rescript. Callad. decif. 12. num. 14. de prob. Put. decif. 181. num. 6. lib. 1. cum quia pro pensione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur qualitas gratiae & intentio Papae. Bald. in l. cum qua num. 36. C. de fideicom. tum quia ista dispensatio est praeventiva, & sic restitit incursum bigamiae, vt supra deductum est; tum quia sequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret pensionem vt Clericus, postea vero vt Laicus, & ista mutatio non praesumitur, sed potius continuatio, & conseruatio eiusdem status; tum quia magis conuenit decori Ecclesiae, vt tanquam Clericus retineat & acquirat pensiones, quam vt Laicus, tum quia parum aut nihil ista dispensatio suffragaretur si intelligeretur concessa vt laico.

15 Non obstat quod princeps non gaudeat Privilegio fori, & aliis privilegijs, seu effectibus clericatus, quia sufficit quod sit dispensatus pro pensionibus, nam in hoc casu dispensationis retinet princeps clericatum illatum. Turrecrem. in cap. quisquis in princip. vers. nisi cum tali dispenseretur, & ibi Prapof. tamen si corrigantur, Gemin. dist. 84.

16 Nec obstat quod dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas, & reseruandas non comprehendat casum translationis pensionis, nisi exprimat, vt videtur desumi ex Verrall. decif. 322. part. 2. & ex decif. 543. num. 1. part. 2. in recit. quia in supradicta dispensatione sub verbis retinendi, recipiendi, consequendi ac exigendi pensiones reseruatas, & reseruandas comprehenditur etiam, casus per viam translationis. Greg. decif. 18. n. 3. & fuit dictum in Romana pensionis 17. Iunij 1622. coram Buratto, & ratio est, quia in translatione extinguitur pensio antiqua, & reseruatur noua. Gabr. confil. 186. num. 6. lib. 1.

17 Non obstat quod praeventio, & praeservatio dispensationis operetur quoad culpam, & poenam, non autem quoad antiquum statum personae Ecclesiasticae, de quo bigamus remanet denudatus, cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicite contrarium, vt sit in postliminio, in quo sic occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingens nunquam quem fuisse apud hostes §. si ab hostibus, vers. non postliminiam, Inst. quib. modis Ius parcia potest. statuit, l. postliminij ff. de capt. & postlimin. nec nam exemplum

postliminij subsequitur factum, & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius quod habuit effectum, at in dispensatione praeventiva, non requiritur aliqua occultatio, cum illa praeseruet ab incursum Bigamiae, vt supra deductum est, vnde si non sequitur euentus, & factum incursum Bigamiae, non requiritur occultatio, vltra quod secundum opinionem Canonistarum post Bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic Bigamia non est contraria Clericatu, nec illi repugnat. Ioan. Andr. in cap. super num. 12. de bigam. Rot. dist. de off. vic. num. 3. de bigam. in nou. Nauar. de reddib. Eccles. monit. 1. quest. 57. num. 9. in fin. & num. 12. & 13. Archidiacon. in cap. Lector num. 2. dist. 34. sed cessat privilegiorum exercitium per dispensationem, cap. 1. de bigam. in 6. quae dispensatio, seu obstaculum quoad exercitium si forsan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & conseruatur exercitium Clericatus ad effectum pensionum ex dispensatione praeventiva supradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & sic dist. cap. 1. de bigam. in 6. de quo propterea nulla est habenda consideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Caecorum, & Mancorum, & Curuorum & spurij, qui si dispensentur ad succedendum, remanet macula. Achil. decif. 6. num. 2. qui sil. fin. legit. Seraph. decif. 351. num. 14. prout caeci, Mancij, & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis dispensentur.

18 Primò, quia vbi Papa plenarie legitimat, vel cum derogatione obstantium remouetur omnis macula natiuitatis. gloss. in aub. quibus mod. nat. efficiam. sui. §. fin. in verb. participium. Castr. conf. 41. num. 2. lib. 2. Anchar. conf. 225. num. 2. Peregr. de fideicom. art. 23. num. 32. vers. secunda est, & paulò post vers. cum derogatione obstantium. Rot. decif. 505. num. 6. part. 1. divers. hic autem Papa dispensauit cum derogatione amplissima omnium Conciliorum, etiam generalium, & sic dist. cap. 1. de bigam. in 6.

19 Secundo exemplo supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incurta, hic incursum bigamiae non euenit ob dispensationem praeventiuam, & ob derogationem. cap. 1. de bigam. in 6. est obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum pensionis. Oldrad. conf. 327. in princ. Barr. conf. 17. num. 1. & 2. lib. 2. Feder. de Senis consilio 30. vers. sed dispensatio non est, Bellam. conf. 32. n. 5. & 17. Abb. in cap. fin. num. 4. de schismat.

20 Tertio quicquid sit quoad defectus naturales, si illi per dispensationem Papae remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt D. D. in l. gallus §. quid si tantum, ff. de lib. & posthum. Barr. in l. fin. num. 2. C. de his qui ven. etat. impetr. vtique in defectibus iuris positivi si Papa dispensat verè, & non fictè disponit, & praeventio efficit vt etiam secundum rei veritatem nunquam sit incurta bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione Canonis, ita vt propterea verè, & proprie semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis. cap. lector dist. 34. vbi Archidiacon. num. 2. Turrecrem. in cap. quisquis, ante num. 1. vers. nisi cum tali dispenseretur, Prapof. vers. tamen si corrigantur, Gemin. super 1. gloss. vers. nihilominus dist. 84. Ioan. Andr. in reg. in generali num. 3. de reg. Iur. in 6. Oldr. conf. 215. num. 5. Dec. in cap. at si Clerici §. de adult. num. 168. de Iudic. & conf. 206. num. 6. Soc. divers. decif. 505. n. 3. in fin. part. 1.

480 De off. & potest. Episc. Pars II. Alleg. XLIX.

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, nisi ad effectum non gestandi habitum, & Tonuram, cum (quicquid sit respectu pensionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonsuram, & ideo intrare posset constitutio Sixti Quinti contra non incedentes, &c. aduersus quam adest gratia Clem. VIII. & reuolutio) tamen respectu istius pensionis nuper translata, de qua agitur, non intrat constitutio, cum post gratiam de non incedendo in habitu, & tonsura fuerit acquisita; constitutio enim Sixti extinguit pensiones ob non delationem habitus, & Tonuræ, non tamen reddit illum incapacem obrinendi pensiones futuras.

Nec obstat, quod dicta constitutio Sixti innouet

constitutionem Bonifacij VIII. relatum in cap. vni-
co, de Cler. coniug. in 6. quia constitutio Bonifacij lo-
quitur in Clerico, qui cum vnica virgine contraxe-
rit, nam si tonsuram, & vestem Clericalem deferat,
retinet duo priuilegia, illud videlicet cap. si quis sua-
dente 17. q. 4. Alterum quod non possit conueniri co-
ram Iudice seculari pro suis delictis, iuxta Parisien-
se Concilium: si vero non deferat, priuatur istis duo-
bus priuilegiis, ex qua constitutione Bonifacij nihil
potest inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis
pensionibus, & non deferentis habitum, & tonsu-
ram respectu acquisitionis pensionis futura.

Atque ex his, & aliis melius explicatis in dua-
bus decisionibus Remboldi, ita fuit resolu-
tum, &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

INDEX RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM,

Quæ in his tribus partibus, de Officio, &
potestate Episcopi, continentur.

*Prior numerus partem, secundus paginam, tertius sectiones margini
adscriptas notat: ubi numerus solus ponitur, is intelligitur esse
marginalis proximè designata pagina.*

A B

De Abbatum potestate, auctoritate, & officio.

ABBATES subditis suis Regularibus Ordines minores conferre possunt. *part. 1. pag. 5. num. 39*
Abbatibus ut Ordines minores conferre valeant quot requisita habere debeant. *2. 201. 6*
Abbatibus hodie ex noua Tridentini dispositione non possunt Ordines minores conferre nisi illis, qui Regulares sibi subditi sunt. *7*
Abbatibus nouitios in propriis monasteriis degentes ordinare non possunt. *8*
Nisi privilegium habeant concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum. *9*
Abbatibus facultatem non habent Tonsuram, & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, vel Clericis suorum superiorum, & Ordinariorum dimissorias afferentibus. *10*
Abbatibus ordinatio Ordines minores conferentis sibi non subditis Regularibus est irrita, & inualida. *2. 202. 11*
Abbatibus ordinanti suos subditos Regulares fas est dispensare in interstitiis. *12*
Abbatibus aliique exempti hodie dimissorias clericis secularibus concedere non possunt. *2. 213. 7*
Abbatibus qui subditis suis primam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre, poterunt eam eisdem in interstitiis dispensare. *2. 273. 3*
Abbatibus an cum Regularibus sibi subditis possint in interstitiis dispensare, ostenditur. *2. 275. 12*
Abbatibus seculares exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare. *2. 311. 9*
Abbatibus generales Congregationis S. Benedicti Regni Portugaliæ, quod privilegium super hoc habeant, refertur. *2. 330. 9*
Abbas ex benedictione Episcopi consequitur, ut possit conferre Ordines minores. *2. 337. 52*
Abbatibus aliqui privilegium habent benedicendi quemcumque vestimenta, & ornamenta Ecclesiastica, ac Calices consecrandi. *2. 338. 36*
Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impartiri, ostenditur. *2. 342. 67*
Abbatibus ex privilegio S. Petri de consensu Ordinarij sacramentum Confirmationis conferre possunt. *2. 356. 5*
Barbes. de Episcopo.

Abbatibus, & Monachis non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccabunt mortaliter, ac spirituales contrahent cognationem. *2. 360. 36*
Abbatibus, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diocesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis. *2. 372. 31*
Abbatibus titulares, & Commendatarij possunt remittere denunciationes. *2. 373. 32*
Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiecta potest facultatem concedere assistendi matrimoniis suorum diocesanorum. *2. 384. 121*
Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiecta potest facultatem concedere assistendi matrimoniis suorum diocesanorum. *122*
Abbatibus, & alij inferiores Prælati habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, prædicta dispensandi, & absolvendi facultate non gaudent. *2. 421. 17*
Abbatibus, Priores, & alij Superiores Collegiarum Ecclesiarum, licet habeant iurisdictionem in Canonicos, ad residentiam cogi possunt per Episcopos, sub quorum diocesi sunt. *3. 98. 108*
Abbatibus atque alij Prælati Episcopo inferiores, ita plenè subiectas sibi Ecclesias habentes ut iurisdictione quasi Episcopali in eis fungantur, seu existente privilegio, aut consuetudine legitime præscripta, possunt uniones facere. *3. 251. 14*
Abbas quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest liberare beneficiorum resignationes admittere. *3. 242. 5*
Abbas habens potestatem dandi licentiam edificandi Ecclesias intra suam Parochiam, habet etiam facultatem præstandi auctoritatem, & consentium creationi, & acquisitioni iurispatronatus. *3. 253. 31*
Abbatibus, Generales, & Priores, Ministri, aliique Præsidentes habent inspicendi in monasteriis Religiosorum suorum. *3. 291. 23*
Abbatibus Cassinenses, Oliuetani, & Camaldulenses quomodo baldachinum ex concessione Urbani VIII. exigere possint. *3. 337. 18*
Abbatibus, licet non exempti, quibus olim ex præscripta consuetudine, vel aliquo privilegio de clericis suæ diocesis, vel cum Ordinario, vel privatiuè cognoscere cõpeteret, etiam hodie ut possunt iurisdictione. *3. 338. 7*
Abbatibus qui gaudeant privilegio primæ instantiæ. *3. 341. 5*
Abbatibus habentes quasi Episcopalem iurisdictionem, & Capitulum Sede vacante, habent potestatem exequendi defunctorum voluntates. *3. 352. 30*
Abbatibus non possunt exigere charitativum subsidium ab Ecclesiis.

Index Rerum,

Ecclesiis secularibus, vel regularibus monasteriis sibi non pleno iure subiectis. 3.379.18
 Abbates exempti, & qui interesse debent Synodo, quo amittuntur, & ornamentis uti debeant, remissive. 3.402.9
 Abbates, & alij Praelati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis diocesis licentiam concedere novitiis ad disponendum de suis bonis temporalibus. 3.442.6
 Abbas potest Monacho licentiam concedere, ut procuratoris munus pro Episcopo obire possit. 3.490.10
 Abbates, & Regulares Praelatos negligentes potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apostolice delegatus compellere, ut praedicatio Evangelij fiat in Ecclesiis Parochialibus subiectis monasteriis in nulla diocesi existentibus. 1.174.35
 Abbatia Monasteriorum, quae Sedi Apostolicae reservata sunt. 3.163.91
 Abbatia dignitas concussa non confertur, quamvis vnita sit ei perpetuo, & accessorie Parochialis Ecclesiae. 3.195.24
 Abbatissa in vocis suarum Monialium dispensare non potest. 2.407.14
 Abbatissa temporalis non est iure benedicenda. 3.341.60
 Abbatissa, seu Priorissa officium habere non possunt illae quae Virgines non sunt. 3.450.14
 De Abbatissarum electione.
 Abbatissa debet eligi non minor annis 40. & quinquaginta annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. 3.449.12
 in Abbatissam eligi non potest bigama Monialis absque Apostolica dispensatione. 3.451.15
 neque infamis. 16
 Abbatissae debent eligi per vota secreta. 17
 Abbatissarum in electione possunt vota per Episcopum vna cum Vicario, vel alio iure assumpto, ore tenus accipi. 18
 Abbatissae in electione ex tripartito numero Monialium duae partes concurrere debent. 24
 Abesse ab Ecclesia iuste potest Episcopus, occurrente temporali persecutione personae, & non Ecclesiae, vel aliarum omnium suarum. 3.82.8
 Abesse a sua Ecclesia non potest Episcopus propter perpetuum morbum. 9
 Abesse non dicitur, qui statim est reuerlusus. 3.96.92
 Abesse ut possint Canonici per quatuor menses potest Episcopus illis facultatem concedere. 3.99.123
 Abortum foetus animalis procurantes incurrunt excommunicationem nemini reservatam. 3.38.270
 Abortum procurantes, consulentes, & quocumque modo consentientes, quibus poenis per Constit. Sixti V. & Gregorij X IV. puniantur. 3.66.136
 Abortum consulens ei, quae dubitat esse praegnantem, non est irregularis, si non appareat de abortu. 3.67.139
 Abortui causam praebens sit irregularis, etiam si dubium sit an foetus esset viuificatus. 141
 Abortus causam dans, vel recipiens poculum, quando ut homicida puniatur, remissive. 142
 Abortum animatum causans, si Ecclesiasticus fuerit, traditur Curiae seculari. 3.528.20
 Absentes si ex statuto non potantur privilegiis civitatis, factis est patrem esse in civitate ut filius absens privilegiis potantur. 2.207.31
 Absens Episcopus an possit conferre in mensibus Iunij, & Decembris, quos sitivos appellamus. 3.92.59
 Absens ex causa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad restitutionem. 3.97.100
 Absens per annum, a dignitate canonicatus, seu praebendae distributionibus est priuatus, &c. 3.101.146
 Absens si seruitio suae Ecclesiae, ut possit fructus, & distributiones lucrari, duo copulatiue requiruntur, iusta causa absentiae, & licentia Ordinarij. 3.103.153
 Absentes pro utilitate Ecclesiae distributiones quotidianas non amittunt, praecipue stante consuetudine, &c. 3.105.171
 Absenti a seruitio Ecclesiae ex iusta causa, & pro defensione iurium ipsius Ecclesiae, vel sui beneficii, debentur fructus, & distributiones. 3.106.172
 Absens causa studij distributiones quotidianas non percipit. 3.141.19
 Absens causa studij, etiam obtemperata licentia a Sede Apostolica non excusat ab amissione distributionum quotidianarum. 20
 Absentes causa studij possunt percipere fructus suorum praebendarum, etiam si plusquam duo Canonici sint, dummodo id status Ecclesiae patiantur. 24

Absentiam Episcopi suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis. 1.169.11
 Absentiae causam legitimam non est necesse assignare, nec licentiam a Praelato obtinere pro absentia trium mensium a Concilio Tridentino concessorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non absent. 3.99.118
 Absentia trium mensium Canonici conceditur, si constitutiones Ecclesiae seruitium totius anni requirunt. 121
 Absentia trium dierum a Consensu interruptum annum probationis. 3.453.25
 Absolutio sacramentalis praestita a non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla est. 2.197.22
 Absolutio sacramentalis etiam in mortis articulo a non Sacerdote valide praestari non potest, etiam si defuit Sacerdos. 13
 Absolutio suspensionis contractae a suscipiente Ordines absque licentia proprii Episcopi, a quo sit obtinenda, ostenditur. 2.227.24
 Absolutio sacramentalis inualida est praestita ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate se iniecit absque approbatione legitimi superioris. 2.322.62
 Absolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusvis impedimenti apponenda est obligatio sub iuramento, ut cessante morbo, vel eo impedimento se praesentet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum. 2.444.15
 Absolutio Papae ab aliquo casu Bullae in Cena Domini non comprehendit eos, qui non desisterint. 3.15.79
 Absolutionem, aut reuocationem excommunicationis, simulatione, &c. vi aut metu extorquentes. 3.32.206
 Absolutionem a censuris per vim, aut metum extorquentes incurrunt excommunicationem nemini reservatam. 3.38.27
 Absolutio quomodo sit impertienda super casu reservato quando sit Confessio ei, qui facultatem non habet absolventi ab illo, ostenditur. 3.75.12
 Absolutio Concilij sess. 24. de reformat. cap. 6. committi potest ab Episcopo, non tamen a Vicario generali, aut Penitentiario, vel Vicario ad id specialiter deputato. 3.136.25
 Absolutio Episcopi an sit danda a duodecim Episcopis, & Metropolitano, ac definita per Papam, sicut condemnatio. 3.540.13
 Quis absolvere possit.
 Absolvit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absolvere. 1.170.23
 Absolvere subditos suffraganeorum tam per se, quam per alios potest Archiepiscopus dum visitat eorum dioceses. 1.171.48
 Absolvere ab haeresi, & casibus concessis Episcopo in Concilio Tridentino, sess. 24. de reformat. cap. 6. potest dum visitat Archiepiscopus subditos suffraganeos. 1.174.52
 Absolvunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, a quibus solus Papa absolvit. 2.8.78. & circa iuramentum in casibus, qui non sunt maximi momenti, aut valde dubijs. 79
 Absolvere a censuris in quibus possint casibus Episcopi, 80, 81
 Absolvere ab omni censura legis non reservata pertinet ad Episcopos. 2.187.8
 Absolvere a suspensione eos, qui nullius diocesis existentes sine litteris dimissorijs ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinet illis dimissiones concedere. 2.221.30
 Absolvere qui valet a censura, non potest eandem ad tempus suspendere. 2.415.5
 Absolvere praesumes a casibus Bullae in Cena Domini, excommunicantur. 3.15.78
 Absolventes a casibus Bullae Censurae, vel Ordinariorum incurrunt in excommunicationem Papalem. 3.28.185
 Absolvere praesumes a casibus contentis in Bulla Cena incurrunt excommunicationem nemini reservatam. 3.38.266
 Absolvere ab excommunicationibus Papae reservatis nullus Episcopus potest. 3.39.271
 Absolventi facultatem obtinens ab omnibus casibus Summo Pontifici reservatis non potest absolvere a casibus contentis in Bulla Cena. 274
 Absolventi a casibus reservatis etiam in Bulla Cena facultatem obtinens non potest quis virtute ipsius absolvi ab excommunicatione ob haereticum contracta. 275
 Absolventi a casibus Summo Pontifici reservatis facultatem obtinens, potest absolvere a censuris illi reservatis. 3.40.276

Absolventi

& Verborum.

Absolventi ab omnibus censuris, facultatem obtinens a Summo Pontifice potest absolvere a censuris reservatis. 277
 Absolvere potest a casibus reservatis, qui eos reservavit. 3.73.1
 Absolventi concessa generalis facultas a Summo Pontifice ab omnibus censuris, sive ab omnibus excommunicationibus sibi reservatis, an comprehendat casus, & excommunicationes, quas Episcopi in specie sibi reservaverunt, ostenditur. 3.74.7
 Absolventi concessa facultas a casibus reservatis simpliciter extenditur ad praeterita, & futura. 3.75.9
 Absolvere a crimine haeresis, etiam de licentia Episcopi non potest Vicarius generalis. 3.122.86
 Absolvere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto proventibus sine particulari concessione Vicarii generalis non potest. 3.124.107
 Absolvere a casibus reservatis per ipsum Episcopum ex generali concessione non potest Vicarius generalis. 116
 Absolvere condemnatum inquisitum Vicarius generalis non potest. 118
 Absolventi potestas ex solo capite negligentiae quo casu ad Archiepiscopum devolvitur. 3.589.23
 Quis absolvi.
 Absolvi non possunt incurrentes in excommunicationem Bullae in Cena Domini ab alio, quam a Romano Pontifice, non obstantibus privilegijs, &c. 3.15.80
 Absolvi potest subditus ab Episcopo loci, ubi moratur, aementia iuris, quam incurrit in alia Diocesi. 3.41.282
 Absolventes an sit ille, qui orationem Angelicam & Dominicam, symbolumque Fidei, ac praecipua Decalogi ediscere non curat. 3.317.40
 Absolutus in foro conscientiae a crimine haeresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptae penitentiae in foro interiori. 2.438.29
 Absolutus ab excommunicatione sub conditione non adimplentis incurrit in excommunicationem Papalem. 3.29.188
 Absolutus quando possint ordinari. 2.452.54
 Absolutus a vino laudabilis valde est, tam in viro, quam in femina. 1.99.13
 A C
 Accusatio criminalis inducit pacalem inimicitiam. 2.444.12
 Accusare quilibet potest Sodomitam. 2.457.11
 Acolyrus Ordinis character quo nam actu imprimatur. 2.42.12
 Acolyrus debet attingere annum decimum quartum. 2.39.2
 Acolyrus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio. 2.442.12
 Actiones, & signa sacra, quae in consecratione Episcopi fiunt, quid significant, ostenditur. 1.31.9
 Actus vnicus contrarietatis privilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad privilegium amittendum. 2.331.15
 Actus mere voluntatis non praesobuntur. 2.332.20
 Actus a principio nullus nullum producit effectum. 2.386.145
 Actus extrajudiciales validi sunt diebus feriatis. 3.277.145
 A D
 Administrandi munus suscipientes in civitate diversorum rituum, &c. incurrunt excommunicationem nemini reservatam. 2.382.66
 Administrantes Sacramenta Vnctionis, & Eucharistiae sine licentia Sacerdotis incurrunt excommunicationem Papalem. 3.28.185
 Administrationis genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiae sit indutum. 1.34.1
 Administrationem suarum Ecclesiarum Praelati recipientes absque litteris authenticis Sedis Apostolicae suae promotionis, vel confirmationis suspenduntur ab administratione fructuum eandem Ecclesiarum. 3.534.34
 Administratores laicos hospitalium, Confraternitatum, Montis pietatis & quoruncumque locorum potest Episcopus compellere ad reddendam rationem suae administrationis. 3.535.44
 Administratores etiam laici bonorum Ecclesiae si inveniuntur debitores in rationibus reddendis coram Episcopo, possunt ab eo compelli ad solvendum. 3.534.47
 Administrator, seu Coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiae Cathedrali vacanti, potest a subdi-

Barbosa de Episcopo.

tis illius Ecclesiae exigere charitativum subsidium. 3.378.10
 Administratores vniuersitatum censentur habere administrationem cum libera. 3.620.26
 Admonitio vna monitoria pro rebus deperditis. 3.431.84
 Adulteria & scelera inquirendi, viciscendi, & iudicandi, absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas suae diocesis. 2.6.57
 Adulter tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritus. 2.358.1
 Aduocationis officium Christus Saluator noster pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac suorum discipulorum criminationibus falso impositis sustinuit. 3.331.17
 Aduocationis officium vtile, ac necessarium Rei publicae est. 3.332.21
 Aduocati hac tempestate plures sunt ad bonas causas male perendas. 3.331.15
 Aduocati qui recte, & iuste vtuntur legibus, multum merentur apud Deum. 16
 Aduocata peccatorum Beatissima Virgo dicitur. 18
 Ambrosius vnde annis in Curia, & foro causas egit. 3.332.19
 Aduocati Germanus, & Lepandus, & D. Leonardi fratres in numerum Sanctorum relati sunt. 20
 Aduocati militibus, & equitibus comparantur. 22
 Aduocati Medicis praestantiores sunt. 23
 Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio. 24
 Aduocatus secreta clientis reuelans tenetur poena falsi. 25
 Aduocatus consulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non potest. 26
 Aduocatus actoris in prima instantia non potest esse reus in secunda, & vice versa. 27
 Aduocatus non potest cum cliente pactum de quora huius facere. 28
 Aduocatus domum exiens debet habere sumptus a suo clientulo, antequam a domo moueat. 29
 Aduocatus pro modico aduocatus contemptibilis habetur. 30
 Aduocatus secundum suae scientiae probitatem, potest mercedem quaerere, etiam absque librorum reuolutione. 31
 Aduocato patrocinium debetur, etiam causa finita per concordiam. 3.333.40
 Aduocati, & procuratoris munus, ut etiam pro se obire possint, non potest Episcopus Religiosis licentiam concedere. 3.489.9
 Aduocati salarium, vide Salarium.
 A
 Aedificari non potest Ecclesia sine Episcopi consensu. 2.326.1
 Aedificare si voluerint Religiosi exempti in loco non exempto, tenentur Episcopi diocesani consensum requirere. 2.327.3
 Aedificare possunt Ecclesias sine diocesani Episcopi consensu Fratres Ordinis Carmelitarum discalceatorum, Monachi Congreg. S. Mariae Fulgentis, & Superiores Congreg. Regularium S. Pauli decollati. 4
 Aedificationis locum assignat Episcopus, Crucem figit, lapidemque ponit primarium. ibid. 2
 Aedificans Ecclesiam, ei dorem competentem constituere debet. 2.334.5
 Aedificans Ecclesiam, dorem sufficientem ei assignare tenetur, alioquin Episcopus permittens aedificari sine dore ad dotandum de proprio obligatur. 3.222.2
 Aedificans Ecclesiam si illam a principio non dotauit, potest compelli ad illam dotandam, alijs non dotando amittit inspatronatus. 3.249.4
 Aedificationi monasterij per testatorem relicti, assensum, & auctoritatem Vicarii generalis Episcopi sine eius licentia interponere nequit. 3.123.89
 Aeger quacumque corpore in potentia impeditus, quando ab excommunicatione pro violenta manibus iniectione in Clericum possit per Episcopum absolui. 2.445.25
 Aegri qui dicantur. 2.445.26
 Aegyptiam de bona, vel mala fortuna interrogare quando sit peccatum. 3.65.131
 Aequalitate data in votis patronorum praesentantium ad beneficia, non tamen in meritis instituentium, magis idoneus debet institui. 3.286.200
 Aetis intertempres non excusat Parochum a residentia Parochialis. 3.95.90

A 2

A 2

Index Rerum,

Ætas 30. annorum requiritur in promovendo ad Episcopatum. 2.192.26
 Francie in Regno idoneus ad Episcopatum iudicatur qui in 27. constitutus anno reperitur. 27
Ætas 30. annorum ad Episcopatum requisita debet esse completa. 28
Ætas quæ in ordinandis requiritur, remissive. 2.234.28
Ætas ad suscipiendum quemlibet ex sacris Ordinibus quæ sit necessaria, ostenditur. 2.265.1. & seqq.
Ætates pro suscipiendis sacris Ordinibus positio iure sunt constitutæ. 2.266.4
Ætatis ob fragilitatem mitius quis punitur. 2.445.21
Ætas tenera delinquentis non excusat à pœna criminis sodomia. 2.457.12
Ætas ad Vicarium generalem, requisita vigintiquinque annorum est. 3.113.3
Ætatis quadraginta annorum defectus in Penitentiario non est, ubi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non potest, in civitate scilicet, aut diocesi. 3.135.8
Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet esse completa, & non sufficit si viginti secundus annus sit inceptus. 3.200.66
Ætas quatuordecim annorum, quæ desideratur ad beneficium simplex, requiritur, etiam si illud daretur per viam præsentationis, electionis, aut alterius cuiuscumque promotionis. 3.203.78
Ætas vigintiquinque annorum non requiritur ad Parochialem vitam accessoriè, & perpetuè, sed sufficit illa, quæ ad principalem requiritur. 3.235.41

A F

Affectio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla. 2.282.38
Affinitas ex copula licita dirimit Matrimonium vsque ad quartum gradum. 3.70.164
Affinitas ex copula illicita dirimit Matrimonium vsque ad secundum gradum. 165
Affinitas ut contrahatur requiritur ea copula quæ sit sufficientis ad generationem. 3.71.167
Affinitas oritur ex copula cum femina inuita, ignorantæ, dormiente, ebria, vel insana. 169
Affinitas non contrahitur si casu ad se traheret uterus foemineus semen viri cum ea iudicatis. 171
Affinitas oritur ex copula cum effusione veri seminis, qualis non est eunuchorum. 172
Affinitas non oritur ex copula sodomica. 173
Affinitas non oritur ex Matrimonio per verba de præsentia, copula non sequata, sed impedimentum vterioris gradus. 175

A G

Agens omne agit sibi simile. 1.66.12
Agnes Dei à Summo Pont. consecratos qui depinxerit, & aliquo colore infecerit, an in excommunicationem Papalem incidat, ostenditur. 3.25.150
Agnos Dei à Summo Pont. consecratos depingens. 3.37.262
Agnos Dei pingentes incurunt excommunicationem nemini referatam. 3.38.270

A L

Aleatopes sunt infames. 2.454.14
Aleatoribus facta beneficij collatio, si publici sunt, est nulla, si occulti, venit irritanda. 13
Alexander de Francis, vulgò Hebraeus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus. 1.111.9
Alexandria civitas est in Ægypto, Africae contermina, magna, & illustris. 1.146.1
Alexandria ante Christi adventum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit. 2
Alexandrina Ecclesia, vide *Ecclesia*.
Alexandrinus Patriarcha, vide *Patriarcha*.
D. Fr. Alexius de Menses Bracharensis Archiepiscopus Primatiali Cruce Martij sepultus. 1.165.83
Alienari non possunt bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus. 1.286.75
Alienationis appellatione venit promissio de vendendo. 79
Alienationis appellatione venit transactio ex parte rem dimittentis. 80
Alienare prohibitus non potest permutare. 2.287.83
Alienare qui non potest, non potest hypothecare. 86
Alienantes, seu locantes in plures annos, quàm in tres, bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum. 3.35.235

Alienandi omnis modus etiam in casu licito, & servatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur. 3.408.2
Alienare prohibitus si locet ad longum tempus, locatio in totum vitabitur. 3.411.14
Alienare, aut in perpetuam emphyteusim concedere non potest Prælati ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ. 3.418.69
Alienationis instituentis prohibitio resistit. 3.152.4
De Alienatione patrimonij.
Alienatio patrimonij, aut extinctio pensionis ad cuius titulum fuit quis promotus, est inualida. 2.286.77
Alienatio, seu renunciatio patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu aliàs, vnde commodè vivere possit. 2.287.88

De rerum Ecclesiasticarum alienatione.

Alienationem Ecclesiarum procurantes incidunt in excommunicationem Papæ referuatam. 3.28.185
Alienantes bona Ecclesiarum, vel locantes ultra triennium incurunt excommunicationem nemini referuatam. 3.38.266
Alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiasticarum Vicarius generalis absque speciali mandato decretum interponere non potest. 3.124.106
Alienatio rerum Ecclesiasticarum fieri nequit præsertim ab inferioribus sine iusta causa, quamvis solemnitas concurrat. 3.367.10
Alienans Episcopus bona Ecclesiarum absque licentia Summi Pontif. suspenditur ab ingressu Ecclesiæ. 3.334.36
Alienatio rerum Ecclesiasticarum nulla est. 3.55.2.3
Alienationem prædecessoris Episcopum non teneri ratam habere qui tenent. 3.552.6
Alienari possunt Ecclesiarum res causa necessitatis ipsarum Ecclesiarum. 3.415.23
Alienari possunt Ecclesiarum res ex casu maioris utilitatis. 24
Alienari possunt sine solemnitatibus res Ecclesiæ, quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset. 3.417.58
Alienari possunt Ecclesiarum res in remuneratione meritorum. 3.418.61
Alienigenarum iure gaudent, qui secedunt aliò non habitaturis, nec mansuri, sed solum de coram proprio Parocho contrahant. 2.377.77
Alienigena, cui prohibuitur lege Regia Aragoniæ quibere dignitatem, &c. an possit esse Vicarius Generalis Episcopi. 3.113.3
Alimenta etiam à laicis coram Episcopo peti possunt. 3.347.9
Alimentorum causa dicitur pia. 10
Alimentorum legatum dicitur pium, quando fit pauperi. 11
Alphonfus primus Rex Portugaliæ pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad Summum Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia devotio, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & absque ulla obligatione civili se eidem Christi Vicario B. Petro, & successoribus in suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere. 1.137.64
D. Alphonfus de Mendoza vigilantissimus Bracharensis Ecclesiæ Anusles coram Rege Catholico Philo III. Vlyssipone Primatus sui ius defendit. 1.166.84
Alphonfus Aragoniæ Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem petentibus. 3.63.112
Altari portatili ut quis valeat celebrare, an possit hodie Episcopus facultatem concedere. 2.297.4.6
Altare dicitur quasi alta res, seu, Alta ara. 2.336.20
Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile. 21
Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere. 22
Altaria ab Episcopis consecrantur. 23
Altare lapideum debet esse, non autem ligneum. 24
 portatile, quando execretur, & desinat esse sacrum.
Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrum. 2.537.26
Altare an polluat si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta sit Ecclesia. 28
Alternativa non gaudet Episcopus in sua diocesi non residens, quamvis abesset pro exercitio alicuius officij Inquisitoris Generalis. 3.87.34
Alternativa non fruitor Episcopus absens, etiam ex causa à Consilio approbata. 3.88.35
 Alex

& Verborum.

Alternativa ob absentiam amittens Episcopus, an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia, ostenditur. 36
Alternativa acceptatio ex quibus probetur, remissive. ibid.
 Proponuntur certa dubia in hac materia resoluenda. 37
Regule quatuor ad illa decidenda constituuntur. 38
Fundamenta prædicatorum Regularum ostenduntur, & eorum rationes dantur. 3.89.39.40.41.42.43.44
Alternativa an possit uti Episcopus quando fuit præsens tam in principio mensis, quàm tempore vacationis, sed ante ipsam vacationem recessit ad modicum tempus. d.n.43
Alternativa non gaudet Episcopus in illo mense, etiam ad illum spectante, in cuius principio absens fuit. 3.90.46
Alternativa non est mera, & simplex remotio obstaculi, sed quasi contractus inter Papam, & Episcopum. 3.91.51
Alimenta ex partibus infidelium deferentes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.29.188
 A M
S. Amandus pane hordaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulcrum Beati Martij. 1.75.16.
Amasus, quæ se transfudit ad domicilium concubinarum intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amasæ, sed cum alio extraneo. 2.376.68
S. Ambrosius temperantia studium coluit. 1.75.17
S. Ambrosius, ut captivos redimeret, vasa Domini consecravit. 1.89.15
S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultavit, ne fieret Episcopus. 1.57.16
S. Ambrosius vndecim annis in curijs, & in foro causas egit. 3.32.19
Ambrosius quomodo debeamus, ostenditur. 1.104.9
Amentus licite possunt confirmari. 2.358.21
 Vide *Confirmatio*.
Amicitia vinculum multo fortius est, quàm sanguinis. 3.54.15.18
Amittit, an continet sententiam ipso iure latam. 3.181.240
S. Ammonius ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, articulum sibi amputavit, linguamque sibi resecissurum esse adiurans, si adhuc instaret. 1.57.20
Amor paternus omnem alium vincit. 1.72.10
Amos abbas Patriarcha ordinatus sibi magnum onus, & intolerabile iniunctum esse proficitur. 1.61.8
 A N
Angeli, de Episcopis. 1.9.16
 De Anima.

Animalis, quæ in masculo fit post quadraginta dies, in femina verò post 80. 3.67.137
Animatus fœtus præsumitur post 40. dies si dubitatur an masculus sit, vel femina. 138
Animi generosi est, & magnifici iuvare, & prodesse. 1.91.37
Animus perpetuè manendi in aliquo loco colligitur verbo, vel facto volens domicilium contrahere, suam declaravit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionem, cum translatione maioris partis bonorum. 2.207.27
Animus recedendi à civitate non habet ille, qui in ea reliquit filios. 32
Animus malitiosè impediendum conicictus detegitur, & iureiurando præstato cognoscitur. 2.371.22
Animus non nisi iuramento probari potest. 23
 De Anniversariis.
Anniversaria in ultima voluntate, vel pacto inter vivos, an liceat bona temporalia, Ecclesiis, aut monasterijs, sub eo modo, aut conditione dare ut Anniversaria fiant, sacra ve certis diebus celebrentur. 2.353.4
Anniversaria, & officia pro defunctis sub reductione, cadunt, ibid.
 Redactio hæc an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam ante Concil. quàm post illud relicta, ostenditur. 5
Anniversaria in totidem Missis potest Episcopus commutare. 10
 Vide *Missæ*.
Annua victualia, ut iusto pretio vendi faciat, pertinet ad Episcopum, ne pauperes fame pereant. 3.347.6
Annulus sacer novo Episcopo traditur, ut sanctam Ecclesiam Sponsam suam intemerata fide ornatus custodiat. 1.52.15
Anni an sint computandi iuxta ritum, & usum Ecclesiæ. 2.206.3
Anni carius, qui inter unum, & alterum Ordinem debet intercurrere, quomodo computandus, ostenditur. 2.273.2
Anni quadraginta in Penitentiario debent esse completi. 3.135.9
Anni quinquaginta possessionis, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurisdictionis ex usurpatione, debent sumere initium ab illo die, quo apparuit factam fuisse primam præsentationem, vsque ad diem litis postremò motæ. 3.278.59
Anni bissexti dies computandus non est pro legitima Ordinis ætate. 2.266.2
Annus bissextilis an sit integre finiendus ad professionem emittendam, ostenditur. 3.434.20
Annus 1582. à quo Gregor. XIII. abstulit decem dies, integer reputatur ad sacros Ordines, & ad quæcumque officia, vel beneficia. 21
Annus probationis, vide *Probationis annus*.
Antiochia primum sedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret. 1.120.11
Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ. 1.121.16
Antiochia Syriæ Metropolis. 1.146.1
Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur. 2
Antiphona ratione oneris beneficij alteri Ecclesiæ, ubi patens habet beneficium, canere non potest. 3.218.21
Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum. 3.265.35
Antiquior & nobilior competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur, sit ei iniuria, quam de facto potest propellere. 3.329.41
Antiphona, pro Episcopis. 1.8.6
Antonius Barboza, parentis Auctoris avunculus magnus, laudatur. 3.396.9
 A P
Apostata in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorum conditionem. 2.432.14
Apostata sunt hæretici. 15
Apostata etiam postea ab Inquisitoribus imposita penitentia reconciliantur, sunt infames. 2.454.9
Apostolos omnes respectu consecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos respectu iurisdictionis æquales constituit. 2.419
Apostoli, ut tenet probabilior sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipse Petrus agere poterat, quamvis illius dispositioni, ut capitis, & Ordinarij eorum, subordinata. 1.6.31

Index Rerum,

Apostolorum dignitas, & iurisdicção personalis erat, ut pote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ specialiter privilegio à Christo Domino commissæ. 33
Apostoli auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & creaverunt. 1.12.1
Apostoli potiori ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt. 1.158.20
Apostolis eut in presenti loquar tantum de Episcopis, & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, ostenditur. 1.67.29
Apostoli excepto Petro inter castas agmen ducunt. 1.84.10
Apostolorum limina, vide *Limina*.
De Appellationibus.
Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda. 1.122.27
Appellationis substantia exigit, ut de inferiori ad superiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem. 3.118.45
Appellatio de Vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum non datur. 46
Appellationis omisso articulo consentire non potest Vicarius generalis, ut Metropolitanus cognoscat in principali negotio. 3.124.110
Appellatio in visitatione, etiam ad Sedem Apostolicam, non impedit, aut suspendit illius executionem, dummodo procedatur sine processu, & sine scriptis. 3.292.32
Appellatio admittitur in visitatione à sententia definitiva, quæ suspendit iudicium. 33
Appellatio non impedit redditionem rationum piarum dispositionum. 3.355.53
Appellantes.
Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium eorumque fautores excommunicantur in Bulla. 3.11.59
Appellantes à gravamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum laicam potestatem, excommunicantur in Bulla. 3.13.70
Appellans à iudicio, seu electione examinatorum quomodo audiendus sit, ostenditur. 3.203.104
A quibus, & ad quos appellare liceat, vel non.
Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus. 1.175.63
Appellari potest ad Archiepiscopum etiam si Episcopi iurisdicção fuerit à Papa excitata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam. 64
Appellari potest de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum devolutivum. 2.374.52
Appellatio an debeat à Vicario foraneo ad Episcopum dubitatur, pro utraque parte referuntur Doctores. 3.115.21
Appellationem à Vicario foraneo Episcopi ad ipsum dapi tanquam probabilis amplectitur. 22
Appellatio de Vicario Episcopi ad Episcopum etiam partibus consentientibus non datur, imò processus inde sequutus nullus, & inefficax est. 3.119.48
Appellare an liceat à decreto erectionis Parochialis factæ per Episcopum, ostenditur. 3.259.3
Appellare quando contigerit in visitatione ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato debet esse ad Metropolitanum quoad devolutivum, non quoad suspensivum. 3.293.35
Appellari potest à commissis arbitrio iudicis, si partem laicam, aut gravat. 3.421.5
Appellari potest ab Episcopo differente instituere sine causa legitima, præcedente trina interpellatione. 3.284.294
Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum provinciarum. 1.122.16
Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei. 1.175.67
Appellatio datur ad Episcopum ab interlocutoria Vicarij. 3.119.50
Appellatio causarum, quæ in generali vicariatus commissione non continentur, datur de Vicario ad Episcopum. 52
Appellatio dabitur à visitatione si Episcopus procedat in exemptos, seu alios privilegiatos contra eorum privilegia. 3.293.34
Appellatio à mandato de residendo in visitatione edito non datur ad effectum suspensivum, sed ad devolutivum. 3.293.37

Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex sententia prolata ab Episcopo in causa, in quo processit, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus. 3.399.13
Appellatio quoad effectum devolutivum ab Episcopo visitante etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato interponitur ad Metropolitanum. 3.400.14
Appellatione interposita ad Archiepiscopum ob absolutionem ab excommunicatione denegatam, an, & quando debeat excommunicatum absolvere, ostenditur. 3.590.25
Appellatio à sententia Conservatoris, vide, *Conservator*.

De Appellationis iudice.

Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos suffraganeorum. 1.175.66
Appellationis in causa ab interlocutoria Archiepiscopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali. 66
Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur ut fiat in scriptis. 2.314.22
Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est. 2.314.26
Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem. 27
Approbationem Episcopi ipsius penitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur. 2.315.28
Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundum tertiam sententiam referunt. 2.315.29
Approbationem Episcopi illius loci in quo sit Confessio, necessariam esse tenet probabilis sententia. 2.315.30
Approbationes generaliter & indistincte, vel determinate ad locum seu tempus quomodo dandæ, ostenditur. 2.319.51
Approbatio Sacerdotibus secularibus semel per Episcopos impensa, an possit revocari quoties Episcopi voluerint, ostenditur. 2.321.57

De Approbatione, & Approbato.

Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas. 2.312.15
Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vilo examine. 2.317.42
Approbatum ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit acta Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse. 2.312.16
Approbatum ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbatum. 2.317.40
Approbatum, & electus per concursum, si non vult consentire pensioni, quæ à Papa super beneficio reservatur, tunc Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu. 3.197.39
Approbatum, & idoneus iudicatus ad Parochiam, est de novo examinandus si ad aliam admitti procurat. 3.312.10
Approbatum semel non est amplius examinandum in beneficiis simplicibus. 11

A Q

Aquam solum bibentem in inveniendis rebus sagaces, ac ingentiosi sunt. 1.99.14
Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quam antiqua sit eius institutio in Ecclesia contra mala spiritualia, Demonesque, ostenditur. 2.351.58.
Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert sanitatem corporalem. 2.352.60

A R

Arbitror potest esse laicus in causa Clericorum si in ipsum in simul cum clerico compromittatur. 3.521.8
Arborum, & vitium incensores tenentur ad omne damnum, quod earum dominis ex ipsa incensione patitur, & quomodo sit facienda restitutio, ostenditur. 3.58.81
Arborum incisor, qui in suo solo plantata fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt, an peccet, teneaturque ad restitutionem, ostenditur. 3.59.82
Archidiaconatus duos habens, dignitate pares, teneatur residere in quo magis sibi placuerit. 3.98.114
Archidiaconus potest abesse ultra tres menses ratione visitationis. 3.99.126
Archidiaconi ipsa iure absque aliquo facto Episcopis absentibus, & eorum Officialibus, Vicariorum munus

& Verborum.

munus exercent, dumvisorias litteras ad suscipiendos Ordines, ac monitoria concedunt. 3.114.17
Archidiaconus non sustinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur Vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum administrare debet. 3.130.163
Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, in omnibus Ecclesiis, ubi id fieri potest, Magistri, seu Doctores, aut Licentiatum in Theologia, vel iure Canonico debent esse. 3.199.60
Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima consuetudine, vel privilegio iurisdictionem Sede vacante exercere potest, id poterit in vacatione vera, non autem in ficta. 3.616.19
Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporum. 2.35.10
Archiepiscopi extra provinciam Crucem præ se ferre non possunt. 1.122.24
Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quam Episcopus, respectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet sollicitudinem. 1.168.1
Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus à iure expressis. 2
Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis ut serare faciant quod servatur in Metropolitana. 1.169.9
Potest compellere Episcopum ut quotannis Synodum faciat. 13
Compellere Episcopum negligentem in erectione seminarij. 14
Suspendere, interdicere, & excommunicare Episcopum. 1.170.15
Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet. 11
Archiepiscopus de civilibus tantum causis suffraganeorum cognoscere potest. 1.171.28
Archiepiscopus cum in provincia sua iurisdictionem exercitur, potest punire subditos suffraganeos notorios iniuriantes sibi, nunciis, ac familiæ suæ. 312
Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem iure eos inuitos. 1.175.65
Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt. 68
Archiepiscopus convenit subditum sui suffraganei Episcopi coram ipso. 1.176.72
Archiepiscopus dum actu visitat, potest absolvere subditos suffraganeorum tam per se, quam per alios. 2.311.7
Archiepiscopus in alienis Episcopatu denunciations remittere non potest. 2.373.4
Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, nisi actu visitet. 2.384.25
Archiepiscopus inualidè dispensat sine causa in decretis Synodi Provincialis. 2.401.8
Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui suffraganei. 2.408.20
Archiepiscopus dum actu visitat gaudet prædicta dispensandi, & absolvendi potestate circa subditos suffraganeorum, & cum ipsis suffraganeis. 2.423.19
Archiepiscopus vixit potest beneficia in sua Diocesi, non autem suffraganeorum. 3.251.13
Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesiis, & clericis suæ provincie extra diocesim suam, iure subsidium charitativum exigere non possunt. 3.378.9
Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam provinciam, & Archiepiscopatum, etiam si non sit in actu visitationis. 3.389.15
Archiepiscopus nondum palliatus Synodum congregare nequit. 3.401.4
Archiepiscopus consecratus, etiam si nondum pallium receperit, potest licentiam impertiri in dispositionibus faciendis per novitios de bonis temporalibus. 3.441.4
Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exemptis suæ diocesis facere solemnes benedictiones, & divina Officia celebrare. 3.498.66
Archiepiscopus in prima instantia non habet iurisdictionem cuiuscumque negligentis prætextu circa causas pertinentes ad subditos suffraganeorum. 3.586.6
Archiepiscopus non potest in prima instantia cognoscere de causis pertinentibus ad subditos Episcopi sui suffraganei, etiam si sit ob excommunicationem in se latam impediatur vti Episcopali iurisdictione. 8
Archiepiscopus non potest adiri in prima instantia per viam simplicis querelæ propter negligentiam Episcopi, secus per viam appellationis. 3.587.14
Archiepiscopus per simplicem querelam adiri non potest

ob negligentiam Episcopi absolutionem ab excommunicatione denegantia. 3.589.24
Archiepiscopus non potest supplere Episcopi negligentiam in præstandis licentiis, sed solum compellere ipsum Episcopum iniuste negligentem concedere dispensationem ab illo ex iusta causa per officium Iudicis petitam. 3.591.32
Archiepiscopus potest adiri ad effectum compellendi Episcopum, ut consentiat, quatenus eo negligente concedere pro eo consensu præstando recurrendum esset ad Summum Pont. 33
Archiepiscopus poterit præstare consensum denegatum ab Episcopo, & illius negligentiam in eo præstando supplere, ubi actum fuerit remedio appellationis. 3.592.36
Archiepiscopus Coadiutor, vide *Coadiutor*.
de Archiepiscoporum pallio, vide *Pallium*.
Archipresbyter, Canonici, & beneficiati, ac clerici Basilicæ S. Petri de vrbe non applicantes integram medicamentum omnium fructuum, & distributionum primi anni feruntur. 5.36.251
Archipresbyteri breuiores duorum palmorum etiam ad breuissimum tempus licentiam deferendi concedentes quicumque Sedis Apostolicæ gubernatores, siue officiales. 3.36.253
de Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 163. 1.161.52
Argumentum à contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum. 1.140.99
Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus. 2.396.10
Argumentum de maiori ad minus in privilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis affirmatiue piolum non valet. 2.397.13
Argumentum de maiori ad minus in dispensationibus non valet. 2.461.2
Argumentum de iurisdictione ad dominum non rectè deducitur. 3.117.37
Argumentum à contrario sensu non valet ad inducendum correctionem iuris. 3.579.39
Arma, & alia vsui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos excommunicantur in Bulla. 3.126.64
Arma inter claustra sine licentia tenentes incurunt excommunicationem nemini referuam. 3.38.267
Arma breuiora tribus palmis permittentes portare in statu Ecclesiastico incurunt excommunicationem nemini referuam. 269
Armarum collectas, & cauallatas facientes incidunt in excom. Papalem. 3.26.164 & 3.29.188
Arreptiij prohibentur ordinari. 3.238.49

A S

Asa Rex, quoniam se totum humanis applicuit remediis nulla Dei habita cognitione, mortuus est. 3.397.13
Assasini beneficia vacant ipso iure. 3.182.38
Assensus Apostolicus non requiritur in alienatione Ecclesiæ alteri Ecclesiæ facta. 3.417.56
Assensus Apostolicus super alienatione rerum Ecclesiæ de stylo Curie Romanæ quando concedatur. 3.418.71
Assensus Apostolicus ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum cum possessione præsumitur. 72
Assensus Capituli ultra Apostolicum requiritur in alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa Capitulari. 3.418.70
Assessorum laicum in causis criminalibus Clericorum potest Episcopus assumere. 3.521.6
Assistentiam iuris communis habens pro se, dicitur habere liquidissimam probationem. 3.604.39
Assistentia iuris communis quando est officata, & rediditur turbida, tunc non sufficit ut competat manutentio. 3.605.40
Astrologiam iudiciariam exercentes quas penas hodie incurant, ostenditur. 3.66.134
Astrologi qui dicuntur, remissive. 3.65.133

A V

Avaritia omnium malorum radix. 1.106.4
Avarus non solum est qui rapit aliena, sed & ille, qui cupidè seruat sua. 1.106.5
Auctoritas Ecclesiastica 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de sola potestate, & punitione diuina Maiestatis. 1.133.39
Auditorum Camera.
Auditor Cameræ, Gubernator, Vicarius Urbis qui vigore

Index Rerum,

gore facultatis aliquid præter obseruatum innotant, incurrunt excommunicationem Papalem. 3.27.173
 Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex Romanæ Curie, non potest cognoscere de causis Ecclesiasticis in prima instantia. 3.338.3
 Auditores Cameræ causas obligatione Camerali firmatas in partibus existentes auocare possunt, etiam si extra Curiam contraxerint, & licet pendant coram Ordinariis. 3.339.16
 Auditor Cameræ, seu alius delegatus Apostol. quando possit de causis beneficiorum referuatorum Sedi Apostol. etiam immediatè cognoscere, ostenditur. 17
 Auditor Cameræ potest causas obligatione Camerali firmatas in quacumque instantia auocare. 3.343.19
 Auditor Cameræ habet in facultatibus ex Pontificis gratia ut possit in quacumque instantia de omnibus obligationibus Cameralibus cognoscere. 3.345.25

Auditores Rotæ Rom.

Auditores Rotæ Romanæ consequuntur fructus, & distributiones suarum præbendarum in absentia. 3.10.155
 Augures qui dicantur, remissio. 3.65.127
 S. Augustinus, ac B. Valerius successores sibi elegerunt ex concessione Rom. Pont. ut aliqui putarunt, vel melius secundum alios sibi successores solum non elegerunt, sed potius personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit. 1.18.41
 S. Augustinus Episcopatum inuitus suscepit, & tempore Ordinationis suæ vberim lachrymans est. 1.57.22
 S. Augustini Ordo est antiquior Mendicantibus. 1.75.14
 S. Augustinus vsus fuit frugali, & parca mensa. 1.82.19
 S. Augustinus vigilantissimus fuit castitatis cautor. 1.84.14
 S. Augustinus omnia pauperibus erogauit. 1.90.17
 Auocatio ob lapsum biennium, quomodo fiat, & quæ culpa ac defectus ex parte Iudicis apparere debeat. 3.342.13
 Auris an sit membrum. 2.451.38
 Auribus carens propria culpa, aut notorijs peccati causa est irregularis. 39
 Authenticum documentum est publica scriptura, cui creditur sine aliquo admiculo, & iure, aut consuetudine specialia. 3.264.21
 Auxilium præstitum in delicto puniatur, prout ipse delinquens. 3.51.25

B A

Baculus in Episcopozum manibus quid significet, ostenditur. 1.51.13
 Baculo quare Summus Pontifex non utatur. 14
 Balbus, ac hlesus, qui detinetur loqui, & verba explicare, non est ad Ordines adsumendus. 2.451.35
 Baldachinum erigere in Ecclesijs Regularibus licet Episcopis Pontificalia exercitibus. 3.336.17
 Baldachinum erigere non possunt Abbates S. Benedicti, & ceteri omnes similes, quando solemniter in proprijs Ecclesijs celebrant. 3.337.18
 Baldachinum quomodo ex concessione Urbani VIII. erigere possunt Abbates Cassinenses, Olivetani, & Camaldulenses. 19
 Balbazar Dazenedo regni Portugallie Protomedicus laudatur. 3.196.9
 Bannientes personas Ecclesiasticas incidunt in excommunicationem Papalem. 3.29.187
 Baptismum solemnem familiæ cuiusdam ex primarijs inter ludæos à Pio V. Pont. Max. factum. 1.11.10
 Baptismi sacramentum, tam paruulis, quam adultis tempore interditi administratur, benedictio fonte, & patris adhibitis. 2.364.22
 Baptizandus sicut susceptores habet ut eum erudiant in Fide, ita Confirmatus, cum in Chrismate conferatur in pugna, magistro militiæ eget. 2.559.52
 Baptizatum se credens cum re vera non fuerat, si Ordines procurauerit an eos recipiat, Chrismi corpus celebrando conficiat. 2.196.9.10
 Baptizatus quis probatur vnico teste. 2.334.8
 Baptizati per Confirmationem plene sunt Christiani. 2.559.9
 Barbam habens cortosam, aliave deformitate maculatam, non est ordinandus. 2.451.41
 Baro assumi potest ad Ordines ab eo Præsule in cuius diocesi habet feudum. 2.208.32
 Baronum filij adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo

genitor propter dictum feudum, contraxit. 33
 Baio, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Ecclesiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit. 3.24.145
 Baio, vel Dominus Sedi Apostolicæ subiectus frumentum, fruges vltra sibi vsum, familiarique suæ necessarium emens, in excommunicationem Papalem incidit. 3.24.146
 Baronum defunctorum regalia an pertineant ad Episcopum vbi habent baronias, an verò vbi non inueniuntur, ostenditur. 3.374.32
 Bartholomæus à Martyribus Supericrum iussu coactus Archiepiscopatum Bracharen. inuitus suscepit, quo postea renunciato in monasterium sui Ordinis se recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit. 1.58.26
 P. Er. Bartholomæus à Martyribus Bracharenis Archiepiscopus eminenti virtute, & spectata fide insignis Primatiali cruce erecta per Toleranam ciuitatem liberè deambulauit. 1.165.82
 S. Basilii vsus & cultus fuit abstinentissimus. 1.82.20
 S. Basilii secundus Bracharæ Episcopus passus est an. 58. 1.161.41

B E

Beghini, siue qui sequuntur eorum statum. 3.34.226
 Beguinatum statum fouentes incurrunt excommunicationem nemini referuatam. 3.38.267
 Beguinatum statum adsumentes, seu sequentes incurrunt excommunicationem nemini referuatam. 270
 Benedicere populo per totam prouinciam potest Archiepiscopus. 1.173.42
 Benedicens inaduerteret Episcopus calices, vel corporalia in aliena diocesi à suspensione non excusatur. 2.215.7
 Benedicti Episcopus Abbates, Abbatissas, & moniales. 3.340.51
 Benedictio Episcopi efficit ut Abbas possit conferre Ordines minores. 52
 Benedictio Episcopi dari debet Abbatibus illis diebus, quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine. 53
 Benedicere Abbatem tenuens Episcopus tertio monitus, poterit tunc Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare. 2.341.54
 Benedictio Episcopi est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem. 55
 Benedicendi Virgines consuetudinem non amplius esse in vsu censuit Sacra Congreg. 58
 Benedicti in Abbatissas prohibentur minores anni quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerint. 59
 Benedicenda iure non est Abbatissa temporalis. 60
 Benedicens vestes Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus est irregularis. 62
 Benedictionem solemnem dare potest Episcopus in sua diocesi in sine minorum Officiorum, & simplicium suis populis in itineribus. 63
 Benedictionem dare potest Episcopus extra suam diocesim priuatiu celebrans. 64
 Benedictionem dare non potest Presbyter præsentem Episcopo sine eius assensu. 65
 Benedictionem populo dare quando possit Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem. 2.341.67
 Benedictiones non tenentur in secundo matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud inuit, etiam si forte primum matrimonium fuerit inualidum. 2.391.183
 Benedictio solemniter sit ex consuetudine recepta, si femina solum nondum fuisse benedicta. 2.592.184
 Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parocho vnibus contrahentibus. 185
 Benedictionem secundis nuptijs imperiens in causa non permessa, ab officio, & beneficio suspenditur. 186
 Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedicat secundum matrimonium, non dissoluto primo. 187
 Benedictiones matrimoniales tempore interditi fieri prohibentur. 2.294.205
 Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri possint seruata moderacione capitalia mater, s. adicimus, de sentent. excommunicat. in 6. 206
 Benedictionem priuatiu in itinere licet Episcopo dare tempore interditi. 2.417.20
 Benedictus Regidius Lusitanus laudatur. 1.135.46
 Beneficere,

& Verborum.

Beneficere, & egenis subuenire, ita est Episcopi proprium, ut ad hoc plura alij ex officij obligatione, & dignitate sublimitate teneatur. 1.93.35
 Beneficialibus vltimus rei status inspicitur. 1.165.81.
 Beneficarius perpetuo absens ab Ecclesia iusta de causa potest Summi Pontif. concessione fructus beneficij percipere. 3.9.26
 Beneficiarius testator si absolute legat Episcopo, cum tunc non possit ipse Episcopus legatum, & luctuosum insimul retinere, ostenditur. 3.374.32
 Beneficiarius an habeat dominium suorum beneficiorum, ostenditur. 3.543.4
 Beneficiarius in ægritudine constitutus an liceat immoderatas facere donationes, ostenditur. 3.551.5
 Beneficiarius qui habet annexam Parochialem suo beneficio, non insinuat in Parochiali, sed in beneficio, cui est annexa accessorie, & in perpetuum. 1.116.43
 Beneficiarius ad effectum, ut effugiat forum seculari non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem. 2.246.4
 Beneficiatus, qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem si collatio beneficij sit valida, fori privilegio gaudet. 5
 Beneficiatus gaudet privilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiam si habitum clericalem, & Tonuram non deferat. 6
 Beneficiatus gaudet fori privilegio etiam si beneficiu sit modici valoris. 2.247.7
 Beneficiatus corpore impeditus habet iustam causam resignandi beneficiu coram Ordinario. 3.245.15
 Beneficiatus corpore vitatus habet iustam causam resignandi coram Ordinario. 36
 Crimini obnoxius beneficiatus habet iustam causam resignandi coram Ordinario. 37
 Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Ecclesiæ, vel beneficio insinuat, habet iustam causam resignandi coram Ordinario. 40
 Beneficiatus ex consuetudine totius Hispaniæ potest testari de acquisitis inuiti beneficiorum. 3.543.6
 Beneficia potest conferre Episcopus electus, & confirmatus. 1.4.14
 Beneficia homines ligant. 1.90.21
 Beneficium ingratum est, quod diu inter manus dantis hæret. 2.93.37
 Beneficiorum multitudine se onerantes cupiditatis, & avaritiæ barathro merguntur. 1.106.6
 Beneficij vniti nomen & titulus extinctus & suppressus est ita ut amplius non censetur vacare, nec in eo vllus possit insinuari. 1.115.16
 Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitum. 39
 Beneficia Ecclesiastica, personis idoneis, & habilibus legitime conferre spectat ad Episcopum. 2.65.2
 Beneficij etiam tenuis ratione efficitur beneficiatus subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu illud extat. 2.109.44
 Beneficium etiam teque possidens gaudet privilegio clericali. 45
 Beneficij requiritis residentiam ratione, acquirunt beneficia tus domicilium in loco vbi illud possidet. 46
 Beneficium habens in commendam, maxime perpetuum, potest ordinari ab Episcopo loci vbi situm est. 50
 Beneficia plura habens in diuersis diocesis, ab vnoquoque illarum insinuat promoueri potest. 2.210.51
 Beneficij ratione vnus diocesis vniti alteri diuersæ diocesis effectus quibus subditus Episcopi, vbi extaret beneficiu principale. 53
 Beneficium obtentum in fraudem non inuat quoad suspensionem Ordinum. 57
 Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur. 2.217.23
 Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet effectum, ut sufficit ad honestè viuendum, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi. 2.278.8
 Beneficij valor, ut eius titulo quis ordinari possit, debet pertinere summam, quæ Clerico sustentando lbb, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribusque Episcopabilibus persoluedis sufficit. 13
 Beneficium insufficientis patrimonio adiunctum potest continere sufficientem titulum. 2.279.14
 Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacifice possideri. 15
 Beneficium litigiosum, & non pacifice possessum, sit citatione. 17
 Beneficij constitutis in distributionibus quogidianis ad titulum potest quis promoueri. 24
 Barbo, de Episcopo.

Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, resignari non potest nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alias resignatio erit nulla. 2.381.32
 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, cum titulo saltem patrimonij permittente Episcopo ordinari potest. 2.283.53
 Beneficium vbi sit tenue, & extra patriam, cui ad congruam sustentationem iungatur patrimonium, ad quem spectabit tunc ordinatio, nunc ad Episcopum beneficij, vel ad Episcopum patrimonij. 2.184.111
 Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, potest cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministratum. 2.286.73
 Beneficium simplex habens non potest cogi residere in diocesi vbi illud habet. 2.194.6
 Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicatio non potest dispensare, ut illud retineat. 2.446.35
 Beneficium ad certum tempus conferre solus Papa valet. 3.9.25
 Beneficia in Curia Romana vacantia Papa solus cõfert. 27
 Beneficia, quæ incomparabilia iure dicuntur, vni eisdemque clerico conferre solus Papa potest. 28
 Beneficium primum incompatibile ita vacat adepta prioris possessione, ut illud statim possessore dimittere teneatur in manibus Ordinarij, aliàs vtrumque vacat Romano Pont. conferendum. 30
 Beneficiorum Ecclesiasticorum prouisione vel collatione, vel in eorum possessionem admisione aliquid exigentes, in excom. Papalem incidunt. 3.22.125
 Beneficia Ecclesiastica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, incidunt in excommunicationem Papalam. 3.24.138
 Beneficium in confidentiam retinentes incurrunt in Excommunicationem Papalem. 3.28.189
 Beneficia sicte resignantes incurrunt excommunicationem nemini referuatam. 3.38.268
 Beneficium in dubio non censetur curatum, sed simplex. 3.94.69
 Beneficia simplicia obtinentes non possunt cogi per Episcopum ad aliquod seruitium personale in eis faciendum. 3.108.181
 Beneficia conferendi potestas non conceditur in generali vicariatus commissione. 3.110.24
 Beneficia conferendi data vicario specialiter facultate, non intelligitur concessa potestas conferendi ea beneficia, quæ Episcopus iure specialia, aut privilegio conferre potest. 3.121.62
 Beneficia conferendi concessa vicario specialis potestas est late interpretanda. 63
 Beneficia conferendi speciali vicario data potestate, intelligitur data potestas commendandi. 64
 Beneficium suppressum absque speciali mandato non potest vicarius. 3.121.71
 Beneficia vnire, reuocare vniones, & Ecclesias diuidere sine speciali concessione non potest vicarius. 72
 Beneficia conferre potest Vicarius ante scientiam mortis Episcopi si conferendi potestatem habebat. 3.129.15
 Beneficium omnium in diocesi existentium collatio, & institutio de iure spectat ad Episcopos loci Ordinarios, & in iure ea conferendi fundata habet intentionem. 3.149.1
 Beneficia in quolibet mense vacantia poterant olim conferre Episcopi. 3.250.2
 Beneficia omnia respectu Summi Pontificis sunt naturalia, & in eis vti potest plenitudine potestatis. 8
 Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, si non appareat de prioritate, præfertur, qui à Papa imperant propter prerogatiuam concessis. 3.151.14
 Beneficij collatio facta vna die à Papa, & Ordinario, præuallet collatio Ordinarij, si in ea appositæ sit hora, & in collatione Papæ non. 15
 Beneficia apud Sedem Apostolicam vacare dicuntur non solum per obitum, sed etiam per resignationem. 3.152.12
 Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducantur. 24
 Beneficia Iurispatronatus laicorum non dicuntur vacare in curia, ut dispositioni Summi Pont. referuntur. 3.152.25
 Beneficia Iurispatronatus laicorum non comprehenduntur reservationibus, etiam si sint generales, & in corpore iuris, clausæ, quamuis adsint in reservatione verba illa, ad cuiusque collationem, prouisionem, electionem, presentationem, &c. 26
 Beneficia, quæ sunt mixta Iurispatronatus clericorum, & laicorum cum ad propositum laicalia censeantur, non comprehenduntur sub reservatione beneficiorum in curia vacantium. 3.154.27
 Beneficia Iurispatronatus laicalis competentia ex privilegio, vel

Index Rerum,

vel prescriptione, non tamen ex fundatione, constructione, vel donatione, dicuntur vacare in curia. 28
 Beneficia regularia non veniunt in reservatione vacationis in curia. 29
 Beneficia curam animarum habentia si vacent in curia ante collationem Apostolicam Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet. 30
 Beneficia illorum, qui in Vibe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur sub reservatione beneficiorum in curia vacantium, nisi etiam curiam sequantur, & curiales existant. 31
 Beneficia de Vibe non comprehenduntur sub reservatione de beneficiis vacantibus apud Sedem Apostolicam. 32
 Beneficia dispensationi Romani Pontificis referuntur per solam appositionem suam manente, quamvis inutiliter factam. 33
 Beneficia vacantia, Sede Episcopali vacante cuiuscumque speciei, & qualitatis sint, referuntur dispositioni Summi Pontificis. 35
 Beneficiorum collatio, quae vacant propter crimen haereticum cum cura, & sine cura, secularia, & Regularia referuntur Summo Pontifici. 36
 Beneficia per crimen haereticum vacant ipso iure, vel post sententiam latam, ostenditur. 31, 55, 38
 Beneficia vacantia per priuationem sunt reservata dispositioni Summi Pontificis. 39
 Beneficia collata personis prohibitis propter suum genus ad novam Romani Pontificis provisionem pertinent. 40
 Beneficia quaecumque recepta in confidentiam vacant ipso iure, & sunt Apostolicae Sedi reservata. 41
 Beneficia quaecumque recepta in confidentiam non solum vacant ipso iure, sed etiam quae obtinebat confidentiarius. 42
 Beneficia parochialia collata non servata forma Concilii Tridentini, de reformat. cap. 18. sunt Sedi Apostolicae reservata. 43
 Beneficia, quae intra sex menses à die, qua novit beneficium vacare, Ordinarius conferre noluit, & similiter Archiepiscopus, statim ad Papam devolvuntur. 44
 Beneficium ob Episcopi negligentiam devolutum ad Papam, potest Episcopus venire. 2, 230, 5
 Beneficium, cuius collatio vigore concordiae spectaret ad Capitulum, potest Episcopus venire. 6
 Beneficia reservata venire possunt per Episcopum, dummodo ex huiusmodi visione praedictum non fiat expectanti auctoritate Apostolicae beneficium illud. 7
 Beneficia exempta à iurisdictione Episcopi non valet ille venire. 9
 Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates. 2, 462, 13
 Beneficium obtinere non potest per saltum promotus. 2, 468, 4
 Beneficia diversae dioecesis nulla ratione hodie Episcopus venire valet. 3, 13, 3, 28
 Beneficium in una dioecesi situm si permutatur cum alio alterius dioecesis, requiritur in ea permutatione utriusque Episcopi ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus. 3, 24, 10
 Beneficia exempta visitant Episcopi delegati Sedis Apostolicae in qua iurisdictione cui sit delegata non succedit Captulum. 3, 298, 9
 Beneficium habens, sed nullo fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitativum non tenetur. 3, 381, 50
 Beneficia omnia, quae per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur, cum decreto, quod provisorie beneficium tunc obtentum in manibus Papae intra duos menses dimittere teneatur, illis elapsis, non facta huiusmodi dimissione, Sedi Apostolicae referuntur. 3, 55, 6, 45
 Beneficia vacantia ob non publicationem resignationum referuntur Sedi Apostolicae. 46
 Beneficia vacantia per violationem sequestri litempende in curia, referuntur dispositioni Summi Pontificis. 47
 Beneficia litigiosa ad effectum, ut Ordinarius non possit providere, dici possunt dispositioni Summi Pontificis reservata. 49
 Beneficia consentientia in Vibe, soli Papae veluti Episcopo Romae referuntur. 51
 Beneficia collata à Cardinalibus vigore suorum indultorum referuntur Summo Pontifici, quando intra sex menses provisi à Sede Apostolica provisiones non impetrauerint. 52
 Beneficia vacantia in Abbazia S. Crucis Camaldulensium sunt reservata dispositioni Romani Pontificis. 53
 Beneficia Regni Germaniae vacantia, & vacatura in mensibus

bus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Novembris, sunt reservata Summo Pontifici. 54
 Beneficia vacantia per delictum offendens litigantes in Romana Curia, eorumque iudices, Advocatos, & Procuratores, testes, vel Notarios, referuntur dispositioni Summi Pontificis. 55
 Beneficia illorum, qui seipso examini pro aliis supponunt, referuntur dispositioni Sedis Apostolicae. 3, 157, 50
 Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis referuntur dispositioni Sedis Apostolicae. 57
 Beneficia vacatura per dispositionem, priuationem, translationem, ac muneris consecrationis susceptionem auctoritate Apostolica factas, referuntur dispositioni Summi Pontificis in d. Extravaag. ad regimen. 3, 158, 65
 Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, vel Monasteriorum regimina sunt reservata dispositioni Summi Pontificis in dicta Extravaag. ad regimen. 66
 Beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequuntur. 67
 Beneficia promissa per Romanum Pontificem ad Episcopatum statim quo ad eum promotus est, possunt conferri tamquam vacantia, non expectata consecratione. 3, 159, 68
 Beneficia obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Episcopatum. 69
 Beneficiorum sub retentione, quae alias vacabant per promotionem ad Episcopatum, non comprehenditur facultas transferendi pensiones. 70
 Beneficia etiam simplicia vacant per promotionem ad Episcopatum. 71
 Beneficia promissa ad Episcopatum in testis infidelium existentem, seu ritularis, cum per eum non sit affectus illius possessionem, non vacant. 3, 160, 74
 Beneficia vacantia, & vacatura per affectuonem pacificam quoruncumque Prioratum, dignitatum, &c. auctoritate Apostolica provisionum dispensationi Sedis Apostolicae referuntur. 77
 Beneficia vacantia per execrabilitatem dispositioni Summi Pontificis referuntur. 79
 Beneficia de quibus ordinarij, & alij collatores, contra Concilium Tridentinum decreta disposuerunt, & disponunt in futurum, referuntur Summo Pontifici. 80
 Beneficiorum reservationis declaratio per affectuonem pacificam vacaturorum refertur. 3, 161, 83
 Beneficia vacantia tempore vacationum Episcopatum referuntur dispositioni Summi Pontificis, etiam si ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu praesentatio, & collatio, vel institutio ad alium; limitatur hoc tribus casibus ibi relatis. 3, 162, 90
 Beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Papa admissam, vel post translationem ad alium Episcopatum, quando Sedi Apostolicae reservata censentur. 3, 163, 92
 Beneficia omnium Subcollectorum sunt reservata, si deputantur in aliqua civitate, vel dioecesi successu, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit. 3, 168, 121
 Beneficia omnia Collectorum, seu Subcollectorum quae habuerunt tempore officij, sunt reservata, etiam si ante officium illa obtinuerint. 123
 Beneficia Ecclesiarum S. Ioannis Lateranensis, ac S. Petri, & Mariae Maioris de Vibe, cur Papae referantur, cum sit Vibe Episcopus, ostenditur. 3, 169, 133
 Beneficium Ecclesiasticum ut dicatur, quae conditiones requirantur. 3, 170, 141
 Beneficia manualia non cadunt sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 3, 172, 152
 Beneficiorum collationem sibi Papa reservans, videtur intelligere propter de collatione, quae sit perpetuo de beneficio. 153
 Beneficia de mensa non consentur reservata sub dispositione regulari nonae Cancellariae. 155
 Beneficia vnica accessoria non consentur reservata sub dispositione regulari nonae Cancellariae, locus si sicut vnica aequè principaliter. 158
 Beneficium curatum, ut dicatur, quae concurrere debeant. 159
 Beneficium curatum non dicitur ex iure sepeliendi. 3, 173, 161
 Beneficium curatum potest dici quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris. 163
 Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum. 165
 Beneficia

& Verborum.

Beneficium curatum non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum decessit solitus. 166
 Beneficia omnia praesumuntur secularia, nisi Regularia probentur. 167
 Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, ut per Religiosos regerentur, vel illa, quae per quadraginta annos consueta sunt Regi per viros Regulares. 168
 Beneficia Regularia Regularibus conferri debent. 170
 Beneficia Regularia non possunt conferri non iuris, sed expressè professi. 3, 174, 171
 Beneficia Regularia defectu Regularium secularibus conferri possunt. 172
 Beneficia omnia cuiuscumque generis & qualitatis fuerint, & vbi cumque existentia, comprehenduntur sub reservatione nonae Cancellariae. 176
 Beneficia consentientia in Ecclesia non numerata, non includuntur sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 179
 Beneficium monoculare comprehenditur sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 3, 175, 180
 Beneficia creata & fundata post promulgationem Regulari nonae Cancellariae comprehenduntur sub illius reservatione. 181
 Beneficia vbi cumque existentia, sive in Ecclesiis Patriarchalibus Metropolitanis, seu Cathedralibus, sive aliis, comprehenduntur sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 182
 Beneficium si vacet circa mediam noctem ultimi diei, ita ut minime constare possit, an finitus vnus mensis Apostolicus, & coeptus alius Ordinarius, provisorie à quo debeat praevaleat, ostenditur. 3, 176, 188
 Beneficium vacans in mense Ordinarij potest ab ipso Ordinario conferri cepto iam mense Apostolico. 189
 Beneficia consentientia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 3, 177, 193
 Beneficia renunciantia in manibus Ordinarij non cadunt sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 194
 Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 195
 Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem, non comprehenditur in reservatione regulari nonae Cancellariae. 196
 Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud. 198
 Beneficium vacat per obitum beneficiarij, ita ut si miraculose resurgeret, non recuperaret illud. 199
 Beneficij ius, titulus, & possessio amittitur per renunciationem. 200
 Beneficium vacat ipso iure per affectuonem alterius incompatibilis, quod quando verum sit, ostenditur. 201
 Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de presenti etiam non sequuta copula. 3, 178, 202
 Beneficium ita vacat per Matrimonium, ut eo iam contracto resignari non possit in fauorem tertij. 203
 Beneficium vacat per Matrimonium etiam si vxor non illo consummato religionem ingrederetur. 204
 Beneficium amittitur ipso iure per Matrimonium etiam irritum ob sanguinitatem, vel aliud impedimentum diuini, quod ibi limitatur aliquibus casibus. 207
 Beneficium ipso iure vacat per ingressum religionis, si quanta professione, non antea. 208
 Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij (spatio vnus anni. 3, 179, 210
 Beneficium vacat ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequuntur. 215
 Beneficium vacat ipso iure per militiam sequentem. 216
 Beneficium non solum vacat ipso iure, sed etiam pensio illius, qui consuram, & habitum clericalem non assumit. 217
 Beneficium vacat ipso iure per electionis cessationem. 218
 Beneficium vacat per postulationem, vel repulsionem. 219
 Beneficij ius eo ipso perdit quis per violentam ingressionem in possessionem illius. 220
 Beneficium vacat per violationem sequestri imposta vigore sententiae definitivae in Romana Curia prolatae in causa beneficiarij, & quomodo hoc procedat, Resol. de Episcopo.

ostenditur. 221
 Beneficium vacat ipso iure per non ostensionem tituli, seu dispensationis coram Ordinario, postquam beneficiarius monitus fuerit. 3, 180, 222
 Beneficium vacat ipso iure per alienationem rerum Ecclesiarum sine solemnitate facta in Extravaag. Ambitiosa §. inferiores vero, de rebus Ecclesiae non alienandis. 226
 Beneficium vacat si habeatur pro delicto. 227
 Beneficium an vacet ipso iure propter crimen haereticum, ostenditur. 228
 Beneficia quae fuerint obtenta per peccata haereticorum vacant ipso iure. 230
 Beneficium per crimen realis simoniae commissae vacat ipso iure. 231
 Beneficium vacat ipso iure per crimen laesae maiestatis. 233
 Beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apostolicarum, vacat ipso iure. 3, 181, 234
 Beneficia perentientis Cardinalem vacant ipso iure. 235
 Beneficia occidentis, vel perentientis Episcopum vacant ipso iure. 237
 Beneficia occidentis Reotorem suae Ecclesiae vacant ipso iure. 239
 Beneficium illius, qui carceraverit clericum, donec resignaverit suum beneficium, vacat ipso iure. 241
 Beneficia committentis crimen sodomiae vacant ipso iure. 242
 Beneficium ob non publicationem resignationis vacat ipso iure. 244
 Beneficium Curatum ob non servatam formam Constit. Pij V. vacat ipso iure. 3, 182, 245
 Beneficium per dispensationem, & priuationem vacat ipso iure. 247
 Beneficium per apprehensionem possessionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipso iure. 248
 Beneficia retinentis indebitè scripturas spectantes ad Cameram Apostolicam, & illas non restituentis, vacant ipso iure. 249
 Beneficia offendentium litigantes in Romana curia eorumque iudices, Advocatos, &c. vacant ipso iure. 250
 Beneficia per confidentiam vacant ipso iure. 251
 Beneficij priuatio ipso iure non inducitur, nisi in casibus à iure expressis. 252
 Beneficium quando vacat ipso iure vacat in ipsomet puncto quo actus, vel delictum fit, per quod talis poena imponitur. 253
 Beneficium quo quis est priuatus ipso iure statim, non expectata sententia potest conferri, seu imperari. 255
 Beneficij priuatus ipso iure non potest ea in fauorem alicuius resignare. 256
 Beneficia iurispatronatus Ecclesiastici comprehenduntur sub reservatione regulari nonae Cancellariae. 257
 Beneficia etiam ad vnus tantum collationem pertinentia sub reservatione regulari nonae Cancellariae comprehenduntur. 3, 183, 258
 Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Ecclesiis, ab Episcopo, ad quem collatio spectat, sunt conferenda. 3, 184, 2
 Beneficium de mensa Praelati illud dicitur, quod est perpetuo incoorporatum mensae Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali. 3, 185, 16
 Beneficia deuoluta lapsa semestre concessio Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare. 17
 Beneficium curatum, quod vere est dignitas, non est conferendum per concursum. 3, 195, 28
 Beneficia Regularia, quae Regularibus conferri consueverunt, concursu non sunt conferenda. 3, 196, 33
 Beneficia simplicia concursu non conferuntur. 36
 Beneficium simplex consequi volenti, satis est si Canonicas Horas recitare, ac construere sciat. 3, 201, 72
 Beneficium simplex nullus ante decimum quartum annum potest obtinere. 3, 202, 73
 Beneficium simplex ex dispensatione Summi Pontificis infanti potest conferri. 71
 Beneficium simplex, ut possit obtineri, sufficit quod decimum quartus annus sit coeptus, quamvis non sit expletus. 76
 Beneficia curata quam peritiam flagitent, ostenditur. 3, 203, 80.

Index Rerum,

Beneficia curata qui vult obtinere, debet esse constitutus in aetate viginti quinque annorum *inceptorum*. 81

Beneficij curati collatio potest fieri prima tantum tonsura in iuramento, dummodo in ea sit aetate, vt intra annum ad sacerdotium promoueri possit. 82

Beneficium curatum obligat ad promotionem sacerdotij spatij vnius anni, alias vacat Parochia ipso iure. 83

Beneficium superius qui est adeptus, examinari denuo debet, vel si ad simile beneficium promouetur, in Ecclesia tamen, vel loco ampliori, maiori, aut nobiliori. 3 204.90

Beneficium digno diocesano omisso digniore alterius diocesis, abique peccato conferri potest. 3.207.99

Beneficium digno vbi conferitur omisso digniori cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale. 100.

Beneficium quando dicitur pater obtinere, vt in eo filius succedere non possit, ostenditur. 3.226.7.

Beneficium liberum beneficio inrispationatus potest Episcopus vitare. 3.234.32.

Beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi. 36.

Beneficium curatum annexum simplici assumit naturam simplicis. 3.235.40

Beneficium principale in impetratione sufficit tantum exprimi, nec opus est exprimere accessorie vnitum. 43

Beneficia de sui natura presumuntur congrua. 3.237.7

Interpretatio illa fieri debet, quae sit fauorabilis augmento cultus diuini. 3.237.8

Beneficium curatum quando dicitur, vt simplex conuerti non possit per Episcopum, remittitur. 3.241.14.

Beneficium a commutante resignatum, & alteri collatum potest commutante decedente ab altero retineri, etiam si postea non resignet. 3.243.53

Beneficium Ecclesiasticum fit, vbi in erectione accedit auctoritas Episcopi. 3.254.37

in Beneficio institui potest ex lege fundatoris. 41.

Beneficij Rector ex lege fundatoris potest sibi designare successorem. 42

Beneficiorum pluralitas non reprobat, vbi eam permittant fundatores. 43

Beneficium vacat ob delictum Rectoris, priuationem, seu depositionem inducens. 3.263.12

Beneficium primum vacat ipso iure per ademptionem secundi incompatibilis cum eo, ita ut patroni possint praesentare. 13

Beneficium primum quando vacat per ademptionem secundi remittitur. 14.

Beneficium inrispationatus quando sicum sit in consensibus duorum diocesum, coram quo Episcopo praesentatio fit faciendum ostenditur. 3.278.150

Beneficium non est deuolutum ex eo quod Ordinarius distulit instituire. 3.284.192

Beneficia vacantia per obitum Protonotariorum participantium, & non participantium, sunt Sedi Apostolicae referuata. 3.300.12

Beneficia simplicia cuiuscunque dignitatis fuerint, & qualitates, possunt referuata, vel affecta Sedi Apostolicae, an possint Seminario vniuersi, ostenditur. 3.322.128

Beneficia referuata, vel affecta Sedi Apostolicae, an possint Seminario vniuersi, ostenditur. 30

Beneficia certo modo imperanti debet Episcopus semper consulere, & defectum obtinentem monere, vt impetret dispensationem. 3.330.2

Beneficij possessio quando per breue Apost. capitur, potest causa in prima instantia in Romana Curia tractari. 3.339.12.

Beneficia Sedi Apost. referuata, seu affecta Episcopi conferentes suspenduntur a diuinis & ab ingressu Ecclesiae. 3.336.53

Beneficiorum omnium super collatione habet Episcopus intentione fundatam de iure in tota sua diocesi. 3.604.32

Beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi non potest visitator Episcopali Sede vacante deputatus ab inferiore a Papa conferre. 3.620.28

Secus si sit deputatus a Papa. 29

Beneficia instituendi practica. 3.254.39

Beneficiorum collatio, vide *Coadiutor*.

Beneficiorum permutatio, vide *Permutatio*.

Beneficij renunciatio, vide *Renunciatio*.

Beneficiorum remunerare vtile est Ecclesiae, vt inuitentur homines ad illi beneficiandum. 3.369.12

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltro oblatum refpuit. 1.58.init.

S. Bernardus grauius, & periculosius periculum cum ad Episcopatum promouetur, deplorat. 1.61.33

B I

Bigamium intra quod cause Ecclesiasticae coram Ordinarijs locorum in prima instantia terminari debent, currit data culpa, apparenteque defectu. 3.339.9

Bigamia species triplex. 3.472.1

Bigamia non cadit super infidelem pro tempore infidelitatis. 3.

Bigamia interpretatiua cur ita dicatur. 4

Bigamiam interpretatiua incurrit, viduam a priori viro cognitam etiam inualidam ducens. 5

Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit. 2.473.6

Bigamiam interpretatiua incurritur ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit. 8

Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem si vir cum pluribus copulauerit meretricibus. 2.474.14

Bigamia similitudinaria contingit quando quis post votum solenne castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit. 15

Bigamiae verae irregularitas solo iure Pontificio inducitur. 2.475.20.

Pontifex Summus in omnibus Bigamiae speciebus potest dispensare. 21

in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium non potest dispensare Episcopus. 22

Secunda super hoc sententia, refertur. 23

Tertia super hoc sententia refertur. 24

Prima verior, quae in certis casibus limitatur. 25

in Bigamia similitudinaria, dispensare valet Episcopus si clericus cum vnica & virgine matrimonio contraxerit. 2.476.26.

in Bigamia similitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta potest dispensare Episcopus si ex delicto oratur. 27

Bigamiae incurritur, & denudationi exercitij Clericatus est obuiatum ob dispensationem praesentium & ob derogationem cap. 1. de bigam lib. 6. 2.479.19

Bigami quare ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conueniat, exprimitur. 1.71.1

Bigami non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur. 2.236.43.

Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit uxorem. 2.472.2

Bigamus non efficitur ducens feminam a se solo desolatam. 2.473.7

Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat esse virginem. 9

Bigamus fit maritus cognoscens uxorem carnaliter, quae etiam coacte commisit adulterium, etiam si ei debitum reddiderit a Superiore compulsus. 10

Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo inuit matrimonia iuxta, vel saltem alterum iuxta, & alterum validum. 13

Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit. 12

Bigamus non inducit multipliciter matrimonij rati, nondum consummati. 13

Bigamus excluditur a clericatu. 2.474.16

Bigamus non potest beneficia consequi. 17

Bigamus si ordinatur, characterem recipit. 18

Episcopus bigamum ordinans quam poenam incurrat. 19

Bigamus Episcopi vicarius esse non potest, etiam si effectus sit clericus, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiae. 3.114.11

Bigamum, vel solemnem poenitentiam peragentem scienter ordinans, suspensionem incurrit per annum a celebratione. 3.532.15

Bigama Monialis non potest eligi in Abbatissam absque Apost. dispensatione. 3.451.15

Bigamum cur primum Constantinopolis appellata fuit. 1.141.2

B L

Blasphemia, vide *Balbus*.

Blasphemantibus, quae poenae imponantur apud Neapolitanos. 3.62.104

Blasphemantes a poenis ordinariis quando possint excusari, remittitur. 105

Blasph

& Verborum.

blasphemare est dicere tacite, vel expresse, verbo, vel scripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumeliosum. 3.59.86

Blasphematores apud Gallos quomodo mulctantur. 3.62.103

Blasphemia est de referuatis Episcopo. 5.59.85

Blasphemia alia heretica, alia simplex. 87

blasphemia haeretica est illa quae cum haeretico connexionem habet. 88

blasphemija simplex est illa, quae non repugnat iis, quae tenemur credere. 3.60.91

blasphemija simplicis quae iuraciones sint ostenditur. 92

de blasphemis, quae haereticales non sunt, cognoscunt Episcopi, & puniunt. 93

blasphemija simplicis crimen est mixti fori. 94

blasphemija peccatum quam detestabile sit in sacra Scriptura, ostenditur. 96

blasphemij quibus poenis iure Pontificio puniuntur. 3.61.97

blasphemij in Synodo Lateran. quibus poenis afficiantur. 98

Illius I I I. quas poenas aduersus eos inflixerit, ostenditur. 99

in blasphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum, Pius V. sua Constit. sancit. 100

blasphemij iure Ciuili mortis poena puniebantur. 101

blasphemij quibus poenis apud Lusitanos, & Hispanos puniuntur. 102

blasphemum patrem tenetur filius denuntiare. 3.428.58

B O

S. Bonaventura Episcopatum sibi oblatum semel quantum potuit refulsit, sed postea tandem Sum. Pont. iussu coactus accepit. 1.58.init.

Bononia domos alterius Scholastici, vel Doctores conducentes incidunt in excommunicationem nemini referuata. 3.382.70

Bonus amabile, vnicuique autem proprium. 1.90.21

Bonorum assignatio, an valeat in praedictum legitimis aliis debita, si pater totum patrimonium ad sacros Ordines adueniens alicui irrevocabili donatione donaret, remittitur. 1.285.62

Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt. 2.286.75

Quoad decimam parochialem certum est clericum de huiusmodi bonis patrimonialibus illum solvere debere. 2.288.92

Bona Ecclesiastica per vim, vel suppositas personas in proprijs vsu conuenientes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.233.130

Bona Ecclesiae occupantes incurunt excommunicationem Papalem. 3.29.188

Bona Christianorum naufragio peritura capientes. 3.311.98

Bona acquisita ex beneficio Parochi absentis extra suam Parochiam mortis tanquam spolia ad Camerae Apost. pertinent. 3.96.94

Bona si sine soluta venite in diuisionem, sufficit, vt in futurum etiam diuidi debeant. 3.413.31

Bona relicta, & donata Ecclesiae, quae est incapax retinendi etiam in communi, possunt alienari sine solemnitatibus, & pretium conuerti in Ecclesiae necessitatem. 3.417.59

Bona mensae Episcopalis sunt, quae principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent praeter ipsum Episcopum. 3.418.67

Bona de mensa Ecclesiae dicuntur ea, quae perpetuo vnita fuerunt Ecclesiae, atque ita, quae nunquam alteri ab Ecclesia post a se quaevis dominium, concessa fuerunt. 68

Bona patrimonialia clericorum haereticorum applicantur sisco Episcopi, secus in Hispania, & Francia. 3.516.17

Bona immobilia Ecclesiarum sibi commissarum subiciens Episcopus laicus, sine licentia Capituli, & Sedis Apostol. nisi modo & casibus a iure permisis suspenditur. 3.536.45

Bona Ecclesiarum & dignitatum vacantium usurpans Episcopus sine titulo, suspenditur ab administratione suae Ecclesiae. 46

Bona quando censentur intuitu Ecclesiae acquisita, ostenditur. 3.545.11

Bona intuitu Ecclesiae acquisita presumuntur, quando tempore promotionis constat Episcopum nihil habuisse. 12

Bona si inueniantur penes Praelatum, & nesciatur verum acquisita fuerint ante, vel post Episcopatum, tunc presumuntur intuitu Ecclesiae fuisse comparata. 13

Bona penes Praelatum reperia potius ex ipsius bonis, quam Ecclesiae, quae praesumuntur, si de tenuitate beneficij & de proptis diuitijs Praelati constet. 3.546.14

Bona empta per Praelatum ex fructibus, vel pecunia Episcopatus, an ipso iure transeant in dominium Ecclesiae, an vero penes Praelatum, vel alium emptorem manere debeant, ostenditur. 17

Bona acquisita ab Episcopo Monacho post adeptum Episcopatum, eo defuncto non ad monasterium, sed ad Ecclesiam cuius est Episcopus, pertinent, quamuis iure haereditario, vel donatione, aut propria industria, & labore post Episcopatum acquisita sint. 3.599.28

Bona Ecclesiasticorum, vide *Ecclesiasticum*.

Boni in consilio, obsequio, ac concubatio habendi. 1.108.87

B R

Brachara a Carthaginensibus illis appellata, & ab Humilione relictis initium sumpsit a Aquilo Africae, Bragada cognominata. 1.117.5

Brachara Augustae titulo ab Augusto Imperatore sibi imposto cohonestata fuit. 6

Brachara duces appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negotiatione. 7

Brachara habuit vnum e septem conuentibus iuridicis Hispaniae. 8

Brachara descriptio Georgij Braunij refertur. 12

Brachara primam S. Euanglij praedicationem, primum Episcopum, primamque totius Hispaniae Ecclesiam ex S. Iacobi iussu obtinuit. 1.160.37

Bracharentis ciuitas caput Prouinciae iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primae Sedis, secundum dignitatem gradus a S. Petro constituta adeptae est. 1.157.11

Bracharentis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit. 13

Bracharentes suffraganei qui. 1.158.14

Bracharentis Archiepiscopum Vicarios quinque in quinque diocesis prouincis triennes creat. 15

Bracharentis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos in decuriones, magistratus, & scribas. 16

Bracharentis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispaniam Ecclesiam translatus fuerit, ostenditur. 1.163.67

Causae ciuiles quantumcumque graues in amplissimo Bracharenti Senatu sine vlla appellatione concluduntur, criminales vero per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur. 17

Laudantur DD. Senatores Bracharentes. 18

Brachium seculare implorare valet Episcopus, vbi per se suas sententias exequi non potest. 3.518.24

Brachij secularis auxilium si secularis neget, potest ad illud praestandum census compelli. 25

Brachij secularis auxilium antequam sit praestandum an possit ipse iudex laicus causae cognitionem sumere, ostenditur. 26,27

S. Bruno Archiepiscopatum Rhingensem sponte oblatum recusauit. 2.57.14

B V

Bulla in Cena Domini cur ita dicatur. 3.10.55

Bulla in Cena Domini refertur. 3.11.57

Bullarum Apostol. executionem iniuste impediens vltra excommunicationem Papalem, quam incurrit, tenetur ad fructus deperditos, & expensas factas. 3.130.3

Bullae Conservatoriae sunt inspiciendae, nam in ampliori forma sunt aliquibus Religionibus, quam alijs concessae. 3.511.52.

Bulla praedicta Iulij I I I. an sit vsu recepta in statu Mediolanensi, ostenditur. 3.558.10

C A

Aduersus hominum exhumans, in frustra incidens, vel carnes ab ossibus separans, incidit in excommunicationem Papalem. 3.19.103

Caducitatis remissionem emphyteutae Ecclesiae potest solus Praelatus, seu Rector absque solemnitatibus facere. 3.418.64

Cacum quamuis retineat dignitatem, & testificari possit de iis, quae ante caecitatem vidit, si tamen Parochus sit, vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius praesentia non sufficit. 2.380.87

Cacum non potest fieri Clericus: at in susceptis Ordinibus, in quibus visu non est opus, ministrare potest. 2.450.27

Cacorum aliqua miranda referuntur. 28

Celestinorum Ordo ab omni Episcoporum iurisdictione exemptionem obtinuit a Celestino V. 3.490.12

Casaraugustana ciuitas primam Hispaniae Ecclesiam in honorem Beatissimae Virginis adhuc viuere obtinere meminit Brachara vero in honorem ipsiusmet Christi Domini, ac S. Petri Apost. adhuc viuere Ecclesiam constructam prius obtinuit. 1.160.59

Calices, patenas, Corporalia & vestimenta sacerdotalia ex privilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus. 2.543

Calix

Index Rerum,

Calix, & Patena consecrationem amittunt, si notabiliter frangantur, ita ut non possint inferre ad vsum constitutum. 2. 338. 37
Vasa haec, si deaurata sint, & vasa aurum amittunt, si postea deaurantur quoad illam superficiem, quae tangit Corpus, & sanguinem Christi, noua consecratione indigent. 38
Calice consecratio non amittitur per aliquot ictus a fabro indictos. 2. 339. 19
Calix aurum Conseruationem, si cuppa separatio fiat cum fractione, secus vero si torreatur ingenio. 40
Calicem alicui Monasterio dare si quis inter, vel voueat, potest ex commutatione Episcopi dare alicui Monasterio, vel pio loco. 2. 406. 3.
in Clara non est opus consecrari. 3. 553. 1
Camera Apostolica libros, vel scripturas occultantes, aut tenentes incidit in excom. Papalem. 3. 12. 123
Camera Apostolica ministri, & alij, rationes integre, & fideliter non reddentes, Incidunt in excommunicationem Papalem. 123
Cantores Apost. Clerici, notarii, qui in causis iuxta propriam eorum tribunalis naturam non spectantibus quoquomodo se insomnare praesumunt, &c. excommunicationem Papalem incurrunt. 3. 29. 187
Cantores Apost. libros, vel scripturas occultantes, incidunt in excommunicationem Papalem. 188
Camerarius, qui aliorum iustitias, vel suam, aut aliorum sententiam in plena Camera aperta foris patefecerint, incidunt in excommunicationem Papalem. 3. 27. 75
Campanarum benedicti, & clarissime vngit Episcopus. 2. 340. 46
Campane quare benedicantur. 47. 49
Campanarum benedictionis effectus quales sint, ostenditur. 48
Cantuarum tempore interdici non pulsantur. 50
Campans plures non possunt habere Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu. 3. 10. 54
Cancellariae regulas aliquas vtilit, casque in scriptis redegit primis omnium Ioannes X XI I. 3. 157. 59
Cancellariae regulae expiantur morte cuiusque Pontificis, reuincanturque per nouos Papas renouantur. 60
Cancellariae regulae quaelibet facit legem separatam, diuersamque interpretationem. 61
Cancellariae regulae, vt ligent non est necessaria illorum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factae ligant, quamuis publicatae non sint. 62
Cancellariae Regula prima refertur. 3. 158. 63
Cancellariae Regula secunda refertur. 3. 161. 81
Ratio cur haec Regula secunda addita fuit de nouo a Sanctissimo Domino Nostro Gregorio Decimoquinto, assignatur. 82
Cancellariae Regula tertia refertur. 3. 162. 84
Cancellariae Regula quarta refertur. 3. 163. 94
Cancellariae Regula quinta refertur. 3. 167. 115
Cancellariae Regula sexta refertur. 3. 168. 117
Cancellariae Regula septima refertur. 129
Cancellariae Regula octaua refertur. 132
Cancellariae Regula nona refertur. 3. 170. 140
Cancellariae Regula nona non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papae illius conditoris. 3. 176. 190
Cancellariae Episcopi officium exercens, gaudet fori privilegio. 3. 516. 12
Cancellarius Episcopi sine notarius quas expeditiones gratis praestare debet. 3. 518. 28
de quod salarium sine stipendium ex alijs accipere potest ostenditur. 29
Cancellarius Indici a quo, an teneatur gratis exhibere copiam processus criminis reo appellanti, &c. 3. 519. 30
Canonis generales condere solus est Pape. 3. 9. 32
Canonica Episcopalis est de lege diocelana. 1. 4. 17
Canonica portio nihil aliud est, quam certa bonorum portio debita Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet. 3. 370. 1
Canonica portio sic dicitur, eo quod sit in Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicozum iure. 3. 371. 2
Canonica portio quantitas iuxta diuersa tempora, diuersaque diuersarum prouinciarum consuetudines, assignata fuit. 3
Canonica portio nulla debetur ex consuetudine spatio 40. annorum praescripta. 4
Canonica portio Episcopo debetur de legatis relictis Ecclesijs, vel pijs locis. 7
Canonica portio est de lege iurisdictionis. 9
Canonica portio Episcopo non debetur de legato relicto loco exempto. 10
Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Episcopo, ostenditur. 13

Canonica an debeatur si fiat legatum Ecclesiae exemptae tempore mortis, subiecta vero tempore testamenti, ostenditur. 3. 172. 16
Canonica portio, seu quarta Episcopalis, ex quibus bonis, quae Ecclesiae, vel aliquibus locis pijs obtinentur, deduci non possit, ostenditur. 20
Canonica portio non detrahatur de relictis personis. 3. 373. 22
Canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Ecclesiae luminarijs, annuitarijs, vel pro faciendis choro, pictura, Calice, ac alijs, quae ad perpetuum diuinitum cultum leguntur, vel etiam pro praedictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis. 23
Canonica portio, an debeatur de relictis pro restauratione, vel reedificatione Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, vel aliorum piorum locorum, si illa non egeant, ostenditur. 24
Canonica portio non debetur quando aliquid legatur, vt omni anno fiat (solempnitas alicuius Sancti. 25
Canonica portio non debetur quando quis in vita donat, Ecclesiae. 26
Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus puellis singulis annis factio. 27
Canonica portio an debeatur ex his, qui hospitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remittitur. 28
Canonica portio non debetur si quis subditus Episcopo legat aliquid Ecclesiae extra diocesim constituta. 29
Episcopus, cui legatum abfoluere relictum est, potest simul canonice vindicare portionem. 30
Canonica portio & Parochialem obtinens, in parochiali residere tenetur. 3. 91. 83
Canonica, & Monasterium in commendam obtinens debet in canonica residere, nisi monasterium habeat curam animarum. 3. 98. 110
Canonica, & Parochialem habens in duabus diocesis, & non residentem in Parochiali ex permissu Episcopi, cogendus est ad residentiam in Canonica. 113
Canonica, & Parochialem habens, & residens in Parochiali, quomodo quotidianas distributiones lucietur. 3. 100. 128
Canonica, & Parochialem habens, in quo non potest sine discrimine vitae propter inimicitias residere, permittitur vt in Canonica resideat. 130
Canonica, ac dignitates obtinentes praesertim in Ecclesijs Cathedralibus, Episcopo solemniter celebrantibus assistere tenentur. 3. 101. 138
Canonica, & praebendae magistratus & Doctores in regnis Castellae, & Legionis, quomodo prouidendi sint. 3. 139. 5
Canonica, & praebendae Metropolitanae Casaraugustae in mensibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris sunt reseruate Sedi Apostolicae. 3. 156. 50
Canonica, & Magistralis, qui praesertim in Hispania conferuntur per consensum, non comprehenduntur sub reservatione regulae nonae Cancellariae. 3. 174. 178
Canonica in Cathedralibus quam requirit aetatem, sub distinctione demonstratur. 3. 200. 70
Canonica Collegiatarum Ecclesiarum possunt obtinere ab habentibus aetatem quatuordecim annorum ex dispositione iuris etiam si habeant Parochiales sibi accessorie vitas. 3. 201. 71
Canonica obtinens, cui est vnica Parochialis ad vitam, debet in Parochiali residere, & non in Canonica, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio sic annexo. 3. 235. 47
Canonici eligunt Ecclesia viduata Pastore, Sede vacante, sepulcro mortuo Episcopo, non prius. 1. 14. 15
Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo sunt. 17
Canonici dum in Subdiaconatus Ordine constituti non est, nec vocem habent in Capitulo, nec eligere potest, eorum declarationibus ibi positis. 1. 15. 22
Canonici supernumerarij, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere, remittitur. 23
Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an possint admittere, sub distinctione resolutur. 24
Canonici, beneficiarij, & clerici Basilicae S. Petri de Vibe eam ingredienti abque habitu quem in choro deferre solent, incurrunt excom. Papalem. 3. 27. 180
Canonici, & Clerici beneficiarij Basilicae S. Petri de Vibe illum impediens abque habitu incurrunt excommunicationem Papalem. 3. 28. 185
Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesijs, ita tenentur ad residentiam, vt eis non liceat vigore cuiuslibet statuti, ultra tres menses etiam continuos, ab eisdem Ecclesijs quolibet anno abesse. 3. 98. 107
Canonici ultra tres menses absentem, licet in ciuitate, vbi ipsa

& Verborum.

ipsa Ecclesia existat, sint praesentes, incidunt in poenas Concilij. 3. 99. 122
Canonici an pro tribus mensibus sibi concessis in absentia distributiones quotidianas consequantur. 124
Canonici curam animarum habentes, quae illi Ecclesiae imminet, habentur tanquam praesentes in choro, dum sunt in actu administrandi Sacramenta. 3. 100. 129
Canonici, & dignitates in Ecclesijs cathedralibus & collegiatis, etiam seclusa consuetudine, vel statuto, tenentur iusto cessante impedimento praesentem in choro. 3. 101. 137
Canonici debent interesse omnibus diebus, & horis, praeterquam in tribus mensibus singulorum annorum. 133
Canonici personaliter ad canendum Missam sunt cogendi illis diebus, quibus ex instituto, & legitima consuetudine illius Ecclesiae deobligantur. 3. 101. 137
Canonici associantes Praelatum quandoque volentem audire Missam in Ecclesia extra Cathedralium, non sicut participes distributionum quotidianarum. 141
Canonici duo interscissent Episcopo ad mentem sancti, Canonum non percipiunt distributiones quotidianas, nisi tamen in illis consistere omnes fructus. 142
Canonici Ecclesiae Cathedralis, vel alius Praelatus, qui tempore commissionis constitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales designatus, potest post eandem dignitatem renouatam esse iudex, & de causa sibi commissa cognoscere. 3. 129. 155
Canonici Theologali quo tempore, & hora, & super quae materia lecturi sit, arbitrio Episcopi relinquuntur. 3. 139. 6
Canonici Theologali vacare potest a lectione tribus mensibus, Iulij, Augusti, & Septembris. 7
Canonici Theologales diebus, quibus legunt, habendi sunt sicut praesentes in choro, non modo pro illis horis, vt si mane legant pro horis matutinis, & Missa solemnij, sed etiam pro tota die. 8
Canonici Theologali quamuis toto die, quo legit, habeatur pro praesente, non censetur tamen praesens matutino, quod dicitur pro die sequenti in vespere praecedenti. 3. 140. 9
Canonici Theologali, nec retento, nec dimisso officio potest optare aliam praebendam. 12
Canonici Theologali potest ab Episcopo occupari in suo seruitio, & fructus in absentia praecipit. 13
Canonici in Cathedralibus, quam requirit scientiam, ostenditur. 3. 100. 69
Canonici exempti coram Episcopo, & Capitulo Fidei professionem intra duos menses emittere tenentur. 3. 211. 5
Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium intra duos menses, a die electionis deobligantur Fidei professionem emittere. 6
Canonici duo a Capitulo eligendi, dum ab Episcopo visitantur, non sunt quotidianas distributionibus priuandi, si quando ea de causa tempore diuinarum officiorum absint. 3. 289. 6
Canonici abque adiunctis per Episcopum priuari possunt ex causa quod Ordines suis praebendis annexos non susceperint. 3. 289. 12
Canonici de quotidianis distributionibus non tenentur Seminarario distribuere. 3. 320. 13
Canonici electus ad Seminarij administrationem, perpetuo illam habere debet, nec remoueri potest, nisi ex legitima, & iusta causa. 3. 312. 31
Canonicos, & alios Presbyteros beneficii Ecclesiastica obtinentes potest Episcopus cogere, vt accedant ad professionem vocari non debeant. 3. 324. 12
Canonici Regulares Sanctae Crucis Comibricensis veniunt appellatione eorum, qui in strictiori clausura viuunt. 3. 325. 17
Canonici Ecclesiae Cathedralis, vel Collegiatae locantes fructus suorum praebendarum, nullo casu huiusmodi locationalibus successores obstringunt. 3. 407. 10
Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostolicae constitui possunt, non tamen valent consecratos deprecare. 3. 504. 9
Canonici in Cathedralibus licet secundum latam interpretationem dicantur in dignitate constituti, non ita ex propria significatione. 3. 504. 10
Canonici in Cathedralibus attentis specialibus Religionis privilegijs in Consecratos eligi valent. 11
Canonici Ecclesiae Collegiatae Synodales iudices constitui non possunt. 12
Canonici non debent accedere ad ceneas cum coadiuro. 3. 561. 12
Canonici vt prodeant obuiam coadiuro Episcopo ad Ecclesiam Pontificaliter accedenti, maxime decet. 15
Canonici Theologali praefereendus est in allequatione Episcopatus, & doctus & prudens sit, & vbi haereses non pullularet. 2. 192. 30

Canonice Sanctos solus Pontifex potest. 3. 9. 43
Canonice Sanctorum solo Romano Pontifex reseruat. 3. 433. 5
Nemini licet publico, aut solemnij casu absque Sedis Apostol. auctoritate personam non canonizaciam venerari. 3. 434. 23, 24
Capacitas tempore praesentationis in beneficijs attenditur. 3. 270. 78
Capellania quae est perpetua, & in titulum collata inter Ecclesiastica beneficia connumeratur. 2. 209. 49
Capellania obtinens in Capella Papae licet sit ad nutum amouibilis, potest ad illius titulum ordinari. 2. 280. 30
Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent, vt in ea praesentaretur, aut nominaretur Presbyter, sicut Sacerdos. 2. 307. 37
Capellania fundata, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare totas Missas, an debeat esse actu Sacerdos. 2. 308. 43
Capellania non requirit residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus. 44
Episcopus de consensu patroni an possit pro vna vice capellania requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre. 45, 46
Capellania, an & quando sit incompatibilis cum alio beneficio. 47
Capellania, seu Oratoria, quae sunt fundata absque Episcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non sunt beneficia Ecclesiastica. 3. 171. 142
Capellaniae erectae auctoritate Summi Pontificis, vel Episcopi sunt beneficia Ecclesiastica. 143
Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet fori privilegio. 2. 247. 10
Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa, Missas celebrare iuxta institutionem Capellaniae, & intentionem fundatoris. 2. 304. 28
Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum satisficere. 2. 305. 31
Capellanus obligatur singulis diebus Missas celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro alijs sacrificium applicare. 2. 305. 31
Capellanus qui tenetur quotidie celebrare, si per mensum sit infirmus, an teneatur pro illo tempore Missas compensare. 2. 306. 31
Capellanus, qui ex permissione, vel fundacione tenetur celebrare certas, & peculiarias Missas, male agit, si alias celebrat. 2. 306. 32
Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare. 33
Causa legitima non celebrandi in Altari designato referuntur. 34
Capellanus etiam de consensu haeredum celebrans alibi, quam in Altari designato, male agit. 35
Capellani & coadiutores Rectorum Parochialium instituti, auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam, vt Rectores ipsi. 3. 95. 78
Capellanus Ecclesiae nouiter erectae, quibus conuentibus recipere debet obventiones villae, & parochianorum, ad quorum commodum fuit instituta, ostenditur. 3. 240. 5
Capientes Christianos habitantes inter Turcas incidunt in excom. Papae. 3. 297. 88
Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari arbitrio Episcopi. 2. 450. 24
Capitulatum peccata, & excessus, potest Episcopus absque adiunctis corrigere, & emendare illa poena, quae ad morum magis emendationem, quam punitionem respiciat. 3. 389. 13
Capitulum excludens prouisum ob impuritatem sanguinis, tenetur probare causam exclusionis. 1. 116. 45
Capitulo volente repellere prouisum tanquam impurum, quando incumbat ipsi prouisi onus probandi se purum, ostenditur. 1. 117. 48
Capituli negligentiam supplere quandoque potest Episcopus. 2. 65. 8
Capitulum Sede vacante, non nisi elapso a die obitus Praesulis, potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficijs sub certis poenis. 2. 219. 10
Bianchi Capitulum haberet territorium distinctum ob memorialem possessionem. 2. 220. 11
Capitulum Sede vacante ante lapsam anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem a Sede Apostolica de substituen-

Index Rerum,

piendo Ordines, cum licentia sui ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere. 14
Capitulum Sede vacante potest concedere literas testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias. 2.21.16
Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis. 17
Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius literas dimissorias concedens ad Ordines sacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Episcopus. 2.29.1.21
Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium a se electum. 2.31.2.10
Capitulum Sede vacante habet huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis. 2.40.1.8
Capitulum Sede vacante potest ea omnia exercere, quae pertinent iure communi ad ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim iure prohibitis. 2.40.6.9
Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valere dispensare, in delegata vero Episcopo iurisdictione non succedit. 2.40.7.10
Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absoluendi, quam habet Episcopus virtute Conlij d. cap. 6. 2.42.1.16
Capitulum Sede vacante dispensare in iis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis. 2.46.3.26
Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quae iure communi pertinebant ad Ordinarium Episcopi iurisdictionem. 27
Capitulum Sede vacante succedit in omnibus, quae sunt iurisdictionis Episcopalis, nisi in casibus iure expresse vetitis. 3.73.2
Capitulum Sede vacante potest confessarium instituire, qui absoluat a casibus reuerariis. 3.73.3
Capitulum, seu clerici inferiores sine Episcopo non possunt statueri de quotidianis distributionibus. 3.101.139
Capitulum Sede vacante intra octo dies post mortem Episcopi eligere tenetur Vicarium, aliis deputatio deuoluitur ad Metropolitanum. 3.129.158
Capitulum Sede vacante an possit plures vicarios sibi constituere, ostenditur. 3.135.165
Capitulum constituens secundum Vicarium, confertur primum reuocare. 3.132.172
Capitulum si constituat Vicarium simpliciter absque temporis praescriptione, eius officium durabit durante Sedis vacatione. 173
Capitulum Sede vacante in deputatione sui Vicarij potest apponere clausulam, vt in causis Canonicoꝝ procederet cum voto certi consultoris. 174
Capitulum in commissione Vicarij potest sibi aliqua reseruare. 176
Capitulum Sede vacante si suspensionis censura sit irritum, principalis eius vicarius iurisdictionem exercere non potest. 3.133.180
Capitulum non potest habere pro praesentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia resederunt, & Fidei professionem nondum emiserunt. 3.214.24
Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quae potest Episcopus, dummodo per eam vnionem iurisdictioni Episcopali nihil detrahatur. 3.231.11
Capituli Ecclesiae Cathedralis consensus in vnione per Episcopum faciendū accedere debet. 3.131.11
Capituli consensus in vnione faciendū per Episcopum, factus est si postea accedat. 22
Capituli consensus an exigatur in vnione per legatum faciendū, ostenditur. 2.233.26
Capituli consensus, an sit necessarius cum Episcopo vniones facit tanquam Sedis Apost. delegatus. 29
Capitulum Sede vacante non licet supprimere portiones vigore Conlij fass. 2.4. de reformat. cap. 11. 3.236.3
Capitulum Sede vacante potest liberis beneficiorum resignationes recipere tribus concurrentibus. 3.242.8
Capitulum Sede vacante potest dare licentiam aedificandi Ecclesias, vt acquiratur ius patronatus. 3.253.32
Capitulum Sede vacante non potest confirmare donationem ius patronatus. 3.257.24
Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in interstitiis. 2.274.6
Capitulum Sede Episcopali vacante, non potest beneficia conferre, quae ad collationem Episcopi spectant. 3.282.181
Capitulum Sede vacante potest praesentatos clericos a patronis admittere, seu instituire. 183
Capitula Cathedralium, & altarum maiorum Ecclesiarum quomodo sint visitanda, ostenditur. 3.288.4
Capitula Cathedralium cum visitantur coram adiunctis, ac

Episcopi notario, processus est fulminandus. 289.7
Capitulum potest Episcopus conuocare, quando Canonici aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad suam vel suorum commodum spectante. 3.290.16
Capitulum conuocare potest Episcopus in casibus, in quibus potest esse iudex. 18
Capitulum Sede vacante non potest visitare Monialium cenobia exempta, quae alioquin potest Episcopus, vt delegatus Sedis Apostolicae visitare. 3.292.25
Capitulum aliquando superflite adhuc Episcopo ex praescriptione, vel privilegio, visitandi ius habet. 26
Capitulum Sede vacante habet privilegium cognoscendi causas in prima instantia. 3.338.6
Capitulum Sede vacante habet privilegium cognoscendi causas in prima instantia. 3.341.7
Capitulum de administratis per se bonis Ecclesiae tenetur reddere rationem suae administrationis Episcopi. 3.354.46
Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, compellere Religiosos piarum voluntatum executores ad reddendas administrationis rationes. 49
Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitativum subsidium exigere. 3.379.13
Capitulum Sede vacante non potest statum condere quo charitativum subsidium in futurum ex parte minuat. 14
Capitulum, seu Canonici Ecclesiae Cathedralis tenentur Episcopo suo praestare charitativum subsidium. 3.380.43
Capitulum Sede vacante potest facultatem concedere assistendi matrimoniis suorum diocesanorum. 3.384.23
Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias concedere. 3.390.21
Capitulum Sede vacante, an possit succedere in illis casibus, in quibus facultas Episcopo conceditur vt procedat tanquam delegatus Sedis Apost. ostenditur. 3.400.17
Capitulum Ecclesiae cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantum debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiae. 1.401.11
Capitula collegiarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda. 12
Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt nouitij possint disponere de bonis temporalibus. 3.441.9
Capitulum tanquam Sede vacante statim debet vt iurisdictione, ac Vicarium constituere, cum Episcopus translatus est ad alium Episcopatum. 3.563.8
Translati sine suo consensu non desunt esse Episcopi primae Ecclesiae. 9
Capitulum Sede vacante exercere potest omnem potestatem, administrationem, & iurisdictionem Episcopalem Ordinarium, exceptis casibus in iure expressis. 1.616.21
Capitulum Sede vacante potest exercere iurisdictionem Episcopalem Ordinarium si necessarium fuerit ad vitandum Episcopatus praedictum, & periculum ex Episcopi defectu, seu absentia alioquin imminens. 22
Capitulum occasione Sedis etiam si vacantis non potest ita liberè etiam in necessariis administrare, quin teneatur reddere rationes nouo Episcopo. 23
Capitulum Sede vacante non potest exercere nisi necessaria. 3.617.4
Contrarium tamen quod Capitulum Sede vacante possit visitatorem deputare, tenetur plures, quod probatur. 5, 6, 7
Distingunt inter visitationem generalem & particularem, illam Capitulo negantes, hanc vero illi concedentes. 8
Capitulum Sede vacante posse deputare visitatorem, id est, administratorem generalem Episcopatus in spiritualibus, & temporalibus, receptior tenet opinio. 3.618.9
Capitulum Sede vacante non potest Visitatori generali in spiritualibus, & temporalibus a se constituto plenam omnino, & vndique liberam administrationem concedere. 13
Capitulum Sede vacante habet etiam ius visitandi in ordine ad morum correctionem, & potest ad hoc minus particularem visitatorem deputare. 14
Capitulum Sede vacante potest in ordine ad morum correctionem deputare non solum visitatorem particularem, sed etiam generalem totius diocesis. 3.619.19
Capitulum Sede vacante secundum communem opinionem non potest visitatorem respectu exemptorum, & Sedis Apostol. immediate subiectorum. 20
Distinguitur cum Molina. 21
Capitulum Sede vacante potest succedere etiam in iurisdictione delegata commissa in perpetuum Episcopali muneris. 22
Capituli assensus, vide Assensus.
Capituli recipientes Minores de Obseruantia incurrunt excomm. nemini reseruatam. 3.382.67
Carterum

& Verborum.

Careorum debet Episcopus habere, tum ad custodiam delinquentium, tum etiam ad penam. 3.517.10
Carceris custos equiparatur depositario. 21
Carceris custos si carnaliter cognoscit mulierem etiam meretricem, sub sua custodia carceratam, accerrimè punitur. 22
Cardinalatus an sit verus Ordo. 2.190.19
Cardinalatus ad celsitudinem legitimum per subsequens matrimonium non possunt ascendere. 2.193.35
Cardinalis Papae soli eligunt, non Concilium generale, si tempore, quo fuerit Congregatum, Apostolica Sedes vacauerit. 1.14.13
Cardinales an peccato commaculentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur. 1.70.33
Cardinales S.R.E. etiam non Episcopi ex privilegio Ordines minores conferre possunt. 2.540
Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines minores ius familiaribus tradere. 2.202.15
Cardinalis etiam Episcopus familiarem ordinat sicut Episcopus non Cardinalis. 2.214.29
Cardinales S.R.E. & alios Praelatos offendentes, excommunicantur in Bulla. 3.12.98
Cardinalium bona rapientes dum in Conclauis sunt, incidunt in excomm. Papalem. 3.20.103
Cardinalis, vel alius cuius, qui se fluxerit nepotem, aut familiarum, seu commatalem, aut litteras Apostolicas gratis expedit, in excomm. Papalem incidit. 3.21.118
Cardinales, qui Sede vacante contrauerit iis, quae ordinata sunt à Iulio II, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.22.127
Cardinales reuelantes aliquid de actis secreto in Conclauis existente praetercepto Papae, vt non reuelentur, incidunt in excomm. Papalem. 123
Cardinales contrauenientes Bullae Gregorij XV. de electione Papae in nouem articulis incurrunt excommunic. Papalem. 3.25.134
Cardinales non seruantes Iurata à Iulio II. incurrunt excommunicationem Papalem. 3.28.137
Cardinales reuelantes gesta in secreto consistorio in eandem excommunicationem incurrunt. Ibid.
Cardinales ambientes Papam, & simoniaci eius causa, iudicant in excommunicationem eandem. Ibid.
Cardinales simoniaci in Ordine & beneficio, in eandem incurrunt. Ibid.
Cardinales contravenientes Bullae de electione Pontificis, in eandem. Ibid.
Cardinalis personam offendentes in excommunicationem Papalem incurrunt. 188
Cardinalium in conclauis bona occupantes incurrunt excommunicationem Papae. Ibid.
Cardinalibus inquisitionibus in officio ipsorum non parentes incurrunt excomm. nemini reserua. 3.38.169
Cardinales dum sunt in Conclauis secretò alloquentes incidunt in excomm. nem. reserua. 170
Cardinales sunt pars corporis Papae, illique assistere tenentur ita vt à Curia sine eius licentia, illis discedere non liceat. 3.83.12
Cardinales Romano Pontifici assistentes iustam habent causam, vt ab illis ab Ecclesia sint. 13
Cardinales an comprehendantur sub reseruatione Regiae tertiae Cancellariae. 1.165.93
Cardinales à curia Romana sine legitimo Romano Pontificis consensu abesse non possunt. 3.169.135
Cardinalium officium est Papae assistere & ob id pars corporis ipsius dicuntur. 130
Cardinales obtinentes Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes, solent habere in illis a Papa, vt omnibus gratis, praerogariis, & honoribus, & concessis Cardinalibus praesentibus in Curia gaudent. 137
Cardinalium offendendum filij ac nepotes primarum omnibus beneficiis, & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illa impotenter obtinenda efficiuntur inhabiles. 3.181.236
Cardinales S.R.E. tenentur contribuere seminario de fructibus beneficiorum, quae habent in diocesi, vbi est Seminarium. 3.319.5
Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum charitativum subsidium petere possunt. 3.379.15
Cardinalium electio, vide Electio.
Carnalitas assecceras esse ex Ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII. 3.320.2
Carnis afflictiones diuersis penitentiae operibus fugiende. 1.85.20
Euanthius Presbyter hybernis noctibus in puteum se emergebat, vt carnis afflictiones effugeret. 21
Carthusianum Ordo plenariam exemptionem obtinuit à Pontificio I. X. 3.491. init.
Barbosa de Episcopo.

Cassinensis Abbatia exempta fuit à Zacharia Papa. 3.490.12
Castro is eminentiam inter omnia virtutum ornamenta habet Episcopus habere. 1.71.3
Castitas perniciosa omnium maximeque possessio. 1.83.1
Castitas omnibus perniciosissima, sed maxime Ministris Christi Altaris. 1.84.7
Castitas dignitas magna. 8
Castitas honorem Deo finissimum reddit. 9
Castitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tenenda est. 1.85.19
Castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non potest. 1.86.23
Castitas sicut omnes virtutes, donum Dei est. 1.85.17
Castitatis exempla.
Paulus Apostolus perpetuum eoluit caelbarum. 1.84.12
Cyprianus à suae conuersionis initio castitatem coluit. 13
Augustinus vigilantissimus fuit castitatis cautor. 14
Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem summopere exarsit. 1.85.15
Vitus Presbyter ea fuit castitate, vt nequaquam à sua muliere sibi mittiri patereur. 16
Castrari se permittentes sunt irregulares, nec possunt esse clerici, etiam quod hoc fecerint, vt callè viuunt. 2.449.13
Castitas, vel castus non sponte, sed casu, potest fieri clericus, & si iam sit, in susceptis videri Ordinibus nullitate, nisi id sua culpa accidit. 14
Castitas ab adultera marito, quia ipsam inuenit cum sua vxore coeunte, non potest fieri clericus, cum id sua culpa accidit. 15
Castus reseruationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere. 2.88.2
Causa directè, & reductiue ad tribunal Sanctissimae Inquisitionis spectantes quales reuolunt. 2.441.4
Literae sacrae Congregat. referuntur, in quibus circa castitatem reseruationem regulae dantur vtilissima. 3.448.288
Declaratio eiusdem S. Congregationis circa facultatem absoluedi à casibus Sedis Apost. & ordinario reseruationis. 3.452.89
Causa in quibus tantum cadat Episcoporum reseruatio nulli certi dari possunt. 3.48.1
Causa numerantur quos Episcopi sibi reseruare consueverunt. 2
Causa omnes sibi reseruare concedens, non videtur concedere facultatem absoluedi à censuris. 1.74.5
Causa proponitur, qui accidit in vacatione Theaurariae dignitatis, de qua Auctor prouisus fuit, circa commutationem Parochialium dictae Theaurariae annexarum inter Illustriss. Archiepiscopum Bracharen. & Colleg. Vimar. Priorem. 3.192.4
Cathedram in loco exempto possunt Praesules erigere pro eorum ornatu, & dignitate. 3.36.16
Cathedra, quod ob honorem cathedrae Episcopalis sic dicitur, vltra procuratorem Episcopis debetur. 3.376.40
Cathedra debetur per Presbyteros suis Episcopis, & soler dau in festo Natiuitatis, & Resurrectionis Domini. 41
Cathedra non potest praescribi licet per contrariam consuetudinem possit aliter introduci. 42.45
Cathedrae taxa sunt duo solidi. 43
Solidi duo pro Cathedrae soluedi sunt secundum taxam, quae antiquitus sibi consueuit, attenta semper in huiusmodi taxatione, consuetudine illa quae bona & rationalis fuerit. 44
Cathedra non censetur remissa, licet pleno iure liberaretur Ecclesia, nisi expresse ponatur. 45
Cathedrae pro credito habet Episcopus iuris assensum contra Ecclesias sibi subditas ratione visitationis, seu promotionis vsque ad duos solidos. 3.604.36
Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniae. 1.147.7
Causae rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi suffraganeum, qui sint reseruat. 1.170.18
Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diocesi terminare est Episcopi. 2.6.53
Causarum matrimonialium cognitio pertinet ad solos Episcopos. 2.187.7
Causa grauior requiritur tam in dispensatione interdictorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter ceteros Ordines. 2.275.5
Causae omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur. 3.9.31
Causa legitima ab Episcopo approbata excusat à penis contra non residentes prolatos. 3.96.95
Causae

Index Rerum,

Causas matrimoniales cognoscere, aut eas tractare ex vi generalis commissionis Vicarius generalis Episcopi non potest. 3.113.94
Causae feudales nisi speciale adit mandatum, Episcopi Vicarius cognoscere non potest. 3.124.112
Causas criminales, nisi specialiter commissae fuerint, Vicarius generalis ex pedire non potest. 117
Causae omnes ad forum Ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decideri, & infra biennium terminari debent. 3.338.2
Causas Ecclesiasticas in prima instantia cognoscunt Episcopi, & exempti quasi Episcopales iurisdictionem habentes, non autem Praelati inferiores, qui subsunt Episcopis. 3.338.4
Causas, quae iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandae, vel quas Summus Pontifex arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expressè ad se advocaverit, non cognoscit Episcopus etiam in prima instantia. 3.339.10
Causae quae iuxta Canonicas sanctiones apud sedem Apostolicam iudicandae, non comprehenduntur sub dispositione Concilij Tridentini in d.c. 20. 3.342.14
Causae quae super beneficiis referuntur aguntur, possunt in prima instantia cognosci in Curia. 15
Causae omnes beneficiales, in quibus sub plumbis expeditae sunt, ac de illarum nullitate, vel intellectu tractantur, in Curia committuntur. 3.343.16
Causae possunt ad Curiam advocari, seu alicui committi in prima instantia per speciale referiptum manu Sanctissimi signatum, & quomodo dicatur constare de tali referipto sic signato. 18
Causae conferentiarum non sunt necessario in prima instantia coram Ordinario peti tractandae. 3.344.20
Causae quae ratione contractus, vel delicti alicui gestorum sunt ventilandae, non comprehenduntur sub dispositione Concilij in d.c. 20. 21
Causae matrimoniales inter arduas numerantur. 5.361.1
Causae matrimoniales non per inferiores, sed ab Episcopis tantum sunt cognoscendae. 2
Vicarius generalis Episcopi ex commissione generali potest de causis matrimonialibus cognoscere. 3
Capitulum Sede vacante de matrimonialibus causis potest cognoscere, secus de causis delegatis Episcopo, aut eius Vicario. 4
Causae matrimoniales est grauis. 3.362.8
Causae graues non possunt subdelegari sine magna causa. 11
Causae graues, & arduae cum delegantur, conferunt electa industriae personae. 12
Causas matrimoniales, quae spectant ad Episcopum iure ordinario, potest ipse committere discutendas, & decidendas Doctores, qui statuta Canonum non ignorant. 15
Causa in Episcopo censum imponente requiritur. 3.367.9
Causa in Episcopo censum imponente probari debet conclusio, ita ut illi affirmatum eam subesse credendum non sit. 3.368.12
Causa manifesta & rationabilis quae dicatur in exigente Charitativum subsidium, ostenditur. 3.379.28
Causae delegatae iudici Ordinario quando illum in eis procedentem delegatum, quando vero Ordinarium iudicem constituant, ostenduntur. 3.399.9
Causae nullitatis professionis nullae, ita sunt proponendae coram superiore, & Ordinatio copulatae, ut nullo modo possit Superior per se solum de illis cognoscere. 3.484.14
Causae Episcoporum à Romano Pontifice, Sedeque Apostolica cognoscuntur. 3.537.1
Causae Episcoporum criminales non possunt subdelegari à delegato Papa. 3.538.4
Causas Episcoporum criminales si Papa extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio ipsius manu signata, & ut adsint ad sententiam duodecim Episcopi cum Metro politano, reservata eidem Sanctissimo sententia diffinitiva. 7
Causae civiles, vel criminales minores Episcoporum in Concilio tantum Provinciali cognosci, & terminari possunt, etiam non existentibus duodecim Episcopis. 3.540.15
Causarum omnium cognitio pertinet ad Episcopum in sua dioecesi, in eaque habet fundatam intentionem de iure communi. 3.604.28
& in cognitione causarum criminalium, & matrimonialium. 29

CE

Celebrans ante legitimam aetatem bona fide credens id sibi licere, irregularitatem non incurrit. 2.269.21
Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam aetatem. 22
Celebrans absque iusta causa alicui, quam loco designato, peccat

cat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam restitutionem. 2.306.36
Celebrans in Ecclesia violata, nisi vigente necessitate id faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut suspensus non fit. 2.351.54
Celebrans in Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo cantatur vna hora, non potest dici illi interfuisse. 3.100.134
Celebrans, vel Confessionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit, ritè degradatus, statim Curiae seculari traditur. 3.528.18
Celebrare in loco non sacro extra casum necessitatis, etiam non dato scandalo, mortale est peccatum. 2.296.2
Celebrare debet Episcopus Dominicis diebus, & festiuis solemnibus, & tam frequenter quod suo muneri satisfaciatur data opportunitate. 2.299.1
Celebrare, vel celebrari facere possunt Episcopi cum iter faciunt ante lucem, vel post meridiem spatio vnus horae, ibid.
Celebrare non potest Sacerdos ea die in Altari in quo Episcopus solemniter, & Pontificaliter celebrat. ibid.
Conjura quomodo dicatur pendere ab intentione preferentis. 2.415.6
Censuris Ecclesiasticis interitus habet iustam causam resignandi beneficium. 3.245.39
Censura per statutum, aut edictum Episcopale ipso iure aduersus aduentes monasteria Menialium, & cum illis alloquentes, an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus subdita, ostenditur. 3.477.74
Conjura Ecclesiis dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam post mortem possessionis, vel solummodo ad vitam illius. 3.367.1
Praelatus nullus Papa inferior potest censum perpetuum, aut pensionem perpetuam imponere. 2
Census, seu pensiones personales ad vitam possessorum, vel brevius tempus licite possunt Episcopi ex causa imponere. 3
Census apud Gallos vix constituitur ab alio, quam à Summo Pont. 4
Census perpetuus ab Episcopis imponi non potest, nisi iusta de causa, & tempore fundationis. 5
Censum perpetuum post Ecclesiam fundatam imponere nequit Episcopus, nisi quando locis religiosis applicauerit, & ultra iustam causam concurret debita solemnitas. 6
Censum retinere potest Episcopus, si Episcopalia remisit in Ecclesiis, pleno iure ei subiacentur. 7
Censum constitutum an valeat Episcopus tempore perceptae libertatis Ecclesiae, quam à manu laici, vel alterius vendidit sibi, ostenditur. 3.368.12
Cereferarius, pro acolyto. 2.442.12
Conamen singulare incuotes, suadentes, prouocantes, &c. incurritur excom. Papalem. 3.717.2

CH

Characterem imprimit Ordinis Sacramentum, sicut Baptismus, & Confirmatio. 2.196.4
Characterem non recipit Ordinatus absoluta coactione compellus. 5
Characterem recipit Ordinatus conditionali adductus coactione permitens sibi Ordines conferri. 6
Characterem recipit excommunicatus si ordinetur. 7
Character acolytatus in quo actu imprimi debeat. 2.292.12
Characterem recipit bigamus si ordinetur. 2.474.18
Charitas, ubi est, sibi, & sanctitas. 1.66.14
Charitas Christiana, quae excusat Episcopum à refulentia qualis, ostenditur. 3.82.6

De Charitativo subsidio.

Charitativum subsidium Vicarius generalis imponere non potest, nisi hoc sit sibi ab Episcopo specialiter demandatum. 3.125.122
Charitativum subsidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri. 3.378.2
Charitativum subsidium petitur quando redditus propriae Ecclesiae non sufficiunt. 3
Episcopus, subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos clericos compellere ad charitativum subsidium soluendum. 5
Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchae in adiutoribus, & dioecibus suis possunt data manifesta & rationabili causa subditos ad subsidium charitativum cogere. 7
Charitativum subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus, licet nondum consecratus. 8
Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesiis, & clericis suae provinciae extra dioecesim suam, iure subsidium charitativum exigere non possunt. 9

Adm.

& Verborum.

Administrator, seu coadjutor datus Episcopo per Papam vel Ecclesiae Cathedrali vacanti, potest à subditis illius Ecclesiae exigere charitativum subsidium. 10
Charitativum subsidium debet Episcopus exigere cum consilio Capituli sui & clericorum. 11
Vicarius generalis Episcopi non potest charitativum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato. 3.379.2
Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitativum subsidium exigere. 13
Capitulum Sede vacante non potest statim condere quo charitativum subsidium in futurum ex parte minuat. 14
Castriales in Ecclesiis suorum timorum charitativum subsidium petere possunt. 15
Legatus Papae habet ius exigendi charitativum subsidium ab Ecclesiis provinciae sibi delegatae. 16
Praelati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitativum exigere, sed privilegio, vel consuetudine. 17
Abbatès, vel Priores non possunt exigere charitativum subsidium ab Ecclesiis secularibus, vel Regularibus monasteriis sibi non pleno iure subiectis. 18
Præpositus, sive Praefectus totius Ordinis Regularis potest charitativum subsidium petere à monasteriis Ordinis sui pro sumptibus necessariis ad gubernationem ordinis, si aliunde non habeat bona. 19
Exemptio generalis non censetur eximere à charitativum subsidio per Papam imposito. 24
Charitativum subsidium non potest praescribi. 25
Praelatus qui potest charitativum subsidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humilitate ei exprimere causam suae indigentiae. 26
Causa ad charitativum subsidium exigendum debet esse manifesta, & rationabilis. 27
Causa manifesta, & rationabilis, quae dicatur in exigente charitativum subsidium, ostenditur. 28
Charitativum subsidium potest exigere pro sua consecratione, vel pro solutione debitorum in Ecclesia vtilitatem contractorum. 29
Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si magnas fecerit expensas in negotiis rectae dioecesis communibus pertractandis. 3.380.30
Charitativum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica suae Ecclesiae, vel alio in commune illius publicam utilitatem, vel consecrationem. 31
Charitativum subsidium exigere potest Episcopus si iter facturus sit ad Papam vel Imperatorem, vel Regem ab Ecclesia sua vtilitatem. 32
Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si visitaturus sit limina Apostolorum. 33
Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si velit ire ad Concilium Provinciale. 34
Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in adventu Imperatoris, Regis, vel Principis. 35
Episcopus quoties rationabilis causa subsit, non solum semel, sed etiam pluribus vicibus potest charitativum subsidium exigere. 36
Charitativum subsidium summa quae sit exigenda, ostenditur. 37
Charitativum subsidium clerici ex vigeni causa possunt compelli solvere ultra taxam solitam. 38
Charitativum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesiis suae civitatis, & dioecesis. 39
Laici charitativum subsidium solvere non compelluntur. 40
Fundi ipsius quarta pars annui redditus pro subsidio charitativo est solvenda. 3.380.42
Capitulum, seu Canonici Ecclesiae Cathedralis tenentur Episcopo suo prestare charitativum subsidium. 41
Charitativum subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis in respectu iure communi, nisi contrarium fuerit statutum. 44
Monasteria non tenentur prestare Episcopo charitativum subsidium. 3.381.25
Exempta Ecclesiae non tenentur prestare Episcopo charitativum subsidium, quod ut intelligatur sibi ostenditur. 47
Cherici nullum Ecclesiasticum beneficium habentes non possunt cogi Episcopo prestare charitativum subsidium. 48
Clerici pauperes, qui ex redditibus suorum beneficiorum nihil habent ultra honestam victum, minime cogi possunt ad charitativum subsidium prestandum. 49
Beneficium habens, seu nullus fructus aliquo sortito ex Beneficio Episcopo.

su percipiens, ad subsidium charitativum non tenetur. 50
Rector Ecclesiam habens in vna dioecesi, praedia vero in alia, tenetur solvere charitativum subsidium Episcopo in cuius dioecesi sita est Ecclesia. 51
Pensionarius an tenetur ad subsidium charitativum, ostenditur. 52
Charitativum subsidium, cui Episcopo sit solvendum, quando Ecclesia est in confinio duarum dioecesium, ostenditur. 3.382.53
Vide Subsidium.
Chilosis tria praecipua referuntur. 1.105.2
Chromantici superstitiosè faciunt per manuum lines bonarum, vel malam fortunam indicantes, secus si complexiones, humores, & aptitudinem. 3.65.132
Chirothecis novus Praelatus manus operit, ut nesciat sinistra sua, quod faciat eius dextra. 1.33.20
Chorepiscopi dicuntur à chore, Graecè, pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis, ad Episcopalia munia obunda essent constituendi. 1.37.21
Chorepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur. 22
Chorepiscopi an sint veri Episcopi remittuntur. 2.202.14
Chrysmum Confirmationis praeficitur ex oleo olivinarum admixto balsamo eiusdemque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato. 2.362.2
Chrysmum quod est Confirmationis materia, necessario benedictum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote. 2.361.5
Chrysmum de necessitate praecipui debet fieri illo anno in die Coenae Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confecerit. 5
Pontificis caput Chrysmate consecratur, brachium vero Principis oleo delinitur. 2.363.12
Chrysmum, & olea singulis annis confici debent, & peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat, non data necessitate. 2.364.17
Chrysmum tamen clausis ianuis consecrandum. 34
Contrarium verius. 25
Chrysmum consecrare feria quinta in Coena Domini, Episcopo licet tempore interdicti. 2.417.14
Chrysmum frons aliquo pannu albo cui contingitur, nec recens vinctio desinat, aut deleatur. 2.338.24
Chrysmum pannus potest iterum super alterum baptizatum, aut confirmatum imponi. 25
Vide Oleum.
Christianus, qui alium Christianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium cepit, aut eius bona diripuerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.124.41
Christianam aliquem per assassinos interficiens, aut videns interfici. 3.331.16
Christianum per assassinos contra mandantes interfici inducunt in excom. nem. refer. 3.381.20
Christus Dominus salutaris nostrae praebens se medicum sanctissimae vitae suae exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit. 1.2.2
Christus Dominus dum in terris vi homo vixit vniuersalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuersorum. 1.111.21
Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. quomodo dicitur, ostenditur. 22
Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exerceat, nec exerceat vultit. 26
Christus Dominus per se & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem super rex omnes creatas, quod non communicavit Vicario. 1.112.27
Auctoritas Christi Domini Matth. 16. Tibi dabo claves regni caelorum, intelligitur de potestate spirituali suprema, non vero temporali directae. 28
Christi quinque signata in caelo ostensa ab Alphonso Portugaliae Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerant. Franciae regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quae illi sunt adhuc Regia insignia, de caelo missa fuerunt Clodouaro. 1.136.63
Christus Dominus passus est completis 33. annis, tribus mensibus, & aliquibus diebus. 1.160.30
Christus aduocacionis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione suorum discipulorum criminationibus falsò impositis sustinuit. 3.331.17
Christus Dominus saluator nostrae à sacris Scripturis medicus sepe solet appellari. 3.397.11
Christus Dominus cur lacum posuit oculis caeci, cum cum sanauit, ostenditur. 14
Chronicis, quibus à maioribus nostris fides communiter adhibita est, credere debemus. 3.267.58

CI

Cingulum si ita strangatur, ut reuera pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amittit benedictionem, secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum. 2.339.43

Citatio circumducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit suspensionem. 2.179.18
Citatio vna contra non residentem ante priuationem sufficit si personaliter fiat, si tamen sit absens, citatio citatio per actum publicum est vocandus, nec sufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio est nulla. 3.102.149
Citatio partis non requiritur in concessione monitorialis excommunicationis. 3.425.37
Monitoria hęc concedi possunt tam ante coram litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non dabitur. 38
Citari non possunt Episcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrocissimo, nisi accedat specialis commissio Papę. 3.538.6
Citare Episcopum non sufficit, nisi etiam citeatur Capitulum, quando agitur de pœiudicio Ecclesię, ita vt sententia contra Ecclesiam lata citato solum Capitulo sit nulla, & inuálida. 3.583.8
Civis pœsenti debet extero. 3.286.203
Civitas ad substantiam requiritur, quod habeat Episcopum, secundum vnam sententiam. 1.40.16
Cuius contractum ponitur & sub distinctione resoluitur. 18

C L

Claudus potest ad Ordines promoueri, nisi talis sit, quem oportet cum baculo accedere ad Altare. 2.451.40
Clausum potestas, feminis non competit. 2.234.25
Clausus Ecclesię, vide Ecclesię.
Clausura Religiosorum an liceat mulieribus ingredi cum processione. 3.479.93
Clausuras recipientes Minimos sine licentia Papę, incurunt excommunicationem Papalem. 3.28.186
Clausula in libellis apposta, vt Penitentes a Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibuslibet peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reservatis, etiam ab illis, que in Bulla Cęnę Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hæreticos emendatos absolui in foro conscientię, reservata potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori. 2.438.30
Sententia contraria verior est, & in praxi tenenda. 31
Clausula generalis (& ad omnia alia, etiam si exigant speciale mandatum) comprehendit calus, quos Vicarius generalis expedire non potest absque Episcopi assensu. 3.125.124
Clausura Monialium quibus constitutionibus commendetur, ostenditur. 3.460.12
Episcopi procurare debent, vt in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinariis, in aliis verò Sedis Apostolicę auctoritate clausura monialium inuolubiliter obseruetur. 3.461.3
Clausura si non seruetur in monasteriis Monialium, quę Regularibus subdantur, videre debet Episcopus, nec ab ipsi Regularibus impediti poterit. 7
Clausura monia si sint contracta, & facultates non suppetere, fidelium elemosynis restauranda sunt, vel Monialium consanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus, nunc compellendus erit is cuius auctoritate fuit erectum monasterium. 3.462.10
Clausura Monialium custoditur impediendo accessum ad ipsas Moniales, & colloquia cum eisdem. 11
Clausura Monialium vt seruetur qualiter sit custodienda, que sunt attendenda, ostenditur. 3.462.12
Clemens an Dni Petri successor existisset, ostenditur. 1.19.43
Clemens IV. quam dotem filius legitime suscepit ante Pontificatum, & que beneficia nepotibus Clericis conuulterit, ostenditur. 1.92.32
Clericalis habitus, vide Habitum, Vestis.
Clericatus ordo nobilitas, & est maior quacumque alia dignitate, & honore seculari. 2.186.1
Clericus impressus indelebilis remanet post bigamiam. 2.479.17
Clericatus, seu beneficiatus Ecclesiarum Sancti Ioannis Lateranensis, & Sancti Petri, ac Beatę Marię Maioris de Vrbe, non comprehenduntur sub reservatione Regulę octauę. 3.169.134
Clericus quicquid præter necessarium victum, & vestitum de altario retinet, rapinam facit, & sacrilegium committit. 1.89.14
Clerici bonorum Ecclesię non domini, sed dispensatores sunt. 1.91.31
Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magno periculis prohibetur. 1.99.15
Clerici non recipientes pensionem, & fructus Ecclesiasticos valorem annuum 60. ducatorum autē de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem. 2.255

Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare, ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis priuare potest Episcopus. 2.655
Clericum primę Tonfurę percipientem incurrit excommunicationem can si quis suadente 17.9.4.
Clericus habet domicilium, & est eius illius diocesis in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet. 2.209.43
Clerici coniugati debent vt illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur. 2.227.3
Clerici in minoribus de consuetudine totius Hispanię debent habere vestes, que cooperiant tota genaa. 2.228.7
Clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini congruentes. 8
Honestas in vestium colore maxime requiritur. 9
Clericus in maioribus, aut beneficium habens, si Coronam, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferat, peccabit mortaliter. 11
Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, nullam penam incurunt. 2.229.16
Clerici propter infirmitatem, tonsuram non deferentes, a penis excusantur laici contra habitum non deferentes. 17
Clericus primę Tonfurę quę priuilegia nascitur. 2.240.7
Clerici in minoribus, si coniugati non sint, iure communi atrento, fori priuilegio gaudebunt, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, sicut & clerici in maioribus. 2.245.1
Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Tridentini, quando gaudeant fori priuilegio. 2.246.2
Clerici primę Tonfurę, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus. 3
Clericus non beneficiatus, sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, que habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat. 2.247.12
Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet portare habitum, & Tonfuram tempore caputis. 2.248.15
Clericus qui tempore delicti commissi habitum, & tonsuram non deferat, si postea reassumpserit tempore captiuitatis, vel purgationis, fori priuilegio gaudeat. 17
Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat debet habitum clericalem, & tonsuram deferre, vtique simul. 18
Clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illis solitus Tonfuram, & clericalem habitum deferre, gaudeat fori priuilegio. 20
Clerici in minoribus atrento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiam si neque habitum, neque tonsuram deferrent. 2.249.21
Ordinatio Regni Lusitanię quid super hoc disponatur, ostenditur. 22
Clericus enormia committens sine habitu, & tonsura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi a iudice seculari puniri. 23
Iuri communi requiritur predictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum est per Conc. Trident. 24
Clerici in minoribus coniugati solum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent. 25
Clerici in minoribus coniugati, vt fori priuilegio gaudeant, necesse est quod cum vnicā virgine contraxerint, vestes deferant & tonsuram. 2.250.26
Attenta Ordin. Reg. Lusitanorum vt huiusmodi clerici, in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio, requiritur, quod tempore delicti, & captiuitatis habitum, & Tonfuram deferant. 27
Clericus coniugatus incedens sine habitu, & tonsura si pro crimine capitur, deinde e carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori priuilegio gaudeat 28
Clerici coniugati negotiis secularibus se immittentes, an fori priuilegio gaudeant. 29
Clerici in casibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an possint puniri a iudice seculari nulla præcedente degradatione. 30
Clerici, qui de Conc. Trident. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an censentur priuati dispensatur. 31
Clericus coniugatus an ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici, remittitur. 2.252.36
Clerici etiam primę Tonfurę non coniugati sunt immunes, & exempti a gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis similibus oneribus. 2.255.7
Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes a tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum. 2
Idem in Regno Portugalię. 3
Leges predictę Hispanię, & Lusitanię nullitati subiecti videntur. 4
Clerici

Clericus huiusmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis. 2.256.6
Clerici negotiatores non sunt immunes a solutione gabellarum. 8
Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores ferri. 9
Clericus in Regnis Hispanię, & aliis Prouincijs teneret denuntiare gabellariis res, quas portat. 2.257.16
Clerico non manifestante tenebitur mulier eius res portans denuntiare, vel damnari facere. 17
Clerici tenentur iurare in manifestatione rerum eas portare ad suum, & illius iuramento statuitur contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamuis falsum iurauerint. 18
Clericus fornicans ratione voti, committit incestum. 2.263.7
Clericus castitatem & continentiam sacro Ordini annexam seruate debet. 2.164.18
Clericus peregrinus sine Commendatijs sui Ordinarij litteris ab vilo Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus. 2.294.1
Fidem instam faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum. 2
Clericus non Sacerdos an in articulo mortis, deficiente Sacerdote possit absolueri a censuris, maxime ab Excommunicatione. 2.325.89
Clericus ne ad potus æquales bibat prohibetur. 2.344.12
Clericus Matrimonium sine clam, sine publice contrahens, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de hæresi, & potest puniri per Inquisitores. 2.441.45
Clerici collegialiter, seu communiter viuentes, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt, possunt ab Episcopo absolui. 2.444.16
Clericus non dedit esse corpore vitianus, aut diminutus. 2.448.1
Clerici Sodomie crimine committentes, quas penas incurrant. 2.458.21
Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum, nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem. 2.459.27
Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegijs Clericorum, potest infirmul stare. 1.478.4
Clericos percipientes incidunt excommunicationem Papę reservatam. 3.168.3
Clerici, siue Religiosi, qui violant Constitutionem illius prohibentem aliquem inducere ad votendum, iurandum, aut promittendum, vt sepulturam apud eorum Ecclesiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.18.100
Clerici de Parochiali Ecclesia prouisi iuramentum de residendo intra tempus præscriptum non seruantes, in excom. Papalem incidunt. 2.235.32
Clerici Camerę Apost. notarij, officiales, &c. qui in causis ad eorum tribunal non spectantibus se intrumittere presumunt, excom. Papalem incurunt. 3.27.74
Clerici quando excom. Papalem incurrant. 3.28.185
Clerici habentes officium Vicecomitis, vel Præpositi secularis si admoniti non desistant. 3.31.96
Clerici permittentes versari in terris suis seneratores publicos, &c. 3.33.217
Clerici quando excommunicationem nemini reservatam incurrant. 3.38.266
Clericus coniugatus non potest esse Episcopi Vicarius, etiam si cum vnicā, & virgine contraxisset, & habitum, & tonsuram portasset. 3.113.6
Clericus per Matrimonium amittit accessus, & regressus, ac alia iura ad beneficium competentia. 3.178.205
Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innouescere debent. 3.272.102
Clerici exempti tam seculares, quam Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt. 3.324.8
Clerici omnes diceciani, quantumcumque exempti, si beneficia habeant, etiam simplicia, in Dicecesi, vel obtineant officium in Ecclesijs, possunt compelli accedere ad publicas processiones. 9
Clerici qui sunt nullius dicecisi, vel extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem, non possunt compelli accedere ad publicas processiones. 10
Clerici infirmitate Ecclesijs Religiosis Hierosolymitanis, nulla immunitate seruati possunt quin ad processiones vocati non debeant. 11

Clericus absolute consentiens in alterius iurisdictionem sine licentia proprii Episcopi nihil agit. 3.345.23
Clericus contrahendo, vel delinquendo potest alterius iurisdictioni se subicere sine consensu proprii Episcopi. 24
Clerici nullum Ecclesiasticum beneficium habentes, non possunt cogi Episcopo præstare charitatum subsidium. 3.381.48
Clerici pauperes, qui ex redditibus suorum beneficiorum nihil habent ultra honestum victum, minime cogi possunt ad charitatum subsidium præstandum. 3.385.49
Clerici Regulares de Simonachia exempti fuerunt a Sixto V. 3.490.15
Clericus vtique solemniter de gradatu conficit Eucharistie Sacramentum. 3.526.5
Clericus degradatus, si ex aliqua iusta causa restituitur ad Ordines clericales, non debet de nouo sacris insigniri. 6
Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur. 7
Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi a iudice seculari, est necessaria degradatio. 8
Clericus incorrigibilis si eadem impenitens, ab obduratus in profundum malorum venerit, an absque expressa Curie secularis traditione possit per eam comprimi, ostenditur. 3.527.16
Clericus ordinatus a Papa ab inferiori non deponitur. 3.539.12
Clericus non potest impedire ne Episcopus visitet ante lapsum triennij sub prætextu immemorialis consuetudinis. 3.556.2
Clemens. Ordo exemptus fuit ab Ordinariis potestate per Clementem IV. 3.490.12

C O

Coadiutor alicui Regi, vel Principi seculari superiorum, non recognoscens potest summus Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis. 1.136.51
Ideo Summus Pontifex in cap. grandi, de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. processit ad illam coadiutoris dationem, qui de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem a pluribus Portugalię Prælati, & nobilibus. 52
Verius tamen in eo tex. poterat summus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Lusitanis. 53
Refusatur intellectus afferentis ideo summum Pontificem processisse ad prædictam coadiutoris dationem in terminis d. cap. grandi, quia regnum Portugalię illum recognoscebat etiam in temporalibus. 1.136.56
Coadiutor positus per Papam, qui est primę tonsurę, vel minorum Ordinum, gaudeat eodem fori priuilegio. 2.247.9
Coadiutor & coadiutus possunt abesse tribus mensibus. 3.99.125
Coadiutores Vicariis imperitis Rectoribus Ecclesiarum sine speciali concessione non licet vicario deputare. 3.122.73
Coadiutor dum viuunt coadiutus, non habet ius in re, sed ad rem. 3.172.157
Coadiutores, etiam perpetui, & cum futura successione, non tenentur nisi cum factus fuerit successioni locus, Fidei professionem emittere. 3.212.13
Coadiutor post mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei est assignanda vltima sedes. 14
Coadiutores illicitatis dare non potest Vicarius ex generali commissione. 3.221.7
Coadiutor datus illicitatis sicut Rector tenetur ad residentiam. 9
Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij sess. 21. de reform. cap. 6. non est attentata, etiam si sit executata post appellationem interpositam a sententia eius, qui iudicialiter processit. 10
Coadiutori auctoritate Episcopali certa reddituum portio assignanda est. 3.222.14
Coadiutor datus Episcopo dementi, potest renunciationem liberam beneficij accipere. 3.242.6
Coadiutores cum futura successione possunt puniri ab Episcopo absque huiusmodi ad iunctis, nisi ex forma coadiutoria colligatur omnia illis concessa fuisse priuilegia, quę Canonici habent. 3.289.11
Coadiutores cum futura successione ad quacumque beneficia etiam Episcopatus inferiora, non nisi Papa constituit. 3.560.2
Papa antequam coadiutorem cum futura successione alicui Episcopo deputet, solet causam vigenis necesse

cessitatis, seu evidentiis villigatis à Concilio requiritam priuatum per Cardinales, & in consistorio examinare. 3
Causæ, propter quas Papa coadiutorem cum futura successione alicui Episcopo deputat, quæ sint, referuntur. 4
Coadiutor Episcopo dandus est sufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Episcopo requiruntur. 5
Coadiutor quam obtineat potestatem, siue auctoritatem ostendit. 3, 561.6. & seq.
Coadiutori cum futura successione non licet ingredi ciuitatem Pontificaliter. 8
Causæ in diuitis, & in functionibus Pontificiis non debent vi coadiutor Archiepiscopus. 9
Coadiutor Archiepiscopus exercens Pontificalia in Ecclesia præsentem coadiutor vi potest capta, eo autem præsentem vi debet mantelletto, & Rochetto. 10
Canonici sunt compellendi, vt coadiutori Episcopo solemniter celebranti, & Pontificalia exercenti semper assistant. 11
Canonici non debent accedere ad circulos cum adiuto. 12
Coadiutor Episcopus debet facere confessionem cum Sacerdote Canonico celebrante. 13
Coadiutori, de licentia tamen Archiepiscopi coadiutori licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit. 14
Canonici vt procedant obuiam coadiutori Episcopo ad Ecclesiam Pontificaliter accedenti, maxime decet. 15
Coadiutor non habet facultatem largiendi Indulgentias. 16
Beneficiorum collatio cui competat, coadiutori ne, an coadiuto ostendit. 17
Coadiutoria cum futura successione ad titulum potest quis promoueri, si ratione illius habeant congruam sustentationem. 1, 279.23
Coadiutoria non venit in reservatione regulari nonæ Cancellariæ. 3, 171.156
Coadiutoria temporalis dari potest ab Episcopo cum beneficii Reclor senio, vel morbo officium suum exercere non potest. 3, 221.11
Commerium quid sit, & qualis eius institutio. 2, 337.29
Commerium congruum ipsi Ecclesie pollute, pollutum censetur, non tamen contra. 30
Commerium duo sit sint congrua, quando polluto rno censetur alterum pollutum. 2, 338.33
Commerium quomodo reconciliandum. 34
Comites Ecclesiasticos, vt submittant laicis iura Ecclesie, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3, 32.208
Cognates ad matrimonium incurrunt excom. nem. referu. 3, 38.270
Cognates feminas ingredi monasteria incurrunt excomm. nem. referu. ibid.
Cognatio spiritualis.
Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem. 2, 961.49
Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore. 50
Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahitur. 53
Cognatio spiritualis in confirmatione inter quos contrahitur. 54
Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet paternos. 55
Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in uxorem. 56
Cognatio legalis.
Cognatio legalis quando impedit, & dirimat Matrimonium, ostendit. 3, 72.189
Cognatio, & decisio dubij circa clericatum ad quem iudicè pertineant, Ecclesiasticum ne, an secularium? discutitur. 2, 251.32
Cohabitatio non efficit hodie matrimonium. 3, 387.149
Cohabitatio non dicitur, qui stat in eadem domo, nisi ad eandem mentem, & coniugium morem. 2, 165.109
Cognatus damnatus dicitur ille cui aliqua pena temporalis per legem, aut constitutionem iuris imponitur. 2, 264.15
Coitus coniugalis an Ecclesiam polluat, affirmatiue respondetur. 2, 349.46
Contraria opinio receptior. 47
Viraque distinctionis credere componitur. 2, 350.48
Coitus Sodomiticus inter masculos in primo & secundo gradu, an habeat malitiam inceptus, & sit in confessione aperiendus. 2, 458.20

Colaphi omisso in Confirmatione non videtur peccatum mortale. 2, 358.27
Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis. 1, 21.8
Collationis, seu tituli beneficii ratione non efficitur quis subditus Episcopi, non habita illius possessione. 2, 210.55
Collatio beneficii non valet, si dum Episcopus excommunicatus est, Vicarius conferat. 3, 127.147
Collatio facta duobus à diuersis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potior est conditio possidentis. 3, 155.13
Episcopi in collatione beneficiorum suæ diocesis de iure communi fundatam habent intentionem. 3, 182.177
Collatio, seu institutio beneficiorum contra Episcopos præscribi potest, ita ut ad alios inferiores pertineat. 3, 602.9
Collatoris conuicta eorum negligentia per lapsum temporis ad conferenda beneficia huius iure præfixi statim pro ea primo occurrente collatione amittunt ipso iure potestatem prouidendi, & aliter facta collatio est nulla. 3, 595.54.55
Etiam si mora sit vnus etiam diei. 56
Collator negligens infra præfixum tempus conferre, licet non possit iure proprio, potest tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam. 59
Collator non elabatur tempus præfixum ad conferendum si intra illud pro viribus fecerit, quamuis prouiso, effectum sortita non fuerit. 60
Collator, seu elector fraudulenter se gerens in collatione beneficii, quæ effectum sortita non fuit, potest iterum prouidete. 62
Collatores imponentes clericis, vel Ecclesiis, incurrunt in excom. nem. referu. 3, 38.270
Collector generalis Camere Apostolicæ, Sub collectores, Aduocati, Procuratores Fiscales, & Notarij in causis publicis, eorum officio durante, lucrantur distributiones quotidianas in absentia. 3, 104.157
Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia sint reseruatæ, resoluatur sub distinctione. 3, 167.116
Collegia, seu vniuersitates seculares, ex eo quia Reipubl. equiparantur, beneficio restitutionis in integrum gaudent. 3, 308.40
Collegia instituta pro sustentatione studentium pauperum, vel aliorum egenorum, sunt loca pia, & gaudent Ecclesie priuilegijs, ac proinde ab Episcopo visitari possunt. 3, 355.21
Collegiata in Ecclesia si supprimatur aliqua præbenda ultra consensum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipsius collegiata, ostendit. 3, 238.14
Color in facie non est quid essentiale, sed accidentale. 2, 450.26
Comarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel iniustorum. 80.8
Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam. 2, 103.22
Comitiali morbo correptus Ordinarius non valet, nec in susceptis ministrare. 2, 452.48
Commemoratio defuncti semper est facienda in numero Missarum reductarum. 2, 353.11
Commenda non comprehenditur sub reservatione regulari nonæ Cancellariæ. 2, 172.154
Commenda alicuius Ecclesie in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam administret, & regat dum viuat in sui utilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, huc verus beneficiarius. 3, 187.1
Commenda perpetua beneficii est titulus canonicus. 2
Commendam perpetuam habentes non se promouentes infra annum, incurrunt in penam caplicet canon. de elect. lib. 6. 3
Commenda perpetua potest resignari, vel permutari. 5
Ordinarius nullus inferiori Papa potest perpetuo commendare. 3, 187.6
Ecclesiam commendans Papa simpliciter alicui in perpetuum, hoc est, ad vitam eius commendare videtur. 3, 187.7
Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuendi de eius fructibus. 8
Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam potest Episcopus conferre post elapsum tempus. 9
Commenda ad tempus dicitur cum Ecclesia Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata aucterius fidei, & curæ committitur. 10
Commendare nihil aliud est quam deponere. 11

Commeu

Commendare Ecclesiam alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia visitata. 14
Commendare potest Episcopus parochialem Ecclesiam, & alia beneficia, quibus inest cura animarum ad lex mensis. 3, 188.15
Commendare Abbatis, Prioratus, & Præposituras, beneficiaque Regularia solus Papa potest. 16
Commenda perpetua, quæ datur de beneficio, seu Prioratu Regulari, non requirit possessionem. 17
Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopus, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem. 22
Commendari non potest Parochialis Ecclesia Episcopi auctoritate, nisi clerico aetatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promotæ. 23
Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo. 2, 192.5
Commonlatarij Abbatæ curam iurisdictionalem tantum, non autem sacramentalem habentes, ad residentiam non tenentur. 3, 98.112
Commendatarius ad tempus non facit fructus suos, imò tenetur de eis rationem reddere. 3, 187.12
Commendatarius ad tempus, nec resignare, nec permutare potest beneficium sibi commendatum. 13
Commendatarius potest ad libitum renouari, ad nutumque remoueri per Episcopum, etiam ante semelstratum finem. 3, 188.18
Commendatarius eorum Ordinarium absolute, & simpliciter commendationi cedere potest. 19
Commendatarij, quando sunt veri beneficiarij, tenentur omittete Fidei professionem. 3, 212.12
Commendatarius perpetuus Ecclesie Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quæ competeret Episcopo titulari. 3, 179.20
Commendatarius perpetuus Ecclesie Cathedralis potest exigere charitatum subsidium ab Ecclesia sibi subiecta. 21
Commendatarius etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipsa impetratur. 3, 188.10
Commendatarius litteræ sunt obtinenda ab eo qui petentis clerici Ordinarius fuerit. 2, 94.4
Commendatarius litteræ ab Episcopo de negando non sunt clericis, qui non habent, beneficia in titulum residentiam requiritur. 5
Commendatarius beneficium, siue in perpetuum, siue ad tempus non vacat per obitum commendatarij, sed vacat semper, vt prius. 4, 188.21
Commendatarius continui qui. 3, 96.92
Commendatarius si per Concil. Trident. Episcopus edere auctens suspenditur ab ingressu Ecclesie. 3, 55.54
Commendatarius omnibus fecit commune ius gentium. 1, 134.43
Commisaria Episcopo, vel eius Vicario, non possunt expediri per Vicarium Capituli Sede vacante. 3, 126.142
Commisarij, seu delegati ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesie sit in euilicentem eius utilitatem amore vel timore alienationi consentientes, in excommunicationem Papalem incurrunt. 3, 23.131
Commisarij, iurisdictiones, publicationes, & affixiones Apost. in Romana Curia præsentantes præter Cutores. 3, 36.250
Communitas inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum causa, etiam si ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Conc. non tenentur contrahere iuxta illius formam. 2, 388.154
Communitates in crimine cum excommunicatis à Papa, excomm. Pap. incurrunt. 3, 29.188
Communitas in omnibus hominibus est diligenda. 1, 113.20
Communitatis iuramenta, seu vota potestate trahita, non conferunt eo ipso potestates dispensandi concessa. 2, 414.25
Commutare pijs defunctorum voluntates solus Papa potest. 3, 355.1
Commutare non potest Episcopus vltimas voluntates ad Ecclesiam suam Cathedralis, mensuram suam, aut Capitulum eiusdem Cathedralis. 3, 358.16
Commutare vltimas voluntates subditorum Prælati in inferioribus, seu quæ pertinet ad iurisdictionem Prælatorum inferiorum, non potest regulariter Episcopus, sed solum data eorum negligentia. ibid.
Commutare vltimas voluntates pijs potest Episcopus quoad tempus, concedendo modicam dilationem ad eas exequendas. ibid.
Communitatis vltimas defunctorum voluntates, nullam habet Episcopus potestatem. 3, 356.2
Nisi concurrente iusta & rationabili causa. 5
Comparatus non reputatur filius in vita patris, qui est patronus. 3, 257.39
Comparatus à medietate comparationum preferentis dignior est habendus. 3, 286.204
Compellentes Ecclesiasticos submittere laicis iura Ecclesie, in-

cidunt in excom. nem. referu. 3, 39.270
Complutensis Vicarius generalis non est, qui nec creatus est, nec residet vbi Episcopus sedem habet. 3, 155.128
Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum super decimas in futuro solvendas valet, modo causæ cognitio, & superioris accedat auctoritas. 3, 570.13
Compositio super decimis præteritis non solum cum Ecclesiasticis personis, sed etiam à laicis potest fieri sine auctoritate superioris. 15
Compositio si fiat inter laicos, & clericos, vt minus quam sit, decimæ eis soluantur, vel vt de aliquibus rebus non præstentur, non valet, nisi approbata à Papa, vel magno temporis intervallo sumata cum obseruatione, scilicet. 30. anno. 17
Compromissario per Capitulum electo ad conferendum negligente, deuoluitur ipsius potestas ad Episcopum. 3, 598.73
Compromitti an possit in materia præeminentiarum, ostenditur. 3, 327.11
Conceptionis Reuerentissimæ Virginis festum qui affirmant non esse venerandum, aut defendunt illam conceptionem cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incurrunt. 3, 20.109
Concessio generalis vicarij non continet ea, quæ speciale requirunt mandatum. 3, 120.59
Concessio facta alicui de intrando Monasteria Monialium, intelligitur de prima vice. 3, 473.59
Concessio specialis cum clausula, vt is solus de illis causis cogno. scatur, priuatiue facta dicitur. 3, 581.8
Concliatoris constitutio quando dicatur. 2, 399.27
Concliatoris constitutio habens committendam Ordinarium loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium committam vim vi repellendo, quoniam intelligenda. 2, 27.54
Concliatoris constitutio sess. 25. de reformat. cap. 1. in quibus differt à iure communi. 3, 253.2
Concilia.
Concilium quammis exciter ad deliberandum, non obligat ad sequendum. 2, 391.80
Concilij decreta expressa regent Pontificis derogatione. 1, 399.24
Concil. Bracharense.
Concilium primum Bracharense celebratum fuit anno post Christi natum 412. 1, 16.55
Concilium secundum Bracharense celebratum fuit in Vibe Luceati an. Domini 589. 1, 162.56
Concilium Toletanum.
Concilium Toletanum quod primum habetur tom. 1. Conciliorum, celebratum fuit ann 450. 57
Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea sedem habebant, congregata erant ad ipsorum supplicationem, & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi. 60
Concilia generalia indigent expressa derogatione. 2, 478.10
Concilium generale confirmat, & eius constitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipsius est Summi Pontificis. 3, 9.34
Concilio generali interessentes lucrantur distributiones quotidianas. 3, 104.158
Concilij Provincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocat Episcopos suffraganeos. 1, 69.10
Concilium provinciale maior est Archiepiscopo. 2, 40.59
Concilium Tridentinum.
Concilio Trident. cap. 2. de reform. sess. 11. non est factum, sed mediante clausula, ostendit quoad resignans habeat alium, & si non fuerit expressum, quod ad nullam beneficij resignati fuerit promotus. 2, 281.55
Concilium Trident. loco non potest adimpleri per equipollens. 56
Concilium d. loco comprehendit etiam resignationes Ecclesiarum in manibus Papæ. 57
Concilium d. e. 2. comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renouationibus inductis à iure. 2, 281.45
Conc. Trident. sess. 21. de reform. cap. 2. secundum primam opinionem innotat prius cap. neminem, 55. cap. iustitiam 70. dist. 8. cap. de iudic. de presb. cum distinctione 2. 291.25.
Innotat iuxta secundam opinionem, penam suspensionis, de qua in dist. 27. in notam, & in dist. cap. de heret. 26
Concil. Trident. commentarios, glossas, & scholia inueniuntur

32

Index Rerum,

in excomm. Papalem incidunt. 3.23.133
Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. procedit in causis Fidei. 3.34.18
Con. il. Trid. d. cap. 20. non sustulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione sortitur forum alienum. 3.34.20
Concil. Trident. fuit confirmatum die 27. Januar. 1564. 3.37.19
Fidei iuramentum comprehendit Concil. dicto loco. 3.44.1.24
Liberationem qua nouitius tutorem, seu curatorem suum a reddendis rationibus liberat, comprehendit Concil. citato loco. 25
Eleemosynas per nouitios factas non comprehendit Concil. ubi supra. 26
Donationem Deo, seu B. Mariæ, vel Sanctis oblatam non comprehendit Concil. ubi supra. 27
Victum ac vestitum quem pro se tribuit nouitius monasterio, non comprehendit Concil. citato loco. 28
Donationes, oblationes, seu factas monasterio ab aliis quam a nouitiis non comprehenduntur sub dicto Concilij decreto. 29
Contractus quos non includat dispositio Concilij citato loco, ostenditur. 30
Concilium Trident. sess. de Regularibus cap. 16. non habet locum in testamentis, donatione causa mortis & codicillis. 3.44.1.12
Concilium Trident. cap. 16. an procedat in maiori viginti quinque annis renouante, ostenditur. 3.44.1.18
Concilij d. cap. 16. dispositio non habet locum in resignatione beneficii. 3.44.6.19
Concil. Trident. sess. 25. de regularib. cap. 16. non habet locum in nouitiis Societatis Iesu. 3.44.7.32
Concilij Trident. dict. dispositio sess. 6. de reform. cap. 5. locum ubi vendicatur in Equitibus S. Ioannis Hierosolymitanis. 3.49.1.35
Concilium Tridentinum sess. 7. de reform. cap. 14. an deroget textui in cap. 1. de priuilegiis, lib. 6. ostenditur. 3.49.3.23
Concilium Tridentinum sess. 25. de Regularib. cap. 12. an reuocet priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore, ostenditur. 3.49.3.44
Concil. Trid. quid circa Consecratores disponat, ostenditur. 3.50.1.17
Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 7. quid statuat, refertur. 3.56.0.1
Consecrator, vide Praedicator.

Nec dignitas in Ecclesiis collegiatis habens curam animarum. 29
Nec parochialis quando est subiecta monasterio, aut annexa, vel de eius mensa. 3.196.31
Nec vicaria perpetua. 32
Nec beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueverunt. 33
Nec Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commentari secularibus. 34
Nec Parochiales, quæ requiruntur per regressum. 35
Nec Parochialis iugiosa. 37
Nec Parochialis quando esset exigui redditus. 3.197.38
Concursus facere non possunt inferiores Episcopo habentibus ius concendi. 40
Nisi habeant proprium districtum, & Episcopalem iurisdictionem. 42
Concursus faciendus est, etiam si vnus tantum, ubi alij non adfuerit, se describi faciat ad illum, cui si idoneus inueniatur, beneficium est conferendum. 3.198.51
Concursus non est faciendus in prouisione dignitatum beneficium vnitam Parochialem perpetuam, & accessorie. 3.235.12
Condemnatio actione facti efficitur in famis, & inhabilis ad Ordines suscipiendos. 2.454.5
Conditio adiecta in limine foundationis Ecclesie per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex patre, & antiquis Christianis, valida est. 1.114.27
Conditionem adimplere coram Parocho & testibus necessarium est, ut matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro validum sit. 2.388.56
Conditione personarum mutata, & bonorum conditio mortale videtur. 3.275.129
Conditiones quibus licitum est retinere puellas educationis gratia in monasterijs monialium referuntur. 3.474.61
Conditio Canonis, quoties non reseruat absolutionem censuræ, potestatem Episcopis videri concessisse. 2.272.15
Conductor propter incendium ad damni estimationem non tenetur, nec ad restitutionem in foro conscientie, nisi constet de culpa, vel negligentia ipsius. 3.58.75
Conductor anticipat penitentiæ soluens, si a successore pro ea de nouo obligetur, habet recursum contra hæredes locatoris, si soluendo fuerit. 3.407.7
Conductor potest recedere a locatione in illis casibus, in quibus mortuo locatore successor non tenetur illi stare. 15
Confessorius non approbato ignoranter confessus quoad Deum est absolutus. 2.311.4
Confessorius, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid tenetur. 5
Confessum eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatus potest eligere Confessorium ab Ordinario propria diocesis approbatum ad certum numerum personarum. 2.316.35
Confessorium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare. 3.174.1
Confessorius Regularis ex deputatis a Prelato, vel electus virtute Bullæ Ciuitatis, vel alioquin libere ab alio Religioso cuiuslibet monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. relictus, an teneatur etiam approbari ab Episcopo, ostenditur. 2.323.67
Confessorius quicumque ab Ordinario approbatus, an possit tempore lubitæ absolute Moniales a peccatis, vel a casibus & censuris reseruatis. 2.323.67
Confessorij quibus datur aliquod impedimentum in Confessione a volentibus statim Matrimonium contrahere quid facere debeant, ostenditur. 2.403.6
Confessorij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio specialia possunt dispensare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, non tamen reseruatis Episcopo iure speciali. 2.407.15
Confessorij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non possunt disponere in supradictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur. 2.412.14
Confessorius vi monitorij non tenetur reuelare ea quæ in Confessione audiuit. 3.428.64
Confessorij non possunt absolueret hereticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios. 2.432.12
Confessorij de quibus interrogare debent penitentes qui reperiuntur in fide. 2.432.13
Confessorij quomodo procurare debeant, vt abominabile Sodomitæ vitium omnino extirpetur. 2.459.31
Confessorij seculares, vel Regulares presumentes absolueret a casibus in Bulla Cæne contentis incurrunt excom. Pap. 3.27.171
Confessorij commutantes aliquod quinque votorum, inci-

& Verborum.

dunt in excommunicationem Papalem 3.28.185
Confessorius potest penitentiam a se iniunctam quocumque & vbi cumque ex causa commutare. 3.40.180
Confessorij delegati ad absolendum a referuatis quomodo se habere debeant, ostenditur. 3.76.13, 14
Confessorij quibus in casibus, & pro quo tempore monasteriorum Monialium septa ingredi valeant, ostenditur. 3.471.49
Confessorios approbare spectat ad Episcopum, & in quasi possessione debet manueret. 3.604.31
Vide Confessor.
Confessionis subditorum suffraganeorum potest Archiepiscopus audire dum actu visitat. 1.173.47
Confessionis sacramentum vt validè administrat Sacerdos, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, aut confirmato, & habente subditos, vel ab eius Vicario, aut Capitulo Sede vacante, vel ab aliis exercentibus quasi Episcopalem iurisdictionem. 2.311.3
Vide Approbatus.
Confessiones inualide audit non approbatus. ibid.
Petens licentiam per alium audiendo Confessiones, an validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam, esto Confessiones audiat post huiusmodi confessionem, remissiuè. 2.312.11
Ordinatio Pij VI. de Regularibus semel per Episcopum præiudicium examine ad audiendas Confessiones approbatus, & iterum non examinandis ab eodem, non est reuocata per reductionem præiudiciorum Regularium ad terminos Concilij Trid. 2.318.88
Confessiones quicumque audiunt, apud se litteras processus Bullæ in Cæna Domini habere debent. 3.15.82
Confessionem, & absolutionem sacramentalem inter asserentes per litteras posse fieri asserentes incidunt in excom. Papalem. 3.26.163
Confessionem sacramentalem contra docentes posse fieri in absentia, ex com. Pap. incurrunt. 3.29.188
Confessionem ante Eucharistiam necessariam non esse asserentes. 3.36.241
Confessionem ante Eucharistiam necessariam non esse asserentes excom. nem. reserua. incurrunt. 3.39.370
Confessionis audiendæ facultatem, seu licentiam Vicarius generalis Episcopi ex generali concessione alius concedere non potest. 3.123.91
Confessiones fidelium ex vi mandati generalis potest Vicarius generalis audire, si sit sacerdos. 92
Confessio Prælati habentis administrationem communem cum Capitulo non potest nisi sit facta cum consensu Capituli. 3.58.22
Confessio Prælati Ecclesie præiudicat, sicut & tutoris, procuratoris, & similium, si sit facta ex necessitate iudicij per modum contentiose iurisdictionis: sicut si extra, & absque necessitate iudicij per viam iurisdictionis voluntariæ. 3
Confessio Prælati, seu Procuratoris dicitur voluntaria, quando sit facta non præcedente iudicij iussu. 4
Confessio Prælati, seu Procuratoris voluntaria non præiudicat, nec est apta ad obligandum Ecclesiam, seu principalem in aliquo. 5
Confessio Prælati, seu Procuratoris voluntaria reuocari debet quamuis geminatè facta sit, & etiam non docto de errore. 6
Confessores in Monasterijs Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo. 2.323.68
Confessores etiam Parochi, seu quicumque alij Curam animarum habentes in suorum subditorum votis, seu iuramentis, in vtroque foro sequuntur dispensare. 2.407.16
Confessores, qui in sacris Confessionibus consistentem ad libidinem procurauerint, vt de hæresi suspecti puniuntur ab Inquisitoribus. 2.441.41
Confessores, qui ex priuilegio Sixti IV. commutant aliquod votorum solemnium, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.24.144
Confirmandum an possit tenere duos patinos, sicut in Baptismo. 2.366.43
Confirmans indignum ætate, scientia, & moribus ad beneficium curatum, perdit potestatem confirmandi primum successorem, & a præceptione proprii beneficii suspenditur, quouique restitutus fuerit. 3.32.20
Confirmatio est iuris quasi corroboratio. 1.164.72
Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat concessum. 73
Nullum quod est confirmari non potest. 74
Confirmatio ex certa scientia an actum nullum confirmet, ostenditur. 75
Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua insertus est tempor rei confirmata. 76

Confirmatio ex certa scientia in terrij præiudicium nihil operatur. 77
Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepiscopus si Ecclesia suffraganea vacat. 1.174.53
Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec a simpliciter Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi pont. 2.356.4
Abbatex ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij sacramentum Confirmationis conferre possunt. 5
Papa an possit committere Sacerdoti confirmationem materiam huius sacramenti. 6
Confirmationis sacramentum vtilissimum. 2.357.7
Baptizati per Confirmationem plenè sunt Christiani. 8
Episcopus grauius peccat, si multo tempore negligenter omittet confirmare. 9
Confirmare debet Episcopus cum Pluiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastoralis. 11
Episcopus in die feriali, etiam non ieiunius, & non ieiunius, potest hoc sacramentum administrare. 12
Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut palatio Episcopali potest Episcopus conferre. 13
Episcopus confirmans in sua diocesi subditos alterius, sicut suspensione, & culpa excusatur. 14
Confirmare in alterius diocesi non potest Episcopus suos subditos. 15
Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum. 2.358.18
Episcopus dum administrat, debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtutalem. 19
Muci, & sardi possunt Confirmari. 20
Amentes licite possunt Confirmari. 21
Confirmationis forma quæ? 22
Confirmandi quare in fronte Chrysmate consecratur vngantur. 23
Chrysmato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vinctio desuauit, aut deleatur. 24
Pannus Chrysmalis potest iterum super alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi. 25
Maxilla confirmati quare percutiatur. 26
Colaphi omisso non videtur peccatum mortale. 27
Confirmationis sacramentum bis confectis, vel suscipiens, an incurrat irregularitatem. 28
Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quam accipientem non incurrare irregularitatem resoluitur. 2.359.30
Vnus quando possit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die. 2.361.52
Confirmationis sacramentum licite, solemniter, & publicè tempore interdicti celebratur. 2.364.23
Confirmationis sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti. 2.416.13
Confirmare electos, & instituere præsentatos absque speciali concessione potest Vicarius. 3.121.70
Confiscare clericorum bona non potest Vicarius generalis. 3.114.119
Confraternitates, Hospitalia, & collegia laicorum Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati tenentur visitare, non obstante quauis exemptione, & immunitate. 3.188.3
Confraternitates bona quod possint alienari sine solemnitatibus in rebus Ecclesiasticarum alienationibus necessariis, qui teneant, citantur. 3.307.32
Sub distinctione resoluitur. 33
Confraternitates, Hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudent. 3.308.36
Confraternitates, & Hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituantur, quod gaudeant beneficio restitutionis in integrum, qui teneant, ostenditur. 38
Confraternitates, Capellæ, & scholæ habentes redditus Ecclesiasticos, etiam intra Regularium Ecclesias existentes, tenentur contribuere Seminario. 3.319.10
Confraternitates laicorum an possint per Episcopum compelli accedere ad processiones publicas, ostenditur. 3.325.24
Confraternitas Misericordiarum Regni Portugaliæ vbiq; terrarum celebratissima. 3.335.17
Confraternitates laicorum Religionis causa instituta pia sunt, & religiosa loca. 3.336.22
Confraternitates huiusmodi, quod visitari possint ab Episcopis, vt pia loca, qui teneant Doctores, referuntur. 23
Conuicium qui teneant, citantur. 24
Inter vnam, & alteram opinionem distinctio ponitur. 25
Confraternitates, quæ absque Episcopi auctoritate sunt instituta, minime Ecclesiasticæ, aut religiosa sunt censendæ. 26

Barbosa de Episcopo.

Index Rerum

Confraternitates, & Hospitalia sine Episcopi auctoritate instituta pia sunt. 27
 Confraternitates interueniente Episcopi approbatione piaz, & Ecclesiasticæ sunt censendæ. 30
 Confraternitatum res, vt Ecclesiasticæ sunt censendæ, si Episcopi auctoritate instituantur. 3. 37. 31
 Congregatio Canonicoꝝ S. Iouan̄is Euangelistæ in fregno Portugaliæ B. Laurentium Iustinianum parentem, fundatorem suum agnoscit. 1. 51. 8
 Congrua portio assignanda Vicario constituto in Ecclesia Parochiali vacante, est arbitraria Episcopo, & potest esse duorum aureorum singulis mensibus. 3. 191. 2
 Congrua in primis deduci debet ex redditibus Episcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium. 3. 565. 11
 Coniunctus in contrarium vigentibus quid iudicandum. 3. 554. 6
 Plures, hinc inde dum conueniunt coniecturæ, ad fortiores recurrendum. 7
 Coniunctio civitas sicut præstantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua celebris. 3. 325. 9
 Coniunctio Academiæ laudes qui cumulent, citantur. 20
 Coniunctio nullo modo potest in Episcopum eligi, etiam si eius vxor ætate proeclata, nec suspecta de incontinentia castitatem in seculo voueat, sed requiritur, vt ea simplicitate religionem proficiatur. 171. 5
 Coniuncti non sunt ad Ordines promouendi. 2. 236. 44
 Coniunctio à lege, vel ab homine quid differant? 3. 562. 3
 Coniunctio legali coniunctione veluti diuersa considerantur. 24
 Coniunctionem in Cardinalem non reuelantes iudicant in excomm. Papæ reservationem. 3. 27. 176
 Coniunctio dicitur quasi sanguine vpitæ, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti. 3. 69. 133
 Consanguinitas est vinculum personarum ab eodem thipite descendenti carnali propagatione contractum. 154
 Consanguinitas per gradus, & lineas distinguitur. 155
 Consecratus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit. 1. 29. 5

De Consecratione.

Consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensione creatus. 1. 50. 6
 Consecrationis manus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die consecrationis, sub pena amissionis fructuum, &c. 1. 24. 1 & 2. 194. 39
 Consecrationis tempus, à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici. 1. 25. 2
 Prædictum trimestre tempus exorditur à die consecrationis. 2. 194. 40
 Consecratio Episcoporum die Dominica est facienda. 42
 Consecratio Episcoporum à minori numero, quam aliorum fieri minime debet. 45
 Consecrari in Episcopum non potest Dominica, qui eadem die ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium est promotus. 46
 Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus fieri potest. 2. 333. 2
 Consecratio probatur per scripturam, si reperitur, & per Cruces, vel unico teste. 2. 534. 6
 Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet. 2. 335. 10
 Consecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabrico inflictos. 2. 339. 39
 Consecrationem amittit Calix si cuppæ separatio fiat cum fractione, sicut verò si comentili ingenio. ibid.
 Consecratio Virginitatis est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem. 2. 341. 55
 Consecrata Ecclesia, vide Ecclesia.
 Consecratio patenti exigitur vt Episcopus Ecclesiæ sui iurisdictionis vniuersæ possit. 3. 232. 19
 Consecratio Capituli in vnione faciendæ, an & quibus calibus exigatur. 21
 Consecratio in acquisitione iurisdictionis ex post facto interuenire potest. 3. 251. 23
 Consecratio in acquisitione iurisdictionis præsumitur interuenire ex diuinitate temporis. 22
 Consecratio in iurisdictionis acquisitione præstandus est ab Ordinario loci, in quo fundatur Ecclesia. 123
 Consecratio Episcopi requiritur, siue sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat. 34

Consensus Episcopi non potest facere patronum vnus capelle, vel Ecclesiæ ex privilegio aliquem, qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit. 25
 Consensus si diocesanus in iurisdictionis acquisitione præstare noluerit, potest ad eum præstandam compelli auctoritate Archiepiscopi, vel Primas. 3. 233. 26
 Consensus Episcopi in translatione iurisdictionis requiritur, vt aduocare possit an interueniat lites simoniaca. 3. 256. 23
 Consensus Capituli in translatione iurisdictionis non requiritur copulari cum consensu Episcopi. 14
 Consensus Episcopi in translatione iurisdictionis debet esse expressus, nisi scienter admittitur ab Ordinario fuisse. 15
 Consensus in translatione iurisdictionis debet esse Episcopi illius diocesis, in qua sita est Ecclesia. 17
 Consensus Episcopi in translatione iurisdictionis ex post facto potest adhiberi. 18
 Consensus vbi requiritur in aliquo actu, quando cumque præstetur, actus semper est validus. 19
 Consensus Episcopi non requiritur in donatione iurisdictionis facta religiosis per patronum etiam laicum. 3. 237. 26
 Consensus Episcopi requiritur, si donatio fiat ab Ecclesia alteri Ecclesiæ. 27
 Consensus Episcopi necessarius non est in donatione, qua vnus patronus alteri patrono socio ius suum remittit, vel renuntiat. 28
 Consensus Episcopi in permutatione, vel donatione iurisdictionis post interitum permutantis, vel donantis concedi potest. 32
 Consensus patroni requisitus in renunciatione beneficii iurisdictionis potest præstari ante & post prouisionem. 3. 263. 11
 Conservatio propriæ vitæ est de iure naturali, vbi periculum imminet mortis, non naturalis, sed violentiæ. 3. 464. 21
 Conservatorum sibi datum incitantibus, vt se intromittant in iis quæ non continent apertam violentiam, &c. 3. 32. 205
 Conservatores regularium an comprehendantur sub decreto Concilij sess. 24. de refoꝝ. cap. 20. ostenditur. 3. 339. 13
 Conservatores iudices pro quibuscumque Conuentibus in Synodo diocæsana nominandi. 3. 403. 20
 Conservator est iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifestas iniurias, seu violentias iudiciali non vrens indagare. 3. 502. 1
 Conservator est iudex delegatus nisi in Bulla conservatoriæ expressè concedatur, vt fit iudex Ordinarius. 2
 Conservator non potest sub conservatore deputare. 3
 Appellandum est à sententia Conservatoris ad solum Papam. 4
 Conservator tanquam delegatus potest de iure procedere contra quoscumque Ordinarios, etiam Legatos, si eos impediunt in suis conservatoriis. 3. 503. 5
 Differentia constituitur inter Iudices Conservatores & iudices delegatos. 6
 Conservatores à solo Papa concedi possunt. 7
 Conservatores de iure communi esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, seu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes. 8
 Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostolicæ constitui possunt, non tamen valent Conservatores deputari. 3. 504. 9
 Vicarii generales Episcoporum possunt esse Iudices Conservatores. 13
 Conservator nemo potest esse sui Conservatoris. 14
 Priores, seu Guardiani Mendicantium Conservatores esse non possunt. 15
 Conservatores attentio iure solummodo possunt procedere contra manifestas iniurias, seu violentias. 3. 505. 16
 Concil. Frid. quid circa Conservatores disponat, ostenditur. 17
 Conservator vt procedere valeat, necesse est, quod ante omnia appareat iniuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam. 18
 Conservator vbi dubitat de notorij qualitate, poterit ante omnia summariè examinare, an violentia, seu iniuria fuerit notoria. 20
 Conservator non tenetur præmittere notorij examinationem, cum reus factus factum ad qualitatem ipsius notorium fuisse. 3. 506. 21
 Conservatorum potestas adeo restricta est ad iniurias manifestas, vt si de aliis quam de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totum corruant, & Conservatores penam incurrant suspensionis ab officio per annum. 3. 507. 30

Confer

& Verborum.

Conservatores qualem iuris ordinem obseruare debeant, ostenditur. 31
 Conservator vt suspectus recitari potest. 32
 Appellatio à sententia Conservatoris est admittenda. 3. 508. 33
 Conservatoribus potestas est concessa non solum aduersus illas iniurias, sed etiam inferendas. 34
 Conservatores ad munus, & officium suum exequendum per censuras, atque iuris remedia contra mobedientes, & contumaces possunt procedere. 36
 Conservatores qualiter contra Episcopos procedere possint, ostenditur. 37
 Conservatores possunt per excommunicationem cogere brachium seculare ad suffragandum sibi contra inferentes ipsas iniurias. 38
 Conservatores aduersus debitores ex causa ciuili procedere non possunt. 3. 509. 40
 Ampla vt ibi habes.
 Conservatores non possunt subdelegare, nisi quoad citationes, & sententiarum promulgationes. 3. 510. 45
 Conservatores quare nequeant committere vices suas, ostenditur. 46
 Conservatores limites suæ potestatis excedentes per annum suspensi sunt ab officio. 47
 Conservatoribus suadentes, vt suam transgrediantur potestatem, sententiam excommunicationis incurrunt, à qua non possunt absolui, nisi parci integraliter satisfecerint de expensis. 49
 Conservatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cepta. 3. 511. 50
 Conservatorum officium in Ordinibus, & Religionibus, non est temporale, nec expirat morte concedentis. 51
 Conservatorum circa materiam videndi constitutiones super hac re editæ à Clemente VIII & S. D. N. Gregorio X V. 53
 Constitutio Clementis VIII refertur. 54
 Constitutio S. D. N. Gregorii X V. refertur. 3. 512. 55
 Constitutio à alieno iudicio in arduis semper procedendum. 1. 77. 11
 Conuolatio eget, qui Episcopale onus inuitus suscipit. 1. 58. 27
 Conspirantes in personam Romani Pontificis incurrunt excomm. Papæ. 1. 29. 188
 Conspiraciones contra Cardinalis non reuelantes, excomm. Papæ incurrunt. ibid.
 Constantinopolis ciuitas à Constantino Impet. qui eam reparauit, sic dicitur. 1. 44. 1
 Constantinopolis noua Roma dicebatur. 1. 44. 3
 Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an. 1455. 1. 45. 10
 Constantinus Magnus, & Valentinus Impet. Episcopos in summa veneratione habuerunt. 1. 55. 4
 Constantinus Impet. pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam contulit. 1. 57. 68
 Constantini donatio, auctoritate antiquissimorum grauius motuque Patrum munita est. 1. 58. 7
 Constantinus ingenitibus beneficiis à Deo acceptis, scilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam. 1. 59. 80
 Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo factæ optimates, senatus, ac populus. 1. 59. 82
 Constitutiones speciales in Ecclesia, & diocesi sua facere pernet ad Episcopum. 2. 6. 49
 Constitutio Episcopi per Parochi possit abesse vltra duos dies sine eius licentia, valida est. 3. 96. 97
 Constitutiones aut breuia contra descendentes ex genere Hebræorum Regi Portugaliæ, referuntur. 1. 14. 30
 Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiarum Ecclesiarum, comprehendit tantum vnâ principalem in qualibet Collegiata. 1. 114. 32
 Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ sunt vnitæ in perpetuum, & accessoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato. 1. 115. 34
 Constitutio iuris communis restricta, seu correctoria, ita est interpretanda, vt minus ledat ius commune, quam fieri potest. 3. 265. 34
 Constitutiones Synodales ante publicationem ad vrbem mittere non obligatur Episcopus. 3. 404. 6
 Constitutio nouissima Sanctiss. D. N. Gregorij Decimiquinti super Conceptione Beatissimæ Virginis, refertur. 3. 497. 59
 Constitutio synodalis Bracharensis statuit, quod si obtineas

Barbosa de Episcopo.

beneficia simplicia moriatur ab intestato, habeant omnia eius hæredes integrè, & si illos non habuerint, habeat dicta bona Ecclesia. 3. 558. 9
 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiam si non habeat aliunde, quo viuere possit. 2. 182. 39
 Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiam si ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit. 40
 Constitutus quando acquirat iurisdictionem. 3. 249. 3
 Constitutus dicitur is, qui facit expensas in construendo Ecclesiâ, non autem faber, qui eam construit, nisi operam suam ponat gratis, vt sit patronus. 3. 250. 5
 Constitutus bonas circa personas & loca ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum. 2. 6. 50
 Consuetudo immemorialis non excusat à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus. 3. 98. 115
 Consuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menses abesse, sublata est per Concil. Trident. nisi esset confirmata per Sedem Apostolicam. 116
 Consuetudo vel statutum, quo cauetur seruitium quadraginta annorum Ecclesiæ præstitum liberare beneficium à residentia, obseruari potest. 3. 99. 117
 Consuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicis. 3. 272. 103
 Consuetudo, qua communitates procurant Episcopum visitantem, seruanda est, quamdiu voluerint. 3. 295. 45
 Consuetudo aliquarum Religionum licita est, in quibus ex superiorum licentia certi anni redditus culibet Religioso assignantur ad victum, & vestitum. 3. 481. 9
 Consuetudo visitandi in prædicium Episcopi debet esse præscripta saltem spatio 40. annorum. 3. 608. 12
 Consuetudo delictum puniatur eadem poena, qua ipse delinqueus. 3. 511. 14
 Contractus materia an sit de essentia. 2. 242. 13
 Continens nemo potest esse, nisi Deus det. 1. 85. 18
 Continentia, & coelibatus non est per se de iure diuino sacris Ordinibus annexus. 571. 4
 Continentia sacro Ordini quando coepit esse annexa, ostenditur. 2. 261. 1
 Promouendi antiquitus continentiam expressè cogebantur polliceri. 2. 262. 2
 Continentia sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa. 3
 Ordinibus sacris insignitus ante pubertatem an ardeatur ad continentiam, ostenditur. 4
 Ordinatus vi metæ, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ, teneatur, dispuratur. 5
 Continentia in clericis est de iure positio. 2. 264. 20
 Continentia in voto, si detur vrgens causa, seu grauis necessitas, vel graue impedimentum ad eundem Pontificem potest Episcopus dispensare. 2. 412. 8
 Contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alios huiusmodi non comprehendit dispositio Concilij sess. 25 de Regularibus. 16
 Contractibus quod defuit, solum Summus Pontif. supplet. 3. 9. 36
 Contractus non obligat ante conditionis euentum. 3. 71. 181
 Contractus celebrati, & etiam delicti commissi ratione sortitur quis forum, ita vt causa ipsa non coram Ordinario in prima instantia, sed iudice contractus sit decidenda. 3. 378. 14
 Contractus ratione vigore obligationis Cameralis, si quis in Romana Curia obligetur, vnde cumque veniat sortitur forum Curie Romanæ, in qua contractum celebratur. 15
 Contractus si sint vtilis Ecclesiæ, etiam si sint sine solemnitate, sunt validi. 3. 413. 25
 Contractus vt videatur vtrum sit vtilis, vel damnosus Ecclesiæ, inspicere debet tempus celebrationis ipsius contractus. 27
 Contractantes matrimonium, quando plura habuerint domicilia, faciendæ sunt denunciations in eo, in quo verissimilius est sciri impedimenta. 1. 170. 11
 Contractantes coram Parocho inuito grauius peccat. 2. 380. 84
 Contractantes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum. 2. 387. 15
 Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit. 152
 Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. 2. 391. 179
 Contrahentes circa locum incedendi in processibus an

5 2 aliquan

Index Rerum

aliquando componat secularis iudex, ostenditur. 3. 329.42
 Controversias accipites componere pium, & sacerdotale minus est. 3. 332.10
 Controversia matrimonialis si à Romano Pontifici cuiquam delegetur, non potest is delegatus etiam Episcopo eam subdelegare. 3. 362.7
 Vide *Causa, Lis.*
 Conversiones veri religiosi sunt, & privilegio fori, ac Canonis gaudent. 2. 252.38
 Conventus, in quibus Fratres sub auctiori clausura degunt, ita ut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non sunt compellendi accedere ad processiones. 3. 325.16
 Convertita eo ipso quod ingrediuntur monasterium, possunt emittere professionem. 3. 457.14
 Convivia potatorum, & comestiones ab Ecclesiasticis fugienda. 1. 74.7
 Convivia Saluator noster adiit, ut suo exemplo alios temperantiam doceret. 10
 Convivia in Ecclesia cum irreverentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale. 2. 304.27
 Cooptatus in Collegium Seminarii, non potest ad illius ritum ordinari, nisi ob causam inseruendi beneficio, quod forsitan esset Seminario in iunctum. 2. 280.31
 Cor, & non substantiam in dando pensat Dominus. 1. 91.24
 Corona vltus antiquissimus est in Ecclesia. 1. 228.10
 Corpore vitiatum ordinari non debent. 2. 238.48
 Corporis species simulachrum est mentis, figuratque probitatis. 2. 448.5
 Corporis vltum aliquod, seu defectus absque culpa alicui ordinando proveniens, impedimentum praestat solum executioni illius actus, seu officij, ad quod sit inhabilis propter impotentiam, aut defectum. 2. 452.55
 Cum Corpore vitiatum Summo Pontifici competit dispensandi potestas. 57
 Corpore vitiatum non possunt praesentari ad beneficia. 3. 271.84
 Correctores civitatum facere possunt etiam renitente Vicario generali, ut saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo praedicatio fiat. 3. 316.32
 Corripendum in misericordia. 1. 101.7

C R

Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos suffraganeorum in tota provincia. 1. 172.35
 Criminosi ordinandi sunt. 2. 235.41
 Criminosus quando praesumatur purgatus, & emendatus. 2. 455.23
 Criminosi inquisitione pendente quando beneficia possint resignare, ostenditur. 3. 245.38
 Crucem elatam Patriarchae praese ferre libere possunt, praeterquam in Vibe Romana, aut vbiunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit. 1. 122.23
 Crux Patriarcharum qualis esse debeat. 23
 Crucem ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua provincia etiam in locis exemptis intra provinciam. 1. 172.39
 S. Crucis Conimbricensis monasterium ab Alphonso Henriquez I. Portugaliae Rege constructum, & ab Emmanuele restauratum fuit. 3. 325.18
 Crux in divinis, & in functionibus Pontificiis non debet vti Archiepiscopus coadiutor. 3. 561.9
 Cruciatas, (subsidij), & primae decimae excusati officia vendi non possunt. 3. 385.64
 Cruciferae requirentes fauores pro dignitatibus, & officiis obtinendis. 3. 372.64
 Cruciferae approbati, & sub Sedis Apostolicae protectione fuerunt recepti ab Urbano III. 3. 490.12

C V

Cubicularij honoris nuncupati beneficia dispositioni Summi Pontificis sunt reservata, quod de nouo additum est à S. D. N. Gregorio Decimoquinto. 3. 169.130
 Cupiditas qualiter dicatur, ostenditur. 1. 106.1
 Cupiditatem qui à se non abscondit, bonorum auctori inhætere non valet. 9
 Cura animarum, vide *Anima.*
 Cura Episcoporum, vide *Episcopus.*
 Curator hereditatis iacentis potest praesentare ad beneficium iurisdictionis dictae hereditatis. 3. 256.6

De Curia.

Curiam Romanam pro negotiis suis petentes per se, vel per alios ledentes excommunicantur, in Bulla. 3. 12.69
 Curia Romana an sic vbi est Papa, vel an potius vbi est caesarum, & litterarum Apostolicarum audientia, ostenditur. 3. 168.128
 Curia Regia est locus, vbi Rex est cum suis Consiliariis & aliis, qui eius lateri assistunt, vbi ei consulant in regimine totius Regni. 3. 168.128

Curiam Principum adeuntes ad nocendum suis, incurunt excommunicationem reservatam. 3. 38.267
 Curiales non sunt ordinandi, & declaratur late. 2. 237.46
 Curiales Papa, qui. 3. 169.131
 Custodia Ecclesiarum tempore vacationis spectat ad patronos Ecclesiasticos. 3. 263.17
 Custodia Ecclesiarum pertinet ad Episcopum, quando patroni sunt laici. 18
 Custodia Ecclesiarum Parochialis cuiuscunque iurisdictionis in vacatione ipsius hodie per Concilium Tridentinum commendatur Vicario ab Episcopo constituendo, qui onera ipsius Ecclesiarum sustineat, donec ei de Rectore provideatur. 19
 S. Cyprianus à suae conversionis initio castitatem coluit. 1. 84.13

D A

Demoniaci non possunt fieri Clerici. 2. 452.51
 Demoniaci tandem erunt ad officia suis, ordine & loco suspensi, quousque vnus anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati. 32
 Dalmatica latus manicas habente cur Episcopus induatur, ostenditur. 1. 89.11
 Danus, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem. 3. 101.07
 Data pro ingredienda militia non sunt conferenda. 2. 285.67
 Data ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda. 68
 Datio in solum venit appellatione alienationis. 2. 287.84
 Datus Vicarius, vide *Vicarius.*

D E

De naturalitate, seu origine importat. 2. 206.9
 Debitum quotiescunque ex contractu, vel quasi, non in diem, nec sub conditione, sed pure contractum est, statim peti potest, neque aliqua à iure dilatio conceditur. 3. 349.19
 Debitum delegatio quomodo dicatur iniuriam importare, ostenditur. 3. 509.41
 Decanus in fere tota Hispania in Ecclesia Cathedrali post Episcopum maiorem dignitatem habet. 3. 163.96
 Decanus nullo Concilio Tridentino decreto iubetur, ut necessarius sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico. 3. 199.61
 Decani visitandi ius habere possunt, si id longa consuetudine praescripserint. 3. 291.22
 Decima respectu congruae sustentationis ad legis Diuinae debitum referuntur, respectu quoque ad consuetudinem. 1. 38.26
 Decimas, & alia opera personarum Ecclesiasticarum, Monasterijs, aut eorum fructibus imponentes excommunicantur in Bulla. 3. 147.5
 Decimarum à solutione in concionibus auctores retrahit. 3. 342.31
 Decima praedij, quod in alicuius Parochia situm non est, pertinet ad Episcopum. 3. 375.36
 Decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non potest Episcopus. 3. 566.2
 Decimae temporales non sunt proprie decimae, sed certae decimationes, seu annuae praestationes. 3. 567.3
 Decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concilium Lateranense concedere poterant Episcopi, & ex eo deinde prohibuitur. 4
 Decimae si laici fuissent concessae, & nesciatur an post, vel ante Concilium Lateranense fuerint concessae, in dubio censentur concessae post Concilium. 5
 Episcopi consensus necessarius non est ad decimas restituendas Ecclesiae ad quam pertinent: sufficit verò ut in aliam Ecclesiam, vel locum Religiosum transferantur. 6
 declara vt 7
 Decimae à laicis in laicos transferri non possunt etiam de Episcopi consensu. 3. 568.8
 declarando vt 9
 Decimae si ante Lateranense Concilium laicis fuerint in feudum, vel emphyteusim concessae, & finita generatione ad Ecclesiam reuertantur, an possit Episcopus eas laicis iterum dare in emphyteusim, ostenditur. 10, 11, 12
 Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum super decimas in futurum solucendas valet, modò causa cognita, & superioris accedat auctoritas. 3. 570.13
 Vicarij auctoritas sufficit in compositionibus factis inter per-

& Verborum.

personas Ecclesiasticas super decimis in futurum solucendis. 14
 Compositio super decimis praeteritis non solum cum Ecclesiasticis personis, sed etiam cum laicis potest fieri sine auctoritate superioris. 15
 Episcopi auctoritate potest fieri compositio cum laicis super tempus, & locum solucendarum decimarum. 16
 Compositio si fiat inter laicos & clericos, vt minus quam sit decimae eis soluantur, vel vt de aliquibus rebus non praesentur, non valet, nisi sit approbata à Papa, vel magno temporis intervallo sumata cum obseruantia, scilicet 30. annorum. 17
 Transactio valet de decimis futuris facta cum assensu Episcopi, si pro decimis compensetur Ecclesia in aliis rebus. 18
 Super decimis praediorum, quae sunt in nullius Parochia, & super decimis praediorum existentium in Ecclesia Cathedrali, quae sit Parochialis, habet Episcopus assistentiam iuris communis. 3. 604.34
 Decimarum in materia Rota non dat mandatum de manuteneo propter iuris communis assistentiam, nisi probata etiam quasi possessione. 3. 603.43
 Decimam quartam, vide *Quarta.*
 Decretum sacrae Congregationis S. Romanae Ecclesiae, & vniuersalis Inquisitionis referuntur. 3. 20.110
 Decretum, & declaratio super absolutione à censuris, seu à casibus reservatis, referuntur. 3. 42.286
 Decretum aliud referuntur, quo confirmantur, & innouantur contenta in praecedenti. 3. 43.287
 Decretum irritans in sine Regulae octauae Cancellariae positum, non solum referuntur ad omnia contenta in illa regula, sed etiam ad omnes regulas praecedentes. 3. 170.138
 Decretum reservationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem. 139
 Desensio vitam, seu bona proximi licet vsque ad occisionem iniuriam aggressoris, quando aliter illa defensio expediti non potest. 3. 50.9
 Locus Martis. 16. declaratur. 9
 Deformis non facit fieri potest vt bonus sit. 2. 448.9
 Deformis facies quando inducat irregularitatem. 1. 430.25
 Deformitas notabilis quae dicatur, incliquitur iudicis arbitrio. 2. 453.60
 Desideriorum voluntates iniuoluntate obseruari publice non potest. 2. 353.3
 Desideriorum pias voluntates exequi non potest vicarius generalis, nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa. 3. 124.104
 Desideriorum vltimas voluntates concurrente iusta & rationabili causa, potest Episcopus cum haereditis consensu tanquam Sedis Apostolicae delegatus commutare. 3. 56.5
 Degradatio duplex, verbalis scilicet, & realis, siue actualis. 3. 25.1
 Degradatio verbalis dicitur illa, quae fit per solum, & simplicem sententiam, qua clericus criminiosus ab Ordinibus clericalibus, seu ab eorum executione depositum declarat. 3. 526.2
 Privilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur. 3
 Degradatio actualis, seu realis est quando ultra depositionis sententiam ob incorrigibilitatem clericus personaliter priuatur, exautoratur, exuitur, & spoliatur Ecclesiasticis Ordinibus. 4
 Degradationis poena, si in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita, est intelligenda de leuiori. 9
 Degradationem verbalem, quae crimina mereantur, ostenditur. 10
 Degradationem realem mereantur crimen haerese, crimen falsi, & conspiratio contra proprium Episcopum. 11
 Degradari, & curia seculari tradit potest clericus propter criminosa haerese, aut falsi, aut conspirationis contra proprium Episcopum, etiam non data incorrigibilitate. 3. 17.12
 Degradari, & Curia seculari tradit potest clericus, quando fuerit incorrigibilis & transierit in profundum omnium malorum. 13
 Degradatio ab Ordinibus est à proprio Episcopo facienda sibi assistentibus secundum factos Canones, lex Episcopis, si degradetur Presbyter; si Episcopus, duodecim Episcopis; si verò Diaconus, siue Subdiaconus, tribus. 3. 528.22
 Degradatio attentio Concilium Tridentinum, à quo, & quibus assistentibus fieri debeat, ostenditur. 23
 Degradare actualiter clericum non potest Episcopus electus, & confirmatus, ante consecrationem, secus in verbali depositione. 24

Degradandi, seu deponendi suos subditos non habent facultatem Praelati Religiosorum, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem à Romano Pontifice toleratam. 25
 Degradatio quomodo fieri debeat, ostenditur. 3. 529.30
 Degradatus clericus, qui fama restitui vult, an debeat à Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo à quo degradatus fuit, ostenditur. 3. 529.32

De Delegatione.

Delegatio quoties fit ab ipsa lege, non delegatam, sed potius Ordinariam iurisdictionem tribuit. 3. 98.2
 Delegatio quomodo fit à Canone, seu lege per modum commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam, & non Ordinariam iurisdictionem tribuere censetur. 5

Qui delegare possint, & qui non.

Delegare vnam, vel plures causas ex vi commissionis generalis potest Episcopi Vicarius. 3. 123.101
 Delegare non potest Episcopus iudici laico, vt cognoscat de causis criminalibus clericorum. 3. 520.1
 Delegare non potest Episcopus causas spirituales laico simul cum Clerico coniuncto. 3. 521.3
 Delegare potest Episcopus iudici laico criminales clericorum causas, si non adesse clericus sufficiens & habilis, cui Episcopus postea huiusmodi causas delegare. 5
 Delegare potest Episcopus, & quilibet iudex Ecclesiasticus laico causas civiles, & temporales, non tamen generaliter. 7

Quae causa delegari nequeant.

Delegati non possunt Clerico coniungo causae criminales Clericorum ab inferiori à Papa. 3. 521.4

De Delegato, eiusque potestate & officio.

Delegata potestate dispensandi in iuramentis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi. 2. 453.23
 Data verò potestate commutandi iuramenta, seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa. 25
 Delegati, seu committarij ad cognoscendum, an alienatio bonorum Ecclesiae sit in euidentem eius utilitatem, amore, vel timore alienationi consentientes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3. 23.131
 Delegatus ab Episcopo ad absolvendum poenitentes à casu particulari reservato, praedictum casum alteri delegare non potest. 3. 75.11
 Delegata specialiter Episcopo Vicarius generalis cognoscere non potest. 3. 122.111
 Delegatus Papa potest esse Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignitate. 3. 126.132
 Delegatus Papa, & gratiarum beneficiorum executor potest esse Vicarius Capitali Sede vacante. 137
 Delegatus Papa potest esse Vicarius Episcopi electi, & confirmari, licet nondum consecratus. 138
 Delegatus Papa non potest esse Vicarius foraneus. 139
 Delegatus iudex dicitur ille, cui sine magistraru, officio,ve, aut non habita ratione ad illum, iurisdicchio demandata est. 3. 98.6
 Delegatae causae iudici Ordinatio quando illum in eis procedentem delegatum, quando verò Ordinarium iudicem constituunt, ostenditur. 3. 99.9
 Delegatus iudicis Ecclesiastici brachium seculare ad executionem demandati sibi negotij implorare potest. 3. 509.39
 Delegatus Summi Pontificis in totum delegare valet. 3. 510.44
 Delictum commissum in Coemeterio, vel in Ecclesia vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia. 2. 338.32
 Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio. 2. 422.23
 Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur, statim ac denuntiatio, seu accusatio de illo coram legitimo superiore facta est. 2. 423.28
 Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem. 29
 Delictum committens per quod priuatur ipso facto beneficio, amittit titulum, vt ea in conscientia teneatur dimittere ante sententiam. 3. 182.254
 Delictum aliquod vix reperiri potest tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes. 3. 506.21
 Delinquentes à sacris locis extrahentes, praeterquam in casibus concessis per Gregor. XI V. in excomm. Papalem incidunt. 3. 262.67
 Denarij quibus fuit venditus Dominus noster Iesus Christus qui fuerint. 3. 56.54
 Dentes non numerantur inter membra. 2. 451.36
 Dentes sibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines sit admittendus. 37

De Denunciacione. Denunciaciones non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij. Peccatum mortale committitur quando huiusmodi denunciations omittuntur sine facultate, aut legitima causa. Sponsi etiam praedictas denunciations omittentes peccant toties quoties habuerint copulam. Parochus peccat mortaliter, assistendo matrimonio absque praemissis denunciationibus. Parochus omittens unam denunciationem, si ceteris sit nullum subesse impedimentum, videtur a mortali excusandus. Parochus timore mortis omittens denunciationsibus matrimonio assilens non peccat. Parochus auctoritate propria, & sine iusta causa denunciations omittens, suspendendus est ab officio per triennium. Matrimonium dicitur clandestinum quoad poenas, si illicitae denunciations omittantur. Denunciaciones sunt faciendae a Parocho, vel ab alio de ipsius Parochi licentia. Denunciaciones sunt faciendae in vtraque sponsi, & sponsae Parochia, quando sunt diuersarum Parochiarum. Contraheptes, quando plura habuerint domicilia, faciendae sunt denunciations in eo, in quo, verisimilius est sciri impedimenta. Denunciaciones sunt faciendae tribus diebus festiuis continuis, quae sibi non succedant immediatim. Parochus non peccat mortaliter, si vno, vel altero die festo omittat denunciations, dummodo inter unam, & alteram multos dies festos non interponat. Diebus festiuis huiusmodi denunciations fieri non possunt, etiam cum dispensatione Episcopi. Denunciaciones possunt aliquando fieri alio die, quam festo, si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat. Denunciaciones valide fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solemnitas, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, ut ad multorum notitiam perveniant. Denunciare aut restituere vi monitorij, qui non curant, possunt declarari ob contumaciam, in excommunicationem incurrisse. Denunciare an teneatur, qui audiit delictum ab eo, qui iam denuntiavit, ostenditur. Denunciare nullus teneatur emendarum vel emendandum ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debet, ibi declaratur. Denunciare nemo teneatur quando probabiliter timet ex revocatione sibi damnum imminere. Denunciare nullus teneatur nisi quos pars vel iudex intendit ligare. Denunciare nemo teneatur, quae non verè & realiter fecit. Denunciare quando quis teneatur iustum compensatorem, ostenditur. Denunciare ratione monitorij nullus teneatur quando tempore publicationis debebat extra territorium Episcopi denuncians. Denunciare non teneatur, qui rem habet sibi debitam cum sunt creditores ipsi anteriores. Denunciare non teneatur vi matrimonij, qui tunc rem praescripsit. Denunciare non teneatur, qui bona fide rem alienam pretio numerato emit a latrone negata, aut non sperata restitit. Denunciatio Evangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denunciati. Vide Monitoria, Relatio, Edictum. De Depositione. Deponere a beneficiis, officijs, aut Ordine sine speciali Episcopi licentia non potest Vicarius. Deponi a provinciali Concilio non potest Episcopus. Deponere Episcopos semper ad Romanum Pontificem spectat. Depositionis causa ab Episcopatu an requiratur eadem solemnitas, quam requirit depositio ab Ordine, & dignitate, ostenditur. Vide Degradatio. Depositio Episcopi, vide Episcopus. Deprehendere in flagranti dicitur quando incarcemandus, nec fugere, nec insidiari poterit. Deprecari auctoritate Praelati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudet fore privilegia.

Deputati in Ecclesijs Regularium ad curam animarum, ad synodum venire debent. Deputatos ad gubernationem Seminarij Episcopus teneatur adhibere in consilium, non tamen obligatur eorum consilium sequi. Deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes, potest eligere pauperes sibi coniunctos, & se ipsum vii pauperem si egerit, ac filios suos pauperes fraude cessante. Devotiones generales non operantur quando talia sunt impedimenta, quae difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum. Descedentes à Iudaeis an sint ab ordinatione excludendi. Deuotio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet sex menses ad conferendum a tempore scientiae. Deuotio in exemptis immediatè Papae subiectis, fit immediatè ad Papam, vel Legatum de Laterane. Deuotio in beneficiis vniuersi respectu vicariae non habet locum in vniuersi mensura Praelati, quae nunquam vacare censetur. Deuotio vbi fit gradatim ad quemlibet Superiorem, non currit semestris, quod sibi datur ad conferendum, nisi à die notitia. Deuotio vbi ei locus est non modo ad Episcopum, sed ad alterum quemcumque inferiorum Praelatum, fit ad quem spectat collatio, vel institutio. Deuotionis iure Praelatus conferens beneficium, teneatur seruare illius naturam. Deuotio iurisdictionis, vt inducatur ad Archiepiscopum ex capite negligentiae, vel ex alia qualibet causa, non est satis eam non inuenire prohibitam Archiepiscopo, sed oportet vt inueniantur expressè in iure eidem concessa. Deuotionis negotiorum non pendet ex solis rationibus, vel ex rei natura, sed ex sola legis dispositione. Deuotio inducta ob negligentiam Praelatorum Ecclesiasticorum non procedit ex natura rei, seu aliqua ratione concludenti, sed immediatè tribuenda est voluntati, & dispositioni legis Canonicae. Deuotio dominij de vno in alium fit per praescriptionem à lege inductam ne rerum dominia essent in incerto. Deuotio potestatis Praelatorum Ecclesiasticorum propter negligentiam non inducitur extra casus à iure expressos. Deuotio vbi expressè à iure inducta reperitur, non semper fit ad proximum Superiorem. Deuotio potestatis ad Superiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui Canonici, & praebendas in Ecclesia non numeratas minime prouident. Deuotio, quae in casu negligentiae fieri debet ad Episcopum, non potest fieri Sede vacante ad Capitulum. Deuotio in quibus casibus fiat à superiori ad inferiorem, remittitur. Deuotio ob negligentiam fit gradatim de Episcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiscopum, de Archiepiscopo ad Patriarcham, & de hoc ad Summum Pontificem. Papa potest quandoque ex vi maioris potestatis sibi semper reservata conferre, quin deuotionis ordinem spectare teneatur. Papa in beneficijs inferiorum conferendis vii potest non solum iure deuotionis, sed etiam iure praerogationis. Deuotio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requisitis in prima prouisione. Deuotio ex negligentia fit ad Superiorem, qui dolose non procurauerit negligentiam, collatoris. Superior si ante deuotionem iure deuotio conferat, collatio est nulla, quantumuis postea deuotio contingat. Deuotio cessat in referuatis. Deuotio fit si ij, ad quos spectat, prouident indignis, seu inhabilibus, & incapacibus. Vicarius si contulerit beneficium indigno, non fit deuotio, nec est Episcopus conferendi potestate priuatus. Dextera pars nobilior est. Diaconi materia est liber Evangeliorum. Diara quilibet continet viginti miliaria. Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis. Deprecari auctoritate Praelati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudet fore privilegia. Diacni materia est liber Evangeliorum. Diara quilibet continet viginti miliaria. Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis. Deprecari auctoritate Praelati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudet fore privilegia.

D I

ferretur in diem 25. Julij, quia eo die inuentum fuit eius corpus. Dies vinculorum S. Petri Apostoli non celebratur eo die, quo accidit, propter solemnitatem Paschalis, in quo euenit, sed die primo Augusti, quo catenae Romae sunt adductae. Dies Dominici, & festiui in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, sunt omnes dies festiui de praerogativa. Diei festi nomine qui veniant. Dignitas carens, quando fiat irregularis. Dignitas non est proprie membrum nostri corporis. Dignitas illo carens, qui medius est, non est irregularis. Dignitas superflua habens in manibus non est irregularis. Dignitas superflua habens, potest eos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum sibi imminuat. Dignitas duos, & dimidium palmæ sine sua culpa amittens, potest habere beneficium non requirens celebrationem. Dignitates, quae de communi mensa praebendam non habent, licet habeant stallum in choro, vocem non habent, nec in Capitulo, nec in Episcopi electione. Dignitas maior in superiorem, & prima voce dignoscitur. Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere. Dignitatis appellatio in iuris, vel hominis dispositione Episcopatus continetur, quando materia est fauorabilis. Dignitates non comprehenduntur nisi a peritis verbis illarum meminerit rescriptum. Dignitates beneficiorum appellatio non veniunt. Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonice nullas absque Indulgentia Romani Pontificis potest. Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum, requirit artem 25. annorum inceptorum. Dignitatis creationi à Canonice factae non potest vicarius generalis Episcopi auctoritatem interponere. Dignitas Ecclesiastica est rerum Ecclesiasticarum administratio cum iurisdictione. Dignitates maiores post Pontificem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis, iuxta Prouinciarum, & Ecclesiarum consuetudinem dignosci possunt. Dignitates, quae referuntur in regula quarta Cancellariae, debent esse maiores, seu principales scilicet. Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata, non cadit sub reservatione Regulae quartae. Dignitas tantum vna maior in quilibet Cathedrali, & vna principalis in quilibet Collegiata referuata est per Regulam quartam Cancellariae. Dignitates si duae sint aequae maiores in Cathedralibus, & aequae principales in Collegiatis, ambae erunt referuatae. Dignitas vna tantum si adsit maior in Cathedrali, haec erit referuata. Dignitates principales Regularium Conuentualium, seu Monasteria Praeterea, quae non reguntur per Abbates, referuntur Regula quarta Cancellariae. Dignitas, quae Parochialem perpetuam, & accessorie vniuersam habet, concursu non confertur. Dignitas habens curam animarum in Ecclesijs Collegiatis, concursu non confertur, nec in illa examen est necessarium, quae requiritur in Parochialibus. Dignitates omnes, & saltem dimidia pars Canonice in quibus Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs insignibus, vbi ut commodè fieri potest, hauritur Concilium, vt non nisi Doctoribus, vel Licentijs in Theologia, aut iure Canonice conferantur. Dignitatus sine Sedis Apostolicae auctoritate, non licet onus imponere, quod quis nisi gradatus non possit eas obtinere. Dignitas principalis in Ecclesia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedralibus, non tamen necessario. Dignitas principalis in Collegiata requirit artem viginti quatuor annorum inceptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori. Dignitatus in Cathedralibus possunt obtineri ab habentibus artem viginti annorum, nisi habeant curam animarum principalis, sicut si accessorie. Dignitates in Collegiatis possunt obtineri ab habentibus

decimumseptimum annum. Dignitatis suppressio & extinctio alicuius, vel praebendae non potest fieri ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiam id caderet in vtilitatem Capituli. Dignitates inferiores an possit Episcopus creare, ostenditur. Dignitas, an verò digniorem ad pastorale munus eligere tenemur, ostenditur. Dignum quemlibet praesumimus, quem nescimus indignum. Dignus de gremio Ecclesiae potest eligi posthabito digniore extraneo. Dignus praesentatus à maiori parte patronorum est constituendus omisso digniori. Dignior praetermissus potest ab instituyente appellare. Dignior est habendus, qui sit de linea fundatoris, stante idoneitate. Dignior est habendus ad Ecclesiam iurispatronatus intulatus in ea nobilio, doctior, senior, & pauperior, dummodo Ecclesia non esset debetis, onerata. Dignus, & potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis. Dimissio faciendae virtute decreti appositi per Summum Pontificem, videlicet vt ipse Orator infra duos menses à die habitae possessionis secundi, primum dimittat beneficium, debet esse pura, & simplex, & non potest praedicto decreto fati fieri per equipollens. Dimissoria litterae à quibus per Regulares obtinendae. In dimissoria si concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antistite in propria dioecesi residente, non tamen additum sit, vel ab alio ex illi Pontificalia exercente, an possit in cuius talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius dioecesi de licentia Episcopi illius dioecesis Pontificalia exercente. Dimissorium vsus antiquissimus. Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere. Dimissoria ab Episcopo excommunicato, vel suspensio declarato non sunt valida, possuntque subditi se facere ordinari à viciniori Episcopo. Dimissorias Praelati inferiores concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitime praescripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisissent eas dandi. Abbates, alique exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis secularibus concedere non possunt. Ordinarius priuatus ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere. Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest. Capitulum Sede vacante, non nisi elapso anno à die obitus Praefatis, potest dimissorias concedere, nisi actatis beneficijs, sub certis poenis. Dimissoria litterae infra annum concedere potest Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum actatis beneficijs, tam habitis, quam habendis. Dimissoria etiam si Capitulum haberet territorium distinctum ob immemorabilem possessionem. Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non actatus, & ante elapsum annum, quas poenas incurrat. Vicarius Papae non prohibetur, etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri. Dimissorias cum antiquitas Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant. In dimissorijs concedendis quae seruanda sint. Dimissoria semper valent, cum viuente, cum defuncto dante. Dimissoria data à Capitulo Sede vacante per ingressum modernum Episcopi non expirant. Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascumque dimissorias à praedecessoribus, sine à Capitulo Sede vacante concessas, reuocare. pro Dimissorijs ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusve ministris. Notarius pro singulis dimissorijs, seu testimonialibus litteris decimam partem vnus aucti recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi. Episcopus absens à sua dioecesi potest suis subditis

Index Rerum,

lorias concedere. 2.222.19
Dimissorias cuius Episcopi, originis ne, an domicilij pertineat nouitijs. 35
Dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis sine diocesibus non potest vicarius generalis concedere, nisi Episcopo in remotis agente. 3. 123. 97
Dimissi a Superioribus ex Societate Insv, & eisdem ab alia Religione, an reincidant in irregularitatem ex defectu naturalium, ita vt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri. 2.465.38
Dioceses, & Parochiae olim a Summis Pontificibus, praesertim a Dionysio I. distincta fuerunt. 1.39.7
Diocesis quid sit, ostenditur. 8
Diocesis vna non est in duas diuidenda. 1.40.9
Diocesum fines, de quibus constat, praescribi non possunt. 10
Diocesum fines qualiter probentur, ostenditur. 11
Dioceses Episcopatum non distinguuntur, iuxta terminos domini temporales, sed plerumque vna diocesis sese extendit infra fines alterius domini. 15
Dioceses duae, etiam aequae principaliter vnitae respectu Episcopi reputantur vna. 3.125.131
Diocesis quando veniat appellacione vrbis, ostenditur. 1. 132.169
Diocesium, prouinciarum, seu Parochiarum fines praescribi non possunt. 3.611.4
Diocesum fines, quatenus fines sunt, & habent rationem finiendi, praescribi non possunt, nisi considerentur respectu soli quod occupant, quoad dominium & proprietatem eiusdem. 11
Dispositi Apostolicae caritatis emulatores fuerunt. 1.84. 11
Dispositi vbi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iurium Episcopatum in Ecclesia, quae est sita in confinibus duarum diocesum, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent. 1.171.30
Dispositio, seu diminutio beneficii eandem causam, & solemnitatem requirit, quam vnio postulat, seu alienatio rerum Ecclesiae. 3.238.16
Rectoris, vel defensoris vocatio in dismembracione beneficii requiritur, & alia solemnitas in alienacione rei Ecclesiae requisita. 17
Dismembratio beneficii causa cognita, & de consensu Rectoris valet. 18
Parochialis pinguedo est causa sufficiens dismembracionis. 19
Episcopus non potest dismembrare fructus vnus beneficii, & illos alteri applicare sine solemnitatibus. 20
Dismembracionis causa sufficiens est pinguedo Parochialis. 21
Dismembrare non potest Episcopus fructus vnus beneficii, & illos alteri applicare sine solemnitate in alienacione bonorum Ecclesiae requisita, & de consensu Rectoris. 22
Dismembrare non potest Ordinarius beneficia Curata, ac vnice beneficiis simplicibus. 23
De Dispensatione. 1.4.16
Dispensatio est de lege iurisdictionis. 1.4.16
Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, ostenditur. 1.106.7
Dispensationem debitam Episcopo denegante potest Archiepiscopus dispensare. 1.170.14
Dispensatio ad omnes, seu quascumque dignitates, non extenditur ad Episcopalem, propter eius excellentiam. 2.189.17
Dispensatio in genere sumpta est iuxta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem. 2.396.1
Dispensare in iure hostis idem est, quod legibus solueret. 2
Dispensatio definitur, quod sit iuris communis relatio cum causa cognitione ab eo, qui habet potestatem dispensandi. 3
Dispensatio emanans ab inferiore requirit necessitatem causa cognitionem, & expressionem. 4
Dispensatio sine causa dicitur potius dispensatio. 5
Dispensatio cessat cessante causa. 2.188.9
Dispensatio est quid odiosum, & stricti iuris, strictaque intelligenda. 7
Dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur. 9
Dispensatio Episcopis quando tacite concedatur. 2.398.22
Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis constitutionibus facta sine causa valida est. 2. 400.2
Dispensationes sunt stricti iuris, & odiosae. 2.461.1
Dispensatio concessa aduersus vnum impedimentum, vel de-

fectum, non porrigit suum effectum ad alium. 3
Dispensatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam simplicia. 6
Dispensationem obtinens ad aliquod beneficium simplex, si ad illud praesentetur, dicitur habitus ad cetera simplicia. 8
Causa requiritur in dispensatione facienda per Episcopum. 2.463.20
Dispensatio an praesumat si illegitimus in habitu, & Tonisura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione praecedente alleget. 2.464.34
Dispensatio promotis per saltum a Concilio, concessa, non operatur, vt ordinatus ascendat ad superiorem Ordinem, nec in suscepto ministrare possit, antequam inferiorum omnium recipiat. 2.469.12
Dispensatio clericum ad bellum praeseruandi de irregularitate. 3.478.8
Dispensatio dicitur pura, & praesentia cum tempus dispensationis attendi debet, licet vt praesentionis executionis, & effectus quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione. 11
Dispensatio antecedens praeseruat, subsequens tollit. 11
Dispensatio praesumpta, in qua fundatur regula de triennali, non tueri obtinentem beneficium in Ecclesia patetis sui. 3.226.9
Dispensatio vt illegitimus valeat in Ecclesia ministrare, vbi pater habuit beneficium, debet esse in specie derogatoria Bullae Clementis VII. & Concilij Tridenti. 3. 229.31
Dispensatio vna non tollit omnes defectus. 32
Dispensatio praesentia, & praesentia remouens de medio obstaculum Canonis inducitur bigamiae, impedit incursum bigamiae, & efficit, vt remaneat non solum praeseruat clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum. 3.478.5
Quomodo dispensare, & dispensari possunt.
Dispensare in votis, & iuramentis Episcoporum suffraganeorum potest Archiepiscopus. 1.171.29
Dispensare in foro conscientiae potest Archiepiscopus dum visitat diocesim suffraganei audiendo Confessiones in poenitentialibus. 1.174.51
Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando potest Episcopus. 2.66.2
In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio post peractam poenitentiam dispensat Episcopus. 63
In irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantum manifeste dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniatur. 64
Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente. 2.7. 65, vel vbi subest necessitas dispensandi, vt n. 66. vel propter Ecclesiae vtilitatem, & meritorum praerogatiuam. 67
Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus iam susceptis, quam ad colendam suscipiendos. 68
Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus. 69
Dispensare potest Episcopus cum eo qui recepit beneficium de manu laici vt valeat illud retinere. 70. & cum eo, qui propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari si abesse velit causa studij. 71. & vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa. 72
Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possunt Episcopi, ostenditur. 73
Episcopi in multis casibus Sedi Apostolicae dispensare possunt, vbi necessitas magna coegerit, & periculum scandali. 74
Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis. 75
Dispensare necne an debeant Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquunt. 76
Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum, quam de nouo acquirendum. 2.8.77
Dispensare possunt Episcopi quocumque dispensandi facultas conceditur. 2.188.9
Dispensare potest Capitulum Sede vacante in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare, in delegata vero Episcopo iurisdictione non succedit. 2.107.10
Dispensare potest Episcopus in praedictis quinque votis, si in poenam. 2.410.7
Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit delere debitum. 2.411.9
Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitum ille coniux, qui post Matrimonium consummatum fecerit votum castitatis. 10
Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt simplex, votum castitatis, si dicitur periculum incontinentiae, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem. 11
Dispensare potest Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per praedictum incestum. 2.412.12
Dispensare potest Episcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti necessitate, & interueniente simul difficultate ad eundem Pontificem. 13
Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus. 17
Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus. 2.413.18
Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus. 19
Dispensare potest in mutilacione membri, etiam voluntaria, si est occulta. 2.427.49
Dispensare cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere. 50
& cum eo, qui mandauit ferri, vt alterum percuteretur, sed caueret, ne occideret. 51
Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto patris causa defensionis, non seruato moderamine inculpatae tutelae. 53
Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, neque ad simplex beneficium obtinendum. 2.428.59
Dispensare an possit Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ostenditur. 2.446.33
Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam. 34
Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione conuenit intrusio. 36
Dispensare potest Episcopus cum ordinariis ab Episcopo haereticis, vel schismaticis ignorantibus. 2.470.5
Dispensare in omnibus bigamiis speciebus potest Pontifex. 2.475.21
Dispensare in bigamia vera, vel interpretatiua ad ordines etiam minores, & simplex beneficium, non potest Episcopus. 22
Dispensare vult Episcopus in bigamia similitudinaria, si Clericus cum vnica & origine matrimonium contraxerit. 2.476.26
Dispensare potest Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, si ex delicto oritur. 27
Dispensare non potest Vicarius generalis ex generali vicariatus mandato. 3.124.121
Dispensare non valet Episcopus cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quae pater habuit, nec ad habendum ea, quae in eadem existunt Ecclesia, in qua genitor habuit. 3.129.30
Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnica est Parochialis. 3.235.44
Dispensare non potest Episcopus cum Religioso, vt ad minus strictam Religionem transeat. 3.489.6
Dispensari non potest, vt puella, quae duodecimum annum non compleuit, possit habitum in monasterio suscipere. 3.433.10
Dispensandi causa sufficit, quod extrajudicialiter cognoscatur. 2.374.39
Iuxta ad dispensandum causas quae. 40
Causa iusta ad dispensandum est, quando creditur matrimonium iniuste impediendum. 41
Vel quando virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult. 42
Vel quando virgo erat ad viro dehorata. 43
Vel si filij essent sub potestate nouercali. 44
Vel quando magnates contracturi sunt matrimonium 45
Vel quocumque inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, aetatis, diuitiarum, & qualitatis. 46
Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo. 47
Vel quando tempus, quo nuptiae prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denunciations praemitti. 48
Vel vbi contrahere volentes diu habitum fuerint pro coniugiis. 49
Dispensandi potestas in votis, & iuramentis conceditur supradictis respectu illorum, qui sunt vere, & proprie subditi ratione domicili, non habitationis. 2.408.17
Dispensandi potestatem habens in votis, & iuramentis, potest illa commutare. 2.413.21
Barbosa de Episcopo.

& Verborum.

Delegata potestate dispensandi in iuramentis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi. 23
Dispensandi potestas, alicui concessa non inter odiosa, sed fauorabilia censenda est. 24
Dispensandi potestas ab Episcopo concessa in reuocatis, de quibus agitur, potest extra diocesim exerceri, & circa absentem. 2.419.7
Dispensandi, & absolendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest. 2.420.10
De Dispensatis.
Dispensati propter merita personarum cum laicis, & neophytis vt possint Episcopi fieri. 1.19.46
Dispensatus ad Ordines intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores. 2.461.4
Dispensatus, vt promoueri possit ad Ordines sacros, multo magis censetur dispensatus, vt possit promoueri ad Ordines minores. 5
Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad alium quam ad simplex non dicitur habitus. 7
Dispensatus ad Sacerdotium non manet habitus ad beneficium curatum. 8
Dispensatus ad curata, multo magis censetur dispensatus ad Canonici Cathedralium. 2.462.10
Dispensatus ad beneficium curatum non censetur dispensatus ad obtinendam dignitatem, etiam si exuberans effectus dispensatio. 11
Dispensatus ad Dignitates, non dicitur dispensatus ad maiorem dignitatem post Pontificalem. 14
Dispensatus a Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum, ante aetatem 14. annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex impetrare. 2.465.36
Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illatum ad effectum dispensatum. 2.479.15
Dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequentia ad illud vnum. 2.396.8
Dispositio omnis conditionalis in sua essentia a principio est perfecta. 2.410.6
Dispositio bonorum temporalium fieri non potest a nouitijs cum primum recipiunt habitum, sed intra duos menses ante professionem, cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij. 3.441.1
Episcopus confirmatus, licet non consecratus, potest concedere licentiam, vt a nouitio possit fieri dispositio bonorum temporalium. 3
Archiepiscopus consecratus, etiam si nondum pallium receperit, potest licentiam impertiri in dispositionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus. 4
Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt nouitij disponant de bonis temporalibus. 5
Abbatibus, & alijs Praelatis habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis diocesibus licentiam concedere nouitijs ad disponendum de suis bonis temporalibus. 3.442.6
Praelati Regulares in monasterijs exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus. 7
Vicarius Episcopi, vel quoruncumque Praelatorum iurisdictionem Episcopalem habentium in sua diocesi, ac etiam a Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouitio disponendi de suis bonis temporalibus. 8
Licentiam, quam Episcopi, vel eorum Vicarij concedunt nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus, possunt alteri delegare. 9
Licentiam, quam Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitijs faciendi dispositiones bonorum temporalium, non exigitur quod sit in scriptis, nec satis est petita, sed debet esse obteata. 10
Dispositiones omnes vel in personam, vel in locum terminantur. 3.533.2
Dissimulare debet Episcopus, multis conuicere, & omnia sic moderari pro loco, & tempore. 1.102.15
Distributiones quotidianas in absentia an consequantur Canonici pro tribus mensibus sibi concessis. 3.99.124
Distributiones quotidianas quomodo lucretur Canonici, & Parochiales habens, residens in Parochiali. 3.100.128
Distributiones tenentur restituere assistentes in choro non eandem, vel de ordinario, & frequenter confabulatio. 3.100.132
Distributiones quotidianae non possunt percipi a Canonici absentibus, & per sub iurium Ecclesiae lux inferuentibus, nisi expresso id priuilegio iuuarentur. 3.101.135
Distributiones quotidianas non lucentur Canonici assistentes Praelatum, quandoque volentem audire Missam in Ecclesia extra Cathedralium. 140
Distributiones

2.411.9
Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitum ille coniux, qui post Matrimonium consummatum fecerit votum castitatis. 10
Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt simplex, votum castitatis, si dicitur periculum incontinentiae, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem. 11
Dispensare potest Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per praedictum incestum. 2.412.12
Dispensare potest Episcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti necessitate, & interueniente simul difficultate ad eundem Pontificem. 13
Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus. 17
Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus. 2.413.18
Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus. 19
Dispensare potest in mutilacione membri, etiam voluntaria, si est occulta. 2.427.49
Dispensare cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere. 50
& cum eo, qui mandauit ferri, vt alterum percuteretur, sed caueret, ne occideret. 51
Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto patris causa defensionis, non seruato moderamine inculpatae tutelae. 53
Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, neque ad simplex beneficium obtinendum. 2.428.59
Dispensare an possit Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ostenditur. 2.446.33
Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam. 34
Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione conuenit intrusio. 36
Dispensare potest Episcopus cum ordinariis ab Episcopo haereticis, vel schismaticis ignorantibus. 2.470.5
Dispensare in omnibus bigamiis speciebus potest Pontifex. 2.475.21
Dispensare in bigamia vera, vel interpretatiua ad ordines etiam minores, & simplex beneficium, non potest Episcopus. 22
Dispensare vult Episcopus in bigamia similitudinaria, si Clericus cum vnica & origine matrimonium contraxerit. 2.476.26
Dispensare potest Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, si ex delicto oritur. 27
Dispensare non potest Vicarius generalis ex generali vicariatus mandato. 3.124.121
Dispensare non valet Episcopus cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quae pater habuit, nec ad habendum ea, quae in eadem existunt Ecclesia, in qua genitor habuit. 3.129.30
Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnica est Parochialis. 3.235.44
Dispensare non potest Episcopus cum Religioso, vt ad minus strictam Religionem transeat. 3.489.6
Dispensari non potest, vt puella, quae duodecimum annum non compleuit, possit habitum in monasterio suscipere. 3.433.10
Dispensandi causa sufficit, quod extrajudicialiter cognoscatur. 2.374.39
Iuxta ad dispensandum causas quae. 40
Causa iusta ad dispensandum est, quando creditur matrimonium iniuste impediendum. 41
Vel quando virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult. 42
Vel quando virgo erat ad viro dehorata. 43
Vel si filij essent sub potestate nouercali. 44
Vel quando magnates contracturi sunt matrimonium 45
Vel quocumque inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, aetatis, diuitiarum, & qualitatis. 46
Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo. 47
Vel quando tempus, quo nuptiae prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denunciations praemitti. 48
Vel vbi contrahere volentes diu habitum fuerint pro coniugiis. 49
Dispensandi potestas in votis, & iuramentis conceditur supradictis respectu illorum, qui sunt vere, & proprie subditi ratione domicili, non habitationis. 2.408.17
Dispensandi potestatem habens in votis, & iuramentis, potest illa commutare. 2.413.21
Barbosa de Episcopo.

Index Rerum

Distributionum amissionem ob non residentiam non potest Episcopus, aut Capitulum remittere. 140
Distributiones quotidianas non percipiunt Canonici duo interesse Episcopo ad mentem sacerdotum Canonum. 141
Distributiones & fructus ut possit abfens a seruitio suae Ecclesiae lucrari, duo copulatiue requiruntur, iusta causa absentiae, & licentia Ordinarii. 3.103.133
Distributiones quotidianas lucrantur Auditoribus Rotae Rom. 155
& Inquisitores contra haereticam prauitatem. 156
& Collector generalis Cameræ Apost. & subcollectores, Aduocati, procuratores fiscales, & notarii in causis superiorum & iurium praefatae Cameræ eorum officio durante. 3.104.157
& Concilio generali interesse. 158
& limina Apostolorum visitantes Episcopi nomine, vel ipsum comitantes. 159
& Penitentiarius dum confessiones audit. 160
& examinatores beneficiorum à Diocesana Synodo electi pro tempore, quo causa examinis absunt à choro. 161
& curam animarum exercentes, quae illi Ecclesiae ubi sunt Canonici imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta. 162
& visitans Ecclesiam, iura, vel reditus suae praebendae. 163
& obfess datus ab Ecclesia, aut etiam repraesentiarum causa capus. 165
& infirmus, qui personaliter diuini interesse non potest. 166
& absentes pro utilitate Ecclesiae. 3.105.71. cum seq.
& medicinam tuendam ualitudinis causa cum medico consilio sumens. 69
& excommunicatus, suspensus, & interdictus, & incarcerationatus iniuste. 3.106.173
Distributiones quotidianas omittas à quo recuperet excommunicatus iniuste, ostenditur. 174
Distributiones quotidianas percipere non debent Canonici cessatione à diuinis durante. 3.107.177
Distributiones quotidianas suas faciunt prouisi, quamuis fidei professionem non emiserint. 3.215.30 & 3.256.30
Diuidere prohibetur vendere prohibitus. 2.287.82
Diuidere Parochialem potest Episcopus sine maioris partis Parochianorum consensu. 3.240.4
Diuidere Parochiam tanquam Sedis Apost. delegatus potest Episcopus, etiam si subiecta sit Regularibus, ubi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiarum accedere non possunt. 6
Diuisio venit appellatione venditionis. 2.287.81
Diuisio parochialis non est facienda ob locorum distantiam, quando in loco minime difficili Oratorium adesse, vel Ecclesia cum fonte baptismali. 3.240.7
Diuinitio quatuorplex fit. 3.64.121
Diuinitio quae fit per demonum inuocationem sapit haereticam, & sic diuinites possunt per Inquisitores cohereri. 123
Diuinites omnes & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes, à Diocesis suis penitus eradicare officium est Episcoporum. 2.317
Diuites possunt compelli officio iudicis ad dandam eleemosynam egentibus tempore magnae famis, & necessitatis. 3.278.4

D O

Docentes sacram Scripturam, vel ius Canonicum, tunc percipiunt fructus praebendarum suarum, cum conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu Cathedrae, quam habent. 3.142.27
Docentes ius Canonicum, vel sacram Scripturam quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quamdiu docuerint. 32
Docentes non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, sicut studentes. 33
Doctorem, id est, potentem docere, Episcopum esse oportet. 1.93.1
Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Isidoro. I. 94.7
Doctores, ac Lectores in Theologia, vel Iure Canonico, famosi, quae praedicatorum tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones. 1.312.14
Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniuste negetur. 15
Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, referuntur, & illorum fundamentis responderunt. 2.386.146
Doctores, & scholares vniuersitatis Bononiensis, qui conducunt domus alterius Doctoris, seu scholasticus ante finitam

locationem sine eius consensu. 1.31.195
Doctoris gradum conferens Episcopus, nisi sub certa limitatione, à collatione gradus sit suspensus. 3.535.38
Doctorem non recepto prius iuramento suspenditur Episcopus. 3.536.57
Doctorem gradus, vel licentiarum requisitus ad beneficia, seu dignitates, sufficit si habeatur sine scientia competentis. 3.125.5
Doctorem gradus ad beneficia, seu dignitates requisitus non sufficit si habeatur non facta professione Fidei, aut contra Academicam statuta, vel consuetudines receptas. 6
Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non praesumitur. 2.233.17
Doctrina non per testes, & famam, sed exactuali examine probari debet. 18
Doctrinam Christianam, & Fidei rudimenta pueris in singulis Parochiis Dominicis, & aliis festiuis diebus edocendum meminit Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 4. in fine. 3.163.37
Ordinarius an possit multis & pœnis cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, ostenditur. 38
Doctus minus, modo idoneus, cuius mores sunt noti, & comprobati, profertur doctori, cuius vita ignoratur. 1.207.10
Documentum authenticum, vide Authenticum.
Domicilium maternum est sequendum, quando deest paternum. 3.206.126
Domicilij ratione efficitur quis subditus & diocesanus Episcopi, ubi illud contraxit. 22
Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit. 2.207.23
Domicilium & habitatio in quo differant. 24
Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi. 25
Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuo in eo permanendi. 26
Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab vno Episcoporum ordinari. 2.208.38
Domicilia quando non sunt aequè principaliter, semper inspicendum est principalius. 39
Domicilium contrahitur, quoad Ordines suscipiendos, in loco beneficii, etiam si residentiam non requirat. 2.209.44
Domicilium facit praesumit habitatio decennalis, quando aliter non constat de voluntate habitantium. 2.371.28
Domicilium acquirit officialis perpetuus in eo loco, in quo officium exercet. 2.373.34
Domicilium retinet relegatus in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus est. 38
Domicilium contrahens potest in pluribus locis, & ab vno Episcoporum ordinari. ibid.
Domicilium habet Clericus, & est eius illius diocesis, in qua situm est eius beneficium, si illud possidet. 43
Domicilia duo ubi quis habet, ad validitatem matrimonij sufficit coram alterutro Parocho fuisse contractum. 2.378. verif. fuit.
Dominium eiusdem rei diuersis respectibus in solidum penes duos stare potest. 3.119.39
Dominij deuolutio denuo in alium fit per praescriptionem à iure inductam, ne rerum dominia essent in incerto. 3.588.17
Domini temporales prohibentes subditis suis ne cum personis Ecclesiasticis contrahant. 3.32.212
Domini temporales quando excommunicationem nemini reseruatum incurrant. 3.38.268
Dominus de incendio per familiam admissio vitum ne, & quando tenetur, remissiuè. 3.58.79
Domus Episcopi debet esse commune fidelium hospitium. 1.87.1
Domus Episcopi ad hoc est instituta, vt omnes in hospitalitate recipiant. 1.88.8
Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent. 1.107.1
Domus, quae in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius. 2.333.14
Domum emens clericus ad suum usum, non soluit gabellam, sicut si ad locandum. 2.257.13
Domus in qua fabricatur moneta falsa sciente domino cedit fisco. 3.596.9
Donans patrimonium alicui, rectè potest opponere conditionem de eo reddendo cum ordinarius habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viueret possit. 2.292.31
Donatarum rerum immensitas in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est. 1.139.78
Donata bona, vt quis ad sacros Ordines promouetur, dicuntur quasi quaedam spiritalis merces, & praerogatum

& Verborum.

pro seruitijs exhibendis. 2.290.17
Donatus aduersus donatorem de euictione agere non potest. 15
Donatarius inuoluntarius non potest praesentare donatorem, si donatio sit facta pro illa vice. 3.271.95
Donatio de rebus, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida. 1.138.69
Donationis verax ad titulum, potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicauerit assumendum pro necessitate, vel utilitate Ecclesiae. 2.284.56
Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri non debet, seu imputari in legitimam. 2.285.64
Donatio patrimonij absoluti & illimitate facta clerico causa suscipiendi sacros Ordines, an ad haeredes transmittatur, an vero mortuo donatario ad donantem reuertatur. 2.288. in it.
Donatio ob causam insinuari non debet. 2.290.18
Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuat, nec ex causa ingratitude reuocatur. 19
Donatio inuoluntarius sine Episcopi consensu legitima praescriptione praesumitur. 3.264.16
Donatio licet sine consensu Episcopi possit fieri compatrono, non tamen filio compatroni sine illius consensu. 3.257.29
Donatio facta absque insinuatione ultra quingentos aureos in excessu solum vitatur, & si remanet in summa, à iure permittitur. 3.410.10
Donatio facta ab ingressa religionis, cum pacto de non reuocando, & cum iuramento, an reuocari possit. 3.443.31
Donationes inter viuos comprehendit decretum Concilij dicto loco. 3.447.22
Donatio, & renouatio pari passu ambulant, & quod de vna dicitur, in alia etiam procedit. ibid.
Donationem Deo, seu B. Mariæ, aut Sanctis oblatam non comprehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regularibus, cap. 16. 27
Donare potest Episcopus inter viuos etiam non modicè, & in profanos viuos. 3.550.33
Donationes impoliticæ facere an liceat beneficiario in agitudine constituto. 35
Donationes factae ob solas quinque causas iure reuocari possunt, quod etiam ad alias similes ex identitate rationis extenditur. 3.464.18
Donatio causa mortis quoad suam effectum, & efficaciam accedit, & assimilatur vltimæ voluntati. 3.550.32
Donare potest Episcopus inter viuos etiam non modicè, & in profanos viuos. 33
Donatio militi facta à consanguineo potius ratione sanguinis facta praesumitur, quam militum. 3.554.13
In Donatione facta Episcopo, & Ecclesiae quomodo procedendum in diuisione. 1.9.20
Donator tenetur de euictione, si expressè promittat se velle de illa teneri. 2.290.16
De Donatorum restrictio temporis. 2.287.89
Donatus inuoluntarius si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia suo iure equiparetur, Ecclesiam non polluit, & à pena homicidij exculatur. 2.544.13
Dns in Ecclesia adificatione quanta requiratur. 3.22.5
Donare dicitur ad effectum consequendi inuoluntarius, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa. 3.250.9
Donare dicitur, vt acquirat inuoluntarius dotem assignans, quae sufficit ad necessaria ministrorum, & ad immunitatem. 10
Dotans insufficienter, quod arbitratu Ordinarius, non acquirit inuoluntarius. 11
Dotans vt acquirat inuoluntarius debet protestari coram Episcopo se dotis nomine dare. 12
Dotans insufficienter, quamuis Episcopus consentiat, non fit patronus. 3.251.13

D V

Dubis, vel obfensa in re scriptis ipse solus Papa interpretatur. 3.9.55
Dubius in Fide quando dicatur haereticus. 2.452.16
Ducatum hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo regere. 2.65.6
Dubio officium habet Episcopus vt rectum ut subditis ostendat. 1.9.17
Ducatum facientes, campum dantes, & auxilium prestantes incidunt in excom. Papalem. 3.21.20
Dux infimul eandem rem, & eodem modo in solidum possidere non possunt, non ita si diuerso modo, & diuersis respectibus. 3.117.38

E B

Ebrietas quibus signis cognoscatur, ostenditur. 1.68.6
Ebrietas nunquam praesumitur, nisi probetur per indicia

cia, & coniecturas apparentes. 2.343.8
Ebrietatis tempore cognoscens solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immunis à pena. 2.344.6
de Ebrietate, & quibus pœnis ebrii sunt piectendi, vide apud Doctores citatos. 9
Ebrietas damnabilis, & graue vitium. 10
Solitius inebriari factis Ordinibus insigniti non potest. 11
Ebrius si homicidium patrauerit intra Ecclesiam, quia non mulem distat à furioso, illum non polluit. 2.343.5
Si quis sciens, se ebrietatis tempore, & vini favore captum solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immunis à pena. 6
Ebrius occidendo tunc Ecclesiam non polluit, quando vix ebrius est, & ebrietatis fuore extra se positus. 7

E C

Ecclesia vniuersalem potestatem, summamque auctoritatem Dominus nollet in sancto Petro Apostolorum Principe collocare. 1.3.5
Ecclesiae gubernaculo, periculum peccati timens, suscipere refugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expediat. 1.63.27
Ecclesiae auctoritas non consistit in fastu Praelati. 1.81.14
Ecclesia sine Episcopo comparatur amenti aluco. 1.95.14
Ecclesiae Clauis Petro praecipue, & per eum Ecclesiae datae fuerunt. 1.127.2
Ecclesiae vnitas sub vno summo Pastore, ostenditur. 1.128.6
Ecclesia cum laeditur vincit, & magis incipit esse vberima cum ad finem saeculi erit producta. 1.138.73
Respondetur contrariis fundamentis. 74
in Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas. 1.139.78
Ecclesiis quod donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenit Apostolus docet. 79
Ecclesiarum pollutarum, si fuerint conuictae, reconciliacionem non delegat Episcopus sine indulto Apost. 2.544
Ecclesias omnes, & Parochias, Monasteria, & Hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine continere debet Episcopus. 2.64.6
Ecclesias visitandas designate spectat ad Episcopum. 58
Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo aliter habere. 2.194.44
Ecclesia non sufficit inferuire ad hunc effectum bis, vel ter, sed requiritur perseverantia, saltem pro maiori parte temporis. 2.248.14
Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia. 2.151.55
Ecclesia sine Episcopi consensu adificari non potest. 2.126.1
Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papae, & Diocesani. 2.130.8
Ecclesiarum consecratio tam festis diebus, quam feriatis, fieri potest. 2.334.2
Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest. 4
Ecclesia consecrata non praesumitur, nisi probetur. 5
Ecclesia si dubietur an sit consecrata, est in dubio consecranda. 9
Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet. 2.335.12
Ecclesia si corrumpat in totum quoad rectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter reficere, consecrationem amittit. 13
Ecclesia si simul, & in totum destruitur, vt ex eadem materia postea reedificetur, iterum est consecranda. 15
Ecclesiae rectum si corrumpat illaesis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda. 17
Ecclesiae consecratio ad quae respiciat. 18
Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habitata per modum accessoris, consecratur, & habebitur. 19
Ecclesia, seu Altare an polluat si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit. 2.337.28
Ecclesia an polluta censeri debeat per homicidium casuale volutum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicite disputatur. 2.344.13
Ecclesia in rei veritate non foeditur, nec polluitur. 2.345.20
Ecclesia quare polluta dicatur. 21
Ecclesiae nomine in hoc proposito intelligitur illa, quae consecrata est, vel specialiter benedicta. 22
Ecclesia non polluitur ex vultu lethali extra illam accessore, quamuis intra illam mors contingat, sicut è contrario. 2.346.23
Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, si sanguis extra effundatur propter recessum reperiendum. 24

Index Rerum

Ecclesia polluitur propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra eandem contingentem. 2. 347.
 Sanguis huiusmodi debet esse hominis viui. 31
 Sanguis si effundatur è cadavere coram occisore, contra quem alia adfunt indicia, p̄sumptio est vehemens. 32
 Mirabile quoddam narratur cuiusdam cadaveris occisorem ostendens. 33
 Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non debet esse modica, sed copiosa. 34
 Ex percussione leui, licet sanguis copiosè effundatur, Ecclesia non polluitur. 2. 348. 36
 Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica. 37
 Ecclesia polluitur propter voluntariam humani feminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, hæretici, aut infidelis, siue etiam per molliem, aut sodomitam. 2. 349. 42
 Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut feminis effusio accedat supra tectum, vel infra Ecclesias in aliqua camera, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut turri cybalorum. 45
 Ecclesia vt polluitur ex feminis effusione, requiritur vt contingat in sufficienti quantitate. 2. 350. 49
 Ecclesia an per occultam, & peccaminosam feminis effusionem à parte rei polluat, ostenditur. 50
 Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriosus fit, si tamen actualis effusio extra illam contingat. 51
 Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor. 52
 Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel eorum infantes. 53
 Ecclesia non consecrata, sed tantum benedicta reconciliari potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem. 2. 351. 57
 Ecclesia semper amat sapientes. 2. 466. 2
 Ecclesiam in Cathedrali solus Papa erigit, ac alia ratione mutat. 37. 5
 Vide infra *Ecclesia Cathedralis*.
 Ecclesiam baptismalem obtinens, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad residentiam. 3. 95. 80
 Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt restaurari, in matricem, vel alias viciniores absque speciali mandato Vicarius Episcopi transferre non potest. 3. 122. 81
 Ecclesia prima vacat per translationem Prælati ad aliam, literis tamen expeditis, & ostensis Capitulo. 3. 179. 211
 Ecclesiam commendans Papa simpliciter alicui, in perpetuum, h. e. ad vitam eius commendare videtur. 3. 187. 7
 Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuendi de eius fructibus. 8
 Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam potest Episcopus conferre post elapsum tempus. 9
 Ecclesiam quæ minatur ruinam, si populus restaurare nolit, ea debet penitus dirimi. 3. 224. 13
 Ecclesia vetustate collapsa quando reparari nequeunt, sunt in totum destruedæ. 19
 Ecclesiam subiectam Abbati, aut alij inferiori Prælati non potest Episcopus vnite absque illius consensu. 3. 232. 18
 Ecclesiam simplicem in Curatam, & Parochialem, an ex causa possit erigere Episcopus, ostenditur. 3. 241. 13
 Ecclesiam ab initio liberam non potest Episcopus subiecte iurisdictionis alicuius. 3. 253. 35
 Non seruituti. 36
 Ecclesia inferiores Episcopis, & aliis visitantibus moderatas procuraciones soluere tenetur iuxta modum, & qualitatem iure præstitam. 3. 294. vers. Ecclesia.
 Ecclesia militum S. Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam, Ordinario sunt subiectæ. 3. 300. 26
 Ecclesia appellacione, quando comprehendatur loca pia, ostenditur. 3. 308. 37
 Ecclesiarum res minori spatio, quam quadraginta annorum præscribi non possunt. 3. 311. 37
 Ecclesia omnes, & loca diocesis Episcopi iurisdictioni, quæ & spirituali eius potestati subiciuntur. 3. 334. 2
 Ecclesia exempta non censentur exemptæ Capelle ipsi Ecclesie subiectæ accedentes, vel connexæ. 3. 336. 29
 Ecclesia ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, quando negl gens est, poterit Episcopus in alio loco, seu alio modo restitutoris exequi voluntatem. 3. 338. 16. vers. Septima.

Ecclesia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Episcopo ad canonicam, nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesie exemptæ. 3. 372.
 Pleno iure dicuntur Ecclesie ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id est, in spiritualibus eidem subiectæ sunt. 15
 Ecclesia exempta non tenentur prestare Episcopo charitativum subsidium, quod vt intelligatur ibi ostenditur. 3. 381. 47
 Pleno iure dicuntur Ecclesie ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem subiectæ sunt. 3. 392. 4
 Ecclesiarum res vltra triennium locari, aut alienari non possunt. 3. 410. 3
 Ecclesie res inconsumto Romano Pontif. in emphyteusim dari possunt in casibus à iure permisis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim, & cum eadem Ecclesie vtilitate. 3. 412. 22
 Ecclesiarum res alienari possunt causa necessitatis ipsarum Ecclesiarum, vt si dabitur vrgere ab ipsi Ecclesie contractum, vel causa pietatis, aut pro redemptione captiuorum, aut alimonia pauperum, vel quando res essent inutiles, aut incommodæ ipsi Ecclesie. 3. 413. 23
 Ecclesiarum res ex causa maioris vtilitatis alienari possunt. 24
 Ecclesie res solite concedi in emphyteusim cum beneplacito Apostolico semel impetrato, si ad Ecclesiam reuertantur, possunt iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alienatione rerum Ecclesiasticarum. 29
 Ecclesia res semel alienabilis si cessauit prima causa concessionis, iterum alienari non potest. 3. 414. 33
 Ecclesie res, quæ seruando seruari non potest inconsumto Romano Pontifice alienari permittitur. 37
 Ecclesie res, quæ seruando seruari non potest, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vsu consumitur, & non fructificat. 38
 Ecclesie res immobilis parua cum consensu Episcopi absque solemnitatibus alienari potest. 3. 416. 50
 Ecclesiarum res non acquisitæ, sed etiam acquirentes non possunt absque solemnitatibus alienari. 54
 Ecclesiarum res sine solemnitatibus alienari possunt, quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset. 3. 417. 58
 Ecclesiarum bona restitutioni subiecta absque solemnitatibus restitui possunt. 3. 418. 61
 Ecclesiarum res alienari possunt ob remunerationem meritum. 62
 Ecclesie res, quæ inconsumto Romano Pontifice alienari non possunt, remissæ. 66
 Ecclesie nomen potest quis venire contra proprium factum. 3. 552. 2
 Ecclesia est corpus mixtum, cuius caput est Episcopus. 3. 555. 21
 Ecclesia, vel Episcopo quando conuictum relinquitur, diuisio inter eos faciendæ est, & quomodo? 22
 Ecclesia tanquam corpus fictum sine anima confessionem per se ipsam facere non potest. 3. 582. 1
 Ecclesia dum vacat vtpote carens legitimo defensore iure agere prohibetur. 3. 613. 2
 Ecclesia quasi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præscriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad res illius, vt oportet, tuendas inutiles est. 3
 Ecclesia vacare dicitur ad hoc vt præscriptio contra illam non currat, quando caret proprio, & immediato Pastore. 3. 614. 7
 Ecclesia Alexandrina Parochialis honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Evangelista eius discipulo consecrata est. 1. 120. 5
 Præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Angustalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris insignis. 1. 121. 15
 Vide *Constantinopolitana*.
 Antiochena Patriarchali honore fungitur. 1. 120. 6
 Germana Romanæ appellari meruit. 1. 147. 5
 Eius Antistes dicebatur Catholicus. 6
 Bracharensis non in totum Prælati caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occuparunt. 1. 161. 3
 Bracharensis licet Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in pristinum postea decus restituta, iacentem, ac penè dormientem suam reuassumpsit quasi postliminio reuocata ad Primitiuam dignitatem. 1. 161. 34
 Bracharensis cur suum Primatæ ius non fuit prosequuta, ostenditur. 1. 165. 79
 Cathedralium translatio ex vno loco in alium. 1. 41
 Cathedrali sine speciali summi Pontificis mandato nullus

& Verborum.

lus potest Pastorem dare, &c. 2. 8. 6
 Cathedralis administracionem nemo potest dare, nisi Papa. 7
 Cathedrali non potest Episcopus sine Apostolica auctoritate in alium locum transferre. 3. 224. 15
 Collegiata habens curam animarum, talis cura non pertinet ad singulos Canonicos illius, sed ad totum Collegium vnica personam Rectoris representans. 3. 171. 164
 Constantinopolitanæ à Summi Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem. 1. 120. 7
 Constantinopolitana Romana appellabatur. 1. 144. 4
 Constantinopolitanæ post Romanam primus locus datus fuit. 5
 Constantinopolitana multis coonestata erat ministris. 7
 Constantinopolitana & Alexandrina parum dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt. 8
 Episcopales, quæ sunt iurisdictiones regij, non comprehenduntur sub reservatione prædictæ regulæ tertie. 3. 162. 86
 Hierosolymitana, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videretur excedere. 1. 120. 19
 Militum S. Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit in concernentibus ipsam curam, Ordinatio sunt subiectæ. 3. 300. 26
 Parochialis quæ dicitur. 3. 94. 66
 Parochialis quomodo dignoscatur. 67
 Parochiale, seu curatum beneficium quoad residentiam non dicitur illud, quod non est actu curatum, sed habitu. 68
 Parochialem obtinens Ecclesiam post Conc. Trid. studentis licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur. 3. 95. 77
 Parochialem habens in qua Vicaria perpetuum legitime institui obtinuit, eo viuente residere non tenetur. 79
 Parochialis non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas. 3. 171. 162
 Parochialis vacat ipso iure, si, qui eam assequutus est, intra annum Sacerdotio non inicietur. 3. 179. 209
 Parochialium propositio intra sex menses faciendæ est ab Episcopo, quando earum collatio ad illum spectat, intra quatuor vero menses, quando ad Papam spectat. 3. 184. 3
 Parochialis, quæ est vnica Canonicarum, concursu non conferatur. 3. 195. 26
 Parochialis, cui vnitus est Canonicus, assumit naturam, consuetudines, & privilegia illius. 27
 Parochialis, quando est subiecta Monasterio, vel annexa, de eius mensa, concursu non conferatur. 3. 196. 31
 Parochialis, quam quis acquirere per regressum, non est necessarium examen per concursum, si eam iam possedit. 35
 Patriarchales quinque quare in Vibe constitutæ ostenduntur. 1. 124. 38
 Patriarchales obtinentibus post Concil. Trid. studentis licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur. 3. 142. 30
 Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales dispositioni Summi Pontificis reservantur. 3. 162. 85
 Romana Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedrali suam transtulit Petrus. 1. 120. 4
 Romana quare primatum obtineat ostenditur. 1. 121. 14
 Romana omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra. 1. 110. 14
 Romana, & vniuersalis Pontifex succedit Petro in Ecclesiastica monarchia. 15
 Romana nomine nullus potest agere in iudicio super bonis, quæ Fratres Franciscanis relinquuntur sine speciali Romani Pont. mandato. 3. 20. 53
 Eius bona, aut terras occupantes, & illius iurisdictionem usurpantes, excom. 3. 14. 77
 Ecclesiam Romanam non esse caput omnium Ecclesiarum conuenticiter afferentes, excommunicationem nemini referuatam incurunt. *Quia deinceps in illi qua sequuntur.* 3. 10. 189
 Ecclesie custodia, vide *Officia*.
 Ecclesie reparatio, vide *Reparatio*.
 Ecclesiastica persona illa dicitur quæ habet primam Tonsuram. 2. 477. 1, 2
 Ecclesiasticis personis ne quidpiam vendatur, prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem. 3. 17. 93
 Ecclesiasticus, qui aliam Ecclesiasticum ad forum laicale tra-

hit, incidit in excom. Papalem. 3. 21. 115
 Ecclesiasticorum bona in quatuor partes olim diuisa fuerunt, scilicet vna Episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Ecclesie. 3. 542. 3
 Ecclesiasticus iudex, vide *Iudex*.
 E D
 Edictum per totam prouinciam potest mitti Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus. 1. 172. 38
 Edictum est de substantia, atque de forma in concursu Parochialium. 3. 197. 43
 Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiam si Ordinario alterius diocesis sit conferendum. 44
 Edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclesie per spatium decem dierum, quod per aliud simile poterit prolongari, non vltra. 45
 Edicti termino elapso nullus est admittendus, quod limitatur certis in casibus. 46
 Edicti transacto termino, qui descripti fuerint ab exterminatoribus in Synodo diocesana deputatis examinari debent. 47
 Edictorum affixio in vacatione Parochialis Ecclesie iurisdictionis Ecclesiasticæ, adeo est substantialis, vt inlicito facta sine ea ipso iure annullatur. 3. 173. 123
 Edicti vi reuelare nemo cogi potest id quod nouit sub secreto naturali. 3. 423. 63
 E I
 Electus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitus exutus ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit. 2. 206. 21
 E L
 Electio canonice consuetudo solum in Germania seruatur. 1. 162. 28
 Electionis confirmationem an petens amicus sine mandato, electum à peena excuset, ostenditur. 1. 2. 14
 Electio per Rempub. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis cõmunitis legitime congregatam, potuit fieri absque auctoritate Summi Pontificis. 1. 136. 60
 Electione non celebrata intra tres menses iustos, tamen impedimento cessante, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebat ad Archiepiscopum superiorem proximum. 1. 169. 4
 Electioni de se factæ in summum Pont. à paucioribus quam duabus Cardinalium partibus, assentientes, vel recipientes, 3. 40. 192
 Electio personæ ad præbendam Theologalem pertinet ad solum Episcopum si vacet in suo mense ordinatio, collatio vero ad illos, ad quos antea pertinebat. 3. 139. 4
 Electio consistorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris, & Notarij, siue Secretarij Synodi in primis est faciendæ. 3. 402. 14
 Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit. 15
 Electio reputatur secreta, & canonica, si electi fuerint à superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant. 3. 451. 20
 Electio quando sit nulla, ostenditur in casu occurrenti. 22, 23
 Electio officialium, qui administraturi sunt monasteriorum bona, ad monasterij spectat superiores. 3. 452. 25
 Electio Papæ, vide *Papa*.
 Eligendi Episcopus potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & seculares Principes abrogata reperitur. 1. 13. 9
 Eligendi Episcopus abrogata laicis potestate, illa penes omnes clericos & religiosos remansit, & in ea postea Clerici à Religiosis sunt separati. 10
 Eligendi Episcopus potestas ad locum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit. 11
 Eligendi Episcopus potestas non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum earum Canonicis, seu Capitulo facta est. 1. 14. 16
 Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus competentis Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur. 1. 16. 33
 Qui, & quales, cum Electi, tum Eligentes, esse debeant.
 Eligere non possunt Episcopi. 1. 14. 21
 Eligentes in Senatore, aut Gubernatore Vrbis Romæ Imperatore, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filium, aut alium potentia, & dignitate insignem, in Papalem incidunt excom. 3. 17. 92

Eligentes per schedulam aliquo patenti signo signatam, faciunt electionem, non secretam, & peccant mortaliter. 3. 41. 21

Electus Episcopus intra tres menses post consensum electioni de se celebratæ præstitum confirmationem electionis ipsius petere debet. 1. 20. 2

Electus si intra tres menses confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit. 1. 21. 3

Electus à Superiore, cui subicitur, confirmationem, aut secundum alios, à Sede Apost. de iure antiquo petere debet. 5

Electum in Episcopum Archiepiscopus confirmat. 1. 169. 3

Electio confirmata in Episcopum, Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione intervenire debet, vel eam committere. 5

Electus, seu præsentatus ad aliquod beneficium, acquirit tantum ius ad rem. 3. 177. 197

Electus si intra mensem à tempore electionis ei præsentatus non consenserit electioni, vacat Prælatura. 3. 179. 212

Electus si intra tres menses post consensum electioni præstitum non perierit, confirmationem, ipso facto privatur iure sibi per electionem quaesito. 21. 3

Electus, vel presentatus quando ante confirmationem, vel institutionem per se, vel per alium administraverit, eo ipso privatur iure sibi quaesito, & beneficium vacat, ut prius. 21. 4

Eleemosynas tenetur Prælati dare in publico, & ad hoc ipsum ante se tuba canere. 1. 91. 2. 5

Eleemosyna, seu stipendium potest accipi pro celebratione Missæ, pactoque exigi, sine labe simoniæ. 2. 299. 2

Eleemosynæ taxatio pro sacrificio Missæ est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est. 5

Eleemosyna pro Missis, si mutum crescat ut constituta tenuissima sit, quid agendum, ostenditur. 2. 333. 7

Eleemosynæ ut fiant, potest Episcopus subditos compellere. 3. 347. 3

Eleemosynæ ut pauperibus erogentur, possunt divites ab Ecclesia cogi. 4

Eleemosyna pro ipsiis Missis celebrandis, si adeo tenuis sit, sub hac reductione comprehenditur. 3. 353. 6

Eleemosynæ inter pauperes distribuendæ prius debent dari illis, qui sunt de sanguine, & distribuendæ inter pauperiores, & nobiles, & rni omnes concedendæ non sunt. 3. 358. 17. 18. 19

Divites possunt compelli officio iudicis ad dandam eleemosynam egenibus tempore indignæ famis, & necessitatis. 3. 378. 4

Eleemosynas per nuntios factas non comprehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regulat. cap. 16. 3. 447. 26

Eleemosynas sponte datas in plios usus convertendas accipiunt, non comprehenduntur decretis Concilij Trident. sess. 1. de reform. cap. 9. 3. 523. 5

Eleemosynas per loca quæritandi necessitas concedere præstat locorum Ordinarios. 3. 524. 9

Eleemosynas perendi licentiam potest dare Episcopus pro usu alicuius ipsi loci, vel operis, & ibi assignatæ qualitates, quas debent habere earum collectores. 11

Eleemosynas cuiusvis Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Castellæ, & Galliæ non permittuntur à Regis magistratibus, nisi regias litteras ostendant. 13

El ob tuos filios in via Domini non ambulantes privatus fuit Sacerdotio. 1. 73. 11

E M

Emendatus præsumitur, qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti cum satisfactione. 3. 455. 2. 2

Quando præsumatur criminofus. 2. 3

Emendatus rem Ecclesiæ, vel aliter acquiritur à schismatico. 3. 31. 199

Emphyteuta exccatur à commisso si Prælati etiam solus abque Capitulo recipiat pensiones post commissum delictum. 3. 418. 65

ad Emphyteusim quare possit nominare stipillus, ostenditur. 1. 14. 20

Emphyteusis concessa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permissam valida est. 3. 410. 9

Emphyteusis perpetua honorum Ecclesiæ concedi potest de rebus incultis parum vestitis Ecclesiæ. 3. 413. 2. 6

Emphyteusis fieri non potest de manso, seu passalibus Ecclesiæ, nec præscriptio, aut præscriptus titulus admittitur. 18

in Emphyteusim concedi solita, ut bona dicantur sufficit vnicæ concessio, & esse elapsos quadraginta annos. 3. 414. 36

Epiphora favorem simulavit, ne fieret Episcopus. 1. 57. 17

Episcopalia in locis exemptis Episcopus nec exigit, nec percipit. 3. 371. 12

Episcopalis dignitas, eiusque iurisdiclio ut ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino. 1. 52. 4

Episcopali Monarchia in Ecclesia, per Dominum instituta, ut eam regeret, non potest tota ipsa Ecclesia ipsum regimini modum mutare. 2. 5

Episcopalis iurisdiclio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, si sumatur in particulari, non est de iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant. 2. 6

Episcopali nullus. Ordo maior, vel æqualis reperitur. 1. 34. 4

Episcopalis sublimitas nullis potest comparationibus adæquari. 1. 54. 2

Episcopalis officij onus est pelagus laborum, & abyssus ærummarum. 1. 62. 1. 6

Episcopalis administrationis finis est populos commissos doctrinæ, & exemplo ad Deum dirigere. 1. 67. 17

Episcopalis dignitas non venit sub amplissimis verbis quorumcumque beneficiorum in odiosis. 2. 189. 17

Episcopalis dignitas, ius, patris potestatis soluit. 2. 190. 20

Episcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida est. 2. 194. 38

Episcopalis status, est perfectior statu religionis. 3. 27. 29

Episcopalis dignitas, eiusque iurisdiclio considerata in generali, & in communi est instituta de iure diuino. 2. 191. 25

Episcopali Sede vacante facultas visitandi diocesim residet penes Capitulum. 3. 192. in. 1. vel. Visitatio.

Episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa Confessiones audiendas. 3. 294. 29

Episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & ideo Summus Pontifex hoc nomine non designatur, cum aliquando, vel Vbis Romanæ, vel Catholice Ecclesiæ Episcopum seipsum appellat. 1. 8. 1. 1

Episcopatum diuini qualitæ à Dno Petro facta fuerat, ostenditur. 1. 39. 1

Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet prius cogitare, quæ facultates suppetant, & difficultates offician. 1. 35. 6

Episcopatus appetentes ratione bonorum, & sufficientiæ honorum, illicite capiunt. 8

Episcopatum optans non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat. 9

Episcopatus munus quod. 1. 59. 4

Episcopatus est onus animarum infirmarum. 1. 61. 15

Episcopatus officio nihil est damnabilis apud Deum, si perfunctorie agatur, & si ut decet, nihil periculosus. 1. 62. 18

Episcopatum renuere non debet, qui potest prodesse. 1. 63. 26

Similitudinem propter stolidam ab Episcopatu quis repellitur. 3. 77. 7

Episcopatus culmen est omnium dignitatum. 1. 187. 4

Episcopatus dignitas est. 2. 189. 11. 12

Episcopatus est ordo à Sacerdotio distinctus. 2. 189. 18

Episcopatus est de per se, & seiunctim Sacramentum. 2. 190. 19

Episcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut iure Canonico creari. 2. 191. 24

Examinaunt ad Episcopatus munus exchendi coram Sanctissimo in Curia, aut eius Nuntius in partibus iuxta nouam Constit. Clem VIII. 2. 192. 25

ad Episcopatum promouendos in facto Ordine ante saltem sex mensium spatium constitutus esse debet de iure Concilij Trid. 2. 194. 26

ad Episcopatum promouendos in omnibus sacris Ordinibus debet esse constitutus iuxta Bullam Gregorij XIV. 39

Episcopatus in Ecclesia sunt de iure diuino. 3. 39. 27. 3

Episcopatus renunciario dupliciter potest fieri, vel renunciando loco, vel loco simul, & dignitati. 3. 540. 1

Episcopatus renunciatio ex quibus causis fieri debeat. 3. 541. 2

Renunciare Episcopatu potest, & tenetur Episcopus propter debilitatem corporis. 3

Episcopatus potest renuciari per Procuratorem. 4

Conscientia criminis est causa renunciandi Episcopatu. 3. 541. 6

Scientiæ defectus est causa renunciandi Episcopatu. 7

Maltia plebis est causa renunciandi Episcopatu. 8

Scandalum graue est causa resignandi Episcopatum. 9

Irregularitas personæ est causa resignandi Episcopatum. 10

In consensibus Episcopatum præstat consensus Cardinali, qui conficit processum, & est relationem in Consistorio facturus. 3. 542. 1. 2

Episcopatum institutio, & successio perpetua in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit. 1. 3. 6

Episcopos esse de iure diuino institutos, qui teneant, ostenditur. 8

Episcopi etiam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis. 9

Ordinis facultas in Episcopis, quæ sit, ostenditur. 10

Episcopos solus consecratus cognoscit ea illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem, de illis vero, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus, licet nondum consecratus. 1. 4. 1. 2

Episcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est veluti cõditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id, per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit. 1. 5. 22

Episcopi ubi probetur quod successerint Apostolis, ostenditur. 29

Episcopi improptè, videlicet per quamdam similitudinem & proportionem dicuntur Apostolis succedere. 1. 6. 3. 2

Episcopi Apostolis succedere dicuntur, respectu Ordinis sacri Episcopalis. 3. 4

Episcoporum iurisdiclio in particulari immediatè à Summo Pontifice. 1. 7. 3. 6

Episcopos apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & ceterorum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere. ibid. 1

Episcopus Græcè dicitur est qui Latine dicitur speculator, vel superintendens, eo quod illius præcipuum munus sit gregis sibi committi mores, & vitam explorare, & inspicere. 2

Episcoporum nomina. ibid.

Episcopi summi Sacerdotes vocantur ad differentiam simplicium Sacerdotum. 1. 8. 3

Pontifices tantum, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Episcopi, cum ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuunt, & disponant, & præordinatores sint in cunctis. 4

Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsent. 5

Antistites appellantur Episcopi, quia ante alios stantes præminent populo. 6

Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent. 7

Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi. 8

Pastores Episcopi non improprie dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur. 9

Etates vocat Episcopus Summus Pontifex, quasi sibi æquales Cardinales verò, & Reges filios. 10

Illustres, & personæ egregiæ appellantur Episcopi. 11

Præco Episcopus dicitur, ut annunciet populo scelera aliorum. 1. 9. 13

Sal terræ etiam dicitur Episcopus, ut condit aliorum morum sapientissimis institutus, ac præceptis. 14

Lucerna super candelabrum posita ideo appellatur Episcopus, ut omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis. 15

Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur, ut nuntij prædicentur verbum Dei. 16

Ducis officium habet Episcopus, ut rectum iter subditis ostendat. 17

Medici appellantur Episcopi, ut sciant temperate vinum oleo in curandis vulneribus. 18

Episcopum quem esse oportet à Christo Domino ostenditur in Enangelio. 19

Item ab Apostolo multis in locis. 1. 10. 20

Episcopum custodem, mediatorum Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri successore. 21

Episcopum virum diuinum, ac diuino numine asatum dicit Dionysius Areopagita. 22

Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatu, & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, principis Sacerdotum, Imaginem Dei referens. 23

Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt. 24

Episcopi dignitas, potestas, & iurisdiclio ex institutione Diuina presbyteratu in supereminet. 25

Episcopi, quos creauerunt Apostoli, vita sanctis totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri. 1. 12. 2

Episcoporum electiones primis Ecclesiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant. 4

Episcoporum Electiones aliquando Clero, & populo dabantur, ut tam hi quam illi Episcopum nominarent, & eligerent, aliquando verò, ut Clerus eligeret, populus verò consenseret. 5

Principes sæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant, aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat. 1. 13. 6

Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice privilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos. 7

Principibus aliquando concessum fuit, ut electio à Clericis facta valida non esset, nisi Principis accederet consensus. 8

Episcopos eligendi potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & sæculares Principes abrogata noscitur, optimis rationibus. 9

Episcopo eligendi abrogata laicis potestate illa penes omnes Clericos, & Religiosos remanuit, & in ea postea Clerici à Religiosis sunt separati. 10

Episcopos demum eligendi potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit. 11

Episcopum eligendi potestas, non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum earum Canonici, seu Capitulo facta est. 1. 14. 8

Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate existant, vocandi non sunt. 19

Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, ut Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alii extranei, cum ipsis ad colligendum admittantur. 1. 15. 2. 5

Laici ius eligendi Episcopum consuetudine acquirere non possunt. 2. 6

Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans duravit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. 27

Reges Hispaniæ, & Lusitaniz nominandi, & presentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod ius habebant, ostenditur. 1. 16. 29

Regibus Franciæ ius nominandi Episcopos indultum Pontificis concessum. 19

Lusitaniz Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos, ius patronatus, & privilegium obtulerunt, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, aut ab hostium potestate liberatas crexerunt, vel propriis redditibus auxerunt. 33

Episcoporum electionem ad populum iure diuino pertinere falso contendunt huius tempestatis hæretici. 1. 17. 33

Responderunt ad fundamenta hæreticorum. 36. 37. 38

Episcopi sibi eligere, vel nominare successores non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum. 38. 39. 40

Successores Diuus Augustinus, ac Beatus Valerius sibi elegerunt ex concessione Romani Pontificis, ut aliqui putarunt, vel melius secundum alios sibi successores solum non elegerunt, sed potius personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit. 41

Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus concesserit. 42

Qualitates quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur. 1. 19. 44

Laicus non potest in Episcopum eligi. 45

Dispensati propter merita personarum cum laicis, & neophytis ut possint Episcopi fieri. 48

Religiosus in Episcopum eligi potest. 1. 20. 47

Episcopus nullis iniuris dari debet subditis. 48

Episcoporum electionis confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula recessit. 1. 21. 6

Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus quæ agere possit. 7

Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, debet obrinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi, tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest. 9

Episcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, ostenditur. 1. 25. 3

Episcopi pedes quare calcantur, & interioribus quibusdam tunicis induantur, ostenditur. 1. 31. 8

Vngitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, ut declaratur.

Index Rerum

claretur eam esse caput, & Principem Ecclesie sue.
Vngitur in manibus Episcopus, ut sciat dignitatem non
propter odium, sed propter regnum suscipere.
Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra
omnes loco, ut ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in
eum respiciant.
Episcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitati-
bus sunt praeficiendi.
Episcopo nihil in saeculo sublimius, & excellentius reperiri
potest.
Episcopi ambientes alios Episcopatus, eo sine, ut possint suis
cognatis, & familiaribus prouidere, grauius peccant.
Episcopus nemo laeto animo creatur, si pericula, & supplicia
ei proposita consideret.
Episcopi minus non tam honor, quam onus est.
Episcopus ministerio, & labori inseruire debet.
Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & sollici-
tudines pro Dei gloria vocati sunt.
Episcopus nemo sapiens laeto creatur animo.
Episcopus non solum mortifero vitio, sed illius suspitione
profus carere debet.
Episcopi est non solum turpia vitare, sed virtutis suae praes-
tantia multitudinem erudire.
Irreprehensibilis esse conuenit, quos praesse necesse est
corrigendis.
Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus, ut virtutes om-
nes in eo comprehendantur.
Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.
Episcopi sunt astra caeli, quorum vita inter peccata, & erro-
res hominum quasi inter noctis tenebras lucent.
Episcopus debet esse tanta eruditionis, ut omnes motus,
& gestus, & vniuersa opera eius sint notabilia.
Episcopus aduersitates & tribulationes perpeti debet.
Episcopi nec fulgidis, nec fordibus vestibus se ornare de-
bent, sed inter vtrumque medium quoddam est capien-
dum.
Episcopi supplex qualis esse debeat, ostenditur.
Episcopus largam debet habere manum necessitatibus pa-
tientibus succurrendo.
Episcopus hospitalitatem exercens, & eleemosynam faciens,
non sua, sed aliena elargitur.
Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine ma-
tre, & sine genealogia.
Episcopus cessante fraude, & praesumpta consanguineorum
affectione, potest bona Ecclesiae solita dari in emphyteu-
sim, potius in consanguineos, quam in extraneos alienare,
& modicas facere donationes, ut eis subueniat.
Episcopus omnium sacrarum interpretationum, atque facto-
rum scientia debet esse praeditus.
Episcopus est veritatis lumen, ut lucis suae radiis ignorantiae
tenebras ab omnibus pellat.
Doctorem oportet esse Episcopum, ut etiam templo vi-
tae suae doceat, laboreque in verbo & doctrina.
Episcopus quae in ipsa praedicatione considerate debet.
Episcopi praesentia vel spiritualis quidam sol tenebras fla-
gitorium, & perditorum hominum virtutis suae fulgore
depellit.
Episcopi visitatio personalis quas utilitates poster, ostendit.
Episcopus non sufficit mittere probos viros ad illustrandas
parochias, sed oportet & ipsum ire.
Episcopi percussio licita est ex charitate, & correctionis
causa, ut in melius viam hominum redigatur.
Episcopus propria manu neminem debet percutere.
Episcopus pueriens debet assimilari patri carnali, qui filium
agellat, & omnia bona sua ei seruat.
Episcopus debet esse benignus, & ad beneficiendum para-
tus.
Episcopus subditis bene viuentibus putet se aequalem, erga
peruersos vero iura reuerentiae exercere non formidet.
Episcopus verborum correptione, non verberibus timeri de-
bet.
Episcopus qualiter subditos increpare debeat, edocetur.
Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem,
& amorem fugere, & execrari debent.
Episcopus debet esse sollicitus ad orationem.
Episcopi arbitrio relinquunt an oporteat ponere perpetuum
Vicarium in parochialibus vniuersis.
Episcopus Hierosolymitanus quantum Patriarchalis sessio-
nis locum, & honorem habuit.

Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Eccle-
sia constitutus.
Episcopi ubi se subseruiunt nomine prouinciae, quam susti-
nent, nationis, & prouinciae attenditur dignitas, & nobilitas.
Episcopi frequentius in Conciliis sedent secundum antiqui-
tatem consecrationis vniuersi.
Episcopi secundum suae consecrationis antiquitatem scri-
psit, & sederunt in Concilio Trid.
Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus,
intra duos, vel tres menses proprii Metropolitanani praesen-
tiam visitare accedere tenetur.
Episcopo negligente in executione victimarum voluntatum
Archiepiscopus exequitur.
Episcopus si promoueat in Archiepiscopum, an sit Index
appellationis a sententia quam ipse protulit dum erat
Episcopus.
Episcopi a delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed
ad Episcopum delegatum.
Episcopus Officium; ac minus in duobus praecipue con-
sistit, primo in cultu diuino; & Christiana Religione au-
genda; secundo in pascendis ac regendis ouibus sibi com-
missis.
Episcopus cura circa diuinum cultum, & Religionem ad
quatuor capita redigi potest.
Episcopi Officium circa fidem, & venerationem Dei est cu-
rare, ut omnes suae dioecesis animae fidem Christianam
suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes dispu-
tationes tollere.
Curare ut verbum Dei populo praedicetur, & lectio sa-
crarum Scripturarum ac Theologia habeatur.
Curare etiam ne verba, & sententiae sacrae Scripturarum ad
superstitiones, & alia profana adhibeantur.
Diuinus omnes, & sortilegos, & magicam artem exer-
centes, & docentes a dioecelibus suis penitus eradica-
re.
Miracula noua, reliquias, & imagines approba-
re.
Vouentes ut vota sua reddant, & cum impotentibus di-
spensare, & ut iuramenta licita seruentur, absol-
uendo eos qui possunt absolui.
Festa in Dei, & Sancto-um venerationem, ut ritè &
rectè celebrentur.
Episcopi curare debent ut Missae purè & pie celebrentur,
modo, loco, ac tempore debito.
Diuina officia, & horum Canonice ut debite, ac deuote
suis horis celebrentur.
Episcoporum curae mandatur, ut populis diuersarum
linguarum, Missae & officia, ac Sacramenta secundum
eorum linguas, & approbato ritus celebrentur.
Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specia-
liter verò Confirmationem, & attendere ut ea à ministris
idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.
Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebite
exigatur.
Sacramentorum omnium ius ac virtus ut à Parochis suis
populis exponatur.
Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.
Peregrinos clericos sine testimonialibus litteris suscipere
non debent.
Rationes ab testamentorum executoribus etiam Regula-
ribus exigant.
Abbatum negligentiam suppleant.
Confessorem Monialibus assignent.
Immunitates & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quae
in eis fieri prohibentur, seruent, & conseruare de-
bent.
Praedicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque
monita salutis tradere, praecipuum est Episcoporum
officium.
Animarum curae prouidere debent Episcopi, bonos &
idoneos Rectores, siue Curatos instituendo.
Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis et-
iam Episcopis dare debent Episcopi, nisi oporteat pu-
blicare.
Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes
corrigere.
Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac misera-
bilium personarum curam paternam gerere tenentur
Episcopi.
Prouidere debent Episcopi ne subditi sui inanibus & su-
perfluis sumptibus intendentes substantias suas con-
sumant.
Episcopi audita morte Romani Pontificis, tenentur cum suis sub-
ditis exequias celebrare, & quoridie pro felici noui Pontificis
electione

& Verborum.

electione fideliter orare.
Episcopi debent generaliter oues sibi commissas bonorum
operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, &
sacrificia Deo offerre.
Visitare totam dioecesim saepius personaliter debent Epi-
scopi.
Synodus quotannis convocare debent Episcopi.
Residere debent Episcopi.
Basilicas consecrare, & consecratas reconciliare si violatae
fuerint, ad Episcopum solum spectat.
Christina consecrare & Baptizatorum fontes Christmate sig-
nare ad Episcopum solum spectat.
Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & hu-
iusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum
solum spectat.
Episcopus, quae non possit alteri demandare, ostenditur.
Subiectas habere omnes & singulas personas suae dioecesis
pertinet ad iurisdictionem Episcopi.
Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac
omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere
debet Episcopus.
Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiastica
quoad quaedam sub suo regimine continere de-
bet Episcopus.
Dimissorias pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis
concedere pertinet ad Episcopum.
Constitutiones speciales in Ecclesia & dioecesi sua facere
pertinet ad Episcopum.
Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Eccle-
siasticas introducere pertinet ad Episcopum.
Episcopi licent circa celebrationem diuinorum & admini-
strationem sacramentorum multa quae annexa Ordini
communis sunt Presbyteris.
Episcopus capituli negligentiam supplere quodcumque po-
test.
Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in
Ordinibus iam susceptis, quam ad eosdem suscipiendos.
Episcopi in multis casibus Sedi Apost. referuatis dispensare
possunt, ubi necessitas magna coegerit, & periculum
scandali.
Episcopi in quibus casibus tanquam Sedi Apost. delegati
procedere possunt, ostenditur.
Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos & extemplos exer-
cere, & manus in iis, quae superiori referuatae, apponere
prohibentur.
Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione si-
ne causa liberare non possunt.
Episcopi à multis grauaminibus Religiosorum cessare iu-
bentur, quae in Canonibus exprimuntur.
Episcopi Angelis praesentur quatenus ecclesiam regere
scientia diuinitus communicata datum est.
Episcopi per suas dioeceses liberam habent potestatem, &
tribunal ordinarium.
Episcopi appellatur nonnunquam Praefules, interdum An-
tistes, & aliquando summi Sacerdotes.
Episcopus dicitur à verbo Graeco Episcopos, & significat
eum qui speculat, & inspicit.
Episcopus ante 30. annum consecratus non sit irregularis.
Episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet.
Episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia.
Episcopus carens minoribus Ordinibus potest validè eisdem
aliis conferre.
Episcopus qualitercumque excommunicatus occultus vali-
de Ordines confert, veramque dat eorum executionem.
Episcopus licet ab ordinare ignoretur excommunicatus, si
publicè pro tali habeatur, non liberat suscipiendam à
suspensione ordinis suscepti.
Episcopus Sacramentum conferens licet iniquus sit, tamen
gratiam qua caret largitur.
Episcopi consensus non requiritur in domicilio mutando, te-
netur tamen mutandus si ordinari velit portare testimonium
circa probationem qualitatis, moris, & sufficientiam ab
Episcopo loci unde digressus fuit.
Episcopus ratione domicilij tantummodo aliquem prima-
tonatur, vel minoribus Ordinibus initiare potest, non ve-
rò aliis.
Episcopo dioecesis subiectus quis efficitur quoad Ordines
suscipiendos, in qua beneficium habet.
Episcopus in cuius dioecesi est beneficium, potest ordinare,
vel dare licetias dimissorias, etiam si beneficium quoad

provisionem subiectum esset alteri Episcopo.
Episcopus ratione beneficij sibi subditos non solum potest
ordinare, sed etiam dispensare cum illis in interstitiis, &
etiam in illegitimitate ad minor. Ordin.
Episcopus faciens Ordines in aliqua dioecesi de licentia
dioecelani, ordinare potest non solum personas eidem Or-
dinario subiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum
dioecesium legitimas licentias atque dimissorias habentes.
Episcopus familiarem suum ordinare potest, si per triennij
secum fuerat commoratus, & beneficium quacunque frau-
de cessante statim re ipsa illi conferat.
Episcopi verbis afferentis quem esse familiarem, non credi-
tur.
Episcopus statim re ipsa familiari sub beneficium conferre
debet, seu paulo post.
Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si
pro necessitate, vel utilitate suorum Ecclesiarum iudicat
ordinandum.
Episcopus dispensare non potest cum suo familiari trienna-
li, aliis non subdito super illegitimitate, etiam ad minores
Ordines, nec super interstitiis.
Episcopus dispensare potest quoad interstitia cum familiari-
am ordinato, cui collatum fuit statim beneficium.
Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem,
potest & illi dimissorias concedere.
Episcopus titularis praetextu cuiuslibet familiaritatis, aut
continuae commensalritatis suae, aliquem absque proprii
Praelati expresso consensu, aut litteris dimissorias, ordinare
non potest.
Episcopi titulares, si aliquem promoueat ad quemcumque
Ordinem, sine licentia proprii Episcopi, sunt ab exercitio
Pontificalium per annum suspensi.
Pius V. summus Pontifex constitutionem edidit super
creandis huiusmodi titularibus Episcopis.
Episcopus si in aliena dioecesi inaduenienter Calices, vel cor-
poralia benedicat, à suspensione non excusatur.
Episcopus ordinarius ordinis conferens, seu Pontificalia
exercens in aliena dioecesi absque licentia Ordinarii loci,
aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur
ipso iure ab exercitio eorundem Pontificalium.
Episcopi si contra prohibitionem aliquem ad Ordines pro-
moueat, validè eos conferunt, licet paniri possint.
Episcopus alienus volens conferre Ordines in loco exem-
pto, non solum debet habere licentiam superiori loci ex-
pri, sed etiam illius Episcopi intra cuius fines locus exem-
ptus constitutus est.
Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto
etiam vocatus, nisi accederet licentia Episcopi dioecesis,
ubi locus est constitutus.
Episcopus alienus non potest à Patriarcha induci ad sube-
danda munera Pontificalia in dioecesi alienius Episcopi sus-
fraganei, nisi de ipsius licentia.
Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus vo-
luntariae iurisdictionis extra territorium, possuntque con-
cedere dimissorias.
Episcopus extra suam dioecesim quando possit exercere con-
tentiosam iurisdictionem.
Episcopo hodie praecipitur ne ordinandum dimittat, nisi
examinatum, & approbatum.
Episcopus ex alia legitima causa, quam aegritudinis, potest
dimissorias litteras subditis concedere ad Ordines, apud
alios Episcopos recipiendos.
Episcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimit-
titur, potest illum iterum examinare.
Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascumque
dimissorias à praedecessoribus, siue à Capitulo Sede va-
cante concessas reuocare.
Episcopus absens à sua dioecesi potest suis subditis dimissorias
concedere.
Episcopus alienum clericum sine expresso consensu, seu lit-
teris dimissorias sui proprii Episcopi ordinans suspensus
est à collatione Ordinum.
Episcopus suspensionem incurrit à collatione omnium Or-
dinum si aliquem alieno clerico sine dimissorias contulit.
Episcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Dioe-
cesis non est suspensus.
Episcopus ordinans extraneum bona fide, sub ratihabitione
proprii Episcopi non est suspensus.
Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vi-
tramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, gra-
uiter puniretur poena, quam si Italo illi conferret.
Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primam Ton-
suram subdito alterius Praelati sine eius expresso consen-
su conferat, per annum ab exercitio Pontificalium sus-
pensus est.
Episcopo attestanti se ordinasse clericum alienae dioecesis

Barbosa de Episcopo.

Index Rerum

De licentia proprii Episcopi etcitur. 2.226.18
 Episcopus confirmatus licet nondum consecratus stando in iure communi antiquo potest vnic beneficia & Ecclesias sua diocesis ex legitimis causis. 2.230.3
 Episcoporum manus est ordinandi faciendae diligens scrupulum ordinandorum proponere. 2.231.1
 Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viti, ordinandi genus, naturalia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari debent. 3
 Episcopus an cum vere neophyto dispensare valeat. 2.231.8
 Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines. 2.233.19
 Episcopus quae inquirere debeat antequam aliquem ordinet. 2.235.31
 Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, aut fiat irregularis, ostenditur. 2.267.9
 Episcopus super interstitiis temporum cum ordinando dispensare censetur, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum. 2.274.7
 Episcopus cum familiarum suo triennali sibi non subdito an possit dispensare in interstitiis remissis. 2.275.13
 Episcopus debet arbitrari patrimonii quantitatem, cum iure praescripta non sit. 2.278.11
 Episcopus vt recte arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, quae debeat attendi timari. 12
 Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum seu titij in Ecclesia aliquem ordinare. 2.280.17
 Episcopus tenetur ordinari a se sine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta largiri, etiam si talis ordinatus habeat patrem dittem, qui possit iuste alimenta denegare. 2.290.10
 Episcopus tenetur providere illi, cuius titulum ad quem promotus fuit, charrate vel alluione perit. 11
 Episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans si ipse eum curat an de altero teneatur prouid. reidiscitur. 14
 Episcopus tenetur supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem. 2.291.10
 Episcopus tenetur providere Ordinato a se sine titulo, quamuis illum solum promouisset ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, si antea sine illo promotus fuerat. 22
 Episcopo promouente mortuo tenetur eius successor, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non resistit. 23
 Episcopi possunt admittere sacerdotes externos habentes licentias commendatitias ad Missae sacrificium, & ad sacramenta administranda. 2.294.7
 Episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesijs Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, vixis licentis commendatitias, admitti fuerint. 8
 Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, vt sanctissimum Sacramentum in capellis, & alijs Ecclesijs non parochialibus pro adoratione asseruetur. ibid.
 De cultu, & veneratione sanctissimo Sacramento exhibenda. 9
 Miracula plura de hoc sanctiss. Sacramento facta. 10
 Miraculum refertur Neapoli factum. 11
 Miraculum refertur in diocesi Bracharen factum. 12
 Episcoporum privilegium, de quo in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. an sit per Concilium Trid. sublatum, ostenditur. 2.297.5
 Episcopus de iure communi poterit concedere, vt in sua diocesi extra locum suum in Altari portatili celebraretur. 6
 Facultas haec, an sit reuocata per Concil. Trid. disputatur, & pro affirmatiua parte allegatur. 7
 Pro negatiua tenent plures Doctores. 2.298.8
 Conciliantur haec contrariae opiniones, ita vt procedat deficienter necessitate, vel iusta causa: posterior vero illa stante. 9
 Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet. 2.299.1
 Episcopus potest legem condere, vt certum stipendium pro Missae sacrificio exigatur, ita vt laici non deit minus, nec Sacerdotes magis exigant. 2.301.8
 Episcopus non potest statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam. 9
 Episcopus potest cogere Regulares, vt in offerorio Missarum conuentualium declarent fidelibus, quae festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant. 2.304.21
 Episcopus non potest compellere obnoxiem Capellaniam, vt ipsi met celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod appellanti celebrent. 2.305.29
 Episcopus de consensu patroni, an possit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre. 2.308.45, 46
 Episcopi vigore priuilegij de quo in cap. vlt. de poenitent. in

suum Confessarium eligere an possint Sacerdotes sibi non subditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus. 2.313.21 vbi resoluitur negatiue.
 Episcopus an possit extra Diocesim confessiones eorum audire, qui essent sui subditi. 2.317.38
 Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & a suo Superiore tantum examinatum, ostenditur. 2.323.69
 Refertur S. Congreg. decisio num. seqq.
 Episcopus locum adificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegari. 2.327.2
 Episcopus, quae perpendere debeat in huiusmodi licentia regularibus concedenda. 2.328.5
 Episcopi, quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monasterijs nouis edificandis ordinant Clemeus VIII. in constitutione relata. 2.329.7
 Episcopus proprius, vel alius de ipsis licentia Ecclesias consecrare debet. 2.334.1
 Episcopus si pro Ecclesijs consecrandis a Fratris requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit. 2.335.11
 Episcopus Calices, ac Patenas consecrare debet. 2.338.35
 Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales. 2.340.51
 Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre Ordines minores. 152
 Benedictio haec Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine. 53
 Episcopus tertio monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare. 54
 Benedictio haec, & consecratio Virginum sunt Ordinis Episcopalis, & non possunt delegari non habenti illum Ordinem. 55
 Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione non potest claustra monialium intrare. 56
 Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, virgines, & consiciens Christum, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, si esset scandalum. 61
 Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus consecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis. 62
 Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diocesi sine diuorum Officiorum, & simplicem suis parulis in itineribus. 63
 Episcopus extra suam diocesim priuatim celebrans benedictionem dare potest. 64
 Episcopus, qui transiens per alienam diocesim rogatus a personis deuotis illas benedicere sine solemnitatibus, absque animo exercendi iurisdictionem, nullam penam meretur. 65
 Episcopus non potest in sua diocesi benedicere populum, & deferre vestes, praesente Legato de latere. 2.242.68
 Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebraretur, si nequeat celebrari in loco constituto. 2.353.8
 Episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundatione Ecclesiae impositas. 12
 Episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas beneficiorum requirementum in sua fundatione certum illarum numerum. 2.354.15
 Episcopus etiam sine Synodo congregata potest Missarum numerum diminueri, Abbates vero, & Generales non ita extra Capitula generalia. 15
 Episcopus grauius peccat, si multo tempore negligenter omittet confirmate. 2.357.9
 Episcopus tenetur Christum tantum conferendi gratia ad loca suae diocesis accedere, ad cuius expensas tunc non obligantur Ecclesiarum Rectores. 10
 Episcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunus, potest hoc Sacramentum administrare. 12
 Episcopus confirmans in sua diocesi subditos alterius, a suspensione & culpa excusat. 14
 Episcopus potest in alterius diocesi sine proprii Episcopi licentia dare subditis suis Tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali. 16
 Episcopus ad Confirmationem admittit debet omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus. 17
 Episcopus dum ministrat debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtuale. 2.358.19
 Episcopi cum conuictis de crimine infando, & iudicio condemnatis, nullo modo possunt dispensare. 2.419.30
 Episco

& Verborum.

Episcopus si absens sit, vel Episcopalis Sedes in eo tempore vacet, quo haec olea benedici debent, vicinior est perendus, vt ea consecret. 2.364.19
 Episcopus peccator si consecret Christum, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter. 16
 Episcopus vigore priuilegij sibi concessi a Trid. sess. 24. de re. form. cap. 6. potest dispensare cum promotor per saltum etiam postquam ministrauerit. 2.468.5
 Episcopus vnus contrahentis potest cum vtroque quamuis sint diuersae Diocesis in denunciationibus dispensare. 2.373.35
 Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus. 36
 Episcopus incumbit cura indagandi, an vera subit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationabili causa peccat mortaliter. 2.374.50
 Episcopus in bigamia vera, vel interpretatiua ad ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare nequit. 2.475.22
 Episcopus dispensare valet in bigamia similitudinaria, si Clericus cum vnica, & virgine matrimonium contraxerit. 2.476.28
 Poterit dispensare in bigamia similitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, si ex delicto oriatur. 27
 Episcopi iurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem, potest eius Vicarius validè interesse Matrimonij, aliisque committere. 2.384.119
 Episcopus non valet dispensare a suspensione triennali. 2.390.166
 Episcopus non potest absolueri a suspensione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Trid. sess. 24. de re. form. c. 6. 167
 Episcopus in his, quae sunt de genere permissorum, potest ex re iurata intra propriam diocesim ea omnia, quae Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, nisi per sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur. 2.397.16
 Episcopus videtur absolueri potestas esse concessa, quoties conditor Canonis censuram abolutionem non reseruauit. 17
 Refertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expresse, vel tacite conceditur dispensandi facultas. 18
 Episcopis sit dispensandi facultas a lege, vel tacite vel expresse. 2.398.21
 Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine iusta causa, non tenet dispensatio in vtroque foro. 23
 Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis, quamuis absolute permittat dispensationem. 2.399.25
 Episcopus super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare. 26
 Episcopus, vel Archiepiscopus in suae diocesis Synodi constitutionibus valide dispensat. 2.400.3
 Episcopus quamuis valide dispensent in praedictis constitutionibus sine causa, peccabunt mortaliter, vero non de iure scandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter. 4
 Episcopus non potest dispensare in suis constitutionibus a se iuramento signatis. 5
 Nec etiam constitutio transferit in contractum ad modum alterius. 2.401.6
 Nec etiam praedictae constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatae. 7
 Episcopus potest dispensare in impedimentis, quae impediunt matrimonium contrahendum, sed non diuini contractum. 2.402.2
 Episcopus potest dispensare in impedimento dirimenti, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius Nuncium poterit recurrere. 3
 Intelligit, quando Matrimonium contractum fuerit bona fide. 4
 Episcopus in praedictis dirimentibus impedimentis potest dispensare, dum postulauerit vrgentissima necessitas. 2.403.5
 Episcopus data huiusmodi vrgentissima necessitate, poterit dispensare in impedimentis cognationis ortae ex Baptismo tempore necessitatis non solemnitatibus collata. 7
 Episcopus potest ad petendum debitum dispensare cum coniuge, cui debiti potest esse interdicta propter cognationem spirituales, vel affinitatem superuenientem post matrimonium. 8
 Episcopus potest dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali orta inter ipsomet coniuges. 9
 Episcopus in praedictis casibus non potest dispensare, quando

facile recurri potest ad Nuncium Apostolicum. 2.404.10
 Episcopis conceditur potestas dispensandi in dictis impedimentis occultis pro solo conscientiae foro. 2.405.10
 Episcopus potest delegare facultatem dispensandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, casu quo potest ipse dispensare. 14
 Episcopus si dubitetur an res egeat dispensatione, potest declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare. 18
 Episcopus cum minoribus non habentibus requisitam aetatem ad matrimonium, potest dispensare, vt illud incant, quando sunt prope aetatem, & dubium est, an malitia eam suppleat. 2.405.10
 Episcopus habet potestatem suorum subditorum iuramentum praestita intuitu diuini obsequij, & vota dispensandi. ibid. 1
 Causa iusta, & rationabilis requiritur ad dispensandum in his votis, & ne fiant in tertij prauidicium. 2
 Episcopi electi, & confirmati quamuis nondum consecrati possunt in praedictis iuramentis dispensare. 2.406.6
 Episcopus non consecratus dicitur vere Episcopus quoad omnia, quae pertinent ad potestatem iurisdictionis. 7
 Episcopi, alique Praelati an possint facultatem concedere suis Confessariis, in quibus ipsimet Praelati dispensare possunt cum suis subditis. 2.408.21
 Episcopus non potest dispensare in iuramentis, seu votis conditionalibus de materia alijs reseruata, etiam pendente conditione. 2.410.5
 Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus. 2.411.15
 Episcopus potest pro certa festiuitate, vel occasione interdictionem ad tempus suspendere, secundum aliquos. 2.414.1
 Contractum defendunt alij. 2
 Distinctionis sceleris has contrarias opiniones ad concordiam reducant alij. 3
 Verior opinio est, quae indistinctè tenet Episcopum nullum interdictionem posse suspendere, etiam illud proleuere. 4
 Episcopus violans suum interdictionem incurrit poenas Iuris & irregularitatem. 2.416.10
 Episcopus ex priuilegio Iuris eximitur a generali interdictione loci, nisi dederit causam interdictioni, vel in eo culpabilis sit. 11
 Refertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica licet tempore interdictionis cum moderamine capite almae majestatis, consecrare Christum quinta in Cena Domini. 2.417.14
 Episcopo non licet ponere interdictionem generale personale pro culpa vnus priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papae. 17
 Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas. 2.418.1
 Episcopus electus, & confirmatus, quamuis non consecratus, potest in casibus sibi permissis dispensare. 2.419.2
 Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit, concessa ab eo Concil. dispensandi facultate non gaudent. 3
 Episcopus ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam. 6
 Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur. 2.420.9
 Episcopus an possit committere alijs hanc dispensandi, & absolueri potestatem, referuntur quatuor diuersae opiniones. 11, 12, 13, 14
 Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, vt secum dispenset. 2.421.15
 Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor. 2.423.25
 Episcopus dispensare poterit etiam si actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum. 26
 Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria. 2.424.32
 Etiam si melius deprauatus obtinuerit abolutionem ab iudicio crimine. 33
 Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit. 34
 Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & punire iam iudicio finito. 35
 Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebravit, vbi delictum fuerit occultum. 40
 Episcopus potest dispensare secum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, vel Episcopo

ptui, aut à censura irritero, dummodo delictum sit occultum. 2.425.42
Episcopus non potest absolueri à censuris incurtis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum. 45
Episcopus potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio iusto, vel facto auctoritate legitima, & iusta de causa. 2.428.47
Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proveniente, modo delictum sit occultum. 48
Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum. 2.428.61
Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio iusto, vel casuali exequuto sine diligentia. 2.429.62
Episcopus quod non habeat potestatem, & iurisdictionem examinandi, & approbandi non va miracula, quæ fundant fundamenta, ostenditur. 2.432.1
Contrarium verius. 2
Episcopus post Concil. Trident. per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientie absolueri in sua diocesi hæreticos sibi subditos, occultos tamen, tenent multi Doctores. 2.435.21
Doctores prædicti reprehenduntur. 2.436.22
Cap. 1. præfessu Bullæ in Cæna Domini, refertur. 2.436.23
Vestor sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absolendi occultos hæreticos. 2.4
Episcopi à S.D.N. Papa facultatem petunt absolendi prædictos hæreticos occultos. 2.437.25
Episcopi ab Illustriss. DD. Cardinalibus Urbis & Orbis generalibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absolendi occultos hæreticos. 2.438.34
Episcopi in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in locis, seu diocesis, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudicialium plenè servari non potest, quam practicam, & modum retinere debeant, ostenditur. 2.440.35
Episcopus non potest concedere, ut cum excommunicato communicetur. 2.446.37
Excommunicatos tenetur vitare Episcopus prout cæteri. 38
Episcopus potest dispensare cum habentibus membrum occultum, siue manifestum non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidii præsumptio, atque huiusmodi membrum, non reddit ipsum impotentem ad celebrandum. 2.453.59
Episcopi est determinare, quando dubitatur sit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impedit, etiam respectu irregularium. 61
Episcopus cum solemniter penitentibus propter necessitatem, vel utilitatem ad suscipiendos Ordines minores dispensare potest. 2.454.8
Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi. 2.456.31
Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium simplex. 2.462.19
Episcopus an possit cum illegitimo dispensare ad beneficium, quod non iure communi, sed statuto, vel consuetudine Sacrum Ordinem requirit. 2.463.21
Episcopus cum illegitimis potest dispensare ad Canonicatus Ecclesiarum Collegiarum. 22
Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad dimidias portiones, seu inferiora beneficia Ecclesiæ Cathedralis. 23
Episcopus dispensare potest cum illegitimo ad beneficium simplex habens accessorie annexam Parochialem. 24
Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus huiusmodi dispensationes impertiri. 25
Episcopus non potest dispensare cum illegitimo super pluralitate beneficiorum simplicium. 2.464.28
Episcopus cum illegitimis ad beneficia requiruntia Sacrum Ordinem dispensare non potest. 30
Episcopus cum illegitimis ad Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis dispensare non valet. 31
Contrarium sentiunt aliqui. 32
Sub distinctionis federe componuntur. 33
Episcopus an possit dispensare cum Clerico coniugato. 35
Episcopus promovens ad Ordines illegitimum, seu alium qui de iure communi promoveri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, an intelligatur cum eo dispensasse. 2.465.37
Episcopus potest dispensare ad Ordines cum illiterato ali-

quod principium Grammaticæ habente, & spem addiscendi in futurum ostendente. 2.469.13
Episcopus consecratus ab Episcopis excommunicatis, vel suspensis, an recipiat consecrationem. 2.471.13
Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in huiusmodi interdictis dispensare: & quæ sit legitima causa. 2.473.4
Episcopus cum Religiosis dispensare potest in interdictis. 2.474.10
Episcopus in bigamia vera, vel interpretativa ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest. 2.475.22
Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericus cum unica & virgine matrimonium contraxerit. 2.476.26
Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, poterit dispensare, si ex delicto oriatur. 27
Episcopo coadiutorem nemo dat nisi Papa. 3.8.8
Episcoporum maiores causas solus dirimit, & cognoscit. 10
Episcopos è gradu dignitatis deicit, & deponit, ac restituit. 11
Episcoporum admittit renunciationes. 12
Episcopi, & locorum Ordinarii litteras processus Bullæ in Cæna Domini, semel in anno solemniter publicare tenentur. 3.15.81
Episcopus, aut patronus, tam Ecclesiasticus, quam laicus, qui à collatione, aut suspensione suspensus beneficium contulerit, aut ad id præsentaverit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.25.147
Episcopi, alique Prælati permitrentes ritum, habitumve Fratrum, & locorum Ordinariorum, &c. 3.35.239
Episcopi quando excommunicationem nemini referatam incurrant. 3.38.265
Episcopi singuli cum nomen suum alicui adni, cuius ipsi sunt auctores, inscribunt, post Deum Sedi Apost. Episcopatum acceptum referunt. 3.39.272
Episcopus causa cognita potest diminuire, & relaxare de penitentia, quam Papa imposuit. 3.40.278
Episcopi omnes quorum casuum absolutionem sibi referant possunt. 3.41.285
Episcopi cognoscunt de blasphemis, quæ hæreticæ non sunt, & puniunt. 3.60.93
Episcopus nominatim excommunicatus non toleratur, si suspensus, irregularis, aut interdictus non potest validè aliquid absolueri à referatis, aut dare alteri Sacerdoti licentiam absolvendis. 3.73.1
Episcopi in casibus referatos à seipsis incidere non possunt, & cur. ibid.
Episcopus si absit in longinquis partibus, Capitulum administrare debet, si vicarius mori contingat, vel per portentiam Regiam è regno eiiciatur. 2
Episcopus potest vices suas delegare absolvendis à casibus referatis. 3.74.4
Episcopus concedens alicui omnem suam auctoritatem ad audiendas Confessiones, non videtur ideo concedere casus sibi referatos. 6
Episcopi ultra tres menses singulis annis quando possint à suis Ecclesiis abesse. 3.82.5
Episcopus iuste potest abesse ab Ecclesia, occurrente temporali persecutione personarum, & non Ecclesiæ, vel aliarum partium suarum. 8
Non potest abesse propter perpetuum morbum. 9
Episcopi tempore Sanctissimi, an possint abque licentia speciali peregrinari ad Urbem Iubilæi adipiscendi causa. 3.83.11
Episcopi lege residendi Summi Pontificis consensu solvi possunt. 11
Episcopus evidenti Reipubl. exigente utilitate potest esse legatus, siue Orator Principis secularis. 16
Episcopi in Curia Regum, & aliorum secularium Principum fugientes munere & officio Regij Præsidis, Confessarii, vel consiliarii, quando à residentia exculentur. 17
Episcopus absque iusta causa à sua Ecclesia absens, quas penas incurrat, ostenditur. 3.84.21
Episcopus si initio mensis, vel per momentum abfuerit à sua diocesi, nihil illi proderit, si eodem mense redeat antequam vacet beneficium, quominus Papa de eo provideat. 3.89.43
Episcopus si initio mensis præsens fuerit, & vacaverit beneficium, illudque vi alternatim contulerit, moxque recesserit, nihilominus irrita erit illius provisio, & Papa providebit, tanquam de referato. ibid.
Episcopus quando fuit præsens tam in principio mensis, quam tempore vacationis, sed ante ipsam vacationem recessit ad modicum tempus, an possit uti alterpatina. 3.90.11
Episcopo non residente in aliquo ex quatuor mensibus sibi à Papa mutatis, si contingat casus vacationis, Papa non confert iure devolutivo, sed ex titulo primæ reservationis. 3.91.50
Episcopus in principio mensis recedens, cur ita absens non gaudeat alternatim in reliqua parte mensis. 3.94.64
Episcopus potest compellere Rectores ad residendum non obstante consuetudine residendi in loco distant à Parochia per sex millia. 3.95.76
Episcopo non licet pro Cathedrali Ecclesiæ servitio, & item suo, aliquem ex curatis suæ diocesis ex ipsorum Ecclesiis, constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere. 85
Episcopus non potest vii opera Parochi in visitatione, vel in alio servitio suæ diocesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relicto idoneo Vicario. 86
Episcopus procedens per subtractionem aduersus Parochos non residentes, iuxta Tridentinum servare interualla, de quibus seff. 6. cap. 1. 3.97.104
Episcopus ob legitimam causam dare potest Canonicis suis facultatem, ut possint abesse per quatuor menses. 3.99.123
Episcopus Canonicis sibi servientibus indulgere potest, ut in absentia præbendarum, seu portionum suarum fructus percipiant. 3.101.143
Episcopus Canonicum, seu Capellanum ex causa legitima comprehensa in cap. vnic. de cleric. non resid. à residentia sine consensu aliorum Canonic. excusare potest. 3.102.144
Episcopus ob legitimam causam potest dare Canonicis licentiam absentis quatuor mensium. 145
Episcopus non potest creare vicarium ante apprehensionem possessionis Episcopatus. 3.113.3
Episcopus etiam data facultate vicario conferendi beneficia potest præuenire. 3.123.65
Episcopus in remotis agere quando dicitur. 3.123.98
Episcopus an teneatur Vicarium sibi constituere, ostenditur. 3.125.125
Episcopus potest binos principales Vicarios creare, ut causarum expeditioni facilius consulatur. 126
Episcopus duorum diocesium etiam æquè principaliter vitarum, non potest duos Vicarios generales constituere in principalibus locis prædictarum diocesium. 129
Episcopus si fuerit maior excommunicatione notatus, & publicè denunciatus, eius officialis, seu Vicarius generalis iurisdictionem suam excedere non potest. 3.127.146
Episcopi iurisdictione Sede vacante ad Capitulum devoluitur. 3.129.157
Episcopus prouisus non potest Episcopatum administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis. 3.130.161
Episcopus per se rationem administrationis officij gesti à Vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire potest. 3.133.182
Episcopus vniuersalis Ecclesiæ est Summus Pontifex. 3.150.5
Episcopus Episcoporum dicitur Summus Pontifex. 5
Episcopo dignitatem, vel beneficium facta collatio non valet nisi ex dispensatione Papæ. 3.160.75
Episcopo seculari, vel qui renunciauit Episcopatu facta collatio, præsertim de beneficiis simplicibus, valet. 76
Episcoporum nominatio, Lusitanis, Hispanis, & Gallis Regibus iurisdictionis titulo competit. 3.162.88
Episcopus, vel is ad quem spectat collatio, si infra sex menses non disposuerit, collatio devoluitur ad Superiorem. 3.185.10
Episcopus an possit statuere, seu limitare certum numerum personarum ad concurrendum in concursu Parochialium, remissive. 3.198.51
Episcopus potest secundum beneficium conferre illi, cui primum ad eam honestè sustentandum non sufficit. 3.216.5
Episcopus non potest indulgere cuiquam, ut ante decimum quartum annum inceptum, beneficium simplex obtineat, quod si faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla. 3.202.75
Episcopi parochianos ad Ecclesiam reparandam, in casibus quibus teneatur, cogere possunt. 3.223.8
Episcopus sine licentia Papæ non potest de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ, fabricæ alterius assignare. 3.224.17
Episcopus potest vnic beneficia absque patroni Ecclesiastici consensu si iurisdictionis Ecclesiastici sint. 3.234.31

Episcopus non potest dismembrare fructus vnius beneficii, & illos alteri applicare sine solemnitatibus. 3.238.20
Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare, cessante pacto, quod recipiens beneficium pinguius soluat, aliquam pensionem suo tempore duraturum. 3.243.14
Episcopi, eorum quibus resignantur beneficia, debent observare, ut resignantes, si sint in sacris constituti, habeant aliunde unde vivere, & vitam commode sustentare possint. 3.246.47
Episcopi admittentes liberas beneficiorum resignationes non debeat illa suis conferre, quod an in Hispania servetur, dubitat Garcia. 48
Episcopi beneficia eorum ipsi resignata, si consanguineis resignantium, aut suis conferant, quam penam incurrant, ostenditur. 49
Episcopus non potest eligere in patronatus ex augmento doris. 3.251.16
Episcopo antequam præster consensum super Ecclesiæ adificatione, quæ de necessitate debeat requirere, ostenditur. 3.253.29
Episcopus regulariter non potest derogare qualitatibus in beneficii fundatione apposis. 34
Episcopo pertinet in erectionis limine examinare locum, doris congruentiam, & futurum regimen. 3.254.38
Episcopus quas leges & condiciones per fundatorem peractas admittit, vel rescire poterit. 40
Episcopus licet conferat beneficium filio legitimo, vel nepoti idoneo. 3.271.94
Episcopo elapso tempore ad præsentandum, potest patronum ad præsentandum admittere. 3.280.170
Episcopus præsentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissentia potest irritari, qui si intra terminum non reclamauerit, manet omnino firma collatio. 171
Episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis instituire. 3.281.176
Episcopi in collatione beneficiorum suæ Diocesis de iure communi fundatam habent intentionem. 3.282.177
Episcopi male instituentis culpa patronis non nocet. 179
Episcopi tenentur visitationem per seipsum exequi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur. 3.288.2
Episcopus in delictis tam grauibus, quam leuibus contra Canonicos necesse est, ut cum adiunctis procedat. 3.289.9
Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, non potest visitationem, & correctionem à se abdicare. 3.290.2
Episcopus duobus modis potest esse in Capitulo, primò ut Episcopus, secundò ut Canonicus. 16
Episcopus quando est in Capitulo tanquam Episcopus, debet sedere in superiori loco ornato, & præparato, & proponere sicut caput Ecclesiæ & Capituli, & ordinare omnia quæ in illo actu debent fieri. ibid. vti. si Episcopus.
Episcopus non habet vocem decisivam in rebus pertinentibus ad Capitulum, sed solum potest proponere, exquirere, & reassumere. ibid.
Episcopus, an & quando possit Capitulum convocare. ibid.
Episcopus quando assit in Capitulo ut Canonicus, quia in eadem Ecclesia est præbendatus, obtinetque ius Canonicæ, debet sedere in sua propria sede apparatus, & ornata, & primus debet dicere suam sententiam. ibid. vti. quando.
Episcopus vocem in Capitulo non habet. 17
Episcopo visitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, meliorque minus propofita pena excommunicationis. 3.292.29
Episcopus visitans quando tanquam suspectus recitari possit, ostenditur. 3.293.38
Episcopus potest præstituire terminum Archidiacono, ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum. 40
Episcopus visitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Ecclesiæ est pauper, & ille non indiget. 3.295.51
Episcopus per seipsum Ecclesiæ exemptas visitare potest, licet in inferioribus Prælati sint subiectæ. 3.298.12
Episcopi incumbentes correctioni, & visitationi exemptorum tanquam Sedis Apost. delegati, possunt contra Conservatores impediens procedere. 3.300.25
Episcopi valent laicos compellere ad executionem piarum voluntatum. 3.312.60
Episcopi arbitrio relinquunt an tempore Quadragesimæ, & Adventus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum sit. 3.316.31

Index Rerum

Episcopus si negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiscopus supplet eius negligentiam. 3.319.4
Episcopus potest compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiam si testator prohibuisset. 3.333.8 sed verius n.10
Episcopus, qui post Concilium provinciale celebratum infra sex menses non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, clericos, & vniuersam plebem suæ diocesis, eiusque omnia gesta in Concilio provinciali non refert, suspensionem duorum mensium ab officio incurrit. 21
Episcopus, qui sciens Sacerdotem subditum suum pro Sacramentis administrandis aliquid præmij accipere, nisi fuerit sponte, & voluntaria oblatio, & eum negligit corrigere, suspenditur ad duos menses. 22
Episcopus, qui condonaueit penam contentam aduersus incendiarios in cap. pessimam 23. quæst. 8. per annum ab officio Episcopali suspenditur. 23
Episcopus per annum suspenditur non seruans constit. Concilij Lugdunen. relata in cap. quamuis, de elect. in 6. 44.6
Episcopus habens amplam diocesim volens cognoscere de causis in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo. 3.334.5
Episcopus potest animaduertere in Rectores Hospitalium, Leprosorum, &c. qui negligunt administrare, vt oportet. 12
Episcopus debet ius dicere in loco honesto, & more maiorum, & sine incommodo litigantium. 3.335.5. vers. Nec obstat.
Episcopus non potest cogere subditos ad litigandum in loco valde distant, quando causa est modica, sed debet vel ipse accedere vbi veretur litigium, vel alium delegare. ibid. vers. Nec etiam obstat.
Episcopus extra diocesim vt priuatus habetur. 3.335.8
Episcopus expulsus à sua diocesi, petita, licet non obtenta licentia, potest in aliena subditis suis iurisdictionem administrare. 10
Episcopi arbitrio relinquuntur quantum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commodè Sacramenta sumere inde possint parochiani. 3.339.2
Episcopus potest sibi sepulchrum eligere vbi cumque voluerit, etiam extra diocesim, & extra terminos limites prouincie. 3.351.40
Episcopus & Canonici deputati à Capitulo non debent exigere rationes quo recitantur Horæ canonicæ, & Diuina celebrantur. 3.354.44
Episcopi an possint Presbyteris singulos aureos, aut aliam summam singulis annis soluendam imponere, ostenditur. 3.369.13
Episcopalia in locis exemptis Episcopus nec exigit, nec percipit. 3.371.12
Episcopus, cui legatum absoluere relictum est, potest infirmum Canonicam vindicare portionem. 3.373.30
Episcopus subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos clericos compellere ad charitativum subsidium soluendum. 3.378.5
Episcopi, Archiepiscopi, Primate, seu Patriarche in ciuitatibus, & Diocesis suis possunt data manifesta, & rationabili causa subditos ad subsidium charitativum cogere. 7
Episcopus posse eximere à sua potestate, qui teneant referuntur. 3.351.1
Episcopus non potest in totum à sua potestate eximere. 3.392.2
Episcopi locorum Ordinarij hodie non possunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illust. Cardinalibus Inquis. in plena Congregatione. 3.394.7
Episcopi, & Inquisitores hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra urbem requiritur. 10
Episcopis quibus in locis tam iuris communis, quam Concilij Tridentini. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apostolicæ procedant, remissiuè ostenditur. 3.398.1
Episcopi cum tanquam delegati Sedis Apostolicæ cognoscunt, quod Ordinariam iurisdictionem habeant, adducuntur aliqua fundamenta, sed contrarium verius. 3
Respondetur fundamentis primæ opinionis. 4
Episcopus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendam contra clericos omnes, tam ledentes, quam ludum spectantes, an incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis causa luserit, ostenditur. 3.404.27
Episcopus, qui commisit contra præceptum in diocesi ete-

rius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidit in illam. 28
Episcopus quibus casibus possit statuere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum, ostenditur. 3.405.3. & seqq.
Episcopus tanquam delegatus Sedis Apost. procedit in monitorijs vigore significauit expeditis à Summo Pont. 3.425.41
Episcopus extra suam diocesim existens, potest facultatem concedere, vt in ea publice reliquæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ. 3.435.16
Episcopus confirmatus, licet non consecratus, potest concedere licentiam, vt à nouitio possit fieri dispositio bonorum temporalium. 3.441.3
Episcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo Jcaudam explorare teneantur, ostenditur. 3.448.1
Episcopus non ingreditur claustrum, sed stat ante fenestellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem, 3.449.6
Episcopus potest animaduertere contra Abbatissas, aliasque Superiores habitum sacrum dantes, vel patientes proficere Moniales. 10
Episcopi procurare debent, vt in omnibus monasterijs sibi subiectis Ordinaria, in alijs verò Sedis Apostolicæ auctoritate clausura Monialium inuolubiliter obseruetur. 3.461.3
Episcopus non potest impediri quominus ingreditur septa monasterij ipsius Regularibus, subiecti ad effectum videndi, si clausura seruata sit, vel non. 8
Reprobari opinio Fr. Ludou. Miranda. 9
Episcopi consensus absque alia Superioris Regularis voluntate an sufficiat, vt possit aliquis ingredi septa monasterij monialium exemptarum in casibus necessarijs, ostenditur. 3.469.40
Episcopi ingredientibus monasteria Monialium sibi non subiecta sine licentia Superioris, in scriptis, includuntur sub decreto Concil. sess. 15. de Regular. cap. 5. 3.470.42
Episcopi, & Superiores Prælati sicut possunt alij facultatem concedere ingrediendi monasteria Monialium sibi subiecta in casibus necessarijs, ita etiam & ipsi visitationis, aut alterius causæ necessaria intrare possunt. 43
Episcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatissæ præesse potest, claustra Monasterij ingredi non valet, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audire, 46
Episcopus imponens penam eunti ad monasterium suæ diocesis, comprehendat tam subditum, quam non subditum. 3.477.75
Episcopus quoties rationabilis causa subsit, non solum semel, sed & cum pluribus vicibus potest charitativum subsidium exigere. 3.479.36
Episcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares. 3.486.2
Episcopus hodie nullum potest ad professionem monasticam admittere. 5
Episcopi super Regulares, etiam Ordinis S. Iohannis Hierosolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipsi exercent. 3.494.28
Episcopus habet potestatem abrogandi, vel subrogandi dies festos prout sibi magis expedire videbitur. 37
Episcopus procedere potest contra laicos non obseruantes festa. 3.495.41
Episcopus per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere potest Superiores Regulares, vt nouitis nolentibus profiteri, omnia bona restituant, quæ tempore ingressus in monasterium detulerunt. 3.496.47
Episcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbi que locorum deputati Inquisitores procedere possunt, & seuerè animaduertere in Regulares audentes publicè afferere, quod B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali. 3.497.58
Episcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui, cum debeant esse contenti vnica campana, plures habent. 3.498.62
Regulares punit Episcopus, qui sibi Episcopalia arrogant. 63
Episcopus amota omni appellatione componit controuersias omnes inter Regulares in processibus publicis contingentes. 3.499.71
Episcopus potest iudicare & punire delinquentes. 3.515.5
Potest suas sententias exequi. 6
Episcopus, siue eius Vicarius punire poterit excessus officialium laicorum, qui Curia Archiepiscopali inseruiunt. 3.516.15

Episcopi

& Verborum.

Episcopi pro Pastoralis officio omnia crimina in suis diocesis à quibuscumque commissa, punire possunt, ac debent. 3.519.31
ad Episcopum solum spectant causæ plures ciuiles, & non ad laicum. 32
Episcopi quoque cognoscere possunt si vidualia plus æquo venundantur aduenis, quam ciuibus, vel etiam ipsi ciuibus: vel si aromatarij, & huiusmodi merces falsas pro bonis vendant. 35
Episcopi, ac reliqui Ecclesiarum Prælati, & Ecclesiastici iudices, ne dum contra laicos delinquentes censuris Ecclesiasticis procedere possunt, sed etiam eos personali ter capere, & in carcerem detinere valent. 36
Conferendo quid hodie teneat, explicatur. 3.520.37
Episcopus in prauis elemosinarum questores, & quamuis laicos, potest animaduertere. 3.524.12
Episcopus contra exemptos cognoscit in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requiritibus. 3.529.31
Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines sacros, suspensus est à collatione vtriusque. 2.531.12
Episcopus ordinans in aliena diocesi absque licentia expressâ Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditos à Pontificalibus suspenditur. 23
Episcopi rituales conferentes Ordines, aut primam Tonsuram à licui non habenti litteras dimissorias, incurruntsuspensionem per annum à Pontificalibus. 24
Episcopi, & Prælati Ecclesiarum, qui procurant, vt Clerici capiatur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apostol. Sedem ad ipsum ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum ad triennium. 3.533.29
Episcopi suspenduntur per triennium ab officio, si odio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæresis contra aliquem procedere omiserint. 3.534.30
Episcopus accipiens aliquid in visitatione, in pecunia, vel vidualibus, vltra id quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesie, donec duplum restituat. 31
Episcopus suspenditur à Pontificalibus, & ingressu Ecclesie si non seruauerit ea, que in Extrarog. 2. de elect. tom. XXI. statuta sunt. 32
Episcopi suspenduntur, qui in causis alienationis rerum ecclesiasticarum, in detrimentum ecclesiarum vtriusque potestate eis commissa. 3.535.37
Episcopus in illis casibus, in quibus beneficiorum resignationes potest recipere, si contrafecerit, à beneficiorum collatione tandem sit suspensus, donec remissionem à Romano Pont. meruerit obtinere. 39
Episcopus qui iudicem casuum gratiarum, & indulgentiarum soluto certo pretio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesie, & perceptione fructuum. 40
Episcopus etiam ignoranter consecratus ab aliqua censura interitus, non tolerato, suspenditur ab Ordine Episcopali, seu Pontificalibus. 3.536.43
Episcopus negligens procedere contra simoniacos suspenditur. 50
Episcopus consecratus sine consilio, & præsentia Metropolitanæ suspenditur. 52
Deponi, aut priuari à prouinciali Concilio non potest Episcopus. 3.537.2
Episcopi, eorumque causæ summo Pontifici immediate subiciuntur. 3.538.5
Episcoporum numerus præscriptus à Concilio, an requiratur quando cognoscitur contra Episcopum à iudice per Papam delegato, ostenditur. 3.539.10
Episcopi, ac alij beneficiarij non Monachi testari non possunt ex fructibus suorum beneficiorum, qui à lege Canonica prohibentur. 3.543.5
Episcopi quare de acquisitis intuitu Ecclesie, sicut clerici secundum hodiernam consuetudinem testari non valeant, ostenditur. 3.544.7
Episcopus de bonis intuitu Episcopatus tam verè, quam præsumptiuè acquisitis, præter Ecclesiam, nullum potest facere hæredem. 9
Episcopus transfatus tenetur priori Episcopatu relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de redditibus prioris Episcopatus quæstia. 3.546.16
Episcopus titularis acquirit Pontifici. 3.550.31
Episcopus non tenetur ratam habere alienationem factam à prædecessore, cum Ecclesia relinquatur hæres. 3.552.1
Episcopum non tenent ratam habere alienationem prædecessoris, qui teneant. 6
Episcopo resignanti quod mille remaneant, vel non remaneant, cui incumbat, ostenditur. 3.561.14

Episcopus in sua ciuitate Episcopali pensionem super Episcopatu impositam soluere tenetur. 3.564.7
Episcopus proprius necessarius est aduersus si Clericus aduersus Clericum negotium habeat. 3.570.1
Episcopus eo ipso quod exerceat iurisdictionem in vna parte diocesis, videtur constitui in quasi possessione exercendi dictam iurisdictionem quoad alias partes, in quibus alter non habet particularem quasi possessionem. 3.579.36
Episcopus negligente prestare ab solutionem ab excommunicatione à se lata in eum, qui ex iusta causa perit absolui, potestas absoluendi an ad Archiepiscopum deuoluatur ex capite negligentie, ostenditur. 3.589.27
Episcopo negligente concedere iuste petitum consensum ad decimas, & ad Romanum Pont. pro eo consensu præstando recurrendum est, & non ad Archiepiscopum. 3.590.28
Amplia quamuis negligens sit inferior Episcopo, vt num. 33.
Episcopus in conferendo negligens potest beneficium sic deuolutum vitare. 3.596.63
Episcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficium ad suam collationem separatam à Capitulo spectantia, collatio deuoluitur ad ipsum Capitulum. 3.598.75
Episcopus vbi fuerit exemptus, & Rom. Pont. immediate subiectus, eo negligente potestas ad solum Rom. Pont. deuoluitur. 79
Episcopus exerceat iurisdictionem in loca & personas suæ diocesis, licet exemptionem allegent nisi priuilegio exhibito, & diligenter excusso. 3.603.25
Episcopo sine possessione non datur mandatum de manutentione in quarta decimarum, super qua habet de iure communi fundatam intentionem. 3.605.42
Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, non potest visitationem, & correctionem à se abdicare. 3.607.2
Episcopi vt ad synodum celebrandam allicere ntur, statutum fuit vt Cathedralium in honorem Cathedræ solueretur ab omnibus vocatis ad synodum. 3.609.4
Episcopus contra Episcopum locum per se conuersum ad Fidem triennio præscribit. 3.612.13
Episcopo capto à paganis, seu schismaticis tunc Sedes Episcopalis quasi vacare dicitur, & iurisdictione Episcopalis pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiscopum. 3.615.17
Episcopus quando captus fuerit à paganis, vel schismaticis ad que extendatur, & circa que versetur administratio Capituli, remissiuè. 3.616.20
Episcopus absens, vide Absens.
Episcopi absolutio, vide Absolutio.
Episcoporum consecratio, vide Consecratio.
Episcoporum electio, vide Electio.
Episcopi Iurisdictione, vide Iurisdictione.
Episcopi Suffraganei absentia, vide Absentia.
Epistola, quam ad nepotem scripsit Clemens I V. refertur, 1. 93.32
Epistolam canere, vel Sacrificii officio fungi in Ecclesijs pauperum vsus illegitimi nullo modo possunt. 3.227.10
per Epistolas cum absentibus, tanquam presentibus loquimur. 3.478.79

E Q

Equites Capellani Religionis S. Stephani Papæ ad Ecclesiam seculares presentari possunt. 3.174.173

E R

Eremitæ antiqui tenuissimo victu vsi fuerunt. 1.75.18
Eremitæ, qui nullam proficentur Religionem, exempti non sunt à potestate seculari, nec priuilegio Canonis gaudent. 2.253.42
Eremitæ professionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent. 43
Vel votum aliquod apud Prælaturam Ecclesiasticam, ibid.
Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed vterius oportet vt illum præcesserit titulus officij exerciti. 2.312.63

E T

T. & principales dignitates in Collegiatis, non comprehendunt plures dignitates, quam vnâ in qualibet Collegiata. 2.462.15
Regula 3. Cancellaria se seruat tantum vnâ principalem in qualibet Collegiata. 16
Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ familiaritatis, ac honoris imparientes. 17
Ethnici Principes parci, & sine fastu vixerunt. 1.80.19
T. & Etiam, vnâ casum exprimit, & alium includit. 3.293.36 & 399.12

Enache

Index Rerum

E V

Euangelium liber quate nouo Praefati tradatur, ostenditur. 1.32.16
Eucharistia Presbyter hybernus noctibus in puteum se emergebat, ut carnis affectiones effugeret. 1.85.21
Eucharistia sacramentum ex antiqua Ecclesiae consuetudine in sacro asseruatur. 2.295.1
 Tabernaculi ubi est asseruandum, quale debeat esse, ostenditur. 2
 In sacratio sacra alia praeter Sanctissimam Eucharistiam sacramentum non debent teneri, sed in alio separato decenti loco. 3
 Deferendum ad infirmos per Christianorum stratas, praecuribus luminariis, sonante campana, Parocho super pellico induto deferente, & Psalmos, seu Orationes intereundo recitante. 4
Eucharistia sacramentum prohibetur administrari secularibus, & Religiosis, & quid in hoc Minoribus concessum sit, ostenditur. 3.18.28
Eucharistia sanctissima abutentes sunt suspecti de haeresi, & curae seculari traduntur. 3.66.13.5
S. Eugenius primus Toleranæ Ecclesiae Episcopus a quo sit constitutus, non inuenitur. 1.161.43
S. Eugenius antequam in primum Toleranæ Ecclesiae Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur a Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Euangelium praedicandum. 44
S. Eugenius primus Toleranæ Ecclesiae Episcopus secundum veronensem relationem martyrio coronatur ann. 97. 46

E X

Ex naturalitatem exigit, nec est ciuili contenta. 2.106.10
Examen Fidei, & salutis principia debet promouendum in Episcopum non ignorare. 1.30.7
Examinis aliter modus an seruetur. 2.23.21
Examinis se supponentes pro alio beneficium Ecclesiasticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt. 3.21.14
Examinis se supponentes pro aliis amittunt ipso iure beneficia. 3.182.246
Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialium, quae sunt iurisdictionis laicorum, sed sufficit quod deputatus a patrono examinatur ab examinatore in Dioecessana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur. 3.194.18
Examen per concursum in vacatione Parochialium, quae sunt iurisdictionis laicorum, quando sunt plures praesentati, & tunc Episcopus eligere potest, quem ceteris magis idoneum iudicauerit. 3.193.19
Examen per concursum fieri non debet in resignationibus Parochialium factis in manibus Papae in fauorem. 21
Examen per concursum quando requiritur in permutationibus Parochialium, ostenditur. 23
Examen in Parochialibus praecise necessarium est, nec omitti potest, ex eo quod prouisus notorie dignus sit, etiam si esset famosissimus Doctor, vel Vicarius Episcopii. 3.33.86
Examinis subicere non potest Episcopus pro simplici beneficio illum, quem iam examinauerat pro Ordinis facti promotione. 3.204.89
Examen nouum est optimus modus probandi scientiam examinatis, alias reiecti, & grauiamen ab examinatore illatum. 9
Examen in notorie literato non requiritur. 3.274.119
Examen in Parochialibus praecise necessarium est, nec omitti potest ex eo, quod prouisus notorie dignus sit. 120
Examen per concursum non requiritur in Parochialibus iurisdictionis laicorum, nisi plures sint praesentati. 121
Examen per concursum requiritur in Parochialibus iurisdictionis Ecclesiasticis. 122
Examinare, & visitare potest Episcopus quo scumque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam constitutos, quoad eorum inhabilitatem. 3.299.19
Examinari denuo debet promotus ad simile, & aequale beneficium, si in priori examine minus idoneus, & apte respondit, aut si creditur eum post examen se negligentem in studio litterarum gessisse. 3.214.91
Examinari, & approbati ab Episcopo prius debent praesentari, & postea institui ab inferioribus, si ad eos pertinere institutio. 3.275.125
Examinans Episcopus parum diligenter electionis processum, & personam electam ad regum animarum, suspenditur. 3.336.44
Examinatores beneficiorum a Synodo dioecessana electi si

causa examinis absunt a choro, possunt ex stat. Capituli quotidianas distributiones lucrari. 3.104.161
Examinatores debent singulis annis proponi in Synodo ad minus sex, & ab ea Synodo probari. 3.197.47
Examinator ut dicatur probatus a Synodo, debet dimidiam partem suffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo. ibid.
Examinatores si omnes decedunt, vel in longinquas partes recedunt, Episcopus intra annum ad celebrandam Synodum ex antiquis, qui fuerunt, sex, non pauciores subrogare debet, & si non extabunt, alios supplere de nouo approbatos a Capitulo usque ad sex. ibid.
Examinatores Synodales eligi debent qui sint Magistri, aut Doctores, seu licentiat in Theologia, seu iure canonico, si extant, alioquin alij clerici sunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idoneae. 3.398.50
Examinatores synodales nihil profus occasione examinis, nec ante, nec post accipere possunt. 52
Examinatores deputatis in Synodo pro concursu Parochialium non potest Ordinarius statuere aliquod stipendium, etiam minimum, nisi contrarium vñ receptum sit, ut in aliquibus Hispaniae Ecclesiis. 3.199.53
Examinatores ad beneficia scientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attentè rimari. 57
Examinatores peracto examine debent eos ex communi sententia renuntiare Episcopo, quos idoneos reperierint, vel data causa eos ad Ordinarium remittere. 3.195.92
Examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouidendi incumbit, tenentur significare, & subscribere quis sit dignus, & quis dignior sub peccato mortali. 93
Examinatorum relatio quominus executionem habeat, non potest impediri per vim deuolutionem, aut appellacionem, etiam ad Sedem Apostolicam interpositam. 94
Examinatores tenentur examen facere de arte, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, ita ut non sufficiat solum de scientia. 95
Examinatorum vota quomodo danda, ostenditur. 3.206.96
Examinatoribus non incumbit, sed ad Episcopum spectat eligere ex approbatis magis idoneum sub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualide actus si praetermissio digniore eligatur dignus. 97
Examinatores semel in Synodo deputati, si Synodus quotannis non fiat, munus suum debent exercere, donec Synodus habeatur. 3.198.48
Examinatorum Synodali officium expirat, si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint. 49
Examinatores Synodales si non adsint eo tempore, quo debet fieri prouisus per concursum, potest Episcopus, non obstante Concilij forma, deputare nos examinatores absque celebratione Synodi. 50
Examinatores ad minus sex eliguntur in Synodo dioecessana, tam per vota secreta, quam aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent. 2.403.18
Examinatores deputare pro collatione Parochialium spectat ad Episcopum de iure communi. 3.604.10
Examinatus, & approbatus semel ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile. 3.204.89
Exceptionem rei iudicatae nunquam praestat informatio de genere. 1.117.47
Exceptio in particulis debet plenè & concludenter probari. 50
Exceptio si opponatur Episcopo visitandi Hospitalis, aut Confraternitatis, quod sit immediate sub Regum protectione, non ad secularium iudicem, sed ad Episcopum pertinet de ea cognoscere. 3.333.20

Quinam Excommunicare possint.

Excommunicare potest subditos de iure communi Episcopus electus, & confirmatus. 1.4.13
Excommunicare, & absolueri potest subditum suum Episcopus extra territorium existens. 2.216.17

Excommunicationis vis, & effectus.

Excommunicationis maioris vinculo obstructus sacros Ordines suscipiens indulgentia solum Summi Pont. munerit, & officio suo fungi potest. 3.9.21
 Omnes generaliter quando in excommunicationem Papae reseruata incidunt. 3.29.188
Excommunicationem nemini reseruata quando omnes generaliter incurant. 3.38.270
Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, seu ablaris sine specialis facultate non potest decernere generalis Vicarius. 3.124.115
Excommunicatio imposta a Concilio contra vendentes, aut apud se retinentes libros sine Episcopi licentia, illi est reseruata,

& Verborum.

reseruata, nisi tales libri essent haereticorum. 3.394.13
Excommunicatione magna circumspectio vtendum. 3.420.1
Excommunicationes diebus festis, exceptis insignioribus, publicari possunt. 2.43
Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis a nemine concedi possunt, praeterquam ab Episcopo. 3.421.3
Excommunicationum monitiones si denegat Episcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum. 4
Excommunicationes dare pro rebus deperditis praetextu generalis commissionis, potest Vicarius Episcopii. 6. & seqq.
Excommunicationes pro rebus deperditis concedere non potest Vicarius foraneus. 3.422.9
Excommunicationes pro rebus deperditis concedere potest Vicarius generalis a Capitulo Sede vacante. 10
 Possunt concedere Legatus a latere, & Nuntius Apostolicus. 11
 Non possunt concedere Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate Sedi Apost. subiecti. 12
Excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt Praelati regulares in subditos. 13
Excommunicationes pro rebus deperditis danur in subsidium, deficiente scilicet alia probatione. 14
Excommunicationes pro rebus deperditis non sunt concedendae, quousque quis coram competentis iudice ob iudicia, quae sunt contra reum, procedere potest. 3.423.15
Excommunicationes pro furto, seu rebus substractis, non ligat communitate, nisi illos qui mortaliter furtum fecerunt. 3.424.28
Excommunicatio pro furto a pluribus dato, potest publicari, quamuis eorum singuli parum acceperint. 29
Excommunicatione pro annum persecuerantes tanquam suspecti de haeresi leuiter puniuntur ab Inquisitoribus. 2.442.48
Excommunicatio est poena, quae cum sit lata contra cunctos, & loquentes non comprehendit mittentes. 3.478.82
Excommunicatos a Suffraganeis suis absolunt Patriarchae. 123.36
Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopus dare debent Episcopi, nisi oporteat publicare. 2.425
Excommunicatus iniuste si fuit in mora petendi absolutionem, pro eo tempore, pro quo mora considerari potest, non recuperat distributiones quotidianas. ibid.
Excommunicatus si ordinem characterem recipit. 2.196.7
Excommunicatus, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi. 2.235.39
Excommunicatus, vel notorius peccator non potest initiare pro concessione monitorij excommunicationis pro rebus deperditis. 3.423.20
Excommunicatos pro violenta manuum iniectioe in clericos solum Papa absoluit. 2.443.1
 Episcopi huiusmodi excommunicatos absolunt, quando percussio est leuis. 2
Excommunicatos vitare tenetur Episcopus, prout ceteri. 2.446.38
Excommunicatus a delegato Papae si per annum manet in excommunicatione, post annum absoluitur a solo Papa. 3.16.87
Excommunicatos a Papa clericus ad diuina scienter admittens incidit in excommunicationem Papalem. 88
Excommunicatos ob Ecclesiae fractionem cum spoliacione post denunciationem solum Papa absoluit. 3.17.90
Excommunicatus pro causa Ecclesiae, & defensione ipsius iurium lucratur fructus, & distributiones beneficij. 3.106.173
Excommunicatus inique distributiones quotidianas exigere potest. 174
Excommunicatus beneficium obtinere non potest. 3.27.196
Excommunicatus praesentari, seu nominari ad beneficia non potest. 3.172.97
 Veritus loqui cum excommunicato, est insuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere. 3.478.80
Excusatum subsidium in Regnis Hispaniarum quando incederit, & quomodo solueatur, & ad quod tempus. 3.384.60.61
Excusati ad concessionem tenentur S. Hieronymi & Cisterciensis Ordinum Religiosi. 62
 Pensionum ratione a S. R. E. Cardinalibus obtentorum an excusatum solui debeat. 63
Excusata, subsidij, & prima decimae excusati officia vendi non possunt. 3.385.64

Barbosa de Episcopo.

Excursionem literarum S. Penitentiarum impediens incidunt excommunicationem Papalem. 3.27.181
Executio testamenti non impeditur ante aditam hereditatem. 3.350.21
Executio facta non seruato ordine dato in l. a. dno Pio, s. in conditione, ff. de re iudic. non subiacet nullitati. 3.425.39
Executores literarum Apost. possunt cognoscere de causis sibi commissis in prima instantia. 3.343.17
Executores omnium piarum dispositionum est Episcopus. 3.347.2
Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mortaliter secundum negligentiam qualitatem. 3.349.16
Executor testamenti ad implendam defuncti voluntatem, potest statim post aditam hereditatem cogi ab Episcopo, seu quocunque alio dioecessano, vel Capitulo Sede vacante, nisi aliud refragetur. 18.
Executores an possint diem a testatore designatum ad executionem suae voluntatis alterare, vel commutare. 3.350. med.
Executores testamentorum an, & quando possint esse Regulares. 3.353.36
Executor monitorialium Papalium an possit absolueri ab excommunicatione postquam paruit is, qui in eam incidit, ostenditur. 3.425.42
Exemplar probitatis Episcopus praebere debet. 1.67.16
Exempla potius, quam verba homines malunt. 1.63.3
Exemplum ex originali sumptum, ut eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, vicarius generalis auctoritate non potest. 3.124.113
Exemptionem a iure, & potestate Episcoporum solum ipse concedit. 3.8.13
Exemptio a visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionum. 3.198.6
Exemptio generalis non censetur eximere de charitativo subsidio per Papam imposto. 3.379.24
Exemptio Ecclesiarum pleno iure a potestate Episcoporum concedi non potest ab Episcopis, & Praelatis inferioribus, sed solum a Romano Pont. 3.392.3
Exemptiones a se concessas non potest Episcopus reuocare in illis casibus, in quibus valet subditos a sua iurisdictione eximere. 3.393.10
Exemptionis priuilegium quando datur respectu certi loci, & eo circumscribitur, si exempti extra illum delictum committant, coram Ordinario conueniri possunt. 3.374.5
Priuilegium exemptionis concessum personis per viam legis, seu in corpore iuris clausum, an per delictum amittatur, ostenditur. 6
Exemptio quando data est respectu generis iurisdictionis, per delictum non amittitur. 7
Exemptionis priuilegium quando conceditur personis respectu delictorum, ut scilicet pro illis ab Ordinariis puniri non possint, satis Pontifex sub ea forma censetur eximere delinquentes quoad effectus expressos a potestate Ordinariorum. 8
Exemptio quando conceditur respectu certi Iudicis, veluti eximendo a potestate proprij Ordinarij, tunc si exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinariis locorum in quibus deliquerunt. 9
Exemptio quando est simplex & absoluta respectu omnium, & quorumcumque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poterunt. 3.375.10
Exemptio concessa iudicatur si Pontifex eximat ab Ordinarij potestate, vel cum plena libertate. 11
 Item si dicat, ne audeat Episcopus ibi Cathedram suam collocare, vel quamlibet potestatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis leuissimam facere. 12
 Item si dicat locum, seu Ecclesiam esse liberam, seu quod potius libertate Ecclesiae Romanae, aut quod eius specialiter prerogatiua gaudeat. 13
 Item si dicat, gaudeat plena libertate. 14
Exemptio an plenè probata censetur si in priuilegio dicitur, ut quis existat iuris B. Petri, vel si specialiter pertineat ad Romanam Ecclesiam ostenditur. 15
Priuilegium, sententia, aut scriptura quando non sunt principaliter super exemptione, seu libertate, sed incidit propter aliud, narrat aliquam Ecclesiam, vel personam esse iuris B. Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur. 16
Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut Index de exemptione ipsa sententiam proferens, quando apponunt verba quod Ecclesia sit iuris B. Petri, aut ad Ecclesiam Romanam pertineat, tunc exemptio plenè probatur. 3.376.17

88 Exemptio

Index Rerum

Exemptio an plene probata censetur, quando verbis p... legij narrantibus quod Ecclesia sit iuris B. Petri, accedit solutio censur. 18
Exemptio an plene probetur ex verbis narratiis priuslegij, aut sententia non principaliter ad exemptionem concedendam, sed propter aliud prolatis, si sententia, aut Rincipis in illis principaliter suam fundat intentionem, ostenditur. 19
Exemptio a potestate Ordinariorum concessa videtur, si Papa recipiat in subiectos Ecclesie Romanae, secus vero si recipiat aliquos in filios, & assignatur ratio differentiae. 20
Exemptio a potestate Ordinariorum non probatur ex solutione eius facta Sedi Apostolice, nisi appareat quod fit in signum subiectionis, & perceptae libertatis. 3. 577. 21. 22
Exemptio ab Ordinariorum potestate an probetur ex receptione sub protectione Sedis Apostolicae. 26. 27
Exemptio simplex neminem eximit a visitatione, si de illa specialis, & expressa mentio non fiat. 3. 578. 30
Exemptionis generale privilegium minimè sufficit, ut exempti ab onere procuratoris liberi censentur, sed requiritur specialis de illa mentio. 31
Exemptio prodest quoad potestatem Ordinariorum, non quoad potestatem Legati de latere. 32
Exemptionis privilegium a iurisdictione Episcopi non suffragatur, nisi probetur quasi possessio exemptionis, & praecipue ad effectum impediendi manutentionem. 3. 579. 34. 37
Exemptionem a iurisdictione alicuius per quasi possessionem non dicitur habere subditus ex eo solo quod non appareat superiore in illum exercuisse iurisdictionem, nisi probetur quod venerit easus exercendi, & volens exercere fuerit repulsus, & repulsioni acquiescent. 38
Exemptionis privilegium renunciari non potest etiam in praedictum exempti. 3. 580. 44
Exemptionem a reverentia debitam Episcopo nemo in totum praeribit. 3. 606. 6
Exemptio extinctivè praescribi non potest, sed translativè. 8
Eximere a se, & a Romana Curia, an possit Summus Pontifex. 3. 8. 14
Eximere posse Episcopum a sua potestate, qui teneant. 3. 391. 1
Eximere non potest Episcopus in totum a sua potestate. 3. 392. 2
Eximi, & ad Religiosos transferri potest Ecclesia a potestate Episcopi per praescriptionem. 7
Exempti subiciuntur Episcopo in illis omnibus, quae sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Christmas, &c. 2. 364. 10
Exemptus locus, & locus extra diocesim, siue territorium, iudicantur a pari. 3. 335. 9
Exemptis an possit Episcopus indulgentias concedere. 3. 391. 36
Exempti habentur instar extraneorum. 27
Exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reverentiale illi tenentur, secus si Pontifex exemptis ab Ordinario. 3. 392. 6
Exempti omnes, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse debent, nec Capitulis generalibus subdantur, ad eam accedere tenentur. 3. 402. 8
Exemptos, si fugas sit periculum, potest Episcopus capere, & remittere ad competentem iudicem. 3. 498. 64
Exempti subiciuntur Episcopo, in his omnibus, quae sunt Ordinis Episcopalis. 65
Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exemptis suae diocesis facere solemnes benedictiones, & divina Officia celebrare. 66
Ordinatus audiri potest ex defectu iustitiae in exemptis, ut suppleat. 3. 499. 67
Exempti in causis matrimonialibus subduntur Episcopo. 74
Exempti subduntur Episcopo ad hoc, ut per eum possint denunciari, & mandari ut eurentur, quando essent notorie excommunicati a iure, vel ab homine. 73
Exempti ratione delicti, contractus, vel rei sitae coram Ordinario locorum conveniri possunt. 3. 573. 1
In contrarium fundamenta adducuntur. 2
Concordantur opiniones. 3
Concordia & distinctio reprobat. 4
Exempti tantummodo Romano Pontif. immediatè manent subiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iurisdictione. 3. 578. 29
Exemptus non potest privilegio suo renunciare. 3. 579. 40. 41. 42. 43

Exemptus, seu privilegiatus manutentionem consequitur contra Episcopum si in possessione illius exemptionis, seu privilegij reperiantur. 1. 117. 51
Exorcista debet habere erarem annorum 12. 2. 239. 2
Exorcista quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia. 2. 241. 11.
Exorcista mopus exorcizandi exercere potest praesente aliquo in supremo Ordine constituto. ibid.
Expensis factis pro doctorando filio non sunt conferendae. 2. 285. 66.
Expensis factis a patre, ut filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum, non sunt conferendae. 69.
Respondetur contrariis. 70.
Expensis causa studij factis veniunt appellatione alimentorum. 2. 190. 8.
Experientia compratum est in Ecclesia Dei a propinquis, & consanguineis Episcoporum multa mala iniecia fuisse. 1. 91. 29
Expensas proprias partus feris peiores. 3. 67. 143
Expensas patet filium legitimum & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis est puniendus. 3. 68. 144.
Exponens patrem filium, siue alium eo consentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis. 145
& exponens filium, licet perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. 146
Exponentes filios graviter peccant, si eos nutrire & alere commode possint. 147
Expositus, cuius parentes ignorantur, non solum iudicatur municeps, & eius loci, in quo natus est, sed etiam loci, in quo est expositus. 2. 206. 17.
Expositi ab eo sunt ordinandi Antistite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, quia illius effecti sunt ciues. 2. 208. 37.
Expositi non sunt capaces censendi ubi habentur statuta requiritentia qualiterem nobilitatis, & alia huiusmodi. 3. 69. 151.
Expositus est ciues illius loci, & civitatis, cui exponitur. 152
Expositus indicant interiora. 2. 448. 8.
Expositus non expedit eligi ad vicariatum. 3. 113. 2.
Extrema Unctionis sacramentum valide non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur praeter oleum infirmorum. 2. 364. 16
Exules facere a tota pronincia delinquentes in sua diocesi potest Archiepiscopus. 1. 174. 59

F A.

Fabrica Ecclesiae trahit laicum reum ad forum Ecclesiasticum. 3. 355. 51
Fabrica Ecclesiae Cathedralis ratio quomodo reddenda. 52
Facies saepe indicat quae sit corpus. 2. 448. 4
Facies deformis quando inducat irregularitatem. 2. 450. 23.
Facultas Episcopis concessa a Conc. Trid. sess. 24 de reform. c. 6. ut possint absolvere a casibus occultis etiam summo Pont. reservatis, an fuerit abrogata per Bullam in Cena Dom. & alias consti. summorum Pont. 2. 425. 44. vcl. vtrum.
Falsidia de legatis ad pias causas non detrahitur. 3. 553. 3
Falsa impedimenta de nuntians ut matrimonium impediatur, arbitraria poena puniuntur. 2. 371. 24
Falsarii, vel habentes penes se litteras falsas Papae, vel aliorum officialium Curiae expulsi sunt in excommunicationem Papae reservatam. 3. 108. 84
Falsificantes litteras Apost. aut supplicationes a quocunque auctoritatem habente signatas, item & falso fabricantes litteras Apost. excommunicantur in Bulla. 3. 12. 63
Falsificatis litteris videntes non incidunt in excommunicationem Papae reservatam. 3. 1. 68. 5
Falsitas testium ut eviteretur, eorum dicta sunt impropiè intelligenda. 3. 53. 29
Falsitas nemini nociva poena ordinaria non puniunt. 30
Falsitas tria essentialia requirit, dolum, scilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceret. 3. 53. 32
Falsum deponens in iudicio nullo includitur sub reservatione huius scenadi casus. ibid. 25
Falsum deponens sine dolo, non est ordinaria poena falsi plectendus. 27
Falsum testimonium dolosè dicens, quod tamen non valuit, ordinaria poena non est puniendus. 31
Falsum deponens circa extrinsecas, & extra factum principale, non dicitur falsus. 34
de Adulterantibus, videntibus falsis ponderibus, & mensuris, referuntur plures Doctores. 3. 55. 49
Fama

& Verborum.

Fama non sufficit ad probandum sanguinis impuritatem, nisi sit perpetua, & illata apud omnes, & appareat oisij potuisse ex aliqua probabili causa. 1. 117. 51
Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem. 1. 138. 75
Fama sola non sufficit ad probandum ius patronatus, sed debent concurrere alia coniectura in antiquis. 3. 266. 44
Familia, nulla cognatio, patriave sapientis est, praeter virtutes, & actiones eius. 1. 114. 14
Familiam armatam Episcopus tenere non potest secundum aliquos. 3. 514. 1
Multo plures tenent eum habere posse familiam armatam. 2
Familia Episcopi quamvis sit laica, ponitur fori privilegio. 3. 515. 9
Familiares Episcopi quomodo edocendi, ostenditur. 1. 108. 5
Familiares Episcopi conveniunt ut sint viri spirituales. 6
Familiares si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua. 8
Familiares quales debeant habere Episcopi, ostenditur. 10
Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriae potestati subiciuntur, vel dominicae, & expensis domini continentur aluntur, indeque commensales dicuntur. 2. 212. 2
Familiaris ad effectum de quo in praesenti, dicitur qui cum Episcopo fuerit commoratus, & praesens fuerit, non tamen si absens fuerit, & si sumptibus Episcopi vixerit. 2. 213. 6
Familiaris, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur eius familiares. 7
Familiaris triennalis Episcoporum possunt etiam ordinari ad rituum patrimonij pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum. 12
Familiaris bona fide cum spe beneficii statim obtinendi ordinatus ab Episcopo, cuius est familiaris, non manet suspensus ab Ordinis executione, si Episcopus beneficium ei statim non conferat, aut si Episcopus moriatur nondum collato beneficio. 2. 214. init.
Familiaris Papa, vel Cardinalium, necnon Episcoporum in curia residentium post triennium servitutis possunt a Vicario Sanctissimi ad quoscumque Ordines elevari. 19
Cardinalis etiam Episcopos familiarem ordinat, sicut Episcopus non Cardinalis. 20
Familiaris quis dicitur. ibid.
Familiaris, & continui commensales Papae ad effectum reservationis Regulæ quartæ Cancellariæ, quæ dicantur. 3. 164. 106
Familiaris familiarium habentes partem, seu expensas ab ipso Papa, an dicantur eius familiares. 107
Familiaris Cardinalium qui dicantur. 3. 165. 108
Familiaris domesticis dicuntur, etiam si aliquando abesse pro dominorum negotiis gerendis contingat. 3. 166. 110
Familiaris Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expensas, seu partem non ut familiares, & servitores, sed ut amici, aut consanguinei. 111
Familiaris beneficium dicitur reservatum, etiam si is mortis suae tempore familiaris esse desierit. 113
Familiaris habens beneficium reservatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo oprandi, an possit eo dimisso quod habet, oprare aliud, & opratum non maneat reservatum. 114
Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui est deputatus ad aliquod servitium, & officium. 3. 516. 10
Familiaritas sola, sine beneficio, non sufficit in prima Tonitura. 2. 213. 9
Familiaritas rectè probati potest per libros tinelli, & per fidem Archidiaconi, seu Magistri domus, vel calculatoris. 2. 213. 4
item per fidem quod sit descriptus in rotulo familiarium. 5
Famulae seculares pro totius monasterij obsequio possunt Moniales habere, quando ibi non sunt conuerse, quæ istud ministerium exercere valeant, dummodo foras non exeant, & admittantur de licentia superiorum. 3. 474. 65

F E

Febri quartana neminem exhalat ab Ordinibus suscipiendis. 2. 451. 47
Felix Brachare Archiepiscopus in inuasionem Maurorum cum 27. viris passus est. 1. 161. 50
Ferdinandus Martinus Mascatenhas Regni Portugaliae generalis inquisitor laudatur. 2. 440. 38
Barbosa de Episcopo.

Festa de precepto observanda, & ieiunia, ut in offeritorio Missarum conventualium populo declarent, potest Episcopus cogere Regulares. 2. 299. 2
Festa sacra in propria diocesi cum Clero, & populo indicere valet Episcopus in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adscripti. 3. 494. 36
Festa observanda de precepto potest Episcopus in Synodo absque populi consensu indicere. 3. 495. 39
Festis diebus, quibus rebus liceat operam dare, ostenditur. 40
Episcopus procedere potest contra laicos non observantes festa. 41
Laici Superiores pro festorum observatione possunt etiam statueri, & penas violentibus imponere, quod quomodo sit intelligendum, ibi ostenditur. 42
Fidei iudicium comprehendit dispositio Conc. Trid. sess. 5. de Regularibus. 16. 3. 447. 24
Fidelis Baptizans, vel confirmans filium infidelis non contrahit cognationem cum patre, vel matre infidelis. 2. 360. 35
Fidelis professio, vide Professio.
Fidei iudicium, ad quæ tenemur sub peccato mortali, qualia sint, ostenditur. 3. 317. 39
Filiabus legitime susceptis quam dotem Clemens IV. ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis concesserit, ostenditur. 1. 91. 32
Pius V Collegium Illustriss. DD. Cardinalium constituit, possent sexcentos aureos fratris filia collocanda dare. 35
Filius habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi. 1. 71. 2
Filius habens an possit in Episcopum eligi, quaestio dubia, pro parte affirmativa rationes expenduntur. 1. 72. 6
Clemens IV. & Alexander V. filios habuerunt. 8
Expenduntur rationes pro contraria opinione. 9
Filius habens, & nepotes, an possit in Episcopum eligi, ostenditur. 1. 91. 30
Filius dicitur oriundus, seu originarius loci in quo pater eius natus est, succedente in honoribus, seu ministeriis, tam personalibus, quam realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in spiritualibus. 2. 206. 12
Filius non potest ordinari ab Episcopo originis matris, nisi sit naturalis. 15
Filius Clerici an prohibeatur obtinere beneficium, vel feruere tanquam capellanus amovibilis in Ecclesia, in qua eius pater, tanquam capellanus amovibilis, seu Vicarius temporalis servit. 2. 226. 3
Filius haereticorum quando excludantur a clericatu, ostenditur. 2. 235. 17
Filius clerici in sacris constituti suæ matri potest succedere. 2. 263. 13
Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus. 14
Filius ut non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili. 2. 264. 16
Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamvis haberet partem diuitem nihil assignantem pro victu, & portione. 2. 284. 60
Filius potest partem compellere ad sibi praestandos sumptus, & expensas in studio. 2. 289. 6
Filius impubes potest per Episcopum absolui ab excommunicatione pro violenta manu iniectioe in Clericos. 2. 445. 18
Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius est censendus. 3. 63. 108.
Filius etiam leviter patrem percutiens, peccat mortaliter. 113
Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra fidem Christi, non puniunt. 115
Filius occidens patrem suum, ignorans sibi patrem esse, non puniunt ut parricida. 119
Filius naturalis procreatus tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non possunt parentum beneficia obtinere. 3. 226. 6
Filius Presbyteri illegitimus non potest obtinere beneficium, quod olim eius pater absque legitimo titulo, & minus patetificè aliquando possedit. 8
Filius Presbyterorum beneficia legitime obtenta retinere non prohibentur, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migraverunt. 10
Filius non prohibetur obtinere parentis Ecclesiam, quæ accessorie alteri est unita. 11
Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, quæ erat portio tempore, quo pater illum obtinebat. 12
Filius

Filius illegitimus non prohibetur succedere in capellanis, quae ab Episcopo auctoritate fundari solent. 13
Filius illegitimus non potest obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis. 14
Filius illegitimus non potest obtinere canonicatum in Ecclesia, ubi pater fuit canonicus. 15
Filius legitimus clericorum potest adipisci beneficia quaecunque in eadem Ecclesia, ubi genitori habuerunt, vel etiam habent. 16
Filius illegitimus beneficium patris potest obtinere si in eodem mediate post triginta annos successerit. 19
Filius illegitimus ministrare, aut Epistolam canere, vel Sacrificia officio fungi in Ecclesiis parentum nullo modo possunt. 20
Filius illegitimus Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Ecclesiae annexi in eadem Ecclesia, ubi parens habet beneficium, canere non potest. 22
Filius & pater processionaliter possunt in simul incedere, unus tanquam beneficiarius, alter tanquam capellanus diversarum Ecclesiarum. 23
Filius, & pater possunt Missam celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. 23
Filius illegitimi clericorum non prohibentur a Concilio Tridentino cum patribus habitare. 24
Filius spirituales ex vi monitorij tenentur denunciare patrem spirituales. 34, 40, 54
Filius possunt esse testes contra patres spirituales. 55
Filius licite exheredari possunt a parentibus ex quatuordecim tantum causis expressis, quo non excluduntur similes. 3, 4, 6, 17
Filius fam. percussus Clericum potest ab excommunicatione absolvi. 2, 4, 4, 6, 29
Fingentes casum, vel fraudem aliquam quo iudex ipse vadit ad accipiendum testimonium alicuius foeminae. 3, 3, 2, 207
Fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini vel limites, quia terminant, & limitant. 3, 610, 1
Fines dupliciter considerantur, vel in quantum fines sunt, per quos praedia distinguuntur, vel non in quantum fines sunt, sed in quantum solium, vel pars aliqua praedij ab illis occupatur. 2
Fines praediorum etiam Ecclesiasticorum praescribi possunt. 3, 611, 3
Fines Diocesanae, provinciarum, seu parochiarum praescribi non possunt, quia non privata, sed publica auctoritate constituti sunt. 5
Fines ipsi praescribi non possunt ad effectum, ut desinant esse qui antea erant, & restinguantur, ut alij extendantur, & sine ubi non erant. 7
Finitibus diocesum cohaerentia praescribi non possunt. 9
Fines diocesum quatenus fines sunt, & habent rationem finendi, praescribi non possunt, nisi considerentur respectu soli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eiusdem. 11
Fiscum suum potest Episcopus assumere ad visitationem Capituli absque eius assensu. 3, 287, 8
Fiscalis nuntius, custodes carcerum, ac litteros Episcopi gaudent fori privilegio. 3, 516, 13
Fiscus beneficium restitutionis in integrum gaudet. 3, 516, 41
Fiscum habent Episcopi. 3, 516, 16

F L

in Flagranti quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque insidiari poterit. 2, 251, 34
Flamines a quibus, & ad quid instituti remissive. 1, 39, 6
Flamines, protoflamines, & archiflamines in iudiciis conventibus ad sua sacrificia peragebda Ethnici soliti erant constituere. 1, 157, 9
S. Petrus Apostolus in verbis, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudicaria potestas, instituit, ut Primates praesentent. 10

F O

Faemina non competit clauium potestas. 2, 234, 25
Faeminae lute diuino incapaces sunt eorum, quae sunt Ordinis. 26
Faemina quae coram Parocho sua parochia contraxit matrimonium inualidum postquam se transferit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest postea matrimonium de nouo coram eodem Parocho valide celebrare. 2, 376, 65
Faeminae in virorum monasteria qualiter ingredi prohibeantur, ostenditur. 3, 478, 85, 86
Faeminam cogentes ad monasterij ingressum non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari reuerentia educatur, incidit in excommunicationem Concilij Tri-

dentini sess. 23. de Regularibus, cap. 18. 3, 483, 5
Faeris postquam est viuificatus si occidatur; verum homicidium committi dicitur. 3, 67, 140
Foranum vicarius, vide Vicarius.
Forsensis alio in loco domicilium habentis potest collectuari ratione honorum immobilium, quae habet in loco, in quo Ecclesia constituitur. 3, 224, 10
Forma vicariatus qualis. 3, 119, 56, & seqq.
Forma ponitur, qua Vicarius a Capitulo Sede vacante creati solent. 3, 129, 159
Forma dat esse rei, & ad vnguem est seruanda. 3, 268, 58
Formicatio clerici cum soluta, non est adulterium. 2, 263, 11
Forsis vit non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate. 1, 62, 24
Fortuna nulla est quamquam humilis, & abiecta, quae doctrinae splendore, atque ornatu non fiat illustrior. 1, 93, 2
Fors privilegio gaudet, qui passus est sine licentia proprii Episcopi ab alieno ordinari. 2, 226, 19

F R

Francia Regibus ius nominandi Episcopos indultu Pontificis concessum. 1, 162, 9
in Franciae regno idoneus ad Episcopatum iudicatur qui in 27. constitutus anno reperitur. 2, 192, 27
Franciae Reges peccati privilegio oleo de Caelo dimisso vgebantur. 2, 163, 11
S. Franciscus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt dicitur, non putauit animae suae esse puritatem. 1, 57, 21
S. Franciscus nudum corpus in nubibus volauit. 1, 55, 22
Franciscus de Caldas Pereira laudatur. 1, 138, 76
Franciscus Salgado praeferat communem omnium sensum existimauit clericum Romae degentem non posse ibi contrahendo se obligare in forma Camerae absque licentia sui Ordinarij. 3, 344, 22
Franciscus Salgado reprobat, & eius doctrina vt perniciosa relicta. 3, 345, 26
Frater pro fratre testis esse non potest. 3, 438, 61
Frater, de Episcopo. 1, 8, 10
Frater sacri Ordinis Sancti Iohannis Hierosolymitani a quocumque Catholico Anathema, sub Rom. Sedis obedientia constituto, sacros Ordines etiam extra tempora, tribus diebus festiuis, & in quibusuis tam secularium, quam Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, suscipere possunt. 2, 211, 65
Frater tertij Ordinis Sancti Francisci, quando gaudeat fori privilegio. 2, 251, 44
Frater Minores, & omnes qui illorum privilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora dominici, vel alius festiuis diebus sacros Ordines suscipere. 2, 270, 6
Fratribus Praedicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Iesu, conceditur, vt vbicumque fuerint sine Parochialis iuris praedijudicio, cum Altari valeant viatico celebrare. 2, 297, 3
An post Concilium Trident. sublata sint huiusmodi concessiones, disputatur. 4
Frater Minores habent privilegium a Sixto IV. vt possint administrare Sacramenta Eucharistia, & extremae Vnctionis illis, quorum Confessiones audierint, quando Rectores, seu Curati eorum malitiose, aut sine rationabili causa denegauerint. 3, 18, 97
Frater cuiuscumque Ordinis Mendicantium transientes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthusiana, sine licentia Sedis Apostolicae, necnon & tales recipientes incidant in excommunicationem Papalem. 3, 19, 105
Frater S. Francisci de Observantia, qui in electione Ministri Generalis, Provincialis, & Custodum, pro se, aut pro alio subornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3, 25, 148
Frater Praedicatoris Ordinis S. Dominici, qui ad effectum consequendi officium Magistri generalis pro se, vel alius ad fauores extra religionem incurrant, incidunt in excommunicationem Papalem. 3, 26, 162
Frater Ordinis B. Mariae de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia secularia quouis praetextu appellare, vel confugere praesumunt, in excom. Papalem incidunt. 3, 166, 1
Frater Praedicatoris praecedunt alios Religiosos Mendicantes. ibid.
Frater Minores de Observantia praecedunt Conuentuales. ibid.
Frater tertij ordinis non ligatur ad dispositionem Concilij sess. 25. de Regular. cap. 15. 3, 453, 7
Frater Ordinis Praedicatorum promotus ad Episcopatum suspenditur a Pontificalibus, si consecratur antequam resignet Ordini libros, & alia quae habet. 3, 5, 6, 42
Frater S. Spiritus de Vibe a superioritate & iurisdictione omnium Praelatorum, praeterquam Magistri generalis exempti fuerunt a Sixto IV. 3, 490, 12. vers. Frater

Frater

Frater non praesumitur, sed probanda est ab allegante. 2, 377, 77. in decisi. s. Rorat. vers. Domini
Frequentia alloquendi cum Monialibus ex quibus vicibus inducatur, ostenditur. 3, 475, 70
Fructus beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capi, vt in illis excurio fieri possit, si Clericus egerit. 2, 283, 48, 49
Fructus filio dati loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, non sunt conferenda. 2, 285, 65
Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abest sine licentia, nec potest componi restitutio debita fructuum male perceptorum obtinentibus nullam Cruciatam. 3, 97, 101
Fructus non residentium debet Episcopus applicare fabricae Ecclesiae Parochialis. 103
Fructus praebendae, quibus Canonici, qui abserunt a seruitio Ecclesiae ultra tres menses priuandi sunt, applicandi in usum Ecclesiae, aut proportionabiliter seruitibus, & residentibus. 3, 102, 150, 152
Fructus, & distributiones vt lucrari possit absens a seruitio suae Ecclesiae, duo copulatiue requiruntur, iusta scilicet causa absentiae, & licentia Ordinarij. 3, 103, 153
Fructus amitti ob non factam Fidei professionem sunt impendendi, vel in usum pauperum, vel in fabricam Ecclesiae. 3, 215, 51
Fructus amitti ob non factam Fidei professionem Ordinarius condonare non potest. 32
Fructus Ecclesiarum an ultra triennium, intra tamen modicum tempus, alienari possint, ostenditur. 3, 412, 19, 20, 21
Fructus ciuiles, quorum de tempore resignationis adhuc non venerat dies solutionis, spectant ad successores, ad quem etiam spectant fructus pendentes. 3, 57, 1
Fructus a solo separati ante diem resignationis debentur resignanti, cae erit verò omnes resignatio. 2
Fructus beneficij Ecclesiastici qualiter inter haeredem beneficiarii defuncti, & successorem in beneficio suo diuidendi. 3 & seqq.
Fructus inter beneficium defunctum, seu etiam renunciantem, & successorem, diuidendos esse pro rata anni, tenent DD. citati. 4
Fructus a solo separatos inexactos spectare ad successorem, non autem ad haeredes praedeccessoris, concludunt alij. 5
Fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat, collectos ad haeredem defuncti transire, pendentes verò ad Ecclesiam, vel successorem in beneficio pertinere tenet communis, & probabilior sententia. 6
Bulla Iulij II. quid super fructibus praedeccessoris beneficiorum, ostenditur. 3, 58, 7
Bulla praedicta Iulij III. non est vsu recepta in Regnis Hispaniarum. 8
Frumentum, fruges, legumina, & animalia cuiuscumque generis extra statum S. Rom. Ecclesiae, quouis modo exportantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3, 45, 153
Frumentum & legumina extra Urbem & statum Ecclesiasticum extrahens, aut afferentes impediens. 3, 37, 263
Frumentum & alia res tempore penuriae, vt vendantur potest Episcopus laicos cogere. 3, 447, 9

F V

Fundare quis dicitur Ecclesiam, quando assignat fundum, ubi constructi debet. 3, 249, 2
Fundare, & co. struere Ecclesiam non sufficit, vt insparonatus acquiratur, sed requiritur illius perfectio. 3, 190, 8
Fundationi standum est, quia statutum fuit, vt beneficium simplex, etiam mino. quatuordecim annorum consequi valeat, cum et non fuerit derogatum per Concilium Trid. 3, 202, 77
Fundatio antiquior in praedecentis componendis maxime attendenda est. 3, 327, 28
Fundator in limine fundationis potest apponere quascumque conditiones etiam si sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel alias a iure improbate. 1, 114, 28
Fundatrices possunt ingredi a se constructa statum monasteria, absque incurfu alicuius censuraz. 3, 478, 88
Furiosus eligere non potest. 1, 16, 28
Furiosus, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando versati fuerint, non possunt fieri Clerici. 2, 452, 10
Furiosus percussus patrem non incidit in penas patricidij. 3, 63, 127
Furore captus non consentit ex defectu voluntatis, nec poenam meretur. 3, 343, 4

Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romae 15. Ianuarij 1595. per suos Legatos fidei professionem fecit, obedientiamque Romanae Sedi, ac S. D. Papae Clementi VIII. in Consistorio promissit. 1, 124, 44
Gabellam solunt Clerici negotiatores. 2, 256, 8
Gabellam non soluit Clericus emens domum ad suum usum, sed si ad locandum. 2, 257, 13
Gabellam, & tributa non solunt Militares Religiosi. 14
Gabellam, & tributa an viduae quae fuerunt Militarium Religiosorum vxores, soluant, ostenditur. 15
Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum si vendantur, sub distinctione resoluitur. 3, 307, 34
Vera resolutio ponitur. 3, 308, 35
Gabellarij in Regnis Hispaniae tenentur Clericus denunciare res, quas possit. 2, 257, 16
Galli cantus an faciat praesumi esse iam noctem versus diem inclinatam. 3, 176, 187
Gallico morbo laborantes si fortis appareat, horroremque & leandajum signat, irregulares sunt. 2, 451, 46

G E

Genus, de quo in Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 7. idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere Hebraeorum. 2, 231, 5
Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicae officia obtinenda operatur grauius inter vtrumque populum dissidia. 1, 113, 19
Generalis, Provincialis, seu alius Praelatus inferior, si ad Episcopatum praesentatur, & acceptat, statim vacat Praelatura. 1, 23, 17
Germanus, & Lepandus Aduocati, & D. Leonardi fratres innumerum Sanctorum relati sunt. 3, 332, 20
Gesta per Iudicem delegatum putatum non sustinentur ex errore communi. 2, 321, 59
Gesta a Vicario ignorante mortem Episcopi longe distantis valida sunt. 3, 128, 132

G I

Gibbosi, vel curui dicuntur corpore vitiati, praecipue si nimia in eis sit deformitas. 2, 431, 42
Gigantes, & Pygmaei, quando irregulares sint. 2, 452, 33

G L

Glossas super Clem. Exiij, edentes. 2, 352, 33

G O

S. Goaris incurabilem morbum impetravit a Domino, ne vocaretur in Episcopum. 1, 57, 18
Gothorum Reges in provincialibus & nationalibus Conciliis praesentes erant. 1, 162, 59
Gothorum Reges vgebantur. 2, 363, 9

G R

Gradenfis Patriarchae ubi fiat mentio, ostenditur. 1, 151, 4
Gradenfis ciuitatis descriptio. 5
Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad inlytam Venetiarum ciuitatem transiulit. 6
Gradus quanto altior est, tanto ruina grauior. 1, 66, 5
Gradus, quos continet Ordo, sunt nouem secundum Canonistas. 2, 198, 16
Graduum computatio in matrimonio constahendis secundum ius Canonicum semper facienda est. 3, 70, 161
Graduum computatio ad susceptiones, & reliqua ciuilia a tenore Caesareo iure facienda est, nisi aliter de consuetudine receptum sit, vel ipsa lex ciuiliis fecerit statuerit. 162
Gradus affinitatis quomodo computentur, ostenditur. 3, 71, 166
Graduus in aliqua scientia, & litteratus, & maiori habilitate praeditus praefertur has qualitates non habenti. 3, 207, 101
Gratijs amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte Baptismatis pristina caecitate dimissa. 1, 112, 12
Gratia ad beneplacitum Papae, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat. 2, 320, 56
Gratia ad beneplacitum Papae, vel Regis, morte Pontificis, seu Regis expirat. 3, 176, 191
Gratijs Canonis in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem. 1, 14, 14
Gratificationis locus est quando duo aequi idonei cumulatiue praesentati fuerint. 3, 186, 199
Gratitas debet esse in ingressu Episcopi, vt scilicet raro, & moderato gressu incedat. 2, 79, 1
S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis suae conscius fugam inuit. 1, 52, 19
S. Gregorius onus suum multis depingit lachrymis. 1, 60, 7
S. Gregorius deplorat infirmitatem suam, cum Episcopum sibi 1, 61, 9, 10, 11, 12

Index Rerum

Gregorius Episcopale onus timens cum amicis vbertim lacrymatus est. 1.62.19.20
 S. Gregorius peregrinos quotidie ad mensam adhibebat. 1.90.59
 S. Gregorius Nazianzenus è patria discessit ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogereetur. 1.37.15
 Onus suum multis depingit lacrymis. 1.60.79.10.
 Episcopale onus timens cum amicis vbertim lacrymatus est. 1.62.19
 & in virginitatis amorem summopere exarsit. 1.85.15
 Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septē Germaniæ magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor secularibus, potestatem eligendi Imperatorem. 1.139.15

G V

Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. discipulus, in Cenobio sancti Francisci oppidi Vimaraten. situm est, ac multis claret miraculo. 3.192.10
Guardiani Mendicantium conseruatores esse non possunt. 3.504.15
Gubernator locorum status Ecclesie, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora etiam ad beatissimum tempus concesserit, incidit in excommunicationem Papalem. 3.24.149
Gubernator Ecclesiastici status, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel saluum conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit. 143
Gubernatores, qui penas, seu multas pecuniaras alteri quam Camera Apost. applicare praesunt. 3.37.254

H A

Habilis de iure communi, & ex dispensatione Papae, idem est. 2.478.6
Habilis de iure idem est, quam ex priuilegio tam in odiosis, quam in fauorabilibus. 7
Habitans in confinio duarum parochiarum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatur, si duos habeat. 2.376.71
Habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen orium, seu oriundum. 2.206.11
Habitatio decenalis facit praesumi domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantium. 2.207.28
Habitatio inaequalitas si detur, illius Parochie erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit. 2.376.70
Habitatio simulata, & in fraudem Conc. Trid. & proprii Parochi praedictum habita, an ad matrimonij validitatem suffragari possit. 2.377.77. ver. denique.
Habitatio maioris partis anni in loco sufficit ad hoc, vt ibi possint recipi necessaria Sacramenta, domicilium veto requiritur, vt recipi valeant voluntaria. 2.408.19
Habitatio Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus. 1.23.17
Habitus clericorum proprius quis sit, nullibi determinatur. 2.227.1
 Contra non deferentes habitum clericalem, quæ poena imponatur, ostenditur. 2.229.12
Habitum femel dimittens, non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio. 2.230.20
Habitus Regularis à nouitiis deferendus est de essentia, atque substantia anni probationis. 3.456.29
Hæreses etiam laicos potest Episcopus compellere ad solutionem relictorum ad pias causas per defunctos factorum. 3.347.13
Hæres obligatur ex quasi contractu, non in diem, neque sub conditione, sed pure. 3.350.20
Hæres institui qui de iure non potest, quandoque legare potest ad pias causas. 3.351.36
Hæreses, vel fidei iussores Prælati, qui fecit locationem, si ipse decedat ante illius implerem tempus, non tenentur de euitatione, neque conductor ab eis petere potest quantum sua intersit locationem impleri. 3.407.11
Hæredem mulierem instituens ea lege, vt monialis fiat, si minus ad monasterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monasterium ingredi. 3.483.4
Hæres prælati alienantis bona Ecclesie tenetur stare alienationi in quantum hæres est. 3.552.7
Hæres ad eundem hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus. 8
Hæreditati paternæ non potest filius renuntiare, & retinere in partem. 3.256.4
Hæreditati, legato, vel alteri iuri querendo, an solus Prælati renuntiare possit. 3.556.25
Hæresim occultam confessus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit. 2.435.19
Hæresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores priuatiue

omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarj coassistentis Inquisitoribus in causis propriæ quis. 2.440.39

Hæresis crimen sine peculiari commissione vicarius Episcopi non punit. 1.122.89
Hæresis sunt irregulares etiam occultæ. 2.235.34
Hæreticorum fautores, credentes, & defensores clericari habentur indigni. 36
Hæretici occulti, qualiter dicantur. 2.431.4
Hæretici pure occulti possunt absolui non solum ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet Confessorio per suum Superiorem approbato. 5
Hæretici omnino occulti, & pure mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in penas contra hæreticos statutas. 6
Canonistæ contrarium tuerentur, sed illorum fundamentis responderetur. 7
Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probati possunt, in excommunicationem, & alias penas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas, incidunt. 2.432.10
Hæretici occulti per accidens, & qui tales probati possunt, comprehenduntur in *cap. 1. processu Bullæ in Carna. Domini.* 11

Hæreticus quando dicatur dubius in fide. 16
Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant. 2.435.17
Hæreticus mentalis, si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelat amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicationem, propter illum actum. 18
Hæreticus pure mentalis non est excommunicatus, quamuis per iocum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, melius sub distinctione resoluitur. 20
Hæreticorum penas in foro interiori non incurunt, licet grauius peccent, qui metu mortis, aut eruciarum, seu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, se hæreticos fingunt, integram tamen fidem in corde retinentes. 2.439.32
Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurant, à quolibet idoneo Confessorio absolui poterunt. 33
Hæretici cuiuscunque sectæ excommunicantur, eorumdem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & schismatici. 3.11.58
Hæreticorum filij, ac nepotes non sunt priuati, nec priuandi beneficiis antea obtentis. 3.180.29
Hæreticus potest puniri vbi reperitur, & non datur remissio ad locum delicti. 3.341.9
Hæreticorum librorum peruersa dogmata melius est ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurere. 3.393.3
Hæreticorum libri tanquam aspidum ova sunt fugiendi. 4
Hæreticum patrem reuelare tenetur filij. 3.428.1

H E

Hermaphroditus an, & quando ordinari possit. 2.197.15
Hermaphroditus, qui habet vtrumque sexum pariter, aut præualeat in femineo, ordinari non potest. 2.234.28
 de **Hero** Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa ann. 980. 1.161.53

H I

Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit, ostenditur. 1.149.1
Hierosolyma in medio totius orbis sita. 2
Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita. 3
Hierosolyma quamuis Metropolitanæ honore condecorata fuerit, non tamen preterea à subiectione Cesarientis exempta mansit. 4
Hispaniarum Regibus à Rom. Pontifice priuilegijs fuit indulgentiam eligendi, nominandi Episcopos. 1.137
Hispaniæ & Lusitanie leges nominandi & præferendi Episcopos in Ecclesijs cathedralibus quod ius habeant, ostenditur. 1.116.29
Hispaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Ecclesias Cathedralis non acceperunt. 30
Hispaniæ regna non recognoscunt Imperatorem, aliumque Superiorem in temporalibus. 1.99.8
Hispaniæ & Lusitanie Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias seruari miserunt. 1.134.42
Hispaniæ Reges subiectionem Sedi Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus. 1.137.65
Hispaniæ regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque Superiorem. 66
Hispaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges vngentur.

& Verborum.

Hispaniarum Rex quamuis sit patronus Cathedralium in Hispania existentium, & præterea ad dignitates Episcopales, non tamen est patronus aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesijs Cathedralibus existentium. 3.162.89
Hispani omnes, & præcipue Lusitani, præsertim dum pueri & adolecentes sunt, & mulieres saltem donec viro copulentur, vini abstinentia excolunt. 1.99.8
Histriones, buffones, ac ludentes in scenis sunt infames. 2.454.10

H O

Homo natus ad labores, & dolores. 1.62.21
Homines vnde cumque nascuntur, si parentum vitia non sententur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt. 1.112.13
Hominum sepulchra supra altaria non sunt erigenda. 2.337.27

Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest. 2.235.32
Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoueri potest, nec in susceptis ministrare. 2.428.60
Homicida sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ cum moderatione inculpata tutele, non peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis. 3.494
Homicidium voluntarium, & iniuriosum iuxta Ecclesiam pariter eam polluit. 2.343.2
 Inuoluntarium contingens præter opinionem, & casu fortuito, non polluit Ecclesiam. 3
 ex **Homicidio** securo ex defensione proximi seruat moderate inculpata tutele Ecclesia non polluitur. 2.344.16
Homicidium ad defensionem commissum seruat in eo moderate inculpata tutele, inculpabile est. 2.345.17
Homicidium voluntarium, quod atinet ad presens iustitiam, illud dicitur quod est illicitum in reatum, & volitum in se. 2.425.46
Homicidium mandans in persona vnius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem. 2.427.52

Homicidium voluntarium quod dicitur. 3.49.3
Homicidium assert nocuum in reparable, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus summum est. 3.51.16
Homicidium verum committi dicitur, si occidatur foetus postquam est animatus. 3.67.140
Honestas debet esse in habitu Episcopi, vt non sint vestes incales, aut diuersi coloris. 3.79.2
Honestas vestium clericorum ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuersæque regionis. 2.227.2
Honestas in vestium colore maxime requiritur. 2.228.9
Honestas publica oritur ex Matrimonio non dum consummato, si non sit inuoluntarium defectu consensus. 3.7.177
Honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distinctè reperuntur, per quos alij alius Superioribus efficiuntur. 1.34.2
Honor non culta vestium, non equorum factu, non amplis adiectis, sed grauitate morum, & actuum honestate consistit. 1.80.10
Honori reuerentia debetur, non diuitijs, & vestibus. 1.81.15
Honorare melius est, quam honorari, sicut amare, quam amari. 2.462.18
Hora pro factorum collatione quæ sit, ostenditur. 2.261.4
Hora legio iiii standum est, duobus stantibus, quod fauoris magis asineat: pluribus vero stantibus, illis credendum quæ numero vincunt, & certiora esse solent, quam alia. 3.175.186

Horti Religiosorum qui subiecti sint clausuræ. 3.478.88
Hospitalia appellatio beneficij non comprehenduntur, nec veniunt sub dispositione regule nouæ Cancellariæ. 3.171.148
Hospitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij, intra sex menses ab Episcopo sunt conferenda, si ad eum spectat collatio. 3.184.4
Hospitalia, Collegia quæcumque & Confraternitates laicorum visitandi ius habet Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus. 3.302.2
Hospitale nouiter fundatum ipso fundatore superstitè visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesie, aut sit fundatum auctoritate Episcopi. 3
Hospitale, quod habet formam Ecclesie, vel altare pro Missarum celebratione, si est fundatum auctoritate Episcopi, dicitur locus religiosus & pius. 3.303.4
Hospitale quando præsumatur Episcopi auctoritate fundatum, ostenditur. 5
 Visitari ab Episcopo possunt hospitalia quæcumque, & alia pia loca, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa instituta.

Hospitalia erecta sine Episcopi auctoritate videri possunt per ipsum, vt cum omnia procedant secundum mentem rectoris. 7
Hospitalia quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt. 3.305.16
Hospitalia siue Episcopi auctoritate instituta pia sunt. 3.106.27

Hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudent. 3.308.36
Hospitalia quæ sine auctoritate Episcopi instituantur, an gaudeant priuilegio restitutionis in integrum. 38
Hospitalia, & Confraternitates, quando sine Episcopi auctoritate instituta sunt, restitutionis priuilegio non gaudent tanquam verum, sunt qui teneant, sed contrarium verius. 3.309.42
Hospitalia, & Confraternitates bona quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, non possunt præscribi minori tempore quadraginta annorum. 3.311.54
Hospitalia Episcopi auctoritate instituta gaudent immunitate Ecclesiastica. 36
Hospitalia data in titulum, vel administrationem, si habeant beneficia annexa, aut redditus, vel prouentus Ecclesiasticos, tenentur soluere Seminario. 3.314.6
Hospitalia, quæ administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data non sunt in titulum, commendam, seu administrationem, non soluunt Seminario. 8
Hospitale vnius diocesis habens beneficium annexum, quod est alterius diocesis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod est in diocesi, in qua situm est beneficium. 9
 Seculares iudices etiam facultatem habent, sicut Episcopi, visitandi Hospitalia, & cetera loca, si hoc eis alijs legitime competat, dato præuentioni loco inter ipsos. 3.315.15
Hospitalia, & Confraternitates, quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt. 16
Hospitale magnum Vlixbonen. toto orbe celeberrimum. 18
Hospitalia quando teneantur ad charitativum subsidium ostenditur. 3.382.55
Hospitalitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere. 1.87.2
 Exempla sacre Scripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad ad hospitalitatem maxime incitantia. 1.88.3
Hospitalitatem, vt Episcopus populos exhortetur, debet prius ipse seruare. 5
Hospitalitas vsque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, vt si ab eo inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. 6
Hospitalitatis, & beneficentia laus in Prælato præcipue præfulgere debet. 1.90.20
Hospitalitatis, elemosinæ, & cuiuscunque beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quam in doni magnitudine. 23
Hospitalitatis opus curare maxime debet Episcopus, vt diligenter, & fideliter administratur. 3.302.1
Hospitalitatis, schismatis, vel pestis, an exilij tempore dormiat præscriptio contra Ecclesiam. 3.614.11

H Y

Humilis an sit ille, qui superni iuris arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit. 1.63.25
Humilitas sola est officij sacerdotalis erectio. 1.105.8
Humilitas est custos pudicitie, & mater patientie, ac virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum. 9
Humilitas tutissimus est omnium virtutum thesaurus. 10

H Y

Hypothecari non potest patrimonium. 2.287.85
Hypothecare non potest, qui non potest alienare. 86

I A

De S. Iacobo.

Iacobus quos discipulos habuerit in Hispania. 1.159.23
S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Galleciæ provincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit. 27
 Refertur historia Compostellana arrestans de miraculo nauigij delatione ad Irenensem portum cum corpore S. Iacobi. 28
Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes. 1.160.20
S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis

Index Rerum

annis post Christi passionem, antequam caeteri Apostol. uiderentur. 31
S. Iacobus primus ad Irtiensem portum in Gallicia appulit, ibique instituit primum Episcopum Brachara S. Petrum. 32
S. Iacobus ad Hierosolymam rediens ibi Martyrij palmam consecutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Brachara Episcopum reliquerat, passus est. 33
S. Iacobi martyrij dies 25. Martij solemnitas fuit, qua & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transfertur in diem 25. Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus. 35
S. Iacobus peragrata Gallicia parte, relictoque Petro Bracharenfi Episcopo, cum iam ad Hierosolymam rediret, Aragonia regnum petiuit, ubi in Caesaraugustana ciuitate Beatissima Virgo adhuc in carne uiuens illi apparuit. 38
Tantior, seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui. 2.475.22

I E

Ieiunij utilitates referuntur. 1.74.8
Ieiunium neminem reddit debilem. 9
Iustiarum Congregatio Mendicantium Ordinibus adnumerata fuit per Pium V. 3.320.20

I G

Ignorantia est mater omnium errorum. 2.466.4
Ignorantiam qui allegat eam debet probare. 2.47.6
Ignorantia potius praesumitur, quam scientia. 3.276.135
Ignorantia vacatione beneficii non praesumitur in Episcopo. 3.593.48

I L

Illegitimi non possunt fieri clerici. 2.438.50
Illegitimum species. 2.462.18.
Illegitimum potest Episcopus dispensando promouere ad ordines minores, & ad beneficium simplex. 19
Illegitimum ap. possit Episcopus promouere ad beneficium, quod non iure communi, sed statuto, vel consuetudine sacrum ordinem requirit. 2.463.21
Illegitimos ad canonicatus Ecclesiarum collegiarum potest Episcopus promouere. 22
Illegitimos ad diuiduas portiones seu inferiora beneficia Ecclesiae Cathedralis potest Episcopus promouere. 23
Illegitimum ad beneficium simplex, cui annexa accessorie parochialis, potest Episcopus promouere. 24
Illegitimus non potest dispensari ab Episcopo super pluralitate beneficiorum simplicium. 2.464.28
Illegitimum ad beneficia requiritur sacrum ordinem non potest Episcopus promouere. 30
Illegitimum ad canonicatus Ecclesiae Cathedralis an possit Episcopus promouere. 31
Illegitimus non potest eligi, nec praesentari. 3.271.83
Illegitima absque dispensatione Papae non potest de iure in Abbatissam eligi. 3.449.13
Illiteratus defectus est omnino indispensabilis. 2.467.11
Illiteratus in Episcopum promotus ab Episcopatu est remouendus. 2.191.24
Illiterati prohibentur ordinari. 2.135.29
Illiterati penitus non possunt fieri clerici. 2.466.5
Illiteratus comparatur caeco. 6
Illiteratus est nullus in Ecclesia Dei, nec in ea placere potest. 7
Illiteratus aliquis nuncupari solet, & non venit appellatione hominum. 8
Illiteratus est magis odiosus, quam homicida. 9
Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticae Rudimenta non didicit. 2.467.10
Illiteratus potest Episcopus ad ordines promouere, si aliquod principium Grammaticae habeat. 13
Illiteratus est irregularis. 2.467.10
Illiterato penitus facta beneficii collatio est inualida & irrita. 3.220.1.
Illiteratus quis. 3.221.1nit.
Illiterati sunt incapaces beneficiorum. 2
Illiterato, sed non penitus facta beneficii collatio non est ipso iure irrita, tenetur enim sub peccato mortali ediscere, vel illud remittere, aut renuntiare. 3
Illiterati, qui alias honeste uixi sunt, quoad obtemperata beneficia ob causam tolerari possunt. 5
Illiterati possunt Episcopi tanquam Sedis Apostolicae delegari coadiutores dare, & assignare eis partem fructuum pio sufficienti victu. 6
Illiteratis coadiutores dare non potest Vicarius ex generali commissione. 7
Illiteratus coadiutor datus sicut Rector tenetur ad residentiam. 9

Illiterato tonsuram conferens Episcopus, ab eius collatione per annum suspenditur. 3.331.6
Illustres & personae egregiae, de Episcopis. 1.8.12

I M

Immunitas Ecclesiastica non gaudet, qui existens in loco sacro alium existentem percussit. 2.346.27
Ratio differentiae assignatur. 2.347.28.
Impedientes eos, qui uictualia, & alia necessaria Romam conuehant, excommunicantur in Bulla. 3.12.65
Impedientes Ecclesiasticos Iudices Ordinarios, vel delegatos, ne sua iurisdictione utantur. 3.322.11
Impedimentum omne censetur sublatum, si Episcopo illud sciens ordinauerit. 2.174.8.
Impedimenta falsa denunciata, ut matrimonium impediat, arbitraria poena puniuntur. 2.371.24
Cognoscens aliquod impedimentum inter uolentes contrahere, etiam occultum sit, uel acceptum sub seretore, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifestare. 25
Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita ut ipse nouerit, praecipue si nascitur ex infamia, aut peccato, uel cum graui suo incommodo, aut aliorum scandalo, non tenetur detegere. 26
Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine periculo uitae, potest ab Episcopo absolui. 2.443.6
Impedimentum iustum habet is, qui iure non potest, licet mittere valeat pro absolutione. 7
Impedimentum iustum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut uxorem habet, timetque ob suam absentiam damnum notabile excepturos. 2.444.8
Impedimentum publicae honestatis usque ad quartum gradum extenditur. 3.71.174
Impedimentum publicae honestatis, quando simul concurrit cum impedimento affinitatis, utrumque explicite, uel saltem implicite in petitione explicandum est. 176
Impedimentum publicae honestatis non oritur ex Matrimonio rato amicum, uel puerorum. 178
Impedimentum publicae honestatis non oritur ex Matrimonio celebrato sub conditione de futuro, antequam adimpleatur conditio. 180
Impedimentum publicae honestatis ex sponsalibus validis, & certis oritur in primo gradu. 3.72.182
Impedimentum publicae honestatis non inducitur quando aliquis sic se consentit. 183
Impedimentum ex sponsalibus, aut Matrimonii metu, aut errore personae, nullum nascitur. 184
Impedimentum publicae honestatis non oritur ex sponsalibus conditionatis ante euentum conditionis. 185
Impedimentum publicae honestatis, non oritur ex sponsalibus contractis a parentibus nomine filiorum sine eorum consensu. 186
Impedimentum publicae honestatis oritur ex sponsalibus quacumque ratione irritis, quando ipsa publica sunt, & nullitas occulta. 187
Impedimentum publicae honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis, non cessat quando sponsalia dissoluantur mutuo contrahentium consensu. 188
Impedimento facti existente videtur aliquibus currere praescriptionem contra Ecclesiam, quamuis illi ex iusta causa deat restitutio. 3.615.12
Alij intelligunt procedere ubi tempore belli, uel schismatis grassantis non redditur ius partibus. 3.615.13
Nonnullis placet distinctionem Iuris & facti procedere: attento Iure Ciuili, non autem isto Pontificio, quo agerentur praescriptionem dormire ipso iure, stante aliquo facti impedimento. 14
Aliquibus videtur ideo impedimentum facti equiparari impedimento Iuris in hoc casu, quia hoc expressum est in Iure. 15
Impedio non currit tempus. 3.276.139
Imperator defensor, & aduocatus Ecclesiae dicitur. 1.139.84.
Imperialis dignitas attenta sua natura non fuit a summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium. 1.139.87.
Imperialis dignitas post Imperij translationem a summo Pontifice habetur, & ab eo instituta dicitur. 88
Imperium, & principatus nihil aliud est praeter merum laborem. 1.19.3
Imperij translatione a summo Pont. facta ex tunc imperialis dignitas ab illo habetur & instituta dicitur. 1.139.87
Imperium Germanicum post praedictam translationem magis pendet a summo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum. 89
Imperium transferre in aliam gentem potest summus Pont. 92.

Impe

& Verborum.

Imperio vacante iurisdictione, regimen, & dispositio eius deuoluitur ad Summum Pontificem. 1.140.93
Impotentis ad restitutum non tenetur denunciare. 3.431.79
Impugnantes etiam cum addit. huiusmodi tractatum, nec non nostra collectanea absque speciali nostra licentia in scriptis habita, incurunt excom. Papae referuata. 3.28.184
Imprimentes, seu mandantes imprimi libros de rebus sacris tractantes sine nomine Auctoris, & sine approbatione Ordinarij. 3.35.240
Impudicitia quid sit, ostenditur. 1.83.5
Impunitus est incurat soboles, insolentiae mater, radix impudentiae, & transgressionis nutrix. 2.100.5
Impunitatis exceptio debet plene & concludenter probari. 1.117.50
Quando per famam possit probari. 1.116.45
Impunitas sanguinis per famam concludenter probari non potest nisi sit perpetua, & illata apud omnes, & appareat ori potuisse ex aliqua proba bili causa, quaeque contrariis probationibus non debilitetur. 1.117.51

I N

Incarceratus iniuste, semota quacumque consuetudine in carceratum, debet percipere distributiones quotidianas. 3.107.178
Incedarij excommunicati, & publicari, non nisi a Papa absolui possunt. 3.168.9
Incedarij dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit aliena. 3.58.73
Incedarius ad damna, & interesse tenetur si fuerit lata culpa. 76
Incedarius ad damna, & interesse tenetur, si incendium ex sua nimia negligentia fiat. 77
Incedarij quacumque pertinencia, remissio. 80
Incensum connumeratur inter casus fortuitos, & remissio. 3.58.73
Incensum a quibus in dubio emissum praesumatur, & remissio. 78
Incensum magnum, quo possunt moniales e monasterio egredi, tale debet esse, ut certum sit, aut saltem probabile quod nisi moniales omnes statim e monasterio exeant, omnes sint simul morturi. 3.455.23
Incola vnus loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilij alio migrent, ubi non est acceptatum, possunt valide contrahere clandestine. 2.388.153
Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium, tenetur contrahere coram Parocho, & restibus, si diuerat ad locum in quo receptum est. 155
Incompatibilitatem inducit commenda perpetua. 3.187.4
Incorrigibilis a parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perseverat, ut nullo modo velit ad correctionem perducere. 3.527.14
Incorrigibilis ex iuris praesumptione quando quis dicatur ostenditur. 35
Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam prouinciam, etiam si non sit in actu uisitationis, dummodo statum generalis Concilij non excedat. 1.173.44
Indulgentias plenissimas peccatorum solus Papa concedit. 3.10.46
Indulgentias praetextu generalis commissionis vicarij generalis concedere nequit. 3.123.90
Indulgentia est remissio poenae temporalis debita pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia a Praelato per applicationem thesauri Ecclesiastici. 3.187.1
Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota poena. 3.388.2
Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota poena, sed eius tantum pars relaxatur. 3
Indulgentiae carena, quadragena, & septena quae sint, ostenditur. 4
Papa tantum plenarias potest indulgentias concedere, Episcopi uero temporales, limitatas, seu paruales. 5
Indulgentias concedendi potestas est iurisdictionis, & non Ordinis. 6
Indulgentias temporales potest concedere Episcopus etiam non consecratus, aut ordinatus, dummodo sit electus, & consummatus. 7
Indulgentias concedendi potestas penes Papam est iure diuino a Deo proxime accepta, penes Episcopos uero est iure communi, & Ordinario. 8
Indulgentias plenarias concedendi potestas a Papa est delegabilis. 9
Indulgentias temporales concedendi potestatem Episcopus non solum suo Vicario, uerum etiam Clerico demandare potest. 10
Laico non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi Indulgentias. 3.389.11

Barb. de Episcopo.

Indulgentias non potest concedere Episcopus excommunicatus, denunciatus, seu vitandus. 12
Indulgentias valide, ac sine peccato, secluso scandalo non praesumo, concedit Episcopus dum in mort. peccato existit. 13
Indulgentiae temporales, quas Episcopus concedere potest, quae sint, ostenditur. 14
Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiam si non sit in actu uisitationis. 15
Indulgentias concedere est uoluntariae iurisdictionis. 16
Indulgentias iure proprio nullus inferior Episcopo potest concedere. 3.390.7
Indulgentias concedit Episcopo inferior ex consuetudine, etiam si non sit Presbyter. 18
Praelatus religionis, quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regularibus sibi subditos, iure ipso non potest Indulgentias concedere. 19
Parochus Indulgentias concedere non potest. 20
Capitulum Sede vacante, an valeat Indulgentias concedere, ostenditur. 21
Indulgentiae concessae ab Episcopo, uel Archiepiscopo excommunicato numero taxatum in cap. cum ex eo, de penitent. an ualeant, ostenditur. 22
Indulgentias Episcopus concedere tantum potest subditis suis. 23
Indulgentias pro mortuis non potest Episcopus concedere. 24
Indulgentias ab alio Episcopo concessas lucrantur exteri de proprij licentia. 25
Exemptis an possit Episcopus Indulgentias concedere, ostenditur. 3.391.26
Indulgentias, quas alij concessit, frui & gaudere potest Episcopus. 28
Indulgentias publicans Episcopus etiam Cardin. ut illis uel possit soluto certo precio suspenditur a perceptione fructuum. 3.364.49
Indulgentia mollia animi molliem indicant. 1.79.6
Industria personae quando est electa non potest quis mandare alicui uices suas. 3.362.13
Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, ostenditur. 1.97.3
Inebriari solitus sacris Ordinibus insigniri non potest. 2.344.11
Infamare se nemo debet. 3.426.46
Infamia iuris dicitur quando ipso iure Canonico, uel Ciuili imponitur infamiae poena. 2.454.1
Infamiae nota laborant penitentes solemniter. 6
Infamia si praetendatur incurra per sententiam, de illa debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse. 3.455.16
Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues. 17
Infamia iuris de iure potest esse occulta, non & infamia facti. 18
Infamia iuris non solum impedit praescribi, sed etiam remoueri facti a dignitatibus habitis; infamia uero facti repellit tantum ab obtentis. 19
Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti. 20
Infamia facti contrario facto tollitur. 21
Infames infamia iuris omnino ordinari non debent. 2.235.90
Infames de iure Ciuili regulariter sunt etiam infames de iure Canon. nisi expressae ius Canonicum illam infamiam aboleat. 2.454.2
Infames qui. 2.454.2
Infamis efficitur, & inhabilis ad Ordines suscipiendos condemnatus actione furti. 5
Infames iuris, ut pariantur eosdem effectus, quos ipsamet infamia parere solet, oportet quod sint de crimine in iudicio confessi, uel conuicti. 13
Sententia requiritur declaratoria de crimine famoso, quod infamet, ut quis dicatur infamis infamia iuris. 14
Infames iuris, & facti qui sint in uniuersum connumerantur. 2.455.25, 26, 27, 28
Infames tam iuris, quam facti irregulares sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur. 2.456.29
Infames ad beneficia eligi, seu praesentari non possunt. 3.272.100
Infamis non potest in Abbatissam eligi. 3.451.16
Infans si consecratur Episcopus recipit characterem. 2.192.29
Infanti Tonsuram conferens, quam poenam incurat. 2.266.2

ii

Inlan.

Index Rerum

Infantes expositos spurios esse censendos, tenet vna sententia. 3.68.148
Naturales autem esse iudicandos, existimat altera opinio. 149
Legitimos tamen, ac successionum, ordinum, & dignitatum capaces esse, tenet verior sententia. 150
Infantes expositi, vide Expositi.
Infantes discretionem carentes absque peccato mort. admitti possunt ad claustra Monialium. 3.467.32
Inferiores in lege Superioris dispensantes absque iusta causa nulliter faciunt. 2.400.1
Inferior Episcopo quando possit absolueri percipientes Clericum. 2.446.32
Inferiores Episcopo, habentes ius conferendi non possunt facere concursum. 3.197.49
Inferiores exempti habentes proprium districtum, & Episcopalem iurisdictionem, habet facultatem faciendi concursus. 42
Inferior nullus gerere potest illa, quae supremo Principi referuntur. 3.156.2
Inferiores Episcopo possunt ex praescriptione, consuetudine, vel privilegio quaerere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus. 3.362.5
Inferiores Ordinarii etiam exempti, & immediate Sedi Apost. subiecti, non possunt excommunicationes pro rebus deperditis dare. 3.422.12
Infirmos subiciuntur Summo Pont. etiam quoad potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiae, & ad expediendam praedicationem Euangelicam. 1.132.32
Infidèles immediate ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conseruationem. 1.133.36
Infidèles non potest Summus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoscere nolint in dominum suum, & totius Orbis temporalem. 38
Infidèles quantumuis sceleratos non poterit Summus Pont. aut quilibet alius Princeps fidelis, vt pote ipsius imperio non subiectos priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum. 40
Infidelium terras inter reges Portugaliae & Castellae optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI. sub ea conditione, vt in conuersionem praedictorum infidelium tenerentur mittere praedicatorum Fidei. 41
Infidèles, & haeretici ab Ordinibus repelluntur. 2.235.33
Infidelis, vri incapax, praesentari non potest. 3.270.79
Infirmitas non subicitur claustrum. 3.479.90
Infirmitas est causa iusta, resignandi beneficium coram Ordinario. 3.445.33
Infirmitas lepra, cuius occasione Moniales possunt e monasterio egredi, potest etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagiosam; quod si ipsius radix foris non euiciatur, citò omnes eiusdem monasterij sorores inficiet. 3.465.24
Infirmitas, quomodo, & quibus testibus sit probanda. 3.541.4
Infirmitas, qui personaliter diuinis officiis adesse non potest, quotidianas percipit distributiones. 3.105.166
Intellige si solitus erat residere, & interesse diuinis, dum bene valebat. 167
ac etiam si quis propria culpa in morbum incidit. 168
Informatio de genere nunquam praestat exceptionem rei iudicatae. 3.217.49
Informationes pro nouitiis uolentibus proficisci quomodo sint faciendae, ostenditur. 3.458.41, 42
Inhabilis quis iudicandus est ad beneficia si talis reperitur tempore praesentationis, nec prodest habilitas si superueniat. 3.272.104
Inhabiles ad testimonium ferendum vi monitorij tenentur reuelare. 3.428.62
Inhabilitas procedens de iure diuino suppleri non potest. 2.197.11
Inimicitias capitales etiam sua culpa contrahens, propter quas non ualeat Romam adire, potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui. 2.444.9
Inimicitia capitales, quae dicantur. 10
Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte. 11
Inimicitiam capitalem inducit accusatio criminalis. 12
Inimicitiam capitalem inducit status quaestio. 13
Inimicitia graues quando legitimae sint causae propter quas quis residere non tenetur in Parochiali. 3.95.89
Inimicitias in Episcopatu ortas debent Episcopi componere. 3.330.1
Iniuria leuis iudicanda est arbitrio boni viri. 2.443.4

Iniurias, seu uolentias esse manifestas dum non constiterit, non poterunt ipsi Conseruatores inhibere Iudicibus Ordinariis, ne in illis procedant. 3.506.26
Inops possunt per Episcopum absolui ob uolentiam manuum iniectionem in Clericos. 2.445.23
Inops Clericum percipientes quando possit ab excommunicatione per Episcopum absolui. 2.448.23
Inquisitionis officium impediens, vel perturbans incidunt in excomm. Papalem. 3.22.221
Inquisitionis officiales occidentes, uerberantes, &c. incidunt in excommunicationem nemini reseruatam. 3.37.258
Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, siue commissarij in foro conscientiae absolueri non possunt occultos haereticos, uirtute Extrauag. Clem. VII.
Inquisitoribus Apost. solum in praedicta Extrauag. tribuitur potestas, vt possint in suo auditorio haereticos accipere ac secretam ablationem, & secretas quoque penitentias. 27
Inquisitores Apostolici, hodie extante reuocatione facta per processum Bullae in Cena Domini, possunt absolueri ab haeresi in foro conscientiae. 2.438.28
Inquisitores contra haereticam prauitatem in foro exteriori absolueri possunt quoscumque haereticos credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullae in Cena Domini decreto. 2.440.36
Inquisitores huiusmodi sunt uiri grauissimi, & aequissimi, ac prudentissimi. 37
Inquisitores poenis, & censuris contra inobedientes procedere possunt. 2.442.51
Inquisitores si alicui crimen haeresis falso imponant, & innocentes infamant, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.17.95
Inquisitores, qui praetextu sui officij illicite sumunt pecuniam aliquam. 3.34.228
Inquisitores, aduocatos aliumve ministrum S. Officij occidens, uerberans. 3.37.258
Inquisitorum generalium S. R. E. Cardinalium praecipis, & mandatis non obedientes. 259
Inquisitores contra haereticam prauitatem priuatiue cognoscunt de blasphemis haereticis, & contra consuetum blasphemare, & monitum blasphemare cessantem. 3.59.89
Inquisitores contra haereticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinos, & foris leges, quotiescumque aliqua admiscetur, quae haeresim lapidant. 3.64.124
Inquisitoris officium a residentia Parochialis non excusat. 3.95.87
Inquisitores contra haereticam prauitatem habentur in suis praebendis, & dignitatibus pro praesentibus, & residentibus, non tamen in beneficiis curam animarum habentibus. 3.103.156
Inquisitores contra haereticam prauitatem non possunt cognoscere de causa haeresis Episcoporum. 3.315.6
Inquisitores non possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostolica sede, vel per sacram Congregationem Inquisitionis fiat facultas. 3.394.8
Inquisitores omnes haereticam prauitatem possunt procedere, & seuerè animaduertere in Regulares, qui personas ad inhonestam perpetranda in actu Confessionis sacramentalis induxerint. 3.498.60
Inquisitores contra haereticam prauitatem non possunt cognoscere de causa haeresis Episcoporum. 3.540.14
Infantia in Curia Romana nunquam exinguitur, nisi per sententiam. 3.339.11
Instituendi facultas potest ab Episcopo specialiter delegari, etiam ante vacationem. 3.282.178
Instituendi ius, vide Ius.
Instituendi ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici sex menses a die deuolutionis, & notitiae reseruantur. 3.596.67
Instituere praesentatum si nolit Episcopus, ipsum instituit Archiepiscopus proximus superior. 1.170.20
Instituio accipitur pro titulo, 2.132.13
Instituio proprie, per quam praesentatus a patrono instituitur, dicitur translatio iuris non libera a superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto. 3.263.1
Requisita ad institutionem obtinendam sunt beneficij uacatio, existentia iurispatronatus, habilitas praesentati, & praesentatio facta in tempore. 2
Instituio, ac instituere in beneficiis, quibus modis accipiatur in iure, ostenditur. 3.281.172
Instituto pro inuestitura, seu missione in corporalem beneficij possessionem accipitur. 173
Instituto est concessio Ecclesiae, seu beneficij auctoritate legitima Episcopi, vel alterius Ordinarij facta ei.

& Verborum.

ei, qui est a patrono nominatus, & oblatus. 174
Instituto dicitur translatio iuris non libera, a superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto. 175
Instituto duplex, vna collatiua tituli, altera authorizabilis, ibid.
Instituto nullitas non inficit praesentationem factam per patronos. 3.282.180
Instituto auctorizabilis praescriptione acquiri potest. 185
Instituto quod spectat ad inferiorem de consensu Episcopi potest in ipsa fundatione conditio apponi. 187
Instituto est actus extraiudicialis, & potest fieri die feriato, atque extra territorium, & diocesium. 3.284.195
Instituto haereticus alterius uoluntati commissi fauore praecausa valida est. 3.353.32
Instituto authorizabilis praesentari non potest. 3.602.12
Contrarium uerius. 12
Instituto beneficiorum, vide Collatio.
Interamnensis Regio, Durinnea appellata, quod Datio & Minio nominibus intercluditur amenitate celebratissima. 1.156.3
Interdicti non potest ciuitas a sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium priuatarum personarum sine specialis Papae consensu. 3.9.42
Interdicti effectus in eius prolatione potest Episcopus diuidere, & limitare. 2.215.8
Interdictum a Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus a iure permissis. 9
Interdicti tempore an Christma possit confici. 2.364.22
Interdicti tempore Confirmationis sacramentum conferri potest. 23
Interdicti tempore, & a personis interdictis matrimonium absque peccato mortali contrahi non potest. 2.393.197
Interdicti tempore contrahi possunt sponsalia. 2.394.204
Interdicti tempore benedictiones matrimoniales fieri prohibentur. 205
Interdictum ad tempus an possit suspendere Episcopus pro certa festiuitate, vel occasione. 2.414.201
In interdicti prolatione potest Episcopus ipsius effectus diuidere, & limitare, non autem in excommunicatione. 2.415.8
Interdicti tempore tenentur Missam audire sub praecipio peccati mort. quibus ex privilegio vel a iure conceditur vt possint diuinis interesse. 2.416.12
Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre. 3.417.15
etiam priuam consuram, nec aquam, palmas, vel cineres solenniter benedicere. 16
Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa unius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papae. 17
Interdictum generale loci ab non solutionem debiti pecuniarij priuati non potest Episcopus ponere sine licentia Papae. 18
Interdicti tempore licet Episcopis exercere iurisdictionem circa spiritualia. 19
Benedictionem priuati in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti. 20
Interdictum in quo Episcopus uolans incurrit poenas iuris, irregularitatem. ibid.
Interdicto in loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.19.101
Interdicti tempore si Minores Religiosi admittant in suis Ecclesiis Fratres terrij Ordinis ad audienda diuina Officia, in excommunicatione Papalea incidunt. 102
Interdictum Sedis post uolentes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.10.106
Interdicta relaxare non potest Vicarius generalis, nisi speciali mandato. 3.123.96
Interdictis iniunctis, vel nulliter ab ingressu Ecclesiae, recuperatae quotidianas distributiones, excoisito de iniustitia, vel nullitate. 3.106.176
Interdictus non potest praesentari ad beneficium. 1.172.99
Interpretatio in dubio semper fieri debet, vt quis excusetur a perurio. 3.53.28
Interstitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quae debeant concurrere. 2.243.18
Interstitiis temporum seruatis Ordines sunt conferendi, & quare. 2.273.1
Interstitiis dispensare possunt Abbates cum suis subditis, quibus priuam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre. 3
Interstitiis cum ordinandis potest Episcopus dispensare, data aliqua legitima causa. 4
Interstitiis possunt dispensare Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius. 2.274.6
Barbosa de Episcopo.

Incestiis cum ordinando dispensare censetur Episcopus, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum. 7
Incestiis cum Religioso dispensare potest Episcopus. 10
Incestiis non seruatis Episcopus ordinans subditum nullam poenam incurrit. 11
Interstitiis non seruatis Ordines recipiens peccat, si faciat absque licentia Episcopi. 2.275.12
An possint in interstitiis dispensare cum Regularibus sibi subditis, ostenditur. ibid.
Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta a suis subditis non sit iteranda, ostenditur. 2.317.36
Intrusorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumenda vindictae, quando non potest aliter se defendere, non sit irregularis. 2.428.56
Inualem licet occidere pro defendendis propriis bonis quando sunt ordinata, vt media ad conseruationem uitae, 3.50.6
Inualem licet occidere pro defensione sui honoris, vel integritate sui corporis. 7
Inuentarium illarum rerum debet facere Episcopus, quas ipse ex ipsius patrimonio comparauit tempore quo Episcopatum consequitur. 3.546.15
Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & capus. 2.248.16
Inuocatio facta ad id, quod est daemonis natura, non sapit haereseum. 3.64.125

I O

S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimum quartum annum agebat, misericordiam sibi desponsauit. 1.90.16
Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiscopus Tolletanum ab Imperatore Carolo V. sibi oblatum lachrymis, & omni denique conatu reiecit. 1.58.24
Iosepho uelido in mulierum manibus pallio, fugae se dedit, mulierem fugit, & uicit. 1.86.23

I R

Irregularis an fiat suspensus a Pontificalibus in illis celebrando. 2.17.19
Irregularis fit promotor ante legitimam aetatem, & in suscepiu Ordinibus ministrans. 2.267.11
Irregularis vt excludatur promotor ad sacros Ordines ante legitimam aetatem, requiritur ipsum dolose, & in contemptum suscepiu sacros Ordines, & administrasse. 2.268.19
Irregularis, qui celebrat in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occultata, licet celebratio sit manifesta. 2.423.27
Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari. 2.424.36
Irregularis occultus ob duos sacros Ordines vel Acolytum cum Subdiaconatu, eodem die susceptos, potest ab Episcopo dispensari. 37
Irregularis ob administrationem in Ordinibus male susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari. 41
Irregularis ob executionem Ordinum, quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, vt exerceat susceptos, ac alios suscipere, modo delictum sit occultum. 2.425.43
Irregularis effugitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpatae tutelae. 2.428.55
Irregularis quando fiat digito carens. 2.449.18
& pollicis parte carens. 2.450.20
& habens faciem deformem. 25
Irregularis non est digito illo carens, qui medius est. 21
Nec digitos senos habens in manibus. 22
Nec carens oculi sinistri, siue canonis uirtute uisua, si tanta polleat uirtute in dextero, vt sine deformi facti conuersione possit legere, anoneia. 31
Irregularis est auribus carens propterea culpa, aut notorij peccati causa. 2.451.39
& podagra, vel scabie laborantes, si nimiam inducant deformitatem. 44
& paralyti, vel apoplexia laborantes. 45
Irregularis est illiteratus. 2.467.10
Irregularis non sit defendens proximum usque ad occisionem vel mutilationem aggressoris. 3.51.10
Irregularis non potest praesentari, cum non ualeat ad Ordines promoueri, & collatio, seu prouisio de beneficio illi facta nulla. 3.270.82
Irregularitatem incurrit non solum qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissionis suscepiu exercuerit, antequam absolueret a suspensione, sed etiam qui exerceuerit solemniter actum Ordini minori sic suscepto deputatum. 2.226.12
Irregularitatem non incurrit, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit. 2.226.14

Index Rerum

Irregularitatem non incurrit qui est temerarie ordinatus bona fide, & ea simplicitate ordinem exercuerit. 15
Irregularitas, quam contrahunt haeretici, an dicitur postquam per penitentiam revertuntur. 2.235.35
Irregularitatem contrahit, qui in expleto anno 24. suscipit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissionis. 2.268.16
Irregularitatem incurrit promotor ante legitimam aetatem ascendendo ad altiores Ordines. 2.270.13
Irregularitatem inducit nati abscissio. 2.451.33
Irregularitas occulta ex defectu natalium an sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines, remissive. 2.464.33
Irregularitatem incurrit promotor per saltum. 2.468.2
Irregularitatem contrahit, qui non expleto anno 24. aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissionis, vel extra tempus statutum, suscipit Ordinem Presbyterij. 2.471.16
Irregularitas bigamiae verè solo iure Pontificio inducitur. 476.20
Irregularitatem non incurrit celebrans ante legitimam aetatem bona fide, credens id sibi licere, peccat tamen mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimam aetatem. 21
Irreprehensibiles esse conuenit, quos praesente necesse est corrigendis. 1.65.4
Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus ut virtutes omnes in eo comprehendantur. 9

I V

Iudex Ecclesiasticus ex proterva secularis negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere. 1.136.54
Iudex est ordinarius omnium Episcoporum suae provinciae Archiepiscopus. 1.71.27
Iudex Ecclesiasticus cognoscit an scilicet habitus, in quo fuit repositus, sit conueniens. 2.248.16
Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiae Iudicis secularis in clerico reuocato. 2.252.35
Iudex seum suspendens intra Ecclesiam, eam polluit. 2.346.35
Iudices seculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi. 2.424.49
Iudex secularis causa haereticis est merus executor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest. 50
Iudices in vim privilegij antecedentis praeservantur ab incursu irregularitatis. 2.478.9
Iudices seculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunalia, quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur in Bulla. 3.1372
Iudices seculares, qui se interponunt in causis capitalibus, seu criminalibus contra Ecclesiasticas personas excommunicantur in Bulla. 3.1476
Iudices, & alij quicumque etiam Cardinales qui in causis ad officium A. C. spectantes se intrinsece praesumunt, incurrunt in excom. Papae reservatam. 3.27.172
Iudex fori exterioris postquam suam tulit sententiam definitivam, non potest poena in eam appositam reuocare. 3.40.279
Iudex Ecclesiasticus si prius de crimine mixti fori cognoscens poenam leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis de eadem causa iudicare, supplereque usque ad condignam condemnationem. 3.60.95
Iudices Ordinarij qui dicantur. 3.114.36
Iudex decretum, quod interloquendo pronunciat, mutare, seu emendare potest, non solum semel, sed milies. 3.119.51
Iudices laici omnino prohibiti, & incapaces sunt ad cognoscendum de his, quae sine spiritualium supernaturalium cognitione decidi nequeunt. 3.343.17
Iudices incompetentes ad cognoscendum principaliter de causa aliqua, possunt cognoscere de incidentia. 18
Iudex Ecclesiasticus, qui respectu temporalium incompetentes est, potest cognoscere de causa temporalis, si ea in Ecclesiasticam, quae coram eo veritur, incidit. 19
Iudex secularis cognoscens de causa civili hereditatis, an possit decidere quaestione natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, ponitur distinctio Bart. 20
Alia Abbatis. 21
Iudex criminalium causarum de civili incidenter, & iudex civilium de criminali incidenter cognoscere potest. 22
Iudices alij dicuntur competentes simpliciter, alij incompetentes, prorogabiles tamen, alij incompetentes, & impropriabiles, inter eos differentia constituitur. 24

Iudex Ecclesiasticus an possit cognoscere de incidentibus seculum ad decisionem causae principalis, ostenditur. 3.364.25
Iudices laici de quaestione facti circa spiritualia cognoscere non possunt. 3.365.31
Iudices seculares de causa matrimonij, seu natalium etiam summarie cognoscere non possunt. 32
Iudices seculares etiam super possessio matrimonij cognoscere non possunt. 3.366.34
Iudex in causa propria potest esse Episcopus subsistente manifesta & rationabili causa, quae spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiae. 3.378.6
**Iudex Ecclesiasticus de iure competens censetur adversus laicos in criminibus mixti fori, si secularem praesentiar 3.519.33
Iudex Ecclesiasticus in crimine violationis monialis, vel eius attentatione contra laicum procedere potest. 34
Iudex Ecclesiasticus laico delegare potest causas civiles & temporales Clericorum, non tamen generaliter. 3.521.7
Iudex Ecclesiasticus ad eundem est in causa commissa clerico, & laico, si ab eorum sententia appellari contingat. 3.522.9
Iudicium inferiorum dationes sunt odiosae, & Ordinarium praedictum includunt. 3.580.2
Opponitur contra principalem conclusionem. 3.581.3
Iudices Ordinarij & generales quando sunt plures, & vni ex illis certum genus causarum specialiter committitur, videtur concessum privative ad collegam. 3.582.12
Iudicium possessorium pro honore competit. 3.529.40
Iudicium proprie post litem contestatam dicitur. 2.423.31
Iudicium iuste misericordiam cum iustitia servat. 1.103.19
Iudicandi facultas olim fuit apud Sacerdotes, & Sacrorum ministros. 3.522.12
Iudicandum est in dubio pro pia causa. 3.523.2
Iulius III. quas poenas aduersus blasphemos inflixerit, ostenditur. 3.61.99
Iuramentum in rebus & personis alicuius momenti solum Papa relaxat, commutat, & interpretatur. 3.9.37
Iuramentum ut licitum & honestum sit, ius comites habere debet. 3.52.17
Iuramentum promissorium, cui desit veritas, an semper inducat peccatum mortale. 21
Iuramenti promissory violatio in re leui, & parua solum inducit peccatum veniale. 22
Iuramentum factum de non acceptando Episcopatum an sit validum, ostenditur. 3.86.27
Iuramenta illa non sunt obligatoria, quae melioris boni fuerint directe impeditiva. 3.87.28
Iuramentum purgationis Canonica non deferretur Vicario sine mandato. 3.124.109
Iuramentum in supplementum probationis non praestatur in causa matrimoniali. 3.362.10
Iuramentum de non alienando sine Papae licentia non continet solita alienari. 3.413.30
Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promeritus, non potest compelli resignare cum effectu, imò procuratorem tenocare valebit. 2.183.46
Iurans se Titio soluturum mille cum pervenerit ad pinguem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus, dignitatem, non tenetur iam dictam persolvere summam de fructibus Episcopalibus. 51
Iurare facientes illicita, vel de observandis ordinationibus, & statutis contrariis decretis Concil. Trident. in excom. municationem Papalem incurrunt. 3.261.59
Iurans falsam putans esse verum quando peccat. 3.522.20
Iurans se non facturum aliquid opus consilij, & perfectionis venialiter tantum peccat, iurans tamen se nunquam illud facturum mortaliter peccabit. 3.87.31
Iurisdictionis potestas in Episcopis quae dicatur, ostenditur. 1.4.11
Iurisdictionis potestas quamvis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen ut in illa submissi essent Petro. 18
Iurisdictione non est necessaria coniuncta ut naturalis propria cum consecratione Episcopali. 1.1.13
Iurisdictionem in subditos suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam provinciam. 1.171.31
Iurisdictionem in provincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permittente. 1.17.36
Iurisdictionem fori contentiosam in subditos Episcopi suffraganei exercere non potest Archiepiscopus. 1.174.50
Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana Capitulum si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonice est in sacris, &c. 54
Pertinentia ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum: multa**

& Verborum.

multa sunt quae sine eorum permissione, & consensu fieri praecipue à clericis legitime nequeunt. 2.38.84
Iurisdictione Episcopi in quibus restringatur, ostenditur. 2.9.103
Iurisdictionem contentiosam extra suam diocesim quando exercere possit Episcopus. 2.119.18
Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nullique Diocesanum subditi, possunt remittere denunciations. 2.372.30
Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimonij suorum diocesanorum. 2.384.121
Abbas Ecclesiae nulli Episcopo subiecta potest huiusmodi facultatem concedere. 122
Capitulum Sede vacante potest etiam huiusmodi licentiam concedere. 123
Legatus respectu provinciae suae legationis eandem habet potestatem. 124
Iurisdictione ex Principis privilegio competens non personae, sed perpetuo dignitati, vel officio, non est delegata, sed Ordinaria. 2.404.19
Iurisdictionem temporalem habentes, qui non obediunt Episcopis, & Inquisitoribus in perquirentis haereticis. 3.33.215
Iurisdictione eadem penes duos in solidum esse non potest. 3.116.11
Iurisdictione ordinaria ea dicitur, quae à lege datur, & descendit. 3.117.32
Iurisdictione ordinaria perpetua est. 33
Iurisdictione ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata verò te integra morte delegantis expirat. 35
Iurisdictionem rerum Ecclesiarum habet Vicarius Episcopi. 3.126.134
Iurisdictione Vicarij ab Episcopo reuocari potest. 3.127.143
Iurisdictionem exercere non potest Vicarius à Capitulo sede vacante, si suspensionis censura sit irritum. 3.133.180
Iurisdictionem Ecclesiasticam tam voluntariam, quam contentiosam in tota diocesi exercere potest Episcopus. 3.334.3
Iurisdictionem suam de iure communi Episcopus potest exercere in quacumque parte, seu loco suae diocesis, vel, nisi non de iure. 3.347.1
Iurisdictionem in laicos habet Episcopus in concernentibus pietatem, & officium charitatis. 3.347.1
Iurisdictione quando iudici Ordinario à lege, seu Principe committitur, quae alias remota commissione ei competebar, ad ista clausula, auctoritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis, & similiter, sit delegata. 3.398.8
Iurisdictione, quae absolute conceditur per illa verba, auctoritate Apost. seu tanquam Sedis Apost. delegatus, est delegata, licet sit circa illa, ad quae alias Episcopus iurisdictionem habebat. 3.399.10
Iurisdictione cum conceditur adiecta particula, etiam, vel ut cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apost. delegatus, vel etiam auctoritate nostra, Ordinaria, & delegata est. 41
Iurisdictione quando Episcopo conceditur cum remotione oblati exemptionis, aut privilegiorum Ordinaria restituta censetur. 3.400.15
Iurisdictione Episcopi specialiter concessa, simpliciter tamen nulla adiecta clausula, si non personae, sed muneris, aut dignitati perpetuo datur, ordinaria est. 16
Iurisdictione vbiicumque competit alicui respectu certae qualitatis debet ante omnia eidem de illa qualitate constare. 3.505.19
Iurisdictione vbiicumque competit alicui respectu certae qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate constare. 19
Iurisdictione ordinaria sine territorio subsistere non potest. 3.515.5
Iurisdictione concessa omnia licent, quae ad illam tuendam necessaria sunt. 7
Iurisdictione temporalis alicuius loci competens Episcopo non censetur reservata reservatario fructuum Episcopatus, nisi Papa expresserit. 3.565.12
Iurisdictionem eo ipso quod Episcopus exercet in vna parte Diocesis, videtur constitui in quasi possessione exercendi iurisdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quasi possessionem. 3.579.36
Iurisdictione in dubio cumulativè, & non privativè quaesita iudicatur. 3.580.1
Iurisdictione quando privativè data est alicui Iudici an possint subiecti, sine eius consensu, alterius Iudicis iurisdictionem prorogare, ostenditur. 3.581.7
Iurisdictione quando privativè quaesita vel data iudicanda sit, ostenditur. 5

Iurisdictione quando assignatur alicui castro, vel loco, ut ibi tractetur causa per Iudicem illius loci, est privativa. 3.582.9
Iurisdictione quando concessa est Praelatis Regularibus in suos vel Monachos, vel Fratres, privativè praesumitur concessa ad Episcopum. 10
Iurisdictionis, seu possessionis cumulativè data praesumptione, quid probandum ad eam praescribendam contra illum, qui iurisdictionem exercet, vel possessionem habet cum alia cumulativè. 13
Iurisdictione contentiosa est illa, quae redditur in iudicio. 3.586.4
Iurisdictione voluntaria, dicitur illa, quae in volentes exercetur. 125
Iurisdictione contentiosa Episcopi excommunicati non tantum non devolvitur ad Archiepiscopum pro suis culpis. 3.587.9
Sed nec etiam pro illius negligentia, contra aliquos citatos. 10
ad Iurisdictionem voluntariam spectantia, si per negligentiam omittantur, multoties suppletur per alios, & ad hunc finem ad eos saepe devolvitur potestas negligentibus competens. 15
Iurisdictione & iura Episcopalia possunt per Romanum Pontificem privilegio concedi aliis quam Episcopis. 3.601.7
Iurisdictione, & iura Episcopalia etiam cum territorio praescribi possunt ab inferioribus. 3
Iurisdictione Episcopi non praescribitur per iurisdictionales actus ab alio factos nomine ipsius Episcopi. 6
Iurisdictione, & potestas specialis alicui communicata intelligitur accumulativè, non verò privativè respectu illius qui Ordinariam de iure habet. 3.602.16
Iurisdictione privativè Episcopo praescribi non potest, quia saltem penes eum remaneat habitus, licet actus sit penes inferiorem, quo negligente revertitur ad Episcopum. 3.603.10
Iurisdictionem exercendi in omnibus Ecclesiae suae diocesis fundatam intentionem habet Episcopus de iure communi. 23
Iurisdictionis spiritualis exercitium quoad omnes personas suae diocesis habet Episcopus de iure communi. 24
Iura loquencia de ingredientibus monasteria, intelliguntur cum effectu, sequuta scilicet professione. 2.211.62
Ius ad rem considerabile non tribuit oppositio facta in cursu Parochialis vacantis. 3.197.46
Iura duo quando concurrunt in eadem persona, quorum quodlibet producit ius dandae vocis, debet talis persona habere duas voces. 3.219.26
Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam possessionem. 3.243.17
Ius ordinariis competens cognoscendi in primis instantiis de causis subditorum suorum fuit in favorem vtriusque introductum. 3.340.3
De iure instituendi.
Ius instituendi ob negligentiam Praelati in instituendis praesentis etiam idoneis, non devolvitur ad proximum superiorem, sed patronus legitimo tempore praesentans potest interpellare Episcopum pro institutione facienda. 3.588.17
De iure conferendi.
Ius conferendi quando spectat simul ad Episcopum & Capitulum, qui inter se provisionem dimiserunt per tuncos, si Capitulum in suo turno non confert intra tempus à iure statutum, aut confert indigno, non fit devolutio ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum. 3.598.77
De iure naturali, gentium, &c.
Ius naturale, gentium, aut divinum positivum ex grauissima causa potest declarate Summus Pont. 1.135.45
De iure Canonico.
Ius Canonice studentes eodem privilegio gaudent, quo sacrae Scripturae operam navantes. 3.141.26
Ius Canonice docentes tunc percipiunt fructus praedictorum suorum, cum conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu cathedrae, quam habent. 3.142.27
Ius Canonice docentes quoad privilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quamdiu docuerint. 32
& non tenentur licentiam ab Episcopo obtinere, licet studentes. 33
De iure Ecclesiastico.
Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet. 2.3.1.
De iure Episcopali.
Iura Episcopalia ardua, & quae solis Episcopis reservantur, praescribi possunt ab inferioribus. 3.601.7
 11 3 non

Index Rerum

non procedit in referuatis Ordini. 8
Iura Episcopalia prescripi non competunt prescribenti ac-
cumulatiue cum Episcopo, sed priuatiue. 3.602.14
Concraium non est improbabile. 15
Iura Episcopalia licet regulariter prescribi possint, non
nulla tamen excipiuntur speciatim iure prohibita. 3.606.
Vide iurisdiclio.
Iusurandum in rebus & personis, alicuius momenti solus
Papa relaxat, commutat, & interpretatur. 3.9.37
De Iurpatronatus.
Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans non
comprehenditur in referuatiombus, quas per Regulas
Cancellariae factae sunt. 1.16.32
Iuspatronatus ex causa donationis, fundationis, vel con-
structionis alicui referuare speciali concessione non po-
test viciari. 3.122.74
Iuspatronatus donationi decretum, seu auctoritatem in-
terponere sine speciali mandato non potest vicarius. 75
Iuspatronatus ad aliquem Regem, vel Principem perti-
nens non censetur derogatum, nisi specialis de illo men-
tio fiat. 3.162.87
Iuspatronatus mixtum quando cadat sub referuatiore regu-
laris nona Cancellariae, ostenditur. 3.171.144
Iuspatronatus deuoluitur ad Ordinarium conferunt per con-
cursum pro ea vice. 3.193.20
Iuspatronatus Ecclesiasticum tam per laicos, quam per
clericos tribus potissimum modis acquiritur, scilicet fun-
datione, constructione, & donatione. 3.249.1
Iuspatronatus ex constructione quando acquiratur. 3.249.3
Iuspatronatus non acquiritur ex sola reparatione, seu res-
toratione Ecclesiae, nisi de nouo construat. 3.250.6
Iuspatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Ecclesiae
funditus ditatae restauratio requiritur. 7
Iuspatronatus, vt acquiratur ex donatione de nouo facta
debet consistere potius primam fuisse redemptam de esse ad
non esse. 3.251.14
Iuspatronatus ex dotis augmento non acquiritur. 15
Episcopus non potest erigere iuspatronatus ex augmento
dotis. 16
Iuspatronatus prescripiione, vel consuetudine possunt laici
acquirere. 17
Iuspatronatus ex fundatione, constructione, & donatione
acquiritur, interueniente auctoritate, & consensu Ordina-
rii, non aliis. 3.252.29
Iuspatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis
transferri potest. 3.255.1
Iuspatronatus successione transfertur, quando cum vera vpi-
neritate venit, id est, cum haereditate in qua quis suc-
cedit. 3
Iuspatronatus cum vera vniuersitate ad haeredes transmitti-
tur sine sui, sine extranei, sine succedant ex testamen-
to, sine ab intestato. 3
Iuspatronatus haereditate vendita, alicui villa: vel castro an-
nexum in emptorem transit. 3.256.7
Contrarium verum, quando iuspatronatus esset de per se
principale, & distictum. 9
Iuspatronatus in haereditate, cui restituta est haere-
ditas, non transit, sed remanet per haeredem. 9
Iuspatronatus vbi cum vniuersitate, siue cum haereditate
transfertur, non requirit Episcopi consensum, sed quod verum
si de per se transferatur. 10
Iuspatronatus translatio in Ecclesiam, seu locum religiosum
valer sine Episcopi consensu. 11
Iuspatronatus translatio in laicum sine Episcopi consensu
fieri non potest. 12
Iuspatronatus per donationem de vno in alium transit. 10
Iuspatronatus in donatione omnium honorum, iurium, &
actionum venit. 3.257.21
Iuspatronatus in donatione generali facta a rege non venit,
nisi de co specifica fiat mentio. 22
Iuspatronatus donatio si fiat de laico in laicum, necessario
interuenire debet Episcopi consensu. 23
Iuspatronatus per permutationem de vno in alium trans-
ferri potest, quod si fiat in laicum, Episcopi consensu
acquiratur, sed si in Ecclesiam, aut clericum nomine Ecclesiae. 31
Iuspatronatus de vno in alium per venditionem verum vniuersi-
tatis cui inseparabiliter adheret, transferri potest. 33
Iuspatronatus sub bonorum generalitate vendi, seu alienari
potest. ibid.
Iuspatronatus de per se vendi non potest, tunc enim patronus
vendens suo iure priuatur, & Ecclesia remanet libera. 34
Iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest, ita nec
actio ad ipsum. 3.258.37

Iuspatronatus annexum villa: vel castro transit cum ipsa vil-
la, vel castro dato in dorem. 38
Iuspatronatus transmittitur cum vniuersitate, vel villa, cui est
annexum, data in eundem, vel amphiteatrum. 41
Iuspatronatus vno fructu prescripi, puta presentationis,
vilitatis, aut alius honoris non intelliguntur pres-
cripi alij fructus, quotum vnus non est prescripibilis. 3
258.43
Iuspatronatus vt prescribatur quod tempus requiratur, osten-
ditur. 44
Bonis omnibus consecratis an iuspatronatus illis an-
nexum publicum consecratur remissio. 45
Iuspatronatus titulus ex fundatione, vel donatione debet
esse, qui ex authentico documento, & aliis a iure requiri-
tis ostendatur. 3.264.20
Iuspatronatus probatur ex fundatione, vel donatione per an-
tiquissimum temporis cursum. 28
Iuspatronatus ex fundatione probatur presumitur, probata
immemorabili, licet hoc non appareat. 29
Iuspatronatus plene probatur ex pluribus enunciationibus an-
tiquorum instrumentorum a centum annis, & circa, et-
iam si enunciatione habentur originem ab eisdem patronis,
& personis suspectis. 3.265.40
Iuspatronatus etiam secundum iuris dispositionem probari
potest. 3.266.42
Iuspatronatus per famam concurrente longissima presen-
tandi possessione probari potest. 43
Iuspatronatus in dubio presumitur ex fundatione, donatione,
vel constructione. 45
Iuspatronatus non probatur ex certo subsidio alicui tanquam
patrono prescripi. 46
Iuspatronatus ex vsurpatione presumitur in potestate. 3.
268.61
Iuspatronatus in vniuersitatibus, etiam paruis ex vsurpa-
tione acquiratur presumitur. 62
Iuspatronatus vsurpatione non presumitur, nisi constet de do-
losa occupatione, cuius contractum in persona potentis,
magnate, vel vniuersitate censuit Sacra Congregatio, &
Roma Romana. 63
Iuspatronatus ex vsurpatione acquiratur non presumitur,
si non totius vniuersitatis, sed illius paruis esse pretendan-
tur. 64
Iuspatronatus priuatorum non admittit presumptionem
vsurpationis. 3.269.66
Iuspatronatus dicitur priuatorum quando patroni non sunt
domini temporales loci, vbi fundatum est. 67
Iuspatronatus potest prescribi ab vno contra alium com-
patronum spatio quadraginta annorum cum titulo colo-
tato. 69
Iuspatronatus Ecclesiasticum quod dicitur, ostenditur. 3.
275.128
Iuspatronatus quando est communis, & laici Ecclesiastici,
omnes simul ratione communione habent semel ad
presentandum. 3.276.131
Iuspatronatus mixtum, licet quoad privilegia & commoda
dicatur Ecclesiasticum, tamen quoad derogationem cen-
setur laicale. 132
Iuspatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de Eccle-
siastico. 133
Iuspatronatus clerici ratione sui patrimonij acquiratur
laicali. 3.278.153
Iuspatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, &
similia licet non emanent, nec transferantur aliquo tem-
porali dato, sunt tamen in commercio, quatenus per ali-
quos titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur.
3.601.5
Iustitie rigor sub iusto moderamine temperandus. 1.101.5
Iustitiam facere recusantes postquam fuerint admoniti ab
Episcopis, vel Ecclesiasticis personis. 3.30.192

L A

Labor ac sudor cuiusque virtuosus operantis, & in Re-
publica auxilium afferentis remunerandus est. 3.68.
post n. 2. in princ.
Laicus non potest in Episcopum eligi. 1.79.45
Laici & neophyti propter merita dispensantur vt possint Epi-
scopi fieri. 46
Laicus absque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris di-
missoris sui Praelati primam Tonsuram accipiens, ad ac-
bitrium sui Ordinarij puniri potest. 1.225.8
Laicus proprium habet Episcopum, tum respectu spiritalium,
& annexorum, tum pro suscipiendis Ordinibus. 9
Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochia
licentia valide Matrimonio assistit. 3.382.104
Laicus, qui Ecclesiasticum relegauerit, aut prescripserit,
& qui proserptionem scripserit, inquit in excommuni-
cationem.

& Verborum.

Laicium non potest esse Episcopi Vicarius. 3.21.114
Laicus potest constitui vicarij assessor, & consular, etiam
in causis, criminalibus contra clericos. 7
Laicus vt minister iudicis Ecclesiastici, cum assistentia ali-
cuius clerici potest cognoscere de causis clericorum. 8
Laicus potest deputari vicarius Episcopi, tantum in tempo-
ralibus. 9
Laicus potest esse Episcopi vicarius ex dispensatione Sum-
mi Pontificis. 10
Laici quare consuetudine non possint in electionibus Epi-
scoporum vocem habere, & possint iuspatronatus acquirere
dubitari. 3.251.18
Differentia ratio inter vtrumque constituitur. 19
Laicus est incapax beneficiorum, etiam si incedat in
habitu & tonsura, & communiter reputetur clericus.
3.269.73
Laicus non potest presentari ad beneficium. 3.270.74
Laicus ad beneficium non potest presentari, quamvis statim
postea sumptis clericatum, quia Ordo debet necessario
praecedere. 77
Laicos potest cogere Episcopus, vt eodem pretio merces, &
res victu necessarias, peregrinis, & hospitibus vendant,
quo publice ab incolis vendi solent. 3.347.5
Laici charitatum subsidium soluere non compelluntur. 3.
379.40
Laico non potest demandari ab Episcopo potestas conceden-
di indulgentias. 3.389.11
Laici superiores pro festorum obseruatione possunt etiam
statuere, & poenas violantibus imponere. 3.495.42
Laicos percutientes Monachos ipse Episcopus absoluit, non
vero eorum Superiores. 3.496.54
Laicus etiam contactus cum clerico de causa criminali cle-
rici cognoscere non potest. 3.521.2
Laici possunt in Episcopalem iurisdictionem consentire, &
illam in profanis controuersis prorogare. 3.522.10
Laici a communi vita primum recedere ceperunt. 3.542.2
Laici in causis in quibus contra eos iudex Ecclesiasticus
competens est, an possint in alium iudicem Ecclesiasticum,
sive Diocesani voluntate consentire. 3.571.6. & seqq.
Lapis profanatus Altaris vendi & teneri licite potest ab em-
ptore, sed in loco decenti & honesto. 3.337.26
Lapides, & alia ornamenta de Ecclesia, vel alijs locis sacris
auferentes, & auferenti, seruanti, & retinenti auxilium,
vel fauorem dantes, in excommunicationem Papalem in-
cidunt. 3.21.117
Lapides siue alia ornamenta Ecclesiarum subripientes incur-
runt excom. Papalem. 3.281.83
Lapides altarium, vel Ecclesiarum destructarum potest Epi-
scopus vendere, non tamen in sordidos vnus conuertere.
3.224.14
Lapides, seu columnae, quibus litterae incisae sunt, probant
confessio. 3.267.52
Largiendi prudentia in quibus consistat, ostenditur. 1.
89.10

LE

lectio sacrae Scripturae in iis Ecclesiis haberi debet, in quibus
praebenda, aut praesentium pro lectoribus deputatum
reperitur. 3.239.1
lectio sacrae Scripturae in Monasteriis Monachorum, vbi
id commode fieri potest, haberi debet, ad quod per Episco-
pum ipsi Regulares compelli possunt. 3.140.16
lectio sacrae Scripturae in Conuentibus Regularium potest
haberi absque licentia, seu examine Ordinarij. 17
lectiones, quas Regulares ad populum habuerint, debent de-
sumi ex Euangelis, & Epistolis, quibus Clerus secularis
vritur illis diebus festis. 3.494.35
lector debet habere artem annorum duodecim. 2.239.2
lector quis dicatur, & quae sit eius forma, materia & offi-
cium, ostenditur. 2.241.10
lectores Regulares parentes licentiam audiendi secularium
Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari.
2.318.46
legata facta pro Magistro Grammaticis, qui pueros paupe-
res edoceat, possunt applicari Seminario cum onere erudi-
endi pueros, sicut testator iussit. 3.319.11
legatum ad pias causas est validum & praestandum etiam
si relictum fuerit in testamento. 3.352.33
legati potest ad pias causas ei, qui haeres institui de iure non
potest. 3.353.36
legatum ad pias causas factum potest alteri simili vsui
praestari. 37
legatum ad pias causas peti potest si haeres differat adire
haereditatem. 38
legatum factum loco construendo in fauorem pie causa
valet. 40

legatum factum Ecclesiae, quam in specie non expressit de-
functus, valet. 41
legata in pias causas non obiciuntur solemnitatibus Iuris
Ciuiilis. 42
legatum relictum respectu Ecclesiae censetur pium, respectu
vero personae, seculare. 3.554.9
in legatis pro anima relictis non est habendus respectus
ad nomen proprium, vel appellatiuum. 10
legatum quodcumque pium ad certum vsum relictum, in
alium pium Episcopus commutare potest, ob causam, quae
suo iudici videatur iusta, cum haeredis consensu. 3.557.6
legatus vnus quando non potest adimpleri, in alium pium
per Episcopum commutari potest. 8
legata res, quae pro vsu destinato impedimento iuris, vel
facti deseruit non potest, auctoritate Episcopi in alios
pios vsus commutari valet. 9
legatum factum pro construendo monasterio in loco cam-
pestri, quod constructi prohibet Concil. Tridenti poterit Epi-
scopus commutare. 11
legatum quando esset factum ad aliquem vsum non ita nec-
cessarium, potest per Episcopum in alium pium magis
necessarium commutari. 12
legatum factum Ecclesiae pro fabrica & ornamentis, quibus
non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in
alium fructuosum & consimilem pium vsum. 13
legatum vbi non respicit certam personam, & causam, non
potest per Episcopum commutari. 3.558.16
legatum relictum Episcopo ab extraneo valde amico, praes-
sumitur relictum intuitu personae, non Ecclesiae. 17
legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam
testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in ho-
spitalibus. 20
deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes, po-
test eligere pauperes sibi coniunctos, & se ipsum vt pau-
perem, si egeat, filios suos pauperes fraude cessante.
21, 22, 23
legatum quando relinquitur alicui personae determinatae
vt matrimonium inerat, fere certum est deberi si religio-
nem ingrediatur. 3.359.27
legatum relictum sub hac forma, lego tibi mille si nubes,
centum vero si religionem ingrediaris, an mille debeantur
monasterio, ostenditur. 28
legatum quando alicui factum est, eo adiecto, vt illo con-
tento, mihi amplius petat, eo ipso quod acceptat, videtur
debito renuntiare. 3.274.31
repudiare legatum, vel haereditatem, aut rem Ecclesiae
non incorporatam potest Praelatus absque solemnitate
bus. 3.416.52
in dubio quando legatum relinquitur alicui sub nomine
proprio, solum habetur respectus ad personam. 3.
553.3
legatum conceptum sub nomine appellatiuo dignitatis
transit in successorem regulariter in dubio. 4
quando sub vnoque nomine insimul relinquitur legatum,
ad illud quod praecedat recurrendum. 6
legatum Episcopo relictum a propinquo, praesumitur reli-
ctum intuitu personae, non Ecclesiae. 3.554.12
probata affinitate, eo ipso praesumitur legatum relictum
intuitu personae. 3.555.16
legatarius possunt Episcopi etiam tanquam Sedis Apostol.
delegati cogere ad exequendas pias dispositiones, etiam si
executores sint exempti a sua iurisdictione, vel officiales
S. Inquisitionis. 3.348.14
legati Christi, de Episcopis. 1.8.8
legatus de latere insignis, & ornamentis Romani Pontificis
vbi potest. 1.123.33
legatus respectu provinciae suae legationis potest facultate-
tem concedere assistendi matrimonijs suorum diocesano-
rum. 2.384.124
legati, seu vicelegati, aut gubernatores quemcumque in
officijs notariarum per Cameram Apol. venditis se in-
tromittere praesumentes, &c. 3.372.55
legatus non potest conferre beneficia ad Episcopum deuo-
luta ex negligentia Praelati Regularis exempti, quae Epi-
scopus conferat auctoritate propria. 3.185.14
legatus a latere potest beneficia suae provinciae, quae confer-
re valeat, ex causa rationabili, & legitima vnice. 3.231.12
legati nati, vel a latere possunt visitare ex officio legatio-
nis sibi a Sede Apostolica demandata. 3.290.21
legatus Papae habet ius exigendi charitatum subsidium ab
Ecclesiis provinciae sibi delegatae. 3.379.16
legatus a latere, & Nuncijs Apostolicis excommunicatione-
nes pro rebus deperditis concedere possunt. 2.422.11
legatus de latere absque speciali mandato Papa Episcopus
deponere non potest. 3.538.5
legitimus a Pontifice praestita, non suadente causa boni pra-
sunt.

Index Rerum

ritualis, &c non prodest ad successionem hereditariam, & alios seculares effectus. 1.141.103
Legitimitas quae fit per subsequens matrimonium iuris fictione retrahitur ad tempus natiuitatis. 2.193.34
Legitimitas per subsequens matrimonium ad Episcopatum habiles dicuntur. ibid. 33
Zelus mansuetudinis sine reuerentia seueritatis, & zelus reuerentiae sine mansuetudine non debet inueniri. 2.103.20
Lex III Summus Pont. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus postulate sine supernaturalis, ac Ecclesiae defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni Imperium a Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione. 1.139.84
Lex promoueri non debet. 2.452.49
Lex diocesana, & lex iurisdictionis quae dicuntur, ostenditur. 1.415
Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla. 1.133.23
Lex canonica in foro civili seruanda est, quando agitur de peccato, etiam attenda Ordin. Regia Lusitanorum, quae de quantumvis veniali etiam est intelligenda. 1.140.96
Lex absque pignoris praesentatione, etiam imponens censuram illam perpetuo in se gerit. 2.272.16
Lex non condendi potestas sibi potestati competit. 3.9.33
Lexibus per fundatorem beneficij sibi porrectis, si Episcopus sine legitima causa consentire denegat, potest fundator recurrere ad superiorem, qui eum cogat ad consentiendum; vel si contumax sit, ipse superior censurat. 3.253.35
Lexes illas per fundatorem sibi porrectas poterit Episcopus reuocare, quae vel natura impossibiles sunt, vel turpes, vel contra substantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium. ibid.
Lex fundatoris, qua mandatur puerum, quinimo infantem institui in beneficio, est toleranda. ibid.

L I

Liber in quo coniuges, testes, dies, mors, & annus a Parocho scribuntur, mortuis restibus & Parocho plenè probat matrimonium contractum. 2.391.175
Liber Baptismi a Parocho confectus plenè probat quem baptizatum, & illius aetatem, & quomodo sit faciendus, ostenditur. 176
Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulchrum. 177
Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur. 178
Libros mouentes, & monumenta quaequumque ex bibliothecis Ordinum Fratrum Carmelitarum, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.26.161
Libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus. 3.266.48
Librorum sana doctrina ad virtutem homines trahit, & a vitis eos abducit. 3.193.1
Libri improbi, religionisque noxij sunt apti ad dissensiones, & tumuluum excitandos. 2
Librorum Hæreticorum peruersa dogmata melius est ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurere. 3
Libri Hæreticorum tanquam aspidum oua sunt fugiendi. 4
Libros prohibitos habentes non satisfaciunt illos comburendo, sed necessarè eos deferre debent Superiori. 3.394.5
Reuerendissimus Sacti Palatii Magister viris doctrinæ, ac morum honestate pollentibus dare solet in Romanâ Curia licentiam legendi libros prohibitos. 6
Episcopi locorum Ordinarij hodie non possunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illustr. Cardinalibus Inquis. in plena Congreg. 7
Inquisitores ipsi non possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apost. Sede, vel per Sacram Congr. Inquisitionis fiat facultas. 8
Libri in Vrbe impressi non possunt absque examine, & approbatione in scriptis Vicarij, & Palatii Apostol. magni M. gistrj. 9
Episcopi, & Inquisitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Urbem requiritur. 10
Pœna imposita contra imprimentes libros absque requisita licentia, quae sit, ostenditur. 11
Libros vendere, aut apud se retinere sub excommunicatione

nis, & pecunia pœnis, nullus valet, nisi primum approbati, & examinati fuerint ab Ordinario. 3.395.12
Excommunicatio imposita a Concilio contra vendentes, aut apud se retinentes libros sine Episcopi licentia, illi est reuocata, nisi tales libri essent hæreticorum. 13
Regulares volentes libros imprimere, vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoque a suis Superioribus impetrare tenentur. 14
in Liberalitatis executione quæ circumstantiæ attendendæ sint, ostenditur. 1.88.9
Liberationem, qua nouitius tutorem, seu curatorem suum a reddendis rationibus liberat, comprehendit dispositio Conc. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 16. 3.447.25
Liberitatem Ecclesiasticam, aut interdictum Sedis Apostolicæ violantes in excommunicationem Papalem. 3.20.106
Libertas non veniendi ad Synodum, an praescribi possit, reuocari. 3.402.10
Liberius si promoueri petat, ab illo Praefule crit affumendus ad Ordines, qui est superior eius loci vnde patronus trahit originem. 2.208.36
Libido sicutus erigium stimulus est. 1.83.4
Licentia danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inferuat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet esse expressa, sufficit tamen, quod fuerit oretenus concessa. 2.247.13
Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari. 2.312.11
Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante. 2.317.43
Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta cessat facultas. 2.320.53
Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari. 2.320.55
Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegati simplicis Sacerdoti, etiam si in contrarium sit consuetudo. 2.331.56
Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa. 2.384.126
Licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit. 1.127
Licentia hæc verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis concessa. 1.128
Licentia debet actum praecedere. 2.385.129
Licentia hæc non debet esse reuocata, quæ tunc talis censetur, quando illis, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata sit. 171
Licentia data a proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat. 132
Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia veritas circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur. 133
Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est. 134
Licentia concessa alicui ab Episcopo absoluedi a casibus reservatis, extenditur ad eos, quos ipse referauit. 3.75.10
Licentia discedendi requiritur ab Episcopo etiam in duobus mensibus a Conc. Trid. Parocho concessis. 3.96.96
Licentia vt quis abesse possit causa studij a seruitio suæ Ecclesiae, vel sui Canoniciatus, non suffragatur vltra quinquennium, a die quo cepit studere. 3.142.31
Licentiam, quam Episcopi, vel eorum Vicarij concedunt nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus, possunt alteri delegare. 3.442.9
Licentia, quam Episcopi & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitijs faciendi dispositiones bonorum temporalium non exigunt quod sit in scriptis, nec satis est perita, sed debet esse obtenta. 10
Licentiam ad excedendum in anno nouitiatu vt ille non interrumpatur, concedunt ministri Prouinciales. 3.455.28
Licentia in scriptis necessaria non est ad intrandum Monasterium monasteria in casibus permisis, qui communiter solent occurrere. 3.472.57
Licentiam eundi ad studia absque Abbatis consensu, non potest Episcopus Monacho concedere. 3.489.7
Licentiam non potest Episcopus concedere, vt Religiosus munus executoris testamenti, aut cuiuscumque vltima voluntatis suscipere valeat. 8
Licentia pro accessu ad Monialium monasteria exempta verum petenda sit ab Episcopo, an a Superiore Regulari, ostenditur. 3.477.76
Licentia & indulta ingrediendi a mulieribus Religiosorum Conuentus, reuocantur. 3.475.94
Licentiam concedere potest summus Pontifex Monachj Episcopia

& Verborum.

Episcopis vt testentur. 3.548.23
Licentia concessa Episcopis ad testandum non expirat, etiam re integra morte concedentis. 15
Licentia concessa Episcopis ad testandum non expirat vigore praedictæ facultatis semel testamento facto. 3.549.26
Licentia testandi Superueniens validum efficit prius testamentum absque ea factum. 27
Licentia ab Episcopo iuste petita, & ab eo per inuillam negligentiam non exhibita, vt obtineatur, non potest per viam simplicis querelæ recurri ad alium quam ad ipsum Rom. Pont. 2.390.31
Lictores Episcopi gaudent fori priuilegio. 3.516.13
Limina Apostolorum visitans Episcopi nomine, vel ipsum comitans ad eadem limina quotidianas lucratas distributiones. 2.104.159
Limina Apostolorum, qui non visitauerint statutis temporibus, quas pœnas incurant, ostenditur. 3.535.41
Linea quomplex dicitur. 3.69.156
Qualibet ex his lineis per gradus distinguitur. 157
in Linea recta ascendenti, & descendenti, utroque iure inspecto, tot sunt gradus, quot sunt personæ, dempta semper ea, a qua incipit computatio. 158
Linea tranuersa aequali quo gradu vnaquæque persona a communi differt stipe, eo etiam gradu ab altero distat conanguinea. 159
in Linea tranuersa aequali atqnto iure Canonico, quo gradu distat remotior a communi stipe, eo etiam distat ab alio conanguinea. 160
Lippus non potest fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua sit lippitudo. 2.450.30
Lites ab Ecclesiasticis vitandæ. 1.105.11
Mala plura ex libus oriuntur. 3
Lis mota super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis deferret ad Summum Pont. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima. 1.135.49
Lis pendentiã non efficit citatio circumducta, nulla vel cum falso procuratore. 2.279.18
Lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis. 20
Litis contestatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur. 2.423.30
Lites ne protulerit debet quilibet index laborare. 3.331.8
Lites qui minuit, minuit peccata. 11
Litium occasio amputanda est. 12
Litium introductio criminum occasionem, & alia detrimenta praebet. 13
Lites sunt causa multorum malorum. 14
Litigantes potest Episcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando his diu duravit, & causa est intricata, vel quando imminet timor armorum. ibid. 9
Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio. 2.279.19
Litteras subreptitias, vel obreptitias impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reservatam. 3.116.86
Litteras, aut scripturas cuiuscumque generis mittentes ad eos, qui sunt in Conclau, sic recipientes, in excom. Papalem incidunt. 3.23.129
Litteras Papæ electi antequam coronetur impugnant. 3.35.238
Litteræ institutionales Antistitem probant iuspatronatus. 3.266.47
Litteræ maiusculæ inscriptæ in lapide posito & publico ab immemoriali tempore citra, plene probant iuspatronatus. 4.267.50
Litterarum seu Epistolarum missio ad Monachos an in re communi reperitur prohibita, ostenditur. 3.477.77
Litteras scribens Moniali, & mittens, an incidat in censuram comminatam ab Episcopo aduersus contes in monasteria Monialium, ostenditur. 78
Litteras mittens ad Monialem non incidit in censuram comminatam aduersus alloquentes cum illa. 3.478.81
De Litteris Apostolicis.
Litteræ Apostol. dispensationis, vel beneficij, non sunt subreptitiae in quibus dicitur quis se oriundum ex ciuitate Neapolitana, cum re vera esset oriundus ex ciuitate Vibinteri, si eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit. 2.205.8
Litterarum Apostol. aut aliarum expeditionum exequutionem impediens, & prohibens excommunicatur in Bulla. 3.137.1
Litteratura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari. 2.286.72
Barbos. de Episcopo.

Litteratura iure diuino requiritur. 2.467.12
Litteratus viris inuiget Ecclesia Dei, per quos totus mundus illuminatur. 2.466.1

L O

De Locatione.

Locari non possunt Ecclesiarum res vltra triennium. 3.410.3
Locatio rerum Ecclesiae facta vltra triennium in totum vitiosa, nec quoad triennium sustineri potest. 5
Locationem rerum Ecclesiae factam ad priores annos validam manere, quoad dictum triennium, qui tenuerit, ostenditur. 8
Locatio rerum Ecclesiae in totum corrumpit, si vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, seu merces. 3.411.13
Locatio rerum Ecclesiae si fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt post primum triennium incipiat secundum, omnimò inualida est. 17
Locationi an teneatur stare successore, vide Successor.
Locator beneficij, seu maioratus, quando pro securitate vitae suæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona sua generaliter, siue specialiter obligauerit, vel fideiussores uederit pro solutionibus anticipatis, tunc eius fideiussores tenentur stare conuentioni. 3.407.14
Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior. 2.261.12
Locus ubi Episcopus Ordines consecrari fit in litteris ordinandorum exprimentus. 13
Locus ad Romanam Ecclesiam cum vacauerit, qui de eo in seculum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.23.149

L V

Lucerna super candelabrum posita, pro Episcopo. 2.9.15
Lustuosa in aliquibus Hispaniae locis canonice portiois loco subrogata est. 3.371.5
Lutuosa ex quibus solueda, ostenditur. 6
Ludouicus Granatensis Dominicanus cum in Archiepiscop. Bracharensis nominaretur grauitè oblitit. 1.58.25
Lusitania Reges obtinuerunt iuspatronatus, & priuilegium eligendi Episcopos in Cathedralibus. 1.16.3
Lusitanos arguit Auctor qui in Guinea Aethiopes in seruitutem iniustam redigunt. 1.133.37
Lusitania regnum Romanae Ecclesiae censuale an fugiendus ostenditur. 1.136.57
Lusitaniae regnum neminem in temporalibus recognoscit. 59
Lusitaniae primus Rex Alphonus quinque Christi signata in caelo ostensa in regni insignia insigni pietate suscepit. 60
Lusitaniae Reges regna Imperatorum ignauia a Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicauerunt. 137.62
Lusitani pertinacissimè Romanis restiterunt duce Variato. 63
Lusitaniae Rex primus Alphonus pro confirmatione sui regij tituli recursum habuit ad Sum. Pont. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo, quia deuotione, pietate & animi gratitudine uoluit libens, & absque ulla obligatione ciuili, se eiusdem Christi Vicario B. Petro, & successori in suum militem peculiari quadam; sed spirituali solum subiectione submittere. 64
Lusitaniae Ordinationes supra hominum memoriam sciente & patiente Summo Pontifice fuerunt semper obseruatae, confirmataeque in concordatis factis inter Clerum, & Regem. 2.355.5
Lusitaniae Reges consueuerunt, & solent promittere commendas vacaturas, vel praesentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere. 3.263.4
Vide Hispania Reges.

M A

Mactum aliquam corporalem in lege veteri habentibus hostias esse Dominus prohibuit. 2.232.11
Magica ars quae sit, remissuè. 3.64.120
Magis dignum attrahit ad se minus dignum. 2.364.18
Magister actorum Curiae Episcopalis, an possit vt familiaris ab Episcopo ordinari? 2.254.18
Magister scholarum Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti, potest de nunciationes remittere. 2.173.3
Magister Grammaticae non potest deputari in ciuitate, cum executione residentiae suæ Ecclesiae a dicta ciuitate vltra duo millaria non distante, etiam si velit singulis diebus festiuis Parochiali interesse. 1.94.85

Index Rerum

Magister Reuerendissimus sacri Palatii viris doctrina, ac morum honestate pollentibus dare solet in Rom. Curia licentiam legendi libros prohibitos. 3.394.6
 Magistratus secularis, qui ab Episcopis requisiti non præbent auxilium ad restituendam, vel conseruandam clausuram Monialium. 3.36.245
 Magistratus & Iudices quando excommunicationem nemini referuam incurant. 3.38.269
 Magistratus specialis videtur datus priuati ad generalem. 3.58.1.11
 Mala ex non residentia Episcoporum quæ sequantur, ostenditur. 3.82.4
 Male agens odit lucem. 3.478.84
 Mali non curant respicere meliores. 1.65.8
 Malitiosè facere dicitur, qui non iuste impedire potest. 2.371.21
 Mandans, & mandatarius censentur vnum idemque delictum committere, saltem ratione finis. 3.51.12
 Mandans punitur eadem pena, qua puniri debet mandatarius. 13
 Mandatum speciale requiritur ad præsentandum. 3.73.107
 Mandatum in scriptis testibus munitum debet Episcopus Vicario dare. 3.119.55
 Mandatum speciale requiritur in beneficiorum collatione. 3.111.69
 Mandatum speciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis. 3.423.22
 Manducare & bibere ad gloriam Dei quando intelligatur. 1.74.21
 Mansuetudo, & districtio ab inuicem non debent separari. 1.103.21
 Manus sordida aliam non lauat. 1.66.13
 Manum habens maculatam, articularam, vel aridam, aut perperuè tremulam, non potest ad Ordines promoueri. 1.49.17
 Manuatio quando concedatur. 3.329.38
 Manuatio in quibus rebus & causis danda est Episcopo etiam respectu exemptorum, seu monasterij exempti. 3.603.26
 Manuatio, in materia iurisdictionali competit ratione solius Iuris communis. 3.604.17
 Manuatio vigore assistentia Iuris communis competit absque alia probatione. 38
 Manuatio non datur ex sola Iuris communis assistentia quando alius est in possessione, & quando ex aduerso allegatur, & probatur exemptio, priuilegium, seu titulus, vna cum præscriptione, seu possessione. 3.605.41
 Marcellus Consul Romanus uxorem suam, eo quod vinum bibisset, iuste percussam interemit. 1.99.10
 Marcus Aurelius Meraldus laudatur. 3.204.18
 Maria Aaronis soror, vide Aaron.
 S. Martinus factus Episcopus eandem in vestitu vilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat. 1.82.18
 Martinus, & Septembor, qui erant Episcopi, per alternatiuam sunt Papæ, suspensa Ordinarij facultate concessa in illis conferendis, siue Episcopus residet, siue non. 3.92.8.61
 ex Martyrio alicuius Sancti in Ecclesia commissio, illa polluitur quatenus iniustum consideratur, & iniuriosum ipsum homicidium ex parte occidentis. 2.347.29
 Masculus, vel femina an sit si dubitetur, præsumendum est esse animatum post quadraginta dies. 3.67.138
 Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illud sumenti. 2.240.7
 Materiam contactus an sit de essentia. 8
 Materia Subdiaconatus est proprie calix vacans etiam non consecratus cum patena. 2.258.3
 Materia Diaconi est liber Euangeliorum. 2.259.6
 Marribus non potest licentia præstari ingrediendi monasteria Monialium ad inuisendas filias mortu proximas. 3.475.68
 Matrimonium si ab excommunicato contrahatur validum est, quamuis illicitè contrahatur. 2.294.203
 Matrimonium dicitur clandestinum quoad pœnas, si illicitè denunciationes omittantur. 2.370.8
 Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest. 17
 Quoties timeretur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & testibus celebrari potest ommissis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiant. 2.371.19
 An detur tam vrgens necessitas, vt solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensatione. 2.371.54
 Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta matrimonium

contrahendum, sed per aliquod tempus differendum 54
 Qui intra quatuor menses post denunciations factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi alia denunciations permittatur arbitrio Episcopi. 55
 Matrimonium non valet si Parocho assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi affectum esset non intelligere. 2.380.83
 Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso, validum est. 91
 Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum est. 2.381.92
 Matrimonia celebrata à Parocho putatio ex communi errore sunt valida. 94
 Matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore pestis, vel alterius necessitatis, est inualidum. 2.383.1.3
 Matrimonium nullum est, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit nulla ab eo petita licentia, etiam si postea factum ratificaret. 2.385.130
 Matrimonium contraheus sine Parocho, & testibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit. 140
 Matrimonium absque præsentia Parochi, & testium contractum, in vim sponsaliorum non resoluitur. 2.386.143
 Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus inualidum est. 2.387.147
 Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt validè fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus; quid si conditio sit de præsentia, vel de præterito? 2.388.156
 Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenentur iterum coram Parocho, & testibus contrahere. 157
 Matrimonium infidelium, vt fiat Sacramentum, non est necessitati facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus. 2.389.158
 Matrimonium celebratum per procuratorem vt sit validum Parochi, & testium præsentia requiritur. 159
 ad Matrimonij validitatem non pertinet, vt Parochus assistens aliquibus verbis in eius celebratione viatur. 169
 Matrimonium contrahentes cum peccato mort. nondum delero per constitutionem vel confessionem indignè accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, vel quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solominimo continent. 2.390.172
 Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint Symbolum Fidei, & præcepta decalogi, ac Ecclesiæ, septemque peccata capitalia. 173
 Matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem sublatò scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, non est peccatum mort. 2.391.181
 Excepi si adit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in dicecresi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice. 182
 A prima die Auentus Domini, vsque ad diem Epiphania, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Pasche inclusiuè matrimonia non possunt celebrari. 2.393.193
 Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonia dictis temporibus sine solemnitate. 194
 Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus consummari non prohibetur. 195
 Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum est, contrahentes vero peccabunt mort. 196
 Interdicti tempore, & à personis interdictis Matrimonium absque peccato mort. contrahi non potest. 197
 Matrimonium quoad sui substantiam validè contrahitur tempore interdicti. 198
 Matrimonium vnum ex septem Ecclesiæ Sacramentis confert gratiam. 199
 Matrimonium simul tamen, & vbi primum perfectus est contractus, Sacramentum efficitur. 2.194.200
 Parocho licet non sit proprius matrimonij minister, concurrat tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat. 201
 Matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus, videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum, tantquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitiones. 2.441.44

& Verborum.

Matrimonium scienter contrahentes, in gradu prohibito. 3.34.227
 Matrimonia filiorumfam. sine parentum consensu contracta esse irrita asserentes. 3.35.242
 Matrimonium ne liberè contrahatur cogentes subditos, &c. 3.36.244
 Matrimonium hodie interdicitur cum sanguine intra quartum gradum. 3.70.163
 Matrimonij monialibus etiam iusta causa interueniente dispensare non potest Vicarius generalis absque Episcopi assensu. 3.123.95
 Matrimonium ne contrahant an possint impediri illi, qui orationem saltem Angelicam, & Dominicam non didicerint. 3.174.1
 Matrimonij spiritualis solutio inter Episcopum, & Ecclesiam, vt & carnalis inter virum & feminam, referuatur à Christo. 3.161.1
 Matrimonium carnale in lege gratiæ planè factum est indissolubile, quoad vinculum. 3.162.2
 Matrimonij spiritualis vinculum fortius, quam carnalis. 3
 Matrimonium spirituale facile dissoluit Summus Pontifex, cum non sit referuatum lege diuina. 4
 Matrimoniales causas, vide Causas.
 Maxilla confirmari quare peccatur. 2.358.26

M E

Medicam mulierem an liceat introducere in dormitorium Religiosorum pro curacione alicuius Religiosi infirmi. 3.478.85
 Medicinam, aut leges audientes si sint Sacerdotes, vel pernotatum habentes, incurunt excommunicationem nemini referuaram. 3.311.96
 Medicinam tuendam validitatis causa cum Medico consilio sumens, quotidianas percipit distributiones. 3.105.169
 Medicina præstantia, atque dignitas è Sacris literis colligitur. 3.397.10
 Medicus celestis Christus Dominus in terras venit curandis infirmis nostræ gratia. 1.2.1
 Medici, pro Episcopis. 1.9.18
 Medici præstantiores sunt Aduocati. 3.332.23
 Medici quoties ad gradus Doctoratus sunt promouendi, vltra Fidei professionem sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare ita ut factum per Primum V. 3.396.1
 Medici vltra tertium diem agrorum non visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsi de infirmi Confessione fides fiat. 2
 Medici non seruantes Innoc. III. & Pij V. constitutiones, quas pœnas incurant, ostenditur. 3
 Constitutiones Innoc. III. & Pij V. quibus habetur, vt cum Medici infirmum visitant, cum faciant confiteri, intellegantur de quacumque infirmitate, quæ ex se lectum peat. 4
 Medici an sint nobiles, ostenditur. 5
 Medicus Regis magnam consequitur dignitatem. 8
 Medici tanquam Dei ministri accersendi, & ad eos diuino primum freti auxilio confugere debemus. 3.397.12
 Medici sicut solent agros adponere, vt à noxiis absteruant, ne morbum contrahant, ita oportune eosdem debent instruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægrotudines multoties subsequuntur. 16
 Medici ad curanda corpora constituti obstringuntur industria, consilio, & labore morbo laborantibus opem ferre, sicut Parochi ad animas curandas fuerunt instituti, vt illarum salutem inuigilent. 3.400.15
 Medici, Procuratores, vel Aduocati non tenentur vi monitorij reuelare secreta infirmorum, clientum, &c. 3.429.65
 Medicus causa multum grauis infirmitatis cum necessitate exegit, potest ingredi Monialium monasteria. 3.472.52
 Medici, vt possint Monialium monasteria ingredi, non necessario requiritur, quod sint Doctores, aut graduati, sed quod mederi sciant. 53
 Vide Aduocatus
 Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione, irrevocabilis est. 2.285.62
 Membrum sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore nostro distinctam habet operationem. 2.449.11
 Membrum genitale amittens ex eo quod sciens cognouit mulierem morbum Gallicum habentem, non potest fieri clericus. 16
 Barbos. de Episcopo.

Mendicantes Religiosi non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare sine speciali Papæ licentia. 3.10.50
 Mendicantes, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant sine licentia Sedis Apott. 3.32.209, 270
 Mendicantes Ordines an possint virtute suorum priuilegiorum absoluerè à casibus referuatis Episcopo. 3.77.17
 Mendicantium monasteria Seminario contribuere non tenentur. 3.320.14
 Mendicantium monasteria, quæ dicantur, ostenditur. 3.320.15
 Mendicantes sunt Ordines S. Augustini, Societatis Iesv, Minimorum S. Francisci de Paula, Iesuatorum, Carmelitarum discalceatorum. 3.330.17. & seqq.
 Mensa Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa esca sint adducenda, ostenditur. 1.74.12
 Mensa Episcopalis bona, vide Bona mensa Episcopalis.
 Menses quando sunt numerandi à die alicuius actus, computantur secundum quod occurrit in Calendario. 1.20.2
 Menses quatuor alternati, quos occupa. Episcopus, sunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vsum, durante residentia Episcopi. 3.92.53
 Respondetur traditis in decem Sulmonem. 5.45.553
 Adducuntur responsiones aliquibus obiectis. 57
 Menses Martij, & Septembris, qui erant Episcopi, per alternatiuam sunt Papæ suspensa Ordinarij facultate concessa in illis conferendis, siue Episcopus residet, siue non. 3.92.58
 Mensis à principio ceptus Apostolicus semper remanet Apostolicus. 3.95.61
 Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, prouiderè debent Episcopi, ne incurant in Natale, aut Pascha Domini, vel similes maximas solemnitates. 3.99.119
 Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, debent continere nonaginta dies, & possunt accipi non solum continui, sed etiam interpolati. 120
 Mensium trium absentia Canonice conceditur si constitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni requirunt. 121
 Mensium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ, terminatur in media nocte vltimi diei. 3.175.183
 Menses sex dari ad conferendum incipiunt currere à tempore scientia vacationis. 3.184.5
 Mensis quilibet, vbi absolute de mense sit mentio, triginta dies continet. 8
 Menses sex dati Ordinariis ad conferendum, computantur secundum Calendarium, & secundum quem occurrunt. 3.185.9
 Menses sex dati Ordinariis ad prouidendum, vbi primum lapsi fuerint, statim potest Papa prouiderè. 12
 Menses duo professioni proximi, intra quos renunciatio, & obligatio fieri potest de licentia Episcopi à nouitio, computantur secundum quod occurrit in Calendario, & ibi vide alia vtilia super hac re. 3.442.11
 Mensis asium non solum operario, sed ipsa etiam diuorum eloquiorum meditatio acuit, & illustrat. 1.95.11
 Meretrici affirmanti se esse sodomitam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur. 2.458.17
 Meretrici domum locans non peccat mort. dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vsum in domum conductam exercendum intendat. 3.533.28
 Metropolitanus, & Archiepiscopus iidem sunt. 1.35.12
 Metropolitanus ad consecrationem debent concurrere omnes suffraganei. 1.169.6
 Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat Iudici seculari auxilium, quod denegauit, exhibere. 1.170.22
 Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos sui suffraganei cessantes à diuinis causa rationabili. 3.171.34

M I

Milites armati, fundamentum denique, columna, Pater, Doctor Ecclesiæ, oculus, & minister Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi, dicuntur Episcopi. 1.9.18
 Miles condemnatus eatenus, quatenus facere potest, soluerè cogitur. 2.283.50
 Milites Regulares militiæ sancti Iacobi de Spatha, alii que huiusmodi, non emittentes omnia tria vota substantialia, capaces sunt beneficiorum secularium. 3.174.174
 Milites sancti Iacobi de Spatha (excepta tamen magistrali mensa) & quatuor mendicantium Ordinum Fratres immobilia possidentes ad subsidiorum hæcenus non solutorum solutionem tenentur. 3.384.58
 Milites 66 2

Index Rerum

Milites Regulares non comprehenduntur decreto Concilij Trid. *sess. 16. de Regularib. cap. 15.* 3.443.5
 Milites S. Stephani non comprehenduntur sub dispositione Concilij *sess. 25. de Regularib. cap. 15.* 6
 Milites Hierosolymitani ex nouo ipsorum statuto comprehenduntur sub decreto Concilij Trid. *sess. 25. de Regularib. cap. 15.* 8
 Militer S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto Concilij Trid. *sess. 25. de Regularib. cap. 19.* 3.484.10
 Militares Religiosi fori priuilegio gaudent, etiam si professi non sint. 1.233.45
 Idem de nouitijs Ordinum militarium huiusmodi. *ibid.*
 Militares ex Ordinibus Christi Domini, D. Iacobi, & similibus, an veri Religiosi sint. 2.254.45
 Miliones quando inceperunt. 3.385.65
 Miliones in quibus speciebus imponendi, & ad quod tempus solui debeant. 66, 67, 68, 69
 Minorum S. Francisci de Paula Ordo adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V. 3.320.19
 Minister Ordinatus Confirmationis est solus Episcopus Ordinatus. 2.355.1
 Ritiansi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus. 2.356.2
 & non Confirmatus. 3
 Ministro Generali Fratrum Minorum an hodie, sicut olim, liceat ingredi monasteria Monialium S. Clarae, ostenditur. 3.470.44
 Ministri Prouinciales atque Visitatores quando possint intrare Monialium monasteria sibi subditarum. 45
 Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatibus prohibentur. 2.341.59
 Minor Sodomita arbitrio iudicis puniendus. 2.457.13
 Minoris dictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra argentatorem, nisi concurrentibus alijs adminiculis. 2.458.15
 Minores Ordines, vide *Ordo*.
 Minores Religiosi, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesijs Fratres Tertii Ordinis ad audienda diuina Officia, in excommunicationem Papalem incurrunt. 3.19.102
 Mirabile quoddam refertur cuiusdam cadaueris occisorem ostendit. 2.346.23
 Miracula plura de sanctissimo Eucharistia sacramento referantur. 2.294.9 & seqq.
 Miraculum dicitur mirum factum. 3.433.7
 Miraculum vt proprie dicatur quæ requirantur, ostenditur. 8
 Miracula examinandi potestas solo Episcopo, non tamen alio inferiori competit. 3.434.9
 Miracula noua an Episcopus habeat potestatem examinandæ & approbandi. 3.436.1 & seqq.
 Missa & diuinorum officiorum vna celebratione quæ curare debeat Episcopus, latet. 2.311. & seqq.
 Missarum numerum, & annuatiarium potest Episcopus reducere in donationibus, & alijs actibus inter viuos. 2.359
 Missam cum Mitra, & Baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à Pontificali. 2.215.6
 Missa cum sacri Ordines conferuntur, non est de substantia. 2.261.16
 Missæ sacrificium prohibitum est celebrari extra Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum. 2.296.1
 Missæ pro sacrificio pantiæ taxatio est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est. 2.300.3
 Missa pro multis dicta, non tantundem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur. 2.301.7
 Missæ tot absolute celebrari debent, quot ad rationem attributæ elemosinæ præscriptæ fuerint ex declaratione sacrae Congr. *ibid.*
 Missis an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clemens VIII. 1.302.12
 Consuetudo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec toleranda. 13
 Missa sine peccato dici potest non recitatis Matutinis. 15
 Missæ audiendæ præceptum adimplere quocumque in loco illa audiantur. 2.303.18
 Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter. 19
 Constitutio Leonis X. qua declaratur satisfieri huic præ-

cepto, si audiatur Missa in Ecclesijs Regularium, referatur. 20
 Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diocesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus. 2.352.1
 Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam. 2.353.2
 Missæ particulares votiuæ, vel pro defunctis, quæ iustis stipendijs sigillatim à particularibus personis petuntur, non possunt ad minorem numerum reduci. 3.354.14
 Missarum celebrandarum onera quando Episcopi reducere possint, ex decess. sacrae Congr. 16
 Missarum celebrationes usurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumentes, ad Sacrum Presbyteratum Ordinem minime promoti, puniuntur per Inquisit. 2.442.45
 Missam filius, & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. 3.228.23
 Missarum celebrandarum, vbi tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit, prouidetur in Synodo diocesana. 3.405.21
 Mitra in Episcopo scientiam yrisque Testamenti designat. 1.321.8 & 1.92.4
 Mitra vti non potest Episcopus in locis exemptis, nisi iniunctus. 3.336.14

M O

Moderamen inculpatæ tutelæ varatur circa modum, tempus, & causam. 2.345.18 & 2.428.57
 Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicitur. 58
 Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur seruari, qui occidit si fugiendo euadere possit, nisi fuga sit illi valde decessosa. 3.50.5
 Modestia quid sit ostenditur, & vnde dicatur. 1.104.1
 Modestia in grauitate sita est. 2
 Modestia gubernatrix, ac moderatrix est omnis gestus, ac motus corporis. 3
 Modestia regulæ præscribitur. 5
 Modestia in humilitate crescit. 1.105.7
 Monachus licet efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus. 1.122.17
 Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus. 12
 Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiunijs Religionis, ostenditur. 24
 Monachus factus Episcopus ab onere recitandi Officium propriæ religionis liberatur. 1.23.15
 Monachus Episcopus factus repuntians Episcopatum, an teneatur ad Monasterium reuertere, ostenditur. 18
 Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas potest Archiepiscopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad sua monasteria, &c. 1.174.58
 Monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiunt peccatorum mortaliter, & spirituales contrahunt cognitionem. 2.360.36
 Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere. 2.397.14
 Monachus nuptias contrahens an pupiatur per Inquisitionem? remissum. 2.441.43
 Monachi, siue alij Regulares se ad inuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, cum certis declarationibus. 2.444.17
 Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. 19
 Monachi se ad inuicem percutientes, per eorum Prælatos absolui possunt certis declarationibus, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. 2.445.17, 19
 Monachus laicus vt Episcopus creetur, solus Papa dispensat. 3.8.9
 Monachi, & Canonici Regulares, ac alij personarum habentes, seu Presbyteri, qui leges, vel Physicam audiunt extra claustrum. 3.31.197
 Monachi, aut Canonici Regulares administrationem non habentes, qui petunt Curijs Principum animo nocendi suis Prælatibus. 3.34.223
 Monachi, qui intra septa Monasterij sine licentia Abbatis arma tenere præsumunt. 224
 Monachus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel superioris Vicarius creari. 3.114.12
 Monachus, vel Religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel Superioris Vicarius creari. *ibid.*
 Monachus si illegitimus sit, quamuis professione legitimatus fiat, Vicarij officium exercere non potest. 13
 Monia

& Verborum.

Monachi Ordinum Mendicantium professi, aut in strictiori Religione existentes ab Episcopo Vicarij institui non possunt. 14
 Monacho licentiam causa studiorum proficiscendi impartiri non potest Vicarius generalis prætextu commissionis generalis, in locis, in quibus Episcopus loco Abbatis est. 3.123.93
 Monachi trium fontium, & S. Crucis in Hierusalem debent præcedere Monachos S. Eusebij, ex quo eorum Ordo, qui est Cisterciensium, fuit prius institutus & approbatus. 3.28.37
 Monachi reformari Ordinis Cisterciensium Congregationis S. Mariæ Iulien. in processibus, & fractionibus publicis præcedunt Ordines Mendicantes. 37
 Monacho factum legarum dicitur pium. 3.347.22
 Monachi & Prælati Mendicantes, quorum Ecclesijs cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diocesanam. 3.402.7
 Monachi, & Fratres Regulares scientes rem de qua in monitorio, si non reuelant, non sunt excommunicati. 3.431.80
 Monachus etiam ad dignitatem Episcopalem prouectus non potest testamentum ante professionem factam reuocare. 3.444.15
 Monachi omnes olim a Trento iure communi fuerunt Episcopi subiecti, in quorum diocesis, monasteria sita erant. 3.489.1
 Monachus etiam exemptus se ad inuicem percutientes de æquitate absoluit Episcopus. 3.496.53
 Monachus monasterij exempti si sine habitu extra monasterium incedat, poterit per Ordinarium puniri, secus si intra. 3.498.61
 Monachum exemptum sine licentia proprii Abbatis ordinans, dicitur ipso iure alienus à communione aliorum Episcoporum. 3.532.17
 Monachus factus Episcopus non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus reddituum Ecclesiasticorum instar Episcoporum secularium. 3.547.19
 Monachus factus Episcopus quicquid acquirit, suæ Ecclesiæ acquirit cum sola administratione. 20
 Monachus factus Episcopus non potest post mortem de bonis disponere. 3.548.21
 Monachus factus Episcopus in vita tam plenè potest disponere, quam amplè potest licet Episcopus secularis. 22
 Monachus Episcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad standum etiam ad opera pia duplex impedimentum tenetur explicare, alterum se esse Religiosum, alterum se esse Episcopum. 24
 Monachus factus Episcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius succedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vnde cumque quæsitæ, in quibus ipso mortuo succedit sua Ecclesia à tempore confirmationis Pontificis. 3.550.29
 Vide *Abbas*.
 Monasterium Sanctæ Crucis Combricensis ab Alphonso Henriq. I. Portugaliæ Rege extructum, & ab Emmanuelle restauratum fuit. 1.325.18
 Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus. 2.6.69
 Monasterijs, & Ecclesijs Religionum solus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione soluendi procuraciones Legatis Apostol. & iura Episcopalia. 3.10.51
 Monasterium in commendam secularis habens, non obtrinet curam conuentus, nec monachorum, sed tota est penes Priorem conuentualium. 3.98.111
 Monasterio commendata, in quibus non viger regularis obseruantia quamuis exempta, Episcopus etiam curam perquam Sedis Apostol. delegatæ singulis annis visitat. 3.229.15
 Episcopus in monasterijs commendatis, vbi Regularis obseruantia viger, debet eorum superiores monere, vt ipsi visitent, & corrigenda corrigant. 16
 Monasteria, quæ generalibus Capitulis non subsumt, nec suos habent visitatores Regulares, si monita in congregationes sese non receperint, in omnibus Episcopi iurisdictioni subiecta sunt. 17
 Monasteria Regularium quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationis fores claudantur, ei licet viam inferre, ac eas frangere. 22
 Monasteriorum administratores non tenentur de illis Ordinario reddere rationem. 3.354.45
 Monasterium, quod in certo loco testatoris iussu constructum non potest, ex auctoritate Episcopi alicui constructi valet. 3.357.10
 Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitativum subsidium. 3.381.43

Monasterium virtute professionis factæ à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non potest succedere in bonis ipsius nouitij in prædicatum suorum hereditum. 3.457.34
 Monasterij septa non licet ingredi in casibus necessitatis sine licentia Episcopi, aut Vicarij generalis speciale mandatum habentis. 3.469.38
 Monasterij septa non licet ingredi in casibus necessitatis sine licentia Episcopi, aut Vicarij generalis speciale mandatum habentis. 3.469.38
 Monasterij nomine, in quod femina intrare non possunt, fuit totum illud spatium, quod intra Monasterij septa continetur. 3.478. post n. 85
 Monasterij nomine quid intelligatur. 87
 Vide *Lenocianus*.
 Monasteria monialium, vide *Monialis*.
 rō *Monio*, inducit consilium, & non præceptum. 2.303.17.
 Moneta cadere ad Principem solum, & Rempublicam spectat. 3.56.55
 Moneta vt probata, & legitima sit, quæ continere debeat, ostenditur. 56
 Moneta adulterari, falsificari, seu corrumpi quibus modis dicitur. 57
 Monetam excudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falsificans monetam alterius Principis, à penis excutatur. 58
 Monetam Principis tendens, vel radentes eisdem subiciuntur pœnis, quibus eam adulterantes. 59
 Monetam iustum pondus excedentem tendens, & mutans, atque eam ad iustum pondus reducens, an in pœnam incidat, ostenditur. 60
 Monetam reprobam vitantes non puniuntur. 61
 Monetam falsam falsificantes non incurrunt in pœnas. 3.57.62.
 Monetam minimi valoris fabricans, vel tendens modicam quantitatem, excutatur à penis ordinarijs. 63
 Monetam falsam expendentes eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes. 64
 Intellige si scienter falsam expendant. 65
 Iguorantia quomodo in hac casu probetur, ostenditur. 66
 Monetam falsam expendens, si doceat à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, & refertur alij casus in quibus potest excutari. 67
 Monetam corruptens, fabricans, tendens, vel scienter expendens, igne comburitur, & eius bona sisco vendicantur. 68
 Monialium clausuram intrare non potest Episcopus profanatione fororis, & eorum confirmatione. 2.347.56
 Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum consecrari non debent ex Sacra Congreg. 57
 Consuetudinem benedicendi virgines non amplius esse in vfu censuit Sacra Congregatio. 58
 Monialis à clausura exiens, & exiendi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, in excommunicationem Papalem incurrunt. 3.25.136
 Monialium Monasteria ingredientibus prætextu facultatum abrogatarum, & Superiorum Regularium, qui eorumdem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiserint, & qui prætextu licentiarum Episcoporum eò ingrediuntur necessitatibus non vigentibus, in excommunicationem Papalem incurrunt. 3.25.151
 Monialium ad electiones vocati non temperantes ea, ex quibus discordia nasci, vel foueri possunt. 3.31.204
 Monialium visitatores impediunt. 3.42.25
 Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ sunt immunes, in iis, quæ ad clausuram & spiritualium rerum curam pertinent, subiciuntur Episcopis. 3.461.4
 Moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoties ad obseruationem clausuræ, ei videbitur expedire. 5
 Moniales in ciuitate degentes, sed alieno Episcopo subiectæ, visitantur ab Episcopo diocesis, sicut alix Moniales subiectæ Regularibus. 6
 Monialium clausura si non seruetur in monasterijs, quæ Regularibus subdantur, videre debet Episcopus, nec ab ipsis Regularibus impediti poterit. 7
 Monialium clausuræ mœnia si sint contracta, & facultates non suppetent, fidelium elemosynis restauranda sunt, vel monialium consanguinei ad hoc compellendi & illis deficientibus, tunc compellendus erit cuius auctoritas fuit erectum monasterium. 3.462.10.
 Monialium clausura custoditur impediendo accessum ad ipsas moniales, & colloquia cum eisdem. 11
 Monialium clausura vt sciatur qualiter sit custodienda, quæ sint attendenda ostenditur. 12
 Monialium exitus è suis monasterijs quibus constitutionibus pro

Index Rerum

prohibeatur, ostenditur. 11
Montales an possint e monasteriis egredi ex aliis casibus... 12
Montales e monasterio egredi possunt aliis infirmitatibus... 13
Montales ab uno monasterio in aliud possunt transferri... 14
Montales quando transferuntur de uno monasterio in aliud... 15
Montales exiendi e monasteriis iustam causam non habent... 16
Montales volentes exire e monasterio ob aliquem casum... 17
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 18
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 19
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 20
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 21
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 22
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 23
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 24
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 25
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 26
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 27
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 28
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 29
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 30
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 31
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 32
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 33
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 34
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 35
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 36
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 37
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 38
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 39
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 40
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 41
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 42
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 43
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 44
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 45
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 46
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 47
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 48
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 49
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 50
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 51
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 52
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 53
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 54
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 55
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 56
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 57
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 58
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 59
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 60
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 61
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 62
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 63
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 64
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 65
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 66
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 67
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 68
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 69
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 70
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 71
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 72
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 73
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 74
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 75
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 76
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 77
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 78
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 79
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 80
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 81
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 82
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 83
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 84
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 85
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 86
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 87
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 88
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 89
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 90
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 91
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 92
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 93
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 94
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 95
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 96
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 97
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 98
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 99
Montales e suis monasteriis exeuntes sunt excommunicati... 100

Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 1
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 2
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 3
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 4
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 5
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 6
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 7
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 8
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 9
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 10
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 11
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 12
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 13
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 14
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 15
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 16
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 17
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 18
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 19
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 20
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 21
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 22
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 23
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 24
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 25
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 26
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 27
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 28
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 29
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 30
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 31
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 32
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 33
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 34
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 35
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 36
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 37
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 38
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 39
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 40
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 41
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 42
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 43
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 44
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 45
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 46
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 47
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 48
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 49
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 50
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 51
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 52
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 53
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 54
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 55
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 56
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 57
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 58
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 59
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 60
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 61
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 62
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 63
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 64
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 65
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 66
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 67
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 68
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 69
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 70
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 71
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 72
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 73
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 74
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 75
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 76
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 77
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 78
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 79
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 80
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 81
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 82
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 83
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 84
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 85
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 86
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 87
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 88
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 89
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 90
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 91
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 92
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 93
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 94
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 95
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 96
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 97
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 98
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 99
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 100

& Verborum.

Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 1
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 2
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 3
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 4
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 5
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 6
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 7
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 8
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 9
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 10
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 11
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 12
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 13
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 14
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 15
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 16
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 17
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 18
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 19
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 20
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 21
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 22
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 23
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 24
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 25
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 26
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 27
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 28
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 29
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 30
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 31
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 32
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 33
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 34
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 35
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 36
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 37
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 38
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 39
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 40
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 41
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 42
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 43
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 44
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 45
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 46
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 47
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 48
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 49
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 50
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 51
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 52
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 53
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 54
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 55
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 56
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 57
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 58
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 59
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 60
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 61
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 62
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 63
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 64
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 65
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 66
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 67
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 68
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 69
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 70
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 71
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 72
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 73
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 74
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 75
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 76
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 77
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 78
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 79
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 80
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 81
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 82
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 83
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 84
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 85
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 86
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 87
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 88
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 89
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 90
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 91
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 92
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 93
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 94
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 95
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 96
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 97
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 98
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 99
Montes pietatis impugnantur predicando, vel disputando... 100

M V

Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctissimo... 1
Mulieres sunt via iniquitatis. 2
Mulier omnis, quae violenta, & comestrix est, eadem quoque meretrix est. 3
Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte sua inculpationem. 4
Mulieres cuiuscumque sint aetatis percipientes Clericum possunt absolui. 5
Mulier quae monasteria Regularium etiam Mendicantium ingredi ausa fuerit, in excommunicationem Papalem incidit. 6
Mulieres ingredi Monasterium praeterquam in casibus a iure permissis cogentes. 7
Mulier in causa matrimoniali testis esse non potest. 8
Mulierem medicam, licet introducere in infirmaria pro curatione Religiosi infirmi. 9
Mulieres ingredi possunt Fratrum monasteria, quae sunt in fieri, vel in qua dum fabricantur adhuc Conuenus, ad ibi morandum non fuerit introductus. 10
Mulier si praegrans reperiatur in carcere, culpa custodiae praesumitur. 11
Mulieres sollicitae in Confessione, si delicti grauitas peccati possunt Curiae seculari puniendi tradi. 12
Mutilum, verificari potest in duobus secundum subiectam materiam. 13
Mutilitas adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis. 14
Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit vero recipit donum spirituale, & caeleste. 15
Munera quaecumque, & quodcumque illi offerantur, recipere non potest Episcopus a visitatis ratione procuratoris. 16
Murorum, & pontium ad reparationem non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pontificis auctoritate. 17
Mutata conditione personae, & bonorum conditio mutata videtur. 18
Mutatio inducit irregularitatem, quae in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit. 19
Mutatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, nisi pars illa abscissa celebrandi adimere potestatem, vel notoria culpa in illius abscissione accedat. 20
Muti & surdi possunt confirmari. 21

N A

Natum pressum, grandem, aut tortum detinens, praecipue si parat deformitatem, prohibetur ordinari. 1
Nati abscisso inducit irregularitatem. 2
Naturalibus legitimis Papa aliquos restituit, quod attinet ad

ea, quae spiritualia sunt. 3
Natale ut vnusquisque diligat naturale est. 4
Natalitia persecutari debent, id est, an legitimi, vel illegitimi sint. 5
Natalitatis incidens quaestio in iudicio seculari haereditatis ad Episcopum, seu eius delegatum est remittenda. 6
Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici, non possunt beneficia parentum obtinere. 7
Natus nemo inter Christianos grauatior onere probandi se esse natum ex patre Christiano. 8
Natus fortuito in aliquo loco non potest dici ex illo oriundus. 9
Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet. 10
Naufragorum Christianorum cuiuscumque generis bona, etiam in littoribus inuenta surripientes, excommunicantur, in Bulla. 11
Nazianzenus patria discessit, ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogereetur.

N E

Necessitas virgens, quae excusat Episcopum a residentia, quomodo intelligenda. 1
Necessitas si virget aliunde commutandi vltimas defunctorum voluntates, neque adiri possit Summus Pont. poterit Episcopus illas commutare. 2
Necromantici qui dicantur, & eorum materia remissiuè. 3
Negatiua cum adiungitur dictioni, aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur. 4
Negligentia Episcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iurisdictionem ad Archiepiscopum. 5
Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus. 6
Negligentiam exemptorum supplet Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost. delegati. 7
Negligentia non praesumitur, sed probanda est, & non praesumitur ignorantia, nisi scientia probetur. 8
Negligentia est rationis cunctatio, seu tarditas inefficaciter imperando eo quod est iam bene consultatum, & iudicatum. 9
Negligentia formalis & propria vitium non semper constituit peccatum mortale & in Confessione specificandum nisi in duobus tantum casibus. 10
Negligentia iniusta Praelati circa prouisionem beneficiorum non conuincitur, nisi per lapsum certis temporis. 11
Negligentia eorum, quibus incumbit prouisio maiorum dignitatum, conuincitur per lapsum trium mensium. 12
Negligentia prouidere debentium inferiores dignitates, & beneficia, conuincitur per lapsum sex mensium. 13
Negligentia patronorum in praesentationibus ad beneficia faciendis ut conuincatur, praesentatum laicis est tempus quadrimestre, Ecclesiasticis autem semestrem. 14
Negotari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum. 15
Negotari non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficii. 16
Neophytus deducitur a neos, quod est nouum, & phytos quod est Fides, quasi nouus in Fide. 17
Neophytus est ille, qui a reprobatam religione conuersus de recenti Christianae militiae nomen dedit. 18
Neophyti nuncupari non debent, qui a multo tempore ab infidelitate ad Christianismum sunt conuersi. 19
Neophyti nuncupari non possunt qui a natiuitate sacro Baptismate fuerunt abluti. 20
Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus, ostenditur. 21
Neophytus ad Ordines factos non est promouendus. 22
Neophyti vitae qualitas quando ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari. 23
Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur eum eo dispensare. 24
Neophytus qui receter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est. 25
Neophytus intendens ordinari, quae perquirere debet. 26
Neophyti a clericatu non simpliciter repelluntur. 27

Index Rerum

Neophytus, id est, qui initio fidei est eruditione plantatus, non potest presbiterari. 3.270.81
Nepos ex origine aut non dicitur originarius illius loci in quo aulus natus est ad Ordines suscipiendos. 2.206.13
Nepotes legitimi Presbyterorum ex filio illegitimo possunt consequi auctorum beneficia. 3.227.18

N I

Nicol. Gare. reprehenditur. 3.204.87
Nilamanus à Domino petit, ut potius eum morti pateatur, quam Episcopum creari. 1.17.13

NO

Nobilis tortura & quæstioni subditur. 2.458.20
Nobiles & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur, ubi beneficiorum reditus non superfluit. 3.223.7
Nobilitas summa est clarum esse virtute. 1.112.15
Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. 1.6
Nobilitas filij non prodest patri. 2.197.21
Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium est valida. 3.270.76
Nō posse, indicat carentiam, & actum contra gestum omnino reddat nullum. 2.311.2
Notarius pro singulis dimissorijs, seu testimonialibus literis decimam partem vnius aut ei recipere tantum potest, nisi salarium sit constitutum, vel consuetudo ad id accipiendi. 2.112.27
Notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur, accipere. 2.8
Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit. 3.402.15
Notarii Curie Episcopi gaudent fori privilegio. 3.516.11
Notarium est plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, discussione non egentem. 2.422.22
Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat.

Notorium non offuscatur, licet allegentur circumstantiæ notorium delictum excusantes. 3.506.23
Notorium ubi qualitas exigitur ad fundandam iudicij iurisdictionem, tunc etiam si non negatur, debet ante omnia super ea processus fieri. 2.4
Notorium notorie facti continui, seu permanentis, nulla probatione indiget. 2.5
Notorium euidentis illud dicitur, quod omnibus, vel pleribus civitatis populis, seu vicinæ manifestum sit. 3.507.48
Novitius infra annum probationis ordinari potest ab Episcopo in cuius dioecesi moratur, quamvis alibi natus sit. 2.211.63

Novitius ante professionem an possit cum dimissorijs sui Prælati Regularis ordinari? 2.222.32
Novitijs, cuius Episcopi, originis ne, an domicilij, pertineat dimissorias concedere. 3.3
Novitiij sunt Ecclesiastici personæ, & privilegio fori gaudent. 3.552.37
Novitijs Canonici necessario vocandus non est ad electionem Episcopi, quamvis iure eligendi potestate minime priuatus sit. 3.447.31
Novitiij in articulo mortis existentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem, possunt profiteri. 3.457.33
Novitijs intra annum probationis licitum est à monasterio exire. 3.5
Novitijs nolentibus profiteri, sunt omnia bona restituenda, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium. 3.6
Novitijs egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalija, yna cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis temporis, quo in monasterio fuit. 3.7
Novitio egredienti si non vult monasterium habitum religiosum dare, ei ad minus eius pretium restituere tenetur. 3.8

Novitijs si decesserit intra tempus probationis, & dos soluta sit, est restituenda hæredibus, yna cum fructibus, deducto tamen victu, & vestu. 3.458.40
Nox media vbi cepit sonare hora duodecima media noctis, etiam ante finitos pulsus illius horæ. 3.175.184
Nox media, vbi sunt plures horologij, regulatur secundum horologium parochiæ, seu vicinæ. 185
Nox media, vbi non est horologium, ex galli cantu regulari potest. 3.176.187

N V

Nullatenus, inducit nullitatem actus ipso iure. 2.128.76
Nullitatis professionis causa coram Ordinario, & superiore Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

regulari in prima instantia, & infra biennium terminari debet. 3.338.8
Numerus Religiosorum, & mulierum in quolibet monasterio is tantum constitui debet, qui ex propriis monasteriorum redditibus, vel consecretis elemosynis sustentari possint. 3.438.1
Numerus Monialium in monasterijs sibi subiectis, & etiam exemptis Ordinarij statuerere debent, quæ commodè ibi sustentari possent. 3
Nuncios Apostolicos, qui à Principibus ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi causa literas commendatitias, quovis modo ambierint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.233.134
Nuncios vel legatos Romani Pont. impediens ne ingrediantur Regna, seu prouincias ad quæ mittuntur. 3.35.234
Nuncijs Episcopi gaudent fori privilegio. 3.516.13
Nuptiæ mulieres quando possunt in monasterijs Monialium recipi, ostenduntur. 3.474.66
Nuptias binas contrahentes notatur infamia. 2.454.8

O B

Obedientia debita, propter quam excusatur Episcopus à residentia, qualis dicitur. 3.82.10
Obedientiam Episcopis, & Prælatibus debitam subditi præstare non possunt. 3.603.1
Obedientia numeratur inter iura Episcopalia. 2
Obedientia quæ iure speciali debetur potest præferri. 3.606.10
Oblationes Sacerdotibus factas accipientes. 3.30.190
Oblationes in Missa factæ cædunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Ecclesiæ. 3.335.11
Oblationes in Missa factæ Episcopo celebranti in loco exempto, de vrbantate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura Parochialis, nisi aliud consuetudine sit obtentum. 13
Obliari, qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent privilegio fori. 2.251.39
Obligatio nulla nec civilis, nec naturalis oritur ex consensu præstito in matrimonio clandestino. 2.386.144
Obligati ad reddendas rationes non possunt fieri clerici, multipliciter declaratur. 2.237.47
Obseques datus ab Ecclesia, aut etiam repressalium causa capitis, quotidianis distributionibus priuandus non est. 3.104.165

O C

Occidens non seruato moderamine inculpate tutele extrajudicialia pœna propter excessum, iudicis arbitrio puniuntur. 2.345.19
Occidens ab Ecclesia hominem extra illam existentem, eam non pollutat, secus è conuerso. 2.346.26

De Occultis & publicis

Occultum, & publicum multis modis dicitur. 2.348.38
Occultum quod dicitur quoad effectum Ecclesiæ, pollutatur. 39
Occultum quod dicitur quoad dispensationem in irregularitate & suspensione. 2.422.21
Publicitas pollutionis, Ecclesiam non pollutat, sed potius pollutam ostendit. 40
Occultum per se, siue absolute dicitur quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci. 2.430.1
Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur. 2
Occultum, siue secretum dicitur, quod plenè probati non potest. 2.431.3
Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos. 1.91.28
Oculi sinistri, siue Canonis visua virtute si quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt sine defirmi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis. 2.450.31

O E

OEconomum Ecclesiæ vicarius constituere non potest, nisi Episcopi speciale auctoritate permittatur. 3.122.78

O F

Offendentes aliquem vindictæ studio in Vrbe. 3.37.257
Officia vbi sunt pecularia, & certæ administrationes ad tuendam pacem, & concordiam, potestas aliqua vniuersalis præcedere debet, quæ cæteris omnes regat. 1.3.4
Officia diuina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in prouincia etiam in loco exempto. 1.173.43
Officium Episcopi, vide Episcopus.

Officialibus,

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

& Verborum.

Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19
Officialibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

O L

Oleum sanctum tria diebus consecratur. 2.162.1
Oleum oliuorum est essentialium huius Sacramento Confirmationis, balsamum verò accidentarium. 2.362.3
Oleum Catechumenorum quale. 2.363.6
Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vntionem accipiunt. 7
Oleum quo vnguntur Reges quid significet. 8
Oleum instinctorum, ab Episcopo benedictum, & materia remota sacramenti Vntionis. 13
Oleum, & Chrisma de consensu Summi Pontificis, an possit à simplicibus Sacerdotibus consecrari. 14
Oleum oliuorum est materia sufficientis sacramenti Vntionis, etiam si benedictum sit ab Episcopo alia benedictione. 2.364.15
Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest. 21
Vide Chrisma.

O M

Omnia, omnia ex parte alienationem comprehendit. 3.409.6
Omnia, est vniuersalis, & qui omne dicit, nihil excludit. 3.457.39
Omnia, est vniuersalis, & qui omne dicit, nihil excludit. 3.457.39

O N

Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat. 1.62.3
Onus capellæ iniunctum, quod vel ex reditu diminiutione, vel ex alia causa adimpleri non potest, per Episcopum diminiui valet. 3.356.4
Onus rei transit cum sua causa. 3.564.2

O P

Opinio probabilis potest sequi in foro conscientie, relicta probabiliori. 2.404.19
Oppositi facta in concursu Parochialis vacantis non tribuit oppositori ius ad rem considerabile. 3.197.46
Oppositi in opposito idem operatur, quod propositum in propositio. 3.140.11
Optari non potest penitentialis præbenda postquam est effectum sortita, nec Penitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimisso officio. 3.137.35

O R

Oratoria quæ domi habentur nomine Ecclesiæ veniunt. 2.345.22
Orbem totum pro propria dioecesi habet Summus Pontifex. 3.150.4
De Ordinatione, & quis ordinare, & ordinari possint. 3.3.18
Ordinandus est in Ecclesiâ, qui eam diligit, non de glubatur. 1.113.18
Mens actus finalis Concilij Trident. fuit, vt cognoscatur ab Episcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei intererunt, cum illoque intra domum commo datus, & præfens sit. 2.231.2
Ordinandi quo tempore debent conueniri. 2.231.2
Ordinandorum genus scrutari debet, an scilicet ex Catholicis parentibus, vel proditiõis damnatis, aut de matre serua nati sint. 4
Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, aut aliud vnde commodè viuere possit. 2.238.51
Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & si initian dus primam Tonfuram recipiat, eo tantum sine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter. 2.242.16
Ordinandi minitros si imminet necessitas, nec existat locus in quo possint Ordines conferri, nisi in loco interdicto, an in eo licet conferantur, ostenditur. 2.244.28
Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interstitiis quas penas incurrant. 2.175.14
Ordinantes sine titulo de Iure tenentur providere ordinato de sufficienti beneficio, illique interca subministrare vitæ necessaria, etiam si ordinatus haberet partem dimittam, qui tamen nihil illi assignauit pro victu, aut sua portione. 2.289.34
Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendis molestiis super eius prouisione per triennium à collatione Ordinum est suspensus. 3.532.18
Ordinans aliquem, vel primam Tonfuram conferens simoniacè, accepta pecunia, pretio, vel premio, suspenditur à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. 19

Barbosa de Episcopo.

Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere literas dimissorias dum acta visitat. 1.194.49
Ordinare non potest Episcopus quenquam inuicem 2.211.67
Ordinare non potest Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuæ commensalitates suæ, aliquem absque proprij Prælati expresso consensu, aut literis dimissorijs. 2.214.17
Ordinari non potest quis ab Episcopo originis matris, nisi sit filius naturalis. 2.206.15
Ordinari non potest ab Episcopo, in cuius dioecesi patrimonium habet, si ratione originis, aut alia de causa subditus non sit. 2.210.38
Ordinari ab Episcopo nequit qui diaconatum, aut subdiaconatum suscepit à Papa sine eis expressa licentia. 2.211.65
Ordinari prohibentur arreptitij. 2.238.49
Ordinari quis forte potest ad titulum beneficij habentis reditus incertos, & casuales defunctorum, & annuerialiorum, si communiter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur. 2.280.27
Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa. 28
Ordinari quis non potest ad titulum litteraturæ etiam insignis. 2.286.72
Ordinari quis potest ad titulum pensionis, dummodo ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus iudicauerit assumendum. 74
Ordinari potest sodomita, & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium. 2.459.28
Ordinarius priuatiuè ad Episcopatum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere. 2.219.3

Ordinarius non potest præcipere, ne matrimonia domi celebrentur serua Concilij forma. 2.370.18
Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciations ex causa. 2.371.27
Ordinari appellatione venit Episcopi Vicarius. 28
Ordinari absque iusta causa denunciations remittere non possunt. 2.374.38
Ordinarius existente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare. 51
Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti matrimonium assistendi suorum dioecesanorum. 3.383.116
Ordinari appellatione venit Episcopi Vicarius. 2.384.118
Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonia à prima die aduentus Domini, vsque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Pasche inclusive, sine solemnitate. 2.393.194
Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iurisdictionis, seu iudicandi præstet. 2.404.16
Ordinarius non potest sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris nulli reseruarum. 3.412.84
Ordinarius quibus concurrentibus tenetur dare licentiam Canonici, aut Beneficiarij curam animarum non habentibus, volentibus facere absentiam causa studij. 3.142.29
Ordinarius Ordinarium est Summus Pontifex, concurrente cum omnibus Ordinarijs. 3.150.6
Ordinarius si prebendam de beneficio quod vacauit in Curia, prouisus non habeat titulum coloratum. 3.152.20
Ordinarius loci ubi obit defunctus rationes testamenti expressere debet. 31
Ordinarius potest non obstante regula de triennali possessione compellere ad ostendendam dispensationem. 3.180.24
Ordinarius nullus inferior Papâ potest perpetuè commendare. 3.187.6
Ordinarius non potest concedere laico ius patronatus super beneficio libero. 3.234.33
Ordinarijs consensus in liberis resignationibus faciendis debet ab eo præstari vincto cõtextu cû sit resignatio. 3.242.3
Ordinarius an possit multis & pœnis cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, ostenditur. 3.316.38
Ordinarij sub vocabulo comprehenduntur Episcopi Vicarius. 3.338.5
Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter professus potest intra quinquennium causam nullitatis suæ professionis deducere, si etiam sit Superior monasterij, sufficit quod solus procedat. 3.384.1
Ordinarij in monasterijs sibi subiectis, & etiam exemptis numerum Monialium statuerere debent in quolibet monasterio, quæ commodè ibi sustentari possunt ex Bulla Gregor. XIII. 3.438.3
Decisio sacre Congreg. refertur. 4
Quæ Paulus V. & S. Congreg. Gregorio XV & S. D. N. Urbano VIII. approbantibus circa certum numerum Religiosorum vnicuique monasterio præfixendo ediderunt, ostenditur. 3.439.5, 6, 7, 8, 9

Index Rerum

Ordinarius non debet explorare voluntatem puella, quæ habitum recipit in monasterio, ad petitionem illius, qui vult illum in uxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis. 3.449.5
Ordinarius tanquam Sedis Apostolicæ delegari in causis mercatorum, & miserabilium personarum Regulares debitores cogere, & compellere ad solvendum debitum possunt. 3.493.21
Ordinarius locorum omnium Regnorum, & omnes hæreticæ pravitatis Inquisitores possunt procedere, & seuerè animaduertere in Regulares, qui personas ad inhonestam perpetranda in actu Confessionis Sacramentalis induxerint. 3.498.60
Ordinarius audit potest ex defectu iustitiæ in exemptis, vt suppleat. 3.499.67
Ordinarius potest professionem ante expletum decimum sextum annum factam nullam declarare. 3.453.1
Ordinarius potest, & tenetur præcipere delegato etiam Principis, ne aliter sua potestate utatur, quam in suis litteris continetur. 3.507.27
Ordinarius si iure ordinario beneficium iuris patronatus contulerit sperto patrono infra tempus datum ad præsentandum, talis collecta valet non presentante, nec contradicente patrono. 3.599.86
Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis sibi non subditis Regularibus, est irrita, & inualida. 2.202.11
Ordinatio sine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur. 2.277.2
Ordinationes factæ in diocesana Synodo sunt perpetuæ. 3.403.24
Ordinator super temporum interlitiis non potest dispensare cum non diocesano, nisi illi in dimissoriis dispensandi facultas concedatur. 2.274.9
Ordinatus absoluta coactione compulsus non recipit characterem. 2.196.5
Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens sibi Ordines conferri, characterem recipit. 6
Ordinatus sine licentia proprii Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda. 2.226.20, 22
Ordinatus nullo premissio examine quam poenam incurrit. 2.234.22
Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad ordinationem accedat sub poena excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensatum. 23
Ordinatus in Presbyterium non manet ille, cui non traditur patena cum Hostia, & calix cum vino. 2.260.8
Ordinatus vi metus, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentia teneatur, disputatur. 2.262.5
Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit. 2.268.17
Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suo parentum non remanet suspensus. 20
Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interveniente, testè poterit Ordines exequi sine dispensatione. 2.269.23
Ordinatus cum patrimonio ex donatione facta tanquam ordinatus sine titulo incurrit poenam suspensionis postquam contra ordinatum sine illo. 2.284.57
Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio sibi donato non incurrit ullam poenam, seu suspensionem. 2.292.30
Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter, cum primum id sciuerit, debet se ab usu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui. 2.470.2
Ordinatus ab Episcopo hæretico, vel schismatico, scienter beneficium obtinere non potest. 3
Ordinatus ab hæretico, vel schismatico per metum cadentem in constantem virum, an incurrat suspensionem. 8
Ordinatus siue scienter, siue ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspensus, vel interdictus, executionem Ordinis non recipit, & indiget dispensatione. 9
Papa solus dispensat in suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili, ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico: lata verò probabili ignorantia dispensat Episcopus. 2.471.10
Amplius etiam ordinatur ab Episcopo excommunicato, aut suspensus per vim, aut metum. 11
Quid si recipiens probabiliter ignorauit Episcopum esse excommunicatum? 12
Ordinatus à Papa nullus ad superiores Ordines promouere sine ipsius licentia potest. 3.9.32
Ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur. 3.539.12
Ordo nullus Episcopali maior, vel æqualis repetitur. 1.34.1
Ordinem Clericalem summopere dedecet, vt ex manus

violenter alicui iniiciantur, quæ Deo solemniter consecratae sunt. 1.100.3
Ordinis Sacramentum à Christo Domino institutum. 3.195.2
Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta. 2.196.3
Characterem imprimi sicut baptismus, & consummatio. 4
Ordinis Sacramentum quid sit. 7
Neminem ad illum cogi posse, nisi in casu necessitatis. ibid.
Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit. 8
Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de necessitate præcepti, non de necessitate Sacramenti. 2.197.14
Ordinis Sacramentum recipiens non præmissa Confirmatione extra negligentiam & circa contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem. 15
Ordines singuli an sint Sacramenta, ostenditur. 2.198.19, 20, 21
Ordines Sacri qui, & quare sic dicantur. 2.199.22
Ordines minores quare sacri non dicantur. 23
Ordines maiores, & minores in quibus differant, ostenditur. 24
Ordinis sacramenti verè, & propriè est Episcopus minister. 2.200.1
Ordines conferendi potestas penes Episcopum residet, etiâ excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus sit. 3
Ordines minores ex facultate Summi Pontificis possunt etiam à simplici sacerdote conferri, non sic maiores. 4
Ordines denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium aut Ecclesiasticam dignitatem. 2.211.66
Ordines non habentibus beneficium Episcopus non tenetur conferre, nec ob id ab eo appellari potest. ibid.
Accedente licentia, & consensu proprii Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre. 2.218.2
Ordines ab alieno Episcopo suscipientes sine proprii licentia seu litteris dimissoriis poenam suspensionis à susceptorum Ordinum exercitio incurrant. 2.225.10
Ordo si de facto mulieri conferretur, non recipiet characterem impediende sexu. 2.234.24
Ordines minores conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt. 2.240.6
Materia remota sacramenti Ordinis est res illa quæ traditur illum suscipienti, traditio vero est materia prima. 7
Ordines minores possunt absque Missa conferri. 2.242.18
Ordines maiores de necessitate præcepti, non vero Sacramenti sunt in Missa conferendi. 15
Ordines minores vno die omnes possunt conferri, laudabilis tamen erit si fiat cum necessitate, vel alia vigenti causa bene visa Episcopo. 2.243.17
Ordines minores & prima tonsura vna die conferri possunt, vbi adest consuetudo. 19
Ordines minores & primam tonsuram vna die recipiens, vbi non adest consuetudo, nullam incurrit irregularitatem. 20
Ordines minores cum Subdiaconatu an vno die conferantur sit consuetudo viget. ibid.
Ordines minores possunt conferri in qualibet Ecclesia, tamen non Cathedrali, & in Domo Episcopali, vel alia non Episcopali, de consuetudine. 3.244.24
Ordinis sacramentum in loco interdicto, vel personis interdictis conferri non potest. 25
Populo generaliter interdicto clericis etiam primæ tonsuræ sicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur. 26
Ordines an conferri possunt Sabbato sancto vbi est locus interdictus. 27
Ante annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad Sacros quis promoueri non potest, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas postulerit, aut consuetudo permittet. 2.258.5
Ordinis Sacerdotalis materia remota est Calix cum vino, & patena cum Hostia, materiam vero proxima est illorum traditio. 2.259.7
Ordines duo Sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent. 2.260.19
Ordines duos sacros suscipiens non solum peccat, sed à posteriori suspensus est in quo solus Papa dispensat, nisi consuetudo permittet. 11
Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior. 2.261.12
An locus vbi Episcopus Ordines confert in litteris ordinandorum sit exprimendus remissive. 13
Ordines maiores quare sacri appellantur, ostenditur. 17
Ordinibus sacris insignitur ante pubertatem an ardeat ad continentiam, ostenditur. 2.262.4
Ordinibus sacris insignitur teneatur in Confessione circumstantiam Ordinis laici detegere, non solum cum actu peccatorum carnis paratur, sed etiam cum consensum præstitit. 2.263.6
Ordinis sacramentum si pueris, furiosis, & his qui usu rationis carent, administraretur, characterem impunit in eorum anima. 2.266.5
Ordines sacri in sex anni Sabbatis conferuntur. 2.270.1
& qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur. 2
Diebus Sabbati Ecclesia potius constituit sacros Ordines esse conferendos, quia Sabbatum significat requiem. 3
In quodam casu fas est die Dominica sequenti post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum sacros Ordines conferre. ibid.
Ordines sacri extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt. 4
Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora ita ut qui possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri. 5
Minores fratres, & omnes qui illorum privilegiis fruuntur, possunt extra ita ut tempora Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipere. 6
Patres Societatis Iesu eodem privilegio fruuntur, ex inducitur Gregor. XIII. 7
Tempus præbiturum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum. 2.271.8
Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoueri ad titulum beneficii, non obstante, quod non lucratur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem. 2.280.29
Ordo Minorum de Observantia quod privilegium habeat ne alia Monasteria prope sua edificentur. 2.328.6
Ordines per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, an ream ministrantem, potest per Episcopum dispensari. 2.462.6
Procedit non solum in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omittis minoribus, siue omnibus, siue vno tantum. 7
Ordines maiores recipiens sciens, vel ex crassa ignorantia ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renunciavit, suspensus est ipso iure illorum vno, nec potest nisi per Romanum Pontificem à tali suspensione solui, secus si probabiliter ignoranter abdicationem. 2.469.1
Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Episcopus creetur solus Papa dispensat. 3.8.9
Ordines sacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, solus est Summ. Pont. 15
Ordines Ecclesiasticos extra tempora à iure constituta dare ipse est Summ. Pont. 16
Ordines duos sacros alicui vno, eodemque die, vel duobus continenter diebus dare est Summ. Pont. 17, 18
Ordines vt quis accipiat ab Episcopo alieno solus Papa concedit. 19
Ordines vt Episcopus conferre possit in die suæ consecrationis, solus est Summ. Pont. concedere. 20
Ordinibus Mendicantibus virtute sacrorum privilegiorum, etiam Maris magni, an liceat absolute à referuatis casibus. 3.77.17
Ordinis Episcopalis ea quæ fuerint, exercere non potest vicarius, etiam si Episcopus sit, ex generali commissione. 3.122.83
Ordinis Episcopalis ea quæ sunt, præter speciale sui Episcopi mandatum, committere non potest vicarius, etiam Episcopus, aut Episcopi. 84
Ordo Diui Augustini est antiquior Mendicantibus. 3.320.17
Ordo Minorum S. Francisci de Paula adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V. 19
Originarius, seu oriundus dicitur à propria origine. 3
Originarius vt quis dicitur non solum requiritur, vt quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint. 7
Origo & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obticuri nominis fuerit, sine fraude pateat. 1.15.1
Nihil maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam esse præbere. 2
Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius diocesi ordinandus natus est. 2.305.2
Origo patris etiam inspicitur ad Ordines suscipiendos, ita ut quis ratione patris originis potest Ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater natus est. 4
Originis locus secundum ius civile dicitur ille in quo

Barboj. de Episcopo.

& Verborum.

pater natus est. 2.106.14
Originem patris, & non matris sequitur filius. 2.106.14
Origini domicilium est immutabile, nec potest renouari. 10
Originarius dicitur à natiuitate propria, vel paterna. 2.205.6
O S
Os habens deforme, & imperfectum, non est admitendus ad Ordines, quando foeditatem ac horrorem generat. 2.451.34
Ostentus, Lector, & exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecim attingere. 2.239.2
Ostentus quis dicatur, & quæ sit forma, materia, & officium huius Ordinis, ostenditur. 2.241.9

O V

S. Onidius tertius Bracharæ Episc. passus est ann. 65. r. 161. 42

P A

Pactis violatores tenentur sub peccato mortali Episcopus excommunicare. 3.350.7
Pallium Patriarchis Summ. Pont. tribuit, Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt. 1.121.19
Pallium à solo Romano Pontifice dari potest. 1.122.20
Pallio vt potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam provincie sue. 1.172.40
Pallio quibus diebus, & actionibus vt possit Archiepiscopus, ostenditur. 41
Pallium Archiepiscopi concedere est Summi Pontif. 3.73
Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur. 4

De Pane, & vino.

Panis, & vini oblatio in consecratione noui Præsulis quid significet, ostenditur. 1.32.17
Panis Chriftianus potest iterum super alterum baptizatum, aut confirmatum imponi. 2.358.25
Papa iurisdicção in tota Ecclesia est iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediate accepta: ceterorum verò omnium Episcoporum iurisdicção est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata. 1.5.20
Papa cum eligitur supposita legitime electionis conditione, accipit à Christo Domino immediate iurisdicçãoem. 21
Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, dioceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, aut deprimit. 27
Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdicçãoem Episcopali muneris iure diuino coherentem intrinsecè, vt ordinariam, & quasi ex natura rei. 28
Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ sancti Apostoli condiderunt. 1.6.39
Papa secundum varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumstantias diuersis personis ius eligendi Episcopos concessit, vel permisit. 1.12.3
Papa electio licet olim fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Clerici, & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit. 1.14.12
Papa quare baculo non utatur, ostenditur. 1.32.14
Papa in signum Imperij vitæ Corona Imperiali, & in signum Pontificis vitæ Mitra. 19
Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur. 1.34.3
Papa non esse Prælatum, ac Superiorum ceterorum Patriarchatum hæreticum est dicere. 1.120.2
Papa nullam in terris superiorem habet. 1.130.16
Ordinarius Ordinarius, & totius Orbis est. 17
Seruus seruorum Dei nominatur quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum. 18
Papa saltem in habitu habere potestatem secularem immediate à Christo Domino, qui defendunt, ostenditur. 19
Papa Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum representat. 20
Papa (vt veteri tenet sententia) super vniuersum Orbem ex summo Pontificatus officio directè non habet, etiam in habitu, potestatem secularem ab spirituali distinctam. 1.351.24
Papa vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit. 25
Papa super omnia negotia secularia habet sufficientem potestatem

Index Rerum

potestatem, quando id expedierit ad finem supernaturalem assequendum. 1.132.31
Papa super infideles habet potestatem temporalem gubernationem, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesie, & expediendam predicationem Evangelicam. 32
Papa directe super infideles potestatem temporalem gubernationem non habet. 1.133.33
Papa potestas competens qua tali, non competit ei nisi qua est caput ipsius Ecclesie, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem. 34
Papa non habet potestatem in homines, nisi que sunt membra Ecclesie, mediante scilicet baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite. 35
Papa aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumvis sceleratos, vt pote ipsius imperio non subiectos, priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum. 40
Papa ex grauissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum positum. 1.135.45
Papa in casu ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam a iudice seculari latam reuocare. 48
Papa potest transferre in personam Magni Caroli Imperium a Grecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis. 1.137.67
Papa Imperatorem potest deponere. 1.139.90
Papa potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur. 91
Papa in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis premia concedentes. 1.140.94
Ampliatur ad leges ciuiles peccata venialia solum approbantes. 95
Papa potest laicos legitimare ad temporalia. 1.141.101
Potest legitimare Principem supremum. 102
Papa nequit legitimare laicos in fectis Imperij non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus seculares. 1.142.104
Papa potest legitimare laicos ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate. 105
Papa quare Episcopum se appellet. 2.189.13
Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonia contrahant. 2.264.22
Sic etiam potest dispensare cum religioso, vel moniali super voto castitatis & continentie vt matrimonia contrahant. 23
Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo a nstite ad sacros Ordines promoueri. 2.270.5
Papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materie Sacramenti Confirmationis. 2.336.6
Papa caput chrismate consecratur, brachium vero Principis oleo delinitur. 2.363.12
Papa solus potest dispensare in impedimentis iure Pontificis dirimentibus matrimonium. 2.402.1
Papa solus potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis solemnibus. 2.409.1
Papa dispensare potest in qualibet irregularitate proveniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali. 2.429.63
Papa solum competit potestas dispensandi cum corpore vitiatas. 2.452.57
Papa solus dispensat in infamia iuris, ac in irregularitate, que ex ipsa procedit. 2.456.30
Papa solus ad dignitates, vel personatus etiam sine cura dispensat. 2.462.29
Papa solus dispensat in suspensione quam contrahit Ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, heretico, vel schismatico: data vero probabili ignorantia dispensat Episcopus. 2.471.10
Papa in omnibus bigamie speciebus dispensare potest. 2.475.21
Papa voluntas declaratur ex inscriptione. 2.478.14
Papa quando plenarie legitimitur, vel cum derogatione obstantium, remouetur omnis macula natiuitatis. 2.479.18
Papa vere dispensat in defectibus Iuris positui, & non sicte disponit, ita vt vere & proprie semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis. 20
Papa Perri successores ex ordinatione diuina principatum & iurisdictionem solus habet, illamque immediate in vniuersa Ecclesia. 3.7.1
Papa plures potuit sibi referuare casus. 2
Papa solus restituit eos, qui solemniter ritum sunt de clericorum gradu deieci. 3.9.38

Plenissima peccatorum condonationes solus Papa concedit. 3.10.46
Papa ministri, & omnes officiales etiam Episcopali dignitate preediti in terris Ecclesie officium quodcumque exercentes qui munera accipiunt prater esculenta, & poculenta que biduo consumi possunt, in excom. Papalem incurrunt. 3.21.116
Papa viuente, qui tractant de alio eligendo, in excom. Papalem incurrunt. 3.22.126
Papa ex octo mensibus sibi referuatis concedit Episcopo quatuor, & viceuersa Episcopus de suis quatuor dimittit Papa duos. 3.91.52
Papa Christi Vicarius dicitur. 3.118.47
Papa in beneficalibus liberam, ac plenissimam habet potestatem. 3.150.7
Papa quamuis transtulerit potestatem in Episcopos conferendi beneficia suarum diocesium, penes ipsum tamen maior remansit. 9
Papa etiam in mensibus, quos Ordinarius concessit, si preueniat in conferendo, valet eius collatio. 3.151.10
Papa, & Ordinarius si alicui conferant beneficium cum eadem data, & die, si prouisus ab Ordinario sit in possessione, eius prouisio est preferenda. 12
Papa etiam quod prouideat in mensibus alternatiua, non est necessaria illius derogatio. 16
Papa ordinariam potestatem conferendi beneficia per referuaciones coartare potest. 17
Papa si manum apposuit in aliqua commissione signanda, per talem signaturam voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorem manu ligare. 3.164.34
Papa quilibet initio sui Pontificatus regulas Cancellarie de nouo constituit. 3.157.58
Papa solus dispensat super pluralitate dignitatum, personatum, canonicatum, & curatorum beneficiorum. 3.118.18
Papa solus potest erigere Collegiatam Ecclesiam in Cathedrali, & Episcopalem in Metropolitanam. 3.240.8
Papa an solus possit erigere Ecclesiam in Collegiatam, ostenditur. 9
Papa potest solum seipsum eligere. 3.271.86
Papa dicitur diocesanus totius orbis. 3.334.1
Papa solus pias defunctorum voluntates commutare potest. 3.355.1
Papa causam matrimonialem potest delegare non solum Episcopo, sed etiam inferiori. 3.362.6
Papa charitativum subsidium potest exigere ab omnibus clericis, & Ecclesiis. 3.379.22
Papa liberam habet administrationem omnium beneficiorum, & est dominus, & ordinarius cunctorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesie. 23
Papa tantum plenarie potest indulgentias concedere, Episcopi vero temporales, limitatas, seu parciales. 3.388.5
Papa antequam coadiutorem cum futura successione alicui Episcopo deputet, solet causam virgentis necessitatis, seu euidentis vilitatis a Concilio requisitam priuatim per Cardinales, vt in Consistorio examinare. 3.560.3
Papa cum transferat Episcopum de vno Episcopatu ad alium, potest & solet eum absolueri a vinculo prioris Ecclesie. 3.564.4
Papa solent vti S. Scripturae testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda. 5
Papa nullum tempus prefixum est ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui possit eius negligentiam supplere. 3.594.33
Papa potest quodcumque ex vi maioris potestatis sibi semper referuare conferre, quia deuolutionis Ordinem spectare tenetur. 3.599.81
Papa in beneficiis inferiorum conferendis vti potest non solum iure deuolutionis, sed etiam iure preuentiois. 82
Papa solus deputare potest visitatorem sede vacante, nec id permillum est Capitulo, immo nec Archiepiscopo, nisi ob negligentiam, vel malitiam ipsius Capituli. 3.619.1
Probatur. 23
Vide Legitimitas.
Papa absolutio, vide Absolutio.
Papa electio, vide Electio.
Paralyssi, vel apoplexia laborantes irregulares sunt. 2.451.45
Paraphernarij, & similes in inferioribus ministerijs Palatio Apostolico inferuentis, & pensiones obrinentes, non tenentur deferre habitum clericalem. 14
Parcatatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta. 1.73.1
Parentes percutientes quam graue peccatum faciant, ostenditur.

& Verborum.

ditur multis sacre Scripturae locis. 3.62.106
Parentes percutientes potest hereditate priuari. 107
Parentum appellatiue in presentia materia veniunt solum pater, mater, auus auius, & alij ascendentes. 3.63.124
Parentes grauer peccant, qui filios exponunt, si eos nutrire, & alere commode possunt. 3.68.147
Parentes immediate consequi possunt eadem beneficia que eorum legitimi filij habuerunt. 3.227.17
Parentes non possunt esse testes in causis filiorum, de quibus filius intelligatur, ibi declaratur. 3.428.53
Parochiarum diuisio a Dionysio Pont. incipit. 1.40.15
Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis. 2.375.56
Parochias duas habens vnitas equi principaliter, potest in qua maluerit residere. 3.95.82
Parochias nouas sine speciali Episcopi licentia non valet vicarius erigere. 3.122.76
Parochias nouas constituendi, etiam inuitis Receptoribus, facultas Episcopis conceditur, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiam accedere non possunt. 3.239.1
Parochiam diuidere tanquam Sedis Apostolicę delegatus potest Episcopus, etiam si subiecta sit Regularibus, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiam accedere non possunt. 3.240.6
Parochia lux interesse vnusquisque tenetur pro audienda predicatione, si commode id fieri potest. 3.316.34
Parochia Episcopi dicitur tota diocesis. 3.335.12
Parochia vbi distincta non sunt, decimę pertinent ad Episcopum. 3.376.37
Vide Diocesis.
Parochialis beneficij nomine qui veniat, ostenditur. 3.312.17
Vide Beneficium.
Parochialis litigiosa concursu non conferatur. 3.196.57
Parochialis, quando esset exigui redditus, aut nullus esset, qui velit examinari, vel ob difficultate, aut grauiore rixas, absque concursu conferri potest. 3.197.38
Parochialis absque concursu conferri potest quando nullus comparat, aut nullus ex comparantibus vult subire examinationem. 39
Parochialis pinguedo est causa sufficiens dismembrationis. 3.238.19
Parochialium diuidere potest Episcopus sine maioris partis parochianorum consensu. 3.239.4
Parochialis separatio non est facienda ob locorum distantiam, quando in loco minime difficili oratorium adesse, vel Ecclesia cum fonte baptismali. 3.240.7
Parochialis Ecclesia, vide Ecclesia.
Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesie, si per eam forma antiqua mutaretur. 2.224.22
Parochianorum simplici assertioni testificanti de fama bona statur. 2.233.25
Parochianus vt vere aliquis dicatur debet habere animum constituendi in Parochia domicilium. 2.375.59
Parochiani vere efficiuntur statim, ac animam habitandi maiori parte anni, habuerint. 2.376.64
Parochianus efficitur quis statim ac incipit habitare animo habitandi, nec ad hunc effectum opus est expectare vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitet. 1.377.77
Parochiani ad fabricam Ecclesie reparandam compelli possunt, si ad hoc non superant ipsius redditus, deducto necessitate beneficiorum alimentis. 3.223.6
Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesie nouiter constructam in loco opportuniori ex quo verus Ecclesia sufficiebat. 3.244.11
Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesie, si per eam forma antiqua mutaretur. 12
Parochi, seu Plebani in Castellis, & modicis ciuitatibus ab Episcopis ponuntur. 1.40.13

De Parochi officio.

Parochi primam Tonsuram suis subditis conferre non possunt. 2.202.16
Parochi cum vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorifice, vt populus adoret. 2.195.5
In Coniubricensi Episcopatu est consuetudo, que precepti haberi lumen accensum diu noctuque ante sanctiss. Eucharistie Sacramentum. 6
Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, totius rei agende auctoritate penes Capitulum manente. 7
Parochus obligatur populum monere, vt Missas frequen-

ter, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia. 2.303.26
Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis predictis diebus, nisi iuxta viri prudentis arbitrium. 2.304.23
Parochi ab Ecclesiis arcere debent Musicas eas, vbi siue Organos, siue cantu lasciuum aliquid miscetur. 24
Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum. 2.314.25
Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia penitentes habitant de presentia. 3.315.31
Parochus relinquens Curatum per commutationem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessarium vnitatis Bullę. 2.316.34
Parochus existens extra territorium potest absolueri parochianum suum confiteri volentem. 2.317.36
Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diocesi. 38
De alijs Sacerdotibus approbatis ad audiendas confessiones in certo Episcopatu quid. ibid.
Parochus peccat mortaliter assistendo matrimonio absque premissis denunciationibus. 2.369.4
Parochus omittens vnam denunciationem, si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur a mortali excusandus. 2.370.5
Parochus timore mortis omittens denunciationibus matrimonio assistens non peccat. 6
Parochus auctoritate propria, & sine iusta causa denunciationes omittens, suspendendus est ab officio per triennium. 7
Parochus non peccat mort si vno, vel altero die festo omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat. 13
Parochus, quoties timetur malitiose matrimonium impediendum, non potest denunciationes omittere, vt fiat antequam consummetur, nisi dispensatio difficillime obtineri possit. 2.371.20
Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur. 2.374.56
Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxo- ris, si in eius parochia contrahatur, & Parochus viri, si in viri Parochia fiat. 2.376.65
Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur. 66
Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitat. 69
Parochus qui in vago matrimonij non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum. 2.377.74
Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiam si coniux vnus non sit alienigena. 76
Parochus deferendum est quando attestatur de eo, quod spectat ad eius officium. 77 vers. quod.
Parochi presentia in matrimonijs necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus. 2.379.78
Parochi presentia quare hodie de essentia requiratur. 80
Parochi presentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimonium contractum in presentia mille testium eo absente nullum sit. 2.380.81
Parochi, vel testium presentia sufficit, quamuis vt intersint, dummodo intelligant consensum contrahentium. 82
Parochi presentia adducti de Ioseph, & renuentis, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat. 85
Parochi presentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videat. 86
Parochi presentia sufficit etiam ad alium suum vocatus, vel casu presentis. 88
Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum optimo non videtur improbabilis. 89
Parochi presentia, etiam irregularis, suspensa, vel excommunicari, quamuis non tolerati, sufficit. 90
Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, valide matrimonio assistit. 2.381.93
Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia parochi, & Episcopi loci valide assistit matrimonio suorum parochianorum. 95
Parochus, & testes in celebrandis coniugijs non sustinent publicam alicuius officij auctoritatem. 96

Index Rerum

parochus in aliena parochia sine licentia parochi, vel Episcopi loci assistens matrimonio suorum parochianorum, cessante scando, non peccat, nec puniendus venit. 97

parochi vnius presentia sufficit, quando contrahentes sunt diuersarum parochiarum. 98

parochus delegatus, vel vicecuratus potest matrimonio assistere. 99

parochus delegatus ad vniuersam parochiam curam, potest delegare facultatem assistendi matrimonio. 100, & 115

parochus quando praesens assistit Vicarium locantem operas, vt illum adiuet, hic Vicarius non potest delegare. 102

parochus habens iniustum beneficij titulum, quamdiu possessione non spoliat, potest matrimonio assistere. 2. 382. 103

parochus non Sacerdos valide matrimonio assistit. 105

parochus assistens in peccato mort. valide matrimonio assistit. 106

parochus proprius matrimonio interesse non valens, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere potest. 107

parochus sicet concedens facultatem assistendi matrimonio, illud non efficit inualidum. 109

parochus irregularis, etiam excommunicatus non toleratus, potest valide dare alteri licentiam assistendi. 110

parochus licentiam assistendi matrimonio non potest concedere Clerico non sacerdoti. 2. 383. 112

parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponfos non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam. 114

parochus proprius cogi potest ad assistendum matrimonio, si illi aliquo modo licet interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere. 115

parochi, & testium presentia defectus non est impedimentum dirimens sponsalia. 2. 386. 141

parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit poenam triennalis suspensionis ab officio. 2. 389. 160

parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit censuram suspensionis. 63

parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendaturque iterum triennio, an postea triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori. 164

parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, alias si omittat grauiter peccabit. 2. 390. 168.

Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt parochus assistens aliquibus verbis in eius celebratione utatur. 169

Omisso verborum, Ego vos in matrimonium coniungo, &c. est pecc. mort. 170

parochus curare debet ne contrahentes in peccato mort. ad sacramentum matrimonij accedant. 171

Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum delecto per contritionem, vel confessionem, inuicem accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus admittunt, nec quatenus Concilij praecipium infringunt, cum consilium solummodo contineat. 172

Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & praecipua Decalogi, ac Ecclesiae, sepe praecipue peccata capitalia. 173

parochus sub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, diem, mortem, & annum scribat. 2. 391. 174

Liber hic mortuis testibus & parochio, plenè probat matrimonium contractum. 175

parochus licet non sit proprius matrimonij minister, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat. 2. 394. 201

parochus, & alius quicumque Sacerdos potestatem habens absoluti a mortibus, potest absoluerè a censuris iuris naturae referuatis. 3. 41. 283

parochus habens facultatem absoluendi a casibus referuatis Episcopo suo, potest absoluerè praesentem alterius Episcopi habitentem peccata referuata suo Episcopo dimittit, vel originis in curia diocesis peccauit. 2. 76. 45

parochi curia d'cti. 3. 94. 65

parochi in suis Ecclesiis debent residere, etiam si beneficium sit modici valoris. 70

parochi in Ecclesiarum domibus cogendi sunt habitare, quae si non sint, in propinquitatibus intra parochialis limites. 71

parochus tenetur in parochia residere, etiam si illa tres, vel quatuor essent incola. 72

parochus non habetur pro residente si in ciuitate habitet ab

Ecclesia sua tribus, vel quatuor milliaribus distante, quamuis Dominicus, & festiuis diebus ad illam accedat. 74

parochus sine legitima causa, & licentia, in seipso habitata non residens, mortificari peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abest, suos non facit. 3. 96. 93

parochus non satis facit petens licentiam iurans se grauem habere causam, quam non expediat manifestare. 98

parochus habens licentiam per mendaciam, in absentia fructu percipiens, eos restituere tenetur. 3. 97. 99

parochus ultra duos menses absens potest cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentiae. 102

Parochi ob non residentiam quomodo beneficiis sunt priuandi. 105

Parochus absens ex iusta causa, sine cum licentia, sine absque ea, tenetur relinquere substitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro se populo seruiat, nisi absentia fiat per sex, vel octo dies. 3. 98. 106

parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam, non potest abesse à residentia. 3. 211. 8

Parochus indulgentias concedere non potest. 3. 390. 20

parochi haur ad animas curandas fuerunt instituti, vt illarum salutem inuigilent; sic medici ad curanda corpora constituti obstringuntur inuigilia, consilio, & labore morbo laborantibus optime ferre. 3. 397. 15

Partes possunt fore suo renuciare, & in alium Iudicem conferre. 3. 570. 12

Ratio multiplex specialitatis praestatur, quare partes foro suo renuciare possunt, & in alium Iudicem conferre, at clerici minime sine Episcopi diocesani voluntate. 3. 45

Pastores, pro Episcopis. 1. 8. 9

pastor circa oves debet assimilari gallinae circa pullos. 1. 62. 17

pastorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt. 1. 68. 21

pastor cum per abrupta graditur, ad praecipitia grex sequitur. 1. 69. 25

pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vt plebs populanda praedonibus permaneat, & inde sumat inuentum, unde protectionis debet habere subsidium. 2. 6

pastor bonus omnibus se conformare, ac in se omnium transference affectus debet. 1. 101. 9

pastoris tres sunt voces, suavis, dulcis, & alta. 11

pastor extra ma duo caueat debet, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quae foris debet proximis non impendat. 1. 107. 23

Pater filium habens Episcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis praerogatiua. 2. 191. 22

pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines. 2. 285. 61

Pater nolens filio volenti se promoueri iustum patrimonium constituere, potest constringi iuris remediis, vt illud assignet. 63

Pater viuens filium alere constringitur. 2. 289. 5

Pater tenetur filio omnes expensas usque ad gradus adlectionem subministrare, qui de eius licentia incepti prioribus Muli operam nauare. 7

Pater qui patrimonium filio assignauit, tenetur de altero prouidere si primum consumpsit filius. 2. 290. 12

Pater qui dotem filiae constituit, si illa amittatur, tenetur aliam iterum ei constituere. 13

Pater vel mater non praesumitur, qui filium non diligit. 3. 63. 109

Salomonis Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem postulantibus, refertur. 110

Caroli Magni simile iudicium refertur. 111

Alphonso Aragoniae Regi simile factum accidisse ostenditur. 112

Patrem ad sui defensionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida. 116

Patrem sine dolo percutiens, vel occidens, non punitur vt parricida. 118

Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis est puniendus. 3. 68. 144

Pater exponens filium, siue alius eo consentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis. 145

Pater exponens filiam licet perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. 146

Patrem laeae maiestatis crimen committentem tenetur filius denuntiare. 3. 428. 17

Patres, & fratres, qui filias, sororesque aut habitum religionis suscipere, vel votum, aut professionem emittere cogunt, excommunicationem incurrun. 3. 483. 6

Patientiam sicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas

& Verborum.

mitas perturbationem, perturbatio desperationem. 1. 62. 22

Patria ordinandorum inuestiganda, cur. 2. 232. 9

Patriarcha, & Primates idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuersa sint nomina, secundum vnam sententiam. 1. 34. 6

Patriarchae proprie quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, quia representant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei. 8

patriarchae dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum. 1. 35. 9

Patriarchae praecipui & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, & de quaternario numero. 1. 119. 1

Patriarchae idem quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt. 1. 120. 3

Patriarcha vnde dicitur remissus. 1. 121. 18

Patriarcha ex auctoritate sua à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedit. 1. 122. 21

Patriarchae Crucem claram vbiq; praeferre libere possunt, praeterquam in vrbe Romana, aut vbiq; vicumque Summum Pontif. vel eius Legatus de latere fuerit. 23

Patriarchae iure ipso singulari praerogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis possit appellari. 28

patriarcha Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus aequiparatur. 30

Patriarchae Summorum Pontificum praerogatiuis vtuntur. 31

Patriarchis Romani Pontificis insigniis, & ornamentis vti fas est. 32

patriarcharum iurisdicchio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema. 1. 123. 34

Patriarchae possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus. 35

Patriarchae etiam hodie non tantum de bene sed, de necessitate ad Concilium generale vocandi sunt. 1. 124. 39

Patriarcha Constantinopolitanus quae Metropoles, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti, ostenditur. 1. 145. 11

Patriarcha Alexandrini sedes cur, & à quo Alexandria posita fuerit, ostenditur. 1. 146. 3

Patriarcha Alexandrinus quibus profit prouincis. 4

Patriarcham Alexandrinum cur Antiochenus non praecedat, ostenditur. 1. 147. 4

Patriarchae Antiocheno Sedes subiectae referuntur. 8

Patriarchae Hierosolymitano quae sedes Episcopales subiectae fuerint, ostenditur. 1. 150. 5

Patriarchae minores qui. 1. 151. 1

Patriarchae minores inter Latinos sex. 2

Patriarcha Aquileiensis cur ita dicitur. 3

Patriarchae Bituricensis vbi fiat mentio, ostenditur. 1. 152. 9

Patriarchae suspenduntur si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad seruos vsurarum exercendam alienigenis. 3. 533. 25

Patriarchae, Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad seruos vsurarum exercendum alienigenis. 25

Patriarcha, aut Legatus de latere absque speciali mandato nape Episcopum deponere non potest. 3. 538. 2

de Patriarcharum pallio, vide Pallium.

Patriarchales tres tantum Ecclesiae à principio fuerunt. 1. 120. 3

Patriarchalis dignitatis titulus Romanae, Alexandrinae, & Antiochenae Ecclesiae à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedrae beati Petri. 13

Patriarchalis praerogatiua, & dignitas primo, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate. 1. 121. 17

Patrimonij vocabulo intelligitur non solum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id quod aliunde, & quauis ex causa illi delatum est. 2. 283. 52

Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari. 2. 284. 54

Patrimonium super re immobili constitui debet. 55

patrimonij ad titulum quod consistit in censu tam vitalicio, quam perpetuo, & redimibili, potest quis ordinari. 55

Patrimonium super rem certam constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Magister Grammaticae,

Pictor, aut alterius licet professionis, ex qua tantum quaerit, quod sit sufficiens ad vitae sustentationem. 2. 286. 71

Patrimonium non habens potest cum penuria Sacerdotum exillit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministratum. 73

Patrimonij alienatio, ad cuius titulum fuit quis promotus, est inualida. 77

Patrimonium vt alienari, sic vendi non potest. 2. 287. 78

Patrimonium non potest hypothecari. 85

Patrimonium praescribi non potest tempore ordinatio. 2. 287. 87, 89

Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia quae conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis. 2. 288. 91

Patrimonium donans alicui recte potest opponere conditionem de eo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit. 2. 292. 31

Patrimonium post ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & castigari possit per Episcopum, nullam incurrit suspensionem. 32

Patrimonium habens Episcopus an possit illud conseruare, & redditus Ecclesiasticos in vsus profanos expendere. 3. 551. 36

Vide Titulus.

Patrimonij alienatio, seu renuntiatio, vide Alienatio.

Patrimus potest esse minor baptizatus. 2. 360. 39

Patrimos plures adhibens vltra permisos, peccat mort. 44

Patrimus plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem. 45

Parentes tenentur patrimos designare, & illis non designantibus poterunt tunc parochi. 47

Contractus requiritur, ita vt eo deficiente, compatentitas non contrahatur. ibid.

Patrimus si nulli designentur, & multi simul tenendo tangente baptizatum, omnes fierent cognati. 48

Patrimus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo. 2. 361. 51

Patrimus potest matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscipit. 58

Patrimus suscipere etiam pro miserabilibus personis inuitus cogitur aduocatus. 3. 332. 34

Vide Aduocatus.

Patrimus, vbi per errorem coram Ordinario praesentatur, cum deberet praesentare coram inferiore ex praescriptione, vel priuilegio, quamuis lapsus sit tempus ad praesentandum, poterit iterum praesentare ex iusta causa ignorantiae coram habente instituire. 3. 277. 141

Patrimus si non dedit sufficientem dotem pro Ecclesiae sui iurispatronatus, ipse ad hoc tenetur, quamuis sine dote Episcopi auctoritate fuerit edificata. 3. 224. 16

Patrimus consensus exigitur vt Episcopus Ecclesiam sui iurispatronatus vnire possit. 3. 232. 19

Patrimus consensus in vnione non praesumitur, nec de eo statuat assertioni Episcopi. ibid.

Patrimorum interest videre ne habeant Rectorem eis odiosum, & non acceptum. 3. 243. 21

Patrimus in habitu habet ius praesentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis. 3. 263. 5

Patrimus semper possunt praesentare ad beneficium sui iurispatronatus quomodo eumque vacet. 15

Patrimus ad beneficium, in quo habet iurispatronatus, poterit per Episcopum vocari, & institui. 3. 271. 90

Patrimus plures possunt ex se ipsis vnum nominare, & praesentare ad Ecclesiam sui iurispatronatus. 91

Patrimus non potest cum compatrimis seipsum praesentare, sed praesentationi de se facta consentire. 92

Patrimus absens potest per litteras facere praesentationem personae, quae cum eisdem Episcopo se personaliter repraesentet. 3. 273. 116

Patrimus vbi per errorem, coram Ordinario praesentatur, cum deberet praesentare coram inferiore ex praescriptione, vel priuilegio, quamuis lapsus sit tempus ad praesentandum, poterit iterum praesentare ex iusta causa ignorantiae coram habente instituire. 3. 277. 141

Patrimus laicus, non autem Ecclesiasticus, potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiue praesentare. 3. 278. 151

Patrimus clericus potest variare, & alterum praesentare sicut laicus, quando praesentat ratione sui patrimonij. 152

Patrimus laici possunt variare, etiam si procedatur per viam scrutiny publicato scrutiny, vel etiam si sit patrimus ex priuilegio, praescriptione, aut alio modq; vel patrimus petrinae.

Index Rerum

perueniat ad collegium, vel vniuersitatem laicorum. 156
 Patronus laicus sicut potest variare, ita eius procurator, nisi haberet tantum potestatem limitatam ad vnum presentandum. 157
 Patronus, qui presentauit primo vnum idoneum, & postea alium indignum, non puniatur, quia tunc Episcopus primum infuit. 3, 279, 160
 Patronus potest semel, aut iterum quos vellet cumulando presentare, non autem tertia, vel quarta vice. 161
 Patronus Ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator, siue cessionarius. 3, 280, 163
 Patronus Ecclesiasticus si post primum presentatum, postea variando alium presentauerit, prima presentatio attenditur, dummodo non presentauerit indignum. 164
 Patroni si fiant labi tempus prescriptum ad presentandum, & non presentauerint, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesie in Ecclesia prouidere. 168
 Patrono non labitur tempus datum ad presentandum si bona fide presentauit coram non habente ius instituendi. 3, 59, 61
 Patrono negligente intra tempus sibi prescriptum ad presentandum in beneficio, de soluitur ius conferendi ad influentem. 2, 596, 65
 & procedit etiam in patronis Regularibus. 66
 S. Paulinus Nolensis Episcopus amplissimas diuitias suas pauperibus largitus fuit. 1, 90, 18
 Paulus Apost. non Episcopatus cupiditatem, sed honestam illius munus atque opus laudare voluit, 1. ad Timoth. 3, 1, 60, 5
 & cur 1. ad Tim. 3. loquatur tantum de Episcopis & Diaconis, non vero de Sacerdotibus, ostenditur. 1, 67, 20
 Paulus Apost. perpetuum coluit cœlibatum. 1, 84, 12
 Pauperibus quando aliquid relinquatur in genere, non debetur Canonica portio Episcopo, nisi relinquatur pauperibus certi loci. 3, 372, 21, & seq.
 Pauper quis dicatur. 2, 445, 24

P E

Peccatum graue est cum facto patrimonio, vel beneficio ordinari. 2, 284, 58
 Peccatorum plenissima condonationes solus Papa concessit. 3, 10, 46
 Peccatum mortale non impedit promouendum, nec sufficit ad repellendum electum, nisi irregularitatem inducat, vel talem infamiam prae se ferat, vt mortum honestatem tollat. 1, 87, 32
 Peccati ratione efficitur laicus de iurisdictione Episcopi. 3, 349, 17
 Pecunia ac bona mobilia monasteriis acquirenda cum opere perpetuo Missarum celebrandarum qualiter debeant inuestiri, ex decreto S. Congr. 2, 354, 17
 Pecunia qui prius vti fuissent, ostenditur. 6, 56, 53
 Pecunia regulariter est de rebus, quae seruando seruari non possunt, quia retenta nihil operatur. 3, 414, 40
 Pecunia, quae est destinata ad emptionem stabilium censuum, vel mobilium pretiosorum connumeratur inter mobilia, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine solemnitate. 3, 415, 41
 Pecunia minoris comparandorum praediorum causa destinata absque decreto alienari non potest. 42
 Pecuniae magna quantitas, quae est in Ecclesia proprietate, non in fructu, absque assensu Apostolico alienari non potest. 43
 Pecunia in banchis camporum posita censetur iure rerum immobilium. 44
 Pecunia, quae seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro constituendo magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, censetur iure rerum immobilium. 45
 Pecunia ad aliquem vsum legata si ad illum non sufficiat, potest per Episcopum in alium conuerti. 3, 357, 7
 Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur in Bulla. 3, 12, 62
 Compellentes personas Ecclesiasticas ad pedagia, guidagia, &c. 3, 31, 13
 Peler Episcopi in consecratione quare calcantur, & interioribus quibusdam tunicis induantur. 1, 31, 8
 Pensionis causa nullus subiicitur Praesuli, vt ab eo promouatur. 2, 210, 56
 Pensionem habens solitam concedi clerico, fori privilegio gaudet. 2, 247, 8
 Pensionis ad titulum potest quis ordinari dummodo ad honeste ipsam sustentandum sufficiens sit, si Episcopus iudi-

cauerit assumendum. 2, 246, 74
 Pensiones per contractum matrimonij extinguuntur. 3, 478, 12
 Pensiones annuas in beneficiis constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere solius est Summi Pont. 3, 9, 24
 Pensio imposita super Canonatu, dum Canonici sunt suspensus, debet solui per Capitulum. 3, 107, 177
 Pensionem super beneficiis, vbi Episcopus potest, sine eius speciali mandato nequit Vicarius imponere. 3, 122, 77
 Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum. 3, 159, 73
 Pensio reseruata super beneficio non comprehenditur sub reseruatione regulae nonae Cancellariae, nisi constitueretur ad particulare alicuius commodum, super fructibus alicuius Ecclesiae, vt deinceps sit beneficium Ecclesiasticum. 3, 171, 150
 Pensionem habens, & incedens in habitum, & tonsura, gaudet fori privilegio. 151
 Pensio Ecclesiastica per contractum matrimonium amittitur. 3, 178, 206
 Pensio illius, qui tonsuram & habitum clericalem non assumit, vacat ipso iure. 3, 179, 217
 Pensio non potest obtineri, nisi ab habente aetatem quatuordecim annorum. 3, 203, 79
 Pensionem habens super beneficio Ecclesiastico & fructibus eius impositam, pro rata ad eius Ecclesiae reparationem tenetur. 3, 224, 18
 Pensionem super beneficio resignato in fauorem tertij non potest pater imponere soluendam filio illegitimo. 3, 226, 25
 Pensionem, quam parens obtinuit, vel aliam super parentis beneficio non prohibetur filius illegitimus habere. 26
 Pensio potest transferri in filium illegitimum a parente facultatem habente illam transferendi. 27
 Pensionem ex iusta causa potest Episcopus reseruare, & imponere. 3, 243, 15
 Pensio ab Ordinario imposita causa non iustificata est nulla, non simoniaca. 3, 367, 2
 Pensionem Ecclesiae imponere absque Capituli consensu non potest Episcopus. 8
 Pensiones inualidae sunt absque iusta causa ab inferioribus impositae. 3, 368, 11
 Pensionem Episcopus in casu quo reseruare potest, reseruatio tunc tunc fieri vsque ad vitam onerari. 11
 Pensiones imponendi facultas concessa Episcopi legitima causa existente non est derogata ex Constit. Pij V. contra confidentias. 12
 Pensionum ratione a S. R. E. Cardinalibus obtenturam an excusatum solui debeat. 3, 384, 63
 Pensio non solet imponi in Episcopatus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum. 3, 541, 11
 Pensio non solet imponi in Episcopatus, quorum fructus non excedunt valorem ducatorum mille. 3, 561, 13
 ad pensiones decursas an Titularis, & quando teneatur, pro tempore quo intrusus fructus percepit. 15
 Pensio, cuius solutionis dies venit post mortem pensionis, quomodo soluenda sit. 16
 pensio est onus reale & coherens beneficio. 3, 564, 1
 Vide Reparatio, Successor.
 Pensionarius tenetur pro rata pensionis solvere subsidium, & alia onera imposita respectu fructuum beneficii, ac proinde contribuere Seminario, siue illud erectum sit ante reseruationem pensionum, siue post. 3, 319, 12
 Pensionarius an teneatur ad subsidium charitativum ostenditur. 3, 381, 52
 pensionarius agere potest hypothecaria contra successorem in beneficio, super quo fuerit imposita pensio. 3, 564, 4
 Pensionarij in electione erit, vel agere contra beneficii possessorem, vel contra heredem defuncti praedecessoris in casibus in quibus haeres est obligatus, siue contra praedecessorem in beneficio si adhuc viuit. 5
 Pensionarius in casu quod agat contra successorem in beneficio, idemmet successor habebit actionem contra suum praedecessorem si viuit, vel eius haeres. 6
 Pensionario datur actio contra successorem in beneficio pro terminis decursis si diligenter praecessissent contra ipsummet successorem. 8
 Perangaria, vide Angaria.
 Perussio quando est leuis, Episcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos absolueri possunt. 2, 443, 2
 perussio leuis quae dicatur. 3
 perussio leuis non dicitur, quae in foro, platea, vel alio publico

& Verborum.

blico loco cum scandalo fit. 5
 Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an sit etiam ex reuerentia Summo Pontifici. 2, 409, 3
 Peregrini, & ignoti ordinari non debent. 2, 238, 52
 Peregrinus Clericus sine commendatitijs sui Ordinarij litteris ab vto Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus. 2, 293, 1
 Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de sua ordinari, nullo iure est suspensus, sed potest seculo scandalo celebrare. 2, 294, 3
 Peregrini Sacerdotes ne celebrent in Ecclesijs Regularium potest Episcopus prohibere, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitijs admitti fuerint. 8
 Peritiam secularium negotiorum oportet Episcopos habere. 1, 78, 17
 Peritium est mendacium iuramento firmatum. 3, 52, 18
 Peritium iuramento assertorio semper, & indistincte est peccatum mortale. 19
 Peritium quam graue sit peccatum, ostenditur. 3, 55, 35
 Peritium est grauius adulterio. 3, 54, 37
 Peritium homicidio grauius est. 40, 41
 Peritium apud varias nationes quibus poenis puniebantur. 3, 55, 42
 Peritium quamuis emendatus non potest a se abolere infamiam. 2, 455, 24
 Peritium non satisficit si dicat se falsum deposuisse, quia tunc fides non adhibetur, quamuis sit in articulo mortis. 3, 54, 36
 Peritium puniuntur poena depositionis ab Ordine. 3, 55, 43
 Peritium beneficiis Ecclesiasticis obtentis priuantur. 44
 Perituro facta collatio est nulla. 45
 Perituri poena quae. 3, 77, 45

De Permutatione.

Permutare potest quis coram ordinario, quamuis nondum adeptus sit possessionem. 3, 243, 16
 Permutari non potest beneficium litigiosum super quo pendet lis, nisi lis esset super priuatione beneficii. 19
 Permutari possunt coram Episcopo beneficia iuris patronatus accedente patronorum consensu. 20
 Permutari coram Ordinario possunt reseruata beneficia, non tamen conferri. 3, 244, 25
 Permutatio an ex iusta causa facta praesumatur. 3, 246, 45
 Permutatio beneficii ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla est. 2, 282, 43
 Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiae, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erit aequalens. 44
 Permutatio beneficii alioquin simpliciter fieri potest coram Episcopo, vel alio superiore Ordinario. 3, 242, 9
 Beneficium in vna diocesi situm si permutetur cum alio alterius diocesis, requiritur in ea permutatione, vt ius Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensu. 3, 243, 10
 Permutari possunt beneficia coram Episcopo in quolibet anni mense. 11
 Permutatio coram Ordinario faciendae non requirit mentionem de obtentis. 12
 Permutatio coram Ordinario simplex, non vero triangularis fieri debet. 13
 Episcopus quando beneficia permutata sunt inaequalia, potest ex officio mandare cessante pacto quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam. 14
 Permutationis forma coram Ordinario faciendae constituitur. 3, 247, 51
 Permutatio beneficiorum an ob laesionem rescindi possit, remissiuè. 3, 248, 54
 Permutatio facta de beneficio iuris patronatus sine patroni consensu inter annullanda. 3, 263, 10
 Permutatio inter Rectores Ecclesiarum de bonis Ecclesiasticis licite fieri potest. 3, 417, 55
 Permutatio bonorum Ecclesiae an & quando valeat sine benedictione sedis Apost. remissiuè. ibid.
 Perse sacrorum ministros corpore integros admittebant. 2, 448, 3
 Personam, id est, an sint corpore vitati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus. 2, 232, 10
 Personae publicae quando excommunicationem Papalem in-

trant. 3, 29, 187
 Personae potentes in quibus vsurpatio iuris patronatus praesumitur, sunt Imperator, Reges, Infantes, Barones alique magnates, prout in quolibet de familia Romana Visinorum, vel Columnarum. 3, 268, 65
 Pessis causa, qui abfuerit, quotidianas distributiones non lucratur, nisi consuetudo sit vt darentur absentibus ex legitima causa. 3, 105, 170

De D. Petro Apost.

Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos. 1, 3, 7
 Petrus uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam. 1, 72, 7
 Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriores sententiam proprii casus intuitu temperet, tum vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum. 1, 101, 10
 Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recenseretur, & a Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur. 1, 127, 1
 Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauerit, ostenditur. 3
 Petrus ad Apostolorum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit. 4
 Petrus variè nominatus a pluribus. 1, 128, init.
 Petrus post Ascensionem Domini, velut successor ipsius cepit regere Ecclesiam. 5
 Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Christi 44. Romam venit. 7
 Petrus Cathedram Sacerdotalem Romae tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanferit, ostenditur. 1, 129, 8
 Petrus iussu Domini Romae Sedem Pontificiam fixit. 10
 Vado Romam iterum crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbe fugienti qui affirmat, ostenditur. 11
 Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani a Christo accepit. 1, 131, 23
 Petrus Antiochia primum Sedem fixit anno a natiuitate Domini 35. 1, 147, 3
 Petrus in vibibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudicatio potestas, instituit, vt Primates praesent. 1, 157, 10
 Petrus primus Bracharen. Episcopus diuinitus creatus a S. Iacobo Apost. qui multis iam saeculis defunctus fuerat, & ad tam praclarum munus obeundem a mortuis suscitatus. 1, 158, 21
 Refertur fragmentum quoddam S. Athanasij. 22
 Petrus primus Bracharen. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit, vt cum in Bracharen. sede collocaret, fuit antiquus Propheeta, cui nomen Samuel, vel Malachia, filius Vriae Propheetae, de quo Hierem. cap. 26. 1, 159, 24
 Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocordan, vel Pyrho Hispaniarum praefecto ante aduentum D. Iacobi 614. annis. 25
 Petrus discipulos instituit. 26
 Petrus primus Bracharen. Episcopus martyrij palmam consecutus fuit ann. Christi. 44. 1, 161, 40
 Petrus Barbosa Regius consiliarius, ac Regni Portugaliae Cancellarius maximus laudatur. 1, 166, 55

PH

Pharmacopola vendentes medicinas adulteratas quas poenas incurrant. 3, 56, 52
 Physiognomia apprimè utilis est ad capendam de aliquo praesumptionem. 2, 448, 7

PI

Pilei quadrati sanctae Crucis signum denotant; rotundi vero virtutum omnium perfectionem indicant. 2, 228, 6
 Pirata, atque eorum receptatores, & fautores excommunicantur, in Bulla. 3, 11, 60
 Pisanus Archiepiscopus quartum prouinciarum Primas dicitur, ostenditur. 1, 152, 10
 Pisana ciuitati Episcopatus antiquissimus est. 11
 Pisanae taxatio pro sacrificio Missae est iusta, quae in quolibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est. 2, 300, 5
 Pissae causa relicta solui possunt Hospitalibus, & Confratribus, etiam sine Episcopi auctoritate institutis. 3, 316, 28
 Pius V. in blasphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum sua const. sancit. 3, 100, 101

PL

Plabanii non omnes sunt Parochi, sed illi tantum, qui magis ius habent beneficium. 1, 40, 14
 Vide Parochus.
 Ples vocari non debet in vnione faciendae, nisi allegaret causam rationabilem ne fieret vnio. 3, 235, 37

Index Rerum,

Pleno iure dicuntur Ecclesie ad aliquem pertinere, quando utroque iure, id est, in spiritualibus & temporalibus eisdem subiecta sunt. 3.371.13. & 391.4
Pluralis locutio duorum numero est contenta. 3.265.32
PO
Pocula, vel catrina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum, remissive. 3.64.126
Podagra, ob fatietatem ac aucta edulia hoc tempore nascuntur. 1.70.6
Podagra, & scabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, irregulares sunt. 2.451.44
Poenam constitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non sit talis, nec genua tangat. 2.229.15
Poenam à Sixto V. impositam contra proiuuantes aliquem ad factos Ordines sine titulo, quæ. 2.289.1
Restricta sunt à Clemente VIII. & redacta ad terminos iuris communis, ac Constit. Pij II. & Concil. Trident. 2
Poenam quæ incurritur ab ordinato sine titulo. 2.291.24
Poenam contra Clericos crimen sodomie committentes à Pio V. inflicta non comprehendunt excentes vitium bestialitatis. 2.458.32
Poenas ob simoniam in Ordine, vel beneficio contractam remittit Papa. 3.9.39
Poenam quæ imponi solet ab Inquisitionibus pro hereticalibus blasphemis, ostenditur. 3.59.90
Poenam contra obnutes canonicatus, & non residentes non procedit in Canonico simplici carente præbenda. 3.102.147
Poenam gradus præscripti à Concilio contra non residentes, necessarii seruandi sunt, antequam deueniatur ad punitionem, aliis erit nulla. 148
Poenam contra non residentes potest Episcopus ante sententiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere. 151
Poenas corporales in pecunia non potest conuertere Vicarius generalis. 3.124.120
Poenam ordinariæ in visitatione non sunt imponendæ, sed tantum extraordinariæ. 3.292.30
Poenam quæ sit imposita contra Episcopum in visitatione propter procuracionem ab Ecclesiis aliquid muneris accipientem ostenditur. 3.294.44
Poenam impositam contra imprimentes libros absque requisita licentia, quæ sit ostenditur. 3.394.11
Poenam contra alienantes Ecclesie bona absque solemnitatibus requisitis quæ sint in Extrauagant. Ambrosiana, de rebus Ecclesie, constituta, ostenditur. 3.415.47
Poenam pecuniariam indicere possunt Episcopi, eamque sibi, vel Camere suæ applicare. 3.516.18
Poenas pecuniarias sibi Episcopus retinere non debet, sed in pios vsus erogare, nisi sit admodum pauper. 19
Poenarum nulla portio potest assignari depositario earundem penarum, nec in restorationem carcerum Episcopatum, nec pro vestiendis Apostolis, &c. 3.517. med.
Poenitentes publici in Missa reconciliare Sacerdos simplex sine licentia Episcopi non potest. 3.5.42
Poenitentes solemniter ordinari prohibentur. 2.211.42
Poenitentes seculari iudicio sunt subiecti, neque aliquo fori privilegio gaudent. 2.253.44
Poenitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius privilegii facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diocesis. 2.356.33, 34
Pro contraria sententia referuntur Doctores. ibid.
Poenitens confessus cum sacerdote excommunicato communiter occulto, sibi tamen non ignaro, ex parte materis valide facit sacramentum. 2.321.58
Poenitentes publici donec peracta poenitentia reconciliantur possunt esse susceptores. 2.360.37
Poenitentes solemniter infamie nota laborant. 2.454.6
Poenitentia publicas iniungere, & solemniter poenitentes absolueri possunt Episcopi. 2.8.83
Poenitentia forma in loco delicti quis non sortitur. 2.317.37
Poenitentiam solemnem faciens, etiam illa peracta prohibetur ordinari, non sic poenitentiam publicam faciens. 2.454.7
Poenitentias publicas imponere, non poenitentes reconciliare sine speciali mandato vicario generali non licet. 3.123.87
Poenitentiam solemnem peragentem scienter ordinans suspensionem incurrit per annum à celebratione. 3.332.15
Poenitentiale forum in loco delicti non sortitur. 2.317.37
Poenitentialis præbenda vacans in mense Apostolico, vel si

adit alia referuatio, seu affectio, tunc electio, & collatio pertinet ad Papam ratione referuacionis. 3.136.13
Poenitentialis præbenda postquam est effectum sortita, nec potest optari, nec Poenitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimisso officio. 3.137.35
Poenitentialis præbenda erectio non habet locum in ea, quæ vigore statuti à sequenti Canonico operatur, sed illa præbenda, quam dimiserit Canonicus, qui nouissime optat, huic muneris affecta, & unita remanet. 36
Poenitentiaria Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiã sponte oblatum accipientes incidunt in excommunicatione, Papalem. 3.24.117
Poenitentiaria per Episcopum erecta cum vnione præbendæ proximè vacatur, talis vnio non comprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ referuato. 3.135.3
Poenitentiaria vacans Sede Episcopali vacante, non potest prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendam sit communis Episcopi & Capituli, vel etiam solius Capituli. 3.136.17
Poenitentiaria vacans Sede Episcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam seclusa referuacione, & non est referuanda futuro Episcopo. 18
Poenitentiaria potestatem quam habet absoluedi aliis delegare, seu committere non potest. 22
Poenitentiaria potest resignari etiam in fauorem, & cum referuacione pensionis. 3.137.34
Poenitentiaria præbendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat. 11
Poenitentiarij Officiales, qui in expeditionibus sibi interdicitis se intrinuerunt quoquo modo præsumunt. 3.372.256
Poenitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem absoluedi à casibus Episcopo referuatis. 3.77.37
Poenitentiarius dum Confessiones audit censetur pro presentie in choro. 3.104.160
Poenitentiarius cum vnione præbendæ proximè vacatur in sua Cathedrali Ecclesia debet Episcopus instituire, modò id commode fieri possit. 3.135.1
Poenitentiarij officium, & electio personæ ad solum Episcopum absque consensu Capituli spectat. 2
Poenitentiarius debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, seu aliis, qui aptior pro loci qualitate reperitur. 4
Poenitentiarius Canonicus debet esse in ætate quadraginta annorum. 7
Poenitentiarius ab Episcopo cum vnione præbendæ proximè vacatur institutus, officium exercere, ac Poenitentiarie inferuire tenetur, & interim quo vacat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec distributione quotidianas percipere potest, & sedere debet in loco sui Canonicatus cum illum fuerit assumptus. 10
Poenitentiarij in electione non potest Capitulum se intrinuerunt etiam Episcopo absente. 3.136.14
Poenitentiarij electio pertinet ad solum Episcopum, vel eo absente ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegauit hanc facultatem. 15
Poenitentiarij electio non facta per Episcopum, vel per eius Vicarium intra semestre à die notitiæ vacationis deuoluitur ad Capitulum. 16
Poenitentiarius eo ipso quod est institutus habet à iure & Concilio facultatem audiendi Confessiones, & iurisdictionem ad absoluedum à peccatis absque alia Ordinarij licentia. 19
Poenitentiario quilibet confessus peccata satisfacit præcepto cap. omnis virtutis sexus, de poenit. & remiss. 20
Poenitentiarius institutus pro audiendis confessionibus vnus diocesis non potest eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui Parochi. 21
Poenitentiarius potestatem, quam habet absoluedi, aliis delegare, seu committere non potest. 22
Poenitentiarius à casibus, quos Episcopus expressè sibi referuauit, absolueri non potest. 23
Poenitentiarius non potest casus Episcopo referuatos, & ab eo sibi commissos, aliis subdelegare. 24
Poenitentiarius ad audiendas Confessiones semper paratus debet existere, non potest poenitentes recusare, quia si hoc faciat poterit ab Episcopo puniri, & priuari. 26
Confessiones integras, & non solos casus referuatos, tenetur Poenitentiarius audire. 27
Poenitentiarius horis opportunis, loco, & sede Episcopi, ad quem hoc pertinet, arbitrari, peccata confiteri volentibus sui copiam facere tenetur. 28

poeniten

& Verborum.

Poenitentiarius virgam, seu baccetam in manu, sicut in vrbe, tenere non debet, præcipue in locis vbi hoc non est in vsu. 29
Poenitentiarius dum audit Confessiones in Ecclesia, siue in confessionario, siue extra, habendus est pro presentie in choro, pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit. 30
Poenitentiarius dum Confessiones actualiter audit, non solum habetur pro presentie in choro ad lucrandas quotidianas distributiones, sed etiam elemosinas ipsas, quæ distribuuntur inter Canonicos pro associandis, & sepeliendis defunctorum cadaveribus, &c. 3.137.31
Poenitentiarius non habetur pro presentie in choro si extra Ecclesiam Confessiones audiat, etiam infirmorum. 32
Poenitentiarius non tenetur ad maiorem residentiam, quam alij Canonici, dummodo non absit tempore quo frequentius poenitentes accedunt, & diebus festis solemnibus. 33
Poenitentiarius Canonicus Ecclesie Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40, seu aliis, qui aptior pro loci qualitate reperitur. 3.200.68
Pollitici, vide *Heretici*.
Pollitici pars si desit, & notabile defectum non producat, neque Holiam frangere impediat, minimè inducit irregularitatem, dummodo eiusdem nulla præcesserit culpa. 2.450.20
Pollutionis publicitas Ecclesiam non polluit, sed potius pollutam ostendit. 3.348.40
Pompa in fastu plus scandalizat homines seculi, quam ædificat. 1.80.13
Pondus illud dicitur falsum, quod nunquam transit per manus affinatorum. 3.544.6
Ponderibus, & mensuris falsis vtens, falsum dicitur committere. 47
Ponderibus, & mensuris falsis vtens, quomodo ad restitutionem obligetur. 48
Pontifices, & Summi Pontifices, de Episcopis. 1.8.4
 Vide *Papa*.
Pontificalia hic quid. 2.215.2
Pontificalia insignia quæ sint, ostenditur. 2.215.8
Pontificalia Episcopus exercere non potest in loco exempto, etiam vocatus, nisi accedere licentia Episcopi diocesis, vbi locus est constitutus. 2.216.13
Pontificalia vt possit Episcopus exercere in diocesi alterius, non potest Patriarcha facultatem concedere. 14
Pontificalibus suspensus, vide *Suspensus*.
Pontificalia in alterius diocesi exercens Episcopus, etiam cuiusvis privilegij prætextu, suspensionem incurrit à Pontificalibus. 3.532.9
Pontificalium nomine quæ veniant, ostenditur. 3.534.33
Populus in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quorum vnus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inseruiebat. 1.2.3
Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite. 1.139.83
Populus admonendus est, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequenter suas parochias, excommunicandorum cæmen non est, si admonitioni non paruerit. 3.316.35
Populus non potest Ordinarius cogere multis, vel paucis ire ad audiendum sacram concionem, & Missam in Ecclesia Parochiali. 36
Populus non exemptus Abbatie exemptæ præscribere potest contra Episcopum exemptionem. 3.606.9
Portio canonica, vide *Canonica portio*.
Portionarij cum non dicantur de Capitulo, possunt corrigi & puniri ab Episcopo sine Capitularibus adiunctis, etiam casu quo de consuetudine, aut privilegio vocem habeant in Capitulo. 3.289.10
Portugalia regnum Romanæ Ecclesie censuale an verè sit, ostenditur. 1.136.57
Referitur liberatio Nunciij Apostolici de predicto casu à se recepto. 58
Portugalia regnum neminem in temporalibus recognoscit. 59
Portugalia Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicta, virtute bellica ab ipsorum manibus vindicauerunt. 1.137.62

De Possessione.

Possidere non possunt in solidum duo in simul eandem rem, & eodem modo, non ita si diuersis respectibus. 3.117.39
Possessio omnis amissa dicitur per renunciationem factam, & ab Episcopo admissam. 3.248.55
Possessio quinquagenaria, quæ per scripturas authenticas *Barbosi*, de Episcopo.

quiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, non potest fieri per testes. 3.267.57
Possessio capta nomine Seminarij nondum erecti, est nullius considerationis, & non producit iuris effectus. 3.321.26
Possessionem Episcopatus nullus capere potest, nec illum administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis. 3.534.35
Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra. 2.279.16
Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij. 21
Possessor beneficij vniti actenta dispositione Concilij *sess. 7. de reform. cap. 6.* non potest quadragenaria prescriptione scruari, quominus liceat Episcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis circa factam examinare. 3.233.27
Possessor bonorum succedit in iurispatronatus, cum sit vt heres. 3.256.5
Potentis personæ, in quibus vsurpatio iurispatronatus præsumitur, sunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, & alique Magnates. 3.268.65
Potesim assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus concessit. 1.18.42
Potestas, auctoritas, iurisdicctio Episcopi, vide *Episcopus*.
 Ad quot capita reducatur. 2.534
Potestas prouidendi beneficia Ecclesiastica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum superiorem donec perueniat ad Papam. 3.596.64
Potestas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficiis, an & quando ad Episcopum deuoluitur. 69

P R

Prædicta ponitur, qua vtuntur Episcopi in præstando assensu super re solita alienari. 3.424.35
Præbenda dimidia, portionariæ, & tertionariæ non veniunt appellatione canonicatus. 3.114.31
Præbenda Theologalis, vbi ab Episcopo institui debeat, ostenditur. 3.159.2
Præbenda primo vacatura, vt sit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio. 3
Præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Castellæ, & Legionis per Ordinarios in quocumque mense vacauerint, prouidentur. 5
Præbendæ Theologalis nec potest optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare. 3.140.10
Præbendæ Theologalis, seu Magistralis vacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec titularis prouideatur. 14
Præbendæ Theologalis collatio suspendenda est, donec inueniatur Theologus secularis, cui fieri possit, & interim fructus omnes tradendi sunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex suis Regularibus ibi publice doceat sacram Scripturam. 15
Præbendæ Metropolitanæ Cæsaraugustæ in mensibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris sunt referuatae Sedi Apostolicæ. 3.171.145
Præbendæ temporales, quæ nihil spiritualitatis habent, non comprehenduntur sub referuacione regulæ nonnæ Cancellariæ. 3.171.145
Præbendas supprimere in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus quando possit Episcopus, ostenditur. 3.236.1
Præbendas extinguendi Collegiatarum non insignium, nullam habet Episcopus potestatem. 2
Præbendarum tenuium suppressionem facere non potest Collegiata Ecclesie Prælati, licet sit exemptus, & Ecclesie insignis. 4
Collegiata insignis quæ dicatur, ostenditur. ibid.
Præbendæ alicuius suppressio, & extinctio fieri non potest ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sint communia, nec etiam si cederet in vtilitatem Capituli. 3.237.9
Præbendam supprimere, & applicare singulis Canonicis, vel singulis de Capitulo, potest Episcopus cum consensu Capituli. 10
Præbendarum, seu beneficiorum redditus, cum eorum aliqua supprimenda sunt, quomodo taxandi, remissus. 3.238.15
de Præcedentia omnes controuersias inter Ecclesiasticas personas, tam seculares, quam Regulares contingentes, Episcopus amota omni appellatione quoad effectum suspensionum, summarie componit. 3.266.26
Præcedentia sunt iudicanda secundum loci consuetudinem. 27

Fundatio

Index Rerum,

Fundatio antiquior in præcedentiis componendis maximè attendenda est. 3.327.218
Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros. 29
Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes. 30
Controversiæ de præcedentia quomodo componendæ, declaravit Gregorius XIII. 32
Constitutio Gregorij XIII. de præcedentiis habet locum in prioritate vnius diei, vel horæ. 33
Præcedentiæ sunt terminandæ secundum quod in Alma vrbis omnium magistræ servatur. 35
Religio debet præcedere, quæ est prior in institutione, & approbatione. 3.328.36
Monachi trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem, debent præcedere Monachos sancti Eusebii, ex quo eorum ordo, qui est Cisterciensium, fuit prius institutus, & approbatus. 37
Parochus in sua Ecclesia est præferendus Decano, & Capitulo Collegiæ ad eam Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus. 3.329.38
Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remissivè. 39
Præceptor militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, vacant per promotionem ad Episcopatum. 3.329.72
Præceptor Episcopus dicitur ut annunciet populo scelera aliorum. 1.9.13
Prædicantes miracula falsa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in sacra Scriptura, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.321.119

De Prædicatione, & Prædicatoribus.

Prædicare expissime exemplo, & verbo debet Episcopus scientia, qua deest præditus. 1.95.12
Prædicandi munus Episcopis incumbit. 13
Prædicare debet Episcopus exemplo intentus. 15, 16, 17, 20
Prædicare debent, vel facere prædicare Episcopi tempore Quadragesimæ, & aduentus Domini. 3.316.30
Prædicare non est actus proprius alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis. 3.317.44
Prædicandi munus per Episcopum committi potest etiam clerico, qui non sit in Sacris constitutus. 45
Prædicationis officium aliquibus interdici potest Archiepiscopus per totam provinciam. 1.173.45
Prædicationes populo facere præcipuum Episcoporum munus est. 3.313.1
Prædicatio Episcopo non conceditur extra suam diocæsim, cum possit prohiberi ab Ordinario loci. 2
Privilegium Episcoporum, ut per universum mundum possint prædicare intelligitur, nisi in alienis diocæsim prohibeantur ab Episcopis locorum. 3.314.3
Prædicationis munus si Episcopi impediti populo facere non valent, ad illud salubriter exequendum viros assumere debent. 4
Prædicationis munus committi potest Sacerdoti, aut aliis duobus factis Ordinibus insignitis. 3.317.42
Prædicatio tempore cuiuscunque interdici licita est. 46
Prædicatoris officium aliquibus interdici potest Archiepiscopus per totam provinciam. 1.110.15
Prædicator deputandi munus ad Episcopum pertinere impeditur aliqua causa, ex relictis in cap. inter cætera, de officio Ordin. 3.314.5
Prædicatoris electio, & deputatio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorialis. 6
Capitulum in electione concionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest. 7
Prædicatores pro Ecclesiis à solo Episcopo absque Capituli consensu deputari possunt. 8
Prædicatoris munus obire per se volentes, qui animarum curam habent non debent prohiberi. 9
Prædicator pro sola obligatione concionandi potest exigere pretium, locando libertatem suam. 10
Prædicatores deputandi sunt impensis eorum, qui eos præstare tenentur, vel solent. 11
Consuetudo ubi viget, quod populus soluat concionatori, est servanda. 12
Prædicatorum solita merces nulla ex parte à pensionariis est exigenda, atque minus si populus hos sumptus facere solebat. 13
Prædicatoribus mercedem solitam exhiberi communitas dare debet si ex consuetudine immemoriali constat eam olim fuisse illis exhibitam. 14
Prædicator pro quadragesima quorum expensis sit conducendus quando dubitatur, debet Episcopus interim proprio sumptu conducere illum. 15
Parochus quando nullum adest solitum, nec consuetudo si

habeat redditus sufficientes, solvere tenetur prædicatori, si verò sit pauper, tenebitur populus. 16
Prædicatores Regulares prædicare volentes in Ecclesiis sui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere. 17
Regulares prædicare volentes in Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam impetrare coguntur. 18
Regulares quando in Ecclesiis suorum ordinum prædicare volunt, obtenta suorum Superiorum licentia, debent ab Episcopo petere benedictionem, si tamen eam minimè obtulerint. 3.315.19
Regulares prædicatores quando in Ecclesiis suorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis prædicare non possunt, ostenditur. 20
Prædicatori idoneo non est deneganda licentia prædicandi, nec potest eum Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere à prædicatione. 21
Prædicatorem si Episcopus suspendat, non tenetur causam exprimeret quare ad hoc prohibendum moueatur. 22
Prædicatores Regulares an possint de doctrina examinari ab Episcopis, ostenditur. 23
Regulares in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt absque Episcopi licentia prædicare non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent. 24
Parochus, ut in sua Ecclesia prædicetur potest dare licentiam approbatis ab Ordinario. 25
Parochus pro duabus, aut tribus vicibus potest impune prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, siue seculari nondum præsentato coram Episcopo saltem si semel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Episcopatus constitutio non prohibeat. 26
Religio Societatis Iesu habet privilegium, ut sui prædicatores ab aliquo Ordinario semel approbati, & à suis Superioribus deputati, possint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, ubi non adest Episcopus. 3.316.27
Regulari potest Episcopus interdici ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa. 28
Constitutiones Pij V. quibus concessum erat regularibus ut irrequisito, & contradicente Episcopo prædicare possent, & per Gregorium XIII. reuocata, & ad terminos iuris, & Concilij Tridentini, redacta fuerunt. 29
Prædicare debent, vel facere prædicare Episcopi tempore Quadragesimæ, & Aduentus Domini. 30
Episcoporum arbitrio relinquuntur an tempore Quadragesimæ, & Aduentus quocunque, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum sit. 31
Correctores civitatum facere possunt, etiam tenente Vicario generali, ut saltem omnibus diebus Dominicis & solemnibus festis populo prædicatio fiat. 32
Professione Fidei exigere debent Ordinarii à Regularibus antequam officium prædicandi assumant. 33
Parochia suæ interesse vniuscuique tenetur pro audienda prædicatione, si commode id fieri potest. 34
Prædicatores verbi Dei quales esse debeant, ostenditur. 3.317.47
Prædicatoribus errores, aut scandala disseminantibus in populum, quamvis Regulares sint, potest Episcopus prædicationem interdici, etiam in suis monasteriis. 3.318.48
Contra prædicatores etiam Regulares hæreses prædicantes procedit Episcopus. 49
Prædicatori ad præstandam elemosynam potest Episcopus cogere laicos, qui eam præstare tenebantur. 3.347.7
Prædicatorum Ordo exemptus fuit à Gregorio XI. 3.490.12. vers. Prædicatorum.
Prædicatorum in materia an possit compromitti. 3.317.31
Præeminentia in sedendo in Synodo diocæsanâ nullum præiudicium in futurum sedentibus operatur. 3.403.16
Prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processerunt. 1.37.23
Prælationes Primatum, & Archiepiscoporum ad ius diuinum esse referendas qui teneant, ostenditur. 1.38.24
Prælationibus contra temere se ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius. 1.55.7
Prælati acceptatio procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos amulari fraternam salutem. 1.56.11
Prælati eorum suscipientes in civitate diuersarum linguarum qui sunt lingue suæ priusquam suscipiantur à proprio Episcopo in coadiutores sum, incurunt excommunicationem nemini referuatam. 3.30.24
Prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum

& Verborum.

Præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare. 1.35.14
Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui teneant, ostenditur. 1.39.2
Prælatorum ecclesiasticorum gradus ad Cælestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse verior tenet sententia. 3
Prælati peccans tot moribus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit. 1.69.24
Prælatum declinare ad austeritatem vite in mensa, vestibus, & numero seruitorum, & expeditius, & efficacius. 1.80.12
Prælati à personarum acceptione cauere debent. 1.101.14
Prælati intueri debent ne dum immoderatus custodit virtus humilitatis, soluantur iura regimini. 15
Prælati non frugalitate, sed benevolentia subditos contempere debent. 17
Prælati Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mirram, minores Ordines conferre possunt aliis Regularibus, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint. 2.201.13
Prælati inferiores dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitime præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisissent eas dandi. 2.218.6
Prælati Regulares an dispensare possint cum suo subdito ordinato ante eorum, absolendo illum à suspensione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione. 2.269.25
Prælati Religionum an possint sine approbatione Ordinarii audire secularium confessiones. 2.320.54
Prælati Regulares bene possunt episcopali Ecclesiis quacunque ex causa violatas, & politas aqua per ipsos benedictas, si Episcopus, qui illam benedixit, dixerit vltima duas dietas. 2.352.64
Prælati inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, possunt in iuramentis, & votis dispensare, & in illis casibus in quibus Episcopi dispensare valent. 2.407.11
Prælati Regulares, tam Generales, quam Provinciales, & locales, ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis. 12
Prælati Religionum ex privilegio, & speciali iure possunt dispensare in votis voluntatum intrate suum Ordinem. 13
Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi privilegiorum dispensare possunt cum nouitiis, aut professis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores. 2.476.28
Super impedimento bigamiæ similitudinariæ Prælati Regulares cum nouitiis ac professis sibi subditis dispensare in illis casibus, in quibus id Episcopi licitum est. 31
Prælatos ne sua iurisdictione vtiur impediunt, quique illorum, & delegatorum iudicia elidentes ad Curiam secularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præstantesque auxilium, excommunicantur. 3.137.3
Prælati quicumque sibi subditum absoluerit potest ab eum excommunicatione iuris nulli referuatâ. 3.27.181
Prælati, vel alias personas Ecclesiasticas compellentes ut submittant Ecclesias, vel earum bona, &c. Laicis, &c. 3.32.208
Prælati ad Romanam Curiam venientes, & inde discedentes absque licentia Romani Pont. 3.35.236
Prælati quicumque potest absolueri sibi subditum à censuris nemini referuatâ, siue sint laici & apostatae per Concilium, siue per quemcunque Summum Pont. 3.41.281
Prælati dicitur Vicarius Episcopi ratione iurisdictionis, quam habet cum administratione. 3.12.6135
Prælati Regulares intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ, tenentur Fidei professionem facere. 3.211.7
Prælati seculares iurisdictionem habentes quasi Episcopalem non possunt supprimere eius beneficia etiam in casibus in quibus Episcopi possunt in sua diocæsi. 3.237.11
Prælati Regulares supprimere non possunt beneficia Regularia suarum Ecclesiarum. 13
Prælati omnis ius habens conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet liberæ beneficiorum resignationes adiurandâ. 3.242.4
Prælati quilibet etiam inferior, dummodo habeat Episco-

palem potestatem, potest iurisdictionis acquisitioni consensum præstare. 3.253.30
Prælati conferens beneficium iure deuolutionis tenetur seruare naturam beneficii. 3.273.109
Prælati inferiores ius instituendi possunt habere ex privilegio, præscriptione, seu consuetudine. 3.282.184
Prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem vti proximiores Ecclesias seculares exemptas non visitant. 3.298.10
Prælati exempti Episcopalem iurisdictionem habentes, non verò inferiores, & quæ subsunt Episcopis, gaudent privilegio primæ instantiæ. 3.341.4
Prælati nullus Papa inferior potest censum perpetuum, aut pensionem perpetuam imponere. 3.367.2
Prælati, qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem in Ecclesia, debentur Canonica portio de relictis ipsi Ecclesiæ. 3.371.18
Prælati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitativum exigere sed privilegio, vel consuetudine. 3.379.17
Prælati qui potest charitativum subsidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humilitate ei exprimeret causam suæ indigentia. 26
Prælati religionis quamvis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regularibus sibi subditis, iure ipso non potest indulgentias concedere. 3.390.19
Prælati Mendicantes, quorum Ecclesiis cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diocæsanam. 3.402.7
Ratio ostenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere consuetudinem contra ius Canonicum, & non possint contra illud statuere. 3.404.30
Prælati, ubi tenentur stare locationi prædecessoris, potest de nouo exigere à conductore pensionem prædecessoris anticipare solutam. 3.407.5
Prælati sciens se repudiarum prælatum, non obligat successorem, etiam si faciat locationem nomine Ecclesiæ. 6
Prælati, siue rector si ex causa renunciationis, vel permutationis libere dimittat suum beneficium, eius hæredes, & fideiussores in locatione de eo facta, tenentur de eundem locutionibus. 12
Prælati quando bona sui beneficii locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiussores de eundem tenentur. 13
Prælati Regulares in subditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt. 3.422.13
Prælati Regulares in monasteriis exemptis, & sibi subiectis, non possunt facultatem concedere nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus. 3.441.2
Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis diocæsim licentiam concedere nouitiis ad disponendum de suis bonis temporalibus. 3.442.6
Prælati Regulares in monasteriis exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus. 7
Prælati Religionum licitum est concedere Religiosis pecuniam ad nutum eorum reuocabile ex causa legitima ad solos vsus honestos & pios, quod corruptum non est per Concilium Tridentinum. 3.480.46
Prælati Religionum non habent facultatem degradandi, seu deponendi suos subditos, nisi illis concessam sit per privilegium, vel consuetudinem à Rom. Pontifice toleratum. 3.528.25
Prælati, quorum presentia in degradatione Clerici necessaria est, ex dispositione Concilii Tridentini, sess. 13 de reformat. cap. 4. debent cum proprio Episcopo in cognitione, & examine causæ tanquam iudices ferre suffragium. 26
Prælati Ecclesiæ, qui procurant ut Clerici capiantur à dominis temporalibus, ut beneficia renuntient, vel ut citati ad Apost. Sedem ad ipsam ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum ad triennium. 3.533.29
Prælati iniuste negligenti instituere bene præsentatum, aut confirmare bene electum, nullus certus terminus à Iure præsumitur. 3.594.52
Prælati inferior potest præscribere, ut in sua parochia præcedat Episcopus. 3.606.7
Prælati excommunicato existente tam contra Ecclesiam, quam contra ipsum, præscriptio non currit. 3.614.4
Prælati regulares, vide *libellus*.
Præpositus, siue præfectus totius Ordinis regularis potest charitativum subsidium petere à monasteriis Ordinis sui pro sumptibus necessariis ad gubernationem Ordinis si aliunde non habeat bona. 3.379.19

Index Rerum,

Præscripta vniuersitate præscribitur & inspatronatus illi ad-
herens. 3.258.42
Præscriptio omnis extinguens omnino obedientiam Episco-
po diocesano iure communi debitam indistinctè pro-
hibetur. 3.605.3
Præscriptio quæ iuri seu bono publico nocet, repugnanti-
am, confusionem, & inordinationem continet, pro-
hibetur. 4
Præscriptio per quam obedientia Episcopo debita non ex-
tinguitur, sed transfertur ad alium, non excludit-
ur. 5
Præscriptio etiam immemorialis non potest extinguere om-
nino obedientiam Episcopo diocesano iure communi
debitam. 3.606.11
Præscriptio contra visitationem multis modis contingere
potest, aliquando absolute illam extinguendo, aliquando
verò transferendo. 3.607.1-
Præscriptio tollens omnino visitationem iure com-
muni iniunctam, merito prohibetur, quamuis ad-
mittatur, quæ illam transfert, vel aliis accumu-
lat. 9
Præscriptio omnino visitationem tollens quare prohibetur,
ostenditur. 10
Præscriptio quæ transfert visitationem, vel alij accumulat
nullo iure prohibetur. 3.608.11
Præscriptio omnis prohibetur contra procuracionem ratio-
ne visitationis iure communi debitam manente visitandi
onere. 3.609.5
Præscriptio an admittatur de iure communi contra partem
procuracionis. 8
Quid attendat Concil. Trid. 9
Præscriptio intra fines diocesium, prouinciarum, seu paro-
chiarum admittitur ad effectum, vt præscribens intra illos
obteneat iurisdictionem, vel iura Episcopalia, seu paro-
chialia. 3.611.6
Præscriptio etiam immemorialis prohibetur in præscri-
bendis finibus diocesium, prouinciarum, & parochiarum.
10
Præscriptio admittitur, vbi de finibus non apparet. 3.612.
12
Præscriptio ipso iure dormit contra Ecclesiam quocumque
modo vacantem. 3.613.1
Præscriptio ipso iure dormit contra Ecclesiam vel men-
sam Prælati petitiõibus, verum etiam in iis, quæ
Ecclesie, vel Prælati in simul cum Capitulo & clericis
communes sunt. 3.614.5
Præscriptio non currit interrim dum viuunt Prælati, qui rem
Ecclesie remere alienauerunt. 6
Præscriptio contra vacantem Ecclesiam dormit non ex eo
quod deficit is, contra quem præscribitur, adest enim Ec-
clesia, sed quoniam ea vacante non est qui agere pos-
sit. 9
Præscriptio an & quando progrediatur contra hæreditatem
iacentem, ostenditur. 10
Præscriptio ipso iure dormit contra eos qui non iure, sed
facto aliquo impediuntur, vbi huiusmodi facti impedi-
mentum non fuerit, seu generale. 3.615.18
Præsentans qui. 3.102. init.
Non intelligens dici potest præsentans.
Præsentans minus idoneum, vel indignum peccant mor-
taliter, & si sunt patroni Ecclesiastici priuantur ea vice
iure præsentandi, si autem laici, possunt intra qua-
drimestre alium præsentare, nisi scienter præsentauerint.
3.272.105
Præsentare non potest vicarius generalis ad benefi-
cium inspatronatus ad Episcopi præsentacionem
pertinens, absque eius speciali mandato. 3.122.
82
Præsentare seipsum non potest clericus patronus. 3.271.
85
Præsentare potest pater filium, auus nepotem, seu alios con-
sanguineos. 93
Præsentari possunt in iure patronatus omnes, qui prohibiti
non reperiuntur. 3.269.72
Præsentari ad beneficia qui vt indigni non possunt, præferun-
tur. 3.272.101
Præsentationem habens in præbenda Penitentiarie vnica, po-
terit in ea postea præsentare electum ab Episcopo. 3.
135.12
Præsentatio in beneficio iuri patris facta per paternos, quando
Ecclesia vacat. 3.263.3
Præsentaciones multiplicatæ probant inspatronatus, dato
etiam quod essent interpolatæ, & non successiuæ. 3.265.
30
Præsentaciones multiplicatæ dicuntur ad minus duæ.
31

Præsentaciones continuatæ, quæ omnes effectum sortitæ
sunt, de substantia requiruntur in probatione inspa-
tronatus, quod ex usurpatione præsumitur. 3.267.
55
Præsentaciones effectum sortiri dicuntur, si sint confirmatæ.
56
Præsentatio est exhibitio personæ per patronum Ep-
iscopo, vel alteri ad quem institutio pertinet legitime facta.
3.273.113
Præsentatio de absente facta non valet, nec ordinarius tene-
tur præsentatum admittere, qui se personaliter non ex-
hibet. 114
Præsentatio patronis laicis, vel clericis ratione pro-
prij patrimonij faciendæ est intra quadrimestre,
& ab Ecclesiasticis intra semestre. 3.275.126
Præsentatio si fuit amissa præsumitur facta in tempore. 3.
277.142
Præsentatio intra tempus datum à iure fieri potest quocun-
que die etiam feriatum. 144
Præsentatio est actus extrajudicialis, & voluntarius.
146
Præsentatio potest fieri extra territorium & diocesim habentis
institueret. 147
Præsentatio coram Episcopo loci, vel coram habente insti-
tuere faciendæ est. 148
Præsentatio quando fieri debet coram Episcopo, &
de Episcopali vacante, fieri potest coram Capitulo. 3.
278.149
Præsentatio Ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua
non cadit variatio. 154
Præsentationis actus vbi non fuit perfectus, poterit tunc
patronus Ecclesiasticus iterum canonicè præsentare. 3.
280.165
Præsentatio & institutio quando pertinet ad Episcopos di-
uerso capite, separatè fieri debent, secus vero quando ad
Episcopum, tanquam Episcopum pertinet præsentatio iur-
ispatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia
tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium
expedire. 3.289.196
Præsentatus ad aliquod beneficium, si ante confirmationem
per se, vel alium administrauerit, eo ipso priuatur iure sibi
quæsitio, & beneficium vacat vt prius. 3.179.214
Præsentatus, seu electus ad beneficium, potest absens institui
ab Episcopo, si ei notum sit esse idoneum notoriè. 3.203.
85
Præsentatus Episcopo personaliter exhiberi debet. 3.273.
110
Præsentati cur personaliter, & non per procuratorem
se debeant Episcopo præsentare, ostenditur. 3.274.
117
Præsentatio absentem potest Episcopus instituere, si ei no-
tum sit esse idoneum notoriè. 118
Præsentati ad beneficia simplicia, si Episcopo eorum ido-
neitas nota non sit, à nullo, etiam Apostolicæ Sedis Nuncio
institui debent, nisi prius fuerint ab Ordinario examinati.
3.275.124
Præsentatus à laico acquirit tantum ius ad rem. 3.278.
155
Præsentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, est
instituentus, quamuis laicus variando alium præsentare.
3.280.166
Præsentatum si Ordinarius sine legitima causa admittere
nolit, patronus non tenetur alium præsentare.
167
Præsentatis pluribus à diuersis patronis ille debet
institui, qui à maiori parte fuit præsentatus. 3.285.
197
Præsentans, & Officiales omnes Montium pietatis status
Ecclesiastici, qui pecunias ad dictos Montes quomo-
dolibet spectantes in alios, quam pauperum vfus,
disponere præsumunt in excom. Papalem incidunt. 3.
26.169
Præsentans, pro Episcopis. 1.8.5
Præfules superioresque maiori reprehensione digni
futuri, si peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis.
1.65.5
Præstimonium possidens inibi domicilium habere dicitur, &
ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium ordinari po-
test. 2.209.48
Præstimonium inter Ecclesiastica beneficia commemorantur.
49
Præstimonium, vel fratantiam habens gaudet eodem fori
priuilegio. 2.247.11
Præstimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in
perpetuum, secus si ad tempus. 2.210.25
Præstimonium qualia veniunt sub dispositione regulæ non
Cancellariæ, ostenditur. 3.171.148
Præsumptio

& Verborum.

Præsumptio est pro patrono vt dicatur præsentasse in tempo-
re, & ignorat vacacionem, nisi sciuisse probatum fuerit.
3.276.136
Prætor habet potestatem puniendi suos officiales pro delictis
in officio commissis. 3.516.14
Præueniendi voluntas colligitur ex clausula contenta in litte-
ris, dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæsi-
tum. 3.151.11
Præses solemnè & publicas fundere non licet defuncto
non canonizato. 3.434.11
Præbyter, præsentè Episcopo sine eius assensu, nec quidem
simplicem benedictionem dare potest. 3.341.66
Præbyteris, seu aliis in Ecclesiastica dignitate constitutis, an
licet iuris ciuile publice legere, nec non ad Cathedras Car-
sæci iuris in aliqua vniuersitate se apponere. 3.142.34,
35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47,
48
de Primis instantiis Ordinariis non adimendis materia fic-
quentissima, & quare. 3.340.1
Franciscus Salgado de Somoza quid circa hanc mate-
riam in lucem nouissimè ediderit, ostenditur. 2
Ius ordinariis competens cognoscendi in primis instan-
tiis de causis subditorum suorum fuit in fauorem vtro-
rumque introductum. 3.340.3
Prælati exempti Episcopalem iurisdictionem habentes,
non verò inferiores, & quæ subsunt Episcopis, gaudent
priuilegio primæ instantiæ. 3.341.4
Abbatès qui gaudeant huiusmodi priuilegio. 5
Vicarius generalis Episcopi venit appellatione Ordinarij
in præsentati materia. 6
Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi
causas in prima instantia. 7
Recusacionis causa legitima vbi probata fuerit Ordina-
rio, non præseruatur illi prima instantia. 3.342.11
Prima tonsura propriè Ordo non dicitur, sicut reliqui. 2.
198.1
Prima tonsuram, & ceteros minores Ordines de iure
communi possunt conferre Abbates non solum Monachis
suis, sed etiam secularibus in quos ordinariam habent iur-
isdictionem. 2.201.5
Prima tonsura à Parochis simplicibusque sacerdotibus, & à
Guardianis, ac Prioribus poterat conferri, quod hodie non
procedit cum Ecclesie vfus resistat. 2.201.16
Prima clericalis Tonsura secundum aliquos potest conferri
ab Episcopo suis subditis in aliena diocesi. 2.216.15
Prima tonsura non conferretur nisi habenti ætatem septem
annorum. 2.219.1
Prima tonsura non est conferenda nisi ostendenti se legere,
& scribere scire in lingua saltem vulgari. 2
Prima tonsuram recipiens ante septennium non peccat
mortali non dum peruenit ad vfum rationis, Episcopus ta-
men sic, nullam verò suspensionem incurrit suscipiens
Ordines minores ante prædictam ætatem. 3
Prima tonsuram si inuito homini conferat Episcopus, ipso
iure sit suspensus. 3
Prima tonsuram si Episcopus infanti præsumat conferre,
per annum ab eius collatione suspenditur. 2.240.4
Prima tonsura non danda nisi ostendens se legere, & scribere
scire, in lingua saltem vulgari. 5
Prima tonsuram illiterato conferens Episcopus, ab eius
collatione per annum suspenditur. 6
Prima tonsuram si Episcopus conferre præsumat homini
alienæ diocesis sine licentia sui superioris, ab eius colla-
tione per annum suspenditur. 7
Prima tonsuram conferentes rituales Episcopi alicui non
habenti litteras dimissorias, incurunt suspensionem per
annum à Pontificalibus. 2.242.14
Prima tonsura in omni tempore potest conferri. 2.244.23
Prima tonsura est Ordo, & clericalis character indelebilis. 2.
478.3
Primates, vt verior tenet sententia, licet Patriarchæ possint
appellari, non tamen omnes Primates verè sunt Patriarchæ,
nec idem habent officium, eandemque auctoritatem.
1.34.7
Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum
Regum Primatiam in Bracharensi Ecclesia constituisse.
1.161.47
Primatias ius Bracharensi Ecclesie inest ex institutione san-
cti Iacobi. 48
Primatiam Hispaniarum Tolentanz Ecclesie de iure compe-
tete existimant Summi Pont. 1.163.68
Primatias contentio inter Archiepiscopos Bracharensem, &
Tolentanum, à quo tempore incipit, ostenditur. 1.164.
78
Principes seculares aliquando auctoritate propria electio-
nem, & nominationem Episcoporum faciebant, aliquan-
do verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, &

nominandi Episcopos concedebat. 1.13.6
Principibus aliquando concessum fuit, vt electio à Clericis
facta valida non esset, nisi Principis accederet consensus. 8
Principes sunt instar luculentium gemmarum. 1.65.10
Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent.
1.68.22
Principis vita censura est ad quam dirigitur, ad quam con-
uertitur. 23
Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intelle-
ctus animæ. 1.69.27
Princeps nullum maius iudicium bonæ mentis potest osten-
dere, quam vt adiungat sibi viros virtute, & fama cele-
bres. 1.108.9
Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit. 1.138.7
Principes omnes, qui in Ecclesias munifici, & liberales exten-
detunt, de hostibus suis triumphauerunt, & Imperium, seu
regna ad longissimam posteritatem tradiderunt. 1.139.81
Principi soli competit legem condendi potestas. 3.9.33
Principes & Officiales, qui tertio admoniti ab Episcopis, vel
Ecclesiasticis personis reculant facere iustitiam super
eorum causis. 3.30.191
Principes & alij domini, ac Iudices non obseruantes con-
tra in c. scilicet, de penis lib. 6. contra percutientes Cardi-
nalem. 3.33.19
Princeps secularis non potest subditis suis indicere, & præ-
cipere obseruantiam alicuius festi sine auctoritate Epi-
scopi. 3.394.38
Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut iudex de-
exemptione ipsa sententiam proferens, quando apponunt
verba quod Ecclesia sit iuris B. Petri, aut ad Ecclesiam
Rom. pertineat, tunc exemptio plenè probatur. 3. 576.
17
Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata. 1.
115.33
Prior in aliquibus Hispaniæ partibus Collegiatarum Eccle-
siarum principalis dignitas dicitur, in alijs vero vocatur
Abbas, atque Præpositus. 3.163.97
Prior Fratrum Prædicatorum, si illi electio pauperum com-
missa sit, potest eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint
spiritus. 3.359.25
Priores, seu Guardiani Mendicantium conseruatorum esse
non possunt. 3.504.15
Prioratus, Abbatias, Præposituras, beneficiaque Regularia se-
lus Papa commendare potest. 3.741.19
Prioratus, Præposituræ, ac alia dignitates Conuentuales, ac
Præceptorie generales Ordinum quorūcumque, sed non
Militarium, comprehenduntur sub reservatione regulæ
quartæ Cancellariæ. 3.164.103
Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Claustrales,
cadunt sub reservatione Regulæ quartæ Cancellariæ.
105
Prioratus per Vicarium perpetuum deferri solitus non di-
citur beneficium curatum. 3.173.66
Prioratus Religionis S. Augustini, & S. Dominici, & alij simi-
les, quæ non sunt perpetui, non comprehenduntur sub re-
seruatione regulæ quartæ Cancellariæ. 3.174.175
Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti com-
mendari secularibus, concursu non conferuntur. 3.196.
34
Prioratus Militum Hierosolymitanorum Ordinarij visitare
non possunt. 3.300.27
Priorissa, vide Abbatisa.
Prioratus, seu præuentio causarum non solum per vnum diem
anterioritatis, sed etiam ratione vnus horæ. 3.317.34

De Primatone.

Priuari non potest Episcopus à Concilio Pontificali. 3.
537.2
Priuatio beneficij ipso iure non inducitur nisi in casibus à
iure expressis. 3.182.252
Priuilegiarius si occasione oblata suo priuilegio non utatur,
quando illud amittat. 2.331.14
Priuilegiatus per non vfum, aut contrarium vfum quam
tempore priuilegio suo renuntiare videatur. 2.332.18
Priuilegiatum quod non est, si perueniat ad priuilegiatum,
amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum. 3.
276.130
Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, qua-
tuor tantum primatias, & veris comperunt, non verò alijs,
qui improprie hoc nomine visitata voce appellari solent.
1.123.37
Priuilegia habens ad instar alicuius priuilegiati, habet etiam
illud priuilegium, quod priuilegiatus instar alterius obri-
net. 1.153.16
Priuilegia si quæ sunt Primatias ius alicui Prælati conceden-
tia, non operantur in tertij præiudicium. 1.163.68
Priuilegium, seu gratia ex precibus non veris ipso iure sunt
nulla.

Index Rerum,

nulla. 70
Privilegium concessum à Summo Pont. intelligitur sine re-
tentione iurisdictionis. 71
Privilegium obtinens à Sede Apost. ad recipiendos Ordines
à quolibet Episcopo, non indiget nouis licentis dimissoria-
libus, sed testimonialibus tantum proprii Ordinarij de vi-
ta, & moribus. 2.1.20.15
Qua ratione Privilegium amittitur.
Privilegium concessum alicui religioni ad edificanda Mo-
nasteria sine licentia Ordinarij, an ex non usu amittatur.
2.350.10
Privilegium amittitur per modum, & viam prescriptionis,
vel per viam tacite renunciationis, & non vsum inter-
vnum & alterum modum constituuntur differentia. 11
Privilegium non amittitur per non vsum, si occasio, & oppor-
tunitas non se obulit vrendi illo. 2.331.13
Privilegium vt amittatur quando videatur sufficiens vnicus
actus contrarietatis privilegio contrarius. 15
Privilegia merè voluntaria per vllum tempus non amittun-
tur. 2.332.19
Privilegium habentes dispensandi in casibus Episcopalis,
etiam matrimonialibus, non possunt dispensare in prædi-
ctis. 2.404.12
Privilegium solus Papa potest concedere, vt quis soluat
à lege, qua quisque decimam partem fructuum solvere
cogitur. 3.10.44
Privilegium Regi, & Principi solus Papa concedit, vt benefi-
cia in Ecclesijs suis ditionis sita obitu beneficiarj destitu-
ta conferre queant. 45
Privilegia omnia, etiam Mare magnum, Confessarii Regu-
laribus olim concessa abfoluunt à casibus Episcopo refer-
uatis, sunt reuocata. 3.75.8
Privilegium Episcoporum, vt per vniversum mundum pos-
sint predicare, intelligitur nisi in alienis diocesis pro-
hibeantur ab Episcopis locorum. 3.114.3
Privilegijs à se concessi reuocari de plenitudine potestatis
solus Principis est. 3.393.11
Privilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem
nunquam amittitur. 3.326.3
Privilegium exemptionis concessum personis per viam leg-
gis, seu in corpore iuris clausum, an per delictum amitta-
tur. 3.374.6
Privilegium exemptionis quando conceditur personis re-
spectu delictorum, vt scilicet pro illis ab Ordinarijs puni-
ri non possint, tunc si exempti delinquant, conueniri po-
terunt coram Ordinarijs locorum in quibus deliquere-
runt. 8
Privilegium, sententia, aut scriptura quando non sunt prin-
cipaliter super exemptione, seu libertate, sed incidenter
propter aliud, narrat aliquam Ecclesiam, vel personam
esse iuris D. Petri, tunc per talia verba exemptio non pro-
batur. 3.575.16
Privilegium exemptionis renunciari non potest etiam in præ-
iudicium exempti. 3.380.44
Privilegium quæ acquiri possunt acquiruntur etiam prescrip-
tione. 3.601.2
Probandi onus incumbit asserenti licentiam proprii Parochi
in contrahendo matrimonio requisitam, non inuenisse,
quando contra eam opponitur à tertio. 2.385.136
Probationes in iure patronatus quare tam exacte requirantur,
ostenditur. 3.264.21
Probatio iuris patronatus per authenticas scripturas est faci-
enda, ita vt testes non sufficiant. 25
Probatio temporis immemorialis quando fit per scripturas
& instrumenta, centum requiruntur anni, si verò per tes-
tes, sufficiunt sexaginta. 3.265.38
Immemoralis per testes non dicitur sufficienter articula-
ta, si testes non dicant, quod non audiverunt, nec viderint
contrarium. 39
Probatio, quæ requiratur in iure patronatus, quod ex usurpa-
tione præsumitur. 3.467.54
Probatio quinquagenaria, quæ per scripturas authenticas re-
quiritur in iure patronatus ex usurpatione non potest fieri
per testes. 57
Probatio, quam exigit Concil. Trident. in iure patronatus ex
usurpatione acquisito non requiritur, si agatur non contra
Ecclesiam, sed inter ipsosmet patronos. 3.269.68
Probatio descendentiæ patronorum ad effectum presentandi
non requiritur ita vt quasi possessione presentandi.
71
Probationis annum ante professionem emittendam debet ha-
bere Religiosus, aliàs professio esset nulla. 3.454.16
Probationis annus incipit à die susceptionis habitus, siue ab
eo die, quo communis sequitur aliorum Religiosorum vi-
tam. 3.295.47

Probationis annus debet esse continuus, & non sufficit in-
terpollatus. 3.455.23
Probationis anni pars si extra monasterium iusta de causa
cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc
dicitur discontinuatur. 27
Probatio debet fieri in habitu monachali. 3.456.30
Probationis annus potest impleri ab eo, qui nondum exple-
verit annum decimum sextum ætatis. 31
Processionaliter possunt insimul incedere pater & filius, vnus
tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diversarum
Ecclesiarum. 3.228.22
Processiones à procedendo & eundo dicuntur. 3.323.1
Processiones publicæ sunt, quæ sunt in Litanis maioribus,
& minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu no-
ui Episcopi, vel in festo sanctissimi Corporis Chri-
sti. 2
Processiones publicas nemo valet indicare, nisi Ordinarius sit.
3.324.3
Processiones publicæ dirigendæ sunt quo voluerint Episcopi
cum consilio Capituli. 4
Vicarius generalis absente Episcopo potest publicas pro-
cessiones indicare. 5
Processiones private sunt, quæ à Capitularibus, & clericis, ac
Cathedralibus tantum sunt ob aliquas causas. 6
Regulares absque Episcopi licentia processiones etiam
privatas facere non possunt, præterquam intra Eccle-
siam, eiusque, & monasterij ambitum. 7
Clerici exempti tam seculares, quam Regulares, etiam
Monachi, ad accedendum ad publicas processiones
compelli possunt. 8
Clerici omnes diocesani, quantumcumque exempti, si be-
neficia habeant, etiam simplicia, in diocesi, vel obte-
neant officium in Ecclesijs, possunt compelli accedere
ad publicas processiones. 9
Clerici, qui sunt nullius diocesis, vel extra civitatem in
locis in quibus habent plebem, non possunt compelli
accedere ad publicas processiones. 10
Clerici inseruientes Ecclesijs Religionis Hierosolymita-
næ nulla immunitate se tueri possunt quin ad processio-
nes vocari non debeant. 11
Canonicos, & alios Presbyteros beneficia, vel officia Eccle-
siastica obtinentes, potest Episcopus cogere, vt acce-
dant ad processiones publicas, aut indicatas pro bono
publico, vel honore. 12
Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum
obtinentes in civitate, vel diocesi, non sunt ab
Episcopo compellendi ad vllas processiones accedere. 13
Regulares quantumvis exempti tenentur accedere ad om-
nes, & quascumque processiones publicas, & consuetas,
aut indicatas pro bono publico, vel honore. 14
Regulares, qui in strictiori clausura perpetuo viuunt, non
possunt compelli accedere ad processiones. 3.325.15
Conuentus, in quibus Fratres sub arctiori clausura degunt,
itaque nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant,
non sunt compellendi accedere ad processiones. 16
Regulares absentes à civitate per dimidium milliari, non
sunt compellendi ab Episcopo accedere ad processio-
nes. 21
Regulares, vel alij habentes ex privilegio, vt non teneantur
ad processiones ire, non sunt compellendi, quantumvis
semel, vel sæpius iurint. 22
Religiosi Soc. Iesv habent ex privilegio, vt non teneantur
ad processiones accedere. 23
Confraternitates laicorum an possint per Episcopum com-
pelli accedere ad processiones publicas, ostenditur. 25
Regulares non accedentes ad processiones in casibus qui-
bus tenentur, an pœnis & censuris valeant per Episcopum
puniri, ostenditur. 25
*Processus super vita, genere, moribus, & scientia eligendorum
in Episcopos quomodo formandus, ostenditur. 1.254*
Procuratio pro sustentio, & procuratio pro sustentatione. 3.609.1
*Procurandus à nemine est Episcopus, dum exit vt sacramen-
tum Confirmationis tantum conferat. 3.295.53*
*Procuratio vel debetur ratione visitationis, vel ex vi consuetu-
dinis, aut alterius iuris specialis, vel tandem ex pacto legiti-
me celebrato, tempore scilicet fundationis. 3.294.43*
Procuratio visitationi annexa qua ratione fuerit statuta,
ibid.
Procuraciones plures in anno exigere an possit Prælati, si
pluries quàm semel in anno visitauerit. ibid. vers. verum
autem.
Procuracionum pro solutione an redditus Ecclesiæ sint tan-
tummodo obligati, an verò laici quoque contribuere te-
neantur. ibid. vers. verum redditus.
Procuratio nulla debetur Episcopo, vel alij visitatori, dum
loca specialiter exempta à præstanta procuracione visi-
tati. 3.295.47
Procuratio

& Verborum.

Procuratio attentio hodierno Conc. Trident. præscribi po-
test, nec petitur, vbi illam non dandi viger consuetudo.
48
Procuracionem semoto privilegio vel prescriptione, nullus
remissio videtur, etiam si testatus fuerit se condonare de-
bita sibi obsequia, siue seruitia. 49
Procuracionem nullus visitator accipere potest ab Hospita-
libus, & alijs locis leproforum domorum Dei pauperum,
& infirmorum. 50
Procuracionem à pauperibus clericis nullus potest exigere.
51
Procuracionem pecunia redimere liberum est visitatis, si ve-
lint. 56
Procuratio in iure Canonico dicitur sustentatio, vel restitutio
illa quæ Ordinarijs ratione visitationis, vel legatis Apost.
iure legationis debetur. 3.609.2
Procuraciones ab Ecclesijs visitatis præstantas esse Episcopis
& Archiepiscopis visitantibus, quam ratione lex Canoni-
ca constituit, ostenditur. 3
Procuraciones, quæ ratione visitationis iure aliquo speciali
debentur præscribi possunt. 6
Procuratio manente visitandi onere præscribi non potest, se-
cus in simul cum illo. 7
Procuratio ratione visitationis iure communi, debita non
potest præscribi immemoriali prescriptione, manente visi-
tandi onere. 3.610.9
Procuratio respectu modi potest præscribi. 10
Procuratio futura licet præscribi non possit, potest tamen
præscribi præterea, id est, annorum præteritorum. 11
Procuraciones visitationis factæ per visitatorem à Capitulo
Sede vacante deputato quomodo referuandæ Episcopo
futuro successori. 3.269.17
*Procuratores Generales nullo modo cogi possunt vt apud Se-
dem Apostolicam, & in Curia Regis Catholici negotia
peragant, durante illo tempore deputatione. 3.107.179*
Procurator constitutus à patrono ad presentandum, non po-
test ipsam patronum presentare. 3.171.87
Procurator constitutus à patrono ad presentandum non po-
test seipsum presentare. 88
Procurator nominans indignum ad beneficia, non prædicat
patrono. 3.273.106
Procuratorum pecunia redimere liberum est visitatis, si ve-
lint. 3.295.56
Procurator non tenetur inuitus suscipere mandatum. 3.332.
35
Procurator non censetur habere liberam & generalem ad-
ministracionem, nisi id in mandato exprimat. 3.620.
24
Ratio differentie datur. 25
De Professione Religionis
Professionem Religionis potest Papa irritam facere certa
formula minime seruata. 3.10.48
Professio Fidei faciendæ est à prouisis de beneficijs quibuscu-
que curâ animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel
eo impedito coram generali eius Vicario, ultra quam quod
prouisio de dignitatibus, & Canonicis in Ecclesijs
Cathedralibus, teneatur etiam eam emittere in Capitulo.
3.111.1
Professionem Fidei forma vbi referatur, ostenditur. 2
Professionem Fidei qui teneantur emittere. 3
Professio Fidei faciendæ est à promouendis ad Episcopatu-
m. 4
Professionem Fidei denuò deobligantur emittere, qui in ade-
ptione alterius beneficii similis eam iam emisissent. 3.
212.8
Professionem Fidei emittere tenentur, qui denuò consequi-
tur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam antea
habuerat, & dimisit. 9
Professionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & di-
gnitates Colligiarum Ecclesiarum. 15
Professio Fidei coram Vicario generali, etiam Episcopo non
impedito, fieri potest. 3.213.16
Professionem Fidei possunt facere prouisi de dignitatibus,
vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo presente
Episcopo, seu eius Vicario, qui fortè est Canonici, ita vt
eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere. 17
Professio Fidei Sede Episcopali vacante non sufficit fieri cor-
am Capitulo, sed coram eius Vicario. 18
Professionem Fidei per procuratorem fieri non posse decla-
rauit Sacra Congregatio. 19
Quid attentio iure sit resoluendum. 21
Professio Fidei emissa creditur, quando collatio beneficii est
decennalis. 20
Professionem Fidei omittentes facere intra duos menses à
die adeptæ possessionis, fructus suos non faciunt, nec illis
suffragatur possessio. 3.214.22
Professio Fidei post dictos duos menses facta, ad fructus
Ecclesiæ de Ep. 2.

temporis præteriti post lapsum duorum mensium quæ-
rendos prouisis non suffragatur. 23
Professionem Fidei non emittentes intra duos menses, ita
fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur il-
los restituere, etiam non interueniente aliqua sententia. 28
Professionem Fidei per ignorantiam, seu inaduercenciam
intra duos menses non facientes quamuis in foro exteri-
ori non excusentur, in foro conscientie non obligantur ad
restitutionem. 29
Professionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus
antequam officium prædicandi assumant. 3.316.35
Professio Fidei, & decreta Concilij Trident. de residentia intel-
ligibili voce leguntur in Synodo diocesana. 3.403.17
Ordinarius potest professionem ante expletum decimum
seximum annum factam nullam declarare. 3.453.1
Professionis nullitas si proponatur coram Ordinario, & su-
periore Regulari, debet intra biennium terminari, quia
subintrat dispositio Concilij sess. 24. de reformat. cap. 20.
2
Profiteri nullus valet expressè, nec tacite ante decimum
seximum annum expletum, & professio antea facta ipso iure
est nulla. 3
Professio Monachi facta ante decimum sextum annum est
nulla. 12
Professionem quorum dierum defectus nullam efficit, o-
stenditur. 3.454.13
Professionem ante decimum sextum annum expletum, vel
intra annum probationis valide emittere potest, qui ex vo-
to Religionem ingreditur. 14
Professio, quæ in quibusdam Religionibus faciendæ est ja
decimo octavo ætatis anno, si fiat ante illud tempus, post
tamen decimum sextum à Concil. Tridentini expressè
valida est. 15
Professio intra annum probationis emissa nullam obligat,
nec in specie, nec in genere Religionis, nec etiam in foro
conscientie. 17
Professio durante anno nouitatus emissa non potest haberi
rata, nisi accedat Papæ dispensatio de consensu recipien-
tium, & receptorum. 18
Professio facta in vltimo anni die non est inuvalida. 22
Professio Monachi ob non seruatum annum probationis in-
tra claustra monasterij, dicitur nulla. 3.455.26
Professio facta ante expletum probationis annum est nulla,
neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest
remitti. 3.457.32
Professio Monachi erit nulla, quando facta fuit non seruata
Constitutio Sixti V. pro informationibus faciendis edita. 3.
458.45
Professio nulla causa ita est proponenda coram superiore &
Ordinario copulatiuè, vt nullo modo possit superior per
se solum de illa cognoscere. 3.484.14
Professionem asserens fuisse metu factam, & causam meritis
durasse, etiam post quinquennium, exaudiri poterit per
viam restitutionis. 3.485.18
Professio nulla an ratificetur à persistente in religione, igno-
rante tamen nullitatem, ostenditur. 19
Professio facta ante expletum probationis annum est nulla,
neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest
remitti. 3.487.32
Professio Monachi erit nulla quando facta fuit non seruata
forma præscripta à Sixto V. pro informationibus faci-
endis edita. 3.488.43
Professio in Religione, & sacris initiatus, si castitatem violat,
si votum sacri Ordinis & Religionis differunt specie,
vtamque circumstantiam tenetur confiteri, aliàs secus. 2.
261. in it.
Professi temere de claustro exeuntes, incurrunt excommu-
nicationem nemini seruata. 3.210.110
Professi de claustro exeuntes ad audiendas leges, vel physi-
cam, excommunicationem nemini seruata incurrunt.
111
Professus Religiosus non potest testamentum ante professio-
nem renouare. 3.443.14
Professi nulliter, quia in eorum informatione non fuit ser-
uata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quin-
quennium reclamare. 3.458.44
Professi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus
seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post
quinquennium reclamare. 3.486.20
Prohibitio generalis ultra quartum gradum non potest esse
rationalis. 1.114.25
Promissio de vendendo venit appellatione alienationis. 2.287.
79
Promissio facta per patronum de beneficio vacante, per
mortem beneficiarj non conualescit. 3.263.6
Promittentes, dantes, vel recipientes aliquid pro iustitia incur-
runt excom. Papalem. 3.27.177
ad Professionem infra annum arctatur, qui curata Eccle-
siæ

Index Rerum,

fix plenam detinet exercitium, tamen nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit. 2.279.22
Promotus ex dispensatione Papae ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus. 2.194.46
Promotus ante legitimam aetatem est ipso iure suspensus. 2.267.10
Intellige de promotio ad maiores Ordines, vt. 1.4
Promotus ante legitimam aetatem, & in susceptis Ordinibus ministrans sit irregularis. 1.11
Promotus ante legitimam aetatem ascendendo ad alios Ordines incurrit irregularitatem. 1.13
Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure? resolutur, & de promouente. 2.271.9
Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando sit irregularis. 2.468.1
Referuntur Doctores, qui asserunt promotum per saltum incurrit irregularitatem. 2
Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem. 3
Beneficium obipere non potest per saltum promotus. 4
Episcopus vigore privilegij sibi concessi a Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. potest dispensare cum promotus per saltum etiam postquam ministraverit. 5
Promotus per saltum ministrans, sine scientia, sine ignorantia, indiget Apostolica dispensatione, quamvis in minoribus ministrat. 2.469.9
Promotus per saltum quando praetermissum Ordinem recipit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, vt ministrat in susceptis, & ad superiores ascendat. 11
Promotus ad Ordines ab Episcopo haeretico, vel schismatico vetum suscipit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiae gerat, quod agit. 2.470.4
Promotus scienter ab Episcopo haeretico, vel schismatico a solo Romano Pont. dispensatur. 7
Promotus ad Ecclesiam Parochialem, quae est vnica accessoria alicui non Parochiali, minime tenetur lege posita in cap. licet canon. de elect. lib. 6. 3.235.45
Promouendi antiquius continentiam expressè cogebantur polliceri. 2.262.2
Propones populo indigem casuum, & gratiarum cum indulgentiis incurrit excommunic. Papalem. 3.28.182
Proposus alio migrandi, & non redeundi praesumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum suppellectili, vel familia sua. 2.208.40
Promouentis dignitas ad effectum reservationis acquiritur etiam ignorantia. 3.301.33
Promouentij primi sunt, & notiorum principes dicuntur. 3.300.30
Promouentij a iurisdictione Ordinarij sunt exempti. 31
Promouentij siue sint creati a Papa, siue a legato, sunt comprehensi in Extranag. ad regimen, de praebend. 3.301.34
Promotus Ecclesiastici sanguis Christi, & Sanctorum. 1.99.111
Promotus, cui praestit Archiepiscopus, quas sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur. 1.35.11
Promotus Patriarchales reditus ad Catholicos Patriarchas praedixit Sancta Brigitta. 1.124.45
Promotus Ministri, atque visitatores quando possunt intrare Monasteria Monialium sibi subditarum, ostenditur. 3.470.45
Promotus per Episcopum facta in principio, vel in medio mensis Ordinarij, erit legitime facta, veluti in tempore habili, etiam si postea in fine recesserit. 3.93.63
Promotus facta de beneficio incarcerati propter crimen haereticum an sit valida ante sententiam criminis declaratoriam, ostenditur. 3.155.37
Promotus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia. 2.313.18
Promotus de Parochiali, an sit vbiq; intra eandem diocesim eligibilis virtute Iubilaei ad Confessiones audiendas. 19
Promotus de Ecclesia, vel Monasterio vacante a Sede Apostolica promotionis nuntiatoribus aliquid dans, promittens, promissumve soluens, in excom. Papalem incidit. 3.21.113
Promotus est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, scientis vero, qui alterius iudicio rem percipit. 1.77.5
Promotus sicut serpentes quare Praelati requirantur, ostenditur. 655

Prudentiam virtutum Abbatissam nuncupat S. Bernardus. 1.76.1
Prudentia non existente nulla est virtus. 2
Prudentia Praelati in quibus consistat ostenditur. 4
Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum. 1.77.9
Prudentia in Episcopo est, vt in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum. 10
Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores. 12
Prudentia Episcopi est in malignorum calumniis patiens esse. 1.78.13
Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum & spiritualium officiorum. 15
PS
Psalmissa officium, forma, & materia. 2.240.8
Pseudopatriarcha de facto Patriarchalibus, prouincis constituit aliquando diuersis legationibus, ac procuratorijs mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt. 1.124.42

PV
Publicani, qui pedagium, gabellam, vel vectigal a Regularibus Ordinibus Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.24.142
Publicum, vide Occultum.
Pudicitia in primis est habenda, qua amissa omnis virtus corrumpitur. 1.83.3
Pudicitia frustra ostentatur sine temperantia. 1.84.6
Pudicus ille est qui non modò corpus illibatum conseruat, sed qui neque intuitu, voce vel gestu leuitatem ostendit. 1.83.2
Puella voluntatem habitam regularem suscipere, aut professionis votum emittere volens, ex generali commissione Vicarij explorare non potest. 3.123.88
Puella causa educationis in monasterio monialium, an & quando recipi possit, ostenditur ex S. Congregationis decisione. 3.448.10
Puella quae sumpserunt sacrum habitum in aliquo Monasterio monialium, debet ab Ordinario certus dierum numerus praefigi, intra quem deberent declarare vtum velint professionem emittere, vel non. 3.448.3
Puella Deo dicandae voluntas exploranda est per Episcopum tam ante susceptam habitum, quam postea ante professionis emissionem, tam in monasterio sibi subiectis, quam in alijs ab eius iurisdictione exemptis. 3.449.4
Ordinarius non debet explorare voluntatem puella, quae habitum recipit in monasterio, ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendae professionis. 5
Episcopus non ingreditur clausuram, sed stat ante fenestellam cancellorum, cum explorat puellae voluntatem. 6
Puella inclusa per vim in monasterio, debet inde educi, si tamen monialis esset vellet, desiderij sui compos esse facienda, licet eius pater contradicat. 7
Puella ad professionem ante decimum sextum annum admitti non potest. 3.453.9
Dispensari non potest, vt puella, quae duodecimum annum non compleuit, possit habitum in monasterio suscipere. 10
Puella in aetate duodecim annorum matrimonio coniuncta si religionem sit ingressa, cogendus sponsus per quatuor annos expectare vsque dum illa proficiatur. 11
Puella educationis gratia, licet sacro vestitu induta non sint, possunt in monasterijs Monialium retineri cum certis conditionibus. 3.474.62
Conditiones, quibus licitum est retinere puellas educationis gratia in monasterijs Monialium, referuntur. 63
Puella causa educationis in monasterijs Monialium recipi non possunt minores septennio, & maiores vigesimo quinto. 64
Puella educationis gratia in monasteria Monialium recepta, si statim postquam praeritit vigesimo quintum annum non egreditur, nec ipsa, nec alia quavis incidit in excommunicationem. 65
Puer in cunis si consecratur Episcopus, renebit factum. 2.191.29
Puer ante usum rationis, vel amens, an validè possit ordinari. 2.197.15
Pueri, imò & infantes ipsi, si doli capaces sunt, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiusmodi cognationem, si quem in Baptismo, vel Confirmatione tenent. 2.365.38
Pueri affirmant se esse sodomitarum in nullo creditur. 2.458.16
Pueri ad Seminarium admittendi quales esse debeant, & quae ibi discere tenentur, ostenditur. 3.322.34

Quaestores elemosynarum per totam prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesiae Metropolitanae. 1.171.33
Quaestores ad emphyteusim quare possit nominare, ostenditur. 1.14.20
PY
Pygmaei quando irregulares sunt. 2.452.53
QVA
Qualitates sacrae pecuniae qualitates describuntur. 3.523.1
Qualitates elemosynarum admittendi non sunt sine Episcoporum, vel Apostolicis veris litteris. 2
Qualitatem vsus qua ratione extinctus fuerit, ostenditur. 3
Qualitates non obstat re quacumque exemptione, potest Ordinarius incutere, excommunicare, & caligare. 4
Qualitarius propriè dicuntur, qui quædam sibi referunt. 3.524.6
Qualitates quae in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur. 1.19.44
Qualitates in fundatione beneficiorum oppositas, nec de consensu patroni Episcopus collere potest. 3.358.15
Qualitatemque est vniuersale, & comprehendit maiora expressis. 3.174.177
Quarta decimarum, mortuorum, & synodaticum Vicarij generalis absque speciali mandato imponere non potest. 3.125.121
Quarta Canonica quod ex his quae Confraternitatibus relinquuntur, non debeat, qui tenent, ostenditur, eorumque fundamenta adducuntur. 3.309.43
Quarta Canonica soluitur ex his, quae relinquuntur Ecclesiae, vel pijs locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, seu pro ornamentis. 44
Quarta Canonica, vt debeat duo requiruntur; alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religiosus sit. 45
Quarta Canonica, quod non debeat ex his, quae Confraternitatibus relinquuntur indistincte, qui tenent, ostenditur. 46
Sub distinctione, & per certos casus quaestio dissoluitur. 47
Quarta Canonica an debeat ex his, quae relinquuntur Confraternitatibus deuotionis causa Episcopi auctoritate instituit, quaestio est in duas opiniones diuisa. 3.310.48
Quarta Falcidia non potest deduci ex his, quae Confraternitatibus, siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea in institutis, relinquuntur. 49
Quarta Falcidia de legatis ad pias causas non deducitur. 50
Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro studio, non soluitur. 51
Contra res respondetur. 52
Quarta Trebellianica non deducitur ex fideicommissis vniuersalibus, quae ad pias causas relinquuntur. 3.311.53
Quarta de Missis relictis, an & quando debentur, remissio. 3.373.22
Quarta decimarum Episcopo debita vnde initium sumpserit, ostenditur. 3.374.33
Episcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem. 34
Quarta decimarum iure consuetudini debetur Episcopo ab Ecclesijs curatis, non autem ab ipsis Parochianis. 3.375.35
Quarta decimarum est legis diocesana a qua exempta sunt monasteria. 38
Quarta decimarum potest in totum tolli consuetudine, vel praescriptione, & idem de canonica portione. 39
Quarta decimarum in exactione pro sua portione Pontificali habet Episcopus intentionem fundatam de iure intra limites suae diocesis. 3.604.35
QVI
Quinquennium intra quod dici potest professio nulla, incipit a die, quo quis expressim emisit, in tacita vero a die, quo fecerit actus solummodo professus proprios. 3.484.16
Quinquennio elapso potest an in Regularis deducens causam nullitatis suae professionis, si intra illud non potuit reclamare. 3.485.17
Quinquennium intra quod Regularis potest deducere causam nullitatis suae professionis, an curat minori, ostenditur. 3.486.11

& Verborum.

Quo
Quomodolibet, vniuersalis est, & omnes casus comprehendit. 1.155.15
RA
R
Rationes mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, &c. 3.35.243
Ratio.
Nihil minus ferendum, quam rationem ab altero vitae regere. 1.104.26
Ratio vbi eadem viget, ibi debet esse eadem iuris dispositio. 3.226.4
Ratio fabricae Ecclesiae Cathedralis quomodo reddenda. 3.265.38
Rationes Ordinarij sunt reddendae ab administratoribus piorum locorum tam Ecclesiasticis, quam laicis. 3.311.57
Rationes Episcopo sunt reddendae de omnibus locis pijs, siue ea sint publica, siue priuata. 58
Ordinarij possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit. 59
Capitulum sede vacante potest exigere rationem ab administratoribus piorum locorum, sicut Episcopus. 3.312.61
Appellans a decreto reddendae rationis suae administrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio. 62
Rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei consistuerit illas dolose redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum. 63
Rationes administrationis quando possit Episcopus pluries in anno exigere, ostenditur. 3.355.54
RE
Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares sunt. 2.359.29
Reclamatio de nullitate professionis faciendae est habitu religionis recente. 3.484.13
Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur? 2.522.61
Quid tamen in hoc securus sit seruandum, ostenditur. 62
Rector beneficij, qui potest Missam per aliam celebrare, satis est vt tribuat Sacerdoti celebranti elemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciae. 2.259.7
Rectores Ecclesiarum & Mendicantes in Germania existentes, qui pacem inter ipsos factam violant. 3.355.237
Rector beneficij in vnione faciendae non est vocandus, maxime quando vnio debet sortiri effectum post eius abitum. 3.235.20
Rectoris, vel defensionis vocatio in dismembratione beneficij requiritur, & alia solemnitates in alienatione rei Ecclesiae requiritur. 3.238.17
Rector beneficij vt designet sibi successorem qui beneficium obtineat siue aliqua alia institutione Ordinarij poterit in fundatione caueti. 3.253.35
Rector Ecclesiam habens in vna diocesi, praedia vero in alijs, tenentur soluere charitativum subsidium Episcopo in cuius diocesi sita est Ecclesia. 3.381.51
Rectores Parochialium nullius diocesis tenentur accedere ad Synodum viciniorem. 3.402.6
Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis, sunt ipso iure excommunicati. 3.330.4
Recursum ad curiam secularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis. 3.330.5
Reddituum beneficij generalis administratio quando competit coadiutori, ostenditur. 3.221.13
Redditus Ecclesiae quando coadiutori, & aggroranti beneficij non sufficiunt, quid faciendū sit ostenditur. 3.222.15
Redditus Ecclesiae aucti potius, quam diminuti in dubio praesumuntur. 3.237.6
Redditus alicuius capellae pro Missis celebrandis deputatus, in paramentorum emptioem pro vna vice conuertite potest Episcopus. 3.257.14
Redditus annui inter immobilia connumerantur, & ideo sine causa alienari non possunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia. 3.415.46
Vide Praebenda. 666 2 Referuntur.

Quo
Quomodolibet, vniuersalis est, & omnes casus comprehendit. 1.155.15
RA
R
Rationes mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, &c. 3.35.243
Ratio.
Nihil minus ferendum, quam rationem ab altero vitae regere. 1.104.26
Ratio vbi eadem viget, ibi debet esse eadem iuris dispositio. 3.226.4
Ratio fabricae Ecclesiae Cathedralis quomodo reddenda. 3.265.38
Rationes Ordinarij sunt reddendae ab administratoribus piorum locorum tam Ecclesiasticis, quam laicis. 3.311.57
Rationes Episcopo sunt reddendae de omnibus locis pijs, siue ea sint publica, siue priuata. 58
Ordinarij possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit. 59
Capitulum sede vacante potest exigere rationem ab administratoribus piorum locorum, sicut Episcopus. 3.312.61
Appellans a decreto reddendae rationis suae administrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio. 62
Rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei consistuerit illas dolose redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum. 63
Rationes administrationis quando possit Episcopus pluries in anno exigere, ostenditur. 3.355.54
RE
Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares sunt. 2.359.29
Reclamatio de nullitate professionis faciendae est habitu religionis recente. 3.484.13
Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur? 2.522.61
Quid tamen in hoc securus sit seruandum, ostenditur. 62
Rector beneficij, qui potest Missam per aliam celebrare, satis est vt tribuat Sacerdoti celebranti elemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciae. 2.259.7
Rectores Ecclesiarum & Mendicantes in Germania existentes, qui pacem inter ipsos factam violant. 3.355.237
Rector beneficij in vnione faciendae non est vocandus, maxime quando vnio debet sortiri effectum post eius abitum. 3.235.20
Rectoris, vel defensionis vocatio in dismembratione beneficij requiritur, & alia solemnitates in alienatione rei Ecclesiae requiritur. 3.238.17
Rector beneficij vt designet sibi successorem qui beneficium obtineat siue aliqua alia institutione Ordinarij poterit in fundatione caueti. 3.253.35
Rector Ecclesiam habens in vna diocesi, praedia vero in alijs, tenentur soluere charitativum subsidium Episcopo in cuius diocesi sita est Ecclesia. 3.381.51
Rectores Parochialium nullius diocesis tenentur accedere ad Synodum viciniorem. 3.402.6
Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis, sunt ipso iure excommunicati. 3.330.4
Recursum ad curiam secularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis. 3.330.5
Reddituum beneficij generalis administratio quando competit coadiutori, ostenditur. 3.221.13
Redditus Ecclesiae quando coadiutori, & aggroranti beneficij non sufficiunt, quid faciendū sit ostenditur. 3.222.15
Redditus Ecclesiae aucti potius, quam diminuti in dubio praesumuntur. 3.237.6
Redditus alicuius capellae pro Missis celebrandis deputatus, in paramentorum emptioem pro vna vice conuertite potest Episcopus. 3.257.14
Redditus annui inter immobilia connumerantur, & ideo sine causa alienari non possunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia. 3.415.46
Vide Praebenda. 666 2 Referuntur.

Index Rerum,

& Verborum.

Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in patribus, subfunt locorum Ordinariis. 3.300.29
Regalia, custodiam, sine guardiam titulo aduocationis, siue defensionis in Ecclesiasticis, vel pijs locis præsumentes occupare. 3.313.35
Regalia Baronum defanctorum, quæ conftitunt in lecto, equo, pilco, ense, &c. ex antiqua confuetudine folent dare hæredes Epifcopi, in cuius diœcefi habent baroniam. 3.374.32.
Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri. 3.335.19
Regimen omne omnisque administratio auctoritate & amore continetur. 1.100.4
Regiminis Ecclefiæ argumentum ex dextertate regiminis politici defumitur. 1.109.11
Regina, & fundatrices monafteriorum aliquorum Statutum poffunt ea ingredi abfque incurfu alicuius cenfure. 3.479.96
Regula de octo eft referuatoria menfium. 3.90.48
Regulas aliquas Cancellariæ tulit, cafq; in fcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. 3.157.58
Regulæ Cancellariæ expirant morte cuiusque Pontificis, reuiuifcunt que per nouos Papas renouant. 60
Regula quælibet Cancellariæ fecit legem feperatam, diuifamque referuationem. 61
Regulæ Cancellariæ vt ligent, non eft neceffaria illarum publicatio, quia ftatim ab initio quando funt factæ, ligant, quamuis publicatæ non fint. 62
Regula I. Cancellariæ quæ fit, 63
II. quæ contineat. 3.161.81
Cur aucta fuerit de nouo à S. D. N. Gregorio X V, 82
III referunt. 3.163.84
IV. quæ difponat. 3.151.14
V. proponitur. 3.167.115
VI. affignatur. 3.168.127
VII. adducitur. 3.169.129
VIII. quæ deciderit. 132
IX. defcribitur. 3.170.140
Ea non eft perpetua, fed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. 3.176.190
Regula de annali tueri non poteft ad fructus retinendos Fidei profefionem non emittentes, nec longiffima poffeffio illis prodeft quoad dictos fructus percipiendos. 3.214.27
Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Epifcopalem dignitatem afumpti, tenentur ante confecrationem libros & bona Ordini relinquere. 1.23.16
Regulares poteft Archiepifcopus tanquam Sedis Apoft. delegatus conuocare in cuius prouincia monafteria fub immediata Sedis Apoft. protectione fita funt, fi fint negligentes exequi decretum Concil. Trid. feff. 25. de Regular. cap. 8. l. 174.57
Regulares Prælati habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre poffunt alijs Regularibus, qui dimifforias fpeciales fuorum fupeiorum, & fpecialem confenfum Epifcopi loci habuerint. 2.202.13
Regulares fi degunt in monafterijs fuis in locis nullius diœcefis, debent ordinari ab Epifcopo vicinioti. 2.210.61
Regulares non poffunt hodie ab Epifcopis ordinari, etiam in fuis domibus fine licentia diœcefanorum, in quorum diftrictu eorum monafteria fita funt. 2.214.61
Regulares Superiores fuis monachis dimifforias concedunt. 2.221.18
Dimifforias cum antiquitus Epifcopi dabant, non eũ examinant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittent. 19
Regulares à diuinis fufpenfi propter admiffiones feminatarum poffunt abfolui ab Epifcopo vigore Concilij Trid. feff. 24. de reformat. c. 6. fi fufpenfo fit occulte. 2.225.45
Regulares promoci abfque dimifforijs fui Superioris Regularis quas pœnas incurrant? 2.226.16
Amplia ad monachos, & Religiofos exemptos. 17
Regulares, & Equites ex Ordinibus militarijs Chrifti Domini, Diui Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis. 2.257.14
An huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis prædicatorum militum. 15
Regulates, ficut & clerici ante legitimam ætatem Ordines fufcipientes funt fufpenfi ipfo iure. 2.269.24
Regulates qui poffunt non feruatis interftitijs ordinari. 2.274.11
Regularis, tam non profeflus, quam nulliter profeflus fine titulo ad feros Ordines promoueri non poteft. 2.277.5
Regularis non profeflus fine titulo promotus in fufcepto Ordine miniftrans efficitur irregularis. 6
Regulares cum feclularium etiam laicorum confefiones

audire cupiunt indigent Epifcopi approbatione, & referuntur conftitutio Pij V. fuper hac re edita. 2.328.45
Regulares Confeflarij ab Ordinarijs femel approbati nõ poffunt ab ipfis ab audiendis Confeflionibus fufpendi nifi ex noua caufa, caque ad Confefiones ipfas pertinet. 2.339.50
Regularium iurifdictio ad audiendas Confefiones reftingitur, feu dilatur per ipfam approbationem Ordinariorum. 52
Regulares femel approbati extra diœcefm Epifcopi approbantis non poffunt Confefiones audire. 2.320.54
Regulates non indigent approbatione Epifcopi ad audiendas Confefiones cum Regularium peccata audire cupiunt. 2.322.64
Regularis extra religionem confiteri non poteft tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confeflorem. 2.323.66
Regulares Prælati quando facras veftes benedicere poffunt. 2.339.44
Regulates Prælati bene poffunt conciliare Ecclefijs quæcumque ex caufa violatas, & pollutas, aqua per ipfos benedicta, fi Epifcopus, qui illam benedicit, difter ultra duas dietas. 2.332.64
Regulates ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio menfurando tenentur contrahere coram Parocho loci, in quo eft relegatus. 2.375.63
Regularis poteft de licentia Parochi matrimonium affilere. 2.382.108
Regulates matri monium adminiftrantes, feu folemnizantes non habita fuper his parochialis Presbyteri licentia fpeciali, ultra prædictam fufpenfionem, ipfo facto, funt excommunicati, excommunicatione Sedi Apoft. referuata. 2.392.192
Regulates Prælati tam Generales, quam Prouinciales & locales, ab Ordinario exempti poffunt difpenfare cum fuis fubditis in votis, & iuramentis. 2.407.12
Regulates Prælati non poffunt difpenfare cum nouitijs, aut profeflis in bigamia vera & interpretatiua. 2.476.28 cum feq.
Regulates matrimonia miniftrantes, fiue folemnizantes non habita fuper his Parochialis Presbyteri licentia fpeciali ipfo facto in excommunicationem Papalem incidunt. 3.18.99
Regulates, qui ex fuis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iaponicas commigrant, incidunt in excom. Papalem. 3.26.165
Regularium Superiores quorum cafuum abfolutionem fibi referuare poffunt. 3.77.18
Regulates Ordinum Mendicantium profefli, aut in ftrictiori religione exiftentes, ab Epifcopo vicarij inftitui non poffunt. 3.114.14
Regulates fubiiciuntur Epifcopis in dependentibus à cura animarum. 3.299.20
Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum adminiftrationem, & curam animarum, non ab Epifcopo, fed à fuis fupeioribus punitur. 21
Regularium monafteria quoties Epifcopo vifitandi facultas conceditur, fi dum ingredi vult ob caufam vifitationis, fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. 22
Regulates prædicatores prædicare volentes in Ecclefijs fui Ordinis, debent à fupeioribus de vita, moribus, & fcientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea perfonaliter fe coram Epifcopo præfentare, & ab eo benedictionem petere. 3.314.17
Regulates prædicare volentes in Ecclefijs, qui fui Ordinis non funt, ultra licentiam fuorum fupeiorum, etiam Epifcopi licentiam impetrare coguntur. 18
Regulates quando in Ecclefijs fuorum Ordinum prædicare volunt, obtenta fuorum Superiorum licentia debent ab Epifcopo petere benedictionem, tamen fi eam minime obtinuerint. 3.315.19
Regulates prædicatores quando in Ecclefijs fuorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Epifcopis prædicare non poffunt. 20
Regulates prædicatores an poffint de doctrina examinari ab Epifcopo. 23
Regulates in Ecclefijs, quæ fuorum Ordinum non funt, abfque Epifcopi licentia prædicantes, non ab eo, fed à fuis fupeioribus puniri debent. 24
Regulari poteft Epifcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita caufa. 3.316.28
Regulates abfque Epifcopi licentia proceffiones etiam priuatas facere non poffunt, præterquam intra Ecclefiam, cuiusque & monafterij ambitum. 3.324.7
Regulates quantumuis exempti, tenentur accedere ad omnes, & qualcumque proceffiones publicas, & confuetas, aut iudicatas

indicatas pro bono publico, vel honore. 14
Regulates qui in ftrictiori claufura perpetuò viuunt, non poffunt compelli accedere ad proceffiones. 3.325.15
Regulates abfentes à ciuitate per dimiffionem milliari, non funt compellendi ab Epifcopo accedere ad proceffiones. 21
Regulates vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad proceffiones ire, non funt compellendi quamuis femel, vel feptius iuerint. 22
Regulates non accedentes ad proceffiones in cafibus, quibus tenentur, an pœnis & cenfuris valeant per Epifcopum puniri, oftenditur. 3.326.25
Regulates exempti poffunt ab Epifcopo compelli ad reddendam coram fe geftæ executionis rationem, ac ab eo puniri fi male gefferint. 3.333.34
Regulates an & quando poffint effe teftamentorum executores. 26
Regulates, fiue Religiofi exempti poffunt ab Epifcopo compelli ad reddendam coram fe geftæ executionis rationem, ac ab eo puniri fi male gefferint. 3.354.48
Regulates an, & quando poffint effe teftamentorum executores, oftenditur. 50
Regulates, qui examinantur à folutione quartæ funeralium Epifcopo debite oftenditur. 3.372.17
Regulates volentes libros imprimere ultra Epifcopi, & Inquifitoris examinationem & approbationem licentiam quoque à fuis fupeioribus impetrare tenentur. 3.395.14
Regulates ipforum bona alienare poffunt ex pluribus priuilegijs fibi conceffis. 3.417.60
Regulates indigentes viftu, nec reperientes, qui credito illis tribuat, nec poffint confenfum expectare fummi Pont. an poffint abfque dicto confenfu, & abfque incurfu cenfurarum res pretiofas in pignus tradere, feu pecunias ad cambium fumere, fi aliter non reperiant. 162
Regulates Prælati in monafterijs exemptis, & fibi fubiectis non poffunt facultatem concedere nouitijs difponendi de fuis bonis temporalibus. 3.442.7
Regulates fe adiuuicem percutientes per eorum Prælatos abfolui poffunt cum certis declarationibus, Epifcopos tamen de æquitate eos etiam exemptos abfoluit. 2.444.17.19
Regulates cuiuscumque ordinis prohibentur accedere ad Monialium monafteria. 3.475.72
Regularis abfque legitima licentia accedens ad monafterium monialium Regularibus fubiectarum, ibique in loco colloquij deftinato cum moniali colloquens, à diœcefanò Epifcopo tanquam Apoft. fedis delegato coërceri & puniri poteft. 3.476.72. fub fn.
Regulates adeuntes monafteria Monialium, abfque Epifcopi licentia, an incidant in excommunicationem, quam Epifcopus fuo edicto propofuit, oftenditur. 73.75
Regulates viriufque fexus non poffunt tenere propria, fed omnia dare debent fuis fupeioribus, à quibus piumò fubueniendum eft eorum neceffitatibus. 3.480.3
Regularis nullus fupeior poteft concedere facultatem retinendi aliquid ad vfum irremouibilem. 4
Regularibus non licet poffidere agros, aliaque bona ftabilia vel mobilia fuperflua ex difpofitione inferiorum fummo Pont. 3.481.13
Regularis prætendens fe per vim ingreffum Religionem, aut nulliter p. off. flum fuiffe, intra quinquennium tantum poteft caufas nullitatis fuz profefionis coram Ordinario, & Superiore religionis deducere. 3.484.8
Regularis deducens intra quinquennium nullitatem profefionis, tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monafterij, in quo profefionem emifit, & coram Ordinario illius loci, vbi exiftit monasterium, in quo profeflus eft. 12
Regulari prætendenti profefionem effe nullam, ficut licet caufas nullitatis coram Superiore fuo, & Ordinario proponere, an ita ipfe Superior coram eodem Ordinario illas deducere poffit, vt è monafterio religiofum dimittat illo nihil proponente, remiffiue. 15
Regulates ferè omnes funt hodie exempti ab Ordinariorum poteftate ex Summorum Pont. priuilegijs. 3.489.3
Regularium Superiores ex exemptionem ab Ordinariorum poteftate ea omnia exercere poffunt in fuos, quæ Epifcopi in fubditos. 4
Regularium monafteria à quo tempore fuerint exempta à poteftate Epifcoporum oftenditur. 3.490.11
Regulates an illis cafibus, in quibus fubfunt Epifcopis, valeant ab eis puniri, ac cenfuris inuolui, oftenditur. 3.491.13
Regularis etiam extra monafterium degens fi deliquerit

ab Ordinario loci vifitati, puniri, & corrigi valeat 14
Regularis qui poteft puniri ab Ordinario loci, fi extra monafterium degat, intelligitur dum non viuut fub Superiore conuentualiter. 3.492.16
Regularis manens de Superiorum licentia fub Regulari obferuantia in aliquo membro, vel grangia fui monafterij pro religionis feuitio, fi delinquat, non ab Ordinario, fed à fuo Superiore puniri debet. 17
Regularis intra monafterij clauftra degens, fi extra notorie deliquerit, inflante Epifcopo à fuo Superiore, vel eo negligente ab eodem Epifcopo puniri poteft. 18
Regularis intra clauftrum monafterij degens, & extra illud delinquens, an poffit anrequam remittatur ad fuum Superiorem, ad carcerem Epifcopi duci, oftenditur. 19
Regulates abfque Ordinarij approbatione, ultra licentiam à fuis fupeioribus impetratam, libros imprimi facere non poffunt. 3.493.24
Regulates fuæ diœcefis cogere poteft Epifcopus, vt à Sede Apoftolica delegatus, vt lectionem facræ Scripturæ in monafterijs fuis habeant, fi commodè fieri poteft. 25
Regulates in Ecclefijs, quæ fui Ordinis non funt, prædicare volentes ultra fuorum Superiorum licentiam, Epifcopi etiam licentiam impetrare coguntur. 26
Regulates quantumuis exempti fubiiciuntur Epifcopis quoad Ordines fufcipientes. 3.494.27
Regulates etiam exempti, fi in loco non exempto Ecclefiam ædificare voluerint, id facere non poffunt fine Epifcopi diœcefanis confenfu. 30
Regulates omnes, etiam exempti fubiacent Epifcopis in colendis feftis. 32
Regulates peccant contra præceptum obferuationis feftorum ab Epifcopis præceptorum. 33
Regularium ritus in diebus feftis quoad Miffas celebrandas, & cætera diuina Officia ab ipfis in eorum Ecclefijs perfoluenda remanere debent. 34
Regulates interdita, & cenfuras ab Epifcopo promulgata in eorum Ecclefijs publicare, ac feruare tenentur. 3.495.43
Regulates ad publicas proceffiones accedere per Epifcopos compelli poffunt, iis tantum exceptis, qui in ftrictiori claufura perpetuò viuunt. 3.496.4
Regulates omnes quoad renunciations faciendas Epifcopis fubiiciuntur. 46
Regularis quicumque prætendens per vim, & metum, aut quia fimile ingreffum effe Religionem, debet intra quinquennium caufam nullitatis coram Superiore fuo, & Ordinario proponere. 48
Regulates de manibus laicorum Ecclefijs recipere fine confenfu Epifcopi non poffunt, & quomodo id intelligatur, ibi oftenditur. 49
Epifcopus poteft compellere Regulares, fiue Religiofos exemptos ad reddendam coram fe geftæ teftamentorum executionis rationem, ac eos punire, fi male gefferint. 50
Regulates fi extra loca vbi monafteria exiftunt quæritare voluerint, tenentur fuorum Superiorum licentiam Ordinario oftendere. 51
Regulates omnes etiam exempti, in caufis hærefis fubiacent Epifcopi iudicio. 56
Regulates Superiores non poffunt hodie iudicare fuos fubditos in caufa hærefis, fed tenentur eos denuntiare Inquifitoribus, vel locorum Ordinarijs. 3.497.57
Regulates punit Epifcopus, qui fibi Epifcopalia arrogant. 3.498.63
Regulates adminiftrantes clericis, vel laicis Sacramentorum extremæ vnctionis, Euchariftiæ, vel matrimonij fine licentia Parochi, poffunt ab Epifcopis excommunicari. 3.499.68
Regulates fine Ordinarij licentia indulgentias publicantes fubfunt Epifcopi iurifdictioni. 69
Regulates die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis vel maioris Ecclefiæ pulfetur, campanas in Ecclefijs fuis pulfantes, ab Epifcopo in pœnam centum ducatorum condemnantur. 70
Epifcopus amora omni appellatione componit controverfias omnes inter Regulares in proceffionibus publicis contingentes. 71
Regulates Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemofynas non comprehenduntur decreto Concilij feff. 21. de reformat. cap. 9. 3.524.7
Regulates quæruentes tenentur Epifcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæftuationem à fuis fupeioribus fibi data. 8
Regulates Ordinum Mendicantium nequaquam poffunt ab

Index Rerum,

Episcopis prohiberi, quominus per seiplos in diocesis, ubi habent Conventus, eleemosynas quarant. 10
 Regularis effectus Episcopus an possit reuocare testamentum factum ante professionem, remissum. 3. 548.
 21
 Vide *Episcopus*.
 Relegatus ad certum tempus pro tempore iudicis arbitrio mensurando, tenetur contrahere coram paroco loci, in quo est relegatus. 2. 375. 63
 Relegatus domicilium retinet in eo loco unde trahit originem, & in eo in quem relegatus est. 2. 208. 34
 Religio non est in habitu, sed in corde. 1. 79. 5
 Religionum Superiores, qui Bulla Pauli V. edita ann. 1608. non paruerint, incidunt in excommunicationem Papalem. 3. 26. 168
 Religionem intrare non potest Episcopus sine Papae licentia. 3. 86. 23
 Religionem venens an possit fieri Episcopus non adimpleto voto, ostenditur. 25
 Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes, habent iustam causam resignandi coram Ordinario, dummodo re ipsa id exequantur. 3. 245. 43
 Religio Societatis Iesu, vide *Societas Iesu*.
 Religio illa debet praecedere, quae est prior in institutione, & approbatione. 3. 28. 36
 Religiosis status, non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cum maxima libertate. 3. 48. 32
 Religio est primum & praecipuum regnum, & potestatem vinculum. 3. 52. 10
 Religiosus in Episcopum potest eligi. 1. 20. 47
 Religiosi prohibentur Ordines suscipere ab alio Antistite, quam ab Episcopo illius loci, cui a superiore Regulari deputati fuerunt. 2. 10. 38
 Religiosi a propriis Regularibus Superioribus dimissiones obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium. 59
 Religiosi, sive, clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, si ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros absque titulo beneficii Ecclesiastici, seu patrimonij, sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrant, irregularitatem incurunt. 2. 293. 33
 Excipiuntur Patres Societatis Iesu. 34
 Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat a diocesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur novam querere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet. 2. 318. 44
 Religiosus praesentatus a Praelato, & ab Episcopo approbatus an possit virtute Bullae eligi postquam ei a suo Praelato prohibitorium est ne confessiones saecularium audiat. 36
 Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, saecularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt. 2. 323. 65
 Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint adificare Ecclesiam, tenentur Episcopi Diocesani consensum requirere. 2. 327. 3
 In exigendis Regularium Monasterijs non sufficit praedictus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat. 4
 Religiosus, qui peruenit clericum saecularem, debet ab Episcopo absolui, quando peruersio est leuis. 2. 445. 13
 Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tunc conscientia possunt ab Episcopo ordinari. 2. 467. 14
 Religiosorum nouos Ordines solus Papa approbat. 3. 10. 47
 Religiosi professi, ut coenobium egressi ad audiendas leges, vel medicinam ad Ordines promoueri queant, solus Papa concedit. 49
 Religiosus non potest eligi in Abbatem, vel Praelatum alterius Religionis, vel habitus, sine licentia Papae. 32
 Religiosi, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremae, vel Eucharistiae ministrant, vel matrimonia eorum solemnizant, non habita prius a Parocho speciali licentia, & in excommunicationem Papalem incidunt. 3. 18. 96
 Religiosi minores, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesijs fratres terrij Ordinis ad audienda diuina officia in excommunicationem Papalem incidunt. 3. 19. 102
 Religiosus S. Francisci de Observantia, qui contemptis Superioribus suis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea contulerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3. 25. 34

Religiosus Heremita S. Augustini Congregat. Lombardi, qui obediens constitutioni neglexerit de exemptione Monasterium eiusdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem. 155
 Religiosus Ordinis Cisterciensis, qui aliquid commisit contra Constitutionem editam de exemptione Monasterium ab eodem Ordine, in excommunicationem Papalem incidit. 3. 26. 156
 Religiosi qui violant constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum vt sepulturam apud eorum Ecclesias eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt. 156
 Religiosi quando in excommunicationem Papae referuntur incidunt. 3. 28. 186
 Religiosi professi de claustro exeuntes ad audiendas leges Ciuiles, vel Physicam, si infra duorum mensum spatium non redierint. 3. 30. 193
 Religiosi qui habitant suae Religionis temere dimittunt. 3. 32. 210
 Religiosi qui sibi appropriant noualia, aut decimas Ecclesiarum debitas. 3. 34. 222
 Religiosi Mendicantes, qui sine licentia Papae loca de nouo accipiunt ad habitandum, &c. 230
 Religiosi non seruantes interdictum auctoritate Apostolice, vel ordinariae impositum. 3. 35. 232
 Religiosi, qui recipiunt aliquid a nonitis dum sunt in probatione. 3. 36. 246
 Religiosi quando excommunicationem nemini referuntur incurunt. 3. 38. 267
 Religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel superioris Vicarius creari. 3. 114. 12
 Religiosis in Ecclesijs, quae pleno iure eis subiacentur, pertinet institutio. 3. 283. 188
 Religiosi Societatis Iesu, habent ex privilegio, vt non teneantur ad processiones accedere. 3. 325. 23
 Religiosorum, & mulierum numerus in quolibet monasterio is tantum constitui debet, qui ex proprijs monasteriorum redditibus, vel confectis eleemosynis sustentari possit. 3. 438. 1
 Religiosus professus non potest testamentum ante professionem reuocare. 3. 443. 14
 Religiosus, aut Religiosa solemniter professa nihil potest habere, quod in rigore verè sit proprium in particulari. 3. 480. 1
 Religiosum leuiter percutientem clericum saecularem absoluit Episcopus. 3. 496. 52
 Religiosus non professus absque patrimonio promouens ad sacros Ordines, suspenditur per annum a collatione illorum Ordinum, qui huiusmodi personis contulit. 3. 532. 16
 Reliquiae sacras, qui sine concessione Summi Pontificis in prouinciam Mediolanensem asportauerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3. 26. 138
 Reliquias sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Episcopo approbare. 3. 434. 10
 Reliquiae inuentae alicuius Sancti in Sanctorum numerum iam diu relati, cognoscunt, & approbantur Episcopo, etiam publicè coli possunt. 11
 Reliquias Sancti ab Ecclesia canonizari competit Episcopo in sua diocesi approbare. 3. 433. 5
 Episcopus extra suam diocesim existens, potest facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiae alicuius Sancti canonizati collocentur venerandae. 16
 Reliquiae, quae antiquè fuerunt, habendae sunt in ea ueneratione, qua hactenus fuerunt. 16
 Reliquiae nouiter inuentas approbandi an sint Sanctorum iam canonizatorum, referuntur modis. 17
 Reliquiam sancti canonizari quae certitudo veritatis requiratur, vt huiusmodi reliquiae venerari possint, ostenditur. 3. 436. 18
 Decretum nouissimum S. Congreg. refertur. 19
 Remissio clericis faciendae est sine eius dedecore, ob reuerentiam clericalem dignitatis. 2. 251. 33
 Remuneratio ob causam multa diocesani Episcopus potest, quae non alijs liceat. 3. 368. 12 & seqq.
 Renuntians coram Ordinario ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipse velit, quando nihil est in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua simoniae lae maculatur. 3. 247. 50
 Renuntians beneficij, ad cuius titulum quis factus fuit ordinatus facta cum pentione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus. 2. 282. 32
 Renuntiationem beneficij gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittit. 3. 9. 23
 Renuntiationem beneficij facta in manibus potestatem non habentis, est nulla. 3. 244. 26
 Renuntiationes factae absque iustis causis sunt nullae, Ordinarij

& Verborum.

Ordinarij verò illas admittentes nullam poenam incurunt. 3. 246. 46
 Renuntiatione, seu donatio honorum facta ab existente adhuc in saeculo praeterita & inuitu ingressus religionis stance Concilij Trident. dispositione suff. 25. de Regular. cap. 16. an valida sit non obseruata illius forma, ostenditur. 3. 444. 16, 17
 Renuntiatione beneficij, cuius titulo quis est ordinatus ante susceptionem habitus, est omnino inuvalida. 3. 446. 20
 Renuntiatione Beneficij an infra duos menses ante professionem possit a nonitis fieri, ostenditur. 21
 Renuntiationem officiorum publicorum temporalium comprehendit decretum Concilij dicto loco. 3. 447. 23
 Vide *Resignatio*.
 Reparatio Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda. 3. 222. 1
 Reparatio Ecclesiae, ubi quarta pars, portio, aut superius deputatus non est, faciendae est a Rectore & alijs, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata reddituum. 4
 Reparatio Ecclesiae Cathedralis pertinet ad Episcopum, nisi egerat magna reparatione, & fructus sint reues, quia tunc supplet Capitulum, detractis prius sibi necessarijs. 3. 223. 5
 Parochiani ad fabricam Ecclesiae reparandam compelli possunt, si ad hoc non super sint ipsius redditus, seducto necessario beneficiatorum alimento. 6
 Nobiles, & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur, ubi beneficiatorum redditus non superant. 7
 Episcopi Parochianos ad Ecclesiam reparandam, in casibus quibus tenentur, cogere possunt. 8
 Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam. 3. 224. 9
 Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quae habet in loco, in quo Ecclesia constituitur. 10
 Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiae nouiter constructam in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat. 11
 Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiae, si per eam forma antiqua mutaretur. 12
 Reparari quando nequeunt Ecclesiae vetustate collapsae, siue in totum destruentur. 19
 Repraesentationes in Ecclesijs fieri prohibentur. 2. 304. 25
 Repraesentans, proprie significat praesentiam sui facere. 3. 273. 111
 Repraesentari dicitur, qui praebetur sensibus corporeis. 112
 Repraesentans concessas contra Ecclesiasticos extendentes incurunt excommunicationem nemini referuatam. 3. 33. 218
 Repraesentans sine speciali mandato concedere non potest Vicarius generalis. 3. 124. 114
 Repraesentare & reiectus semel potest iterum admitti. 3. 204. 91
 vest. vtrum autem.
 Repudiare legatum, vel hereditatem, aut rem Ecclesiae non incorporatam potest Praelatus absque solemnitate. 3. 416. 52
 Res omnis ad vltimum statum reduci debet. 1. 165. 80
 Res Ecclesiasticae dispensare ac moderari spectat ad Episcopum. 2. 6. 61
 Res omnis per quascunque causas nascitur, per eandem dissoluitur. 3. 117. 41
 Res semel effecta alienabilis cum solemnitate, efficitur perpetuo alienabilis absque solemnitate, dummodo solitum non alteretur. 3. 413. 32
 Res pretiosae mobiles, cum immobilibus aequiparentur, sine causa, & solemnitate alienari non possunt. 3. 414. 39
 Res exigui, seu modici valoris, quae dicantur, arbitrio iudicis relinquuntur. 3. 416. 51
 Res factae quae proprie dicantur. 3. 601. 4
 Resignationes, quae continentur in prima parte *Extr. de Resign. de praebendis, inter communes*. 3. 58. 64
 Resignatio illa de octo mensibus non tollitur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam. 3. 90. 49
 Resignationes generales, & speciales quae dicantur. 3. 151. 18
 Resignatae sunt dispositioni Rom. Pont. omnia beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam, vel in curia. 3. 152. 19
 Resignatio quando inducit ratione personarum, si beneficium vacet sede Apost. vacante, collatio spectat ad futurum Papam. 3. 157. 62. vel. cum autem.

Residens in parochiali, quae non longe abest a Colligiata, in qua Canoniarum obtinet, diebus factis ad Ecclesiam Colligiatam accedere, & in ea diuinis inferuire potest. 3. 95. 84
 Residencia in Episcopis, & Parochijs est de iure diuino. 3. 81. 2
 Residencia Episcoporum faciendae est in loco, ubi est ipsa Ecclesia Cathedralis. 3. 82. 3
 Residencia est de iure diuino. 3. 84. 18
 Auctoritas D. Cypriani refertur. 19
 Residencia Episcoporum non solum in assidua corporis praesentia, sed potius in mentis sollicitudine, & Charitatis studio consistere debet. 20
 Residencia Episcopi gaudentis Alternatiua non sequitur initio mensis illico totus mensis sit affectus, neque superueniens residencia in ipso mense tollit eam affectionem. 3. 89. 43
 Residencia non constituitur ex sola praesentia, seu ex commoratione continua. ibid.
 Residencia Episcoporum faciendae est in loco, ubi est ipsa Ecclesia Cathedralis. ibid.
 Residencia in alternatiua desiderata debet esse mensis integraliter facta. 3. 93. 60
 Residencia faciendae est in Ecclesia digniori, ubi fuerint duae aequè principaliter vnitae, quod si non constet, quae sit dignior, in frequentiori, quod si vna fuerit extra, & altera intra Urbem, residendum est in ea, quae est intra. 3. 94. 73
 Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam, non potest abesse a residencia. 3. 221. 8
 Residere debet Parochus in suis Ecclesijs, etiam si beneficium sit modici valoris. 3. 94. 70
 & etiam si illa tres, vel quatuor essent iacuae. 72
 Residere compelli potest Rector, non obstante consuetudine residendi in loco distanti a parochia per sex milliaria. 3. 95. 76
 Residere personaliter tenentur Capellani, & conditores Rectorum Parochialium, auctoritate Apostol. instituti. 78
 Residere non tenetur habens Parochialem vicente Vicario perpetuo, quem in ea legitime institui obtinuit. 79
 Residere tenetur baptismalem Ecclesiam obtinens, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi. 80
 Residere potest habens duas parochias vnitae aequè principaliter in qua maluerit. 82
 Residere tenetur in parochiali Inquisitionis officium sustinens. 87
 Residere tenetur in parochiali subcollectoris generalis officij cum exetens. 88
 Resignandi Episcopatum non est iusta causa si Episcopus velit ingredi Religionem approbatam, causa mutandi statum & vitam. 3. 86. 24
 Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si beneficiarius vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia. 3. 245. 41
 Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si coningeret beneficium ad aliud beneficium promoueri. 42
 Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iustam causam resignandi coram Ordinario, dummodo re ipsa id exequantur. 43
 Resignandi ius coram Ordinario iusta causa est, si beneficiarius nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij securus residere. 3. 246. 44
 Resignandi beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio spolij. 2. 251. 33
 Resignantes beneficia in Curia Romana permutationis causa si moriantur extra Curiam ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur. 3. 152. 15
 Resignans quando non superuixit per viginti dies, iuxta regulam 19. Cancellariae, vacat beneficium, ponuntur etiam declarationes ad praedictam regulam. 3. 151. 243
 Resignantes duo sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, si alter decedat ante factam sibi collationem, superstes non habet regressum ad beneficium a se dimissum. 3. 248. 52
 Resignans ad futurum coram Sanctissimo non amittit possessionem nisi postquam resignatario est perfecte possessus. 56
 Resignans dicitur possidere ante acquisitionem possessionis resignatarij. 59.
 Resignare, vel cum alio permutare potest quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus sit possessionem. 3. 243. 26

Resignari coram Ordinario potest beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, non adepta tamen possessione. 18
Beneficium litigiosum, super quo pendet lis, non potest resignari, vel permutari, nisi lis esset super pretiuatione beneficii. 19
Resignari, vel permutari coram Episcopo beneficia iurisdictionatus possunt accedente patronorum consensu. 20
Resignatio alicuius in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat unde commodè viuere possit. 218.2.41
Resignationes beneficiorum sine speciali mandato vicarius admittit & approbare non potest. 3.121.66
Resignationes admittendi data facultate absolute & simpliciter, non intelligitur data facultas resignata beneficia conferendi. 67
Resignationes factas causa permutationis facultatem habens vicarius approbandi, non potest resignata beneficia permutantibus conferre. 68
Resignationibus reciprocis debet Episcopus obuiare. 3.218.28
Resignationes reciprocae post Concilium in fauorem filiorum faciendae prohibentur. 3.229.29
Resignatio beneficiorum libera & simplex coram Episcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri potest. 3.242.1
Superior Ordinarius, coram quo fieri potest libera resignatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia. 2
Ordinarius consensus in liberis resignationibus faciendis debet ab eo praestari vnicò contextu cum sit resignatio. 3
Praelatus omnis ius habens conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet liberas beneficiorum resignationes admittendi. 4
Abbas, quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest liberas beneficiorum resignationes admittit. 5
Coadiutor datus Episcopo dementi potest renunciationem liberam beneficii accipere. 6
Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes accipere, remissive. 7
Capitulum Sede vacante potest liberas beneficiorum resignationes recipere tribus concurrentibus. 8
Resignationes beneficiorum existentium in diocesi, potest Episcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre. 3.244.22
Resignari coram Episcopis poterunt beneficia reseruata, non tamen conferri. 23
Resignationes, in mensibus, in quibus Collatio spectat ad Cardinalem ratione indulti, potest recipere Episcopus, non tamen conferre. 24
Resignatio beneficiorum coram Ordinario faciendae requirit causam, quae praesumitur in Episcopo, si eam admittat. 27
Constitutio Pij V. super resignationibus coram Ordinario faciendis, refertur. 28.29.30
Senex volens resignare debet Ordinarius suorum beneficiorum resignationes admittit, cum haec sit causa iusta admittendi resignationem. 31
Resignatio, vel permutatio an ex iusta causa facta praesumatur, ostenditur. 3.246.45
Vide Renunciatio.
Resignatio in possessionem beneficii iuste & legitime immisso datur manutentio. 3.248.57
Resignandi nulla obligatio contrahitur, si digniore praetermissio dignus eligatur, cum nullum iustitiae ius per oppositionem illi acquiratur. 3.207.98
Resignare in integrum non potest Archiepiscopus aduersus sententiam Episcopi. 2.175.70
Restituere non tenetur vi monitorij, qui effectus est impotens ad restituendum. 3.426.47
Restituere non posse commodè dicitur ille, vbi restituendo damnum auctoris ordinis subiret vel vitæ, vel famæ. 48
Restituere rem vi monitorij non tenetur i Me, qui eam retinet in compensationem iustam; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur. 49
Resignationis in integrum causam tractare Vicarius generalis non potest. 3.124.108
Restitutio in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, vt in Repub. Ciuitate, Villa, Castro, seu quacumque alia communitate. 3.108.39
Reuelare non tenentur vi monitorij scientes, quando id quod sciunt saltem vno teste probare non possunt, quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi. 3.427.51

Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non possunt ad restitendum. 52
Reuelare nemo tenetur vi edicti, quæ auditur à personis ignorantibus, vel à persona nihil certum sciente. 3.428.67
Rex Hispaniarum sub mortali tenetur administrare ad Episcopatus non dignum, sed digniorem. 1.17.34
Vide Hispania.
Reges cur in humero, & non in capite vngantur, ostenditur. 1.31.11
Rex absque populorum consensu regnum priuare iure & honore suo non potest, nec illud seruituti subicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione. 1.138.71
Rex non potest castra regni, & ciuitates alienae absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni. 72
Regum, summorumque secularium causa ex Regis consultatione in Concilio solebant tractari. 1.162.58
Regi quantumcumque scienti non currit tempus quatuor mensium ad praesentandum in beneficiis. 3.274.37

R I

Rifu gratuitas nerui eliduntur. 1.104.1
R O
D. Rodericus à Cunha olim Episcopus Portugalesis, nunc Archiepiscopus Barchinensis & Hispaniarum Primas, vtriusque iuris prudentissimus laudatur. 2.441.42
Roma deiecto summo idololatriæ pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex. 1.39.5
Roma laudatur. 1.129.9
Romæ iussu Domini Petrus Pontificiam sedem fixit. 10
Romam venit Petrus 15. Kalend. Februarij anno Christi 44. 7
Romam vado iterum crucifigi respondiisse Dominum Petro vrbem fugienti, qui affirmant, ostenditur. 11
Romæ deiecto summo idololatriæ Pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, summus scilicet Christianæ religionis Pontifex. 1.39.5
Romæ prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiæ Primatus iure diuino est collocatus. 1.130.12
Romæ aliquem offendentes vindictæ studio incurunt excommunicationem nemini reseruata. 3.372.57
Romani prope Limam fluuium castra ponentes illum Lecthem dixerunt, quod ibi securus laicæ, & longa patriæ potæuerint obliuisci. 1.156.4
Romani quos olim Sacerdotes eligebant. 2.448.2
Romana Curia, vide Curia.
Romana Ecclesia, vide Ecclesia.
Romipetas, ac peregrinos etiam in Vibe morantes, vel abeuntes ludentes excommunicantur, in Bulla. 3.12.67

R V

Rubrica habens rationem perfectam potest allegari ad decisionem causarum. 3.90.47
Rubrica de Episcopali audientia quomodo intelligenda. 3.515.3

S A

Sacerdotes summi, de Episcopis, ad differentiam simplicium Sacerdotum. 1.8.3
Sacerdos Angeli nomen habet. 1.54.3
Sacerdotem nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet. 1.106.8
Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem, semper & vbiq; summa reuerentia debetur. 2.187.2
Sacerdotes personis illustribus comparantur. 3
Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer esset. 2.232.12
Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ, debet absolute integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, ex declar. sacre Congr. 2.259.7. ver. vltimus.
Sacerdos manet initiatus si Episcopus moriatur antequam proferat verba illa, Accipe Spiritum sanctum, &c. peractis aliis. 2.260.9
Sacerdos est minister factiuei Missæ. 2.999.1
Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione posse vnica Missa omnibus satisfacere tenent aliqui citari. 2.300.4
Contrarium verius, etiamsi accedat Superioris consensus, secus si peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium. 5
Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accipit stipendia, tenetur ad restitutionem. 6
Sacerdotes exigentes impotantè ab iniustis eleemosynam supra

supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter. 2.305.10
Sacerdos accipiens certam quantitatem pecunie pro dicendis Missis, an possit eas facere celebrari per alios minoris pietatis, retenta sibi parte eleemosynarum in seculo dare, & in seculis Sacerdotibus celebrantibus. 2.302.11
Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impossitorem pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipatè dicere. 14
Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo. 2.304.22
Sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in natiuitate Domini pro eo celebrare. 2.306.10.11
Sacerdos ex vi suæ institutionis, & Ordinis sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Penitentiae antequam talis approbetur ab Episcopo. 2.311.1
Sacerdos vt valide administrat Sacramentum Penitentiae laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, saltem electo, licet nondum consecratus. 6
Sacerdos inualidè Sacramentum Penitentiae administrat credens superiorem raram habere absolutionem de futuro. 2.314.23
Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest. 24
Sacerdotes approbati ad audiendas confessiones in certo Episcopatu, an possint subditos illius in alieno absolueret, sicut possunt Parochi. 2.317.38
Sacerdos Religiosus an possit licitè absque approbatione, & consensu sui Praelati audire Confessiones, & absolueret, extra mortis articulum. 2.318.35
Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibetur tamen à suo Superiore Confessiones audire, licet peccet contra præceptum Praelati, validè tamen absolutionem impartitur. 2.320.53
Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est exco. uniuersitatis communitè occultis valide absolutionem praestat illi, qui huius excommunicationis iugatus non est, ostenditur. 2.321.58.60
Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabilis mortis periculo à quibuslibet peccatis absolueret. 2.324.78
Ampliat. licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus. 79
Amphiar, etiamsi adit Superior, vel de facili possit haberi. 2.325.80
Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest. 2.349.41
Sacerdos si comitatur post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam profecti inceptam habere consecrationem altaris factam. 2.352.65
Sacerdos degradatus validè assistit Matrimonio, de licentia Parochi. 2.383.111
Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho. 2.385.135
Sacerdos coniungens in matrimonio, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parocho, vel Ordinarij licentia, ipso iure ramiu suspensus manet, quoad ad Ordinationem eius Parochi, qui matrimonio interest, debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluitur. 2.392.189
Incurrit etiam suspensionem à beneficio. 190
Episcopus, vel eius Vicarius ab hac suspensione absolueret potest. 191
Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum obtinentes, potest Episcopus cogere vt accedant ad processiones pblicas, aut iudicatas pro bono publico, vel honore. 3.144.12
Sacerdotes omnes, qui animarum cura habent, tenentur ad diocesanam Synodum venire. 3.402.5
Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quilibet ea ornatus est, cum sit imitandum debet ostendere. 1.69.19
Sacerdotum summa est omnium honorum. 1.54.2
Sacerdotum Summum Ecclesiæ aspicere nullus praesumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus. 1.77.8
Sacræ res quæ propriè dicantur. 3.601.4
Sacramentorum administratio quando Episcopis incumbat. 2.314. & seqq.
Sacrificia quæ si subiecta sit clausura. 3.478.89
Sacrificia ad quam non patet aditus nisi per claustra monasterij subiciuntur clausura. 35
Sacerdos, de Episcopo. 1.9.14
Barbosa de Episcopo.

Sal exterum in vrbes, & oppida, eaque loca Sede Apost. subiecta asportantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.25.152
Salarium debet habere Vicarius Episcopi Sede Episcopali vacante. 3.132.178
Salarium non conuentum non potest petere Vicarius Episcopi iam defuncti à suo successore pro seruitio præstito eius prædecessori. 179
Salarium immodicum non potest aduocatus extorqueere, quia tenetur ad restitutionem. 3.332.32
Salarium petens à pauperibus peccat. 33
Salarium certum à duobus personis quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando accipiens aduocatus, si litigent inter se, cui eorum teneatur aduocare, ostenditur. 3.333.36
Salarium in propria causa non meretur aduocatus, nisi petat tanquam damni, & interesse. 37
Salarium aduocati potest quis petere, quamuis cum habeat gratis. 38
Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis sit soluendum, ostenditur. 39
Salomon Corcosus Hebraeus à Gregor. XII. baptizatus, & honoribus decoratus. 1.111.11
Salomonis Regis iudicium pro cognoscendo matre ex duobus infantem postulantibus refertur. 3.63.110
Salutem operatur moderata resectio. 1.73.4
Salutationes in Ecclesia permitti non debent. 2.304.26
Sancti qui non sunt, sancta tractare non possunt. 2.264.9
Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent. 1.8.7
Sanctitas hominis & cum ipso ore concordia ad prædicandum munus exercendum requiritur. 1.96.19
Sapientiam inuit sobrietatis. 1.73.35
Sardis an vero Corfica dicatur Primas Pisanus Archiepiscopus, ostenditur. 1.152.12
Sartoris Monasterij monasteria intrare non possunt. 3.472.16

S C

Schedula pura & simplex ostensio secretò facta ab aliquo ex electoribus non tollit, quin electio subsequens immediate sit secreta. 3.151.19
Schisma iei in Patriarchalibus prouinciis degenerat audent usendopatriarchas de facto eligere. 1.24.41
Scholares & Castellani etiam decenniali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finito studio decenniali tempore, & maiori commorari sint. 2.107.20.30
Scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij conuerti. 2.155.32
Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loco studij, si in eo domicilium non habet. 2.408.18
Scholares quoad sacramenta confessionis & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci in quo reperiuntur. 2.419.5
Scholares in Ecclesiis Cathedralibus, non gaudent eisdem priuilegiis, sicut studentes in studiis publicis, & Academicis. 3.141.25
Scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij conuerti. 3.371.38
Scholaris si locauerit fructus sui beneficii, vt possit in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si intra locationis tempus decedat, successores in illo beneficio tenebunt stare locatarii. 3.307.9
Scholasticorum priuilegiis non gaudent, qui non student, & scholas non frequentant, nec absentes causa studij fructus suorum beneficiorum percipiunt. 3.141.24
Scholastica conferenda est Doctori, vel Mag. Stro, aut Licentiaro in Theologia, vel iure Canonico, autis prouiso est nulla. 3.199.62
Sciens non praesumitur quis nisi probetur. 2.20.4
Scientes praesumuntur à vitis abstinere. 2.406.3
Scientia inflat non quidem suo, sed hominum vitio. 1.94.8
Scientia vera afficit, non extollit. 1.94.9
Scientia sine charitate inflat. 10
Scientia quæ requiritur in maioribus Ordinibus iniciandis, ostendatur. 2.260.9
De Scriptura sacra.
Scripturas sacras, & Canones scire, omnibus Episcopis, & Sacerdotibus decens est, & necessarium. 1.94.4
Scripturæ sacre lectio quas vultitas afferat, ostenditur. 5
Scripturam sacram docentes in scholis publicis, & discipulis qui in illis student, priuilegiis omnibus de perogatione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia fruuntur. 3.140.18
Scripturam sacram docentes, & ius Canonium, tunc percipiunt fructus præbendarum suarum, cum conducti, seu salariati docentes, aut ratione stipendij, seu cathedrae, quam habent. 3.142.27
Scripturam

Index Rerum,

Scripturam sacram docentes quoad privilegium percipiendi fructus non habent ullam temporis determinationem, sed eo gaudent, quando docuerint. 32

De Scriptura publica.

Scripturas, vel nuncios alicui Cardinali in Conclavi existentis mittens, vel cum eo secretè loquens. 3.31.201

S E

D Sebastianus de Mattos de Noronlia suæ Ecclesiæ ius acerrimè defendit. 3.166.85

instituentium, & gubernandum, ostenditur. 3.319.1

S I

Simoniam committentes in Ordine, beneficio, vel Religione

& Verborum.

nis ingressu, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.19.104

S O

Sobrietas, & temperantia.

Sobrietas inuat sapientiam. 1.73.3

Pœnæ contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. infligæ non comprehendunt exercentes vitium bestialitatis. 22

S P

Spollantes clericos, &c. beneficiis pro eo quod nolunt eligere eum pro quo ipsi rogantur. 3.31.202

S T

Status quæstio inducit capitalem inimicitiam. 2.444.13

Index Rerum,

Statutum dicitur contra ius Canonicum quando aliquid contra aliquem Canonem, vel legem Pontificiam disponit. ibid. Statuta prater ius potest Episcopus condere. ibid. Statutum factum a Capitulo circa rem licitam, & confirmatum ab Episcopo est validum. ibid. Statuta, seu ordinationes aliquas licitum est Episcopo in diocesana Synodo condere. 3.403.23 Statutum Episcopale extra territorium suum, delinquentem non ligat. 3.404.28 Statuta, quae condit Episcopus, non debent contraire sacris Canonibus. 29 Statutum in praedictum Ecclesiae valet in quarendis, quando laici non odio Ecclesiae, sed bono zelo faciunt. 3.416.53 Statutum, editum, seu quodlibet aliud praescriptum Archiepiscopi concedentis, aut iubentis, ut subditi Episcoporum suffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis suis causis in prima instantia, accedant, est nullum. 3.586.7 Studentes, ut percipere possint fructus praebendarum, & beneficiorum suorum in absentia, litteris operam dare debent in studio generali, seu celebri universitate. 3.141.21 Studentes ius Canonicum eodem privilegio gaudent, quo sacrae Scripturae operam navantes. 26 Studiorum rectores, & alij Episcopis inferiores doctorandi facultatem habentes, qui aliquam ad gradum Doctoratus promouent priusquam Fidei professionem emittat. 3.36.252 Studium generale dicitur illud, quod est erectum, & institutum per Papam Regem, seu Principem. 3.141.21 Studiorum causa nullus potest abesse, nisi de licentia sui Praelati, etiam si quis obtinuerit indultum a Sede Apostolica. 3.142.18 Studiorum causa absens, vide Absens. S V Subcollectoris Apostolici officium exercens a residentia Parochialis non excusatur. 3.95.88 Subcollectorum beneficia impetrans ut reserua, sufficit probare subcollectionem, aduersario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum sit praesumptio de unitate. 3.167.117 Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reseruata sunt, etiam si ibi sit Collector generalis. 118 Subcollector vnus si sit in ciuitate, & alius in diocesi, neutrorum beneficia comprehenduntur sub reseruacione regulae quintae Cancellariae. 119 Subcollector vnicus debet tantum esse in tota diocesi cum suis ciuitatibus, ut eius beneficia reseruata conseruentur. 3.168.180 Subcollectorem secundum deputando quis primum tacite reuocare videtur. 122 Subcollector debet esse Canonicus Ecclesiae Cathedralis, vel alias in dignitate Ecclesiastica constitutus tempore deputacionis. 126 Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo. 3.300.28 Subcollectoria non requiritur, ut probetur per scripturam, sed sufficit dictum vnus testis cum aliquibus aduoculis, nisi ageretur de probanda facultate, ut soluere debent caute soluant. 3.168.124 Subcollectoria ad effectum probandi reseruacionem non probatur per testes de communi reputatione, & publica voce & fama. 125 Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur. 2.258.1 Subdiaconatus inter Ordines sacros numeratus fuit a constitutione Gregorij atque Urbani. 2 Subdiaconatus materia est proprie Calix vacuus etiam non consecratus cum patena. 3 Subdiaconatus Ordo & alij minores vna eademque die sine Papae licentia conferri non possunt. 4 Subdiaconatus de essentia, ut substantia non est continentia, sed tantum accidens ex statuto Ecclesiae. 2.264.21 Subdiaconatus Ordo alicui ante 22. annum inchoatum dari non debet. 2.265.1 Subditos obsequens amor Principis, & non terror facit. 1.12.12 Subditus Episcopo dicitur, quis efficitur quo ad Ordines suscipiendos in qua beneficia habet. 1.116.42 Subditus, & diocesanus Episcopi repliciter quis fieri potest, ratione scilicet originis, vel domus, vel beneficii. 2.205.1 Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij a Coluere ab occultis delictis, sufficit, quod illi subdantur, quoad solum

conscientiae forum. 2.419.2 Subditos ditioni Ecclesiasticae, qui homicidas, grassatores, & damnatos criminis capitali exiles receperit, aut recipi permiserit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.26.157 Subditis praecipiens ne praestent obsequia Ecclesiasticis, incurrit excommunicationem nemini reseruata. 3.32.212 Subditos Ecclesiae Rom. ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptos, ut quis per praescriptionem dicitur, quae requiratur. 3.522.15 Subditus Ecclesiae Romanae, & ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptus, ut quis per praescriptionem dicitur, quae requiratur, ostenditur. 3.606.15 Subrogatio in iudicibus defuncti spectat ad Papam. 3.156.48 Subsidium an solui debeat de bonis relictis pro capellanis non colligi, remissum. 3.381.48 Subsidij Hispanici prima concessio de trecentis millibus ducatis auri. 3.384.56 Subsidij Hispanici secunda concessio. 57 Subsidij Hispanici concordia inter vniuersum Clerum Regnorum Castellae, & Legionis & Regem Catholicum inita. 59 Substituere alium Vicarium generalis Vicarius non potest nisi Episcopi specialis licentia procedat. 3.123.99 Substituendi ab Episcopo facultatem habens Vicarius non potest facere alium Vicarium, nisi substituat ad modicum tempus. 100 Substituere non potest Vicarius Episcopi, nisi in mandatis substituendi facultas concedatur. 3.132.177 Substitutus a procuratore dato ad praesentandum, non potest nec patronum, nec suum principalem praesentare. 3.271.89 Successionem inter, quae sit Petro, & eam, quae Apostolis, discrimen constituitur. 1.6.35 Successio in iure patronatus haereditario iure delata datur in stirpes, & non in capita. 3.269.70 Successores D. Augustinus ac B. Valerius sibi elegerunt ex concessione Rom. Pontificis, ut aliqui putarunt, vel melius secundum alios solum successores solum non elegerunt, sed possunt personas a se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit. 1.18.41 Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenit, reuocare. 2.319.49 Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit. 3.382.54 Successor Episcopi non tenetur stare locationi praedecessoris, nisi tribus concurrentibus, primo, quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiae, secundo, quod sit facta pro utilitate Ecclesiae, tertio quod pecunia sit conuersa in utilitatem Ecclesiae. 3.406.1 Successor in beneficio tenetur stare locationi, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos, eo adiecto, ut illis durantiibus conductor a nemine molestaretur. 2 Successor in beneficio tenetur stare locationi pro anno incepto. 3 Successor in beneficio tenetur stare colonis existentis loci consuetudine. 3.407.4 Successor in beneficio recipiendo pensionem, videtur conficere locationi pro anno, pro quo illam recipit. 8 Successor in beneficio obligatur ad solutionem pensionis, non solum in futurum, sed etiam in praeteritum pro terminis decursis. 3.564.3 Successor in Episcopatu tenetur ad pensiones decursas, & non solutas tempore praedecessoris, quando constat de diligentis factis per pensionarium contra praedecessorem. 3.565.9 Ex quibus autem probentur huiusmodi diligentiae. 10 Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiscopis sunt subiecti non ita eorum subditi, exceptis casibus iure speciatim expressis. 1.33.13 Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione aliteris suffraganei, tenentur accedere. 1.169.7 Superbia omnium scelerum proceratrix ex nimia pecunia auaritia, & copia nascitur. 1.106.5 Superhumeralis in Episcopis quid significet, ostenditur. 1.65.7 Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assidue instruit. 1.67.18 Superiores seu Conuentuales Religionum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa in d.c.8. 2.421.18 Superiores quorumcunque Ordinum & Religionum non re-

& Verborum.

mittentes causas ad officium inquisitionis spectantes, incurrit excom. Papalem. 3.27.170 Superiores, quibus cura Monasteriorum Monialium incurrit ea in casibus non necessariis ingredientibus. 3.37.261 Superior ordinarius, eorum quo fieri potest libera resignatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia. 3.242.2 Superior non potest suis censuris subditos extra diocesim existentes ligare. 3.430.74 Superiores Regulares tantum possunt concedere facultatem intrandi septa monasterij Monialium ipsis subiecta. 3.469.41 Superiores cauere debent, ne renunciaciones admittant, nisi antea sibi consulerit resignantem habere, vnde commode possit sustentari, quo non perquisito si acceptauerit, non dubitatur validam esse, sed ipsi tenentur eidem ministrare alimenta. 47 Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinarij potestate, ea omnia exercere possunt in suos, quae Episcopi in subditos. 3.489.4 Superiores Regulares non possunt hodie iudicare suos subditos in causa haereticis, sed tenentur eos denunciare Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis. 3.497.57 Vide Episcopus. Supplicatio quae dicitur. 3.64.122 Supplicatio non datur de sententia Vicarij ad Episcopum, nisi in restitutionis remedio suam fundet intentionem. 3.119.49 Suppressio praebendarum tenuium facere non potest Collegiata Ecclesiae Praelatus, licet sit exemptus, & Ecclesiae insignis. Collegiata insignis quae dicitur, ostenditur. 3.236.3 Suppressio tituli nunquam fieri debet, nisi redditus Ecclesiae diminuti probentur. 3.237.5 Suppressio & extinctio alicuius dignitatis, vel praebendae non potest fieri ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiam si eaderet in utilitatem Capituli. 9 Supprimere praebendas in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus quando possit Episcopus, ostenditur. 3.236.1 Capitulo Sede vacante non licet suppressio portionem vigore Concilij 24. de reformat. cap. 15. 3 Supprimere potest Episcopus cum consensu Capituli praebendam, & applicare singulis Canonicis, vel singulis de Capitulo. 3.237.10 Praelati seculares iurisdictionem habentes quasi Episcopalem non possunt suppressio eius beneficia etiam in casibus in quibus Episcopi possunt in sua diocesi. 11 Vicarius Episcopi, seu Capituli Sede vacante non potest suppressio aliquod beneficium etiam in casibus. 12 Praelati Regulares suppressio non possunt beneficia Regularia suarum Ecclesiarum. 73 Collegiata in Ecclesia si suppressio aliqua praebenda ultra consensum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipsius collegiatae, ostenditur. 3.238.14 Redditus praebendarum, seu beneficiorum, cum eorum aliqua suppressio datur, quomodo taxandi remissum. 15 Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omitteret, peccabit grauius. 2.359.33 Susceptores in Baptismo non nisi baptizari, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam uncti esse debent. 34 Susceptor vnus in Baptismo adhiberi debet, vel ad summum duo, vnus scilicet vir, vnaque femina. 2.360.40 Episcopus non potest dispensare, ut duo viri, vel duae feminae simul suscipiant. 41 Viri duo, quorum vnus sit procurator viri, & alter mulieris possunt baptizatum de sacro fonte suscipere. 42 Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad superiores non peccat. 2.233.20 Suscipientes in cinctibus diuersarum linguarum eorum regimen, qui sunt linguae suae priusquam suscipiant a proprio Episcopo in coadiutorium suum. 3.50.194 Suspectus recitari potest Vicarius ex suspicione Episcopi. 3.127.149 Suspecto Vicario Episcopi quando censetur ipse Episcopus suspectus, & eorum quo causa suspicionis cognosci debeat ostenditur. 3.128.150 De Suspensione. Suspenditur a Pontificalibus Episcopus, qui aliquid recipi in collatione, aut alia prouisione, seu admissione beneficiorum a prouisis auctoritate Ordinaria, vel Apost. 3.536.55

Suspenditur, vel potius interdicitur ab ingressu Ecclesiae Episcopus, si non faciat comburi libros Talmud. 56 Suspenditur Episcopus a beneficiorum, & officiorum collatione, praesentatione, confirmatione, & institutione, donec, &c. 57 Suspendio attentata Bulla Pij I. incurritur ab eo, qui minores Ordines sine licentia proprii Episcopi suscipit. 2.226.11 Suspendio non incurritur, quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprii licentia. 13 Suspendionem non incurrit ordinatus ante legitimam gratiam inculpabiliter. 2.265.17 Suspendio quam contrahit promouens carentem aetate non incurritur. 2.267.8 Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis, ostenditur. 9 Ab ista suspensione nullus praeter Papam dispensat. 15 Suspendio nulla incurritur cum adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit. 2.284.59 Suspendionis poena triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium. 2.389.162 Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit praedictam suspensionis censuram. 163 Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendaturque iterum triennio, an post triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori. 164 Suspendionis poena ab officio & beneficio lata non infigitur ipso iure. 2.392.188 Suspendio non incurrit ab executione susceptorum Ordinum praenotus per factam, & ministrando sic irregularis. 2.467.1 Suspendio, quae incurritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, an impedit solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius alicuius impedimentum simpliciter, ne ad eum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos rite suscepit. 2.469.10 Suspendio, quam incurrit Conseruatores excedentes suam iurisdictionem, non tantum est ab officio muneris Conseruatoris, sed etiam ab officio clericali, non tamen a beneficio. 3.510.49 Suspensionem non incurrit Episcopi, nisi eorum specialis, & expressa fiat intentio. 3.537.1 Suspensionem incurrit Episcopus ordinans, etiam in propria diocesi alienum non subditum sine testimonio sui Ordinarij. 8 Suspensionem incurrit Episcopus etiam ignoranter consecratus ab aliqua censura iurisco non tolerato. 3.536.41 & non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis processum, & personam electam. 44 & subiectus laicis bona immobilia Ecclesiarum sibi commissa sine licentia Capituli, & Sedis Apost. nisi modo & casibus a iure permissis. 45 & usurpans sine titulo bona dignitatum Ecclesiarum vacantium, & ad ipsarum curam pertinentium. 46 & si est concubinarius, & a Synodo admonitus non emendauerit. 58 & negligens procedere contra simoniacos. 40 Doctorando non recipiendo prius iuramentum, &c. 51 & aliis casibus, num. seqq. Suspendes a Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quae sunt sibi alijs, ut Pontifici permissa, & a dependentibus ab eis. 2.215.3 Suspendus a Pontificalibus potest baptizare, Confessiones audire, Missae sacrum facere. 4 Suspendus a Pontificalibus Missam priuatim celebrare non prohibetur. 5 Suspendus a Pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis. 2.217.19 Suspendus a iure tam ab officio, quam a beneficio, neque beneficia adipiscitur, sed illorum est incapax, prouisione ei facta est nulla. 2.226.14 Suspendus a iure tam ab officio, quam a beneficio ipsorum beneficium impetratis ante suspensionem, nisi steterit voluntate saltum per annum in suspensione, vel ministrando fuerit irregularis. 15 Suspendus a iure ab officio & beneficio, nequit beneficia consequi. 21 Suspendus impeditur ea exercere, quae ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendunt. 2.207.12

Index Rerum,

Suspensus an sit ipso iure promotus, & promotus extra tempora. 2.271.9
 Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis sit. 10
 Bulla Pij II. refertur. 11
 Suspensus ob casus in d. Bulla comprehensus, non possunt beneficia conferri. 2.272.12
 Bulla Pij I. semper fuit observata, à Clem. VII. & S. D. Paulo V. confirmata. 13
 Suspensus per constitutionem Pij II. an ab alio, quam à Papa absolui possit. 14
 Resoluitur negatiue, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta. 17
 Suspensus si et ordinatus ab Ordine suscepto, & ordinator à collatione per triennium, si conueniant super non pendendis postea alimentis, vel rebus donatis pro titulo suorum Ordinum. 2.292.28
 Suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clandestino, non est suspensus à beneficio. 2.390.165
 Suspensus, eo quod nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari. 2.424.38
 Suspensus ob receptionem Ordinum sine litteris dimissoriis si sit occultus potest ab Episcopo dispensari. 39
 Suspensus est ipso iure promotus ante legitimam aetatem. 2.561.10
 Suspensus non remanet ordinatus ante legitimam aetatem bona fide testimonio suorum parentum. 10
 Suspensus inuitus, siue ab officio, siue à beneficio, recuperat quotidianas distributiones. 3.106.175
 Suspensus non potest eligi, nec presentari ad beneficia. 3.272.98
 Suspicio propter quam Vicarius Episcopi est recusatus, si tangeret etiam Episcopum, tunc suspitionis causa non cognoscitur coram Episcopo, sed Episcopus eorum cognitionem alicui alteri confidenti committit. 3.128.150. vers. nota.

S Y

Syluestrinorum Ordo ab Episcoporum iurisdictione immunem, & exemptam reddidit Innocentius IV. 3.490.12. vers. Syluestrinorum
 Syndicatum stare tenetur Vicarius Episcopi sede vacante finito officio. 3.133.181
 Syndicatum stare non tenetur Vicarius Episcopi. 183
 Syndicum ut faciat quoriam potest Archiepiscopus Episcopum compellere. 1.69.13
 Synodum diocesana congregare citra speciale mandatum non potest Vicarius generalis Episcopi. 3.124.103
 Synodus est triplex, generalis, scilicet, provincialis, & diocesana. 3.401.1
 Synodus semel in anno in sua diecesi quilibet Episcopus convocare potest, vel saepius, ubi necessitas postulat. 2
 Synodus per alium potest Episcopus iusto aliquo impedimento detentus congregare. 3
 Vicarius generalis Episcopi Synodum diocesana congregare potest speciatim Episcopo id ei mandante. 4
 Synodum congregare potest electus & confirmatus in Episcopum, nondum tamen consecratus. ibid. vers. potest.
 Synodus in Ecclesia celebrari consuevit, sed potest etiam extra, & in loco privato. ibid.
 Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diocesana Synodum venire. 3.402.5
 Rectores parochialium nullius diocesis tenentur accedere ad Synodum viciniorem. 6
 Monachi & Praelati mendicantes, quorum Ecclesis cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum. 7
 Exempli omnes, qui aliis cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur. 8
 Abbates exempti, & qui interesse debent Synodo, quo amictu, & ornamentis vti debeant, remittuntur. 9
 Libertas non veniendi ad Synodum an praescribi possit, remittuntur. 10
 Capitulum Ecclesiae Cathedralis de necessitate debet inuocari ad Synodum, cuius pars tantum debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiae. 11
 Capitula Collegiarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum, sunt vocanda. 12
 Synodus diocesana intimanda est in tempus, quo ieiunius, & deuotionibus, seu celebrationi praecipuum solemnitarum non vacatur, neque graui hinc, & inde temporibus ad itinerandum periculosis. 3
 Synodo diocesana est facienda electio consulum Theol.

logorum, & in vtroque iure Doctorum promotoris, & Notarii, siue Secretarij Synodi. 14
 & Notarij Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legi. 15
 & declaratur praerogantiam à sedendo nullum praedictum futurum sedentibus operari. 1.403.16
 & professio fidelis, ac decreta Concilij Trid. de residentia intelligibili voce leguntur. 17
 Examinatores ad minus sex eliguntur, qui promouendos ad beneficia curata examinent. 18
 Assignantur personae aptae, ad minus quatuor, quibus causa in partibus delegandae committantur. 19
 & prouidetur ubi Milliarum celebrandarum tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit. 21

T A

Talea clericis imponentes, & clerici illas soluentes incedunt in excommunicationem Papalem. 3.17.92
 Talem, quamuis excludat ad omnes casus praeter expressos, non excludit tamen casus similes. 3.464.19
 Taurorum agitationes permittere. 3.37.260

T E

Tà Temore praesumpserit, dolum, ac temeritatem significant. 2.268.18
 Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit. 19

Exempla Temperantiae.

S. Augustinus quantum temperantiae studium habuerit, ostenditur. 1.75.14
 S. Fulgentius Ruspenis Episcopus, nec in morbo quidem affectus, carnis, vel vini vltum admisit. 15
 S. Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum B. Martini. 16
 S. Ioannes Chrysostomus, S. Basilus, S. Ambrosius, & S. Thomas Cantuariensis temperantiae studium coluere. 17
 Eremitae antiqui tenuissimo victu vti fuerunt. 10

Temporum diuersitas non mutat fortunam pauperum, aut mores hominum. 1.82.22

Tempus trimesse infra quo tenentur Episcopi suscipere munus consecrationis, exorditur à die confirmationis. 2.194.40

Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod sit. 2.243.21

Tempus matutinum non est de substantia collationis Ordinum. 2.261.15

Tempus praestitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum. 2.271.8

Tempus semestris ad conferendum beneficium competit Episcopo. 3.123.1

Tempus quindecim mensium est breue ad effectum vt reprobatus in examine possit medio tempore, ita eruditus fieri, vt postea in alio examine approbationem mereatur. 3.204.91. vers. nec subsistit.

Tempus immemorabile probari potest memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore testis deponat secundum auditum & famam. 3.265.36

Tempus datum ad presentandum est continuum, & currit diebus feriatis. 3.275.127

Tempus patronis ad presentandum concessum incipit currere secundum veriorum opinionem à tempore sortae vacationis. 3.276.139

Tempus quantumcumque scienti non currit tempus quatuor mensium ad presentandum in beneficiis. 137

Tempus ad presentandum in beneficiis non currit absenti, vel impedito. 138

Tempus ad presentandum quando lite pendente super iurisdictione patroni presentare contententibus currat ostenditur. 139

Tempus datum ad presentandum potest Ordinarius in sui praedictum prorogare, non tamen abbeniare. 3.277.143

Tempus à iure praefixum non designatur habenti instituire, infra quod faciendae sit institutio. 3.284.191

Tempus certum per superiorem assignari potest habenti instituire, infra quod si non instituitur potest illum compellere. 193

Tempus à iure, vel ab homine praefinitum non currit ignoranti, & legitime impedito etiam data culpa ex parte impediti. 3.350.22

Tempus intra quod tenetur haeres defuncti voluntatem exequi, potest à iudice restringi. 23

Tempus inutile ab vili inseparabile dicitur quando constituerit contrahentes ad minus tempus non esse contracturos. 3.411.12

Tempus

& Verborum.

Tempus licitum ab illicito separari dicitur, si ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos. 15
Tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis. 3.451.24
Tempus semestris quare potius, quam aliud ad prouidendum de beneficiis in inferioribus concessum fuerit Ordinariis collatoribus, remittitur. 3.592.41
Tempus ad conuincendam eligentium, seu collatorum negligentiam praefixum non computatur, nisi à die notitiae vacationis. 42
Tempus à lege, vel ab homine praefinitum in dubio dum aliud non appareat, intelligitur continuum. 3.573.43
Intellige, vt
Tempus ad prouidenda beneficia praefixum datur in odium negligentium. 45
Tempus conferendi currit ab eo tempore quo Episcopus potuit, vel scire debuit vacationem. 46
Tempus ad conuincendam eligentium, seu collatorum negligentiam non currit legitime impeditis, intelligitur vt ibi. 3.594.49
Tempus ad conuincendam collatorum negligentiam statutum non potest per superiorem actari. 50
Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede vacante vicarium constituere, non currit, nisi à die scientiae translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam. 3.131.64
Termino elapso per editum ad examen constituto nullus est admittendus, quod limitatur certis in casibus. 3.197.46
Termino elicti tractato omnes, qui descripti fuerint ab examinatore in Synodo diocesana deputatis, examinari debent. 47
Terminus duorum mensium datus ad faciendam Fidei professionem non currit priuilegio, qui non accepit professionem quamuis per eum sit quominus illam accipiat. 3.214.25
Terminus in edicto propositus ad denuntiandum, non opponitur ad finiendam obligationem denunciandi, sed ad eam sollicitandam. 3.430.75
Non denuntians intra tempus praescriptum in edicto, tenetur elipso eo tempore denuntiare. 76
Terminus in monitorio praefixus ad prorogari potest. 77
Monitoria haec non dicuntur statuta, sed mandata generalia. 3.431.78
Territorium habet Episcopus. 3.554.4
Terminum dicitur à terendo. 8
Terre decimarum Regibus Catholicis concessarum quando eis solui non possunt, & quomodo hodie persoluantur. 3.585.70 & seqq.
Testamentorum pias voluntates solus ipse Papa commutat. 1.941
Testamenti executio tam ad pias, quam ad non pias causas, cogente herede intra annum adimpled' efuncti voluntatem, deuoluitur ad Episcopum. 3.343.15
Testamenti executio non impeditur ante aditam hereditatem. 3.350.21
Testamentorum executores an & quando possint esse Regulares, remittuntur. 1.353.36
Testamentum an ante professionem factum subsecquenti professione rumpatur, & an ante professionem possit esse reuocatum, ostenditur. 3.443.13
Testandi facultatem amittunt sodomitae, & etiam non condemnati, ac post mortem opponatur. 2.457.9
Testandi licentia concessa Episcopis, vide Licentia.
Testari non possunt beneficiarij ex fructibus suorum beneficiorum, quia à lege canonica prohibentur. 3.543.5
Testari de acquisitis in iure beneficiorum potest beneficia, de consuetudine totius Hispaniae. 6
Testari de acquisitis in iure Episcopatum, quare non valet Episcopi sicut Clerici a tenent à consuetudine Hispaniae, ostenditur. 7
Testari de patrimonialibus, & de bonis, quae suo labore, & industria acquisiuit, valet Episcopus. 3.543.10
Testari non potest Monachus in Episcopum promotus. 3.547.18
Testator fundans Capellam, non potest illam eximere ab Episcopi potestate. 3.334.9
Testator si capellam instituit eo adiecto, vt presentati institutio apud Episcopum non permaneat, an adhuc Episcopus se valeat intromittere. 3.282.186. vers. vtum.
Testator si velit pro salute animae suae pie relinquere incertum heredem veluti pauperes Christi, aut miserabiles personas, valida erit huiusmodi dispositio. 3.352.31. vers. secundum.
Testatoris mandata exequi non solum potest, sed etiam de praeprio tenetur Episcopus. 3.352.26
Testator non potest prohibere ne Episcopus data heredis, vel executoris negligentia valeat se intromittere. 3.352.27

Testator prohibere potest ne executores, rationes reddere compellantur. 28
Testator fundans capellam non potest eam eximere ab Episcopi potestate. 29
Testator potest pro salute animae suae relinquere incertum heredem. 3.353.34
Testator quando mandat bona sua distribuere inter virgines maritandas, non poterit executores, ea erogare in virgines ingredientibus monasterium. 3.359.26
Testator si reliquit legatum Episcopo pro anima, Ecclesiae, non personae relicta praesumitur. 3.554.8
Testator cum intendat potissimum animae suae consulere, intendit quoque Ecclesiae relinquere, absque personarum respectu. 11
Testator stricta amicitia legatario coniunctus, quamuis sub nomine appellatiuo legatum relinquat, personae legasse intelligitur. 3.554.14
Testator si iusserit certam quantitatem expendi singulis annis inter pauperes, seu ad virgines maritandas, possit executor totam quantitatem in simul primo anno expendere, ostenditur. 3.559.25
Testator si reliquit legatum Episcopo pro anima, Ecclesiae, non personae relicta praesumitur. 3.558.8
Testator cum intendat potissimum animae suae consulere, intendit quoque Ecclesiae relinquere absque personarum respectu. 11
Testator stricta amicitia legatario coniunctus, quamuis suo nomine appellatiuo legatum relinquat, personae legasse intelligitur. ibid.
Testimonium forens non iuratus si falsum dicat, ordinaria plebendus est poena. 3.332.6
Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de praedictis tertij non testatur. 2.334.7
Testes quantum fieri potest ad concordiam sunt reducendi. 2.377.77. vers. fuit.
Testium duorum, vel trium praesentia vltra Parochi assistentiam necessaria est, ad validè matrimonium contrahendum. 2.385.37
Testes in matrimonijs necessarij possunt esse quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, foeminae, aut infames. 138
Testes huiusmodi non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes, ac per violentiam praesentes. 139
Testis falsus vt aliquis dicatur, falsique poenam incurrat, quae necessaria sint. 3.532.3
Testis à iudice legitime interrogatus de veritate dicenda non solum falsus est si falsum dicit, sed etiam si veritatem celat scienter in damnum proximi. 24
Testes in matrimonio non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes ac per violentiam praesentes. 2.386.139
Testis absque citatione partis in crimine Sodomitae recipi potest. 2.449.19
Testibus singularibus deponentibus de actibus singularibus cum alijs aduinculis proceditur in Hispania contra Sodomitas ad poenam ordinariam. 20
Testis, qui interrogatur de aliqua re sibi commissa sub sigillo secreti, quando teneatur reuelare factum occultum. 3.533
Testium attestaciones in actis redactae censentur authenticae scripturae, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni Concilij sess. 25. de reformat. cap. 9. 3.263.26
Testes ad probandum tempus immemorabile debent esse facti aetatis 14. annorum. 3.265.37
Testes si non sunt citati, conceduntur monitoria si est datus terminus in causa. 3.423.16
Testes qui monitorijs excommunicationis impulsj veniunt testimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, ostenditur. 3.424.54
Testis qui monitorijs excommunicat. impulsj veniunt testimonium veritatis dicturi, tenentur in scriptis reuelare, & propalare quicquid sit. 35
Testibus fides non adhibetur in his, quae excitati litteris monitorialibus de posuerunt in Curia Ecclesiastica. 2.425.36
Testes diligenter examinandi super miraculis Sanctorum, & de singulis circumstantiis respondere debent, & rationem reddere tenentur, & non sufficiunt singulares. 3.433.6
Testes duo legitimi legitime deponentes, & rationem reddentes sufficiunt ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum. 3.507.29
Testes septuaginta requiruntur ad deponendum Episcopum. 3.539.11

T H

Theatini exempti fuerunt à Clemente VII. 3.490.12. vers. Theatini.
Theologalis Canonicus, vide Canonici.
Theologalis praebenda, vide Praebenda.

Index Rerum,

Ablogi pariterantur Canonice in his, que pertinent ad forum conscientie, in aliis vero pertinentibus ad forum iudiciale & censuras, ac penas Ecclesiasticas Canonice Theologis praeferre debent. 2.192.31

T I

Titulares Episcopi dicuntur qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carenti, & Clero Christiano, atque etiam secularibus. 1.36.15
Titulares Episcopi quare hodie conferantur, ratio assignatur. 1.16
Titulares Episcopi dantur frequentius à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infimis, senibus, aut alia simili ratione impeditis. 1.37.17
Titulares Episcopi, & qui Episcopatu renuntiarunt sine expressa proprii Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promoveri, etiam si in loco nullius Diocesis sedem sibi eligant. 18
Titulares Episcopi, qui à sedibus suis proteotia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diocesim cum Christiano populo & Clero, cum iurisdictionem teneant, ea in aliena Diocesi in subditos suos uti possunt, ac eis Ordines conferre. 19
Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur. 20
Titulares Episcopos infidelibus idololatriis, vel hæreticis quomodo sumus Pont. constituere possit, ostenditur. 1.13.47
Titulares Episcopi si aliquem promoveant ad quemcumque Ordinem sine licentia proprii Episcopi, sunt ab exercitio Pontificali per annum suspensi. 2.215.1
Titulares Episcopi conferentes Ordines, aut primam tonsuram alicui non habenti literas dimissorias incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus. 3.527.14
Titularis Episcopus Pontifici acquiritur. 3.547.19
Titularis an, & quando teneatur ad pensiones decursas pro tempore, quo meritus fructus percipit. 3.561.15
Titulus non requiritur ad minores Ordines. 2.277.3
Titulus huiusmodi requiritur, quotiescunq; Clericus secularis Ordines sacros procurat suscipere, secus verò si regularis professus. 4
Titulus ad Ordines requiritur, non solum sufficiens pro victu, sed etiam ad honestè viuendum. 2.128.9
Titulus coadiutorie cum futura successione est sufficiens ut quis ad sacros Ordines promoveatur. 2.279.23
Sic etiam ad titulum beneficii consistentis in distributionibus quotidianis. 24
Titulus Vicarie temporalis, vel de futuro, vel futuri in aliqua Ecclesia non sufficit ut quis possit ordinari. 25. & seq. Vide *Parrochiam*.
Titulum probare, & ostendere tenetur possessor etiam pacificus. 3.180.23
Tituli beneficiorum Ecclesiasticorum non acquiruntur prescriptione. 225
Tituli suppletio nunquam fieri debet, nisi redditus Ecclesie diminuti probentur. 3.237.5

T O

Tolerantiam statum cum vitatur verbo *progenie*, non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta. 1.116.46
Tolerantiam Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur. 1.153.13
Tolerantiam Archiepiscopus ex privilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prerogative veris Patriarchis concessis. 14
Tolerantiam Concilium, vide *Concilium*.
Tolerantiam veris Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cepit nominari. 1.153.17
Tonsor ad emittendum sanguinem qualiter Monialium monasteria intrare possit ostenditur. 3.472.54
Tonsuram si invito homini conferat Episcopus, ipso iure suspensus. 3.531.3
Tonsuram si Episcopus infanti præsumat conferre, per annum ab eius collatione suspenditur. 4
Tonsuram si Episcopus conferre præsumat homini alienæ diocesis sine licentia sui superioris, ab eius collatione per annum suspenditur. 7
Tonsuram conferens coniugato non ingredienti Religio-nem, suspenditur per annum ab eius collatione. 3.532.10

T R

Traductio sponde ad domum mariti cum solemnibus apparatu, non efficit hodie matrimonium, nisi in traductione ipsa nuptus consensus coram Parocho, & testibus exprimat. 2.387.150
Transactio venit appellatione alienationis ex parte remittentis. 2.287.80
Transactionis pensionis casum quando comprehendat di-

spensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reservatas. 2.479.16
Transactio potest absque solemnitatibus fieri super aliqua re Ecclesiæ, cuius possessio non sit penes ipsam. 3.418.63
Transactio valet de decimis futuris facta cum assensu Episcopi, si pro decimis compensetur Ecclesia in aliis rebus. 3.570.18
Transformari coactus propter aliquod verisimile periculum, ab habitu decenti excusatur. 2.229.18
Translatio quando fit de consensu ipsius translatis, iste talis sic translatus pendit statim iura prioris Ecclesiæ. 3.563.7
Translatio sine suo consensu non desinit esse Episcopus primæ Ecclesiæ. 9
Trebellianica non deducitur ex fideicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur. 3.311.53
Tribunal exigere nequit iudex extra suam diocesim, in qua haberetur ut priuatus. 3.333.8
Tribuna iuris publici sunt, & non nisi à Principe superiorum non recognoscente imponi valent. 3.369.15
Triennium in quo familiares sunt commemorandi cum Episcopis, ad effectum de quo in præfati, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus. 2.213.8
Triennium huiusmodi debet esse continuum. 9
Triennium ubi translatus fuerit à die motæ liti coram ordinario, licet partibus adire superiores Iudices, prima non finita instantia. 3.342.12
Triennium infra quod permittitur Ecclesiarum res locari est computandum ex tribus fructuum collectionibus. 3.410.4
Triennium, intra quod Ecclesiarum res possunt alienari, ad vnum, vel duos annos per statuta Episcoporum limitari valet. 3.412.18

V A

Vacantia, & Vacatio.

Vacantia Ecclesiarum dignitatibus, canonicis, aut præbendis per statum, aut consuetudinem, distributionem, & fructus mente Episcopali applicandis, aut in communem usum cedens, incidit in excom. Papalem. 1.24.139
Vacatio dicitur sedes Episcopalis donec literæ Apost. Prælati, cuius sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo. 3.130.160
Vacare apud Sedem Apostolicam quando dicatur beneficium, ut sit reservatum. 3.152.21
Vacare dicuntur apud sedem Apost. beneficia non solum per obitum, sed etiam per resignationem in illa. 22
Vacare apud sedem & vacare in Curia, an sint idem. 24
Vacare dicuntur in Curia beneficia, quando ibi priuati, aut alij vacationis modi iudicantur. ibid.
Vacare in Curia non dicuntur beneficia, iure patronatus laicorum, ut dispositioni summi Pontificis referentur. 25
Vacatio beneficii si contingat Sede Apost. vacante etiam in mensis Apost. nihilominus collatio spectaret ad Ordinarium. 3.157.62. versum autem.
Vacare dicitur beneficium per obitum habentis ius in re ad illud. 1.177.198
Vacat ita per obitum beneficium, ut si miraculosè resurgat beneficiarius, non recuperat illud. 199
Vacare ipso iure beneficia quando dicuntur. 201
Vacationis beneficii notitia præsumitur in Prælati, confiderata per iudicem beneficii qualitate. 3.184.6
Vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac distantia locorum, fama quæ constituit Episcopum in negligentia de morte beneficiati, debet esse clara, & non dubia. 7
Vacat beneficium ob delictum Rectoris, priuationem, seu depositionem inducens. 3.184.12
Vacatio beneficii propriæ, & vere per mortem Rectoris fit. 3.263.7
Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens. 9
Vacationis tempore ille habet Ecclesiæ custodiam, qui habet ius instituendi. 16
Vacationis tempore aduenientia ad futurum successorem pertinent. 3.544.8
Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius parochia sunt, vel commorantur. 2.377.72
Vagorum matrimoniis potest quicumque Parochus interesse diligenti inquisitione præuilla, & obrenta Ordinarij licentia. 73
Parochus, qui in vagorum matrimoniis prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum. 74
Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet. 2.377.75
Vaga

& Verborum.

Vestes sacre.

Vagabundi matrimonio potest interesse quilibet Parochus, etiam si coniux vnus non sit alienigena. 76
Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subacti sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur. 2.419.5
Vagabundus potest absolui à commissis alibi, etiam si in loco paratorum criminum essent referuata, si hic non sunt referuata. 3.77.16
Valdesius decipitur in annorum computatione. 1.161.45
Valedudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquatur. 3.245.34
Vallumbrosana congregatio exempta fuit ab Innocentio IV. 3.490.12. *Verf.* Vallumbrosana.
Variare non possunt patroni lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis. 3.279.162
Variare sicut non potest patronus Ecclesiasticus, ita nec eius procurator, seu cessionarius. 163
Variatio à patrono, quibus modis fieri possit, ostenditur. 3.278.158
Variatio est permessa in patronis si præsentent cumulatiue. 159
Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur Sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum, debet esse consecratum. 2.339.41

V E

Vendere prohibitus censetur prohibitus diuidere. 2.287.82
Venditio villæ, & iurispatronatus licet non valeat quoad in patronatus, valebit tamen quoad villam. 3.258.36
Veneriarum primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Gregorij in Alga apud Venetiam initium sumpsit. 1.151.7
Ventus ingluuius facillè prouocat ad luxuriam. 1.73.2
Verba erectionis quando expresse significarent intentionem esse, ut per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutum satisfieri non poterit. 2.305.30
Verba si respiciant actum præsentationis, velati, præsentetur Presbyter, tunc præsentandus debet esse actu Sacerdos, secus verò, si Presbyterum significancia prosecutionem præsentationis respiciunt. 2.307.40
Contrarium tenent aliqui resoluentes, quod si inbeatur præsentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficit, si præsentetur non Sacerdos. 41
Sed prima sententia verior, contrariisq; respondetur fundamentis. 42
Verba, in foro conscientie, sunt intelligenda, id est, in foro Sacramenti penitentiae, & in Confessione Sacramentali. 2.417.8
Verba proœmialia inducunt causam finalem. 3.226.5
Verba enunciativa in antiquis plene probant. 3.166.41
in *Vestibus* non est gloriandum, cum eas vermes & gignant, & perdant. 1.80.11

Vestes clericales.

Vestium clericalem honestas ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuersaliusque regionis. 3.217.2
Vestibus illis uti debent clerici coniugati, quibus iidem illius regionis vtuntur. 2.227.3
Vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud nostros Lusitanos censentur talares. 2.218.4
Concilium Bracharense describit modum, & formam vestium clericorum. 5
Vestes quæ cooperiunt tota genua ex consuetudine Hispaniæ debent habere clerici in minoribus. 7
Vestes debent semper deferre clerici proprio Ordini congruentes. 8
Vestes clericales contra non deferentes, quæ penæ sint impostæ. 12
Vestes clericales non tenentur deferre clerici non recipientes pensionem, & fructus Ecclesiasticos valore annuum 60. Ducatorem auri de Camera non excedentes. 13
Vestes clericales proprio Ordini congruentes, qui ratione paupertatis gestare non valuerint, non incurrunt penas latas contra non deferentes habitum clericalem. 19
Vestes breuiiores ex necessitate itineris, vel peregrinationis licitum est clericis habere. 21

Vestes Pontificales.

Vestes Pontificales & insignia quæcumque potest Episcopus gestare in locis exemptis. 3.336.25
Barbof. de Parocho.

Vestes sacre debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest. 2.336.42
Vestium sacrarum significationes, quæ sunt, remissuè. 43
Prælati Regulares, quando huiusmodi sacras vestes benedicerent possunt. 44
Vestes sacre benedictionem amittunt, & non indigent, quando ita franguntur, ut non sint aptæ ad usum, cui fuerunt destinatæ. 45
Vestitus non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex. 1.79.4
Vexandi, capiendi, seu interficiendi facultatem tribuens eorum personas, vel res, eo quod tulerint excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententiam, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.87.94

V I

Vicaria temporalis, & aliarum similium beneficiorum, seu Capellanarum amouibilia ad titulum nemo potest ordinari. 2.280.25
Vicarius perpetuum non potest vicarius ex generali vicariatus commissione conferre. 3.121.61
Vicariatus temporales, & non perpetui, quæ non dantur in titulum, non veniunt sub reservatione regulari nonæ Cancellariæ. 3.131.146
Vicaria temporalis, seu ad nulum amouibilis, non est beneficium. 147
Vicariatus perpetuus Patriarchalium vniuersarum concursu non conferuntur. 3.196.32
ad *Vicariatum* non expedit eligere extetum. 3.113.2
Vicariatus & Officialis in quo differant. 3.115.53
Vicariatus forma qualis. 3.119.56
Vicarius Episcopi temporalis est, dignitas verò Vicariatus perpetui iudicatur. 1.116.44
Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, interdicere, & communicare non præsentem Archiepiscopum. 1.170.16
Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei substitutione rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare. 17
Vicarium constituere potest Archiepiscopus cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commode regere non potest. 1.171.25
Vicarium, seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit. 1.174.60
Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato dimissorias concedere non potest. 2.219.9
Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas penas incurrat. 12
Vicarius Papæ non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri. 13
Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi confessiones aliis concedere. 2.311.8
Vicarius Episcopi potest remittere denunciations. 2.371.29
Vicarius generalis potest facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter. 2.374.37
Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest matrimonii interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere. 2.389.117
Vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est, non potest presentiam matrimonio contrahendo præstare, sed tantum Sacerdotem delegare. 2.384.20
Vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in prædictis casibus, nisi ad hoc haberet ab Episcopo particularem commissionem. 2.404.13
Vicarium deputare donec prouideatur de Rectoris, spectat ad Episcopum, in cuius diocesi Parochialis existit. 3.95.81
Vicarium qualem debeat Episcopus assumere, ostenditur. 3.112.1
Vicarius Episcopi debet habitum clericorum deferre. 3.113.5
Vicarius generalis, seu prouisor, aut officialis, iudex, & ordinarius alicuius Archiepiscopi, vel Episcopi, aut alterius personæ iurisdictionem Ecclesiasticam obtinentis in regnis Castellæ, & Legionis, nullus posthac in perpetuum esse potest, qui in aliquo saltem ex Ordinibus sacris non fuerit constitutus. 656
Vica

Index Rerum,

Vicarius foraneus qui. 3. 114. 12.
Vicarij foranei appellantur illi, qui extra civitatem in qua est Episcopi sedes, iurisdictionem exercent. ibid.
Vicarij in iure tripliciter accipiuntur. 15
Vicarij legitimi, seu nati dicuntur, qui à lege ipsa constituti sunt, veluti Archidiaconus, & Archipresbyter. 16
Vicarij datici, seu constituti Generales appellantur hi, quos Episcopus creavit, ut eius vicis gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consuevit. 19
Vicarij nati, id est, Archidiaconi, vel Archipresbyteri ordinariam habent iurisdictionem, inferiorem tantum illa, quam habet Episcopus, & ideo ab illis ad Episcopum appellatio deferretur. 20
Vicarius Episcopi foraneus delegata ab Episcopo iurisdictione fruatur. 3. 115. 23
Vicarius Episcopi generalis in civitate tantum constitutus uti foraneus regulatur. 24
Vicarij Episcopi generales ordinariam habent iurisdictionem. 26
Vicarij, seu Vicegerentes alicuius Magistratus, seu Ordinarij, sunt ordinarij iudices. 3. 116. 27. 28 & seqq.
Vicarij ab Episcopis permissione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipsis Pontificibus electi censentur. 3. 117. 40
Vicarius protinus quod ab Episcopo constituitur, accipit à lege iurisdictionem. 3. 118. 44
Vicarium generalem debet Episcopus creare protinus in illis, quæ ad suam manus exercendum pertinent. 3. 119. 54
Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in spiritualibus, & temporalibus est creatus secundam suam opinionem: sufficit tamen secundam alteram veritatem, quod constituitur in spiritualibus. 3. 120. 57
Vicario secundo creato primus censetur revocatus. 58
Vicarius constitutus ab Episcopo cum facultate, & clausula substituenti, non potest facere alium Vicarium, nisi substituat ad modicum tempus. 3. 123. 100
Vicarius generalis potest unam, vel plures causas delegare ex vi commissionis generalis. 101
Vicarius generalis ex officio potest compellere ad exequendum pias defunctorum voluntates fideicommissarios, & executores laicos. 3. 124. 105
Vicarius generalis dicitur ille, qui constitutus est cum generali potestate in loco, ubi Episcopus sedem habet. 3. 125. 127
Vicarius constitutus in una diocesi censetur etiam in altera sibi unita constitutus. 130
Vicarius Episcopi, qui est constitutus in dignitate, potest esse Papæ delegatus. 3. 126. 132
Vicarius Episcopi habet iurisdictionem rerum Ecclesiasticarum. 134
Vicarius Episcopi potest esse executor gratiarum beneficiorum, quæ expediuntur in curia Romana, & consuetoriorum. 136.
Vicarius Capituli Sede vacante potest esse delegatus Papæ, ac gratiarum beneficiorum executor. 137
Vicarius Episcopi electi, & confirmati, licet nondum consecrati, esse potest Papæ delegatus. 138
Vicarius foraneus non potest esse delegatus Papæ. 139
Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem. 140
Vicarij nominati à Prælati inferioribus habentibus Episcopalem, & ordinariam iurisdictionem, non possunt esse Papæ delegati. 141
Vicarius Episcopi ipsius Episcopi representat personam, & auctoritatem, eiusque locum tenet. 143
Vicarius Episcopi præcedit Archidiaconum, etiam si haberet privilegium obtinendi primam Sedem post Episcopum, præcedit etiam Abbatem, Archipresbyteros, Canonicos etiam Episcopos, & alios Prælatos Episcopo inferiores. 3. 127. 144
Vicarij iurisdictione ab Episcopo revocari potest. 145
Vicario Episcopi excommunicato non est excommunicatus eius subvicarius, aut successor. 148
Vicarij iurisdictione per Episcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam coepta. 3. 128. 151
Vicarij iurisdictione non solum expirat morte naturali ipsius Episcopi, sed etiam civili. 3. 129. 154
Vicarius generalis finito officio non potest procedere in illa causa, quæ sibi commissa fuit non sub nomine proprio, sed sub nomine dignitatis. 3. 158.
Forma ponitur, qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari solet. 159
Vicarius à Capitulo Sede vacante, si aliquibus non vocatis creatus fuerit, est revocandus, & Capitulum de novo congregandum ad ipsius Vicarij constitutionem. 3. 130. 162
Vicarius à Capitulo Sede vacante si Canonicus sit, & ab sit à choro, non percipit distributiones quotidianas, quamvis sit in actu exercendi officium. 3. 131. 166
Vicarius à Sede vacante constitutus debet in choro sedere in loco proprio sui canonicatus, antiquiores non præcedendo. 167
Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, Licentiatum, vel alius quantum fieri potest, idoneus, & si non esset Doctor, potest Capitulum in ipsius acta deputationis dare ei consultorem Doctorem. 168
Vicarius Episcopi ad beneplacitum potest revocari. 3. 133. 179
Vicarius à Capitulo Sede vacante constitutus an possit ab eo revocari, ostenditur. 171
per Vicarij generalis constitutionem in spiritualibus, & temporalibus non transeunt ea, quæ requirunt speciale mandatum. 175
Vicarius Capituli substituere non potest, nisi ei in mandato substituenti facultas concedatur. 177
Vicarius Episcopi Sede vacante debet habere salarium. 178
Vicarius Episcopi iam defuncti non potest petere solarium non conventum, à suo successore pro servitio præstito eius prædecessori. 3. 133. 179
Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur stare syndicatui. 181
Vicarius Episcopi non tenetur ad syndicatum. 183
Vicarij, seu Prouisores Cardinalium in eorum Episcopariis, an dicantur eorum familiares. 3. 166. 112
Vicario Parochiali simpliciter dato congrua debetur portio, nec Episcopus à principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi ad congruam portionem, & sustentationem eius necessarii. 3. 128. 26
Vicarij deputatio non est de forma concursus, & prouisionis. 27
Vicarium constituere quando debeat Episcopus occurrente Patriarchali Ecclesiæ vacatione, ostenditur. 3. 191
Vicarij deputatio ab Episcopo facienda in vacatione Parochialis Ecclesiæ, non potest impediri à colligantibus, etiam interposita appellatione ab electione Oeconomii. 2
Vicarij deputatio occurrente Parochialis Ecclesiæ vacatione spectat semper ad Episcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacante, in cuius diocesi Parochialis existit, etiam si eius institutio pertineat ac inferiori. 3
Vicarius Episcopi etiam Episcopo non impedito, potest mandare, ut coram se examen fiat. 3. 197. 41
Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam. 3. 224. 9
Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire, nisi specialiter sibi ab Episcopo committatur. 3. 231. 10
Vicarij Episcopi, seu Capituli Sede vacante non possunt suppressere aliquod beneficium etiam in casibus. 3. 237. 12.
Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes accipere, remittitur. 3. 242. 7
Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato non habet auctoritatem ad reservationem iurisdictionis. 3. 253. 33
Vicarius Episcopi, quamvis iurisdictionis donationi auctoritatem interponere non possit, hæc tamen auctoritas præstat rituum ad præscribendum. 3. 257. 25
Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & instituire presentatos. 3. 282. 181
Vicarij perpetui ponendi sunt in Ecclesiis, quæ non pertinent pleno iure ad religiosos, sed habent Episcopi institutionem; in iis vero, quæ pleno iure ad religiosos spectant, possunt ipsi ponere Vicarios ad autum

& Verborum.

sum amouibiles. 3. 283. 189
Vicarius perpetuus in quibusdamque beneficiis curatis, quæ vnita reperiuntur, Ordinarij deputare possunt ex Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 7. 190
Vicarius generalis ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus. 3. 292. 28
Vicarius in Capitulo Sede vacante uti proximior non habet potestatem visitandi Ecclesias seculares nullius diocesis. 3. 298. 8
Vicarius generalis absente Episcopo potest publicas processiones indicere. 3. 324. 5
Vicarius Episcopi, siue eius Officialis, non potest extra locum, ubi tribunal est constitutum, ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit. 3. 335. 6
Vicarius generalis Episcopi venit appellatione Ordinarij in primis instantiis. 3. 341. 6
Vicarius generalis Episcopi non potest charitativum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato. 3. 379. 12
Vicarius generalis Episcopi Synodum diocesanam congregare potest speciatim Episcopo id ei mandante. 3. 401. 4.
Vicarius generalis Episcopi an possit dare excommunicationes pro rebus perditis prætextu generalis commissionis, quaestio dubia. 3. 421. 6
Refoluitur. 78.
Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus perditis concedere non potest. 3. 422. 9
Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus perditis concedere potest. 10
Vicarius Episcopi, vel quorumcumque Prælatorum iurisdictionem Episcopalem habentes in sua diocesi, ac etiam à Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouitio disponendi de suis bonis temporalibus. 3. 442. 8
Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non potest, nisi Episcopo impedito. 3. 449. 8
Exploratio iudicialium si neutra fiat, non est professio nulla. 9
Episcopus potest antea aduocare contra Abbatissas, aliasque superiores habitum sacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales absque dicta exploratione. 10
Vicarij generales Episcoporum non possunt esse iudices consuetoriorum. 3. 504. 13
Vicarij auctoritas sufficit in compositionibus factis inter personas Ecclesiasticas super decimis in futurum soluendis. 3. 570. 14
Vicarius si contulerit beneficium indigno, non fit deuolutio, nec est Episcopus conferendi potestate priuatus. 3. 600. 88
Vicariis officium habentes, vel Præpositi seculares si ordinati non desint, incurrunt excommunicationem nemini reservatam. 3. 3. 196
Vicariis institutus ad vniuersitatem causarum, ubi est constitutus, ut possit substituere ad vniuersam Parochiam curam, potest delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum. 2. 381. 101
Vicariis alicuius Magistratus ordinarij iudices sunt. 3. 116. 67
Vicarij alterius fungens nihil proprium habet, sed delegata vtrius iurisdictione. 3. 117. 34
Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius est. 3. 118. 42
Vicualium appellatione quæ comprehendantur, ostenditur. 3. 295. 57
Vicium temeritatem Apostoli sub Christi disciplina sectati. 1. 75. 13
Vicium pauperibus dare, & viduarum, & orphanorum, ac miserabilium personarum curam pacemque gerere tenentur Episcopi. 2. 4. 27
Vicium & vestitum, quem pro se tribuit nouitius monasterio, non comprehendit dispositio Concilij Trident. sess. de Regularib. c. 6. 28
Vicium excusatur à sententia fabricationis falsæ monete causa in eius domo. 3. 57. 0
Vicium ex licentia Episcopi non possunt Monialium monasteria ingredi, ut in habitu laicali ibi permaneant. 3. 475. 67
Vicinitas & sollicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus impigro opere requiruntur. 1. 78. 16

Villaloborum familia, hunc Marchionis Astorgæ in Sede Legionensi ex privilegio Pontificio Canonici sunt. 3. 270. 75
Vimaranum oppidum quondam Lusitanicæ caput, ubi primus eius Rex natus fuit. 3. 192. 7
Vimaranum oppidum antiquissimum est. 8
Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatur. 9
Vimaranen. Ecclesia collegiata Lusitania inter omnes insignis, & antiqua est. 11
Vini potatio nimia clerico comptimenda. 1. 97. 1
Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus sempiternum comminatur exilium. 2
Vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest. 1. 98. 4
Vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo, & quæ ex alio nascantur, ostenditur. 5
Cretenses, Lacedæmonij, & Carthaginenses legem sanxerunt, ut nullus in exercituum vini potationem gustaret. 1. 99. 7
Hispani omnes, & præcipue Lusitani, præsertim dum pueri, & adolecentes sunt, ac mulieres, saltem donec viro copulentur, vini abstinentiam excolunt. 8
Vinum bibere feminis ignominiosum semper fuit. 9
Marcellus Consul Romanus uxorem suam, eo quod vinum bibisset, fuisse percussam interemit. 10
Egnatius Mecennius uxorem interfecit eo quod vinum bibisset à dolio, & à Rosulo cædis absolutus fuit. 11
à Vino abstinerere laudabile valde, tam in viro, quam in femina. 13
Vinum lymphatum vendens quas penas incurrat, remittitur. 3. 55. 59
Vinum, vetus cum multo admiscens quam penam incurrat, remittitur. 3. 56. 51
Vide Paris.
Violatores Ecclesiarum immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ hodie absoluti non possunt à Confessoribus secularibus, vel regularibus, etiam vigore suorum privilegiorum. 3. 57. 72
Vir fortis non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate. 1. 62. 24
Vir, & vxor minimè peccant suscipientes alienum puerum in Baptismo. 2. 361. 57
Vires amittit cibo multo, aut potione distentus. 1. 73. 5
Virgis qui casus fuit præcedente iudicis sententia, aut ad trimeses damnatus, & in eis steterit, ad Ordines promoueri non valet. 2. 455. 15
Virgines benedicere & consecrare est solius Episcopi. 2. 5. 41
Virginem inducentes monasterium ingredi, non incurrunt in excommunicationem comminatum à Concilio Tridentino sess. 25. de Regularib. c. 18. 3. 483. 3
Virginem cogens monasterium ingredi, ingressu non securo in nullam excommunicationem incidit. 3. 484. 7

De Virgine Beatiff.

Virginis Beatiff. Conceptionis festum qui assument non esse venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incurrunt. 3. 20. 109
Virginem Beatissimam sine vlla macula esse conceptam verissima tenet opinio. 111
Virgo sanctissima vixit 63. annos, & ideo eius Corona totidies continet Aue. 3. 21. 112
Virgo sanctiss. aduocata peccatorum dicitur. 3. 331. 18
Virginitas pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vero vacuus, nec coactus accedat. 1. 63. 28
Virtus, cui negligentia opponitur, est prudentia. 3. 58. 2
Visitandi diocesim sollicitudo inter pastorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet. 3. 97. 21
Visitandi ius habet omnis Prælatum Ecclesiasticus, cui iurisdictione, & administratio conuenit. 3. 290. 20
Visitandi potestas Episcopis concessa transit in Capitulum Sede vacante. 3. 291. 24
Visitandi parochiales Ecclesias nullius diocesis proximior Episcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra. 3. 298. 7

Index Rerum,

Vicarius à Capitulo Sede vacante, vti proximior non habet potestatem visitandi Ecclesias seculares nullius diocesis. 8
Beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apost. in qua iurisdictione cum sit delegata non succedit Capitulo. 9
Prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem vti proximiores Ecclesias seculares exemptas non visitant. 10
Visitandi ius habet Episcopus in omnibus Ecclesiis intra fines suæ diocesis existentibus. 11
Visitare potest Episcopus omnes Parochiales suæ diocesis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licet Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ. 12
Episcopus per seipsum Ecclesias exemptas visitare potest, licet inferioribus Prælati sint subiectæ. 13
Visitare potest Episcopus Ecclesias curatas unitas monasterio, & ponere in eis Vicarios perpetuos, siue temporales, quamvis vniantur monasterio exempto aliæ diocesis, vel alij, quod sit Ordinis caput. 14
Visitandi ius alicui concessum non censetur concessum priuatiuè quoad Episcopum, nisi expressè dictum sit quod Episcopus non possit visitare. 3.603.17
Visitant Ecclesias, iura, vel redditus suæ Præbendæ, percipiunt distributiones quotidianas. 3.104.163
Visitans Episcopus clerum ciuitatis, vbi sita est Cathedralis, nullam succatur procuracionem. 3.295.46
Visitare diocesim absque speciali licentia non potest Vicarius generalis. 3.123.102
Visitare prouinciam, & procuracionem à subditis suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus. 1.173.46
Visitare est excessus inquirere, & inquisitos castigare, aut emendare. 3.188.1
Visitare absque adiunctis potest Episcopus Capitulares, & bona, suorumque bonorum administratores. 3.289.14
Visitare absque adiunctis potest Episcopus corpus Ecclesiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanas, &c. 15
Visitare licet possit iterum Episcopus Ecclesias visitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eisdem. 3.292.31
Visitare potest Episcopus tanquam Sedis Apostol. delegatus exempta loca Summo Pontif. immediatè subiecta. 3.292.1
Exempta loca ab Episcopi iurisdictione, sed aliter Prælati subiecta, Episcopus non visitat, sed ipse Prælati. 2
Visitare potest Episcopus quoscumque Clericos exemptos, Protonotarios, &c. ratione beneficiorum in sua diocesi existentium. 3
Episcopus non potest extra visitacionem clericos à se exemptos corrigere, aut punire. 4
Visitare potest Episcopus, corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, omnia Hospitalia, & pia loca, quamuis sint priuata laicorum. 3.334.11
Visitare Episcopus potest Confraternitates personarum secularium in Ecclesiis Regularium exemptorum existentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, nisi quoad administracionem. 13
Visitare absolutè non potest Episcopus Hospitalia, Collegia, vel confraternitates sine Episcopi auctoritate institutas, nisi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipsi incumbunt. 14
Visitare debet Episcopus bis, aut semel saltem singulis annis diocesim suam. 3.593.47
Visitari potest ab Episcopo proximiori Ecclesia secularis nullius Diocesis. 3.298.5
Visitari debet ab Episcopo monasteria quæuis, seu Ecclesiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipsam curam. 3.299.18
Visitatio omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum, & personarum spectat ad Episcopum. 2.6.54
Visitatio in inferioribus Ecclesiis, quomodo incipienda, ostenditur. 3.290.19
Visitatio nullo certo termino præscripto concludi iubetur, sed arbitrio Episcopi relinquitur. 3.293.39
Visitacionis liber plenam inducit probationem quoad visitacionem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium visitantis. ibid.
Visitatio præscribi non potest. 3.607.1

Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, non potest visitacionem, & correctionem à se abdicare. 2
Contraria apponuntur. 3
Visitatio illa, propriè dicitur quæ Ordinarijs Ecclesiasticis ad correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum iure incumbit. 4
Visitatio aliquando competit iure communi, aliquando iure speciali. 5
Visitatio iure communi competit Episcopis intra diocesim, Archiepiscopis etiam intra prouinciam, & Legato Apostol. 6
Visitatio competit etiam alijs, qui consuetudine, priuilegio, fundatione, vel Ecclesiæ institutione, seu alijs ius habent visitandi. 7
Visitatores à Capitulo ex præscriptione ius habent visitandi deputati debent esse approbati ab Ordinario. 4.292.27
Visitatores debent quantum citius possunt se expedire, ne grauent subditos suos expensis. 3.293.41
Visitator non potest fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, sed tenerit illis distribuere, qui sunt in illo loco, quem visitat. 3.195.55
Visitator Sede Episcopali vacante deputatus eo ipso censetur habere generalem administracionem, quamuis ea non exprimat in mandato. 3.620.13
Visitatore speciali à Papa pro aliqua diocesi deputato, an possit generalis Episcopi, vel Capituli Sede vacante visitare, ostenditur. 30, 31, 32
Vita in materia de qua agitur, accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto. 2.232.14
Vitam communem omnes fideles agebant in principio nascens Ecclesiæ, propriamque nihil habebant. 3.542.1
Vita dicitur arbor signifera. 3.59.83
Vites, aliisque arbores incidens non damni causa, vel iniuria, sed voracitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit sub reueruacione quinti casus. 84
Vide Arbor.
de Vita parentum non est quis laudandus, aut vituperandus. 1.113.17
Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes corrigere. 2.4.26
Vitium modicum quod dicitur, & quæ notabilis deformitas, relinquitur iudicij arbitrio. 2.453.60
Viuere commode, vel viuere cum penuria, vel viuere simpliciter, sunt diuersa. 2.278.10

V L

Vitramontani si ab Italis in Italia Ordines susceperint sine licentia sui Ordinarij, quas penas incurrant. 2.225.9

V N

De Vnitione.

Vagantur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaratur cum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ. 1.31.10
Vagitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter ortum, sed propter negotium suscipere. 12
Vnguntur Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è corio demillo. 2.363.11
Vngebantur Hispaniæ, Nauaræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges. 10
Vnionis literæ non dicuntur de beneficio, sed proprietate, & re profana. 1.115.37
Vnionis causa non dicitur amplius beneficalis. 38
Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum. 2.6.59
Vnio est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, seu necessitatem facta annexio. 3.230.1
Vnio tribus potissimum fit modis. 2
Vnio facta per Ordinarium sine causa, vel ex falsa causa, etiam seruata iuris forma, est nulla ipso iure. 3.232.16
Citari debent ij omnes, quorum interest in vnione facienda. 17
Vnio vt ritè & rectè facta dicatur, quorum consensus requiratur. ibid. & seq.
Vnio beneficiorum facta absque consensu possessorum est inualida. ibid.
Ecclesiam subiectam Abbati, aut alij inferiori Prælati non potest Episcopus vnire absque illius consensu. 18
Patroni

& Verborum.

Patroni consensus exigitur vt Episcopus Ecclesiam sui iuris patronatus vnire possit. 19
Rectoris, siue possessoris beneficij ab Episcopo vnendi consensus non exigitur. 20
Capitulo Ecclesiæ Cathedralis consensus in vnione per Episcopum facienda accedere debet. 21
Consensus Capituli in vnione facienda per Episcopum, satis est si postea accedat. 22
Vnio per Episcopum absque consensu Capituli fieri potest extante consuetudine in contrarium. 23
in Vnione facienda ab Episcopo ipsi Capitulo, an sufficiat illius consensus, ostenditur. 24
Vnionis nullitas ob defectum consensus Capituli, an possit opponi ab alio quàm ab ipso Capitulo, ostenditur. 3.233.25
Capituli consensus, an exigatur in vnione per Legatum facienda, ostenditur. 26
Possessor beneficij vniri attenda dispositione Concilij sess. 7. de reformat. esp. 6. non potest quadragenaria præscriptio sa tuerij, quominus liceat Episcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis circa factam examinare. 27
Beneficia diuersæ diocesis nulla ratione hodie Episcopus vnire valet. 28
Capituli consensus, an sit necessarius cum Episcopo vniones facit tanquam Sedis Apostol. delegatus. 29
Vnio cuiuscumque beneficij curati monasterio, aut cuiuscumque operi pio, seu beneficijs simplicibus prohibita est. 30
Vniones retrahere factas per Sedem Apostolicam non potest Episcopus. 3.234.31
Vnio vnus beneficij facta alteri accessorie operatur extinctionem & suppressionem nominis, & tituli beneficij vniti. 34
Vnio æquè principaliter, quæ sit, ostenditur. 3.235.46
Vnio quomodo accessorie, vel æquè principaliter facta cognoscatur, remittitur. 48
Vnio non præsumitur, sed probari debet ab eo, qui factam asserit. 49
Vnio probanda est per instrumentum, seu litteras ipsius vnionis, vel ex diuinitate temporis immemorialis. 50
Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, ostenditur. 51
Vnio probari potest per confessionem partis aduersæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis, & per testes deponentes de publica voce, & fama. 3.236.52
Vnio legitimario nondum creto fieri non potest, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum. 3.321.25
Vnio facta Seminario omnium beneficiorum simplicium non valet. 3.322.29
Vniones factæ Seminatio absque consilio deputatorum non valet. 33
Episcopus confirmatus licet nondum consecratus stando in iure communi antiquo potest vnire beneficia & Ecclesias suæ diocesis ex legitimis causis. 2.230.3
Vnire potest Episcopus alicui Religioni beneficium, seu Ecclesiam suæ diocesis. 4
Beneficium ob Episcopi negligentiam deuolutum ad Papam potest Episcopus vnire. 5
Beneficium, cuius collatio vigore concordie spectaret ad Capitulum, potest Episcopus vnire. 6
Beneficia reseruata vniri possunt per Episcopum, dummodo ex huiusmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apostol. beneficium illa. 7
Vnire ad tempus, seu ad vitam non potest Episcopus. 3.231.8
Beneficia exempta à iurisdictione Episcopi non valet ille vnire. 9
Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire, nisi specialiter sibi ab Episcopo committatur. 10
Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quæ potest Episcopus, dummodo per eam vnionem iurisdictioni Episcopi nihil detrahatur. 11
Legatus de Latere potest vnire beneficia prouinciæ suæ legationis, absque tamen præiudicio Episcopi. 12
Archiepiscopus vnire potest beneficia in sua diocesi, non autem suffraganeorum. 13
Abbatem, acque alij Prælati Episcopo inferioribus ita plenè subiectas sibi Ecclesias habentes, vt iurisdictione quasi Episcopali in eis fungantur, seu existente priuilegio, aut consuetudine legitime præscripta possunt vniones facere. 14

Causa iusta in vnione requiritur, quæ in hac parte est necessitas, vel utilitas Ecclesiæ. 15
Vnire beneficia suæ diocesis non exempta potest ex legitimis causis Episcopus. 3.230.4
Vnire potest Episcopus beneficium, cuius collatio vigore concordie spectaret ad Capitulum. 6
Vnire potest Episcopus beneficia etiam reseruata, seu deuoluta Sedi Apostolicæ, nisi reseruatio esset perpetua. 7
Vnire ad tempus, seu ad vitam non potest Episcopus. 3.231.8
Vnire non potest Episcopus beneficia exempta à iurisdictione. 9
Vniri in perpetuum facultas conceditur Episcopis, non autem ad tempus, seu ad vitam. 3.231.8
Vniri facultas Ecclesiæ, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Episcopis concedatur. 3.232.20
Vniri tenuibus præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensæ Capitulari, Concilium Episcopis facultatem concedit. 3.234.2
Vide Beneficium, Episcopus.
Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet. 1.113.45
Vnitas beneficium assumit naturam, consuetudines, & priuilegia principalis. 3.235.37
Vnitas Ecclesiæ per vnionem supprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio. 38
Vnitas Ecclesiæ Parochialis possessa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem. 39

V O

Voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentes, ex generali commissione Vicarius explorare non potest. 3.123.88
Voluntas puellæ Deo dicenda explorandum est per Episcopum, tam ante susceptum habitum, quàm postea ante professionis emissionem, tam in monasterijs sibi subiectis, quàm in alijs ab eius iurisdictione exemptis. 3.449.4
Voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentes ex generali commissione Vicarius explorare non potest. 8
Vos estis sal terra, &c. Matth. 5. declarantur. 1.66.11
Vota, seu iuramenta solemnia sunt Pontifici reseruata ex antiquissimo Curie stylo, excepto voto Terræ sanctæ, quod in iure reseruatur. 2.409.2
Votum Terræ sanctæ non dispensatur ab Episcopo, licet deuotionis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & consuetudine. 4
Vota quinque solemnia possunt dispensari ab Episcopo, si in penam fiant. 7
Vota data graui & virginti necessitate, & interueniente simul difficultate ad eundem Pontificem. 13
Votum castitatis perpetuæ saltem metu incussum, an possit per Episcopum dispensari. 2.411.8
Votum peregrinationis faciendæ tali tempore si iusta adfit causa poterit Episcopus protogate. 2.412.16
Votum suo an quis possit ita se obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, negatiuè respondetur. 2.413.20
Votum suscipere non possunt Episcopi quo vinculum, per quod sunt suis Ecclesijs addicti, dirimatur sine speciali summi Pontificis licentia. 3.86.22
Vota duo debentur in Capitulo, quando dignitas, & Canoniceas ex priuilegio, vel consuetudine obtinentur. 3.219.25
Vota Monialium earum monasteria ingredientibus recipere possunt Prælati quando prudenter iudicauerint non posse fieri canonicam electionem ipsius non intrantibus. 3.476.47
Votum decisiuam non habet Episcopus in rebus pertinentibus ad Capitulum, sed olim potest proponere, exquirere & resumere. 3.290.16. Pars si Episcopus.

V R

Urbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, ostenditur. 3.120.11.
Vrbanus Presbyter ea fuit castitate, vt ne quidem à sua muliere sibi ministrare pateretur. 1.85.16

V S

Vsfructuarius omnium bonorum hereditarium potest 656 3

Index Rerum & Verborum.

<p>presentare in iurepatronatus ipsi bonis annexo. 3. 258. 40.</p> <p><i>V</i>irus potestate fouentes incurrun excommunicationem ne- mini reseruatam. 3. 34. 229</p> <p><i>V</i>irarij sunt infames. 2. 454. 3</p> <p><i>V</i>irarij beneficia Ecclesiastica assequi non possunt, nec ad illa eligi, aut presentari valent. 4</p> <p><i>V</i>isurarius alienigenis domos inuitos Episcopis locantes incur- runt excommunicationem nemini reseruatam. 3. 33. 217</p> <p><i>V</i>isurarius publicus, & manifestus quando dicatur, ostenditur, 3. 53. 26</p> <p style="text-align: center;">V. T</p> <p><i>V</i>tilitas Ecclesie euidens, quæ excusat episcopum à residen-</p>	<p>tia, qualis. 3. 83. 14</p> <p><i>V</i>tilitas Reipublicæ euidens quæ dicatur. 15</p> <p><i>V</i>tilitas Ecclesie euidens tempore vltimæ concessionis debet adesse in noua concessionem rei emphyteuticæ, & non sufficit adesse in antiqua. 3. 414. 34</p> <p style="text-align: center;">V X</p> <p><i>V</i>xori attestanti se à viro sodomitatum non creditur. 2. 958. 18</p> <p><i>V</i>xor nolens consentire alienationi rerum immobilium à mari- to factæ, poterit iudex illam cogere, si contradictionem in- iustam iudicauerit. 3. 253. 27</p> <p><i>V</i>xor non tenetur maritum vi monitorij denuntiare. 3. 428. 59</p>
---	--

F I N I S.

